

2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23.

24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34.

35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45.

46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56.

57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67.

68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78.

79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89.

90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ANNALES
ECCLESIASTICI
AUCTORE
CÆSARE BARONIO
SORANO
E CONGREGATIONE ORATORII
S. R. E. PRESBYTERO
CARDINALI
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO
UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA
P. ANTONII PAGII
DOCTORIS THEOLOGI

Ordinis Minorum Convent. S. Francisci.

In qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo
Græco-Romana munitur.

*Additur præterea Dissertatio Hypatica ejusdem PAGII; & Epistola consularis Henrici CARD. NORISII.
In hac vero editione Fasti Consulares ab A. U. C. 709. ad annum Christi 567. illustrantur, suppletur,
& castigantur.*

Accedunt animadversiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digestam.

Tomus Decimustertius.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLIII.

De Superiorum Licentia.

A N I N I A L E S

PROCESSIONE
A U C T O R I

CAESARE BARONIO

S O R A N O

2 R A T I O N E S

C A R D I N A L I

A M O N O B I S

R A T I O N I S

D O C T R I N A

1671

Tomus Secundus

L I C E N T I A

1671

ANNALES ECCLESIASTICI.

JESU CHRISTI
ANNUS
762.

PAULI PAP.
ANNUS
6.

CONSTANT. COPRON. IMP.
ANNUS
22.

I.
Constant.
persequitur
Monachos.

EQVITVR ordine tempo-
ris septingentesimus sexa-
gesimus secundus Christi
annus, Indictione decima
quinta notatus, quo Im-
per. Constantinus immen-
so odio flagrans in mona-
chos, quos præ cæteris sibi in promul-
ganda hæresi adversarios sæpe expertus
fuit, maxime vero anno superiori, cum
adversum Andream Cretensem monachum
fuisset sibi certandum: cum audisset in
Auxentiano monte, in Bithynia posito,
degere magni nominis Stephanum mona-
chum gratiâ miraculorum illustrem, po-
tentemque sermone ad cohortandum alios,
ut adversus debacchantem hæresim forti
confiterent animo, ad eumque habere
confugium plurimos, in hunc ipsum mo-
vere bellum, necessarium sibi duxit, ut
Ann. Eccl. Tom. XIII.

perficere posset, quod conabatur (si lice-
ret) hæresim stabilire. Sed quem scit
maxime martyrii cupidum, haud armis
expugnandum tentat sed verbis. Ad hoc-
yus virum eloquentem mittit, qui viro
suadeat subscribere decretis pseudoconci-
lii Oecumenici nominati. Id quidem fa-
ctum est hoc anno, antequam bellum Bul-
garicum pararetur, quod anno sequenti
esse confectum, ex auctore, qui res gestas
eiusdem Stephani est prosequutus, qui &
hoc vivebat tempore, & iis omnibus po-
tuit interesse, certum exploratumque ha-
betur, ut sequenti anno ostensuri sumus.
Modo autem primi hujus certaminis Ste-
phani ex eodem auctore totidem verbis
hic describamus historiam, quæ sic se ha-
bet (a):

*Imperator hujusce Stephani virtutem au-
diens, secumque istud perpendens, quod
A si hunc*

(a) Apud
Jo. Dam.
in fin.

II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6255.
SAC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC.
Anno He-
giræ
CXLV.
inchoato
die 31.
Mart.
fer. 5.
A.C. 762.

☉ 15. C. ☽ 3. P. 18. April. Indict. 15.

JESU CHRISTI 762.
PAULI PAPÆ 6.
CONSTANTINI COPRONYMI 43. & 22.
LEONIS IV. 12.

AD num. I. & seqq. Baronius narrat perfe-
ctionem a Constantino Imp. adversus
Monachos Sacrarum Imaginum Defensores ex-
citata, ex Metaphraste in Vita Sancti Ste-

phani Junioris, quam in fonte legere poteris *Constanti-*
in Vita Sancti Stephani Auctore Stephano Dia-
cono Ecclesiæ Constantinopolitanæ, Interprete *nus Imp.*
Jacobo Loppino Monacho Benedictino Tom. I. *persequi-*
Analect. Græc. pag. 456. & seqq. Hanc perfe-
cutioem ad præsentem annum pertinere recte *tur Mona-*
deducit Baronius ex bello Bulgarico verna- *chos.*
tempestate sequentis Christi anni inchoato,
cujus in laudata mox Vita pag. 460. his ver-
bis mentio est: *Illi milites oratione a Sancto*
postulata, se in Imperatoriam Urbem receperunt,
indeque cum Imperatore in Europam adversus
Scythas profecti sunt.

Hoc anno Indictione XV. Paulus Papa Mo-
nasterium Sancti Sylvestri in monte Soracte
cum tribus aliis vicinis Pippino Francorum Re-
gi donavit, ut liquet ex Epistola XII. Codi-
cis Carolini ab eo ad Pippinum scripta, in
qua

II.

Constant.
Imp. ag-
greditur
persequi
S. Stepha-
num.

si hunc quoque retibus suis includeret, favoreque ipsius, ac presidium sibi adjungeret, execrando suo dogmati magnum ob ingentem virtutis illius claritatem atque splendorem robur conciliaret: Callistum quemdam Patricii ordinis, summa secum familiaritate devinctum, atque suam hæresim apprime callentem, & eximia dicendi facultate præditum, ad se accersit, eumque ad sanctum virum legat, his verbis utens: Ad Auxentianum montem contende, ac Stephano, qui illic delitescit, atque ex Immemorandorum classe, ac numero est (ita enim impium solere vocare monachos, dictum est superius) persuade, ut concilii decretis assentiatur, & subscribat: sicque eum alloquere: Pii ac rectissime de religione sentientes Imperatores Constantinus, & Leo benevolentia erga te, quia virtute, & sanctitate delectaris, impulsi, te Orthodoxi Concilii decreto nunc edito, & promulgato subscribere jubent. Tu vero, & caricas ipsi, & palmas ferens, amygdala item, aliaque nonnulla, quibus vir Dei colenda pietatis studio devotus ali consuevit. Norat enim & ipse, quanta esset illius continentia, pene ut etiam hoc virtutis genere cum spiritibus a materia remotis contenderet.

III.
Quæ Ste-
phanus
ad Calli-
stum.

Callistus itaque quam celerrime poterat, ad montem profectus, sancto viro Imperatoris mandata exponit, eaque omnia, quæ alliciendi, neque inflectendi vim habebant, in medium profert, ipsumque ad subscribendum pertrahere conatur. Verum pietatis corona erat Stephanus, zeloque atque virtute Protomartyris similis. Tamquam enim qui Dominum a de-xtis suis esse semper provideret, ac propterea nullo hæresis impetu concuteretur, ad perniciosum illum nuntium his verbis usus est: At ego nec huic decreto, ac falsi-

bujus concilii vaniloquio subscribam, nec illud umquam comprobabo, nec amarum dulce (a), nec tenebras lucem dicam, (a) Isai. 5. ne Prophetæ maledictionem in caput meum pertraham. Sacrarum autem imaginum causa promptum mihi, ac proclive est mortem oppetere, Imperatoris minas, qui has delere ausus est, nihil moranti. Hæc ubi dixit, cavam manum statim ostendens: Etiam si mihi (inquit) tantulum dumtaxat sanguinis esset, id tamen pro Christi imagine profundere minime dubitarem. Quos vero ab eo ad me cibos attulisti, referas sane licet; quoniam (ut cum divina scriptura loquar b) oleo peccatoris non impinguetur caput meum, nec hæreticorum cibus guttur meum deliniatur. (b) Psal. 15. Psal. 140. IV.;

Hac oratione audita, Callistus maximo pudore suffusus revertitur, atque Imperatorem adiens, omnia ei narrat. Ille autem iræ ac furoris nube obducitur, ac statim sicarios una cum Callisto mittit, eisque imperat, ut sanctum virum e cella sua in vertice montis sita abstrahant, ac protinus ad inferius monasterium deductam, illic cum summa cura, ac vigilantia inclusum teneant, quoad arbitratu suo de eo constituerit. Sic igitur dicto citius, id, quod imperatum fuerat, exequi contendentes, ad speluncam veniunt, & sanguinario animo insiliunt, ostioque statim calcibus effracto, pium virum per vim foras trahunt. Ac cernere erat rem proborum oculis admiratione dignam, ac memorandam. Etenim ex ingenti quadam continentia, & domiciliæ humilitate, atque angustia, tibiæ ipsius in femoribus adhæserant, ut nec ullo modo stare, vel moveri posset. Quod cum amentes homines perspexissent, summa admiratione perfusi sunt, atque ex sævitia, & feritate animos ad commiserationem infle-

Stephanus
arripitur,
& ducitur
captivus.

PAGIUS

Paulus
PP. ali-
qua Mo-
nasteria
Pippino
Regi do-
nat.

qua Pontifex ait: quoniam constat præcellæ Eximietas Vestra a nobis petisse Monasterium, scilicet Beati Silvestri Pontificis atque Confessoris, situm in monte Soracte, nec non & alia illi tria subjacentia Monasteria, Sancti scilicet Primi Martyris Stephani, & Beati Andrea Apostoli, atque Victoris, cum universis rebus ac possessionibus, locis etiam & diversis prædiis, vel omnibus eis generaliter pertinentibus in integrum: Ecce præcellæ Excellentia Vestra & voluntati annuentes, per hujus Præcepti seriem, nostrum Monasterium Beati Silvestri, cum prædictis aliis tribus ei subjacentibus Monasteriis, idest, Beati Stephani, atque Beatorum Andrea & Victoris cum omnibus eis generaliter & in integro pertinentibus, a præsentis quinta decima Indictione, & in perpetuum, pro sustentatione peregrinorum, & alimoniis fratrum nostrorum, Christi pauperum, atque Monachorum, illic nunc & impofterum spiritalem vitam degentium, firma stabilitate vobis concedimus, & per Vos in præfato venerabili Monasterio, hanc nostram Apostolicam exarationis Præceptionem perenniter permanendam, concedimus atque largimur. Qua-

tenus vestro studio ea, quæ ad laudem Redemptoris Nostri, & meliorem statum prædictorum venerabilium Monasteriorum, pertinere noscuntur, in omnibus, Deo auspice, pro aterna Excellentia Vestra memoria, & maxima remunerationis mercede, nihilominus proficiant. Baronius anno DCCLXVII. num. II. refert argumenta quarundam Pauli Epistolæ quas non viderat, atque juxta Centuriatores fest. VIII. pag. 725. argumentum Epistolæ XXV. istud esse: Gratias agit pro defensione Ecclesiæ, cum adhortatione ad Pippinum, ut pergat omnimodam S. R. E. exaltationem facere. De suo erga Pippinum amore, & quod nihil sine ejus voluntate facere velit, largissime promittit. Pro Monasterio in Soractis monte a Pippino suo donato gratias agit. Verum in laudata Epistola XII. Cod. Carol. de Monasterio Soractensi contrarium dicitur, neque in ea mentio de Defensione Ecclesiæ, aut de promisso quod nihil sine eo facere velit.

Fundatum hoc anno Monasterium Prumiense a Pippino Francorum Rege, Bertrada ejus conjugis rogatu, quod triginta quinque circiter pas-

III.

flexerunt. Ac duo quidem ex ipsis (sunt enim inter malos, & flagitiosos homines seminali quidam, atque ejusmodi, ut eorum improbitati remedium afferri possit) concepta ex sancti viri ærumna commiseratione, confertis manibus acceptum eum sufferebant. Mox autem ad Patris Auxentii cœmeterium venientes, eum una cum monachis illis, quibuscum versabatur, incluserunt, atque ipsi pro foribus excubabant, imperium aliquod, & nuntium a Tyranno expectantes.

V.
Stephani
in carcere
Canticum.

At enim vero generosus ille, atque eximia virtute præditus Stephanus tot molestiis affectus, ac facinorosi cujusdam hominis ritu, in custodiam conjectus, animo non concidit: verum una cum sociis suis alta, & modulata voce psallebat: IMPOLLUTAM IMAGINEM TUAM OBONE ADORAMUS est cantici principium. Ac deinde quid aliud hujusmodi ab ipsis psallebatur: Incogitationum mearum latrones incidi, ab usque mihi misero mens abrepta est. Hæc idcirco, quod avulsus fuerat ab illo specu in supercilio montis sito, ubi puriorem contemplationis fructum gustabat. Pergit auctor. At ii, quibus custodia commissa fuerat, pro foribus stantes, atque, quod ab eis cantabatur, audientes, atque veluti excantari sese propter illos existimantes, capita movebant, seque miseros ducebant, quod a monachis, qui nihil sceleris admisissent, atque inique inclusitenerentur, optimo jure latrones appellarentur.

Cum autem sex dies jam effluxissent, in quibus pius ille vir nihil cibi gustarat: septimo die affuit quidam a Tyranno missus, qui sanctum virum ob id quod recens acciderat (nunciatum enim fuerat
Ann. Eccl. Tom. XIII.

bellum a Scythis inferri) cellæ suæ restituit. Hic finis Imperatoris hoc anno conatus, sed non Callisti Patricii: qui novis machinis oppugnare virum sanctum aggreditur; agens nimirum, ut calumniis eum potius proscindat, quam ferro fauciet, gloriosorem inde putans, sibi parare triumphum, quam si necem inferat; ex qua sciret majorem ab Orthodoxis illi parari laudem, & gloriam immortalem, qui eum essent in perpetuum celebraturi Martyrem. Contra vero si calumniis eum superet, fore, ut concitata, & ubique sparsa ejus sanctitatis fama dispereat, atque penitus evanescat, tuncque fieri, ut nullum inferre damnum hæresi possit celebritas ejus nominis infamia prorusus extinguita, immo magnam ea ex re fieri accessionem perverſæ sectæ, cujus adversarii inventi essent operibus scelestissimi. Quas vero interim dum Imperator adversus Scythas pararet arma, Callistus adversus sanctum paret insidias, ab eodem auctore sic accipe:

Callisti
Patricii
fraudes
compositæ
adversus
Stephanum.

Cæterum ille videtur potius, hoc est, pessimus, quam Callistus, cum unum ex sancti viri discipulis nomine Sergium, de quo jam nos verba facturos esse, promissimus, remotis arbitris accersivisset, misero illi persuadet, ut non Judam solum provisione reum agi sinat, sed ipse quoque rursus patris, & præceptoris sui proditorem se præbeat. Confestim igitur in ipsius perniciem meditari non desit, atque omnem artem adhibere, quo magnum illum virum cassibus suis implicitum teneret. Ut autem, se frustra laborare, & nihil efficere, perspexit (cur enim sacram illam animam, atque ab omni reprehensio-

VI.

A 2

sio-

PAGIUS
Fundatur
Monasterium
Prumiense.

passuum millibus ab Urbe Trevirensi distitum est, & clara nobilissimorum hominum tum eruditione, tum Sancti Benedicti disciplinæ fama præcellentium illustre extitit. Ei Assuerus Vir magnæ Sanctitatis a Pippino Rege præfectus est, ut docet Wandelbertus Monachus Prumiensis, qui sæculo nono floruit, in libro de Miraculis Sancti Goaris Eremitæ, cap. ultimo, cujus Cella seu Monasterium, paulo supra Confluentes Mosellæ & Rheni situm, post triennium sociatum fuit cum Prumiensi, ut infra videbimus. Monasterii Prumiensis conditum Browerus in Annalibus Trevirensibus, & cum eo Cointius in annum DCCLX. conferunt. Verum Labbeus Tom. VI. Concil. pag. 1698. refert, se habere Diploma foundationis nobilissimæ hujus Abbatia, concessum die XIII. Aug. anno XI. regnante Pippino gloriosissimo Rege, idemque anno Christi currenti, quo mense Augusto annus XI. Pippini in cursu erat. Prumiensis Monasterii initia non prætermittere visum, quia ejus non raro in Annal. Ecclesiast. mentio occurret.

IV.
Conventus
Attiniensis I.

Labbeus ibidem pag. 1702. refert fragmentum Conventus Attiniensis, in quo leguntur nomina Episcoporum viginti septem, & Abbatum septemdecim, qui pro causa religionis ac

salute animorum congregati Synodali Conventu inter cætera statuerunt, ut unusquisque illorum, quorum nomina in hoc indiculo subter scripta reperiantur, & quando quislibet de hoc sæculo migraverit, centum Psalteria, & Presbyteri ejus speciales Missas centum cantent. Ipse autem Episcopus per se XXX. Missas impleat, nisi infirmitate, aut aliquo impedimento prohibeatur: tunc roget alterum Episcopum pro se cantare. Abbates vero qui non sunt Episcopi, rogent Episcopos, ut vice illorum ipsas XXX. Missas expleant: & Presbyteri eorum centum Missas, & Monachi centum Psalteria psallere meminerint. Nihil aliud de hoc Concilio superest. Inter subscriptiones Episcoporum legitur Vvillibarius Episc. de Monast. S. Mauricii, qui non videtur alius a Vilicario Archiepiscopo Viennensi, qui post Saracenorum irruptionem dimisso Archiepiscopatu factus est Monachus in Monasterio Agaunensi Sancti Mauricii, & deinde Abbas. Subscribit etiam Folericus Episcopus Civit. Tungri. Cointius anno DCCLXV. num. XVII. confundens Conventum Attiniensem post triennium coactum cum eo qui hoc anno indicus est, ait in omnibus Leodicensium seu Tungororum Episcoporum Catalogis, Fulcario anno DCCLX. ut ipse putat demortuo, pro-

sonis nota immunem aggrediebatur,) statim a sancto ovili digreditur, velut nimirum filius improbus, atque alienus, a semita recta claudicans, atque ad eum, qui legendis Nicomediensis oræ vectigalibus præerat, Aulicalamum nomine, accedit, eumque socium, & adiutorem in his quæ adversus sanctum virum struebantur, adhibet.

VII. Ambo igitur in capitis sui perniciem inito consensu, libellum in eum calumniis refertum perverfissimo animo conscribunt. In quo primum illud inferunt, eum Imperatoris tamquam hæretici memoriam execrari, & diris devovere, eumque Syrum, atque Vitelium appellare. Per Syrum Nestorianum intelligi, certum est, per Vitelium, nescimus, sicut & pariter ignoramus, quid sit quod tradit Theophanes, eundem Constantinum Imperatorem ignominie causa appellatum ab Andrea Cretensi Martyre, Civilianum. Si autem conjectura res agenda est, fortasse vox illa, Vitelius, deducta est, βυτιός, quod significat igneam gurgitem, unde βυτιός, qui est in profundo, sicque ea voce significatum, Constantinum in profundum impietatis decidisse, juxta illud: Peccator cum in profundum venerit, contemnit. Et vox Civilianus, a Græco pariter αβυλιανός, quod significat improbum, maleficum, securi dignum. Sed pergit auctor, aliam recensere in eum comparatam calumniam, nempe ipsum, ait, adversus ipsius Im-

peratoris majestatem technas moliri, aliaque permulta, quæ ob prolixitatem, atque inutilem loquacitatem, intempestivum, ac supervacaneum est commemorare.

Postremo autem de proba illa, atque præclara Anna, quam ipse mundum fuga relinquentem in monacharum numerum, atque ordinem adscripserat, hoc ponunt: Quod mulierem quamdam, nobili loco natam, fraude circumventam, monasticis institutis initiasset, atque in inferiori monasterio teneret, cum eaque noctu, ad ipsum ascendente, consuetudinem haberet. Ad hæc ipsius ancillam pecunia corrumpunt, eique tum libertatem, tum aulici cujusdam connubium pollicentes, hoc persuadent, ut adversus eam simul ac sanctum virum consentanea iis diceret, quæ illi in illo calumniis pleno libello contexuerant. Sed quænam ista insignis femina fuerit Anna, ex eodem auctore dicamus, qui superius hæc de ipsa habet:

Mulier quædam illustris, atque honesta, marito haud ita pridem orbata, festinanter sanctum virum adiit. Cumque se viduam, atque liberorum expertem, ac proinde solam esse, ipsi narraisset, nihil aliud sibi superesse, dicebat, quam ut monastica veste, cuius se incredibili quodam desiderio teneri asserebat indueretur. Ille autem eam longa oratione instructam, ac salutiferis præceptis sedulo eruditam dimisit, his verbis ad extremum utens: Vide cum

VIII.
Ingens
calumnia
de Anna
vidua.

IX.
Anna vi-
dua mo-
nasticam
amplecti-
tur vi-
tam.

PAGIUS

proxime perperam subici *Azilfridum*, qui tempore quo Carolus M. Desiderium Langobardorum Regem ex Italia captivum adduxit, vivebat; indeque infert, *Folericum* seu *Fulericum* a *Fulgario* seu *Fulcario* distinguendum esse. At duobus Attiniacensibus Conventibus suis annis redditus, hæc pluresque difficultates, quæ huc usque enatæ sunt circa annos emortuales Episcoporum & Abbatum in hoc primo Conventu Attiniacensi subscriptorum, evanescent. *Fulgarius* in diversis Epistolarum a *Zacharia* Papa scriptarum editionibus, varie nuncupatur, ut ipsemet *Cointius* an. DCCLX. num. XVII. fatetur: *Folericus* in *Baroniana*, *Fulericus* in *Serniana*, *Fulgarius* in *Biniana*, & *Fulcarius* in *Sirmondiana*. Quare series Episcoporum *Leodienfium* sic dirigenda. *S. Hubertus* an. DCCXXVII. ad Deum migravit, & *Sanctus Florebertus* ejus filius ante clericatum genitus post aliquot menses ei successit ineunte anno DCCXXVIII. ut ibidem ostendi, & annis XIX. præfuit eidem Ecclesie juxta *Molanum* in *Natalibus Sanctorum Belgii*: ideoque obiit *Florebertus*, non anno DCCXLIV. ut idem *Molanus*, nec anno, DCCXLV. ut *Cointius*, nec anno DCCXLVI. ut *Henschenius* in ejus *Vita* ad diem XXV. Aprilis scripsere, sed anno DCCXLVII. Eum excepit *Fulcarius*, seu *Folericus*, qui, teste *Ægidio* in *Additionibus* ad *Anselmum*, præfuit Ecclesie *Leodienfium* annis XV. sicque hoc anno post coactam *Synodum Attiniacensem* ad *Superos* transit, eique *Agelfridus*, qui anno septingentesimo septuagesimo quarto Ecclesiam *Leodienfem* regebat, successit.

Labbeus & *Cointius* citati utrumque Conventum Attiniacensem confundentes laudatum Decretum anno DCCLXV. quo alter Conventus Attiniacensis habitus conditum putarunt. At duos conventus Attiniaci (quod Oppidum, est ad lævam *Axonæ* ripam, in valle *Bargensi* vulgo *Atigni*) distinguendos esse eruo ex *Wandelberto* in libello citato, qui ait *Pippinum* Regem positum in *Palatio*, quod *Attiniacum* vocatur, cum ad generalem populi Conventum simul *Assuerus Abbas* venisset, commississe eidem *Assuero* Cellam *Sancti Goaris*, ut postea vocata fuit, eamque cum *Monasterio Prumiensi* tunc primum conjunctam fuisse, uti in secundo Conventu Attiniacensi explicabimus. Quamobrem cum *Assuerus*, qui interfuit Conventui Attiniacensi non subscripserit cum aliis *Abbatibus XVII.* præfato Decreto Conventus Attiniacensis, in quo Cellam *Sancti Goaris* obtinuit, diversus est ab illo, cui *Abbatibus XVII.* subscribere. Nec satisfacit responsio *Cointii* dicentis, *Assueri* nomen ex libello *Wandelberti* laudato restituendum esse, quod alius *Francorum* Conventus apud *Attiniacum*, post erectum *Prumiense Monasterium* a *Pippino Rege* celebratus non inveniatur. *Wandelbertus* enim intelligit Conventum anno DCCLXV. habitum, ad quem referri non potest Decretum a XVII. *Abbatibus* subscriptum; cum in eo *Assueri* nomen non legatur, & ex *Wandelberto*, qui annum congregati Conventus non exprimit, restitui non possit. In *Annalibus Francorum* loca, in quibus *Francorum* Conventus per hæc

V.
Duo Con-
ventus
Attinia-
censes di-
stinguen-
di.

tem-

cum quo pacisceris : ac si qua te animæ cura tenet, id, quod promissisti, mox præsta, nec te cunctantem mors invadat. Pia igitur illa mulier ad matrem rediens, ac Patris sermonem in intimis cordis penetrabilibus abditos tenens, facultates omnes suas auro commutat, eoque magna ex parte pauperibus erogato, confestim parentes, propinquos, vicinos, amicos relinquens ad divinum Stephanum se confert, non parvam auri illius portionem secum gestans. At ille asperiori orationis genere ad eam utens: Cum tu (inquit) ex Salvatore ipso audieris ejus discipulum esse minime posse, qui non bonis omnibus renuntiaverit: quonam modo contempto, ac pro nihilo habito hoc præcepto, partem aliquam mundi retines?

X. Hæc ut mulier audiit, ipsius perspicaciam ad stuporem usque admirans: Non me (inquit) honorande Pater, avara, spiritalis potius (nisi me animus fallit) cupiditas impulit, ut auri aliquid mihi reliqui facerem: quod videlicet id per tuas sanctas manus erogari, majoremque mihi tua opera utilitatem comparari cuperem. Tum ille: Alienorum delictorum scintillas manibus meis extinguere nullo modo sustineo. Vereor enim, ne quæ ea-

rum furtim succedatur, maximumque in animo meo incendium excitet. Id enim nonnullis, dum non satis animum attendunt, usu venire compertum habeo. Illud autem omnino perspicuum est, quod qui seminat, idem suis quoque manibus metit. Hæc loquutus, eam quidem rursum ad matrem redire, haudquaquam utile esse judicavit. Cæterum ut vicinis locis una cum pio Marino peragratis, ipsamet suis manibus pecuniam illam distribueret, imperavit. Quo munere cum perfuncta fuisset, tum denique monastica eam veste induit, atque ad mulierum monasterium transmittit, Antistiteque etiam, atque etiam mandat, ut summam ipsius curam gerat, manumque ei ad virtutis studium amplexandum porrigat, seduloque opituletur. Atque hæc quidem ita se habuerunt. Quomodo autem hæc ipsa per calumniam gravissimi criminis rea constituta quæstionibus dirissimis subiecta fuit, dicemus anno sequenti, quo contigit.

Cæterum quod spectat ad persecutionem Constantini Copronymi, non ea tantum fuit adversus sacras imagines, eorumque veneratores fideles, sed magis exarsit adversus monachos, quos immenso cum infectaretur odio, illud adjecit, ut

XI.
Constant.
Imp. prohibet monachos fieri.

PAGIUS tempera habiti sunt, memorantur; sed quæ in villa aut Oppido Conventus hæc anno habitus fuerit, nullibi legitur. Indeque eicicio, illum Attiniaci indictum fuisse, in eoque supradictum Decretum, in quo Assueri nomen cum aliis Abbatibus non apparet, statutum. [1]

VI. Pippinus Rex contra Waifarum Aquitanicæ Ducem tertia vice profectus est, idque currenti anno, ut docet Auctor secundæ Appendicis ad continuationem Fredegarii: postquam,

Inquit. Pippinus Rex Urbem Arvernæ cepit, Annus III. Regionem illam totam vastavit. Sequenti anno, belli Aquitanici. idest, anno, undecimo Regni ipsius, cum universa multitudine Gentis Francorum Bitonicas venit, castra metatus est undique, & omnia, quæ in gyro fuerunt, vastavit. Circumsedit Urbem munitione fortissimam, ita ut nullus egredi ausus fuisset, aut ingredi potuisset. Cum machinis & omni genere armorum circumdedit eam vallo; multis vulneratis plurimisque interfecit, fra-

NOTÆ [1] C Onventum quendam Francorum hoc anno habitum Attiniaci; ac proinde uno eodemque in loco duplicem diversis annis conventum celebratum fuisse, alterum hoc anno, aliud vero 765. vix credo. Apud Mabillonium tom. 1. Annalium Ord. S. B. Append. 2. num. XXVI. legitur diploma Pippini pro construendo Monasterio Prumiensi datum in Trisgodios villa publica mense Augusto die XIII. anno XI. regnante Pippino &c. Subscribunt huic Chartæ Episcopi novem cum comitibus & principibus plane multis. Pertinere hæc ad annum 762. nemo prudens dubitaverit; & cum tot nomina Episcoporum, & comitum legantur non inani profectus conjectura deduci possit, prodiiisse in Conventu, qui hoc anno de more habebatur in villa, quæ hic Trisgodios dicitur. Quamquam enim conventus mense Maio haberi consueverint, nihil prohibet quominus extraordinaria forte de causa ad duos vel tres menses differrentur. Simili exemplo Conventus Wormatiensis IV. non mayo, ut moris erat, sed aprili mense celebratus fuisse legitur in Chronico Moissiacensi ad An. 786. Similis pariter Conventus ad villam Duriam anno 775. ad Julium mensem prolatus fuit ut Pagius ad An. 775. animadvertit. Hæc si admittantur, plura ad emendationem Ecclesiasticæ Historiæ deducemus. Primo duplex Attiniacus Conventus precise omnibus Historicis ignoratus, commentitius est. Secundo Episcopi illi, & Abbates quorum nomina Conventui Attiniacensi apud Labbeum subscripta leguntur, ad Conventum anni 765. reipsa pertinent. Hoc autem, in quo rei cardo versatur, ulterius probatur, quia & si concesserimus diploma illud Pippini non in ipso Conventu anni 762. (utpote qui Maio mense de more celebrandus fuerat) sed post duos tresve menses prodiiisse, vix tamen persuaderemur Episcopos illos qui Diplomati subscripserunt, & Regi tunc præsentibus aderant, eosdem pariter & Conventui parum ante hac celebrato non interfuisse. Si autem intererant, cur non omnium illorum, sed trium tantummodo ex illis nomina decreto Conventus Attiniacensis subduntur? Fit igitur ut Conventus Attiniacensis Labbeanus non quidem anno 762. sed potius anno 765. habitus teneatur. Quod vero Assueri Abbatis nomen cæteris non accenseatur; id quidem monitri loco habendum non est, cum rara sint vetusta Concilia quorum subscriptiones integræ ad nos usque pervenerint. MANSI

ut lege sancita vetarit, ne quis amplius monachus efficeretur, sicque ad monachismum omnis via præclusa penitus esset. Testatur id quidem Theodorus Studita, hujus temporis scriptor, in oratione, quam de sancto Platone conscripsit, ubi primum de latebris ejusdem sancti Platonis agens, hæc ait: *Constantinus ille impiis cogitationibus fervens, malitiæ domicilium, multorum capitum draco, ejus hæresis propugnator, quæ sanctis imaginibus bellum indixit, monastici ordinis uerbissimus persecutor tunc regnabat. At quisnam nostrorum Nazareorum, monachorum videlicet, non fuit exterminatus? Aut quis latens non in medium prolatus? Quisve eorum, qui ei resistebant, non ad impietatis barathrum detractus? Ita ut sicubi aliquis eorum, qui insignes erant, relictus fuisset, tamquam scintilla quedam in occulto, & ob-*

scuro loco jacens, ita latuerit, ut pro mortuo haberetur apud eos, qui adhuc supererant. Talis fuit noster Elias Plato scilicet, a Domino ipso servatus iis in locis, in quibus exercitationi monasticæ operam navabat, non ejus manibus captus, qui novus Achab dici poterat. Et inferius cum de Irene pia Augusta agit: Postea vero quam cepit regnare Christi cultrix Irene, quæ pacem ipsam, ut cognomento, ita & re attulit, in cujus Regno cum aliis bonis & monasticæ vitæ ineunda facultas & janua patefacta est, quæ olim ab impio Imperat. clausa fuerat. Sic igitur ex his omnibus satis liquet fuisse vetitum usque ad Irenem Augustam, ne quis posset monasterium ingredi. Quomodo autem hac etiam de re magnam persecutionem conflarit idem Imperator adversus S. Stephanum, de quo supra, dicemus anno sequenti.

Sep-

PAGIUS

fractisque muris cepit Urbem, & restituit eam Ditioni sua jure prælii; & homines illos, quos Vvaifarius ad defendendam ipsam Civitatem dimiserat, clementia sua pietatis absolvit, dimissique reversi sunt ad propria. Unibertum Comitem & reliquos Comites, quos ibidem invenit, sacramentis datis secum adduxit uxores eorum ac liberos in Franciam ambulare præcepit, muros ipsius Bitonica Civitatis restaurare jubet, Comites suos in ipsam Civitatem ad custodiendum misit. Inde cum omni exercitu Francorum usque ad Castrum, quod vocatur Torcius, veniens. Cumque in gyro castra posuisset ipse, Castrum mira celeritate captum atque succensum est, & Vascones, quos ibidem invenit, una cum ipso Comite secum duxit in Franciam. Pippinus Rex Christo Duce, cum omni exercitu Francorum, cum multa præda & spoliis, iterum reversus est ad Sedem propriam. Quæ hoc anno gesta esse produnt etiam Annalistsæ Nazarianus, Tilianus, Bertinianus & Metensis cum Reginone. Addit Annalistsæ Metensis Pip-

pinum Pascha celebrasse in Carisiaco & Natalem Domini in Gentiliaco villa. Notabis obiter annos Pippini Regis ab anno Christi DCCLII. ab his Auctoribus vetustissimis semper deduci, ideoque Epocham istam amplius in controversiam non vocandam.

Elmacinus lib.2. Hist. Sarac. cap.3. loquens de Almanfore Saracenorum Galifa ait: Anno CXLV. (Hegiræ scilicet) jussit Almanfor ædificari Civitatem Bagdadum: eamque fundavit eo tempore, quod unanimi consensu elegerant Astrologi. Dicitur autem fuisse præteritum viride, in quo tugurium erat Eremita cui nomen erat Bagdad; atque ab eo hoc nominis traxisse. Almanfor autem eam appellavit Medinato-SSalam; (idest, Civitatem Pacis.) Urque absoluta fuit ædificatio ejus, facta est Sedes Chalifs Abbasidarum. Loquitur & de ædificatione hujus Urbis Califarum Babyloniorum Sede nobilis Abulpharaio in Historia Dynastiarum ad eundem Hegiræ annum.

VII.

Bagadatum postea Sedes Kalipharum conditur.

JESU CHRISTI
ANNUS
763.

PAULI PAP.
ANNUS
7.

CONSTANT. COPRON. IMP.
ANNUS
23.

I. **S**eptingentesimus sexagesimus tertius adest annus, prima Indictione signatus, quo Stephanus Martyr calumniis pressus, multaue perpressus, exulare jubetur. Sed quomodo ista se habuerint, exacte sunt referenda; ac primum quod ad tempus spectat, diligentior ejus ratio habenda est. Cum enim anno quadragessimono ejusdem Stephani ejus exilium contigisse, martyrii ejus Acta testentur, idemque incidisse tempore belli cum Scythis, nempe Bulgaris initi: hoc quidem anno id oportuit evenisse: quadragessimus enim nonus hic fuit annus ætatis ejusdem Stephani, quem natum vidimus, cum S. Germanus creatus est Constantinopolitanus Episcopus, anno Redemptoris septingentesimo decimoquarto; sed & hoc anno idem bellum Bulgaricum accidisse, Theophanes auctor est,

II. Bellum Bulgari- cum bene confectum.

Hoc namque anno, prima Indictione, septimo Kalendas Julii, Imperatorem Constantinum ad bellum profectum tradit, vicisseque Bulgaros, atque de iisdem, redeuntem Constantinopolim, egisse triumphum: quum ingratus pingues hostias litavit satanæ: nam inter alia eundem sanctissimum virum Stephanum post multa ludibria relegavit.

Calumniarum libellus adversus S. Stephanum compositus.

Cum enim calumniarum libellus adversus eundem sanctum opera Callisti Patricii, Sergiique monachi confectus esset: eum ad Imperatorem, agentem in castris, miserunt. Quid illic ipse, habent hæc Acta: *Hoc cum scripserint per militem quemdam ad Imperatorem, qui tum in Scytharum locis morabatur, libellum mittunt. Ille igitur lucri cujusdam instar, eum accipiens, ac leonem jam in vinculis habens, ad Antherum, qui vicariam ipsi in urbis gubernatione operam navabat, epistolam quam primum scribit hoc exemplo.*

Ad monasterium illud, quod ad Auxentiani montis radices situm est, summa

celeritate proficiscere. In eo enim quadam Immemorandorum scorta sub pietatis prætextu degunt: quarum tu unam, cui nomen Anna est, assumptam, per publicos equos quam celerrime ad nos mitte.

Ille igitur scelerati Regis scelerator Præfectus simulatque litteras accepit, militum agmine cinctus, ad monasterium proficiscitur, ac sacras illas mulieres, tertiæ horæ laudes Deo canentes, offendit: Confestim itaque milites, quibus ipse septus erat, gladios stringunt, ac Christi sponfas circumdant. Ita divina laudatione incondito clamore compressa, Christi famulæ, qua fugerent, non habentes, partim intra sacri altaris cancellos sese protinus abdebant, partim venerandum divinæ mensæ peplum subibant, partim ad montem excurrere tentabant, sed ab inevitabilibus illis prædonibus retinebantur. Quorum impetum domus illius Præfecta, Abbatissa videlicet, minime ignorans (etenim in sua cella quiescebat) mulier ætate quidem provecta, ceterum in perferendis laboribus vegeta, intrepido animo ad eos egreditur: atque: Quid perpetratis (inquit) cum Christiani sponse? Quid in mulieres divino cultui consecratas, quæ nemini unquam injuriam ullam inferre in animo habuerunt, impetum fecistis?

III. Satellites pervadunt monasterium.

Hi autem venerandæ illius anus libertatem summo opere admirantes, atque, eam Antistitem esse, intelligentes, insolenti illo impetu suo statim in diversum mutato, non sine quodam pudore, ac reverentia leniter ad eam his verbis utuntur: Annam Stephani amasiam nobis dede. Hoc enim Imperatoris edictum poscit. Ipsa autem eam protinus, ac quamdam alteram cum ea nomine Theophanam accersens: Abite, inquit, ad Imperatorem, ac prudenter ipsi respondete. Ceterum quoad ejus fieri poterit providendum vobis est, ne per fraudem aliquam in prædam incidatis. Postquam

IV. Anna cum Theophana mittitur ad Imp.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6256.
SÆC. VIII. Anno Eræ Hispan. DCCCL. Anno Hegiræ CXLVI. inchoato die 20. Mart. fer. 2.
A.C. 763.

⊙ 16. B. ☽ 4. P. 3. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 763.

PAULI PAPÆ 7.

CONSTANTINI COPRONYMI 44. & 23.

LEONIS IV. 13.

A Num. I. ad XIX. Theophanes an. XXII. Constantini Imp. Kalend. Septemb. præcedentis Christi anni inchoato, narrat bellum

Bulgaricum a Constantino Imp. gestam, quod Post Bulgari suo Duce occiso Teletsem quendam sibi Duce præfecissent. Mensis Junii die XVII. Imperator Thraciam versus perrexit, & Junii die trigesimo, Indictione prima, feria hebdomadis quinta, Teletses cum Romanis prælium conferuit, duravitque pugna ab hora quinta usque ad vesperam, & maximus Bulgarorum numerus certamine illo deletus. Imperator prospero victoria successu elatus, armis omnibus cum toto exercitu instructus Urbem triumphum ducens ingressus est, currenti sc. anno, quo bellum illud inchoatum. Quare cum Stephanus Diaconus in Vita S. Stephani Junioris pag. 460. & seqq. asserat, Imperatorem persecutionem movisse adversus hunc Sanctum Martyrem Sacrarum Imaginum Defensorem, cum adversus

Sig-

quam igitur adductæ sunt, atque ille eas adesse comperit, disjungi ab invicem jubet, ac deinde accitam Annam ad hunc modum affatur.

Quæstio
habetur
de Anna.

Mibi quidem nullo modo omnino dubium est, quin ea omnia vera sint, quæ de te ad me perlata sunt. Cæterum eo te acciri volui, ut tu quoque libere, ac submota omni dissimulatione, cuncta detegas nimirum quoniam pacto præstigiator ille, ac sceleratus huc te adduxerit, ut & bonorum tuorum possessionem relinqueres, ac paternam nobilitatem pro nihilo duceres, ac denique hanc tenebrarum vestem indueres. Perspicuum videlicet est (quemadmodum etiam a quibusdam intellexi) id illum tibi idcirco suasisse, ut te tamquam scorto abuteretur. Verum quid tandem in eo pulchritudinis perspexisti, ut tu in eam fraudem incideres?

V.
Annæ a-
ni ni for-
titudo.

At casta illa mulier, turpibus his verbis auditis: Absit (inquit) Imperator, ut hac de causa paternas opes abjecerim, atque ornatum omnem exuerim, ut animam meam hujusmodi libidinibus in servitutem addicerem. Verum qui hæc de me detulerunt (ut cum a) Davide loquar) acuerunt linguam suam sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum. En igitur corpus meum tibi proponitur, ferro, igni, verberibus excrucietur: nihil aliud quamdiu mihi spiritus, ac vita suppetet ex Anna audies, quam, quod verum est. Sanctum & justum virum hunc esse, animæque meæ salutem attulisse, perspectum habeo.

(a) Psal.
139.

Obriguit ad hæc Tyrannus, horæque parte haud exigua vocis usu caruit, summumque lævæ manus digitum (ut illi in more erat) præmordens, ac dexteram manum in orbem torquens, hanc quidem sedulo custodiri, jubet, ipsius autem comitem, invitam licet, & repugnantem, domum reverti. Quo etiam, ut rediit, Antistitæ suæ, ac magno Stephano cuncta exponit.

VI.

At vero Imperator non multo post, confecto ex animi sententia bello, Constantinopolim redit: ac parum admodum, aut nihil omnino de publicarum rerum administratione laborans: hoc unum serio agit, ac negociis omnibus anteponit, nempe ut Stephanum retribus suis implicitum teneat. Annam itaque, de qua verba fecimus, in Pbiæ carcere includi jubet (est autem ille mire caliginosus, atque inferno propemodum haud absimilis) ac de-

inde per cubicularium quemdam hæc ei significat: Parce tibi ipsi, mulier, animumque induc honeste vivere, atque abjecto hoc tenebrarum indumento, cum Imperatrice vitam degere. Cæterum crastino die, cum interrogaberis, fac coram omnibus vera dicas. Præsto enim est ancilla tua, quæ etiam si ea, quæ perpetrata sunt, inficiari volueris, te convincet. Ego autem veritatis patronus, ac propugnator membratim, ac frustatim, carnes tuas lacerabo, faciamque, ut intelligas, quantum Imperator, qui te hæc monet, valeat, quantum rursus Immemorandorum Antistes Stephanus. Sin autem hoc tibi persuaderi sinas, ut nomen ejus aperte deferas, ipsiusque voluptates, ac libidines palam prodas, maximos a nobis honores, ac munera consequeris.

VII.

Hæc ut pia Anna audiit, nihil aliud, quam meras nugas hæc omnia esse ducens, breve responsum dedit, hoc unum inquiens: Dei voluntas fiat. At Imperator cum ingentem hominum cœtum ante palatii carcerem postridie mane collegisset, ut qui, se ipsi, quod volebat, persuasurum esse, confideret; nudam eam in omnium conspectu sisti jubet, virgarumque fasce in ipsius oculis, & aspectu posito: Hæc, inquit, non ad spectaculum duxerat, incutiendumque tibi terrorem adhibui, sed ut tergum tuum, & ventrem is conscindam, nisi execrandos Stephani concubitus, hodierno die, in apertum proferas.

Ad quæ cum casta illa mulier, animique magnitudine præstans, ad Christi exemplum obticuisset: Tyrannus oculos in eam iracunde coniciens, ac meretricem eam, quæ pudicitæ amore tenebatur, scelesto ore appellans, flagris eam crudeliter affici jubet. Cum itaque ipsa a quatuor valentissimis hominibus distenta fuisset, ac per diu & ventre, & tergo tenderetur, nihil aliud ab ipsa audiri poterat, quam hoc solum. Non novi hominem, quemadmodum ipse ais. Non novi, Domine miserere. At vero versipellis illa ancilla, atque animo etiam adhuc magis servili, ac scelesto, Imperatoris jussu in ipsius conspectu stans, manus adversus eam prætendebat, ac ne conspuere quidem ipsam verebatur. Cumque nonnulli ipsius calamitate sese commoveri fingerent, atque in aurem insusurrantes, ipsam admonerent, ut ea, quæ Imperatoris voluntati consentanea essent, diceret, atque ad hunc modum cruciatu eximeretur: Illa in pristina ani-

Annæ ca-
stissimæ
feminæ
constantia
in tor-
mentis.

PAGIUS Scythas bellum incumberebat, ejus exilium accurate a Baronio consignatum. Quia tamen Sanctus Stephanus anno DCCXV. in lucem prodit, ut suo loco ostendi, non vero anno DCCXIV. ut habet hic Baronius, annum XLIX. ætatis paulo post exilium inchoavit, ut ipsemet Stephanus Diaconus pag. 486. testatur, dum

narrato ejus in Preconnesum Helleponti insulam accessu ait, cum ibidem sese recepisse in exiguum caveam suæ ætatis anno XLIX. hoc Christi anno circa finem mensis Augusti incepto. Quare S. Stephanus hoc quidem anno Constantinopolim, ut judicaretur, ductus, sed non nisi insequenti in exilium missus.

nimi fortitudine, ac tolerantia perstans, a vero minime desciscibat.

VIII.

Ut autem eam verberum multitudine confectam, ac pene spiritum exhalantem Tyrannus vidit, subsellio exurgens, celeri cursu in palatium se abdidit, eam in uno quodam urbis monasterio includi iubens, & quidem ita, ut omni corporis cura destitueretur. Quid postea de Anna factum sit, nihil amplius auctor, ad res Stephani intentus: ibi quidem diem clausisse extremum, Martyre dignum, putamus. At quod terribile Dei iudicium fuit in ancillam illam, Annæ dominæ suæ calumniam tantam inferentem, ita idem auctor narrat in fine: Nec verisimile quidem illa ancilla, quæ sanctum virum, & heram suam accusaverat, iustum Dei iudicium effugit. Nam cum trans turbam ad Aulicalam pervenisset, seque fabulam detecturam esse, confirmaret, & quonam modo ut sancto viro calumniam strueret, subornata fuisset, nisi ipse, quod promiserat, expleret: Id ille metuens, cuidam eorum, qui legendis Bityniæ tributis præerant, eam in matrimonium collocat. Prægnans autem facta, gemellos filios in lucem edit. Cæterum sub mediam noctem repente conturbati infantes illi, arreptis maternis mammillis, horrendumque in modum exesitis, eam protinus necant, atque una cum ea viperini illi fœtus extinguuntur. Hæc miserandæ fuit ancillæ pœna.

IX.

Cum autem Imperator ea se spe frustratum videret, ut in Stephanum agere posset occasione delicti cum Anna prætexti: ad alias adversus eum fraudes comparandas convertit animum: illaque ex omnibus faciliior, atque securior visa est, si eum pietatis ergo sui faceret transgressorem edicti. Magnis namque pœnis agendum sanxerat adversus eos, qui in monachum reciperet aliquem in monasterio. Effecit igitur, ut carissimus sibi aulicus, simulans fugam ab aula, abierit ad Stephanum, ut inter monachos assumeretur: quod post multas preces tandem obtinuit. Cujus rei gratia causa patuit, qua in ipsum agere jure posset. Sed quibus hæc artibus fuerint concinnata, & coloribus ficta, eundem auctorem audi, qui hæc de Imperatore, subiungit: Ipse autem & varios, ac multiplices insidiarum modos animo versare non desinebat, quo sanctum virum morte afficeret. Quocirca postridie cum Georgium quemdam cognomento Syncretum nitidum, ac vigentem juvenem, ipsique carissimum accivisset, privatim eum ita alloquitur: Quantam, o Georgi, tui erga me amoris vim esse ais? Insuper (inquit ille) Imperator, nec in mensuram ullam cadentem. Tum Imperator: Audes ne igitur pro hac tua erga me benevo-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

lencia mortem oppetere? Et quidem libenter, inquit ille, ac summa cum animi voluptate istud fecerim. Hic Imperator animo latissimo ipsum osculatus: En, inquit, novum quoque Isaac. Ac deinde: Nec ut mea causa mortem subeas, Georgi, nec ut membrum aliquod tibi adimam, nec denique ut quicquam aliud huiusmodi sustineas, nunc jubeo: verum hoc unum, ut ad Auxentianum montem prope te conferas, cumque omni memoria indigno Stephano agas, eique persuadeas, ut tibi monasticum habitum imponat, ac te in suorum album adscribat. Quod cum contigerit, statim ad nos quam celerrime poteris, redeas.

Ille autem hunc sermonem prompto, ac lubenti animo excipiens, atque ad hanc fraudem obeundam, ab eo (ut erat in huiusmodi rebus ingeniosissimus) plurimis verbis instructus, & eruditus, confestim ad montem ascendit ac sub nemoroso quodam loco, ac virgultis pleno delitescens, media nocte dæmonibus non absimilis egreditur, atque ad monasterium accedens, voces, ad ciendam misericordiam comparatas, emittebat: Misere mini mei (inquit) misere mini, Christiani omnes, qui hic habitatis, nec me a feris abripi, aut in precipitium, ac voraginem ruere, sinite. Oberravi enim in via, nec quid faciam habeo. Hæc & alia quædam cum simulatissimo animo quereretur, Stephanus vir humanus, & ad misericordiam propensus, exaudiens, Marinum monachum accersit (rei enim commentitiæ simplex illa, ac fuci, & malitiæ expertis anima fidem adhibebat) atque Abi prope, inquit, ac lugentem istum, quicumque tandem ille sit, huc admitte, ne pereat.

Ille igitur confestim admissus, ad ipsius genua se abiicit, atque (o Deus bone) quanta cum simulationis larva impurus ille, & execrandus usitatum illud, Benedicti Pater summe venerande, pronuntiavit. Postquam autem sanctus vir ipsi bene precatus est, ipsumque exurgere iussit: tum ab indumentis, tum a facie, ac genis prorsus abrais eum agnovit; siquidem eraso mento erat: nam id omnibus Tyrannus edixerat, in hoc nimirum Deo adversam legem sanciens, Mosem videlicet dicenti (a): Loquere ad populum, ac prohibe, ne barbam in rotundum radant, aut eam implexam gerant. Etenim ut in aliis omnibus rebus, sic in hac quoque ipsi adversari contendebat. Atque omnibus tam juvenibus, quam senibus barbam ad cutim usque radere præceperat, ut qui eos tamquam salaces equos ad bene semper curandam cutim, atque ad lasciviæ studium extimularet.

Cum igitur hinc, cum ex Imperatoris classe esse coniecisset, percunctabatur ab eo, undenam esset, & quo pergeret. Ille au-

X.
Georgius se confert ad Stephanum.

(a) Levit. 19.

XI.

B tem

Novam molitur Imperator fraudem in Stephanum.

Georgij
artes ad
fallendum
composi-
tæ.

tem (ac vide quæso hominis malitiam)
quin ex aulicorum numero esset , minime
insicias ibat . Ceterum (inquit) dum fla-
gitiosissimis Imperatoris sententiam & ego,
& socii mei sequimur , pens in Judæismum
præcipites abrepti sumus , atque in in-
gens animæ periculum jam incidimus . Ego
vero quo in malo versarer , tandem ali-
quando persentiscens , ad tuæ sanctitatis
pedes (ut vides) properanter veni , ut
angelicam hunc habitum , cujus desiderio
tenor , a te obtineam . Quocirca ne me ,
quæso , abiicias , honorande pater : nec
tametsi indignum , a præclara hac spe-
lunca removeas . Tum ille nomini suo re-
spondens Stephanus : Nequeo , inquit , fi-
li hujusmodi rem aggredi , ne quid mihi
periculi a Tyranno creetur . Ille autem
statim figmentum suum , ac simulationem
adigens , atque id omni studio contem-
dens , ut fabulam eam , quam agebat ,
quoad ejus fieri posset , ab omni suspi-
cione vendicaret . Ac propterea quo san-
ctum virum ad id , quod expetebat , al-
liceret : Rationem (inquit) Deo pro ani-
ma mea reddes , nisi me hodierno die si-
ne ulla cunctatione detonsum in monacho-
rum ordinem adscribas : nihil enim mihi
alioquin superest , quam ut statim ad prio-
ris vitæ institutum revertar .

XII.
Georgius
factus mo-
nachus .

At venerandus ille vir hoc sermone
commotus (norat enim omnia pro nihilo
ducere , cum de animæ salute agi existi-
maret ,) etiamsi periculum hac in resitum
est , inquit , tamen quia te sincero animi
affectu accessisse , dixisti : non committam ,
ut contra Dominicum præceptum te foras
ejiciam . Ceterum attento animo sis , o-
portet , pectusque tuum adversus omnem
ærumnam præmunias . Sic enim suos Do-
minus explorare solet . Hoc sermone habi-
to , mundaniam vestem ipsi detrahit , at-
que obedientiæ vestimento eum induit .
Atque ita impostor ille ad tertiam usque
diem perstitit , non tam decipiens , quam
ipsemet a dæmone , qui eum ad hujusmodi
facinus abripiebat , deceptus .

Querelæ
Impera-
toris de
Georgio
facto mo-
nacho .

Nec vero subdolum Tyrannum hoc fu-
git : verum interim dum hæc perageban-
tur , ingentem hominum multitudinem in
theatro colligens , ac gradus eos , in
quibus purpuratorum corona stare consue-
verat , ascendens , mœroreque profligato
hominis larvam induens : Nulla mihi re-
liqua vitæ pars est , inquit , præ vetera-
toria Deo invisî Immemorandorum horum
agminis nequitia . Cum autem populus ad
istud exclamasset : Quonam modo hæc ,
cum hujusce habitus ne vestigium quidem
ullum in tua urbe supersit ? Ille editiori
voce : Insidias eorum , inquit , nullo pacto
ferre queo . Omnes enim meos subdolo a-
nimo circumventos ad se pertraxerunt ,
atque adamatis suis tenebris mancipa-
runt . Nunc autem , tamquam ne nunc

quidem iis , quæ perpetrarunt , contenti
graviori prioribus adiecerunt , ac Geor-
gium meum , quem (ut scitis) amore com-
pletebar , a latere meo abreptum , avul-
sumque , monachum (o terra , o sol !) ef-
fecerunt . Hæc me intolerando quodam
mœrore excruciant . Ceterum cura nostra
in Dominum coniicienda est , nobisque ad
eum preces adhibenda , atque ille bre-
vi (quod expetimus) in apertum pro-
feret .

Ad hunc modum præstigiator ille ;
ac vanus , quod curarat , atque impera-
rat , ac veteratorio animo molitus fue-
rat , jam jamque eventurum erat , ante
prædicat , ut vatis famam consequeretur ,
qui densissimis tenebris , ac scelere plenus
erat . Cum autem ii , qui aderant , qui-
que nihil ad veritatem sed ad gratiam
omnia sua tuu facti , tum dicta refere-
bant , tristum illud , ac per vulgatum di-
xissent : (a) Cor regis in manu Dei est :
& orantem te Deus omnino exaudiet , con-
cionem solverunt .

Porro admirandus Stephanus execran-
dum illum , ac Mali malum discipulum
post tertium diem accersit , plurimisque
instructum detondet , & monastico habi-
tu adornat , atque ut Salomonis verbis ut-
tar (b) in aurem auream nari porcine
imponit . Ille autem nihil divina illa
præcepta moratus (qui enim ? cum in male-
volam animam sapientiæ intrare profecto
nequeat :) montem tanquam ignavus qui-
spiam , ac furax miles relinquens , ad
aulam abiit . Imperator vero libenter eum
excipit , ac leto animo amplectitur , non
ob sanctum habitum , ut oportebat , sed
ob id potius , quod eum abiicisset , hinc-
que ipse justi viri de medio tollendi na-
ctus causam esset .

Confestiu igitur omnibus cujuscumque
ætatis hominibus , ad publicum theatrum
sub matutinum tempus ipsius jussu coactis :
stans ille eodem quo prius loco , alta
quodam voce , ac mira lætitia perfuso
animo : Vicit (inquit) fortuna mea : præ-
cesque meas Dominus exaudivit . Papæ ,
cujus hominis ! Immo vero earum potius
principis tenebrarum auditor extitit . Cum
autem multitudo pro suo more ipsi applan-
sisset , atque ista ad gratiam , & obsequium
comparata rursus dixisset ; Quando autem
o here , te Dominus non exaudivit ? Ipse
hoc sermone delectatus , ac jucunde arri-
dens : Revelavit mihi , inquit , Deus quem
quærebam . Quem si vultis , hodierno die
vobis monstrabo . Ac simul spectan-
dum eum produxit . Promiscua itaque il-
la multitudo , simulatque ipsum conspexit ,
quo tempore magis adhuc obsequeretur :
Hunc (inquit) male de te meritum , ma-
lum ac nefas est intueri . Otruncetur
ergo quamprimum nefandus iste , otrun-
cetur . Quæ cum dicerent , id qui-
dem

XIII.
Impera-
tor vult
videri
Propheta
ac pius .

(a) Prov.
21.

(b) Prov.
11.

XIV.
Novum
spectacu-
lum in
Theatrum
inducitur .

dem dicebant, quod illum pati oportebat. Ceterum ab Imperatoris mente ac sententia prorsus aberrabant.

XV.

Quocirca statim Tyranno ita jubente, sacram ipsi epomidem detrabuunt: eamque ad populum una cum cuculio (nam ita appellari consuevit) abiiciunt, quæ ex templo ab impuris illis, ac sceleratis conculcata sunt. Ut autem cruciferum quoque analabum hoc est, redimiculum, ut etiam ipsum deiicerent, nefario illi demere ceperunt: manibus acceptum illud Imperator undique contorquebat, quidnam istud esset, sciscitans.

Habitu
ludibrium
de indu-
mentis
monasti-
cis.

Tum Senator quidam, ut nomine, ita etiam re Dracontius; Proiiciatur, inquit Imperator, hic quoque satanei laquei funis, dignus ipse proculdubio ejusmodi laqueo. Quod etiam cum illico factum fuisset, is quoque a plebe prostritus cernebatur. Et quidem res præclare indigno homini recte detrabebantur: at non ita recte a scelestis, ac sacrilega multitudine per contumeliam obterebantur. Post autem quatuor homines prono corpore acceptis profani illius vestibus, tamquam pelle aliqua ipsum statim exuunt, atque ejus loco militarem vestem ipsi imponunt, caputque ipsius galea cingunt.

Cumque eum prius, inspectante turba, undis eluissent (ad expiandam scilicet spurcitiem eam, quam in sacro illo habitu contraxerat,) ac Judaicum in modum (quid enim aliud dicam?) ipsi quoque res divinas, ac sacras ludibrio habuissent (o quonam pacto hæc vel aures dumtaxat ferent?) tum denique suismet manibus Imperator ense ipsius humeris appenso, eum Hippocomi dignitate ornat. Atque hanc Georgius abnegati magistri mercedem tulit, quemadmodum Judas pro negato Christo triginta talenta. Hunc tandem consecuta est finem comœdia, quam ipse Imperator adinvenit atque in theatrum recitandam produxit. At quorsum hæc omnia? Quid in his agendis Imperator vaferrimus prætendebat? nihil aliud post ludibrium religionis, quam ut Stephani male habendi occasione videri posset nactus esse legitimam. Quod infelix ex sententia tandem est consequutus. Nam hæc ea, quæ sunt dicta sequuntur:

XVI.
Incenso
monaste-
rio dis-
pergun-
tur mona-
chi Ste-
phani.

Confestim itaque multitudo impetu facto, sancti viri discipulos disturbat, ac monasterium una cum templo igni absument, sanctumque virum illum latronum instar spelunca abreptum ad Chalcedonis navale abducit. Quenam lingua calamitates eas quas in tam longo itinere perferendas habuit, oratione complecti queat? Alii enim eum magno impetu trahabant, alii fustibus a tergo feriebant, alii in vallem eum devolvebant, alii tibias ejus calcibus laniabant: erant e-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

tiam qui in venerandam ejus faciem conspuerent; alii denique petulantiori animo præditi castis palmarum ramis ante ipsum incedebant, cachinnantes, & illudentes, & sexcenta in eum disteria jacentes. Quidnam porro hæc ab impio Judæorum furore distabant? Ut autem nullo in eum genere contumeliarum prætermisso, ad litus pervenerunt, tum demum lembo impositum ad Philippici monasterium (id autem Chrysopoli haud longe a Byzantio situm est) fortem virum abducunt. Ubi etiam illum custodientes, de ipsius statu Imperatorem certiores faciunt. Quem, ubi atrocem illam hujusce viri raptationem, & contumelias incensumque monasterium audiisset: lætitiâ inde concepisse ajunt, atque dictum statim promulgasse, quo capitalem pœnam in eum sanciebat, qui ad Auxentianum. collem, vel solum appropinquare ausus fuisset.

Stephanus
ducitur
ad Imp.

Post hæc autem ad eum misisse Imperatorem Episcopos, atque Patricios, produnt, Acta, qui eum convincerent disputando, & suaderent cedere, ipsi Imperatori. Qui cum de subscribendo eo, quod dicebatur ab ipsis, Concilio Oecumenico verba fecissent; ab eodem convicti sunt, asserente, nequaquam illud conciliabulum ulla ex parte consistere posse, tantumque abesse, ut Oecumenicæ Synodi nomen habere possent. Recitavimus eam disputationem, cum de ipso Concilio pluribus superius actum est, ut non sit opus eadem hic repetere, sed tantum, quæ post disputationem sunt sequuta, narrare de exilio ejus ab Imperatore decreto. Nam subdit auctor: Imperator autem ob hæc ira percitus, Stephanum ad Hellepontis partes, hoc est, ad Proconnesum exilii causa mittit.

XVII.
Decernit
exilium
Stephano
Imperat.

S. Ste-
phanus
deportat-
ur in
Procon-
nesum.

At quomodo Deus Sanctum suum, ubicumque esset, miraculorum virtute illustrans, reddidit clariorem: eadem ostendunt Acta. Ita plane Deus hoc modo, penes quos esset Catholica Fides, ex sequentibus eam signis evidenti argumento nonstravit. Sed audiamus quid auctor de eo afferat, antequam discederet: Ubi (inquit) septem & decem integros dies in illo monasterio ita consumpsit, ut nihil prorsus cibi attingeret, tametsi aliqui Imperator plurima ad eum alimenta mitteret: nam ea ille rursus remittebat, nullum prorsus ex eis degustans. Per hos autem dies gravissimo morbo correptus hujusce monasterii Præfectus, quantum quidem ad medicos attinebat, vitæ spem omnem abiecerat: mittit itaque ad sanctum virum, eumque ad se veniat, rogat: quo, inquit, alter alteri extremam salutem dicamus: incertum est enim, an nona hora apud vivos adhuc futurus sim. Quod ubi audiit, statim ad eum accessit: ac dein-

B 2

de

de cum manu ejus collum tenuisset, labia quidem ipsa precatationis causa movebat, febris autem, quæ morbum pepererat, a corpore profugiebat. Quid postea? Poculum suum vino mero impletum ei ad bibendum porrigit: quod cum hausisset, statim plurimus sudor ex ipso manavit, & dicto citius, sanitati restitutus est. Cum igitur ei non tam extremum, quam jucundum osculum præbuisset, illinc excedens, profectioem suam (ut cum Propbeta loquar) in mari statuit, atque in eam navim, quæ parata erat ascendens, exultatum profectus est, in Proconnesum scilicet.

XVIII.

Cumque desertissima quæque insula loca peragrasset, in speluncam admiratione dignam incidit (Cissadam eam incolæ nuncupabant) in qua Christi avia Annæ templum erat. Hac igitur re oblectatus, atque hujusmodi locum non sine numine divino sese invenisse ratus, domicilium ex eo sibi constituit, herbarum, quæ illic nascebantur, radices luculentæ cujusdam, & opiparæ mensæ instar habens. At vero omnes ipsius discipuli ab Auxentiano monte depulsi, tamquam oves undique oberabant, pastorem suum quærentes. Tandem autem eum, cum ad Proconnesum venissent, invenerunt, duobus tantum exceptis, qui a præclarissimo illo ovili, ut a divino duodenario (a) Judas, vel potius a Paulo (b) Demas, & Hermogenes, sese avulserant, ac pro monastico habitu mundanum induerant, nimirum Sergio, de quo ante verba fecimus, qui etiam inventivum, atque execrandum adversus virum sanctum volumen condidit, & ter misero Stephano, qui cum presbyter, ac supradicti Callisti minister primum extitisset, ac deinde a sancto viro in monachorum album adscriptus fuisset, atque in montis monasterio sacerdotis munus obisset, postea tamen & monasticum habitum, & Deum ejuravit, atque ab ipso met Tyranno mundana veste indutus, quem prius vitam abiicere oportebat, nefariam illam vocem emisit: (o scelerata labia, o impuram, & fœtidam linguam!) Hodierno die, here, a satanicis faucibus opera tua ereptus, ac tenebroso amictu exutus, splendidum pallium indui. Cujus execrando sermone Tyrannus summopere delectatus, Sophiani palatii ministrum eum

(a) Marc.
14.
(b) 2. Tim.
4.

PAGIUS
II.
Ex IV. Patriarchis
Orientis
tres stabant a Sacris Imaginibus.

Ad num. XIX. Narrat Baronius ex Theophane, ad annum Constantini Imp. XXIII. Kalend. Septemb. hujus Christi anni inceptum, Theodorum Antiochiæ, Theodorum alterum Hierosolymorum, & Cosmam Alexandria Patriarchas cum suffraganeis Episcopis die Sancta Pentecostes anathemati subjecisse Epiphaniæ Episcopum, qui quod sacra vasa distraxisset, & pretium eorum restituendi impotens esset, in Constantini Imp. sententiam adversus sacras Imagines transisset. Sed peracta hæc anno se-

constituit. Quo etiam crebro commeans, gaudii patrem eum, qui multis luctibus dignus erat, appellabat.

His itaque solis ab ovili sacrosancto avulsis, cæteri omnes in Proconnesum (ut a me dictum est) appulsi, monasterium construxerunt. Quin & a philosophica ista vitæ degendæ ratione, ne divini quidem Stephani mater absuit: verum uua cum sorore insulam illam adiens, contubernium ipsius amplexa est. Illic itaque divinus Stephanus extructa columna, ac supra eam angustissima quadam ædícula, in ea sese inclusit. annos jam novem, & quadraginta natus. Hactenus res ad præsentem annum spectantes. Quando autem ob ingentia ab eo edita miracula motus invidia Imperator revocaverit eum Constantinopolim, ubi & martyrium consummavit, suo loco dicturi sumus.

Hoc eodem anno tres Patriarchæ anathemate damnarunt Cosmam Episcopum Epiphaniæ in Syria, de quo Theophanes ita narrat: Cosmas autem quidam Episcopus erat Epiphaniæ, quæ est civitas Apameæ Syria: quibusdam autem ex civibus Epiphaniæ ad Theodorum Patriarcham Antiochenum accusationem contra eundem Cosmam super diminutione sacrorum vasorum facientibus. Cum ille minime potuisset restituere, discessit ab Orthodoxa Fide, consentaneus Constantini Imperatoris hæresi, sacris adversus imaginibus: quem communi sententia Theodorus Antiochenus Patriarcha, atque Theodorus Hierosolymitanus, atque Cosmas Alexandrinus cum Episcopis, sibi subiectis, die sancto Pentecostes post lectionem sancti Evangelii consonanter anathematizarunt singuli in sua civitate. Hæc Theophanes, qui & de irruptione Turcarum in Armeniam hoc anno fieri cœpta, & sequenti anno rursus repetita, agit. Sic igitur (quod observatione dignum est) egressio eorum e portis Caspiis eo tempore ponitur, cum adversus sacras imagines, & Deo dicatos homines scelestissimi Imperatoris efferveret indignatio.

Sed quæ tunc monstruosa portenta futurorum malorum præfagia sint ostensa divinitus, ad compescendam grassantem impietatem, Theophanes, qui aderat, ita narrat: Eodem anno a Kalendis Octobris factum

quenti; cum Theophanes annum a Kalendis Septemb. non vero a Kalend. Januarii, ut putavit Baronius, exordiat. Sed incertum, an hoc vel sequenti anno contigerit quod refert Baronius ex Theophane ad annum Constantini Imp. XXIII. Hoc eodem anno Turci Caspiis portis egressi plurimis per Armeniam occisis captivorum collegerunt turmas, & domos repetiverunt.

Ad num. XX. Theophanes ad annum XXIII. Constantini Imp. scribit: Eodem pariter anno,

Auxentiani Monachi in Proconneso ædificant monasterium.

XIX.
Cosmas
Episc.
Epiphaniæ
transfuga
ad hæreticos.

Turcarum egressio e portis Caspiis.

XX.

III.

Prodigio-
sa gla-
cies.

Etum est gelu magnum, & amarissimum, non solum in terra nostra, verum etiam in Oriente, & multo magis in Septentrionali parte, ut pelagus Ponti usque ad centum miliaria præ glaciæ rigore in lapidis duritiem fuerit versum, habens cubitos in superficie ad profundum triginta; cunctis nimirum regionibus ab ipsa Lycia usque ad Danubium, & Euphæ fluvium, Danasti quoque, & Danapri, atque Necropela, necnon & per reliquas ripas usque ad Mesembriam, & Mæsiam similiter patientibus. Cumque hujusmodi gelu niæ fuisset coopertum, super alios viginti cubitos credit; ita ut mare aridæ conformaretur, & pedibus calcaretur in superficie glaciæ a Cazarria, & Bulgaria, quin & adjacentibus insulis, tam ab hominibus, quam ab agrestibus, & mansuefactis animalibus. Februario vero mense ipsius secundæ Indictionis hujusmodi gelu per jussionem Dei in multas, ac diversas in speciem montis factas concissiones in Danupsiam, & Hieron descendit, taliter per angustum pelagus pervenerunt ad urbem, & usque ad Propontidem, & Abydum, & insulas omnes, maritimos thoros, & ripas implentes, quarum videlicet concissionum inspectores, & nos ipsi exitimus, descendentes super unam earum cum quibusdam triginta coætaneis nostris, &c.

Ingentem hæc secutam esse siccitatem, ita ut fontes arefcent, idem tradit, si-

PAGIUS
Sævit hy-
ems in O-
riente &
in Occi-
dente;

*mensis Octobris exordio frigus ingens & asperri-
mum non in hac modo Regione, sed & per O-
rientem, Septentrionem, & Occidentis plagam
incubuit: adeo ut in Borealibus Ponti mari-
timis mare ad centum millia in longum, in
profundum vero cubitus triginti præ frigore in
lapidis duritiem concreverit, &c. Indictionis au-
tem secunda mense Februario glaciæ hujusmodi
Dei jussu in multa ac varia frustra montium
speciem præferentia disrupta est &c. Ejusdem
quoque anni mense Martio stella quasi e celo
decidere visa sunt: adeo ut cuncti portentorum
hujusmodi spectatores effecti saculi presentis con-
summationem advenisse conjectarent. Siccitas sub-
inde & ventorum ariditas talis incubuit, ut
fontes ipsi aruerint. Horrendam illam hyemem
pluribus describit Nicephorus in Breviario pag.
43. ejusque meminere varii Annalistsæ Francorum,
ex quibus aliqui eam hoc anno, aliqui anno in-
sequenti collocant, quia illi ad hyemis princi-
pium, isti ad tempus quo magis sæviit, re-
spiciunt.*

IV.
Annus IV.
belli Aqi-
tanis.

Hoc anno Pippinus Francorum Rex quartam
adversus *Vvaifarium* Aquitanicæ Ducem expedi-
tionem suscepit. De ea hæc habet Annali-
sta Metensis: Anno Dominica Incarnationis
DCCLXIII. Pippinus Rex habuit Placitum gene-
rale Francorum in Nivernis. Inde ob infidelita-
tem *Vvaifarii* perfidi Ducis quartum iter in Aqi-
tanicam direxit. In eodem quoque Placito *Tassi-
lonem* Ducem Bajoariorum habuit. Qui postpo-
sitis sacramentis, & jusjurando, quod quondam
Regi Pippino avunculo suo promiserat, sine li-
centia ejus ad usque Bajoariam fugit, & nun-
quam amplius faciem Regis Pippini videre me-

gnaque de celo visa, adeo ut, ultimam
imminere diem, homines existimarent.

Sed solus Imperator ex tot prodigiis
non solum nullam est consecutus utilita-
tem, sed in deterius prolapsus, quem
gestabat in animo Nestorianismum, pro-
palare studens, illum primo Constantini
Patriarchæ in aures ingessit, sed ab eo
repulsus quievit a proposito hæresis di-
vulgandæ, ratus nimirum, frustra in a-
lios laboraturum, si ipsum, de quo adeo
bene meruerat, Constantinum adeo a-
versum invenit. Sed audi Theophanem:
Imperator accersito Patriarcha, dicit ei:
Modo quid vos læderet, si dixerimus Θεο-
τόκον Χριστόγονο? At ille hunc complexus ait:
Miserere domine, ne ad contagionem tuam
veniat sermo iste. Nonne vides qualiter
divulgetur, & anathematizetur Nesto-
rius in tota Ecclesia? Qui respondens,
ait: Ego discere volens, interrogavi: ve-
rum usque ad te sermo. Ita versipellis cum
videret non recipi quod proposuit, igno-
rantiam simulavit.

Vides in Constantino (quod itidem su-
perius dictum est) quod vidisti in Leo-
nis ejus parente, negatorem & ipsum
fuisse Christi divinitatis, ut intelligas
per quos diabolus hæresim adversus i-
magine in medium protulit: adeo ut
tantum ostendere unde originem duxe-
rit, & per quos primum fuerit promul-
gata, hoc sit eam plenissime confutasse.

Quod

XXI.

Constant,
Coprony-
mus Ne-
storianus.

Quos Pa-
triarchas
habeant
Novato-
res.

Porro Rex Pippinus iter agens per Aqi-
tanicam, usque Cadurcum pervenit, uniusque ob-
noxam perfidi siquidem *Vvaifarii*, totam illam
Regionem vastavit, & victor in Franciam re-
versus est. Facta est autem eodem anno hyems
valida. Celebravit quoque Rex Pippinus Nata-
lem Domini in villa que dicitur Longlare, &
Pascha similiter. Idem habent varii alii Fran-
corum Annalistsæ. Erat Longlare vel Longo-
larium villa Regia in sylva Arduenna & Dioe-
cesi Leodicensi. Conventus Nivernenfis hoc an-
no habiti meminere etiam Eginhardus, & va-
rii Annalistsæ.

Monasterium *Laureshamense* conditum fuit
hoc anno ultra Rhenum in Episcopatu Worma-
ciensi a *Vvillifwinda* & *Canzore* Comite ejus
filio, ejusque primus Abbas *Chrodegangus* Epi-
scopus Metensis renunciatus, ut liquet ex Di-
plomate ejus foundationis a Marquardo Frehe-
ro publicato, datoque anno duodecimo Domno
nostro Pippino Rege sub die IIII. Idus Julii, ut
ejus initio legitur. In vulgato quidem Chro-
nico *Laureshamensi* apud Freherum & *Duche-
snium* legitur, anno Dominica Incarnationis
DCCLXIII. Pippini vero Regis Francorum anno
XII. At loco anno DCCLXIII. reponendum
anno DCCLXIII. ut annus XII. Pippini cum
mense Julio copulatus evidenter demonstrat.
In hoc virorum Monasterium *Chrodegangum*
Corpus *S. Nazarii* transitulisse anno sequenti
visuri sumus. Vocatur illud vulgo *Lauresham*.

Haribertus Murbachiensis Abbas & *Dodo* Co-
mes Romani directi sunt a Pippino Rege, ut
Paulum Papam, qui sibi a Langobardis time-
bat, certiozem redderent de firmo proposito
erga Pau-
lum flu-
diam.

VI.

CHRISTI
763.PAULI PAP.
7.CONST. COPRON. IMP.
23.

Quod impossibile fuerit, ut Spiritus sanctus ipsos afflaverit, qui Christi essent divinitatis negatores, Disce pariter quos sint æmulati nostri temporis Novatores in sacras imagines hostes, & in mona-

chos infensissimi, nempe Constantinum Copronymum facem omnium scelestissimorum Imperatorum: & tu prudens disce discipulos a magistro.

Chri-

PAGIUS magnaue constantia, quam Pippinus in causis Apostolicis perficiendis gerebat, pauloque post reversi sunt in Franciam cum Legatis Pontificiis, Joanne Subdiacono & Abbate, ac Petro primo Defensore, gratulatoriisque literis ad Pippinum pro sincero atque constanti erga Sedem Apostolicam studio, ut videre est in Codice Carolino Epist. XVIII. a Paulo Papa data: *Ferebatur*, inquit Paulus, & hoc in eisdem vestris apicibus, quia id, quod & presentes de parte vestra velle habuistis, nos debere cognosci, scriptis nequaquam propalare noluitis, sed informatis de singulis causarum meritis pra-

fatis vestris Missis, quæ nostris deberent innotescere auribus, & ita, juxta ut a vobis precepta sunt, egerunt, quod quidem nos de singulis, quæ nobis affati sunt, liquidius eos informavimus, qualiter nostram vitam a Deo instituta Regali Vestra potentia enarrare debeant. sed & presentes nostros Missos, idest, Joannem subdiaconum & Abbatem, atque Petrum primum Defensorum cum eis pariter ad Vestra Regalia direximus fastigia, &c. Meminit harum Literarum Baronius anno DCCLXVII. numer. II. Epist. XXIII.

JESU CHRISTI
ANNUS
764.

PAULI PAP.
ANNUS
8.

CONTSANT. COPRON. IMP.
ANNUS
24.

I. **C**hristi Redemptoris sequitur annus septingentesimus sexagesimusquartus, Indictione secunda notatus, quo cum jam fama increbuisse in Gallias, per sanctissimum Pontificem Paulum plurima Sanctorum corpora esse e cœmeteriis in Urbem translata, eorum cupidi Franci

Sanctorum cultus studiosissimi, mittunt Legatum Romam ad eum Pontificem, rogantes, ut aliqua ex Sanctorum corporibus recens inventis darentur in Gallias transferenda. Functum tradunt hac legatione (a) Crodogandum religiosissimum virum Metensem Episcopum, atque

De sacris SS. Martyrum reliquiis in Gallias translatis. (a) Sigeb. in Chron. hoc anno.

PAGIUS
SÆC.VIII.
Anno Era
Hisp.
DCCCII.
Anno
Hegiræ
CXLVII.
inchoato
die 9.
Mart. fer.
5.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6257.

⊙ 17. A G. 25. P. 25. Mart. Indict. 2.

JESU CHRISTI 764.

PAULI PAPÆ. 8.

CONSTANTINI COPRONYMI 45. & 24.

LEONIS IV. 14.

A. C. 764.
I.
Translatio SS. Naboris, Nazarii & Gorgonii Martyrum.

AD num. I. Reliquiarum SS. Gorgonii, Naboris & Nazarii Translationem, seu Roma in Galliam adduccionem perperam illigavit Sigebertus in Chronico cum præsentis anno; Monachus enim Anonymus Gorziensis, qui medio sæculo X. Historiam Translationis Sancti Gorgonii in Monasterium Gorziense a Mabillonio Sæc. III. Benedictino part. II. recitatam descripsit, postquam retulit, Chrodegangum Episcopum Metensem illud Monasterium condidisse, ait: Romanum adit Apostolicum Paulum nomine, poscens sibi dari pignora aliqua Sanctorum, qua has insignirent partes Regionis. Qui concitus volente Deo ejus annuens precibus, tradidit ei tria corpora Sanctorum Martyrum, Gorgonii, Naboris, & Nazarii. Sanctum Nabilem Martyrem Hilariaco delegavit Monasterio, Sanctum autem Nazarium cuidam religiosa femina tradidit, qua in pradio sua ultra Rhenum, quod dicitur Lorsan, collocavit, eo quod idem pradium suum una cum filio suo Sancto Stephano tradidisset; Beatum vero Gorgonium penes se statuit in loco, qui dicitur Gorzia, anno ab Incarnatione Domini D C C L X V. Verum loco horum verborum, quod dicitur Lorsan, legendum, quod dicitur Lauresham, ut liquet ex Rabano Mauro in suo Martyrologio ad diem XII. mensis Junii, quo istius Translationis mentionem facit, eamque in annum sequentem confert, sicuti Notkerus in suo Martyrologio, Marianus Scotus, Monachus Laureshamensis in Chronico Hildensheimense, Lambertus Schafnaburgensis, & tam Annalista Petavianus quam Fuldenis. Quia vero Chrodegangus hoc anno Romam ad illas Reliquias a Pontifice Romano petendas se contulit, & in sequenti eas transtulit, ut insinuat Monachus Gorziensis citatus, hinc factum, ut aliqui, hoc anno de ea Translatione egerint. Facta ea die incerto, licet in Martyrologiis laudatis & quibusdam aliis inscribatur ad diem XII. mensis Junii, quæ cum nec anno currenti, nec sequenti in Dominicam incidat, evidens est eam alio die peractam fuisse.

II. Monasterium Gorziense, quod plurimum Sanctorum seminarium fuit, inter bella sæculo XV. getta subversum, tandemque in Collegium duodecim Canonicorum redactum. Ibi etiamnum

Reliquiæ Sancti Gorgonii coluntur. Monasterium Laureshamense hodie promiscue Laureshamense & Cœnobium Sancti Nazarii appellatur. Denique Cœnobium, quod a se conditum Sanctus Fridolinus Abbas Hilariacum in memoriam Sancti Hilarii Pictaviensis Episcopi nuncupavit, & a se reparatum S. Sigibaldus Metensis Episcopus Nova Cella appellatione donavit, post translatas illuc Sancti Naboris Reliquias, hujus Martyristanquam novi Patroni nomen ferre coepit, quod etiamnum gerit.

Annalista Metensis hoc anno scribit: Pippinus gloriosus Rex Conventum Francorum habuit in Civitate, qua vocatur Vormacia. Eodem anno inter fines Regni sui ea, qua pacis sunt disponens, simul & de causis, quæ erant inter illum & Vvaifarum (Aquitaniæ Ducem) atque Tassilonem (Bavariæ Ducem) pertractans, in nullam partem exercitum duxit; & celebravit Natalem Domini in Caristaco & Pascha similiter. Idem habent Annalista Loiselianus, Laureshamensis, & Bertinianus cum Reginone. Quid æquum sit in Conventu illo generali Francorum, ignotum, nisi quod Pippinus dedit Comitatus dilectis filiis suis ut produnt Annales Petaviani & Masciacenses, in quibus tamen hic Conventus in annum superiorem perperam retrahitur.

III. Pippinus Conventum generalem Vormacia indicit.

Pippinus, ut suum erga Sedem Apostolicam & Paulum Pontificem studium in dies magis ac magis testaretur, Anthymum Spatarium & Synesium Eunuchum Constantini Imp. Oratores, nec videre, nec audire voluit, nisi præsentibus Legatis Apostolicis; disputationibus interfuit, quas utrique inierunt inter se de observatione fidei Orthodoxæ & pia Patrum traditione; postea cum Anthymo, qui Constantinopolim redibat, suos quoque misit Oratores, per quos Imperatorem cunctis de rebus certorem fecit; Romam vero direxit Flavinum Capellanum una cum Legatis Apostolicis Joanne Subdiacono & Abbate atque Pamphilo Defensore Regionario, per quos deferri curavit ad Papam non literas modo, quæ gesti negotii seriem omnem complectebantur; sed & exemplar ipsarummet, quas acceperat a Constantino, vel eidem Imperatori rescripserat. Paulus amplissimas gratias egit, misso protinus Legato cum literis, quæ fidem rerum supra memoratarum faciunt, atque insuper explicant, quid Pontifex in causa Tassilonis egerit. Tassilo Dux Bavariæ postquam a Pippino recessit, Paulum Pontificem sæpius rogavit, ut pacis inter eum & Pippinum componendæ causa Legatos in Franciam mitteret. Annuit Paulus, Philippum Presbyterum & Ursulum cum literis ad Pippinum direxit mense Majo, sed illi cum Ticinum venissent a Desiderio Langobardorum Rege, qui filiam suam in matrimonium Tassiloni, vel jam collocaverat, vel brevi se collocaturum sperabat, prohibiti sunt ulterius progredi. Quo comperto Pontifex eadem

IV. Legati Pontificii & Imperiales coram Pippino de fide disputant.

que accepisse ab eo corpora sanctorum Martyrum Gorgonii, Naboris, & Nazarii. Verum potius dixerimus ex eis partem, quam ipsa integra accepisse corpora: siquidem ut taceamus de cæteris; ipsius Gorgonii corpus usque hodie reconditum habetur in basilica Vaticana in Confessione sancti Gregorii Papæ. Porro qui hæc de translatione tradunt, ha-

bent, repositum Gorgonium in Gorzia, Naborem in Illyriaco, & Nazarium in cœnobio Lorisham. Verum Naboris, & Nazarii sacras reliquias pluribus in locis jam diu ante fuisse divisas atque honorifice collocatas alibi diximus in Notis. Quo igitur tempore Sanctorum cultus perfidia Imperatoris in Oriente tantopere labefactatur, in Occidente, & apud

PAGIUS dem literas ad Pippinum transmisit per alium Legatum, quem jam insinuavimus ab eo directum in Franciam. Statim ac prædicti Joannes & Pamphilus reversi fuerunt. Perierunt hæc literæ, & Tassilo non legitur in gratiam cum Pippino rediisse. Sed Ep. XX. Codicis Caroli Pippino Regi data rerum superius enunciatarum confirmationem continet. Ex ea præcipua excerpo.

V. Remeantibus ad nos Missis nostris, quos ad vestram præclaram Excellentiam directos habuimus, Joanne videlicet Subdiacono & Abbate, atque Pamphilo Defensore Regionario spiritualis Matris vestra, Sancta nostra Ecclesia una cum vestro Misso Flavino Capellano, attulerunt nobis honorabiles & nimis desiderabiles Christianitatis tuæ literas, &c. Porro innotuit Benignitas vestra, qualiter nostri ac Imperatoris Missi a vobis suscepti sunt, & quemadmodum illis, de singulis, qua præclaro culmini vestro affati sunt, respondere studuistis, eos, pro amore Fautoris vestri Beati Petri, nequaquam suscipi, aut illis responderi acquiescentes absque nostrorum Missorum presentia. Sed & ipsi nostri Legati ea ipsi nobis retulerunt, &c. Itaque & literas, quas vobis simulationis & illusionis causa Missi Imperiales attulerunt, nobisque a vobis directæ suscipientes, earum agnovimus seriem, &c. Sed & ea qua præfati nostri Missi cum Imperialibus Missis de observatione fidei Orthodoxæ, & pia Patrum traditione in vestri presentia disputantes altercati sunt, nobis liquidius per eadem vestra scripta innotuistis, simulque & exemplar literarum, quas præfato Imperatori direxistis, responsionis quippe modum & solutionem petitionum, de his, qua a vobis intimata sunt, nobis dirigere a Deo illustrata Excellentia vestra annuit; verum etiam & quemadmodum eisdem Imperialibus Missis responsum dedistis, & unum ex eis Anthymum Spatarium, cum vestris Missis Regiam direxistis Urbem, & alium videlicet Synesium Eunuchum apud vos detinuitis, simili modo nobis minutius intimastis, &c. Interea & hoc innotescimus Christianitati vestra quod jam sæpius petisse dignoscitur Tassilo Bavariorum Dux, ut nostros Missos ad vestram præclaram Excellentiam dirigi annuissemus, ut ea inter vos pervenirent, qua passi sunt. Unde nos data occasione libentissime nostros Missos, id est, Philippum dilectum filium nostrum Presbyterum, atque Ursun nostrum etiam fidelem ad vestri presentiam visi sumus direxisse, transacto Maio mense, eo videlicet modo, ut qualiter vestra fuisset voluntas, ita peragere debuissetis. Et properantibus ipsis nostris Missis usque Ticinum adversa suspicione arreptus Desiderius Langobardorum Rex, minime eos permisit ad vestram a Deo conservatam Excellentiam pertransire, tamen & easdem literas, quas vobis dirigebamus infra hæc nostra scripta Christianitati vestra transmisimus.

VI.

Itaque & hoc a Deo protecta Christianitati vestra aptum duximus intimandum, quod relictis Imperialibus literis vobisque delatis per præfatum Anthymum Spatarium & Synesium Eunu-

chum, quas nobis ob earum seriem intuendam, Legati pro amore Beati Petri Fautoris vestri, dirigere dignati estis, reperimus in eis adnexum, quod vestri ac nostri homines, qui ipsas Imperiales syllabas, qua vobis nobisque directæ sunt, vel diriguntur, interpretantur non juxta ut ibidem exaratum est, sed aliud pro alio false interpretari audent, & Missi qui inter partes properant, non sicut illis iniungitur, sed acceptilationis premio corrupti, alia pro aliis deferunt, &c. Dum & vos satisfacti estis de vestris hominibus, simili modo & nos de nostris, quod nullo modo hoc agere penitus præsumant, &c. Sed in hoc vehementer idem Imperator irascitur, & occasionis versutias adhibet pro eo, quod nequaquam siluimus ei prædicandum ob constitutionem Sanctarum Imaginum & fidei Orthodoxæ integritatem, Nam illud in ipsis suis apicibus asserunt, quod dilectus filius noster Christophorus Primicerius & Consiliarius sine nostra auctoritate, nobis quasi ignorantibus, suggestiones illas, quas sæpius ei direximus fecisset, & alias pro aliis ejus ac vestris Missis relegisset, & in hoc testem & Judicem proferimus Deum quod ita nequaquam est. Nihil enim ipse noster Consiliarius extra nostram voluntatem aliquando egit, vel agere præsumpsit, quoniam nostri Prædecessoris ac Germani, Domni Stephani Papa, simul & noster sincerus atque probatissimus fidelis extitit, & in omnibus existit, & satisfacti sumus de ejus immaculata fide de firma cordis constantia, & ob hoc credimus illud, quod nobis false proferatur non improprium, sed bravii corona nobis a Deo computatur, &c. At vero Christianitas vestra suos jubeat inquirere Missos & in omnibus vos satisfaciatis, quoniam mendacium contra nos idem asseruit Imperator, eo quod eam direximus suggestionem, eis relegentes pariter cum ipsis quas direximus & confirmavimus, tamen & ejus exemplar a nobis vobis directum apud vos habere videmini. Harum literarum argumentum tantum viderat Baronius, ut ipsemet indicat anno DCCLXVII. num. II. Ep. XXII.

In libello de Constructione Novæ Corbeia, seu de Translatione Sancti Viti Martyris in Saxoniam, scripto ab Anonymo Corbeia Novæ Monacho, qui Translationi interfuit, & recitato a Mabilonio Sæc. IV. Benedict. part. I. legitur corpora Sanctorum Martyrum Alexandri, Hippolyti & Viti, Roma in Galliam translata esse, Pippino tum Rege, & Fulrado tum Abbate San-Dionysiano; sed cum annus, quo hæc Translatio facta, in eo non notetur, de ea hic agemus, ut Translatio Sancti Viti, ad Monasterium Novæ Corbeia, quæ contigit an. DCCCXXXVI. melius intelligatur. At itaque Anonymus, Fulradum assumtis devotis quibusdam Viris, Pippino Rege consentiente, se fe Romam contulisse, ut inde aliqua Sanctorum corpora in in suum Monasterium transferre posset. Rediit Roma Fulradus cum Reliquiis Sanctorum Martyrum Alexandri & Hippolyti, & Vir quidam laicus ejusdem Abbatis consanguineus cum

Imperiales falso que-
runtur
Imperato-
ris lite-
ras male
fuisse in-
terpreta-
tas.

VII.
Transla-
tio SS. A-
lexandri,
Hippolyti,
& Viti.

CHRISTI
764.

PAULI PAP.
8.

CONST. COPRON. IMP.
24.

apud Italos, & Francos (ut vides) &
apud Hispanos etiam magis magisque flo-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

ruit, ut quæ dicta sunt de reliquiis S.
Vincentii Martyris, satis ostendunt.
C Sep.

PAGIUS cum corpusculo Beatissimi pueri ac Martyris
Viti, cui Ecclesiam in suo prædio in Dioecesi
Parisiensi sito ædificavit. *Mansit autem in eo-*
dem loco corpus Beatissimi Martyris usque ad
annum XXIII. Piiissimi Imperatoris Ludovici, &
DCCCXXXVI. Incarnationis Dominica, inquit
Anonymus. Cum in Martyrologio Romano re-
censeantur *Alexandri supra XXX. & Hippolyti*

V. dicam tantum Anonymum vocare *Sanctum*
Vitum puerum & Martyrem Lucanum, qui
sub Valeriani & Diocletiani temporibus passus sit.
Sed loco *Valeriani*, legendum, *Maximiani*,
qui Diocletiani Collega in Imperio fuit. De
posteriori Translatione S. Viti, vide quæ an-
no DCCCXXXVI. dicemus.

JESU CHRISTI
ANNUS
765.

PAULI PAP.
ANNUS
9.

CONSTANT. COPRON. IMP.
ANNUS
25.

I.
S. Steph.
jussu Imp.
revocatur
Constantinopolim.

S Eptingentesimus sexagesimus quintus Redemptoris annus vertitur, Indictione tertia inchoata, quo Imperator Constantinus odio exæstuans in Monachos Orthodoxos ob cultum sanctarum imaginum, revocat ab exilio sanctum Stephanum Confessorem ex insula Proconneso, ultimum de eo sumpturus supplicium. Quod ad tempus spectat, errare videtur Theophanes, dum habet hoc anno abstractum ipsum a monasterio Auxentiani montis, & Constantinopolim ductum ad martyrium consummandum. Cæterum, ejus martyrii acta habent, hoc anno, post biennium scilicet ab exilio esse Stephanum revocatum Constantinopolim, martyrium vero post annum ab eodem consummatum. Qua autem occasione idem Imperator, eum revocandum, putarit, ex iisdem Actis quam sincerissime scriptis accipies: Accidit enim, ut cum ingentia in dies ab eo miracula edita noscerentur, quod ab illis mirum in modum ejusdem Imperatoris redargueretur impietas, ipsum e medio tollendi pessimus homo pessimum consilium iniit. Deus enim per eum divinitus ostensis signis rudi populo, qui nesciret litteris concertare, satis aperte significavit, penes quos vere esset Fides Catholica. Quid enim aliud vera miracula, quam vox Dei cælitus clamans, ac comprobans ex eis Fidem, cum ejusmodi gratia negata sit semper hæreticis, ut vera miracula possent edere?

II. At quænam fuerint tanta ista a Stephano signa edita, quorum fama pervenerit Constantinopolim, atque adeo ipsum exagitaverint Imperatorem, jam

audi: atque primum de ejus vitæ instituto toto isto biennio in columna transfacto: Perinde autem (inquit auctor) ac si magnos consecrata vitæ labores tum primum iniisset, ita seipsum asperrimis quibusque certaminibus debebat, non secus videlicet ac si certamen ipse secum instituisset, atque id contenderet, ut una cum ætate labores quoque novis incrementis cumularet. Quam ob causam divina quoque miraculorum gratia ipse infedit, atque admirabilium operum admirabilis effector extitit. Cæcus enim, quidam juxta illum Evangelicum a natiuitate cæcum, ad eum adiens, supplicesque easdem voces una cum pari fide, mittens, lucem, quam, nemo non expetit, obnixè sibi dari rogabat. Ipse autem, ut qui modeste atque humiliter de se sentiret primum detrectabat. Cum vero ille supplex, instaret: Si fidem (ad eum inquit) in Deum habes, si imaginis ipsius cultor es: lucem, ac rerum, ab eo admirabili modo conditarum, pulchritudinem intueri. Vix hæc dixerat, cum ille apertis oculis ac purgata ea quæ in ipsis offusa erat cæcitate, lætus ac lucem cernens ambulabat: testisque omni exceptione major miraculi, a Stephano editi. Atque hoc primum, & maximum in ea insula beati viri miraculum extitit.

Virtute
sacrarum
imaginum
Stephanus multa miracula edit.

Cæcus curatur.

Alterum autem atque eo posterius (quamquam haud scio, an potentia inferius censerit debeat) hujusmodi fuit. Femina cuidam haud obscuro loco natæ quæ Cyzici degebat, filius erat novennis a malo demone divexatus. Quo secum assumpto mater in insulam profecta est. Ut autem ipse

III.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6258.

SAC. VIII. Anno Era Hisp. DCCCIII. Anno He. giræ CXLVIII. inchoato die 27. Febr. fer. 4. A.C. 765.

⊙ 18. F. ☽ 6. P. 14. April. Indict. 3.

JESU CHRISTI 765.

PAULI PAPÆ 9.

CONSTANTINI COPRONYMI 46. & 25.

LEONIS IV. 15.

I.
S. Stephanus Junior ob Sacras Imagines relegatus.

AD num I. & seqq. Theophanes anno Constantini Imp. XXV. Kalend. currentis Christi anni inchoato, narrat Martyrium Sancti Stephani Junioris, quod contigisse ait mensis Novembris die vigesimo. Verum cum in hujus Sancti Martyris Vita a Metaphraste scripta, & in ea quam Stephanus Diaconus Constantinop. ex qua suam ipse Metaphrastes collegit, legatur illum obiisse quinquagesimo tertio suæ ætatis anno, mense Novembri, die

vigesima octava, constatque Sanctum Martyrem natum esse anno, quo S. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus dictus est, post diem nempe XV. mensis Augusti, anni DCCXV. manifestum videtur Theophanem in anno sicuti in die Martyrii hallucinatum esse, & hoc Martyrium anno tantum DCCLXVII. quod recte Baronius contigisse. Loppinus enim Vir Cl. in Præfatione ad Tom. I. Analect. Græc. qui primus Vitam a Stephano compositam publicavit, ait se usum esse quatuor MSS. uno Bibliothecæ Regiæ, & tribus Bibliothecæ Colbertinæ, omnibus antiquis & optimæ notæ. Observat quidem in MS. Regio haberi, τῷ πεντηχοστῷ χρόνῳ idest, quinquagesimo suæ ætatis anno & in eo deesse vocem τριῶ idest, tertio; sed qui in lectione MSS. versati sunt, norunt quæ fuerit alias Librariorum audacia aut oscitantia. Existimavit enim aliquis sciolus locum illum corruptum esse; cum juxta Theophanem Sanctus Stephanus Martyrium hoc Christi anno fecerit. Sed cum Stephanus Diaconus in hac Vita describenda accuratus sit, eamque in lucem emiserit XLII. post. S. Stephani obitum an-

Arrepti-
tius cura-
tur.

admirandi viri cubiculum vel solum per-
spexit, tumultuari, & estuare, ac nunc
sublimis in altum ferri, nunc rursus in
terram allidi cepit, inconditas quasdam
voces in sanctum virum emittens, demon-
ne nimirum, dum movebatur, ipsum mo-
vente vimque ei, dum vim ipsemet pate-
retur, afferente. At mater cujus viscera
non minus, quam illius, distorqueban-
tur (quid enim aliud cum mater es-
set?) tum lachrymas internæ flammæ in-
dices profundebat, tum voces quibus mi-
sericordiam moveret, emittebat: Misere-
rescat te mei (inquiens) miserescat te
ejus, qui longe graviore mœroris demon-
ne conflictatur. Unigenitus enim mibi hic
est, atque hoc uno spes omnis mea nite-
batur. Hæc & aliâ, quæ dolor vehe-
mens ingerebat, adiciens, commovet
sanctum virum ad commiserationem. De
quo idem auctor ista subiicit:

IV.

Hujus igitur luctibus commotus Ste-
phanus, uni discipulorum imperat, ut
crucis signum universo pueri corpori ad-
hibeat. Ipse autem intra se collectus at-
que animæ oculum attollens, eum, qui
celerrime salutem afferre poterat, invo-
cabat. Atque ipse quidem lachrymis per-
fusus precabatur: ille autem humi ma-
gno cum impetu dejectus, amissa voce
jacebat. Ipse surgere eum, atque ad se
venire jubebat. Ille jussis obsequabatur.
Demum eum, adorata Christi imagine,
matri suæ sanum, atque incolumem tra-
didit. Subiicit & aliud miraculum de mu-
liere, quæ Heraclea Thraciæ venerat,
ad sanctum virum, ut a fluxu sanguinis
curaretur, & alia de aliis ejus preci-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Alia ab eo
edita mi-
racula.

PAGIUS

anno, ut ipsemet testatur, anno sc. Christi
DCCCVIII. aut circiter, major ei hac in re fides,
quam Theophani adhibenda videtur. Quia ve-
ro hunc Theophanis errorem vidit Baronius,
perperam ad hunc annum retulit num. XII.
quæ Theophanes anno Constantini Imp. XXV.
scribit, Constantinum sc. juramentum ab om-
nibus Imperio subditis exegisse, ne quisquam
Imagini Venerationem exhiberet. Nam tam Theo-
phanes quam Nicephorus in Breviario produunt,
Imperatorem post Stephani mortem subiectos
sibi omnes hoc jurejurando adstringere voluisse.
Nicephorus autem, sicuti Theophanes hoc
Martyrium cum Indictione quarta, cum hoc
sc. anno, copulat. Utriusque errorem inde
procedere existimo, quod exilium Stephano
irrogatum fuisse crediderint post prius bellum
Bulgaricum ex utriusque Auctoris calculo anno
DCCLX. gestum; cum tamen nonnisi post se-
cundum bellum Bulgaricum juxta Stephanum
Diaconum Sanctus Stephanus Martyr hac pœ-
na affectus fuerit.

II.

Paulus Papa certior factus quod sex Patricii
cum trecentis navibus Constantinopoli solvis-
sent, audique Classe Sicula Romam propera-
re, deinde in Franciam irrumpere decrevis-
sent, literas ipsas, quas ea de re ab amicis
acceperat, Pippino transmisit per Conibertum
hominem Francum, qui Romæ tunc erat. Præ-

bus e maris tempestate liberatis. Post
hæc de ejus matre, atque sorore hoc ip-
so secundo exilii anno ex eadem insu-
la ad cælum vocatis: atque ad postre-
mum de milite ab infirmitate incurabi-
li, hoc eodem anno, reddito sanitati.
At vero quomodo hujus miraculi occa-
sione ex eo loco dimoveri, & Constan-
tinopolim mitti ab eodem Imperatore
jubetur, idem Auctor sic narrat:

Eodem tempore miles quidam, nomine
Stephanus genere Armenius, ab Europæ
partibus profectus, qui dimidia sui par-
te contabuerat, totusque præ morbo humi
vergebat cum magna illa miracula, quæ
a magno hoc viro designabantur, intel-
lexisset: ad eum perrexit, atque ad e-
jus pedes accidens, ea postulare cepit,
quæ & ipse accipere summopere optabat,
& ille facile præbere poterat: At ille
qui fide erga Dominum, ac benevolentia
præditus erat, miraculum ad ipsum trans-
fert. Cumque ei qui ægrotabat, ut & ipse,
& Matris imaginem adoraret, imperas-
set, atque ille id faceret: sanum eum
prorsus, ac valentem reddidit. Ut igitur
ad commilitones suos se recepit, quæ-
rebatur ex eo quam ratione convaluis-
set: ille autem eam minime reticebat, ni-
mirum: Monachus quidam (dicebat) Ste-
phanus nomine qui apud Proconnesum in
angustissima quadam ædicula degit, duas
me imagines adorare jussit, unam quæ
Christi alteram quæ Deiparæ, dicebatur:
ac protinus convalui, corpusque omnino e-
rexi.

At impii illi, ac conscelerati, manus
non sine magno terrore complaudentes:

C 2

Væ

terea tres saltem in Italia Oratores mitti ro-
gavit, qui Desiderium Langobardorum Regem
apud Ticinum convenirent, atque inde Romam
duo proficiscerentur Ticino, tertius in Fran-
ciam rediret Pippino responsum Desiderii la-
turus; hic enim nihil eorum restituerat, quæ
coram Francis Legatis toties promiserat se
redditurum; imo literas scripserat nimis re-
fertis, quas Paulus æque Pippino deferendas
curavit: Agnoscat Eximietas Vestra, inquit
Paulus, in Epist. XXIV. Cod. Carol. ad Pip-
pinum data, intimasse nobis quosdam sinceris-
simos fideles spiritualis Matris vestra, Sancta no-
stra Ecclesia, quod sex Patricii deferentes se-
cum trecenta navigia, simulque & Siciliensium
stolum in hanc Romanam Urbem absoluti a Re-
gia Urbe ad nos properant. Quid ii velint age-
re, aut pro qua diriguntur causa rei veritatem
ignoramus. Hoc tantum nobis nunciatum est, quod
ad nos progredi, & ad Vestram summe laudabi-
lem Præcellentiam in Franciam ingredi sunt di-
sposti, easdemque nobis destinatas literas infra hæc
nostra scripta Vestra Excellentia direximus intuen-
das. Itaque & hoc conservanda Eximietati ve-
stra innotescimus, quod quemadmodum in præ-
sentia Misuum vestrorum constitit cum Desiderio
Langobardorum Rege, ut nostras Romanorum ju-
stitias ex omnibus Langobardorum Civitatibus ple-
nius primitus acciperemus, & ita postmodum ad-
vi-

V.
Miles
gibbus
curatur.

Paulus PP.
Pippino si-
gnificat
Græcos
mittere
Classem in
Italiam.

Miles eju-
rans cul-
tum SS.
Imaginum
divinitus
punitur.

Væ tibi (inquiunt) qui in idololatriam proruisisti: confestim itaque eum apud summum Thraciæ Praefectum deferunt. Qui cum de eo quæstionem habuisset, nulla interposita mora, eum ad Imperatorem misit. Is vero cum accuratius eum examinasset, atque recuperatæ valetudinis modum intellexisset, pro ea, qua laborabat stoliditate, non intellexit. Verum quod ipsi summo studio erat, percunctabatur eum, qui morbo liberatus fuerat, an in simulachrorum cultu perstaret. Qui cum ingenti pœnitentia se affici, atque hujusmodi simulachra execrari, dixisset: Tyrannus, ut ei impietatis mercedem referret, Centurionem eum creavit. Cæterum vindex Dei justitia e vestigio ingratum illum persecuta est: nam cum statim ab aula reverteretur, atque in equum conscendere pararet, ille subito saltitans, in terram ipsum prostravit, atque contrivit; nec calcibus in eum insilire destitit, quoad ille ingratham animam evouisset.

VI.
Stephanus
revocatus
in carcerem
de-
truditur.

Tyrannus igitur tamquam hinc arrepta ansa, sanctum virum quamprimum e Proconneso ad se adduci jubet; illud addens, quod ne exilio quidem multatus sibi temperasset, quin plebem idolis cultum adhibere doceret. Cum ergo illinc abductus esset; ut in Phiala per quam obscuro ergastulo tum vinctis ferro manibus, tum pedibus ad lignum ferro astrictis includeretur, edixit. Interiectis autem quibusdam diebus, ad Heliacum, qui Pharus dicitur, duobus tantum primarii ordinis viris comitatus, sanctum virum præsto esse, jubet. Cum autem ad eum idem sanctus Stephanus ductus fuisset, a pio quodam viro nummum petit, eumque cucullæ suæ furtim imposuit.

Tyrannus itaque cum eum vidit, exclamare cœpit: O vim mihi illatam, o

calamitatem, o arrogantiam! Videte a quonam Imperium meum contumelia afficiatur, a quonam ludibrio habeatur. Cum autem vir sanctus nihil omnino respondisset, verum humi defixus hæreret: Tyrannus eum iracunde prospiciens, ignemque (ut dici solet) spirans, atque ut ipsi in more positum erat, manum in orbem contorquens, alteque exclamans: Non mihi respondes (inquit) scelestum caput? At ille: Si me ita leviter condemnare in animo habes, Imperator, supplicio quam celerrime affice. Sin autem hoc me idcirco adesse jussisti, ut me interrogares, ac vicissim audires: iracundiam lenitate tempera, atque æquo animo & interroga, & audi. Tum Imperator: Dic age, quibusnam paternis decretis minime paruimus, ut apud te in hæreticorum numero censeamur? Quoniam (inquit ille) venerandarum imaginum picturam multis ante temporibus a divinis Patribus traditam, scelerate ab Ecclesiis ejecistis. Tyrannus autem: Ne has, inquit, imaginum picturas dicas (neque enim sunt) sed plane idolorum picturas: Quidnam porro idolis cum Sanctis commune est?

Constant.
cum Ste-
phano
congres-
sus.

Hic vero sanctus vir ille: Non, inquit, cum imagines adoramus, materiæ cultum aut venerationem tribuimus: verum imaginum honor ad exemplar transit, quem admodum a Basilio dictum est. Quid (inquit Tyrannus) æquumne est ea, quæ a Patribus ante prædicata sunt, quæque & multa & perobscura sunt, ac neque mente comprehendendi, neque verbis ullis explicari possunt, per colores in sensum cadentes exprimere, atque in materia adorare, cum eorum essentia nemini, nisi quantum ad infinitatem (ut Gregorii verbo utar) attinet, explorata sit? Minime vero (ait sanctus vir) Ecquis enim mor-
ta-

VII.
Stephani
defensio
pro ima-
ginibus.

PAGIUS

vicem ex omnibus nostris Civitatibus integras Langobardis faceremus justitias, freti in hujusmodi ejus pollicitatione, quam in presentia prædictorum Missuum vestrorum exhibuit, nostros Missos direximus ad easdem recipiendas faciendasque justitias. Ipse vero varias exhibens occasionum versutias, nequaquam nobis primitus, ut constitit, plenarias de omnibus suis Civitatibus facere voluit, quas exquirimus justitias, & ita demum suas in integro ex omnibus nostris Civitatibus recipere; sed singillatim tantummodo de una Civitate facere, & de alia recipere maluit, volens per hoc dilationem inferre, ne pars nostra Romanorum propriam consequatur justitiam.

III.
Et Deside-
rium Re-
gem Lan-
gob. sibi
voluisse
fatisface-
re.

Et ecce nostri Missi nihil impetrantes ad nos sine effectu reversi sunt, & plures depredationes ex tunc, atque multa & inaudita mala, in nostris immitit finibus. Unde ecce suas confestim direxit literas, per quas confidens in sua ferocitate, Deum præ oculis non habens, nec Beatum Principem Apostolorum Petrum metuens, comminatione nobis direxit, & inania detractionum

verba pertulit, quas & de presenti infra hanc nostram exarationis seriem vestro præfulgido & a Deo instituto Culmini direximus, &c. De omnibus vero subtili enarratione, presenti Coniberto, vestro fidelissimo Uasso, injunximus cuncta liquidius vestra Regali potentia suggerere. Sed & hoc obnixè postulamus benignam Excellentiam Vestram, ut Missos vestros aptos, quales vobis placuerint, ad nos dirigere debeat, qui in nostro inveniuntur esse auxilio. Unus tamen ex eis usque Ticinum properare debeat, ut dum cum Desiderio Rege locutus fuerit, quidquid eis in responsis reddiderit, Vestra Excellentia renunciet. Reliqui vero duo cum vestro disposito & ordinatione apud nos conjungere festinent, ut in nostro, ut dictum est, consistant auxilio.

Antequam in Pippini manus hæc venirent literæ, scripsit ei Desiderius nihil a Langobardis tentatum contra Romanum Pontificem. Quod ubi Paulus per Andream & Gundericum a Pippino directos rescivit, eos cum Desiderii Legatis coram se vocavit in colloquium, totoque negotio palam factum quam primum in Fran-
ciam

IV.
Significat
etiam
Deside-
rium Di-
gatis suas
vassasse.

talium, qui quidem mentis compos sit, divinitatis naturam, quæ & materia caret, & omnem mentis captum fugit, coloribus & materia conflatis pingi posse, dixerit? Cujus enim forma ne mente quidem delineari potest: quonam tandem modo ipsa coloribus exprimi queat? At nos cum Christum in imagine pingimus, divinitatis naturam haudquaquam pingimus, verum Theandricam eam formam, quæ in nostra specie apparuit, quamque Apostolica manus contrectarunt; quemadmodum alicubi ait Theologus Joannes (a): Quod vidimus, & manus nostræ contrectaverunt.

(a) 1. Joan.
1.

VIII.

Hic attende, Lector, non tantum pingi non debere divinam naturam, sed nec posse, quod incorporea cum sit, non cadit sub sensibus. Cæterum haud erroris arguenda sancta Ecclesia est, quod Patrem & Spiritum sanctum expertes corporis per imagines repræsentare coloribus consuevit: siquidem corporeas illas imagines ipsa per picturam repræsentat, quibus sanctis Patribus per visum innotuere. Quod enim ostensus est Danieli (b) Antiquus dierum sedens in throno: eandem S. Ecclesia similitudinem reddit, dum Patrem ipsum per senis imaginem coloribus repræsentat. Sic de spiritu sancto, uti apparuit, sive per columbæ speciem, sive per ignem, sive per aquam, ita pariter pingi ab Ecclesia consuevit. Dicendum id ipsum de Angelicis spiritibus, qui licet invisibiles nobis sint, per visibiles tamen, quibus apparuerunt, formas, & sicut Moyse (c) præceptum est in Arca, aliisque in locis effigiari: ita & Catholica Ecclesia ex prototypo per colores eas imagines deducere consuevit. Ut plane omnes imagines, quæ per characteres stylo scriptæ esse in sacris litteris, reperiuntur, easdem peni-

(b) Dan. 7.

Incorporea etiam pingi posse, & jussa a domino sculpi.
(c) Exod. 25.

cillo coloribus reddere esse licitum, judicetur: id namque pure pieque semper sancta Ecclesia custodivit, quæ & ante adventum Christi, jussu Dei, incorporeos spiritus, & invisibiles per imagines (ut sæpe dictum est) repræsentavit. Sed redeamus ad Stephanum, serio graviterque admodum cum Constantino Imperatore causam agentem his verbis:

Quod si mihi dictum illud Moyse (d) in medium protuleris: Non facies tibi similitudinem ullius rei, tam ex iis, quæ in cælo, quam ex iis, quæ in terra sunt: hunc tibi Mosem ostendo, duorum Cherubim effigiem auro efficientem. Quibus de rebus ad hunc quoque modum divinus Apostolus differuit (e): Et Cherubin obumbrantia Propitiatorium. Quin ipsum quoque Propitiatorium, & Tabernaculum testimonii, & sancta sanctorum, an non cælestium figuram exprimebant? quemadmodum idem Apostolus rursus ait: Umbra cælestium deseruivimus. Quid igitur sceleris admittimus, cum Christi formam humanitus aspectam in imaginem pingimus, & adoramus? Quid autem? An cum Crucem, etiam, ex quacumque tandem materia confecta sit, adoramus, rei condita cultum adhibere videmur, adorationem materia tribuentes? Sed & templa sancta, & sacrosancta vasa a nobis adornata nullam nobis reprehensionis notam inurunt, siquidem ea per Christi invocationem in sancta mutari persuasum habemus.

IX.
(d) Exod. 20.

(e) Hebr. 9.
Respondet ad tacitas objectiones Stephanus.

† Figuram & imaginem sic appellat corpus, & sanguinem Christi, quod scilicet sub speciebus,

panis, & vini idem Christi corpus, & sanguis repræsentetur, quibus & continetur.

PAGIUS

ciam remisit, cum alia Epistola, quæ XIV. est Cod. Carol. quave apud Pippinum de mendacio Desiderii graviter questus auxilium petiit, quia Langobardi Senogallium ferro & igne vastarant, cæsis incolis abactaque præda, nec minori clade Castrum Valentis in Campaniam jam percusserant: Quas præclara Excellentia Vestra misit literas, ait Paulus, afferentibus Andrea & Gunderico solertissimis Viris Christianitatis vestra Missis, acceptantes suscepimus, &c. De eo vero quod innotuit Excellentia Vestra, vobis a Desiderio Langobardorum Rege esse insinuatam, nullam malitiam vel invasionem a Langobardis in nostris partibus fuisse illatas, omnino credat vobis benevola Excellentia vestra non veridice in hoc vobis direxit. Etenim benignissime fili & spiritalis noster Compater, Christianissime Rex, dum tanta ab eisdem Langobardis devastaciones in nostris finibus ac Civitatibus facta fuissent, & a nobis ex hoc ammonitus fuisset, comminationis sua ad nos direxit literas, quas necessitate coacti infra nostras Apostolicas literas hoc præterito anno Vestra Excel-

lencia direximus intuendas. Hostiliter quippe in Civitate nostra Synogaliensi pergentes ferro & igne, qua extra eandem Civitatem consisterant, devastaverunt, & plurimam exinde auferentes prædam aliquantos ibidem interfecerunt homines. Similiter & in partes Campania, id est, Castrum nostrum, quod vocatur Valentis hostiliter irruentes, talia sicut Pagana gentes egerunt, de quibus usque hætenus nequaquam justitiam ab eis recipere valuimus. Et ideo Excellentia Vestra direximus, ut vestrum annuissetis dirigere Missum, quatenus ejus presentia inter partes justitiam pervenissent, ut non ex hoc aliqua a nostra vel Langobardorum parte ad easdem perveniendum justitiam perveniret. Unde pro vestra amplissima satisfactione ad probationem fecimus, in presentia pradiatorum vestrorum fidelium Missorum cum tantis iniquitatibus, & cognoverunt nostram veritatem, & eorum mendacium, & ob hoc non possumus tantas ab eis nobis illatas malitias tacere, sed necesse nobis Vestro Regali Culmini, utpote post Deum hujus Provinciae Liberatori, cuncta innotescere, quo per vos omnis

linis statuam, Deiparæque item non secus ac Dianæ idolum appellare, minime horruistis: quin ipsam quoque pedibus protrivistis, & exussistis. Ad hæc Imperator: O cæca mente perditæ, inquit, ac supra omnes immemorandos oblivione dignæ! His imaginibus proculcatis, Christumne proculcavimus?

X. Cum vero ille vere in divinis rebus solers Stephanus in morem eorum, qui bellica laude præstant, adversarium suomet telo ferire, ac per ea ipsa, quæ dixerat, profligare cupiens, manum in cucullam immittens, atque inde nummum, in quo impius ille sculptus erat extrahens; eumque quemadmodum Christus olim, Cæsaris nummum Judæis ostendens: (a) Cujusnam (inquit) est hæc imago, & superscriptio? Eo autem mirante, ac respondente, cujus tandem alius, quam Imperatorum? Quid (inquit vir divinus) si quis eum contumeliose in terram projectum pedibus terat, pœnas ne aliquas luet? Quidni autem dixerunt ii, qui adstant, cum Imperatoriam effigiem proculcet? Ad hæc vir sanctus, gravem quemdam ex imo pectore genitum emittens, ac cum magno animi dolore exclamans: O inmanem, inquit, cæcitatem! Si pro mortalis Imperatoris forma, & effigie gravissimas pœnas irrogandas esse, dixistis: Quas tandem pœnas eum subiturum esse, putatis, qui Filii Dei, & Matris ipsius effigiem conculcarit, ignique tradere minime dubitarit? Vix hæc dixerat, cum nummum eum pedibus protrivit.

XI. Cum autem ii qui astabant, ferarum ritu accurrissent, ut sanctum virum præcipitem in mare deicerent (audax enim, & præceps est assentatio, dum obsequiis aliquem deemerit nimirum studet, mediocritatis omnes fines excedit) Imperator lenitatem simulans, quo iracundiæ haudquaquam obnoxius videretur, qui eam ingentem, atque arcanam in animo insidentem habebat: in præsens quidem eos

PAGIUS mnis istius Provincia a vobis redempta populus ad suam pertingere valeat justitiam. Baronius anno DCCLXVII. num. II. citat utriusque Pauli Papæ Epistolæ argumentum, Epist. XVII. & XXVII.

V. Annalista Metensis hoc anno scribit: Principes Francorum, qui commorabantur in partibus Burgundia, multa certamina contra Aquitanios & Vascones habuerunt. Nam Vvaifaricus Mancionem Comitem consobrinum suum ad insidiandum Francis cum manu valida direxit. Cui occurrerunt Pippini Regis Comites Australdus & Galimannus, in quoque certamine ipsum Mancionem cum plurimis sociis suis interfecerunt. Hilpingus quoque Comes Arvernorum cum magna multitudine irruit in pagum Lucoviensem, cui occurrit Adalardus Comes Cabillonensis cum caeteris Comitibus, fortiterque certamen inierunt. In quo pralio cum innumerabilibus interfectis, Hilpingus quoque cecidit. Amanucus etiam Comes

prohibet, atque ab hujusmodi conatu abducit: Caterum sanctum virum collo alligari, ac manibus a tergo vinciri jussum ad publicum Prætorii carcerem amandat, ut videlicet ob protritam Imperatoris imaginem pœnas, a lege constitutas, lueret. Hæc nimirum lenis ille ac facilis, cunctosque injuriarum oblivione superans. Nam qui Christi imaginem proculcarant, atque in ignem conjecerant, ii suæ imaginis vindices sedebant, atque ultricem hujusce facinoris legem proferebant. Et quis autem amentiam eorum satis rideat, immo potius eorum vecordiam, & cæcitatem satis deplorare queat?

At spiritu divino majorem in modum afflatus Stephanus, simulatque vel ipsum carceris limen attingit, pectore incalescens atque ab eo, quo præditus erat, perspicaci spiritu concitatus dierum suorum mentem in lingua sua loquutus est, his verbis utens: Hæc est præsentis vitæ meæ requies: Hic enim saltem usque ad extremum spiritum habitare, necesse est: Quoniam pro imaginis Christi honore hanc sedem elegi secundum illud Davidicum: (b) Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo, quia elegi eam. Quoniam autem usque ad annum Domini septingentesimum sexagesimum septimum in Prætoriano carcere nimirum usque ad obitum egisse Stephanum, Acta ejus Martyrii tradunt, cum nonnisi post sequentem annum necatum constet; carcerem illum Prætorianum anni unius sequenti potius anno contigisse videri potest, de quo ea, quæ sunt digna memoria suo loco anno sequenti opportunius dicturi sumus.

Jam vero reliqua, eadem quarta Indictione Constantinopoli ab eodem Constantino Imperatore adversus cultores sacrarum imaginum, & religiosos monachos gesta, a Theophane relata videamus, ait enim: Multos etiam Principes ac milites accusatos, quod imagines ado-

Detruditur in publicum carcerem Stephanus.

De exitu suo vaticinatur.

(b) Psal. 38.

XII:

dum in partibus Turonorum vastandis veniret, ab hominibus Vulfardi Abbatis Monasterii S. Martini interfectus est. Remislanius vero avunculus Vvaifarici ad Regem Pippinum confugit: quem Rex benigne suscipiens, multis muneribus honoravit. Eodem anno Rex Pippinus Conventum habuit ad Attinacum villam, & eo anno in nullam partem exercitum duxit. Celebravit autem Natalem Domini in Aquisgrani & Pascha similiter.

Conventum Attinacensem hoc anno habitum memorant etiam Regino in Chronico, & Annalista Loiselianus, Bertinianus, & Eginhardus in Annales. nam in Appendice ad Continuationem Fredegarii, quæ hoc & præcedenti anno in Galliis gesta præpostere, & valde confuse narratur. Hujus Conventus meminit Vandelbertus Diaconus & Monachus Prumiensis qui sæculo sequenti vixit, in fine libri, quem de miraculis Sancti Goaris Heremite composuit, quem recitat Mabillonius Sæc. II. Benedi-

VI. Conventum Attinaci Pippinus celebrat.

CHRISTI

PAULI PAP.

CONST. COPRON. IMP.

765.

9.

25.

Adversus SS. Imagines juramentum exigitur.

rarent, diversis pœnis affecit, & immatissimis tradidit verberibus. Jusjurandum etiam generale ab omnibus, sub Imperio suo degentibus, exegit, ne quisquam adoraret imagines, cum quibus & Constantinum falsi nominis Patriarcham super ambonem ascendere, & exaltare pretiosa ligna, & jurare fecit, quod non esset ex eis, qui adoraret imagines. Cui mox ut exmonachus. Stephanites efficeretur, persuasit, & carnibus vesceretur,

atque ad mensam regiam citharædos admitti pateretur. Sed non in longum tardata ultio, hunc homicidam debitis pœnis tradidit. At quænam ista fuerit, suo loco dicetur anno sequenti. Præter alia sacrilegia, execrandum facinus idem Constantinus Imp. adiecit, ut nobilem Ecclesiam S. Pelagiæ Martyris fuerit demolitus, locumque illum damnatorum, sepulturæ subiecerit. Hæc Cedrenus hoc anno.

Se-

PAGIUS

dictino. Ait enim *Asuerum* Abbatem primum Monasterii Prumiensis anno DCCLXII. conditi ad illum venisse, & a Pippino Rege obtinuisse Cellam seu Monasterium Sancti Goaris, paulo supra confluentes Mosellæ & Rheni situm: Cum quodam tempore: inquit Vandelbertus, de *Asuero* loquens, iter a Monasterio (nempe Prumiensi) in *Vangionum* Provincia ageret, & occasione via ad Sanctum Goarem declinasset, ubi tum Rectoris nomine præerat quidam *Erpingus* nomine, neque commoditatem aliquam rerum necessariarum nancisci potuisset, rem, ut erat gesta, paulo post Principi retulit pessimum esse dicens eo loco humanitatem hospitalitatis omnem negari, ubi quondam sub Beato Viro (scilicet *Goare*) singulariter virtus eadem viguisset. Pollicitur Rex fore hæc emendanda cum temporis opportunitas arrisisset. Itaque non multo post positus in Palatio quod *Attiniacum* vocatur, cum ad generalem populi Conventum simul *Abba Asuerus* venisset, evocatum ad se Princeps super his, qua de *Cella Beati Viri* dicta ab eo fuerant, commonefacit, eique regendam committit. Ab eo tempore hæc *Cella Monasterio Prumiensi* conjuncta remansit. Vandelbertus vero in proœmio laudati libri ait, ea tantum a se commemorari, qua ab annis plus minus VI. &

LXX. gesta noscuntur, & sub ejusdem libri finem asserit, se narrationem suam perducere ad annum DCCCXXXIX. *Incarnationis Dominica*. Quare cum nullus Conventus *Attiniaci* per hæc tempora habitus fuerit, nisi annis DCCLXII. & DCCLXV. Vandelbertus non nisi de ultimo intelligi potest, satisque ipsemet indicat, numerum illorum annorum LXXVI. non rigoro- se a se determinari, cum dicat, plus minus VI. & LXX. *Labbeus Tom. VI. Concil & Cointius* hoc anno num. II. & seqq. ad secundum hunc Conventum *Attiniacensem* perperam referunt, quæ ad priorem pertinent, ut ibidem ostendimus.

Anno gratia DCCLXV. *Ethelwaldus Mollo*, Rex *Northanbrorum* cum *Oswinum* Ducem fortissimum sibi rebellantem peremisset; non multo post idem ex hac Vita decessit; cui *Ealredus* trinepos *Idæ* successit VIII. annis, inquit *Westmonasteriensis*. Initium *Ealredi*, seu *Alredi*, vel *Aleredi*, vel *Alucredi* hoc etiam anno collocant *Continuator Bedæ*, *Hovedenus*, & *Analista Mailrosensis*.

Facta hoc anno *Translatio Reliquiarum SS. Naboris, Nazarii & Gorgonii* ut anno superiori dictum est.

VII.
Moritur
Ethel-
waldus
Rex Nor-
thumbriae

JESU CHRISTI
ANNUS
766.

PAULI PAP.
ANNUS
10.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
26.

I. **S**equenti anno Domini septingentesimo sexagesimo sexto, Indictione quarta, Constantinopoli magis magisque grassatur persecutio adversus cultores sacrarum imaginum, atque cultores vitæ monasticæ. Sed primum quam expertus est Constantinus a Deo vindictam ob sævitiam adversus pios, anno superioris, exhibitam, a Theophane ita audies, qui ait: Denique duodecimo Kal. Februarii, quartæ Indictionis motus est Imperator contra Bulgaros, & direxit ad Achelon duo millia sexcenta chelandia, extruens ea, & armans ex cunctis militiæ ordinibus. Quæ cum in Thoris stationem fixissent, flante Aquilone, contrita sunt pene omnia, ita ut Imperator extenderet retia, & mortuos educere, ac sepelire præceperit. His admonitus, tantum abest, ut resipuerit, ut homo peccati deteriora adjecerit. Nam subdit:

Classis
Imoer.
male per-
iit.

Infamat
monasti-
cum or-
dinem.

II.
Viri no-
biles dira
passi.

Porro decimo sexto Kal. Septembris, ejusdem quartæ Indictionis publice diffamavit, & debonestavit habitum monachorum in hippodromo præcipiens unumquemque monachum manu tenere mulierem & aliter transire per hippodromum sumptis injuriis ab omni populo cumulatis. Hæc in monachos.

Similiter (subdit Theophanes) & octavo Idus Septembris ducti sunt ad ludos Circenses Principes decem & novem, & debonestati sunt, quasi mala contra Imperatorem consiliati fuerint, non veraciter accusati, sed quia invidabat eis, eo quod essent formosi, & robusti, & ab omnibus collaudati. Quibusdam vero ex eis & ob religionem tentis, eo quod ad prædictum inclusum Stephanum essent ingressi, & passionem ejus publice divulgarent, quos & interfecit. Quorum præcipui sunt Constantinus Patricius, & dudum Logotheta Dromi, cui nomen imposuit Podopagurum & hujus frater Strategius Spatharius, & Domesticus Excubitorum, Antiochus

Logotheta Dromi factus, & Prætor Sicilia, David Spatharius, & Comes obsequii, Theophylactus protospatharius, & alii, quos cum in Hippodromo ludo palam traduci, & ab omni populo conspui, & maledici fecisset, sententiam dedit: & illos quidem duos fratres Constantinum, & Strategium, intra venationis septa capitis animadversione punivit, multo super eos universæ plebis facto lamento: adeo ut cum hoc didicisset Imperator, indignaretur, & Procopium Præfectum, cæderet, & ab administratione depelleret, tamquam id fieri permittentem: cæteros autem oculis privatos in exilium destinavit, quos & per singulos mittens, cum esset & omni crudelitate plenus, ad loca, in quibus degebant, catenis & flagris vapulare, jubebat.

Porro tertio Kalendas Septembris ejusdem quartæ Indictionis, insaniens idem malevolus adversus æquivocum suum, & consentaneum suum Patriarcham; & inventis quibusdam clericis, ac monachis, instruxit illos, ut dicerent: Audivimus Patriarcham cum Podopagurum adversus Imperatorem loquentem. Et misit eos ad Patriarcham, ut arguerent illum. Cumque ille negaret, fecit eos ad pretiosa ligna jurare, fatentes, ac dicentes: A Patriarcha hæc maledicta audivimus. Inter hæc ergo misit, & bulla signavit Patriarcham, & hunc exilio relegavit apud Hiberiam, & rursus apud Principem insulam. Insuper Theophanes inferius eodem anno de persecutoris insatiabili crudelitate hæc addit:

III.
Patriar-
cha hære-
ticus di-
gna pas-
sus.

Is autem, qui Christianis ineffabilibus Dei iudiciis imperabat, fortassis ut Jezabel quondam, vel vesanus Achab, multo pejora, quam Arabum sit insania, sub Imperio suo positis Orthodoxis Episcopis, monachis, laicis, prælatis, atque subjectis ostendit: ubique intercessionem sanctæ Virginis & Dei Genitricis, & omnium

Copro-
nymus
alter A-
chab.

PAGIUS
SÆC. VIII
Anno Eræ
Hispan.
DCCCIV
Anno He-
græ
CXLIX.
inchoato
die 16.
Febr. ser.
1.

A.C. 766.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6259.

○ 19. E. 7. P. 6. April. Indict. 4.

JESU CHRISTI 766.

PAULI PAPÆ 10.

CONSTANTINI COPRONYMI 47. & 26.

LEONIS IV. 16.

Num. I. ad XIV. Theophanes anno Constantinopoli Imp. XXV. & XXVI. priori Kalend. Septem. præcedentis Christi anni, posteriori Kalend. Septemb. currentis Christi anni inchoatis

agit de Martyrio S. Stephani Junioris, de Monastico habitu, instituto publice traducto in Circo, de pluribus Viris illustribus Constantini Imp. crudelitate morti traditis, variisque ejus erga Sacras Imagines & Sanctorum Reliquias irreverentiis, quæ Baronius ex Versione Anastasii in medium adducit. Idem narrat Ncephorus in Breviario. Ait inter cætera Theophanes, mensis Augusti die tricesimo Indictione quarta, quæ in cursu fuit usque ad Kalend. Septemb. Imperatorem Constantino Patriarchæ ejusdem sententiæ consorti accusatores subornasse, ipsumque postea in exilium misisse. Paulo post subdit: Cæterum mensis Novembris die decimo sexto quinta Indictionis Nicetas a Sclavis originem ducens Eunuchus, præter fas Canonum Constantinop. Patriarchæ Imperatoris

Savit Con-
stantinus
Imp. in
Proceres
& in De-
fensores
Sacrarum
imagi-
num.

suf-

CHRISTI
766.

PAULI PAP.
10.

CONST. COPRON. IMP.
26.

mnium Sanctorum in scriptis, ac sine scripto ut inutiles repellens, per quas nobis manat omne suffragium; & sanctas eorum reliquias eiiciens, & invisas reddens. Sicubi insignis quisquam audiebatur, ad animarum sanitatem, & corporum, vel sicut moris est, a pie agentibus honorari: mox mortem adversus huiusmodi, tamquam impie agentem, minabatur: sin autem proscriptiones, exilia, & tormenta.

IV.
Quid in S. Euphemiam sacrilegus Imperat.

Deo autem gratissimum lipsanum, reliquias sacras scilicet, utpote quidam thesaurus possessoribus habitus, auferebatur, invisibile de cetero efficiendum. Tale quid & in pretiosissimum laudabilis Martyris Euphemie lipsanum profanus hic Imperator gessit: in profundum id cum loculo jacens, non ferens eam ex se super omnem populum suavitate unguenti reddentem, & arguentem ejus adversus intercessionem Sanctorum deliramenta. Sed Deus, qui custodit ossa sibi placentium, secundum divina (a) eloquia, illa sum hoc conservavit, rursus ostensurus illud apud Lemnum insulam. Per nocturnam ergo visionem apparens, elevandum praecepit, & conservandum. Sub Constantino enim, & Irene piis Imperatoribus, Indictione quarta, anno Redemptoris videlicet nonagesimo sexto post septingentesimum cum decenti honore rediit ad templum suum, quod ipse quidem tamquam inimicus Ecclesiarum, commune fecit armentarium, sterquilinumque fore, decrevit. Illi vero repurgatum hoc, iterum sacraverunt ad redargutionem quidem huius impietatis, ostensionem autem horum pietatis. Hoc autem obstupendum, & scriptura dignum miraculum post vigintiduos annos post iniqui Principis mortem, una cum piissimis Imperatoribus, & Tarasio sanctissimo Patriarcha nos vidimus, & cum eis amplexi sumus, licet indigni, vagnam gratiam promerentes. Hæc ipse.

V. Sed quod dicit Theophanes stupendum atque scriptura dignum miraculum, ipsum ab ejusdem temporis scriptore (licet nomen non sit (b) expressum) scriptis mandatum: scias, licet in eo a Theophane discrepet, dum factum id sub Leone parente Copronymi tradit, Theophanes vero, ut audisti, contigisse affirmet sub Constantino ejus filio Imperatore. Porro rem gestam sic narrat, petens exordium a translatione ejusdem S. Euphemie reliquiarum Chalcedone Constantinopolim, tempore Heraclii Imperat. In eo templo, quod est prope id quod dicitur Ann. Eccl. Tom. XIII.

(b) Apud Metaphr. die. 11. Jul.

PAGIUS suffragio consecratur. Constantinus Monachus & Episcopus Syllæi Patriarcha Constantinop. ab Imperatore renunciatus fuerat anno DCCLIII. ideoque sedit annos XIII. non vero XII. ut legitur in Chronico Nicephori & in Tabulis

Hippodromum, erant ejusdem beatissimæ reliquiae integræ, intactæ, illæsæ. E Chalcedone enim cum arca translata fuerant Constantinopolim, propter eam, quæ tunc fuerat, Persarum, incursionem. In arca autem fuerat divina ara collocata, quæ super sanctissimas habebat reliquias. Super eam autem peragebatur intemerati corporis, & sanguinis Domini Jesu Christi Dei nostri incruentum mysterium.

VI.

In eadem vero arca erat parvum foramen, quod etiam stat nunc usque in hodiernum diem, quod intus ferre potest quasi manus hominis magnitudinem. In qua cum ego quoque indignus aliquando ausus essem manum inferre, & loculum tetigissem, sensi bonum odorem, & gratiam apprehendi. Dicam autem quoque causam foraminis, quod divino consilio, & providentia factum est. Quando enim venerabiles, & miraculorum effectrices reliquiae erant Chalcedone, cum impii Persarum locum occupassent in diebus Heraclii Imper. moti invidia diaboli, quem colebant; cum paleæ, & lignorum magnum acervum circa arcam congesissent: eam statuerunt comburere cum venerabilibus, quæ in ipsa erant, reliquiis. Sed nihil valuit eorum barbaricum, & demoniacum incaptum: cum Deus (prout scriptum est c) seruet omnia ossa eorum, qui propter ipsum decertarunt. Ossa ergo ejus ignis omnino non tetigit; nisi solum, quod cum ex arca forma globi resiliisset, providit, ut facilius daretur ingressus ad reliquias iis, qui volunt haurire gratiam curationum, nempe per prius dictum foramen.

De corpore S. Euphemie Chalcedone posito.

(c) Psal. 33.

Sed quod ad foramen spectat, puto Lector, fuisse hanc opinionem auctoris potius, quam veram ipsius causam. Siquidem longe ante incursionem Persarum, oportuit extitisse in arca illa veneranda foramen ad hauriendum, quod ex sacris illis reliquiis fluebat sanguine mixtum unguentum, ut suis locis sæpe superius dictum est. Cum alioqui absque etiam ejusmodi scaturigine unguentorum soleret in sacris Martyrum loculis foramen relinqui, per quod demitterent sudariolum, quod S. Gregorius appellat brandeum, quo tactu sacrarum reliquiarum gratiam curationum haurirent, ipsum vero loco reliquiarum haberi soleret. Visum est ejus rei exemplum his diebus, cum hæc scriberemus in theca marmorea, in qua foramen ad opus, quo diximus, inerat. Sed de hac inventionem dicturi sumus inferius in Paschali Pontifice. Modo coeptam prosequamur historiam. D Erat

VII. Quid foramen in sepulchris Martyrum.

Theophanis. Quod si præfata omnia post mortem S. Stephani Junioris patrata sunt, eaque tam a Theophane quam a Nicephoro male alligetur cum mense Novembri superioris Christi anni, hæc anno sequenti accidisse oportet.

CHRISTI
766.PAULI PAP.
10.CONST. COPRON. IMP.
26.VIII.
Unguentum mirificum ex corpore S. Euphemie.

Erat, inquit, magna fides eorum qui habitabant Constantinopoli (ut superius diximus) in templo, & reliquias omnes ex parte benedictæ Euphemie: & confluebant omnes, instar fluvii haurientes curationes: ex pretiosis enim ejus reliquiis exibat sanguis plenus bono odore, qui quidem tamquam unguentum a Deo suppeditatum dabatur ægrotantibus: & erat quidem fidelibus miraculum terribile, & venerandum; infidelibus autem, & iis qui aliter sentiebant, dedecus, & ignominia.

Imperator sacri-
legus
quid in
Marty-
rem.

Tunc autem ille execrandus, & perniciosus Imperator temeraria usus audacia, noctu ingressus cum quibusdam, qui erant suæ sectæ, impetum fecit in reliquias omnes ex parte benedictæ Martyris Euphemie: & cum arcam aperuisset, abstulit reliquias benedictæ Martyris, cum loculo, qui eas continebat. Cum parata autem haberet alia ossa mortui exsiccata, ea jecit intra arcam, & cum eam rursus texisset, recessit. Venerandas autem benedictæ Euphemie reliquias cum ligneo loculo deposuit in quadam domo oratoria ex iis, quæ illic erant in Regia. Quamobrem ejus sorores, & filia, aromatibus unguentis & luminibus id adorabant clanculum propter insignem gratiam, & miraculorum magnitudinem.

IX.

Cum hæc rescivisset sceleratus, trajecit in Bucoleonem, & Ferreum carcerem, & projecit in fluctum maris. Et die sequenti coepit adversus benedictam Euphemiam movere suam sceleratam, & execrandam linguam, eam insectans, & dicens: Abite, & videte quantum errabant, qui dicebant, esse salvas, & integras benedictæ Euphemie reliquias, & eas asseriebant effundere unguenta. Illi autem cum abissent, & vidissent, non esse in carne pretiosas Euphemie reliquias sed arida, quæ ab ipso projecta fuerant ossa: ea conspuerunt, & maledictis sunt insectati. Dum fraudem autem, & ludibrium, & meras nugas dixisset esse curationes, arcam everterunt, & cum ea arcam sanctam, templumque * destruunt. Eduxerunt vero arcam extra suggestum, quod erat habitaculum virorum qui non erant baptizati & erant ineruditi. Eos autem, qui erant bello capti ex Gentibus, & Regiæ dabantur spolia, illic exonerabant. Alii autem armorum opifices, & sordidarum, ac illiberalium artium artifices, cum fixissent in eo fornaces, fecerunt domum secularem, quæ aliquando fuerat templum. In sancto autem suggesto utpote loco occulto, requisita corporis facientes excrementa corporis deponabant. O mi Christe, tuam tunc patientiam! Hæc ego quoque postquam vidi totus plenus lacrymis, & ejulatu egressus sum, admirans omnipoten-

* defecerunt.
Profanatio loci sancti.

tis Dei tolerantiam, atque permissionem. Et hæc quidem facta sunt tempore prædicti impij Imperatoris.

Sed quoniam Dominus est virtutum, qui invictam habet potentiam, & vires, quæ subsannari nequeant (Deus enim reveran non irridetur) audiamus, quid Christus Deus noster providit in reliquiis benedictæ Euphemie. Nam dum ea jactatae sunt in mare, providentia Dei summe misericordis, cymba quorundam duorum fratrum virorum piorum egreditur e portu Sophiarum, quæ dicuntur. Et dum ipsi parum quid e portu navigant: ecce loculus (quem, ligneum fuisse, dictum est) qui cum fluente descendebat, fuit prope navem. Extractus itaque fuit a viris illis piis, & repositus in navigio, ipsis existimantibus, se mundanum aliquem ferre thesaurum. Sublatis autem velis, navigarunt, ut exirent in ostio Abydi. Cum autem parum aperuissent loculum: vident reliquias, & suavi odore repleti, sunt admirati, neque sciebant, quid agerent, nisi quod solummodo invocabant Dominum, ut eis revelaretur, sanctum ne esset, an commune.

Illæ autem nocte vident gloriam maximam, & lumina, & cereos, & viros candidis vestibus indutos, & Christum laudantes. Rursusque bono odore repleti nautæ, agnoverunt, eas esse sanctas reliquias. Magno ergo gaudio affecti, clam profecti sunt propter metum Tyranni, ut thesaurum ferrent in suam patriam. Postquam autem venissent in insulam, quæ dicitur Lemnos, accidit eis magna tempestas; & cum incidissent in promontorium insulæ, in quo fuit asper locus, & plane aptus ad naufragium, de salute desperabant. Cum Deus autem per intercessionem benedictæ Euphemie corripisset navem una cum fluctibus, superato periculo, inventi sunt in loco tranquillo, & cum Deo gloriam emisissent, convenientem honore tribuere reliquiis,

Angebantur autem, & dubitabant, cuiusnam essent Sancti reliquiæ. Illæ autem nocte acceperunt revelationem reliquiarum per ejus nominis enuntiationem. In illa enim insula sanctæ Glyceriæ jacebant reliquiæ. Dicta autem nocte visa est egredi ex insula Christi Martyr Glyceria, & hæc e navi exisse, & se invicem esse complexæ. Et cum dixisset, quæ ex insula erat ingressa, ei, quæ e navi exierat: Salve Martyr Christi Euphemie benedicta, & se invicem salutassent: rursus per se recedebant. Tunc e somno excitati, cum lacrymis, & gemitibus pretiosas acceperunt reliquias, & loculum sunt amplexi præclari naucleri Sergius, & Sergonus (hæc enim erant eorum nomina:) cum fuisset autem dies, enavigarunt, volentes ire in suam patriam. Et

cum

X.

Reliquiæ
S. Euphemie
re-
pertæ.Cognitæ
reliquiæ,
esse.

XI.

Quomodo
detectæ
esse S. Euphemie.

cum processissent usque ad viginti circiter milliaria, vento spirante contrario, vel invito reversi sunt in locum, unde solverant. Rursus vero cum paucis post diebus experiri voluissent, uterenturne secunda navigatione: iterum reversi sunt. Hoc enim cum semel, bis, terque probassent, nec ullo modo possent in suam ire patriam; reversis, & ad portum appulsis, illa nocte visa est illis Christi Martyr Euphemia, dicens: Cur contenditis me hic, & illuc circumagere? nolo ulterius progredi; neque hinc eo proficisci, quo me vultis ducere. Hæc cum dixisset: rursus dixit eis: Non satis fuit, quod Chalcedone translata sum Byzantium, & in mare projecta fuerim, & hic steterim? Cur autem me vultis circumagere in partes inferiores? hoc a me quidem fieri non potest. Nolite hoc facere, sed facite ut hic quiescam.

XII.
Non quiescit manere semper in Lemno S. Euphemia.

Hæc cum audissent, bonum capientes consilium, & quæ jubebat Martyr, impigre exequi statuentes, ædificaverunt domum oratoriam, & cum omne onus navigii consumpsissent, & suas facultates Deo, & Martyri obtulissent, se ipsos totonderunt, dicentes: Non dimittemus, o benedicta Martyr, tuas venerandas reliquias, sed hic usque ad vitæ terminum tuis reliquiis divinissimis assidebimus. His ita gestis, sanctissimus Lemni Episcopus venerandum templum ædificavit in illis temporibus. Visum est ergo, ut illic portarentur sacræ B. Euphemiæ reliquiæ ad dedicationem templi, quod ab eo constructum fuerat. Et cum supplex fudisset preces, & venisset ad reliquias benedictæ Euphemiæ, & illic totam noctem transegisset: ab eo visa est in somnis Martyr Christi, dicens: Ne aggrediaris facere, quod statuisti: non obediam enim hac in re tuæ sanctitati; sed abi ad sororem meam, & in martyrio sociam Glyceriam, & ego illam rogabo: ipsa enim se tibi tradet ad hoc, ut impleas, quod desideras. Expectatus autem sanctissimus Episcopus, fecit ut ei iusserat benedicta Christi Martyr. Et hæc quidem facta sunt illis temporibus. Vere (ut Theophanes dixit) stupendum, & scriptura dignum miraculum. De translatione autem, ejusque

Ann. Eccl. Tom. XIII.

reversione Constantinopolim in locum pristinum, ex eodem auctore inferius suo dicturi sumus tempore, quo id fieri contigit. Sed quæ sunt anni hujus reliqua, prosequamur.

Hoc eodem anno (idem ipse inquit Theophanes) sexto Kalendas Decembris ejusdem quintæ Indictionis, cæptæ mense Septembris, decreto Imperatoris promovetur Nicetas Eunucus & sclavis ortus irregulariter, Patriarcha Constantinopoleos. Et inferius: Eadem die, & Indictione quinta provebit sui sensus Prætores, & operarios, sua nequitia condignos, Michaelem scilicet Edessenum in themate Orientalium, & Michaelem Laconodraconem in Tracesis; super Bucellarios vero Manem, a mania, id est, insania, nominatum. Sed quis est idoneus ad enarrandum horum scelerata piacula, quæ partim a nobis in suis perstringuntur locis? omnia enim opera si conscribentur, quæ ad rationem imperantis sunt effecta, nec ipsum arbitror (ut proprie cum (a) Evangelista dicam) capere mundum eos, qui scribendi sunt, libros. Hactenus res anni hujus Theophanes.

XIII.
Nicetas pseudoepiscop. Constantinop.

a) Jo. ult.

Sed invisamus degentem in carcere Stephanum Confessorem, de quo post illa, quæ dicta sunt anno superiori, hæc in ejus Actis, scriptis mandata, fidelissime reperiuntur: In interiori carcere conclusos eximia virtutis monachos trecentos quadraginta duos, ex variis locis collectos, atque in eodem carcere condemnatos invenit, qui partim nares, partim aures exectas habebant, partim evulsos oculos, partim amputatas manus, ob id videlicet, quod pro venerandarum imaginum pictura, & erectione lucubrationes edidissent. At quidam alii plagarum notas adhuc circumferebant: alii præclaras genas, pice illitas, atque ambustas habebant: alii caput ad ludibrium abrasum. Quorum varios istos, ac multiplices cruciatus divinus Stephanus cernens, patientiæ nomine beatos eos prædicabat; ac contra, lacrymis dignum sese judicabat, ut qui in earundem plagarum partem cum illis minime venisset, nec pro Christi imagine membrorum exectionem quoque pertulisset.

XIV.
Monachi Confessores in carcere detenti.

D 2

At

PAGIUS II.
S. Stephanus Junior anno sequenti diem obiit.

A num. XIV. ad XXI. Sanctus Stephanus Junior anno DCCLXIV. qui ætatis ejus erat XLIX. relegatus est in insulam Preconesum, ut supra ostendimus; Stephanus vero Diaconus in ejus Vita pag. 493. ait, ejus matrem ad eum migrasse anno secundo ejusdem habitationis & exilii. Tum pag. 495. refert, Imperatorem Sanctum Virum e Preconeso redire jussisse, huncque per undecim menses quos in Prætorio exegit, paululo panis & aquæ vocalibus tribus vixisse. Tandemque scribit Stephanus Diaconus; Porro Sanctus Dei Martyr Stephanus obiit quinquagesimo tertio sua ætatis anno, men-

se Novembri, die vigesima octava. Quare cum anno DCCXV. post diem XV. mensis Augusti, quo Sanctus Germanus consecratus est Patriarcha Constantinop. in lucem prodierit, Martyrium ejus anno tantum sequenti consignandum juxta Stephanum Diaconum & Metaphrastem, quem secutus est Baronius. Stephani autem Diaconi auctoritatem hac in re potior videri quam Theophanis & Nicephori Patriarchæ, jam anno superiori diximus. Inscriptus est Martyrologio Romano ad diem XXI, Novemb.

CHRISTI
766.PAULI PAPÆ
10.CONST. COPRON. IMP.
26.XV.
Carcer
conversus
in mona-
sterium.(a) Jud.
73.(b) 3. Reg.
17.(c) 4. Reg.
4.(d) Marc.
12.

(e) Joan 4.

XVI.
Mulier se
prodit
Ca: holi-
cam.

At divini illi Patres, ut primum sanctum virum conspexerunt, ad eum tamquam ad magistrum, & præceptorem accesserunt, ut ab eo salutis præceptis erudirentur. Itaque ex Prætorio monasterium factum est: quippe cum illic omnis monastica vitæ forma, ac regula ad unguem observaretur. Ii autem, quibus carceris custodia mandata erat, quique sancti viri famam jampridem audierant, tum demum animi quoque ipsius statum, ab ea tranquillitate, quæ in ipsius moribus elucebat, quantum fieri poterat, conjectantes, ad eum, tamquam ad Dei Angelum, animas convertebant, eique summam reverentiam, ac venerationem tribuebant, adeo ut quidam etiam eorum, remotis arbitris, eadem ad uxorem suam diceret, quæ olim Marue ille (a): Morte moriemur, præ Tyranni hujus furore: Virum enim perinde, ac Deum, bodierna die vidi; hunc inquam in vincula congestum monachum, quem Auxentianum vocant.

Sapiens autem illa mulier non frigide, ac negligenter ad hæc verba effecta, verum per concinnam, atque prudentem ad virum interrogationem vitæ sancti hujus Patris rationem omnem perscrutata, clam in carcerem ingressa est, acceptisque venerandis ipsius pedibus, ab eo, ut pro se precaretur, ipsaque vicissim, ei, quæ opus essent, subministraret, postulabat. At divinitus inspiratus Stephanus preces quidem ei annuit, & concessit: ceterum adduci non poterat, ut quicquam ab ea susciperet. Instabat autem rursus illa, dicens: Quidnam est, quamobrem tu exigam fidei erga te meæ promptitudinem tam obstinate reicis? Quamquam enim id ipsa non merear, tuam tamen moderatorem, ac benignitatem ad indignos quoque indulgenter sese dimittere, comper- tum habeo. Quemadmodum enim (b) Sarephana illa quondam Eliæ farinam, & (c) Sunamitis Elisæo cubiculum hospitii causa præbebat, ac beata illa (d) vidua duos in summa sua penuria obolos erogabat, ac denique (e) Samaritana illa ex fonte haustam aquam Deo porrigebat: ad eundem etiam ipsa modum cum pari fide aliquid in te conferre beneficii studeam, ne, quæso, desiderio meo excidam.

Ille vero rursus id constanter recusabat, non quidem ob naturæ contumaciam, aut ipsius indignitatem id officii in se repudiari, dicens (ego enim, inquiebat, memet indignum, atque omnium postremum duco) sed quia ab eo prohiberetur, qui cum hæreticis quicquam commune haberi vetuerat: neque enim meminisse, se cum imaginum hostibus ullum umquam commercium habuisse, aut aliquid omnino ab eorum manibus accepisse. Hæc ut illa au-

diit, humi sese provolvens, quid non dicebat, quid non faciebat, ut ostenderet, quam ab hæreticorum societate atque commercio semper abhorruisset? Absit hoc a me (inquiebat) venerande Pater, ut Christi, aut Matris ipsius, aut ullius sancti imaginem contempserim. Scio enim, me a Patre nostro Germano didicisse, quas pœnas daturi sunt, qui eo audaciæ proruperint.

Ceterum fac, quæso, ut nec vir meus nec custodum quisquam resciscat, quod pietati tuæ indicare cupio; atque ego re ipsa omnem dubitationem tibi eximam. Hæc locuta statim domum recurrit, atque aperta arca, tres imagines arcanas eduxit, unam Dei Genitricis filium sæculis omnibus antiquiorem complectentis, duas alias Petri & Pauli Apostolorum. Quas, ut ipso inspectante, religiose adoravit, ipsi postea porrexit: Accipe ista, inquiens, atque hinc tibi mei, hoc est, mulieris peccatricis memoria refriquetur. Ad hunc modum pius ipsius moribus comprobatis petitioni cedit, ac deinceps Sabbato, ac Dominico die ad eum ipsa panis uncias sex, aque non plus tribus poculis afferebat. Tantulum enim singulis hebdomadis ipsi cibi, ac potus fuit rotos undecim menses, quos in Prætorio transegit.

Ex his intelligis, Lector, congressum hunc religiosæ femine cum S. Stephano contigisse hoc anno mense Octobris, cum constet, eum martyrium consummasse, anno sequenti mense Novembris: quod quidem apparet ex eo, quod auctor numeret menses undecim, ex quo cibum ab eadem muliere accipere cœpit, cum tamen haud diu ante in eodem ipse carcere permansisset. Sed audi quæ post hæc eadem Acta reddant;

Quadam autem die una cum cæteris captivis sedente viro divino, de suppliciis illis quæ justis viris ab iniquis iniquissimi Imperatoris Præfectis variis locis illata fuerant, sermo ortus est. Siquidem in medium processus Antonius quidam e Creta oriundus, vir fortis, & qui fortibus certaminibus egregie defunctus fuerat: Quonam modo (inquit) præclara Pauli Monachi certamina vobis ob oculos proponere queam? Aut quonam pacto ea sine lachrymis commemorem? Princeps quidam Cypri Præfectus erat nomine Theophanes, cognomento Lardoyrus. Hic cum sanctum virum, ut in eum inquireret, accepisset, ad Heracliti Prætorium eum duxit: proposita autem erat humi Christi in Cruce protensa imago, unaque item cruciatus instrumentum quod catapultam vocant. Atque ad eum Præfectus (scelestæ inquam illa lingua, atque iniquitatem in excelsum loquens) unum e duobus tibi Paule proponitur, nimirum,

Pia mulier pro- fert sacras Imagines.

Tempus carceris.

XVII.
Narratio Antonii Cretensis.

CHRISTI
766.

PAULI PAP.
10.

CONST. COPRON. IMP.
26.

ut aut calcata imagine, vitam obtineas, aut hoc tormenti genere discrucieris: hoc autem dicens puerorum larvis leonem perterrefacere velle videbatur.

Statim enim generosus ille vir magna voce exclamans: Absit a me, inquit, Domine Jesu Christe unigenite Fili Dei ut Theandricam hanc imaginem pedibus teram; atque hanc loquutus statim humi se curvans, osculum ei fixit, re ipse planum faciens, quam nihil iudicis minas moraretur. Ille itaque confestim iracundia totus aestuans, nudari sanctum virum, atque in catapultam extendi iubet, ubi cum tortores duabus tabulis ipsum firmissime compressissent, ac ferreis pectinibus totum ipsum corpus exarassent prono capite suspenderunt: ac deinde non exiguo igne infra eum accenso, ita demum holocaustum, Deo gratum, ipsum effecerunt.

Martyrium S. Pauli monachi.

XVIII. Theostericti Confessoris narratio.

Hoc eo commemorante, patribusque lachrymis madentibus Theosterictus quidam hoc nomen merito consequutus, vir senex ac sacerdotii dignitate ornatus, qui ex pio illo monasterio erat quod Peleceta nuncupatur, atque & nasum abscissum, & genas ferventi pice, ac bitumine illitas, miserumque in modum ambustas habebat (hos enim cruciatus pietatis causa pertulerat) prodiens ipse quoque in medium superioribus sermonibus hanc adiecit: Impossibile est, impossibile inquam est, ut vel hic ipse Antistes noster, Stephanus scilicet, siccis oculis ista commemoret: Quanam enim oratione quisquam illius, qui tum Asiam cum imperio obtinebat, furorem amplecti possit? cui Lachanodracon quidem cognomentum erat, verum ipsius fel, atque iracundia, draconis quoque virus amaritudine superabat. Ad quem beatus Stephanus: Narra, quaeso, pater, nihil omittens eorum, quae tum contigerunt, verum omnia oratione prosequens. Etenim per eiusmodi exempla cum animi promptitudine, tum robore, impleti, ad eundem zelum preparamur: si quidem voluntas Dei hoc tulerit, ut pro divina ipsius imagine nos quoque certamen subeamus. Tum igitur Theosterictus inchoatum sermonem in hunc modum prosequitur.

Præfati Asiæ crudelitas.

XIX. Monachi Confessoris, & Martyris.

Cum incruentum sacrificium in Monasterio nostro celebraretur (erat autem vespera sanctæ, ac magnæ quintæ feriæ in qua Christus Judæis tradendus erat) hic draconis nomen habens Tyranni iussu cum magna militum manu in monasterium impetum fecit: ac mysticum quidem sacram evertit, mysticis videlicet hymnis protinus silentio compressis: lectissimos autem monachos duodequadragesima vinculis ferreis adstrinxit; reliquos vero partim verberibus crudelem in modum laceravit, partim eorum barbam, pice illitam

exussit, naribus prius amputatis: quorum numerum ipse quoque augeo, quemadmodum faciei meæ notæ certissime testantur. Quibus impius ille nondum expletis, unit rsum monasterium postea inflammavit, ipsas quoque Ecclesias unacum reliquis ædificiis concremans. Mox autem prædictos duodequadragesima patres ad extremos Ephesi fines relegavit, ubi cum eos in veteris balnei fornice conclusisset, ac deinde aditum obstruxisset, in hunc modum eos e vita migrare coegit.

Cum usque adeo tristes tragœdiæ narrarentur, atque omnes in gemitus, ac lachrymas prorumperent, rogatus a patribus Stephanus, ut ad mitigandum eorum mœrorem orationem aliquam haberet, intimo corde ingemiscens: Gratias, inquit, Deo agere possumus, fratres, ac patres, gratias inquam ei agere de omnibus rebus, quæ præter voluntatem accidunt. Etenim gratiarum actio cum patientiâ conjuncta, coronas nobis necesse consuevit. Quocirca etiam si igne, aut gladio, aut maris profundo, aut præcipitio, aut alio quodam mortis genere nos mulctent, qui impietatis scelere sese devinxerunt, prono, atque alacri animo cuncta perferamus. Habemus enim velut exemplar quoddam, in quod intuemur, claros illos patres, qui ante nos extiterunt, & per martyrium Deo vitam consecrarunt, nimirum sanctum illum Petrum Blachernis in vincula conjectum; qui cum spectante Imperatore pro Christi imagine nervis atrocissime concideretur, nullum ignavi, ac timidi animi specimen in eo cruciatu edidit; verum acerbioribus eum plagis verborum laceravit, Julianum alterum & Apostatam appellans: atque in his tormentis gratias Deo agens, animam exhalavit.

Gratiæ Deo in persecutione agenda.

Petrus Martyr.

Habemus item Joannem Monagiæ Præfatum, quem tyrannus cum nullo omnino terrore afficere potuisset, neque adducere, ut Christi, Matrisque ipsius imaginem pedibus protereret, sacco incluserat, gravique ipsi saxo appenso, in profundum mare dejecit.

XX. Joannes Abbas Monagiæ Martyr.

Sed quis tandem est, qui omnia facinora enumerando recensere possit, quæ per omnes Tyranni provincias Prætores, qui eum crudelitate superabant, adversus sanctos viros designarunt? Immo vero quis est, qui Sanctorum adversus eos contentionem, atque ad extremum usque spiritum patientiam ullo sermone referre queat? Quorum si nos exemplum sequamur, beati profecto erimus, ut qui exiguis laboribus amplissimas opes nobis ipsis aggeramus (a): Neque enim condignæ sunt (a) Romæ, passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Hæc & alia his plura ad excitandos, & acuedos eorum animos, qui una cum eo vin-

cti

CHRISTI
766.PAULI PAP.
IO.CONST. COPRON. IMP.
26.

Eti tenebantur, accommodata cum dixisset, orationi suæ finem imposuit. Ista auctor unus ex intimis ejus, qui ista optime perspecta habuit. Cæterum ipsius Stephani Auxentiani martyrium non ante, quam ad finem anni sequentis contigisse, ejusdem Acta demonstrant.

Hoc pariter anno Abdallam Principem Sarracenorum in Oriente esse defunctum, Theophanes auctor est, sub quo Christi Ecclesiam persecutionem esse passam, testatur his verbis (a): *Abdallas cum Amiræ fungeretur honore, multa mala Christianis sub principatu suo degentibus demonstravit: siquidem & Cruces Ecclesiarum abstulit, & vigiliis nocturnas celebrare, & litteras discere prohibebat. Hæc ipse: verum magis certum est ipsum vixisse Abdallam usque ad annum Christi septingentesimum septuagesimum quintum, ut suo loco dicemus. Sed ad res jam Occidentales.*

(a) Sizeb. in Chron. hoc anno Regin. in Chron. an. seq. lib. 4. c. 67.

PAGIUS
III.
Concilium
Gentiliacense.

Ad num. XXI. & seqq. Synodus apud Gentiliacum vix una leuca Parisiis distans anno tantum sequenti celebrata, Reginone & Adone in Chronicis, Eginhardo in Annal. & Annalisticis Loiseliano & Tiliano testibus. Eginhardus in Annal. anno DCCLXVII. de ea habet: *Orta quæstione de Sancta Trinitate & de Sanctorum Imaginibus, inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam, idest, Romanos & Græcos, Rex Pippinus Conventu in Gentiliaco villa congregato, Synodum de ipsa quæstione habuit, id est ut loquitur Ado, utrum Spiritus Sanctus, sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio, & de Sanctorum Imaginibus, utrumne fingenda an pingenda essent in Ecclesiis. Existimat Baronius Constantinum Legatos misisse, qui huic Synodo interfuerint; quod veteres Annalisticæ tradant, adornatam fuisse Legationem ab eodem Imp. ad Pippinum Regem, & inter alia munera misisse Organum musicum. Verum Legatio illa & Organum ad Pippinum an. DCCLXVII. missa ut ibidem ostendimus. Legati non semel in Franciam ad Pippinum a Constantino missi. Stephanus enim III. Papa Legatos Constantinopoli in Franciam directos, qui Gisilam Pippini filiam filio Constantini Imp. in matrimonium tradi postulerent, in Epistola XLV. Cod. Carol. ad Carolum & Carolomanum Reges ejusdem Pippini filios post hujus obitum scripta ita testatur: *Constantinus Imp. nitebatur persuadere sancta memoria mitissimo vestro genitori, ad accipiendam coniugio filii sui germanam vestram, nobilissimam Gisilam. Verosimile itaque est, Græcos, qui Synodo Gentiliacensi adfuerunt, eos esse qui de Gisilæ nuptiis verba fecerant. Quæstionis de processione Spiritus Sancti ex Filio movendæ causa hæc fuit. Cum Occidentales Græcos hæreticos appellarent ob bellum Sacris Imaginibus ab illis illatum, Græci Latinos vocabant hæreticos, quod Spiritum Sanctum ex Filio procedere assererent, indeque Pippinus Rex Synodum Gentiliacensem convocandam duxit, in qua non dubium, quin Græcorum errores a Francis improbatifuerint, licet hujus Concilii nihil ad nos pervenerit.**

Hoc eodem anno Synodus celebratur in Gallia in villa, Gentiliaco dicta, annuente Pipino Rege, ubi disceptatum est de cultu sanctorum imaginum, & de quadam alia quæstione, nempe de sanctissima Trinitate: Alii autem anno sequenti potius eandem habitam tradunt. Sed unde manavit occasio, ut de sacrarum imaginum cultu ejusmodi Synodus haberetur, cum nemo dicat, neque quid in eadem Synodo fuerit definitum, sit usquam penitus ulla mentio: fortis conjectura suadet, ut hæc merces in Gallias per Legatos perfidi imperatoris una cum donis pluribus, ab eodem ad Pippinum allatis, fuerint infeliciter allatæ, ut plane tempestive admodum illud poeticum fuerit occinendum: Timeo Danaos, & dona ferentes. Adornatam siquidem fuisse nobilem legationem ab eodem Constantino Imperatore ad Pippinum Regem Francorum, Veteres Annales tradunt, & inter alia missum organum musicum. Et quis poterit dubitare ab ipso missos homi-

XXI.
Synodus
in Gallia
de cultu
SS. Imaginum.

Pippinus Rex Paschalem solemnitatem Aquisgranii celebravit, ut tradunt Annalisticæ Metensis, Bertinianus, aliique. Postea bellum Aquitanicum continuavit, de quo Auctor Apud Proceribus suis ditatus est. Iterum Ligere transfacto, totam Aquitaniam pergens usque ad Aginum veniens, totam Regionem illam devastavit. Videntes tam Vvascones, quam Majores natu Aquitania, necessitate compulsi, plurimi ad eum venerunt, sacramenta ad eum ibidem donant, & se Ditioni sua faciunt. Ita omni Aquitania Provincia nimium devastata cum multa præda ac spoliis per agrum Petregoricum & Equolisnam, jam pene omni Aquitania acquisita, cum omni exercitu Francorum, iterum eo anno reversus est in Franciam eum suis omnibus. Celebravit Pippinus Natalem Domini in Salmuntiaci, seu Salmoniaci, ut habent Annalisticæ Metensis, Bertinianus, aliique. Est autem Salmuntiacum Lauduno proximum, qui locus progressu temporis Præmonstratensibus Sancti Martini in Urbe Lauduno Canonicis cecit.

Paulus Romanus Pontifex duas a Pippino accepit Epistolas, alteram per Petrum primum Defensorem, quem in Franciam prius miserat, alteram per Widmarum & Gelbertum Abbates atque Hugbaldum Virum illustrem, quos Pippinus Romam Oratores dirigebat. Hi quidem cum Legatis Desiderii Regis, nec non & Pentapolensium, ac singularum Civitatum, quæ Pontificiæ erant Ditionis coram ipso Papa congressum habuerunt, constititque de nonnullis pecuniis inter utrasque partes restitutis, sed quoad fines Urbium Pontificiarum & patrimonia Beati Petri, tantum abest, ut quidquam decretum fuerit, quin & Langobardi, quæ prius Ecclesiæ reddiderant, ea denuo invaserunt; conventum tamen fuit, ut Franciæ

IV.
Annus
VII. belli
Aquitani-
ci.

V.
Paulus
PP. operæ
Pippini
adversus
Desiderium
Regem Lan-
gobard.
pulsat.

Ci.

CHRISTI
765.PAULI PAP.
10.CONST. COPRON. IMP.
26.

mines ejusdem hæresis assertores, & defensores? & cum jam ante toti orbi innotuisset edictum ab eodem Imperatore contra sacras imagines promulgatum, & ubique a Catholicis impugnatum: quomodo non tales ab eodem missi sunt Constantino, qui pollerent scientia, & impugnatum edictum quoquo modo defendere potuissent? Insufurrasse hos nefarios in aures Pipini aliquid; & cum aulicis de iisdem conseruisse sermones, etsi nemo dicat; declaravit tamen eventus, cum ob fata zizania ista, oportuerit ejusmodi Synodum convocare.

XXII. Obfuit plurimum Francis cum Græcis iisdemque hæreticis ista per Legatos inita consuetudo, ut quæ inferius suo loco dicturi sumus, facient manifestum. Quod enim sciret Constantinus impius, male se audire apud fideles omnes Oc-

PAGIUS

Civitatumque Pontificiarum Legati *Desiderium* adirent. At Paulus nihil inde sperandum duxit, imo potius vereri cœpit, ne Langobardi cæteris Ecclesie bonis insidiarentur; quapropter Epistolam XVII. Cod. Carol. ad Pippinum scripsit, ejusque opem enixe postulavit: *In ipsi vestris*, inquit Paulus, *relationibus solitam nobis a Deo illustrata mentis vestra constantia protulit spei fiducia, &c. Unde & in nostra fixi charitatis connexionem, id-o juxta id quod petendo direximus, prefatos ad nos vestros videmini direxisse Missos, qui apud Langobardorum imminerent Regem, pro diversis Sanctæ Dei Ecclesie causis ac justitiis, & in nostro assistere solatio. Pro quo innumerabiles vobis referimus gratiarum actiones, &c. Prefati denique Missi vestri, in nostri presentia cum Langobardorum Missis, nec non & Pentapolensium, ac singularum nostrarum Civitatum hominibus assistentes comprobatio coram eis facta est de habitis inter utrasque partes aliquibus justitiis, videlicet de pecuniis inter partes restitutis. Nam de fœibus Civitatum nostrarum & patrimonii Beati Petri ab eisdem Langobardis retentis atque invasis, nihil usque hæcenus, etiam ea qua primitus reddiderant, denuo invaserunt. Unde constitit, ut nostri ac singularum nostrarum Civitatum Missi, ad *Desiderium* Langobardorum Regem, cum vestris progredi debeant Missi, ut in eorum atque predicti Regis presentia, pro iisdem finibus ac patrimonii comprobatio fiat, nobisque omnia juxta passionem restituantur. Et nescimus quid ex hoc proveniendum sit, attamen per prefatos vestros Missos rei agnoscere potestis meritum, &c. Nam pro certo agnoscat Excellentissima Christianitas Vestra, quia si nobis prefati Civitatum nostrarum ab eisdem Langobardis invasi fines, atque patrimonia reddita non fuerint, etiam ea, qua primitus reddiderunt, invadere insidiabuntur, &c. Baronius viderat hujus Epistolæ argumentum, ab eo narratum anno sequenti num. II. Epist. XXIV.*

VI.
Mortitur
S. Chrodegangus
Episc.
Metensis.

Mortuus est hoc anno Sanctus Chrodegangus Episcopus Metensis, cujus nomen inscriptum est ad diem VI. Martii Martyrologii Ecclesie Metensis. Molanus in Auctario Ufuardi, & Canisius ejusdem etiam meminere. Paulus Diaconus, qui sub ejus Successore Angilramno libellum de Metensibus Episcopis scripsit pluribus eum laudat, asseritque enutritum fuisse in Pa-

cidentalis Ecclesie ob nefarie hæresis promulgationem; cujus causa etiam sciret negatum sibi tributum ab Italis, & Exarchatum Ravennæ ablatum: quibus potuit legationibus, atque muneribus laboravit, ut Francos, quorum ope Romana Ecclesia jura Imperii in Italia fuerat consecuta, demerere posset; conatusque pariter, ut quos mitteret viros disertos, defensionem hæresis poscentibus exhiberent, & non poscentibus etiam cum possent, ingerent. Porro defensores fuisse Gallicanos Episcopos sacrarum imaginum, docet Synodus Romana, celebrata sub Stephano, de qua inferius dicturi sumus: ubi & asseritur de cultu sanctarum imaginum, perlatam fuisse Synodalem epistolam ab Oriente: datam, illam quidem fuisse a Theodoro Episcopo Hierosolymitano, & Cosma Alexan-

dri-

latio Caroli Martelli, ejusdem Referendarium extitisse, ac *Pippini Regis temporibus Pontificale decus* promeruisse. Subdit Paulus eum ædificasse Monasterium in pago Mosellensi in honorem Sancti Petri Apostoli, alterumque quod *Gorzia dicitur*, & obtinuisse a Paulo Papa tria corpora Sanctorum Martyrum, sc. *Gorgonii, Naboris & Nazarii*. Annus ejus emortalis in controversia positus; sed ex Chronotaxi proximorum ejus Successorum, quam certam esse videbimus, liquet eum recte consignatum fuisse ab Auctore Annalium Francorum ab anno DCCVIII. usque annum DCCC. perductorum, quos Duchesnius Tom. II. pag. 6. publicavit. Postquam enim Anonymus iste narravit, corpora Sanctorum Gorgonii, Naboris & Nazarii ab Urbe Roma anno DCCLXV. venisse, scribit: *DCCLXVI. Quando Pippinus fuit in Vaxsconia; & eodem anno Dominus Frotgandus Episcopus obiit*. Eisdem Annales vulgavit Labbeus Tom. II. Biblioth. pag. 733. ex alio Codice Sancti Martini Masciacensis, nisi quod in isto ultimo Codice aliqua quandoque referuntur, quæ non extabant in exemplari, quo usus est Duchesnius, & in illo loco, *Frotgandi*, legitur *Frotgandus*. Sancti enim hujus Præfulis nomen mirum in modum a Librariis deformatum fuit; dicitur quippe *Ruodgangus, Rugrandus, Rutigandus, Droetegangus*. Chrodegangum vero anno post obtentas a Romano Pontifice laudatas Reliquias ad Deum migrasse, tradit etiam in suo Chronico Hugo Flaviniacensis, qui loquens de Sancto Madalveo Episcopo Virdunensi, narrat, anno ordinationis Madaluci XIII. fuisse annum Incarnat. DCCLXV. easque Reliquias per Chrodegandum Metensem Archiepiscopum a Paulo Papa concessas, nono Papæ sui anno fuisse delatas, & sequenti anno utrumque decessisse a sæculo *Indict. quinta* ubi tamen loco, *Indict. V. legendum, Indict. IV.*

Chrodegangus in documentis authenticis vocatur *Archiepiscopus*, quia hoc ei nomen attributum fuerat cum potestate consecrandi Episcopos. Ut enim Paulus laudatus prodit: *Hic consecravit Episcopos quamplurimos per diversas Civitates, Presbyteros nihilominus ac Diaconos, exornatus cæterisque Ecclesiasticis ordines, sicut moris est fuit. Romana Ecclesia, in diebus Sabbatorum Quaternis Temporibus anni. Archiepiscopi vero titulum ei a Stephano Papa II. vulgo appellato*

III.

VII.

A Stephano II. Archiepiscopi titulo

CHRISTI
766.PAULI PAP.
19.CONST. COPRON, IMP.
26.

drino, atque Theodoro Antiocheno, auctor est Hadrianus in epistola ad Carolum Magnum, de qua agemus inferius, cum erit sermo de Concilio Romano sub Stephano, ubi eadem epistola, Latinitati donata, lecta fuit.

XXIII.
De processione
Spiritus
Sancti
quæstio.

Quod autem ad quæstionem spectat, quæ dicitur inter Græcos, & Latinos in hac Synodo agitata de sanctissima Trinitate; quænam ista fuerit, Ado Viennensis docet, nimirum fuisse de processione Spiritus Sancti, num videlicet dici posset, ipsum a Patre, Filioque procedere. Vides, Lector, quo tempore, & a quibus Græcis ejusmodi quæ-

stio primum fuerit mota & agitata nempe ab impiis Iconoclastis. Quod enim Occidentales plurima in Constantinum, ejusque sectatores obiicerent; præsertim ea quæ spectarent ad sacrarum Imaginum cultum; illi contra, Latinis quod adiecerunt ad Symbolum ea verba, FILIOQUE, vitio vertebant. Videant igitur schismatici Græci, dum Latinos impugnant, se causam agere improbandi Constantini Copronymi, qui ipsorum etiam sententia, omni ex parte fuit impius & sceleratissimus Hagiomachus.

Adest

PAGIUS

III. quando erat in Galliis anno sc. DCCLIV. attributum fuisse, elicio ex Periocha Vitæ hujus Pontificis a Lambecio lib. 2. Biblioth. Cæf. pag. 927. recitata. Scribit Vir doctissimus in ea Bibliotheca extare Codicem Anastasii tempore Ludovici Pii exaratum, & in Vita Stephani II. hæc verba legi, quæ desunt in Codicibus editis: *dum in Francia esset postus Rodigango Sanctissimo Episcopo Pallium tribuit, & Archiepiscopum ordinavit.* Quæ verba etiam leguntur in varii MSS. Anastasiani in fine editionis Regiæ relatis. Quare in Martyrologio Metensi ad diem VI. mensis Martii eo titulo jure merito cohonestatur: *Metis depositio Grodegangi Archiepiscopi & Confessoris.* Et Hugo Abbas Flaviniacensis in Chronico Virdunensi pag. 106. non nisi in tempore ordinationis Chrodegangi in Episcopum Metensem peccat, quando de Stephano II. in Francia posito scribit: *A quo in Pontificem Metensis Ecclesia, adstante Rege & populo consecratus Pallium promeruit cum nomine Archiepiscopi. Quod etiam quibusdam Metensis Ecclesia Præsulibus aliquoties concessum fuisse legitur pro multimoda vastatione Trevirensis matris Ecclesia.* De duratione Sedis ejus hæc Paulus laudatus tradit: *Rexit Ecclesiam Metensem annis viginti tribus, mensibus quinque, diebus quinque. Obiit pridie Nonas Martias, id est, die VI. mensis Martii. Dies obitus ab eo vocatus is dies juxta communem loquendi modum, quo dies obitus & sepultura confunduntur. Cum enim Chrodegangus anno DCCXLII. qui primus fuit Maioratus Pipini ordinatus fuerit, ut ex anno mortis ejus intelligimus, idque die tricesima mensis Septembris, qui eo Christi anno in Dominicam*

incidebat, animam Deo reddidit die quinta mensis Martii hujus anni sequentique sepultura mandatus.

In Codice Sancti Symphoriani Metensis in Ansberti familia rediviva a Dominicio publicato dicitur, post mortem S. Chrodegangi vacasse Sedem *annos II. & menses VI. & dies XIX.* ideoque si in eodem Codice duratio Sedis Angelramni sine mendo exarata est, uti quidem existimandum, Vacationi Sedis aliquot dies addendi & ordinatio Angelramni die XXIX. mensis Septemb. anni DCCLXVIII. dedicationi Sancti Michaelis Archangeli sacra consignanda, ut in ejus morte videbimus. Porro quatuor Episcopi Metenses *Archiepiscopi* nomen tulere, *Urbicius*, qui circa finem sæculi quarti vixit, *Chrodegangus Angelramnus*, & *Drogo*. Hugo Flaviniacensis Abbas hujus rei causam refert ad vastationem Urbis Metropolitanæ Trevirensis, in Chronico enim Virdunensi citato hac de re loquens ait: *Ita multoties peccatis exigentibus Patrita fuit (Urbs sc. Treverorum) ut ea vacante Metentium Præsules Metropolitanæ fungerentur officio & dignitate.* Quam quidem conjecturam respectu Urbicii, qui eo tempore vixit, quo Trevis a Francis devastata, & Sedes Præfecturæ Prætorii ad Urbem Arelatensem translata certam existimo. At respectu Chrodegangi, Angelramni, & Drogonis, recurrendum est ad Privilegium singulare ob claritatem natalium aliasque peculiare rationes, tribus illi Præsulibus concessum, quos tamen Suffraganeos non habuisse, indubitatum esse debet.

Hoc anno mortuus est *Egbertus* Archiep. Eboracensis, ut videre est an. DCCLXI.

VIII.
Aliqui E-
piscopi
Metenses
dicitur Ar-
chiepisco-
pi.

JESU CHRISTI
ANNUS
767.

SEDES VACAT. CONTSANT. COPRON. IMP.
ANNUS
27.

I. **A**dest annus septingentesimus sexagesimus septimus Redemptoris, quinta Indictione notatus, quo Paulus Papa ubi sedisset annos decem, & mensem unum moritur vigesima nona Junii. De cujus rebus gestis opulentiores tibi, Lector, apposuissimus mensam, si epistolas, ab eo scriptas ad Pippinum Francorum Regem, & alias reperire potuissimus, quarum dumtaxat argumenta summam præstricte, & recensita vidimus a Panvino in Vitis Romanorum Pontificum, easque integras haberi in Vaticana Bibliotheca, testatur: verum easdem diu quæsitus minime invenire valuimus, ut eas vel furto alio aliquo modo inde sublatas, existimemus. Cæterum nihil est, quod ejus fides possit in suspicionem adduci, cum & earumdem totidem numero argumenta pariter recitent (a) Novatores: qui pertæsi prolixitatem, atque multipliciter pariter, sed magis veritatem, non ipsas integras, sed ipsarum argumenta tantummodo edidere; quæ si non simul congestæ, sed per annos singulos, quibus sunt datæ digestæ fuissent, non fastidium vel nauseam legentibus attulissent, sed maximam voluptatem, utpote, quod ex eis epistolaris historia quæ cæteris veritate, & sinceritate præstat, ignota hætenus, fuisset, egregie concinnata: quod nec tu negaveris, cum earumdem argumenta perlegeris, quæ hic tibi subiicimus, ne jejuna penitus dimittamus, quem opipara mensa (quod optassimus) excipere non conceditur. Sed & ex his quisque intelligat, & fateatur, licet invidus, quam bene, & optime de Ecclesiasticis antiquitatibus mereatur, qui non fragmenta, vel argumenta reddat epistolarum, sed ipsas integras edat, non amplius perituras, cum sic earum perpetuitati bene consulat, dum eas in Archivo recondens, consecransque im-

(a) Cent. 8. pag. 725.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

mortalitati, conservet posteris integras. Primæ igitur epistolæ, & aliarum deinceps argumenta, sic se habent.

1. Paulus Papa Pipino Regi obitum Stephani fratris, & suam ordinationem exponit: indicat se in amicitia ab eodem Stephano inita cum Francis, perseveraturum; petit ut idem præstet.
2. Monasterium S. Silvestri cum tribus aliis vicinis donat Pipino, quæ a Carolomanno monacho fuerant Zachariæ Papæ concessa.
3. Gratias agit Pipino pro defensione contra insidiatores; & pollicetur, se curaturum, ut monachi Carolomanni psalmodias discant.
4. Marinum presbyterum jubet Episcopum creari, ut a consiliis, Sedi Romanæ contrarius, avocetur.
5. Gratulatur Pipino de incolumitate, ac Legatos suos nondum Constantinopoli reversos esse, indicat.
6. Gratias agit pro exaltatione S. R. E. indicat fiduciam suam post Deum in fortissimo Regis Pipini brachio existere: & petit, ut ad se Legatum mittat, per quem possit ei aperire Græcorum consilia, & insidias.
7. Monachum ei a Cosma Alexandrino Patriarcha missum commendat.
8. Imperatorem Græcum in armis esse & Ravennatem Exarchatum & Romanam recuperare velle, narrat; ac ab eo auxilium contra Græcos implorat.
9. Exponit, se Ravennæ cum Desiderio locuturum, & paraturum, quæ ad defensionem contra Græcos necessaria essent.
10. Purgat se de crimine obiecto: quasi dixisset, Pipinum non valere auxilium præbere Romanis in angustia constitutis. Et de Marino facit

II.

res exploraturi, utrum Desiderius Langobardorum Rex ea restituisset Paulo Papæ, quæ se redditurum promiserat, compertoque quod eorum quæ pollicitus fuerat, nihil adhuc præstitisset, in Franciam statim redire cum Epistola ejusdem Pontificis ad Pippinum, quæ est XIX. Cod. Carol. Tu post Deum, inquit Paulus, nobis refugium Christianissime Rex, ut cum Dei brachio firmi existis opitulatio & vestri a Deo confortati Regni securitas, nostra est immensa lætitia, quo tam nos quamque universus populus istius Provincia (Divina Vos satisfaciat Majestas) firmi atque immobiles in vestra charitate ac dilectione & Regni vestri a Deo protecti Francorum amoris constantia permanentes permanebimus, & nullus nos poterit humanus favor aut terror a vestri amoris dulcedi-

Paulus Papa ad Pipinum scribit, Desiderium sibi plenarie non satisfacisse.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno Eræ
Hispan.
DCCCV.
Anno Hegiræ
CL.
inchoato die 5.
Februar.
fer. 5.
A.C. 767.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6260.
© 10. D. 8. P. 19. April. Indict. 5.
JESU CHRISTI 767.
SEDES VACAT.
CONSTANTINI COPRONIMI 48. & 27.
LEONIS IV. 17.

AD num. I. & seq. Hujus anni initio Wilcharius Episcopus, Dodo, & Wichardus Pippini Regis jussu Romam perrexere Orato-

cit potestatem, ut statuat quid velit. Petit auxilium pro Raven-
natum defensione.

11. Eum de ipsius valetudine percontatur: quia ab amicis nescio quid rumoris adversi de ejus aegritudine sparsum fuerat.
12. Narrat de Beneventanorum injuria: petit ut Pipinus litteris eos increpet: Et si nolint parere ut consentiat in expeditionem contra eos institutam.
13. Gratias agit pro defensione Ecclesiae: de pace inter se, & Desiderium constituta narrat: ac postulat, ut obsides Desiderio restituat, quo & ipse Urbem Forum Cornelii recipere possit.
14. Litera proditorias Sergii Ravennatis Episcopi mittit, & petit auxilium.
15. Per Vulfardum Coepiscopum, quem Pipino exemplo fratris Stephani commendat, scribens, iis litteris laudes Pipini, & gratiarum actiones pro defensione sanctae Dei Ecclesiae continentur. Auxilium contra Longobardos, quod sanctae Dei Ecclesiae justitias minime redderent, postulat. Item pro Sabario missio, in quo Pipini filia ex sacratissimo fontis lavacro abluta, suscepta fuerat, gratias Pontifex agit: quem celebratis Missarum solemnibus magna jucunditate, aggregata populi multitudine infra aulam sacrati corporis beatae Petronillae, quae pro laude aeternaque memoria nominis Pipini consecrata erat, suscepisse se scribit. Adicit, se indefinenter laborare, ut Sergius Episcopus sua restituatur Ecclesiae.
16. Ad Pipinum & omnes Francos, per * Fardum & socios ejus, in quo continentur laudes uberrimae. Item de Legatis Graecorum ad Regem in Francia morantibus, & de Gregorio Episcopo, & Petro presbytero.
17. Pipino indicat sex Patricios cum CCC. navibus Constantinopoli Ro-

* Fulradum

PAGIUS

dine, charitatisque affectu separare, sed una nobis erit in vestro amore vita ac mors. Deinde statum causae propter quam Legati Romam e Francia missi sunt, sic exponit: Quia vero innotuistis, ob hoc Vos praesentes direxisse Missos, ut agnoscere per eos Valuissetis, utrum nobis a parte Longobardorum, plenaria facta fuissent justitia, an non ipsi omnino causa meritum comperti sunt & callidam versutiam, atque solite falsiloquiam eorumdem vestrorum nostrorumque amulorum agnoverunt, eisque ad Vos revertentibus, Deo propitio vestris propalabunt in auribus. Eis denique de singulis, qua a

mam venturos esse, & postea in Franciam ad Pipinum profecturos. Queritur desiderium justitias sanctae Dei Ecclesiae, quas coram Legatis Pipini facere promiserat (quod pollicitus fuerat) non adimplevisse: quinimo eum Romanos injuriis plurimis affectisse, deplorat.

18. Continentur gratiarum actiones, & uberrimae benedictiones pro vita, & incolumitate ejusdem Pipini, Caroli, & Carolomanni nobilissimorum filiorum ejus: multis adjurationibus contra Longobardos auxilium flagitans. In embolio adiuncto praeceptum, quod Marino presbytero de titulo Chrysgoni dedit, & de libris, quos Pipino transmisit, continentur.
19. Pipino per Georgium Episcopum gratiarum actiones pro defensione sanctae Dei Ecclesiae continet. In embolio postulat, ut Pipini filium, qui ei tunc natus fuerat, ex sacro baptismatis fonte excipere mereatur.
20. Petro presbytero ad eundem dedit continentem quasdam laudes ejus, quod Romanam Ecclesiam ab haereticis defenderit. Postea acta Remedii Episcopi, & Andegarii Comititis narrat, qualiter justitias B. Petri Apostolorum Principis apud Desiderium Regem ex parte receperit, & quod reliquias justitias facere pollicitus sit, cum obtestatione, ut si Desiderius ista neglexerit, Pipinus illum, sicut Stephano Papa, & ejus germano & sibi promiserat, cogeret.
21. Ad Pipinum per Vulbarium Episcopum, Dodonem, & Vulbardum: In qua gratiarum actiones cum adhortationibus, ut Pipinus pro defensione Ecclesiae pugnare pergat. Papa de sua constantia erga Pipinum multa recitat, scilicet, quod nullo favore, aut terrore ab ejus charitate separari possit. Indicat se, post Deum ejus Genitricem, & beatos Apostolos,

vobis iniuncta habuerunt, nobis referentibus singillatim de omnibus responsum reddentes, in eorum posuimus ore, qua Vestra Excellentis suggerere debeant, effectum ex hoc a Vestra adipsi optantes Excellentia.

Hujus Epistolae argumentum recitat Baronius num. II. Epist. XXI. sed post ejus mortem Jacobus Gretserus, Ingolstadii, anno MDCXIII, publicavit Codicem Carolinum, qui continet Epistolas, quas Romani Pontifices, Gregorius III. Zacharias, Stephanus II. Paulus, Stephanus III. Adrianus, & Pseudo-Constantinus, ad Carolum Majorem Domus,

II.
Carolus M.
Auctor Codicis Carolini.

ad

los, in nullo, quam Pipino, majorem habere fiduciam.

22. Pipino gratias agit, quod Legati Joannes subdiaconus, Pamphilus Abbas, & noster defensor Regionarius S. R. E. cum imperialibus Legatis ab ipso Pipino honorifice suscepti essent. Refert item gratias, quod sibi omnia indicaverit, quæ cum Imperatore Constantino-politano acta fuerant: valde eum laudat & commendat.
23. Per Joannem subdiaconum & Abbatem, atque Petrum primum defensorem. Gratiarum actiones uberimas, & benedictiones continet de firmo, atque incommutabili pollicitationis verbo, & magna perseverantia Pipini in causis Apostolicis, cum admonitione, ut ita pergat Pipinum Davidi comparat.
24. Ad duas Pipini epistolas respondet, quarum alteram Pipinus per Petrum primum defensorem miserat, alteram per Voitmarum, & Gebertum Abbates, atque Hugbaldum virum illustrem. Est ejusdem argumenti cum proxime precedenti, nisi quod quædam adiicit de Longobardis, quod quasdam S. Petri justitias reddiderint, quasdam non, & nunc priores redditas iterum invadere conentur. Quare Pipini auxilium contra ipsos implorat.
25. Gratias agit pro defensione Ecclesie, cum adhortatione ad Pipinum ut pergat omnimodam S. R. E. exaltationem facere. De suo erga Pipinum amore, & quod nihil sine ejus voluntate facere velit, largissime promittit. Pro monasterio in Soractis monte a Pipino sibi donato, gratias agit.
26. Per Georgium Coepiscopum, Stephanum presbyterum, una cum Radberto, Pipini Legato missos. Prolixè de Longobardorum crudelitate, ac malitia queritur: indicat, se suis Legatis ad eum dedisse litteras, in quibus pateretur dimissio obsidum Desiderii Regis in Francia detentorum: idque ideo
Ann. Eccl. Tom. XIII.

factum, ut per Longobardiam ipse proficisci tuto posset: alias se id ipsum non petuisse. Hortatur Pipinum, & vehementer obtestatur ne illos dimittat: ipsum Desiderium constringat, & ad restitutionem omnium bonorum B. Petri cogat, ut in adventu Domini, sicut radiantissimus sol, lucere mereatur. In * embolo adjuncto munuscula quædam Pipino mittit.

27. Per Andream, & Gundricum Pipino legationem mittit: In qua gratiarum actiones continentur, cum petitione, & adiuratione de auxilio contra Longobardos mittendo.
28. Scripsit epistolas tres ad Carolum,
29. & Carolomannum: in quibus hortatur eos, ut majorum vestigiis insistentes, fidem Deo, & B. Petro præsentent, & Ecclesiam Romanam defendant, & exaltent.
- 30.
31. Scripsit etiam epistolam ad cunctum exercitum Regni Francorum: In qua gratias, & benedictiones pro fidei opera, sibi, & beato Petro præstita, eis impertit. Hortatur eos, ut in servitio S. R. E. perseverent, ac pro ea viriliter decertent. Hactenus Pauli epistolarum argumenta.

Cæterum præter hæc, & alia, quæ dicta sunt superius suis certis locis, hæc haud anno certo notata Anastasius habet: Hic, inquit, fecit noviter Ecclesiam infra hanc civitatem Romanam in Via sacra juxta templum Romæ... in honorem sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, ubi ipsi beatissimi principes Apostolorum, tempore, quo pro Christi nomine coronati sunt, dum Redemptori funderent preces, & propria genua flectere visi sunt, & propria genua ipsa in eo loco, ubi usque hactenus in testimonium omni in posterum venturæ generationi, in quodam firmissimo silice esse ostenduntur designata.

At in Ecclesia beati Petri Apostoli foras muros hujus civitatis Romanæ in Vaticano videlicet, novum Oraculum sive Oratorium in honorem sanctæ Dei Genitricis construxit juxta Oratorium S. Leonis Papæ, secas fores introitus S. Pe-

E 2

tro-

* embolia

III.
Pauli Pa-
pæ res ge-
stæ.

PAGIUS ad Pippinum, ad Carolum Magnum, & ad Carolomannum ejus fratrem miserunt. Collectæ olim in unum volumen fuerant studio & cura ipsius Caroli Magni, & sunt omnino Epistolæ nonaginta novem. Porro Carolus anno DCCXCI. eas Epistolas iterum rescribendas curavit, eo quod nimia vetustate jam ex parte deletæ essent, ut liquet ex antiqua inscriptione majusculis literis exarata, quæ ab illo ipso, qui jussu Caroli Magni eas in unum corpus redigendas descripsit, Collectioni earum præfixa est. Ea collectio extracta ex antiquo MS. Bibliothecæ Cæsareæ, ut testatur Lambecius lib. 2.

ejusdem Biblioth. cap. 5. ubi monet eum, qui Codicem descripsit, & ad Gretserum misit, nimiam nonnullis in locis corrigendis & mutantis sibi arrogasse licentiam, ideoque operæ pretium fore, si prima illa editio de integro conferatur cum laudato exemplari authentico. Denique omnes illæ Epistolæ anno DCCXCI. anteriores sunt, cum eo anno earum Collectio facta fuerit. Harum opera Annales Ecclesiasticos variis in locis supplevimus. Extant etiam apud Duchesnum Tom. III.

A num. III. ad VIII. Paulum Papam hoc anno ad Deum migrasse inter omnes convenit;

III.

fo-

ronilla, atque Andrea Apostoli, musivo, ac diversis metallis eum adornans, ubi & effigiem sanctæ Dei Genitricis in statua ex argento deaurato fecit, quæ pensat libras centum, in quo Oraculo & sepulturam sibi construxit.

IV.
Pauli Pa-
pæ obi-
tus.

Hic dum in Ecclesia beati Pauli Apostoli æstivo tempore pro valido caloris fervore demoraretur, corporali præoccupatus ægritudine, illic vitam finivit, ubi & sepultus est; illic fere trium mensium spatium post corpus ejus humatum permansit fanus. Postmodum vero congregati Romani cives, & aliæ nationes, ejus corpus per flumen Tyberis transportantes ad beatum Petrum cum psalmodiæ honore deportavere, & in præfato, ab eo constructo Oraculo, eum sepeliere. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem,

creans presbyteros duodecim, diaconos duos, Episcopos per diversa loca numero Cessavit Episcopatus ejus annum unum, & mensem unum. Hucusque Anastasius. Sed quomodo ista se habuerint, & quæ intercesserint impedimenta, ut tandiu legitimo Pastore vacarit sedes, idem auctor narrat in rebus gestis Stephani Papæ, ejusdem Pauli Pontificis successoris, his verbis:

Dum vero prædecessor ejus dominus Paulus pro austeritate fervoris, æstivo tempore in Ecclesia beati Pauli demoraretur, & valida ibidem ægritudine præoccuparetur, de qua & vitam finivit: die noctuque idem beatissimus Stephanus in ejusdem sui prædecessoris perseverans servitio, nullo modo ab ejus lectulo, donec spiritum emmitteret, recessit.

At

PAGIUS
Moritur
Paulus
PP.

solumque de die ejus emortuali inter Eruditos controversia versatur. Papebrocius in Chronico-Historico censet, eum die vicesima prima Junii demortuum, & Constantinum II. Pseudo-Papam vitio ordinatum fuisse die XXVIII. ejusdem mensis in Dominica. [1] Verum Baronium obitum Pauli cum die XXVIII. mensis Junii recte alligasse, & Constantinum eadem etiam die, quæ hoc anno Dominicalis erat, electum, quorundam factiosorum opera die quinta mensis Julii in quam Dominica cadebat, consecratum esse, apud me certum. Inierat enim Pontificatum Paulus die vicesima nona mensis Maii anni DCCLVII. seditque annos decem, mensem unum, inquit Auctor ejus Vitæ Anastasio vulgo adscriptæ, & cum eo Martinus Polonus, & Luitprandus. Quare currenti anno die XXVIII. mensis Junii spiritum Deo reddidit, eodemque die ante mortem ejus Toto quidam Dux Nepefinæ Civitatis curavit subito Constantinum fratrum suum Laicum existentem in Pontificem Romanum eligi, inquit Auctor citatus, qui subdit: Alio vero die illucescente secunda feria Subdiaconus, atque Diaconus ab eodem Episcopo (nempe Georgio, de quo ante locutus fuerat) contra Sanctorum Canonum instituta consecratus est, &c. & adveniente Dominico die, &c. Pontifex ab eodem Georgio Episcopo Prænestino, & aliis duobus Episcopis, Eustratio Albanense, & Citomala Portuense consecratus est. Et per anni spatium, & mensem unum Sedem Apostolicam invasam detinuit. Die itaque XXIX. mensis Junii, in quem feria secunda cadebat Constantinus Subdiaconus, & Diaconus dieque quinta

mensis Julii, quæ cum Dominica concurrebat Pontifex Rom. consecratus est; quod magis ex die ejus mortis anno sequenti liquebit. Ante Baronium Pauli Papæ nomen memoratum fuerat ad diem XXVII. mensis Januarii a Petro de Natal. lib. 3. cap. 30. a Cartusianis Colon. in. Addit ad Ufuard. Canisio, Maurolyco, Felicio, & Galefinio; sed Baronius propter rationes nobis incognitas ejus memoriam in Martyrologio Romano ad diem ejus emortualem transtulit.

Hujus Constantini duæ supersunt Epistolæ, quæ postremæ sunt in Codice Carolino sc. Epist. XCVIII. & XCIX. in quibus ad conciliandam sibi Pippini Regis ac Francorum amicitiam, multa magnifice scripsit, seque vel invitum Pontificem factum illi persuadere voluit. In prioribus litteris ait: *Obnixis deprecationibus, partes pertrahere tamquam presentialiter coram vestro mellifluo Regali assistens conspectu, flexo poplite deprecor Præcellentiam Vestram, ut illud, quod Beato Petro polliciti estis, simulque & charitatem, atque amicitiam, quam cum Beata recordationis Domino Stephano Summo Pontifice vel ejus germano, Prædecessoribus nostris, habuistis, omnimodo recordari, ac conservare jubeatis.* &c. Has literas per Missum Regium, qui Romam venerat, ad Paulum, non autem ad Constantinum, hic transmisit in Franciam; in iisdem enim litteris paulo post hæc scribit. *Huic vestro Misso hoc ipsum in ore posuimus Vestra benigna Excellentia suggerendum. Gesta quippe Sanctorum, de quibus missis vobis dirigi, in quantum reperire valuimus, vobis transmimus.* Pippinus Le-

IV.
Constantinus Pseudo-Papa Pippinum ad suas partes pertrahere tentat.

NOTÆ

[1] **O**bitus Pauli Papæ in Synodo Lateranensi anni 769. a V. C. Cajetano Cenni, ut ad an. 752. n. XV. monuimus, primum luce donata, ad diem vigesimam nonam, non vigesimam octavam Junii confertur. Contigit [verba Synodi sunt pag. 6.] per transactam quintam indictionem mense junio die vicesima nona Sancta recordationis Dominum Paulum Papam de hac luce, divina vocatione fuisse subtractum. Mox habet, pag. 7. clerum Romanum post Pauli Pontificis obitum, in Basilicam Apostolorum convenisse: & de presenti omnes unanimiter properantes in Basilica Apostolorum ipso DOMINICO DIE denuo sacramenta populo præbuimus ob conservandas unicuique justitias. Dies Dominicus an. 767. incidit in diem vigesimam octavam Junii, littera Dominicali D. Si ergo sub ipsam Dominicam diem obiit Paulus, librarii vitio in hac Synodo, vicesima nona, pro vicesima octava scriptum est. Additur in Synodo pag. 8. eadem die Constantinum in Apostolicam sedem per vim fuisse intrusum; alio vero die, secunda feria, eundem Constantinum invasorem in Diaconum forenssem assumptum fuisse. His consonat vulgatus Anastasius, qui docet, Dominica insequenti, Constantinum in Pontificem fuisse consecratum. Recte ergo Baronius, & Pagius, diem emortualem Pauli Papæ XXVIII. Junii statuerunt. GEORGIUS

V.
Toto Dux
fratrem
suum
Constantinum
intrudit in
Sedem
Pontificiam.

At vero Paulus Papa in aegritudine positus, cum nondum adhuc spiritum exhalaret: illico Toto quidam, Dux Nepeſinae civitatis, dudum habitator cum ſuis germanis Constantino, Paſſivo, & Paſchale, aggregantes tam ex eadem Nepeſina civitate, quamque ex aliis Tuſciae civitatibus multitudinem exercitus, atque ceteram ruſticorum, ingredientefque per portam B. Pancratii in hanc Romam Urbem, atque in domo antedicti Totonis armati adſiſtentes, elegere ibidem ſubito Constantinum fratrem ejuſdem Totonis laicum exiſſentem: quem cum armis plurimorum loriceis induti, latrocinanter in Lateranum Patriarchium introducere, & aſcendentes cum eo in Vicedominio, continuo accerſito Georgio Epifcopo, compulere eum orationem clericatus eidem Constantino tribui. Ipſe vero omnino hoc renuebat facere, corruensque in terram, proſtravit ſe pedibus ipſius Constantini, adjurans eum fortiter per omnia divina myſteria, ut locum daret, & ab ejuſdem impiae praſumptionis propoſito recederet, ne per eum talis inaudita novitas in Eccleſia Dei fieret. Et dum hujusmodi adjuramentis proferret verba, concitati plurimi ex ipſis malignis, qui eandem impiam electionem fecerant, inſurgentes ſuper eum, atque fortiter comminantes ei, a quibus ipſe timore correptus, orationem illi clericatus tribuit, & ita clericus effectus eundem ſanctum Lateranenſe inſaſi Patriarchium. Agebantur iſta per Totonem Ducem voluntate, & conſenſu Deſiderii Regis Longobardorum, ut conſtat

PAGIUS

Legatos Romam direxerat, qui libros de Geſtis Sanctorum a Paulo Papa poſtularent; neque enim adeo longo poſt hujus mortem intervallo haec litera ſcripta eſſe apparent, ut prius & Nuncium in Franciam de Pauli obitu perlatum ſit, & Romam pervenerint Miſſi, quos Pippinus illuc accepto tam infelici Nuncio direxerit. Denique Pippinus litteris Constantini ſe ſe decipi paſſus non eſt; ignorare enim non poterat malas artes, quibus Apoſtolicam Sedem invaſerat.

V.
Tres Orientis
Patriarchae
Sacras
Imagines
defendunt.

Pridie Idus Auguſtas, ac ipſa Indictione quinta Conſtantine Pſeudo-Pontifex Synodicas fidei literas per Constantinum Presbyterum Hieroſolymis allatas accepit, quae quidem Paulo Deceſſori a Theodoro Patriarcha Hieroſolymitano inſcriptae fuerant, & alias Patriarchas Alexandrinum atque Antiochenum, necnon plurimos Metropolitanos Epifcopos Orientis una cum praedicto Theodoro conſentire teſtabantur, cultumque Sacrarum Imaginum in partibus Orientalibus multum fervere praedicabant. Mox earum exemplar Latine & Graece deſcriptum in Franciam per Chriſtophorum Presbyterum & Anaſtaſium Notarium Regionarium miſit Pippino, quem denuo rogavit, ut Eccleſiae partes defendendas ſuſciperet, utque Georgium Epifcopum & Marinum ac Petrum Presbyteros, a Paulo in Franciam quondam directos, in Italiam redire ſineret, quia vocabantur ardentif-

ex epiftoſa Hadriani Papae, de qua inferius. Pergit vero Anaſtaſius:

Alio vero die, illuſcente ſecunda feria, ſubdiaconus, atque diaconus ab eodem Epifcopo in Oratorio S. Laurentii intra eundem Patriarchium contra ſanctorum canonum inſtituta conſecratus eſt, ſicque univerſum populum ſibi ſacramentum praebere fecit, & adveniente Dominico die, ruruſus cum multitudine armatorum exercituum in baſilicam B. Petri properans, Pontifex ab eodem Georgio Epifcopo Praeneſtino, & aliis duobus Epifcopis Euſtraſio Albanenſe & * Citomalo Portuenſe conſecratus eſt, & per anni ſpatium, & menſem unum Sedem Apoſtolicam invaſam detinuit. Quomodo autem qui per vim ingreſſus eſt, per vim pariter ſit ſublatus, dicemus anno ſequenti, quo contigit.

VI.
Pſeudo-papa
Constantinus
ordinatus.

* Citonato

Modo autem exitum Georgii Epifcopi Praeneſtini ejuſ ordinatoſis ab eodem Anaſtaſio audiamus, qui haec ſubiicit: Antedictus vero Georgius Epifcopus Praeneſtinus, qui eum diaconem, & Pontificem conſecravit, non poſt multos dies conſecrationis ipſius Conſtantine valida, ac peſſima aegritudine praecooccupatus, immobilis factus eſt, & poſtea Miſſarum ſolemnia nequaquam celebravit: ejuſ enim dextera manus aruit, atque contracta eſt, quam etiam nec ad os ſuum afferre valuit, ſicque timens, ac languens vitam finivit. Haec de primo ordinatore Georgio oſtendit Deus ſigna, ne quis exiſtimaret excuſare poſſe vim illatam, ad imponendam manum ſuper invadentem Apoſtolicam

Georgii
ordinatoſis
infelix
exitus.

ſimis precibus ab agnatis ſuis. Addit quod Epifcopatus & Eccleſiae quas obtinebant, iis abſentibus plurimum ſuae dignitatis amiſerant: Innoſcimus Excellentia Veſtra, inquit Conſtantine in Epiftoſa XCIX. Codicis Carol. quod duodecima die praeteriti Auguſti menſis quinta Indictionis conjuncti ad nos a Sancta Civitate quidam religioſus Presbyter, Conſtantine nomine, deferens Synodicam fidei miſſam a Theodoro Hieroſolymitano Patriarcha ad nomen Praedeceſſoris noſtri Domni Pauli Papa, in qua & reliqui Patriarcha, id eſt, Alexandrinus, & Antiochenus, & plurimi Metropolitani Epifcopi Orientalium partium, viſi ſunt concordaffe, eamque cum magna latitia ſuſcipientes atque amplectentes in populo in ambone reſegi fecimus. Cujus exemplar in Latino & Graeco cloquio Veſtra Excellentia direximus, ut agnoſcatis, qualis fervor Sanctarum Imaginum Orientalibus in partibus cunctis Chriſtianiſ inſinnet. His praebatis extenſis palmis ad athera, cum omnibus Dei cultoribus, & cuncto noſtro populo Redemptoris noſtri Divinam exoramus clementiam, ut ſua extenſionis dextera Vos protegat, & Regni veſtri a Deo confortati Francorum terminos dilatet, &c.

Sequitur embolum. Itaque hoc Excellentiam Veſtram petimus, ut jubeatis, Chriſtianiſſime ac mitiſſime Rex, inſpiratus a Deo, ad nos abſolvere revertendum Sanctiſſimum fratrem noſtrum Georgium Epifcopum, atque dilectos filios

IV.

eam Sedem, sed teneri quemlibet milites vitam prodigere, quam tam immane scelus patrare. Cæterum Constantinus Pseudopapa, quod sciebat suam ordinationem sacris canonibus penitus labefactari, & reddi irritam: potioribus remediis eam suffulcire conatus est: Nam & conciliabulum collegit proximorum Episcoporum, qui ex ejus sententia omnia vi, metuque miscentis, probavere ejus electionem. Porro ejusmodi conventus postea a Stephano Papa (ut suo loco dicturi sumus) penitus irritus redditus est, & nullius auctoritatis.

VII.

Verum idem Constantinus Pseudopontifex, ut sedem suam, cathedram pestilentiae stabilire posset, ipso sui Pontificatus initio duas epistolas scripsit ad Pipinum. In quarum prima Pauli obitum exponit, seque invitum, & immeritum

esse subrogatum: petit, ut amorem, & fidem sibi servet, quem erga antecessores; eique librum mittit de rebus gestis Sanctorum.

In posteriore iterum queritur, se vi a multitudine manu iniecta Pontificem factum: petitque, ut Pipinus Ecclesie agat Defensorem, ne de se credat malevolis. Indicat quoque Constantinum presbyterum a Theodoro Hierosolymitano, & aliis Synodicam attulisse de cultu imaginum, quam Græce, & Latine ei mittit, ut qualis fervor in Orientalibus Ecclesiis pro imaginum conservatione sit, cognoscat. In pagina insertitia petit, ut Georgium Episcopum, Martinum, & Petrum presbyteros, a Paulo ad se Legatos remittat ad suos: Rogat postremo ne desinat Ecclesiam Romanam tueri. Ista sunt argumenta Pseudopapæ e-

pi-

PAGIUS nostros Marinum & Petrum Presbyteros, qui ad Vestram Præcellentiam a nostro Prædecessore Domino Paulo Papa directi sunt; quotidie enim cum magno ploratu eorum parentes nos adveniunt, ut vestram a Deo institutam Excellentiam deprecari debeamus pro eorum absolutione, etiam non possumus eorum lachrymas sufferre. Per te enim bone misericordissime Rex salvi facti sunt. & a manibus persecutantis liberati consistunt. Unde magna in celo nobis reposita est mercedis corona, quoniam scriptum est. Qui salvat sanguinem qui adificat. Coram Deo vivo deprecamur, ut in hoc preces nostras exaudias, & ipsos absolvere jubeatis. Ipsi enim reverentibus cum magna lætitia eos suscipiemus, & charos in nostris visceribus amplecti studebimus. Episcopatum enim & Ecclesias, quas tenere videbantur, inordinata usque hætenus consistunt, &c.

VII.
Theodoro
Patriar-
cha Hiero-
sol. suc-
cessit Eu-
sebius.

Theodorus Patriarcha Hierosolymitanus, qui anno DCCXXXV. Joanni successerat, anno incerto mortuus est, & Eusebium Successorem habuit. Nam in Vita Sancti Madalvei Virodunensis Episcopi ab Hugone Flaviniacensi in Chronico descripta, legitur hunc Sanctum sub anno DCCLXX. Sepulcrum Christi in Hierusalem visitasse, & Eusebium Patriarcham eum perhonorifice accepisse, & cum Hierosolymis discesse, calicem chrystillinum, multasque Reliquias ei dedisse. Mortuus est autem S. Madalveus anno septingentesimo septuagesimo sexto, IV. Nonas Octobris, cujus transitum tot notis ad eum annum Hugo firmavit, ut si qui in eo characteres reperiantur, qui huic opinioni super obitu Madalvei refragentur, absque ulla hæsitacione corrigendi sint, ut recte scribit Coincius anno DCCLXXVI. num. XXXV. quod & de aliis characteribus Chronologicis, in quibus is Auctor sibi aliquando non constat etiam asserendum. Quæ enim ad Madalveum spectant, egregie calluit, licet cum sub finem sæculi XI. Chronicon suum scripserit, in his quæ ad Historiam generalem pertinent, non raro offenderit. Papebrocius tamen in Hist. Chronologica Patriarcharum Hierosolymitanorum quam Tom. III. SS. mensis Maii præfixit, secutus Richardum Wasseburgium lib. 2. Antiquit. Gallie Belgicæ existimat, Joannem, inter & Theodorum sedisse Eusebium & Theodorum ad thronum Hierosolymitanum circa annum septingentesimum quadragesimum primum eve-

ctum fuisse. Suspiciatur etiam Papebrocius, Basilium post Theodorum Ecclesiam Hierosolymitanam obtinuisse, Basiliumque Wasseburgium in Vita S. Madalvei Eusebio substituentum contendit. At cum ex dictis constet Theodorum Joanni successisse, annoque DCCLXVI. & curti Sedem illam adhuc rexisse, manifestum est, Wasseburgium Vitam S. Madalvei potius perturbasse, quam explicasse, & Basilium, quem sine fundamento obtrudit, Episcopum fictitium esse.

Pippinus Rex Pascha apud Gentiliacum celebravit, ibique Synodum adversus Græcos, de qua anno superiori egimus, haberi voluit. Deinde in Aquitaniam profectus est, Bituricis Conventum Francorum mense Maio coegit, ac denique duas adversus Vvaifarium Aquitanie Ducem expeditiones, alteram eodem mense Maio, alteram mense Augusto suscepit. De priori expeditione hæc scribit citatus Auctor Appendicis II. Commoto omni exercitu Francorum per pagum Treassinum, inde ad Urbem Autisiodorum veniens ad Castrum, quod vocatur Gordinis, cum Regina sua Bertradane jam fiducialiter Ligere transacto ad Betoricas accessit, Palatium sibi adificare jubet, iterum Campo Madio, sicut mos erat, ibidem tenere jubet, initoque consilio cum Proceribus suis, præfatam Reginam Bertradanem cum reliquis Francis ac Comitibus fidelibus suis in prædicta Betorica dimisit. Ipse prædictus Rex cum reliquis Francis & Optimatibus suis ad persequendum Vvaifarium ire perrexit.

VIII.
Annus
VIII. belli
Aquitanici.

Alteræ expeditio mense Augusto, ut testatur Annalista Tilianus, a Pippino suscepta. De ea in Annalista Laureshamensi legitur: Mense Augusto ad reliquias belli profectus est, & Bituricam veniens Conventum more Francico in Campo egit. Indeque ad Garonnam fluvium accedens Castella multa, & petras, atque speluncas in quibus se hostium manus plurima defendebat, cepit. Inter qua præcipua fuere Scorialia (Gallice Scourailles, Castrum summo in monte positum, in superiori Arvernia, de quo Hadrianus Valesius in Not. Gall. pag. 508. Torinna, (Gallice Turène, in solo Lemovicino) Petrocia (Castrum in superiori Arvernia, vulgo Peirusse). Reversusque Bituricam exercitum in hyberna dimisit. Addit Auctor præfatæ Appendicis II. eum Natale Domini & Sanctam Epiphaniam Bituricis celebrasse.

IX.
Secunda
Pippini in
Aquitaniam
expeditio.

Ad

pistolarem ex eodem, quo supra in Paulo dictum est, codice Vaticano accepta. Cæterum quod ad Synodicam, a Theodoro Patriarcha Hierosolymorum missam Romam de cultu sanctorum imaginum spectat, ne putes, eam ad ipsum Constantinum Pseudopapam missam fuisse, sed potius ad Paulum Papam, quem Legati venientes Romam, reperere esse defunctum; quod testatur Hadrianus Papa, ut inferius suo loco dicitur.

VIII. Sed quid interea in Oriente? Ubique luctus, ubique dolor, tam in Occidente, quam in Oriente: laborat Occidens Orthodoxorum (ut vidisti) complurium factiosorum protervia, Romanam Ecclesiam infestantium: Qui dum sancto corpori monstruosum student caput apponere, factum est, ut sine visibili capite, miserando modo, hoc anno, post obitum Pauli aliquandiu perseverarit Ecclesia: Laborat & Oriens, crudeli persecutione hæretici Imperatoris, Sanctorum cædibus horret. Hoc enim anno inter alios insignis ille sanctissimus Stephanus Auxentianus gloriosissime martyrium consummavit die vigesima octava Novembris. Quæ autem ista præcesserint, ex ejusdem martyrii Actis quam verissimis hic sunt reddenda, jungendaque illis, quæ de ipso, anno superiori, sunt recitata de Prætoriano carcere, ubi cum aliis trecentis, & quadraginta duobus egregiis Confessoribus detentus tenebatur inclusus. Post igitur illa, quæ de eo, & aliis sunt enarrata, subiiciuntur ista de prævisa jam ante consummationem martyrii.

Tempus Martyrii Stephani.

IX. Quomodo se pareret Stephanus ad Martyrium.

Non multi dies interceperant, cum ipse suam a terra ad Deum migrationem animæ oculo prospiciens, quadragesimo ante mortem suam die, præclaram illam mulierem, illam inquam hospitalitatis laude florentem, ac novam * Isdandulam, atque eorum, qui in vinculis erant, ministram accersit, ad eamque his verbis utitur: Tuæ erga me hospitalitatis fructum velim tibi cum fœnore Christus rependat. Belle enim mihi, atque ut ipsi gratum est, ministrasti, ac me recreasti. Deinceps autem ad quadraginta usque dies, prorsus mecum ipse versari, ac mecum excutere cupio. Peto igitur abs te, ut panem meum, & aquam, quæ ad me afferre consueveras, per hos dies ne afferas. Ut autem eo nomine mœrentem eam vidit, atque hujusce rei causam scire cupientem: Novi, inquit, mihi vitæ finem imminere: ac propterea monasticæ exer-

PAGIUS X. Monachi ob Sacras Imagines vexati.

Ad num. VIII. & seqq. Narrat Baronius Martyrium S. Stephani Junioris, quod secundum Stephanum Diaconum in ejus Vita hoc anno contigit. De eo videnda quæ anno superiori in medium adduximus. Refert etiam, quæ Theophanes habet de vexatione variorum Ortho-

ditionis rigorem etiam atque etiam intendere gestio. Cessit his auditis hospitalis illa, ac præstanti fide mulier.

Per omnes itaque noctes, & dies non desinebat vir sanctus patres eos, quos carceris socios habebat, monere, docere salutaribus præceptis erudire, atque id efficere, ut toto pene nocturno tempore in canendis Deo laudibus versarentur: adeo ut cives etiam nonnulli qui sanctioris vitæ studium colebant, vilibus pannis obvoluti clam ad eum ingrederentur, & ipsius benedictione, atque doctrinæ non sine magna animi voluptate fruerentur. In his igitur muneribus cum quadraginta illi dies absumerentur, ac jam octavus, & trigesimus inchoaret, hospitalem illam mulierem rursus accersitam audientibus patribus, ita alloquitur.

Deus, qui se piis omnibus laborum fructus centuplicato redditurum, promisit, benigno oculo te ex alto sancto suo aspiciat, ac pro tuo in me officio longe copiosorem tibi mercedem referat. Ipsius enim vere discipula extitisti, qui dixit: (a) Quod fecistis uni ex minimis his meis mihi fecistis. Et: qui recipit justum in nomine justum, mercedem justum accipiet. Et: Qui potum dat calicem aquæ frigidæ, non perdet mercedem suam. En itaque tuæ erga me voluntatis merces expleta est, quam tu ejusmodi a Deo habitura es, ut ea tibi numquam eripere possit. At postea sacris imaginibus ostensis: Accipe, inquit, præclarum hoc tuum depositum, quod quidem tibi, & in præsentem hanc vitam adversus omne malum præsidii loco sit, & in futura tuæ erga Deum benevolentia atque Orthodoxæ Fidei pignus. Hæc ubi dixit, alte sursum ex imo pectore ingemiscens, aperte hoc extulit: Crastina luce ex hac vita migrans, ad alium mundum, atque Imperatorem proficiscar. Dolens quidem non suum bonum, quo gavisurus esset, sed alienis peccatis, quibus Deum ipsum offensuri hæretici essent. Sed pergit: Ipsa igitur cum amarum quemdam, & acerbum gemitum, edidisset, extremamque ei salutem dixisset, receptasque eas quas utendas dederat imagines, linteo quodam obvolvisset, domum postea se recepit. At divinitus afflatus Stephanus, convocatis rursus patribus, eos in divinis laudibus concinendis pernoctare jubebat.

Porro autem ille Deo prorsus invisus Tyrannus, præter alia, quæ Deo odio, & ex-

X. Reddit gratias, ac preces Stephanus piæ feminae. (a) Mat. 19.

XI.

xorum, præsertimque Monachorum, Sacrarum Imaginum cultui addictorum. Stephanus Diaconus in Vita S. Stephani Jun. pag. 505. prodit Theosterium Presbyterum, cujus naves Iconoclastæ præciderant, hæc S. Stephano paulo ante ejus mortem narrasse: Sancta Qua-

Colit
Brumalia
impious
Imp.

& execrationi erant facinora, ne Brumalium quidem caeremoniam contemnebat, verum eam quoque splendide, ac luculenter celebrabat, ut qui Brumum quemdam ac Bacchum in his Gentilium ritu colere in animum induxisset, eoque ut frugum, ac vini curam gerentes, atque ad maturitatem eos perducentes, summis honoribus afficeret. Parabat itaque tertiae quoque uxori suae Eudociae Brumalium postridie, juxta quinti * elementi circumductionem celebrare. Progressus autem atque ad scholarum porticus sedens, una cum Symmystis suis, satanicas quasdam cum organis, ac citbaris cantiones, adventanti festo congruentes, addiscebat. Hic igitur ab impiis quibusdam viris ad eum delatum est, Stephanum ex Prætorio monasterium effecisse, eumque totas noctes illic in cantillandis psalmis traducere, ac præterea complures cives illum proficiscentes, idolorum cultum ab eo edoceri.

Jubetur
duci S.
Stephanus.

Hæc ille ut audivit, graviore ira inflammatus, statim militi cuidam, qui in Proximi ordine adscriptus erat, hoc imperat, ut sanctum virum, e carcere eductum, extra urbem obruncet, illic nempe ubi prius eximia Martyris Murae templum situm erat. Post autem locus ille, carnificina factus est, templo scilicet illo a Tyranno funditus everso, & solo æquato, ac Mauro nuncupato: quo in loco fœdera cum dæmonibus occulte sanciebat, tametsi non ad extremum usque scelus hoc ipse obscurum fuerit prodidit enim, id quod clam ab eo perpetrabatur Supplamii filius ipsis sacrificii loco dono datus, de quo nunc consulto sermonem silentio comprimemus. Cum igitur sanctum virum, morti addixisset, confestim edictum hujusmodi per totam urbem promulgavit.

XII.
Edictum
novum
Imp.

Quisquis amicum, aut affinem, aut omnino genere conjunctum habere, eumque occultare, aut etiam pullam vestem ferre deprehensus fuerit: hic post varia tormentorum genera exilio multabitur. Cernere igitur erat urbem gravissima calamitate laborantem. Neque enim inimici dumtaxat inimicos apud Imperatorem facillime accusabant, sed etiam amici amicos, & fratres, fratres, & servi dominos, atque (ut brevi complectar) in graviore luctu, & planctu tota urbs versabatur, quam cum Julianus, & Valens Imperii Romani clavum tenerent,

PAGIUS

dragesima elapsa, Sanctoque Pascha proximo, vespera Sancta feria quinta, qua Christus Deus noster Judais proditus est, dum Divina mysteria peragerentur, ille Draconis nomen ferens Præfectus, jussu Imperatoris cum militum manu irruens, repente Mysteriorum celebrationem interrupit. Compræhensis vero delectis Monachis, bo-

At vero carnifex ille, qui missus fuerat sancto viro a Prætorio assumpto, colloque ipsis, ac manibus ligno alligatis, ad eadem properabat. Eo autem die Tyrannus e palatio progressus in Milii porticu stabat, ubi prius sex illa Oecumenica Concilia depicta erant, post autem crudelis Imperatoris jussu, inducto albario opere, deleta fuerant, atque eorum loco Circus ille, quem amabat, atque plurimi faciebat, atque auriga is, quem in deliciis habebat, atque Uraniacum, hoc est, caelestem, cum ne terra quidem dignus esset, appellarat, picti cernebantur. In hoc igitur loco cum superbe staret, omnesque eum faustis omnibus prosequerentur: Nulla mihi inquit, requies est, ita Immemorandi isti exitium vitæ meæ afferunt. Hic vero quidam ejus factionis ait: Et ubinam tandem ullus eorum delituit, aut vestigium ullum ipsorum in hac urbe tua, aut in ulla alia civitate, vel regione occultatum est, cum omnes funditus deleti sint? En enim Imperii quoque tui hostem, hoc est, Auxentianum Stephanum abduci hodie vidi, ut quas meritis est, pœnas subeat. Tum Imperator: Et quid jucundius Stephano accidere queat, quam ut gladio vitam finiat? Verum hujus desiderii minime compos futurus est: multo enim graviore mortis genere multabitur. Nunc quippe Imperatrix non mediocriter adversus nos stomachabitur, si festum ipsius diem in eade consiciamus. Quocirca novus hic Herodes, atque uxoris mancipium reduci quamprimum eum in Prætorium jubet.

Quod cum contigisset, rursus cum iis patribus, qui in vinculis erant, Davidicos psalmos canebat (a): Qui habitat in adjutorio Altissimi, & quæ deinceps sequuntur. Tyrannus autem cum vesperam totam in tibiarum, & citbararum cantu transegisset, postridie instructa splendidissima cœna, cum iis, qui suæ factionis erant, epulabatur. Cumque duos quosdam fratres, tum dignitate claros, tum corporis simul atque animi pulchritudine florentes (quos postea invidia œstro percitus interfecit) seorsum accivisset: Ite ad Prætorium (inquit) ac meo nomine ad Auxentianum Stephanum hæc dicite: Vides, quanta tui cura afficiar, ut qui tibi, ex ipsis mortis faucibus erepto, vitam concesserim: quocirca tandem aliquando animum insecutens, voluntati meæ obsequere. Non quidem me fugit, quin

Ducitur
Stephanus, sed
revocatur.

XIII.
(a) Psal.
90.
Rursus
tentat
Stephani
constan-
tiam Imp.

bo-

rum numero triginta octo manus & colla lignis vincit: reliquos partim crudeliter laceravit, partim cremaxit: Aliorum barbas pice perfusas adussit, narefque abscidit, quorum unus ipse ego sum. Verum nec dum his contentus ille impius integrum Monasterium ab equorum stabulo ad Ecclesiam igne vastavit, & usque ad pavimentum in pulverem redegit: postea se-

bomo contumax, & durus ad contumelias potius nobis inferendas prorupturus sit. Vos vero si sermonum illecebris inflectere ejus animum potueritis, rem gratam mihi feceritis, & ministerium istud vestrum comprobabo. Sin istud ei persuaderi nequeat, tamdiu eum a vobis, & a fronte, & a tergo verberari volo, quoad misere animam efflaverit.

Duo fratres oculte pii parantur Stephano.

Igitur præclari illi duo fratres postquam ad Prætorium venerunt, furiosam quidem illam Tyranni sententiam sancto viro exponunt: verum nullo eum malo prorsus affecerunt, quin potius ubi eum sermonibus ad cohortandum accommodatis confirmassent, atque ab eo benedictionem accepissent, ad reditum se accinxerunt. Quæ autem ad Imperatorem dixerunt, hujusmodi fuere: Imperator, miserum illum in pristina sententia perstantem, tumque Imperium infaustis omnibus persequentem offendimus, ac proinde tot plagis eum proscidimus, ut pene spiritus omnis expers jaceat, nec certum sit, an crastina die inter vivos futurus sit. Quæ quidem ex re cum mirificam lætitiæ ferinus ille concepisset, atque ingentem risum effudisset, luxui, quo ipsi nihil carius erat, operam dare postea pergebat, ut qui ventris, & eorum, quæ ventre inferiora sunt, servus esset.

XIV.

At vero dignissimus Stephanus, sub auroram ad se coacto monachorum agmine, postremum hunc ad eum sermonem habuit: Valete Patres, & fratres; Valete, atque in Orthodoxa Fide constantissime perseverate, ac pro mea tenuitate, quæso, preces fundite. En enim jam jamque adest mortis meæ tempus, ac pro foribus jam corona est: Quamobrem vereor, ne caliginosa dæmonum multitudo, propter ignorantiarum mearum multitudinem mihi impedimento sit. Ob quæ cum omnes, amnis cujusdam in modum, lachrymas prae-funderent, tolli sibi sacram epomidem, atque deinde analabum cum loro jussit. Cum autem cucullam quoque abiicere pararet, ne id faceret, patres prohibebant, negantes convenire, ut sine pretioso hoc indumenti genere dierum suorum finem videret. Ad quos divinitus afflatus vir ille: Athletam (inquit) nudum decet luctari. Ac præterea ne æquum quidem est, pretiosam hanc rem a furente populo contumelia affici, ac profanis pedibus conculcari. Hæc cum loquutus esset, omnes ei morem gesserunt: itaque cucullam quoque exiit, ac cum pelliceo dumtaxat pallio una cum monachis sedebat, de his

Sacras exuit vestes, ne sint ludibrio.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

secum assumtis triginta octo illis Patribus eos in quadam testudine veteris balnei apud Ephesi confinia inclusit, apertoque aditu, contiguis montis molibus effossis illos obruit; sicque vi intolerabili in Domino consummati sunt.

rebus, quæ ad salutem pertinebant; sermonem ad eos habens.

Dum ista aguntur, ex iis, quæ subsequuta sunt, intelligi potest, Imperatorem per visum dormientem ea passum esse, quæ passam uxorem Pilati (a), Evangelista commemorat, & velut quibusdam furiis exagitatam, novisque per dæmones, Stephanum Auxentianum nihil penitus, ut jusserat, esse passum: ob id Imperator ipse magis est cruciatus. Nam audi, quæ subiiciat idem auctor: Verum enimvero fieri omnino non poterat, ut quæ in carcere acta fuerant, & quo pacto duo illi pii fratres admodum benigne, ac indulgenter cum divino Stephano egissent, Tyrannus ignoraret. Quare cum de his omnibus a dæmone aliquo (ut vero consentaneum est) certior factus fuisset, hora diei secunda e somno exprorectus, leoninum quiddam rugiens, atque ad aulæ vestibulum festinanter proficiens: O vim mihi illatam! exclamavit. O insignem mei contemptum! Nemo est, qui mihi opitaletur, nemo qui subsidium ferat? Quid mihi cum tenebrosos, & Immemorandis istis (sic enim ipsi usitatum, ac familiare erat monachos appellare.) Cum autem ii, qui voluptatibus ac deliciis dediti erant, ultro ad intemperantem illam mensam currebant: perturbatissimo animo ipsis occurrentes, magno cum clamore querebat: Quo pergitis, & quem queritis? His autem respondentibus. Ad te benignum nostrum dominum imus. Tum ille altiori voce: Non sum inquit) dominus vester: Non sum Imperator. Alius dominus vester est, alius Imperator, ad cujus pedes vos ipsos provolvitis, tactisque ipsius vestigiis, ab eo vota, precesque supplices petitis: nemo in me obsequiosus est: ut illo de medio sublato, animum meum reficiat, & recreet. His vero animi anxietate laborantibus, & quisnam ille esset, sciscitantibus, quisquis ille, quem ipsi ei anteferrent, aut quem alium Imperatorem agnoscerent: Tum ipse contra: Stephanus Auxentianus est, inquit.

XV.

(a) Matt. 27. Agitatus furiis furit Imp.

Nondum integrum nomen in eorum aures influxerat: cum subito impetus quidam, & clamor promiscuus, & vox quædam incondita personabat, omnibus, ut erant ad Prætorium concurrentibus. Mox truculentorum leonum instar in carcerem insilientes: Date nobis (custodibus inquit) Auxentianum Stephanum. At ille constanti, atque intrepido animo, velut in hoc ipsum paratus, ad eos decoro gestu,

XVI.

Concurritur ad prætorium ad necem Stephani.

F

flu,

Baronius num. XXVIII. hanc in Monachos persecutionem ex alio Theostericto in Vita S. Nicetæ Archimandritæ refert, & in Notis ad Martyrologium Romanum ad diem XII. mensis Ja-

XI.

(*) Josu.
18.

flu, ac vultu ab omni perturbatione libero egreditur, & quemadmodum olim Christus Judæis, ipsius cædem anhelantibus (a): Ego sum, quem quæritis, inquit. Illi autem illico eum arripiunt, atque in terram illidunt, ferreisque, vinculis quibus ejus pedes adstringebantur, ab eo extractis, ad publicam viam raptim eum adducunt, calcibus in eum insilientes, saxis impetentes, fustibus ferientes, nullum denique supplicii, contumeliæque genus omit- tentes.

S. Step-
hanus Mar-
tyrium
consum-
mat.

Cum autem per primam Prætorii portam non tam duceretur, quam raptaretur, ac jam in templi Theodori Martyris vestibulo esset, manibus humi fixis, ac sublato aliquantum capite, ultimum adorationis munus Martyri persolvebat: etenim ne in tanta quidem calamitate pietatis amorem ex animo suo ejecerat. Quem ex sanguinariis hominibus quidam, Philommatius nomine, conspicatus, præcipiri quodam furore percitus: Videsne, exclamavit, Immemorandus, iste tanquam Martyr mori cupit. Atque hoc sermone habito, ad siphones, qui illic erant, quique ob ea incendia, quæ interdum oboruntur, adhiberi solent, excurret, avulsamque ab iis haud parvum lignum trahit ac sanctum virum, quam vehementissime potest, in cerebri membrana ferit: sicque protinus interemptum, Martyrem quidem illum profecto, seipsum autem (quod omnium gravissimum scelus est) Martyris carnificem reddit.

XVII.
Divina
ultio in
percussio-
nem.

Ac vide, quæso, vim itam Dei ultri- cem. Non enim quemadmodum plerumque solet, moram ullam interposuit, sed celeri pede processit. Etenim simulatque ferit, ipse quoque in terram diabolica plaga percussus ruit, dentibus horrendum in modum stridens, & ore spumam emittens: atque ita grave istud flagellum perman- sit, ad extremum usque spiritum miserum illum comprimens, atque castigans. Ac ne sic quidem tamen furibundum illud vulgus animorum impetum remisit; verum per publicam viam adhuc eum raptabat. Et quidnam tandem ex sacrosanctis illis Stephani membris coronæ expertis relictum est? Nam & manus, ac pedes ad saxa offendentes conterebantur, & digiti una cum unguibus avellebantur, atque in terram spargebantur, & venter disrumpebatur, atque intestina omnia profuebant. Siquidem e scelestis illis hominibus unus gravissimum lapidem, utraque manu acceptum, in ipsius ventrem injecit, unde confestim abdita omnis viscerum com-

PAGIUS
Theosteri-
tus ob I-
magines
vexatus
diversus
& Theoste-
ricio Histo-
rico.

Januarii ait, eisdem præcipuo honore apud Græcos haberi. Verum Bollandus ad eundem diem, loquens de Sanctis istis XXXVIII. Martyribus in Jonia passis, notat, nec in Meno-

pages, aquæ ritu, in terram effusa est: nam & mortuo Stephano per summum furorem insultabant, nec contumeliis in eum debacchari cessabant, circumdantes eum tanquam canes multi, atque omni modo raptantes & discerpentes, saxisque per totam viam incessentes, non viri dumtaxat, sed etiam mulieres; qui nec puerilem quidem ætatem sanguinarii hujus impetus expertem reliquerunt: nam ipsi quoque litterario ludo relicto (sic enim Imperator jusserat) lapides manibus gesta- bant, eisque Stephanum insectabantur: ac quisquis in eum, dum raptaretur, inci- dens lapidem non jecisset, pœnas luebat, atque Imperatoris hostis censebatur.

Quin etiam cum ad Bovis locum, Mar- tyrem raptantes, pervenissent, caupo qui- dam, pisces coquens, ut eum raptari vi- det, vitæ usura adhuc eum frui arbitra- tus, assumpto flagrante titione in calva- ria ipsum ferit, ac repente confracto occipitio, cerebrum effluere cœpit. Theodo- rus autem quidam vir pius e tergo sequens, illud e capite fluere videns, simulato lapsu sustulit, & ipsum furtim impositum in sinu abscondit. Atque ita deinde ad spe- ctaculum motus properat, nimirum cerne- re cupiens, quonam tandem sedato furo- re, reliquias Martyris proicerent. At vero sanguinaria illa turba sanctum vi- rum raptans, cum ad Monocionis mona- sterium accessisset, in animo habebat beati viri sororem (illic enim divinum vitæ genus colebat) per vim eiicere, eoque ipsam adigere, ut fraternum corpus, tot certaminibus defunctum, saxis pederet. Verum illa hoc prænoscens, atque in ob- scurum quoddam sepulcrum sese abdens, hujusmodi facinus effugit.

Illi igitur, spe hic sua dejecti, rur- sus Martyris cadaver trahentes, in Etbni- corum reorum foveam proiciunt, ubi prius quidem sancti Pelagii Martyris templum erat, verum postea vetustate labefacta- tum impius Imperator everterat, atque in sepulcra redegerat, ac Pelagii sepul- cretum nuncupabat, adeo, ut tunc quo- que divinæ scripturæ locum illud haberet: (b) Cum iniquis vir justus deputatus est.

Postmodum læti redeuntes, qui Latro- num sævitiam crudelitatis suæ immani- tate superaverant, lætum Tyrannum ad- eunt, veluti dæmonis cujusdam intempe- riis divexati, qui sceleratissime in ipso pugnauerant. Quos quidem lubenti ani- mo susceptos, ad mensam suam, edulio- rum copia onustam, adhibuit. Cumque illi ærumnosissimam Martyris mortem re- fer-

XVIII.

Sacræ re-
liquiæ
colligun-
tur.

(b) Luc.
22.

XIX.
Impii de
morte ju-
sti exul-
tant.

logio, nec in Menæis, horum mentionem re- periri. Præterea recte observat, duos distin- guendos esse Theostericos. Primus Monachus fuit in Monasterio Pelecetæ in Asia sito, & de isto lo-

ferrent, audiens ille magnopere ridebat, ac letitia diffundebatur, hominis (ne quid amplius dicam) cruciatus, & calamitates in voluptatis materiam trahens.

Tempus
Martyrii
Stephani.

Atque hæc quidem in hunc modum se habuerunt. Martyrio porro perfunctus est ille egregius sane luctator Stephanus tertio, & quinquagesimo ætatis suæ anno, Novembris mensis octavo, & vigesimo die. Hoc ipso anno videlicet. Nam quem idem auctor natum ponit eo tempore, quo S. Germanus Constantinopolitanam sedem accepit, anno nimirum Redemptoris septingentesimo decimoquarto, utique hoc anno martyrio coronatum apparet. Hæc quidem auctor omnia fide sincera, utpote, qui eadem spectarit, & (ut quidem existimo) ejus affectatus vestigia quantum licuit, ejusdem Martyris imitator discipulus fuerit, qui & eodem ferme tempore cuncta narrata scriptis mandarit, absque tamen nomine, quod ita iniquissima tempora illa ferebant. Sed quid prodigiosum eo tempore acciderit Constantinopoli ab ipso audi, dum ista subiicit:

XX.

(a) 1. Reg.
&

Prodigio-
sum tem-
pus ar-
guit im-
pietatem.

Cæterum ne ea quidem miracula silentio præterire convenit, quæ ab ipso, illius videlicet beneficio, qui dixit (a): Ego glorificantes me glorificabo: qui autem me contemnunt, erunt ignobiles, etiam post mortem patrata sunt. Eo enim ipso die, quo sanctum virum (ut scripturæ verbis utar) aggressi viri sanguinum, tamquam arietem insignem de medio sustulerunt, cum tranquillum cælum esset, & radiis solaribus colluceret, hora tertia ad Orientalem aulæ partem ignea nubes ad montis verticem, ubi vir egregius monasticæ vitæ certamina exantlarat repente coorta, atque deinde ad summas urbis partes excurrens universum aerem borenda caligne infecit, & obscuravit. Atque (ut cum Propheta loquar) cerne re erat, diem ac non diem tenebras ac non noctem: cumque una cum ea vehemens turbo excitatus esset, ingens vis grandinis, magnitudinis haud facile credendæ cecidit, idque circa palatium dumtaxat, hincque multi in discrimen vitæ venerunt. Hæc scilicet Sanctorum Deus prodigiose patrare novit, dum impios re ipsa coarguit: eos autem, qui ipsius metu præditi sunt, gloria afficit.

Porro autem pius ille Theodorus, qui confractam capitis sanctissimi partem sustulerat, cum ad beati Dii Monasterium profectus esset, ejusque antistitem, re-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

loquitur Stephanus Diaconus loco laudato. Alter etiam Monachus extitit, floruitque sub Imperio Michaelis Balbi, ac scripsit Vitam Sancti Nicetæ Hegumeni Medicienfis in Bithynia,

motis arbitris convenisset; ei quæcumque insignis athleta Stephanus eo die pertulisset, exposuit. Ille autem acerbe ingemiscens, ad quoddam Protomartyris Stephani Oratorium, quod ad dexteram templi monasterii partem erat, eum ducit: atque urnam quamdam educens in ea divinas illas reliquias collocat, præsentem quoddam puero monasterii, & quæ fiebant, inspectante. Ambo autem orationis munere perfuncti tamquam thesaurum quemdam ingentis pretii intra altare occultant.

Reliquiæ
Stephani
Martyris
conserva-
tæ.

Interjecto autem aliquo tempore accusatur apud Imperatorem Theodorus: nam tum quidem a tentatione liberum, atque immunem livor reliquit, verum ut imaginum adorator, exilio multatur, atque in Siciliam insulam una cum uxore ac liberis ablegatur. Quem cum diuturno tempore exilii causa illic commoratus fuisset, in patriam rursus reduxit iudex justus Deus. Reductionis autem modus hujusmodi fuit. Etenim adolescens ille de quo proxime verba fecimus, ad maturam ætatem proventus cum Antistite agebat, ut diaconus crearetur: quod cum ab eo impetrare non posset, ut qui & juvenilem ipsius ætatem perspiceret, & vitæ socordiam exploratam haberet se gravissimo eum malo affecturum, comminatus est. Itaque urnam illam occulto surripit, atque ad Imperatorem currit, eique rem totam exponit: Antistes enim meus, inquit, una cum Theodoro, qui in Siciliam exilii causa missus est, damnatorum, quos tu ut nocentes, & facinorosos morte afficis, ossa colit atque adorat; te autem Tyrannum, ac novum Apostatam appellat.

XXI.

Theodo-
rus una
cum
Dienfi
Abbate
accusatur
apud Imp.

His auditis Imperator ira inflammatur atque antistitem illum correptum, ac vinculis firmissime adstrictum in carcere custodiri jubet: Theodorum autem e Sicilia reductum dignas hujusmodi facinoris pœnas subire; puerum autem ad utrumque convincendum aservari. Reducitur itaque e Sicilia Theodorus. Statimque eum, & Antistitem in medium producit Imperator, atque in faciem ipsius puerum sistit, ut quod factum fuerat, indicaret. Cum autem illi nihil se hujusmodi scire assererent, urnam afferre jubetur adolescens. Atque (o ingens miraculum!) evanescit illa nec hucusque reperiri potest. Itaque vacuis manibus revertitur. Imperator pudore suffunditur, atque id quod contigerat, premere silentio, atque occultare conatur, ne illustriorem etiam quam ante sancti viri gloriam reddat:

F 2

ne-

qui ob fidem & defensionem Imaginum sæculo sequenti carceribus & exilio afflictus fuit, ut suo loco videbimus. Utrumque vero Theostericum in unum Baronius confundit, asseritque

Accusator elusus Stephanum omnes pene sanctum confiterentur: Juvenem autem illum, ut calumniatorem multis verberibus laceratum exilio mandavit. Sic nimirum Deus justos a tentationibus eripere, impios autem eorum loco tradere novit. At de certamine Stephani & miraculis, cultuque hactenus. Cui nos (ut qui scripsit facit) precibus commendamus.

XXII. Ex his autem, quæ germane sincereque de tanto Martyre scripta extant, considerare quis prudens poterit eorum certamina quæ nota Deo tantum, absque scriptorum monumentis ex hominum memoria exciderunt. Relatus est inter sanctos Martyres Stephanus, in Ecclesia Catholica celebrandus, die vigesima octava Novembris, una cum SS. Martyribus Andrea, & Petro, de quibus ibi, post elogium Stephani, hæc habentur: *S. Andreas dum traberetur vinctus, expiravit: Petrus vapulans reddidit Deo spiritum.* Subiiciuntur autem ista eadem die: Multi milites orthodoxi tunc mundo spreto, facti sunt monachi, quos impius Imperator cruciatos interemit. Equibus unum Basilium nomine erutis oculis, & adhuc de sanctarum imaginum adoratione loquentem, calcibus percussit: qui excruciatu dolore ex hac vita migravit. Alius Sostenio clausus, amputatus auribus, in Chersonam missus est exul, & ibi occidendus, fugiens ad Cazaros, ibi ab illis est factus Episcopus. Subdit de aliis in exilio pariter ductis, & ibi defunctis. Ista de militibus. At quemnam finem certaminis acceperit illud sacrum examen Confessorum, quos Stephanus reliquit in carcere, ignoratur; neque illa, quæ in diversis Imperii provinciis passi alii sint, perpauca exceptis, scriptis consignata remanserunt.

XXIII. Quod autem pertinet ad duos fratres illos, quos ad Stephanum suadendum ab Imperatore missos vidimus, eos ob pietatem ab eodem Imperatore occidi-jussos idem auctor tradit: hos enim fuisse illos putamus, quorum alterum nomine Constantinum, Strategium alterum Theophanes ponit anno superiori esse capite truncatos: Etenim ipse anni unius termino errare arguitur ex Martyris Actis in obitu Martyris Stephani: sic & de aliis ejusdem anni factum apparet, ut quæ ab eo superiori recensita sunt anno, quæ in hoc esse collocanda, ex ejusdem Martyris Actis comprobantur. Sed quæ reliquæ sunt anni hujus ejusdem Imperato-

Constantinus Patriarcha ab exilio ad supplicium revocatur.

PAGIUS

que Theosterictum, qui præfata S. Stephano Juniori narravit, hujus temporis Scriptorem fuisse, & rerum, quas narrat, inspectorem. At aliud est quidpiam viva voce cuiquam commemo-

ris res gestæ, videamus. Theophanes enim ista describit, ac primum omnium, quæ gessit adversus Constantinum exautoratum Patriarcham Constantinopolitanum. Hic quidem quam secreto acceperat ab Imperatore ipsius impietatem, qua negabat Christum Deum, ejusque Matrem esse Deiparam nominandam, loco vindictæ, id ipsum in insula ubi relegatus erat, omnibus propalavit (ut Cedrenus, & alii tradunt) quamobrem evocatus Constantinopolim, quas jussus sit pœnas dare, luereque supplicium, ita Theophanes narrat:

Anno vigesimo-septimo Imperii Constantini, Constantinus falsi nominis Patriarcha ductus est nona Octobris, sexta Indictione a Principe insula: quem & cecidit Tyrannus, quod evadere non valeret ejus maledicta. Jussit autem in foro parari locum, & eundem sedere in gremio Ecclesiæ magnæ, eratque a secretis, ob secreta videlicet patefacta, cum eo conferens chartæ tomum, in quo erat scripti hujus excessus. Omni ergo populo, ex præcepto Regis illic congregato, & vidente, legebatur charta totius populi, & per singula capitula a secretis, ob secreta videlicet manifestata, ut Cedrenus insinuat, percuriebat faciem ejus, Niceta Patriarcha sedente in Confessione & intuente. Post hæc vero cum imposuissent eum in ambonem, & rectum stare fecissent: accepit Nicetas chartam, & misit Episcopis, & ablato superhumerali ejus, anathematizaverunt, eum, & hunc socium. * Absim cognominantes, ab Ecclesia abstraxerunt. Postera vero die cum ludæi Circenses agerentur, raserunt faciem ejus, & barbam denudaverunt capitiisque & superciliarum pilis ablatis, indutum hunc laneo, brevi, ac sine manicis vestimento sedere fecerunt super asinum, sagma ferentem, & ipsius tenere caudam, & duxerunt per Dippium in Hippodromum, cuncto populo imprecante illi mala, & conspuente: trahere autem asinum Constantinus nepos ejus, naso reciso. Cumque venissent, ad vulgus: descenderunt, & conspuerunt, & pulverem jecerunt super illum, & dum abduxissent eum ad confistorium, dejecerunt eum de asino, & calcaverunt super collum ejus, & collocatus contra vulgus, audiebat ab illis ludicra verba usque ad absolutionem ludorum equestrium.

Eodem quoque mense, missis impius Imperator Patriciis, significat ei, dicens: Quid dicis de fide nostra, & Concilio, quod fecimus? Oblata ex his digna fuit in-

XXIV. Constantinus Patriarcha solemniter exautoratur.

* Abiron

XXV.

memorare, etiam descripturo & transmissuro ad posteros, aliud propria manu literis tradere. Prior Theosterictus, quæ viderat, Stephano Juniori retulit, sed in literas non misit. Adhæ-

ira.

Ultimum
suppli-
cium
Constanti-
ni Pa-
triarchæ.

infelici homini occasio, ut si voluisset, potuisset opprobria omnia illa in gloriam convertere sempiternam, & promereri coronam martyrii, si quod absens fecerat, obloquendo, præfens fecisset, fortiter confitendo, ipsum Imp. esse hæreticum, profitendo Catholicam fidem; sed vilis, & ignavus ob scelera sua his addictus supplicii ad adulationem, assentationemque sermonem convertit, ex quo duplo delinquens, ultimo demum meruit supplicio affici: nam pergit Theophanes de ipso: *Constantinus Patriarcha sensibus ad vanitatem conversis respondebat: Bene, inquit, & credis, & Concilium operatus es; putans, se ob hoc illum sibi placare. Et confestim illi respondentes: dixerunt: Nos hoc audire volumus ab ore tuo polluto: ex hoc ergo vade in tenebras. Et sic accepta sententia, descendit ad claustra ferarum, & decollatus est: Et caput quidem per aures ligantes, tribus diebus in Milio suspendebant ad ostensionem plebis: corpus vero recte pede ligato, traxerunt per plateas usque ad loca pelagi, & sociandum biobanatis, statuerunt: similiter & caput ejus post tres dies illuc delatum, projecerunt. O irrationabilitatem, & crudelitatem, atque immisericordiam immitissimæ bestie! non est veritus miser sanctum lavacrum: duos enim filios ejus ex tertia conjuge ipsius in ulnas suas susceperat. Siquidem semper feralibus moribus, & immansuetus esse probabatur. Hactenus tragœdia Constantini hæretici Patriarchæ, quæ sui immanitate commiserationem a Catholicis etiam elicuit, qui præ cæteris in eum magis invehi, acriusque insultare debebant ob scelera, ab eo in eosdem perpetrata. Sed hæc docuit Christiana mansuetudo, cujus Orthodoxi legitimi sunt hæredes. Sed quæ his immaniora subiiciat Theophanes, audiamus.*

XXVI.
Sævitia
Constanti-
ni Coprony-
mi.

Ab hoc autem anno ampliori est insania usus; mittens quippe deposuit Petrum nobilem Stilitem a Metra; quem virum cum suis dogmatibus cedere renuisset, ligatis pedibus ejus, in prædicto palatii loco inclusit, & hunc tractum quoque per plateas proici jussit. Alios etiam in sacris vinciens, & lapidibus aggravans, eruens oculos, in pelagus jactari præcipiebat, nares abscindens, flagellis excorians, & omnem tormenti speciem adversus eos, qui pie vivebant, excogitans. Et in urbe quidem per seipsum hæc, & consentaneos suos Antonium Patricium, & scholarum Domeesticum, ac Petrum Magi-

strum super populum singulorum ordinum, qui a se fuerat eruditus ad talia, agebat: in exteris vero partibus per jam dictos Prætores. Ipse namque cibaræ delectabatur sonitu, atque conviviiis, turpibus sermonibus, & saltationibus eos, qui sibi adhærebant, incessanter erudiens. Ita & in his imitatus Neronem in omnibus sævissimus Imperator, dicendus & ipse ea ex parte pariter Matricida, dum a qua per lavacrum sanctum est genitus, Ecclesiam Catholicam (quantum in se fuit) sæpe necavit.

Sed reliqua audi monstri portenta, XXVII.
quæ idem sic pergit narrare Theophanes: *Si quisquam, inquit, corruens, vel dolens solitam Christianorum vocem emitteret, dicens: DEIGENITRIX JUVA, aut vigiliis agens, deprehenderetur, aut Ecclesiis asuetus, aut cum religione vivens, aut non passim juramentis abutens, ut inimicus Imperatoris damnabatur, & immemorabilis memorabatur. Quo nomine (ut sæpius dictum est) sanctos monachos peculiariter fugillabat. De tanta blasphemiam agens Theosterictus, hujus temporis scriptor in Niceta, hæc paulo fufius profequutus, ubi plura in detestationem impii Constantini dixisset, hæc ait (a):* (a) Apud Sur. die 3. April. 10.
Habitu erat Christianus, mente Judæus: Quam enim Christus sibi domicilium delegit, gloriosissimam inquam suam Matrem, omnibus aliis rebus creatis superiorem, omnium hominum salutem, mundi patrociniū, quæ propter virginitatis suæ præstantiam prope Deum versatur: hujus, inquam, venerandum nomen multis modis ab Ecclesia expellere studuit; ejus vero intercessionem, per quas mundus consistit, illas ne nominare quidem voluit, cum diceret, nemini eam posse optulari. Conabatur autem quod dicebat, hoc exemplo confirmare: Cum enim aliquando marsupium, aureis nummis plenum, in manum sumpisset, & iis, qui cum ipso versabantur, illud ostendisset, ab eis quærens: Quantinam, inquit, marsupium hoc valet: Multum, inquit illi. Cum vero aurum eiecisset, rursus quæsit: quantinam marsupium esset. Cumque illi respondissent, nihil valere: Ita, inquit, miser ille, & Dei parens Maria (neque enim sanctam dignabatur nominare eam indignus ille) quo tempore Christum in se habebat, valde honoranda illa erat: ex quo autem tempore illum peperit, nihil differebat a reliquis: O blasphemiam, o superbiam, o immensam Dei tolerantiam, o summam patientiam! quomodo ipsius lingua non obmutuit, quæ adversus Christi
Ma-

(a) Apud Sur. die 3. April. 10.
Blasphemiam horrenda in Dei Genitrice.

PAGIUS

trahit ibidem Baronius, Martyres illos fuisse numero XLII. Verum in Actis S. Stephani Junctam a Stephano Diacono, quam a Metaphra-

ste editis, dicuntur fuisse tantum triginta octo, non vero XLII. Quare vel in Martyrologio Rom. mendum inest, ut idem Bollandus animad-

ver-

Matrem tam superbe iniquitatem loquuta est? Quidnam a blasphemis Judæis novus hic Pbarisæus, & Deo invisus differebat? Ita quidem Theosterictus: quem attendant nostri temporis Novatores, sciantque, se eandem habituros partem absque dubio cum Copronymo in inferno, qui ejus discipuli impietatis se esse factis, dictisque in omnibus profitentur. Porro idem auctor persecutionem ejusdem in monachos subiicit, consentientia iis, quæ a Theophane conscribuntur. Ait enim:

XXVIII.

Persecutio
vicens in
Monachos.

Nostros vero monachos indignos existimabat, de quibus cogitaret: quinimmo abiectos, & nulla memoria dignos vocabat illos ipse, qui nulla ex parte memorabilis fuit. Quicumque autem pravo ejus consilio parere noluerunt, partim exilio condemnati sunt, partim in carceribus mortui, alii gladio interfecti, alii verberibus contusi, qui sic discerpebantur, ut eorum viscera in plateis dissiparentur. Testatur id Stephanus novus Christi Martyr, qui prioris illius Stephani & nomine, & moribus fuit socius. Ad hæc aliqui sunt in altum mare projecti. Alii, ut tyrannis, tormenta inferentibus peccandi occasionem auferrent, fugiebant, & in montibus, & speluncis versantes, in fame, & siti, in frigore, & nuditate afflicti, angustias multas tolerabant. Alii cruciatu extimescentes, neque suæ carnis infirmitate confisi, in alienam regionem migrarunt, & illic quod ad conscientiam, & propositum pertinet, martyrium compleverunt.

Alii tormentorum metui succumbebant. Alii assentionibus capiebantur. Quidam humanam magis, quam divinam gloriam appetentes, se ipsi subiiciebant. Alii corporeis voluptatibus addicti, suas etiam uxores circumducere non erubescabant. Itaque animarum salutis domicilia, pro scelus! facta sunt adulterii, & incestorum diversoria. Totum autem ejus viri, quem diximus, propositum & studium erat omnino in ea re occupatum, ut ordinem monasticum deleteret: idque ex eo tempore, quo regnare cepit, in animo propositum habebat. Hæc Theosterictus hujus temporis scriptor, & rerum inspector. Relati reperiuntur in tabulas Ecclesiasticas duodecima Januarii quadraginta duo monachi Martyres Ephesi sub eodem Copronymo Imperatore, & vigesima octa-

va Novembris post Stephanum juniorem, Martyres sub Copronymo. Basilium, Petrum, & Andream, atque aliorum trecentorum triginta novem monachorum recensitæ coronæ martyrii, qui sub eodem Imperatore passi sunt, die vero decima septima Martii habent natalem diem sancti Pauli, qui per ignem sub eodem Imp. martyrii coronam pariter adeptus est. Sunt & alia innumera de victoriis Christi militum tunc erecta trophæa, quæ scriptorum inopia, & injuria temporum remanserunt incognita.

XXIX.

Sed redeamus ad Theophanem, qui de monasteriorum cladibus ista subiicit: Monasteria vero, quæ in gloriam Dei & in salvandorum refugium facta sunt, domos fore communes fratribus suis militibus sanciebat, effectis jam illis Prætoriiis castris. Denique Dalmatii cœnobium, quod erat inter optima Byzantii cœnobia, militibus in habitaculum tribuit; ea vero, quæ dicuntur Callistrati, & Dii monasteria, necnon alias sacras monachorum, ac virginum domos a fundamentis destruxit.

Eos autem, qui monasticam vitam subire ex insignibus militibus studuerant, & maxime illos, qui sibi adhæserant & complices libidinis suæ, & nefandorum actuum fuerant, morti subdebat, suspectui habens confusionem, quæ sibi ex prostrationibus fieret se pronuntiantium. Unde & Strategium Podopaguri fratrem cum esset urbanus specie assumpsit: amabat enim talibus adhærere propter luxurias suas: cumque cum moleste tulisset se sensisset infandas in viros insanias suas, & beato Stephano incluso sancti Auxentii has manifestas reddidisse, salutisque remedia suscepisse: hunc quasi insidiatorem suum diffamans, una cum incluso (ut prædictum est) interfecit. Addit & de avaritia ejusdem Tyranni, qua miseros agricolas denudavit.

Constantinus
libidine
nefanda
turpissimus.

Ad postremum anni hujus ista de novo pseudopatriarcha adiicit: Eodem anno Niceta falsi nominis Patriarcha, iconas ex musivo factas, quæ in Patriarchio secreti minoris erant, erasit; & imagines Magni secreti, quæ sculptæ erant in ligno deposuit, & cæterarum imaginum facies delinivit: sed in Abrahamio similiter fecit. Hactenus de anni hujus rebus impie gestis ab Imp. Theophanes in Annalibus.

Sep-

PAGIUS

vertit. Theosterictus, cujus mentio in Vita S. Stephani Jun. in Menologio ad diem XVII. Martii dicitur pro Sacrarum Imaginum de-

fensione in pace consummatum migrasse ad Dominum.

JESU CHRISTI
ANNUS
768.

STEPHANI PAP. IV.
ANNUS
I.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
28.

Stepha-
nus Papa.

Septingentesimus sexagesimus octavus sequitur annus, sexta Indictione signatus, quo ejecto Constantino pseudo-papa, ubi sedisset annum unum, mensem unum, & qui subrogatus est præter jus fasque, Philippo pariter cessare jusso: legitime riteque ex sacrorum canonum præscripto creatur Stephanus, Nonis Augusti mensis, hujus nominis quartus, dictus a nonnullis tertius, Sed quomodo ista se habuerint, sunt ex Anastasio petenda, quo antiquiorem & fideiorem habemus neminem: qui ubi narravit invasionem Apostolicæ Sedis, factam per ipsum Constantinum, de iis, qui postea hoc anno adversus eum vindices insurrexerunt, hæc ait: Hoc vero cernens Christophorus Primicerius, & Consiliarius, zelo Fidei una cum filio suo Sergio, tunc sacellario existente, maluerunt magis mori, quam talem impiam novitatem, & impiam præsumptionem in Sedem Apostolicam perpetratam conspicari. Et quotidie in fletu, & lachrymis perdurantes, simulavere se monachos fieri velle: seseque absolvi ab eodem Constantino petiere, & in monasterium Salvatoris Domini nostri Jesu Christi proficisci, asserentes illic monachicum fore suscepturos habitum. Suscepto ab eodem Christophoro Primicerio sacramento, Constantinus illis credens, eos absolvit, dimisit scilicet. Quibus properantibus, & usque ad fines Longobardorum conjungentibus, hoc est, pervenientibus, velletque Abbas jam fati monasterii eos in idem monasterium deducere: declinavere ab itinere idem Christophorus Primicerius, & ejus filius Sergius dudum quidem sacellarius postmodum Secundicerius, adiurantes firmiter Theodidicum Ducem Spoletinum ut eos trans Padum ad Desiderium suum deduceret Regem Longobardorum, nitentes ob hoc redemptionem sanctæ Dei Ecclesiæ perficere.

re. Eosque idem Spoletinus Dux ad suum deportavit Regem. Et dum ejus obtutibus presentati fuissent, obnixè eundem Regem deprecati sunt, ejus auxilium tribui, ut talis novitatis error ab Ecclesia Dei amputaretur.

*Dum vero prænominatus Christophorus & Sergius ejus filius apud præfatum demorarentur Regem: fecit prædictus Constantinus Apostolicæ Sedis invasor ordinationem presbyterorum, & diaconorum presbyteros octo, diaconos quatuor ordinans, sed & Episcopos in ipsius anni circulo, & unius mensis fecit per diversa loca numero octo. Et infra: Dum hæc agerentur conjunxerunt antefatus Christophorus, & Sergius in civitatem Reatinam absoluti a Longobardorum Rege. Et præcedentes Sergius, & Valdepertus presbyter cum Reatinis, & Furconinis, atque aliis Longobardis Ducatus Spoletini, conjunxerunt subito, ac repente in hanc Romanam Urbem, vigesima octava die Julii mensis, Indictione sexta, vespere in ipso crepusculo noctis, vigilia beatorum Martyrum Abdon, & Sennen, occupantes pontem Salarium. Alia vero die transeuntes per pontem Milvium venerunt ad portam B. Petri, & inde pergentes, appropinquavere ad portam S. Pancratii. Quidam vero propinqui jam fati Christophori, & Sergii ipsam portam observantes, ac custodientes, cernentes ipsum Sergium ad eandem portam appropinquasse annuere ei, & protinus ipsam aperuerunt portam, sicque jam dictus Sergius, & Valdepertus cum Longobardis in Romanam Urbem ingressi sunt. Et per muros civitatis cum flammula ascendebant, metuentes Romanum populum, & nequaquam de * Genuculo ipsi ausi sunt descendere, sed cum nimio tremore ibidem adstebant.*

Hoc vero audiens Toto, & Passivus germani fratres, ignorantibus ingenium, & dolum, quod ei proditores inierant,

II.
Christoforus, & Sergius vindices contumeliæ Ecclesiæ.

III.
Toto occiditur.

cu-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6261.
SÆC. VIII.
Anno Eræ Hisp. DCCCVI
Anno Hegiræ CLI.
inchoata die 25.
Januar. fer. 3.
A. C. 768.

© 21. CB. 9. P. 10. April. Indict. 6.
JESU CHRISTI 768.
STEPHANI III. PAPÆ I.
CONSTANTINI COPRONYMI 49. & 28.
LEONIS IV. 18.

A Num. I. ad XII. Refert Anastasius in Vita Stephani III. Sergium & Waldipertum Presbyteros cum Langobardis repente in Ur-

bem Romanam vicesima octava die Julii mensis, Indictione sexta, vespere, in ipso crepusculo noctis, vigilia Beatorum Martyrum Abdon & Sennen, occupasse Pontem Salarium. Addit Anastasius, alio die Dominico, ideoque die tricesima prima mensis Julii, quæ hoc anno Dominicalis fuit, Waldipertum Presbyterum extraxisse ex Monasterio Sancti Viti Philippum Presbyterum, huncque Papam elegisse, sed Philippum eodem die ad suum Monasterium reverti coactum esse. Alia die subdit Anastasius, nempe die quinta mensis Augusti, in quam feria sexta cadebat, Stephanus Tertius, qui male in Annalibus Stephanus IV. vocatur, electus est Pontifex Romanus, & Constantinus invasor apostolicæ Sedis in Monasterium Cellanovas deportatus. Sabbato vero die diluculo (ideoque die

I.
Stephanus III. ordinatur Pontifex Rom.

se-

cucurrere cum aliquantibus ad prædictam portam, cum quibus & Demetrius Secundicerius, & Gratiolus tunc Chartularius postmodum Dux, properaverunt, qui & ipsi in concilio erant cum præfatis proditoribus. Et appropinquantes ad eosdem Longobardos, obviam Totonum Duci ex iisdem Longobardis, qui bellator præ omnibus apparebat, Racipertus nomine, & impetum fecit super eundem Totonem; super quem idem Toto irruens, atque fortiter percutiens eum, interfecit. Quod adspicientes Longobardi, in fugam conversi, nitentur evadere. Sed Demetrius Secundicerius, & Gratiolus Chartularius post tergum supradicti Totonis adstantes, eum in dorsum lanceis percutientes, sic adversus eum prævalere, atque interfecerunt. Passivus vero in Lateranense fugit Patriarchium, annuntians suo germano Constantino, quæ gesta fuerant.

IV.
Fuga Constant.
Pseudo-papæ.

Hoc vero audito, fugit idem Constantinus cum superscripto Passivo, & Theodoro Episcopo, & Vicedomino suo in Ecclesiam S. Venantii, & aliquantulum ibi residere. Et considerantes si melius se possent salvare, in Vestiarium ascendere. Illic intus Oratorium S. Cæsarii ingredienti, clausisque super se januis, ibidem residebant. Et convenientes post aliquantas horas hujus Romane militie Urbis iudices, eos ex ipso Oratorio eiciunt, sub cautela manere.

Studio
Vvaldi
perturbi
vatur in
Pontificem
Philippum.

Alio vero die Dominico congregans Vvaldipertus presbyter, ignorante autem prædicto Sergio aliquantos Romanos, pergentesque in monasterium S. Viti: abstrulere exinde Philippum presbyterum, quem eligentes, & cum gaudio vocibus acclamantes, Philippum Papam, S. Petrus legit eum in basilicam Salvatoris more solito deduxerunt; illic oratione ab Episcopo data, juxta antiquitatis morem, tribuentemque pacem omnibus, in Lateranense deduxere Patriarchium: & ibidem similiter in Sede Pontificali sedens, omnibus tribuens (ut mos est) pacem, ascendit sursum, & mensam (ut assolent Pontifices) tenuit, sedentes cum eo aliquanti primates Ecclesie, & Optimates militie.

PAGIUS

sexta mensis Augusti) ante unam diem ordinationis præfati Stephani Constantinus lectis Sacris Canonibus depositus est, sicque alio die Dominico antedictus Beatissimus Stephanus consecrationem suscepit Pontificatus, inquit laudatus Anastasius, ideoque die septima mensis Augusti, quæ hoc anno cum Dominica concurrebat; quod ex dicendis in morte ejus magis confirmabitur. Hallucinatus est itaque Baronius, qui num. I. tradit, Stephanum die quinta mensis Augusti Pontificatum iniisse; eo enim die Constantinus in Monasterium detrusus, sequentique sexta nempe Augusti, depositus est, ut mox dixi, Marianus Scotus in Chronico ad annum

Post paululum vero conveniens eodem die sepe fatus Christophorus Primicerius, cognitaque causa electionis ipsius Philippi: illico cum magna ascendens ira, jurejurando coram omnibus Romanis affirmabat, dicens, se Roma minime egressurum, quousque Philippus presbyter de Lateranensi non fuisset expulsus Patriarchio. Tunc properans antedictus Gratiolus cum aliquantibus Romanis expulerunt jam dictum Philippum presbyterum de eodem Patriarchio, qui & per scalam, quæ ducit ad balneum, descendens, cum magna reverentia ad suum reversus est monasterium.

V.
Philippus male electus eicitur.

Sicque præfatus Christophorus alia die aggregans in Tribus Fatis sacerdotes, & primates cleri, Optimates militie, atque universum exercitum, cives honestos, omnisque populi Romani cœum, a magno usque ad parvum pertractantes pariter, concordavere omnes uni mente, unoque consensu in personam præfati beatissimi Stephani. Pergentesque in titulum beatæ Cecilie, in quo idem Stephanus presbyter existens, spirituales agebat vitam, eum Pontificem elegerunt: quem cum vocibus acclamationum, & laudibus in Lateranense deportaverunt Patriarchium; & rite omnibus in ejus electione peractis, Deo auctore, Pontificatus assumpsit culmen. Quisnam iste fuerit Stephanus, idem Anastasius hæc superius.

Stephanus Papa eligitur.

Stephanus tertius dictus, revera quartus, natione Siculus fuit, ex patre Olivo, vir strenuus, & divinis scripturis eruditus, atque Ecclesiasticis traditionibus imbutus, & in earum observationibus constantissimus perseverator. Hic dum a Siciliensi insula in hanc Urbem venisset Romanam: contradidit eum dominus Gregorius sanctæ recordationis Papa tertius monasterio S. Chrysogoni, quod tunc noviter fundebat, illicque monachus, atque clericus est effectus: quem postea beatissimus Zacharius Papa ex ipso auferens monasterio, in Lateranensis Patriarchii cubiculo suo præfecit. Eum postmodum in presbyterum tituli sanctæ Cecilie consecravit, quem tamen præ ejus castitatis modestia in suo officio in Lateranensis

VI.

DCCLXVII. scribit; Constantinus VI. feria mese Julio, depositus est, verum tam in feria quam in mese & anno errat. Ex his intelligimus, recte scripsisse Anastasium & cum eo Martinum Polonum, ac Luitprandum Constantinum per anni spatium & mensem unum Sedem Apostolicam invasam detinuisse, a die nempe quinta mensis Julii anni superioris, quo consecratus est Pontifex, usque ad diem quintam mensis Augusti præsentis anni, quo in Monasterium conjectus. Recte itaque idem Anastasius tradit, Episcopatum cessasse annum unum & mensem unum; quia sc. duos dies mensem illum excedentes negligit.

nis detinuit; sed & reliqui scilicet dominus Stephanus, & Paulus beatissimi Pontifices, eundem sanctissimum Stephanum pro ejus piis conversationibus in suo servitio similiter detinuerunt. Hæc de Stephano Anastasius.

VII.

Pergit vero de iis dicere, qui sequuti sunt post ejus electionem, turbinibus: Dum vero, inquit, adhuc electus extitisset idem sanctissimus vir, congregati aliquando perversi quidam præ oculis Deum non habentes, nec metuentes terribile futurum judicium, submissi a quibusdam pestiferis malorum auctoribus, quibus digna factis retribuit Dominus, comprehendentes Theodorum Episcopum, & Vicedominum Constantini (quod dici impium est) eruere oculos, & linguam ei crudeliter amputarunt, sed & Passivi similiter oculos eruere nisi sunt; & tantam impietatem in eos monstravere, ut nec in proprias domos eos deportari permiserint, ut illis cura a suis hominibus exhiberi deberet: sed ablatis omnibus eorum rebus, atque familiis, atque possessionibus, unum ex eis, Theodorum scilicet Episcopum, in monasterium Clivi Scauri retrudi fecerant, ubi fame, & siti cremans, clamansque aquam, ita exhalavit spiritum. Passivum vero in monasterium S. Silvestri deduxerunt. Nam & Constantinus inuasor Apostolicæ Sedis, dum deductus in medium esset, magna pondera in ejus adhibentes pedibus, in sella muliebri sedere super equum fecerunt, & in monasterium, Cellas novas, coram omnibus deportatus est.

Quæ adversus inuasores Sedis Apostolicæ sunt facta.

VIII.

Constantinus Pseudo-papa degradatur.

Sabbato vero die diluculo ante unam diem ordinationis præfati beatissimi Papæ Stephani, aggregati aliquanti Episcoporum, & presbyterorum, & cleri in basilica Salvatoris, iterum præfatus Constantinus ad medium allatus est, lectisque sanctissimis canonibus, ita depositus est. Accedens enim Maurianus subdiaconus, orarium de ejus collo abstulit, & ante pedes ejus projecit, & compages ejus abscidit, sicque alio die Dominico antedictus beatissimus Stephanus consecrationem suscepit Pontificatus.

Populi Rom. publica confessio.

Factaque ab universo populo Romano penitentia, & confessionis deprecatione apud divinam clementiam, per quam se omnes peccasse in prædicti Constantini inuasoris Apostolicæ Sedis impia ordinatione, confitentes, pro eo quod ei non restiterunt: ita ex alta voce in ambone beati Petri basilicæ a Leontio Scriniario eadem relecta est confessio.

Quæ passivus Gracilis Tribunus.

Post hæc vero congregati universi exercitus Romanæ civitatis, & Tusciæ & Campaniæ, pergentes Alatrum partis Campaniæ, ubi erat Gracilis Tribunus, consentaneus jam dicti Constantini Apostolicæ Sedis inuasoris, per quem pluri-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

ma mala in Campaniæ parte perpetrata sunt, constringentesque fortiter eandem civitatem, ipsum exinde abstulerunt Gracilem, & huc Romam detulerunt, quem in arctam custodiam detrudentes, aliquantis diebus ibidem mancipatus extitit. Postmodum vero quidam iniqui Campani, qui huc Romam advenerant, adhortati ab aliis nequioribus, & impiissimis, eundem Gracilem ex ipsa custodia auferentes, & quasi eum in monasterium deportantes, dum ad Colosseum advenissent, illic ejus oculos eruere, & linguam abstrulere.

Porro aliquantis post hæc præteritis diebus, dum Tuscani, & Campani hic Romæ aggregati fuissent, inito consilio, cum præfato Gratioso, & fortioribus ejus, per quorum auctoritatem tanta mala operabantur, Deum non metuentibus perrexerunt cum cuneo militum Tuscaniæ, atque Campaniæ primo diluculo in monasterium ad Cellas novas, ubi Constantinus antedictus Apostolicæ Sedis inuasor retrusus erat, eumque ex ipso eiicientes monasterio, ejus eruerunt oculos, & cæcum in platea jacentem reliquerunt. Ita quidem factum, permittente, ulciscente Deo nefarium scelus, ut posteris esset exemplo, ne unquam sacrosanctam Apostolicam Sedem invaderet laicus homo, vel quivis alius manu militari se in eam intruderet. Pergit adhuc auctor, reliqua hoc anno in eadem crudelitate transacta, narrare his verbis:

IX.

His itaque gestis, peractisque insurrexere quidam dicentes, quod antedictus Vvaldipertus presbyter, Longobardorum duce ortus, consilium cum Theodicio Gene Spoletino, & aliquantis Romanis iniisset, ad interficiendum præfatum Christophorum Primicerium, & alios Romanos primates, & civitatem Romanam, Longobardorum genti tradendam. Unde directus est quidam Christophorus Vicedominus cum multitudine populi, ad eum comprehendendum: ipse vero hoc agnito, fugit in Ecclesiam sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, quæ vocatur ad Martyres. Quem exinde idem Vicedominus abstraxit, portantem eundem Vvaldipertum imaginem ipsius Dei Genitricis: eumque in teterrimam fecerunt retrudi custodiam quæ vocatur Ferrata, in Cellario majore. Et post modicos dies ipsum de eadem custodia eiicientes Vvaldipertum presbyterum, eumque proicientes in terram, juxta transcendam campi Lateranensis, ejus effoderunt oculos, & linguam ipsius crudeliter, ac impie absciderunt, dirigentesque illum in Xenodochium Valerii, ibidem postmodum ex eadem oculorum effossione vitam finivit.

Constantinus pseudopapa quæ passus.

X.

Vvaldipertus presbyter excatus mortur.

Itaque in exordio ordinationis suæ, quo idem sanctissimus Præsul Pontificatus a-

XI.

G

pi-

Legatio a Stephano Papa ad Reges Francorum Synodo agenda. *picem assumpsit, direxit in Franciæ partes ad eximios viros Pipinum, Carolum, & Carolomanum Reges Francorum, & Patricios Romanos, Sergium antedictum Secundicerium, & Nomenclatorem illo tempore existentem, deprecans, atque hortans eorum excellentiam per suas Apostolicas litteras, ut aliquantos Episcopos gnaros, & in omnibus divinis scripturis, atque sanctorum canonum institutionibus eruditos, ac peritissimos dirigerent, ad faciendum in hac Romana Urbe Concilium pro eadem impia novi erroris, ac temeritatis præsumptione, quam antefatus Constantinus Apostolicæ Sedis pervasor ausus est perpetrare.*

Et properante antedicto Sergio in Francorum regiones: tunc invenit de hac luce migrasse Christianissimum Pipinum Regem: & captum gradiens iter, pervenit ad ejus filios antedictos Carolum, & Carolomanum, germanos fratres, Reges Francorum, & Patricios Romanorum: quibus Apostolicas litteras tribuens, be-

nigne ab eis susceptus est, & dignantili impendentes humanitatem, cuncta nihilominus, pro quibus missus est, ab eorum excellentia impetravit, dirigentes ipsi Christianissimi Reges duodecim Episcopos ex eisdem Francorum regionibus, nimis in divinis scripturis, & sanctorum canonum cæremoniis doctos, ac probatissimos viros scilicet. Porro adventus eorum in Urbem non hoc anno, sed sequenti contigit, veris initio, cum & celebratum Romæ Concilium fuit, agemus ergo de eo suo loco.

Audistis ex iis, quæ dicta sunt, & certum annum, quo Christianissimus Rex Pipinus ex hac vita decessit; ex quibus redarguas eos, qui ante præsentem annum, vel qui post eum decessisse, tradunt; de die autem alii, ut Regino, & qui eum sunt sequuti, tradunt octavo Idus Augusti esse defunctum (a), alii, octavo, vel nono Kal. Octobris. Illud autem certum, annos Caroli Magni Pipini filii numerari ceptos a septimo Idus

XII. Pipini Regis obitus.

(a) Ann. Francor. a Pithao edit. Aimoi. l. 4. cap. 67. Marian. Scot. in Chron.

PAGIUS

II. Pippinus bellum Aquitanicum absolvit.

Ad num. XII. & seq. auctor posterioris Appendix ad Continuationem Fredegarii, res a Pippino Rege paulo ante ejus obitum gestas his verbis accurate refert: *Cum in Betoricas resideret, mediante Februario omnem exercitum suum, quem in Burgundiam ad hyemandum miserat, ad se venire præcepit. Initoque consilio contra Resmignum, seu Remistagnum, Waifarrii Aquitanicæ Ducis patrum, qui fidem anno prioris sefellit, insidias parat, Hermenaldum, Beringarium, Childeradum, & Chumbertum Comitum Betorinum, cum reliquis Comitibus & Leudibus suis ad ipsum Remistagnum capiendum mittens, prædictus Rex Pippinus cum omni exercitu Francorum, iterum ad perseguendum Vvaifarium ire destinavit. Bertrada Regina Aureliani veniens & inde navali evectioe per Ligerem fluvium usque ad Sellus Castrum super fluvium ipsius Ligeris pervenit. His itaque gestis, nunciatum est Regi quod Missi sui, quos dudum ad Amormuni Regem Saracenorum miserat, post tres annos ad Marsiliam reversi fuissent, Legationem prædicti Amormuni Regis Saracenorum ad prædictum Regem cum multis muneribus secum adduxerant. Quod cum compertum Regi fuisset, Missos suos ad eam direxit, qui eos venerabiliter recipere, & usque ad Mettis Civitatem ad hyemandum ducerent. Igitur supra scripti Comites, qui ad Remistagnum capiendum missi fuerant, per Divinum Judicium & fidem Regis cum capiunt, & ligatum ad præsentiam Regis cum uxore sua adduxerunt. Quam statim Rex Chumberto & Chiselario Comitibus Betorica Civitatis ipsum Remistagnum in patibulo suspendi iussit. Prædictus Rex Pippinus usque ad Garonnam accessit. Ibi Vvascones, qui ultra Garonnam commorantur, ad ejus præsentiam venerunt, & sacramenta, & obsides prædicto Regi donant, ut semper fideles partibus Regis ac filiis suis Carolomanno omni tempore esse debeant. Et alia multa quamplures gentes ex parte Vvaifarrii ad eam venientes, & se Ditioni sua subdiderunt. Rex vero Pippinus benigniter eos in suam Ditionem recepit. Vvaifarrius cum paucis per sylvam, quæ vocatur Edobola, in pago Petrocorrecolatitanis, huc*

illucque vagatur incertus. Præfatus Rex Pippinus ad Vvaifarium capiendum insidias iterum parat. Inde ad Reginam suam ad Sellum veniens (ubi Pascha eum celebrasse testantur Regino, aliique), Legationem Saracenorum, quam Mettis ad hyemandum miserat, ad Sellus Castrum ad se venire præcepit, & ipsi Saraceni munera, quæ Amormuni transmiserat ibidem præsentant, Iterum Rex ipsi Saracenis, qui ad ipsum missi fuerant, munera dedit, & usque ad Marsiliam cum multo honore adduci præcepit. Saraceni vero navali evectioe per mare redeunt ad propria.

Quo consilio Pippinus ad Abderamen Saracenorum Hispaniæ Regem, & Abderamen vicissim ad Pippinum Legatos miserat, nullus Veterum prodit. Cointus hoc anno numer. V. hos legatos ex Arabia Almansorem Saracenorum Regem seu Califam misisse credit. Verum Anonymus ille loquitur de Abderamen, de quo Rodericus in Hist. Arabum, cap. 18. scribit; Regno in Hispaniis confirmato Amiramomeni statuit se vocare. Quare Sigbertus in Chronico ad annum DCCLXVI. recte tradit: Rex Saracenorum Amirmonon, ab Hispania, missis Legatis, & muneribus datis & acceptis affectat gratiam & amicitiam Pipini Regis. Porro Pippinus, dimissis Saracenorum Legatis, adversus Waifarium denuo perrexit: Præfatus Rex Pippinus, subjungit citatus Anonymus, iterum de Sellus Castro cum paucis ad perseguendum Vvaifarium eo anno iterum perrexit, & usque Sanctonis mira celeritate primus cum paucis venit. Cum hoc Vvaifarrius audisset, solito more terga vertit. Rex Pippinus in quatuor partes Comites suos Scaritos, (vox illa barbara a Scara deducta, significatque aciem aut copias militares, indeque vox ista Gallica, Escadron, nostro tempore usurpata profluxit, ut notat Ducangius in suo Glossario), & Leudos suos ad perquirendum Vvaifarium transmisi. Dum hac agerentur, ut asserunt, consilium Regis factum, Vvaifarrius Princeps Aquitania a suis interfectus est. Præfatus Rex Pippinus jam tota Aquitania acquisita, omnes ad eum venientes Ditioni sue, sicut anti-

III. Univer-sam Aquitaniam subigit.

qui-

CHRISTI
768.

STEPHANI PAP. IV.
I.

CONST. COPRON. IMP.
28.

Carolus ; Octobris hoc anno, cum videlicet ipse & Carolomannus frater Sueffione.

Pipinus igitur bene perfunctus bellicis rebus, subægotans ad proximum se parans obitum, orationis causa invisit sepulcrum S. Martini Turonis, inde reversus Parisios, ad S. Dionysium reddidit Deo spiritum, qui & a tempore, quo a Stephano Papa coronatus est, annos regnavit quatuordecim. Ab unctiōne vero per Bonifacium exhibita (a) numerant Pipini Regni annos quindecim, menses quatuor, & dies viginti, licet perperam Ado Viennensis tribuat Regni ejus annos decem, & octo.

(a) Aim.
1-4. c. 62.
in fin.

XIII. Porro Pipinus cum ob præstantiam rei militaris, qua sæpe hostes ingenti gloria superavit, tum ob insitum ejus animo religionis cultum, munificentiamque, qua cum omnes, tum præsertim profecua.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS quitus fuerat, se faciunt. Cum magno triumpho & victoria Sanctonis, ubi Bertrada Regina residet, venit. Diem necis Walfarii notarunt duo brevissima Chronica, nempe Monasterii Sancti Galli a Baluzio lib. 1. Miscell. editum, & San-Dionysianum. In isto legitur: DCCLXVIII. Walfarius interfectus est. IV. Non. Junii. Verba prioris statim recitabo. Bellum quod contra Walfarium Ducem Aquitanie Pippinus suscepit, per continuos IX. annos gestum esse, jam diximus ex Eginhardo in Vita Caroli M. Unde non dubium, quin primus ejus annus cum anno Christi DCCLX. copulari debeat.

IV. Moritur Pippinus. Dum autem Sanctonis, ut Auctor prædictæ II. Appendicis persequitur, profatus Rex venisset, & causas pro salute patria & utilitate Francorum tractaret, quadam febre vexatus agrotare cepit, Comites suos ac Judices ibidem constituit. Inde per Pectavis usque ad Toronis Urbem ad Monasterium Beati Martini Confessoris accessit; ibique multam elemosynam tam Ecclesiis quam Monasteriis vel pauperibus largitus est. Et auxilium Beati Martini petens, ut pro ejus facinoribus Domini misericordiam deprecari dignaretur, inde promovens se cum prædicta Regina Bertradane, & filiis suis Carolo & Carolomanno, usque ad Parisius ad Monasterium Beati Dionysii Martyris veniens, ibique moratus est aliquandiu. Cernensque quod vita periculum evadere non potuisset, omnes Proceres suos, Duces & Comites Francorum tam Episcopos, quam Sacerdotes ad se venire præcepit. Ibi una cum consensu Francorum & Procerum suorum, seu Episcoporum, Regnum Francorum, quod ipse tenuerat, equali sorte inter prædictos filios suos Carolum & Carolomannum, dum adhuc ipse viveret, inter eos divisit. Id est, Austrasiorum Regnum Carolo seniori filio Regem instituit: Carolomanno vero juniore filio Regnum Burgundia, Provincia, Gothia, Alesasis (id est Alsacia) & Alamannia tradidit; Aquitaniam, quam ipse Rex acquisierat, inter eos divisit. His gestis, Rex Pippinus post paucos dies, ut dolor est ad dicendum, ultimum diem & vitam simul clausit. Sepeliebuntque eum prædicti Reges Carolus & Carolomannus filii ipsius Regis, in Monasterio S. Dionysii Martyris, ut ipse voluit, cum magno honore: regnavitque annis viginti quinque. Au-

tus est Romanam Ecclesiam, immortalem peperit sibi apud homines laudem, & æternam gloriam apud Deum. De iis autem, quæ contulit Romanæ Ecclesiæ, præter alia vetera scriptorum monumenta, legebatur Ravennæ antiqua tabula, cujus hæc tantum integra servavit injuria retemporum (b).

PIPINUS. PIVS. PRIMVS. AMPLIFICANDÆ. ECCLESIAE. VIAM. APERVIT. ET. EXARCHATVM. RAVENNÆ. CVM. AMPLISSIMIS. reliqua desunt invidia fortasse tyrannorum.

(b) Recit.
Papar.
Maß. Ana.
lib. 2.

Defunctus Pipinus, humatus est Lutetia Parisiorum in Ecclesia Sancti Dionysii, ut affixa sepulcro, tempore Caroli Magni, inscriptio docet his verbis: PIPINUS REX PATER CAROLI MAGNI. Quod si breve elogium, satis ipsum nomen tantum Pipini ad ingentem laudem perpetuo consignandam.

G 2 Quod

Austrasiorum nomine Anonymus intelligit, non solum Austrasiam, sed & Neustrasiam, Thuringiam, & Bojoariam. VIII. Kalendas Octobris diem obiit anno atatis LIV. inquit Annalista Fuldensis, cui quoad annum ætatis suffragatur Annalista a Lambecio Tom. II. Biblioth. editus, & quoad diem mortis suffragantur Nazarianus, Lareshamensis, Bertinianus, Metensis, & plerique alii veteres Annalistas. Quare non nisi errore Librarium, aut saltem Scriptorum ipsorum apud Annalistas Petavianum, & Marianum Scotum, habetur, Pippinum vitam clausisse IX. Kalend. Octob. apud Annalistas Loifelianum VII. Kal. Octob. ac denique apud Reginonem VIII. Idus Augusti. Regno præfuit annos XXVI. non XXV. ut quispiam sciolus in Anonymum laudatum inseruit, recteque Annalista Metensis ait: Rexit populum Francorum post decessum patris sui Caroli annis XXVI. ab anno vero, quo Rex electus est, Regnum administravit, annos XVI. in Eginhardo enim, ubi dicitur e vita discessisse cum per annos XV. aut eo amplius solus imperaret Francis, Librarius, unitatem omisit. Reliquit Pippinus duo filios mares Carolum & Carolomannum, & unicam filiam nomine Gisilam, de qua infra. Agebat tunc annum ætatis Carolus XXVI. Carolomanni vero ætatis annus incertus. In Annalibus quidem Petavianis dicitur natus anno DCCLI. sed hæc est interpolatio; cum in Annal. Masciacensibus ex eodem autographo descriptis, ut ex utrorumque inter se collationibus deprehendimus, Carolomanni annus natalis non memoretur. Quare perperam Cointius tradit, Carolum hoc anno natum fuisse annos XXII. Carolomannum vero annos XVIII. cum utriusque Principis Natale in Annal. Masciacensibus desit, quod utrumque progressu temporis exemplari Petaviano additum fuit.

Jure merito Pippinus in variis Stephani II. literis ad eum datis dicitur, novus Moyses, præfulgidus David; quemadmodum enim hi ab oppressionibus allophilorum populum Dei liberaverunt, ita quoque & ille suo certamine Ecclesiam Dei, & ejus afflictum populum ab hostium impugnatione eruere studuit. Ab eodem passim nuncupatur, fortis, victor, Christianissimus, post Deum

V.
Laudatur
Pippinus.

XIV. Quod ad res pertinet Orientis, hæc ex Theophane reddunt Græcorum Annales. Anno vigesimo octavo Imperii sui Constantinus Imp. coronavit Eudoxiam uxorem suam, cum esset trigamus, hæcque esset tertia conjux, in tribunali decem, & novem cubitorum, Kal. Aprilis filios suos ex ipsa creatos Christophorum, & Nicephorum, postera, die, qua sanctum celebratum est Pascha, Cæsares ordinavit, Patriarcha Niceta orationem faciente, & Imperatoribus chlamydes, & Cæsareas galeas imponentibus, pari modo & Nicetæ novissimo fratri eorum Nobilissimo facto, superposuit ei chlamydem, & auream coronam, & ita processerunt, iustantibus Imperatoribus hypatia, & trimissa, & semissa, & emissa, & numismata nova usque ad magnam Ecclesiam. Erant ista missilia, more majorum diebus lætitiæ spargi solita in populum.

XV. Quis ista considerans de felicitate sceleratissimi Principis pariterque mente recolens tot tantaque ab eo scelera perpetrata, quibus plane a Deo alienus pluribus modis est demonstratus, non subito prudens ad illud recurat, quod de

PAGIUS Deum liberator & defensor Ecclesia. Et denique a Paulo Papa vocatur, præ cunctis Regibus Christianissimus, Orthodoxus Regum, & Regum sublimissimus. Protexit enim Romanos Pontifices a Græcis & Longobardis injuste vexatos se se fortissimum Sacrarum Imaginum Defensorem adversus Constantinum Copronymum Imperatorem exhibuit, Ditiones Saracenis ereptas Christianæ religioni reddidit, iisque virtutibus inclaruit, quæ nomen ejus ad æternam memoriam propagarunt.

VI. Licet autem in Auctore posterioris Appendicis ad Continuationem Fredegarii legatur, ut mox vidimus, Carolum & Carolomannum mense Septembri, die Dominico XIV. Kalendas Octobris, Reges unctos esse, Cointius tamen hoc anno num. XXXII. recte existimavit, verba illa ab aliquo Interpolatore inserta fuisse; cum Anonymus ille nullibi dies exprimat, eumque quo Pippinus obiit prætermittat. Ideoque censet Vir doctissimus, hanc utriusque Regis inunctionem melius Annalistas, Petavianum, Loiseilianum, Tilianum, Auctorem Chronici Sandiorysiani, & Reginonem consignasse VII. Idus Octobris, id est, die XV. post Pippini mortem, quæ Dominicalis fuit, & Sancti Dionysii Martyris memoriæ sacra. His adde Annalistas Bertinianum, qui scribit de Pippino: At Sanctum Dionysium usque pervenit, ibique diem obiit, finivit VIII. Kalendas Octobris. Dominus vero Carolus & Carolomannus elevati sunt in Regnum. Et Dominus Carolus VIII. Idus Octobris in Noviomaco Civitate, Carolomannus in Sueffonis Civitate similiter. Et celebravit prædictus gloriosus Dominus Carolus Rex Natalem Domini in villa, quæ dicitur Aquis, & Pascha in Rodoma Civitate. Sed loco VII. Id. legendum, VII. Idus.

Carolus & Carolomannus Pippino patri succedunt.

istiusmodi a Propheta David est dictum:

(a) Erue me de manu filiorum alienorum, quorum os lucutum est vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis: quorum filii sicut novellæ plantationes in juventute sua, filia eorum circumornata, ut similitudo templi, promptuaria eorum plena eructantia ex hoc in illud, oves eorum fatosæ, abundantes in egressibus suis, boves eorum crassæ: non est ruina maceræ neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum, cujus hæc sunt. Ita vulgus ex humana felicitate beatitudinem ponderans. Sed quid Videns, quid Dei Consiliarius, & cernens vera Propheta? id quod subiicit: Beatus populus, cujus Dominus Deus ejus. Procul abhorrens, ut beatos, felicesque existimet filios alienorum, de quibus idem alias (b): Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, & claudicaverunt a semitis suis. Sed qui magis alieni dicendi, quam qui per hæresim a Catholica fide discedunt? de quibus mystice ab eodem Propheta dictum (c). Erraverunt ab utero locuti sunt falsa. Et quæ sequuntur ab eo ibidem expressa certa stigmata hæreticorum. Se-

(a) Psal. 143. Felicitas hæreticorum qualis.

(b) Psal. 17.

(c) Psal. 37.

Idem denique tradit Auctor Chronici Monasterii Sancti Galli a Baluzio publicati, licet in die mortis Pippini erret, & aliqui numeri in eo mendose descripti sint. Hæc ejus verba: DCCLXVIII. Hoc anno Vesperius interficitur in nocte die V. feria, IV. Non. Jan. sed legendum, IV. Non. Jun. ut liquet ex Chronico San-Dionysiano, cujus verba supra retuli. Et in ipso anno Dominus Rex Pippinus transit VIII. Idus Octobris in nocte die Sabbato. Et in sequente die VI. Idus Octobris (legendum, VII. Idus Octobris, ut ipsamet verba ostendunt) sic Domini Reges Carolus & Carolomannus benedictionem Regalem acceperunt; Dominus Rex Carolus in Noviomaco Civitate, & Carolomannus in Sueffonis Civitate in sede patris sui. Monachus Egoismensis in Vita Caroli M. idem diferte scribit.

Ad num. XIV. & seq. Baronius refert coronationem Eudocia tertiz conjugis Constantini Imp. & inaugurationem ejus filiorum, ex versione Theophanis ab Anastasio facta; sed cum hic Indictionem VII. a Theophane memoratam prætermiserit, Baronium in errorem impulit, effecitque ut rem anno sequenti gestam cum currenti copularit. Theophani suffragatur Nicephorus in Breviario, qui dissimilia ab illo non scribit: Indictione VII. inquit, mense Aprili Sabbato Sancto Constantinus Eudociam coniugem Augustam coronat. Postera die duos e liberis suis Christophorum & Nicephorum Cæsares, Nicetam vero Nobilissimum creat. Cumque, ut Imperatorum mos est, in Ecclesiam procederent, ingenti in populum largitione facta, pecuniam a Palatio ad Ecclesiam usque sparserunt.

VII. Constantinus Imp. e filiis suis duos Cæsares creat.

JESU CHRISTI
ANNUS
769.

STEPHANI PAP. IV.
ANNUS
2.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
29.

I.
Conci-
lium Ro-
manum.

Sequitur annus Redemptoris septingen-
tesimus unde septuagesimus, Indi-
ctione septima quo celebratum est Romæ
Concilium a Stephano Papa, cui inter
alios interfuerunt duodecim Episcopi sce-
lestissimi, e Galliis accersiti (ut vidimus
anno superiori, & alii plures Tusciæ,
Campaniæque, & aliarum Italiæ regio-
num Episcopi. Porro tanti celebrandi
Concilii ea causa magni momenti præ-
cessit; nimirum ut corrigeretur impu-
dens factum, a Constantino Pseudopon-
tifice perpetratum, cum ille inuasor A-
postolicæ Sedis ex laico uno ferme mo-
mento, tamquam in scena, prodiit fa-
ctus Pontifex. Damnavit itaque sancta
Synodus una cum auctore eundem Sedis
Apostolicæ invasorem; & ne in poste-
rum talia quis præsumeret, canone san-
cito prohibuit.

De his etiam, qui ab eodem Constani-
tino fuerant ordinati, in eadem Synodo
actum, atque definitum est, ne ullate-
nus in eo ordine ministrarent. At po-
stremum vero quæcumque adversus sac-
ras imagines Constantinopoli decreta
fuisent, statuit sancta Synodus esse pe-
nitus irrita. Porro Synodi hujus licet

Acta non extent, tamen loco ipsorum
suppetunt, quæ apud Anastasium Biblio-
thecarium sunt scripta, & quæ in epi-
stolis Hadriani Papæ leguntur.

*Pervenientibus (inquit Anastasius) in
hanc Romanam Urbem mense Aprilis, In-
dictione septima, duodecim Gallicanis
Episcopis omnium doctissimis a Carolo
Rege electis: protinus antedictus Step-
hanus sanctissimus Papa aggregans diver-
sos Episcopos Tusciæ, atque Campaniæ,
& aliquos alios istius Italiæ provinciæ.
Quibus omnibus congregatis, Concilium
peractum est in basilica Salvatoris Do-
mini nostri Jesu Christi, juxta Latera-
nense palatium. Et præsidente eodem bea-
tissimo Stephano Papa confidentibus etiam
pariter cum eo iisdem omnibus Episcopis:
deductus est Constantinus Apostolicæ Se-
dis inuasor, jam excæcatus oculis. Et
subtiliter exquisitus est, cur præsumpsis-
set Apostolicam Sedem, laicus existens
invadere, & talem iniquæ novitatis er-
rorem perpetrare? Ita coram omnibus
professus est, vim se in populo perulisse,
& atque per brachium populi fuisse ele-
ctum, atque coactum in Lateranense Pa-
triarchium deductum propter gravamina*

II.
Constan-
tinus
Pseudopa-
pa sistitur
in judicio
coram Syno-
dodo.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCCVII.
Anno He-
gira
CLII. in-
choato
die 14.
Januar.
fer. 7.
A. C. 769.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6262

⊙ 22. A.) 10. P. 2. April. Indict. 7.

JESU CHRISTI 769.

STEPHANI III. PAPÆ. 2.

CONSTANTINI COPRONYMI 50. & 29.

LEONIS IV. 19.

Num. I. ad XII. *Mense Aprilis, Indictione
septima, Romæ habita Synodus, in qua
correcta quæ a Constantino Pseudo-Pontifice
facta fuerant, & Sacrarum Imaginum cultus
rursus probatus, ut fuse Baronius ex Anastasio
in Vita Stephani III. Huic Synodo interfuerunt*

duodecim Episcopi e Francia directi quorum
nomina, quæ in exemplaribus Anastasii de-
sunt, supplevit Sirmondus e Schedis Onuphrii,
Tom. II. Concil. Gall. *Vviticarius Senonensis,
Lullus Moguntinus, Gavienus Turonensis, Addo
Lugdunensis, Herminardus Bituricensis, Daniel
Narbonensis, Tilpinus Remensis, Herulfus Lin-
gonensis. Item Herembertus, Babulfus, Gifelber-
tus & Joseph. Heremberti, Babulfi & Gifelber-
ti Sedes ignorantur, Joseph Avenionensis E-
piscopus fuit, ut prodit Nouquierus in Histor.
Antistitum Avenionensium. Hujus Synodi Ro-
manæ aliqua Fragmenta e tenebris eruit Hol-
stenius, quæ Tom. VI. Concil. edit. Labbe-
næ leguntur. Lecta est in ea Synodo Epistola
ad Paulum Papam, cujus mors in Oriente
ignorabatur, scripta a Theodoro Jerosolymita-
no, Cosma Alexandrino, & Theodoro An-
tiocheno Patriarchis, qui ideo hoc tempore
sedebant. [1] [2]*

Synodus
Romana
in causa
Constanti-
ni Anti-
tipapæ.

NOTÆ

[1] **I**nitium hujus Synodi ex Codice Veronensis Ecclesiæ annorum circiter 800. in lucem e-
ruit V. C. Cajetanus Cenni, ediditque Romæ an. 1735. Habita est autem hæc Synodus
die XII. Aprilis anno Christi 769. ut ibi præfertur; & in Actione I. leguntur nomina Episco-
porum, qui huic Synodo interfuerunt. Cennius adiecit alias ejusdem Synodi Actiones jam edi-
tas; & singula, Præfatione præmissa, eruditus Animadversionibus illustravit. GEORGIUS

[2] **H**ujus anni concilium sub Stephano III. celebratum in codice MS. Bibliothecæ capitu-
li Veronensis adhuc superesse discimus ex Cl. Scipione Maffejo, qui illius edendi spem
fecit eruditus in suo opere Verona illustrata part. 3. cap. 7. An vero illud ipsissimum sit Roma-
num concilium, de quo hic Pagius, tunc planum fiet, cum publicæ eruditorum expectationi
vir doctissimus satisfaciet, quod ut cito expediat etiam atque etiam publico nomine roga-
mus. MANSI

& præjudicia illa, quæ Romano populo ingessisset dominus Paulus Papa. Et corruens in terram manibus extensis in pavimento, se reum, ac super numerum arenæ maris peccasse deflebat, petens misericordiæ veniam ab eodem sacerdotali consequi Concilio. Quem e terra elevare facientes, ipso die nullam de eo protulere sententiam.

III.

Cur in Constantinum ita severa censura actum.

Alia vero die denuo afferentes eum, atque interrogantes de eadem impia novitate, respondit, nihil novi se fecisse, dicens: quia & Sergius Archiepiscopus Ravennatum, laicus existens, effectus est. Et Stephanus Neapolitanæ civitatis, & ipse laicus repente Episcopus consecratus est. Dum vero talia ipse Constantinus prosequeretur. Illico irati zelo Ecclesiasticæ traditionis universi sacerdotes, alapis ejus cervicem cadere facientes, eum extra eandem Ecclesiam ejecerunt. Ita plane tanta insolens fuit adhibenda severitas, ne ad tantum patrandum scelus, quis audax rursus auderet irrumpere, sicque nullus penitus pateret aditus audacissimæ temeritati. Sed quæ præter hæc in sancta Synodo in eadem gesta sint causa, ab eodem auctore sic accipe: Tunc combustis omnibus ejus actionum gestis, simul & Concilium illud, quod in scriptis de ejus quasi confirmatione editum fuerat, combussere in medio presbyterii ipsius Ecclesiæ. Hic monendus Lector, apud Marianum Scotum perperam ex vitioso textu legi ipsos sacerdotes, ac etiam Constantinum tunc fuisse combustos: quod falsissimum est, ut ex eodem Anastasii textu error ipse convincitur. Sed quæ hæc secuta sunt, audi:

IV. Publica omnium confessio & pœnitentia.

Hoc factò, proiciens se in terram sanctissimus Stephanus Papa cum universis sacerdotibus, & populo Romano clamantesque *Kirie eleison*, cum ingenti fletu peccasse se omnes, confessi sunt, pro eo quod de manibus ipsius Constantini communionem suscepissent: sicque ex hoc omnibus indicta est pœnitentia. Tunc alatis sacratissimis canonibus, ejusque liquido perscrutatis, prolata est sententia ab eodem sacerdotali Concilio sub anathematis interdicto, ne ullus unquam præsumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens, diaconus, vel presbyter Cardinalis factus fuerit ad sacri Pontificatus honorem possit promoveri. Sic igitur eo statuto canone, omnis in vasoribus sanctæ Apostolicæ Sedis occlusus est aditus, veluti alto interjecto pariete, quo profanum esset a sacro divisum. Quæ vero his addiderunt Patres de rebus, ab eodem Constantino Pseudopontifice gestis, sic accipe ex eodem Anastasio auctore:

V.

Sed & alia plura (inquit) quæ de eo

canonica indigebant correctione, in eodem Concilio statuerunt emendanda. De Episcopis vero, atque presbyteris, & diaconibus, quos ipse Constantinus consecraverat, ita in eodem Concilio promulgatum est: Ut qui Episcopi ex presbyteris, sive diaconibus ab eo ordinati fuerant, in pristinum honoris sui gradum reverterentur; & si placabile fuisset omni populo civitatis suæ, denuo factò decreto electionis more solito, cum clero, & plebe ad Apostolicam venissent Sedem: ab eodem sanctissimo Stephano Papa benedictionis susciperent consecrationem. Presbyteri vero illi, & diacones, ab eodem Constantino consecrati simili modo, in illum, in quo existebant, habitum reverterentur. Et postmodum si qui eorum placabiles extitissent, antefatus beatissimus Pontifex presbyteros eos aut diacones * consecraret. Statuentes, ut hi, qui ex eis * consecrandi essent, nequaquam ad potiorem honorem ascenderent, nec ad Pontificatus promoverentur culmen, ne talis impius novitatis error in Ecclesia pullularet.

Ipse vero antefatus beatissimus Stephanus Papa coram omni sacerdotali collegio clara voce clamavit, dicens, nullo modo se mittere, aut penitus declinare in eorundem presbyterorum, & diaconorum consecrationem. De laicis vero, qui ab eodem Constantino presbyteri & diaconi consecrati sunt, ita promulgatum est, ut in religioso habitu cunctis diebus eorum vitæ, sive in propriis domibus, vel ubi fuissent, permanere deberent. Hujusmodi vero promulgatis sententiis: illico Episcopi illi, qui ab eodem Constantino ordinati sunt, revertentes juxta ejusdem Pontificis sententiam in pristino honoris gradu, electi denuo a clero, & plebe cum solito decreto ad Sedem Apostolicam properantes, ab eodem sanctissimo Papa * consecrati sunt. Nam * presbyteri, & diacones illi usque ad mortem ipsius Pontificis sic remanentes, nunquam sunt ab eo * consecrati. Ita enim in eodem Concilio statutum est, ut omnia, quæ idem Constantinus in Ecclesiasticis sacramentis, ac divino cultu egit, iterari debuissent, præter sacrum baptismum, ac sanctum chrisma. At quod ad Episcopos spectat, ne eos existimes iterum consecratos sed accepisse dumtaxat, more majorum benedictionis mysterium, quod auctor nominat benedictionis sacramentum, ritus illos solemnes adhiberi solitos in reconciliatione schismatici, vel hæretici. Pergit autem Anastasius:

Post hæc vero omnia promulgata, continua & diversa sanctorum Patrum testimonia de sacris imaginibus Domini nostri Jesu Christi, sanctæque & gloriose ejus Genitricis semper Virginis Mariæ

De ordinatis a Schismatico Papa quid statutum in Synodo.

* conciliaret. * conciliandi

VI. Episcoporum electione iterata.

* conciliati * conciliati

VII. Cultus SS. Imaginum rursus probatus.

Do-

Domine nostræ, & beatorum Apostolorum, omniumque sanctorum Prophetarum, Martyrum, seu Confessorum in idem sunt allata Concilium, & subtilius multum perindagantes, statuere, magno honoris affectu ab omnibus Christianis ipsas esse venerandas imagines, sicuti ab omnibus prædecessoribus bujus Apostolicæ Sedis, & cunctis venerabilibus Patribus usque hæstenu de earum honoris observantia effectum, & cunctis ad memoriam * compunctiois est traditum: condemnantes, & anathematizantes execrabilem illam Synodum, quæ in Græciæ partibus nuper facta est pro disperdendis ipsis sacris imaginibus. Hæc de his, quæ ad cultum sacrarum imaginum, in Synodo gestis, Anastasius habet. Sed non ignorandum, reperiri in tractatione illa Hadriani Papæ ad Carolum Magnum de imaginibus fragmenta quædam hujus Concilii de his, quæ spectant ad sanctarum cultum imaginum: quæ hic tibi reddenda putavimus: atque primum illud, quo ait: Præsens Concilium sub Stephano ex sacerdotibus partium (ut ait a) Franciæ, atque Italiæ, in hocque probatum cultum sanctarum imaginum. Et inferius: Ne aliquis propter adorationem, quæ a prædecessoribus nostris sanctissimis Præsulibus promulgata est, oblatrare præsumat, sciat, ipsos talem adorationem docuisse, qualem prædecessor noster S. Gregorius doctor Papa in sua epistola, quam in præfato Concilio domini Stephani Papæ Herulphus, Episcopus provinciæ Galliarum civitatis, protulit, ubi inter cætera Secundinum servum Dei inclusum Galliæ docuit, dicens: Scimus, &c. Quæ sequuntur recitata suo loco epistolæ Gregorii Papæ ad Secundinum. Sequenti vero capite sic:

VIII.

Hoc testimonium sancti Ambrosii videlicet, quo meminit de cultu Apostolorum, per visum ostenso, & cognito ex pictura, a Sergio sanctissimo quondam Archiepiscopo Ecclesiæ Ravennatis per Joannem diaconum suum in præfato Concilio sanctæ recordationis domini Stephani prædecessoris mei pro sacrarum imaginum veneratione oblatum est &c. Rursus idem Hadrianus in eadem scriptione hæc de eadem sub Stephano Papa Synodo habet: Prædecessor noster sanctæ recordationis dominus Stephanus quondam sanctissimus Papa in supradicto Concilio præfidens, inter plurima veridica testimonia per semetipsum asserens, docuit ita: Sed nec illud est prætereundum, quod relatione fidelium, sæpe cognovimus (in quibus licet Evangelium sileat, tamen nequaquam in omnibus incredibile fidei meritum, & hoc affirmante de ipso Evangelista (b) : Multa quidem & alia signa fecit Jesus, quæ non sunt scripta in libro hoc) deni-

que fertur ab asserentibus, quod Redemptor humani generis, appropinquante die passionis, cuidam Regi Edessæ civitatis, desideranti corporaliter illum cernere, & ut persecutiones Judæorum fugeret ad illum convocare, ut auditas miraculorum opiniones, & sanitatum curationes illi, & populo suo impertiret: respondisset: Quod si speciem meam corporaliter cernere cupis: en tibi vultus mei speciem transformatam in linteo, dirigo, per quam & desiderii tui fervorem refrigeres, & quod de me audisti, impossibile nequaquam fieri existimes; postquam autem complevero ea, quæ de me scripta sunt, dirigam tibi unum de discipulis meis, qui tibi & populo tuo sanitates impertiat, & ad sublimitatem fidei vos perducatur, &c. Eandem de Abagaro mentionem habitam esse etiam in eadem Synodo ex litteris Theodori Patriarchæ Hierosolymorum ad Romanum Pontificem, idem inferius tradit. Ex qua hæc recitata inter alia docet:

IX.

Restat mihi tempus tractandi de Abagaro Edesseno, & alia aut similia sanctorum Patrum, quæ & vos melius cognoscitis. Persevera, sanctissime frater, persevera in eadem bona fide, corroboratus super petram fidei, sicut Deiloqua vox affata est Apostolum Petrum (c) : Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Vere non prævalebunt ei in sæculum sæculi. Cognitum facimus tibi sanctissimo domino, quod ego humilis Theodorus Patriarcha Hierosolymorum & hi, qui nobiscum sunt, Cosmas Patriarcha Alexandria, & Theodorus Patriarcha Antiochiæ id ipsum intelligimus, & credimus, sicut & vestræ sanctitati patet. Ista in hac Synodo recitata sunt testimonia trium Patriarcharum Orientis, litteris Theodori subscriptorum, quænam esset eorum recta fides, & receptus antiquitus traditus cultus sanctarum imaginum.

(c) Matt. 16.

Porro epistola Theodori & collegarum Patriarcharum Synodalis fuit, sed non ad hunc Stephanum Papam scripta, sed (ut dictum est) ad prædecessorem ejus Paulum Papam, de quo ita idem Pontifex Hadrianus: Iste Theodorus Patriarcha Hierosolymorum cum cæteris præcipuis Patriarchis, videlicet Cosma Alexandria, & Theodoro alio Antiochiæ dudum prædecessori nostro sanctæ recordationis quondam Paulo Papæ miserunt propriam eorum rectæ fidei Synodicam, in qua & de sacratissimis imaginibus subtili narratione, qualiter una cum nostra Fide Catholica & Apostolica universali Romana Ecclesiæ, ipsi vel cæteri Orientales Orthodoxiæ Episcopi & Christianus populus sentiunt, & in earumdem san-

X.

sta-

*
Damnata
Synodus
hæretico-
rum.

(a) Hadr.
Pap. de
imaginib.
ad Carol.
6. 12. Act.
6.

Hadriani
Papæ te-
stimonium
de Syno-
do sub
Stephano.

(b) Joan.
20.

Et arum imaginum veneratione sincero mentis affectu ferventes in Fide existunt, studuerunt intimandum.

Quam Synodicam, in Latino interpretatam eloquio prædecessor noster sanctissimus dominus Stephanus Papa in suo Concilio, quod ipse pro sacris imaginibus, & una cum diversis Episcopis ex partibus Franciæ, seu Italiæ fecit, suscipientes, ac relegentes statuerunt, tam de diversis Francorum Patrum testimoniis, quam de Symbolo Fidei, ubi fati sunt, dicentes: Qui alium terminum Fidei, sive Symbolum, aut doctrinam habet, præter quod traditum est a sanctis magnis, & universalibus sex Synodis, & confirmatum est ab his sanctis Patribus, qui in eis convenerunt, & non adorant imaginem, sive figuram Domini nostri Jesu Christi, neque humanitatem ejus confitentur, sic ut qui descendit, & incarnatus est propter genus humanum: talem impium anathematizamus, & alienum extraneumque deputamus Catholica & Apostolica Ecclesiæ, &c. Hactenus de Synodi sub Stephano Pontifice rebus gestis, quas invenire potuimus. Sed que de ipsius promulgatione post hæc omnia sunt subsequuta, Anastasius pergit ita describere:

XI.

Publicatio Concilii facta.

Expletis vero omnibus, quæ in eodem Concilio promulganda erant, tunc idem beatissimus Pontifex aggregans universos sacerdotes, atque clerum, & cunctum populum, profecti sunt ad beatum Petrum principem Apostolorum cum hymnis & canticis spiritualibus, nudis pedibus incedentes. Illicque in ambonem ascendens Leontius Scriniarius, cuncta, quæ in eodem peracta sunt Concilio, extensa voce legit populo. Sed & tres Episcopi, id est, Gregorius Silvæ candidæ, Eustrasius Albani, & Theodosius Tiburtinus, in eundem præfatæ Ecclesiæ ambonem ascendentes, anathematis obligationem protulere, si quisquam præsumat quoquo tempore transgredi quippiam de omnibus, quæ in eodem Concilio statuta sunt.

In Ecclesia Gallicana viguit cultus SS. I. imaginum.

Hæc sunt, quæ ad dictum Concilium, Romæ sub Stephano Papa habitum, spectare videri possunt. Ex quo dum audis, quæ pro sanctis imaginibus statuta sunt adversus pseudosynodum Constantinopolitanam: plane intelligere potes, quid de iisdem in Concilio Gallicano haud pridem sit decretum; siquidem huic Synodo (ut dictum est) duodecim Gallicani Episcopi delecti ex omnibus doctrina insignes, interfuere, consentientes illis, qui haud contraria, quæ in Gallia statuisserunt, absque prævaricationis nota, & suorum contemptu sensisse, atque confirmasse sententia, existimari potest, cum nihil diversum ab his traditum inveniat. Cum vero quæ Gallicanæ Ecclesiæ

de sacrarum imaginum cultu esset assertio, eadem per duodecim hos Episcopos Romæ coram plena Synodo innotuerit, & una cognita omnium esse sententia, non defuit idem Stephanus Papa suis litteris significare Constantino Copronymo Imp. ea, quæ pro sacrarum imaginum cultu Romæ statuta essent; & admonere eum, ut ab errore desisteret. Testatur id quidem Hadrianus ejus successor in epistola sua, recitata in Actione secunda Nicæni Concilii posterioris.

XII.

Rursum vero sive in hoc Concilio, sive seorsum, & illud ab eodem Pontifice statutum reperitur apud eundem Bibliothecarium: Ut omni Dominico die a septem Episcopis Cardinalibus hebdomadarius, qui in Ecclesia Salvatoris observant Missarum solemnias super altare beati Petri celebrarentur, & Gloria in excelsis Deo diceretur. Hæc ibi. Hicque prima mentio de septem Episcopis Cardinalibus reperitur, illis scilicet, qui proximos Urbi habentes Episcopatus, assisterent Pontifici, eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ annexi cardini, de quibus inferius sæpe dicendum.

Quod vero ad Sergium Archiepiscopum Ravennatem pertinet, quem in sui excusationem ex laico profiliisse ad Episcopatum, Constantinus Pseudopapa citavit: ita quidem ejus causa in judicio Apostolicæ Sedis diu tractata est: Accusatus nimirum, quod cum uxorem haberet, Archiepiscopatum Ravennatis Ecclesiæ ausus esset invadere. Hujus rei gratia a Paulo Pontifice cum jussus fuisset Romam venire, & causam dicere: ibi mansit usque ad obitum ipsius Pauli, & sub Stephano usque in præsentem annum, quo ex hac vita decedente, ad divinum examen delatus est. Sed sunt, qui tradant, hunc a suis adversariis fuisse calumniis exagitatum, & in hoc Romano Concilio absolutum, innocentemque probatum, in suam Ecclesiam restitutum, & sancto sine vitæ terminum clausisse octavo Kal. Septembris. Ita ex antiquioribus ejus Ecclesiæ monumentis (a) Rub-

Causa Sergii Archiep. Ravennatis.

(a) Rub. hist. Rav. l. 5.

Quomodo vero acciderit, ut eadem Ecclesia Ravennas gravius turbaretur, jam dicendum erit: Accidit namque, ut cum ab hac celebrata hoc anno Synodo Romæ mense Aprilis, elapsis mensibus aliquot, idem Sergius Ravennas Episcopus moreretur, & Longobardorum potentia Michael ejusdem Ecclesiæ Scri-

XIII. Obitus Sergii Archiep. Ravennatis.

nia.

niarius intruderetur: ad eum dimovendum eidem Pontifici Stephano fuerit plurimum laborandum hoc, & sequentiano; amplius enim anni circulo idem intrusus, fultus præsidio Longobardorum, sedit, adeo ut Francorum Regum Legati adhibendi fuerint ab ipso Pontifice, ut expelli posset intrusus, & legitimus Archiepiscopus consecrari Leo Archidiaconus, legitime electus ab eis. Porro cuncta hæc quomodo se habuerint, ab auctore ejusdem temporis scripta, ab Anastasio vero descripta sic accipe:

Michael intruditur a Longobard. in eccles. Ravenn.

His vero peractis Synodalibus gestis, contigit post aliquantum temporis de hac vita migrasse Sergium Archiepiscopum civitatis Ravennatum: & continuo surgens Michael Scriniarius ipsius Ecclesię, qui nullo sacerdotali fungebatur honore, profectus est Ariminum ad Mauritium Ducem Ariminensem. Et congregans inde nefandissimus Mauritius exercitum una cum consilio Desiderii Longobardorum Regis properavit, & ingressus est Ravennam, & brachio forti elegit ipsum Michaelem, & in Episcopium Ravennatis Ecclesię introduxit; & Leonem Archidiaconum, qui electus erat in Archiepiscopatus ordinem, Ariminum deportantes, ibidem arcta custodia mancipatum, idem Mauritius detineri fecit. Tunc direxit quantocyus prædictus Michael una cum Mauritio, & iudicibus Ravennatum ad præfatum beatissimum Stephanum Pontificem, promittentes ei copiosa munera, ut ipsum Michaelem Archiepiscopum consecrare deberet.

XIV.

Ipse vero beatissimus Præsul per nullius donationis promissionem inclinatus est
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS II. Hunaldus Aquitania Ducem se se iterum dicit.

Ad num. XV. Hunaldus Waifarii Aquitanię Ducis nuper occisi pater, qui Monachum jam diu inderat, ut suo loco vidimus, rursus se Aquitanię Ducem dixit, bellumque redintegravit, ut legere est hoc anno apud Annalitam Meiensem, & Eginhardum in Vita Caroli Magni, ac in Annalibus, in quibus ait: Hunoldus quidam Regnum affectans Provinciarum animos ad nova molienda concitavit: contra quem, quia ipsi eadem Provincia sorte obvenerat, Rex Carolus cum exercitu profectus est. Sed cum fratris auxilium habere non posset (qui Procerum suorum pravo consilio, ne id faceret, impediatur) colloquio tantummodo cum eo habito in loco, qui Duasdives vocatur, fratre in Regnum suum remeante, ipse in Engolismam Civitatem Aquitania proficiscitur: & inde contractis undique copiis, fugientem undique Hunoldum persequitur: paulumque abfuit, quin caperet. Sed ille notitia locorum in quibus Regis exercitum latere poterat, liberatus est: dimissaque Aquitania Vasconiam petiit, tutum se ibi fore arbitratus. Erat tunc Vasconensis Dux Lupus nomine: cujus fidei se Hunoldus committere non dubitavit. Ad quem Rex missa Legatione, jubet sibi perfugam reddi ea conditione mandata, Ut si dicto non obediret, sciret se bello Vasconiam ingressurum, neque inde prius digressurum, quam illius inobedientia finem im-

eundem Michaelem consecrare, asserens nulla ratione hoc fieri posse, dum in sacerdotii honore minime ipse prædictus existeret Michael. Qui idem Stephanus Pontifex pluribus vicibus obtestationis, & prædicationis litteras, atque Missos direxit, ut idem Michael ab injusto proposito recederet: sed nullo modo Apostolicis admonitionibus acquiescere voluit, dansque plurima munera Desiderio Longobardorum Regi, & cymilia, & ornatus ipsius Ecclesię cum aliis speciebus, brachio forti per unius anni curriculum, & eo amplius ipsius Ecclesię Episcopium invasum detinuit, denudans, atque in magnam paupertatem eum redigens.

Sed dum nullo modo firmissimam mentis constantiam ipsius sanctissimi Pontificis flectere potuissent nequissimi consentanei ipsius Michaelis: dum Missi excellentissimi Caroli Regis Francorum, & Patricii Romanorum præsentialiter adessent, dirigens idem beatissimus Præsul tam suos Missos denuo, quam prædictos Francorum Regum Missos, omnes Ravennianos admonendo: statim insurrexere super ipsum Michaelem, & eum cum opprobrio de ipso Episcopio projecerunt, quem vincitumque Romam dirigentes, elegere sæpe fatum Leonem Archidiaconum ipsius Ecclesię Ravennatis in Archiepiscopatus honorem, & ab eodem sanctissimo Papa Stephano ordinatus, & consecratus est. Hactenus de Ravennatibus turbis, quæ hoc anno cœptæ, in sequentem sunt propagatæ.

Hoc item anno habent Francorum Annales Carolum, & Carolomannum Francorum Reges rebellantem Hunaldum Aqu-

Eicitur intrusus, & ordinatur legitimus Pastor Leo Episc. Ravenn.

XV.

H qui-

poneret. Lupus minas Regis pertimescens, Hunoldum & uxorem ejus sine cunctatione reddidit, & se quoque quacumque imperarentur facturum spondit. At Rex, donec Legati, quos miserat reverterentur, Castellum quoddam juxta Dordoniam fluvium vocabulo Frontiacum, adificat. Reversis igitur Legatis, reducto perfuga, adificato Castello, in Regnum suum regreditur: celebravitque Natalem Domini in villa Duria & Pascha apud Sanctum Lambertum, in vico Leodico. De Hunaldi morte legendus Sigebertus in Chron.

Eudocia Constantini Aug. uxor hoc anno coronata, & præterea Irene Athenis oriunda Leoni ejus filio conjux data: Indictione demum octava Constantinus Leoni filio conjugem, e Gracia Irene nunquam arcessit. Quæ Augusti mense Augusta consalutata ejusdem mox & filii nuptias celebravit, inquit Nicephorus in Breviatio, quod a Mauricii Imp. obitu inchoavit, & in nuptiis Leonis IV. verbis laudatis absolvit. Prodiit illa Historia post Baronii mortem, eaque ad Annales locupletandos sæpe conduxit.

Aldredus Northumbrię Rex, hoc anno Legationem ad Carolum Francorum Regem missi, foederisque societatem cum eo ambivit, ut colligitur ex Epistola, quam ille cum uxore ad Lullum Moguntinensem Archiepiscopum scripsit, quæ inter Bonifacianas est numero

III. Leo filius Imp. cumz Irene nub. bit.

IV. Northumbria Rex amicitiam Caroli Regis ambit.

XC.

(a) Cbro. quitaniæ Ducem superatum cæpisse (a).
vetus a Eundemque post biennium, pœnitentiam
Pithæo e- simulantem, dimissum Romam, quasi ibi
ditum in perseveraturum; sed non diu post fugam
Chron. an. arripuisse, desertorem factum, defecisse
771. ad Longobardos, ubi non diu post lapi-
(b) Sigeb. dibus obrutum male periisse, affirmant (b).
in Chron. ann. 771.

PAGIUS XC. *Nostis quoque, inquit Alredus, dilectissime
frater Legationibus ad Dominum vestrum glorio-
sissimum Regem Carl obsecramus consulendo sub-
venias, ut pax & amicitia, qua omnibus con-
veniunt, facias stabiliter inter nos confirmari.*
Maxima tunc erat inter utrorumque Regum
populos amicitia, indeque Sanctus Liudgerus
Diaconus, qui postea Monasteriensis Episcopus

De rebus Orientalibus nihil præterea
Græcorum Annales reddunt, nisi sponsa-
lia Irenes cum Leone filio Constantini
Imp. ejusdemque coronatio facta per Ni-
cetam Patriarcham hoc anno decimosexto
Kalendas Januarii.

Sep-

fuit, hoc anno in Angliam denuo profectus est,
ut Alcuinum Magistrum in Urbe Eboracensi
audiret: Ibi quippe Viri Dei Alcuinus, cunctis,
qui ad eum hinc inde confluerunt, Scriptura-
rum documenta tradebat, a quo cum ingenti
honore vel gaudio susceptus, tribus cum eo annis
& sex mensibus mansit, inquit Altfridus in Vi-
ta Sancti Liudgeri.

JESU CHRISTI
ANNUS
770.

STEPHANI PAP. IV.
ANNUS
3.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
30.

I. **S**eptingentesimus septuagesimus Redemptoris numeratur annus Indictione octava, quo Romana Ecclesia vexatione Desiderii Longobardorum Regis dire fuit exagitata: cum Christophorus & Sergius qui adversus laicum hominem in Apostolicam cathedram opera Longobardorum intrusum strenue agentes, Romanam Ecclesiam in pristinam libertatem vindicaverunt: ab eodem Desiderio per fraudem tenti, luminibus sunt privati. Quomodo autem tragica ista se habuerint: ab Auctore ejus temporis scripta, quem recitat Anastasius Bibliothecarius, videamus. Plane accidisse perspicies, tunc omnino collapsum, ac periisse penitus Regnum Longobardorum, cum ipsorum Reges in Romanæ Ecclesiæ jura immittere manus temere præsumperunt. Sed videamus quæ rudi stylo, sed veritate micante apud eundem Anastasium habeantur de laboribus adversus eundem Regem ab eodem sancto Pontifice exantlatis, cum Romana Ecclesia diræ persecutione vexaretur, ait enim:

Desiderius urbem dolose infestat.

II. *Sedulo idem beatissimus Pontifex suos missos, atque litteras commonitorias dirigere studebat antedicto excellentissimo Carolo Francorum Regi, & ejus germano Carolomanno itidem Regi. Imminentibus namque & decertantibus in hoc sepius nominatis Christophoro Primicerio, & Sergio Secundicerio, pro exigendis a Desiderio Rege Longobard. justitiis (juribus scilicet) B. Petri, quæ obdurato corde reddere sanctæ Dei Ecclesiæ volebat: inde nimia furoris indignatione contra prænominatos Christophorum, & Sergium exardescens ipse Desiderius, nitebatur eos extinguere, atque delere. Pro quo suo ingenio maligno simulavit, se quasi orationis causa ad B. Petrum huc*
Ann. Eccl. Tom. XIII.

*Romam properaturum, ut eos capere potuisset. Dirigens ergo munera Paulo Cubiculario, cognomento Asarta, & aliis ejus impiis sequacibus, suavitatis, ut in Apostolicam * indignationem eos deberet inducere. Eique idem Paulus consentiens, de eorum prodicione absconse decernebat.*

Dumque hoc cognovissent præfati Christophorus, & Sergius, & eundem protervum Desiderium Regem Romam properaturum agnovissent: illico aggregantes multitudinem populi Tusciæ, & Campaniæ, seu Ducatus Perusini, viriliter cum eadem populi congregatione eidem Desiderio Regi paravere se ad resistendum. Quin etiam portas hujus Romanæ Urbis claudentes, & alias ex eis fabricaverunt, & ita armati omnes existebant ad defensionem propriæ civitatis. Et dum hæc agerentur subito conjunxit (pervenit scilicet) ad beatum Petrum antedictus Desiderius Rex cum suo Longobardorum exercitu (erat namque extra Urbis muros ipsa basilica Vaticana principis Apostolorum) & continuo direxit missos suos præfato Pontifici, deprecans ut ad eum regredi deberet: quod & factum est.

Dum vero coram eo præsentatus fuisset, pariterque pro justitiis beati Petri loquutus esset: rursus ipse beatissimus Pontifex reversus ingressus est in civitatem. Præfatus siquidem Paulus, & ejus nefandissimi sequaces, inito cum prædicto Longobardorum Rege consilio, nitebantur populum Romanum contra eos seducere, at insurgendum contra prædictos Christophorum, atque Sergium, ut eos interficerent. Et cum hoc eis nuntiatum fuisset, aggregantes populum ascendere armati in Lateranis, ad capiendum
H 2
suos

III. Desiderius ira incensus in Christophorum & Sergium.

Molitiones Pauli contra Christophorum & Sergium.

PAGIUS
SÆC. VIII
Anno Eræ Hifo.
DCCCLVIII
Anno Hegræ
CLIII.
inchoato die 4.
Januar. fer. 5.
Anno Hegiræ
CLIV.
inchoato die 24.
Decemb. fer. 2.
A. C. 770.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6163.

© 23. G. D II. P. 22. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 770.

STEPHANI III. PAPÆ 3.

CONSTANTINI COPRONYMI 51. & 30.

LEONIS IV. 20.

A Num. I. ad VIII. Desiderius Longobardorum Rex, postquam sue conatuque suo se depulsum sensit, opera Christophori & Sergii, qui Constantino Pseudo-Pontifice exauctorato, de Stephani Papa amicitia cum Regibus Francorum arctissime necestanda fovendaque studiosissime laborabant, eos sibi constituit de me-

dio removendos, ne consiliis cœptisque suis in futurum adversari possent. Totum hoc negotium fuse describit ex Anastasio Baronius, a n. II. ad VI. In Codice tamen Caroli Mignii n. XLVI. legitur Stephani III. Epistola Bertradæ Reginæ & Carolo Regis hujus filio inscripta, quæ quoniam prædictorum motuum narrationem complectitur, multum alienam, ab iis, quæ Anastasius habet, eam hic in pauca contraho. Ait itaque Pontifex, se magno dolore accepisse Christophorum & Sergium ejus filium consilium inisse cum Dodone Misso germani ejus Carlomanni Regis, sese interficere meditato esse. Unde cum eodem Dodone & ipsis Francis in Lateranensium Sanctum Patriarchatum cum exercitu ingressos esse, atque intus in Basilicam Theodori Papæ, ubi nullus ausus est aliquid vel etiam cum cultro ingredi cum loricis, ubi ipsemet Pontifex sedebat, introisse, seque vix dum Romæ apud se Desiderius Langobardorum Rex pro faciendis sibi diversis

Consilium de interfecione Pontifice Rom. irritum redidit.

Juos insidiatores: nuntiantesque mox salvati; impetum faciens universa multitudo, quæ cum eis advenerat, ingressa est cum armis in basilicam domni Theodori Papæ, ubi ipse prænominatus sedebat Pontifex: qui eos fortiter increpavit, cur præsumpsissent armati in idem sanctum Patriarchium ingredi, pariterque loquentes, recedere eos jussit.

IV. *Alia die denuo egressus est sæpe dictus Pontifex ad beatum Petrum, cum eodem Rege loquendum; & dum simul præsentibus fuissent, prætermittens ipse Desiderius causas de justitiis beati Petri, tantummodo pro deceptione prædictorum Christophori, & Sergii insistebat. Unde claudens universas januas beati Petri, neminem Romanorum, qui cum ipso sanctissimo Pontifice exierant, ex eadem Ecclesia egredi permisit. Tunc direxit ipse almificus Pontifex Andream Episc. Prænestinum, & Jordanem Episcopum Signinensem ad portam civitatis, qua egreditur ad beatum Petrum, ubi prænominati viri Christophorus, & Sergius cum multitudine populi residebant, protestando eos ut in monasterium ingrederentur, suas ad salvandum animas, aut ad beatum Petrum ad eum studerent properandum. Ipsi vero metuentes prædicti Regis Longobardorum malignam sævitiam, ad eum egredi minime ausi sunt, asserentes se prius in manibus Romanorum suorum fratrum, & concivium esse tradendos, quam extera genti.*

V. *Dum ergo populus, qui cum eis erant audirent eadem a prænominato Pontifice directæ ex ore prædictorum Episcoporum, illico conturbati, illorum confracta sunt corda, & cœpit unusquisque ab eis recedere: nam Gratiolus quidem Dux, cognatus jam fati Sergii, simulans se ad propriam pergere domum, congregans aliquantos Romanorum, profecti sunt pa-*

PAGIUS

justitiis Beati Petri existeret, per eandem occasionem valuisse cum suo Clero refugium facere ad eundem Sanctum Petrum, ac continuo direxisse suis Sacerdotes ad eosdem Christophorum atque Sergium, ut ad se ad Beatum Petrum properarent. Illi mox ut audierunt de presenti cum Dodone & ejus Francis turmas facientes, & portas Civitatis claudentes, fortiter resistebant & nobis comminabantur, atque in Civitatem nos ingredi minime permittebant, & dum in eadem perfidia permanerent, & cognovisset universus noster populus eorum iniquum consilium, de presenti eos dereliquerunt, qui etiam & plures per murum descendentes ad nos properaverunt. Alii vero portam Civitatis aperiens ad nostri progressi sunt presentiam, & ita ipsi maligni viri coacti atque nolentes ad nos in Ecclesia Sancti Petri sunt deducti. Quos interficere universus populus nitebantur, & vix de eorum manibus eos valuimus eripere, & dum infra Civitatem nocturno silentio ipsos salvos introducere disponeremus, ne quis eos, conspiciens interficere-

riter ad portam Portuensem: quam clausum reperientes, a cardine ipsam portam auferre ausi sunt, & ita per noctem ad prænominatum egressi sunt Pontificem. Christophorus, & Sergius conspicientes, se in magno deceptu esse positos: prius quidem Sergius eadem nocte, qua campana insonuit, descendit, per murum, & properavit ad beatum Petrum. Quem ad gradus Ecclesiæ beati Petri comprehendentes custodes Longobardorum, ad suum duxere Regem: eumque subsequutus est Christophorus, qui pariter ejusdem prænominati Pontificis obtatibus sunt præsentati. Quos Almus conservare cupiens, monachos fieri, præcepit. Post hæc faciens missionem prænominato Regi, ingressus est idem beatissimus Pontifex Romanam relictis, præfatis Christophoro, & Sergio in Ecclesia beati Petri Apostoli cupiens, eos noctis silentio propter insidias inimicorum, salvos introduci Romanam.

VI. *Quod insuper ad hæc spectare videtur, habet idem Anastasius in Hadriano hujus Stephani Pontificis successore, ante hæc omnia ipsum Desiderium Regem Longobardorum super corpus beati Petri juramento promississe sanctissimo Stephano Papæ jura sancti Petri illibata servare, neque aliquem Romanæ Ecclesiæ ministrum lædere. Sed ista omnia ipsum perfidum Regem promississe, liquet, ut deciperet ipsum Pontificem, quo Christophorum & Sergium capere posset, & suam in eos explere sævitiam. Quæ omnia postmodum in eum ad sugillandum ejus perfidiam, Hadrianus Pontifex exprobravit. Sed quæ ista sequuta sint, audi ex eodem Anastasio auctore, qui ait:*

Dum vero sol ad occasum declinare videretur, continuo congregantes prænominatus Paulus Cubicularius, & alii ejus

ret, subito hi qui eis semper insidiabantur, super eis irruentes, eorum eruerunt oculos, Deo teste dicimus, sine nostra voluntate atque consilio.

Subdit Stephanus Papa se se in mortis periculum venturum fuisse, nisi Dei protectio, atque Beati Petri Apostoli, & Desiderius Rex sibi auxilio fuissent: se se credere, quod dum tanta prædicti Dodonis iniquitas ad aures Carolomanni Regis pervenerit, nullo modo ei placituras. Agnoscat autem, inquit Stephanus Papa, Deo mirabilis Religiositas vestra, atque Christianissima Excellentia tua, eo quod in nomine Domini bona voluntate nobis convenit cum præfato Excellentissimo & a Deo servato filio nostro Desiderio Rege, & omnes justitias Beati Petri ab eo plenius & in integro suscepimus. Stephanus, ut legenti patet, Epistolam illam scripsit in Vaticano cum ibi detineretur a Desiderio Rege, quin & eam videtur coactus exarasse, inquit Cointius anno superiori num. VII. urgente eodem Desiderio, qui res ablatas Aposto-

Stephanus Papa redit in urbem.

II. *Illud Stephanus PP. aperit Carolo Mo-*

Christo-
phorus &
Sergius
excæcati.

jus nefandissimi consentanei multitudinem populi, & properantes ad Desiderium Longobardorum Regem, inientesque cum eo impium consilium, abstulere eosdem Christophorum, & Sergium ab Ecclesia beati Petri, & properantes cum pluribus Longobardis usque ad portam civitatis, ibidem eorum oculos eruere. Sicque prædictus Christophorus in monasterium S. Agathæ deductus, ibidem post triduum ob dolorem ex oculorum effusione, vitam finivit. Sergius vero in monasterium Clivi Scauri deportatus, postmodum in Cellarium Lateranense deductus, illic usque ad transitum prænominati Pontificis exitit. Hæc vero omnia mala per iniquas missiones Longobardorum Desiderii Regis provenere. Quando (ut dictum est) crebræ legationes ad Carolum, & Carolomannum Francorum Reges missæ sunt adversus eosdem impios Longobar-

VII. Sed qualiter Desiderius excusaverit illatam vindictam in Christophorum, atque Sergium, cum eam in ipsum Desiderium Pontifex exprobravit: audi quæ in Hadriano idem Bibliothecarius habeat, ex verbis ejusdem Pontificis in Desiderium juste exostulantis: *Sed & hoc, inquit, meus prædecessor Stephanus, pro dilectione, quam erga me suum pusillum habuit, mihi retulit: quia dum ad eum postmodum Stephanus suos Missos direxisset, videlicet Anastasium primum Defensorem, & Gemmulum subdiaconum, adhortans eum, ut ea, quæ præsentialiter B. Petro pollicitus est, adimpleret: taliter per eosdem Missos direxit in responsis. Sufficere Apostolico Stephano quia tuli Christophorum, & Sergium de medio qui illi dominabantur, ut non sit illi necesse justitias requirendas. Nam certe si ego ipsum Apostolicum non non adiuvero, magna perditio super eum eveniet, quoniam Carolomannus Rex*

Francorum, amicus existens prædictorum Christophori, & Sergii, paratus est cum suis exercitibus ad vindicandam eorum mortem, Romam properare ad ipsum capiendum Pontificem. Hæc tunc ad Stephanum Papam per missos Legatos Desiderius Rex.

Habent Annales Francorum, hoc anno contigisse connubium inter Carolum, & Bertam filiam Desiderii Regis Longobardorum. Apud Aimoinum enim ista leguntur: *Bertruda vero mater Regum cum Carolomanno minore filio apud Salutias locuta, pacis causa in Italiam proficiscitur. Peractoque, propter quod illuc venerat, negotio (nam propter filiam Desiderii Regis Longobardorum, expetendam in matrimonium filio suo Regi Carolo, jerat) adoratis etiam Romæ sanctorum Apostolorum Liminibus, ad filios in Galliam revertitur. Hæc ipse. Eadem Eginhardus in vita Caroli. Cum autem ista de matrimonio rescisset Stephanus Papa, scripta ad ipsum Carolum, & Carolomannum epistola, ne id facerent, sub excommunicatione prohibuit: nam ab eorum patre aliis nuptiis fuerant obligati ut ex ejusdem Papæ litteris constat, quæ sic se habent:*

Dominis excellentissimis filiis Carolo, & Carolomanno Regibus Francorum, & Patriciis Romanorum Stephanus Papa.

Dum omnium electorum Dei præcipuam vitam, & digna operum merita in nostram memoriam revolvimus: invenimus profecto, nulla eos potuisse qualitatis diversitate ab eorum cordis statu, & pristina sponsonis constantia amoveri. Unde & variis antiqui hostis suasionibus, & blandimentis circumvallati, immutabiles in suæ mentis firmitate constat permanisse: & ob hoc cum triumpho victoria ad optata pertingere meruerunt gaudia. Et nimirum considerandum est, quia si quis quibusdam suasionibus demul-

VIII.
Berta filia
Desiderii
juncta Ca-
rolo.

IX.

Stephani
Papæ e-
pist. ad
Reges
Franc.

PAGIUS stolicæ Sedi se redditurum simulabat, & dissensionem inter Carolum & Carolomannum fratres fovere suis artibus satagebat. Quapropter iis, quæ de Christophoro & Sergio ejus filio, quæque de Dodone Carolomanni Regis Oratore narrantur a Stephano fides integra nequaquam haberi debet. Neque enim illi quidquam moverunt adversus Romanum Pontificem, sed eum Christophorus ac Sergius sibi timerent a Desiderio, fieri potuit, ut Dodone conscio, atque in partem consilii vocato, Romanos contra Paulum Astartam, quem Desiderio favere deprehenderant, ad arma provocarent, & exorto tumultu nonnullarum in Urbe, vel etiam in Laterano, cædium auctores fierent. Tandem ambo, ut Stephanus scribit, excæcati sunt eo inscio atque inconsulto. Scelus illud a Paulo Astarta commissum fuit. Artifex totius mali Desiderius Stephanum lusit, Apostolicæ Sedi, ne vicum quidem restituit, unde coniecture esse eo auctore scriptam a Stephano Epi-

istolam, qua contrarium asserit, optime judicavit Cointius citatus. Quam fraudulentè ac simulate se gesserit Langobardorum Rex in suo ad ejus Oratorem responso, postea declaravit Hadrianus Papa, & ex eo Baronius num. VII. qui tamen perperam hæc omnia præsentis anno consignat; cum, ut recte vidit Siebertus in Chronico, ad superiorem pertineant. Sequentia vero hoc anno peracta.

A num. VIII. ad XVI. in Galliis civilis belli metus imminabat, sive ambo Francorum Reges Stephanus Carolus & Carolomannus fraternam deponerent amicitiâ, mutuisque deinceps odiis inter se decertarent; sive servata simul concordia Thassilonem Bajoariæ Ducem, qui Regem potius quam Ducem seu præfectum agebat, adorarentur, Berta, seu Bertrada utriusque Regis mater. ut utramque tumultuum causam tolleret, Carolomannum primo, postea Thassilonem adiit, quod utrumque Loiselianus Annalista his verbis indicat: *Carlomannus & Berta jungentes*

III.
restituisse
Civitates
ablatas
Francia
Regibus si-
gnificat.

tus, victus fuerit: a recto confestim trahite, qui ducis ad vitam aeternam, per abrupta declinans devia, contendat, ut ex hoc in proclivem delabatur noxam. Nam plerumque certum est, quia idem antiquus hostis per infirmam naturam fidelium mentes subripere nititur. Hinc est enim, quod olim primo homini in paradiso constituto, per infirmam mulieris naturam pestiferis valuit suadere blandimentis, divinum transgredi mandatum, & ob hoc diræ mortis humano generi irrepfit excidium. Et ideo præcellentissimi filii magni Regis, tanto studiosius ejusdem molimini immiti resistendum est, ne quemquam suis irretire valeat argumentis, quanto cernimus suis crebro insidiis, ad decipiendum corda, insistere.

X.
* didici-
mus

Dissuadet
nuptias
cum Lon-
gobardis.

Itaque nostræ perlatum est notioni (quod certe cum magno cordis dolore * dicimus) eo quod Desiderius Longobardorum Rex vestram persuadere dignoscitur excellentiam, suam filiam uni ex vestra fraternitate in coniugio copulari. Quod certe si ita est, hæc proprie diabolica est immissio, & non tam matrimonii conjunctio, sed consortium nequissimæ adinventionis esse, videtur. Quamplures comperimus, sicut divinæ scripturæ historia instruimur, per alienæ nationis injustam copulam a mandatis Dei deviare, & in magna devolutos facinora. Quæ est enim, præcellentissimi filii magni Regis, talis desipientia, ut penitus vel dici liceat, quod vestra præclara Francorum gens, quæ super omnes gentes eritet, & tam splendida ac nobilissima regalis vestræ potentia proles, perfida (quod absit) ac foetentissima Longobardorum gente polluat, quæ in numero Gentium nequaquam computatur: de cujus natione, & leprosum genus oriri, certum est. Nullus enim, qui mentem sanam habet, hoc vel suspicari potest, ut tales nominatissimi Reges tanto detestabili atque abominabili contagio implicentur: quæ enim societas luci ad tenebras? aut quæ pars fideli cum infideli?

XI.

Etenim, mitissimi, & a Deo iustituti benignissimi Reges, jam Dei voluntate,

& consilio, coniugio legitimo ex præceptione genitoris vestri copulati estis, accipientes sicut præclari, & nobilissimi Reges de eadem vestra patria, scilicet ex ipsa nobilissima Francorum gente, pulcherrimas coniuges, & earum vos oportet amori esse annexos; & certe vobis non licet, eis dimissis, alias ducere uxores, vel extraneæ nationis consanguinitate immisceri. Etenim nullus ex vestris parentibus, scilicet neque avus vester neque proavus, sed nec genitor vester ex alio Regno, vel extranea natione coniugem accepit. Vides igitur, ex eo dissuaderi connubium cum Longobardis, quod aliis fuissent ante conjugibus copulati, quod & inferius æque testatur. Subdit vero: Et quis de vestro nobilissimo genere, se contaminare, aut commiscere cum horrida Longobardorum gente dignatus est, ut nunc vos suademini (quod avertat Deus) eadem horribili gente pollui?

Itaque nullus, extræ gentis assumpta conjugè, innoxius perseveravit. Advertite quæso, quanti, qualesque potentes per alienigena coniugia a præceptis Dei declinantes, & suarum sequentes uxorum alienæ gentis voluntatem, validis irrepti excessibus, immensa pertulere discrimina. Impium enim est, ut vel penitus vestris ascendat cordibus, alias accipere uxores, super eas, quas primitus, vos certum est accepisse. Non convenit vobis tale peragere nefas, qui legem Dei tenetis, & alios ne talia agant, corripitis. Hæc quippe pagana gentes faciunt. Nam absit hoc a vobis qui perfecti estis Christiani atque gens sancta, & regale estis sacerdotium. Recordamini, & considerate, quia oleo sancto uncti per manus Vicarii B. Petri, caelesti benedictione estis sanctificati: & cavendum vobis est, ne tantis reatibus implicemini. Mementote hoc, præcellentissimi filii, quod sanctæ recordationis prædecessor noster Dominus Stephanus Papa excellentissimæ memoriæ genitorem vestrum obtestatus est, ut nequaquam præsumpsisset dimitti Dominam, & genitricem vestram; & ipse, sicut revera Christianissimus Rex, saluti-

Aliis an-
tea obli-
gati nu-
ptiis, a-
lias inire
jure pro-
hiben-
tur.

PAGIUS

se ad Salossa, (vulgo, Salusses) Et in eodem anno perrexit Domna Berta Regina per Bajoariam partibus Italia. Idem habent Annalista Metensis & Auctores non pauci. Berta Salutis cum Carolomanno collocata est, eumque fratri reconciliavit sopita, quæ anno superiori gliscere coeperat inter utrumque discordia. Reges ad synceram dilectionem & fraternum amorem conversi sunt, atque de reintegrata inter se concordia, deque suo erga Sedem Apostolicam zelo Stephanum Papam certiore fecerunt, Gauziberto Episcopo, Fulchberto Monacho, Ansfredo & Helingario gloriosissimis Viris Romam quamprimum directis. Gavisus est iunmopere Pontifex, statimque per eisdem

Nuncios ad prædictos Reges Epistolam XLVII. Cod. Carol. transmisit, in cujus priori parte Stephanus significat, se plurimum lætari de renovata utriusque Regis amicitia. Secundo, Reges Francorum per tremendum iudicii diem, & ipsius Principis Apostolorum nomine vehementer obtestatus est, ut in firmo proposito rerum, quæ Beato Petro sublata fuerant a Longobardis exigendarum constantissime permanerent, & cuilibet illas redditas afferenti fidem denegarent: Unde obnixè, tanquam præsentialiter, petimus, & coram Deo vivo, qui vos regnare præcepit, conjuramus Excellentiam Vestram, ut plenarias iustitias Beati Petri, sub nimia velocitate secundum capitulare, quod vo-
bis

riferis ejus obtemperavit monitis. Nam & illud excellentiam vestram oportet meminisse, ita vos beato Petro, & prefato Vicario ejus, vel ejus successoribus spondidisse, se amicis nostris amicos esse, & se inimicis inimicos; sicut & nos in eadem sponsione firmiter dignoscimur permanere; & quomodo nunc contra animas vestras agere contenditis, & cum nostris inimicis conjunctionem facere vultis; dum ipsi periura Longobardorum gens semper Ecclesiam Dei expugnantes, & hinc nostram Romanorum provinciam invadentes, nostri esse comprobantur inimici?

XII.

Itaque & hoc peto, ad vestri referre studete memoriam, eo quod dum Constantinus Imperator nitebatur persuadere sanctæ memoriæ mitissimum vestrum genitorem, ad accipiendam coniugio filii germanam vestram nobilissimam Gbyslam; neque vos alii nationi licet copulari; sed nec contra voluntatem Apostolicæ Sedis Pontificum quoque modo vos audere peragi. Et quam ob causam nunc contra Apostolicæ mandata, & voluntatem Vicarii Apostolorum principis agere conamini, quod numquam vester pater perpetravit? An nescitis, quod non infelicitatem nostram, sed beatum Petrum, cuius licet immeriti, vicem gerimus, spernitis? Scriptum est enim (a): Qui vos recipit, me recipit; & qui vos spernit, me spernit. Recordamini peto, excellentissimi filii, quomodo * vos fide dicere visas est prefatus vester dominus ac ge-

nitor, promittens in vestris animabus Deo, & beato Petro, atque ejus Vicario antefato sanctæ recordationis predecessori nostro domino Stephano Papæ, firmiter vos debere permanere erga sanctæ Ecclesiæ fidelitatem, atque omnium Apostolicæ Sedis Pontificum obedientiam, & illibatam charitatem: & postmodum predecessori nostro domino Paulo Papæ, eadem vos una cum eodem vestro genitore certum est plerumque per Missos, & scripta promississe, & post decessum antefati sanctæ memoriæ patris vestri, & vos ipsi sæpius tam per vestros missos, quamque per litteras, simulque, & per Sergium fidelissimum nostrum Nomenclatorem, & per alios nostros Missos nobis spondidistis, in eadem vos vestra promissione, sicut genitor vester, circa sanctam Dei Ecclesiam, & nostram fidelitatem esse perseveraturos.

XIII.

Sed & illud, queso, ad vestri referre memoriam; qualiter vos prefatus dominus Stephanus Papa in suo transitu per sua scripta sub terribili adjuratione adhortari studuit, firma stabilitate vos esse permanens erga dilectionem sanctæ Dei Ecclesiæ, & illibatam charitatem Apostolicæ Sedis Pontificum, & omnia vos adimplere, juxta vestram, eidem Dei Apostolo adhibitam sponsonem. Et nunc ista est vestra promissio? O quantum laborem sustinuit idem præcipuus, ac beatissimus Pontifex: qui ita imbecillis existens, tanto se exhibuit prolixi itineris periculo; & nisi Dominus præsto fuerit,

in

(a) Matt.
10.

* vobis fideliter

PAGIUS

bis per presentes vestros fidelissimos Missos direximus, exigere & Beato Petro reddere jubetis; sicut & vestra continet promissio, & omnia, qua Beato Petro & ejus Vicariis cum vestro sanctæ memoriæ progenitore promissistis, adimplere dignemini, &c. Tamen & de omnibus justitiis Beati Petri prædictis vestris Missis subtilius locuti sumus, Vestro Regali culmini cuncta enarranta, & jam sicut terra sitiens imbrem præstolatur, ita vestrum auxilium & congruum effectum de nostris petitionibus postulamus, &c. Nam si, quod non credimus, ipsas justitias exigere neglexeritis, aut diluleritis, sciatis vos de istis rationem fortiter ante tribunal Christi eidem Principi Apostolorum esse facturos. Si quis autem vobis dixerit, quod justitias Beati Petri recepimus, vos illo modo ei non credatis.

IV.

Inde liquet, Cointium tam loco citato, quam hoc anno num. VII. recte scripsisse literas anno superiori a Stephano Papa datas, quæ restitutionem a Desiderio factam fingebant, vi ac

metu extortas fuisse. [1] Quod & adhuc confirmat Cointius Epist. XLVIII. Col. Carol. in PP. Carolomanni Regis in causis loman-
Apostolicis tuendis, plurimum commendatur: num plura. Unde Beatus es, inquit Stephanus Papa, bone rimum Christianissime Rex, quod quidem nos conspecta laudat. fidei tue constantia, quam in Apostolicis causis & nostri amoris fervore habere dinosceris, firmi in tua dilectione permanentes, sedulo eidem nostro Conditori, pro immensa vestra latitia & a Deo instituti Regni vestri stabilitate preces fundere nequaquam desistimus. Iisdem literis Stephanus Papa, ut Carolomanni Regis compater fieri mereretur postulat. Carolomanni autem filius, cujus patrinus fieri Papa peroptavit, non alius est a Pippino, de cujus ortu ad præsentem annum Annalista Petavianus scribit: Nativitas Pippini filii Carlomanni. Erat tunc & altera Carolomanno proles; præcitas enim literas Stephanus Papa sic claudit: Deus autem Omnipotens, per quem Reges regnant & Principes impe-

NOTÆ

[1] Non ita facile viris doctis persuaderetur, Desiderii vi ac impotentia extortas fuisse a Stephano III. literas illas, quas ex codice Carolino Pagii hic recitat. Nec enim eas sibi invito extorsisse Desiderium aliis scriptis in Galliam literis idem pontifex unquam prodidit, nec successor ejus Adrianus, qui Desiderii opera laminibus orbatos fuisse Christophorum, & Sergium testatur de literis ab eodem Desiderio extortis quidquam mutit. Dubia est igitur, ne dicam falsa, Cointii & Pagii conjectura, ut inter cæteros agnoscit etiam Cl. Saxius in notis ad regnum Italiæ Sigonii novæ editionis col. 214. MANSI

in vacuum ejus labor deducetur; fietque nobis iter illud, quod ibidem idem noster prædecessor Franciam properavit, in magnam ruinam, dum nostri inimici plus nunc, quam pridem in superbia ferocitatem elevati sunt. Et ecce quod verēbamur, evenire cernimus, conversaque est nostra lætitia in luctum, & facta sunt novissima mala pejora prioribus, & unde expectabamus nobis lumen oriri, eruperunt tenebræ.

XIV. Quapropter & B. Petrus princeps Apostolorum, cui Regni cælorum claves a Domino Deo traditæ sunt, ac in cælo, & in terra ligandi, solvendique concessa est potestas, firmiter excellentiam vestram per nostram infelicitatem obtestatur; simulque & nos una cum omnibus Episcopis, presbyteris, & cæteris sacerdotibus, atque cunctis proceribus, & clero sanctæ nostræ Ecclesiæ, Abbatibus etiam, & universis religiosis, divino cultui deditis, seu Optimatibus, & Judicibus, vel cuncto nostro Romanorum istius provinciæ populo, sub divini judicii obtestatione vos * exoramus per Deum vivum & verum, qui est Judex vivorum, & mortuorum, & per ejus ineffabilem divinæ Majestatis potentiam, atque per tremendum futuri judicii diem, ubi omnes Principes, & potestates, & cunctum humanum genus cum tremore assistere habebimus, necnon

* conju-
ramus

PAGIUS perant, sua vos protegat gratia, & victoriam vobis de cælo pro sua Sancta Ecclesia defensione tribuat, atque longavos & sospites in solis Regni pariter cum excellentissima & Christianissima filia nostra Regina, dulcissima vestra conjuge & amantissimis natis, conservare, & cælestis Regni aterna gaudia concedere dignetur possidenda.

V.
Berta Desiderii filiam in Galliam adducit.

Berta seu Bertradane per Bojoariam in Italiam profecta est, ut Regino, variique Annalistarum Francorum asserunt, qui tamen susceptionis hujus protectionis causam non aperiunt. Salutiis in Bojoariam, & e Bojoaria, in Italiam ivit, [1] licet Provincia esset adeo remota: Berta Regina, inquit Regino, perrexit in Bojoariam, & inde Italiam ingressa est. Illuc eo profecta videtur consilio, ut amicitiam inter Thassilonem Ducem & Carolum Regem Francorum, hoc est inter consobrinos renovaret; sed spe cassa Romam se se contulit: Hoc anno, inquit Annalista Petavianus, Berta fuit in Italia propter filiam Desiderii Regis. Desiderius Langobardorum Rex e sua re duxit, sibi devincire Francorum Reges, quos in amicitiam simul rediisse noverat, & amicos esse Stephano Papæ, quem lacebatur, seque facilius quod optabat, assecuturum credidit; si Gislam eorumdem Regum sororem Adalgiso filio suo in uxorem postularet. Egit de illo conjugio eum

& per omnia divina mysteria, & sacratissimum corpus beati Petri, ut nullo modo quisquam de vestra fraternitate præsumat filium jam dicti Desiderii Longobardorum Regis in conjugium accipere. Nec iterum vestra nobilissima germana Deo amabilis Ghyfila tribuatur filio sæpe fati Desiderii, nec vestras quoquo modo conjuges audeatis dimittere; sed magis recordantes quæ beato Petro Apostolorum principi polliciti estis, viriliter eisdem nostris inimicis Longobardis resistite, destruentes eos firmiter, ut propria sanctæ Dei Ecclesiæ Romanæ Republicæ reddere debeant, eo quod omnia, quæ vobis polliciti sunt, transgredientes, nos quotidie affligendo, & opprimendo non cessant, etiam quia aliquid nobis reddere minime sunt inclinati, & jam nostros invadere fines noscuntur, & tantummodo per argumentum in præsentia de vestris Missis simulant, justitias nobis faciendum: nam nihil ad effectum perducitur, & quicquam ab eis de nostris justitiis nequaquam recipere valuimus.

Unde ecce ut cuncti nostri dolores subtiliter vestris auribus suggerantur, direximus nostros Missos, videlicet Petrum dilectum filium nostrum presbyterum, & Pamphilum Defensorem Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, quos & de imminente nobis tribulatione, necnon & de sin-

XV.
Legati
Missi.

gu-

Bertrada Regina atque ut mutuus amor arctius utrimque neceretur, de filia sua alteri Regum Francorum socianda, sermonem quoque habuit, indeque factum, ut hæc in Franciam adduceretur.

Stephanus Papa statim ac consilia Desiderii Regis rescit, exhortationem atque adjurationem Regibus Francorum inscriptam in Confessione Beati Petri posuit, Sacrificium super eam atque hostias Deo obtulit, deinde cum lacrymis ex eadem Sacra Confessione, illam per Legatos Petrum Presbyterum & Pamphilum Defensorem Regionarium direxit. Recitatur integra in Codice Carol. num. XLV. & a Baronio a num. IX. ad XVI. Berta, quæ filiam Desiderii secum ducebat Carlomanno, ut gener Desiderii fieret, suadere non potuit, suavitè Carolo, de quo Eginhardus scribit; cum matris hortatu filiam Desiderii Regis Langobardorum duxisset uxorem, incertum qua de causa post annum repudiavit. Adalgisus tamen Desiderii Regis filius non duxit Gislam ac Carolomanni Francorum Regum sororem, annum ætatis XIV. tunc agentem, quæ paulo post cepit inter Moniales vitam degere, ut idem Eginhardus in Vita Caroli M. testatur: Erat ei, nempe Carolo, unica soror nempe Gista, a puellaribus annis religiosa conversationi mancipata, quam sumi-

[1] DE Berta, quæ & Bertrada itinere Italico, anno tertio regni Caroli M. vide veteres Annales Francorum a Martenio nuper editos in amplissima Anecdotorum collectione tom. V. ad an. 770. Vide etiam Mabillonium Annal. Benedict. lib. XXII, §. XXVIII. an. 770. GEORGIUS

gulis causis subtiliter informavimus, vestro regali intimandum culmini: & petimus, ut solite benigne eos suscipere, nostræque petitioni vestras, a Deo inspiratas aures accomodare dignemini, & amplissimam liberationem, atque exaltationem sanctæ Dei Ecclesiæ spiritualis matris vestræ, & istius, a vobis redemptæ provincie defensionem perficere jubeatis, ut perfectam remunerationem a justo Judice Deo nostro, intercedente ejus principe Apostolorum B. Petro, suscipiatis.

Vetus ritus de litteris Apostolicis.

Præsentem itaque exhortationem nostram, atque adjurationem in Confessione B. Petri ponentes, & sacrificium super eam atque hostias Deo nostro offerentes, vobis cum lachrymis ex eadem sacra Confessione direximus. Et si quis (quod non optamus) contra hujusmodi nostræ adjurationis, atque exhortationis seriem agere præsumperit: sciat, se auctoritate domini mei beati Petri principis Apostolorum anathematis vinculo esse innodatum, & a Regno Dei alienum, atque cum diabolo, atque ejus atrocissimis pompis, & cæteris impiis, æternis incendiis concremandum deputatum. At vero qui observator, & custos istius nostræ exhortationis extiterit, celestibus benedictionibus a Domino Deo nostro illustratus, æternis præmiorum gaudiis cum omnibus Sanctis, & electis Dei particeps effici mereatur. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat. Sic epistola.

His acceptis litteris Carolus nutabundus, ac dubius redditus plane resiliisset, nisi mater impedimento fuisset: quæ quod cœpisset, & cujus causa in Italiam
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

militer, ut matrem, magna coluit pietate, quæ etiam paucis ante obitum illius annis, in eo quo conversata est Monasterio decessit. [1]

VII.
Uxor Carolomanni non fuit filia Desiderii.

In Annalibus Fuldensibus seu Pithæanis hæc verba leguntur: Bertham Reginam filiam Desiderii Regis Longobardorum Carlmanno filio suo conjugio sociandam de Italia adduxit, qui locus Baronium turbavit, induxitque, ut crederet Desiderio duas fuisse filias, quarum altera Carolo, altera Carolomanno nupta fuerit. Verum Andreas Duchesnius recte observavit, locum illum corruptum esse, & loco Bertam Reginam, legendum, Berta Regina, loco, Carlmanno, reponendum esse, Carolo, qui filiam Desiderii Bertæ matris hortatu hoc anno sibi copulavit. Carolomanus vero vivente pa-

descendisset, omnino perfici voluisset. Verum ille sic passus est se teneri, ut tamen solutionem meditaretur, quam quantum posset acceleraret. Quomodo autem sequenti anno ad ejus patrem Regem Longobardorum Desiderium eam dimiserit, suo loco dicuri sumus.

Sed hic illud jure revocari potest in dubium, quod tradunt rerum Francarum scriptores, Carolomannum accepisse in uxorem filiam ejusdem Desiderii Regis Longobardorum, ex eaque filios suscepisse; siquidem nonnisi de una filia ejusdem Regis mentio habetur in litteris Stephani Papæ, eandemque Carolonuptam, testis est inter alios Eginhardus qui fuit ipsi Carolo a secretis. Nec dici potest, aliam filiam Desiderii ante fuisse Carolomanno nuptam: nam non ipsi, sed potius Francæ nobili feminæ conjugio obligatum a patre, ejusdem Stephani Papæ litteræ indicant. Verum plures eas fuisse, ex eisque alteram Carolo, alteram vero Carolomanno nuptam esse veteres Annales docent. Quomodo autem ista solvantur contraria, hætenus non invenimus.

Dum in Urbe ista geruntur, contigit illic mori Joannem Nepefinum Episcopum, quem vidimus superius subscripsisse Concilio Romano sub Paulo Papa, cujus Sepulcrum in Ecclesia monasterii S. Sabæ Romæ positi adhuc extat inscriptio his versibus atque Notis marmori incisa:

XVI.

Joannis Nepefini Episc. obitus.

Hoc humata jacent Johannis membra sepulcro.

Qui Nepe fuerat Præsul in urbe quidem.

I

Ne

tre Gilbergam uxorem duxerat, ut docet Annalista Mettensis. Porro Duchesnius Tom. II. Script. Franc. post secundam Appendicem ad Continuationem Fredegarii refert Fragmentum Veterum Annalium, in quo legitur: Anno DCCLXX. fuit Berta Regina in Longobardia ad Placitum contra Desiderium Regem, & reddite sunt Civitates plurimæ ad partem Sancti Petri. Et ibidem in Annalibus Petavianis ad annum DCCLXX. habetur: Hoc anno Domna Berta fuit in Italia propter filiam Desiderii Regis: & reddita sunt Civitates plurimæ Sancti Petri: quod Berta a Desiderio postulasse videtur, ut Stephanum Papam a conjugio filie Desiderii cum Carolo valde alienum mitigaret.

NOTÆ

[1] Sorores Caroli M. ex Pipino patre, quatuor a Martenio in Præfatione ad Collectionem amplissimam Anecdotorum pag. IV. n. 9. enumerantur, scilicet Gisla, seu Gisela, Robertair, Adeleid, & Ada. De Adæ obitu Necrologium S. Maximini Trevirensis: V. Idus majas obiit Ada ancilla Christi pia memoria, filia Pipini regis, soror Caroli M. Imperatoris. Gisla etiam seu Gisela Sanctimonialibus nomen dedit, ut hic habet Pagius, & uberius Mabillonius in Annalibus Benedictinis. Fuit autem Abbatisa Calensis, & an. 810. obiit; de cujus obitu idem Mabillonius in Annalibus ad hunc an. S. LXXVII. ubi disquirat, an Ada fuerit Caroli Magni soror. GEORGIUS

CHRISTI
770.

STEPHANI PAP. IV.
3.

CONST. COPRON. IMP.
30.

Ne Nepa sava sibi noceat, succurre
redemptor.
Et quæ contraxit crimina.....
Nempe loco sancto voluit sepeliri
isto,
Quo per hos sanctos inveniat re-
quiem.
Extensum per Θ P. Q. E. Δ co-
nexa.
Christi annum monstrant, quo transit
iste sacerdos.
Obiit in pace II. KL. NOV.
E Ψ O I

Q. 500
E. 250
Δ. 4

partim latinarum, partim
Græcarum fiunt anni 770.
ut videatur Epitaphium Jo-
annis illius Episcopi Nepe-
sini, qui Pauli Papæ Con-
stituto subscriptis legitur
anno 761. Genus numeri
haud ab omnibus usu rece-
ptum & si aliquando rece-
ptum, disuetudine jam ab-
olitum: quod ad alia no-
scenda, si quando accide-
rit, his signata notis vetera
monumenta, hic describen-
dum putavimus. Sic enim
se habet.

Θ. 9 Si colligantur numeri
P. 7 quinque harum litterarum,

CCCCC	CCC	C. 100.	CCCCC	
A	B	C	D	
CCL	XL	CCCC	CC	C. 100.
cum circu-
lo mille.
E	F	G	H	I
CL	L. 50.	CL̄.
Mille.	CCl̄
900.	XI
K	L	M	N	O
VII	CCCCC	XXC.	VII.	CLX.
P	Q	R	S	T
V. 5.	X. 10.	CLIX.	Cl̄Cl̄
2000.	
V	X	Y	Z	

* Apud
Valerium
Probum
Petrum
Diaco-
num, &
alios, qui
de anti-
quis notis
scripse-
runt.

* Possidet A, numero quingentos or-
dine recto.
Et B, tercentum per se retinere vi-
detur.
Non plusquam centum C, littera fer-
tur habere.

Littera D, velut A, quingentos si-
gnificabit.
E, quoque ducentos & quinquaginta
tenebit.
Sexta quaterdenos gerit F, quæ distat
ab alpha.

G, qua-

- G**, quadringentos demonstrativa tenebit.
H, quoque ducentos per se designat habendos.
I, C, compar erit, & centum significabit.
K, quoque centenos & quinquaginta tenebit.
Quinquies L, denos numero designat habendos.
M, caput est numeri quem scimus mille tenere.
N, quoque nongentos numero demonstrat habendos.
Undenos facit O, cognoscas sic numerando.
P, similem cum S. numerum monstratur habere.
Q, velut, A, cum D, quingentos vult retinere.
Octoginta dabit tibi R, si quis eam numerabit.
S, vero septenos numeratos significabit.
T, quoque centenos, & sexaginta tenebit.
V, vero quinque dabit tibi, si recte numerabis.
X, duplex denos numero tibi dat retinendos.
T, dat centenos & quinquaginta novenos.
Ultima Z, canens finem bis mille tenebit.

Hæc Joannis Nepesini Episcopi tumuli inscriptionis occasione dicta sufficiant.

Quod insuper ad res Francorum spectat hoc anno ponitur habita a Carolo Magno Rege Synodus in Warmatia civitate. Religiosissimus quidem Rex satis perspectum habens, tunc Regna florere, Regesque adversus hostes victores existere, cum religio viget: hoc & sequenti anno ac deinceps multus fuit in sacris Conciliis celebrandis: tria namque ab hoc tempore singulis annis Warmatiæ civitatis, & ad Valentianas ab eo leguntur (a) Concilia celebrata. Extat Concilium Wormatianum, sive Vormatiense, in quo, post dignam fidei confessionem, octoginta canones subiiciuntur. Porro in Capitularibus Regum Francorum digna memoria ista leguntur, (b) tunc suggesta a populis supplicii corporis habitu coram ipso Carolo Rege.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Flexis omnes precamur poplitibus majestatem vestram, ut Episcopi deinceps, sicut hactenus non vexentur * hostibus: sed quando vos nosque in hostem pergimus, ipsi propriis resideant in parochiis, Deoque fideliter famulari studeant, & earum sacrosancta mysteria * canone, & Deo placite peragere satagant, atque pro vobis, cunctoque exercitum vestro una cum omnibus, sibi commissis orare viriliter, Missasque decantare, litanias, atque eleemosynas facere decerent. Quosdam enim ex eis ab hostibus * & præliis vulneratos vidimus & quosdam perisse cognovimus. Hæc vero valde periculosa, & oppido sunt cavenda: quæ idcirco suggerimus, ne pro talibus vos & nos simul pereamus. Novit dominus, quando eos in talibus videmus terror apprehendit nos, & quidam ex nostris timore perterriti propter hoc fugere, & inimicis terga vertere solent. Plures enim potestis habere præliatores, si illi propriis resident in parochiis, quam si nobiscum pergunt: quoniam illi, qui eos prævident, omnes tunc pugnabunt: quod modo nequaquam faciunt, sed eos tantummodo custodiunt. Nam sine dubio potius vobis, nobisque proficere possunt, si remanserint quam si in hostem, vel ad pugnam perrexerint: quia tunc eorum precibus adiuvamur & modo eorum pressuris gravamur. Quando vero (c) Moyses, expansis ad caelum manibus, orabat, vincebat Israel; & quando a precibus cessabat, & manus ejus gravabantur, priusquam sustentata fierent, & ipse precibus insisteret, vincebatur, & terga vertebat. Talibus ergo, & multis aliis exemplis fulti, quorum prolixitatem vitantes, modo non dicimus, quia sapienti semel dicta sufficiunt prædicta: obnixè omnes precamur, & ut concedantur, rogamus, quia nullatenus volumus assentire, ut nobiscum ad * talia pergant, nisi duo, aut tres bene docti, electione videlicet cætorum, ad benedictionem dandam, & ad periclitantium reconciliationem faciendam, ne vos, & nos simul cum pluribus pereamus, sed eorum precibus (ut jam memoratum est) fulciamur. Quam formam & de sacerdotibus tenere optamus, id est, ut nec illi in hostem, nisi benedicti, & ipsi electione atque permissione priorum Episcoporum pergant scilicet; qui tamentales sint, de quorum scientia, & vita, & conversatione omnes securi esse possimus.

XVII.
Supplicatio populi in Concilio Vormatiæ, * hostilibus * canonice

* in Cum magnodamno militans Clerici.

(c) Exod. 17.

XVIII.

* prælia Qui sacerdotes procedant ad castra.

I 2

II-

PAGIUS
VIII.
Synodus
Vormatiensis.

A num. XVII. ad XXII. Carolum Leodii Pacha, & Natalem Domini Moguntia celebrasse, ac Vormatia generalem populi sui demore Annentum habuisse tradunt plures Francorum Annalistas, sed quid in eo statutum actumve sit, tacent. Baronius quidem refert ex lib. 6. Capitularium, capitula quædam. Ne

Episcopi aut Presbyteri ad bella pergant, verum illa non ad hanc, sed ad aliquam posteriorem Synodum Vormatiensem pertinere, ex dictis constabit. Consueverant Francorum Reges singulis annis conventum generalem Regni evocare, in quo consulebant & decernebant, quæ eo anno gerenda essent, sive ad disciplinam

Illud tamen vobis, & omnibus scire cupimus, quod non propterea hæc petimus ut eorum res, aut aliquid ex eorum pecuniis, nisi ipsis aliquid sponte nobis dare placuerit, aut eorum Ecclesias viduari cupimus; sed magis eis (si Dominus posse dederit) augere desideramus, ut & ipsi, & vos, & nos salviore simus, ac Deo potius, ipso adminiculante, placere mereamur. Scimus enim, res Ecclesie Deo esse sacratas, scimus, eas oblationes esse fidelium, & pretia peccatorum: quapropter si quis eas ab Ecclesiis quibus a fidelibus collatae, Deoque sacratae sunt, auferat, proculdubio sacrilegium committit: Cæcus enim est, qui ista non videt. Quisquis ergo nostrum suas res Ecclesie tradidit, Domino Deo illas offert, atque dedicat, suisque Sanctis, & non alieri, dicendo talia, & agendo ita.

Reges non accipiant res Ecclesie.

XIX.

Ritus sacrarum oblationum.

Facit enim scripturam de ipsis rebus, quas Deo dare desiderat, & ipsam scripturam coram altari, aut supra tenet in manu, dicens ejusmodi loci sacerdotibus atque custodibus: Offero Deo, atque dedico omnes res, quæ hac in chartula tenentur insertæ pro remissione peccatorum meorum, ac parentum, & filiorum, aut pro quocumque illas Deo deliberare voluerit, ad serviendum ex his Deo in sacrificiis, Missarumque solemnibus, orationibus, luminariis, pauperum, ac clericorum alimoniis, & cæteris divinis cultibus, atque illius Ecclesie utilitatibus. Si quis autem eas inde (quod fieri nullatenus credo) abstulerit, sub pœna sacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero, atque dedico, strictissimas reddat rationes. Ponit etiam in ea alias conjurationes, quas enumerare longum est. Nam qui eas inde postea auferat, quid agit nisi sacrilegium? Si ergo amico quippiam capere furtum est: Ecclesiam vero fraudari, vel auferri indubitanter sacrilegium est. Unde & in sacris canonibus, spiritu Dei conditis, habetur ita: Si quis oblationes Ecclesie extra Ecclesiam accipere, vel dare voluerit, præter Episcopi conscientiam, vel ejus, cui hujuscemodi sunt officia commissa, nec cum ejus voluerit agere consilio, Anathema sit.

* anathematizatos

Absit enim, ut rerum Ecclesiarum cupiditate, vel ablatione sacrilegi, aut anathema efficiamur, aut talibus laqueis unquam devinciamur: quoniam scimus, * anathematos homines, vel sacrilegos, non solum infames, & a consortio fidelium,

PAGIUS

nãm constituendam in omnibus ordinibus, seu ad bellum parandum, seu denique ad ærarum pecuniarumque publicæ causam. Ad Conventum hujusmodi, ut ex Adalardo docet Hincmarus, conveniebant Episcopi & Abbates una cum Comitibus & aliis Proceribus, invicemque consulebant de publicis Regni negotiis. Quæ de-

priusquam hæc per publicam satisfactionem Ecclesie, & Episcoporum reconciliationem, manusque impositionem emendent, alienos esse; sed etiam a Regno Dei extorres fieri, si in talibus defecerint, non dubitamus. Ut ergo omnis suspicio a nobis cunctis sacerdotibus, & omnibus Christi, & sanctæ Dei Ecclesie fidelibus funditus auferatur: profitemur omnes stipulam dextris in manibus tenentes, eamque propriis e manibus abiicientes, coram Deo, & Angelis ejus, ac vobis, cunctisque sacerdotibus, & populis circumstantibus, nec talia facere, nec facere volentibus consentire, sed magis, Deo auxiliante, resistere.

Et hoc vobis, omnibusque fidelibus sanctæ Dei Ecclesie, & nostris notum esse, cupimus, quod cum his, qui absque voluntate, aut consensu, vel datione rectoris illius Ecclesie, cui ipsæ res iuste esse debentur, & maxime proprii Episcopi res Ecclesie a Regibus petere, aut retentare, vel auferre, aut invadere, vel vastare præsumperint: nec in hostem, nec ad pugnam ire, nec cibum sumere, nec ad Ecclesiam, vel ad palatium, aut in itinere pergere, nec etiam nostros homines cum eorum hominibus, aut caballis, vel reliqua pecora nostra cum eorum pecoribus, aut ad pastum ire, aut simul habitare, vel manere, nec ullam participationem cum eis, nisi pro emendatione, ante publicam emendationem, & Ecclesie satisfactionem unquam scienter, aut libenter habere debeamus, ne pro eorum iniquitatibus, atque flagitiis una cum eis nos & nostri (quod absit) pereamus. Scimus enim quia perit justus pro impio. Tales vero a nobis, si nos fideles habere vultis segregate, & in ergastulum sub publica pœnitentia redigite, & postulata concedite. Ut ergo hæc omnia a vobis, & a nobis, sive a successoribus vestris, & nostris futuris temporibus absque ulla dissimulatione conserventur, scriptis Ecclesiasticis inserere, jubete, & inter vestra capitula interpolare, præcipite. Hactenus petitio populi. Sequitur ibidem concessio Caroli illis verbis (a):

Omnibus notum esse, volumus, quia non solum ea, quæ super Episcoporum, & presbyterorum hostium vexationibus, & precibus pro nobis & vobis fieri rogastis, concedere optamus; sed quicquid pro sanctæ Dei Ecclesie, & sacerdotum, sive

Abstineant Reges a rebus Ecclesie.

XX. Adversus occupantes bona Ecclesiastica.

(a) Eod. l. 6. Cap. c. 186. XXI.

creta erant in Conventibus illis, ea Cancellarius tradebat Episcopis & Comitibus Metropoleon; qui ea deinde ad aliarum Civitatum Episcopos, Abbates, & Comites transmittabant, ut per Provincias promulgata servarentur. Comites vero, ut patet ex lib. 2. Capitular. cap. 9. 24. lib. 3. cap. 73. & 75. in gravioribus quibuscumque negotiis

Concessio
Caroli
magni
facta Ec-
clesiis.

*sive totius populi, & vestra utilitate in-
veneritis concedere paratissimi sumus: &
modo ista, sicut petistis, concedimus. Et
quando, vita comite, Deo auxiliante,
ad generale placitum venerimus, sicut
petistis consultu omnium fidelium nostro-
rum, scriptis firmare nostris, nostrorum-
que atque futuris temporibus irrefraga-
biliter manenda firmissime, Domino ad-
miniculante, cupimus. Modo ea, quæ ge-
neralia sunt, & omnibus conveniunt or-
dinibus statuere, & cunctis sanctæ Dei
Ecclesiæ, nostrisque fidelibus, ob Dei om-
nipotentis amorem & recordationem, tra-
dere parati sumus: Et ad proximum sy-
nodalem nostrum conventum, ac generale
placitum, ubi plures Episcopi, & Comi-
tes convenerint ista, sicut postulastis,
firmabimus. Hactenus responso, & con-
cessio Caroli Magni. Sequenti autem ca-
pite ista ponuntur (a):*

(a) Eod.
l. 6. Cap.
c. 187.

*Auctoritas Ecclesiastica, atque cano-
nica docet, non debere absque sententia
Romani Pontificis Concilia celebrari.
Hæc ibi, quibus intelligas quotquot sub
iisdem Francorum Regibus legisti, cele-
brata fuisse eorum ordinatione Concilia,
eadem nonnisi assensu Romanorum Pon-
tificum habita esse, quod & alias pluri-
bus ostendimus.*

XXII.

Interea res Christianorum in Hispania
magis magisque fluctuant, dum præter
bellum adversus Sarracenos, & duram
servitutem, quam magna ex parte subi-
re cogentur, adiceretur civilis di-
scordia, & domesticum malum, cum per-
empto Froila Rege per Aurelium ejus
patrum, sive (ut alii tradunt) germa-
num, idem Aurelius Regnum invadit hoc
ipso anno, nempe (ut Tudenis supputat)
Æra octingentesima octava, licet alii
undecim tantum annos eidem Froilæ tra-
dant, defunctumque anno septin-
gentesimo sexagesimo octavo. Hujus
tempore etiam servili bello Regnum fla-
gravit, cujus causa, ut cum Mauris fœ-
dus iniret, infamem quoque illam con-
ditionem subire non renuit, ut numerum
quemdam Christianarum virginum loco
tributi, quotannis Maurorum Regi per-

solveret. Imperabat tunc Mauris Abder-
rhamanus omnium felicissimus. Tradit
præterea Tudenis, huius Regis Aurelii
& illud periniquum decretum, nempe,
ut nobiles Hispaniæ mulieres matrimo-
nio jungerentur cum Sarracenis.

Quod vero ad res pertinet Orientales: XXIII.
illic magis magisque persecutio recrude-
scit, tantum abest, ut ex litteris Step-
hani Romani Pontificis Constantinus Impe-
rator ad meliorem frugem conversus sit:
Qui enim Constantinopoli monachos om-
nes, quos reperit ludibrio affectos,
male perdidit: idem in provinciis agi
curavit per earumdem rectores provin-
ciarum: nam audi, quid Ephesi actum
sit, memorandum turpitudinis, atque
crudelitatis exemplum. Theophanes enim
ait: *Eodem vero anno trigesimo Imperii
Constantini imitatus Lachanodraco Præ-
fectus magistrum suum, omnem monachum,
& monacham, in themate Thraciensium
commorantes, apud Ephesum congregavit,
& eduxit eos in campum, & ait: Qui
vult Imperatori, ac nobis obedire, alba
induatur veste, & uxorem hac sumat bo-
ra; at qui hoc facere parvipenderit,
privati luminibus in Cyprum exilio da-
mnabuntur. Tuncque opus pariter cum ver-
bo consummatum est, & multi ostensi sunt
Martyres. Multi vero deficientes, & e-
nervati perierunt, quos & familiares
sibi Draco faciebat.* Hæc Theophanes.
Porro eadem persecutio haud unius anni
periculis clausa finem accepit, sed magis
magisque sævit usque ad obitum ipsius
Constantini Copronymi, ut quæ infe-
rius dicturi sumus, ostendent.

Persecu-
tio in mo-
nachos
recrude-
scit.

In tanto monastici ordinis in Orien-
te naufragio, vix aliquis remansit mo-
nachus, qui ab eodem non fuerit addi-
ctus supplicio; alii, qui subterraneas
latebras quæritantes, ab hominum o-
culis penitus se subduxerint. Fuit inter a-
lios S. Plato Abbas monachorum montis
Olympi: qui ad hoc salvatus, ut post
procellas posset esse aliis causa salutis.
Ejus res gestas Theodorus Studita con-
scripsit. Dicturi sumus de ipso inferius
suo loco.

Se-

PAGIUS

tiis in consilium vocabant Episcopos, Abbates,
& Vassos; neque id sponte sua tantum, sed
quia ita ferebat publica sæculi disciplina, &
forma regiminis a Carolo Rege instituta.

IX.

Ad num. XXII. Froila Christianorum Hi-
spaniæ Rex in vindictam fratris occisi, a fra-
tre vicissim Aurelio occisus est, relicto filio
Alfonso Caslo. Post Froilam regnavit Aurelius

frater ejus parricidio Regnum adeptus. Eo re- Froila Hi-
gnante bellum servile in Hispania exarsit, spania-
servis contra Dominos arma sumentibus, quod rum Rex.
tamen Regis prudentia mox sopitum est, ut occiditur.
prodit Vasæus in Chronico, ubi Froila necem
in annum DCCLXVII. confert. Verum in re
incerta a Baronio non recedam.

JESU CHRISTI
ANNUS
771.

STEPHANI PAP. IV.
ANNUS
4.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
31.

I. **S**equitur ordine temporis septingentesimus septuagesimus primus annus Redemptoris, Indictione nona, quo cœpta semel in Oriente adversus monachos persecutio per Constantinum Imperatorem majoribus augmentis sævit non in ipsos tantum, sed & in eorum domicilia; de quibus omnibus hoc anno habet ista Theophanes: Eodem quoque anno trigesimo primo Imperii Constantini, misso Prætorum Thracensium Lachanodracone, & Leone Notario suo, & Leone exmonacho, venundabat omnia monasteria virorum, ac mulierum, & omnia vasa sacrata, & libros, & pecora, quæ patrimoniorum eorum erant, & horum pretia Principi detulit. Quotquot autem monachicos, & paternos libros, in quibus vitæ erant sanctorum Patrum, reperit, igne combussit: & sicubi lipsanum, hoc est, venerandas reliquias sancti cujusquam habens apparuisset: ad custodiam & hoc quoque nihilominus igni tradebat; eum verò, qui habebat illud, ut impie agentem, puniebat. Et multos quidem monachorum interfecit verberibus, quosdam etiam gladius trucidavit.

Dira persecutio augetur in monachos.

Præterea innumerabiles oculorum visibus privavit, & quorundam quidem barbas cera, & oleo perungens, succendebat igne, & ita tam facies eorum, quam capita cremabat. Porro post alios cruciatus etiam exiliis destinabat: & postremo in toto themate, hoc est, provincia sibi subjecta, non deseruit hominem unum, monastico schemate amittum. Quod cum didicisset Imperator, bonum semper exosum habens, scripsit ei gratias, dicens: Inveni hominem secundum cor meum, quia facias omnes voluntates meas. Hunc ergo imitantes cæteri, similia perpetrabant. Hæc Theophanes.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet, hoc anno, Carolus magnus uxorem, quam duxerat, Bertam filiam Desiderii Regis Longobardorum repudians, eam misit ad patrem, solvens se nexibus contracti conjugii. In Francorum enim (a) Annalibus ita ista hoc anno scribuntur: Hoc anno etiam dominus Carolus Rex repudiavit filiam Desiderii Regis Longobardorum, anno postquam matris hortatu eam duxerat uxorem, & Hildegardem de gente Suevorum præci-

II.

(a) Aim. l. 4. c. 68. 69. Carolus repudiat Bertam filiam Desiderii Regis.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6264.
SÆC. VIII
Anno Eræ Hispan. DCCCIX.
Anno Hegiræ CLV. inchoato die 13. Decemb. fer. 6.
A. C. 771.

☉ 24. F. ☽ 12. P. 7. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 771.

STEPHANI III. PAPÆ 4.

CONSTANTINI COPRONYMI 52. & 31.

LEONIS IV. 21.

I. **A** Num. II. ad IV. Eginhardus de Caroli uxoris in ejus Vita hæc scribit: Cum matris hortatu filiam Desiderii Regis Langobardorum duxisset uxorem, (anno sc. superiori) incertum qua de causa post annum repudiavit, & Hildegardem de gente Suevorum præcipua nobilitatis feminam in matrimonium accepit, hoc nempe anno exeunte; cum Hildegardis pridie Kalend. Maiar. anni DCCLXXXIII. obierit & cum marito annos tredecim vixerit, ut docet Paulus Diaconus in ejus Epitaphio.

Alter ab undecimo rursus te sustulit annus.

Monachus San-Gallensis lib. 2. cap. 25. asserit hanc repudiationem factam esse Judicio Sanctissimorum Sacerdotum quia esset clinica, & ad propagandam prolem inhabilis, nempe filia Desiderii Langobardorum Regis, quæ Desiderata appellatur a Paschasio Ratberto in Vita S. Adalhardi Caroli consobrini. Anno superiori vidimus quantum Stephanus Papa ab eo matrimonia abhorreret, hac inter cæteras ratione, ut videre est in ejus Epistola ad Carolum & Carolomannum data, eo anno apud Baronium num.

XI. Etenim mitissimi & a Deo instituti benignissimi Reges, jam Dei voluntate & consilio conjugio legitimo ex præceptione genitoris vestri copulati estis, accipientes, sicut præclari & nobilissimi Reges de eadem vestra patria, sc. ex ipsa nobilissima Francorum gente, pulcherrimas conjuges, & earum vos oportet amori esse obnoxios. Et certe non vobis licet, eis dimissis, alias ducere uxores. Vivente itaque Pippino Rege Carolus & Carolomannus ejus filii uxores duxerant, uti de Carolomanno, qui Carolo junior erat, anno antecedenti diximus. Sed de Carolo res non parum obscura. Theganus enim in lib. de Gestis Ludovici Pii Imp. qui quod vidit, scripsit, loquitur tantum de Hildegarde & ejus filiis; Paulus vero Diaconus, qui hoc tempore vivebat, in libello de Episcopis Metensibus ait: Hic (nempe Carolus) ex Hildegard conjugem quatuor filios, & quinque filias procreavit. Habuit tamen ante legale concubium ex Himiltrude nobili puella filium nomine Pippinum. Paulo post: Mortua autem Hildegard, Rex excellentissimus Carolus Fastradam duxit uxorem. Denique Eginhardus in Vita Caroli M. refert, Carolum, postquam Desiderii filiam repudiavit, Hildegardem, eaque defuncta Fastradam in matrimonium accepisse, & suscepisse filiam de concubina quadam, cujus nomen, inquit, modo memoria non occurrit, nomen sc. Himiltrudis. Verum ex verbis laudatis Stephani Pontificis Romani matrimonium cum filia Desiderii dissuadentis, liquet Carolum ante Pippini patris mortem matrimonio copulatum fuisse cum aliqua Franca, cujus nec Eginhardus, nec Paulus Diaconus, nec Theganus mentionem fecere, quia sc. ex ea Carolus nullam prolem suscepit. Hanc autem mulierem innominatam is repudiavit, quando Desiderata filia Desiderii Regi nupsit, & post di-

cipue nobilitatis feminam in matrimonio accepit. Hæc ibi. Habet eadem Eginhardus, sive Einardus (ut alii nominant) in vita, quam ipsius Caroli scripsit. Verum ex reperto epitaphio Hildegardis Reginae evidenter apparet, eam non nuptam Carolo, antequam Italia potitus est cum Urbe Roma, sicque ejus connubium non ante annum Christi 774. contingere potuisse. Porro ejus epitaphium recitabitur inferius eo anno, quo obiit, septingentesimo octogesimo sexto.

Cæterum quid intercesserit impedimenti, ut matrimonium, quod contraxerat, solveretur, nemo scriptorum veterum (quod recordemur) refert. Qua in re præter jussionem Romani Pontificis, qua

sub diro anathemate jufferat, ne cum ea matrimonio jungeretur, aliqua etiam alia potuit justa causa ex parte mulieris, antea incognita, intercessisse, ex qua ejusmodi contractum dissolvi legitime potuit matrimonium, & alia duci (ut fecit) mulier in uxorem. Sic licet de Rege Christianissimo opinari.

Verum quod hujusmodi causa secreta latuit: complures pii viri haud leve passi sunt scandalum, cum sic repudiatam meam, & aliam ductam viderunt a Carolo, contradicentibus Ecclesiasticis legibus. Fuit ex his unus Adelrhodus, ejusdem Caroli consobrinus, qui hac occasione se ab ejusdem Principis palatio abdicavit, ac monasticum institutum amplectens, mira claruit sanctitate, in cuius

III.

PAGIUS divortium cum eadem & obitum Francæ illius, cujus nomen ignoratur, medio anno currenti, ut ex nativitate Caroli ejus primogeniti colligitur, Hildegardem conjugem sibi copulavit. Quæ omnia ex citatis locis inter se collatis consequuntur. Neque enim video hanc difficultatem alio modo solvi posse, aut aliquid contra hanc nostram opinionem in medium afferri, quod ullius sit momenti.

II. Baronius, quia Desiderii filiam uxorem Caroli primam putavit, justam censuit ex parte hujus mulieris intercessisse causam antea incognitam propter quam matrimonium contractum dissolvi legitime potuit, causam tamen hanc adeo secretam fuisse, ut complures Viri pii non leve passi sint scandalum, cum eam mulierem repudiatam & aliam a Carolo ductam viderunt, atque imprimis Adalhardus, cujus textum describit. Verum Cardinalis doctissimus animum non adverterat ad locum laudatum, Stephani Papæ, quo edocemur, Carolum antequam Desiderii filiam matrimonio sibi jungeret, jam ante mortem patris cum muliere Franca alligatum fuisse, ideoque ei per leges Ecclesiasticas non licuisse cum Desiderii filia novum matrimonium contrahere. Papebrocius ad diem XXX. mensis Aprilis, ubi loquitur de Hildegarde Regina, uxore Caroli M. miraculis clara, existimat, Hildegardem primam fuisse uxorem Caroli Regis, sed ejus cum ea conjugium non fuisse consummatum, quando ad alias nuptias transit, & Adalhardum nesciisse, aut non credidisse licitam esse dissolutionem matrimonii nec dum consummati, quando, ut scribit Paschasius in ejus Vita, culpabat modis omnibus tale connubium (Caroli sc. cum filia Desiderii) & gemebat puer beata indolis, quod & nonnulli Francorum Deo essent perjuri, atque Rex illicito uteretur toro propria sine aliquo crimine repulsa uxore. Addit Papebrocius, primas illas Caroli cum Franca muliere nuptias, neque Carolo, neque Regni Proceribus visas fuisse indissolubiles, magna publicæ utilitatis causa aliqua interveniente, licet non solum Adalhardus, sed etiam ipsemet Stephanus Papa in ea essent opinionis, ejusmodi matrimonia rata & non consummata solvi non posse etiam per Summum Pontificem; cum multi hodie Theologorum Scholasticorum in eadem sint sententia. Denique concludit Carolum exacto anno Desideratam Desiderio patri intactam remisisse, & exeunte hoc anno matrimonium cum Hildegarde celebrasse.

Verum nullus sibi facile persuaserit, Stephanum Papam ignorasse matrimonia rata & non consummata a se dissolvi posse; cum anno DCCLVII. in Concilio Compendiensi regnante Pippino habito Patres Canone XIII. hæc statuunt: *Si quis Vir mulierem suam dimiserit, & dederit comæatum pro religionis causa infra Monasterium deservire, aut foras Monasterium dederit licentiam velare, sicut diximus, propter Deum, Vir illius accipiat mulierem legitimam; similiter & mulier faciat.* Ubi sermo esse videtur de matrimoniis non consummatis, quæ in Galliis dissolvi poterant; matrimonia enim consummata a Pippini Regis tempore solvi non potuisse, ostendunt Canon IX. Concilii Sueffionensis anno DCCXLIV. coacti, & Canon XXI. Concilii Vermeriensis anno circiter DCCLIII. congregati. Longe magis a vero alienum quod scribit Cointius anno DCCLXXII. num. V. & seqq. *Himiltrudem* nempe, regnante Pippino, legitimis nuptiis Carolo ejus filio natu majori copulatam esse, post aliquot annos a marito, qui filiam Desiderii nefarie superinduxit, ejectam e Palatio sub finem anni DCCLXX. deinde anno DCCLXXI. Carolum filiam Desiderii in Longobardiam remisisse, & Himiltrudem rediisse ad torum Regium, eaque in procinctu belli Longobardici anno scilicet DCCLXXIII. demortua, Carolum alterum matrimonium cum Hildegarde contraxisse annos tum nata sexdecim, vixisse cum marito annos decem, obiisseque anno DCCLXXXIII. sive anno ætatis suæ XXVI. ac denique Versum laudatum, qui in ejus Epitaphio legitur,

Alter ab undecimo rursus te sustulit annus,

ad Hildegardis nuptias nullo modo respicere, & annum illum XXVI. quo mortua dicitur, ab ejus nativitate numerari debere. Sed licet hoc ultimum verum sit, laudatum nempe versum interpretandum esse ut simile hemistichium Virgilii 8. Eclog. 8. de anno decimo tertio, non vero de anno duodecimo, ideoque & Hildegardem annos XXVI. vixisse, reliqua tamen quæ Cointius in medium affert, se ipsis corruunt. *Himiltrudem* enim concubinam, non vero uxorem legitimam Caroli fuisse, & Pippinum ex ea natum filium naturalem extitisse, non solum Eginhardus & Paulus Diaconus citati, sed etiam alii Auctores cœvi litteris prodidere. Hildegardem vero ante ann. DCCLXXXIII.

Ca-

III. Papebrocii & Cointii sententia refelluntur.

(a) Apud
Sur. die 2.
Januar.

ius rebus gestis, quam fidelissime scriptis ab hujus temporis auctore Paschasio Raterio, ista leguntur (a): *Cum Carolus desideratam Desiderii Regis Italarum filiam repudiaret, quam sibi dudum etiam quorundam Francorum juramentis petierat in conjugium, ut nullo negotio beatus senex persuaderi posset, dum adhuc esset tyro palatii, ut ei, quam, vivente illa, Rex acceperat, aliquo communicaret servitutis obsequio. Sed culpabat modis omnibus tale connubium: & gemebat puer beatæ indolis, quod & nonnulli Francorum ex eo essent perjuri, atque Rex illicito uteretur thoro, propria sine aliquo crimine repulsa uxore. Qui nimio zelo succensus, elegit plus sæculum relinquere adhuc puer, quam talibus admisceri negotiis: ut propinquo, cui contrarie prohibendo non posset, non se consentire, fugiendo monstraret. Hæc auctor, qui & de eodem inferius subiicit, ipsum petiisse Corbejæ monasterium, in eoque excoluisse vitam monasticam, atque vixisse sanctitate conspicuum.*

Causa repudiatæ uxoris a Carolo M.

At vero post primam ejusdem Tomi noni editionem invenimus in illis duobus libris, postea editis rerum gestarum Caroli magni a monacho Sangallensi conscriptis, de causa divortii ejusmodi, ista totidem verbis afferi: *Filiam Desiderii Longobardorum Principis Carolus duxit uxorem: qua non post mul-*

PAGIUS

Carolo sociatam esse, ipsemet asserit, in Diplomate, cujus verba recitabimus anno DCCLXXXIII. quo Hildegardis die ultima mensis Aprilis ad Deum migravit; ait enim: *Ipsa dulcissima conjux nostra obiit in anno XII. conjunctionis nostra. Quare priori uxore Caroli innominata demortua, & Desiderii filia ab eodem repudiata, Hildegardis ad eorum Regium transiit, idque circa medium eurrentis Christi anni, uti jam insinuavi. Cæterum Carolus legitimis rationibus moveri potuit ad priorem uxorem dimittendam, si nempe Pippino patre cogente eam conjugem acceperit; sic enim propter eandem rationem Ludovicus XII. Francorum Rex a Joanna, & Henricus IV. Rex etiam Francorum a Margarita uxoribus discessere, aliasque duxere. Denique potuit Stephanus Papa quando laudatam Epistolam scripsit, nondum edoctus esse de rationibus, quibus ad hoc divortium faciendum, Carolus motus fuit.*

IV. Ad num. IV. & seqq. Translatio corporis Sancti Huberti Episcopi Leodiensis per Carolomannum Caroli Martelli filium, non vero per Carolomannum Pippini Regis filium, peracta, idque anno DCCXLIII. ut anno DCCXXVII. num. IV. & seq. demonstravimus, & Baronius in Appendice ad Tom. IX. quod hoc anno de ea Translatione scripserat, retractasse ostendimus. Deceperat Cardinalem eruditissimum Auctor, qui interpolavit vitam S. Huberti quodam ejus discipulo Anonymo scriptam; Interpolator enim, licet centum & amplius annis post Auctorem illum vixerit, ejus tamen verba usurpat, & de ea Translatione loquitur ac si præsens fuisset, qui Interpo-

Translatio S. Huberti Episc. Leodiensis.

rum temporis, quia esset clinica, & ad propagandam prolem inhabilis, & iudicio sanctissimorum sacerdotum, relicta velut mortua: iratus pater, &c. Porro ut ista Episcopi illi decreverint, ista oportuit concurrisse, nimirum quod reddita esset ex morbo penitus impotens ad concubitum, & hoc impedimentum jam fuerit ante contractum matrimonium: nullaque amplius esset spes probabilis, etiam si convaluisset, aptam reddi ad copulam conjugalem. Ista quidem ex sententia juris Canonici Consultorum.

Hoc eodem anno, qui & numeratur tertius Caroli & Carolomanni Regum, inventum est venerandum corpus sanctissimi viri Huberti Episcopi Leodiensis, translatumque per eundem Regem Carolomannum honorificentissime. Idque factum anno decimosexto ab ejus felicissimo transitu. Rem gestam scribit ejus discipulus (b), atque familiaris, qui his omnibus potuit præsens esse: sed quomodo integrum inventum est corpus, ut nuper defuncti referret imaginem, hæc ab eodem auctore accipe: *Introspectientes gloriosum ejus corpus, nulla detrimenta passum, illæsum a dissolutione, atque putredine repererunt. Et pro tabo, atque putredine, aromatum more illud senserunt mirifico odore fervere. Caput autem ejus perlustrantes oculis, vident quidem vultum ejus (quod dictu quoque*

IV.

(b) Apud Sur. die 3. Nov. 10.6. S. Huberti elevatio atque translatio.

latorum mos fuit, ut loco citato vidimus. Hinc Interpolator *Carolus Martellum & Carolomannum* ejus filium Reges appellat, qui tamen Francorum Principes tantum nuncupabantur. Quibus ex verbis satis intelligitur, vitam primigeniam S. Huberti periisse, & solam ejus Interpolatorem superesse, qui perperam credit, Carolum Martellum Regem Francorum dictum fuisse.

Carlomannus Rex Caroli Regis frater hoc anno e vivis excessit, ut recte Baronius scripsit. De ejus morte hæc habet Annalista Metensis ad præsentem annum: *Carolomannus Rex defunctus est in villa Salmuntiaci II. Non. Decembris, sepultusque est juxta Urbem Remorum in Basilica Beati Remigii. Gilberga vero uxor Carlomanni cum duobus parvulis & paucis Principibus de parte Viri sui Italiam petiit, & ad Desiderium Regem Langobardorum pervenit. Erat Salmuntiacum villa publica Lauduno proxima. Idem passim habent alii Annalistsæ quoad annum & diem mortis Carolomanni cujus prior filius Pippinus fuit, sed cujus sexus altera proles fuerit, incertum. Regnavit a Pippini patris obitu Carolomannus, annos tres, menses duos & dies decem. Audita Carolomanni fratris morte, Carolus venit ad Carbonacum villam in Arduenno nemore sitam, & ibi venerunt ad eum Folcarius & Folradus Capellani cum aliis Episcopis & Sacerdotibus; Vvirinus & Adelhardus Comites, cum aliis Primatibus, qui fuerant Carlomanni, & unxerunt Dominum Carolum super se in Regem, & obtinuit feliciter Monarchiam Regni Francorum, inquit Annalista Metensis, cui cæteri consentiunt. Hæc duorum*

V. Obitus Carolomanni Regis.

Re-

que mirabile est) sudore perfusum, & velut noctis opacæ roseidulis perfusum guttulis: coronam vero capillorum alienam prorsus ab omni læsione, cæsariemque auctam & prolixitate, & pulcritudine: neque enim candore senili albebat, sed colore, & visione sui juvenis caput repromittebat, &c. Quomodo autem ad tam admirabile spectaculum, qui in proximo erat accurrit Rex Carolomannus, & eidem religioso impendit officia, inferius idem auctor ita describit:

V. Ut autem in tanto miraculo Domini potentia potissimum magnificaretur, & virtus nota redderetur, pars magna Princeps clarissimus atque Orthodoxus extitit Carolomannus. Qui, talibus auditis, regali e solio exiliit, & una cum uxore, & primoribus palatii sui, & ad viri Dei corpus pervidendum accessit. Et admirans potentiam Domini, virtutem ejus magnificavit, misericordiam collaudavit, & quia in diebus suis talia ostendere dignatus sit, gloriosum nomen ejus benedixit, nimioque gaudio permotus, inter pias laudes, & gratiarum actiones, gaudio eliciente, lacrymas fudit, sed & adventantium itidem quisque fecit, gaudebantque exosculari manus, & pedes beatissimi viri, quem Deus honorare dignatus est tanti prerogativa miraculi.

VI. Rex interea memorabilis Carolomannus, una cum Optimatibus suis, proceribusque sui palatii, sanctissimi viri membra, suavissimis & (ut ita dixerim) innarrabilibus odoribus redolentia, sustulit Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS Regnorum conjunctio a Carolo facta in causa fuit, cur Carolomanni vidua Italiam fuga petierit cum liberis suis. [1] Eam enim fugisse discrete tradit Eginhardus in Vita Caroli M. Hinc Annalista Fuldenfis insinuat, non omnes Episcopos, Abbates, Comites & Duces, qui fuerunt fratris sui, ad Carlum, seu ad Convenum Carbonacensem venisse, sed aliquos cum uxore Carlmanni in Italiam perrexisse. Inter Comites, qui Carolomanno Rege mortuo, Carolum ejus fratrem adierunt, commemoratur Adalbardus five Adelbardus ipsius Caroli frater patruelis, & Abbas postea Corbejenfis, qui ideo post præsentem annum Monachum induit cum esset annorum viginti, ut tradit Paschasius Ratbertus in ejus Vita a Mabillonio Sæc. IV. Benedict. part. 1. recitata.

VI. S. Adalbardus fr. Monachus.

Adalbardus Sanctitate illustris fuit. Patrem habuit Bernhartum seu Bernardum Caroli Martelli filium, Pippini Regis fratrem, ac patruum Caroli Magni. Literarum studiis non humanioribus modo, in quibus maxime pro tem-

ex vase sepulcri, & loculo imposuit, & cum magna lætitia, atque honore, necnon hymnorum decantatione, sed & candelabrorum lumine, aromatumque suavissimo odore detulit ante sacrum altare; idemque maxima munera devovit, atque attribuit, vasa scilicet argentea, & pallia peregrino opere elaborata; necnon fundos, fundorumque redditus, itemque servos, prædiorumque dederat incolas. Quæ singula testamento mandavit, & Ecclesiæ, in quam sanctum corpus intulit, in perpetuam hereditatem delegavit, sanctique viri ossa nobiliter ibi collocavit. Hæc de elevatione, & translatione auctor, & de insigni pietate Carolomanni erga sacras, venerandasque sancti viri reliquias. Ex quibus & illud intelligas, Deum ubique mirabilem in Sanctis suis; dum eodem ipso tempore, quo per impium Constantinum Copronymum in Oriente sacræ reliquæ dehonestantur, proiiciuntur, & disperguntur, fecerit in Occidente regio obsequio tolli, elevari, adorari, coli, transferri, & munificentia regia frequentari: Has igitur propitiationis hostias præmisit ad Deum religiosissimus Rex Carolomannus, ipse suo sequuturus adventu. Etenim hoc ipso anno pridie Nonas Decembris in Villa Salmuntiaci ex hac vita migravit, anno Regni sui post patris obitum tertio, sepeliturque Remis; uxor vero ejus, filia Desiderii Regis Longobardorum cum filiis in Italiam pergit. Hæc veteres Annales Francorum hoc anno (a).

Insignis pietas Carolomanni Regis.

Carolo-
manni ob-
itus.
(a) Ann.
Franc. Pip-
thai hoc
an. & ap.
Aimoi. l.
4. esp. 68.

K Fra-

pore excellit; sed etiam Sacris addictus fuit. Ejus librum de Ordine Palatii laudat Hincmarus in Epistola de Recta Novi ac Juvenis Regis Institutione capit. 12. sed is liber ad nos non pervenit. Mabillonius loco laudato pollicetur, aliqua ejus Scripta, quæ supersunt, suo temore se se publicaturum. Factus Monachus hortis colendis ab Abbate Corbejenfi addictus est; cumque sæpius eum invisendo propinqui & noti frequentarent, fugit ad montem Casinum, quo totius fons religionis, & origo putabatur. Sed Caroli Regis Nuncii non multo post Casinum venerunt, eumque in patriam reducerunt. Aliquo post ejus reditum tempore Abbas Corbejenfis renunciatus est, & quando Carolus Rex Pippinum filium suum Italiæ Regem declaravit, justitia in Italiæ administratione S. Adalardo commissa fuit, ut suo loco videbimus.

Sanctus Remigius Archiepiscopus Rotomagensis, Caroli Martelli filius & frater Pippini Regis transiit de mundo XIV. Kal. Februarii, anno

VII.

NOTÆ [1] Chronographus in Codice vetustissimo Bibliothecæ Casanatensis pag. 46. de annis quibus conjunctim Carolus & Carolomannus fratres regnarunt, & de regno post Carolomanni mortem a Carolo suscepto, hæc habet: Et a Carlo & Carlomanno sunt anni IV. hoc est ab an. 768. ad 771. usque ad Carolomanni obitum) Et inde Dominus Carolus solus regnum suscepit, & Deo protegente gubernat usque in præsentem annum feliciter, qui est annus regni ejus XXXVIII. imperii autem septimus: quæ notæ in annum Christi 807. conveniunt. GEORGIUS

CHRISTI
771.STEPHANI PAP. IV.
4.CONST. COPRON. IMP.
31.

Fratre destitutus Carolus, ad capiendam reliquam Regni partem, quæ fratris erat, Synodum habendam curavit in Villa Carboniaco dicta, ubi fratris Optimates benigne suscepit, & Willarium Episcopum Sedunensem, & Fulradum Capellanum, & alios plures sacerdotes,

qui inhærebant suo germano. In quo quidem Episcoporum, Abbatum, Ducum, Comitumque conventu, nihil præterea actum reperitur, quam quæ ad monarchiam Francorum Regni spectabant, ut ea Carolus potiretur.

Se-

PAGIUS
Moritur
Sanctus
Remigius
Archiep.
Rotoma-
gensis.

no Christi DCCLXXI, ordinationis vero sue anno XVII. & sepultus est in eadem Ecclesia Beata Dei Genitricis Maria, ubi multo tempore requievit. Deinde translatum est sanctum corpus ejus ad Urbem Sueffonicam in Ecclesiam Beati Medardi, ut legitur in ejus Vita a Lambecio lib. 2. Biblioth. Cæs. cap. 8. relata. Dividitur illa in novem lectiones in ordine ad Officium Ecclesiasticum, testaturque Lambecius Codicem Cæsareum descriptum ex alio Codice, qui fuit Cœnobii Sancti Audoeni in Urbe Rotomagensi siti. Bollandus ad diem XIX. mensis Januarii, ubi de Sancto Remigio verba facit, ait constare ex veteri Codice Sancti Audoeni, sed ea in parte lacero, Reliquias Sancti Remigii anno MCX. ex Monasterio Sueffionensi Rotomagum translatas fuisse. Quare Vita hæc, quam Bollandus non viderat, ante eum Chri-

sti annum composita, In ea dicitur, Antiquorum incuria Vitam ejus aut non scriptam, aut forte neglectam fuisse amissam. Ecclesiam cui præfuit prædiis, possessionibus, & ornamentis Ecclesiasticis ditavit, & in ea XL. Præbendas instituit. Post Bollandi mortem Mabillonius Tom. II. Analect. publicavit Acta Archiepiscoporum Rotomagensium ab Auctore Anonymo, qui sedente Gregorio VII. Summo Pontifice, vixit, edita, in quibus etiam Sanctus Remigius maxime commendatur.

Theophanes anno XXX. Constantini Imp. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato, scribit; Indictione nona mensis Januarii die decimo quarto Leoni & Irena Imp. natus est filius, qui Constantino ejus avo inter vivos adhuc agente etiam Constantinus appellatus est. De Constantino isto pluribus infra,

VIII.
Nativitas
Constanti-
ni postea
Imp.

JESU CHRISTI
ANNUS
772.

HADRIANI PAP.
ANNUS
I.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
32.

I.
Sergii Sc.
cundicerii
cædes.

Sequitur annus Redemptoris septin-
gentesimus septuagesimussecundus, In-
dictione decima, quo vivente adhuc Ste-
phano Papa ante dies octo, quam ex hac
vita migraret, novis turbis Urbs exagi-
tatur, dum factione Pauli cognomento
Afiarta, miser Sergius Secundicerius,
& ita luminibus orbis asservabatur in
Cellario Lateranensi, conductis Anagnia
sue factionis nefandis hominibus, prima
noctis hora eductus inde, fune ad col-
lum ligato ductus ad Merulanum prope
basilicam sanctæ Dei Genitricis ad præ-
sepe locum, ibi ab eis plurimis confos-
sus vulneribus, intra sepulcrum prope
porticum projectus est. Quod impium fa-
cinus postea apud Stephani Papæ succef-
forem delatum, habita quæstione reper-
tum atque punitum est, ut suo loco in-
ferius dicturi sumus. Hæc acta sunt, cum
Stephanus Pontifex ægrotaret, qui post
dies octo a nece Sergii, defunctus est
Kal. Februarii, cum sedisset annos tres,
menses quinque, dies viginti octo.

Stephani
Papæ obi-
tus.

II.

Quod autem ad scriptas ab eo episto-
las pertinet, ex eodem citato superius
codice quinque ab eo scriptarum episto-
larum, ejusmodi argumenta redduntur
his verbis:

*Scriptis Pontificatus initio ad Pipinum,
petens homines doctos mitti ad Synodum
Romanam.*

*Aliam scripsit ad Carolomannum, qua
petit, ut liceat sibi esse compater, & te-
stis baptismi filii ejus.*

*Insuper & aliam dedit ad Carolum, &
Carolomannum fratres, in qua gratulatur
eis, quod post lites sibi invicem reconci-
liati essent. Et petit, ut cogant Longo-
bardos reddere, quæ de patrimonio san-
cti Petri rapuissent.*

*Scripsit & aliam ad Carolum, & ma-
trem ejus, in qua illis & gratias agit
Ann. Eccl. Tom. XIII.*

*pro defensione Ecclesiæ, & commendat I-
therium, quod diligenter curarit, quæ
fuerant ipsi commissa.*

*Adhuc aliam ad eosdem Reges dedit e-
pistolam, in qua prolixè commemorat in-
sidias sibi per Dodonem Francorum Præ-
fectum structas, & Desiderii erga se be-
nevolentiam, cujus ope se defensum esse
indicat. Hæc sunt epistolarum argumen-
ta, præter illius, quam de non ineun-
do conjugio cum filia Desiderii ad Ca-
rolum scripsit, jam superius integram
recitatam, suoque loco positam. Demum
vero de ipso hæc Anastasius. *Fecit ipse
sanctissimus Pontifex ordinationem unam
mense Decembris, creavit presbyteros
quinque, diaconos quatuor, Episcopos
per diversa loca numero Qui & se-
pultus est ad beatum Petrum Apostolum,
& cessavit Episcopatus ejus dies octo.**

Sic igitur die nona ejusdem mensis Fe-
bruarii summa concordia Hadrianus ci-
vis Romanus, nobili genere ortus ex
patre Theodoro, ex diacono Cardinale
Pontifex creatur, de cujus primordiis
hæc apud Anastasium leguntur: *Hic nam-
que beatissimus vir defuncto ejus geni-
tore, atque parvulus nobilissima sue ge-
nitrici relictus, studiose a patre Theo-
dulo dudum Consule atque Duce, postmo-
dum Primicerio sanctæ nostræ Ecclesiæ,
post * sanctæ dictæ sue genitricis obitum
nutritus, atque educatus est. Nam a pri-
ma ætatis sue pueritia, dum adhuc lai-
cus existeret, spiritualibus studiis, &
charitati, modestiæque vehementius insi-
stebat, sedule perseverans in Ecclesia S.
Marci, quæ propinqua domus sue esse
videretur, illic crebras Domino nostro
referebat diu noctuque laudes, indutus-
que cilicio, jejuniis corpus suum mace-
rabat, & eleemosynas * enucleanter ege-
nis & inopibus juxta possibilitatis sue
vires libenter tribuebat: ejusque bonæ
K 2 actio-*

III:
Hadria-
nus Papa
creatur.

* tantæ

*

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6165.
SÆC. VIII Anno Eræ Hispan. DCCCX.
Anno He- giræ CLVI. in- choato die 2. De- cemb. fer.
4. A. C. 772. I. **A** Num. I. ad VI. Stephanum III. hoc an- no e vivis excessit, postquam sedisset an- nos tres, menses quinque, dies viginti septem, non dies viginti octo, uti in vulgato Anasta- sio legitur. Tres enim Catalogi nostri, & duo

alii a Schelstratio in Appendice ad Antiquitatem Ecclesiæ pag. 629. & 651. publicati habent tan- tum dies viginti septem, uti Luitprandus & Codex MS. Anastasi Biblioth. Colbertinæ num. 417. & parte alia anno DCCLXVIII. ordinatus fuerat die septima mensis Augusti. Quare mors e- jus serius quam die secunda mensis Februarii con- tingere non potuit: cum inter omnes certum sit, Hadrianum natione Romanum consecratum fuisse die nona mensis Februarii, in quam hoc anno Dominica cadebat. Anastasius, qui ait Sedem vacasse dies octo, diem emortualem Ste- phani III. & diem ordinationis Hadriani in- terpontificio includit, sicque utrumque diem bis numerat, ut aliquando alibi. Bollandus ad diem primum mensis Februarii inter Sanctos prætermittos notat Stephanum IV. qui vulgo III. habetur, Sanctum appellari, referrique eo die a Ferrario, & Octavio Cajetano, ab Hu- go-

actionis merita in omnium Romanorum aures frequenter resonabant; ita ut ex hoc nobilitatis, ac pudicitiae ejus fama longe lateque divulgaretur.

IV.

Cujus pia conversationis vitam, & spirituales operationem, ac praecipuos mores conspiciens sanctae recordationis dominus Paulus Papa, eum clericari jussit, quem Notarium Regionarium in Ecclesia constituens, postmodum eum subdiaconum fecit, dum vero post decessum domni Pauli Papae ad Pontificatus culmen proventus fuisset dominus Stephanus * secundus junior Papa, & ipse cernens ejusdem beatissimi Hadriani spiritualium conversationum merita, in diaconii ordinem eum promovit, & ex tunc multipliciter spiritualibus pollens studiis, maximam tam ad evangelizandum populo solerter, & clare divina atque Evangelica verba, quam ad exercendum Ecclesiasticam traditionem gessit curam; & ita Spiritus sancti gratia in ejus corde refulsit, ut in omnibus efficac, & idoneus comprobaretur. Sicque factum est, ut dum de hac vita migraret antefatus dominus Stephanus Papa, illico (dum ferventissimo affectu a populo Romano diligeretur) idem praecipuus ac sanctissimus vir, & Dei cultor Hadrianus, ad sacrum Pontificatus evectus est culmen. Haec Anastasius, qui de eodem superius haec ait: Vir valde praclarus ex nobilissimi generis prosapia ortus, ex potentissimis Romanis parentibus editus, elegans nimis fuit, & persona decorabili: constans etiam, atque fortissimus Orthodoxae Fidei, ac patriae suae, & plebis sibi commissae defensor, viriliter sua virtute inimicis sanctae Dei Ecclesiae, ac Reipublicae impugnatoribus resistens, pauperum, ac indigentium misericordiosissimus, ac copiosus consolator: Ecclesiasticae namque traditionis, & sanctorum Patrum constitutionum observator. Haec generatim de virtutibus ejus idem auctor habet.

V.

Legatio Venetorum ad Hadrianum.

Simulac autem Hadrianus creatus est, adierunt eum legati Veneti missi paulo ante ad Stephanum Papam, sed ipso tunc defuncto, successorem ejus Hadrianum convenerunt. Fuerunt hi Gradenfis Antistes, Magnus presbyter, atque Constantinus Tribunus. Causa autem hujus a Senatu Veneto decernendae legationis fuit jugis vexatio Joannis Episcopi Aquilejensis, qui fultus viribus Longobardorum, haud mediocre damnum inferret Gradenfi Ecclesiae, a qua & Episcopos Istriae alienare studuit contra

praecipua praedecessorum Romanorum Pontificum, & Stephani Hadriani antecessoris. Cum igitur ii Hadrianum tum creatum Antistitem audiissent, congratulati ipsi de summa dignitate collata, quod haberent in mandatis, ipsi significarunt. Vetus querela, quae Apostolicae Sedis tribunalis aditum frequenti accessu trivisset, Hadrianus igitur memor illius sententiae: Noli fieri iudex, nisi valeas irrumperere iniquitates. Adversus Joannem exurgens, Apostolicis eum censuris absteruit; continuitque Itricos Episcopos sub Patriarcha Gradenfi. Sed & cum res Longobardorum in deterius laberentur, quorum viribus Aquilejensis Patriarcha factus erat audacior: res ad longum tempus compositae perseverarunt. Cum inter haec iidem Veneti ex Senatusconsulto ab eodem Hadriano Pontifice Rivoalto, ubi ipsi populo frequentiori convenerant, Episcopum petiere, primusque Antistes illi datus Obeliatius nomine, filius Eneagri Tribuni, Sicque res Venetae sub Hadriano pacis ac religionis augmento floruerunt: pluribus autem ista Sabellicus (a), Carolus Magnus etiam ut audivit creatum esse Romanum Pontificem Hadrianum legationem ad ipsum misit; qui ea functus est, fuit Engelpertus, discipulus Alcuini, qui eidem suas quoque litteras ad eundem dedit Hadrianum Pontificem, quibus inter alia ipsi precatur vitam in Pontificatu prolixam, quod est feliciter consecutus. Ipsa autem epistola sic se habet (b):

Beatissimo, & omni honore dignissimo, & Pontifici magno Hadriano Papae humilis omnium sanctae Ecclesiae filiorum Albinus aeternae beatitudinis salutem.

Venerabilis, atque toto orbe laudabilis vestrae bonitatis, Pater optime, pietas mihi ultimo sanctae Dei Ecclesiae servulo quantulamcumque attulit fiduciam, vestram deprecandi clementiam, ut me, licet indignum, paternae pietatis amore in gremium sanctissimae intercessionis vestrae colligere dignemini. Scio certissime vestrae devotionem sanctitatis pro populo jugiter totius orbis intercedere Christiano: tamen specialius aliquid pro his egisse, qui vestrae Almitati seipsos obnixae humilitatis obsecratione commendant, & majore credulitate ad tantae auctoritatis confugiunt suffragia. Scio, me per sacri baptismatis adunationem de illius esse ovili pastoris, qui pro suis ovibus animam ponere non dubitavit, quas etiam post

PAGIUS gone Menardo eodemque Ferrario, & in Calendario Maclovii edito XXXI. Januarii; sed se nequid apud eos, qui Vitas Pontificum scribere, de caelestibus honoribus ei delatis quidquam se se legisse. At qui dies illos elegere, eum illis supremum diem obiisse perperam cre-

didere, ipseque Bollandus hallucinatur, quando hunc Stephanum, vulgo III. haberi tradit; revera enim Tertius hujus nominis fuit, & ita vocatus est ab Anastasio, & ab omnibus Antiquis, a quibus sine fundamento Onuphrius & Baronius, & post hunc plerique recesserunt; cum

(a) Sabel.
l. 8. Enn 8.
prope fin.

Caroli
Magni
ad Ha-
drianum
Pontif.
legatio.

(b) Epist.
Antiq. lcc.

post altissimam suæ resurrectionis gloriam beatissimo Petro principi Apostolorum obtrinam magnificæ dilectionis confessionem pascendas commendavit, cui etiam cælo, terrisque æternam ligandi, atque solvendi potestatem delegavit. Hujus te, excellentissime Pater, ut Vicarium sanctissimæ Sedis agnosco, ita & mirificæ potestatis hæredem esse confiteor.

Ecce ego una sum regiminis vestris ovicula, sed valde peccatorum maculis morbida. Quapropter me totum tuæ offero sanctitati, Pastor piissime, sanandum & medicinali potentia, quæ tibi post longas sanctorum Patrum series hæreditaria successione a Deo Christo tradita esse dignoscitur, me jubeas salutiferæ pietatis verbo a peccatorum vinculis esse solutum. Nam mihi cum Evangelicæ humilitatis regula fas esse video dicendum:

(a) Matt. 8.

(a) Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum; dic verbo, & sanabitur puer meus. Qui mox ut speravit, invenit; ut credidit, accepit. O beatissima lingua oris vestri, in qua est æterna medicina salutis, per quam cæli aperiuntur credentibus. Numquam, obsecro, sileat: Semper admoneat, & sanet; semper aperiat perpetuæ beatitudinis ad se confugientibus portas.

O Domine Jesu, fac cum longæva valere, & vivere prosperitate. Et qui talem populo tuo dedisti pastorem: hunc pietatis tuæ dextera multis temporibus conservare digneris, quatenus cum multiplici laboris sui mercede ante thronum tuæ ventiens gloriæ audire mereatur (b): Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Jam aliquas petitiones proprias necessitatis meæ his quoque litteris insererem, sed quia electissimus domini mei Regis Misus, filius equidem meus carissimus. † ILL. ad beatissimam summæ auctoritatis vestræ dirigitur paternitatem: non esse necesse, putavi, litteris exarare, quod ille vir fidelis, & prudens melius viva voce, secundum mandatum domini Regis auribus excellentiæ vestræ poterit intimare. Nam inter cæteras fidelissimæ dilectionis, quam ad hos habet, legationes, meæ quoque necessitatis postulationes eidem præfato regiæ voluntatis Secretario commendavit, quem omnibus amicis valde fidelem esse probavimus, maxime vobis,

† Notæ sunt certi nominis communes omnib. Scholasticis interpretatur hunc fuisse Engelbertum

ut vere dignum est, Sanctissime Pater, qui vestram laudabili voce bonitatem sanctissime domno Regi sub præsentia multorum testium narrare solebat, & egregiæ pietatis per vos gesta puræ fidei verbis de vobis proferre studuit, quatenus piæ dilectionis fidem ostenderet, & vestræ almitatis amorem plurimorum mentibus ingereret. Hactenus Alcuinus ad Hadrianum Papam, apud quem ipse una cum aliis anno sequenti ab eodem Rege Carolo functus est legatione, ut dicitur anno sequenti.

VI.

Sed ad res Urbanas convertatur oratio, & quæ Hadrianus, ubi ordinatus est, gessit hoc anno, ex eodem Anastasio videamus: Hic namque, inquit, ipsa electionis suæ die, confestim eadem hora, qua electus est, reverti fecit Judices illos hujus Romanæ Urbis tam de clero, quam de militia, qui in exilium ad transitum domni Stephani Papæ missi fuerant a Paulo Cubiculario, cognomento Astarta, & aliis consentaneis impiis satellitibus. Sed & reliquos, qui in arcta custodia mancipati, & retrusi erant, absolvi fecit, & ita omnibus cum eo exultantibus, Pontificalem, Deo auspice, suscepit consecrationem.

Idemque in ipso exordio consecrationis suæ direxit ad ejus beatitudinem suos Misos Desiderius Longobardorum Rex, id est, Theodoricum Ducem Spoletinum, Tunnorum Ducem Eburæ Regiæ, & Prandulum Vestiarium suum, suasionis per eos verba mittens, sese quasi cum vinculo charitatis velle colligari. Quibus ita beatissimus Pontifex respondit, dicens: Ego quidem cum omnibus Christianis pacem cupio habere, etiam & cum Desiderio Rege vestro, & in ea fœderis pace, quæ inter Romanos, Francos, & Longobardos confirmata est, studeo permanere. Sed quomodo possum credere eidem Regi vestro, in quem subtilius mihi sanctæ recordationis prædecessor meus domnus Stephanus Papa de fraudulenta ejus fide retulit, inquit, quod omnia ille mentitus fuisset, quæ ei in corpus beati Petri iurejurando promisit, pro justitiis sanctæ Dei Ecclesiæ faciendis? Hæc, & alia, quæ anno, quo sunt facta, superius habentur relata: postque hæc adhuc ista ad illos: Ecce qualis est fides Desiderii Regis vestri: & cum qua fiducia illi confœderari possumus.

Hæc

PAGIUS cum quem Stephanum II. appellant, nunquam ordinatus fuerit, ideoque nec Pontifex Romanus dici possit. Denique Mabillonius Tom. II. Musei Italici pag. 38. ait ad IV. Nonas Martii in vetustissimo Calendario Gellonensi, quod tempore Caroli M. scriptum est legi; *Adriani Romani Episcopi ordinatio*. Verum neque Hadrianus I. cujus ibidem Vitam recitat, ne-

que duo sequentes ejusdem nominis Pontifices die quarta mensis Martii ordinati sunt; ideoque hæc ordinatio alio quam contigerit die huic Martyrologio inscripta, cujus rei exempla variis hujus Criticæ locis indicavimus.

A num. VI. ad XX. Gravissimum fuit hoc anno Hadriano Papæ cum Desiderio Langobardorum Rege dissidium; hic eaim, ut de Carolo Fran-

II.

CHRISTI
772.HADRIANI PAP.
I.CONST. COPRON. IMP.
32.

VII.

Hæc vero eodem beatissimo Hadriano Præsule prosequente iisdem Missis Desiderii Regis: illi magis confirmabant vinculo sacramenti, quod eorum Rex, & omnes justitias, quas antefato domno Stephano Papæ non fecerat, eidem præcipuo Pontifici, & summo Pastori perficeret, & in vinculo charitatis insolubili connexionem cum eo fore permanurum. Quorum juramenti credens ejus beatitudo, direxit ad eundem Desiderium Regem Missos suos pro his omnibus perficiendis, scilicet Stephanum Notarium Regionarium, & Sacellarium, atque Paulum Cubicularium, & cætera super ista. Quibus egredientibus ab hac Romana Urbe, & Perusiam conjungentibus, conjunxit mandatum, nuntium scilicet, quod jam fatus Desiderius Rex abstulisset civitatem Faventiam, & Ducatum Ferrariae, & Comacinium de Exarchatu Ravennate, quem sanctæ memoriæ Pipinus Rex, & ejus filii Carolus, & Carolomannus excellentissimi Reges Francorum, & Patricii Romanorum beato Petro concedentes obtulere.

Comacinium

VIII.

Desiderius invadit civitates Exarchatus.

Nec duo menses præteriere, ex quo ipse sanctissimus Pontificatus culmen adeptus est, cum idem atrocissimus Desiderius easdem abstulisset civitates, constringens ex omni parte cives Ravennates, & Casales & hæc omnia præsidia Ravennatum occupans, cunctaque victualia, familias etiam, seu peculia ipsorum, vel quæ in ipsis præsiidiis habere videbantur, abstulit. Et dum nulla remansisset spes vivendi neque Leoni Archiepiscopo, neque præfatis Ravennatibus, in magna angustia, & fame, & inopia positis: direxere hi Romam Missos suos, scilicet Julianum, Petrum, & Vitalianum Tribunum, deprecantes cum magna fletu eundem sanctissimum Pontificem, ut qualiter potuisset, subveniret ipsis, atque decertaret ad recolligendas civitates, asserentes, quia si ipsæ civitates non fuerint restitutæ, vivere nullo modo possent.

Hadrianus Papa agit pro recuperandis civitatibus Exarchatus.

Tunc ipse almissus Pontifex, dum adhuc prænominati Missi essent Romæ, per Stephanum Sacellarium, & Paulum Cubicularium super ista, ut ad prænominatum pergerent Regem, direxit, & suas deprecatorias litteras, ut easdem redderet civitates, increpans eum fortiter per sua scripta, cur de promissione illa, quam

per suos Missos pollicendo, direxerat, mutatus fuisset, & etiam quia justitias B. Petri, juxta ut promiserat, non reddidit, insuper & civitates illas, quas ante successoris ejus beatissimi Pontificis domni Stephani Paulus, & idem Stephanus detinuerant, abstulisset. Dum vero talia eidem protervo Desiderio antefatus sanctissimus Pontifex deprecando, monendo, & conjurando dixisset, ita ille remisit in responsis: Quod nisi prius se cum eo ipse almissus Præsul conjungeret pariter ad loquendum, minime easdem redderet civitates.

In ipsis vero diebus contigit uxorem, & filios quondam Carolomanni Regis Francorum ad eundem Regem Longobardorum fugam arripuisse cum Autchario, & Nitebatur ipse Desiderius, atque inbianter decertabat quatenus ipsi filii ejusdem Carolomanni regnum Francorum assumerent: & ob hoc ipsum sanctissimum Præsulem ad se properandum seducere conabatur, ut ipsos antefati Carolomanni filios Reges ungeret, cupiens divisionem in Regnum Francorum immittere, ipsumque beatissimum Pontificem a charitate, & dilectione excellentissimi Caroli Regis Francorum, & Patricii Romanorum separare, & Romanam Urbem, cunctamque Italiam sub Regni Longobardorum potestate subjugare. Sed favente Deo, hoc nullo modo potuit impetrare: quoniam, sicut lapis adamas, ita firmus extitit Hadrianus Pontifex. Prænominatus siquidem Paulus super ista adhuc apud eundem Desiderium existens, firmiter ei promittebat, se ipsum beatissimum Papam ad eum deducere, dicens: Quod si etiam funem in ejus pedibus me adhibere, convenerit, eum qualiter potuero, ad tuam deducam præsentiam.

Sed factum est, ut eodem Paulo in itinere illo existente, palam omnibus fieret, qualiter necare fecisset Sergium Secunderium, qui cæcus in Cellario erat; & metuens idem sanctissimus Præsul, ne si ejusmodi nuntium ad aures ipsius præsonuisset Pauli, ut aut ad eundem Regem reverteretur, atque etiam in fines Longobardorum ab ipso itinere declinaret, & aliquam malitiam amplius cum eodem Desiderio in fines Romanorum, atque Exarchatum perpetraret (nam nimis dilectus illi

IX.

Consilium Desiderii Regis.

X.

PAGIUS Desiderius Rex Langobard. Pontificem Rom. vocat.

Francorum Rege, qui divortium cum filia ejus Desiderata fecerat, ultionem sumeret, Gilbertum Carolomanni Regis conjugem, ejusque filios in fidem suscepit, eosque adversus Carolum Regem per novum Pontificem consecrari Reges tentavit, ut compos voti factus, aut Carolum ab amicitia Pontificis alienaret, aut bello civili ob eandem causam in Francia concitato facilius Romam subigeret. Legatos itaque pro renovando foedere ad Hadrianum Papam misit, eumque ad colloquium sollicitavit. Hæ-

drianus se se Nuncios pro transigendo negotio missurum respondit, sed Desiderius hoc responso se delusum ratus exercitum in Exarchatum & in Pentapolim, duobus mensibus novi Pontificatus nondum exactis, misit. Frequentes hinc inde susceptæ postea Legationes, tandemque Desiderius minatus est Urbem se se hostiliter obsessurum. Hadrianus hæc Carolo significavit, & Desiderium velle se se cogere ad inungendos Carolomanni filios, quæ pluribus ex Anastasio Baronius narrat.

CHRISTI
772.

HADRIANI PAP.
I.

CONST. COPRON. IMP.
32.

Paulus Cubicularius captus detinetur in custodia.

illi, atque fidelis existebat) ob hoc direxit antefatus sanctissimus Papa clam, nimisque secrete Leoni Archiepiscopo Ravennatum civitatis per Julianum Tribunalum, ut dum reverteretur ipse Paulus a Desiderio, eum sive in Ravenna, sive in Arimino detineret. Quod & factum est, atque in custodia est detentus.

Tunc idem sanctissimus Pontifex cepit curiose antefati Sergii Primicerii mortem inquirere, convocansque omnes Cellarios, subtiliter cunctos perscrutatur, quomodo ipse Sergius ex eodem Cellario abstractus fuisset. Qui respondentes, dixerunt, quia prima noctis hora veniens Calventius Cubicularius eum extraxit. Et inquisitus, quis illi praecepisset, eundem Sergium a praefato abstrahi Cellario ad prae-nominatis * Campanis tradendum: Respondit mandatum id a Paulo Cubiculario, cognomento Asarta, sed & a Gregorio Defensore Regionario, & Joanne Duce germano domni Stephani Papae, atque a * Calvulo Cubiculario sibi hoc fuisse praeceptum tradi iisdem Campanis.

Dirigensque idem sanctissimus Praesul in Campaniam, in civitatem Anagninam, adduci fecit praedictos Lavissonem, & Leonatium, qui praesentati Apostolicis obtutibus, fortiterque constricti, confessi sunt, dicentes: Quia a prae-nominato Paulo Cubiculario, & Gregorio Defensore Regionario, seu Joanne germano praefati domni Stephani Papae, & Calvulo item Cubiculario, & maligno consentaneo illis praeceptum fuisset, prae-nominatum Sergium abstollendum, ac interficiendum. Tunc protinus direxit ipse sanctissimus Papa cum prae-nominatis Campanis suos fideissimos ministros, ut demonstrarent locum, ubi ipsum Sergium interfecerunt, atque sepelierunt, & properantes venerunt usque ad Merolanam, ad arcum depictum, qui est secus viam, quae ducit ad Ecclesiam sanctae Dei Genitricis ad Praesepe: Ibi que juxta eundem arcum aperientes unam sepulturam, demonstrare corpus illic Sergii repositum, funeque ejus guttur constrictum, atque ictibus totum corpus ejus compunctum: unde non dubium est, suffocatum, ac semi-vivum fuisse transverberatum,

Quod cernentes universi primates Ecclesiae, ac Judices militiae, ascendentes unanimiter cum universo populo in Lateranense Patriarchium, prostrati Apostolicis vestigiis, obnixae eundem almissicum Pontificem deprecati sunt, ut vindictam, atque emendationem fieri praeciperet de tanto inaudito piaculo in eos, qui praesumpsissent caecum hominem, saepius tormentis concrematum, crudeliter interficere, quod factum numquam legeretur; aserentes, quia si talis flagitii reatus non expiaretur, nimis ipsa temeritatis praesum-

ptio in hac Romana Urbe pullularet, asumentes ex hoc audaciam perversi homines, ut tentaret peiora perpetrare. Tunc praefatas sanctissimus Praesul precibus Judicum, universique populi Romani jussit contradi antefatum Calvulum Cubicularium, & prae-nominatos Campanos Praefecto Urbis, ut more homicidarum eos coram universo populo examinaret. Ductique praefato Patriarchio in carcerem publicum, illico coram universo populo examinati sunt.

Sicque ipsi Campani, sicut prius examinati sunt, ita & in eadem examinatione confessi sunt. Calvulus vero obdurans cor suum; vix confessus est, ita se omnia habere. Qui tamen in eodem carcere crudeli morte emisit spiritum. Pro amputandis tam intolerabilibus flagitii reatibus missi sunt ipsi Campani Constantinopolim in exilium. Post haec vero jussit antefatus beatissimus Papa abstolli corpora Pauli & prae-nominati Sergii ejus fratris, eaque cum honore in Ecclesia beati Petri fecit sepeliri. Gesta vero examinationis, qualiter proprii reatus noxam confessi sunt jam dictus Calvulus Cubicularius, & prae-nominati Campani, direxit antefatus almissicus Pontifex Ravennam, & ut ibidem Paulo per ordinem relegerentur.

Suscipiens vero Leo Archiepiscopus Ravennatum eadem gesta, confestim sine auctoritate Apostolica tradidit eundem Paulum Consulari Ravennatum urbis: examinatusque Paulus coram omnibus Ravennatibus fuit, eademque Acta ei relecta sunt; sicque se reum manifestans, tanti piaculi confessus est se perpetrasset noxam. Ita vero cum idem Paulus examinatus est, neque scientia rei exinde data est praefato Romano Pontifici, neque ab Archiepiscopo, neque ab aliquibus Ravennatibus, sed per alios hoc ejus sanctitas cognovit. Dum vero hoc ageretur, cupiens ipse praecipuus Pastor, & egregius Pontifex salvare animam jam dicti Pauli, ne in aeternum periret: conscribi fecit suggestionem suam Constantino, & Leoni Augustis, magnisque Imperatoribus, significans de ipsius Sergii caeci impie morte, atque deprecans eorum imperialem clementiam, ad emendationem tanti reatus ipsum Paulum suscipi, atque in ipsis Graeciae partibus, ut in exilium mancipatum retineri praeciperent. Direxitque eandem suggestionem ejus beatitudo Leoni Archiepiscopo, ut ipsum Paulum Constantinopolim in exilium, sive per Venetias, sive aliunde, qualiter potuisset, dirigeret, cum praefata Apostolica suggestionem.

Ipse vero Archiepiscopus Leo insidians vehementer eidem Paulo, adhibuit impiam occasionem, dirigens eidem praecipuo Pontifici in responsis, inexpedibile

Facinorosi confidentur delictum.

XIII.

Hadrianus exilium Paulo decernit.

Retinetur Paulus, ne mittatur in Orientem.

* Campaninis

* Calventio

XI.

Inquit Papa de nece Sergii.

XII.

Quaestio habita de nece Sergii.

omni-

omnino esse, eundem Paulum illuc dirigere, eo quod Desiderius Longobardorum Rex filium Mauriti Ducis Venetiarum apud se captivum detineret: nam ipse Mauriti filium suum cupiens ab eodem Rege recipere, eundem Paulum illi vicarium tradiderat. Ecce qualem occasionem ipse Archiepiscopus Ecclesie Ravennatium callide adhibuit, ut ipsum Paulum extinguere valeret, sicque remisit ad Apostolicam Sedem suggestionem illam.

XIV.

Post hæc vero ipse sanctissimus Præsul cum direxit Gregorium Sacellarium suum ad Desiderium Longobardorum Regem deprecationis, atque exhortationis causa pro restituendis præfatis, ab Ecclesia ablatis civitatibus: præcepit ei, ut firmiter contestaretur Leonem Archiepiscopum, quatenus saluum eundem conservare studeret Paulum, & cum reverteretur e Ticino, secum eum huc Romam reduceret. Dum ergo præfatus Gregorius Sacellarius in Ravennatium properasset urbem, constanter & firmiter protestatus est ante præfatum Archiepiscopum, & Judices Ravennates ex præceptione Apostolica, præsentate Arnaldo Chartulario, ibi existente, cive Romano (illuc enim missus fuerat ab Apostolica Sede) saluum, atque incolumem ipsum Paulum conservandum, donec Ticino reverteretur, asserens, sibi fuisse præceptum ab Apostolica potestate, eum secum Romam deportandum, & Apostolicis saluum præsentandum obtinuit; hoc vero protestans, Archiepiscopum cæptum Ticinum prosequutus est iter. At continuo prænominatus Archiepiscopus, accersito Consulare Ravennatium civitatis, præcepit ei, ipsum Paulum interficiendum. Et dum reversus fuisset sæpe fatus Sacellarius, Ravennamque conjungeret, invenit prænominatum Paulum iam interfectum, pro quo nimis increpavit eundem Archiepiscopum, cur præsumpsisset contra Apostolicum præceptum taliter de eodem Paulo agere.

Paulus occiditur opera Leonis Archiepiscopi Rav.

De salvando Paulo consilium Hadriani.

Post aliquantos dies propria conscientia idem Archiepiscopus territus, direxit prænominato sanctissimo Papæ Julianum Tribunum suum Missum, deprecans Apostolicas dirigi sibi litteras, & consolationis monita, quasi ipsi nulla imputaretur culpa de ejusdem Pauli morte, eo quod Deus sanguinem innocentem ultus fuisset, sed nullo modo potuit ipsum sanctissimum Pontificem inclinare: ita dirigens in responsis: Quod ipse videat quid in eundem Paulum operatus est: nam certe ego animam ejus salvare cupiens, pœnitentiæ eum submitti decreveram: ideo meum Sacellarium direxi huc Romam, eum deferendum. Sic igitur expers Apostolicæ communionis Leo Archiepiscopus diu mansit.

Sed quid post obitum Pauli accidit? Quod enim (ut vidimus) homo iste Romæ princeps esset factionis Longobardorum, adversus eos, qui essent studiosi Francorum (ita quidem maximo malo erat divisa civitas, studentibus aliis Francis, aliis vero Longobardis) Desiderius Rex Longobardorum vehementi exæstuans ira, tantum abfuit, ut ablata jura, & civitates Romanæ Ecclesie restitueret, ut etiam cum suo exercitu Ticino recedens, in Umbriam descenderet, aliasque ab Ecclesia Romana civitates auferret, propediem ad obsidionem venturus Urbis: nam audi Anastasium: Hic quidem (inquit) nominatus Desiderius Longobardorum Rex superbia elevatus atque jactantia, qua hora præfatum exercitum Ravennatium civitatis abstulit: confestim direxit multitudinem exercitus, & occupare fecit fines civitatum, id est, Senogalliensis, Montis Feretri, Urbini, Eugubii, cæterarumque civitatum Romanorum, plura homicidia, & deprædationes, atque incendia in ipsis finibus perpetrantes. Nam in civitatem Bleranam dirigens generalem exercitum partium Tusciæ: dum ipsi Blerani in fiducia pacis ad colligendas proprias segetes generaliter cum mulieribus, & filiis, atque famulis egredierentur: irrure super eos repente Longobardi, & cunctos primates, qui intro in eadem civitate erant, interfecerunt, & prædam multam, tam de hominibus, quam de pecudibus abstulere, ferro, & igne cuncta in circuitu devastantes. Sed & in finibus Romanæ Urbis, seu cæterarum civitatum multa mala, ac deprædationes idem Desiderius perpetrare jussit, etiam & castrum Utriculum occupare fecit.

Unde sæpius atque sæpius ipse beatissimus Præsul, tam per obsecrationis litteras, quam per Missos eidem Desiderio direxit, deprecans eum, ut a talibus malis resipisceret, & eas, quas abstulerat, civitates redderet. Ille vero non solum ad eas, quas ceperat civitates reddendas minime est inclinatus, sed nec ab eadem malitia recedere voluit, non cessans crudeliter multa atque immemorabilia mala finibus Romanorum, ut dictum est ingerere. Tunc præfatus sanctissimus Pontifex faciens accersiri præfatum religiosum Abbatem venerabilis monasterii sanctæ Dei Genitricis, siti in territorio Sabiniensi cum viginti senioribus Dei servis monachis, direxit eos ad eundem Desiderium deprecationis causa. Quibus ad eum properantibus (ut ipsi Dei famuli referunt) ejus pedibus provoluti coram Judicibus Longobardorum cum lacrymis ex persona antefati Vicarii beati Petri, eum deprecantes, ut a tantis malis resipisceret, & præfatas civitates, quas ab-

XV:
Desiderius quantum mala in Romæ Ecclesiam parat.

XVI:
Studium Hadriani Papæ pro recuperandis rebus Ecclesiæ.

stu-

stulit, beato Petro redderet. Sed nequam ejus cor lapideum deflectere valuerunt, sicque infructuosi ipsi Dei famuli reversi sunt.

XVII. Legatio Desiderii Regis ad Rom. Pon. Dirigens suos Missos idem Desiderius ad antefatum beatissimum Pontificem, id est, Andream Referendarium, & Stabilem Ducem, ut se cum eo loquendi fieret concessio. Quos suscipiens idem almiscus Pastor, ita his respondit, inquiens: Sic Regi vestro de mea persona satisfacite, me vobis firmiter coram Deo omnipotente promittente, quia si predictas civitates beati Petri, quas tempore meo abstulit, mihi reddiderit: continuo sive Ticini voluerit, sive Ravennæ sive Perusæ, sive hic Romæ, vel etiam ubi illi placitum fuerit * ad ejus properabo presentiam, & cum eo pariter me conjungam ad colloquendum, quæ ad salutem populi Dei, utrarumque partium respiciunt. Et si forsitan de hoc dubitationem habet, me cum eo minime debere conjungi, postquam ipsas civitates reddiderit: si me cum ipso non conjunxero ad loquendum, licentiam habeat eas denuo occupandi. Nam si prius ipsas civitates non reddiderit, & justitiam nobis minime fecerit: sciat pro certo, quod nunquam meam videbit faciem. Unde ecce sequipedes vestros dirigere studebo meos Missos ad eundem vestrum Regem, qui easdem recipiant, si reddere voluerit, civitates. Et de presenti, qua hora mei Missi, receptis civitatibus ad me, hoc ipsum nuntiantes, reversi fuerint: continuo ad ejus, ubi voluerit, properabo presentiam ad simul cum eo loquendum.

XVIII. Alia legatio missa pro recipiendis civitatibus. Ipsius Longobardorum Missis properantibus, & ad suum revertentibus Regem direxit ejus beatitudo continuo ad eundem Desiderium Regem suos Missos ad easdem recipiendas civitates, scilicet Pardum Egumenum, id est, Præfectum monasterii beati Sabæ, & Anastasium primum Defensorem: presentatque ejus obtutibus, & ipsi ad ejus pedes corruentes, lachryvis profusis eum deprecantes, ut antedictas redderet civitates: promittentes ei per Apostolicam auctoritatem sub jusjurandum, quia si eas reddidisset, statim prænominatus almiscus Pontifex ad eum properaret proficiscendum, ac loquendum pariter. Sed per nullam rationem ejus ferreum pectus, & durissimam mentem emollire potuerit, nihilque recipientes, sine effectu reversi sunt.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS III. Ad num. XX. Eginhardus in Vita Caroli M. narrato bello Langobardico ad Saxonicum hoc anno inchoatum Orationem convertit: Post ejus finem, Saxonicum quod quasi intermissum videbatur; repetitum est, quo nullum neque prolixius neque atrocius, Francorumque populo laboriosius susceptum est, quia Saxones, sicut omnes

Tamen non desistebat antedictus Pontifex suos Missos ad eum propter hoc ipsum dirigendum, tam de sacerdotibus, quam de singulis religiosi habitus ordinibus, sed nihil apud eum impetrare valuerunt. Sed potius permanens in sua iniquitate, multa civitatibus, ac finibus Romanorum inferri faciebat ex omni parte mala. Sed & magnas comminationes dirigens eidem Hadriano Pontifici, se cum universis Longobardorum exercitibus properaturum ad Romanam civitatem perstringendam.

XIX. Legatio Papæ ad Carolum. Pro quo nimio fletu ipse sanctissimus Pontifex cum suo populo positus, portas civitatis Romanæ claudi jussit, alias ex eis fabricari fecit, muro scilicet claudi, & dum in magna angustia, & tribulatione consisteret, necessitate compulsus, direxit suos Missos maritimo itinere cum Apostolicis litteris ad excellentissimum Carolum, a Domino protectum, Regem Francorum, & Patricium Romanorum, &c. Hucusque res gestæ anni hujus. Quid autem ita furendo, agit insanus? nisi ut contra se ipsum, suumque Regnum ad perdendum id arma convertat? in hocque labore, & sudet amens, quomodo Regnum una cum omni gloria gentis Longobardorum, tanto tempore, tot bellicis laboribus partum, & sanguine fuso redemptum, penitus perdat, funditusque nunquam amplius restituendum convellat. Nonne ista declararunt eventa? Ita plane: nec in hoc novissimo Rege Longobardorum tantum, sed in aliis omnibus posterioribus Principibus, qui impugnaverunt jura Ecclesiæ, factum produnt Annales. Adeo ut ex præteritis tuto quis ventura prænuntiet secundum illud Ecclesiastes (a): Quid est, quod fuit? id (a) Eccl. 1. quod futurum est. Quid est, quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nempe fore, ut ipsi Regno suo damnum inferant, qui Regnum Dei (quod est Ecclesia) insectantur, & persequuntur. Petra est, quam dura fronte percutiunt; silexque durissima, quam sic miseri appetunt, ut optent mortem. Quid igitur in seipsam male laborat carnis cæca prudentia incassum concutere petram; adversus quam nec angelicæ ipsi potentæ aliquid concessum esse, divinitus facta Petro promissio declaravit, dicens: Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam? Sed reliqua prosequamur.

XX. Dum hæc in Itàlia gererentur, ipse Carolus Rex Francorum cognomento Magnus

L fere Germaniam incolentes nationes, & natura feroces, & cultui dæmonum dediti, nostraque Religioni contrarii, neque Divina neque humana jura vel pollvere vel transgredi inhonestum arbitrabantur. Suberant & causa, qua quotidie pacem conturbare poterant, termini videlicet Francorum, & illorum, pene ubique in plano contigui,

Carolus vincit Saxones, & Idoli templum demolitur.

gnus, adversus Saxones bellum gerebat, cui ad eos debellandos affuit divinum auxilium; sed quomodo id acciderit, in vita ipsius Caroli annis singulis per periodos dierum festorum Natalis & Paschatis distincta hæc leguntur: Rex Carolus celebravit Natale in Villa Actiniaco, & Pascha in Aristallio, deinde Synodum tenuit ad Vvarmatiam, & inde perrexit Saxoniam, & Eresburgum castrum cepit, pervenitque usque ad Ermensul, & ipsum fanum destruxit, & aurum, & argentum,

PAGIUS

qui, præter pauca loca, in quibus vel sylva majores, vel montium juga interjecta, utrorumque agros certo limite determinant, in quibus cades & rapina, & incendia vicissim facere non cessabant. Quibus adeo Franci sunt irritati, ut non jam vicissitudinem reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignum judicarent. Susceptum est ergo adversus eos bellum, quod magna utrimque animositate, tamen majori Saxonum quam Francorum damno per continuos triginta tres annos gerebatur. Et paulo post hæc subjungit: Plures eo bello tam ex nobilitate Francorum, quam Saxonum, & functis summis honoribus Viris, consumpti sunt; tandemque anno tricesimo tertio finitum est. Cum interim tot ac tanta in diversis terrarum partibus bella contra Francos & exorta sint, & solertia Regis administrata, ut merito intuentibus in dubium venire possit, utrum in eo aut laborum patientiam, aut felicitatem potius mirari conveniat. Nam biennio ante Italicum hoc bellum sumpsit exordium, & cum sine intermissione gereretur, nihil tamen ex his, qua alicubi erant gerenda, dimissum, aut ulla in parte ab aque operoso certamine cessatum est. Cointius hoc anno num. VII. dicit falli Eginhardum, cum bellum Saxonicum susceptum asserit, biennio ante Italicum, quod certum est ad annum sequentem pertinere, indeque deducit, Eginhardum non esse Auctorem Annalium, qui eidem vulgo attribuentur, quod in iis ad annum DCCLXXII. de bello Saxonico, de Italico vero anno insequenti agatur. Verum non advertit Vir doctissimus, Historicos, biennii nomine, duos annos Julianos incompletos sæpe intelligere, & rem tribus posterioribus anni mensibus inchoatam, & prioribus insequentis anni mensibus absolutam, intra biennium aut intra annos duos confectam esse non raro asserere. Quod identidem inculcandum duxi, quia video Viros eruditissimos ad eundem lapidem quotidie offendere. Cointius, qui Annales illos Monacho Anonymo Laureshamensi adscribit, anno sequenti num. CXXVII. & seqq. varia alia loca ex Vita Caroli M. & Annalibus Eginhardo attributis in medium adducit, ut ostendat utrumque Opus non esse unius ejusdemque Auctoris, & Annales illos appellandos esse *Laureshamenses*. Verum cum eorundem Auctor ignoretur sub Eginhardi nomine semper eos citabo, quod hic indicare sufficiat. Certe Annales illi magnæ sunt, apud Viros doctos auctoritatis, & ab Odilone Monacho Medardensi in lib. de Translat. Reliquiarum S. *Sebastiani Martyris* & S. *Gregorii Papa*, quæ facta sunt anno DCCCXXVI. Eginhardo tam Annales, quam Vita Caroli M. adscribuntur. Odilo autem eum libellum scripsit initio sæculi X. ut notat Mabillonius Sæc. IV. Benedict. part. I. ubi

quod ibi reperit, abstulit. Fuitque siccitas magna, ita, ut aqua deficeret in supradicto loco, ubi Ermensul stabat. Et dum vellet ibi stare tres dies gloriosus Rex ad destruendum fanum ipsum, & valde homines, & jumenta sitirent; subita Christi gratia, media die, cuncto exercitu quiescente, apparuit eis torrens ebulliens salubres aquas, & cunctus exercitus, & jumenta eorum sufficienter recreati sunt: & tandiu ebullit aqua viva, donec fanum destructum est. Tunc Magnus Rex

illum recitat. Lambecius Tom. II. Biblioth. Cæs. lib. cap. 5. scribit, in Bibliotheca Cæsarea extare MS. ejus exemplar Vitæ Caroli M. subjectum, indeque deducit, utrumque Opus factum esse ejusdem Eginhardi. Sed vana hæc illatio; cum in uno eodemque Codice diversorum Auctorum Opera descripta reperiantur.

Poeta Saxonicus, qui Eginhardi Historiam Versibus mandavit, Saxones in tres distinguit populos, eosque non uni Regi seu Dynastæ, sed Ducibus, sive, ut loquitur Beda lib. 5. cap. 11. *Satrapis* subiicit, adeo multis, ut singuli pagi suos Duces seu Satrapas habeant. *Ostphalus* in Orientali parte collocat, in Occidentali *Vvestphalos*, *Angarios* inter utrosque, atque ut Saxonum gentem Francis versus Meridiem conterminam agnoscat; sic & ei limitem versus Septemtrionem tribuit mare Balticum, quod licentia poetica Oceanum appellat. Eginhardus vero in Annalibus gesta hoc anno in bello Saxonico his verbis narrat: Rex Carolus congregato apud *Vvormaciam* generali Conventu, Saxoniam bello aggredi statuit, camque sine mora ingressus ferro & igne cuncta depopulatus *Eresburgum* Castrum cepit, idolumque, quod *Irminsul* a Saxonibus vocabatur, evertit. In cujus destructione cum in eodem loco per triduum moraretur, contigit, ut propter continuam cæli serenitatem, exsiccatis omnibus illius loci rivis ac fontibus, aqua ad bibendum inveniri non posset. Sed, ne diutius siti confectus laboraret exercitus, divinitus factum creditur, ut quadam die cum juxta morem tempore meridiano cuncti quiescerent, prope montem, qui castris erat contiguus tanta vis aquarum in concavitate cujusdam torrentis eruperit, ut exercitui cuncto sufficeret. Tunc Rex idolo destructo ad *Vviseram* fluvium accessit, ibique a Saxonibus XII. obsides accepit. Inde in Franciam reversus. *Spelmanus* idolum illud *Irminsul* seu *Irmenful* appellatum his verbis explicat: „ Mespurgi fanum & idolum, quod Irmenful appellavere „ coluerunt, Eresberg dictus est mons, in quo „ fanum illud stabat. Quidam interpretantur „ Mercurii statuam; is enim Hermes dictus est, „ Sed obtinuit Martis honor, ut nunc *Mersborg* „ vocitetur. Nonnulli Irmenful interpretantur „ statuam publicam. Coniici permittitur dictam „ *Idermansul*, quasi commune perflugium & „ asylum omnium, & martem communem, „ qui in proelio diu vagatur incertus, diu dubius, quo ponat victoriam. Erat armata toto corpore effigies, cujus in dextra signum „ militare (nostri vexillum vocant) præferens „ rosam, cujus breve momentum, & facilis „ ortus & interitus, ita eventus præriorum. „ In sinistra libram expendit, dubiam pugnantium sortem facile huc aut illuc inclinantem. In clypeo Leo, qui bestiis impe-

IV.
Primus
annus
bel-
li
Saxo-
ni-
ci.

Rex Carolus super fluvium Vviforam veniens, ibi habuit placitum cum Saxonibus, & recepit obsidibus duodecim, reversus est in Franciam. Hæc ibi. Quæ eadem hoc pariter anno habentur in veteri sæpius citato Chronico rerum Francorum.

XXI.

Quod spectat ad Synodum, cujus nuper mentio facta est, hoc anno a Carolo Magno habitam in Vvormatia, quæ & secunda ejus nominis est dicta, quod de ea in Francorum Capitularibus scriptum reperitur, (a) hic describemus; sic enim se habet:

(a) Cap. Franc. l. 7. c. 205.

De purgatione sacerdotum, qualiter Vvormatia secunda vice, a domino Carolo, & a suis tractata, atque sopita est.

Omni vobis tam presentibus, quam futuris scire cupimus, quia ideo consultu Apostolicæ Sedis, & omnium nostrorum Episcoporum, & reliquorum sacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium nostrorum de purgatione criminorum sacerdotum tanta tractavimus, cumque cum testibus, sicut in anteriori Capitulari nostro continetur, fieri decrevimus, quoniam ne-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

sciebamus eandem causam a beato Gregorio Papa esse definitam. Nam cum Vvormatiæ generalem conventum habuissimus, allata est nobis a Trichulfo Maguntiacensi Metropolitano epistola B. Gregorii Papæ, in qua inter cætera continebantur hæc; De presbytero vero, vel quolibet sacerdote a populo accusato, si certi non fuerint testes, qui crimine illato, approbent veritatem, jusjurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentia suæ puritate, cui nuda, & aperta sunt omnia, sicque maneat in proprio gradu. Ista vero omnia, quia vires nostras excedunt, in iudicio Episcoporum juxta canonicam functionem definienda relinquimus, ut hoc quando orta fuerint, ita definire satagant, ut nec secundum sæculum, juxtam reprehensionem, nec penes Deum (quod absit) damnationem, æternæ beatitudinis, ipso auxiliante, qui omnia in fucata præstat, præmia consequantur. Hactenus capitulum secundæ Synodi Vvormatiensis.

Rursum vero hoc eodem pariter anno, qui & Tassilonis Bavaricæ Ducis, nume-

L 2 ra.

XXII.

PAGIUS

„ ritat, invictum ad fortia facta impetum mon-
„ strat, floribus concito campo, in quo sta-
„ bat, quod nihil jucundius videri solet for-
„ tibus, quam in acie virtutem ostendete.

V.

SS. Lebuinus & Sturmio Saxonum conversio- nem tenuerunt.

Hucbaldus Monachus Elnonensis, qui composuit vitam Sancti Liasforvini Presbyteri, seu Sancti Lebuini, floruitque tempore Caroli Calvi Imp. cui aliquot Versus dicavit, refert Saxones singulis annis generale Consilium, in media Saxoniam secus flumen Wiseram, celebrare solitos fuisse, & Lebuinum hoc anno, ut videtur Conventum illum adiisse, sibi que a Deo Creatore cœli & terræ, ut ea Legatione fungeretur, mandatum esse, asseruisse: Ecce enim, inquit Lebuinus, hæc sententia oris ejus, qua est immutabilis, pronuncio vobis, quia nisi his monitis obtemperaveritis, jam celerrime veniet vobis malum inopinata tribulationis. Præordinavit namque Rex cælorum omniumque sæculorum Regem fortem, prudentem, & acerrimum (nempe Carolum) non de longinquo, sed de proximo, instar torrentis rapidissimi, properantem ad emolliendam duri cordis vestri ferocitatem, & comprimendam rigida cervicis contumaciam. Qui vehementi impetu vestram aggre- diens Regionem gladio, vastitate, incendio, & exterminio cuncta depopulabitur, & ut vindex ira Dei, quem semper exacerbastis, vos quidem partim mucrone concidens perimet, partim egestate debescere faciet, partim perpetui exilii mænore consumet. Talia Beato Viro Prophetali spiritu præconante, &c. ex proximis sepibus palos rapiunt, detruncant, & exaciunt; ut veluti assolet fieri lapidibus, sic eum illis sudibus perimerent. Ad- dit Hucbertus; cum Deus de manibus eorum Virum Sanctum mirabiliter eripuisset, unum ex Saxonibus cæteris honoratiorem omnes hortatum esse, ut Legatum mandata Vitæ ac salutis deferentem cum pace susciperent, ne quæ comminando prophetaverat, ventura experirentur nimium vera, & communi consensu decretum esse, ne a quoquam impeteretur ille Dei Nuncius, sed quocumque vellet ire, absque ulla

læsione pergeret securus. Dum tamen bellum feliciter a Carolo gerebatur, Westfali qui Daventriæ, quo Lebuinus venerat proximi erant, Ecclesiam illic nuperrime constructam igni succenderunt: Irrunt, inquit Hucbaldus, & apostro- pho igne Ecclesia domum concremant, & quoscumque Christianos ibidem reperiunt ab eodem loco insectando longius proturbant. Directi & alii in Saxoniam Viri Dei, qui populum edocerent, baptizarentque, quod Egiles in Vita Sancti Sturmionis Abbatis Fuldensis, de isto Sancto testatur: pars maxima Beato Sturmio populi & terra illius, ad procurandum committitur. Suscepto igitur predicationis officio, &c. sacris eos sermonibus docebat, ut idola & simulachra derelinquerent, Christi fidem susciperent, Deorum suorum templa destruerent, lucos succiderent, Sanctas quoque Basilicas adificarent. Legenda etiam Vita S. Luidgeri Episcopi Monasteriensis ab Altfride Episcopo exarata, in qua agitur de Missionem S. Lebuini.

Ad num. XXI. Carolus Rex mitissimus Synodum tenuit ad Vvormatiam, & inde perrexit partibus Saxonie, inquit Annalista Bertinianus, aliique hoc anno. Quid in ea Synodo statutum fuerit, incompertum. Baronius quidem ad illam refert Decretum de purgatione Sacerdotum, quod extat lib. 7. Capitularium pag. 205. quod integum recitat. Verum cum eo in Decreto mentio sit Riculfi Episcopi Moguntini, qui Sancto Lullo anno tantum DCCLXXXVII. in Episcopatum Moguntinensem successit, Decretum illud ab aliqua alia Synodo Wormatiensi post illum annum celebrata conditum fuit.

A num. XXII. ad XXX. Concilium Bavaricum apud Dingolwingam celebratum, ad nos integrum non pervenit, sed potius ejus fragmentum a Marco Velsero e tenebris erutum. Cumque nullus temporis character in eo exprimitur, sed tantum nomen Tassilonis Bajoaricæ Ducis, annus quo celebratum fuit, certo sciri non potest. Quod enim Tom. VI. Concil.

pag.

VI. Synodus Vvormatiensis.

VII. Epochæ Concilii Dingolwingensis.

ratur XXII. annus, eodem religiosissimo Principe operante, celebrata est Synodus Episcoporum in loco, qui ab accolis Dingolvinga dicebatur, cujus ex antiquo scripto codice membraneo accepimus fragmenta, quæ extant, a viro doctissimo æque & nobilissimo Marco Velfero Augustano, dum obrutam immensa impietate merfamque profunda ignorantia, atque offusam densa caligine Jo. Aventini hæretici, nobilem Bavarix historiam in lucem apertissimam summa gloria vindicat. Tam dignum igitur Ecclesiasticæ antiquitatis monumentum, hic tibi, Lector, describendum putavimus; sicuti in eodem reperitur codice scriptum, cum tamen in multis appareat corrigendum: vetera enim, non nisi temporis edacitate corrosa, sed non ob id spernenda, solemus accipere, quæ sic se habent:

XXIII.

*Hæc sunt decreta, quæ constituit sancta Synodus, in loco, qui dicitur Dingolvingen, domno * Tassilo mediente.*

* Tassilone

* quis

*De die Dominico ita constitutum est, ut tali honore habeatur, sicut in lege scriptum est, & in decretis canonum. Et si * quid præsumpserit frangere contra legem; aut decreta canonum, tali pœna subiaceat, sicut ibi scriptum est.*

De hæreditate quæ tradita est ad Ecclesiam, ita constituit, ut quisquis hæreditatem suam ad Ecclesiam ante donaverat, aut postea donaverit, si quid mutare voluerit, chartam suam habeat ita scriptam, ut locum, & tempus, & personam habeat, aut tribus testibus fidelibus, & nobilibus testificetur. Si sacerdos non habeat chartam, nec testem, ut prædiximus, tunc, sicut in lege Bajoariorum, & iudex judicet, sic defendat.

*De eo quod Episcopi juxta canones, & Abbates monasteriorum juxta regulam * viviant, aut viventes sint.*

* De Sanctimonialibus

** Deo eo quod sanctimonialia, quæ in servitio Dei sunt, ita constituit, ut nullus ausus sit in conjugium, & matrimonium ducere, aut si quis ausus fuerit contra decreta canonum, ita componat sicut canones decreverunt.*

De eo quod jus ad legem, quam habuerunt in diebus patris sui, nobiles, & liberi, & servi ejus, ita donaverunt, ut firma fieret.

PAGIUS

pag. 1796. post XIV. ejus Capitula subjungitur, hujus Concilii appendix tantum est, uti hæc verba Velferi in ejus fronte posita manifeste indicant: *Post hæc mox ista subiiciuntur, eodem, ut vides, ordine.* Quare appendix ab his verbis inchoatur: *de Concilio quod Dux Tassilo apud Dingolvingam celebravit.* Is itaque Anonymus summarie narrat gesta in hoc Concilio; sed qua ætate vixerit, & an usum suo sæculo receptum, vel illum, qui hoc tempore usurpabatur, secutus fuerit, in Indictione inchoanda, prorsus incertum. Ad hæc hic lo-

*De eo quod ut si qui de nobili genere de hæreditate sua dare * ad sanctuarium Dei, in sua potestate esset, nemo prohibuisset, nec mutaret in perpetuum.*

* vellent

*De eo quod ut servi Principis, qui dicuntur Adelschalch * ut suam habeant Vveregeldam, juxta morem, quem habuerunt sub parentibus, & ceteri minores Vvergeldi juxta legem suam, ita constituit.*

* abundat

De eo quod parentes Principis quodcumque præstitum fuisset nobilibus intra Bajoarios, constituit, Ut permaneret, & esset sub potestate uniuscujusque relinquendum posteris, quamdiu stabiles fœdere servassent apud Principem ad serviendum sibi, & hæc firma permaneret, ita constituit.

*De eo ut nullus hæreditate sua privetur nisi per tres causas * quas in pacto scribentur: Propter homicidium, hoc est, ut quisquis hominem Principis sibi dilectum occiderit, ob injuriam Principis & ad calumniam, hominem componat secundum legem, tunc privetur hæreditate sua.*

* quæ

*De eo quisquis * mulierem nobilem acceperit in conjugium, & non præcivit, ita constituit, ut iterum libera esset, dimittat servum, & postea non redigatur in servitium, sed esset libera.*

* servus, videtur deesse

*De eo quod & si quis de quocumque reatu accusatus ab aliquo, potestatem accipiat cum accusatore suo pacificare si voluerit, antequam pugnam, quæ Vvehadinc vocatur, * permittat.*

*De eo quisquis de nobili genere deprehensus fuerit de illis * IIII. causis, de qua supra diximus, * si ille hæreditate sua portionem pro illius criminis reatu perdat, uxor autem illius suo jure non privetur, ita constituit.*

* permittatur * III. * quibus * ille hæreditatis suæ.

De collaudatione, quam Episcopi, & Abbates in Bajoaria inter se fecerunt, pro defunctis fratribus.

XXIV.

*In Christi nomine. Notitia qualem convenientiam gentis Bajoariorum Episcopi, & Abbates inter se fecerunt, quorum nomina infra perarare stylo decrevimus. Id est, Manno Nuvenburgensis civitatis Episcopus, Alim, * Vigilius, Vviserich, Sintpreht, Heres Episcopi, Oportunus, Vvolfspreht, Adalpreht, Ato, Uto, Lantfrit,*

* Virgilius

cus manifeste corruotus: sub die * Consulens, quod erat II. Idus Octobris, atque anno ab Incarnat. Dominica DCCLXXII. Inactione X. Imo ejus capitula variis in locis depravata, uti stellulae demonstrant. Quare neque ex Capitulis, neque ex Appendice aliquid certi erui potest, ex quo possimus venire in cognitionem initii Indictionum ante Caroli Magni mortem. Jam anno DLXXVI. insinuavimus, Indictionem in Gallia, Germania, & Anglia ante Caroli Magni, seu potius Ludovicii Pii ejus filii mortem a die XXIV. mensis Septembris inchoa-

frit, Albunc, Ruothart, Ernest, Regimpreht, Volchanbart, Perbkoch, Sigido, Abbates. Ut eorum quis de hac luce migraret, unusquisque superstitem Episcoporum, vel abbatum pro defuncto in domo sua Episcopali, vel cœnobio C. missas speciales, & eodem numero * psalterio cantare faciat. Ipse vero de propria persona sua XXX. speciales missas compleat, vel a religiosis sibi subjectis implere omnino prænotatum faciat numerum presbyteris, sive monachis, cum de hoc sæculo migraverint Episcopus seu Abbas uno presbytero, vel uno monacho XXX. missas speciales, totidem psalteria faciant celebrari. Post hæc mox in eodem codice ista subiiciuntur eodem, ut vides, ordine.

XXV. De Concilio, quod Dux Tassilo apud Dingolwingam celebravit.

Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, in anno vero XXII. Regni religiosissimi Ducis Tassilonis gentis Bajoariorum sub die * consulem quod erat II. Id. Octob. atque anno ab incarnatione Dominica DCCLXXII. Indict. X. divina præfatus inspiratione, ut omne Regni Dei prænotatus Princeps collegium procerum coadunaret, in villam publicam Dingolwingam nuncupatam, ut ibi tam regulare moderaret in sancto habitu cœnobium virorum, & puellarum, quam Episcopales moderaretur obsequia, insuper gentis suæ institutiones legum per * primatos imperitos, universa consentiente multitudine, quæ reperit * diuturna vitata, & quæ videbantur abstrahendo evellere, & quæ decreta placerent componenda, instituerentur. Inter tot vero collegia sacerdotum, devolutis Episcoporum, & Abbatum in

præsentia paginis, regularis ordines vitæ, atque canonum normas vel decreta patrum, nullis comprobare quiverant testimoniis, ut monachis parochiæ commendari deberent, vel publica baptismatis obsequia, nisi forte pro periculo mortis, & nihil eorum implerent commorandi negotio, excepto * vicissitudinis villarum propriarum singulis annis obedientialibus curis commissio ab Abbate proprio fuerit determinata. Unde ab universis Abbatibus facta professio, ut minime titulis popularibus se ingerere depellerentur, & hæc omnia, cui commissæ sunt plebes, sub potestate Episcoporum permanerent, sicut in sanctis Synodis, vel decretis præcorum Patrum perarata comprobatur conscriptio, ab Episcopis vero simili modo, & nihilominus * praelatis ponderaverunt sententiis, ut erga eos cœritatis gererentur curæ, ita ut canonica auctoritas confirmat, & spiritualis concordia declarat. Hoc peracto Concilio, & ab universis uno ore confirmato, ut si quis de eadem institutione deviare præsumpserit, a collegio eorum alienetur, usque iterato examine, id est, publica, Synodo.

De popularibus legibus.

Prænotatus Princeps universo concordante collegio, * hic constituit, ut nullus a provinciæ suæ * mancipium limite venundare vel proprium, vel fugitivum præsumpserit, & si quis hoc decretum non observaverit, Vveregeldo suo culpabilis permaneret.

Ut nullus furtivam rem, tam in equis, & aliis quadrupedibus, quam in reliqua supellectilia, extra finem Bajoariorum venundare, vel machinis diabolicis extra

mi-

dem anno transtulit idem Episcopus S. Rudbertum, & duos ejus Capellanos, Beatum Kunialdum atque Gisilarium, nempe VIII. Kalend. Octob. Si enim annus XXVI. Tassilonis Ducis in cursu erat mense Septembri anni DCCLXXIII. & annus hujus Principis XXIV. mense Octobri præsentis Christi anni in Bajoaria numeratur, profecto anno DCCXLVIII. Bajoariæ regimen susceperat, currenti annum XXIII. Principatus sui absolvebat, ac XXV. inchoabat, annoque Christi sequenti vicesimum quintum finiit, & vicesimum sextum auspiciatus est; ideoque Cointius anno DCCLXXI, num. VIII. perperam contendit Concilium Dingolwingense ad illum Christi annum pertinere; nec melius scribit Mabillonius Sæc. III. Benedict. part. II. in Elogio Historico Tassilonis Bajoariæ Ducis, in Actis ejusdem Concilii reponendum esse, anno XXVI. Regni Tassilonis, loco, anno Regni Tassilonis XXII. quod Hundius citatus asserat, annum illum legi in nonnullis Codicibus MSS. Annus quippe XXVI. Tassilonis Ducis conjungi non potest cum anno Incarnat. DCCLXXII, quem retinendum esse ipsemet Mabillonius recte supponit.

Huic Synodo præter Episcopos sex & Abbates tredecim, adfuerunt quoque Procures Bajoarici de rebus politicis acturi; ideoque ejusdem

Sy-

* psalteria

* fortasse Callisti, incidit enim prid. Id. Octobr.

* primates, & peritos * diuturnitate

PAGIUS

choatam fuisse, sed nullum exemplum ostendere, vel in illis Regionibus, vel in aliis eam a Kalendis Januariis initium sumsisse, indeque eruo hanc Appendicem, in qua Indictio X. a Kalendis Januariis reperitur, scriptam esse post mortem Ludovici Pii, quia ab eo tempore Indictionum exordium variare cœpit, ut suo loco videbimus. Annus tamen & dies celebrati Concilii certi sunt.

VIII. Illud hoc anno celebratum.

In ea enim Appendice, loco, sub die Consulem, legendum cum Baronio num. XXV. sub die Callisti; natale enim Sancti Callisti Papæ & Martyris incidit in diem II. Idus Octobris. Ad hæc in eadem dicitur Concilium congregatum in anno XXII. Regni, religiosissimi Ducis Tassilonis Gentis Bajoariorum. Baronius loco citato retinet annum XXII. Tassilonis; verum pleræque membranz annum XXIV. hujus Principis repræsentant, ut videre est apud Hundium Tom. I. Metrop. Salisburg. in Additionibus ad Episcopos Petavienses, ubi hujus Concilii Acta leguntur, idque recte; Tassilo enim anno DCCXLVIII. Odiloni patri successit, uti colligitur ex Vita Sancti Rudberti Episc. Salisburgensis a Canisio edita, in qua habetur; Anno Incarnat. Domini DCCLXXIII. dedicata est primo Ecclesia Sancti Rudberti a Sancto Virgilio, anno XXVI. Regni Tassilonis Ducis. Eo-

* G

* prolatio

XXVI.

* sic limite mancipium

IX.

CHRISTI
772.HADRIANI PAP.
I.CONST. COPRON, IMP.
32.

minandi, insidiis tegi, ut si quis hoc præsumpserit, XL. solidis componat in publicum. Ut si quis domum tam liber, quam servus * altius effoderit, & ibi occisus fuerit, sine compositione in sua damnatione permansat. Si autem supellestilia abstulerit de eadem domo, & eo fugiente in curtem, vel extra curtem, hic cui damnum intulit, consequitur, & interfecerit, pari subjaceat sententia. Similiter qui liberum, vel mancipium suum furaverit, & cum comprehendere minime quiverit, & ibidem interfecerit reum, superior permansat sententia. Sed tamen ea genera trium homicidiorum, debita signa vicinis suis & his, qui assistunt, insignet.

XXVII. De pugna duorum, quod Voenbadine vocatur, ut prius infortientur quam parati sunt, ne forte carminibus, vel machinis diabolicis, vel magicis artibus insidiantur.

Qui supradictæ pugnae, quod Chamfuvic dicimus, peracto iudicio, se simili vindicta erigere contra quærentem præsumpserit, sacramentum, quod Abteia dicitur, juret in Ecclesia, cum tribus nominatis sacramentalibus.

De eo, quod Bajoarii Stapsaken dicunt, in verbis, quibus ex vetusta consuetudine Paganorum idololatriam reperimus, ut deinceps non aliter nisi * indicat, qui quærit debitum; hæc mihi injuste abstulisti, quæ reddere * debet; Reus vero contra dicat, nec hoc abstuli, nec componere debeo, iterata voce requisito debito dicat: Extendamus dexteras nostras ad justum iudicium Dei, & tunc manus dexteræ uterque ad cælum extendat.

Ut nullus furtivam rem suscipere, vel intra terminum abscondere præsumat, qui hoc fecerit, XL. solidis componat.

Ut hi, qui Ducali manu liberi dimissi sunt, ad eadem cogantur iudicia, quæ Bajoarii Urtella dicunt.

Ut hi, qui in Ecclesia libertatem conquirebant, deinceps tam ipsi, quam eorum posteritas in secura libertate permansent, nisi forte ipsi sibi in insolubile damnum inferant, quod componere minime quiverint.

PAGIUS
Episcopi,
qui ei
interfuere.

Synodi Decreta num. XIV. partim res Ecclesiasticas, partim res Civiles spectant, ut videre est tam apud Baronium, quam Tom. VI. Concil. Sex Episcopi sunt Alimus, qui in Sabionensium Episcoporum Catalogo locum XXII. occupat. Erat Sabiona Civitas ad Eysocum fluvium, tunc nobilis, cujus nunc rudera inter Oenipontem & Bozanum conspiciuntur. Sedes Episcopalis Brixinam translata est a Sancto Aluino, cujus Episcopatus in annum millesimum incidit. Paruit primum Sabiona Patriarchæ Forojulienis, sed deinde Metropoli Bajoariæ subdita fuit. Vvisericus fuit V. Episcopus Pataviensis; Sindebertus seu Syntprecht tertius Ratisponensis; Heres idem est ac Aribo, Episcopus Frisingensis quartus; Virgilius quintus E-

Qui ex eis occiduntur, pretium eorum his solvatur Ecclesiis, ubi liberi dimissi sunt. Liberi, qui ad Ecclesiam dimissi sunt liberi, vel per chartam acceperunt libertatem a Rege, si occidantur, LXXX. sol. componantur Ecclesiæ, vel filiis eorum, in Dominico XL. sol. componantur. Si ancilla libera dimissa fuerit per chartam, aut in Ecclesia, & post hoc servo nupsit, Ecclesiæ ancilla permansat. Si autem libera Bajoaria servo Ecclesiæ nupsit, & servile opus ancilla contradixerit, abscedat: si autem ibi filios, & filias generaverit, ipsi servi, & ancillæ permansent, potestatem exinde non habeant; illa autem mater eorum, quando exire voluerit, ante annos III. liberam habeat potestatem * si autem III. annos induraverit opus ancillæ, & parentes ejus non exadomaverunt eam, ut libera fuisset, nec ante Comitem, nec ante Ducem, nec ante Regem, nec in publico mallo, transactis tribus Kalendis * Martis, post hæc ancilla permansat in perpetuum, & quicumque ex ea nati fuerint, servi & ancillæ sunt.

Qui furtivam, quod Zougenezunt dicitur, super furem comprobare nequiverit, furtivo compon. more.

Qui resisterit domum suam, quod selisuchen dicunt, qualem rem quærenti resistebat, talem compon. in publico XL. sol.

Qui manuum immissionem resisterit, quod hantelod dicunt, XL. sol. solvat in publico, & ipsam rem quærenti reddat.

De his, qui supradictis * homicidiis debita morte in furto * repertis, ut si quis hujus interfecti parentelæ eum, qui suo scelere captus est vindicare tentaverit, a propria alode alienus efficiatur.

Et si quis signum, quod est sigillum, inhonoraverit, vel hujuscemodi injuncta minime impleverit, primæ vice arguetur, secunda XL. sol. compon. III. suum Veregeldum, IV. exterminetur ab actio officio.

Ut si quis iudicium furti in bina, vel terna reprehensione non damnaverit, & cum diabolico lucro dimiserit, ut per eum quasi comparticeps spoliis pauperum * ditaretur.

Episcopus Salisburgensis, Manno Navempurgensis Civitatis, idest Neoburgensis ad Danubium primus & ultimus Episcopus, ut prodit Brunnerus lib. 5. Diocesis magna Augustanæ Vindelicæ conjuncta est & inserta. Hæc de Episcopis hujus Concilii.

Hoc circiter anno Sanctus Vvillehadus, qui postea primus Bremensis Episcopus fuit, e Northumbria prædicandi Evangelii causa in Frisiam venit, ut colligitur ex ejus Vita a Sancto Anshario Bremensi Archiepiscopo literis mandata sæculo nono, & a Mabillonio Sæc. III. Benedict. part. II. recitata. In ea enim cap. 1. dicitur, Willehadum, cum accepisset, quod Fresones atque Saxones populi hætenus increduli atque Pagani, relicta idolorum cultura, fidei

XXVIII.

* exeundi

* Martii

XXIX.
* homicidiis
* repertus

* ditaretur.

X.
S. Vvillehadus Evangelium in Frisia prædicat.

* scelerum
* quot
* reus

ventur, tot * sceleris * quod commiserit ante oculos Dei, & Angelorum * efficiatur, & nihilominus cui fraudem fecerit, quasi proprium compon. debitum. Ut si quis in virtute conjunctus, a conjugē propria adulterina separatus fuerit, ejusque ex cognatione conjugis propter eandem dimissionem * qui eum persequi tentaverit, a proprio alienantur patrimonio.

Ut nullus post consuram capillos usu populari nutrire præsumat, nec velata, relicto velo sæcularem habitum sumat, ut si quis, vel qua in hoc vitio reperti fuerint, aut corripiantur, aut excommunicentur. Hucusque ea, quæ reperiri potuerunt fragmenta Synodi.

PAGIUS *fidei Catholica quodammodo jam cœpissent ambire ministeria, accessisse ad Alchredum Regem Northanhumbrorum, & ab eo ad prædicta loca prædicandi Verbum Domini causa destinatum esse. Quare cum Alchredus, seu Alredus anno DCCLXV. regnare cœperit, annoque DCCLXXIV. Regno pulsus fuerit, adventus Willehadi in Frisiam hoc circiter tempore contigit. Neque enim audiendus Pseudo-Marcellinus, qui scribit, eum fuisse socium SS. Willibrordi & Suidberti, nec Adamus Bremensis Canonicus, qui Vitam ab Anchario scriptam in Epitomen redegit, & initium prædicationis S. Willehadi in Frisia defunxit ab anno Martyrii Sancti Bonifacii; exordium enim Alredi Regis recte consignatum eum falsum esse demonstrat. Cum vero Ancharius cap. 7. asserat, Willehadum biennio fuisse inclusum in Monasterio Afernato, quod Sanctus Willibrordus Benedictinis institutus informaverat, appa-*

ret eum eadem instituta professum esse. Venit itaque in Frisiam ad locum, ubi Sanctus Bonifacius Episcopus jam olim Martyrio coronatus fuerat, ad Oppidum nempe *Docken*, positum ad Burdinem amnem, ubi plurimi Nobilium infantes suos ipsi ad erudiendum ibidem traderunt, & Gentilium quoque quamplurimam cætervam verbo Sanctæ prædicationis instructam ibidem baptizavit. Post hæc venit in *Dreterlant* qui locus hodie *Drente* dicitur, ubi etiam plurimi cœperunt errores Gentilium odio habere, & Christianam quam profitebantur Religionem devota intentione venerari. Quomodo postea Carolus Rex, qui jam multoties in gente Saxonum elaboraverat, Willehadum ad eos convertendos accersierit, suo loco dicemus.

Epistola *Alcuini* ad Hadrianum Papam 2. Baronio in Appendice ad hunc annum recitata, pertinet ad annum DCCXCIV. ut ibi ostendemus.

XXX.
Quid Habbdalla in Christianos.

Qui

JESU CHRISTI
ANNUS
773.

HADRIANI PAP.
ANNUS
2.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
33.

I.
Legatio
prima
Hadriani
ad Caro-
lum Ma-
gnum.

Qui sequens incipit annus Redemptoris septingentesimus septuagesimus tertius, Indictione notatur undecima, quo laborans Hadrianus Papa infestatione Desiderii Regis Longobardorum, legationem misit ad Carolum Regem Francorum, de qua hæc apud Anastasium Bibliothecarium leguntur: Dum in magna angustia & tribulatione Hadrianus Papa consisteret ob Desiderium scilicet, Romanæ Ecclesiæ civitates invadentem, necessitate compulsus, direxit suos Missos marino itinere cum Apostolicis litteris ad excellentissimum Carolum, a Deo protectum, Regem Francorum, & Patriicum Romanorum, deprecans ejus excellentiam, ut sicut ejus pater sanctæ memoriæ Pipinus, & ipse succurreret, ac subveniret sanctæ Dei Ecclesiæ, & afflictæ Romanorum, seu Exarchatus Ravennatum provinciæ, atque plenarias beati Petri justitias, & ablatas civitates ab eodem Desiderio Rege exigeret. Sed & ipse perfidus Longobardorum Rex Legationem misit ad eundem Carolum Regem, qua significaret, se cuncta, quæ ad Sedem Apostolicam pertinerent, reddidisse. Hæc idcirco, ut eum detineret, ne cum exercitu influeret in Italiam. Sed quæ interea in ipsam Romanam Ecclesiam idem Desiderius egerit, ab Anastasio sic accipe:

II.
Conatus
Desiderii
in Ha-
drianum
Pap.

Interea vero dum per nullam occasionis versutiam potuisset idem malignus Desiderius persuadere antefatum sanctissimum Pontificem ad se deducendum, ut antefati Carolomanni Regis filios ungeret; & ipsum almiscum Pontificem a charitate, & dilectione sæpe fatis Caroli Magni Regis separare voluisset: tunc cum pertinacia, & audacia egressus a suo palatio cum Aldegiso proprio filio, & exercitu Longobardorum, deferens secum & uxorem, & filios sæpe dicti quondam Carolomanni,

necnon & Autcharium, qui ad eum (ut dictum est) fugam arripuerant, huc Romam properare nitentur sine conscientia antedicti Pontificis, dirigens suos Missos, scilicet prænominatum Andream Referendarium, & alios duos cum suis Judicibus, ejus adventum denuntiantes. Quibus Romam pervenientibus, præsentatisque Apostolicis obtutibus, tale eis reddidit responsum: Quod nisi (ut jam ille promissit) reddiderit beato Petro civitates illas, quas sub meo tempore abstulit, & plenariam parti nostræ fecerit justitiam; nullo modo sit illi necesse fatigationem sumere: quia minime fieri potest, me prius cum illo præsentari.

Suscipiens vero idem Desiderius hoc responsum, nequaquam exinde repedavit, sed versus Romam carpebat iter. Cujus jam adventum appropinquantem recognoscens sanctissimus ipse præcipuus Pastor; aggregans universum populum Tusciæ, & Campaniæ, & Ducatus Perusini, & aliquantos de civitatibus Pentapoleos, munivit hanc civitatem Romanam, omnesque parati erant, ut si ipse Rex adveniret, fortiter cum Dei auxilio, & beati Petri, fulti orationibus prædicti sanctissimi Præsulis, illi resistere. Tunc Ecclesias beatorum Petri & Pauli fecit exornare, hoc est ornamentis nudare ejus sanctitas, & cuncta earum cymilia, & ornatus in hanc civitatem Romanam introduci, claudi faciens omnes januas Ecclesiæ beati Petri, & deintus ferris supponi, ac muniri jussit, ut si ipse protervus Rex sine licentia, & permissu Pontificis advenisset, minime ad dictam Ecclesiam facultatem introeundi haberet, nisi brachio, ad suæ animæ interitum, ipsas confringeret januas.

Dumque hæc omnia disposuisset, extemplo facto in scriptis anathematis verbo, direxit eidem Desiderio Regi tres Episcopos,

Caroli Regis Romam, Georgius Sanctissimus Episcopus, Gulsardus religiosus Abbas & Conflariensis, seu Albinus Deliciosus ipsius Regis inquirentes, si præfatus Longobardorum Rex sublatas Civitates, & omnes justitias Beati Petri reddidisset, sicut falsè in Franciam dirigebat, asserens se omnia reddidisse. Et satisfacti sunt præsentialiter, nihil ab eo redditum fuisse, inquit Anastasius apud Baronium num. V. qui integram ejus narrationem recitat. Episcopi Georgii Sedes ignoratur, Gulsardus seu Vulsardus Abbas Turonensi Monasterio S. Martini præerat, ut liquet ex secunda Appendice ad Continuationem Fredegarii. Albinum Andreas Duchesnius in Præfatione ad Opera Alcuini Abbatis a se publicata Flaccum cognomento Alcuinum interpretatur, cui favet Sigebertus in libro de Viris illustribus, qui tradit, Alcuinum Impe-

III.
Bellum
Longobar-
dicum vi-
tari non
potuit.

IV.

PAGIUS
SÆC. VIII
Anno E-
ræ Hiip.
DCCCXI
Anno He-
gira
CLVII.
inchoato
die 21.
Novemb.
fer 1.
A. C. 773.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6266.

⊙ 16. C. D 14. P. 18. April. Indiæ. 11.

JESU CHRISTI 773.

HADRIANI PAPÆ. 2.

CONSTANTINI COPRONYMI 54. & 33.

LEONIS IV. 23.

A Num. I. ad XIII. Bellum Longobardicum crebris in Italiam ad Papam & ad Longobardorum Regem Legationibus directis averti non potuit. Adventarunt hoc anno Legati

Excom-
municati-
one De-
siderius
absterre-
tur :

pos, id est, Eustratium Albanensem, Andream Prænestinum, & Theodosium Tiburtinæ civitatis, protestans eum in eodem obligationis, & execrationis verbo, & adiurans per omnia divina mysteria, ut nullò modo fines Romanorum sine ejus absolute ingrediti, atque conculcare præsumeret neque ipse, neque quispiam Longobardorum, sed nec Autcharius Franco. Suscepto itaque eodem obligationis verbo per antefatos Episcopos ipse Longobardorum Rex: illico cum magna reverentia a civitate Viterbiense confusus, ad propria reversus est.

Vidisti, Lector, grande miraculum, ut potuerit excommunicationis vis continere furentem Regem, ejusque, atque suorum impetum coercere, torrentemque exundantem, obice opposito, retrorsum convertere. Tanta erat etiam apud impios & injustos de excommunicationis sententia timor, quæ e Petri cathedra, velut Dei throno instar (a) fulminis, immitti solet magno tonitru.

(a) Apoc. 4.

Hic recitant alii quoddam edictum ejusdem Desiderii Regis de nomine Viterbiensis civitatis, & aliis, quæ cum nullatenus nobis probentur, libenter omitimus: multa enim habet, quæ non constant, nec constare possunt.

V.

Quæ autem interea per Legatos, in Gallias a Pontifice missos ad Carolum Magnum, facta sint, dicamus. Etenim ubi idem Carolus missos Legatos a Romano Pontifice audivit: non statim de inferendo bellum Desiderio Regi consilium iniit, sed de legatione ad eum mittenda, quæ cognosceret, si quæ debebat Apostolicæ Sedi (ut per Legatos suos significaverat) reddidisset. Sed quid hac sua legatione Carolus egerit, Anastasius ita tradit: *Post hæc (inquit) conjunxerunt, pervenerunt scilicet, ad Sedem Apostolicam Missi sæpe dicti Caroli excellentissimi Regis Francorum, & Patriicii Romanorum, id est, Georgius sanctissimus Episcopus, Gulsardus religiosus Abbas, & Consiliarius, seu Albinus deliciosus ipsius Regis inquirentes, si præfatus Longobardorum Rex sublatis civitates, & omnes justitias beati Petri reddidisset, sicut false in Franciam dirigens, assererat, se omnia reddidisse: & satisfacti sunt præsentialiter, nihil ab eo redditum fuisse.*

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Secunda
legatio
Hadriani
Pap. ad
Carolum
Magnum.

PAGIUS

ratoris *Deliciosum* appellatum fuisse; quo etiam epitheto eum exornat in Chronico ad annum DCCXC. Mabillonius Sæc. IV. Benedict. in Elogio Hist. Alcuini cap. 1. num. 26. hanc sententiam non improbabilem arbitratur: & Baroni in appendice ad annum DCCLXXII. hunc *Albinum* Legatum diversum ab *Alcuino* non fuisse etiam autumat. At in Vita Alcuini ab Auctore fere æquali scripta cap. 6. de Alcuino

Quibus referens idem præcipuus Pontifex cuncta quæ gesta erant, eos in Franciam absolvit remeandos, dirigens cum eis suos Missos ad præfatum excellentissimum Francorum Regem cum Apostolicis admonitionum syllabis, adiurans eum fortiter, ut ea quæ beato Petro cum suo genitore sanctæ memoriæ Pipino Rege, pollicitus est adimpleret, & redemptionem sanctæ Dei Ecclesiæ perficeret, sed universa, quæ ablata sunt a perfido Longobardorum Rege, tam civitates, quam reliquis justitias, sine certamine reddere B. Petro principi Apostolorum faceret.

Ipsi itaque Francorum Missi properantes cum Apostolicæ Sedis Missis, declinaverunt ad prænominatum Desiderium: qui & constanter eum deprecantes, adhortati sunt, sicut illis a suo Rege præceptum extitit, ut antefatas, quas abstulerat, civitates pacifice B. Petro redderet, & justitias parti Romanorum faceret. Sed minime quicquam eorum apud eum obtinere valuerunt, asserens se minime quicquam redditurum. Accepito itaque responso hoc reversi sunt ipsi antefati Missi, qui subtilius cuncta referentes, & de maligno proposito prænominati Regis Desiderii annuntiantes antefato excellentissimo & a Deo protecto Carolo Magno Regi: confestim idem mitissimus, & revera Christianissimus Carolus Francorum Rex direxit eidem Desiderio suos Missos, id est, deprecans; ut easdem, quas abstulerat, redderet civitates, & plenarias parti Romanorum faceret justitias, promittens insuper ei tribui quatuordecim millia auri solidorum quantitatem in auro, & argento. Sed neque precationibus, neque muneribus ejus ferocissimum cor flectere valuit. Nihil enim obtinentes ipsi Missi Francorum, ad præfatum suum Christianissimum regressi sunt Regem.

VI.
Desiderius durus
& obstinatus.

Tunc aggregans is ipse a Deo protectus Carolus Magnus Rex universorum Regni sui Francorum exercituum multitudinem, atque ad occupandas Clausas aliquos ex suo exercitu dirigens; ipse quoque cum plurimis fortissimis bellatoribus Francis per montem Cinisium ad easdem appropinquavit Clausas; & remotus in finibus Francorum cum suis exercitibus resedit. Jam vero dictus Desiderius, &

VII.

M uni-

dicitur: *Jussus ab Eanbaldo Archiepiscopo (nempe Eboracensi) Successore Eleberti (seu Alberti) anno DCCLXXX. demortui) ut sibi Pallium impetraret ab Apostolico, venit Romam. Cumque revertetur accepto Pallio, habuit Regem Carolum Parma Civitate obvium. Quem magnis Rex alloquens suasionibus, & precibus postulavit, ut ad se post expletionem missatici in Franciam revertetur. Noterat enim eum, quia olim &*

Deus Ca-
rolo in-
star Cyri
præsto fu-
it.

universa exercituum Longobardorum mul-
titudine ad resistendum fortiter, in ipsis
Clausis assistebant, quas fabricis, & di-
versis materiis munire nisi sunt. Quis
speraret umquam ejusmodi Clausas instar
Thermophylarum, vel Caspiarum por-
tarum adeo munitas irrumpi potuisse per
Francos, obice præsertim tanto Longo-
bardorum exercitu? At nihil impossibile
vel difficile illi, quem Deus exercituum
antecedit. Carolo enim Christianissimo
Francorum Regi, tamquam Cyro, Deus
ad res arduas, magnasque viam semper a-
peruit, cum vindicem ipse egit Ecclesiæ, id
illi præstans, quod fuerat eidem Cyro pol-
licitus, dicens (a): *Subiiciam ante faciem
ejus gentes & dorsa Regum vertam, &
aperiam coram eo januas & post non clau-
dentur: Ego ante te ibo, & gloriosos ter-
ræ bumiliabo, portas æreas conteram, ve-
tēs ferreos confringam.* Ita plane Deus
ostia patefecit Alpina, adaperiens manu
sua januas clausas. Illud etiam præstans,
quod ait per Moysen: (b) *Nullus stabit
contra vos, terrorem vestrum atque for-
midinem dabit Dominus Deus vester su-
per omnem terram quam calcaturi estis.*
Sed quomodo ista facta sint, ex eodem
auctore Anastasio audiamus, qui ait:

(a) Isai.
45.

(b) Deut.
35.

VIII.
Carolus
Magnus
iterum le-
gatos mit-
tit ad De-
siderium
Regem.

*At vero qua hora prænominatus Chri-
stianissimus Francorum Rex ad easdem ap-
proximavit Clausas: illico suos denuo Mis-
sos ad præfatum direxit Desiderium, de-
precans sicut pridem, ut quantitatem
prædictorum solidorum susciperet Rex,
& easdem pacifice redderet civitates: sed
nequaquam penitus acquiescere voluit.
Et dum in tanta duritia protervus ipse
permaneret Desiderius Rex: cupiens an-
tedictus Christianissimus Francorum Rex
pacifice justitias B. Petri recipere, di-
rexit eidem Longobardorum Regi, ut
solummodo tres obsides Longobardorum
Judicum filios illi tradidisset pro ipsis
restituendis civitatibus, & continuo sine
ulla inserta militia, aut commisso prælio
ad propria cum suis Francorum exerciti-
bus reverteretur. Sed neque sic valuit
ejus malignam mentem flectere.*

Unde omnipotens Deus conspiciens i-
psius maligni Desiderii iniquam perfidiam,
& intolerabilem proterviam, dum
vellent Franci alio die ad propria rever-
ti, misit terrorem & validam trepidationem
in cor ejus, atque filii ipsius Al-
degisis scilicet, & universorum Longo-
bardorum, & eadem nocte dimissis pro-

priis tentoriis, atque omni supellectile,
fugam omnes generaliter, nemine eos per-
sequente, arripuerunt. Quod cernentes
exercitus Francorum persecuti sunt eos,
& plures ex eis interfecerunt: ipse vero
Desiderius quantocyus cum suis Judicibus,
& multitudine Longobardorum se intra
civitatem Ticinum recludi studuit. Et
muniens muros ipsius civitatis ad resisten-
dum Francorum exercitibus, & propriam
defendendam civitatem cum suis Longobar-
dis se præparavit. Aldegisis vero ejus
filius assumens secum Autcharium Fran-
cum, & uxorem, atque filios sæpe dicti
Carolomanni, in civitatem, quæ Verona
nuncupatur, pro eo, quod fortissima
præ omnibus civitatibus Longobardorum
esse videretur, ingressus est.

Porro Longobardi reliqui dispersi in
proprias reversi sunt civitates. Nam Spo-
letini & Reatini, & aliquanti eorum u-
tiles personæ, antequam Desiderius, &
Longobardorum ejus exercitus ad * Clau-
sas pergerent, illi ad beatum Petrum con-
fugium facientes, prædicto sanctissimo Ha-
driano Papæ sese tradidere, & in fide
ipsius principis Apostolorum, atque præ-
dicti sanctissimi Pontificis jurantes, mo-
re Romanorum, tonsurati sunt. Erat hoc
signum defectionis a Longobardis, cum
quis more Longobardorum crines solu-
tos habens, eisdem more Romano ca-
pillos attonderet. Pergit auctor:

*Etiā & reliqui omnes ex eodem Du-
catu Spoletino inbianter desiderabant se
tradere in servitium beati Petri, sanctæ-
que Romanæ Ecclesiæ, sed metuentes suum
Regem, hoc nequaquam ausi sunt, perpe-
trare. Unde dum a Clausis fugam arri-
pissent, omnibusque exinde de diversis
civitatibus Ducatus Spoletini reversis,
confestim generaliter ad almificum Pon-
tificem confluentes advenere, ejusque pro-
voluti pedibus, obnixè ter sanctam ipsius
beatitudinem deprecari sunt, ut eos in
servitium beati Petri, sanctæque ejus
Romanæ Ecclesiæ susciperet, & more Ro-
mano tonsurari faceret.*

Quos suscipiens, profectus est cum eis
in Ecclesiam beati Petri: & omnes, una-
nimiter a magno usque ad parvum sub
indiculo sacramenti jurejurando promise-
re eidem domno Apostolico in servitio e-
jusdem antedicti Vicarii ipsius sanctis-
simi Hadriani Papæ, atque omnium suc-
cessorum ejus Pontificum fideliter per-
mansuros cum filiis, & cuncta eorum ge-
ne-

Fuga mi-
raculosa
Longo-
bardo-
rum.

IX.

* Clusas
Spoletini
& Reatini
sese dant
Romana
Ecclesiæ.

X.

Sponte
populi se
dant Ro-
mano
Pontifici.

PAGIUS

Magistro suo ad ipsum directus fuerat. Quare
Alcuinus quidem ante annum DCCLXXXI.
quo Romam ab Eanbaldo missus est ab Alber-
to hujus Decessore ac ipsiusmet Magistro, ve-
nerat in Franciam, sed ibi moram non fece-
rat, multoque minus Legatione a Carolo Re-
ge cohonestatus fuerat. Primus itaque Alcuini

accessus in Franciam, quo a Carolo vocabatur,
con'igit anno DCCLXXXII. ut ibidem osten-
demus. Baronius in Appendice ad annum
DCCLXXII. refert Alcuini Epistolam ad Ha-
drianum Papam datam, quæ inter ejus Epi-
stolas ordine est XXXVI. Ea se ejus oratio-
nibus commendat, significatque Carolum Re-
gem

neratione . Tunc post præstitum sacramentum , omnes more Romanorum tonsurati sunt . Et confestim ipse ter beatissimus bonus Pastor & Pater cum omnibus exultans , constituit eis Ducem , quem ipse propria voluntate tunc sibi elegerunt , scilicet Gildebrandum nobilissimum , qui prius cum reliquis ad Apostolicam Sedem confugium fecerat , & ita Deo annuente , prædictum Ducatum Spoletinum , generaliter sine certamine idem præcipuus Pontifex , sub jure , & potestate beati Petri subjugavit . Sed & omnes habitatores tam Ducatus Firmani , & Anconitani , simulque & de castello * Fulginatis , & ipsi dum a * Clausis fugientes reversi sunt , ad præfatum sanctissimum Pontificem concurrentes , ejus ter se beatitudini tradiderunt . Præstitoque sacramento , in fide & servitio beati Petri , atque ejus Vicarii antefati almifici Hadriani , successorumque ejus Pontificum fideliter permansuros , more Romanorum tonsurati sunt .

* Felicitatis
* Clusis .

XI.
Carolus potitur civitatibus Transpadanis .

At vero sæpe fatus Christianissimus Carolus Francorum Rex movens se cum suis generalibus exercitibus , atque ad Papiam perveniens civitatem , eam ex omni parte circumdans vallavit , dirigensque continuo in Franciam , ibidem apud Papiam adduci fecit suam conjugem excellentissimam Hildegardam Reginam , & nobilissimos filios . Et dum cognovisset fugam arripuisse Veronam prænominatum Aldegisum , relinquens plurimam partem ex suis exercitibus Papiæ : ipse quoque cum aliquantis fortissimis Francis , in eandem Veronam properavit civitatem : & dum illuc pervenisset , protinus Autcharius , & uxor , & filii prænominati Carolomanni propria voluntate eidem benignissimo Carolo Regi se tradidere : eosque recipiens ejus excellentiam , continuo repedavit Papiam , idemque confestim dirigens cunctos exercituum bellatorum , comprehendit diversas civitates Longobardorum ultra Padum constitutas , suæque redegit potestati . Hactenus res anni hujus , & sequentis usque ad Paschale tempus , quo
Ann. Eccl. Tom. XIII.

idem Carolus Magnus , relicto exercitu in obsidione Papiæ , Romam profectus est . Dum vero ait Anastasius , a tempore obsidionis usque ad adventum in Urbem intercessisse sex mensium spacium , plane significat ad finem Octobris mensis contigisse adventum ejusdem Caroli in Italiam .

Habes ex his plura , Lector , quibus suppleas jejunos admodum Francorum Annales : & quæ summam nimis perstringuntur in vita ipsius Caroli Magni , ubi pauca tantum de his omnibus narrata invenies verbis istis : Inde ex Arellio perrexit ad biemandum in Theodonis Villa ; ibi venit ad eum Missus domni Apostolici Hadriani Petrus per mare Arelatum , & inde per terram . Et invitavit gloriosum Regem , & Francos ejus pro divino servitio , & justitia S. Petri , contra Desiderium Regem , & Longobardos . Et ideo maritime venit , quod Romanis clausæ fuerant via a Longobardis . Et præcellentissimus Rex sumpto consilio una cum Francis quid ageret promisit , se auxilium Romanis præbiturum . Tenuit cum Francis generaliter Synodum in * Geneva civitate , ibique exercitum dividens , perrexit ipse per montem Ciniisum : misitque Beroardum avunculum suum per montem Jovem cum aliis ejus fidelibus : & tunc ambo exercitus ad Clausas se conjunxerunt . At Desiderius Rex obviam venit domno Carolo Regi . Dominus vero Carolus una cum Francis castrametatus est ad easdem Clausas , misitque scaras suas per montana . Hoc sentiens Desiderius , Clausas reliquit & dominus Rex Carolus una cum Francis , auxiliante Domino , & intercedente B. Petro , sine læsione , vel aliqua conturbatione , Clausis apertis , Italiam intravit , & Papiam usque pervenit . Et inferius : Dominus vero Carolus Rex , obsessa Papia , Desiderium Regem ibi inclusit , & ibi Natale Domini celebravit , & Pascha Romæ . Hæc ibi . Sed quæ interim acciderint , dum in hac esset expeditio .

XII.
Res gestæ summam colligat .

* Geneva Gebenna

M 2 ne

PAGIUS gem ad eum Angilbertum Legatum mittere ; sed Epistola illa non est gratulatoria , aut initio Pontificatus Hadriani scripta , ut ex ejus læsione apparet , eaque Angilberti Legatio anno DCCXCIV. obita , ut ibidem videbimus . Plures vero fuisse Albinos , certum est .

II. Caroli Regis Legatos in Franciam redeuntes , comitati sunt Apostolici Nuncii , qui cum eodem Regi significassent quæ gesta fuissent a Desiderio , statim misit ad eundem Legatos , deprecans ut easdem , quas abstulerat , pacifice redderet Civitates , & plenarias parti Romanorum faceret justitias , inquit Anastasius , qui addit , Carolum , cum nihil a Desiderio obtinere posset , universam Regni sui Francorum exercituum multitudinem ad occupandas clusas ex eodem suo exercitu direxisse . Desiderius fugam capiens

Ticinum venit , & ad eam Civitatem defendendam , se se præparavit . Adalgisus vero ejus filius Veronam præ omnibus Civitatibus Longobardorum fortissimam tuendam suscepit . Verum Carolus Ticinum seu Papiam omni ex parte vallavit , cumque Veronam properasset , postquam Aldegisus ex ea aufugisset , eam suæ potestatis fecit , & continuo repedavit Papiam . Et dum per sex mensium spacium ipse Francorum Rex Papia demoraretur in obsessione ipsius Civitatis magnum desiderium habens ad limina Apostolorum properandi , Romam per Tuscia partes properavit , ita festinanter adveniens , ut in ipso Sabbato Sancto se liminibus præsentaret Apostolicis . Pascha anno sequenti die III. mensis Aprilis celebratum , ideoque Ticinensis obsidio currenti circa mensem Octobrem inchoata , ut recte notavit Ba-

ro.

XIII.

ne Carolus, his verbis ibi narrantur :

Et dum pro defensione sanctæ Romanæ Ecclesiæ Carolus ibi intenderet: dimissa Marca, & contra Saxones nulla fœderatione suscepta, ipsi Saxones cum magno exercitu exierunt super confinia Francorum, perveniuntque ad castrum, quod dicitur Barinburg. Confiniales vero hac de causa solliciti, castellum ingrediuntur, & defendunt. Gens autem Saxonum cum sæviret de foris, & incendio cuncta cremaret, venit ad quandam basilicam in loco, qui dicitur * Friedissar, quam sanctæ memoriæ Bonifacius Martyr consecraverat, & per spiritum prophetiæ prædi-

* Fritzlar
vel Furf-
lar

PAGIUS

ronius num. XV. Annalista Metensis de ista Ticini obsidione ait: Desiderio incluso, ipsam Civitatem Rex obsedit, ibique in ipsa castra Dominus Rex Natalem Domini celebravit. In Excerptis Chronici S. Vincentii de Wulturno apud Duchesnium Tom. III. Script. Franc. pag. 693. mensis quo Carolus Papiam adventavit his verbis notatur: Super Papiam Rex advenit tempore Adriani Papa mense Junio.

III.

Annus II.
belli Saxo-
nici.

Ad num. XIII. Est hic secundus annus belli Saxonici a Baronio ex Eginhardo in Annalibus accurate recitati. Post victoriam de Saxonibus anno superiori reportatam S. Lebuinus, seu Liafwinus mox Daventriam reversus est, & ut testatur Alfridus in Vita S. Liudgeri, reedificavit Ecclesiam, qua fuerat combusta (sc. a Saxonibus) & more solito non cessabat documenta salutis impendere gregi, quoad usque Pastori Summo dilectam redderet animam, & defunctus in eadem est Ecclesia sepultus. Idem refert Hucbaldus Monachus in S. Lebuini Vita, aitque ejus mortem contigisse pridie Idus mensis Novembris. Addit Alfridus: Iterum impii Saxones vastaverunt locum illum (nempe Daventriam ad Isalam fluvium positam) & succenderunt Ecclesiam, corpusque ejus per tres dies quæserunt, nec invenire potuerunt. Vivebat tunc Sanctus Gregorius Abbas & Rector Ultrajectensis, qui anno DCCLXXVI. mortalitatem explevit, ideoque tam Lebuini mors, quam ejus Ecclesiæ combustio ante illum Christi annum contigere. Baronius qui non animadverterat Acta Sancti Suidberti supposita fuisse a Pseudo-Marcellino, anno DCXC. num. VIII. numerat eum inter sanctos S. Suidberti, annoque DCXCVII. num. IX. ex eodem refert Lebuinum eo anno Martyrio prope Gandavum coronatum fuisse. Verum impostor iste Lebuinum Patronum Daventriæ confundit cum Livino Gandavesium Patrono, qui Scotia propinquisque relictis Gandavam venit & copiosam hominum multitudinem ad Christi fidem convertit, ac tandem tertio milliario a Gandavo obruncatus est anno sexcentesimo quinquagesimo primo, qui tricesimus nonus fuit ante Willibrordi in Franciam adventum, ut eo anno ostendit Cointius. Certe vetus Auctor Vitæ Sancti Liudgeri a Brovero sub Othelgrini nomine publicatus, ait: Venit & alius homo Sanctus Liafwinus nomine, ex Anglorum gente, Domino vocante, adductus, petiitque a Gregorio (Rectore Ultrajectensi) demonstrari sibi locum divinitus commendatum. Gavisus ille de Divina Clementia direxit eum in confinium Francorum & Saxonum, juxta fluvium Isalam ad locum, qui dicitur Davenport dans ei comitem & cooperatorem Verbi Dei servum Do-

xerat, quod numquam incendio cremaretur.

Et cœperunt Saxones cum nimia intentione adversus eandem certare basilicam, quemadmodum eam quolibet ingenio cremare potuissent. Dum hæc agerentur, apparuerunt quibusdam Christianis qui erant in castello, similiter & quibusdam Paganis, qui in ipso aderant exercitu duo juvenes in albis, qui ipsam basilicam ab igne protegebant; & propterea ibidem non potuerunt neque interius, neque exterius ignem accendere, nec aliquod damnum inferre basilicæ, sed nutu divinæ Majestatis pavore perterriti in fugam

Saxones
frustra la-
borant
Ecclesiam
incende-
re.

mini Marchellum, & ipsum ex Anglorum genere a Sancto Vuillibrordo a pueritia enutritum. Quod etiam discrete tradit Alfridus in Vita ejusdem Sancti Liudgeri. Sub nomine hujus Marchelli, seu Marcellini pueri sanctis moribus imbuti Pseudo-Marcellinus Acta S. Suidberti commentus est, ut jam suo loco insinuavimus. Loquitur etiam Baronius de S. Lebuino anno DCCLXXVIII. num. XI. sed ex Actis fabulosis, ut ibidem videbimus.

Ad hunc usque annum Sanctus Liudgerus studiorum causa Eboraci commoratus est annis tribus & mensibus sex, indeque relicto Alcuino suo Præceptore in Anglia Ultrajectum ad S. Gregorium Abbatem rediit, ut Alfridus in Vita S. Liudgeri literis mandavit: Gregorius & parentes ejusdem Liudgeri quandoque precibus victi, direxerunt eum ad præfatum Magistrum Eboracæ Civitatis Anglorum præbentes qua illi opus erant in via, quam Magister illustris Alcuinus cum magno suscepit honore. Susceptus itaque Liudgerus, erat consueto more omnibus charus, eo quod esset ornatus moribus bonis, & suavis Sanctis, & mansit ibi annis tribus & mensibus sex proficiens in doctrina studio. Paulo post: directus itaque Liudgerus prospero cursu pervenit ad patriam suam bene instructus, habens secum copiam librorum, eratque patri Gregorio & ceteris tanto dignior & acceptior, quanto fuit & in Monasticis eruditionibus illustrior. Diaconus vero, qui venerat cum eo, juxta dispositionem Magistri Alcuini auctus benedictionibus perrexit Romam, iterum reversurus, qui etiam post ea cum Alcuino venit in Galliam in ordine Presbyterii. Isto Alfridi loco utitur Cointius hoc anno, num. XV. ut ostendat, Albinum illum, quem Carolus Rex hoc anno Legatum ad Hadrianum Papam misit, diversum esse ab Albino, Alcuino etiam appellato; cum is in Anglia remanserit, quando Sanctus Liudgerus hoc anno in patriam suam rediit; Sed validiori argumento id mox demonstravimus.

Miraculis Sancti Rudberti Episcopi Salzburgerensis in Bajoaria crebrescentibus, anno Incarnationis Domini DCCLXVII. ut legitur apud Anonymum, quem Henricus Canisus Tom. VI. publicavit. Virgilius Episcopus cepit adificare Ecclesiam mira magnitudinis apud Saltzburg, Indiæ. VII. Anno vero DCCLXXIII. dedicata est primo Ecclesia Sancti Rudberti a S. Virgilio Episcopo anno XXVI. Regni Tassilonis Ducis. Eodem anno transfuit idem Episcopus Sanctum Rudbertum, & duos ejus Capellanos B. Kunialdum atque Gilisarium, nempe VIII. Kalend. Octob. qua dies Officii Dedicacionis Ecclesia in tantum occupata est; ut huic celebrationi ejus plene nequeat deservi-

IV.
S. Liudgerus
discipulus
fuit
Alcuini.V.
Translatio
reliquiarum
S. Rudberti,
& Sedis
Saltzburgerensis.

CHRISTI

HADRIANI PAP.

CONST. COPRON. IMP.

773.

2.

33.

gam conversi sunt, nemine persequente. Inventus est autem postea unus ex iisdem Saxonibus mortuus juxta ipsam basilicam genibus curvis, acclivus supra pedes, habens ignem, & ligna in manibus, velut ore flando eandem basilicam igni tradere voluisset. Hæc ibi, quibus divina providentia eluxit, quæ super res Ca-

rolis invigilaret, dum ipse quæ Dei sunt ageret. Qui igitur anno superiori, dum idoli templum sterneretur, aquam insperatam divinitus dedit, hoc anno vim ignis, ne incenderetur sancta Ecclesia, impedivit, ubique mirabilis Deus in omnibus operibus suis.

Sep.

PAGIUS re. Sed loco *Indist.* VII. reponenda *Indist.* V. Electus est dies XXIV. Septemb. ad hanc Translationem faciendam, quia licet in eam feria sexta incideret, solemnitas tamen erat ob Dedicationem illius Ecclesiæ. Cum Sanctorum pignoribus translata quoque Sedes Episcopalis. *Virgilius* enim ex Antecessorum more Pontificalem Cathedram habuit in Monasterio Sancti Petri, sed illam hoc anno transtulit in Ecclesiam a se conditam, cui nomen inditum *Sancti Rudperti*. Curam hæcenus Cleri, Monachorumque simul gesserat, utroque, cum Episcopi, tum Abba-

tis, titulo gavissus. Sede autem Episcopali in novam Sancti Rudperti Basilicam translata, munus Abbatiale transmisit in *Bertricum*, ut prodit *Hundius* in *Episc. Salitzburg.* *Cointius*, qui hoc anno num. XXIV. de ista Translatione verba facit, dicit *Rudpertum* quiescisse in Ecclesia S. Petri per annos CL. quia sc. existimavit, mortem ejus contigisse anno DCXXIII. Verum eam pertinere ad annum DCCXVIII. suo loco demonstravimus, & vulgarem illam opinionem amplius defendi non posse ostendimus.

JESU CHRISTI
ANNUS
774.

HADRIANI PAP.
ANNUS
3.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
34.

I. **S**eptingentesimus septuagesimus quartus duodecima Indictione annus felicissimus Romanæ illuxit Ecclesiæ, quo penitus liberatur a durissimo jugo & dirissimo sceptro Regum Longobardorum, quibus diu multumque afflictata mœrue rat, ut illud propheticum ei fuerit occidendum (a): *Consurge, consurge: induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Hierusalem civitas Sancta. Jugum enim oneris ejus & virgam humeri ejus, & sceptrum exactoris ejus, superasti sicut in die Madian.* Cum contra hostes tuos absque exercitu tuo pugnaverit Dominus, & dissipaverit inimicos tuos. Sed quomodo ista se habuerint, quæ collecta sunt ab Anastasio, scripta vero ab hujus temporis scriptore demonstrant, quæ sic se habent:

(a) *Isai.*
32.

II.
Carolus
Magnus
Romam
venit.

Dum per sex mensium spatium Carolus Magnus apud Papiam demoraretur in obsidione ipsius civitatis: magnum desiderium habens ad Limina Apostolorum properandi, considerans quod & sacratissimum Pascha appropinquasset: tum tollens secum diversos Episcopos, Abbates etiam & Judices, Duces, & Graphiones cum plurimis exercitibus, huc Romam per partes Tusciæ properavit; ita festinans, & adveniens, ut in ipso Sabbato sancto se Liminibus præsentaret Apostolicis. Cujus adventum audiens antedictus beatissimus Hadrianus Papa, quod sic repente ipse Francorum advenerit Rex in magnum stuporem, & extasim deductus, direxit in ejus occursum universos Judices ad fere triginta milliaria ab hac Romana Urbe in locum, qui vocatur, Novas,

ubi cum cum bandoris, sive bandis, hodie bandera dicta, militari signo, susceperunt. Et dum appropinquaret uno fere milliario a Romana Urbe direxit universas scholas militia una cum patronis, simulque & pueris, qui ad discendas litteras pergebant, portantes omnes ramos olivarum, laudesque omnes canentes, cum acclamationum earumdem laudum vocibus ipsum Francorum susceperunt Regem; obviam illi ejus sanctitas dirigens venerandas Cruces, id est, signa (sicut mos est) Exarchorum, aut Patriciorum Romanorum.

Qua hora easdem sanctissimas Cruces, ac signa sibi obviam advenisse conspexit, descendens de equo, in quo sedebat, ita cum suis Judicibus ad beatum Petrum pedestris properare studuit. Quum quidem antedictus almificus Pontifex diluculo surgens in eodem Sabbato sancto, cum universo clero, & populo Romano ad beatum Petrum properavit ad suscipiendum eundem Francorum Regem, & in gradibus ipsius Apostolicæ aulae eum cum clero suo præstolatus est. Conjungente vero eodem excellentissimo, ac benignissimo Carolo Rege, omnes gradus sigillatim ejusdem sanctissimæ beati Petri Ecclesiæ deosculatus est: & ita ad prænominatum pervenit Pontificem, ubi in atrio super gradus juxta fores Ecclesiæ adfitebat; eoque suscepto, mutuoque se amplectentibus, tenuit idem Christianissimus Carolus Rex dexteram manum antedicti Pontificis, & ita in eandem venerabilem aulam B. Petri Principis Apostolorum ingressi sunt, laudem Deo, & ejus excellentiæ decan-

III.
Pedestris
Carolus
venit ad
S. Petrum.

Quid in
ingressu
basilicæ
Carolus
fecerit.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno Eræ
Hisp.
DCCCXII.
Anno He-
CLVIII.
inchoato
die 10.
Novemb.
fer. 5.

A. C. 774.
I.
Prima
profectio
Romana
Caroli.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6267

☉ 27. B. ☽ 15. P. 3. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 774.

HADRIANI PAPÆ 3.

CONSTANTINI COPRONYMI 55. & 34.

LEONIS IV. 24.

A Num. I. ad X. Carolus' votorum solvendo- rum ac fundendæ orationis causa Romam quater tantum profectus est, ut tradit Eginhardus in ejus Vita, hoc videlicet anno, iterum anno DCCLXXXI. deinde an. DCCLXXXVII. denique anno octingentesimo, ut suis locis videbimus. Hoc anno illuc adventavit Sabbato Sancto, ut docet Anastasius, cujus integram narrationem Baronius exhibet. Quarta feria Adrianus Papa paterno affectu Carolum Regem adhortatus est, ut adimpleret in omnibus ipsam promissionem, quæ in Francia in loco, qui vo-

catur Carisiacus, facta est, ipseque Carolus aliam Donationis promissionem, ad instar anterioris, scribi jussit per designationem confinium, inquit Anastasius, a Lunis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardono, inde in Verseto, deinde in Parma, deinde in Rbegio, & exinde in Mantua, atque monte Silicis, simulque & universum Exarchatum Ravennatensium, sicut antiquitus erat, atque Provincias Venetiæ, & Histriam, nec non & cunctum Ducatum Spoletinum & Beneventanum. Constat vero ex Epistolis Hadriani Papæ, Carolum Civitatibus ac Provinciis, quas Pippinus pater Apostolicæ Sedi concesserat, plurimas addidisse, sed hæc nec omnes simul, nec hoc anno data sunt. Currenti enim anno Donationi a Pippino patre factæ superaddidit Ducatum duntaxat Spoletanum, de quo Hadrianus Pontifex meminit in Epistolis ante annum DCCLXXXI. Carolo directis, ut videre est in Coice Carolino. Neque enim sermonem ullum habet præterea nisi de Pentapoli & Exarchatu Ravennatensi, seu de Donatione a Pippino patre facta, & de patrimonio Sabinensi, atque aliis in Corsica, in partibus Tusciæ, Spoleti, ac Beneventi, & in territorio Neapolitano, quæ quidem

tantes, universus clerus, & cuncti religiosi Dei famuli extensa voce acclamantes: Benedictus qui venit in nomine Domini, &c.

Insignis pietas Caroli M.

Sicque cum eodem Pontifice ipse Francorum Rex, simulque omnes Episcopi, Abbates, & Judices, & universi Franci, qui cum eo advenerant, ad Confessionem beati Petri appropinquantes, seseque prout ibidem prosternentes, Domino nostro omnipotenti, & eidem Apostolorum principi propria reddidere vota, glorificantes divinam potentiam in eo, quod talem eis per interventionem suffragia ejusdem principis Apostolorum concedere jussit victoriam. Expleta vero eadem oratione, obnixè deprecatus est idem Francorum Rex antedictum almficum Pontificem, sibi licentiam tribui Romam ingrediendi ad sua orationum vota, per diversos Dei Ecclesias persolvenda. Et descendentes pariter ad corpus beati Petri tam ipse sanctissimus Papa, quamque antefatus excellentissimus Francorum Rex cum Judicibus Romanorum, & Francorum, seseque mutuo per sacramentum munientibus, ingressus est Romam continuo cum eodem Pontifice

ipse Francorum Rex cum suis Judicibus, & populo. In eodem Sabbato sancto in basilicam Salvatoris juxta Lateranas pariter sunt ingressi. Ibidem ipse excellentissimus Rex mansit cum omnibus suis quousque sancti baptismatis sacramentum antedictus ter beatissimus Pontifex celebravit: & ita postmodum ad beatum Petrum ipse excellentissimus repedavit Rex.

Altero vero die, illucescente * Domini sancto, in ipsa sanctissima Paschali festivitatem direxit diluculo ipse sanctissimus Præsul cunctos Judices, & universa obsequia militiæ ad eundem Regem, qui cum magno honore eum suscipientes, ad Ecclesiam sanctæ Dei Genitricis ad præsepe properarunt cum omnibus, qui cum eo advenerant Francis, ibique Missarum solemnibus celebratis, perrexit idem Rex cum prænominato Pontifice in Lateranensem Patriarchium: illicque ad mensam Apostolicam pariter epulati sunt.

V.
* Domini.
Res gestæ
Caroli
Romæ.

Alia vero die secunda feria simili modo in Ecclesia beati Petri more solito ipse conspicuus Pater, & egregius Pontifex Missarum solemnibus celebrans, Deo omnipotenti, & præfato Carolo excellentissimo

Re-

PAGIUS

dem patrimonia, ut diserte de Sabinensi legitur in Epistola LXXIX. Cod. Carol. pro luminariorum concinnationibus atque alimoniis pauperum, concessa fuerant, ut pluribus probat Cointius hoc anno num. VI. & seqq. [1]

II.
Carolus
sum laudibus
susceptus.

Anastasius quam honorifice Carolus Romæ susceptus fuerit, his verbis narrat: Cujus adventum audiens Beatissimus Hadrianus Papa, quod se repente ipse Francorum advenisset Rex, in magno stupore & extasi deductus, direxit in ejus occursum universos Judices ad fere triginta millia ab hac Romana Urbe in locum, qui vocatur Novas, ubi eum cum bandora (id est cum vexillo) susceperunt. Et dum appropinquasset fere unius milliario a Roma Urbe, direxit universas scholas militia una cum patronis, simulque & pueris, qui ad discendas literas pergebant, deportantes omnes ramos palmarum atque olivarum, laudesque omnes canentes, cum acclam-

atione earundem laudum vocibus ipsum Francorum susceperunt Regem; obviam illi ejus Sanctitas direxit venerandas Cruces, idest, signa, sicut mos est ad Exarchum aut Patricium suscipiendum, eum cum ingenti honore suscipi fecit. Dum Romæ Carolus esset, secunda feria (Paschatis scilicet) simili modo in Ecclesia Beati Petri more solito, ipse conspicuus Pater & egregius Pontifex Missarum solemnibus celebrans, Deo omnipotenti & præfato Carolo excellentissimo Regi Francorum & Patricio Romanorum, LAUDES reddere fecit. Quando Imperatores Romani creabantur, imagines eorum in Provincias deferebantur, ac in celebrioribus ceremoniis, illorum Laudes magna populorum lætitia acclamabantur: quod innumeris exemplis ostendi posset. Paulus Diaconus lib. 3. de Gest. Langobard. cap. 15. de inauguratione Mauricii loquens ait: Mauricius indutus purpura, redimitus Diademate ad Circum

NOTÆ

[1] Hic vides a Pagio Caroli M. donationem, prout ab Anastasio in Vita Hadriani I. per designationem confinium describitur, recenseri, nec in mentem ei venisse, ut de sublesta fide dubitaret. Hinc mirari certe licet, cur inventus sit unus, qui hunc Anastasii locum, interpolatum fuisse, aperte scripsit: quum donationi tam ampla ac magnifica (ejus verba sunt) que omnem fere Italiam complexa fuisset, adversentur Historia, & monumenta quaque veteris avi. Prodiisse autem commentum istud sæculo tantum undecimo, justa suspicandi ratio est: tunc enim Normannis consentientibus, Romani Pontifices jus sibi quaesierunt in Beneventanum Ducatum, qui postea evasit regnum Neapolitanum. Hæc ille audacter, & fidenter. At hic idem Anastasium Bibliothecarium, Mediolani edendum an. 1723. cum aliis codicibus collatum curavit, & hunc locum edidit, nihil falsi, aut commenticii in eo suspicatus. Editiones omnes Anastasii, quotquot hæcenus prodierunt, ita habent. His adde Hadriani vitam, quæ in Cod. Regiæ Svecorum alias 345. nunc 1964. sæculo X. ut ex specimine characteris conspicitur, exarato habetur, ubi pag. 84. diserte hæc leguntur: Idest a Lunis cum Insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardone, idest in Verceto, deinde in Parma, deinde in Regio, & exinde in Mantua, atque Monte silicis simulque & universum Exarchatum Ravennatum sicut antiquitus erat, atque Provincias Venetiæ & Istria, nec non & cunctum Ducatum Spolitinum, seu Beneventanum. Factaque eadem donatione, & propria sua manu &c. Adde quod hæc eadem verba leguntur in Donatione Ottonis I. Imperatoris, cujus autographum in arce S. Angeli adhuc asservatur. Quoniam igitur pacto hæc ad signamenta sæculi XI. amandari possunt? De Beneventano Ducatu Apostolicæ Sedi collato, vide, quæ ad an. 787. adnotabimus. GEORGIUS

Regi Francorum, & Patricio Romanorum laudes reddere fecit. Tertia vero die, (juxta ut mos est,) in Ecclesia beati Pauli Apostoli Missas eidem Regi fecit.

At vero quarta feria prænominatus Pontifex cum suis Judicibus tam cleri, quam militiæ in Ecclesia beati Petri Apostoli pariter cum eodem Rege ad colloquendum se conjungens, constanter eum deprecatus est, atque admonuit, & paterno affectu adhortari studuit, ut promissionem illam, quam ejus sanctæ memoriæ genitor Pipinus Rex, & ipse præcellentissimus Carolus cum suo germano Carolomanno una cum omnibus Judicibus Francorum fecerat beato Petro, & ejus Vicario sanctæ memoriæ domno Stephano juniore Papæ quando in Franciam perrexit pro concedendis diversis civitatibus, ac territoriis istius Italiæ provinciæ, & contradendis beato Petro ei, & omnibus Vicariis in perpetuum possidendis, adimpleret in omnibus.

VI.
Veterem
donatio-
nem con-
firmat &
novam
auget.

Cumque ipsam promissionem, quæ in Francia in loco, qui vocatur Carisiacus, facta est, idem excellentissimus Rex Carolus sibi legi fecisset: complacuit illi, & ejus Judicibus omnia, quæ ibi erant adnexa confirmare. Et propria voluntate, bono, ac libenti animo aliam donationis promissionem ad instar anterioris ipse antedictus excellentissimus, & revera Christianissimus Carolus Francorum Rex conscribi jussit per Etherium religiosum, ac prudentissimum Capellanum, & Notarium suum, ubi concessit easdem civitates, & territoria beato Petro, atque præfato Pontifici, atque spondit per de-

signationem consinium, id est, a Lunis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardone, inde in Verceto, deinde in Parma, deinde in Regio, & exinde in Mantua, & ponte Silicis, simulque universum Exarchatum Ravennatum, sicut antiquitus erat, atque provincias Venetiarum & Istriæ, necnon cunctum Ducatum Spoletinum, & Beneventanum, factaque eadem donatione, eam propria sua manu ipse Christianissimus Francorum Rex corroborans, universos Episcopos, Abbates, Judices, etiam & Graphiones in ea subscribere fecit. Quam prius super altare beati Petri, & postmodum intus in sancta ejus Confessione ponentes, tam ipse Francorum Rex, quam ejus Judices beato Petro, & ejus Vicario sanctissimo Hadriano Papæ sub terribili sacramento se omnia conservaturos, quæ in eadem donatione continerentur, promittentes, tradidere, * apparem ipsius donationis per eundem Etherium describi faciens ipse Christianissimus Rex Francorum, intus super corpus beati Petri subtus Evangelia, quæ ibidem sunt, est osculatus, pro firmissima cautela, & æterna nominis sui, ac Regni Francorum memoria, propriis suis manibus posuit: aliaque ejusdem donationis exempla per Scriptorium hujus sanctæ nostræ memoriæ Ecclesiæ descripta, ejus excellentia secum deportavit. Quæ autem attulit Carolus egregia munera, sancto Petro, Hadrianus Papa obtulit, in quorum memoriam hæc confecta sunt epigrammata:

* hoc est
exemplar

CÆ-

PAGIUS

cum processit, acclamatisque sibi Laudibus, largitus populo munera, primus ex Græcorum genere in Imperio confirmatus est. Quibus conceptis verbis laudes illæ acclamarentur, indicatur initio libri XI. Epistolarum Gregorii M. Venit Icona supradictorum Phoca & Leontia Augustorum Romam VII. Kalendis Maii, & acclamatum est iis in Lateranis in Basilica Julii ab omni Clero & Senatu: EXAUDI CHRISTE, PHOCÆ AUGUSTO ET LEONTIÆ AUGUSTÆ VITA. Tunc jussit ipsam Iconam Dominus Beatissimus & Apostolicus Gregorius Papa reponi in Oratorio Sancti Casarii Martyris intra Palatium. Erant itaque laudes istæ, victoriæ vel vitæ diuturnioris adprecationes. Legendum Glossarium Ducangii in voce Laudes.

III.
Laudum
usus ha-
bitus con-
tinuatus.

Joannes Lucius in Historia Dalmatiæ & Croatia lib. 2. cap. 6. observat, earundem laudum usum in insulis Jonii, quæ Imperio Orientali parvæ, continuatum esse, sicuti & in Dalmaticis Civitatibus, quæ Orientale Imperium agnoscebant; quod probat ex Dandolo in Chronico, qui ait, Duci Venetorum advenienti Auseri in solemnitate Pentecostes laudes cantatas, & Episcopos Jadræ existentes promississe feriatis diebus, quibus laudis pompam in Ecclesia depromere solebant, istius Principis nomen post Imp. laudis præconiis glorificarent. Subdit Lucius, etiamnum Tragurii, ubi ipse natus, has laudes inter Missæ solemnia a duo-

bus ex Canonicis Umbonem ascendentes, Choro loco populi respondente, acclamari, sed loco Imperatoris Summi Pontificis nomen proferri. Quibus verbis illa acclamatio nunc constat, ibidem refert. Imo in Ordine Romano XIII. a Mabillonio Tom. II. Musæi Italici publicato, seu in Cæremoniali Romano jussu Gregorii X. edito num. VII. legitur, post creationem Romani Pontificis in Missa, quæ coram eodem canitur, ante Epistolam ejus laudes eodem fere modo acclamari, ac Tragurii factum, diximus: Ipse prior Diaconus incipit LAUDUM sic alta voce, tamen quasi legendo, Exaudi Christe: & Judices & Scriptorii procedunt similiter in cantu quasi legendo, Domino nostro Papa a Deo decreto Summo Pontifici & Universali Papa Vita. Item idem prior dicit secundo, Exaudi Christe; & Judices & Scriptorii antiphonam ut prius: & sic facit tertio. Idem prior dicit, Salvator mundi; & Judices & Scriptorii antiphonam, Tu illum adjuva, & cætera, quæ in eo Cæremoniali legi possunt.

Cum similibus igitur Laudum acclamationibus Romæ susceptus Carolus, tanquam Patrius ac Defensor Ecclesiæ Romanæ quemadmodum & anno DCCC. quando quartum Romanam profectus est, ut accurate narravit Anastasius in Vita Leonis III. In Appendice Antiquarum Lectionum pag. 1163. extat insignis inscri-

IV.
Vexillum
S. Petri ad
Carolum
missum.

(a) Extat
in append.
antig. In-
scr. pag.
1163.
n. 8. 9a

COELORUM DOMINUS QUI CUM PATRE CONDIDIT ORBEM
DISPONIT TERRAS VIRGINE NATUS HOMO
UTQUE SACERDOTUM REGUMQUE EST STIRPE CREATUS
PROVIDUS HUIC MUNDO CURAT UTRUMQUE GERI
TRADIT OVES FIDEI PETRO PASTORE REGENDAS
QUAS VICE HADRIANO CREDERET ILLE SUA
QUIN ET ROMANUM LARGITUR IN URBE FIDELI
PONTIFICATUM FAMULI QUI PLACUERE SIBI
QUOD CAROLUS MIRA PRÆCELLENTISSIMUS * REX
SUSCIPIET DEXTRA GLORIFICANTE PETRI
PRO CUJUS VITA TRIUMPHIQUE HÆC MUNERA REGNO
OBTULIT ANTISTES CONGRUA RITE SIBI

* hic Rex

Et quod scriptum fuisse ponitur in pallio altaris his versibus:

PASTOR OVILE DEI SERVANS SINE CRIMINE PETRE
QUI PRÆBES CHRISTI PABULA SANCTA GREGI
TU CAROLI CLEMENS DEVOTI MUNERA REGIS
SUSCIPE QUÆ CUIPIENS OBTULIT ILLE TIBI
HILDEGARDA PIO CUM QUO REGINA FIDELIS
ACTIBUS INSIGNIS MENTIS AMORE DEDIT.

VII. Sed quid interea? Ista dum curat
Christianissimus Princeps, totus in obse-
quio deditus Apostolorum, Deus ipse
bellum difficillimum confecit, ut quæ
sex mensium obsidione expugnari nulla-
tenus potuerit civitas, immisso in cives
atque milites morbo, absque armis de-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

di Regi Carolo fecerit. Quod idem au-
ctor narrat his verbis:

*Reversusque cum suis exercitibus Tici-
num ipse excellentissimus Francorum Rex
fortiterque debellans, & obsidens cives
Papienses, dum ira Dei saper omnes Lon-
gobardos, qui in eadem civitate erant,*
N *graf-*
rimum.

PAGIUS scriptio, quæ quidem ad alium annum quam
ad DCCLXXII. referri non potest, sed quam
hic recitabo, ut uno tenore de honoribus Ro-
mæ in Carolum collatis agam.

*Coelorum Dominus, qui cum Patre condidit Orbem
Disponit terras, Virgine natus homo.
Utque Sacerdotum Regumque est stirpe creatus,
Providus huic mundo, curat utrumque geri.
Tradit oves fidei Petro Pastore regendas,
Quas vice HADRIANO crederet ille sua.
Quin & Romanum largitur in Urbe fideli
* ... Famulis, qui placuere sibi.
Quod CAROLUS mire præcellentissimus hic Rex
Suscipiet, dextra glorificante Petri.
Pro cujus vita triumphique hæc munera Regia
Obtulit Antistes, congrua rite sibi.*

* Vexil-
ium.

Auctor illius Appendicis in loco vacuo posuit
Pontificatum, sed contra Grammaticæ & Poe-
tas, seos leges. Papebrocius in Conatu Chroni-
co-Historico ad Vitam Hadriani I. reposuit
Imperium, quia, inquit, revera actum ab
Hadriano fuit de resuscitando Occidentali
Imperio in persona Caroli; neque actum,
tantum, sed & decretum ac publice notum;
licet ex causis supervenientibus eo vivente per-
actum nihil sit. At Hadrianum de Imperio in
Carolum conferendo cogitasse a nullo ex tot
Scriptoribus, qui de Carolo locuti sunt, me-
moriam proditum invenitur. Quare non dubito,
quin legendum sit *vexillum*. Præterea hanc In-
scriptionem præfenti anno Hadriano & Carolo
dicatam Papebrocius putat; sed ex eius lectio-
ne apparet, loqui Poetam de Carolo tanquam
ab Urbe absente, ac in ejusdem Patriciatus
Romani, & Hadriani Pontificatus exordia
intendere. Quare sicut Leo III. ubi Pon-
tificatum suscepit, *mox per Legatos suos, cla-*

*ves Confessionis Sancti Petri, ac Vexillum Ro-
mana Urbis, cum aliis muneribus Regi (idest
Carolo) misit, ut inquit Eginhardus in Annal.
ad annum DCCXCVI. ita & ante Leonem
Hadrianus, postquam in Sede Sancti Petri col-
locatus fuit, Patriciatum Carolo confirmavit,
ad eumque claves Confessionis Sancti Petri, ac
Vexillum Romanæ Urbis cum Regiis muneribus
misit. Indeque intelligimus, superiores
Pontifices pari eodemque modo erga Carolum
Martellum & Pippinum sese gessisse, imo hunc
morem ab illis derivasse, & a Successoribus
continuatum fuisse. Verum quidem est, Con-
tinuatorem Fredegarii, dum loquitur de auxi-
lio a Carolo Martello adversus Ecclesiæ hostes
per Gregorium III. postulato, scribere tantum:
Beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulcri
cum vinculis S. Petri & muneribus magnis &
infinite Legatione (quod antea nullis auditis
aut visis temporibus fuit) memorato Principi de-
stinavit. Sed cum Poeta laudatus disertis ver-
bis testetur Deum Romanum vexillum famulis
suis largiri, manifeste insinuat, illud ad Ca-
roli Magni Decessores missum fuisse.*

Huc etiam revoco, cum annus institutionis
incompertus sit, quod legitur in primo Ordine
Romano a Mabillonio loco citato in lucem
edito, & ab Amalario sub nomine libelli Ro-
mani laudato. In eo num XXIV. ubi agitur
de Missa, quam initio Quadragesimæ Romanus
Pontifex celebrat, habetur: *Veniens Pontifex lo-
ascendit ad sedem, dicit, Oremus. Diaconus,
Flectamus genua, & Levate, &c. Simili modo
agitur secunda feria, sexta feria, & Sabbato
per totam Quadragesimam. Nam Sabbato tem-
pore Adriani institutum est, ut flecteretur pro
Carolo Rege, antea vero non fuit consuetudo.
Tum num. XXVNI. feria III, qua est pridie
in*

V.
In Missa
Pontificia
Oratum
pro Caro-

graffaretur, atque seviret, & plures ex languoribus, atque mortalitatis clade defecissent: ita Dei nutu eandem civitatem simulque & Desiderium Longobardorum Regem, atque cunctos, qui cum eo erant, ipse excellentissimus Francorum Rex comprehendit, & suæ potestati cunctum Regnum Longobardorum subiugavit: præfatum vero Desiderium Longobardorum Regem, & ejus conjugem secum in Franciam deportavit. Hucusque de rebus a Caro-

lo Magno in Italia hoc anno gestis apud Anastasium.

De ejusmodi præclara Caroli magni victoria, qua primam civitatem Regiam ipsam Longobardorum Ticinum occupavit, est mentio in duobus epitaphiis, quorum alterum Archidiaconi Ticinensis, Episcopi alterum, quibus extorribus factis, non nisi capta civitate a Carolo postliminio redeundi facultas fuit; sic se habet:

ME SIBI PRÆCLARVS DOCTOR NVTRIVIT ALVMNVN
ANTISTES PETRVS TICINENSIS GLORIA PLEBIS
ET PATER ET PASTOR PATRIÆ DECVS INCLITVS AVCTOR
ECCLESIAE SEMPER FVERAM VERNACVLVS ALMÆ
LITTERVLAS EX QVO PRIMÆVO TEMPORE SVMPSI
PRIMVS ERAM CLĒRI PRIMO LEVITA DEINDE
IAM LICET INDIGNVS MAGNO TAMEN ORDINE FVNGENS
SED POST IRA DEI POPVLVM STILLABAT IN ISTVM
EXVL ERAM DVCTVS LONGE DE CESPITE PATRVN
SED ME MAGNA DEI SERVAVIT GRATIA SEMPER
ERVIT A MVLTO VENIENTI HINC INDE PERICLO
QVI ME TAM * MISERAM DIRA DE MORTE REDVXIT
ET PATRIAS ITERVM ME FECIT CERNERE TERRAS
TEMPORE QVO CAROLVS REX MAGNVS OPTIMVS ISTAM
TE-

* f. misc-
rum

PAGIUS

in Cœna Domini, hora tertia Pontifex cum Cle- ro & ordine suo procedat ad Altare in Ecclesia Majore, & dicat orationes solemnes hoc ordine, &c. Dicit orationem pro Rege Francorum, deinde reliquas per ordinem. Mabillonius in Notis dicit, priorem locum innuere hæc posterioris esse instituti. Sed ea in re Viro doctissimo non assentio, quia ex his verbis, tempore Adriani institutum est, sequi tantum videtur, hunc Romanum Ordinem post Caroli Magni mortem conditum fuisse.

VI.
Monet Ha-
drianus
Carolus,
ut in Gal-
lia cuili-
bet Metro-
polita jura
sua red-
dantur.

Hugo Flaviniacensis Abbas in Chron. Virdu- pag. 109. de Carolo M. Romæ existente hæc habet: Licet in restauratione Ecclesiarum aliquan- do studiose desudarit, tamen tanta erat mali mo- les, tanta cupiditatis rabies, ut usque ad Ca- roli M. tempora malitiei hujus duraverit perni- cios veterinosa, dum quod male quisque & in- polita jura usurpaverat, penes retinere satagebat. Un- de cum clamores Ecclesiarum ad Sedem referren- tur Apostolicam, & ab eo requirerent justitiam, A- drianus Pontifex Carolus M. ante corpus B. Pe- tri conveniens, ut omnia corrigerentur, obrinuit. Refert postea Epistolam Bertherio Episcopo Vien- nensi ab Hadriano Papa datam, qua, Pontifex ait: Dilectus & illustris ac religiosus filius nos- ter, Carolus Rex & Patricius Romanorum Ro- mam venit, & Pascha Domini apud S. Petrum nobiscum egit, ubi inter alia monuimus eum de metropolitanorum honore, & de Civitatibus, qua laicis hominibus tradita erant; & quia Episco- palis dignitas fere per octoginta annos a Francis esset conculcata. Subiungit Hadrianus, Carolus M. cum hæc & his similia audisset, promississe, quod omnia ad emendationem suam venirent, seque omnibus Archiepiscopis & Episcopis scri- psisse, ut sicut antiquis Privilegiis singula Me- tropolitana Urbes fundata sunt, ita maneant, ut habeat unaquaque Metropolis Civitates sibi sub- ditas, quas B. Leo, & alii Prædecessores & Successores ipsius post Chalcedonensem Synodum singulis Metropolitanis distinxit. Nec præterea ulla Metropolis præjudicium patiatur. Si alicui

Suffraganeorum aut nos aut Prædecessores nostri, rogantibus piis Francorum Ducibus, Pallium largi- git sumus. Nec debet Ecclesia ullum damnus sui ordinis inde sustinere, si per LX. aut LXX. aut LXXX. & eo amplius annos incuria quo- rumcumque Præfulum, & vallatione Barbarorum dignitatem antiquam & Romanorum Antistitem firmitate roboratam perdidit & amisit, quando innumeris pene annis spiritu Dei disponente usa fuerit. Auctoritate igitur B. Petri Apostolorum Principis singulis Metropolitanis antiquo more po- testatem suam reddidimus. In fine legitur: Da- ta Kalend. Januarii, imperante piissimo Augusto Constantino, anno decimo, & a Deo coronato piissimo Rege Carolo, anno primo Patriciatus ejus. Eandem Epistolam cum eadem subscriptione refert Pe- trus a Sancto Juliano in Hist. de Origine Bur- gundionum, pag. 272. sed subscriptio utrobique addititia; qui pessimus mos tunc inoleverat, ut jam alibi monuimus. Porro ex uno exemplari alterum cum altero collatum emendari poterit, observandumque neque Carolus M. annos Pa- triciatus sui, neque alios in Monumentis publi- cis notasse, indeque inter alia patere subscrip- tionem illam flocci faciendam; Carolo M. re- gnante Ecclesiasticos eo agente aliqua jura, li- cet non omnia recuperasse; & denique hanc rerum confusionem in Galliam introductam sub sæculi superioris finem.

Carolus reversus Papiam ipsam fortiter debel- lans, atque obsidens, ita Dei nutu eandem Ci- vitatem, simulque & Desiderium Longobardorum Regem, atque cunctos, qui cum eo erant, com- prehendit, & sua potestate cunctum Regnum Longobardorum subiugavit. Præfatum vero Desi- derium Longobardorum Regem, & ejus coniugem secum in Franciam deportavit, inquit Anastasius, Annalista vero Merensis habet: Papiam venit, ipsamque Civitatem cepit, & Desiderium Regem cum uxore, & filia, & omnibus thesauris suis sua Ditioni subegit. Ibi que venientes undique Lan- gobardi de singulis Civitatibus Italia, subdide- runt se Dominio gloriosi Caroli. Adalgisus vero filius

VII.
Carolus
Regnum
Langobar-
dorum sibi
subiicit.

CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
34.

TENVIT ET REXIT GRANDI PIETATE BENIGNVS
HÆC MEA VIVENTIS IN SE CLO FATÁ FIEBANT
AT NVNC ISTA TENET REQVIES MISERABILE CORPVS
SPIRITVS ALTITHRONI TIMIDVS PETIT OMNIA SECVM
IVDICIVM REGIS PORTANS QVÆCVMQVE GEREBAT
CORPORE CONIVNCTVS PETRO MITISSIME CHRISTE
TV QVICVMQVE LEGIS DIC DIC PECCATA REMITTE
ATQVE VALETE MEI MEMORES PER SECVLA FRATRES

Ipsius autem Petri Ticinensis Episcopi, cujus hic mentio fit, extat integrum epitaphium, ibidem asservatum, memoria dignum, quod sic se habet (a):

CANDIDA FVNEREO SCVLPVNTVR MARMORE GESTA
SED NON EST FLENDVS QVI IACET IN TVMVLO
LUGEAT INFAVSTVS QVI NESCIT VIVERE CHRISTO
POST MORTEM CAROS TARTARA QVOS RETINENT
HIC VATES DOMINI MVNDO QVIA CORPORE VIXIT
ADMIXTVS GAVDET CÆTIBVS ANGELICIS

Ann. Eccl. Tom. XIII.

N 2

CLA-

PAGIUS

filius Desiderii fugiens naxem intravit, & per mare Constantinopolim usque pervenit. Hactenus autem stetit Regnum Longobardorum, annis CCXIV. Porro Carolus Rex tota Italia subacta, & ordinata custodia Francorum in Pavia, trusoque in exilium Desiderio Rege, & uxore & filia, ipse eum magno triumpho, auxiliante Domino in Franciam reversus est. Verum error irrepsit in numeros annos Dominationis Langobardorum in Italia exorimentes. In eam enim ingressi sunt anno DLXVIII. ideoque Regnum Langobardicum duravit tantum annos CCVI. Marquardus Freherus in Corpore Francica Historia Veteris pagina 168. publicavit e MS. Palatino Puli Diaconi Supplementum Longobardicorum, & ante eum Gruterus ex eodem MS. continuavit Historiam ejusdem Pauli de Gestis Langobard. qui fatetur eam Periocham extare in unico illo MS. cui inquit, tantum quisque tribuat, quantum licet affirmationi testis unius. Verum cum in fine illius Supplementi legatur, dominans (nempe Carolus) Italiam, anno Dominica Incarnationis DCCCLXXIII. profatum vero Desiderium & ejus conjugem ad Franciam misit. Finitumque est Regnum Langobardorum, quod mansit per annos CCVI. postquam ipsi Italiam intraverunt, non dubito, quin additamentum illud sit alicujus junioris Auctoris; cum Paulus Diaconus non scripsisset, Langobardorum Regnum anno superiori finitum esse; id enim inter omnes falsum esse constat. Deinceps Carolus Francorum & Langobard. Regem se appellavit.

VIII.
Duplex Epochæ Caroli in Italia regnantis.

Cointius hoc anno num. CXI. ait, apud Labbeum Elogio Historico Caroli M. subici variorum Diplomatum characteres chronologicos, quorum collatio palam ostendit, veteribus Caroli titulis Regnum Longobardicæ quinto Nonas Maii nondum additum, additum autem ante Idus Junii. Nec ab hoc calculo recedere Pingonium in Augusta Taurinorum, ubi Desiderium in potestatem Caroli mense Maio venisse scribit. Verum Regni Longobardici a Carolo initi Epochæ duæ distinguendæ, & quod Cointius in medium profert, posteriorem tantum respicit. Hanc post medium mensem Maium initium sumere demonstrat etiam Caroli M. Præceptum pro Adalrico Saxone emissum, cujus hæc est subscriptio: data VII. Id. Maii, anno Christo propitio Imperii nostri XIII. Regni vero in Francia XLV. atque in Italia XXXIX. Indictione VI. Actum Aquis-grani Palatio Regio, ideoque anno Christi DCCCLXXIII. quo annus XXXIX. Caroli in Ita-

lia regnantis die nona mensis Maii nondum absolutus erat. Mabillonius lib. VI. de Re Diplom. pag. 513. Præceptum illud eruit ex autographo Corbeixæ Saxonice, & pag. 391. Ejus partem æri incidendam curavit. In eodem libro pag. 303. legitur Charta Ghiselæ Caroli M. sororis, qua Monasterio Dionysiano in Francia multa prædia confert. Ea dicitur data Id. Jun. anno XXXI. & XXVI. Regnum Domini nostri. Actum Aquis Palatio, anno scilicet Christi DCCXCIX. ejus pars in tabella ærea expressa pag. 389. Certis itaque testimoniis liquet, Carolum posteriorem Regni sui Italici Epocham post diem nonum mensis Maii, sed ante decimum tertium mensis Junii currentis Christi anni inchoasse, & Papiam inter utrumque diem sibi subiecisse.

Verum antequam Urbem illam, quæ sedes Regia erat, expugnasset, jam se Regem Longobardorum appellabat, (ut ostendit Epistola LV. Codicis Carolini, quam ipsemet Cointius num. XVIII. hoc anno datam esse fatetur) Pavia nondum subacta Gausfridus Civis Pisanus, cum ex castris Caroli Pisas reverteretur, ab Allone Duce pene interfectus est. Quapropter cum ad Carolum redire vellet, Romam confugit, utque tutius castra prope Papiam peteret, ab Hadriano Papa, quem certiore de victoriis Francorum fecit, literas petiit Carolo Regi deferendas. In iis Pontifex Romanus rogavit eundem Regem, ut Episcopos Pisanum, Lucæ & Rhegii ad Sedes suas & Ecclesias dimitteret: Domno, inquit, Excellentissimo filio Carolo, Regi Francorum & Longobardorum, atque Patricio Romanorum Hadrianus Papa. Reversus a vestris a Deo dilectis Regalibus vestigiis præfens Gausfridus habitator Civitatis Pisana, &c. retulit nobis de immensis victoriis, quas vobis Omnipotens & Redemptor noster Dominus Deus per intercessionem Beati Petri Principis Apostolorum concedere dignatus est, &c. Quo audito vehementi exultationis latitia noster in Domino evans relevatus est animus, &c. Et quidem nos Deum proferimus testem, cui omnium cordum occulta referata existunt, ab illo tempore, die quo ab hac Romana Urbe in illas partes profecti estis, quotidie momentaneis etiam atque singulis horis, omnes nostri Sacerdotes, seu etiam Religiosi Dei famuli Monachi per universa nostra Monasteria, simulque & reliquis populus tam per titulos, quam per Diaconos trecentos, Kyrie eleison, extensis vocibus, pro vobis

(a) Antiq.
Inscript. in
Appen.
pag. 1167.
n. 9.

IX.
Ante epocham Papiam Rex Longobardorum appellatus.

* Antistes
Petrus

CLARVIT HIC MERITIS * PETRVS ANTISTES HONESTIS
NORMA SACERDOTVM COLVMEN EXIMIVM
MVNIFICVS CONSTANS SOLLERS PRVDENSQVE MODESTVS
QVI INNVMERIS SEMPER POLLET VBIQVE BONIS
INCLYTVS PROSAPIA REGVMQVE STEMMATA TANGENS
NOBILIS ALLOQVIO MORIBVS NOBILIOR
ISTE PEREGRINA MACERATVS DENIQVE VITA
BIS QVINIS ANNIS EXVLAT INNOCVVS
ESVRIEMQVE SITIM PATITVR DVM ET FRIGORA CORPVS
SPE VIRTUTE FIDE SPIRITVS AVCTVS ERAT
SED REPETENS GENITALE SOLVM PIA MVNIA GESSIT
PRÆFVIT ECCLESIAE REXIT OVILE DEI

ISTE

PAGIUS *bis Deo nostro ad clamandum non cessant, &c. Ut & veniam delictorum vobis, & maximam prosperitatis latitiam, etiam & copiosas victorias vobis multiplices e caelo concedat, &c. Sed & hoc nimis quasumus atque postulamus Benignitatem tuam, ut Episcopos illos idest Civitatis Pisana seu Lucana, Regii ad proprias Sedes atque Ecclesias, & plebes eis commissas absolvere jubeatis reverti, quia ita, bone Rex, Excellentissime fili, anima tua expedit, ut ipsi Episcopi propriis Sedibus restituantur, omnesque Dei Ecclesia suis Praesulibus ornata consistant, &c. Neque dici potest, has literas ab Hadriano Papa scriptas anno DCCLXXXI. postquam Carolus ab Urbe Romana iterum discessit. Tunc enim Hadriani compater factus est, eoque titulo in literis ad eum postea datis semper ab Hadriano compellatus.*

X.
Prior Epoca a mense Aprili quandoque deducta.

Quare cum, teste Anastasio, Carolus ante captam Papiam diversas Civitates subegerit a parte Longobardiae devicta se se Regem Italiae vocare coepit. Mabillonius Tom. III. Analest. pag. 262. refert Praeceptum Caroli Augusti de Nonis ac decimis ac restorationis Ecclesiarum Dioeceseos Cenomannensis, in cujus fine legitur: *data in mense Aprilis VIII. Kal. Maii, anno II. Christo propitio gloriosi Imperii nostri, & XXXIV. Regni nostri in Francia, & XXVIII. in Italia, ideoque anno Christi DCCCII. quo annum Regni Italici XXIX. die XXIII. mensis Aprilis jam attigerat, qui annum tantum, XXVIII. numerasset, si Epocham jam explicatam adhibuisset. Adhuc Sanctus Paulinus Concilium Foro-Julienae anno DCCXCVI. cele-*

*bravit, anno felicissimo Principatus eorum (Caroli nempe ac Pippini Italiae Regis) tertio & vicesimo & XV. ut initio ejusdem Concilii legitur. Pippinus anno DCCLXXXI. die Paschatis, qui eo anno in diem XV. mensis Aprilis incidit, Rex Italiae dictus est. Quare annus ejus XV. die XV. mensis Aprilis anni Christi DCCXCVI. terminabatur, & tamen Carolus ante eum diem anno DCCXCVI. annum Regni sui Italici XXIII. jam auspicatus erat, juxta videlicet priorem Regni ejus Longobardici Epocham. Denique Tom. IV. Italiae Sacrae Ughellus recitat Diploma datum a Carolo in favorem Monasterii Ambrosiani ad petitionem Petri Mediolanensis Archiepiscopi, in cujus fine habetur: *Dat. in mense Aprile anno vigesimo secundo, & decimo septimo Regni nostri. Actum Placentia ex Palatio nostro publico.* Emissum illud Diploma anno Christi DCCXC. quo Carolus mense Aprili annum XVII. Regni sui Italici jam exorsus erat. Sed quia eo Christi anno Carolus nullam expeditionem fecit, ut ibidem ostendimus, Cointius anno DCCXC. n. XXVII. Placentia loco, *Vormaciam* reponendam existimat, quod ibi Paschalem Solemnitatem egerit. Quia tamen Pippini Italiae Regis nomen in eo Diplomate non legitur, & confirmatio a Petro Mediolanensi Archiepiscopo petita sine Pippini assensu non videtur concessa, quod ab ea Charta argumentum eruitur, infirmum, ideoque tribus prioribus standum, ac pro certo habendum, priorem Regni Italici Caroli Epocham a die incerto mensis Aprilis, vel etiam a mense praecedenti proficisci. [1]*

Dum

NOTÆ

[1] **P**riorem Caroli epocham, de qua hic Pagius, diu ante Aprilim anni hujus repetendam suadet autoritas diplomatis autographi a Cl. Saxio in notis ad regnum Italiae novae editionis tom. 2. col. 226. producti. Consignatur illud anno regni Caroli XXXV. & Pippini XXVII. die XI. septembris indictione I. idest anno 807. Hæc utique epocha coepit anno 773. ante diem illam septembris, ut perspicue constat.

Secundam vero epocham a Papiam capta vir ille doctus consignat medio mense maji hujus anni 774. ex diplomate dato Mediolani anno regni Caroli tertio VIII. Kalendas junii indictione XIV. Designant hæc annum 776. simulque demonstrant ante diem 774. Caroli epocham hanc coepisse. Cum autem Diploma alterum ab eodem ex Mabillonio productum ferat VII. idus maii annum imperii XIII. regni in Francia XLV. in Italia XXIX. indictionem VI. nempe annum 813. ex eo constat die nona maii nondum initum fuisse a Carolo regnum Italicum, adeoque epocham illam figendam inter diem IX. & XXV. Maii. Verum junio mense cessisse Carolo victori Papiam, discrete asserit author veterum annalium Francorum vulgatus in collect. veter. monum. t. V. col. 398. qui cum sua omnia ex annalibus Moissiacensibus desumpsit, & Codex unde annales hosce Duchesnius accepit, hisce in annis sit mancus, ex ipsis Moissiacensibus annalibus hæc petiisse censendus est. Hinc autem patere arbitror postremum illud diploma a Saxio productum ad priorem regni Italici epocham, non ad secundam pertinere.

Post hæc scripta incidi in Dissertationem I. Cl. Muratorii in Opere eruditissimo quod an. 1738. Mediolani prodit inscripto: *Antiquitates Italicae Medii ævi tomus I.* in eo vero Vir Cl. ex Charta Lucensi eruit Regnum hoc Italicum Caroli coepisse die XV. seu XX. Junii hujus anni. Ita enim Lucense Monumentum: *Regnante Domino nostro Carulo Rex Francorum & Longobardorum, quo cepit Longobardiam, anno Regni ejus intrante tertio clabo Kalendas Julias Inasidene quattadecimo, idest anno 776. MANSI*

ISTE SACRAS DOMINI CONDENS AMABILITER AVLAS
 DITAVIT PROPRIIS OPTIME CESPITIBVS
 SVBLIMIS HVMLIS MEDIOCRIS DIVES EGENVS
 OCCVBVIT PASTOR NOSTER EN EGREGIVS
 PLANCTIBVS IMMENSVM * CLAMANTIBVS FLETE DOLOREM
 VOX * PATRIES OBIIT LEX HONORATO DECVS
 O VENERANDE PATER PASTOR BONE MAGNE SACERDOS
 FORMA PUDICITIÆ O PATER EXIMIÆ
 MVTASTI PATRIAM LINQVENS CONSORTIA NOSTRA
 NOS TANTVM GEMITVS RETINENT TE GAVDIA COELI
 EXPLETIS * DECIM MORTALI IN CORPORE LVSTRIS
 QVATVOR HIS IVNCTIS VIXISTI FIRMITER ANNIS

* clamantes

* f. denis

VIII.
 Carolus rediens,
 vicit Saxonones.

De filio autem Desiderii Regis, qui Veronæ erat in præsidio, & de rebus gestis ipsius Caroli, in Francorum Annalibus ista leguntur: *Aldagisus vero filius Desiderii Regis fuga lapsus, mare introiit, atque Constantinopolim perrexit. Gloriosus itaque dominus Rex Francorum Carolus, Italia subiugata, custodia Francorum in Papia relicta, magno triumpho, Deo adiuvente, cum uxore sua, & reliquis Francis reversus est in Franciam, perveniensque ad locam, qui dicitur Ingilheim, misit quatuor searas, hodie Squadras, in Saxoniam) rebellaverant enim illi) quæ inierunt tres pugnas cum Saxonibus, & auxiliante Domino victores extiterunt, & cum præda magna illæsi iterum revertuntur ad propria. Hac tenus anni hujus periodus, tot victoriis celeberrimi, quo Romana Ecclesia*

in integrum per Carolum Magnum restituta, de Longobardorum perfidia triumphavit.

Postquam vero ipse Carolus tantam victoriam, Apostolorum principi acceptam ferens ejus Memoriam, adiisset, & omni religiosi obsequii genere frequentasset, Hadrianus Papa cuncta præsens proxime contemplatus, ut debitas gratiarum actiones S. Petro persolveret, ad ejus Confessionem augustius exornandam adiecit animum, ut de tanta ab eo accepta victoria quasi trophæa, & columnas erigeret, ac statueret, veluti fornicem triumphalem ipsi Defensori, & propagatori Romanæ Ecclesiæ S. Petro in ipsius ornatu Confessionis. Quisnam autem ejusmodi cultus fuerit, ab eodem auctore Anastasio accipe, apud quem ista leguntur: *Hic (inquit) egregius*

IX:

PAGIUS
 XI.
 Desiderius Leodium primum dein Corbejam relegatur.

Dum Carolus Veronam anno superiori obfideret, protinus Autcarius & uxor atque filii, sapius nominati Carolomanni, propria voluntate eidem benignissimo Carolo Regi se tradiderunt inquit Anastasius, quos Carolus in Galliam misisse non dubitandum. Mabillonius Sæc. IV. Benedict. part. 1. loquens de Otgerio pio Monacho, qui in Coenobio Sancti Faronis apud Urbem Meldensem, post multa prælia vixit, & mortuus est, suspicatur, eum diversum non esse Autcario, quem postea sibi reconciliatum, Carolus copiis suis præfecerit, aut saltem eum Autcario ad privatam vitam redacto, ut se se in Monasterium reciperet, indulgisse. Refert ibidem Mabillonius ejus Historiam, Epitaphium, & Ichonographiam tumuli Otgeriani, refellitque eos, qui Otgerium Danum fuisse fabulantur. Cum Desiderio relegata & ejus uxor Ansa appellata, ut prodit Annalista Nazarianus, & cum uxore ejus filia, ut habet Annalista Metensis citatus. Anselmus Leodiensis Canonicus, & Sigebertus in Chronico asserunt, Desiderium Leodium in exilium missum esse, licet Sigebertus Librarium errore loco, perpetuo exilio ad Gallias Agilfredo Leodicensium Episcopo dirigitur, habeat, perpetuo exilio ad Gallias a Gilfredo Laodicensium Episcopo dirigitur. Recte enim in Chronico Leodiensi a Labbeo Tom. I. Biblioth. edito ad annum DCCLXXIV. habetur: *Carolus Regnum Italia cepit, & Desiderium Regem in exilium direxit Agilfrido Episcopo sc. Leodiensi, non vero Gilfrido, qui hoc tempore Episcopus erat Laudunensis. Hepidanus tamen San-Gallensis Monachus, quem sequitur, Mabillonius Sæc. III. Benedict. part.*

II. in præfat. num. XIII. ait: *Anno DCCLXXII. Paveia Civitas conquesta, & Desiderius & Ansa uxor ejus pariter exiliati sunt ad Corbeiam: & ibi Desiderius in vigiliis & orationibus & jejuniis, & multis bonis operibus permansit usque ad diem obitus sui. Unde apparet, locum exilii postea mutatum fuisse, non vero, ut credit Cointius hoc anno num. XXIV. Hepidannum, qui erravit in Chronologiam, in loco exilii memorando etiam peccasse. Denique Rex Carolus missis Comitibus per omnem Italiam, idest, per omnes Ditiones Regni Longobardici, latus Sancto Petro reddidit Civitates, quas debuit.*

Leo Ravennatum Episcopus, statim ac Carolus relicta Papia in Franciam rediit, plerasque Urbes Æmiliæ, Faventiam, Forum-Popilli, Forum-Livii, Cesenas, Bobium, Comaclum, Ducatum Ferrariz, Imolam, & Bononiam occupavit; finxit Civitates illas cum universa Pentapoli sibi concessas a Carolo, direxitque Theophylactum, qui commentum istud Pentapolensibus insinuaret. Hi tamen constantissime manserunt in fide Hadriani Pontificis, qui literas per Anastasium Cubicularium, ea de re Carolo scripsit, ne præmissi a Leone Nuncii Regium animum fraude deciperent, utque potentissimum Francorum Regem in Italiam denovo vocaret; in primis conquestus est gravissime, quod inimici palam exprobrarent, quid prodesset Apostolicæ Sedi gentem Langobardorum abolitam, & Regno Francorum subditam fuisse; cum eorum quæ promissa fuerant, nihil adimpleretur, & quæ Beato Petro a Pipino Rege prius concessa fuerant, insuper aufer-

XII.
 Leo Archiep. Ravenn. turbas movet adversus Pontificem Rom.

Hadria-
nus exor-
nat Con-
fessionem
S. Petri.

sacerdos ob nimium amorem, quo prosequeretur eundem Apostolum Confessionem B. Petri Apostoli totam intus ex auro purissimo in laminis, diversis historiis effigiatis compe ornavit, ponderis trecentarum librarum, ponens & in postem superiorem ejusdem sacrae Confessionis auri mundissimi libras tredecim: pari modo & in ipsius Apostoli Confessionis liminari inferiori libras viginti quinque. Aspectum vero altaris super eandem Confessionem, atque dexteram levamque partem juxta gradus, quibus haeret jam dicta Confessione, addens in eis argenti libras centum trigintasex, curiose renovavit, ejusque historias ex auro purissimo librarum decem & octo nitidissime deauravit: simulque & cantbaros in eadem dicta Ecclesia Apostoli numero decem renovavit addens in eis argenti libras centum. Ante januas argenteas fecit canistros argenteos duodecim, pensantes libras trigintasex. Simili modo & in turre canistros argenteos duodecim, pensantes libras quadraginta quinque. In eadem quoque beati Petri Ecclesia per diversas coronas fecit delphinos ex argento pensantes libras centum. Et paulo post: In Ecclesia B. Petri per diversa Oratoria, fecit canistra argentea numero duodecim pensantia libras quadraginta, & rugas cum presbyterio a parte virorum, ac mulierum ex argento purissimo, pensantes libras quinquaginta & unam. Haec de Basilicæ S. Petri ornatu.

X. De Sigeberti maxima impostura.
Antequam autem ulterius progrediamur, conveniendus est nobis Sigebertus atque de re magni momenti ab eo ratio exposcenda. Erit Lector, ut cum audieris, mox illud more tragico exclamare cogaris. O scelus, o impostura, o fraus! Iste quidem cum totis viribus foveret partes Henrici Imp. schismatici,

PAGIUS. ferrentur. Extant queribundæ hæ litteræ in Cod. Carol. num. LIV. Quid vobis profuit, inquit Hadrianus, quod Langobardorum gens est abolita, & Regno Francorum subjugata? Et ecce jam nihil de his, qua promissa sunt, adimpletum est, insuper & ea qua antea Beato Petro concessa sunt a sancta recordationis Domno Pippino Rege, nunc ablata esse noscuntur. Etenim illud quod antefatus nefandissimus Archiepiscopus asserit proponens occasionem, in ea potestate sibi Exarchatum Ravennatum, quam Sergius Archiepiscopus habuit, tribui, nos, Excellentissime fili, quemadmodum tempore Domni Stephani Papa, & qui illuc in Franciam profectus est, cui & ipse Exarchatus traditus est, ita & nostris temporibus eam sub nostra potestate dissonere, atque ordinare volumus, & omnes in hoc cognoscere possunt, qualem potestatem ejus Beatitudo in eandem Ravennatum Urbem, & cunctum Exarchatum habuit, qui etiam Archiepiscopus Sergium exinde abstulit, dum contra ejus voluntatem agere spiritu superbia nitchatur, &c. Carolum Regni Langobardici causa in Ita-

in gratiam ipsius finxit, quod ille vane pretendebat, jam fuisse concessum a Romano Pontifice Hadriano Carolo Magno Imperatori, quod ipse tradit in fine suæ Chronographiæ anno millesimo centesimo undecimo. Nam videns quod ista per veteres ejus temporis historicos probari minime possent, quid fecit? In gratiam schismatici Imperatoris, vindicantis sibi Ecclesiarum investituras, dolo malo in sua Chronographia, anno gesta superiori, posuit ista: Postea rediens Carolus, Papiam cepit, iterumque Romam rediit, Synodum constituit cum Hadriano Papa, aliisque centum quinquaginta tribus religiosis Episcopis, & Abbatibus, in qua Hadrianus Papa cum universalis Synodo dedit ei jus eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam Sedem, dignitatem quoque Principatus. Insuper Archiepiscopos, & Episcopos per singulas provincias ab eo investituram accipere definivit, & ut nisi a Rege laudetur, & investiatur Episcopus, a nemine consecratur; omnesque huic decreto rebelles anathematizavit; & nisi resipiscerent, bonorum publicari. Hæc Sigebertus, qui ista scribebat anno Redemptoris millesimo centesimo duodecimo, post annos videlicet trecentos, & triginta octo ab hoc tempore, nullo alio auctore conscio, favens ipsi (ut dictum est) Henrico Imperatori schismatico, ut ex ejus scriptis quisque facile videre potest, in cujus gratiam hujusmodi adornasse imposturam, aperta luce quidem quisque veritatis sincerus inspector intelliget.

Quid enim, ut rem tantam nullus noverit, vel scripserit antiquorum, sed post annos numeratos trecentos, & duos de quadraginta, unus Sigebertus tantum sciverit, atque conscripserit? Etenim ex scriptoribus omnibus rerum Francorum, qui

liam redire coactum fuisse, infra videbimus. Longobardi enim Duces, qui ab eo relictus sunt, Regni summam Longobardo nomini ademptam indigne passi, res novas moliri nunquam destiterunt.

A num. X. ad XVIII. In Chronico Sigeberti ad annum DCCLXXIII. legitur, Carolum Romam venisse & postea Papiam rediisse, ac occupasse; iterumque Romam rediisse, & Synodum constituisse cum Hadriano Papa, & CLIII. Episcopis & Abbatibus, in qua Hadrianus dedit ei jus eligendi Pontificem, & Episcopos per singulas Provincias, ab eo investituram accipere definivit. Conqueritur Baronius commentitium istud Concilium Romanum a Sigeberto confictum esse, ut Henrici Imperatoris partes, cui favebat, hac auctoritate munitur adversus Paschalem II. Verum nulla hujus Synodi apud Sigebertum juxta editionem Miræi cum MSS. exemplaribus collatam mentio; quam si Baronius videre potuisset, Sigebertum ab hoc errore sine dubio absolvisset. Marca lib. 8. de concordia cap. 12. hujus Synodi falsitatem

De commentitio Concilio, quod asseritur Rom. habitum.

XI.

XIII. Synodus Romana dum Carolus Romanus esset fictitia.

qui ipsum tempore præcesserunt, nullus penitus reperitur, qui de Carolo id asseruerit: nam qui vitam scripserunt ejusdem Caroli Magni, necnon & qui per annos singulos res, ab eo gestas, quam diligentissime digesserunt, de his nihil penitus: cum alioqui iidem scriptores nec minimum prætermiserunt conventum, publice habitum, quem scriptis non reddiderint suo quolibet anno. Quonam igitur tantum mendacium introducit auctore? Cum potius contrarium omnes affirmant, nempe quod post captum Ticinum non Romam venerit iterum Carolus, sed quam celeriter in Galliam redierit, ut adversus rebellantes Saxones expeditionem pararet. Urgente igitur periculosissimo Saxonum bello, quis locus induciarum, & longissimæ moræ celebrandi adeo numerosi Concilii, quod Universale idem nominat Sigebertus, cum tempus ipsum manifeste repugnet? Quantum rogo primum temporis intercessisset, ut Carolus post Pascha reverteretur Romam Ticinum? Quantum rursus quousque ipsa obfessa Papia potiretur? Rursus quot dies intercesserunt, ut Ticino Romam postea sit reversus? Et (quod majoris momenti est) quas oportuit intercessisse moras convocandi, & expectandi centum quinquaginta Episcopos hinc inde etiam e longe vocatos? Et quantum opus fuerit, in tanta Synodo peragenda, infumi temporis?

Impossibile ostenditur, Concilium illud potuisse celebrari.

XII. Quintus adventus Romam fingitur a Sigeberto.

Sed quid in his immoramur, cum Eginhardus, qui Caroli Magni lateri inhærebat, & vitam ejus scripsit, omnem de his auferat dubitationem, dum expresse affirmat, ipsum Carolum non nisi quater Romam se contulisse. Quod si verum esset, quod turpiter nimis Sigebertus mentitur, non quater, sed quinque Romam venisse Carolum, dicendum esset, contra Eginhardum, & omnes, qui res gestas Caroli prosecuti sunt. Primus enim ejus adventus fuit contra Longobardos, de quo anno superiori. Secundus fuit solvendi voti causa an. DCCLXXX.

PAGIUS

tem ostendit, & quia editionem Sigeberti a Miræo curatam non legerat, Sigebertum hujus imposturæ reum non fuisse asserit, quod inquit, post Leonis VIII. testimonium de facti veritate dubitare non posset, licet temporis consignationem de suo addiderit. Verum Sigebertus excusatione illa non indiget; cum omnis culpa Interpolatori, viro sine dubio schismatico adscribenda sit. Ostendit ibidem præterea Marca argumenta, quibus utitur Baronius ad hujus Concilii falsitatem convincendam, vim non habere, & quatuor aliis eam probat, ex quibus duo potiora hæc sunt.

XIV. Duo ad id probandum Marca argumenta.

Primum petitur ex testimonio Flori Magistri in Tractatu de Electione Episcoporum, quem scripsit circa annum DCCCXX. ubi consensum Regis consuetudine inductum docet. Quare Vi-

Tertius adversus Ducem Beneventanum anno DCCLXXXVI. Quartus ad restituendum Leonem Papam in locum suum anno DCCC. quando & creatus est Imperator. Ubi ergo quintus a Sigeberto confictus, nusquam assertus ab alio aliquo, vel excogitatus Caroli Magni in Urbem adventus? Ut alterum de duobus necesse sit dicere, vel Eginhardum, & alios omnes temporis hujus auctores, & cæteros omnes quot quot fuerunt, esse mentitos, vel his omnibus adversantem Sigebertum post trecentos, & amplius annos ista scribentem, & contraria profitentem, atque impossibilia asserentem, turpiter admodum dolo malo ista finxisse, & pro animi arbitrio, in Henrici gratiam composuisse, ut saltem aliquis, quamvis commentitius extaret titulus, quo adversus Romanum Pontificem Imperator schismaticus jure agere videri posset.

Rex accidit ex sententia, ut nullo de impostura habito diligentiori examine, creditum esse verum fuit, quod a Sigeberto esset quam mendacissime affirmatum: ut non ad hæc refellenda se converterint pii Ecclesiastici tractatores, sed laborarint, ut ostenderent ista ab Hadriano Pontifice concessa Garolo, fuisse postea revocata. Fuit ex iis unus Gratianus nimis credulus, qui improvide nimis (pace ipsius dixerim) eandem Sigeberti manifestissimam imposturam totidem verbis excripserit, atque perinde ac firmissimum aliquod Pontificium decretum, vel Synodi Oecumenicæ canonem, suo libro Decretorum (a) inseruerit. Cum potius, re accurate perspecta, commenticia ista fuerant exfuslanda, & (ut par erat) execrationibus insectanda cum auctore ipsius, penes quem, licet monachum, tantum valuerit gratia Imperatoris ab Ecclesia diro schismate alieni, ut ad eam promerendam, cum dispendio æternæ vitæ, uti hisce malis artibus non sit veritus, nimium nimiumque suæ salutis oblitus.

XIII. Stulte creditum Sigeberto.

(a) Diff. 65. c. 22. Hadrianus II.

At

ro illi erudito incognita erat hæc Constitutio Hadriani & Synodi Universalis, quæ dicitur ab eo celebrata. Adde Lupi Ferrariensis Epistolam, qui de jure Regum in electionibus stabiliendo tractans, omne robur trahit a concessione Zachariæ, ut ostendimus anno DCCLII. num. XIV. Recentior itaque erat & firmiter auctoritas Hadriani & Synodi Universalis; quam, si extitisset umquam, Lupus non omisisset. Alterum argumentum deducitur ex duabus Hadriani Epistolis ad Carolum datis; ex quarum altera anno DCCLXXXIV. scripta docemur, Episcoporum in Regno Longobardico constitutionum ordinationes ab Hadriano factas post Cleri & plebis decretum ad se missum. Ex altera, anni DCCLXXXVII. discimus Caroli desiderium, ut Episcopi Ravennatis electio non fieret absque

At non alterius, quam ejusdem auctoris, vel huic similis putamus, parem illam imposturam esse, quæ Leonis octavi nomine ab eodem Gratiano ibidem mox apponitur istis verbis (a): *In Synodo congregata Romæ in Ecclesia S. Salvatoris. Ad exemplum beati Hadriani Apostolicæ Sedis Antistitis, qui domino Carolo victoriosissimo Regi Francorum, & Longobardorum, Patriciatus dignitatem, & ordinationem Apostolicæ Sedis, & investituram concessit: Ego quoque Leo Episcopus servus servorum Dei, &c.* Usque ad finem, quibus eadem se concedere Othoni, quæ Hadrianus Carolo concesserat, assertus ille Pontifex proficitur. Hic primum obiici posset, nullius esse momenti ejusmodi constitutionem, quod non a legitimo Papa facta sit, ut qui sederit vivente adhuc legitime creato Romano Pontifice, de quo nobis erit agendum suo loco. Sed nos & hanc contendimus esse imposturam, & commentitium esse decretum priori simile: etenim totum, quod asseritur, falsum esse monstratur.

Nam quod in primis ad Carolum spectat, cujus exemplo id factum dicitur, tantum abest, ut Carolus sibi arrogare voluerit (quod asseritur) electiones Episcoporum, ut potius suo promulgato decreto, eas statuerit esse liberas, atque ex sacrorum canonum præscripto decerni. Accipe quæ a se statuta in suis Capitularibus ipse collegit (b): *Sacrorum canonum non ignari, ut in Dei nomine S. Ecclesia suo liberius potiretur honore: assensum ordini Ecclesiastico præbuimus, ut scilicet Episcopi per electionem clericorum, & populi, secundum statuta canonum de propria diœcesi, remota personarum, & munerum acceptione, ob vitæ meritum, & sapientia donum eligantur; ut exemplo, & verbo sibi subjectis usquequaque prodesse valeant.* Hactenus germana Caroli constitutio.

Quod si hæc facta essent a Carolo, ut renuntiaret (ut dicunt) privilegio ab Hadriano collato, utique aliqua saltem, vel levis mentio de eo habita ibidem esset. At cum non extaret illa quidem, quæ nec extitisset aliquando, nulla potuit haberi de ea mentio, sed simpliciter a Carolo secundum canones cuncta

PAGIUS que Missorum suorum interventu. Cui respondet *Hadrianus*, id nunquam factum; sed morem istum observatum etiam temporibus Pippini Regis, ut decreto Cleri atque plebis ad Sedem Apostolicam perlato, proprium Antistitem sibi consecrandum Ravennates peterent.

XV. Porro Sigeberti ævo prædicta Synodus Romana, licet fictitia sit, etiam ab Italis agnoscebatur. Siquidem, ut observat Mabillonius lib. 3. de Re Dipl. cap. 3. num. XVI. Joannes

disponi voluit adversus eos, qui (ut sæpe fiebat) a Regibus peterent Episcopatus.

Sed & quid est, quod in asserto decreto Leonis dicitur, concessas esse Carolo Magno investuras ab Hadriano, cum nec ipsum quidem nomen investituræ, temporibus Caroli esset in usu? Legant, & scrutentur auctores omnes, qui Caroli temporibus aliquid scripserunt, si alicubi penes eorum aliquem invenerint nomen investituræ, vel usum ejus per anuli collationem (ut tradunt) & baculi.

Verum & quod dicitur id a Leone factum in Concilio habito in Ecclesia Salvatoris: penes quem, rogo, mentio, ejusmodi Concilium a Leone octavo dicto Pontifice factum, ut quid hujusmodi sit ab eo concessum Othoni?

Sed & repugnant his omnibus praxis, & leges aliorum post Carolum successorum Imperatorum, ut quid dici possit, fuisse ab Hadriano concessum eidem Carolo Magno de electione Romani Pontificis. Nam audi quæ in electione Hadriani secundi Papæ legantur (c): *Cum Hadrianus secundus ad Romanum Pontificatum ab Ecclesia Dei Genitricis Domina nostra, quæ dicitur Ad præsepe, traheretur ad Lateranense Patriarchium, certatim a clero, & proceribus, & plebe deportatus est. Quod audientes Misfi Ludovici Imperatoris moleste tulerunt; indignati scilicet, quod dum præsentibus essent, non fuerint invitati, nec optata a se futura Præsulis electioni interesse meruerunt. Qui accepta ratione, quod non causa contemptus Augusti, sed futuri temporis prospectu omisum hoc fuerit (ne videlicet Legatos Principum in electione Romanorum Præsulum expectandi mos per hujusmodi fomitem inolesceret, omnem indignationem medullitas sedaverunt, & ad salutandum electum etiam ipsi humiliter accesserunt.*

At quomodo, rogo te, se injustam causam fovere cognoscentes, quieverunt, si pro eis vigeat adeo amplum privilegium, a tanto Pontifice Regi tanto, Carolo Magno concessum? nam si illud vere datum fuisset, eos præteriri minime potuisset, vel ipsum imperatorem Ludovicum, qui (ut eadem habent res

ge-

Beraldi Monachus in Chronico Casauriensi, quod in anno MLXXXII. desinit, tametsi ejusdem Chartarium pertingit ad annum MCLXI. diserte scribit, *Carolus Magnus Desiderio in Franciam abducto Romam rediisse, & constituisse ibi Synodum cum supradicto Papa Hadriano in Patriarchio Lateranensi, in Basilica Sancti Salvatoris: quæ Synodus, inquit, celebrata est a centum quinquaginta tribus Episcopis, tametsi nihil habet de Investituris. Ex-*

tat

XV. Tempore Caroli Magni nusquam nomen investituræ.

(c) Dist. 63. c. 29.

Non admissi Legati Imp. in electione Rom. Pont.

XVI.

Synodus illa a multis vera existimata.

gestæ Hadriani (secundi) adversus suos Legatos, talia præsumentes, indignatus est, Romanos vero laudavit: quæ enim ibi leguntur, attende; sunt ista: *Audiens hoc Ludovicus Imperator Christianissimus, mox Imperialem scribens epistolam, cunctos Romanos, qui dignum tanto peregissent officio Præsulem, collaudavit.* Sed & in edita a se pro juribus Romanæ Ecclesiæ conservandis constitutione ista inter alia habet: *Quando*

(a) Dist. 63. c. 30. 31. 32.

(a) *divina vocatione hujus sanctissima Sedis Pontifex de hoc mundo migraverit, nullus ex Regno nostro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo, sub nostra potestate constitutus, licentiam habeat contra Romanos, aut publice, aut privatim veniendi, aut electionem faciendi &c.*

XVII. Catholicus Imperator liberam esse voluerunt electionem Papæ.

At quod dicunt eo modo, datis ab Hadriano privilegiis, renuntiassent Imperatorem: quomodo quis renuntians, non exprimat, quia renuntiat? necessaria enim omnino ejus est mentio. Quod de Imperatore dicimus, de Pontifice pariter dicendum est. Si quæ privilegia concessa fuissent ab Hadriano Carolo Magno, cur Hadrianus secundus, cum per Oecumenicam Synodum faciendum curavit, ut nullus laicorum se immisceret penitus electionibus Episcoporum, non meminit concessionis ejusmodi, nec revocavit generatim saltem concessa eidem Carolo privilegia? Vel si rata firmaque ea consistere voluit: cur non expressit, dum legem contrariam illis statuit? Sed

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

tat illud Chronicon apud Duchesnium Tom. III. pag. 544. Gratianus in Dist. 63. cap. 23. Synodum illam Romanam summopere prædicat. Sed, ut Bellarminus lib. de Script. Eccles. ad annum 1145. jam questus est, Gratianus non habuit delectum Auctorum ex quibus Decreta collegit, indeque eandem, quam Interpolator Sigeberti narrationem primæ parti Decreti sui inseruit, aliamque etiam Leonis VIII. pseudo-Synodum retulit in eam rem, ut an. CMLXIV. Deo dante videbimus, & de ista supposititia Synodo Hadriano attributa rursus mentionem faciemus.

XVI. Paulus Diaconus in exilium a Carolo missus.

Ad num. XVIII. & seqq. Paulus Diaconus Libellum suum de *Metensibus Episcopis*, ut liquet ex ejus Scriptis, composuit, postquam Carolus Rex *Fastradam* uxorem duxisset, *Pippinum* filium Italiæ Regem renunciaasset, *Ludovicum* vero alterum filium Regem Aquitanie constituisset. Quare cum utriusque Regis inunctio ad annum DCCLXXXI. & *Fastradæ* nuptiæ ad annum DCCLXXXIII. pertineant, ac *Angilramnus* Episcopus *Metensis*, cui Libellum suum Paulus dicavit, anno DCCXCI. vivere desierit, *Paulus* intra spatium illud annorum octo, quod a *Fastradæ* nuptiis ad *Angilramni* obitum intercessit, suam lucubrationem edidit. *Arctius* rem premit *Leo Ostiensis* in suo Chronico lib. 1. cap. 17. ubi testatur, *Paulum* exilio relegatum a Carolo, annos aliquot exulasse, deinde in *Aragisi Ducis Beneventani* Pa-

quia re vera nulla erat facta concessio; nulla de illis fieri potuit mentio. Omitimus recitare de his ad *Lotharium*, & *Ludovicum Imp. Leonis quarti* decretum & *Henrici primi*, atque *Othonis* constitutiones de libera electione ex præscripto canonum facienda, Rom. Pontificis. Sed de his jam satis: puto quidem te veritatis amantem Lectorem, jam omnino de impostura *Sigeberti*, de qua agimus, persuasum, re tam perspicue tot demonstrationibus patefacta. Adeo ut non putem, inveniri posse aliquem, nisi similem illi schismaticum, vel hæreticum qui tantæ, tamque dilucidæ, omnique ex parte constanti obniti audeat veritati.

His jam confutatis, redeamus ad captivos Longobardos, quos una cum *Desiderio Rege Carolus magnus* secum duxit in Gallias. Fuit ex eis inter alios *Paulus Diaconus Aquilejensis*, qui *Desiderio Regi* erat a secretis; de quo hæc memoratu digna habet *Leo Ostiensis*: (b) *Capta vero (ut diximus) Papiæ urbe, cum Rege Carolo pro sua prudentia carus admodum, & familiaris factus Paulus esset, accusatus est ab invidis apud Regem, quod ex affectu Desiderii, illi pararet insidias. Quem cum Rex comprehensum adduci ad se jussisset, interrogat, an vera sint, quæ de illo dicebantur. Tum ille constanter se domini sui fidelissimum asseveravit, & in eadem fide, quoad viveret, perseveraturum. His auditis Rex, ira succensus jussit incun-*

XVIII. Paulus Diaconus captivus Desiderii Regis studiosus.

(b) Leo Offic. Chron. l. 1. c. 17.

O Stan-

latio mansisse, postremo Monachum *Casinatam* factum, post ejusdem *Aragisi* mortem, quam vetus Auctor in Appendice ad Chronicon, quod *Nibelungi Comitis* jussu conscriptum est, anno Christi DCCLXXXVII. consignat. Ex his *Cointius* anno DCCLXXXIII. num. X. deducit, *Paulum* Libellum suum *Angilramno* dicasse anno septingentesimo octogesimo quarto, eodemque anno ipsummet *Paulum* ab invidis accusatum apud *Carolum Regem, quod ex affectu Desiderii, illi pararet insidias*, ut narrat *Leo Ostiensis*, in exilium misisse in *Diomedis insulam*, in mari Adriatico positam. *Baronius*, qui Libellum illum *Pauli de Metensibus Episcopis* non viderat, eum cum *Desiderio* hoc anno relegatum fuisse credidit. Post *Archiebis Beneventani Principis obitum*, inquit *Leo*, ad hoc Monasterium, nempe *Casinense*, venit, & *Sancta ibi Religionis habitum induit, & factus Monachus non pauco ibi tempore vixit*, ideoque Monachum induit circa annum DCCLXXXVII. eo enim Christi anno *Arigisum* seu *Archiebis* vita functum esse infra videbimus. *Homiliarum* seu lectiones, quæ per totius anni Festivitates legerentur, *Caroli Regis* jussu edidit, ut liquet ex Epistola ejusdem *Caroli*, de qua anno DCCXCVII. agemus. *Mabillonius* Tom. I. Analect. pag. 319. tribuit illi *Vitam Sancti Gregorii Magni* refellitque *Guffanvillæum*, qui Opera hujus Sancti Doctoris ab aliquot annis in lucem emisit, quique suam opinionem retracta-

re

Etanter manus abscindi. Sed continuo mutata sententia, memor illius sagacitatis atque prudentiæ, suspiransque: Et si, inquit, ei manus abscindimus, ubi tam elegantem scriptorem reperire poterimus? Atque ad proceres conuersus, quidnam de tali viro agendum esset, percontabatur. Illi eruendos ei oculos, monebant, ne ullas adversus Regem litteras scriberet. Et ubinam (ait ille) vel quando talem reperiemus historicum? Illi vero Regis clementiam, propensamque ad virum pietatem attendentes, suaserunt, ut illum apud Diomedis insulam, quæ hodie Tremiti dicitur, exilio relegaret. Sicque factum est.

XIX. Ubi cum aliquot annos exulans duxisset, homunculus quidam, qui ei propter

PAGIUS. re decreverat, ut ait ibidem Mabillonius. Ea autem Vita diversa est ab illa quam Joannes Diaconus publicavit, editaque est sæculo I. Benedi.

XVII. Eginhardus in Ann. de Saxonum rebellion, & de Gestis a Carolo anno III. belli Saxonici loquens ait; Cum hæc in Italia geruntur, (id est, Pavia a Carolo obsidetur) Saxones per opportunam absentiam Regis nacti occasionem, contiguos sibi Hassorum terminos ferro & igni populantur. Cumque in eo loco, qui nunc Friedeslar ab incolis nominatur, Basilicam in Beato Bonifacio Martyre dedicatam incendere molirentur, atque hoc efficere casso labore conarentur, immisso sibi divinitus pavore subitaneo, turpi trepidatione confusi domum fugiendo revertuntur. Paulo post: Rex autem domum regressus, priusquam cum Saxones venisse sentirent, tripertitum in eorum Regiones misit exercitum; qui incendiis ac direptionibus cuncta devastans, compluribus etiam qui resistere conati sunt interfecit, cum ingenti præda reversus est. Et celebravit præfatus gloriosus Rex Natalem Domini, in villa qua dicitur Carisficus. Idem habent Annalistsæ Tilianus, Loiselianus, & alii.

XVIII. Annales a Lambecio Tom. II. Biblioth. Cæs. publicati, qui ab anno DCCXIV. usque ad annum DCCCXVII. pertingunt, hæc habent; Karolus ab Italia regrediens Dedicationem Ecclesie Sancti Nazarii, & Translationem corporis ipsius in Monasterio Laureham celebrat anno Incarnationis Dominicæ DCCLXXIII die Kalendarum Septembris. Idem habent Annales Fuldenfes auctiores nondum editi ibidem apud Lanibecium pag. 347. die tamen & mense, quibus Dedicatio & Translatio factæ, in quibus tota sita est difficultas, non memoratis. Hoc enim anno dies primus mensis Septemb. in feriã quintam incidit, & Translationes ac Dedications non nisi diebus Dominicis peragi solitæ erant, Nodi hujus solutionem d. sci. nus ex Auctore Chronici Laurehamensis, qui notat, utramque peractam in capite Kalendarum Septembris, id est, decimo nono Kalendarum Septembris, seu die XIV. mensis Augusti, qui hoc anno Dominicalis fuit. Hujus numerandi modi ab Antiquis quandoque usurpati, qui facile in errorem inducere potest, exempla attulimus anno Christi XXXI. num. I. & anno DXXVI. num. IX. Operæ pretium est ejusdem Chronici verba de hac Dedicacione ac Translatione hic referre, ut ejus Auctoris errores aperiamus, & celeberrimi illius Mona-

Pauli
Diaconi
lucubra-
tiones.

Dominum obsequia præstabat, clam illum ex insula asportans, cum eo pariter Beneventum perrexit. Quo viso Arichis, qui filiam prædicti Desiderii Adelpergam habebat uxorem, valde tam ipse, quam eadem ipsius conjux gavisi sunt, eumque secum in palatio honorifice detinuerunt. Quo tempore utrumque palatium ejusdem Principis, alterum quidem quod Beneventi, & quod Salerni alterum construxerat, idem Paulus versibus luculentissimis exornavit. Ejusdem etiam Adelpergæ precibus in historia Romana, quam breviter Eutropius scripserat plurima hinc inde ex historiis Ecclesiasticis addidit, duosque prætera libros a tempore Juliani Apostatæ, in quem ipsam historiam Eutropius terminaverat, usque ad tem-

por-

stirii foundationem, de qua anno an. DCCLXIII. quo peracta est, egimus, magis explicemus: Anno Dominica Incarnationis DCCLXXVII. (restituendus annus DCCLXXIV. sed a fundatione sive exordio Laurehamensis Monasterii anno XII. (ex quo liquet conditum illud fuisse anno DCCLXIII. non vero anno DCCLXIV. ut passim Viri docti deducunt ex duobus Diplomatis Williswindæ & Cangoris ejus filii Comitum pagi Rhenensis sive Rhingoviæ in eodem Chronico recitatis, quorum initio legitur; Anno duodecimo, Domino nostro Pippino Rege, sub die III. Id. Julii, Regni vero Caroli (ex quo defuncto fratre suo Karolomanno Monarchia ad eum transit) anno VI. (sed delenda illa parenthesis, annus enim ille VI. a morte Pippini Regis, non vero a morte Carolomanni deducitur,) Gundelandus Abbas, perfecta jam Templi fabrica, & ut demum Dei decebat, omni specie decoris exornata, apud Spiream Civitatem Regi occurrit; cui pius Rex benigne assentiens cum Regina Hildigarda, filiisque Carolo, Pippino, Ludovico (delendum nomen Ludovici, quia nondum natus erat) ac plurimis Regni Principibus, per Lullum Maguntina Sedis Archiepiscopum, & Beati Bonifacii Episcopi & Martyris Successorem, atque per Episcopos Megingozum, Vvionmudum, Angitrammum, Vvaldricum, magnifico apparatu & summa veneratione, in CAPITE KALENDARUM SEPTEMBRIUM, Dedicationem ejusdem Ecclesie celebravit, corpusque Beati Martyris Nazarii, Domini & Patroni nostri in eam maximo devotionis honore transfudit.

XIX. Episcopi
qui eisdem
interfuere

Tunc Ecclesie Trevirensis præerat Vvionmudus seu Weonadus, Metensi Angiramnus, & Megingozus Episcopatum Wirceburgensem quindecim annis rexerat, & suis Monachis valedicto Episcopatum deposuerat, ut in solitudine liberius Deo inserviret, ut inquit Egilvvardus in Vita Sancti Burchardi, ubi plura de ejus virtutibus, cointius hoc anno num. CXXXV. ubi de Translatione Sancti Nazarii disserit, & Chronici Laurehamensis errores aliquot emendat, Vvaldricum interpretatur Udalricum Episcopum Laufannensem. Verum hic anno incerto Ecclesiam Laufannensem gubernavit, Vvaldricus vero sextus fuit. Episcopus Pataviensis, ut patet ex Versibus incerti Poetæ de Ordine Comprovincialium Pontificum, quos anno DCCXXXIX. num. III. representavimus. In Chronico Wirzburgensi a Baluzio libr. I. Miscell. publicato ad annum DCCXCIV. legitur;

CHRISTI
774.

HADRIANI PAP.
3.

CONST. COPRON. IMP.
24.

pora primi Justiniani Imperatoris adiecit: sed & universas fere annalis computi lectiunculas rithmo composuit,

XX.

Defuncto autem Archiepiscopi, mox ad hoc monasterium Cassinense (ut supra retulimus) properavit, factusque monachus plures postea vixit annos, rogatus quoque ab Abbate, ac fratribus expositionem regulæ S. Benedicti perutilem edidit: ubi multa de veteri monasterii hujus consuetudine necessario inserit, nonnulla etiam alia scripta eleganti stylo conscripsit, atque inter alia versus quoque reciprocos & hymnos de singulis B. Benedicti miraculis disertis sermone composuit.

Ad hunc præfatus Carolus Rex qui eum exilio relegaverat, comperto quod hujus monasterii monachus effectus esset, multum illi gratulatus, affabiles satis, & jucundas epistolas versibus misit, ex quibus hic aliquid inferre placuit. Ait enim post aliquos versus, suam alloquens chartulam.

Ad Paulum Diaconum episcopi Caroli Magni fragmentum.

Hinc celer egrediens facili mea charta volatu
Per silvas, colles, valles quoque præpete cursu,

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS tur: Megingaudus Episcopus obiit VI. Kal. Octob. Wirziburg. Sedit annos III. menses decem, dies XXV. Verum tam ex eo Chronico, quam ex Vita Burchardi nihil certi colligi potest de anno emortuali Episcoporum Wirziburgensium ob errores Chronologicos Auctorum utriusque Operis.

XX. Bellum Bulgari- cam. Theophanes ad annum XXXIII. & XXXIV. Constantini Imp. narrat, hunc Imperatorem Classem adversus Bulgaros instruxisse, hosque ejus adventu cognito terrore actos pacem cum illo composuisse. Verum mense Octobri Indictione undecima, sed legendum, Indictione duodecima. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoata, cum Bulgari pacem rupissent, Imperator eos ex improvviso aggressus, nobiliter de eis triumphavit. Postea Bulgarorum Princeps,

Alma Deo cari Benedicti recta require.

Est nam certa quies fessis venientibus illuc:

Hic olas hospitibus, piscis, hic panis abundat.

Letus amor cultus Christi simul omnibus horis:

Pax pia, mens humilis, pulchra & concordia fratrum.

Dic Patri, & sociis cunctis, Salvete, Valete.

Colla mei Pauli gaudendo amplecte benigne,

Dicito multoties: Salve Pater optime Salve, &c.

Cui ille similiter versibus rescribere, & pro visitatione & salutatione sua, & fratrum gratias referre maximas studuit. Hæc Leo qui addit, eundem Paulum illic consenuisse in monasterio, & longævum ætate in Domino quievisse. Ait Trithemius, eundem jussu Caroli Magni ordinasse historias, & lectiones per totum annum singulis festivitibus Sanctorum congruentes. Sane quidem in sæculo tam rudi, ipse claruit inter primos.

O 2

Sep-

ut sciret quos in suo Principatu proditores haberet, scripsit ad Constantinum Imp. constituisse se se ad eum profugere, rogavitque, ut sibi significaret quos apud se amicos haberet, ut una cum ipsis ad illum veniret: qua fraude circumventus Imperator nomina amicorum suorum ei perscribit, quos omnes Bulgarus perdidit: quo comperto Constantinus canos suos præ dolore evulsit, inquit Theophanes.

Aldredus, seu Aldredus Northumbriæ Rex decimo Regni, quod invaserat, anno cedere a com- provincialibus compulsus est, inquit Malmesburiensis lib. 1. de Reg. cap. 3. quod hoc anno contigisse testantur Hovedenus, & Annalista Mailrosensis. In ejus locum substitutus est Edelredus filius Regis Mol, seu Regis Edilvaldi.

XXI. Edelredus Rex Northumbriae creatur.

JESU CHRISTI
ANNUS
775.

HADRIANI PAP.
ANNUS
4.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
35.

I. **S**eptingentesimus septuagesimus quintus agitur annus Indictione decimatertia, quo tandem post propagatum ad plurimos annos Imperium Constantini, secundum illud propheticum Danielis (a): *Ecce Vigil, & Sanctus de caelo descendit & clamavit fortiter, dicens: Succidite arborem, praecidite ramos ejus, & dispergite fructus ejus. Cum videlicet impius Constantinus, ubi regnasset annis triginta quatuor, mensibus duobus & diebus viginti sex infelicissimo exitu diem clausit extremum, decimaquarta mensis Septembris, prout ex Theophane exacte, annos singulos ejus Imperii supputante, collegimus, dum ejus Imperii exordium numerare incipit a die obitus patris, quem contigisse ait decimoquarto Kal. Julii nonae Indictionis, anno Redemptoris (juxta Latinorum supputationem) septingentesimo quadragesimo primo decem ipse amplius annis, quam pater regnavit, & mensibus minus diebus novem: siquidem Leonem annis nonnisi viginti quatuor, mensibus tribus & diebus duobus imperasse, idem Theophanes tradit. Ut autem impii tamdiu regnare permitti sint, non Dei benedictio, sed maledictio fuit secundum illud Job (b): *vidisti multum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus statim.* Nam quo longius vita producitur, eo copiosior eorum maledictio propagatur, cum totum, quod vivunt tempus, nonnisi ad thesaurizandum (c) sibi ipsis iram in die ire profecerint, ut nec illis ad vitam fuerit computandum; iidem ipsis id in inferno testantibus (d) & inter alia ista de nimia vitae suae brevitate dicentibus: *Tamquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius; sic & nos nati continuo desuimus esse.**

(a) Dan. 4.
Divina ultio in Constantinum Copron.

(b) Job. 5.

(c) Rom. 2.

(d) Sap. 5.

At quae de exitu ejus Theophanes breviter narrat, sic accipe: *Anno trigesimo quinto, inchoato scilicet, sui Imperii mense Augusto tertiadecima Indictione exiit contra Bulgaros Constantinus, qui divinitus est in cruribus plaga percussus quae Graece ἀσθραξ, appellatur. Et hinc febre validissima detentus, Archadiopolim rediit, a subiectis humeris in lectum delatus. Et veniens Silimbriam, navem ingressus est, cumque Strongylum pervenisset castellum, miserabiliter in Chelendio moritur, clamans & dicens: Vivens adhuc igni sum inexinguibili traditus; sanctamque Virginem & Dei Gentricem laudari exposcens, cum sine foedere ejus fuerit inimicus. Eadem & reliqui omnes Graeci auctores testantur. Addit autem aliqua Cedrenus his verbis: *Navigio usque ad castellum Strongylum vectus, ibi anima, & corporis mortem obiit, vociferans, atque dicens, se inexinguibile igni traditum propter Mariam, jubens eam exinde honorari, ac celebrari vere Deiparam. Moriens, suamque ultimam voluntatem testatam faciens, haec pronuntiavit; Incolume esto magnum templum divina Sophia: Incolumis esto ades sanctissimae Deiparae in Blachernis: incolumis esto Ecclesia ejusdem in Chalcopatriis: Incolumis esto ades sanctorum Apostolorum: Incolumis esto urbs, & Senatus: Incolumis esto filii mi Imperator, atque tu etiam o Theophanes, cui magnum meum arcanum credidi. Haec Cedrenus. Erant praecipuae Ecclesiae illae, quas jubere valet, ab ipso praeter ceteris ignominia affectae. Sic igitur ea quam audisti ab eo extorta divinitus confessione veritatis, tum de sua in perpetuum damnatione, tum de cultu, quem execratus est ante Deiparae, diem clausit extremum, hac ex parte Antiocho similis, qui semper & ubique impius, moriens eam**

II.
Constantini miserandus obitus.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6268.
SÆC. VIII
Anno Eræ Hispan. © 28. A. D 16. P. 26. Mart. Indict. 13.
DCCCXIII. JESU CHRISTI 775.
Anno Hegiræ HADRIANI PAPÆ 4.
CLIX. inchoato die LEONIS IV. IMP. 25. & 1.
31. Octob.

A Num. I. ad VIII. Theophanes ad annum XXXV. Constantini Imp. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatum, scribit: *Hoc anno decima tertia Indictione Imperator Constantinus bellum Bulgaris illaturus Urbem reliquit, &c. Selymbriam profectus, die XIV. mensis Septemb. Indict. XIV. nave conscensa, ad*

Castellum Strongylon deVectus infelicem in navigio mortem obiit, &c. Solus post patris obitum imperavit annos triginta quatuor, menses duos, dies viginti sex, ubi diem emortualem excludit Theophanes. Idem habet Auctor Miscellæ, & ex iis uterque Auctor corrigendus, quando initio Imperii ejusdem Constantini asserunt, eum potestatem obtinuisse, annos quatuor supra triginta, menses tres, dies duos. Loco enim, dies duos, scribere debuere, tribus diebus exceptis. Prætera loco, die decima quarta mensis Septembris, ut in textu Græco habetur, τῆς 14' τῆς Σεπτεμβρίου μηνός, τῆς 14' ἡμετέρας. Et successit Leo hujus nominis IV. filius, quem anno DCCLI. die sexta mensis Junii in consortium Imperii adsciverat; qui ideo annum prioris Imperii XXV. hoc anno inchoavit, & patrem imitatus, adversus Orthodoxos sæviit.

(a) Mach. 9.

eam primum sanam, veramque sententiam dixit (a): *Justum est subditum esse Deo, & mortalem non paria cum Deo sentire.* Subiicit autem ista Theophanes: *Regnavit autem post mortem patris sui annis trigintaquatuor & mensibus duobus, diebus viginti sex.* Quod legebatur triginta quinque annis, corrigitur ex ipsomet auctore Theophane, dum qua Indictione, tum hic tum superius in Leone mortuus sit insinuat.

III.

Cur Caballinus sit dictus.

Sed audi, quod subiicit elogium dignum ejus sepulcro: *Ita vitam dissolvit sanguinibus multis infectus, & dæmonum invocationibus, & sacrificiis, persecutionibus quoque sanctarum Ecclesiarum, rectæque & immaculatæ fidei, necnon & monachorum peremptionibus, & violationibus monasteriorum, malisque variis supercrevens, non minus quam Diocletianus, vel aliquis tyrannorum.* Hæc Theophanes. Porro si quis ex sectis, quibus communicavit, ejus nomina addiscere velit: ex iis, quæ superius dicta sunt, Judæum ipsum jure vocabit, Nestorianum, & Manichæum, præter nomina Iconomachi, & Copronymi, & Caballini, quorum primum ex secta, secundum e stercore, quo infans conspersit sacrosanctum lavacrum, tertium vero mutuatus e stercore caballorum, quo tale monstrum ipsi etiam naturæ aversum, dicitur delectatum. Nam audi Theosterictum hujus temporis scriptorem in Niceta: *Tantopere vero sordium & impurissimæ cujusque rei odore malo delectabatur, ut animalium brutorum stercoreibus se illiniret, & eos qui cum illo erant, id facere juberet, quos amabat, ob idque benigne accipiebat, quod rebus male olentibus semper delectaretur.* Hæc ipse. Sed risimus Giclum dum Caballinum a Cabala civitate refert denominatum, quod caballini ejus cives dici testetur. Sed quid commune Constantino cum Cabala, natus ipse, atque educatus Constantinopoli? Nam & Theophanes ipsum caballino stercore delectatum, ejus Imperii exordio ita narrat, post alia scelera de ipso commemorata: *Magicis maleficiis, & luxuriis, cruentisque sacrificiis & caballinis stercoreibus, atque lotio delectatus, mollitiibusque ac dæmonum invocationibus, &c.*

IV.

Sed & quod præter personam Imperatoris, ageret quoque Theologum, & doctorem Ecclesiæ scriptorum aliqua monumenta reliquit. Meminit de eorum aliquibus idem Theosterictus, quæ vidit: *Ego ipse, inquit, legi tresdecim orationes, quas per duas hebdomadas recitandas tradidit, in quibus de Sanctorum intercessione mentio nulla facta erat.* Hæc ipse. Tanto jam gloriantur Novatores antesignano; tollant hunc, ut faciunt

laudibus Sanctorum blasphemii, susurrumque sui obvoluti stercore audiant scarabei: eosdem cum illo globulos stercoreos volvunt, dum easdem cum illo putidas hærefes coagmentant, idem absque dubio cum ipso subituri supplicium apud inferos, cujus judicii præjudicium, idem proxime moriturus sensit: dum enim in se latam sententiam perpetuæ damnationis expressit, eandem utique ejus sectarios accepturos fore significavit.

Defunctus igitur Constantinus sepultus est in Templo sanctorum Apostolorum, nactus, quam non meruerat sepulturam; qua penitus indignus cum esset, justo Dei judicio postmodum (ut asseritur a Græcis in Menologio) effossus, ejus ossa publice in foro cremata sunt. Reliquit Constantinus post se filium hæredem Imperii Leonem, & alios filios, sed & filiam a parentis moribus longe dissimilem. In qua Dei manifestata est sapientia, quum ex putrido illo stercore scivit aurum colligere, gemmaque seligere quam pretiosissimam, Anthusam dictam, hanc Copronymi filiam, egregia sanctitate conspicuam, de qua in tanta scriptorum penuria satis hic tibi reddidisse, quæ in Menologio sæpe citato Basilii Imperatoris descripta habentur his verbis, die decima septima mensis Aprilis.

S. Anthusæ Constantini Caballini Imperatoris filie memoria. Hic titulus. Pergit vero: *S. Anthusa Constantini quidem Caballini fuit filia. Cum autem ut viro copularetur, ab illo cogeretur, non acquievit. Sed post illius obitum nata libertatem, omnes suas dispersit divitias; & has quidem dans pauperibus, has autem in Ecclesiarum, & monasteriorum impendens ædificia: porro reliquas in captivorum redemptionem: suas autem aureas vestes in Ecclesiarum ornamenta. Fuit autem multorum mater orphanorum: Expositos enim suscipiens infantes educabat, & instruebat, & hos quidem morientes Deo trans mittebat, hos autem viventes ad senum curam mittebat, & feminas røndens inducebat in monasteria. Frequenter autem a piissima Irene cognata, ut cum illius filio, ac pariter secum regnaret invitata minime consensit. Sed a S. Tharasio monacha in Eumeniæ cœnobio facta, ad Dominum migravit.* Hactenus S. Anthusæ dignum elogium, quod anniversaria die ex sacro ritu in Ecclesia legi publice consuevit; ut ingens plane miraculum videretur, ex monachorum persecutore nasci filiam, quæ erigeret monasteria, atque ipsa monialis pariter efficeretur: ut omnes intelligant, quod non est sapientia (b) non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Quodque ipse est, (c) qui reprobat consilia Principum. Et

V. De Anthusa filia Copronymi.

(b) Prov. 21.
(c) Ps. 32.

tu

tu Novator infelix nihilominus factis, verbisque sectaris, defendisque Copronymum quem & unica ejus filia universo orbi opere demonstravit errasse, pluris faciens vilem monasticum habitum, quam purpuram Imperatoriam.

VI.
De Anthusa Sciuori.

Sed unde huic Imperatoris Constantini filiae nomen Anthusæ, ex eodem Menologio discas, ubi vigesima septima Julii de alia Anthusa fit commemoratio: hæc enim ibi leguntur: *Anthusæ memoria. Hæc anachoreticam vitam deligens, miraculis clara fuit: cognita autem a Constantino Caballino, quod coleret venerandas imagines, cogebatur negare cultum earum. Non acquiescens, dire percussa fuit. At postea Imperatoris uxori parere non valenti prædicens, duos filios eam genituram, masculum alterum, alteram feminam: a tormentis eximitur. Et erga eam Regina sic affecta est, ut eam loco matris haberet, & filiam, quam peperit, ejus nomine Anthusam nuncuparet: demum vero ipsa in pace quievit.* Hæc ibi. Sed jam redeamus ad Constantini filium, novum Imperatorem Leonem, qui statim ab obitu patris absque aliqua controversia capessit Imperium.

Post autem persoluta postrema Constantino patri, idem Imperator a Theophane quaesivit, quodnam grande esset illud patris secretum, ipsi soli cognitum? Respondit, fortasse patrem tuum ejus rei pœnituit, quam nos occulte egimus, xvii. centenarios defodimus quodam in loco in usum fratrum tuorum Cæsarum, & Nobilissimorum. Leo autem omne illud famulis missis abstulit, nihilque fratribus reliquum fecit. Hæc (a) Annales Græcorum. Leo vero (subdit Theophanes b) cepit expendere pecunias, quæ sibi fuerant a patre dimissæ: placuitque tam Optimatibus, quam populo, & visus est brevi tempore pius esse, sanctæque Dei Genitricis, & monachorum amicus, unde & monachos Metropolitanos Episcopos creans, in summis sedibus collocavit. Tunc accidit, ut ipse Platonem Olympi montis monachum celebrem, civem Constantinopolitanum, rediens Constantinopolim, in Episcopum Nicomediensem provehendum curaret; sed renuit ipse vir sanctissimus, qui in humili gradu Apostolicum obire munus non prætermisit, prout Theodorus Studita, qui hoc vivebat tempore, & res ab eo gestas scriptis prosequutus, testatur, quæ hic reddendæ sunt, ut ex iis, quæ unus iste operatus est, aliorum sanctorum monachorum facta, quæ non prodita scriptis, intelligamus.

(a) Cedr. in Comp. hoc anno.
(b) Theop. lib. 23. in princ.

Leo Imp. pius apparuit.

PAGIUS II.

Ad num. VIII. Theophanes narrata Constantini Imp. morte subdit: Eodem etiam mense (nempe Septembri) *Abdelas Arabum Dux ex-*

De hinc (inquit Theodorus) necessariis quibusdam de rebus Byzantium ingressus est: Quo tempore videre licuit monachos ipsos, qui superfuerunt tamquam lumina quædam, ab iis, qui in urbe Byzantio erant, conspectos fuisse. Tunc & beatus ille, qui mortuus antea putabatur, redi-vivus agnitus est (neque enim a cognatis superesse credebatur) ex eo quod non solum consanguineis hominibus, sed toti Byzantio celeberrimus factus est, aliis aliunde illum attrahentibus, atque amplexantibus, benigne ejus dexteram apprehendentibus, denique nobili ejus doctrina libenissime fruuentibus &c. Pluribus namque narrat spirituales profectus, cum verbi prædicatione singulos monens, eos ad meliorem vitæ frugem convertit. Et inferius in eodem argumento versatus, hæc addit:

Itaque in illa urbe regia, tamquam vexillum quoddam, erexit orationem, spectatæ vitæ testimonio comprobata. Adde quod tenui, & modesto habitu indutus, aspectu ipso eos, qui eum videbant, ad virtutem hortabatur. Quod si cum politico aliquo viro negotium illi fuisset, orationem suavem adhibebat, ad ejus mores, qui eum audiebant, se componens. Nec quisquam hac in re ipse institutum accuset, sed utilitatem inde proficiscentem consideret. Et quænam (inquent) hæc est? peccantium hominum pœnitentia, & vitæ renuntiantium multitudo. Primus enim, & solus fere (ut ita dicam) is apparuit, qui nostri generis homines, & alienigenas ad virtutis exercitationem suscipiendam alacres reddidit; primus, inquam, nobis, ut sancte viveremus, hortator diligens exitit. Quamobrem & monasterio cuidam, quod in urbe erat, præesse cogebatur quidem, sed noluit tamen. Quin etiam Nicomediensem Ecclesiæ præsidere eum hortabatur, qui tunc præsidebat, sed assentiri noluit, clerum fugiens is, qui clero erat dignus, & sacerdotii fastigium metuens, qui virtute sublimis, & præstans erat. Porro idem sanctissimus vir Apostolicus tamdiu Constantinopoli mansit, quamdiu hæresi profligata, fides Catholica fuit postliminio restituta, tunc demum rediit ad monasterium suum. Ita pugil egregius utraque potens manu, activa, atque contemplativa vita sublimis, pro temporum ratione (prout spiritus imperabat) exegit utrumque munus.

Cæterum quod ad statum Orientalis Ecclesiæ spectat, Leo ipso sui Imperii exordio, quo sibi conciliaret omnium

VII.
S. Platonis pietatis officia.

ani- Theophanes de rebus Arabum paucum sepe edoctus.

inclitus est. Ista dua fera crudelissima cum diu simul genus humanam dilanassent, quæ Dei providentia fuit, amba simul sublata sunt. At li-

Leonis
Imp. Con-
siliium in
admini-
strando
Imperio.

animos, omnibus morem gerere studuit: perseverabat ipse tamen hæreticus, hæreticus pariter Patriarcha Niceta jura Ecclesiæ ministrabat, adeo ut potius fuerit obitu Constantini persecutionis cessatio, quam Catholicæ Fidei restitutio. Cæterum ubi habenas ipse Imperii jam secure possidere visus est sibi: rursus ipsos Orthodoxos persequi aggressus est, ut quæ dicemus suis locis, ostendent. Et si Platoni, vel alicui alii indultum est vitam monasticam propagare, cæteris tamen omnibus nunquam id licuit, nisi ubi Irene Augusta cum filio Constantino regnavit. Hæc sunt, quæ ad statum Orientalis Ecclesiæ, ubi Romanus Imperator dominabatur, pertinent, altera vero pars Orientalis orbis Sarracenis subjecta, & ipsa hoc anno alleviata est, morte persecutoris, qui dum vixit Christianos afflixit Habdallæ; de quo hoc anno ista Theophanes,

Prætera eodem anno, & eodem mense; quo obiit Constantinus, moritur Habdalla Arabum Rex. Cum enim ambo hi, velut acerrimæ bestiæ, diuturnis temporibus, ac crudelitatibus humanum genus depasiti sunt: mortui sunt providentia Dei, & obtinent principatum Leo, & Madi filii eorum. Præterea eodem anno Aldegisus, Desiderii Longobardorum Regis filius, ad regiam urbem veniens, ad Imperatorem se profugus contulit. Hæc Theophanes, cuncta summa brevitate perstringens. Aldegisus igitur, qui anno superiori fugam Orientem versus, arripuit, hoc anno Constantinopolim venit, ubi ab Imperatore benigne exceptus, ab eodem Patriciatus dignitate donatus est, ubi cum frustra tentasset res Italiæ, absque spe aliqua Regni iterum potiundi consenuit.

Habdallæ
Regis
Sarrace-
norum
obitus.

Quod autem ad Occidentales res pertinet, Synodum a Carolo Magno in Duria

IX.

PAGIUS

cet verum sit, Almanforem Bagadensium Sarracenorum Caliphum diu regnasse, ab anno nempe Christi DCCLIV. ad præsentem, & Christianos summopere vexasse; falsum tamen eum Abdelam aliquando nuncupatum fuisse, & Septembris mense interiisse, ut liquet ex Elmacino lib. 2. Hist. Sarac. & ex Abul-Pharao in Historia Dynastiæ Theophanes enim, ubi de Almanforis exordio & constitutione familiæ Abbasidarum, e qua secundus Calipha Almanfor fuit, omnia turbat, & inter alia asserit, primum ex illa familia Calipha Sedem Regiam ex urbe Damasco in Perfidem transfuisse, quod certum est contigisse sub Almanfore. Quod hic indicasse sufficiat, ne quis in Rerum Arabicarum narratione a Theophane de iis sæpe parum edocto in errorem inducatur.

In Ducatu hodierno Juliacensi. Habita illa Synodo Rhenum transiit, & de tribus Saxonum populis, idest, Ostphalis, Angariis, & Westphalis triumphavit: Et inde, inquit Annalista Loiselianus de Synodo in villa Duria habita loquens, iter peragens partibus Saxoniam, Sigisburgum Castrum cepit, Hevesburgum readificavit, super Vvisoram fluvium venit, in loco qui dicitur Brunisberg. Et ibi preparabant Saxones bellum, volentes ripam suprascripti fluminis defendere: auxiliante Domino, & Francis decertantibus, fugientibus Saxonibus, Franci ambas ripas obtinuerunt, & ibi multi Saxones ibi occisi sunt. Tunc Dominus Carolus Rex dividens exercitum suum, sumit secum quos voluit, & perrexit usque Obacrum fluvium. Ibi omnes Austreleudi Saxoniam venientes cum Hassone, dederunt obsides juxta quod placuit, & juraverunt sacramenta, se fideles esse partibus suprascripti Domini Caroli Regis. Similiter inde revertente jam dicto mitissimo Domino Rege, venerunt Angrarii in pago, qui dicitur Buki, una cum Brunone & reliquis Optimatibus eorum, & dederunt obsides ibi sicut Austrasi (idest, sicut Austreleudi, five Ostphali, seu Saxones Orientales). Et inde revertente præfato Rege, invenit aliam partem de suo exercitu super fluvium Vvisora, contententes ripam quam jassi fuerant. Saxones cum ipsis pugnam fecerunt in loco, qui dicitur Libad, & Franci, Deo volente, victoriam habuerunt, & plures Saxones occiderunt. Hoc audiente Domino Carolo Rege, iterum super Saxones cum exercitu, non minorem stragem ex ipsis fecit, & prædam multam acquisivit super Vvestphalos (idest super Saxones Occidentales) & obsides dederunt, sicut & illi alii Saxones; & tunc obsidibus receptis, & præda multa sumta, & pariter strage Saxonum facta, suprascriptus Dominus Carolus Rex ad propria reversus est, auxiliante Domino, in Franciam. Idem habent Regino in Chronico, Eginhardus in Annal. Annalista Metensis, & alii.

Quartus
annus bel-
li Saxoni-
ci.

III.
Moritur
Almanfor
Calipha.

Quare, ut scribit Elmacinus, anno CLVIII. (nempe Hegiræ) vita defunctus est Amanfor, Birmaimone, milliariibus aliquot distante a Mecca, cum in peregrinatione esset, idque die sexto Dulhuggia, qui mensis Arabicus die primo Octobris nostri aspicatur, illiusque dies sextus cum sexto Octobris nostri concurrat. Festum autem in honorem Mahometis institutum Haggia appellatur, & a mense Dulhuggia nomen sortitur. Quod confirmant sequentia Elmacini verba, qui addit, eum obiisse elapsis annis Hegira CLVII. mensibus XI. & diebus sex; annis autem solaribus mundi 6267. & diebus XXXIX. qui annus mundi secundum Alexandrinos cum die XXVIII. mensis Augusti hujus Christi anni absolvitur, & postridie annus mundi 6268. inchoatur. Qui tamen Elmacinus Auctores inter se dissentientes quandoque sequitur, ipse etiam quandoque errat, uti quando ait, imperasse Almanforem an. XXI. menses XI. & dies XXIII. Sed natali ejus ac emortuali diebus recte stabilitis similes errores evanescent. Ei successit Muhammed Mahadis, filius eo die quo pater ejus obiit, inquit Elmacinus, qui asserit eum Caliphum fuisse XXIV. & inter Abbasidas tertium ac Imperii sui initio Bagdadum Sedem Regiam Calipharum condidisse.

IV.

Ad num. IX. Carolus Rex Pascha apud Carisiacum celebravit, & habuit Synodum in villa, quæ dicitur Duria, ut habent Annalista Loiselianus, Metensis, alique. Sita est Duria

Sed redeo ad Conventum in villa Duria habitum, observoque illum non mense Majo, ut de more, celebratum esse, sed in mensem Julium dilatatum, ut mihi videor elicere ex Placito Caroli Magni a Mabillonio lib. 6. de Re Dipl. pag. 498. relato. Dicitur illud datum

V.

Quin-

ria habitam, Saxonesque duobus præliis ab eodem Rege profligatos, docent Francorum Annales veteres. Plane observatione digna res est, quod antequam in bellum adversus hostes Carolus cum exercitu proficisceretur, ad componendum civilem statum, & bene disponendas res Ecclesiasticas, Episcopos, & Abbates convocare consuevisse. Quæ autem in tot Synodis, ab eo celebratis, statuta fuerint; promiscue simul in li-

brum unum congeffit Ansigifus Abbas Lobienfis, quo centum, & sexaginta octo capita continentur. His plane Carolus divinum sibi numen concilians, adversus hostes pugnans, victor semper extitit, docens omnes Principes Christianos, quæ via sit incedendum, ut maxima quæque intrepide aggredi, fortiter prosequi, atque feliciter valeant consummare. Cui hoc anno, in rebus Saxonis occupato, novus interea paratur ex Longobardorum

PAGIUS *Quinto Kalendas Augustas in anno septimo Regni nostri, Duria villa in Palatio publico, currenti nempe Christi anno. In eo Placito, dicit Carolus Magnus: cum nos in Dei nomine Duria villa in Palatio nostro ad univerforum causas audiendum, vel recto iudicio terminandum, resederimus, &c. In publico itaque Conventu causa illa apud Duriam agitata, & mense Julio diremta; ideoque Conventus generalis aliquando extra mensem Majum congregatus. Carolus Carisiaci Pascha peregit, inde quinto Nonas Maii apud Theodonis villam pro Flavinianensi Monasterio Præceptum concessit a Labbeo descriptum Tom. I. Biblioth. Tum ex ea villa Carisiacum rediit, ubi sexto Kalendas Julias anno septimo & secundo Regni, Franci nempe & Langobardici varia bona Monasterio Dionysiano confirmavit, ut videre est in Præcepto a Mabilionio ibidem pag. 497. recitato. Hinc tandem in Saxoniam pergens Duriam venit, ubi exeunte Julio Conventum celebravit.*

VI.

Explicatur iudicium per Crucem.

In Placito quod in eo datum fuisse dicimus, fit mentio de probatione Crucis. Res sic agebatur. Missæ tempore sive dum Psalmi, Oratioque Dominica recitarentur, homines duo conducti ad Crucem stabant brachiis expansis. Qui prior lassus brachia deposuisset, ejus pars victa censebatur. Ducangius in Glossario in voce *Crux* præclarum istius iudicii exemplum refert ex quodam Chronico ad annum DCCXCVIII. Tandem habito consilio pacti sunt, ut hæc Dei & Sancti Spiritus reservarentur iudicio eligentes duos juvenes Clericos sine ullo crimine existimatos, statuerunt, in Ecclesia S. Joannis Baptistæ ad Domum & ad Crucem stare fecerunt, quorum unus Aregaus post Archipresbyter Ecclesie Majoris nomine, ex parte publica; alter vero ex parte Sancti, Zenonis Pacificus videlicet, qui post Archidiaconus Ecclesie Majoris fuit. Hi ambo ab introitu Missæ usque ad mediam Passionem tantum, qua est secundum Matthaum, pariter starent, ille qui de parte publica datus fuerat, in terram velut exanimis corruit Pacificus vero usque ad finem Passionis stetit. His gestis, & omnibus gratias Deo agentibus, quartam partem, tam Civitatis, quam Castellii, pars Episcopii accepit. Lis enim inter Cives & Episcopum de reficiendis Urbis mœnibus vertebatur; Episcopus quartam dumtaxat partem reparare volebat, Cives tertiam ab eo partem instaurandam contendebant; cumque hi probare quæ dicebant, haud pos-

sent, ambæ tandem partes habito consilio pactæ sunt, ut lis Crucis iudicio decideretur. Notitiam illam integram recitat Ughellus in Episc. Veronensibus Tom. V. Illud probationis genus sæpius prohibitum, tandemque abolitum fuit.

Interim Carolus lectis Hadriani Papæ literis, de quibus anno superiori egimus, statim Possessorem Episcopum & Rabigaudum Abbatem. Oratores suos ad eundem Pontificem misit cum literis, per quas se, bello Saxonico confecto, iter in Italiam atque ad Apostolorum limina suscepturum significavit. Hadrianus obviam Regiis Oratoribus suos honoris causa direxit Nuncios Perusium usque. Illi autem Perusio Spoletum profecti, per eisdem Nuncios Romano Pontifici Regias transmiserunt literas, scripseruntque Romam se venturos, postquam cum Hildebrando Duce Spoletano colloquium habuissent. Hadrianus acceptis Caroli literis, nec expectato supradictorum Oratorum adventu, per alios, qui Roma prius a Rege missi fuerant, aliam Epistolam, quæ LXIII. est Cod. Carol. ad eundem Carolum mox direxit rogans, ut juxta pollicitationem factam a Saxonia revertens ad limina Sancti Petri properaret. Recitat eas literas Coitius hoc anno num. IX.

Romanus Pontifex non leviter offensus, quod Oratores Regii Spoletum perrexissent se insultato contra mentem Caroli, qui scripserat eos Romam destinatos, multo ægrius tulit eos Spoleti diuturno tempore moratos, rogatosque per alios Nuncios, ut Spoletum Romam se conferrent, Spoletum Beneventum quamprimum abiissent. Questus est ea de re gravissime suis ad Carolum litteris, asseruitque auctam inde Spoletanorum proterviam, & Spoletanum Ducatum, quem Principi Apostolorum se præsentem haud pridem obtulerat, sibi reddi postulavit, ut videre est in Epistola LVIII. Cod. Carol. apud Coitium hoc anno num. X. Oratores Regii Benevento Spoletum redierunt, rogaruntque Hadrianum Papam, ut Hildebrando Duci Spoletano, qui Romanæ Sedis hostem sub Desiderio Rege se gesserat, veniam noxæ tribueret, Nuncium & obsides Spoletum destinaret, Hildebrandum in conspectum admitteret. Acquievit Romanus Pontifex, Spoletum ire iussit Stephanum Sacellarium, qui Hildebrandum reperit animo in Hadrianum insensissimo; Spoletum enim venerant Oratores trium quoque Ducum Aragis [1], Rotgaudi, & Reginaldi, quorum pri-

VII.
Hadrianus Carolum rogat, ut Romanam veniat.

VIII.
Auxilium ab eo postulat adversus haereses Ecclesie Romæ.

NOTÆ [1] **A**ragis imperare cœpit Beneventi A. D. 758. ut hic notat Pagius, & A. D. 787. n. XLV. In Accessionibus ad Historiam Casinensem Erasmi Gattulæ P. 1. pag. 51. affertur ex regesto Petri Diaconi privilegium Arichis Ducis Beneventani: Datum in anno septimo decimo mense Novembri per indictione tertiadecima. Indictio congruit in A. D. 775. ex quo fit, ut annus primus Principatus sigendus, sit A. D. 758. **GEORGIUS**

rum in Italia rebellantium subjugatione triumphus. Etenim hoc anno Notgardus Forojulienſis Dux fidifragus, Regnum ſibi Italiæ vindicare, comparato exercitu, tentans; anno ſequenti ad eum debellandum, fuit Carolo iterum in Italiam redeundum. De quibus ſuo loco dicendum erit.

X. Hoc eodem anno Offa Rex Orientalium Saxonum, poſt alia pietatis opera ad expiationem ſuorum delictorum adhibita, Regnum ſuum veſtigale fecit Romanæ Eccleſiæ, ut ſingulæ domus nummum argenteum penderent Eccleſiæ ſancti Petri. Quod ex veteribus Anglicanæ Eccleſiæ monumentis prodens Polydorus, hæc ait (a): *Deinde metupœnæ, qua propter peccata afficiendus erat, Deum ſibi placandum conſtituens, decimam partem omnium bonorum ſacerdotibus, aliisque inopibus hominibus condonavit. Templum, quod Herefordiæ id temporis magnificentum erat, ampliffimis donavit.* Ann. Eccl. Tom. XIII.

(a) Polyd. Virgil. Angl. hiſt. lib. 4.

nariis cumulavit, reliquias corporis divi Albani magno ſtudio perquiſivit, eaſque inventas, ac in ſcrinio auro, & gemmis ornato conjectas, locavit in cœnobio, quod ipſe divo Albano poſuerat, illudque magnis locupletavit poſſeſſionibus: ubi etiam loci ſtatuit familiam monachorum divi Benedicti. Hujus quoque Regis opus eſſe, ferunt cœnobium monachorum ejuſdem ordinis, quod eſt Bathoniæ. Offa tamen, quem vere ſuorum delictorum pœnitebat, viſus ſibi nequaquam plena manu de commiſſis Deo ſatiſfeciffe, trajecto propterea Oceano, Romam ſe contulit, veniæ conſequentiæ cauſa, Romanoque Pontifici Hadriano primo Regnum ſuum veſtigale fecit, impoſito tributo ex ſingulis nummis argenteis, quos denarios vocant domesticatim in annos ſingulos conſerendis: qui fuit annus ſalutis humanæ ſeptingentefimus ſeptuageſimus quintus. Hæc auctor.

Offa Rex Merciorum ſuum Regnum veſtigale fecit Rom. Eccl.

(b) Sur. die 1. Jul. 10. 4. & Melan. in Natal. SS. Belg.

Hoc (b.) eodem anno martyrio coronatus.

P

XI.

PAGIUS mus Beneventanis, alter Forojulienſibus, tertius Cluſinis, Caroli Regis nomine præerat. Carolus enim hos Ducatus, qui prius fuerant Regum Longobardorum, prædictis Ducibus iis legibus quando Regnum occupavit, permiſit, ut eadem ſibi feudi nomine præſtarent, quæ prius Deſiderio, a quo Aragiſus anno DCCLVIII. Dux creatus fuerat, ut in ejus morte liquebit. Veneri cœpit Pontifex, ne, communicata re, motaque rebellionem, ſimul id conſilii caperent, ut tres illi Duces, & Hildebrandus vires ſuas jungerent cum Græcis & Aſalgiſo Deſiderii filio Longobardorum Exrege, proximoque menſe Martio terra marique bellum in Ducatum Romanum transferrent, Romam ipſam invaderent, Longobardorum Regem in ſolium & priſtinam majestatem reſtituerent. Quapropter alias litteras ſcripſit ad Carolum, quibus, velut in præſentiffimo periculo poſitus, auxilium ab eo cum crebris adjurationibus poſtulavit, ut videre eſt in Epistoſa LIX. Cod. Carol. a Cointio hoc anno num. XI. relata.

IX. Tot Apoſtolicis Epistoſis opus non erat. Carolus a conſilio, quod ante Saxoniam expeditionem ſuſceperat, nunquam reſciſſit; hoc enim eodem anno poſt ſuam e Saxonia reditum iter in Italiam ſuſcepit, teſte Annaliſta Loiſeliano: *Tunc audiens quod Rodgaudus Longobardus fraudavit fidem ſuam, ut omnia ſacramenta rumpens, & voluit Italiam rebellare. Tunc illis in partibus cum aliquibus Francis Dominus Carolus Rex iter peragens, & celebravit Natalem Domini in Villa, qua dicitur Scladiſtat, hinc, ut Regno habet, Schleſtat in Elſatio. Idem refert Annaliſta Metenſis, qui omnes Rodgaudum appellant, quem Baronius Notgardum.*

X. Ad num. X. Polydorus Virgilius lib. 4. refert, Offam Merciorum Regem metu pœnæ, qua propter peccata afficiendus erat, templum Herefordiæ ampliffimis donariis cumulaviſſe, Divi Albani Reliquias perquiſiſſe, inventasque locaſſe in Cœnobio a ſe in hujus Sancti Martyris honorem conſtructo; prætereaque Romam ſe contuliſſe, & Hadriano Papæ Regnum ſuum veſtigal feciſſe, quod ait currenti anno contigiſſe. Quæ cum Baronius in examen non vo-

Donatio Offa Regis Denarius S. Petri appellata.

caſſet, ex eodem Polydoro in præſentem annum contulit. Verum recte obſervavit Alfordus in Annal. Eccleſ. Anglicanæ an. DCCXCIII. Offam Reg. occidiſſe Ethelbertum Angl. Orientalium Regem, qui ad Mercios profectus erat, ut Alfredeſam ejus filiam poſt datam acceptamque fidem uxorem acciperet, & officioſe domum deduceret. Summa cum laude Ethelbertus Provinciam illam rexerat, & in matrimonium illud non conſenſit, niſi ut matri & Proceribus, qui ſucceſſorem cupiebant, obſequeretur. Ethelbertum uti Sanctum, a morte ejus, omnis Inſula coluit, ut oſtendit Alfordus in Annal. Angl. anno DCCXCIII. Malmesburienſis lib. 1. de Reg. cap. 5. Westmonaſterienſis, Huntindoniſ, & Wigornienſis illum Sanctum appellant, ac valde laudant. Offa culpam ſuam ſaſſus, illam expiare conatus eſt. Templum Herefordiæ ædificavit, Sanctum Albanum Inſulæ Protomartyrem inſigni Baſilica honoravit anno DCCXCIII. quo ejus Reliquias invenit, Albanenſe Monaſterium extruxit, illudque Monachis Benedictinis conceſſit, ut liquet ex ejus Diplomate eo anno ab Alfordo recitato. Ad hæc ut teſtatur Westmonaſterienſis ad annum DCCXCIV. Offa dum Romæ eſſet, *Scholam Anglorum, qua tunc Roma floruit, ingreſſus; dedit ibi ad ſuſtentationem gentis Regni ſui illuc venientis, ſingulos argenteos de familiis ſingulis, omnibus impoſterum diebus, ſingulis annis, quibus videlicet ſors tantum contulit extra domos in paſcuſ, ut triginta argenteorum pretium non excederet. His addit Matthæus Paris in Vita Willegodi primi Abbatis Sancti Albani: *Quæ ſchola propter peregrinorum confluxum ibidem ſolatia ſuſcipientium, verſa eſt in Xenodochium, quod Sancti Spiritus dicitur. Ad quod exhibendum, Rex Offa, ex Regali munificentiâ, & pietatis affectu, Denarium, qui dicitur Sancti Petri, de maxima parte Regni ſui conceſſit. Xenodochium igitur S. Spiritus, quod Romæ hodie cernitur, quove nullum illuſtrius Europa habet, ortum ſuum & incrementa Ina & Offa Anglo-Saxonum Regibus debet.**

Ad num. XI. Sanctus Rumoldus Dublinenſis in Hibernia quondam Epicoſopus hoc anno VIII.

XI;

Ka.

S. Rumoldus inar-
tyr.

natur apud Machliniam in Belgio sanctus Rumoldus Apostolicus vir genere Hibernus; qui Romam petens, & a Pontifice Apostolatus munere initiatus, Machliniam veniens, illic Evangelium prædicavit, populumque illum ad Christum convertit: cumque Dei verbo, & egregio virtutum exemplo, atque miraculis ex novis palmitibus illam plantasset Ecclesiam: eam dem fuso sanguine irrigavit, hoc anno a duobus occisus sicariis, quorum alterum adulterii arguisset. Extant ejus Acta Apostolico plane viro digna.

(a) Apud
Sur. die
22. Octob.
10. 5.

Gumma-
rus Con-
fessor.

(a) Claruit hoc tempore, qui ejus quoque usus est amicitia S. Gummarus Confessor, qui in aula primum Pipini Regis, magna gloria militavit. Scriptæ fuerunt res ab eo præclare gestæ a Theobaldo ad Sigerum Lirensis Præpositum. Hic est annus, qui Era Hispanica notatur octingentesima decimatertia, qua Tudenis habet, defunctum esse Aurelium Regem Gallæciæ in Hispania, suffectumque in ejus locum Silum, sive Silonem,

ejus sororis filium. Referunt alii id factum anno superiori, auctoritate diplomatæ donationis factæ monasterio, Era octingentesima duodecima ejus Regni anno primo. De quo (b) nobilis rerum Hispaniarum historicus: *Est autem, inquit, ad memoriam insignis is in litteris contenta execratio, qua ejus donationis violator jubetur esse ANATHEMA MARRANO ET EXCOMMUNICATUS; unde intelligitur Marrani vocem vulgarem non a Mauris, quasi Mauriani, ut quidam suspicantur, factam in Italia Frederici Aenobardi tempore, cum Mauri plurimi fidem Christo datam in baptismo, passim ejurata, quam susceperant, religione violarent, sed potius ex Syriaca voce Maranatha deductam, qua anathematis ignominia, execratioque in divinis litteris continetur. Hæc vir doctus, ac pius. Sed hinc postea factum est, ut sicut nomen, Marrano, jure exhorrent Hispani, ita & unde diductum est, Maranatha (c) ab Apostolo introductam in*

(b) Jo. Maria de reb. Hispan. l. 7. c. 6. in fin. De voce Maranatha.

(c) 1. Cor. 16. c. 6. in fin.

PAGIUS
S. Rumoldus Martyrium præsitur.

Kalend. Julii Martyrium passus est, ut refert Molanus ad diem I, Julii. Theodoricus Abbas Trudonianus, qui anno centesimo supra millesimum florebat, in Oratione quam de Sancti Rumoldi laudibus in ejus Festo recitavit, quæ habetur apud Surium ad diem primum mensis Julii, multa miracula ab eo patrata refert. Rumoldus, ut narrat ibidem Molanus, deserta Hibernia, in qua natus erat nobilibus parentibus, & Archiepiscopatu Dublinensi, Romam profectus est, indeque juxta Angeli apparitionem eo pervenit, ubi Scaldis fluxus in mare se exonerat, naturaque juxta luna curriculum labitur ac persluit, hoc est Mechliniam, ubi sic fidei rudimenta plantavit, ut merito post Beatum Lambertum (Trajectense ad Mosam olim Episcopum) Mechliniensium Apostolus habeatur. Susceptus est autem benigne ab Adone Comite ejusque conjuge Eliza, qua veluti altera Sara in senectute sua precibus Sancti hospitis filium peperit, Sanctum videlicet Libertum, quem Beatus Antistes baptizavit, in Sanctitate erudit, ac Clericis regulariter in Ulmeto, sive inter Ulmos viventibus, præposuit, ait Molanus ex Theodoro laudato. Est hodie Rumoldus Mechliniensium Patronus. Libertus, cui Rumoldus Ulmeti Monasterii Præfecturam dimiserat, Magistro suo superstes diu vixit, & Martyrium in Hasbania passus est, ut infra videbimus.

XII.
Mortitur S.
Gummarus.

Gummarus, qui modo Lyrensium Patronus est, incerto anno ad Deum migravit, & colitur quinto Idus Octobris, ut testatur Molanus ad diem XI, Octobris, qui ait, eum in Aula Pippini Regis floruisse, eique plurimum acceptum floruisse. Cum ad limina Apostolorum tenderet, Divina admonitione intra Neta ambitum jubetur Oratorium construere, ubi Vitam in multa Sanctitate finivit. Quiescit Lyræ, ubi collegiatam habet Ecclesiam, eaque Urbs intra Netae fluvii ambitum contenta, a Rensi Provincia, cujus caput Antuerpia, per eundem amnem sequestratur, subestque hodie Hispanis, Auctor Vitæ S. Gummarii apud Surium ad diem XI. Octob. refert, Rumoldum Gummarii fama comperta, illum videre summopere cu-

piisse; indeque in certum locum utrimque convenisse, illisque placuisse, ut singulis annis cum totius populi frequentia illic convenirent, cum Crucibus Missæque celebrarent, ut fufius in ejus Vita habetur.

Aurelius Rex Legionensium & Asturiarum hoc anno juxta Tudensem vivere desit, in cujus locum suffectus est Silo sororis ejus maritus. Sed cum neque filios haberet, neque spem suscipiendæ prolis animi a negotiis Regni ad otium, & quietem avertit, summa rerum penes Alfonsum Castum Froilæ Regis filium fuit, ut scribit Vasæus in Chronico.

Hadriani Papæ literas Tilpino Rhemensium Archiepiscopo directas, quæ inter Epistolas hujus Pontificis sunt ordine XV. & referuntur a Flodoardo lib. 2. capp. 12. 16. & 17. hoc anno consignat Cointius num. XXV. quod serius datæ non videantur; cum commendentur Vveomadum Trevirensis Archiepiscopi, cujus mortem anno sequenti contigisse existimat, & citius datæ non videantur, quia Tilpinus de recuperandis Episcopii rebus apud Carolum prius egit, priusque petente eodem Carolo & Fulrado Abbate bonum testimonium præbente Pallium ab Hadriano transmissum accepit. Adde quod Hadrianus in illis litteris laudat Possessorem incerti loci Episcopum, qui Romam a Carolo missus est hoc anno, & obita Legatione in Galliam rediit. Harum litterarum partem retulimus anno DCCXIX. eam vero Baronius recitat anno DCCXVII. num. VIII. quod existimat, eam Epistolam a Gregorio II. Papa scriptam esse. Alia quæ in ea continentur, ostendunt Tilpinum pro recuperandis Ecclesiæ rebus, proque asserendo, quo Decessores gavisi fuerant, jure Metropolitico, valde sollicitum fuisse. Ex his litteris etiam liquet, Miloni Trevirensium Archiepiscopo, Metropolitæ Belgicæ Primæ, cum Rhemensis Ecclesiam Belgicæ Secundæ Metropolitim occupavit, id consilii fuisse, ut Sedi Rhemensis jus Metropolitanum adimeret, & e duabus Gallia Belgicæ Provinciis unam conflaret, cujus Metropolis Augusta Trevirorum. Inde orta scandala, de quibus apud

XIII.
Aurelii Asturiarum Regis obitus.

XIV.
Dignitas Metropolitana Ecclesiæ Remensis confirmatur.

in Ecclesiam vocem, & a majoribus frequentatam, in Ecclesiæ censuris si apponatur, indigne ferant, & contumeliæ loco accipiant. Toleranda simplicitas,
Ann. Eccl. Tom. XIII.

si tamen de re potius, quam de nomine sit sollicita, nec pervicax observetur Ecclesiasticæ antiquitati.

P 2

An-

PAGIUS apud Hadrianum questus est *Tilpinus*. Ille discernit, ut *Rhemensis* Ecclesia Metropolis permaneat, sicut antiquitus fuit, & suæ Diœceseos, id est *Belgiæ Secundæ*, prima sit Sedes, & *Tilpinus* ejusdem Diœceseos sit Primas, ne

scilicet quid auctoritatis in eum sibi vindicare præsumat *Archiepiscopus Trevirensis*, tanquam *Metropolitanus Belgiæ Primæ*. Denique eundem Primatem vult in sola subjectione *Romani Pontificis* permanere.

JESU CHRISTI
ANNUS
776.

HADRIANI PAP.
ANNUS
5.

LEONIS IV. IMP.
ANNUS
1.

I.
Leo Imp.
coronat
Constantinum
filium.

Annus sequitur septingentesimus septuagesimus sextus, Indictione decimaquarta, quo Leo Imperator primo sui Imperii anno filium Constantinum coronat Imperatorem. Cum enim omnes Constantinopolitani cives liberalitate Leonis bene erga ipsum affecti essent, omnes Optimates cum multitudine populi copiosa (inquit Theophanes) ingressi sunt ad eum, petentes, Constantinum filium Imperatorem, ejus. At ille (ut moris est Principibus) renutiavit eis; Filius est (inquit) meus unicus mihi & idcirco vereor hoc facere, ne forte contingat mihi, quod humanum est, & cum adhuc sit parvulus, morti eum tradatis, & alium promoveatis. At illi cum juramentis se prostabantur, illi satisfacturos, neminem regnaturum, præter filium ejus, etiam si mori eum Deus voluisset. Hoc autem a Dominica die, qua Palmarum solemnitas agitur, usque ad quintam feriam hebdomadæ majoris, populo in Hippodromo convocato petente, sancta Parasceve jussit jurare illos. Et juravit omnis populus in honorandis, & vivificis lignis sanctæ Crucis tam scilicet, ex thematibus, militia scilicet, & Senatu, quam etiam exterioribus ordinibus & civibus omnibus & ergasteriacis Imperatorem non admittendi, excepto Leone, seu Constantino, ac semine ipsorum, & fecerunt scripta, quemadmodum juraverunt, propriæ manus.

II.
Eudoxius
creatur
nobilis.

Et in crastino Sabbato sancto ascendit Imperator in tribunal decem, & novem cubitorum, & fratrem suum Eudoxium creavit Nobilissimum, alius vero frater nomine Anthimus a patre Constantino illum honorem fuerat consecutus. Et processit Imperator cum reliquis Cæsaribus, & tribus Nobilissimis, ac novo Constantino ad magnam Ecclesiam, & mutato indumento, sicut Imperatoribus moris est, ambonem ascendit cum filio suo simul, & Patriarcha, & ingressus omnis popu-

lu, posuerunt omnes scripta sua in mensa sancta. Tunc Imperator allocutus est populum sic: En fratres, petitiones vestras adimpleo, & dono vobis filium meum Imperatorem. Ecce eum ab Ecclesia de manu Christi suscipitis. At illi acclamaverunt voce magna, dicentes: Fidejussor noster esto, Filii Dei, quomodo de manu tua Christe, suscipimus dominum Constantinum Imperatorem ad studium eum, & commoriendum pro eo.

Et in crastinum, quando videlicet magnus & Dominicus dies Paschæ celebratus est octavo Kal. Maii, decimaquarta Indictione, auroræ crepusculo, exeunte Imperatore una cum Patriarcha in Hippodromum, delato altario, populo contemplante, Patriarcha fecit orationem, & coronavit Imperatorem filium ejus. Et ita processit ad magnam Ecclesiam uterque Imperator cum duobus Cæsaribus, & tribus Nobilissimis. Processit autem & Imperatrix Irene, cum processissent Imperatores, sceptris consequentibus per scholas antelatis, & ascenditibus per æreæ portæ ascensum in catachumensium Ecclesiam, non exiens in plateam * Emboli. Hæc de solemnibus ritibus, tunc exhibitis Theophanes, qui & eisdem potuit interesse. Subdit vero paulo post mense Maio, Nicephorum Cæsarem fratrem Imperatoris postulatorem reum majestatis, una cum aliis ejusdem conspirationis hominibus publice cæsis, ac tonsis, ignominie causa Cherfonam in exilium deportatum. Hactenus de rebus Orientalibus.

Quod autem pertinet ad res Occidentales, hoc anno Carolus Magnus cum audisset Rotgaudum Ducem Longobardorum Forojuliensium nova conantem, & Regnum Longobardorum sibi vindicare studentem, in Italiam, nullo obice, venit. Eademque celeritate eundem victum occidit, captisque Forojulio, atque Tarvisio, quæ rebellaverant, civitatibus

III.

Coronatur
Constantinus
filius
Leonis.

*

Carolus iterum in Italia contra Longobardos.

PAGIUS
SÆC. VIII.
ANNO ERÆ H SP.
DCCCXIV
ANNO HEGIRÆ
CLX. inchoato
die 19.
Ostob.
fer. 7.
A. C. 776.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6269.

Ⓞ I. G. F. D 17. P. 14. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 776.

HADRIANI PAPÆ. 5.

LEONIS IV. IMP. 26. & 2.

CONSTANTINI I.

A Num. I. ad IV. Theophanes, qui post Constantinum Copronymum annos Incar-

nationis secundum Alex. eum annis imperatorum recte copulat, anno Incarnat. DCCLXVIII. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato refert, Leonem Imp. rogatum fuisse a Proceribus Imperii, ut filium suum Constantinum Imperatorem crearet, idque præstitisse Leonem magna Paschatis Dominica, quæ hoc anno decimo quarto mensis Aprilis fuit. Subdit Theophanes, mense Maio ejusdem Indictionis XIV. Nicephorum Cæsarem, qui frater erat Leonis Imp. accusatum, quod insidias eidem pararet, relegatum esse cum quibusdam aliis ejusdem criminis conscis Cherfonam, quæ pluribus Baronius narrat.

Constantinus fit
consors
Imperii.

A num.

tibus Francorum illis præsidia reliquit. Contigerunt hæc ipso veris initio: nam rebus confectis, Pascha Tarvisii celebravit. Post hæc rebellantibus Saxonibus, citius in Gallias cum exercitu rediit. Sed quomodo antequam ipse in Saxoni-
(a) Vit. Carol. M. Annal. Franc. & Chronic. Regin. IV.

niam pervenerit, Deus pugnarit pro Francis: audi divinum miraculum antiquis illis, quæ divina scripta testantur, minime (a) impar. Saxones iterum rebellant, ruptis sacramentis, & obsidibus promissis mentitis & Eresburgum castrum per mala ingenia & iniqua placita capientes, Francos expulerunt, & castrum destruxerunt. Similiter voluerunt facere de Sigisburgo castello, sed dum per placita Francos qui intus erant, non potuissent illudere, sicut fecerant alias de Eresburgo: præparaverunt pugnas, & machinas, ut castrum vi caperent; Deoque volente petri-
* gladius

PAGIUS II. Hadrianus petit a Carolo, ut omnia sibi a Langobardis ablata restitui curet.

A num. IV. ad VI. Gesta hoc anno a Carolo accurate explicat Coimtus, narratque in eunte anno, eum Alpes superasse, ac recta perrexisse in Ducatum Foro-Juliensem, cui Rotgandum, seu Rotgauzum, aut Rotgandum, everso Langobardorum Regno, præfecerat. Annalista enim Petavianus hoc anno habet: Perrexit Dominus Rex Carolus in Italiam, & occiso Hrotgauto, qui illi rebello extiterat, obsederuntque Stabilinum focerum suum Taraviso Civitate. Eo capto, dispositisque omnibus, prosper rediit cum suis in Franciam. Spatiosa erat Rotgandi Ducis Præfectura; Ducatum enim Foro-Juliensem & Marchiam Tarvisinam complectebatur. Carolus interemto Rotgauto, Ducatum Foro-Juliensem; capto Stabilinio Rotgandi focero, qui Tarvisium propugnabat, Marchiam Tarvisinam ad obsequium redire compulit. Hugo Flaviniacensis Abbas scribit in Chronico Vir-
* judicati

agitantium super ipsam Ecclesiam. Cum hoc signum vidissent Pagani, qui a foris erant, statim confusi sunt, & magno timore perterriti, fugere cœperunt ad castra, & omnis multitudo eorum fugam arripiens, alii ab aliis invicem interficiebantur, & qui retro respiciebant propter pavorem ab antecedentibus lanceis confodiebantur, & diversos inter se perpeffi sunt omnes, & divina ultione * vindicati. At quantum super eos Dei virtus propter salutem Christianorum operata est, nullus narrare potest: & quanto plus illi pavore perterriti sunt, tanto magis Christiani confortati, omnipotentem Deum laudabant, qui dignatus est ostendere potentiam suam super servos suos. Ita Francis viriliter resistentibus, Saxones nihil prævaluerunt, & Franci persecuti, eos interfecerunt usque ad flumen Lippiam, & cum victoria reversi sunt. Cum hæc audivit Carolus, celebrem Synodum in Vvarmatia celebrandam curavit, ad componendas, ex more, res Ecclesiasticas, & politicas, exemplo expertus sæpissime, curare Deum res bellicas, cum ipse esset sollicitus de rebus Ecclesiasticis conservandis. Nam audi, quæ sequuntur:

Cum autem in Vvormatia dominus Rex Carolus hæc audisset, tenuit ibi Synodum, & publicum placitum, & concilio habito, introivit cum summa festinatione, Deo adjuvante, in Saxoni-
V.

no, ut anno DCCLXXXIII. ostendemus adversus Coimtum, qui hoc anno num. III. Carolum fuisse potat. Iisdem literis Carolum rogat, ut ea quæ pollicitus est erga Romanam Ecclesiam adimpleat, eique cuncta restitui curet, quia per diversos Imperatores, Patricios, etiam & alios Deum timentes pro eorum anima mercede, & venia delictorum, in partibus Tuscia, Spoletis, seu Benevento, atque Corsica simul & Savinensi patrimonio, Beato Petro Apostolo, Sanctæque Dei & Apostolica Romana Ecclesia concessa sunt, & per nefandam gentem Langobardorum per annorum spatia abstracta atque ablata sunt.

Flagrante bello Foro-Julienfi, Leo Ravennatum Archiepiscopus infcio Hadriano Pontifice Carolum Regem adiit, seque in ejus benevolentiam officiosis verbis insinuavit. Quod ubi rescivit Hadrianus ipsismet Caroli literis, quas Andreas Episcopus & Anastasius Cubicularius ex Aula Regia Romam detulerunt, statim Carolo rescripsit acceptissimum sibi semper fore, quibus ei placuisset, seque missurum fuisse Nuncios cum Leone, si Leo prius significasset, velle se ad Regem proficisci. Est hæc Epistola LIII. Codicis Carol. Confecto Foro-Julienfi bello Carolus, singulis Civitatibus Comites præfecit, ut auctor est Eginhardus in Ann. toti vero Regioni Ducem, cui Comites subessent, præposuit Marcarium, cujus mentio fit in aliis Hadriani literis, de quibus infra, cum de Epist. LVII. Cod. Carol. verba faciemus. Idem Pontifex Epist. LX. ejusdem Codicis Carolum rebus Italicis intentum rogavit, ne sineret in partibus Tuscia morari Ragnaldum Ducem Clusinum, qui

De fuga, & nece Saxonum ingens miraculum.

* judicati

V.

III. Bellum Foro-Julienfe feliciter a Carolo confectum.

perterriti Saxones omnes, ad locum, ubi Lippia confurgit, venerunt ex omni parte, & domno Regi Carolo per Vvoiditum manibus suis reddiderunt patriam, & sponderunt se esse Christianos. Et iterum subditi sunt ditioni domni Regis Caroli. Domnus autem Rex Carolus reedificavit Eresburgum castrum, & fecerunt aliud castrum super Lippiam. Ubi

PAGIUS

qui Castellum Felicitatis, aliaque patrimonialia in Tuscia partibus ab ipsomet Carolo Sedi Apostolicæ data volebat invadere, non contentus pleraque jam jurgia scandalaque temporibus Desiderii Regis feminasse.

IV.
Annus
quintus
belli Saxo-
nici.

Ne Carolus Romam adiret, impedimento fuit tumultus Saxonicus. [1] Tunc Nuncius veniens dixit Saxones rebellantes, & omnes obsides suos dulctos (id est ab iisdem Saxonibus desertos, potestatique Francorum permisos, & sacramenta rupta, Heresburgum Castrum per mala ingenia & iniqua placita, Francos exinde suadentes exiendo. Sic Heresburgo a Francis derelicto, muros & opera Saxones destruxerunt. Et pergentes voluerunt de Sigisburgo similiter facere, Auxiliante Domino, Francis viriliter repugnantibus, nihil prevaluerunt. Et inde fugam arripientes Saxones, persecuti sunt eos Franci, interficientes illos usque ad fluvium Lippiam, & Castro salvato, cum victoria reversi sunt Franci, inquit Annalista Loifelianus. Idem legitur in Annalibus Metensibus, & in Vita Caroli Magni, cum ab Auctore incerto, tum Monacho Engolismensi conscripta, ubi dicitur, Sigisburgum Divina virtute propugnatum fuisse.

V.
Conven-
tus VVor-
matienfis.

Carolus eadem velocitate, qua profectus in Italiam fuerat, ad Rhenum rediit, & Vormatia generalem Francorum Conventum habuit tempore non legitimo. Nam post mensem Junium ex Italia rediit, & postea bellum Saxonicum suscepit. Quid in hoc Conventu Vormatiensi deliberatum sit, posteaque peractum exponit Annalista Loifelianus: Cum pervenisset Domnus Carolus Rex Vvormatiam omnes istas causas (id est, res a Saxonibus contra Francos, & vicissim a Francis contra Saxones nuper gestas) audiens, coniunxit Synodum ad eandem Civitatem, & ibi Placitum publicum tenens, consilio facto cum Dei adjutorio sub celeritate & nimia festinatione Saxonum casas, seu firmitates subito introvit. Tunc Saxones perterriti omnes ad locum, ubi Lippia confurgit, venientes ex omni parte, reddiderunt patriam per Vvadium, (id est vadem seu fidei iussorem) omnibus manibus eorum, & sponderunt se esse Christianos, & se sub Ditione Domni Caroli Regis & Francorum subdiderunt. Et tunc Domnus Carolus Rex una cum Francis reedificavit Eresburgum Castrum denuo, & aliud Castrum super Lippiam. Ibi que venientes Saxones una cum uxoribus infantibus, innumerabilis multitudo baptizati sunt, & obsides, quantos jam dictus Domnus Rex ab eis quasivit dederunt, Et per-

venientes Saxones una cum uxoribus, & infantibus, innumerabilis multitudo, baptizati sunt in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, & obsides dederunt domno Regi Carolo, sicut voluit. Disponens autem domnus Carolus Francos per castella Saxoniae, reversus est in Franciam, & celebravit Natale Domini in Arifstallio. Hucusque in dictis Annalibus res ab eo gestæ anni hujus, Cæ-

festis supradictis Castellis, & dispositis per Francos scaris (seu copiis militaribus) residentibus & ipsas custodientibus, reversus est Domnus Carolus Rex in Franciam. Et celebravit Natalem Domini in Harifstallio. Idem habent Annalista Metensis, & Regino in Chronico. Addit Annalista Petavianus ædificatam a Francis in finibus Saxonum Civitatem, quæ vocatur Urbs Karoli.

Hadrianus auditio Caroli Regis ab Italia discessu, statim ad illum direxit Andream Episcopum, cui Rex in responsis dedit, missurum se Romam Oratores Autumnali tempore, & curaturum per eos, ut omnia, quæ pollicitus fuerat, Apostolicæ Sedi traderentur. Sexto Kalendas Novembris, literæ Joannis Patriarchæ Gradeni, Hadriano redditæ sunt, sed apertæ prius lectæque a Leone Archiepiscopo Ravennate, qua de re suis literis ad Carolum, qui Romam, ut pollicitus fuerat, Oratores nondum mittebat, questus est quamprimum Papa significavitque, id factum a Leone, non alio consilio, quam ut omnia, quæ scripta fuerant, in illis litteris Arigiso Duci Beneventano, cæterisque tum Franciæ, cum Sedis Apostolicæ hostibus retererentur. Præterea subiunxit, Leonem ex Aula Regia reversum superbia magis intumuisse; ita ut Ravennæ in Æmilia, nec non etiam Gaballi Principem se gereret, Imolam, ac Bononiam sibi, non Romano Pontifici ab ipsomet Carolo concessas palam prædicaret & Petapolenses tentaret ad deditionem pellicere. Quæ pluribus exponit Pontifex in Epist. LII. Cod. Carol. Etenim innotescimus Excellentissima Christianitati Vestra, inquit Hadrianus in embolo, eo quod quando a Vestro Regali vestigio reversus est Leo antefatus Archiepiscopus in magna superbiam & tyrannicam elationem pervenit, & nullo modo, sicut antea nostris Apostolicis obtemperare inclinatus est mandatis, & nullam ex Ravennatibus vel Æmilia pro accipiendis præceptis de diversis actionibus ad nos venire permisit, ita eis indignatus comminatus est dicens, quod, si quis ad nos venire præsumisset, non potuisset venire. Nam Pentapolenses omnes obediens existentes in nostro Apostolico servitio, ad nos proni, sicut tempore Prædecessoris nostri Domni Stephani Papa, properaverunt & Præcepta de singulis eorum Civitatibus more solito acceperunt: De reliquis vero Civitatibus Æmilia simulque & Gabello, qui a nobis ibidem ordinati sunt, ab eo exinde projecti sunt, & alios ex eis in vinculis detinet. At vero de Civitatibus Imolensi seu

VI.
Hadria-
nus quæri-
tur de
Leone Ar-
chiep. Ra-
venna.

NOTÆ

[1] NE Carolus Romam adiret impedimento fuit tumultus Saxonicus &c. Aliud obstisse oportet, ne Carolus Romam pergeret, cum Saxonico tumultus non prius resciverit, quam cum ex Italia redux in Galliam pervenerat. Annalista Bertinianus: Cum prosperitate & victoria reversus est in Franciam. Tunc nuncius veniens dixit Saxones rebellatos &c. Hanc animadversionem debemus eruditissimo P. Joanni Francisco Madrisio Utinensi congregationis oratorij ad cap. 15. vitæ S. Paulini Aquilejensis, quam præmisit operibus ejus a se collectis, editisque Venetiis anno 1737. apud Pitterum. MANSI

VI. *Frequentes Synodi sub Carolo Magno quales fuerint.* Cæterum quod ad frequentes Synodos, a Carolo annis fere singulis habitas, pertinet: minime placet, quod asseritur opinatione quadam potius, quam certa auctoritate, hos fuisse tantum laicales conventus, ad res bellicas, aliaque politica disponenda: etenim cum in his constet, sancitos esse canones, ad res Ecclesiasticas spectantes, quorum aliquot ex Capitularibus Regum Francorum su-

perius scripsimus, & alios suo loco reddaturi sumus, cessare de his contraria omnis assertio, vel dubitatio debet. Custos siquidem sacrorum canonum tenacissimus Carolus ex eorum præscripto, annis singulis Synodales voluit eisdem sacros celebrari conventus: quibus & magistratus Regni interfuisse æque sentimus in iisque etiam, quæ ad Regni optimum statum pertinent, esse cognita, op-

PAGIUS *Bononiensi ita profanizat, dicens, quod Vestra Excellentia ipsas Civitates minime Beato Petro & nobis concessit, sed sibi ipse Archiepiscopus a Vobis fuisse concessas ac traditas asserit, sub sua potestate permanendas. Unde nullum hominem ex eisdem Civitatibus ad nos venire permittit, sed ipse ibidem actores quos voluit; sine nostra auctoritate ordinavit, & in sua eas detinet potestate.*

VII. *Iterum petit a Carolo, ut ejus ac patris Donatio sortiaturessetum.* Mense Novembri, cum Romæ de Regionum Oratorum adventu nihil audiretur; Hadrianus per literas petiit a Judicibus Papiæ constitutis a Carolo, an scirent eos Romam venturos, acceptoque in responsis, eos haud cito mittendos, alteris ad Carolum literis per Andream Episcopum ex Aula Regia nuper reversum, & Pardum Egumenum, seu Monachorum Præfectum denuo scripsit, Leonem nolle Præceptionibus Apostolicæ Sedis obedire; Ravennam, Faventiam, Ducatum Ferrariæ, Comaculum Forum-Livii, Forum-Popilli, Cesenas Bobium, Imolam, & Bononiam esse in illius Archiepiscopi potestate, reliquas vero Civitates utriusque Pentapoleos ab Armino Eugubium usque, in fide atque obsequio adhuc persistare; *Petimus te coram Deo vivo præcellentissime fili, ut nullo modo hoc tibi placeat, ut ea, qua sancta memoria genitor tuus, & tu ipse Beato Petro concessistis atque obtulistis, quod absit, temporibus vestris auferantur, & Ecclesia Beati Petri per malignos homines, qui iniqua inmittunt, humilietur, sed magis semper per vos exaltata permaneat, inquit Hadrianus in embolo ejusdem Epistolæ, quæ est ordine LI. Cod. Carol. & recitatur integra a Coimtio hoc anno, sicuti & cæteræ citatæ.*

VIII. *Caroli avo duplex Conventus singulis annis habebatur.* Ad num. VI. & seq. Canon, quo præcipitur, ut bis in anno Synodus fiat, quem integrum recitat Baronius, non in Concilio Suesionensi, ut ipse memoria lapsu scripsit, sed in Concilio Vernensi anno IV. Pippini Regis celebrato, conditus est, ut ex Actis ejusdem Concilii liquet. Sub Carolo Magno politia Ecclesiastica restaurata est juxta antiquos Canones, cura & diligentia hujus Principis, qui eos renovari procurabat in generalibus Regni Conventibus; novosque condi præcipiebat, si necessitas postularet. Quoniam vero Hincmarus Remensis Archiepiscopus impense laudavit ordinem in his Conventibus observatum ævo Caroli Magni, brevem ejus descriptionem exhibuit Marca lib. 6. de Concordia cap. 25. quam hic repræsentato, quia utilis futura est ad recte intelligendum diversa loca Synodorum, Capitularium, & veterum Annalium hujus ævi, prætereaque ad illustranda, quæ hic Baronius habet. Adalardus Abbas Corbeiensis propinquus & Consiliarius Caroli Magni, Librum ediderat de Ordine Palatii, cujus synopsis retulit Hincmarus, in quo agebat; *Bis in anno Placita duo tenerentur, &c. in quo Placito generalitas universorum Majorum, tam Clericorum quam Laycorum conveniebat.* Unus ex his Conventibus

generalis erat, alter vero particularis. Primus constabat ex Episcopis & Abbatibus & Comitibus Regni, & in eo disponebatur status politicus in eum annum. Secundus autem constabat ex antiquioribus Episcopis & Comitibus, & ex nonnullis etiam ex iis ministris, quorum consiliis Princeps utebatur in Republica administranda; in eoque Conventu secreto digerebantur ac decernebantur ea, quæ proponi & statui debebant in proximo Conventu generali. Præterea Conventus ille Virorum Principum ordinabat negotia, quæ per annum insidebant, quæque differri non poterant, sive pro renovandis induciis, aut ob bellum minime expectatum, aut ob alias similes occasiones.

In his Conventibus, præcipueque in generalibus condebantur statuta, de Rebus Ecclesiasticis & Civilibus, Rex enim Conventui proponebat nonnulla Capitula, de quibus deliberrari volebat in Conventu, ut disertis verbis adnotavit Hincmarus. Hujus praxis in Ecclesia Gallicana jamdiu usurpata illustrius exemplum proferri non potest, quam Epistola Synodica Concilii Aurelianensis primi anno DXI. congregati. Tractant enim Patres de Titulis, id est Capitibus a Rege propositis, cujus judicio submitunt Canones a Synodo conditos, quorum confirmationem petunt: quæ, inquit in Epistola ad Clodoveum Regem, tanta ad religionis Catholica cultum gloriosa fidei cura Vos excitat, ut Sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus necessariis tractaturos, in unum colligi jusseritis, secundum voluntatis Vestra consultationem & titulos, quos dedistis, eaque nobis visum est definitione respondimus; ita ut si ea, qua nos statuimus etiam vestro recta esse judicio comprobantur, tanti consensus Regis ac Domini majori auctoritate servandam tantorum firmet sententiam Sacerdotum. Eundem ordinem sequebatur Carolus M. Mox, inquit Hincmarus cap. 34. ejusdem Epistolæ, auctoritate Regia per denominata & ordinata Capitula, qua vel ab ipso per inspirationem Dei inventa, vel undique sibi nunciata post eorum absecessum (id est postremum Conventum habitum) præcipue fuerant, eis ad conferendum, vel considerandum patefacta sunt.

X. *Auctoritas Caroli quoad consuetudinem in his Conventibus.* Acceptis capitulis Optimates examinabant causas, ut videre est apud Hincmarum cap. 29. ea tamen ratione, ut penes antiquiores esset maxima in censendo auctoritas, eisque juniores consensum suum adderent. Juniores tamen interdum loquebantur, sed, ut sensus suos potius promerent, quam, ut suffragii ferendi jure uterentur. Discussio isthæc biduum aut triduum durabat, delegato Palatinis ministerio, ut Regis responsa super dubiis propositis ad Conventum referrent, donec ad eum delata foret deliberatio Synodalis. Tunc vero Princeps eam sententiam præferbat, quam æquiorum existimabat, eamque dein omnes amplectebantur: Donec, inquit Hincmarus in cap. 34. ejusdem Epistolæ, res singula ad effectum per-

IX. *In his Carolus Capitula discutenda proponebat.*

X. *Auctoritas Caroli quoad consuetudinem in his Conventibus.*

CHRISTI
776.HADRIANI PAP.
5.LEONIS IV. IMP.
I.

optimeque disposita non negamus. Et ut hujus instituti originem repetamus, sciendum, fuisse anno quarto Pipini Regis Concilium celebratum apud Palatium Vernis, in quo statutum quarto canone ut bis in anno Synodus celebrari deberet, quo Rex ipse jussisset, in ejusque agi presentia, ad quas convenirent Episcopi & Abbates; earumque alteram Kal. Martii, alteram vero Kal. Octobris celebrandam esse. Ut taceamus modo dicere de innumeris antiquis Ecclesiasticis legibus, ista jubentibus: ad omnem

PAGIUS

XI.
Modus de-
liberandi
in his
Conventi-
bus.

ducta, gloriosi Principis auditui in sacris ejus obtutibus exponeretur, & quidquid data a Deo sapientia ejus eligeret, omnes sequerentur.

Attamen quia differentia occurrebat in causis, quarum alix erant spirituales, alix vero seculares, quaedam vero mixtae, discrimine etiam aliquo utebantur in modo deliberandi. Episcopi enim & Abbates seorsim a Laicis conveniebant; foris nempe, si coelum serenum esset, alias intra aedes; ita ut unusquisque suam Curiam haberet discretam ac separatam, ac splendide ornatam & instructam, ad quam summo mane conveniebatur: *Ad suam constitutionem Curiam cap. 35. Comites vero & Optimates a reliquis Laicis discerniebantur subselliis honorifice ab illis preparatis.* Inter deliberandum autem, seorsim interdum promebant sententiam suam, interdum simul congregabantur, pro ut ipsis videbatur, ut se ad genera causarum accomodarent, quae aut spirituales erant, seculares, aut mixtae: *In eorum manebant potestate quando simul, vel quando separati residerent, pro ut eos tractanda causa qualitas docebat.*

XII.
Explican-
tur Egin-
hardus &
Capitula-
re anni
DCCLX-
XIX.

Descriptio haec viam aperit ad genuinum manifestumque sensum verborum Eginhardi, cujus scriptio accuratissima est praeter omnibus illius aevi Annalium Scriptoribus. Is ergo scribit Pipinum Regem habito Conventu generali in Gentiliaco villa, Synodum habuisse an. DCCLXVII. de quaestione Trinitatis & de cultu Imaginum, id est, eum discussioni Episcoporum, qui in Conventu generali aderant, commisisse quaestionem de rebus Spiritualibus. Eadem distinctio adhibenda est verbis Caroli M. ex Capitulari anni DCCLXXIX. dum jubet, ut constitutiones patris sui Pippini observarentur, sive illae quae in Placitis factae sunt, sive in Synodis, id est de causis Civilibus & Ecclesiasticis: *Capitula vero qua bona memoria genitor noster in suis Placitis constituit & in Synodis, conservari volumus.* Nam licet Annalium Scriptores & Pippinus vocem Synodus usurpaverint pro Conventu generali, attamen utriusque distinctio introducta est, postquam Canonum auctoritas manifestius invaluit. Verum quia Canones de disciplina lati ad Rempublicam spectabant, materia haec ab Episcopis simul cum Laicis tractabatur. Nec aliud Episcopis solis permittebatur, quam quaestiones mere spirituales. Sane Capitulare anni DCCLXXIX. decretum est ex sententia Episcoporum, Abbatum, & Comitum, cum consensu Regis: *Congregatis in unum Synodali Concilio Episcopis, Abbatibus, Virisque illustribus Comitibus una cum piissimo Domino nostro, secundum Dei voluntatem pro causis opportunis consenserunt.* Post conditos Canones controversiae particularium personarum agitabantur; quas Princeps reservabat cognitioni Conventus

de hac re tollendam dubitationem, reddendus est hic ipse ejusdem Synodi canon, qui sic se habet:

Ut bis in anno Synodus fiat: prima Synodus mense primo, quod est Kal. Martiis, ubicumque dominus Rex jusserit, in ejus praesentia. Secunda Synodus Kal. Octobris, aut ad Sueffiones, vel alibi, uti in Martiis Kalendis inter Episcopos, & illi Episcopi ibidem conveniunt, quos modo vice Metropolitanorum constituimus, & alii Episcopi, vel Abbates, seu presbyteri, quos ipsi Metropolitanani ad se ve-
ni-

VII.

generalis, si forte Comes Palatinus eas ob aliquam causam noluerat definire. Docuit nos ergo ex Hincmaro Marca, cujus verba exscripti, ordinem observari solitum illa aetate in Conventu generali Galliae ad discutiendas causas Canonicas, earumque decisionem ab arbitrio Regis pependisse, qui eam pro libito confirmabat aut retractabat.

Ad hunc vel potius ad sequentem annum, referenda videtur mors Sancti Gregorii Abbatis & Rectoris Ecclesiae Trajectensis ad Rhenum, cujus vitam a Sancto Ludgero Monasteriensi Episcopo ipse discipulo scriptam post mortem Baronii Browerus vulgavit, rursusque typis mandavit Mabillonius Sac. III. Benedict. part. 2. Annum Gregorii emortualem sedulo examinarunt Henschenius in Comment. praevio ad vitam S. Ludgeri ad diem XXVI. mensis Martii, Mabillonius in Notis ad vitam S. Ludgeri pag. 23. & Cointius hoc anno num. XXVI. & seqq. tandemque hi duo postremi in sententiam Henschenii, hanc mortem cum praesenti anno alligantis concessere. Verum tam illi quam Wilhelmus Heda in Historia Trajectensium Episcoporum male pro certo posuerunt Gregorium spiritum Deo reddidisse die XXV. mensis Augusti, quod eo die celebris ejus memoria existat; cum enim S. Ludgerus in Gregorii Vita, nec diem, nec annum mortis ejus memoret, primus non potest non esse incertus, nec secundus nisi probabilibus argumentis determinari. Scribit Heda: *Tandem LXX. aetatis suae anno gravatus paralyti, & continuo triennio per summam patientiam illa exhaustus, instante jam resolutione sua, per triduum mortem suam ante praedixit, & ad altare ductus sumpta Eucharistia statim expiravit VIII. Kalend. Septemb. sepultus in Ecclesia Sancti Salvatoris Trajecti, cum sedisset annis XXII.* Quare cum Gregorius die incerto, uti jam diximus, in Domino obdormierit, & Trajectensem Ecclesiam post Passionem S. Bonifacii, quae anno DCCLV. contigit, per annos duos ac viginti administrarit, si anni illi incompleti fuere, usque ad sequentem Christi annum pervenit, ut antea Cointius anno DCCVII. num. XVII. & alibi, opinatus fuerat: quod si integri numerandi sunt, Gregorius ultra praesentem annum vitam non propagavit. Cointius hac potissimum ratione inductus est, ut sententiam mutaret, quod sc. Carolus Rex VII. Idus Junii, anno Regni sui nono id est anno Christi insequenti, munificum se praebuerit erga Basilicam Trajectensem, ubi Venerabilis Vir Albricus Presbyter atque electus Rector praesense videtur, inquit Carolus. Albricus enim sive Albricus ejusdem Gregorii nepos, ut vocatur ab Alfrido in Vita S. Ludgeri, Sancto Gregorio in Ecclesiae Trajectensis administrationem suc-

XIII.
Mortitur
S. Grego-
rius Abbas
& Rector
Ecclesiae
Trajecten-
sis ad Rhe-
num.

cel.

nire jufferint, ibidem in ipsa secunda Synodo convenire faciant. Hæc canon dicti Concilii, celebrati anno quarto Regni Pippini Caroli patris, ut mirandum non sit, si vel saltem semel in anno coram se Synodum Carolus fecerit celebrari, qui (si in omnibus canon servandus fuisset) bis in anno Synodo suam præsentiam teneretur exhibere. Sed est canon
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Synodi Sueffionensis, ab eodem Pippino Rege habitæ, quo decernitur, annis singulis, singulas esse Synodos celebrandas; ex cujus præscripto potius Carolus ejus filius singulis ferme in annis colligebat Episcoporum conventus singulos. Quantum autem ista sibi, Regnoque profuerint, probarunt eventa.

Q

Sep-

PAGIUS

cessit. At hoc Caroli Præceptum evertit quidem priorem opinionem Mabillonii, qui Gregorii obitum usque ad annum DCCLXXXI. distulerat, sed non priorem opinionem ipsiusmet Cointii cum Gregorium usque ad initium mensis Junii sequentis Christi anni vixisse, eique eodem mense Albricum successisse verosimilius sit. Quod si Gregorius ad septuaginta annorum ætatem pervenit, & tribus annis ante obitum suum paralyti affectus est, ut Heda Sanctum Ludgerum interpretatur, natus erat Sanctus Abbas circa annum DCCLVII.

XIV. Gregorius quasi quartum decimum, aut decimum quintum agens ætatis annum, inquit Ludgerus, Sancto Bonifacio tanquam Magistro suo adhæsit, & cum eo Turingiam venit, & in tantum amabilis factus est Magistro, ut quasi unicum filium eum diligeret, jam adiutorem fidelem illum habens in omni opere bono. Cum Bonifacius fociis suis Regiones distribuit, Trajectum ad Rhenum ei commisit, & cum ad Gregorium III. Romam profectus est, Gregorius infatigabilis comes cum suo Magistro permanfit, & in Frisiam redux, mortuo Sancto Willibrordo Archiepiscopo Traiectensi, successit pius hæres ejusdem gentis Frefonum Pastor & Prædicator, & larga & melliflua eruditione populum irradiavit simul cum Chorepiscopo & Adjutore suo Aluberto, qui de Britannia & gente Anglorum veniebat magnis vita meritis pollens, inquit Ludgerus. Quare Gregorius nunquam Episcopus fuit, licet Heda & aliqui alii id existimarint, sed tantum Presbyter & Abbas. Ex ejus discipulis aliqui Episcopi creati, uti S. Ludgerus ejus vitæ Auctor, & plurimi doctrina præditi, nec meritis inferiores, qui eo gradu dignissimi fuere. Albricus ejus Successor, regimine Ecclesiæ Traiectensis suscepto, Ludgerum Diaconum suum ad perquirendum sanctum Lebuini corpus, & Ecclesiam Daventriæ reparandam statim direxit, perfecta que est Ecclesia & consecrata, qua numquam deinceps a gentibus fuit contaminata, sed in loco illo per ser-

vum suum Liafovinum (seu Lebuinum) Dominus virtutes multas operatur usque in hodiernum diem, inquit Alfridus in Vita Sancti Ludgeri.

Hoc etiam anno Sanctus Madelveus Virodunensis Episcopus & Abbas Sancti Vitoni supremum diem obiit, ut prodit Hugo Flaviniacensis Abbas in Chronico Virdunensi a Labbeo Tom. 1. Biblioth. publicato, ubi hujus Sancti gesta copiose describit, aitque: An. DCCLXXVI. qui erat Regni Caroli nonus obiit Madelveus Episcopus, cum obsideret Caroli exercitus in Tharavisa Italia Civitate Stabiliarium focerum Chrotgandi, qui contra Carolum rebellaverat. Addit Hugo: Erat in eadem Civitate (nempe Tarvisina) Petrus vir Italicus, a quo tradita est Civitas, & ob hoc de Virdunensi Episcopatu honoratus est. Quia tamen semper suspecti sunt traditores, in Episcopatu receptus non est ante annum DCCLXXXVIII. Madelveus creatus Abbas Ecclesiæ Sancti Vitoni erat obedientia cunctis subditus, justitia insignis, & fortitudine spectabilis, quibus præcurrentibus nunciis cunctorum votis in Pontificatu Virdunensis Urbis electus est, Pippino jam Monarchiam adeptus. Erat tunc Civitas ipsa insectatione barbarica bellis attrita, obsidionibus fatigata, templa Domini in ea polluta, & Officia diurna vel nocturna neglecta. Sed Madelveus Clericos regulariter vivere docuit, Pippinumque adivit, & vastitatem Urbis calamitatemque plebis, quam regendam susceperat, illi significavit, & auxilium ab eo ex Regali largitione quæsivit, & obtinuit. Devotionis causa Hierosolymam ad visitanda loca sacra peregrinari voluit, ubi Sepulchrum Domini, locumque Ascensionis, ubi steterunt pedes ejus, iterum iterumque revisens atque osculans, nativum solum revisere deliberavit, & non multo post animam Deo reddidit [1].

Carolus insignem hoc anno donationem fecit Paulino, qui postea Patriarcha Aquilejensis fuit tum Grammatices Professori ut anno DCCCII. videbimus.

XV.

Moritur
S. Madel-
veus Ep.
Virodun-
ensis.

NOTÆ [1] Hujus S. Madelvei chronologiam longe diversam retexit author anonymus gestorum Episcoporum Virdunensium vulgatus a Schannat Vindem. liter. to. II. ex Berthario auctore, ut ille innuit, sæculi decimi, adeoque Hugone Flaviniacensi vetustiore. Afferit ille virum hunc sanctum, de cognatione Caroli Martelli profectum, ab eodem renunciatum fuisse Episcopum anno 735. natum vero fuisse Viroduni; ac primo quidem invisum Martello, dein in ejus gratiam rediisse. Suscepisse Hierosolymitanam peregrinationem, ibique a Basilio patriarcha amice acceptum; dein obiisse anno 762. ejusque corpus incorruptum post annos ab obitu 40. perseverasse. Tum subdit author, vacat sedes Virodunensis ad annum usque 774. quo tempore viduam ecclesiam administravit corepiscopi munere Amalbertus, qui obiit anno 771. Huic successus Petrus natione Italus anno 774. qui decessit anno 795. Scripsit Bertharius historiam Virodunensem jussu Dandi episcopi Virodunensis, qui obiit anno 920. teste eodem anonymo. MANSI

JESU CHRISTI
ANNUS

777.

HADRIANI PAP.
ANNUS

6.

LEONIS IV. IMP.
ANNUS

2.

I.

Septingentesimus septuagesimus septimus Redemptoris annus, decimaquinta indictione notatur quo Bulgarorum Rex Telericus, qui adversus Constantinum Copronymum sæpe pugnat, Christianæ religionis amore suos deferens contulit se Constantinopolim, ut sacrum baptismum susciperet, Regnum relinquens terrenum, ut cœlestis Regni particeps esse posset. Operata est ista fides in Christum etiam ante Christum. Nam ad Hebræos Apostolus (a): *Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filiae Pharaonis: magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem; majores divitias æstimans thesaurum Ægyptiorum, improprium Christi: aspicebat enim in remuneratorem.* Magnum quidem dedit iste specimen vivæ fidei, dum Regno numerosissimæ, victricisque gentis prætulit servitutem humilem Christi. Exceptit hunc Leo benigne satis, atque baptismum consecutum, Patricium creavit, & nobili coniugio honestavit. De his enim breviter ista Theophanes: *Anno secundo Imperii Leonis confugit Telericus Bulgariae dominus ad Imperatorem. Qui fecit eum Patricium, jungens illi uxoris suæ Irenæ consobrinam. Cum autem baptizatum eum ex sancto lavacro suscepisset, magnifice honoravit, pariter, & amavit.* Hæc ipse: *Fuerunt istæ primitiæ Bulgaricæ gentis, ad Christianam religionem accedentis, postea magna alacritate confluentis, ut dici possit frumenti granum seminatum fructum centuplum reddidisse.*

(a) Heb. 11.
Telericus Rex Bulgarorum factus Christianus.

II.
Theophani Isacii certamen cum Leone Imp.

Eodem anno, qui & tertius numeratur ante Leonis Imperatoris obitum contigit certamen Theophanis (qui & Isacius dictus est) nobilissimi civis Constantinopolitani cum Leone Imperatore, accusatus a socero, quod una cum coniuge minime liberis procreandis vacans, vitam monasticam exerceret domi una cum coniuge, bona sua pauperibus largiens. Rem gestam a Theodoro Studita (ut creditur) scriptam sic accipe: *Socer ejus, qui hinc spem in ipsis solis positam habebat, eam rem sic egre tulit, ut*

ipsum quoque Imperatorem in magnam indignationem impulerit. Leo hic fuit sordidi patris filius, atque successor: qui & ipsorum adolescentiam commiseratus, & proprium amicum ejus patrem honorans, jurejurando comminatus est adolescenti, se illi, nisi a proposito desisteret, oculos effossum. Et Cyzicum misit eum, munusque præclarum commisit, ut rebus inanibus, atque caducis administrandis earum, quæ semper permanent, splendorem oblivisceretur. At ille tamquam murus in suo instituto stabilis permanens, libenti animo iter ingressus, apud Sygrianem occurrit admirando seni, qui Gregorius appellabatur, & tum aliis donis, tum prophetiæ gratia præstabat: multis enim sudoribus animum a perturbationibus liberum, seseque tum in contemplatione rerum divinarum, tum ad eorum, quæ essent eventura cognitionem, aptum reddiderat.

Huic Theophanes animi sui propositum aperit, sibi que certum jam esse dicit exilium eligere voluntarium. At ille sancto Spiritu (ut erat solitus) illustratus. Nihil est, inquit, o juvenis, quamobrem de exilio cogites: paulo post enim licet tibi, nemine prohibente, ad solitudinem te conferre: socero enim tuo, & Imperatore defunctis, ad vitam pristinam revocaberis. Et hæc dicens, solito murmure labiis intonabat, quemadmodum ipse juvenis comitibus dixit, cum ejus testimonium narraret. Senis autem jumento usus est, eoque magis, quam regio equorum ministerio, quo erat ornatus, gloriabatur. Senis igitur monitu, & aliorum Patrum consilio confirmatus reditum in patriam distulit, & una cum sociis in loco, quem nactus est, cum suppellectile sua consedit. Verum cum & magnis caloribus, & siti cruciarentur, non tantum indignatus est, nec aquæ penuriam sententiam mutavit, nec proprium oravit Dominum ut sibi mederetur; sed solitas illi preces fundens, super tapete recubuit, ut somno paulisper sitim leniret.

III.
Gregorii consilio quiescit Theophanes.

At

PAGIUS
SÆC VIII.
Anno E.
ræ Hisp.
DCCCXV.
Anno He.
gizæ
CLXI. in-
choato
die 8. O-
ctob. ser.
4.
A. C. 777.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6270.

⊙ 2. E. ☽ 18. P. 30. Mart. Indict. 15.

JESU CHRISTI 777.

HADRIANI PAPÆ 6.

LEONIS IV. IMP. 27. & 30.

CONSTANTINI 2.

A Num. I. ad V. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCLXIX. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: *Telericus Bulgarorum Dominus ad Imperatorem profugit, a quo locatus in matrimonium conjugii suæ Irenæ consobrina, Patricius creatur. Eum sacro lavacro initiatum Imperator suscepit, & summis honoribus cumulatum valde adamavit. Fuit hoc initium conversionis Bulgarorum. Quæ porro habet hic Baronius de conjugio Theophanis Chronographi, lucem accipient ex iis quæ anno DCCCXVI. in medium afferemus.*

I.
Conversio
Teleri
Bulgariae
Principis.

Ad

IV. *At rerum mirabilium effector Deus, juvenem intuitus, propter se libenti animo labores ferentem, magno illum miraculo decoravit. Qui enim ingrato populo ex durissima petra latices effudit, cur grato juveni necessaria non ministraret? Prope igitur, ubi jacebat, divino jussu fons mirabilis emanavit, tactuque suum servum Deus excitans, sese illi patefecit. Qui sociis convocatis, suis remedium a Deo datum, ostendit. Cavis igitur manibus aquæ copiam haurientes, debitas bonorum omnium largitori Deo gratias egerunt. At ne quis posset suspicari, casu fontem illum repertum fuisse: nocte repente sic evanuit, ut ne vestigium quidem ejus ullum mane relinqueretur. Hoc amoris quo sanctus hic jam inde ab adolescentia Deum prosequabatur, signum fuit. Et paulo post: Non-Ann. Eccl. Tom. XIII.*

Aquam
Deus fi-
tientibus
largitur.

PAGIUS
II.
Albricus
fuit Episc.
Trajecti
ad Rhe-
num.

Ad num. V. Carolus Rex Pascha in villa, *Novimagum* appellata, hoc anno celebravit, ut tradunt varii Annalistsæ. Hanc Urbem hodie *Nimegue* dictam, Carolus insigni Palatio ornavit, ut docet *Eginhardus*, ibique septimo Idus Junii adhuc versabatur, ut liquet ex Præcepto ab eo emisso in Ecclesiæ *Ultrajectinæ* favorem, ubi venerabilis Vir, inquit, *Albricus Presbyter atque electus Rector præesse videtur*. Recitat illud *Cointius* hoc anno num. I. & num. XXI. observat, *Albricum* per autumnum hujus anni consecratum fuisse Episcopum, postquam misisset *Liudgerum*, & cum eo alios servos Dei, ut destruerent fana Deorum, & varias culturas idolorum in gente *Fresonum*, inquit *Altfridus* in Vita Sancti *Ludgeri*, qui subiicit magnum in *del. bris* inventum esse thesaurum, ex quo Carolus duas partes accepit, tertiam *Albrico* transmisit. Scribit etiam *Altfridus*: *Albricus cum in Colonia Civitate gradum accepisset Episcopalem, fecit & Liudgerum secum Presbyterii percipere gradum & constituit eum Doctorem Ecclesiæ in pago Ostrache (sive Ostergoe) in loco ubi Sanctus Bonifacius est coronatus Martyrio*. Quibus ex verbis *Cointius* deducit, *Coloniam* hoc tempore *Metropolitana* dignitate gavissam esse. Verum ex illis non magis sequitur Episcopum *Coloniensem* fuisse *Metropolitam*, quam *Vormaciensem* eandem dignitatem obtinuisse ex eo quod in Vita Sancti *Willehadi* *Bremenensis* Episcopi dicatur eum in *Vormacia Civitate* consecratum fuisse. Vide quæ diximus an. DCCXLV. num. IV. de tempore, quo *Colonia* *Metropolis* effecta. Præter *Gregorium*, qui medius *Bonifacium* inter atque *Albricum* sedit, & usus est *Aluberto* *Chorepiscopo*, omnes alii, qui *Ultrajectensem* Ecclesiam rexere, Episcopi consecrati fuere.

III.
Annus
sextus bel-
li Saxoni-
ci.

Carolus apud *Padiburnam* *Conventum* prima vice celebravit, ut testatur *Annalista Loiselianus*, qui scribit: *Synodum* habuit ad *Paderbrunnem* prima vice, ibique convenientes omnes *Franci*, & ex omni parte *Saxonia* undique *Saxones* convenerunt, excepto quod *Vvitochindis* rebellis exiit cum paucis aliis, & in partibus *Normannia* (sic *Daniam* ab *Aquilonari* situ nominat) confugium fecit una cum sociis suis. Etiam ad idem *Placitum* venerunt *Saraceni* de partibus *Hispania*, hi sunt *Ibinalarabi*, & filius *Dejuzesi*, qui & Latine *Joseph* nominatur, similiter

dum anni tres præterierunt, cum *socer* ejus, & *Imperator* a præsentis gloria depulsi sunt, & ad domicilium illis conveniens missi &c. Reliqua enim suo loco reddaturi sumus, quæ memoria digna sub *Irena Augusta*, & *Constantino* filio contigerunt.

Quo pariter anno *Carolus Magnus* ad stabilendam Ecclesiam *Saxonum*, habuit *Synodum Paderburnæ*, ubi *Saxones* baptizati, juramento firmavere, se *Christianam Fidem* perpetuo servaturos, alioqui passuros ob pœnam omnium suorum bonorum dispendium. Hæc Acta *Caroli* *vetus Chronicon*, *Annales Francorum* & *Regino* tradunt. Sic igitur firmatæ, penitusque stabilitæ videri poterant res *Saxonum*, nisi unus ex eorum Principibus *Widichindus* nomine, ne cum aliis ad *Synodum* conveniret, una cum pau-

V.
Synodus
Paderbur-
nenfis.

Q 2 cis

& gens ejus. *Ibique multitudo Saxonum baptizati sunt, & secundum morem illorum omnem ingenuitatem & alodum manibus dulium fecerunt* (id est, rerum suarum possessionem dimiserunt, quod Gallice dicimus *Deguerpir*, ut videre est apud *Ducangium* in *Glossario* & in voce *Dulatum* facere) si amplius mutassent, secundum malam consuetudinem eorum, nisi conservassent in omnibus *Christianitatem* vel *fidelitatem Domni Caroli Regis & filiorum ejus, vel Francorum*. Idem habent *Annalista Bertinianus* aliique. *Antiquus Chronographus* res gestas *Caroli* complectens, editus a *Lambecio* Tom. II. *Biblioth. Cæsareæ*, qui non annis *Incarnationis*, sed annis ejusdem *Caroli* utitur, ait: *X. Saxones post multas cades & varia bella adstricti non valentes resistere, tandem Christiani effecti, Francorum Ditioni subduntur*. Porro huic *Conventui* non interfuit *Vvitochindus*, seu *Vvitochindus*, sed fugit in *Daniam*, novas res, ut se occasio daret, moliturus; nam, ut ait *Eginhardus* in *Annal.* multorum sibi facinorum conscius, & ob id Regem veritus, ad *Sigefridum* *Danorum* Regem profugerat.

Venit iisdem loco & tempore ad Regis presentiam de *Hispania* *Saracenus* quidam nomine *Ibinalarabi* cum aliis *Saracenis* sociis suis dedens *Saracenorum* se ac *Civitates*, quibus eum *Rex Saracenorum* *Præfessi* (nempe *Abderamen*) præfecerat. Idcirco *Rex* peracto memorato *Conventu*, in *Franciam* reversus *Natalem Domini* in *Dustaco* celebravit, inquit *Eginhardus* citatus. *Situm* est *Duziacum* seu *Dustiacum* Gallice *Douzy* *Sedanum* inter & *Mosomacum*. Acciderat porro ea tempestate in *Hispania* per civilia bella & *Procerum* factiones, ut a *Rege* *Abderamen* plerique *Præfectorum* deficerent, & *Dynastias* speciales instituerent in *Civitatibus* sibi commissis. *Ibinalarabi* *Cæsaraugustæ* *Præfes* datus a *Rege* *Cordubæ*, seu ab *Abderamen*, ab officio discessit, & statim a *Civitate* pulsus est. Itaque ut se tutum præstaret a viribus læsi Principis & crimen ulcisci parantis, & simul ut in *Præfecturam* suam restitueretur, ad *Caroli* clientelam confugit, injecta Regi non vana spes *Regionis* universæ cis *Iberum* occupandæ, ubi ex parte *Pippinus* jamdiu jecerat fundamenta *Dominationis* *Francicæ*. Quando *Episcopatus* *Paderburnensis*, de quo loquitur hic *Baronius*, institutus fuerit, suo loco exponemus.

IV.
Aliqui Sa-
racenorum
Præfessi
ad Caro-
lum con-
fugiunt.

cis sociis fugam arripiens, aufugisset in Normanniam. Excepisse autem in eadem Synodo, ab Hispania venientes, tres Sarracenorum principes, pariter tradunt. Habet eadem de rebus, hoc anno gestis Paderburnæ, Gobelinus in Meinulpho, qui & originem Episcopalis sedis Paderburnensis enarrat. Sed & de adventu Principum Sarracenorum hæc Annales, sub Ludovico scripti ab ejus domestico produnt: *Venit, inquit, iisdem*

& loco, & tempore ad Regis præsentiam de Hispania Sarracenus quidam, nomine Ibinalarabi cum aliis Sarracenis sociis suis, dedens se, ac civitates, quibus eum Rex Sarracenorum præfecerat. Et paulo post: Persuasione ergo Rex prædicti Sarraceni, spem capiendarum quarundam in Hispania civitatum haud frustra concipiens, profectus est, &c. Porro expeditio in Sarracenos contigit anno sequenti.

Se-

PAGIUS
V.*Gesta inter Hadrianum PP. & Carolum.*

Carolus post bellum in Saxonia felicissime gestum Romam denuo proficisci statuit. E Francia vero hoc anno Romam redierunt *Andreas* Episcopus & *Pardus* Egumenus Nuncii Apostolici, Roma in Franciam *Vulcharius* Archiepiscopus & *Dodo* Abbas Oratores Regii, deinde Romam directi quoque sunt a Rege *Possessor* Episcopus, atque idem *Dodo* Abbas cum literis, quibus *Carolus* pollicebatur se in Italiam iturum mense Octobri, postulabatque, Nuncios Apostolicos *Andream* Episcopum & *Pardum* Egumenum in Franciam rursus destinari, quo tempore supradicti *Possessor* Episcopus & *Dodo* Abbas Roma dimissi reverterentur. *Hadrianus* Papa postulatis Regiis annuit, excepto quod in locum *Pardi*, qui morbo correptus iter suscipere non potuit *Valentinianum* Episcopum cum *Andrea* Episcopo direxit. Constant hæc omnia ex Epist. I. Cod. Carol. ab eodem Pontifice ad *Carolum* data. Iisdem literis *Hadrianus* questus est apud *Carolum*, quod *Anastasium* Nuncium Apostolicum apud se detineret,

cumque sibi reddi postulavit, si deliquisset, examinata causa puniendum. *Anastasius* odio erat *Carolo*, quia verba quædam protulerat, quæ Regis utilitati minus conducebant: *Illud vero*, inquit *Hadrianus*, quod de *Anastasio* *Missus* nostro nobis indicastis, quod aliqua importabilia verba, quæ non expediebat vobis, locutus fuisset, unde valde tristes effecti fuistis, & per hoc adhuc apud vos eum detinetis, nimis noster frangitur animus, dum *Langobardi* & *Ravennates* fatentur, inquietes, quia nullo modo Rex in Apostolica permanet charitate, dum ejus *Missus* apud se detinet. Sed neque ab ipsis mundi exordio cognoscitur evenisse, ut *Missus* Protectoris tui *Beati Petri*, magnus vel parvus, a quacumque gente detentus fuisset, sed jubet eum nobis vestra sollicitudo dirigere, & severissime sciscitantes, juxta noxam ei repertam eum corripiemus, & cætera in Codice *Carolino*, vel apud *Cointium* hoc anno num. VI. ubi Epistolam illam integram recitat, legenda.

JESU CHRISTI
ANNUS
778.

HADRIANI PAP.
ANNUS
7.

LEONIS IV. IMP.
ANNUS
3.

I.
Caroli
Magni
expeditio
in Hispaniam.

Sequitur temporis ordine annus Redemptoris septingentesimus septuagesimus octavus, prima Indictione, quo Caroli magni contigit expeditio in Hispaniam adversus Sarracenos, ab aliis Sarracenis (ut vidimus) anno superiori ad id faciendum permoti: etenim bello civili Sarracenis inter se diffidentibus, qui regnabat Cæsaraugustæ, ab aliis pulsus Sarracenis in ipsos Carolum concitavit. Francorum rerum scriptores veteres tradunt, subegisse Carolum Navarram, potitumque Cæsaraugustana civitate, atque Pampilona, eadem manibus reliquisse nudatas. Verum cessit exercitui infelix exitus, Vasconibus in montibus Pyrenæis, usis locorum opportunitate, exercitus extrema cædentibus. Qua impressione facta desideratos esse inter alios insigniores Eggobardum, regiæ men-

præpositum, & Rutlandum præfectum, Britannici littoris, testis est Eginhardus in rebus gestis Caroli Magni. Porro historia vel nimia brevitate contracta, vel sub nomine Turpini Rhemensis Episcopi, nimia fabulositate producta, nihil præterea est tutum asserere.

Sed quomodo errore lapsi sunt nonnulli persecuti suis scriptis res Hispanas, dum ejusmodi cladem, quam in saltu Pyrenæo passus est Carolus, referunt ad tempora Regis Alfonsi cognomento Casti, paulo ante obitum ejusdem Caroli Magni, suo loco plenius dicturi sumus. Hic satis sit ista notasse. Regnabat autem tum in Hispania in Regno Legionis, & Asturiorum Silo, gener Alfonsi Catholici, qui pace cum Sarracenis composita, tranquillam transegit vitam, ab anno Redemptoris septingentesimo septua-

II.

PAGIUS
SÆC.VIII.
Anno Era Hisp.
DCCCXVI
Anno Hegiræ
CLXII.
Inchoato die 28.
Septemb.
fer. 2.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6271.

⊙ 3. D. D 19. P. 19. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 778.

HADRIANI PAPÆ 7.

LEONIS IV. IMP. 28. & 4.

CONSTANTINI 3.

A. C. 778.
I.
Carolus
Cæsaraugustam,
& Pampilonam ca-
pit.

Ad num. I. & seq. Gestum hoc anno bellum Hispanicum, quod hic ex Marca in Marca Hispanica lib. 3. cap 7. nobis referendum. Profecturus in Hispaniam Carolus apud Cassinogium in Aquitania Pascha celebravit, ut tradunt Scriptores Francorum. Ut autem facilius copias suas per juga montium transmitteret, exercitum divisit. Ipse per viam publicam in Itinerario Antonini descriptam progressus ab imo Pyrenæo, ubi est Oppidum Sancti Joannis de *Pede Portus*, ad summum Pyrenæum proventus est: quæ mansio hodie respondet vico dicto *Burguet*. Altera pars exercitus, quæ confata erat ex delectibus habitis in Aufrasia, Bajoaria, Burgundia, Longobardia, Provincia & Septimania, ut docet vetus Auctor Vitæ Ludovici Pii, & Annales Metenses, commodiorem viam sectata, idest, per Ruscinonensem agrum, Pyrenæum superavit, & ad Cæsaraugustam vires cum *Carolo* conjunxit. Obsessam insinuat Eginhardus Cæsaraugustam ac restitutam *Ibinaralabi* Saracenorū Præfecto obsidibus fidei ab eo acceptis. Quod congruit cum his, quæ leguntur in Annalibus Metensibus: *Obsidione itaque cincta Cæsaraugustana Civitate, territi Saraceni obsides dederunt cum immenso pondere auri*. Quis fuerit hujus expeditionis eventus sic describit Eginhardus ad præsentem Christi annum: *Persuasione ergo Rex prædicti Saraceni spem capiendarum quarundam in Hispania Civitatum baud frustra concipiens congregato exercitu profectus est; superatoque in Regione vasconum Pyrenæi jugo, primo Pompelonem Navarrorum Oppi-*

dum aggressus, in Ditionem accepit. Inde Iberum amnem, vado traiciens Cæsaraugustam præcipuam illarum partium Civitatem accessit; acceptisque, quos *Ibinaralabi* & *Abithaur*, quosque alii quidam Saraceni obtulerunt obsidibus, Pompelonem revertitur, cujus muros, ne rebellare posset, ad solum usque destruxit.

Abithaurus videtur *Oscam* tradidisse, quæ tunc primum Dominio Francorum subdita fuit. Id exigit rei gestæ series, prout eam exhibent *Chronicon Moysiaceense* & *Annales Anianenses*. Aiunt enim *Carolus* cum ingressus esset in Hispaniam cum exercitu, conquisivisse Civitatem Pampilonam, & *Ibithaurum* Saracenorū Regem venisse ad eum, eique tradidisse Civitates, quas habuit, fratremque suum & filium dedisse obsides, tum vero *Carolus* inde perrexisset usque ad Cæsaraugustam. Quare Civitates ab *Abithauro* deditas oportuit sitas esse inter Pampilonem & Cæsaraugustam. Hæ vero aliæ esse non poterunt præter *Oscam*, *Jaccam*, & alia Oppida interjecta. *Osea* inprimis facimus mentionem, quod illius ager late patens Vasconibus sive Navarris esset finitimus, & ejus deditæ mentio specialis & diferta invenitur in Annalibus *Tilianis* & *Petavianis*, horum hæc sunt verba: *Adquisivit Civitatem Pampilonam. Deinde accepit obsides in Hispania de Civitatibus Abithauri, atque Ebilarbii, quorum vocabulum est, Osea, Barcelona atque Gerunda. Barcinonæ & Gerundæ Dominium, cum ad jus Regni Gallici pertineret, renovatæ sunt potius veteres pactiones cum earum Civitatum Præfectis, quam nova auctoritas quæsitæ.*

II.

Osea
Francorum
dominio
tradita.

Quod armorum pondere comparatum est in hoc Hispaniarum tractu Imperium, in agris Cæsaraugustano, *Oscensi*, & *Pampilonensi* constitit, quos Saraceni armis suis occupabant, licet antiqui possessores Religionem Christianam profiterentur. Annales enim Metenses testantur, Saracenos e Pampilona fuisse ejectos. Attamen maxium eversio & agrorum vastationes, ne dum Maurorum; verum etiam Vasconum Christiani nominis animos in *Carolus* accenderunt potius quam libertatis Sacrorum restitutio conciliarit. Quare cum Nuncius de fœdere a Saxonibus rupto acceptus *Carolus* prope in Franciam, de-

III.

Insidia
Carolo
struata.

CHRISTI
778.HADRIANI PAP.
7.LEONIS IV. IMP.
3.Arago-
nenses in
liberta-
tem vin-
dicati.

ptuagesimo quinto, Æra nimirum (ut Tu-
dennis habet) octingentesima decimater-
tia, tenuitque usque ad Æram octingen-
tesimam vigesimam primam, annum Do-
mini septingentesimum octogesimum ter-

tium. Cum interea Aragonenses, Prin-
cipe Anfar sese a Sarracenorum jugo ma-
gna animi generositate vendicantes, li-
bertatem sunt consequuti, pro qua tuen-
da, studio indefesso certarunt.

Cum

PAGIUS. derelicta domandæ reliquæ Hispaniæ occasione,
retraheret, Vascones peritia locorum & innato
animi robore freti insidias exercitui nihil tale
suspicientes struxere per angustias saltuum fau-
cesque Pyrenæi. [1]

IV.
Clades
Franco-
rum ad
fauces Py-
renæi.

Non potest verius, nec elegantius describi
quæ tunc Francos, alioqui victores tristis cla-
des accepit, quam Eginhardi verbis in Vita
Caroli: Cum enim incuit, assiduo ac pene con-
tinuo cum Saxonibus bello certaretur, dispositis
per congrua confinium loca praesidiis, Hispaniam
quam maximo poterat belli apparatu aggreditur,
saltuque Pyrenæi superato, omnibus qua adierat
Oppidis atque Castellis in deditioem acceptis,
salvo atque incolumi exercitu revertitur, præter
quod in ipso Pyrenæi jugo, Vasconicam perfidiam
parumper in redeundo contigit experiri. Nam cum
agmine longo, ut loci & angustiarum situs per-
mittebat, porrectus iret exercitus, Vascones in
summo montis vertice, postis insidiis (est enim
locus ex opacitate sylvarum, quarum maxima est
ibi copia, insidiis ponendis opportunus) extremam
impedimentorum partem, & eos qui novissimo
agmine incedentes præcedentes tuebantur desuper
incurstantes, in subiectam vallem deiciunt, con-
sertoque cum eis pralio, usque ad unum omnes
interficiunt, ac directis impedimentis noctis be-
neficio, que jam instabat, protecti, summa ce-
leritate in diversa disperguntur. Adjuvabat in
hoc facto Vascones & levitas armorum, & locus
in quo res gerebatur situs. E contra Francos &
armorum gravitas & loci iniquitas per omnia
Vasconibus reddidit impares. In quo pralio Eg-
hardus Regia mensa, Præpositus, Anselmus Comes
Palatii, & Ruelandus Britannici litoris Præfe-
ctus cum aliis compluribus interficiuntur. Ne-
que hoc factum ad præsens vindicari potuit, quia
hostis, re perpetrata, ita dispersus est, ut ne fa-
ma quidem remaneret, ubinam gentium quæri
potuisset. Hæc fuit insaulta Francis ad Rosci-
dam vallem, vulgo Roncevaux, pugna quam
tantopere prædicant Hispani. Militum, ac Pro-
cerum ipsorum in ultimo agmine pugnantium
neque cladem neque nomina dissimulat Egin-
hardus. Quare si totius Hispaniæ vires Ducibus
hinc Adelfonso Rege & Bernardo Carpio,
illinc Marsilio Cæsaraugustano Vasconibus con-
iunctæ fuissent, id profecto non tacuisset Egin-
hardus.

V.
Hispano-
rum fabu-
la de hac
clade.

Facessant itaque nugæ, quæ ex Tilpini com-
mentis hausit Rodericus Toletanus: qui tamen
soli Adelfonso, repugnante licet temporis rati-
one pugnam ascribit absque ulla Marsilii
mentionem. Qui ex Hispanis veritati repugnantes,
eam falsam narrationem tuentur, ut con-
gruant Caroli & Adelfonsi tempora; hanc cladem
referunt in aliud tempus, & in aliam Caroli
expeditionem adversus Mauros, cum tamen cer-
tum sit ex constanti Annalium fide, Carolum

numquam post illac in Hispania bellum per se
egisse, & ibidem, hoc anno pugnatum esse.
Iniquus est veritati & gloriæ Caroli Rodericus
lib. 4. Rerum Hispan. cap. 10. cum negat,
eum sibi ullam Ditionem in Hispaniis pepe-
ruisse, præterquam in ea Celtiberiæ parte, quæ
Catalonia dicitur, ut loquitur in initio capituli,
ideest, ut in calce explicat, in territoriis Bar-
cinonensi, Gerundensi, Aufonensi, & Urgel-
lensi. Salius est fidem habere Eginhardo oc-
culato testi, qui asserit, ab eo totum Pyrenæi
montis jugum perdomitum & usque ad Iberum
annem: qui apud Navarros ortus, & fertilis-
simos Hispania agros secans, sub Dertosa Civi-
tatis monia Balearico mari miscetur. Ita rem
hanc narrat Marca libr. 3. de Marca Hispanica.

Moretus in Annalibus Navarræ recte quidem
scribit Eneconem Garseanis Navarræ Regem, *Vivebat*
hujus expeditionis a Carolo susceptæ tempore *hoc tem-*
Navarræis & Vasconibus dominatum esse, hos- *pore Eneco-*
que post bellum cum Fruela Asturiarum Rege *Garseanis*
gestum, coactos fuisse socios inire cum Sara- *Navarra*
cenis. Sed perperam negat, copias Saracenicis *Rex.*
fuisse Pampelone, quando eam Carolus obsidio-
ne cinxit; cum tam Annalista Metensis quam
Hildesheimensis id diserte asserant, & Reguli
Hispaniarum sæpius Sarracenos in suum auxilium
post hæc tempora adsciverint. Recte etiam Mo-
retus hoc bellum currenti anno consignavit,
solideque eos confutavit, qui illud post annum
octingentesimum differunt, irridens Marianam,
qui heroicarum fabularum rapsodias descripsit,
& eleganti Latinitate donavit lib. 7. de Reb.
Hisp. cap. 11. Addit Moretus, Vascones &
Navarræos post cladem exercitui Caroli illaram,
de qua mox, stetisse a Saracenis usque ad an-
num DCCCVI. quo eos pacem cum Carolo pe-
pigiisse ostendimus.

Post captam Gerundam Carolus Governatore *VII.*
Mauro, cujus perfidiam fuerat expertus, inde *Carolus*
pullo Christianum Comitem ei præfecit, & re- *Comites*
liquam Provinciam ordinavit, prout Reipubli- *instituit*
cæ utilitas & temporum ratio ferebat. Etenim *in Marca*
quod Pippinus exorsus erat in Gallia Gothica, *Hispani-*
Carolus auxit in Marca Hispanica & dein Lu- *ca.*
dovicus ejus filius implevit. Hic autem anti-
quus erat regiminis ordo apud Francos & Go-
thos, ut Civitatibus & pagis, qui Civitatibus
tributi erant, Comites imponerent, qui juri
dicundo, & tributariæ rationi darent operam.
Non enim rejecere hoc administrationis genus
Pippinus & Carolus in Aquitania & Gallia Go-
thica, neque in limite Hispanico disponendo.
Id unum Caroli solertia addidit, ut firmando
novo Imperio Comites ex gente Francorum,
passim præponeret. Auctor quoque Vitæ Lu-
dovici Pii observat, Carolum in Aquitania so-
lida Comites ex gente Francorum instituisse,
numeratque novem Civitates, quibus dati fue-
runt

NOTÆ [1] Hoc anno Tassilo ex Italia remeavit; patet ex veteri charta in Appendice monumento-
rum Historiæ Frisingensis tom. I. pag. 38. ubi: *Actum in Bauzone rediente (Tassilo-*
ne) de Italia, anno Ducatus ejus XXII. Ibid. pag. 42. annus XXII. Tassilonis, & quidem XI.
Kalendas Majas cum indictione octava copulatur. GEORGIUS

III. Saxones rebellantes cuncta eade mi-
scant. Cum autem in ea adversus Sarracenos expeditione Carolus esset, fidifragi Saxones suasione Widichindi Principis rebellantes, quæ obvia habuerunt ad Rhenum usque, omnia cæde, atque incendio vastant, sed non impune: nam idem Carolus, licet annus declinaret ad fidem, & exercitus imminutæ vires non nihil essent ex clade illa, a Vasconibus illata, nulla mora eos per suos adoriri voluit, quos in fugam versos, magna ex parte necavit. Hæc Francorum vetera Chronica, & Annales. Verum cædem Saxonum anni sequentis exordio contigisse, quæ dicentur, ostendunt. Sed hæc ex epistola sancti Ludgeri Monasteriensis Episcopi ad Xixfridum Trajectensem Episcopum (a) data, petenda sunt, qui ea, quæ hoc anno Saxones in sancti Suibertii Werdense cœnobium perpetrarunt, & quam a Deo ob sacrilegium experti sint ultionem, scribit cuncta quidem Annalibus digna, quæ sic se habent (b):

(a) Ext. et in Appen. ad vitam Suiber. apud Sur. tom. 2. die 1. Mart. (b) Ead. epist. c. 4. 5. 6. 7.

IV.

Postremo (inquit) imperante Carolo Magno Rege Francorum, inclyto filio præfati Regis Pipini, cum is, subjugatis potenter Saxonibus, & Vvestphalis, decrevisset cum grandi exercitu Christianorum contra Gentiles Hispanos, Sarracenos scilicet regnantes in Hispania, ire in Hispaniam, & eos mittere sub jugum Fidei Domini Dei nostri Jesu Christi, anno scilicet a Nativitate ejusdem Domini nostri septingentesimo septuagesimo octavo, Indictione prima: ferocissimi & perfidi Saxones, & Vvestphali excitati spiritu satanæ, ac inebriati calice Babylonis, cum præfatus Carolus Rex esset cum toto suo exercitu in Hispania, putantes, ac videntes se habere aptum tempus ulciscendi damna, a Carolo, & a Christianis ipsis sæpe illata, conglomerati in invicem præceptis Satraparum ipsorum, venerunt validissimis, & grandibus agminibus strenuorum, & ferocium armigerorum, depopulantes longe lateque crudeli ferro, & edaci flamma cuncta, quæ erant Christianorum. Veneruntque usque ad litora Rheni.

V.

Et in tantum sevit ira, & crudelitas ipsorum, ut nullatenus parcerent nec Ecclesiis Dei, nec sexui, nec ætati ho-

minum, quin omnia consumerent, ac demolirentur usque ad internecionem. Sed anno sequenti maxima vindicta subsequuta fuit, & denuo ad fidem revocati triumphali gladio serenissimi Francorum Regis Caroli propugnatoris Fidei Christianæ fuere. Qua horrida clade sevicente, prædictæ ferocissimæ gentes Saxonum, & Vvestphalorum ad Ecclesiam sanctissimi Suibertii, & ad oppidum Vverdam ferocitatis suæ direxerunt gressum. Quod oppidum livore magno, feroci igne, & ferro solotenus destruxerunt. Eadem tempestate, Ecclesia cum conventu sancti Suibertii concremata fuit, sacerdotes aut trucidati, aut effugati, incolæ utriusque sexus omnes fere occisi, libri sacri exusti, vicusque fere in solitudinem redactus est. Dempto sacro corpore S. Suibertii, sagaciter subter terram deposito, & depresso, quod licet industriæ per totum conventum quæserint, minime tamen invenire potuerunt. Et licet essent Christiani vidadacti, & hæc crudelia peragerent: ode- rant tamen sanctum Suibertum, eo quod pridem Christianis Francigenis præstitisset victoriam contra eos, & (ut arbitrabantur) inimicus ipsorum esset, & defensor exercitus Christianorum.

Saxonum irruptio in Vverdam facta.

Erat autem in eodem flagitioso exercitu quidam satelles diaboli, nomine O-gellus Oesterbach de Paderborne, qui in eadem sæva depopulatione oppidi de Vverda infinita flagitia commiserat, gaudens in rebus pessimis. Is tota vi conatus inflammare S. Suibertii Ecclesiam, ignem primus copiosum ad fastigium jactavit Ecclesiæ, sed protinus ignis sæpe repulsus, & mortuus, extinctus, & diminutus fuit: vim enim suæ virtutis primo oblitus est ignis. At ille obstinatus in malitia, licet hæc cerneret, & nullo modo desistere dignaretur: tandem permissione divina eam incendit, & latus abiit. Igitur cum hæc effera, & bellicosissima gens Saxonum infinita abominabilia, ubique in Christianos grassando, ad libitum peregisset, divisisque inter eos laterentur rapinis, ac spoliis, sedissentque in suburbanis, & vicinis pratis virentibus oppidi Vverdensis, ovantes, & gratulantes de cædibus, & oppressionibus Chri-

VI. Incenditur Ecclesia S. Suibertii.

PAGIUS runt Comites huiuscemodi, aliis silentio prætermittis. Carolus enim illum regendæ Provinciæ ordinem retinuit, quem Pippinus instituerat in Septimania, postquam eam armis victricibus a Mauris vindicavit. Prædicti Comites pariter inter se auctoritatis erant. Quare jure merito Marca lib. 1. Hist. Beneatnensi cap. 28. refellit vulgarem illam & ab omnibus decantatam divisionem Aquitanix in novem Comitatus, quæ a Carolo facta dicitur, is enim Aquitaniam in novem Comitatus non distribuit, sed Civitatibus quatuordecim utriusque Aquitanix præfecit Comites Francos, depulsis Aquitanis.

A num. III. ad XI. Alterum bellum hoc anno a Carolo gestum, Saxonicum fuit: Interca, inquit Annalista Metensis, postquam bellum Hispanicum narravit, Saxones audientes, quod Carolus cum Francis tam longo spatio terrarum abesset, suadente Vvitichindo, secundum consuetudinem iterum rebellaverunt, & ad Duiam Castrum (alii Duitiam appellant, alii Tuitium, olim Divitense munimentum e regione Colonix,) quod Colonia Civitati contiguum est, usque venerunt, cædibus, rapinis, incendiis omnia devastantes. Quod cum nunciatum esset Regi revertenti & commoranti in Autisodoro Civitate, misit Legionem unam ex electis militibus, qui eo-

VIII. Annus VII. belli Saxonici

Christicolarum: ecce venit ille sceleratissimus, & sacrilegus Ogellus ad commilitones, & conterraneos suos in eodem prato prandentes, cachinnando recitans, ut ipse Ecclesiam sancti Suuiberti protectoris Francorum incenderit, quamvis commode eam aliquamdiu incendere nullatenus potuisset.

VII.
Impius
Ogellus
Divinitus
percutus
interiit.

Statimque Dominus noster Jesus Christus, qui est splendor Sanctorum suorum, volens sacrilegis Saxonibus palam ostendere, cujus meriti sanctus Suuibertus nobilis Pontifex apud ipsum esset in Regno cœlorum, illum nefandum Ogellum miserabiliter punivit, ut alii terrentur, & a talibus desisterent. Nam cum perniciosus Ogellus hæc prædicta mala, per ipsum perpetrata, coram prandentibus sociis, & complicibus suis cachinnando, immo Deum blasphemando, recitaret: statim ira Dei ascendit super ipsum, cadensque retrorsum coram omnibus super planam terram, fracto collo, dignas temeritatis, ac sacrilegii pœnas debitas horribili morte luit. Quod alii sacrilegi videntes, & audientes exterriti valde, compuncti pœnitentia salutari, quidam ipsorum iram Dei mitigaverunt.

VIII.

Nec hoc sufficiebat Deo ad laudem S. Suuiberti, quin etiam illustrius honorare voluit Sanctum suum coram omni exercitu Saxonum, & Vvestphalorum. Nam cum sacrilegus Ogellus mortuus, cooperitus velamine sic per tres fere horas jacuisset, & signo dato, juberentur, ubique per totum exercitum castramentari in alio loco: statim convenerunt consanguinei, & socii malitiæ nefandi Ogelli, eumque sepelire in cœmeterio Ecclesiæ sancti Suuiberti decreverunt, sed nullo modo valebant. Namque cum indigestam terram effoderent, conantes facere sepulturam in præfato sancto cœmeterio, in quo ipsum condendo sepelirent, statim digesta terra per se defluxit in eandem foveam, ac si non fuisset sulcata, de quo omnes valde mirabantur. Cumque iterum atque iterum fodiendo tentassent, & multum laboris insumpissent, ut facerent sepulcrum, licet in aliis locis ejusdem cœmeterii, & semper terra per se, omnibus stupentibus, subito decidisset in eandem foveam, permanens & apparens plana terra, ut antea; desistebant a fodiendo sepulcro in eodem

Sacrilego
terra sepul-
turalam
negat.

PAGIUS

rum protervia resisteret, Saxones audientes incolumitatem Regis & adventum Francorum, in fugam conversi sunt. Quos Franci e vestigio sequentes, repererunt eos super fluvium, qui dicitur Adarna, in loco qui dicitur Libefis, ubi pugna cepta & finita, Franci auxiliante Deo victores extiterunt, & multitudo Saxonum ibi occisa est. Et celebravit Rex Natalem Domini in Heristallio. Addunt Annalistæ Petavianus & Masciacensis: Igne cremaverunt (sc. Saxones) Civitatem, quam Franci construxerunt infra

cœmeterio; & exterriti dicebant alterutrum, ipsum indignum Ecclesiastica sepultura, & præsertim sepultura illius cœmeterii, eo quod Ecclesiam illam, & cœmeterium cremando profanasset. Et sic multum attoniti recedentes, cum venissent ad cadaver mortui, & abjecto velamine denudassent faciem ejus, ecce tam horribilis, & miserabilis apparuit facies ejus, quod omnes in terrorem, & formidinem vertit, ita ut omnes trementes, stupidi, & pavidi cito recederent ab eo, ignorantes quid de corpore facerent. Sed instanti recessus tempore, quidam alii satellites ex alia provincia Saxonum prædicta audientes, & ipsum mortuum inveniendes, profecerunt indignanter cadaver in Rhenum, ut esset pabulum piscium, & sic malus male periit.

Itaque cum ex præcepto Satraparum per totum facinorosum exercitum, signo dato, juberentur castra movere, domumque discedere: ecce dolenter nuntiatum fuit a contribulibus, & complicibus malitiæ & commissi sacrilegii, duobus præcipuis Satrapis Nothelino, & Occoni, strenuum Ogellum de Pederbone, qui primus Ecclesiam S. Suuiberti incenderat, ex vindicta Dei, & Sancti Suuiberti, patroni illius loci, plagatum, & punctum esse, fregisseque collum suum super planam terram, cum jucunde jactaret, quod illud facinus sacrilegum admisisset. Quod illi audientes, indignati dicebant, hoc casu accidisse, & non ex vindicta alicujus Sancti, & præcipue S. Suuiberti, & quod S. Suuibertus esset impotens, & nullius virtutis, ac potestatis, qui nequivisset suum oppidum, suamque Ecclesiam tueri. Cumque hæc, & alia hujusmodi multa verba blasphemæ superbe, ac indignanter protulissent, nec dantes gloriam Deo, & Sancto ejus: simul atque recessissent illi duo Satrapæ ab invicem, Nothelinus glorians in via de victoria habita contra Christianos, privatur coram omnibus lumine oculorum, factus totus cæcus, atque in cunctis membris suis graviolem morte pœnam tamdiu sustinuit, donec rubore cooperitus, & in se reversus, ac se colligens, quanta in Deum, ac S. Suuibertum superbe commiserat, medullitus suspirando, agnovit, & doluit.

IX:

Ita-

flumen Lippia. De qua Civitate egimus anno DCCLXXVI.

Baronius refert Epistolam, quæ a Sancto Ludgero ad Rixfridum Trajectensem Episcopum scripta dicitur, in qua habetur, Saxones Ecclesiam Sancti Suuiberti Episcopi Verdensis, combussisse. Verum fabulator, qui eam Epistolam composuit, falso se Ludgerum appellat, & inepte multa se a Pippino Rege audivisse comminiscitur. Postquam Vita hæc Sancti Suuiberti sub nomine Sancti Marcellini conficta fuit, ea quoque

Nothelinus divinitus excæcatur & sanatur.

IX.
Epistola
S. Ludgero
affixa.

CHRISTI
778.

HADRIANI PAP.
7.

LEONIS IV. IMP.
3.

Itaque crescente per momenta temporum dolore corporis, consilio proborum, flexis genibus humiliter Deo vovit devotè visitare sepulcrum S. Suuiberti, & Ecclesiam ejus in favillam redactam, juxta facultatem suam restaurare, modo intercessionibus ipsius recuperaret pristinum visum, & sanitatem corporis. Quo voto coram multis dolenter, & devotè factò, protinus dolor viscerum cessavit, & visus rediit, & ipse surgens, lacrymabili voce Deum devotissime laudans, cunctis apparuit, ut meritis sancti Suuiberti liberatus sit. Et Vverdam usque properans, votum cum multa familia devotè adimplevit.

X.
Ultio in
Occonem
& miseri-
cordia
imperti-
ta.

Alter autem Satrapa Occo nomine, oppimis ditatus spoliis, cum equester cum vernaculis rediret e Vverda, ignorans, ut Nothelinus a Deo punitus esset, recitaretque in via quam bene vindicassent Saxones contra Christianos contumelias, & oppressiones, ipsis a Carolo pridem illatas, & ut humana pariter, & divina in finibus Christianorum perturbassent, & præsertim uti Ecclesiam sancti Pontificis Suuiberti, in quo multum Christiani confidebant, incendiissent: mox coram omnibus multatus est a Deo, auditu carens, & loquela, rediensque domum mæstus, & dolens, mansit longo tempore surdus, & mutus. Qui similiter in se reversus, erubescens, ingemuit valde, perpensens, quod Deus vindicat blasphemias, Sanctis suis illatas. Salutari igitur pœnitentia ductus, dolens toto corde de commissis in Deum, & ejus servum Suuibertum, elemosynis, & precibus sperabat a Deo recuperare priorem sanitatem, sed nihil proficiebat, & nihil obtinuit.

Cum vero didicisset, qualiter Nothelinus Satrapa cæcitate percussus, meritis sancti Suuiberti liberatus fuit: spem magnam concipiens in sanctum Suuibertum, similiter vovit peregre visitare ipsum sanctum Suuibertum in Vverda, & servituti ejus se mancipare, modo pristinae merito ipsius Sancti restitui posset sospitati. Eadem hora sanatus a celesti medico, disposita domo sua, publice accedens cum solemni familia ad Ecclesiam sancti Suuiberti in Vverda, votum implevit reverenter & devotè, redire quoque domum

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

que Epistola Sancti Ludgeri nomine, velut ad fulciendam, quæ tot fabulis scatebat, Vitam, excogitata est, sive ab uno eodemque Auctore, sive a pluribus. Henschenius qui ad diem primum Martii Vitam illam pluribus refutavit, postea ad diem XXVI. ejusdem mensis in Commentario prævio ad Vitam Sancti Ludgeri §.VI. quam vana & inutilis sit illa Epistola demonstrat, nosque jam supra de illa egimus. Verum Baronii tempore Vitæ Sancti Suuiberti, & hujus Epistolæ falsitas non innotuerant.

X. Ad num. XI. & seq. Mentio, quam hic de

spernens; sumptibus suis, & præfati Satrapæ Nothelini, aliorumque multorum devotorum hominum eandem exustam Ecclesiam anno sequenti eleganter restauravit. Et dignitati sui Satrapatus renuntians, in Vverda apud S. Suuibertum consenuit, serviens ferventer Deo, & S. Suuiberto omnibus diebus vitæ suæ. Hactenus de his S. Ludgerus Episcopus, res sui sæculi narrans. Porro sequenti anno Saxones, atque Westphali; post acceptam ingentem cladem, subdiderunt se Carolo Magno.

Cæterum ipse S. Ludgerus, genere Frisius Frisiorumque Apostolus jure dicendus, hoc tempore Frisiorum conversioni operam dabat, ut colligitur ex (a) Actis vitæ ipsius, a Werdenibus monachis scriptis proditæ. Hic enim genere Frisius, ex Christianis parentibus ortus, educatus sub disciplina S. Gregorii, discipuli S. Bonifacii Martyris in Ecclesia Trajectensi, ibi initiatus est clericatu, ab eoque missus in Angliam, ubi Albinus, sive Alcuinus publice profitebatur litteras sacras, eum audiens annum integrum mansit, iterum ad eum, qui miserat Gregorium, ordinatus diaconus rediit. Postea vero rursus profectus in Angliam, tres integros annos, & sex menses eundem præclarissimum doctorem audivit, usu litterarum Carolo Magno notissimum. Vocatus deinde defuncto Gregorio, ab Apostolico viro Lebuino per visum, qui Evangelium Daventriæ prædicarat, illuc se contulit, ubi combustam a Saxonibus Ecclesiam restauravit: inde a successore Gregorii Albino in Frisiam missus, fana illic idolorum plura destruxit, ipsis spectantibus idololatriæ, & Dei virtute, ne repugnarent, agente. Septem vero ibi annis mansisse, eadem produnt Acta: cum autem longe lateque ejus Apostolatus gloria claruisset, qui sub Albino in Anglia profitebatur ejus discipulus, ejusmodi salutationem ad eum hisce versibus scripsit:

XI.

(a) Apud
Sur. die
26. Martii
1. 2.
Ludgerus
prædicat
Frisiis.

Frater amore Dei, cognato dulcior
omni
Et consanguineis merito pretiosior ipsis,
Ludger amate mihi, Christi te gratia
salvet,

XII.

R Vi.

Sancto Lebuino Presbytero, de cujus morte anno DCCLXXIII. egimus, Baronius facit, evidenter ostendit Vitam Sancti Suuiberti suppositam esse; cum in ea dicatur Lebuinus unus ex Sociis Sancti Wilibrordi, ut videre est apud Baronium anno DCXC. & DCXCVII. ubi pseudo-Marcellini verba recitat, ejusque sententiam amplectitur; & tamen hic fatetur, Lebuinum Carolo M. regnante Saxonibus fidem Christianam prædicasse, quod certum est & indubitatum. Quare Acta illa fabulosa Sancti Suuiberti flocci facienda sunt. Quoad Sanctum Ludgerum quo

S. Ludgerus in
Frisia Evangelium annunciat.

Discipuli
Albini ad
S. Ludgerum salu-
tatio.

*Vive tuæ gentis Frisonum clara co-
lumna,
Presbyter occiduis laudabilis orbis in
oris,
Doctus in eloquio, prudens, & mente
profundus,
Ipse gradum meritis ornans, & mori-
bus almis,
Ut puer in senibus humili de corde mi-
nistras,
Ut germanus agis cunctis æqualibus
avo,
Atque parens pueris vita documenta
rependis.
Tu melius crescendo, mei memor esto
sacerdos,
Tu precibusque tuis commendes quæso
Tonanti
His brevibus vatem, qui te laudavit
in odis.
Siteretis baculi pro tali carmine do-
num
Munificus tribuas, fors hæc mercedu-
la vati
Concordat modico. Felix sine fine va-
leto.*

Hæc discipulus, ut diximus, Albini, qui Eboraci in Anglia docebat in Gymnasio florentissimo. Quomodo autem idem sanctus Ludgerus, Saxonibus ingruentibus in Frisiam, necesse habens inde recedere, Romam se contulit, suo loco dicturi sumus,

XIII. Quod vero pertinet ad Albinum Eboraci, summa cum laude sacras litteras publice profitentem, Bedæ fuisse discipu-

PAGIUS

quo anno in Anglia sub Alcuino studuerit, quæ inde in Frisiam, quæ ejus patria erat, redierit, suo loco diximus. Hoc vero anno autumnum in Ultrajectino Monasterio transegit. Albricus enim Episcopus ac Successor Sancti Gregorii Abbatis & Rectoris Ecclesiæ Trajectensis ad Rhenum, qui & Ultrajectini Cœnobii Abbas erat, *divisit annum in distributiones quatuor*, inquit Alfridus in Vita S. Liudgeri num. XV. *ita ut in Trajecto Monasterio præ cæteris Præpositis ipse in tempore vernali in doctrina studio & sancta conversationis præset fratribus menses tres. Deinde post eum in astate Adalger Presbyter menses tres, post hunc Liudgerus Presbyter menses tres, deinde in hyeme Thiabracht Presbyter menses tres.* Quare Ludgerus annis fere septem in Ostergoa, quo exeunte anno superiori missus fuit, ut ibidem diximus, sic commoratus est, ut singulis annis per autumnum in Ultrajectino Cœnobio degerit. Refert postea Alfridus, *Sanctum Gregorium Abbatem nuper demortuum, per visionem Ludgero apparuisse, eumque de futura ejus dignitate monuisse.* Sed quo anno hæc visio contigerit, incertum. Versus vero, quos Baronius ex ejus Vita a Werthinensibus Monachis scripta, & a Surio ad diem XXVI. Martii recitata, quibus Ludgerus summis laudibus extollitur, compositi fuerunt a quodam Alcuini discipulo, ut Alfridus loco laudato docet. Vitam illam ab Alfrido Sedis Monasteriensis Episcopo tertio elucubratam, post

lum, cum tradant, & Caroli Magni asserant præceptorem: an vera sint; exquirendum est. Nam quod ad primum spectat, quemnam ipse suum tradat Albinus fuisse magistrum, habes in ejus epistola ad Eadbaldum Eboracensem Archiepiscopum his verbis (a): *Laus & gloria Deo, qui dies meos in bona prosperitate conservavit, ut in exaltatione filii mei carissimi gauderem, qui laboraret vice mea in Ecclesia, ubi ego nutritus, & eruditus fueram, & præset thesauris sapientiæ, in quibus me magister meus dilectus Egbertus Archiepiscopus heredem reliquit, &c.* Successit hic, ad quem scribit, tertio loco ab Egberto, de quo quidem fratre Regis Egberti itidem nominati, auctor, qui post Bedam prosequutus est res gestas Anglorum, hæc ait: *Hic omnium liberalium artium (ut ita dicam) armarium, immo sacrarium fuit, & nobilissimam Eboraci bibliothecam instituit.*

Porro de Eodem Egberto idem Albinus in epistola ad Carolum Magnum id ipsum profitetur, fuisse nimirum magistrum suum. Sunt enim hæc ibi verba: *Date mihi exquiretores eruditionis scholastica libellos, quales in patria habui per bonam, & devotissimam magistri mei Egberti industriam; & si placet sapientiæ vestræ, remittam aliquos ex pueris nostris, qui excipiant inde quæque necessaria, & revehant in Franciam flores Britannicæ, & non sit tantummodo Eboraci hortus conclusus, sed etiam in * Tu- * Theu-ronica emissiones paradisi.* Hæc ipse in-
tel-

Baronii mortem in lucem prodiit opera Henschenii ad diem XXVI. Martii, quam & Mabilionius exhibet Sæc. III. Benedict. part. 2. cujus beneficio Annales Ecclesiasticos passim illustramus.

Ad num. XIII. & seq. Jure merito Baronius negat, Alcuinum discipulum fuisse Bedæ; cum hic anno DCCXXXV. vivere desierit, quo forsitan tempore Alcuinus vix natus erat. Educatus est Alcuinus in Monasterio primariæ Basilicæ Eboracensis, adjuncto, ut ipsemet fatetur in Epistola XCVIII. ad fratres Eboracensis Ecclesiæ: *Vos fragiles infantia mea annos maternæ fovistis affectu, & lascivum pueritia tempus pia sustinistis patientia, & paterna castigationis disciplinis ad perfectam Viri eductis aetatem, & sacrarum eruditione disciplinarum roborastis.* Præceptores habuit Egbertum, & Albertum, seu Albertum, alterum post alterum Archiepiscopos Eboracenses. De Egberto ipse nos edocet in Epistola ad Eadbaldum, cujus fragmentum refert Malmesburiensis in lib. 2. de Reg. Gest. cap. 3. ubi de Egberto ait: *Hic omnium liberalium artium armarium (ut ita dicam) & sacrarium fuit, nobilissimamque Bibliothecam Eboraci constituit, cujus rei tessem idoneum advoco Alcuinum, qui a Regibus Angliæ pro pace missus ad Regem Magnum Carolum, & benigno apud eum fatus hospitio, in Epistola ad Eadbaldum tertio loco Egberti Successorem ait: Laus & gloria Deo, qui dies meos in prosperitate*

De Albino Flacco Anglicanæ ecclesiæ doctore.

(a) De reb. gest. Angl. auct. vetus canon post Bed. c. 9.

XIV.

XI.

Magistri Alcuini fuere Egbertus & Albertus Archiepiscopi Eboraci.

CHRISTI
778.

HADRIANI PAP.
7.

LEONIS IV. IMP.
3.

telligens de bibliotheca, quam copiosissimam Egbertus Archiepiscopus Eboraci reliquit. Sed & Beda ipse cum de Albino meminit in præfatione historiæ rerum Anglorum, dum testatur, se impulsu Albini illud opus esse aggressum, ejus ut æqualis, tantum & amici non ut discipuli meminit, ubi ait: *Auctor autem ante omnes, atque adiutor opusculi hujus Albinus Abbas reverendissimus, vir per omnia doctissimus extitit. Et inferius eundem patrem Albinum nominat.*

XV.

(a) Extat
Appendix
de divin.
offic.

Quod vero dicatur idem Albinus Caroli fuisse magister, de eo idem auctor ista subiungit (a): *Hic est Alcuinus, qui ut dixi, pro pace ad Carolum directus, & ibi seu terræ amœnitate, seu Regis humanitate captus, resedit: magnique apud eum habitus, Imperialem animum (quantum ab aulicis curis vacabat) Dialectica, Rhetorica, & etiam Astronomia composuit. Erat enim omnium Anglorum, quos quidem legeris, post beatum Adelmum, & Bedam, doctissimus: multis libris ingenii periculum fecit. Hæc auctor. Sed demus de Mathematicis scientiis, vel Philosophicis Albinum cum Carolo Magno differuisse: certe quidem sacrarum rerum scientia adeo idem Carolus erat imbutus, ut magistri potius, quam discipuli locum teneret: siquidem in ea facultate non Carolus Albinum, sed Albinus Carolum consulebat, si quod dubium esse obscurum sibi videretur, & arduum. Docent quidem id litteræ ejusdem Albini ad ipsum Carolum Magnum, quibus eum consultit, quid sibi velit, quod Ecclesia celebrat Septuagesimam, Sexagesimam, & Quinquagesimam, ante Quadra-
Ann. Eccl. Tom. XIII.*

Carolus
Magnus
scientia
sacrarum
rerum
præstans.

PAGIUS

„tate bona conservavit, ut in exaltatione
„filii mei charissimi gauderem, qui labore
„vice mea in Ecclesia, ubi ego nutritus & edu-
„catus fueram, & præfesset thesauris sapien-
„tiæ, in quibus me Magister meus dilectus
„Egbertus Archiepiscopus hæredem reliquit.
„Quibus verbis Alcuinus discipulo suo Ean-
baldus de promotione in Archiepiscopatum Ebo-
racensem gratulatur, seque Eanbaldi Junioris
Præceptorem fuisse indicat.

XII.
Alcuinus
fuit con-
discipulus
Eanbaldi
Senioris &
Magister
Eanbaldi
Junioris.

Verum Malmesburiensis utrumque Eanbaldum Eboracenses Archiepiscopos perperam confundit. Prior enim, qui anno DCCLXXX. Alberto successit, non discipulus Alcuini fuit, ut putavit Malmesburiensis, sed condiscipulus, ut discimus ex Poeta Anonymo Alberti Eboracensis Archiepiscopi discipulo. Fragmentum ejus Historiæ, de Pontificibus Ecclesia Eboracensis refert Mabilonius sæculo II. Benedic. part. 2. Ibi Poeta de insigni Basilica ab Alberto constructa, & ab Alcuino & Eanbaldo Juniori absoluta loquens, ait.

*Hoc duo discipuli templum Doctore jubente,
Edificaverunt Eanbaldus & Alcuinus, ambo
Concordes operi devota mente studentes.*

Denique liquet etiam ex Carmine Alcuini CLXXII.

gesimam. De quibus, quæ in principio, & sine habentur, quod ad hæc de quibus agimus spectare noscantur, hic reddam totidem verbis. Est earum ejusmodi exordium.

Benedictus sit Deus Pater omnipotens qui te creavit, & honoravit: & benedictus sit Dominus noster Jesus Christus Filius Dei vivi, qui te redemit, & elegit: benedictus sit Spiritus sanctus Paracletus, qui te illuminavit, & dilatavit cor tuum in omni sapientia, & scientia claritatis dilectissime DD. & dulcissime Domine: & benedicta sit sancta Trinitas, unus Deus omnipotens, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, qui mihi servulo suo, licet indigno, talem concessit dominum, amicum, & adiutorem gratiæ suæ, qui mihi per servum suum beatæ memoriæ magistrum meum ministrare clementer dignatus est. Et benedicta sit potestas, & Regnum tuum, & filii tui, & filii filiorum tuorum usque in generationes sæculi sempiternas, ut veniat super te, & super tuam generationem benedictio Sanctorum in die Domini nostri Jesu Christi: ut quæ sanctissima voluntas semper vigeat, floreat, & crescat in corde tuo, clarissime Ecclesia Christi rector & defensor.

XVI.
Epistol.
Albini
Flacci ad
Carolus
Magnum.

Repletus sum gaudio, vestram audiens prosperitatem, & exaltationem, & totus jucunditate exhilaratus, dum vestræ beatitudinis litteras accepi, & legi osculatus sum. Unde & aliquid familiarius vestræ dilectioni scribere præsumo, & illatas quæstiunculas venerabili affectui vestro præsentare: sciens autem scholasticæ inquisitionem eruditionis, & Ecclesiasticæ disciplinæ solertiam vestræ clarissimæ sapientiæ, & dulcissimæ familiarita-

XVII.
Excellens
scientia
Caroli M.

R 2 ti

Eanbaldum Junioem Alcuini discipulum fuisse. Baronius putavit Albinum Abbatem Monasterii Cantuariensis, qui anno DCCX. Sancto Hadriano successit, diversum non esse ab Albino, qui & Alcuinus appellatur. Verum Albinus, qui eo Christi anno Hadrianum excepit in Monasterii Cantuariensis regimine, vitam producere non potuit usque ad annum DCCCIV. Alcuini emortualem. Ad hæc Albinus Hadriani Successor eum ac Theodorum Cantuariensem Archiepiscopum Magistros habuit, Alcuinus vero Egbertum & Albertum, qui postea Archiepiscopi Eboracenses fuere. Quare Baronio, & quibusdam aliis nominis similitudo & temporum aliqua vicinitas imposuit.

A num. XV. ad XX. Alcuinum Caroli Magni Præceptorem extitisse, Antiquorum sententia fuit, sed cum illum ante annum DCCXC. in Francia Sedem non fixisse, Bulæus in Historia Universitatis Parisiensis pag. 92. arbitretur, inde infert Carolum jam grandævum a Petro Pisano in Grammaticis institutum fuisse, & ab Alcuino Rethoricam, Dialecticam, cæterasque liberales artes cum Astronomia percepisse, quod Eginhardus in Caroli M. Vita scribat; in dis-

XIII.
Alcuinus
Caroli
Magister
fuit.

scenda Grammatica Petrum Pisanum Diaconum

Se-

CHRISTI
778.HADRIANI PAP.
7.LEONIS IV. IMP.
3.

vi gratam esse, & jucundam, & quicquid urbanitatis sale conditum cognoscetur, vestris intellectualibus favorabile auribus, & acutissimis scientiæ oculis amabile esse probavimus. Unde & quod scholastica tyronum juvenus flaccidis ingerere auribus solet, vestræ sanctissimæ prudentiæ * dirigeratum duximus, & inde solatia responsionis quærere, unde sophiæ flumina manare novimus; tametsi has interrogationes vestræ sanctissimæ sapientiæ patetferi posse fateor. Et ne meæ aliquid rusticitati præsumptuose responderet, vestrum laudabile ingenium, & præfulgens eruditionis cacumen, consulere tutum esse putavimus. Nam velut vermes fenestris involant æstivis, sic auribus meis insident quæstionculæ, & horum convenientium nunc temporum excitati, Ecclesiastico munere interrogant: Cur septuagesimus, & sexagesimus, vel quinquagesimus ordo per dies Dominicos ante quadragesimum dicatur, vel colatur. Si respondero, Ecclesiæ hanc esse consuetudinem, & Romana auctoritate hujus religionis ritum esse firmatum: minus illis videtur * auctoritati, quia dico, nihil sine causa in Ecclesiasticis consuetudinibus a Doctoribus constitutum præcipuis, &c. Differuit ipse de propositis quæstionibus arithmeticis rationibus, atque ad postremum:

XVIII. Idcirco paucis hæc prælibavi verbis, quia vobis hæc omnia notissima esse sciebam, & (ut dictum est) cum sapiente paucis utendum est verbis, & : Beatus, qui * loquitur aurem audientem, id est, intelligentem. Mibi itaque in fine epistolæ cum Regina Saba dicendum est: (a) 3. Reg. 10. (a) Beati servi tui hi, qui stant coram te semper & audiunt sapientiam tuam. Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiisti, & posuit te super thronum Israel in sempiternum, & constituit te Regem, ut faceres judicium & justitiam. Hic finis epistolæ Albinus ad Carolum Magnum Regem. Ad quem ipse haud cunctatus est suis litteris respondere, propositas elucidans quæstiones: præfigitur autem regiæ epistolæ ejusmodi titulus, (b) & epistolæ exordium.

(b) Extat Epist. Posita Append. ad Albin. lib. de divin. offic.

Carolus gratia Dei Rex Francorum,

PAGIUS Senem audit, in cæteris disciplinis Albinum cognomento Alcuinum item Diaconum de Britannia Saxonici generis hominem Virum undequaque doctissimum Præceptorem habuit, apud quem Rhetorica & Dialectica, præcipue tamen Astronomia ediscenda plurimum & temporis & laboris impertivit. Imo fuere, qui negarint, Alcuinum magistrum fuisse Caroli; quod illum serius in Franciam venisse putarint, Carolo jam ætate provecto, quem idem Eginhardus testatur, Latinam linguam non minus familiarem habuisse, quam vernaculam, Græcam quoque didicisse, & eloquentissimum evasisse: Erat, inquit, Eginhardus, eloquentia copiosus & exuberans, pote-

Imperator Longobardorum (sive potius, atque Longobardorum, ut in aliis ejus publicis legitur documentis) & Patricius Romanorum dilectissimo magistro, nobisque cum amore nominando Albino Abbati in Domino nostro Jesu Christo æternam salutem.

Pervenit ad nos epistola, missa a religione prudentiæ tuæ, quæ post laudes & benedictiones omnipotenti Deo debitas, nobis & progeniei nostræ benedictionem optabilem, summamque benevolentiam detulit. Post hæc textus illius inquirendo subiectus est, cur Septuagesima, & Sexagesima, & Quinquagesima in ordine per dies Dominicos ante Quadragesimam dicantur, vel scribantur, &c. Pluribus quidem & quam doctissime satisfacit propositis quæstionibus, ex quibus facile judices quantum, sacrarum rerum scientia præcederet, eum quem magistrum vocat Albinum, ut intelligas magistri titulum illi potius honoris causa inhæsisse, quam ut Carolus doctrina loco discipuli esset habendus.

Plane miraculum videri potuit, hoc sæculo rudi inveniri Regem adeo excellentum sacris litteris, & in procinctu semper positum Principem, veluti ociosum de rebus divinis philosophantem, ut plane quem Magnum titulo merito dicunt ipse jure ter Maximum appellarem, nempe bellica fortitudine, scientia, & pietate; quo nomine eo magis plurima laude dignus habitus est, quod non solum ipse in ejus cultu numeros omnes absolvit, sed cæteris auctor fuerit, ut sacri ritus Ecclesiæ quam diligentissime ab omnibus servarentur: nam de ipso inter alia hæc Eginhardus in Vita ejus, quam cuncta videns, testis fidelis conscripsit: Legendi, inquit, atque psallendi disciplinam diligentissime emendavit: erat enim utriusque admodum eruditus, quamquam ipse nec publice legeret, nec nisi summisse, & in commune caneret.

Sed & in eo commendandum ejus erga cultum religionis impensum studium; quod quæ ipse ob bellicos apparatus ex sui officina ingenii præstare minime posset, ea ne tanto bono Christiana religio fraudaretur, ab aliis præstanda cu-

ra-

ratque quicquid vellet, apertissime exprimere: nec patrio tantum sermone contentus etiam peregrinis linguis ediscendis operam impendit; in quibus Latinam ita didicit, ut aque illa ac patria lingua orare esset solitus. Græcam vero melius intelligere, quam pronunciare poterat. Adeo certe facundus erat, ut Didascalus appareret. Verum Alcuinum Caroli Præceptorem fuisse, huncque non Grammaticam, aut Sacras Litteras, sed Rhetoricam, Dialecticam & Astronomiam docuisse, anno DCCLXXXII. num. VII. demonstrabimus.

Ad numer. XX. & seq. Usuardum Martyrologium suum scripsisse Carolo Calvo imperante, nunc

XIX.
Ex epistola Caroli ad Albinum.

Carolus magnus ter Maximum.

XX.

XIV.

ravit; sicut cum significationem sacrorum vestimentorum per Archiepiscopos quosdam scientia celebres voluit explanari, ut Amalarius testatur his verbis: Scio, inquit, eorumdem vestimentorum significationem diligenter explanatam ab Archiepiscopis, qui fuerunt tempore bea- tissimæ memoriæ Caroli, ad eundem, e- jus tamen admonitione. Hæc ipse, ista scribens sub ejus filio Ludovico (a).

(a) Amal.
de divin.
offic. l. 1.
c. 29.

Ad hoc etiam spectat, quod cum quæ recitarentur in Ecclesiis Martyrologia, sive S. Hieronymi, sive Bedæ, brevia nimis viderentur, atque jejuna: iussit U- suardum monachum, doctrina præstan- tem; in his laborare, ut illud, quod in Ecclesia quotidie legeretur, Martyrolo- gium redderet opulentius. Est de his ad Carolum ejusdem auctoris brevis præfa- tio, qua & in his studium Caroli erga sacros ritus commendatum, & sua in opere perficiendo industria pariter testa- ta redditur. Quæ sic se habet:

XXI.

Domino Regum piissimo Carolo Augu- sto Usuardus indignus sacerdos, & Mo- nachus perennem in Christo coronam.

Minime latet vestram celsitudinem, sa- pientissime Princeps, qualiter monemur, in imitandis antiquorum studiis, ut quic- quid in gestis præcipue Ecclesiastico do- gmatis congruis, minus perfectum inven- tum fuerit, debeamus pro posse supplere vel certe, suppleri optare. Quæ res pia quidem sollicitudine, vestro, si recor- damini, jussu dignanter admoto, me ad hoc, etsi indignum compulit, quatenus Sanctorum sacras atque necessario recolenda festivitates, ex quibusdam præceden- tium Patrum Martyrologiis in quamdam colligere unitatem. Recolebamque in ipsis eorumdem solemnitatibus quam multos pro-

priæ negligentia excessus, quos etiam purgari tali cupiebam officio. Præterea & venerabilium Hieronymi scilicet, & Bedæ presbyterorum piis, quamvis succin- ctis super hoc provocabat descriptis; quo- rum prior brevitati studens, alter vero quamplures Kalendarum dies intactos re- linquens, multa inveniuntur hujus ope- ris præterisse necessaria. Quos tamen secutus, censui & Flori memorabilis viri litora jam in eo ipso negotio sequi vesti- gia, præsertim in secundo ejus libro. Ibi enim multa, quæ in priori omiserat, & correxit, & addidit. At si quid præ- ter quod ab illis accepi in hoc tempore auctum, aut mutatum est, sagaci a me indagine id perquisitum agnosci poterit.

Cæterum benignissime, idcirco hanc ex- iguitatis meæ præfatiunculam huic opu- sculo inferere malui, ut sciretur, non me in hoc usum levitatis conamine, sed po- tius vestris (ut erat dignum) paruisse imperiis, Catholicorum fidelium solito con- sulentibus utilitati. Unde quod vestrum est obsecro, ut si justum decernitur, pro- priæ tuitionis ancora roboretur, quo vi- delicet præsentibus regulis examinis au- ctoritate, & futuris tantæ auctoritatis firmetur examine. Excellentiam magni- tudinis vestræ per multa annorum curri- cula Rex Regum Dominus sua dignetur custodire potentia Amen.

XXII.

Sed quid insuper? & liberos ejusdem de quo nuper diximus, Albini Flacci de Divinis officiis monitu ejusdem Caroli fuisse ab eo elaboratos: firma est om- nium sententia. Quin etiam quæ ad officia Ecclesiastica, rite disponenda, Hadrianus Papa elaboravit (ut Amala- rius ait b) Antiphonarium, atque Re- sponsoriale: ea omnia petitione Caroli

(b) Ama-
de ordin.
Anti-hon.
in præf. 1.
& 2.

ab

PAGIUS
Usuardus
floruit sub
Carolo
Calvo.

nunc inter Eruditos convenit. Nam cum Codi- ces tam MSS. quam excusi meminerint persecu- tionis in Hispania a Saracenis excitatæ longe post Caroli Magni obitum, manifestum est, Caroli Calvi tempore Usuardum floruisse. Ab Aimoino in libello de Translatione SS. Marty- rum Georgii & Aurelii, ejus Translationis Usuar- dus pater anno DCCCLVIII. fuisse memora- tur; & Mabillonius Sæc. IV. Benedic. in Præ- fatione partis 2. num. CLXXIII. refert, in Biblioth. San-Germanensi asservari antiquissi- mum ejus Martyrologii exemplar, eo tempore exaratum cum subjecto Necrologio, in quo pri- maria manu mors Irmintrudis Reginæ, uxoris Caroli Calvi signata est Nonis Octobris; obitus vero Caroli II. Imperatoris pridie Nonas Octo- bris, manu recentiori. Itaque hic Codex scri- ptus eo temporis intervallo, quod effluxit in- ter annum DCCCLXIX. Irmintrudis supremum, & annum DCCCLXXVII. quo Carolus Calvus defunctus est. Baronius autem, aliique, qui Usuardum ad Caroli M. tempus revocarunt, eo inducti sunt auctoritate Siegeberti, qui Usuar- dum jussu Magni Caroli Imperatoris Martyrolo- gium suum condidisse scribit in cap. 85. Sed Sie- gebertus Magni Caroli nomine Calvum intelle-

xit, ut alias in cap. 99. ubi ait, Hincmarum rescripsisse ad Ecclesiam Ravennatensem sub persona Magni Caroli Imperatoris. Adhæc idem Mabil- lonius Tom. I. Analect. pag. 454. refert, in ve- teri Codice Blonensi extare Epitaphium Dro- gonis & Pippini Caroli Calvi filiorum cum ejusmodi titulo: Tempore Milonis Monachi, ge- mini fratres Drogo & Pippinus, filii Caroli Ma- gni liberalibus disciplinis instituti sunt in Cœ- nobio Sancti Amandi, ubi & sepulti sunt prope sacellum SS. Petri & Pauli cum hoc Epitaphio. Et non solum in eo titulo Carolus Calvus vo- catur Magnus, sed etiam in ipso Epitaphio, ac in Epistola quadam Nicolai Papæ Primi, & in veterimo Necrologio San-Germanensi ad XI. Kal. Aprilis, quo die ponitur obitus Rosbildis Abbatis & Monache filia Regis Magni Caroli. Vide aliud hujus rei exemplum apud Mabillo- nium lib. 6. de Re Dipl. pag. 554. Porro Usuar- dum Monasterii Sancti Germani a Præf. Mona- chum fuisse, ostendit idem Mabillonius in prio- ri loco laudato ex MS. Codice Bibliothecæ San- Germanensis, in quo post Prologum, hæc clau- sula legitur: Explicit Prologus Usuardi Monachi S. Germani Parisiensis. Martyrologio Usuardi aucto Romana Ecclesia usa est ante recentius

Ro-

CHRISTE
778.HADRIANI PAP.
7.LEONIS IV. IMP.
3.

ab eo edita esse pariter, existimantur.

Sed & quod præstat cæteris, eidem Carolo Magno debemus ingens opus illud, ab eodem Alcuino, sive Albino elaboratum, quo totius divinæ scripturæ tam veteris, quam novi testamenti vulgata editio emendata est. Acciderat enim, ut ipsa multiplicium librorum exscribentium vitio, mendis obsita jam vilesceret: quod periniquo animo ferens Carolus, ut quam emendatissima ederetur, in pristinamque vendicaretur integritatem, atque splendorem, studio propensiori curavit. Cujus rei fidem facit

(a) Capit.
l. 6. c. 227.
XXIII.

istis verbis (a):
Volumus (& ita Missis nostris mandavimus, & præcepimus) ut in Ecclesiis libri canonici veraces habeantur, sicut jam in alio Capitulari sæpe mandavimus. Hæc ipse, qui, ut quod omnes refugerent ob nimiam difficultatem, omnino perficeretur, opus delegavit Albino, ut absolveret. Qui in idipsum viribus totis invigilans, universam divinam scripturam e vetustioribus, ac verioribus fontibus descriptam recognitam, & emendatam eidem Carolo Magno obtulit, ad cujus calcem, hos quos hic descriptos leges versus apposuit, per epigrammata diversa distinctos. Extat ejusmodi vetus Bibliorum codex Alcuini labor, in VALLICELLANA nostra bibliotheca, ubi velut ingens thesaurus asservatur, utpote quod viri eruditi, qui in emendatione Vulgatæ iterum nostro tempore laborarunt, eo ut antiquiori sunt usi, cui & plurimum detulerunt. Porro primum Albini epigramma sic se habet.

Nomine Pandecten proprio vocitare memento

Hoc corpus sacrum, Lector, in ore tuo.

Quod nunc a multis constat Bibliotheca dicta,

Nomine non proprio, ut lingua Pellasga docet.

* Inq. hoc In * hoc dicta Dei conduntur mystica summi,

(b) Psal. 118. De quibus egregius vates in ora canit (b):

PAGIUS Romanum, teste Molano in Præfatione ad Martyrologium Usuardi. Imo etiamnum in variis Galliarum Ecclesiis Martyrologium Usuardi legitur.

XV. Ad. num. XXII. & seq. Alcuini Opera auctiora quam erant Baronii tempore prodire Parisiis anno MDCXVI. studio Andreæ Duchesnii, sed post illam editionem Mabillonius Tom. IV. Analect. publicavit Epistolas XXVI. Alcuini, & Baluzius Tom. I. Capitularium & Tom. I. Miscell. varia ejus Opuscula edidit. Denique Mabillonius Sæc. IV. Benedicte. part. I. pag. 185. refert alia Alcuini Scripta, quorum beneficio editio magis absoluta dari poterit. Ibi

Est mihi lex Domini dulcis super omnia mella,

Carior atque auri millia multa super. Strenuus hanc Domini famulus custodiet arcem,

Cui merces cæli perpes in arce manet. Codicis illius quot sint in corpore sancto Depictæ formis litterulæ variis, Mercedes habeat, Christo donante, per ævum

Tot Carolus Rex, qui scribere jussit eum.

Aliud.

Hæc divina Dei placeat scriptura precamur

Sensibus atque oculis, Lector honeste, tuis:

Spiritus hanc cæli sanctus dictavit ab arce,

In qua vera fides fulget, & alma salus.

Aliud.

Pro me, quisque legas versus, orare memento:

Alcuin dicor ego. Tu sine fine vale.

Aliud.

Magni magna Deo portantes munera templo,

Quas laudavit ovans ore pio populus: Parvula sed viduæ Dominus duo nummula præfert

Nobilium donis fame veridico.

Non ego parva tuis, Rector, munusculâ gazis

Infero, persona sint mea parva licet.

Munera, sed Domini cælestibus incluta Regnis

Porto tibi plenis, optime Rex, manibus:

Nempe novæ ac veteris, * pariter pia famina legis

In * hoc clauduntur corpore quippe * Inq. hoc sacro.

Hæc ego porto libens ad sacra sacra-ria templi,

Quod tua mens noviter condidit alma Deo.

Laudibus ut præsto Christi sit semper in illo

Iste liber, resonans verba superna Dei.

Aliud.

ostendit Mabillonius librum de Divinis Officiis Alcuino a Baronio, aliisque assertum esse tantum Farraginem ex diversis ipsius Alcuini, aliorumque Auctorum ipso posteriorum Scriptis collectam. Quoad librum cui titulus est, Confessio Fidei, a Petro Francisco Chiffletio ab aliquot annis publicatum, genuinum Alcuini factum esse adversus aliquos qui id in dubium vocarunt, probat ibidem Mabillonius. Quod spectat ad Opera Caroli Magni, jam egimus de Codice Carolino, seu Epistolarum ejus ad varios Pontifices Romanos, de aliis ejus lucubrationibus legendus Oudinus in Supplemento de Scriptoribus Ecclesiasticis.

CHRISTI
778.HADRIANI PAP.
7.LEONIS IV. IMP.
3.

Aliud

Nauta rudis pelagi sævis ereptus ab undis

*In portum veniens, pectora læta tenet.
Sic scriptor fessus calamum sub calce laboris*

*Deponens habeat pectora læta satis.
Ille Deo dicat grates pro sospite vita;
Proque laboris agat fructibus & requie.*

Aliud.

Perge libelle sacer cunctis præclarior odis

*Prosper pacifice nunc, misere Deo.
Et pete præclari præclara palatia Regis,
Ut maneat Christi semper in æde sacra.*

Atque Dei famulis pacis fer munera cunctis,

Dextera quos Domini protegat, atque regat,

Quos colo corde, fide, sancto quoque semper amore.

Cum lacrymis optans, ut vigeant, valeant.

Hucusque Alcuini versus ex dicto codice, cujus cum ob nimiam vetustatem pagina esset exesa, consumpta, & characteres oblitterati, describi vix potuerunt.

Post autem emendicata hinc inde non sine labore de Alcuino fragmenta, jamque edito Præfenti Annalium Tomo, contigit diligentia Henrici Canisii Noviomagi Canonum professoris in Academia Ingolstadiensi, de antiquitate Ecclesiastica bene merentis, una cum aliis veteribus Antiquæ lectionis (hoc enim titulo inscripti leguntur duo tomi ab eo editi) in lucem prodi ejusdem Alcuini ad diversos epistolas sexagintaseptem, ex quibus nonnihil præfens Tomus fuisset locupletandus, si ante ejus editionem, iidem potiri licuisset. Verum in hac Appendice (ut de aliis multis fieri contigit) quæ majoris momenti esse cognovimus, hic addenda atque edenda curavimus. In primis vero illud, quod cum ejusdem Alcuini tempore in Scotia primum seminari cœpissent pessima zizania illa, quæ hoc nostro sæculo densa fegete Boreales provincias occuparunt, quibus affirmaretur illud infaustum hactenus inauditum ostentum, Confessionem peccatorum non esse faciendam sacerdoti, sed Deo tantum; idem vir sanctissimus, atque doctissimus, Alcuinus una ad eos epistola scripta, eadem zizania exorta præcidit, immo convulsit illaradicitus, ut amplius visa non fuerint nec audita. Ipsa autem epistola, tamquam arma victricis, quibus primum diabolus horum auctor est superatus, hic in Christi templo suspenso resplendet, quæ sic se habet (a):

(a) Flac. Alcuin. ep. 26.

Dilectissimis viris fratribus, & Patribus in provincia Scotorum humilis Ecclesiæ vernaculus Albinus divinam salutem.

Plurima vestræ sagacitatis, & religionis laus nostris sapius insonuit auribus, seu propter sanctissimam monachorum vitam, seu propter laicorum religiosam conversationem, dum illi ab omni strepitu secularis inquietudinis soli Deo vacare desiderant, & isti inter mundanas occupationes castissimam vitam degere dicuntur.

Isti intercessores suos presentis vitæ solatiis sustentare gestiunt, quod quisque gratiam benedictionis sibi a Deo datam, sibi in alterutrum refundat. Unde & nos vestræ pietatis exemplis edocti, nostri navigii cursum orationibus vestræ sanctitatis ad portum quietis dirigi precamur.

Nos quoque mutuo charitatis officio vestræ sanctitati aliquantulus piæ admonitionis litterulas dirigere curavimus propter quasdam consuetudines, quæ vestris inolevisse fertur regionibus. Dicitur vero, neminem ex laicis suam velle confessionem sacerdotibus dare: quos a Deo Christo cum sanctis Apostolis (b) ligandi, solvendique potestatem accepisse credimus. Quid solvit sacerdotalis potestas, si vincula non considerat ligati? cessabunt opera medicorum, si vulnera non ostendunt ægroti. Si vulnera corporis carnalis medici manus expectant: quanto magis vulnera animæ spiritualis medici solatia deposcunt? Deo vis, o homo confiteri; quem volens, nolens, latere non poteris: Ecclesiæ Christi, in qua peccasti, satisfacere negligis? Cur ipse Christus (c) leprosum, quem mundavit, sacerdotibus se jussit ostendere? Cur Lazarum (d) quatrividuanum resuscitatum alios solvere jussit? Numquid fasciamenta mortui eodem verbo solvere non potuit, quo mortuum vitæ redditum de sepulcro prodire jussit? Cur interrogavit cæcos, ad se clamantes, quid voluissent? An ignorare cordis eorum voluntatem potuit, qui optatum lumen oculis illorum reddere valuit? Forte si Deum latere, sicut hominem potuisses: nec Deo plusquam homini confiteri voluisses. Superbiæ hoc genus esse videtur, sacerdotem judicem despiciere.

Si dicis (e): Bonum est confiteri Domino. Sed bonum est hujus confessionis te habere testem. Licet non semper confessio pœnitentiam significet, sed sæpissime laudem, ut in Evangelio ipsa Veritas dixit (f): Confiteor tibi Pater cæli & terræ: id est: Laudo te, Pater cæli & terræ. Et in Symbolo dicitur, Confiteor unum Baptisma, & cætera, quæ sequuntur ad idem respicientia verbum. Quod verbum, id est, Confiteor, in hoc loco confessionem Fidei, non peccatorum designat. Erubescis homini in salutem tuam ostene-

(b) Matt. 16. & 18.

(c) Ibid. 8.

(d) Joann. 11.

(e) Psal. 91.

(f) Matt. 12.

ostendere, quod non erubescis cum homine in perditionem tuam perpetrare? Ancillam tuam iniquitatis tuæ consciam vis habere: & sacerdotem Christi reconciliationis tuæ non vis habere adiutorem? Per inimicum corruisti: & non vis per amicum resurgere? Multum offendisti Dominum, & alium non vis habere reconciliatorem nisi teipsum? Confidis per orationes tuas salvari? spernis Apostolicum præceptum, dicentis: Orate pro invicem, ut salvemini: & iterum: Si quis peccator est, oret pro eo sacerdos, ut salvetur. Quid ad hæc dicis, quæ in hac epistola leguntur (a): Confitemini alterutrum peccata vestra, ut deleantur delicta vestra? Quid est illud alterutrum? nisi homo homini, reus judici, ægrotus medico? Ipsaque Sapientia per Salomonem dixit (b) qui abscondit scelera sua, non dirigetur: id est, non dirigetur in viam salutis, qui peccata sua celare studet. Numquid Deo abscondi possunt scelera nostra, qui omnia videt, novit, & considerat? Homini possumus abscondere, quæ agimus, & non Deo. Nonne David, præsentente Nathan Propheta, qui se arguebat pro suo peccato, dixit (c): Peccavi Domine? Ecce tantus vir testem confessionis suæ voluit habere Prophetam, & quia non erubuit confiteri, quod impie gessit, statim audiuit: Ecce Dominus transfudit peccatum tuum. Homini patefecit vulnus suum, & a Deo mox remedium accepit. Nam & in Levitico (d) sæpissime, Domino mandante, peccator ad sacerdotem mittitur cum victima, quam offerens Deo, oret pro eo, & dimittatur ei. Quæ sunt nostræ victimæ pro peccatis, a nobis commissis, nisi confessio peccatorum nostrorum? quam pure Deo per sacerdotem offerre debemus, quatenus orationibus illius nostræ confessionis oblatio Deo acceptabilis fiat, & remissionem a Deo accipiamus, cui est sacrificium, spiritus (e) contribulatus, & cor contritum & humiliatum non spernit.

Christus pro nostris sceleribus ab inimicis judicari in hunc mundum venit, ut nos redimeret a diaboli servitute: & nos dedignamur a sanctis Dei sacerdotibus judicari, ut liberemur a vinculis peccatorum nostrorum? Ille absque omni peccato, hominum adsistere, & hoc, impiorum iudicio non renuit: & nos cum multis peccatis hominum iudicia, & hoc Sanctorum subire contemnimus? Nonne in sacro Baptismate sacerdotibus Christi nostræ Fidei confessionem, & abrenuntiationem satanæ dare debemus, & sic sacerdotali ministerio, divina operante gratia, ab omnibus ablui peccatis? Cur etiam, & in secundo pœnitentiæ Baptismate per confessionem humilitatis nostræ ab omnibus post primum Baptisma peractis, eadem divi-

na miserante gratia, sacerdotali similiter auxilio non debemus absolvi peccatis?

Si peccata sacerdotibus non sunt prodenda, quare in Sacramentario Reconciliationis orationes scriptæ sunt? Quomodo sacerdos reconciliat, quem peccare non novit? Si consiliis, juxta Salomonem, tractanda sunt bella: quali audacia sine consilio Ecclesiasticorum ducum pugnare nos adversus diabolum confidimus? Item eodem dicente, legimus: Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma est. Quem adjuvat sacerdos Christi, dux exercitus Dei, & rector castrorum illius, si nullus ab eo suæ salutis auxilium querere dignatur? Si nemo occulta diabolicæ fraudis vulnera illius medicinali dextera tractanda ostendit? Inaniter itaque posita sunt in Ecclesiis remedia, & synodali auctoritate litteris mandata contra omnium peccatorum nostrorum vulnera, quæ vel antiqui hostis versutia, vel negligentia mandatorum Dei spiritualiter, aut carnaliter nobis infliguntur: si non his, qui in Ecclesia Christi statuti sunt, ad sananda putrida scelerum nostrorum vulnera, revelantur. Corde enim creditur, dicit Apostolus (f) ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem: Non solum Catholicæ Fidei, sed etiam pura peccatorum confessio, cordis compunctione nobis ad salutem proficit sempiternam, dicente Scriptura (g): Dic prior iniustitias tuas, ut justificeris. Et iterum (h): Justus in principio accusator est sui: si justus, quanto magis peccator?

Si forte dicis cum Psalmista (i): Dixi confitebor adversum me iniustitiam meam Domino, & ego cum eodem dicam: Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea. Et iterum cum alio Propheta (k): Computreverunt jumenta in stercore suo. Quid est jumenta in stercore suo putrescere, nisi criminosos quosque in putredine peccatorum suorum jacere? Qui peccat, jacet: qui confitetur, surgit: Qui pœnitentiam agit, revertitur ad patrem suum sicut prodigus filius in Evangelio legitur dixisse (l): Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater peccavi in cœlum, & coram te. Sed semel sacerdoti in præsentia divina pietatis confessio faciendâ sufficit: Semper autem Domino cum lacrymis, & cordis contritione esse faciendam, arbitramur. Omnis, enim, qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo facta. Vos igitur, viri fratres, filii lucis estis, & non tenebrarum, populus acquisitionis, & non perditionis, gens sancta, Christi sanguine acquisita: ambulante, ut filii lucis in omni bonitate, & pietate, & castitate, exuentes veterem homi-

(f) Rom. 10.

(g) Isai. 43.

(h) Prov. 18.

(i) Psal. 31.

(k) Joel. 1.

(l) Luc. 15.

minem cum peccatis suis, & induentes novum, qui secundum Deum creatus est. Sit (a) conversatio vestra cælestis, & non terrena: diligite justitiam, & odio habete iniquitatem. Qui sanus est, defendat se scuto Fidei, ne clades antiqui hostis sagitta eum vulnerare valeat: Si quis vero propter fragilitatem carnis, vel propter negligentiam circumspeditionis vulneretur: citius ad confessionis medicinam recurrat, ne per illecebram male consuetudinis vix eradicari valeat peccatum. Tres enim mortuos Dominum Jesum Christum Evangelica narrat historia suscitasse filiam Archisynagogi in domo, filium viduæ extra portam Civitatis, Lazarum quatruiduanum de monumento ad vitam vocavit. Qui sunt hi tres mortui, nisi tria peccantium genera, quæ modo quotidie divina consentibus suscitare solet gratia. Filium suscitavit in domo, dum consentientem in corde peccare revocat a peccati perpetracione. Filium viduæ extra portam civitatis suscitavit, dum peccantem foris in opere, ad pœnitentiæ medicamenta confugere facit. Fœtentem vero in mala consuetudine peccati, dum lacrymas pœnitentiæ elicit ex corde, suscitavit, & ex Ecclesiastica auctoritate solvere eum jubet, ut dignus sit communione Domini, & particeps sacri altaris efficiatur.

Hæc cogitate, charissimi fratres, & in qualicumque honorum trium mortuorum genere si quis jaceat: citius ad confessionis probatissima medicamenta confugiat, salutifero pœnitentiæ se abluat me-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS XVI. Ad num. XXIV. Hildegardis Caroli uxor, quam is in Aquitania gravidam reliquerat, antequam ex Hispania reverteretur, duos peperit filios, quorum alter Lotharius, alter Ludovicus est appellatus, ut scribit Auctor Vitæ ejusdem Ludovici, postea Aquitanæ Regis. De utroque Paulus Diaconus in libello de Episcopis Metensibus, ubi filios, quos Carolus ex Hildegarde suscepit, recenset: Primus, inquit, dicitur est Carolus sc. patris ac proavi vocabulo nuncupatus. Secundus item Pippinus, fratri atque avo aquivocatus. Tertius Ludovicus, qui cum Lothario, qui biennis occubuit, uno partu est genitus, hoc sc. anno.

XVII. Epistola LXV. Cod. Carol. data est hoc circiter tempore a Carolo ad Hadrianum Papam, qua questus est de venundatione mancipiorum a Romanis genti Saracenæ facta, deque libidinosa quorundam Sacerdotum Romanorum vita. Respondit Pontifex, id factum fuisse contra suam voluntatem a Langobardis, qui ea Græcis vendiderunt, dum famis inopia eos constringebat, quia alii ex eisdem Langobardis propria virtute in navigia Græcorum ascendebant, dum nullam habebant spem vivendi. De Sacerdotibus autem nostris, quod vobis falso & contra Deum & animam eorum suggerere ausi sunt; mentita est iniquitas sibi, & nulla est, Domino annuente, in nostris Sacerdotibus pollutio, nec talia credere debet Vestra Sublimitas, inquit Hadrianus.

XVIII. S. Ambrosius Authpertus Abbas Monasterii

dicamine, ut non ad judicium damnationis, sed ad salutem sanctificationis communicet corpore, & sanguine Domini nostri JESU Christi, & cum gratiarum actione semper rememorate, quomodo vos divina misericordia de terra tenebrarum, & frigoris, de regione ignorantia, & iniquitatis transtulit in loca lucis, & lætitiæ, in tabernacula abundantia, & justitiæ, & elegit vos sibi in filios pietate paterna, ut per vos nomen illius annuntietur in Gentibus. Sequimini vestigia sanctorum Patrum, & nolite in Catholica Fidei religionem novas inducere sectas. Cavete vobis venenosum erraticæ inventionis fermentum: sed in sinceritate, & veritate mundissimos sacræ fidei panes comedite: & vinum, quod divina electis suis miscuit Sapientia, bibite, & cantate Deo vestro in concordia pacis, & unanimitate charitatis perpetuæ canticum laudis, & cum militia cœlesti consona voce laudate Dominum, & dicite: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Divina vos præveniat gratia, & subsequatur ubique clementia, & in omni opere bono florere faciat, viri fratres dilectissimi, & sanctissimi Patres. Hucusque ad Scotos epistola Albini, sive Alcuini, qui & de eadem confessione sacramentali ad Sacerdotis aures fieri solita in aliis (a) epistolis agit. Sic in omnibus agitans novam hæresim. At de Alcuino satis.

Quod insuper ad anni hujus res gestas pertinet, auctus est hoc anno Carolus
S Ma.

(a) Epist. 2. 23. 37. 47. XXIV. Ludovicus nascitur.

Sancti Vincentii prope Vulturum in Benevento, quod dicitur Monasterium Sancti Vincentii Martyris, hoc anno vitam cum morte commutavit, ut testatur Chronographus ejusdem loci. Authpertus Vir illustris in Gallia vixit a Carolo Majore Domus, ejusque filio a Pippino Rege plurimum dilectus, donec Stephanum II. Papam, qui ex eadem Gallia Romam redibat, comitatus est, & Vincentinorum sodalitis se se adjunxit, a quibus postea Abbas creatus est, sed invitatus ac renuens. Ejus Operum Catalogum exhibet Labbeus in Dissert. de Script. Eccles. sed luculentius de iis agit Mabillonius Sæc. III. Benedict. part. 2. in Vita S. Ambrosii Authperti scripta ab eodem Chronographo, qui sæculo XI. vivebat, quique eum Sanctissimum appellat. Producit ibidem Mabillonius fragmentum Sermonis Authperti de Assumptione S. Mariæ, ut inscriptio habet, in quo Authpertus ita suam sententiam moderatur, ut nihil de corporea Deiparæ Assumptione definiat: sed ut sive in corpore, sive extra corpus assumptam super cælos credamus. Quæ etiam sententia fuit Adamanii in lib. 1. de Locis Sanctis, & Anonymi, qui Itinerarium Sancti Willibaldi literis mandavit; quod utrumque Opusculum in eadem parte 2. a Mabillone editum. Quare Assumptionis vocabulum tempore Authperti jam tum in usu Ecclesiæ fuit.

Hoc anno Tassilo Bajoariorum Dux Monasterium Chrempsense juxta Chrempsam fluvium ædi-

XIX.

Moritur S. Authpertus, Abbas

CHRISTI
778.HADRIANI PAP.
7.LEONIS IV. IMP.
3.

Magnus prole mascula : nam licet Hildegardis conjux gemellos peperisset infantes, altero decedente, alter tantum

superstes fuit, quem Ludovicum ipse (a) Ap. Aimon. l. 5. c. 10. vocari voluit (a).

An-

PAGIUS
Tassilo
Bajoaria
Dux con-
dit Mona-
sterium
Cremifa-
nense.

ædificavit, cui omnia eo in territorio per ingens spatium sita prædia, sylvas, nemora, lacus, & flumina contribuit. Foundationis instrumentum refert Simon Rettenpacher Benedictinus in Annalibus Monasterii Cremifanensis lib. I. cap. 9. In eo ita loquitur Tassilo: Ego Tassilo Vir illuster. Dux Vvajoariorum, anno Ducatus mei tricesimo; Indictione prima, mente travii, &c. Paulo post; Anno XXX. Ducatus mei simulque dilectissimus filius meus Theodo, anno etiam Ducatus ejus primo, tradimus atque confirmamus ad prædictum Monasterium, &c. Inter testes nominantur Virgilius Episcopus, Sindperth Episcopus, Vvaltrich Episcopus. Primus Episcopus erat Salisburgensis, Sindperthus Ratisponensis, Waltrichus seu Waldricus sextus Episcopus Pataviensis fuit, ut liquet ex Poeta de

Ordine Comprovincialium Pontificum. Ex hoc Diplomate liquet primo Tassilonem hoc vel superiori anno Theodonem filium collegam in partem Dominatus ascivisse. Secundo exordium Principatus Tassilonis ab anno DCCXLIII. proficisci. Fuit Theodo ultimus Bajoariæ Dux, tertiusque hujus nominis. Porro Monasterium Chrembsense, seu Cremifanense in Austria superiori positum est, extantque alia Tassilonis Ducis monumenta.

Northumbri adversus Ethelredum Regem rebellantes, Regem pro eo constituerunt Alfuoldum Osulfi Regis filium, Regem pium & justum; sed post decennium Ethelredus in Regnum restitutus est, ut Wigorniensis, Westmonasteriensis, Simeon Dunelmensis, aliique Historici Anglici tradunt.

XX.
Alfuoldus
fit Rex
Northumbria.

JESU CHRISTI
ANNUS
779.

HADRIANI PAP.
ANNUS
8.

LEONIS IV. IMP.
ANNUS
4.

I.
Caroli
expeditio in Sa-
xones.

Annus sequitur septingentesimus se-
ptuagesimus nonus, Indictione se-
cunda, quo Carolus Magnus, antequam
parata expeditione proficisceretur in Sa-
xones, in Villa Duria Synodum habuit
ex more, sic primum quæ Dei sunt cu-
rans, quam bellica inchoaret. In ipso
autem procinctu, exposcente Roberto
Abbate sanctorum Vincentii atque Ger-
mani Parisiorum Episcopi confirmavit,
quæ eorum monasterio pater Pipinus bo-
na contulerat, & alia ipse adjecit. Ex-
tat ipsum quidem privilegium, quod,
qui interfuit rebus, a se scriptis (ut ipse
testatur a) recitat, istis præmissis, quæ
de Episcopis, atque Abbatibus, vel aliis
a se delectis, qui Regno diversis in locis
præessent instituit, quibus hæc subiicit :
Quibus (b) rite peractis, Ligerim cum
reliquis transmeavit copiis, & Lutetias,
quæ alio nomine Parisii vocantur, sese
recepit. Tunc ejus adiit præsentiam ve-
nerabilis Robertus Abbas cœnobii sancti
Vincentii, sanctique Germani, petens qua-
tenus præceptum immunitatis ipsius Ec-
clesiæ, quod olim dominus Pipinus geni-
tor ejus fecerat, ipse sua benignitate
confirmaret. Quod non solum fecit, sed
etiam novum sua præscriptione descriptum
sigillo suæ regniæ majestatis firmavit. Est
autem hujusmodi.

(a) Ap.
Simon. l.
4. 4. c.
ult. in. fin.
(b) Ap.
Simon. l.
3. c. 1.

II.
Privilegium a
Carolo
concessum
Monaste-
rio SS.
Vincen-
tii, &
Germani.

Carolus gratia Dei Rex Francorum,
& Longobardorum, atque Patricius Ro-
manorum omnibus Episcopis, Abbatibus,
Comitibus, sive junioribus nostris.
Si apponenda beneficia ad loca sancta-
rum Ecclesiarum, vel sacerdotibus præ-
stare non desinimus: hoc proculdubio ad
æternam nobis beatitudinem retribuendam
profuturum, confidimus. Igitur cognoscat
magnitudo, seu virilitas vestra, quali-
ter venerabilis vir Robertus Abbas de
Ann. Eccl. Tom. XIII.

basilica sancti Vincentii, vel domini Ger-
mani, ubi ipse pretiosus corpore requie-
scit, clementiam Regni nostri accessit; &
præceptum domini, & genitoris nostri bo-
næ memoria Pipini Regis nobis ostendit
relegendum, ubi reperimus insertum, qua-
liter propter nomen Domini beneficium
præstitisse cognoscitur, ut annis singulis
quocumque in Regno nostro negotiantes
ipsius sancti loci pergere velint (sicut
ipse Robertus Abbas mercari videretur)
tam ad luminaria comparanda, quam pro
reliqua necessitate discurrentes, tam ex-
tra Ligerim, quam citra, vel in Bur-
gundia etiam, in Aquitania, vel in pro-
vincia, seu in Francia; necnon & in
Austria quocumque in Regno, Christo pro-
pitio, nostro pergere voluerint, nullum te-
loneum vel de sarcinis, vel de caricatio-
ne, neque de navigio, vel de qualibet
redhibitione exinde ad partem fisci nostri,
missi Abbatis discurrentes persolvere quic-
quam debeant.

Præterea præsentis præcepto decernimus
(quod perpetualiter mansurum esse, jube-
mus) ut non per ullos portus, neque per
civitates tam Uroduno, quam Aurelianis,
vel Ambianis, neque in Trajecto, neque
in Dorstade, vel Neomago, neque per om-
nes pontes, vel ad S. Maxentium, sive
Parisii, sive Ambianis, neque in Bur-
gundia, vel in pago Trepassimo, neque in
Senonico, vel per omnes civitates ubicum-
que in nostro, propitio Christo, Regno,
aut pagis, vel territorii teloneus exigat-
ur, nec de navali, nec de carrali, ne-
que de saumi, sive de trana, evictione
vel rotaticum, vel pontaticum, nec pulve-
raticum, nec salutaticum, nec cispitati-
cum, vel ullam redhibitionem, quam fi-
scus noster exinde possit sperare, nec
vos aut juniores, vel successores nostri
S 2 ab

III.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC.
XVII.
Anno
Hegiræ
CLXIII.
inchoato
die 17.
Sept. fer.
6.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6272.

Ⓞ 4. C. D I. P. II. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 779.

HADRIANI PAPÆ 8.

LEONIS IV. IMP. 29. & 5.

CONSTANTINI 4.

A. C. 779.
I.
Annus
VIII. belli
Saxonici.

AD num. I. & seqq. Eginhardus in Anna-
libus hoc anno habet: Rex de Heristallio,
ubi byemaverat, & ubi Natalem Domini ac San-
ctum Pascha celebraverat, prima veris temperie
movens, Compendium venit. Et cum inde pera-
cto propter quod venerat negotio revertisset, oc-
currit ei Hildebrandus Dux Spoletanus cum ma-
gnis muneribus in villa Vvirciniaco; quem & be-

nigne suscepit, & muneribus donatum in suum
Ducatum remisit. Ipse, animo ad Saxoniam
expeditionem intento, Duriam venit, habito-
que juxta morem generali Conventu, Rhenum in
eo loco, qui Lipia vocatur, cum exercitu traie-
cit. Cui cum Saxones in quodam loco, qui
Buocholt vocatur, vana spe ducti resistere ten-
tarent, pulsî fugatique sunt; & Rex Vvestfa-
laorum Regionem ingressus, omnes eor in dedi-
tionem accepit; inde ad Vvisuram veniens, ca-
stris positis in loco nomine Nudusulli, stativa
per aliquot dies habuit. Ibi Angarii & Ostfalai
venientes, & obsides dederunt, & sacramenta
juraverunt. Quibus peractis Rex trans Rhenum
in Vvormatiam Civitatem hybernatum se recepit.
Quia Carolus Rex hybernos menses egit apud
Haristallium Sirmondus Tom. II. Concil. Gall.
Capitulare, quod hoc anno Præfatio factum
docet, Haristalliense vocandum esse judicavit.
Sunt in illo Capitulari Sanctiones quatuor ac
viginti ut videre est Tom. VI. Concil. apud
Labbeum, & hæc est ejusdem Capitularis Præ-
fatio

CHRISTI
779.HADRIANI PAP.
8.LEONIS IV. IMP.
4.

ab eisdem requiratis, seu exigatis: sed omnia hæc propter nomen Domini ipse Abbas, vel successores ejus, seu memorata Ecclesia S. Vincentii, vel domini Germani habeant indultum, & ad luminaria ipsius sancti loci proficiat in augmentis.

IV. Adjungimus etiam teloneum illum, quem Gerbardus Comes apud Villam novam in curte S. Germani visus fuit recipere, quia in nostrum rediit jus, ut deinceps ad partem S. Germani ipse teloneus cum omni integritate in nostra elemosyna ad luminaria ipsius sanctæ Ecclesiæ recipiatur absque alicujus refragatione. Quam vestra auctoritate, sancti Pontifices, nostri ac proceres, perpetuis temporibus valituram manu propria signatione nostri sigilli studuimus roborare. Data sexto Kal. Aprilis, anno undecimo Regni nostri, & quinto Patriciatus nostri. Actum Aristallio in palatio: reintegratum vero Parisiis. Hactenus privilegium.

His ex more præviis pietatis officiis adversus Saxones Carolus profectus est;

PAGIUS fatio: Anno feliciter undecimo regni Domni nostri Caroli gloriosissimi Regis in mense Martio Capitulare factum, qualiter congregatis in unum Synodali Concilio Episcopis, Abbatibus, Virisque illustribus, Comitibus, uno cum piissimo Domino nostro secundum Dei voluntatem, pro causis opportunis consenserunt, &c.

II. Apud Haristallium Carolus emisit Præceptum pro Monasterio Sancti Germani prope Parisios sito, quod initio lib. 5. apud Continuatores Aimoini legitur, diciturque datum VI. Kalend. Aprilis, anno XI. Regni nostri & quinto Patriciatus nostri, ut videre est apud Baronium, qui illud integrum recitat; sed, ut advertit Cointius hoc anno num. XXVII. in originali defunt hæc voces, Patriciatus nostri; & revera Carolus diversos annos ad diversa Regna refert, nempe annum XI. ad Regnum Franciæ, annum V. ad Regnum Italiæ seu Longobardiæ, neutrum ad Patriciatum. Ibidem Carolus pridie Kal. Maii pro Cabilonensi Sancti Marcelli Monasterio aliud Præceptum emisit, quod integrum extat apud San. Marthanos in Gallia Christiana. In fine ejus legitur: Dat. pridie Kalendas Majas, anno undecimo & quinto Regnorum nostrorum. Actum Haristallio. Ex anno illo quinto Regni Langobardici Caroli apparet, cum anno DCCLXXIV. post diem ultimum mensis Aprilis Regem Langobardorum dictum fuisse, alioquin hoc ultimum Præceptum non quinto Regni ejus anno, sed sexto datum fuisset. Continent duo Præcepta illa Privilegia quædam, utrique Monasterio a Carolo Rege concessa.

III. Saxones qui a fide Christiana defecerant, conspirarunt, ut lectam Virorum multitudinem de exercitu ad ipsum Monasterium (Fuldense) mitterent, & cuncta qua reperirent, igni comburerent, & servos Dei ferro trucidarent. Quod cum comperisset Sanctus Sturm, statim vocatis ad se fratribus periculum quod eis imminerebat, innotuit, & consilium dedit, ut Sancti Martyris (nempe Bonifacii) corpore adsumto in Hamelansburg properassent. Ipse vero Vir Dei Sturm foras in Vvedereiba pertexit studium habens si quomodo

quæ illi ad eos debellandum perfacilem aditum aperuere: etenim fugientibus illis, incruento bello Saxoniam, atque Westphaliam debellavit, receptisque ab iisdem obsidibus, firmatisque rebus de novo juramento in Franciam rediit. Hæc Annales Francorum pluribus, ex quibus & Regino eadem affirmat.

V. De præliis Caroli Magni adversus Saxones sæpius iteratis agit Petrus Damiani in epistola ad Mainardum Episcopum Urbinatem; hæcque ait inter alia: Godefredus plane clarissimus Dux, & Marchio mihi perhibuit in propria regionis, nempe Lotharingæ historia contineri, quoniam Carolus Imp. quindecim vicibus cum Rege Saxonum, qui Gentilitatis adhuc detinebatur errore, bellum commisit, & post hæc: Aliquando sane, dum Carolus idem excelsa, ut assolet, intronizatus sede discumberet, pauperes vero, quos alebat, solo tenus ignobili ter residerent: Rex Saxonum, qui tenebatur captivus, & remota procul ab Imperatore mensa prandebat, talia per nun-

tum

posset, pravorum cnspirationem cohibere. Nos autem fratres discipuli ejus adsumto Sancti Martyris corpore de sepulcro, in quo annos viginti quatuor positum fuerat a Monasterio cum universis famulis Dei proficisci cepimus, inquit Sanctus Eigil. Abbas Fuldensis IV. in Vita Sancti Sturmionis Abbatis Fuldensis primi, qui subdit, Monachos eum audivissent, Saxones victos fuisse, & ad proprias aufugisse terras, sacra Sancti Bonifacii ossa sustulisset, eaque sepulcro, quo prius inerant, humasse, quæ anno superiori contigere, ut docet vetus Chronographus apud Lambecium, de quo mox. Eo enim anno Saxones, qui a fide defecerant, usque ad Rhenum excurrere, & ab exercitu Caroli, qui Autifiodori remanserat, fusi fugatique sunt, ut ibidem ostendimus. Narrat postea Eigil mortem Sancti Sturmii, quæ hoc anno accidit, dum Carolus rursus contra Saxones movit: Tunc iterum Rex Carolus ad confirmationem fidei Christiana cum exercitu ad illam terram perrexit, & venerandum Sturmen infirmum, jam senectute fessum in Heresburg ad tuendam Urbem cum sociis suis sedere jussit. Postea ait Eigil, altera id est, XVI. Kal. Januarii ingravescente languore Sturmionem ad extrema deductum esse & animam Deo reddidisse, postquam infirmitas ejus per aliquod tempus durasset. Sturmionem autem hoc anno mortuum, docent Marianus Scotus, Hermannus Contractus juxta editionem Canisii, Lambertus Schafnaburgensis in Chronicis, ac vetus Annalista Fuldensis auctor Pithæano modo citatus, qui extat apud Lambecium Tom. II. Biblioth. Cæf. pag. 347. Mortuus est itaque Sanctus Sturmio anno vigesimo quinto ab obitu Sancti Bonifacii, ideoque is Martyrium fecit anno septuagesimo quinquagesimo quinto, non vero quinquagesimo quarto, ut pluribus Viris doctis visum, qui pro ea sententia Sanctum Eigilem laudant; cum tamen is contrarium plane doceat, testeturque annum Christi superiorum vigesimum quartum fuisse a morte S. Bonifacii, ut mox vidimus. Validum est autem hac in re Eigilis testimonium; cum anno DCCCXVIII. Abbas Fuldensis renunciatus sit,

de

tium legata direxit: dum vester, inquit, Christus sese perhibeat in pauperibus recipi, qua fronte persuadetis nostra illi colla submitti, quem vos ita despicitis, eique nullam honoris reverentiam exbi-

betis? Ad quod Imperator, corde compunctus, erubuit; & ex ore gentilis hominis Evangelicam prodire sententiam, vehementer expavit. Hæc ibi Petrus.

Octo-

PAGIUS

IV.
Ex mona-
sterio Ful-
densi plu-
res Sancti
Viri il-
lustres
prodire.

de his quæ spectant ad Sanctum Sturmionem egregie edoctus fuerit, ac ei morienti adfuerit. *Sturmius* a Sancto Bonifacio Bojoariam ingressus, ut Christianos ab antiquis Paganorum contagiis & perveris dogmatibus cohiberet, precatu parentum ejus nobilium ac Christianorum susceptus est, traditusque Sancto *Vogberto*, Abbati postea Fritislariensi, a quo in Sacris studiis institutus fuit. Deinde ordinatus est Presbyter, & populis Evangelium instanter prædicavit. Post annos tres probante Sancto Bonifacio secessit in eremum cum duobus sociis. Sed cum is vereretur, ne a Saxonibus loco illo vicinis male *Sturmius* haberetur, jussit illi, ut locum quæreret, in quo cum suis sociis tuto commorari posset. Hac occasione Monasterium *Faldense* fundatum, *Bonifacio* lo-

cum illum non solum probante, sed etiam non semel invisente. Hujus *Sturmio* primus Abbas ab eo constitutus est, qui erexit ibi scholam in gratiam juventutis, in qua aliquandiu *Alcuinus* docuit, & ex qua prodire lumina clarissima *Aimo*, *Freculfus*, *Rabanus*, *Vvalafridus Strabus*, alique innumeri. Ex hoc etiam Monasterio plures ad insulas rapti e quorum numero novem Præsules Moguntia sibi vindicat. Viget etiam hodie celeberrimum illud Monasterium, Oppido ac Ditione propria auctum, cujus Abbas Abbatum Germaniæ Primas est, & spiritalem in subditos jurisdictionem habet, ut videre est apud *Browerum* in lib. de Antiquit. Fuldensibus, ubi plura refert de Sanctis & Viris illustribus, qui in eo Monasterio florere.

JESU CHRISTI
ANNUS
780.

HADRIANI PAP.
ANNUS
9.

LEONIS IV. IMP.
ANNUS
5.

I. **O**ctogesimo post septingentesimum annus agitur Indictione tertia, cum Orientalis Ecclesia tum a Sarracenis, tum etiam a Leone Imperatore persecutione vexatur. Quod in primis pertinet ad Sarracenos, auctor est Theophanes, hoc anno quinto Leonis Imperii Madi Principem Sarracenorum edictum promulgasse, ut omnes, qui ex Judæis, & aliis infidelibus ad Christianam Fidem transissent (quorum ingens erat numerus ex iis, qui servilis conditionis cum essent, religionem susceperant Christianam) desertores efficerentur, alioqui pœnis acerbissimis plecterentur. Misit ad hoc perficiendum Thesiam quemdam sævissimum hominem, qui profectus Emesam in Syria, dirissimas ibi de Christianis habuit quæstiones, adeo ut quæ scribuntur facta a Præsidibus acerbissimis persecutoribus Lysia, sive Agricola sub Ethnicis Imperatoribus, istius excederet carnificina. Verum nec isto tempore defuerunt, qui antiquos Martyres invicta constantia fuerint imitati, sed & sexus fragilior, robustior sit inventus: siquidem Christianæ feminæ complures erexerunt de ejus crudelitate triumphos, post innumera supplicia martyrium summa gloria consummant, ut idem, qui supra, testatur auctor.

Martyria
in Syria a
Sarracenis
illata.

II. Addit ad hæc præterea idem Theophanes, ab eodem Sarracenorum Principe, esse jussas Christianorum Ecclesias solo æquari, idque factum Emesæ, & aliis in locis Syriæ usque Damascum; idque contra pacta conventa passi sunt Christiani, utpote qui se ea conditione dederant Sarracenis, ut Christianæ religioni esset bene consultum, simulque sanctis Ecclesiis. Hæc passa est Ecclesia Syriæ, quæ si habuisset, qui singula, quæ acciderant, Christianorum martyria scriptis posteritati dedissent, equidem ingens volumen ex eis conficiendum fuisset, quæ hic perpaucis notata tantum potius, quam narrata ex eodem auctore Theophane scriptis prodimus.

Constat etiam ex eodem auctore, hoc

ipso anno Constantinopoli, defuncto Niceta ejus Ecclesiæ hæretico Patriarcha octavo Idus Februarii, subrogatum in locum ejus Paulum, genere Cyprium, hæreticum itidem Iconoclastam, licet sua conscientia Orthodoxum, utpote, qui probe sciret, se errore duci; quod & mortis tempore testatus est, ut suo loco dicetur. Quæ autem ad hunc annum pertinent, ita Theophanes: *Octavo Idus Februarii mortuo Niceta (de quo prædictum est) Constantinopoleos Episcopo secunda jejuniorum hebdomade, die Dominico, Paulus honorabilis, genere Cyprius, verbo, & actu coruscans, post plurimam propter hæresim, qua tenebatur, excusationem, vi multa compellente, consecratur Patriarcha Constantinopoleos.* Sic ipse, cum revera intus crederet, quæ sunt Catholicæ Fidei; tamen ob timorem Imperatoris persequi agredientis cultores sacrarum imaginum, silentio rem obtegens, & communicans cum hæreticis, indignissimum se throno illo judicabat. Cum enim videret Leonem Augustum aggressum esse persequi Christianos Catholicos, timore percitus, numquam est ausus, quam corde credebatur, pandere veritatem: probe sciens, id haud sibi licere absque vitæ discrimine, jam pluribus Constantinopolitanis civibus dire cæsis, & aliis paulo post nobilibus viris eadem ex causa ingenti quoque ignominia affectis, de quibus hoc anno hæc ipse Theophanes:

Paulus episcopus
Constantinopolitanus.

Media vero hebdomada jejuniorum tentus est Jacobus Protospatharius, & Papias, & Strategius & Theophanes Cubicularii una cum aliis religiosi viris, eo quod imagines adorarent. Tunc demum occultam malitiam suam Leo persecutoris filius patefecit, & hos immisericorditer cæsos, & tonsos, & per medium urbis vinculos ad pompam duci fecit, & includi in Prætorio mandavit. Inter quos moritur Theophanes, Confessor effectus, & coronam est Martyrii consequutus: reliqui autem omnes, post hujus obitum, probati monachi inventi sunt. Paulo post

III.
Leo Imp.
persequitur cultores
Sacrarum Imaginum.

ve-

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno Eræ Hisp.
DCCC. XVIII.
Anno Hegiræ
CLXIV.
Inchoato die 6. Septemb.
fer. 4.
A. C. 780.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6273.

Ⓞ 5. BA. 2. P. 26. Mart. Indict. 3.

JESU CHRISTI 780.

HADRIANI PAPÆ 9.

CONSTANTINI IMP. 5. & 1. &

IRENÆ 1.

A Num. I. ad IV. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXII. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato, narrat persecutionem a Mabadi Saracenorum Califa in Christianos excitatam, & mortem Niceta Patriarchæ hæretici Constantinopolitani, quæ accidit mensis Februarii die sexto, eoque Dominico, Indictione tertia, in cujus locum creatus est Paulus venerabilis Lector Cyprius natione, doctrina & virtute præstans, quæ omnia fuisse a Baronio ex Anastasio Theophanis interprete relata. Niceta annos XV. Nicephorus in Chronico attribuit, qui utrimque incompleti fuere.

I.
Morituro
Niceta
Patriarcha
Constantinop.

Ad

vero, eodem anno, mense Septembris, ipse Leo mortuus est. Sed quæ proxime causa præcesserit horum aulicorum damnationis, audi (a).

(a) Cedr. in Comp. Annal. Redarguitur Irene propter Sacras Imagines.

Idem Leo Imperator media jejuniorum septimana duas imagines reperit in pulvinari uxoris suæ Irenes, quas cum diligenter esset contemplatus, inquisitione facta, deprehendit, eas a Papia Palatino, aliisque nonnullis Primiceriorum fuisse illatas: quos & cruciatibus, supplicisque gravissimis addixit. In uxoremque Irenem acriter invehens, eamque nauci esse dixit, quæ suo patri Imperatori horribilibus, atque intemeratis fidei mysteriis prolatis, diversum plane jurasset, constanter asseverantem, eas a se non visas repulit, neque postea rem cum ipsa habuit. Tunc accidit, ut eam, quam diximus, de aulicis quæstionem dirissimam habuerit, deque illis infame supplicium sumpserit.

IV. Sed de obitu agamus ipsius Leonis Imperatoris, qui contigit hoc eodem anno, mense Septembris. Miseratus tandem Deus Orientalis Ecclesiæ, quæ jam sub duobus nefandissimis Imperatoribus Leone Isaurico, & Constantino Copronymo ejus filio longo tempore vexata, duplicia pro peccatis suis supplicia tulit, Leunculum hunc simulac aggressus est Sanctorum sanguine cruentari, e medio sustulit. Sed quomodo id acciderit, ex Theophane ista accipe:

Moritur Leo Imp.

Eodemque mense Septembri, quarta jam inchoata Indictione, mortuus est Leo filius Constantini hoc modo. Cum insaniret circa lapides pretiosos, nimis adamavit coronam magnæ Ecclesiæ. Et accipiens portavit eam. Tunc exierunt carbunculi in capite ejus, & captus valida febre, mortuus est, cum regnasset annis quinque minus diebus sex. Hæc Theophanes. Amans igitur carbunculos, ex

PAGIUS II. Moritur Leo Imp.

Ad num. IV. & seq. Theophanes eodem anno Incarnat. secundum Alex. DCCCLXXII. scribit, Leonem Imper. mensis Septembris die octavo, quarta Indictione, diem suum clausisse, additque: Imperii demtis mensibus sex, anno quinto defunctus est, seu ut in Græco habetur, παρὰ ἑξ μὲν ἡς ἔτη πέντε. Verum textus ille Theophanis depravatur, legendumque cum Codice Barberino & Vaticanii, ἔτη πέντε παρὰ ἑξ ἡμῶν, id est, annos quinque præter dies sex, quam lectionem Anastasius secutus est in sua versione, ubi habet: Mortuus est cum regnasset annis quinque, diebus sex exceptis. Goarus in Notis hanc lectionem improbat, sed male calculos ponit. Imperium enim Leo iniiit anno DCCCLXXV. die XIII. mensis Septembris, & currenti anno diebus sex ante decimum tertium ejusdem mensis vivere desit. Eodem die Irene & Constantinus ejus filius annum duodecimum agens Imperium suscipere, Monasteria in libertatem asseruere, & viam salutis omnibus aperuere, uti narrat Baronius ex Theophane.

facrilegio carbunculos pariter passus est, & his coronatus, est mortuus.

Tunc (inquit Theophanes) sexto Idus Septembris, Indictione quarta, Irene piissima cum filio suo Constantino gloriose Imperium divinitus accepit. Mirabilis Deus prædicatur in hoc, dum per viduam feminam, & puerum orphanum excitatam impietatem compescuit, & adversus cunctas Ecclesias motam impugnationem continuit. Quomodo vero hoc eodem anno simulac salutati sunt Imperatores, iidem conjurationem sint passi, Theophanes ista subdit: Post quadraginta vero dies Imperii ejus, cum ejus filius esset decem annorum, consilium facientes quidam Senatorum, voluerunt educere Nicephorum Cæsarem, & Imperatorem statuere. Cum autem hæc ad ejus notitiam pervenissent: tenti sunt Gregorius Logotheta Dromi, & Bardas dudum Prator Armeniorum, Constantinusque Vicarii Spatharius, & Domesticus excubitorum, & Theophylactus Kamgabi Drungarius duodecima insula, & multi alii, quos cæcos, & tonsos in diversis insulis exilio relegavit.

Porro viri fratres Cæsares ac Nobilissimos tonsos sacerdotio fungi, & populo communionem in festivitate Nativitatis Christi porrigere fecit, in qua procedens Imperatorio more, publice cum puero reddidit Ecclesiæ stemma, coronam scilicet, quod fuerat a marito sublaturum, pulcherrime fabrefactum, & lapidibus pretiosis venustatum. Hæc Theophanes, qui & subiicit hoc eodem anno victos Arabes, qui audito Imperatoris obitu, sese infuderant in Romanum Imperium, sic Deo favente Principum Orthodoxorum primordiis. Post hæc vero subiicit ista Theophanes:

Cæterum interea piissimi Principes fiducialiter agere cœperunt, & verbum Domi-

V. Irene & Constantinus Imperant.

VI.

Ad num. VI. & seq. Sanctus Plato, qui fuerat Hegumenus Symbolorum, quod Monasterium a Bithynia non videtur fuisse dissitum, quique ea dignitate repudiata redierat ad solitudinem, ubi audivit, Irenem imperare, post quietem solitudinis suscepit Prælaturam, inquit Sanctus Theodorus Studita, ipsius ex sorore nepos atque in regimine Monasterii Successor, in ejus Vita ad diem IV. Aprilis. in Actis SS. Bollandianis recitata, qui ad fororis suæ familiam universam ita accendisse Monasticæ vitæ desiderio, ut omnes ad prædium quoddam, cui a facello Sacudionis nomen adhæsit, se recipe-rent, quod contigisse videtur an. DCCCLXXXII. Cum jam regnaret piientissima Irene, inquit Theodorus, & circa quæstionem de Venerandis Imaginibus in utramque partem multa jaclarentur, ante multos & cum paucis libere veritatem profitur. Pugnat quantum potest contra Iconomachos, &c. Cujus rei argumentum est, quod in ea qua ad Sanctos Apostolos coacta est Synodo, ab eo qui tunc erat Patriarcha (nempe Sanctus Ta-

III.

Synodus Orthodoxorum S. Platonis tempore habita.

Libertas
concessa
monasti-
cæ pro-
fessionis.

mini dilatare; & qui volebant salvari, sine prohibitione mundo abrenuntiare, & glorificationem Dei exaltare, atque omne bonum manifestare. Sed hæc pluribus Theodorus Studita in Platone his verbis: Postea vero quam cœpit regnare Christi cultrix Irene, quæ pacem ipsa, ut cognomento ita & re attulit, is cæjus Regno cum aliis bonis, & monasticæ vitæ adeunda facultas, & janua patefacta est, quæ olim ab impio Imperatore clausa fuerat, quemadmodum ab iis Imperatoribus, qui Græcorum superstitionem sequebantur, Christianæ Fidei aditus præcludebatur. Ex eo, inquam, tempore, quo Irene ipsa regnare cœpit: nostra tota eorum, qui rebus terrenis renuntiaverant, familia monasticæ vitæ obedientiam profitebatur. Et inferius post præfecturam spiritualem S. Platoni hæc ingerit de altercationibus inter Orthodoxos, atque hæreticos, ob cultum sacrarum imaginum exortis, Catholicis jam libere eum profitentibus, & contraria sentientes redarguentibus: Ait enim:

VII. Cum jam regnaret pia illa femina Irene, multaque disceptatio de venerandarum imaginum argumento facta esset: idem pater S. Plato ante multos alios, & cum paucis quibusdam libera oratione imagines prædicabat, cumque iis, qui contra ejusmodi venerationem bellum gerebant, quantum poterat, ipse pugnabat: quandoquidem ad disputandum de dogmatibus idoneus non erat: nam simplicem quidem orationem habebat, at amplam tamen, & nomini suo congruentem, & au-

PAGIUS

rasius) electus ipse sit, qui poneretur in Cathedra Metropolis omnium illustrissima; & sicut antea non timuerat minas faventium hæresi, sic neque tunc formidavit prohibitionem incursumque ordinem militaris, quando is impetum fecit in magnum illud templum, insanis clamoribus Patriarcha obstrepens, & pseudo-Synodum laudans, olim adversus Imagines habitam. Paulo post cum dissolutus esset cætus ille, pro veritate stabilienda collectus, evasit Imperatrix, velut e medio Leonum, facta, ut sic loquar, citra sanguinem Martyr; & Hegumenus noster Patriarcham secutus, propter ea que fuerant audacter designata, non fuit perterritus: moxque inventus est in secunda Nicæna Synodo, quia dissipata tunc fuit plebs illa tumultuosa & pervicax.

IV.
De pseudo-Synodo Iconomachorum perperam explicata.

Hæc verba Theodori refert hoc anno Baronius ex versione Sirleti Cardinalis, quæ tamen ita depravata est, ut Papebrocius novam elucubrare coactus fuerit. Inter alios errores, qui in Sirleti versione habentur, pro Concilio anno DCCLXXXVI. Constantinopoli contra Iconomachos convocato, sed per seditiosos milites dissoluto, Sirletus nobis obtrudit Conciliabulum hæreticorum in Theophanorum Metropoli, quæ nulla toto imperio fuit, coactum, in quo Conciliabulo ad disputandum provocatus Plato ea egerit, quæ genuinus textus a Papebrocio recte in Latinum versus docet, patrata fuisse Constantinopoli adversus Patres a militibus tumul-

ditoribus probabilem. Cujus rei argumentum illud fuit: quod in cathedra urbis Metropolitanæ Epiphanorum in Synodo illa, quæ in Apostolorum templo habita fuit a Præsidente, qui illo tempore erat, provocatus est is, qui neque antea hæreticorum militaris ordinis impetum timuit. Quo tempore ad magnum illud templum festinavit, adversus Præsidentem clamans, & fallacem illum cœtum contra venerandas imagines coactum vituperans. Et paulo post cum concilium illud falsum dissolutum fuisset, tam cætus ille veritatis propugnator, quam Regina ipsa e mediis leonibus erepta fuit. Tunc sine sanguine (ut ita dicam) Martyr apparuit noster præceptor, Pontificem ipsum sequens, neque quicquam ob ea, quæ ausus fuerat, veritus. Hæc Theodorus, subobscurè notam omnibus illius temporis hominibus rem gestam paucis perstringens, illud plane significans, Iconoclastas, qui sub duobus; vel tribus Imperatoribus ipsis faventibus altas radices fixerant in solo impietatis, haud simul ac Principes Catholici illuxere, dedisse manus, sed magnopere restitisse, refragatos esse, conciliabula convocasse, & alia id genus operatos esse, ne pietas, quæ tam diu compressa jacuerat, aliquo pacto resurgeret.

Postremo vero, quod item ad hujus anni res gestas, pertinet, addit Theophanes admiratione dignum eventum de inscriptione inventa in refossa tunc temporis veteri sepultura. Quod cum omnes tam Græci, quam Latini historici æque af-

Concilia-
bulum
Hæretico-
rum.

VIII.

tuantibus. Nam ubi Constantinopoli dicitur *Μητρόπολις ἡ ἐπιφανῶν*, id est, illustrium Urbium Metropolis, Sirletus finxit Urbem Metropolitanam Epiphanorum, in qua habita fuerit Synodus, de qua loquitur Theodorus, ut videre est apud Baronium, qui locum laudatum juxta versionem Sirleti recitat. Ad hæc semel sibi imaginatus pseudo-Synodum aliquam, in qua non ad dicendum e Cathedra honorifice invitatus, sed ad disputandum fuerit Plato insolenter provocatus, consequenter dicit, Platonem adversus Præsidentem clamasse & vituperasse impiam Synodum; cum tamen *ἀνευ ἡμεῶν*, quo verbo utitur Theodorus, significet contrarium, idque dicatur de militibus laudantibus pseudo-Synodum sub Copronymo habitam. Quare, quæ hic narrat Baronius ex Theodoro, contigere anno DCCLXXXVI. ubi ipsemet Baronius num.I. & seqq. hanc Iconomachorum seditionem pluribus exponit ex Theophane in Chronico, & e Sancto Ignatio in Vita Sancti Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani, quibus adjungendus Theodorus, utpote qui eandem seditionem narret.

Ad num. VIII. Hoc anno Carolus Wormatiæ Pascha celebravit, ut notant omnes Annalistsæ: Inde, inquit Eginhardus in Annal. cum belli Saxonici primus temporis opportunitas arripere visa esset, iterum cum magno exercitu in Saxoniam profectus est. Transiensque per Castrum Eresburgum, ad

V.
Annus IX.
Saxonici.

asserant, nolimus prætermittere. Theophanes igitur sui temporis profecutus historiam, ita rem gestam paucis narrat: Hoc etiam anno in longis Thraciæ muris quidam homo fodiens, invenit arcam lapideam, quam cum expurgasset, & relevasset, reperit virum jacentem, & conglutinatas arcæ litteras, continentibus hæc: Christus nascetur ex Virgine Maria. Credo in eum. Sub Constantino & Irene Imperatoribus, o sol iterum me videbis. Increbuit sermo, Vatis alicujus ejusmodi fuisse sepulcrum, ejusdemque repertum in eo vaticinium scriptum, divinitus revelatum.

Sed ad res Occidentales transferamus orationem. Hoc eodem anno Carolus Magnus Francorum Rex, firmaturus res Saxonum in Saxoniam abiit, inque Lippiam veniens, Synodum illic habuit, propagataque fide apud Barbaros, jam Baptismate initiatos reversus est in Fran-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

ad fontem Lippia venit: ubi castra metatus per aliquot dies est moratus. Inde ad Orientem itinere converso ad Ovacrum fluvium, (qui & Obacrus, & Onacra quoque appellatur) accessit. Cui cum ibi omnes Orientalium partium Saxones, ut jusserat occurrissent, maxima eorum multitudo in loco, qui Oreheim appellatur, solita simulatione baptizata est. Profectus inde ad Albiam, castrisque in eo loco, ubi Ora & Albia confluunt ad habenda stativa collocatis, tam ad res Saxonum, qui citiorem quam ad Sclavorum, qui ulteriorem fluminis ripam incolunt componendas, operam impendit. Quibus tunc pro tempore ordinatis atque dispositis in Franciam reversus est, intoque Concilio, orandi ac vota solvendi causa Romam statuit proficisci, sumtisque secum uxore ac liberis sine mora in Italiam profectus est, celebravitque Natalem Domini Ticini, atque ibi residuum hyemis manendo complevit. Habebat tunc quatuor filios Carolus, ex Himiltrude Pippinum, ex Hildegarde Carolum, Carolomannum, & Ludovicum, sublato nuper e vivis Lothario. Duos natus majores, Pippinum & Carolum Wornatizæ reliquit, ut testantur Annalista Moissiacensis, & Anonymus, qui Chronico Nibelungi subiicitur, Carolomannum autem & Ludovicum, nec non Hildegardem eorum matrem in Italiam secum proficisci voluit; & ita intelligendus Eginhardus laudatus.

VI.
Carolus Episcopus & Abbates in Saxonia relinquit.

Quia vero Carolus de sincera Saxonum conversione magnam spem conceperat, Episcopos, Presbyteros & Abbates, ut populum erudirent in Saxonia reliquit: Divisit ipsam patriam inter Episcopos, Presbyteros & Abbates, ut in ea habitarent & predicarent, inquit Annalista Moissiacensis, qui addit: Nec non & Vvinidorum, seu & Fresonum Paganorum magna multitudo baptizata est. Hic Auctor Vvinidos vocat, quos Eginhardus Sclavos appellat, atque Saxonibus Albi iniefluente determinari. Carolus ad Ora confluentes in Albim castra ponit, magnaque non Saxonum modo cis Albim; sed etiam Sclavorum trans eundem fluvium, nec non & Frisiorum Saxonibus finitiorum sit ad religionem Christianam accessio. Varii trans Albim populi promiscue Sclavi, Vvandali, & Vvinidi reperiuntur dicti. Annalista Moissiacensis recte explicatur a Cointio hoc anno n. XI.

ciam, inito consilio proficiscendi Romam religionis causa, viliturus sacra Apostolorum Limina, acturusque gratias sanctis Apostolis Petro, & Paulo de conversione Gentilium Saxonum ad Christianam Fidem, simulque communicaturus cum Hadriano Pontifice, quæ in Synodo in Saxonia habita statuta essent. Sic igitur ipse una cum Regina Hildegarde autumnali tempore profecti in Italiam venientes, Natalem diem Domini Ticini celebraverunt, sequenti autem anno celebraturi sacratissimum diem Paschatis Romæ. Hæc Annales Francorum.

Porro etsi qui statuti canones in ea Synodo, vel quæ decreta fuerint ibi, non extent, quæ docere nos possint: ex aliis tamen diversorum scriptorum assertionibus intelligere satis possumus, in eadem Synodo actum de erigendis sedibus Episcopalibus in Saxonia: hoc namque anno prima jacta esse fundamenta Eccle-

IX.
Saxonum
Ecclesiæ
cunabula.

T
siæ

de Abodritis five Obotritis in ea Germaniæ parte sitis, quæ Ducatum postea Megalopolitanum (vulgo de Meckelbourg) constituit. Manserunt enim deinceps in amicitia Francorum, adeoque dilecti sunt a Carolo, ut *Vvilsis*, a quibus lacessabantur, anno Christi DCCLXXXIX. bellum intulerit. Anno post sexto in Annalibus Petavianis Dux in *Vvinedis* appellatur *Vvitsidus*, seu *Vviltzan* Obotritorum Princeps, quem Saxones infidiis exceptum occiderunt.

Ad num. IX. & seq. Carolus ad Lippiæ fontes Synodum celebravit, ut docent Annalista Loiselianus, Bertinianus, & Metensis, qui addunt baptizatos ultra Obacrum amnem in loco, cui nomen *Horbam*, vel *Horheim Bardongavenses* omnes, ac multos de *Nortliudi*s, aut *Nordivelis*. Fuerunt *Bardongavenses* Saxonum populi *Wirfugim* inter & Albim. Vestigium eorumdem *Bardongavensium* superest in Oppido *Bardovico*, quod infra *Lunæburgum* est ad *Ilmenonem* fluvium. *Nortliudi*, quos Saxoniam Borealis incolas vox ipsa declarat, trans Albim degebant, indeque *Monachus Egolimensis in Vita Caroli* ait, *Nortliudi trans Albiam sedentes*, &c. Carolus, ut illius gentis conversionem magis promoveret, inter Rhenum & Albim loca quædam pro Sedibus Episcopalibus elegit. At quia nondum omnes Saxones fidem Christi susceperant, non erat tutum in locis prædictis Episcopos ordinare. Erexit igitur Carolus quandam Ecclesiam in *Paderborne*, quam commisit Episcopo *Virzeburgensi*, donec de Episcopo posset eodem loco tuto providere. Et hac Ecclesia incæpta est anno Domini septingentesimo octogesimo, quo anno multi Saxones Orientales venerunt ad Carolum, & baptizati sunt, inquit *Gobelinus Persona* in *Cosinodromio Alate VI. cap. 38.* Atque inde *Cointius num. X.* corrigit *Kranzius*, quem *Baronius* citat & sequitur, cum Episcopatum *Osnaburgensem* currenti anno institutum dicit. Id enim melius ab aliis post annos octo reicitur; cum quidquid consilii captum hoc anno sit, nullus Episcopatus ante *Widikindi* baptismum in Saxonia erectus sit. Ut igitur apud *Paderbornam*, sic & apud *Osnaburgum* hoc anno jacta sunt Ecclesiæ fundamenta, verius vero Sedes Episcopalis utrobique constituta, ut infra videbimus.

VII.
Loca quædam pro Sedibus Episcopalibus designat.

Idem

CHRISTI
780.HADRIANI PAP.
9.LEONIS IV. IMP.
5.

fiæ Osnaburgensis, qui ejus prosequutus est res gestas Crantzius (a) profitetur: ipse vero Carolus testatur diplomate, primum a se erectam Ecclesiam Osnaburgensem in honorem sancti Petri principis Apostolorum, & sanctorum Martyrum, Crispini, & Crispiniani. Post hanc autem erexisse liquet in Episcopatum Ecclesiam Salingenstademensem, eamque nomine S. Stephani Protomartyris Deo optimo maximo consecrasset. Extant (b) acta sancti Meinulphi diaconi, in quibus asseritur, hoc pariter anno ab eodem Carolo Magno parvam esse constructam Eccle-

PAGIUS VIII. Idem Cointius incunabula Ecclesiæ Paderbornensis describit ex Monumentis Paderbornensibus ex Romanorum, Francorum atque Saxonum Historiis ab eruditissimo Ferdinando Furstenbergio Paderbornensi Episcopo ac Monasteriensi Coadjutore erutis. Monumento quinto n.VIII. affertur hic textus ex libro Taciti de moribus Germanorum: nullas Germanorum populis Urbes habitari satis notum est, ne pati quidem inter se junctas sedes. Colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit. Atque inde ratio, cur Episcopales in Saxonia Sedes collocare, non esset tutum: *Quin post Taciti aetatem, subdit Furstenbergius, ad Carolum M. nulla per Saxoniam Civitates, in quibus ex Canonum Sacrorum præscripto Episcoporum Sedes collocaret, uti ipse querebatur Carolus. Hinc illas in frequentioribus vicis & Castellis posuit. Verum in quas Urbes villa ac vici illi Christianorum cultu post excreverint, restis Brema, Osnabruga, Minda, Verda, Monasterium, Paderborna, Halberstadium, Hildesum, Hamburgum, ne quid de Maderburgo dicam, & aliis Episcoporum Sedibus. Porro Paderborna, ut nunc appellatur, ab Antiquis modo Paderburna, modo Patresbuna dicitur a Paderæ fluvio. Uno enim a Paderborna miliari celebris est Luppia annis, qui a læva prædictum Paderam, infra Neuhsum accipit. Carolus hoc anno cum ad fontem Liopix pergeret, iter per Arcem Eresburgum habuit, quæ in Monumento IX. Paderbornensi dicitur sita ad Dimolam: vetus enim Eresburgum idem esse cum hodierno Stadtberg, & Dimolæ adfidere, censet laudatus Princeps Paderbornensis.*

IX. Inter Presbyteros, quos hoc anno Carolus in Saxoniam misit, ut promovendæ incolarum conversioni operam darent, unus fuit *Villebadus*, qui relicta Frisia Saxones erudire cepit: *Gloriosissimus Francorum Rex Carolus, qui jam multoties in gente Saxonum elaboraverat, quo ad fidem Christiana religionis converterentur: sed illi aversi semper cordibus susceptam fidem sapius deserentes, pristinis, magis implicabantur erroribus, audita fama Viri Dei (nempe Willehadi) ad se eum accersiri præcepit, quem ad se venientem honorifice ac reverenter suscipiens ejus confabulationi ac doctrina libenter animum attendebat, probatumque Sanctis moribus, ac fidei non ficta constantia, misit in partes Saxoniam ad pagum, qui dicitur *Vvigmodia*, quo inibi auctoritate Regali & Ecclesiis instrueret, & populis doctrinam Sanctæ prædicationis impenderet, atque quam salutis aeterna libere cunctis illic habitantibus nunciaret. Quod ille ministerium devote susceptum officiosissime peregit, ac pertransiens cunctam in circuitu Diocesim, multos ad*

fiam Paderbornæ, post annos vero quindecim datum illi fuisse Episcopum, ut suo loco dicturi sumus.

Hæc sunt cunabula Ecclesiæ Saxonum, sæpe Evangelium profitentium, ac deserventium, ut (superius dictum est, cum Gentilium suorum Anglofaxonum sanctorum virorum perfunctos in prædicatione labores recensuimus) cum tandem armis Caroli in Christiana religione retenti sunt, penitus abdicato cultu ipsorum idoli, nomine Krodo, reddentis formam senis, super piscem stantis, atque rotam utraque manu tenentis, quem Saturnum esse

fidem Christi evangelizando convertit, ita ut in secundo anno tan Saxones, quam & Fresones in circuitu commorantes omnes se pariter fieri promitterent Christianos, inquit Sanctus Ansharius in Vita sancti Willehadi Bremensis postea Episcopi. Quod hoc anno contigisse, sequenti videbimus. Vigmodia nomine pagum intelligit Ansharius, cujus caput ad Visurgim Brema, ubi institutus est Willehadus primus Episcopus, ut loco suo ostendemus.

Parte alia *Virgilius Salisburgensis Episcopus, qui superioribus annis Presbyteros, aliosque Clericos in Karinthiam variis vicibus direxerat, eandem Provinciam suæ Diocesi attributam visitavit: Ad extirpandam funditus & rinthia ad superstitionis idololatria, atque ad confortandam Christum penitus in fide, frequenti Prædicatorum diligentia plantatam suæ Diocesis Ecclesiam providens, da operam ac provida circumspecti Pastoris vigilantia, per navat. villas & Provincias Verbum Vita ubertim seminando, diu desiderabiliter optatam ovibus sua propria visitationis presentiam exhibuit, inquit Anonymus Sancti Eberhardi Episcopi itidem Saltzburgensis discipulus, qui medio sæculo XII. vixit, ejusque Vitam scripsit, quæ extat sæc. III. Benedicti. part. II. Subdit Anonymus: Vir ille sanctitatis & gratia plenus, omnibus omnia factus, ut omnes lucrifaceret, Zelo pietatis obediens Ecclesias consecravit, & per Karinthiam sensim transseundo ad fines Hunorum, ubi Dravus influit Danubium, quo etiam postea tempore Arnonis primi Archiepiscopi territorii Saltzburgensis termini, Chronicis attestantibus, extendebatur, quæ tamen omnia annis incertis peracta.*

Carolo Rege cum copiis in Saxoniam profecto res Italiæ nonnihil turbatæ sunt. *Hadrianus* Papa cum Petro quodam a Neapolitanis misso circa Festum Resurrectionis Dominicæ diem in colloquium frustra venerat de patrimonio Beati Petri in agro Neapolitano, Neapolitani postulatis Pontificiis non acquieverant, imo Terracinam, quam Pontifex haud pridem subegerat, juncti Græcis præbente malignum consilium *Arighis Duce Beneventano*, invaserant. *Hadrianus* suspicatus ex Consilio Araghisi Ducis hæc fieri, eum auctorem illorum motuum sugillavit, veritusque ne defectionem moliretur cum Beneventanis, quorum regimini cum titulo Ducis a Carolo præpositus fuerat, & *Adalgiso*, cujus sororem duxerat, ac Præfecto Siciliæ, se socium ad invadendam Italiam adiungeret, scriptis literis *Carolus Regem Francorum* rogavit, ut *Vvulfrinum* ad Kalendas Augusti dirigeret cum copiis, quibus non Terracina modo reciperetur; sed & *Caieta* præterea expugnaretur ac *Neapolis*, & patrimonium Bea-

X.

X.

XI. *Hadrianus PP. Caroli auxilium implorat adversus hostes suos.*

esse, dixere Latini. Factum vero, ut cum probe imbuti Evangelio essent, pristini erroris pœnitentes, & erubescerent, quod scilicet in hæc usque tempora, universo credente orbe, ipsi adhuc perseverassent idololatræ: in detestationem. (a) pudendræ impietatis usu loquendi receptum fuerit inter eos, ut in detestatione
Ann. Eccl. Tom. XIII.

(a) *Crat. hist. Sax. l. 2. c. 7.*

PAGIUS

XII.
Moritur Ælbertus tertius Archiep. Eboracensis.

ti Petri in territorio Neapolitano recuperaretur. Hæc summa Epistolæ XLVI. Cod. Carol. quam integram recitat Cointius hoc anno num. XV. Carolus tum illa Pontificis Epistola permotus, tum inito consilio brandi ac vota solvendi Romam iter suscepit.

Hoc anno mortuus est Ælbertus, seu Albertus tertius Archiepiscopus Eboracensis, de quo in Catalogo Præfulum Eboracensium a Labbeo Tom. I. Biblioth. habetur Porro Archiepiscopus Egbertus XXXII. (sed legendum, Albertus (scptimo), accepti Episcopatus anno ab Hadriano Papa acceperat Pallium, septimo anno Regni Alcredi Regis. Quo videlicet Alberto, (qui supra errore Librarii dicitur Egbertus) XIV. sui Præfulatus obeunte Eanbaldus ordinatur pro illo anno Dominica Incarnationis DCCLXXX. regnante Aelfunaldo, sed loco Aelfunaldo legendum, Alfwoldo, qui hoc tempore in Northumbria regnabat. Thomas Stubbs in Actis Eboracensium Præfulum viderat accuratum istum Catalogum, ex quo locum laudatum correximus. Postea in mentem venit legete eundem Catalogum Præfulum Eboracensium, seu verius Epistolam Simeonis Dunelmensis ad Hugonem Decanum Eborac. de Archiepiscopis Eboraci, ex qua ille descriptus, quam Labbeus licet aliquot ante annos a Seldeno inter Antiquos Scriptores Britannicæ publicatam non viderat, & comperi eam emendationem certam esse. Annalista Martrosensis ad annum DCCLXXIII. ait: *Albertus Eboracensis suscepit Pallium ab Hadriano Papa sibi directum, & tamen Albertus ab anno DCCLXVI. Egberto successerat. Citius illud accepit Eanbaldus, qui anno sequenti Romam Alcuinum condiscipulum suum ad Hadrianum misit, a quo Pallium ei obtinuit, ut dicitur in Vita ejusdem Alcuini, cujus verba recitavimus an. DCCLXXIII. num. I. Huntindoniensis lib. 4. pag. 343. narrata morte Alberti: quam hoc anno consignat, scribit: Anno vero proximo Rex Nordumbra Alford misit Romam propter Pallium, & dedit Eanbaldo Archiepiscopo. Poeta Anonymus ipsius Ælberti discipulus in Historia de Pontificibus & Sanctis Ecclesia Eboracensis plura de illo nos edocuit, eum nempe fuisse Monachum, cum Ecg-*

tionem rei nefandæ, solerent dicere, Krodo. Sed quo tardius, eo propentius quam noverunt veram religionem postea excoluere, usque ad nostra tempora, quibus ejurata Fide Catholica, pro dolor, hæretici facti sunt, ab avitis legibus, & Ecclesia Catholica alieni, a monacho desertore & impostore seducti.

T 2

An-

berto Decessore summa familiaritate conjunctum, ac Eboracensis Scholæ Magistrum constitutum fuisse; librorum avidum Romam petiisse; omnes egregii Præfulis partes, postquam ad illam dignitatem evehctus est, explevisse; ante mortem Eanbaldo discipulo suo Episcopatum reliquisse; & post annos duos ac totidem menses a dimisso Episcopatu ad Deum migrasse:

*His ita dispositis complens sua tempora summus
Antistes, totus meritis maturus & annis,
Post annos binos, menses simul atque quotannos,
Ex quo capta sacer Præful secreta petivit.*

Et paulo post;

*Qui decimo & quarto summi dormivit in anno
Ordinis accepti, octavo sub sole Novembris.*

Mabillonius, qui Sæc. III. Benedict. part. 2. egregium fragmentum laudatæ Historiæ publicavit, in margine priorum Versuum memoratorum, de Ælberto ait, *moritur anno post quarto: Verum is non videtur sensus Poetæ, ut legenti patet. Abdicarat itaque Albertus anno DCCLXXVIII. mense circiter Septembri, & annos XIV. ei attribuit Poeta quemadmodum Historici annos XLV. S. Voilfrido Seniori assignant, licet toto illo tempore Ecclesiam Eboracensem non rexerit, ut in ejus morte magis explicabimus.*

Cosma Patriarchæ Alexandrino incerto anno mortuo successit, ut videtur, Athanasius, quo Ecclesiam Alexandrinam regente, Beryti in Syria imago Salvatoris, quæ a Judæis crucifixa fuerat, copiosum emisit sanguinem, sicuti legitur in Act. IV. septimæ Synodi Generalis, ut ibidem videbimus. Meminit hujus miraculi Sigebertus in Chronico ad annum DCCLXV. aitque contigisse tempore Constantini & Irenes. Unde Cosma mortuus est circa an. DCCLXXV. ut ex dictis colligitur, & Athanasius initio Imperii Irenes & Constantini adhuc in vivis fuit.

XIII.
Athanasius Junior succedit Cosma in Patriarchatum Alex.

IESU CHRISTI
ANNUS
781.

HADRIANI PAP.
ANNUS
IO.

CONSTANTINI
ET IRENES IMPP. 21

I.
Caroli
Magni ad-
ventus
Romam.

(a) Egin.
in vit. Ca-
roli.

ANus sequitur Redemptoris septin-
gentesimus octuagesimus primus,
Indictione quarta, quo Carolus Magnus
Romam una cum conjugē atque filio Pi-
pino se contulit. Qui igitur Natalem
diem Domini Papiæ, ut dictum est, ce-
lebravit, magno desiderio exarsit, ut
Pascha Domini Romæ ageret cum Pon-
tifice. Festinavit enim, ut in die, quo
ex Ecclesiæ præscripto solemne bap-
tisma celebrari consuevit, Romæ esset,
quo Pipinum filium eidem sancto Pon-
tifici baptizandum offerret. Sed antequam
ista omnia profsequamur: Eginhardi (a)
testificationem de vehemēti ejusdem
Regis studio erga Romanam Ecclesiam,
& basilicam sancti Petri in medium af-
feramus, qui ait: *Carolus colebat præ
cæteris sacris & venerabilibus locis apud
Romanam Ecclesiam beati Petri Apostoli,
in cujus donaria magna vis pecuniæ tam
auri, quam argenti, necnon & gemmarum
ab illo congesta est: multa & innumera
Pontificibus munera missa. Nec ille toto
Regni sui tempore quicquam duxit anti-
quius, quam ut Urbs Roma sua opera, suo-
que labore veteri polleret auctoritate, &
Ecclesia sancti Petri non solum per illum
tuta ac defensa, sed etiam suis opibus
præ omnibus Ecclesiis esset ornata, ac di-*

tata. Quam cum tanti penderet, tamen
intra quadraginta septem annorum, qui-
bus regnarat spacium, quater tantum il-
lo, votorum solvendorum ac supplicandæ
causa profectus est. Hæc Eginhardus,
ejusdem Caroli (ut ipse testatur) Regis
alumnus, qui cuncta quæ scripsit, spe-
ctasse etiam oculis potuit.

Sed quæ de ejusdem Caroli hoc anno
Romam adventu habeant Annales Fran-
corum, sub Caroli filio Ludovico con-
scripti, in quibus singula singulis red-
duntur annis, videamus. Inde anno (in-
quiunt) *septingentesimo octogesimo primo*
Romam veniens, honorifice ab Hadriano
Papa susceptus est. Et cum ibi sanctum
Pascha celebraret, batizavit idem Pon-
tifex filium ejus Pipinum, unxitque in
Regem Lodovicum fratrem ejus, quibus
& coronam imposuit, quorum major Pi-
pinus in Longobardia, minor autem in
Aquitania Rex constitutus est. Rege ve-
ro Romam digresso, ac Mediolanum ve-
niente, Thomas ejusdem civitatis Episco-
pus baptizavit ibi filiam ejus nomine
Gislum, & de sacro fonte suscepit. Qui-
bus gestis, in Franciam reversus est. Sed
cum Romæ esset, convenit inter ipsum &
Hadrianum Pontificem, ut simul Lega-
tos mitterent ad Tassilonem ducem Bajor-
ria,

II.
Ab Ha-
driano
Papa un-
guntur
Pipinus &
Ludovicus
Reges.

PAGIUS.
SÆC.VIII.
Anno E-
rx Hisp.
DCCCXIX
An. He-
gira
CLXV.
inchoato
die 26.
Aug. fer.

1.
A. C. 781.
I.
Secunda
profectio
Romana
Caroli M.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6274..

⊙ 6. G. D 3. P. 15. April. Indict. 4.

IESU CHRISTI 781.

HADRIANI PAPÆ. IO.

CONSTANTINI IMP. 6. & 2.

& IRENES 2.

AD num. I. & seq. *Carolus qui sub finem
superioris anni Ticinum venerat, Ticino
Romam profectus est, ut produnt omnes Fran-
corum Annalistæ, & Regino his verbis: Anno
Dominica Incarnat. DCCLXXXI. Carolus iter
pergens celebravit Pascha in Roma, & ibi ba-
ptizatus est filius ejus Pippinus ab Hadriano Pa-
pa, qui & ipse cum de sacro fonte suscepit, &
duo filii ejus a suprascripto Pontifice inuncti sunt
in Reges, idem Pippinus super Italiam, Ludovi-
cus super Aquitaniam. Inde reversus venit Me-
diolanum, ubi baptizata est ejus filia Gista ab
Archiepiscopo Thoma, qui & ipse eam a sacro
fonte levavit. His ita peractis, reversus est in
Franciam. Per idem tempus Legati Apostolici
Formosus, & Damasus Episcopi, cum Missis Re-
gis Siculfo (legendum cum Eginhardo in An-
nal. Richolfo) Capellano & Eunardo (idem
Eginhardus loco Eunardi Eberhardum habet)
Magistro Pincernarum, directi sunt ad Tassilo-
nem Ducem; commomentes, & contestantes ex*

auctoritate Apostolica, ut recordaretur priorum
sacramentorum, & non aliter faceret, nisi sicut
jurejurando jamdudum promiserat Pippino Regi
& filiis ejus. His admonitionibus consensit Tas-
silo, & sumtis obsidibus ad Regem venit Wvorn-
matiam, ubi renovavit sacramenta & dedit duode-
cim obsides; sed non diu præfatus Tassilo promissæ
conservavit. Celebravit autem Rex Natalem Do-
mini in Carisiaco. Pippinus ex Hildegarde Ca-
rolo natus erat anno DCCLXXXVI. dictus tunc
Carolomannus, sed mutato nomine vocatus pos-
tea Pippinus. Ludovicus vero an. DCCLXXXVIII.
in lucem prodierat, ut ibidem vidimus. Ap-
pendix ad Chronicon Nibelungi Comitis illam
nominis mutationem ab Hadriano Papa factam
esse his verbis nos edocet: *An. DCCLXXXI.
perrexit Carlus Rex Romam, & baptizatus est
ibi filius ejus, qui vocabatur ei Carlomannus,
quem Hadrianus Papa mutato nomine mutavit
Pippinum, & unxit in Regem super Italiam,
& fratrem ejus Hludovicum super Aquitaniam.
Et ibi desponsata est Rotrud filia Regis Const-
antino Imperatori. De Rotrude mox sermo fiet;
Carolus dum Romæ esset, Hadriano Papæ &
Successoribus territorium Sabinense integrum
concessit, ut ex Epistolis Cod. Carol. de qui-
bus anno sequenti constat. Neque enim Ha-
drianus postea patrimonium aliquod, ut olim
in territorio Sabinensi, sed ipsam Sabinense
territorium integrum sibi tradi postulavit. Sa-
binense territorium a Carolo Ecclesiæ Romanæ
datum videtur loco Ducatus Spoletini, qui to-
tus excepta Sabinensi Diocesi sub potestate Fran-
corum permansit.*

Quoad

CHRISTI
781.

HADRIANI PAP.
10.

CONSTANT. IMP. 2.
ET IRENES

ria, qui cum commonerent de sacramento, quod Pipino Regi, ac filiis ejus, ac Francis juraverat, scilicet ut subiectus eis, ac obediens esset.

Legati
Hadriani
Papæ ad
ducem
Bavariæ.

Electi, ac directi sunt in hanc legationem de parte Pontificis Formosus, ac Damafus Episcopi, & de parte Regis Richolfus diaconus, atque Eberbartus magister Pincernarum. Qui cum (ut iussi erant) commemorato Duci loquuti fuissent, in tantum cor ejus emollitum est, ut diceret, se statim velle ad Regis proferre præsentiam, si sibi tales dentur obfides, sub quibus de sua salute dubitare nulla sit necessitas. Quibus datis sine cunctatione apud Vormatiam ad Regem venit. Sacramentum, quod jubebatur, juravit: obfides duodecim, qui imperabantur, sine mora dedit, quos Sindbertus Reginensis Episcopus de Bajouaria in Carisiaco ad conspectum Regis adduxit. Sed idem Dux domum rediens, non diu in ea, quam promiserat fide, permansit. Rex autem in eadem villa hiemem transegit, & Natalem Domini, & Pascha celebravit. Hactenus Anna-

PAGIUS
II.
Sindbertus Episc.
Ratisponensis floret.

Quoad Conuentum Francorum, quem hoc anno Vormatia celebratum fuisse diximus, & quoad obfides a Tassilone Duce datos, de istis Eginhardus in Annalibus scribit: quos Sindbertus Reginensis Episcopus de Bajouaria in Carisiaco ad conspectum Regis adduxit. Quare Sindbertus, seu Sindbertus quartus Episcopus Ratisponensis, seu Reginensis hoc anno illam Ecclesiam administrabat; cumque is Sedem Episcopalem, quæ prius erat in Basilica S. Emmerammi, intra Urbem transtulerit, ut prodit Arnolfus in Miraculis S. Emmerammi, & vetus Annalista Sindberti mortem anno septingentesimo nonagesimo primo consignet, hoc circiter tempore ea translatio facta. Brunnerus quidem, & Adlzreiterus in Hist. Rer. Boicarum obstinate defendunt, Sedis Episcopalis Ratisponensis translationem peractam esse ab Adalvino Sindberti Successore, innixi Diplomate Leonis III. Papæ ab Hundio in Metropoli Salisburgensi relato. Verum Cointius hoc anno num. CXXIII. demonstrat, literas illas supposititias esse, ideoque Arnolfo fides hac in re non deneganda.

III.
Rotrudis
filia Caroli M. postulatur in conjugem ab Imperatore.

Ad num. III. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXIV. Kalendis Septembr. hujus Christi anni inchoato, refert Irenem Imperatricem Legatos ad Carolum Regem misisse, filia ejus Herytrus nomine filio suo Constantino conjugis petenda gratia, ut refert Baronius. Verum Caroli filia Rotrudis a Francis appellata, ut patet ex Annalista, cuius verba num. I. jam retuli. Erat ea Caroli major natu filia quæ anno DCCLXXIII. in lucem prodierat, ut infra ostendemus. Non mirum autem Theophanem, qui ad an. XXXV. Leonis IV. Imp. Adalgisum Desiderii Regis Langobardorum filium Theodotum appellat, Rotrudem Herytrum vocare; vox enim ῥοτρουδης, rubrum significat, quod vocem Rotrudis apud Latinos designare putavit. Loquitur de hac Legatione ad Carolum Zonaras, aitque Irenem Imperatricem deinde ea affinitate omissa ex metu

les. Vetus Chronicon a Pithæo editum hæc his addidit: Eodem tempore multa signa apparuerunt, inter quæ signum Crucis in vestimentis hominum frequentissime visum est.

Desiderantur in Francorum Annalibus, quæ hoc anno Græci reddunt, nimirum quod Theophanes his narrat verbis: Anno secundo Constantini, & Irenes direxit Irene Constantem Sacellarium & Mamalum Primicerium ad Carolum Francorum Regem, quo filiam suam nuptui traderet Imperatori Constantino filio suo. Et factò placito, ac jurejurando adhibito inter utrosque reliquerunt Eliseum Eunuchum, atque Notarium, ad docendum illam Græcorum litteras, simul & linguam, ut erudiret eam secundum mores Romani Imperii. Hæc de his Theophanes.

Contracta sunt igitur sponsalia per Legatos inter Constantinum, annum ætatis duodecimum, & Caroli filiam, quæ retenta est in Gallia annis septem, cum Constantini Imperatoris animus erga eam propensissimus esset. Inter-

III.
Sponsalia
inter
Constantinum
Imp. &
Caroli filiam.

& Imperii cupiditate, ne filii opes Francorum necessitudine auferentur, ex Oriente puellam accessivisse, eamque Constantino invito, & ab iis nuptiis abhorrenti despondisse, ut infra videbimus.

Narrat ibidem Theophanes Imperatricem ingenti Classe comparata Theodorum Patricium in Siciliam adversus Elpidium misisse & exercitu in his occupato Aaronem filium Mahadis Caliphæ cum ingenti exercitu Chysopolim usque profectum esse, & Legatos Imperatricis cum non satis caute cum Saracenis egissent, retentos esse, ac vi coactos pacem composuisse: cumque se mutuis muneribus Augusta & Aaron excepissent, id maxime pacti sunt, ut in annos singulos ipsis tributum solveret. Loquitur de hac expeditione Saracenorum Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. ad annum Hegiræ CLXIV. aitque: Eodem anno misit Mahadis filium suum Haronem in Regionem Romanorum: qui in eam penetrans, Urbem cepit dictam Mahadam. At occurrit ei Nakitas, cum quo in pugnam descendit Jezidus filius Jezidi, qui & cum, eum lapsus esset, cadendo prostravit: unde Romani in fugam versi, se receperunt ad Damascum Dominum Maliba. Haron autem cum XC. millibus progressus est, donec pervenit ad sinum maris, qui ad Constantinopolim, cui tunc temporis imperabat mulier, qua pacem cum Harone fecit, ea lege ut illa munera ei largiretur, & qua iter facturus esset, vias sterneret, earumque directoria apponeret; & quot annis ei septuaginta aureorum millia persolveret. Atque hoc bello innumera spolia Mulismi sunt adepti. Subdit Elmacinus durasse eam pacem cum Imperatrice tres annos.

IV.
Pax Græcorum cum Saracenis.

Annalists Petavianus & Masciacensis hoc anno scribunt: Sine hoste fuit hic annus, idest, nullum a Carolo Rege bellum gestum. Interim Sanctus Vvillehadus Presbyter, qui anno superiori in Saxoniam a Carolo Rege missus fuerat, suis concionibus adeo profecit, ut hoc anno, qui secundus numeratur ex quo Saxoniam

V.
Annus X. belli Saxonici.

CHRISTI
781.HADRIANI PAP.
10.CONSTANT. IMPP. 2.
ET IRENES

ea vero pace soluta cum Francis, dimissa Caroli Regis filia, Irene ejus mater ex Armenia conjugem quæsit eidem filio Constantino, ex quo tempore, ut dicemus, domesticum exortum est bellum inter matrem, & filium Imperatorem. Quæ autem desponsata fuit Constantino Imperatori filia Caroli Magni, nomine dictam fuisse Rotrudrim, eamque primogenitam natam ex Hildegarde, auctor est idem Eginhardus in vita ejusdem Caroli Regis:

Hoc pariter anno occupatus Romanus exercitus detentus est bello civili in Sicilia, cum rebellasset Helpidius missus Insulæ Prætor, in quem sub Theodoro Patricio Imperator classem ornavit. Quo etiam anno Madi Princeps Sarracenorum misit filium suum minorem natu, Aaron nomine (major enim Moyses voca-

batur) ad infestandum Orientales partes Imperii: cum Irene Augusta, ut pacem Orientis redimeret, præter plurima ad eum missa munera, vectigale illi constituit Romanum Imperium, statuto annuo censu, quem Imperator singulis annis Principi Sarracenorum persolveret. Sicque inter Romanos, & Sarracenos pax composita hoc anno fuit. Cum autem Helpidius tyrannus urgeretur a Theodoro, sumpto secum thesauro, fugiens navigavit in Africam, accepta ab eo securitate, ubi degens, Sarraceni eundem, ut Romanorum Imperatorem colebant. Hæc Theophanes. Sic igitur belli Siculi adversus tyrannum suscepti causa, necesse fuit Constantino, & Irenæ eam de censu annuo solvendo Sarracenis iniquam conditionem subire.

Bellum
Siculum
confe-
ctum.

Re-

PAGIUS

niam adiit, in circuitu pagi, cui nomen *Vuigmodia*, Saxones, Frisique Christianam se fidem amplexuros ultro promiserint: Multos, inquit Ansharius in ejus Vita, ad fidem Christi evangelizando convertit, ita ut in secundo anno tam Saxones, quam & Frisones in circuitu commorantes omnes se pariter fieri promitterent Christianos. Hoc itaque factum est anno Incarnationis Domini DCCLXXXI. Regni vero memorati Principis Caroli XIV. qui tamen Imperiali necdum fuerat apice sublimatus, quem postea per manus

Reverendissimi Leonis Apostolici Imperatorem Roma consecratum, anno Regni ejus XXXIV. Catholica Europa consistens Christi venerata pariter & gratulabunda suscepit Ecclesia. Observat Coitius hoc anno num. CXXVII. Ansharium annos incompletos instar completorum ubique numerare: *Villebadus* successu tam prospero vehementer inflammatus, per *Vuigmodiam* Ecclesias cepit construere, ac Presbyteros super eas ordinare, qui libere populis Salutis ac Baptismatis conferrent gratiam, subjungit Ansharius.

JESU CHRISTI
ANNUS
782.

HADRIANI PAP.
ANNUS
II.

CONSTANTINI
ET IRENES IMPP. 3.

I.
Bellum
adversus
Sclavos
prosperè
confec-
tum.

Redemptoris annus septingentesimus octogesimussecundus, Indiēt. quinta notatus habetur, quo ab Augustis per Stauratium confectum est in Græcia bellum adversus Sclavos barbaros, cum illi eam provinciam occupassent, una cum Peloponneso, quibus Romano Imperio vendicatis; & iisdem barbaris tributariis constitutis, cum captivis, ac spoliis onusto exercitu, idem Stauratius ovans, sequenti anno est reversus Constantino-
polim. Hæc Theophanes hoc anno, & sequenti. Erat tunc in expeditione ista inter Excubitores Joannicius miles, ob egregia facta spectatus ipse quidem, qui Iconoclasta cum esset, apud montem Olympum magno Dei beneficio divinitus admonitus, hæresi abdicata, ad Catholicam Ecclesiam transiit, & mirifica claudit sanctitudine. Agebat ipse, hoc tempore, suæ ætatis annos quinquagintatres, utpote qui natus asseritur anno decimoquarto Leonis Imperatoris, qui est annus Domini septingentesimus undetrigesimus. Extant res ab eo præclare gestæ ab auctore ejus temporis scriptis editæ, ex quibus quæ ad præsentem annum pertinent de ejus divina vocatione, Annalibus digna hic describamus; ac primum, quæ de statu Ecclesiæ Orientalis hujus temporis idem auctor præmittit his verbis:

II. *Postquam autem hujus sceleris operatores impietate miserabili perierunt, Romanorum Imperium transit ad conjugem ejus Irenem, quæ res Christianorum tuebatur & habebat in honore etiam si propter metum mariti non poterat, eo superstite, libere loqui veram religionem. Cum vero in Imperio fuisset constituta: tum ipse quoque Christus, qui propter nos*

carnem induit, rursus honorabatur figuris, & exoptatæ Sanctorum imagines in Ecclesiis, in foro, in populo cernebantur. Sed neque sic quidem multi hujus Iconomachorum hæresis acerbitatem eluerunt ex animis, sed cum temporis diuturnitate ad mali habitum pervenissent, ægre seerebant, se ab eo liberari. Quorum unus erat hic quoque præclarus Joannicius, qui non erat promptus, & velox ad mutationem; neque enim omni vento convertebatur, aut circumferebatur, sed morum ostendens gravitatem etsi in re non laudabili, permanebat in iis, quæ sibi recte opinari videbatur, & divinis imaginibus nullum cultum tribuebat.

Deinde quid sit? eum venatur egregius agricola, qui novit terram animi uniuscujusque, & ei iniecit semina fidei Orthodoxæ. Quomodo autem? Mittitur ab Imperatore ad Occidentem cum toto exercitu. Illinc autem revertens per quamdam partem Olympi ex nutu divino iter fecit prope quemdam ex monachis, qui in eo monte exercebatur. Deinde ille sanctus anachoreta apparens ex silva: O filii, inquit, Joannici: si magnum tibi est Christianum esse, & nominari: cur Christi imaginem despiciens, efficis, ut labor virtutis a te frustra suscipiatur? Hæc audivit vir divinus, & miratus est, quod ei evidentissime dixisset de omnibus. Humi itaque cadens, petiit veniam, quod ille ignorans, fuisset ingratus in Dominam. Et affirmavit, se deinceps Christi imaginem, & omnium, qui ei placuerunt honoraturum cum omni proposito: ab illo ergo tempore beatus ille satellitis officio fungens in vestibulo Regiæ, accubabat in nudo solo, eratque orationi intentus, & jejuncto. Nam etsi convivium inibat cum aliis

III.
Joannicius excubitor Iconoclasta a viro sancto monetur.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6275.

SÆC.VIII. Anno E. ræ Hisp. DCCCXX. Anno He- giræ CLXIV. inchoato die 15. Aug. sero 5. A. C. 782.

☉ 7. F. ☽ 4. P. 7. Apr. Indiēt. 5.

JESU CHRISTI 782.

HADRIANI PAP. II.

CONSTANTINI IMP. 7. & 3. &

IRENES 3.

I.
Bellum
Sclavini-
cum.

A Num. I. ad IV. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXV. qui Kalend. Septemb. præsentis Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno Irene pace cum Arabibus confecta, a bellorum cura vacans, Stauracium Patricium & celeris cursus Logothetam cum numero exercitu adversus Sclavivorum nationes misit: qui cum Thessalonicam & Graciam adiif-

set, Regionem omnem Imperio subiecit, & tributum pendere coegit. Quin etiam Peloponnesum penetrans captivorum ingentem turbam & spolia in Romanam Ditionem retulit. Tum anno Incarnat. DCCXXXV. ait: Hoc anno mensis Januarii septimo Stauracius, quem memoravi ex Sclavina expeditione regressus, victoria solemnia, ducto per Circum triumpho, peregit. Bellum itaque illud anno tantum sequenti gestum; cum Stauracius mense Januario anni DCCCLXXIV. triumpho his temporibus usitati genere coonestatus fuerit. Recte notat Baronius *Sanctum Joannicium* postea Abbatem huic expeditioni inter Excubitores interfuisse; quod Auctor ejus Vitæ recitata a Surio ad diem IV. mensis Novembris, dicat, Joannicium missum ab Imperatore ad Occidentem cum toto exercitu. Erat tunc Joannicius Iconomachorum hæresi infectus, qui rediens cum toto exercitu, ope cujusdam Monachi, quem obviam habuit, ab errore resipuit. Auctor ejus Vitæ ait, totis quinquaginta septem annis hæresim illam tunc durasse. Cœperat ea

CHRISTI
782.HADRIANI PAP.
II.CONSTANT. IMP. 3.
ET IRENES

aliis, cibum tamen non sumebat usque ad satietatem; sed eatenus ut illis quidem non videretur jejunare, corpus tamen ei confisteret, & ad pernoctem illam infervires stationem. Haecenus de eius conversione; erit autem ut in posterum certis temporibus, sæpe eum convenire contingat.

IV.
Res Saxo-
num quem
tandem
exitum
habue-
rint.

Quo pariter anno a Carolo Magno habita est Synodus Colonienfis, cui cum interesset, excepit illic Legatos diversarum gentium; cum interea Widichindo urgente, Saxones rebellassent, iterumque a Carolo sunt victi. Plane accidit (ut Eginhardus affirmat) per triginta tres annos bellum Saxonicum perdurasse. Quod igitur jam fastidium Lectori affert. Ista singulis ferme annis de Saxonum fide varia erga Deum, & Carolum Magnum interrupta narratio: hic recitemus, quæ idem Eginhardus una simul usque finem belli cuncta perstringens, habet his verbis: *Susceptum est, inquit, contra Saxones bellum, quod magna-*

PAGIUS

ea anno DCCXXXVI. ideoque quæ de bello Sclavinorum, & de conversione Joannicii narrat hoc anno Baronius, ad sequentem pertinent. Vita S. Joannicii Metaphrasti tribuitur a Surio; sed Allatius in Diatriba de Simeonum Scriptis pag. 77. eam numerat inter eas, quæ ei falso adscribuntur. De Joannicio pluribus infra.

II.
Annus
XI. belli
Saxonici

Ad num. IV. & seqq. Est hic annus undecimus belli Saxonici, de quo Annalista Metensis hæc habet: *Carolus Rex Cumanam (legendum, Coloniam cum Eginhardo in Annal. & aliis) veniens, Rhenum transit, & Synodum tenuit, ubi Lippia consurgit, ubi omnes Saxones conveniunt, excepto rebello Vuidichindo. Illic etiam venerunt Legati Godofridi Regis Nortmannorum (idest, Danorum) Altdem & Hofmundus: nec non etiam Legati Avarorum missi a Cagano & Jugorro. Peracto Placito, reversus est Rex in Franciam. Saxones iterum fidem violant, arma corripunt, suadente Vuidichindo. Rex autem eo tempore miserat Nuncios suos Adelfisum & Geilonem, atque Conradum, Viros potentes, ut ducerent exercitum Francorum & Saxonum super paucos Sclavos, qui adhuc rebellabant. Supradicti vero Principes, cum jam in itinere essent, audientes quod Saxones rebellarent, super eos arma verterunt, & commisso pralio multos ex eis interfecerunt. In qua pugna duo Duces ceciderunt, Adelfisus scilicet & Geilo, in monte qui dicitur Sunedal. Hoc audiens Rex, cum Francis, quos cito congregare potuit, illuc perrexit, & pervenit usque ad locum, ubi Arava confluit in Vvisfram. Tunc omnes Saxones iterum convenientes subdiderunt se Domino Carolo Regi & reddiderunt seditiosos, qui illam fecerant rebellionem, ut occiderentur, quatuor millia & quingentos Viros. Vuidichindus vero partibus Nortmannia aufugit. Interfectis itaque seditiosis, exilioque damnatis, Rex in Franciam reversus est, & celebravit Natalem Domini in Theodoni villa. Idem fufius narrat Eginhardus in Annal. qui refert etiam Carolum in villa Carissaco Pascha celebrasse, & astatim initio generalem Conventum habuisse. Dicit etiam Eginhardus, Caganum & Jugurum, qui Legatos velut pacis causa ad Carolum misere, fuisse Principes Hunnorum.*

utrumque animositate, tamen majore Saxonum, quam Francorum damno per continuos triginta tres annos gerebatur. Poterat siquidem citius finire, si Saxonum hoc perfidia pateretur. Difficile dictu est, quoties superati, ac supplices Regi se dederint, imperata facturos polliciti sint, obsides, qui imperabantur, absque dilatione dederint, Legatos, qui mittebantur, susceperint.

Aliquoties ita domiti, & emolliti, usque & cultum demonum dimittere, & Christianæ religioni se subdere velle promitterent. Sed sicut ad hæc facienda aliquoties proni, sic ad eadem pervertenda, semper fuere præcipientes: ut non facile existimare possis, ad utrum horum feliciores verius dici possent; quippe cum, post inchoatum cum eis bellum vix annus unus exactus sit, quo non ab eis hujuscemodi facta sit permutatio. Sed magnanimitas Regis, ac perpetua tam in adversis, quam prosperis mentis constantia, nulla eorum mobilitate vel vinci poterat, aut ab iis, que

V.

Bellum istud Saxonicum attigit Ansharius in Vita Sancti Willehadi, ubi quæ ab hoc Sancto anno superiori gesta fuerant, enarratis, refert Windichindi rebellionem, & persecutionem ab eo in Christianos excitatam: *Sequenti anno, instigante diabolo totius boni invidio, quidam exstitit perversioris consili Vuidichindus, qui rebellare contra Regem visus Carolum, multam secum Saxonum multitudinem aggregavit, qui etiam unanimiter eos, qui in fide Christi stabiles videbantur, persequi ac punire, servos quoque Dei per loca quaque vagantes dispergere, atque a finibus suis effugare ceperunt. Qua persecutione commota servum Dei (nempe Willehadum) contigit, secundum mandatum Domini præcipientis, si vos persecuti fuerint in una Civitate, fugite in aliam, de Vvignodia transire in Utriusque, ibique conscendens navim mare circa Frestam transfretavit, sicque opitulante Christi gratia persecutionem eorum evasit. Porro Saxones crudelitatem, quam circa Magistrum nequiverant, in discipulos ipsius exardescente iraserventius exercuerunt. Siquidem Folcardum Presbyterum cum Emmingo Comite in pago denominato Leri, Benjamin, &c. odio nominis Christiani, gladio peremerunt. Et ipsi quidem ita ad Regna Cælestia effusione proprii sanguinis feliciter evocatis, persecutionis tamen procella diutius postmodum desavit Saxonibus. Quo facto Vir Dei cognoscens nullam sibi tunc temporis prædicandi opportunitatem inesse, arrepto itinere Pippinum Langobardorum Regem adiit, sicque prospero cursu Romam pervenit, ubi consilens multu lachrymis & precibus ad Sedem Sacratissimam Beatissimi Petri Apostolorum Principis se cunctamque fidelium turmam sedulus ac devotus Divina commendabat clementia, illos præcipue quorum cura maxime cordi erat, ne forsan suscepta in partibus Saxonum Christianitas machinatione diabolica penitus annullaretur. Inde autem discedens, & consolatione Venerabilis Pæpa Hadriani non modice corroboratus servus Dei gaudens repedabat in Franciam. Cis Alpes reversus in Epternacensi Monasterio degit; subjungit enim Ansharius: *Ab itinere concepto reversus, transiit ad locum, qui dicitur Aßernacha, ibique dis-**

III.
S. Ville-
hadus &
Christiani
a Saxo-
nibus ve-
xati.

CHRISTI
782.

HADRIANI PAP.
II.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 3.

quæ agere cœperat, defatigari. Nam numquam eos hujusmodi aliquid perpetrantes impune ferre passus est, quin aut ipse per se ducto, aut per Comites suos misso exercitu, perfidiam ulcisceretur, & dignam ab eis pœnam exigeret, donec omnibus, qui resistere solebant profligatis, & in suam potestatem reductis, decem hominum millia ex iis, qui ultra ripas Albis fluminis incolebant, cum uxoribus, & liberis sublatis transtulit, & huc atque illic per Galliam, & Germaniam multimoda divisione distribuit, eaque conditione a Rege proposita, & ab illis suscepta tractum per tot annos bellum constat esse finitum, ut abiectis dæmonum cultu, & relictis patriis cæremoniis Christianæ fidei atque religionis sacramenta susciperent, & Francis adunati, unus cum eis populus efficerentur. Hæc Eginhardus.

Cæterum hic opportune ingerendum est, quod testatur Gregorius Papa septimus in epistola ad Petrum Episcopum Albanensem, & G. Principem Salernitanum, ab eo Legatos in Galliam missos, nempe ipsum Carolum Magnum conscium, se ope Apostoli Petri tandem indomitos domuisse Saxones, obtulisse eandem provinciam beato Petro, insuper & nummum unum, per singulas domos Galliarum.

VI.
Saxonia
oblata S.
Petro.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

V

lia-

PAGIUS scipuli ejus, qui propter metum persecutionis passim dispersi fuerant, ad eum sunt denuo copulati. Quos ille benigna consolatione refocillans, ut pro fide Christi constanter in omnibus se agerent, pie admonere studuit. Quique in eodem loco duobus fere annis demoratus, idest, ad annum usque DCCLXXXIV. quo aliud vitæ genus elegit.

IV.
Hadrianus PP.
territorium Sabinense sibi integrum a Carolo eradi possulat.

Hadrianus Papa quatuor Epistolas ad Carolum scripsit pro Sabinensi territorio, quod Apostolicæ Sedi, prout ab eo Rege nuperrime concessum fuerat, integrum tradi poscebat. Refert eas integras Coitius hoc anno ex Codice Carolino, ubi prior est numero LXXIX. secunda num. LXXVI. tertia num. LXXVIII. quarta numero LVI. Ex priori constat, pleaque bona in territorio Sabinensi olim ab Imperatoribus Ecclesiæ Romanæ data, nec a Desiderio Langobardorum Rege occupata, quantumvis hoste Romanorum Pontificum: ipsum vero territorium Sabinense Apostolicæ Sedi a Carolo Francorum Rege integrum noviter, hoc est, anno præterito, sicut antiquitus totum ab Ecclesia Rom. possessum est, traditum fuisse. Altera Pontifex asserit, velle se stare iudicio Iberii & Maginarii Regionum Oratorum, Deumque testem invocat, quia nullorum fines irratiōnabiliter appetit, & totum ad territorium illud ad Ecclesiam Rom. pertinet. In secunda Epistola Hadrianus occasione libelli sibi oblatis atque inter apocryphos amandandi, nempe pseudo Pyttacii a Paulino pro Theodosio quondam interpretati, habentis insuper adscriptum Breviarium Chalcedonenſis Concilii a quodam Veracundo Episcopo editi, Theodosium Juniores Augustum vindicat a calunnia; pseudo-Synodum Ephesinam damnat, rejectoque sibi porrecto Breviario illo Chalcedonenſis Concilii, totum illud Concilium amplectitur; idque jure merito; anno enim CCCCXXXI. Ephesinum Concilium Generale III. adversus hæresim Nestorianam celebratum est. Anno CCCCXLIX. habitum pseudo-Concilium Ephesinum, in quo Eutyches est absolutus. Obiit anno sequenti Theodosius Augustus, quem in Orthodoxa pietate permansisse vel ex eo patet, quod ejus fidem Leo Pontifex, etiam post prædatorium Concilium Ephesinum commendavit. Eodem Leone Papa Chalcedonenſe Concilium Generale IV. adversus Eutychianos celebratum anno CCCCLI. Harum epistolarum meminit Baronius an. DCCXCV. n. III. & seqq.

V.

Epistola XCVI. Cod. Carolini inscripta est Egila Episcopo, quem Hadrianus Papa hortatur, ut Orthodoxam fidem teneat. Ordinatus fuerat Egila a Wilchario seu Wilichario Archie-

piscopo Senonensi, ut in Hispania concionaretur, quod tradit idem Hadrianus in Epistola XCVII. ejusdem Codicis Carolini, quam omnibus Orthodoxis Episcopis per universam Spaniam commorantibus inscripsit: Nos prædicti Vulcharii Archiepiscopi petitioni credentes consuetam illi licentiam tribuimus, ut canonice eum examinaret, quatenus si post discussionem & veram examinationem, rectum & Catholicum eum invenisset, Episcopum ordinaret, & nullam quolibet alienam Sedem ambiret vel usurparet, sed solummodo animarum lucra Deo offerret, qui una cum Joanne Presbytero in partibus vestris veniens, &c. Utrique idem Hadrianus Epistolam XCVI. laudatam inscripsit, eosque laudavit ob bonum Wilcharii Senonensis Archiepiscopi testimonium, & in ea multos notavit errores, qui contra fidem Catholicam in Hispaniæ partibus orti fuerant, nulla Felicianæ hæreseos mentione facta, quæ ideo hoc tempore, seu quando ea Epistola scripta, nondum eruperat. Fuit Egila Episcopus Illiribetanorum, ut docet Tamayus ad diem XVII. mensis Augusti, mortuusque est anno DCCLXXXV. ut habent Catalogi illius Episcopatus. Laudat Egilam Hadrianus, quod sollicitè Dominici gregi devotionem officii Pastoralis impendat, & antiquæ fidei communionisque sinceris traditionibus inhæreat. Refert, in ejus apicibus contineri, quod multi in partibus illis ejus relationis atque admonitionis seriem, secundum venerandi Nicani Concilii institutionem de Paschali festivitàte editam, contemnere audent. Narrat etiam Egilam sibi significasse quosdam prædicare, ut qui non edevit pecudum aut suillum sanguinem, & suffocatum, rudis est aut ineruditus. Ad hæc quod alii ex ipsis dicunt, quod prædestinatio ad vitam, sive ad mortem in Dei sit potestate. Alii iterum dicunt, ut qui rogamus Deum, ne vincamur tentatione, quod in nostra est potestate quasi libertate arbitrii. Meminit & aliorum errorum, de quibus ad eum scripserat Egila. Exhibet hujus Epistolæ argumentum Baronius anno DCCXCV. num. IX. ubi uno tenore recitat etiam argumentum Epistolæ XCV. Cod. Carol. datæ ab Hadriano ad eundem Egilam Episcopum in partibus Hispaniæ, Pro fide Orthodoxa tenenda, & pro jejuniis VI. feriæ & Sabbato celebrando. Ad hæc: Illos procaces ac hæreticos homines, qui tuam subvertere nituntur Orthodoxam fidem, & undique te coarctantes angustias, & varias tempestates seminant, Apostolico indutus præcepto, simulque Apostolicis imbutus disciplinis, seu saluberrimis Orthodoxæ fidei Sanctorum Patrum repletus institutis, eos, qui tuas noluerint amplecti recta fidei prædicationes, post unam & se-

Egila Episcopus Illiribetanorum constans est in fide adversus hæreticos.

CHRISTI
782.HADRIANI PAP.
II.CONSTANT. IMPP. 3.
ET IRENES

liarum omnium provinciarum persolvendum Romanæ Ecclesiæ indixisse. Sed red- damus hic ipsius Gregorii epistolam, ut hæc fiant omnibus notiora; sic enim se habet (a):

(a) Greg. VII. l. 8. epist. ult. nu. 23. Galliarum ve. Sigales S. Petro.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis nostris P. Albanensi Episcopo, & G. ... Principi Salernitano Legatis nostræ Apostolicæ Sedis in Gallias salutem, & Apostolicam benedictionem.

Vobis commissa negotia non latent: etiam vos, ita ac si nostra, immo qui nostra ibi in vobis præsentia est, cuncta digne peragite. Dicendum est autem omnibus Gallis, & per veram obedientiam

præcipiendum, ut unaquæque domus saltem unum denarium annuatim solvant beato Petro (s. eum recognoscunt patrem, & pastorem suum) more antiquo. Nam Carolus Imperator (sicut legitur in tomo ejus qui in Archivo Ecclesiæ beati Petri habetur) in tribus locis annuatim colligebat mille, & ducentas libras ad servitium Apostolicæ Sedis, id est, Aquigrani apud Podium sanctæ Mariæ, & apud S. Ægidium, excepto hoc, quod unusquisque propria devotione offerebat. Idem vero Magnus Imperator Saxoniam obtulit B. Petro, cujus eam devicit adiutorio. Et posuit signum devotionis, & libertatis, sicut ipsi Saxones habent scriptum, & pru-

PAGIUS cundam admonitionem seu increpationem, tanquam Ethnicos & Publicanos deputans, habeto pro nihilo eorum infrunitas insidias. Declinavit tamen postea Egila a Catholica disciplina, ut infra videbimus. Epistola porro XCV. ante Epistolam XCVI. data, ut utramque conferenti patebit.

VI.
Primus Alcuini in Franciam accessus.

Hoc vel superiori anno Alcuinus e Britannia in Franciam transfretavit, illuc vocatus a Carolo, qui eo ad litteras in Galliis restituendas, uti cupiebat. Duplicem Alcuini in Franciam adventum recte distinxit Anonymus in ejus Vita cap. 6. & ex eo Mabillonius Sæc. IV. Benedi. in Elogio Historico Alcuini c. 2. n. XXVII. Hæc Anonymi de Alcuino loquentis verba: *Jussus ab Eanbaldo Archiepiscopo (sc. Eboracensi) Successore Elcberti, ut sibi Pallium inpetraret ab Apostolico, venit Romam. Cumque reverteretur, accepto Pallio, habuit Regem Carolum Parma Civitate obviam (anno sc. DCCLXXXI.) Quem magnus Rex alloquens suasionibus & precibus postulavit, ut ad se post expletionem Missatici in Franciam reverteretur (ex Urbe sc. Eboracensi) Noverat enim eum, quia olim a Magistro suo ad ipsum directus fuerat. Fecit autem Alcuinus, aliorum deservire cupiens profectui, ut sibi rogaret cum auctoritate Regis sui proprii & Archiepiscopi, eo tantum jure, ut iterum ad eos reverteretur; pervenitque, Christo Ducatum præbente, ad regem Carolum: quem tenens Rex loco patris amplectitur, a quo artes introductus in liberales, refrigerari paululum noverat, sed exsaturari ob fervorem satis nimium nequibat, &c. At denique Albinus nolens sine auctoritate Regis sui & Episcopi proprium deserere locum, &c. Postulavit Magnum Regem, ut daret ei licentiam remeandi in patriam &c. Tandem igitur ratione victus (nempe Carolus) consentit, ut iret; requiem non dans animis, iam secundo ad eum reverso firmiter impetraret, secum perpetuo ut duraret.*

VII.
Artes liberales Carolum M. docuit.

Natus erat hoc tempore Carolus annos quadraginta, egregieque callebat Scripturam Sacram, ac Sanctorum Patrum doctrinam, sed in artibus liberalibus versatus non erat, quas ideo ab Alcuino discere voluit, apud quem Rhetorica & Dialectica, præcipue tamen Astro- nomia ediscenda, plurimum & temporis & laboris impertivit, inquit Eginhardus in Vita Caroli. Extant inter Alcuini Opera Dialogi duo, alter de Rhetorica, alter de Dialectica, interlocutoribus Carolo M. & Alcuino, in quibus Carolus hunc semper Præceptorem & Magistrum

appellat, cum tamen in Dialogo de Grammatica, alii interlocutores non inducantur quam discipuli & Magister, quia sc. Grammaticam Alcuinus Carolum non docuit. Caroli in Dialectica Præceptorem fuisse, testatur ipsemet Alcuinus in Epistola, qua ei suos de Fide Trinitatis libros dicat: *Neque enim, inquit, quemquam magis decet, vel meliora nosse vel plura, quam Imperatorem, cujus doctrina omnibus prodesse debet subiectis. Non quo, Imperator inviste & sapientissime ac refulgens Rector aliquid scientia vestra fidei Catholica incognitum esse, vel minus exploratum, cogitarem: sed ut mei nominis, quo a quibusdam Magister (licet non merito vocor) officium ostenderem: nec non ut convincerem eos, qui minus utile existimabant, vestram nobilissimam intentionem Dialectica disciplina discere velle rationes, quas Pater Augustinus in libris de Sancta Trinitate apprime necessarias esse putavit, dum profundissimas de Sancta Trinitate quaestiones, non nisi Categoriarum subtilitate explanari posse probavit. Denique Alcuinus in Epistola VI. ad Carolum data asserit sibi in hæc verba a Carolo scriptum esse: *Cognoscat igitur industria tua, carissime in Christo præceptor, propositam nobis a quodam non Clerico, sed laico, de Evangelio quaestionem: cui tunc tamen a nobis usque præsentis est dilata responsio.**

Tanto discendi studio ferebatur Carolus, ut illud in ejus senectute non deseruerit. Eginhardus enim in ejus Vita ait: *Tentabat & scribere, tabulasque & codicillos ad hoc in lectulo sub cervicalibus circumferre solebat, ut cum vacuum tempus esset, manum effingendis litteris adsuesceret: sed parum successit labor præposterus, ac sero inchoatus. Ubi per literas, quibus effingendis Carolus irritò conatu manum tentavit adsuescere, intelliguntur elegantiores illæ majusculæ, quæ ad calligraphiam pertinent, & ornatus causa pinguntur potius quam scribuntur. Ideoque Eginhardus hic apposite utitur verbo effingere, quoniam proprie dicitur effingi, quod ad propositi alicujus archetypi imitationem artificiose elaboratur, ut locum illum exponit Lambecius in lib. 2. Biblioth. Cæs. pag. 264. qui etiam notat pro effingendis litteris, vulgo in impressis editionibus perperam legi, effigiendis, secus ac in MS. Cæsareo habetur. Quo vero anno Alcuinus in Angliam redierit, incertum. Illud tantum constat, eum ex Anglia in Franciam rediisse exeunte au. DCCXCII. aut sequentis initio, ut infra videbimus. Sed cum Baronius & Bulæus anno DCCLXXVIII.*

VIII.
Aliquid novi semper discere volebat Carolus.

CHRISTI
782.

HADRIANI PAP.
II.

CONSTANT.
ET IRENES. IMPP. 3.

& prudentes illorum satis sciunt. Hæc Gregorius; quæ cum facta dicat a Ca-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

rolo jam Imperatore, nonnisi ad finem belli Saxonici ea contigisse putamus.
V 2 An-

PAGIUS num.XIIII. a nobis citati, aliique passim hanc ultimam tantum *Alcuini* in Franciam profectio-

nem agnoverint, an & quid *Alcuinus Carolum* docuerit, explicare non potuere.

NOTÆ [1] **H**oc anno *Hildebrandus* Dux Spoletinus multa donavit monasterio Casinensi, ut patet ex eius donatione apud *Erasmum Gattulam* in *Accessionibus Historiæ Casinensis* P. I. pag. 18. Donationis exordium est; *In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, regnante Domino nostro Karolo viro excellentissimo, anno regni ejus in Italia Deo propiciante nono, Donat autem Hildebrandus monasterio S. Benedicti, quod situm est in loco, qui dicitur Casinum, territorio Beneventano curtem in territorio civitatis nostræ Pennense, loco qui dicitur Castriniano. Concedit olivas in Trento. Concedit in finibus civitatis nostræ Marsorum ex parte nostræ, qua dicitur Paternu, terram aratoriam: casus numero septem in prædicto territorio Marsicano, loco qui Valle appellatur: in finibus civitatis nostræ Reatina in locum, qui dicitur Cumulum, casus duas. Donatio: Data est Spoletini in palatio anno Ducatus nostri in Dei nomine nono, mense Aprilis per indictione quinta. Hildebrandus, seu Hildebrandus creatus est Dux anno DCCLXXIV. ut habet Indiculus Ducum Spoletinorum, & Abbatum Farsensium apud Mabillonium *Musæi Italici* tom. I. P. II. pag. 66. quare hoc anno 782. quo Indictio quinta in cursu erat nonus annus Ducatus *Hildebrandi* decurrebat. GEORGIUS*

JESU CHRISTI
ANNUS
783.

HADRIANI PAP.
ANNUS
12.

CONSTANTINI
ET IRENES
IMPP. 4.

I. **A**nnus sequitur Redemptoris septingentesimus octogesimo tertius, Indictione sexta, quo pridie Kalendas Maii moritur Hildegardis Regina, uxor Caroli Magni, & quinto Idus Julii moritur ejusdem Caroli mater feminae ambae pietate insignes. Quo pariter anno contigit Carolum juniorem, ita dictum filium Caroli Magni majorem natu, Vvestphalos rebellantes suo exercitu profligare, quo in proelio quid mirandum acciderit Brunoni militi narrat Sanctus Ludgerus his verbis (a).

(a) Extat in Append. ad Act. S. Suviber. apud Sur. die 1. Martii.

Carolus junior vivit Vvestphalos.

Anno Domini Incarnationis septingentesimo octogesimo tertio, Indictione sexta, cum victoriosissimus Carolus Francorum Rex praesidia & propugnacula rebellium Saxonum, & Vvestphalorum vastaret, venissetque in Vvestphaliam ad firmam munitiorem Dromi dictam, & illam expugnans destruxisset, commississetque eandem munitiorem inclito filio suo Carolo, eo quod idem Rex Carolus ad interiora Saxoniae divertisset: ecce illo absente, occurrerunt praefato Principi Carolo infestissimis animis Uvestphali cum grandi turba armatorum, ad expellendum ipsum po-

tenter cum Francigenis extra regionem ipsorum, & patriam, ut formidolosum cum illo praelium committendum. Quos conferto praelio, congressuque inter eos facto juxta munitiorem Dromi serenissimus Princeps Carolus filius Caroli Magni Regis statim vicit equitatu suo, trucidans multos, inter quos erat quidam bonus Christianus Vvestphalus, qui coactus per suum Satrapam interfuit bello, in paganismus dictus Eldack, sed Christiano nomine Bruno, vir dives, & potens, fortis viribus, audax animo, & armis strenuus. Hic Bruno postquam viderat, & perpenderat mente saepe revolvens nefandum Ogellum de Paderborne conterrancum suum male perisse, se praesente, qui sancti Suviberti Ecclesiam incenderat, & Oconem, & Nothelinum Satrapas ipsorum a Deo percussos, iterum meritis sancti Suviberti sanitati pristinae restitutos, honoravit deinceps sanctum Suvibertum, atque dolens de commissis in Vverda in praedicta Saxonum expeditione: omni die devote legit ad honorem ipsius Sancti unam orationem Dominicam, & Angelicam salutationem, efflagitans devoto corde, ut

im-

PAGIUS
SÆC VIII
Anno Erz
Hisoan.
DCCCXXI.
Anno He-
gira
CLXVII.
in hoato
die 5.
Aug. fer.
3.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6276.

⊙ 8. F. D 5. P. 23. Mart. Indict. 6.

JESU CHRISTI 783.

HADRIANI PAPÆ 12.

CONSTANTINI IMP. 8. & 4.

IRENES 4.

A. C. 783.
I.
Annus XII
belli Saxo-
pici.

A Num. I. ad V. Carolus Pascha in Theodanis villa celebravit, ut Eginhardus in Annal. & Annalista Metensis tradunt, qui postea belli Saxonici eodem fere modo narrant. Hec Annalista Metensis verba: Obiit beate memoria Hildegardis Regina II. Kal. Maii, quod evenit tunc in Vigilia Ascensionis Domini, & sepulta est juxta Urbem Metensem in Basilica Apostolorum & Beati Arnulfi. Eodem anno iterum Saxones rebelles extiterunt, & Rex cum paucis Francis ad locum, qui dicitur Theutmalli, venit. Ibi Saxones paraverunt pugnam in campo viriliter. Tunc Rex cum Francis super eos irruit, & magnam stragem ex eis fecit, ita ut per pauci fuga elaberentur. Post peractam victoriam venit Rex ad Paderbrunna, ubi coadunato exercitu, iterum super Saxones irruit, qui conveniant super fluvium, cujus vocabulum est Haza. Ibi iterum pugna inita, non minor numerus Saxonum cecidit, quam in superiori praelio ceciderat. Tunc Rex Vvisaram transiit, & ad Albiam usque pervenit. Post hac in Franciam revertitur. Eodem anno obiit Bera Regina IV. Idus Julii, & sepulta est in Cauciaco. Sed inde translata

Parisiis, sepulta est juxta Virum suum in Ecclesia Sancti Dionysii Martyris. Et cum Vvarmatiam pervenisset Rex, sociavit sibi in matrimonium Fasradam Reginam, celebravitque Natali Domini in Heristallio. Utamque Francorum victoriam Eginhardus in Vita Caroli commemorat, & eundem Carolum, quandiu bellum Saxonicum duravit, duabus hisce duntaxat vicibus acie seu pugna in campo praeparata cum Saxonibus decernasse his verbis refert: Hoc bellum, licet per multum temporis spatium traheretur, ipse non amplius cum hoste quam bis acie conflixit; semel juxta montem, qui Osnaggi dicitur, in loco Theomelli nominato, & iterum apud Hasam fluvium, & hoc, uno mense paucis quoque interpositis diebus. His duobus praeliis hostes adeo prostrati ac devicti sunt, ut ulterius Regem neque provocare, neque venienti resistere, nisi aliqua loci munitione defensi, audent. Haza fluvius Oinaburgum aluit, Theutomellum vero idem est cum Theutoburgio, ut docet Cluverius lib. 3. Antiquae Germaniae capit. 19. & utrumque posterioribus saeculis deflexum est in Dethmoldiam.

Quoad mortem Hildegardis Reginae, eam pridie Kalendas Maii in Vigilia Ascensionis, ideoque hoc Christi anno, quo Festum istud indidem primum Maii incidit, contigisse, inter veteres Francorum Annalistas convenit. Quare Baronius in Appendice ad annum DCCLXXXVI. eam mortem, quam recte hoc anno collocarat, perperam ad illum revocat. Mabillonius lib. 2. Re Diplom. cap. 26. asserit, se diligenter inspectisse Diploma autographum Caroli Magni pro Metensi Sancti Arnulphi Coenobio, quod hoc modo concluditur: Data Kal. Maias anno XV. & IX. Regni nostri, ab Incarnatione autem Domini Nostri I. anno septingentesimo octogesimo ter-

II.
Moritur
Hildegardis
Regina.

sio

CHRISTI
782.HADRIANI PAP.
II.CONSTANT. IMP. 4.
ET IRENES

imminente extremae suae necessitatis articulo, dignaretur ipsi & auxiliari, & adesse, & Deo suis patrociniis ipsum reconciliare, elegitque ipsum in specialem patronum.

II. De Bruno milite curato miraculum.
Igitur hic Bruno cum staret in prima terribili acie, strenue bellans, tandem oppressus grandi equitatu partis adversae, & inter caetera vulnera grandi lancea impetitus, & in pectore hasta confixus, & prostratus, & corruens in terram pedibus equorum cum multis aliis miserabiliter conculcatur, ita ut de sua desperaret vita. Cumque sic volutatus in proprio sanguine pene deficeret, & in extremis fere laboraret, devotione qua potuit, invocavit mæsto, & contrito corde S. Suvbertum, petens ut sibi, utpote famulo suo, jam in necessitate tanta, & pericu-

lo constituto adesse, & Deo suis precibus commendare se dignaretur, vovens, quod si ex inflictis vulneribus convalesceret, & sanaretur, devote visitaret ipsum in Verda, spretisque seculi curis, se ipsum servitio suo, quamdiu superstes esset, mancipaturum.

Quo expleto promisso, facto illo in extasi, apparuit cum magna claritate S. Suvbertus ornamentis Pontificalibus indutus, tangensque ipsum baculo pastorali, dixit: Ecce Bruno confortare, & gaude, hac vice hic non morieris, quia precibus meis impetravi ab omnipotenti Deo vitam tibi, eo quod devote in hac praesenti anxietate auxilium implorasti a me, ut tibi adessem. Sed postquam per gratiam Dei convulneris ab his plagis, non negligas visitare sepulcrum meum in Verda, ut spo-

PAGIUS

tio indie Ascensionis Dominica, in cujus Vigiliis ipsa dulcissima conjux nostra obiit in annum XII. conjunctionis nostra. Actum Theodone villa Palatio nostro in Dei nomine feliciter, Indict. VI. Observat Mabillonius huic Diplomati sigillum nullum appositum esse; quod Carolus propter memoriam uxoris Hildegardis solemnnes aliorum Diplomatum condiciones praetergressus sit; cum praeter hoc nulla genuina, aut certe paucissima Regum Francorum Diplomata communia, annis Incarnationis praedita occurrant ante Carolum Crassum, & pauca etiam post ipsum usque ad Principatum Hugonis Capeti, Baronius loco laudato refert Epitaphium sepulchro Hildegardis Reginae tunc inscriptum, suspicaturque illud ab Alcuino conditum esse. Verum ejus Auctor Paulus Diaconus fuit, quia in Libello suo de Episcopis Metensibus testatur, se iussu Caroli Regis doarum Regi, Pippini filiarum, Rothaid & Adelaïd, & duarum Caroli Magni natarum, Adelaïd & Hildegard, & praefatae Hildegardis Reginae Epitaphia composuisse. In Epitaphio Hildegardis Reginae dicit Paulus.

Alter ab undecimo rursus te sustulit annus.

Cum itaque annus alter ab undecimo sit annus decimus tertius, ut vox rursus bis decimum tertium intelligendum ostendat, ut supra jam diximus, mortua est Hildegardis anno aetatis suae vigesimo sexto. Vixit cum marito per annos XII. ut liquet ex laudata clausula, non vero per decennium, ut perperam Cointius anno DCCLXXIII. numer. VI. scribit, qui illam non legerat. Is tamen relatum versum de iterato anno XIII. recte interpretatur, sed matrimonium Hildegardis cum Carolo eo Christi anno male alligat; peractum enim medio circiter anno DCCLXXI. ut suo loco ostendi.

III. Hildegardis Regina novem liberorum mater.
Hildegardis Carolo novem peperit liberos, ex quibus duo, Lotharius videlicet & Adelaïd, ante matrem extincti, & Hildegardis vix dies quadraginta matri superfuit, ut testatur Paulus Diaconus in ejus Epitaphio. De Hildegarde Regina, inquit Eginhardus, tres filios, Carolum videlicet, Pippinum, & Hludovicum, totidemque filias Rothaidum, Bertam, & Gislam genuit. Carolus major natu filius natus est anno septingentesimo septuagesimo secundo circa mensem Martium; cum anno septingentesimo

octogesimo quarto, ut mox ostendemus, Saxones vicerit, ideoque jam arma ferre potuerit. Rotrudis inter filias primogenita in lucem prodiit anno septingentesimo septuagesimo tertio circa mensem Februarii; anno enim DCCLXXXI. promissa fuit Constantino Imperatori, & post sex annos eidem desponsata, ut suo loco videbitur. Quare an. DCCLXXXVII. jam nubilis erat. Adelaïd nata est in castris ad Papiam Urbem, ut tradit Paulus Diaconus in lib. de Episc. Metens. ideoque anno septingentesimo septuagesimo quarto. Bertam natam esse anno insequenti septingentesimo septuagesimo quinto, ostendit ejus matrimonium cum Angilberto anno septingentesimo octogesimo septimo peractum; cum Angilbertus anno circiter septingentesimo nonagesimo in Monasterium Centulense secesserit, ibique Monachum induerit, quod qui non animadverterunt, Bertae & Angilberti copulam illicitam fuisse perperam scripsere. Carolomanni postea Pippini appellati natiuitas pertinet ad annum septingentesimum septuagesimum sextum; Hadrianus enim in Epistola XLIX. Cod. Carol. eo anno ad Carolum Menum data ait: dignati estis nobis repromittere, ut in Sanctam diem Pascha ad limina Beati Apostolorum Principis Petri, una cum spiritali filia nostra Regina, Domino auxiliante, properare debuissetis, ut filium, qui NUNC vobis procreatus est, a sacro Baptismate in ulnis nostris susciperemus. Cointius eo anno numer. III. arbitratur, Caroli filium, de quo loquitur Hadrianus, non alium esse a Carolo filiorum, quos is ex Hildegarde Regina suscepit, natu maximo. Verum cum Carolus Caroli Regis filius anno DCCLXXXIV. adversus Saxones pugnaverit, ut paulo post ostendetur, primo matrimonii patris cum Hildegarde anno in lucem venerat, ut jam statuimus. Quare Carolus Rex, qui anno septingentesimo octogesimo, cum iterum Romam profectus est, in Gallis reliquit Carolum primogenitum, & Pippinum ex Himiltrude concubina susceptum, anno septingentesimo septuagesimo tertio, quo Papiam obsidione cinxit, dirigens continuo in Franciam ibidem apud se Papiam adduci fecit suam conjugem excellentissimam Hildegardem Reginaem, & NOBILISSIMOS FILIOS, inquit Anastasius in Vita Hadriani Papae, ubi sine dubio loquitur de Pippino ex Himiltrude, &

CHRISTI
783.HADRIANI PAP.
12.CONSTANT. IMPP. 4.
ET IRENES

spondisti cum condignis oblationibus, ne aeterna morte involvaris. His dictis, signans cum signo sanctæ Crucis disparuit, & claritas evanuit. Hæc facta fuerunt, finito bello. Victores vero cum viderent illam claritatem super corpora occisorum, quidam ex eis Deum timentes, accurrunt ad eundem locum, in quo illam perspexerant claritatem, suspicantes ibidem quemdam sanctum virum occisum, vel agonizantem, cujus merita Deus per illam claritatem ipsis declararet.

III. Bruno autem inter occisorum cadavera similis mortuo, fere exanguis aliquo tempore jacens, meritis S. Suuiberti parum se erigens, cum vidisset viros hostilis exercitus, arbitrans eos amicos, qui ipsum liberarent, & curam sui agerent, cœpit flebili voce, prout potuit implorare auxilium ab eis, ut sui misererentur. Milites vero videntes, ipsum tam horribilibus vulneribus gravatum, & præcipue grandi hasta confixum, vivere adhuc potuisse, mirabantur valde: Qui postquam eis inter multa enarrasset, qualiter ibidem in tam horrido instantis mortis periculo sanctum invocasset Suuibertum gloriosum Episcopum, quem omni die specialiter oratione devote honorare consuevisset, & ab eo ipsi apparente servatus esset,

addidit quod coactus per suum Satrapam, eidem bello interfuerit, quia urgente, & stimulante conscientia contra Christianos bellare sibi grave fuisset.

Victores ergo hoc audientes, memores claritatis ab eis visæ, pietate moti, liberaverunt ipsum; armis sanguine madidis exuunt, adhibentes ei diligentem curam, ut convalesceret: ponebant ipsum insuper in quodam excelso loco, postquam ligaverunt vulnera ejus, ita vulneratum ad honorem S. Suuiberti Episcopi, quem multi in exercitu Francorum honorabant, ut omnes animadverterent, eum temporariam mortem non evasurum, nisi meritis S. Suuiberti id fieret. Serenissimus vero Rex Carolus Magnus, tunc in Saxonia apud locum dictum Stomingi positus, hæc audiens, & ut Pippinus Rex genitor suus in maximum honorem S. Suuibertum haberet propter victoriam, meritis ipsius contra Saxones prope Vverdum habitam, admirans præcepit, præfatum Brunonem, quam cito posset, migrare de loco ad locum, & sibi adduci, & præsentari. Qui cum ei præsentatus esset, & cuncta vulnera vidisset, audissetque ab eo, qualiter S. Suuibertus patronus suus sibi apparens, consolatus eum fuisset: laxavit ipsum a captivitate, restituens ipsum pri-

IV.

Carolus Magnus studiosus erga S. Suuibertum.

PAGIUS Carolo ex Hildegarde Carolo Regi natis.

IV. Respondet tamen Cointius anno DCCLXXIII, num. XVIII. Anastasium iter in Longobardiam eo anno ab Hildegarde susceptum perperam, confundere cum altera in Italiam Hildegardis profectio, de qua anno septingentesimo octogesimo egimus. Verum id gratis asseritur; anno enim DCCLXXX. ut ibidem vidimus Carolomanum postea Pippinum appellatum, & Ludovicum filios secum Romam duxit Carolus, & Wormatiæ Carolum primogenitum & Pippinum ex Himiltrude genitum reliquit, ut ibidem ostensum; nec enim ex tot Annalistis, qui res gestas a Carolo Rege memorarunt, ullus est qui referat eum Legatos ex Italia in Franciam direxisse, qui eisdem Carolum & Pippinum Wormatiæ relictos Romam deducerent. Ad hæc Caroli Regis in Italia mansio, an. DCCLXXXI, haud diuturna fuit, ut ex iis, quæ eo anno in medium attulimus, liquet. Cum itaque eo Christi anno Hadrianus Carolomanni, cui in baptismo Pippini nomen indidit, patrinus fuerit, apparet filium Carolo Regi an. DCCLXXVI, natum, quem tunc Hadrianus de sacro fonte levare postulavit, alium non esse quam Carolomanum seu, Pippinum, & quod tunc Hadrianus optaverat, anno DCCLXXXI. adimpletum fuisse. Annos natales aliorum Caroli Regis liberorum suis locis memoravimus, neque ab annis, quo hi postremi in lucem venere, aliquæ difficultates pendent, uti ab annis natalibus eorum, de quibus hic agimus.

V. Hildegardis Regina, quæ hoc anno sepulta, fuit juxta Urbem Metensem in Basilica Apostolorum & Beati Arnulfi, anno incerto cum Ludovico Pio filio translata fuit in Monasterium Campidonense, Kampten vulgo dictum, situmque in Imperiali Oppido Campidona vocato,

in confinio Bavarix & Suecix, ubi ad Beata Hildegardæ invocationem complurima miracula patrata sunt, ut videre est in ejus Vita a Monacho Campidonensi sæculo XV. collecta, & a Papebrocio ad diem XXX. mensis Aprilis Commentario prævio explicata. Bruschius in Chronologia Monasteriorum Germaniæ pag. 89. refert, Campidonense Monasterium ab Hildegarde Regina anno DCCLXXVII. fundatum fuisse, ibique in ejus memoriam singulis septimanis bis diebus videlicet Lunæ & Veneris, ducentos homines pauperes distributis panibus cibari ac refocillari solitos esse. Ea quidem Vita pluribus anachronismis facta, sed miracula quæ ibidem referuntur a testibus fide dignis narrata. Lambecius lib. 2. Biblioth. Cæs. pag. 295. refert, in ea asservari insignem Codicem MS. cura & studio Caroli Magni literis aureis exaratum, illuc adductum ex Archiepiscopali Ecclesia Bremensi ubi per integra octo sæcula & amplius, ante defectionem ejus Urbis & Archiepiscopatus a Catholica fide ad Lutheranismum & Calvinianismum, quotannis populo cum aliis Sanctis Reliquiis debita veneratione ostendebatur. Præterea extare antiquissimas membranas, quæ continent designationem omnium Reliquiarum in ea Ecclesia asservatarum, in iisque legi Sanctum Carolum magnum Imperatorem, comperta Sanctitate Beati Vuilhelmi, Ecclesiam Bremensem Regia munificentia fundasse, ac eidem inter alia Regiæ suæ Majestatis eximia dedisse Psalterium, dicitur ipsius conjugis, literis aureis bene & subtiliter confricatum, ut in iis membranis habetur. Lambecius tamen dicit hanc traditionem falsam esse quod ipsemet Carolus Versus composuerit instar Epistolæ dedicatoriæ, qui primo ejusdem Codicis folio literis itidem aureis scri-

CHRISTI
783.

HADRIANI PAP.
12.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 4.

stinae libertati, ad honorem S. Suviberti. Et deinceps idem Rex Carolus Magnus semper in honore habuit Sanctum Suvibertum, omnibus diebus vitae suae, & subiugatis Saxonibus, & Angariis cum Vestphalibus, in gratiarum actionem, statim fratres conventus sancti Suviberti, in diversis tutis locis dispersos revocavit, Ecclesiam sancti Suviberti diversis pretiosis ornamentis decoravit, ablata restituens, & recuperans, multa dona, & praedia ex regali Fisco hilariter adiecit devotis fratribus conventus S. Suviberti. Bruno tandem convalevit, & ut vovit, ipsum peregre devote in Vverdam cum condignis oblationibus visitavit, & ibidem Deo, & S. Suviberto, quamdiu vixit, servavit. Quo miraculo cognito, multi Saxones, & Vestphali devote ipsum in specialem patronum eligentes, humiliter coluerunt, & honoraverunt. Hucusque Ludgerus. Porro ista hoc anno coepta, in sequentem sunt propagata. Etenim Annales Francorum pervetusti istiusmodi bellum a Carolo juniore, anno sequenti, confectum tradunt.

Hoc item anno Silo Rex Gallaciae in Hispania ex hac vita migravit, anno nimirum octavo sui Regni, sepultusque est in Ecclesia sancti Joannis Evangelistae, quam ipse construxit, jamque solus regnare coepit Alfonso, sive Adelfonso cognomento Castus, quem vivens in collegam assumpserat. Huic primum punandum fuit civili bello adversus Maurorum auxilio eum e Regno expulit. Conciliaverat enim ipse illos foedo tributo pacto, pendendi illis per annos singulos centum virgines quinquaginta ex nobilibus & ex plebe totidem.

Adofinda Regina viro Silone Rege viduata, non amplius secunda vota exoptavit, sed remittens nuntium saeculo, monasticam vitam professam est. Sed quid accidit? Insufurravit serpens in aures ejus, ut olim in totius humani generis cladem tentavit Evam; sed eo periculosus aggressus est certamen diabolus adversus eam, quod usus est ad ruinam viro, qui minister salutis a Deo fuerat constitutus

V.
Silonis
Regis Gal-
laciae obi-
tus.

Adofindae
Reginae
laudata
pruden-
tia.

PAGIUS scripti sunt, quibus Psalterium illud Hadriano Papae offert. Addit Lambecius ex illis Versibus patere Hadrianum eundem illum Codicem Psalterii, quem a Carolo Magno acceperat, donasse Sancto Vvillebado, ut is in novo Episcopatu suo frueretur usu sacri istius muneris. Verum nihil affert Vir doctissimus quod probet Vvillebadum ab Hadriano dono illo affectum fuisse. Nec verosimile videtur, Pontificem munus a tanto Rege sibi transmissum, in aliquem postea ejus subditum contulisse. Existimo itaque Hadrianum Psalterium illud Hildegardi Reginae, quando Romae fuit obtulisse, post cuius mortem Carolus, in sui ac suae conjugis memoriam inter caetera cimelia Ecclesiae Bremensi anno DCCLXXXVI. donavit. Certe ipsemet Lambecius pag. 296. refert Testimonium ex antiquissimis membran. ejusdem Ecclesiae idiomate Saxonico antiquo scriptis, quod ipsemet ita Latine vertit: *In Sancta hac Bremensi Ecclesia adversatur etiam ipsius conjugis Psalterium aureis literis conscriptum.* Quare ea traditio non videtur in dubium revocanda.

Ut autem magis pateat, quanta veneratione Hadrianum Papam profecutus sit Carolus, eumque artem Poeticam calluisse, hic represento eosdem Versus secundum Orthographiam nostri aevi, quos cum antiqua inter pungendi ratione Lambecius pag. 262. etiam exhibet:

Hadriano summo Papa Patrique beato
Rex Carolus salve mando valeque Pater.
Prasul Apostolice munus hoc sume Cathedra.
Vile foris visu, stemma sed intus habens.
Organa Davidico gestat modulancia plectro,
Continet & Lyricos suavi sonosque melos;
Hac tua, Christe, chelis miracula concinit
alma,
Qui clavem David, sceptrum domusque te-
nes.
Mystica septeno fuerant hac trusa sigillo
Carmina, ni Christus panderet ista Deus.
Hoc vobis ideo munus pie dedo Sacerdos.
Filius, ut mentem Patris adire queam;

Ac memorere mei precibus sanctisque piisque,
Hoc donum exiguum saepe tenendo manu.
Et quamquam modico niteat splendore Libellus,
Davidis placeat celsa Camana tibi.
Rivulus iste meus teneatur flumine vestro,
Floriferumque nemus floscula nostra petant.
Incolumis vigeas Reflor per tempora longa.
Ecclesiamque Dei dogmatis arte regas.

Victoria Caroli Junioris de Saxonibus hoc anno recitata a Baronio ex Epistola de Canonizatione Sancti Suviberti, ad annum sequentem pertinet de qua ideo ibi commodius agetur. Non opus est hic iterare quod saepius inculcavimus, Epistolam illam supposititiam esse, fabulisque ac falsis narrationibus refertam; cum de ejus suppositione nunc fere inter omnes constet.

Ad num. V. & seqq. Silo, postquam annis octo in Legionibus & Asturiis nomine uxoris Alphonsi Catholici filiae regnasset, mortuus est hoc anno, & Alphonsus Castus Froilae Regis filius communi omnium Magnatum suffragio Regnum suscepit, ut habet Vasæus in Chronico ex Luca Tudensi. Unus Mauregatus Alphonsi patruus, fratrum exemplo, qui deinceps regnarant, questus est, eum sibi praeferrere, & ad Mauros ac Abderamen eorum Regem confugit. Comparatis Saracenum auxiliis Alphonsum Castum in Cantabriae partem se se recipere compulit, regnavitque annis quinque & mensibus sex, solvens ignominiosum, quod antea promiserat Saracenis, tributum annum quinquaginta nobilium Virginum & totidem plebeiarum.

Ad calamitates Christianorum Hispanorum accessit haeresis Feliciana, de qua pluribus Baronius. Elipandus Ecclesiae Toletanae Archiepiscopus Felicem Urgelitanae Sedis Episcopum, Praeceptorem quondam suum consuluit, quo pacto Christum Dei filium agnosceret, naturalem, an adoptivum? Felix libris suis professus est, Christum secundum naturam assumptam non naturalem, sed nuncupativam, adoptivamque

VII.
Victoria
Caroli Jun-
ioris de Saxo-
nibus.

VIII.
Moritur
Silo Legio-
nis & A-
sturiarum
Rex.

IX.
Initium
haeresis Fe-
liciana.

VI.
Carolus
summe col-
luit Ha-
drianum
pp.

CHRISTI
783.HADRIANI PAP.
12.CONSTANT. IMPP. 4.
ET IRENES

tus, nempe Archiepiscopo, eodemque Hispaniarum Primate Elipando Toletano, Nestorianæ instaurandæ hæresis auctore: Hanc igitur cum ad errorem, suamque pravam sententiam conaretur pellicere Elipandus: præstitit ipsa, quod est prudentissimæ feminæ, specimen edens mulieris fortis, quæ non circumduceretur omni vento doctrinæ; sed quæ non haberet, quem domi interrogaret, ex monitu Pauli, virum suum, rem detulit ad Episcopos, & sacerdotes, sciens ab eodem Apostolo (a) impositum esse jure silentium feminis, ut taceant in Ecclesia. Inter alios autem, quos consuluit Adosinda femina maxime pia, fuit presbyter quidam, quem sciret valde sanctum, atque doctissimum, nomine, reque Beatum, necnon ejus familiarem Etherium Uxamentem Episcopum.

(a) 1. Cor.
14.VI.
Error Elipandi Episcopi Toletani cognitus.

Error erat Elipandi perditissimi hominis non tolerandus, quem sacrosancta Ephesina Catholica Synodus in Nestorio condemnarat. Iste siquidem asserens Christum Dei Filium, quod ad humanitatem spectat, dicendum esse adoptivum, & non proprium, ac naturalem, in necessariam consequentiam deducebat, ut duas constitueret in Christo personas, atque assereret duos filios naturalem alterum, atque alterum adoptivum, sicque horrendum dictu, damnata olim in Orien-

PAGIUS que filium esse. Responso accepto *Elipandus* (qui ea doctrina antea imbutus fuisse videtur) hoc pestiferum dogma tam per Asturias, quam per Galliciam disseminavit: Felix vero per Septimaniam, ut de Felice testatur Jonas Aurelianensis Episcopus initio libri primi de *Cultu Imaginum*. Inier eos, quos *Elipandus* ad partes suas pertraxit, fuere *Ascarius* Bracarensis Episcopus, & *Fidelis* Abbas, cui primo sectæ suæ arcana revelavit, scripta ad eum Epistola mense Octobri Era DCCCXXIII. seu anno Christi DCCLXXXV. ut docet *Beatus* Abbas initio libri primi adversus *Elipandum*, non vero currenti anno, ut habet, *Baronius* num. VIII. *Beatus* enim citatus scribit, datam fuisse mense Octobri in Era DCCCXXIII. Accessere etiam ad eam sectam Cordubenses nonnulli, ut liquet ex *Elipando* in Epistola ad *Felicem* nuper conversum, & *Alcuino*. Isti asserabant, Christum qua parte homo est, filium Dei esse adoptione, non natura. Unde licet unam personam in Christo confiterentur, per consequentiam tamen quandam recidebant in *Nestorii* hæresim. Natura enim & adoptione unius patris filius unus esse non potest, nisi gemina persona admittatur: quod erat *Nestorii* delirium. Hanc hæresim *Elipandus* & *Felix* hauserunt ex male intellectis *Missæ* S. *Isidori* orationibus. Hoc ubi rescivit *Hadrianus* Papa ad universos Hispaniarum Episcopos Epistolam scripsit, quæ est XCVII. Cod. Carol. eosque monuit, ut *Migentii* cujusdam, ejusque discipuli *Ægila* Episcopi *Illiribetani* errores caverent. Hujus Epistolæ meminit *Baronius* anno DCCXCV. num. XI. qui hoc argumentum in Codice Ca-

rolino præfigitur: *exemplar Epistola Hadriani Papa directæ omnibus Episcopis per universam Spaniam commorantibus, maxime tamen Elipando vel Ascarico cum eorum consentaneis, pro hæresi vel blasphemia, quod filium Dei adoptivum nominant, cum multis capitulis Sanctorum Patrum eos reprehendens, Necnon & de Paschali festivitate, seu & de sanguine pecudum, & suillo, & sanguine suffucato, quem in errore prædicantes dicunt. Ut qui ea non ederit, rudis & ineruditus est, quos sub anathematis vinculo obligatos, & ab Ecclesia extraneos dicit. Similiter & de prædestinatione Dei, quod si quis ad bonum prædestinatum esset, contra malum resistere, necesse illi non erat; si vero ad malum notus (legendum, natus) bonum illi exercere nihil proderit. Pro quo capitulo Apostolicis adhortationibus eos castigans, necnon & de hoc quia communem vitam cum Judæis, & non baptizatis paganis, tam in escis, quam in potu, seu & in diversis erroribus * (videtur deesse, agunt vel ducunt) nihil polluisse inquit, nec non & de filiabus eorum, quas populo gentili tradunt, vel de sacrationibus eorum, seu & de mulieribus, qua vivente viro sibi maritum fortiuntur, simulque & de Libertate Arbitrii, vel aliis multis, qua enumerare longum est, eos castigans cum Sanctorum Patrum Traditionibus.*

At Deus omnipotens, in tanto periculo positos, fideles suos non dereliquit: excitavit siquidem, qui resisterent, eosdem, quos diximus sanctos, doctosque viros, *Beatum*, qui prætabat scientia, & *Etherium*, qui anteibat (quod esset Episcopus) dignitate. Jure dixisses hos duos fulmina belli, si vidisses quanta animositate tantæ potentæ resisterunt, primumque illud efficientes (quod maximi erat momenti) ut detegeretur error, & hæresis, quæ velamine pietatis, & decora prodibat nomina veritatis, & quam turpis esset, atque nefanda, & execrabilis pariter omnibus innotesceret; sicque egerint, ut si eam penitus extinguere, tanta contradicente auctoritate, non da-

VII.
Etherius
Episc. &
Beatus
presbyt.
contra
Hæresim
insurgunt.

rolino præfigitur: *exemplar Epistola Hadriani Papa directæ omnibus Episcopis per universam Spaniam commorantibus, maxime tamen Elipando vel Ascarico cum eorum consentaneis, pro hæresi vel blasphemia, quod filium Dei adoptivum nominant, cum multis capitulis Sanctorum Patrum eos reprehendens, Necnon & de Paschali festivitate, seu & de sanguine pecudum, & suillo, & sanguine suffucato, quem in errore prædicantes dicunt. Ut qui ea non ederit, rudis & ineruditus est, quos sub anathematis vinculo obligatos, & ab Ecclesia extraneos dicit. Similiter & de prædestinatione Dei, quod si quis ad bonum prædestinatum esset, contra malum resistere, necesse illi non erat; si vero ad malum notus (legendum, natus) bonum illi exercere nihil proderit. Pro quo capitulo Apostolicis adhortationibus eos castigans, necnon & de hoc quia communem vitam cum Judæis, & non baptizatis paganis, tam in escis, quam in potu, seu & in diversis erroribus * (videtur deesse, agunt vel ducunt) nihil polluisse inquit, nec non & de filiabus eorum, quas populo gentili tradunt, vel de sacrationibus eorum, seu & de mulieribus, qua vivente viro sibi maritum fortiuntur, simulque & de Libertate Arbitrii, vel aliis multis, qua enumerare longum est, eos castigans cum Sanctorum Patrum Traditionibus.*

Convocato Episcoporum provincialium Cœtu, *Elipandus* *Migentianus* circa diem Paschatis aberrantes, ut ipse in Epistola ad *Fidelem* Abbatem gloriatur, incunctanter repressit: proprium tamen errorem, quem a *Felice* acceperat, publicare non destitit. *Gliscenti* hæresi occur-

X.
Elipandus
hæresim
suam disse-
minare
non desi-
sit.

CHRISTI
783.

HADRIANI PAP.
12.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 4.

retur, saltem ne ulterius incognita in ruinam totius Ecclesiæ grassaretur, obstitierint, donec conventu publico congregato, majore auctoritate accedente Romani Pontificis (quod postea factum est) telis omnium Orthodoxorum confossum monstrum penitus interiret. Non latuerunt Elipandum Beati, atque Etherii pro Fide Catholica defendenda conatus, & ad impugnandos a se promulgatos errores studia comparata. Quamobrem qui se a presbytero uno impugnari, & ab Episcopo minoris diœcesis urgeri persensit: indignatione haud levi commotus, quæ enim terrena, animalis, & diabolica sapientia (a) zelum amarum parit, & contentiones: adversus eos exerit stylum, scribens epistolam ad Fidelem quemdam Abbatem in Asturia degentem. Extat ipsa quidem, dataque habetur Toleti hoc ipso anno Redemptoris septingentesimo octogesimo tertio, mense Octobris, quam si nacti essemus, utique hic, ex more, descripsissemus, sed dumtaxat legimus ejusdem epistolæ argumentum, quod sic se habet.

(a) J. c. 3.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

currerunt imprimis *Beatus Abbas Hispanus & Ætherius Episcopus Uxamensis ejus discipulus*, quibus præter *Sanctum Paulinum Aquilejensem Patriarcham* accessit *Alcuinus*, de utroque ita scribens in libro primo adversus Felicem: *Quod quendam Beatum Abbatem & discipulum ejus Ætherium dicitis huic vestra secta primum crezare, laudamus eos in eo quod veritatem defendere conati sunt. Sed si verum est quod dixistis, eos duas naturas Christi in unum confundere, sicut vinum & aquam, hoc nullatenus consentimus.* Falsa erat hæc criminatio, ab adversariis ex ipsorum sententia perperam deducta; quasi inde consequeretur, si Christus censetur filius Dei naturalis, quia homo est, ut natura humana cum Divina confundi deberet. Ubi *Felicis* Epistola in *Alcuini* manus pervenit, auctorem ab errore, amica admonitione retrahere conatus est: cui *Felix* literas remisit amarulentis aculeatisque verbis plenas. Quid *Felici Alcuinus* responderit, suo loco dicitur.

XI.
Laudatur
Sanctus
Beatus.

Mabillonius in Appendice Sæculi IV. Benedictini refert *Vitam Sancti Beati* a *Scriptore Hispano*, recentioris, ut videtur, ætatis, scriptam, & in Observationibus præviis ostendit, eum fuisse Monachum, & quidem Benedictinum, & insignem fuisse ejus eruditionem profuse illa Maurorum tempestate. Extant ejus libri duo adversus *Elipandum*, ejus & *Ætherii* discipuli nomine scripti, sed *Commentarius* ejus in *Apocalypsim*, quem se vidisse *Morale* testantur, hætenus ineditus. Eum colunt *Hispani*, præcipue *Asturicenses*, eumque vulgo *S. Bioco* appellant: *Sedato*, inquit Auctor ejus *Vitæ*, *Felicianæ pravitatis jurgio*, *Sanctus Vir Beatus Adosinda Regis Sionis uxori*, qua propter *Mauregati tyrannidem* sacram erat vestem induta, *continuis pro anima sua remedio extitit pedagogus: donec apud Vallem Cavam* (Hispanis *Valcabado*, haud procul a *Saldana*, *Opido* Diœcesis *Legionensis*) *secederet, orationibus, & jejuniis & Sacra Scriptura studio insi-*

Ipso ejus exordio magnopere queritur de *Beato* atque *Etherio*, rixas (ut dicebat ipse) miscentibus, quodque cum ipse sit *Archiepiscopus Toletanus*, ad ipsum caput non referrent, quæ de *Fide ortæ* sunt quæstiones, ipsum non consulerent, & expeterent ab ipso responsa, cum iidem essent homines origine viles, ipse autem primarius ab omnibus coleretur *Hispaniarum Antistes*, ac proinde ipsos ista conantes, superbiæ, & arrogantiae nomine condemnandos. Contra vero laudat humilitatem cujusdam *Episcopi*, *Arcarici* nomine, qui audiens, quæ ipsi *Etherius*, *Beatusque* docerent, quid de quæstione illa sentiendum esset: statim ipsum *Archiepiscopum Toletanum* consulisset. Subiicit, his, quod sicut una cum aliis *Episcopis* haud pridem correxisset errores illorum, qui in die *Paschatis* computatione tunc errassent: ita fore, ut tolleret ab *Asturiis* hæresim *Beatianam* (ita sententiam Catholicam *Beati presbyteri* nominans) excusans enim aliqua ex parte eundem *Etherium Episcopum*, omnem reiicit culpam in ipsum *Beatum presbyterum*, qui tamquam au-

VIII.
De Eli-
pandi epi-
stolæ ad
Fidelem.

X
ctor

stus super Apocalypsis mysteria Librum miro ordine scriptitavit. Demum miraculis celebris, Domino, cui servierat, Spiritum placida dormitione commendavit XI. Kal. Martii anno Domini DCCXCVIII.

Cæterum ante præsentem annum *Felicianam* hæresim auditam non esse indicat *Epistola XCV. Cod. Carol. Ægilæ Episcopo* inscripta, de qua anno superiori egimus. In ea enim *Hadrianus* Papa *Ægilam* hortatur, ut *Orthodoxam* fidem teneat, & *jejunium sexta feria, Sabbatoque* celebret. Hanc *Epistolam* præcedenti anno datam esse, *Cointius* ibidem num. XXI. ex eo probat, quod *Carolus Rex Hadriani compater* in ea appelletur, mentioque fiat *Petri Ticinensis Episcopi* qui currenti anno mortuus est; ideoque inter annum *DCCLXXXI. quo Carolus Hadriani compater factus, ac præsentem, quo Petrus mortuus, literæ illæ datæ.* Præterea in *Epistola XCVI. Cod. Carol. Ægilæ scripta Hadrianus* multos carpit errores in *Hispaniæ* partibus ortos, nulla hæreseos *Felicianæ* mentione facta; ut anno superiori vidimus; quod silentium eam tardius audiri cœptam indicat. Ex quibus consequens est, *Epistolam XCVII. Cod. Carol. in qua ea hæresis reiicitur, ad præsentem annum pertinere.*

XII.
Ea hæresis
citius non
erupit.

Extant & in eodem *Codice Carolino* aliquæ aliæ *Epistolæ*, in quibus *Hadrianus Carolum* nulla *Hildegardis Reginæ* mentione facta, *compatrem* vocat, quæ hoc anno datæ videntur, postquam *Hildegardis* obitum *Hadrianus* jam rescivit, nec adhuc quidquam audivit de *Fradæ* conjugio. *Epistola LXVIII. testatur Pontifex Iberium & Maginarium Regios Oratores, quorum alterum Abbatem, alterum Capellanum* dicit, in *Franciam* reversos esse; cum *Ærenue* prius allaborassent, ut *integrum Sabinense territorium Apostolicæ Sedi* restitueretur, prout in mandatis habebant. Addit directum quoque in *Franciam* a se *Stephanum Sacellarium*, cum quo alterum e prædictis *Itherio*

XIII:
Varias ad
Carolum
Literas
scribit Ha-
drianus.

CHRISTI
783.HADRIANI PAP.
12.CONSTANT. IMP. 4.
ET IRENES

tor erroris, illo imbuisset Etherium. Demum vero monet eundem, ad quem scribit, Fidelem Abbatem, ut ipsum Beatum presbyterum accersat, admoneat, reprehendat, & si possibile sit, corrigat, atque ad sentiendum una secum perducat.

IX. Cum autem eas litteras accepisset Fidelis Abbas, neglexit accersire Beatum, vel Etherium, neque curavit ipsas ad eos mittere, sed casu inveniens eos, illis easdem ostendit, die vigesima sexta Novembris ejusdem anni. Qui his acceptis litteris, cognitisque iis, quæ ab Elipando scripta fuissent, intelligentes, ipsum eidem errori firmiter inhærescere, nec pati Catholicam doctrinam adversus ejus sententiam fidelibus prædicari: haud amplius differendum existimantes, amplo satis scripto volumine adversus hæresim illam, duobus libris distincto, ipsum urgere magis, magisque exagitare cœperunt. Extant hæcenus ejusmodi sanctorum virorum aureæ lucubrationes, servatæ in Archivio Ecclesiæ Toletanæ, ut fidem facit, qui eos caractere Gothico exaratos legit Ambrosius Morales regius Historicus de antiquitatibus Ecclesiasticis, ejus provinciæ optime meritus; qui & testatur, eos, ut veritatis defen-

De Scrip-
tis Libris
adversus
Elipand-
um Arch-
iepisc.
Toletan.

PAGIUS rio ac Maginario Romam denuo mitti postulat. Epistola LXXX. Saxones, de quibus in Paganismum relapsis quid agendum esset iidem Oratores Itherius & Maginarius interrogabant, respondet Hadrianus: *Hoc Prædecessorum nostrorum Sanctorum Pontificum dudum decretum est, quod qui respicientes & ruinas suas cogitantes redire maluerint, sub longa pœnitentia satisfactione admittendi sunt, ut iterum pœnitentia satisfactione purgentur, qua non tam temporis longitudine quam cordis compunctione pensanda sunt.* Epistola LXXV. Carolum hortatur, ut in ea, quam pollicitus est, fide ac dilectione erga Principem Apostolorum permaneat, curet tradi Romanæ Sedi, quæ vel ab ipso vel ab ejus patre Pippino fuerunt olim oblata, & a facie sua proiciat Eleutherium & Gregorium, qui Ravennæ inopes atque pusillos oppressere & nefandas neces perpetravere. Harum Epistolarum meminit Baronius anno DCCXCV. num. III. & seqq.

XIV. Hoc vel superiori anno e vivis excessit Eneco Garciaus, dictus etiam Inigo Garceis Arista, primus Navarrorum Rex, qui annos viginii quinque regnavit. Postea, inquit Auctor Regulæ Legerensis, *regnavit pro eo filius ejus Eximius Eneconis. Uxor cujus fuit Munima.* Moretus in Annalibus Navarricis post Inigonem Aristham ante Eximinum Eneconis duos alios

Moritur
Eneco Gar-
cianis pri-
mus Na-
varra
Rex.

fores, divina imbutos sapientia (quæ primum (a) pudica, deinde pacifica, (a) Jac. 2. & modesta est), egisse cum eo humilitate plurima, ipsum ut Archiepiscopum, etsi hæreticum, nondum tamen damnatum, honore debito, ac reverentia prosequentes, errorem tantum argumentorum peracutis cuspidibus proscindentes: qui enim inscriptus in liminari pagina titulus legitur, id in primis ostendit, quæ sic se habet:

Eminentissimo nobis, & Deo amabili Elipando Toletanæ Sedis Archiepisc. Eiberius, & Beatus in Domino salutem.

X.

At quod dolendum est, nequaquam his ille monitus correxit errorem, sed certum est in eo perseverasse: post enim decem annos, ea de causa advertum eum atque Felicem Urgelitanum contigit Concilium celebrari, de quo suo loco dicendum. De Beato autem idem, qui supra tradit auctor, ipsum, ut vere beatum, in Hispania coli sanctum ejusque sacras reliquias in honore servari. Hujus, & testatur extare commentarium egregium in Apocalypsim, ad ipsius locum in certamine sanctum Etherium inscriptum. Eluxerunt ambo hi in tot errorum tenebris faces, divinitus accensæ. Sed de his satis.

Sep-

Reges, *Fortunium* nempe & *Sanctium* posuit; sed hac in re Vir de Historia Navarrice bene meritus valde peccavit. Innititur Diplomate Regis D. Caroli Nobilis, quo anno MCCCXII. confirmantur Privilegia incolarum Roncalensis vallis. Autographa autem Privilegiorum, & eorum authentica exemplaria ad nos non pervenere, & tamen Moretus contendit quod in præfato Diplomate legitur extractum fuisse a Cancellario ex iis quæ in Privilegiis illis legerat. Verum falsæ quæ in eo narrantur genealogiæ, quam parum in Historia Navarrice Cancellarius ille versatus fuerit, ostendunt; qua in re excusationem habet; cum eo tempore, sicut & posterioribus, Regum Pampelonensium seriem & originem Viri doctissimi ignorarint. Certum autem est *Fortunium* a Roncalensibus in prælio Oloasti habito adjutum, esse *Fortunium Monachum*, qui anno octingentesimo nonagesimo regnabat, & *Sanctium* in prælio Ochareno victorem, fuisse *Fortunii* fratrem, ac filium *Garsiæ* hujus nominis Primi, qui inde dictus *Sanctius Garsianis*, idest filius *Garsiæ*, non vero *Fortunii* filius, ut Cancellarius Navarreus pessime interpretatus est. Alterum Moreti fundamentum anno DCCCXLIX. vanum esse ostendemus, & suis locis de *Fortunio* & *Sanctio* agemus.

JESU CHRISTI
ANNUS
784.

HADRIANI PAP.
ANNUS
13.

CONSTANTINI
ET IRENES IMP. 5.

I. **S**Eptingentesimus octogesimus quartus annus agitur, septima Indictione signatus, quo moritur Paulus Patriarcha Constantinopolitanus Kalendis Septembris, qui licet foris habitus sit hæreticus Iconoclasta, tamen intus bene conscius veritatis, abdicans se in monasterium, ad pœnitentiam secessit, ubi Fidem Catholicam professus, reddidit Deo spiritum. Cujus confessio magnum attulit ad profligandam hæresim adjumentum, utpote hominis, qui omnium sapientissimus sine controversia ab omnibus haberetur. Hæc autem quomodo se habuerint, ex Theophane ita accipe:

Confessio
Pauli in
obitu.

Primo die Kalendarum Septembrium, ejusdem septimæ Indictionis Paulus almiticus Patriarcha sanctissimus infirmatus, thronum reliquit, & descendens ad monasterium Flori, monasticum suscepit habitum, Imperatrice ignorante. Cum autem Imperatrix hoc didicisset, venit cum filio tristis, & clamans: Cur (inquit) hoc fecisti? At ille cum lamentis ait ad eam: Utinam ne unquam in sacerdotii throno sedissem, Ecclesia Dei tyrannidem patiente, præsertim cum scissa sit a reliquis universalibus sedibus, & anathematizata. Quæ demum adscitos Patricios, & Senatus primores misit ad eum audire, quæ ab ipso dicebantur. Qui dixit ad illos: Nisi Synodus universalis fiat, & error, qui est in medio vestri, corrigatur, salutem non habebitis. At illi dixerunt: Quare subscripsisti, cum consecrareris Iconoclastiæ? At ille: Idcirco lamentis afficior, & cucurri ad pœnitentiam, deprecaturus Deum, ne me sicut sacerdotem judicet, & cruciet, qui tacuerim usque nunc, & præ timore favoris vestri non prædicaverim veritatem. Et in his dormivit in pace, derelicto lamento multo tam piis, quam impiis, & religiosis viris Republica.
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Colendus enim vir erat, & supra mensuram misericors, & omni reverentia dignus, multamque fitem habebat tam Republica, quam Imperium erga illum. Ex tunc ergo cœpit dici, & disputari de sanctis imaginibus. Hec Theophanes. Eadem habet & Ignatius in Tarasi rebus præclare gestis.

Hactenus enim imagines colentibus minime disputare palam licebat adversus hæreticos Iconoclastas, prohibentibus magistratibus: etenim tam palatinæ, quam castrensis militiæ primores, quin & ipse Senatus his erant irreti laqueis impietatis. Ex hoc igitur tempore (quod ait Theophanes) cœpit absque periculo dici, ac disputari de sanctis imaginibus, tali aperta, ad differendum de iis a Paulo, adhuc superstite, ultimo illo elogio via: quam postea licentiam firmarunt imperatoris litteris suis, quibus & Pauli egregium facinus sunt laudibus prosequuti, ita scribentes (a): *Damus quoque unicuique libertatem, ut sine omni formidine ea loquantur, quæ secum animo de liberaverint, quo veritas magis magisque elucescat, & intrepida voce audiantur, simulque etiam ut ex multis Ecclesiis dissidium auferatur, pacisque copulatio, & constantia in omnibus connectatur. Istis præmissis, iidem Imperatores de Paulo mox ista subiiciunt, quæ aliqua ex parte in Theophane desiderantur.*

Et simulatque Paulus sanctissimus Patriarcha, juxta divinam voluntatem carnem præsentem commutaturus erat, præsensque habitaculum derelicturus, & ad superiores sedes commigraturus, immo vero ad Dominum nostrum Christum, judicandus scilicet, Episcopatu renuntiavit, monasticam eligens vitam. Nobis vero interrogantibus illum, qua de causa hoc fecisset: Respondit quod si morte occupatus & præventus in Episcopatu hujus

II.
Licentia
disputandi
adversus
hæresim.

(a) Apud
Nican.
Syn. 2. Act.
1.

III.

PAGIUS
SÆC VIII
Anno Eræ
Hispan.
DCCC-
XXII.
Anno He-
gira
CLXVIII,
inchoato
die 24. Ju-
lii fer. 7.
A. C. 784.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6277.

Ⓞ 9. D. C. Ⓜ 6. P. 11. April. Indi. 7.

JESU CHRISTI 784.

HADRIANI PAPÆ 13.

CONSTANTINI IMP. 9. & 5.

IRENES 5.

A Num. I. ad XVI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXVI. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato refert, mensis Augusti die tricesimo primo, Indictione septima Paulum Virum religiosum &

Patriarcham Sanctissimum Ecclesiæ Constantinopolitanæ, cum in morbum incidisset, monasticum habitum assumpsisse, & non multo post ad Deum migrasse. Quare cum anno DCCLXXX. ad Thronum Constantinopolitanum evectus fuerit, sedit annos quinque utrimque incompletos, non vero annos quinque & menses octo ut habet Nicephorus in Chronico. Loco itaque annos V. legendum, annos quatuor. A sexto enim die Februarii anni DCCLXXX. quo ejus Decessor vivere desiit, ad mensem Septembrem præsentis Christi anni, elapsi sunt anni, quatuor, & menses octo, utrimque incompleti.

Subdit Theophanes: *Mensis Decembris die quinto supra vicesimum & Indictione octava, religiosus pater noster Tarasius Constantinop. Patriarcha renunciatus: missisque confestim Synodicis suis literis & libello fidei sua teste, ab Hadriano Papa in Ecclesia communionem admif-*

Moritur
Paulus
Episc. Con-
stantinop.

II.
Ei succedit
S. Tara-
sius.

CHRISTI
784.HADRIANI PAP.
13.CONSTANT. IMPER. 4.
ET IRENES

jas pia, & regia civitatis fuisset, etiam, in novissimo die extra omnem Ecclesiam Catholicam resurgere cogeretur: quod ipsum in tenebras exteriores, qua diabolo & Angelis ejus paratae sunt, adducit.

Dolebat enim Synodum quamdam hic indictam, qua subvertere contemnebat imaginum picturas, quas sancta Ecclesia Catholica servat, atque amplectitur, & ad memoriam praefiguratorum suscipit. Id ipsum (inquirebat) est, quod animum meum commovet, quod meam conscientiam, urget: quomodo iudicium Dei effugere queam. At qua causa est, quamobrem cum hujusmodi viris commorari debeam, aut simul cum illis versari? Hac vero, & alia plura Ducibus quoque nostris gloriosissimis loquutus est, vitamque finivit.

At quomodo, his auditis, ipsi Imperatores commoti sint, iidem ipsi professi sunt verbis istis: Hanc igitur responsionem nostra regia majestas animadvertens horrebat, praesertim cum & ab aliis antea audieramus haeticam esse horum hominum cogitationem: animo nostro deliberavimus, quidnam hac in re utile esset, & factio opus, ut representato noviter electo Patriarcha, finis contentionibus per illum imponeretur, &c. Sicque factum est ex his, ut Pauli successor deligeretur Orthodoxus. Fuit iste Tarasius, qui laicus existens erat Imperatoribus a secretis. Defuncto enim Paulo, per quem Fides Catholica diu obruta publica testificatione in lucem emerit, in eo magnopere evigilavit studium Imperatorum, ut eidem non imparem subrogarent Episcopum: Quod autem haud facile inveniretur, qui simul Catholicae Fidei zelo, & auctoritate praestaret, ardentique animo perarduum posset opus aggredi, ipsam Fidem Catholicam celebratione Oecumenici Concilii in locum pristinum vindicare; necessitas coegit in laicum hominem, ad haec omnia exhibenda optime comparatum, post multum temporis in deliberando consumptum, converti animos Imperatorum, & vota Orthodoxorum civium conspirare, ipso uno dumtaxat Tarasio refragante, prout Theophanes, & Ignatius monachus, & alii ejusdem temporis Graeci auctores rem gestam prosequuti, testantur, quorum

Theophanes his verbis, dignum memoria factum, enarrat ex Actis publicis, cum coram populo ab Imperatoribus exhibitus Tarasius, fuit ab omnibus expetitus, licet ille refragatus, omnino consensum praestare negarit, quousque promissionem accepisset ab omnibus de celebrando Concilio Oecumenico, per quod haereticis damnaretur, & anathemate ipsa Constantinopolitana Ecclesia solveretur. Sed ipsa Acta publica audiamus.

Hoc quoque anno quinto scilicet Irenes & Constantini Imperatorum, collecto omni populo apud Magnauram, ipsa Irena dixit ad eos: Scitis, fratres, quid fecerit Paulus Patriarcha. Et si quidem vixisset, non hunc utique pateremur dimittere sacerdotii thronum, licet monasticum induerit habitum. Quia vero, sicut Deo placuit, de hac vita migravit, qui posset pascere nos; provideamus hominem, qui Ecclesiam Dei didascalis possit servare sermonibus. Qui universaliter dixerunt: Non fore alium, nisi Tarasium a secretis. At illa: Et nos (inquit) ipsum elegimus, sed resultat, & dicit pro sua causa, non suscipit electionem Imperii, & totius plebis.

At ille nempe Tarasius respondit populo, dicens: Immaculatae fidei nostrae Christianorum custodes, & eorum, qui in gloria Dei sunt amulatores fideles Imperatores nostri, & in commodum nostrum curam facientes, & maxime nunc Ecclesiastica negotia diligenter considerantes, quo summus sacerdos in hac urbe Regia constitueret, in sua pietatis animum me assumere, & ut manifeste mihi diceretur, quod consiliati sunt, praeeperunt. Cumque ad hoc me indignum esse, pronuntia-rem, & nullum consensum afferrem, utpote qui jugum hujus sarcinae portare, vel sufferre non possem: jusserunt, me adduci ante faciem vestram, pro eo quod hujus consilii unanimes, & comprobatores effecti sitis, Et nunc, o viri, qui Deum timetis, & semper hunc in cordibus habetis, quique Christi invocatione nominamini, viri Dei nostri, Christiani, audite brevissimum ab exiguitate mea, & humilitate sermonem.

Ego enim quicquid piis Imperatoribus nostris, & per omnia Orthodoxis respon-

IV.
Perculsi
animi
Imp. ver-
bis Pauli
morien-
tis.

Tarasius
Episc.
Constan-
tinop.

Quibus
ex causis
Tarasius
sit adeo
refragat-
us.

VI.

PAGIUS sus. Imperatrix etiam ad eundem Papam misit, qui suo nomine ab eo peterent, ut datis literis homines, qui Concilio adessent &c. Alexandria quoque & Antiochia Praesules, Imperatrix & Patriarcha Nuncios suis advocare; nondum enim pax cum Arabibus ista expiraverat. Et Antiochia quidem Joannem illum Magnum, virtute & doctrina celebrem, non levibus Sanctitatis indicis fulgentem, Patriarcha Antiocheni quondam Syn-cellum: & Thomam Alexandrinum, Virum religiosum & pietate insignem, qui prius in Illy-

rico magna Civitatis Thesalonica Archiepiscopus claruerat, ex illis locis adduxerunt. Sancti Tarasii vitam ab Henschenio ad diem XXV. mensis Februarii recitatum, scripsit Ignatius ejus discipulus, qui ei morienti adfuit, indicatque etiam alias Sedes Patriarchales Tarasio adhæsisse contra Iconoclastas. Verum Imperatrix cum Constantino filio non nisi anno sequenti ad Hadrianum Papam scripsit, & male Theophanis interpres in ejus textum inseruit hanc vocem, confestim; cum nulla in Graeco ei respondeat.

derim, etiam in conspectu vestro orationis meae apologia respondebo. Timore deprimor ad consentiendum huic electioni, & vereor a facie Dei currere taliter, & quoquomodo incircumspectus, ut cum terribili damnatione succumbam. Si enim divinus Paulus Apostolus, qui Dei voces audivit, caelumque habuit erudiens se, & paradisi inspector effectus est, audivitque arcana verba, & portavit nomen Dei coram Gentibus, & Regibus, dixit:

(a) 1. Cor. 9. (a) Ne forte cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar: Quomodo ergo ego, qui in mundo conversatus, & cum laicis communeratus, in Imperii administrationibus militavi, sic absque judicatione, atque circumspectione possum insilire in sacerdotii magnitudinem? horrendum conamen ad exiguitatem meam, & temerarium studium.

Causa vero timoris mei haec est: Aspicio enim, & video Ecclesiam, quae supra petram, Christum Deum aedificata est & fundata, scissam nunc, & divisam, & nos alia atque aliter loquentes, & aliter eos Christianos, qui in Oriente unius nobiscum sunt fidei, sed & his concordantes Occidentales, nos ab omnibus illis alienatos, & a se per singulos dies anathematizatos. Dira poena est anathema, procul a Regno caelorum expelli, & a Deo emissi ducendum in tenebras exteriores. Nescit lex Ecclesiae vel terminum haeresim, sive contentionem, sed sicut novit confiteri unum Baptisma, unam Fidem, ita concordiam unam in omni Ecclesiastico negotio. Nihil enim est in conspectu Dei tam acceptum atque placabile, quam ut unum simus, & una efficiatur Ecclesia Catholica, quemadmodum in sincerae Fidei nostro symbolo consistemur.

VII.
Qua conditione
Tarasius
passus sit
Episc. ordi-
nari.

Expetimus nos fratres (ut reor) & vos, quoniam scio, timorem Dei vos habere, a piissimis Imperatoribus nostris, & Orthodoxis Synodum universalem colligi, ut efficiamur nos, qui unius Dei sumus, & unum. Et qui Trinitatis cultores existimus, unici, & unanimes collegae; & qui capitis Christi sumus, efficiamur corpus unum compactum atque connexum: Et qui sancti Spiritus sumus, efficiamur non contra invicem, sed pro invicem: Et qui veritatis existimus, efficiamur sapientes, verum atque dicentes, & non sit in nobis certamen, neque dissensio, ut pax Dei, quae exuperat omnem sensum, muniat nos omnes. Et si quidem jusserint Orthodoxi & propugnatores Imperatores scilicet vestrae postulationi, & meae annuere: consentio ego; sin autem impossibile est mihi, & haec facere, ne subiiciar anathemati, & inveniar condemnatus in die Domini nostri & justis Judicis, ubi neque Imperator, neque sacerdos, neque Princeps, neque hominum multitudo poterit eri-

pere me. Et quicquid placuerit vobis, fratres, datae apologiae meae, immo vero assertioni vestrae, & reddite petitioni meae responsum. Et libenter audierunt omnes quae dicta sunt, assensum praebentes, ut Synodus fieret.

At vero Tarasius rursus disputans, ad populum ait: Leo Imperator subvertit imagines. Et quando facta est Synodus, subversas invenit. Et propterea quod Imperatoria manu subversa sunt, iterum quaestionem habet idem capitulum: quomodo antiquam consuetudinem in Ecclesia, traditam praesumpserunt, sicut eis libitum fuit, exterminare. Sed veritas Dei (ut Apostolice dicamus) non est alligata. Hucusque ex Actis publicis Theophanes.

(b) Ex quibus plane illud exploratum haberet, nullo pacto adduci potuisse Tarasium se electioni consensum dare, nisi sicut Imperatorum, ita totius populi pollicitatione securus redditus esset de Synodo Oecumenica celebranda, per quam ipsa Constantinopolitana Ecclesia, abiecto procul errore, compagine Catholicae communionis, Catholicae Ecclesiae, a qua tamdiu fuerat excommunicatione divisa conjurgeretur. Scitum sane, prudensque consilium, ante suam ordinationem habere ordinationem ejus Ecclesiae oppignoratam omnium sponione. Quomodo autem ubi fuit certus redditus de Oecumenica Synodo celebranda, ordinari denique passus est, subiicit ista Theophanes:

Itaque octavo Kalendas Januarii ipsius octavae Indictionis consecratus est almus pater noster Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus. Quod autem subiicit idem Theophanes, mox ut consecratus est Tarasius, misisse Catholicae Fidei professionem ad Hadrianum Romanum Pontificem, agemus de ea anno sequenti opportuniori loco. Porro haec eadem, quae dicta sunt, ipsi publicis litteris Imperatores testati sunt Patribus ad Nicenum Concilium postea convocatis, quibus omnem a se adhibitum conatum pro constituendo Episcopo regiae urbis Tarasio, iisdem compertum esse voluerunt, ne scandalum paterentur quod laicus electus esset; post enim enarrata, quae contigerunt, cum Paulus se a throno sponte professis monasticum ordinem, abdicavit, haec habent (c): Consilium nostrum in medium proposuimus, ut representato electo noviter Patriarcha, finis contentionum per illum imponeretur. Advocantes igitur viros negotiorum Ecclesiasticorum haud imperitos, Christum vero verum Deum nostrum invocantes, & cum eis consilium capientes, quem ex omnibus dignissimum haberent, cui primas partes in hanc sacratissimam divinorum observantissimam & Regiae civitatis nostrae

VIII.

(b) Habet eandem Apologiam Anallasius Bibliothecarius & in praenubulis septima Synodi a se translata. De cogendo Concilio Oecumenico facta Professio.

IX.

(c) Conc. Nicen. 2. Act. 1. in princ. Immo, Testificatio de electione Tarasii.

cathe-

CHRISTI
784.HADRIANI PAP.
13.CONSTANT. IMPP. 5.
ET IRENES

cathedram deferremus: uno animo, concordique sententia Tarasium, qui nunc in sacrosancta dignitate nobis praesidet; dignus declaratus est.

X. Hunc igitur ad nos vocantes, testimonium de illo, & suffragia data exposuimus. Verum is nulla ratione acquiescere his volens, reliquorum electioni assentiri respuit. Nobis vero perquirentibus qua tandem causa obedire nollet: principio quidem occasionem hanc attulit; majus esse summi sacerdotii cathedrae jugum, quam possit illius humeris sustineri. Nos autem considerantes, quod occasionem quaereret, nec auscultare nobis vellet: non destitimus virum sollicitare; omnibus viribus in eo perseveravimus, donec assensum nobis praebere, ut summi sacerdotii dignitatem assumeret. Contemplatus itaque nostram instantem, & urgentem sedulitatem, causam recusationis nobis denunciavit: Quandoquidem, inquit, video, & considero supra petram Christum &c. Quae ex iisdem Actis sunt nuper allata, de petitione ab eo facta, de convocando Concilio Oecumenico. Quibus ista subiiciunt: Huic igitur petitioni annuere tum visum est: meoque nutu jussi convenire.

XI.
Tarasius
auctor
abolendae
haeresis.

Debetur igitur tantae rei palma Tarasio, vel potius Hadriano Papae, qui hoc exegit ab eo, ut ab Imperatoribus progenitam, propagatam, corroboratamque haesim, apposita ad radices ejus, quas alte fixerat securi Apostolica, per Concilium omnino praecideret, etsi sacris canonibus atque Ecclesiasticae disciplinae in electione laici hominis inflatum est vulnus: quod modo honestum dixerim, & non deforme, salubre, & non lethale vulnus, per quod salus universo corpori fuit feliciter comparata, & pristina gloria in communicatione Catholica reparata. Caeterum etsi ex laico fuit Tarasius promotus ad sacerdotium, ex sacerdotalibus tamen moribus, dignis Episcopo, in Episcopatum assumptus est, cui ex cognita nobilitate fulgor accessit. Etenim (ut Ignatius auctor est) ex patricio ortus est genere, patre Georgio praefecturam urbanam magna gloria administrante, matre vero Eucratica dicta, aequae pietate conspicua: ipse vero Tarasius auctus Consulari dignitate, & ob eruditionem insignem, morumque egregiam laudem, ad secreta curanda, adscitus fuerat ab Imperatore.

XII.
Tarasii
genus &
vitae institutio.

Cum vero idem, inquit, Ignatius per novae dignitatis gradum laudem affectus, totum se Deo dicasset per pietatem, & puram conscientiam, venit ad habitum spiritualis perfectionis, & mundi munera obiens, in mundano habitu, se & a mundana removet ambitione, & spiritui adaptans animam, vas sacrum efficitur electione melioris etiam ante sacerdotium,

& pastor pecudum rationis compotum, qui pascebatur adhuc, praenuntiabatur fore, ut suscipere universam omnium praefecturam; ut lucida lucerna jam accensa, igne virtutum mundum illustrans universum, & omnem haeticam dispellens caliginem, & lucem procurans rectae fidei. Caeterum etsi Imperatores, atque sacer Senatus ejus electioni favebant, non tamen defuerunt, qui eidem e contrario adversarentur, illi nimirum qui propugnatores erant execrabilis haeresis. De quibus omnibus ista Ignatius:

Imperatoribus assentiebatur quicquid erat optimum, & praestantissimum in sacro Senatu divinus plane coetus, ut qui omnino scirent, virum in omnibus praefulgere, & dignum, cui commendaretur dignitas pastoralis. Quicquid autem erat promiscuum, & circumforaneum, & lucernam redolebat haeticam, patris sanctitatem, etiam ante sacram ab eo acceptam vestem, ut ad arguendum vehementissimam, & acutissimam suspectam habens securum, volebat consentire communibus suffragiis, non volens ab antiqua sua respicere sententia, & malebat involvi caeno limi haeseos, quam portari visisco fluente puri, & imperturbati fontis doctrinae Tarasii. Sed id vicit, quod justum erat, &c. Fuisse autem milites, qui adversati sunt Tarasio, inferius auctor aperte significat, eo quod essent haeresi addicti: nam ait: Hoc caput rectae fidei agere ferebat turba militaris, ut cui non videretur, esse admittendas, & adorandas & venerandas imagines. Porro ejus electionem, licet per homines, haud tamen ab hominibus, sed a Deo fuisse, signa Apostolatus, quae postea in eo eluxerunt, significarunt, atque in primis quae in ipso vita enituit Apostolica, tam in his, quae pertinent ad corporis cultum, quam animae. Nam audi Ignatium:

Vitae autem suae habenas ita moderabatur, & animi perturbationum tumultus ita reprimebat, ut esset omnibus divinissimum exemplar propositum, cui nunquam persuaderi poterat, ut moveretur ad appetitum voluptatis. Cum autem ad divinarum scripturarum meditationem sibi domesticam adscivisset vigiliam, somnum membra solventem, ut inutile amandabat mancipium, & cum usus exigeret, rursus jubebat adesse. Quis enim eum in lecto recumbentem, aut mollibus strangulis unquam vidit involutum? Quis tunicam, & zonam super cubile dimittentem unquam accepit, & preparavit, ut esset elegantior, & concinnior? Quis ex ejus pedibus unquam detraxit calceos, & alligata spongia (ut mos est) levigavit, & polivit? Sed ipse erat sibi (ut dicitur) balneator, & inserviebat sibi ad usum corporis, in hoc quoque Christum magistrum

Milites
haeretici
Tarasio
infecti.

XIII.
Tarasii
vitae
institutio.

CHRISTI
784.

HADRIANI PAP.
13.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 5.

strum divino zelo imitatus, qui dixit:
(a) *Non veni, ut mihi ministraretur, sed ut ministrarem.*

(a) Mat.
29.

XIV.

Habebat autem precationem, quæ mentem sublimem ad cælos evehebat, & soli Deo reddebat familiarem, & coniungebat incorporeis, & expellebat omnem tentationem convenienter Domini elogio. Nullum erat tempus, quo non habebat solum eum genu flectentem, & surgentem, & manus ad cælos extollentem, & superne a Deo accipientem illuminationem. Humilitatem vero, ut quæ ei a puero fuerat familiaris, ita est complexus, ut non solum ea in ipso conspiceretur, & ex ea laudem assequeretur, sed etiam transfiret ad alios, qui exemplo suo informabantur. Multis enim ex iis, qui erant relati in numerum clericorum, qui suos lumbos zonis cingebant aureis, & ornati erant variis, & pretiosis vestibus sericeis, aurum quidem ademit: fecit autem succingere lumbos cingulis, contextis ex pilis caprarum. His vero, qui toti corpori ex iisdem filis purpureas vestes habebant contextas, excogitat tunicas remotas a curiositate nimia, & deliciis, & quæ essent vestitus honesti, & convenienter iis, qui Deo servire statuerunt, & profitentur humilitatem. Hæc de his Ignatius, qui ea, quæ oculis vidit magna ex parte (ut præfatur) conscripsit. Addit ad hæc de egregia viri castitate, & erga pauperes misericordia, quorum catalogum scriptis mandari curavit, quo non cibo tantum, sed indumentis æque eorumdem egestati consuleret.

Vestium
luxum
corrigit
in clericis
Tarasius.

XV.

Ministrat
Tarasius
mensæ
pauperum.

Sed quid die solemnæ Paschali facere aggressus sit, post multa de effusa erga pauperes largitate, sic subdit: *In salutari autem prius dicto die venerandæ Christi resurrectionis, post divinæ synaxis, & communionis peractum mysterium, adhuc sacris vestibus candidatus ad ve-*

teris basilicæ jam dirutum locum, qui vocatur, *Estin*, veniebat. Illic enim parabat egentibus maximum, quo acciperentur, epulum. Quos cum fecisset recumbere, incipiebat ipse ministrare, vinum effundens ex cratere, & potum eis distribuens. Deinde cum hoc munus obisset, ibat in domum suam patriarchicam, non aliquorum hinnulorum (ut dicit fabula) medullis se nutriens, neque mensa Sybaritica excipiens, neque quæ venrem titillant, & impinguant bellariis, sed frugalibus obsoniis, & quæ non spectabant ad delicias, se reficiens. Hæc rerum cunctarum inspector Ignatius, reliqua tu consulas. Hæc enim satis ad institutum, quibus habetur testatum, a Deo electum virum, pietatis cultorem egregium.

Hoc eodem anno Hadrianus Papa ea, quæ spectant ad sacros ritus, quam diligentissime curans, librum scripsit, cuius titulus fuit: *Responsoriale de circulo anni*, quæ videlicet Responsoria in singulis essent sacris officiis dicenda. Non extat ipsum quidem; meminit tamen ipsius Amalarius Fortunatus, qui pergens Romam sub Ludovico Caroli filio Imperatore, eum se legisse, testatur: ipse enim notatum exordium, & finem ejusdem suis scriptis testatum reliquit: In prologo enim libri, quem scripsit de ordine Antiphonarii habet ista: *Hic inferimus, quomodo invenimus scriptum de auctoritate Hadriani Apostolici: In nomine Domini nostri Jesu Christi, Incipit Responsoriale de circulo anni, temporibus ter beatissimi & Apostolici Domini Hadriani Papæ per septimam Indictionem. Item in fine. Hoc opus summus reperat Pontifex dominus Hadrianus sibi memoriale per sacra.* Hæc ex ipso Amalarius.

Sed quod rursus ad res spectat Orientalis Ecclesiæ mortuo hoc anno Moyse Rege Sarracenorum, qui anno superiori

XVI.

Ma-

PAGIUS
III.
Obitus
duorum
Calipharum.

Ad num. XVI. & seq. Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. refert, *Mahadem* vigesimum quartum Calipham obiisse anno Arabico CLXIX. vigesimo secundo Mubarrami, ideoque sequenti Christi anno, die tertia mensis Augusti. Subdit Elmacinus, Chronologum suum scribere, tempus Imperii Mahadis duravisse annos decem, & XLV. dies, quorum primus fuit Solis, & ultimus Mercurii: elapsis annis Hegira DLXVIII. & diebus XXII. annis autem Solaribus mundi 6276. mensibus 2. & diebus 10. Quæ omnia vera sunt. Primus enim dies Imperii ejus, is nempe qui post mortem Almanforis Decessoris ejus illuxit, Dominica fuit, & ultimus feria quarta. Dies autem tertius augusti anno sequenti in diem Mercurii incidit. Mahadi successit Musa Albadis filius Mahadis, a Baronio & Theophane Moses appellatus, qui anno DCCLXXXVI. mortuus est, anno nempe Arabico CLXX. die Veneris decimo quarto Rabii posterioris, postquam imperasset annum unum, menses duos, & dies XXII. Obiit itaque Musa Albadis anno Christi

DCCLXXXVI. die XIII. mensis octobris: licet verosimile sit errorem in mensem Arabicum irreposuisse. Alhadi successit Haron Raschid seu Rasudus, frater Alhadis, qui fuit vicesimus sextus Calipha. Ex quibus corrigenda quæ habet Baronius de istis Caliphis ex Anastasio seu Theophane & Auctore Miscellæ. Hi enim de rebus apud Arabes gestis plerumque male edocui. De Sepulcro Domini ab Harone Calipha Caroli Regi concesso, & Legatis ad eum missis, de quibus hoc anno Baronius, suo loco agetur.

Hoc anno, ut Annalistæ Petavianus & Masciacensis habent: *Iterum Dominus Carolus venit Saxoniam, terram illam vastantes & destruentes omnia. Et eodem anno verni temporis obfedit Rex Carolus Heritburgo & Franci sederunt in gyrum per borderes, ubi borderum voce idem intelligere videntur hi Annalistæ ac alii Scriptores per bordariam, quæ vox prædium rusticum significat, ut scribit Ducangius in Glossario. Hæc fusius Annalista Loiselianus his verbis*

IV.
Annus
XIII. belli
Saxonici.

CHRISTI
784.HADRIANI PAP.
13.CONSTANT. IMPP. 5.
ET IRENES

Madi successerat, substitutus est in locum ejus Aaron nomine, Sarracenus bellicosissimus, qui tenuit imperium annos vigintitres, semper infestissimus Christianis. Ita hoc annos Theophanes. Unde illud summa admiratione dignum, quod cum acerbissimus hostis Christianorum esset: nihilominus propensissimo studio coleret Carolum Magnum Francorum Regem: virtutis est ista potentia, quæ & hostes, licet barbaros, atque impios, reddat obsequentes, atque cultores, insuper & laudatores. Sed audi quæ de his habeat Eginhardus ejusdem Caroli rerum gestarum inspector, & scriptor. In vita enim ipsius hæc scribit: *Cum Aaron Rege Persarum, qui, excepta India, totum pene tenebat Orientem, Carolus talem habuit in amicitia concordiam, ut is gratiam ejus omnium, qui toto orbe terrarum erant Regum, ac Principum amicitia præponeret, solumque illum honore,*

S. Christi Sepulcrum Carolo Magno donatum.

PAGIUS

bis: *Rebellati sunt iterum Saxones solito more, & cum eis pars aliqua Frisonum. Tunc deinde Dominus Carolus Rex iter peragens, Rhenum transit ad Lippiam, & ingressus est Saxoniam circueundo & vallando, usque dum pervenit Huculin. Ibi consilio inito, eo quod nimium inundationes aquarum fuissent, ut per Thoringiam de Orientale parte introisset super Ohsaloos, & filium suum Dominum Carolum dimisisset una cum scara contra Vvestfaloos. Quod ita factum est. Dominus Rex Carolus perrexit per Thoringiam usque ad fluvium Albiam, & inde ad Stangfurd, & inde ad Scaingi. Ibiq; conventionem facta, reversus est in Franciam supradictus gloriosus Rex. Vvestfaloi vero voluerunt se congregare ad Lippiam. Quo audito supradictus filius Domni Caroli Regis obviam eis accessit una cum scara, qua cum eo dimissa fuit in pago, qui dicitur Dragini, & inierunt bellum. Auxiliante Domino, Dominus Carolus filius Magni Regis Caroli Visor extitit una cum Francis, multis Saxonibus interfecit. Volente Deo inlatus remeavit ad genitorem suum in Vvarmatiam Civitatem, ibique inito consilio cum Francis, ut iterum hyemis tempore iter faceret supradictus Dominus Rex in Saxoniam. Quod ita & factum est. Et celebravit Natalem Domini juxta Skidrieburg in pago Vvausananga, super fluvium Ambra, in villa Luidi. Huic Annalistæ suffragantur Bertinianus, ac Metensis cum Eginhardo.*

V. Annus Natalis Caroli Jun. ex ejus victoria eruendus.

VI.

Franci itaque hoc anno in Saxoniam ter irrupere, semel Duce Carolo Regis filio, bis Duce ipsomet Carolo patre. Cointius hoc anno num. II. dicit Carolum Juniorem, cum de Westphalis triumphavit, octo duntaxat annorum puerum fuisse, quia scilicet ejus natiuitatem in annum DCCLXXVI. confert. Verum ex hac Caroli filii victoria liquet, hunc ætate provectiorem fuisse, & anno DCCLXXII. in lucem produsse. Licet enim certum sit anno DCCLXXVI. Carolo Regi filium natum esse, is tamen non Carolus Caroli Regis primogenitus sed Carolomannus, postea Pippinus appellatus extitit; alioquin Carolus Junior hoc anno armis tractandis par non fuisset.

Ex Appendice ad Nibelungi Chronicon, & ex Alfrido in Vita Sancti Ludgeri, si simul conferuntur, tria hæc certissima sunt & hoc an-

ac munificentia sibi colendum, judicaret. Ac proinde cum Legati ejus, quos cum donariis ad sacratissimum Dei ac Salvatoris nostri sepulcrum, locumque Resurrectionis miserat, ad eum venissent, & domini sui voluntatem indicassent: non solum quæ petebantur, fieri permisit, sed etiam sacrum illum, & salutarem locum, ut illius potestati adscriberetur, concessit. Et revertentibus Legatis suos adjungens, inter vestes, & aromata, & cæteras Orientalium rerum opes ingentia illi dona transmisit, cum ei paucos ante, annos, quem tunc solum habebat, roganti mitteret elephantem. Hæc Eginhardus. Sic igitur Rex Christianissimus, primus inter Reges Occidentales, legitimus dominus factus est sacrosancti nostri Redemptoris sepulcri, pro quo ab impiis iterum vendicando, summa gloria ejus posteris rivos sanguinis profudere. Sed de his suis locis dicendum.

Sed

no consignanda, uti recte a Cointio factum, *Vvitechindi persecutio ad Flevum usque fluvium, qui limes utriusque Frisæ fuit, Ludgeri Presbyteri secessus in Italiam, & obitus Albrici Trajectensis Episcopi. Albricus septimo anno postquam Ludgerum in Ostergoam miserat, vitam clausit. Nam ut addit Alfridus: Consurrexerunt radix sceleris Vvitechind Dux Saxonum, eatenus Gentilium, qui avertit Fresones a via Dei, combussitque Ecclesias, & expulit Dei famulos, & usque ad Fleo fluvium fecit Fresones Christi fidem relinquere, & immolare idolis juxta morem errores pristini. Sed & Albricus Episcopus in ipsa perversa commotione de hac luce migravit. Hic est itaque annus septimus, ex quo Ludgerus in Ostergoam ab Albrico directus est: Vvitechindus enim anno sequenti idolis nuncium remisit.*

Sæviente autem Vvitechindi persecutione, Basilicisque Citerioris Frisæ combustis, Ludgerus Romam secessit, atque inde in Ducatum Beneventanum, ubi Casinense Monasterium, in quo Regulam Sancti Benedicti didicit, teste Alfrido citato. Ludgero in Italiam abeunti Vvillehadus Presbyter socius peregrinationis ab Adamo tributur, libro primo cap. IX. qui postea cap. undecimo dicit, Vitam ejus ab Ansgario seu Anshario scriptam fuisse. Ea publicata est anno MDCXLII. ac postea a Mabillonio Sac. III. Benedict. part. II. Sed hæc in aliquibus capitibus differt ab Actis ab Adamo laudatis.

Obiit hoc anno Sanctus Fulradus Abbas Sancti Dionysiani rebus pro Ecclesia gestis, & vitæ Sanctitate clarissimus. Hoc enim anno mors ejus consignatur, tam in Chronico Moysiacensi, quam in Appendice ad Nibelungi Chronicon. Multa Monasteria Cellaque, cum in Alsatia, tum in Alamannia, & in Diocesi Metensi construxit, varique in favorem eorum & Monasterii Dionysiani, a quo pendebant, Pontificibus Romanis, apud quos diversas Legationes obivit, ut suis locis diximus, Privilegia obtinuit. Quantum apud Pippinum Regem valeret Fulradi auctoritas, discimus ex S. Bonifacii Episcopi Moguntini Epistola XCII. eidem inscripta, & ex variis literis, in quibus nuncupatur Pippini Consiliarius, Capellanus Palatii, Francia Archiepiscopus, Pastor Sacra Capel-

Moritur Albricus Episc. Ultra-

VII. Sæviente in Frisâ persecutione Ludgerus & Vvillehadus a Frisâ recedunt.

VIII. Obitus S. Fulradi Abbatis Dionysiani.

CHRISTI
784.

HADRIANI PAP.
13.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 5.

XVII. Sed licet observaverit Aaron Carolum, haud tamen remisit odium in Christianos, de quo inter alios ab eo neci traditos, hoc tempore Irenæ, & Constantini Impp. occidisse Bacchum, Juniorem appellatum Martyrem, respectu senioris illius, qui cum Sergio passus est, testantur Græcorum sacræ tabulæ: siquidem in Menologio Basilii Cæsaris hæc de ipso notata leguntur die decimasextima mensis Decembris: *S. Bacchi junioris corona. E Palæstina fuit hic Bacchus sub Irenæ, & Constantini principatu. Ipsius parentes Christiani quidem fuerunt a primogenitoribus; sed pater, a demonibus seductus, transit ad perfidiam Sarracenorum, & magarizavit. Filios vero septem ha-*
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Bacchus
Junior
martyr.

buit, & eos in simili perveritate educabat. Ipsorum autem unus, nomine Gelasius Hierusalem petiit, & inde ad S. Sabæ se contulit monasterium, & monachus efficitur, & Bacchus nominatur. Bene vero conversatus, imminente persecutione, a prælato iussus est fugere, ne sciretur, quod ipse Sarracenum baptizasset. Domum itaque reversus, quinque fratres baptizavit: unus vero non baptizatus Bacchum fratrem apud Præsidentem accusavit. Qui sanctum obruncans consummavit. Hæc ibi. Sic igitur hujuscemodi, & his similibus captatis occasionibus Regnum Aaron funestum Christianis in Oriente fuit.

Y Qui

PAGIUS *pella, idest, Summus Palatii Capellanus. Jam Abbas erat Dionysianus anno DCCL. ut demonstrat Mabillonius lib.6. de Re Diplom. pag. 628. pluribus Chartis in medium adductis. Id quidem negavit Cointius ad annum DCCXLIX. ubi eum ante septimum Pippini Regis annum Abbatem quidem fuisse multorum Monasteriorum a se fundatorum fatetur, sed tunc tantum Monasterio Dionysiano præfectum esse contendit. At Mabillonius loco laudato ejus rationibus ita solide satisfacit, ut res hæc amplius in dubium revocanda esse non videatur. Plura de Fulrado Mabillonius Sæc. III. Benedict. part. II. & Henfchenius ad diem XVII. mensis Februarii, quo in Monasterio Lebrahæ in Alsatia, vulgo Lebray, colitur.*

IX.
Archicapellani dignitas explicatur.

Quia Fulradus Archicapellanus fuit cum Pippini tum Caroli, de dignitate Archicapellani, quæ tanta erat, ut Principem ubique obtineret locum super Archiepiscopos & Episcopos, etiam in Synodis, aliquid hic ex Marca lib.4. de Concordia cap.7. ad Annales Ecclesiasticos illustrandos, dicendum. Rebus Ecclesiasticis discutiendis imminabat Summus Capellanus, qui in Palatio huic ministerio præfectus erat, ut docet Adalardus apud Hincmarum Epist. XIV. cap. XIX. Refert enim Auctor ille potiores in Palatio fuisse duos Regios ministros, Capellanus & Comitum Palatii: e quibus præcipue duo, idest, Apocrisarius, qui vocatur apud nos Capellanus, vel Palatii Custos, de omnibus negotiis Ecclesiasticis vel ministris Ecclesia, & Comes Palatii de omnibus secularibus causis vel judiciis suscipiendi curam instanter habebant; ut nec Ecclesiastici, nec seculares, prius Dominum Regens absque eorum consultu inquietare necesse haberent,

quousque illi præviderent, si necessitas esset, ut causa ante Regem merito veniri deberet. Deinde Summi Capellani munus in iis versari docet quæ pertinet ad Officia Ecclesiastica & cætera spiritualia in Palatio procuranda. Hæc addit de judiciis Ecclesiasticis: *Apocrisarius quidem de omni Ecclesiastica religione vel ordine, nec non etiam canonica vel monastica altercatione, seu quacumque Palatium adhibant pro Ecclesiasticis necessitatibus, sollicitudinem haberet, & ea tantummodo de externis Regem adirent, quæ sine illo plenius definiri non potuissent.*

Fulradus ut Pippini ac Caroli Regum sic & Stephani Papæ III. Successorumque sibi amicitiam conciliavit, & in gravissimis negotiis utilitatem Sedis Apostolicæ procurandam semper suscepit, unde contigit, ut & Regis Archicapellanus & Apocrisarius Papæ fieret. Apocrisarii autem Romanæ Sedis in Francia visi non sunt ante Gregorii III. Pontificatum, qui per Nuncios seu Legatos aut Apocrisarios apud Carolum Majorum-Domus, penes quem Franciæ tunc omnis administratio erat, bis egit anno DCCXLI. ut rejecto Longobardorum fœdere partes Imperatoris amplecteretur, & auxilio consilioque Romanis esset. Qui Romanum Pontificatum post Gregorium III. gesserunt, ii frequentius Nuncios direxerunt in Franciam, resque eo devenit, ut præter Legatos, qui pro novis causis emergentibus Roma mittebantur, Apocrisarius Apostolicæ Sedis in Comitatu Regis assidue maneret, nec raro id muneris a Romano Pontifice collatum est ei, quem Rex Archicapellanus Palatii sui constituerat, inquit Cointius hoc anno num. VII. ubi plura de Archicapellanis habet.

X.
Idem sæpe
Archicapellanus
& Apocrisarius
Papæ erat.

JESU CHRISTI
ANNUS
785.

HADRIANI PAP.
ANNUS
14.

CONSTANTINI
ET IRENES
IMPP. 6.

I. **Q**ui sequitur annus Redemptoris septingentesimus octuagesimus quintus, octava Indictione exorditur, quo Imperatores Constantinus, & Irene, de creatione & consecratione Tarasii, quæ contigit in fine anni superioris, ut tradit Theophanes, octavo Kalend. Januarii, eadem Indictione octava inchoata, scripserunt litteras atque miserunt Legatos ad Hadrianum Romanum Pontificem; quod & præstitit Tarasius ipse. Extant literæ tantum Imperatorum, sed ut apparet datæ anno superiori, & ante creationem Tarasii. Recitat eas Anastasius in præambulis Nicæni Concilii, quas licet mendis asperfas, hic tibi reddendas, existimavimus. Vertit ipse in Latinum, qui & eandem Synodum pariter Latinitate donavit. Primo autem loco ponemus Imperatorum epistolam, quæ sic se habet:

II.
Legatio
& epist.
Imp. ad
Hadrianum
Pap.

Divalis sacra a Constantino, & Irena AA. ad sanctissimum, & beatissimum Hadrianum Papam senioris Romæ.

Qui a Domino nostro Jesu Christo vero Deo nostro suscipiunt sive Imperii dignitatem, sive principalis sacerdotii honorem, debent, quæ illi placita sunt & cogitare, & curare, & creditos sibi ab illo populo secundum ejus voluntatem regere, & gubernare. Ergo debitum nobis & vobis, o sanctissimum caput, hoc est, ut irreprehensibiliter, quæ ejus sunt sapiamus, & in suis versemur, utpote ab ipso nos quidem Imperium, vos vero principalis sacerdotii dignitatem suscipientes. Incipimus ergo hinc sermonem. Scit vestra beatitudo, quæ pridem factæ sunt in hac nostra regia civitate propter venerabiles imagines, qualiter qui ante nos regnaverunt, eas destruxerunt & in debonestitatem, atque injuriam posuerunt. Utinam illis non imputetur: melius enim fuerat non mittere manus suas in Ecclesiam: Et omnem populum, qui hic est,

* dehonestatam

immo Orientalem, eodem modo seduxerunt, & in propriam voluntatem retraxerunt, usquequo Deus suscitavit nos regnare in his, quæ in veritate gloriam ejus... & tenere quæ tradita sunt ab Apostolis suis, & omnibus simul doctoribus.

Unde nunc constanter cum mundo corde, & vero cultu, quæ ad Deum pertinent, una cum omnibus subditis nostris, & his sacerdotibus doctissimis locuti sumus, & cum consilio decrevimus, ut fieret universale Concilium. Et rogamus vestram Paternam beatitudinem, immo vero Dominus rogat, qui vult omnes salvos fieri, & in agnitione veritatis venire, ut det seipsum, nec tarditatem faciat, & ascendat huc in stabilitatem, & firmitatem antiquæ traditionis super venerabilibus imaginibus; debitum enim illi est hoc facere. Agnoscit vero quia scriptum est (a): Consolamini Consolamini popule meus, dicit Dominus. Et: (b) Labia sacerdotis custodient scientiam. Et de ore ejus egredietur lex, quoniam Angelus Domini exercituum est. Et iterum divinus, & veritatis prædicator Apostolus (c) qui ab Hierusalem in circuitu usque in Illyricum prædicavit Evangelium, sic mandavit: Pascite gregem Dominicam disciplina, quem Jesus acquisivit proprio sanguine.

Et tamquam verus primus sacerdos, & is, qui in loco, & Sede sancti, & superlaudabilis Apostoli Petri præsidet (sicut dictum est) ascendat, & simul cum omnibus sacerdotibus, qui hic sunt, inveniat, & voluntas Dei fiat: (d) Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo (sicut Evangelice didicimus) ibi sum in medio eorum. Certificetur enim, & confirmetur a magno Deo, & Rege omniumque Domino nostro Jesu Christo, & a nobis servis ejus, qui ascendentem vestram Paternam & sacram beatitudinem huc cum honore,

III.
Rogant
Imp.
Pontificem
Constantino.

(a) Isai.
40.
(b) Malac.
2.

(c) Rom.
15.

(d) Matt.
18.

De legatis
saltem
mittendis.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XXIII.
Anno He-
gira
CLXIX.
inchoato
die 13.
Julii ser.
4.
A. C. 785.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6278.

☉ 10. B. ☽ 7. P. 3. April. Indiæ. 8.

JESU CHRISTI 785.

HADRIANI PAPÆ 14.

CONSTANTINI IMP. 10. & 6.

IRENES 6.

A Num. I. ad XL. Refert Baronius, num. II. & seqq. litteras ad Hadrianum Papam a Constantino. Imp. & Irene Augusta IV.

Kalendas Septemb. Indiæ. VII. quibus eum rogant, ut Constantinopolim veniat, quo Synodice antiqua Sanctorum Patrum traditio confirmetur. Quod si Constantinopolim venire non possit, Legatos ab eo mittendos postulant. Verum loco, Indictione septima, legendum, Indictione VIII. qua currente Paulus Episc. Constantinop. mortuus est, & post ejus mortem de Concilio celebrando actum, ut ex responso Hadriani demonstro. Datum enim illud VII. Kalendas Novemb. Indiæ. IX. ut videre est apud Baronium num. XXXIII. id est, currenti anno, & menses duos post litteras Imp. Tum n. XIV. & seqq. recitat Baronius responsum illud Hadriani ad Imperatores, in quo plura in Sacrarum Imaginum defensionem in medium adducit. In iis literis num. XXX. Hadrianus ait:

Imperatores
scribunt
ad
Hadrianum
PP.
de
Concilio
celebrando.

mi-

CHRISTI
785.

HADRIANI PAP.
14.

CONSTANT.
ET IKENES IMPR. 6.

& gloria habemus & suscipere, & quæ opportuna sunt impertiri. Et iterum expleto Capitulo, quod beneplacito Dei Christi speramus fieri, cum honore, & magnitudine gloriæ præire illam * sinemus ad remeandum ad propria. Si enim non poterit ascendere huc (quod putamus non fieri, scimus enim studiosum esse circa divina) eligat viros honorabiles, habentes scientiam, & dirigat una cum syllabis, ut inveniantur ex persona sacra & Paternæ vestrae beatitudinis hic.

* habemus.

IV.

Verumtamen convenientibus ipsis, cum omnibus sacerdotibus, qui hic sunt, synodice confirmetur antiqua traditio sanctorum Patrum nostrorum, & confundatur omne zizanium male plantatum, & Domini nostri Salvatoris Jesu Christi verbum impleatur (a) : Quoniam portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et ex hoc non sit schisma, & separatio in una sancta Catholica, & Apostolica Ecclesia, cujus est caput Christus verus Deus noster. Constantinum præterea sanctissimum Episcopum Leontinum Christo amabilis Siciliae nostræ insulae, quem melius noscitur Paterna vestra beatitudo, adduximus ad nos, & facie ad faciem loquentes, direximus cum præsentis nostræ venerabili jussione ad vos. Qui cum venerit ad vos, continuo absolvet eum, ut remeet ad nos, scribens nobis per ipsum adventum tuum, quibus diebus habet moveri illinc, & proficisci ad nos. Porro sanctissimum Episcopum Neapolitanum omnino tenere debet, ut cum ipso ascendat huc: etenim iter vestrum per Neapolim, & Siciliam habet fieri, & super hoc Stratego Siciliae jussimus, ut omnis requies, & honoris vestri curam habeat, quo veniat vestra paternæ beatitudo ad nos (Legimus) Data quarto Kalendas Septembris, Indictione septima a regia urbe.

(a) Mat. 16.

Qui missi Legati.

V.

Quid autem ad ista rescripserit Hadrianus, nescitur, exciderunt ipse ad hæc redditæ ejus litteræ: quæ enim ipsius Pontificis ad Imperatores datæ habentur, cum nihil ad excusationem suam habeant de non proficiscendo Constantinopolim, postea scriptæ esse noscuntur per Legatos suos, quos misit non per Legatum Imperatoris Episcopum Leontinum, red-demus eas suo loco.

Porro non Imperatores tantum, ut dictum est, sed & ipse Tarasius mox ut Ann. Eccl. Tom. XIII.

ordinatus est Constantinopolitanus Episcopus, litteras scripsit ad eundem Hadrianum Romanum Pontificem: sed non extant; alias insuper seorsum ad Orientalium sedium Patriarchas Alexandrinum videlicet Antiochenum, & Hierosolymitanum litteras dedit, quæ extant (b) ejusmodi inscriptione notatæ:

(b) Act. 3. Nican. 2. Conc. vers. A-nast. Biblioth.

Exemplar litterarum, quæ missæ sunt ad summos sacerdotes Antiochiæ, Alexandriae, & sanctæ civitatis a Tarasio sanctissimo, & beatissimo Patriarcha Constantinopolitano.

Multa & magna providentia Dominus Deus hominum vitas regens, & protrahens, atque proventum vitæ uniuscujusque consulte deducens (sine ipso namque factum est nihil) qua & capilli capitis nostri numerati sunt ei: Et me in laicorum ordine usque nunc connumeratum, & Imperialibus ministeriis deputatum nescio quibus * judiciis Pontificalem evexit hortatu valido a veritatis propugnatoribus piissimis, ac Orthodoxis Imperatoribus, & sanctissimis Episcopis, seu clericis, in me violenter affectis, quibus succumbens annui, & obedientiæ fructum his carpendum, commisi.

Epist. Tarasii ad Patriarchas.

* judiciis

Et rogo vos sacratissimos, ut tamquam patres me pusillanimen baculo potentie, id est, paternis vestris magisteriis fulciatis, & veluti fratres puris orationibus vestris nos cum armatura Dei contra versutias adversarii hostis adjuvetis atque fluctibus invicem surgentibus, vacillantem gubernetis, qualiter pertingam ad portum voluntatis Christi Domini nostri: est enim prorsus apud nos quoddam prælium sine ferro, dum sermones jacent, & jacentur, sed triumphale habemus trophæum veritatem, quæ non vincitur. Deinde quoque & procellis vehementibus inspirantibus, in auxilium vobis assumptis, harum pusillum quid sufferentes æstum, Christum has increpantem inveniamus, & vitam tranquillam per omnia transigamus.

VI.

Et his quidem sufficienter in præfatione nostra præmissis, in cæteris evidenter horum cognitio denuntiabitur. Nunc autem, ad aliam intentionem dicendo, progredior. Quia enim prisca quedam, & (ut verius fateamur) Apostolica traditio in omnibus Ecclesiis inolevit, ut quis ad Pontificium probebuntur, præcedentibus

Y 2

bus

PAGIUS

Mirati sumus, quod in vestris Imperialibus jussis pro Patriarcha Regia Urbis, scilicet Tarasio directis, UNIVERSALEM, ibi reperimus exaratum; sed utrum per imperitiam, aut schisma, vel hæresin iniquorum scriptum est, ignoramus, &c. factum id fuit juxta Orientalium consuetudinem. Hac de re audiendus Anastasius in præfatione ad septimam Synodum Joanni VIII.

Papæ dicata: In eo sane, inquit, quo frequenter universalem Græci Patriarcham suum inconvenienter appellant, Apostolatus vester adulationi veniam det, sæpe Prælati suis non sine reprehensione placere studentium. Verum cum apud Constantinopolim positus, frequenter Græcos super hoc vocabulo reprehenderem & fastus vel arrogantia redarguerem, asserebant, quod non ideo

Oe.

bus se in eodem ordine, qualiter se habeant, quæ Fidei sunt exponendo, commendent; visum est mihi, hoc sectanti, me vobis inclinare, & liquido confessionem pronuntiare, quemadmodum a tubis sancti Spiritus (quarum sonus in omnem terram exiit, & in fines orbis terra verba eorum) & ab earum alumnis, & a sæculis sacratissimis videlicet Patribus nostris educatus, ex istis mollibus unguis didici.

Tarasio fi-
dei pro-
fesso,

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum Jesum Christum filium Dei, & Deum nostrum, natum ex Patre sine tempore, coæternum. Et in Spiritum sanctum Dominum & vivificantem, ex Patre per Filium procedentem, Et eundem Deum esse, & cognosci, Trinitatem unius substantiæ, unius honoris, & sedis, sempiternam, & increatam, omnium creaturarum conditricem, unum principium, unam deitatem, & dominationem, unum imperium, potentiam, & potestatem in tribus subsistentis, individue quidem * divisam, & divise unitam, non ex imperfectis tribus unum aliquid perfectum, sed ex tribus perfectis unum superperfectum, uti magnus locutus est Dionysius. Itaque secundum proprietatem personarum tria quidem adoranda, at vero secundum communem naturæ rationem unus Deus, omnium factor, visibilium, & invisibilium, omnium provisor.

* distin-
ctam &
distincte

VII.

Confiteor autem factam propter salutem nostram in novissimis diebus secundum carnem natiuitatem unius sanctæ Trinitatis Filii scilicet Dei, & Dei ac Domini nostri Jesu Christi ex veraciter sancta Dei Genitrice semperque Virgine Maria, consubstantialiter quidem factum nobis modis omnibus absque peccato, non autem desinentem quod erat, sed duabus naturis inconfuse manentibus, una cum consistentibus in se duabus voluntatibus, & operationibus, crucifixum pro nobis carne, & sepultum, & resurrexisse, in cælosque ascendisse, & venturum judicare vivos, & mortuos, Insuper spero resurrectionem mortuorum. Et credo in singulorum gestorum redditionem bonorum scilicet, & his contrariorum.

Expetens etiam intercessionem sanctissimæ, ac intemeratæ Domine nostræ Dei Genitricis & semper Virginis Mariæ, sanctorumque Angelorum, & sanctorum gloriosissimorum Apostolorum, Prophetarum,

PAGIUS

Oecumenicum, quem multi Universalem interpretati sunt, dicerent Patriarcham, quod universi Orbis teneat Præsulatum, sed quod cuidam parti præsit Orbis, qua a Christianis inhabitatur. Num quod Græci Oecumenem vocant, a Latinis non solum Orbis, a cujus universitate Universalis appellatur; verum etiam habitatio vel locus habitabilis nuncupatur. At hæc ratio etiam

Martyrum, Confessorum, & magistrorum: Salutans & venerandas iconas eorum: Et omnem hæreticam abominans * contentionem, necnon & eorum ductores, & primores, Simonem videlicet, Marcionem, Manem, Paulum quoque Samosatenum, & Sabellium Libium, eorumque dogmata nefaria, pariter & doctrinas. Recipio etiam sanctas, & venerabiles sex Synodos, & eorum divina dogmata, tamquam quæ divina inspiratione nobis tradita fuerint. Et cum prima quidem homousion, & una cum Patre sine initio Filium esse credens. Anathematizo impium Arium, & Aetium, Eunomium, Eudoxium, & Demophilum: post hos quoque, qui jure dicuntur dissimiles, & Semiariani, & omnem coinquinatam eorum catervam.

* conta-
gionem

Cum secunda vero Synodo Oecumenica scilicet Deum esse Spiritum sanctum, & vivificantem confitens, abiicio Macedonium, & omnes, qui cum illo ejusdem sunt sensus. Cum his autem & Deo perosum Apollinarium. Cum tertia autem in unum Dominum Jesum Christum, verum Deum nostrum, ex Patre genitum, eundemque in novissimis diebus propter salutem nostram incarnatum ex sancta Dei Genitrice semperque Virgine Maria, abdicans hominis cultorem Nestorium, & bigam, quæ circa ipsum est (Diodorum ajo, & Theodorum) necnon & eorum prodigiosam fabulam, prædicantes, & in Christo personaliter dualitatem informantes, procul a confessione mea repello. Præterea cum quarta ex duabus naturis & in duabus naturis unum sanctæ Trinitatis Christum Dominum nostrum carne venisse sentiens, anathematizo Eutychetem, Dioscorum, & eorum sine capite multitudinem una cum divinitus fulminando Severo, Juliano Halicarnasseo, qui fabulasse Dominum nostrum incorruptum corpus suscepisse, perhibetur.

VIII.

Denique quintam Synodum, quæ sicut machæra spiritus in superficie quodammodo ex prioribus temporibus navigantes iniquas rescidit hæreses & inventores patefecit earum, Origenem videlicet, & Didymum, & Evagrium. Ita & ego utpote portentosas ipsorum hæreticorum fabulationes repello.

Porro per sextam, sicut ex duabus naturis Christum, ex quibus, & in quibus est, olim esse didiceram: ita & duas naturales voluntates, & operationes, ejus in utraque natura credidi, humana scilicet

IX.

pro aliis Patriarchis militat, qui tamen se nunquam Patriarchas Universales appellarunt.

Allatus Lib. I. de Ecclesiæ Occid. & Orient. Consensione cap. 19. num. 7. ostendit, omnes Constantinopolitanorum Patriarcharum conatus repressos fuisse a Romanis Pontificibus, quando illi Universalis titulum usurpare cœperet, ad ditque; Universalis porro titulum post Ne-
,, seu-

II.

CHRISTI
785.

HADRIANI PAP.
14.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 6.

cet, & divina, & submitto anathemati
Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum,
Paulum, ut Sodomiticam vitem, & Gomor-
rheticam propaginem, amaritudinis bo-
trionem habentem, odi. Ipsius autem san-
ctæ sextæ (a) Synodicum omnibus do-
gmatibus, quæ legaliter, & divinitus ab
ea promulgata sunt, etiam depromptos
canones recipio, in quibus refertur quod
sequitur.

(a) De con-
secrat. dist.
3. cap. Se-
xtum san-
ctum.

In quibusdam venerabilium imaginum
picturis Agnus digito præcursoris exa-
ratur, ostensus, qui in figuram præcessit
gratiæ verum nobis per legem demonstrans
agnum, Christum videlicet Dominum nos-
trum. Veteres ergo figuras, & umbras,
utpote veritatis indicia, & præcedentes
characteres Ecclesiæ traditos, salutantes
gratiam honore præferimus, & veritatem,
hanc, ut legis plenitudinem, admittentes.
Ut ergo perfectio etiam per colorum opera-
tiones in omnium vultibus depingatur,
characterem Agni Dei nostri Christi, qui
tollit peccata mundi secundum humanita-
tem etiam in iconis ex hoc pro veteri a-
gno definimus depingi, per eum videlicet
celsitudinem humanitatis Dei verbi con-
siderantes, & ad memoriam conversatio-
nis, quam in carne gessit, passionis quo-
que, ac salutaris mortis ejus adducti,
ac redemptionis, quæ huc est mundo ef-
fecta.

Superfluas altercationes, & garruli-
tates posthac inconsulte promulgatas, &
apud nos minime receptas, neque per di-
vinam gratiam dictas, irritas æstima-
mus (nec Ave dicentes) * fugacisque
facturæ, accingimur lumbos mentis no-
stræ in veritate. Et suscitamur una cum
piis, & fidelibus Imperatoribus nostris,
propugnatoribus videlicet veritatis ad u-
nitatem sanctæ Dei Ecclesiæ: a quibus
& Synodum universalem petivimus in
præsentia totius coram Deo amabilis po-
puli. Et postulationi nostræ pie annue-
runt.

Vos, qui superædificati estis super fun-
damentum Apostolorum, & Prophetarum,
ipsum videlicet summum, & angularem
lapidem Christum Jesum (quemadmodum
de præcedentibus dictum est) conserta-
tores, & consecutores, accurrite confi-
dentes. Præsumentes, confidentiam talem
habemus (non quod sufficientes simus cogi-
tare aliquid a nobis, quasi a nobis, sed suffi-
cientia nostra ex Deo est) quia disrupta

membra, & discissa in unum corpus compa-
ctum, & connexum crescere faciet, in qui-
bus caput est Christus, ut ultra jam non
dispersa sint.

De cætero rogamus sanctitatem ve-
stram, usque ad duos loci servatores mit-
tere ad nos cum Deiloqua epistola sua,
& quicquid fuerit divinitus super hoc ne-
gocio revelatum, nobis facere manifestum,
sed secundum quod debitum est, tam lo-
ci servatores, quam litteræ vestræ Syn-
odicæ, sive ad loquendum, sive ad le-
gendum in omnibus invenientur; quate-
nus per hoc quæ scissa sunt, uniantur.
Idipsum enim & a Præsule senioris Ro-
mæ petivimus. Et rogo vos fraterne, A-
postolicam vobis vocem pronuntians tam-
quam Deo exhortante per nos, omnia per-
scrutantes secundum consilium vestrum,
quod in Deo patefacite nobis. Scriptum
est enim (b): Labia sacerdotum custo-
dient scientiam, & legem exquirent ex
ore eorum: certi enim sumus, quod se-
mina veritatis in vobis salva custoditis.
Sed & pii Imperatores nostri per cuncta
Orthodoxæ veritatis firmitatem sectantur
& Domino Deo supplicare non cessant,
secundum Gregorium, qui a Theologia no-
men sortitus est, ut efficiamur nos, qui
unius Dei existimus, unum, & qui sumus
Trinitati uniti & honore pares, atque u-
nanimis in cunctis inveniamur: & qui
sumus sancti Spiritus, non contra invicem,
sed pro invicem simus: & qui su-
mus veritatis, idipsum sapientes, atque
dicentes exhibeamur, & non sit conten-
tio, vel dissentio in nobis; sed sicut ha-
bemus unum Baptisma, unam Fidem, ita
& consonantiam unam in omni Ecclesia-
stico negotio. Et pax Dei, que exupe-
rat omnem sensum, in unum nos conducat
& divisa uniat, atque diuturnum vul-
nus sanet, & in incolumitate Fidei in-
tegrus servet, & in vera confessione, &
concordia stabiliat omnes, uniatque san-
ctam Ecclesiam suam, & compefcant scan-
dala, quæ superjacent ei, intercessionibus
intemeratæ Domine nostræ Dei Geni-
tricis, & omnium Sanctorum. Fiat A-
men. Hactenus ad tres Patriarchas Ta-
rasii Epistola. Quem & scripsisse etiam
ad Hadrianum Papam, testatur Theo-
phanes, ubi ait: Octavo Kal. Janua-
rii ipsius octavæ Indictionis consecratus
est almus pater noster Tarasius Patriar-
cha Constantinopolitanus: Qui missis Sy-
no-

X.

(b) Malac.

2.

* nugacis

PAGIUS „steutam (id est Joannem Jejunatorem) Pa-
Patriar- „triarchæ adeo obstinate sibi retinuerunt, ut
che Con- „nullis neque minis neque admonitionibus ad
stantinop. „illum obliterandum adduci potuerint: & nunc
titulum „etiam in calamitosissima Græciæ desolatione
Universa- „sub tyrannide Barbarorum pessima eo se se
lis male „cohonestant, quibus cum Romana Ecclesia,
assumunt. „non ita bene convenit, quique eam religio-

„sissime observant. Eo usus fuisse videtur ex
„intimis illius Ecclesiæ Bessarion Cardinalis,
„Patriarcha Constantinopolit. Epist. ad omnes
„Ecclesiæ Constantinopolitanæ subjectos &c.
„plura de his Allatius laudatus. Porro quam
procul a vana titulorum ambitione abfuerit Ta-
rasius, ostendit ejus subscriptio, quæ legitur
Actione IV. septimæ Synodi, facta post Ha-
dria-

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMPP. 6.
ET IRENES

nodicis Romam viris, & libello Fidei suæ, receptus est ab Hadriano Papa. Non extant hujusmodi litteræ Tarasii, nisi dixerimus, eandem ad eum missas esse, quas nuper recitavimus datas ad tres Orientales Patriarchas. Scripsere, tunc pariter Imperatores ad Hadrianum, ut tradit idem Theophanes, ubi ait: Mittens autem & Imperatrix, petiit ab Hadriano Papa, ut mitteret litteras suas, & homines claros, qui invenirentur in Synodo. Hæc Theophanes.

XI. Porro de veritate harum litterarum, plura sunt testimonia, ut de his nullus dubitare possit. Siquidem de litteris ab Irena missis ad ipsum Hadrianum, testis est etiam Nicolaus Papa, scribens ad Michaellem Imperatorem ex quibus etiam fragmentum recitat, quo declaratur, Imperatores rogasse ipsum Hadrianum, ut se Constantinopolim conferret, judicantes primæ Sedis Pontificis necessariam esse præsentiam, ad comprimendam hæresim, quæ opera antecessorum Imperatorum adeo invaluisse.

(a) Nicol. ep. 8. Sunt hæc enim Nicolai verba (a) ad Michaellem, dum commendat modestiam Orthodoxorum Imperatorum: Non hoc alius Constantinus, & Irena Augusti dicunt, qui ad Hadrianum Papam scribentes, ajunt: Rogamus vestram Paternam beatitudinem, magis quidem Dominus rogat (b), qui vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, ut det seipsum, & nullam tarditatem faciat, & ascendat huc. Et paulo post: Si non potuerit (inquiunt) ascendere huc: eligat viros pretiosissimos, & dirigat una cum syllabis, &c. Hæc Nicolaus de litteris Imperatorum ad Hadrianum.

XII. Hadrianus qua conditione recipit ordinationem Tarasii. Cum autem ipse Romanus Pontifex, acceptis Orientalibus litteris a novo electo Patriarcha Tarasio, atque ab Imperatoribus, manifeste cognovit, ipsum Tarasium ex laico esse provectum in Patriarchatum: factum hujuscemodi exhorruit tamquam monstrum, in memoriam revocans, qualia, quantaque passâ fuerit Romana Ecclesia, cum haud pridem intrusus fuerit in eam homo laicus Constantinus, & quomodo oportuerit Synodalibus occurrere decretis, quibus cave-retur, ne umquam laicus quisquam in sedem Pontificiam prosiliret. Quod igitur vetitum est tum in Romana Ecclesia, tum etiam in aliis cunctis Occidentis, &

PAGIUS drianus Papæ Vicarios, licet Episcopi non essent: Tarasius misericordia Dei Episcopus Constantinopoleos nova Roma confirmans sic se habere veritatem, omnia que superius efferuntur, libenter admittens, his subscripsit.

XIII. Sed Imperatorum ad Hadrianum Papam, hujusque ad Imperatores Epistolæ, quas mox diximus præsentis anno datas esse, magis hic ex-

Orientis Ecclesiis, prohibentibus id antiquis atque recentioribus Conciliorum canonibus: non potuit Hadrianus non vituperasse, quod factum modo esset Constantinopoli. Quamobrem veluti electionem ejus perperam factam detestatus, non recipendam esse, rescripsit, nisi ipse omnem penitus hæresim aboleret, atque hæreticos profligaret. Testatur id quidem de litteris Hadriani Nicolaus, ad Photium scribens, qui cum eisdem ex laico provectus esset in thronum, & excusaret exemplo Tarasii, ad eum idem Pontifex Nicolaus rescripsit his verbis (c):

*De Tarasii siquidem promotione, qui similiter ex laicali cœtu ad Patriarchatus extemplo culmen promotus est: quam & vos, quasi in auctoritatem vestræ defensionis assumere vultis: Si sanctam quæ apud vos, tempore sanctissimi viri Hadriani Papæ, celebrata est, Synodum diligentius scrutati fueritis, atque attentius intenderitis, invenietis quid in eadem sanctissimus vir consultus, decreverit: & quod dum ejus consecrationis penderet actus, & mœrorem se pro tam præsumptiva * factione nimium sustinere prosteretur: dicit * etiam: Quod nisi in erigendis imaginibus ferventius contra illarum depositores, atque illarum conculcatores, ut verus miles Christi resisteres: nequaquam vestræ consecrationi assensum præberemus, aut in ordine Patriarchatus vestram dilectionem susciperemus. Hæc apud Nicolaum Pontificem. Sed præstat ipsam hic integram epistolam datam primum ad Imperatores describere, ob multiplicium rerum gestarum, quæ continet, argumenta. Epistola igitur redita ab Hadriano ad Imperatores, sic se habet scripta hoc anno, mense Octobris, nona jam Indictione inchoata:*

Hadrianus Episcopus servus servorum Dei dominis piissimis, ac beatissimis victoribus Imperatoribus, ac triumphatoribus filiis diligendis in Deo Domino nostro Jesu Christo Constantino, & Irene Augustis (d).

Deus, qui dixit (e) de tenebris lucem splendescere, qui eripuit nos de potestate tenebrarum per filii sui veri scilicet luminis incarnationem, in quo complacuit, omnem plenitudinem deitatis habitare, & per eum renovare omnia, & in ipso pacificans per sanguinem Crucis ejus, sive

plicandæ, quia mendosa Indictio, qua prior notata reperitur, Lupum in Dissert. die septima Synodo Generali cap. 11. decepti, induxitque, ut scriberet Imperatores anno DCCLXXXIV. Indictione septima, mense Augusto literas ad Hadrianum dedisse, sed responsa Hadriani ad eas periisse, aut adhuc latere; rursumque Imperatores alteram Legationem ad Pontificem misisse

(c) Nicol.
ep. 6.
XIII.* præsumpta a
ctione.
* enim

XIV:

(d) Conc.
Nic. 2.
Act. 2. ex
vers. Ana-
stas.
(e) 2. Cor.
14.
Hadriani
epistola
ad Impe-
ratores.Hadrianus
unas tan-
tum lite-
ras ad Im-
peratores
dedit.

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 6.

sive quæ in cælis, sive quæ in terris sunt: per multiplices divitias bonitatis suæ in faciem Ecclesiæ suæ respiciens, vestram præscitam, & destinatam serenissimam, & Imperialem clementiam ad fidei tunc integritatem vocare dignatus est, ita ut omni falsitatis nubilo procul expulso, per vos victricem faciat veritatem.

Quantum enim relationibus vestræ piissimæ tranquillitatis ad nos venientium didicimus: etiam ipso auditu nimis noster exultans relevatus est animus, & totum jucunditatis gaudium in cor nostrum ascendit, ut lingua humana explicare nullus sufficiat sermo: quia nimirum magis nobis lætitia de vestris iussionibus nunc orta est, quam dudum pro schismaticorum hæresi mœror affecerat. De his quippe in his venerandis iussionibus vestris referebatur, quæ pridem facta sunt in vestra regali civitate propter venerabiles imagines, quas, qui ante vos regnaverunt, destruxerint, & in inbonestate, atque injuria posuerint. Utinam illis non imputetur: melius enim fuisset non mittere manus in Ecclesiam eorum.

XV. Et quia omnis populus, qui ibidem est, immo in Oriente modo erraverunt, & sua voluntate usi sunt illis, usquequo Deus erexit vos regnare, qui in veritate quæritis gloriam ejus, & quæ tradita sunt a sanctorum Apostolorum, & omnium simul magisterio tenere, quibus reservantes, & venerabiles imagines ad vestrum piissimum Imperium laudabiliter exaratas, reperientes, atque hæreticorum abiicientes vesaniam, seu in divina examinationis judicio Principum, qui manus miserunt in Ecclesiam, piaculum deputantes, vestram a Deo promotam in triumphis Imperialem potentiam insontem esse ab eorum sævitia prorsus credidimus. Unde omnipotentis Dei clementiam exorantes, referimus grates sine fine tenentesque ea, quæ vestra sanxit, & cœpit serenitas, * constantia estote.

* constan-
tes.

Quod si perseverantes permanseritis in ea, quam cœpistis, Orthodoxa Fide, & per vos partibus illis in pristino statu erectæ fuerint sacræ, & venerabiles imagines: sicut piæ memoriæ dominum Constantinum, & beatam Helenam, qui Fidem Orthodoxam promulgarunt, atque sanctam Catholicam, & Apostolicam spirituales matrem vestram Romanam Ecclesiam exaltaverunt, & cum cæteris Or-

thodoxis Imperatoribus, utpote caput omnium Ecclesiarum, venerati sunt: Ita vestrum a Deo protectum clementissimum nomen, novum Constantinum, & novam Helenam habentes, per quos in primordiis sancta Catholica & Apostolica Ecclesia robur Fidei sumpsit, ad quorum instar vibratissime, ac in toto orbe terrarum vestra optatissima in triumphis Imperialis fama laudabiliter divulgatur. Magis autem si Orthodoxæ Fidei sequentes traditiones, Ecclesiæ beati Petri Apostolorum principis amplexi fueritis censuram; & sicut antiquitus vestri prædecessores sancti Imperatores egerunt, ita & vos eam honorifice venerantes ejus Vicarium ex intimo dilexeritis corde, postquam vestrum a Deo concessum Imperium eorum secutum fuerit Orthodoxam, secundum sanctam Romanam nostram Ecclesiam, Fidem, ipse princeps Apostolorum, cui a Deo ligandi, solvendi que peccata in cælo & in terra potestas data est; crebro vobis protector existens, omnesque barbaras nationes sub vestris prosternens pedibus, ubique vos victores ostendet.

Etenim ejus insignia dignitatis sacra pandit auctoritas, quantaque veneratio ejus summæ Sedi exhibenda sit a fidelibus cunctis per orbem: Dominus enim eundem clavigerum Regni cælorum cunctis præposuit principem, & hoc ab ipso honoratur privilegio, quo ei claves collatæ sunt Regni cælorum. Isto igitur tam præcæso prælatus honore, promeruit confiteri fidem, supra quam fundatur Ecclesia Christi: beatam confessionem beatitudo sequuta est præmiorum, cujus prædicatione sancta venerabilis illustrata est Ecclesia, & ex ea cæteræ Dei Ecclesiæ fidei documenta sumpserunt. Nam ipse princeps Apostolorum beatus Petrus, qui Apostolicæ Sedi primitus præsedidit, Apostolatus principatum, ac principalis curæ successoribus suis, qui in ejus sacratissima Sede perenniter sessuri sunt, dereliquit, quibus & auctoritatis potestatem quemadmodum a Salvatore nostre Domino Deo ei concessa est, & ipse quoque suis contulit, ac tradidit divino jussu successoribus Pontificibus.

XVI.
De primatu Pe-
tri.

Quorum traditione Christi sacram effigiem, sanctæque ejus Genitricis, Apostolorumque vel omnium Sanctorum veneramur imagines; ex eo enim quod Christi Dei nostri Ecclesiæ tempore quietis & pacis

PAGIUS

fisse Indictione octava, in fine Decembris, anno scilicet DCCLXXXIV. quæ postquam Romam pervenit, Pontifex sua ad Synodum vice legaverit Petrum Romanæ Ecclesiæ Archipresbyterum, & Petrum Monachum variis mandatis instructos. Quo pacto cum responsum Hadriani ad Imperatores, quod in secunda Actione Concilii Nicæni legitur, & hoc anno a Baronio

recitatur, datum sit septimo Kalendas Novembris, Indictione IX. hoc scilicet anno, tequeretur Hadrianum ad secundas Imperatorum litteras non nisi post menses decem respondisse, quod nullus sibi facile persuaserit; cum de Concilio Generali indicendo, & de Sacrarum Imaginum restitutione, ab omnibus Orthodoxis præsertimque ab Hadriano adeo exoptata age-

ois aperta sunt fores, hætenusque depictæ Ecclesiæ imaginibus sunt ornata, beato atque beatissimo Papa Silvestro testante. In ipsis enim exordiis Christianorum, cum ad fidem converteretur pius Imperator Constantinus, sic legitur:

XVII. Transacta die, nocturno Regi factò silentio, somni tempus advenit: & ecce adsunt sancti Apostoli Petrus & Paulus dicentes: Quoniam flagitiis tuis posuisti terminum, & effusionem innocentum sanguinis horruisti, missi sumus a Christo Jesu Domino dare tibi sanitatis recuperandæ consilium. Audi ergo monita nostra, & fac omnia quæcumque indicabimus tibi. Silvester Episcopus civitatis Romæ ad montem Soractem persecutiones tuas fugiens in cavernis petrarum cum suis clericis latebras fovet. Hunc cum ad te adduxeris, ipse tibi piscinam ostendet, in quam dum tertio merferit, omnis valetudo deseret lepræ. Quod dum factum fuerit, hanc vicissitudinem Salvatori tuo compensa, ut omnes jussu tuo per orbem totum Romanum Ecclesiæ restaurentur. Tu autem in hac parte purifica te, ut relicta omni superstitione idolorum, Deum unum, qui verus & solus est, adores & excolas, & ad ejus voluntatem attingas.

Exurgens itaque a somno, statim convocans eos, qui observabant palatium, & secundum tenorem somni sui misit ad montem Soractem, ubi sanctus Silvester cum suis clericis receptus lectionibus & orationibus insistebat. At ubi a militibus se conventum vidit, credidit, se ad martyrii coronam evocari, & conversus ad clerum omnem, qui cum eo erat, dixit: Ecce nunc tempus acceptabile. Ecce nunc dies salutis. Profectus itaque ut dictum erat, pervenit ad Regem, qui nuntiatus, cum tribus presbyteris & duobus diaconis introivit. Ingressus dixit: Pax tibi, & victoriæ de cælo ministrentur. Quem cum Rex alacri animo, & vultu placidissimo suscepisset: omnia illa, quæ facta, quæ dicta sunt, quæ etiam revelata sunt, secundum textum superius comprehensum exposuit. Post finem vero narrationis suæ percunctabatur, qui essent dii Petrus & Paulus, qui illum visitassent ob eam causam suæ salutis, & ejus latebras detexissent.

XVIII. Silvester respondit: Hi quidem dii non sunt, sed idonei servi Christi, & Apo-

PAGIUS ageretur. Præterquamquod in Concilio Generali utraque epistola lecta fuisset; & tamen unius tantum in eo mentio est. Et revera unicam tantum scripsit Hadrianus, frustra alia quæritur.

IV. Res ita se habuit. Tarasio die Nativitatis Christi superioris anni, Patriarcha Constantinopolitano ordinato, actum est de Synodo Oecume-

stoli electi ab eo, & missi ad invitationem Gentium, ut credentes salutem consequantur. Cumque hæc, & his similia Augusto diceret Papa, interrogare cœpit Augustus; utrumnam istos Apostolos habeat aliqua imago expressos, ut ex pictura disceret, quos relatio docuerat. Tunc sanctus Silvester misso diacone, imagines Apostolorum sibi exhiberi præcepit, quas Imperator aspiciens, ingenti clamore cœpit dicere, ipsos esse, quos viderat, nec debere jam differre factam per Spiritum sanctum ostensionem piscine, quam ipsos promississe suæ salutis memorabat.

Ecce (ut præmissum est) Sanctorum figuræ ab ipsis sanctis fidei nostræ rudimentis apud omnes fuerunt Christianos, atque in Ecclesiis Sanctorum sacræ figuræ expressæ, atque depictæ hætenus fuerunt, quatenus Gentilitas Paganorum conspectu divinæ scripturæ depicta historia ab idolorum cultura, & dæmonum simulacris ad verum Christianitatis lumen, atque amoris Dei culturam verti deberet. Sicut & præcipuus Pater, atque idoneus prædicator beatus Gregorius hujus Apostolicæ Sedis Præsul ait, ut hi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent. Ob hoc quippe sancti probatissimi Patres ipsas imagines, atque picturas divinæ scripturæ, & gesta Sanctorum in Ecclesiis depingi statuerunt, & cuncti Orthodoxi, atque Christianissimi Imperatores, & omnes sacerdotes ac religiosi Dei famuli, atque universus Christianorum cœtus, sicut a principio traditionem a sanctis Patribus susceperunt, easdem imagines, atque picturas, ob memoriam piæ compunctionis venerantes, observaverunt, & in partibus illis usque ad tempora proavi serenitatis vestræ Orthodoxæ coluerunt. Sed ipse vester proavus per quorundam impiorum immisiones easdem deposuit sacras imagines; & ex hoc error magnus in ipsius Græciæ partibus accrevit, & ingens scandalum in universum mundum devenit, sicut ipsa veritas testatur (a).

Unde magno dolore constricti dominus Gregorius, atque alius item Gregorius beatissimi Pontifices, qui illo tempore existebant, eundem vestræ tranquillissimæ pietatis proavum, suis Apostolicis exhortationis apicibus deprecari sunt, ut ab eadem novæ præsumptionis temeritate respisceret, easdemque imagines in primo

(a) Mart.
18

XIX.

nica convocanda, quia Tarasius eam dignitatem admittere noluit, nisi postquam Imperatores ejus indictionem promiserent, ut refert Ignatius in ejus Vita. Quare Imperatores IV. Kalend. Septem. Indictione VIII. non vero Indict. VII. ut mendose legitur in omnibus exemplaribus, scripsere ad Hadrianum Papam, ad eumque mittere Constantinum Episcopum Leontium in Si-

Ante electionem Tarasii actum non est de VII. Synodo indicenda.

ci-

statu restitueret. Sed nullo modo eorum saluberrimis deprecationibus inclinatus est. Et postmodum dominus Zacharias, & Stephanus, atque Paulus, & alius item Stephanus prædecessores nostri sancti Pontifices sæpius avum, seu genitorem vestræ serenissimæ tranquillitatis pro statuendis ipsis imaginibus sacris deprecari sunt: Simulque & nostra pusillitas cum magna humilitate vestram studuit clementissimam Imperialem potentiam constanter postulare. Et demum subnixius quaesivimus, ut sicut a sanctis Patribus, & prædecessoribus nostris probatissimis Pontificibus suscepimus, divinæ historiæ scripturam in Evangeliiis pro memoriæ piæ operationis, & doctrina imperitorum depingimus, & sacram imaginem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi secundum incarnatam ejus humanam formam in aula Dei constituimus, simulque & sanctæ ejus Genitricis, atque beatorum Apostolorum, Prophetarum, Martyrum, & Confessorum, ob horum amorem designantes, veneramus: Ita & vestra clementissima Imperialis potentia partibus ejusdem Græciæ faciat vestræ Orthodoxæ fidei consignari, ut sicut scriptum est (a): Fiat unus grex, & unum ovile: quia in universo mundo, ubi Christianitas est, ipsæ sacræ imagines permanentes ab omnibus fidelibus honorantur, ut per visibilem vultum ad invisibilem divinitatis Majestatem mens nostra rapiatur speciali affectu per contemplationem figuratæ imaginis secundum carnem, quam Filius Dei pro nostra salute suscipere dignatus est, eundem Redemptorem nostrum, qui in cælis est, adoramus.

(a) Joan.
10.

XX.

Nam absit a nobis, ut ipsas imagines (sicut quidam garriunt) deificemus, sed affectum, & dilectionem nostram, quam in Dei amorem, & Sanctorum ejus habemus, omnimodo præferimus: & sicut divinæ scripturæ libros, ipsas imagines ob memoriam venerationis habemus, nostræ fidei puritatem servantes. Nam Creator noster Dominus Deus (b), dum ad imaginem, & similitudinem suam de limo terræ plasmasset hominem, sagacitatis industria illustrans, in proprio considerationis arbitrio eum constituit. Et ipse primus homo ex proprio arbitrio divina inspiratione cuncta animantia, & volatilia cæli, & omnes bestias terræ propriis nominibus appellavit, & in ipsa appellat.

(b) Genes.
2.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

lacione permisit, animantia permanere. Etiam (c) & Abel divino ignitus spiritu, de primogenitis gregis sui munera ex proprio considerationis arbitrio Domino obtulit: pro quo legimus, quod respexisset Deus ad Abel, & ad munera ejus. Porro post Noe (d) & diluvii inundationem, & ipse superna inspiratione suo arbitrio propriæ adinventionis consideratione altare Domino edificavit, & de cunctis pecoribus, & volucris mundis holocausta super eodem altare Domino obtulit. Similiter etiam Abraham (sicut scriptum est) suo arbitrio altare edificavit, ad honorem, & gloriam Dei, qui apparuit ei. Sic Jacob fugiens (e) Esau fratrem suum, dum in somnis Angelos Dei ascendentes in cælum, & descendentes per scalam, atque innixum ipsi scalam loquentem sibi Dominum aspiceret, surgens protinus suo arbitrio tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, erexitque in titulum, fundens oleum desuper, appellavitque locum illum Bethel, dicens: non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cæli. Porro nequaquam omnipotens Deus iratus est, quod lapidem illum erexit in titulum, suo arbitrio, & consideratione: unde post paululum in eadem historia Geneseos fertur, dictum illi fuisse: Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, & votum vovisti mihi. Ob quam sane causam non legimus illi iratum Deum: non enim illi exprobravit, quod sua voluntate lapidem erexisset.

(c) Genes.
4.(d) Genes.
8.(e) Genes.
28.

XXI.

Ecce serenissimi domini filii, magni Principes, omnia, quæ humana consideratione ad laudem Dei parantur, non sunt prohibenda; potius autem omnino Creatori nostro Domino constat esse placabilia. Nam idem ipse (f) Jacob proprio demum arbitrio summitatem virgæ filii sui Joseph deosculatus est, fidei dilectione hoc agens, sicut beatus Paulus in epistola ad Hebræos (g) testatur: Non virgæ, sed tenenti eam honoris, & dilectionis tribuit affectum. Sic & nos pro amore, & dilectione, quam apud Dominum, & Sanctos ejus habemus, honorabiles eorum effigies, imaginibus depingentes, non tabulis, & coloribus honorem exhibemus, sed illis, pro quorum honore consistunt.

(f) Genes.
29.(g) Hebr.
11.

Rursumque legimus, præceptum fuisse (h) Moyse a Domino Deo nostro, cum dicitur: Facies & Propitiatorium de auro mundissimo duorum cubitorum, & dimidium

(h) Exod.
37.

Z dium

PAGIUS

cilia & Dorotheum Episcopum Neapolitanum in Campania, rogaruntque, ut Constantinopolim veniret ad celebrandam Synodum Oecumenicam; quod si non posset, mitteret qui locum suum in ea tenerent, addentes se eundem Leonem direxisse, cum presenti nostræ venerabili iussione ad vos, & Stratego Siciliæ iussisse, ut omnis requiei & honoris vestri curam habeat.

Ad hæc Tarasius Patriarcha Leonem Presbyterum suum cum literis ad Hadrianum direxit. Hæc quidem non extant, sed Hadrianus in suo responso a Baronio num. XXXIV. & seqq. relato id diserte asserit, additque: post confessionem fidei vestra notum factum est nobis, quod vestra Venerabilis Sanctitas postulaverit ab Orthodoxis & Propugnatoribus veritatis, piissimis

vi

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMP. 6.
ET IRENES

dium erit longitudo ejus, & semis cubitus altitudo: duos quoque Cherubim aureos, & productiles facies ex utraque parte oraculi. Et post paululum (a): Ad cooperiendam Arcam, in qua ponet testimonium, quod dabo tibi: inde præcipiam, & loquar ad te super Propitiatorium. Sed & medios Cherubim, qui erant super Arcam testimonii: sed & in cortinis, atque opertorio tabernaculi Cherubim in textrino opere diversis coloribus fieri præceptum est. Considerandum quippe est, tranquillissimi domini filii, magni Principes, quod omnipotens Dominus Deus noster, inter eos Cherubim manufactos existentes, ob salutem populi sui loqui dignatus est. Porro dubium non est, quod omnia, quæ in Ecclesiis Dei ad laudem, & decorem ipsius constituta sunt, sancta, ac veneranda esse noscuntur.

XXII. Et in hoc, serenissimi filii, addendum est ad incredulorum satisfactionem, & directionem errantium, quod Deus famulo suo (b) Moyse præcepit, dicens (in libro enim Numeri ita legitur præceptum contra pestem, quæ in eos irruerat.) Fac serpentem, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem æreum, & posuit pro signo: quem cum percussi aspicerent, sanabantur. O insania fremantium contra fidem, & religionem Christianam, ut asserant, non colere, aut venerari debere imagines, in quibus figurata sunt Salvatoris effigies, & ejus Genitricis, vel Sanctorum, quorum virtute subsistit orbis, atque potitur humanum genus salute! Ærei serpentis inspectione credimus, Israeliticum populum a calamitate injecta liberari, & Christi Domini nostri, & Sanctorum effigies aspicientes, atque venerantes dubitamus salvari? Absit tali nefariæ temeritati cedere assensum. Patrum præscas sequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione. At vero & Salomon (c) Rex in templo, quod edificavit, Cherubim ad gloriam Dei fecisse, legimus, etiam diversis coloribus idem adornavit templum: ob hoc quippe nos, & omnes Orthodoxi, ob confessionem fidei nostræ, ad pulchritudinem domus Dei varietatem colorum, atque ornamentis picturam exhibemus, quemadmodum Isaias propheta vaticinatus ait:

(a) Exod. 38. 39. 40.
(b) Num. 21.
(c) 3. Reg. 6.
(d) Isai. 19.

(d) In die illa erit altare Domini in medio terræ Ægypti, & titulus Domi-

ni juxta terminum ejus: eritque in signum, & in testimonium Domino exercituum in terra Ægypti. Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantis: & mittet eis Salvatorem & propugnatorem, qui liberet eos.

Sicut eximius Prophetarum beatus David cecinit, dicens (e): Confessio, & pulchritudo in conspectu ejus. Et idem ipse: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Et iterum adventum redemptionis nostræ, atque incarnationem ipsius Filii Dei annuntians, magnopere vultum ejus secundum humanitatis ipsius dispensationem adorari, præmonuit, inquit (f): Vultum tuum Domine requiram. Et post: Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Et rursum (g): Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Hinc & beatus Augustinus præcipuus Pater & optimus doctor in suis admonitionum sermonibus ait: Quid est imago Dei, nisi vultus Dei, in quo signatus est populus Dei?

XXIII. Præterea & B. Gregorius Nyssenus Episcopus inter plura, quæ in sermone habet, quem de Abraham instituit, ita dixit: Vidi multoties conscriptionem imaginis passionis, & non sine lacrymis visionem præteriri, opere artis ad faciem afferentis historiam, & cætera. De interpretatione ejus in Cantica Cantorum: Sicut scripta doctrina (dicit) materia quædam est omnino in diversis tincturis, quæ complet animæ imitationem: ita qui ad imagines conspicit, ex eadem arte per colores completam tabulam, non tincturis præfert contemplationem, sed ad visionem depictam conspicit tantummodo, quam per colores magister demonstravit.

Et in epistola Basilii ad Julianum transgressorem missa, refertur: Secundum id, quod a Deo hæreditate possidemus, nostram immaculatam Fidem Christianorum confiteor, & sequor, & credo in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum, unum Deum, hæc tria adoro, & glorifico. Confiteor autem & Filii incarnationem dispensationem, & Dei Genitricem, quæ secundum carnem eum genuit, sanctam Mariam. Suscipio vero & sanctos Apostolos, Prophetas, Martyres, qui ad Deum deprecationem faciunt, quia per eorum interventionem propitiator mihi efficitur misericordissimus Dominus, & remissionem mi-

PAGIUS videlicet Imperatoribus nostris, qui ad gloriam Dei facti sunt, quo fieret Venerabilis Synodus, &c. Ex quibus patet, ante electionem Tarasii actum non esse de alicujus Synodi Generalis convocatione; Imperatores de ea ad Hadrianum literas non dedisse; nec Legatos ad eum misisse, antequam Tarasius in suam electionem consensisset, deceptumque esse Lupum lauda-

tum, qui arbitratus est Imperatores & scripsisse, & Legatos destinasse ad Hadrianum mense Augusto præcedentis Christi anni, rursumque eodem anno sub finem Decembris alios direxisse, aliasque ad eum literas dedisse, ad quas responderit Hadrianus literis in VII. Synodo Act. 2. lectis, non advertens in his Hadriani literis mentionem fieri jussionis ab Imperatori-

mibi facinorum donat, pro quo & figuras imaginum eorum honoro, & adoro, & veneror specialiter: hoc enim traditum est a sanctis Apostolis: nec est prohibendum; ac ideo in omnibus Ecclesiis nostris eorum designamus historiam.

XXIV.

Item ejusdem de sermone in sanctos Quadragesima Martyres: Nam & bellorum triumphos, ac victorias, & sermonum conscriptores multoties, & pictores significant, quidam quidem verbis adornantes, quidam vero tabulis præsignantes: & multos utrique ad virilitatem excitaverunt. Quæ enim sermo historię per auditum depinxit, hæc conscripta silens admonitio per imitationem demonstrat.

Item beati Joannis Archiepiscopi Constantinopolitani, qui & Chrysostomi, de parabola sementis: Indumentum Imperiale si contumeliis affeceris, nonne ei, qui induitur, contumeliis irrogas? Nescis, quia si quis imagini Imperatoris injuriam infert, in ipsum Imperatorem, id est in id ipsum principalem & ad ejus dignitatem refert injuriam? Nescis, quod si quis imagini quæ ex ligno, & coloribus est, maledicit: non judicetur, veluti si contra inanimatum quiddam præsumptuose gesserit, sed tamquam is, qui contra Imperatorem egerit? Dupliciter enim in Imperatorem contumeliam infert. Et iterum de sermone ejusdem patris habito in quinta feria Paschæ: Omnia nostra facta sunt propter gloriam Dei, & usum nostrum: nubes ad imbrum ministerium; terra ad fructuum abundantiam; mare navigantibus absque invidia est: omnia famulantur homini, magis autem imagini Dei: Neque enim quando Imperiales vultus, & imagines in civitates introducuntur, & obviant judices, & plebes cum laudibus, tabulam honorant, vel superfusam cera scripturam, sed figuram Imperatoris. Sic & creatura non terrenam speciem honorat, sed cœlestem ipsam figuram reveretur.

XXV.

Similiter & beati Cyrilli, ex interpretatione sancti Evangelii secundum Mattheum, sermonem proferimus: Depinxit enim fides, quod in forma Dei exitit Verbum, sicut & nostræ vitæ redemptio oblata est. Deus secundum nos carne indutus, & factus homo. Idem ipse post pauca: Imaginum nobis explent opus parabolæ, significantes virtutem, ac si oculorum adhibitione, & palpatu manus suggerant etiam ea, quæ in exilibus cogitationibus invisibiliter habent contemplationem.

Item sancti Athanasi Episcopi Alexandrini de humanatione Domini, cujus initium est: Sufficenter quidem de multis pauca sumentes intimavimus: Et post: Et ipsa, quæ scribuntur in lignis abolita forma per exteriores sordes & iterum necesse est, id ipsum in omnibus sumere, & unire ei, cujus est forma, ut revocari possit imago in eadem materia, & elemento: per eandem enim formam, atque materiam ubi & conscribitur, & non deicitur, sed in ea ipsa configuratur &c. Totum id significans, quod est in imagine, esse referendum ad imaginatum.

Item beati Ambrosii ad Gratianum Imp. ex libro tertio capitulo nono: Numquid ne quando & deitatem, & carnem adoramus, dividimus Christum? aut quando in ipso & Dei imaginem, & crucem adoramus, dividimus eum? Absit.

Item sancti Epiphani Constantiæ Cypri: Numquid enim & Imperator pro eo, quod habet imaginem, duo sunt Imperatores? non sane: sed Imperator unus est etiam cum imagine.

Item sancti Episcopi Stephani Bostorum de imagine Sanctorum: De imaginibus vero Sanctorum confitemur: quoniam omne opus, quod sit in Dei nomine, bonum est & sanctum: aliud est enim imago, & aliud simulacrum, id est, parva statua. Quando enim Deus Adam plasavit, id est condidit dicebat: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & fecit hominem ad imaginem Dei: Numquid enim quia imago Dei est homo, ideo simulacrum, id est, idolorum cultus est, & impietas? nequaquam fiat. Si enim Adam imago demonum esset, abjectus utique & inacceptabilis est. Omnis enim imago in nomine Domini, aut Angelorum & Prophetarum aut Apostolorum, aut Martyrum, aut justorum facta, sancta est. Non enim lignum adoratur, sed id, quod in ligno conspicitur, & memoratur, honorificatur. Omnes enim nos adoramus Principes, & salutamus, licet & peccatores sint: cur ergo non debemus adorare sanctos Dei servos, & in memoriam eorum constituere, & erigere imagines eorum, ne oblivioni tradantur? Sed dicis, quia ipse Deus interdixit adorare manufacta. Dic itaque o Judæe, quid

XXVI.

est Imperatores voco- carunt priores suos ad doro & Epiphanio auditis valde Imperatores Hadri- laudavit, ad eosque rescripsit Epistolam a Ba- ronio recitatam, & Legatos suos, qui Syno- gatos, & do Generali præessent nominavit. His lauda- alios no- tas suas literas consignavit, datas septimo Ka- minarunt. len-

Z 2

est

est Imperatores voco- carunt priores suos ad doro & Epiphanio auditis valde Imperatores Hadri- laudavit, ad eosque rescripsit Epistolam a Ba- ronio recitatam, & Legatos suos, qui Syno- gatos, & do Generali præessent nominavit. His lauda- alios no- tas suas literas consignavit, datas septimo Ka- minarunt. len-

PAGIUS

ribus missæ cum literis IV. Kal. Septemb. datis, in quibus se eam ad eum dirigere affirmant.

V.

Leo Presbyter, ubi in Siciliam pervenit, jussionem Imperatorum a Stratego, seu Præfecto Sicilia accepit, qua sibi injungebatur, ut cum Theodoro Catanæ in Sicilia Episcopo & Epiphanio Legato Archiepiscopi Sardinia ad Ha-

drianum proficisceretur, & jussionem eorumdem Imperatorem deferret; quod & diligenter a Leone præstitum. Hadrianus Leone, Theo. suos ad doro & Epiphanio auditis valde Imperatores Hadri- laudavit, ad eosque rescripsit Epistolam a Ba- ronio recitatam, & Legatos suos, qui Syno- gatos, & do Generali præessent nominavit. His lauda- alios no- tas suas literas consignavit, datas septimo Ka- minarunt. len-

est super terram, quod non sit manufactum, cum a Deo sit factum? Numquid Arca Dei, quæ ex lignis Setim fabricata, atque constructa fuit, manufacta non est? Altare, & propitiatorium, & urna, in qua erat manna, & mensa, & candelabrum, & tabernaculum interius, & exterius, non fuerunt ex hominum operibus manuum, quæ Salomon fecit? Et cur sancta sanctorum vocantur manufacta existentia? Numquid Cherubim, & senarum alarum animalium, quæ in circuitu altaris erant, non fuerunt imagines Angelorum, opus manuum Domini. Et quomodo non abiiciuntur? Quia vero per præceptum Dei imagines factæ sunt Angelorum, sanctæ sunt, & hæc animalia erant: etenim idola Gentium, quia imagines fuerunt demonum, Deus deposuit, & condemnavit ea. Nos autem, ad memoriam Sanctorum, imagines facimus, Abrahamæ videlicet, Moysi, Helix, Esajæ, Zachariæ & reliquorum Prophetarum, Apostolorum, & Martyrum sanctorum, qui propter Deum interempti sunt: ut omnes qui vident eos in imagine, memorentur eorum & glorificent Dominum, qui glorificavit eos. Decet enim eos honor, & adoratio, & commendatio secundum justitiam eorum, ut omnes, qui vident eos, festinent & ipsi imitatores effici actionis eorum. Qualis enim est adorationis honoratio, nisi tantum quemadmodum & nos peccatores adoramus & veneramur alterutrum per honorem & dilectionem? Ita & imaginem Domini nostri non aliter adoramus, & glorificamus, & contremiscimus, quia imago est similitudinis ejus, & in ea ipse depictus est. Ergo quicumque pii sunt, & bonum quidem agunt, & Sanctorum memores sunt, nec prohibent bene facientes, nec scandalizant eos, qui honorant Sanctos, & servos Dei: quinimmo potius memorantur eorum, mercedem bonam ex bona operatione percipient: impii vero secundum quod cogitaverunt, habebunt * consolationem inbonorationis, pro eo quod illud, quoderat justum, neglexerint, & a Deo receperint. Propter memoriam enim Sanctorum etiam imagines pinguntur, adorantur, & honorantur, sicut servorum Dei, & pro nobis divinitatem deprecantium. Dignum est enim commemorari propositorum nostrorum, & gratias referre Deo nostro.

* confu-
sionem.

XXVII.

De sermone beati Hieronymi presbyteri

PAGIUS

lendas Novembris Indictione nova, hoc scilicet anno, & duos circiter menses post scriptas ad se ab Imperatoribus literas. Constant hæc ex Actione II Septimæ Synodi, in qua pag. 119. legitur: Joannes magnificentissimus Logotheta dixit: Hæc noverunt & honorabilissimi Siculi, Deo amabilis Theodorus Catanensium Episcopus, & qui cum eo est Reverendissimus Diaconus Epipha-

Hierosolymitani. Etenim sicut permisit Deus, adorare omnem gentem manufacta, Judæos autem tabulas, quas dolavit Moyses, & duos Cherubim aureos: & sic nobis Christianis donavit Crucem, & bonarum operationum imagines pingere, & adorare, & venerari, & demonstrare opus nostrum.

Itaque hæc ipsa, piissimi ac tranquillissimi domini filii, prædicta testimonia sanctorum Patrum transivimus breviter, sed & divinæ scripturæ utriusque Testamenti testatur historia de divini cultus observatione; quod ad laudem Dei in Ecclesiis, in memoriam piæ operationis, Dei nutu constituta sunt, secundum traditionem sanctorum Patrum. Sed & de statu sacrarum imaginum etiam a divinæ scripturæ historia satis promulgata sunt, quemadmodum in hujus Apostolicæ suggestionis serie, a Deo corroboratæ serenitatis vestræ potentia, cum omni humilitate, & sinceritate cordis studuimus intimare: unde & quod in diversis, & probabilibus Patrum testimoniis, qui ipsas sacras imagines statuerunt, subtiliter videri potest, sicut in eorum libris reperimus, vestræ clementissimæ potentia fore studuimus intimandum, deprecantes cum magna cordis dilectione mansuetissimam vestram clementiam, & tamquam præsentialiter humo stratus, vestris vestigiis provolutus, quæso, & coram Deo deposco, & adjuro, ut easdem sacratissimas imagines in ipsa, a Deo conservata regia urbe, & cæteris Græciæ partibus, in pristinum statum restituere, & confirmare jubeatis, observantes traditiones hujus sacrosanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ, abiicientes, & respuentes antiquorum hæreticorum calliditatem, ut in hujus nostræ sanctæ Catholice & Apostolicæ, ac irreprehensibilis Romanæ Ecclesiæ ulnis suscipiamini. Hactenus quæ recitata sunt in Actione secunda Nicæni Concilii, cum alioqui ipsa epistola sit prolixior, pluraque habeat de ordinatione Tarasii præsumpta (ut videbatur) contra sacros canones. Omissa sunt ea referri in S. Synodo, quod ad rem non pertinerent, & potuissent præsentibus Episcopis contra eundem Tarasium concitare, quod inopportunistatis esse tunc videretur.

Anastasius igitur, qui ipsam integram epistolam, ex antiquo codice restitutam, recitat, ista subiicit: *Ab hinc usque ad finem* XXVIII.

nus, qui locum tenet Archiepiscopi Sardinia. Ambo enim per iussionem piorum Imperatorum nostrorum profecti sunt Romam cum Reverendissimo Apocrifario Sanctissimi Patriarcha nostri. Theodorus Deo amabilis Episcopus Catana dixit: pio Imperio jubente per honorabiles iussiones suas, mittere Leonem Dei cultorem presbyterum, qui una mecum est servus vestra Sanctitatis (nempe

Ta-

finem huius epistolæ codex Græcus non habet: Græci namque, quia eodem tempore ex laicis Constantinopolitanus fuerat Patriarcha factus, ne publice ab Apostolica Sede argui videretur, & adversus eum, tamquam reprehensione dignum hæreticis repugnandi occasio præberetur, ac per hoc Synodi, cui intererat, utilitas excluderetur: quæ sive de non facienda laicorum promotione, sive de cæterarum præsumptionum redargutionibus, in Synodo nec recitari, nec Actis inseri passi sunt. Hucusque Anastasius. Pergit vero Hadrianus sua epistola hæc, quæ sequuntur:

Si vero impossibile est hæreticorum vanitas pro incredulitate ipsorum ipsas sacras ac venerandas imagines, sine Synodi actione in pristino erigere, ac confirmare statu, & nostros sacerdotes pro hujusmodi pia operatione, vestra serenissima Imperialis potentia accersere, sicut in vestris fertur Imperialibus iussionibus: In primis pseudosyllogum illud, quod sine Apostolica Sede enormiter, & irrationaliter, nequiterque contra sanctorum venerabilium Patrum traditiones de sacris imaginibus actum est, anathematizetur, præsentibus Missis nostris: & tunc sicut antiquitus mos extitit, iurejurando vestra piissima atque tranquillissima potestas una cum domina Augusta, piissimi Imperii vestri genitrice, seu ejusdem regni urbis Patriarcha, necnon & cuncto Senatu corporale tribuentes sacramentum, verbum commonitorium sicut antiquitus, pia sacra nobis dirigere vestra dignetur Imperialis potestas: quia non est apud vos partis cujuslibet favor, aut defensio, sed æqualitatem utrisque partibus conservabit, nullatenus necessitatem facientes in quocumque capitulo eis, qui a nobis diriguntur quoquomodo, sed omni honore cum honorificentia competenti, & susceptione dignos eos habebitis. Et siquidem utrimque convenerit, iterum cum omni humanitate eos ad nos dirigere, satagetis: quia dudum ibidem pro zelo fidei, ac sanctarum imaginum religiosi viri, ac Dei famuli directi in exilio missi sunt, & bonæ confessionis hujusmodi finierunt vitam.

XXIX.

Porro & hoc vestrum a Deo coronatum piissimum Imperium poscimus, ut si veram, & Orthodoxam sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ Romanæ nitimini ample-

PAGIUS

Tarasi quem alloquitur Theodorus) simul cum preciosa Epistola Sacratissimi Domini mei, ille qui colit Sanctitatem vestram, Siculorum scilicet mea Provincia Strategus misit me Romam cum pia iussione Orthodoxorum Imperatorum nostrorum. Qui abentes, pii Imperii eorum fidem & Orthodoxiam, denunciavimus. Et Beatissimus Papa audiens dixit: Quia si in diebus Imperii

eti fidem: sicut antiquitus quæ ab Orthodoxis Imperatoribus, seu a cæteris Christianis fidelibus oblata, atque concessa sunt, patrimonia beati Petri Apostolorum principis fautoris nostri, in integrum nobis restituere dignemini pro luminariorum concinnationibus eidem Dei Ecclesiæ, atque alimonis pauperum. Immo & consecrationes Episcoporum, sive Archiepiscoporum (sicut *olitana constat traditio) nostræ diæcesis existentes, penitus canonicè sanctæ Romanæ nostræ restituantur Ecclesiæ. Ut nequaquam schisma inter concordiam perseverare valeat sacerdotium, sed sicut in vestra serenissima iussione exaratum est, confundatur omne zizanium, male plantatum, & Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi verbum impleatur (a): Quoniam porta inferi non prævalebunt adversus eam. Et rursus: Tu es Petrus & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo claves Regni cælorum, & quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cælis. Cujus sedes in toto orbe terrarum primatu fungens, caput omnium Dei Ecclesiarum constituta est. Et quamvis B. Petrus Apostolus per Domini præceptum rexit Ecclesiam: nihilominus subsequens hoc est successor, & tenuit semper, & tenet principatum. Quod præceptum universalis Ecclesiæ nullam magis oportet equi sedem, quam primam, quæ & unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit.

Et unde mirati sumus, quod in vestris Imperialibus iussis pro Patriarcha regni urbis, scilicet Tarasio directis, universalem, ibi reperimus exaratum; sed vultum per imperitiam, aut schisma, vel hæresim iniquorum scriptum est, ignoramus. Sed deinceps suademus vestræ clementissimæ, Imperialique potentie, ut minime in suarum exarationum serie, Universalis, describatur, quia contra sanctorum canonum instituta, seu sanctorum Patrum traditionem decreta esse videtur. In secundo enim ordine, si non per sanctæ nostræ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritatem (sicut in omnibus patet) numquam valuit nomen habere: quod nimirum si universalis super prælatam sibi Romanam Ecclesiam, quæ est caput omnium Ecclesiarum describatur, tamquam sanctarum Synodorum rebellem, atque hæreticum man-

Petit restitui Romanæ Ecclesiæ. sublata ab hæreticis.

* usurpatur olitana pro antiqua

(x) Matt. 16.

XXX. Nomen universalis impugnat.

eorum factum fuerit hoc, magnificare habet Deus piium Imperium eorum super priora Regna. Hinc & suggestionem, qua lecta est (Eoistolam nempe Hadriani Papæ datam VII. Kalend. Novemb. Indictione IX.) transmisit ad pios Imperatores nostros una cum literis ad Sanctitatem vestram (recitatis a Baronio num. XXXIV. & seq. ut mox diximus), & Vicariis suis, qui hic præ-

sident.

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMP. 6.
ET IRENES

nifestare se, certum est. Quod si universalis est, etiam Ecclesie nostrae sedis primatum habere dignoscitur: quod ridiculum omnibus fidelibus Christianis apparet: quia in toto orbe terrarum ab ipso Redemptore mundi beato Petro Apostolo principatus, & potestas data est, & per eundem Apostolum, cujus vel immeriti vices gerimus, sancta Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia usque hactenus, & in ævum tenet principatum, ac potestatis auctoritatem: quatenus (quod non credimus) si quispiam eum Universalem nuncupaverit, vel assensum tribuerit, sciat, se Orthodoxae Fidei esse alienum, & nostrae sanctae Catholicae & Apostolicae Ecclesiae rebellem.

XXXI.

Ipse enim Tarasius regiae urbis Patriarcha misit nobis Synodicam, priscam implens consuetudinem: quam suscipientes, & liquidius indagantes, & de confessione tam rectae fidei ejus, quam dogmatum sanctarum sex Synodorum, & venerandarum imaginum ovantes, nimis iterum turbati, ac conturbati sumus, quia ex laicorum ordine, & Imperialibus obsequiis deputatus, repente in Patriarchatus culmen electus est, & apocalligus contra sanctorum canonum censuram factus est Patriarcha. Et quod dicere pudet, & tacere grave est, qui regendi adhuc, & docendi sunt, doctores non erubescunt videri, nec metuunt ducatum animarum imprudenter assumere, quum via in omnibus ignota doctoris est, & quo vel ipsi gradientur, ignari sunt. Quod quam pravum, quamve temerarium sit, seculi ordine & disciplina monstratur. Nam dum Dux exercitus non nisi labore, & sollicitudine expertus eligitur: quales animarum duces esse possint, qui in Episcopatus culmen immatura cupiunt festinatione conscendere? Hujus saltem rei comparatione considerent, & aggredi repente inexpertos labores abstineant: quippe qui non didicerint quod docent.

Unde canonica instituit censura, nequaquam ex laico ad sacerdotium repente transire, nisi per ejus fidelem concursum pro sanctarum imaginum erectione, in ejus consecrationem assensum omnimodo tribuere nequimus. Et ideo domini rerum a Deo coronati magni Principes, & serenissimi Imperatores petimus, & obnixè ite-

PAGIUS

fidentes adsunt. Ex his etiam colligimus Dorotheum Neapolitanum, & Constantinum Leontinum Episcopos, ubi Siciliam attigere, jussos esse a Stratego, seu a Praefecto illius Provinciae, Constantinopolim redire, & in utriusque locum de Imperatorum mandato Romam destinatos esse Theodorum Caianae Episcopum, & Epiphanium Legatum Archiepiscopi Sardiniae, qui Hadrianum de Imperatorum Orthodoxia certiores fecere, eorumque jussionem, quamprimum Dorotheo & Constantino Episcopis tra-

rum deprecamur a Deo illustratam clementiam vestram, & omnipotentem Deum, qui vos regnare praecipit, & Imperialis culminis apicem vobis conscendere jussit, pietatem vestram (ut dictum est, conjuramus, ut pio intuitu vestras clementissimas aures nostrae humillime deprecationi inclinare jubeatis, ipsasque sacratissimas imagines in pristino statu constitutere, ut omnes Christiani in universo mundo exultent, & magno latentur gaudio.

Nam cum talis iniquum erroris scandalum, quod in ipsis Graeciae partibus irrepsit, abolitum fuerit, & Deo annuente, ipsae venerandae imagines restitutae: erit magna letitia dilatata per universum terrarum orbem, & nunc super omnes barbaras nationes, beato Petro principe Apostolorum vobiscum comitante, eritis in triumphis victores, sicuti filius, & spiritualis compater noster dominus (a) Carolus Rex Francorum, & Longobardorum, ac Patricius Romanorum nostris obtemperans monitis, atque adimplens in omnibus voluntates omnes Hesperiae, Occiduaeque partis barbaras nationes sub suis prosterrens conculcavit pedibus, omnipotentium illarum domans, & suo subiciens Regno adunavit. Unde per sua laboriosa certamina eidem Dei Apostolicae Ecclesiae, ob nimium amorem plura dona perpetuo contulit possidenda, tam provincias, quam civitates, seu castra, & caetera territoria. Immo & patrimonia, quae a perfida Longobardorum gente detinebantur, brachio forti eidem Dei Ecclesiae restituit, cujus & jure esse dignoscebantur. Sed & aurum, & argentum quotidie pro luminariorum concinnatione, seu alimoniis pauperum non desinit offerendo: quatenus ejus regalis memoria non derelinquatur in saeculum saeculi.

Idcirco nimium diligentes, ac venerantes vestrum a Deo concessum Imperium, magnopere suggerentes, quaesumus, ut praesentium transvectores, videlicet Petrum dilectissimum nostrum Archipresbyterum, seu Petrum Abbatem, atque presbyterum venerabilis monasterii sancti Sabae hilari mente ac vultu placidissimo suscipiens, sospites iterum ad nos remeare disponere jubeat vestra serenissima Imperialis clementia, ut dum de vestra Orthodoxa Fide, quam cepistis, nos reddiderint certiores, nos-

XXXII.

(a) Recitat haec Ansel. Lucens. tit. de potest. & primat. Rom. Eccl. c. 86.

XXXIII.

didierant, & postea eidem Theodoro & Epiphanio consignari mandarant, Hadriano remissere. Unica itaque Legatio ab Imperatoribus missa, sed prioribus Legatis revocatis, alii in eorum locum subrogati, & unica Epistola ab Imperatoribus ad Hadrianum, hujusque ad Imperatores data. Quae quidem utraque extat, & in septima Synodo lecta est. Literarum Imperatorum partem Nicolaus Primus literis suis ad Michaellem Augustum ab avita in Sedem Apostolicam veneratione devium inseruit.

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 6.

nosque ex hoc de vestro proposito laetos efficientes, altissimas Domino Deo nostro referre studeamus laudes, divinam pro impensa piissimæ serenitatis vestræ lætitia exorantes clementiam, atque consona cum Propheta inquierentes (a): Domine salvos fac invictissimos nostros Principes & magnos Imperatores, & exaudi nos in quacumque die te deprecantes, pro eis invocaverimus.

(a) Psal.
19.

Ipse enim rerum opifex, & arbiter Dominus Deus noster, in cuius manu omnia Regna consistunt mundi, per (b) quem etiam Reges regnant, & principes imperant, & potentes quæ pietatis sunt clementer cuncta morigerando disponunt, vestræ piæ serenitatis mellifluis cordibus inspirare dignetur, ad exaudiendas nostras humillimas preces, & restituendum in pristino statu sacras imagines; tribuatque vobis, intercedentibus beatissimis Apostolorum principibus Petro & Paulo, longæva, ac prospera, & felicia tempora, & cum maxima corporis sanitate, atque animæ salute Imperialis potentia sceptris vos perfrui faciat: & sicut terræ summæ potentia gloriâ vobis concessit, & cælorum quoque Regna vobis per infinita secula largiri possidenda dignetur. Data septimo Kalendas Novembris Indictione nona.

(b) Prov.
8.

Sed quas ad Tarasium Patriarcham iisdem Legatis Hadrianus Pontifex litteras dederit, videamus. Habet eas idem, qui supra Anastasius Bibliothecarius istis verbis:

Dilecto fratri Tarasio Patriarchæ Hadrianus Episcopus servus servorum Dei.

XXXIV.
Hadriani
Pape ep.
ad Tara-
sium.

Pastoralibus curis, quibus convenit, nos pascere populum Dei, & subtilissimis cogitationibus perpendentes, quemadmodum prædicationis vox sana a præcone in omni tempore debeat prædicari, & qualis pastor in compassione, & qualis in conversatione debeat esse, ut omnibus proximus in compassione fiat, & cunctis conversatione insignis: quatenus & piâ miserationem ad se omnium infirmitatum transferat & ipse per summum respectum sui ad divina transcendat: consideravimus vestræ dilectæ sanctitati sacra affari concordia, & subtiliter verbum manifestare in Synodicis confessionis vestræ fidei, quæ Apostolicæ Sedi nostræ directæ sunt per Leonem reverendissimum presbyterum vestrum.

Invenimus in eis in initio prima pagina reverentiam vestram ex laico ordine, & Imperatoria administratione ad sacri gradus sublimatam esse fastigium, & vehementer in his anima nostra mirata est; & nisi vestram sinceram, & Orthodoxam fidem in prædictis Synodicis sacri Symboli secundum ritum sanctarum sex universalium Synodorum, & de venerabilibus imagi-

nibus bene se invenissemus habere, nulloatenus auderemus hujuscemodi obaudire Synodica. Hæc & alia, quæ sequuntur. At quoniam in Actione secunda Nicænæ posterioris Synodi aliter posita, vel integra scripta, & decurtata inveniuntur: ipse idem pie monet Lectorem Anastasius, dicens hæc interloquendo: Ita in Græco, scilicet a Papa in his est verbis transmissum. Quod & ex eadem epistola ipse recitare pergit his verbis:

Sed quantum cor nostrum mœrore consumptum est de illicita vestra ordinatione, & quantum cor nostrum tribulatur de inepta veteri ex vobis distantia, tanto confessionem, & rectam fidem vestram anima nostra inveniens lætata est. Invenimus autem in prædicta Synodica epistola sanctitatis vestræ, post plenitudinem fidei, & confessionem sacri Symboli, & omnino sanctarum sex Synodorum, & de sacris ac venerabilibus characteribus, miraculum laude, ac veneratione dignissimum contineri.

XXXV.

Quin & ea, quæ sunt ejusdem sanctæ sextæ Synodi, suscipio cum omnibus regulis, quæ jure, ac divinitus ab ipsa promulgatæ sunt, inter quas continentur in quibusdam venerabilium imaginum picturis agnus, digito præcursoris exaratus, ostensus, qui in figuram præterit gratiæ, verum nobis per legem præostendens Agnum Christum Dominum nostrum: Ergo veteres figuras, & umbras, ut veritatis indicia, & præsagia, Ecclesiæ traditas, amplectentes gratiam præferimus, & veritatem, hunc ut plenitudinem legis suscipientes (c). Ut ergo perfectio etiam per colorum operationes in cunctorum vultibus depingatur agni Christi, qui tollit peccata mundi, secundum humanitatem, characterem, & imaginem pro veteri agno depingi desinimus, per ipsum Dei Verbum humilitatis celsitudinem considerantes, & ad memoriam in carne conversationem tam scilicet passionum ejus quam salutarem mortem, atque redemptionem, quæ hinc est mundo effecta, manu quodammodo reducentes.

(c) Joan.
1.

Hoc testimonio Orthodoxæ fidei malignorum curiositatem, & hæreticorum garulitatem vestrum repulit fraternum sacerdotium, quemadmodum & eorum magna sollicitudo non est a nobis, neque a gratia divina recepta, sed instabilis in hujusmodi reputata.

Siquidem nobis succinctis lumbos mentis nostræ consistetur etiam nostra Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, consonans, & concordans adversus hæreticorum amentiam, a quibus omnino repugnat, taliter disposuisse ostenditur. Quia ergo sanctas imagines Christi Dei nostri, quæ secundum nos, & pro nobis, & propter nos incarnatus est juxta humanum characterem.

XXXVI.

eterem, atque sanctæ intemeratæ, & re-
vera Dei Genitricis, nec non & Sancto-
rum ejus imagines vestra dilectæ sancti-
tas colere, atque adorare pollicita est: id-
circo ejus Orthodoxum propositum (si
quemadmodum cœpit, perseveraverit) mo-
dis omnibus collaudamus, & at pastoralis
curæ sollicitudinem habentes, consilium
damus, ut Orthodoxam fidem, quam se-
mel confessæ est, immutabiliter seruet,
(a) 1. Cor. 3. Fundamentum enim aliud potest ponere nemo,
præter id, quod positum est, quod est
Dominus Jesus. Ergo quisquis dilectio-
nis Dei, & proximi, vel fidei, quæ in
ipso est firmamentum tenet eundem Jesum
Christum Dei, & hominis Filium apud
se posuit fundamentum. Constatendum est
enim, quia ubi Christus fundamentum
est, honorum etiam operum sequatur æ-
dificium. Ipsa vero per se Veritas di-
cit (b): Qui non intrat per ostium in o-
vile, sed intrat aliunde, ille fur est,
& latro. Qui autem intrat per ostium,
pastor est ovium. Unde rursus idem Sal-
vator ait: Ego sum ostium. Ille ergo
ad ovile intrat per ostium, qui intrat
per Christum: ipse autem per Christum
intrat, qui de eodem conditore, ac li-
beratore humani generis veritatem in-
telligens, prædicat, & custodit, culmen
regiminis ad officia portandi oneris su-
scipit, non ad appetitum gloriæ transi-
torii honoris, curæ quoque suscepti ovi-
lis diligenter invigilat, ne oves Dei,
aut perversi homines, prava loquentes,
dilanient, aut maligni spiritus oblecta-
menta vitiorum suadentes devastent.

Certe beatum Jacob (c), qui pro ux-
oribus diu deservierat, dixisse memini-
mus: Viginti annis fui tecum, & oves
tuæ, & capræ steriles non fuerunt; a-
rietes gregis tui non comedi, nec captum
a bestia ostendi tibi: ego damnum omne
reddebam; quicquid furto perierat, a
me exigebas, diu noctuque æstu urebar,
& gelu, fugiebat somnus ab oculis me-
is. Si igitur sic laborat, & vigilat qui
pascit oves Laban: quanto labore, quan-
tisque vigiliis debet intendere, qui pas-
cit oves Dei? Sed in his omnibus ipse
vos instruat, qui propter nos homo factus
est, & qui dignatus est fieri, quod ip-
se fecit, & charitatem sancti Spiritus sui
ac amorem infundat in vos, & omni cu-
ra conservet, & oculos vestræ mentis a-
periat, ut per cursum, & agonem, atque
sollicitudinem vestræ dilectionis, Aposto-
licam nostram imitantes præscæ, & Ortho-
doxæ fidei traditionem. Verba Anastasii
quæ sequuntur, sunt: Ab hinc quoque
apud Græcos multa subtracta sunt, quæ
tamen sicut missæ sunt litteræ, in Archi-
vo Romanæ reperiuntur Ecclesiæ.

In partibus piorum Imperatorum nostro-
rum sacræ, & venerabiles iconæ secun-
dum antiquum ordinem sistant, quatenus
vestrum per hoc stabile permaneat sacer-
dotium. Porro post confessionem fidei ve-
stræ notum factum est nobis, quod ve-
stra venerabilis sanctitas postulaverit ab
Orthodoxis, & propuguatoribus veritatis
piissimis videlicet Imperatoribus nostris,
qui ad gloriam Dei facti sunt, quo fieret
venerabilis Synodus, & repromiserint cor-
ram omni Christiano populo suo, suppli-
cationi vestræ piæ annuentes, Synodum-
que in regia urbe fieri desinentes: Nos
autem quemadmodum, & in ipsorum di-
vina jussione continebatur, dilectos nobis
& approbatos, atque prudentes sacerdo-
tes pro statu sacrarum imaginum, ut pri-
sco illis in partibus ordine constituantur,
cum magno desiderio, & maximo gaudio
destinavimus.

Sed vestra sanctitas iisdem piissimis Im-
peratoribus, & triumphatoribus alacri-
ter suggerat, ut in primis pseudosyllo-
gus (id est, falsum collegium) ille qui
sine Apostolica Sede inordinate, & insyl-
logistice factus est adversus venerabili-
um Patrum traditionem contra divinas
imagines, anathematizetur, præsentibus
Apocryphis nostris, & omne zizantium
eradicetur ab Ecclesiâ, & Domini nostri
Jesu Christi sermo compleatur (d): Quia (d) Mat-
portæ inferi non prævalebunt adversus e-
am. Ac rursus: Tu es Petrus, & su-
per hanc petram ædificabo Ecclesiam meam:
& tibi dabo claves Regni cælorum, &
quæcumque ligaveris super terram erunt
ligata & in cælis: cujus sedes in omnem
terrarum orbem primatum tenens resulget,
& caput omnium Ecclesiarum consistit. Un-
de idem beatus Petrus Apostolus Domini
præcepto pascens Ecclesiam, nihil dissolu-
tum dimisit, sed tenuit semper, & reti-
net principatum.

Cui si adhærere cupit vestra sanctitas
& nostræ Apostolicæ Sedi (quæ est caput
omnium Ecclesiarum Dei) sacram, & Or-
thodoxam formam incorrupte, & inconta-
minate ex profundo cordis, & sincerita-
te mentis custodire studeat, ut revera Or-
thodoxa, & Dei cultrix consistens hoc
primum omnipotenti Deo offerat, ut ex per-
sona nostra prædictorum piissimorum, ac
a Deo coronatorum magnorum Imperato-
rum * sublimia obsecret, & ut in con-
spectu Dei per terribile illos adjuret ju-
diciam, ut sacras imagines in ipsa Deo
conservanda, & regia urbe, & in omni
loco in antiquum restituere, & stabilire
jubeant, conservantes traditionem hujus
sacræ, & sanctissimæ nostræ Romanæ Ec-
clesiæ, & persequentes, ac abominantes
malignorum hæreticorum errorem per cer-
tamen vestrum, & fidelem sollicitudinem.

Romanæ
Ecclesiæ
primatus.

(d) Mat-
16.

XXXVIII.

* similia

Si autem sacras ac venerabiles imagines illis in partibus non restitueris; consecrationem vestram modis omnibus recipere non audemus, & maxime si sectatus fueris eos qui non credunt veritati. Quapropter cum summo labore, & amore fidei atque agone in his omnibus indubitanter vestram venerabilissimam sanctitatem convenit, sacrosanctas imagines Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, & sanctæ ipsius Genitricis semperque Virginis Mariæ, seu sanctorum Apostolorum, & omnium sanctorum Prophetarum, atque Martyrum, simul & Confessorum illis in partibus in antiquo erigere statu: quatenus uno consensu digne propheticum canamus canticum dicentes (a): Domine salvos fac piissimos Reges, & exaudi nos in die, qua invocaverimus te (b): quia dilexerunt decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ.

(a) Psal.
19.
(b) Psal.
25.

XL.

Dilectos autem nostros Petrum scilicet Archipresbyterum sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ, & Petrum monachum, & presbyterum, atque Abbatem, qui missi sunt a nobis ad vestigia tranquillissimorum, ac piorum Imperatorum, rogamus propter amorem sancti Petri Apostolorum principis, & propter nos, omni benigna susceptione, ac humanitate dignos, apud vos judicandos pariter & habendos, quatenus & in hoc magnas referre gratias valeamus. Deus omnipotens dilectionem vestram, si stabiliter permanserit, conservare annuat, & fructum, qui tibi creditus est, super mensuram abundantia faciat abundare, atque in sempiterna transire gaudia jubeat, Deus te incolumem conservet, dilectissime frater. Hactenus Hadriani ad Tarasium epistola, quæ ejus electionis approbationem ea conditione (ut audisti) suspendit, si hæresim Iconoclastarum profligando, sacrum imaginum cultum restituat in Ecclesiis. Quod ille facere jam aggressus

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS
VI.

Tarasius tres alios Patriarchas de indictione VII. Synodi monet.

A num. XL. ad XLIX. Mahadis Saraceno- rum Calipha, qui anno DCCLXXV. dignitatem illam obtinuit, vixit usque ad diem tertium mensis Augusti anni currentis, eique successit Musa Albaidis, Moses a Baronio & Theophane vocatus, cujus mors contigit sequenti Christi anno, die XIII. mensis Octobris. Hunc excepit Haron Raschid Alhadis frater, ut uno tenore anno superiori num. III. accurate exposuimus. Quare quando Imperatores Synodum septimam indixere, non Haron, uti existimavit Baronius, sed Musa seu Moses Saracenis imperabat, adhuc pax inter Imperatores & Saracenos durabat. Facilis tamen accessus non erat ad Regiones Saracenis subditas. Tarasius duos Legatos ad Patriarchas Antiochenum, Hierosolymitanum, & Alexandrinum, qui eis septimæ Synodi Indictionem significarent, eosque ut ad eam venirent, hortarentur, misit. Legati per omnem Ægyptum & Orientem inter mille pericula iter fecere; cumque

hisce calcaribus, velocissime currens, minime indigebat, quippe qui ad hoc agendum sibi oppignoraverat fidem Imperatoris, dum suæ se electioni minime consensurum, publice fuerat contestatus, nisi ejusdem erroris abolitionem polliciti iidem fuissent Imperatores. Sic igitur secundum illud propheticum (c): Dies diei (c) Psal. eructat verbum. Accidisse videmus, dum hoc Tarasio sub ea pœna jufferit Hadrianus, quod sub eadem pœna ipse Tarasius Imperatoribus imperarat.

Non sic autem fuit facultas tribus Patriarchis Orientalibus ad Tarasium rescribendi: neque etiam Legatis missis, ab ipso facultas data fuit eosdem conveniendi, cum regnaret, de quo diximus, Aaron Princeps Sarracenorum acerbissimus tyrannus, in Christianos infensissimus. Cum autem duo, qui missi fuerant ad eos Legati Constantinopoli, pervenissent in Palæstinam, audientes Theodorum patriarcham Hierosolymorum exulem jam defunctum: diverterunt ad monachos vita sanctissimos, a quibus acerbissimam, quam paterentur Christiani Orientales servitutem, intellexerunt, quamque periculosissimum esset, adire sive Antiochenum, sive Alexandrinum Patriarcham, nimirum si detecti essent, fore, ut non ipsi tantum Legati extremum subirent periculum, sed in illud ipsum omnes Orientis fideles conicerent. Quamobrem eos a proposito revocarunt illuc proficiscendi.

Cæterum de illorum Fide Catholica, firma, atque segura iidem sanctissimi monachi, quos penes se ipsorum libellos habebant, ostenderunt, literas videlicet eo argumento conscriptas ad Theodorum Hierosolymorum Episcopum, cum ab eo recens creato, ex more de Fidei Catholicæ professione Synodalem epistolam accepissent. Sic igitur cum Legatis eo modo interclusa videretur esse omni-

A a mni-

XLI.

Hierosolymam pervenissent, invenerunt Theodorum Patriarcham Hierosolymitanum mortuum esse, & Eliam, cujus ille Sedem occuparat, in exilium a Protosymbolo Caliphæ missum. Traditum tamen eis fuit exemplar Synodiconum a Theodoro ad reliquos Patriarchas scriptorum, quando ordinatus est Patriarcha Hierosolymitanus. Diverterunt enim apud Monachos vitæ Sanctitate illustres, ex quibus, duo inventi, quorum alter Patriarchæ Antiocheni, alter Alexandrini Syncellus fuerat, alter Joannes, alter Thomas, appellatus, quos loco Policiani Alexandriæ & Theodoretæ Antiochiæ Patriarcharum ad Synodum Monachi delegarunt. Constanti hæc ex literis eorundem Patriarcharum ad Tarasium datarum, quæ a Baronio integræ recitantur. Ex illis sequentia colligere est. Primum, Elias Patriarcha Hierosolymitanus adhuc exul erat: Nostis enim, inquit Patriarchæ, qualiter per pusillam accusationem exul factus sit a bis millibus signorum ille, qui

ad

mnino via Patriarchas trium sedium conveniendi, ne eos vacuos redire penitus sinerent monachi illi, synaxim habuerunt, deque his mutuo agentes, una omnium sententia illud decretum est, ut pro excusatione Legatorum apologeticas ad Tarasium litteras redderent, quibus pariter de Fide Catholica trium illorum Patriarcharum eundem redderent certiozem.

Ad hæc omnia confirmanda, & ut quomodocumque liceret, satisfacerent Tarasii atque Imperatorum petitioni: decernunt iidem monachi Palæstinæ Legatos Constantinopolim ad Patriarcham & Imperatores, qui pariter interesse deberent Synodo celebrandæ. Cum autem in hac decernenda legatione, consultatio haberetur de iis, qui eo munere functuri essent, delecti ad opus sunt duo ibi inventi sanctissimi monachi, quorum alter Patriarchæ Antiocheni, Alexandrini alter Syncellus fuisset. Fuit nomen unipforum Thomas, alii vero Joannes, egregia virtute præditi, qui etsi idonei satis ad provinciam tantam subeundam videri possent: magna tamen animi dimissione, ut qui se longe impares oneri firmiter affirmarent, se excusabant. Verum urgentibus illis, qui præfecturam gerebant, omni contradicendi nudati facultate acquieverunt. Sicque dimissi sunt una cum duobus illis Legatis, qui venerant Constantinopoli.

XLII.

Audisti jam totius rei gestæ historiam, at eam non aliunde melius, quam ab ipsorum litteris ad Tarasium datis, petere licet non tamen ab illis, quæ mutilatæ magna ex parte descriptæ habentur in tertia Actione Nicæni posterioris Concilii, sed in illis, quæ leguntur sincerissime scriptæ in editione Anastasii Bibliothecarii, quas ob exactam, probatamque rerum gestarum cognitionem hic reddidit sumus, ut & ex iis pariter videas quam miserrimus esset status Orientalis Ecclesiæ eorum, qui sub duro jugo Saracenorum jugiter affligerentur. Epistola igitur sic se habet:

PAGIUS

ad regendum thronum fratris Domini sortitus est Jacobi. Sanctus Stephanus Sancti Joannis Damasceni nepos & Thaumaturgus appellatus, vulgoque dictus S. Stephanus Sabaita, a Laura Sancti Sabæ duodecimo ab Urbe Hierosolymitana milliario distita, in qua vixit, Eliæ restitutionem in Episcopatum prædixit, ut testatur Theodistus ejus discipulus in Vita Stephani Sabaitæ anno DCCXCV. demortui. Ait enim Theodistus: Superbus ille atque arrogans Theodorus (qui Eliam relegandum a Protosymbolo Saracenorum obtinuerat, ut in ejus locum substitueretur) suo iam voto potitus, se ipsum in profundum peccatorum barathrum voluntaria præcipitatione dejecit; dirisque & execrationibus, quas meruerat obnoxius, in Perside male vitam finivit, anno nobis incomperito.

Sanctissimo, & beatissimo domino Tarasio Archiepiscopo Constantinopoleos, & universali Patriarchæ Orientis summi sacerdotes, & alii sacerdotes in Domino salutem.

Sacratissimis ex divina Deitatis inspiratione libellis, Apostolicæ, & paternæ sanctitatis vestræ perlectis, Beatissime, nos humiles, & eorum, qui desertum incolere gestiunt ultimi, tremore pariter, & gaudio sumus detenti: tremore quidem propter timorem eorum quibus ob peccata nostra servire decreti sumus, quique vere sunt impii, & in circuitu (secundum quod scriptum est) impii ambulant, ac per singulos pene dies occasiones exquirunt, ut nos morti tradant: gaudio vero propter veritatem Orthodoxæ Fidei, quæ fulget in eis solarium more radiorum, & luculentissimam explanationem Apostolicorum dogmatum, & paternorum, de quibus ipsi genitorem Vocis Verbi, id est, Zachariam Prophetam ad memoriam reducentes, magna voce clamamus (a): Visitavit nos Oriens splendidus ex alto, Theoreticæ, & divinæ providentiæ illustratæ mentis, in tenebris, & in umbra mortis maligni erroris, id est, Arabicæ impietatis sedentes, ad dirigendos intelligibiles pedes nostros in viam, & semitas pacificæ constitutionis.

*Quis loquetur potentias Domini? (nobiscum psallat (b) David pater Dei) aut auditas faciet omnes laudes ejus? quoniam misertus est Deus desperati populi sui, & distantia ad unam fidei collegit harmoniam. Et erexit cornu salutis nobis & directionis in domo * David, recipiente templo unigeniti Filii sui Domini videlicet Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, quod estis vos sanctissimi, atque hi, qui portant secundas, per legem, & ordinem Ecclesiæ nostræ, triumphatores scilicet, ac divinitus redimiti seu decreti Principes nostri, & domini terrarum orbis. † Sacerdotium enim Imperii sanctificatio est, & constitutio, &*

Im-

De Eliæ in Sedem Hierosolymitanam restitutione in morte ejus agemus. Baronius, qui Vitam illam Sancti Stephani Sabaitæ non viderat, num. XL. autnavit Patriarcham Hierosolymitanum, de cujus exilio mentio est in litteris Patriarcharum Orientalium ad Tarasium, esse Theodorum; sed hunc quando ex literæ datæ jam demortuum fuisse in fine earumdem dicitur.

Secundo ex iisdem litteris intelligimus quam male habitus sint Christiani in Syria Saracenis in ea dominantibus, etiam quando pax inter eos & Imperatores vigeret: Libellis, inquit initio Epistolæ suæ, Apostolicæ & Paternæ Sanctitatis vestra perlectis, Beatissime, nos humiles, & eorum qui desertum incolere gestiunt ultimi, tremore pariter & gaudio sumus detenti: tremore

Epist. Patriarcharum ad Tarasium

(a) Luc. 10.

XLIII.
(b) Psal. 105.* Domini
† Anastasius addit Secundas Ecclesiæ portant Imperatores, nam primum in Ecclesia locum sacerdotum possident.VII.
Christiani a Saracenis etiam pacis tempore male habitus.

CHRISTY
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMPP. 6.
ET IRENEUS

Imperium sacerdotii fortitudo, & firmitas: de quibus sapiens quidam Princeps, & in sanctis Regibus beatissimus ait: Maximum donum Deus hominibus præstitit, sacerdotium, & Imperium: illud quidem adornans, & regens cœlestia, hoc vero gubernans ista terrestria.

Nunc veraciter medius maceræ paries solutus est, & concordia discordiæ principatur, & incurvatur virtuti divisio, & fuga capta disperit dissonantia, & pax Dei quæ exuperat omnem sensum, jucundo vultu triumphat, & fiducialiter conversatur. Nunc nos quidem facti fue-

(a) Psal. ramus (a) opprobrium vicinis nostris, & affini-
78. bus, subsannatio, & derisio iis, qui in circuitu nostro sunt: & per hoc ad terram præ confusione prospicientes, & ad cœlos unanimi alacritate suspicimus, & psallentes in exultatione proclamamus:

(b) Psalm. in hoc (b) cognovi quoniam voluisti me, quia non gaudebit inimicus meus super me; me autem propter innocentiam & simplicitatem cordis titubantem suscepisti, & salvum me faciens erexisti, & super petram Apostolicæ Fidei claudicantes pedes meos infixisti.

XLIV. Hæc, & his consentientia scribere nos fecerunt divinitus exarata volumina vestra, quæ, canonica moti lege, & paternæ traditionis disciplina, addentes his, qui Apostolicarum Sedium moderamen sortiti sunt per reverendam, & Deo dilectam bigam, duos scilicet Legatos misistis: qui pervenientes & per Dei voluntatem, ac nutum occurrentes Dei cultoribus fratribus nostris viris sanctis, qui dederunt animas suas pro Ecclesiarum correctione, & recogniti, & vera, & antiqua conversatione, valde gavisi sunt, & maxime reperientes ambos, in uno loco degentes, & modum Deo placitum prosequentes, & sese revelantes ostenderunt eis Orthodoxiæ vestræ Deo decentes, & dignos admiratione libellos, referentes per ordinem Deo placitæ sanctitatis tuæ mentis, & pium Deo conservatorum dominorum nostrorum consilium, ut communis omnium salutis expectationem,
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS ve quidem propter timorem eorum quibus ob peccata nostra servire decreti sumus, quique vero sunt impii, & in circuitu (secundum quod scriptum est) impii ambulant, ac per singulos pene dies occasiones exquirunt, ut nos morti tradant: gaudio vero propter veritatem Orthodoxæ Fidei, quæ fulget in eis, &c. Visitavit nos Oriens splendidus ex alto, Theoretica & Divina Providentia illustrata mentis, in tenebris & in umbra mortis maligni erroris, idest Arabica impietatis sedentes, & ad dirigendos intelligibiles pedes nostros in viam & semitas pacificæ constitutionis. Vides ipsos Patriarchas persecutionis metu se in desertam abdere coactos fuisse. Intelligimus tertio hoc anno vel sequentis initio, quo ex litteræ a Patriarchis exara-

& circa Deum sine confusione spem.

At illi quasi unam animam in duobus corporibus habentes, & unum secundum Apostolum (c) sapientes, ac divino agi- (c) Phil. tati spiritu, secreto pariter & intelli- 2. 4. genter fratres contegentes, & occultantes propter formidinem inimicorum Crucis, quæ hinc inde disposita est, non sunt ausi, licet essent sapientes, vel credere visionem ipsam, vel causæ operari decursum, præsertim cum in timore res haberetur, & quam maxime crebescens consilium, & diligens circumspiciendi tractatus exigeretur. Consilium enim bonum custodiet, (inquit d) te, cogitatio vero bona servabit te. Et ecce dum lateret eos, qui se sub tuitione custodia posuerant, cucurrerunt usque ad nos, & in idipsum congregati silenter, humilitatem nostram primo quidem adjuramento horribili vincientes; nos servare secreto, ac sine pro- palatione, quæ ab eis erant dicenda: & in hunc modum quicquid ad cautelam pertinet, exaggerantes, revelaverunt nobis omnem rei, quæ sibi acciderat, circumstantiam.

Stupefacti, & compuncti corde, lacrymisque perfusi ferventibus super hujusmodi narrationis miraculo, & gloria tantæ rerum mutationis, stetimus ad orationem, veluti peccatores, cum timore, & tremore, & ei qui facit omnia & transfert ad id, quod melius est, decentem laudem referentes, petivimus obnixè benignitatem ejus, quo in minimis nobis fieret medius, & per Spiritum sanctum illucesceret lux sapientiæ in cordibus nostris, atque communis utilitatis consilii donares virtutem, cogitationesque bonas ad determinationem optimi vestri propositi: quod fecit, cum esset benignus, & misericors.

Consideravimus igitur, sanctissime, contaminatæ nationis cognoscentes contra nos infestationem remittere hos, qui missi sunt, & prohibere appropriare iis, ad quos destinati sunt, ducentes hos in medium nostrum, & admonentes plurimum, ne inducerent turbationem, immo (ut specialius dicamus) exitium quiescentibus, & Dei

A a 2 gra-

XLV.

tæ, pacem in Syria extitisse: Consideramus igitur, Sanctissime, subdunt Patriarchæ apud Baronium num. XLV. contaminatæ nationis cognoscentes contra nos infestationem, remittere hos, qui missi sunt (duos nempe Legatos Tarasii), & prohibere appropriare iis ad quos destinati sunt, ducentes hos in medium nostrum, & admonentes plurimum, ne inducerent turbationem, imo (ut specialius dicamus) exitium quiescentibus, & Dei gratia PACIFICATIS ECCLESIIIS, vel populo miserabiliter jugo servitutis afflictio, & importabilium illatione tributorum oppresso. Ad hæc Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. de Musâ Calipha scribit: Fuit ejus tempore Ecclesia in quiete & pace.

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMPP. 6.
ET IRENES

gratia pacificatis Ecclesis, vel populo miserabiliter iugo servitutis afflictis, & importabilium illatione tributorum oppresso. At illi hoc moleste ferentes dicebant, quia in hoc destinati sumus, ut tradamus nostras in mortem animas pro Ecclesia, & propositum sanctissimi Patriarchæ, & piissimorum Imperatorum perducamus ad finem. Sed si in vestras tantummodo animas diximus ad eos) coarctaretur periculum, haberet fortasse sermo vester aliquam firmitatem. At vero qui contra commune corpus procedit Ecclesiæ, qualis erit profectus? immo qualis erit læsio ædificium construere super putredinem & firmo fundamento privatum? Vel quomodo (inquiunt) vel qua facie ad eos, qui nos miserunt, redibimus, nihil horum, quæ secundum votum suum sperabant, omnino ferentes.

Ad hæc deficientes nos scientesque Deo amabiles fratres nostros, Joannem scilicet, & Thomam zelo divinæ Orthodoxæ Fidei adornatos, atque duorum sanctorum, & magnorum Patriarcharum Synellos, quia & sanctifici silentii amatores, diximus ad eos (a): Ecce tempus, fratres, acceptum salutis, & silentio excellentius: Ite cum viris istis, & pro eis Apologiam assumite, & enarrate una voce quæ per litteras intimare dominis nostris super vires esse convicimus. Nostis enim qualiter per pusillam accusationem exul factus sit a nobis * multi signorum Domini ad regendum thronum fratris Domini sortitus est Jacobi. Cum autem opus Dei adimpleveritis, & Apostolicam traditionem, quæ tenetur in Ecclesiis per Ægyptum & Syriam, dominis nostris cognitam feceritis: tum quod a nobis desideratur, silentium scilicet, amplectimini.

XLVI.

Et quomodo nos, responderunt, idiotæ cum simus inexpertes, ad tantam causam infirmi, & indocti præsumemus arripere negotium, quod virtutem nostram exuperat. Sed Christus Deus noster qui, per vilissimos & idiotas (e vestigio diximus) cooperatus est sanctis Apostolis, & per eos orbem terrarum captavit ad obedientiam verbi dispensationis suæ, potens est dare vobis sermonem in apertione oris vestri, ad supplendum intentionem, & sensum eorum, qui neque litteras quiverunt suscipere, neque ausi sunt resistere, vel super talibus quolibet modo mutire. Qui cum Dei essent amatores, obedientiæ filii apparentes, obedierunt verbo nostro, & acquieverunt hortationi: quos cum proluxa profecuti oratione, & gaudium non qualemcumque his, qui missi conciliantes, taliter divulsi sumus ab invicem cum multa lacrymarum effusione.

Verum, o sanctissimi, & beatissimi (ut decet paternam dominationem vestram) benigne fratres nostros suscipite, & do-

minis orbis absque subtractione, vel timore humano præsentate. Habebitis enim eos scientes liquido trium Apostolicarum Sedium concinnantem & concordantem Orthodoxiam. Qui sanctas, ac venerabiles sex Synodos voce consona prædicant. Aliam ad has, quam & septimam quidam susurrando nuncupant, nullatenus admittentes; immo modis omnibus respuentes, nimirum ut dudum in Apostolicarum, & magistratum traditionum depositionem; & sacrarum, ac venerabilium imaginum interemptionem, collectam.

Vos vero, sanctissimi, divino illustrati zelo, consentaneos quoque habentes divinitus conservandos dominos, qui justo decreto Dei in vobis imperare præordinati sunt, simul etiam & a Deo protegendum, & munendum Senatum, prævalete, & viriliter agite & confortetur cor vestrum, omnem inobedientiam Apostolice ulciscentes, & ad Christi obedientiam coaptantes. Illud autem tamquam necessarium penes pontificalem apicem vestrum commonendum, ducimus, ut si beneplacito cunctorum, Regis Christi videlicet Dei nostri, & eorum, qui cum eo regnare meruerunt, Dei scilicet amicorum, & triumphatorum dominorum nostrorum volueritis celebrare Synodum: ne molesta vobis appareat trium Apostolicarum sedium almorum Patriarcharum, & sanctissimorum Episcoporum, qui sub ipsis degunt, absentia, non ex proprio eorum accidens propositio, sed ex tenentium, seu dominantium illis terribilibus nimis, & mortiferis penis.

Hoc autem subtilius est considerandum etiam ab ipsa sacra, ac venerabili sexta Synodo, in qua nullus eorum, qui per idem tempus in his partibus Episcopi erant, convenisse repertus est propter nefariorum hominum dominatum: sed nullum ex hoc sanctæ adhæsit Synodo præjudicium, neque sequuta est prohibitio aliqua statuendi, & manifesta faciendi recta dogmata pietatis, præcipue cum sanctissimus Apostolicus Papa Romanus concordaverit, & in ea inventus sit per Apocryfarios suos, & nunc sanctissimi, hoc cum auxilio Dei similiter fiet. Nam sicut tunc illius fides in orbis terræ personuit fines, ita & Synodi, quæ nunc per gratiam Dei congreganda est, per interventionem vestram, & ejus qui moderatur Apostolorum principis Sedem, prædicabitur in omni loco, qui sub sole est fides, videlicet quæ tyrannice destructa sunt erigens, & in antiquam, & Apostolicam reformans traditionem.

Porro ad munitionem generalium litterarum nostrarum, satisfactionemque beatitudinis dominationis vestræ, atque victorum, & triumphatorum Imperatorum nostrorum conspeximus, atque exemplar Synodicorum Theodori sanctæ memoriæ Patris nostri, & Patriarchæ Hierosolymorum

Quæ septima non admittatur Synodus.

XLVII.

XLVIII.

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMP. 6.
ET IRENES

rum subiicimus iis, quæ dicta sunt a nobis. Hunc autem libellum, secundum solitum Ecclesiæ morem, idem sanctæ recollectionis scripsit beatis, & almis * termini sanctissimis Patriarchis Cosmæ scilicet Alexandria, & Theodoro Antiochiæ Theopoleos: qui & reciproca Synodica eorum, dum adhuc viveret, recepisse dignoscitur. Incolumes vos pro nobis orantes Dominus conservet sanctissimi, & divinitus honorati. Hactenus Orientalium epistola. Cui mox subnectitur dicta Theodori confessio, isto titulo: Exemplar Synodicorum Theodori sanctissimi Patriarchæ Hierosolymorum, &c. Recitantur ipsæ in Actione secunda septimæ Synodi.

Hoc ipso anno contigit, quod narratur a Constantino Episcopo Constantiæ Cypri in Actione quarta Nicæni posterioris Concilii, his verbis (a): Ante biennium navigaverunt viri Cyprii in duabus navibus in civitatem Syriæ, quæ vocatur Gabala. Cum autem essent Gabalæ secundum consuetudinem sagittarii Agarenorum, descenderunt ad maritima, & ve-

nientes quidam eorum Gabalam, divertunt in quoddam templum civitatis. Porro unus ex Agarenis, videns imaginem in pariete de calculis, interrogavit quemdam Christianum, qui aderat: Quid prodest imago hæc? Ad quem Christianus ait, Quia iis quidem, qui eam honorant, prodest; his autem, qui eam inonorant, nocet. Et Sarracenus: Ecce ego, inquit, effodiam oculum ejus, & videbo, quid mihi noceat. Hæc dixit, & extendens contum suum, imaginis oculum dextrum effodit. Protinus ergo & suus dexter oculus in terram exiliit; idemque ignea est febre detentus. Hi autem, qui simul cum illo aderant, acute eum ægrotantem videntes, tulerunt, & ad civitatem ipsius reduxerunt. Hæc nobis retulerunt viri, qui remearunt ad Cyprum numero trigintaduo. Hæc in plena Synodo Constantinus Episcopus. Sed ad res Occidentalis Ecclesiæ stylum convertamus.

Hoc eodem anno Carolus Magnus Rex in Saxonia Synodum habuit Paderburnensem, in qua inter alia status Ecclesiæ Sa-

XLIX.

XO-

PAGIUS
VIII.
Annus
XIV. belli
Saxonici.

Ad num. XLIX. & seqq. Carolus Rex insignem hoc anno de Saxonum idololatria & perfidia triumphum egit, a variis Francorum Annalistas narratum, quem hic ex Annalista Mertenis referam; Anno Dominica Incarnationis DCCCLXXXV. Rex usque ad Roie pervenit super fluvium Vvissaram, ubi confluit Vvaharna, & propter nimiam inundationem aquarum, inde reversus est ad Eresburgh Castrum, ubi uxorem suam Fastradem cum filiis & filiabus venire iussit; ibique per totam hyemem mansit. Ubi etiam Pascha celebravit. Et multis vicibus exercitum super Saxones misit, & eorum Castra destruxit, & in Majo Synodum apud Paderbronniam habuit; & inde iterum pergens, nullo contradicente, totam Saxoniam circumvit. Et cum pervenisset in Bardengavvi, misit inde post Vvoidichindum & Abbionem, & utrosque ad se fecit venire. Quos sacramento constrinxit, ut in Franciam ad eum venirent. Qui acceptis obsidibus, ad Regem in villa Attiniaco venerunt, ibique baptizati sunt: & sic tota Saxonia subjugata est Francis. Et in eadem villa celebravit Rex Natalem Domini. Bardengavvi, seu ut alii scribunt Bardicum sive Bardovicum positum est ad Ilmenovium amnem infra Lunæburgum, quod ex ejus ruinis crevit.

IX.
Episcopus
Minden-
sis &
Verden-
sis
instituti.

Saxonia itaque, quæ a tot annis bello flagraverat, pace gaudere cœpit, postquam a Carolo in Provinciam redacta est. Præterea Witichindus tot malorum auctor ac perfidia incensor venit cum sociis suis ad Attiniaco Palatio, & ibidem baptizatus est, & Rex suscepit eum a fonte inquit Chronographus Moissiacensis. Cointius hoc anno num. LX. varios alios Annalistas citat, qui Witichindum Attiniaci sacro fonte levatum esse tradunt, & ex illis refellit eos qui apud Bollandum ad diem VII. mensis Januarii in Encomio Witichindi, fingunt, hunc vel Bardevici vel Mittebachii, vel in villa Belthem Dioceseos Onaburgensis baptizatum fuisse. Deinceps Vvitichindus pacatus in sua sedit Provincia, Vvestphaliam solam gubernans, inquit Karantius lib. 2. Saxonix cap. 24. Carolus non-

nullas ei restituit Arces, alias præfidiis firmavit. Ubi vero Vvitichindus agnovit. Carolum de construendis Ecclesiis sollicitum, idoneum obtulit locum, quem suo jure servabat ad ripam Wisurgis, ubi Mindensis Episcopatus fundatus est & primus Episcopus ordinatus Heribertus, Vir præcipua religione, inquit Krantzius. Præter hunc Episcopatum erectus Verden-
sis in Saxonia, ut ostendit Henschenius ad diem primum Martii in Vita Sancti Suiberti Episcopi & Frisonum Apostoli. Sedes Episcopi, non Verda primum, sed alio in loco fixa, indeque postea ad Verdense Oppidum tanquam nobilius & clarius translata. Primus autem illius Episcopus fuit Suibertus Caroli Regis iussu statutus, Vir Sanctus natione Anglus, qui colitur die XXX. mensis Aprilis. Legendus Henschenius citatus in Commentario prævio ad Vitam Sancti Suiberti Episcopi Frisonum paragrapho 8. num. 62. & seq. & ad diem XXX. Aprilis in Vita Sancti Suiberti Episcopi Verden-
sis in Saxonia Inferiori, qui cum Suiberto Seniori confundendus non est; cum illius initia ab istius obitu integro fere sæculo distent. Porro natalem Witichindi ad diem VII. Id. Januarii celebrant Carthusiani Colonienfes in Adit, ad Ufuardum & Martyrologium Germanicum a Petro Ganisio recognitum; sed Bollandus citatus ait, se haud comperisse an publica Romanæ Ecclesiæ auctoritate Witichindus inter Divos habitus fuerit.

Nuncium de rebus a Carolo feliciter gestis, & de Saxonibus ad fidem conversis Romam per S. Villehadum in Saxoniam delatum est, ut lib. 2. Saxonix Evangelium prædicat. Villehadus, qui solitariam vitam ab anno superiori ducebat, Carolum apud Eresburgum commorantem adiit, & ab eo rursus in Saxoniam missus est hoc anno, ut colligitur ex Anschario in Sancti Willehadi Vita: Venerandus Domini Sacerdos Regem adiit Carolum, qui tunc forte in Castello confederat Saxonia Eresburgum, proponens voluntatis sue devotissimam in preparatione Evangelii

24-

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMP. 6.
ET IRENES

Conci-
lium Pa-
derbur-
nense,
(2) *Crant.*
Metrop.
Sax. l. 1,
c. 9. &
bist. Sa-
xon. l. 2.
c. 23.
Widi-
chindi,
& Albio-
nis Prin-
cipum
Saxonum
conversio
ad fidem.

xonum dispositus est: baptizatis enim hoc anno iis, qui rebellare consueverant, Vvidichindo, atque Albione Principibus Saxonum, res Saxonum in tuto quodammodo videri poterant, collocatæ, Jacta etiam feruntur hoc anno fundamenta Mindensis Ecclesiæ in Saxonia, cui primus præfectus est Episcopus Herimbertus. Quomodo autem hæc se habuerint, ex Annalibus Saxonum ista (a) narrantur:

Vicina erat Paschalis solemnitas, & Rex cum universo milite pro Christiana pietate se jam sacris imminentibus apparabat commemoratione Dominicæ passionis, & expurgatione criminum in purgatione conscientie. Vvidichindus mendici habitu per fluvium in navicula allabatur: & quo minus nosceretur, mendicus cum mendicis ad stipem sedebat: ingens quippe pauperum multitudo quotidie assectabatur. Rex illis largam stipem jussit erogari. Vvidichin-

PAGIUS

pacis affectionem, atque ipsius in hoc aquisimam requirens præceptionem. Qui pro consolatione laboris ac præsidio subsequenti ejus, dedit ei in beneficium quandam Cellam in Francia, qua appellatur Justina, præcepitque ei, ut iterum pro nomine Christi captam repeteret Parochiam. Quod ille gratanter ac religiose suscipiens, rursus venit Vigmodiam & fidem Domini publicæ ac strenue gentibus predicabat. Ecclesias quoque destructas restauravit, probatasque personas, qui populis monita salutis darent, singulis quibusque locis præesse disposuit. Sicque ipso anno, Divino ordinante instinctu, gens Saxonum fidem Christianitatis, quam amiserat denuo recepit. Sed & totius mali auctor inceptorque perfidia Vvidichindus eodem anno, Regi se subdens Carolo, Baptismi est gratiam consecutus; sicque ad tempus sedata sunt mala, qua illius fuerant ingesta pernicie.

XI.
Moritur
S. Virgi-
lius Episc.
Salisbur-
genfis.

Mortuus est hoc anno Sanctus Virgilius quintus Ecclesiæ Salisburgensis Episcopus. In brevibus enim Annalibus Ratisponensibus a Mabillonio Tom. IV. Analect. publicatis, ad annum DCCLXXXV. habetur: Virgilius Episcopus & Opportunus Abbas obierunt. Tum ad annum sequentem: Arn. Episc. ordinatus est, nempe Arno, qui primus Archiepiscopus Salisburgensis fuit, ut anno DCCXCVIII. quo Archiepiscopalem dignitatem consecutus est, exponemus. Nec dubium, quin Sancti Virgillii mors accurate in iis Annalibus consignetur; cum in libro Miraculorum Sancti Virgillii ex Tomo VI. Canisii a Mabillonio sæculo III. Benedict. part. II. relato legatur, alias detectam fuisse tumbam & depictam imaginem supra eam cum inscriptione, quæ docet Virgilium illud Templum construxisse, & præterea dies obitus ejus V. Kalend. Decemb. ibidem notatur. Unde cum Virgilius exeunte anno spiritum Deo reddiderit, ejus Successoris Ordinatio anno sequenti peracta est. Chronographus itaque Reicherspergensis, qui hanc mortem in Annum superiore diemque V. Kal. Decemb. contulit, in anno tantum peccavit. Adhæc Poeta Anonymus, qui Versus de Ordine Comprovincialium Pontificum composuit, Epitaphium Virgillii his Versibus inchoat:

Hic Pater & Pastor, humilis doctusque Sa-
cerdos,

us, ubi ad eum perventum est, dextram & ipse protendit. Attendit, qui distribuit incurvum in manu digitum, qualem sciebat habere Vvidichindum, vultum ejus diligenter intuetur agnoscit arridens, qui largiebatur. Quid ita mendicus inter mendicos sederet Princeps ditissimus, percontatur. Ille nihil ad hæc, sed ad Regem se jubet introduci.

Erat tum sanctissimus Paschæ dies. Rex bilariter excepit vententem: percontatus, quid sibi vellet indignus Principe habitus. Ille sub hæc: Volui serenissime Rex, hoc habitu incognitus (ut sperabam) lustrare secreta gestorum, quæ cognitus non tam fidenter aspicerem. Curiositas induxit, ut latibulum quærerem, qui inter tuos nunc in gratiam susceptus, propalam potero percontari, quæ vellem. Quid igitur (inquit Rex) vidisti, quod te vidisse delectat? Ille, ut erat adhuc re-
rum

L.

Corpore Virgilius pausat, quam Hibernica-
tellus
Disponente Deo partes direxit in istas,
Quique regebat ovans præsentis culmina Sedis
Ferme QUATER DENOS caris cum fratri-
bis ANNOS.

Quare cum Virgilius annos ferme XL. Salisburgensium Episcopus fuerit, mors ejus citius contingere non potuit. Auctor quidem Anonymus ejus Vitæ, Sancti Eberhardi itidem Episcopi Salisburgensis discipulus, qui modo sæculo XII. eam in literas mandavit, juxta editionem Mabillonii loco citato scribit: Celebrato Divini Sacramenti Mysterio, leni morbo correptus, anno Dominica Incarnationis DCCLXXX. 4. Kalend. Decembris obdormiuit in Domino. Verum apud Hundium in Metropoli Salisburgensi aliqui legunt, anno DCCLXXXIII. vel DCCLXXXV. qui ideo recte censuere locum illum corruptum esse, licet in priori editione ejusdem Vitæ habeatur etiam annus DCCLXXX. Cointius, qui anno DCCLXXX. num. XI. Virgilium mortuum contendit, ait, lectionem illam Hundii vitiosam esse, & errorem ex eo videri emanasse, quod cum olim annum, quo Virgilius ex hac vita migravit, omnes constantissime notarint DCCLXX. mota de die controversia, diem alii IIII. scripserint, alii V. ante Kalendas Decembres, & reperti sint e Recentioribus, qui duobus numeris, quorum alter annum, diem alter designabat, in unum coactis, asseruerint Virgilium mortuum anno Christi, vel DCCLXXXIII. vel DCCLXXXV. Sed siue Anonymus scripserit anno DCCLXXX. ut etiam legitur in libro Miraculorum Sancti Virgillii citato, siue currentem Christi annum signaverit, mors Sancti Præfulis a præsentis anno amoveri non potest; cum, teste Poeta in ejus Epitaphio, Virgilius annos fere XL. Ecclesiam Salisburgensem rexerit, illeque Epitaphium illud anno DCCCXL. aut circiter composuerit, qui ideo durationem Sedis Virgillii melius cælere potuit, quam Anonymus, qui Sancti Antistitis Vitam pluribus a morte ejus sæculis elucubravat. Quod si Hundius, Cointius, aliique Viri doctissimi Versus laudati Poetæ videre potuissent, in describendis Virgillii ejusque Decessorum annis, & initio ac fine illorum Se-

dis

rum Christianarum rudis, subintulit: *Vidi, quod mirabar, ante biduum te demisso vultu tristem, incertus, quid contigisset, quod tantum Regem contristaret (commemoratio fuit Dominica passionis, qua die Parasceves regium vultum obscurasset) rursus, inquit, vidi hodierna te die primum sollicitum, & ad rem attentissimum: postquam vero mensam adieras in templo mediam, ita hilari mihi conspectus es vultu, ut repentina in te mutationis me caperet miraculum.*

Stupor autem erat videre, quod de manu purpurati sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susciperent, quem quibusdam ludibundum arridere, ultro properare, aliis vero abhorrentem, avertisse multum, & tamen in ora demissum, nec redeuntem aspexi. Hoc quid sit, necdum accipio. Tum Rex: Bene, inquit, profecisti: plus tibi aliquid, quam cunctis sacerdotibus, & omnibus nobis est ostensum. Inde mutata veste, manu secum abstractum docuit grande pietatis myste-

rium in altaris sacramento. Qua re cognita, exhilaratum Ducem orasse, ut proprium illi sacerdotem permitteret, qui divina rei curam haberet, crebriusque in conspectu perageret altaris sacratum mysterium. Rex etiam Pontificem illi datum promittit, modo illi habitationem Episcopo dignam, providerit. Ducem vero arcem suam ad *Vviseram* utriusque pacem ostendisse: deditque in ejusdem arctis non exiguo circo locum ædificandæ Ecclesiæ. Ferunt proinde nomen Ecclesiæ provenisse quod meum & tuum, quasi communis duorum possessio, sonat in lingua Saxonum vernacula *Min, din.*

Erat vir præcipua religione *Herimbertus*, qui cum *Carolum* latere non posset, dignus est habitus, quem præficeret eidem Ecclesiæ *Mindensi* Episcopum: adiecit illi ministeriales non paucos, nec parvos, ut haberet Ecclesia defensores suos. Illi vero, quia ex imo gradu in nobilitatem excreverant, ut partim *Comites*, partim *Duces* fierent sprevisse matrem videntur.

Or.

LI.

PAGIUS dis, in tot errores ab anterioribus Scriptoribus inductos abrepti non fuissent.

XII. Eodem quo *Virgilius* anno vitam cum morte commutavit *Opportunus*, ut mox diximus ex *Annalibus Ratisponensibus*. Fuit *Opportunus* primus Abbas *Cœnobii*, cui nomen inditum *Mansæ*, quod *Odilo* Dux *Bajoariæ* in Episcopatu *Salisburgensi* prope *Menem* lacum *Noricorum Sancti Pyramini* suafu construxit, ut videre est, apud *Cointium* anno *DCCXXXIX. n. XLVI.* quo ejus foundationem collocat, sed qui mortem *Opportuni* in annum *DCCLXXXI.* *Hundium* in *Metropli Salisburgensi* securus perperam confert. *Opportuno* successit *Henricus* de quo infra.

XIII. In *Chronico Moyssiacensi* ad annum *DCCLXXV.* legitur: *Gerundenses homines Gerundam Civitatem Carolo Regi tradiderunt, quod & legitur in Annalibus Anianensibus, & his verbis observavit Surita: Mauri qui Gerunda Aufetanorum Urbis potiuntur, sub Caroli imperium ditionemque deveniunt. Quod tamen contigit, ut observat Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 6. num. 9. postquam certatum fuit cum Machomete Mauro Comite, & post longam Urbis obsidionem. Cujus rei memoriam conservavit vetus Chronicon Monasterii Rivipullensis, in quo dicitur: Hic Carolus dictus Magnus an. Domini DCCLXXVI. cepit Civitatem Gerunda vicens in pralio Machometum Regem ipsius Civitatis. Et dum cepit ipsam Civitatem, multi viderunt sanguinem pluere, & apparuerunt acies in celo, in vestimentis hominum & signa Crucis. Et apparuit Crux ignea in aere supra locum ubi nunc est altare Beata Virginis. Et propter hoc mutavit Sedem, qua tunc erat in Ecclesiæ Sancti Felicis, in loco ubi nunc est. Meminere eorundem prodigiorum ad annum sequentem & Chronicon Moissiacense, & Annales Anianenses: Eo anno mense Decembris apparuerunt acies terribiles in celo, quales nunquam nostris temporibus antea apparuerunt. Nec non & signa Crucis apparuerunt in vestimentis hominum & nonnulli sanguinem dixerunt se videre pluere.*

XIV. Tam ingens beneficium adeptæ per *Carolum* libertatis rependere voluit *Arnaldus* de Monte-

rotundo *Gerundensis* Episcopus, institutis solemnibus *Missarum* & *Horarum* *Canonicarum* Officiis in honorem *Caroli Regis*, edita constitutione anno *MCCCCXLV.* qua lectiones in eam *Festivitate* recitandas ordinavit juxta rei gestæ tunc receptam fidem: unde major auctoritas huic narrationi conciliata. Earum lectionum usus in Ecclesia *Gerundensi* viguit usque ad tempora *Concilii Tridentini*, ex cujus Decretis factum, ut cesset *Officiorum* istiusmodi recitatio. Sed non desivit apud *Gerundenses* festæ diei cultus *Sancto Carolo* dicatæ, quem *Oratione* quoque *Panegyrica* inter *Missarum* solemnia prosequuntur, ut notavit ibidem *Marca*. *Carolus* anno *DCCLXXVII.* ut ibidem ostendimus, totum *Pyrenæi* montis jugum perdomuerat, & usque ad *Iberum* annum *Ditiones* suas extenderat. Verum *Præfectus* *Saracenus*, quem *Gerundæ* imposuerat, ejus iram hoc anno provocavit, indeque *Gerundenses* hoc vel sequenti anno ad *deditionem* coegit.

Post captam *Gerundam* *Carolus* reliquam *Provinciam* ordinavit prout *Reipublicæ* utilitas & ratio temporum ferebat. Unum autem, inquit *Marca* lib. 3. *Marcæ Hisp. cap. 7. num. 3.* innovasse videtur. Cum enim *Veteres Principes* suum unicuique *Civitati* *Comitem* præficere soliti essent, ille *Comitis* *Hispanici* custodiam in plures partitus, tres *Comitatus* instituit in pagis singularum *Civitatum*: quod valuit etiam sub *Ludovico Pio* & sequentibus postea *Regibus*. *Divisionem* illam collegit *Marca* ex *Præceptis* *Regum*: *Diocesis* *Helenensis* quæ sola angulum *Gallicum* *Narbonensis* *Provinciæ* occupat, in tres *Comitatus* dissipata est, *Ruscinonensem* videlicet, *Confluentium*, & *Vallaspriensem*; *Gerundensis*, cui jam tum adjuncta erat *Emporitana*, in quatuor *Comitatus* secta est, *Gerundensem*, *Emporitana*, *Petalatensem*, & *Bisuldunensem*. Tres instituti in *Diocesi* *Aulonensi*, *Aufonensis* primum, tum *Maresensis*, & *Bergitanus*. In *Urgellensi* itidem tres, *Urgellensis*, *Ceretanus*, sive *Cerdaniensis*, & *Pallariensis*. In *Barcinonensi* quoque admixta est sectio, intra cujus limites surrexit etiam *Comi-*

Gerundenses Carolum Liberatorem suum agnoscunt.

XV. *Comites instituti in Marcæ Hispanica.*

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMP. 6.
ET IRENES

*Ornata est autem Ecclesia jam tum ab initio multis Sanctorum reliquiis, Feliciani Fulginatus Episcopi & Martyris, Theodori Episcopi, Carpophori & * Abundæ Martyrum. Profecit autem Ecclesia tam in spiritualibus, quam in temporalibus sub hoc Pontifice, agente novitio fervore in populo recens converso, instante nihilominus bono Pontifice, qui frugem divini verbi curavit in populo multiplicari. Hastenus de his auctor in Metropo-*

* Abundii

li Saxonum: quæ totidem verbis reddidisse volumus, ne quid additum putetur ad ea quæ ex Annalibus Saxonum prodita auctor refert. Qui & addit, hoc anno jam Vvidichindo ad religionem Christianam converso, cœptas a Carolo Magno alias Cathedrales Ecclesias erigi in Saxonia, eisdemque qui eas curarent, esse postea datos sanctos Episcopos, de quibus inferius dicendum erit. Hæc modo satis.

Chri-

PAGIUS mitatus Penitensis. Jaccensis etiam Urbs suos habuit Comites, qui Aragonenses dicti sunt ab ea, angusta licet, Regione quam duo fluvii Aragonii cingunt. Hæc Carolus studio rei militaris adversus Saracenos accurate constituendæ.

XVI. Cum Kenulfus Occidentalium Saxonum Rex

triginta regnasset annos, & alterum inchoasset, a subditis occisus est, ut Malmesburiensis lib. 1. de Reg. cap. 2. alique Historici Angli fusc narant, quod hoc anno contigisse docet Annalista Mailrosensis. Ei successit *Brithricus*, qui erat e Regia familia.

*Moritur
Kenulfus
Rex Occi-
dentalium
Saxonum.*

JESU CHRISTI
ANNUS
786.

HADRIANI PAP.
ANNUS
15.

CONSTANTINI
ET IRENES IMPP. 7.

I. **C**hristi Redemptoris annus adest septingentesimus octogesima sextus, Indictione nona, quo septimo Idus Augusti cum Oecumenica Synodus in basilica sanctorum Apostolorum collecta esset, manu militari Iconoclastarum hæreticorum exturbatur. Quamobrem Imperatorum prudentia in tempus magis opportunum differri iubetur. At quomodo ista se habuerint, ex ejusdem temporis scriptoribus accipe, atque primum ex Theophane, qui hæc ait: *Anno sexto, nempe superiori, Imperii sui, mittentes Imperatores convocaverunt omnes, qui sub eorum erant potestate Antistites, pervenientibus quoque a Roma transmissis ab Hadriano litteris, & hominibus ut prædiximus, & ab Antiochia, & Alexandria, & septima Idus Augusti nona Indictione, hoc nempe anno septimo eorundem Augustorum, præsidentes in templo sanctorum Apostolorum apud regiam urbem, cœperunt sanctas scripturas relegere, & obicere invicem, Imperatoribus & * cathæcumenis insipientibus. Ast populi scholariorum, & excubitorum, atque ordinum cæterorum militarium adunati a suis Principibus, cum haberent etiam ipsi magistrum Constantinum Deo odibilem dudum Imperatorem, irruerunt in eos nudatis gladiis, minitantes morte afficere tam summum sacerdotem, quam Oribodoxos Episcopos, & Abbates. Imperio vero per astantes sibi familiares homines hos sedare nitentes, non acquieverunt, quin potius exprobraverunt. Cum autem surrexisset Patriarcha, & tribunal cum Episcopis & monachis esset ingressus, hi qui maligni sensus erant eorum Episcopi, exierunt ad eos clamantes, & dicentes: Vicinus. Et gratia Dei nemini nocuerunt furiosi illi, & inhumani; & taliter dis-*
Ann. Eccl. Tom. XIII.

soluta Synodo, unusquisque rediit ad propria. Hæc de his summam Theophanes, qui quod ait Tarasium esse tunc ingressum tribunal, ut hæc intelligas ex Ignatio, qui ejusdem viri sanctissimi res gestas est prosequutus, dilucidius enarrant, & ex ipsius Tarasii litteris ut accipias, necesse est. Qui igitur præsens fuit iis, quæ scriptis mandavit Ignatius, hæc habet (a):

(a) Ignat. in Taras. apud Sur. t. 1. die 25. Febr II.

Tarasius animum adhibebat iis, quæ ad rectam fidem pertinent, ut quæ, Deo volente, visa fuerant, & ab imperatoribus promissa erant, ad effectum venirent, contendebat. Hoc autem erat, ut Oecumenica procederet Synodus, & ab eo, quod justum est, minime aberraret Ecclesia. Jussu ergo Imperatorum omnes Pontifices ex unaquaque regione, & civitate proficiscuntur in regiam civitatem. Et jam edicto convento in inclyto templo divinorum Apostolorum, & jam sedentibus Episcopis in sedibus propositis: ecce quoddam examen vesparum virorum inquam, qui erant animis leoninis ex exercitu Constantini, qui olim Imperii sceptrum non pie administrabat, exurgens, veluti ex quibusdam alveis malæ opinionis, accedit ad dictam ædem sacram, bellicis armis eam obstruendum. Qui cum venerandæ ædis atriiis appropinquaissent, incondita voce locum repleverunt, dicentes, non esse ferendum infirmari, & transgredi ea, quæ olim visa fuerunt Constantino. Nam non permittemus (ajebant) illius abrogari dogmata, & predicari, esse statuendas imagines. Quod si quis hoc inceperit, & ante nostros oculos viderimus abrogari Synodum, quæ fuit ab ipso congregata: sanguine sacerdotum terram reddemus purpuream.

Hæc dicebant, & in portas irrumpentes,

B b

III.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno Eræ Hisp.
DCCC. XXIV.
Anno Hegiræ
CLXX.
inchoato die 3. Julii fer. 2.
A. C. 786.
I.
Septima Synodus inchoata & dissoluta.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6279.

© II. A. 8. P. 23. Apr. Indict. 9.

JESU CHRISTI 786.

HADRIANI PAPÆ 15.

CONSTANTINI IMP. 11. & 7.

IRENES 7.

A Num. I. ad VI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXVIII. qui Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoatur, refert Imperatores misisse, qui universos suæ Ditionis Episcopos in unam convocarent, & mensis Augusti die decimo septimo, nona Indictione cœptam esse Synodum Constantinopoli, sed

Scholariorum & Excubitorum copias a propriis Rectoribus Iconomachorum hæresi infectis incitatas, nudatis gladiis impetum in Patriarcham aliosque fecisse, & Synodum solutam esse. Tum anno insquenti, Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoato, ait: *inchoato mense Septembri ineunte Indictione X. Imperatricem transfretana Thematata Constantinopolim evocasse, & eorum opera copias tumultuantes expulisse: Tum vero eos arma deponere jussisse, singulosque in suas Provincias se recipere jussisse, ut fusius narrat Baronius num. IV. & seq. Tumultum seditiosorum magnum fuisse, ostendit Ignatius Metropolitæ Nicæni, qui tradit eos Basilicam, ubi erant Episcopi congregati obsedisse, clamantes non esse ferendum infirmari, & transgredi ea, quæ olim visa fuerunt Constantino (nempe Copronymo). Non enim permittemus, ajebant, illius abrogari dogmata, & predicari esse statuendas imagines. Quod si quis hoc inceperit, sanguine Sacerdotum terram reddemus purpuream.*
Ad-

P

CHRISTI
786.HADRIANI PAP.
15.CONSTANT. IMPP. 7.
ET IRENES.Tarasius
intrepidus
sacri-
ficat.(a) Eccl. 4.
Sedere
prohibi-
tus ab hæ-
reticis
Tarasius.

IV.

PAGIUS

tes, volebant eos, qui erant intus, interficere. Tunc nutu Imperatoris potestatis, Sessionem relinquunt Pontifices. Imperatoris autem in eos, qui res novaverant cum ira ferventes, cito venerunt in suum palatium, eorum insolentiam, & insurrectionem, & everisionem universi reputantes. Tarasius vero ad sacram aram accedens, timoris nullum signum præferens, incruentum incipit sacrificium, & mystica communione peracta, domum revertitur, ubi vacabat prioribus laboribus, nempe in sacra scriptura, & in demonstrationibus faciendis ex Patrum eloquiis. Provide sane cedendum existimaverunt in præsentiarum Imperatores, secundum illud Ecclesiastici (a): *Ne coneris contra ictum fluvii*. Porro Tarasius ipse testatur, se ab eiusmodi Iconoclastis prohibitum esse cathedra. Etenim meminit harum turbarum ipse in epistola ad Hadrianum Romanum Pontificem, ubi ait: *Verum nos ante annum Sessionem colligere Synodi statueramus: cum improbi aliquot homines, & quorum mentes insania tumultuabantur, turbam in nobis cientes, cathedram prohibuerunt: quamobrem coacti sumus integrum annum a proposito nostro desistere, nihilque, quod ad eam rem attinebat, tentare*. Hæc Tarasius, qui postea præfatus in prima Actione Nicænæ Synodi, id hoc anno factum, ipsis Kalendis Augusti, affirmat, operaque Iconoclastarum Episcoporum. Cæterum cum reliqui omnes Episcopi ad proprias Ecclesias dimissi fuerint: ipsi tamen Apostolicæ Sedis Legati Constantinopoli recedentes, cum in Siciliam pervenissent, Romam reversuri, illic iussi sunt consistere, tempus opportunum expectantes colligendi iterum Concilii Oecumenici. Quod & accidit ex sententia, ut suo loco dicemus. Testatur id quidem Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum. Anastasius Bibliothecarius in præfatione ad septimam Synodum ad Joannem Papam, de his agens, his addit, milites ab Episcopis Iconoclastis fuisse instigatos ad contradicendum.

Quomodo autem in hæreticos, factiososque milites Synodi sacre perturbatores ulsi sint Catholici Imperatores, ab eo, de quo supra, Theophane ita accipe: *Anno septimo Imperii sui, misso Irenæ Stauratio Patricio, & Logotheta in*

Addit Sanctus Tarasius Act. prima: *Habebant in auxilium quosdam Episcopos, qui facile numerari possunt, quorum nomina voluntarie preterimus, quoniam omnibus nota sunt*. Postquam seditio sopita est, remanserunt omnes Episcopi Constantinopoli, exceptis Legatis Apostolicis, de quibus Hadrianus Papa in Responso ad Dubia Francorum: *In Siciliam reversi sunt, & demum Imperatores post eos mittentes, iterum*

*Thraciam mense Septembri, & initio decimæ Indictionis ad ulteriora themata (ita appellatos ordines militares) persuasit eos sibi cooperatores fieri, & depellere ab urbe impium populum (milites illos videlicet Concilii turbatores) quem Constantinus, cognomento Copronymus instruxerat. Et cum fingeret, totum exercitum motum esse in Orientales partes eo quod eas Arabes fuissent aggressi: exiit omnis regius apparatus, atque suppellex usque ad Malagana: & sic introeuntes hi, qui exteriorum thematum erant, tenuerunt urbem. Mittens autem ad illos, significavit eis dicens: *Mittite mihi arma vestra: opus enim non habeo vobis. At illi, stulti divinitus facti, dederunt arma. Tunc missis familiis eorum in naves, exules misit ab urbe in propriam regionem unumquemque jubens abire, in qua genitus esset. Et cum fecisset proprium exercitum, & Principes sibi obtemperantes, ipse iterum mense Maio anni sequentis, mittens per omnem locum, congregavit omnes Episcopos, &c.* Dicuntur hæc inferius de facta iterum convocazione Concilii Oecumenici. Ignatius eadem habet in Tarasio.*

Erant hi (ut apparet) milites Prætoriani; qui medullitus imbibissent Iconoclastarum hæresim, propinatore illis facto Constantino Copronymo, quibus addebant calcaria plures Episcopi Iconoclastæ, ad hoc convenientes, ut quæ parabantur, exturbarent: erant hi ex illis, qui sub eodem Copronymo septimam, quam dicebant Oecumenicam Synodum habuerunt: de quibus eodem loco meminit Anastasius, hos nimirum conatos primum esse, ne Synodus cogeretur: quod cum obtinere minime potuissent, illud nisos, ut eandem coactam jam exturbarent, exturbataque, eosdem septimam pseudosynodum acclamasse: nam audi Anastasium: *Porro Patriarcha delata causa Imperatoribus, nequaquam prohibitus est quo minus fieret Episcoporum conventus in prædicto venerabili templo. Factisque quibusdam allocutionibus tam a sancto Patriarcha, quam a Deo amabilibus Antistitibus, & lectis quibusdam Synodicis conscriptis, quæ prohibent non oportere aliquando Synodum universalem fieri præter consensum cæterorum sanctissimorum Patriarcharum. Cumque lege-*

ren-

Constantinopolim adscendere fecerunt.

Erant tunc Constantinopoli Sanctus Plato Hegumenus Sacundionis, qui sicut non timuerat minas incursumque militum, sic Patriarcham Tarasium secutus est, & anno sequenti interfuit Concilio secundo Nicæno. Quæ tunc egerit Sanctus Plato, exposuimus anno DCCLXXX. numer. III. & seq. ideoque quæ ibi retulimus, huc revocanda.

Ad

Milites
seditiosi
male mul-
tati.

V.

II.
Ei inter-
fuit S.
Plato He-
gumenus.

rentur hæc, facta est turba militum: & ante januas venerandi templi simultatem, & clamorem faciebant ex immixtione quorundam Episcoporum, qui ad hoc moti, in Synodo male sentientes reperti sunt esse.

Quibus peractis, Imperator per Cubicularium omni Synodo jussit interim dicere; Abscedite, ut populi inordinatum impetum evadamus: & post hæc voluntas Domini fiat. Taliterque Antislitibus e templo egredientibus, quidam eorum veritati resistentes, cum turba concinnaverunt, & impie declamationem faciebant pseudosyllogi, septimam Synodum collaudantes, atque Oecumenicam nominantes. Sed Catholicus scriptor, hæreticorum conciliabulum, quod ante hanc Synodum factum est, quod septimam Synodum appellabant, pseudosyllogum, falsum collegium nuncupat. Cum ergo taliter malignum concilium clamorem emisisset, & hora esset quasi sexta: domum jam esurientes abibant, & ita commotio seditionis sopita est. Hactenus Anastasius. Ex quibus intelligas conatum hæreticorum Episcoporum vi militari pollentium, nimirum exturbatis Orthodoxis Episcopis; ipsos ibi remansisse, acclamationibus confirmantes septimam pseudosynodum.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Quod ad res pertinet Occidentales, hoc eodem anno Hadrianus Pontifex collectionem canonum octoginta, a se elaboratam dedit Ingilramno Episcopo Mediomatricis civitatis, tunc Romæ degenti, ut causam suam adversus falsos accusatores defenderet. Quem absolutum hisce canonibus, communitum remisit ad suos. Postulabat id causa, ut colligeret idem Pontifex canones, spectantes ad accusationem Episcoporum, & ad jura Romanæ Ecclesiæ pertinentes, ex qua adversus oppressiones, illatas Episcopis a Principibus, defensio prodire solet, ea vero oppressa, omnes cum ipsa Ecclesiis opprimi sit necesse. Porro eidem collectioni reperitur ejusmodi præposita inscriptio (a).

E Græcis, & Latinis canonibus, & Synodis Romanis, atque decretis Præsulum ac Principum Romanorum hæc capitula sparsim collecta sunt, & Ingilramno Mediomatricæ urbis Episcopo, Romæ a beato Papa Hadriano, data sub die decimotertio Kalend. Octobris, Indictione nona quando sui negotii causa agebatur. Ita inscriptio, cui canones subiiciuntur. Ex more tunc celebratam esse Synodum, existimamus, in qua de jurisdictione Romanæ Ecclesiæ inspicere canones opus fu-

VI.
Collectio
Can. Hadriani
Pap.

(a) Extat.
1. 3. Conc.
edit. Venet.

B b 2 iisse

PAGIUS
III.
Collectio
LXXX.
Capitulum
Hadriano
PP. &
Ingilramno
attributa.

Ad num. VI. In Editione Veneta Conciliorum LXXX. Canones Hadriani Papæ cum hoc titulo representantur: E Græcis & Latinis Canonibus & Synodis Romanis, atque Decretis Præsulum ac Principum Romanorum, hæc Capitula sparsim collecta sunt & Ingilramno Mediomatricæ Urbis Episcopo, Roma a Beato Papa Hadriano tradita sub die XIII. Kalend. Octobr. Indict. XI. quando pro sui negotii causa agebatur. Idem habetur in posterioribus editionibus Concil. nisi quod loco Indict. XI. legitur Indict. IX. quam retinuit Baronius, qui ideo perperam de iis currenti anno egit; cum mense Septembri decima Indictio initium sumserit. Capitula ista Hadriano Papæ ævo Hincmari Rhemensis Archiepiscopi jam tribuebantur, ut liquet ex Opusculo adversus Hincmarum Laudunensem Episcopum cap. 24. Quia tamen vetusti aliqui Codices MSS. prædicta Capitula non ab Hadriano Papa, sed ab ipsomet Ingilramno vel Angelramno Metensi Episcopo collecta, & Hadriano Papæ oblata tradunt, hinc hodie aliqui ea Hadriano, aliqui Angelramno adscribunt. Sed quemcumque Auctorem nata sit hæc capitulorum Collectio, Marca lib. 7. de Concordia cap. 20. vetustiore illam censet Isidoro, quem iisdem Capitulis usum dicit in adornanda Collectione Epistolarum apocrypharum. Is Auctor Hispanum se prodit hac periodo: In principio voluminis hujus, qualiter Concilium apud nos celebraretur, posuimus, ut qui nostrum ordinem sequi voverint, sciant qualiter hoc agere debeant. Celebrandi enim Concilii totum ordinem a quarto Concilio Toletano desumit, ut patet ex ipsius ordinis titulo, qui primo Conciliorum Tom. sic exhibetur: Ordo celebrandi Concilii, descriptus ab Isidoro Mercatore ex quarto Concilio Toletano cap. 4. & Garzya Lozyza Hispanicorum

Conciliorum editoris diligentia emendatus. Isidori Mercatoris librum ex Hispania in Gallias allatum primus Gallorum accepit ac publicavit Riculfus, qui Lullo in Archiepiscopatum Moguntiacensem anno sequenti postea successit. Hincmaro enim Laudunensi Episcopo Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus Opusc. 33. cap. 24. ita rescribit: forte putasti neminem alium easdem sententias (Hadriani vel Ingilramni), vel ipsas Epistolas (ab Isidoro collectas), præter te habere, idcirco talia libere te exillimasti posse colligere; res mira est, cum de ipsis sententiis plena sit illa terra, sicut & de libro collectarum Epistolarum ab Isidoro, quem de Hispania allatum Riculfus Moguntinus Episcopus in hujusmodi, sicut & in Capitulis Regiis, studiosus obtinuit, & istas Regiones ex illo replevi fecit.

Collectio illa descripta est ex Epistolis Anacleti, Evaristi & aliorum antiquorum Pontificum Romanorum, si fides hac in re adhibenda sit Antonio Augustino Dialogo XV. de emendatione Gratiani, ubi hæc capitula Hadriano Primo adjudicat, vel, ut existimat Marca laudatus excerpta est ex antiquis Canonibus & genuinis Pontificum Romanorum Epistolis, tum etiam ex legibus Codice Theodosiano comprehensis, vel potius ex illarum legum Breviario. In his autem capitulis interdum nonnihil additur antiquis Canonibus, interdum vero verba aliqua detrahuntur, tantaque horum Capitulorum dignitas fuit, ut etiam frequenter descripta fuerint in Regum Francorum Capitularibus, ut tam Antonius Augustinus, quam Marca communi consensu scribunt. Cæterum priorum Pontificum Romanorum Epistolas supposititias esse non tantum Marca & Antonius Augustinus; sed etiam Baronius anno DCCCLXV. passimque alii Viri docti fatentur. Vide quæ

IV.
Ea excerpta
vel ex
falsis vel
ex veris
Epistolis
Pontificum
Rom.

de

CHRISTI
786.HADRIANI PAP.
15.CONSTANT. IMP. 7.
ET IRENES

isse adversus oppressiones Episcoporum, quorum judicia eidem primariæ Ecclesiæ sint reservata. Vetus ista in Ecclesia persecutio secundum Paulum (a), ut qui secundum carnem nati, eos affligant, qui secundum spiritum generati sunt.

(a) Gal. 4.

VII.
Caroli
Magni
adven-
tus in Ita-
liam.

Hoc pariter anno Carolus Magnus, jam rebus Saxonum compositis, orationis causa Romam parat adventum, importuno licet hiemis tempore. In itinere enim constitutus, celebravit Natalem Redemptoris solemnem diem Florentiæ in Tuscia. Ita Chronica quæque vetera, & Annales Francorum. Porro ejus Romam adventus contigit anno sequenti. Dicemus de ipso suo loco. Quid Rex Christianissimus in animo haberet, exitus declaravit nimirum expugnare Ducatum Beneventanum, qui possidebatur a Longobardis, ne quid amplius jurium esset Longobardorum in Italia. Sed quæ inter ipsum Regem, & Ducem transacta sint, pro temporisatione anno sequenti Annalibus inserentur.

Ante autem ejus in Italiam adventum constat domuisse hoc anno Britones, qui

(inquit Eginhardus) ad Occidentem in extrema quadam parte Galliæ super litus Oceani residentes dicto audientes non erant: missa enim in eos expeditione, qua & dare obsides, & quæ imperarentur, se facturos polliceri coacti sunt. Hæc Eginhardus. Ita quidem (ut anno superiori vidimus ex litteris Hadriani Papæ ad Orientis Imperatores) cuncta Carolo dextere accidere, eo quod in primis, ut profitetur, Petri Apostoli auxilio niteretur. Qui igitur hoc anno mente conceperat limina Apostolorum, ut illa adire posset, perdifficile bellum Britannicum, nullo ferme negotio, quam citissime feliciter hac æstate confecit.

Hoc eodem anno moritur Hildgardis Regina, uxor Caroli Magni, cum vixisset cum ipso annos duodecim, ut ejus sepulturæ epitaphium scriptum docet, quod ex ruinis monasterii S. Arnulphi Metensis erutum ad nos missum una cum aliis Caroli ipsius filiorum inscriptionibus, hic tibi, ut piæ valde femine, & sæculi hujus omnium clarissimæ describendum, curavimus. Sic se habet:

Au-

PAGIUS

V.
Tertia
profectio
Romana
Caroli, &
ejus de
Britoni-
bus victo-
ria.

de iis Epistolis diximus anno Christi c. numer. IV. & seqq.

Ad num. VII. Britones Britanniam Cismarinam incolentes, quo alias Clodoveus Magnus subegerat, cum Carolum difficili bello Saxónico occupatum viderent, adversus eum rebelarunt, ut notarunt Eginhardus in Vita Caroli M. & varii Annalistsæ, inter quos Metensis scribit: Carolus Rex misit exercitum suum in partibus Britannia, cui præfecit Audulfum Virum illustrem. Qui victis Britonibus totam illam Regionem Francorum Ditionibus subegerunt. Princepsque Britonum secum adducentes, apud Wvornatiam Regis obtutibus præsentarunt. Tunc Rex videns se ex omni parte pacem habere, Romam pergit causa orationis, & ut ibi cum Missis Imperatoris loqueretur. Celebravitque Natalem Domini in Florentia Civitate. Pascha autem celebraverat in Attiniaco villa, ut Eginhardus in Annal. aliique prodidere.

VI.
Prima
conjura-
tio adver-
sus Caro-
lum.

Eginhardus in Vita Caroli M. memorata conjuratione in Carolum an. DCCXCII. facta, hæc scribit: Facta est alia prius contra eum in Germania valida conjuratio, cujus auctores partim luminibus orbati, partim membris incolumes, omnes tamen in exilium acti sunt, neque ullus ex eis interfessus est, nisi tres tantum, qui cum se, ne comprehenderentur strictis gladiis defenderent, aliquos etiam occidissent, quia aliter coerceri non poterant, interempti sunt. Harum tamen conjurationum Fastrada Regina crudelitas causa & origo extitisse creditur. Et idcirco in ambabus contra Regem conspiratum est, quia uxoris crudelitati consentiens, a sua natura benignitate ac solita mansuetudine immaniter exorbitasse videbatur. In Annalibus tam Fuldensibus quam in Auctore Chronici Moissiacensis, ac in Annalibus Eginhardo attributis hæc conjuratio in annum superiorem, in Annal. vero Nazarianis in annum præsentem confertur; quod forte tunc detecta fuerit, & hoc anno extincta.

In Appendice ad Chronicon jussu Nibelunzi Comitis conscriptum, hæc de Carolo leguntur: *Pena de procedente autem tempore in mense Augusto apud Wvornatiam Synodum Episcoporum ac Conventum magnificum coire fecit. Ubi decernens quod hi, qui potissime in hac conjuratione devicti sunt, honore simul ac luminibus privarentur, atque exilio damnarentur. Eos vero qui innoxii in hac conjuratione seducti sunt, clementer absolvit.* In Chronico Moissiacensi Augusti loco, Aprilis per errorem legitur. Cum enim, ut Regino tradit, Carolus præfecerit Audulfum exercitum in Britanniam misso, isque Britonum Princeps apud Wvornatiam Regis obtutibus præsentarit, Synodus Wvornatiensis mense Aprili habita non est, quia Carolus non nisi Pascha jam celebrata Britones lacessendos jussit. Quid præterea actum sit in hac Synodo incertum.

Cum nuncium de rebus a Carolo feliciter gestis, & de Saxonibus ad fidem conversis Romam per Andream Abbatem Luxoviensem delatum esset, Hadrianus Papa Epistolam XCI. Cod. Carol. ad eundem Regem scripsit, & quia Carolus ab eo peierat, ut in uno mense, vel in una die, pro hujusmodi operibus, & una vel duabus feriis Letaniæ peragerentur, respondit Pontifex: *Decrevimus in omnibus nostris partibus, qua sub Ditione spiritualis Matris vestra Sanctæ Romana Ecclesiæ existunt illico celebrari, easdem una nobiscum disponentes amissimus Domino protegente, videlicet XXXI. die, & XXVI. atque XXVIII. hujus adventantis Junii mensis qua sunt imprimis Vigilia Beati Joannis Baptista, & Natalis Sanctorum Joannis & Pauli, nec non & Vigilia Beati Petri Apostoli, &c. Nos quippe non solum unam vel duas, ut nobis insinuasitis celebrandas Letanias prævidimus; sed etiam pro vestra, ut soliti sumus indefinenter orare Excellentia cupientes decrevimus perficere, & Redemptoris mundi canere laudes, ut ipsa gentes qua per vestrum Regale certamen ad Christianam perducta sunt fidem, usque in ævum*

per

VII.
Pena de
ejus au-
ctoribus;
sumpta.VIII.
Hadria-
nus PP.
gratula-
tur Caro-
lo de vi-
ctoria Sa-
xonica.

CHRISTI
786.

HADRIANI PAP.
15.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 7.

Hildegardis Uxor
Caroli M. epitaphium.

*Aurea, quæ fulvis rutilant elementa
figuris,
Quam clara extiterint membra sepul-
ta docent.
Hic Regina jacet Regi præcelsa po-
tenti
Hildegard Karolo quæ bene nupta
fuit.
Quæ tantum claræ transcendit stirpis
alumnos,
Quantum quæ genita est Indica gem-
ma, solum.
Huic iam clara fuit florentis gratia
formæ,
Qua non occiduo pulchrior ulla foret.
Cujus haud tenerum possunt æquare de-
corem
Sardonix Pario, lilia mixta rosis.
Attamen hanc speciem superabant lumina
cordis,
Simplicitasque animæ, interiorque
decor.
Tu mitis, sapiens, solers, iucunda
fuisi,
Dapsilis, & cunctis condecorata
bonis.
Sed quid plura feram, cum non sit
grandior ulla
Laus tibi, quam tanto complacuisse
viro?
Cumque vir armipotens sceptris jun-
xisset avitis*

*Liniferumque Padum, Romuleum-
que Tybrim:
Tu sola inventa es, fueris quæ digna
tenere
Multiplicis regni aurea sceptris manu.
Alter ab undecimo rursus te sustulit
annus,
Heu genitrix Regum! Heu decus,
atque dolor!
Te Francus, Suevus, Germanus, &
ipse Britannus,
Cumque Getis duris plangit Ibera
cohors.
Accola te Ligeris, te deslet & Itala
tellus,
Ipsaque morte tua anxia Roma ge-
mit.
Movisti ad fletus & fortia corda vi-
rorum,
En lacrymæ clypeos inter & arma
cadunt.
Heu quantum sapiens, & firmum robo-
re semper
Ussisti flammis pectus berile viri.
Solatur cunctos spes hæc sed certa do-
lentes,
Pro dignis factis quod sacra regna
tenes.*

Hucusque Hildegardis Reginae epita-
phium.
Sed & ejus filia in cunis defunctæ,
quæ

PAGIUS

per vestrum maneat adminiculum, &c. Harum
literarum meminuit Baronius anno DCCXCV.
num. IX.

IX.
Legatos
in Britan-
niam mit-
tit.

Annalista Mailrosensis hoc anno habet: *Ha-
drianus Papa Legatos in Britanniam direxit ut
fidem Catholicam innovarent, & confirmarent,
qui honorifice recepti sunt & remissi.* De Syno-
do, quam illic congregarunt anno sequenti a-
gemus.

X.
Mors Ca-
lipha.

Mortuus est hoc anno *Musa Albadi Cali-
pha Saracenorum, cui successit Haron Raschid,*
ut anno DCCLXXXIV. numer. III. demon-
stravi.

XI.
Moritur
S. Lullus
Archiep.
Mogun-
tia.

Ad hunc annum referenda mors *Sancti Lulli,*
de quo Auctor incertus Annalium Francorum ab
anno Incarnationis DCCXIV. usque ad annum
Ludovicii Pii quartum, Christi vero DCCCXVII.
continuatum, publicatus a Lambecio lib. 2.
Biblioth. Cæs. pag. 366. scribit: *Bonifacius Ar-
chiepiscopus evangelizans genti Fresonum Verbum
Dei Martyrio coronatur anno DCCLV. qui sedit
in Episcopatu annos XIII. post quem Lullus Epi-
scopus annos XXXII. Unde annos illos XIII.
Sedis Bonifacii Anonymus ille deducit, non-
dum detegere potui, sed certum est annorum
illorum XXXII. ultimum currenti inchoari, &
Annales vetustissimos Francorum ab an. DCCLIX.
ad DCCCVI. apud Duchesnum Tom. II. Ana-
les Fuldenfes, Lambertum Schafnaburgensem,
Auctorem Chronici Wirziburgensis a Baluzio
lib. 1. Miscell. editi, & Hermannum Contra-
ctum in editione Canisii Lulli mortem hoc anno
collocare, ideoque annos illos XXXII. incom-
pletos fuisse. Cointius quidem an. DCCLXXXVII.
num. XXXIX. Serarius lib. 4. Rer. Mogunt. &
Mabillonius Sæc. III. Benedict. part. II. in Elo-*

gio Historico Sancti hujus Præfulis n. XVIII.
mortem ejus in annum sequentem differunt,
existimantque Cointius & Mabillonius controver-
siam hanc dirimere Regium Diploma, in quo
Carolus anno DCCLXXXVIII. de prima Bre-
mensis Episcopatus erectione sic loquitur: *Summi
Pontificis & Universalis Papæ Hadriani præ-
cepto, nec non & Moguntiacensis Episcopi Lul-
lonis, omniumque qui adfuerunt Concilio, eam-
dem Bremensem Ecclesiam cum omnibus suis ap-
pendiciis Willehado probabilis vita Viro coram
Deo & Sanctis ejus commissimus; quem etiam
primum ejusdem Ecclesie III. Idus Julii conse-
crari fecimus Episcopum.* Videtur enim Carolus
innuere Lullum subscripsisse promotioni S. Wil-
lehadi mense Julio anni DCCLXXXVII. Epi-
scopi Bremensis consecrati. Verum hæc contro-
versia ex illo Diplomate dirimi non potest;
cum Carolus duabus de rebus loquatur, quæ
diversis temporibus de more fiunt. Unde cum
Serarius & Surius ad diem XVI. mensis Octo-
bris testentur, MSS. Codices docere Lullum de-
cessisse *decimo septimo Kalendas Novembris,* ap-
paret Carolum ante diem illum fundasse Ec-
clesiam Bremensem, eamque commississe Sancto
Willehado, qui mense Julio sequentis Christi
anni ordinatus est Bremensis Episcopus, ut in-
ter omnes convenit. Lullum enim hoc anno
mortuum esse confirmat Marianus in Chronico,
ubi anno DCCLXXXVII. uno tenore Lulli mor-
tem, diem ordinationis ejus Successoris, & lo-
cum in quo ea peracta, his verbis narrat: *Lul-
lus Archiepiscopus Moguntinus moritur. Richol-
phus ordinatur in Episcopum Moguntia IV. Non.
Mart. apud Fritisar, anno autem sequenti lit-
tera Dominicali G. insignito dies quartus mensis
Mar-*

CHRISTI
786.HADRIANI PAP.
15.CONSTANT. IMPP. 7.
ET IRENES

Filiæ Caroli M. E. quæ ibidem inventa est, accipe sepulchro inditam inscriptionem :
pitaph.

*Hildegard rapuit subito te funus acerbum,
Ceu raptat Boreas vere ligustra novo.
Explevit nec dum vitæ tibi circulus annum,
Annua nec venit lux geminata tibi.
Parvula non parvum linqvis virguncula luctum,
Confodiens jaculo regia corda patris.
Matris habes nomen, renovas de morte dolorem,
Postquam vixisti vix quadraginta dies.
Pectore nos mæsto lacrymarum fundimus annes
Tu nimium felix gaudia longa petis.*

Hæc ibi, quorum si quis me rogaret auctorem, responderem (quod opinor ex musa confimili) Albinum Flaccum, didum aliter Alcuinum, sicut & sequentis quod scriptum, cum primogenita filia ejusdem, eodem ferme tempore ob-

dit, sic ut ejus epitaphium ibidem inventum habet versibus istis :

*Hoc tumulata jacet pusilla puellula busto
Adeleid amne sacro quæ vocitata fuit.
Huic fator est Karolus, gemino diademate pollens,
Nobilis ingenio, fortis ad arma satis.
Sumpserat hæc ortum prope mœnia celsa Papiæ,
Cum caperet genitor Itala regna petens.
Sed Rhodanum properans raptâ de lumine vitæ,
Istaque sunt matris corda dolore procul.
Excessit patrios non conspectura triumphos;
Nunc Patris æterni regna beata tenet.*

Duxit autem post obitum Hildegardis Luitgardem & alias, decedentibus ipsis, idem Carolus Magnus, in hoc plane seipso minor inventus, cum nec his contentus, introduxerit concubinas.

Sep-

PAGIUS Martij in diem Dominicam, qua Episcoporum ordinationes de more factæ, incidit. Hinc etiam habemus Lullum ante Willehadi consecrationem spiritum Deo reddidisse, perperamque Cointium & Mabillonium ex laudatis Caroli Regis verbis inferre Lullum post Willehadi ordinationem vitam cum morte commutasse. Quare non videtur dubitandum, quin Carolus in Diplomate citato res duobus diversis annis gestas una serie referat. Unus inter Antiquos Hermannus Contractus in suo Chronico Lulli obitum cum sequenti Christi anno alligat, sed ejus auctoritas contra tot Auctores infirma.

XII. Porro licet Lullus anno DCCLIII. Moguntiacensis Archiepiscopus renunciatus fuerit, eodemque anno Bonifacius eum Archiepiscopatum abdicarit, Lullo tamen anni tantum XXXII. attribuantur tam in Annalista laudato quam in Breviario Moguntinensi apud Serarium, quia Antiqui si contingeret aliquem Episcopum dignitati renunciare, modo annos quibus superstes erat, eidem, modo Successori ejus adscribebant. Sic Elbertus seu Albertus Archiepiscopus Eboracensis qui biennio ante mortem in solitudinem secessit, dicitur Ecclesiam illam rexisse annos XIV. licet annos tantum XII. in Præsulatu vixerit. Sic Eambaldus ejus Successor

Anni Episcoporum post abdicationem superstium modo eis modo Successori attributi.

dicitur annos XVI. sedisse, licet diutius in Episcopatu vixerit, quia priores Sedis ejus anni tribuuntur Alberto Decessori, quod post dimissum Præsulatum per biennium adhuc in vivis fuerit, ut suis locis visum est. Loquentes etiam de Sancto Joanne Beverlacensi vidimus Bedam ei assignare annos XXXIII. cum tamen anno DCLXXXVI. Episcopus Agustaldensis creatus fuerit, indeque ad Eboracensem Sedem translatus, anno quidem DCCXVIII. in solitudinem secesserit, & Sedem vacuam *Wulfrido Juniori* reliquerit, suæ abdicationi triennio superstes, qui ideo annos XXXVI. sedisse dicendus esset, si anni quibus suæ demissioni supervixit ei assignarentur. Unde Historici Anglici Wilfrido Juniori, anno DCCXXXII. demortuo, annos XV. tribuunt, quamvis tribus prioribus Episcopatus ejus annis Joannes Beverlacensis ejus Decessor, qui abdicarat adhuc superesset. Quod hic observare operæ pretium duxi, quia vidi diversum hunc annos Episcoporum numerandi modum a Veteribus usurpatum Viros doctissimos non raro in errorem inducere. Colitur *Sanctus Lullus*, de quo pluribus in locis locuti sumus, die XVI. mensis Octobris. De *Riculpho* ejus Successore jam supra numer. III. mentionem fecimus.

JESU CHRISTI
ANNUS
787.

HADRIANI PAP.
ANNUS
16.

CONSTANTINI
ET IRENES
IMPP. 8.

I.
Concili-
um Oe-
cumeni-
cum ite-
rum in-
dicitur.

S Eptingentesimus octogesima septimus annus Redemptoris Indictione decima consignatur, quo sacrosanctum Concilium Oecumenicum in Nicæa Bithyniæ celebratum est. Etenim (inquit Theophanes) mense Majo hujus decimæ Indictionis, mittens Irene Augusta convocavit omnes Episcopos, qui convenirent in Nicænsium civitatem, ad celebrandum illic Concilium. Et per totum tempus æstivum congregati sunt omnes apud Nicæam: siquidem eos, qui ex Romanæ Sedis, & Orientalium Patriarcharum persona venerere, omnino non dimiserat, sed retentos secum habebat. Et octavo anno Imperii Irene, & Constantini exiit Tarasius Archiepiscopus Constantinopoleos in Nicænsium civitatem. Hæc de loco, & tempore magnæ Synodi. Ignatius item in Tarasio de his agens, tradit, nonnisi postquam se cæteri Episcopi in Nicæam contulissent, Tarasium cum Legatis Patriarcharum illuc esse profectum. Sed quinam isti fuerint, & alii, quos secum duxit, sic narrat:

II.
Tarasii
adventus
Nicæam.

Cum sanctissima classis dicto citius in dictam venisset civitatem, Tarasius quoque venit ex urbe regia, ex Apostolicis Sedibus secum assumens eximios quoslibet, & præstantissimos, nempe ab Hadriano quidem Papa Romano Petrum primum presbyterum, & Petrum monachum, & præfectum; ab Apostolica autem diœcesi, a Politiano inquam sacratissimo Papa Alexandrino Thomam monachum & presbyterum, & a Theodoro Patriarcha Antiocheno, & ab Elia principe pastorum Æliæ Joannem monachum presbyterum, & Syncellum, adducens etiam secum quosdam ex iis, qui gerebant magistratus, pietate claros, & gratia doctrinæ, & facultatiæ, inter quos fuit etiam Nicephorus, qui erat a secretis Imperatoris, qui

Theo-
doro.

cum vixisset in sanctitate, & esset ornatus divinis virtutibus, & doctrina, ac dicendi scientia, Byzantii sedis Patriarchalis suscepit honorem, post Tarasii sanctam consummationem: & quicumque erant venerandi, & eximii monachi, qui movebantur zelo disciplinæ, & regulæ Ecclesiasticæ, & contendebant semper sequi Synodalem accuratorem, profecti sunt Nicæam. Hæc Ignatius, earumdem rerum inspector.

Inter hos venerabiles monachos, interfuisse sanctum Platonem, de quo plura superius, auctor est Theodorus Studita in Actis vitæ ipsius, similiter magnus quoque ille Theophanes Confessor, qui ex Patricio genere amplexus erat (ut diximus) monasticam vitam, eidem pariter interfuisse conventui vocatus traditur; de eo enim hæc in vita ipsius auctor, ejusdem temporis scriptor: Pulcherimum illius, inquit, factum me pene præterii: Cum enim Nicææ Synodus secunda coacta esset, ad eam ipse quoque cum aliis Patribus vocatus est. Cumque omnes equis præstantibus, & splendidis vestimentis ornati, venirent, ipse veste solita indutus lacera, & asinæ insidens, læto animo iter suscepit. Sed cum omnes viderent eum, qui prius omnium divitiarum copiis abundaverat, sic indutum, majorem ex illo, quam ex reliquis utilitatem acceperunt, & ingenti tranquillitate animi repleti sunt: Ipse vero veritatem amplexus, & errores aspernatus, maxima virtutum opinione insignis rediit. Hæc de Theophane Confessore, de quo rursus dicendum erit inferius. Interfuit eidem Concilio S. Euthymius, Sardicensis Episcopus, Confessor illustris, cujus dies natalis tam Græcis, quam Latinis tabulis consignatus habetur undecimæ mensis Martii. Interfuerunt pariter & alii

III.
Sancti,
qui inter-
fuerunt
Conc.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC.
XXV.
Anno
Hegiræ
CLXXI.
inchoato
die 12.
Junii fer.
6.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6280.

⊙ 12. G. ☽ 9. P. 8. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 787.

HADRIANI PAPÆ 16.

CONSTANTINI IMP. 12. & 8.

IRENES 8.

A Num. I. ad IV. Theophanes in Chronico scribit, mense Maio decimæ Indictionis Irenem Augustam convocasse omnes Episcopos apud Nicæam, ubi hoc anno Synodum Generalem VII. celebrarunt. Ignatius vero Diaconus in Vita Sancti Tarasii Patriarchæ Constantinop.

tradit, illuc ab Hadriano Papa Legatos missos esse Petrum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archiepiscopum, & Petrum Monachum Presbyterum atque Abbatem; a Politiano Patriarcha Alexandrino, Thomam Monachum & Presbyterum; a Theodoro Patriarcha Antiocheno, & ab Elia Patriarcha Hierosolymitano Joannem Monachum Presbyterum & Syncellum. Hos vero trium Patriarcharum in solidum legatos fuisse, ipsimet ostendunt Synodo in hanc formam subscribentes: locum retinens trium Apostolicarum Sedium Alexandrina, Antiochena, & Hierosolymitana. Addit Theophanes, Thomam fuisse Virum pietate insignem, & antea extitisse Archiepiscopum Thessalonicensem. Baronius numer. II. integrum Ignatii locum recitat, & in margine loco Theodoretæ Patriarchæ Antiocheni reponit, Theodorum, qui ante aliquot annos Patriarchatum illum rexerat. Verum Theodoretum septimæ Synodi Generalis tempore Antioche-
num

Septimæ
Synodus
Generalis
Nicææ ce-
lebratur.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 8.Numerus
Episco-
porum
Synodi
Nicææ.

alii præclarissimi Confessores, qui tempore Constantini Copronymi vincula, & exilia, sediumque privationem passi fuerant: qui omnes postliminio restituti, ardentibus animis ad sanctum Concilium, tamquam apes ad alvearium, convolarunt. Porro numerum omnium, qui Synodo interfuerunt, fuisse trecentorum, & quinquaginta Episcoporum est communis assertio; nam & Pfellus de singulis agens Synodi, ubi de hac meminit, istos habet jambicos versus:

*Postrema septima rursus facta est in
Nicææ
Quinquaginta convenerunt supra tre-
centos.*

Photius autem trecentos septuaginta septem numerat. In Menologio autem Basilii Imper. numerantur Episcopi trecenti sexaginta septem.

IV. Antequam autem ipsa ingrediamur Acta Concilii, hic præmittenda sunt, quæ Anastasius Bibliothecarius in nuncupatoria epistola, ad Joannem Papam octavum de translatione a se facta ejusdem septimæ Synodi Oecumenicæ, prudenter admonuit, ne cui pateat occasio ullius scandali. Ait enim: *Sane notandum est, quedam in hac Synodo ex Apostolorum, & sextæ universalis Synodi canonibus, & sententiis inveniri, quæ penes nos interpretata nec habentur, nec admittuntur. Et certe de Apostolorum canonibus liquido novimus, quoniam iis quidam facile non præbuerunt consensum. Sed & prædecesor vester beatissimus Papa Stephanus non ex iis plusquam quinquaginta recipiendos, synodice promulgavit, cum quedam constituta Pontificum ex ipsis canonibus assumpta esse videantur: Unde Apostolatu vestro decernente, non solum illos solos quinquaginta canones Ecclesia recipit, sed omnes eorum, utpote Spiritus sancti turbarum; * quoniam & omnium omnino probabilium Patrum, & sanctorum Conciliorum regulas, & institutiones admittit illas dumtaxat, quæ nec rectæ fidei, nec probis moribus obviant; sed nec Sedis Romanæ decretis * admo-*

De citatis
in Syno-
do cano-
nibus A-
postolicis.

* quin

* ad mo-
dicum

PAGIUS

num Patriarchatum gessisse, non tantum Ignatius; sed etiam Photius in Libello de Synodis, & Nilus Rhodiorum Metropolita agens de Synodo VII. testantur. Successerat itaque Theodoretus Theodoro, qui anno DCCLXIX. adhuc Ecclesiam Antiochenam gubernabat, ut liquet ex dictis eo anno num. I. Meminit ibidem Nilus Politiani, sed Photius citatus Patriarcham Alexandrinum Apollinarium appellat, quia forsitan binominis erat. De Elia Patriarcha Hierosolymitano hoc tempore exule anno superiori locuti sumus.

II. Joannes & Thomas a Patriarchis Orientis deputati vocantur in literis ad Tarasium anno

dum quid resultant, quin potius adversarios, id est, hæreticos potenter impugnent. Sic igitur si qui veteribus Romanæ Ecclesiæ institutis, & regulis contradicere reperiuntur, iidem canones exploduntur, utpote non Apostolorum, sed ut adulterini partus ipsorum nomine suppositi. Pergit vero dicere de canonibus sextæ Synodi, quorum mentio in hujus Actis septimæ frequens reperitur.

Ergo & regulas, quas Græci a sexta Synodo perhibent additas; ita in hac Synodo principalis sedes admittit, ut nulatenus ex iis illæ recipiantur, quæ prioribus canonibus, vel decretis sanctorum Sedis hujus Pontificum, aut certe bonis moribus inveniantur adversæ. Quamvis omnes hætenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretata, sed nec in cæterarum Patriarchalium sedium (licet Græca utantur lingua) reperiantur Archivis, nimirum quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inventa est, quamquam eosdem Patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in sexta Synodo sunt inventi: sed hoc nullis probare certis possunt indicibus. Hætenus de sextæ Synodi canonibus Anastasius occasione eorundem canonum, qui in hac eadem Synodo citati reperiuntur.

Monet & illud, quod haud minoris momenti esse videtur, sic dicens: *In eo sane quod frequenter Universalem in hac Synodo Græci Patriarcham suum inconventer appellant: Apostolatus vester Græcorum adulationi veniam det, prælati suis, non sine reprehensione placere studentium. Verum cum apud Constantinopolim positus, frequenter Græcos super hoc vocabulo reprehenderem, & fastus, vel arrogantiam redarguerem: asserebant, quod non ideo Oecumenicum, quem multi Universalem interpretati sunt, dicerent Patriarcham, quod universi orbis teneat Præsulatum, sed quod cuidam parti præsit orbis, qui a Christianis inhabitatur: nam quod Græci οὐνοῦμενον vocant, a Latinis non solum orbis, a cujus universitate, Universalis appelletur, verum etiam*

V.
De citatis
in Syno-
do cano-
nibus
sextæ Sy-
nodi ad-
monitio.

VI.

De titulo
Oecume-
nici ad-
monitio.

superiori a Baronio num. XLV. recitatis, sanctifici silentii, seu Monasticæ professionis, amatores ac Orthodoxæ fidei zelo accensi. Interfuere & alii Monachi Sanctitate illustres septimæ Synodo, Plato Hegumenus Sacundionis, Sanctus Theophanes Auditor Chronographiæ toties a nobis citatæ, ut in utriusque Vita dicitur, ac etiam Nicephorus, qui erat a Secretis Imperatoris, quique Byzantii Sedis Patriarchalis suscepit honorem post Tarasii sanctam consummationem, inquit Ignatius in Vita S. Tarasii. Interfuit & Sanctus Euthymius Sardinum in Lydia Metropolita, qui die XI. mensis Martii colitur. Is sub Nicephori Imperatoris pri-

Plures
Sancti
Monachi
Synodo
VII. in-
terfuere.

mis

etiam habitatio, vel locus habitabilis nuncupatur. Ita tunc Græci frigide admodum excusantes errorem, atque absurde nimis. Etenim hac ratione, qua Oecumenicum dici posse suum ipsorum Patriarcham professi sunt, quod etsi non orbi, loco tamen, & habitationi ejusdem præesset: cæteri omnes Episcopi Oecumenici pariter dici possent, quod quilibet eorum habitabili orbis loco præsit.

VII. Cæterum si ex divinis scripturis ejus nominis petatur interpretatio: quod apud Septuaginta, qui Græce eloquia divina scripsere, οἰκουμένη sæpe habetur, Latini interpretes (ut est frequenter videre in psalmis) orbem terræ, sive orbem terrarum transtulere ex ejus vocis proprietate, quam Græci secundum Græcos interpretes quotidie psallentes, ignorasse minime potuerunt, qui tam inepte redargutionem Anastasii eluserunt. At de voce hac plenius actum est superius in Gregorio Papa ejus nominis primo. Quod igitur isti Græci, qui cum Anastasio de ea voce controversiam habuere, dissimularunt, se ejus proprietatem nosse, eo modo insulse respondentes potius, quam errorem fatentes: posteriores Græci hæc considerantes, & erubescerent, tantum abest, ut eo usi sint nomine, ut etiam in ipso, qui vere est, & dici potest Universalis, detestati sint Romano Pontifice, ut Joannis Constantinopolitani Patriarchæ, atque Innocentii Papæ tertii epistolæ indicant. Nam ipse Johannes obiiciens, & exprobrans, hæc scripsit de Romana Ecclesia (a).

Græci emendantes errorem.

(a) Apud Innoc. III. l. 2. ep. 197.

VIII. Quando Græci de testati sint nomen Oecumenici.

(b) Innocent. l. 2. ep. 198.

Quid autem mihi in tuæ sanctitatis scripto non modicam superinduxit ambiguitatem, non abscondam: Nam & pro miro habeo, quomodo unam, & Universalem Romanorum vocasti Ecclesiam, ut quasi divisam in species quasdam specialissimas, & hoc uno existente grege, ovilium Christi nobis quodammodo pastoribus, sub eo constitutis pastorum principe, communique doctore. Ad hæc Innocentius (b) Nos autem, inquit, inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod Ecclesia duabus de causis Universalis vocatur (intelligentia namque dictorum ex causis est assumenda dicendi, cum non res sermoni, sed rei sit sermo subjectus) dicitur Universalis Ecclesia illa una, quæ de universis constat Ecclesiis, quæ Græco vocabu-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

lo Catholica nominatur, & secundum hanc acceptionem vocabuli Ecclesia Romana non est Universalis Ecclesia, sed pars Universalis Ecclesiæ, prima videlicet, & præcipua, veluti caput in corpore: quoniam in ea plenitudo potestatis existit; ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis derivatur. Et dicitur Universalis Ecclesia illa una, quæ sub se continet Ecclesias universas; & secundum hanc nominis rationem Romana tantum Ecclesia Universalis nuncupatur, quoniam ipsa sola singularis privilegio dignitatis cæteris est prælata. Sed & Deus universalis Dominus appellatur, non quasi divisus in species, aut specialissimas, aut subalternas, sed quoniam universa sub ejus dominio continentur. Est enim una generalis Ecclesia, de qua Veritas inquit ad Petrum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et sunt multæ particulares Ecclesiæ, de quibus Apostolus ait: Instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum. Ex omnibus una consistit, tamquam ex particulis generalis: & una præeminet omnibus: quoniam cum sit unum corpus Ecclesiæ; de quo dicit Apostolus: Omnes enim anum corpus sumus in Christo, illo velut caput cæteris membris excellit. Hæc Innocentius, non ad aliud insinuandum a nobis inducta, quam ut intelligatur, Græcos aliquando amentiam ejus tituli non solum in se execratos esse, sed & in ipsa Romana Ecclesia admiratos. Verum posteriores, qui extiterunt, Constantinopolitani Episcopi, majori quam prædecessores levitate nomen illud sibi rursus vendicaverunt, quod tamen licet nunquam probatum, toleratum tamen a Latinis fuit. Sed accidit miseris, ut dum inani gloriantur nomine, rerum etiam, quæ legitime possiderent, facerent sub Turca diro Tyranno jacturam.

Rursum quod ad hanc pertinet Synodum, admonendum adhuc putamus, ejusdem e Græco in Latinum triplicem diversis temporibus factam esse versionem: Primam quidem e verbo ad verbum adeo inconcinnam, atque ineptam, ut nec eam librarii exscribere dignarentur; quæ cum contemptui penitus haberetur, Anastasius Bibliothecarius opportunus interpres occurrit, atque eam in Latinum vertit, sensa sensibus quam diligentissime
C c me

IX. De triplici versione Septimæ Synodi.

PAGIUS mis annis in exilium missus est; cumque Leo Armenus Sacrarum Imaginum excidium rursus concepisset, Euthymius cum aliis quibusdam Episcopis ad eum accessit, & liberiori usus oratione Sacras Imagines defendit. Leo Armenus in furorem actus omnes ad unum Regia expellit, & singulis locum exilii sancit, ut legitur in Vita Sancti Nicolai Studitæ. Leone Armeno interfecto Michael Balbus imperavit,

sub quo exulibus licitum quidem fuit redire, sed postea in Monachos sævit, & beatum Euthymium opera proprii filii Theophili crudis boum nervis acriter verberatum necavit, inquit Cedrenus, quod contigit circa annum DCCCXL. Theophylus enim anno antecedenti regnare coepit. De Sancto Euthymio plura Bollandus ad diem ejus natalem memoratum.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENESExplosa
prima,
secunda
ab Ana-
stasio el-
aboratur.

me reddens, eamque inter alia e Graeco in Latinum translata Concilia Oecumenica in S. R. E. Archivo recondidit. Postremo qui Anastasii versionem ignoravit, exosus primam, aliam elaboravit: hæc ipsa est, quæ cum aliis Conciliis in Conciliorum tomis cusa habetur, communi usui exposita. Cui quantum præstet, quæ Anastasii est, intuebitur Lector si legat, simulque conferat, cum plura apud Anastasium inveniet, quæ inedita desiderantur, & ea quidem haud parvi momenti, prout noster Petrus Morinus, qui contulit, diligentissime adnotavit; quæ brevitatis causa prætermittimus, cum præsertim eam sis accepturus in editione, quæ Romæ elaboratur Oecumenicorum Conciliorum.

Sed de prima versione, quæ ad Joannem Papam scribens Anastasius habet, ex verbis ipsius videamus: ait enim in ipso ferme exordio epistolæ nuncupatoriæ: *Indecorum, & inconueniens arbitratus sum, septima universalem Synodum, quæ, præsidente in vicariis suis beatæ recordationis prædecessore vestro Hadriano, apud Nicæam secundo conveniens sub Irena seu Constantino Imperatoribus celebrata est, non habere Latinos: Nam nulla ratione octava dici, vel teneri poterit, ubi septima non habetur: non quod ante nos minime fuerit interpretata, sed quod interpretari pene per singula, relicto utriusque lingue idiomate, adeo fuerit verbum e verbo sequutus, ut quid in eadem editione intelligatur, aut vix, aut numquam possit adverti, in fastidiumque versa legentium, pene ab omnibus hæc pro causa contemnatur, unde a quibusdam nec ipsa lectione, non dicam transcriptione digna penitus iudicatur. Quod ipse intuens, nec proprio infirmo corpori parcens, auxiliante Domino, hanc nifus sum interpretari. Latinis: indecens, incongruum censens, vestram maxime omnium magistram, Romanam videlicet Ecclesiam eadem Synodo defraudari.* Hæc Anastasius, cum ab eodem Joanne Papa præfectus est bibliothecæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quem in eadem editione sequemur. Sed ad eisdem Acta jam veniamus.

X. Quando autem ejusdem sacrosanctæ Synodi contigerit prima Sessio, ipsa Acta

PAGIUS
III.
Prima A-
ctio.

A num. X. ad XIX. Prima Actio Septimæ Synodi dicitur habita Imperio piissimorum & amicorum Christi Dominorum nostrorum Constantini & Irenes matris ejus, octavo anno Consulatus eorum, octavo Kalendas Octobrias, Indictione XI. ut initio ejusdem Actionis legitur, id eo die XXIV. mensis Septemb. Synodus inchoata. Theophanes tamen, qui tunc Nicææ erat, dicit Confessum habitum fuisse mensis Octobris die undecimo. Quare error vel in numeros a Theophane, vel in numeros in Actis ex-

verbis istis significant, ita Patribus exordientibus: *In nomine Domini, & Dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri, Imperii piissimorum, & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini, & Irenæ matris ejus, octavo anno Consulatus eorum, octavo Kalendas Octobris Indictione undecima.* Ab ipso mense Septembris tunc inchoata. *Conveniente sancta, & universali Synodo &c.* Hæc quo ad tempus pertinent. Quod vero ad locum spectat, Nicææ convenit in basilica primaria ejus civitatis, titulo sanctæ Sophiæ nuncupata. Ubi recensitis primum Legatis Apostolicæ Sedis, duobus Petris videlicet, aliisque duobus Legatis, Joanne & Thoma, trium sedium Patriarchalium nomine, legatione fungentibus, & aliis singulis qui interfuerunt Episcopis, & magistratibus Imperatoris, rogantibus Siciliæ Episcopis, Tarasius Constantinopolitanus Episcopus causam cogendæ Synodi præloquutus, ostendit, sic exordiens: *Opportunum est nunc dicere prophetiam (a) illam vocem, quam sæpe audivimus per Evangelium prædicari: Erunt prava in directa, & aspera in vias planas &c.* Redditaque de omnibus exacta ratione, & exhortatione adhibita, ut adversus exortam hæresim strenue agerent, verbis Domini fisci, quibus dixit: *(b) Portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Ex suggestione Constantini Episcopi Constantiæ Cypri, primum omnium iussi sunt adesse Episcopi, ejus hæresis accusati, qui intromissi sunt.

Suggeserunt interea magistratus, qui aderant, allatas sacras litteras Imperatorum ad Synodum, quæ legendæ essent quæ jussu Synodi lectæ sunt. Inde Imperatores animi sui consilium aperientes, manifeste testati sunt, se admodum perculsos animo Pauli Patriarchæ confessione, detestantis errorem, atque ob eam causam ad revocandam Catholicam Fidem exulem, esse mirum in modum excitatos; cœpisse vero tantæ molis ædificii sternere fundamentum, a creatione Catholici Antistitis Tarasii, qui convocandæ Synodi ipsis Imperatoribus auctor fuisset. Porro inter alia exhortationis verba ad Synodum habita, hæc, quæ obscura absque germano sensu leguntur in vul-

Synodi
congre-
gatæ tem-
pus.(a) Iai.
40. Luc.
3.Prima A-
ctio.

(b) Mat. 7.

XI.
Lectæ lit-
teræ Im-
perato-
rum.

pressos irrepit. Lectæ sunt in hac Sessione, literæ Constantini & Irenes ad Synodum datæ, quibus inter alia decernebant, ut literæ ab Hadriano Papa missæ, secundum jus Canonicum legerentur, quia scilicet Romanorum Pontificum literis Synodi Oecumenicæ dirigebantur. Præterea varii Episcopi, qui lapsi erant, cum sinceram poenitentiam exhibuissent, in Sacrum Confessum admissi sunt; sed quorum mora in hæresi diuturnior fuerat, restitutio in aliam Sessionem dilata est.

vulgata, apud Anastasium ita redduntur :

Exhortatio
Impm.
ad Syno-
dum.

Igitur quoniam a toto terrarum orbe collegit vos Deus, consilium suum statuere volens: ecce propositis sanctis Evangeliiis, & intelligibiliter clamantibus: **IUSTE JUDICATE**: state stabiles pietatis propugnatores, & omnem novitatem vocum, & noviter apparentem seditionem recidere procurate, quemadmodum & Petrus primus princeps collegii Apostolici, qui servilis deceptionis amentia percussa, Judaica auditionis sensum gladio abstulit: extendite securim spiritus, & omnem arborem germinantem fructum contentionis, & introductæ novitatis aut magistralibus vocibus transplantate, aut canonicis increpationibus concidite, & in ignem futurae gehennæ transmittite &c. Subdit de litteris, quas acceperat ad id ipsum præstandum ab Hadriano Romano Pontifice per missos ab ipso Legatos, quas legi jubet in Synodo: simul & quaterniones a tribus Orientalibus Patriarchis ad Synodum per legatos itidem missos. Audisti Lector, nihil magis admonitam sanctam Synodum a piis Imperatoribus, quam explodere novitatem? qua scitu digna Orthodoxorum Imperatorum sententia ex nomine ipso infamatos omnes simul condemnes, necesse est Novatores: sed prosequamur Acta.

XII.
Agitur de
lapforum
pœnitentia.

His auditis, sancta Synodus bene precata Imperatoribus, adeo de Catholica Fide bene merentibus, ad cognitionem lapforum Episcoporum conversa est. Fuerunt hi primi in medio producti Basilius Ancyrae, Theodorus Myrensis, atque Theodosius Amorii. Stantes ii omnes ante sacrum Patrum confessum, sponte ex hæresi ad Catholicam Fidem reversi, recipi in Ecclesiam petierunt, offerentes Orthodoxæ Fidei confessionem in his præsertim, quæ spectare videbantur ad condemnationem hæresis, & hæreticorum, quibus adhæserant. In ea igitur, quam obtulit Basilius Ancyranus Episcopus, post confessionem sanctissimæ Trinitatis, ista leguntur:

Basilii
Ancirani
Episcopi
Catholic.
Fidei pro-
fessio.

Ipse expetens etiam & intercessionem intemeratæ Domine nostræ sanctæ Dei Genitricis Mariæ, sanctarumque, & celestium Virtutum, & omnium Sanctorum, atque sancta, & pretiosa lipsana, venerandas videlicet reliquias eorum cum omni honore suscipiens, saluto & honorabiliter honoro, fidem habens illorum particeps fieri sanctimonie. Similiter & venerabiles imagines tum dispensationis Domini nostri Jesu Christi secundum quod homo factus est propter salutem nostram & intemeratæ domine nostræ sanctæ Dei Genitricis, atque sanctorum Apostolorum Prophetarum, Martyrum, & omnium simul Sanctorum, salutans pariter, & am-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

plectens, atque admonitionem, quæ pertinet ad honorem, impendens; proiciens nihilominus, & anathematizans ex tota anima, & ex tota mente Synodum, quæ ex stoliditate & dementia congregata, & septima Synodus nominata est; ab his vero, qui recte sapiunt, Pseudosyllogus legaliter, & regulariter appellatur, tamquam quæ totius pietatis sit aliena, & contra divinitus traditam Ecclesiasticam legislationem audacter & temere, quin potius absque Deo latraverit, & sanctas ac venerabiles imagines conviciis appetierit, sed & has præceperit auferri a sanctis Dei Ecclesiis. Cujus dux fuit Theodosius falsi nominis Ephesius, Sisinnius Pergæ cognominatus Pastilas, Basilius Pisidius improbus ille cognominatus Tricacabus, quos evomuit sectator miser Constantinus, qui fuerat Patriarcha. Hæc ita confiteor, & his assentior, & idcirco in simplicitate cordis, & recta mente, Deo mihi testimonium perhibente, subjectos Anathematismos facio.

Christianorum calumniatoribus, id est, imaginum confractoribus, Anathema.

XIII:

His, qui assumunt eloquia, quæ a divina scriptura adversus idola sunt, in venerabiles iconas, Anathema.

His, qui non salutant sanctas & venerabiles imagines, Anathema.

His, qui appellant sacras iconas simulacra, Anathema.

His, qui dicunt, quod sicut ad deos, Christiani ad imagines accedunt, Anathema.

His, qui communicant scienter cum iis, qui conviciantur, & exhonorant venerabiles iconas, Anathema.

His, qui dicunt quod præter Christum Dominum nostrum, aliquis ab idolis nos liberaverit, Anathema. Erat enim Ichonomachorum ejusmodi jactatio, nempe post Christum, Leonem Isauricum, & ejus filium Constantinum Copronymum liberasse Christianos ab idolis. Sed pergit Basilius:

His, qui spernunt magisteria sanctorum Patrum, & traditionem Catholicæ Ecclesiæ, prætendentes, & assumentes voces Arii, Nestorii, Eutychetis, & Dioscori, & perhibentes quod nisi de veteri, & novo Testamento fuerimus edocti, non sequemur doctrinas sanctorum Patrum, neque sanctorum Synodorum, atque traditionem Catholicæ Ecclesiæ Anathema.

Vides, Lector, quinam fuerint magistri recentiorum Novatorum, qui se religiosos, sive Evangelicos dicunt? quique ut illi, præter divinas scripturas nihil in Ecclesia recipiendum esse, blasphemant, idem in se anathema convertunt, eandem postea cum illis absque dubio pœnam apud inferos accepturi, quorum sunt vestigia consequuti. Rursum Basilius.

XIV.
E quo fonte
Novatores
prodierint.

B b 2 His,

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENE

His, qui dicunt, quod diabolicae argumentationis inventio sit factura imaginum, & non sanctorum Patrum nostrorum traditio, Anathema.

His, qui presumunt dicere, Catholicam Ecclesiam idola aliquando suscepisse, Anathema.

Hoc quidem ita confiteor, & his assentior, & ex toto corde & anima, & mente pronuntio. Si vero (quod absit) ex diabolica immisione, aliquo tempore voluntarie, vel non voluntarie aversus fuerim ab istis, quæ jam professus sum, Anathema sim a Patre, Filio, & Spiritu sancto, atque Catholica Ecclesia, seu sacro ordine penitus alienus. Conservabo autem secundum divinos canones tam sanctorum Apostolorum, quam probabilium Patrum nostrorum memetipsum ab omni data acceptione, seu turpi lucro. Hactenus Basilii Ancyranus Episcopi fidei professio, & post lapsum poenitentia.

His acceptis, & a sancta Synodo colaudatis, Deoque gratias redditis, Theodori Myrensis Episcopi audita est recitatio, dum publice relegit, & professus est eandem fidei professionem, quam Basilii: post ipsum vero introductus est Theodosius Episcopus Amorii, qui magna cordis contritione, hæc primum ipso ingressu verba protulit:

Sanctissimi, & Deo honorabiles domini, & omnis sacra Synodus, hæc & ego peccator, & miserabilis, & seductus, qui multa mala locutus sum adversus venerabiles iconas, agnita veritate, recognovi, & reprehendi memetipsum, & anathematizavi & anathematizo quæ male docui, & locutus sum in hoc mundo. Et obsecro & rogo sanctam Synodum vestram cum omnibus Christianis, recipiat me indignum servum vestrum. Post hæc laudata a Synodo ejus humili poenitentia, lectus est ab eodem libellus confessionis Catholicæ veritatis cum detestatione nefariæ hæresis, qui sic se habet:

Sanctæ & venerabili Synodo Theodosius Christianus exiguus. Confiteor, & polliceor, & recipio, & amplector, atque adoro principaliter intemeratam iconam Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, & iconam Dei Genitricis, quæ illum sine semine peperit viri, & auxilium, & protectionem ejus, & intercessionem illius unaquaque die ac nocte invoco, ut peccator in adjutorium meum, tamquam eam, quæ habeat confidentiam apud Christum Dominum nostrum, qui ex ea natus est.

Pari modo sanctorum & laudabilissimorum Apostolorum, Prophetarum, & Martyrum, & Patrum, & cultorum ejus iconas recipio & adoro, non tamquam deos, absit; sed affectum & amorem animæ meæ, quem habebam prius in eos, etiam nunc

ostendens, rogo cunctos illos ex toto animo ut intercedant pro me ad Deum, quatenus det mihi per intercessionem eorum invenire misericordiam penes se in die judicii.

Similiter & ipsana Sanctorum adoro, & honoro, & amplector, tamquam qui decertarint pro Christo, & acceperint gratiam ab ipso, ad sanitates efficiendas, & languores curandos, & dæmones eiciendos, quemadmodum Ecclesia Christianorum suscepit a sanctis Apostolis, & Patribus, & usque ad nos.

Pingi autem consentio in Ecclesiis Sanctorum, principaliter iconam Domini nostri Jesu Christi, & sanctæ Dei Genitricis ex varia materia auri, & argenti, & omni colore, ut carne dispensatio ipsis omnibus innotescat. Similiter pingi conversationes sanctorum, & famosissimorum Apostolorum, Prophetarum, ac Martyrum, quo innotescant certamina, & agones eorum in brevi scriptura, ad excitationem, & magisterium populorum, maximeque simplicium. Si enim Regum * laureas, & iconas missas ad civitates vel regiones obvii adsunt populi cum cereis, & incensis, non cera per fusam tabulam, sed Imperatorem honorantes: quanto magis oportet in Ecclesiis Christi Domini nostri iconam depingi Salvatoris Dei nostri, & intemeratæ Matris ejus, omniumque sanctorum, & beatorum Patrum, & studiosorum virorum? quemadmodum & S. Basilii ait: Nam & opera magna bellorum scriptores & pictores designant; illi quidem sermone ornantes, isti vero tabulis exarantes; & multos ad fortitudinem erexerunt utrique. Et rursus idem ipse: Quantum laborasti utique homo, ut invenires unum ex Sanctis, obsecrantem Dominum, qui pro te scilicet apud ipsum intercederet. Et Chrysostomus dicit: Sanctorum enim gratia non reciditur morte, nec hebes fit obitu, sed postquam defuncti fuerint, vivis potentiores existunt. Et alia multa & immensa.

Et ideo oro vos, Sancti, & clamo: peccavi in cælum, & coram vobis: Suscipite me sicut suscepit Deus * luxuriosum, & meretricem, & latronem. Quærite me, sicut quæsit Christus ovem, quæ periit, quamque super humeros suos sustulit, & fiat gaudium coram Deo, & Angelis ejus pro salute, & poenitentia mea per intercessionem vestram o sanctissimi domini.

His, qui non adorant venerabiles iconas, Anathema.

His, qui audent detrabere, ac blasphemare venerabiles iconas, vel vocare illas idola, Anathema.

His, qui non docent diligenter cunctum Christi amatorem populum adorare venerabiles iconas sacras & adorandas omnium

XVI.

* laureatas

XVII.

* prodigum

Theodori
Myrensis
Episc.
poenitentia.XV.
Theodosii
Episc.
poenitentia & recta confessio.

CHRISTI
787.

HADRIANI PAP.
16.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 8.

mnium Sactorum, qui a saeculo Deo placuerunt, Anathema.

Christianorum calumniatoribus, id est, imagines confringentibus, Anathema. Hactenus confessio Theodosii ab ipso in Synodo lecta.

XVIII.
Episcopi
vere pœ-
nitentes
restituti
in suas se-
des.

His peractis, consensu totius Synodi iussi sunt tres, hi pœnitentes Episcopi in suis locis inter alios residere: productique sunt alii Episcopi pariter lapsi, quorum quod fides haud adeo explorata esset, prolixior de eis cognitio adhibita est. Erant hi Hypatius Episcopus Nicænus, Leo Rhodiensis, Gregorius Pisi-dia, alter Gregorius Pessinuntis, Leo alter Iconii, Nicolaus Hierapolis, alter item Leo Episcopus Carpathi. Cum vero Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus Leonis Rhodiensis fidem exploraret, audissetque multo ipsum tempore in eadem hæresi permansisse: illam auream memoratu dignam sententiam dixit: *Diuturniores passiones difficiliores sunt ad curandum: sic & anima, quæ in obscuro est hæreseos, lumen Orthodoxiæ difficile recognoscit.* Quomodo autem hi recipendi essent in Ecclesiam, & qui ab eis ordinati fuissent: ex sacris antiquis canonibus, sanctorumque Patrum assertionibus ex codicibus e Patriarchio in Synodum allatis, facta est prolixior disquisitio. Et inter differendum idem Tarasius interlocutus ostendit, ejusmodi hæresim jam diu ante ab improbis hæreticis esse plantatam, a Marcionistis videlicet, Manichæis, a Petro Fullone, Xenaia Hierapolitano, atque Severo nefandissimis hæresiarchis: sicque renovatam hanc hæresim magis dici posse, quam adinventam.

XIX.
Episcopi
Orthodo-
xi di-
gnum
commi-
seratio-
nis exem-
plum.

Cum autem quidam difficiliores se exhiberent ex numero Orthodoxorum Episcoporum, qui Synodo præsentis erant, ad eosdem lapsos recipiendos Episcopos, commiseratione permotus Juvenalis quidam Episcopus (cujus autem fuerit civitatis non dicitur) ex sua sede surgens, se cum lapsis immiscuit, æque eandem cum illis excepturus sententiam. Sed & Illyrici Episcopi se æque peccatores esse publice clamantes, veniam lapsis deprecari sunt. Cognitis igitur iis, quæ de restitutione lapsorum, & de receptione ordinatorum ab ipsis vetera monumenta Ecclesiastica proderent, eorum receptionem in sequentem Actionem placuit differri debere.

PAGIUS
IV.
Actio II.
III.

A num. XIX. ad XXII. Actio secunda sexto Kalendas Octobris celebrata, in eaque lectæ Hadriani Papæ literæ ad Impo. datæ, ejusque ad Tarasium Epistola. Actio III. tertio Kal. Octob. habita, in qua varii Episcopi alias lapsi in Sedes suas restituti sunt, lectæque literæ Tarasii ad alios Patriarchas Orientis directæ, ac præterea literæ eorumdem Patriarcharum ad Ta-

Conveniunt rursus Patres ibidem loci, hoc eodem anno post biduum, nempe sexto Kalendas Octobris, ubi a Tarasio habita est diligens de Gregorio Neocæsariensi lapsa Episcopo, pœnitente examinatio; num vere, vel fecte cuperet Catholicæ Ecclesiæ jungi. Cum ille ex intimis præcordiis signa edens vere pœnitentis, libellum supplicem, quo se vere Catholicum esse velle profiteretur, jussus est scribere, & sequenti Actione Synodo offerre. Post hæc autem lectæ sunt literæ Hadriani Papæ, ad Imperatores conscriptæ, quas nos superius eo, quo scriptæ sunt anno, suo loco posuimus integras. Post hæc Patres voverunt legi pariter ejusdem Romani Pontificis litteras, ad Tarasium Constantinopolitanum Episcopum scriptas, quibus lectis, interpellaverunt Apostolicæ Sedis legati Tarasium ipsum, dicentes: *Dicat nunc sanctissimus Patriarcha Tarasius regiæ civitatis, si consentiat litteris sanctissimi Papæ senioris Romæ, an non. Tarasius sanctissimus Patriarcha dixit:*

Sacratissimus Paulus Apostolus, qui illustratus est lumine Christi, & genuit nos per Evangelium, cum Romanis scriberet, approbans studium sinceræ fidei eorum, quam in Christum Deum verum habebant, sic ait (a): Fides vestra annuntiatur in universo mundo. Hoc testimonium sequi necessarium est; & inconsulte agit, qui huic conatur resistere. Unde Hadrianus Præsul senioris Romæ, cum esset particeps eorum, qui prædicto testimonio muniri meruerant, scripsit expressè, ac veraciter piis Imperatoribus nostris, atque ad humilitatem nostram, affirmans bene ac optime se habere antiquam traditionem Ecclesiæ Catholicæ. Nam & ipsi nos scrutando scripturas, & syllogistice approbando rimati sumus, sicque confessi sumus, confitemur, & confitebimur, consonamus, & confirmamus, atque permanebimus in significatione litterarum, quæ lectæ sunt, imaginæ descriptiones (quæ scilicet ad sacras imagines pertinent) suscipientes, secundum antiquam Patrum nostrorum traditionem, & has affectuoso amore, &c.

Interpellarunt rursus Apostolicæ Sedis Legati universam ipsam sanctam Synodum, dicentes: *Dicat nobis sancta Synodus, si admittit litteras sanctissimi Papæ senioris Ro-*

Actio se-
cunda.

XX.

(a) Rom. i.

XXI.
Tertia A-
ctio.

rasium, quibus ob Barbarorum tyrannidem se se ad Synodum venire non potuisse testabantur. Denique lecta est Synodica Theodori, dum viveret Hierosolymitani Patriarchæ, ad Cosmam Alexandria & Theodorum Antiochiæ Patriarchas directæ: *Theodorus* iste Hierosolymitanus alius non est quam *Theodorus*, qui anno DCCLX. & sequentibus Ecclesiam Hierosoly-

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

Romæ, an non? Sancta Synodus dixit: *Sequimur, & suscipimus, & admittimus*: quæ sequuta sunt hæc: In primis Legatorum trium Patriarcharum præconia de litteris Hadriani, & fide recepta a Tarasio Patriarcha: deinde aliorum Episcoporum singulis elogiis eas laudantium & subscriptione probantium. Præstiterunt id ipsum venerabiles Archimandritæ, inter quos subscriptus habetur sanctus Plato, de quo plura superius dicta sunt, & erunt dicenda. Sicque finem accepit secunda Synodi Actio.

Tertia autem Actio celebrata habetur tertio Kal. Octobris, ut versio Anastasii, qua utimur, docet, ex qua corrigenda vulgata est editio, in qua legitur habita sexto Kal. ejusdem: secunda enim Actio (ut vidimus) dicta est habita die sexto Kal. In hac primum causa Gregorii Episcopi Neocæsareæ cognoscenda proposita est. Hic enim antesignanus ferebatur Iconoclastarum hæreticorum, quique persecutionis tempore graviter vexasse Orthodoxos diceretur, quorum causa etsi pœnitens admittendus esset in Ecclesiam, non tamen esset restituendus in Episcopatum. Verum quia persecutio probata non est, decreto in primis Legatorum Apostolicæ Sedis jussus cum collegis recipi in sedem suam.

Post hæc autem legi sancta Synodus præcepit litteras Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani, datas ad tres itidem Patriarchas Orientales, & eas, quas reddiderunt iidem ad Tarasium monachi Palæstinæ nomine eorundem trium Patriarcharum Orientalium, quæ superius, eo quo scriptæ fuerunt anno, sunt collocatæ. Quibus probatis, & assertis, adversus aliter sentientes anathema illatum est ab ipsis Apostolicæ Sedis Legatis nomine trecentorum decem & octo Patrum, qui ante in eadem civitate Nicænum primum Concilium collegere, quibus san-

cta Synodus in omnibus annuit. Secutaque est subscriptio cæterorum Episcoporum. Quibus rebus ita gestis, impositus est finis ejus diei Actioni, additis faustis acclamationibus ipsis Imperatoribus, illo novo Constantino, ista nova Helena nuncupatis.

Ipsis vero Kalendis Octobris, ut translatio habet Anastasii) iterum convenere Patres, atque omnium sententia jussa sunt afferri sacra volumina, ex quibus de cultu sacrarum imaginum testimonia recitarentur, primumque ex divina scriptura, tam veteris, quam novi Testamenti, inde ex sanctorum Patrum sacris voluminibus decerptæ sententiæ. Sed ex versione Anastasii hic corrige inter alia, quæ habentur in vulgata Synodi editione, templum Romæ Salvatoris sacris imaginibus a Joanne jussu decorari: loco enim Joannis, Constantinum habet Imperatorem Anastasii versio his verbis: *Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & Vicarii Hadriani Papæ senioris Romæ dixerunt: Tale quid & divæ memoriæ Constantinus magnus Imperator olim fecit. Ædificato enim templo Salvatoris Romæ, in duobus parietibus templi historias veteris, & novi Testamenti designavit, hinc Adam de paradiso exeuntem, & inde latronem in paradysum intrantem figurans.* Porro quamplurima, quæ sunt e diversis locis allata de cultu sacrarum imaginum testimonia, ne singula recensendo diutius in longo itinere morari contingat, majori tu ocio Lector inspicio.

Sed & de eo te necessario monendum putavi, historiam de imagine crucifixæ Beryti, in vulgata Suriana editione habere admixta quædam apocrypha de imagine Christi, facta a Nicodemo, & alia; quæ integram ipsam narrationem suspectam faciunt. Quamobrem operæpretium duxi, eandem historiam hic tibi

XXII.
Quarta
Actio.XXIII.
De Im-
agine cru-
cifixæ Be-
rythi.

PAGIUS Iymitanam rexit, eo ipso tempore, quo Cosmas Alexandrinam & Theodorus Antiochenam, ad quos ideo Theodorus Hierosolymitanus Synodicas suas direxerat. Certe Theodorus iste Hierosolymitanus non potest esse Theodorus ille, qui a Protosymbolo Caliphæ Saracenorum obtinuit, ut Elias Patriarcha in exilium, in quo hoc ipso tempore versabatur, mitteretur, ipseque in locum ejus substitueretur: cum præterquamquod Theodorus inceptor adhuc hoc anno in vivis fuisse videatur, (quia eo mortuo Elias Sedem suam recuperavit, qui tamen adhuc exulabat) Sedem illam non occupavit, nisi jam mortuo Cosma Patriarcha Alexandrino, qui vix pervenit ad annum DCCLXX. post quem Christi annum Eusebjius & Elias fuerunt Patriarchæ Hierosolymitani.

V.
Actio IV.

A num. XXII. ad XXXIII. Kalendis Octob. Actio quarta celebrata, lectaque sunt varia Sanctorum Patrum testimonia, & inter alia multa lectus Sermo, cui titulus: *Sermo sanctæ me-*

moriam Patris nostri Athanasii de Imagine Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri facta miraculo in Civitate Beryto, seu, ut Græcum habet, λόγος τῆ ἐν ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Ἀθανασίῃ, &c. quæ verba de Magno Sancto Athanasio non esse intelligenda recte ostendit Baronius ex silentio omnium Antiquorum. Certe miraculum istud quod suo loco memoravimus narratum non fuit a Magno Athanasio, cum Auctor Sermone dicatur *sanctæ memoriæ*, & in eadem Actio pag. 262. locus Athanasii Magni adversus Arianos sub hoc titulo referatur: *Sancti Athanasii ex sermone quarto contra Arianos, ejus initium est*, &c. Combesius in Historia Hæresis Monotheitarum pag. 659. hunc Sermone Athanasio Magno attribuendum contendit; sed nihil in medium adducit, quod rem evincat. Denique in hac Actio prolata in hæreticos anathemata, & postmodum edita professio fidei.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMPP. 8.
EI IRENES

tibi puram ex versione Anastasii describere, quæ sic se habet:

Sermo sanctæ memoriæ Patris nostri Athanasii de imagine Domini nostri Jesu Christi Dei veri, Dei nostri, facto miraculo in civitate Beryto.

Sustollite oculos mentis vestræ, & videte novum spectaculum, quod factum est nunc, in infinitam admirationem Dei aspiciate, & date gloriam ei. Contemplamini ineffabilem misericordiam ejus, & magnitudinem dispensationis ejus, atque lamenentum cum lætitia sumite. In Deo quidem nihil extraneum. Deus enim cum sit, omnia potest. Quod vero in diebus nostris, & in nobis factum est, * expavesceit omne cor audientium. Vere expavesceit cælum, quod audenter factum est, conturbata sunt abyssi, & sol obtenebratus est, & luna, & stellæ similiter super hoc, quod patratum est. Sed iterum lætata sunt in eo, quod a Domino dispensatum est, omnes cælorum virtutes. Audite, & admiramini quid factum est in diebus nostris: Intelligentes intelligite, & aurem vestram inclinate: & quidem ante exteriorem aurem, quæ cordis est, porrigite, & audite:

XXIV.

De Imagi-
ne Christi
fixa nar-
ratio.

Civitas est, Berytus vocata, in confinibus Tyri & Sydonis sita, Antiochiæ subdita. In hac civitate Beryto multitudines erant copiosæ Judæorum. Porro juxta synagogam ipsorum, quæ valde magna esse videbatur, Christianus quidam cepit ad pensionem cellulam a quodam, in qua habitans, contra accubitus suum fixit imaginem Domini nostri Jesu Christi, honeste depictam, & integræ staturæ, habentem Dominum nostrum Jesum Christum. Transacto præterea modico tempore, perquisivit mansionem majorem ille Christianus, quemadmodum & indigebat. Hoc autem Domini nostri Jesu Christi gratia dispensavit (ut credo) qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ostendens miracula sua se colentibus, & omnibus in se credentibus, in redargutionem impiorum, & stabilitatem fidelium.

Quæsiit ergo Christianus (ut dixi) majorem domum, & invenit in quodam loco civitatis, & transtulit se illuc a domo, quæ erat juxta synagogam Judæorum & sublatis omnibus suis: per oblivionem, dispensatione tamen Dei, imaginem Domini dimisit; oblivioni (ut præfatus sum) traditam. Quidam vero Judæus accepit domum illam ad pensionem, in qua imago Domini stabat: intromissis autem omnibus suis permanebat in domo, minime contemplatus iconam Domini, quod staret illic: neque enim consideravit locum illum, sed ingressus manebat. Quadam vero die invitavit Judæus unum ex contribulibus suis ad prandium. Et cum pranderent,

elevatis oculis, Judæus, qui invitatus fuerat, vidit iconam Domini nostri Jesu Christi, & dicit ei, qui se invitaverat: Tu cum sis Judæus quomodo imaginem hujusmodi se habentis habes? convicia plurima quoque & nefanda emittens adversus Dominum, quæ non audeo scribere, absit, quæ dixit contra Salvatorem, is qui fuerat invitatus.

Abiit autem ad summos sacerdotes suos, & accusat Judæum, qui in domo manebat, in qua imago erat, dicens, quia ille imaginem habet Nazareni videlicet in domo sua. Qui audientes dixerunt: Si potes hoc ostendere. At ille affirmavit: Quia ostendam hoc in domo ejus. Illi vero repleti furore, vespere quidem siluerunt. Mane vero facta, summi sacerdotes eorum atque presbyteri, assumpto eo, qui Judæo detraxerat, & turba multa gentis suæ, pergunt ad domum Judæi, in qua imago Domini stabat. Pervenientes autem ad locum summi sacerdotes insiluerunt, & seniores cum eo, qui indicaverat, & vident imaginem Domini stantem. Tunc vehementer irati in eum, qui habitabat in domo illa, extra synagogam facientes expulerunt, imaginem vero Domini nostri Jesu Christi deponentes, dixerunt: Quia sicut patres, nostri illuserunt ei aliquando, ita & nos illudamus ei.

Tunc incœperunt conspuere in faciem sanctæ imaginis Domini, & dare alapas coram his, qui convenerant, hinc & inde imaginem Domini conspuentes, atque dicentes: Quæcumque fecerunt patres nostri, faciamus & nos imagini ejus. Et dicunt: Audivimus quia illuserunt ei, & hoc ipsum nos faciamus & vos. Infinitis ergo ludibriis illuserunt iconam Domini, quæ nos neque dicere audeamus. Deinde dicunt: Audivimus quia clavis infixerunt manus ejus & pedes: hoc & nos faciamus ei. Tunc in manus, & pedes imaginis Domini infixerunt clavos. Iterum savientes dixerunt: Audivimus quia accepto aceto, & felle potaverunt eum cum spongia: faciamus ei & nos. Et fecerunt, apponentes ad os imaginis Domini spongiam aceto plenam. Rursus dicunt: Didicimus quia percusserunt caput ejus arundine patres nostri: id ipsum & nos faciamus. Et accipientes calamus percusserunt caput Domini.

Cæterum novissime dicunt (ut liquidius edocemur) quod lancea latus ejus aperuerunt: nihil prætermittamus, sed addamus & hoc. Et facientes deferri lanceam, præceperunt cuidam suorum tollere lanceam, & percutere contra latus imaginis Domini. Mox manavit multitudo sanguinis, & aquæ ab ea. Christe gloria tibi, incomprehensibilis gloria tibi: Quis sicut tu Deus? Quis præter te Deus faciens

XXV.

Imaginis
Christi
crucifixio.

XXVI.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

ciens terribilia & stupenda? O miraculum Majestatis & Salvatoris immensum! Horruerunt veraciter super hoc etiam supernæ Virtutes tuæ. O quantus es Domine ad humanitatem, o quantus ad longanimitatem, o quantus es ad misericordiam! pius enim propter nos, & propter salutem nostram, cum esses sine carne, incarnatus es ex Virgine Maria. Crucifixus es in illa carne, cum esses ipse impassibilis in deitate. Nunc vero iterum in imagine crucifixus es Domine in redargutionem impiorum, & omnium incredulorum, atque stabilitatem eorum, qui veraciter in te credunt. Sed gloria tibi Domine, qui solus omnia potes una cum benedicto Deo nostro & Patre, atque cum Spiritu sancto. Amen.

Vos autem, o filii, audite reliqua que dispensata sunt ab eodem Domino; ipse enim erat permissio. Denique postquam percussus est lancea latus ejusdem imaginis Domini, & emanavit sanguis, & aqua (ut superius dictum est, dicunt summi sacerdotes, eorum, & seniores: Quoniam susurrant colentes eum, quod sanitates multas fecerit: sumamus ergo sanguinem hunc: & aquam, & deferamus ad synagogam, & colligamus omnes, qui male habent in populo, & ungamus eos ex illo, & videamus si vera sint, que dicuntur. Tunc afferentes lateri iconæ Domini vas secundum locum percussionis lanceæ, unde exiit sanguis & aqua, & repleverunt * amphoram secundum locum jugulationis lanceæ, & inferentes illudebant, ut injuriis appeterent (sicut putabant) coram omnibus universonum Dominum. Non putantes scilicet aliquod edendum fore miraculum.

* ampul-
lamXXVII.
Ex san-
guine mi-
raculofo
miracula.

Et collectis omnibus, qui male habebant, & ante omnes paralyticum, quem a natiuitate noverant, adducentes unxerunt, & statim substitit, & exiit sanus homo penitus. Deinde cecos adduxerunt, qui & ipsi visum receperunt. Dæmonium vero patientes mox adunati sunt. Turbatio quoque magna & infinita per totam civitatem effecta est, cunctis confluentibus propter infinita miracula. Comotæ autem sunt omnes multitudines Judæorum: plures enim civitatem habitabant. Currebant ergo ferentes eos, quos in domibus suis habebant languentes, aut paralyticos, aut debiles, aut aridos, aut leprosos: omnes accurrerunt, ita ut neque synagoga eorum, licet magna fuerit, caperet illos, neque locus, multitudine infiniti populi, propter miracula concurrente.

Conversio
Judæo-
rum.

Omnes autem principes sacerdotum, & seniores, & populus Judæorum virorum, puerorum, & mulierum crediderunt in Dominum Jesum Christum, clamantes: Gloria tibi Christe, quem patres nostri cru-

cifixerunt, qui & a nobis domine crucifixus es in imagine tua. Gloria tibi Fili Dei, qui tanta fecisti miracula: Tibi credimus: propitius esto nobis, & suscipe nos. Hoc clamabant lugentes omnes, & voces emittebantur, & miracula perficiebantur, summis sacerdotibus ungentibus, & cunctis curatis, & vivificatis.

Postquam autem omnes sanati sunt, confestim ad Episcopum sanctissimæ constituta illic Ecclesiæ, qui jam, quæ fuerant facta, didicerat, multitudines concurrebant dicentes & clamantes, unus, unus Deus Pater, unus Deus filius & ipse unigenitus, unus Christus quem patres nostri crucifixerunt, ipsum Deum novimus: huic nos credimus. Multis itaque laudibus glorificaverunt Deum, imaginem Archiepiscopo demonstrantes, annuntiantes, quæ fecerant imagini Domini, qualiter & sanguis & aqua exierunt e latere imaginis, necnon & infinita miracula, quæ facta sunt. Ita omnes multitudines, ut sancto baptismo digni fierent, supplicabant. Quos Episcopus una cum clero suo assumptos, omnes baptizavit per multos dies, & synagogam eorum Ecclesiam Salvatori nostro Christo dicavit. Illis autem rogantibus, etiam cæteras synagogas eorum Martyria fecit. Et sic gaudium magnum factum est in civitate illa, non solum corporibus sanatis, & vivificatis, sed & animabus in vitam mortuis redeuntibus æternam.

XXVIII.

Judæi ba-
ptizan-
tur.

Hæc agnoscens ego, festinavi indicare vobis, fratres amantissimi, ad utilitatem animarum vestrarum, ut cognoscentes & in hoc Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi virtutem, plus aliquid in fide ipsius confirmemini, & exultetis super magnalibus ejus, quæ nunc operatus est. Date ergo gloriam in lætitia, in compunctione ex lamento gaudentes, & gratias agentes, quia & sua vos fide, & sua fecit agnitione dignos in Christo Jesu Domino nostro. Cum quo & Patri una cum Spiritu sancto gloria & nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen. Hactenus historia de imagine crucifixæ Beryti ex Anastasii versione: at vero quæ plura his inveniuntur in Vulgata, decurtes, utpote addita ab eo, qui exscripsit, admiscens veris apocrypha.

Porro tantum abest, ut alius ex Patribus aliquid obiecerit, ad veritatem labefactandam ejus narrationis, ut omnes Patres (quod ipsa testantur Acta) ea audientes, lacrymis sint perfusi, perinde ac si crucifixionem Salvatoris, ex uno Evangelistarum acceptam, recitari audissent. Cum igitur res pro constanti accepta sit ab omnibus veritate, neque ab ipsis refractariis ejusdem Synodi calumniatoribus, & Iconoclastis aliquid reperitur vel leviter derogatum: perquir-

XXIX.
Veritati
historicæ
omnes af-
fensi sunt.

ren-

CHRISTI
787.

HADRIANI PAP.
16.

CONSTANT.
ET IRENE IMPP. 8.

rendum modo nobis est de tempore, quo ista accidere potuerunt. Primum autem omnium ille amputandus est error aliquorum, qui cum ejus scripti auctori audiunt Athanasium, existimant magnum illum ejus nominis Episcopum Alexandrinum: quod si probari posset, jam exploratum pariter esset, quoniam tempore id acciderit, cum ipse auctor in sua narrationis exordio dicat, id accidisse in diebus suis: ut plane appareat, rem gestam sui temporis auctorem scripsisse. Verum & cum qui aderant in Synodo Patres, ut in re hactenus inaudita, in fletum prorupisse eadem historiae Acta testentur: sane quidem rem recens gestam esse demonstrant.

XXX.
Error de nomine Athanasii.

Quod insuper is, qui scripsit, non fuerit magnus ille Athanasius, nec ejus tempore id acciderit, inde ducimus, argumentum, quod post quadringentos & amplius annos ab Athanasii tempore in hunc diem, nemo repertus est, qui tantæ rei ullam aliquo pacto fecerit mentionem: præsertim cum in hac ipsa Synodo Patres aliquot loca ex ipsius Athanasii scriptis adduxerint, ad probandum cultum sacrarum imaginum, & hujus tam celebris nec verbum quidem, qui præ omnibus fuisset tamquam columna ingens, ob omnium oculos erigendus. Præterea cum sanctus Joannes Damascenus, & ipse Syrus, haud ignorasse facile potuisset, quæ in Syria gesta erant, nec prætermisisset (sicut fecisse reperitur de alia imagine, ex sagittæ vulnere sanguinem dante) hujus rei tam insignis meminisse: plane inducimur, ut credamus, etiam post sanctum Joannem Damascenum ea Beryti fieri contigisse: ut magis audiendus sit Sigebertus, qui narrat id factum anno Redemptoris septingentesimo sexagesimoquinto, cum imperaret Constantinus Copronymus Iconoclasta, qui nominat insuper Episcopum, qui tunc Beryti Ecclesiæ præerat, Adeodatum, hancque apponit appendicem ad ea, quæ dicta sunt: *Episcopus sanguinem per ampullas divisum longe lateque dirigens, prædicabat magnalia Dei, obtinens omnes, ut singulis annis quinto Idus Novembris celebraretur passio Dominica imaginis.* Hæc ipse.

XXXI.
De tempore tanti miraculi.

Sed forte magis audire placeat, quod in veteribus Ecclesiarum Lectionariis id factum hoc tempore dicatur sub Irene, & Constantino filio. Celebris namque fuit olim in Ecclesiis tantæ rei annua commemoratio, quæ universum ferme Christianum orbem in sui admirationem commoverat. Etenim rei veritate accurate
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS
VI.

A num. XXXIII. ad XLVIII. Actio quinta quarto Nonas Octobris celebrata, in qua osten-

perspecta, in tabulis Ecclesiasticis, ad posterorum fidem perpetuo conservandam, scripta fuit, ut annis singulis, singulis in Ecclesiis publico præconio decantetur, quæ in Romano etiam Martyrologio quinto Idus Novembris ita reperitur esse conscripta. *Beryti in Syria commemoratio imaginis Salvatoris, quæ a Judæis crucifixa tam copiosum emisit sanguinem, ut Orientales & Occidentales Ecclesiæ ex eo ubertim acceperint.* At non hoc tantum, sed rei gestæ historiam in Ecclesiis legi antiquitus consuevisse, indicant veteres codices Ecclesiarum, quos Lectionaria, seu Sanctuaria consueverunt nominare: in quibus, (ut dictum est) scriptum reperimus, id accidisse sub Constantino, & Irene Impp. Sed quod his temporibus hujus hæresis duo fuerunt Constantini, ac duæ pariter Irenæ, diversa scribendi de tempore occasio data est. Fuit prior Irene natione Gazara, filia Chagani Regis, ipsi nupta Constantino Copronymo, ex qua genitus est Leo, qui ei in Imperium successit, fuitque ipsa avia Constantini, qui hoc tempore regnavit cum Irene matre, quæ Attica genere fuit.

XXXII.

Tanta quidem Deus hoc tempore, cum vigeret impietas Iconoclastarum hæreticorum, & Sarracenorum, idem docentium, & cogentium de abdicando venerationum imaginum cultu, operatus est, quo vel uno signo, ex adversariorum officina deprompto (ne quid posset imposturæ adscribi) eorundem impietas confutaretur, penitusque error aboleretur, diluereturque sanguine Christi iterum per imaginem crucifixi. Sed docuit experimentum, superari perfidiam Judæorum ab hæretica pravitate, illis licet Christi hostibus implacabilibus manus dantibus istis resilientibus, & in deterius prolabantibus, atque in obstinationis profundum abyssum lapsis, impie blasphemantibus.

Post hæc autem, ut ad Acta Synodi redeamus, aliis innumeris allatis de veneratione sacrarum imaginum hinc inde locis, lectisque epistolis Gregorii Papæ secundi ejus nominis, & Germani Episcopi Constantinopolitani, ad diversos eodem argumento conscriptis, quas nos superius eo, quo sunt anno datæ, posuimus: ad postremum sancta Synodus inhærere se antiquis traditionibus, & Patrum sententiis, professæ, anathematismos superioribus similes adversus Iconoclastas hæreticos promulgavit: Quæ omnia secuta est subscriptio omnium Episcoporum.

Quinta autem Actio collecta est eodem

XXXIII.
Actio
Quinta.

D d

an-

sum est Iconomachos a Judæis, Saracenis, Gentilibus, Samaritis, & Manichæis sua dogmata hau-

Actio V. VI. VII. VIII.

anno, quarto Nonas Octobris, ubi præloquutus Tarasius Constantinopolitanus Episcopus, cum ostendisset, hæreticos Iconoclastas sectatos esse Judæos, Sarracenos, Gentiles Samaritas, & Manichæos, usum sacrarum imaginum respuentes, ad veritatis comprobationem alia allata testimonia iussa sunt recitari, redargutis argumentis ab hæreticis, ad suam ipsorum hæresim confirmandam, allatis. Post hæc autem patefactæ sunt hæreticorum eorumdem fraudes tempore urgentis persecutionis admissæ in corrupendis, abolendis, & incendendis sacris codicibus, in quibus de venerando cultu sacrarum imaginum mentio aliqua esset inventa. Qui id nefarie præstiterunt fuisse hæreticos Patriarchas, Anastasium, Constantinum, & Victorem, testatus est Tarasius Constantinopolitanus Episcopus. His peractis, & firmiter stabilito cultu sacrarum imaginum sententia Legatorum Apostolicæ Sedis, & aliorum, rursus iterati sunt adversus Iconoclastas anathematismi. Impositusque est finis eidem Actioni.

XXXIV.
Actio Sexta.

Sequenti rursus die, nempe tertio Nonas Octobris, ut ex versione Anastasii liquet, licet in Vulgata pridie Nonas legatur, in sexta Actione recitata est definitio facta ab hæreticis Iconoclastis in pseudoseptima, ab eis ita appellata, Synodo Oecumenica, cui per singula capita paratum fuit ad venenum antidotum, Gregorioque Episcopo Neocæsariæ legente textum hæreticorum per capita singula, Epiphanius diaconus scitam a Patribus appositam responsionem perlegit. Quæ tu omnia majori ocio confulas, ne hic diutius quam par est, immoremur. Titulum tantum ponemus, quem hæretici suæ ipsorum sententiæ præfixerunt, scilicet: *Definitio sanctæ magnæ, & universalis Synodi*. Cui digna est indita confutatio ex sancta Synodo, nimirum nullum Episcoporum conventum mereri nomen Oecumenicæ Synodi, cui non interfuerit Romanus pontifex præsens nec per Legatos, neque per litteras Synodales.

Iconoclastæ quam se Imaginem professi sint venerari.

Post multa ab hæreticis calumniose, subdole, & mendaciter dicta confutata de sacris imaginibus eo preventum est inter legendum, ubi illi, postquam omnes humana opera factas imagines se detestari, & anathemati tradere professi sunt,

PAGIUS

hausisse. Actio VI. quæ tertio Nonas ejusdem mensis habita est, definitionem Synodi pseudo-septimæ per capita confutavit. In Actione septima tertio Idus Octobr. celebrata sex Concilia Oecumenica confirmata, decretumque Imaginibus honorariam adorationem, non autem veram latriam exhibendam esse. Denique Actio VIII. decimo Kalendas Novembris facta,

eam se venerari tantum imaginem dixerit, qua Filius Dei seipsum in sacramento panis, & vini ante passionem expressit. Ita ipsi quidem, cum tamen veritatem corporis, & sanguinis Christi confiterentur. At quantum exhorruerint Patres vocem istam imaginis in sacrosancto sacramento Eucharistiæ, responsione omnium declaratum est, ex qua magis magisque redarguas nostri temporis Novatores, Iconoclastis istis deteriores. Ut igitur tam ab his, quam ab illis, hæreticis scilicet & Catholicis Novatores prædamatos intelligas, hic caput ipsum reddendum putamus, quod sic se habet, ex hæreticorum fonte depromptum, ex septima ipsorum pseudosynodo, in ista legitima, & Oecumenica recitatum, & confutatum:

Gregorius Episcopus legit: Latentur, & exultent, & fiducialiter agant hi, qui veram Christi imaginem sincerissima anima faciunt, & desiderant, & colunt, & in salutem animæ, & corporis offerunt, quam ipse sacratissimus immolator & Deus noster ex nobis ex toto nostram massam assumens secundum tempus propriæ passionis, in typum, & rememorationem evidentissimam tradidit ministris suis. Sese namque voluntariæ traditurus memorabili, & vivificæ mortis suæ, acceptum panem benedixit, & gratias agens fregit, & dans dixit: Accipite, & comedite in remissionem peccatorum: Hoc est corpus meum. Similiter & calicem tradens dixit: Hic est sanguis meus, hæc facite in meam commemorationem. Veluti nulla alia specie ab eo electa sub celo vel forma imaginari ejus incarnationem volens. Vide ergo quod imago vivifici corporis pretiose, & honorabiliter facta sit.

Quid enim argumentatus est in hoc sapientissimus Deus? Nonne ut ostenderet, & exprimeret evidenter nobis omnibus mysterium, quod operatus est per dispensationem suam? Quia id, quod ex nobis suscepit, materia sola est humanæ substantiæ per omnia perfectæ, non figuramenti proprie subsistentem personam, ut non additamentum personæ divinitati intercedat: Ita & imaginem, & materiam præcipuam, id est, panis substantiam præcepit offerri, non figurantem hominis formam, ne idololatria subintroducatur. Sicut ergo corpus Christi, quod secundum naturam sanctum est, utpote divinitus san-

sed ea non est proprie Synodalis, nec vera Synodi pars; & tam Græci quam Latini solas septem Actiones agnoscunt. Ea die Imperatores ex ipsorum Legatorum Apostolicorum & omnium Episcoporum ore, quæ gesta essent in Synodo audire voluere. Omittimus hic canones vigintiduos in hac Synodo conditos, quia eorum explicatio legi potest apud Lupum in Scholiis & Notis ad Synodum VII.

* sanctifi-
cationem.

sanctificatum : ita manifestum est, quod adoptione, id est, ipsa imago ejus sancta est, utpote per quamdam * satisfactionem gratia sanctificata. Hæc enim & gessit (ut diximus) Dominus Jesus, ut sicut carnem, quam suscepit, propria secundum naturam sanctificatione, ex ipsa unitione deificavit similiter & Eucharistia panem, & non falsam imaginem naturalis carnis per sancti Spiritus adventum sanctificandum divinum corpus fieri voluit, mediante sacerdote, qui oblationem de communi separans, ad sanctificationem pertingere facit. Itaque Christi caro secundum naturam animata, & intelligibilis uncta est Spiritu sancto in divinitatem: similiter divinitus tradita imago carnis ejus, divinus videlicet panis repletus est Spiritu sancto cum calice vitæ ferentis sanguinis lateris ejus. Hæc ergo demonstrata est vera imago dispensationis, quæ in carne effecta est, scilicet Dei nostri (quemadmodum supra dictum est) quam ipse nobis veræ naturæ vivificator, & factor voce propria tradidit. Hactenus Iconoclastæ in pseudosynodo septima ab eisdem nuncupata. Quæ ipsa (ut magis mireris) contra nos obiiciunt Novatores, calumniantes a nostris hæc esse dicta, quæ ab Iconoclastis sunt asserta, sed a nostris, ab Orthodoxis scilicet confutata: nam ad ista responderunt Patres, verbum imaginis in sacratissima Eucharistia penitus detestantes.

XXXVI.
Confutatio dictorum.

Epiphanius diaconus legit: Patet qualiter omnis sermo propositus, quando semel a veritate averfus est, multas & periculosas pravitates a consequentia seductoria proferat. Quippe & isti præceptores novitatis hoc passi sunt: aversi enim a veritate propter imaginum fractionem, etiam in alteram extremam apoplexiæ insaniam delapsi sunt. Etenim quasi ex Delphico Tripode forsan hæc & perniciose dogmata oraculo deprompserunt. Sed audiant a Proverbiali verbo (a): Laqueus fortis viro labia sua, & capitur propriis verbis oris: ligna enim & fœnum, & stipulam apposuerunt, quorum finis in combustionem.

(a) Prov. 6.

Eucharistia vere corpus Christi & non imago.

Nullus enim aliquando turbarum Spiritus, sanctorum videlicet Apostolorum, aut illustrium Patrum nostrorum incruentum sacrificium nostrum, quod in commemorationem Christi Dei nostri, & omnis dispensationis ejus efficitur, dixit imaginem corporis ejus: neque enim acceperunt a Domino sic dicere, vel confiteri; sed audiant Evangelice dicente eo (b): Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non intrabitis in regnum cælorum. Et qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo: & accepto pane: gratias agens fregit, dedit-

(b) Joan. 6.
Matt. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

que discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et non dixit, accipite, & comedite imaginem corporis mei.

Sed & Paulus divinus Apostolus, & ex divinis Domini vocibus hauriens, ait: (c) Ego accepi a Domino, quod & tradidi vobis: quoniam in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem postquam canavit, dicens: Hic calix novum Testamentum est in meo sanguine. Hoc facite quotiescumque biberitis in meam commemorationem. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. Ergo liquido demonstratum est, quod nec Dominus, neque Apostoli, aut Patres imaginem dixerunt sacrificium sine sanguine, quod per sacerdotem offertur, sed ipsum corpus, & ipsum sanguinem.

XXXVII.
(c) I. Cor. II.

Et ante sanctificationis quidem celebrationem, typos, sive antitypa quibusdam sanctorum Patrum hæc pie visum est nominare, quorum est Eustathius propugnator Orthodoxæ Fidei, & Arianae destructor vesania, & Basilius ejusdem infelicis superstitionis depositor, qui omne, quod sub sole est, planam rectorum dogmatum basim edocuit. Ex uno enim eodemque Spiritu disputantes, unus quidem eorum interpretans Salomonicum dictum, quod in Proverbiis legitur (d): Comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis, hæc dicit: per panem, & vinum, typos corporalium Christi prædicat membrorum. Alter vero ex eodem fonte hauriens (ut noverunt omnes sacerdotii mystici cultores) in oratione Dominicæ oblationis ita dicit: Confidentes appropinquamus sancto altari, & proponentes typos sancti corporis, & sanguinis Christi tui, te deprecamur, & te rogamus. Et quod deinceps infertur, certiore Patris hujus perfecit sententiam, qualiter antequam sanctificata fuerint, vocata sint typi, imagines scilicet: post sanctificationem autem corpus proprie, & sanguis Christi dicuntur, & sunt, & creduntur. Ipsi vero viri fortes volentes venerabilium imaginum demoliri visionem, aliam imaginem introduxerunt, quæ non est imago, sed corpus, & sanguis. Porro improbitate, & astutia referti, sophismate pravo semet decipientes, adoptione nominaverunt fieri hanc divinam oblationem: Et quemadmodum hoc dicere, aperta est dementiæ, ita & imaginem dicere, am-

(d) Prov. 9

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8
ET IRENE

pliolem indisciplinationis habet impietatem.

XXXVIII. Deinde dimisso mendacio, tangant paucillum quid veritatem, divinum corpus dicentes fieri. At si imago est, non potest esse hoc divinum corpus. Ergo hinc inde circumductis, invalida omnino manent, quæ ab illis susurrata sunt. Sicut enim oculus turbatus, non recte videt, ita & ipsi pravæ confusione cogitationum sensum suum turbantes, ac turbulentum reddentes, id ipsum patiuntur quod insanientes, alia scilicet pro aliis phantastice passi, aliquando quidem imaginem dicentes sancti corporis Christi intelligibile sacrificium nostrum, aliquando vero positione corpus. Porro hæc passi sunt, quemadmodum diximus, imaginalium formationum cultum ab Ecclesia volentes exterminare, gaudentes super everfionem Ecclesiasticarum traditionum. Hactenus de his Patres. Sunt post hæc alia recitata ex pseudosynodo Monothelitarum, atque pariter ab Orthodoxis Patribus confutata: sicque clausa est præsens sexta Actio.

Septima
Actio, &
ultima.

Convenerunt autem rursus Patres ibidem loci, eodem anno atque mense, nempe tertio Idus Octobris, in qua (quod reliquum videbatur jam damnata perfidia Iconoclastarum) sancita est Catholica Fidei definitio, in qua primum mentio facta est reliquarum sex Synodorum Universalium, & confirmatio earundem est sequuta: Catholicum pariter est Symbolum recitatum: ubi cum ad Spiritus sancti confessionem ventum est, his est ipsa verbis expressa: *Et in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem, QUI EX PATRE FILIOQUE PROCEDIT, qui cum Patre &c.* Habet id vulgata versio ejus Concilii, item & vetus translatio Anastasii Bibliothecarii ad Joannem octavum Papam conscripta: id ipsum continet, & Græcus textus, ne quis imposturam esse arguere possit.

Cum enim ejusdem Fidei definitio recitata esset in Concilio Florentino in Sessione quinta, Ferrariæ habita, hæc de germana textus lectio Acta habent: *Lectæ septimi generalis Concilii definitione, Latini quemdam vetustissimum librum in medium attulere, in quo quidem eadem ipsa definitio, sanctumque Spiritum ex Patre, Filioque procedere, scriptum erat. Qua de re non mediocris contentio in illa sessione fuit exorta.* Græcis videlicet reluctantibus; cum & Julianus Cardinalis S. R. E. tituli S. Sabinæ hæc ad Imperatorem, qui præsens erat:

XXXIX. Septimi Concilii Symbolum, serenissime Imperator, quod modo fecimus recitari, in vetustissimo volumine scriptum est, ita ut nemo poterit suspicari, corruptum fuisse, cum præsertim quidam historicus noster antiquus quidem, ac litteratus inter

alia id quoque ressetur, hoc ipsum Symbolum in septimo Concilio recitatum fuisse. Tali præterea Symbolo cum hac additione, vel declaratione, *EX FILIOQUE* non mediocrem tribuimus auctoritatem.

Cæterum liber ille dictus, Capitulare adversus Nicænam Synodum, missus a Carolo Magno per Engilbertum Abbatem, & Capellanum suum ad Hadrianum Romanum Pontificem, quænam germana fuerit lectio ejus textus edocet, utpote quia ab adversario reprehendatur, quod Tarasius in Actione tertia non dixerit *A PATRE FILIOQUE*. Fuit enim ista prima reprehensio adversarii, his verbis concepta: *Quod Tarasius non recte sentiat, qui Spiritum sanctum non ex Patre, & Filio secundum Niceni Symboli fidem, sed ex Patre per Filium procedentem in suæ credulitatis lectione profiteatur.* Si ergo hoc ipsum scriptum fuisset in totius Synodi fidei professione, quæ in hac septima habetur Actione, Spiritum sanctum scilicet a Patre per Filium procedentem: & non potius (ut habet) a Patre Filioque procedentem: certe quidem ab adversario non unus Tarasius in crimen vocatus esset, sed ipsa Synodus universa, quam acriter impugnabat. Sed quod (ut superius dictum est) Iconoclastarum prima fuit illa reprehensio, & prohibitio, ne diceretur Spiritus sanctus a Patre, Filioque procedere: Patres ipsi, ne vel in hoc communicarent cum illis, contra ipsorum sententiam dixerint: *A PATRE FILIOQUE PROCEDIT*: Cum igitur adversarius non universam Synodum, sed Tarasium tantum errasse in tertia Actione dicat, evidens testimonium est, in Synodi professione fidei Actione septima aliter scriptum esse, sicque germanam eam fuisse lectionem, quam vetus Latinus codex dicitur habuisse.

Quod etiam ex responsione Hadriani Papæ colligitur, dum Tarasius defenditur, & asseritur ab Ecclesia Romana, utrumque receptum fuisse, ut posset dici Spiritum sanctum a Patre, Filioque procedere, & a Patre per Filium. Et Gennadius (a): *Divinus (inquit) Tarasius Constantinopolis Patriarcha in epistola ad Orientis Pontifices, quæ incipit: Multis, & ingentibus providentiis, sic ait: Et in Spiritum sanctum, qui ex Patre per Filium procedit, & eum esse Deum cognoscimus. Audis, ex Patre, inquit, per Filium procedere? Quod vero dicto, per causam significet, antea dictum est, &c.* Hæc Gennadius, contendens quod idem sit dicere, per Filium, quod ex Filio. At de his satis ad institutum.

Quem vero cultum a fidelibus imperitari voluerint sancti Patres sacris imaginibus hisce verbis significarunt: *His ita*
sc

XL.

(a) Gennad. pro Concil. Flor. c. 1. sect. 6. prope finem.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

se habentibus, regia quasi euntes semita, sequentes divinitus inspiratum sanctorum Patrum nostrorum magisterium, & Catholica traditionem Ecclesie (nam Spiritus sancti hanc esse novimus, qui nimirum in ipsa habetur) definimus in omni certitudine, & diligentia, sicut figuram pretiosam, & vivificam Crucis, ita venerabiles, ac sanctas imagines proponendas, tam de coloribus & taxellis, quam ex alia materia congruenter in sanctis Dei Ecclesiis, & sacris vasis, ac vestibulis, & in parietibus, ac in tabulis, domibus, & viis, tam videlicet imaginem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratae Dominae nostrae sanctae Dei Genitricis, ejus honorabiliumque Angelorum, & omnium Sanctorum simul & almorum virorum. Quanto enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum earum memoriam, & desiderium, & ad osculum, & ad honorariam his adorationem tribuendam: non tamen ad veram latriam, quae secundum fidem est, quaeque solum divinam naturam decet, impertindam: Ita & istis, sicuti figura vivifica Crucis, & sanctis Evangelis, & reliquis sacratis monumentis incensorum, & luminum oblatio, ad harum honorem efficiendum exhibeatur, quemadmodum & antiquis pie consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum transit, & qui adorat imaginem, adorat in ea depicti subsistentiam, personam videlicet.

Sic enim robor obtinet sanctorum Patrum nostrorum doctrina, id est, traditio sanctae Catholicae Ecclesiae, quae a finibus usque ad fines terrae suscepit Evangelium. Sic Paulum, qui in Christo locutus est, & omnem divinum Apostolicum coetum, & pristinam sanctitatem sequimur, tenentes traditiones, quas accepimus. Hinc triumphalis Ecclesiae propheticae canimus hymnos (a): Gaude satis filia Sion: praedica filia Hierusalem: Jucundare, & latere ex toto corde tuo. Abstulit Dominus injustitias adversantium tibi: redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus Rex in medio tui: non videbis mala ultra, & pax in te in tempus aeternum. Eos ergo, qui audent aliter sapere, & docere, secundum scelestos haereticos Ecclesiasticas traditiones spernere, & novitate qualibet excogitare, vel proicere aliquid ex his, quae sunt Ecclesiae deputata, sive Evangelium, sive figuram Crucis, sive & imaginalem picturam, sive sanctas reliquias Martyrum, aut excogitare prave, & astute subvertendi quamcumque ex legitimis traditionibus, sive Ecclesiae Catholicae, vel etiam quasi communibus uti sacris vasis, aut venerabilibus ministeriis: si quidem Epi-

scopi vel clerici fuerint, deponi precipimus; monachos autem, & laicos a communione privari. Haec definitio Fidei ex versione, qua utimur, Anastasii. Eadem quoque suis scriptis professus est sanctus Joannes Damascenus (b), qui libro primo, & tertio Apologetici saepe saepius repetit, imagines nullo modo coli debere cultu patriae: numeratque inter haereticos illos, qui imagini cuiquam dixerint tribuendum esse patriae cultum, hosque nominat Christianocatagogos, nempe accusatores Christianorum, eo quod Christianae religioni magnam inirent notam, quod ipsorum causa dicerentur ab adversariis Christiani idolorum cultores, qui ut deos imagines colerent.

Cæterum nequaquam in horum classem conjecerimus Scholasticos illos, qui Christi Redemptoris imagini, atque sanctissimae Cruci patriae cultum tribuendum esse dixere. Nam cum ipsi idem senserint revera cum Orthodoxis, ob diversitatem tantum vocum, adhibita aliqua distinctione, seu declaratione, haud ab iis ullo modo sunt separandi; siquidem constantissima est etiam ipsorum assertio, nulli creaturae divinum cultum, qui soli Deo convenit, esse impertindum. Cum vero eisdem sacris Christi imaginibus patriae adorationem esse impendendam, iidem asseruere: utique dicendum, intellexisse improprie, & non propter se, aut ex sua natura, sed per accidens, & relative ad aliud: ut tunc non imago colatur ut Deus proprie, sed Deus in imagine, sive per imaginem: Sic etiam cum coluerunt antiqui patres Deum (quem nemo (c) vidit unquam, neque videre potest) in diversis formis, seu imaginibus apparentem, in quibus constat, representatum fuisse Deum, non tamen illas ipsas fuisse Deum: eos non peccasse, sed meruisse dicendum, dum illas ipsas imagines ut Deum colere cultu patriae, quas scirent representasse Deum. Quod igitur nemo ipsorum dixerit, adorandas imagines cultu patriae propter se (id enim esset revera idololatria) sed propter aliud: utique non proprium per se existentem patriae cultum illis tribuisse noscuntur, ob quod damnandi essent, sed cultum patriae illum tantum, qui sit ob aliud, & per accidens, relative ad primum exemplar.

Verum cum re ipsa una eadenique sit eorundem & omnium Orthodoxorum sententia de sacrarum imaginum cultu; quod autem diversis eadem verbis expressa, & pene contrariis reperitur: non aliunde accidisse puto, nisi quod ejusmodi tam firma, constans, & certa, tamque serio pertractata, ac definita, atque in canonem redacta sententia Nicæni posterioris Concilii minime iisdem fan-

(b) Jo. Damascen. de haeres. prope fin.

Eadem cum Synodo Jo. Damasceni sententia.

XLII. Scholasticorum una eademque sententia cum Nicæno Concilio.

XLI. Traditio conservanda.

(a) Soph. 3.

(c) 1. Joann. 4. 1. Tim. 6.

XLIII. Unde in una sententia loquendi orta diversitas.

sanctis, & doctis viris innotuit. Nam etsi quid de eodem Concilio per levem aliquam historiarum lectionem perceperunt: cum itidem illud improbatum esse in Synodo Francofordiensi intellexerunt, nullam de eo rationem esse habendam, existimarunt. Vel si iidem (quod puto verius) ipsum Oecumenicum esse sciverunt, approbatumque a Romano Pontifice, damnatum vero ab adversariis; tamen quod in eo mentirentur adversarii, definitum esse cultum patriæ sacris Christi imaginibus tribuendum: verum id esse putantes, in contrarium nisi, calumniam non intelligentes (de qua fusius suo loco dicendum erit inferius, cum erit sermo de Francofordiensi Concilio) pro ipso Concilio causam agere se putarunt, si quomodocumque, impropriate verborum licet, patriæ cultum in sacris Christi imaginibus tuerentur. Sicque ex ignoratione rerum gestarum diversitas ista loquendi accidisse cognoscitur.

XLIV. Cæterum etsi ignoratio ista Nicænae definitionis videatur reprehensibilis, tolerabilis est tamen, & in doctis viris etiam excusabilis, sicut in S. Augustino (a) quam passus est publice) ignorantia Nicæni prioris magni Concilii canonis toto orbe vulgati, & usu recepti, ne in una Ecclesia duo ordinarentur Episcopi. Non enim omnia possumus omnes simul scire, & multa prætereunt multos etiam multa scientes. Quamobrem, si ut diximus) ea, quæ fuerunt in Nicæno Concilio statuta, & Apostolicæ Sedis auctoritate firmata, isti de quibus est sermo, novissent, atque certius intellexissent, non ex veritate, sed per calumniam proclamatum ab adversariis, definitum esse cultum patriæ sacris imaginibus in Nicæno Concilio, atque scivissent ab ipso revera penitus fuisse contrarium decisum, atque firmatum, nimirum nullam imaginem colendam esse cultu patriæ: sane quidem (ut fuit ipsis semper Orthodoxis in more) nulla penitus contrarietate, sive diversitate verborum, quovis prætextu veritatem Orthodoxæ Fidei circumduxissent: sed eadem ipsissima verba atque sententiam sacri Oecumenici Concilii defendissent, totidemque verbis reddita, & asserta firmassent.

Sed & quod non minoris auctoritatis, & roboris ulla ex parte est Oecumenicum Concilium Nicænum posterius a priori Nicæno: sicut antiqui Patres illi millies mortem pati parati erant quam vocem illam, Consubstantialiam, ab illo Concilio in Symbolo positam, & definitam deserere, licet per æquipollentia verba idem dici posse ab adversariis proponeretur: ita & isti hujus posterioris Concilii Nicæni non solum sententiam,

sed ipsa quoque verba mordicus tenuissent, constantius defendissent, atque firmiter asseruissent, probe scientes non esse moris in Ecclesia adversus Oecumenici Concilii decreta Romanorum Pontificum auctoritate firmata quantumvis doctos, quantumvis sanctos insurgere, & vel latum unguem ab eorum sententia, verbisque recedere, sed quam constantissime ad apicem usque quæcumque in eis reperiuntur, scripta defendere, tantum abest, ut aliis ab illis contrariis, vel diversis verbis veritatem Catholicam fidelibus servandam proponerent; quod si secus fecissent, magnam profecto suæ ipsorum existimationi infamiae notam inuissent, & hac ex parte an Catholici essent, qui Oecumenicæ Synodo adversari tam libere viderentur, suspicionem in nonnullorum animos induxissent, vel saltem temeritatis nomine redarguendi fuissent. Sed ab his omnibus hos excusat ignoratio historicæ veritatis. At de his fatis. Jam quæ sunt reliqua Nicæni Concilii videamus.

His igitur in Synodo definitis accessit omnium Episcoporum subscriptio, quam subsequenter sunt publicæ ejusdem sanctæ Synodi acclamationes, quæ sic se habuerunt, additis anathematismis.

Sancta Synodus, ita exclamavit: Omnes ita credimus: Omnes id ipsum sapimus: Omnes consentientes subscripsimus.

Hæc est fides Apostolorum: Hæc est fides Patrum: Hæc fides Orthodoxorum: Hæc fides orbem terrarum stabilivit: credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles, imagines osculamur. Qui sic non habent, Anathema sint. Qui sic non sentiunt, procul ab Ecclesia pellantur.

Nos antiquam legislationem Ecclesiæ Catholicæ sequimur. Nos leges Patrum custodimus.

Nos eos, qui addunt, vel adimunt de Ecclesiâ, anathematizamus. Nos subductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus.

Nos venerandas imagines recipimus. Nos eos, qui sic non se habent, anathematismis submittimus.

Nos iis, qui assumunt dicta, quæ a divina scriptura contra idola proferuntur, in venerabiles imagines, dicimus Anathema.

His, qui vocant sacras imagines idola, Anathema.

His, qui dicunt, quia ut ad deos, Christiani ad imagines accesserunt, Anathema.

His, qui communicant scienter iis, qui injuriam & contumeliam venerabilibus imaginibus inferunt, Anathema.

His, qui dicunt, quia præter Christum alius exemit nos ab idolis, Anathema.

His

(a) Aug. *Act. de tradit. de sign. epist.* 110.

Ignorata definitio Nicæni secundi Concilii.

XLV. Acclamationes Synodi.

Anathematismi Synodales.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMPER. 8.
ET IRENE

XLVI. His, qui audent dicere Catholicam Ecclesiam aliquando idola recepisse, Anathema. Multos annos Imperatoribus Constantino, & Irene matri ejus. Multos annos Victoriae Imperatorum. Multos annos novo Constantino, & novae Helene, aeterna memoria: Dominus custodiat Imperium eorum. Caelstis Rex terrenos custodi. Omnibus haereticis, Anathema. Frementi Concilio contra venerabiles imagines, Anathema. Theodosio falsi nominis Episcopo Ephesino, Anathema. Sisinnio Episcopo cognomento Paschillae, Anathema.

Basilio, qui obscena pronuntiatione Tricacabus appellatus est, Anathema.

Trinitas horum trium dogmata deposuit. Anastasio, Constantino, & Niceae, qui per successionem throno Constantinopolitano praesederunt, ac si novo Ario, Nestorio, & Dioscoro, Anathema.

Sancta Trinitas horum trium dogmata deposuit. Joanni Nicomediae, Constantino Nacoliae haeresiarchis, Anathema.

Ad nihilum deduxerunt imaginem Domini, & Sanctorum ejus: ad nihilum deduxit eos Dominus. Si quis haereseos Christianos accusat, vel in ea haeresi vitam suam transigentem defendit, Anathema.

Si quis Evangelicas narrationes titulis, picturisque factas non admittit, Anathema.

Si quis non osculatur has tamquam nomine Domini, & Sanctorum ejus factas, Anathema.

Si quis omnem traditionem Ecclesiasticam sive scriptam, sive non scriptam irritam facit, Anathema.

XLVII. Germani Orithodoxi aeterna memoria, Joannis, & * Georgii aeterna memoria: praedicatorum veritatis aeterna memoria. Trinitas hos tres glorificat: quorum disputationes sequi mereamur miserationibus, & gratia primi, & magni Pontificis Christi Dei nostri, intercedente intemerata Domina nostra sancta Dei Genitrice, & omnibus Sanctis ejus: fiat. Amen. Haftenus acclamationes. Porro hi tres, quibus acclamavit adeo fauste Synodus, ii sunt, quos potissimum Iconoclastae in suo ipsorum conciliabulo diris devoverunt, & anathematismis, atque maledictionibus sunt prosequuti, nempe sanctum Germanum Episcopum Constantinopolitanum, Joannem Damascenum, & Georgium in Cypro Episcopum, de quibus superius dictum est. Praeter fidei Catholicae decretum, ab eadem sacrosancta Synodo canones sanciti sunt viginti duo, quos in posteriori editione Conciliorum positos habes ex Herveriana translatione. Porro eosdem canones a Gratiano in Decretorum volumen, sub diversis titulis relatos, invenies. Omittimus hic omnes recitare prolixos satis.

Incipientes autem Patres ab Episcoporum ordinatione, praecerunt, non ordinandos Episcopos, nisi promittant, se canones servaturos, neque etiam assumendos, qui non eruditione, & scientia sacrarum litterarum atque canonum essent instructi, Sed tertius canon itidem ad Episcoporum electionem spectans, totidem hic reddendus est verbis, plane dignus, qui Regum omnium domus foribus inscribatur una cum titulo, ipsi ita praefixo (a).

Quod non oporteat Principes eligere Episcopum.

Omnis electio a Principibus facta Episcopi, aut presbyteri, aut diaconi irrita maneat, secundum regulam, quae dicit: Si quis Episcopus secularibus potestatibus usus, Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur, & segregentur omnes, qui illi communicant. Oportet enim, ut qui provehendus est in Episcopum, ab Episcopis eligatur, quemadmodum a sanctis Patribus, qui apud Nicæam convenerunt, in regula definitum est, quae dicit: Episcopum convenit maxime quidem ab omnibus, qui sunt in provincia, Episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem: tribus tamen omnimodis convenientibus, & aliis per litteras consentientibus, tunc consecratio fiat: primatas tamen eorum, quae reguntur per suam quamque provinciam Metropolitanis tribuatur Antistiti. Haec canon. Quibus videas, penitus inhibatum esse Principibus, Ecclesiis praeficere sacerdotes. Habent tamen aliqui id ex Sedis Apostolicae privilegio.

Sed & illud a sacrosancta Synodo statutum fuisse reperitur (b), ad reparandas illatas (ut vidimus per Iconoclastas haereticos clades, cum Episcopia, & monasteria in usum profanum conversa sunt, ut in pristinum usum eadem restituerentur. Haec & alia, quae ob ingruentem persecutionem defectu culturae spineta Dei Ecclesiam occupant, falx Apostolicae censurae succidit. Et inter alia illud fuit, ut ab iisdem Iconoclastis introductum in Ecclesiam vestitum pretiosum clericorum, eadem sancta Synodus emendaret, sanciens ista.

Quoniam radice amaritudinis exorta, contaminatio facta est in Catholica Ecclesia Christianos calumniantium haeresis, etiam hi, qui hanc receperunt, non solum imaginarias picturas abominati sunt, sed etiam omnem reverentiam repulerunt, eos, qui religiose & pie vivunt, offendentes, ac per hoc completur in eis, quod scriptum est (c): Abominatio est peccatori Dei cultus. Igitur si inventi fuerint deridentes eos, qui vilibus, & religiosis vestibus amicti sunt, per poenam cor-

(a) Dist. 63. omnis electio.

XLVIII. Ne a Principibus eligantur Episcopi.

(b) Ead. Syn. c. 12.

XLIX.

(c) Eccl. v. De vestitu clericorum.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENE

rigantur: prisca enim temporibus omnis sacratus vir cum mediocri, & vili veste conversabatur. Omne quippe quod non propter necessitatem suam, sed propter venustatem accipitur, elationis habet calumniam: quemadmodum magnus ait Basilus. Sed neque ex sericis texturis vestem quis variatam induebat, neque apponebant variorum colorum ornamenta in summitatibus vestimentorum: audierant enim ex Dei sona lingua (a), quia qui molibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Sic igitur infectata est sancta Synodus omnem superfluum vestimentorum ornatum, ab hæreticis, explosa antiqua modestia, introductum. Hæ, & aliæ fuere hæreticorum a sanctis Patribus in hoc Concilio verrendæ quisquilæ. Ex quo demum Synodales scriptæ sunt litteræ ad diversos.

(a) Mut.
11.

Synodales epistolæ.

Synodalis enim epistola data est in primis ad ipsos Imperatores, alia vero Encyclica ad omnes Ecclesias, tertia ad Hadrianum ipsum Romanum Pontificem, quam hic tibi ex Anastasii versione reddiduri sumus; illud non prætermittentes significare, ab eodem Tarasio scriptam haberi aliam epistolam eruditam satis, atque prolixam ad eundem Hadrianum Pontificem de simoniaca hæresi profliganda, quæ ab Anastasio ad finem ejusdem septimæ Synodi posita legitur, necnon apud Theodorum Balsamonem in appendice ad Nomocanonem Photii, de qua inferius, hic tibi eam reddam, quæ ab eodem Tarasio ex hac eadem Synodo scripta fuit, cum se habeat tamquam recapitulatio omnium rerum gestarum in Synodo, his verbis:

L. Per cuncta sanctissimo ac beatissimo fratri, & comministro Hadriano Papæ senioris Romæ Tarasius misericordia Dei Episcopus Constantinopoleos Novæ Romæ in Domino salutem.

Epistola Tarasii ad Hadrianum Papam.

Sufficeret quidem salutaris dispensatio magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi ad pacem, unanimitatem, & concordiam omnibus Christianis: ipse namque post ex mortuis resurrectionem Apostolis suis insufflans ait: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis, cujus rei gratia contestans omnibus nobis ille, qui raptus in tertium cælum, & in paradysum ingressus audivit arcana verba, Paulus scilicet divinus Apostolus asseruit, dicens (b): Christus est pax nostra, qui fecit utraque unum, & medium parietem maceræ dissolvens inimicitiam in carne sua. Et rursus Thessalonicensibus præcipiens ait (c): Itaque fratres mei state, & tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram. Sed quoniam inimicus, qui ab initio nequam est diabolus, non dimisit per diversa tempora edificatam su-

(b) Ephef.
2.(c) 2.
Thess. 2.

pra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum Ecclesiam, secundum quod sibi visum est, discindere, atque dirumpere, semet inferens per quosdam sequentes se viros malos, & zizania superseminare in regione hac, quæ culta est a tubis sancti Spiritus, Apostolis scilicet sanctis (ipsi enim virtute ex alto accepta, & hac divinæ lucis operationis proficisci, escam æternæ vitæ reliquerunt his, qui per ipsos crediderunt, carpendam) horum Deiloquam doctrinam sancti Patris nostri, qui hujus pastores, & custodes per singula fuere tempora, suscipientes, zizania, id est, hæreses, & novitates addititias, atque introductas radicitus exciderunt, & messem mundam arvo conservaverunt.

Vestra ergo fraterna, & summo Pontificio decorata sanctitas cum his per Deiloquas suas doctrinas quodammodo sermocinatur, & ab eis accepto veritatis verbo, spinosus herbas, quæ nunc germinaverunt, fidelissimorum, & pacificorum Imperatorum veritati concordans, evellere, machæra spiritus festinavit, mittens secundum scriptam sibi petitionem nostram, ad universalem Synodum faciendam æquivocos viros, Petros duos videlicet, principis Apostolorum Petri. Quibus adventibus, pii & tranquillissimi Imperatores nostri, eos benigne suscipientes, ad nos jubebant mitti, per eos litteras vestras nobis suscipientibus, & locuti cum illis, quæ conveniebant, advocavimus, & eos, qui ab Oriente venerant sacerdotio decoratos Joannem, & Thomam verbi, & sapientiæ participes, atque reverentia, & modestia perornatos; aderant enim hic & ipsi, per idem tempus pervenientes.

LI.

Itaque congregatis omnibus amabilibus Deo Episcopis hujus diœceseos, per nutum, & divinum zelum fidelissimorum, & piorum Imperatorum Sessio Synodi facta est. Sed quidam ex insensatis sensibus moti, turbationemque intra se facientes, exurgere nos fecerunt e confesû, & prohibiti, anno uno taciti mansimus. At vero anno transacto rursus Deo amabiles Episcopi congregari in Nicensium clara Metropoli Bitbyniensium provinciæ a piis Imperatoribus nostris jussi sunt. Siquidem & nos comites * adsciscentes Deo amabiles viros, & loci servatores vestros, similiter & eos, qui de Oriente venerunt: perreximus ad eandem Metropolim. Qui cum omnes sedissemus, caput fecimus Christum: jacebat enim in sancta sede Evangelium sanctum, contestans omnibus nobis sacratis viris, qui conveneramus, judicium justum judicare: judicare inter sanctam Dei Ecclesiam, & novitatem, quæ facta est.

LII.

* loca tenentes

Et

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

Et cum perlata primitus vestrae fraternae sanctitatis litterae legerentur, praestolabantur omnes, spiritualibus eduliis, tamquam in regalibus coenis fruentes, quae Christus per litteras tuas epulantibus praeparabat: & sicut oculus totum corpus ad rectitudinis, & veritatis semitas ostendebat: sic ergo dirupta membra in unum conveniebant; sic vera consonantia confirmabatur; sic Catholica Ecclesia unitatem recipiebat: cum quibus, & earum, quae de Orientali dioecesi missae sunt nobis litterae, lectione facta, integra Paternae traditionis pulchritudo demonstrabatur, ac vis veritatis roborabatur, propositis videlicet pluribus testimoniis Patrum.

LIII.

His itaque gestis, praedicabatur a nobis omnibus, qui beneplacito Dei congregati eramus, recta, & irreprehensibilis confessio, quae vobis missa est a nobis, per relationem etiam missam piis Imperatoribus nostris: & omnes haereticae illius pravitatis haeresarchae, & qui eos sunt secuti & inconvertibiliter vitam suam finierunt, pari depositione damnati sunt cum his, qui ante Catholicam haeretici fuerunt Ecclesiae. Qui enim in vita sua praesentes fuere, salutem suam per scriptos a se libellos confessi sunt. Et nequaquam dimisit Christus Deus noster, petra nimirum, in qua stabiliti sumus, desuper contextam per totum tunicam, id est, Ecclesiam suam, quae ab ipso, & per ipsum aedificata est, discissam, & diruptam; sed nec membra alias atque aliter sese moventia: quin potius una cum veteribus haesibus etiam errorem vanae pravitatis eorum, qui Christianos accusantes contra venerabiles imagines rabide latrant, verbo gratiae suae destruxit, & gladio spiritus pupugit, & satisfacti sumus per omnia, & per experimentum cognovimus, quia valet super omnia veritas, & vincit secundum non mentientem dicentis vocem (a): Resistit autem ei nullus univerforum, & est robustissima, ita ut elevetur contra omnes inimicos, & eorum, qui resistunt sibi, legiones dissolvat. Ecce enim ecce labia quidem falsa loquentium cessaverunt, & caligo procacium vituperationum quievit; illuxit autem veritatis dogmatum speciositas, ubique abjecta est haeretica infamia, & Ecclesia ornamentum suum sortita est, & accepit requiem ex opprimentibus se doloribus: immobilis enim est, & inexpugnabilis; adversus cujus fidem portae inferi, & insidelitatis prevalere non poterunt. Sicut ex Dominica voce audivimus (b): Et repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione, & facti sumus letantes in Ecclesia, cui praesidemus secundum voluntatem Dei. Haec itaque facta sunt, Christo, qui super omnia Deus noster est, volente per Orthodoxos, & fortissimos Imperatores nostros. Ipsi enim in omni loco venerabiles imagines erexerunt, tam scilicet in celeberrimis templis, quam in regalibus palatiis suis: quibus Dominus Deus vicissitudinem tribuat, exaltans cornu Regni eorum tam ad pacem Ecclesiarum suarum, quam ad salutem omnium Christianorum. Et sit nomen ejus benedictum in saecula saeculorum. Amen. Hucusque sacrosanctae Synodi Acta.

peratores nostros. Ipsi enim in omni loco venerabiles imagines erexerunt, tam scilicet in celeberrimis templis, quam in regalibus palatiis suis: quibus Dominus Deus vicissitudinem tribuat, exaltans cornu Regni eorum tam ad pacem Ecclesiarum suarum, quam ad salutem omnium Christianorum. Et sit nomen ejus benedictum in saecula saeculorum. Amen. Hucusque sacrosanctae Synodi Acta.

Porro ipsa dies, qua eadem Synodus est feliciter absoluta, relata fuit a Patribus in tabulas Ecclesiasticas, anniversaria memoria celebranda, qua Deo gratiae agerentur de profligata haeresi, & servata veteri Ecclesiae in cultu sanctarum imaginum observantia. In Graecorum enim Menologio, jussu Basilii Imperatoris restituto, ista leguntur scriptis mandata. Die duodecima mensis Octobris.

Sanctae septimae Synodi trecentorum sexaginta septem Patrum commemoratio. Sancta septima Generalis Synodus Nicæa secundo conflata fuit sub Constantini, & Irenæ ipsius genitricis Imperio, cum esset Constantiniopoli Patriarcha Tarasius sanctissimus Deifer Pater noster. Sancti namque Patres numero trecenti sexaginta septem adversus imaginum impugnatores convenerunt Principis jussu; & in scriptis omnem excommunicaverunt haesim, & haeseon principes, & omnes Iconomachos, cunctis eadem voce dicentibus: Sanctas non adorans imagines, est ab Orthodoxorum alienus fide. Et imaginis honor (sicut Magnus inquit Basilus) ad primitivum refertur. Qui namque colit imaginem, & veneratur: in ea veneratur picti substantiam, & adorat. Et cum ita statuisent, & in scriptis Orthodoxam firmassent fidem, ab Imperatore honorati, ad suum quisque missus est Episcopatum. Hucusque de septima Synodo sacrum elogium in cunctis Ecclesiis, dicta die, apud eos, annis singulis sacro praeconio decantandum.

De his autem, quae absolutam sanctam Synodum sint consequuta, Ignatius in Tarasius ista habet: (c) Tandem cum Tarasius & pius, qui cum eo collectus coetus Patrum venerandum litterarum decretum tutis monumentis mandassent; & ut id salvum, & integrum maneret, precati essent, ut & Patres, qui primam adversus furiosum Arium victoriam erant consequuti, adjuutores haberent, & eorum, quae decreta fuerant, custodem Deum invocassent; & vanæ inanisque hujus sententiae auctores, & omnis haeresis inventores ab atrio Ecclesiastico per anathema separassent: in urbem regiam delata sunt ab istis Orthodoxa dogmata. Quos summa benevolentia exceperunt Imperatores. Erecta itaque cathedra ipsorum Imperatorum, & totius a Deo electae Synodi in jam dictae Magnaurae insigni aede,

LIV.

LV.

(c) Apud
Sur. die
25. Febr.
10.2.Patres veniunt
Constantinop.

E e & no-

(a) Job. 9.

(b) Psal.
125.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMPP. 8.
ET IRENES

& novo decreto recitato, cum aures Imperatorias divinus impleisset Spiritus (audiebant enim eos in unum convenisse contentum auxilio ejus, qui omnia continet, & in unam consensisse sententiam) iidem admirati sunt accuratorem; & esse doctrinam divinæ inspirationis, quæ ab eis decreta fuerant, sapienter judicantes, penna, & manu Imperatoria ea optime comprobant, & confirmant: & non vilibus donis Synodum prosequuti, unumquemque mittunt in suam civitatem, & ad greges rationis participes.

LVI.
Qualiter
cum lapsis
se gessit
Tarasius.

Tarasius autem & Apostolicarum sedium mystæ eximii, cum ad sacrosanctæ Ecclesiæ venissent præfecturas, & divinis doctrinis populum instruxissent, ac roborassent: iis, qui in clerum cooptati fuerant, aut Episcopatum tenebant, nullum ante Synodum, aut in Synodo, aut post Synodum crimen intendunt de priori mala opinione, neque eos, qui ordinati fuerant ab hæreticis, a pascuis segregant Ecclesiasticis; sed Synodalem, & Paternam sequentes dispensationem, eos quidem, qui ad piam transfugerant sententiam, manibus suis complexi sunt, tamquam fratres, & collegas in munere pontificatus: eos vero, qui in re aliqua claudicaverant, & in his, quæ ad fidem pertinent, perversis aspexerant oculis, & deinde a lapsu respuerant, & libellis comprehendendam abrogarant opinionem, iisdem amplectentes visceribus, collocabant in suis sedibus, & in pacifico statu, & tranquillitate nullis agitatam fluctibus conservaverunt Ecclesiam orbis terræ.

Et in iis quidem, quæ ad gloriosam fidem pertinent, sic magnus Tharasius affectus ad eam recte & aperte explicandam, & ad eos, qui vacillabant, & utrisque pedibus claudicabant, ut recto pede incederent persuadendos, magnum suscepit certamen, & immensum laborem: quotidie quidem eos, qui recedebant, honestis monitis inducens, & si quos videbat corde perversos, eos dirigebat verborum congressionibus, eosque legibus colligans veritatis, adducebat Ecclesiæ sacras hostias, &c. Hæc Ignatius hujus temporis historicus. Eadem quoque de adventu Patrum Constantinopolim, & subscriptione Imperatorum Theophanes habet.

LVII.

Sic igitur hoc anno accepit finem Nicænum Concilium, ab eoque restitutus est vetus, & ab Ecclesia receptus sacrarum imaginum usus, confirmataque pristina Ecclesiæ traditio; simulque sacrarum reliquiarum Sanctorum cultus: quæ omnia improba hæresis improbarat, penitusque perdidit. Recepit Ecclesiam nitorem suum hætenus murorum dealbatione lugubris, atque impuro candore funesta. Imperatoribus igitur in primis

(ut ex litteris vidisti Tarasii) erigentibus tum in Ecclesiis, tum in palatio sacras imagines: idipsum ardentioribus animis ubique locorum Orientalis Ecclesiæ præstitere fideles, gratulantibus iisdem cunctis, qui in Occidente erant tunc Christianis, paucis exceptis, qui in Gallia respuebant cultum sanctarum imaginum ex schola Sereni Massiliensis Episcopi primi (quod sciatur) in Gallis Iconoclastæ effraCTORIS sacrarum imaginum, quem (ut diximus) sanctus Gregorius monuit. Hi ipsi postea in Concilio Francofordiensi sua scripta, quibus eandem sanctam Nicænam Synodum suggillabant, Carolo Magno obtulerunt, qui eadem simul collecta, velut in fascem unum, quæ quisque scripserat perstringens, misit ad Hadrianum Romanum Pontificem, qui eadem singula confutavit.

Sed & a Græcis & quidem haud mediocris sanctitatis viris passa est eadem Synodus Nicæna objectionem, ea ex parte scilicet, quod lapsos Episcopos pœnitentes recepisset in Ecclesiam absque dispendio dignitatis: nam in Episcopatu jussi sunt permanere. Fuit ex eis unus, obiiciens ista Theodorus Studita. At de his dicendum inferius suo loco. Sed quæ acciderunt Constantinopoli post celebratum Nicænum Concilium, Tarasii opera videamus.

Audisti superius ex Ignatio res gestas Tarasii prosequente, ipsum post Synodum totum fuisse in recipiendis lapsis, & in pristinum gradum restituendis: quod quidem magnam ipsi invidiam peperit. Etenim sanctissimi qui videbantur monachi, adversus eum insurrexere, & qui inter illos eminebat Saba. De his autem Theodorus Studita in epistola ad Arsenium ista scribit (a): De Simoniacis autem tum quidem in Nicæno Concilio prætermisum est, quia de eo capite post Synodum quærendum erat. Postquam vero quæsitum fuit primum annuæ pœnitentiæ, ut aliquanto amplius præfixo spacio, o facinus audax? cum monachis quibusdam, quorum nominibus parco, data est ab eo, Tarasio scilicet, relaxatæ perpetuæ depositionis, ita ut Dei sacerdotes iterum forent, quos Deus per Apostolorum principem Petrum deposuisset. Deinde cum Saba in ea re non assentiretur, sed illi plane adversaretur, quid facit? malum recto corrigit. Negat se pœnitentiæ dedisse, neque eos admittere, qui per pecuniam ordinassent, ordinati essent. Convincitur ab ejus temporis Augusta, a qua inductus fuerat, ut iniquam pœnitentiæ daret. Aderat dies Theophaniorum Christi. Adveniunt illo die, quibus imposita pœna fuerat, & ea jam peracta, se absolvi petunt. Ab-

LVIII.

(a) Theod. Stud. l. i. ep. 38. ex Cod. Columnen. Biblioth.

Tarasius calumniam pascus de Simoniacâ ordinatione.

nuc-

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT.
ET IRENES IMPR. 8.

nuebat ille, Augusta urgebat, ut admitterentur. Rectum iterum malo destrui Patriarcha. Cum illis eo ipso festo palam sacrificat, non invitus sane, sed sponte. Quandoquidem cum posset cum depositis non sacrificare, sacrificavit, quoquo modo quis dicat, eum non potuisse. Hinc illa Sabæ cum eo contentio. Hinc emerfit amplior, quam divini canones ferant, absolutio. At Roma hæc minime probavit, absit. Hæc Theodorus occasione discessionis Sabæ, & aliorum a communione Tarasii. Sed & alibi idem Theodorus testatur, statim post Synodum ab aliquibus factam esse discessionem hujusmodi a Tarasio, quod dicerent pecuniariam ab eo factam ordinationem, quod non fuisse verum, idem tradit, licet dicat, in suspicionem de ea re fuisse adductum. Sed audiamus, quæ de eo idem Theodorus scribat, qui ab ejus communione nequaquam cum aliis recessit. Ait enim in epistola ad (a) Stephanum lectorem:

(a) Theod. ep. 53. l. 1. eod. Cod. Column. Bibl.

LIX. Tarasius innocens comprobatur a Theodoro Studita.

Omniem questionem ad Tarasium olim Patriarcham pertinere conieci. Ego autem hac de re jam dudum non sine cura fui, multa mecum animo versans, & rerum eventus considerans. Et quidem eos, qui pro recto decertarunt, & diu gravia perpessi sunt, in honore habeo, & amplector, non tamen usquequaque, ut mox dicam, & consentientes eos habere cupio. Quidni enim, qui tam fortes pro pietate se præbuerunt? sed tamen cum veritatis verbo, & quatenus rite possint, & expedit. Ut ergo ad rem veniam: Quidnam fuit, quod dissentire nos fecit a Tarasio? fides? At qui palam quidem Orthodoxus erat, sacras Synodos sequebatur, & cum aliis Patriarchis consentiebat, & maximum antea pro fide certamen sustinuerat. Eorum ne causa qui ab hæresi redierant susceptio? At non ab illo hæc primum inventa, cum a sanctis Patribus triplici modo suscepti fuerint, vel repetito baptismo, ut Pepuziani, vel per unctionem, ut Ariani, vel per propria opinionis detestationem, ut Nestorians. An ordinatio per pecunias, quæ in depositionem necessario incurrit? Nec id prorsus verum est. Tum etenim pastores in lupos rapaces conversi, altaria effosa, divina reliquia dedecore affectæ, sacri libri exusti. Quid amplius? ipsa Christi imago cum aliis sanctissimis contumeliose tractata, & conculcata. Et quis brevi complecti queat, quæ longam narrationem requirunt? Quid autem? Quod sequens Patriarcha ex seculari ad Episcopalem dignitatem repente proventus, pro spiritu quantum satis erat, decertare non potuit? Hinc scandala, hinc illa, quæ nunc conturbant, originem duxerunt. Vos itaque quemadmodum erga illum vos

Ann. Eccl. Tom. XIII.

babeatis, nostis. Nos vero quoniam sigillatim eos, qui pecunia ordinati fuerant, audiebamus non admitti ad communionem (quamvis non ita existimabatur) operæpretium duximus, pacis studio cum eo concordiam retinere. Ad hanc siquidem quoad licet, flectendum est, ut ait Theologus. Et ubi quod offendit, suspicio est, melius est assentiri, quam pertinacem esse. Nec vero ipsi vos de conscientia vestra deducimus. Nec vos rursus id exigite, ut nos de non manifestata nobis cognitione; quandoquidem & persona, & tempus, & experientia conciliare solet eos, qui de iisdem rebus non eadem sentiunt. Et post alia: Zelotæ, qui tum erant, & exaltati, & Tarasio se conjunxerant, & cum eo consentiebant, & subito post Synodum discessionem fecerunt ob susceptam (ut ipsis visum est) pecuniariam ordinationem, & alias quasdam questiones, &c. At vero perseverasse Tarasii cum Romana Ecclesia communionem, idem ad finem testatur his verbis: Manifestum est cum Romanorum Antistite Tarasio temporibus sacrificasse Apocrypharios hinc misos, & illius fortasse cum Orientalibus, &c.

Quod igitur in suspicionem simoniacæ pravitatis ab adversariis inductus esset Tarasius, ad hanc abolendam ea usus est arte, ut ad hujusmodi crimen radicatum ab Orientali Ecclesia convellendum viribus totis insurgeret. Nam audi Ignatium monachum, quæ in ejus vita conscribat de rebus, ab eo gestis post Nicænum Concilium: Primum quidem simoniacæ crumenæ scindens vinculum, quo Spiritus sancti donum venale proponitur, statuit, ut sacerdotum gratis fierent creationes, & ordinationes, ex atrio Ecclesiastico omnem pecuniariam expellens consuetudinem, & quicquid erat asperum eiiciens, rectas fecit semitas Fidei.

At reperitur, (quod mirandum est, si verum esse monstrari potest) ejusdem Tarasii epistola (b) ad Hadrianum Papam adversus simoniacam pravitatem, arguens eundem Hadrianum, quod ea sit labe pollutus. Certe quidem nusquam apud quemlibet scriptorem aliquid hujusmodi de Hadriano dictum invenire quis poterit, ut mirum admodum videri possit, ut qui a suis ejus erroris argueretur, ipse in Romanum Pontificem tale crimen impingat, eumque corrigat acerbe nimis. Certe quidem, qui eam primus edidit, Theodorus Balsamo Romanæ Ecclesiæ acerbissimus hostis in suspicionem adducitur imposturæ, utpote schismate scissus homo nihil magis scribendo laboret, quam ut Ecclesiæ Romanæ notam inurat, eandemque contempibilem reddat. Sed reddamus hic ejus epistolæ, Tarasii nomine scriptæ, sal-

LX. Tarasius insurgit adversus Simoniacos.

(b) Extat apud Theod. Bals. in Appen. ad Nomoc. & Juris Græcor. l. 3. sentent. Synod.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

tem exordium, de his, quæ ad ipsum Hadrianum Romanum Pontificem spectant. Sic enim se habent:

Sanctissimo ac beatissimo fratri, & ministro domino Hadriano Papæ veteris Romæ Tarasius indignus Episcopus salutem in Domino.

LXI.

Multipliciter, multisque modis, Evangelice, Apostolice, & paterne docemus, ut mores ab avaritia alienos in sacerdotii consecratione habeamus; & neque deauremur, vel deargentemur, vel nobis aliquid vendicemus in cujusquam sacerdotalis viri ordinatione, ut demonstrabimus in sententiis hic subiectis ex divinis scripturis, & Paternis doctrinis. Qui enim manus imponunt, sunt ministri spiritus, non spiritus venditores. Et qui spiritus gratiam gratis acceperunt, eam quoque gratis dare iis, qui illam participant, iussi sunt, a Domini voce hac libertate accepta. Si quis autem eam auro emisse convictus fuerit: divina ei actione interdictum esse jubent. Etsi enim nomine sacerdotium sortitus est, re tamen ipsa falsa esse ejus oratio convincitur: Nemo enim potest Deo, & Mammonæ servire: ut ex Evangelio didicimus. Et quoniam audivimus Deum prophetice loquentem: Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem. Et rursus minitantem, & dicentem: Speculator si gladium exeuntem viderit, & id tuba non significaverit, & veniens gladius animam ex iis abstulerit: sanguinem ex speculatoris manu requiram; eo quod propter metum non denuntiavit, vel non condemnarit. Omnibus nostrarum Ecclesiarum præsulibus, ut libere juxta divinum Apostolum loquamur): mundi sumus a sanguine eorum, qui transgrediuntur canonicas constitutiones, & multo magis eorum, qui pecuniis ordinaverunt, vel ordinati sunt (ut cum divino Apostolo loquamur) mundi sumus a sanguine eorum.

LXII.

Cum divinus Petrus Apostolus, cujus cathedram sortita est fraternitas vestra, ut Simonem Magum eos deposuerit: eam ob causam veritatem annuntiare non veremur, servantes, & retinentes ea, quæ a sanctis Apostolis, & inclytis Patribus nostris canonicè tradita sunt, & si quid eorum ab aliquibus est præteritum, averfamur. Fraternitas ergo vestra, & sacerdotalis sanctitas, quæ non jure, nec ex Dei voluntate Pontificale munus administrat: magna laborat infamia. Dicit enim per Prophetam magnus, & primus Pontifex Christus Deus noster: Vivo ego. Sed eos, qui me glorificant, glorificabo. Scis enim o homo, Macedonii & eorum, qui circa illum erant sancti Spiritus hostium, tolerabiliorem esse hæresim cupiditatibus spiritu. Cum enim illi sanctum Spiritum Dei & Patris creaturam, & servum nudentur: hi ipsum ut videtur,

servum suum faciunt. Omnis enim dominus id, quod habet, si vult, vendit, &c. Pluribus detestans Simoniacam labem, recitat canones veteres, & diversorum Patrum sententias, in ejusmodi detestationem erroris.

Ad postremum vero ipsum Hadrianum Romanum Pontificem compellere auctor videri voluit his verbis: Sic nos quoque doce, vir Dei sanctissime, & scripturæ, & Evangeliorum, & Apostolorum, & canonum, & Patrum præcepta sequi. Verbis enim oris vestri paremus. In altum montem conscende, exalta in fortitudine vocem tuam: ambula in dilatationibus, prædica cum libertate, ut tollatur, & ad interitum deducatur, quæ pecuniis facta est per manuum impositionem ordinatio, & quicquid eam propter avaritiam, injustitiam, & mercaturam turpis lucri gratia consequitur. Ea enim cum iis, quæ in eodem sunt ordine, ex peculiari populo, qui Christi nomine est appellatus, & redemptionem gratis est adeptus, sublata, omnia vitii inquinamenta, quæ consequuntur, funditus excisa sunt; & sacerdotes ut palma floreant, Christi bonum odorem iis, qui servantur inspirantes, & Ecclesiæ epinicion canentes: (a) Abstulit Deus a te iniquitates tuas, &c. Sic igitur Tarasius (si velimus rem serio actam, & non Tarasii nomine fictam) contra concitatum in se de simonia suspicionem laborans, adversus eam stylum exerens quomodocumque, & adversus quemcumque pugnasse videri voluit. Sed de Tarasio hætenus. Dicendum modo de Theodoro Studita in his, quæ spectant ad Nicænum Concilium.

(a) Isa. 64.

LXIII.

Laboravit & ipse Theodorus alia suspicione, quod Nicænam hanc Synodum non Oecumenicam, sed Localem dixisset in epistola (b) ad Arsenium. Certe quidem cum eam epistolam legi, in eam existimationem adductus sum, ut existimarem non esse ipsius Theodori, utpote indignam, quæ vel cuilibet homini Catholico adscribatur, in qua tot adeo aperta mendacia proferuntur; nempe non fuisse eam Oecumenicam, non missos Roma ad eam Legatos Apostolicæ Sedis, quod Papa non recepisset eam ut Oecumenicam, sed ut Localem, quodque qui ipsi subscripserant Apocryfarii Romanæ Ecclesiæ, cum Romam reversi sunt, ea de causa fuissent ab Hadriano depositi: quod denique non interfuerint aliæ legationes, a Patriarchis missæ: hæc inquam, cum (quod dictum est) adeo sint Theodoro indigna, & quolibet Orthodoxo, ex iis, quæ idem Theodorus scribit, se ipsum defendens in epistola ad Petrum Nicænum Episcopum, sunt refutanda: Sic enim ait (c): Objectiones, & criminationes deducemus, quas contra nos,

(b) Theod. epist. 38. Theodorus Studita assertor Synodi Oecumenicæ Nicænæ,

(c) Theod. epist. 127.

CHRISTI
787.

HADRIANI PAP.
16.

CONSTANT.
ET IRENE S IMPP. 8.

nescio unde, pacis opifices concinnarunt. Schismaticos nos depinxerunt, a divini Pontificis nostri consortio aversos, Idionomos appellarunt, id est, privati juris auctores, in eorum pœnis, qui hæreticæ communioni adhæserunt, aliaque multa, quæ epistola includere molestius foret. Verum ad singula, ut diximus apposite precibus tuis respondentes cum sacro Pontifice communicare nos ostendimus, qui & summa humanitate nos excepit, & amanter tractavit, & dimisit, nullo verbo de his, quæ per dolum conficta fuerunt, interjecto. Quin etiam cum mentio feret de domino, & beato Tarasso (nam & ab eo dixerant, Patrum scilicet amatores, nos deservisse, & secundam in Nicæa sanctam Synodum Localem appellare) probavimus nos, & illum in sanctis Patribus habere, & Synodum verbis, scriptisque Oecumenicam consiteri. Hæc ipse; & sane quidem multis in locis suarum epistolarum eandem Nicænam secundam, Oecumenicam septimam appellat, & probat. Sed de his fatis ad Theodori excusationem, atque defensionem.

LXIV. Jam vero, sero licet, res Occidentales invisamus: Hoc namque anno (ut habent Annales Francorum, & qui eisdem collegit Regino) Carolus Magnus Romam venit, & a Pontifice Hadriano susceptus, ibi aliquot dies moratus est; quod cum audisset * Herigisus Dux Beneventanorum, timore perterritus, misit * Romaldum filium suum cum magnis muneribus ad Regem, postulans pacem, & promittens, se omnem voluntatem eius facturum: sed his suasionibus minime Apostolicus credidit (quod peculiare esse Principum Longobardorum fidem frangere sæpe fuisset expertus) sed magis exhortatus est Regem, ut Beneventi fines intraret: quod & fecit. Et cum Capuam venisset, Herigisus reliquit Beneventum, & Saler-

* Arichisus
* Romaldum

PAGIUS
VI.
Tertia profectio Romana Caroli.

A num. LXIV. ad LXXII. Hoc anno, ut scribit Annalista Metensis, Carolus Romam venit, & a Papa Hadriano honorifice susceptus est, ubi per aliquot dies moratus est. Quod cum audisset Herigisus (qui ab aliis dicitur Arigis) Dux Beneventanorum, timore perterritus misit Romaldum (vel ut ab aliis vocatur Rumaldum) filium suum cum magnis muneribus ad Regem pacem postulans, & promittens se facturum omnem voluntatem Regis. Sed his suasionibus Papa minime credidit, sed magis hortabatur Regem, ut Beneventi fines intraret; quod & fecit. Post hæc misit filium suum Grimoaldum, (nam Romardum Rex secum detinebat) cum magnis muneribus, offerens obsides, & promittens fidelitatem; tantum ut ab impugnatione cessaret. Tunc Rex cum consultu fidelium & Sacerdotum, ne penitus Episcopia & Monasteria devastarentur, elegit XII. obsides, & tertium decimum filium supradicti Ducis Grimoaldum. Acceptisque muneribus juraverunt ei omnes Beneventani fidelitatem,

num secessit, ibique se munivit. Et exinde misit filium suum Grimaldum (nam Romaldum Rex secum retinebat) cum magnis muneribus, offerens obsides, & promittens omnem fidelitatem, tantum ab impugnatione cessaret. Tunc Rex cum consulto fidelium, & sacerdotum, ne penitus Episcopatus, & monasteria devastarentur, elegit duodecim obsides, præter filium supradicti Ducis Grimaldum, & accepit munera, & juraverunt omnes Beneventani; & reversus est Romam, ibique celebravit Pascha cum Præsule Sedis Apostolicæ. Hæc Regino. Eadem reliqui omnes res Francorum profecuti.

Qui post Paulum diaconum profecutus est res Longobardorum Herempertus vir illustris (ita enim inscribitur) plura his addit, quæ intercesserunt inter Carolum Magnum, & Episcopos Beneventanum, atque Salernitanum, & alios ab Arichisio Duce Legatos missos, quæ cum non in omnibus nobis probentur, quod & fabulosa multa commisceantur, libentius præterimus, reddituri tantum Pauli diaconi, quod recitat epitaphium sepulcro Ducis Arichisii affixum: quem hoc anno, mense Augusti, esse defunctum, idem auctor docet. Sic enim se habet in mendoso scripto codice:

Lugentum lacrymis populorum roscida
tellus
Principis hæc magni nobile corpus
habet.
Hic namque in cunctis recubans celebratus
heros
Præpollens Arichis, o decus, atque
dolor!
Tullius ore potens, cujus vix pangere
laudes
Ut dignum est possit, vel tua lingua
Maro:
Stirpe Ducum, Regumque satus transfunderat ipse

Carolus Magnus Beneventum contra Arichisium pergit.

LXV.

Epitaphium Arichisii Ducis Beneventani.

No-

& reversus est Romam, ibique celebravit Pascha cum Præsule Sedis Apostolicæ. Pascha autem hoc anno die VIII. mensis Aprilis celebratum. Idem habent Annalista Loifelianus & Eginhardus, in Annalibus; hicque de Carolo addit: Ipse post hæc cum Legatis Constantini Imperatoris, qui ad petendam filiam suam ad se missi fuerant, locutus est, atque illis dimissis Romam reversus, Sanctum Pascha magna cum hilaritate celebravit. Loquitur Eginhardus de Rotrude, de qua Annalista Fuldenis hoc anno prodit: Hruodrudis filia Regis a Constantino Imperatore desponsatur. Cointius hoc anno num. I. dicit hunc Annalistam audiendum non esse, nisi promissionem, quæ ante sex annos facta fuerat, hoc anno firmatam dicamus. Verum Theophanes, cujus verba anno sequenti referemus, idem ac Annalista Fuldenis scribit.

Carolus, cum Romam reverteretur, Casinum adiit, & ex eo Monasterio Cointius ibidem n. IV. existimat in Frisiam remisisse Luid-

VII.

gc-

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMPF. 8.
ET IRENES

*Nobilior gentis culmina celsa sua.
Formosus, validus, suavis, modera-
tus, & acer,
Facundus, sapiens, luxque, decor-
que fuit.*

*Quod Logos effinxit, moderansque quod
Ethica * pandit.*

* pangit

*Omnia condiderat mitis in arce
sua.*

*Strenuus eloquii divini cultor, & In-
dex,*

*Pervigil in lacrymis tempora noctis
agens.*

*Anteibat juvenes venatu, viribus, ar-
mis:*

*Flaminibusque ipsis flamina sancta
dabat.*

*Ter binis lustris patria sic rexit ha-
benas,*

*Fluctibus ut lintrem navita doctus
agit.*

* Sollici-
tus gra-
tam pa-
cem ser-
vavit a-
mator .

** Solliciteque gratiam pacis servavit
amator,*

*Consilio cautus, providus atque sa-
gax.*

*Cum natis proprium nil ducens tradere
censum,*

*Insuper & patriæ promptus amore
mori.*

*Sic nostrum solamen erat, solamen e-
gentum:*

*Hos satagens verbis, hos relevare
manu.*

*Ornasti patriam doctrinis, mœnibus
altis;*

*Hinc in perpetuum laus tua semper
erit.*

* Tu re-
quiesque

** Turris, quiesque tuis, portusque, sa-
lusque fuisti,*

Gloria, delicia, tu generalis amor.

*Heu mihi quam subito perierunt omnia
tecum,*

*Gaudia, prosperitas, paxque, qui-
esque simul!*

*Planctus ubique sonat: te luget sexus,
& etas:*

PAGIUS
Carolus
Ditiones
Pontificis
Rom. am-
plificat .

gerum, qui propter Widikindi tunc Idololatraz persecutionem anno DCCLXXXIV. solum verterat, & ut Alfridus in ejus Vita scribit, post duos annos & menses sex reversus est ad patriam suam, eodemque teste constitutus est Doctor in gente Fresonum ab Orientali parte fluminis Labeki (idest Lavica) super pagos quinque, &c. Ipse vero cura solerti gregi sibi credito studuit ministrare fluentia doctrina Domini, fana destruere, & omnis erroris pristini abluere sordes. Carolus, priusquam e Casinensi Monasterio discederet, illo loco Regia contulit Præcepta, quorum mentionem facit Baronius num. LXVII. ex Leone Ostiensi lib. 1. cap. 14. Carolus Arigisum Ducem Beneventanum Capua & aliis Civitatibus in Campania multavit, quas Apostolicæ Sedi tradidit suas ac Pippini patris Donationes amplificaturus. Ludovicus Imperator in Constitutione, qua Donationes avi Pippini patrisque Caroli confirmavit auxitque, singu-

*Omnis & ante omnes tu Benevente;
doles;*

*Nec minus excelsis nuper circumdate
muris*

*Structorem orbe tuum clare Salerne
gemis.*

*Appulus, & Calaber, Bulgar, Cam-
panus, & Afer*

*Quosque Silar potat, Romuleusque
Tyber.*

*Jam felix olim, nunc namque miserrima
conjux,*

*Regali in thalamo, quam tibi jun-
xit amor:*

*Eheu perpetuo pectus transfixa mu-
craone,*

*Languida membra trabens, te mori-
bunda dolet.*

*Viderat unius heu nuper funera nati.
Ast alium extorrem Gallia dura te-
nes.*

*Huic gemina nata vernanti flore super-
sunt,*

*Solamenque mali, sollicitusque ti-
mor.*

*Has cernens reddi vultus sibi credit
amatos:*

*His trepida fit, & fluctuabunda pa-
vet.*

*Solatur tantos spes hæc utcumque do-
lores,*

*Quod te pro meritis nunc paradus
habet.*

*O Regina potens Virgo, Genitrixque
Creantis*

*Prosit ei * hic sacro membra dedisse * huic
lari.*

Hucusque Pauli diaconi epitaphium, cui hæc, quæ sequuntur, inhærent. *Vixit autem quinquaginta tres annos, obiit septimo Kal. Septembris, anno ab Incarnatione Domini septingentesimo octogesimo septimo, & ex donna Adelperga Principissa filios Romoald & Grimoald, Egisum, Theoraldam, & Adeleisam suscepit. Hactenus ibi.* Post

las aperte distinxit, suoque loco delineavit Donationem, quam Carolus hoc anno contulit, antequam Roma discederet. Hæc Caroli Donatio dunbus in Capitibus præcipue consistit; unum Civitates in Tuscia Longobardorum, alterum Civitates in Campania sitas repræsentat, in partibus Tuscia Longobardorum, Castellum Felicitatis, Urbevatum, Balneum Regis, Ferenti Castrum, Viterbium, Martam, Tuscianam, Populoniam, Seanam, Rosellas; item in partibus Campania Soram, Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum, Capuam.

Ludovicus Imp. Tusciam in duas distinguit partes, quarum una Regibus Longobardorum paruit, altera sub Imperatorum potestate permansit. Ad Tusciam Longobardicam pertinebant loca mox nominata, quæ Carolus in Tuscia partibus hoc anno Apostolicæ Sedi tradidit; ad alteram vero Tusciam, qua potiti semper Imperatores, pertinebant alia loca, quæ

Lu-

VIII.
Tusciam
Longobar-
dicam Ec-
clesia lar-
gitur .

CHRISTI
787.

HADRIANI PAP.
16.

CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

LXVI. Post mortem vero Arichisii, dimissum fuisse Grimoaldum filium obsidem a Carolo Magno, Leo Ostiensis testatur his verbis (a): *Sequenti etiam tempore Grimoaldus filius ejus, quem Carolo obsidem datum præmisimus, cum post mortem patris Beneventum, permittente Rege, reversus, & Princeps esset effectus: per præceptum donationis concessit S. Benedicto universa dominicalia sua cum servis, & ancillis in eodem territorio Gentianæ, &c.* Hæc Leo. Herempertus in historia Longobardorum de obitu Arichis, & concessione Caroli, ut Romoaldus loco ipsius in Ducatum succederet, dum agit, hæc inter alia habet: *Ipsæ Rex Carolus e suis fidelibus duos præclarissimos cum ipso Romoaldo misit, Antbarim videlicet, & Paulipertum, ut quemadmodum suæ dignitati, sic per omnia illi fidem servarent. Et paulo post: Dum simul (ut diximus) caperent iter, pervenerunt in Beneventanos fines, non procul a Capuana urbe. Sed antequam Vulturum fluvium transmearent, immensa Longobardorum plebs in occursum ejus venit, atque cum gaudio est ab eis exceptus: qui cum cætervatim Beneventum properassent fere milliariam viginti, ab urbe exierunt cum hymnis, & canticis, Deo gratias agentes, id ipsum concinentes; Veni pastor noster, & post Deum salus nostra. Dum urbem fuisset ingressus, statim Dei Genitricis Ecclesiam adiit, & in faciem ab ipsa Dei Genitrice efflagitavit, &c.* Hactenus de adventu Romoaldi Ducis Beneventani.

LXVII. Sed quæ de Paulo diacono post mortem Arichis (b) scribat Leo, audiamus: *Defuncto autem (inquit) Arichisi, mox ad hoc Cassinense monasterium Paulus diaconus (ut supra retulimus) properavit: pluresque postea vixit annos. Rogatus quoque ab Abbate, & fratribus, expositionem regulæ S. Benedicti perutilem edidit, ubi multa de veteri monasterii hu-*

jus consuetudine necessario ingerit. Hæc ipse, qui & de Carolo Magno ista habet (c):

At vero idem Rex Carolus ubi victoria potitus a Benevento rediit, orationis causa Cassinum retendit ad corpus sancti Patris Benedicti, seque fratrum omnium Deo servientium orationibus commendavit. Ab hoc primum Rege memoratus Abbas Theodomarius præceptum confirmationis de tota hac terra suscepit: alio item præcepto Rex ipse monasteria S. Mariæ in Cingla, & S. Mariæ in Plumbariola, & sanctæ Sophiæ intra Beneventum S. Benedicto sua quoque auctoritate firmavit una cum cæteris, quæ tunc temporis habere videbatur, universis quoque aquis cum utriusque partis ripis, ubicumque fuissent terris hujus monasterii junctæ. Ad hunc Abbatem idem Carolus per Aldigarium Episcopum de Francia litteras misit, rogans, ut aliquot sibi de monasterio beati Benedicti dirigeret fratres, qui regularem disciplinam in illis partibus extinctam renovarent: quod & fecit, mittens illi etiam regulam, & hymnos, qui tunc ex traditione regulæ in hoc monasterio canebantur: pondus quoque libræ panis, & mensuram vini, sed & calicis mensuram, quam in mixto servitores accipere deberent, & omnem consuetudinem, quæ tunc in hoc loco servabatur, scriptam transmisit. Hæc ipse Leo, qui & adhuc ista addit:

His temporibus vir quidam de genere Anglorum mutus, & surdus cum quibusdam gentis suæ sociis ad Limina Apostolorum venit. Inde cum socios ad Memoriam beati Michaelis Archangeli, quæ in Monte Gargano sita est, properare conspiceret, una cum eis iter arripens, ad hoc monasterium venit. Cumque oratorium ingressi, ante corpus sanctissimi Benedicti oraturi se pariter prostravissent, cum cæteri post modicum surgerent, eundem quoque, ut surgeret, pulsare cœperunt: verum ille cælesti visitatione compunctus

(c) Leo Ostiensis. l. 1. c. 14.

LXVIII.

gc-

PAGIUS Ludovicus Imp. eidem Sedi concessit in partibus Tusciæ, ut anno DCCCXVII. ostendimus. Caroli donationem in Tuscia pene integram statim recepit Hadrianus; in Epistolis enim Cod. Carol. LXXXI. & LXXXVI. de quibus infra, justitias tantum de Populonio & Rosellis sibi sub integritate fieri, finesque Populonenses seu Rosellenses, sicut ex antiquitus fuerunt, sibi contradi postulavit. De aliis locis mox memoratis legendus Cointins hoc anno numer. VI. Quod attinet ad alteram Carolinæ donationis partem, quæ spectat ad Campaniam, quatuor in ea Civitates commemorantur Episcopales, Sora, Aquinum, Theanum, Capua, quas statim Hadrianus recepit, cum anno sequenti, ut ibidem dicitur, questus sit Campanos ad defectionem a Beneventanis sollicitari. Hæc Urbes anno DCCLXXIV. primum in Francorum potestatem venerunt, & Ditionibus Pontificiis accesserunt ex donatione ejusdem Caroli.

Paulo post Rex Urbe discessit, adducens secum Cantores Romanorum & Grammaticos peritissimos & Calculatores, inquit Monachus Egolismensis a Pithæo editus, quem Baronius sub nomine Chronici Pithæani citat, & ex eo refert contentionem, quæ Romæ accidit per dies festos Pascha inter Cantores Romanorum & Gallo-ebrius quam Romani, & cætera a Baronio ex eodem Monacho num. LXVIII. & seqq. narrata. Ecclesiæ Romanæ peritissimi Cantores, qui a Sancto Gregorio, ut inquit Monachus Egolismensis, idest secundum Gregorianas notas a Gregorio Magno quondam statutas, eruditi fuerant, in Gallias cum Carolo venerunt Theodorus & Benedictus. Unus Metas, alter Suesionum missus est, ad utrumque autem ex universa Francia, qui corrigerentur, Regio jussu delati sunt Antiphonarii, ut ibidem idem Mo-

IX. Roma inter Cantores Romanos & Gallos contentio oritur.

na-

Mutus & surdus curatus a S. Benedicto.

Altercatio inter Romanos & Gallos de cantu Eccles.

gemitibus cordis, mentisque clamoribus, prout poterat, oratione producta, sancti Patris Benedicti auxilium pectore pleno fiducia postulabat. Cum ecce post unam ferme horam de loco se, in quo prostratus fuerat, erigens (Benedictus & mirabilis Deus) recepto auditu, pariter & loquela, non solum in lingua patria, hoc est Anglica, verum & Romana cepit absolutissime loqui. Hactenus de his Leo. Sed ad Carolum, Romam redeuntem ad Hadrianum Pontificem, veniamus.

In veteri Chronico Caroli Regis Francorum, quod Pithœus edidit, ista Romæ tunc gesta leguntur: *Reversus est Rex piissimus Carolus, & celebravit Romæ Pascha cum domno Apostolico. Ecce orta est contentio per dies festos Paschæ inter cantores Romanorum, & Gallorum. Dicebant se Galli melius cantare, & pulchrius, quam Romani. Dicebant se Romani doctissime cantilenas Ecclesiasticas proferre, sicut docti fuerant a S. Gregorio Papa; Gallos corrupte cantare, & cantilenam sanam destruendo dilacerare. Quæ contentio ante dominum Regem Carolum pervenit. Galli vero propter securitatem domni Regis Caroli valde exprobrabant cantoribus Romanis. Romani vero propter auctoritatem magnæ doctrinæ, eos stultos, rusticos, & indoctos, velut bruta animalia affirmabant, & doctrinam S. Gregorii præferebant rusticitati eorum. Et cum altercatio de neutra parte finiret: ait dominus piissimus Rex Carolus ad suos cantores: Dicite palam quis purior est, & quis melior, aut fons vivus, aut rivuli ejus longe decurrentes? Responderunt omnes una voce fontem, velut caput, & originem puriorem esse; rivulos autem quanto longius a fonte recesserint, tanto turbulentos, & sordidos, ac immunditiis corruptos: & ait dominus Rex Carolus: Revertimini vos ad fontem S. Gregorii, quia manifeste corruptis cantilenam Ecclesiasticam.*

PAGIUS

nachus habet. Porro non sine labore Carolus Gregorianum Officium Ambrosiani loco ubique recipi procuravit. Durandus enim lib. 5. cap. 2. notat eum ad id Clericos minis, & supplicis per diversas Provincias coegisse, & libros Ambrosiani Officii combussisse.

X.
Carolus Roma Cantores, Grammaticos, & Computistas in Galliam adducit.

Præter Cantores, qui Romanum cantum edocuerent, Carolus Roma Grammaticos & Calculatores, sive artis Grammaticæ & Computatorie Magistros peritissimos in Franciam secum adduxit, ut studia literarum instaurarentur in Galliis, & quod antea inauditum fuerat, publicæ per totam Franciam instituerentur Scholæ: Et Dominus Rex Carolus iterum a Roma Artis Grammaticæ & Computatorie Magistros adduxit in Franciam, & ubique studium literarum expandere iussit. Ante ipsum enim Dominum fuerat Carolum in Gallia nullum studium liberalium Artium, inquit Monachus Egoismensis, ubi voce iterum indicat jam ante ex Ita-

Mox igitur petiit dominus Rex Carolus ab Hadriano Papa cantores, qui Franciam corrigerent cantu: ille dedit ei Theodorum, & Benedictum, Romanæ Ecclesiæ doctissimos cantores, qui a S. Gregorio eruditi fuerant, tribuitque Antiphonarios S. Gregorii, quos ipse notaverat nota Romana. Dominus vero Rex Carolus revertens in Franciam misit unum Cantorem in Metis civitate præcipiens de omnibus civitatibus Franciæ magistros scholæ, Antiphonarios eis ad corrigendum tradere, & ab eis discere cantare. Correcti sunt ergo Antiphonarii Francorum, quos unusquisque pro arbitrio suo vitaverat, addens, vel minuens, & omnes Franciæ cantores didicerunt notam Romanam, quam nunc vocant notam Franciscam, excepto quod tremulas, vel vinnulas, sive collisibiles, vel secabiles voces in cantu non poterant perfecte exprimere Franci naturali voce barbarica, frangentes in gutture voces, quam potius exprimentes. Mius autem magisterium cantandi in Metis civitate remansit. Quantumque magisterium Romanum superat Metense in arte cantilenæ, tanto superat Metensis cantilena cæteras scholas Gallorum. Similiter erudierunt Romani cantores supradicti cantores Francorum in arte organandi. Et dominus Rex Carolus iterum a Roma artis Grammaticæ, & Computatorie magistros secum adduxit in Franciam, & ubique studium literarum expandere iussit. Ante ipsum enim dominum Regem Carolum in Gallia nulli studium fuerat liberalium artium. Hæc de his ibi. Porro de cantico Romano recitando in Galliis est constitutio ipsius Caroli Magni his verbis: (a) *Monachi ut cantum Romanum pleniter, & ordinabiliter per nocturnale vel gradale officium peragant, secundum quod beatæ memoriæ genitor noster Pipinus Rex decretauit, ut fieret, quando Gallicanum cantum tulit, ob unanimitatem Apostolica*

LXIX.

(a) Capit. Franc. l. 1. c. 80.

Se-

lia & aliunde complures Viros in Artium professione versatos a Carolo evocatos esse. Cum vero ait nullum fuisse studium liberalium artium in Gallia ante Carolum, id non absolute de quocumque studio, sed de studio publico & generali intelligendum est, ut recte Bullæus in Historia Universitatis Parisiensis pag. 93. ex quo Monachus Egoismensem explicavimus. Certum enim est Carolum ex omnibus mundi partibus Viros doctos & docendi peritia insignes evocasse, eosque ad publice docendum præmiis & honoribus invitasse: *Vestram optimam sollicitudinem, Domine mi David, inquit Alcuinus episc. XXIII. semper amare & predicare sapientiam cognoscebam, omnesque ad eam discendam exhortari, imo & præmiis honoribusque sollicitare; atque ex diversis mundi partibus auctores illius, vestra bona voluntatis adutores convocare studuisse; inter quos me etiam infimum ejusdem sanctæ sapientiæ vernaculum de ultimis Bri-*

CHRISTI
787.

HADRIANI PAP.
16.

CONSTANT.
ET IRENES IMP. 8.

Sedis, & sanctæ Dei Ecclesiæ pacificam concordiam. Hæc ipse.

LXX.

(a) Vvalfrid. de reb. Eccl. c. 25. in fin. Hadriani Papæ liber Antiphonarius vel Responsalis.

Porro hæc, quæ spectant ad ipsum canendi ritum, certum est, eum curatum esse per Hadrianum Papam, poscente Carolo Magno, missis cantoribus in Galliam, etsi sub Pipino Caroli Magni patre a Stephano Papa id factum, auctore Vvalfrido (a) Strabone diximus. Insuper certum est testificatione Amalarii Fortunati, qui temporibus Ludovici Imperatoris filii Caroli Magni vixit, ab ipso Hadriano Romano Pontifice scriptum esse Antiphonarium. Nam in prologo de ordine Antiphonarii: *Inveni, inquit, in uno volumine memoratorum Antiphonariorum ex iis, quæ infra continebantur, esse illud ordinatum prisco tempore ab Hadriano Apostolico.* Meminit idem auctor & de Metensis Ecclesiæ Antiphonario. Porro addit Antiphonarium a Romanis dici a cantu, Cantorarium, idemque divisum in duas partes, duplici augeri nomine, nempe ut quæ Responsoria continet, Responsoriale nuncuparetur, quæ vero Antiphonas, Antiphonarium appellaretur. Partem igitur priorem voluminis his verbis inscriptam se invenisse testatur: *In nomine domini nostri Jesu Christi incipit Responsoriale de circulo anni temporibus ter beatissimi, & Apostolici domni Hadriani Papæ per Indictionem septimam.* Item in fine: *Hoc opus summus reparat Pontifex domnus Hadrianus sibi memoriale per sæcula.*

LXXI. Unde oborta diversitas sacrorum officiorum. (b) Amalarii. de ord. Antiph. c. 68.

Quod vero ex uno licet fonte purissimo tam Romana, quam Gallicana sacramanarint officia, tamen diversa interdum esse reperiantur, cantoribus incuria, atque desidia accidere potuisse, idem Amalarius docet, ubi ait: (b) *Post officium quo dedicatur Ecclesia, scripsi Antiphonas de Evangelis, de quibus interrogavi magistros Romanæ Ecclesiæ, si illas canerent: responderunt nequaquam: Nostri tamen magistri dicunt, se eas ab eis percepisse per primos magistros, qui me-*
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

Britannia finibus adsciscere curastis. Carolus itaque non qualescumque Scholas instituit, privatas scilicet sibi, liberis, aulicisque destinatas, quibus pauci Præceptores suffecissent, sed publicas, patentes omnibus & omnium disciplinarum, quibus exercendis multi Præceptores necessarii erant.

XI. Carolus Scholas publicas in universa Gallia instituit.

Tot gentes e Germania cis Rhenum, & ex Italia cis Alpes eruperant, ut publicæ penitus evanuerint Scholæ, & earum privatarum ad eruditionem Clericorum in Episcopis gesserint Episcopi, ut Abbates in Cœnobiis ad Monachorum instructionem. Unde studia delitescerant in solis Episcopiorum Monasteriorumque claustris. Sed, quia tunc quoque ex languere, pristino splendore restituere Carolus etiam sagit directis Epistolis, quæ generales dicebantur; quod uno exemplo, paucis mutatis ad diversos mitterentur, ad Metropolitans, ad Epi-

scopos, ad Abbates & ad alios, ut res postulabat. Legenda Epistola hac de re a Carolo data quæ extat Tom. II. Concil. Gall. quam Sirmondus ex Codice Sancti Arnulphi Metensis descripsit. Sed quia privatarum hujuscemodi Scholarum aditus Laicis liber non erat, Carolus publicas instituit, & in ipso Regio Palatio alias crexit. Regis exemplum statim secuti sunt Abbates & Episcopi. Publicæ per Episcopia, per Monasteria mox strepuerunt Scholæ, aliæ Cœnobiis, aliæ Sæcularibus edocendis destinatæ. Tunc Benedictini, qui a sui instituti primordiis litteras professi sunt; Scholas illas duplicis generis in suis Monasteriis habere voluerunt, de quibus legendus Thritemius in Chronico Hirsaugiensi, ubi & Cœnobia Benedictina literarum cultu celebriora enumerat. Tanto vero desiderio ferebatur Carolus, quo literæ, præsertimque Sacræ in Regno suo vigerent, ut

(c) Amalarii. in prolog. de ord. Antiph.

Dum autem Romæ idem Carolus esset, pro Viennensi ecclesia egisse apud eum Hadrianum Papam, ipsius Pontificis litteræ demonstrant, quas dedit ad Archiepiscopum Viennensem: quibus etiam ostenditur, ipsum Carolum Romæ hoc anno esse consecutum Patriciatus dignitatem, non autem in primo ipsius in Urbem adventu:

Hadrianus Episcopus servus servorum Dei sancto fratri Berterico Viennensi Archiepiscopo (d).

Dilectus filius ac gloriosus, illustris Carolus Francorum Rex, & Patricius
F f Ro-

(d) Bibl. Floriac. edita Joan. a Bosco Calest. p. postrema p. 46. 47.

Mo-

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANTINOPOLITANI IMPERATORIS
ET IRENE S. IMPERATRICES. 8.Hadriani
Pap. ad
Viennen-
seni Ar-
chiep.
litteræ.

Romanorum, Romam ingressus, Pascha Domini apud sanctum Petrum nobiscum egit. Ubi inter alia monuimus eum de Metropolitanorum honore, & de civitatibus, quæ laicis hominibus traditæ erant: & quia jam Archiepiscopalis dignitas per octoginta annos a Francis esset conculcata. Cum hæc, & his similia gloriosus Rex audisset, promisit ante corpus beati Petri, quod omnia ad ordinationem, nostram emendaret. Unde placuit nobis, ut omnibus Archiepiscopis auctoritatem litterarum nostrarum mandarem: ut sicut ab antiquis privilegiis singulæ Metropolitanæ urbes fundatæ sunt, ita permaneant: & habeat unaquæque metropolis civitates sibi subditas, quas beatissimus Leo post Chalcedonensem Synodum, singulis Metropolitanis distinxit. Nec præterea præjudicium ulla metropolis patiatur, si alicui Suffraganeorum aut nos, aut prædecessores nostri, rogantibus piis Ducibus Francorum, pallium largiti sumus. Nec debet ecclesia ullum damnum sustinere, si per sexaginta, aut per septuaginta, aut octoginta, aut eo amplius annos incuria quorumcumque Præsulum, & vastationibus Barbarorum dignitatem antiquam ac Romanorum Antistitum firmitate roboratam, perdidit & amisit, quando innumeris pene annis, illa, di-

sponente Spiritu Dei, usa fuerit. Auctoritate igitur beati Petri principis Apostolorum singulis Metropolitanis antiquo more potestatem suam reddidimus, & filium nostrum gloriosum & inclitum Regem, ante corpus beati Petri inde rogavimus, ut antiquam potestatem omnes Metropolitanis, qui in regno ejus sunt, haberent. Ideo hanc epistolam auctoritatis nostræ omnibus missimus, quam & tu haberes per tuum clericum, qui orationis gratia ad sanctum Petrum venerat. Voluimus etiam, ut cognosceres, ecclesiæ tuæ suum privilegium quod a temporibus beati Leonis habuit, integre esse reformatum. Data Kalend. Januarii imperante piissimo Augusto Constantino anno * x. & a Deo coronato Rege piissimo Carolo anno primo Patriciatus ejus. Hactenus litteræ Hadriani, quibus annus primus signatur Patriciatus ipsius Caroli.

* viij.

Dum adhuc Romæ ipse commoraretur, Legati a Duce Baviaræ venerunt, de quibus hæc ubi supra: Per ipsos dies Paschales venerunt Romam ad dominum piissimum Regem Carolum Missi Tassilonis Ducis Baviaræ Episcopus * Isarnus & Abbas Henricus, petieruntque Apostolicum, ut pacem faceret inter dominum Regem Carolum, & Tassilonem Ducem Bavariorum. Et dominus Apostolicus mul-

LXXII.
Legati
Tassilonis
Romam
missi.

PAGIUS

Monachus San-Gallensis, qui creditur esse Notkerus Balbulus cap. 12. scripserit: Generosissimus Carolus per totum Regnum suum studia litterarum florere conspiciens, sed ad maturitatem Patrum præcedentium non pervenire condolens, & plusquam mortale laborans in hanc tædiosa vocem erupit: O utinam haberem duodecim Clericos ita doctos omnique sapientia sic perfecte instructos, ut fuerunt Hieronymus & Augustinus: ad quod doctissimus Albinus ex illorum comparatione merito se indoctissimum judicans, in quantum nullus mortalium in conspectu terribilissimi Caroli audere præsumeret; maxima indignatione concepta & parumper ostensa, Creator cœli & terræ similes illis plures non habuit, & tu vis habere duodecim.

XII.
Hadriani
Pap.
Tassilonem
Ducem
cum Carolo
reconciliare
frustra
tentat.

Ad num. LXXII. & seqq. dum Carolus Romæ adhuc ageret, venerunt etiam ibi Missi Tassilonis Ducis (nempe Bavariorum) Arthinus (idest Arnus sive Arno Salisburgensis Episcopus) & Hunricus Abba (Manseæ nempe in Bavoria) rogantes Papam, ut pacem faceret, licetque terminaret inter Carolum Regem & Tassilonem Ducem: quod libenter suscepit Papa. Rex autem ad postulata respondit, se hoc per multa tempora quassasse, sed minime obtinere potuisse. Ne tamen inobediens videretur esse monitis Apostolicis, asseruit se in ejusdem Papa præsentia, cum eisdem Missis pacem velle firmare. Illis autem renuentibus, & dicentibus, non se audere pro suo Domino definitivam suscipere sententiam, neque se ad hoc destinatos esse videns Apostolicus fida mendacia, & cognoscens instabilitatem Ducis, iratus anathematizavit ipsum Tassilonem, & omnes illi faventes, nisi fidelitatem, quam Regi Pippino, & filio ejus Carolo promiserant, per omnia observarent. Contestans per suos Missos Ducem & monens, ne per ejus perfidiam

sanguis Christianorum funderetur, & terra vastaretur. Et si ipse Dux obedire nollet, tunc Rex & exercitus ejus absolute essent a Deo & S. Petro, & quidquid in Ducatu ejus factum esset in incendiis & homicidiis, vel qualicumque malitia, totum hoc super Tassilonem & socios ejus verteretur, & Rex & Franci essent innoxii. His verbis Missi Tassilonis absoluti, inquit Annalista Metensis, quod & Baronius ex Monacho Egoilimensi in Vita Caroli M. etiam recitat.

Addunt Annalista Metensis & laudatus Monachus, Carolum postquam Roma discessit, in Warmatiam venisse, ibique Synodum congregasse, ac misisse ad Tassilonem Ducem, ut promissa adimpleret. Qui cum nollet obedire, Rex eum exercitu versus Civitatem Augustam profectus est, & filius ejus Pippinus de Italia cum alio exercitu Tridentum venit, seu Tridentum. Quare videns Tassilo se ex omni parte circumdatum esse ad Regem venit, tradiditque se manibus ejus in Vassaticum. Renovavit sacramenta, dedit obsides XII. & decimum tertium obsidem filium suum Theodonem. Tunc reversus est Rex in Franciam, & celebravit Natalem Domini in Ingelheim seu Ingelheimium quod Palatium erat æquali fere spatio Bingium inter atque Maguntiam. Dies quo Tassilo coram Rege se præsentavit, in Appendice ad Chronicon jussu Nibelungi Comitum conscriptum notatur. V. Non. Octobris. Tassilo Ducatum, quem a Pippino patre quondam acceperat, Victori filio Carolo reddidit cum baculo, regiminis ei prius attributi symbolo, in cuius capite similitudo hominis erat, & effectus est Vassus ejus inquit Annalista Nazarianus.

XIII.
Tassilo
Carolus
Dominum
suum a-
cognoscere
cogitur.

Hoc eodem anno, dum Dominus Carolus Magnus Rex a Capuana Urbe reversus fuisset, ut anno sequenti Gregorius Presbyter Capuanus

XIV.

Ha-

CHRISTI
787.HADRIANI PAPÆ
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENE

rum se interposuit, postulando piissimum Regem. Cui ipse respondit: hoc se voluisse, & per multa tempora quæsisse, & minime inveniri potuisse, ut præferebat, statim fieri. Voluitque mox in præsentia Papæ cum ipsis Missis pacem firmare. Et renuentibus Missis, quia non ausi fuissent de ejus parte firmitatem facere: cum cognovisset Apostolicus instabilitatem, & mendacium eorum: anathema posuit super Ducem eorum, & suos consentaneos, si ipse Dux sacramenta, quæ promiserat Pipino, & domno Carolo Regi, non adimpletset; & obtestatus est supradictos Missos, ut contestarentur Tassilonem, ut non aliter faceret, nisi in omnibus obediret domno Regi Carolo, & filijs ejus, ac genti Francorum, ne sanguinis effusio proveniret, vel læsio terræ ipsius. Et si ipse Dux obdurato corde verbis Apostolicis minime obediret: tunc dominus Rex Carolus, & suus exercitus absoluti essent

Ann. Eccl. Tom. XIII.

ab omni periculo peccati, & quicquid in ipsa terra de incendiis eveniret, vel de quacumque malitia, hoc super Tassilonem, & ejus consentaneos recideret, & dominus Rex Carolus, ac Franci innoxii, ab omni culpa exinde permansissent. His verbis expletis, Missi Tassilonis absoluti sunt, dimissi scilicet. Addit vero Eginhardus, Carolum Magnum, antequam Roma recederet, consumpsisse aliquot dies in veneratione locorum sanctorum. Sed pergit auctor institutam de reditu Caroli in Franciam orationem.

Tunc invicem sibi dominus Apostolicus, & dominus Rex gloriosus Carolus, Vale dicentes, benedictione assumpta, & oratione peracta, in Franciam cum gloria reverfus est: adducens secum cantores Romanorum, & grammaticos peritissimos, & calculatores, pervenitque idem mitissimus Rex Carolus ad conjugem suam domnam Fastardam Reginam in civitate Vvarmatia,

F f 2 & ibi

PAGIUS
Aragifus
Dux Benevent.
rebellio-
nem meditantis
moritur.

Hadriano Papæ retulit, & Hadrianus Epistola LXXXVIII. Cod. Carol. significavit Carolo, Arichis Dux suus, (idest Dux Beneventanus, quoniam Capua priusquam Apostolicæ Sedi Carolina donatione concederetur, Beneventano Ducatui accensebatur) ad Imperatorem (nempe Constantinum) Deo sibi contrario, emisit Missos, petens auxilium & honorem Patriciatus una cum Ducatu Neapolitano, sub integritate, simul & suam cognatum (seu Levirum) Athalgisum cum manu valida in adiutorium sibi dirigi, promittens ei tam in tonsura, quam in vestibus usu Græcorum perfrui, sub ejusdem Imperatoris Ditione. Hac audiens autem Imperator emisit illi suos Legatos, scilicet Spatharios duos in Ditionem Sicilia ad Patricium eum constituendum, ferentes secum vestes auro textas, simul & spatham, vel pectinem, & forcipes, sicut illi prædictus Arichis indui & conderi pollicitus fuerat, petentes Ramualdum ejusdem Arichis filium in obfidiatum. De Athalgiso vero cognato, emisit ei dicens, quia illum non apud illum nunc dirigimus, sed cum dirigimus cum exercitu in Terviso, aut Ravenna. Qui venientes, Dei nutu, per suffragia Apostolorum malignantium consilia dissipata repperunt, eo quod Arichisum Ducem vel ipsius filium Vvaldonem defunctum invenerunt. Baronius anno DCCXCV. numer. II. hujus Epistolæ mentionem facit. In Appendice ad Chronicon Nibelungi Comitis jussu conscriptum hoc anno legitur: Aragifus Dux de Beneventano mortuus est, & filius ejus mortuus est. Cointius hoc anno num. XVI. existimat, in laudatis Hadriani literis Waldonis loco reponendum esse Romualdum seu Romoaldum. Arichis enim ex Adelperga filios Romoald, & Grimoald, Egissum, Theoradam & Adeisam suscepit, ut testatur Aragifi Epitaphium, de quo mox, in eoque nulla Waldonis mentio fit. Romoaldus obiit XII. Kal. Augusti, principante patre anno XXX. Indiæ. percurrente decima, ut legitur in ejus Epitaphio apud Ughellum Tom. VIII. & Cointium laudatum. Filio superstes fuit Arichisus, mensem unum, dies quinque, vitamque clausit septimo Kalendas Septembris, anno ab Incarnatione Domini DCCLXXXVII. ut legitur in Ejus Epitaphio a Baronio num. LXV. recitato, qui num. LXVII. addit ex Leone O-

stensi lib. r. cap. 17. Paulum Diaconum post Arichis Principis Beneventani obitum in Monasterio Casinensi habitum induisse, ibique non pauco tempore vixisse. Porro Grimoaldum Aragiso patri in Ducatum successisse, anno sequenti videbimus.

Athalgisus, quem Constantinus Imp. Tarvisium aut Ravennam venturum dixerat, neutrum locorum illorum adiit; appulit enim in Calabria, & in finibus Ducatus confedit. Hadrianus Pontifex certiorum ea de re Carolum per Arvinum Comitem Regium Oratorem fecit, Ronorem & Bettonem Missos quoque Regios paulo post suscepit, quos Carolus sciscitatos, an Athalgisus in Italiam cum Classe delatus esset, Roman direxerat, Bijoaricis rebus sic intentus, ut Italicis nequaquam negligeret. Hæc fusi narratur in Epistola Cod. Carol. XC. cujus meminit Baronius anno DCCXV. num. VII. Nempe quidem scimus, subdit Hadrianus, quia ipse iniquus & perfidus Adalgisus pro nulla alia causa in istis declinavit partibus, nisi tantummodo pro vestra, nostraque contrarietate. Unde oportet, ut firmissima vestra sacra partibus Beneventanis emittere, vestra præcelsa Regalis Excellentia nitatur, ut undique per vestrum Regale ammiculum imperturbati pariter maneamus. In iisdem literis Hadrianus Carolo significat, consulendum inprimis Benevento; seu desciscerent a fide jurata, seu manerent in ejus obsequio Beneventani, Grimoaldum Aragifi filium in eam Provinciam haud mittendum; si rebellarent, prævalidis copiis lacessendos ad Kalendas Maii: dubium non esse, quin Athalgisus, sive Adalgisus res novas in Italia moliretur, Francis & Apostolicæ Sedi pergravia inferre damna, si Regius exercitus a Kalendis Maiis usque ad Septembrem non compareret; adjecit didicisse se a Leone Episcopo consilium Adalberge Aragifi relicte hoc esse, ut statim ac Grimoaldus ejus filius ad Beneventanos fines accesserit, duas suas filias, orationis specie, secum ad Ecclesiam Sancti Michaelis in monte Gargano constructam ducat, ac inde pergat Tarentum, ubi & thesauros suos reconditos habet, quia tantum octoginta millia distat a Sancto Angelo usque Tarantum. Sed in hoc minime vestra a Deo promotæ Excellentia considerare debeat, quod

XV.
Carolus
rebus Italicis
intentus.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES.

& ibi ad invicem gavisi sunt latificantes, ac Domini misericordiam collaudantes ubi Synodum congregavit. Et deinde misit ad Tassilonem, ut omnia impleret secundum iussionem Apostolici, vel sicut iustitiæ erat, eo quod sub iurejurando promissum habebat, ut in omnibus obediens, & fidelis esset ei, & filiis ejus, & Francis, & ad eius præsentiam veniret. Quod renuit, & venire contempsit. Tunc dominus Rex Carolus sentiens instantiam suam pergit Bajoariam, venitque in loco, qui dicitur Lecfeld super civitatem Augustæ, & iussit fieri alium exercitum de Austrasiis, & Thuringiis, & Saxonibus, & conjunxerunt se per Danubium fluvium in loco, qui dicitur Faringa, & tertium exercitum iussit fieri de Italicis, ut fili-

us ejus Pipinus Rex veniret usque ad Triancum, & ipse ibi maneret, & exercitum suum pleniter in ante mitteret usque ad Bajoariam. Tassilo videns se circumdatum ex omni parte, vidensque, quod omnes Bajoarii plus essent fideles domno Regi Carolo, quam sibi, & cognovissent domni Regis fideles, & magis vellet iustitiæ consentire, quam contrarii esse: contristatus undique, tradidit semetipsum domno Regi Carolo, &c. Subdit enim dedisse obsides Carolo Tassilonem, & inter alios filium Theodonem annumeratum, sicque permissum esse Ducem Bajoariæ permanere.

Quod autem ista Tassilo in Carolum tentare præsumperit, tradit Eginhardus, ipsum id fecisse impulsu uxoris suæ, quæ

PAGIUS

quod pro nostra aviditate ipsas Civitates adquirendum, quas Beato Petro Apostolo & nobis condonastis, talia vobis insinuare studuimus.

XVI.
Hadrianus PP. ut Civitates Ducatus Beneventani redendantur petit.

Denique Hadrianus, quemadmodum in Tuscia Suanam Tuscanam, Biternum, Balneum Regis, aliasque Civitates cum finibus ac territoriis obtinuerat; ita Regionum Legatorum opera iustitias sibi fieri de Populonio & Rosellis, Urbesque Beneventani Ducatus ab eodem Carolo nuper Apostolica Sedi concessis reddi postulavit: Ita in eo modo Civitates in partibus Beneventanis contradere nobis protinus faciatis; ut dum missi vestri vestros susceperint Regales firmissimos assatus, sine qualibet interposita dilatione nobis eas contradere sub integritate valeant, ut nullus sit, qui possit extinguere vestrum illibatum sacrificium, inquit Hadrianus in eadem Epistola XC.

XVII.
Missi a Carolo Legati male se erga Hadrianum PP. gerunt.

Adalberga seu Adelperga Tarentum, ut Hadrianus putaverat, haud se recepit, sed mansit Salerni. Tunc Romam venerant Oratores Regii, Atto Diaconus & Goteramnus Ostiarius, deinde Maginarius Abbas, & Josephus Diaconus, Lutherico Comite in via retardato. Quomodo Romæ & in Ducatu Beneventano se gesserint hi Oratores, exponit ipsemet Hadrianus in Epistola XCII. Cod. Carol. loco laudato a Baronio memorata: Qui præcedentes, scilicet Atto cum Goteramno, nullo modo nostris accommodaverunt consiliis, sed relinquentes penitus Maginarium, seu Joseph & Liudericum, abierunt singulariter Benevento. Unde post tergum eorum euntes Maginarius cum Joseph & Liudericum in Benevento jam Attonem & Goteramnium nullo modo invenire valuerunt, eo quod in Salernum perrexerant ad Albergam relictam Arichis Ducis. Ubi dum Maginarius cum sociis suis a fidelibus vestris audissent, sicuti nobis ipsi intimaverunt, eo quod infideliter agerent, tam relictæ prædictæ Archis Ducis, quam ceteri Beneventani, erga vestram Regalem Excellentiam atque nostrum Apostolatium iniqua atque adversa tractare non desinunt. Fugam arripientes Maginarius cum Josepho & Liudericum, una cum Goteramno qui ad eos ad loquendum venerat a Salerno, introierunt in finibus Ducatus Spoletini in præfato Opido Valva, & ibidem morantur usque ad vestram Regalem in triumphis dispositionem. Atto vero audiens, ut fertur, fugiens intus in Ecclesiam Salerni præ timore, ejusdem Ecclesie Altare tenuit. Ipsi autem Beneventani suadentes, ut recer, & simulantes, eum mitigaverunt, & ve-

strum Clericum fide miserunt, se ipsos fideles in omnibus commendantes. Has literas anno sequenti scripsit Hadrianus, cum mentinmem faciat duorum Spathariorum, qui Salernum ad relictam Aragisi Ducis peragrantes, tertio decimo Kalend. Februar. pervenerunt.

Habitum hoc anno in Anglia Concilium a Legatis Apostolicis Georgio Ostiensi & Theophylacto Episcopis, illuc ab Hadriano Papa missis, in quo Canonones viginti pro Disciplina Ecclesiastica restituenda conditi sunt. Legitur illud apud Spelmannum, Alfordum, & Tomo VI. Conciliorum. Alfordus tamen duas Synodos habitas esse existimat, alteram in Septentrionali parte Insulæ a Georgio, alteramque in Austro vel in Occidente a Theophylacto. Certe Historici Anglici de loco ubi Synodus habita inter se non conveniunt, quia scilicet in uno & altero loco Synodi celebratæ. Annalista Mailrosensis hoc anno scribit: Synodus congregata est in Pincenbale, qui locus in Dunelmensi Episcopatu situs est, & modo Eincenbale, modo Vvincenbale ab Historicis Anglicis vocatur, quo ideo Georgius perrexit, velut Northumbriæ Regni mediatallium. Altera Synodus in Regno Merciorum celebrata, quam Spelmannus Calcutensem appellavit, qui tamen ubi locus sit, determinate non definivit. De utraque Synodo legendus Alfordus ad hunc annum.

Notabile est quod hoc anno legitur in Chronico Saxonico nuper Oxonii ab Edmundo Gifsono publicato, temporibus Brihtrici seu Beolhtrici Saxonum Occidentalium Regis venisse primum tres naves Norvegiarum, & Regis Præpositum nescientem unde essent, ab illis occisum esse: Ista, subdit Chronographus, prima fuerunt, naves Danorum, quæ Anglorum nationem peterent. Hi postea passim Normanni appellati, & sæculo sequenti tam in Anglia quam in Gallia innumera mala patrarunt, ut suis locis narrabitur. De primo eorumdem in Galliam adventu anno DCCC. sermo erit. Huntindoniensis pag. 343. idem narrat ac Chronographus Saxo, aitque Dacos, quod nomine Danos & Normannos intelligit, cum tribus puppibus in Britanniam pradationis causa venisse, & Præpositum Provinciæ cum eos comprehendere vellet occisum. Hic primus fuit Anglorum occisus a Dacis, post quem multa millia millium ab eisdem casa sunt; & hæc puppes prima fuerunt, quas hæc Daci adduxerunt, ait Huntindoniensis de Brihtrico Rege verba faciens. Quod tisdem se-

LXXIV.

XVIII.
Synodus in Anglia celebrata.XIX.
Dani seu Normanni primum in Anglia visi.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 8.

quæ filia fuerat Desiderii Regis Longobardorum, e Regno a Francis expulsi. Sed & quod fædus iniisset cum Hunnis, mente elatus inferre bellum magno Regi non formidavit: sed divina ope factum est, ut bellum, quod (ut ait) maximum futurum videretur, sicut citissime,

ita & felicissime confectum sit: nam Tassilo vilis redditus est, & ignavus, ubi Apostolicæ censuræ gladio percussus fuit. Hoc igitur anno cœptum eadem occasione est bellum Hunnicum, quod teste Eginhardo, perduravit annos octo, sed quos alii Hunnos, alii Avars eos dixerunt.

Qui

PAGIUS fere verbis narrat Hovedenus pag. 410. qui pag. 412. Dacos a Normannis distinguit. At Normannorum nomine Eginhardus, Helmoldus, & alii eas gentes intelligunt, quæ utramque Codani, idest Baltici sinus oram incolunt; quarum capita sunt Sueones, sive Sueci, Dani, & Norvegii, & in Germanico littore Saxones ultrafluvium Albim, ubi juxta Eginhardum Normannorum confinia erant.

XX. Baronius in Appendice ad hunc annum refert ex Joanne a Bosco in Bibliotheca Floriacensi, literas Hadriani Papæ Berterico Viennensi Archiepiscopo datas, dum Carolus Romæ adhuc ageret, quæ in subscriptione dicuntur datæ Kalend. Januarii imperante piissimo Augusto

Constantino anno X. a Deo coronato Rege Magno Carolo anno primo Patriatus ejus. Verum hæ literæ supposititiæ sunt; cum Hadrianus in suarum literarum subscriptione nusquam meminerit aut Constantini aut Caroli, multo [1] minus utriusque simul; & ex ejusdem Hadriani aliis literis certo constat, longe ante hunc annum Carolum Patriatum obtinuisse. Hinc neque San-Marthani in Gallia Christiana, neque Cointius in Annal. Franc. hujus Epistolæ mentionem fecere.

Sanctus Vuillehadus hoc anno primus Brementis Episcopus ordinatus est, ut sequenti ostendemus.

NOTÆ [1] C Um Hadrianus in suarum literarum subscriptione nusquam meminerit aut Constantini aut Caroli &c. De Carolo nihil excipio; de Constantino vero plane fallitur, cum in chronico Farfensi rer. Italic. to. 2. part. 2. col. 346. recitetur pontificis hujus bulla data X. Kalend. Maii Ind. X. idest anno 772. quæ annis Constantini & Leonis filii signatur. MANSI

JESU CHRISTI
ANNUS
788.

HADRIANI PAP.
ANNUS
17.

CONSTANTINI
ET IRENES
IMPP. 9.

I.

Qui sequitur annus Redemptoris nostri septingentesimus octogesima octavus, undecima Indictione notatur, quo Imp. Constantinus invitus, nolensque, Irene tamen matris impulsu, desponsatam sibi Caroli Magni filiam repudiavit, quam deperibat, uxoremque accepit Mariam Armenam, a matre Irene ipsi procuratam. Hæc Theophanes. Ex quo quidem principio quot mala evenerint, dicitur inferius suis locis. Porro Maria ista humili loco nata, ut solum Imperatricis ascenderet, sanctitas effecit ejus patri S. Philareti, cognomento Misericordis: de quo agitur dies natalis in Menologio Basilii die secunda Decembris hoc elogio: *Sub Imperatrice piissima Irene fuit hic beatus a Papalagonia. Cum autem ex labore suo dives fuisset, diabolica invidia factus est pauper, nec tamen eleemosynarum oblitus est. Ex uno autem facto ipse in omnibus misericordiam ostendemus. Defecit aliquando vicini bos. Qui veniens ad Sanctum,*

De S.
Philareto
miseri-
corde.

in agello deprehendit eum cum tenui jugo ferentem. Qui videns ipsum mœrentem, solutum e duobus bovem alterum ipsi tradidit, ipse vero cum altero jugum subiit. At Deus conspicatus viri virtutem, fecit, ut Irene Imperatrix neptem ipsius Mariam filio suo Constantino jungeret in matrimonium: ex quo ille factus dives, & copiosus in misericordia, senex migravit ad Dominum. Hæc ibi, quæ annis singulis, dicta die, in Ecclesiis decantari consuevere.

Ut autem Irene Imperatrix se a Francorum Regis fœdere, amicitia, & affinitate sejunxerit, alia non est, quæ asseri causa possit, nisi quod Carolus Ducatum Beneventanum invaserit, quem una cum Duce in suum patrocinium Orientales Imperatores susceperant. Porro una cum Beneventano Ducatu reliqua omnia a Carolo ablata esse, quæ interiacent usque ad Adriaticum mare, certum est: nam de dominio Caroli Magni in Italia hæc Eginhardus in ejus vita: *To-*

II.
Dissoluta
pax inter
Imperato-
rem, &
Carolus
Magnum.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno Eræ
Hispan.
DCCC-
XXVI.
Anno He-
gira
CLXXII.
inchoato
die 11.
Junii fer.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6281.

☉ 13. F. E. ☽ 10. P. 30. Mart. Indict. 11.

JESU CHRISTI 788.

HADRIANI PAPÆ 17.

CONSTANTINI IMP. 13. & 9.

IRENES 9.

4.
A.C. 788.
I.
Beneven-
tani Gri-
moaldum
sibi Ducem
prosci po-
sulant.

A Num. I. ad V. Literas ab Hadriano Papa ad Carolum hoc anno datas, & in Codice Carolino recitatis Cointius hoc anno num. IV. & seqq. accurate digessit, quas ideo eodem ordine hic summarie memorabimus; Baronius enim earum tantum argumentum videre potnerat, ut ipsemet testatur anno DCCXCV. Præsenti itaque anno statim ac fama percerebuit Attonem Diaconum Salerno digressum in Franciam ad Carolum abiisse, duo Constantini Imperatoris Spatharii cum Theodoro Siciliæ Præsente appulerunt Acropolim in Lucania, terrestrique itinere Salernum tertio decimo Kal. Februar. pervenerunt, atque habitis ibi triduo cum Proceribus Beneventanis & Adelperga sive Adelberga Arisi Beneventani Ducis vidua colloquiis deduci sunt honorificentissime Neapolim, & a Stephano Episcopo Neapolitano, Civibusque Neapolitanis humanissime suscepti diuturniorem in ea Urbe moram fecerunt ex consilio Beneventanorum, qui suaserant ita faciendum, donec adesset Grimoaldus, quem per Attonem Regium Oratorem alioque Nuncios in Ducem a Carolo poposcerant, quemque spes erat Aragisi patris consilia feliciter executurum, ut narrat Hadrianus Pontifex in Epistolis XCII. & LXXXVIII. Cod. Carol. a Baronio citato num. VI. & VIII. me-

moratis. Hæc Hadrianus in Epist. LXXXVIII. Dum ibidem Salerno Atto fidelissimus Missus vester fuisset, Beneventani ipsos Græcos minime recipere voluerunt, sed post reversionem prædicti Attonis Diaconi, tunc eos terreno itinere a sinibus Græcorum deferentes, Salerno receperunt, & cum Athalberga relicta Arichis, seu Optimatibus Beneventanis, tribus diebus persistentes consiliati sunt, suadentes ipsi Beneventani prædictis Missis Græcorum dicentes. Quia nos ad Regem Carolum emisimus Missos nostros, petentes ab eo Grimoaldum Ducem nostrum recipere. Insuper & per Attonem Diaconum, ipso nobis pollicente, robam emisimus (erat roba laxior vestis, olim Regibus, Episcopis, aliisque in usu, ut videre est in Glossario Ducangii) ut penitus eum Ducem consequenter susciperemus. Sed propter hoc morari vos Neapoli convenit, dum usque ipsum Grimoaldum recipere possimus Ducem; quod & genitor ejus Arigisus minime valuit adimplere, Grimoaldus ejus filius, dum culmen genitoris sui adeptus fuerit, prorusus Imperialem voluntatem eum omni ditione, sicut cum suo constitit genitore, in omnibus adimpleat, pariter nobis promissa explentibus. Quapropter terreno itinere usque Neapolim eos cum magno deduxerunt honore. Qui Neapolitani ipsos Græcos cum bandis & signis suscipientes, ibidem degentes, prædicta rei præsolantes adventum, non desinunt cum Stephano Episcopo & Constantino Civibus Neapolitanis adversa perpetrantes tractare, mittentes ipsi Græci ad Imperatorem de obitu Arichis filiique ejus denunciante, & ab eo expectant consilium quid agere debeant. Hæc Hadrianus Papa ad Carolum.

Idem Pontifex mense Majo literas accepit a Carolo, qui verebatur, ne Græci Beneventanum Ducatum vel Pontificias Ditiones invaderent, statimque ei responsorias direxit, quæ ut potioris apud Carolum auctoritatis essent, munitæ sunt subscriptionibus quadraginta duorum cum Presbyterorum, tum Diaconorum aliorumque ex Clero Romano. In his significat Ha-

II.
Græci de
Ditionibus
Pontificiis
invaden-
dis cogi-
tant.

Hadria-

CHRISTI
788.

HADRIANI PAP.
17.

CONSTANTINUS
ET IRENEUS IMP. 9.

Totam Italiam, quæ ab Augusta Prætoriana usque in Calabriam inferiorem, in qua Græcorum, & Beneventanorum constat esse confinia, decies centum, & amplius passuum millibus longitudine porrigitur, occupavit scilicet. Et inferius: Erat (inquit) semper Romanis, & Græcis Francorum suspecta potentia, unde illud Græcorum extat proverbium: τὸν ἐπάρχον ἢ φίλον ἔχεις γέροντα ἢ ἐχρῖς, id est, Francum amicum habeas, vicinum ne habeas.

III. Sed exæstuans ira femina, sicut malo consilio dissolvit fœdera nuptiarum, ita imprudens adversus eundem Carolum hoc eodem anno in Italia bellum movit, de quo ista Regino: Eodem anno commissum est bellum inter Græcos, & Longobardos, Ducibus Hildeprando Spoletano, & Grimoaldo Beneventano, & Vinigiso, a Rege Francorum directo cum Francis: & fugati sunt Græci, & victores extiterunt Franci, & Longobardi. Qui putarunt non repudiatam ab Imperatore, sed negatam fuisse a Carolo Magno filiam Constantino: hac de causa hujusmodi bellum

Vidit
Græci a
Longob.
& Franc.

conflatum esse dixere: nam in Annalibus sub Ludovico Imperatore conscriptis, ista leguntur: Interea Constantinus Imp. propter negatam sibi Regis filiam iratus, Theodorum Patricium, Sicilia Præfectum cum aliis Ducibus suis fines Beneventanorum vastare jussit. Qui cum imperata exequerentur, Grimoaldus, qui eo anno, post mortem patris, Dux Beneventanis a Rege datus est, & Hildeprandus Dux Spoletanorum cum copiis, quas congregare potuerunt, in Calabria eis occurrerunt, habentes secum Legatum Regis Vinigisum, qui postea in Ducatu Spoletano Hildeprando successit; commissoque prælio, immodicam ex eis multitudinem occiderunt, & sine suo suorumque dispendio victores facti, magnum captivorum, & spoliatorum numerum in sua castra retulerunt. Hæc ibi.

Cæterum quantum ex Theophane colligi potest, Aldegisus filius Desiderii Regis Longobardorum, qui fugerat Constantinopolim, fuit malorum omnium architectus: sperans enim, si ejusmodi nuptiarum fœdera inter Carolum, atque Con-

IV.

PAGIUS *Hadrianus* se jam eodem mense Majo, antequam ejus literas accepisset, ad eum misisse *Andream* & *Philippum* Episcopos atque *Theodorum* nepotem suum, quos ut citissime Romam remitteret, rogavit. Deinde monuit, quoniam in statu Italiæ res essent, scripsitque distincte *Cajetanam* & *Terracinam* præsidio firmatas a *Græcis*, Præfectum Siciliæ morari *Cajetæ*, Campanos continuo ad defectionem a Beneventanis sollicitari, adjecitque habuisse se in animo exercitum in eam Provinciam dirigere, idque ultro exequuturum fuisse, nisi sperasset a Rege, cujus constantem benevolentiam toties expertus fuerat, ipsos Beneventanos scriptis literis, aut etiam missis Oratoribus coercitum iri, ut fufius narratur, in Epistola LXXIII. Cod. Carol. ex quo hæc descripta. Hujus Epistolæ Baronius anno DCCXCV. ubi alias Hadriani Papæ, quas non viderat, recenset, non meminit.

III.
Carolus
Grimoal-
dum Be-
neventa-
norum Du-
cem con-
stituit.

Postea Carolus gratias egit Hadriano de literis ab eo per *Arvinum* Comitem primum, postmodum per *Roronem*, & *Bettonem* transmisissis, testatusque est frequentes de negotiis Italicis Nuncios plurimum sibi placituros, tamen *Grimoaldum* Beneventanis Ducem *Arigisi* patris demortui loco præesse voluit. [1] Hadrianus cum videret se frustra *Grimoaldo* adversatum, aliis literis asseruit se nullatenus odio motum id fe-

cisse, sed hostium nefaria consilia & insidias expavisse, exaltationi Sanctæ Ecclesiæ tuitionique Donationum in Apostolicam Sedem collatarum studuisse; de *Rosellis* & *Populonio* jus nondum sibi redditum, quamvis id muneris *Arvino* Duci demandatum fuisset; Urbes quidem *Tuscia*, quæ Beato Petro fuerunt oblata, in potestatem Sedis Apostolicæ receptas; secus contigisse de Civitatibus Beneventanis; Crescentem & Hadrianum Duces in Beneventanum Ducatum frustra directos; *Grimoaldum* Capuæ tripudiare, quasi Principi Apostolorum prælatus esset; Nuncios Apostolicos Græcis videri semel atque iterum delusos; *Stephanum* Episcopum Neapolitanum & *Campanulum* Episcopum Cajetanum de nefando *Adalgiso* Desiderii quondam Regis filio, & de Græcorum insidiis multa jam per Epistolas insinuasse. Epistola Hadriani Papæ, quæ prædictarum rerum fidem facit, est LXXXVI. Cod. Carol. & memoratur a Baronio loco laudato n. V.

Rex meliora semper ominatus de *Grimoaldo* Winigisum cum perpaucis Francis in Italiam Legatum misit, ut exploraret, rescriberetque quid ibi gereretur a *Grimoaldo* Duce Beneventano, & ab *Hildebrando* Duce Spoletano, quos in armis esse præceperat. Commissum est bellum, inquit Annalista *Loiselianus*, inter *Græcos* & *Langobardos*, id est, Duce Spoletano nobis.

IV.
Græci in
Calabria
a Francis
& Longo-
bardis in
prælio vi-
si.

NOTÆ [1] IN Historia Casinensis monasterii Erasmi Gattulæ multa vetera documenta confirmant, *Grimoaldum* hoc anno Ducem Beneventanum creatum. Nam in Accessionibus ejus Historiæ pag. 20. habetur charta *Guacci* pro monasterio Casinensi: Data anno nono Principatus *Grimoaldi* mense Januario, quinta Indictione. Est hic A. D. 797. quo *Grimoaldus* annum nonum Ducatus agebat. Item ibidem pag. 21. Charta *Theoprandi*, data nono anno Principatus *Grimoaldi*, mense Decembris, octava Indictione, Actum in *Cupuli*. Mendum hic subesse videretur, aut in annis Principatus, aut in Indictione, sed est *Grimoaldi* junioris cognomen *Storesaiz* epocha; qui A. D. 806. *Grimoaldo* successit; quare est A. D. 815. quo in curtu erat indictio octava. Hinc erratum a *Gattula*, qui hujusmodi chartam datam putavit A. D. 797. Alia charta pag. 17. qua ipse *Grimoaldus* Casinensi monasterio donat portum *Trajesensem*, & *Vulturnensem*, data est anno primo, sed sine indictione, aut alia epocha. Item pag. 21. donatio data: anno tertio Principatus *Grimoaldi* mense septembris. GEORGIUS

CHRISTI
788.HADRIANI PAP.
17.CONSTANT. IMP. 9.
ET IRENES

Constantinum inita solverentur, bellumque inter eos accenderetur: fore ut ipse ad suos reversus, ab illis reciperetur, Francis expolis, in Regem. Sed spes ista fefellit eum: nam audi Theophanem: *Interea, inquit, Irenæ misit Joannem Saccellarium, & Logotheam in Longobardiam una cum Aldegiso dudum majoris Longobardiæ Rege, quem illi a Deo datum dicebant, ad ultionem inferendam, si possent, in Carolum, & quosdam subducendos ab illo. Descenderunt ergo cum Theodoro Patricio Exarcho Prætoro Sicilia, & inito bello, tentus a Francis, amare interemptus est. Hæc Theophanes. Est mentio hujus victoriæ in Epitaphio Grimoaldi Ducis, ubi inter alia hi de superatis ab eo Græcis versus leguntur:*

*Cum Danais bellum felici sorte peregit,
Finibus & pepulit belliger ipse suis.*

v. Quo pariter anno Carolus Magnus Tassilonem Baviaræ Ducem, majestatis reum convictum damnatum legibus, commiseratione motus exemptum a gladio,

PAGIUS *mine Hildebrando, seu Duce Grimaldo, quem Dominus Rex Carolus posuit Ducem super Beneventanos. Et fuit missus Vvinechifus cum paucis Francis, ut prævideret eorum omnia qua gessissent. Et, auxiliante Domino, victoria est facta a Francis seu supranominatis Langobardis. Tunc Ducatus Beneventanus tribus constabat Provinciis, Apulia, Calabria, Samnio, de quarum finibus legendus Camillus Peregrinus in Dissert. cui titulus: Ducatus Beneventanus in antiquas Provincias an tributus? Pugnatum est in Calabria, & fugatus Græcorum exercitus, multi occisi, plures in prælio capti, parta quoque spoliolum ingens præda. Franci & Longobardi sine gravi dispendio victores sunt facti. Rem Eginhardus in Annal. his verbis refert: Constantinus Imperator Theodorum Patricium Sicilia Præfectum cum aliis Ducibus suis fines Beneventanorum vastare jussit. Qui cum imperata exequerentur, Grimoaldus qui eodem anno post mortem patris Dux Beneventanis a Rege datus est, & Hildebrandus Dux Spoletanorum, cum copiis, quas congregare potuerunt, in Calabria eis occurrerunt, habentes secum Legatum Regis Vviginifum, qui postea in Ducatu Spoletano Hildebrando successit. Commissoque prælio, immodicam ex eis multitudinem ceciderunt, ac sine suo suorunq; gravi dispendio victores facti, magnam captivorum ac spoliolum numerum in sua castra retulerunt. Idem prælium narrat Theophanes, qui Adalgisum Desiderii Regis filium in eo occisum, quod tacent Annalistæ Francorum, Theodotum perperam appellat. Theophanis verba refert Baronius num. IV. ex versione Anastasii. Hildebrandus Dux Spoletanorum anno DCCLXXIV. creatus fuit juxta Indicem Ducum Spoletanorum a Mabillonio Tom. I. Musæi Ital. part. 2. publicato, in quo ad annum*

concessit ingredi monasterium una cum filio Theodone, ubi ambo tonsura, & monastico habitu suscepto, permanferunt. Porro qui ab eo sollicitati sunt Hunni duobus comparatis exercitibus, altero Marcam Forojulensem, altero Bajoriam sunt aggressi, sed frustra: nam utrobique victi, fugatique sunt, & multis ex ipsis amissis magno cum damno ad sua se loca in Pannoniam recepere. Hæc igitur quam felicissime hoc anno Carolo Magno cessere.

Si vis scire, quem tandem octo annorum bellum Hunnicum consecutum sit finem, ab Eginhardo sic accipe: *Maximum (inquit), omnium, quæ ab illo gesta sunt, bellorum præter Saxonicum, huic bello successit illud videlicet, quod contra Avares, sive Hunnos susceptum est: quod ille animosus, quam cætera, & longe majori apparatu administravit. Unam tamen per se in Pannoniam (nam eam provinciam ea gens tunc incolebat) expeditionem fecit, cæteras filio suo Pipino, ac Præfectis provinciarum, Comitibus etiam, atque Legatis perficiendas, commisit. Quod cum*

DCCLXXXIX. legitur: [1] Guinicus Dux, qui alius non est a Winigiso, quem certum est Hildebrando successisse.

Hujus belli causa Irene Augusta fuit, temereque Carolum tot victoriis clarum provocavit. Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXI. Kalend. Octob. hujus Christi anni inchoato scribit: *Hoc anno mense Septembris acies Arabum ad prædandum comparata in Romaniam irruptionem fecerunt, & in Orientalem Thema, ad locum cui nomen Copidnadus, penetrarunt. Romanorum autem Duces collectis in unum copiis bello cum eis decertantes fusi sunt: ex quo perierunt plurimi, nec non ex exulum turmis non pauci: Diogenesque Orientalium Turmarca Vir strenuus, & Opsicii Duces cecidere. Interea Imperatrix Irene fœdera cum Francis inita solvit, & misit Theophane Protospathario, puellam ex Armeniacis nomine Mariam Annia oriundam accepit, quam Constantino Imperatori filio suo conjugem locavit: quamvis id Constantinus ægrissime ferret, nec propter conceptum erga Francorum Regis Caroli filiam (scilicet Rotrudem) quam sibi desponsaverat, affectum, consensum præbere vellet. Nuptia tamen mense Novembri Indictione duodecima celebrata sunt. Verebatur enim Irene ne filio Caroli a finitate fulto rerum administratione ipsa excideret.*

Ad num. V. & seq. Regino in Chronico ex Annalibus Francorum, quibus usus est, hoc anno habet: *Rex (nempe Carolus) congregavit Synodum in præfata villa, (Ingelheimii scilicet, in qua jam dixerat eum Pascha celebrasse) ibique venit Tassilo (Dux Bajoriæ). Cæperunt autem eum Bavori accusare, quod fidem promissam violasset, suadente uxore Liudburga, (quæ Desiderii Longobardorum quondam Regis filia erat)*

Tassilo
Dux Bavoriæ
cum
Theodone
detrusus
in monasterium.

v.
Irene Imp.
causa belli
Græcos in-
ter &
Francos
exortit.

v.
Tassilo
Dux Bavoriæ
ex-
auctoratur.

NOTÆ [1] **C** Hildebrandus Dux Spoletanorum anno DCCLXXIV. creatus &c. Optime & quidem ante Augustum ejus anni; nam anno 787. mense Augusto indict. X. Ducatus sui annum XIV. diploma a Mabillonio in annalibus ad eundem annum vulgatum, signavit. MANSI

CHRISTI
788.

HADRIANI PAP.
17.

CONSTANT. IMP. 9.
ET IRENES

Bellum
Hunni-
cum feli-
citer con-
summa-
tum.

*cum ab his strenuissime fuisset administra-
tum, octavo tandem anno completum est. Quot praelia in eo gesta, quantum sanguinis effusum sit, testatur una cum omnibus habitatore Pannonia, & locus, in quo Regia Cagani erat, ita desertus, ut ne vestigium quidem in eo humanae habitationis appareat.*

VI. *Tota in hoc bello Hunnorum nobilitas perit, tota gloria decidit, omnis pecunia, & congesti ex longo tempore thesauri direpti sunt. Neque ullum bellum contra Francos exortum humana potest memoria recordari, quo illi magis ditati, & opibus aucti sint: quippe cum usque ad id temporis pene pauperes viderentur, tantum auri, & argenti in Regno reperiunt, tot spolia pretiosa in praeliis sublata, ut merito credi posset, hoc Francos Hunnis juste eripuisse, quod Hunni prius aliis gentibus eripuerant. Duo tantum ex proceribus Francorum eo bello perierunt, Ericus Dux Forojulianus in Liburnia juxta Tarfaticam maritimam civitatem, insidiis oppidanorum interceptus, & Gerollus Bajoariae Praefectus in Pannonia, Ann. Eccl. Tom. XIII.*

PAGIUS. *objecta vero Tassilo denegare non potuit, sed convictus est ad Avaros transmississe, & in vitam fidelium Regis conciliatum fuisse. Ad ultimum tamen confessus est se dixisse, si decem filios haberet, omnes mallet amittere, quam ita manere, sicut juraverat. Ex iis & aliis multis, ab omnibus dijudicatus est ad mortem. Et cum omnes capitalem sententiam proclamarent, Rex misericordia motus, eo quod consanguineus ejus esset, obtinuit ab ipsis Dei & suis fidelibus, ne moreretur. Interrogatus ergo a Rege quid agere vellet, terra prostratus licentiam in Monasterium intrandi expetiit, ut ibi peccata sua deplorare potuisset. Similiter & filius ejus Theodo fecit. Igitur attonsi sunt, & in Monasterium missi. Pauci Bajoarii, qui cum Tassilone senserant, in exilium sunt missi. Idem habent Eginhardus in Annal. & passim Annalistarum Francorum. De Monasterio in quo Tassilo sese recepit, non convenit inter antiquos Auctores, aliis scribentibus eum expetiisse Laurishamense seu Sancti Nazarii, aliis Gemeticense, aliis Monasterium Sancti Goaris, aliis cum Theodone filio, aliis cum duobus filiis Theodone & Theoberto scribentibus. Tassilo cum Bavariam rexerat, plura loca sancta dotavit. Coenobia aedificavit, aliaque pietatis opera peregit. Mabillonius Sac. III. Benedict. part. II. ejus Elogium Historicum composuit, & quae de eo Annalistarum tradunt, in unum collegit.*

VII. *Avari sive Hunni cum, sicut promiserant, duobus exercitibus, uno Italiam qua Francis parebat, altero Bojovariam invaderent, utrobique se irrita recessere: Huni, inquit Eginhardus in Annal. sicut Tassiloni promiserant, duobus exercitibus comparatis uno Marchiam Foro-Juliensem, altero Bajoariam aggressi sunt; sed frustra; nam in utroquo loco victi fugatique sunt, & multis suoribus amissis, cum magno damno ad loca sua se receperunt. Avari cum cladem illam ulcisci vellent, rursus profligati sunt: subjungit enim Eginhardus: pugna fuit commissa ab Avaris, qui voluerunt vindictam peragere contra Bajo-*

rum contra Hunnos praeliaturus, aciem strueret, incertum a quo, cum duobus aliis, qui cum obequitantem, ac singulos hortantem comitabantur, interfectus: caeterum incruentum pene Francis hoc bellum fuit, & prosperrimum exitum habuit, tametsi diutius sua magnitudine traheretur. Haftenus Eginhardus: quae Annalibus contexta voluimus, quo fieret manifestum, quem tandem finem consequuta sit barbara illa gens Avarum, orbis terror, quae Occidentales, atque Orientales innumeris cladibus affecerat, & Constantinopolitanum Imperatorem sub tributo redegerat, saepeque etiam moenia Constantinopolitana ferro pulsaverat. Ut pariter intelligamus, sic Deum permittere, ad peccata populorum plestenda, barbaros interdum invincibiles reddi, verum eosdem ipsos, cum vult, per fideles, pioque Duces subigi, atque deleri. Porro tot ista tantaque, potius pietate, quam armis ipsum Carolum obtinuisse, quae dicenda erunt, ostendent.

Hoc anno Hadrianus Papa praefecit Bremensi Ecclesiae in Saxonia S. Wille-
G g ha-

VII,

rios. Ibi similiter fuerunt Missi Domni Caroli Regis, & Domino protegente, victori Christianorum aderat. Avari fugam incipientes, multa strages ibidem facta est occidendo, & alii in Danubio fluvio vitam necando amiserunt. Carolus itaque hoc anno non solum semel de Graecis; sed etiam ter de Avaribus triumphavit. Porro bellum istud Hunnicum diversum est ab eo, quod postea per annos octo a Carolo gestum fuit, an. DCCXCI. inchoatum, annoque DCCXCI. confectum; & de isto ultimo bello loquitur Eginhardus in Vita Caroli M. cujus verba recitat Baronius numer. V. quae ideo ad hunc ultimum Christi annum, sicut finis belli Hunnici spectant, ut ibidem exponemus.

Ad num. VII. & seqq. Baronii tempore Vita Sancti Willehadi Episcopi Bremensis primi a Sancto Anshario Bremensi Archiepiscopo saeculo sequenti scripta nondum lucem viderat, ideoque pauca de eo in Annalibus habet. Ejus etiam ordinationem in hunc annum perperam distulit; cum ex dicendis anno sequenti, eam superiori peractam esse, certo constat. Ansharius itaque de ejus ordinatione sic differit: *Cum omnia pacifica viderentur, & sub leni jugo Christi Saxonum ferocio, licet coacta jam mitescerent colla; memoratus praeclarissimus Princeps (nempe Carolus) in Vormatia positus Civitate, servum Dei Willehadum consecrari fecit Episcopum tertio Idus Julii, constituitque eum Pastorem atque Rectorem super Wigmodiam, & Laras, & Ruistri, & Alerga, nec non Norden di ac Vvange: ut inibi auctoritate Episcopali praesentibus populis, & uti ceperat, doctrina salutaris operibusque eximiis speculator desuper intentus prodesse studeret. Sicque ipse primus in eadem Diocesi Sedem obtinuit Pontificalem. Quod tamen id tandiu prolongatum fuerat, quia gens credulitati Divina resiliens, cum Presbyteros aliquoties secum manere vix compulsu sineret, Episcopali auctoritate minime regi patiebatur. Haec itaque de causa septem annis prius in eadem Presbyter est demoratus Parochia; vocatus tamen Epi-*

VIII.
S. Wille-
hadus an-
no supe-
riori fa-
ctus Episc.
Bremensis.

CHRISTI
788.HADRIANI PAP.
17.CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 9.Sedes
Bremen-
sis in Sa-
xonia e-
recta.

adum, probe sibi Romæ cognitum, cum venit ad Limina Apostolorum. Cum in tot bellorum angustiis Carolus Magnus pietatis cultum propensius prosequutus, ejusdem Hadriani Papæ jussu capessens, eundem Apostolicum virum primum Episcopum ordinatum accepit, insuper & Ecclesiam illam amplissimis redditibus auxit, finesque ejus Ecclesiæ certis finibus circumscripsit. Extat de his omnibus

(a) Apud
Crant. in
Saxon. l.
2. c. 14.Diploma
Caroli.

(a) diploma Regium ejusdem Caroli, quo & gratias agit Deo de consecuta sæpe victoria adversus Saxones, ipsi Domino totum adscribens. Sic enim se habet:

In nomine Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi Carolus, divina ordinante clementia, Rex.
Si Domino Deo exercituum succurrente in bellis victoria potius sumus; in illo, & non in nobis gloriamur, & in hoc sæculo pacem, & prosperitatem, & in perpetuo futuro æternæ mercedis retributionem nos promereri confidimus. Quapro-

pter noverint omnes Christi fideles quod Saxones, quos a primogenitoribus nostris ob suæ pertinaciæ perfidiam semper indomabiles, ipsique Deo, & nobis tamdiu rebelles, quousque illius non nostra virtute ipsos & bellis vicimus, & in baptisimi gratiam, Deo annuente, perduximus, pristinae libertati donatos, & omni nobis debito censu solutos, pro amore illius, qui nobis victoriam contulit, ipsi tributarios, & subjugales devote addiximus, videlicet, ut qui nostræ potestatis jugum hactenus ferre detrectarunt, victi jam, Deo gratias, & armis, & fide Domino Salvatore nostro Jesu Christo, ac sacerdotibus ejus, omnium suorum jumentorum, ac fructuum, totiusque culturae decimas ac nutrituræ, divites, ac pauperes legaliter constructi persolvant.

M. Adam,
hist. Eccl.
Septentr.
l. 1. c. 10.

Proinde omnem terram eorum antiquo Romanorum more in provinciam redigentes, & inter Episcopos certo limite disterminantes, Septentrionalem illius partem, quæ & piscium uberitate ditissima, & pe-

VIII.

PAGIUS

Episcopus, & secundum quod poterat cuncta potestate Presidentis ordinans. Mabillonius, qui hanc Sancti Willehadi Vitam Sæc. III. Benedicti publicavit, recte observat *Vuillebadum* ante Episcopalem consecrationem dictum esse *Episcopum*, nimirum ob Episcopalia munia, Prædicationem scilicet, Baptismi collationem, Presbyterorum variis in locis institutionem, aliaque id genus, indeque argumentum sumendum, cur Sancti complures præcipue in Belgio, *Episcopi* dicantur, qui tamen nusquam consecrati sunt Episcopi.

IX.
Carolus
varias
possessiones
Ecclesia
Bremen-
si largitur.

Mirum vero, *Vuillebadum* die decimo tertio mensis Julii, qui anno superiori in feriam sextam incidebat, ordinatum fuisse; cum per hæc tempora Episcopi non nisi diebus Dominicis aut Festis solemnibus consecrari soliti essent. Id tamen ex diebus, quibus supra annos & menses sedit, etiam colligitur. In Chronico quidem Moissiacensi ad annum DCCLXXXVII dicitur *ordinatus Episcopus in Idibus Julii*, sed ibi Chronographus *Iduum* nomen absolute & indefinite usurpat, die scilicet *Iduum* non determinato, quo loquendi modo Antiqui aliquando utuntur, ut anno DCCLXXIV. num. XVIII. ostendimus. Recitat Baronius Diploma *Caroli*, in quo Diocæsi Bremen-ensi decem pagi attribuantur, qui duas Provincias, *Vigmodiam* ultra *Visurgim*, & *Lorgoam* cis eundem amnem constituunt. *Brema* *Wigmodiæ* caput dexterae *Visurgis* ripæ adsidet. *Lorgoa* cis *Visurgim* sita hodiernum Orientalis *Frisiæ* Comitatum ex parte complectitur. Qui populi essent *Riustri*, *Asterga*, *Nordendi*, ac *Wanga* ab *Anschario* laudato memorati explicat *Cointius* hoc anno num. XV. In laudato Diplomate hæc verba leguntur: *Insuper ad præfata constructionem Ecclesiæ, in supradictis pagis, LXX. mansos cum suis colonis offerentes, totius hujus Parochiæ incolæ decimas suas Ecclesiæ, suoque Provisori fideliter persolvere hoc nostra Majestatis præcepto jubemus, donamus & confirmamus. Adhuc etiam Summi Pontificis & Universalis Papæ Hadriani præcepto, nec non & Moguntiacensis Episcopi Lullonis, omniumque qui adfuere Pontificum consi-*

lio, eandem *Bremen-ensem* Ecclesiam cum omnibus suis appendiciis *Vuillehado* probabilis vita Viro coram Deo & Sanctis ejus commisimus. Quem etiam primum ejusdem Ecclesiæ III. IDUS JULII, consecrari fecimus Episcopum, &c. Tum in fine Diplomatis legitur: *Idibaldus Archiepiscopus Coloniensis & sacri Palatii Capellanus recognovit. Data II. Idus Julii, anno Dominica Incarnationis DCCLXXXVIII. Indictione XII. anno autem Regni Domini Caroli XXI. Actum Palatio Nemetensi feliciter. Amen.*

Verum hæc ultima clausula addita est ab *Adamo* *Bremen-ensi* Canonico, qui in *Historia* sua Ecclesiastica Diploma illud publicavit; cum temporum characteres in ea expressi inter se pugnent, ut annotarunt *Mabillonius* in *Observat. præviis* ad *Vitam* Sancti *Willehadi*, & *Cointius* hoc anno num. XIV. *Mabillonius* loco, anno DCCLXXXVIII. legendum censet anno DCCLXXXVIII. Verum toto illo anno *Carolus* a *Nemetensi* Palatio procul abfuit, ut animadvertit *Cointius*, qui legendum docet, anno DCCLXXXVIII. quo pacto loco, *Indictione* XII. legendum, *Indictione* XI. & loco, anno *Caroli* XXI. legendum, anno *Caroli* XX. præterquamquod certum est hoc sæculo *Francorum* Reges in suis Diplomatis annos *Incarnationis* & *Indictionem* non apposuisse. Adhæc *Hildebaldus* ante annum DCCXCI. sacri Palatii *Capellanus* non fuit, quia *Angilramnus* Episcopus *Mentensis* eo anno demortuus eo munereungebatur. Qui *Adami* error a *Cointio* observatus. Denique idem *Adamus* in ipsum Diploma perperam hæc notam temporariam infarciit, III. Idus Julii, ut ex verbis eam præcedentibus innotescit. His adde, verba illa sine anno ordinationis *Willehadi* expressa, falsum sensum reddere; ex iis enim sequitur, *Vuillebadum* pridie illius *Donationis* ordinatum fuisse; cum tamen certum sit, id anno superiori peractum. Quando *Vuillehadus* Romam & *Luitgerus* in *Italiam* profecti sint, de qua profectioe dubitat *Baronius*, qui neque *Vitam* *Willehadi* ab *Anschario* scriptam, neque *Vitam* Sancti *Luidgeri* ab *Alfrido* elucubratam viderat, suis locis

X.
Donatio
Caroli a
liquis
assumen-
tis fæda-
ta.

CHRISTI
788.

HADRIANI PAP.
17.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 9.

Ecclesiæ
per provin-
cias
divisæ.

& pecoribus alendis habetur aptissima pio Christo, & Apostolorum suorum principi Petro pro gratiarum actione devote obtulimus: sibi que in Vigmodia, in loco Bremen vocato super fluvium Virraam Ecclesiam, & Episcopalem statuimus cathedram. Huic parochiæ decem pagos subjecimus, quos etiam adjectis eorum antiquis vocabulis, & divisionibus, in duas redigimus provincias, his nominibus appellantes, Vigmodiam, & Lorgoe. Insuper ad præfatam constructionem Ecclesiæ, in supradictis pagis septuaginta mansos, cum suis colonis offerentes, totius hujus parochiæ incolæ decimas suas Ecclesiæ, suoque provisorii fideliter persolvere, hoc nostræ majestatis præcepto jubemus, donamus, & confirmamus.

Adhuc etiam summi & universalis Pape Hadriani præcepto, necnon & Maguntiacensis Episcopi * Lullonis, omniumque, qui affuerunt Pontificum concilio, eandem Bremensem Ecclesiam cum omnibus suis appendiciis Vuillebado probabilis vitæ viro, coram Deo, & sanctis ejus, commissimus. Quem etiam primum ejusdem Ecclesiæ, tertio Idus Julii, consecrari fecimus Episcopum, ut populis divini semina verbi, secundum datam sibi sapientiam fideliter dispensando & novellam banc Ecclesiam canonico ordine, & monasteriali competentia utiliter instruendo interim plantet, & riget, quousque precibus Sanctorum suo-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

* al. Lulli
Hadriani
præcep-
tum.

rum exoratus incrementum det omnipotens Deus. Innotuit etiam venerabilis vir serenitati nostræ eam, quam diximus parochiam, propter barbarorum infestantium pericula, seu varios eventus, qui in ea solent contingere, ad sustentacula, sive stipendia Dei servorum, inibi Deo militantium, minime sufficere posse. Quamobrem quia Deus omnipotens in gente Fresonum, sicut & Saxonum, ostium fidei aperuit, partem prænominatæ regionis, videlicet Fresiæ, quæ huic contigua parochiæ esse dignoscitur, eidem Bremensi Ecclesiæ, suoque provisorii Vuillebado Episcopo, ejusque successoribus perpetualiter delegavimus retinendam.

Et quia casus præteritorum cautos nos faciunt in futurum: ne quis (quod non optamus) aliquam sibi in eadem diocesi usurpet potestatem, certo eam limite fecimus terminari, eique hos terminos, mare Oceanum, Albiam fluvium, Liam, Steinbach, Hasalam, Vimarcham, Sneidbach, Ostam, Mulinbach, Motam paludem, quæ dicitur Sigefridismoer, Quistinam, Chisenmor, Asebroch, Visebroch, Bivernam, Uternam, iterumque Ostam. Ab Ostam vero Bicinam usquequo perveniatur ad paludem, quæ dicitur Chaltenbach. Deinde ipsam paludem usque in Vemnam fluvium; A Vemna vero Bricinam Farstinam usque in Virraam fluvium. Dehinc ab Orientali parte ejusdem fluminis
G g 2 viam

Reditibus
locupletat
Brem.
Eccl.

IX.
Fines
Bremensis
Diocesis.

PAGIUS
XI.

Concilium
Narbonense de
falsitate
suspectum.

cis diximus, annoque sequenti de Vuillebadi morte verba faciemus. Baluzius ad librum VI. de Concordia cap. XXV. refert Concilium Narbonense, cujus hoc initium est: Anno Incarnat. Dominica DCCLXXXVIII. Indiæ. XII. gloriosissimo quoque Domino Imperatore Carolo regnante anno XXIII. V. Kal. Jul. dum pro multis & variis Ecclesiasticis negotiis, præsertim pro Felicis Urgellitana Sedis Episcopi pestifero dogmate, nonente per sua auctoritatis literas Domino Apostolico Hadriano, ac Domino Imperatore per Missum suum nomine Desiderium convenissemus Urbem Narbonam, &c. Verum Concilium illud de falsitate manifeste suspectum, non solum quia notæ illæ temporariæ inter se pugnant, ut examinanti liquet; sed etiam quia Felix huic Concilio subscribit, & tamen hæresim suam non ejurat, de qua etiam in eodem Concilio nihil legitur præter citata verba. Præterea ante Concilium Ratisponense anno DCCXCII. habitum Felix quanta potuit pertinacia prævitæ intentionis sua defendere curavit, inquit Eginhardus in Annal. & inter Antiquos omnes convenit eum ante Concilium Ratisponense hæresim suam non deposuisse; quod confirmat Jonas Episcopus Aurelianensis in libro contra Claudium Taurinensem Episcopum, qui ait: Felix cum multis apud Septimaniam eundem haustum pestiferum propinavit, cum tamen Gallia Germanique, quantum in illo fuit, propinare voluit. Sed . . . nullum apud Galliam Germanique ejus error locum invenire quivit. . . . Eiusdem namque Principis (nempe Caroli) iussu in unum coacti (nempe Episcopi) adhibita e-

tiam Sancta Romana Ecclesia auctoritate eundem Felicem damnaverunt, nempe in Concilio Ratisponensi. Tertio, nomen Imperatoris quod ante annum DCCC. Carolo attributum non fuit ter in eo Concilio iteratur, quod Librariis adscribi non potest, aut aliquo Monumento publico ante Imperium Carolo collatum exarato confirmari. Cointius anno DCCXCI. numer. XI. & seq. illud genuinum censet, & notas tantum temporarias ac nomen Imperatoris affumentum esse ex eo deducit, quod anni Incarnationis hoc sæculo in Actis publicis non apponerentur, indeque Concilium illud in eum Christi annum reiicit. Verum licet Francorum Reges in suis Diplomatis Era Incarnationis hoc sæculo non uterentur, eam tamen Episcopos in Conciliis aliquando adhibuisse certis exemplis constat. Quia tamen Baluzius in vetustissimis membranis exercitatissimus asserit se illud descripsisse ex MS. quod aut ætati Caroli suppar est, aut non multo remotum, tria Decreta quæ in eo habentur, videntur legitima, sed subscriptio duorum Archiepiscoporum, & Episcoporum XXV. notæ temporariæ ac Felicis Urgellitani Episcopi mentio defendi non possunt; ea enim omnia postea addita, ut majus robur Decretis conciliaretur. Primum Decretum Comitatum Redensem & pagum Redensem adjudicat Danieli Archiepiscopo Narbonensi adversus Episcopum Helenensem. Secundum statuit, ut Orbus fluvius Dioceses Narbonensem & Biterrensem disterneret, quia lis erat inter utrumque Antistitem de limitibus Dioceseon. Tertio, controversia erat de finibus Dioceseos Narbonensis ultra Pyrenæ.

CHRISTI
783.HADRIANI PAP.
17.CONSTANT. IMP. 9.
ET IRENES

viam publicam, quæ dicitur Hessevech, Sturmego, & Lorgoe, determinantem Setbbasam, Alapam, Chaldbova, iterumque Virraam. Ex Occidentali autem parte viam publicam, quæ dicitur Folvech, Derue, & Lorgoe dividendam usque in Huntam fluvium. Deinde ipsum flumen, & Anrinum Lucum silvestrem, quem incolæ loci Vildloch nominant, Finolam, Valdefmor, Bercpol, Eddinriad paludem, Emisgoe & Ostrigoe determinantem Brustalbo, Biberlach; iterumque mare, firmos, & intransgressibiles circumscribi iussimus. Et hujus donationis, ac circumscriptiois auctoritas, nostris futurisque temporibus, Domino protegente, valeat inconvulsa manere, manu propria subscripsimus, & anuli nostri impressionem signari iussimus. Signum Domini Caroli Regis invictissimi.

X. Hildibaldus Archiepiscopus Colonien-
sis, & sacri Palatii Capellanus recogno-

PAGIUS nam montem seu de Ausonensi Parochia, quam idem Daniel Narbonensi Diocesi accensebat; re discussa definitum a Synodo, ut Ausonensis pagus, donec peculiarem Episcopum habere posset, ad Narbonensem Diocesim pertineret. Cæterum Conseranensem, Convenensem & Barcinonensem Episcopos huic Concilio adfuisse, uti in subscriptionibus legitur, nullus mihi facile persuaserit. Ut enim notat Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 16. num. 13. ante annum DCCC1. quo Barcino erepta est omnino a Ditione Maurorum, quamvis Barcinonenses Regiam Majestatem Francorum Regum comiter colerent, suæ tamen auctoritatis erant retinentissimi, nec quicquam Regio nomine geri lubenter perferebant, & parte alia ex Auctore Vitæ Ludovici Pii patet, Vascones hoc tempore adversus Ludovicum Aquitanicæ Regem rebellasse, & nonnisi anno DCCXC. vel insequenti ad obsequium rediisse.

XII.
Obitus
Abderrami-
nis Hi-
spania-
rum Re-
gis.

Mortuus est hoc anno Abderramen Saraceno-
rum Hispanias incolebant Rex, cum Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. cap. 6. asserat, mortem ejus contigisse anno Arabico CLXXII. ut regnaverat XXXII. annis & aliquot menses. Rodericus quidem in Historia Arabum cap. 18. eam confert in annum Arabum CLXX1. sed major fides hac in re Elmacino. Notat enim Rodericus Abderramen anno Arabum CXLIX. coepisse Cordubensem Mezquitam ædificare, ut prerogatio opere omnes Mezquitas Arabum superaret. Ei successit Isen ex ejus filiis unus, vel, ut ab Elmacino vocatur, Hisiamus. Reliquit Abderramen undecim filios, ex quibus duo bellum moverunt adversus Isen fratrem, sed tandem in Africam transfretare coacti sunt, ut habet idem Rodericus. Ex Epistola Cod. Ca-

vi. Data pridie Idus Julii anno Domini-
cæ Incarnationis septingentesimo octogesimo octavo, Indictione * duodecima. Anno autem domini Caroli vigesimoprimo. Actum in palatio Nemetensi feliciter. Amen. Hactenus de fundatione Bremensis Ecclesiæ diploma.

* undeci-
ma.

Porro qui res Saxonum sunt profecuti, eundem Willehadum annos tantum duos sedisse, mensesque tres & dies vigintifex tradunt: relatumque inter Sanctos, diemque transitus ejus, sexto Idus Novemb. quo obiit, Ecclesiastico ritu celebrari consuevisse. Quod autem tradant ante Episcopatum ipsum una cum S. Ludgero Romam peregrinatum esse, id minime ex Ludgeri vitæ Actis probari: siquidem adventus ejusdem Ludgeri Romam contigisse ponitur sub Hadriani successore Leone Papa, cum jam non amplius S. Willehadus in humanis esset. Se-

rol. LXXIII. ab Hadriano ad Carolum hoc anno data apparet, Carolum veritatem fuisse, ne dum ipse in Italia bellum a nobis supra narratum gereret, Abderramen in Fraciam irrumperet. Ait enim Hadrianus in iis litteris; *deslinavit nobis per vestros apices a Deo constituta Regalis Potentia, quia, Deo sibi contrario, Agarenorum gens cupiunt ad debellandum vestros introire fines. Hoc vero cognito, in magna exinde tribulatione atque afflictione positi sumus: sed nequaquam Dominus Deus noster talia fieri permittat, nec Beatorum Apostolorum Petrus Princeps. Nos vero, dulcissime filii & magne Rex, incessanter pro vobis cum omnibus nostris Sacerdotibus, atque Religiosis Monachis, & cuncto Clero, vel universo populo nostro, Domini Dei deprecamur Clementiam, ut ipsam nec dicendam Agarenorum gentem vobis subiciat, & vestris eam subternat pedibus, &c.*

Huntindoniensis pag. 343. postquam recitavit nuptias Brihrici Occidentium Saxonum Regis, anno Regni ejus quarto peractas, scribit: *His autem diebus venerunt Daci cum tribus puppis in Eritanniam, pradationis causa. Quod Prapositus illius Provincia videns, occurrit eis debito securius ut comprehensos ad Regium duceret Castrum. Nesciebat autem qui essent qui appulerant, vel cur appulissent. Statim vero immixtus eis, occisus est. Hic primus fuit Anglorum occisus a Dacis, post quem multa millium ab eisdem casa sunt; & ha puppes prima fuerunt, quas huc Daci adduxerunt. Idem narrat vetus Chronographus Saxo ad annum Christi superiorem. Dani sequentibus annis magnas tragedias in Northumbriæ Regno excitarunt, & Ecclesias ac Monasteria incenderunt, ut suis locis videbitur.*

XIII.
Dani pri-
mum in
Anglia
visi.

JESU CHRISTI
ANNUS
789.

HADRIANI PAP.
ANNUS
18.

CONSTANTINI
ET IRENES
IMPP. 10.

I.
Domestici-
cum bel-
lum inter
Irenem
& Con-
stanti-
num.

Sequitur annus Redemptoris septin-
gentesimus octogesimus nonus, Indi-
ctione duodecima, quo Orientale Impe-
rium domestica dissensione matris, & fi-
lii Imperatorum mirum in modum exa-
gitatur, de qua ista Theophanes: Anno
decimo Imperii Irenæ movit diabolus li-
vore impietatis Imperatorum homines,
qui instigarent matrem adversus filium,
& filium adversus matrem. Nimirum,
ut ipsa sola regnare deberet, ex Dei
voluntate esse, afferantibus illis. Con-
tra vero auribus filii alii insurrebant,
haud decens esse, ut viginti jam annos
natus Imperator adhuc sub matris esset
tutela atque regimine. Quomodo autem
matris partes prævaluerint, accipe: Cum,
inquit, Imperator jam viginti esset an-
norum factus robustus, atque idoneus,
cum videret, se nihil potestative gerere,
tristabatur: intuens e contrario Staura-
tium Patricium a matre præfectum Logo-
thetam omnia possidere, omnesque ad il-
lum accedere, & neminem se frequentare
audere, consilio inito cum familiaribus
perpaucis hominibus suis, & Petro magi-
stro suo, & Theodoro Patricio, & Da-
miano Patricio æque firmavit comprehen-
dere eam, & in exilium in Siciliam de-
stinare, sicque ipse teneret Imperium sine
matre sua. Et paulo post:

II.
Amici
Constant.
Imp. re-
legantur.

Cum autem Stauratio nuntiata fuit,
& præsignata res: commovit Augustam
contra filium. Quæ comprehensos omnes
Imperatoris homines cecidit, atque to-
tondit, una cum Joanne Protospathario,
& bajulo ipsius, & exilio relegavit in
inferioribus partibus usque in Siciliam;

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XXVII.
Anno He-
gira
CLXXIII
inchoato
die 31.
Maii fer.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6182.

Ⓞ 14. D. 11. P. 19. Apr. Indict. 12.

JESU CHRISTI 789.

HADRIANI PAPÆ 18.

CONSTANTINI IMP. 14. & 10.

IRENES 10.

1.
A. C. 789.
1.
Constanti-
nus anno
sequenti
de matre
releganda
cogitavit.

A Num. I. & seq. Theophanes anno Incar-
nat. secundum Alex. DCCLXXXI I. qui
Kalend. Septemb. currentis Christi anni inchoat-
ur, narrat, Imperatorem annum vigesimum
jam superantem, cum videret omnem pote-
statem esse penes Irenem matrem suam & Stau-
racium Patricium, consilio cum familiaribus si-
bi Viris communicato, statuisse matrem in Si-
ciliam relegare. Verum hæc ad annum sequen-
tem pertinent, cum Constantinus Imp. natus
sit mense Januario anni Christi DCCLXXI. ut

Petrum vero magistrum, dehonestationibus
subiiciens, in domo sua sedere præcepit,
similiter & Theodorum Patricium: Por-
ro Damianum Patricium cæsum, ac ton-
sum in castrum Appolloniadem exulem fo-
re destinavit: percutiensque filium, &
conviciis multis laceffens, egit, ne pro-
cederet per dies non paucos. Cœpit au-
tem militiam sacramentis submittere, ita
dicentem: Quia quousque tu vivis, non
permittimus, filium tuum imperare. Et
jurabant omnes sic, nemine contradicere
audente. Hic status erat rerum Imperii
nurabundus, & turbulentus, quem &
natura evidentiori expressit signo, dum
(quod idem Theophanes ait) eodem an-
no sexto Idus Februarii horribilis factus
est terræmotus, ita ut non auderet quis-
quam domi dormire, sed omnes in bor-
tis sub dio tabernaculis factis, & ten-
toriiis debebant. Ast Imperatrix una cum
filio suo egressa est ad sanctum Mamantem.
Hæc Theophanes.

Porro his diebus cum Augusta Præfe-
ctos, & inter alios Protospatharium,
quem Theophan. Joannem nomine dictum
tradit, insequeretur: quo modo confu-
gens iste ad Ecclesiam, a Tarasio diu
defensus sit, accipe ab Ignatio, qui res e-
jusdem Tarasii prosequutus hæc habet (a):

Aliquando quidam ex iis, qui gerebant
magistratus, splendore, & gloria, & di-
vitiis insignis, qui etiam ut enssem Impe-
ratorium gestaret, honorem erat adeptus,
pro magno pecuniæ pondere luens pœnas,
cum graves, & acerbæ de eo haberentur
quæstiones, neque ei quidquam daretur
laxamenti, sed afflictione, & cruciatu
omni

III.

(a) Extant
apud
Sur. die
25. Febr.
tom. 1.

suo loco ostendi. Rem gestam Baronius pluribus
refert, sicuti & vindictam, quam sumit Stau-
racius de iis, qui eum auctoritate privare
constituerant. Subdit idem Theophanes, mensis
Februarii die nono, Indictione decima tertia,
ingenti terræmotu Constantinopoli facto Impera-
tricem ad Sanctum Mamantem cum filio perre-
xisse. Sed hic terræ motus ad annum sequen-
tem etiam revocandus, quo Indictio XIII. men-
se Februario in cursu fuit. Auctor Miscellæ,
quem Baronius sequitur, refert illum terræ
motum accidisse sexto Idus Februarii, seu die
octava Februarii. Verum Theophanes illum cum
die sequenti illigat.

A num. III. ad VI. Ignatius Diaconus in
Vita Sancti Tarasii cap. 6. refert, hunc San-
ctum Antistitem magnum fuisse immunitatis Ec-
clesiæ propugnatorem, & cum Virum, qui
ensem Imperatorium gestabat, pro magno pecu-
niæ pondere, luentem pœnas ad Sacram Aram
confugisse accepisset, ei cibum attulisse; &
in naturæ necessitatibus famulatum esse, quæ
verba Baronius interpretatur de Joanne Proto-
spathario, de quo Theophanes loco laudato
scribit: Conspirationis adversum se structa Stau-
ra-

II.
Anno se-
quenti
multi
Constan-
tinopoli in
exilium
acti.

CHRISTI
789.HADRIANI PAP.
18.CONSTANT.
ET IRENES IMPP. IO.

Joannes
Protospa-
tharius
confugit
ad Eccle-
siam.

omni ex parte urgeretur, deturbatur in profundi desperationem præ animi ægritudine. Is cum noctem observasset intempestam, eos latens, quorum custodia fuerat creditus, ad templi divinum se contulit refugium. Cum autem fuisset intra adyta, veneranda mensæ mox apprehensis ea tenebat cum magno tremore, & timore. Cum ergo eum cognovissent aufugisse, metu ne idem subirent supplicium, velocibus pedibus venerunt ad divinum templum, & eum aspicientes mensam divinam apprehendisse, circumdabant adyti ambitum, tempore cibi sumendi reo aperientes ingressum, non dantes locum, ut posset uti reliquis necessariis, sed sperabant fore, ut eum proderet necessitas, quæ eum vel violentem expelleret. Adhibebant itaque majorem custodiam: prohibebant enim omnino ingressum ad aram, ut nemo eum sermone impertiret, aut ad eos, qui erant extra, aliquid verbum ab eo transmitteretur.

IV. Cum hæc ita venissent ad aures pastoris, Tarasi videlicet Episcopi Constantinopolitani, eum repleverunt maxima animi ægritudine, ut qui viderat contemtionem divinorum sacramentorum movere ad indignationem datricem Dei benignitatem; sed videte a misericordi Patre suppeditatum tunc ei auxilium, & admiramini prudentiam. Eo enim tempore, quo oportebat cibum sumere eum, qui affligebatur, sacra veste se induens, proficiscebatur ad aditum, & per dexteram portam ingrediens, quæ ad rescindendum virum erant necessaria, suppeditabat, abunde ex se afferens, & deinde abibat eum relinquens. Si quando autem venter, cui negari non potest, eum cogeres facere, quæ sunt requisita naturæ: ex alto rursus descendens, & eum ad secessum educens, & expectans, & eum postea manu capiens restituebat tribunali: idque non semel, & bis in die faciebat, sed quoties evocatus erat ad hoc ministerium ab

eo, qui graviter periclitabatur. Hanc insatiabilem divini viri demissionem admirantes milites, & fieri non posse cogitantes, ut qui supplex erat, caperetur, quamdiu justis manus eum regeret: improbum in eum struunt consilium, quod superabat omnem fraudem, & astutiam. Clam enim per alium aditum collocant insidias, ut quando ex sacris adytis ovem pastor traheret naturæ servientem, eam instar luporum raperent: quod etiam factum est. Nam cum Sanctus vir, ut solebat, curam gereret, & ad requisita naturæ eum duceret, ii, qui secure latebant in insidiis, per aliam portam irrumpentes, eum rapiunt, & ad Regiam per vim trahunt.

Rapiunt
milites
extra Ec-
clesiam,
qui ad
eam con-
fugerat.

Postquam autem sceleratam infelicium machinationem in eum adunatam cognovit Pastor sanctissimus, ita & dolore arreptus, nulla utens dilatione, ad Eleutherii aulam regiam (illic enim tunc forte contigit degere Imperatricem) accedit. Cum ii vero Patris adventum sensissent, & ejus præsentiam in ipsos futuram zelo plenam, & instar acuti gladii suspicarentur, eum siverunt extra Regiam, ne sermone quidem dignati. Ille videns, suum adventum nihil sibi profuisse: Ecclesiasticæ pænæ vinculis omnes communiter alligat, pronuntians indignos communionem Christi sacramentorum, si ullo gravi damno afficerent eum, qui confugerat supplex ad Ecclesiam. Cum hæc ergo tamquam ex Apostolica auctoritate libere dixisset, est reversus. Illi anathematismi laqueis adstricti, cum non possent effugere sacra retia pænæ Ecclesiasticæ, de reo quidem non amplius habere questionem tormentis, sed verborum solis examinationibus, de quibus agebant pecuniis trutinam exinanientes, tamquam innocentem eum absolvunt. Hæc Ignatius de egregio facto Tarasi Patriarchæ religiosissimi.

V.

Tarasius
excom-
municat
judices.

Sed & illud præclare accidit hoc eodem

VI.

PAGIUS *racius certior factus, Augustam in filium concitat. Mox ipsa Imperatoris domesticiis manibus injectis, cunctos diris verberibus casos & tonsos cum Joanne Protospathario & Bajulo, cui Pieridius cognomentum, ad inferius remotos Imperii fines in Siciliam usque relegavit exules. Quare exilium illud sequenti Christi anno, quo tumultuatum est Constantinopoli, irrogatum.*

III. Ad num. VI. & seq. Carolus apud Aquisgranum, ubi hyemaverat, Pascha celebravit, ut veteres Annales testantur, & decimo Kalendas Aprilis ibidem promulgavit Edictum seu Capitulare, quod in Capitula duo & octoginta distribuitur, & a Sirmondo primum, & postea a Baluzio Tom. I. Capit. Reg. Franc. publicatum est. Legendus idem Baluzius in Notis ad Capitularia Tom. II. pag. 1058. ubi ostendit Capitulare de non dividendis Ecclesiæ bonis a Baronio hic recitatum pertinere ad annum DCCCIII. hoc enim in loco hæc discussio melior esset.

Carolus
Capitula-
re in
LXXX.
Decreta
divisum
publicat.

Annalista Nazarianus res hoc anno a Carolo IV. gestas his verbis explicat: Anno DCCLXXXIX. *VVilsi a Carolus Rex una cum Francis seu cæteris gentibus, in patriam VVistorum hostiliter perrexit, ipsamque patriam conquestus, & Regem eorum nomine Dragoidus apprehendit. Et iterum ipsi jam præfato Regi illam patriam commendavit, & reversus est cum pace in Franciam. Loquitur de hac expeditione Eginhardus in Vita Caroli, aitque: His motibus (nempe Bojoricis, quibus anno superiori finis impositus est) ita compositis, Sclavis, qui nostra consuetudine VVilsi, proprie vero, hoc est sua locutione, Vvelezabi dicuntur, bellum inlatum est, in quo & Saxones velut auxiliares inter cæteras nationes, qua Regis signa jussa sequebantur, quamquam fida & minus devota obedientia militabant. Causa belli erat, quod Abodrites, qui cum Francis olim federati fuerant assidua incursione lacebant, nec jussionibus coerceri poterant. Sinus qui-*

dam

CHRISTI
789.

HADRIANI PAP.
18.

CONSTANT. IMP. IO.
ET IRENES

Theophilus Prætor classis Martyr.

dem anno (ut idem qui supra Theophanes auctor est) quod Theophilus Præfectus Imperatoris classis, cum ante aciem pugnans adversus Sarracenos, tentus esset, atque perductus ad ipsorum Principem Aaron; cum sollicitaretur ab eo Christianam Fidem negare, & sectæ Mahometanæ inhærescere, & ille facere omnino renuisset, & vi adhibita nequaquam aliquo modo flecti potuisset: subiectus gladio, martyrii coronam consecutus est, inque Martyrum sanctorum album relatus, undecimo Kalendas Augusti natali die, memoria universaria celebratur hoc elogio: *In Cypro S. Theophili Prætoris,*

qui ab Arabibus tentus, cum nec donis, nec minis flecti posset, ut Christum negaret, gladio cæsus est.

Quod ad res pertinet Occidentales, hæc de Carolo laude digna leguntur (a) in ejus Capitularibus: *Anno Incarnationis septingentesimo octogesimo nono Indictione duodecima, anno vigesimo Regni nostri actum est hujus legationis edictum in Aquisgrani palatio publice. Data est quarta die decimo Kalendas Aprilis.*

Tempore Hadriani Papæ, & Caroli Magni Imperatoris, quando Paulinus Episcopus tenuit vices Apostolicæ Sedis, in Aquis pie factum istud capitulum propter hoc,

(a) Capit. Franc. l. 1. c. 72. 73. De bonis Ecclesiarum non laicis dandis decretum Caroli Magni.

PAGIUS

dam ab Occidentali Oceano Orientem versus porrigitur longitudinis quidem incompta, latitudinis vero, qua nusquam millia passuum excedat, cum in multis locis contractior inveniantur. Hunc multa circumsedent nationes Dani siquidem ac Sueones, quos Nordmannos vocamus, & Septentrionale littus, & omnes in eo insulas tenent. Ad littus Australe Sclavi, & Aisti & alia diversa incolunt nationes, inter quos vel præcipui sunt, quibus tunc a Rege bellum inferebatur Vvelehazi. Quos ille una tantum & quam per se gesserat expeditione ita contudit ac domuit, ut alterius imperata facere minime renuendum judicaret.

V. Situs Regionis Wilsorum.

Heimoldus in libris de Slavis, & Krantzius in libris de Wandalis, Wiltos Albim inter & Oderam collocant, & in varios populos distinguunt; ideoque Carolus hoc anno profligatis Wiltis ab Albi Francicas Ditiones ad Oderam usque dilatavit, ut fufius ostendit Cointius hoc anno num. CLVI. qui demonstrat, veteribus Wiltorum sedibus æquiparari hodie Marchiam Brandeburgicam pene integram cum Occidentali Pomerania, & parte Ducatus Megalopolitani. Obovriti vero sive Obovriti, quos Wilti laceffebant, siti quoque erant trans Albim fluvium. Krantzius lib. 2. cap. 23. narrato bello isto subdit: *An autem religionis ab illo (nempe Carolo) in partibus mentio sit habita, Annales non præferunt, nisi quod promptum est perpendere, non tam brevi populum ad Religionem cogi potuisse, recolentibus quantum temporis atque laboris sit impensum in subigendis ad salutis Sacramenta Saxonibus.*

VI. Istria & Liburnia a Francis parent.

Hoc etiam circiter tempore Pippinus Italiæ Rex Istriam & Liburniam Græcis eripuit. Istriam enim Francis paruisse docet Eginhardus in Vita Caroli M. & colligitur ex literis ad Hispaniarum Episcopos adversus Elipandum Toletanum Archiepiscopum anno DCCXCIV. ab Episcopis Istria, qui Concilio Francofordiensi tunc intererant, datis. Francis etiam Liburniam paruisse testatur Eginhardus citatus, & ostendit supplicium a Carolo M. anno DCCC. de Tartariensibus, qui Henricum Ducem Foro-Julienfem interfecerant, sumptum. Erat autem Tharsica Liburniæ Civitas. Exortum illud bellum, quia nuper Constantinus Imp. Rotrudæ Pippini sorore spreta, aliam uxorem duxerat.

VII. Hadrianus de variis rebus ad Carolum scribit.

Hadrianus Papa eidem Carolo hoc anno scripsit Epistolam, quæ in Codice Carolino est ordine LXXXV. memoraturque a Baronio anno DCCXCV. num. II. Primo Carolum laudat ob ejus erga Sedem Apostolicam zelum, & ex ejus verbis colligitur, fuisse tunc qui simultates inter Regem ac Pontificem falsis sermoni-

bus serere conabantur: *Quasumus, inquit, vestram Regalem Excellentiam, ut nullatenus subdolo & homini mendaci, sicut fertis præbeat asensum, qui si talia adversus nos mentiens inventus fuerit, nostris Apostolicis obtutibus, una cum Misso vestro dirigere dignemini; & si mendax apparuerit, secundum sua perversa merita puniatur. Secundo, Hadrianus adversus Episcopos Longobardiæ, finibus suarum Parochiarum haud contentos, & alienis inhiantes, scribit. Tertio, adversus consecrationis vitium, quod Pontifex in partibus Italia & Tuscia per hæresim Simoniacam fieri non diffitetur, quodque Carolus in Ecclesia Ravennate committi quoque dicit, insurgit idem Hadrianus, & quomodo ipse ad Episcoporum ordinationem procedat, exponit. Denique Carolum rogat, ut nullum Ravennatem aut Pentapolitanum in conspectum admittat absque literis Pontificiis quemadmodum ipse Pontifex neminem e Regia Ditione absque Regiis literis admissurus est, sic enim fore videtur, ut uterque populus Domino suo morem gerere non requirat.*

In iis literis Hadrianus ait: *Tamen fidelissimi vestri præfati Missi viderunt ipsos Ravennianos, Hadrianos quos vobis præsentaverunt, qualiter nobis in summa PP. perbia extiterunt: sed quasumus vestram Regiam Patriciam Potentiam, nullam novitatem in holocaustum, tum Raquod Beato Petro, sancta recordationis genitor venna- vester obtulit, & vestra Excellentia amplius contentem confirmavit, imponere satagas, quia, ut fati estis, bi confer-honor Patriciatus vestri a nobis irrefragabiliter vari a conservatur, etiam & plus amplius honorifice Carolo pe-honoratur: simili modo ipse Patriciatus Beati Petri Fautoris vestri tam a sancta recordationis Domno Pippino, magno Rege, genitore vestro in scriptis, in integro concessus, & a vobis amplius confirmatus, irrefragabili jure permaneat. Jam ab anno DCCLIV. Romani a Græcorum Imperatore omnino recesserant, & Rempublicam constituerant, cui Pontifex Romanus ut caput præerat, & quam Francorum Reges sub Patriciorum titulo defendebant. Petuit autem Hadrianus a Carolo, ut Patriciatus seu Exarchatus Ravennatensis sibi in integro conservaretur, & Ravenniani, qui ad eundem spectis suis mandatis confugerant, ad suum judicium remitterentur. Labbeus Tom. VI. Concil. pag. 1773. ubi eam Epistolam recitat, loco Patriciatus utrobique in margine reponit *Exarchatum*; sed perperam, locus enim purus est, & Carolus Magnus nunquam Exarchus appellatus fuit, nec quam in Urbe exercuit jurisdictio similis erat jurisdictioni Exarchi Ravennatensis. Nec magis ea verba intellexit Marca lib. 3. de Concordia cap. XI. num. XI. ubi scribit, paruisse hoc tempore Romam duobus Patriciis Romano nem-*

CHRISTI
789.HADRIANI PAP.
18.CONSTANT. IMPP. IO.
ET IRENES

hoc, quia laici homines solebant dividere Episcopia, & monasteria ad illorum opus, & non remansisset ulli Episcopo, nec Abbati, nec Abbatissæ, nisi tantum ut velut canonici, & monachi viverent. Et infra:

VII. Quia juxta sanctorum Patrum traditionem novimus res Ecclesiæ vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum: cuique non solum habita conservare, verum etiam multa, Deo opitulante, conferre optamus: tamen ut ab Ecclesiasticis de non dividendis rebus illius suspicionem dudum conceptam penitus amoveremus: statuimus, ut neque nostris, neque filiorum, & Deo dispensante, successorum nostrorum temporibus, qui nostram, vel progenitorum nostrorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, nullam penitus divisionem, vel jacturam patiantur. Hæc ibi. In quam sententiam sancta Hildegardis Abbatissa res (b) profecuta sancti Desibodi, hæc ait: Post annos autem plurimos, & ali-

(a) Apud
Sur. die
8. Julii.

quot Regum decessum, rursus ingentia orta sunt bella in regione ista. Itaque majores natu, & Principes terræ illius Carolum Magnum, qui tunc Romanum Imperium susceperat, adcentes, dixerunt, æquum non esse, ut ii, quos non carni, sed spiritui; non mundo, sed Deo servire oporteret, mundi pompam, & opes superfluas obtinerent, quemadmodum facerent illi, qui in monte S. Desibodi degerent: cum ipsi præliis, & angustiis pressi, divitiis, & facultatibus egerent, unde tum servire Regno, tum sibi consulere possent. Eorum orationem Imperator & prudenter audivit, & sapienter dissimulavit. Responditque, se fratribus illis nec fundos, aut possessiones, neque alias res, quas eis fideles contulissent, ulla ratione adempturum. Eo accepto responso, illi deinceps quieverunt. Hæc Hildegardis, quæ Principes audire debeant, si Caroli summæ gloriæ summique Imperii hic æmuli, & æterni in cælo Regni ejus velint esse participes.

Negat
Carolus
res mona-
chorum
dare Lai-
cis

No-

PAGIUS nempe Pontifici & Regibus Francorum quod ex laudato loco erui putat. Licet enim Carolus vere Patricius fuerit, utpote Defensor Ecclesiæ & populi Romani, Pontifex tamen Romanus, qui caput Reipublicæ erat, nullibi Patricius dictus reperitur. Nec revera eo nomine appellari debuit; cum Patricius a Principe penderet, ipse vero caput Reipublicæ esset. Recte itaque Carolus a dignitate quam gerebat Patricius dictus, sed Pontifex Romanus a Patriciatu Ravennateni sibi a Pippino donato & a Carolo confirmato Romanorum Patricii nomen non magis tulit, quam ante eum Græcorum Imperator. Cæterum Exarchum Ravennatensem Patricium semper fuisse, liquet ex libro Diurno Rom. Pontif. cap. 2. tit. 2. & tit. 4. & cap. 1. tit. 4. Hadrianum vero de Exarchatu verba facere, hæc ejus verba ostendunt, Patriciatu B. Petri in scriptis in integro concessus.

IX. At, inquit Marca, ex Epistolis XV. & Patricius „ XXXVI. Codicis Carolini memoratur uterque „ „ que Patriciatu, Romani sc. Pontificis & „ „ Regum Francorum. Communio ejus patet ex „ „ Epistola Senatus populique Romani ad Pippinum, qua juxta Regis illius monita profitentur, se fideles servos esse Romanæ Ecclesiæ & Pauli Papæ, quemadmodum se fideles Pippini inscribunt. Ex eo etiam manavit quod Paulus Papa ait, Spoletanum Ducem ejusque Satrapas in fide B. Petri & Pippini sacramentum præbuisse. Quare Roma duobus Patriciis in solidum subdita fuit. Ita Præsul doctissimus. Verum jam diximus, Pippini Carolique Patriciatum fuisse tantum honorarium, & situm in Defensione & Tutitione Romanorum ac in Jurisdictione ad eandem executioni mandandam necessaria; Dominium vero Urbis & Exarchatus Romani ad Summum Pontificem pertinuisse, eum tamen nunquam Patricium fuisse. Senatus populisque se fideles profitentur Pippino tanquam Defensori, & Paulo Papæ tanquam Reipublicæ capiti. Quod

& de altero loco ex Epistola XXXVI. desumpto dicendum, ac pro certo tenendum, ab anno DCCLIV. Romanos Imperatorum jugum excussisse, ut magis infra videbitur.

In Chronico Moissiacensi hoc anno legitur: Obiit beata memoria Wulradus Episcopus, & Doctor Verbi Domini VI. Idus Novembris, in Aquilonicis partibus Saxonia, ubi Willehadum Episcopum Brementem primum suo more Wulradum appellat. Ancharius de ejus morte locuturus ait: edificavit domum Dei mira pulchritudinis in loco qui dicitur Brema, ubi & Sedem esse constituit Episcopalem, ac dedicavit eam, Kalendis Novembris, die Dominico, in honorem Domini Nostri Jesu Christi sub invocatione Sancti Petri Apostoli, ideoque hoc anno, quo dies Dominica in diem primum Novembris cadit. Paulo post: Pia devotione Vir Domini cælo semper intentus, & orationis suæ ad Deum jugiter vota præmittens, sexto Idus Novembris, die Dominico, post Solis ortum, Confessor Domini pretiosus in Christi requievit nomine. Hoc autem anno dies Dominica in diem octavum mensis Novembris convenit. Mansit in Episcopatu Beatus Willehadus electus Domini Pontifex annis duobus, mensibus tribus, diebus XXVI. inquit Ancharius. Quare III. Idus Julii, seu decima tertia ejusdem mensis anno septingentesimo octogesimo septimo ordinatus fuerat, quo etiam die Adamus Bremensis Canonicus testatur ordinationem ejus celebrari. Willehadus e Northumbria in Frisiam transfretavit, & per plures annos tam Frisones, quam Saxones erudit, ut suis locis exposuimus.

Altwoldus Northumbriæ Rex, post undecim annos perfidiam Provincialium ingemuit sine culpa trucidatus, inquit Malmesburiensis lib. 1. de Reg. cap. 3. quod Hovedenus pag. 404. & Annalista Mailrosensis anno superiori, Wigorniensis & Westmonasteriensis currenti factum tradunt. Osfredus filius Alcredi Regis, nepos ejus pro eo annum unum Regnum tenuit, ut referunt iidem Auctores.

X.
Moritur
S. Wille-
badus Ep.
Bremensis
primus.

XI.
Altwoldus
Rex
Northumbria necatur.

ISEU CHRISTI
ANNUS
790.

HADRIANI PAP.
ANNUS
19.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS
I.

I.
Solut
Constant.
imperat
abique
Matre.

Nonagesimus post septingentesimum annus Redemptoris Indictione decimatertia consignatur, quo pulsa matre Irena, Constantinus solus regnare coepit. Quod contigit factione legionum in Armenia degentium, quæ ipsum Constantinum dumtaxat acclamarunt Imperatorem: quorum exemplo alii, qui in aliis debebant provinciis, milites moti, & ipsi Constantinum tantum fore imperatorem, juramentis etiam publice contestati sunt, licet antea Irenæ jurassent. Cujus rei gratia factum est, ut Irena sibi timens, Constantinum a se dimitteret, quem pene carcere custoditum hastenus affervasset. Qui habenas suscipiens Imperii, ultus est in Præfectos a matre constitutos, in eos potissimum, qui expelli procuraverant, quos diximus Imperatoris amicos, ut Stauratium, & alios; sicque annus iste primus numeratus est ejusdem solius Constantini absque matre regnantis.

II.
Incendium
Constant.

Sic igitur pax post longum bellum, quam Orientalis Ecclesia fuerat tot laboribus consequuta, domestico Imperatorum bello turbatur. Inter tot, tantaque discordiæ flagrantis incendia eodem tempore conflagrasse etiam partem Constantinopolitanæ urbis, & inter alias quoque domum Patriarchæ, testatur Theophanes, atque Cedrenus, qui ait: *Incendium quoque trislinium Patriarchæ domus, quod Thomaites appellatur, & ei subjectas cameras absumpsit, ubi reposita Ann. Eccl. Tom. XIII.*

erant universa scripta, quibus sacram scripturam sanctus Joannes Chrysostronus fuerat interpretatus; grassatumque est incendium usque ad Milliarium, & Quæstorium, omnibus, quæ in medio erant, exustis.

Eodem anno, quo Era Hispana numeratur octingentesima vigesima octava, defuncto Maurogato Rege Gallæciæ, in locum ejus successit Veremundus diaconus, qui inde magnam comparavit sibi laudem, quod Alfonso ab illo e Regno ejectum restituit, ita bene consulens rebus Christianorum, & Regno jam omni ex parte collapsio. Ita Tudensis, & alii.

Quod ad res Francorum pertinet, ut produnt veteres Annales, quietus hic fuit annus a bellorum motibus, perdomitis jam anno superiori (ut iidem testantur) Sclavis a Carolo Magno. Quo anno Albinus reperitur scripta esse epistola de rebus Caroli Magni, cujus fragmentum in rebus gestis Anglorum recitatum libro secundo continuationis historiæ Anglicanæ, hic tibi opportune suo loco reddendum, putavimus. Est (inquit auctor) epistola Albinus hujusce rei index, cujus partem hic apponam, documentum ingens magnanimitatis, & fortitudinis Caroli, qui omnem ætatem triverit in bellis contra Paganos Deo rebelles.

Antiqui (inquit) Saxones, & omnes Fresonum populi, instante Rege Carolo, alios præmiis, alios minis sollicitante, ad

III.

H h

Fi-

PAGIUS
SÆC.VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XXVIII.
Anno He-
gira
CLXXIV
inchoato
die 20.
Maii fer.
5.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6283.

⊙ 15. C. D 12. P. 11. April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 790.

HADRIANI PAPÆ 19.

CONSTANTINI IMP. 15. & 11.

SOLIUS I.

A. C. 790.
I.
Irene Im-
peratrix
Rerum
admini-
stratione
privatur.

Ad num. I. & seq. Hoc anno adversus Irenam Augustam Constantinus filius aliquos Optimates commovit, ut anno superiori narravimus, quæ narratio huc transferenda. Contigit etiam quod Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXIII. Kalendis Septemb. eurrentis Christi anni inchoato refert, mense nempe Septembri, Indictione decima quarta, Thema Armeniacorum proprium Ducem Nicephorum Patricium in custodiam conjecisse, & Constantinum solum Imperatorem elais vocibus, celebrasse. Octobri porro mense, Indictione quarta decima, legiones Thematum cuncta apud Atroram collecta Constantinum vicissimum tunc annum agentem solum Imperatorem agnosci postularunt. Constantino in Imperii Sede confirmato,

matrem omni potestate milites abdicarunt. Mense vero Decembri Constantinus ipsam matrem in Palatio, quod ad Elutherium struxerat, securam & commodam vitam agere precepit. Hoc itaque anno Constantinus solus regnare coepit.

Ad num. III. & seq. Veremundus Diaconus, five Bimarini, sive Froilæ fratris Alphonsi filius successit hoc anno in Regum Asturiarum, Mauregato, qui Regnum annos quinque & aliquot menses occupaverat. Veremundus vero Regnum restituit Alphonso cognomento Casto, & cum eo correxavit usque ad annum DCCXCI. quo Historici Hispanici initium Alphonso Casti solius regnantis consignat.

II.
Mortur
Mauregati
Rex
Asturiam
rum.

Quoad res Francorum Eginhardus in Annalibus scribit; Hoc anno nulla expeditio a Rege facta est, sed in Vuormacia residens Legatos Hunorum & audivit, & suos vicissim ad eorum Principes misit. Agebatur de consiniis inter eos Regnorum suorum, quibus in locis esse deberent. Hac contentio atque altercatio, belli, quod postea cum Hunis gestum est, seminarium & origo fuit. Rex autem ne quasi per otium torpere ac tempus terere videretur, per Mœnum fluvium ad Sala Palatum suum in Germania juxta Salam fluvium constructum navigavit: atque inde iterum per eundem ansem, secunda aqua Vuormaciam reversus est. Addit Eginhardus ibi Natalem Domini Carolum celebrasse.

III.
Origobelli
Hunici a
Carolo ge-
sti.

Ba-

CHRISTI
790.HADRIANI PAP.
19.CONSTANT. SOLIUS IMP.
I.

*Fidem Christi conversi sunt. Sed anno transacto, idem Rex cum exercitu irruit super Sclavos, eosque subegit suæ ditioni. Avaros, quos nos Hunnos dicimus, exarserunt in Italiam, & a ducibus præfati Regis Christianis superati, domum cum opprobrio reversi sunt. Similiter & super * Bugariam irruerunt, qui & ipsi ab exercitu Christiano superati, & dispersi sunt. Etiam & ejusdem Christianissimi duces Regis, & Tribuni multam partem Hispaniæ tulerunt a Sarracenis, quasi trecenta millia in longum per maritima. Sed heu prob dolor! quod iidem maledicti Sarraceni, qui & Agareni, tota dominantur Africa, & Asia majori maxima de parte, nescio quid de nobis venturum sit. Aliquid enim dissensionis, diabolico fomento inflammante, nuper inter Regem Carolum, & Regem Offam exortum est; ita ut utrimque navigatio interdicta negotiantibus esset. Sunt*

* Bajoriam

qui dicant, nos pro pace esse in illas partes mittendos. Hucusque ex epistola Albini. Subdit vero his hæc auctor:

*In his verbis; præter illa, quæ superius notavi, poterit curiosius animadverti, quantum jam annorum effluxerit, ex quo Sarraceni Africam, & Asiam, invaserunt, * & profecto nisi Dei clementia ingenitum robur Francorum Imperatorem animasset: pridem Europam etiam subiugassent. Adeo contemptis Imperatoribus Constantinopolitanis, Siciliam, & Sardiniam, & Baleares insulas, & pene omnes terras, quæ pelago cinguntur, præter Cretam, Rhodum, & Cyprum occupaverunt. Sed & his postea potiti sunt.*

Videas ex his Lector, quantum Christianus orbis debeat Carolo Magno, qui solus exundanti ex Oriente in Occidentem torrenti, ne universam obrueret Christianitatem, obicem se opposuit validissimum.

IV.

* quod

Se-

PAGIUS

IV.
Diffidium
Carolus
inter &
Offam Re-
ges post
sexcentium or-
tum.V.
Ethelredus in Re-
gnum
Northumbria resti-
tuitur.

VI.

Baronius refert ex Malmesburiensi lib. 1. de Reg. pag. 32. partem Epistolæ Alcuini, ex qua apparet, Carolum antea dissensisse ab Offa Rege Merciorum, adeo ut magnis motibus utrobique concurrentibus, etiam negotiatorum comitatus prohiberentur. Verum hæc dissensio inter utrumque Regem anno tantum DCCXCVI. exorta, pauloque post sopita, ut eo anno videbimus, ad quem ideo hæc Alcuini Epistola pertinet.

Simeon Dunelmensis in sua Historia de Gestis Reg. Angl. scribit; Anno DCCXC. Ethelredus de exilio liberatus est, & iterum per gratiam Christi Regni solio est subtronicatus. Osfredus autem Rex dolo suorum Principum circumventus & captus ac Regno privatus, attonsus est in Eboraca Civitate, & postea necessitate coactus exilium petit. Idem habent alii Historici Anglorum, docentque Northumbrios Osfredum averfatos, Ethelredum quem ante annos duodecim ejecerant, Regem depoposcisse, illumque iterum regnasse. De ejus Regni exordio ita Alcuignus apud Malmesburiensem lib. de Gest. Reg. Ang. pag. 26. Benedictus Deus qui facit mirabilia solus, nuper Athelredus filius Athelwoldi de carcere processit in Solium, & de miseria in Majestatem; cujus Regni novitate detenti sumus, ne veniremus ad vos.

In Codice Carolino refertur Epistola Hadriani Papæ ad Carolum Ordine XCIV. in memorata a Baronio anno DCCXCV. Ea iterum questus est Hadrianus, quod aliquot Episcopi Longobardiæ, quæ Carolo parebat, non essent contenti finibus suarum Parochiarum, & aliorum partes illicite detinerent; Olim quippe eorum, inquit, gens in errore existens, vestra a Deo protecta Regali potentia servata est a talibus mali-

gnis & infidelibus actis emendari, ut unde Gloriosiores cateris Regibus eminentis, inde Omnipotenti Domino, qui dat salutem Regibus, perfectius placeatis, &c. Quapropter poscentes vestram a Deo promotam Regalem Excellentiam, quasumus, ut eorum errores contemnes, canonice unusquisque suam Diocesim Sacerdotali moderate tenere, atque disponere Officio Ecclesiastico valeat. Queritur in eadem Epistola Pontifex, quod Moniales relicto Monasterio illicitis nuptiis copulenter; Porro & hoc vestra suggerentes Regali Excellentia innotescimus errorem illum, qui in eadem gente Langobardorum callide regnare in stupris & spurcitiis diaboli non desinit. Semel quippe Deo se vorentes, & veste fusca Monachico habitu induentes iterum retrorsum revertentes, quod dici nefus est, saculares vestes circumferentes, illicito copulari matrimonio perhibentur, quatenus pro hoc sapius ammonimus per Gunefridum, & aliis Gasindis vestris (id est, Famulis vel Camerariis, ut videre est in Glossario Dacangii in voce Gasindus, sed in literis Hadriani forte legendum, alios Gasindos vestros) Epistolam dirigentes Raginaldo & Ragimbardo, ut tam detestabile stuprum devitarent. Sed ipsi nolentes acquiescere, per eorum contumaciam, filiam Ermenaldi Monachico habitu circumdatam suo nepoti, nomine Nazario diabolica versutia copulaverunt, & nostris Apostolicis adhortationibus ascensum tribuere noluerunt, & eorum adimplentes inquam presumptionem, ministri diaboli effecti sunt, & plures in Italia eorum invitari exemplo non desinunt, &c. Et idcirco petimus, ut nostris vestrisque temporibus canonice in omni Christiano populo nobis a Deo commisso tale illicitum scelus emendetur, &c.

Queritur Hadrianus quod in Langobardia Episcopi & Monachi graviter contra Canones peccarent.

JESU CHRISTI
ANNUS
791.

HADRIANI PAP.
ANNUS
20.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS
2.

I. Sequitur ordine temporis annus Redemptoris septingentesimus nonagesimus primus, Indictione decimaquarta, quo (ut auctor est Theophanes) Constantinus Imp. decimo octavo Kalendas Februarii rogatus a matre, & ab aliis Optimatibus, pronuntiat eandem iterum Imperatricem, amboque simul, ut antea, acclamati sunt Imperatores, adhuc tamen Armenis militibus contradicentibus. Quo item anno male pugnatum est adversus Bulgaros, cum scilicet (ut idem testatur Theophanes) Imperator a pseudopropheta certam victoriam pollicentibus deceptus, dum minus caute bellum gerit, ab hostibus superatus, fugatusque rediit Constantinopolim, compluribus desideratis ex pri-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Vincitur
Imperat.
a Bulgaris.

moribus magistratibus: occisus pariter Pancratius Altronomus pseudopropheta, qui certam ipsi victoriam vane prædixerat. Sed quæ hæc acerbiora sequuta sunt mala, audi Theophanem:

Cum (inquit) collecti essent ordines militares in urbem, consiliati sunt educere Nicephorum filium Constantini senioris, avi scilicet ipsius tunc regnantis, eundem & Cæsarem, & Imperatorem constituere. Quo comperto, Constantinus Imperator misit, & eduxit suos patruos filios Constantini avi sui ad S. Mammantem, & Nicephorum quidem oculis, Christophorum, atque Nicetam, Anthimum, atque Eudoxium linguis privavit; cum quibus & prædictum Alexium Patricium, quem legiones Armenia quæsierant provehere in Im-

II.
Constantini Imp.
crudelitas in
Patruos.

H h 2 pc-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5284.

SÆC. VIII.
Anno Eræ
Hispan.
DCCC.
XXIX.
Anno Hæ-
gira
CLXXV.
inchoato
die 10.
Maii ser. 3.
A.C. 791.

☉ 16. B. ☽ 13. P. 27. Mart. Indict. 14.

JESU CHRISTI 791.

HADRIANI PAPÆ 20.

CONSTANTINI IMP. 16. & 12.

SOLIUS 2.

I.
Imperator
anno se-
quenti pa-
truos suos
excasavit.

A Num. I. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXIII. Kalendis Septembris superioris Christi anni inchoato, narrat infelicem expeditionem Romanorum adversus Bulgaros, quam dicit contigisse mense Aprili, ideoque præsentis Christi anno, & Imperatorem cum in Cardamum Bulgariae Domnum incidisset, desertum fuisse a suis militibus timore percussis, & in fugam actis. Quod recte hoc anno recitat Baronius; verum quod addit ex eodem Theophane Imperatorem excœcasse patruos suos, ad sequentem Christi annum spectat. Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXIV. mense Septembri hujus Christi anni incepto, ait: *Mensis Januarii die decimo quinto ab ipsa matre multisque Optimatibus exoratus, Imperatricem iterum eam renunciat, & cum eo faustis populi exclamationibus, velut olim excipitur, in hac verba: Constantino & Irene multos annos. Addit Theophanes, Imperatoris placito cunctos paruisse præter Armeniacos milites, qui Alexium pridem suum Ducem in officium restitui postularunt. Sed Constantinus Alexium verberibus cæsum & capillis deionsum in Prætorium destruxit. Cum vero mensis Julii die XX. Constantinus infeliciter adversus Bulgaros pugnasset, & Urbem fugitivus repetiisset, militares ordines in Urbem investit Nicephorum Excæsarem Imperatorem renunciare consiliati sunt; Sed Constantinus Nicephorum quidem oculorum orbitate damnavit; Christophoro, Niceta, Anthimo & Eudocino linguas præscindit jussit, &c. Supplicium itaque mense Augusto, sabbati die, Indictione decima quinta, hora nona, eis irroga-*

tum. In spatium tamen baud diutinum injustum hujusmodi facinus inultum Divina Justitia distulit. Solius enim quinquennii exacto intervallo ejusdem mensis & sabbati die a propria matre Constantinus ipse oculis orbatus est. Quare non hoc anno, ut habet Baronius, sed insequenti quo Indictio XV. mense Augusto adhuc in cursu erat, Constantinus patruos suos, Constantini scilicet Copronymi filios, iis suppliciiis affecit, & quidem mense Augusto die sabbati. Sed id factum post secundam ejus in Bulgaros expeditionem, non vero post priorē, quam Baronius cum posteriori perperam confundit

Felicius in Occidente a Carolo adversus Hunos sive Avaros pugnatum. Bellum illud hoc anno ab eo susceptum, & post annos octo feliciter confectum, ut infra videbimus. Gesta in eo Eginhardus in Annal. his verbis hoc anno narrat: *Transacto vere, circa astatu initium Rex de Vormatia movens Bajoariam profectus est ea meditatione, ut Hunis factorum suorum vicem redderet, & eis quamprimum posset bellum inferret. Comparatis igitur ad hoc ex omni Regno suo quam validissimis copiis & comitatibus, bipartito exercitu iter agere cepit. Cujus partem Thedrico Comiti & Meginfrido Cubiculario suo committens eos per Aquilonarem Danubii ripam iter agere jussit. Ipse cum parte, quam secum retinuit, Australem ejus fluminis ripam, Pannoniam petiturus, occupavit, Bajoariis cum comitatibus exercitus, qui navibus debebantur, per Danubium secunda aqua descendere jussit. Ac sic inchoato itinere, prima castra super Anesum posita sunt. Nam is fluvius inter Bajoariam atque Hunorum terminos medius currens, certus duorum Regnorum limes habebatur. Ibi supplicatio per triduum facta, ut id bellum prosperos ac felices haberet eventus. Tum demum castra mota, & bellum genti Hunorum a Francis indictum est. Pulsis igitur Hunorum praediis, ac destructis munitionibus, quarum una super Cambum fluvium, altera juxta Comagenos Civitatem in montem Cumeberg, vallo firmissimo erat extructa, ferro & igne cuncta vastantur. Cumque Rex cum eo quem ducebat exercitu usque ad Arrabonis fluentia venisset, transmissis eodem fluvio, per ripam ejus usque ad locum, quo is Danubio miscetur, accessit, ibique stativis per aliquot dies*

II.
Primus
annus bel-
li a Carolo
gesti in
Hunnia.

* XV.

perium, luminibus privavit, obediens maternus, & præfati Stauratii suadelis, ei asseverantium, quod nisi hunc cæcum redderet, in Imperatorem forent electuri. Acta sunt autem hæc adeo crudeliter, ut ait, mense Augusto die Sabbati, hora nona, Indictione * decimaquarta. Subdit vero idem Theophanes: *Verumtamen non in longum Dei justitia banc iniquam ultionem misit inultam. Post quinquennium namque eodem mense, & eodem die Sabbati, orbatus est oculis a propria matre idem Constantinus.*

Sed sicut in Oriente, ubi sævitia cum iniquitate grassatur, barbari prævalent in

Imperatorem: ita e contra in Occidente, Caroli Magni Regis pietas invictos hætenus barbaros superat. Hoc siquidem anno (ut habent veteres Francorum (a) Annales) triduo jejunio & Litanis, solemnique celebratione Missarum roboratus exercitus, fide potentior quam armis adversus Avaros bellum quam felicissime gessit. Nam Franci (inquit auctor) *prostraverunt Avarum innumerabilem multitudinem; & reversi sunt ex utraque ripa Danubii ad propria, magnificantes Deum pro tanta victoria plane incruenta.*

Caroli victoria in Avaris.
(a) Chron. Franc. edit. a Pithao & Regino in Chron. & alii.

Quod

PAGIUS

*dies habitis per Bajoariam reverti statuit. Alias vero copias quibus Thedericum & Mezinfridum præfecerat, per Behemannos, via qua venerant, reverti præcepit. Sic peragrata ac devastata magna parte Pannonia, cum incolumi exercitu Francorum in Bajoariam se recepit. Saxones autem & Frisones cum Thederico & Mezinfrido per Behemannos, ut jussum erat, Domum regressi sunt. Facta est autem hac expeditio sine omnium rerum incommodo, præter quod in illo, quem Rex ducebat exercitu tanta equorum lues exorta est, ut vix decima pars de tot millibus equorum remansisset. Ipse autem cum dimissis copiis Reginum Civitatem (nunc Ratisponam), qua nunc Reganesburg vocatur, venisset, in ea hyematurus consedisset, ibi Natalem Domini celebravit. Pascha autem Wormaciæ celebraverat, ut cum Eginhardo anno superiori, tradunt cæteri Annalistsæ. Sirmondus Tom. II. Concil. Gall. aliique literas referunt, quas Carolus scripsit Fastrada Regina, quæ Ratisponæ remanserat, in quibus ait copias Italicas, quas illuc pergere duxerat, X. Kal. Sept. in Avariam pervenisse, & cum Avaribus tanta felicitate pugnasse, ut a multo tempore tanta Avarum strages facta non fuerit. Addit Carolus: *Tribus diebus Litaniam fecimus, idest, Nonis Septemb. quod fuit Lunis die, incipientes, & Martis, & Mercuris, Dei misericordiam deprecantes.* Hoc autem anno Nonæ Septemb. quibus cœpta Litania, cum die Lunæ concurrebant. [1]*

III.
Situs Regni Hunnorum.

Avarum seu Hunnorum Ditiones in Australes & Boreales medius dividebat Danubius, cui commissentur in hodierno Austria Archiducatu Anisus, sive Anesus (vulgo l'Ens) & Cambus (vulgo le Camb) Francorum eorumdemque Avarorum certii tunc termini. Anisus ad Urbem cognominem subit dexteram Danubii ripam, sinistram Cambus infra Chrembsam Oppidum (vulgo Chrembs) e regione Trigifami (vulgo Trasmaur). Raba sive Arabo, quem Carolus pertransiit, fluvius est in hodierna Hungaria cuique notus. In brevi Chronico usque ad annum Christi DCCCX, producto, & a Duchesnio Tom. III. publicato, ad hunc annum legitur: *Carolus Rex primum fuit in Chunia.* Antiqui enim Regnum Avarum seu Hunnorum modo Huniam, modo Chuniam vocitabant, illucque primum Carolus hoc anno profectus est.

IV.

Coinitus hoc anno num. I. refert verba Annalistsæ Loiseliani, ut publicatus est a Duches-

nio Tom. II. additque Codicem, quo usus est Canisius Tom. III. Antiq. Lect. addere mortem duorum Episcoporum in Codice Loiseliano prætermittam, & in eo legi: *In ipso itinere obiit bona memoria Angilramnus Archiepiscopus Mediomatricis Ecclesie, & Sympertus Episcopus ibi defunctus est.* Verum dubito, ne in eo Codice Librarius loco, Suidberti Werdensis Episcopi, per errorem scripserit, Sympertum, qui quartus fuit Episcopus Ratisponensis. In Chronico enim Moissiacensi ad hunc Christi annum post narrationem expeditionis Hunnicæ habetur: *Et in ipso itinere obiit bona memoria Ingilramnus Mediomatrix Ecclesie Episcopus: sed & Suibertus Episcopus ibidem defunctus est.* Præterea in brevi Chronico apud Monasterium Sancti Galli scripto (& ab anno DCCXLVIII. usque ad annum DCCCXXVI. perducto Tom. III. Duchesnii, ad annum DCCXC. habetur: *Angilramnus & Suidbertus de hac luce migraverunt.* Errat quidem Auctor in anno, sed incertum, an Librarius in Suidberti nomine lapsus sit. Cum in Annalista Loiseliano juxta Duchesnii editionem nulla Angilramni & Symperti mentio habeatur, utriusque mors assuta quidem videtur Codici, quo usus est Canisius; sed remanet difficultas, an interpolator erraverit. Mabillonius Tom. IV. Analect. pag. 320. observat in Calendario S. Emmerammi *Sintpertum* Episcopum Ratisponensem notari III. Kal. Octob. qui ideo videtur mortuus in reditu Caroli ab ea expeditione aliquot diebus ante Angilramnum.

Hunc vero præsentis anno vitam cum morte commutasse, extra omne dubium esse debet; in Codice enim Sancti Symphoriani apud Dominicum in familia Ansberti rediviva legitur: *Angelramnus Archiep. & Palatii Capellanus, qui sedit annos XXIII. & dies XXVIII requiescit in Monasterio, cui vocabulum Nova cella, ob. VII. Kal. Nov. in loco, qui dicitur Anagahunc Chunisberg, & cessavit Episcopatus ann. XXVII. & menses III. Ubi Chunisberg. idem est ac Cumeberg, de quo Eginhardus citatus dum de expeditione Hunnica Caroli loquitur. Auctor istius Catalogi confirmat quod mox diximus, Angelramnum sc. qui erat in exercitu Caroli mortuum esse, dum idem exercitus in Franciam rediret, idque die vicesima sexta mensis Octobris, quo etiam ejus obitus consignatur in Martyrologio Metensi apud Meurissium in Historia Episcoporum Metensium. Sedem in-*

Suibertus Episc. Werdensis vel Sympertus Episc. Ratisponensis moriuntur.

V.
Moritur & Angilramnus Archiep. Metensis.

NOTÆ [1] Expeditionem Italicam Pippini ad annum hunc revocandam esse inferius ad A. 793. II° demonstrabo. MANSI

III. *Quod vero ad res Italiae pertinet, hoc ipso anno celebratum est in Italia Concilium Forojulienſe sub Paulino Episcopo Aquilejenſi, sub cujus Metropoli Forojulium continebatur. De tempore quidem ex Actis ipsius Concilii satis liquet, ubi in eorum exordiis ista scribuntur: Anno igitur felicissimo Principatus eorum, Caroli scilicet tertio, & vigesimo, & Pipini decimoquinto: canonicis siquidem evocatum syllabis fraternum quorundam Episcoporum contubernium Forojulium municipium Metropolim Aquilejenſem veneranter coacervatum convenit, &c. Qui huic praefuit Paulinus Patriarcha, egregia enituit sanctitate, & doctrina fuit insignis, plurimusque in Synodalibus coactis a Carolo Magno conventibus, ad quos ab eodem Rege vocari solitus esset: nam ipse in loco eodem Concilio dum se excusaret ad Synodum provincialem sibi subiectos Episcopos, praeter excusationem bellicorum tumultuum, hanc addit, quod frequenter ad generales coactus fuerit proficisci. Sed audi ipsum:*

Paulinus
Episc. Forojulien-
ſis qualis.

Per tot temporum curricula quod minime sit reverendi Concilii Sessio celebrata, vestram scire non ambigo sincerissimam charitatem. Nam propter improbos, qui solent irrumpere, mundanos tumultus, propterque imminuentia praeteritorum bella, quae circumquaque per gyrum finium nostrorum fomenti ferocitatem ingruere non cessabant, intermissum interim hoc magnificentum opus, proculdubio poterit approbati. Verumtamen non penitus intermissam veridicis valebit assertionibus aestimari. Nam quoties reverendis principalibus accersiti imperiis in generali celeberrimae Synodi venerabilium Patrum conventionem humillimam parvitas meae praesentiam, quia saepius contigit adfuisse: vestris est

animis (ut opinor) non caelatum, vestrisque etiam obtutibus aliquoties latius patuisse, in promptu non dubito. Haec de praeteritis.

De praesenti autem Synodo congreganda, accipe ejus animi consilium ex temporum opportunitate quaesitum: Nunc autem (inquit) divina opitulante clementia, attritis utique ferocium barbarorum superbiae typho erectis cervicibus, auxilio per omnia adminiculante de caelo, reddita jam quietissima pace terris, superna prorsus largiente gratia, paululumque respirantibus regalibus jussis, necessarium duximus summopere festinantes dilectissimam fraternitatem vestram juxta praescorum canonum inviolabiles sanctiones in uno collegio aggregari, &c. Sane quidem Paulinum hunc, ut insignis nominis virum citat (a) Walfridus Strabo, qui claruit paulo post sub Ludovico filio Caroli Magni, dum agit de sacrorum hymnorum in Ecclesia usu: Traditur siquidem (inquit) Paulinum Forojulienſem Patriarcham saepius, & maxime in privatis Missis circa immolationem sacramentorum hymnos vel ab aliis, vel a se compositos celebrasse. Haec ipse. Sed de his, quae ad res gestas, sanctaetque in hac Synodo spectant, agamus.

(a) Walf-
frid. Stra-
bo de re-
bus Eccl.
c. 25.

Duo erant, quae in Catholicae Fidei sacramentis, hoc tempore Catholicam pulsabant Ecclesiam, in Oriente alterum, alterum vero in Occidente: in Oriente inquam quaestio de processione Spiritus Sancti magnopere exagitari coepit, indeque dilapsa in Italiam Gallis cum Hispanis contra nitentibus, ut superius est demonstratum. In Occidente vero in Hispaniis ab Episcopo Toletano Elipando, & Felice Episcopo Urgelitano Nestorianismus restitui coepit, dum assererent, Filium Dei Dominum nostrum Jesum Chri-

Quaestio
de processione
Spiritus
Sancti.

PAGIUS *ierat Angelramnus anno DCCLXVIII. die XXIX. mensis Septemb. ut elicitur ex ejus Sedis duratione accurate in eo Catalogo annotata. Ei in dignitate Archicappellani successit Hildeboldus Episcopus Coloniensis. In Concilio enim Francofordiensi anno DCCXCIV. habito Canone LV. legitur: Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo se a Sede Apostolica, idest, ab Hadriano Pontifice licentiam habuisse, ut Angilramnum Archiepiscopum in suo Palatio haberet propter utilitates Ecclesiasticas. Deprecatus est eandem Synodum, ut eo modo sicut Angilramnum habuerat, ita etiam Hildeboldum Episcopum habere debuisset, quia & de eodem, sicut & de Angilramno Apostolicam licentiam habeat. Omnis Synodus consensit, & placuit eis eum in Palatio esse debere propter utilitates Ecclesiasticas. Ex morte Angelramni, quam hoc anno contigisse constat praecedentium & subsequentium Episcoporum Metensium Chronotaxis digerenda, & varii errores in eorum Episcoporum initio & sine consignandis haecenus admissi, emendandi. Obiter observabis tempore Concilii Franco-*

fordiensi Coloniam nondum Metropolim fuisse; cum Hildeboldus in eo Episcopus appelletur.

A num. III. ad VII. Concilium Forojulienſe, a Sancto Paulino Forojulienſi Patriarcha celebratum Baronius & post eum Conciliorum Collectores huic anno affixere, quod in ejus Actis legatur: Anno felicissimo Principatus eorum (nempe Caroli M. ac Pippini Italiae Regis) tertio & vicesimo, & XV. Canonicis siquidem evocatum Syllabis fraternum quorundam Episcoporum contubernium Foro-Julium municipium Metropolim Aquilejenſem veneranter coacervatum convenit. Annum enim illum vicesimum tertium Caroli ab anno DCCLXVIII. quo in Francia regnare coepit, deduxere, parum curantes de anno decimo quinto Pippini Regis, qui in praesentem convenire non potest; cum tamen ejus praecipue ratio habenda sit, cum de Concilio in Italia congregato agatur. Praeterea Italia Acta publica annis Caroli in Italia, non vero in Francia regnantis notabant, ut varia Monumenta demonstrant, & satis de se patet. Quare cum Carolus anno septingentesimo septuage-

VI.
Epocha
Conc. Forojulien-
ſis.

Christum secundum humanitatem dicendum esse filium adoptivum, ac proinde duos Dei filios in Christo, naturalem, & adoptivum esse. Ad utrumque errorem convincendum, & corrigendum Paulinus visus est hujusmodi Synodum potissimum convocasse, utque etiam de his, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam bene restituendam, & instituendam pertinent, canones ordinaret.

V. Quod ad primum spectat, hæreticos cum nominet, negantes Spiritum sanctum a Patre, Filioque procedere: diversum plane est ab eo, quod aliqui simpliciter dixere ex sancti Evangelii præscripto, Spiritum sanctum a Patre procedere non negando tamen etiam ex Filio procedere. Hos quidem non esse censendos hæreticos, Hadrianus Papa excusat in responsionibus ad Carolum Magnum datis adversus Synodi secundæ Nicænæ detractores, ubi Tarasium excusat, qui Spiritum sanctum dixerat ex Patre procedere per Filium, cum ait (a): *Hoc dogma Tarasius non per se explanavit, sed per doctrinam sanctorum Patrum confessus est, quorum capitula pro vestro nimio amore, quem erga vestram *perfectissimam a Deo protectam regalem excellentiam gerimus, breviter exoramus. Athanasius, &c. Recitat nonnullorum Græcorum, & Latinorum Patrum sententias Tarasii assertioni consentientes, quod scilicet Spiritus sanctus a Patre procedit per Filium. De quibus videas, quæ disputat diffusus S. Thomas (b). Non ergo consensit Hadrianus illis damnantibus Græcos, ob id, quod dicerent Spiritum sanctum a Patre procedentem, non tamen negarent a Filio æque ipsum procedere. At quod addita Symbolo illa verba fuerint, FILIOQUE hanc affert Paulinus rationem: *Hæc enim (inquit) & cætera, quæ sequuntur in Nicæni Symboli sacro dogmate non habentur. Sed & postmodum pro-**

(a) Hadr. ep. ad Carol. c. 1.

* prærectissimam

(b) S. Tho. p. 1. q. 36. art. 3.

PAGIUS gesimo quarto in Italia seu in Longobardia regnare coeperit, Concilium Forojulienſe anno septingentesimo nonagesimo sexto, quo annus ejus XXIII. initium sumit, & Pippinus annum XV. Regni sui absolvit, habitum fuit, idque ante diem decimum quintum mensis Aprilis, quo anno DCCLXXXI. Romæ ab Hadriano Papa baptizatus, & Italiæ Rex appellatus. Sed cum Carolus annos Regni Italici aliquando a suis victoriis ante diem XV. mensis Aprilis anni DCCLXXIV. in Longobardia reportatis; aliquando vero a capta post diem XXVI. mensis Maii ejusdem anni Papia Regni Longobardici Regia repetat, ut eo anno numer. VIII. & seqq. ostendimus, annus ille XXIII. Regni Italici a priori Epocha proficiſciunt, ut annus XV. Pippini Regis manifeste indicat. Cointius anno DCCXCV. num. VIII. dicit annum Caroli Regis XXIII. cum anno Pippini XV. componi non posse, & qui XXIII. Ca-

pter eos videlicet hæreticos, qui susurrant, Spiritum sanctum solum esse Patris, & a solo procedere Patre, additum est: *Qui a Patre, Filioque procedit.*

Quomodo autem nonnisi ex divinarum scripturarum auctoritate id factum sit, pluribus idem Paulinus docet, licet quando sit, non dicat: Tu vero ejus rei originem, superius in Annalibus tempore Leonis Magni fusius declaratam, si libet, cognoscere poteris, cum ostensum est in Hispaniis, id primum factum, atque postmodum in Galliis: cum etsi doctrinam eandem Ecclesia Romana receperit, in Symbolum tamen numquam admisit, nisi sub Nicolao Papa, ut suo loco inferius pluribus dicturi sumus. Est de his Pithœi compendiosa tractatio ad Jacobum Sirmundum Societatis Jesu professorem.

Disputans insuper idem Paulinus in hac Synodo pluribus de sanctissima Trinitate, hæreses adversus eam obortas, prædamnatas confutat, atque demum de Verbi Incarnatione tractans, redarguit eos, qui Filium Dei factum hominem nominant adoptivum, eodemque Fidei Catholicæ Symbolo eosdem condemnat errores. Quomodo autem eadem hæresis de adoptione Christi sequenti anno damnata est in Concilio Ratisponensi coram Carolo Magno Imperatore, suo loco dicturi sumus. Demum vero in hac eadem Synodo, post tractationem dogmaticarum disputationum absolutam, sanciti sunt quatuordecim canones, ad disciplinam Ecclesiasticam spectantes, in quibus quam accuratus fuerit Ecclesiasticæ disciplinæ restitutor, & custos, vel ex eo quisque poterit intelligere, dum nec cum permissis a Nicæno Concilio mulieribus matre, & sorore, permiserit suos clericos cohabitare.

Commendatur magnopere ejusdem Paulini sanctitas & doctrina, ad oppugnandas emergentes hæreses ab Albino Flacco ejus intimo familiari, qui his diebus has ad

roli Regis annum servandum censuere, emendare debuisse Pippini Regis annum XV. concluditque hunc Pippini Regis annum retinendum, & expungendum Caroli Regis annum XXIII. ac reponendum annum XXVII. qui anno Christi DCCXCV. cum anno Pippini Regis XV. convenit. Verum locus ille purus est, sed annus XXIII. Caroli a priori ejus Regni Italici Epocha deducendus, qua de re imposteriorum dubium esse non potest.

Quoad locum Concilii, illud non congregatum apud Forum Livii, vulgo *Forli*, cum Civitas illa sita sit in Romandiola ab Antiquis *Forum Livii* nuncupata, viginti miliaribus a Bononia distans, sed in Civitate nunc appellata *Cividal d' Austria*, sive *del Friuli*, antiquitus dicta *Forum Julii*, in qua tunc Patriarcharum Aquileiensium Sedes erat, quos propterea Alcuinus, & alii Patriarchas Forojulienſes etiam denominavere, uti me docuit U. Cl. Philip-

VI.

Rom. Eccl. recepit in Symbolum verba illa Filioque.

VII.

Locus in quo celebratum fuit.

Paulini
sanctitas
& doctri-
na com-
mendata
ab Albi-
no Flacco.
(a) Albin.
ep. 60. t.
1. Antiq.
lect.

ad eum litteras dedit, quibus hortatur naviter agere adversus hæreticos pro dogmatibus Ecclesiasticis, pro quibus libellum, quem scripserat, ad eundem Albinum miserat, ad quem ita rescripsit (a):

Domino & in Domino dominorum dilectissimo, & pio patri Paulino Patriarchæ salutem.

Videor aliquod me refrigerium habere animi mei, ut flamma charitatis in corde abscondita aliquam fortasse scintillam elicere valeat, ne totum torpescat, quod intus ignescit, dum opportunum mihi tempus aliquid tuæ scribere charitati occurrat. Quid? Cum beatitudinis vestræ litteras omni favo dulciores intueri mereor: nonne videor mihi inter varios paradisi flores totus conversari, & avida desiderii mei dextera spirituales exinde carpere fructus? Quantomagis cum sacratissima fidei vestræ libellum recensui, Catholicæ pacis puritate ornatum, eloquentiæ venustate jucundissimum, sensuum veritate firmissimum. Totius animi mei habenas in lætitiâ laxavi, ubi de uno lucidissimo, & saluberrimo paradisi fonte quatuor virtutum flumina non solum Ausoniæ fertilitatis prata, sed totius Ecclesiasticæ latitudinis rura irrigare conspexi: ubi & aurivomos spiritualium sensuum gurgites gemmis scholasticæ urbanitatis abundare intellexi. Quamplurimis vere profuturum, & pernecessarium fecisti opus in Catholicæ fidei taxatione, quod diu optavi, & scæpius domno Regi suasti, ut symbolum Catholicæ fidei planissimis sensibus, & sermonibus luculentissimis in unam congereretur chartulam, & per singulas Episcopaliâ regiminum parochias omnibus daretur presbyteris legendum, memoriæque commendandum, quatenus licet lingua diversa loqueretur, una tamen Fides ubique resonaret. Ecce quod mea optavit humilitas, vestra implevit sublimitas. Habet apud salutis nostræ auctore perpetuam scilicet, & hujus bonæ voluntatis mercedem, & hujus perfecti operis apud homines laudem.

PAGIUS lippus a Turre olim Canonicus Foro-Julien-sis, nunc Em. Cardinalis Imperialis Auditor. Civitas hæc pristinum tandem splendorem, nomenque amisit, & Utinum Oppidum non longe inde diffitum Metropolitico illius Privilegio auctum est, tuncque Civitas Foro-Julii ea dignitate spoliata Civitas Austria appellari cœpit. Ea autem Dominio Veneto subest. Legenda quæ anno DCCXXXIX. jam diximus.

VIII. Paulinus in Oratione ad Comprovinciales Ob bellum Hunnicum in annum DCCXC-VI. dilatatum. Episcopus rationem affert, cur Concilii celebrationem tamdiu distulerit, indeque annum, quo illud habitum magis declarat: propter improbos, qui solent irumpere, mundanos tumultus, propterque imminentiâ præliorum bella, quæ circumquaque per gyrum finium nostrorum fermenti ferocitate ingruere non cessabant, &c. Nunc autem Divina opitulante Clementia, attritis utique ferocium Barbarorum superbia typho erectis

Semper ferventissima charitas vestra castra perpetui Regis undique invictissimis Fidei clypeis muniat, ne antiqui hostis versutia aliqua ex parte aditum suæ nequitiae invenire valeat. Et si ille mille habet artes nocendi, multo magis nobis necesse est mille habere artes defendendi, credentes in eum, qui ait (b): (b) Joan. Confidite, ego vici mundum, cujus pietas nobis prævidebat agonis tempus transitorium, & remunerationis esse perpetuum. Ille prior calcavit caput leonis, & draconis, nobisque dedit potestatem calcandi super (c) serpentes, & scorpiones, (c) Luc. & omnes hæreticas pravitates, quæ sunt portæ inferi, superandi. Tu vero vir Dei apostolice, hac armatus potestate, viriliter pugna, fortiter vince, ut feliciter regnes cum Christo.

Heu, prob dolor, multi solent desuper contextam Christi tunicam hæreticis scindere unguibus, & in pace Ecclesiæ facere, quod milites in passione Christi non ausi sunt facere. Quapropter, venerande pater, & doctissime athleta, & dulcissime doctor, simus semper in castris Christi commanipulares, & in una acie sub vexillo S. Crucis concordî consilio, & virtute præliantes, ut suos adversarios per nos vincat, qui vinci non potest. Nunc iterum antiquus serpens de dumis Hispanici ruris, & de speluncis venenatæ perfidiæ contritum, non Herculeâ, sed Evangelicâ clava caput relevare conatur, & prioribus nequitiae poculis nova maledictionis toxica immiscere. Sed & frigidissimus Aquilo ventus alio de latere solidæ Ecclesiæ impellens parietem sacri baptismatis, Catholicæ consuetudinis regulam immutare nitens, & sub invocatione sanctæ Trinitatis unam asserentes merisionem fieri debere, triduanamque nostri Salvatoris sepulturam in Baptismo imitari negligentes, cum Apostolus diceret: Consepulti enim estis cum Christo in Baptismo. Alii vero trinam volentes facere merisionem, & in unaquaque mer-

sio. cervicibus, auxilio per omnia adminiculante de celo, reddita jam quietissima pace terris, &c. Necessarium duximus summopere festinantes dilectissimam fraternitatem vestram in uno Collegio aggregari, ubi Paulinus respicit ad bellum Avaricum seu Hunnicum hoc anno inchoatum, & ut videbatur anno DCCXCV. ad finem perductum, ut ex dictis in utroque anno evidenter elicitur. Hunni enim seu Avars jam per quinquennium Foro-Julien-sibus insultarant, & contra eos Henricus Dux Foro-Julien-sis Atrox bellum gesserat. Quare hoc anno bello non finis impositus, sed initium datum, ideoque Concilium Foro-Julien-sense dici non potest eo indictum fuisse. Hunnos hoc ipso anno in Italiam irrupisse infra videbimus. Actum in eo adversus eos, qui variis erroribus implicati de mysterio Trinitatis, præsertimque de processione Spiritus Sancti non recte sentiebant, ac præterea adver-

(a) Matt.
28.

sione invocationem sanctæ Trinitatis, ac per hoc totas tres personas nominare studentes, dum ipsa veritas præciperet (a): *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: quid opus est tertio replicare, quod semel dictum sufficit?*

Est quoque in quibusdam clancula dubitatio: *An animæ sanctorum Apostolorum, & Martyrum, aliorumque perfectorum ante diem Judicii in cæleste recipiantur regnum. His, & hujusmodi spiculis de pharetris (ut æstimo) exemptis perfidiæ, unitatem sanctæ, & Catholicæ Ecclesiæ, & veritatem universalis Fidei aliqui vulnerare nitentes, etiam & spurcissimis errorum fœcibus limpidissima Ecclesiasticæ Fidei pocula inficiunt, & nuptiale vinum, quod Christus ex aqua Virginis matri, Ecclesiæ scilicet sanctæ salubriter potanda convertit, iterum in aquas stultitiæ converti conantur. Sed tuum est, o pastor electe gregis, & custos portarum civitatis Dei, qui clavem scientiæ potentiæ dextera tenes, & ut lapides mundissimos læva recondis, blasphemantes exercitum Dei viventis Philisthæos in superbissimo (b) Goliath uno veritatis ictu totos contere: nostrum est elevare cum Moyse manus in cælum, humilitatis precibus te adjuvare, & spectare cum David in munitissima civitatis... donec Speculator ex alto culminis fastigio clamitans, nobis tuam annuntiet victoriam. Ad te omnium aspiciunt oculi, aliquid de tuo affluentissimo eloquio cæleste desiderantes audire, & ferventissimo sapientiæ sole frigidissimos grandinum lapides, qui culmina sapientissimi Salomonis ferre non metuunt, per te citius resolvi expectantes. Tu vero lucerna ardens, & lucens; nos in tua luce exultare gaudemus; ut te lucente, & ducente, ad lumen, quod illuminat omnem hominem ve-*

(b) Reg.
17.

PAGIUS

sus eos, qui in duos videntur filios unum Christum Dei Filium dividere, dum illum naturalem & adoptivum affirmare moliuntur, inquit Paulinus in sua oratione; quibus verbis ostendit Concilium istud adversus Felicem Urgelitanum congregatum non fuisse, ut putavit Coinzjus loco citato, sed generatim adversus Ebionitas, Nestorianos, aliosque hæreticos in Sacrum Incarnationis mysterium peccantes. Sancti præterea in eo Canones quatuordecim, qui omnes ad Ecclesiasticam disciplinam spectant,

nientem in hunc mundum: ejusdem æternæ lucis gratia adjuvante, pervenire mereamur. Hactenus Albinus ad Paulinum.

Hoc eodem Redemptoris anno migravit ex hac vita ille Apostolicus sanctitate illustris Burchardus Episcopus Herbipolensis, cum sedisset annos quadraginta, cujus res gestas prosequutus est (c) Egilardus ejus monasterii monachus. Sed alia plura de eo e latebris vindicata accepimus, quæ si fuerimus consecuti, in appendice collocabimus. Haud diu autem ante obitum sanctissimus vir consulens novæ plantationi, imitatus exemplum magistri sui Bonifacii, sicut ille auctoritate Apostolicæ Sedis delegerat sibi successorem, ita ipse auctoritate Lulli Moguntini Episcopi Apostolicæ Sedis, instar S. Bonifacii prædecessoris fungentis legatione, & assentiente Carolo Magno, Mengingandum voluit sibi in ejus Episcopatus sedem substitui: quod & feliciter consequutus est. Porro relatus sanctus inter Sanctos, ab Ecclesia Catholica, anniverfaria commemoratione cœptus est celebrari. Ecclesia vero Herbipolensis, Apostolicorum plantata laboribus, hactenus Apostolico fulgore corruscat, Catholica ibi doctrina in tanto Germaniæ naufragio conservata.

Quod igitur in obitu sancti Burchardi sit mentio Lulli Episcopi Moguntini, supervixisse eum non solum Burchardo, & successori ejus, eadem citata Acta testantur, ex quibus redarguas eos qui eum longe ante hæc tempora decessisse ex hac vita, tradiderunt.

In fine autem anni hujus, nempe mense Decembri, Indictione decimaquinta, mirum in modum exundans Tyberis, Romanæ Urbis planitiem alluvione replevit: hæc enim apud Anastasium Bibliothecarium verbis istis enarratur: *In vi-*

VII.
S. Burchardi Episcopi obitus. (c) Extant apud Sur. die 14. Octob. l. 5.

Lullus superstes sancto Burchardo.

Tyberis inundatio insignis.

ge-

& legi possunt apud Natalem Alexandrum sæculo Ecclesiæ octavo. [1]

Ad num. VII. Egilwardus Monachus Wirziburgensis, qui sæculo XI. vixisse videtur, vitam Sancti Burchardi Episcopi Wirziburgensis primi Auctore Anonymo scriptam tribus libris interpolavit, eique novas mendas adjecit, & quod Anonymus jam peccaverat, Burchardum Romæ a Zacharia Pontifice ordinatum, Egilwardus factum affirmat anno DCCLII. ejusque obitum ad præsentem prorogat. Hunc se-

IX.
Obitus SS. Burchardi & Lulli.

cu-

NOTÆ

[1] **C**ointii conjectura quoad causam habiti Concilii Forojuliensis tenenda est; cum enim ait Paulinus Concilium indixisse se in eos, qui in duos videntur filios unum Christum Dei filium dividere, demonstrat utique rem habere se cum Felicianis. Licet enim Felix ejusque affectæ duas in Christo personas non agnoscebant; id tamen ex Felicis hæresi de adoptione Christi deducendum necessaria consecutione putabatur. Audi Benedictum Anianensem in disputatione adversus Felicianos, vulgata a Baluzio Miscell. tom. V. pag. 39. *Quis est qui solvit Jesum, nisi qui dicit proprium eum esse filium Dei ex Divinitate, adoptivum autem esse ex carne, dissolvens unam personam Jesu Christi Dei in duas filiorum personas, Dei hominis cum Nestorio?* MANSI

gesimo hujus prædicti eximii Pontificis anno, mense Decembris, decimaquinta Indictione fluvius Tyberis e suo egressus alveo, intumescens, sese per campestria dedit. Qui etiam præ nimia inundatione portam, quæ dicitur Flaminia, ingressus, ipsam e fundamentis evellens portam, usque ad arcum, qui vocatur, Tres Faciolas, eam deduxit, & muros in aliquibus transcendit locis, atque ultra basilicam sancti Marci redundans, per porticum, quæ vocatur Palatina, se extendens, usque ad pontem Antonini, ipsum evertens egressus, in suum se iterum remisit alveum, ita ut in Via lata amplius, quam duas staturas ejusdem fluminis aqua excreverit, atque a ponte beati Petri usque ad pontem Milvium aqua se extenderint: Juxta remissam vim ipsius fluminis perdidit domos, & evertit, atque agros desertavit, evellens, & eradicans arbuta, & segetes: & propter hoc imminabat tribulatio magna.

Hadriani
Papæ
tempore
diluvium
urbis.

Quo audito, ipse præcipuus Præsul, per hoc triduum, quo ipsum flumen, quasi per alveum per civitatem currebat, se nimis in lamentationes dedit, & humi in oratione prostratus persistens, misertus Dominus ejus orationis, post triduum cessavit. Sed per plures dies aqua Romam detinuit. Inter eaque ipse præcipuus Antistes divina permotus inspiratione, per sandala, scaphas scilicet, morantes in Via lata cibus alebat, ut non fame necarentur, eo quod ostium domicilii exire nequibant præ nimia inundatione aquarum. Postmodum vero arefacta aqua omnes ipsas regiones Viæ latæ in domino consolatus est. Hæc ibi de Tyberis inundatione, & Hadriani Papæ erga gregem suum pastorali cura propensio.

IX. Hoc ipso anno Alfonso cognomento Castus a Veremundo Rege Gallæciæ, de quo dictum est anno superiori, restituitur in Regnum, in collegam assumptus ab ipso: quod ex veteribus mo-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS cutus Baronius ejus mortem, sicuti & Lulli Archiepiscopi Moguntinensis, hoc anno recitat. Verum Sanctum Burchardum anno DCCLIV. Lulum vero anno DCCLXXXVI. vivendi finem fecisse, annis illis monstravimus.

X. Ad num. IX. & seqq. Baronius initium Alphonso II. cognomento Casti Asturiarum Regis a Veremundo Rege in collegam assumpti accurate cum Era DCCCXXIX. & XVIII. Kalendas Octob. illigavit; eo enim die, in quem Festum Exaltationis Sanctæ Crucis incidit, eum unctum esse, ex antiquo Privilegio deducit. Verum quod addit, eum XII Kalend. Augusti in Regnum revocatum, Auctorem esse Isidorum Pacensem hujus sæculi non ignobilem Scriptorem, subfingere non potest. Isidorus enim Pacensis in Hispania Episcopus Chronologiam suam orditur ab anno Christi DCXI. sed ultra annum DCCLIV. eam non producit, ideoque quod ab alio Historico scriptum, deceptus a Mariana lib. 2. de

numentis Morales prodidit, cum ex privilegio antiquissimi monasterii S. Vincentii Montis fortis ista refert.

Æra octingentesima vigesima nona unctus est in Regno magnus Adefonsus decimo octavo Kalendas Octobris. Æra quæ supra. Hæc de unctio. Cæterum eodem anno, duodecimo Kalendas Augusti, ipsum revocatum in Regnum fuisse, auctor est Isidorus Pacensis, hujus sæculi non ignobilis scriptor. Fuit hic Froilæ Regis filius, ob ætatem infirmam prohibitus, ne regnaret: ubi vero provectioris est factus ætatis, tum bellicæ virtutis, tum bene institutæ vitæ egregium specimen edidit, adeo ut cum Berta propria coniuge, sorore Caroli Magni continenter vixisse, dicatur. De his autem quæ ad religionis cultum spectant, ista prodimus ex Tudensi, qui ait: Multis virtutibus emicuit, solium suum forti, & pulchro opere Oveti firmavit Salvatoris nostri ibidem firmavit templum, aulam sanctæ Mariæ juxta ipsum templum: edificavit quoque basilicam sancti Thyrsi Martyris, pulchro edificio fieri fecit, omnesque has Domini domos cum arcubus lapideis, atque columnis marmoreis auro argentoque ornavit, palatium regale Oveti fecit, & picturis variis decoravit, omnem Gothorum ordinem, sicut in Toledo fuerat, tam in Ecclesia, quam in palatio ordinavit.

Cum esset homo castus, & Catholicus, Arcam, quam Pelagius Rex a Toledo detulerat in Asturias, diversorum Sanctorum reliquiis plenam, Ovetum detulit. Edificavit etiam altare meridianum in ultima parte S. Salvatoris, unde ascendus fit per gradus ad altare sancti Michaelis Archangeli, ubi transfudit sanctissimam Arcam cum multis aliis Sanctorum reliquiis propter loci tuitionem, & securitatem. Hoc factum vides ad firmitatem & securitatem Regni sui & salutem totius populi Christiani. Concurre-
I i runt

Reb. Hisp. cap. 7. Isidoro Pacensi attribuit. Inclinatæ Hispaniæ res unius Alphonso virtute steteret, fuitque, inquit Mariana, perpetua rerum gestarum felicitate, bellicis artibus, clementiæ, religionis & liberalitatis laude suis charus, externis formidabilis.

Simeon Dunelmensis in Historia de Gest. Reg. Angl. Lamberti Dorovernensis seu Cantuariensis Archiepiscopi mortem hoc anno consignat, eique Ethelardum a quibusdam Ethelardum, & ab aliis Aedilbardum appellatum successisse scribit. Ethelardum valde laudat Malmesburiensis lib. I. de Pont. pag. 199. Ethelardus, inquit, Vir post primos Doctores, Summis Pontificibus comparandus, & pene dixerim præferendus atque haud scio si dicto delinquo: cum profecto excellentius videatur restaurasse dignitatem amissam, quam conservare partem: quamvis & illud nonnulla laudis habeatur. Offa enim Merciorum Rex, quod illi cum Cantuariensibus graves ini-

XI.
Ethelardus fit Archiep. Cantuariensis.

runt ad pia Sanctorum suffragia ex multis partibus fideles, vota cum devotione ferentes, & auctoritate Apostolica tertiae partis suae poenitentiae indulgentiam consequentes. Ea quidem Arca, gentili errore comitante, tempore Mahometi pseudoprophetae ab Hierosolymis navigio Hispalim est delata: deinde per annos septuaginta novem Toleti permansit: rursus cum a Mauris Toletum opprimeretur, Arcam Dei Pelagius rapuit, & per abdita loca ad Asturias duxit, quam Rex Alfonsus (ut dictum est) in Ecclesia Ovetensi honorifice cum multis Sanctorum reliquiis collocavit. Julianus quoque quondam Archiepiscopus Toletanus, qui a nefario Vvitiya Rege ab Archiepiscopatu fuit expulsus, cum praedicta Arca venit, & Oveti quiescit.

XI. Decoratur etiam dicta Ovetensis Ecclesia Angelici miraculi novitate. Dum enim quadam die Rex Alfonsus haberet casu coram se pondus auri splendidissimi, & quosdam lapides pretiosos, cogitare coepit intra se, quomodo ad opus divini altaris inde Crux fieri posset, ita sancta devotione Regis existente. Cum post auditam Missam a templo nostri Salvatoris regale palatium peteret, obviam habuit duos Angelos in figuram peregrinorum,

qui se aurifices esse dixerunt. Rex autem Alfonsus illico tradidit eis aurum, & lapides, & iussit illis dari domum, in qua possent sine impedimento hominum operari. Sed Rex dum pranderet, ad se reversus, quibus personis dederit aurum inquit, & statim unum post alium Legatum misit, uti viderent, quid ignoti aurifices agerent. Jam ministri domui fabrica accedebant, cum subito tanta lux intra domum resplenduit, ut non possent eam oculi humani aspicere praeter nimiam claritatem. Et cum nuntiatum Regi fuisset, cito occurrit ad domum, & Crucem solam sine aurificibus reperit, atque totam domum sicut sole irradiatam. Rex autem accipiens benedictam Crucem, convocato omni clero, cum laudibus, & hymnis Deo gratias agens, eandem super altare S. Salvatoris reverenter posuit. Haec ex scripto codice Tudensis nomine: quae etiam ab aliis, qui nobili stylo profecti sunt res Hispanorum, narrantur (a).

Ceterum Crucem ipsam factam esse, antequam restitueretur in Regnum, quae in ea legitur inscriptio, docet. Est enim ipsa sancta Crux quaqua versum inscriptionibus consignata in hunc modum. In cornu superiori habet ista:

(a) Descr.
Mor. l. 13.
c. 38.

SUSCEPTUM PLACIDE MANEBIT HOC IN HONORE DEI
OFFERT ADELPHONSUS HUMILIS SERVUS CHRISTI

In cornu vero sinistro ac dextro haec, quae sequuntur:

QUISQVIS AVFERRE PRAESUMSERIT MIHI
FVLGINE DIVINO INTEREAT IPSE
NI LIBENS VOLVNTAS DEDERIT MEA
HOC OPVS PERFECTVM EST AERA DCCCXXVI.

In stipite autem deorsum in hunc modum:

HOC SIGNO VINCITVR INIMICVS.

HOC SIGNO TVETVR PIVS.

An-

PAGIUS micitiae intercederent, Lambertum Primatu spoliavit, & ab Hadriano Papa Lichfeldensem Episcopum Pallio donari impetravit, sed Ethelardus a Leone III. Hadriani Successore res in pristinum statum restituendas curavit. Alcuinus cum ad Dorovernensem Ecclesiam evectum fuisse accepit, scripsit ad eum Epistolam, quae in ejus Operibus ordine est XXVIII. in qua varia salutis officiique monita ei praescribit, & inter alia ait: Patres nostri Deo dispensante, licet Pagani, hanc patriam, bellica virtute primum Pagani possederunt. Quam grande igitur opprobrium est, ut nos Christiani perdamus, quod illi Pagani acquiserunt. Hoc dico propter flagellum, quod nuper accidit partibus Insulae nostrae;

qua prope trecentis quinquaginta annis (ab anno nempe CCCCXLIX. quo Angli & Saxones in Britanniam adventarunt) a parentibus inhabitata est nostris. Legitur in libro Gilda Bretonum sapientissimi; quod iidem ipsi Bretones propter rapinam & avaritiam Principum, propter iniquitatem & injustitiam Judicum, propter desidiam & pigritiam praedicationis Episcoporum, propter luxuriam & malos mores populi, patriam perdiderunt. Caveamus hac eadem nostris temporibus vitia inolescere; quatenus benedictio Divina nobis patriam conservet in prosperitate bona, quam nobis in sua misericordia perdonare dignata est.

JESU CHRISTI
ANNUS
792.

HADRIANI PAP.
ANNUS
21.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS
3.

I.
Synodus
Ratisp.

Annus sequens numeratus septingentesimus nonagesimus secundus, decimaquinta Indictione notatur, quo celebratum est Concilium Reganesburgi, sive Ratisponæ, ubi damnatus est Felix Urgelitanus Episcopus, quem sic damnatum Angelbertus Abbas Romam perduxit ad Hadrianum Pontificem, ubi confessione rectæ fidei facta, hæresim damnavit. Hæc Annales Francorum, & apud Reginonem, & alios. In iis autem, qui sub Ludovico Caroli filio scripti sunt, ista paulo latius explicantur verbis his: *Urgelis est civitas in Pyrenæi montis jugo sita, cujus Episcopus nomine Felix, natione Hispanus ab Elipando Toleti Episcopo per literas consultus, quid de humanitate Salvatoris Dei, & Domini nostri Jesu Christi sentire deberet, utrum secundum, id, quod homo est, proprius, an adoptivus filius credendus esset, ac dicendus: valde incaute, atque inconsiderate, & contra antiquam Ecclesiæ Catholicæ doctrinam adoptivum non solum pronuntiavit, sed etiam scriptis ad memoratum Episcopum libris, pertinacissime pravitate opinionis suæ defendere curavit. Hujus rei causa ductus ad palatium Regis, Caroli scilicet, qui tunc apud Reginum Bajoariæ civitatem, in qua & hiemaverat, residebat. Ubi congregato Episcoporum Concilio auditus est, & errasse convictus, ad præsentiam Hadriani Pontificis Romam missus: ubi etiam coram ipso in basilica sancti Petri Apostoli hæresim confessus est, atque abdicavit: quo facto, ad civitatem suam reversus est. Hæc ibi.*

Felix Romæ detestatur hæresim.

II.

Sed expressius, atque fidelius hæc habentur apud Jonam Aurelianensem Episcopum, qui sub eodem filio Caroli Magni Ludovico & ejus filio Carolo Cal. *Ann. Eccl. Tom. XIII.*

vo claruit, atque scripsit adversus Claudium Episcopum Taurinensem, ubi ipsius primi libri exordio de felice dicturus, sic incipit: *Disertissimos viros, & eloquentissimos, atque Catholicæ & Apostolicæ fidei invictissimos defensores Hispaniam protulisse, manifestum est, quorum imitanda exempla, & documenta sequenda quia in promptu habentur, & Ecclesiæ amplectuntur, ab eis, Christo favente, non ab jure sancta salubriter instruitur, & fovetur Ecclesia. Sed quoniam sæpissime & hæresiarchas simplicitatem Catholicæ Fidei perversis dogmatibus commaculare conantes, & multifariis superstitionibus auctoritati sanctæ Dei Ecclesiæ contracunes creavit, & hætenus creare non cessat, cunctis valde fidelibus dolendum est. Ut igitur cæteros omitam: emerit ex eadem Hispania tempore sanctæ memoriæ Caroli piissimi atque invictissimi Augusti quidam Felix nomine, actu infelix, Urgelitanensis civitatis Episcopus, qui juncto suo scelerato errori * Elipando Toletanæ urbis Episcopo, secundum humanitatem non esse proprium Filium Dei, sed adoptivum prædicare ausus est. Et hac virulenta doctrina uterque Hispaniam magna ex parte infecit.*

* Elipando

Deinde Apostolorum Christi actus imitari videri volentes, cum ipsi non Apostoli Christi, sed præcones essent hostis antiqui, unusquisque separatim diversas provincias eadem insana sua doctrina imbendas appetivere, Elipandus scilicet Asturias, & Gallæciam, cujus discipulos apud Astures me aliquando vidisse memini, quos & Catholicorum virorum regionis illius, qui eorum vesana doctrinæ secundum sanam doctrinam rationabiliter renitebantur, relatu, perspicuitatisque meæ probatur.

III.
Elipandus pseudo-apostoli.

I i 2

11

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6285.
SÆC. VIII.
Anno Eræ Hispan. DCCCXXX.
Anno Hægira CLXXVI.
inchoatio die 28.
Apr. fer. 7.
A.C. 792.
1.

Num. I. ad IV. Felicem Episcopum Urgelitanum bis hoc anno damnatum esse, testantur Annalista Loiselianus, Fuldenis, Bertinianus, ac Metensis cum Monacho Egolismensi, & incerto Auctore, qui vitam Caroli conscripsit. Primo damnatus est in Concilio Reginesburgi seu Ratisponæ hoc anno habito, iterumque Romæ, quo ab Angilberto ductus est ad

Hadrianum Papam, coram quo hæresim suam ejuravit. Audiendus Eginhardus in Annalibus, cujus verba recitat Baronius, quæ explicatione indigent: *Orgellis est Civitas in Pyrenæi montis jugo sita, cujus Episcopus nomine Felix, natione Hispanus, ab Elipando Toleti Episcopo per literas consultus, qui de humanitate Salvatoris Dei & Domini nostri Jesu Christi sentire deberet, utrum secundum id quod homo est proprius an adoptivus Dei filius credendus esset ac dicendus, valde incaute atque inconsiderate, & contra antiquam Catholicæ Ecclesiæ doctrinam, adoptivum non solum pronuntiavit, sed etiam scriptis ad memoratum Episcopum libris pertinacissime pravitate opinionis suæ defendere curavit. Hujus rei causa ductus ad Palatium Regis, qui tunc apud Reginum Bajoariæ Civitatem, in qua & hiemaverat, residebat. Ubi congregato Episcoporum Concilio auditus est, & errasse convictus, ad præsentiam Hadriani Pontificis Romam missus, ubi etiam coram ipso in Basilica Beati Petri Apostoli, hæresim confessus est atque abdicavit.*

Felix Ep. Urgella bis hoc anno damnatus fuit.

tu secundum eorum actum, & habitum, certissimos Antichristos esse liquido deprehendi; manifestum cernens in illis illud beati Ambrosii compleri: *Habitus mentis in corporis statu cernitur. Et illud cujusdam: Frons hominis propriae mentis depromit affectum. Qualis vultus erit, talia corda gerit. Quibus verissime, & apertissime cognitis, & quia jam secundum Apostolicum praeceptum ter, ut ab eadem sua erronea praedicatione desisterent, admoniti fuerant, tamen in eodem errore permanebant, ut haereticos devitavi.*

Porro idem Felix cum multis apud Septimaniam eundem haustum pestiferum propinavit; eum tamen Galliae, Germaniaeque (quantum in illo fuit) propinare voluit. Sed divina gratia adnunculante, nullum apud Galliam, Germaniamque ejus error locum invenire quivit: quoniam non solum apud Germaniam studium litterarum, & amor sanctarum scripturarum, verum etiam apud eandem Galliam (quae sola, teste Hieronymo, monstra non habuit, sed viris semper forti-

bus, & eloquentissimis abundavit) eiusdem memorabilis viri solertissimo studio, & ferventissimo desiderio actum est, ut Domino opem ferente, in sibi commissae Ecclesiae filiis & liberalium artium apprime disciplina, & divinarum scripturarum perfecte polleret intelligentia. Quibus milites Christi, utpote invictissimis armis muniti, ejus vesanam doctrinam propulsa-verunt. Ejusdem namque Principis jussu in unum coacti, adhibita etiam sanctae Romanae Ecclesiae auctoritate, eundem Felicem damnaverunt, immo cum auctore sui erroris Nestorio, quem imitatus est, perpetuo anathemati mancipaverunt. Hactenus de his Jonas. Sed unde emerferit erroris istius occasio, dicturi sumus, cum de Concilio Francofordensi, ubi iterum Felix damnatus est, erit agendum.

Quod autem de Angilberto, sive Engelberto mentio facta est, quod perduxerit Felicem Urgelitanum haereticum ad Hadrianum Romanum Pontificem: fuit ipse gener Caroli Magni, vitae bene institutae meritis clarus, Abbas postea mona-

IV.

PAGIUS *vit. Quo facto ad Civitatem suam reversus est.*
II. *Urgella sive Orgella vel Orgellis Urbs quidem Hispaniae Citerioris ad Sicorim amnem, sed quia non procul a Galliarum confinio posita, Francis hoc tempore parebat, & Aquitaniae Regno Provinciaeque Narbonensi accensebatur. Felix multis apud Septimaniam pestiferum suum dogma propinavit, ut scribit Jonas Aurelianensis Episcopus in libro contra Claudium Taurinensem Episcopum, cujus verba refert Baronius; Elipandus vero Asturias, & Gallaciam infecit, ut ibidem docet Jonas. Verum prius Elipandus emerfit, quam Felix, licet hic eidem haerese suam propinavit. Eginhardus tamen loco citato uno tenore narrat quae diversis temporibus accidere. Anno enim DCCLXXXIII. Elipandus Felicem quid de humanitate Christi sentiendum sit, interrogavit, tuncque Elipandus Christum esse tantum filium Dei adoptivum praedicare ausus est. Quod cum ad aures Hadriani Papae pervenisset, ad Hispaniarum Episcopos adversus eundem scripsit, ut eo anno ostendimus.*

III. *Ad num. IV. Felicem Reginoburgo Romam missum esse, ibi coram Hadriano suam ipsum haerese damnasse, ac illuc ab Angilberto ductum esse varii Annalistarum scripsere, & Annalista Fuldenis Angilbertum tunc Abbatem vocat. Quare anno circiter DCCXC. in Monasterium Centulense secessit & Monachum induit. Cum tamen Auctores duo qui vitam ejus in literas misere, diu post ejus mortem floruerint, pluraque vel dubia vel falsa tradiderint, veritatem e tenebris eruere & falsa a veris distinguere facile non est. Prior Vitae ejus Scriptor*

Hariulfus fuit in libro secundo Chronici Centulensis a Dacherio Tom. IV. Spicilegii editi. Erat autem Hariulfus Monachus Monasterii Centulensis. Alter Vitae Scriptor a Bollandi ad diem XVII. mensis Februarii, ubi eam mutilam vulgavit, idem Hariulfus creditur, a Mabillonio vero Sae. IV. Benedict. part. I. ubi eam integram publicavit, existimatur Anscherus Abbas Centulensis. Vix Hariulfus sub finem saeculi undecimi, ut ipsemet in fine sui Chronici indicat; Anscherus vero anno MCX. ut ex Vita Angilberti colligi putat Mabillonius in Elogio Historico quod utrique Vitae praefixit. Angilbertus generis nobilitate illustris fuit & ab ipse infantia rudimentis in Palatio Caroli Regis enutritus, ut testatur Hadrianus Papa in epistola ad eundem Carolum pro Synodo Nicæna Secunda.

Eum Caroli Magni filiam Bertam uxorem duxisse scribit Anscherus seu Auctor posterioris Vitae, qui ait eam Angilberti amore captam persuasisse patri, ut sibi cum eo nubere liceret, quod Carolus veritus ne res in pejor procederet, concessit. Verum contra hoc matrimonium gravia militant argumenta, quibus permotus Cointius anno DCCXCIV. num. CIX. existimat Angilbertum obscene cum Berta vixisse, Rege vel inscio, vel filiae suae probrum dissimulante. Bollandus vero citatus sua dubia adversus illud matrimonium in medium adducit, professus tamen se nolle traditionem Centulensium convellere, neque quid foedum de Regia Virgine ac illustri Palatino & Sacerdote suspicari. Denique Mabillonius rem hanc magnam difficultatem habere ait, & solutis Bollandi dubiis

IV:
De ejus cum Berta filia Caroli M. copulatione.

NOTÆ [1] **C**oncilium Reginoburgense seu Ratisponense, de quo hic Pagius celebratum fuisse circa augustum mensem optime deducit P. Madrius in cap. VI. num. 6. vitae S. Paulini Aquilejensis, ex eo, quod profert, Caroli diplomate signato *Regemesburg. in palatio publico prid. nov. augusti anno XXIX. & XIX. regni Caroli.* Est autem privilegium ab ipso rege patriarchae datum quo libera patriarcharum electio Aquilejensibus conceditur. MANSI

CHRISTI
792.

HADRIANI PAP.
21.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
3.

(*) Nithard.
hist. lib. 4.

matrem S. Ricarii in Centulo, quod ipse egregie opere struxit. De quo ejus filius Nithardus (a) hæc obiter, dum agit de translatione corporis ejus: *Eadem quoque, inquit, die, Angilbertus vir memorabilis Centulo translatus, & anno post decessum ejus vigesimooctavo, corpore absque aromatibus indissoluto, repertus est. Fuit hic ortus, eo tempore, haud ignota familiae. Madhelgaudus autem, Ri-*

chardus & hic ex una progenie fuere, & apud Carolum merito magni habebantur. Qui ex ejusdem magni Regis filia nomine Berbeta Harnidum fratrem meum, & me Nithardum genuit. Centulo opus mirificum in honorem omnipotentis Dei, sanctique Ricarii construxit. Familiam sibi commissam mirifice rexit. Hinc vitam cum omni felicitate defuncta, Centulo in pace quievit: anno octingentesimo decimo-

PAGIUS

biis matrimonium illud tuetur. Potissimum dubium ex his Eginhardi verbis Vita Caroli M. exoritur: *Filiorum & filiarum tantam in educando curam habuit, ut nunquam domi postulo sine ipsis cœnaret, nunquam iter sine illis faceret. Adequitabant & ei filii, filia vero pone sequebantur, quarum agmen extremum ex satellitum numero ad hoc ordinati tuebantur. Quæ cum pulcherrima essent, & ab eo plurimum diligenter, mirum quod nullam earum CUIQUAM AUT SUORUM AUT EXTERORUM NUPTUM DARE VOLUIT. Sed omnes secum usque ad obitum suum in domo sua retinuit, dicens se eorum contubernio carere non posse. Ac propter hoc, licet alias felix, adversa fortuna malignitatem expertus est. Quod tamen ita dissimulavit, ac si de eis nunquam alicujus probri suspicio orta vel dispersa fuisset. Difficultatem etiam magnam facit ætas Bertæ quam Cointius anno tantum DCCLXXIX. in lucem prodisse arbitratur. Ex Angilberto & Bertæ nati duo filii Harnidus & Nithardus, ut idem Nithardus eorum filius lib. 4. Historiæ suæ prodit. Ejus verba recitat Baro-*

V.
Non videtur fuisse illicita.

Utrumque ex vero matrimonio ortum esse vix dubitare possum; cum Bertæ an. DCCLXXV. nata videatur, ut ex iis quæ anno DCCLXXXIII. in morte Hildegardis ejus matris dixi, manifestum est. Illud quidem matrimonium secretum fuit, & ab utroque contractum, quod Carolus M. nollet filias suas nupti dare. Sed cum is & respectu filiarum & respectu Angilberti, quem semper amavit, & honoribus cumulavit, rem hanc dissimulavit, omnis illicitæ copulæ suspicio ab ea videtur abfuisse. „ Si quidem vix in „ animum inducere quis potest, inquit Mabil- „ lonius, Carolus Virum prudentem ac sa- „ pientem, ut filiarum probrum dissimulare po- „ tuerit, tantum honoris, & amicitia contu- „ lisse homini, qui familiae suæ istam labem in- „ tulisset. Aliam suæ opinionis conjecturam af- „ fert Mabillonius, quæ mihi neutiquam probatur: „ Si ipsius Eginhardi uxor Imma fuit Ca- „ roli filia, inquit Vir doctissimus, Carolo pro- „ bante ducta uti multa certe persuadent; quis miretur nullam de Angilberti cum Bertæ „ connubio fieri mentionem ab Eginhardo, qui „ ne uxorem quidem suam inter filias Caroli recensuit? fabula, inquit, Chronographi „ Laureshamensis. Et tamen Lotharium, Ludovici Augusti filium, nepotem suum non obscure vocat Eginhardus, cum ait in epistola „ XXXIV. ad Lotharium: *Quapropter admonendum censui neptitatem tuam, ut per prudentiam vobis a Deo concessam caveatis periculum vestrum. Si Lotharius Eginhardi nepos; ergo propter uxorem: quæ proinde „ Caroli filia fuerit. Et tamen, ut dixi, Eginhardus uxorem suam Immam (sic eam ipse vocat in literis suis) nusquam inter Caroli filias recenset, quid mirum si Angilberti cum*

„ Bertæ connubium, uti ipse suum, prætermittit? Ita Mabillonius. Verum Eginhardus, qui de Caroli filiabus loquens Bertæ meminit, Immani vero prætermisit, satis ostendit Immam Caroli filiam non fuisse, neque id deduci potest ex Charta Ludovici Pii, nec ex Epistola Eginhardi quæ Immam neque Caroli filiam, neque e Regio sanguine ortam asserunt, nullamque hujus propinquitatis mentionem faciunt. Immo cum Ludovicus in ea Charta bis asserat se locum ibi expressum concessisse *fideli nostro Heinardo, nec non & conjugi sua Imma, demonstrat Immam sororem ejus non fuisse. Quare Chronographus Laureshamensis hac in re deceptus est, in qua argumentum negativum positivo æquivalet. Quoad verba ista, quapropter admonendum censui neptitatem vestram, illa etiam rem non evincunt, cum hæc voces neptis, avunculus, similesque his temporibus magnam habuerint latitudinem, variasque patientur explicationes. Denique idem Chronographus ait, Eginhardum fuisse Archicællanum Notariumque Imp. Caroli; cum tamen certum sit, regnante Carolo M. in Francia Archicællani munus alios non obtinisse præter Angilramnum & Hildeboldum.*

Auctor Chronici Moissiacensis duo hoc anno narrat, a nobis non prætermittenda: Anno DCCXCII. Eodem anno resedit Rex in Bajuaria, & apud Raganisburg celebravit Pascha. Sed appropinquante æstivo tempore, Saxones existimantes quod Avarorum gens se vindicare voluisset, hoc quod in corde eorum diu latebat, manifestissime ostenderunt. Quasi canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic reversi sunt ad Paganismum quem primò respuerant, relinquentes iterum Christianitatem, conjungant se cum Paganis, qui in circuitu eorum sunt. Sed & Missos suos ad Avaros transmittentes, conati sunt rebellare inprimis contra Dominum, deinde contra Regem. Ecclesiasque, quæ in finibus eorum erant, incendentes, vastabant; rejicientes Episcopos & Presbyteros qui super eos erant, & aliquos ex iis comprehensos occiderunt, & plenissime ad culturam idolorum se converterunt. Idem habent alii Annalistarum. His addit Auctor Chronici San-Dionysiani Francos prope Oceanum ad Albiæ fluvium a Saxonibus occisos: Saxones interfecerunt Francos super fluvio Alpiæ prope mare prid. Non. Jul. feria VI. ideoque hoc anno, & errarunt Annalistarum quidam, qui Saxones anno sequenti ad idololatriam reversos esse tradidere,

VII.
Saxones ad idololatriam redeunt.

Subdit auctor Chronici Moissiacensis: Et in ipso anno inventum est consilium pessimum, quod Pippinus filius Regis ex concubina Hilmitrude matre genitus, contra Regis vitam, seu filiorum ejus, qui ex legitima geniti sunt, qui voluerat Regem & ipsos occidere, & ipse pro eo quasi Abimelec in diebus Judicum Israel regnare, qui occidit fratres suos septuaginta viros super petram unam

VII.
Pippinus adversus Carolum patrem conjurat.

CHRISTI
792.HADRIANI PAP.
21.CONSTANT. SOLIUS IMP.
3.

moquinto. Meminit ejusdem Angilberti Albinus Flaccus in epistola nuncupatoria ad Carolum Magnum, quæ est præ-

fatio ad vitam Sancti Richarii, quam scripsit (a).

(a) Extat apud Sur. die 26. Apr. p. t. 2.

Se.

PAGIUS

unam, & regnavit pro Gedeone patre suo, cum malitia tamen, & odio. Sed cum cognovisset Rex consilium Pippini, & eorum qui cum ipso erant, coadunavit Conventum Francorum & aliorum fidelium suorum ad Reganesburg. Ibiq; universus populus qui cum Rege aderant, indicaverunt ipsum Pippinum, & eos qui consenserant, ut simul & hereditate & vita privarentur; & ita de aliquibus adimpletum est. Nam Pippino filio suo, quia noluit Rex, ut occideretur, indicaverunt Franci ut ad servicium ejus inclinare debuisset; & ita factum est. Et misit cum jam Clericum in Monasterium; & iterum ibidem oravit. Loquitur etiam de hac, aliæque in Carolum conjuratione Eginhardus in Vita Caroli Magni, & utriusque causam in Fastradam Reginam reicit; Harum tamen conjurationum Fastrada Regina crudelitas causa & origo extitisse creditur. Et idcirco in ambabus contra Regem conspiratum est, quia uxoris crudelitati consens-

tiens a sua natura benignitate ac solita mansuetudine immaniter exorbitasse videbatur, Carolum hoc anno Natalem Domini in Bajoaria celebrasse, varii Annalistarum produnt.

Georgius Syncellus Auctor Chronographiæ ab Adamo usque ad Diocletianum perductæ, hoc circiter anno Opus illud publicavit, quod postea Theophanes, qui ei familiaris fuit, uberiori stylo continuavit. Interfuit Septimæ Synodo Universalis Nicææ habitæ, & ut ait Anastasius Bibliothecarius in Præfat. Hist. Eccles. tam pro fidei constantia, quam pro multarum virtutum insignibus, sancta memoria Tarasii Regia Urbis Præfulis Syncellus effectus est. Ejus Chronographiam Jacobus Goarus Ordinis Prædicatorum adjecta versione Latina edidit, & Notis illustravit.

Constantinus Imp. patruos suos hoc anno excæcat, & infeliciter contra Bulgaros pugnat, ex dictis anno superiori.

VIII.
Floret
Georgius
Syncellus.

JESU CHRISTI
ANNUS

HADRIANI PAP.
ANNUS

CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS

793.

22.

4.

I. Sequitur annus Redemptoris septingentesimus nonagesimus tertius, Indictionis primæ, idemque tertius incipit Alfonsi sive Adefonsi cognomento Casti regnantis iterum in Gallæcia, Æra nimirum octingentesima trigesima prima: *qua idem Rex religiosissimus zelo exæstuans divinæ legis, cum indigno animo ferret prostitui tributi nomine pudicitiam nobilium virginum Hispanarum, vindex exurgens, licet longe imparibus viribus adversus Mauros collegit exercitum, in eoque irruens, apud Asturias, ad septuaginta millia ex eis occidit, una cum Duce ipsorum Mugait.* Hæc Tudensis, qui & subiicit alia multa prælia cum Sarracenis habita, dum vixit, in quibus semper victor extitit. Cæterum tantam hanc partam victoriam plurima consecuta sunt bona, atque in primis quod servitutis pressa iugo colla fidelium, Maurorum dira tyrannide se cœperunt erigere, ipsi-

Adefonsus
Castus
vincit
Sarracenos.

De templo erecto
ab Adefonso Rege.

Pia Regis
Adefonsi
obtestatio.

QVICVMQVE CERNIS HOC TEMPLVM DEI HONORE DIGNVM NOSCI-
TO HIC ANTE ISTVM FVISSE ALTERVM HOC EODEM ORDINE SITVM
QVOD PRINCEPS CONDIDIT SALVATORI DOMINO SVPPLEX PER O-
MNIÀ FROILA DVODECIM APOSTOLIS DEDICANS BIS SENA ALTARIA.
PRO QVO AD DOMINVM SIT VESTRA ORATIO CVMCTORVM PIA
PRÆTERITVM HIC ANTEA EDIFICIVM FVIT PARTIM A GENTILIBVS
DIRVTVM SORDIBVSQVE CONTAMINATVM. QVOD DENVO A FAMVLO
DEI ADEFONSO COGNOSCITVR ESSE FVNDATVM ET OMNE IN ME-
LIVS RENOVATVM. SIT MERCES ILLI PRO TALI CHRISTE LABORE.
ET LAVS HIC IVGIS SIT SINE FINE TIBI.

In altera autem tabula ista, quæ sequuntur, habentur: quæ est pia ipsius obtesta-

que animos fumere, & de perfecta consequenda libertate spem haud vanam concipere: contra vero fuerit audacia Maurorum cohibita, atque retusa, redditique ipsi timore segnes. Accessit ad hæc, ut ex his Alfonsi nomine reddito celebri, ipsum Carolus Magnus amicum habere voluerit, sicque inita inter eos amicitia se invicem legationibus frequentarint, quod æstimationi ipsius plurimum attulit virium.

Cæterum ipse Rex Alfonsus gratias acturus Deo, cui tantæ victoriæ munus ferret acceptum: in honorem Salvatoris humani generis eam, quam diximus, Oveti erexit Ecclesiam, ubi fixerat Regni sedem, in qua duabus lapideis tabulis incisum suæ pietatis reliquit egregium monumentum; licet, (ut ferebant tempora illa) rude, sed fide nitens, quod sic se habet (a).

II.

(a) Ambr.
Mora. hist.
l. 3. c. 32.

tio ad Dei ministros illic positos, ut pro ipso orent.

QVISQVIS HIC POSITVS DEGIS IVRE SACERDOS PER CHRISTVM TE
OBTESTOR VT SIS MEI ADEFONSI MEMOR QVATENVS SEPE AVT SAL-
TEM VNA DIE PER SINGVLAS HEBDOMADAS SEMPER CHRISTO PRO
ME OFFERAS SACRIFICIVM VT IPSE TIBI SIT PERENNE AVXILIVM.
QVOD SI FORTE NEGLEXERIS ISTA VIVENS SACERDOTIVM AMITTAS.
TVA SVNT DOMINE OMNIÀ QVE TV INSPIRASTI VEL CONFERRE NO-
BIS DIGNATVS ES. TIBI DOMINE TIBI TVA OFFERIMVS HVIVS PERFE-
CTAM FABRICAM TEMPLI.
EXIGVVS SERVVS TVVS ADEFONSVS EXIGVVM TIBI DEDICO MVNE-
RIS VOTVM. ET QVOD DE MANV TVA ACCEPIMVS IN TEMPLO TVO
DANTES GRATANTER OFFERIMVS.

Hactenus Alfonsi Casti casta monumeta digna Deo, qui non verba, sed animi pensat affectum.

Quod ad res Francorum pertinet, hoc ipso anno Sarraceni pyriticam exercentes, improvise agmine invadentes provin-

III.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6286.
SÆC.VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XXXI.
Anno He-
giræ

⊙ 18. F. ☽ 15. P. 7. April. Indc. 1.

JESU CHRISTI 793.

HADRIANI PAPÆ 22.

CONSTANTINI IMP. 18. & 14.

SOLIUS 4.

AD num. III. & seq. Hic annus, qui Hispanis felicissimus extitit ob ingentem victoriam de Saracenis ab Adelphonso, Rege reportatam, & a Baronio num. I. & II. narratam, Francis infaustus fuit. *His temporibus,* in-

CLXXVII.
inchoato
die 17.
April. fer.
4.
A.C. 793.
I.

vinciam Narbonensem, grave damnum Septimaniæ, & Gothiæ, ita tunc nominatis illis provinciis intulere. Hæc habent veteres Annales Francorum. Quæ clade accepta, Carolus monitus ita cuncta disposuit præsidia in littoribus Mediterranei maris per subjectas sibi provincias, adeo ut a Saracenorū incurſibus easdem tutas reddidit. Nam Eginhardus in vita ipsius hæc habet: *Per omnes portus, & ostia fluminum, qua naves recipi posse videbantur, stationibus, & excubiis dispositis, ne qua hostis exire pos-*

set, tali munitione prohibuit. Fecit idem a parte meridiana in littore provinciæ Narbonensis, ac Septimaniæ, toto etiam Italia littore usque Romam contra Mauros, nuper pyriticam exercere aggressos; ac per hoc nullo gravi damno vel a Mauris Italia, vel Gallia, atque Germania a Northmannis diebus suis affecta est. Hæc ipse.

Verum cum aliis, quam cum pyratis Saracenis rem actam esse, docet inscriptio prope Arelatem in ædícula S. Crucis in monasterio Montis majoris super interiorem por-

PAGIUS inquit Auctor Chronici Moissiacensis ad hunc annum, regnabat in Spania Exam (idest, Issem) filius Abdiraman, fecitque malum sicut fecerat pater ejus. Ille audiens quod Rex Carolus partibus Avarorum perrexisset, & existimans quod Avari contra Regem fortiter dimicassent, & ob hanc causam in Franciam reverti non licuisset, misit Abdelmelec unum ex Principibus cum exercitu magno Saracenorū ad vastandum Gallias. Qui venientes Narbonam, suburbium ejus igne succenderunt, multosque Christianos: ac prædæ magna captæ, ad Urbem Carcaſſonam pergere volentes, obviam eis exiit Vvillelmus, & alii Comites Francorum cum eo. Commiseruntque prælium super fluvium Oliveio, ingravaturnaque est prælium nimis; ceciditque maxima pars in ipso die ex populo Christiano. Vvillelmus autem pugnavit fortiter in illa die. Videns vero, quod sufferre eos non posset, quia sociis ejus dimiserunt eum fugientes, divertit ab eis. Saraceni vero collectis spoliis, reversi sunt in Spaniam. Rex autem Carolus Christo adjuvante de eodem loco, ubi fossatum fieri jussit, navigio pervenit ad Franconesfurt, & ibi ipsam hyemem resedit. Idem legitur in Annalibus Anianensibus, & in Annalibus Eginhardi, qui ait: *Sarraceni Septimaniam ingressi, prælioque cum illius limitis custodibus atque Comitibus conferto, multis Francorum interfecit, ad sua regressi sunt.*

II. Rodericus in Arabum Historia cap. 19. ait, anno Arabum CLXXVII. Issem Regem Saracenorū Hispanias incolentium Abdelmelec adversus Christianos misisse, additque: *Hic Narbonam, & Girundam, & loca interposita cepit & subjugavit, & tot spolia secum duxit, ut in quinta parte Issem suo Principi Morabetinorum quadragintaquingue millia pervenirent, ex quibus Mezquitam Cordubæ, quam pater suus inceperat, consummavit. Narbonenses autem & ceteri Christiani tanto exterminio ferebantur, quod partim interjectis, ut a Narbona usque Cordubam humeris & vehiculis terram ferrent, ex qua in suo præsidio Mezquitam edificavit. Verum suburbium quidem Narbonæ incensum, & verosimiliter quamplurimi Christiani abducti damnati fuere egerendæ & exportandæ humo ad conditum Mezquitæ Cordubensis, sed Narbona & Gerunda a Saracenis non videntur captæ; cum Annalista Moissiacensis referat tantum Narbonæ suburbium fuisse incensum.*

III. De hac Saracenorū victoria verba etiam faciunt Annalista Fuldensis & Eginhardus in Annal. ac præterea Annalista San-Gallensis & Heppidamnus in suis Annal. uterque apud Duchesnium Tom. III. Hæc prioris Annalistsæ verba: *DCCXCIII. Vvillelmus pugnavit contra Saracenos ad Narbona, & perdidit ibi multos homines, & cecidit unum Regem ex ipsis cum mul-*

*titudine Saracenorū, idest, unum ex eorum Præfectis, quos Christiani Reges appellabant. Transcriptis ea verba Heppidamnus, perperamque cum anno DCCXCI. illigavit; eo enim anno Saraceni in Septimaniam non venere. Sanctus Willelmus, qui ab Annalista Moissiacensi vocatur Comes, Consul appellatur in ejus Vita, quam Auctor Anonymus sæculo XI. elucubravimus, quia voces illæ pro eadem dignitate promiscue hoc tempore sumebantur, ut mille exemplis liquet, & Consules seu Comites Præfecti erant seu Governatores alicujus territorii seu regionis. In Vita Ludovici Pii refertur eum per totam Aquitaniam Comites constituisse, ideoque & Sanctum Willelmum, qui a paucis annis Chersoni Duci Tolosæ successerat, postquam is a Vasconibus circumventus fuisset, ut in eadem Vita Ludovici Pii legitur. Cum vero anno sequenti Arabusionem Oppidum Provinciæ una leuca a Rhodano distitum Willelmus Saracenis eriperit, ut tunc ostenditur, apparet illud currenti anno a Saracenis occupatum fuisse. Anno DCCXC. inter Ludovicum Aquitanicæ Regem & Saracenos pax constituta fuerat; Auctor enim Vitæ ejusdem Regis scribit: *Rex Ludovicus eodem anno Tolosa Placitum generale habuit, ibique consistenti Abutaurus Sarracenorū Dux cum reliquis Regno Aquitanico conlimitantibus, ad eum Nuncios misit, pacemque petens & dona Regia mitens. Quibus secundum voluntatem Regis acceptis, Nuncii ad propria sunt reversi. Quæ pax viguit usque ad præsentem annum, quo Saraceni in Septimaniam irrupere; de qua irruptione intelligendus Auctor Vitæ Sancti Willelmi cum inquit: *In diebus illis Saraceni pariter congregati, magnum valde & inopinabilem producunt exercitum; montes Pyrenæos transeunt, & una omnes conspiratione ad has partes Aquitanicæ Provinciæ ac Septimaniæ properant, consensu scilicet Christianorum. Regnum intrumpunt Caroli, dant infinitas de Christianis strages; victores existunt, spolia diripiunt; captosque ducunt strictis funibus, captivos præoccupant, totam longe lateque terram, quasi jure perpetuo possidendam. De victoriis Sancti Willelmi anno sequenti sermo erit.***

Porro commentitia sunt, quæ de Arelate hoc anno Saracenis erepta refert Baronius ex inscriptione, quæ extat in Ecclesia Sanctæ Crucis ad radices Montis Majoris, in qua dicitur, *Carolus Civitatem Arelatem a Saracenis detentam obsidisse, ipsos in montana Montis Majoris se retraxisse, ibique a Carolo devictos esse, qui ideo Ecclesiam in honorem Sanctæ Crucis dedicari fecerit, & Monasterium Montis Majoris in honorem Sancti Petri Apostolorum Principis quod ab ipsis infidelibus fuerat*

IV.

IV.

Commentum de Saracenis apud Arelatem devictis.

portam in marmore longissimo ita scripta:

Noverint universi, quod cum serenissimus Princeps Carolus Magnus Francorum Rex civitatem Arelatem, quæ ab infidelibus detinebatur, obsedisset, & ipsam vi armorum cepisset, & Sarraceni in eadem existentes pro majori parte aufugissent in montana Montis majoris, & ibidem se retraxissent, & in eadem se munissent: & idem Rex ibidem cum exercitu suo venissent pro ipsis debellandis, & ipso debellando, triumphum de ipsis obtinisset. Et de ipso gratias Deo agendo, in signum hujusmodi victoriæ præsentem Ecclesiam in honorem
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS rat destructum, reedificaverit, illucque Monachos revocarit. Hæc enim mere fabulosa; cum Carolus hoc anno in Provinciam non venerit, & Cœnobium Sancti Petri seu Montis Majoris post medium sæculum decimum conditum fuerit. Sed qui victoriam illam Caroli excogitavit, existimabat, *Childebertum* Francorum Regem illud Monasterium condidisse; cum tamen ut suo loco ostendimus, *Childebertus* Monasterium intra muros Urbis Arelatensis construxerit, non vero apud Montem Majorem. Petrus Saxius in Pontificio Arelatensi, qui in eodem errore versabatur, fatetur quidem de victoria per Carolum de Saracenis reportata nihil in membranis Arelatensibus legi, sicuti nec de Monasterii Montis Majoris per eundem reedificatione, nihilo tamen minus falsam illam traditionem tueri conatur. At eam referre refellere est.

V.
Martyrium Ethelberti Regis.

Hoc anno Sanctus Ethelbertus Orientalium Anglorum Rex, qui a pueritia Virginitatem corporis sui Deo dicare constituerat, suadentibus Proceribus consensit in filiam Offæ Merciorum Regis, ne si Regnum hærede careret, excidium ab hostibus pateretur. Abiit itaque in Merciam nuptiarum celebrandarum causa; sed Offa Quendredæ uxoris suavis, quæ in ejus Regnum inhiabat, eum proditorie occidi jussit. Passus est igitur Sanctus Rex Ethelbertus, Virgo simul & Martyr, palmam victoriosus utramque reportans XIII. Kalendas Junii, inquit Johannes Bromtonus in suo Chronico inter X. Auctores Historiæ Anglicanæ edito. Althfrida Offæ filia, seu ut ab alijs dicitur Alfrida, castitatem corporis, sui Deo devovens, Croilandriam se transtulit, ubi talari tunica induta, in omni sanctitate vita permansit, inquit idem Bromtonus, ut videre est in Actis SS. Bollandianis ad diem XX. mensis Maii, quo Sancti Ethelberti nomen variis Martyrologiis inscribitur. Post Sanctum Ethelbertum Regnum Estanglia per aliquot annos cum commotione & desolatione sub Regulis & tyrannis, usque ad adventum Sancti Edmundi Regis, turbatum duravit, subdit idem Bromtonus. Vide quæ de Sancto Ethelberto anno DCCLXXV. quo de eo loquitur Baronius diximus.

VI. Hoc anno Dani Classibus suis Angliam primum infestare cœperunt. Hovedenus enim pag. 405. de iis loquitur, quando ait: Eodem anno (nempe DCCXCIII.) Pagani ab Aquilonali climate navali exercitu, ut aculeati crabrones, Eritanniam venientes, hac illacque, ut dirissimi lupi discurrerent, prædantes, mordentes, interficientes non solum jumenta, boves & oves, verum etiam Sacerdotes, Levitasque chorosque Monachorum atque Sanctimonialium, Veniunt, ut

S. Crucis dedicari fecit, & præfens monasterium in honorem S. Petri Apostolorum principis dedicatum, quod ab ipsis infidelibus penitus destructum fuerat, & inhabitabile redactum, idem Rex ipsum reparavit, & reedificavit & monachos ibidem pro serviendo Deo venire fecit, & ipsum dotavit, & plura bona eidem contulit. In quo quidem monasterio multi nobiles de Francia ibidem debellantes sepulti sunt. Ideo fratres orate pro eis. Accepimus a Francisco Claret rerum antiquarum studioso Archidiacono Arelatensi & una simul disticon descriptum in valvis anti-
K k quif-

præfati sumus, ad Lindisfarnensem Ecclesiam, miserabili prædatione, vastant cuncta, calcant Sancta pollutis vestigiis, Altaria suffodiunt, & omnia thesauraria Sancta Ecclesia rapiunt, quosdam e fratribus interficiunt, nonnullos secum vinctos assumunt, per plurimos opprobriis vexatos nudos proiciunt, aliquos in mare demergunt. Narrat postea quæ anno sequenti in alia insulæ parte patrarunt. Toto ducentorum annorum spatio, ut ait Godwinus in Comment. de Præfulibus Angliæ in Athelardo, raro unus aut alter effluit, quin modo huc, modo illuc appellentes, ingentibus copiis Provinciam invaderent, in ædificia igne, in omnia animalium genera, quæ non possent asportare gladio grassantes. Cumque in omnes atrocissime sævirent, tum in Sacerdotes præcipue & alios Ecclesiastici generis, quos homines Ethnici & idolorum cultores, adeo habuerunt exosos, ut raro quemquam efugere paterentur, quin obtruncarent continuo vel profundo mergerent, si forte in servitutum perpetuam non abriperent.

Alcuinus, qui e Francia in patriam reversus erat, sub finem superioris Christi anni vel currentis initio in Franciam rediit, ut Elipandi Archiepiscopi Toletani & Felicis Episcopi Urgelitani errori reviviscenti se se opponeret. Nec enim adventus ejus serius differri potest; cum anno sequenti Concilio Francofordiensi interfuerit. Ita ipsemet Alcuinus in Præfatione Librorum adversus Elipandum scribit: *Divina, ut credo, jubente dispensatione, ad gloriosum & omni honore nominandum hujus Regni Principem & Regem Carolum vocatus adveni: sicut mihi quidam Sanctissimus Vir, Prophetiaque spiritu præditus, Dei esse voluntatem in mea prædixerat patria. Etiam & ut Vir venerabilis totusque Deo deditus meus mihi mandatum dederat Magister, ut si alicubi novas audirem oriri sectas Apostolicis contrarias doctrinis, mox totum me in Catholica defensione fidei dedissem. Magister iste, de quo loquitur Alcuinus alius non est, quam Aelbertus Archiepiscopus Eboracensis, de quo in Vita Alcuini num. XI. habetur: Cum jam Beatum Elbertum patrem suum infirmitate prænucciata celerius ad Christum transire nosset, qui cuncta, sicut supra dictum est, cum ejus faciebat consilio; studuit illum diligenter sciscitari, quid postquam sola separarentur morte, ipsum vellet, juberetque agere. Cui ut jam claret, Domini dedit responsum. Romam volo venias, indeque revertens visites Franciam; novi enim multum te ibi facere fructum. Eritque Christus Dux tui itineris, perducens ac gubernans te illuc advenam, sis ut expugnator nefandissima hæresis, hominem Christum qua conabitur adoptivum adstruere, & fidei Sancta Tri-*
ni-

VII.
Alcuinus iterum in Galliam venit.

quissimæ Ecclesiæ S. Petri præ vetustate collabentis, prope antiquum Mausoleum urbis Remigianæ diocesis Avinionensis,

litteris ipsis præ nimia antiquitate ex parte corrosis.

SI CHRISTVS EST DEVS ET PETRVS CLAVIGER EJVS
JAM NISI PER PETRVM NEMO VIDEBIT EVM.

Sic ut lapides ipsi, si alii sileant, contra Novatores inclament.

An-

PAGIUS nitatis firmissimus Defensor clarissimusque Prædicator. Perseverabis ergo in terra peregrinationis, multorum illuminans animas. Benedicens autem illum Patrum suorum superius memoratorum benedictionibus, ac Christo Jesu commendans servaret ut ipse eum, latus sic Pater Elsbertus Episcopus migravit ad Deum VI. Idus Novembris, anno scilicet septingentesimo octogesimo, ut ibi demonstravimus.

VIII. Est hic secundus Alcuini in Franciam accessus, quem plerique cum priori perperam confundere, licet Anonymus, qui ejus vitam scripsit cap. 6. duplicis ejus in eam adventus ac moræ disertam mentionem faciat. Postquam enim de priori locutus est, de posteriori scribit: *evoluta non parvo tempore postquam Albinus SECUNDO ad Carolum reversus est, Sancti Martini apud Turones præstitur Pastor Monasterii isdem: qui digne Deo istud cum aliis regens Monasteriis, vitam subiectorum, quantum valuit, corrigere studuit. Carolus enim eum variis Monasteriis præfecit, ut hoc quasi vinculo in Gallia retineretur. In Epist. XXIII. ad Carolum scribit: Fere ante hoc quinquennium seculares occupationes, Deum testor, non fido corde declinare cogitavi: sed vestra pia providentia consilio transatus sum in servitium Sancti Martini. Scripta Epistola hæc in reditu Caroli ex Italia, ut ex ejus lectione liquet. Is autem anno DCCCL. postquam Imperator dictus est, in Galliam rediit, ideoque anno DCCXCVI. Alcuinus apud Turonos publicas Scholas aperuit, quos homines undequaque concurrentes frequentabant, ut ipsemet in Epistola I. ad Carolum affirmat. Identidem tamen in Aulam cum discipulis suis, a Carolo invitatus veniebat, ut testatur Theodulphus Aurelianensis Episcopus in lib. 3. Carmine 3. ad Angilbertum.*

IX. Annalista Moissiacensis hoc anno scribit: *Rex in ipsa hyeme iterum fecit Conventum ad Reges-*

nesburg. Et cum cognovisset fideles suos Episcopos, Abbates & Comites, qui cum ipso ibi aderant, & reliquum populum fidelem, qui cum Pippino in ipso consilio pessimo non fuissent, multipliciter eos honoravit, in auro, argento, & serico, & donis plurimis. Et in ipsa hyeme transmisi Rex Carolus duos filios suos Pippinum & Ludovicum cum hoste (id est cum exercitu) in terra Beneventana. Et facta est ibi fames validissima super populum illum, qui ibi inventus est, & super exercitum qui advenerat, ita ut aliquanti nec ipsa Quadragesima se ab esu carniæ abstinere potuissent. Sed & fames valida in Italia & Burgundia, & per aliqua loca in Francia incumberebat fames, nec non in Gothia & in Provincia erat fames valida, ita ut ex ipsa fame mortui fuissent. De hoc bello Beneventano loquitur etiam Auctor Vitæ Ludovici Pii, qui postquam retulit Ludovicum tunc Aquitaniam Regem Natalem Domini Ravennæ celebrasse, & ad Pippinum fratrem Italiæ Regem venisse subdit: Cui conjunctus, iunctis viribus Beneventanam Provinciam ingrediuntur, cuncta obvia populantur, Castro uno potiuntur. Videtur Grimoldus Beneventi Dux ad officium rediisse, alioquin Reges exercitum ex hostili agro tam cito non reduxissent.

X. Eginhardus in Annalibus postquam narravit, *Carolus fossam duxisse Danubium inter & Rhenum ut a Danubio in Rhenum commode navigari posset subdit: Regi in hoc opere occupato duo valde displicentiæ de diversis terrarum partibus allata. Unum erat Saxonum omnimoda defectio, alterum quod Saraceni Septimaniam ingressi, præliquo cum illius limitibus custodibus atque Constitibus conferto, multis Francorum interfecit, victores ad sua regressi sunt. Porro fossa illa consistere non potuit propter iuges pluvias, & terram, qua palustris erat, inquit Eginhardus. De ingressu vero Saracenorum in Septimaniam, de quo loquitur Eginhardus, mox egimus.*

NOTÆ [1] Italica Pippini expeditio non quidem hoc anno, sed potius ante biennium cœpit; Annalista enim Nazarianus prout a Struvio in nova Freheri editione ex MS. codice Bibliothecæ Guelferbyianæ vulgatus est, ad annum 791. scribit, Carolum reducem ex Hunnica expeditione recessisse Regensburg; tum addit: *inde transmisit Pippinum cum exercitu in Benevento, qui devastaverunt & incenderunt terram in magna parte. Consonant & veteres annales Francorum in collectione monumentorum P. Martenè in quibus ad A. 791. legitur. Sed & ille alius exercitus quem Pippinus filius ejus in Italiam transmisit, introivit Illiricum, & fecerunt ibi similiter, vastantes & incendentes terram illam. Hic tamen author multa in unum annum congestit, quæ forte pluribus succedentibus contigerunt. Sed cum expeditionem hanc sub anno 791. commemoret; anno isto cœpisse illam intelligimus. Nec aliter forte legebatur in vetustis probatis codicibus chronici Moissiacensis; (nam parum emendato codice usum fuisse Duchesnium notat Fabricius Bibliot. med. & inf. latin. V. Moissiacense) cum ex eodem chronico sua omnia derivasse Annalistam illum satis constat.*

Succedenti vero anno 792. secundam in Beneventum expeditionem Pippino & Ludovico commissam fuisse in iisdem annalibus Nazarianis Struvii ad annum illum legimus. MANSI

JESU CHRISTI
ANNUS
794.

HADRIANI PAP.
ANNUS
23.

CONST. SOLIVS IMP.
ANNUS
5.

I. **A**nnus sequitur Redemptoris septingentesimus nonagesimus quartus, Indictione secunda, quo Francofordiæ in Germania congregatum est Concilium, quod ob numerositatem Episcoporum, præsentiamque Apostolicæ Sedis Legatorum, Plenarium reperitur nominatum. Ex Italia namque, Gallia, atque Germania frequentes, circiter trecenti numero Episcopi convenere, quod magni momenti causa id postularet: siquidem de Fide Catholica quæstio verteretur, disputandumque esset de filii Dei Incarnationis alto mysterio. Num scilicet idem Dei Filius, secundum assumptam humanitatem, dicens esset Filius Dei adoptivus an proprius. Licet enim sancta Dei Ecclesia Catholica, nihil, quod de his vel leviter dubitaret, haberet, utpote quod in Concilio Oecumenico Ephesino, quid de his sentiendum esset, fuisset plenissime definitum, cum Nestorium condemnasset, duos filios Dei introducens, alterum secundum divinitatem, alterum secundum humanitatem; atque nuper pariter damnasset Felicem Urgelitanum Episcopum, asserentem, Christum secundum carnem esse dicendum Dei Patris filium adoptivum. (quem erroris poenitentem diximus recantasse Romæ palinodiam apud Hadrianum Rom. Pontif.) tamen quia infelix Felix iste, ut canis reversus ad vomitum suum, & sus lota rediit ad volutabrum luti: rursus eundem, quem damnavit errorem & Romæ execratus est hæresim, professus publice Catholicæ Fidei confessionem ad altare principis Apostolorum: eandem ardentioribus animis iterum defendere est aggressus magno damno fidelium animarum: iterum ne malum longius serperet; & infusum venenum sana membra corrumperet, fuit ad plenarium judicium revocandus, eo magis quod non solus tanti reperiretur assertor erroris, cujus ipse potius confessor, quam auctor dicendus esset.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Erat enim tantæ blasphemix restitutor primariæ sedis Hispaniarum Antistes, Elipandus Archiepiscopus Toletanus, qui (ut vidimus) tantum abfuit, ut admonitus ab Episcopis, atque presbyteris Orthodoxis sibi subiectis emendaretur, atque damnatum ab illis detestaretur errorem, & Fidem Catholicam poenitens sequeretur: ut conversus in arcum pravum, etiam longe positos Ecclesiæ Catholicæ filios infectis veneno sagittis appetere non desisteret, factus hæresis non solum propugnator acerrimus, sed studiosissimus propagator. Siquidem numquam destitit, neque quievit, donec reversum Felicem ad Orthodoxos, revocavit ad castra impietatis, & potentius armavit ad prælium, & exacerit diligentius ad certamen, probe sciens, relabenti in crimen majora suppeti solere ab inferno subsidia (a) ut loco unius per poenitentiam ejecti spiritus nequam, septena demonia uni in auxilium adiungantur, eademque nequiora mittantur ad funestiora patranda.

II. Elipandus impoentens per-severat.

(a) Luc. 11.

Quid amplius? vorax est omnis iniquitas, multoque magis insatiabilis hæresis, utpote quæ ardentioribus inferni caloribus æstuet, ut secundum illud propheticum (b): *Absorbebit fluxum, & non mirabitur, fiduciam habens, ut in-fluat in os ejus Jordanis.* Perinde ac si perangusti essent termini latissimarum Hispaniarum ad zizaniorum sementem, Gallias, Germaniasque laborat illis implere, spargensque per litteras pravum semen, eoque progressus, ut ipsorum Regem Christianissimum, turrim munitissimam Fidei Orthodoxæ, in suam sententiam, si posset, conaretur adducere Carolum Magnum, scribens ad eum epistolam veneno refertam, sed tamen ita melle delibutam, ut nihil continere videretur amarulenti. Cum enim ipsum de sua sententia redderet certiolem, simul petit, ut ubi quam scribit, epistolam

III.

(b) Job. 40. Elipandus fatagit hæresim propagare.

K k 2 co-

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno Erae Hisp.
DCCC.
XXXVII
Anno Hegiræ
CLXXIII
inchoato die 7. April. fer. 7.
A. C. 794.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6287.

© 19. E. ☽ 16. P. 23. Mart. Indict. 2.

JESU CHRISTI 794.

HADRIANI PAPÆ 23.

CONSTANTINI IMP. 19. & 15. SOLIVS 5.

Num I. ad XXVII. *Elipandus* Archiepiscopus Toletanus *Felicem* Urgellensem Episcopum, qui Romæ confessionem Orthodoxæ

fidei ediderat, ad hæresim reduxit; & ut virus extra Hispaniam in Gallias ac Germaniam diffunderet, scriptis ad Carolum Francorum Regem literis perfidiæ suæ professionem, quam testimoniis Patrum aut depravatis aut detruncatis fulcire conabatur, petiit Theologis examinandam, nec dubitavit, Sanctum Ildefonsum, aliosque, qui præcesserant, Toletanos Antistites de hæresi per insignem calumniam sugillare. Quare convocata est hoc anno *Synodus Francofordiensis*, de qua sic Paulinus Patriarcha Foro-Julienensis in *Libello Sacrosyllabo* adversus Elipandum: *Sancto incitante Spiritu, ac Zelo fidei Catholica scintillatim sub pectore fervescente; Clementissimi & Tranquillissimi, gloriosissimi que*

Elipandus Felicem ad hæresim reduxit.

Ca-

coram se legere fecerit, Theologos, quid ea in re sentirent, simul interrogaret, ut veritas posset exquiri, cuius se cupidissimum præferret. Addidit his alia plura, quibus conciliaret sibi animum tanti Regis, nempe se pro ipsius salute juges ad Deum preces offerre. Quibus præmissis, salubres admonitiones ingerere simulat, reddereque ipsum cautum aliorum exemplo, ne scilicet uti Constantinus bene cœptum opus (ut ait) male consummet, adeptamque ex pietate gloriam immensam obscuret. Hæc, & alia plura miscens, ipsum Christianissimum Regem ad suum dogma sollicitans, Nestorianum hæreticum reddere ex Catholico studuit. Non extant ipsæ quidem datæ ad Carolum litteræ Elipandi, sed hæc ipsa omnia, quæ sunt dicta ipsas continuisse, ejus Caroli ad ipsum tunc redditæ litteræ docent.

IV.

(a) Apoc.
13. & 17.
Elipand
subdolæ
artes.

Qui igitur ad tantum Regem ejus argumenti scripsit epistolam privatam ad ipsum datam, alias addidit publicas, & generales ad omnes Galliarum Episcopos. Erubescere nescit hæresis: hinc enim propheticæ (a) demonstratum, Babylonem scriptam in fronte gestare blasphemiam. Haud enim erubuit, puduitve Elipandum ad Galliarum Episcopos de hæresi sua scribere litteras, licet sciret, eam haudpridem ab ipsis in Felice collega, & cum Felice fuisse damnatam. Sed quid callidus agit? ne sui turpitudine deformis, atque infamis hæresis, quam prodit, appareat insectanda diris, & execrationibus explodenda: alienis indutam vestibis instar Aesopi graculi, laboravit repræsentare formosam, dum & divinæ scripturæ dictis, & sententiis sanctorum Patrum eam studuit exornare. Sed reddidit duplo deformem: nam ornamenta castissimæ virginis, Ecclesiæ Christi sponsæ nullatenus meretrici congruere, fuit omnium sententia patefactum.

V.

Sed veniamus ad ejus fidei confessionem, immo perfidiæ professionem, quam in eadem scripsit, epistola, ipso ejus exordio. Recitant eam Patres in redditis ad ipsum Synodalibus litteris istis verbis: *Invenimus* (inquit) *in libelli vestri principio scriptum, quo vos posuistis, scilicet: Confitemur, & credi-*

PAGIUS

Caroli Regis, Domini terra, Imperii ejus decreto per diversas Provincias Regni ejus Ditioni subjectas summa celeritate præcurrente, multitudo Antistitum Sacris obtemperando præceptis in uno Collegio aggregata convenit. Quadam vero die residentibus cunctis in Aula Sacri Palatii, adfidentibus, in modum corona Presbyteris, Diaconibus, cunctoque Clero, sub præsentia prædicti Principis, allata est Epistola missa ab Elipando auctore noxii sceleris, Toletana Sedis pseudo-Epi-

mus, Deum Dei Filium ante omnia tempora, sine initio ex Patre genitum cœternum, & consubstantialem, non adoptione sed genere. Item post pauca in eodem loco legebatur: *Confitemur, & credimus eum factum ex muliere, factum sub lege, non genere esse Filium Dei, sed adoptione, sed gratia, &c.* Hæc sunt Elipandi venena, quæ Patres præparato antidoto, ne cui possent obesse, cavenda ab omnibus docuere. Ista quidem cum Nestorio ipsum sensisse (ne aliquo modo ex ignorantia excusari posset) ex eo haud dubium edidit argumentum, prodiditque signum evidens, & manifestum, quod in eodem ad Episcopos Galliarum dato libello, sive scripta epistola, cum singulos nominatim damnat hæreticos, Nestorium indemnatum præterit, quem primo loco, si bona fide rem egisset nominatum omni execratione, atque detestatione, execrari, detestari, & anathematizare penitus debuisset, quo significaret, se quam longissime ab ejus sententia discrepare, licet eidem affinis existere videretur. Hinc jure Patres dum rescribunt ad ipsum: *Nonne olim* (inquit) *hæresis vestra in Nestorio ab universali sancta Ecclesia refusata est etiam, & damnata? Quapropter forte illum anathematizare nolulistis, dum alios, Bonosum scilicet, Arium, & Sabellium, Manicheumque qui prava de Filio Dei senserunt, in epistola anathematizastis? &c.* Docentes Nestorium idipsum de Filio Dei homine facto, quod ipse Elipandus, sensisse, utpote qui duos diceret filios Dei, alterum secundum divinitatem, secundum vero humanitatem alterum, & adoptionem. Ex consuetudine enim cum Mahometanis didicisse ita humiliter sentire de Christo secundum humanitatem, infelix Elipandus existimatur; inducens fortasse in animum, si hoc evincere potuisset, conjungere simul Mahometanos, & Christianos in unam fidem.

Elipandus
detegitur
Nestorianus.

Cur parcat Nestorio Elipandus.

VI.

Quod insuper ter impius rem non ex incititia, sed dolo malo ageret, ex eo etiam Patres persensere, atque omnibus patefecere, dum citatas ab eo Sanctorum sententias, eas vel per ipsum depravatas esse, vel in pravum sensum longe a germano discrepantem detortas, in redditis ad eum litteris ostendere, quas si legis-

scopo, Hispalensi termino circumseptæ. Cumque, jubente Rege publica voce recitata fuisset, statim surgens venerabilis Princeps de sella Regia stetit supra gradum suum, & adlocutus est de causa fidei proluxo sermone, & adjecit. *Quid vobis videtur? Ab anno prorsus præterito, ex quo cepit hujus pestis insania tumescere perfidia ulcere diffusus ebullire, non parvus in his Regionibus, licet in extremis finibus Regni nostri horror inolevit, quem censura fidei necesse est modis omni-*

Fraudi-
bus agit
Elipan-
dus.

ris, ipse intelliges. Ita plane a sanctis Patribus ipsis est demonstratum de sententiis illis e sacris Ecclesiæ doctoribus ab illo citatis, sed corruptis, ac depravatis. Sed ubi ab eo domestici sunt testes adducti, dum, inquam, ex Tolentanæ Ecclesiæ ritualibus, sive ex suis prædecessoribus Toletanis Episcopis nominatum esse Christum secundum carnem Dei Filium adoptivum idem asseruit: quod non esset in promptu Patribus illis citatos inspicere codices ejus tantum Ecclesiæ proprios, neque communes omnibus aliis: idem nimis impostori credentes, eodem modo, quo ipsum Elipandum, ejus quoque sunt detestati, quos citavit, prædecessores, Eugenium, Ildefonsum, & Julianum, qui tum ex vitæ sanctitate, tum etiam ex sacrum litterarum doctrina, magnum in Hispania nomen fuerant consequuti.

VII. Ne vero justis cum impio condemnentur, & maledictionem iniquorum Sancti possideant, quorum memoria in benedictione hætenus in Ecclesia Catholica perseverat: vendicandi sunt isti in primis a tanta calumnia Elipandi, & a Synodi maledictione. Ut autem ipsa veritas clarius elucescat, hic tibi reddenda putamus, quæ idem perfidus Elipandus in suo libello in Gallias misso de iisdem est mentitus prædecessoribus: reperiuntur enim ista repetita in litteris a Patribus ex Synodo ad eum reditis his verbis. *Sequitur in eodem libello vestro: Item prædecessores nostri Eugenius, Ildefonsus, Julianus, Toletanæ sedis Antistites in suis dogmatibus ita dixerunt in Missa de cœna Domini: Qui per adoptivi hominis passionem, dum suo non indulgit corpori. Item in Missa de Ascensione Domini: Hodie Salvator noster post adoptionem carnis sedem repetivit deitatis, &c.* Hæc suo inseruit Elipandus libello fidei, non quod ista acceperit ex eorum, quos nominat, scriptis sed quod scripta ea in Missali Toletanæ Ecclesiæ (ut ait) in sacris oblationibus recitari solerent; sed an fideliter, vel ut in aliis fraudulenter, quod non adesset præ manibus qui esset codex inspiciendus, ex quo (ut in aliis) idem Elipandus imposturæ convinci posset,

Elipandus
calumnio-
se suos
prædeces-
sore con-
fortes er-
roris tra-
dit.

PAGIUS omnibus refecare. Cumque imprecata & concessa esset morosa dilatio per dies aliquot; placuit ejus mansuetudini, ut unusquisque quidquid ingenii captus rectius sentire potuisset, per sacras syllabas, die statuto, ejus clementia oblatum sui corporis fidei munus styli ferculo mentis vivacitate deferret. Sed sicut mos est hæreticis, tristitia latis, dulcia permiscere amarum, veneni poculum mellis sapore temperare, quadam in ea Epistola plena blasphemis, & Catholica fidei reperta sunt modis omnibus inimica: Quadam vero inveniri poterant non reiicienda, sed in eodem poculo,

Patres hæc tunc respondere: *Hæc ex parentum vestrorum dictis posuistis, ut manifestum sit, quales habeatis parentes, ut notum sit omnibus, unde vos traditis in manus infidelium. Quia hominem Christum verum Dei Patris Filium esse negastis, vobis defensor esse noluit, sed tradidit vos in manus inimicorum suorum, qui dominantur vestri, qui eum recipere noluerunt. Et paulo post hæc in eundem:*

Et melius est testimonio Dei Patris credere de suo Filio, quam Ildefonsi vestri, qui tales vobis composuit preces in Missarum solemnis, quas universalis, & sancta Dei non habet Ecclesia, nec vos in illis exaudiri putamus. Etsi Ildefonsus vester in orationibus suis Christum adoptivum nominavit, noster vero Gregorius Pontifex Romanæ Sedis, clarissimus toto orbe doctor in suis orationibus semper eum unigenitum nominare non dubitavit, &c. Hæc Patres, quod scilicet, ut ille perfidus assererat, putarent, ea, Ildefonso auctore, in sacris Missalibus vere legi. At quisnam fuerit certus, & primus hujus erroris auctor in Hispania, dictum est superiori tomo, si recte memoria tenes, nempe successorem S. Isidori pseudo-piscopum, hæreticum hominem, qui & depositus transit in Mahometanam impietatem, Theodiscum nomine, natione Græcum, hominem impostorem. Hic, ut dictum est, anno Redemptori sexcentesimo trigesimo sexto, primus in Hispania asseruit, Christum Dei Filium esse adoptivum Dei Patris omnipotentis.

Proscindi-
tur inju-
ste S. Ilde-
fonsus.

Ceterum tantum abest, ut S. Ildefonsus ejus erroris assertor fuerit, ut potius in suis scriptis, crebris sententiis, tamquam spiculis tale monstrum sæpe confecerit. Est igitur in promptu, ut impostoris in eum tanta illata calumnia quam apertissime detegatur, nec ex dubiis quidem testibus, testimoniisque obsecris, sed ejusdem Ildefonsi germanis scriptis, quibus non semel totidem verbis ejusmodi Nestorianismum in Hispaniis disseminatum impugnet, negans penitus Filium Dei secundum carnem dici debere filium adoptivum.

VIII.
S. Ildefon-
sus a calu-
mnia vindicatur.

In

in quo gutta veneni infusa turgescit, mellis nihilominus amarescit dulcedo.

Cointius anno DCCXCIII. num. XV. laudata verba exolica de Synodo, quæ eo anno convocata fuerit; quod Paulinus dicat: *Ab anno prorsus præterito, ex quo cepit hujus pestis insania tumescere perfidia ulcere diffusus ebullire;* hæc enim verba de utriusque damnatione Felicis anno DCCXCII. peracta interpretanda arbitratur. Verum tunc pestis illa diffusius non ebullivit, sed potius exarescere visa est, cum Felix suam hæresim abdicavit; quando vero post il-

II.
Synodus
adversus
Felicem
commen-
titia.

In primis igitur illud adducamus in medium, quod habet in libro de virginitate sanctæ Mariæ, & in necessariam deducitur assumptionem, ubi post multa secundum veritatem Catholicam disputata: *audisti (inquit a) quod cum aliud sit Deus, & aliud homo, non tamen est alter Deus, & alter homo, sed unus est Dominus meus Jesus Christus, idem Deus, & homo. Et inferius (b) de Sancta Maria: Ita in utraque natura unum generans filium, ut idem sit Filius Dei, qui filius hominis; nec alter sit filius hominis, quam sit Filius Dei. Et in libro de perpetua virginitate sanctæ Mariæ, & de ejus parturitione, quem haud pridem in lucem edidit vir doctissimus Fevardentius Theologus Parisiensis, hæc item in eadem sententiam: Christus Deus numquam non fuit, ex quo homo factus est, & assumptus in unitate personæ semper mansit, & permanet verus Deus homo: non duo quidem, ut esset alter Deus, & alter homo: sed unus, idemque Deus, & homo. Quamvis enim aliud per quod Deus, aliud per quod homo, in utroque tamen Deus, & homo, quia non fuit aliquando purus sine Deo conceptus, vel natus homo: sed quia conceptus est de Spiritu sancto ex virginea carne, & natus homo vere: mox ex ipsa conceptione ineffabili natiuitate Deus verus processit, & natus est homo. Hæc cum ipse tradat, omnem excludit in Filio Dei secundum carnem adoptionem, cum numquam fuerit sine Deo homo, qui in filium potuerit adoptari.*

IX.

Possent quidem ista sufficere, ad coarguendum calumniæ, sicut & impietatis perfidum Elipandum, sed Deo agendæ sunt gratiæ, Deique Matri sanctissimæ Virgini, quod laudator, ejus Ildesonus disertis verbis sæpe inferius omnem prorsus in Filio Dei Christo Jesu excludit adoptionem, ubi in eadem tractatione ista subiungit: *Ac per hoc talis partus non est communis lege naturæ, sed sicut mirabiliter conceptus, ita mirabiliter Deus, & homo natus. Ergo non illum, ut cæteros filios Dei adoptio fecit filium, sed di-*

PAGIUS

illam abdicationem rediit ad vomitum, rursusque errorem suum majori audacia disseminare cœpit, tunc vere ea diffusius ebullivit, & hoc anno Synodus Francofordiensis cogenda fuit, ut quæ modo ex eodem Paulino in medium adducemus, indubitatum reddent. Carolus enim examinandas Elipandi literas Hadriano Papæ transmisit, & hoc tantum anno adversus eas Libellum de Sanctissima Trinitate dictum Sacrosyllabum scripsit Sanctus Paulinus, ut ipsemet in eodem his verbis indicat: *Quapropter ego Paulinus, licet indignus peccator, omniumque servorum Domini ultimus servus, Aquilejensis Sedis Venetiis oris accincta, cui Deo auctore deservio, nomine non merito Presul, una*

unitatis natura illum in proprium Deum Filium exaltavit, donavit, & illi nomen, quod est super omne nomen, ut esset totus Dei Filius, homo, & Verbum; quia numquam non fuit Dei Filius sempiternus, permanet unicus Genitoris unigenitus. Et post nonnulla eodem argumento accuratissime disputata, hæc subiicit ex S. Gregorii Papæ auctoritate: Quoniam sicut ipse ait in eisdem Moralibus, aliud est natos homines gratiam adoptionis per eam accipere; aliud est singulariter per divinitatis potentiam, Deum ex ipso conceptu prodiisse. Ac post nonnulla, dum tuetur sicut in conceptione, ita in partu nullam contraxisse Mariam Virginem corruptionem, ista mox subiicit: Alioquin si ipse ex matre coinquinatus esset, aut materna viscera quasi pro peccato corrumperet, & sordibus ex vitio primæ damnationis coinquinaret, non esset Dei Filius, sed adoptivus, ut cæteri; quinimmo nec adoptivus, & nullus esset, per quem adoptaretur ipse, si non esset proprius. Et inferius: Et ideo non est ille adoptivus, sed adoptator (ut ita dicam) cæterorum. Ac subiungit: Christus non adoptivus, sed proprius Dei Filius in plenitudine temporum venit, missus a Patre, natus ex muliere, factus sub lege, qui solus non non egit regenerationis sacramento, neque renasci, quoniam proprius Dei Filius, qui nobis per adoptionis gratiam sua dignatus est benignitate per lavacrum regenerationis largiri fraternitatis consortium. Unde Joannes (c): Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri: quam sane potestatem a Patre genitus ipse ex sua natura in se habuit, & non aliunde ut proprius esset Dei Filius, & daret, quibus vellet, adoptionis gratiam.

Hæc & alia ipse Ildesonus, quibus omnibus magisque coarguas hæretici impostoris illatam in ipsum calumniam, vendicetque eum pariter a patrum concepta de ipso sanctissimo, atque doctissimo viro ex testificatione Elipandi mala existimatione, atque asserta falsa sententia; ut

cum collegis, Dominis & fratribus meis, juxta exilem intelligentia mea tenuitatem, Sancto perdocente Spiritu, corde, lingua, stylo contra eorum vesanias, qui recta facti sunt adversarii, respondere non formido, cum sit Sancta & Universalis Ecclesia supra firmam nihilominus immobiliter fundata petram, & porta inferi nequeant prevalere adversus eam. Tum sub ejusdem libelli finem de Synodo Francofordiensi discrete mentionem facit: Omnium hæreticorum perversa dogmata cum auctoribus & sequacibus suis aeterno anathemate percelli judicamus. Elipandum namque & Felicem novos hostes Ecclesia, sed veteriosa face perfida pollutor, nisi ab hac stultitia respiciant; indignos & ingratos eos a con-

Testimonia Ildesoni contra errores Elipandi.

(c) Joan. 1.

X.

ut plane appareat nihil adeo alienum, fuisse a tanto Patre, quam de adoptione Christi Filii Dei secundum carnem assertio. Dolendum fuit, ejusmodi lucubrations viri sanctissimi, dolo fortasse perfidi Elipandi, fuisse diu suppressas, & occultatas, ne proderentur in lucem, ex quibus ipse filius tenebrarum redargui posset a lumine, dum vocat lucem tenebras, & tenebras lucem. Gaudendum vero quod in tanto Hispaniarum naufragio, superfuerint tam præclara nobilissimi ingenii monumenta, eademque e latebris vindicata, atque in lucem edita a viro veritatis amantissimo, antiquitatum Ecclesiasticarum studiosissimo, non Hispano (ne vel levis suspicio privata affectionis erga gentilem suum alicujus animum pulsare potuisset) sed Gallo, Parisiensis Academiae professore, cultore integritatis, & pietatis; & claritudine nominis in Ecclesia Catholica optime noto, quem nominavimus, Fevardentio.

XI.

His igitur de Elipandi litteris ante Synodum convocatam conscriptis jam enarratis, ad ipsam Synodi indictionem veniamus. Ubi igitur Elipandi dictæ litteræ ad Carolum Magnum redditæ sunt: nihil antiquius ipse habuit, quam ad universalem cogendam Synodum ex totius Occidentalis orbis Episcopis, operam dare, crebros ea de causa ad Hadrianum Romanum Pontificem Legatos mittens, exploraturus ejus sententiam, quid de proposita per Elipandum quæstione sentiret. Quale enim in his peragendis fuerit Caroli Magni vigilantissimum studium, a nullo fideliori teste, quam ex ipsis ad Elipandum redditis litteris cognoscemus, in quibus hæc inter alia de his leguntur: *Ad impletionem vero hujus gaudii, nempe hæreticorum conversionis, fraterna cogente charitate, jussimus sanctorum Patrum Synodale ex omnibus undique nostræ ditionis Ecclesiis congregari Concilium, quatenus sancta omnium unanimitas firmiter decerneret, quid credendum sit de adoptione carnis Christi, quam nuper novis assertionibus, & san-*

ctæ Dei universali Ecclesie antiquis temporibus inauditis vos ex vestris scriptis intulisse, cognovimus. Immo & ad beatissimum Apostolicæ Sedis Pontificem de hac nova inventione nostræ devotionis ter, quaterque direximus Missos Legatos scilicet, scire cupientes, quid sancta Romana Ecclesia Apostolicis edocta traditionibus de hac respondere voluisset inquisitione. Necnon & de Britannia partibus aliquos Ecclesiasticæ disciplinæ viros convocavimus, ut ex multorum diligenti consideratione veritas Catholicæ Fidei investigaretur, & probatissimis sanctorum Patrum hinc inde roborati testimoniiis absque ulla dubitatione teneatur. Et inferius vocatos ad Synodum tradidit Petrum Mediolanensem Archiepiscopum, & Paulinum Forojulensem, vel Aquilejensem (ut ait) Patriarcham, Episcopos præterea ex Germania, Gallia, Aquitania, atque Britannia. Paulinus autem Aquilejensis Episcopus in libello Sacrosyllabo addit ex Hesperia, Liguria, Æmilia, & Austria provinciis esse ad Synodum vocatos Episcopos.

Ubi autem Hadrianus Papa crebris legationibus Caroli Magni permotus est; ut de sententia Elipandi decerneret, ea iterum examinata, atque discussa, inventaque in hæresim declinare: publicas litteras conscripsit ad Episcopos Gallæciæ, & Hispaniarum, in quibus provinciis fuerat error disseminatus; de hisque disputans, pluribus confutat assertam de Christi adoptione sententiam; atque demum, ejusmodi oratione devios omnes a veritate in finem compellat, sic dicens: *Priusquam libelli imponatur terminus finalis, adhibenda est litigatorum optio sententialis: eligant namque quæ volunt, vitam, aut mortem, benedictionem, aut maledictionem. Optamus namque, & infinitam boni Pastoris Domini precamur benignitatis clementiam, qui ovem (a) perditam ad ovile propriis humeris portavit, ut relictis carnis anfractibus, in quibus malæ bestię, id est, maligni spiritus commorantur, ut ad viam, quæ ducit ad vitam æternam fidei passibus, Chri-*

Carolus Magnus generalem Synodum convocare laborat.

Optio data hæreticis ab Hadriano Papa.

(a) Luc. 15.

PAGIUS

fortio Catholicorum perpetua animadversione eliminare decerno, & a gremio Sanctæ Matris Ecclesie censeo alienos. Eos etiam, qui post hanc tam saluberrimam definitionem, quam PLENARIA SYNODUS Sancto afflata Spiritu, concorder subtili sinceritate terminavit, falsissimis eorum assertionibus, sive clam, sive in publica voce præbuerint assensum, simili eos sententia vindicta sancimus esse plendendos; reservato per omnia juris privilegio Summi Pontificis Domini & Patris nostri Hadriani, primæ Sedis Beatissimi Papa.

III.

Quæ plenaria illa Synodus esse potest, quam illa quæ ex diversis Regni Provinciis hoc anno post acceptas Elipandi litteras a Carolo Re-

ge congregata? Certe si anno præterito alia Synodus indicta fuisset, tot Scriptores anno DCCXCII. num. I. a nobis citati non asserterent, Felicem in Concilio Francofordiensi tertio damnatum fuisse, sed quarto; cum anno DCCXCII. bis damnatus fuerit, primo Ratisponæ, & iterum Romæ, quod ipsemet Coinitius anno DCCXCI. num. XIII. fatetur, & a nemine negari potest. Extat Libellus Sacrosyllabus Paulini Tom. VII. Conciliorum sub hoc titulo: *Libellus Episcoporum Italia contra Elipandum Concilii Decreto missus ad Provincias Hispania.* Hoc ejus initium: *Incepit Libellus Sacrosyllabus Catholico salubriter editus. Ilylo in Concilio, Divino nutu habito in suburbanis Mo-*

Felix in Synodo hoc anno habitus damnatus.

gun-

sto redeant pertrahente; quatenus in sinu matris Ecclesie suscepti, per lamentum poenitentiae sordes abluant peccatorum, & infamata eorum modestia bonae fame recipient pristinam dignitatem, nec honoris periclitentur naufragio, & a nostro non distungantur consortio, ac per hoc reconciliati communioni Catholicae Fidei, divina illos pietas caelestium faciat esse participes gaudiorum.

Hadriani
Pap. sententia in
haeretic.

Quod si exigentibus indignis meritis, tam insolubili eos malignus spiritus perfidiae laqueo iusto Dei iudicio strangulavit, ut resolvi nequeant: Ex auctoritate prorsus Sedis Apostolicae, ac beati Petri Apostolorum principis, ac per eum, qui illi magister, & Dominus tradidit potestatem, & solvendi, ligandique licentiam tribuit (quod sine gravi maerore dicere non possumus) perpetuo eos anathematis vinculo religatos ultrici cum sequacibus suis iudicamus vindicta plectendos, ac per hoc a gremio matris Ecclesiae, & a nostro consortio desinio alienos.

XII.
* precum
(*) 1. Tim.
2.
Orari
vult Pon-
tifex pro
haereticis.

Si quis autem fidelium, Deumque timentium charitatem eis benignitatis impertiendo, & Christi amore, pro eis * precis oblationem Domino offerre voluerit: non solum non inbibemus, sed ut faciat, Apostolica admonitione, & optamus, & salubri incitamus adhortatione, ut Deus omnipotens (a) qui neminem vult perire, & omnes homines propter nimiam bonitatem suam vult salvos fieri, revocet eos ad viam veritatis, & ad agnitionem pertingere (sicut dignum est) rectae fidei, quae est in Christo Jesu Domino nostro &c. Ista habent litterae Hadriani, quae & postea sunt in hac, de qua agimus, Synodo recitatae.

Quid in
Synodo
Carolus
egerit.

Ubi igitur Synodus convenisset, praesente Carolo Magno Rege, ab eodem iussae sunt legi litterae Elipandi Archiepiscopi Toletani: quibus recitatis (inquit Paulinus) statim surgens venerabilis Princeps de sella regia, stetit super gradum suum, & locutus est de causa fidei prolixo sermone, & adiecit: Quid vobis videtur? Ab anno prorsus praeterito, ex quo cepit hujus pestis insania tumescen-

PAGIUS

guntia Metropolitana Civitatis, Regione Germania in loco, qui dicitur Franconofurt, sub praesentia Clementissimi Principis Domini Caroli gloriosissimi Regis, anno felicissimo Regni ejus XXVI. Placuit igitur sancto venerandoque Concilio, quatenus hic Libellus pro causa fidei ad Provincias Gallicia ac Spaniarum mitti deberet obnoxios resciscendos errores, specialiter autem ad Elipandum Toletana Sedis Episcopum, in quo omnis hujus negotii constat materia questionum. Sancto incitante Spiritu, &c. Quare libellus iste non anno superiori, ut autumavit Cointius, sed currenti editus est, & ad Episcopos Hispaniarum missus.

te, perfidiae ulcus diffusus ebullisse, non parvus in his regionibus, licet in extremis finibus Regni nostri error inolevit, quem censura fidei necesse est modis omnibus rescari. Cumque imprecata, & concessa esset morosa dilatio per dies aliquot; placuit ejus mansuetudini, ut unusquisque quicquid ingenii captu rectius sentire potuisset, per sacras syllabas, die statuto, ejus clementiae oblatum sui peccatoris fidei munus styli ferculo mentis vivacitate deferret. Haec de iussione Caroli Magni Paulinus.

Qui ingenii sui nobile edens foetum, commentariolum inscriptum, libellum Sacrosyllabum, adversus novam resurgentem haeresim elaboratum obtulit sanctae Synodo, cui placuit, ut in Hispanias mitteretur, ad confutandos exortos in eis errores. Extat ipse integer, quem tu consulas: scriptus enim ab eo est non suo ipsius tantum nomine, sed & Petri Mediolanensis Archiepiscopi, & aliorum ipsis subiectorum Episcoporum, ad cuius libelli finem ejusmodi adversus eundem Elipandum, atque Felicem sententiam profert istis verbis: Elipandum namque atque Felicem novos hostes Ecclesiae, sed veteriosa foete perfidiae pollutos, nisi ab hac stultitia resipiscant, & per rectae fidei satisfactionem lamentis se abluant poenitentiae, indignos, & ingratos eos etiam, qui post hanc tam saluberrimam definitionem, quam plenaria Synodus sancto afflata Spiritu concorditer subtili sinceritate terminavit, falsissimis eorum assertionibus sive clam, sive in publica voce praebuerint assensum: simili eos sententiae vindicta sancimus esse plectendos, reservato per omnia juris privilegio summi Pontificis domini, & Patris nostri Hadriani primae Sedis beatissimi Papae. Sed quod privilegium? illud nimirum, quod (ut saepe dictum est) novas condemnare haereses, & haeresiarchas, esset solius Romani Pontificis: vel illud fortasse intelligit privilegium, quo Romana Ecclesia (ut superius demonstratum est) Conciliorum omnium Acta cognoscit, probatque, vel improbat ipsa.

XIII.

Sententia
ab Italiae
Episcopis
in haereticos.

De-

Præponitur ille Canonibus Francofordiensibus cum Epistola Hadriani Papae ad Episcopos Hispaniae contra Elipandum Toletanae Sedis Episcopum cum hac inscriptione: Dilectissimis fratribus & Confacerdotibus nostris Galliciis Spanisque Ecclesiis praesidentibus. Binius Gallicias Ecclesias interpretatur Ecclesias Galliarum. Sed recte Cointius anno DCCXCIII. numer. XVI. per Ecclesias Gallicias Spaniasque solas intelligendas docet Ecclesias Hispaniarum; quia exceptis locis quibusdam Citerioris Hispaniae, quae Francis Ditionibus tunc accensebantur, erat omnis Hispania sub trium Regum potestate, Adelphonsi videlicet Asturiarum & Legionis Regis

IV.
Libellus
Paulini ad
Episcopos
Hispaniarum
missus.

XIV.
Preces
pro Caro-
lo Magno.

Demum vero pro ipso Rege ejusmodi ad Deum obtulit pias preces: Catholicum, atque clementissimum, semperque inclytum dominum Carolum Regem per intercessionem beatae, & gloriose semperque Virginis Dei Genitricis Mariae, per quam meruimus auctorem vitae suscipere, & beati Petri primi Pastoris Ecclesiae, omniumque sanctorum, verum etiam suffragantibus precibus vestris, omnipotens, & sancta Trinitas sua cum gratia circumcingat, suaque dextera semper protegat, & defendat, ut faciat semper, quae illi sunt placita, quatenus caelestibus fretus armis inimicos nominis Christi, auxilio fultus de caelo, ad terram prosternat; barbaras etiam nationes infinitas Deus omnipotens ditioni ejus potentiae subdat, ut ex hac occasione ad agnitionem perveniant veritatis, & agnoscant verum, & vivum Deum, Creatorem suum, &c.

Synodalis
epistola
ad haereticos.

Recepto autem, atque perlecto a Paulino oblato nomine Episcoporum libello: ab ipsa sancta Synodo condemnata est haeresis, & adversus eam, & ab Elipando Episcopo Toletano missum perfidiae libellum, scripta fuit Synodalis epistola ad Hispaniae Episcopos, qua Patres confutaverunt singulas ab haereticis assertas, pro errore defendendo, sententias. Extat ipsa integra habens in fine admonitionem ad eosdem, ut abdicato errore, sanam sequantur Ecclesiae sanctae doctrinam. Sed & ipse Carolus Magnus, quod privatas ab Elipando (ut diximus) pro errore defendendo litteras accepisset, ad eundem, & alios Hispaniae Episcopos scripsit epistolam, tanto Principe dignam, qui pietate, & doctrina, praestaret, eandemque una cum litteris Pontificiis libelloque a Paulino conscripto, & Synodali epistola ad eos misit, qua omnibus suaderet, ut ab errore Elipandi desisterent. Porro quod tanti Principis scriptorum monumento ipsa sancta Synodus est magnopere illustrata, ut istud ipsum intextatur Annalibus, a nobis exigit personae dignitas, & argumenti, & multiplex utilitas, quam quis eam legendo percipiet. Sic enim se habet:

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

gis, Eximini Eneconis Navarrae Regis, & Iseni Regis Saracenorum. Ex titulo Libelli Sacrosyllabi recitato satis intelligitur, tam Libellum illum quam Hadriani Epistolam ad solios Hispaniarum Episcopos missam. Ad haec Jonas Aurelianensis Episcopus in libro adversus Claudium Episcopum Taurinensem de Felice loquens ait: Divina Gratia adminiculante, nullum apud Galliam, Germaniamque ejus error locum invenire quivit. Quare opus non erat, ut ad Galliae Germaniaeque Episcopos adversus hunc errorem Hadrianus Papa scriberet. Litterae Hadriani in Synodo Romana exaratae. Carolus enim in sua ad Elipandum & ceteros Episcopos Hispaniae data ait: Primo quid Dominus Apo-

Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Longobardorum, ac Patricius Romanorum, FILIUS ET DEFENSOR sanctae Dei Ecclesiae, Elipando Toletanae civitatis Metropolitano, & ceteris in partibus Hispaniae consacerdotibus Orthodoxae Fidei, & Fraternali charitatis in Christo Dei Filio proprio, & vero optamus salutem.

Gaudet pietas Christiana divina scilicet, atque fraternali per lata terrarum spacia duplices charitatis alas extendere, ut materno foveat affectu, quos sacro genuerat baptismate. Et maxima est sanctae matris Ecclesiae exultatio suorum adunatio filiorum, ut sint consummati in unum, qui redempti sunt ab uno, dicente eodem Redemptore nostro Jesu Christo: (a) Pater sancte serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut omnes unum sint, sicut & nos unum sumus. Unde & in Cantico Cantorum de sancta dicitur Ecclesia (b): Terribilis ut castrorum acies ordinata. Conspicata exercitus ordinatio, & unanimitas bellatorum fortitudo magno solet hostibus esse terrori: sic filiorum sanctae matris Ecclesiae intra murum Catholicae Fidei pacifica adunatio aereis potestatibus nimium constat terribilis, & ignitis malignae perfidiae spiculis omnino impenetrabilis extat, sicut & verissimus Gentium praedicator & fortissimus Ecclesiae praeliator praecipit, dicens: (c) In omnibus sumentes scutum fidei, in quo positis omnia tela nequissimi ignita extinguere, & hoc saeculum nequam libero ad caelestia volatu evadere (d): Sine fide enim impossibile est placere Deo: impossibile est quod omnino ab homine fieri non potest. Principium est salutis nostrae fides, qua intemerata, & integra sanitate confirmata, totius vitae cursus per bonorum vestigia operum feliciter finetenus currit: per fidem enim (sicut idem praefatus (e) doctor in epistola ad Hebraeos testatur) omnes Sancti placuerunt Deo.

Hanc igitur Fidem Orthodoxam, & ab Apostolicis traditam doctoribus, & ab universali servatam Ecclesia nos pro virium nostrarum portione ubique in omnibus

L I

bus

stolicus, cum Sancta Romana Ecclesia & Episcopis illis in partibus quaquaversum commorantibus, & Catholicis Doctoribus sentiret, sub unius libelli tenore statuimus. Praeterea ibidem Synodica Concilii ab Episcopis Galliae & Germaniae ad Praefules Hispaniae missa, & denique Caroli M. Epistola ad Elipandum & ceteros Hispaniae Episcopos data, quam Baronius numer. XV. & seqq. integram recitat.

Affuerunt in eadem Synodo Legati Romani Pontificis, Theophilactus ac Stephanus Episcopi, vicem tenentes ejus, a quo missi fuerant, Hadriani Papa, inquit Eginhardus in Annalibus. Hujus Concilii Canones sex & quinquaginta primus publicavit Sirmundus post Baronii mortem;

XV.

Epist. Caroli Magni ad Elipandum.

(a) Joani 17.

(b) Cant. 8.

Unitas Ecclesiae Catholicae insuperabilis.

(c) Ephes. 6.

(d) Hebr. 11.

(e) Ibid.

XVI.

V. Canones LVI. in hoc Concilio conditi.

De litte-
ris ab E-
lipando
missis.

bus servare & prædicare profitemur : quia non est in alia aliqua salus , nisi in illa , quam pacifica ab initio salutis nostræ unanimitate semper servabat Ecclesia . Pro qua etiam , viri fratres , & vestra bona devotio , quam vos habere decet in Domino , his partibus fidei vestrae litteras dirigere curastis , nempe & generales ad sacerdotales sanctissimas aures , ad nos quoque speciales . In quarum utique serie litterarum non satis nobis elucebat , an quasi ex auctoritate magisterii vos vestra docere disposuistis , an ex humilitatis discipulatu nostra discere desideratis : tamen sive hoc , sive illud vestris inesset animis , petitionem vestram , charitate Christianæ religionis cogente , non spernendam esse , censuimus , valde desiderantes , Deumque ex intimo cordis affectu deprecantes , quatenus in veræ fidei soliditate firmiter utrimque permaneamus , contra fluctivagos hujus sæculi æstus , Spiritu sancto navigium nostri cursus regente , ad portum perpetuæ tranquillitatis pervenire mereamur .

XVII.

Ad hanc tranquillitatem capiendam , oculus cordis fide purificandus est , & assiduis sanctarum orationum precibus mentis acies illustranda , ut puræ veritatis lumen , omni errorum nube expulsa , contemplari valeat ; ne in opinionibus noxiæ falsitatis temeritas inordinata incautius gradientes præcipitet . Non pudeat Christianum , ubi hæsitat , quærere ; ubi nesciat , discere : quoniam pia humilitas di-

PAGIUS

tem ; antea enim duo tantum prodierant , quorum primus damnat Elipandum & Felicem Episcopos , qui in Dei filio adoptionem adserabant . Secundus Canon Francofordiensis est de Adoratione Imaginum , de quo infra . His peractis de Tassilone definitum est capitulum , qui dudum Bajoria Dux fuerat , sobrinus videlicet Domni Caroli Regis . In medio sanctissimi adstitit Concilii veniam rogans pro commissis culpis , tam quas tempore Domni Pippini Regis adversus eum & Regnum Francorum commiserat , quam quas postea

scendi sapientiæ intrat secreta : Et melius est discipulum esse veritatis , quam doctorem existere falsitatis ; ille ad altiora semper provebitur ; iste ad inferiora semper dilabitur , & inde magister efficitur erroris , unde auditor contempsit esse veritatis . Hanc igitur , fratres , perniciosam deviantes elationem , sanctorum Patrum , & sanctorum doctorum sacris in hæreamus sensibus : discamus quæ scripserunt , credamus quæ docuerunt , & non declinemus ad dexteram , neque ad sinistram , sed per viam regiam ad Regem , & Redemptorem , & Deum , & Dominum nostrum . Jesum Christum concordi fidei , & veritatis curramus professione (a) : Corde enim creditur ad justitiam , ore autem confessio fit ad salutem , eodem attestante Apostolo (b) : Justus autem ex fide vivit . Si justus ex fide vivit , quomodo qui fidem non habet rectam , se vivere æstimat ? (c) Nos nempe non sumus infidelitatis filii in perditionem , sed filii ad acquisitionem animæ . Sequamur sanctorum Patrum venerabilia in charitate præcepta .

Patribus
inhæren-
dum .

Decet enim , ut omnium Christianorum una sit fides , & unus animus (d) , sicut est unum ovile , & unus pastor , Qui enim extra Ecclesiastici ovilis septa inveniuntur , lupina rabie devorabuntur , qui vocem boni pastoris non audiunt ; qui ante suas oves ingrediuntur , & egrediuntur , ut eos ad pascua vitæ perducant æternæ . Nobis itaque dictum intelligamus , quod egregius prædicator suis carissimis filiis præ-

sub tempore Domni nostri piissimi Caroli Regis in quibus fraudator fidei sua extiterat , indulgentiam ut ab eo mereretur accipere humili petitione visus est postulasse , &c . Tassilo dicitur sobrinus Caroli Regis , quia matrem habuit Chilrudem Pippini Regis sororem . Post Synodum Francofordiensem Tassilo cum Theudone & Theoberto filiis relegatus est in Cœnobium Gemmeticense in Diocesi Rotomagensi positum , ubi tam ipse quam filii usque ad mortem vixere . [1]

Octavus Canon est de quinque Sedibus Metro-

VI.

NOTÆ

[1] Post Francofurdiense Concilium , Tassilonem obiisse certum est , at incertum quo anno . In Lareshamense monasterium secessisse , ibique diem clausisse extremum , ex ejus epitaphio , quamvis a recentioribus exarato , ut putat Eccardus in Historia Franciæ Orientalis to. I. pag. 726 . & ex Necronologio Lareshamensi a Schannato in Vindemiis litterariis edito , non improbabili conjectura colligit idem Eccardus . Epitaphium jam pridem a Marquardo Frehero in Originibus Palatinis P. I. pag. 45 . editum fuerat , quod Lareshami existere narrat . Rursus a Brunnero rerum Boicarum P. I. Lib. V. recusum fuit . His autem verbis exaratum fuisse tradunt .

CONDITUR HAC FOVEA. QVEM PIE CHRISTE BEA.
THESSILO DVX PRIMVM. POST REX. MONACHVS SED AD IMVM
IDIBVS. IN TERNIS DECESSERAT ILLE DECEMBRIS

In Necrologio Lareshamensi pag. 40 . legitur : III. Idus Decembris Tassilo Dux ex laico monachus . Certum est , inquit Eccardus , nisi Lareshami Tassilo decessisset , ejus diem emortualem monachos Lareshamenses non fuisse annotaturos ? Mabillonius , cui neque epitaphium Tassilonis , neque Lareshamense Necrologium ob oculos venit , in Gemmeticensi monasterio Tassilonem una cum filio pie decessisse Annal. Bened. Lib. XXVI. §. XXXIII. verosimilius esse tradidit ; Sanctum tamen eum dicere , ut in nonnullis recentioribus factis adnotatur , piaculum sibi videtur . GEORGIUS

(a) I. Cor. 1. præcipiebat, dicens (a): Obsecro vos per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut unum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata; sitis autem perfecti in uno sensu, & in eadem sententia. Hac habentes Apostolica auctoritatis præcepta, concordate nobiscum. Diligimus vos: hoc vobis volumus in Domino, quod & nobis; quia perfecta, quam habemus in Christo, charitas congregare gaudet, non spargere, adunare, non scindere, & inconsutilem Salvatoris nostri tunicam (b) integram servare, non dividere, prævidentes hoc idem in pace Christi custodire, quod milites in passione ejus observabant.

XVIII. De unitate & charitate servanda.

(b) Josn. 19. His ita prælibatis, vestris in Domino valde congaudemus profectibus, ita ut in cordibus nostris fraterno vulnerati amore vestram, quam patimini, lachrymabili gemitu condoleamus oppressionem; sed majore multo (c) tristitia lugemus, si aliquid diabolica fraude interius oppressionis per infidelitatem, vel cujuslibet schismatici erroris patimini in cordibus. Ipse est continuus dolor pectoribus nostris, & pene irremediabile vulnus, nisi per ejus misericordiam qui sanat (d) contritos corde, & vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis pervenire, illi nos lætificent, qui tristaverunt. Vestra igitur correctio, nostra est lætificatio. Desiderantes vos socios habere in fide Catholica, & cooperatores in prædicatione veritatis, ut (e) gaudium, quod Christus suis promisit discipulis, habitet in nobis, & gaudium nostrum impleatur in vobis.

(c) Rom. 9. Quæ fuerit ratio cogendi Concilii.

Ad impletionem vero hujus gaudii, fraterna cogente charitate, jussimus sanctorum Patrum Synodale ex omnibus undique nostræ dittonis Ecclesiis congregari Concilium, quatenus sancta omnium unanimitas firmiter decerneret, quid credendum sit de adoptione carnis Christi, quam nuper novis assertionibus, & sanctæ Dei universali Ecclesiæ antiquis temporibus inauditis vos ex vestris scriptis intulisse, cognovimus; immo & ad beatissimum Apostolicæ Sedis Pontificem de hac nova inventione nostræ devotionis ter quaterque direximus Missos, scire cupientes, quid sancta Romana Ecclesia, Apostolicis Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS Canon de Sedibus Metrop. metropolitanis, Viennensi, Arelatensi, Darantensi, Ebredunensi & Aquensi. Prior Canonis pars spectat ad contentionem exortam de Provinciæ limitibus inter Metropolitanos Viennensem & Arelatensem. Quoad secundam statuitur, de Tarantasia & Ebreduno, sive Aquis, Legatio facta est ad Sedem Apostolicam, & quidquid per Pontificem Romanam Ecclesia definitum fuerit, hoc teneatur. Quinquagesimus quintus hæc habet: Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo, se a Sede Apostolica, idest, ab Hadriano Pontifice, licentiam habuisse ut Angilramnum Archiepiscopum in suo Palatio assidue haberet propter

edocta traditionibus, in hac respondere voluisset inquisitione. Necnon & de Britannia partibus aliquos Ecclesiasticæ disciplinæ viros convocavimus, ut ex multorum diligenti consideratione veritas Catholica Fidei investigaretur, & probatissimis SS. Patrum hinc inde roborata testimoniis absque ulla dubitatione teneatur.

Idcirco vobis per singulos libellos dirigere curavimus, quod prædictorum Patrum pia unanimitas, & pacifica perscrutatio auctoritate Ecclesiastica inveniret, statuisset, confirmaret. Primo quid dominus Apostolicus cum sancta Romana Ecclesia, & Episcopis in illis partibus quaquaversum commorantibus, & Catholicis Doctoribus sentiret, sub unius libelli tenore statuimus. Deinde secundo loco quid Ecclesiastici doctores, & sacerdotes Ecclesiarum Christi de propinquiore Italia partibus cum Petro Mediolanensi Archiepiscopo, & Paulino Forojulianensi, vel Aquilejensi Patriarcha, viris a Domino valde venerabilibus intelligi, vel firmiter credi voluissent, suis propriis responsionibus exaratum posuimus libellum; quia ipsi quoque præsentis nostri Synodali conventui adfuerant. Post hæc tenet & tertius libellus Orthodoxorum sanctorum Patrum Episcoporum, & virorum venerabilium fidem, qui in Germania, Gallia Aquitania, & Britannia partibus dignis Deo deseruiunt officiis, vestrisque objectionibus sanctarum scripturarum testimoniis roboratas obtinet responsiones. Deinde quarto loco meæ propriæ unanimitatis cum his sanctissimis prædictorum Patrum decretis, & Catholicis statutis consensum subnexui, sicut vosmetipsi in vestra epistola, quam meo specialiter designastis nomini, rogare curastis, id est, ne subdolis paucorum assertionibus consentirem, sed plurimorum testimoniis roboratam fidem tenerem.

Facio certissime, Deo Domino meo Jesu Christo donante, horum me sanctissimæ multitudini, & probatissimæ auctoritati veræ fidei professione associans, nec vestra me paucitati in consensione hujus novæ assertionis socium admitto, sed Apostolicæ Sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ, & Catholicis traditionibus

L 1 2 10-

utilitates Ecclesiasticas. Deprecatus est eandem Synodum ut eo modo sicut Angilramnum habuerat, ita etiam Hildebaldum Episcopum habere debuisset, quia & de eodem, sicut & de Angilramno Apostolicam licentiam habeat. Omnis Synodus consensit, & placuit eis cum in Palatio esse debere propter utilitates Ecclesiasticas. Quare Episcopi Colonienfes hoc tempore nondum Metropolitanæ erant; Hildebaldus tamen, sive Hildivaldus vel Hildeboldus primus hanc dignitatem obtinuit; Anastasius in Vita Leonis III. loquens de ejus adventu in Galliam anno DCCXCIX. dicit, Carolum misisse in obviam ejus Hildivaldum

XIX.

Quæ congerit Corolus ad reducendos ad fidem hæreticos.

XX.

Ubi in-
quirenda
sit vera
fides scita
Caroli
sententia.

(a) Matt.
28.

(b) Isa. 26.

XXI.
Preces
hæretico-
rum non
merentur
exaudiri.

Libellus
hæretic.
in Syno-
do discuf-
sus.

PAGIUS

tota mentis intentione, tota cordis alacritate conjungo. Quicquid in eorum legitur libris, qui divino Spiritu afflato toti orbi a Deo Christo dati sunt doctores, indubitanter teneo, hoc ad salutem animæ meæ sufficere credens, quod sacratissimæ Evangelicæ veritatis pandit historia, quod Apostolica in suis epistolis confirmat auctoritas, quod eximii sanctæ scripturæ tractatores, & præcipui Christianæ Fidei doctores, ad perpetuam posteris scriptum reliquerunt memoriam: cum his quoque doctores, & sanctæ Ecclesiæ pastoribus veram prædico fidem, quos in præsentem tempore ille nobis dedit luminaria, qui dixit (a): Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi. Hi sunt propugnatores fidei nostræ, hi sunt rectores per diversas sedes civitatis Christi, cujus antemurale est Fides Catholica, & charitas firmissimus murus, & propugnacula divinarum testimonia scripturarum, & divitia salutis in ea sunt (b) sapientia, & scientia, & spes portarum custodia: quæ quatuor clavibus, id est, prudentia, justitia, fortitudine, & temperantia piis aperiuntur animis. Hujus vero civitatis ipse Dei verus, & proprius filius, Deus verus, homo verus Jesus Christus Dominus noster regali præsidet potentia, cujus gratia totam illius civitatis instructuram regit, defendit, & exultat. Quisquis ad hanc civitatem, recta sibi præviante fide, manus bonorum operum habens plenissimas pervenire festinat: apertas inveniet portas, & Regem Regum cum millibus sanctorum agminum obviare sibi gaudebit.

Sed & gratias vobis agimus de instantia orationum vestrarum, quibus memoriam nostri assidue vos habere dixistis, optantes, ut preces vestræ acceptabiles sint Domino Deo Salvatori nostro; & ut ipse per suam misericordiam, dignos vos efficiat exaudiri, & ad unitatem sanctæ suæ Ecclesiæ revocare dignetur, & ejusdem pietatis humeris in sanctæ matris Ecclesiæ reportet ovile, qui de cælis veniens ovem requirere perditam, inventamque cum triumpho gloriæ ad sedem Paternæ Maiestatis revexit.

Illud quoque, quod vobis nostram pietatem flagitare placuit, quatenus in præsentia nostra libelli vestri legeretur textus, & perscrutante plurimorum consilio, quid in eo rectæ fidei sanctionibus con-

dum Archiepiscopum & Capellanum, & Ascharium Comitem. Unde Hildebaldu inter præsentem annum, annumque DCCXCIX. Metropolitana renuntiatus. In præcepto quidem de institutione Episcopatum per Saxoniam relato ab Adamo Bremensi libro primo Historiæ Ecclesiasticæ legitur: Hildebaldu Archiepiscopus Coloniensis & Sacri Palatii Capellanus recognovi.

sentiens inveniretur; fecimus sicut petistis, collectisque undique veluti præfati sumus, Ecclesiasticis doctoribus, & populi Christiani rectoribus, nobisque omnibus pacifico unanimis choro confidentibus, eundem libellum a capite calcetenus per distinctiones uniuscuiusque sententiæ, & per interrogationes, & responsiones, prout cuique libuit, perlegere iussimus. Quid vero de illo libello Præsules Ecclesiarum Christi, Fideique Catholicæ doctores intellexissent: non est opus mihi in hac mea iterare epistola, dum illorum libellus proprius hoc vobis evindenter ostendet.

Scriptam itaque in epistola vestra hujusmodi obsecrationem invenimus, poscentes vos per eum, qui pro te in Cruce manus innoxias extendit, & pro te sanguinem pretiosum effudit, & pro te mortem pertulit, & sepulturam, ad liberandum electos ad infernum descendit, & pro te resurgens, tibi viam ad cælos revertendi, scilicet ad cælestem patriam demonstravit, ut per te ipsum arbiter sedeas. Ecce ego vestris petitionibus satisfaciens, congregationi sacerdotum auditor, & arbiter adsedi. Discernimus, & Deo donante decrevimus, quid esset de hac inquisitione firmiter tenendum: sed modo per eandem obsecrationem vos iterum, atque iterum obtestor, ut in pacifica unanimitate, & Catholicæ Fidei professione nobiscum firmiter maneatis, nec vos doctiores existimetis universali sancta Dei Ecclesia. Eam fidem tenete, quam Orthodoxi Patres in suis nobis symbolis scriptam reliquerunt; & nolite plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem; nec ratiocinando humano ingenio divina vos mysteria investigare arbitramini, sed magis credendo honorare, quæ humana fragilitas temere perscrutando, invenire non valeat.

Exemplum mihi Constantini Imperatoris proposuistis, cujus initium beatum Isidorum laudasse dicitis, & finem doluisse: quod ne mihi accidat, per quemdam Beatum (quem per antiphrasin cognominastis) benigne suadetis: Hoc etiam, divina miserante gratia, præcavere satago, non ab illo tantummodo, sed etiam ab omnibus, quæ aliquid rectæ fidei contrarium docere videntur: assiduæque devotione Dominum depono, & quoscumque ex filiis sanctæ matris Ecclesiæ valeo mihi in hac petitione adjuutores convoco, ne me alicujus verbosa adulatio, vel fraudolenta laudatio

XXII.

Saluber-
rima Ca-
roli Ma-
gni admo-
nitio ad
hæretic.

Exem-
plum Ca-
roli con-
servandæ
Catholicæ
fidei.

Data II. Idus Julii anno Dominica Incarnationis DCCLXXXIX. Indictione XII. anno autem regni Domni Caroli XXI. Verum hæc clausula ab ipsomet Adamo addita; eo enim Christi anno non Hildebaldu sed Angilramus Sacri Palatii Capellanus erat, & in præceptis Regum Francorum ante Carolum Crassum Indictio non apponebatur. In Octavo quidem Canone Urbe

Vi-

CHRISTI
794.

HADRIANI PAP.
23.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

(a) Psalm. 140. *vio decipiens, a via veritatis avertat, sapius cum Propheta decantans (a); Corripiet me justus in misericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.*

XXIII. *Vos vero vobismetipsis cavete, quos vos fratreno monuistis amore, procurantes diligentissime, omnipotentisque Dei vobis assiduis precibus clementissimam convocate gratiam, ne callida antiqui hostis versutia sensus vestros in aliqua parte corrumpat, & pejus fiat interius diaboli servitium, quam exterius gentis inimicæ. Hæc Carolus, alludens ad servitutem, qua a Sarracenis miseri Hispani tenebantur oppressi, quod hac eadem epistola inferius sæpe ingerit, sed pergit: Eumque expectate Redemptorem, quem salutis vestræ habuistis auctorem. Illum glorificate in corde, & portate in corpore, & dignam in vobis illi præparate habitationem in fide, quæ per dilectionem operatur, quatenus vos illius gloriosa potentia, & ineffabili misericordia ab utriusque servitutis molestia, exteriori scilicet & interiore liberet, & custodiat, & in magno Judicio ante conspectum gloriæ suæ cum multiplicibus laboris vestri divitiis stare concedat, & vocem optabilem cum operatoribus Apostolicæ Fidei audire faciat (b): Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Paratum igitur vobis regnum ab origine mundi, indubitata veritatis professione speratis, si Catholicæ fidei unanimitati vosmetipsos adjungere curetis; exteriores servitutis molestias interna fidelitatis spe consolamini: Oculos mentis vestræ ad eum erigite, qui vos eripuit de potestate tenebrarum, & transtulit in Regnum Filii dilectionis suæ.*

XXIV. *Hactenus antequam hujus adoptionis in Christo nomen a vobis exortum nostras non offenderet animos, vos germanitatis amore dileximus; & si nos vestrum corporale servitium contristaret, rectitudo tamen fidei Catholicæ latificavit in vobis: Nunc vero duplici pro vobis afficimur mœrore, diabolica fraude deceptis in corde, & inimica servitute oppressis in corpore. Sed redite, obsecro, ad unitatem sanctæ matris Ecclesiæ, ut vos eruat de angustia servitutis terrenæ, qui vos per baptismi gratiam a vinculo liberavit originalis peccati. Expoliastis veterem*

PAGIUS *Viennensis & Elifantus Arelatensis, qui Metropolitanæ erant, vocantur tantum Episcopi; sed cum Carolus in Canone V. Angelramnum Archiepiscopum vocet, Hildebaldum ejus in munus Capellani sacri Palatii Successorem Episcopum non nominasset, si, uti Angelramnus Archiepiscopus fuisset.*

VII. *Denique hic Canon LVI. & ultimus: Com-*

hominem: quomodo iterum fraude decepti maligna induimini illum? Adoptionis filii Deo Patri facti estis pereum, qui non est adoptivus, sed proprius. State per fidei inviolabilem confessionem in libertate filiorum Dei, & nolite infidelitatis jugum subire: expellite vincula diabolicæ deceptionis de cordibus, quatenus Deus Christus, qui solvit compeditos, excutiat catenam gentis inimicæ de manibus vestris. Habetis nos, divina auxiliante gratia, cooperatores gaudii vestri, si vos nobiscum Catholicæ fidei vultis esse prædicatores: Certissimum namque erit divinæ miserationis auxilium, ubi una est totius Ecclesiæ charitas, & una veræ fidei confessio.

Ad multitudinem populi Christiani, & ad sacerdotalis Concilii unanimitatem reverimini. Si enim duorum, vel trium sancto pioque confessui, secundum suam promissionem Dominum esse præsentem, non dubitamus; quanto magis ubi tot sanctissimi fratres, tot filii matris Ecclesiæ in nomine illius pacifica conveniunt unanimitate, eum adesse medium, non est dubitandum, & illorum regere consilia, qui sui nominis laudem quarere dignoscuntur? Ad confirmandum igitur corda vestra in fide, & veritate, hanc nostri nominis, fraterna instigante charitate, epistolam scribere curavimus, optantes ut nostra, quam habemus pro Fide Catholica, proficiat devotio, & vos divina clementia ad Fidem reducat Catholicam.

Ante igitur quam hujus sæpe dicti scandalii a vobis oriretur offensus, duplici charitate (sicut prædiximus) dileximus vos, id est, in orationibus nostris per omnes Regni nostri Ecclesias habuimus socios, & vestri memoriam quotidie facientes: itidem quoque & Deo auxiliante, voluntatem habuimus vos liberare a servitio sæcularis necessitatis secundum temporis opportunitatem, & vestri consilii adhortationem: nunc vero hac duplici charitate (quod sine dolore non dicimus) fraudastis vosmetipsos, non intelligentes, fraude diabolica esse deceptos, ut utroque juvamine vos denudaret, id est, participatione fidei & orationum nostrarum, vel solatio auxilii nostri. Videte, videte quam grande malum adversus vosmetipsos habetis factum, quod nequaquam ausi sumus orare pro vobis, sicut pro fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ filiis, nec vos adjuvare,

XXV.

Imperator non dat auxilium hæreticis.

monuit etiam (sc. Carolus Rex), ut Alcuinum ipsa Sancta Synodus in suo consortio sive in orationibus recipere dignaretur, eo quod esset Vir in Ecclesiasticis doctrinis eruditus. Omnis namque Synodus secundum admonitionem Regis consensit, & eum in eorum consortio sive in orationibus receperunt. Quanto studio Alcuinus in bonum Ecclesiæ ferretur, testantur plures ab eo libri edi-

re, quomodo fratres in vestris maximis necessitatibus. Qua propter revertimini ad hanc duplicem consolationem, & abiciete a vobis hanc malignam diabolicam fraudis versutiam, ut possitis nobiscum consortium habere in omni charitate, & gaudio opportuno.

(a) Joann. 12. Post hanc vero correctionem, sive admonitionem Apostolicam auctoritatis, & Synodalis unanimis si non respiscitis ab errore vestro: scitote omnino, vos pro hæreticis haberi, nec ullam vobiscum communionem pro Deo audeamus habere. Currite dum (a) lucem habetis, ne tenebræ vos anathematis comprehendant, unde non potestis pedes vestros explicare, sed interna damnatione irretitos esse lugebitis. Adhuc enim pia mater revocat vos in gremium suæ misericordiae, volens vos Deo nutrire in filios. Tantum nolite vos abstrahere ab ejus pietate, qui (b) vos vocavit in Regnum filii dilectionis suæ.

(b) Gal. 1. Subiicit his Catholicæ fidei Symbolum, quo & asseritur Dei filius non esse adoptivus, sed proprius. Postea vero sic perorat:

XXVI. Hanc fidem vos, fratres charissimi, firmiter tenere, in commune prædicamus: & si aliter ante in quolibet verbo sensistis, corrigite vosmetipsos, & ad unitatem sanctæ Dei Ecclesiæ pura fide festinate, & contentiones nominum, novitatesque vocum devitate, quia juxta Apostolum, non est hæreticus nisi ex contentione. Vos igitur quia pauci estis, unde putatis vos aliquid verius invenire potuisse, quam quod sancta, & universalis toto orbe diffusa tenet Ecclesia? Sub tegmine alarum illius requiescite, ne vos avida diaboli rapacitas (si foris invenerit) nefando gutture devoret. Redite ad pium matris Ecclesiæ gremium, illa vos foveat, & nutriat, donec occurratis in virum perfectum, & in plenitudinem corporis Christi. Habete nos cooperatores salutis vestræ, Catholicæ pacis auxiliatores; & societas vestra sit in Christo Jesu Domino nostro, (c) qui vos nobiscum incorruptos, & immaculatos fide pariter, & opere custodiat, & constituat ante conspectum gloriæ suæ incontaminatos, & irreprehensibiles & perpetuæ hereditatis hæredes pariter perficiat in æternum. Amen. Hætenus ad Elipandum Carolus Magnus, & ad alios ejus perfidiæ socios; finemque accipiunt hic Acta, quæ extant ejusdem Francofordiensis Concilii.

PAGIUS

editi, cum adversus Felicem Urgelitanum, tum adversus Elipandum Toletanum Episcopos, sicuti & Epistolæ varix, quas ad retinendam revocandamque fidei integritatem scripsit.

VIII.

Annus XXVII. ad LVIII. Baronius Synodum Nicænam II. quæ Sacras Imagines venerandas statuit, pluribus docte defendit, quibus hæc tantum addam. Lambecius lib. 2. de Bi-

Quoniam autem est nonnullorum assertio, in hac eadem Synodo damnatum esse Nicænum Concilium secundum, idemque dictum, septimam Synodum Oecumenicam, verum ne id sit, & si aliquid attulerit præjudicium veritati, & dicta Nicæna Synodus ex iis aliquod acceperit detrimentum, sollicitius investigandum remanet, & accuratius disquirendum, quod res sit gravissima, maximeque momenti. Scimus ex Orthodoxis complures, cum obiicerentur ista a Novatoribus quam audacissime, nimirum in Francofordiensi Concilio damnatam esse septimam Synodum, eo confugisse, ut assererent, non esse damnatam ibi eam septimam Synodum, quam Orthodoxi Nicææ in Bithynia congregarunt, sed eam, quam Iconoclastæ Constantinopoli sub Constantino Copronymo collegerunt, eademque pariter septimam Synodum Oecumenicam appellarunt. Favebat huic Orthodoxorum responsioni, quod veteres, qui asseruerunt, damnatam in Francofordiensi Concilio septimam Oecumenicam Synodum, eam non Nicænam, sed Constantinopolitanam nominaverunt, quam fuisse constat hæreticorum.

XXVII. Hæc quidem cum jure dici possent, nisi alia addita essent, evicta penitus causa fuisset: verum cum constet, eam ab illis assertam damnatam fuisse septimam Synodum, quæ pro cultu sanctorum imaginum statuta fuit: utique ad Nicænam, non ad Constantinopolitanam, eandem septimam damnatam Synodum esse referendam, licet sit ab illis erratum in nomine, æquus arbiter judicabit; nec nos tale iudicium subterfugimus: Gaudet enim innocentia veritate, nec indiget ficis foliis, quibus pendenda, quæ nulla sentit, contegere debeat. Tantum abest igitur, ut negemus Nicænam secundam Synodum, eademque septimam Oecumenicam dictam, damnatam dici in Francofordiensi Concilio: ut etiam augeamus numerum testium id profitentium, & quidem haud dubiæ fidei vel reiiciendæ auctoritatis. Sic igitur justæ causæ confisi, id sponte, ac liberaliter concedimus adversariis, quod ab aliis penitus negatum sciunt; ut nos non nisi cupidos esse veritatis intelligant, remque agere sine furo, & fallaciis more majorum nostrorum sanctorum Patrum, ut

De rebus gestis in Francoford. Conc. adversus Nicænam Synodum secundam.

Damnata Nicæna Synodus Secunda in Conc. Francoford.

lioth. Cæf. cap. 5. refert incerti cujusdam Auctoris antiqui, qui tempore Caroli Magni vixit, Annales Francorum ab anno Christi DCCXCIV. usque ad annum DCCCIII. quos integros retat, & ex caractere, qui aliis ejusdem ævi Codicibus MSS. ad unguem congruit, ipsius Caroli Magni tempore scriptos esse deducit. Viderat hos Chronographus Moissiacensis; cum in-

Felix Ep. Urgel. in Synodo Francofurti datur

ut quæ sint vera firmemus, & quæ falsa, a quovis sint dicta, negemus.

Tanti ponderis aggredientes nos quæstionem, in ipso ejus exordio (ne qua ambiguitate verborum currens veritas, quasi compedibus teneatur) in sententiarum diversarum bivio constituti, quo quis gradiatur aperientes, illud in primis asserimus: longe inter se esse ista diversa, vel dicere esse damnatum aliquid in Concilio, vel damnatum per Concilium, ut primum actum habeat imperfectum, secundum doceat consummatum. Cum enim aliquid in Concilio agitur a male sentientibus, nec accedit consensus eorum, quorum est statuta firmare, quo si careat, omne quod decretum est, nullius est ponderis, & penitus evanescit: tunc id statutum tantum dici potest in Concilio, nec alicujus roboris esse, deficientibus necessario requisitis. Sed tunc per Concilium, cum omnia ad actus perfectionem concurrissent, remque esse perfectam liquet. Sic igitur, quod ad rem, de qua agimus, spectat: Sic asserimus cum antiquis auctoribus, damnatam in Francofordiensi Concilio Nicænam secundam Synodum, ut deficiente consensu eorum, quorum erat Synodum comprobare, negemus omnino per Francofordiense Concilium Nicænam secundam Synodum esse damnatam; cum haud dubium, quæcumque ab illis facta fuissent, irrita penitus, atque cassa reddita essent; ut non miremur, si quæ sunt ab eis tunc Acta conscripta nusquam appareant, utpote quod abolita; perpetuoque fuerint sepulta silentio, quæ non probassent Legati Apostolicæ Sedis, nec qui eos miserat Hadrianus Rom. Pontifex confirmasset.

XXVIII. Sane quidem contradixisse Legatos Apostolicæ Sedis iis, qui adversus Nicænam secundam Synodum ibi decreta fuissent, nec ipsi quidem Novatores adversantes (a) negant. Sed & ab Hadriano Papa non solum non assensum, sed magnopere contradictum: ejus quæ extat confutatio, & redargutio adversariorum ad Carolum Magnum conscripta palam ostendit. Quin & cum Hadriano alios Episcopos paria sensisse, Hincmarus (b) affirmat. Unde & ejusdem Caroli factum esse præcepto, existimandum est, ut exploris, atque rejectis iis, quæ contra Nicænam Synodum gesta fuissent, ipsa tantum Acta, quæ contra Elipandum, at-

(a) *Magdebur. Cent. 3. c. 9. col. 639.*

(b) *Hincm. Episcop. Rhem. contra Laudun. Ep. c. 20.*

PAGIUS integri in ejus Opere extant, nisi quod aliquando eosdem interpolavit. Quare cum in utrisque exarandis Librarij quandoque peccarint, ex unis alii emendari poterunt. Priora verba præ vetustate legibilia non fuisse observat Lambecius, qui non animadvertenter, eosdem extare in Annalista Moissiacensi ex quo ea verba hic supplebimus alio caractere: Anno

que Felicem omnium consensu firmata fuissent, ejusdem Synodi integra remanerent; quod probe sciret ipse Carolus, quod profiteretur, nulla Conciliorum decreta subsistere, quibus Romani Pontifices contradicerent, quod & tum Latinorum, tum Græcorum auctoritate sæpe superius apertissima luce declaratum constat: ut nec ipse quidem (quisquis ille fuerit, qui adversus Nicænam secundam Synodum commentarium scripsit, qui fertur nomine Caroli) id negare audeat; immo & firmissimè asserat, atque confirmet, esse sententiam ejusdem Francofordiensi Concilii, asserentis judicium ultimum controversiarum esse solius Romani Pontificis. Quo argumento reicit septimam Synodum, ut quæ (quod turpiter mentiretur) non fuerit a Romano Pontifice confirmata.

Sic igitur caruit his Actis Synodus Francofordiensi; quæ cum nullum acceperit a Sede Apostolica robur, sed ab ea penitus confutata, atque damnata, fuerint etiam ejusdem Caroli Principis maxime pii auctoritate rejecta, penitusque deleta. Quod affirmare ea saltem ratione necesse est, cum videlicet certum sit, ipsum Carolum nequaquam contra Hadrianum Pontificem contentiosum funem trahere perseverasse, ut se ab ejus communicatione divideret: nam & exploratissimum est, eum non desisse aliquando a communicatione, & amicitia ejusdem Pontificis: quem non tantum viventem coluit, sed etiam mortuum celebravit, atque immenso honore fuerit profectus, ut ostendent inferius, quæ suo loco dicturi sumus. Sicque, ut diximus, affirmare necesse est, ipsum eidem Pontifici in iis penitus acquievisse, atque ex ejus sententia male sancita damnasse.

Certe quidem non nisi ad ipsam Sedem Apostolicam in Ecclesiasticis controversiis ipsum Carolum recurrere consuevisse, ab eaque responsa accipere sollicite procurasse, atque ex ipsorum præscripto perficere omnia laborasse: ipsam Acta Francofordiensi Concilii docent in ejusdem Caroli ad Elipandum epistola, nuper reddita, ex qua hic illa de his est tibi repetenda sententia, qua ait: *Ad beatissimum Apostolicæ Sedis Pontificem de hac nova inventione, nostræ devotionis ter, quaterque direximus Missos, scire cupientes, quæ sancta Romana Ec-*

Nic. Synodus non est damnata per Francoford. Conc.

Carolus secutus sententiam Rom. Pont.

XXIX. Rom. Eccles. consulit semper Carolus.

DCCXCIV. Rex Carolus apud Villam Francofurt celebravit Pascha. Sed in æstivo tempore, anno XXVI. sui Principatus, congregavit Universalem Synodum cum Missis Domni Apostolici Hadriani Papæ, seu Patriarcha Aquileiensi Paulino Archiepiscopo, & Petro Mediolanensi Episcopo, & Coepiscopis, seu etiam Presbyteris, Diaconibus cum reliquo devoto po-

Ecclesia Apostolicis edocta traditionibus de hac respondere voluisset inquisitione. Et inferius de acceptis ab illa responsis sollicitius custoditis, subiicit ista: Apostolica Sedes, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiae, & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate conjungor. Hæc ipse, tanto quidem Principe digna ex ipso Concilio scripta, quibus adeo perspicue ex ipsius verbis significatis, reliqua cur Acta illa non extant, intelligas, vindicesque a calumnia Principem, quem Novatores Nicænae secundæ Synodi destructorem, conclamant: quem ab Apostolica Sedis sententia per Hadrianum declarata vel latum unguem aliquando recessisse, nemo jure poterit affirmare, cum præsertim ipse Hadrianus testatus (a) sit epistola ad eum scripta, quod ea de imaginibus secundum antiquas Patrum traditiones, sub Gregorio Secundo Pontifice in Romano Concilio fuerint constituta, & postea iterum alio itidem Romano Concilio sub Stephano Papa, præsentibus Episcopis e Francia missis, firmiter confirmata.

(a) Epist. ad Carol. M. de Imagin.

XXX. Caroli non esse librum ad Hadrianum missum contra Septimam Synodum.

Quod autem calumnia ista contra Carolum constata a Novatoribus sit ex libro illo contra Nicænum Concilium scripto, & ad Hadrianum Pontificem missa, quem esse ejusdem Caroli, qui illi præfatur, incertus auctor affirmat, necnon ex Synodali epistola Parisiensis Concilii sub Ludovico in eadem causa habiti: id ne verum sit, remanet accuratissime disquirendum. Erroris autem inde emanasse videtur occasio, quod cum ejus confutatio ad Carolum sit ab Hadriano Papa conscripta: ipsum scriptoris illius fuisse auctorem leviter existimarint, cum ad eum quis soleat rescribere litteras, a quo scriptas acceperit. At non negandum, de his scripsisse litteras Carolum ad Hadrianum, quibus tamen alias non suas alligavit, fascem scilicet contradictionum illarum: quas tamen ipsius Caroli non

fuisse, sed aliorum auctorum, licet missæ ab illo essent, ex eadem ipsius Hadriani reddita ad Carolum responsione, si quis accurate perspiciet, facile intelligere poterit, vel illa una saltem ratione, quod cum sæpe Hadrianus acerrime invehatur in adversarios, Carolum ipsum perstringit numquam, nec leviter saltem de ipso quæritur.

Verum nec libri illius aliquem certum fuisse demonstrat auctorem, sed plures fuisse, qui adversus Nicænum Concilium contradictionis stylum exaceruerunt: nam audi ipsum (b): *Addendum est (inquit) ad incredulorum satisfactionem, & directionem Francicam. Et paulo post: O insania frementium contra Fidem, & religionem Christianam, ut asserant non colere, aut venerari imagines, in quibus figuræ sunt Salvatoris, ejus Genitricis, vel Sanctorum, quorum virtute subsistit orbis, atque potitur humanum genus salute! Et post pauca: Absit talium nefarie temeritatis credere amentia: Patrum præfatas sequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione.* Hæc & alia his similia sæpe. Vides igitur non in Carolum, ut auctorem libri illius spicula dirigi, sed plane in multos, qui per Carolum ipsum ea ad Hadrianum mitti curassent, sicuti & cum post nonnulla idem de illis Hadrianus subiicit ista: *In hoc capitulo qui hæc scripserunt, incriminari moliuntur, & contradicere veritati nituntur, &c.* Sed & omnibus intuentibus liquet ex ipso contextu rerum, quod non unus auctor in eo volumine a principio usque ad finem absque rerum ordine pergit impugnare Nicænam Synodum, sed quæ ex adversariis quisque impugnanda suscepit (cum fuerint plures) in unum congesta, eademque in uno simul fasciculo alligata, data Carolo fuerint, & ab ipso missa ad Hadrianum.

XXXI.

(b) Hadri. ep. ad Carol. c. 26. Respons.

Non Carolus auctor scriptorum in Conc. Nicæna.

Has autem ipsorum contradictiones cum capitulorum serie distinctæ essent, Capitula-

re adversus Nic. Conc.

PAGIUS *pulo. [1] Ab illis verbis exorditur Annalista a Lambecio editus, quem ad majorem claritatem ac brevitatem semper Annalistam Lambecianum appellabimus. Quibus resedentibus apud Christianissimum Principem Carolum pervenit ad aures eorum hæresis illa, quam Elipantus Dolitanus (legendum, Toletanus, cum Annalista Moissiacensi) Episcopus cum alio Episcopo Felice nomine, sed infelix in diis cum sociis eorum adserabant. Age-*

bant namque (Annalista Moissiacensis legit, asserabant, sed legendum videtur, assebant) quod Dominus noster Jesus Christus in quantum ex patre ineffabiliter ante sæcula genitus, vere sit filius Dei, & in quantum ex Maria semper Virgine carnem adsumere dignatus est, non verus sed adoptivus filius esset. Sed Sancta & Universalis Synodus hoc nefandum dictum non consensit, sed ita alloquitur, dicens: Dei ergo filius homi-

NOTÆ [1] Concilium hoc Francfordiense ante diem XIII. Kal. augusti hujus anni celebratum fuisse, perspicue demonstrat præceptum Caroli Magni pro abbate Caveni apud Baluzium 10. II. capitular. tum XVIII. testatur in eo rex Anianum abbatem synodali concilio venientem una cum Monachis suis &c. rogasse ut sub tuitione & patrocinio regio reciperentur, quod & impetrarunt. Signatur diploma die illa julii anno XXVI. & XX. regni Carolini; nempe hoc anno. MANSI

ulare, librum illum idem nominat Hadrianus, quod multa adversus Nicænum Concilium capitula contineret; quæ quidem scripta in eodem Francofordiensi Concilio, & Acta continere ejusdem Concilii Francofordiensi, idem, qui supra Hincmarus asserit, ejusdem ferme temporis scriptor, ut de his non sit dubitandum. Qui enim ea prurigine laborarunt, ut quæ statuta essent in dicto Nicæno Concilio dissolverent; ea seorsum singuli eorum adversus idem Concilium conscripserunt, quæ ab illis singulis contradictoribus oblata fuerunt ipsi Francofordiensi Concilio. Ex his autem esse permotos Episcopos, ut damnarent Nicænum Concilium: ex eo liquet, quod ex falsis ipsorum assertionibus ipsi pariter affirmarunt, idcirco damnandum esse Nicænum Concilium, quod cultum patriæ uni Deo debitum tribuendum esse statuerit imaginibus. Quod plane falsissimum esse paulo inferius dicturi sumus.

XXXII. Liber non unius auctoris, sed plurium missus a Carolo ad Hadrianum Papam.

* Angilbertum

Ubi vero sensisset Carolus impugnari ab illis Nicænam Synodum, defendi vero a Legatis Apostolicæ Sedis: tunc illud more suo, salubre consilium iniit, ut collectas in unum propositas contradictiones illorum, easdem per Legatum ad hoc opus ab eo delectum Angilbertum Abbatem S. Ricarii mitteret Romam ad Hadrianum Pontificem. Quod cum plures testentur, profitetur idipsum Hadrianus in epistola ad Carolum missa, in cuius ferme exordio ista leguntur: *Præterea directum a vestra clementissima præcellsa regali potentia suscepimus fidelem familiarem vestrum, videlicet * Engelbertum Abbatem, & ministrum Capellæ, qui pene ab ipsis infantia rudimentis in palatio vestro enutritus est, & in omnibus consiliis vestris receptus, ut ideo sicut a vobis in omni familiaritate recipiatur, ita & a nobis recipere & condecenter honoraretur.*

Unde pro nimio amore, quem erga vestram mellisquam gerimus, regalem excellentiam, sicut misisti cum nimio amore dulcedinis eximie eum recipientes, prout voluit, & qualiter voluit cum magna familiaritate nobis enarrantem aure placabili, & mente benigna eum suscepimus, & quasi vestra corporali excellentia nobis narrante, ei patientius credidimus consilium ad profectum sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ, & vestræ a Deo protectæ regalis potentie exaltationem. Inter quæ
Ann. Eccl. Tom. XIII.

edidit nobis Capitulare adversus Synodum, quæ pro sacrarum imaginum erectione in Nicæa acta est. Unde pro vestra mellisqua regali dilectione per unumquodque capitulum responsum reddidimus, non quemlibet (absit) hominem defendentes, sed olitanam traditionem sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ tenentes, præscam prædecessorum nostrorum sanctorum Pontificum sequimur, doctrinam, restæ fidei traditionem modis omnibus vindicantes. Hæc de misso adversariorum Capitulari per Angilbertum præfatus est ad Carolum Hadrianus. Cujus quidem operis cum plures fuerint auctores, Caroli Magni ultimum dumtaxat esse capitulum: monet idem Pontifex Hadrianus, quod & testatur, ad illud in fine respondens. Nos vero reddemus ipsum inferius.

Cæterum liquet pariter ejusdem, qui supra Hincmari auctoritate, in eodem Francofordiensi Concilio, duo esse Concilia condemnata, Constantinopolitanum hæreticorum, quo imagines confringi juberentur, & Nicænum secundum, quo eas coli præciperetur: quod etiam ex Capitulari illo libro, ad Hadrianum per Carolum missa, intelligi potest: fuisseque eam sententiam Episcoporum secundum quod aiebant, perperam intellectam sententiam S. Gregorii Papæ in epistola ad Serenum, ut imagines non confringerentur, sed esse sinerentur, ita tamen ut non colerentur.

Quod igitur ex dicto Capitulari volumine haud accurate perspectis iis, quæ in eo essent consuta mendacia, conclamata fuerit in eodem Francofordiensi Concilio damnatio septimæ Synodi, ejusdemque Nicæne secundæ; quodque idem liber adversarius ubique vulgatus, & absque veritatis discussione receptus a compluribus fuerit; Synodoque absoluta, æque putaverint in eo tractata retractatione minime indignis: ex his accidit, ut nonnulli absque aliqua hæsitacione conscripserint, in eodem Francofordiensi Concilio damnatam fuisse Nicænam Synodum. Posteriores vero nonnulli id ex ejus Actis, nempe dicto Capitulari volumine, sive ex Actis Parisiensis Concilii, falsa ipsorum assertionem decepti, putantes esse vera, quæ in eis falso reperirentur asserta: absque ulla dubitatione id ipsum asseruerunt, nempe condemnationem Nicæne Synodi in Francofordiensi Concilio.

M m Sed

XXXIII. Quid in Synodo de imaginibus.

PAGIUS *minis factus est; natus secundum veritatem natura ex homine hominis filius, ut veritas geniti non adoptione, non appellatione, sed in utraque nativitate Filii nomen nascendo haberet, & esset verus Deus & verus filius hominis. Et in ipsa Synodo advenit Tassilo & pacificavit ibi cum Domino Rege, abnegans omnem potestatem quam in Bajoaria habuit, tradens eam Domino Rege: nec*

non & Fastrada Regina ibi defuncta est. Et Rex inde revertens perrexit in Saxoniam, & Saxones venerunt ei obviam ad Eresburg promittentes Christianam fidem, & jurantes quod sape fecerunt, & tunc Rex, credidit eis, & dedit eis Presbyteros, & resedit apud Aquisgranum. Ita Anna-litta Lambeccianus,

De

XXXIV.
Auctores
qui asse-
runt
damna-
tum Ni-
cænum
Conc. in
Synodo
Franco-
fordiens.

Sed jam ipsos singulos audiamus anti-
quiores auctores, qui asserunt damna-
tum esse ipsum Nicænum Concilium se-
cundum, septimam Synodum Oecumeni-
cam dictam, per Francofordiense Conci-
lium, eorumque singula verba reddamus,
quo in tanta controversia ipsa veritas
apertius elucescat, quæ adversantium,
densa caligine, ne appareat, obscura-
tur. Vetustissimum omnium Chronicon,
hac ætate descriptum sub Ludovico Im-
peratore Caroli filio, in primis hæc ha-
bet, ubi agit de eodem Francofordiensi
Concilio hoc anno habito, deque da-
mnata in eo (ut ait) hæresi Felicianæ: *Synodus*,
inquit, *etiam quæ ante paucos an-
nos Constantinopoli sub Irene, & Constansino filio ejus congregata, & ab ipsis non solum Septima, verum etiam Universalis erat appellata: ut nec septima, nec universalis haberetur, dicereturve, quasi supervacua omnino ab omnibus abdicata est.* Hæc ibi. Eadem totidem verbis apud Aimoinum descripta leguntur. Chronicon itidem eodem tempore scriptum, a Pithæo nuper editum, hæc eodem anno de iisdem habet: *Pseudosynodus Græcorum pro adorandis imaginibus habita, ab Episcopis damnatur.* In eodem videlicet Francofordiensi Concilio. Et Ado Viennensis Episcopus, qui scripsit sub Carolo nepote hujus Caroli Magni, eadem verbis iisdem; idem Regino, sed & alii complures longe nobiliores auctores, quos inferius recensebimus. Verum de ipsis primis auctoribus, Episcopis, inquam, qui interfuerunt eidem Francofordiensi Concilio, primum peruestigandum est: quomodo ex adversantium scriptis, Capitulari scilicet libro illo inducti sint, ut Nicænam Synodum condemnarent.

XXXV. Certum quidem, & exploratum omnino habetur, eos ipsos Episcopos ab iisdem adversariis dolo malo deceptos esse, atque per imposturam, & falsitatem cuncta esse transacta, ut locum nullum veritas invenirent. Hæc nisi tu ipse, Lector, manu tetigeris, nolim credas. Non enim a longe petitis testificationibus utimur, sed ex ipsorum scriptis, ut nulla possit tergiversatione veritas falli. Qua in re sicut Patres illos, qui Synodo interfuerunt, dolo caruisse facile dixerim: ita eorum oscitantiam non excuso. Quomodo inconsultis legitimis Synodalibus Actis, de re tanta, adversantibus præsertim Legatis

PAGIUS
IX.

De morte *Fastrada* Reginæ & de expeditio-
ne Saxonica infra agemus. De *Tassilone* vero
Bajoariæ Duce n.V. locuti sumus. Chronogra-
phus Moissiacensis locum illum integrum exscripsit; sed posthæc verba, *& esset verus & Deus, verus filius hominis* ista inseruit; *Allata est etiam in eadem Synodo questio de nona (legendum, de nova) Græcorum Synodo, quam de adorandis San-*

Apostolicæ Sedis, adversariis credere maluerunt? Et quonam pacto, eos quidem potuisse fallere, vel falli (quod humanum est) non putantes, omnem illis adhibere fidem in omnibus in re tanta minime detrectarint? Hæc mihi diu cogitanti, & plane fateor ostupescenti, illud occurrit, his temporibus res Græcorum Francis pessime oluisse, ex eo quod Constantinus Imperator. Irenæ matris suæ impulsu recusari pollicitas nuptias diu expectatas filiæ Caroli Magni (ut suo loco superius dictum est) ob idque quamlibet oblatam occasionem arripuisse, rebus ab eo gestis, pietatem licet præferentibus, detrahendi pariter, & insultandi; atque adeo ipsam Nicænam Synodum, ipsorum opera collectam, & absolutam non sine stomacho audivisse: homines sumus, & quamdiu in hac vita degimus, hisce interdum privatis pulsari affectibus inviti cogimur. Mitior sit ista reprehensio, & tolerabilior redargutio, quam eos omnes falsitatis arguere, & imposturæ dum illis acquievere, qui his malis artibus in eandem Nicænam Synodum irrupere, in quos omnis culpa vertatur.

Etenim adversarii illi concinnatores mendaciorum, & fraudum architecti, dolis, atque fallaciis circumvenerunt eosdem ipsos Episcopos, qui venerunt ad Synodum, atque specie quidem pietatis ad condemnationem Nicæne Synodi permoverunt, mentientes in primis (ut apparet ex libro illo Capitulari dicto, ad Carolum Magnum misso) Nicænam Synodum minime confirmatam esse a Romano Pontifice, sine quo (ut idem ibi auctor ait) Concilium subsistere minime possit, quod omnis de fide controversia ad Romanum Pontificem spectet. Sed & quod plane nefandum est, addiderunt eandem Synodum promulgasse manifestissimam impietatem, eo quod ex ea hæresis firmaretur, qua (ut ajunt) assererentur imagines eodem honore, & cultu, quo Deum, esse a fidelibus venerandas: hæc enim in præfatione ejusdem libri Capitularis ad Hadrianum missi leguntur, cum agitur de rebus gestis in Francofordiensi Concilio: *Allata est (inquit) in medium questio de nova Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerant, in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum, ita ut deificæ Trinitati servitium, aut adorationem non impen-*

XXXVI.
Adversarii septimæ Synodi fraudibus agunt.

storum Imaginibus Constantinopoli fecerant. In Decretum qua scriptum habebatur. Ut qui Imagines Sanctorum ita ut Deificam Trinitatem servitio aut adoratione non impenderent, anathema judicaverunt. Qui super sanctissima Patris & servitute renuentes (legendum ex editione Sirmondi, qui supra sanctissimi Patres nostri omnimodis adorationem & servitutem renuentes) contempserunt, Francosfordienses.

CHRISTI
794.

HADRIANI PAP.
23.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

penderet, anathema judicaretur. Qui supra sanctissimi Patres nostri omnimodis adorationem, & servitutem eis impendere renuentes, contempserunt, atque consentientes condemnarunt. Citantur insuper in ipso Capitulari Acta ejusdem Nicæni Concilii, quibus falso assereretur Constantinus Episcopus Cypri in eodem Concilio Nicæno anathema dixisse iis, qui non adorant imagines ea adoratione, qua sanctissima Trinitas adoratur: quæ ad rem ipsam exploratius cognoscendam, hic volumus descripsisse: sic enim se habent (a):

(a) Conc.
Nic. 2.
Act. 3.
XXXVII.

Quod infauste & precipitanter, sive insipienter Constantinus Constantiæ Cypri Episcopus dixit: Suscipio, & amplector honorabiliter sanctas, & venerandas imagines: adorationem autem, quæ fit secundum latriam, id est, Dei culturam, tantummodo substantiali, & vivificæ Trinitati confero: Et qui sic non sentiunt, neque glorificant, a sancta Catholica, & Apostolica Ecclesia segrego, & anathemati submitto, & parti eorum, qui abnegaverunt incarnatam, & salvabilem dispensationem Christi veri Dei nostri emitto. Hæc adversarii tamquam ex Nicæna Synodo. Quos Hadrianus jure, rearguit, nimirum neque Constantinum, neque alios tunc cum eo ad Ecclesiam Catholicam revertentes aliter se credere esse professos, quam quæ ab eadem Nicæna Synodo sunt statuta; nimirum sic imagines sacras venerandas esse, ut tamen latriæ cultus illis nullo modo daretur, qui soli Deo deberetur impendi.

Ita quidem, & non aliter se habere Constantini Episcopi Constantiæ Cypri assertionem ipsa Nicæna Acta, quæ adhuc extant integra, docent his verbis: Constantinus Episcopus Constantiæ in Cypro dixit: In nullis peccantes cum videam litteras, quæ nunc lectæ sunt, & ab Orientalibus Episcopis ad Tharasium sanctissimum, ac beatissimum Archiepiscopum & universalem Patriarcham missæ: item cum his eandem fidei confessionem cognoscam: ego indignus etiam assentior, & uno animo idem prædico. Suscipio enim, & amplector venerandas imagines: adorationem autem, quæ fit secundum λατρείαν, hoc est, Dei culturam, tantummodo supersubstantiali, & vivificæ Trinitati confero: Qui vero aliter sentiunt, qui que gloriosos Sanctos non approbant, a Catholica, & Apostolica Ecclesia separo, Ann. Eccl. Tom. XIII.

& anathemati subiicio, & ad eos relego, qui incarnatam Christi Dei nostri œconomiam pertinaciter negant. Hucusque sententia Constantini Constantiæ Episcopi, secundum assertionem recitarum superius litterarum Orientalium ad Tharasium Patriarcham, quas citat, qua declaratur Deiparæ, & Sanctorum imagines, non ut Dei, sed (ut habent) Dei amicorum coli debere.

Sed, & ipsa Synodus Nicæna eadem, his omnibus consentientia, habet in Fidei Catholicæ definitione, Patrum omnium subscriptione firmata, verbis istis (b): Definimus cum omni cura, & diligentia venerandas, & sanctas imagines ad modum, & formam venerandæ, & vivificantis Crucis e coloribus, & taxillis, aut alia quavis materia commode paratas dedicandas, & in templis sanctis collocandas, habendasque tum in sacris vasis, & vestibis, tum in parietibus, & tabulis, in adibus, in viis publicis, maxime autem imaginem Domini, & Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, deinde intemeratæ nostræ Deiparæ, venerandorum Angelorum, & omnium deinde sanctorum virorum. Quo scilicet per hanc imaginum pictarum inspectionem omnes, qui contemplantur, ad prototyporum memoriam, & recordationem, & desiderium veniant, illisque salutationem & honorariam adorationem exhibeant, non tamen secundum fidem nostram, veram latriam, quæ sola divinæ naturæ competit. Hæc sacrosancta (c) Nicæna Synodus ex vulgata editione, in hoc non dissimili ab editione Anastasii, ex qua eadem sunt superius recitata. Habes igitur detectam fraudem, proditam imposturam de textu falsato, & lectione vitiata atque in contrarium penitus detorta sensum in Synodo plena edita ad destructionem Synodi Oecumenicæ, a Patribus autem illis inconsulte nimis accepta absque aliqua facta inspectione legitimæ lectionis, vel Græco inspecto textu, collationeque habita codicum diversorum, ut in re tanti momenti perfici necesse erat.

xxxviii.
omnibus consentientia, habet in Fidei Catholicæ definitione, Patrum omnium subscriptione firmata, verbis istis (b): (b) Nic. Concil. 2. act. 7.

(c) Nic. Concil. 2. act. 7.

Sed quod deterius videri potest, & magis admirandum, quod non solum apud Patres illos, qui eidem Francofordiensi interfuerunt Synodo, tot, tantaque mendacia fidem invenere; sed apud posteros, & quidem viros eruditione

xxxix.
Alii adversarii Septimæ Synodi.

M m 2 con-

PAGIUS atque consentientes condemnaverunt. Quæ sunt ipsissima verba, quæ in Secundo Canone Francofordiensi leguntur, ut a nobis emendata sunt. Cointius hoc anno num. XXXII. existimat, post secundam Synodum Nicænam seu post annum Christi DCCLXXXVII. aliam Synodum Constantinopoli conatam esse, quæ priorem condemnavit, hancque rejectam esse a Pa-

tribus Concilii Francofordiensi, qui doctrinam Orthodoxam de cultu Sacrarum Imaginum secuti rejecerunt pseudo-Synodum Constantinopolitanam sub Constantino Copronymo habitam; alteramque Constantinopolitanam, & Synodum Oecumenicam VII. confirmarunt, inquit Cointius. Verum certum est, nullam Synodum in Oriente habitam fuisse, quæ Imagines sicut Dei-

fi.

conspicuos, & magni in eo sæculo nominis, existimantes, atque scriptis affirmantes, a nostris coli ex præscripto ejusdem Nicæni Concilii, sicut Deum venerandas imagines. Hi enim duas constituerunt classes in sacris imaginibus errantium; alteram eorum, qui eas frangerent, exurerent, vel quovis modo delerent: atque hac ex parte damnarunt septimam illam Synodum Constantinopoli a Copronymo habitam: alteram vero eorum, qui (ut putabant) ex Nicæni Concilii decreto assererent, debito Deo cultu esse colendas imagines: in hanc classem reiicientes omnes Nicænae secundæ Synodi professores, & Romanam quoque Ecclesiam inter eos annuerantes, quæ profiteri inveniretur, eandem Synodum esse auctoritate Romani Pontificis celebratam, & confirmatam, atque scriptis defensam, posterioribusque Conciliis roboratam. Ut plane obstupescas adeo leviter ex ipsorum falsa illa assumptione, qua dicerent, a Nicæno Concilio statutum, ut adoratione patriæ colerentur imagines, Orientem simul, & Occidentem, quod reciperent illam Synodum, una eorum sententia damnationis inclusos.

Sed quod tam patens error, tamquam apertum mendacium possit haberi pro monstro, nec fidem fortasse inveniat præ tanta sui deformitate apud fidelium aures: hic tibi ista dicentium catalogum texam, singulorum sententias verbatim referens. Fuerunt isti viri doctrina insigniores, qui sub Ludovico Imp. Caroli Magni, filio claruere, ut suo loco dicturi sumus: Simulque alii, qui in Parisiensi conventiculo tunc eadem ex causa collecto, in eundem errorem ab iisdem traducti sunt, ut septimam Synodum dicerent docuisse, coli debere, ut Deum, imagines: quam ob causam & magnate meritate, atque protervia aliqui ex illis etiam inveherentur in Romanum Pontificem, qui ejusdem Synodi ejusmodi decretum assereret, atque probaret.

XL.

Fuit ex eis unus, & pars magna Jonas, Aurelianensis Episcopus, qui ea de causa tunc functus est legatione, ad Eugenium Romanum Pontificem missus a Caroli Magni filiis Imperatoribus Ludovico, atque Clothario, ut ejusdem Parisiensi conventiculi Acta significant. Hic enim dum adversus Claudium Taurinen-

sem Episcopum perfidum Iconoclastam stylum exacuit, hæc de imaginum cultu, quæ ad propositum argumentum pertinet, in medium profert (a): *Illud quod imaginum adoratores tibi, ad suum errorem muniendum, respondiße scripsisti, ita inquit: Non putamus imagini, quam adoramus aliquid inesse divinum, sed tantummodo pro honore cujus effigies talis, eam veneratione adoramus: Una autem reprehendimus, ac detestamur; quia cum eorum scientiam non subterfugerit, imaginibus nihil esse divini maiori digni sunt investitione, eo quod debitum honorem divinitati impenderint infirmo, & egeno simulachro. Quantumque hujus erroris sectatores, ac defensores a vera exorbitent religione: non opus est per singula, mea declarare narratione. Id ipsum etiam nonnulli Orientalium, qui eodem sceleratissimo mancipantur errori, se obiurgantibus respondere solent: Tribuat Dominus sua gratuita pietate, ut tandem aliquando & isti & illi ab eadem eruantur superstitione, & Apostolicis disciplinis salubriter instructi, traditioni revocentur Ecclesiastica. Et paulo inferius ad Claudium, qui ejusmodi imaginum adoratores idololatræ appellabat, ista subiicit: Illi, qui nimio, & indiscreto amore ob honorem Sanctorum imaginibus supplicant, nescio, an temere idololatræ sint vocandi. Videntur sane potius ab hac superstitione, adhibito rationis moderamine, revocandi, quam idololatræ, cum utique sanctæ Trinitatis fidem veraciter credant, & prædicent, nuncupandi. Cætera vero in eadem assertionem tuam faciunt nobiscum &c. Hæc quidem Jonas, qui cum validissime pugnet adversus Claudium imaginum effractorem, æque exagitat, & perstringit earundem cultores, illud asserens, imagines in Ecclesiis conservandas, tum ad ornatum ipsarum Ecclesiarum, tum & ad populi historicam instructionem: idque ut ait, ex sententia sancti Gregorii Papæ scribentis ad Serenum Massiliensem Episcopum. Sed cum idem ipse adversus eundem Claudium differat toto illo, quod reliquum est ejus operis, & imaginem sanctæ Crucis adorandam esse confirmet, nitens in primis auctoritate ejusdem sancti Gregorii Papæ, & Catholicæ Ecclesiæ traditione: totum, quod ædificarat, destruit, vel potius erigit, quod male destruxerat: nam*

(a) Jon. de cult. I. mag. lib. 1.

Jonas Aurelianensis adversarius Septimæ Synodi.

si Cru-

PAGIUS

ficam Trinitatem venerari præceperit, præter Nicænam Secundam. Nam in Præfatione libris Carolinis præfixa dicitur duas Synodos in causa Imaginum habitas, quarum prior eas abolevit, illa nempe quæ a Constantino Copronymo anno DCCLV. indicta fuit, alteraque quæ anathematizata & abominata cum suis auctoribus priore, Imagines quas prior nec etiam cer-

nere permiserat, adorare compellit, ubi sine dubio librorum illorum Auctor intelligit Synodum Nicænam II. quam etiam Patres Francofordienses Constantinopoli factam dicunt.

Anno enim DCCLXXXVI. proximo scilicet ante Synodum Nicænam anno Episcopi Orientales Constantinopoli coram Legatis Apostolicis congregati sunt, ut quæ ad Sacrarum Imaginum

X.

num

si Crucis imago est adoranda, cur non Christi imago pariter est colenda?

XLI.

(a) *V. Afr. de reb. Eccl. c. 8.* Walfri- dus & alii ejus æ- quales ad- versariis septimæ Synodo.

Ejusdem plane sententiæ fuisse reperitur Walfridus Strabo, ejusdem sæculi auctor, qui duas pariter classes in his errantium constituens: ait (a): *Nunc jam de imaginibus, & picturis, quibus decus Ecclesiarum augetur dicenda sunt aliqua; quia & earum varietas nec quodam cultu immoderato colenda est, ut quibusdam stultis videtur; nec iterum speciositas ista est quodam despectu calcanda, ut quidam vanitatis assertores existimant.* Et inferius: *Notandum vero, quod sicut quidam easdem imagines ultra quam satis est venerantur; ita alii dum volunt cautiore in religione videri, illas ut quasdam idololatriæ species respuant, &c.* Citans autem Concilia adversus destructores imaginum habita, reticens vero illa, quæ pro imaginum cultu fuerunt antea celebrata: jam plane cujus ipse farinæ fuerit, liquido est aspicere, dum & illum tantum honorem docet sacris imaginibus tribuendum, si non deiciantur & conculcentur: Nam subdit: *Non sunt omnimodis honesti, & moderati imaginum, honores abiciendi: si enim ideo quia novimus, non adorandas nec colendas iconas, conculcandæ sunt, & delendæ picturæ, quasi non necessaria, vel nocivæ: ergo &c.* Docens, eas conservandas tantum ad ornatum, & ad instructionem populi historicæ veritatis.

(b) *Hincm. contra Jao. Episc. c. 20.* Hincmarus ad- versarius septimæ Synodo.

Ejusdem fuit classis Amalarius, Altigarius, sive Elisagarus, Trevolphus, & Adegarius, ut ex dicto Parisiensi Concilio sub Ludovico Imp. apparet, una cum aliis, qui eidem Synodo interfuerunt. Inter hos est annumerandus Hincmarus Rhemensis Episcopus, dum hæc ait (b): *Septima autem apud Græcos vocata universalis pseudosynodus de imaginibus, quas quidam confringendas, quidam autem adorandas dicebant: neutra vero pars intellectu sano definiens sine auctoritate Apostolicæ Sedis, non longe ante nostra tempora Nicææ est a quamplurimis Episcopis habita, & Romam missa, quam etiam Papa Romanus in Franciam direxit. Unde tempore Caroli Magni Imperatoris, jussione Apostolicæ Sedis, generalis Synodus in Francia Francofordiæ*

PAGIUS *Nulla Synodus Constantinopoli a Nicæana II. diversa coacta fuit.*

num usum spectarent, statuerent; se irruentibus militibus, inde extubati sunt, & Sessionem relinquunt Pontifices, ut ait Sanctus Ignatius in Vita Sancti Tarasii Patriarchæ Constantinop. quare Concilium in causa Sacrarum Imaginum Constantinopoli inchoatum fuit, sed improbi homines turbam cientes Cathedram prohibuerunt, ut scribit Tarasius in Epistola ad Hadrianum Papam data. Unde cum Patres Francofordienses, ut ipsimet in Secundo Canone dicunt, Synodum illam contemnerent, non Nicænam, sed Constantinopolitanam vocarunt, quia

scilicet, convocante præfato Imperatore, celebrata, & secundum scripturarum tramitem, traditionemque majorum, ipsa Græcorum pseudosynodus destructa, & penitus abdicata. De cujus destructione non modicum volumen, quod in palatio adolescentulus legi, ab eodem Imperatore Romam est per quemdam Episcopum missum. Et paulo post de titulo universalis Synodi ista subnectit: *Auctoritate itaque hujus Synodi Francofordiensis videlicet nonnihil repressa est imaginum veneratio: sed tamen Hadrianus, & alii Pontifices in sua opinione perseverarunt, & mortuo Carolo, suarum pupparum cultum vehementius promoverunt, adeo ut Ludovicus, Caroli filius libro longe acriori infectatus sit imaginum cultum, quam Carolus.* Hæc ipse, & certe nimis inconsulte, atque adeo temere: Si enim ipsa legitima Acta Nicæna Synodi, quam adeo impugnat, inspexisset: stylum a tanta insultatione continuisset, & magis sobrie rem egisset.

De his quidem intelligit, hosque omnes sugillat Anastasius Bibliothecarius in præfatione, quam præmisit septimæ Synodo, a se in Latinum translata dum ait, scribens ad Joannem octavum, Romanum Pontificem: *Quæ enim super venerabilium imaginum adoratione præsens Synodus docet, Nicæna scilicet, hæc & Apostolica Sedes vestra, sicut nonnulla conscripta innuunt, antiquitus tenuit, & universalis Ecclesia semper venerata est, & hæctenus veneratur, quibusdam dumtaxat Gallorum exceptis, quibus utique nondum est harum utilitas revelata: aiunt namque, quod non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum; quasi non sit codex Evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie osculantes adorant. Venerabilior canis, quem non esse opus manuum hominum, proculdubio non negabunt. Similiter & forma sanctæ Crucis, quam se adorare, omnes ubique Christiani fatentur, in quo videlicet considerare libet, quia si quamlibet Crucem auream, aut argenteam, aut ligneam adoramus, quæ utique non eadem est ipsa Crux in qua salus nostra patrata est, sed figura, & imago ejus: quare non adoremus figuram, & imaginem ejus, qui eamdem*

XLII. *Anastasius sugillat Francofordiensem Synodum non recipientes.*

Synodo soluta singuli quique domos suas repetere coacti fuerant, ut Theophanes in Chronico loquitur. Non mirum itaque si Eginhardus in Annal. Hincmarus in Opusc. 32. cap. 20. Simeon Dunelmensis, Rogerus Hovedenus, & Mathæus Westmonasteriensis in Chronicis eamdem Synodum Constantinopolitanam vocent; cum ipsi Patres Francofordienses non alio nomine antea eam appellassent. Dicit etiam potuit Constantinopolitana ab iisdem Patribus, ut magis odiosa esset; cum Constantinus Copronymus in eadem Urbe Constantinopolitana anno DCCLIV. Sy-

dem salutem operatus est in medio terræ? Venerabilior namque est, qui salutem operatus; ac per hoc magis est adoratione digna imago Christi, salutem operantis, quam imago Crucis, salutem tantummodo bajulantis. Hæc Anastasius adversus Nicænae Synodi adversarios. Ex quo illud pariter accepisti (quod observare debes, ne decipiaris) non universalem Gallicanam Ecclesiam eo fuisse ejus errore implicitam, sed (quod idem ait Anastasius) quosdam dumtaxat Gallorum fuisse ejus perversæ sententiæ sectatores, sugillans eos, quos superius nominavimus.

XLIII.

De Hadriani sententia quid garrierint adversarii.

Quoniam vero iidem ipsi, qui Nicænae Synodo adversabantur, Hadrianum quoque Romanum Pontificem perstringebant, quem eandem comprobasse scirent: hic etiam de his agendum erit; & coacervata in eum mendacia confutanda. Post multos enim annos ab obitu ejusdem Hadriani Pontificis, qui sub Ludovico Pio ejus filio convenere in conventiculum illud Parisiense, eodem falso prætextu, quod idem Romanus Pontifex Nicænam Synodum comprobasset, quæ imagines, veluti Deum (ut mentiebatur) venerandas esse, sanxisset: adversus eum stylum exacuere, atque calumniose agentes, non sunt veriti dicere, eundem Hadrianum palinodiam recantasse, atque tandem eadem cum ipsis sensisse.

De his acturi, te cupimus, Lector, intentum, cum de re magni momenti sit sermo. Agamus hic igitur de eodem conventiculo Parisiensi, in his tantum, quæ spectant ad Hadrianum: de reliquis autem prolixior erit disceptatio suo loco, & tempore opportuno. Adversarii igitur, qui illic convenerunt, in epistola Synodali ad Ludovicum, atque Lotharium Imperatores, post multa adversus Hadriani Apologiam, pro Nicæno posteriori Concilio scriptam, hæc habent: *Sed licet in ipsis obiectionibus aliquando absona, aliquando inconvenientia, aliquando etiam reprehensione digna testimonia, defensionis gratia, proferre visus sit: in fine tamen ejus Apologiæ sic se sentire, & tenere, & prædicare, ac præcipere de his, quæ agebantur professus est, sicut a beato Papa Gregorio in-*

Calumnia patens in Hadrianum.

PAGIUS

Synodum adversus Sacras Imagines congregasset, & ab utraque, Constantinopolitana nempe sub Copronymo, & Nicæna II. sub Irene Francofordienses abhorrent. Fictitia igitur est Synodus Constantinopolitana, quæ inter Nicænam II. & Francofordiensem a Coinio, paucisque aliis supponitur celebrata. Denique Annalistæ veteres rerum Francicarum produunt in Concilio Francofordiensi rejectam esse Synodum, a Græcis Septimam vocatam, quod ii nomen Synodo tantum Nicænae II. attribuunt, non vero alicui Synodo Constantinopolitanæ. Quæ gesta in causa Imaginum uno tenore exponam, anno DCCCXXV.

stitutum esse, constabat. Quibus verbis liquido colligitur, quod non tantum scienter, quantum ignoranter eodem facto a recto tramite deviaverit. Nisi enim in conclusione obiectionum suarum retinaculis veritatis, beati scilicet Gregorii institutis adstrictus, iter devium præcavisset, in superstitionis præcipitium omnino labi potuisset. Hæc ipsi de Hadriano.

Sed quam ista mendacissima sint, tu ipse Lector (quisquis es, nec hæreticum quidem excipio) cum legeris, quæ Hadrianus habet in fine dictæ epistolæ Apologice, satis intelliges: sumus enim ea proxime reddituri.

Sed primum, quæ priores adversarii in Capitulari libro, misso Romam a Carolo ad Hadrianum, in ipsum ex eodem S. Gregorio obiecerunt adversus ipsam septimam Synodum, videamus, simulque & quomodo eosdem ipsos Hadrianus confutet, attendamus, ut facilius sit responsio ad ea, quæ alii, quos diximus, post obitum obiecerunt ex dicta Synodo Parisiensi: ipsi enim eo prætextu potissimum aggressi sunt impugnare Nicænam posteriorem Synodum, quod dicerent, eam esse contra doctrinam sanctissimi Papæ Gregorii, cui se tamquam firmissimæ anchoræ inhærere profiterentur, a qua divelli se nullo modo posse, iactarent.

Extat enim ibi ejusmodi eorumdem adversariorum ad Hadrianum scripta reprehensio verbis istis: *Quod contra beati Gregorii instituta sit, imagines adorare, seu frangere: & quia vetus, & novum Testamentum, & pene omnes præcipui doctores Ecclesiæ consentiunt beato Gregorio in non adorandis imaginibus; nec ut aliquid præterea adorare debeamus, in multis locis confirmat S. Gregorius Papa.* Hæc adversarii.

His autem adversatus Hadrianus ita respondet: *Nequaquam sacras contempsit imagines aliquando, sanctus Gregorius scilicet, sed magis constantissime observavit, & eorum veneratus est figuras.* Et inferius de earum veneratione probat ex verbis ipsius Gregorii in epistola (a) ad Januarium Calaritanum, cum agit de imagine Dei Genitricis, & Cruce illatis in Judæorum synagogam, & ut inde

au-

Eginhardus in Annal. postquam locutus est de Synodo hoc anno Francofurti habita, subdit: *Mortua est ibi & Fastrada Regina, & Moguntiaci apud Sanctum Albanum sepulta. Quibus peractis Rex bipertito exercitu Saxoniam petere statuit: eo videlicet modo, ut ipse cum dimidia parte copiarum ab Australi parte intraret, Carolus vero ejus filius cum alia medietate Rhenum apud Coloniam traiceret & in eandem Regionem ab Occidente veniret. Quo facto, licet Saxonones in campo, qui Sincfeld vocatur, quasi prælium cum Rege commissuri concedissent, ibique adventum ejus operirentur, amissa victoria spe,*

XIIV. Adversantes septimæ Synodo malevolentur auctoritate S. Gregorii.

Ex Greg. probatur cultus SS. Imaginum.

(a) Greg. l. 7. epist. 5. Indist. 2.

XI. Annus XXI. belli Saxonici.

auferantur, admonet, ista ait: *His hortamur affatibus, ut sublata inde cum ea, qua dignum est veneratione, imagine, atque Cruce, debeatis, quod violenter ablatum est reformare, &c.* Quomodo igitur quis negare poterit in Gregorio venerationem imaginum, si cum veneratione eas jubet e synagoga tolli, & in locum pristinum reportari?

XLV.
Quod S. Gregor. cultor & adorator SS. Imaginum fuerit.

Sed præter hæc omnia rursus adorationem ipsam sacrarum imaginum docuisse S. Gregorium, idem Hadrianus inferius, post alias ad obiecta defensiones, sic docet: *Et ne aliquis propter adorationem, quæ a prædecessoribus nostris sanctissimis Præsulibus promulgata est, oblatrare præsumat, sciat, ipsos talem adorationem docuisse, qualem prædecessor noster sanctus Gregorius, egregius doctor, & Papa in epistola sua, quam in præfato Concilio domini Stephani Papæ Herulphus Episcopus provincie Galliarum civitatis protulit, ubi inter cætera Secundinum servum Dei inclusum Gallie docuit, dicens (a): Scimus quia tu imaginem Salvatoris nostri ideo non petis, ut pro Deo, aut quasi Deum colas, sed ob recordationem Filii Dei, ut in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre, consideras, Et nos quidem, non quasi ante divinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum aut in throno sedentem recordamur, &c.* Hæc ibi ipse. Sed ponenda hic illa, quæ idem habet in fine, cum pluribus differit de sententia Sancti Gregorii circa cultum sanctarum imaginum, ut ex his appareat, tantum abesse, ut per Gregorii sententiam Hadrianus resiliat a decretis Nicæni Concilii, ut per eundem S. Gregorium eadem firmare studuerit.

(a) Greg. l. 7. ep. 53. Indict. 2.

Sed ad confutandas penitus adversariorum calumnias, in quem sensum dicta a S. Gregorio Hadrianus acceperit, & quidnam Carolus, quidve de eodem cultu SS. imaginum ipso idem senserit Hadrianus, non aliunde certius, quam ex eorum scriptis id accipere possumus: in ultimo

enim Capitularis libri ab eodem Carolo ad Hadrianum missi capitulo, ista leguntur:

Ultimum Capitulum est: Ut sciat dominus Apostolicus, & Pater noster, & cuncta simul Romanorum Ecclesia, ut secundum quod continet in epistola beatissimi Gregorii, quam ad Serenum Massiliensem Episcopum direxit. Permittimus imagines Sanctorum, quicumque eas formare voluerint tam in Ecclesia, quamque extra Ecclesiam, propter amorem Dei, & Sanctorum ejus: Adorare vero eas nequaquam cogimus, qui noluerint. Frangere, vel destruere eas si quis voluerit, non permittimus. Et quia sensum sanctissimi Gregorii sequi in hac epistola, universalem Catholicam Ecclesiam Deo placitam indubitanter libere profitemur. Hactenus ultimum ejus libelli capitulum: quod unum esse Caroli Magni, reliqua vero adversariorum, testificatione ejusdem Pontificis Hadriani apparet, ubi ait mox subdens:

Hoc sacrum, & venerandum Capitulum multum distat a totis supradictis capitulis. Et ideo eum agnovimus vestra a Deo servata, Orthodoxæque regalis excellentiæ esse proprium, in eo, ubi rectæ fidei plena, penitus confessa est, sensum sanctissimi Gregorii sequi: Meminit vestra præ rectissima regalis præ excelsa scientia, qualiter in ipsa S. Gregorii Papæ epistola Sereno Massiliensi directæ fertur, inter cætera contineri, ubi eundem Episcopum increpans, inquit (b): Aliud est enim picturas adorare, aliud per picturæ historiam, quid est adorandum addiscere. Nam quod legitur scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernentibus: quia in ipsa etiam ignorantes vident, quid sequi debeant, in ipsa legunt, qui litteras nesciunt: unde præcipue gentibus pro lectione pictura est: quod magnopere te sequi qui inter gentes habitas, attendi decuerat. Et post pauca: Et quia in locis venerabilibus Sanctorum depingi historias non sine ratione vetustas admisit. Et intervallo: Quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem

XLVI.
Quæ sententia Caroli de sacris Imaginibus.

(b) Greg. l. 9. ep. 9.

Hadrianus S. Gregor. sententias expendit.

PAGIUS *spe, quam sibi paulo ante falso pollicebantur, ad deditionem omnes conversi sunt, victique sine pralio Regis potestati se subdiderunt. Dederunt igitur obsides, & jurejurando fidem se Regi velle servare promiserunt. Sic omisso pralio, & Saxones domum reversi sunt, & Rex transmissis Rhenno in Galliam se recepit. Et cum Aquasgrani venisset, ibidem hybernis habitis Natalem Domini celebravit. Jam autem dixerat, eum celebrasse Pascha Francofurti. Idem habent alii*

Annalistarum tam de bello Saxonico, quam de morte Fastradæ Reginae. Eginhardus vero in Vita Caroli scribit: *Habuit & alias tres filias Theodradam, Hildrudim, & Rothaidem; duas de Fastrada uxore tertiam de concubina, scilicet Rothaidem. [1]*

Angilbertus bis ad Hadrianum Papam a Carolo directus est. Primo anno DCXCII. post Synodum Ratisponensem, ut ibidem vidimus; iterumque hoc anno post Synodum Francofordien-

XII.

NOTÆ [1] **F** Astradæ reginæ diem emortualem unus nobis servavit Annalista Nazarianus Struivii, scribens ad hunc annum: *Obiit Fastrada reginæ IV. Id. augusti. MANSI*

nem imperiti populi fuerant factæ, ut nescientes litteras, ipsam historiam intendentes, quid actum sit discerent. Iterum post pauca: Sed hoc sollicitè fraternitas tua admoneat, ut ex visione rei gestæ ardorem compunctionis percipiant, & in adorationem solius omnipotentis S. Trinitatis humiliter prosternantur. Simili modo & de alia sua epistola Januario Calaritano Episcopo directæ pro sanctarum imaginum veneratione, breviter superius exaravimus.

XLVII. Sed & de epistola Secundino seruo Dei clauso in Gallias directæ similiter intimavimus, ubi in ea ita fertur: Imagines enim, quas nobis tibi dirigendas per Dulcitium diaconem tuum rogasti: valde nobis tua postulatio placuit, quia illum in corde tota intentione quæris, cujus imaginem præ oculis habere desideras, ut visio corporalis quotidiana te semper reddat exercitatum, ut dum picturam vides, ad illam animo ardescas, cujus tu imaginem videre desideras. Et post pauca: Scimus, quia tu imaginem Salvatoris nostri ideo non petis, ut quasi Deum colas, sed ad recordationem Filii Dei, in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre, desideras. Et nos quidem non quasi ante divinitatem, ante ipsas prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nos ipsa pictura, quasi scriptura ad memoriam Filii Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi surtarias duas imagines Salvatoris, sanctæ Genitricis Mariæ, beatorumque Apostolorum Petri, & Pauli, per suprascriptum filium nostrum diaconem, & unam Crucem, & Clavem pro benedictione, ut ab ipsa a maligno defensus permanes, cujus signo te esse munitum, credis, &c. His ex Gregorio recitatis, quæ ab adversariis in medium adduci solerent, mox idem Hadrianus Pontifex ista subdit:

XLVIII.
* acceptimus

Et quoniam in his vestrum a Deo inspiratum regalem Orthodoxum sensum: * memorandum est etiam, & docendum, qualiter sanctus Gregorius Papa Sereno Episcopo docuit de sacris imaginibus, ut ex visione rei gestæ ardorem compunctionis percipiant: hoc est, easdem sacras imagines aspicientes, in adoratione solius omnipotentis sanctæ Trinitatis humiliter

PAGIUS
Secundæ
Angilberti ad Hadrianum
PP. Legatio.

diensem, ut discimus ex Epistola LXIII. inter Alcuinianas ad Hadrianum Papam ab Alcuino scripta occasione Legationis Angilberti, cujus in ea mentio. Hunc Alcuinus filium suum carissimum, & Regiæ voluntatis Secretarium in ea appellat. Recitat eam Epistolam Baronius in Appendice ad annum DCCLXXII. putatque ab Alcuino datam esse, quando Carolus accepto

prosternantur. Eo ipso tenore Secundino seruo Dei incluso inquit: Ideo enim petis, ut non quasi Deum colas, sed ad recordationem Filii Dei in ejus amore caleas, cujus imaginem, te videre desideras; Et nos quidem non quasi ante divinitatem, ante ipsas prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Sicut vero innuit Sereno Episcopo, aspicientem sacras imagines in adorationem humiliter se prosterni, solius omnipotentis sanctæ Trinitatis, sic & Secundino incluso seruo Dei docuit, non quasi Deum colere, sed ante easdem sacras imagines se prosternens, non quasi ante divinitatem, ante ipsas prosterni, sed prosternente se, illum adorare, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur.

Jam vero & nos eundem ipsum irreprehensibilem, & Orthodoxum sensum sancti Gregorii Papæ sequentes, & amplectentes dudum Irenæ, & Constantino Imperatori pro sacris imaginibus prædicandis, & ipsarum erectione emisimus, dicentes: Quia in universo mundo ubi Christianitas est, ipsæ sacræ imagines permanentes, ab omnibus fidelibus honorantur, ut per visibilem vultum, ad invisibilem divinitatis Majestatem mens nostra rapiatur spirituali affectu, pro contemplatione figurata imaginis secundum carnem, quam Filius Dei pro nostra salute suscipere dignatus est, eundem Redemptorem nostrum, qui in cælis est, adoramus, & in spiritu glorificantes, collaudamus: quoniam juxta quod scriptum est, Deus spiritus est, & ob hoc spiritualiter divinitatem ejus adoramus. Nam absit a nobis, ut ipsas imagines (sicut quidam garriunt) deificemus, sed affectum & dilectionem nostram, quam in Dei amorem, & Sanctorum ejus habemus, omnimodo proferimus, & sicut divinæ scripturæ libros ipsas imagines ob memoriam venerationis habemus, nostræ fidei puritatem observantes, & reliqua. Quidquid namque de sanctis Patrum opusculis aliquantula ibidem exaravimus testimonia, in eodem sensu, atque tenore (ut in præsentibus diximus) cum prædecessore nostro S. Gregorio Papa eundem sensum fidei tenentes, emisimus prædicantes.

Illi vero (ut nobis Missi nostri, videlicet Petrus, Archipresbyter sanctæ nostræ Ro-

Hadrianus ex S. Gregorii sententia docet & recipit cultum Imaginum.

XLIX.

electionis Hadriani in Pontificem Romanum Nuncio Angilbertum Legatum Romam misit. Verum duæ tantum Legationes ab Angilberto obitæ, ut mox diximus, & Alcuinus ante annum DCCLXXXI. aut insequentem in Francia moram non fecit.

Offa Merciorum Rex, postquam anno superiori Ethelbertum Anglorum Orientalium Regem do-

XIII.

Romanæ Ecclesiæ; Petrus religiosus presbyter, & Abbas venerabilis monasterii S. Sabæ viva voce dixerunt, statim nostras Apostolicas amplectentes syllabas, Concilium fieri jusserunt. Sed ab hæreticis seditione facta, in Siciliam insulam Missi nostri, sine responso reversi sunt. Et * demum

anno post eos mittentes iterum Constantinopolim eos ascendi fecere, & sic Synodum istam, secundum nostram ordinationem fecerunt: & in pristino statum sacras, & venerandas imagines erexerunt. Et sicut de imaginibus sancti Gregorii sensus, & noster continebatur: ita & ipsi in eadem Synodi definitione confessi sunt: his osculum, & honorabilem salutationem reddidere, nequaquam (secundum fidem nostram) veram culturam, quæ decet solum divinæ naturæ.

Insuper & pseudosyllogum illud, quod ab hæreticis factum est sub Constantino hæretico, in primis anathematizantes, cum eorum sequacibus, atque complicibus condemnarunt. Et ad Fidem Orthodoxam, sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ reversi, per libellos eorum fecerunt rectæ fidei confessionem. Et ideo ipsam suscepimus Synodum: Nam si eam minime recepissimus, & ad suum pristinum vomitum erroris fuissent reversi: quis pro tot millium animarum Christianorum interitu habuit reddere rationem ante terribile, & tremendum divini Judicis examen, nisi nos solummodo? Si (a) enim super unum peccatorem poenitentiam agentem gaudium factum est in cælis: quanto magis de tot millibus Christianorum, qui sunt ab errore reversi, quis non gaudeat? & cum Psalmista canat? (b) Accedite ad eum, & illuminamini, & vultus vestri non erubescunt, & reliqua.

Nos vero adhuc pro eadem Synodo nullum responsum hactenus eidem Imperatori reddidimus, metuentes, ne ad eorum reverterentur errorem. Dudum quippe, quando eos pro sacris imaginibus eripendis adhortati sumus, simili modo & de diocesi, tam Archiepiscoporum, quam etiam Episcoporum sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ commones, quæsimus restitui eidem sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, quæ tunc

Ann. Eccl. Tom. XIII.

cum patrimoniis nostris abstulerunt, quando sacras imagines deposuerunt: & nec responsum quodlibet exinde dederunt.

Et in hoc ostenditur, quia ex uno capitulo ab errore reversi sunt, & ex aliis duobus in eodem permanente errore. Si enim ubique Christianorum Ecclesiæ canonicæ intactas suas possident dioceses: quanto amplius sancta Catholica, & Apostolica Romana Ecclesiæ, quæ est caput omnium Ecclesiarum sua diocesi, videlicet Archiepiscoporum, & Episcoporum, immo & patrimonia pro luminarium concinnatione, atque alimoniis pauperum, irrefragabili jure & tenere, & possidere omnibus modis debet?

Unde si vestra annuerit a Deo protecta regalis excellentia, eundem adhortamur, impetu pro sacris imaginibus, & in pristinum statum erectione gratiam agentes. Sed de diocesi sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ tam Archiepiscoporum, quam Episcoporum, seu de patrimoniis iterum increpantes, commoneamus. Et si noluerit ea sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ restituere: hæreticum eum pro hujusmodi erroris perseverantia esse decernemus: plus enim cupimus salutem animarum, & rectæ fidei stabilimentum conservare, quam * hujus ambitum mundi possidere. Hic iterum audis Lector, quod & initio superioris tomii verbis S. Gregorii Papæ audisti, nimirum transire in hæresim obstinatum, occupationem jurium sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & hæreticum esse dicendum, & ut hæreticum condemnandum, qui in hujusmodi errore tentus, monitus non corripit, quod deliquit. Sed de his alias pluribus.

Ad postremum vero ad ipsum Carolum Magnum convertens Hadrianus orationem, Apologeticam claudit epistolam. istis verbis: De vestra vero præcellissima a Deo protecta excellentia, Orthodoxæ Fidei stabilitate roborata, freti existimus, quia radix ejus firmissima, a pravus, & infidelibus hominibus nequaquam concutitur, vel movetur, sed in ea, quam œpit rectæ fidei traditionis doctrinam * spiritualis matris sue sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ tenere, & amplecti, incunctan-

N n ter

Instat pro retributione jurium, & bonorum Rom. Ec.

* hujusmodi habitum Hæreticus arguitur qui monitus non restituit bona Ecclesiæ.

LI.

* specialis

PAGIUS
Offa Merciorum Regis Pergrinatio Romanus.

dolose occidit, currenti, ut scelus expiaret; ad limina Apostolorum profectus est, ut anno DCCLXXV. narravimus. Spelmannus Tom. I. Concil. Angliæ ait, Offam tunc ab Hadriano Papa obtinuisse Sancti Albani Canonizationem. Verum longe ante hæc tempora Albanus pro Sancto Martyre habebatur ut videre est in Historia Bedæ, eaque narratio falso nititur fundamento; cum in Vita Offæ apud Matthæum Parisium, Offa dicatur convenisse Hadrianum Papam, non ad Sanctum Albanum inter Sanctos referendum; sed ad canonizandum & pri-

viligandum ejus Monasterium auctoritate Romani Pontificis. Præterea Westmonasteriensis hoc anno refert, Hadrianum hoc responsum Offæ reddidisse: Fili carissime, Offa Rex Anglorum potentissime, devotionem tuam circa Regni tui Protomartyrem, non mediocriter commendamus & Monasterio construendo, illudque privilegians, petitioni tuae grater assensum præbimus; injungentes tibi in tuorum remissionem peccatorum, ut rediens ad terram tuam, ex consilio Episcoporum, & Optimatum tuorum, quas volueris possessiones, sive libertates Beati Albani

Mo-

Protectio
S. Petri
proficua
Regibus.

* digne-
tur

ter usque in sæculum sæculi sine repreben-
sione manere credimus. Et ideo confidi-
mus de Dei nostri potentia, quia quan-
tum erga beatorum principum Apostolo-
rum Petri, & Pauli, Ecclesiam fidem
geritis, & amorem semper pro ejus pro-
fectu, & exaltatione, regali nisu ubique
certantes habueritis: tanto brachii sui
propitius in regalibus triumphis ab ad-
versis, & iniquis hominibus vos defen-
dere, & circumtegere * dignabitur: ut
una cum spiritali filia nostra, domina
Regina, vestraque præcelsa nobilissima
prole longiori ævo in hoc regnantes mun-
do in futuro sine fine vitam cum Regno
in arce poli habere mereamini. Incolu-
mem excellentiam vestram gratia superna
custodiat. Hic finis epistolæ, ex qua
videt quisquis legit, quam evanescent
pudendæ adversariorum calumniæ de Hæ-
driano, ab adversariis procaci stylo con-
scriptæ, quod ipse adversus septimam
Synodum, permotus auctoritate S. Gre-
gorii, ei consentiens calculum tulerit,
cum potius ad defensionem ejusdem Sy-
nodi ipsius S. Gregorii testimoniis usus
fuerit.

LII. Sed quod hac sua responsione Hadria-
nus minime tetigerit ea Caroli verba qui-
bus dixerat: *Adorare vero eas nequa-
quam cogimus, qui noluerint*: ratio id
temporis postulabat, ne cogendo schi-
sma aliquod conflaretur, cum (ut vidi-
mus) ejus sententiæ essent viri, qui
scientiã in hoc rudi sæculo eminere vi-
derentur. Videbat enim prudentissimus
Pontifex id, quod ex Anastasio recita-
vimus in epistola ad Joannem Papam,
eos de quibus scribebat, nondum veri-
tatis ejus esse capaces. Verum ipse Hæ-
drianus oblique verba illa reprehendit,
dum laudat S. Gregorii Papæ sententiam
ex qua colligeretur, imagines quidem
non esse adorandas, quasi eadem essent
dii quidam, sed tantum esse venerandas
ob relationem, quam habent ad Chri-
stum, & Sanctos, quos effigie repræsen-
tant. Et ideo caute Hadrianus non lau-
dat omnia, quæ habentur in ultimo ca-
pitulo epistolæ Caroli, sed ea solum,
quæ pertinent ad sententiam S. Grego-
rii, quam recipi tum a Carolo, tum ab

Aliqua
dissimulat
Hadria-
nus Pap.

PAGIUS

XIV.
Obitus
Alrici Re-
gis Can-
tiii.

Monasterio conferas, &c. Denique solemnnes San-
ctorum Canonizationes, quales hodie fiunt, an-
te sæculum decimum non peractæ. De hoc Offæ
Regis Romam adventu mentionem facit Baro-
nius anno sequenti num. XXXIX.

Mortuus est hoc anno Alricus Cantix Rex,
uti scribit Mailrosensis Annalista, & insinuat
Malmesburiensis lib. 1. de Reg. cap. 1. Ubi ei
annos Regni XXXIV. assignat. Fuit hic ter-
tius Wictregi Regis filius, qui post Edber-
tum & Edilbertum fratres in Cantio regnavit,
a cujus morte, vix ullus Regis nomen in Can-
tia cum dignitate sustinuit. Ei successit Esbel-
bertus cognomento Pren.

adversariis (ut profitebantur) Synodi
Nicænæ videbat: Sic enim loquitur Hæ-
drianus: *Et idcirco cum agnovimus ve-
stræ a Deo servatæ Orthodoxæque re-
galis excellentiæ esse proprium, in eo,
ubi rectæ fidei plene penitus confessæ est,
sensum sanctissimum Gregorii sequi*. Vi-
sum est autem summo Pontifici ad tem-
pus dissimulare in eo, ut iidem non
cogerentur sacras imagines, quas habe-
re solerent, adorare, eo quod sic er-
rantes nondum inter hæreticos erant an-
numerati, sicut Iconoclastæ, sed tolera-
bantur, quamdiu divinæ gratiæ lumine
illustrarentur, quod postea factum est.

Confutatis igitur iis, quæ ab adver-
sariis in eodem libro Capitulari ex Gre-
gorii Papæ scriptis obicerentur eidem
Hadriano Pontifici: ad ea modo transfe-
rendum, quæ longe post ejusdem Ponti-
ficis obitum in conciliabulo Parisiensi, ab
iisdem adversariis habito, ex eisdem
Gregorii Papæ epistolis sunt obiecta. At-
que primum quomodo adversarii ipsi co-
nati sint trahere sancti Gregorii verba
in sui defensionem erroris, locumque in
epistola ad Secundinum, quo feriuntur,
in suam ipsorum sententiam detorquere:
audi ex Actis citatæ superius pseudosy-
nodi Parisiensis, cujus hæc sunt ver-
ba (a):

*Sed quia hic ordo verborum ita præpo-
situs, atque a non intelligentibus con-
fusus videri potest, ut nisi caute conside-
retur, ita a nonnullis minus capicibus
intelligi possit, quasi beatus Gregorius id
quod prius omnibus illicitum esse prædi-
xit, se fecisse, sibi que faciendi licitum
esse testetur: quod quam absurdum,
quamque contra Dei Ecclesiæ religionem
de tanto Ecclesiastico doctore sentire, in-
dignum sit, nullus, qui dicta ejus scru-
tando, vel legendo cognovit, ignorare
permittitur. Nam ut sibi ipsi contrarius
esse debeat: justitia vel rectitudo san-
ctæ Dei maximeque Romanæ Ecclesiæ su-
stinere non valet. Quod & si paupertas
insipientiæ nostræ id intelligere non va-
let: melius, ut contra insipientiam, quam
contra tantam a Deo datam sapientiam in-
surgere præsumat. Sed & si ipsum modi-
cum sensum nostrum virtus misericordiæ
Dei*

LIII.

(a) Conc.
Parisiens.
sub Lu-
dov. pag.
141.
Frostra
laborant
adversa-
rii, ne
Grego-
rius pro-
betur ad-
orator
sacrarum
imagi-
num.

Scriptit hoc anno Alcuinus ad Lindisfarnen-
sem Episcopum, & patriæ suæ anno superiori
a Danis vastatæ illachrymatus est. Desiderantur
quidem ejus literæ; sed partem, quæ præsen-
tem hujus anni calamitatem spectat, refert Mal-
mesburiensis pag. 275. *Vestra tribulationis calami-
tas, licet absentem, multum me contristavit;
quod Pagani contaminaverant Sanctuaria Dei,
& fuderunt sanguinem Sanctorum in circuitu Al-
taris; calcaverant corpora Sanctorum in templo,
quasi sterquilinum in platea. Quæ est fiducia Ec-
clesiis Britannia, si Sanctus Cuthbertus, cum
tanto Sanctorum numero, suam non defendit Ec-
cle-*

XV.
Northum-
bros a
Danis de-
solatos so-
latur Al-
cuinus.

CHRISTI
794.HADRIANI PAP.
23.CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

Dei aliquantulum illuminare dignatur; quomodo id ipsum contrarium sibi non sit, facillime intelligetur.

LIV.

Nam quia ab imaginum adoratione adorantes compescuerit, nulla dubitatio est: in eo vero quod ad Secundinum scripsit: Nos quidem, non quasi ante divinitatem, ante ipsam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem, natum aut passum vel in throno sedentem recordamur. Ubi (ut præmissum est) ac si sibi contraria dixerit, intelligentiæ nostræ se caligo confundit. Sed ne nos necessaria ignorantia id non intelligendo, diutius torqueat; sensus ejusdem sententiæ talis est: Nos quidem ante ipsam non prosternimur, quasi ante divinitatem, sed illum adoramus, &c. Quod tale est, ac si Regi in throno sedenti dicas: Nos quidem, o Rex, non quasi ante divinitatem, ante te prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem tuam, quia homo es, Dominum Jesum Christum hominem recordemur, natum, aut passum, vel in throno sedentem, cujus imitator es tu sedens in throno. Numquid tali dicto mox consequens est, ut eundem Regem adorare compellar sedentem in throno? Ita nec in eo quod dicitur: Nos quidem non quasi ante divinitatem, ante ipsam prosternimur, sed illum adoramus, &c.

Ad imaginum adorationem invitamur; quia sicut in multis divinæ auctoritatis voluminibus sententiæ ordine verborum præpostero scriptas invenimus; ita quoque factum esse, eo sensu ut supra dictum est, hoc in loco minime dubitamus. Cum enim ibi scriptum sit: Nos quidem, non quasi ante divinitatem, ante ipsam prosternimur: Quis non animadvertat, id ipsum magis refutando, quam imperando, vel adorando eandem adorationem imaginum dictum esse, ita ut dictum est? Quanto magis (sicut supra * factum est) ordo verborum suo restituatur in ordine, omnem quemcumque ob nimiam simplicitatem errantem, in eo quod beatum sanctæ Dei Ecclesiæ Doctorem adversum Ann. Eccl. Tom. XIII.

* fatum

PAGIUS

celesiam, inquit Alcuinus. Adiiit in Epistolæ calce: Cum Dominus noster Rex Carolus, hostibus per misericordiam Dei subditis, domum revertetur; nos Deo juvante ad eum venire disponimus; & si quid tunc, vel de pueris, qui in captivitatem ducti sunt a Paganis, vel de aliis necessitatibus nostris proficere poterimus, diligenter ad effectum perducere conabimur. Scripsit Epistolam XLIX. ad Monachos Wireses, eosque ad Bedæ Majorumque premenda vestigia adhortatus est: Quis non timet, inquit, terrorem, qui accidit in Ecclesia Sancti Cuthberti? Corrigitur quapropter mores vestros, ne propter peccata sceleratorum, pereant & iusti. Ne vineæ Domini vulpinis detur dentibus ad derodendum; ne Sanctuarium Dei, Paganorum pedes pertranseant, &c. Vos maritima habitatis; unde pestis primo ingruit. In nobis impletum est, quod olim per

se ipsum sensisse æstimabat, corrigere poterit? Insuper etiam si quemquam subtilius intelligentem hoc negligentius minusve intente legere contigisset, facillime se ipsum diiudicante, cur aliquando aliter senserit, ad sobrium intellectum revocare poterit.

Si quis autem (quod quidem a sane sapientibus omnibus absit) magis suum sensum sequendo, illum voluerit condemnare, quam se corrigere: nulli dubium, quin ab universa, maxime tamen a sancta Dei Romana Ecclesia debeat condemnari. Nequaquam enim fieri potest, ut hæc duæ sententiæ sibi contrariæ non existant, una, qua populus ab adoratione imaginum; ne criminis, id agendo, reus appareat, prohibeatur: altera vero, quæ illum id ipsum egisse, cæterosque ut hoc faciant docuisse perhibeatur. Sed absit hoc in tanto talique generali Catholice Ecclesiæ magistro, ut qui universas perplexas scripturæ quæstiones, quæ sibi contrariæ videbantur, eique ad explanandum, vel tractandum occurrerunt, numquam dissidentes relinquere consuevit, sua sibi dicta discordantia reliquisset. Hucusque in Synodo Parisiensi sapientes illi, quos superius numeravimus, hærentes in salebris, in syrtibus navigantes, e quibus emergere nesciant, præcluso semel ab iisdem aditu veritati, qui si patuisset, aperta luce, ipsius veritatis radiante fulgore perspicue intellexissent, his S. Gregorii scriptis ad Secundinum illustratam esse obscuritatem ejusdem litterarum ad Serenum, nimirum vetitum in illis a S. Gregorio cultum patriæ impendi imaginibus sacris, rationi vero decentem asseritum, & suo exemplo demonstratum in dicta epistola ad Secundinum.

Sed ut hæc certiora fiant, quid de hujuscemodi ante sacras imagines prostratione, & adoratione ejusdem S. Gregorii Papæ, necnon Eleutherii viri sanctissimi idem eodem volumine Hadrianus Pontifex scribat, sic accipe: Sed & sanctus Gregorius Papa in monasterio suo publi-

N n 2 cum

LV.

LVI.

Prophetam prædicatum est: Ab Aquilone inardescunt mala, & a Domino formidolosa laudatio veniet: Ecce fugax latro Boreales Insula nostra partes pervasit. Plangamus, quod fratres nostri perpeffi sunt. Caveamus ne vobis aliquid accidat tale, &c.

Auctor Anonymus Vitæ Sancti Willemi Ducis, ac Monachi Gellonenfis in Gallia refert Carolum Regem, cum accepisset infinitas Saracenicorum strages in Septimania & Aquitania factas bellum Saracenicum Willemo Duci commisisse: Itaque, inquit, Willemus Dux salutatus a Carolo, & ipse pro Domino benignum vultu faciens procedit, fortem & electum producit exercitum. Itaque Septimaniam ingressus, transit quoque Rhodano ad Urbem concitus Arausicam agmina disponit & castra: quam illi Hispani cum suo Theobaldo jam pridem occupaverant, ipsam

XVI.
Bellum
Saraceni-
cum S.
Villemo
committi-
tur.

fr-

cum fecit oratorium, & ipsum diversis historiis pingi fecit, atque sacras ibidem erexit imagines: ubi & cum beato Eleutherio pro ægritudine stomachi sui ingressus, in oratione pariter exauditi sunt. Et ille vir sanctus Eleutherius, quem dicunt & mortuum suscitasse, ante ipsas sacras imagines se prosternens, divinam exorare clementiam cum sancto Gregorio non dubitavit; sed fidem ferentes perfectam pariter exauditi sunt, & usque hactenus apud nos eadem venerantur. Hæc de sancto Eleutherio, atque Gregorio.

Vidisti, Lector, re ipsa prostratum ante sacras imagines sanctum Eleutherium cum Gregorio pro recuperanda ejus valetudine exorasse, ut nihil sit quod quæras interpretationem verborum, ubi ipsa facta proclamant. Ex quibus pariter intelligas, quam procul absit ab adversariorum fatua illa assertione, quod Hadrianus professus se cum S. Gregorio eandem sequi sententiam, adversus septimam Synodum adorationem sacrarum imaginum condemnarit, cum potius ex ejus scriptis validissime roboraverit.

Mirandum plane, atque dolendum est, præclarioribus hujus sæculi ejus provincie viros nominatim superius recensitos sub duobus Imperatoribus Carolo & Ludovico adeo contentiose, & animo penitus refractario, pertinaci studio, indefesso conatu, inflexibili proposito voluntatis adversus adorationem sanctarum imaginum contra septimam Synodum obstrepuisse, clamasse, & (pace eorum dixerim) insaniisse, ut nihil reveriti Oecumenicæ Synodi majestatem, neque tot pro ea pugnantium Romanorum Pontificum potestatem, usi patentibus (ut vidisti) mendaciis, male perceptæ Gregorii Papæ sententiæ innitentes, a communi Ecclesiæ Catholicæ sententiæ resisterint, atque adversus ejus usum, atque doctrinam scripserint, turbasque miscuerint, spicula calumniarum intorserint, aliaque plura conjunxerint sua ipsorum existimatione prorsus indigna, dum in suum ipsorum errorem Gregorium ipsum penitus reluctantem, & contra sententiam adducere, & ejus erroris auctorem cogere profiteri.

LXVII. At insuper iidem ipsi asserunt, fuisse Gregorium imaginis sanctæ Crucis ado-

ratorem: quod summa cum laude, magna- que gloria unus ex nominatis idem, qui supra, Jonas Episcopus Aurelianensis adversus Claudium Taurinensem Episcopum agens, sic ostendit, cum hæc ait: *B. Gregorius, de cujus dictis nemo nisi immemor salutis suæ ambigit, in libro sacramentorum ita meminit: Deus, qui unigeniti tui Domini nostri Jesu Christi pretioso sanguine humanum genus redimere dignatus es: concede propitius, ut qui ad adorandam vivificam Crucem adveniunt, a peccatorum suorum nexibus liberentur.* Hæc, & alia plura, quibus asseritur Gregorius S. Crucis imaginem adorasse, & alios, ut idem facerent docuisse, Jonas assert.

Sed qui bene offert, male dividit Jonas, dum videlicet asserens in Gregorio cultum Crucis, neget in eodem cultum sacrarum imaginum. Cur male dividis quæ ipse bene conjungit? Nonne ipse simul eadem veneratione imaginem sanctissimæ Dei Genitricis & imaginem Crucis ex Judæorum synagoga in Ecclesiam voluit reportari, ut dictum est nuper ex ejus epistola ad Januarium? An non etiam idem ipse simul imaginem Salvatoris Crucis conjunxit imagini, dans ambas Augustino, ut iisdem munitus ingrederetur (quod Beda testatur) in Angliam? Cur, inquam, cultu male dividis, quas ipse una, eademque religione sancte pieque conjunxit imagines Crucis & Salvatoris? At nihil est, quod in contrarium afferri possit: hæc satis ad Concilii Nicæni Gregorii atque Hadriani defensionem. Deducta jam e controversiarum spinetis & carduis, in planum & latum campum emergat oratio. At Carolo nulla quies: qui post Concilii Francofordiensis tumultus, ad bellicos revocatus labores, cum expeditione adversus Saxones rebellantes profectus, eos Dei beneficio in deditio- nem accipit. Hæc Annales sæpe citati Francorum.

Quod pertinet ad res Orientalis Ecclesiæ, hoc anno Theodorus ille, cognomen- to Studita, lumen Orientalis Ecclesiæ in tanta hujus sæculi obscuritate refulgens, ubi annos tredecim vixisset sub regulari observantia, in monasterio S. Platonis: creatus est ejusdem Præfectus, natus annos trigintaquinque, coactus plane, seu

Grego-
rius cul-
tor ima-
ginis san-
ctæ Cru-
cis.

LXVIII.

PAGIUS

facile ac brevi casis atque fugatis eripit invasoribus, licet postea & in ea & pro ea multos & longos ab hostibus labores pertulerit, semperque prævaluerit decertando. Erepta autem Urbe, placet omnibus ut sibi eam detineat, faciatque primam suæ proprietatis Sedem. Unde & Civitas illa ad tanti Ducis gloriam famosissima, multumque celebris, magnique nominis per totum hodieque mundum commemoratur. Quid vero post hæc egerit, quot & quanta cum Barbaris transmarinis & Agarenis vicinis commiserit prælia;

quomodo in gladio suo cum auxilio Divino populum Dei salvavit, & Christianum dilatavit Imperium; ut superius est dictum, nec Scripto hoc indiget, nec presentis est propositi, excepto hoc quod dici succincte potest. Quoniam licet multo tempore multaque pertinacia valde diuque decertatum sit, tamen tandem virtute Altissimi cum virtute belli ita Saracenos perdomuit & perturbavit tyrannos, perferens eos & conterens & ad interitum perducens, ut deinceps non audent, nec licentiam haberent ad has partes quas inva-

se-

potius deceptus a magno illo S. Platone præfecto ejusdem monasterii : Cum enim renitentem omnino, prorsusque reluctan-tem expertus esset, ad dolos se conver-
tit, non immemor Pauli Apostoli dicen-
tis (a) : Cum astutus essem coepi vos do-
lo. Michael enim monachus ejusdem tem-
poris scriptor, quæ inspexerat historia
prosequutus, hæc de his habet :

Postquam animadvertit Plato, se nul-
lis verbis, precibusve illi persuadere :
rem comminiscitur prudentia sua, & ur-
banitate dignam. Morbo enim repente cor-
reptus, extrema sibi instare simulans, mo-
nachos omnes ad se vocat, & in his di-
vinum virum, quibus cum periculosam ef-
se ægritudinem indicasset, atque adeo le-
thalem, & se ipse ad excessum comparabat,
& illos quemadmodum, se mortuo, victu-
ri essent, edocebat : de præfectura etiam
obtestabatur, quisnam post ipsum præposi-
tus futurus esset, & quemnam ipsi commu-
ni suffragio electuri essent. Quem enim il-
li, azebat, dignum judicassent, eundem
sibi pariter probatum iri. Norat enim vir
sapientissimus, in quem eorum suffragia
propenderent. At vero una voce consen-
tientia responderunt, Theodorum omnium
ad præfecturam & ad regendas animas a-

(a) 2. Cor.
12.

Theodo-
rus Studi-
ta Abbas
monast.
S. Plato-
nis crea-
tur.

PAGIUS serant redire, nec eis ereptam ultra repetere ter-
ram. Caterum autem magnitudo gestorum ejus &
prætorum copia, interdum varii Ducis eventus
& durissimi labores, semper vero gloriosi trium-
phi, si quis calamo attentare audeat, præmaxi-
mo proprioque indigerent volumine. Quæ partim
hoc, partim sequenti anno, forteque etiam an-

ptissimum esse, tamquam vita, & doctri-
na excellentem.

Id in rem suam vertens Plato, ut ma-
xime opportunum, nihil amplius adiciens,
administrationem suam illi nec opinanti
statim imponit, annuentibus discipulis u-
niversis, & magistri consilium collaudan-
tibus. Quibus ille cum refragari omni-
bus non posset, nec adeo conspirantibus
suffragiis obniti, impositum onus non sine
animi dolore vix tandem subiit, annum
agens vitæ quintum & trigessimum, insti-
tuti vero monastici decimumtertium, Quæ
in præsentem Domini annum incidisse,
ex eo constat, quod ex eodem auctore
asseritur natus anno decimonono Copro-
nymi Imp. qui est annus Domini septin-
gentesimus quinquagesimusnonus. Etenim
qui Indictione quinta mense Novembris
sub Michael Balbo defunctus asseritur
anno suæ ætatis sexagesimoseptimo, qui
est annus Christi octingentesimus vige-
simus sextus, utique natum esse oportuit
anno Domini septingentesimo quinquage-
simonono : Abbas vero creatus hoc anno
suæ ætatis trigesimoquinto. Quæ autem
post hæc ab eodem sunt facta, atque pa-
riter scripta, suis locis dicturi sumus.

LIX.

Ætas
Theodori
Studitæ.

An-

no DCCXVI, gesta sunt. Dicit Anonymus Ci-
vitatem Arausicam seu Arausionis magni ex
tunc nominis per totum hodieque mundum com-
memorari, quia scilicet sæculo XI. quo scribe-
bat Arausionis Principes & Familiæ & Princi-
patus originem a Sancto Willelmo repetebant,

JESU CHRISTI
ANNUS
795.

HADRIANI PAP.
ANNUS
24.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS
6.

I.
Hadriani
Papæ ob-
itus.

Felicitas
Hadriani
Pontifi-
cis.

(a) Luc. 8.
(b) Matt.
14.

Annus Redemptoris septingentesimus nonagesimus quintus qui ordine sequitur, Indictione tertia consignatur, quo summus Pontifex Hadrianus cum sedisset annos vigintitres, menses decem dies septemdecim septimo Kalendas Januarii ex hac vita migravit. Hujus sedes omnium felicissima existimanda esset, si potius rerum temporalium prosperitate, more principatum terrenorum, & non magis gloria Crucis esset ipsius expendenda prosperitas: siquidem diuturnior, & sub Principibus Christianissimis eidem obsequentibus, defendentibus, locupletantibus, & in omnibus eam venerantibus floruit, aucta nova sobole converforum ad fidem infidelium populorum, vindicata a Longobardorum perfidia, & protecta a superba Græcorum & illis cohærentium insolentia. Sed & in his omnibus magnopere virtus Evangelicæ Crucis enituit nimirum, quod cum ipsa duro Græcorum jugo jugiter teneretur oppressa, & lugeret ex iterata sæpe obsidione Longobardorum: mox velut ex obscuris densisque nubibus sol emergens effulserit, illo jubente, qui imperans mari & (a) vento, reddidit mare tranquillum, atque (b) Petri pedibus præbuit percalcandum fluidum elementum.

Fuissent tanta ista copiosiori, atque luculentiori stylo narranda, & non ferreo, eodemque obducto rubigine detruncata, nimiaque brevitate decurtata potius, quam declarata posteritati tradenda. Sed accessit ad damnum, quod cum quadraginta quatuor ejusdem Pontificis Hadriani Bibliotheca Vaticana possideret epistolas, ex quibus locupletanda fuisset historia, illis deperditis, earumdem fuerint tantummodo argumenta relicta, sum-

matim elicita, quorum haustu majorem sibi sitim Lector accendat ad fontem anhelans, non sine spe, ut aliquando (si quis est earumdem bonæ fidei possessor) easdem in lucem prodat, quæ suis singulæ locis reddantur. Tu vero interim illarum hic tibi descripta summaria legito quibus, quæ superius sunt dicta, confirmes, aliaque ignorata perdiscas: quæ sic se habent, ut descripta extant in codice.

1. *Prima de Archiepiscopo Duce Beneventano quod postquam Carolus Rex Capua reversus esset, ad Imp. Constantino-polit. Legatos direxerat, petens auxilium, & honorem Patriarchatus, promittens tam in vestitu, quam in tonsura cum Græcis similitudinem. Hæc Gregorius presbyter Capuanus Hadriano Papæ narravit. Hadrianus Capuanos sibi & B. Petro jurare fecit. Carolum in auxilium pro exaltatione Sanctæ Ecclesiæ vocat.*
2. *Pro exaltatione Sanctæ Dei Ecclesiæ gratias Regi agit. Ermemberto Episcopo, ut Carolus petierat, usum pallii concedit.*
3. *Gratias agit pro Rosellis, Populonio & Benevento, quas urbes Carolus ipse dederat. Queritur de inobedientia horum: item de insidiis, & malitia Græcorum. Exercitus, cum necesse fuerit, ut Carolus paratos habeat, atque transmittat, sicut promiserat petit.*
4. *Multa de suo erga ipsum amore indicat. Item quod pro eo in Confessione B. Petri totis viribus preces fundat. Gratulatur Carolo, quod per ejus laboriosa certamina, S. Petro*

II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6288.
SÆC.VIII.

Anno Era Hisp. DCCC. XXXIII.

Anno Hegiræ LEONIS PAPÆ I.

CLXXIX CONSTANTINI IMP. 20. & 16.

inchoato SOLIUS 6.

die 27.

Martii fer. 6.

A. C. 795.

Mortur Hadriani PP.

A Num. I. ad XL. Mortuus est hoc anno Hadrianus Papa in Nativitate Domini, ut habent Marianus Scotus, Lambertus Scafnaburgensis, & omnes illi Francorum Annalistsæ, qui ejus mortem cum anno DCCXCVI. alligant, quia scilicet annum a die Nativitatis Christi auspiciantur, uti Marianus Scotus, Annalista Fuldenfis, aliique. Ad hæc Auctor Vitæ hujus Pontificis, quam recitat Mabillonius Tom. I. Mu-

sæi Italici part. II. tradit, eum obiisse VIII. Kal. Januarii, seu die XXV. mensis Decemb. Nativitati Christi sacra. Denique Lambecius lib. 2. Biblioth. Cæs. cap. 5. refert Annales Francorum ab anno Christi DCCXCIV. usque ad annum DCCCIII. perductos, & tempore Caroli Magni conscriptos, ut ait manifeste liquere ex Characteribus, in quibus ad annum CCCXCV. legitur: die VIII. Kal. Januarii sanctæ memoriæ Domini Hadrianus Summus Pontifex Romanus obiit, pro quo Dominus Rex postquam a planctu cessavit, orationes per universum Christianum populum infra terminos fieri rogavit, & elemosina sua pro eo multipliciter transmisit, & Epitaphium aureis literis in marmore conscriptum jussit in Francia fieri, ut illud partibus Roma transmitteret ad sepulturam Summi Pontificis Hadriani ornandam. Transcripsit hæc verba Chronographus Moissiacensis. Recitat Epitaphium illud, quod adhuc Romæ legitur, Baronius num. XII. cui subjuncta est hæc clausula: Sedit beata memoriæ Hadrianus Papa annos XXI. M. X. D. XVII. Obiit VII. Kal. Jan. quod & Anastasius in Vita Hadria-

suffragante, hostium Ecclesie conatus ad nihilum redacti sint. Hortatur ut usque in finem perseveret. Quod promiserit, se nihil pro Ecclesie deminoratione, sed pro ejus exaltatione omnia facturum, gratias agit. Si quis mendacia de se sparserit; eum ut Romam mittat rogat ut secundum sua perversa merita puniatur. Postea multa scribit de pæccatis Episcoporum.

5. Indicat se jussisse, ut Veneti Ravenna seu Pentapoli expellerentur. Germanum Ducem res, ac possessiones Ravennatis Ecclesie invasisse exponit. Quare Carolum orat, ut pro amore S. Petri eum expellat, ut sua territoria intacta remaneant.
6. Paulum Ducem suum Carolo commendat, qui ad ipsum missus fuit, ut se & Constantinum Ducem de mendaciis, falso apud Carolum sparsis purgaret.
7. Gratiarum actiones, seu benedictiones continet, & simul indicat, Sacramentarium, quod Carolus Rex petierat, se per Joannem monachum, atque Abbatem Ravennatem misisse.
8. Pro Cruce missa gratias agit: & scribit, se semper pro Carolo orare & pro genitore ejus sanctæ memoriæ Pipino. Precatur, ut Legatos dirigat, qui Romanæ Ecclesie Populoniensem ac Rosellanum agrum cum Ducatu Beneventano restituant: mercedem ejus rei a beato Petro promittit.
9. Indicaverat Carolus Rex Hadriano per Iberium, & Monegarium Abbates Saxones quosdam in Paganismum relapsos esse, deque iis quid agendum esset, interrogavit. Respondit Hadrianus Papa, post longam penitentiam illos ad consortium Ecclesie posse recipi.
10. Pro Abbate monasterii S. Vincentii intercedit, qui falso apud Carolum accusatus fuerat.
11. De Episcopis, ac presbyteris agit, ne arma militaria induant, sed spiritualia; id est, jejuniis & oratio-

nibus vacent. Laudes quasdam Caroli commemorat cum gratiarum actione pro exaltatione S. Dei Ecclesie. Indicat de agro Sabinensi, quod * Monegarius fidelissimus ejusdem Regis ipsum S. Petro tradere voluerit, sed quod propter iniquos, atque perversos homines id minime præstare potuerit.

12. Carolo Regi mustiva, & marmora Urbis Ravennæ, tam in templis, quam in parietibus, & stratis sita, sicut petierat, donat. Pro equo misso gratias agit. Orat sibi mitti equos, qui ad suam faciant sessionem ossibus, atque plenitudine carnis decoratos.
13. Ad Carolum. Indicat, Iberium, & Monegarium agrum Sabinensem S. Petro reddere voluisse: sed propter iniquos homines id minime præstare valuisse.
14. Gratiarum actiones pro exaltatione sanctæ Dei Ecclesie: & de agro Sabinensi petit, ut sicut pollicitus fuerat S. Petro, in integrum contradere jubeat.
15. Carolum rogat, ut trabes majores, quas ad Ecclesiarum restorationes pollicitus fuerat, celeriter, & stannum, ad Ecclesiam beati Petri cooperiendam, mitteret. Præterea de dissidiis inter Neapolitanos, & Amalfitanos nonnihil monet.
16. De suis, & Romanorum orationibus pro Carolo indicat. Romanos excusat, quod non vendiderint Sarracenis Christianos; sed in Longobardos ac Græcos culpam istam transfert. Sacerdotes etiam suos defendit quod non sint polluti libidinibus: de quibus ad Carolum accusati fuerant * Quod Græcorum naves plurimas combusserit, & ipsos Græcos in vinculis diu detinuerit, eum demum monet.
17. Apud Carolum Neapolitanos ac Græcos accusat, quod consilio Aricibus Beneventanorum Ducis Terracinam invaserint. Et a Carolo S. Petri amore auxilia postulat, ut ipsam & alia

* Machinarius ita in Cent. 8. col. 740.

V.

* additum hoc in Centur. 8. Invocatione Sanctorum tradit.

alia

III.

IV.

PAGIUS

Hadriani habet. Quare cum die nona Februarii anni DCCLXXII. Pontifex consecratus fuerit, Baronius num. I. alique plures Viri doctissimi ex eo Epitaphio deduxere, mortem Hadriani in diem VII. Kal. Januar. seu diem XXVI. mensis Decembris incidisse, non animadvertentes per obitum, Carolum Magnum Epitaphii conditorem diem sepulturæ intelligere, qui loquendi modus sæpe etiam a Scriptoribus usurpatus reperitur. Papebrocius in Conatu-Chronico Historico, dum de Hadriano Primo loquitur, ait: Nec dum agnoscimus eo die quenquam mortuum, quo sepultum Anastasius dicit. Verum diem quidem sepulturæ Anastasius de more memorat, sed is dies plerumque etiam Pon-

tificum Romanorum emortualis est. Ii enim vel ipso die, quo animam efflabant, sepulturæ mandabantur, vel saltem uno aut alio post die. Quod mirum videri non debet; cum ipsemet Carolus Magnus, die quo vitam cum morte commutavit, terræ mandatus fuerit, ut infra videbimus. Solemnes itaque exequiæ Pontificum Romanorum, quas pluribus ab eorum morte diebus celebratas fuisse putavit Papebrocius, fictitiæ sunt, & effecere, ut diem eorum obitualem raro detegere potuerit.

Literas Hadriani quarum argumentum Baronius tantum viderat, & num. II. & seqq. refert, suis annis reddidimus, quia post ejus mortem ex a Gretzero, & postea a Duchesnio Tom,

II.

- alia in Ducatu Neapolitano ad beatum Petrum pertinentia recipere possit: quod virtus, atque gloria Pontificis una cum beato Petro ipse Carolus sit.
18. De suo ac populi amore erga Carolum multa scribit: & orat, ut quod pollicitus fuerat, revertens e Saxonia, ad Limina S. Petri Apostoli properet: & Legatos ejus Possessorem Episcopum, & Rabigandum a fidelitate in Servitio S. Petri commendat.
19. Orat pro exaltatione S. Dei Ecclesiae, & simul de orationibus Romanorum pro Carolo & suis indicat.
20. Per Odonem diaconum, trabes, seu ligna, ad Ecclesiam S. Petri cooperendam, a Carolo petit. Orat etiam, ut Vvilcharius Archiepiscopus Romam mittatur, De corpore sancto, quod Oddo diaconus cum Fulrado Abbate olim sibi dari petierat indicat, quomodo absterritus sit ad ipsum mittere. Promittit, se miserum Candidi Martyris corpus, si petat Carolus. Quod Beneventani, ac Neapolitani consultare cum Graecis soleant, aperit: sed quid, Odonem diaconum indicaturum promittit.
21. Constantinum Imperatorem obiisse, indicat, adiunctis ea de re litteris Stephani Neapolitani Episcopi. Reginaldum Ducem Clusanae accusat, quod multa mala in castello Felicitatis continue committat, beati Petri bona auferendo. Petit, ut officio amoveatur.
- VI. 22. Queritur, Hildebrandum, Arogin, Rodgaum, & Reginaldum Duces, consilium iniisse cum Graecis, & Aldagiso, terra, marique contra Romam & Italiam dimicare: quare multis adiurationibus auxilium contra eos postulat.
23. Indicat, quale consilium Legatis ejus dederit. Item monet de Legatis Graecorum, qui cum Dispositore Siciliae & cum relicta Archiepi Ducis egerint, quam ratione Ducatum Beneventanum Carolo Regi eriperent. Orat itaque Carolum, ut sic omnia pertractet, ut suam, & Ecclesiae Romanae tutelam procuret.
24. Queritur, se despectum a Possessore Episcopo, & Rabigando Abbate, Caroli Legatis. Indicat, ipsos non venisse Romam, sed Spoletum ad Hildebrandum Ducem: & inde Beneventum profectos esse. In quanto ob id maerore constitutus sit, scribit: orat Carolum, ut se consoletur, exaltando Ecclesiam Romanam, & Spoletinum Ducatum reddendo.
25. Indicat, quod patrimonium S. Petri apud Ravennates non integre receperit, testificantibus id senioribus Ecclesiae, testibus ejusdem urbis. Petit patrimonium Sabinense in integrum S. Ecclesiae restitui: indicat, se nullorum irrationabiliter finibus indigere.
26. Gratulatur Carolo pro victoria, quam ipsi * Ausfridus Pisanus Abbas nar- * Ansfri-
raverat: Quam diligenter pro ipso dus
preces faciat, indicat. Ausfridum Carolo commendat, pro Pisano & Lucensi Episcopis orat, ut ipsos pro sua pietate ad proprias sedes, atque Ecclesias redire permittat.
27. Indicat, quod in partibus Italiae, atque Tusciae Episcopi quidam alienas dioeceses, & parochias invadant, vestem monasticam contra sanctos canones relinquunt, matrimonia contrahant, vestibus secularibus induti. Orat itaque Carolum, ut ista emendet, fidem Catholicae & Apostolicae S. R. E. semel amplexam continuo tueatur, ut cum sanctis omnibus felix permanere possit.
28. Propter inobedientiam Leonem Ravennatem Episcopum accusat.
29. Uberrimae benedictiones pro exaltatione sanctae Dei Ecclesiae continentur.

PAGIUS! Hadri-
anus Colle-
tionem
Concilio-
rum & E-
pitomen
Canonum
Carolo,
dum Roma
esset, de-
dit.

Tom. III. Script. Franc. publicatae sunt. Conciliorum vero Volumen quod Baronius Num. X. dicit, Carolo Magno, dum Romae esset, oblatum fuisse ad Occidentalium Ecclesiarum usum, post Baronii obitum primus publicavit Henricus Canisius Tom. VI. Antiq. Leã. legiturque etiam Tom. VI. Conciliorum. At non Epitomen, sed integram Collectionem Canonum, ex quibus illa Epitome deinceps conflata est, tum Decretalium a Siricio ad Gregorium II. Carolo Magno oblatum fuisse, recte existimat Sirmundus Tom. II. Concil. Gall. qui addit, illum ipsum datum Carolo esse librum, qui Codex Canonum a Nicolao Papa dicitur distinct. 19. cap. si Romana Ecclesia, quique Moguntiae primum excusus est anno MDXXV. & in editione postea Parisiensi inscriptus: Codex Canonum vetus Ecclesia Romana. Hoc enim indicant plura, quae

in Bibliothecis Galliarum supersunt, huius Collectionis exemplaria, quorum in fronte, velut oblato muneris dedicatio praefixa est, Hadriani ad Carolum Epistola. Cum vero Carolus ter in Urbem venerit, annis nimirum DCCLXXIV. DCCLXXXI. & DCCLXXXVII. Sirmundus Hadriani Codicem ad postremam perfectionem, alii ad alterutram ex duabus prioribus referendum censent. Sed nullus hactenus certum rei gestae tempus e tenebris eruere potuit. In ea Epitome continentur Canones Apostolici XLV. Ancyranus XXIV. Neocaesarienses XV. Gangrenses XX. Antiocheni XXV. Laodicensi LVIII. Sardicensis XXI. Carthaginenses XXXIII. Africanus CV. Collectio vero complectitur viginti Canones Nicænos, Constantinopolitanos, Ephesinos, Calchedonenses, qui in Epitome desunt.

- tur. Indicat, se mittere epistolam Gradensis Patriarchæ. Hanc a Leone Archiepiscopo Ravennate prius apertam, & lectam fuisse, queritur, Idem Leonem iterum accusat.
- VII. 30. Orat Carolum, ut meminerit, quæ Petro Apostolo promiserit: quantæ etiam ab ipso beneficia acceperit, scilicet provinciam Longobardorum: & quod ejus circumvallatus suffragiis, cæteras omnes nationes sibi subiicere possit. De Leone Archiepiscopo Ravennate indicat, gratum sibi esse quod ad Carolum profectus sit.
31. Iterum vehementer Leonem Ravennatem Archiepiscopum accusat, quod inobediens, ac protervus factus sit, ab illo tempore, quo a Carolo rediit. Et Carolum orat, ne S. Petro auferri patiatur, quæ ab ipso, & Pipino patre ejus ipsi beato Petro oblata sunt.
32. Multa admodum de fide, & constantia sui amoris Carolo scribit. Admonet illum, ut amicitia, & promissionis, ad Confessionem B. Petri factæ, recordetur. Cum eodem exposulat, quod Legatum suum Anastasium in Francia detineat. Accusat Longobardos: hortaturque Carolum, ut in ipsos vindictam exerceat, & S. Petri justitias, quas promisit, faciat. Indicat, se Carolo Paulinum quemdam vinctum misisse, quod male de eo locutus esset; ipsumque adjurat, ut idem de suis inimicis faciat.
33. Gratiarum actiones continentur, cum petitione pro exaltatione sanctæ Dei Ecclesiæ. Item de Legatis Caroli Regis, qui autumnii tempore Romam venire debuerant.
34. De præda Persarum in finibus Græcorum, & inter ipsos discordia indicat.
35. Gratiarum actiones continentur, & plurimæ petitiones pro restitutione patrimonii B. Petri. Meminit donationis, Constantini temporibus S. Silvestro Papæ factæ, & aliorum, qui pro animæ suæ salute multa donarint B. Petro, quæ a Longobardis erepta sint: ac dicit, in Lateranensi scrinio eas donationes haberi. Carolum novum Constantinum nominat. Orat, ut sibi filium ejus ex sacro baptisate suscipere liceat.
- VIII. 36. S. Petrum Carolo maxime commendat, & orat, ut Sabinensem agrum integrum Ecclesiæ Romanæ restitui faciat: Profitetur, Romanam Ecclesiam totum quartum Chalcedonense Concilium amplecti, & venerari.
37. Ipsum fidei, ac dilectionis, quam erga B. Petrum Apostolorum principem habere visus est, admonet; utque illam inconcussam, & inviolatam Ann. Eccl. Tom. XIII.
- conservet, & nulla callida versutia ab Apostolico amore animum disjungi patiatur, orat. Postea Eleutherium, & Gregorium quemdam accusat, & petit, ne illos apud se agere sinat, sed Romam mittat.
38. Commendat Carolo Legatos monasterii S. Hilarii in Calligata: Orat, ne ipsum, seu hospitaes domos, quæ per colles Alpium sitæ sunt in susceptionem peregrinorum, ab ulla magna, parvaque persona invadi permittat: & Gundibrando Duci Florentino mandat, ut quæ eidem monasterio abstulerat, restitueret.
39. Ipsum mendacii arguit, & obiurgat, quod Ravennam, ad electionem novi Pontificis, Legatos suos direxerit.
40. Indicat quomodo contentionem monachorum, ad se missorum, composuerit: & quod Potho Abbas cum decem monachis, ad Carolum Regem proficisci voluerit, ut ibidem quoque de obiectis criminibus se purgaret.
41. Carolus per Georgium Episcopum Papæ de suis certaminibus, & laboribus, pro B. Petro susceptis, indicaverat: quare Hadrianus ipsi gratias maximas agit, commendans ipsi Georgium Episcopum.
42. Indicat, * Adalchisum Desiderii filium in Calabria partes advenisse: Orat Carolum, ut contra hunc bellum gerat, & Beneventanos cum aliis obedire cogat. Item, ne Grimoaldum Ducem Beneventanum constituat: ut Beneventum, Rosellas, Populonium, & alia loca S. Petro reddat.
43. Indicat Officium Regis Anglorum Legatos cum Caroli oratoribus honorifice abs se susceptos fuisse, quod Carolus per nuntios petierat. Adijcit, se permittere divinum verbum Gentilibus prædicare.
44. Indicaverat Carolus Rex, quod per laboriosa certamina Saxones ad Fidem Catholicam, ac baptismatis fontem perduxisset. Petierat ob id ab Hadriano una, aut duabus feriis litanias fieri. Respondet Papa ei, in omnibus Occidentalibus partibus XXIII. XXVI. & XXVIII. mensis Junii, id est, vigilia Joannis Baptistæ, natale SS. Joan. & Pauli, & vigilia SS. Apostolorum Petri & Pauli debere fieri litanias. Jubet, ut Carolus iisdem diebus in omnibus suis regionibus litanias celebrari curret. Indicat quod Romæ continuo pro Carolo gratias agant, & Deum orent.
- Scripsit etiam ad alios, ut ad Egilam, in Hispania Episcopum, ipsumque hortatur de Fide Orthodoxa tuenda. Pro je-

* Adalchisum

IX.

junio sexta feria, ac Sabbato celebrando. Idem ad Egilam Episcopum, seu Joannem presbyterum de conservatione continentiae, in Hispaniae partibus praedicanda, epistolam scripsit. Ac de Paschali festivitate, ut eo tempore celebretur, quando a Romana celebratur Ecclesia. Item eum monuit de praedestinatione hominis, sive ad bonum, sive ad malum: de coinquinatione eorum tam in escis, quam in potu, de diversis erroribus, & de eorum pseudo-sacerdotibus, qui * vivente viro sortiuntur uxores, de libertate arbitrii, ac de aliis multis capitibus in partibus illis contra Fidem Catholicam exortis. In fine ipsos hortatur, ut omnes sint concordēs, ut canones sciant, ut omnes non obediētes salubribus praecipis excommunicent.

Idem Hadrianus ad omnes Hispaniae Episcopos scripsit, maxime tamen ad Elipandum & Ascaricum. In cujus epistolae initio Romanam Ecclesiam caput omnium Ecclesiarum nominat; & quicumque se ab hac abscindit, hunc Christianae religionis exortem fidei dicit. Deinde refutat Elipandi, seu Ascarici errorem, quo Filium Dei adoptivum dixerat, opponens inter alia dictum ad Romanos (a): Proprio Filio suo non pepercit Deus: & citat Athanasium Alexandrinum, Gregorium Magnum, Amphilochem Iconii, Gregorium Nyssenum Episcopos, Chrysostomum, Augustinum, Hilarium, Leonem Papam, & alios. Haecenus ex Hadriani Papae epistolis inventa summaria.

(a) Rom.
7.

X.
De reli-
quis Ha-
driani Pa-
pae scri-
ptis.

Quod rursus ad alia ejusdem Pontificis scripta pertinet, praeter alias epistolas a nobis superius recitatas, constat collegisse Conciliorum volumen; illudque misisse ad eundem, qui petierat, Carolum Magnum praefixa ad eum praefatione, & epigrammate acrostichicis versibus. Est praeterea auctor Joannes diaconus, ab eodem Hadriano ex epistolis S. Gregorii Papae duos conscriptos libros. Meminimus superius de aliis ejusdem Pontificis lucubrationibus, ad Ecclesiasticos ritus spectantibus. Sed jam quae post ejus mortem secuta sunt, videamus.

Obitum ejus multis lacrymis prosequutus est Carolus Magnus, qui eum ut patrem coluit, & ut amicum plurimum dilexit: Nam audi quae habeat Eginhardus: (b) Nuntiatio etiam sibi Hadriani Pontificis obitu, quem amicum praecipuum habebat, sic flevit ac si fratrem, aut charissimum filium amisisset. At non fletu tantum, sed religiosis officiis, atque suffragiis ejus prosequutus est animam, pro ipsa longe lateque per provincias sibi subjectas, & alias externis Regibus subditas, erogans eleemosynas.

(b) Egin-
hard. in
vita Ca-
roli.

Deo plurimas agimus gratias, quod tantae pietatis magni Principis aliquid saltem reliquum fuerit monumentum in-

epistola ad Offam Merciorum Regem in Anglia, quae sic se habet, respondens (c) ad litteras ab eodem Rege acceptas, quibus commendaverat peregrinos, ex Anglia Romam petentes.

Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Patricius Romanorum viro venerando, ac fratri charissimo Offae Regi Merciorum salutem.

Domino gratias agimus omnipotenti Deo * de salute animarum de * Fidei sinceritate, quam in vestris laudabiliter paginis reperimus exaratam. De peregrinis vero, qui pro amore Dei, & salute animarum suarum beatorum Apostolorum Limina desiderant adire: cum pace sine omni perturbatione vadant, Sed si aliqui non religioni servientes, sed lucra sectantes, inveniantur inter eos, locis * optimis statuta solvant telonea. Negotiatores quoque volumus, ut ex mandato nostro patrocinium habeant in Regno nostro legitime; & si in aliquo loco injusta affligantur oppressione, reclamant * ad nos, veli nostros judices, & plenam jubebimus justitiam fieri.

Cognoscat quoque dilectio vestra, quod aliquam benignitatem de dalmaticis nostris * vel palliis ad singulas sedes Episcopales Regni vestri, * vel Ethelrbedi direximus in eleemosynam domini Apostolici Hadriani, deprecantes, ut pro eo intercedi jubeatis, nullam habentes dubitationem, beatam illius animam in requie esse, sed ut fidem, & dilectionem ostendamus in amicum nobis charissimum. Sed & de thesauro humanarum rerum, * quem Dominus Jesus * gratuita pietate concessit; * aliqua per Metropolitanas civitates direximus; vestrae quoque dilectioni unum baltheum, unum * unicum, & duo pallia serica. Hucusque recitat auctor ex epistola Caroli ad Offam Regem: quae tamen videtur fuisse longe prolixior: nam auctor ista subiicit: Haec saltem verba epistola decerpens, idcirco apposui, ut posteris elucescat amicitia Offae, & Caroli, cujus familiaritate fretus, licet multorum impeteretur odio, & dulci tamen vitam consumpsit ocio, & Esertum filium ante mortem suam in Regem inunctum, successorem dimisit. Haec ipse intentus rebus gestis Anglorum. Toto plane Catholico orbe diffusam fuisse Caroli pro anima Hadriani Pontificis largitatem intelligere possumus, quam in Anglia etiam exercuisse comperitur: Siquidem nulla ratio suadet, ut in Anglia potius, quam in Italia, aliisque provinciis, ipsi subditis, ejusmodi exercuerit pietatis officium.

Quam multus Carolus fuerit in eleemosynis erogandis toto orbe Christiano, Eginhardus, earum omnium praesens inspector, habet haec in vita ipsius: Circa pauperes sustentandos, & gratuitam li-

(c) Recitat eam Guilielmus Malmesberius historicus, qui claruit ann. 1100. cuius extat in hist. Anglor. in addit. ad Bed. l. 2. c. 14. facta coll. divers. lect.

XI.
Epist. Caroli ad Offam Regem Merciorum.
* & Salvatori
* Catholicae

* opportunitis
* ad se
* &
* &
Pro anima Hadriani Carolus multas erogavit eleemosynas.

* quas
* ad nos
* ter nobis
* aliquid
* Hunicum

XII.
Caroli eleemosynarum toto orbe diffusarum.

beralitatem (quam Græci eleemosynam vocant) devotissimus , ut qui non in patria sua solum , & in suo Regno facere curaverit , verum trans maria in Syriam , & Ægyptium , atque Africam , Hierosolymanam , Alexandriam , atque Carthaginem , ubi Christianos in paupertate videre compererat , penuriæ eorum compatiens , pecuniam mittere solebat . Ob hoc maxime transmarinorum Regnum amicitiam expetens , ut Christianis sub eorum dominatu degentibus , refrigerium aliquod , ac relevatio proveniret . Hæc Eginhardus .

Quod rursus spectat ad ea , quæ ab ipso Carolo sunt post mortem exhibitæ eidem Hadriano Pontifici pietatis officia : Non solum hisce eleemosynis amico charissimo parentavit , & extrema persolvit , verum etiam sepulcrum ejus , in Vaticana basilica collocatum , regio ipsemet epitaphio decoravit , quod hodie extat pro foribus ejusdem basilicæ his versibus scriptum :

Hic pater Ecclesiæ , Romæ decus inclutus auctor

Hadrianus requiem Papa beatus habet .
Vir , cui vita Deus , pietas lex , gloria Christus ,

Pastor Apostolicus , promptus ad omne bonum .

Nobilis ex magna genitus jam gente parentum ,

Sed sacris longe nobilior meritis .

Exornare studens devoto pectore Pastor
Semper ubique suo templa sacraia Deo .

Ecclesiis donis , populos & dogmate sancto

Imbuit , & cunctis pandit ad astra viam .

Pauperibus largus , nulli pietate secundus ,

Et pro plebe sacris pervigil in precibus .

Doctrinis , opibus , muris erexerat arces ,

Urbs caput orbis honor inclyta Roma tuas .

Mors , cui nil nocuit , Christi quæ morte precepta est ,

Janua sed vitæ mox melioris erat .

Post Patrem lacrymans Carolus hæc carmina scripsi :

Tu mihi dulcis amor : te modo plango Pater .

Tu memor esto mei : sequitur te mens mea semper ,

Cum Christo teneas regna beata poli .

Te Clerus , populus magno dilexit amore ,

Omnibus unus amor , optime Præsul , eras .

Nomina jungo simul titulis , clarissime , nostra

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Hadrianus , Carolus Rex ego , tuque Pater .

Quisque legas versus , devoto pectore supplex ,

Amborum , mitis , dic , miserere Deus .

Hæc tua nunc teneat requies , carissime membra ,

Cum Sanctis anima gaudeat alma Dei .

Ultima quippe tuas donec tuba clamet in aures ,

Principe cum Petro surge videre Deum .

Auditurus eris vocem , scio , Judicis almam :

Intra nunc Domini gaudia magna tui .

Tum memor esto tui nati , Pater optime , posco ,

Cum patre , dic , natus pergat & iste meus .

O pete regna Pater felix caelestia Christi ,

Iude tuum precibus auxiliare gregem .

Dum sol ignicomo rutilus splendet ab axe ,

Laus tua , sancte Pater , semper in orbe manet .

Sedit beatæ memoriæ Hadrianus Papa Annos XXIII. M. X. D. XVII. obiit VII. Kal. Jan.

Sic igitur Rex Christianissimus maxime pius quem viventem mirifice coluit , & post obitum eodem prosequutus amore , & quibus potuit frequentavit , & cumulavit officiis , qui ipsi viventi auctor fuerat , ut admirabili sumptu Romanæ Urbis exornaret Ecclesias ; quænam ista fuerint ornamenta , ex Anastasio dicturum sumus , sed ante quæ de his summam habeat Eginhardus (a) , audi :

Colebat Carolus præ cæteris sacris , & venerabilibus locis apud Romam , Ecclesiam beati Petri Apostoli , in cujus donaria , magna vis pecuniæ tam auri , quam argenti , necnon & gemmarum ab illo congesta est : multa & innumera Pontificibus munera missa ; nec illo tota Regni tempore quicquam duxit antiquius , quam ut Urbs Roma sua opera , suoque labore veteri polleret auctoritate , & Ecclesia S. Petri non solum per illum tuta , & defensa , sed etiam suis opibus præ omnibus Ecclesiis esset ornata , ac ditata . Hæc ipse . Vidisti , Lector , quibus depictum coloribus reddat antiquitas magnum , & Christianissimum Principem erga Romanam Ecclesiam studiosissimum : de quo sæpe legisti superius , & inferius æque lecturus eris quot , quantaque ipse a Deo consecutus sit pro his in hac vita etiam beneficia .

Jam vero quæ apud Anastasium Bibliothecarium in Hadriano leguntur , de mi-

Epitaphium ad sepulcrum Papæ Hadriani a Carolo scriptum.

XIII.

(a) Egin. in vita Caroli Magni : Caroli Magni erga Rom. Eccl. munificentiæ .

rifico Ecclesiarum ornatu videamus. Reddemus hic ea cuncta eo ordine, quo apud ipsum scripta reperiuntur, prout ab eodem Pontifice dari Ecclesiis contigerunt, & ab auctore ejus temporis scribi, veritate sincera licet sermone rudi, impolito, semigræco, ac penitus barbaro. Anastasius enim, apud quem magis cum simplicitate veritas, quam cum fūco mendacia valuerunt, eadem ut scripta reperit, in suum volumen describendo transtulit, in ipsum de Romanis Pontificibus commentarium, quæ hic a nobis ad finem ejus vitæ ex more scribuntur, quod quo singula anno sint facta, non liquet. Sunt hujusmodi:

XIV.
Hadriani
res gestæ
in cultu
ecclesiæ
S. Petri,

*quadru-
plis

XV.
Mirifi-
cum can-
delabrum.

Erat sæpe fatus beatissimus Pontifex amator Ecclesiarum Dei, magnam indefinenter gerens curam pro ornatu, & restauratione procuranda omnium earumdem Ecclesiarum. Hinc enim coangelicus vir fecit in Ecclesia beati Petri Apostoli vestem miræ pulchritudinis ex auro & gemmis habentem præfiguratam historiam, qualiter beatus Petrus a vinculis per Angelum ereptus est. Item in eadem basilica ab introitu rugas usque ad Confessionis pavementum vestivii de argento purissimo, quod pensat libras centum quinquaginta, Fecit etiam in eadem ipsa basilica beati Petri juxta januas majores argenteas cortinas miræ magnitudinis de palliis stauracinis, seu * quadruplis: nam & per universos arcus ejusdem Apostolorum principis basilicæ de palliis Tyriis, atque fundatis fecit vela numero sexaginta quinque. Hæres hic tu mecum, ut video, Lector, in salebris, dum obscurarum vocum interpretationem exoptas, quid rugæ, quid stauracium, quadruplum quid, atque fundatum sibi velint, quæ & frequenter cum aliis hujusmodi vocibus continget apud Anastasium reperiri, qui ut vulgo tunc notissima, eadem absque interpretatione reliquit: Ut nisi aliquem ejusdem temporis glossarium resurgere contingat, desperata res sit, ut singularum vocum peregrinarum, in Latinam linguam tunc acceptarum, interpretationem assequi valeas. Pergit vero Anastasius.

Denique ejus beatitudo fecit & pharum majorem in eadem beati Petri Ecclesia in typum Crucis, qui pendet ante presbyterium, habens candelas mille trecentas septuaginta, & constituit, ut quater in anno ipsum pharum accendatur, id est, in natali Domini, in Pascha, in natali Apostolorum, & in natali Pontificis. Item præfatus sanctissimus Pontifex fecit in ea basilica calicem fundatum argenteum, pensantem libras quinque, quem & posuit in presbyterio pro eo, qui perierat temporibus domni Pauli Papæ. Nam & in Ecclesia beati Andreæ Apostoli sita juxta

eamdem beati Petri Apostoli Ecclesiam * ciborium novum ex argento purissimo ipse ter beatissimus Pontifex fecit, quod pensat libras centum triginta quinque. Et inferius rursus, de his, quæ spectant ad eandem basilicam, de ipsius ornatu sumptuoso:

Hic vero egregius sacerdos ob nimium amorem beati Petri Apostoli, totam ejus Confessionem ex auro purissimo in laminis cum diversis historiis compe ornavit, ponderis triginta librarum, ponens & postem superiorem ejusdem sacre Confessionis auri mundissimi librarum tredecim, pari modo & liminare inferius ejusdem Confessionis auri mundissimi librarum vigin-tiquinque. Aspectum vero altaris super eandem Confessionem, atque dextera, la-vaque parte juxta gradus jam dictæ Confessionis addens in eis argenti libras centum triginta sex cariosum renovavit, ejusque historias ex auro purissimo librarum centum & octo nitidissime decoravit. Simulque & canthara in eadem Ecclesia dicti Apostoli numero decem renovavit, addens in eis argenti libras centum.

Ante januas vero argenteas fecit canistros argenteos, pensantes libras triginta sex, simili modo & in turre canistros argenteos duodecim pensantes libras quadraginta quinque. In eadem quippe B. Petri Ecclesia per diversas coronas fecit delphinos ex argento librarum centum. Et paulo post: Et in Ecclesia beati Petri per diversa oratoria canistra argentea numero duodecim simul librarum quadraginta, & rugas in presbyterio a parte virorum, & mulierum ex argento purissimo quinquaginta, librarum centum triginta, necnon alias rugas in caput presbyterii ante Confessionem ex argento, pensantes simul libras centum tres. Et inferius: Item fecit patenam, & calicem in basilica beati Petri Apostoli in quotidianis ministeriis ex auro purissimo, pensantes simul libras viginti quatuor. Et paulo post: In altari majore Ecclesiæ beati Petri Apostoli fecit ex auro purissimo diversas historias, ponderis librarum quingentarum nonaginta duarum. Et intus in Confessione imaginem in modum Evangeliorum ex auro obrizo librarum viginti: simul & cancellos ante eandem Confessionem ex auro purissimo, pensantes libras quinquaginta sex. Quæ sunt simul, quæ sunt in altari intus, & in sacra, ultro citroque Confessione, & in ambone Evangeliorum, & in postibus inferioribus, & superioribus, atque cancellis simul & corpore auri obrizi libræ mille trecentæ viginti octo.

Quod rursus ad ejusdem basilicæ ornatum spectat, hæc postea apud eundem Anastasium leguntur: Fecit etiam ter beatus ille imagines sex laminis argen-
tiss

* cibo-
rium

XVI.

Alia or-
namenta
Ecll. S.
Petri.

XVII.
Alia ad-
dita or-
namenta.

teis investitas, quibus tres posuit super rugas, quæ sunt in introitu Ecclesiæ presbyterii, ubi & regularem ex argento investito fecit, & posuit super eandem regularem præfatas tres imagines in medio existentes, unam quidem pictum habentem vultum Salvatoris, & in utriusque lateribus imagines habentes depictas, unam B. Michaelis, & aliam beati Gabrielis Angelorum: in superiore vero ruga, id est, in medio presbyterii faciens aliam regularem, ex argento investitum, constituit super eum tres reliquas imagines, in medio quidem habentes præfiguratum vultum sanctæ Dei Genitricis, & ex duobus lateribus unam habentem vultum depictum S. Andreae Apostoli, & aliam S. Joannis Evangelistæ: easdem vero sex imagines (ut dictum est) ex laminis argenteis miræ pulchritudinis factas deauravit, in quibus imaginibus posuit libras centum. Et inferius: Idem præstantissimus Antistes fecit in Ecclesia beati Petri Apostoli ad corpus ejus imagines, quæ dudum ex argento factæ erant, Salvatoris, sanctæ Dei Genitricis, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli atque Andreae de auro purissimo miræ magnitudinis, pensantes libras ducentas: ipse vero præcipuus Pontifex fecit imaginem ex laminis argenteis deauratis, habentem effigiem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quæ posita est super introitum basilicæ beati Petri Apostoli, ubi portæ argenteæ existunt, quæ pensant libras quinquaginta.

XVIII.
De restauratione
Basilicæ.

In his vero, quæ ad ædificium spectant ejusdem basilicæ, hæc apud eundem Anastasium habentur: Pro honore beati Petri Apostolorum principis, & ornatu ipsius sancti Patriarchii instruxit, & ædificavit ibidem noviter turrim miræ pulchritudinis decoram, coherentem porticui quæ ascendit ad balneum, ubi & deambulatorium scilicet solarium suum cum cancellis æreis miræ pulchritudinis construi fecit. Sed & porticum ipsam, quæ vetustate diruta erat, utiliter renovavit & picturis, atque marmoribus eandem turrem, & cuncta ædificia, ab eo noviter reparata, decoravit. Et post nonnulla: Cameram vero B. Petri Apostolorum principis in omnibus destructam, atque dirutam restituit, atque pinxit diversis coloribus. Rursum de his quæ spectant ad eandem basilicam: Duos ejus gradus majores, qui ascendunt in atrium simul, & qui ex duabus porticibus ascendunt in eandem Ecclesiam ex utriusque lateribus renovavit; sed & cunctum pavementum ipsius Ecclesiæ, ubi marmora confracta erant adhibitis aliis pulcherrimis, ac melioribus marmoribus renovavit. Porticus vero ex utriusque lateribus superscriptæ Ecclesiæ, in quibus confractæ trabes

inerant, & tectum, quod ruina vicinum positum erat, positis novis trabibus, & ipsum tectum noviter faciens, restauravit. Subiicit vero de Forma Sabbatina, quæ eidem Ecclesiæ affluenter aquas ministrabat, ab eo restaurata his verbis:

At vero per evoluta viginti annorum spacia, Forma, quæ vocatur Sabbatina nimis confracta existens, per quam decurrebat aqua per Centenarium in atrium beati Petri Apostoli, simul & in balneum juxta eandem Ecclesiam situm, ubi fratres nostri, Christi pauperes, qui ad accipiendam eleemosynam in Paschalem festivitatem annue occurrere, & lavari solebant, & ex qua diversæ molæ macinabant, aqua ex eadem Forma, neque in atrium beati Petri, neque intra civitatem decurrebat, dum ipsa Forma (quod dictum est) diruta exitit ob arcus ipsius Formæ magna altitudine constructos a fundamentis demolitos, atque destructos ut nulla spes videretur esse eosdem arcus, vel fractam Formam reædificandi, atque restaurandi: ipse beatissimus ac sanctissimus Præsul aggregans multitudinem populi, per semetipsum ad faciendam, & restaurandam eandem formam præparavit, & tantam curam, & sollicitudinem in ejusdem Formæ fabricam exhibuit, quod eam noviter a fundamento renovavit, atque restauravit. Et confestim per Centenarium ex eadem forma in atrium sancti Petri aqua decurrebat. Et cum per nimium neglectum, & incuriam plumbum ipsius Centenarii furtim jam plurima ex parte exinde sublatum fuisset, & reliquum plumbum conquassatum fuisset: protinus idem Pastor, addita multitudine plumbi ipsum Centenarium noviter fecit & Deo auspice, aqua in atrium B. Petri simul & in præfatum balneum, verum etiam & intra civitatem, id est, in Cœnaculum, ubi molendinæ macinabant, sicut antiquitus abundanter decurrere fecit. Et inferius: Idem vere sanctissimus Præsul portas æreas majores miræ magnitudinis decoratas studiose a civitate Perusini eas deducens, in basilicam B. Petri Apostoli ad turrem comite erexit.

Rursum quod pertinet ad restaurationem ejusdem basilicæ hæc ibidem: Simili modo, & in famosissima toto orbe terrarum præclara, & veneranda basilicæ beati Petri Apostolorum principis per olitana tempora vetustissimas trabes, quæ ibidem existebant, cernens idem præcipuus Pontifex, mittens Januarium Vestiarium secum, cognoscens eam idoneam personam, cum multitudine populi mutavit ibidem trabes numero quatuordecim, atque tectum ejusdem basilicæ sancti Petri & protinus noviter restauravit. Et inferius de via, quæ ducebat ab Urbe ad basilicam eandem, hæc habet:

XIX.
Forma
Sabbatina
restaurata.

Trabes
renovatae.

Hic

XX.
* præfa-
tus

Restaura-
ta porti-
cus.

* Aricina
Domus
cultu S.
Edistii.

* Anisía-
na

XXI.
De Psal-
modia S.
Petri.

Hic item * præfagus vir considerans plurimi populi salutem, super ripam fluminis porticum, quæ ducit ad beatum Petrum Apostolum arctum, & angustam existentem, per quam viam transeuntes, ad eundem beatum Petrum Apostolorum principem perveniebant: plusquam duodecim mille tufo in litore alvei fluminis in fundamentis ponens, a solo usque ad tectum miræ magnitudinis porticum, usque ad gradus beati Petri restauravit. Et de relictis bonis eidem basilicæ in usum pauperum, hæc idem auctor habet:

Hujus temporibus defunctus Leoninus Consul, & Dux, postmodum vero monachus, ob veniam suorum delictorum reliquit tres uncias massæ * Aricianæ, qua ex hæreditate parentum suorum fruebatur, sitæ longe ab hac Romana Urbe milliario decimosexto via Ardeatina, in qua & Ecclesia B. Edistii esse, dignoscitur: quam ipse beatissimus Papa construens, fabricis decoravit, amplificavitque ad easdem tres uncias supradictæ massæ Aricianæ alias tres uncias a Petro Comite, atque Agnetæ relicta Agathonis scriniarii, & Theodoræ relicta quondam Dominici Præfectorii addidit: fines enim ex omni parte conquirit, & data digna compensatione, nemini vim inferens, sed magis (ut condecet patri) cuncta secus eundem locum emit prædia, & Domum cultam beato Petro eundem locum jure perpetuo statuit permanendum. Quam & Domum cultam sancti Edistii vocant usque in hodiernum, pariter & massæ, quæ vocatur * Acuciasa, quæ juxta eandem Domum cultam esse videtur, ab eodem Leonino beato Petro concessa est. Obtulit & villam beato Petro, quæ Capracorum dicebatur, de qua inferius.

Quod vero spectat ad cultum divinum in psalmodia in eadem basilica exhibendum, hæc apud eundem Anastasium habentur: Hic beatissimus Præsul divina inspiratione ignitus, constituit in monasterio S. Stephani cata Barbaram Patriciam, sito ad beatum Petrum Apostolum, congregationem monachorum, ubi & Abbatem idoneam personam ordinans, statuit, ut sedulas laudes in Ecclesia S. Petri persolvant, sicut & cætera tria monasteria, ut duo monachi pro latere Deo nostro canant laudes: quoniam ipsum monasterium in magna desidia, incuria, & negligentia positum erat, & nullum divinum officium cultui ibidem exhibebatur. Hæc sunt, quæ spectant ad basilicam S. Petri diversis in locis in Hadriano apud Anastasium recitata, suo ordine collocata: quod & fecimus in iis, quæ pertinent ad alias Urbis Ecclesias, de quibus singulis ex eodem auctore dicendum est, atque in primis de basilica S. Pauli. Ait enim:

Idem beatissimus Pontifex in Ecclesia B. Pauli Apostoli vestivit corpus ejus Doctoris mundi (Confessionem scilicet, ubi corpus est ipsius) ex laminis argenteis, pensantibus libras triginta, quas addidit idem sanctissimus Præsul, quoniam argentum illud, quod primitus erat, nimis confractum existerat. Item fecit in eadem basilica beati Pauli cortinam majorem juxta januas principales ex palliis * quadruplis adinstar cortinæ, quam in Ecclesia beati Petri fecit. Sed & aliam cortinam majorem fecit ex palliis quadruplis, quæ pendet sub arcu majori sub eodem altari. Etiam per diversos arcus ejusdem Ecclesiæ ex palliis quadruplis fecit vela numero septuaginta. Arrium vero B. Pauli Ecclesiæ, quod antea nimis desolatum existerat (nam ibi boves, & caballi ingrediebantur ad pabulandum propter herbam, quæ ibidem nascebatur) inspiratus a Deo idem summus Pontifex ex marmoribus pulchris sternere fecit. Et rursus inferius de ejusdem basilicæ aliis ornamentis:

Idem sanctissimus Pontifex fecit in basilica beati Pauli Apostoli ex laminis argenti imagines tres, quæ ponuntur super rugas in introitu presbyterii, unam quidem habentem depictum vultum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, & in utroque latere imagines depictas, habentes effigies Angelorum viginti quatuor. Et inferius: In Ecclesia beati Pauli, ad instar eorum, quæ fecerat in basilica S. Petri fecit delphinos argenteos cum coronis, pensantes libras centum octuaginta. Et post aliqua:

Fecit & in Confessione beati Pauli Apostoli ex auro purissimo imaginem in modum Evangeliorum, seu Evangelistarum, intus super ejusdem sanctissimum corpus, pensantem libras viginti. Et post multa: Hic idem eximius Papa altare beati Pauli Apostoli una cum ejusdem Confessionis foribus auro mundo sacras designans historias, mirifice ornavit, pensantes libras centum triginta. Et paulo post: Hic ipse almificus Præsul fecit in basilica B. Pauli Apostoli patenam ex auro obrizo & calicem, pensantes simul libras viginti.

De his vero, quæ spectant ad restorationem ejusdem basilicæ, idem auctor ex ordine, quo sunt facta, scribens, hæc superius habet: Restauravit basilicam S. Pauli: cernens ibidem existentes trabes e priscis temporibus jam ruituras, fecit, sicut superius dictum est in basilica principis Apostolorum, cuncta disponens per Januarium Vestiarium suum cum multitudine populi. Sed & ipse ter beatissimus Pastor per semetipsum frequentans, totam noviter restauravit, in qua & mutavit ibidem trabes majores trigintaquinque, & per circuitum eandem basilicam.

De Basilica S. Pauli.

* quadruplis

XXII.
Ornamenta Basilicæ S. Pauli.

De restoratione basilicæ.

filicam renovavit. Et post plurima: Porticum vero, quæ ducit ad B. Apostolum a porta una cum Ecclesia S. Eupli usque ad prædictam Ecclesiam S. Pauli, de novo restauravit.

XXIII. De domis oblati- basilicæ Lateranensi. * quadruplis
 De his vero, quæ spectant ad basilicam Lateranensem, idem auctor hæc habet: In basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi juxta Lateranas similiter fecit vestem de stauracio, sed & cortinam majorem ex palliis * quadruplis; sed & per diversos arcus vela serica, numero quinquaginta septem, omnia ex palliis quadruplis, seu stauracinis. Et post multa ista subiicit: In Ecclesia Salvatoris, quæ vocatur Constantiniana fecit ante vestibulum altaris aureas tres gabatbas, pensantes libras decem. Et inferius: In Ecclesia Constantiniana fecit delphinos argenteos librarum triginta. Et rursus, quod ad restorationem pertinet: Item & basilicam Salvatoris, quæ Constantiniana vocatur juxta Lateranense Patriarchium in ruinis positam, noviter restauravit, & quadriporticum, & fornices, sicut in Ecclesiis beatorum Apostolorum Petri & Pauli, renovavit, in qua trabes majores mutavit quindecim.

De psalmodia ibi constituta.
 Rursum de his, quæ spectant ad eundem Ecclesiæ sacrarum laudum functionem, hæc ibidem habentur: Hic idem beatissimus & Apostolicus vir cum diligentissima inquisitione reperisset monasterium Honorii Papæ in nimia desolatione propter quorundam negligentiam, divina inspiratione motus, noviter ædificavit, atque ditavit, & Abbatem cum cæteris monachis, regulariter ibidem vitam degentes, ordinavit, & constituit eos, ut in basilica Salvatoris, quæ Constantiniana dicta est, juxta Lateranense Patriarchium posita, officium celebrarent, hoc est, matutinam horam, Primam, Tertiam, Sextam, sed & Nonam etiam, & vespertinam; & quidem ab uno choro monachi monasterii S. Pancratii ibidem posito, ab altero monachi monasterii sanctorum Andree, & Bartholomæi, Honorii Papæ, quatenus piis laudibus pariter psallentes hymniferis choris læti resonarent cantus, reddentes Domino gloriosos melos, persæpius memorantes venerandi Pontificis nomen, scilicet in * herula memoriale ejus pangentes carminibus. Hæc de his ibi.

*
 XXIV. Aqua Claudia revocata.
 Sed & de restituta ab eodem Pontifice aqua Claudia in basilicam Lateranensem hæc habet: Dum vero Forma, quæ Claudia vocatur, per annorum spacia demolita esse videretur, unde in balneis Lateranensibus de ipsa aqua lavari solebat, & in baptisterio Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, & in plures Ecclesias in die sancto Paschæ decurrere solebat, & cum modica aqua de prædicta forma decurreret: proficiscens præcipuus, & coangeli-

cus Præsul aggregans multitudinem populi a partibus Campaniæ, per semetipsum ad fabricandam, & restaurandam eandem Formam totis viribus properavit, & tantam curam, & sollicitudinem in ejus Formæ fabrica exhibuit, & eam noviter revocavit, & restauravit: atque confestim ex eadem Forma aquam in præfata balnea, & intus civitatem, sicut antiquitus, abundanter decurrere fecit. Hæc ibi.

Et post aliqua de Forma aquæ Virginis habet ista: Hic idem almissimus Præsul divina inspiratione repletus, & misericordiæ motus, Formam, quæ Virginis appellatur, quæ per annorum spacia demolita, atque ruinis plena existeret, perspicuus hic benignissimus, & pius Pastor noviter eam restauravit, quæ in tantam abundantiam aquæ profluxit, ut totam pene civitatem satiaret. Et de alia Forma Jovia nuncupata, hæc ait: Item ipse sanctissimus Præsul Formam, quæ Jovia vocatur, quæ evoluta viginti annorum spacia confracta jacebat, a fundamentis restaurare fecit.

Forma aquæ Virginis restaurata.

Jam vero quæ in basilica Dei Genitricis, Ad præsepe dicta, apud eundem Anastasium leguntur facta ab Hadriano Pontifice, hic reddamus: In primis habet hæc de vestibulis altaris, velis, atque cortinis: In Ecclesia sanctæ Dei Genitricis Ad præsepe fecit vestes duas super altare majus, unam ex auro purissimo, atque habentem Assumptionem sanctæ Dei Genitricis, & aliam de stauracio ornatam in circuitu blattis. Fecit & in ea Ecclesia cortinas majores ex palliis * quadruplis ad similitudinem earum, quas fecit in Ecclesia S. Petri, sed & per diversos arcus ejusdem basilicæ vela fecit ex palliis quadruplis, numero quadragintaduo. Et post multa: In basilica sanctæ Dei Genitricis, quæ est Ad præsepe, in altare ipsius præsepii fecit laminas ex auro purissimo historiis depictas, pensantes libras centumquinque. Et intra supra Confessionem tabulas duas ex argento pensantes libras quindecim. Et paulo post: In basilica beatæ Dei Genitricis ad præsepe fecit delphinos argenteos per diversas coronas, pensantes libras viginti-
 XXV. De basilica S. Mariæ ad præsepe.
 * quadruplis

quatuo.
 Sed & de his, quæ spectant ad sacrarum laudum functionem, a monachis exhibendam, idem hæc habet: Monasterium sanctorum Hadriani, atque Laurentii, quod in ruinis marcescebat, & a priscis temporibus, tamquam * erepta a sæcularibus inhabitabatur: ipse vero egregius Antistes a novo restauravit, prædictorum sanctorum, videlicet Hadriani, atque Laurentii nomine * ædificavit, in quo multa donavit tam in auro quam in argento, seu agris, atque familiis, diversisque pecuniis, & monilibus: Et constituit in
 * septa crypta
 * dedicata vit
 ba-

basilica Dei Genitricis Mariæ Ad præsepe, sicut in cæteris monasteriis, ibidem constitutis, Deo diu noctuque canentes solitas dicere laudes. Sed & de reparatione ejusdem Ecclesiæ hæc inferius: In basilica sanctæ Dei Genitricis Ad præsepe, posuit trabes majores, numero viginti.

XXVI.
De Basilica S. Laurentii extra muros.

In basilica autem S. Laurentii hæc ab eodem Hadriano Pontifice facta esse, narrantur: Fecit in basilica B. Laurentii Martyris, foris muros scilicet, ubi sanctum corpus ejus requiescit, vestem de stauracio; & in ejus Ecclesia majori altari similiter fecit vestem. Sed & tectum ejusdem beati Laurentii basilicæ, quæ jam distecta erat, & trabes ejus confractæ, noviter fecit. Et post multa rursum hæc habet: Fecit idem præfatus Antistes in Confessione B. Laurentii Martyris foris murum, imaginem ex auro purissimo in modum Evangeliorum, ejusdem B. Laurentii effigiem continentem. Ac rursum inferius:

Similiter & in Ecclesia beati Laurentii Martyris foris murum fecit ex auro purissimo patenam cum calice, pensantem simul libras quindecim. Item de porticu sancti Laurentii: Porticum, quæ ducit ad sanctum Laurentium foris murum, a porta usque ad eandem basilicam de novo construxit, & ipsam basilicam S. Laurentii restauravit: immo & Ecclesiam Sancti Stephani juxta eam sitam, ubi corpus sancti Leonis Episcopi, & Confessoris requiescit, similiter undique renovavit una cum cœmeterio beatæ Cyriacæ & ascensum ejus. Insuper in dicta Ecclesia fecit vela ex palliis sericis viginti, linea viginti.

XXVII.
S. Mariæ Tituli Callisti, & S. Mariæ ad Martyres.

Quæ autem fecerit in basilica S. Mariæ Transtiberim, titulo Callisti, hæc ab eodem auctore notantur diversis in locis, aitque primum: Itemque titulum sanctæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ, quæ vocatur Callisti Transtiberim, a novo in integrum ex omni parte restauravit: Et inferius: Fecit in ea canistra quinque argentea pensantia simul libras quindecim. Et de ecclesia S. Mariæ ad Martyres habet ista: In basilica Dei Genitricis ad Martyres simili modo fecit vela de palliis sericis, numero viginti, & linea viginti. Et inferius: In Ecclesia S. Mariæ, quæ ad Martyres vocatur, renovavit ciborium de argento, quod ex vetustate consumptum erat, & addidit in eo argenti libras sexaginta, & in pristinum crexit eum noviter locum. Sed & arcum in eadem venerabili Ecclesia fecit de argento, pensantem libras duodecim.

Eccles. S. Marci.

De Ecclesia autem S. Marci hæc in eam ab eodem Pontifice collata idem auctor affirmat: Ecclesiæ vero beati Marci, cujus tectum erat jam vetustate putridum,

vicinum ruinæ, depositis vetustissimis trabibus, & aliis impositis noviter, ipsum tectum, atque porticus in circuitu fecit, eamque Ecclesiam restauravit. Arcus vero tres, qui vetustissimi erant, addens ipse Pontifex beatissimus libras argenti duodecim, noviter fecit. Et in eadem Ecclesia super altare majus fecit vestem de stauracio ex palliis quadruplis. Fecit & in ea vela numero vigintiseptem, similiter & cortinam ex iisdem palliis quadruplis sub trabe fecit. Et inferius: In prædicta basilica S. Marci fecit alios arcus argenteos, numero sex, pensantes simul libras quinquagintaquinque, pariter & calices ministeriales a Catholica procedentes ex auro purissimo restauravit, pensantes libras novem, & semis. Et in fine: In titulo beati Marci nutritoris sui fecit patenam, & calicem ex auro obrizo, pensantes pariter libras undecim, & calices argenteos quatuor, pensantes libras duodecim.

De basilica vero SS. Apostolorum ista habet: Basilica quoque Apostolorum in Via lata porticus in circuitu renovavit, quas antea initiaverat ejus prædecessor dominus Paulus Papa, & non compleverat omnia, Deo propitio reparavit præfatus Pontifex simul & tectum. Sed & apsidem ipsius Ecclesiæ cernens jam ruinæ vicinam existere, cancanis ferreis eandem apsidem confirmare fecit, & ita eam renovavit. Fecit & vestem in eadem Ecclesia super altare majus de stauracio. Et inferius: Fecit in eadem Basilica vela de palliis sericis numero viginti, & linea viginti. Et post ista:

Item ter beatissimus Præsul in basilica majore, quæ appellatur sanctæ Dei Genitricis, quæ est juxta basilicam B. Laurentii Martyris & Levitæ, ubi corpus ejus requiescit foris muros hujus civitatis Romanæ obtulit vela de stauracio, sive quadrupli numero quindecim.

De basilica vero S. Pancratii hæc idem: Simili modo fecit & in basilica beati Pancratii Martyris, quæ est foris muros hujus civitatis Romanæ, vela de stauracio seu Tyria numero triginta octo. Et inferius: Item in basilica S. Pancratii monasterium, una cum monasterio S. Victoris, ibidem situm reparavit.

In basilica autem beati Valentini simili modo fecit vestem de stauracio. Et inferius: Tectum vero basilicæ beati Laurentii ad Taurellum, dum nimis vetustissimum esset, omnes ejus trabes novas ibidem posuit, eumque restauravit, simulque & vestem de quadruplo super altare ejusdem ecclesiæ fecit, & obtulit.

Basilicam vero beati Felicis positam in Pinciis, quæ in ruina erat, & tectum ejus discooperitum existebat, facto eodem tecto, noviter ipsam Ecclesiam reparavit, & ve-

XXVIII.
Eccles.
SS. Apostolorum.

S. Pancratii Monasterium.

S. Valentini Eccl.

S. Laurentii ad Taurellum.

XXIX.
Felicis in Pinciis.

& vestem super altare ejus, de quadruplis faciens, obtulit.

Renovavit etiam & tectum basilicæ S. Laurentii, quam Damasi dicunt, ubi & vestem super altare ejus de stauracio obtulit; simulque & aliam vestem post altare fecit, ubi requiescit corpus S. Damasi. Et paulo post:

Cæmeterium item Petri, & Marcellini via Lavicana juxta basilicam beatæ Helenæ renovavit, & tectum ejus, id est, S. Tiburtii, & eorumdem SS. Petri, & Marcellini noviter fecit, quoniam nullus erat jam descensus ad ipsa sancta corpora.

Item in basilica B. Hadriani fecit cestrostrata argentea, pensantia libras duodecim, simul & laudanas duas ex argento, pensantes libras octo, quas posuit super rugas presbyterii, ubi arcus de argento existit. Fecit etiam & vestes duas de stauracio, unam super altare B. Hadriani, & aliam super altare S. Martine, sed & vela de paliis quadruplis numero quindecim in eadem ecclesia fecit. Et post multa:

Idem egregius Præsul basilicam B. Hadriani Martyris, & SS. Cosmæ, & Damiani, quas de novo restauravit, diaconias constituit, in quibus & multa bona fecit per suam sempiternam memoriam, concedens eis agros, vineas, oliveta, servos, & ancillas, & peculia diversa, atque res mobiles, ut de redditibus eorum crebris exactiõibus diaconia proficere, pauperes Christi reficerent. In præfata vero diaconia S. Hadriani obtulit ex argento canistra duodecim, amam unam, scyphum unum, patenam unam, calicem unam, amulam offertoriam unam, pensantes omnes libras sexaginta septem. Et de iisdem diaconiis inferius: Item & in basilica beatorum Cosmæ, & Damiani similiter obtulit calicem, & patenam de auro obrizo, pensantes omnes libras undecim. Verum & in diaconia sancti Hadriani patenam, & calicem ex auro mundo obtulit, pensantes item libras undecim. Fecit & in diaconia S. Hadriani arcus argenteos duos, pensantes libras viginti. Et de eadem: Eidem altari vestem de stauracio fecit, simul & cortinam ante basilicam ex palliis de quadruplis, necnon vela ex eisdem quadruplis numero viginti, linea, viginti.

Et in Ecclesia sancti Martini fecit arcus argenteos tres, pensantes libras triginta.

Tectum vero tituli beati Clementis, quod jam casurum erat, positum in regione tertia restauravit. Necnon in basilica beati Silvestri Confessoris, atque Pontificis sitam in Orphea, quæ in ruinis posita erat, & tectum ejus dirutum erat, facto tecto, ipsam Ecclesiam renovavit. Et post aliqua:

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Tectum denique basilicæ beati Januarii Martyris ad portam beati Laurentii Martyris, & Levitæ restauravit.

Item in cæmeterio beatorum Martyrum Abdon, & Sennen foris portam Portuensem, vestem de stauracio fecit, atque obtulit. Et inferius: Simulque etiam basilicam sanctorum Abdon & Sennen, atque beatæ Candidæ, una cum cæteris Sanctorum cæmeteriis pariter renovavit.

Tectum denique tituli S. Priscæ, quod jam casurum erat, in ruinis positum noviter fecit, ubi & vestem de stauracio fecit. Et inferius:

In basilica S. Stephani protomartyris in Cælio monte fecit vela de stauracio, seu Tyria numero viginti. Et post multa de eadem basilica hæc addit: Pariter & in basilica beati primi Martyris Stephani, sita in Cælio monte, quæ per olitana tempora marcuerat, maximas deferens trabes, tam vastam molem basilicæ porticu mirifice intrinsecus, & extrinsecus renovavit. Et rursus:

In basilica beati Apollinaris simili modo vela de octaplo numero decem, & lineæ decem fecit. Et inferius:

Item in basilica beati Valentini martyris, quæ sita est foris muros hujus civitatis Romanæ similiter fecit vela de stauracio, seu octaplo numero vigintiduo, & lineæ vigintiduo. Et inferius:

Titulum beatæ Susannæ Martyris inter duas domos sitam juxta S. Quiriacum, cujus tectum jam casurum erat, & ruinis positum noviter restauravit. Similiter & titulum beati Quiriaci Martyris, & Ecclesiam sancti Laurentii ad Formosam pariter restauravit. Sed & de alia Ecclesia S. Laurentii in Palatino sita, & de monasterio ibi posito ita subiicit:

Item hic almificus Præsul monasterium S. Laurentii, quod in Palatinis desertis reperit, noviter restaurans, & ditans, conjunxit cum alio monasterio juxta ipsum posito S. Stephani, quod cognominatur Baganda, & ordinavit monachos, & constituit, ut in titulo beati Marci Pontificis, & Confessoris officio fungerentur, id est, Matutina hora, Prima, Tertia, Sexta, atque Nona, & Vespertina psalterent pro requie animæ suæ. Et inferius:

Diaconiam vero sanctæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ Scholæ Græcæ, quæ appellatur Cosmedin, dudum brevem in ædificiis existentem, sub ruinis positam, restauravit: nam maximum monumentum de Tyburtino tufo super eam dependens super annem Circi, plurimam multitudinem populi congregans, multamque lignorum struem incendens, demolitus est: simulque collectionem ruderum mundans a fundamentis ædificans prædictam Ecclesiam ultro, citroque spaciõse dilatans, tresque apsides in ea constitu-

P p ens

S. Januarii.

Abdon & Sennen.

XXXI.
S. Priscæ

S. Stephani.

S. Apollinaris.

S. Valentini.

S. Susannæ S. Quiriaci.

S. Laurentii in Palatino.

XXXII.
S. Mariæ in schola Græcæ.

Laurentii in Damaso.

Petri, & Marcellini.

S. Hadriani.

XXX.
SS. Cosmæ & Damiani.

S. Martini.

S. Clementis.

- ens præcipuus Antistes, vere Cosmedin amplissimam a novo restauravit.
- S. Laurentii in Lucina. Pariterque restituit titulum beati Laurentii Martyris, quem Lucina dicunt, seu Ecclesiam beati Martini, sitam juxta titulum beati Silvestri.
- S. Agapiti. Simili modo Ecclesiam beati Agapiti Martyris foris muros, juxta S. Laurentium positam, reparavit: quæ a prisci temporibus marcescens, in ruinis defecerat: eam vero una cum porticibus idem Antistes, fervens amore Dei, e novo miro decore restituit.
- S. Sixti. S. Eusebii. Item titulum S. Sixti renovavit. Itemque titulum S. Eusebii undique renovavit. Et paulo post;
- Basilica Hierusalem. Verum etiam basilicam Hierusalem, quæ in Sessoriano sita est, in qua trabes olitanæ, id est veteres, marcuerant, mutans eas, in omnibus restauravit.
- XXXIII. S. Petri ad Vincula. Pariter templum Apostoli, quod appellatur Eudoxiæ, ad Vincula totum restauravit. Et inferius: In titulo Eudoxiæ, videlicet beati Petri Apostoli ad Vincula fecit canistra duodecim, pensantia simul libras triginta sex, & delphinos per diversas coronas triginta quinque, pensantes libras octo.
- SS. Ruffinæ & Secundæ. Item basilicam sanctarum Ruffinæ, & Secundæ, quæ ponitur in Episcopo Silvæ Candidæ, quæ olitana vetustate marcuerat, una cum baptisterio, summo studio renovavit.
- S. Petri in Via Appia. Sicut & basilicam beati Petri, sitam in Via Appia in silice ultra S. Thomam Apostolum, non procul a trigesimo, desolatione & ruinis præventam, de novo una cum baptisterio restauravit, mole magnitudinis decoram. Et post nonnulla: Ecclesiam beati Joannis Evangelistæ, sitam juxta portam Latinam, ruinis præventam, in omnibus renovavit.
- SS. Apostolorum. Verum etiam Ecclesiam Apostolorum, foris portam Appiam milliario tertio, in loco, qui appellatur Catacumbas, ubi corpus beati Sebastiani Martyris cum aliis requefecit a ruinis præventam restauravit.
- S. Pudentianæ. Item & titulum Pudentis, id est, Ecclesiam sanctæ Pudentianæ in ruinis positam, noviter reparavit.
- S. Theodori. Sed & basilicam S. Theodori, sitam intra Velum juxta Domum cultam Sulpicianam restauravit.
- S. Petri. Item basilicam S. Petri positam in Massa Merulana, per vetusta tempora dirutam, renovavit. Et inferius:
- S. Petronillæ. Hic fecit in basilica beatæ Petronillæ ad beatum Petrum Apostolum arcus argenteos sex, pensantes libras quinquaginta.
- S. Præxedis. Titulum vero sanctæ Præxedis ex parte ruentem restauravit.
- XXXIV. S. Eugeniæ. Basilicam S. Eugeniæ tam intus, quam foris de novo restauravit. De qua basilica rursus inferius hæc habet: Porro in basilica S. Eugeniæ, ut jugiter illic Domino cantarent laudes, videlicet hora Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespertina, & Matutina. In qua & plura dona obtulit, id est, agros, vineas, domos, servos, & ancillas cum diversis pecuniis, & cæteris mobilibus rebus.
- Simili modo basilicam S. Gordiani, atque Epimachi, & cæmeterium ejusdem Ecclesiæ renovavit.
- Cæmeterium sanctorum Simplicii & Serviliani, atque Quarti & Quinti Martyrum, & beatæ Sophiæ una cum cæmeterio sancti Tertullini foris portam Latinam renovavit.
- Necnon & Ecclesiam beatorum Tiburtii, & Valeriani, atque Maximi renovavit.
- Item basilicam S. Zenonis una cum cæmeterio sanctorum Urbani Pontificis, Felicissimi, & Agapiti, atque Januarii, & Cyrini Martyrum foris portam Appiam uno coherentes loco, renovavit.
- Simili modo titulum S. Marcelli, in Via lata situm, de novo restauravit.
- Basilicam cæmeterii sanctorum Martyrum Hermetis, Proti & Hyacinthi, atque basilicam miræ magnitudinis renovavit.
- Cæmeterium sanctæ Felicitatis via Salaria una cum Ecclesiis S. Silvani Martyris, & S. Bonifacii Confessoris, atque Pontificis, uno hærentes solo, mira magnitudine restauravit.
- Basilicam S. Saturnini, in prædicta via Salaria positam, una cum cæmeterio sanctorum Chrysanti, & Dariæ renovavit.
- Atque cæmeterium sanctæ Hilarie innovavit.
- Item & cæmeterium Jordanorum, videlicet sanctorum Alexandri, & Vitalis, & Martialis, & sanctorum septem virginum a novo restauravit.
- Cæmeterium S. Silvestri Confessoris, atque Pontificis, aliorumque multorum Sanctorum foris portam Portuensem in ruinis positum restauravit.
- Similiter & sanctorum Abdon, & Sennen una cum cæteris Sanctorum cæmeteriis pariter renovavit.
- Ecclesiam beatæ Agnetis seu basilicam beatæ Emerentianæ, pariter & Ecclesiam S. Nicomedis, sitas foras portum Numentanam, simul & cæmeterium beati Hippolyti Martyris similiter restauravit.
- Et inferius: Sed & facta tecta tituli sanctorum Quatuor Coronatorum, quæ in ruinis existebant, trabes plures imponens, restauravit. Pariter inferius: Ecclesiam Sanctæ Sabine, sitæ in territorio Ferentillo, de novo restauravit. Et paulo post: Item diaconiam sanctorum Sergii, & Bacchi restauravit. Sed quæ subiicit de Ecclesia Sancti Anastasii, videamus.
- SS. Gordiani & Epimachi. Cæmeteria restaurata.
- XXXV.

XXXVI.

Basilicam vero beati Anastasii Christi Martyris una cum baptisterio, & egumenarcbio, cæterisque ædificiis, per incuriam monachorum in nocturno silentio exustam, a fundamento usque summum, cum audivit misericordissimus Præsul: valde diluculo velociter currens, reperit eam adhuc ardentem, & solummodo arcam ejusdem Martyris erutam in media curte jacentem. Cætera vero sanctuaria, seu ministeria tam in Ecclesia, quam in vestiario ab ipso igne conflagrata sunt. Qui nimio mærore affectus, una cum sanctorum ministris certatim extinguere ignem curavit. Atque confestim viribus totis a flammæ ruinis erutam de novo in meliorem statum prædictam Ecclesiam cum vestiario, & egumenarcbio, & cæteris ædificiis renovavit, atque restauravit. Et amplius in ea Ecclesia sanctuaria, atque ministeria, & ornamenta majora, quam quæ ibi combusta sunt, contulit.

De diaconis restauratis.

De diaconiis autem, ab ipso restitutis, hæc ibidem leguntur: Restituit diaconias tres foris portam beatorum Apostolorum principis, id est, unam quidem sanctæ, & gloriosæ semper Virginis Dei Genitricis Mariæ Domine nostræ quæ sita est in atrio, aliam, quæ sita est foris portam beati Petri Apostoli in caput portici item nomine sanctæ, & intemeratæ Domine nostræ. Necnon aliam diaconiam, quæ appellatur S. Silvestri juxta Hospitale S. Gregorii. Quas superscriptas diaconias restauravit, & dona plurima mobilia, & immobilia pro remedio animæ suæ obtulit; constituitque per unamquamque hebdomadam quinta feria cum * psallentio, ut a diaconia pauperes usque ad balneum pergerent, & ibi per dispensationem eleemosynas fieri.

* canu psalmo- rum

XXXVII
Collata S. Petri Basilicæ pro eleemosynis pauperum.

Quod vero spectat ad eleemosynas in pauperes erogandas, quænam harum causa idem obtulerit basilicæ Vaticanæ, ita idem auctor docet de villis, ab eo constructis, ex quibus annona pauperibus ministrari possêt: ait enim: Hic beatissimus Præsul fecit, & constituit noviter Domos cultas quatuor (ita villas nominat) unam quidem, quæ vocatur Capreorum, positam in territorio Vigentano, milliario ab Urbe plus minus quintodecimo, atque primitus fundum ipsum Capreorum cum aliis pluribus fundis, ei coherentibus ex hereditaria parentum suorum successione, ejus propriis existentibus, & aliis pluribus fundis casualibus, & massis, data justa compensatione a diversis personis emptis, & eidem Domui cultæ additis conjunxit, Quam videlicet Domum cultam * Capreorum cum aliis massis, fundis, casualibus, vineis, olivetis, aquimolis, seu molendinis & omnibus ei pertinentibus statuit per privilegium Apostolicum sub magnis anathematibus obligationibus, ut in usum fratrum

* Capreorum

nostrorum Christi pauperum perenniter permaneat: & triticum, & hordeum, quod annue in locis ejusdem Domus cultæ fuerit, diligenter in horrea sanctæ nostræ Ecclesiæ deferantur, & sequestrata reponantur. Vinum etiam, & diversa legumina, quæ in prædiis, & locis ejusdem antefatæ Domus cultæ annue nata fuerint, simili modo curiose in paracellario prænotatæ sanctæ nostræ Ecclesiæ deducantur, & separatim reponantur. Sed ex porcis, qui annue in casalibus sæpius dictæ Domus cultæ inglandati fuerint, capitacentum exinde occidant, & in eodem paracellario reponantur. Decernens ejus beatitudo, atque promulgans sub validissimis obligationibus, interdictionibus, ut omni die centum fratres nostri pauperes, etiam si plures fuerint, congregati in Lateranensi patriarchio constituentur in porticu, quæ est juxta scalam, quæ ascendit in patriarchium, ubi & ipsi pauperes depicti sunt, & in quinquaginta panes, pensantes per unumquemque libras duas, simulque & decimatas vini duas, pensantes per unamquamque decimatam libras sexaginta, & caldaria plena de pulmento: erogenturque omni die per manus unius fidelissimi paracellarii eorundem pauperum, accipiens unusquisque eorum portionem panis, & portionem vini, id est, cuppam capientem calices duos, necnon & carnem de pulmento. Ita videlicet statuens ejus beatitudo promulgavit, una cum sacerdotali collegio, ut in nullis aliis utilitatibus fruges ex redditibus, & diversa peculia antefatæ Domus cultæ erogentur, aut expendantur, nisi solummodo in propriis subsidiis, & quotidianis alimentis prædictorum fratrum nostrorum Christi pauperum, quibus cuncta proficiant, & perenniter erogentur.

Alias vero tres Domos cultas, videlicet Galeria posita via Aurelia, milliario ab Urbe plus minus decimo ad sanctam Ruffinam cum fundis, & casualibus, vineis, aquamolis, olivetis, & omnibus ei pertinentibus, reliquas vero duas, id est, aliam Galeriam positam in Portuensi, milliario ab Urbe plus minus duodecimo cum fundis, & casualibus, vineis, aquamolis, seu monasterium beati Laurentii, positum in insula Portus Romani, cum vineis pertinentibus, simulque & lecticariam quæ vocatur Asprula: verum etiam aliam Domum cultam, quæ vocatur Calvisianam, cum fundis, & casualibus, vineis, & olivetis, aquamolis, & aliis omnibus ei pertinentibus, posita via Ardeatina milliariis ab Urbe plus minus quindecim, quas videlicet tres Domos cultas, scilicet Galeriam, Calvisianam, & aliam Galeriam statuit ejus beatitudo per Apostolicum privilegium sub validis anathematibus obligationibus, ut in usu proprio

XXXVIII.

& utilitate sanctæ nostræ Ecclesiæ permanant.

Et inferius de Ecclesia, erecta ab eodem in Capracoro villa, ista habet: Hic item sanctissimus Pontifex in Domo culta quæ Capracorum appellatur, quam obtulit pro alimoniis pauperum beato Petro Apostolorum principi nutritori suo, a solo fundavit Ecclesiam, simulque speciose ornavit, & in nomine ejusdem, Deo factori suo dicavit, recondens in ea reliquias ex vestimentis Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, & ejusdem Genitricis, semperque Virginis Mariæ, atque duodecim Apostolorum, & aliorum venerabilium Martyrum. In quam sanctissimam Ecclesiam cum clero, Senatuque Romano pergens cum mira gloria, & exultatione, ac pariter orantes, & in pauperes Christi ibidem magnam consuetam eleemosynam faciens, translatavit, & introduxit in eam corpora sanctorum Martyrum, simulque Pontificum, videlicet corpus S. Cornelii Martyris, atque Pontificis, pariterque S. Innocentii Confessoris, atque Pontificis, quos ut patronos in Domino almus sacer Pontifex, ob amorem sanctæ Sedis Apostolicæ, in qua præfuderunt, sicut decuit, honoravit.

XXXIX.

Ad postremum de muris Urbis collapsis, & ab eo restitutis, hæc ibidem leguntur: Ipse vero a Deo protectus Præsul, conspiciens muros hujus civitatis Romanæ per olitana tempora in ruinis positos, & per loca plures turrets usque ad terram eversas: per suum solenne studium omnes civitates tam Tusciæ, quam Campaniæ congregans una cum populo Romano, ejusque suburbanis, necnon & toto Ecclesiastico patrimonio, omnibus prædicans, dividens ex sumptibus, & dapibus Apostolicis totam Urbem in circuitu restaurans, universa renovavit atque decoravit. Habet superius idem auctor expensas esse in opus mille centum auri libras secundum veriore[m] lectionem. In fine vero. Hic beatissimus Pontifex omnia utiliter tam in eleemosynis pauperum quam in ornamentis Ecclesiarum perficiens cursum consummans, atque Fidem Orthodoxam solertissime servans, Dei vocatione vitam finiens, ad æternam requiem migravit. Qui fecit ordinationes duas per mensem Martii, creans presbyteros viginti quatuor, diaconos septem, Episcopos per diversa loca numero centum octo-

ginta quinque, & sepultus est in basilica B. Petri Apostoli, septimo Kalendas Januarii, Indictione quarta. Fuit autem temporibus Caroli Magni Regis. Hucusque apud Anastasium. Non præmittendum quod ultimis Hadriani temporibus (a) Offa Rex Anglorum, reposito corpore sancti Albani Martyris cum aliis reliquiis, Romam venit, ut probarentur ab Hadriano, privilegiumque acciperet pro monasterio ejus nomine Verolunii erigendo, utque suorum peccatorum remissionem a Christi Vicario consequeretur. Quibus omnibus acceptis, est reversus in Angliam.

(a) Mast.
Vest. mo
nast. an-
no 794.

Post obitum vero Hadriani Pontificis neque die integra Sedes ipsa vacavit, siquidem eadem qua obiit Hadrianus die creatus est ejus successor Leo, hujus nominis tertius. De quo hæc apud eundem Anastasium leguntur: Leo tertius natus est Romæ ex patre Asuppio: qui a parva ætate in vestiario patriarchii enutritus, & educatus, in omnemque Ecclesiasticam disciplinam spiritualiter educatus, tam in psalterio, quam in sacris, divinis scripturis pollens, subdiaconus factus, in presbyterii honorem promotus est. Erat enim vir castus, loquela facundus, & animo constans. Ubi inveniebat aliquem præcipuum monachum, vel servum Dei, in colloquiis divinis, & orationibus cum eo penitus vacare non cessabat. Et valde, nimisque hilaris in eleemosynis existeret; veram etiam & infirmorum maximus fuit visitator, prædicans illis scripturaliter, ut eorum animas eleemosynis redimerent. Plures ejus prædicationibus annuentes, quicquid ille pro Christo commendabat, die noctuque pauperibus erogabant: fructum animarum crebro offerens salubriter Deo. Et dum taliter in ipso vestiario præcipue docens splenderet, & ejus solertissimam curam ipse Vestiarius diligeret: ab omnibus amantissime diligebatur. Quapropter divina inspiratione, una concordia, eadem voluntate, a cunctis sacerdotibus, seu proceribus, & omni clero, necnon ab Optimatibus, & cuncto Populo Romano, Dei nutu, in natali die beati Protomartyris Stephani electus est, & sequenti die in natali S. Joannis Apostoli & Evangelistæ ad laudem & gloriam omnipotentis Dei in Sede Apostolica ordinatus est. Erat enim Ecclesiasticarum rerum defensor, &

XL.
Leo Papa
III. crea-
tur.

Leonis
virtutes
infignes.

PAGIUS
III.
Leo III.
Hadriano
succedit.

Ad num. XL. & seq. Anastasius in Vita Hadriani docet, Leonem III. natione Romanum postredie mortis Hadriani electum fuisse, dieque insequenti ordinatum; Divina, inquit, inspiratione, una concordia, eademque voluntate, a cunctis Sacerdotibus seu Proceribus & omni Clero, nec non ab Optimatibus, & cuncto Populo Romano, Dei nutu in natali die Beati Proto-

martyris Stephani electus est, & sequenti die in natali Sancti Joannis Apostoli & Evangelistæ ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei in Sede Apostolica ordinatus est. Sed Baronius, qui Hadrianum die XXVI. Decembris demortuum existimabat, ne quidem diem integram Sedem ipsam vacasse credidit, ipsumque passim alii excerpserunt.

A num.

CHRISTI
795.

HADRIANI PAP.
24.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

contrariorum fortissimus expugnator, & mitissimus & Ecclesie benedolus & preclarus amator, tardus ad irascendum & velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam secundum merita tribuens, sed pius ac misericors a tempore ordinationis sue omnibus studuit justitiam facere. Hæc ibi.

XLI.

Probat quidem insignem Leonis sanctitatem ipsa omnium consensu electio quam celerrime facta, utpote qui eximio virtutum fulgore mox omnium oculos in se convertit, neque filii tenebrarum (si qui essent inter eos) ausi sunt resistendo, tantam ejus gloriam obscurare. Electus plane a Deo, ut magna pateretur, sicut de Paulo (a) dictum est ad Ananiam a Domino: *Ostendam illi quanta cum oporteat pro nomine meo pati.* Electus pariter, ut magna præstaret, qui videlicet Apostolica auctoritate Imperium restitueret Occidentalibus oris, sed de his fusius suo loco dicendum. Reicitur vero, quæ nulla subsistit firmitate fabella de Leone, quod sui exordio Pontificatus passus carnis incendium, ob mulierem ejus manum exosculantem, eam ipse sibi præciderit: statueritque ne manus, sed pedes quis deberet osculari Pontifici: cum ante hæc tempora repeririatur moris fuisse osculari, pedes manus numquam. Multaque alia cum sint, quæ repugnent, prorsus sit, ut audiatur indigna: quæ alii (ut dictum est superius) attingunt Leoni Magno. Ita inconstans mendacium invenitur ubique.

XLII.

Nuptiæ Constant. Imper. cum Theodote Imperatrice dicta.

Quod ad res pertinet Orientalis Imperii, hoc anno Constantinus sine matre regnans, juvenili temeritate, ardore libidinis, abdicata jam Maria legitima conjuge, Theodotem cubiculariam ducens, Augustamque coronas mense Augusto, nuptias in palatio S. Mennæ celebravit. Hæc Theophanes anno hoc ipso sexto (ut ait) ejusdem Imperatoris. Apud quem corrigas, dum ejusdem sextus annus signatus Indictione prima reperitur, cum tertius ipsius Imperii annus ab eodem auctore superius consignetur nota Indictionis primæ, ut plane hic signandus sit (ut superius dictum est) Indictione tertia. Hæc quidem in his, quæ ad temporis notam spectant, super quam omnis vertitur cardo historicæ veritatis. Porro ex hujusmodi Constantini Imperatoris scelere perpetrato, magnæ sunt in Ecclesia illa inter Catholicos conflata discordiæ, turpi adulatione aliis probantibus nefarium scelus Imperatoris, aliis vero, quibus Ecclesiastica disciplina cordi erat, illud ipsum magnopere detestantibus, & execrationibus insectantibus; cujus rei causa & persecutionem ab eodem Principe passi sunt. Ut igitur rerum gestarum series omnibus legentibus pateat primum quæ de his breviter Theophanes habet, in medium adducamus, qui ait:

Constantinus odio habens Mariam uxorem suam, summissione matris sue Imperium appetentis, & (quod ab omnibus reprehensibilis judicaretur) affectantis, coepit, ut fieret monacha: quam cum inflexisset, rotundit mense Januario; & Aprilis mense movit exercitum adversus Arabes; & mense Majo bellum iniens cum uno cursu ipsorum, in loco, qui dicitur Anusam, vicit, vertit, & hoc insequeutus est usque ad amnem. Et cum venisset Ephesum, & apud Dei locum orationis fecisset, commercium nundinarum, quod centum esset auri librarum, indulgit ad famulatum S. Joannis Apostoli. Augusto vero mense coronavit Imperator Theodotem cubiculariam in Augustam, & desponsavit eam Imperator anno sexto Imperii sui solius regnantis, Indictione * prima celebravit Imperator nuptiarum principia in palatio S. Mennæ. Hæc de nuptiis, sed audi diffidia, de quibus idem auctor hoc eodem anno inferius habet his verbis:

Eodem quoque anno Secundionis Abbas abscidit se a communione Tarasii Patriarchæ pro eo, quod Imperatorem receperit in communionem, & permisit, eum tondere uxorem suam Mariam, & Josepho monacho & Abbati monasterii, quod appellatur Concârata, coronare Theodotem præ-

XLIII
Dimissa Maria uxorem accipit Imperat.

* tertia

Plato Abbas a Tarasio Patriarcha abstinet.

PAGIUS

IV.
Constantinus Imp. legitimum con-

A num. XLII, ad LXV. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXVII. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: *Hoc anno Imperator uxoris Mariae consortii pertasus, matris consilio, qua ut imperantem ad se traduceret, cunctorum odiis filium exponere satagebat, Monialem eam fieri compulsi: ac propositum hujusmodi persuasam in Monasterio capillis abdicavit mense Januario, Indictione tertia. Paulo post: mense vero Augusto Theodotem Cubiculariam Imperator coronavit Augustam, & illegitimo eam sibi copulavit conjugio. Tum anno Incarnat. DCCLXXXVIII. Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoato scribit: Hoc anno, mense Septembri, Indictione quarta, feria hebdomadis quarta, Imperator, con-*

juncta sibi Theodote, in Sancti Mamantis Palatio nuptias celebravit: Subdit: Eodem etiam anno Plato Secundionis Præpositus a Tarasii Patriarcha communione se segregavit: quod ille communionis sua participem redderet Imperator, & Catechista Imperatricis tondenda potestatem fecisset, & Abbati Joseph Catharorum Præposito, ut cum eum Theodote ad nuptiales coronas admitteret, parem dedisset veniam. Imperator accepto nuncio Bardanium Patricium & Scholarum domesticum, & Joannem Opsicii comitem misit, qui Platonem in Urbem inductum, in ergastulo ad Michaelis cælestis militia Principis in Palatio erectam adem inclusit. Reliquos autem Monachos una cum Platonis nepotibus casos Thesaloniam relegavit: quos Irene ideo defendendos suscepit, quod

ceperit. Quod cum didicisset Imperator, misso Bardanio Patricio, & scholarum domestico, cum Joanne Comite Obsequii Platonem introduxit in urbem, & retrusit intra claustra in templo Principis militiæ, quod est in palatio, reliquosque monachos cum nepotibus ejus percussos, exilio relegavit apud Thessalonicam, quibus auxiliabatur mater Imperatoris, tamquam quia filio resistebant, & eum confundebant. Hæc Annales ex Theophane, & nihil præterea. Cæterum ex Theodoro Studita luculentissimo hujus temporis rerum gestarum scriptore, petenda sunt multa, quæ ad deformem tragœdiam istam spectare noscuntur, qui in primis in rebus gestis S. Platonis ista habet:

XLIII. Tempus igitur, quo præsidendi munus pater exercuerat, jam absolvimus, orationem deinceps ad id, quod celebrius est, convertemus. Sed in mentem mihi venit ingemiscere, quæ vera sunt dicere agredienti quidem, sed harum tamen rerum narrationem recusanti eorum causa, qui ea fecerunt. Verum cum fieri non possit, ut aliter manifesta fiant, quæ occultari non debent (quamvis ubique ea vulgata sint) veniam tamen ad eorum narrationem: non quod velim his, qui hæc egerunt, obrectare, sed ut viri beatissimi virtutem monumentis litterarum consignem. Væ tibi civitas (inquit (a) Salomon) cujus Rex junior est: id quod a litteris divinis olim audieram, nunc etiam expertus sum: Constantinus Irenes filius, cujus quidem fides recta fuit, vita vero perversa ex imperii potestate, intemperantia velut stimulo quodam excitabatur. Cum enim pubescente ætate, nuper Imperium habere cœpisset, partim paternæ reverentiæ, & custodiæ fræno abjecto, partim divinis legibus pro nibilo habitis, uxorem sibi legitime copulatam ejecit, & Herodis exemplo, mœchus factus est.

(a) Eccl.
10.

Platonis
certamen
adversus
Imp.

Sed quorsumnam hæc spectat historia? ut nostrum hunc magistrum, Platonem scilicet, præcursoris illius Joannis imitatorum quodammodo fuisse, intelligatis. Cum enim omnes fere in quo illi factis assenti-

PAGIUS

quod filio adversarentur, & eum præbris inessarent: Anastasius & Auctor Miscellæ loco, Indictionis IV. habent Indictionem I. quem errorem Baronius agnovit; sed quia illi mensem præmittunt, loco Indictionis I. reponendam dicit Indictionem III. Verum cum res mense Septembri contingerit, recte Theophanes Indictionem quartam habet.

V.
Ei viri
Sancti re-
sisterunt.

Sanctus Plato anno superiori Præfecturam Monasterii Sacundionis abdicarat, eamque in Theodorum nepotem transfulerat. Quare hoc tempore alieno subjectus imperio vivebat; sed, ubi vidit Constantinum Imp. legitimam conjugem repudiasse, hoc ei non licere imperterritus pronuntiavit, & oblatum Imperatori ei in facie reavit. Carceri quidem inclusus est, sed in pro-

rentur, solus hic (ut ita dicam) cum suis pueris, hoc est, discipulis, stabilis, permansit. Ob idque quot, & qualia per totum annum certamina eum subisse putamus? Nuntia nuntiis, minæ minis addebantur, flagella, exilia, membrorum mutilationes proponebantur. Cum vero nihil eorum, quæ Cæsar ipse studebat, perfici posset; verbo quidem alii persequerentur, re autem vera Imperatoris manus illi infesta erat. Nostis monachos illos, & litteras ad eum missas. Postremo cum ea ipsa inania, atque infirma deprebensa essent viro illo sancto quod dicebat, faciente, & contrarias litteras mittente: tunc Imperatoris persona detecta fuit, cum non amplius ficta, species locum habere potuisset. Rem quidem aperte ostenderunt, quæ a duobus illis exercitus ducibus, ab eo veluti hostibus quibusdam, ad inermem Christi monachum sola divina lege armatum missis, facta sunt.

Pastor igitur e medio sublatus est, & oves gregis dispersæ sunt, aliis verberatis, aliis in exilium missis, aliis persecutores fugientibus. Quodque miserabilius est, regium edictum prohibebat, ne quis eorum, qui Dei causa persecutionem patiebantur, alicubi reciperetur. Ejusmodi edicto monasteriorum præfecti obtemperaverunt; nec quotusquisque inventus est, qui virum illum accipere ausus fuerit. Interea Christus dormiebat ob eam quam ipse novit, rationem, probans, & explorans aliorum animum, num firmior esset; aliorum vero inhumanitatem patientia sua flectens ad misericordiam, & ad pœnitentiam provocans. Ille igitur Christi athleta sponte a propriis membris abscinditur, atque omnino solus relinquitur, animam pro ovibus suis exponens, vere bonus pastor, ut in (b) Evangelio dicitur.

XLIV.
Adversus
Platonis
monachos
persecu-
tio.

(b) Jo. 10.

Idem ad Cæsarem Briarei manu ductus, coram prostitit (audeo dicere velut præcursor Domini Joannes) nisi quod ille ultro, hic ab alio ductus, id fecit. Quis fortis illius viri mentem & animum qui non Imperium formidavit, non minus esse-

fit,

posito perstitit. Interim pueri eius seu socii relegati sunt, ipse carcere liberatus non est, nisi quando Irene rursus imperare cœpit, ut narrat Baronius ex Theodoro Studita in ejus Vita. Restitit & Imperatori Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus, ut liquet ex ejus Vita ab Ignatio ejus discipulo scripta, cujus verba recitat Baronius num. XLVII. & seqq. Denique Imperatori etiam restitit Sanctus Theodorus Studita, ut narrat Michael Theodori discipulus in ejus Vita, cujus verba recitat Baronius n.LV. & seqq.

Cur vero Tarasius se a communione Imperatoris, Platonis & Theodori exemplo non segregavit, hanc rationem reddit Baronius num. XLVI. quæ quia in editione Colonienfi, qua

VI.

utor,

fit, non illecebris fractus est, cum præsertim cognata illi esset femina, quæ Herodiadis mentem habebat: quinimmo intrepida oratione usus, ac nihil veritus, id quod verum erat, confessus fuit. Non licet tibi, (inquit (a) præcursor) uxorem habere Philippi fratris tui. His similia & præcursoris imitator dixit illi, qui Herodis erat similis. Non iste quidem fuit securi percussus, quoniam noluit Cæsar ipse Martyrem eum virum esse, qui animo, & proposito jam fuerat & iis, quæ dixerat ante, se certasse, satis ostenderat; sed imprudens tamen Christi Confessorem eum esse, probavit, cum in cellula quadam, ut maleficum hominem, illum veritatis thesaurum conclusisset, clavibus aliis alias addens, ac cibum per foramen quoddam ei dari iubens, ut a nullo prorsus videri posset, qui a Deo ipse videbatur.

(a) Matth.
4. Marc. 6.

XLV.
Gravia
suffinet
Plato cum
suis.

Hæc una cum Cæsare agebant monachorum præfecti quidam, quos pudet me nominatum proferre: quodque miserabile est, carcer erat monasterium Imperatoris, palatio adhærens, & ejusmodi custodiae princeps erat is, qui adulteros coronaverat. Hei mihi (ut cum Propbeta (b) clamem) quoniam perit vir Deum timens a terra, & qui recta faciat in hominibus non est! Quid dicam de illo, qui sanctum virum custodiendum ei tradidit, qui adulteros viros conjugavit? Quid de illo, qui mandato Imperatoris virum nullis rationibus reddendis obnoxium tanquam reum conquirit? Quid eos in medium afferam, quos Cæsar ipsos sacrorum ministros insignes in carcerem misit ad persuadendum justo illi viro, ut verbo tantum assentiretur iis, quæ fiebant, si a carcere dimitti vellet, & omnibus suis dominari? Quid denique illos proferam, qui ei valde illudebant, & obrectabant tam consanguinei, quam alieni, tam qui eodem, quam qui diverso habitu induebantur? O rem absurdissimam, immo vero, o factum contra veritatem injuriosum! Insinulabant generosum hominem adulterorum comprobatores, quod mente delira es-

(b) Mich.
7.

set; falsæ gloriæ studiosum esse jactabant eum, qui pro Christi gloria certamen subierat; illi nimirum homines hæc dicebant, qui cum ad Cæsaris voluntatem omnia loquerentur, & facerent, a Deo ipso Domino exciderant. Ejus temporis calamitosam inhumanitatem Christi cultor ferebat, veritatem ipsam solam propositam habens, & quæ veritatem defendenti retribuenda sunt, secum cogitans. Itaque ærumnas illas ita transegit, ut si cum tranquillitate in aliquibus locis occultus requiesceret. Cujus enim viri studium Deus est, ejus religionem, & in Deum charitatem nihil superare potest. Hæc Theodorus Studita de certamine S. Platonis, quod anni unius spatio perduravit.

Sed quæ in hoc certamine fuerunt Tarasii Patriarchæ partes, dicendæ sunt: Non sic eum aversatus est Plato, quod ipse probaverit scelus Imperatoris: id quidem nequaquam accidit unquam, neque quod coronaverit Theodotem pellicem: nam & ab hoc longe longius remotus fuit. Probatar ipse quidem de abiecta coniuge acerrime redarguisse Imperatorem, & detestatum esse novum contra leges, sacras initum conjugium neque coronare ullo modo voluisse novam pellicem, ab ipso Imperatore nominatam Augustam. Verum eo quod redargutum Imperatorem nequaquam ab Ecclesia separasset, sed cum illo communicaret, neque eum, qui adulteram coronasset ab Ecclesia abiecisset: idcirco ipse Plato ab ejus se communione abstinuit. Cum vero post obitum Imperatoris in suum monasterium Plato restitutus fuisset (ut testatur idem, qui supra, Theodorus Studita) idem Tarasius se apud Platonem purgans, cum eo est communione conjunctus.

XLVI.
Tarasius
Constant.
Epic.
quid in
hoc certamine.

Gravis angustia premebat animum Patriarchæ, cum vereretur, ne nimis exasperando, eum faceret fidei Catholicae desertorem; adhuc recentia Ecclesie vulnera, & vix obducta erant per Concilium, ejus opera celebratum Nicææ adversus Iconoclastas: adhuc vige-

Tarasii
confilium.

PAGIUS
S. Tarasius utitur temperamento in reprobatione nuptiarum Imperatoris.
utor, scripta est Characterè Italico uti sunt verba, quæ a num. XLIII. ad XLVI. ipsemet refert ex eodem Theodoro in Vita Sancti Platonis, & hæc Characteris similitudo lectorem facile in errorem impellere potest, hic earum partem recitabo, eoque magis quo anno DCCCVIII. num. IX. sibi Baronius hac in re constare non videatur: Non sic eum aversatus est Plato, inquit Baronius, quod ipse probaverit scelus Imperatoris: id quidem nequaquam accidit unquam, neque quod coronaverit Theodotem pellicem, &c. Verum eo quod redargutum Imperatorem nequaquam ab Ecclesia separasset, sed cum illo communicaret, neque eum qui adulteram coronasset ab Ecclesia abiecisset: idcirco ipse Plato ab ejus se communione abstinuit, &c. Gra-

vis angustia premebat animum Patriarchæ, cum vereretur ne nimis exasperando, eum faceret fidei Catholicae desertorem; adhuc recentia Ecclesie vulnera, & vix obducta erant per Concilium, ejus opera celebratum Nicææ adversus Iconoclastas: adhuc vige-

ab

stes Ecclesiæ, erat ipse adolescens animo mobilis & instabilis, & hæreticorum parentum mala propago, perfacilisque ut levi flatu in hæresim præceps impelleretur: hæc inquam, & alia hujusmodi alto mentis consilio versans Tarasius, sic erroris redarguere voluit Imperatorem, ut tamen eum, licet pœna illa dignum, noluerit ab Ecclesia separare. Verum tanti viri digna audi in hac pugna exantlata certamina. In rebus enim ab eo præclare gestis, hæc ab ejus temporis scriptore Ignatio monacho narrata leguntur his verbis, dum agit de Constantino Imp. solo, sine matre Irene regnante.

XLVII.
Falsi prætextus Imperatoris faciendi divortii cum uxore.

Is aggreditur infirmare leges, & quod a Domino dictum est in Evangelis, patrocinio utens suæ potentie. Et cum statuisset a sua conjuge facere divortium, & aliam in animo haberet extollere ad Imperii altitudinem juvenis, adornat facinus indignum sua potestate. Id autem fuit, quod mortifera insidia a conjuge Imperatrice ei parata dicuntur. Affirmabat autem, id esse venenum, quod cum potu haustum, mortem simul attraheret, quod quidem conabatur probare, & cuilibet persuadere: putabat enim fieri non posse, ut fides sibi non haberetur, cum esset Imperator, & verba faceret apud eos, qui subiecti erant ejus Imperio. Nullus vero persuadebatur, nisi qui gratificans Imperatori, propter gloriam in animum inducebat justo jus adimere. Postquam autem, excitata fama, hoc transmissit usque ad atria Ecclesiæ, & nefaria actio pervenit usque ad aures Pontificis: id eum reddidit valde dubium, & perplexum, dum apud se cogitat, quomodo se armaret adversus hanc decertationem, & in ipsum Imperatorem rei bellicæ peritissimum, & fortissimum pugnatores ex phæretre, & arcu telum jacularetur, jam olim honoratus sacerdotali horam omnium nuditate.

Ingens scelus obvolvi queritur justitia.

Cum autem hæc apud se magnus mente versaret Tarasius, & pararet se ad congregandum cum Imperatore, & decertandum armis sacerdotalibus: ecce quidam ex iis, qui gerebant magistratus, ab Imperatore instructus, nuntians quod factum & comparatum inaniter dicebatur

veneficium, accessit ad gnomonem castitatis: cumque id, quam potuisset, accuratissime, & subtilissime contexuisset, omnia esse verissima, & quæ nullam admittant calumniam affirmabat; & ut consentiret, ut Imperator posset venire ad secundum matrimonii contractum, instabat. Hæc cum dixisset, expectabat, ut de his responsum acciperet.

Cui cum ex imo suspirasset, & lacrymabiliter subrisisset sanctus, respondit: Si hæc (ut tu dixisti) cogitavit Imperator, & carnem divina lege conglutinatum, & quæ una cum ipso facta est, statuit excindere: nescio quemadmodum feret gravissimum quod in eum a Gentilibus inferendum est probrum; aut quemadmodum ejus potestas gregem coget ad temperantiam, & fornicationem puniet, & adulterium, cum ipse sit tam turpium convictus flagitiorum. Nam etiam si dederimus fide digna esse, quæ a te adducuntur: & esset mulieris evidens maleficium; sic etiam oporteret id cavere propter reverentiam vocis Domini, quæ dicit: (a) Qui dimittit uxorem suam, (a) Mat. præter quam propter fornicationem, mæchatur. Quemnam autem Imperio excellentiorem sibi societate matrimonii voluit conjungere, quæ ad tantum processit flagitium? Sed hoc ideo prærexitur, ut honorabiles nuptiæ, & thorus immaculatus violetur: introducatur vero dedecus fornicationis, & germanum semen fiat adulterinum, & alienet id quod est cognatum, introducto furtivo, & turpi concubitu. Hanc ergo a nobis, & iis, qui sunt nostri similes, accipe responsonem, & eam aperi iis, qui miserunt: non enim cedemus iis, quæ a te jactantur: mortempotius, & gravia subibimus supplicia, quam in rebus ejusmodi ei ullo modo velivius inservire. Audiat Imperator, nos huic improbabilis consilio non esse parituros.

His verbis cœlestibus attonitus, is qui Imperatoriis serviebat responsis: vultu regens tristitiam, venit quam citissime ad eum, qui miserat, eorum, quæ ille sperabat, nihil quod ei esset cordi, omnino afferens. Postquam autem sacrosancti pastoris constantiam vidit Imperator quercu firmiorem esse, quæ ab impetu ventorum

XLVIII.
Tarasius resistit Imperat.

(a) Mat. 5.

Imp. accersit Tarasium.

PAGIUS

ab ejus temporis Scriptore Ignatio Monacho narrata leguntur his verbis, dum agit de Constantino Imp. solo sine matre Irene regnante. Hæc scite prudenterque Baronius, idque juxta Michaelem discipulum Sancti Theodori Studitæ in ejus Vita, cujus verba recitat Baronius num. LIV. imo & juxta Ignatium Diaconum, cujus narrationem, anno DCCCVIII. num. II. & seqq. referemus. Porro de Ignatio tradit Suidas: Ignatius Diaconus, & vasorum Custos Magna Ecclesiæ Constantinopolitana, dein factus Nicænus Metropolitanus Grammaticus: scripsit Vitæ Tarasii & Nicephori Sanctorum & Beatorum Patriarcharum;

Epitymbios, Elegos, Epistolæ, Jambos in Thomam Antarter, & alia multa. Quæ Baronius habet num. XLVII. & seqq. scripta sunt ab eodem Ignatio in Vita Tarasii.

Neque Anastasius, neque Auctor Miscellæ, multo minus Theophanes asserunt, Joannem hoc tempore Ecclesiæ Hierosolymitanæ Præfectum fuisse, quod tamen memoriæ lapsu Theophani Baronius adscribit. Erat his diebus Elias Patriarcha Hierosolymarum, ut colligitur ex Theodisto in Vita Sancti Stephani Sabaitæ, ubi postquam locutus est de morte Theodori, qui eo in exilium per Saracenos ejecto, Sedem Hierosolymitanam

VII.
Elias in Patriarchatum Hierosolymitanum restitutus.

Hum non concutitur: in admiratione habuit, quod factum fuerat timens, ne inelyti patris mens inflexibilis nullo strepitu terreretur. Rursus ergo mittens, jubet adesse sanctum, credens, si coram affuisset, fore, ut se submitteret potestatis austeritati.

XLIX.
Tarasius
venit ad
Imp.

Cum ergo venisset in Regiam, & ad ipsum Imperatorem, & cum eo de more confedisset, habens secum senem illum Joannem, quem cum in Synodali versaretur expositione, admonuit oratione fuisse Legatum diocesis Orientalis: multisque salutaribus admonitionibus apud Imperatorem esset usus princeps pastorum, & non persuasisset: erat enim (ut in proverbio est,) hydram scindere, ipsum a lapsu liberare, qui jam suis instar volubatur in fornicatione: impulsus enim ab impudentia, his verbis usus est ad Pontificem:

Querela
Impera-
toris ad-
versus
Augu-
stam,

Ego quidem id, quod jam pridem mihi accidit, ad vestram retuli sanctitatem. Nihil enim te volui celare, affectionem, ac benevolentiam patris in te judicans: porro autem nunc quoque per meam linguam Imperatoriam statui clarius agere causam meam. Meo enim Imperio insidiantem, quæ non ex Deo mihi unita fuerat, adjutricem, cum lex aperte jubeat, quin ab ea possim divertere, nemo contradicet. Nam cum sint manifesta crimina, aut mors eam excipiet, aut (quod est benignius) per totam vitam aget pœnitentiam. Non enim ad quempiam ex vulgo erat transiturum, quod ab ea adornatum erat scelus, sed ad germanum conjugem, & fidelissimum Imperatorem, & Gentibus terribilem, & ad universum orbem terræ pervasurum erat maleficium. Quo quid esse potuerit periculosius, & magis horribile? adeo ut ipsa deinceps ad nullam possit confugere defensionem: est enim privata omni oratione, & quæ ipsam commendare possint probationibus, & quæ argumentorum, quæ evitari non possunt, habeant contra se veritatem ad perfectam condemnationem.

I. De cætero autem vocat tempus, ut ipsa lethi feræ potionis venena aperiam, ut sancta vestra paternitas jam viderit sceleris magnitudinem, id certum habens, & exploratum, non amplius dubitet, neque ullam expectet moram, aut temporis dilationem, sed quamprimum eam legibus subiiciat canonicis, & persuadeat ei vi-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

rosolymitanam occupavit, & post breve tempus male vitam finivit, ait: Sanctissimus Patriarcha Dominus Elias ad proprium remeavit thronum, festive honorificeque remissus; & Patriarchali dignitate multipliciter fruens per annos complures, sancte ex hac vita migravit, Successoremque in Theadelphico throno accepit Syncellum suum Dominum Georgium. Tempus retributionis

tam eligere quietam, ac monasticam, se velit, eam manere inter vivos. Nam cum hoc maleficium mihi sit positum ante oculos, fieri non potest, ut cum ea servem amplius jura conjugii, aut amice amplius cum ea jungar, & fœdus ineam. Nocentem enim (ut dicit proverbium) Deus quoque persequitur.

Innuvit ergo, & allata sunt vasa vitrea cum liquore turbido, curiose composito ad falsam accusationem; quæ ante faciem ejus, & magni patris statuerunt, qui afferebant, quibus dicebat, conjugem, vel mortem ei esse machinatam, vel mentis emotionem. Videns ergo magnus Tarasius, iis qui nequaquam conveniebant, nexibus captum Imperatorem, & falsis labyrinthis ita involutum, ut evadere non possit, labi in peccati periculum: acerrimum telum insigit in corde ejus, sic dicens.

Ne moveas, o Imperator, arma furda adversus Dei leges, neque propter borum transgressionem clanculum contra milites. Est enim Imperatoriæ potestatis indicium, omnia cum libera facere conscientia, & nihil relictum, ac dissimulatum mente agitare adversus eum, qui dedit coronam, & maxime evertendo divinum ejus mandatum, & voluntatem. Neminem enim latet, nullum intercessisse scelus ad ea, quæ nunc nefarie struuntur, adversus Imperatricem, & qui eam volunt subicere maleficorum veneficiis, & affirmant, eam machinatam esse mortem majestati tuæ incomparabili. Quis enim) ut prius dixi) glorians specie juventutis comparari potuerit cum tua pulchritudine, ut a fraude inescata tibi venenum preberet muliercula, & se ab ea, quæ est in te abduceret amicitia, & germano ardore? Quisnam apparet majori glorians excellentia, quam vestri Imperii quadruplici purpura? quem oculis, & nutibus pellectum summæ vestræ prætulit dignitati. Quis contra adversarios in tot præliis tam præclare se gessit supra vestram plusquam Davidicam fortitudinem, ut ab ipsa amaretur plusquam tua Imperatoria dominatio? Non est, non est ita. Fuerunt hæc inventa, & excogitata, ut prætenderentur ad omne vitium proposita, ut labem inurant sceptro Imperii, parabolam in Gentibus, & commotionem capitis in populos vos ponere, graviter urgentia.

Propterea legitima jura vestra conjugalis, & Imperatoriæ unionis non aude-

Q q

mus

LI.
Pulchre
admonet
Tarasius
Imp.

LII.

Eliæ, ejusque mortis incompertum; ex Actis tamen Sanctorum viginti Monachorum Sabaitarum anno sequenti passorum, ut ibi videbimus, liquet biennio post illorum Martyrium Eliam adhuc in vivis fuisse, cum scilicet Lauras Monachorum Hierosolymitanorum Barbari invaserunt.

Excom-
munica-
tionis
communa-
tio .

mus dissolvere, Dei legislatoris timen-
tes sententiam. Neque verbis, quæ spe-
ctant ad accusandam tuam conjugem, cre-
dere sustinemus, etiam si mille mortibus
atque tormentis subjecti fuerimus, ut qui
sciamus, diuturna inflammatione teneri
tuam affectionem in mulierculam illam
fornatricem. Quin etiam hoc quoque no-
tum facimus coram Deo in primis hono-
randæ tuæ purpuræ; quod intra cancel-
los incruentæ mensæ, in qua sacrificium
magnæ hostiæ Christi venerabiliter pera-
gitur, non sinemus amplius nobiscum in-
gredi vestram potentiam: ne nos quoque
audiamus, quod in execrationibus jam o-
(a) Ezech. lim dicitur ad sacerdotes (a): Calcare
44. atrium meum non adicietis.

Hæc Tarasius, qui primi Pastoris Chri-
sti oves regebat spiritualiter, cum coram
Imperatore pronuntiasset in cordis contri-
tione, orationem conclusit silentio. Præ-
dictus autem Joannes cum ipse quoque ad
Imperatorem multis usus esset admonitio-
nibus, sustinuit maximos fluctus ignomi-
niæ ab iis, qui præturæ dignitate gloria-
bantur, & honore Patriciatus; qui etiam
minabantur, se eum adacturos per inte-
stina senis, ut qui Imperatoriæ potesta-
ti verba expueret contraria, & non cito
acquiesceret voluntati Imperatoris. Cum
autem firmam, ac stabilem manere utrius-
que sententiam Imperator his verbis sen-
sisset; & minis, fervente ira, succensus,
sciens, se non posse contra hæc dicere,
iussit, eos a se expelli, victores sine vi-
bicibus, & Martyres, quod ad se atti-
net, proclamans, corona redimitos. Quid
hoc abest, (b) a Joannis miraculo? Ille
enim Herodem, qui post mortem fratris
sui sponsæ insano amore tenebatur, ar-
guit: hic autem cum adhuc esset superstes
uxor Imperatoris, & cum ea ornata es-
set Imperii diademate, & deinde expul-
sa esset, non ferendum esse ratus quod fa-
ctum fuerat: fuit convenienter (c) Psal-
mographo ad matutinum acutissima repre-
hensio: etiamsi cribro (ut dicitur) aquam
hauserit, & acinum inflarit, cum saucia
esset, & perflueret mens Imperatoris.

Etenim cum statim eam, quæ sibi matri-
monii jure conjuncta erat, a se amandas-
set, & ab Imperatoria aula alienasset, &
privato habitu, & loco eam circumscri-
psisset, a tempestate, & caliginoso illo sa-
lo, quod subierat, animo, destitit per se-
parationem a germano suo membro. Cum
vero volutaretur in cæno introducti illius
concubitus, & maxima vi ei illata, cre-
bro Pontificem incitasset, ut ejus verti-
ci contexeret coronam tenebrosi illius, &
occulti contractus: non fuit, quod vole-
bat, assequutus. De cætero autem hic
obibat, quarens sacerdotem, qui coronam
contexeret, ut turpem illum celebraret
hymenæum. Et de Imperatoris quidem in-

firmando præcepto, recusatione, & divi-
ni patris forte, ac generosa constantia
hactenus. Neque enim fas est res illius
ultimis mandare monumentis litterarum,
quæ iis, qui audiunt, nullam afferunt u-
tilitatem.

Hoc autem oportet commemorare, quod
a tempore illius lapsus Imperator magnum
oppressit Tarasium multis tentationibus,
et adhibens custodes, qui nomine quidem
usi sunt Syncellorum, moribus vero lon-
ge aberant a pietate: quos nisi assump-
psisset, & nisi per eorum oculos transis-
set, non licebat cuiquam ad divinum,
& sapientem pastorem principem accedere,
& ea, quæ videbantur eloqui. Taceo,
quantam Imperator ostenderit crudelita-
tem in eos, qui illi appropinquabant &
eum observabant germana servitute, pla-
gis affligens, & condemnans exiliis nul-
la justa de causa, studens eum deicere
de cura rerum divinarum, & tentans e-
um afficere tristitia: ille autem forti, &
constanti, excelsoque & infracto animo
ea, quæ accidebant tamquam quæ erant
utilia reputans, graves illos Præfectos,
tamquam (d) Ægyptiacos operum exacto- (d) Exod.
res sustinuit, & in omni tentatione, & s.
labore se promptum esse ostendit, adaman-
tina Jobi ratiocinatione tamquam armis
munitus, & illius inexpugnabilem imita-
tus patientiam; adeo ut ignave verbum
insipientiæ e labiis suis numquam emitte-
ret. Neque enim habebat humilem, & ab-
jectum animum vir ille justus in iis quæ
accidebant; sed virtutibus sublimem, &
excelsum, & pontificalibus canonibus, &
legibus pulchre erectum, & plane exper-
tem omnis limosæ nequitæ. Hucusque
de rebus Tarasii cum Imperatore Igna-
tius monachus horum inspector.

His consentientia Michael monachus, LIV.
rerum ipse quoque sui temporis scriptor
in rebus gestis illius Theodori Studitæ,
magni pro Fide Catholica, & Ecclesia-
sticis legibus adversus hæreticos, & sce-
leratos Principes agonistæ, de quo jam
dicturi sumus; sed quæ primum de Ta-
rasio Patriarcha habet, hic describamus:
Neque enim, inquit, vel Patriarcha ip-
se, quantum in eo erat, aut factum id
approbabat, aut non absurdum illud, &
alienum ab Ecclesia judicabat, aut Pa-
trum ærumnis non compatiebatur. Sed sa-
piens quoddam consilium, & alta mente
qualis ejus fuit, dignum agitans: non
habuit tum ulciscendi auctores facultatem
temporis injuria quæ vellet agere, non
permittente. Quamobrem Regina ipsa utri-
usque prudentiam amplectens, & magnopere
collaudans summam utriusque virtutem,
& in utili diiudicando intelligentiam,
boni consulebat: Quod Patriarcha qui-
dem de summo jure nonnihil remittens,
vesanum Imperatorem a graviore malo

Tarasii
consilium
commen-
datum .

LIII.
Tarasius
inventus
perma-
net .

revocasset, minantem jam se, majorum exemplo sacrarum imaginum hostem fore, nisi quod animo conceperat, peragere sineretur: Pater autem, Theodorus videlicet, flagitium propalam arguendo, & acri reprehensione, atque objurgatione longius progredi prohibendo, tum eos, qui peccarant, tum eos, qui simile aliquid meditabantur, omnes affectibus suis non intemperanter uti edocuisse. Prorsus autem & relaxare interdum aliquid in judicio, bonum est, & exactum jus non præterire, utilissimum; unum in finem utrumque spectans, ut quod melius est, id pro re nata præstetur. Quod nimirum divini ambo ratiocinantes, altiore quam captus noster fuerat, consilio præsentia administrabant, ita ut charitatis vinculum nulla ratione solverent, quo conjuncti semper fuerant, & divino inter se Spiritu colligati. Quod nos recte nobis debemus & opportune de his, quæ opportune gesta sunt, judicare & propositum utrique finem laudemus, & amplectamur, & eos, qui aliter sentiunt, vel affecti sunt, de sententia dimoveamus. Hæc de his Michael in Theodoro Studita.

IV.
Theodori
Studitæ
certamen
adversus
Constantinum
Imp.

Sed res admiratione plane digna, quod cum eisdem conflictus idem ipse Theodorus recenset, omnia Platoni tribuit, certamen aque victoriam; cum tamen vel saltem præfecturæ ratione, ipsum Theodorum oportuerit adversus hostes progredi antesignanum. Quæ igitur ipse modestiæ causa de se tacuit, Michael discipulus spectator rerum ita describit: Sed jam tempus admonet, ut ad strenui athletæ certamina transeamus, quo ejus animi robur, & in adversis patientia magis eluceat. Per id ergo tempus Constantinus piæ Irenes filius audacium, & projectorum hominum collecta manu, & quem juvenilis ætatis impetus agebat, & maxrem Regno pellens, ejus Imperium occupavit, & summa vitæ licentia, indomiti, & effrenati equi more, totum se dedit voluptati. Hic ad cætera, quæ perpetravit, nihil flagitii intentatum relinquens, legitima conjuge ejecta, & ad monachalem habitum vi compulsa, alteram duxit Theodotem nomine, & genere (ut ferunt) patri propinquam: quam in Augustæ thorum induxit, fornicationem ausus infelix, & fornicationem pessimam, ac penitus detestandam.

IVI.
Nequissimus
Joseph
nefaris
benedicit
nuptias.

Quæ cernens Patriarcha Tarasius, nec manus illis imponere voluit, nec ulla prorsus ratione factum approbavit; qui cuique nefarium esse hanc conjunctionem, & sacris legibus vetitam sciebat. At repertus est presbyter quidam, Joseph nomine, gradu vero œconomus Ecclesiæ, qui plus illo sapiens, divinaque omnia contemnens, illicitarum nuptiarum (quod minime debuit) lenonem se præstitit, ini-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

tiatoremque, & conciliatorem conjugii, obsequentem se per omnia Imperatori præbens, vir fide servus æque ac voluntate. Quamquam ille haud multo post temeritatis suæ pœnam sensit, sacris templi septis ob ea, quæ confidentius egerat, exturbatus. Fuit autem ea res pessimi exempli, viamque multis ad gravia quæque aperuit non solum in regia aliisque civitatibus, verum etiam in remotis quoque regionibus, sic Bosphori, sic Gothiæ, sic reliqui provinciarum Duces, quique aliqua cum potestate præerant civitatibus, impune flagitia committebant, uxoribus partim ejectis, partim novis inductis impurasque animi libidines, ejus qui viam ostenderat exemplo, & patrocinio defendebant.

Quibus cognitis, magnus Theodorus incredibili dolore tactus angabatur animo, graviter ingemiscens, & talium hominum sortem miserans, qui tanto scelere tam multi se obstrinxissent: Id reformidans vehementer, ne ad omnes tandem permaneret malum, & in legem abiret flagitium, auctoris sui viribus, & potentia subnixum. Quare omnes animo cogitationes versans, omnesque coercendi mali rationes circumspiciens, rem suscepit dignissimam suæ virtutis. Imperatorem, qui peccarat, in omnium oculis excommunicat, in ipsum ejusque factum invehitur, ipsumque omnibus monachis lapsus denuntiat. Quod autem audis Theodorum Archimandritam excommunicasse Imperatorem, non sic accipias, ut quæ sunt Episcoporum, sibi usurparet jura, sed ob flagitium eum a Deo separatum exclamaret, indignumque quo cum quis suorum communicaret, denuntians scilicet suis monachis Imperatorem ob scelus a Deo se junctum, & ab Ecclesiastica communicatione ob facinus separatum, ne quis cum eo ut publice peccante aliquo symbolo communionis Ecclesiasticæ iungeretur. Sed pergit auctor:

Cujus rei fama evulgata ipsius quoque Imperatoris aures attigit; qui tametsi acerrima ira exarserat, serenitatis tamen speciem induendam sibi existimavit, ut remisisse animum, placatusque videretur. Cum enim sanctum virum timeret, ut qui primas in omnium animis teneret, suam statim acerbiter prodere non placuit, sed ipsum potius blande aggredi, si qua forsitan ratione demereri queat: sic enim facile cæteris potiturum, si hunc unicum devinceret. Stulte id ille prorsus, & valde absurde coniectans, attamen omnia secum agitabat, atque omnes machinas frustra parans, vitiumque animi, & vitia patefaciens. Quin & conjugem ipsam ad captandum sanctum virum submit: quæ viri consiliis parens, multo illum auro, muneribusque tentare ador-

LVII.

Theodorus
pronuntiat
excommuni-
catum Im-
perato-
rem.

LVIII.

Theodo-
rus fru-
stra ten-
tatur.

Monachi omnes vi-
tant colloquium
Imperatoris.

ta est; & quod precum omnium vim haberet, generis propinquitatem opposuit (erat enim Theodote ipsi Theodoro sanguine conjuncta). Postquam vero irrita hæc omnia animadvertit, manente nihilominus firmo, ac stabili, aliud mox promptus mali artifex consilium excogitat.

Proficiscitur ipsemet ad ea loca, in quibus sanctus habitabat, specie quidem repentini alicujus, urgentisque illic negotii, revera autem, ut in patris congressum veniret, eumque sibi adiungeret, quorum alios quoque habiturus erat cum ipso jam animo, factisque conjunctos. Verum ubi nec pater ipse, nec alius quispiam ex sociis repertus est, qui ad Imperatorem propius accederet, vel cum eo colloqueretur, vel usitatam salutationem impertiret: tunc ille ira incensus ardentiore, celeriter rediit ad palatium, accitoque uno ex domesticis, qui scholarum ordines regebat flagellis cædi sanctum jubet, & simul e monachis eos, quos constantiores norat, firmioresque in sententia persistere.

LIX.
Theodorus cum suis flagellatus exulat.

Ille autem, qui gratificari, & placere cuperet imperanti, nulla sanctorum nec reverentia, nec misericordia motus, atrociter eos flagellavit, ut carnes passim dissecarentur, & sanguinis rivi disfluerent. Sic porro vexatos, verberibusque concisos Thessalonicam extemplo relegat, & addicit, prout fuerat imperatum. Undecim numero erant cum patre vincti, qui cum eo certaminis societatem coeuntes, dura omnia sereno, & alacri animo perferabant. Verum exilium contigit anno sequenti, dicemus de eo suo loco fusius. Pergit vero auctor:

Alii monachi, & sacerdotes imitantur Theodorum.

Ceterum quid boni attulerit hæc sanctorum concertatio, perspicuum multis postmodum evasit. Etenim Chersonesi, ac Bosphori sacerdotes, & monachi, & quotquot per vicinas circum oras, atque insulas populos regebant, ea, quæ sanctis acciderant, audientes, & quemadmodum magnus Theodorus intrepido animo nefariæ libidini se opposuisset: amulantur & ipsi beatum virum, ejusque exemplum sequentes, Imperatorem excommunicatum pronuntiant, & a sorte sua alienum, nullis illius vel minis cedentes, vel muneribus animum emollientes. Utrisque siquidem eorum constantiam impius exploravit: & cum flecti posse diffideret: patriis tandem finibus exulare jussit, hoc nimirum spectans, ut bonis omnibus remotis, nequitiam suam latius, nullo reclamante, propagaret. Quid ergo inde consecutum est? fiduciam sumpserunt plurimi, & pro veritate adeo fortiter loqui cœperunt, ut terrorem miicerent iis, qui talia facere audebant, vel ausi jam fuerant, atque ita paulatim minui, ac reprimi malum cœpit damnata palam ejus turpitudine,

multisque in eorum sensibus venientibus quæ incaute commiserant. Quo illustrior apud omnes & clarior divini patris fama facta est; qui ne tot quidem ærumnis afflictus egregium conatum remisit, tum alios plures ad sceleris ultionem exuscitans, tum exules litteris suis confirmans; ne laboribus succumberent, sed viriles potius animos demonstrarent.

Misit etiam ad Romanæ Urbis Antistitem epistolas, & tabellarios, ei quæ gesta fuerant, indicans; & quæ ab Imperatoribus pertulerat, cum illorum refrænare vellet intemperantiam. A quo responsa vicissim accepit, quibus ipsius prudentiam, & constantem, atque invictum animum divinis laudibus efferebat. Sed quoniam Rex ferus incidit in mala (sicut ait Propbeta) & viæ ejus tenebrôsæ, hoc ipsum sensit impudens Constantinus, & pœnas iniquitatis suæ æquissimas persolvit, Imperio brevi orbatus, atque ante Imperium oculis, in quibus videns improbe usus erat, eorum lumine privaretur. Plane accidit misero secundum illud sacrorum Proverbiorum: (a) Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum. (a) Prov. 18. Qui autem tenet adulteram: stultus est, & impius. Quanta post hæc illi mala? sed de his pluribus suo loco inferius agendum.

LX.
Theodor. scribit ad Rom. Pont.

Optassemus Theodori epistolam scriptam ad Romanum Pontificem hic tibi reddere: sed quæsitam diu inter multiplices ejusdem Theodori epistolas, quæ in diversis bibliothecis Romæ extant, hæcenus invenire minime concessum est. Sed loco ipsius duas hic reddemus ejusdem eodem argumento conscriptas, alteram ad Stephanum a secretis, alteram ad Nicephorum consobrinum, eundemque Præfectum. Aulicorum enim, & aliorum Imperatori adulantium illa erat adversus Theodorum & alios accusatio, sive querela, quod nonnisi ob læsam Catholicam Fidem communicationem Catholicam liceret dirumpere, deque his coram egerat cum Theodoro idem Stephanus: postquam concertationem idem Theodorus ad ipsum istam rescripsit epistolam, quæ apud ipsum in codice Columnensis bibliothecæ numeratur ordine quinta, atque sic se habet:

Hesternò die cum gloriosa præsentia tua fruermur, post alia quædam colloquia quorum causa huc veneras, devenimus tandem ad scripturæ quæstiones, & in ambigua hærentes disputatione, re infecta, digressi sumus. Et nos quidem, domine, rudes, & ignari, sapientiæ tuæ minime pares sumus. Ne tamen eorum, quæ dici debent, silentio nobis judicium accersamus (: Arguendo enim, ait (b) Levit. 19. argues proximum tuum, & non habebis super illo peccatum, maxime cum sapien-

LXI.
Epistola Theodori ad Stephanum.

- (a) Prov. 9. tem (a) arguentes magis diligamur) necessarium duximus, congruentia tibi commemorare. Tu, domine mi (ut compendio dicam) interrogationes multas, responsionesque præcédens, hæc dixisti: Non debere Antistitem, qui gregi præsit, extra Fidei causam, si quid in aliis Domini mandatis vel imprudens, vel sponte sua faciet quod vetitum sit, ab ulla admoneri. Nobis contra affirmantibus, omnino debere, sed ab iis, qui inter alios sapientia, & prudentia eminent. Undenam vero dicti hujus absurditatem tibi ostendemus? Primum quidem ex veteri Testamento. Quidem de Daniele censes (b)? Num seniores, quamvis nondum ea ætate, quæ legitimam loquendi libertatem daret, in divinæ Susannæ condemnatione prævaricantes, non solum admonens, verum etiam condemnans, laudatus est, an non?
- (c) 2. Reg. 24. Deinde non animadvertis Joab (c) in populi enumeratione, cum in Dei tentationem res vergeret, supplicantem, obtestantem, persuadere Davidi conantem, ne id faciat! nota enim tibi est historia. Me vero movet & Jetro (d) magnum Mosem admonens, & exhortans non sic regere populum, hominemque rudimentis quodammodo instituens, traducensque ad consilium suum: & quidnam ipse? Alienigena, etsi socer. Cui loquens? ei qui omnia ex divina relatione agebat. Atque hæc quidem paucis, ne longiores simus. Transcundum est ad novum Testamentum scilicet.

LXII.

- (e) 1. Cor. 14. Si postremo revelatum fuerit, primus sileat non sicut obiicit charitas tua de fide sola. Et quod me propemodum fugiebat: Magnus præco veritatis Joannes (f) Herodem reprehendit: Quæso responde mihi. Sed explodari (ut video) & deridebor, quod equiparem me Propbetæ. Absit, non ita est, optime. Hæc vero (inquit g) scripta sunt ad correptionem nostram. Et iterum Paulus (h): Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Qui autem fieri potest, ut recte quis sentiat, agens perverse, divino Jacob (i) affirmante, ex operibus ostendi finem, & iis qui circa unum aberrant, neque alterum inesse? Tot igitur, & tanta cum sint testimonia, non puto habere nobilitatem tuam quid contradicat. Sic autem mittat impari amicitia nostræ solutiones propositionum nostrarum, tum clariores contrarias oppositiones eorum, quæ astruis. Utinam vero suppetant, & nos silebimus, veniamque contentionis nostræ, quamvis eum zelo conjunctæ, postulabimus. Reprehendere enim tantummodo, facile est, & cuilibet volenti promptum, ut legisti; suam vero sententiam sacræ scripturæ testimoniis confirmatam inducere, hominis est sanæ mentis, ac judicii. Ne ergo in

immensum crescat epistola, finem hic faciemus, adjectis quoque Magni Basilii sententiis ad pleniorum demonstrationem. Salvus sis cum tota familia, domine dilectissime, utrimque bene valens. Nos enim charitatis tuæ bonum & scribentes, & non scribentes cupimus retinere. Subiiciuntur iis in codice loca S. Basilii, quibus quæ dicta sunt confirmantur, quæ brevitatis causa prætermittimus.

In ea autem, quam ad Nicephorum consobrinum suum, eundemque præpositum epistolam (k) scripsit, post alia versatur in eo tantum argumento, ut demonstraret perperam factum ab Imperatore, dimittendo uxorem, & aliam, ducendo contra Apostoli Pauli præceptum, & sanctorum Patrum doctrinam: (l) ait enim post alia:

Quod ergo a me indocto discere voluisti: sic penitus habet, ut dictum est a domino diacono. Neque id nos temere affirmavimus, aut locuti sumus: sed investigandis, & perscrutandis sacris litteris confirmati, & corroborati, iisque etiam interrogatis, quos conveniebat. Et profecto ea veritas est, divina lege manifeste vetante, non per Paulum Apostolum modo, sed per alios etiam Theologos Patres, qui hoc ipsum diiudicant, & declarant, & consentiunt cum Apostolico mandato. Et quorsum ego amplius absurde dissimulabo, ac non potius retraham me ipsum, & subducam ab iis, qui infelicem animam meam opprimunt?

Quantum porro est periculum, cum Patrum summus vociferetur, & dicat: Si quid sit præter mandatum, aut mandato officiens, nequaquam ferendum est, quamvis promissionem vitæ, quamvis mortis minas habeat? Mitto dicere quam multe aliæ sint sententiæ, quæ nos vel minimum a mandato discedere prohibent, cum Magni iterum Basilii edictum habeamus: Quod omnia prorsus per Evangelium, & Apostolos a Domino tradita, servanda sint. Hæc ego tibi ut patri, & amico patefacere non dubitavi, quandoquidem nos (ut testis est cordium inspector Deus) neque prædicamus, non enim præminentes sumus; neque odia profitemur. Sed & Imperatorem ipsum, Regemque piissimum in pectore gerimus, charitate, & sanguine mihi conjunctos omnes, cum necessariorum studiosus sim, ut ipsi nostis; & mentionem ejus fecimus etiam in divina liturgia, & pro illo precamur privatim, ac publice: Et Ecclesiæ communio- nis participes sumus. Absit ut ab ea unquam separemur. Ignoscite mihi soli peccatori. Delegi hunc mihi angulum, ut defleam peccata mea, & ne miscear cum mundo. Quodnam hoc crimen est? Concede hoc mihi, dilectissime consobrine, potes enim, sat scio, ut quietus hic agam,

LXIII.

(k) Theod. ep. 4 ex Cod. Columnn.

(l) Theod. ibid.

LXIV.

ab

ab omnibus quoad licet segregatus. Et acris solertia tua obliqua dirige, & aspera complana, pacisque nostræ conciliator esto, & quietis adjutor. Ut si quid hinc nobis commode extet, iuste, atque ex ratione dispensetur. Hæc Theodorus, cujus verbis etiam intelligas quo sensu sit accipiendum quod dicunt ab eo excommunicatum fuisse Constantinum Imperatorem, non more Ecclesiastico, ut communione precum privatarum, vel publicarum privaret illum. Vel quod seipsum Theodorus separaverit, & ab Ecclesia, quod omnino factum negat, sed negaverit Imperatori communis vitæ usum, cujus rei causa (ut ait) latebat in angulo. Porro consobrinus Theodori Nicephorus, & alii affines, quod ex hujusmodi matrimonio Imperatoris cum Theodote ipsorum propinqua jam Augusta creata corraderet magnum sperarent emolumentum: in Theodorum ista nihili facientem, sed adversantem commovebantur. At de his modo satis.

Hoc eodem anno, ut habetur ex Theophane, Joannes præficatur Episcopus Ecclesiæ Hierosolymitanæ.

PAGIUS
VIII.

Annus
XXV. bel-
li Saxoni-
ci.

Ad num. LXV. & seq. Hunni jam pene a trecentis annis Romanos afflixerant & expoliarent, sed cum Carolus decrevisset eos debellare, Theodo vel Thudo aut Todanus eorum Rex ad eum venit, seque cum suis fidem Christianam suscepturum spondit, ut narrant Chronographus Moissiacensis, & Annalista Loiselianus, Bertinianus, alique cum Eginhardo in Annal. Audiendus Annalista Anonymus, qui ab anno DCCXCIV. usque ad annum DCCCIII. res a Carolo Magno gestas profecutus est, extatque lib. 2. Biblioth. Cæs. cap. 5. Aquis-Palatium Dominus Rex celebravit Pascha, & infidelitas, unde consueverat, a parte Saxanorum (pro Saxonomum) exorta est; quia, cum Dominus Rex super alias gentes venire voluisset, nec ipsi ad eum pleniter venerunt, nec ei solatium, ut ipse jufferat, transmiserunt. Tunc iterum cognita infidelitate eorum, Rex cum exercitu suo super eos veniens, alii ei pacifice obviam venientes ex parte Saxanorum, & cum eo in solatio suo ipsum iter expleverunt; & ipse cum exercitu suo ad Albiam (id est, ad Albim fluvium) pervenit, sed alii circa paludes Albia & in Wvibmuodingas ad eum pleniter non venerunt. Dominus Rex tamen resedens apud Bardunwicz tantam multitudinem obsidum inde tulit, quantam nunquam in diebus suis, aut in diebus patris sui, aut in diebus Regum Francorum inde aliquando tulerint. Sed & tunc omnes ad eum venientes, excepto his (pro exceptis his) quos jam supra commemoravimus, & hi, qui trans Albe (id est Albim) erant; ipsi ad eum pleniter adhuc non venerunt, eo quod Vassum Domini Regis (seu Vassallum ac Clientem) Wvizzin Regem Abotridarum occiderunt; ideo non credebant, quod in gratia ejus pervenire potuissent. Cateri autem ad eum omnes pacifice venerunt, & jussionem suam promittentes implere, & ita Dominus Rex iterum credens eis nullum voluntate interficiens fidem suam servando. Tunc ad Aquis Palatium (id est, ad Aquitgranum Palatium) de terra Avarorum Regulus quidam, nomine Todanus, ad Dominum

Quod vero spectat ad res Occidentales, hoc ipso anno Carolus Magnus desertores Christianæ religionis Saxones, rebellantes, cum exercitu adversus eos profectus coercuit. Ubi dum manet, excipit Legatos Hunnorum, sive Avarum Regis Theodonis, sive Thuduini, qui se cum suis subiiceret Carolo, spondens, etiam fidem Christianam omnes suscepturos. Addit his hæc Ado Viennensis: Thuduin Princeps Avarum ad pium Carolum Regem se contulit: & cum populo suo credens, baptizatus, muneribus regiis donatus, fidelis rediit. Sed id in annum sequentem reiciunt alii, defecisseque eum a Christiana Fide suscepta, confirmant.

Bellum vero adversus Hunnos, sive Avaros per Henricum Ducem Foro-Juliensem gestum, testatur Ado, per eumque debellatos, atque avitis thesauris spoliatos, quos (idem inquit) pio Regi Carolo postmodum misit. Et ille Deo gratias referens, ad Memoriam sanctorum Apostolorum partem inde misit, partem officialibus Regni, & Ecclesiis aliis distri-

LXV.
Quæ hoc anno ceferint prospera Carolo.

Carolus cumulat donis basilicam S. Petri.

Regem veniens cum Comitibus suis; quem Dominus Rex honorifice suscepit, & baptizari jussit, & eos qui cum eo venerunt, & cum magno honore & donis eum remeare fecit ad propria. Et in eo anno a parte Avarorum venerunt thesauri, magna multitudo; pro quibus Dominus Rex Omnipotenti Regi gratias agens, distribuit ipsum thesaurum inter Ecclesias, Episcopos seu Abbates & Comites, nec non & universos fideles suos de eodem thesauro mirifice honoravit. Postea Auctor iste barbarus, sed coævus mortem Hadriani Papæ narrat. Porro hujus Annalisticæ verba exscripsit Chronographus Moissiacensis.

Eginhardus in Annalibus hæc addit: Quamquam Saxones estate praterita & obsides dedissent, & secundum quod iussi erant sacramenta jurassent, Rex tamen illorum perfidia non immemor, conventum generalem trans Rhenum in villa Cussenstein, qua super Mænum contra Monganciacum Urbem sita est, more solemnibus habuit, atque inde cum exercitu Saxoniam ingressus, pene totam populando peragravit. Ad bellum illud provocatus est Carolus, quod Saxones ei auxilium contra Sclavorum, aut Hunnorum gentes præstare noluisse. Rerum in Saxoniam præclare gestarum audita relatione, Alcuinus Epistolam CXII. ad Paulinum Foro-Juliensem Patriarcham scripsit, in qua ait: Mirabiliter de Avarorum genere triumphatum est, quorum Missi ad Dominum Regem directi subjectionem pacificam & Christianitatis fidem promittentes. Et, si hoc, Divina eos præveniente Gratia, verum est, quis se servorum Dei tam pio & laudabili labori subtrahere debet, ut diaboli diruatur sævitia, & Christi Domini crescat servitium? In iisdem literis Alcuinus eidem Paulino bis se paulo ante scripsisse sic testatur: Binas Vestra Paternitatis paulo ante direxi cartulas, unam per Sanctum Episcopum Hirsriensem, aliam per Virum venerabilem Ericum Ducem, seu Henricum Ducem, de quo anno sequenti sermo erit.

Hadumarius sive Hatumarus, aut Herima-

IX.
Hunni, seu Avaros Baptistum suscipiunt.

X.

scribit. Hæc Ado. Est de his mentio in epistola Albini Flacci ad Paulinum Patriarcham Aquileiensem, ubi hæc leguntur (a): In cuius potentia, & gratia, Dei scilicet, mirabiliter de Avarrorum gente triumphatum est. Quorum Missi ad domnum Regem directi subjectionem pacificam, & Christianitatis fidem promittentes. Et si hoc, divina eos præveniente gratia, verum est: quis servorum Dei tam pio, & laudabili labori subtrahere debet, ut diaboli diruatur servitium, & Christi Domini crescat servitium? Sed quamplurimorum in te, pater optime, oculi respiciunt; quid vestra veneranda sanctitas facere velit; quia & vicinitas locorum tibi competit, & sapientia decus suppetit, & auctoritatis excellentia tibi appetit, & cuncta

(a) *Albin. ep. 61. t. 1. antiq. lect.*

conveniunt, quæ tali operi necessaria esse videntur, &c.

Conversos vero post hæc Hunnos ad Christianam Fidem, ab eisque primam erectam Ecclesiam sanctæ Dei Genitricis Mariæ, produnt Annales Hungarici. Oblationem vero Caroli ex thesauro Hunnorum ad basilicam sancti Petri Romam missam, in annum sequentem reiiciunt.

Sed & hoc ipso anno primum Episcopum datum Paderburnensi Ecclesiæ in Saxonia * Harimarum, Saxonem hominem, discipulum S. Burchardi, virum sanctitate clarum, produnt (b) Annales Saxonum. Verum qui profecutus est res Saxonum, & ipse Saxo antiquior scriptor res S. Liborii profecutus, non hoc anno, sed longe postea, paucos ante annos obitus ipsius Caroli Magni, factum esse testatur.

LXVI.

* Hathumarum
(b) *Crant. hist. Eccl. Sax. l. 1. c. 11.*

Qui

PAGIUS *rus hoc anno primus Paderbornensis Episcopus apud Gobelinum Personam officialem Paderbornensem in Cosmodromio Æt. 6. cap. XXXVIII. sic constituitur: [1] Anno Domini DCCXCV. Carolus Ecclesia, quam in Padeborne fundavit, quemdam Canonicum Ecclesia Vvirziburgensis Hathumarum nomine, de Saxonia ortum, & tempore superiorum bellorum sibi a parentibus obsidem datum, præfecit Episcopum. Idem habet Krantzius lib. 1. Metrop. cap. 2. porro cum Paderbornensis Episcopatus erectus est, Buraburgensis desit, vel in illum potius coaluit, ut inquit Serarius Notat. XXIX. in Vitam Sancti Bonifacii. Postquam Carolus Magnus, uti scribit Ferdinandus Furstenbergius Episcopus Paderbornensis in Præfa-*

tionem sui Operis gentem, in avita superstitione pertinacem, non sine multis expeditionibus & maximo labore ad religionem Christianam perduxit, nova in Episcopatus & Dioceses cœpta distributio, & certi cuique limites designati. Baronius sermonem hic habet de bello ab Henrico Duce Foro-Julienfi adversus Avares gesto, sed illud ad annum sequentem differimus. Præterea dicit, Anonymum Scriptorem Translationis Sancti Liborii Cenomanensis Episcopi anno DCCCXXXVI. peractæ indicare Paderbornensis Episcopatus fundationem serius factam esse. Verum nihil in huius Anonymi narratione habetur, quod Krantzii & Gobelini Personæ relationi adversetur.

NOTÆ [1] Quandoquidem pro definiendo anno instituti primitus Episcopatus Paderbonensis nonnisi recentiores scriptores Pagius affert, rem melius firmiterque asserere nunc juvat auctoritate vetusti Scriptoris actorum S. Meinweri Episcopi Paderbonensis, qui Vitæ cap. I. hac de re scribit: Unde rex (Carolus) præposuit ei (Paderbonensi ecclesiæ, quam ad id usque Wirziburgenses præfules curaverant) præfata VVirziburgensis Ecclesia canonicum Hathumarum; cuius Pontificatus anno quarto, Dominica Incarnationis septuagesimo nonagesimo nono B. Petri Apostoli Vicarius Leo ejusdem nominis tertius Apostolica auctoritate (Episcopalem institutionem) firmavit. MANSI

JESU CHRISTI
ANNUS
796.

LEONIS PAP. III. CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS
I.

ANNUS
7.

I.
Persecutio
Const.
Imp. ad-
versus
Mona-
chos.

Theodo-
rus Stu-
dita cum
suis exu-
lat.

Qui sequitur annus Redemptoris septingentesimus nonagesimus sextus; Indictione quarta signatur, cujus initio ab Imperatore Constantino decernitur exilium Theodoro Studitæ, & aliis sanctis monachis, a quibus Justissime (ut par erat) redargutus esset, quod dimissa legitima coniuge, aliam præter jus falsæ sibi matrimonio copulasset. Scribit ipse Theodorus ad Platonem de suo exilio epistolam tertiam ordine positam in antiquo codice Columnensis bibliothecæ, ex qua hic describamus ea, quæ ad rem spectare videntur. Incipit ipsa: *Profluunt mihi lacrymæ ante verba &c.* Quibus declarat lætitiâ, quam acceperat ex ejusdem Platonis litteris. Et post alia: *Et quoniam distincte narrare me jubes ab illa die, qua luctuosam separationem sustinimus, totum iter nostrum, tum quæ in eo nobis contigerunt: equidem imparsum; aggrediar tamen impigre quod jubes. Illo ergo die, quo abiisti tu quidem, pater, ad mortem tua voluntate: missi & nos in exilium sumus, obviis (ut res tulit) jumentis subiecti. Et primum quidem, tamquam harum rerum rudes, atque inexperti, nonnihil animo consternati sumus. Attulimus enim ad pagos quosdam, spectaculum facti omnium hominum sexui, & ætati: ubi tumultu, clamoribusque impletæ nobis aures fuerunt, cum solverent, & subsisterent ad comparanda victui necessaria, qui nos ducebant. Postquam assuefacti tandem fuimus, facilius, & lenius ferre cœpimus adversa. Omnium porro maxime nos angebat patris, & domini diaconi infirmitas. Atque hoc modo tristes, & exhauristi iter confecimus.*

II.
Theodori
exulantis
iter rele-
gitur.

Mansiones autem hæc fuerunt, a Catharis ad Libiana, inde Leucas, tum Phyræum. Quo in loco lugubre quiddam nobis accidit. Cum enim ex improvviso obtulissent novem ex primariis fratribus, ovium instar dispersarum, circumfederunt nos flentes, & corda nostra conficientes. At ductor noster nec alloqui eos sinebat. Ita miserum in modum spectantes mutuo, & Vale dicentes, cum lacrymis tandem divulsi, & separati

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XXXIV.
Anno He-
gira
CLXXX.
inchoato
die 15.
Mart. fer.
3.
A. C. 796.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6289.

© 21. CB. D 18. P. 3. April. Indct. 4.

JESU CHRISTI 796.

LEONIS III, PAPÆ 22.

fuimus. Deinde Paulam ducti invenimus venerandam sororem tuam cum domino Sabba, & clam venimus in conspectum; totamque noctem congruo sermone duximus: tum invicem tamquam morti addictos salutantes, discessimus cum gemitu, & ejulatione. Ac tunc videre erat convulsa pectora, & fatiscientia, cum decenter victa cederet natura. Ex hoc loco digressi, substitimus in Lupadio, ubi peramanter ab hospite habiti fuimus, balneoque usi propter vibices: nonnullis enim pene insanabiles evaserunt ex itineris agitatione. Et divertimus Tilin. Illic ergo affectus nos Abbas Zacharias cum Pionio, præ animi ardore nobiscum venire, cupiebant, sed permissum id eis non fuit. Inde Alcerizam, tum ad Anagegrammenos, deinde Perpetrinam, atque illinc Parium, cum Episcopis communicantes, & de jurejurando modeste admonentes. Post hæc Horcum, inde Lampsacum, ubi Heraclæotas nacti, triduo hæsimus, navigare non valentes.

Deinde solventes appulimus Abydum, a Præsede humaniter excepti; cumque ibi usque ad Sabbatum octo dierum spacio mansissemus, vela fecimus ad Eleuntes, ubi hebdomadem commorati, quod navigari non posset, secundo vento flante, pervenimus in Lemnum novem horarum velificatione. Orationem hic moratur pietas Episcopi, qui me (si quis alius) benigne suscepit, consolatus est, & viatico instruxit. Inde ergo soluta navi, non sine metu, propter finitimam gentem, in adversam oram, valido spirante Borea, transmisimus, centum quinquaginta millium pelagus duodecim oris emensi, appulimus Canastrum in finibus Thessalonice, deinde Palenam Sinui contiguam. Tum ad portum, ex quo in animalibus iterum sedentes, in urbem ingressi sumus Sabato die, festo Annuntiationis, hora tertia. Qualis vero ingressus? neque hoc præterire fas est.

Præmissus a Præsede unus ex primoribus cum militu manu, ad Orientalem portam expectabat. Et appropinquantibus nobis, occurrerunt recta acie, silentio, & clausis post ingressum nostrum portis, per forum nos duxerunt celebri pompa, in oculis eorum, qui ad spectaculum ac-

III.
Navigatio
Theo-
dori exu-
lantis.

Pervenit
Theodo-
rus ad Io-
cum exi-
lii.

CONSTANTINI IMP. 21. & 17.

SOLIUS 7.

A Num. I. ad VIII. Sanctus Theodorus Studita, qui redarguerat Imperatorem, quod dimissa legitima coniuge aliam sibi copulasset, hoc anno in exilium missus est, ut recte ostendit Baronius ex ejus literis ad Sanctum Platonem datis, quæ apud eum legi possunt.

I.
S. Theo-
dorus Stu-
dita in ex-
ilium
missus.

currerant, perduxeruntque ad Præsidentem. O præclarum virum! placidum enim vul- tum nobis exhibens, cum prostratus sa- lutasset, miti nos sermone affatus est, mi- sitque ad Archiepiscopum, precibus ante- fuis in S. Sophia. Ubi ergo in orato- rio suo precatus est sanctissimus, excepit nos, & opipare tractavit, consentaneis verbis alloquens, tum balneo, cibisque reficiens, ac restituens. Postridie mane abducti sumus, & per speciem quasi ad S. Demetrii precum causa duceremur: separaverunt nos omnes, orantes mutuo, & Vale dicentes. Nos vero fratres duos, cum in hunc, in quo nunc dego, locum perduxissent, se junxerunt, flebiliter am- plectentes mutuo, adeo ut spectantium nonnulli misericordia commoverentur. Sic se habent res nostræ, pater, & ego vi- tam hic ago luctuosam, & lamentabili- lem, &c.

IV. Porro non his tantum cruciabatur Theo- dorus, sed maximopere eum angebat cura suorum, quos reliquerat: quorum mu- niendorum causa sanctus Plato monuit ipsum, ut hortatorias litteras ad se ipsum daret, quibus reliqui commoneri potu- issent, ne timore, vel blanditiis a cœ- ptis aliquando desisterent, & Imperatori assentirentur. Præstitit id egregie Theo- dorus, ad eundem Platonem eo argumen- to epistolam verbis istis conscribens:

(a) Theod.
ep. I. ex
Cod. Co-
lumn.

Platoni patri spirituali Theodorus. (a)
Quibus verbis te affabimur, pater dul- cissime, sanctis visceribus tuis orbat? Quid lati, aut jucundi loquemur? neque enim luctuosa, & tristia, quasi acerbe ferentes hoc, quod exilium existima- tur; quod nos a te didicimus non agnosce- re, ut qui incolæ simus universæ terræ; sed illud solum, quo quis a Deo per cu- juslibet ejus mandati prævaricationem excidit, longeque proicitur. Quapro- pter gaudemus sane, & letamur, quod quamvis indigni cælo, & terra simus: tecum tamen spirituali patre nostro digni habiti sumus, qui pro ejus mandato hæc pateremur, tuaque secundum carnem con- suetudine privaremur. Cæteroqui enim no- biscum semper es, pater, in oculis, at- que ore omnium nostrum. Ecqui aliter vi- vere possimus, nisi a te sanctarum precum præsidio tegamur, & a malo servemur in- noxii? Seorsim abjuncti, ac segregati om- nes fuimus, salvum tamen omnes, atque integri, ac stabiles permanimus. Et quam- quam parva quedam incommoda in via periculimus, nonnullis nostrum etiam mor- bo affectis: ille nihilominus qui dixit: Respicite volatilia cæli, & lilia agri, qui minime fallit in promissis suis, incolumes nos tandem præter spem nostram huc per- duxit, ad ærumnæ nostræ commiseratio- nem incolarum corda inflectens, sed po- tissimum Archiepiscopi.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Reliqua vero una est cura nostra, & assidua meditatio, cum prolixis precibus & immeritis, ut ipse corroborens, pa- ter desiderabilissime, & in instituta pro ve- ritate Dei confessione fixus, atque immo- bilis maneat, nihil trepidans, aut ani- mum conturbans ad eorum insultus, qui certaminum gloriam, quæ pro pietate cum divina gratia obiisti, evertere conantur. Sparsa enim ubique fama est, omnesque propemodum homines stupore complevit, & cornu salutis erexit in Christianis, infami- am auferens ex ordine monachorum. Atque hoc, scio, unusquisque fatebitur compos rectæ mentis vivere Christum in nobis, & regnare, eique obedire nos ma- gis, quam hominibus, quos creavit, ut non contemnatur, sed glorificetur ab eis. Omnia ergo tibi perspecta sunt: scis quid facto opus: commonitione nostra non eges, veruntamen hæc ita nos scribere præcepi- sti. Quare noli hominem timere, pater, aut hominum vexationes. Nosti sanctos, cum umbram, & somnium hæc ducerent, admirabiles cælo, terrisque extitisse. Modicum quæso laboremus: modicum adhuc sustineamus, & egregium cursum consum- mabimus. Jam corona textitur, merces æ- terna præparatur, & cælestis regis ami- cus, Sanctorumque particeps vocabere, & apud homines Confessor. Sic, sic, oro, atque obtestor paterna viscera mea. Esto nobis fortitudo, patientia, constan- tia. Tu enim pater, si steteris, nos im- becilles filii tui valentiores mox redde- mur, & viriles animos capiemus, casus omnes pariter feremus, Dei virtute, ac precibus tuis: a Deo siquidem est hic se- cessus, sic approbante omnino res nostras, viresque suppeditante.

V.

Hortatio
Theodori
ad S. Pla-
tonem ef-
ficax.

Facundiam eorum, qui te a veritate di- movere conantur, haudquaquam formides, pater. Simplex sermo. At enim uspiam S. Epiphanius in oratione sua de Paschate, qualis sit homo, præterea, quæ in divi- nis litteris scripta sunt, consulens, ex corde loquitur, & enarrat mandata homi- num: Et de his ipsis Apostoli verba produ- cens: Licet, (b) inquit, Angelus de cæ- lo sit, Anathema illi. Quo autem numero illud censebimus: (c) Sacerdotes mei con- temperunt legem meam, & polluerunt san- ctuaria mea? Quod Prophetæ dictum usur- pans Theologus in magno Apologetico hæc addit: Profana, & sacra non distingue- bant, sed omnia illis communia erant. Quam multa sunt alia si quis audire ve- lit? Desinant ergo, qui falsis sermonibus pervertunt Dei veritatem, sibi que ipsis attendat. Nos enim, cum perspicuum sit man- datum, & ignem æternum prævaricanti- bus minetur, nequaquam cedemus humanis terroribus, aut suppliciis, per suscepta pro veritate certamina. Quin si sanguinem profundere opus sit, lubentes, atque bila-

VI.

(b) Gal. 1.

(c) Ezech.
22.

res profundemus. Deo nos per sanctas preces tuas corroborantes.

Hortatur
Euthy-
mium fra-
trem.

Viriliter age, & tu domine frater Euthymi, bonum certa certamen, ne deseramus nos lux mea, & viscera mea, nec pro exiguo, & brevi lætitiæ fructu beatam vitam amittamus, ne præsentium rerum jucunditate capiaris, neve ad tribulationes succumbas, frater, noli terga dare. Gavisus est Christus, videns te sua causa flagellatum. Cave illum contristes, dilecte mi, vel collatantes Angelos, vel dominum Patrem, vel quæ nos Spiritu sancto enixa est, venerandam matrem, vel fratres tuos omnes meque præcipue, quem amare te dicis. Tres sumus carne fratres, simus & spiritu, ne violemus sacrum, & divinum numerum. Exponamus nos ipsos pro Dei mandato ad supplicium, ut in æternum vivamus.

VII.

Quod superest, solliciti etiam, pater, sumus de reliquis fratribus nostris dulcissimis, quam recte illos Dominus direxerit. Hoc enim peccatores oramus, ut ipse illorum curator sit, dispensator, & ductor, prout ipse novit, & jubet, res illorum administrans. Revera enim uberes lacrymas pro illis fundimus, semper in oculis nostris illorum vultus versantur, dum eorum preces imploramus subsidio negligentia nostræ. Veruntamen tu pro omnibus precare, pater, ut patientiam adipiscamur, felicitatem, præsidium a Deo, & auxilium adversus diaboli tentationes, & quod Deo placuerit, ut te in carne, aut alios fratres nostros videamus. Fiat, Fiat. Quæsumus, & audemus, ex nobis salutare dulcem fratrem nostrum, si tecum est, aut si quis alius fratrum nostrorum, quisquis erit, cui nuntiabis. Salutatur mecum sanctam animam tuam dominus diaconus, & pater noster egregius frater meus, & filius tuus œconomus, ceteri honorandi fratres, & desiderandi. Ora pro nobis, pater, enixe, & incessanter. Hucusque Theodori ad Platonem epistola. Cui & aliam addidit haud absimilis argumenti, cum responsum ad priores litteras nondum accepisset. Est ipsius exordium ejusmodi: Jam iterum scribo ad dominum, & patrem meum: nec scio an litteras meas acceperis, &c. Sic Theodorus, qui suo exemplo alios docuit, quid Deo gratum facere deberent, eisdem suis litteris continet in officio. Protectus ipse a Deo, quousque in sacrarum legum contemptorem Imper. Deus ulcisceretur, secundum illud Davidicum: (a) Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum, ut mitiges ei a diebus malis, donec fodiat peccatori fovea. Quod perficere haud diu moratus est.

(a) Psal.
93.

Hoc siquidem anno a matre Irene Constantino Imperatori parantur insidiæ, quibus tandem sequenti anno tentus, orbatus oculis, ac simul vita fuit. Scelus plane execrandum, nisi (quod multi excusant) justitiæ eam zelus ad id faciendum excitasset, quo nomine eadem post hæc meruit commendari. At non fuit matris jussio, ut ista pateretur, sed ut teneretur, nec amplius imperaret, tamquam si e manu furiosi gladium auferret. Docuit Christus verbis suis summæ pietatis genus esse in hoc adversus filium esse crudelem, ipso dicente (b): Qui diligit filium suum plusquam me, non est me dignus. Non veni pacem mittere, sed gladium, veni separare filium a matre. Cum jam olim Dei præcepto justæ sint armatæ manus parentum in filios, abeuntes post deos alienos, illisque necatis, qui hoc fecerunt Moyse ore laudati, ita dicentis: (c) Consecrasti manus vestras hodie Domino unusquisque in filio & patre suo, quos occiderunt, ut detur nobis benedictio. Plurimum quidem interest quo quis aliquid animo agat. Si enim regnandi cupidine Irene in filium molita esset insidias, destabilius Agrippina Neronis matre fuisset, cum illa suæ quoque vitæ dispendio filium imperare maluisset: nam illa fatidico prædicenti, fore, ut si imperaret, matrem occideret, respondiisse fertur; Occidat, modo imperet. Contra vero quod ista religionis causa, amore justitiæ in filium perpetrata credantur, ab Orientalibus nonnullis, qui facti aderant, viris sanctissimis eadem post hæc meruit præconio celebrari, ut suis locis dicturi sumus. Modo autem exordium magnæ tragœdiæ, seriem rei gestæ anni hujus a Theophane narratam sic accipe:

VIII.
Constantinus Imper. ex-
cæcatur.

(b) Matt.
10.

(c) Exod.
32.

Anno septimo Imperii sui, mense vero Septembri, ingressus est Imperator cum matre sua, ut calefieret apud Prusam (erant ibi balnea, ad opus parata) Octobri vero mense natus est Imperatori filius, quem cognominavit Leonem. Quæ cum cognovisset Imperator, derelicta matre apud Thermas una cum ordine regio universa, atque Principibus, cursim in urbem regressus est. Quapropter hujus mater spacio reperto: allocuta est, & subtraxit muneribus, & promissionibus agminum principes, ut deponeretur filius ejus, & ipsa singulariter imperaret: & alios horum per seipsam & alios per homines suos blandiens, attraxit ad se omnes, & præstolabatur congruum invenire diem. Hactenus de his, quæ præsentis anno sunt inchoata, quæ vero sequenti sunt consummata, suo loco dicturi sumus.

IX.
Mater filio molitur insidias.

X:
S. Euphe-
mia reli-
quia re-
pertæ.

Hoc eodem anno, Indictione quarta, qui & vigesimus secundus inchoatus numeratur ab obitu Copronymi, delatum est Constantinopolim ex Lemno insula corpus S. Euphemie, quod ipse testatur qui interfuit Theophanes, qui ait: Hoc stupendum, & dignum scriptura miraculum post viginti duos annos post iniqui Principis mortem, Copronymi scilicet, una cum piissimis Imperatoribus, & Tarasio sanctissimo Patriarcha nos vidimus, & cum eis amplexi sumus, licet indigni, magnam gratiam promerentes. Hæc Theophanes post annum vigesimumsecundum ejusdem Constantini Copronymi, quo ejusdem Martyris capsam venerandum corpus continentem, in mare fuisse projectam affirmat. Qui autem rem gestam fufius descripsit ejusdem temporis auctor, sic narrat (a): Post ejus projectionem in mare, & delationem in insulam Lemni enarratam, sic prosequitur de translatione facta Constantinopolim historiam, Ubi pia Imperatrix divino zelo incitata, cœpit omnia reedificare: Fractum templum benedictæ Euphemie ante alia omnia contendit rursus ædificare, & ornare. Quod etiam fecit: & cum id omni pietate ornasset: effecit, ut in eo offerretur incruentum sacrificium. Et Chalcedone statuit Episcopum: erat enim ad hoc usque tempus vidua propter injuriam ei illatam ab impiis Imperatoribus, qui beatæ Euphemie memoriam, & civitatem delere statuerant. Atque divino quidem zelo mota pia illa Imperatrix de reliquiis beatæ Euphemie satagebat, & erat sollicita. Et cum omnes ad querendam hanc rem sanctam adhortaretur: ei, qui facit voluntatem eorum, qui ipsum timent, & implet consilia eorum, qui ipsum invocant, placuit benedictæ Euphemie aperire reli-

quias eo modo qui est a nobis declarandus.

Annis præteritis fuerant in eo loco occulta, & tectæ silentio, omnibus insulæ incolis maximam in eis fidem habentibus, & hoc arcanum conservantibus, partim propter tyrannorum insolentiam, partim autem ne agnoscerentur, & ab eis auferrentur hujusquæ multa, & præclara subiiit certamina reliquiæ. Cum autem insignis, & benedictæ Martyris Euphemie miracula in omnem partem pervaderent, magna que advenarum multitudo ad reliquias conveniret: repente quidam ex proceribus, nempe ex Apocryfariis, iis inquam, qui dant responsa, mittitur ab Imperatore in Occidentem, venitque Lemnum, & contemplatus populi multitudinem, & ea, quæ fiebant miracula, cum veluti quedam hostilis invidia illum scelestum invasisset: rogavit quænam hæc esset populi congregatio, & quænam ea, quæ fiebant. Cum autem recte didicisset: cœpit vociferari & tenere eos, qui illic conveniebant, populos, sic dicens: Ossa rursus habentur in honore? sic docent Imperatores? & multum minatus, diruit domunculam, in qua jacebat oculus benedictæ Euphemie. Cumque hæc fecisset, freuens recessit. Illinc factum est, ut damnatum Martyr acciperet, & ejus corpus vituperaretur.

Sed quoniam ubi vult Deus, vincitur ordo naturæ, & perit omnis humana ratio, & inventio, hoc accidit. Contigit enim ut per successionem ad quemdam virum bonum perveniret benedictæ Euphemie habitaculum, & oratorium, in quo postea erant venerandæ hujus Martyris reliquiæ. Erat autem eis marmor impostum, quod illi pii naucleri imposuerant, inscriptum tali inscriptione:

NOS SERGIUS ET SERGONAS NAVIGANTES PER HELLESPONTVM CVM EX PROFVNDO SVSTVLISSEMV8 RELIQVIAS BENEDICTÆ ET SANCTÆ MARTYRIS CHRISTI EUPHEMIÆ EIV8 JUSSU HIC DEPO8VIMV8.

Cum ergo per successionem hujus loci bares fuisset Anastasius Comes clarissimus, Ann. Eccl. Tom. XIII.

accidit, ut quorundam æmulatione falsis appeteretur maledictis, & a sua digni-

R r 2

PAGIUS
II.
Inventio
Reliquiarum S.
Euphemie.

A num. X. ad XVI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLVIII. qui Kalendis Septemb. anni Christi DCCLXV. inchoatur, scribit de Constantino Copronymo: In eos, qui venerantur Sanctorum Reliquias velut in impios, honorum proscriptiones, exilia, supplicia comminabatur. Ubi cumque Reliquia Dei quam maxime favorem conciliantes, tanquam pretiosus possidentium thesaurus habebantur, eas quam citius de reliquo non videndas e medio tollebat. Quidpiam hujusmodi in pretiosissimam celeberrima Martyris Euphemie corpus irreligiosus Imperator exercuit, ubi nimirum illud in maris profundum cum ipso loculo demersit, Martyrem sub Christianæ plebis conspectum sanctis unguentis exsudantem videre, ac ita deliria contra Sancto-

rum preces deblaterata coarguentem non ferens. Deus autem, qui ex Scriptura verbis ossa sibi placitorum custodit, illasum illud servavit, ipsum ad Lemnum insulam enatare faciens. Ad littus quippe projectum per nocturnam visionem tolli commonuit, & occultum teneri. Subpientissimis vero Imp. Constantino & Irene, Indictione quarta (a Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoata) cum debito honore in proprium sibi templum denuo relatum est. Ille quidem communis Ecclesiarum hostis ade illa sacra profanata, armamentum fecerat, & stercoreibus excipiendis male dicaverat; locum autem expurgatum & expiatum denuo Ecclesiam consecraverunt; cum, arguenda Constantini unius impietati, tum alterius in Deum religionis demonstranda

XI.

Hagiomachus spernit reliquias S. Euphemie.

XII.

Anastasi-
us comes pos-
sedit reli-
quias.

gnitate excideret. Is vero nihil cunctatus, venit Constantinopolim, volens in suum restitui Comitatum. Cum autem (ut solet unusquisque) quæreret aliquem invenire, qui eum sua intercessione defenderet apud Imperatorem: quidam ei dixerunt, Chalcedonensem Metropolitanum ad id fore idoneum, ut qui possit libere, & fidenter loqui, & majora sustineat, & defendat negotia.

XIII.

Cum ergo de eo interrogasset, invenit illum in palatio. Et cum ad ejus pedes procidisset: renuntiavit ei propter quam causam adsit, rogans ut sit ei intercessor, & adiutor. Contra autem dicebat Metropolitanus, se id non posse facere. Postquam ergo eum dimisit, ingressus est in partem ædis Episcopatus, in qua est etiam templum benedictæ Euphemie. Prope autem eum secutus est vir, divina motus providentia. Templum vero Comes ingressus, cum Deo divinam emisisset orationem, sedit in quodam loco. Ad eum autem accedens supradictus vir, qui erat unus ex clericis templi, & cui sua vice creditum erat officium, rogavit cujus, & quisnam esset. Ille autem ei illico exposuit, cujusnam esset, & quæ ei molesta acciderant. Rogavit autem Comes clericum, cujusnam esset hoc templum. Is vero dicit Benedictæ Euphemie. Ille autem respondens, & sincerissime manum pectori admovens, inquit: O meam omni ex parte benedictam Euphemiam! Ei vero rursus dicit clericus: Quemadmodum dixisti, tuam esse benedictam Euphemiam? Ille autem respondens, dicit: Domi meæ & in oratorio meo ejus venerandas teneo reliquias. Et is rursus: Quomodo, inquit, fieri poterit? Vide o homo, ne forte loquaris contra teipsum, nec eas possis ostendere. Nam Augusta & Imperator eas curat diligenter quærendas. Quare Metropolitanus quoque ea de causa jussere facere supplicationes. Ille autem rursus: Pro certo habeat tua reverentia, quod reliquiæ beatæ Euphemie, quæ erant Chalcedone, sunt apud me.

XIV.

Sic confirmatus clericus & letus & exultans renuntiat Andreæ sanctissimo Metropolitanus, gratulans, & Dei prædicans magnalia. Qui cum statim accersisset Comitatem, & ab eo fuisset factus certior: dedit gloriam Deo omnipotenti. Surgens autem profectus est ad Tarasium sanctissimum Patriarcham, & ei narravit omnem rei seriem. Tunc profectus est sanctissimus Patriarcha ad Imperatricem, & ejus filium Constantinum, qui erat Orthodo-

PAGIUS

da monumentum. Hoc porro mirandum & relatu dignum portentum a morte nefarii istius Imperatoris circa annos duos & viginti una cum piensissimis Imp. & Sanctissimo Patriarcha nos ipsi conspeximus, & quamvis indigni, ea tamen

xus, & amicus Martyrum, & exposuit omnia, quæ facta fuerant. Qui rem admirati, quæ erat præter opinionem: laudibus, & hymnis Deo emissis, magno sunt affecti gaudio. Et scapha quamprimum expedita miserunt Comitatem suæ dignitati restitutum, donatumque muneribus, & insignes quosdam clericos ex templo benedictæ Euphemie. Cum ipsi autem in Lemnum descendissent: congregati sunt illic qui circumcirca habitabant, in ira & indignatione, nolentes dimittere eis, qui missi erant ab Imperatore, reliquias benedictæ Euphemie. Qua de re cum non levis exorta esset perturbatio: videns Lemni; sanctissimus Episcopus populi motum progredi; surrexit, & ingressus est in medium eorum, vociferans, & dicens: Cedite o homines: eorum enim, quæ sunt, nihil fit sine Dei nutu. Sic omnino Deo visum est. Vitemus itaque Regis indignationem: (a) Ira enim Regis est tamquam ira leonis.

Res delata ad Imperatorem.

(a) Prov. 19.

XV.

Hæc cum dixisset, & plura alia, vix sedavit, multitudinemque iis, qui venerant, aliquid mali facerent & dicto Comiti. In eum enim concitatus erat populi animus clamantis: Per ipsum proditus est noster thesaurus. Tunc ergo cesserunt, & traducti sunt ad pacem, & Deo dederunt gloriam, & laudem Martyri, concedentes volentibus benedictæ Euphemie venerandas reliquias. Quas cum accepissent, qui ad eas missi fuerant, tulerunt Constantinopolim, tota civitate, & imperatrice, & sanctissimo Patriarcha egressis obviam. Cum eis ergo obviam processissent, & complexi essent cum ea, cum qua par est glorificatione, deposuerunt in ejus templo, & in ea arca, in qua prius Martyr fuerat, unde profanus, & execrandus Imperator eam ablatam immisit in profundum. Ii autem, qui eas intulerunt Byzantium & proceres, & qui primas obtinebant apud Artabastinem, & filias Imperatoris, & alii plurimi diripere reliquias. Quando etiam manum sanctam, quæ librum accepit, sublatam a Niceta Patricio cognomine Monomacho, qui in Sicilia insula Martyris templum extruxit, dicunt illic fuisse repositam. Hinc itaque factum est, ut, pauca quædam ossa capitis, quæ remanserunt, in ea, qua olim fuerant, arca, clauderentur cum aliis reliquiis: quæ etiam in hodiernum usque diem scimus servari in arcula. Arbitror autem in dicta quoque insula Lemno relicta, esse quasdam partes corporis. Hucusque de his auctor historiam profecutus, consentientem

Relatæ reliquiæ S. Euphemie Constantinopolim.

gratia a Deo cumulati, illud venerati sumus. Sanctæ Euphemie templi restitutionem, ejusque Reliquiarum Constantinopolim relationem recitat Baronius ex Auctore coævo, qui extat apud Metaphrastem ad diem XI. mensis Julii.

Ad

tem iis, quæ Theophanes scribit, gloriat-
us se non solum vidisse, sed etiam eas-
dem venerandas reliquias esse complexum.

Quod ad res pertinet Occidentalis Ec-
clesiæ, anni hujus principio, Leo Roma-
nus Pontifex ubi sedere cœpit, nihil an-
ti-

XVI.

PAGIUS
III.
Carolus
Angilber-
tum ad
Leonem
mittit ad
confirmat-
ionem
preceden-
tium fœ-
derum.

Ad num. XVI. & seq. Carolus uno eodem-
que tempore & Hadriani Papæ mortis, & Leo-
nis III. electionis nuncium accepit, ut demon-
strat ejusdem Caroli ad Leonem Epistola, quæ
est ordine LXXXIV. inter Epistolas Alcuini.
Ex ea etiam intelligimus, Leonem III. ubi
Pontificatum suscepit, certiore ea de re reddi-
disse Carolum, huncque de Angilberto Romam
cum muneribus ad Hadrianum mittendo cogi-
tasse, cum lugubri mortis ejus nuncio repente
tardatum est iter illius. Subdit Carolus: *Sed
modo latiores de vestra Sanctitatis successione fa-
cti, quod desideravimus in illo pio Patre agere,
in vobis perficere studemus. Illique omnia injun-
ximus, qua vel nobis voluntaria, vel vobis ne-
cessaria esse videbantur, ut ex conlatione mutua
conferatis, quidquid ad exaltationem Sanctæ Dei
Ecclesiæ vel ad stabilitatem honoris vestri, vel
Patriciatus nostri firmitatem necessarium intelli-
geretis. Sicut enim cum Beatissimo Prædecessore
Vestra Sancta Paternitatis pactum iniit; sic cum
Beatitudine vestra ejusdem fidei & caritatis in-
violabile fœdus statuere desidero. Quatenus Apo-
stolica Sanctitatis vestra, Divina donante gra-
tia, Sanctorum advocata precibus, me ubique
Apostolica benedictio consequatur, & Sanctissima
Romana Ecclesiæ Sedes, Deo donante, nostra sem-
per devotione defendatur. Nostrum est, secun-
dum auxilium Divina Pietatis, Sanctam ubi-
que Christi Ecclesiam ab incurso Paganorum,
& ab infidelium devastatione, armis defendere
foris, & intus Catholica fidei agnitione mu-
nire.*

IV.
Leo III.
Vexillum
S. Petri
ad Caro-
lum mit-
tit.

Ex his Caroli Magni literis liquet primo,
Pontifices Romanos post suam ordinationem.
Legatos ad Francorum Reges tamquam ad Ro-
manorum Patricios ac Defensores misisse. Se-
cundo, Carolum a Leone III. per Angilbertum
Legatum suum postulasse, ut Patriciatum suum
confirmaret, quo Ecclesiam ab incurso Paganorum
armis defendere posset, & Christianos in
Catholicæ fidei communionem continere. Tertio,
Vexillum Romanæ Urbis a Leone Papa ad eum
missum, & subjectionem Romanorum per sa-
cramenta firmatam demonstrare Carolum, quæ
per Angilbertum Legatum suum petierat, a Pon-
tificis obtinuisse, non vero Leonem & Carolum
Patriciatum in Dominationem vertisse, & su-
premæ Jurisdictioni, quam exercebant, proprie-
tatem & Dominium Urbis tanquam Patricios
adjunxisse, ut putavit Marca lib. 3. de Con-
cordia cap. 11. num. 9. & cum eo Cointius hoc
anno num. XXVI. & seqq. qui addunt, Romam
usque ad præsentem annum Imperatoribus Con-
stantinopolitanis paruisse. Eginhardus in An-
nal. hæc de Legatione Leonis Papæ ad Carolum
scribit: *Leo per Legatos suos Claves Confessionis
Sancti Petri, ac Vexillum Romana Urbis cum a-
liis muneribus Regi misit, rogavitque, ut ali-
quem de suis Optimatibus Romam mitteret, qui
populum Romanum ad suam fidem atque subje-
ctionem per sacramenta firmaret. Missus est ad
hoc Engilbertus Abbas Monasterii Sancti Richarii.
Per quem etiam tunc ad Sanctum Petrum magnam
partem thesauri, quem Ericus Dux Forojuliensis
spoliata Hunorum Regia, qua Ringus vocabatur,
eodem anno de Pannonia Regi detulerat, misit;
reliquum vero inter Optimates & Aulicos, cate-
rosque in Palatio suo militantes, liberali manu
distribuit. Est hæc secunda Angilberti ad Leo-*

nem III. Legatio, uno eodemque anno ac prior
obita. Leonem vero Vexillum Urbis Romanæ
Carolo transmisisse scribunt etiam Annaliæ Loi-
selianus, Tilianus, Bertinianus & Metensis,
ac Regino in Chronico, incertus Auctor & Mo-
nachus Egolismensis, uterque in Vita Caroli.
Claves ex Confessione seu ex Sepulcro San-
cti Petri acceptæ Christianis Principibus olim
mitti consueverant a Pontificibus Romanis, ut
docent Epistolæ Gregorii Magni, aliorumque
Pontificum Romanorum. Sed Vexillum ab illis
tantum mittebatur ad Patricios Romanorum,
qui adversus Infideles Schismaticos aut hæretico-
pugnaturi erant, ut supra ostendimus.

Gregorius enim III. Carolum Martellum Ro-
manorum Patricium eligens ipsi Claves Confes-
sionis Sancti Petri misit, imo & Vexillum, ut
ex iis, quæ in simili postea facta, deduximus.
Hadrianus etiam Papa Vexillum Carolo Regi de-
ferendum voluit, ut anno DCCLXXIV. pro-
bavimus; nec alio modo erga eum se se gere-
re debuit Leo, quando ille ab eo postulavit, ut
idem pactum secum statueret, quod jam cum
Hadriano inierat. Obtinuit itaque Carolus a
Pontifice quod petebat, confirmationem nempe
sui Patriciatus, ac tituli Protectoris Ecclesiæ
Romanæ, non veto Dominium Urbis quod non
petebat, & de quo in ultimis fœderibus cum
Hadriano sancitis actum non fuerat, ut Marca
& Cointius citati fatentur, qui ideo alias vo-
cis *Vexillum* significationes ad id quod hoc an-
no peractum, transferre non debuerunt; cum eæ
compati non possint cum lris Caroli in sua ad
Leonem III. Epistola verbis, *vel ad stabilitatem
honoris vestri, vel Patriciatus nostri firmitatem
necessarium intelligeretis.*

At, inquit Marca: Nullus Pontificum ante
Leonem III. Dominus Noster inscriptus est, ut
fatetur Alemannus (nempe Dissert. de Latera-
nensibus Parietinis cap. 12.) post illum, eo
titulo in scriptis & in acclamationibus Pon-
tifices *Domini Nostri* apud Romanos audire
cœperunt. Ad perpetuam hujus rei memo-
riam, Numisma quoque cufum est: in cujus
altera facie simulacrum Petri cum clavibus
humero impositis, in averfa hæc inscriptio
expressa, est. D. N. LEONI PAPÆ. Titulus
Dominii vetat, ne Leoni I. tribui possit,
ut placuerat illustrissimo Annalium Conditori
(anno nempe CCCCLXI. n. XII.) *Dominus*
quoque dicitur Carolus in hac inscriptione,
unde fluxit, ut Paulus Diaconus, cum Bre-
viationem Festi Carolo nondum Imperatori
dedicaret, *Romuleam vestram Civitatem* di-
ceret. Ita Marca. Verum ante Leonem III. si-
milia Numismata cudere potuere Stephanus II.
& ejus Successores, quia ii non minus quam
Leo III. Supremi Urbis Domini fuere, quod
non video in posterum in dubium revocari pos-
se. Dominus etiam Carolus appellatus, sed alio
titulo, quia nempe Romanorum Patricius erat,
& eo titulo Jurisdictionem in Urbe exercebat.
Quod si verba Pauli Diaconi in sensu a Mar-
ca intento interpretanda sint, Carolus jam ab
anno DCCLXXIV. aut saltem ante annum
DCCXCI. cum Hadriano Papa Urbi dominatus
fuerit, quod tamen Marca & Cointius negant.
Paulus enim Diaconus in libello de Metensibus
Episcopis Angilramno Episcopo Metensi post
annum DCCXCI. demortuo, dicato de Regni
Lon-

V.
Idque eo-
xemplo
Decesso-
rum suo-
rum.

VI.
Leo &
Carolus
Urbis Do-
mini di-
sti, sed
diversa
ratione.

CHRISTI
796.LEONIS PAP. III.
I.CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.Legatio,
& munera
a Leone
Papa ad
Carolus
missa.

tiquius habuit, quam ad Carolus Magnum legationem decernere. Mittens itaque ad eum Legatos, eisdem ad ipsum munera dedit, claves scilicet aureas, ex S. Petri Confessione ex more acceptas, necnon vexillum Romanæ Urbis. Hic tu rideas opus est, Lector, Novatorum deliria, dum quamlibet occasionem captantes, per claves ex legum præscripto tradunt, Carolus in possessionem immisum Romanæ Ecclesiæ, & per vexillum Romanæ Urbis. Ignorantes miseri, ejusmodi dona mitti consuevisse a Pontificibus Christianis Principibus, ut quæ dicta sunt sæpe superius de clavibus itidem ex sepulcro sancti Petri missis a sancto Gregorio Papa Francorum Regibus, & aliis Principibus, & viris clarissimis; factitatumque idipsum ab ejus successoribus

Pontificibus, quod hic a Leone factum vidimus. Et ne de vexillo misso habeas quod obicias: invenies inferius, anno octingentesimo in fine, a Patriarcha Hierosolymitano ad eundem Carolus Magnum missas pariter loco benedictionis claves locorum sanctorum una cum vexillo, ut intelligas ejusmodi munera mitti consuevisse Regibus ab Episcopis. Honorasse vero Leonem Pontificem ipsum Carolus Magnum dono vexilli, eo quod potentissimus esset Ecclesiæ Romanæ defensor, dicere quoque possumus.

Rursum vero hoc eodem anno ab ipso Christianissimo Principe Carolo Magno Engelbertum Abbatem monasterii S. Richarii missum esse Legatum ad Leonem Romanum Pontificem, ad munera deferenda, quæ ex thesauro Hunnorum erepto idem

XVII.
Legatio
Caroli ad
Leonem.

PAGIUS

Longobardici everfione loquens ait: *Romanos præterea, ipsamque Urbem Romuleam, jam pridem ejus (nempe Caroli) præsentiam desiderantem, qua aliquando Mundi totius Domina fuerat, & tunc a Langobardis oppressa gemit, duris angustiis eximens SUIS ADDIDIT SCEPTRIS: cunctaque nihilominus Italia miti Dominatione positus est.* Rhetoricatur itaque Paulus & hyperbolice quandoque loquitur, cum an. DCCLXXIV. Roma neque oppressa a Langobardis fuerit, neque a Carolo cum Ditionibus suis unita, sed a Langobardorum insultibus liberata, & Carolo jure Patriciatus tantum subdita. [1]

VII.

Alterum suæ opinionis fundamentum dedu-

cit Marca ex pictura illa, qua Leo III. Triclinii a se in Lateranensi Palatio ædificati cameram exornavit. Extant ex opere vermiculato imagines S. Petri, Leonis Papæ, & Caroli. Sed & Petrus in solio dextra porrigens Stolum seu Orarium Leoni, & sinistra Vexillum Carolo. Adfunt quoque inscriptiones hujus negotii interpretes; hinc, SANCTISSIMUS D. N. LEO PAPA. Illinc D. N. CARULO REGI. Hanc tabulam posteris designare innovationem, quæ post colloquium Angilberti cum Leone in Romanæ Civitatis Imperio accidit, Marca arbitratur, & cum eo Cointius. Alemannus in lib. de Lateranensibus Parietinis cap. 3. & seqq. plu-

Triclinium
Leonum
diversimode
explicatum.

NOTÆ

[1] Summum in Urbe, & finitimis Romani Ducatus locis, aliisque oppidis imperium post annum Christi 726. quo a Romanis *Bassilius* Dux, eorumque postremus, qui ad curandam Urbem a Græcis Imperatoribus mittebantur, pulsus est, Romanos Pontifices *Gregorium* II. & III. *S. Zachariam*, ac *Stephanum* II. vel ante *Pippini* donationem, obtinuisse, ex Anastasio Bibliothecario docemur. Extant præterea post *Pippini* donationem de eodem summo imperio monumenta, nimirum veteres *Hadriani* Pontificis hujus nominis I. denarii a Johanne Vignolio editi, ac nuper iterum recusati, ubi in antica legitur *HADRIANVS PAPA*, in postica *SCS PETRVS*. Perperam vero Sedis Apostolicæ hostes, hujusmodi denarios, seu nummos ad *Hadrianum* II. detorqueere conantur. Mabillonius enim Musei Italici tom. I. pag. 18. inter prætiosa cimelia Musei Comitum Mediobarbarum; æreum numisma *Zacharia* Papæ se vidisse testatur, ex una parte *Zacharia* nomen, ex altera *Papa* titulum exhibens. Hoc autem numisma ad alios *Zacharias* pertrahi non potest, quia unus tantum *Zacharias* inter Romanos Pontifices recensetur. Pagius quidem hoc loco fatetur, *Stephanum* II. & ejus successores supremos Urbis Dominos, non minus ac *Leonem* III. fuisse, idque in posterum in dubium revocari non posse, & infra num. XI. contra *Cointium* docet, Romanos ab an. 754. Græcorum jugum excussisse, ac Rempubliam instituisse, cujus caput fuit Romanus Pontifex, defensor vero & protector *Pippinus* Francorum rex, qua in re *Stephani* II. & *Pauli* I. Romanorum Pontificum testimonia ex eorundem epistolis affert. Hoc etiam an. 796. n. X. habet, penes *Gregorium* II. & ejus successores summam *Roma* & *Exarchatus* administrationem fuisse, Urbem defendisse, hostes propulsasse: sed tunc licet re, necdum tamen nomine Principatus penes illos erat: quæ verba ex *Ludovico Thomassino* tom. III. lib. I. cap. XXIX. veteris & novæ Ecclesiæ disciplinæ hausit. Ea tamen vitiose exscripsit. Legitur enim apud Thomassinum: *Ita jam re, nedum nomine principatus penes illum* (Romanum Pontificem) erat, moderante his omnibus numinis providentia inter tantas bellorum tempestates. At mox Pagius sui ipsius immemor, parum aut nihil sibi constat; nam ad an. 817. n. VII. veluti commenticiam *Ludovici Pii* donationem traducit; ad an. 823. n. I. scribit, Imperatores Francicos præter defensionem, & protectionem Ecclesiæ, supremo dominio Urbe potitos esse ex concessione Romanorum Pontificum, ad quam rem quorundam Romanorum insolentia Pontifices adigit. Id autem arguit ex supplemento Historiæ *Pauli Diaconi*, cujus locum de jurisdictione ex titulo *defensoris* & *Advocati* Romana Ecclesiæ, qua Imperatores potiebantur, & ex potestate, quam ad reprimendam Romanorum audaciam Pontifices illis contulerant, Apostolicæ Sedis defensores nonnulli qui ejusdem Sedis jura tuentur, solerter interpretantur; atque in hanc sententiam accipienda esse docent, quæ apud Pagium habentur ad an. 823. n. III. ad an. 824. n. III. & ad an. 875. n. I. & V. quibus in locis monet, Imperatores ex concessione Pontificum Romanæ urbi dominatos esse. **GEORGIUS**

idem Rex fuerat consequutus, Annales Francorum affirmant. De quo bello cum meminit Eginhardus, hæc ait: *Maximum, omnium quæ ab illo gesta sunt bellorum, præter Saxonicum, huic bello successit, illud videlicet, quod contra Auares, siue Hunnos susceptum est. Et inferius de thesauris ab eo ereptis: Neque ullum bellum contra Francos exortum humana potest memoria recordari, quo illi magis ditati, & opibus aucti: quippe cum usque ad id temporis pene pauperes viderentur, tantum auri, & argenti in Regia reper-*

tum, tot spolia pretiosa in præliis sublata, ut merito credi posset, hoc Francos Hunnis eripuisse quod Hunni prius aliis gentibus eripuerant. Hæc ipse.

Dedit insuper eidem Legato Engelberto, seu Engilberto ad eundem Leonem Papam Albinus Flaccus, qui & Alcuinus, epistolam dignam quidem, multiplici nomine, ut hic describatur, sic se habet (a):

Domino beatissimo, atque omni honore nominando Leoni Papæ humilis Levita Albinus æternæ in Christo gloriæ salutem.

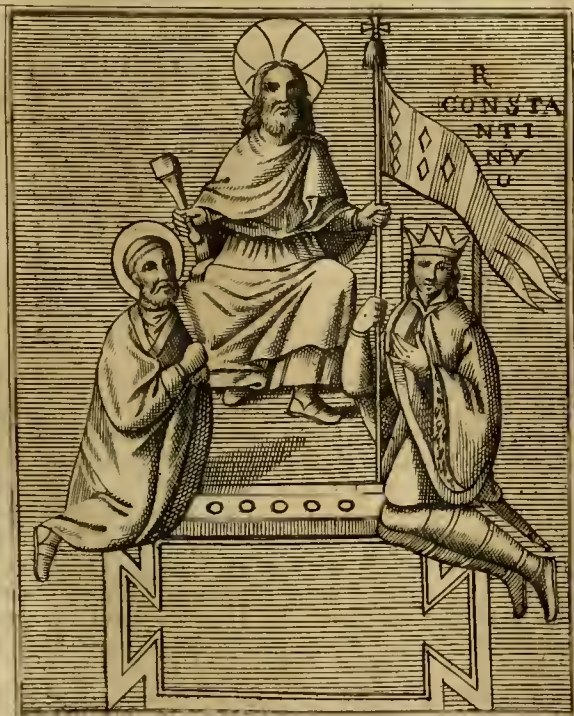
(a) *Albin.*
ep. 27. t.
1. antiq.
lect.

Suf-

PAGIUS pluribus differit de isto Triclinio, quod ab aliquibus *Aula Leonina*, vel *Basilica Leonina* appellatur, contenditque Pontifices Romanos a Gregorio II. Urbe potitos esse, nunquam vero Carolum, sed hunc tantum Patricium & Defensorem Ecclesiæ agnitiu esse, ac denique Leonem anno DCCC. quando Carolum Imperatorem & Augustum appellavit, Monumentum illud posuisse, ut Caroli Imperium denotaret.

VIII. *Quæ in eo Triclinio representantur.*
Sed hæc doctissimorum Virorum conjecturæ evanescent, si quæ de eo *Triclinio* Anastasius in Vita Leonis III. refert, in medium adducamus, & ordinem ab eo servatum, dum narrat gesta ab eo tam in Basilica Vaticana Sancti Petri, quam in aliis Ecclesiis, observemus. Anastasius itaque magnifica dona, quæ Leo III. in Ecclesiis contulit, ejusque publica opera, servato ordinis tempore, describit, ut anno DCCC. num. III. monstrabimus. Cum autem de iis loquitur, quæ ab eo præstita sunt, antequam Romani in eum sævirent, quod anno DCCCXCIX. contigit, ait: *Eecit & in Patriarchio Lateranensi Triclinium majus super omnia Triclinia, nominis sui magnitudine decoratum ponens in eo fundamenta firmissima, & in circuitu laminis marmoreis ornavit, atque marmoribus in exemplis stravit. Et diversis co-*

*lumnis tam porphyreticis, quamque albis & sculptis cum visis, & liliis simul positis decoravit. Cameram cum absida de musivo, & alias duas absidas, diversas historias pingens, marmorum incrustatione pariter in circuitu decoravit. Idem Anastasius in Leone IV. testatur, Pontificem illum in Die Natali Christi epulari solitum fuisse in Accubitu seu Triclinio a Leone III. Papa constructo, quia nemoe postquam solemnes epulæ in Ecclesiis fieri desiere, in adjunctis ad hunc usum ædibus celebratæ sunt. Alemannus cap. 9. & 10. quid dextræ partis absidis, quid sinistræ musivum Leonis III. repræsentet, duabus musivi tabulis delineatis investigat, aitque: *Gemina tabula sunt; altera dextrorsum, sinistrorsum altera collocata. Tres in utraque tabula persona; alia nituntur genibus, duo pro tribu-nali sedent, Christus videlicet parte dextera, sinistra Petrus Apostolorum Princeps. Suus utri-que Pontifex hinc, inde Imperator submittit genua, Christo Sylvester & Constantinus, Petro Leo & Carolus. Horum pro sua quisque conditione ab illis sumit insignia; Imperatores vexilla, Pontificum alter sinu claves, alter pallium accipit. Utramque tabulam ad majorem dicendorum intelligentiam; hic exhibeo.**

Suscipiat, obsecro, sanctissima pietas vestra, Pater gloriosissime, benigno animo nostræ parvitatæ litterulas, & me devotum vestræ dilectionis famulum agnosce. Semper sanctæ Romanæ Sedis beatissimos, quantum valui, Principes & Pastores amavi, cupiens illorum sanctissimis intercessionibus inter oves Christi numerari, quas Dominus Christus post resurrectionis suæ gloriam beato Petro principi Apostolorum pascendas commendavit. Quod vere dignum esse fateor, omnem illius gregis multitudinem suo pastori, licet in diversis terrarum pascuis commo-

rantem una charitatis fide subjectam esse & sicut pio pastori concedat magnam sibi commissi gregis curam habere, & sedula pietatis admonitione, & sanctitatis intercessione providere, ne aliqui ex illis per præcipitia errorum a via veritatis, vel perpetuæ pascuis vitæ exorbitare incipiant. Gregis sanitas gloria est pastoris, & multiplicatio illius merces æterna.

Ecce tu, sanctissime Pater, Pontifex a Deo electus, Vicarius Apostolorum, heres Patrum, Princeps Ecclesiæ, unius immaculatæ columbæ nutritor. In te fides resplendet, devotio fulget, charitas abundat.

PAGIUS
IX.
Utraque
pictura
male a
plerisque
explicata.

Alemannus arbitratur præfatus imagines depictas non fuisse, antequam Leo III. Sedi suæ ope Caroli restitueretur, & hic Augustus nuncuparetur; Vexillum illud denotare Imperium a Leone an. DCCC. Carolo Regi datum. Et ut probet Regis titulum ei etiam postquam Imperator renunciatus fuit, recte a Leone attributum, in exemplum adducit aliam imaginem, in qua Christus Claves Pontifici cujus nomen non indicatur, sinistra Vexillum porrigit Imperatori, cujus nomen majusculis literis sic innuitur. R. CONSTANTINUS. At cum certum sit, Monumentum hoc a Leone III. positum statim ac pacta Hadriani cum Carolo confirmavit, aut saltem antequam Urbem desere-re cogeretur, Carolumque Imperatorem renunciaret, hæc interpretatio stare non potest. Neque litera R supra Constantini nomen posita Regem significat, sed Romam, de qua Constantinus bene meritus est, ejusque exemplo Carolus. Quo enim in Nummo, quæ in Inscriptione, & a quo Scriptor Latino Constantinus Rex appellatus reperitur? Græci quidem Imperatores sæpe Reges appellant, sed Latini nunquam. Alemannus, ne inscriptiones, in quibus Carolus Rex appellatur, fateri cogatur, eo nondum Imperatore dicitur esse, Regem & Imperatorem synonymas voces cap. 13. probare nititur. Deinde Caroli modestiam his verbis laudat: sane Caroli modestia, Leonem, qui eos in Triclinio titulos inscripsit, minime latebat: imo Pontifex ita inscripsit, ut Carolo placere, atque ex ejus animi sententia omnino esse noverat. At præterquamquod hoc Monumentum ante annum DCCXCIX. constructum, ut ordo servatus ab Anastasio in narratione rerum ad Leonem III. pertinentium demonstrat, in Nummis & Inscriptionibus verba tantum apponi solita juxta genuinum, obvium & planum eorum sensum, ideoque ad rem istam non facit, quod Regis & Imperatoris nomen quandoque promiscue a Scriptoribus usurpetur; cum a simili usu inscriptionum Conditores semper abhorruerint. Denique incredibile est, Carolum eo anno, quo a Leone III. acclamatus est Imperator, ab eodem Regem tantum appellatum, idque in Monumento publico in ejus honorem posito, ac ut ei magis placeret; cum in omnibus suis literis scriptisve aliud ei nomen, quam Imperatoris nunquam tribuat. Quod si intempestiva illa cogitatio tunc menti Pontificis injecta fuisset, eum nec Imperatorem, nec Regem, sed tantum Carolum nominare debuisset.

X.

Leo itaque hoc anno posteris notum esse voluit, se Carolum Ecclesiæ Romanæ Defensorem constituisse, eamque ob rem illi Sancti Petri Vexillum misisse, ac Romanos ei vitam & victoriam,

ut alias factum fuisse in honorem Imperatorum anno DCCLXXIV. num. II. & seq. diximus, adprecatos esse. Et quia tunc opinio erat Sancti Silvestri Papæ tempore Constantinum auctorem fuisse Donationis, quæ ejus nomine circumferebatur, in altera ex tabellis Silvestrum & Constantinum depingi, & Romam hac littera R exoriri voluit. Sic supersunt Ludovici Pii Nummi Romæ cusi, in quibus legitur, ROMA LUDOVICUS. Nec magis mirum videri debet, Leonem III. ad Donationem Constantini, quam supposititiam esse constat, respexisse, quam Hadrianum I. ejus Decessorem in Epistola Codicis Carolini ad Carolum M. anno DCCLXXVI. data, scripsisse: Et sicut temporibus B. Silvestri Rom. Pontificis a sancta concordationis piissimo Constantino magno Imperatore per ejus largitatem Sancta Dei Catholica & Apostolica Romana Ecclesia elevata atque exaltata est, & potestatem in his Hesperia partibus largiri dignatus est; ita & in his vestris felicissimis temporibus, &c. Denique non sub Gregorio II. ut putavit Alemannus, sed sub Stephano II. cum nihil ab Imperatore extundi posset vel sperari auxilii, ejus jugum a Romanis excussum. Antea quidem penes Gregorium II. & ejus Successores summa Romæ & Exarchatus administratio fuerat; ii Urbes defenderant; & hostes propulsarant, sed tunc licet re, necdum tamen nomine Principatus penes illos erat, ut ex iis, quæ suis locis dixi, evidens est. Porro quod diximus de musivo in parte Absidis dextera posito, supponit illud antiquum esse. Alemannus enim cap. IX. fatetur novitium opus esse, recentioris manus, inquit, est imitatio. Quare nihil ex eo certi deduci potest. Verum quidem est Alemannum subjungere, quæ tamen Opus exprimit illud antiquum, quod Leo III. in conspectu olim posuerat. At non solum id non probat, sed nec ullus post eum probare poterit.

Valde etiam meo judicio falluntur Cointius hoc anno num. VI. & seqq. & Marca cap. citato, qui arbitrati sunt, Imperatores Græcos usque ad præsentem annum Romæ dominatos esse. Romani enim anno septingentesimo quinquagesimo quarto, quo Pippinus Exarchatum Ravennatem Principi Apostolorum, ejusque Successoribus concessit, Constantini Copronymi Imperatoris hæretici, qui eos adversus Longobardos defendere non poterat, Dominationem penitus excussere, & Rempublicam instituere, cujus caput Romanus Pontifex, Defensor vero ac Protector Pippinus Galliarum Rex dicti sunt. Hinc Stephanus II. Papa quando in suis literis de Aistulpho Longobardorum Rege, & de vexatione Urbis Romanæ sermonem habet, nusquam

Vera earum interpretatio.

XI.
Refellitur opinio docens Romam usque ad hunc annum Græcis Imperatoribus paruisse.

CHRISTI
796.LEONIS PAP. III.
I.CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.

dat. Congrega nos filios sanctæ Dei Ecclesiæ, & paternæ miserationis affectu, tuis sanctissimis orationibus, & dulcissimis sacrarum litterarum exhortationibus intra firmissimum Ecclesiæ soliditatis ovile, ne aliquis ex nobis errabundus lupina rapacitate foris inveniat devorandus. Nam splendentia cælestis mandræ agmina Nativitatis Domini nostri JESU Christi gaudia primo pastoribus, qui supra suos de-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

vote vigilarant greges, nuntiare venerunt. Ecce tuis sanctissimis vigiliis, ac pastorali sollicitudini probatissime Archimandrita, Angelicas a supernis sedibus visitationes adstare non dubitamus, quarum auxilio quæcumque divinam poposceris pietatem, impetrare te posse, credimus.

Unde ego ultimis sacratissimi ovilis veraculus, & morbida peccatis ovicula, spe,

S s

PAGIUS quam meminit Imperatoris, Romanosque populum suum appellat. In Epistola III. ad Pippinum, ejusque filios Reges data, dum Aistulphus Rex novis infestationibus Ecclesiam vexabat, & Pippinus auxilium differre videbatur, Stephanus II. ait: quod nullus de vestris parentibus meruit suscipere, vos suscepistis, & Princeps Apostolorum præ cæteris Regibus & gentibus vos suos peculiare faciens, omnes suas causas vobis commisit, &c. Cunctus namque noster populus Reipublica Romanorum magno dolore, & amarissimis lacrymis una nobiscum tribulantur pro eo, dum ad tam longam & spatiosam Provinciam properavimus, & præ fatigio validi itineris caro nostra minuata est; sic vacui & infructuosi sine effectu justitia reversi sumus. Et in tota illa Epistola nunquam de Romano Imperio, sed semper de causa Beati Petri verba facit. In Epistola IV. ad eundem Pippinum scripta, in qua pluribus describit obsidionem Urbis per Aistulphum factam, nullum unquam verbum habet de Imperatore, aut de ejus Officialibus, & de Romanis loquitur tanquam de suo populo: Post Dominum in tuis manibus nostrum omnium Romanorum commissum animas, &c. Peto te, ne pereamus, ne quando dicant gentes qua in cuncto Orbe terrarum sunt. Ubi est fiducia Romanorum, quam post Dominum in Regibus Francorum habebant, &c. Considera fili, considera, & omnino percogita per Deum, vivum te conjuro; quoniam & nostra & omnis Romanorum populi anima, post Deum & ejus Principem Apostolorum in tua a Deo protecta Excellentia, & gente Francorum a Deo tibi commissa pendent, &c. Nulli alio nisi tantummodo tua amantissima Excellentia, vel dulcissimis filiis, & cuncta genti Francorum per Dei præceptionem, & Beati Petri, Sanctam Dei Ecclesiam, & nostrum Romanorum Reipublicæ populum commissum protegendum, Quis ergo sibi persuaserit, Romam tunc Imperatori paruisse, & Pontificem non ad eum, sed ad Regem Francorum ejusque filios, qui se protegerent, confugisse, nulla de Imperio mentione facta, sed tantum de Republica Romana & de Romanis tanquam sibi subditis?

XII.
Refellitur
secundo.

Ad hæc idem Stephanus II. in Epistola VI. ad Pippinum Regem data, in qua ei ob liberatam Urbem gratias agit, & de Aistulphi Regis morte verba facit, de Desiderio Aistulphi successore ait: Nobis reddendum spondit Civitatem Bononiam, cum finibus ejus, & in pacis quiete cum eadem Dei Ecclesia & nostro populo semper mansurum professus est, atque fidelem erga a Deo protectum Regnum vestrum esse testatus est. Et petit nos quatenus bonitatem tuam deprecemur, ut cum eo & cuncta gente Longobardorum magnam pacis concordiam confirmare jubeas. Nam & Spoletani Ducatus generalitas, per manus Beati Petri, & tuum fortissimum brachium, constituerunt sibi Ducem: & tam ipsi Spoletani, quamque etiam Beneventani, omnes se commendare per nos a Deo servata Excellentia tua cu-

piunt, &c. Unde petimus te, ut si prædictus Desiderius, quemadmodum spondit, justitiam Sanctæ Dei Ecclesiæ, sive Reipublica Romanorum; Beato Petro Protectori tuo, plenius restituere, & in pacis quiete cum Ecclesia Dei & nostro populo, sicut in pactis a bonitate confirmatis continetur, permanserit cum universa sua gente, jubeas in id quod petit, tuas a Deo inspiratas aures inclinare. Suntne hæc indicia subjectionis Romani Pontificis populique Romani, Imperatoribus Græcis; cum sine illis foedera fiant, & tanquam supremi Domini se se gerant?

Paulus Stephani II. Successor in Epistola II. ad Pippinum Regem, in qua accusat Desiderium Longobardorum Regem, quod promissam Ecclesiæ Romanæ Civitates non restituat, adhuc expressius loquitur, seque Imperatoris hostem, non vero subditum ostendit: Desiderius Rex accessit Georgium Imperialem Missum, qui ad vos in Franciam directus fuerat: cum quo nefarie clam locutus est, iniens cum eo consilium, atque suas Imperatori dirigens literas, adhortans eum, ut suos Imperiales dirigat exercitus in hanc Italianam Provinciam; & ipse Desiderius cum universo Longobardorum populo professus est, Deo sibi contrario, auxilium præfatis Imperialibus exercitibus impertire: quatenus ex una parte ipsius exercitus, & ex alia idem Desiderius cum universo Longobardorum populo, utrique dimicantes Ravennatum Civitatem comprehendere queant, suamque Imperator, quod Dominus non permittat, adimplere valeat in quocumque voluerit voluntatem. Nam & cum eodem Georgio Imperiali Misso constituit, ut Dromonum Sicilia flatus in Orotantina Civitate dirigatur, ut tam Græci quam Longobardi ipsam obsidentes comprehendere valeant Civitatem, eamque concedat Imperatori cum hominibus & facultatibus, qua in ea consistunt. In Epistola VII. ad eundem Pippinum scripta, ait sibi significatum, quod nefandi Græci, inimici Sanctæ Ecclesiæ Dei, & Orbodoxa fidei expugnatores, Deo sibi contrario super nos & Ravennatum partes irruere cupiunt, atque monitionem facere. Unde quia alibi, post Deum & Beatum Petrum, nostra spes non est, nisi apud vestram nobilissimam Excellentiam; ideo obnixis deprecationibus petimus te, Excellentissime fili, & spiritualis compater, ut jubeas propter Deum & reverentiam Beati Petri salutem istius Provincia a vobis redempta procurare, & confellem vestrum dignemini dirigere Desiderio Longobardorum Regi missum, ut si necessitas fuerit significata, auxilium nobis pro incurssione eorundem inimicorum impertire debeat. Paulo infra de Græcis scribit, ut eorundem inimicorum ad nihilum redigatur vesania.

Mitto alia, quæ ex ejusdem Pauli ac Successorum litteris testimonia adduci possunt, ad Marcæ & Cointii opinionem confutandam, cum illa sufficiant ad omnem dubitationem tollendam, demonstrandumque a veritate manifeste abhorrere, quod ipsi asserunt, Imperatores nempe

XIII.
Refellitur
tertio.

XIV.
Refellitur
quarto.

pace bonitatis vestrae animatus ante sanctissimos paternitatis tuae pedes animo prostratus, suppliciter deprecor, quatenus durissima peccatorum meorum vincula per Ecclesiasticam Apostolicam auctoritatis potestatem solvere digneris; & paternae pietatis precibus cursum vitae meae, qui restat, ad perpetuae portae civitatis dirigere studeas. Grandia posco quidem, sed charitas grandia novit dare, poscentem.

pro filia viduam Christi clementia non spernit, sed ait (a): O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Fides me hortatur haec poscere: spes confirmat impetrare: charitas, credo, negare non praesumit. Christus pro nobis, cum inimici essemus, mori non dubitavit: quanto magis te, Pater sancte, pro amicis velle orare, credendum est?

Sub te pastore augeatur grex Christi.
Tu

PAGIUS

pe usque ad hunc annum Romae Praefectos suos habuisse, eamque eidem paruisse. Tantum enim abest, ut Roma in potestate Imperatorum fuerit, ut Hadrianus Papa in Epistola ad Carolum Magnum anno DCCLXXV. data, quae ordine quarta est, testetur eos de ea vi occupanda cogitasse & ad eundem finem cum quatuor Italiae Ducibus foedus iniisse. De iisdem enim Ducibus loquens ait: Adhibentes adversus nos perniciosum consilium, qualiter Deo eis contrario, proximo Martii mense adveniente, utroque se in unum conglobarent, cum ceteros Graecorum & Adalgiso Desiderii filio, ut terra marique ad dimicandum super nos irruant; cupientes hanc nostram Romanam invadere Civitatem, & cunctas Dei Ecclesias denudare, atque ciborum Fautoris vestri Beati Petri auferre; vel nosmet ipsos, quod avertat Divinitas, captivos deducere, nec non Longobardorum Regem integrare, & vestra Regali potentia resistere. Utrumque Virum doctissimum decipere subscriptiones litterarum Stephani II. quem ipsi Stephanum III. iuxta vulgarem errorem appellant Pauli & Hadriani, quae dicuntur datae imperante Domino pissimo Augusto Constantino a Deo coronato, magno Imperatore anno XXXII. vel aliquo alio ejusdem Imperatoris; inde enim intulere, hos Pontifices Imperatores Urbis Dominos semper agnovisse, hujusque subjectionis similes subscriptiones notas certissimas existere. Verum Tomo superiori, cum de Conciliis Gallicis regnantibus Clodoveo ejusque filiis celebratis egimus, monstravimus Francos, Visigothos, & Burgundos in Concilio Consulatibus usurpasse, licet Francia, Septimania & Burgundia ab Imperatoribus, ad quos Consulatus creatio pertinebat, minime tunc penderent. Praefati itaque Pontifices Romani his formulis tunc usi sunt tanquam notis imperariis, quae nullam subjectionem inferebant. In Concilio Romano anno DCCXLIII. habito legitur, ut ibidem apud Baronium numer. XVII. videre est. *Factum est hoc Concilium anno secundo (legendum, anno tertio) Artabaldi Imperatoris, necnon Luitprandi Regis anno trigesimo secundo, Indictione duodecima.* Sed inde non sequitur, Romam Luitprando Longobardorum Regi subditam fuisse; alioquin uno eodemque tempore duos supremos Dominos agnovisset, Artabaldum nempe Imperatorem & Luitprandum Regem; cum tamen certum sit, Luitprandum nunquam in Urbem Romanam Dominationem exercuisse.

XV.
Tria bella
a Carolo
suscepta.

Angilbertus nomine Caroli magnam partem thesauri ex Hunorum sive Avarorum Regione delati ad limina Apostolorum tulit, uti refert Baronius ex Annalibus Fuldensibus, & Annalista Loiselianus etiam tradit. Verum Hunorum sive Avarum clades a Baronio non satis explicata, ideoque tria, quae hoc anno Carolus bella gessit, hic accurate narranda. Anonymus itaque a Lambecio editus, de quo anno superiori num. VIII. locuti sumus, hoc anno

scribit: In ipsa aestate transmisit Rex Carolus Pippinum filium suum cum suis, quos in Italia secum habebat, & Bajoarios cum aliqua parte Alamania, in finibus (ideest ad fines) Avarorum; & coadunatus est Pippinus cum omnibus, quos pater ejus ei transmisit in solatium (ideest auxilium), & transiit Danovio (pro Danubio) cum exercitu suo pervenit ad locum ubi Reges Avarorum cum Principibus suis sedere consueverant, quem & in nostra lingua Hringe nominant, & inde tulit thesauros multiplices, & transmisit patri suo, & ipse postea cum exercitu suo & magnis thesauris Avarorum pervenit in Franciam. (Hac de primo bello hoc anno in Avaros gesto) & ipso anno ipse Rex Carolus demoratus est in Saxonia cum duobus filiis suis, ideest Carolo & Clodoveo (ideest Ludovico) & circumivit terram Saxanorum (ideest Saxonum), ubi rebelles fuerunt, incendendo & vastando eam, & captivos inde ducebat viros, & mulieres & parvulos, & prada innumerabilem multitudinem, (hac de secundo bello adversus Saxones hoc anno suscepto). Et tertium exercitum suum Carolus Rex in eadem aestate transmisit in fines Saracenorum cum Missis suis, qui & ipsi ibi fecerunt similiter; vastaverunt terram illam & redierunt cum pace ad Regem Carolum ad Aquas Palatium. Hac de tertio, Chronographus Moissiacensis hunc locum exscripsit, sed illum interpolavit.

Quoad bellum Hunicum, de eo etiam loquuntur Eginhardus in Annalibus & in Vita Caroli, Monachus Egolesinensis, Annalista Metensis & Regino, sed plerique eorum quid Hringe significet, non intelligunt. Est autem iuxta Lambecium Virum doctum ac Germanum lib. 2. Biblioth. Caes. pag. 379. vocabulum mere Germanicum, & hoc in loco significat locum rotundum sive orbiculatum, in medullio castrorum vel munimenti, vel confessus alicui situm, quem honoris & securitatis causa Rex cum suis Optimatibus obtinet. Eodem fere modo vocem illam Germanicam explicat Ducangius in Glossario suo; ex eaque intelligimus laudatum Annalitam fuisse hominem germanum, cum dicat quem & in nostra lingua Hringe nominant. Huc referendum quod Annalista Loiselianus de eodem bello literis prodidit: Henricus (seu Henricus) Dux Furiulensis (ideest Foro-Julienensis) missis hominibus suis cum VVonomiro Sclavo in Pannonias Hringum gentis Avarorum longis retro temporibus quietum, civili bello fatigatis inter se Principibus, spoliavit (ubi Hringum pro Rege Avarum sumit); Chagan & Viguro intestina clade additis & a suis occisis, thesaurum praesecorum Regum multa saeculorum prolixitate collectum Domino Regi Carolo ad Aquas Palatium misit. Quo accepto, peractis Deo largiori omnium bonorum gratiarum actionibus, idem Vir prudentissimus atque largissimus, & Dei dispensator, magnam inde partem Romam ad limina Apostolorum misit per Angilbertum dilectum Abbatem suum. Porro reliquam partem Optimatibus Cle-

XVI.
Annus VI.
belli Huni-
nici.

Tu consolator moerentium, adiutor laborantium, spes ad te clamantium, lux vitæ, religionis decus. Locas in quo stas, omnibus te honorabilem facit, & morum uobilitas laudabilem, & pietatis devotio amabilem. Et qui sedem sanctorum tenes Patrum, eorum exemplis inhæreas semper, ut cum illis multiplici laboris mercede Domini Dei tui gaudia intrare merearis. Iste filius meus charissimus Engilpertus vo-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

bis patefacere valet nostræ parvitatæ erga Apostolicam Sedem devotionem, etiam & voluntatis nostræ petitiones, quæ vestræ paternitati valde fidelem esse agnovi, & ideo nostræ necessitatæ causâs illi injunximus, ut per os illius pietatis vestræ aures mei cordis audiant obsecrationes. Hucusque Albinus ad Leonem Pontificem.

Insuper vero eodem anno missa est le-

S s 2

ga-

PAGIUS

Clericis sive Laicis, caterisque fidelibus suis largitus est. Idem habent varii alii Annalistsæ ad hunc annum, & Ado in Breviario de Sex Mundi Ætat. cum quo Baronius bellum illud anno superiori num. LXV. recitat. Distinguenda autem expeditio Hunica ab Henrico Duce Forojulienâs suscepta, cujus Annalistsæ Lambecianus citatus anno superiori meminit, ab expeditione Pippini Italiæ Regis, quæ post priorem peracta est, ut docent Eginhardus in Annalibus, Annalistsa Metensis & alii, qui etiam tradunt, Angilbertum tulisse Romam partem thesauri, quem Henricus ex Hunia miserat. Verum an hæc Henrici expeditio ad præsentem, vel ad superiorem annum pertineat. Annalistsis inter se dissidentibus sciri non potest.

XVII.
Hunni diversi Regibus pa-

Hunni seu Huni non uni, ut olim, Regi, sed pluribus Regibus seu Ducibus parebant. Inde ortum civile bellum, quo pars virium consumpta est. Inde quoque diversa gentis unius consilia, quæ multiplex etiam Religio sic fovit, ut postmodum secuta sit avulsio Provinciarum. Testis Tudun seu Todanus, qui prostratis idolis Christianam fidem amplexus est, relictaque Hunnorum societate Carolo Francorum Regi se summæque populum summisit, ut anno præcedenti cum Annalistsa Lambeciano narravimus. Eginhardus quidem in Annal. Tuduni & gentis ejus baptismum in hunc annum differt, & anno superiori Legatos eum ad Carolum misisse asserit, quod Annalistsa Metensis etiam habet, verum Annalistsæ isti, quemadmodum mox insinuavi, quoad annum rerum gestarum inter se quandoque non conveniunt; & hic locus non est hæc scrupulosius examinandi.

XVIII.
Hunna Episcopo Salisburgensi sub-

Auctor editus ab Henrico Canisio Tom. VI. non solum res in Pannonia tam ab Henrico Duce, quam a Pippino Rege feliciter gestas commemorat; sed etiam Zelum, quo Pippinus Christianam religionem propagare studuit, cura totius negotii Anoni Salisburgensi Episcopo commissa: Carolus Imperator anno Nativitatæ Domini DCCCXCVI. Aericum Comitem destinavit, & cum eo immensam multitudinem Hunos exterminare. Qui minime resistentes reddiderunt se per præfatum Comitem Carolo Imperatori. Eodem igitur anno misit Carolus Pippinum filium suum in Hunos cum exercitu multo, qui perveniens asque celebrem illorum locum, qui dicitur Rinch, ubi iterum omnes eorum Principes se dederunt Pippino. Qui inde revertens partem Pannonia, circa lacum Pelissa, inferioris, ultra fluvium, qui dicitur Rapa (idest Arabo, vulgo Le Rab), & sic usque ad Dravum fluvium, & eo usque Dravus fuit in Danubium, prout potestatem habuit, prænominauit cum doctrina & Ecclesiastico officio procurare populum, qui remansit de Hunis & Sclavis de illis partibus, Anoni Juvavensi Episcopo usque ad præsentiam genitoris sui Caroli Imperatoris. Hic Auctor Henricum Comitem & Carolum Imperatorem vocat, indeque conjectura est, eum tardius scripsisse. Uterque

Francorum & Hunnorum limes ab aliquot annis erant Arabo & Dravus fluvii. Dravus Francos inter & Hunnos medius excurrerat ab anno DCCLVII. sive ex quo Carantani, sive, ut nunc vocamus, Karintiani, quos Meridiem versus Longobardi, Septentrionem versus Hunni cingebant, sponte Pippino Regi Caroli patri se dederunt. Arabo Francorum versus Orientem limes esse cœperat anno DCCXCI. quo Carolus M. expulsis Hunnis ad illum usque annum victor penetrarat. Hoc igitur anno, ut Franciscis Ditionibus, sic & Salisburgensi Diocesi adjectus est terrarum tractus, qui protenditur usque ad Dravi confluentes in Dauubium & eodem fluvios Dravum & Danubium atque Arabonem interjacet. Abhinc amplissimus fuit Salisburgensis Episcopatus, cui præter antiquos fines attributa sub Pippino Rege tota Carantania seu Karintia, deinde sub Carolo ejusdem Pippini filio pars Hunniæ non exigua.

Audita Hunnorum sive Avarum clade, Theodulphus Aurelianensis Episcopus Carolo Regi prolixum inscripsit Carmen, in quo victoriam adversus Hunnos, eorundem Hunnorum conversionem ad Christianam fidem gratulatus est, sermoneque ad Saracenos, qui Cordubensi Regi suberant, etiam converso, ut Hunnorum exemplo Christiani fierent, se seque Carolo manciparent:

Pone venit textis ad Christum crinibus Hunnus,

Estque humilis fidei, qui fuit ante ferox.
Hinc societur Arabs; populus crinitus uterque est,

Hic textus crines, ille solutus eat.
Cordoba, prolixo collectas tempore gazas
Mitte celer Regi quem decet omne decens,
Ut veniant Avars, Arabes Nomadesque venite,
Regis & ante pedes stellite colla, genis.
Nec minus hi quam vos savique trucesque fuere,

Sed hos qui domuit, vos domiturus erit.
Scilicet in Cælo residens, per tartara regnans,
Qui mare, qui terras, qui regit astra & polum.

Sed Arabes seu Saraceni Hispaniarum Hunnorum exemplum secuti non sunt, ut statim videbimus. Auctor brevis Chronici in Monasterio Sancti Galli scripti, & ab anno DCCXLVIII. usque ad annum DCCCCXXVI. perducti, utramque adversus Hunos seu Avars expeditionem recitat, priorem ad annum DCCXCV. posteriorem a Pippino Rege susceptam ad currentem annum revocat, & utrobique sicuti & annis consequentibus, Hunos & Avars uno Vandalarum nomine designat, quia, ut an. CDVII. num. XVI. & seq. jam observavimus mediæ ætatis Scriptores Vandalarum nomine Hunnos intelligunt, quod hic inculcare juvat, quia cum

XIX.
Hunnica
victoria
Carolo
gloriosæ.

CHRISTI
796.LEONIS PAP. III.
I.CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.Legatio
Regis
Mercio-
rum ad
Leonem
Papam.

gatio ad eundem Leonem Pontificem ex Britannia a Rege Merciorum, qui Offæ successerat Kemulpho nominato. Hic ubi audisset defuncto Hadriano Pontifice, in locum ipsius subrogatum esse Leonem Pon-

tificem, legationem ornavit suo nomine, & Episcoporum Regni sui: quæ cum haud, quem putavit, effectum esset consecuta, mox aliam direxit, cui has, quas subjungimus, litteras dedit, dignas quip-

PAGIUS

Viri doctissimi ad hunc loquendi modum animum non advertissent, quod in uno tempore gestum, ad alterum magno Chronologiæ damno non raro transfudere. *Alcuinus*, ubi accepit erudiendorum Hunnorum curam commissam fuisse *Arnoni* Salisburgiensi Episcopo, ei statim prolixam de Pastoralis Studio scripsit Epistolam, quæ inter Alcuinianas ordine est CIV. Ejus inscriptio fuit: *Dulcissimo Fratri & Sanctissimo Prasuli Aquila*, ubi Alcuinus Arnonem translatio nomine per Aquilam significat, sicuti in Epistola LXVI. quam eidem sic inscripsit: *Carrissimo germano meo Aquila Antisliti*. Non defunt, qui Arnonem & Alcuinum germanos fratres fuisse, suspicentur ex præcitatis Epistolarum inscriptionibus. At, ut recte observavit Cointius hoc anno num. CXXXI. hos titulos Alcuini amicitiae, non agnationis ergo videtur usurpasse, quod indicat Præfatio ad Arnonem Episcopum, quam idem Alcuinus Expositioni Psalmorum Pœnitentialium, nec non Psalmi CXVIII. & Psalmorum Gradualium præfixit. Ea Præfatio extat Tom. IX. Spicilegii Dacheriani. *Aquila* nomine Alcuinum Arnonem designare observavit etiam Mabillonius Sæc. IV. Benedict. Tom. I. pag. 64.

XX.

Annus
XXV. bel-
li Saxoni-
ci.

Hoc etiam anno gestum bellum *Saxonicum*, de quo Annalists Petavianus & Masciacensis iisdem pene verbis agunt, quia quæ narrant ex uno eodemque exemplari describere. Refero hic verba Annalists Masciacensis, quia Librarius Petavianus aliqua ex parte in hac narratione corruptus: *Iterum Dominus Carolus moto exercitu suo venit Saxoniam. Tunc cum magna providentia & decertatione vastavit Saxoniam, & prada magna acceptis obsidibus in Drachina; feceruntque Franci pontem super annem Voisera, in loco cujus vocabulum est Alisni. Exinde perrexit Voimodin. Deinde vastavit Regiones illas eum suis omnibus prospere & incolumis remeavit ad propria. Quibus verbis Annales suos absolvit, qui ideo non longe ab hoc tempore scripti videntur. Annalista Petavianus tribus annis auditor est, sed videntur illi desumpti ex aliquo alio exemplari diverso a primævo, quo usus est Annalista Masciacensis, qui eisdem non omisit. His magis explicantur quæ de eodem bello Annalista Lambecianus citatus refert.*

XXI.

Saraceno-
rum Re-
giones a
Francis
devastata.

Ut Saxonum in Germania, sic & Saracenorum terras in Hispania vastarunt Franci, ut asserit Annalista Lambecianus, cujus verba mox recitavimus. Hujus devastationis occasionem præbuit mors Iseni sive Hisiani Saracenorum in Hispania Regis, de qua Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. ad annum Hegiæ CLXXX. hæc habet: *Obiit Hisiamus filius Abdurrahmanis Amarravus Rex Hispania, ut regnaverat annos septem, & mensem unum: annos natus XXXI. Et creatus Rex Hispania est filius ejus Hakemus filius Hisiani, quem Rodericus in Historia Aratum Albacam appellat, aitque fratres Hisiami e Mauritania, ubi exulabant, post ejus mortem in Hispaniam rediisse, & contra Albacam nepetem suam per aliquot annos bellum gessisse, quam occasionem Carolus non prætermittit.*

Antequam *Angilbertus* ex Italia rediret, & dum bellum in Saxonia gerebatur, *Alcuinus* scripsit Epistolam LXV. ad *Aginum* Bergamensem Episcopum, qua Reliquias Sanctorum sibi per eundem Angilbertum ex Italia transferri postulabat, & Epistolam XCIII. ad *Dametam*, qua illum euntem in bellum egregie monebat, absentiamque complurium amicorum ac discipulorum querebatur: *Tu vero iter tuum confessione confirmare, eleemosynis roborare, orationibus servorum Dei undique munire memento, ut Angelus Domini te inter omnia adversa tueatur & commitetur, quatenus cum securitate vadas, & cum pace revertaris. Ego pene quasi orbatus filii remaneo domi. Damata Saxoniam, Homerus Italiam, Candidus Britanniam recessit, &c.* Homeri nomine Angilbertum, *Dametam* Virum quemdam clarissimum intelligit Alcuinus, qui tamen alibi *Riculphum* Moguntiacensem Archiepiscopum *Dametam* etiam appellat. Hoc vero anno Alcuinus Abbas Sancti Martini Turonis constitutus est, ut docet Chronicon Turonense, & jam supra insinuavimus: sed eo tempore de secularibus occupationibus declinandis serio cogitabat, ut ipsemet Epistola XXIII. ad *Carolum* anno octingentesimo primo post ejus ex Italia reditum data, significat: *Fere ante hoc quinquennium seculares occupationes, Deum testor, non fisco corde declinare cogitavi. Sed vestra pia providentia consilio, translatus sum in servitium Sancti Martini, fidei Catholica & Ecclesiastica sanctioni, donante Deo, proficuum. Et non solum hoc anno, qui quintus est ante annum DCCCI. seculares occupationes deferere voluit, sed ipso etiam anno, quo hæc scribebat. Verum semper repulsam a Carolo passus est. Scripsit etiam Alcuinus per Angilbertum ad Leonem III. cujus Epistolam ordine LXXII. recitat Baronius in Appendice ad hunc annum.*

Hoc etiam anno *Carolus* paulo postquam *Pippinus* ejus filius victor ex Hunia rediit, in Hunni captivos incidit, de quo certior factus Alcuinus statim Epistolam XC. ad eum dedit, eique captivos in ea expeditione factos commendavit: *Domine mi, memor sit pietas vestra captivorum, duo est Pippinus tuus tecum, propter gratiarum actiones mirabilis beneficium, quod vobiscum de Hunis divina facit clementia, & propter prosperitatem imminentium rerum, ut clementissima illius potentia omnes adversarios sui sancti nominis vestris velociter subiiciat pedibus, sed & de peccantibus in vos, si fieri possit, & vestra videatur providentia, aliqua de aliquibus fiat indulgentia & remissio. Annuet postulatus Carolus, & redemptioni captivorum consensit, ut patet ex alia Epistola ordine XCI. ad Pippinum data, in qua ait: gratias agimus benevolentia tua, simul & pietati Domini Regis, qui pie consentit petitioni redemptionis captivorum, &c. Et tu, excellentissime juvenis nobilitatem generationis, morum nobilitate adornare studeas. Ingressus erat Pippinus annum ætatis vigesimum primum, uxorem jam duxerat, cum illum sic alloquatur Alcuinus: *Latere cum muliere adolescentia tua, & non sint aliena participes tui. In administrando Italiae Regno Pippinus Adelhardi Corbejensis Abbatis consilio**

XXII.
Varia E-
pistola ab
Alcuino
hoc anno
scripta.XXIII.
Hunni ca-
ptivi ope-
ra Alcu-
ni redem-
pti.

po.

(a) De Ge- quippe pietate sanctorum Anglorum Re-
lis Angl. gum: sic enim se habent (a):
continuat.
l. I. c. 12.
XVIII.

* Kenul- Domino beatissimo, & vere amantissimo
fus Leoni sanctæ, & Apostolicæ Sedis Roma-
nae Pontifici * Kemulphus gratia Dei Rex
Merciorum cum Episcopis, & Ducibus,
& omni sub nostra ditione dignitatis gra-
du sincerissimæ in Christo dilectionis sa-
lutem.

Epistola Reg. Mer- Gratias omnipotenti Deo agimus, qui
ciorum ad Leo- Ecclesiam suo pretioso sanguine acquisitam,
nem Pa- inter adversas mundi hujus procellas, no-
pam. vis semper prioribus ad vitam sumptis
fuescit ducibus ad portum salutis atrabe-
re, eamque nova luce infundere, quate-
nus nullo sit tenebrarum errore fuscata,
sed viam veritatis inoffenso pede gradia-
tur. Unde merito omnis per orbem exul-
tat Ecclesia, quia cum omnium verus re-
munerator bonorum gloriosissimum gregis
sui pastorem Hadrianum perpetuo remune-
randum super æthera duxisset: suis tamen
ovibus pia erexit providentia prævium,
qui scit ovile Dominicum ad caulas non
* inferius vitæ agitare. Nos quoque me-
rito, quos extremitas orbis tenet, eodem
modo præ cæteris gloriamur, quia illius
sublimitas nostra salus est, illius * pro-
ceritas nobis perennis exultatio. Qua-
propter opportunum arbitror tuis sanctis
jussionibus aurem obedientiæ nostræ humi-
liter inclinari; & quæ tuæ pietati rite
nobis sequenda videantur, toto nisu im-
plenda: quæ vero rationi contraria de-
prebensa fuerint, citius declinanda, ac
interim a nobis omnimodis refecanda.

XIX. Sed modo ego Kemulphus gratia Dei
Rex excellentiam tuam humilis exoro, ut
te sine offensione animi vestri de profectu
nostro, ut optamus, liceat alloqui, qua-
tenus me in gremium pietatis tuæ tran-
quilla pace recipias: & quem meritum
nulla facultas erigit, larga benedictionis
tuæ ubertas ad plebem suam regendam lo-
cupletet, ut una mecum gentem, quam

nostra Apostolica auctoritas fidei rudi-
mentis imbuat: per intercessionem tuam con-
tra impetus exterorum omnipotens erigat,
& per se Regnum, quod ipse Deus dedit
nobis, dilatare dignetur. Hanc benedi-
ctionem omnes, qui ante me sceptro præfue-
re Merciorum, meruerunt ab antecessori-
bus tuis adipisci: Hanc ipse humilis peto,
& a vobis, o sanctissime, impetrare cupio,
quatenus in primis adoptionis sorte me ti-
bi filium suscipias, sicuti te mihi patris
persona deligo, & totis obedientiæ vi-
ribus semper amplector. Debet enim in-
ter tantas personas fides servari, & in-
violata charitas custodiri; quia paterna
pietas filiorum felicitas in Deo esse cre-
denda est, secundum illud Ezechiae: (b) Pa-
ter filiis notam faciet veritatem tuam,
Domine. In quibus verbis te, amande ge-
nitor, imploro, ut filio tuo etsi indigno
veritatem Domini tuis verbis sacrosanctis
notam facere non deneges, ut per tuam
sanam eruditionem, Deo adjuvante, ad
melioris vitæ propositum merear perveni-
re. Quin etiam, dulcissime, cum omni-
bus Episcopis nostris, & quibuscumque
apud nos dignitatis personis deprecor, uti
nobis de multimodis inquisitionibus, su-
per quibus maximam sublimitatem vestram
dignum duximus perquirere, benigne re-
spondeas, ne sanctorum traditio Patrum,
& ab illis tradita nobis regula quasi in-
cognita per aliquid vitietur in nobis; sed
sermo tuus directus nobis in charitate,
& mansuetudine veniat, ut per Dei mi-
sericordiam profuturum in nobis percipiat
fructum.

Primum namque est, quod Pontifices no-
stri, ac peritissimi quique in nobis dicunt,
quod contra canones & Apostolica statuta,
quæ nobis a Patre beatissimo Gregorio di-
rigente statuta sunt (sicut vos scitis) au-
thoritas Dorovernensis Metropolitanus in
duas scindatur paræcias, cujus, eodem
Patre mandante, ditioni subiacere debent
Epi-

(b) Esz.
38.

XX.

PAGIUS potissimum utebatur; a Carolo enim missus est
in Italiam, ut Pippino Juniori ad regendum ma-
gistraret, & ad stateram justitia Regnum Itali-
cum informaret, ut in Sancti Adelhardi Vita
a S. Gerardo Monacho scripta apud Mabillonium
Sæc. IV. Benedict. part. I. legenda vide-
re est.

XXIV. Fuit Adelhardus primus ex Ordine Benedi-
ctino ad Regni administrationem a Carolo Ma-
gno vocatus, ut Regnum Italia, qua sibi com-
missa fuerat, & ejus Regem Pippinuz juniorem
ad statum Republicæ & ad religionis cultum uti-
liter, juste atque discrete honestius informaret.
Ubi tantam promeruit laudem, ut quibusdam
ita ut fertur, non homo, sed pro virtutis amo-
re Angelus predicaretur, inquit Sanctus Pascha-
sius Radbertus ejus discipulus in ejus Vita,
quam Sanctus Gerardus citatus tum Corbejen-
sis Monachus, ac dein Abbas Monasterii Sil-
væ-Majoris, qui sæculo XI. vixit, abbrevia-
vit. Post suum ex Italia reditum primus in-
ter Consiliarios Caroli M. habitus est, ut te-

statur Hincmarus in Epistola de recta novi ac
juvenis Regis Institutione cap. 12. Adalhardum
senem & sapientem, Domni Caroli Imperatoris car-
ne propinquum, & Monasterii Corbejæ Abbatem,
inter primos consiliarios primum in adolescentia
mea vidi: cujus libellum de Ordine Palatii legi
& scripsi. Perit liber ille, sicuti & ejus E-
pistolæ. Quæ ejus Scriptorum supersunt fra-
gmenta se se publicaturum pollicetur Mabillonius
in Observat. prævius ad ejus Vitam, a Sancto
Paschasio editam. Varias dignitates pie ac fe-
liciter gessit, Vir Sanctus, & in primis Abbas
utriusque Corbejæ, Antiquæ sc. in Gallia; &
novæ in Saxonia, cujus præcipuus Auctor fuit
cum Uvala fratre suo magnæ Sanctitatis Viro,
de quo infra sermo erit.

A num. XVIII. ad XXV. Quæ hoc anno in
Anglia contigere, accurate narrat Hovedenus
pag. 406. Anno DCCXCVI. qui est annus VII.
Ethelredi Regis, (scilicet Northumbriæ) Alric
quondam Dux tunc Clericus in Eboracæ Civitate
obiit, & paulo post (idest quinto Kal. Aprilis) dicitur.
Eclj-

XXV.
Ethelre-
dus Nor-
thumbria
Rex occi-
ditur.

Episcopi duodecim, sicut per Ecclesias nostras legitur in epistola, quam fratri Coepiscopo Augustino direxit, de duobus Lundoniae, & Eboracæ Metropolis Episcopis, quam etiam apud vos haberi non dubitamus. Sed ipse primum Pontificalis apex Lundoniae sub honore & ornamento pallii fuerat conscriptus: pro eo Dorovernensis oblatus est, atque concessus: Nam quia beatae recordationis Augustinus, qui verbum Dei, imperante Gregorio, Anglorum genti ministrabat, & gloriosissime præstitit Ecclesiis Saxoniae, in eadem civitate diem obiit, & corpus illius in basilica B. Petri Apostolorum principis, quam successor ejus Laurentius sacrauit, conditum fuisset: visum cunctis gentis nostrae sapientibus, quatenus in illa civitate Metropolitanus honor haberetur, ubi corpore pausat, qui his partibus fidei veritatem inseruit. Cujus itaque, sicut vos scitis, dignitatis honorem primum Rex Offa, propter inimicitiam cum venerabili Lamberto, & gente Cantuariorum acceptam, avertere, & in duas paracias dissipare nesus, & piissimus Coepiscopus, & antecessor vester Hadrianus rogatu prædicti Regis facere cœpit, quod prius nemo præsumpsit, & Merciorum præsullem pallio extulit. Neutrum tamen in his culpamus, quod Christus (ut credimus) æterna victoria triumphat.

XXI.

Sed tamen excellentiam vestram humiles exoramus, quibus a Deo merito sapientiæ clavis collata est, ut super hac causa cum sapientibus vestris quærat, & quicquid vobis videatur, nobis postea servandum rescribere dignemini, ne tunica Christi inconsutilis alicujus inter nos disensionis schisma patiatur, sed per vestram sanam doctrinam, ut desideramus ad veram pacis unitatem dirigatur. Magna enim humilitate simul, & dilectione hæc tibi scripsimus, Papa beatissime, clementiam tuam profusus precantes, quatenus ad ea, quæ a nobis necessario explicata sunt, benigne, & juste respondeas. Sed & illam epistolam, quam * E-

* Athelardus

PAGIUS

Eclipsis Luna facta est inter gallinicum & auroram. Eodem anno Ethelred Rex occisus est apud Cobre XIV. Kal. Maii. Osbald vero Patricius a quibusdam ipsius gentis Principibus in regnum est constitutus, & post viginti septem dies omni Regia familia ac Principum est societate destitutus, fugatusque, & de Regno expulsus, atque ad insulam Lindisfarnensem cum paucis successit, & inde ad Regem Pictorum cum quibusdam a fratribus navigio pervenit. Eardulf enim filius Earnulfi de exilio vocatus Regni infulus est sublimatus, & Eboraci in Ecclesia Sancti Petri ad Altare Beati Pauli (ubi illa gens primum perceperat gratiam Baptismi) consecratus est septimo Kalend. Junii. Et non multo post, idest septimo Kal. Augusti, Offa potentissimus Rex Merciorum, postquam XXXIX. annos regnavit,

thelardus Archiepiscopus noster coram cunctis provincialibus Episcopis nostris multipliciter de suis, ac totius Britanniae causis, & necessitatibus tibi scripsit: præ amore perscrutari digneris; & quidquid de rebus, quæ in ea scriptæ sunt, fidei formulam poscat, pagina nobis veritatis patefacere memineris.

Ego præterito anno legationem meam etiam & Episcoporum per Vvadam Abbatem misimus. At ille accipiens ipsam legationem, segniter, immo insipienter deduxit. Sed modo modicum, amoris gratia, misimus per Byrne presbyterum, & Phildas, & Cbeolles ministros meos, mittoque centum viginti manufas cum litteris, precantes, te ut benigne suscipias, & benedictionem tuam nobis donare digneris. Omnipotens Deus te longævo tempore ad laudem suæ sanctæ Ecclesiæ custodiat incolumem. Hactenus litteræ Kemulphi Regis Merciorum. Porro & Athelardus ipse Archiepiscopus Dorovernensis Romam se contulit ad Leonem Pontificem.

His acceptis a Rege litteris, necnon aliis ab eodem Rege ad ipsum datis rescriptis Leo Papa, quas his jungimus, litteras, sed minime integras, aliqua enim ipsis deesse noscuntur; sic se habent:

Domino excellentissimo Kemulfo Regi provincie Saxonie Leo Papa.

Veniens ad sacratissima Limina beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, tam orationis vota fideliter solvens, quam nostræ Apostolicæ Sedi causam sui sacerdotii suggerens reverendissimus, & sanctissimus frater noster Athelardus Archiepiscopus Dorovernensis Ecclesiæ, obtulit nobis vestræ regalis excellentiæ syllabas, quibus in duabus epistolis a vobis directis plenis fidei rectæ magnam humilitatem vestram reperientes, omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus adornavit, & decoravit erga beatum Petrum Apostolorum principem, & nobiscum habere dilectionem, & in omnibus Apostolicis humiliter consentire censuris. Por-

XXII.

Leonis
Papæ epi-
stola ad
Regem Mer-
ciorum.

defunctus est cui successit in Regno filius ejus Ecfreth, quique obiit eodem anno. Kenulfus pater Kenelmi quoque debinc diadema Regni Merciorum suscepit, glorioseque tenuit invicta virtute sui potentatus, & paulo post, idest quarto Idus Augusti Eanbaldus Archiepiscopus (scilicet Eboracensis) obiit, &c. Statim vero alter Eanbaldus ejusdem Ecclesiæ Presbyter electus est. Alfordus Ethelredi Northumbriæ Regis cædem cum anno DCCXCIV. perperam illigavit contra auctoritatem Huntindoniensis pag. 344. quem ipsemet citat, & præterea annos tantum quinque Ethelredo tribuit. Scribit enim Huatindoniensis: Anno Britici Regis (nempe Occidentium Saxonum) undecimo, Northumbri Regem suum Edelred occiderunt. Adhæc Eclipsis Lunaris, quæ septimo Ethelredi Regis anno, die-
que

Porro in una ex illis epistolis reperi-
mus gratia nostræ Apostolicæ functionis,
si iusta fecissetis, animam vestram pro
nobis posuissetis benigne. Immo nostræ
prosperitati multum in Domino congau-
dentes: & quando nostræ dulcissimæ ad-
monitionis litteræ ad vestræ humanitatis
perveniunt aures, cum omni suavitate cor-
dis de gaudio spirituali, quasi filii pa-
rentum munus suscipere fatemini. Fere-
batur vero & hoc quod aliquantula ex
vestra benedictione nobis offerri deman-
dasti, id est, centum viginti mancusas.
quas cum magno amore pro animæ vestræ
salute suscepimus. Et prædictus Archie-
piscopus cum sociis suis honorifice, ac beni-
gne a nobis susceptus est; & adjuvari eum
in suis necessitatibus fecimus libenter.

XXIII.

Interea credentes vestræ prudentissimæ
excellentiæ, ubi ferebatur in ipsis tuis
apicibus, quod nostris quidem Apostoli-
cis sanctionibus nullus Christianus con-
trahere præsumit: ideo totis viribus no-
stris ea, quæ Regno tuo expediunt, emit-
tere, atque prædicare conamur, ut ea,
quæ prælati frater noster Athelardus
Archiepiscopus, seu tota Synodus Evan-
gelicæ, & Apostolicæ doctrinæ, sancto-
rumque Patrum, necnon prædecessorum
sanctorum nostrorum Pontificum, canoni-
ca censura prædicante vestræ regali ex-
cellentiæ, seu Principibus gentis vestræ,
& universo populo Dei edisserit: nequa-
quam in Orthodoxa, eorum doctrina quip-
piam resistere debeatis, Domino Redem-
ptore nostro in Evangelio dicente, ubi
ait: (a) Qui vos recipit, me recipit; &
qui recipit Prophetam in nomine Prophe-
tæ, mercedem Prophetæ recipiet: quanto
magis pro ipso sæpe dicto Archiepiscopo,
quem nobis valde nimisque collaudasti,
sicuti & est, videlicet clarissimus dignis-
simus, carissimus, atque peritissimus, &
quia illum scitis prudentem, & honorum
ornatum moribus, Deoque & hominibus
dignum,

(a) Matt.
10.

Ecce filii dulcissime, & amantissime, at-
que præstantissime, Rex bone, in his tuis
assertionibus collaudavimus Dominum om-
nipotentem, qui talem nobis demonstra-
vit Antistitem: qui sicut verus pastor in-
ducere verbis secundum doctrinam sancta-
rum scripturarum dignam pœnitentiam va-
let, & eruere, qui sub ditione sacerdo-
tali ejus existunt, animas eorum ab infer-
no inferiori, & ab igne inextinguibili,
deducens eos, & introducens in portum sa-
lutis, & offerre pro illis hostiam dignam,
& immaculatam in conspectu divinæ Ma-
jestatis omnipotenti Deo. Et quia multum
nobis prænominatus Archiepiscopus in om-
ni sanctitate sua, & vitæ conversatio-
ne ultro citroque placuit, ut valde nimis
ei credentes, auctoritate beati Petri
Apostolorum principis, cujus vel immeriti
vicem gerimus, talem præbuimus præ-
sulatum, ut si quispiam ex subjectis suis
tam Regibus, & Principibus, quam uni-
verso populo transgressus fuerit Domini-
ca mandata, excommunicet eum, usque
dum pœniteat: & si impœnitens fuerit,
sit vobis sicut Ethnicus, & publicanus.
Secundo de Athelardo jam facto Archie-
piscopo Dorovernensis Ecclesiæ, sicut a
nobis poposcit vestrorum præsulum excel-
lentiæ, ut ei iustitiam de ipsis diœcesibus
suis tam Episcoporum, quam monachorum,
quibus illicite, ut vos cognovistis, expo-
liatus est, & a venerabili sede ejus, quam
dudum tenuit, ablata sunt: nos per omnia
enucleatius trutinantes, in sacro scrinio
nostro reperimus, sanctum Gregorium præ-
decessorem nostrum in ipsa sancta sede om-
nia in integro ipsam paraciam numero
duodecim beato Augustino Syncello suo
Archiepiscopo tradidisse, & confirmasse
Episcopos consecrandi jus. Unde & nos,
veritate ipsa reperta, ordinationes, seu
confirmationes Apostolica auctoritate eas
illi in integro, sicut antiquitus fuerit,
constituentes reddidimus, & privilegium
confirmationis secundum sacrorum cano-
num

XXIV.

PAGIUS

que XXVIII. mensis Martii, feria secunda,
post mediam noctem hoc anno contigit, ut ob-
servavit Calvisius in Opere Chronologico, per-
tinet ad præsentem Christi annum, ad quem
ideo Ethelredus pervenit.

XXVI.

Ejus cades
citius non
patrata.

Hoc etiam ostendit Cointius hoc anno num.
CLXXII. ex Epistola, quam Carolus post au-
ditam Hadriani Papæ mortem ad Offam Regem
dedit, quæ habetur apud Baronium anno su-
periori num. XI. Carolus enim Offam sollici-
tat ad suffragia pro anima Hadriani, aitque se
eam in rem misisse Dalmaticas suas vel Pallia
ad singulas Sedes Episcopales Regni ejus, & Ethel-
redi. Sed ubi Carolus eam ad Offam Episto-
lam scripsit, Alcuinus aliam ad eundem Re-
gem dedit, relata a Malmesburiensi lib. 1.
cap. 3. in qua ait: Vestra Dilectioni digna dirigit
munera, & per Episcopales Sedes Regni vestri,
Similiter Ethelredo Regi & ad suas Episcoporum
Sedes dona direxit. Sed heu! prob dolor! donis

datis & Epistolis in manus Missorum, supervenit
tristis Legatio per Missos, qui de Scotia per
vos reversi sunt, de infidelitate gentis & nece
Regis. Ita Carolus, retracta donorum largitate,
in tantum iratus est contra gentem illam, ut ait,
perfidam & perversam & homicidam Dominorum
suorum, pejorem eam paganis æstimans, & nisi
ego intercessor essem pro ea, quidquid eis boni ab-
strahere potuisset, & mali machinari, jam fecisset.
Data ea ab Alcuino Epistola post diem
XVIII. mensis Aprilis, quo Ethelredus Rex a
suis interfectus est. Cum eo finem accepisse
videtur Regnum Northumbrorum. Nam, ut tra-
dit Malmesburiensis lib. 1. cap. 26. licet ii Re-
ges proprios multis annis habuerint, ad Re-
gis tamen Saxonum Occidentaliū arbitrium
spectabant, & Ezbertus horum Rex anno
DCCCXXVII. Northumbros sub jugum misit,
& toti fere insulæ tanquam Monarcha legem
dare coepit, ut eo anno videbimus. Quare
Re-

num censuram Ecclesie sue observandum tradidimus reliqua desunt . At de rebus Anglicanis satis .

XXV.

Eodem anno idem sanctus Pontifex Leo animum adjecit, ut Caroli Magni de Hunnorum thesauris missam largissimam oblationem ad sacra Limina Apostolorum, in ornamenta Ecclesiarum converteret, & in clericos erogaret; omniaque perfecit, quæ ante persecutionem illatam Anastasius recenset seorsum ab aliis, quæ post quadriennium addidit, cum est reversus ex Germania, quæ hic describenda putamus ex Anastasii codice valde mendoso licet, & obscuritatibus involuto: Ait enim: *Hic vero rogam, stipendium scilicet, clero suo in presbyterio maxime ampliavit. Fecit etiam in basilica B. Petri principis Apostolorum nutritoris sui thuribulum aureum ante vestibulum altaris, pensans libras decem, & septem, immo & in Confessione ejusdem Apostoli rugas ex auro purissimo cum gemmis diversis, pensantes libras quadraginta, & novem. Item coronas majores argenteas tres, pensantes libras trecentas, & septem. Verum etiam cortinas albas holofericas rosatas, habentes in medio Crucem de chrysoclavo, & periclysin de fundato unam. Sarta vero tecta basilicæ beati Petri Apostoli, id est, navem majorem, & aliam navem super altare, cum quadam porticu, simul & fontes, & ante fores argenteas, verum etiam cum cameris, scilicet ab imo usque ad summum*

PAGIUS

XXVII.
Post Off-
fam & e-
jus filium
Kenulphus
in Mercia
regnat.

Reges Northumbriæ amplius non memorabimus .

Offa Merciorum Rex Ecgfertum filium, quem alii Egfridum, alii Ecfreth appellant, Regni sui hæredem reliquit; hicque in ipso anno obiit, ut habent Ethelwerdus p. 842. & Simeon Dunelmensis, seu post quatuor menses Regni, ut refert Malmesburiensis p. 33. qui addit, eum paternæ immanitatis vestigia declinasse, & Privilegia omnium Ecclesiarum, quæ is attenuaverat, prona devotione revocasse. Ecgfero successit Kenulphus, idque ante diem nonum mensis Novembris, ut ex dicendis in morte ejus palam fiet. De eo idem Malmesburiensis scribit: *Kenulphus imprimis magnus Vir & virtutibus famam supergrediens, nihil quod livor digne carperet, unquam admisit, domi religiosus, in bello victoriosus, Vir cujus merito laudes nitentur in altum, quandiu aquas arbiter in Anglia invenietur. Ipso Regni initio nihil antiquius habuit, quam ut primæ Sedi Cantuariæ suus honor & locus postliminii saltem jure rediret. Legationem itaque Romam decrevit, quæ cum incerto casu irrita fuisset, aliam anno sequenti adornavit, scripsitque ad Leonem III. literas, quas Baronius num. XVIII. & seqq. recitat. Athelardus Dorovernensis seu Cantuariensis Archiepiscopus nihil omittendum ratus Romam anno DCCXCIX. profectus est; quod cum Alcuinus intellexisset e Turonensi Abbatia, faustum ei iter precatus est, scripsitque ad eum literas, quas refert Malmesburiensis lib. 1. de Pontif. pag. 199. Et quia Athelardus Carolum Regem adire cupiebat, Alcuinus ad*

omnia in omnibus noviter restauravit. Præsertim vero imaginem Salvatoris cum reliquis in fastigio sub arcu majori posuit. Pari modo in basilica B. Pauli Apostoli, & in basilica Salvatoris instar, hoc est similes imagines, fecit, & constituit.

Sarta tecta vero tituli beatæ Anastasiæ, quæ a priscis temporibus per incuriam marcuerant, & pene casura erant, suo almo studio noviter instauravit. Similiter & S. Sabinae studiose renovavit. In quo vero templo idem egregius Præsul fecit ex argento coronas quinque pensantes libras quatuordecim, canistra duo pensantia libras * tres & semis, gabathas intersatiles novem, pensantes libras undecim.

Fecit autem & in basilica beatæ Dei Genitricis, quæ appellatur, Ad præsepe, ciborium ex argento purissimo, pensans libras sexcentas & decem, simul & rugas argenteas in ingressu presbyterii, pensantes libras octoginta, & cortinas majores sericas albas, habentes periclysin & Crucem de fundato. Immo & in sacratissimo altari majori fecit vestem de chrysoclavo, habentem historiam Nativitatis, & S. Simeonis, & in medio Cheretismon. Simul etiam & in camera ejusdem Ecclesie, & in quadam porticu coronas argenteas tres, pensantes libras argenteas centum quinquaginta quinque, & uncias novem.

Item & in basilica beati Christi Martiris Laurentii, sita foris muros, fecit imagines argenteas tres, Salvatoris, B. Pe-

XXVI.
Quæ in
tit. S. A-
nastasiæ.
Quæ in
tit. S. Sa-
binæ.

* tredecim

Quæ in
basilica S.
Mariæ Ad
præsepe.Quæ in
basilica
S. Lau-
rentii.

eumdem Regem scripsit, & non solum Athelardum; sed etiam ejus Socios ei commendavit: *Hi omnes, inquit, mihi valde fuerunt fideles, & adjutores itineris mei, vel meorum defensores puerorum huc illucque discurrentium: de quibus optimam vestram deprecor Clementiam, solita benignitate suscipere eos, quia mihi necessarij fuerunt, unusquisque in suo loco. Porro ex Kenulphi & Alcuini literis liquet, Athelardum prius Episcoporum Synodum collegisse, quam Romanum iter aggredere. Meminit hujus Synodi Spelmannus pag. 316. eamque jam in annum DCCXCVIII. confert; sed Alfordus, ex literis laudatis colligit eam anno sequenti habitam esse & Ethelardum prius Episcoporum Synodum collegisse, quam Romam pergeret, ut quod ipse Leoni proponeret, non tam suo, quam omnium ordinum ore suffragioque loqueretur. Legendus idem Alfordus an. DCCXCVII. num. X. Certum tamen aliam Synodum ab Athelardo Archiepiscopo congregatam fuisse anno DCCXCVIII. in loco, ubi nominatur Bacaweld ut in ea dicitur, qua juxta Leonis III. mandatum prohibetur omnibus sæcularibus, ne super Ecclesias Dominium suscipere audeant. Referuntur hæc Concilia Tom. VII. Concil. & ab Alfordo Tom. I. Annal. Actum in priori de Dorovernensis Ecclesie prærogativa revocanda & retinenda; quod & reapse præstitum est. Westmonasteriensis enim ad annum DCCXCVII. scribit: *Kenulphus missi ad Leonem Papam Hadriani Successorem, sua & omnium Anglorum Pontificum Epistolis, ipso Archiepiscopo Athelardo**

Le.

presbyterium cum gabathis argenteis triginta, & canistrum octogoni in medio, pensans libras sexagintatres, & in cantharis argenteis tam in circuitu altaris, quam presbyterio posuit cerostrata argentea, pensantia libras ducentas duodecim. In altare B. Petronillæ posuit vestem de stauraci, unam habentem periclysin de blattbis seu chrysoclavo.

S. Petro-
nillæ.

Basil.
Const.
S. Cle-
mentis.

Fecit etiam in basilica Salvatoris, quæ & Constantiniana, vestem habentem historiam Crucifixi, & Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, habentem periclysin de chrysoclavo. Sed & in basilica beati Clementis fecit vestem de stauraci etiam habentem periclysin de chrysoclavo. Fecit etiam per arcus ecclesiæ beati Petri Apostoli vela alba Paschalia. Et in natali ejusdem Apostoli vela de stauraci valde pulcherrima.

In Titul.
S. Susan-
næ.

Ipse vero beatus Pontifex titulum beate Susannæ, ubi Pontifex ordinatus fuerat, ob amorem ipsius ampliavit, renovans firmissima posuit fundamenta, edificavit Ecclesiam cum abside amplissima, & picturis de musivo decoravit, cameram, & presbyterii pavimentum pulchris ornavit marmoribus, verum dextera, lævaque porticus cum columnis marmoreis extruxit, sed & Baptisterium ibi constituit, ubi & dona obtulit, videlicet gabathas aureas fundatas tres, pensantes libras quatuor, & semis. Cruces aureas duas cum geminis, pensantes, libras undecim, virgas argenteas, pensantes libras tres, & semis... lucernam argenteam, pensantem libras quinque, imagi-

nes argenteas tres, pensantes libras trigintaquinque. Fecit & Confessionem ejusdem altaris ex argento purissimo, pensantem libras centum tres, & uncias duas, columnas argenteas octo, & gammadias duas, & arcus duos cum Cruce ex argento, & gabathas quindecim, pensantes libras centumquingenta. Crucem dia..... pensantem libras quatuordecim, canistrum de..... pensantem libras duodecim, & semis, coronam majorem de argento unam cum delphinis trigintaduobus, pensantem libras trigintaduas, necnon canistrum de argento, pensans libras decem, & octo. Vasa colatoria argentea deaurata, pensantia libras quatuor, & uncias tres, gabathas argenteas habentes gryphos deauratos, pensantes libras duas, coronas argenteas duas cum delphinis decem, & octo, pensantes libras decem, & octo. Item vero idem præcipuus Antistes fecit in eadem Ecclesia vestem de chrysoclavo cum periclysi, & aliam vestem de blattbi habentem in medio Crucem in chrysoclavo, & tabulas chrysoclavas quatuor cum geminis ornatam, atque gammadias in ipsa veste chrysoclavas quatuor, cum periclysi de chrysoclavo.

Fecit & in patriarchio Lateranensi triclodium majus super omnia triclodia nominis sui magnitudine decoratum, ponens in eo fundamenta firmissima, & in circuitu laminis marmoreis ornavit, atque marmoribus in exemplis stratis, & diversis columnis tam porphyreticis, quamque albis, & sculptis cum vasis & liliis simul postibus decoravit cameram cum abside

XXIX.
Tricli-
odium Pa-
triarchii
Lateran.

PAGIUS
Saraceni
Palæsti-
nam va-
stant &
Monachos
S. Sabæ
occidunt.

le bellum processisset, bifariam exercitibus constitutis varias Urbes Saraceni vastare: Depopulati sunt frequentissimas Urbes, non paucas: Eleutheropolim, abductis in captivitatem universis, desertam fecere: Ascalonem, Gazam, & Sarpisbam, aliasque Civitates violenter diripuerunt, inquit Stephanus Monachus Sabaita in Actis Sanctorum viginti Monachorum Martyrum, Joannis, Sergii, Patricii & Sociorum, in Laura Sancti Sabæ prope Hierosolymam. Publicavit ea Acta Bollandus ad diem XX. mensis Martii, in quibus dicitur Monachos, dum cuncta timoris & desperationis plena essent, Lauram S. Sabæ non deseruisse, quamvis tuto possent inde recedere, atque in aliqua Urbium salvari. Tandem Barbari tempore Quadragesimæ ad Lauram accessere, cunisque frustra peterent pecuniam, quam Monachi non habebant, telorum imbrem in eos effudere, quibus e Patribus triginta circiter sauciati sunt, lethaliter plerique. Iterum postea in Lauram irruerunt, & demum Monachos viginti antro inclusos copioso fumo diu cruciarunt, & exanimarunt. Caterum admiratione non caret, inquit Stephanus Auctor coævus, quod qui passi sunt, non omnes fuerint scientia & exercitatione virtutis consummati: erant novitii inter eos, erant & idiota. Sed nempe perdidicerant omnes imperare affectibus, atque redigere in servitutem quidquid in homine carnis sapientiam redolens aut voluptatem facit aut ipsam vitam asimare atque diligere.

Annum rei gestæ idem Auctor his verbis exprimit: Anno ab Orbe condito sexies millesimo ducentesimo octogesimo octavo, juxta accuratissimam, scilicet Ecclesiasticam, supputationem; a nato vero secundum carnem Deo ac Domino Salvatore Nostro Jesu Christo, septingentesimo octogesimo octavo, Indictione quinta; cum Hierosolymitana Ecclesia Beatissimus Patriarcha Elias, & magnam hanc Lauram Sancti Patris nostri Divino plenus Spiritu Basilii Venerabilis gubernaret; in Regione Palæstinarum inter Saracenorum Tribu civile bellum exortum est ingens. Utitur Stephanus, tam Era Mundana quam Era Incarnationis Alexandrinorum, quarum anni ultimi in minori numero semper inter se conveniunt. Alibi demonstravimus, ex perpetua methodo annis Incarnationis secundum Alexandrinos, septem numeros addendos, ut habeamus annum illum Incarnationis Eræ nostræ vulgaris, in quo illi Kalendis Septemb. exordiuntur. Adhæc Eræ Mundanam Alexandrinorum ab anno Mundi 5777. cum quo alligatur initium Diocletiani Imp. non differre a Periodo Græco-Romana, nisi in eo quod anni in hac Periodo a Kalendis Januariis, in Era vero Alexandrina a Kalendis Septembris inchoantur, certis argumentis ostendimus. Quare nullum dubium est, quin uterque annus citatus Mundi & Incarnationis initium sumat die prima mensis Septembris superioris Christi anni, ideoque quin Sancti Martyres currenti passi sint; cum Bar-
baro.

XXXI.
Id hoc an-
no, non
superiori,
contigit.

CHRISTI
796.

LEONIS PAP. III.
I.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.

sive de musivo, & alias duas absides diversis historiis pingens, & marmorum incrustatione pariter, & in circuitu decoravit.

XXX. *Et in Ecclesia beatæ Priscæ fecit idem Antistes calicem fundatum superauratum unum, & coronas tres, unam habentem delphinos decem, alias duas numero novem, & gabathas octo, pensantes si-
Ann. Eccl. Tom. XIII.*

PAGIUS *barorum incurio facta sit per Quadragesimam; ac præterea, quin loco, Indictione quinta, legendum sit, Indictione quarta, quæ hoc anno in cursu fuit usque ad Septembrem. Sed Bollandus, qui ad Methodum a nobis traditam a-*

mul libras vigintinovem, & vestem aliam holofericam ornatam in circuitu blatthi byzantio, His enarratis subiiciuntur, quæ ab adversariis passus est, quæ suo loco inferius enarrabimus, quibus exacte descriptis, idem auctor reliqua eodem ordine, quo sunt facta post reditum Romam, recenset, quæ suo loco dicturum sumus.

T t 2

An.

nimum non adverterat, & Indictionem mendose descriptam esse non putabat, hoc Martyrium in annum sequentem distulit, sicque utramque Eram Alexandrinam cum Dionysiana male copulavit.

JESU CHRISTI
ANNUS
797.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
2.

IRENES ITERUM IMP.
ANNUS
1.

I. **A**nnus sequitur Christi septingentesimus nonagesimus septimus quintæ Indictionis, quo Constantinus Imperator orbatus oculis simul & vita cum esset, in matrem rursus Imperium est devolutum. Rem gestam idem qui supra Theophanes res sui temporis prosequutus, & qui interfuit, narrat verbis istis: *Mense Martio exiit Imperator adversus Arabes, habens secum Stauratium Patricium, & ceteros amicos matris suæ, necnon & electam cæteram peditum militum ex utrisque thematibus viginti millia. Videntes autem, qui circa Stauratium erant, alacritatem populi, & Imperatoris: timuerunt, ne forte inito bello, ille vinceret, & ipsi adinventis adversus eum frustrarentur insidiis. Ergo muneratis vigilibus, persuaserunt eis mentiri perhibendo Sarracenos fugisse. Imperator itaque multum tristatus, inefficax in urbem regressus est. Et Kalendis Maji mortuus est filius ejus Leo, & luxit eum vehementer. Porro decimosexto Kalendas Augusti ab equestri ugone ad sanctum Mammatem transeunte, transmeaverunt ad eum comprehendendum hi, qui erant ex ordinibus, quos mater Imperatoris allocuta est. Quo ille cognito, in Chelandium suum ingressus est, & transmeavit ad Pylas, volens ad Orientalium thema confugere. Erant autem cum eo & amici matris ejus, quos ille sic esse ignorabat. Porro ipse & uxor ejus exiit usque ad Trionem.*

II. Porro consilio inito, amici matris ejus dixerunt ad semetipsos: *Si coacervatus ei fuerit populus, non jam dominio constringetur, nec jam latere poterimus eum, & perdet nos. Materque ipsius congregatis in palatio Eleutherii, qui ex ordinibus fuerant collocati, introivit in palatium: & cum didicisset populi ad Imperatorem concursum, timuit nimis, & tractabat qualiter mitteret Episcopos ad eum, & acciperet verbum, ut sederet in angu-*

*lo. Verum scripsit occulte ad amicos qui cum ipso erant, quia nisi modum quemlibet feceritis, & tradideritis eum, verba, quæ habetis mecum, habeo indicare Imperatori. At illi metuentes, tenuerunt eum proceres, & in Chelandium deducto eo, Sabbato mane venerunt ad urbem, & concluderunt eum in domo Porphyrii, in qua & natus est. Et circa horam nonam crudeliter, & insatiabiliter oculos ejus evellunt, ita ut mors subsequens confestim exstingueret consilio matris suæ, & consiliariorum ejus. Obtenebratus est autem sol per dies septemdecim, & non dedit radios suos, ita ut errarent naves maris, omnesque dicerent, quod propter obtencationem Imperatoris sol obtencatus radios suos retraxerit. Porro non nisi irato in eum numine, vindictam exposcente de fuso ab eo innocentium sanguine facta hæc esse, idem Theophanes tradit, dum agit secundo anno ejus Imperii de eorumdem innocentium nece, ista subiiciens: *Non in longum Dei justitia banc injustam ultionem misit inultam: post quinquennium namque eodem mense, & eodem die Sabbati orbatus est oculis a propria matre idem Constantinus. Porro in Constantino sic genus Copronymi prorsum extinctum tradunt.**

Quomodo autem, ita e medio sublato Constantino Imperatore, qui ab eo deportati sunt in exilium viri sanctissimi, & inter eos eminentes Plato Archimandrita sunt restituti, audies ex Theodoro Studita: qui & ipse unus ex illis & pars magna fuit, res gestas ejusdem S. Platonis prosequutus oratione, hæc de his subiicit: *Breve (inquit) tempus intercessit, & adulterum illud Imperium, quod noluit intelligere, ut bene ageret, de medio sublatum fuit: ut & Imperatores ipsi discerent divinas leges non violare, neque iniquas persecutiones, & carceres struere, quamvis purpura nimium effe-*

Constantini Imp. obtencatio & obitus.

Dira in Constantinum vindicta.

III. Exules confessorum redeunt Constantinop.

PAGIUS
SÆC.VIII. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6190.

Anno Erae Hisp.
DCCCXXXV.
Anno Hegiræ
CLXXXI
inchoato die 5.
Martii fer.

1.
A.C.797.
I.

© 22. A. D 19. P. 23. Apr. Indict. 5.

JESU CHRISTI 797.

LEONIS III. PAPÆ 3.

IRENES iterum IMP. AN. 1.

Ad num. I. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXIX. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, refert, *Irenem, Augustam Ordinum militarium Duces induxisse, ut abrogato filio*

Summam Imperii sibi committerent, sed censuisse diem opportunum expectandum esse, Junii vero mensis die decimo septimo, Indictione quinta Duces molitos esse Constantinum, Imp. comprehendere, at eum conspecto periculo Pylas trajecisse. Tandem Duces illi Constantinum precibus vacantem comprehendunt, & Chelandio ab ipsis impositus, Sabbato mensis ejusdem die decimo quinto in Urbem summo mane deductum, in Porphyra, qui primum in lucem prodiit, includunt: & circa horam nonam tanta immanitate illi oculos confodere ex matris & Consiliariorum, & ejus sententia, ut pene mortem inferrent. Ita mater ejus Irene Imperium obtinuit. Quæ recte hoc anno Baronius ex Anastasio narrat. Theophanes ad annum II. Constantini solius regnantis, qui Kalend. Septemb. anni Christi DCCXCI.

in-

fferantur. Tunc fidelissimus ille divina-
rum legum custos, S. Plato videlicet
confessionis bravio recepto, e carcere ipso
tamquam victor exiit, multisque lauda-
tionibus, & carminibus celebratus, felix
dicebatur, eorum testimoniis comprobatus,
qui antea ipsi obrectabant, atque illude-
bant. Solent enim (ut est a Gregorio Theo-
logo dictum) homines alicujus virtutem
vel hostes ipsi admirari, cum furore ex-
tincto, res ipsa per se probata fuerit.
Licet hoc loco, diverso modo res se ha-
beat, ac dici possit. Cum enim Regina il-
la, quæ pacis nomen habens, Irene dicta
est, rursum imperare cœpisset, & virum
hunc tamquam Martyrem prosequeretur:
tunc instar fluvii retro fluentis, si quis
inimicus antea fuerat, in amicum, &
laudatorem conversus est, ita ut custos
carceris, in terra prostratus, sibi veniam
dari in terra supplicis petierit. Sed vir
ille factis, aut dictis tam motus fuerat,
quasi lapis sensus expers.

Postea vero quam ab exilio reversi fui-
mus: alique ex aliis locis tamquam vo-
lucres quædam advolassent: factum illud
piis hominibus admirationi erat, & cum
capite ipso membra copulabantur. Diceret
fortasse hoc loco (quamvis verbum hoc
audax sit) clarissimus ille vates Isaias:
(a) *Leva in circuitu oculos tuos, & vi-
de congregatos filios tuos: veniunt omnes
filii tui de longe: videbis, & gaudebis,
& metues, atque obstupesces corde. Ille
quidem Propheta hæc diceret: ego vero
addiderim. Illum etiam, qui sacris præ-
siedeat, & in ea re principatum tenebat
(Tarasius iste erat Constantinopolitanus
Episcopus) ita affectum fuisse, ut eum,
de quo dicimus, reverentia prosequere-
tur: qui cum se illi purgasset, ad con-
cordiam etiam ipsum invitavit. Quod fa-
ctum fuit, ejecto illo, qui adulteros con-
jugatos coronaverat, ut dissidium remo-
veretur, quod beatus ille maxime fugie-
bat. Quo facto, victoriæ præmium a-
pud universos, qui convenerant, assecu-
tus est. Quid enim aliud Deo ipsi con-
cordia, & conjunctione carius, modo
conjunctione ipsa hominem a divinis præce-
ptis non sejungat? Sed quidnam postea
factum est? E priore monasterio gentis il-*

lius causa Byzantium migravimus. Quo
loco pater ipse virtutis appetens, ne mo-
nasterii gubernationem sustineret, intra
cellulam se claudens, eam vitam ample-
xus est. Quod vero ad initam cum Ta-
rasio communionem pertinet: testatur ip-
se Theodorus in epistola ad Simeonem,
de qua inferius, se cum Tarasio, ubi re-
diit, communicare noluisse, nisi probas-
set, quæ ab ipso gesta essent. At pergit
auctor cœptam narrationem:

Sed vide etiam hic admirabilis rei stu-
dium: tam multâ ejus erat humilitas, ut
cum fratrum societas sub duobus princi-
pibus esse non posset: seipsum vir ille Dei
studiosus, atque imitator, obedientiæ le-
gibus subjecerit; idque fecerit illis ipsis
præsentibus, & ejus rei testibus, qui eo
convenerant. At non peregrinum, & a-
lienum hoc est, filium dici eum, qui an-
tea pater dicebatur, ejus inquam filium,
quem ipse in spiritu genuerat (de se ipso
hæc Theodorus.) Quid quod ei subjectus
erat, cui olim imperaverat? cum præser-
tim tot essent illius egregia facta, ut sa-
tis illi ad laudem esse possit, si cunctarum
rerum gloria non elatus modeste se gesse-
rit. Sed admirabilis ille vir facile, &
nullo negotio hoc perfecit, non sic
quodammodo, & adulterine, ut verbo tan-
tum imperanti subjectus esset, sed sincere,
& eo modo, quo Deus postulat, id
ipsum faciebat. Ubi enim confessio est, il-
lic & fiducia: ubi fiducia, illic propriæ
voluntatis remotio: ubi propriæ volunta-
tis remotio, illic & obedientiæ perfectio
esse solet. Recte factorum testes illi sunt,
quorum causa petitiones aliquot extite-
runt. Supplicabat pro aliquo propinquo,
& cum petitionem assecutus esset, ejus
causa, qui petitionem obtinuerat, ipse
gaudebat. Quod si petitionis compos non
fuisset, sed re infecta discessisset, nequa-
quam id moleste ferebat, unum illud pro-
positum habens, ut re aliqua egenti uti-
litatem afferret, non at voluntatem suam
expleret. Hei mihi, pater (ut Propheta
(b) voce utar) quare me genuisti? Pa-
trem vocare non erubescio, qui dignus non
sum, qui filius tuus nominari possim. Quor-
sum me ad hanc dignitatem extulisti, qui
neque imperio parere aptus sum? Novit
De-

V.
S. Plato-
nis con-
fessoris
post tri-
umphum
humili-
tas.

(b) Isaias
45.

IV.
Gaudium
& con-
cordia to-
tius Ec-
clesiæ.

(a) Isai.
60.

PAGIUS inchoatur, postquam scripsit, Constantinum pa-
truos suos excæcasse, subdit: Supplicium mense
Augusto, Sabbati die, Inditione XV. hora nona
eis irrogatum. In spatium tamen hæud diutinum
injustum hujusmodi facinus inultum Divina Justi-
tia distulit. Solius etenim quinquennii exacto in-
tervallo ejusdem mensis & Sabbati die a propria
matre Constantinus ipse oculis orbatus est. Ve-
rum alterutro in loco error in mensem irrepsit.
Etenim Constantinus patros excæcavit anno
DCCXCII. quo post Bissextum Littera Domi-
nicalis fuit G; & tamen hoc anno, quo ipse
oculis orbatus, Littera Dominicalis fuit A, id-

eoque dies XV. mensis Junii currentis anni
v. g. non potest incidere in eandem feriam, in
quam incidit anno DCCXCII. Auctor quidem
Miscellæ & Anastasius tradunt, Constantinum
patros suos excæcasse XVI. Kalendas Augustas
die sc. XVII. mensis Julii, sed anno DCCXCII.
dies ille non cum Sabbato, sed cum die Mar-
tis concurrebat. Quidquid tamen sit de die ac
mense, certum est Constantinum an. DCCXCII.
non vero anno antecedenti, ut perperam Ba-
ronius habet, in patros sævisse; cum ab eo
anno ad currentem quinquennium, ab anno
vero DCCXCI. Sexennium effluerit.

Deus quemadmodum, & tua sancta anima hujus rei rationem, quod scilicet amicitia ipsa, vel obedientia etiam potius illa, quæ supra vires sunt, ferre potest, ut brevi oratione defensionem meam comprehendam, & hoc loco finem faciam. Hæc Theodorus ingemiscens de collata ab eo ante biennium monasterii præfectura, de qua superius dictum est. Pergit vero ipse res gestas sancti Platonis, admiratione summa dignas, referre, sed hæc nobis ad Annales satis.

VI.

Dicendum modo de ipso Theodoro Studita, de se adeo modeste, humiliterque scribente; illaque afferemus quæ Michael monachus, qui fuit ejus discipulus, & res ab eo gestas descripsit, quam fidelissime narrat, incipiens a Constantini necesse his verbis: *Sed quoniam Rex ferus incidet in mala (sicut ait Propbeta a) & via ejus tenebrosæ, hoc ipsum sensit imprudens Constantinus, & pœnas iniquitatis suæ nequissimus persolvit, Imperio brevi orbatus, atque ante Imperium oculis, ut quibus vivens improbe usus erat, eorum lumine privaretur. Eo autem Regia pulso, Imperium iterum ejus pia mater obtinuit, quæ pacem statim complexa, nomini suo congruentem, nihilo illam quam antea seignius conservare studuit. Itaque exilium patribus subito relaxat, non his modo, vel illis, sed omnibus in univ ersum, atque ante omnes ei, qui virtute omnes anteibat, pastori inquam nostro ac magistro, Theodoro videlicet. Quem Thesalonica redeuntem, frequens (ut par erat) omnium hominum occursum excepit. At longe clarissimus honor fuit, quo ingredientem Patriarcha, & Regina ipsa eum honestarunt. Eam ob rem qui ante alios dissensionis socius, & particeps fuit, Josephus ille presbyter, qui præfracta temeritate inaudita peregerat, sacris septis egestus, ex sacerdotum albo expungitur, ut unius amputatione, atque casu, reliqua membra coalescant, & conjuncta coherant. Hoc enim Augustæ summum studium erat, unum tollere, ut omnes consentirent, nec dissidio ullo, vel schismate dissiderent. Quod ei sane feliciter cessit ex animi sententia: brevi enim omnes animis conjuncti ad pacem, concordiamque redierunt.*

VII.
Excusatur Tarasius.

Neque enim vel Patriarcha ipse, quantum in eo erat, aut factum id approbat, aut non absurdum illud, & alienum ab Ecclesia judicabat, aut Patrum ærumnis non compatiebatur; sed sapiens quoddam consilium, & alta mente, qualis ejus fuit, dignum agitans, non habuit tunc ulciscendi auctores facultatem, temporis injuria, quæ vellet, agere non permittentem. Quamobrem Regina ipsa utriusque prudentiam amplectens, & magnopere collaudans, summam utriusque virtutem, &

in utili diiudicando intelligentiam boni consulebat, quod Patriarcha quidem de summo jure nonnihil remittens, vesanum Imperatorem a graviore malo hac ratione revocasset, minantem jam se, majorum exemplo, sacrarum imaginum hostem fore, nisi quod animo concupierat, peragere sineretur.

Pater autem, nempe Theodorus, flagitium propalam, arguendo, & acri reprehensione, atque obiurgatione longius progredi prohibendo, tum eos, qui peccabant, tum cæteros, qui simile aliquid meditabantur, omnes affectibus suis non intemperanter uti edocuisset. Prorsus autem & relaxare interdum aliquid de judicio, bonum est, & exactum jus non præterire, utilissimum, unum in finem utrumque spectans, ut quod melius est, id pro re nata præstetur. Quod nimirum divini ambo ratiocinantes, altiore quam captus noster ferat, consilio præsentia administrabant, ita ut charitatis vinculum nulla ratione solveretur, quo conjuncti semper fuerant, & divino inter se Spiritu colligati. Quod nos certe persuadere nobis debemus, & opportune de his, quæ opportune gesta sunt, judicare, ut propositum utrique finem laudemus, & amplectamur, & eos, qui aliter sentiunt, vel affecti sunt, de sententia dimoveamus. Hæc omnia Michael Tarasium Patriarcham excusans, in quem plurimi oblocuti fuissent alia occasione superius recitata.

Cæterum ipse Theodorus post victoriam consequutam, haud urbis potuit retineri blanditiis, sed ardua repetit vitæ monasticæ, ad suum remeans monasterium, congregans dispersos Israel, & alios ad ejusdem vitæ instituta, festanda virtutibus provocans, prout idem Michael ejus vitæ scriptor his subiicit verbis: *His ergo in hunc modum transactis, Theodorus regia urbe relicta, in monasterium revertitur, optimique pastoris instar, segregatas oves convocat, quas, se absente, prædones animarum abegerant, & in omnes circum montes disperferant. Accurrit insuper innumerabilis aliorum tam monachorum, quam sæcularium multitudo, & magni patris redditui gratulatur, divulgante illum ubique fama, Theodorumque celebrante, & Sacundionem. Respondebat autem exitus opinioni, & famam res ipsa confirmabat. Quicumque enim accedebant, meliores ab eo fiebant, & præstantiorem inde vitam auspiciabantur. Plurimi ex eo tempore Byzantio profecti, ad sanctum protinus advolarunt, ejus tamquam Sirenum minime fallacium vocibus repente capti, redeundi curam penitus abiecerunt. Obstantes, accidentes, omnia supplicum more facientes, ut sibi cum illo esse, & vi-*

Theodori
diversa
sententia.VIII.
Theodorus
re-
diens in
monaste-
rium col-
ligit mo-
nachos.

vere liceret; melius longe, atque utilis id existimantes, quam in seculo versari. Quos ille cunctos excipiens, eorumque fidem amplectens, Deo offerebat, & in virtutis disciplina exercebat. Quæ autem ipsi causa fuerit illud relinquendi monasterium, & reverti Constantinopolim, & illic præfecturam suscipere amplissimi monasterii, jam diutius monachis destituti, ejusdemque Studii appellati, ex quo & cognomentum illud est consequutus, ut Theodorus Studita sit appellatus, idem auctor enarrat. Sed quoniam ea facta

noscentur anno sequenti, de his nos suo loco dicemus.

Quod spectat ad res Occidentales, Barcinona civitas, quæ a Francis defecerat, per Zatum Sarracenorum Præfectum Carolo Magno reddita est. Cum & Abdalla Sarracenorum Princeps in Africa a fratre pulsus, ad eundem Carolum Magnum confugit, quem cum filio suo Ludovico in Hispaniam proficisci iussit. Quo anno pariter res bellicæ eidem Carolo prospere ex sententia succedere. Cum autem degeret Aquisgrani, accepit

IX.

PAGIUS Ad nom. IX. Eginhardus in Annal. hoc anno hæc habet: *Barcinona Civitas in limite Hispanico sita, qua alternante rerum eventu, nunc Francorum, nunc Saracenorum Ditioni subiiciebatur, tandem per Zatum Saracenum, qui tunc eam invaserat, Regi (nempe Carolo) reddita est. Nam is ætatis initio Aquisgrani ad Regem venit, seque cum memorata Civitate spontanea deditione illius potestati permisit. Refert postea Carolum, cum Aquisgranum venisset, ibi Abdellam Saracenum, filium Ibiminangæ Regis de Mauritania ad se venientem suscepisse, & Ludovicum de Hispania expeditione regressum ad se venire iussisse, ac eum ad Aquitaniam remisisse, cum quo & Abdellam Saracenam ire iussit. Qui postea (ut ipse voluit) in Hispaniam ductus, & illorum fidei, quibus se credere non dubitavit, commissus est. Ludovicus Aquitanix Rex Caroli patris mandatis pariturus accessit Tolosam, ubi Conventum Generalem Regni habuit; ibique Legatos suscepit, quos ad confirmanda pacis fœdera miserat Adefonsus Asturiarum & Gallaciæ Rex. ubi Babaluc quoque, ut scribit Auctor Vitæ ejusdem Ludovici, Saracenorum Ducis, qui locis montuosis Aquitania proximis principabatur, Misos pacem petentes & dona ferentes suscepit & remisit.*

II. *Diffidia Saraceno- rum Christi- anis conducunt.* Accidit autem ut Abdalla Saracenus *Abderamanis Adenumeja* filius, corrupte ab Eginhardo *Ibinmauga* dictus, qui ab *Issemi* fratre Hispaniarum Rege, ex Hispania pulsus in Mauritaniam trajecerat, statim ab obitu *Issemi*, antequam filii ejus *Albaca* novi Hispaniarum Regis initia firmarentur, in Franciam se contulerit, *Caroli* patrocinium imploraturus. Hic hominem blandè exceptum *Ludovico* filio in Hispaniam proficiscenti tradidit: *Qui postea, ut inquit Eginhardus, in Hispaniam, quo voluit ductus illorum fidei quibus credere se non dubitavit, commissus est.* Constat ex *Roderico* in *Historia Arabum* cap. 22. *Abdallam* Civium voluntate Valentiam occupasse, & *Zulema* fratre ex Mauritania evocato in spem rerum novarum in vicina *Oppida* & agros irruptionem fecisse, donec collatis signis duo fratres cum *Albaca* Hispaniarum Rege nepote dimicarent; in quo prælio *Zulema* cecidit. *Abdalla* victus Valentiam evasit, & fœdere cum Hispaniarum Rege facto arma posuit, ea lege ut sibi tributum annuum penderetur; quo vitam exigere posset. Quæ circa annum octingentesimum *Marca* lib. 3. *Marce* Hisp. cap. 16. acta esse recte censet, Maurorum inestina diffidia rei bene gerendæ occasionem Christianis præbuere. Ea quæ ab illis egregie & fortiter facta sunt, accurate descripsit Auctor Vitæ *Ludovici*. Temporibus vero ratio petenda ex *Eginhardo* citato, qui priorem *Ludovici* expeditionem Hispa-

niam ad hunc annum refert, alteram ad sequentem, vel saltem ad annum DCCXCIX. de qua infra sermo erit.

Aquisgranum quoque ad Carolum venit Theodistus, de quo Annalista Loiselianus; Ille Legatus & Legatus Niceta, qui tunc Siciliam regebat, Imperatoris nomine Theodistus venit, Imperatoris Epistolam ris ad Carolum. portans, quem magnifice suscipiens, post paucos dies absolvit. Idem habuit alii Annalistsæ nec nec non incertus Auctor, & Monachus Egolesmensis in Vita Caroli. Sed vana fuit ea Legatio, quia jam Constantinus Imp. oculis orbatus fuerat, & in ordinem redactus. Regino & Annalista Metensis Legatum Nicetæ Theophilum appellant, ut etiam Baronius habet, sed plures Annalistsæ cum Theodistum vocant, & Monachus Egolesmensis illum Nicetæ non Legatum sed filium dicit.

V. *Annus XXVI. belli Saxonici.* Annalista *Lambecianus* ad annum DCCXCVII. hæc scribit: *Iterum eodem anno (ubi eodem pro eo ponitur, cum ab illis verbis Annalista annum istum auspicietur) introivit Rex Carolus Saxonia (pro, in Saxoniam) & pervenit ad pagum, qui dicitur Wvimuboti, ubi firmitas eorum facta fuit, & ipsa firmitate interrupta, introivit Rex cum exercitu suo in pagum illum, vastavit & incendit pagum illum. Et tunc denuo venerunt ad eum omnes Saxoni (pro Saxones) de universis finibus & angulis, ubi habitabant; & tulit inde aut obsides, aut de ipsis, quantum ipse voluit, & de Fresonibus similiter; & Rex Carolus rediit in Franciam. Et post aliquantas hebdomadas iterum intravit in Saxonia, & ibi habitavit ipsam hyemem & fecit sedem suam juxta locum, ubi Timella fuit in Wvisaraba (id est, in Wisurgim) quem etiam Heristelli appellavit, eo quod ab exercitu suo fuerunt constructa ipse mansiones, ubi habitabant. Hæc verba transcripsit Chronographus Moissiacensis. Sed de Fritsonibus alii Annalistsæ non loquuntur, qui tamen cum finitimi Saxonibus essent, ab his in rebellionis societatem facile trahi potuerunt. Carolus e Saxonia reversus, per aliquot hebdomadas Aquis mansit, donec in Saxoniam iter mensis Novembri rursus suscepit.*

VI. *Carolus Capitularia XI. ad res Saxonicas spectantia condidit.* Priusquam in Saxoniam secundo proficisceretur, Conventum habuit Episcoporum, Abbatum, Comitum, atque etiam Saxonum, tam Ostphalorum, quam Angariorum, & Westphalorum, ediditque Capitulare, quod *Holttenius* in *Collectione Romana* part. II. publicavit, & post eum *Baluzius* Tom. I. *Capitularium Reg. Franc.* pag. 275. *Cointius* hoc anno num. VIII. aliique. In Præfatione præter quintum *Kalendas* Novembris, tres Chronologici characteres, annus *Incarnat. Dominicæ*, annus *Caroli Regis in Francia*, & annus *eiusdem Regis in Italia seu Longobardia*, sic exprimuntur: Anno

CHRISTI
797.LEONIS PAP. III.
2.IRENES ITERUM IMP.
I.

pit legationem a Constantino Imper. antea missam. Qui ea functus est, fuit Theophilus Nicetæ Siciliae Præfeti filius verum anno sequenti a Carolo susce-

ptam, hoc vero anno missam a Constantino adhuc superstite alii tradunt. Sed ejus audita nece, omnia vana cessere.

Sep.

PAGIUS *ab Incarnatione Domini N. J. Christi DCCXCVII. & XXX. ac XXII. regnante Domino Carolo Præcellentissimo Rege, convenientibus in unum Aquis Palatio in ejus obsequio venerabilibus Episcopis & Abbatibus, seu Illustribus Viris Comitibus V. Kalendarum Novembris, simulque congregatis Saxonibus de diversis pagis, &c. Cointius laudatus recte advertit errorem esse in anno Regni Italiae, & loco, anno XXII. reponendum esse annum XXIV. sed perperam ait suspectum esse characterem ab Incarnatione Dominica, quod talis annorum computus in usu non esset apud Francos ætate Caroli. Verum cum is character*

diserte memoretur in Consilio Germanico anno DCCXLII. & in Sueffionensi anno DCCXLIV. celebratis minime dubium est, quin in Actis publicis annus Incarnationis, antequam Carolus regnaret, adhibitus fuerit, sæpeque etiam omissus, ut ex variis, quæ supersunt Monumentis intelligimus. In eo Conventu condita undecim Capitula Tomo VII. Concilii, legenda. Porro Carolum mense Novembri in Saxoniam profectum esse narrat his verbis Annalista Loiselianus: Rex Novembrio mense mediante ad Bernhardum cum exercitu Saxoniam intravit.

JESU CHRISTI
ANNUS
798.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
3.

IRENES ITERUM IMP.
ANNUS
2.

Theodor-
us ob
Sarrace-
norum
incurfio-
nes cum
suis mi-
grat Con-
ftantinop.

I. **S** Eptingentesimus nonagesimus octavus Christi annus, qui sequitur, Indictione sexta signatur. Quo in Oriente Arabes Sarraceni sub Duce Habdimelech Romano Imperio infestissimi, cum petenti pacem Irenæ Imperatrici negassent, infesto agmine progressi sunt Constantinopolim, usque ejus suburbia deprædantes, onustique spoliis sunt reversi. Hæc Theophanes pluribus. Quorum occasione factum est, ut Theodorus, de quo anno superiori plura dicta sunt, quo ab horum infestatione monachos sibi subditos salvos redderet, atque securos, eosdem Constantinopolim duxerit, atque Studii monasterium habitare cœperit. Rem gestam Michael his præfens sic narrat: *Impiis Arabibus Romanum Imperium per id tempus infestantibus, cum sedes passim servitutis metu verterent, non solum propinqui, verum etiam remoti, ac procul distiti: necessario faciendum patri visum est, ut tempori cederet nec manifesto periculo se, sociosque (quod amentis erat) obiiceret. Quare in regiam urbem se recipit, Patriarchæ optabilis & Augusta, quibus adventu suo se socium incredibilem attulit. Qui mox summis ab eo precibus contenderunt, ut Studii moderator cœnobii, quod in urbe erat, esse vellet, & in eo monasticæ exercitationis scholam collocare, ut hac ratione a tanto viro civitatum princeps ornaretur. Magnificum plane, ac præcellens ejus cœnobii templum, & sive pulchritudinem, sive amplitudinem spectos, paucis concedens.*

II. Monaste-
rii Studii
nomen,
& origo.

Unde autem acciderit, ut idem monasterium, Studium sit appellatum, licet nos suo loco superius diximus, rursus istud audi ab eodem auctore, rem breviter perstringente, cum pergit: *Venerat (inquit) ab Urbe Roma vir genere, & opibus præstans, Studius nomine (Euprepium lingua nostra vocare solet) qui Ann. Eccl. Tom. XIII.*

& Patricii, & Consulis honorem fuerat adeptus. Hic cum in hac urbe domicilium collocasset, præclarum hoc templum magno præcursori Baptiste posuit, monachorum deputans habitationi. Et quidem nullo unquam tempore defuerunt, qui communem in eo vitam agentes, præclara virtutis, ac religionis suæ argumenta darent, quoad Deo invisus Constantinus Copronymus, indicto monachis bello cum cæteris omnibus hos pariter eiecit. Postquam vero in pristinum statum res Ecclesiæ redierunt, cessavitque schismatis persecutio: eundem locum monachi iterum sed pauci, nec plures (ut ferunt) numero quam duodecim inhabitaverunt.

Hoc ergo cœnobium pater cum insigni templo aptissimum, & ornatissimum natus, ex conditoris mente scilicet adiit, discipulosque suos in eo constituit. Sic enim revera conveniebat, eum, qui virtute omnibus antecederet, suum ipsius templum apponere, eundem ejus incolam, ac pastorem esse, & pastorem longe præstantissimum, cujus oves & numero plurimæ, & virtute perinsignes essent. Cui enim & cura omnis, & studium erat fidei suæ creditas, meliores in horas reddere, & quicquid pulchrum, ac honestum esset, eis proponere; atque inserere, earumque salutem suam salutem ducere: hos par erat augeri maximis incrementis, & vitæ perfectionis apicem capessere. Quorum sane monasterium propterea clarissimum nomen obtinuit, omniumque aliorum celeberrimum evasit. At enim cum multi, crescente ejus fama, quotidie confluerent, partim laici, partim monachi, nonnulli etiam delicatæ vitæ dediti, & voluptuariæ, quibus adeo nulla virtutis cura fuisset, benigne omnes pariter excipiebat, & divinæ scripturæ documentis instruebat, atque ad meliora ducebat, nullius rei præterquam virtutis studio capi docens, boni immortalis ac perpetui. Pergit auctor pluribus dicere de

III. Monaste-
rii Studii
restitu-
tum, &
auctum.

V v mo-

PAGIUS	ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6291.
SÆC. VIII.	
Anno E-ræ Hisp.	⊙ 23. G.) I. P. 8. April. Indict. 6.
DCCC-XXXVI.	JESU CHRISTI 798.
Anno He-giræ	LEONIS III. PAPÆ 4.
CLXXXII.	IRENES iterum IMP. 2.

A Num. I. ad VIII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCI. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, ait: *Hoc anno Abimelech in Romaniam suscepta profectio cum prædatoris militum expeditorum turris ad usque Mangana penetravit. Inde vero ex*

improvise in Stauracii stabula irruens, ejus e-Saraceni equitatu raptis, citra damnum pedem retulit. nopolim u. Cateri vero in Lydiam usque penetrantes, maxi-sque ex-mam prædam inde reportaverunt. Alterum autem eorum agmen excursionibus exercitatum, in Paulum Patricium Cæcili Comitem incidens, multa cade in universum exercitum, & ejus Optimates debacchatum est: & accepto belli toto apparatu, ipsum postmodum restituit, & ad suos remisit. Mangana locus erat Constantinopoli sic dictus, quod in eo asservarentur machinæ bellicæ totius Urbis, & materiæ mechanicæ, & cætera ad Urbium oppugnationes idonea instrumenta, ut docet Codinus pag. 38. Μαγγανα, tam a Græcis, quam a Latinis recentioribus Scriptoribus machinas bellicas appellari, ostendit Ducangius in Glossario Mediæ Latinitatis.

monasticis ab eo suis discipulis traditis institutis, admiratione quidem maxime dignis iisdemque scriptis metro, de quibus hæc ait:

IV.
Theodor-
us mo-
nastica
institutata
scripsit.

Edidit præterea institutiones Jambicis versibus conscriptas, quemadmodum unumquemque imperata facere oporteret. Quorum versuum contextus initium a Præposito ipso duceret; cum deinde cæteros omnes ad infimum usque percurrentes, definit ac statuit quibus pœnis, quibusque separationibus, aut genuflexionibus affici debebat, qui ad divinas laudes tardius venerit, qui vas confregerit, aut temere proiecerit, ac negligentius tractarit: qui fratrem in re quæpiam offenderit: qui in loquendo modum excesserit, & linguæ frænum non iniecerit. Quibus omnibus congruentes pro delicti modo pœnas imposuit. Porro monachorum numerum ad decem pervenisse centenaria, idem auctor unus ex illis affirmat, qui pariter occasione laboris operum manuum singulis præscriptorum, ejusdem Theodori scripta recensuit: sed primum in describendis codicibus ejus labores sic narrat: *Memor autem beati Pauli dicentis (a): Neque gratis panem manducavi, sed manus istæ mihi, & iis, qui mecum erant, ministraverunt: laborare & ipse constituit, manus continuo versans in codicibus, operamque suam ad eos adjungens ex discipulis, qui opus manu faciebant. Exant apud nos ad hunc diem ejus manuscripta pulcherrima.*

(a) 2. Thes.
3.

V.
Theodori
Studitæ
scripta
diversa.

Composuit & libros alios, quos propria lingua dictavit, quorum sensus manifestam quamdam divinæ gratiæ vim ostendunt. In his primum locum tenet, qui Parva dicitur Catechesis quatuor & triginta supra centum distincta sermonibus, quos quidem fratribus ipse pronuntiavit, congruentes cuique diei singulos, lectissimis sententiis, verbisque ornatissimis scite admodum pertractans nunc de animi fortitudine, adversorumque contemptu, de monasticæ observationis perseverantia, & membrorum mortificatione: nunc de constantia in quotidianis certaminibus, & præstanti adversus casus omnes animi contentione. Ex hoc libro tres sermonum parti-

PAGIUS

Saraceni itaque hoc anno usque ad Constantinopolim excurrere, tuncque, ut recte observat Baronius ex Michaeli Monacho, Sanctus Theodorus Studita Constantinopolim se recepit, ubi rogatus est curam suscipere Monasterii Studitarum, de quo alibi egimus. Ibi varia Opuscula scripsit, ex quibus plura adhuc inedita, & alia magna ex parte perire. Adhæc idem Sanctus Theodorus Studita in Vita Sancti Platonis Hegumeni Saccudionis cap. V. de Platone habet: *Propter gentis barbara incursionem ex priori Monasterio migravimus Byzantium, ubi Pater noster, virtutis amantissimus, ne cogeretur resumere habenas regiminis vitam reclusam elegit. Paulo post: Claudebatur Pater; cella autem an-*

culæ prima quaque die hebdomadis apud nos in Ecclesia recitari consueverunt. Alterum deinde librum elaboravit, Magnum Catechisticum tribus membris, seu partibus comprehensum, qui egregia cœnobii instituta singillatim declarat, disciplinam tradens supra quam dici queat utilissimam. Quantum vero utrique insit gratiæ, cælestisque philosophiæ, cuius notum, qui eorum lectionem vel leviter attigerit. Et enim multi sane libros multos, eosque utiles elucubrarunt elegantia, & sermonis ornatu excellentes: mihi tamen sic persuadeo, nullo ex alio tantum lucis, tantumque compunctionis haurire animam, quantum ex patribus Catechesibus, quæ singularem cum suavitate persuadendi vim habent, & conjunctam cum utili gratiam præferunt.

Scripsit præterea vir divinus panegyricum volumen, in quo insignes Domini dies festos enarrat, & præclaris orationibus exornat, nec Domini solum, verum etiam Deiparæ, & præcursoris item Joannis Baptistæ, cujus etiam solitudinem, vitamque ab hominum congressu semotam eleganti hymno celebravit. Scripsit & librum Jambicis versibus, in quo & primi parentis ortum, lapsumque descripsit, Cainique invidiam ac manum, quæ fratri, heu, iniecta, eadem patravit iniquissimam. Henochi deinde gratam innocentiam, ac Noe, ejusque filiorum exortum, vitam, conversationem. Recensuit insuper eodem opere universam Iconomachorum hæresin, quos ut malorum fautores, atque auctores anathematis nota perstrinxit. Epistolarum autem ejus libri quinque sunt numero, qui apud nos hætenus asservantur. In his & singularem patris libertatem, videre est, & sollicitudinem ac sedulam industriam, & quemadmodum inter calamitates erectus semper manserit, & invictus, nullis ærumnis fractus, nihil remittens de mentis proposito in tantis incurisibus, & temporum injuriis.

Præter hos omnes Dogmaticum etiam librum composuit, in quo validæ insunt disputationes refutatoriæ mirabiliter contextæ, ad dissolvenda Iconomachorum so-

VI.

Theod.
libri
quinque
epistol.
rum.

VII.
Dogmati-
cus liber
Theodo-
ri.

gustissima erat, & æstatis tempore adeo calida; ut altera Babylonica fornax videretur, propter inflammationem plumbi, quo tegebatur, &c. Sed neque hoc prætermisero, memoria utique dignissimum, quod catenam ferream satis ponderosam pedi circumponens, in tali labore perseveravit (quam autem molestum fuerit cum ejusmodi vinculo dormire, vigilare, operari, facile apparet intelligenti) idque non ut clausuram ostentaret, aut velut virtutis officinam jactaret, quomodo Chiron ille antrum Tessalicum habitans (longe enim aberat a tali vitio) sed virtutem quidem extenuabat, ut qui eam non prout par erat coleret, catenam vero abscondebatur artificiosa humilitate, adeo ut fere cunctis lateret, quoad e-

cel-

phismata, quibus illi sic arguentur, & anguntur, ut nec spirare eos sinat, verisque dogmatum argumentis illorum mendacia expugnet, ac deiciat. Contra impios autem Imperatores multis invehitur, illos pariter congruenti oratione contingens, quæ illorum vitæ moribusque perpetuam notam inussit. Atque hi sunt libri, quos Deifer pater ore suo edidit, ac disertissima lingua explanavit.

Semper enim præsentem habuit secum veram sapientiam primam omnium intus insonantem, & mentis aciem illustrantem, parum aut nihil penitus egens humana sapientia, quam contemnebat jamdudum, ex quo ad sublimiorem illam oculos converterat. Quo fiebat, ut abundantis gratiæ ope nixus, multa quotidie indefessus præstaret, scribens ipse, aliis dictans, faciendâ præcipiens, divinis rebus incumbere persuadens, atque (ut uno verbo dicam) omnibus commodans, omnes aptis ad salutem rebus instituens. Hactenus de scriptis Theodori Studitæ Michael ejus discipulus: quæ quidem magna ex parte desiderari videntur. Quas autem ex Columnensi bibliotheca nacti sumus epistolas ad Annales spectantes, eas una cum Ann. Eccl. Tom. XIII.

vita ipsius a dicto Michaelæ conscripta Sirmundus Parisiensis Theologus Societatis Jesu professor, me rogante, Latinitati tradidit, quo nomine non ego solum, sed & universa ei plurimum debet Christiana religio: nos eas suis locis pro temporis ratione reddemus. Utinam inveniatur aliquis vir doctus, qui majori ocio cuncta sanctissimi atque doctissimi viri egregia monumenta e bibliothecarum diversarum latebris aliquando in lucem vendicet, eademque Latinitati beneficio omnium, donet. Cæterum erit ut inferius ipsum Theodorum Studitam novis auctum coronis ex novis persecutionibus repetita sæpe confessione visurus sis: finas eum interim ocio monastico bene uti, & operosa frui quiete una cum suis Angelicam vitam in monasterio pie sancteque ducentibus. Jam vero, quæ anni hujus sunt reliqua, prosequamur. Misisse hoc anno Irenem Augustam Legatos ad Carolum Magnum, veteres tradunt Annales Francorum, auditosque ab eo Aquisgrani, redditumque illis ab ipso quem petierunt Sisinnium fratrem Tarasii Patriarchæ olim in bello captivum. Quod ad res Hispanicas pertinet, hæc

VIII.

V v 2 de

Quæ Theodori sint Latinitati tradita.

PAGIUS cella egressus propter Dominum, eam vel invitus patefecit.

II. Annalista Loiselianus loquens de bello Saxónico a Carolo gesto, de quo mox refert, dum ille ad Palatium Aquisgrani pergeret, Legationem Græcorum a Constantinopoli missam suscepisse: Erant enim legati, inquit, Michael Patricius quondam Phrygia, & Theophylus Presbyter, Epistolam Irenæ Imperatricis ferentes: Nam filius ejus Constantinus Imperator anno superiori a suis comprehensus & excacatus est. Hæc tamen Legatio tantum de pace fuit. Quos cum absolvisset, absolvit etiam cum eis & Sisinnium fratrem Tarasii Constantinopolitani Episcopi jam dudum in prælio captum. Idem habent Regino, Eginhardus in Annalibus, variique Annalistsæ.

III. Ad num. VIII. Adefonsus Rex duas hoc anno Legationes ad Carolum misit, memoratas a Reginone in Chronico, & Annalistsæ Metensi Bertiniano, & Fuldensi. Baronius utramque refert ex Annalistsæ Fuldensi. Prior obita est per Floram, vel Erolam vel Froiam, posterior per Erolam & Basilicum vel Basilicum, postquam Ulisipona direpta fuit ab Adefonso. Ad dit Annalista Metensis: Insula Balearis a Mauris, & Saracenis depraedata sunt, quod & Eginhardus in Annal. habet. Verum hic posterioris tantum Legationis meminit. Contra vero Auctores citati anno superiori nullam Legationem ab Adefonso Rege ad Carolum missam referunt. Quare, quam anno superiori recitat Eginhardus, ab istis Auctoribus cum præsentis anno copulatur, quia nempe is annus incipit a Paschate, illi vero a Nativitate Christi. Hæc itaque Eginhardi verba ad annum DCCXCVII. Ibi (nempe in Saxonia) Legatum Adefonsi Regis Asturia atque Gallicia dona sibi deferentem, suscepit, intelligenda de priori Legatione hoc anno hyeme & in Saxonia habita per Floram, cujus nomen reticet Eginhardus.

IV. Gesta hoc anno in Saxonia his verbis nar-

rat Annalista Lambecianus: Ipso anno fuit Rex Carolus in Saxonia, & apud Haristallio novo ipsam hyemem ibi resedit, & ibi celebravit Pascha; quem locum, ut nos audivimus, ipse Rex ita appellavit, quia ab hoste ipso ipsa mansiones, in quibus habitabant, constructæ sunt (& tamen ipsemet anno superiori, ut ibi vidimus, scribit eas ab exercitu Caroli fuisse constructas. Unde suspicor loco, hoste ipso, legendum esse, exercitu ipso. Et in ipsa æstate pervenit cum exercitu suo ad Bardunvith, & illi omnes se tradiderunt in manus ejus & tulit inde illos capitivos, quos voluit, (sed cum Chronographo Moissiacensi qui hunc Auctorem transcribit, loco capitivos, legendum, captivos), & de obsidibus quantum ei voluntas fuit. Et interim congregati sunt Sclavi nostri, qui dicuntur Abotridi) (Lambecius ad hæc verba ait Abotridos illos sive Obotritos habitasse in Ducatu Mechlemburgensi juxta Helmoldum Presbyterum Bosoviensem & Arnoldi Abbatis Lubecensis antiquum Chronicon Sclavorum (cum Missis Domini Regis ad illos Saxones, qui in Aquilonis parte abierant, & vastaverunt terram illam & incenderunt; & illi Saxones congregaverunt se in unum, & commissum est forte prælium inter eos, & quamvis illi Abotridi fanatici erant (id est Gentiles & Ethnici) tamen fides Christianorum & Domini Regis adjuvit eos, & habuerunt victoriam super Saxones, & ceciderunt de ipsis Saxonibus ante eos in ipsa pugna duo millia DCCCCI. (prædictus Chronographus habet duo millia octingenti & unus); & in North-Thuringos ibi pervenerunt ipsi Sclavi ad Dominum Regem, & honoravit eos Dominus Rex, ut digni erant mirifice. Et inde Rex remeavit ad Franciam, & de ipsis Saxonibus tulit secum, quos voluit, & quos noluit dimisit, & ipse pervenit ad Aquis Palatium, & ibi hyemavit, Eginhardus in Annalibus, Regino, & Annalistsæ Bertiniano ac Metensis rem paulo aliter

Annus XXVII. belli Saxonic.

nar-

de Alfonso cognomento Casto habent Annales Francorum, & vetus Chronicon a Pithæo editum: *Hoc anno Hadofuns (quod*

idem est quod Adefonsus sive Alfonsus) Rex Gallaciæ, & Asturiæ per Frojum Legatum suum papilionem miræ pulchritu-

PAGIUS narrant, aliaque addunt quibus explicandis immorari non possumus.

V. Hoc anno Episcopatus Salisburgiensis in Episcopatum Archiepiscopatum erectus. In brevibus enim Annalibus Ratisponensibus a Mabillonio Tom. IV. Analect. pagina 477. publicatis legitur: DCCXCVIII. *Ann. Archiepiscopus factus est, Arno scilicet, quem anno DCCLXXXV. Sancto Virgilio in Episcopatum Saltzburgensem successisse ostendimus. Recte itaque scripsit Aventinus lib. 4. Annalium Boiorum: Archiepiscopus de Batavia Laureacoque Juvavium anno restituta salutis septingentesimo nonagesimo octavo translatus est, ubi adbus existit. Idem habent Brunnerus lib. 6. & Adlzreiterus part. I. lib. 8. Historiæ Boiorum. Sed tam illi quam Hundius in Metropoli Salisburgensi, Continius hoc anno num. XLVI. aliique passim valde hallucinantur, cum scribunt VValdricum Pataviensem Episcopum fuisse etiam Metropolitanam Laureacensem, eoque hoc anno demortuo Sedem Metropolitanam Laureaco Salisburgum in Arnonis jam a quibusdam annis Salisburgensis Episcopi gratiam, translata fuisse, immo & jus Metropolitanum, quod alias ad Salisburgum pertinebat, restitutum esse. Saltzburgen enim nunquam antea Civitas Archiepiscopalis fuerat & ab anno circiter DCLX. in univ. Franciæ Orientali nullus Archiepiscopus fuerat, ut eo anno ostendi. Eo itaque sensu Sedes Metropolitanam Laureaco Saltzburgen seu Juvaviam translata, quod alias Laureacum Civitas Metropolitana fuisset, non vero quod hoc sæculo Laureacum quod excisum fuerat, ea prærogativa potiretur. Quoad VValdricum Episcopum Pataviensem, cujus Episcopatu unitum fuerat Laureacum recte a civitatis Auctoribus creditur hoc anno vita functus, cum verosimile non sit, eam translationem quæ in ejus Sedis præjudicium erat, eo vivente factam esse. Certe Hundius refert, scriptum esse in Catalogo Episcoporum Pataviensium, quod Reinbarius seu Reginarius Episcopus Pataviensis cum Arnone Archiepiscopo Salisburgensi pro Pallio decem annis contenderit. Mitto fabulas, quæ in narratione Hundii, & Scriptorum Rerum Bavaricarum, cum de Episcopis Laureacensibus post hunc annum sedentibus verba faciunt continentur; sed non dubito, quin ex hac translatione inter Episcopos Patavienses & Metropolitanos Saltzburgeneses lites exortæ fuerint. Poeta enim Anonymus, qui Versus de Ordine Comprovincialium Pontificum composuit, quique hoc ipso tempore vivebat, enumerat omnes metropolitanos Saltzburgeneses, & omnes Episcopos Sedium illi subiectarum, usque ad annum circiter DCCCXL. quo egregiam suam opellam absolvit; sed cum loquitur de Episcopis Pataviensibus Catalogum suum in Waldrico terminat, & in suis Versibus Laureaci nunquam meminit, cujus rei vix alia ratio assignari potest, quam quod is in Saltzburgeni Archiepiscopatu vixerit, & de Episcopis Pataviensibus qui durantibus illis controversiis Patavii sederunt, verba non facienda esse existimavit. Illud itaque certum maneat, nullum Archiepiscopum Laureaci hoc sæculo fuisse.*

VI. Subjugata anno septingentesimo nonagesimo sexto a Pippino Italiæ Rege Hunia, Saltzbur-

genis Episcopatus amplissimus fuit, cum ea ei attributa fuerit, ut eo anno diximus: Postquam Carolus Imp. Hunnis eiecit, & Episcopatus dignitatem Juvavensis Ecclesiæ Rectori commendavit, Arnoni scilicet Archiepiscopo, & suis Successoribus, tenendi perpetualiter atque regendi perdonavit; ceperunt populi, sive Sclavi seu Bajoarii inhabitare terram, unde illi expulsi sunt Hunni, & multiplicari, inquit Anonymus, discipulus Beati Eberardi Archiepiscopi, in Vita Sancti Virgili Episcopi Salisburgensis. apud Canisium Tom. VI. Antiq. Lect. ubi etiam in Vita Sancti Ruperti Salisburgensis Episcopi primi legitur: Interim contigit anno videlicet Nativitatis Domini DCCXCVIII. Arnonem jam Archiepiscopum, a Leone Papa, accepto Pallio remeando de Roma venisse ultra Padum, eique obviasse Misum Caroli cum Epistola sua, mandavit illi ipso itinere in partes Sclavorum ire, & exquirere voluntatem populi illius, & predicare illi Verbum Dei. Sed quia hoc facere nequivit antequam responsum redderet sua Legationis, festine perrexit ad Imperatorem, & retulit, ei quidquid per eum Dominus Leo Papa mandavit. Post expletam Legationem ipse Imperator præcepit Arnoni Archiepiscopo pergere in partes Sclavorum, & providere omnem illam Regionem, & Ecclesiasticum Officium more Episcopali colere, populosque in fide & Christianitate predicando confortare, sicut ille fecit, illuc veniendo consecravit Ecclesias, ordinavit Presbyteros, populumque predicando docuit, & inde rediens nuntiavit Imperatori, quod magna ibi potuissent effici, si quis inde habuisset certamen. Tunc interrogavit illum Imperator, si aliquem haberet Ecclesiasticum Virum, qui ibi lucrum potuisset agere Deo. Et ille dixit se habere talem ut Deo placuisset, & illi populo Pastor fieri potuisset. Tunc jussu Imperatoris ordinatus est Theodoricus Episcopus ab Arnone Archiepiscopo Juvaviensium, quem ipse Arno & Geroldus Comes perducentes in Sclaviniam, dederunt in manus Principum, commendantesque illi Episcopo Regionem Karinthianorum, & confines eorum occidentali parte Dravi fluminis, usque dum Dravus fluit in amne Danubii ut potestative populum reveret sua predicatione, & Evangelica doctrina doceret servire Deo, & Ecclesias constructas dedicasset, Presbyteros ordinando constituisset, totumque Ecclesiasticum Officium in illis partibus, prout Canonicus Ordo exposcit, perficeret. Dominationem & subjectionem habens Juvavensium Rectorum, sicut ille fecit, quandiu vixit. Ubi hic Auctor Carolum Imperatorem per antecessum appellat, proutquam esset Imperator. Legendus Bollandus ad diem V. mensis Februarii in Vita Beati Domitiani Ducis Karinthiæ, ubi varia habet de conversione Sclavorum & Karentanorum.

Hoc circiter anno Felix Urgellitanus Episcopus libellum, quo suam propugnabat hæresim, Alcuino Monasterii Turonensis Abbati direxit; de quo libello Alcuinus lib. I. adversus Elipandum sic loquitur: *Felix infeliciter a vestras refugiens partes, sopitor infidelitatis cineres vobis exhortantibus resuscitare intendit. Cui ego in hac adveniens partes charitatis calamo Epistolam exhortatoriam, ut se Catholica jungeret unitati, dirigere curavi. Cui ille non Epistolari brevitate, sed libelli prolixitate respondere-*

VII.
Felix Episc. Urgella ad vomitum redit.

rudinis Regi Carolo misit. Et inferius eodem anno: Hadofuns quoque supradictus Rex pradata Uliffipona Hispania civi-

tate, insignia victoriae suae loricas, mulos, captivosque Mauros per Frojum, & Basiliscum Legatos suos Carolo misit. Hæc ibi.

PAGIUS

nifus est, atque in eo omnes perfidia vestra fore maxime aperuit, asserens Christum & verem hominem esse & nuncupativum Deum, & adoptivum filium, & secunda indignis regeneratione, & alia plurima Ecclesiastica doctrina inconvenientia. In Epistolis vero IV. & VIII. Carolo Regi inscriptis ait Alcuinus: Ego solus non sufficio ad responfionem. Prævideat vero tua Sancta pietas huic operi tam arduo & necessario adutores idoneos, quatenus hac impia hæresis omnimodis extinguatur, antequam latius spargatur per Orbem Christiani Imperii, quod Divina Pietas tibi tuisque filiis commisit regendum, atque gubernandum. Ita Aleuinus in Epistola VIII. qui in Epistola IV. poscit adutores Paulinum Patriarcham Foro-Julienfem, Ricboldum Archiepiscopum Trevirenfem & Theodulphum Episcopum Aurelianenfem: De libello infelicis, non Magistri sed subversoris, placet mihi valde quod vestra sanctissima voluntas & devotio habet curam respondendi ad defensionem fidei Catholica. Sed obsecro, si vestra placeat Pietati, ut exemplarium illius libelli Donna dirigatur Apostolico, aliud quoque Paulino Patriarcha, similiter Ricbodo & Theodulfo Episcopis, Doctoribus & Magistris, ut singulis pro se respondeant. Flaccus vero tuus tecum laborat in reddenda ratione Catholica fidei; tantum detur ei spatium, ut quiete & diligenter liceat illi & pueris suis considerare Patrum sensus, quid unusquisque diceret de sententiis, quas posuit prafatus subversor in suo libello. Ubi Alcuinus Flacci nomine se ipsum exprimit; vocabatur enim Flaccus Albinus, sive Alcuinus.

VIII.
Id continet hoc anno vel circiter.

Hunc libellum Felix Epistolam vocat in Confessione fidei ad Urgellitanos missa: Synodus, inquit, nuper in Roma hac intentione precipiente gloriosissimo ac piissimo Domino nostro Carolo adversus Epistolam meam, quam dudum venerabili Viro Albino Abbati Tronensis Ecclesia scripsit, congregata est. Quibus ex verbis liquet, exemplar libelli Feliciani, ut Alcuinus per literas petierat, Romam a Carolo directum, oblatumque Leoni Pontifici. Paulinus Patriarcha Foro-Julienfis contra Felicem tres statim edidit libros; Alcuinus vero quamvis ad responfionem Feliciano libello faciendam se solum negaret sufficere, manum tamen admovit calamo tam feliciter, ut Felicem egregie septem libris refutarit. Leo Romanus Pontifex lectis cum Paulini tum Alcuini Scriptis, Synodum anno sequenti Romæ congregavit adversus Libellum, quem Felix Alcuino dudum scripserat. Quis exitus Synodi fuerit, idem Felix in Confessione fidei declarat: In qua Synodo prasente Leone Apostolico, & cum eo ceteri Episcopi num. LVII. residentes, & plerique Presbyteri ac Diaconi cum eis, in Domo Beatissimi Petri Apostoli, per quorum omnium auctoritatem istas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut oportuit excluderunt. Porro Alcuinus lib. 1. adversus Eli-pandum annum conversionis Felicis his verbis indicat: Idem Felix anno prafati gloriosi Principis (nempe Caroli) tricesimo secundo advoeatus voluntarie veniens ad Aquis Palatium, &c. in pacem Catholica unanimi-tatis reversus est cum suis discipulis, ideoque exeunte anno Christi septingentesimo nonagesimo nono, quo annus

Caroli XXXII. die XXIV. Septembris inchoatus est. Felix autem dudum antequam Synodus illa cogeretur, Epistolam quæ tunc damnata est a se scriptam testatur in textu jam allegato, hoc nempe, vel circiter, anno.

Inter Epistolas Alcuini septima inscribitur Domino Excellentissimo & in omni Christi honore devotissimo Carolo Regi Germania, Gallia, atque Italia, & Sancti Verbi Pradicatoribus. In ea Alcuinus Carolum hortatur, ut erga Hunnos, qui se dediderunt ejus Ditioni, Christianamque fidem amplexi sunt, mitem se clementemque præbeat, nec illam gentem ut cæteras, solutioni decimarum adstringi patiatur: Deinde Præcones Evangelii monet, ut Baptismum non ante conferant, quam populum erudierint, docetque ex Sancto Augustino libro de Catechizandis rudibus, quis ab eis ordo servari debeat, cum viros ætate perfectos instruant. Deinde ex his Domini verbis, *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* servandum hunc ab eis ordinem scribit, ut doceant gentes, deinde doctas aqua intingant. Quoad solutionem decimarum hæc ejus verba: *Vestra sanctissima pietas sapienti consilio pravedet, si melius sit rudibus populis in principio fidei jugum imponere DECIMARUM, ut plena fiat per singulas domus exactio illarum, an Apostoli quoque ab ipso Christo Deo edocti, & ad pradicandum mundo missi, exactiones decimarum exegissent, vel alicubi demandassent dari considerandum est: Scimus quia decimatio substantia nostra valde bona est, sed melius illam amittere, quam fidem perdere. Nos vero in fide Catholica nati, nutriti & edocti, vix consentimus substantiam nostram pleniter decimare. Quanto magis tenera fides, & infantilis animus, & avara mens illarum largitati non consentit? Roborata vero fide & confirmata consuetudine Christianitatis, tunc quasi perfectis fortiora danda sunt præcepta, quæ solida mens Religione Christiana non abhorreat. Ex illo textu Cointius hoc anno num. XVII. colligit Epistolam VII. Alcuini hoc anno datam esse; ex Epistola enim XI. quam anno sequenti eidem Carolo scriptam esse constat, ubi sermonem de exactione decimarum facit, testatur, se de ea materia jam scripsisse ac sensisse, quia forte melius est, vel aliquanto spatio ut remittatur publica necessitas, donec fides cordibus radicitus inolefcat.*

IX.
Alcuinus Carolo suadet, ut Hunnos ad solutionem decimarum non adstringat.

Hoc etiam anno scripsit Alcuinus Epistolas duas, alteram quæ est numero LXXXVI. Leidrado nuper electo Lugdunensi Archiepiscopo, alteram, quæ ordine est LXIX. Monachis Lugdunensibus. Prioris titulus est: *Pontifici fratri, amico Liobrado Electo (idest Leidrado) Albinus salutem.* In ea testatur se flagrantissimo mutua colloctionis desiderio flagrare, sed nec quando, nec ubi hæc haberi possit, se se scire. Voti compos videtur factus; Epistolam enim LXIX. quam ad Lugdunenses fratres dedit, his verbis inchoat: *Religiosa in Christo conversationis vestra, per Lairadum Electum Pontificem, laudabilem audiens sollicitudinem, magno me esse gaudio delibutum fateor. Quæ tamen per literas Leidradus Albino significare potuit. Quo consilio scripserit, his verbis docet: Novas vero, fratres charissimi, Hispanici erroris sectas tota vobis cavete intentione. Triplicis erro-*

X.
Alcuinus Hispanos triplicis erroris arguit.

ibi. Ex quibus patet magnam amicitiam consuetudinem intercessisse inter Alfonso Castum, & Carolum Magnum, am-

bos Reges pietate insignes. Testatur & hoc ipsum Eginhardus in vita Caroli, cum ait: *Adeo namque Adelfonsum Gallacæ, at-*

PAGIUS

roris redarguebat Hispanos, quod Christum Filium Dei adoptivum dicerent, salem afferent in Sacrificium Corporis Christi mittendum esse, contra universalem Ecclesiæ consuetudinem in Baptismo sub invocatione Sanctæ Trinitatis unam mersionem agendam affirmarent. Quidam enim Hispani salem in sacrificio Corporis & Sanguinis Domini dicebant offerendum; quam, inquit Alcuinus, *consuetudinem, nec universalis observat Ecclesia, nec Romana custodit auctoritas.* Paulo post: *Nunquid caro Christi computruit in sepulchro, ut nunc sale indigeat corpus ejus in sacrificio?* Et inferius citat Canones Carthaginenses cap. XXIV. *De sacrificio Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur quam quod ipse Dominus tradidit, hoc est panem & vinum aqua mixtum.* Tertio de trina in Baptismo mersione ait: *nobis de Hispania, qua olim tyrannorum nutrix fuit, nunc vero schismaticorum, contra universalem Sanctæ Dei Ecclesiæ consuetudinem de Baptismo quæstio delata est. Affirmantes quidam sub invocatione Sanctæ Trinitatis unam esse mersionem agendam. Videtur enim Apostolus huic observationi esse contrarius, &c.*

XI. *Inter eos errores numerat univocam mersionem in Baptismo.*

In Epistola LXX. quæ superioris membrum esse videtur, sermonem etiam de trina mersione facit: *Nobis vero juxta parvitatem ingenii nostri videtur, ut sicut interior homo in fide Sanctæ Trinitatis ad imaginem sui Conditoris formandus est, ita & exterior trina mersione abluendus esse, ut quod invisibiliter Spiritus operatur in anima, hoc visibiliter Sacerdos imitatur in aqua. Nam originale peccatum tribus modis actum est, delectatione, consensu, & opere. Itaque & omne peccatum aut cogitatione, aut locutione, aut operatione efficitur. Ideo triplici generi peccatorum trina videtur ablutio convenire, vel propter originale peccatum, quod in infantibus valet ad perditionem, vel propter illa, qua in proventioris ætatis hominibus, voluntate, verbo, vel facto, adduntur. Non diffitetur quidem objectioni locum esse ex quibusdam Gregorii Magni litteris, sed ad eam his verbis respondet: *Epistolam vero, quam a Beato Gregorio de simpli mersione dicunt esse conscriptam, in Epistolari suo libro, qui de Roma nobis allatus est, non invenimus. Alias vero omnes perspeximus in libro, quem ad Occidentalium partium Ecclesiæ, Pontifices vel Reges, scripserat. Ideo dubii sumus an illius sit, an ab aliquo hujus sectæ auctore ejus sub nomine scripta sit.**

XII. *Sed ea ex præcepto Gregorii M. ab Hispanis recte adhibita.*

Verum Menardus in Observat. ad librum Sacramentorum Sancti Gregorii Papæ, Mabillonius Sæc. I. Benedict. in Elogio Historico Sancti Leandri Hispalensis Metropolitanæ, & Coitius hoc anno num. XXVII. & seqq. hanc Alcuini opinionem validis argumentis jam refutarunt. Licet enim illa Gregorii Epistola deesset in exemplari Alcuino Roma allato, ejus tamen meminit Isidorus Hispalensis in lib. de Script. Eccles. cap. 27. Concilium Toletanum IV. Canone V. & Joannes Diaconus in Vita Gregorii Magni non longe post Alcuini mortem ab eo scripta. Quare perperam Alcuinus Gregorio Magno abjudicat Epistolam, qua Hispani in Baptismo simplicem in mersionem tuebantur, constanter adhaerentes & responsio tanti

Pontificis, & Toletanæ Synodo, quæ Canonem ex iisdem Gregorii litteris concinnatum promulgavit. Cum enim *Ariani* in Hispania, quo tres Naturas Divinas in tribus Personis esse demonstrarent, trina mersione uterentur, visum est Gregorio M. in lib. I. Epist. XXI. ad Leandrum Hispalensem Episcopum Metropolitanum data, ut una mersio ab Hispanis fieret; ne sequentes ritum Arianorum, sequi & doctrinam viderentur.

Hoc quoque anno Alcuinus Epist. LXXXI. Paulino Patriarchæ Forojulienfi dedit, in qua non tantum quæstus est, ut supra, de illis, qui in Baptismo unica duntaxat utebantur mersione, sed etiam de aliis, qui tres quidem mersiones in Hispania adhibebant, sed tres personas Sanctæ Trinitatis ad singulas mersiones nominabant: *Alii vero, inquit, trinam volentes facere mersionem, & in unaquaque mersione invocationem Sanctæ Trinitatis, ac per hoc totas tres personas ter nominare studentes, dum ipsa veritas præcipret (Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.) Quos Alcuinum merito reprehendere ostendit Coitius citatus num. XXXIII. & seq.*

Has ad Paulinum Patriarcham literas direxit Alcuinus, postquam tres ab eo libros contra Felicem Urgellitanum Episcopum profa scriptos, & fidei regulam Versibus exaratam accepit. Sub initium enim Epistolæ ait: *Cum sacratissima fidei vestra libellum recensui, Catholica pacis puritate ornatum, &c. totius animi mei habenas in latitiam laxavi.* Paulinus tres hos libros Carolo dicavit, qui eisdem statim Alcuino direxit, ut ex Epistola laudata liquet. Ut a Paulino tres, sic ab Alcuino septem adversus Felicem libri prodire. Causam susceptæ contra Felicem scriptionis ipsemet aperit in libro contra Elipandum: *Felix infeliciter ad vestras refugiens partes sopitos infidelitatis cineres vobis exhortantibus resuscitare intendit, cui ego in has adveniens partes charitatis calamo Epistolam exhortatoriam, ut se Catholica jungeret unitati, dirigere curavi. Cui ille non Epistolari brevitate, sed libelli prolixitate respondere nisus est. &c. Cui libello ejus septem nostræ devotionis libellis respondimus. Quare septem libri illi contra Felicem perperam alias Paulino Forojulienfi Patriarchæ attributi.*

Ethelardus Archiepiscopus Cantuariensis celebravit magnum Concilium apud Bacanceld, recitatum a Spelmano Tom. I. Concil. Angliæ, cujus hoc est initium: *Anno Dominica Incarnationis DCCXCVIII. congregatum est magnum Concilium, in loco ubi nominatur Bacanceld, presidente eodem Concilio Cenulfo Rege, nec non Reverendissimo Archiepiscopo Athelardo, cum Episcopis Abbatibus, & multis aliis idoneis personis (in eo Athelardus dixit): Sicut ego mandatum a Domino Apostolico Leone Papa recepi; ut ex hoc tempore nunquam temerario ausu super hereditatem Domini, idest, Ecclesiæ, Laici præsumant seculares Dominium suscipere, &c.* Alfordus hoc anno num. III. suspicatur illud ab Ethelardo post ejus Roma reditum congregatum fuisse.

Habita & alia Synodus ab Eanbaldo Juniori Eboracensi Archiepiscopo, de qua loquitur Hovedenus pag. 406. postquam narravit mortem

XIII. *Error Hispanorum in Baptismo ab Alcuino merito reprehensus.*

XIV. *Felix a Paulino tribus libris, & septem ab Alcuino confutatus.*

XV. *Synodus ab Ethelardo Archiep. Cantuarie celebrata.*

XVI.

Edil-

CHRISTI
798.LEONIS PAP. III.
3.IRENES ITERUM IMP.
2.

atque Asturiæ Regem sibi societate devinxit, ut is cum ad eum litteras, vel Legatos mitteret, non aliter se apud illum,

quam proprium suum appellari juberet ;
Hæc ipse .

Sep-

PAGIUS *Edilberti, Pren appellati, Cantii Regis: Eodem anno, inquit Hovedenus, qui est annus tertius Kenulfi prædicti Regis, Synodo congregata in loco qui dicitur Pinchanhal, præsidente Eanbaldo Archiep. Eboracensi habitæ.* *Archiepiscopo, aliisque quamplurimis principalibus & Ecclesiasticis Viris. Multa de utilitate Sanctæ Dei Ecclesiæ, gentisque Northanhymbrorum, omniumque Provinciarum consiliati sunt, &c. Præcepit Dominus Antistes Eanbaldus, recitari quinque Synodorum fidem, de quibus in Historia Anglorum sic scribit, suscipimus Sanctas, & Universales Quinque Synodos Beatorum &*

Deo acceptorum Patrum, sicut præsentis libri continet textus, &c.

Quoad *Edilbertum Cantii Regem, Malmesburiensis lib. I. de Gestis Reg. pag. II. testatur, eum biennio regnasse, dubiumque esse quo fine defecerit, & Cuthredum ejusdem factionis & calamitatis hæredem solo nomine VIII. annis regnasse, quia scilicet Kenulfus Merciorum Rex supremum in Cantio Imperium sibi arrogabat. Hoc etiam anno Westmonasteriensis & Annalista Mailrosensis Edilberti Regis finem collocant.* XVII. Cuthredus Edilberto succedit in Regnum Cantie.

I. **S**eptingentesimus nonagesimus nonus annus Christi Redemptoris, Indictione septima inchoatur, idemque valde Ecclesie Romanæ lugubris, quo immane facinus commissum, atque sacrilegium ingens perpetratum est adversus summum Pontificem a scelestis quibusdam ac profus impiis Ecclesie Romanæ potentioribus clericis, quod nec a Gentilibus infensis nomini Christiano Imperatoribus, vel ab hæreticis, Catholicæ Fidei perduellibus fuisset aliquando tentatum. Nepotes siquidem Hadriani Pontificis militantibus in Romani cleri primis ordinibus invidia tabescentes ob Leonis electionem, odio implacabili ipsum persecuti, calumniisque infectati, tandem eo furoris, & infanie sunt perducti, ut non sint veriti in ipsum sacrilegas manus iniicere, effodere ipsius oculos, atque radicitus linguam præcidere. Accessit ad tantis sceleris immensitatem, quod totum id factum est, cum idem Pontifex esset in sacri muneris functione, expiando per litanias populum ritu solemnem. Sed & sacrilegia sacrilegiis comulata sunt, dum rursus in Ecclesia ante altare, juxta Confessionem tantum sit repetitum rabido furore flagitium. Ita autem tam nefanda, tam horrenda, & execranda quomodo se habuerint, præ sceleris immanitate de-

Leo Papa
quæ pas-
sus a suis
persecu-
toribus.

clamato ubique facinore, tam Occidentales quam Orientales historiarum scriptores sunt prosequuti. Nos accipiemus ab Anastasio ejus sæculi scriptore antiquiore, qui ea paulo latius narrat his verbis:

Cum die quadam more solito in litania, quæ ab omnibus Major appellatur, Leo Pontifex procederet, ubi sibi populus obviam sacra religione occurrere deberet, ut secundum annuam consuetudinem litanias, & Missarum solemnias cum sacerdotibus celebraret, & omnipotenti Domino pro salute Christiani populi preces funderet. Et cum secundum olitanam traditionem sanctæ Romanæ Ecclesie, in Ecclesia beati Georgii Christi Martyris, in ejus natali, ipsa litania prædicata fuisset: omnes tam viri quamque femina devota mente ceterutim in Ecclesia beati Christi Martyris Laurentii, quam Lucine dicunt, sive ad craticulam, ut hic habent Annales Francorum, ubi Collecta prædicata erat, occurrerunt. Et dum prædictus venerabilis Pontifex patriarchio egressus fuisset: obviam illi sine planeta Paschalis Præmicerius occurrit, & in hypochristi veniam illi petebat, dicens: Quia infirmus sum, & ideo sine planeta veni. Tunc sanctissimus Præsul veniam illi dedit. Similiter & Campulus Sacellarius:

II.
Processio
S. Leonis
in litania
majori.

Quam e-
xecranda
in S. Leo-
nem imp-
pii patra-
vere.

PAGIUS
SÆC. VIII. ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6292.

Anno E.
ræ Hisp. ☉ 24. F. ☽ 2. P. 31. Mart. Indict. 7.

DCCC.
XXXVII JESU CHRISTI 799.

Anno He-
gira LEONIS III, PAPÆ 5.

CLXXXIII IRENES iterum IMP. 3.

inchoato
die 12.
Febr. fer.
3.
A. C. 799.
1.
Immane
facinus
Romano-
rum ad-
versus
Leonem
III.

A Num. I. ad X. Romæ hoc anno ingens facinus commissum est adversus Leonem summum Pontificem, quod ex Anastasio in ejus Vita refert Baronius. Anastasio suffragatur Annalista Lambecianus, qui hoc tempore scribebat: DCCXCVIII. Iterum Dominus Rex Carolus apud Aquis-Palatio celebravit Pascha, & instigante diabolo Romani comprehenderunt Dominum Apostolicum Leonem in ipsis Lataniis, quod est VII. Kal. Maii, & absciderunt linguam ejus, & v. luerunt eruere oculos ejus, & eum morti tradere. Sed juxta Dei dispensationem, malum, quoad in-

choaverunt, non perfecerunt. Et Dominus Rex eodem anno introivit in Saxoniam, & resedit ad Padresbrunna, & ibi venit ad cum Dominus Leo Apostolicus, quem antea volebant Romani interficere, & suscepit eum Dominus Rex honorifice, & multis donis & honoribus eum honoravit, & postea cum pace & honore magno eum remisit ad propriam Sedem, & Missi Domni Regis deducebant eum honorifice, & eos, qui in mortem ejus consiliati sunt, transmiserunt ad Dominum Regem & SUNT MODO, ut digni SUNT, in exilio, (quibus ex verbis recte colligit Lambecius hunc Auctorem eo tempore vixisse quo hæc contingere) & Dominus Rex inde tulit multitudinem Saxonorum cum mulieribus & infantibus, & collocavit eos per diversas terras in finibus suis, & ipsam terram eorum divisit inter fideles suos, id est, Episcopos, Presbyteros, Comites & alios Vassos suos, & ibi ad Padresbrunnum adificavit Ecclesiam mira magnitudinis, & fecit eam dedicare, & post hæc reversus est in pace ad Aquis Palatium, & ibi resedit. Quæ verba exscripsit Chronographus Moissiacensis. [1]

Quoad ea quæ spectant ad sacrilegium Romæ

II.

NOTÆ [1] **A**nno isto die 20. januarii, juxta ac Dukerus in chronico Salisburgensi adnotat, Synodus Reipacensis celebrata fuit, cujus memoria extat in veteri relatione conventionis inter Cundarium Abbatem, & Attonem episcopum Frisingensem, relata in histor. Frisingensi to. I. part. I. pag. 94. Ita vero in charta illa legitur: *Id factum est ad Rispatch in Synodo in presentia istorum VValerih episcopus Arn archiepiscopus, Adalvinius episcopus, Vuolf abbas, Hetto abbas.* Est autem Rispatch, seu Raspach locus in ducatu Bavarie in episcopatu (ut credo) Frisingensi. Concilii hujus mentio in nova Veneto-Labbeana collectione facta est to. 9. col. 212. MANSI

rius: qui in ipsorum dolo sitate pariter in Pontificali obsequio pergentes, & dulcia verba, quæ non habebant in pectore cum eo loquentes, maligni, & iniqui ac perversi, falsique Christiani, prorsus Pagani, filii diaboli, in unum se satanice colligentes, pleni iniqua cogitatione, in ipso itinere, ante monasterium sanctorum Stephani, & Silvestri, quod dominus Paulus Papa fundaverat, clam armata astitere, atque repente de loco insidiarum exilientes, ad ipsum (quod dictu nefas est) trucidandum, absque ulla reverentia confluerunt, Paschale ad caput stante, & Campulo ad pedes, secundum iniquum eorum consilium. Accidisse autem, id septimo Kal. Maii Addo confirmat. Pergit Anastasius:

III.
Quæ nefanda summus Pontifex pati coactus.

Quo facto, omnis qui circa eum erat populus, cum esset inermis, & in divino officio præparatus, timore armorum perterritus, in fugam conversus est. Ipsi vero insidiatores, atque operatores malorum, Judaico more, sine ullo divino, vel humano honoris intuitu, ferino more comprehendentes, in terram projecerunt, & absque ulla misericordia scindendo, expoliando eum, crudeliter oculos evulsere, & ipsum penitus necare conati sunt: nam & lingua ejus ab ipsis præcisa est. Et ut ipsi omnino tunc arbitrati sunt, cæcum eum & mutum in media platea dimisere. Verum ipsi maligni Paschalis, & Campulus sicut veri Pagani, & impii ad ipsius monasterii Ecclesiam ante Confessionem eum trahentes, ante ipsum venerabile altare iterum oculos, & linguam amplius crudeliter eruere, & plagis eum diversis, ac fustibus cedentes laniaverunt, & semi-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS
Leo III. in Franciam venit.

mæ perpetratum, diem eundem notavit Anastasius, cum ait, id contigisse cum venerabilis & sanctissimus Præsul die quadam more solito in Letaniis, quæ ab omnibus Majores appellantur procederet. Majores autem Letaniæ VII. Kalendas Majas celebrantur. Addit Anastasius, Leonem postea singulari Dei beneficio extra periculum positum, & oculorum & linguæ usum cum prospera valetudine recuperasse; Et, ut ostenderet, inquit, Omnipotens Deus super famulum suum solitam suam misericordiam & magnum miraculum, Divino nutu ejus a fidelibus Christianis Viris, videlicet per Albinum Cubicularium cum aliis fidelibus Deum metuentibus, ex ipso eum claustra occulte abstolentes in Basilicam Beati Petri Apostolorum Principis deduxerunt, &c. & in ipsam B. Petri Apostoli Aulam conjungente præfato Pontifice confestim Vvinnighis gloriosus Dux Spoletanus cum suo exercitu obviam ei, quod & Annalista Bertinianus, Metensis, Regino & Eginhardus in Annal. habent. Winnigisus Childebrando in Ducatum Spoletanum successerant, hicque Ducatus Romano conterminus erat; eum autem Spoletum deduxit Winnigisus Dux ut interim Carolum Regem moneret, ejus rei nuntium cum Rex accepisset, ipsum quidem ut Vicarium S. Petri & Romanum Pontificem cum Summo honore ad se præcepit adduci, inquit Eginhardus in Annal.

vivum in sanguine revolutum ante ipsum altare dimisere. Postmodum vero sub custodia in ipso monasterio dimisere.

Timore autem perterriti, ne a Christianis hominibus inde furatus esset, tunc malignum consilium adepti, sicut ipse Hegumenus monasterii sancti * Gerasimi professus est, fecerunt eum ad se venire clam per noctem tam Paschalis malignus, qui tunc Primicerius erat, quam Campulus Sacellarius, & Maurus Nepefinus, & miserunt in prædictum monasterium S. Silvestri, cum pluribus iniquis consentaneis ipsorum malefactoribus sic eum per noctem exinde abstrabentes deduxerunt in monasterium sancti Gerasimi, & in arcta, & angusta custodia eum recluserunt.

Sed Dominus omnipotens, qui eorum malitiam præsciendo, diu patienter sustinuit, ipsos eorum iniquos conatus mirabiliter destruxit. Contigit enim cooperante Domino, & beato Petro Apostolo suffragante, quod antedictus Papa cum ab ipsis carnificibus in monasterium S. Gerasimi in custodiam mitteretur, & visum recepit, & lingua ad loquendum ei restituta est, ut ostenderet omnipotens Dominus super suum famulum solitam misericordiam & magnum miraculum, & divino ejus nutu a fidelibus Christianis viris, videlicet Albino Cubiculario, & aliis fidelibus Deum timentibus, ex ipso eum claustra occulte auferentes, in basilicam beati Petri Apostolorum principis, ubi ejus sacratissimum corpus quiescit, deduxere.

Qui omnes audientes, & videntes mirabilia Dei, qui innocentem, & justum Pontificem de manibus inimicorum eruit,

X x

glo-

IV.

* al. Erasmi. S. Leo totus fauciatus in custodiam detruditur.

Erietur Leo Pont. & perducitur in basilicam S. Petri.

V.

Alcuinum de Romanorum flagitio certiorum fecit Carolus, & ab eo postulavit quid in temporibus adeo difficilibus agendum existimaret, ut liquet ex Epistola XI. Alcuini ad eum data, qua ad eum literas quæ periere, respondet; Tres persona, inquit, in mundo altissima hucusque fuerunt. Apostolica sublimitas, qua Beati Petri Principis Apostolorum Sedem Vicario munere regere solet. Quid vero in eo actum sit, qui Rector præfata Sedis fuerat, mihi veneranda bonitas vestra innotescere curavit. Alia est Imperialis dignitas, & secunda Roma secularis potentia. Quam impie gubernator Imperii illius (nempe Constantinus) depositus sit, non ab alienis, sed a propriis & concivibus, ubique fama narrante crebrescit. Tertia est Regalis dignitas, in qua vos Domini Nostri Jesu Christi dispensatio Rectorem populi Christiani disposuit. Cateris præfatis dignitatibus potentia excellentiorem, sapientia clariorem, Regni dignitate sublimiorem, &c. Tempora sunt periculosa, olim ab ipsa veritate prædicta, quia refrigescit charitas multorum. Nullatenus capitis (scilicet Romani Pontificis) cura omittenda est. Levius est pedes dolere quam caput, Componatur pax cum populo nefando (Romano nempe) si fieri potest. Relinquantur aliquantulum mina, ne obdurati fugiant; sed in spe resincantur, donec salubri consilio ad pa-

III. Prudens Alcuini consilium Carolo datum.

Gratiæ
Deo red-
ditæ pro
crepto
Pontif.

(a) Psal.
26.

(b) Psal.
(18.

Leo Papa
Spoletum
ducitur.

PAGIUS

glorificaverunt Dominum Deum, dicentes: *Benedictus Dominus Deus Israel qui facit mirabilia magna solus, & non deserit sperantes in se, sed in eo adimplevit misericordiam suam, ut manifestaretur gloria Dei & mirabilia in illo, quem admodum promisit sperantibus in se Psal. mista dicente (a): Dominus illuminatio mea, & salus mea quem timebo? Dominus defensor vitæ meæ a quo trepidabo?* Et iterum (b): *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. Et vere a tenebris eum Dominus eripiens, lumen reddidit, & linguam ad loquendum restituit, & totis ejus consolidatis membris, in omnibus operibus mirabiliter deducens, confortavit. Quantum gaudium habuere Christiani homines, & fideles, tantum mœrore, & tristitia angustiati illi nesciebant, quid agerent, & in periculo se esse existimantes, quærebant semetipsos interficere. At dum non invenirent, quid aliud agerent, domum Albini fidelis B. Petri Apostoli, & ejusdem Pontificis depraedantes, destruxerunt.*

In ipsa B. Petri Apostoli aula cum degeret præfatus Pontifex, confestim Vinigifus gloriosus Dux Spoletanus cum suo exercitu obviavit: & cum summum Pontificem videntem, & loquentem conspexisset, venerabiliter eum recipiens, Spoletum deduxit, glorificans Deum & laudans Dominum, qui per talia mirabilia eum clarificavit. Habent Annales Francorum, apud sanctum Petrum tunc contigisse morari Legatos Caroli Magni: erat ex iis unus Wiraldus Abbas, quorum ope fultus Pontifex, una cum Duce Spoletano Winigifo Spoletum (ut di-

pacem revocetur. Tenendum est quod habetur, ne propter acquisitionem minoris, quod maius est (scilicet Regnum Longorbardicum) amittatur. Servetur ovile proprium (ideoque Romani non erant proprii subditi Caroli) ne lupus rapax devastet illud (idest insurgat aliquis tyrannus ad quem Romani, si nimis premantur, confugiant). Ita in alienis suadetur (in componenda nempe Republica Romana) ut in propriis damnum non patiatur, in iis scilicet quæ ad Regnum Longorbardicum pertinent. Ex quibus intelligimus, Imperatores Constantinopolitanos Urbe Romana hoc tempore potitos non fuisse. Secundo, neque etiam Carolum ejus Dominium habuisse, aut collegam Summi Pontificis in administratione Urbis extitisse; alioquin non diceret Alcuinus tres esse in mundo supremas Potestates, majoremque fore Regni Italici amissionem, quam Romanæ alienæque Urbis acquisitionem. Quare vel ex hac sola Alcuini Epistola evertitur opinio Marce & Cointii, qui volunt Dominium Urbis & Exarchatus Ravenatensis ab anno DCCXCVI. penes Pontificem Romanum & Carolum fuisse, & utrumque pari jure eisdem præfuisse. Si enim hoc ita se habuisset, Alcuinus Romanos alienos non appellasset, nec Carolum monuisset, ut caveret ne propter acquisitionem minoris, Regnum inte-

stum est) perductus fuit. Pergit vero Anastasius :

Quo audito, per diversas civitates Romanorum fideles ad eum occurrere, & pariter cum aliquibus ex ipsis civitatibus Episcopis presbyteris, seu clericis Romanis, & primatibus civitatum ad excellentissimum dominum Carolum Regem Francorum, & Longobardorum, atque Patricium Romanorum profectus est. Ipse vero Christianissimus, & Orthodoxus, atque præcipuus, clementissimusque Rex, illico ut audivit, misit in obviam ejus Gildivaldum Archiepiscopum, & Capellanum, & Ascharium Comitem, & postmodum proprium filium suum Pipinum excellentissimum Regem cum aliis Comitibus obviam ei iterum, & usque ubi ipse magnus Rex ei obviavit, & sicut Vicarium B. Petri Apostoli venerabiliter, & honorifice cum hymnis, & canticis spirituales eum suscepit; & pariter se amplectentes, cum lacrymis se osculati sunt. Et prædicto Pontifice, Gloria in excelsis Deo inchoante, & * juncto clero su-

Porro de his omnibus Carolus Magnus Albinum Flaccum reddidit certiorum, qui horrendum facinus detestatus, rescribens ad Carolum hæc de his habet: (c) *Ecce in te solo tota salus Ecclesiarum Christi inclinata recumbit: Tu vin-*

gram perderet. Beneventanus Dux hoc ipso tempore in armis erat contra Francos, & nova rerum conversio in Urbe Constantinopolitana timendi locum dabat, ne Græci a Francis alieni tumultus, si in Italia exorirentur, foverent. Unde Alcuinus Carolo suavit, ut ab illis scouulis caveret, & in eisdem literis iterat quod in Hunnorum favorem anno superiori ad eum scripserat: *Olim Vestra Sanctissima Pietati de exactione decimarum dixi, quia forte melius est, vel aliquanto spatio ut remittatur publica necessitas, donec fides cordibus radicatus inoleat.*

Carolus in Aquisgranensi Palatio Paschate celebrato, pridie scilicet Kalendas Aprilis, posteaque trajecto Rheno, Padirbornam usque processit, ubi Leonem Papam ex Italia venientem præstolatus est. Tunc Alcuino Epistolam XII. direxit, eumque ad iter Romam suscipiendum invitavit; huic enim obsequio complures Episcopos & Abbates jam destinarat. Ad eum respondit Alcuinus: *De illo itinere longo & laborioso Romam eundi, nullatenus infirmum, & quotidianis fractum doloribus corpusculum meæ fragilitatis perficere posse arbitror. Desiderium jam habuissim, si potestas esset peragendi. Ideo obsecro clementissimam Paternitatis Vestra benevolentiam, ut dimittatis me fideliter & instanter orationibus,*

VI.
Ereptus
Leo proficiscitur
ad Carolum
Magnum.

* cuncto

* ante

(c) *Albin.*
ep. 4. t. 1.
Antiqu.
lett.

IV.
Ei obviam
venit Pip-
pinus &
postea Ca-
rolus.

sum,

lex scelerum, tu rector errantium, tu consolator merentium, tu exaltatio bonorum. Nonne Romana in Sede, ubi religio maxime pietatis quondam claruerat ibi extrema impietatis exempla emerferunt? Ipsi cordibus suis excacati, excacaverunt caput proprium. Nec ibi timor Dei, nec sapientia, nec charitas esse videtur. Quid boni esse poterit, ubi nihil horum invenitur? Si timor Dei esset in eis, non auderent. Si Sapientia, numquam voluissent. Si charitas, numquam fecissent. Tempora sunt periculosa, olim ab ipsa veritate prædicta, quia (a) refrigescet charitas multorum. Nullatenus capitis cura omittenda est. Levius est pedes dolere, quam caput. Componatur pax cum populo nefando. Si fieri potest, relinquuntur aliquantulum minæ ne obdurati fugiant, sed in spe retineantur, donec salubri consilio ad pacem revocentur, &c. Ita Albinus, cujus consilium Carolus secutus esse videtur, ut dicta declarant. Pergit vero Anastasius, de Carolo dicens:

(a) Matt.
24.

Quæ sint
addita a
sacrilegis
scelera.

Qui dum in magno honore apud se aliquantulum tempus eum ipse serenissimus Rex habuisset: hæc præfati iniqui, & filii diaboli audientes, post dira, & iniqua incendia, quæ in possessionibus, seu rebus B. Petri Apostoli gesserunt: moliti sunt Deo contraria, falsa adversus sanctissimum Pontificem imponere crimina & post eum ad prædictum mittere Regem quæ probare nequaquam potuissent, qui per insidias & iniquitates ipsorum talia nec dicenda, sanctam Ecclesiam humiliare volentes, proferebant.

VII.

Sed dum apud prædictum clementissimum magnum Regem præfatus Pontifex cum magno & condecienti honore degeret, ex omni parte tam Archiepiscopis, quam Episcopis, & cæteris sacerdotibus venientibus, una cum filio ejusdem piissimi magni Regis, omnibusque eximii Francis, Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

cum Deo servientibus apud Sanctum Martinum, vestrum iter adjuvare. Venit Paderbornam Leo Papa, quod Rex illico ut audivit, misit obviam ei Hildivaldum Archiepiscopum & Capellanum & Ascharium Comitum. Et postmodum proprium filium suum Pippinum excellentissimum Regem eum aliis Comitibus obviam ejus iterum, & usque ubi ipse magnus Rex obviam, & sicut Vicarium Beati Petri Apostoli venerabiliter & honorifice cum hymnis & canticis spiritualibus eum suscepit. Hildivaldus ille alius non est ab Hildebaldo sive Hildeboldo Archiepiscopo Coloniensi & Archicappellano Sacri palatii. Ibi primum Hildeboldus Archiepiscopus appellatus reperitur, antea enim tam ipse quam ejus Decessores, Episcopi appellati. Quare primus ipse fuit Archiepiscopus Coloniensis, & a paucis tantum annis Colonia in Metropolim erecta, fallunturque qui eam ante Carolum Magnum Metropolitanam fuisse credidere. Secundo, Pippinum ex præcepto patris obviam Leoni processisse do-

Deo prævio, illum * remeantem in suam * remeare Apostolicam Sedem honorifice cum nimio (ut decuit) remiserunt honore: qui per unquamque civitatem, tamquam ipsum suscipientes Apostolum, usque Romam deduxerunt. Quum Romani præ nimio gaudio suum recipientes Pastorem; omnes generaliter in vigiliis beati Andreae Apostoli tam procures clericorum cum omnibus clericis, quamque Optimates & Senatus, cunctaque militia, & universus populus Romanus cum sanctimonialibus, & diaconissis, & nobilibus matronis cum universis feminis, simul etiam & cunctæ scholæ peregrinorum, videlicet Francorum, Frisonum, Saxonum, atque Longobardorum, simul omnes connexi ad pontem Milvium cum signis & bandis, & canticis spiritualibus susceperunt, & in Ecclesiam beati Petri Apostoli eum deduxerunt, ubi & Missarum solemniam celebravit. Et omnes communiter corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi fideliter participati sunt, & alia die secundum olitanam consuetudinem natale beati Andreae Apostoli celebrantes, Romam ingrediens cum multo gaudio & lætitia, in Patriarchium Lateranense introivit. Porro totam hanc historiam scias tunc fuisse carmine egregie scriptam ab Alcuino (ut stylus arguit) editam vero nuper a Canisio in tomo primo collectionis Antiquæ lectionis in qua habentur, quæ prætermissa noscuntur ab aliis. Tu ipsam consulas, cujus delecteris sicut veritate, ita & rerum tunc temporis varietate.

* remeare
Remittitur Romam Leo Papa magno cum honore.

Post hæc autem ab eis qui a Carolo Magno missi sunt, quæstio habita est de iis qui tam enormia scelera perpetrarent, de quibus hæc apud eundem Anastasium scripta leguntur: Post aliquantos dies fidelissimi Missi, qui cum eo venerunt in Pontificale obsequium, videlicet Gildivaldus, & Arno reverendissimi Archie-

VIII.
Delinquentium
causa tractata.

X x 2

pif-

cet etiam Alcuinus in Poemate de ejusdem Leonis adventu:

Hinc jubet extemplo Pippinum occurrere magno Pastori, pacem & placidam portare salutem. Obvius ire parat genitoris justa facefcens. Pippinus centum latus cum millibus ibat.

Alcuinus vero in eodem Poemate nullam Ludovici Aquitanix Regis mentionem facit, ubi describit venationem, cui Carolus cum de Romanorum tumultu nondum quidpiam audivisset, cum Regina Liudgarda suisque liberis fingit indulgisse, quamvis multa scribat de eodem Carolo & de Liudgarda; de Caroli filii, Carolo & Pippino Juniore; de filiabus, Rotrude, Bertha, Gifla, Rothaide, Theodrada & Hildrude. Carolus filium Carolus Rex ad Albim tunc miserat, ut prodit Eginhardus in Annal. ubi ait: Habito generali conventu su-

V.
Leo III.
Romam rediit.

per

piscopi, atque Cunipertus, Berubardus, Atto, & Jesse reverendissimi & sanctissimi Episcopi, necnon & Flaccus electus Episcopus, una cum Kelmgob, Reticario, & germano gloriosis Comitibus, residentes in Triclinio ipsius domini Leonis Papæ, & per unam, & amplius hebdomadam inquirentes ipsos nefandissimos malefactores, quam malitiam ab ipsorum Pontifice habuissent tam Paschalis, quam Campulus cum sequacibus eorum; & nihil habuerunt adversus eum quod dicerent. Tunc illos comprehendentes prædicti Missi Magni Regis, emiserunt eos in Franciam. Hæc ibi. Quæ omnia facta esse subdit ante adventum ipsius Caroli Magni Romam, qui contingit anno sequenti, licet iudicium huiusmodi præsentate Carolo factum alii tradant.

IX.
Leo pro
persecu-
toribus
rogat.

Sed dices, quomodo fieri potuit, ut tam deformia perpetrata scelera, levi exilio punirentur? Regino satisfacit, dum tradit pro suis persecutoribus exorasse ipsum Leonem Pontificem, ne quid detrimenti in ipsorum corporum membris paterentur; idque ipsi enixe roganti concessum esse, cum tamen antea capitis sententiam accepissent; & in eos lege agendum esse, definitum esset: quod & testantur Annales Francorum, sub Ludovico filio Caroli Magni conscripti. Sed & in vita Caroli per annos singulos scripta, hæc leguntur: *Post paucos autem dies iussit Carolus eos, qui Papam anno superiori deonestaverant exhiberi, & habitata * decies secundum legem Romanam, ut majestatis rei, capite damnati sunt. Pro quibus tamen Papa pio affectu apud Imperatorem intercessit, & vita, & membra eis concessa sunt, sed pro facinoris*

* decisio-
ne.

PAGIUS per Rhenum, in loco, qui Lippenheim vocatur, ibique eodem anno transmissis cum toto exercitu suo ad Padrabrunnam accessit, ibique in castris considens, Pontificis ad se properantis præsolatur adventum. Misit interea, Carolum filium suum ad Albin cum parte exercitus, propter quadam negotia cum Vuilfis & Abrotitis disponenda, & quosdam Saxones de Nordluidis (idest Transalbanis) recipiendos. Cujus reversionem cum expectat, venit Pontifex, &c. Quo dimisso, Rex paucos ibidem dies moratus Legatum Michaelis Patricii de Sicilia, nomine Danielem, ad se missum absolvit. Leo Romam reversus est, delegatis a Carolo Rege, qui venirent in Pontificale obsequium fidelibus missis, videlicet Hildivaldo & Arno Reverendissimis Archiepiscopis; & Cuniberto, Bernharto, Hattonem, & Theffe Sanctissimis Episcopis, &c. inquit Anastasius, Bernhartum seu Bernardum ad Wormatiensem Episcopatum, Hattonem ad Frisingensem, & Jesse, qui corrupte dicitur Theffe, in Ambianensem nuper assumi fuerant. Fallitur enim Cointius hoc anno num. XLV. qui existimat, Hattonem seu Attonem fuisse Episcopum Pataviensem; cum ex incerti Poetæ Versibus de Ordine Comprovincialium Pontificum, a Mabillonio Tom. IV. Analect. editis constet, nullum hoc tempore

magnitudine exilio deportati sunt. Hæc ibi, eademque reliqui ejusdem sæculi scriptores, sed sequenti anno id factum tradunt, postquam Carolus acclamatus, & coronatus est Imperator. Nos tamen sequimur Anastasium, indecens existimantes, quod primum de Pontifici objectis criminibus actum sit, quam de adeo facinorosissimis delinquentibus. Porro de causa Pontificis tractata anno sequenti, ubi Carolus Romam venit, suo loco dicemus. Cæterum iudicium hoc anno factum esse cum idem auctor affirmet, sententiæ autem executionem, expectato Caroli adventu, insequentem annum esse dilatam, idem, qui supra, auctor affirmat, nosque suo loco ex eodem Anastasio dicturi sumus.

His de iudicio delinquentium enarratis, recitatisque cunctis, quæ hoc anno ipsi Leoni Pontifici contigerunt, præmittendum non putamus, quæ ab ipso facta esse narrantur, cum adhuc apud Carolum in Germania esset: & inter alia dedicatum ab eo altare Paderburnæ, ubi convenit ipsum Carolum Magnum, de quo hæc in translatione sancti Liborii fideliter scripta leguntur (a): *Religiosum ejus, Caroli videlicet, & salutare Christianitatis dilatandæ studium nobiliter inchoatum, Leo Papa Apostolica auctoritate firmavit, atque in Ecclesia tunc ibidem noviter constituta, quoddam altare consecrans, adorandas in eo reliquias Protomartyris Stephani, quas secum Romam detulerat, collocavit, fiducialiter id Principi promittens, quod oratorium illud tanti Martyris patrocinio munitum non ulterius passurum foret injuriam, quam ipso referente, prius ei contigisse cognovit; ut*

X.
Leo Papa
dedicat
Altare
Eccles.
Pader-
burnens.

(a) Apud
Sur. t. 4.
die 23.
Jul. in
translat.
S. Liborii.

Hattonem Ecclesiæ Pataviensi præfuisse; contra vero Attonem quintum Episcopum Frisingensem fuisse, & ex dicendis anno DCCC. eo anno adhuc vixisse. Anastasius scribit, Leonem in Vigiliis Beati Andrea Apostoli Romam pervenisse, & summo omnium applausu fuisse susceptum. Theodulfus vero Aurelianensis Episcopus lib. 3. Carmine VI. de Leonis III. persecutione, de recepta sanitate ac recuperata Sede verba facit.

Ad num. X. Recitat Baronius verba, quæ leguntur in libro, qui Vitæ Sancti Liborii Cenomannensis Episcopi subiicitur, & ejus Reliquias Cenomanno Paderbornam translata testatur. In eo Leo Paderbornæ consecrat; altare, ibique Reliquias Sancti Stephani Roma delatas recondit. Subdit Ido Presbyter Paderbornensis illius Libelli Auctor: *Hoc ordine Paderbornensis Ecclesiæ Sedis Episcopalis tam Imperatoris sanctione, quam Apostolica benedictionis auctoritate primitus constituta, ob causam superius memoratam commendata fuit aliquandiu tuitioni Prasulum, Capella Orientalis Francia, quod sermone barbaro Virzburg appellatur. Baron. an. DCCXCV. num. LXVI. ex his verbis infert, post eum Christi annum Harimaram constitutum fuisse primum Episcopum Ecclesiæ Paderbornensis. Verum*

VI.
Postquam
Ecclesiam
Paderbornensem
consecras-
set.

ut videlicet ob incolarum loci perfidiam, & odium in Christianam religionem aliquoties igni traderetur. Et ob hanc maxime causam easdem reliquias ibi rogatu Imperatoris recondidit, non sine effectu congruæ fiduciæ, sponsonisque suæ, cum nihil tale postmodum illic perpetratum esse certissimum sit. Hoc igitur ordine Paderbornensis Ecclesiæ sedes Episcopalis tam Imperatoris sanctione, quam Apostolicæ benedictionis auctoritate primitus constituta, ob causam superius memoratam commendata fuit aliquandiu tuitioni præsulum Capellæ Orientalis Franciæ, quod sermone barbaro Vvitzburg appellatur. Hæc de his auctor. Contingit etiam, ut cum esset in itinere, pertransiens Coloniæ licet festinus ad Carolum properaret, ibi tamen substitit, & ingressus in Ecclesiam S. Severini, cuius corpus haud pridem in domum suam fuerat restitutum, illic oravit. Habet enim ista auctor, qui de ejus translatione scripsit historiam, aitque: (a) Cum Roma præfatus Pontifex Leo profectus, propter pœnas injuste sibi illatas, ad Imperatorem Carolum migraret in Franciam: devenit ad locum, quo viri Dei Severini corpus venerabile requiescit, ibique præter morem, quem in via servaverat, oratum Ecclesiam introivit: comites autem ejus mirantes, causam hujusmodi sciscitabantur. Quibus ille: Loci (inquit) hujus defensor domus est: ideo non ausus sum illam præterire insalutatam. Hinc ergo consuetudo civibus inolevit: ut uno die per singulas hebdomadas ad sancti Severini se-

pulcrum veniant; & ut per totam hebdomadam ejus patrocinio fulciantur, supplici devotione deprecantur. Hæc de his ibi.

Hoc eodem anno idem Leo Papa dedicavit capellam a Carolo Magno constructam in Eresburg, eundemque locum ejusmodi privilegio munivit (b):

Leo servus servorum Dei, Carolo Magno * Romanorum Imperatori.

Piæ tuæ petitioni per omnia congaudentes, quod jubes, annuere non tardamus. Igitur hunc montem Eresburg, quem expugnatum cum tota Saxonia Deo obtulisti, & per nos beato Petro consecrasti, liberum ab omni humana potestate esse, & fratrum inibi ad Christi servitium adunatorum ditioni tantummodo parere censemus. Qui ne aliquid in hoc impedimenti patiantur, neve Regni vestri invasoribus aliqua rebellandi fiducia præparetur: sub anathemate, sancti Petri auctoritate; interdicens, ne quis unquam bellica in ipso monte præsidia collocare, aut per te collata prædia, aut decimas circa montem per duas Saxonicas rastos, quas illuc delegasti, audeat diripere. Hac servantibus sit pax a Deo Patre, infringentibus excommunicatio, & a beatorum collegio sit separatio in æternum. Dat. Eresburg per manus Joannis Bibliothecarii, & Cancellarii Ecclesiæ Romanæ VIII. Kal. Januar. anno Domini. . . . Leonis III. quarto, Indictione * septima, die dedicationis Capellæ in Eresburg. De Saxonia oblata a Carolo Magno S. Petro sunt etiam litteræ Gregorii Papæ septimi suo loco recitatæ.

Eo.

XI.

(b) Extas apud Regestum Innoc. IV. * Regi Francorum

* octava

Invisit Leo Papa corpus S. Severini.

(a) Apud Sur. 16. 5. die 23. Oct. in transl. S. Severini.

PAGIUS

rum Ido Presbyter non dicit, Sedem Paderbornensem hoc anno primitus fuisse constitutam sed tantum asserit, Ecclesiam Episcopalem quæ antea a Carolo constructa fuerat, currenti consecratam esse, & in ea Reliquias Sancti Stephani positas; postea vero eam commendatam fuisse tuitioni Præsulum Capellæ Franciæ Orientalis. De hac consecratione loquitur Annalista Lambecianus, cujus verba num. I. retulimus.

VII. Leo III. non fuit in loco Eresburg.

Ad num. XI. Dicit Baronius a Leone III. dedicatam quoque Capellam in Eresburg, ubi Irminsul quondam steterat, celeberrimum apud Saxoniam populos idolum, de quo egimus anno DCCLXXII. num. IV. & in medium affert Privilegium; quo Leo III. hunc locum munit in Regesto Innocentii IV. Hujus Privilegii hoc initium est: Leo servus servorum Dei, Carola Magno Romanorum Imperatori. Finis vero: Dat. Eresburg. per manus Joannis Bibliothecarii & Cancellarii Ecclesiæ Romanæ VIII. Kal. Januar. anno Domini. . . . Leonis III. quarto Indictione septima, die Dedicationis Capellæ in Eresburg. Idem Privilegium ex Baronio recitat Labbeus Tom. VII. Concil. verum illud mere supposititium; hoc enim anno, quo Leo III. ad Carolum venit, is non vocabatur Imperator, ut inter omnes convenit. Secundo, Carolus quoad vixit nunquam cognominatus fuit Magnus, ut anno DCCXXV. num. II. diximus, rursusque

in morte ejus magis declarabimus. Tertio, Leo Pontificatus sui annum nunquam literis suis adscripsit. Quarto, nunquam se Leonem III. appellavit. Quinto, VIII. Kal. Januarii jam Romam redierat, quo die XXIX. Novembris ingressus est. Cointius, qui has literas fictitias esse agnovit, aliam falsitatis notam desumit ex eo quod in earum inscriptione Leo nomen Caroli suo postponit; cum tam ipse quam qui eum præcessere, nomina Regnum aut Imperatorum, ad quos scripsere, primo loco collocarint; quam in rem plura exempla profert. At hæc ratio innititur fundamento vel dubio vel falso. Cantelius enim in Historia Metropolitanarum Urbium part. II. Dissert. I. cap. I. ostendit, ante Nicolaum I. quemque Pontificem Romanum nomen suum pro arbitrio vel primo loco posuisse, vel ultimo: id autem sibi sumfisse Nicolaum, ut semper quasi certa lege, cum Episcoporum, tum Regum etiam nominibus suum præponeret; quæ consuetudo nostra ætate usurpatur. Aliquando nomen suum postponit Leo Magnus: Gloriosissimo & Clementissimo Theodosio Augusto Leo Episcopus, & Sancta Synodus Roma collecta. Idem tamen Leo illud aliquando præponit: Leo Episcopus, & Sancta Synodus, qua in Urbe Roma convenit, Theodosio semper Augusto. Mitto alia exempla apud Cantelium legenda, qui tamen inter ea, quibus Pontifices nomen suum præposuere, per-

XII. Eodem pariter anno Patriarcha Hierosolymorum per suum monachum misit ad Carolum Magnum sacrosancti Sepulcri Re-

demptoris nostri claves, quem dimittens ipse Carolus, Zachariam presbyterum illi adjunxit, qui dona ad loca illa sancta

Hierosol. Patriarcha claves sancti sepulcri ad Carolum mit- tit.

PAGIUS peram refert istud Leonis Tertii, cujus Epistolam quam scititiam esse non dubitamus, germanam & sinceram supponit: Leo servus servorum Dei Carolo Magno Imperatori Romanorum. Denique Epistolarum Pontificiarum inscriptiones Librariorum vitio aliquando mutatae, aliquando praetermissae, & postea earum loco alia substituta, ut infinitis exemplis monstrari potest.

VIII. Ad num. XII. Quod refert Baronius ex lib. IV. Capitulum in Append. cap. XXXI. de elemosyna mittenda in Hierusalem a Carolo scilicet illius Capitularis auctore, lucem accipit ex iis, quae Eginhardus in Vita Caroli M. habet: Circa pauperes sustentandos & gratuitam liberalitatem, quam Graeci elemosynam vocant, devotissimus, ut qui non in patria sua solum & in suo Regno eam facere curaverit; verum trans maria in Syriam & Aegyptum atque Africam, Hierosolymis, Alexandria, atque Carthagini, ubi Christianos in paupertate vivere compererat, penuria illorum compatiens, pecuniam mittere solebat. Caterum Annalistae Bertinianus, Fuldenis & Metensis cum Reginone, & Eginhardo in Annal. scribunt hoc anno Monachum quemdam de Hierosolymis venisse, & Reliquias multas Regi ex parte Patriarchae attulisse, nisi quod aliqui habent benedictionem & Reliquias de Sepulcro Domini. Baronius tamen ait Annales Francorum asserere Sacrosancti Sepulcri Redemptoris nostri claves attulisse. Sed quos Annales intelligat Cardinalis doctissimus non exprimit.

IX. Tom. VII. Concil. editionis Labbeanae refertur Concilium Romanum ex Schedis Pithaeanis, quod Baronii tempore ignotum erat. Habitu illud non anno XXXII. Caroli Regis, ut habet ibidem Labbeus, sed anno XXXI. ejusdem Regis die XXIV. mensis Septembris superioris Christi anni inchoato; cum enim Leo III. die XXV. mensis Aprilis hujus anni a Romanis excacatus fuerit, & postea in Galliam venerit, unde Romam ante diem XXX. mensis Novembris non rediit, & Felix Urgellitanus Episcopus anno XXXII. ejusdem Regis Aquisgrani haeresim abiuravit, ut mox ostendam, Concilium istud Romanum non nisi ineunte hoc anno haberi potuit, ut recte vidit Coitius ibidem num. XIV. & seqq. Hujus itaque anni initio Leo Papa Concilium illud in Basilica Sancti Petri cum Episcopis LVII. celebravit adversus Libellum, quem idem Felix Alcuino nuper direxerat. In eum Libellum Felix haereseos saepius a se damnatae capita omnia coniecerat, ideoque a Synodo confutatus est, & ipsi Felici, nisi respiceret, anathema dictum. Hujus Concilii ipsemet Felix meminit in Confessione fidei, quam sub hujus anni exitum emisit, postquam ad Ecclesiam Catholicam gremium rediit: Per auctoritatem, inquit, Synodi, qua nuper in Roma hac intentione praecipiente gloriosissimo ac piissimo Domino nostro Carolo adversus Epistolam meam, quam dudum venerabili Viro Albino Abbati Turonensis Ecclesiae scripseram, congregata est. In qua Synodo, praesente Leone Apostolico, & cum eo ceteri Episcopi numero LVII. residentes, & plerique Presbyteri ac Diaconi cum eis in Domo Beatissimi Petri Apostoli, per quorum omnium auctoritatem istas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut oportuit, excluserunt.

Extant tantum Excerpta ejusdem Synodi ex tribus prioribus Actionibus. In priori Leo Papa ait: Pejores haereses, vel majores blasphemias, quam ante in ejus scriptis vel dictis unquam audissemus, ibidem cognovimus. In secunda dicit Leo Felicem & semel & bis & tertio perjuratum effectum esse. In primis enim ut ibidem explicat Leo, in Ratisponense Concilio, confessus est se ex ipsa haeresi male dixisse. Et iterum sub Hadriano Papa ad eum directus a Carolo; & tertio in Concilio quod coram eodem Carolo habitum est, post quod per suum blasphemum libellum, quem ad Venerabilem Virum Albinum Abbatem Monasterii S. Martini emisit, in peiorem lationem devenit, quam antea. In tertia Actione legitur: Felici Orgellitana Ecclesia Episcopo, si noluerit declinare ab haeretico dogmate suo, in quo ausus est Filium Dei adoptivum asserere, anathema sit.

Interim Carolus Leidradum Lugdunensem Archiepiscopum Urgellam misit, ut Felicem ab haeresi revocare conaretur. Hunc autem obtinuisse comitatum ad Carolum, ut coram eodem Rege in Episcoporum Conventu suam exponeret opinionem, ipsemet declarat in Confessione fidei ad Urgellitanos suos postea emissa: postquam, inquit, ad praesentiam Domini nostri ab piissimi gloriosique Caroli Regis perductus sum, & ejus conspectui praesentatus licentiam ab eo secundum quod & venerabilis Dominus Leidradus (seu Leidradus) Episcopus nobis in Orgello pollicitus est, accepimus; qualiter in ejus praesentiam in conspectu Episcoporum, quos ad se ordinatio gloriosi Principis nostri convenire fecerat, sententias nostras, quas ex libris Sanctorum habere nos de adoptione carnis in Filio Dei, seu nuncupatione in humanitate ejus credebamus, praesentarem; qualiter non in violentia, sed ratione veritatis, nostra assertio rata judicaretur, si ab illis per auctoritatem Sanctorum Patrum minime repudiaretur. Quod ita factum est. Felix solum nominat Leidradum; profecti tamen sunt Orgellum cum eodem Leidrado Nefridius Narbonensis Archiepiscopus, Benedictus Anianensis Abbas, alique multi cum Episcopis tum Abbatibus. Quod constat ex Alcuino, qui quatuor adversus Elipandum libros iisdem Archiepiscopis, Episcopis & Abbatibus inscripsit, cum in Hispaniam secunda vice pergerent, Felice ad meliorem frugem apud Aquisgranum converso, & Carolo nondum Imperatore, idest, anno Christi octingentesimo; quia Felix veram confessus est fidem apud Aquisgranum anno Caroli Regis XXXII. jam coepto, sive hoc anno exeunte, & Carolus acclamatus est Imperator anno sequenti exeunte.

Alcuinus super his singulatim audiendus. XII. Libris adversus Elipandum hanc praefigit inscriptionem: Dominis in Christo charitate venerabilibus atque dilectissimis Leidrado Episcopo Lugdunensi, & Nefridio Episcopo Narbonensi, & Benedicto Abbati, simulque Sanctissimis nobisque valde honorabilibus Gottibae Provincia partibus Episcopis, Abbatibus, & fratribus humillimus Sanctae Ecclesiae filius Albinus salutem. Libro primo sic loquitur de Synodo Aquisgranensi & Felice haeresim ejurante in praesentia Regis: Felix anno praefati gloriosi Principis tricesimo secundo advocatus voluntarie veniens ad Aquis Palatium, ibique in praesentia Domini Regis, & Optimatum il-

X. In ea Felix damnatur.

XI. Synodus Urgellitana adversus Felicem.

Synodus Romana adversus Felicem Episc. Urgellitanum.

ita deferret. Hæc Annales Francorum. Innotuerat in Oriente etiam tanti Regis Christianissimi pietas, atque potentia, a-

deo ut ad hunc unum respicerent omnes, tamquam unicum Christianæ religionis, temporibus istis perditissimis, quibus sub Sar-

PAGIUS illius, sive Sacerdotum Dei rationabiliter auditis, & veraciter convictus, atque Deo dans gloriam, veramque confessus fidem in pacem Catholica unanimitatis reversus est cum suis discipulis, qui ibi tunc temporis erant presentes. Et in ipsa Præfatione eisdem Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, quibus opus suum inscribit, sic alloquitur: *Per Divina suffragia Pietatis hanc nebulosam impietatis sectam clara veritatis luce pridem discutere studuistis, etiam & Deo Christo donante ceptum prædicationis opus multa ex parte perfecistis. Ad cuius piissima prædicationis venerabile opus, mandante glorioso Principe, & devotissimo in omni bonitate Carolo Rege, vos iterum ituros esse audivimus. Quapropter paucorum arripui laborem dierum in solatium sanctissimi itineris vestri, quatenus haberetis in manibus cuiusdam Epistola meo nomini directæ ab Elipando Toletano Episcopo piæ & pernecessarias responsiones, ne forte aliquorum ex ejusdem Epistola lectione mentes maculentur quia ejusdem audivimus literas in aliorum prius pervenire manus, quam nobis, cui missæ sunt, redita essent.*

XIII. Libri Alcuini adversus Elipandum post Synodum Urgellensem scripti.

Hoc itaque anno Laidradus & Nefridius Archiepiscopi, Benedictus Abbas, alique complures cum Episcopi tum Abbates Orgellum se contulerunt, ut Felicem ad Catholicam fidem revocarent. Celebratam ab iis Urgellæ Synodum observant Baluzius in Notis ad Agobardum adversus Felicem cap. 18. & Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 12. num. V. sed hic eam in annum DCCXCIV. male coniicit. Rem ita se habuisse recte existimat Cointius citatus. Hoc anno Caroli Regis XXXI. Laidradus, alique Præsules Orgellum directi sunt, convocata Synodo Felicem damnarunt, eidemque mox liberum comitatum dederunt, ut in Episcoporum Coetu, præfente Rege, causam suam ageret. Hoc etiam anno, Caroli vero Regis anno XXXII. jam inchoato, Felix Aquisgranum perductus est, publicam in Synodo coram Rege disputationem iniiit, & veritate coactus, rediit ad Ecclesiam Catholicam. Distinguenda itaque duplex pro causa Felicis in Hispaniam profectio Laidradi & Sociorum; una quæ præcessit Aquisgranense Concilium; altera quæ suscepta est Felice jam in ea Synodo orthodoxam fidem amplexo. Utramque in Præfatione librorum adversus Elipandum distinxit Alcuinus; priorem sic attigit: *Deo Christo donante ceptum prædicationis opus multa ex parte perfecistis; posteriorem sic: ad cuius piissima prædicationis venerabile opus, mandante glorioso Principe & devotissimo in omni bonitate Carolo Rege vos iterum ituros esse audivimus. Deinde statim palam significat libros illos a se scriptos adversus Elipandum, cum prædicti Præsules in prociectu essent itineris in Hispaniam secunda vice suscipiendi: Quapropter paucorum arripui laborem dierum in solatium sanctissimi itineris vestri, quatenus haberetis in manibus cuiusdam Epistola meo nomini directæ ab Elipando Toletano Episcopo piæ & pernecessarias responsiones. Imo in fine ejusdem operis pag. 994. dicit Alcuinus se quatuor libris adversus Elipandum scriptis subjunctisse Epistolam illius Elipandi ad Felicem quondam illius defensorem secta, nunc vero Deo donante Christiana fidei Prædicatorem. Addit Alcuinus; *Ejus conversionis ad fidem Catholicam, E-**

pistolam imponere curavimus. Quæ utraque Epistola in fine libri 4. adversus Elipandum etiam hodie legitur. Quare cum certum sit utramque Epistolam sub hujus anni finem datam esse, & antequam Laidradus & Socii Urgellam redirent, nullum dubium est, quin Baluzius, qui accurate Synodum Urgellensem post Romanam, & ante Aquisgranensem collocavit, perperam crediderit libros adversus Elipandum ab Alcuino transmissos esse Laidrado cæterisque Præsulibus, ut eos perlegerent in itinere, cum Felix adhuc Orgelli motaretur, & hæresim in Aquisgranensi Conventu nondum egerasset. De libris illis Alcuini adversus Elipandum anno sequenti, quo ad Laidradum missi, agemus.

Exeunte hoc anno, cum Carolus apud Aquisgranum erat, annumque Regni sui XXXII. jam numerabat, Felix illuc venit, & præfente Rege in Episcoporum ac Procerum Conventu suam rursus damnavit hæresim, ut Alcuinus lib. 1. adversus Elipandum testatur; Idem Felix anno præfati gloriosi Principis XXXII. advocatus, & reliqua num. XII. a nobis memorata. Ipsemet Felix rem totam, ut gesta est, statim exposuit in Confessione fidei ad Presbyteros, Diaconos, Clericos, cæterosque fideles in Urgellitana Diocesi commorantes. Istius Confessionis hoc initium est: *In Dei nomine Felix olim indignus Episcopus, Dominis in Christo Fratribus, &c. quibus ex verbis Baluzius laudatus colligit ipsummet Felicem, priusquam hanc fidei Confessionem scriberet, in Aquisgranensi Concilio depositum fuisse ab Episcopatu; quod & disertis verbis Agobardus citatus asserit. De hoc Concilio Anonymus, qui Vitam Alcuini scripsit, hæc habet: Advocans Albinum (nempe Carolus) institutorem suum Turonis, & miserum Felicem hæresis hujus adstruatorem de Hispania partibus, congregavit Synodum magnam Episcoporum in Aquisgrani Imperiali Palatio: in quorum ipse sedens medio, Felicem, licet valde repugnantem, de natura Filii Dei secundum carnem cum Albino doctissimo disputando rationabiliter confingere jussit. Tum quantum Episcoporum tunc extitit silentium! O quam clara & inexpu-gnabilis Caroli cum auctoritate Magistræ sui fidei confessio atque defensio? per plura autem Felix fugiens latibula, plurioribus ab Albino confossus est spiculis, intantum ut pene omnes Civitates Israel consummaret, quousque filius hominis veniret. Nam a secunda usque ad septimam Sabbati parvum aliud gestum est. Omnibus denique ejus patefacta socordia atque ab universis Apostolica auctoritate hæresis confutata, soli sibi latuit deformiter, usque dum dicta Cyrilli Martyris ab Albino sibi directæ legit lamentabiliter. Ea natura, qua per diabolum vitiata est, super Angelos exaltata est propter triumphum Christi, atque ad dexteram patris collecta. Hanc ergo legens sententiam, tandem se recognovisse & impie egisse voce & nimio fetu testatus est. His addit Ado: Felix perpetuo exilio apud Lugdunum relegatus est, quem ferunt in ipso suo errorem mortuum: qua de re anno sequenti num. ultimo.*

Ante Felicis conversionem Alcuinus convenerat Elipandum Toletanum decrepitæ ætatis senem, eumque hortatus fuerat, ut Ecclesiæ Catholicæ unitatem præponeret Felici, & paucis ejus sectatoribus, qui in montibus latitant. Contra

XIV. Felix in Synodo Aquisgranensi hæresim suam ejurat.

XV.

Sarracenorum jugo gemebant, decus & ornamentum. Porro pro restauratione Eccle-

siarum Hierosolymorum Carolus collectam more majorum indixit. Est ea de re titulus

PAGIUS
Alcuinus in conversione Elipandi frustra insudavit.

tra iste humanissimis Alcuini literis respondit atroci stylo; & novi Atrii in partibus Austriae exorti convicio Virum piun proscindens, exprobrat illi divitiarum affluentiam, & viginti millium servorum similitium; monens eum interim, ne Caroli animu non commovere pergat adversus Felicem. Insinuat autem excitationem Alcuinum suggestionibus Beati, & ejus relatione atque eruditione instructum adversus novitatem; cujus Beati sic dicti per antiphrasim auctoritatem elevat, eo quod absentus esset ob stuprum. Hæc enim sunt ipsa Elipandi verba calumnie & irarum plena; *Mendacio plenus esse ostenderit, sicut & Magister tuus Antiphrasus Beatus, Antichristi discipulus, carnis immunditiae fetidus & ab Altario Dei extraneus, pseudo-Christus, & pseudo-Propheta.* Ad eundem Beatum pertinent & sequentia; *Nam sicut Magister tuus fetidus & horribilis maculavit Libanam; ita tu Regnum Cælorum Austriam.* Alibi diximus Beatum Abbatem apud Astures egisse cum Ethe-ri Episcopo, quos errori suo contrarios esse Felix quoque conquestus erat in Libello ad Alcuinum, ut iste docet in libro primo adversus Felicem. Porro apud Astures erat montana Regio *Liebana* dicta, tum apud Ptolemæum, tum in veteribus chartis. Quare significat Elipandus, sicut a Beato Asturiarum Regnum infectum est hæresi; sic quoque solari ab Alcuino Austriam, idest Franciam, quam vocat Regnum Cælorum. Ita rem narrat & explicat Marca lib. 3. Marce Hisp. cap. 12. Sed cum Sanctus Beatus anno superiori ad Deum migravit, ut supra ostendimus, hæc Elipandi Epistola antea præsentem annum data.

XVI.
Elipandus infelix conversio- nis Felicis ad eum scribit.

Felix post Aquisgranense Concilium ad Clerum ac populum Urgellitanum scribit de sua conversione, ut jam diximus. Extat ejus Epistola in Alcuini Operibus pag. 998. sub hoc titulo; *Confessio fidei Felicis Orgellitana Sedis Episcopi.* Eodem circiter tempore Elipandus Archiepiscopus Toletanus ea quæ gesta fuerant Aquisgrani ignorans, Epistolam Felici direxit, quæ ibidem extat pag. 995. In ea Elipandus dicit se litteras ejus accepisse exeunte Julio, easque statim Cordubam ad fratres (idest ejusdem hæresis confortes) misisse; se exeunte Augusto eidem scripsisse, & novissime hanc illi mittere Epistolam, in qua etiam senem se fatetur & annorum LXXXII. Porro Alcuinus in fine suorum librorum adversus Elipandum pag. 994. ait; *maxime origo hujus perfidia de Cordua Civitate processit, sicut in Epistola illius Elipandi ad Felicem præfatum directâ intelligi potest, dum eundem Felicem adhuc sui erroris catenis constrictum esse arbitrabatur.*

XVII.
Legatio Græcorum a Carolum.

Carolus, cum adhuc Paderbornæ morabatur, Legationem a Sicilia Præfecto suscepit, & Duce Gerholtum Bajoariæ Præfectum, atque Henricum Foroiulensem Ducem interfectos, illum in Pannonia, hunc in Liburnia, accepit. Audiendus Eginhardus in Annal. postquam narravit discessum e Gallis Leonis Papæ; quo dimisso, Rex paucos dies ibidem (idest Paderbornæ) moratus, Legatum Michaelis Patritii de Sicilia nomine Dnielem, ad se missum absolvit. Accepit etiam triste nuncium de Geroldi & Eri- ci interitu; quorum alter, Geroldus videlicet Bajoaria Præfectus, commisso cum Hunis pralio, cecidit; alter vero, idest, Ericus post multa pralia & insignes victorias apud Tarsaticam Li-

burnia Civitatem insidiis oppidanorum interceptus atque interfectus est. Regno quidem, Annalista Metensis, & Monachus Egoismensis non Paderborne, sed Aquisgrani, Carolum Legationem illam suscepisse asserunt. Verum Eginhardo in Annalibus, Loiselianus ac Bertinianus Annalista, & incertus Auctor in Vita Caroli consentiunt, ajuntque; *in eadem expeditione Legatus Michaelis Sicilia Præfecti, nomine Dniebel, ad Dominum Regem venit, &c.* Recte existimat Cointius hoc anno num. XLIX. obitæ Legationis scopum esse potuisse, ut & Francos inter ac Græcos pax arctius firmaretur, & Siculis, si quod eis periculum a Saracenis Balearis insulas anno priore populates immineret, opem ferrent Franci.

Regino in Chronico ad hunc annum scribit; **XVIII.** *Eodem anno gens Avrorum a file quam promiserat, defecit, & Henricus Dux Forojulianorum post tot victorias prospere gestas juxta Tharsicam Liburnia Civitatem insidiis Civium oppressus est. Hunia occisi.* Per id tempus Geroldus, cum esset Bajoaria Præfectus, commisso cum Avraribus pralio, interfectus, & in Augia sepelitur; de quo in visione Vuetini legitur quod inter Martyres sit adnumeratus. Epitaphium Geroldi refertur a Canisio Tom. VI. Antiq. Lect.

Mule sub hac magni servantur membra Geroldi,

Hujus jura loci cunctis, qui viribus auxit. Pannoniis vera Ecclesia pro pace peremptus Oppetit, Javo, Septembribus, ense Kalendis, Sideribus, que animam dedit; artus Saxo fidelis, Abstulit, huc retulit, dignoque hic clausit honore.

Geroldi mors Francis, Boiisque animos auxit; hoc enim anno finis impostus est Avarico bello anno DCCXCI. inchoato; *Maximum omnium, inquit Eginhardus in Vita Caroli M. qua a Carolo gesta sunt bellorum, præter Saxonicum, bello, contra Wilfos successit illud, quod contra Avares sive Hunnos susceptum est, quod ille & animosius quam cetera, & longe majori apparatu administravit. Unam tamen per se in Pannoniam (nam hanc Provinciam ea gens tum incolebat) expeditionem fecit, ceteras filio suo Pippino ac Præfectis Provinciarum, Comitibus etiam atque Legatis perficiendas commisit. Quod cum ab his strenuissime fuisset administratum, OCTAVO tandem ANNO completum est. Quot pralia in eo gesta, quantum sanguinis effusum sit, testatur vacua omni habitatore Pannonia, & locus in quo Regia Cagani erat, ita desertus, ut ne vestigium quidem in eo humana habitationis appareat. Tota in hoc bello Hunorum nobilitas perit, tota gloria decedit, omnis pecunia & congesti ex longo tempore thesauri direpti sunt. Neque ullum bellum contra Francos exortum humana potest memoria recordari, quo illi magis ditati & opibus aucti sint. Quippe cum usque in id temporis pene pauperes viderentur, tantum auri & argenti in Regia receptum, tot spolia preciosa in praliis sublata, ut merito credi posset, hoc Francos. Hunis jussu eripuisse, quod Huni prius aliis gentibus injuste eriperunt. Duo tantum ex Proceribus Francorum ex bello perierunt; Ericus Dux Forojuli in Liburnia juxta Tarsaticam maritimam Civitatem insidiis oppidanorum interceptus; & Gerboldus*

XIX.
Carolus bello Hunico finem feliciter imponit.

CHRISTI
799.

LEONIS PAP. III.
4.

IRENES ITERUM IMP.
3.

(a) Capit. lib. 4. in append. c. 31.
lus in ejus Capitularibus, his verbis inscriptus (a): De eleemosyna mittenda in Hierusalem, propter Ecclesiam Dei restauratam. Ann. Eccl. Tom. XIII.

randas proximo Natali Domini. Ipsum vero decretum, seu capitulum excidit.

Y y

Ostin-

PAGIUS Bajoaria Praefectus, dum in Pannonia contra Hunnos praeliaturus aciem strueret, incertum a quo, cum duobus tantum, qui eum obequitantem ac singulos hortantem comitabantur, interfectus est. Ceterum incruentum pene Francis hoc bellum fuit, & prosperrimum exitum habuit, tametsi diutius sui magnitudine traberetur.

XX. Eginhardus in Annal. Postquam Geroldi & E-
Britanni Cismarini a Caroli Ducibus domiti.
rici mortem narravit, subdit; Rebus autem Saxonum (apud quos Paderburna sita erat) pro rerum opportunitate, dispositis, Rex in Franciam reversus est; & cum Aquisgranii byemaret, Wido Comes ac Praefectus Britannici limitis, qui eodem anno cum sociis Comitibus totam Provinciam Britonum perlustraverat, arma Ducum qui se dedidere, inscriptis singulorum nominibus, detulit. Videbatur enim quod ea Provincia tum esset ex toto subacta, & fuisset, nisi perfida gentis instabilitas cito animum aliorum, more solito, convertisset. Allata sunt & signa, qua occisis in Majorica Mauris praedonibus erepta fuerunt. Et Azan Saracenus Praefectus Osca claves Urbis cum aliis donis Regi misit, promittens eam se dediturum, si opportunitas eveniret. Subdit Eginhardus Carolum Natalem Domini in Palatio Aquisgranensi celebrasse. Cismarinam Britanniam Regno Francorum adiecit Clodoveus Magnus; sed Britanni Francorum Dominationem excutere saepe tentarunt, & Regium etiam titulum plerumque affectarunt; at eos Francorum Reges semper repressere.

XXI. Idem Eginhardus in Annal. ad annum DCCCI. scribit. Ipsa astate capta est Barcelona Civitas in Hispania jam biennio obsessa: Zatin Praefectus

ejus & alii complures Saraceni comprehensi. Quare hujus Urbis obsidio hoc anno inchoata. Quoad insulas Baleares, haec de illis habet Monachus Egoismensis in Vita Caroli; Insula Baleares, qua anno priore depraedata sunt a Saracenis & a Mauris, postulato & accepto a Domino Rege auxilio, tradiderunt se illi, & defensa sunt a praedonibus. Nam praelio facto Franci Mauros & Saracenos prostraverant, & signa sublata Domino Regi representaverunt. Ex quibus colligitur, Balearium insularum incolas auxilium a Carolo postulasse, se seque ei dedisse. In illis Insulis Sedes duae Episcopales fuerunt; una in primaria Majorica Urbe, cui nomen Palma, hodie Majorica; altera in primaria Minorica Civitate, cui nomen Jamna, hodie Citadella. Suos etiam Episcopos habuit Ebusus insula, aliquot milliaribus a Majorica distita, & ab Hispanis Tivica appellata. In notitia enim Episcoporum Africae a Sirmondo publicata, inter Episcopos, qui ab Hinnerico Vandalorum Rege in exilium ob fidem Orthodoxam missi sunt, memorantur Macarius de Minorica, Helias de Majorica, Opilio de Evuso-Fides in iis insulis sub Saracenorum Dominatu extincta fuerat, cum Jacobus Aragoniae Rex anno MCCXXIX, Majoricam recuperavit, ibique Episcopum statuit, cui Minoricam insulam paulo post captam subjecit. Recepta & ab eodem anno MCCXXXV. Ebusus insula, sed quia expeditionis caput fuit Guillelmus Mongrieu Archiepiscopus Tarracoenensis hanc suae Diocesi adiecit, ut videre est lib. 4. Marcae Hispanicæ pag. 526. & seq. Unus itaque Majoricae Episcopus tantum erat.

Caroli Duces adversus Saracenos rem prospere gerunt.

JESU CHRISTI
ANNUS
800.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
5.

IRENES ITERUM IMP.
ANNUS
4.

I.
Caroli
Magni
adventus
in Ur-
bem.

O Ctingentesimus Redemptoris nostri illucescit annus octavæ Indictionis, ad cuius finem Carolus Magnus Romam se contulit, ut Ecclesiam illam, impiorum factionibus perturbatam, in securitatem pristinam restitueret. Cogitans autem Romam Carolus, optavit secum ducere Albinum Flaccum virum prudentissimum, qui tunc Turonensem Abbatiam curabat. Sed renuit ipse, hæcque ad eundem rescripsit inter alia (a): Sed & de hoc quidem mihi impropere voluistis, me fumo sordentia Turonorum tectis auribus Romanorum arcibus præponere. Scio vestram legisse prudentiam Salomonicum illud elogium (b): Melius est, inquit, sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa in domo communi, & ut pax

(a) Albin.
Ep. 7. l. 1.
Antiq.
lect.

(b) Prov.
12.

diffat: Magis ferrum nocet oculis, quam fumus. Ita plane alludens ad Leonem Pontificem ferro excæcatum. Pergit autem: Turonis enim fumosis tectis contenta, Deo donante, per vestrae bonitatis providentiam in pace permanet. Roma vero, quæ fraterna discordia initiata est, mixtum dissensionis venenum bucusque tenere non cessat, vestraeque veneranda dignitatis potentiam ad hujus partis cognoscendam perniciem e dulcibus Germaniæ sedibus festinare compellit, &c. Scripta inquam videntur ista, dum Carolus Romam cogitaret anno superiori, cum nondum missus in Urbem Leo fuisset, de quo in fine epistolæ:

Qui tristis venit, redeat jam latus ad
Urbem Per

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XXXVIII.
Anno He-
gira
CLXXXIV.
inchoato
die 31.
Januar.
fer. 5.
A. C. 800.
I.
Gesta hoc
anno a
Carolo.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6293.

☉ 25. ED. ☽ 3. P. 19. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 800.

LEONIS III. PAPÆ 6.

CAROLI IMP. I.

IRENES iterum IMP. 4.

AD num. I. & seq. Annalista Lambecianus, qui hoc tempore vivebat, ait: DCCC. Ipsam hævem resedit apud Aquis Palatio, & circa Quadragesima tempus circuevit Villas suas, seu etiam corpora Sanctorum, usque dum post Pascha pervenit Torones, ubi corpus Beati Martini requiescit; & fuerunt cum eo filii sui Carolus & Pippinus. Sed & Clodoveus (idest, Ludovicus) ibi advenit filius ejus, nec non Liudgardis conjux Domni Regis ibi defuncta est, & facta ibi oratione solemniter, & cum pace reversus est ad propriam sedem. Et in aëstivo tempore congregavit Optimates & fideles suos ad Moguntiam Civitatem, & eum cognovisset undique per omnes fines suos pacem, rememoravit de injuria, quam Romani Apostolico Leoni fecerunt, & direxit faciem suam, ut iret partibus Roma, & ita fecit. Et ibi fecit Conventum maximum Episcoporum seu Abbatum cum Presbyteris, Diaconibus & Comitibus seu reliquo Christiano populo, & ibi venerunt in presentia, qui ipsum Apostolicum condemnare voluerunt; & eum cognovisset Rex, quia non propter aliam justitiam, sed per invidiam eum condemnare volebant, tunc visum est & ipsi piissimo Principi Carolo & universis Episcopis & Sanctis Patribus, qui ibi adfuerunt, ut si ejus voluntas fuisset, & ipse petiisset; non tamen per eorum judicium, sed spontanea voluntate se purificare debuisset, & ita factum est. Et ipso sacramento expleto incipiebant illi Sancti Episcopi cum universo Clero, seu ipso Principe Carolo cum devoto Christiano populo hymnum TE DEUM laudamus, Te Dominum confitemur. Quo expleto & ipse Rex & universus populus fidelis cum eo dabant laudem Deo, quia ipsum Aposto-

licum Leonem & sanum in corpore & in animo custoditum meruerunt habere; & ipsam hævem Romæ fecit. Idem habet Chronographus Moissiacensis, nisi quod post hæc verba, & fuerunt cum eo filii sui Carolus & Pippinus & Ludovicus, vel ipse Chronographus vel potius aliquis Interpolator ista subjecit, & disposuit Regnum filiis suis. At de Regni illa divisione tunc a Carolo inter filios facta nullus Annalista mentionem fecit, eaque sine dubio fictitia.

Carolo medio Martio mense Aquisgrani Palatio digrediens littus Oceani Gallici perlustravit, Classen in ipso mari, quod tunc pyratis infestum erat, instituit Classen instituit, præsidia disposuit, Pascha in adversus Centulo apud Sanctum Richarium celebravit. In Normandeqve iterum per littus Oceani Ratunmagum Cinos Galvitatatem profectus est: ibique Sequana amne transfiliis infestans. Turonis ad Sanctum Martinum orationis causa pervenit, moratus ibi dies aliquot propter adversam Domna Liudgarda conjugis valetudinem, qua ibidem & defuncta & humata est. Obiit autem die pridie Non. Jun. Inde per Aurelianos ac Parisos regressus Aquisgrani reversus est, inquit Annalista Loifelianus, cui Metensis & Bertinianus cum Eginhardo in Annal. consentiunt, nisi quod Eginhardus habet, in ipso mari, quod tunc pyratis Nordmannicis infestum erat, quæ verba valde notanda; Monachus enim Fontanelensis Anonymus in Libello de Miraculis S. Wandragefili Abbatis Fontanellensis primi a Mabilonio publicato, Sæc. II. Benedictino, cap. 5. scribit: Temporibus quo gravissima Danorum pyrataram lues, Deo permittente, flagitiosisque exigentibus nostris, Oceani littus infestum haberet, Galliarumque quaquaversum maxime adjacentes & contiguas fluvio Sequana misera cade vastaret Provincias, quod retroactis temporibus quando misericors Deus illius præcepta servante suo fuit cum populo nequaquam factum audivimus, sed neque relegimus, anno videlicet irruptionis sue in prædictum magnum fluvium Sequana decimo octavo; ex quo vero Oceanum ingressi pyratam exercere aggressi fuerant, quinquagesimo octavo; Regis autem præcellentissimi Caroli (sc. Calvi) decimo septimo, sanctissima ossa piique cineres præfati egregii Confessoris Christi Vandregifli ac S. Præfulis Ansberti ob metum & conculcationem horum nefandorum Gentilium de Fontanella Monasterio propriis effossis sepulcris, ad ipsorum Sancto-

*Per pia dona patris, consiliumque
sacrum.
Quod petit inveniens, quicquid spera-
vit adeptus,
Hinc Christo laudes hymnidicas re-
ferens.*

Cum vero accepisset Albinus jam Carolum Romam versus iter arripere, ipsi in via occurrendum putavit. Sed quæ ista præcesserint, quibusne itineribus se contulerit in Italiam, primo dicendum. Habent veteres Annales Francorum in vita ejusdem Caroli Magni, ipsum hoc anno celebrasse sacrum diem Paschatis in Centulo, seu Centula apud S. Richarium: erat illic insigne monasterium, quod ejus gener Angelber-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

tus sive Engelbertus (utroque modo apud antiquos scriptus reperitur) crexit, ubi postea præfectus Abbas vitam duxit Angelicam. Aderat una cum Carolo tunc inter alios Albinus Flaccus, qui & Alcuinus, illicque dum degeret: scripsit vitam (a) e-

(a) Apud
Sur. die
26. Apr.
t. 2.

Domino semper venerabili, semperque desiderabili, piissimo sanctæ Ecclesiæ tutori, gratia Dei semper Augusto Carolo vestra salutis perpes amicus Albinus. Adiectum est postea nomen Augusti, quod consequutus est anno sequenti:

II.

Remorante vestra excellentia pietate in loco sancto & merito venerabili Centula: cum & ego vestra gloriæ servus, vestrae

Albinus
scribit vi-
tas SS.

Y y 2

pie.

PAGIUS *florum pradium, quod dicitur Bladulfi Villa, deportata sunt. Ita Anonymus ille, qui sæculo nono vixit, quique per annum XVII. Caroli Calvi intelligit annum Christi DCCCLVIII. quod ex eodem Auctore cap. 7. certo argumento Mabillonius demonstrat. Quare est hic primus annus infestationis a Nortmannis factæ in littora Oceani Gallici, annusque Christi DCCCXLI. primus ex quo per Sequanam fl. in Gallias ingressi sunt. Annus enim ille XVII. Caroli Calvi a die XX. mensis Julii, quo Ludovico Ang. patri successit, proficiscitur. Harum duarum Epocharum opera irruptiones Nortmannicas in Galliam annis suis certius reddemus.*

III. Centulense Monasterium, quod sæculo septimo Sanctus Richarius in paterno solo condidit, Carolus elegit, ut ibi Pascha celebraret, quia Angilbertus eidem percharus ejusdem Monasterii Abbas erat, & Alcuinus Abbas Monasterii Sancti Martini, quem etiam valde diligebat, procul hinc non aberat. Baronius num. I. dicit Centulense Monasterium ab Angilberto erectum fuisse, eumque illi postea præfuisse. Verum Monasterium illud a Sancto Richario longe ante hæc tempora conditum, ut an. DCXL. num. IX. ostendimus, dum de hujus Sancti morte, quæ anno circiter DCXLV. contigit verba fecimus. Angilbertus septimus illius Monasterii Abbas fuit, teste Ariulfo, in ejus Vita cap. I. sed incertum, quo anno ad Præfecturam illum evehctus fuerit. In Monumentis publicis non reperitur nominatus Abbas ante an. DCCXCIV. quo in secunda sua Legatione ad Hadrianum Papam is eum non tantum Abbatem, sed etiam Ministrum Capellæ vocat: *Directum a vestra clementissima præcelsa Regali potentia suscepimus fidelem familiarem vestrum, videlicet Engilbertum Abbatem & Ministrum Capella, qui pene ab ipsis infantia rudimentis in Palatio vestro nutritus est, & in omnibus consiliis vestris receptus, inquit Hadrianus. Ariulfus in Vita ejusdem Angilberti ad hæc Adriani Papæ verba respiciens, dicit eum a Carolo Primatem Capellanorum factum. Cointius vero anno DCCXCIV. num. XXIX. existimat, Ariulfum recte auctorem illarum literarum interpretatum esse, sed eas supposititias credit, cum Angilbertus nunquam Primas Capellanorum fuerit. Quis enim, inquit, Virum tanta nobilitate atque auctoritate conspicuum, unum ex minoribus Capellanis fuisse credat?*

IV. Mabillonius Sæc. IV. Benedict. part. 1. in Elo-

gio Historico Sancti Angilberti num. XX. eam Epistolam Hadriani sinceram esse ac germanam non dubitat, sed arbitratur Archicapellani dignitatem per hoc tempus divisam in duas fuisse, in honorariam scilicet ad Legationes obundas, & in ordinariam ad regendum Clerum Palatii & negotia Ecclesiastica tractanda: & priorem quidem concessam Angilberto, Hildeboldo Archiepiscopo Colonienfi posteriorem, ut scilicet semper præfens esset, qui causas ageret, qui Palatinos Clericos regeret, qui benediceret cibos Regiæ mensæ; cum id officii Archicapellano tribuat Theodulphus Aurelianensis Episcopus in lib. 3. Carmine 1. Denique Baluzius in Notis ad Epistolam XCVII. Lupi Ferrariensis ad Hilduinum datam existimat, munus Archicapellani sic tribui solitum a Principe, ut ei cui datum erat, adimi posset pro arbitrio ejus; cum Hilduinum moneat Lupus, ut quia scire non potest quam diuturna futura sit hæc administratio, tempore bene utatur, justumque se in judiciis reddendis exhibeat. Quod si ea dignitas perpetua non fuit, Angilbertus Archicapellanus esse potuit. Verum hanc dignitatem fuisse perpetuam & Angilbertum Archicapellatum non fuisse non videtur in dubium revocari posse, post hæc Hincmar verba in Opusculo XIV. *Tempore Pippini & Caroli Ministerium consensu Episcoporum per Fulradum Presbyterum, tempore etiam Caroli per Engelramnum, & Hildiboldum Episcopos, tempore denique Hludovici per Hilduinum Presbyterum, & post eum per Fulconem item Presbyterum, deinde per Drogonem Episcopum extitit hoc ministerium excutum. Hildiboldus enim Archiepiscopus Colonienfis & tertius sacri Palatii Capellanus secundum Hincmarum, superstes fuit tam Carolo Magno quam Angilberto.*

S. Angilbertus Archicapellanus sacri Palatii non fuit.

Res itaque Ecclesiasticas in Palatio non curavit Angilbertus, sed sæculares, & Caroli M. Cancellarius fuit. Cancellaria enim Capella sæpe appellabatur, quod in Capella Principis, seu Oratorio, Archivum, Diplomata & Regni Monumenta olim, ut & hodie asservarentur, uti Ducangius in Glossario suo verbo Capella aliquot testimoniis ostendit. Hinc Scribæ, Secretarii & Amanuenses Regii Capellani dicti, & summus Cancellarius Archicapellanus nuncupatus, ut anno DCCCXXVI. num. IX. de Eginhardo loquentes ostendimus. In Epistola LXXXIII. apud Alcuinum vocatur a Carolo M. *Auricularius*, ab eodem Alcuino Epistola

V. Sed summus Cancellarius Archicapellanus dictus.

pietatis vestigia ibidem prosequutus, aliquantisper commoraretur: oraverat parvitatem meam vir magnus in Christo, dominus & venerabilis Abbas Angelbertus, quo in laudem Conditoris, qui mirabilis semper apparet in electis suis, quemdam libellum stylo simpliciori digestum de vita sanctissimi, ac vere magnifici Confessoris Richarii cultius annotarem, &c. Adjecit, ad finem præfationis more suo distichon, de eo quod illo libello contineretur, in hunc modum:

Gesta sacerdotis magni tenet iste libellus

Richarii, cujus Centula corpus habet.

(a) Apud
Sur. die
7. Nov.
1.6.

Scriptis & idem Albinus (a) vitam quoque Wilembordi, qui & Clemens di-

PAGIUS stola LXIII, ad Hadrianum Papam Regia voluntatis Secretarius, in ejus Vita num. II. dicitur, *Silentiarius*, & in Epistola Caroli Regis ad Leonem Papam *manuensis familiaritatis*, scilicet Leonis cum Carolo, quæ omnia officia in Cancellarium cadunt. Vellelmus Neubrigensis lib. 5. cap. 27. *Eliensis Episcopus ad auriculam Principis pro officio positus; nam Cancellarius erat Regius*. Idem itaque Auricularius ac Consiliarius, & Amanuensis idem ac Secretarius. Nec refert quod nulla Diplomata Caroli nomine Angilberti subsignata & recognita extant; nulla enim etiam Eginhardi nomine notata extant; & ex iis pleraque sine subscriptione sunt; in aliis nomen tantum Oppidi, in quo ea emissa exhibetur, & in paucissimis nomen Secretarii, qui scripsit, aut Cancellarii, qui recognovit annotatur. Certe nunquam incidi in aliquod Diploma, in cuius sine Eginhardi nomen legatur, cum tamen certum sit eum fuisse primum Cancellarium seu Capellanum, & postea summum Cancellarium seu Archicapellanum.

VI.
Solventur
dubia in
contrarium.

Conjectura Cointii vim nullam habet; cum literæ laudatæ Hadriani, in quibus Angilbertus dicitur *Minister Capella*, Regiæ scilicet, non denotent eum fuisse Archicapellanum, ut ipse eas perperam interpretatur. Neque etiam ex eodem titulo cum Mabillonio inferri potest *Archicapellani* dignitatem in duas divisam fuisse, in honorariam scilicet & ordinariam; cum hujus honorariæ dignitatis nullum exemplum afferri possit; & quicumque in Monumentis antiquis Archicapellani nuncupantur, ordinarii fuerint & toto vitæ tempore munus illud gesserint. Lupus enim in Epistola citata XCVII. ad Hilduinum, qui Archicapellanus & ætate provectus erat, satis ostendit, se non de diuturnitate hujus dignitatis, sed de diuturnitate vitæ loqui. Hæc ejus verba: *Exercete ubicumque potestis justitiam, & quibuscumque sufficitis impendite misericordiam: quia qui vobis bene agendi facultatem largitus est, quandiu id permissurus sit, ignoratis. Ipsius vox est: Vigilate quia nescitis diem neque horam. Matthæi 25. Angilbertus Monasterium Centulense plurimum amplificavit; tres enim eo in loco erexit Basilicas, ad quas per triangulare claustrum seu dormitorium iter continuum erat: in quibus Acæmetarum more perpetua jugisque Psalmodia celebrabatur. In his Ætæ multæ, Reli-*

ctus, quæ extat, & alia plura id genus.

Sed redeamus ad Carolum, qui recedens e Centulo per litus Oceani venit Rotomagum, inde per Sequanam profectus est ad sepulcrum S. Martini orationis causa: ubi & defunctam pridie nonas Junii Luitgardem conjugem sepelivit, piam valde feminam S. Liobæ virginis observantissimam, cujus res gestæ scriptis mandatæ extant. Post hæc habuit conventum generalem Moguntia: inde iter Italiam versus arripuit, Ravennam cum pervenisset, ibi ordinata expeditione in Beneventanos, post septem dierum inducias Romam versus dirigit iter, præmissis exercitu cum Pipino filio adversus Beneventanos, in Romanam Ecclesiam tunc infestos. Romam vero pervenit ad octavum Kal. Decembris.

Quo

quiarum sacrarum & ornamentorum immensa suppellex: quæ omnia vel contulit Angilbertus, vel Carolo donante promeruit, ut videre est apud Ariulfum Monachum Centulensem in ejus Vita, ubi pluribus hæc prosequitur. Præterea *Sancti Richarii* Centulensis Monasterii fundatoris Vitam per Alcuinum elegantiori stylo expoliri curavit, quod ei injunxit hoc anno Carolus, cum Pascha eo in Monasterio celebravit. Alcuinus tamen statim manum operi admove non potuit, ut ipsemet in Præfatione ad eam Vitam testatur, & ex eo etiam liquet, cum ea Præfatio dicata sit *piissimo Sanctæ Ecclesiæ Tutori, gratia Dei semper Augusto Carolo*; is autem in die Nativitatis Christi currentis anni Augustus nuncupatus, ut mox videbimus.

Carolus Centula egressus Rotomagum venit, indeque Turonos, ubi Alcuinus Abbas erat Monasterii Sancti Martini, & moratus est *ibi dies aliquot propter adversam Donna Liudgardæ conjugis valetudinem, qua ibidem & defuncta & humata est; obiit autem pridie Non. Jun.* inquit Annalista Loiselianus. De Liudgardæ obitu duas Alcuinus ad Carolum literas dedit quæ ordine sunt XXI. & XXII. quibus afflictum ejus a mœrore animum erexit. Eginhardus in Vita Caroli M. de ejus uxoribus loquens ait: *Liudgardem Alemannam duxit, de qua nihil liberorum tulit. Post cujus mortem quatuor habuit concubinas, Mathalgardem scilicet qua peperit ei filiam nomine Rothildem; Gersuindam Saxonici generis, de qua ei filia nomine Adeldrudis nata est: & Reginam qua ei Drogonem & Hugum genuit, & Adelluidam, ex qua Theodoricum procreavit.* Ubi Eginhardus non dicit, quod eas concubinas simul habuerit, sed tantum quod eas post Liudgardæ mortem habuit, sed successive & diversis temporibus. Cointius anno DCCCIII. num. XLIX. & alibi contendit, tam Himiltrudem, ex qua Carolus Pippinum suscepit, quam quatuor præfatas feminas legitimo connubio ei copulatas fuisse. Verum paradoxum illud contra Eginhardi & Antiquorum, qui eas semper concubinas appellant, fidem, non est admittendum.

Cupiebat Carolus, ut Alcuinus secum Romam veniret, sed is valde ætate provectus ad illud iter suscipiendum induci non potuit: quod *vestra benignitatis litera*, inquit in Epistola XIII. ad eum data, *Flacco taciturnitatis culpam in-*

Caroli iter Romam versus.

VII.
Moritur
Liudgarda Regina.

VIII.
Caroli iter suscipiendum induci non potuit: quod vestra benignitatis litera, inquit in Epistola XIII. ad eum data, Flacco taciturnitatis culpam in-

III.
Quomodo
exceptus
Carolus
in Ur-
bem ve-
niens.

Quo modo autem exceptus fuerit ab ipso Leone summo Pontifice, ex Francorum sæpe citatis Annalibus ita fideliter reddimus: Pridie (inquiunt) quam Carolus Romam veniret, Leo Papa apud Numentum occurrit, & eum magna veneratione ibidem suscepit. Post cœnam, qua simul refecti sunt, ibi illo manente, Pontifex ad Urbem processit. Posteroque die missis obviam Romanæ Urbis vexillis, ordinatis etiam, atque dispositis per congrua loca tam peregrinorum, quam civium turmis, qui venienti laudes dicerent: ipse Leo cum clero & Episcopis e quo descendente, gradusque ascendente suscepit; dataque oratione, in basilicam beati Petri, psallentibus cunctis introduxit. Facta sunt hæc octavo Kalend. Decembris. Post septem vero dies, Rex concione vocata, cur Romam venisset, omnibus patefecit. Et exinde quotidie iis propter quæ venerat facienda operam impendit. In quibus ut maximum, ita difficillimum erat, quod primo inchoatum est, de investigandis videlicet, quæ Pontifici obiciebantur. Qui tamen postquam nullus eorumdem criminum probator esse voluit; coram omni populo, in basilica B. Petri Apostoli Evangelium ferens, ambonem conscendit, invocatoque sanctæ Trinitatis nomine, de objectis se criminibus iurejurando purgavit. Hæc Annales sub Ludovico Caroli Magni filio scripti, & ex aliis, a quibus vita Caroli Magni contextitur.

IV.
Leonis
causa in
Synodo
proponi-
tur discu-
tienda.

Sed quod ait: Postquam nullus eorumdem criminum probator esse voluit, alii habent, Probator existeret. Hæc autem quomodo se habuerint, apud Anastasium satis accurate ita narrata reperies: Fecit Carolus Magnus in eadem Ecclesia congregare Archiepiscopos, & Episcopos, Abbates, & omnes nobiles Francorum, atque inclytos Romanorum, & sedentes pariter tam magnus Rex, quam beatissimus Pontifex fecerunt residere sanctissimos Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, stantibus reliquis sacerdotibus, & Optimatibus Francorum, & Romanorum, ut crimina, quæ adversus alium Ponti-

ficem dicta fuerant, examinarent. Qui universi Archiepiscopi, & Episcopi, & Abbates unanimiter audientes dixerunt: Nos Sedem Apostolicam, quæ est caput omnium Dei Ecclesiarum, judicare non audemus: Nam ab ipsa nos omnes, & Vicario suo judicamur, ipsa autem a nemine judicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit: sed sicut ipse summus Pontifex consuevit, jubeat, canonice, obediemus. At venerabilis vero Leo Præsul inquit: Prædecessorum Pontificum vestigia sequor, & de talibus falsis criminationibus, quæ super me nequiter exarserunt, me purificare paratus sum.

Alia vero die in eadem Ecclesia beati Petri Apostoli, in eorum præsentia amplectens venerabilis Pontifex sancta Christi quatuor Evangelia, coram omnibus ascendit ambonem, & sub iurejurando clara voce dixit: Quia de istis falsis criminibus, quæ super me imposuere Romani, qui inique me persecuti sunt, scientiam non habeo, nec talia egisse me cognosco: Et hoc peracto, omnes Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, & cuncti clerici litaniam facta, laudes dedere Deo, atque Dei Genitrici semperque Virgini Mariæ dominæ nostræ, & B. Petro Apostolorum principi, omnibusque Sanctis Dei. Habetur autem totidem verbis concepta ipsa formula purgationis, a Leone Pontifice facta, in hunc modum:

Nota res est, fratres carissimi, malos adversum me homines insurrexisse, neque, ac vitam meam gravissimis criminibus infamasse. Cujus rei cognoscendæ gratia clementissimus hic, ac serenissimus Rex Carolus una cum sacerdotibus ac Principibus suis in hanc Urbem se contulit. Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. a nemine judicatus, neque coactus, sed mea voluntate impulsus, purgo me, præsentibus vobis coram Deo, & Angelis ejus, qui conscientiam novit, & B. Petro principe Apostolorum, in cujus conspectu consistimus, neque sceleratas res, quas mihi obiciunt, perpetrasse, neque perpetrari jussisse, Deum testans, in cujus iudicium venturi sumus, & in cujus conspectu consti-

Leo Papa
publice
se jura-
mento
purgat.

V.
Formula
purgatio-
nis Leonis
Pap. III.

PAGIUS

gerunt, quem fervor mensis Augusti desiderem, non voluntatis efficacia pigrum efficit, &c. Nos lacrymis absentiam, & precibus iter vestrum continuis prosequimur, &c. Recitat eas literas Baronius in Appendice ad hunc annum. Carolus vero mense Augusto inchoante Moguntiacum veniens, iter in Italiam conduxit, inquit Annalista Loiselianus, ideoque eo mense literas illas ab Alcuino accepit. Moguntia Carolus profectus cum exercitu Ravennam venit: ibique septem non amplius dies moratus, Pippinum filium suum eodem exercitu in terram Beneventanorum ire jussit: movensque Ravenna simul cum filio, Anconam usque pervenit. Quo ibi dimisso, Romam proficiscitur, inquit Eginhardus in Annal. qui

addit, Carolum Romam pervenisse VIII. Kal. Decemb.

A num. III. ad XXII. Annalista Lambecianus qui annum a Nativitate Christi exorditur, de adventu Caroli Romam hæc habet: DCCCI. Et quia tunc cessabat a parte Græcorum nomen Imperatoris, & femineum Imperium apud se habebat, tunc visum est & ipso Apostolico Leoni & universis Sanctis Patribus, qui in ipso Consilio aderant, seu (loco & ut alibi sæpe) reliquo Christiano populo, ut ipsum Carolum Regem Francorum Imperatorem nominare debuissent, qui ipsam Romam tenebat, ubi semper Casares sedere soliti erant, seu reliquas sedes quas ipse per Italiam seu Galliam, necnon & Germaniam te-

IX.
Gesta Ro-
ma a Ca-
rolo.

stimus. Et hoc facio, non legibus ullis obstrictus, neque hanc consuetudinem, aut decretum in sancta Ecclesia successoribus meis, & fratribus Coepiscopis imponere cupiens, sed ut certius iniquis vos suspicionibus liberem. Hæc ex sacris ritibus Romanæ Ecclesiæ prodita sunt. Porro hæc ibi gesta traduntur ante Natalem diem Domini.

VI. Qui autem annos Redemptoris a Natali die Domini auspiciari soliti, in sequentem reiiciunt annum coronationem ipsius Caroli Magni in Imperatorem, quæ ipso die Natali Domini facta est; qui autem a Kalendis Januarii initium anni sumere consueverunt (ut & nos facimus) hoc certe anno ipsam ponere necesse habent. De qua hæc apud Anastasium leguntur: *Post hæc adveniente die Natali Domini nostri Jesu Christi, in jam dicta basilica beati Petri Apostoli omnes iterum congregati sunt: & tunc venerandissimus almicificus Pontifex manibus suis propriis pretiosissima corona coronavit eum. Tunc universi fideles Romani videntes tantam defensionem, & dilectionem, quam erga sanctam Romanam Ecclesiam, & ejus Vicarium habuit, unanimiter altifona voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri Regni calorum exclamaverunt, CAROLO PISSIMO AUGUSTO A DEO CORONATO, MAGNO, PACIFICO IMPERATORI VITA ET VICTORIA. Ante sacram Confessionem beati Petri Apostoli plures Sanctos invocantes, ter dictum est ab omnibus, & constitutus est Imperator Romanorum. Illico sanctissimus Antistes, & Pontifex unxit oleo sancto Carolum, & excellentissimum filium ejus Regem in ipso die Natali Domini nostri Jesu Christi. Theophanes vero coronatum tradit Carolum a Romano Pontifice Kalendis Januarii Indictionis nonæ, verum errore labitur, Latinis omnibus adversantibus.*

VII. Defensorem semper fore profite-tur Rom. Eccl.

PAGIUS

nebat; quia Deus Omnipotens has omnes sedes in potestatem ejus concessit; ideo justum eis esse videbatur, ut ipse cum Dei adjutorio, & universo Christiano populo petente, ipsum nomen haberet. Quorum petitionem ipse Rex Carolus denegare noluit, sed cum omni humilitate subiecit Deo & petitioni Sacerdotum & universi Christiani populi, in ipsa Nativitate Domini Nostri Jesu Christi ipsum nomen Imperatoris cum consecratione Domni Leonis Papa suscepit. Et ibi primus omnium ipsam Sanctam Ecclesiam Romanam de ea discordia, quam inter se habuerunt ad pacem & concordiam revocavit, & ibi celebravit Pascha. Quæ verba exscripsit Chronographus Moissiacensis, paucissimis mutatis. Ex

Apostolo, me protectorem, ac defensorem fore hujus sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus utilitatibus, quatenus divino fultus fuero adjutorio, prout sciero, poteroque. Hæc in sacrorum libro rituum, quem vetustas, Romanum Ordinem, appellavit. Dum agit de eodem a Leone coronato Imperatore Eginhardus, id ipso Carolo nihil præsciente, factum affirmat, atque ait: *Romam veniens propter reparandum, qui nimis conturbatus erat, Ecclesiæ statum, ibi totum hiemis tempus protraxit, quo tempore Imperatoris, & Augusti nomen accepit, quod primo tantum averfatus est, ut affirmaret se, eo die, quamvis præcipua solemnitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si consilium Pontificis præscire potuisset. Invidiam tamen suscepti nominis, Constantinopolitanis super hoc indignantibus, magna tulit patientia, vicitque eorum contumaciam magnanimitate, qua ejus proculdubio præstantior erat, mittendo ad eos crebras legationes, & in epistolis, fratres eos appellando. Quinam autem isti fuerint, idem auctor superius docet, his verbis:*

*Imperatores etiam Constantinopolitani Nicephorus, Michael & Leo ultro amicitiam & societatem ejus expetentes, complures ad eum misere Legatos, cum quibus tamen propter susceptum a se Imperatoris nomen, & ob hoc quasi qui Imperium eis surripere vellet, valde suspecto, fœdus firmissimum statuit, ut nulla inter partes cujuslibet scandali remaneret occasio. Subiicit idem auctor petitum tunc a Leone Pontifice, sicut antea factum fuerat ab Hadriano, ut idem Carolus Imperatoria veste uteretur, clamyde scilicet, ait enim: *Peregrina vero indumenta quamvis pulcherrimam respuebat, nec unquam eis indui patiebatur, excepto quod Romæ semel Hadriano Pontifice petente, & iterum Leone successore ejus supplicante, longa tunica, & oblamyde amictus, & calceis Romano more formatis, induebatur. Hactenus Eginhardus, qui cum esset a secretis eidem Carolo Magno, rei gestæ interfuisse putatur.**

At

his, aliique, quæ hujus anni initio ex eodem Annalista retulimus, lucem accipiunt quæ Baronius ex Anastasio in Vita Leonis III. narrat a Carolo Romæ gesta fuisse.

Ipsò Natalis Christi die Carolum a Leone Papa Imperatorem & Augustum nuncupatum esse tradunt omnes Auctores Latini, nec ab eis dissentit Theophanes, qui ait id factum Indictione nona, mensis Decembris die vigesimo quinto, vel octavo Kalendas Januariæ Indictionis nonæ: ut legitur in versione Anastasi & in Auctore Miscellæ. Quare nonnisi memoriæ lapsu Baronius num. IV. scribit, Theophanem perperam tradere, id contigisse Kalendis Januarii. Non recte etiam scribit Cardinalis doctissimus translatum tunc

VIII. Imperatores Const. cum Carolo Magno quarunt pacem.

X. Augustus & Imp. a Leone III. dictus.

De Imperio collato Carolo testes.

At non ipse tantum & Anastasius de collata per Leonem Romanum Pontificem Imperiali dignitate Carolo Magno sunt testes, sed & fatentur id ipsum (ut uno verbo dicam) Latini omnes, & Græci auctores, utpote de re haud intra parietes domesticos gesta, sed in ipso orbis theatro, Urbe Romana, in amplissima basilica Vaticana, non solum Romanis ipsis presentibus, atque spectantibus, sed quotquot ex toto Christiano orbe soleant illuc religionis causa confluere, peregrinis, & ipsis, quos idem Carolus secum duxerat exercitibus.

IX. Rem tantam considerans, tu velim Lector, in primum auctorem horum omnium bonorum conicias oculos, in ipsum omnipotentem Deum optimum maximum, sciasque secundum divinum illud oraculum (a) : *Quod dominatur excelsus in Regno hominum, & cuicumque voluerit dabit illud, & humillimum hominem constituet super eum.* Et quod ipse verbis istis confirmat (b) : *Per me Reges regnant, per me Principes imperant.* Intelligasque pariter, tanta ista gravi divini Judicii statera, pensari nec quicumque possit sibi sumere homines quantumlibet violenti, nisi ipse rerum Dominus (c) dederit, de his enim hæc sunt divina eloquia (d) : *Regnum a gente in gentem transfertur propter injustitias, & injurias, & contumelias, & diversos dolos.* Et datur a Deo (si meruerit populus) optimo Principi. Secundum quod ibidem scriptum est (e) : *In manu Dei potestas terræ, & utilem rectorem suscitabit in tempus super illam.* Id quod ipse Redemptor dixit (f) : *Auferetur a vobis Regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus.*

Hæc idcirco proposuisse volumus, ne quod per ministerium hominis factum apparet, id humanitus & non divinitus actum putetur. Dei autem id fuisse consilium, satis perspicue declarant eventa, secundum (g) veram illam Gamalielis in concilio Judæorum sententiam : *Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissolvetur, si vero ex Deo, non poteritis dissolvere illud.* Quod igitur id quod per Leonem Pontificem factum est, ut trans-

latum ante Occidentale Imperium in Orientem revocatum fuerit in Occidentem, & semper steterit, & hactenus perseveret : non nisi divino consilio id factum esse, vel fieri potuisse, nemo prudens inficias ire poterit. Sed & quod totum id sit opus Dei, utique ut quod factum est, ita fieret per Romanum Pontificem totius Christianæ religionis Antistitem, æque divina dispositio fuit.

Quis enim negandum putet, concessum Christi Ecclesiæ, quod scimus traditum Synagogæ? in qua Deus per ministerium sacerdotum, ut voluit abstulit, & transtulit Regna, novosque divinæ ex voluntatis arbitrio Reges instituit. Ita per Samuelem primum Judæorum Regem Saulem creari (b) voluit, & per eundem ex ipso in Davidem (i) transferri. Sic per Eliam (k), & Elisæum transmitti Regnum e domo Achab in Iehu, & restitui illud rursus per Jojadam (l) sacerdotem. Sic pariter etiam externum Regnum Syriæ disponi voluit per Eliam, dum iussit ei, ut Hazael (m) famulum Regis Benhadad ungeret Regem Syriæ.

Secundum ergo quod dictum est a Domino ad Jeremiam (n) : *Constitui te hodie super Gentes, & Regna, ut evellas, & destruas, & dissipas, plantes, & ædifices,* impleri id voluit in Ecclesia sua, de qua mystice dictum (o) : *Major erit gloria domus bujus quam primæ.* Nempe præstantiorem fore Ecclesia gloriam, quam Synagogæ. Sed & ministros novæ legis longe superare gloriæ splendore ministros antiquæ legis, firmissima assertionem Paulus (p) docuit verbis illis : *Si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus, quæ evacuatur: quomodo non magis ministratio Spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat ministerium justitiæ in gloria.* Si igitur in veteri Testamento per sacerdotes servos suos voluit Deus Reges institui, & Regna transferri: quomodo non & id concessum ab eo dixerimus Sacerdotibus novæ legis?

Ista

PAGIUS tunc fuisse a Leone III. Imperium in Carolum, aut, ut Bellarminus lib. 1. de Translatione Imperii cap. 4. loquitur, translatum fuisse Occidentale Imperium a potestate Græcorum ad Ditionem Francorum. Vox enim translationis rem gestam non bene explicat, quia Irene Imperatrix Orientis nihil de jure suo aut remisit aut amisit. Præterea Imperium Occidentale extinctum erat, ideoque in aliquem Principem transferri non poterat, sed tantum renovari; quod & reapse præstitit Leo, ut demonstrant Numismata Caroli, quæ adhuc supersunt, in quibus legitur, RENOVATIO IMPERII. Quare hanc renovationem recte explicavit Sigonius lib. 4. de

Regno Italiæ ad annum DCCCI. ubi inquit: *Hunc dignitatis Imperatoria titulum, cum in Momyllo Augustulo, ultimo Occidentis Imperatore, ante trecentos ferme annos sub Regnum Gothorum in Italia defecisset, in eodem Occidente Pontifex renovavit, ut haberet Ecclesia Romana adversus infideles, hæreticos, ac seditiosos, Tuzorem, ejus officium repudiasse jampridem Imperator Orientis videretur.* Eginhardus in Annal. de Carolo ait, *omisso Patricii nomine, Imperator & Augustus appellatus, quia cum Romanæ Ecclesiæ Defensio in titulo Imperatoris Carolo collato comprehenderetur, frustra Patricii titulum retinisset.*

Quan-

Divina dispositione translatum Imperium in Occidentem.

X.

(b) 1. Reg. 9. 10.
(i) Reg. 16.
(k) 3. Reg. 19. 4. Reg. 9.
(l) 2. Par. 23.
(m) 3. Reg. 19.
(n) Jerem. 1.

(o) Agg. 2. Major gloria Ecclesiæ, quam Synagogæ.

(p) 2. Cor. 3.

XI.
Decebat
per S.
Leonem
Papam
tanta im-
pleri .

(*) 3. Reg.
9.

XII.
Iuste per
Leonem
& digne
in Caro-
lum
transla-
tum Im-
perium .

PAGIUS
XI.
Quas Di-
tiones ob-
tineret .

Ista quidem ex convenientia ; ex qua pariter asserendum, quod cum in Ecclesia (ut est omnium Orthodoxorum sententia) super omnes emineat visibile caput Romanus Antistes, jureque semper prædicatus ipse Catholicæ Ecclesiæ Episcopus : ista per ipsum præstari conveniens fuisse, quisque sapiens affirmabit, consentietque æque conveniens extitisse, translationem istam, de qua est sermo, impleri potissimum debuisse per talem sanctissimum Pontificem, mitissimum super omnes homines, super quem Deus præ cæteris ostendisset omnipotentiam suam; eripiendo eum de manibus hostium, & sanando immaniter trucidatum; quem & oculis orbatum, & lingua radicitus præcisum, tanto miraculo videntem reddidisset, atque loquentem; cum alioqui etiam per ministros aliquando, qui male audirent, suam in his perfici voluerit voluntatem; uti accidit de eo, qui missus est ungere Jehu in Regem (a) : licet enim putaretur insanus & diceretur falsa locutus : movit tamen Deus animos eorundem, qui talia de eo crederent, ac prædicarent, ut ejus dictis fidem adhiberent, & obedirent, & quæ essent ab eo dicta, suo ministerio adimplerent. Tanta est vis divinæ potentæ, ut quæ Deus vult, per quem vult (qualiscumque is sit) impleri velit, frustra omnibus repugnantibus.

Quod igitur (uti ostendimus) conveniens fuit per Leonem impleri, pariter decens fuisse in Carolo Magno expleri, nemo puto erit, qui secus senserit, utpote viro piissimo, fortissimo, mitissimo, justissimo, adice & doctissimo, de Ecclesia Catholica, & statu publico semper in omnibus optime merito, optimis Christianis Principibus in omnibus coæquando, & in multis etiam præferendo. Si cui igitur fuit istiusmodi beneficium divinitus conferendum, per quem potius, quam per Leonem, & in quem melius, quam in Carolum? Sed & quando opportunius, quam hoc tempore? Jacebant absque possessore titulus, juraque Occidentalis Imperii, a Græcis

ob hæreses, quibus pertinacius inhæsisent, iuste Pontificia auctoritate sublata: nec enim dignus est habitus Constantinus licet Catholicus, & de Fide Catholica bene meritus videretur, cui restitui deberet, utpote qui ablatos a prædecessoribus hæreticis Imperatoribus Archiepiscopatus, & Episcopatus, qui essent immediate sub juribus Romanæ Ecclesiæ & dempta ejusdem amplissima patrimonia, admonitus licet per Hadrianum Pontificem, minime restituere voluisset, ob quam causam ejus sententia excommunicandus esset, atque hæreticus discernendus. Sunt ista omnia expressa in fine epistolæ ejusdem Hadriani Pontificis ad Carolum Magnum data pro defensione Nicæni secundi Concilii.

Sed quod conveniens fuisse dictum est, idem pariter utile, & necessarium etiam extitisse, si quis tempora posteriora consideret, non negabit. Quam deformis, & penitus indecens esset, ut Orientali Imperio in deterius, atque in ruinam penitus prolabente, posteriores qui fuerunt schismatici ab Occidentali Ecclesia divisi, iidem dicerentur Occidentalis orbis Imperatores, cui nec religione communicarent? Sed quanto deformius ut idem jus, ac titulus propagaretur in Turchas Christianæ religionis insensissimos hostes, in quos Dei indignatione, in ultionem populorum schismaticorum, traditum, est destruendum potius, quam regendum Orientis Imperium? Quo nomine plurimas omnium bonorum auctori Deo optimo maximo gratias agendas esse, sed & tantæ rei ministro Leoni Pontifici esse pariter persolvendas, fidelis nemo negarit, nisi Novator hæreticus Catholicæ Ecclesiæ perduellis, & Romanorum Pontificum insensissimus hostis, suomet judicio condemnatus extra corpus Ecclesiæ exulare, qui communi totius corporis bono non gaudeat, sed secundum illud Davidicum : (b) Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet, doleat infelix, obtrechet, furat, clamet, stridat, adversariumque stylum exacuat .

XIII.
Conve-
niens &
necessa-
ria trans-
latio Im-
perii .

(b) Psal.
II.

Quod

Quantasque Carolus Provincias, ut Historici Francici observant intra veteres Occidentalis Imperii fines possidebat, eas partim hæreditaria sibi successione devolutas, partim legitimo bello partas, aut spontanea populorum deditione traditas acceperat. Irene Augusta præter Orientem nonnullas in Occidente Provincias obtinebat, atque in ipsa Italia Ducatum Neapolitanum, & quidquid ultra Cervarum ac Silarum fluvios ad fretum usque Siculum porrigitur. Carolus universam Galliam; in Hispania quidquid a Pyrenæis jugis occurrit ad Rubricatum usque amnem cum Balearibus Insulis; in Italia quidquid Longobardicæ Ditionis fuerat cum adjacentibus Istria & Liburnia, In-

sulaque Corsica; Rhætiam quoque Vindeliciam, Noricum, & quidquid Danubium & Alpes interjacet; atque ultra Danubium partem non modicam Pannoniarum & Germaniam non tantum cis Albim; sed etiam ulterius ad Oderam usque flumen, & ad mare Balticum, in sua tenebat potestate. Carolinæ Ditiones intra limites Occidentalis Imperii, partim erant, partim non erant; Imperatores enim Occidentis ultra Rhenum & Danubium vix quid unquam possederunt. Leo, cum coronam imposuit Carolo, speravit facilius ei nupteram Irenem Augustam, si prius Imperatorem Romæ coronatum resciret. Quod quanto Christianæ Reipublicæ foret emolumento, nemo non intelligebat

XIV. Quod autem ex convenientia, utilitate exigente, & necessitate poscente, Deo volente, factum diximus: id ipsum ex insita ipsi Romano Pontifici concessa divinitus auctoritate fuisse impletum, pariter affirmamus. Neget si quis ista: plane impius, & infidelis, ac rerum Ecclesiasticarum penitus rudis esse convincitur. Convertat iste oculos in antiquiorem Ecclesiam, quam dicimus Synagogam, & videbit sacerdotes antiquæ legis ejusmodi auctoritate non caruisse, fuisseque apud eos concilium magnum Judæorum pontificum, ac primarii summique omnium sacerdotis, penes quos inter alia potestas esset, de Regibus judicare, ut si causa exigeret, e throno dimitteret, & in ejus locum alium subrogaret, quorum amplissimam potestatem Herodes tyrannus ejus judicio postulatus aliquando veritus, ejusmodi concilium mutavit, occisis illis, suffectis aliis, quos sciret sibi consentientes, ut Josepho auctore, tomo primo Annalium, suo loco narravimus. Dixeris ne tu, Christi Ecclesiam ejusmodi potestate caruisse, quæ etiam in Synagoga vigeat? cum ampliora charismatum dona collata esse Christi Ecclesiæ, quam Synagogæ, fuerit semper absque controversia una semper omnium Orthodoxorum sententia?

Romani Pontificis auctoritas in Imperium.

XV. Hanc potestatem esse in Ecclesia Dei, & in ipso Pontifice primario residere, posseque ipsum, si causa postulet, Apostolica plenissima potestate infestum Ecclesiæ Regem, sive Imperatorem deponere, inque locum ipsius justum, & pium sufficere, ex Dei verbo, jure divino, & lege naturæ necessaria assumptione probari, exploratissimum est.

Si enim Christi verbo unus in primis a Christo Redemptore jussus est Petrus pascere suas (a) oves, pascere agnos: ex ovium Christi numero demoveas necesse est Reges, & Imperatores, si a Petro eos segreges pastorali regimine, atque censura; ut opus sit inter (b) hædos colles, quos ab ovibus segregas; nisi velis eos potius inter leones, lupos, dracones, & alias feras bestias numerare.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS bat. Pippinus Caroli filius relicto cum exercitu Vinigiso Duce Spoletano, qui bellum ad comprimendam Grimoaldi Ducis Beneventani rebellionem susceptam perficeret, in Urbem venit, ubi unctus est in Regem, Italiæ scilicet, ut habet Anastasius in Leone III.

XII. Siebertus, Regino, Hermannus Contractus in Chronicis, & plerique Annalistsæ Francorum coronationem Caroli cum anno DCCCL. copulant, quia cum die Nativitatis Christi perfecta fuerit, ab eo die Auctores isti annos Christi exordiantur, eamque etiam ob causam tam illi, quam Marianus Scotus mortem Hadriani Papæ, quæ die Nativitatis Christi anni DCCXCV. accidit, cum anno DCCXCVI. alligant. Certe

Ante hac tempora anni Incarnat. a Natali Christi inchoati.

re: sed & de his æque Petro dictum, scias (c): *Occide, & manduca.* Verum inter Christi oves recensendos esse Principes omnes, nemo Orthodoxorum, aut hæreticorum hætenus dubitavit, cum secus sentire nihil aliud sit, quam eos inter reprobos collocare.

Cum igitur superiori tomo, & aliis omnibus sequentibus, doctrina, & exemplis frequentissime iteratis sit clarissima luce demonstratum, Romanum Pontificem præsidere Patrem, atque Pastorem Ecclesiæ universæ, idque semper fuerit a sanctis Patribus cognitum, & declaratum, & præsentis sæculo nostro plurimorum scriptione librorum a veris Orthodoxis, iisdemque doctissimis adversus Novatores hæreticos demonstratum: si Pontifex Romanus est Pastor; utique & Principes oves illi subiaci (si non insanis) debeas affirmare, & ipsum his præesse debere, simul asserere. Ex quo ordine hierarchico necessario sequitur, ut si quævis ovium erret, corrigenda sit a pastore. Et si error adeo sit perseverans, ut non solum nolit ipsa sanari, sed quærat alias perdere: plane fatui, & non prudentis pastoris erit, eam non extra gregem abicere. Sed da aliquem non existentem ovem, sed mentientem, oviumque pelle contextum lupum includere, quid ager pastor? quid ipsi faciendum omnes alii suadebunt, nisi longe procul (quisquis iste fuerit) abicere? nec est istud politicum statum destruere, sed perficere, & conservare.

Etenim natura docet hoc ipsum, ut præsidens animus corpori, sectionem imperet putridi membri, cujus sit desperata curatio (d). Sumus nos invicem membra, & omnes unum corpus in Christo, in quo caput cæteris præstare membris quis neget, & animam corpori imperare quis dubitet? divinamque potestatem humanæ, cœlestem terrenæ, spirituales carnali præesse debere, quis non affirmet? Ita Paulus, qui ad conservationem politici status hæc dixit (e): *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit,* de Principibus loquens. Sed idem dicit

XVI. Rom. Pont. censuræ subditi Reges.

XVII. (d) Rom. 12. Ex naturali ratione probari præfecturam sacram.

(e) Rom. 13.

Z z cun-

ante præsentem Christi annum Era Incarnationis a die Nativitatis Christi in Francia initium fumebat, quod vel solæ Synodi Germanica & Sueffionensis extra omne dubium ponunt, ut in illis exponendis ostendimus. Quoad *Indictionis* notam, nullus Francorum Regum ante Carolum, nec ipse ante assumtum Imperatoris dignitatis titulum, in suis Diplomatis & Præceptis ea usus est; etsi aliquando in iis ea legitur, Interpolatoribus attribuenda. Verum Carolus statim ac Imperator acclamatus fuit, Orientalium Imperatorum more *Consulem* se dixit, & *Indictionis* characterem suis Diplomatis addidit: quod utrumque variis infra exemplis demonstrabitur.

cunctis Christianis, simulque Principibus:
 (a) Hebr. (a) *Obedite præpositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.*
 Idemque in omnes discipulos vigilare Apostolicam disciplinam sic docet (b): *Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitio- num.* Et Paulo post: *In promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, &c.* Et Petrus qui dicebat (c): *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sic Regi, quasi præcellenti, &c.* Idem adversus male judicantes sublimiores potestates (d): *Oportet, inquit, obedire magis Deo, quam hominibus.* Et qui dixit Episcopis (e): *Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontaneæ, & non dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Idem ipse (f) Ananiam, & Saphiram mentientes Spiritui sancto interfecit spiritu oris sui; ut intelligeret unusquisque, sic in divinis verbis insinuari humilitatem, ut velit Deus conservatam esse in omnibus potestatem.

XVIII. Hinc factum est ut Gregorius Magnus, idemque ejus nominis primus, mitissimus super omnes homines, & corde humilissimus, pro conservatione tamen bonorum xenodochii, & monasterii ipsos Francorum Reges Regno privet, si quid ab eisdem abstulerint piis locis. Nam in privilegio concessio Augustodunensi xenodochio, hæc ad finem ipsius habet (g): *Si quis vero Regum, sacerdotum, Judicum, ac personarum sæcularium hanc Constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat.* Habet eandem (h) in privilegio concessio monasterio S. Medardi Sueffionensi: Si igitur ob unius hospitalis domus, vel monasterii unius invasa a Regibus bona, eis S. Gregorius Regno privationem commineatur: quid agant successores ejus, cum viderint Reges, & Imperatores universam Ecclesiam, sive bellorum vi, sive hæresibus pessundare? ut non mireris si alter Gregorius ejus nominis Secundus æque sanctus Imperatorem hæreticum & invasorem rerum Ecclesiæ Romanæ in Oriente (ut vidimus) privaverit juri- bus Occidentalis Imperii, quæ hic Pontifex, de quo est sermo, contulit meritissimo Carolo Magno Ecclesiæ defensori.

XIX. His offensum crabronum examen excitatum exurgit, & exerto aculeo obvium quemque petit. Talis est Novatorum hujus temporis schola, cujus qui in historica facultate apud eos esse profitebatur antistes, commentarium (i) scripsit adversus eos, qui assererent collatum esse Occidentis Imperium per Romanum Pon-

tificem in Carolum Magnum: quam quidem scriptionem si quis mendaciorum, nuncupaverit officinam, proprio quidem titulo mendax opus inscripserit. Cum nescio an quis alius sit inveniri hujus temporis scriptor, qui plura, majora, patientiora dicam, & putentiora, ac magis deformia, una simul in uno volumine, mendacia coacervaverit. Qui ista non credit, & figura hyperbolis, amplificationis causa non uti existimet; inspicat ipse oculis easdem, tamquam in nundinis palam expositas merces patentes omnibus factas. Qui enim ejusdem officinæ abdita penetravit, veritatis lucernæ singula perscrutatus, quæ tenebrarum erant offusa caligine qualia essent non omnibus nota, jam adversaria scriptione palam fecit, & cunctis perspicue demonstravit vir doctissimus Bellarminus, hodie Collegii Apostolici decus, & ornamentum Cardinalis amplissimus, qui id, quod conatus est, adeo est feliciter consecutus, ut nobis, vel aliis non sit admodum laborandum, sed gratulandum potius, uti potentissimo vindici veritatis; agendæque gratiæ quod labore plurimo liberaverit immittendi falcem in adeo densam, immensamque mendaciorum silvam: nam contemnendus est potius, quam confundendus ille, qui mendaciorum frigidus defensor accedens, post collapsos tuba (k) Josue muros Jerico, levem maceriem excitavit, quæ sponte corruat, indigna penitus, ut ad ejus demolitionem iterum buccina sacerdotalis insonet.

Cum igitur Dei & Apostolicæ Sedis gratia totum hoc, quod acceperunt, Occidentalis orbis Imperatores se consequutos intelligant: par est utrisque Deo, atque Apostolicæ Sedi gratos esse, non immemores, quod ejus facultatis est dare, ejusdem est potestatis adimere, & pro Ecclesia sancta sua exurgere vindicem Christum Dominum, qui est comminatus Hebræis: *Auferetur (l) inquit a vobis Regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum ejus.* Quod quidem cum eis, atque cum aliis Gentibus sæpe factum, produnt sæculis cunctis Annales. Sed magna Dei benignitate inde parta est Imperio Occidentali securitas, ut maneat semper, quia ædificata est supra petram tanta moles structuræ: quod (m) Domini verba demonstrant, & exempla decla-

rant. Stetit enim immobile, & inconcussum, percussum licet, & exagitatum valde Imperium Orientis, quamdiu ejus inhæserunt fundamenta petræ; ubi vero eadem sæpe nutantia sunt inde omnino dimota: mox totum corruit ingenti fragore, nec amplius exurrexit. Sed jam cœptam historiam prosequamur.

XXI. Quas autem tunc post coronationem idem Carolus oblationes obtulerit Romanis

Confutatus defensor falsæ Regiæ immunitatis.

(k) Josue. 6.

XX.

(l) Matt. 21. Imperii securitas quæ.

(m) Matt. 7.

XXI.

Caroli Imper. oblationes date Ecclesiis. nis basilicis, habes apud Anastasium ver-
bis istis: Post celebrationem Missarum ob-
tulit ipse serenissimus dominus Carolus Im-
perator mensam argenteam cum pedibus
suis, pensantem libras Sed & in
Confessione ejusdem Dei Apostoli una cum
præcellente filio suo Rege, & filiabus di-
versa vasa ex auro purissimo in ministe-
rium ipsius sancti, pensantia libras . . .
. . . sed & coronam auream cum gemmis
majoribus, quæ pendet super altare,
pensantem libras quinquagintaquinque, &
patenam auream majorem cum gemmis di-
versis, pensantem libras triginta, & ca-
licem majorem cum gemmis, & ansis dua-
bus, pensantem libras octo. Item calicem
communiorem fundatum cum scyphone, pen-
santem trigintaseptem libras: immo & cali-
cem alium majorem fundatum, pensantem
libras triginta sex.

Obtulit & super altare sanctissimum B.
Pauli Apostoli mensam argenteam mino-
rem cum pedibus, pensantem libras quin-
quagintaquinque, cum diversis vasis mi-
rae magnitudinis, quæ ad usum ipsius men-
sæ pertinent.

Item in basilica Salvatoris Domini no-
stri, quam Constantinianam vocant, ob-
tulit Crucem cum gemmis hyacinthinis,
quam almiscicus Pontifex in litania præce-
dere constituit, secundum petitionem ipsius
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS
XIII.
Joannes
per hæc
tempora
Patriar-
cha Hiero-
solymano-
rum non
fuit.

Ad num. XXII. & seq. Monachus Ego-
lismensis in Vita Caroli Magni loquens de iis, quæ
hoc anno Romæ gesta, dum ibi Carolus esset,
ait: Eadem die (nempe VIII. Kalend. Decemb.)
Zacharias cum duobus Monachis, uno de Monte
Olivet, altero de Sancto Sabo de Oriente re-
versus Romam venit, quos Patriarcha ad Regem
misit. Qui benedictionis causa Claves Sepulcri
Dominici ac loci Calvaria, Claves etiam Civi-
tatis & Montis Oliveti cum Vexillo detulerunt:
quo Rex benigne suscipiens, aliquot dies secum
detinuit, & Aprilis mense remuneratos absolvit.
Refert eundem locum Baronius, sed nactus e-
rat Codicem inrerpolatum, in quo legebatur,
quos Joannes Patriarcha ad Regem misit. Nam
Joannis nomen in eum locum intrusum; cum
nec in aliis exemplaribus laudatæ Vitæ Caro-
li M. nec in Reginone, nec in Eginhardi An-
nalibus, nec in Annalibus Metensi, Bertiniano,
aliique, qui eandem rem narrant, Patriarchæ
nomen exprimitur. Porro certum est, non
Joannem per hæc tempora Ecclesiæ Hierosoly-
mitanæ præfuisse, sed Georgium, quem supra
ostendimus successisse Eliæ, qui tempore septi-
mæ Synodi a sua Ecclesia exulabat, ad quam
ante mortem restitutus est. Fictitius iste Pa-
triarcha acceptus ex Antiquitatibus San-Diony-
sianis a Doubleto editis lib. 4. cap. 3. ubi mul-
ta de Carolo Magno fabulosa habet. Ait enim
Joannem Patriarcham Hierosolymitanum a Sa-
racenis e sua Sede pulsam ad Constantinum
Imp. ejusque filium Leonem Constantinopolim
fugisse, conjunctimque cum utroque, quibus
novissimam Christianorum in Palæstina calami-
tatem exposuerat, Nuncios ac literas ad Caro-
lum Imp. direxisse cum hac Epigraphe: Servus
servorum Dei Joannes Urbis Hierusalem divina

piissimi Imperatoris. Item & altare cum
columnis argenteis & ciborio, verumetiam,
& Evangelium ex auro mundissimo cum
gemmis ornatum, pensans libras

Item & in basilica Dei Genitricis Ad
præsepe obtulit * siclumaca argentea ma-
jora, pensantia libras Hucus-
que de oblationibus Caroli Imperat. Post
hæc vero de exilio perditissimorum da-
mnatorum hominum ista subiicit.

Postmodum vero dum deducti fuissent
iniquissimi illi malefactores, videlicet Pa-
schalis, & Campulus, & sequaces eo-
rum in præsentia piissimi domni Impera-
toris, circumstantibus nobilissimis Fran-
cis, & Romanis, & omnes simul expro-
brantes de malis ipsorum consiliis, &
operationibus, increpabat Campulus Pa-
schalem, dicendo: Mala hora faciem tuam
vidi, eo quod tu me misisti in istud pe-
riculum, & ceteri similiter, alter al-
terum condemnans, manifestabant suum
ipsorum reatum. Quos cum tales iniquos
cognovisset piissimus Imperator, in par-
tes Franciæ misit. Hucusque de his apud
Anastasium.

Eodem autem die, quo Leo Pontifex
coram populo se purgavit (a): Zacha-
rias presbyter, qui anno superiori missus
fuerat ad loca sancta Hierosolymanam cum
elemosynis, bene perfuncto legationis mu-
Z z 2 ne-

XXII.
Exilium
scelerato-
rum .

(1) Vita
Caroli
Magni
hos anno .

miserordia Episcopus, &c. Addit Doubletus,
Carolus lectis literis & ab Archiepiscopo Remen-
si Tilpino explicatis, præcepisse, ut omnes
arma sumerent; perrexisse in Orientem, Ur-
bem Hierosolymanam, totamque Terram, quam
Sanctam cognominant, eripuisse Saracenis, in-
deque Constantinopolim venisse, & onustum Re-
liquiis Aquisgranum, indeque ad Monasterium
San-Dionysianum rediisse. Mitto alias fabulas
in eadem narratione contentas, quia inter Er-
uditos convenit, Carolum nunquam Hierosoly-
manam, nec Constantinopolim profectum esse.
Cointius hoc anno num. XXVIII. & seqq.
pluribus fabulam illam confutat, quibus super-
fluum esset aliquid addere. Is tamen perperam
num. XXVII. fictitium illum Joannem pro vero
Patriarcha Hierosolymitano habet, & de isto
interpretandos esse censet Auctores laudatos,
qui de Patriarcha Hierosolymitano ejus nomi-
ne non expresso, verba faciunt. Sed ex Pa-
triarcharum Hierosolymitanorum serie a nobis
in hoc Opere accurate consignata, manifestum
est, nullum Joannem, Regni & Imperii Caroli
tempore, Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfuisse.

Quoad Claves Sepulcri Dominici ad Carolum
missas Eginhardus in Vita Caroli M. de ea Le-
gatione hæc habet: Cum Aaron Rege Persarum,
lipha Sa-
qui excepta India, totum pene tenebat Orientem,
raceno-
talem habuit in amicitia concordiam (Carolus rum Lega-
scilicet), ut is gratiam ejus omnium, qui in
tos ad Ca-
toto Orbe terrarum erant, Regum ac Principum rolum
amicitia præponeret, solumque illum honore ac mu-
mittit .
nificencia sibi colendum judicaret: ac proinde
cum Legati ejus, quos cum donariis ad Sacra-
tissimum Domini ac Salvatoris nostri Sepulcrum
locumque Resurrectionis miserat, ad eum venis-
sent; & eidem Domini sui voluntatem indicas-
sent,

XIV.
Aaron Ca-
 Aaron Ca-
lipha Sa-
rum Lega-
tos ad Ca-
rolum
mittit .

Claves S.
Sepulcri,
& civita-
tis Hieru-
salem
missæ ad
Carolus.

vere, cum duobus monachis, uno de monte Oliveti, altero de Sabæ monasterio de Oriente reversus, Romam venit, quos Joannes Patriarcha ad Regem misit: qui benedictionis causa claves Sepulchri Dominici, ac loci Calvaria, claves etiam civitatis, & montis Oliveti cum vexillo detulerunt. Quos Rex benigne suscipiens, aliquot dies secum detinuit, & Aprilis mense sequentis anni remuneratos absolvit. Hæc ex Annalibus Francorum in vita Caroli Magni.

XXIII.

Scribit Eginhardus, ipsum Regem Saracenorum, Aaron dictum, dono dedisse locum illum venerandi Sepulcri ipsi Carolo. Sunt enim hæc verba Eginhardi: *Cum Aaron Rege Persarum, qui, excepta India, totum pene tenebat Orientem, talem Carolus habuit in amicitia concordiam, ut is gratiam ejus omnium, qui toto orbe terrarumerant, Regum, ac Pontificum amicitia præponeret, solumque illum honore, & amicitia sibi colendum judicaret; ac proinde cum Legatis ejus, quos cum donariis ad sacratissimum Domini ac Salvatoris nostri Sepulcrum, locumque Resurrectionis miserat, ad eum venissent, & ei domini sui voluntatem indicassent, non solum, quæ petebant, fieri permisit, sed etiam sa-*

PAGIUS

sent, non solum quæ petebantur fieri permisit; sed etiam sacrum illum & salutarem locum, ut illius potestati adscriberetur, concessit: & reverentibus Legatis suos adiungens, inter vestes & aromata & cæteras Orientalium terrarum opes, ingentia illi dona direxit, cum ei PAUCOS ANTE ANNOS eum, quem tunc solum habebat, roganti mitteret Elephantem. Quod hic ab Eginhardo ducitur de Elephantem ante paucos annos misso, locum controversiæ facit, utrum Carolus ex Aaronis munificentia Sepulcrum Dominicum hoc anno sub sua potestate tenere cœperit, an anno DCCCVII. quo Legatus Aaronis cum duobus Monachis de Hierusalem ad Carolum pervenere, munera deferentes, quæ Aaron Calipha Saracenorum Imperatori miserat, ut eo anno dicemus. In posterioris opinionis confirmationem Annalistarum citati allegari possunt; navim enim, qua vehebatur Elephas, portum Veneris in ora maris Genuensis, ingressam testantur, anno DCCCL. mense Octobri, serius videlicet quam Vexillum ex Oriente Carolo delatum perhibeant, & Eginhardus laudatus, postquam scripsit, Aaronem Calipham ultro concessisse, ut Sacratissimum Domini Sepulcrum ac Salvatoris Mundi Sepulcrum potestati Caroli adscriberetur, proxime subjungit, Elephantem eidem Carolo ante paucos annos ab Aarone missum fuisse. Cointius hoc anno num. XXVII. stat a priori opinione, totamque controversiam auctoritate eorumdem Annalistarum recte dirimit, rerum gestarum ordine sic observato. Carolus anno DCCXCII. tres Oratores in Orientem direxit, Lanfridum, Sigismundum, atque Isaacum & per eos elephantem ab Aarone postulavit. Eodem anno Aaron illos Legatos excepit, auditoque remisit in Franciam per Africam cum Elephantem, duobusque Legatis, quos ejusdem itineris socios adjunxit,

crum illum, & salutarem locum, ut illius potestati adscriberetur, concessit, & revertentibus Legatis suos adiungens, inter vestes, & aromata, & cæteras Orientalium terrarum opes ingentia illi dona transmisit, cum ei paucos ante annos, eum, quem tunc solum habebat, mitteret elephantem. Hæc Eginhardus.

Sed de his monendus Lector, quod cum sit de Carolo scriptum, quod recuperaverit Terram sanctam, quod ejusmodi claves acceperit: error ex eo natus, quod id factum armis dixerunt alii. Sed nonnisi donatione Regis Saracenorum id evenisse constat. Verum non hoc anno gesta sunt ista, cum paucos post annos a misso elephante accidisse testetur: cum tamen elephantis donum sequenti anno contigisse, suo loco dicturi sumus, ubi & de legatione ab eodem Rege missa ad Carolum agemus anno sequenti. Hoc anno, quo expeditio Caroli Magni adversus Beneventanos viguit, Grimoaldo Duce eidem refragante, contigit, quod Agobardus Archiepiscopus Lugdunensis narrat accidisse prodigiosum in Galliis, quod creditum opera Grimoaldi factitatum: ait enim (a): *Ante hos paucos annos disseminata est quædam stultitia, cum esset mortalitas*

(a) Agob. cont. insulsam opin. vulgi de grand. & tonitr. in fin.

bo-

Anno DCCXCIX. eum Carolus e Saxonia jam reversus apud Aquisgranum morabatur, Monachus quidam de Hierosolymis veniens, benedictionem & Reliquias de loco Resurrectionis Dominica, quæ Patriarcha Regi miserat, detulit. Rex eundem Monachum reverti volentem absolvens, Zachariam quemdam Presbyterum de Palatio suo cum eodem ire jussit, cui & donaria sua ad illa veneranda loca differenda commisit, inquit Eginhardus in Annal. Ad illam profecto Legationem referendus est supra jam allegatus locus ex Eginhardo in Vita Caroli Magni. *Cum Legati ejus (nempe Caroli) quos cum donariis ad Sacratissimum Domini ac Salvatoris Mundi Sepulcrum locumque Resurrectionis miserat, ad eum (id est ad Aaronem) venissent, & ei Domini sui voluntatem indicassent, non solum quæ petebantur fieri permisit; sed etiam sacrum illum & salutarem locum, ut illius potestati adscriberetur, concessit. VIII. Kal. Decemb. præsentis Christi anni Zacharias Presbyter, quem Rex Hierosolymam miserat, cum duobus Monachis, quos Patriarcha cum eo ad Regem misit, Romam venit, ubi tum Carolus degebat. Hæc Eginhardus in Annal. Ii Monachi benedictionis gratia Claves Sepulchri Dominici ac loci Calvaria cum Vexillo detulerunt. Carolus anno sequenti Pascha Romæ celebravit: Post Pascha, VII. Kalend. Maii Romæ profectus Spoletum venit. De Spoletum Ravennam venit, & aliquot dies ibi moratus, Papiam perrexit. Ibi nunciatum est ei Legatos Aaron Regis Persarum portum Pisas intrasse. Quibus obviam mittens, inter Versellas & Eporediam eos sibi fecit presentari. Hi Isaac Judæum, quem Imperator ante quadriennium ad memoratum Regem Persarum cum Lanfrido & Sigismundo Legatis suis miserat, reversum cum muneribus nunciaverunt; nam Lanfrido-*

XV. Loca sacra Hierosolymorum eidem concessit.

* Grimoaldum. boum, ut dicerent * Grimoaldum Ducem Beneventanorum transmisisse homines cum pulveribus, quos spargerent per campos, & montes, prata & fontes, eo quod esset inimicus Christianissimo Imperatori Carolo; & de ipso sparso pulvere mori boves. Propter quam causam multos comprehensos audivimus; & vidimus, & aliquos occisos, plerosque autem affixos tabulis in flumen projectos, atque necatos: & quod mirum valde est comprehensi ipsi adversus se dicebant testimonium, habere se talem pulverem, & spargere. Ita namque diabolus occulto, & iusto Dei iudicio, accepta in illos potestate, tantum eis * succedere valebat,

Pulveris sparsi prodigium diabolicum.

* fuggerere.

PAGIUS fridus & Sigismundus ambo in eodem itinere defuncti sunt. Tum ille misit Escherbaldum Notarium in Liguriam ad classem parandam qua elephas, & ea qua cum eo afferebantur, subveherentur, inquit Eginhardus in Annal.

XVI. Mittit & elephanta a lia muneribus. Ex omnibus his textibus inter se collatis liquet, Carolo prius Elephantem, quam Vexillum ab Aarone missum fuisse, licet Carolus Vexillum sibi delatum prius acceperit, quam Elephantem ab Aarone sibi missum norit. Præsenti anno, mense Decemb. oblatum ei Vexillum Sepulcri Dominici. Anno DCCCL. mense Octobri, Isaac Judæus de Africa cum elephante regressus, portum Veneris intravit, & quia propter nives Alpes traicere non poterat, in Vercellis hyemavit, ait Eginhardus in Annal. Tandem anno DCCCLII. mense Jul. XIII. Kal. Aug. venit Isaac cum elephante; & ceteris muneribus, qua a Rege Persarum missa fuerant, & Aquisgranum omnia Imperatori deculit, inquit Eginhardus ibidem. Poeta Saxonicus eodem anno DCCCLII. Elephantem adductum testatur, nec Sepulcrum Dominicum Carolinæ Ditioni serius adscriptum contendit; imo donationem hanc ab Aarone prius factam quam supradictus elephas in Gallia conspiceretur, sic insinuat.

Hoc de longinquis elephas regionibus anno Primitus adductus; mira spectacula Regno Francorum dederat Persarum denique Princeps Hunc Aaron.

Paulo post de eodem Aarone ait:

Nam Gemmas, aurum, vestes & aromata crebro,
Ac reliquas Orientis opes direxerat illi,
Adscribique locum sanctum Hierosolymorum,
Concessit propria Caroli semper ditioni.

Ab eo tempore frequentiores fuerunt e remotissimis Provinciis in Palæstinam peregrinationes.

XVII. Fabula de pulvere sparso ad boves infersciendos. Baronius in Appendice ad hunc annum refert ex Agobardo disseminatum fuisse per Gallias, cum esset mortalitas boum, Grimoaldum Ducem Beneventanum transmisisse homines cum pulveribus, & de ipso sparso pulvere boves mortuos esse. Verum hæc ad annum DCCCLX. referenda, quo Eginhardus in Annal. postquam locutus est de expeditione eo anno a Carolo habita, scribit: Tanta fuit in ea expeditione boum pestilentia, ut pene nullus ex tanto exercitu superesset, quin omnes usque ad unum interiret: & non solum ibi, sed & super omnes Imperatori subjectas Provincias, il-

ut ipsi sibi essent testes fallaces ad mortem & neque disciplina, neque tortura, neque ipsa mors deterrebat illos, ut adversum semetipsos falsum dicere non auderent. Hoc ita ab omnibus credebatur, ut pene pauci essent, quibus absurdissimum videretur. Nec rationabiliter pensabant unde fieri posset talis pulvis, de quo soli boves morerentur, non cætera animalia; aut quomodo tantus portari posset per tam latissimas regiones, quos * super spargere pulveribus homines non possunt, nec sibi Beneventani Viri, & Femina, senes, & Juvenes cum ternis carris, pulvere * carricatis egressi de regione fuissent. Tanta jam Stultitia oppressit miser-

* Idiottinus pro onustis.

lius generis animalium mortalitas immanissime grassata est. Adhæc in Capitulari quod Carolus promulgavit anno X. in Aquis Palatio, id est, anno X. ejus Imperii, capite tertio legitur: De homicidiis factis anno præsentis inter vulgares homines, qua propter pulverem mortalem acta sunt, vel, ut habet caput XXIX. Appendicis secundæ librorum Capitularium; de homicidiis factis anno præsentis inter vulgares homines, quasi propter pulverem mortalem. Rem clare explicat Baluzius in Notis ad illud caput Tom. II. Capitularium pag. 1199. Anno DCCCLX boum mortalitas fuit in Regno Francorum. Fama vulgatum est, eam cladem ortam esse ex pulvere venenato, quem nonnulli homines spargebant per campos & montes, prata & fontes. Hinc commotum vulgus, boum jacturam ulturum, sævit in suspectos criminis. Homicidia itaque patrata sunt propter pulverem mortalem, quæ causa & occasio fuit homicidiorum, non vero per pulverem, ut aliqui caput illud perperam explicant; cum constet nullum aliud animalium genus quam boum hac calamitate affectum fuisse. Auctor istius interpretationis est Agobardus Archiep. Lugdunensis in lib. de grandine & tonitruis cap. 16. Ante hos paucos annos disseminata est quadam stultitia, cum esset mortalitas boum, ut dicerent Grimoaldum Ducem Beneventanorum transmisisse homines cum pulveribus, quos spargerent per campos & montes, prata & fontes, eo quod esset inimicus Christianissimo Imperatori Carolo & de ipso sparso pulvere mori boves. Propter quam causam multos comprehensos audivimus & vidimus, & aliquos occisos, plerosque autem affixos tabulis in flumen projectos atque necatos. Et, quod mirum valde est, comprehensi, ipsi adversum se dicebant testimonium habere se talem pulverem & spargere. Et infra: Nec rationabiliter pensabant unde fieri posset talis pulvis de quo soli boves morerentur, non cætera animalia.

Alcuinus hoc anno Opus suum quatuor in libris divisum adversus Elipandum Archiepiscopum Toletanum absolvit. Nam libro primo meminit Felicis veram confessi fidem apud Aquisgranum in præsentia Caroli Regis, anno Regni Elipandus XXXII. exeuntis scilicet, ut anno superior ostendimus. Serius enim libri illi exarati non sunt; cum in illis, imo & in Præfatione Carolus Rex semper, nunquam Auguitus appelleretur. Laidradus Archiepiscopus Lugdunensis, iterum missus est in Hispaniam, ut sanam illic doctrinam populo prædicaret. Additii cooperatores, Nefridius Narbonensis Archiepiscopus & Benedictus Anianensis Abbas, quia illa Hi-

XVIII. libros suos adversus blicat.

serum mundum, ut nunc sic absurde res credantur a Christianis, quales numquam antea ad credendum poterat quisque suadere Paganis, Creatorem omnium ignorantibus. Hanc itaque rem propterea ad

medium deduximus, quia huic, unde loquimur, Similes est: & exemplum poterat * vel exemplum tribuere de inani seductione, & vera sensus diminutione. *f. velut*

Ostin-

PAGIUS Hispaniarum pars, quam Franci subegerant. Narbonensi Metropolitæ subjacebat. Alcuinus cum de altero, quod in Hispaniam suscepturi essent itinere fama jam spargebatur, calamo manum admovit, ut in utilitatem causæ publicæ nonnihil subsidii conferret, ut ipsemet in sua Præfatione indicat; his enim verbis utrumque sic alloquitur: *Per Divina suffragia pietatis hanc nebulosam impietatis sectam clara veritatis luce pridem discutere studuistis etiam, & Deo Christo donante captum predicationis opus multa ex parte perfecistis. Ad cuius piissimæ prædicationis venerabile opus, mandante glorioso Principe & devotissimo in omni bonitate Carolo Rege, vos iterum ituros esse audivimus. Quapropter paucorum arripui laborem dierum in solatium sanctissimi itineris vestri quatenus haberetis in manibus cujusdam Epistolæ meo nomini directæ ab Elipando Toletano Episcopo piæ & pernecessariæ responsiones, &c.* Alcuinus in libro primo Elipandum, ut ad Catholicam fidem rediret, exemplo Felicis jam conversi hortatus est: *Cujus te: inquit Alcuinus, cum tuis discipulis, venerande Pater humilitatem sectari suadeo. Cessit tandem Alcuino Elipandus, & pie mortuus est, ut testatur Tamayus in Toletanorum Archiepiscoporum Catalogo.* Alcuinus quatuor suos adversus Elipandum libros misit ad Laidradum & Nefridium, cæterosque Gothiæ Episcopos, qui Caroli jussu iterum conveniebant, ut Synodi Provincialis opera hæresim Felicianam in partibus Hispaniæ extinguerent. Eos enim illuc iterum ituros esse, supra ex eodem Alcuino monstravimus. Is vero in fine præfati Operis ita Laidradum & socios alloquitur. *Ego in procinctu ob vestri itineris festinationem hac qualicumque sunt dictavi, ita ut tempus mihi relegendi vel emendandi non fuit idoneum, vestra charitati contentus tantummodo lectione atque emendatione. Si dignum vestra considerationi videatur, fraterno ostendite CONVENTU. Sin autem, sub gremio piissimæ charitatis vestra abscondite, donec omni consilio tractemus, quid de hoc agendum sit Opere. Quem successum is Conventus habuerit, incompertum.*

XIX. Felix Episcopus Urgellensis, qui hæresim de-

posuerat, Lugdunumque exul missus fuerat in suo errore mortuus est, dum Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus esset. Is enim initio libri ad Ludovicum Augustum contra Felicianum dogma scribit: *Post obitum Felicis illius, qui fuerat quondam Episcopus in Urbe Orgellitana, inventa est a nobis quædam schedula ab eo edita sub specie interrogationis & responsionis, quam cum legentes considerarem, inspicimus hominem diligenter & fraudulentè instaurasse quantum in se fuit, omnem pravitatem dogmatis sui, in qua dudum fuerat detectus & convictus, & propter quam ab honore Episcopatus depositus, qui licet aliqua verba, quæ prius imprudenter efferebat, postea suppresserit, aliqua tamen nunc addidit, quæ tunc reticuit. Quam schedulam ego ut potui, juxta veritatem fidei cum reprehendissem, vel reprehendam publicassem, quidam ex fratribus, ut compcri indigne tulerunt; & non perveritate animi, ut puto, sed simplicitate ingenii, arbitrati sunt me id non fecisse zelo fidei, sed zelo invidentiæ, sicut moris est eorum, qui inanis gloria cupidi, idcirco bonis detrectant, ut se illis superponere nitantur, & si detractionibus obtinuerint, ne illi admirentur, isti admirationis gloriam consequantur. Et quoniam non desunt inter nos tales, quibus necesse sit & integritatem fidei cognoscere, per quam valeant malum perfidia declinare, & rectis judiciis obtemperare, ut mereantur in dogmate Pietatis proficere opportunum putavi ea, quæ prædictus vir male sentit, exaggerandæ adsumere, & verbis ejus in quibus a veritate Fidei excessit, Sanctorum Patrum sententias opponere, ut quisquis dignatus fuerit legere, agnoscat, quæ cautela Catholica veritatis purissimum sensum sequatur.* His consentientia scribit Ado in Chronico: *Perpetuo exilio apud Lugdunum relegatus est, quem ferunt in eodem ipso suo errore mortuum.* Felicem Virum doctum fuisse, indicat Alcuini Epistola XV. scripta ad Carolum Regem in qua loquens de disputatione Felicis cum quodam Saraceno, quam Carolus petierat, eam se non habere ait, attamen dictum sibi fuisse eam apud Laidradum Episcopum Lugdunensem inveniri posse.

Felix Episcopus Urgellensis in hæresi mortuus.

JESU CHRISTI
ANNUS
801.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
6.

CAROLI MAGNI I.
IRENES ITERUM 5. IMPP.

I.
(a) Vita
Caroli
Magni hoc
anno.
Terra-
motus in-
gens Ita-
liam qua-
tit.

O Ctingentesimus primus annus sequitur notatus Indictione nona, quo (ut habent Annales (a) Francorum) Carolus Magnus Imperator septimo Kalendas Majas Roma profectus, Spoletum venit : & dum esset ibi, pridie Kalendas Maii hora noctis secunda terramotus maximus factus est, quo & tota Italia graviter concussa est. Quo etiam terramotu Romæ tectum basilicæ B. Pauli Apostoli magna ex parte cum suis trabibus decidit ; & in quibusdam locis urbes, & montesque ruerunt, &c. De hac vero clade, quam tunc Romæ passa est basilica S. Pauli, Anastasius agit his verbis in ipso Leone :

Basilica S.
Pauli ter-
ramotu
concussa.

Nona vero Indictione, peccatis nostris imminentibus, subito terramotus factus pridie Kalendas Maii, Ecclesia beati Pauli Apostoli ab ipso terramotu concussa, omnia sarta tecta ruere. Quæ conspiciens magnus, & præclarus Pontifex, in magnam venit tribulationem, & lamentari cepit tam pro argento, quam pro cæteris speciebus, quæ ibidem demolitæ, & confractæ sunt. Sed Domino annuente, & beato Principe Apostolorum protegente, præclarus Pontifex totis visibus suis, certamen petentis instar, sicut antiquitus existebat ampla, & maxima, fortitudine potens, in meliorem deduxit statum, & in meliorem speciem eam marmoribus decoravit, & tam presbyterium, quam totam Ecclesiam marmoravit, & ejus porticus renovavit : simulque & navem, quæ est super altare, sarta tecta omnia noviter restauravit : quin etiam & tres imagines aureas ibidem obtulit, scilicet Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, &

beatorum Apostolorum Petri & Pauli. Sed & aliam imaginem Salvatoris deauratam super postes in introitu posuit pensantem libras sexaginta : sed & omne argentum ibidem, quod quassatum erat, noviter restitavit. Necnon & fenestras ipsius ecclesiæ miræ pulchritudinis ex metallo Cyprino decoravit. Et inferius de eadem basilica :

Item fecit in eadem basilica beati Pauli calices majores fundatos ex argento purissimo, ex ipsius Apostoli donis, qui pendent inter arcus majores numero undecim, alios qui pendent inter columnas majores dextera, lævaque numero quadraginta, simul pensantes libras ducentas, & sexagintaseptem. Fecit & * ci- * Ciborum cum columnis quinquagintaquinque super altare miræ magnitudinis, & pulchritudinis ex argento purissimo, pensans duo mille, & quindecim libras, necnon & Crucem anaglypham pendentem in pergula ante altare, pensantem libras tredecim, atque velum rubeum, quod pendet ante altare, habens in medio Crucem de chrysolitro. Et rursus : Fecit ibidem idem beatissimus Pontifex canistros ex argento puro numero quadragintaseptem, pensantes simul libras ducentas quadraginta. Et inferius : Fecit in eadem basilica Doctoris mundi B. Pauli Apostoli Angelos ex argento purissimo duos, juxta imaginem Salvatoris in ingressu vestibuli, pensantes libras centum, & semis. Verum & polycandilum pendentem in pergula ante Confessionem cum catenulis aureis, quæ pensant libram unam. Præterea & in ingressu basilicæ super rugas majores

II.
De orna-
mentis
collatis in
Basilicam
S. Pauli.

* Cibo-
tium

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XXXIX.
Anno He-
gira
CLXXXV.
inchoato
die 20.
Januar.
fer. 4.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6294.

⊙ 26. C.) 4. P. 4. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 801.

LEONIS III. PAPÆ 7.

CAROLI IMP. 2.

IRENES iterum IMP. 5.

I.
Victoria
Caroli &
Leonis
III.

Num. I. ad IX. Dum Carolus Romæ adhuc esset, hæc contigisse Annalista Loise-lianus nos edocet : Ordinatis deinde Romana Urbis, & Apostolici, totiusque Italia, non tantum publicis ; sed etiam Ecclesiasticis & privatis rebus (nam tota hære non aliud fecit Imperator, mis- saque iterum in Beneventanos expeditione cum Pippino filio suo, ipse post Pascha, VII. Kal. Maji Roma profectus Spoletium venit. Quare per tres integras hebdomadas in Urbe post Pascha man- sit Imperator. Ad illud tempus quo Res Italiæ

Carolus Augustus ordinabat, Cointius hoc anno num. III. refert victoriam, quam Leo & Carolus ad Ansidoniam Urbem Tusciæ de suis hostibus insigni miraculo reportarunt, ut ex eorum patet Diplomate, nec non ex alio quod in ejusdem postea confirmationem Alexander Papa IV. emisit ; quod utrumque recitat Ughelus in Ostiensium Episcoporum Catalogo in Episc. XI. Leo III. & Carolus Imp. in suo Diplomate sic loquuntur : Dominus noster Jesus Christus per Angelum suum in visione nobis vi- deri fecit, ut caput prædicti Martyris (Anastasii scilicet) ad ejus pugnam, quam nos ad præfatam Civitatem (nempe Ansidoniam) habebamus, cum Dei laudibus adveniret ; nostris vero inimicis dicebat, ut vincebamus, & nos ita talia fecimus : & nunc auxiliante Deo, & isto præfate Martyre, adveniente ejus capite (quod ex Monasterio prope Romam ad Aquas Salvias sito de- latum est) terra motus venit super nostris inimicis, & terror apprehendit eos, & parietes ir- ruerunt, inimici vero nostri in nostris manibus devenerunt, & omnes interfecisti fuerunt. Alexander IV. in suis ad Abbatem Fratresque Monasterii Sancti Anastasii literis confirmat Ec- cle-

res fecit imagines ex argento quinque, pensantes libras ducentas vigintinovem. Fecit & ubi supra Aquamanus ante . . . deauratos duos argenteos pensantes libras quatuordecim. Fecit & super cestrostratas majores versatiles anaglyphos ex argento purissimo, pensantes simul libras octogintafex, & uncias octo, atque lucernas majores fusiles bimixas anaglyphas duas pensantes libras quinquagintaseptem. Et constituit ejus beatitudo, ut quotidianis noctibus ante altare ipsius Apostoli ardere debeant.

III. Idem divina inspiratus gratia investivit trabem majorem, quæ est sub arcu principali ex argento mundissimo pensante undique libras mille trecentas quinquagintaduas. Fecit & super altare majus vestem chrysoclavam mira pulchritudine decoratam, habentem historiam Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, sanctæque ejus Genitricis, atque duodecim Apostolorum cum periclysi de chrysoclavo, undique ex margaritis ornatam, atque ab utroque latere blatthi cum chrysoclavo, quæ in natalibus Apostolorum ibidem poni constituit. Fecit etiam ibi super Crucem majorem ex auro fulvo nimis epanoclystum ornatam gemmis pretiosis, pensantem libras quadragintaduas, & uncias duas, necnon & cestrostratorum paria quatuor investita ex argento deaurato, pensantia simul libras septuagintaseptem. Ac rursum inferius hæc habentur: Fecit & in basilica eadem vestem super altare habentem historiam Resurrectionis, & imagines Apostolorum chrysoclavam ornatam margaritis, & imagines Apostolorum duas ex argento deaurato, pensantes libras octogintafex. Post multa vero aliis collata Ecclesiis, hæc habentur ad eandem Ecclesiam pertinentia:

IV. Fecit & in basilica Doctoris mundi beati Pauli Apostoli vestem chrysoclavam habentem in medio Salvatorem, dextera, lævaque beatum Petrum & Paulum Gentibus prædicantes cum periclysi de chrysoclavo, & gemmis pretiosissimis. Et inferius: Fecit in basilica S. Pauli thuribula ex auro purissimo duo. Ac rursum:

PAGIUS clesie eorum Civitatem Ansedonia cum omnibus Ecclesiis & pertinentiis suis, olim ab infidelibus & iniquis hominibus possessis, sed præterea a memorato Carolo Imperatore una cum præfato Leone Prædecessore nostro (inquit Alexander) meritis & auxiliis B. Anastasii Martyris, ejusdem capitis ostensione devictam & destructam, propter quam victoriam Ecclesia supradicti Martyris præfatas possessiones donavit.

II. Imperator Urbe digressus Spoletum accessit. Ibi dum II. esset, Kal. Maii hora noctis secunda, terra motus maximus factus est, quo tota Italia graviter concussa est, inquit Annalista Loiselianus, cui cæteri suffragantur. In Annalibus Fulderensibus, hic terra motus per totam Italiam tam

Fecit in eadem Ecclesia S. Pauli Crucifixum ex argento purissimo miræ magnitudinis decorum, pensantem libras quinquaginta duas, verum etiam fecit ibi super tetra vela alba holoserica rosata, ex quibus unum habens in medio Crucem de chrysoclavo, & gammadias de chrysoclavo numero octo, quæ pendent in pharo in medio basilicæ pensante libras duodecim. Ingressum vero corporis ejus super . . . ex marmoribus candidis miro decore ornavit, atque rugas æreas ibidem posuit. Super columnas vero marmoreas quæ stant in circuitu altaris ipsius Doctoris mundi, ubi trabes quondam lignæ positæ fuerant, quæ etiam nimia vetustate marcuerant, hic sacer Antistes super ipsas columnas lilia poni fecit . . . & capitella ex metallo, & super ipsas marmoreas platonias posuit, & diversis picturis opus miræ magnitudinis decoravit, necnon ibi fecit vela Alexandrina majora numero quinque, quæ pendent super rugas majores in ingressu basilicæ mirifice decorata. Et post multa: Fecit in basilica beati Pauli Apostoli Doctoris Gentium phara cantbara ex argento purissimo cum delphinis suis numero quinque, pensantia libras sexagintaseptem, & uncias quatuor. Et ibi supra: Vestivit altare beati Pauli Apostoli ex argento mundissimo deaurato pensante libras centum, & novem. Necnon & Confessionem ipsius, atque faciem altaris ipsius vestivit ex auro purissimo pensante libras centum viginti quinque, & uncias octo.

Fecit & super in ingressu corporis scutum argenteum purissimum, in quo Orthodoxæ Fidei Symbolum scribi fecit, quod pensat libras triginta duas. Fecit ibi desuper, coronas majores tres ex argento purissimo pensantes in unum libras nonaginta tres. Hæc omnia post terræmotum ab eodem Pontifice facta ponuntur. Quæ autem ante terræmotum, sed postquam ex Germania est reversus, ab ipso diversis in locis diversa Ecclesiarum ornamenta confecta sunt: ex eodem auctore hic describemus. Sed primum, quæ

V. Symbolum fidei in scuto argenteo.

vehemens fuisse dicitur, ut in quibusdam locis Urbes ruerent & montes, & tectum Basilica Beati Pauli Apostoli Roma cum trabibus suis magna ex parte decideret. Sigonius refert, ob id institutum esse a Leone, ut præcedentibus tribus Ascensionem diebus, supplicationes ad diversa templa haberentur. Quam rem Mamertus Episcopus Viennensis in Ecclesiam primus intulerat. Et in libro de Vitis Romanorum Pontificum, qui nomine Luitprandi Diaconi circumfertur, & Auctorem exeunte nono sæculo Monachum germanum habuisse creditur. Leo III. cap. 98. dicitur constituisse, ut tres dies ante Dominicam Ascensionem Litania celebrarentur. Mamerti Rogationes, quæ Domini Ascensionem

- quæ ad ædificia pertinent, his verbis:
Præfatus vero sanctissimus Pontifex juxta Ecclesiam beati Petri Apostoli fecit in triclinio majori miræ pulchritudinis decoratam absidem musivo ornatam, & absides duas dextera, lævaque super marmore, & pictura splendentes, & in pavimento marmoreis exemplis stratis cum cæteris amplis ædificiis tam in ascensu scalæ, quam post ipsum triclinium compte.
- VI. Quod autem ad vestes pertinet & alia vetera monumenta custodienda. hic pariter eadem ipsa in Annalibus cum cæteris superius memoratis tamquam in armario recondamus, sic fiet, ut vestes nullis tineis corrochantur, nec vasa a furibus auferantur, neque quamvis temporum injuria pereant. Cum enim & in eisdem antiquarum Ecclesiarum memoria conservetur, & de multis aliis scitu dignis admoneamur: nequaquam putes in his recensendis ociose nos laborare: Sic se habent:
- In Eccl. S. Petri. Fecit in Ecclesia beati Petri Apostoli vestem e chrysoclavo cum pretiosis gemmis ornatam, habentem historiam Dominicæ Resurrectionis, & inter arcus vela serica alba, & vela de stauraci pulcherrima. Post reversionem suam ob nimium amorem fecit eidem nutritori suo presbyterium noviter totum marmoreum pulchrum sculptum, & compte erectum: sed & super altare majus fecit tetra vela holoferica alithina quatuor cum astillis, & * rosis chrysoclavis, & in eodem sacro altari fecit aliam vestem cum historiis Crucifixi Domini.
- * rotis
- In Eccl. S. Pauli. Et in Ecclesia Doctoris mundi beati Pauli Apostoli fecit tetra vela holoferica alithina quatuor, & vestem super altare albam chrysoclavam, habentem historiam Nativitatis Domini, & sanctorum Innocentium. Item & aliam vestem Tyriam habentem historiam cæci illuminati, & resurrectionem.
- Idem autem sanctissimus Præsul fecit in basilica beatæ Mariæ Ad præsepe vestem albam chrysoclavam, habentem historiam sanctæ Resurrectionis, sed & aliam vestem in orbiculis chrysoclavis, habentem historiam Annuntiationis, & SS. Joachim & Annæ.
- Fecit in Ecclesia B. Laurentii foris muros idem Præsul vestem albam rosatam cum chrysoclavo. Sed & aliam vestem super sanctum corpus ejus albam stauracianam, & chrysoclavam cum margaritis.
- In titulo Callisti vestem chrysoclavam ex blatti Byzanteo, habentem historiam Natalis Domini, & S. Simeonis.
- Item in Ecclesia sancti Pancratii vestem Tyriam habentem historiam Ascensionis Domini.
- Sed & in sancta Maria ad Martyres fecit vestem Tyriam, ut supra. In titulo S. Sabinae, ut supra. In diaconia S. Bonifacii, ut supra. In diaconia S. Mariæ, quæ vocatur Cosmedin, ut supra.
- In basilica SS. Cosmæ, & Damiani fecit vestem de Blatti Byzanteo cum periclysi de chrysoclavo, & margaritis.
- Item in Ecclesia S. Valentini fecit vestem chrysoclavam, & aliam vestem de fundato pulcherrimam.
- In diaconia SS. Nerei, & Achillei fecit vestem de stauraci.
- In diaconia sanctæ Dei genitricis, quæ vocatur Dominica, fecit vestem de stauraci.
- In monasterio S. Sabæ fecit * butronem argenteum cum canistro suo pensantem libras duodecim, & vestem de stauraci cum chrysoclavo, & margaritis.
- Item in monasterio S. Gerasimi fecit vestem de stauraci cum periclysi de chrysoclavo.
- Necnon in monasterio Clivi Scauri fecit vestem de stauraci cum periclysi de chrysoclavo.
- Verum etiam in titulo Panmachii fecit vestes duas, unam de stauraci cum pericly-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS antecedunt Litaniam Gallicanæ sunt, quia earum institutio a Gallia, & Litaniam Minor, ut hæc a Majori distingueretur, quæ VII. Kalendas Maii celebratur. Frodoardus in Fragmento de Romanis Pontificibus a Mabillonio sæc. III. Benedic. part. II. edito, dum de Leone III. verba facit de his Rogationibus Gallicanis ait:

Hæc & multa subhinc numerosis dotibus augens,
jura precum cumulat, servandaque Gallica tradit
Ascendens iter Domini præcuntia vota.

III. Recitat istum terræ motum Baronius ex Anastasio, & ex eodem verba facit de variis ædificiis a Leone III. constructis, variisque ornamentis Ecclesiis Urbis Romæ ab eodem donatis. Verum Baronius tam de iis quæ Leo III. ante

terræ motum, quam de illis quæ post illum egit, promiscue loquitur. Certum tamen Anastasium in Vita Leonis III. ejus opera publica temporis ordine servato recensere; qui ordo, cum ad graves difficultates solvendas aliquando conducatur, in Annalibus minime invertendus. Anastasius itaque pag. 121. Edit. Regiæ quatuor, incipit enumerare opera publica Leonis III. ante suum ex Urbe discessum. Tum pag. 123. & seqq. loquitur de ejus persecutione & Romam reversione. Deinde pag. 127. & seqq. usque ad finem Vitæ Leonis III. sigillatim enumerat dona ab eo variis Ecclesiis collata, plurimamque ædificia ab eo Romæ condita. Terræ vero motum, qui hoc anno accidit, loco suo referi pag. 128. De Triclinio Leonino sermonem habet pag. 123. paulo antequam de ejus persecutione sermonem habeat, ut anno superiori insinuavimus, dum refellimus Alemannum, qui cum non advertisset, Anastasium in hujusmodi operibus pu-

VII. In Ecclesia S. Mariæ Ad præsepe.

S. Laurentii extra muros.

S. Callisti

S. Pancratii.

S. Mariæ ad Martyres. S. Bonifacii.

S. Mariæ in Cosmedin.

SS. Cosmæ, & Damiani.

S. Valentini.

SS. Nerei, & Achillei.

VIII. S. Mariæ in Dominica.

* S. Sabæ. S. Gerasimi.

CHRISTI
801.LEONIS PAP. III.
6.CAROLI MAGNI I. IMP.
IRENES ITERUM 5.S. Grego-
rii . *S. An-
dreae in
Silice.

*clysi de chrisoclavo, & aliam vestem de
* imizino.*

Item supradictus Antistes Ecclesie beati Andreae Apostoli sita via Appia in silice in trigesimo lapide facta testata noviter restauravit una cum baptisterio, & porticu. In qua Ecclesia presbyterium constituit, ubi & dona obtulit tam in argento, quam in vestibus, & libris. Hæc de rebus usque ad terræmotus tempus Anastasius: atque de his factis, jam ad Carolum redeamus.

IX.

Hoc eodem anno, ab ipso Imperatore datæ reperiuntur leges, quæ Mutinæ adhuc legi hac præfatione dicuntur (a).

(a) Sigon.
l. 4. Reg.
Ital. hoc
anno.
De legi-
bus a Ca-
rolo Imp.
fancitis.

Carolus divino nutu coronatus Romanorum regens Imperium serenissimus Augustus omnibus Comitibus, Castaldis seu cunctis Reip. per provinciam Italiae a nostra mansuetudine præpositis, anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCCL. Indictione IX. anno Regni nostri in Francia XXXIII. in Italia XXVIII. Consulatus autem nostri primo. Cum in Italiam propter utilitatem sanctæ Dei Ecclesie ac provinciarum disponendarum venissemus: multæ, atque diversæ per urbes singulas ante conspectum nostrum quæstiones venerunt, tam de Ecclesiasticis, quæ de publicis, & privatis rebus per ea, quæ statim recitata, ex Romana seu Longobarda lege competenti sententia terminata sunt, quorum judicialis sententia a legislatoribus aut penitus omisa est, aut a posteris oblivioni tradita. Quocirca nos considerantes utilitatem nostram, & populi a Deo nobis concessi, ea, quæ ab antecessoribus nostris Regibus Italiae in edictis legis Longobardicæ ab ipsis editæ prætermissa sunt, juxta rerum, ac temporum considerationem addere curavimus, solliciti, ut necessaria, quæ legi defuerunt, supplerentur, ut in rebus dubiis non quorumlibet arbitrium, sed nostræ legis auctoritas prævaleret. Hæc ibi.

X.

De capi-
tulis a
Carolo
additis.

Sed & Eginhardus in vita ipsius ista de legibus: Post susceptum, inquit, Imperiale nomen, cum adverteret multa legibus populi sui deesse (nam Franci duas habent leges plurimis in locis valde diversas) cogitavit, quæ deerant, addere,

PAGIUS

publicis recensendis temporis ordinem servare, arbitratus est Triclinium Leoninum, in quo exhibentur variæ Inscriptiones, præsertimque una in honorem Caroli Regis, ante præsentem annum ædificatum non fuisse, sicque viam sibi præclusit iisdem inscriptionibus recte explicandis, ut ibidem vidimus. Baronius an. DCCXCVI. num. XXX. suo loco de illo Triclinio egit, uti & Cointius eo anno num. CIV. & seqq. & Marca lib. 3. de Concordia cap. 11. licet nec Cointius nec Marca animum adverterint ad

& discrepantia unire, prava quoque, & perperam prolata corrigere. Sed in iis nihil aliud ab eo factum est, quam quod pauca capitula, & ea imperfecta legibus addidit. Omnium tamen nationum, quæ sub ejus ditione erant, jura, quæ scripta non erant, describi, ac litteris mandari fecit. Hæc Eginhardus. Numerant viginti tria capitula legum Caroli Magni, duoque ex illis reperiuntur recitata a Gratiano, atque primum illud (b) de Romana Ecclesia his verbis:

In memoriam beati Petri Apostoli honorem sanctam Romanam, & Apostolicam Sedem, ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat Ecclesiasticæ magistræ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas: UT LICET VIX FERENDUM AB ILLA SANCTA SEDE IMPONATUR JUGUM: TAMEN FERAMUS, ET PIA DEVOTIONE TOLEREMUS. Si vero (quod non decet) quilibet sive sit presbyter, sive diaconus, aliquam perturbationem machinando, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam ab Apostolica Sede detulisse epistolam, vel aliud aliquid, quod inde non venerit: salva fide, & integra circa Apostolicum humilitate, penes Episcopum sit potestas, utrum eum in carcerem, aut aliam detrudat custodiam, usquequo per epistolam, ut per idoneos suæ partis Legatos Apostolicam interpellat sublimitatem, ut potissimum tam sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus justo ordine statuat lex Romana definire, ut & is corrigatur, & cæteris modus imponatur. Recitatum hoc ipsum capitulum, & repetitum apparet in Concilio Tiburiensi (c), utpote tanto Principe Christianissimo dignum.

Vidisti, Lector, Caroli Magni erga Sedem Apostolicam reverentiam, animique summisionem erga Romanum Pontificem, omnibus Christianis Principibus positam in exemplum, utpote potentissimi, atque prudentissimi Principis: cui idcirco dederit Deus subiicere sibi Reges, & populos, cum noverit ille se subiicere propter Christum successori hominis piscatoris. Considerasti pariter, quam modeste agat de cognitione Apostolicarum litterarum, ut nolit ipse, nec aliquis

(b) Dist.
19. c. 3.

Quid de
Romani
Pontificis
litteris
falsis u-
tentibus.

(c) Conc.
Trib. c.
35.

XI.

ordinem temporis ab Anastasio in Vita Leonis III. servatum, perperamque existimarint, cum Vexillo Sancti Petri eo anno a Leone III. ad Carolum transmissio collatum ei fuisse Dominium Urbis.

A num. IX. ad XX. Agit Baronius de variis legibus a Carolo Imp. dum adhuc in Italia versaretur emissis. Num. IX. refert ex Sigonio Præfationem legum a Carolo Imp. Mutinæ datarum & directarum cunctis Reip. per Provinciam Italiae Præpositis, anno ab Incarnatione D.

IV.
Carolus
addit le-
ges ad
Longob.

N. Je.

quis ex suis provinciarum Præsidibus eas, an veræ sint, vel falsæ, cognoscere, & perscrutari, etiamsi de læsa majestate causa tractetur, sed totum judicium vult per Episcopum agitari, & ejus sententiam expectari. Ita cum egit, & adeo se legibus Ecclesiasticis obsequentem exhibuit, bene consuluit Regno Francorum, ut Deo protegente, licet civilibus, & externis bellis diu multumque fuerit fatigatum, permanens semper fuerit, liberumque a gente Sarracenorum longe lateque ubique locorum terrarum orbis dominantium, atque semper divino auxilio fuerit integrum feliciter propagatum ad postereros.

XII.
(a) II. q.
I. c. 37.
volumus.
(b) Capit.
Franc. l.
6. c. 281.

Ex alia autem lege, quæ extat (a) apud eundem Gratianum mutilata, integra autem in Capitularibus (b) Regum Francorum, vide quam faverit, Theodosii exemplo, judicio Episcoporum.

Volumus, atque præcipimus, ut omnes conditioni nostræ, Deo auxiliante, subiecti, tam Romani, quam Franci, Alamanni, Bajoarii, Saxones, Thuringii, Fresones, Galli, Burgundiones, Brittones, Longobardi, Vascones, Beneventani, Gotbi, Hispani, ceterique nobis subiecti omnes, licet quocumque videantur legis vinculo constricti, vel consuetudinario more connexi, hanc sententiam, quam ex sexto decimo Theodosii Imperat. libro, capitulo videlicet undecimo ad interrogata Ablavii Ducis illi, & omnibus scriptam sumpsimus, & inter nostra capitula pro lege tenendam consultu omnium fidelium nostrorum tam clericorum quam laicorum posuimus, lege cunctis perpetua tenendam, id est.

XIII.
Quantum
Carolus
detulerit
Ecclesia-
tico foro.

Quicumque litem habens, sive possessor, sive petitor fuerit, vel in initio litis, vel decursis temporum curriculum, sive cum negotium peroratur, sive cum inceperit promi sententia, si judicium elegerit sacrosanctæ legis Antistitis: illico sine aliqua dubitatione, etiamsi alia pars refragatur, ad Episcoporum judicium cum sermone litigantium dirigatur. Multa enim, quæ in judicio captiosæ præscriptionis vincula promi non patiuntur, investigat, & promit sacrosanctæ religionis auctoritas. Omnes itaque causæ, quæ vel Ann. Eccl. Tom. XIII.

prætorio jure, vel civili tractantur, Episcoporum sententiis terminatæ perpetuo stabilitatis jure firmentur. Nec liceat ulterius tractari negotium, quod Episcoporum sententiis deciderit. Testimonium etiam ab uno licet Episcopo perhibitum, omnes Judices indubitanter accipiant; nec alius audiatur, cum testimonium Episcopi a qualibet parte fuerit repromissum. Illud est enim veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum, quod a sacrosancto homine conscientia mentis inlibatæ protulerit. Hoc nos edicto salubri aliquando censuimus: hoc perpetua lege firmamus, malitiosa litium semina comprimentes, ut miseri homines longis, ac pene perpetuis actionum laqueis impliciti ab improbis petitionibus, vel a cupiditate perpera maturo sine discedant. Quicquid itaque de sententiis Episcoporum clementia nostra censuerat, etiam hac sumus lege completi, gravitatem tuam, & ceteros pro utilitate omnium, in perpetuum observare conveniet.

Ista sunt, quæ ex Theodosio Carolus Imp. ab Imperatore mutuatus, pius ex pio, justissimus a justissimo, utroque Christianæ religionis decore maximo, & ornamento, sive virtutem militarem spectes in eis, sive cultum Fidei Orthodoxæ, vel erga subditos sibi populos regimen probatissimum. Hæc audiant, & erubescant illi, qui his penitus adversarias leges statuunt, & contraria edita proponunt, timoribus exagitantem populos, novis adinventionibus inhibentes, quacumque occasione prætexta, via indirecta procurant, ne laici ipsi attingant limen Ecclesiastici fori. Timeo, timeo istis, ne quando si ista facere perseverant (quod absit) Deus vindex tandem exurgens virga furoris ferrea, secundum illud Davidicum, tamquam vas figuli confringat eos. Unde & ob imminens, quod astat, periculum æque cum eodem ipso ex alto corde vociferor: Nunc Reges intelligite, & erudimini, qui judicatis terram. Et exemplo discite Caroli, ex obedientia & observantia erga Apostolicam Sedem Regna & Imperia propagare, atque firmiter stabilire.

XIV.

Salubris
auctoris
admonitio.

Quod rursus ad eundem Carolum in

XV.

A a 2 his

PAGIUS

N. Jesu Christi DCCCL. Indiçt. IX. anno Regni nostri in Francia XXXIII. in Italia XXVIII. Consulatus autem nostri primo. Quibus ex verbis patet, eas leges hoc anno post Kal. circiter Junias datas esse; cum Carolus an. DCCLXXIV. circa Junii initium universi Regni Longobardici possessionem inierit. Liquet secundo, Carolum, Orientalium Imperatorum exemplo, ipso die quo Imperator acclamatus est, Consulatum perpetuum cepisse, quod Caroli exemplo a Ludovico Pio, & a quibusdam aliis Successoribus ejus etiam in usum vocatum. Præfatæ Præfationi subiiciuntur octo Capitula, quæ

dicuntur addita ad legem Longobardorum, & recitantur a Baluzio Tom. I. Capitularium Reg. Franc. pag. 346. & a Labbeo Tom. VII. Concil. pag. 1159.

Baronius num. XII. refert partem legis Caroli Imp. quæ integra recitantur lib. VI. Capitularium Franc. cap. 366. & apud Baluzium citatum pag. 986. In ea Carolus numerat populos sibi subditos Romanos, Francos, Alamannos, Bajuvarios, Saxones, Turingios, Fresones, Gallos, Burgundiones, Brittones, Langobardos, Vascanos, Beneventanos, Gothos & Hispanos. Ubi dubium esse non potest, inquit

V.
Varii populi Caroli subiecti.

CHRISTI
801.LEONIS PAP. III.
6.CAROLI MAGNI I. IMPP.
IRENES ITERUM 5.Carolus
abstinet a
novis
condendis
legibus.

his spectat, quam parcissimus fuit in novis condendis legibus, adeo ut cum tamdiu vixerit Rex, atque Imperator, per pauca legum capita sanxisse dicatur; sed in veteribus restituendis, ut servarentur, multus fuit; hinc apparet, colligi iussisse centum sexaginta octo capitula legum Ecclesiasticarum ex sacrosanctis Conciliis, atque decretis summorum Pontificum, ut per ea in Ecclesia disciplina vigeret. Ne autem vel ex hoc videri posset præscribere ipse leges Episcopis: collectioni suæ ista ipsa quam religiosissime præfatus est:

Præfatio domni Caroli Imperatoris.

Collectio
Caroli
jussu facta
legum Ec-
clesiasti-
carum.

Regnante Domino nostro Jesu Christo in perpetuum. Ego Carolus gratia Dei, ejusdemque misericordia donante, Rex, & rector Regni Francorum, & devotus sanctæ Ecclesiæ defensor, humilisque adiutor omnibus Ecclesiasticæ pietatis ordinibus, seu secularis potentia dignitatibus, in Christo Deo æterno perpetuæ pacis, & beatitudinis salutem.

Considerans pacifico mentis intuitu una cum sacerdotibus, & consiliariis nostris abundantem in nos, nostrumque populum Christi clementiam, qua necessarium est non solum toto corde, & ore ejus pietati agere gratias incessanter, sed etiam continua bonorum operum exercitatione ejus insistere laudibus, quatenus qui nostro Regno tantos contulit honores, sua protectione nos, nostrumque Regnum in æternum conservare dignetur.

XVI.
Admoni-
tio Caro-
li ad Epi-
scopos.

Quapropter placuit nobis vestram rogare solertiam, o pastores Ecclesiarum Christi, & ductores gregis ejus, & clarissima mundi luminaria, ut vigili custodia, & sedula admonitione populum Dei per pascua vitæ æternæ ducere studeatis, & errantes bonorum exemplo operum, seu adhortatione humeris intra Ecclesiasticæ firmitatis muros reportare satagatis: ne lupus insidians aliquem, canonicas sanctiones transgredientem, vel paternas traditiones universalium Conciliorum excedentem (quod absit) inveniens devoret. Ideo magno devotionis studio admonendi, & adhortandi sunt, immo compellendi, ut firma fide, & infatigabili perseverantia intra paternas sanctiones se

PAGIUS

quit Baluzius in Notis ad illud Capitulum, quin per Gallos intelligi debeant homines originis Gallicæ. Franci quidem Francico Imperio subiecti, sed qui genus repetebant a vetustis Gallia incolis ante Francorum adventum. Gothi & Hispani Francico Imperio subditi eandem Regionem incolebant, idest, eam Hispaniæ partem quæ nunc Catalonia dicitur usque ad fluvium Rubricatum, ubi fuit limes Regni Francici. Gothi igitur in ea Hispaniæ parte habitantes ii erant, supererant ex Regno Gothorum; Hispani vero qui ex ea Hispaniæ parte orti erant, quam Saraceni tenebant, & se

contineant. In quo operis studio sciat certissime sanctitas vestra nostram vobis cooperari diligentiam. Quapropter & nostros ad vos direximus. Missos, qui ex nostri nominis auctoritate una vobiscum corrigerent quæ corrigenda essent. Sed & aliqua capitula ex canonicis institutionibus, quæ magis vobis necessaria videbantur, subjunximus.

Ne aliquis, quæso, bujus pietatis admonitionem esse præsumptuosam putet, vel judicet, qua nos errata corrigere, superflua abscindere, recta connectere studeamus; sed ut magis benevolo charitatis animo suscipiat. Nam legimus in Regnorum libris, quomodo sanctus Josias (a) Regnum sibi a Deo datum circumeundo, corrigendo, admonendo, ad cultum veri Dei studuit revocare. Non ut me ejus sanctitati equiparabilem faciam, sed quod nobis sint ubique Sanctorum semper exempla exequenda, & quoscumque poterimus, ad studium bonæ vitæ in laudem, & in gloriam Domini nostri Jesu Christi congregare necesse est. Quapropter, ut prædiximus, aliqua capitula notare jussimus, ut simul hæc eadem vos admonere studeatis, & quæcumque vobis alia necessaria esse scitis, ut & ista, & illa æquali intentione prædicetis. Nec aliquid, quod vestræ sanctitati, populoque Dei utile, omittatis, ut pio studio nos admoveatis, quatenus & vestra solertia, & subjectorum obedientia æterna felicitate remuneretur. Hucusque præfatus est Carolus.

Quod rursus pertinet ad leges, ab eodem Carolo Magno pro Ecclesiastica præsertim immunitate sancitas: ut omnino servarentur, ita ipse scripsit (b) ad Pipinum filium, in Italia regnantem.

Carolus serenissimus Augustus a Deo coronatus, Magnus, pacificus Imperator, Romanorum gubernans Imperium, ac per misericordiam Dei Rex Francorum & Longobardorum, dilectissimo filio suo Pipino glorioso Regi sempiternam in Domino salutem.

Pervenit ad aures clementiæ nostræ, quod aliqui Duces, eorumque juniores Castaldii, Vicarii, Centenarii, Venatores, & cæteri per singula territoria habitantes, vel discurrentes mansionaticos & par-

XVII.
Modesta
excusatio
Caroli.(a) 4. Reg.
22. 23.

XVIII.

(b) Apud
Sigon. an.
802.
Caroli ad
Pipinum
Regem e-
pistola
pro Ec-
clesiastica
immuni-
tate.

in Regnum Francorum contulerant, ut se se Saracenorum jugo subtraherent.

Baronius num. XV. recitat Præfationem libri primi Capitularium ab Ansegiso Abbate collectorum, in qua cum Carolus dicatur tantum Rex & Rector Regni Francorum, apparet, tam Præfationem illam, quam Capitula LXXXII. quæ ei subiiciuntur, ad hunc Christi annum, quo jam Carolus Augustus erat, non pertinere. Ea itaque edita anno DCCLXXXIX. ut eodem anno insinuavimus. Baronius jam antea num. X. retulerat Capitulum de honoranda Sede Apostolica, quod ibi annumerat legibus Caroli, quam-

VI.
Capitu-
lum de
honoran-
da Sede
Apostolica.

vis

..... accipiunt non solum a liberis hominibus, sed etiam ab Ecclesiis Dei, monasteriis videlicet virorum, ac puellarum, & xenodochiis, atque per diversas plebes, insuper servientes Ecclesiarum Dei in eorum opera, id est, in vineis, campis, seu pratis, necnon & in eorum edificiis illos faciunt operari, sed

* exige-
re.

stitiam ab eis * exactare non cessant: & multas patiuntur oppressiones ipsi Ecclesie Dei servientes.
XIX. Ideo charissime fili, has litteras ad tuam dilectionem direximus, ut hoc anno, hanc causam diligenter, & prudenter inquirere facias; & si veritas est, quod ita factum sit, deinceps omnimodis emendare, & corrigere studeas; quatenus in diebus nostris citius pax Ecclesiarum Dei, sive illarum servientium in omnibus conservetur; & ut merces copiosa nobis, & tibi exinde jugiter accrescat. Audivimus etiam quod quedam Capitula, quæ in lege scribi iussimus, per alia loca aliqui ex nostris, ac vestris dicunt, quod nos nequaquam hanc causam per nosmetipsos * conditam habeamus, & ideo eam nolunt obedire ac consentire, ac pro lege tenere. Tu valde nosti quo modo, vel qualiter tecum locutus sumus de ipsis Capitulis. Et ideo admonemus tuam amabilem dilectionem, ut per universum Regnum tibi a Deo commissum ea nota facias, & obedire, atque implere præcipias. Hactenus epistola Caroli ad Pipinum.

* cogni-
tam.

XX.
Legatio
Regis
Sarrace-
norum ad
Carolium.

Ista de legibus Caroli satis dicta sunt: prosequamur modo ipsum ex Italia in Gallias redeuntem. Habent hæc Annales Francorum sub Ludovico filio ipsius Caroli Magni descripti: Imperator de Spoletio Ravennam venit, & dies aliquot ibi moratus, Papiam perrexit. Ibi nunciatum est, Legatos Aaron Regis Persarum Pisas intrasse, quibus obviam mittens, inter Vercellas, & Eporedium, vel Hipporediam, eos sibi fecit præsentari. Unus eorum erat Persa de Oriente Legatus prædicti Regis (nam duo fuerant) alter Sarracenus de Africa Legatus Amirati Abraham, qui in confinio Africa Fossato, id est, castris, præsidebat. Hic Isaac Judæum, quem Imperator ante quadriennium ad memoratum Regem Persarum eum Lantbfrido & Sigismundo Legatis suis miserat, reversum cum magnis

muneribus nunciaverat: nam Lantbfridus, & Sigismundus ambo in eodem itinere defuncti sunt. Tunc ille misit Ercelbaldum Notarium in Liguriam ad classem parandam, quæ elephas, & ea, quæ cum eo afferebantur, subvehi possent. Ipse celebrato die natalis S. Joannis Baptistæ Hipporediæ, Alpes transgressus, in Gallias reversus est. Hæc de his ibi. Porro tum elephantem, tum reliqua munera relicta esse in Africa, & comparata classe, illuc reversum Isaac ac deferenda ea in Italiam, idem auctor inferius docet.

Hoc eodem anno de martyrio Salvii, sive Salvii Episcopi hæc refert Sigebertus: Sanctus Salvus Episcopus veniens ab Aquitania ad Fiscum Valentianas a Vvingardo filio Genardi procuratoris ipsius Fisci martyrizatur; & super ejus corpore requirendo Carolus magnus Imperator divinitus tertio admonitus, corpus quidem inventum honorifice sepelivit, interfectores autem ejus gravi pœna multavit, nec tamen per hoc in eos ultio divina cessavit. Hæc Sigebertus. Sed corrige in ipso quod ait Salvum pro Salvio. Fuit iste Episcopus Engolismensis, qui prædicationis Evangelicæ causa, una cum socio in Gallias veniens, a dicto nefario homine clam comprehensus in capite securi percussus interiit. Qua morte pariter affectus est ejus socio, Superius nomine, quorum natalis martyrii dies agitur vigesima sexta Junii, elevatio autem Idibus Octobris. Plura de his Molanus habet in natalibus Sanctorum Belgii. De ipsorum autem corporum inventione habet ista: Corpora in stabulo jumentorum sunt defossa beati Salvii subtus, & comitis ex transverso in formam Crucis. Quorum sepulturæ locum taurus quasi dux, & custos armenti a reliquis animalibus, & ab immunditia conservavit. Visa sunt a diversis etiam luminaria in stabulo. Sed Carolus Imperator ter ab Angelo admonitus est, ut corpora Sanctorum quæret. Quæ inventa ex Martyrum manifesto indicio, ad Ecclesiam S. Martini sunt translata, ubi usque hodie sinis, & miraculis clara coruscant. Hæc de his ipse.

XXI.
De S. Sal-
vio Episc.
Engo-
lism.
martyre.

De rebus Orientalibus anni hujus illud visum magni momenti, quod Theophanes ait: Martio mense, nona Indictione, Irene pia Imperatrix Byzantii civilia donavit tributa. Quanti autem pon-

PAGIUS

vis ad annum DCCCXCV. illud attribuat Canonibus Synodi Triburiensis. Baluzius in Notis Capitularium Tom. II. existimat, Ivonem Carnotensem Episcopum primum fuisse, qui illud Carolo tribuerit, hinc deceptum quod apud Burchardum sequatur statim post duo Capitula, quæ vere sunt Caroli; cum certum sit illud reperiri inter Canones Synodi Triburiensis. Idem Baluzius in Additione ad lib. 2.

de Concordia cap. 16. recte conicit, Patres Synodi Triburiensis Capitulum illud ex legibus Caroli mutatos esse, atque ita suam fecisse legem quam approbaverunt.

Ad num. XXI. Imperator celebrato die natali Sancti Joannis Baptistæ apud Eporediam, Alpes transgressus, in Galliam reversus est, inquit Eginhardus in Annal. cui varii Annalistæ consentiunt. Alcuinus, qui Turonis febr. la-

VII.

deris fuerit ista Irenes munificentia: ex epistola Theodori Studitæ, tunc ad eandem Imperatricem scripta, facile cognoscet, septima est ordine posita libro primo epistolarum in codice Columnensi, quæ sic se habet:

Irenæ Augusta Theodorus.

XXII. *Vox in Ramma audita est, (ait visio-*
(a) *Jerem. 31. Theodori Studitæ epist. ad Iren. Aug. Laudes dictæ Irenæ de relaxatis tributis.*
num Dei spectator (a) Jeremias) ploratus, & ululatus multus: Rachel tum plorans filios suos. Nunc vero qualia, & cujusmodi sunt præsentia? Undenam besterni, domina optima, sacri Palatii tui nuntii, quos vidimus, & audivimus, cum recentes nobis operum tuorum laudes commemorarent? Personuerunt revera ambæ aures nostræ. Quid ergo? Quia sustulisti signum ab extremis finibus tantæ pietatis. Et ecce ad te veniunt undique nutritium instar advolantium preces quamplurimæ, Deum laudantes pro auspiciis actionibus tuis. Dic nobis domina: Equis ille est, qui castissimam mentem tuam erexit ad altissimos sensus veritatis, ut tamquam ex edita specula & sublimi hæc talia cerneret Deo grata & sancta? Doce, unde tantus tibi pietatis amor incessit, ut Deo placentia insatiabiliter expecteres, & ad summum culmen pertingeres saluberrimæ erga Christianorum tum animas, tum corpora providentiæ? An ut divina intelligens, & amplectens maternum in morem non satis duxisti, populum coelesti ore ex Egyptiaca quadam servi-

PAGIUS
Alcuinus de negotiis secularibus deferendis cogitat.

VIII.
S. Salvius Episc. Engolismensis Martyrium facit.

borabat, ubi Carolum cis Alpes reversum audivit, felicem ei reditum statim gratulatus est missis per Candidum munusculis ac Epistola quæ inter Alcuinianas est ordine XXIII. In ea testatur se magno desiderio teneri, ut a secularibus occupationibus liber omnino fiat: *Fere ante hoc quinquennium seculares occupationes, Deum testor, non ficto corde declinare cogitavi. Sed vestra pia providentia consilio translatus sum in servitium Sancti Martini, fidei Catholica & Ecclesiastica sanctiioni, donante Deo, proficuum. Non recessit tamen de corde prioris voluntatis effectus, sicut transacto anno Vestra Pietati jam prædixi.*

Ante Idus Octobris ad Schaldim pervenit Carolus; illis enim Idibus Elevationi Sancti Salvii prope Valentianas interfuit. Salvius qui Engolismensem Episcopatum gessit in Aquitania Secunda, Valentianas Regium ad Schaldim Fiscum adiit, ut reliquias Ethnicæ superstitionis in ea Regione penitus extirparet; sed cum ingressus fuisset cum socio domum Genardi Fiscalis Procuratoris, a quo fuerat ad epulas invitatus, supervenit ejusdem Genardi filius, nomine Vinegardus, qui ut aureum calicem & indumenta pretiosa, quæ Beatus Vir ob Mysteriorum dignitatem secum ferebat, sua faceret, eum non multo post per famulos suos occidendum curavit. Carolus cædis auctores gravi poena multavit, & apud Brenam erexit Ecclesiam, quam tertia sui fisci parte locupletavit ad alendos Canonicos. Sanctus Salvius memoratur in Martyrologiis Romano, Ufuardi & Molani ad diem VI. Kalendis Julii. Carolus Va-

tute, impia inquam fide liberasse; nisi ad præterita, & siderum instar varie colucentia beneficia tua, banc veluti quemdam virtutem tuarum colophonem, adii- ceres gratiam?

Sanctus, Sanctus, Sanctus. * Late- tur cælum desuper, cum sacrae vocis (b) Isaia dicamus, (tametsi temerarium est) quia Deus per te misertus est populi sui. Impletum est ergo universum Regnum tuum gaudio, & exultatione, quoniam ablatum est jugum, quod premebat, & sceptrum de collo potentia hujus. Quis talia audivit? Eja dicite viri: Quis sub alio Imperio tale, ac tantum facinus vidit? Laudate eam omnes populi, magnificate eam mecum Principes, & subditi, sacerdotes, & monachi, & Christianorum natio universa.

Non enim admiranda solum fuit tot auri talentorum remissio (quamquam incomparabilis illa res est) verum etiam quod injustitiæ multiplex via hac simul ratione præcisa est, opus fuit longe sanctissimum. Sublati sunt e medio nexus violentarum, lethiferarumque exactio- num, qui prædecessores tuos omnes latuerunt, licet ex eis nonnulli pie sancteque impetraverint. Hoc enim ibi servabatur. Cessit iurjurandum, crebra dejeratio, vel potius perjurium exigentium simul, & debentium, utrisque simul pro re mala altercantibus, dum ille celari debitum exprobrat; hic contra se opprimi, sacramento adjurat. Cessavit

* Lauda- te cœli Vulg. (b) Isai. 44.

XXXIII. Quanta bona ex remissione tributorum provenerint.

lentianis profectus est ad Aquisgranense Palatium, ubi Natale Domini celebravit, ut varii Annalistæ annotarunt.

Eginhardus in Annal. ad hunc Christi annum scribit: Ipsa æstate capta est Barcinona Civitas in Hispania, jam biennio obsessa. Zatim Præfectus ejus, & alii complures Saraceni comprehensi; & in Italia Teate Civitas similiter capta & incensa est, ejusque Præfectus Roselinus comprehensus. Castella qua ad ipsam pertinebant Civitatem, in dedicationem accepta sunt. Alcuinus, cum de bello Beneventano rumor spargebatur, scripsit Epistolam XXIV. ad Carolum, in qua meminit prioris per Candidum famulum suum missæ, & Carolum rogavit, ut attente perpenderet, quid utilitatis ex bello Beneventano adepturus esset Orbis Christianus: Optime nosti quomodo Divina pro te pugnabat Providentia. Patrem fratremque hujus impiissimi hominis (nempe Grimoaldi) in brevi tulit articulo. Sic etiam, sic faciet, credimus, si illius sancta voluntas disposuit, ut iste, (nempe Grimoaldus) pcreat, sine aliquo fidelium damno tuorum eveniat.

Zatum sive Zaddo Ludovico Aquitanix Regi ad Ilerdæ expugnationem proficiscenti, & per iter publicum in conspectu Barcinonæ pergenti Urbem non tradiderat ex legibus hominii: cui Barcinona appropinquanti, inquit Auctor Vitæ Ludovici, Zaddo Dux ejusdem Civitatis tanquam subiectus occurrit, nec tamen Civitatem dedit. Quare obsidio Barcinonis an. DCCXCIX. cœpta; cum per biennium protracta æstate hujus anni finem acceperit. Idem Auctor Vitæ Lu-

IX. Bellum Beneventano & Saracenicum.

X. Barcino Saracenis crepta.

inopum afflictio, & pauperum sollicitudo, non jam quo remedio mendacitatem depellant, quærentium, sed ut prævaricationem, & quod desursum quodammodo ut peccati fœtus irrupit, coactoribus persolvant. Non pendunt nunc viæ terra, marique vectigalia. Consona sunt hæc magni, & sancti Chrysoctomi verbis: Non spoliantur injuste pecunia mediterranei ab iis, qui angustias viarum aditus obsident, agrestis cuiuspiam dæmonis more, aut immansuetæ feræ, delibantes semper aliquid ex sarcina pauperis viatoris. Nec turpium huiusmodi quæstum metu domi se continent egeni, neque oppida, neque maritima loca frequentantes: ubique enim iniquitatis scopuli prominent.

XXIV. Non amplius nautæ ab oriente, & Occidente, & Aquilone solventes, navigando præfocantur, tamquam ex guttore angustis faucibus portorium reddituri. Liberati sunt, qui venandi artem exercent, expedite nunc illam obeuntes, Irene sacrosancta: piscator, qui tres forte pisces traxit, idque post magnum prorsus laborem totius diei, unum pendere non cogitur. Auceps cum arcu, aut visco pauculas forte aves ceperit, ad vi-

ctum sibi necessarias, rationum experta manens, beatus vivet. Militum uxores, domesticum luctum habentes ob virorum amissionem, non acerbè insuper flebunt miserabilem, & inhumanam pro mortuo exactionem. Missos facio subulcos, ovium iustitores, vini emptores, mittolarios, textores, ferrarios, sutores, fullones, aromatarios, & architectos, atque ut paucis complectar, artem omnem, quæ in muro, vel in ligno: vel in alia demum materia cernitur, ne longior sim.

Ad hanc monetæ sectionem, optima domina, plauserunt omnes suis manibus, & gavisi sunt gaudio magno valde, dicentes: Benedicam te Domine, quoniam misertus es mei, & factus es mihi in salutem. Propterea fiduciam summam in hoc divinitus dato Imperio tuo. Hæc omnia laudis plena, & prædicationis, Irene Deo cara, dulcis res, & nomen. Hæc non solum, qua patet Imperii tui potestas, sed ad ipsos usque orbis terræ terminos celebrabuntur: audientque de nobis exteræ Gentes, & mirabuntur, & obstupescens sapientissimarum actionum tuarum felicitatem. Reverentur enim hominum virtutem etiam hostes, ait Theologorum clarissimus.

PAGIUS Ludovici prodit, Zaddonem nimis credulum familiaris cuiusdam sui verbis, & jam annonæ penuria laborantem, accessisse Narbonam, scilicet ut æquas condiciones deditiois acciperet: Zaddo Dux Barcinonensis, inquit, suavis est a quodam sibi, ut putabat, amico Narbonam usque procedere. Qui comprehensus, Ludovico Regi est adductus, & Patri Carolo itidem perductus. Ludovicus capto Duce, ut faciliorem sibi capiendæ Urbis occasionem paratam videbat, validum exercitum in Aquitania instruxit; ejus partem penes se Ruscinone commorantem retinuit, alteram, cui Comes Gerundæ Rostagnus præerat, ad Barcinonem arcta obsidione premendam ac vallo fossisque cingendam direxit; tertiam verum, quam ducebat *Villelmus*, postea Monachus, in excubiis posuit adversus hostes, si qua subsidia obsessæ Urbi ferre tentarent. *Albaca* Rex Cordubæ, seu Saracenorum Hispaniis incolentium de periculo commonitus ab obsessis, graves copias mittit: quæ tamen ultra Cæsaraugustam non ausæ progredi, in Asturum Regiones incubuerunt. Tandem obsessi ad desperationem ultimam versi eum, quem pro Zaddonem constituerant, se, & Civitatem dederunt, ut inquit Auctor Vitæ Ludovici; quod contigit post hebdomadas sex ab adventu ejusdem Ludovici in castra, declinante ætate. Vetus erat Dominatio Francorum in Civitate Barcinonensi, sub Præfecti tamen Saraceni administratione, qui Regiam Majestatem colebat. Sed tandem hoc anno Civitas hæc Mauris omnino erepta est, cui regendæ Ludovicus Rex præfecit *Beram* Comitem, ut scribit Auctor Vitæ ejus.

XI. Tradita ergo & patefacta Civitate, primo quidem die custodes Rex illuc destinavit; ipse autem ab ejus ingressu abstinuit, donec ordinaret qualiter cum digna Deo gratiarum actione captam atque susceptam victoriam ejus nomini consecraret. Antecedentibus ergo eum in crastinum &

exercitum ejus Sacerdotibus & Clero cum solemnibus apparatu & laudibus hymnicis portam Civitatis ingressus, & ad Ecclesiam sanctæ & victoriosissimæ Crucis pro victoria sibi collata gratiarum actionem Deo acturus progressus est, inquit idem Auctor, *Marca* lib. 3. *Marca* Hisp. cap. 16. ubi de Barcinonensi obsidione agit, num. IX. scribit: Cæterum ex narratione Auctoris Vitæ Ludovici patet Christianorum Barcinonensium Basilicam ea tempestate titulo Sanctæ Crucis fuisse insignitam, quem Cathedralis Ecclesia etiamnum retinet. Ipsa quoque Sacerdotum & reliqui Cleri mentio docet Christianos libere sacros ritus in ea Civitate peregisse sub tuitione Regum Francorum. Verum existimo Præsulem eruditissimum falli. Saraceni enim ab annis circiter nonaginta per quos celebrem illam Urbem in littore maris positam tenere, Ecclesias Christianorum in fana Mahumetica converterant, & manifestum videtur Auctorem Vitæ Ludovici Pii loqui de Sacerdotibus & Clero domestico Regis, qui exercitum sequebantur: & qui eo Urbem ingrediente non ante eum venere, neque ex ea egressi sunt, sed processere cum eo ac ante illum usque in Ecclesiam Sanctæ Crucis, sic ab eodem Auctore per anticipationem appellatam. Incertum vero, an Ecclesia illa antequam Barcino in Saracenorum potestatem venisset, Sanctæ Cruci dicata fuerit, vel titulum illum quem adhuc retinet, tunc a Ludovico acceperit.

Hanc Urbem præsentem anno a Ludovico captam, testantur Eginhardus in *Annal.* ac tam Auctor *Vitæ Ludovici Pii*, qui rem gestam accurate narravit, in notatione temporum, præfertim in iis quæ in Hispania gesta, valde erravit; quod mirum videri non debet, cum ipsemet fateatur quæ de Ludovico antequam imperaret, scripsit se se tantum relatione accepisse; porro qua scripsi usque ad tempora Imperii,

XII. Auctor *Vitæ Ludovici Pii* in notatione temporum non accuratus.

CHRISTI
801.LEONIS PAP. III.
6.CAROLI MAGNI I. IMPER.
IRENES ITERUM 5.

finus. Ita conservatur inconcussum Imperium tuum, ita cedunt, & lubenter obediunt tibi subditi.

XXV.

Hac arte Deum colis, hac electos Dei Angelos latificas, immo & illos, qui sancte ac juste vitam ducunt, Irene divinum nomen, in his pietas tua elucet, in his os omne, & lingua in laudes tuas aperitur. Hæc vera est gloria Ecclesiæ: hoc sigillum assertæ in te paternæ, & divinitus inspiratæ Christianorum Fidei Orthodoxæ, vindex Dei, & veritatis propugnatrix. Tanta sunt virtutum tuarum incrementa: quam magna, & præclara merces tua! Quanta, & quam excellens retributio ab universorum Deo! Magnum enim & prorsus est, vel unum

(a) Jerem.
15.

servare: Quid ni enim? cum dicat divina scriptura (a): Qui educit dignum

de indigno: erit sicut os meum. Tot animas, & populum omnem servasse, quomodo magnum non censeatur, & gloriosum, & cœlesti munificentia dignum? Tuum ergo magnum revera, & efficax nomen, Imperium cum omni bono aggressa es: tu easdem justitiæ reliquias semper vigere sinas. Hæc Theodorus Studita de proficua valde populo Imperatricis in remissione tributorum munificentia. Verum bene operantes Deus ad maiorem probationem sæpe affligi, terrenisque bonis nudari permittit, ut in majoribus redantur digni muneribus. Regia via ista est Sanctorum attrita vestigiis, per quam pariter, cum postea ambulare Deus Irenem concessit, non reprobationis signum, sed quod Deo gratior esset, fuit certius argumentum.

An.

PAGIUS

rii, Adhedmari nobilissimi & devotissimi Monachi relatione didici, qui ei coævus & cornutritus est. Posteriora autem quia ego interfui rebus Palatinis, qua vidi & comperire potui, nullo contradidi. Zaidus Ludovico anno DCCXCIX. ad Ilerdæ expugnationem proficiscenti, & Barcinonæ appropinquanti jam subiectus occurrit, nec tamen Civitatem dedit. Et tamen hic Auctor dicit, id contigisse Rège Romam proficiscente, ibidemque insulas Imperatorias suscipiente, anno nempe DCCC. Quod manifeste a veritate alienum; alioquin Barcino per biennium obsessa non fuisset, cum ipsemet assertat Ludovicum ætate in Hispaniam contendisse. Tum narrat gesta a Ludovico anno DCCCL. aitque: Redeunte tempore æstivo Carolum Saxoniam petiisse, & totam Saxoniam subegisse, ac bello XXXIII. annorum finem imposuisse. Et tamen Carolus eo anno in Saxoniam non fuit, bellumque Sa-

xonicum non nisi anno DCCCIV. profligatum. Tertio scribit, hyeme transacta, ideoque anno DCCCII. Carolum ab externis bellis quiescentem loca sui Regni mari contigua circuissse, & Ludovicum filium sibi Turonis occurrisse. Et tamen eo anno Carolus Aquisgrano non discessit, & Turonos profectus non est, nisi anno DCCC. ut habet Eginhardus in Annal. Subdit hic Auctor, æstate sequente, anno nempe DCCCIII. Zadonem Ducem Barcinonensem a Ludovico captum, & succedente tempore visum esse Regi & Consiliariis ejus, ut ad Barcinonam oppugnandam ire deberent. Et deinde de obsidione Barcinonensi verba facit, anachronismo nempe quatuor aut quinque annorum. Quare nec obsidionem Barcinonensem, nec ternam Tortonæ seu Dertosæ aggressionem, de qua infra hic Auctor, suis annis reddidit, & ex Annalisticis Francicis corrigi debet.

JESU CHRISTI
ANNUS
802.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
7.

CAROLI MAGNI 2.
NICEPHORI I. IMPP.

I. **A**nnus sequitur Redemptoris octin-
gentesimus secundus decimæ inchoa-
tæ indictionis, quo (inquit Theophanes)
pervenerunt Constantinopolim Legati,
five Apocryfarii a Carolo Magno Imp.
& a Leone Romano Pontifice ad Irenem
Augustam missi, pro pace, & perpetua
concordia ineunda. Auctor est Zonaras,
Carolus Imper. per Legatos Constanti-
nopolim missos, expetiisse conjugium
Irenæ Imperatricis: ipsamque a tali con-
nubio minime abhorruisse. Porro quasi
hi missi essent non ad conciliandas nu-
ptias, sed ad spectandam tragœdiam,
omnia sub eorum oculis continuo muta-
ta sunt: nam Constantinopoli cum adhuc
essent, ipsa Augusta e folio turbata, at-
que in ordinem redacta, Nicephorus Ty-
rannus invasit Imperium. Quomodo au-
tem ista se habuerint, ex eodem Theo-
phane primum audi: *Sequenti autem an-
no, qui primus annus Nicephori, pridie
Kalendas Novembris, Indictione undeci-
ma, quarta noctis hora, quæ feria se-
cunda lucefcit, idem Nicephorus cum es-
set Patricius, & Logotheta generalis,
tyrannidem adversus Irenam piissimam con-
citavit, Deo quidem ineffabilibus ob no-
strorum multitudinem peccatorum judiciis
indulgente, cooperantibus ei Niceta Pa-
tricio, ac Domestico scholarum, & Sisin-
nio Patricio fratre ejus, viro perjuriis,
& fraudulentis pleno, & Niceta Triphili-
o. Erant autem & cum eo Leo Patri-
cius Mausulatii, & Theoctistus Patricius,
& Petrus Patricius & Quæstor, seducen-
tes quosdam e populo, qui erant ex or-
dinibus.*

Ann. Eccl. Tom. XIII.

*Cumque venissent ad portam, quæ di-
cta est Chalce, custodesque falso, ac su-
bito decepissent, persuaserunt eis ut cre-
derent, quod ab ipsa fuerant destinati,
quatenus eundem Nicephorum Imperatorem
appellarent, eo quod Aetius Patricius si-
bi vim inferret ad annuntiandum fratrem
suum Leonem Imperatorem. Qui menda-
cio tanto credentes, Imperatorem pariter
pronuntiaverunt eum, qui erat Tyrannus.
Taliter ergo ad magnum palatium iidem
venientes ingressi sunt illud; indeque per
totam urbem ignobiles servos dirigentes,
acclamationem fecerunt ante mediam no-
ctem, & custodes in medio palatii, quod
Eleutherii nuncupatur, posuerunt, ubi con-
tigit Imperatricem esse. Diluculo sane ac-
ciserentes eam, concluderunt eam in ma-
jori palatio, & ita processerunt ad magnam
Ecclesiam ad coronandum scelestum.*

*Convenit interea universa multitudo ur-
bis; & omnes quæ super his gerebantur,
molestè ferebant. Maledicebant coronan-
ti, & coronato, cunctisque congratulan-
tibus ei. Equidem cum ratione, & reli-
gione viventes, divinum mirabantur ju-
dicium, qualiter eam per miserit, quæ pro
recta Fide more Martyrum agonizaverat,
a subulco expelli, præsertim cum ei de-
votissimi ejus præcipue adherere propter
avaritiam proposuerint, Leo scilicet Pa-
tricius Eunuchus, & Sacellarius Syno-
peos, & Deo perosus trium filii, ac Pa-
tricii, qui superius dicti sunt, qui donis
plurimis ab illa ditati sunt, & cum ea sæ-
pe convalescentes, & adulationibus cum ju-
ramentis horribilibus certam reddentes,
omnibus mundi rebus se necessariorem re-*

B b b

pu-

II.
Quomodo
tyranni-
de arri-
pit Nice-
phorus
imp.

Deponi-
tur Irenæ
Imperat.
Nicepho-
rus.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCCXL.
Anno He-
gixæ
CLXXXVI.
inchoato
die 10.
Januar.
fer. 2.
Anno He-
gixæ
CLXXXVII
inchoato
die 30.
Decemb.
fer. 6.
A. C. 802.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6295.

☉ 27. B. ☽ 5. P. 27. Mart. Indict. 10.

JESU CHRISTI 802.

LEONIS PAPÆ 8.

CAROLI IMP. 3.

NICEPHORI IMP. 1.

Num. I. ad VII. Theophanes anno Inear-
nat. secundum Alex. DCCXCIII. qui Ka-
lendis Septemb. anno Christi DCCC. inchoatur,
ait: *Hoc anno, quo Indictio nona numerata est
mensis Decembris die XXV. Francorum Rex Ca-
rolus a Leone Papa coronatus est: Siciliamque
classe adoriri meditatus, consilium mutavit, cum
Irene conjugium & pacem contrahere animo ge-
rens, cujus gratia insequente anno Indictione
nimirum decima Legatos destinavit. Cum itaque
Indictio X. Kalendis Septemb. superioris anni*

Christi auspicata fuerit, eo etiam Christi an-
no Legati illi a Carolo Constantinopolim missi.
Tum anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCIV.
subdit Theophanes; *Hoc anno Aetius Patricius
Stauracii metu liber (qui scilicet jam obierat),
& ab ea cura exoneratus, summam Imperii pote-
statem in fratrem suum transferre oranem ope-
ram adhibebat: quæ de causa supremum exer-
citus Ducem per Thraciam & Macedoniam
eum institui curaverat, ipse qui Orientallum &
Opficianorum Thematata trans fretum posita rege-
bat. Tali arrogantia plenus & exastuans, Pro-
ceres ad dignitates eveltos despiciens, reliquos ni-
hil estimandos opinabatur. Quare graviter irati
seditionem in Imperatricem parentes, eam ad
finem perducere moliti sunt. Porro Apocryfarii a
Carolo & a Leone Papa missi Irenem Ca-
rolo matrimonio conjungendam, atque ita O-
rientis & Occidentis Imperii in unum componen-
da postulantes advenerant: quibus ipsa assensu-
ra erat, si non Aetius ipse post Imperatricem,
ut sæpe memoravimus, cuncta administrans, ac
Imperium in fratrem transferre meditatus, ejus
se consiliis opposuisset. Hæc currenti anno per-
acta.*

De Conju-
gio Caroli
& Irene
irrito co-
nato a-
ctum.

Idem

putare quam haberent erga illam benevolentiam, affirmabant. Alii autem ut in extasi facti gestorum certitudinem minime sentientes, somnium se vidisse putabant. Alii autem, qui dumtaxat perpendere bene sciebant, præteritam felicitatem beatificabant, & futuram infelicitatem per tyrannidem lugebant, maximeque hi, qui maligni voti Tyranni experientiam quamdam antea perceperant. Porro universos communiter possidebat caligo, & sine consolatione mentis defectio, ne per singula illius miserandæ dici deformia verba scribens, protelem sermonem.

III.
Convenit
Nicephorus
Imperatri-
cem.

Denique sequenti die, sumptis quibusdam ex Patriciis, ascendit ad Imperatricem custodiae mancipatam, simulans (ut ei moris erat) falsam benignitatem, per quam & plures decepit; & excusans se, quod invitus ad Principatum ascenderit, nec hunc unquam desideraverit: maledicebat autem his, qui se provexerant, & illum insidiis appetiverant, ut proditor Judas Dominum postquam cum ipso cœnaverit, quos & imitatores illius testabatur. Ostensis autem nigris calciamentis, amare se talibus uti præter leges Imperatorias affirmabat; fiduciamque habere, dolose monebat eam, etiam cum juramentis de omni corporali requie, quam consequi dominam a servo deceret, nullamque arbitrari ærumnam casus illius hortabatur. Commonebat postremo nil occulere a se Imperialium thesaurorum; & damnabat avaritiæ vitium, hos illam habere non ferens: languebat enim eo vehementer omnia devorans, omnemque in auro spem, & fiduciam ponens.

IV.
Quæ Irene
Aug.
in Nicephorum
tyrannum.

At vero dilectâ Deo Irene quamvis congrueret, ut passione tam repentina commutationis, utpote mulier, teneretur, forti prudentia dixit ad eum: Qui heri qua, si servus perjurus fuerat, hodie solers & seditiosus Tyrannus ac impudens habetur. Ego quidem, o homo Deum depulso, & pridem cum essem orphana, exaltasse me, ac dein super solium, cum essem indigna, provexisse me: causam vero depositionis mihimet applico, & pec-

PAGIUS
II.
Nicephorus
dejecta Irene
Imperium
usurpat.

Idem Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCV. qui Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno mensis Octobris die trigesimo primo, Indictione undecima, hora noctis quarta illucescentis feria secunda, Nicephorus Patricius, & Generalis Logotheta in piissimam Irenem, Deo delictorum nostrorum multitudinem irritato, & ineffabilibus suis judiciis ita permittente, tyrannidem excitavit, hoc scilicet Christi anno. Narrat postea quibus adjutoribus usus sit, additque ante noctis medium Imperatoris designationem perfectam esse, & ex Eleutherii Palatio Irenem sub diluculum translata in magno Palatio inclusam fuisse. Postridie nonnullis Patriciis comitatus. (nempe Nicephorus) ad Imperatricem sub

catis meis adscribo. In cunctis autem, ac modis omnibus sit nomen Domini benedictum. Porro modum promotionis tuæ Deo redde. Verumtamen delatas mihi contra te super dignitate, qua nunc circumdaris, auditiones non ignorabam, quas veras fuisse rerum finis ostendit: quas si moleste tulissem, facile mihi erat te interficiendi; sed modo juramentis tuis fido, modo tibi parcendo, multos mihi devotos parvipendi, Deo quæ mea sunt dans, per quem Reges regnant, & potentes obtinent terram. Sed & nunc cum sis pius, & ab ipso profectus, te adoro & peto, meæ parcere infirmitati, & concede mihi domum Eleutherii a me constructam in refocillationem incomparabilis calamitatis meæ. At ille: Si hoc vis fieri tibi, jura mihi per omnem divinam virtutem, non absconsuram te quicquam ex thesauris Imperii, & adimplebo postulationes tuas, & omnem placationem faciam. Quæ juravit ei ad pretiosa, & vivifica ligna, quia non movebo a te obolum unum: quod & fecit. Verum ille consequutus quod desiderabat, protinus exilio relegavit eam ad Principem insulam in monasterio, quod ipsa ædificaverat. Hæc cum adhuc essent in urbe Missi Caroli, & quæ agebantur, aspicerent. Anno ab Incarnatione Domini DCC. XCV. secundum Græcorum supputationem.

Irene de-
portatur
in exi-
lium.

V.

Nicephorus vorax cum rerum Imperio potitus esset, nec saltem parum voluit hypocritam tegere, sed quasi recisurus justitiam, nequam in Magnaura, & injustum fore constituit judicium. Intentio namque Tyranno inerat, ut res ipsæ ostenderunt, non pauperibus jura tribuendi: sed per hoc omnes, qui magni erant, inonorandi, & captivandi, & ad se, quæ cunctorum erant, transferendi. Videns autem adversus se omnes contristatos, & pavens, ne forte memores Irene beneficiorum adsciscerent eam iterum in Imperium, Novembre mense, hieme nimium gravi imminente, non est ipse misertus immisericors ille, sed exilio deportari præcepit in insulam Lesbum, & cautissime

custodia detentam se contulit, familiarisque sibi benevolentia fallacem speciem, qua multos decepit, præ se ferens, invitum omnino ad Imperium (ab ejus siquidem aiebat cupidine alienus erat,) evectum se excusabat, &c. quare eam sibi considerare cum juramentis monitam corpori solatium omne, quale decet Imperatricem a servo, a se expectare. Irene generoso atque prudenti animo respondit, se exauctorationis suæ causam dilectis suis adscribere, eumque tanquam a Deo promotum Imperatorem venerari. Petiit tantum ab eo, ut Eleutherii ædem a se constructam habere permitteretur; quod ille promisit, modo illa juraret, se Imperii thesaurorum nihil occultaturam. Sed postquam Irene juravit, is desideriorum compos in Prin-
ci-

CHRISTI
802.

LEONIS PAP. III.
7.

CAROLI MAGNI 2.
NICEPHORI I. IMPP.

me custodiri, quin & a nemine contueri. Hactenus de rebus Nicephori anni hujus Theophanes.

Legati a Carolo missi ad Irenem redeunt cum pace.

Qui autem missi fuerant Legati a Carolo Magno Imperatore ad Irenem Augustam, acceptis a Nicephoro novo Imperatore litteris pacis, ad Carolum Magnum reversi sunt una cum Legatis Imperatoris anno sequenti. De his enim hæc Ado: *Irena ab Imperio deposita, Nicephorus Imper. Constantinopoli creatur, qui Legatos suos una cum Legatis Imperatoris Caroli remisit. Nam Imperator Carolus Jesse Episcopum Ambianensem, & Elinigaudium Comitem Constantinopolim, direxerat. Susceperunt autem Legati Nicephori Imperatoris epistolam inscriptam de fœderè pacis, sicque tali pacto Constantinopoli reversi sunt. Hæc Ado, & alii anno sequenti de eorum reditu.*

VI. Nicephorus omni ex parte impius.

Quod pertinet ad ejusdem Nicephori fidem: Catholicus licet haberetur, tamen ter impius semper apparuit diversis ex causis; quod scilicet (ut Theophanes auctor est) faveret Iconoclastis hæreticis, probaret (ut dicitur) Manichæorum hæresim, & pro ea stabilienda Synodum congregavit; quodque studeret Manichæorum incantationibus, quod insuper ut adversarius Evangelii deridebat colentes divina mandata, quod etiam sacra cuncta ut profana habebat; quod omnem Ecclesiasticam immunitatem pessum dedit, jubens Præfectos suos, ut Episcopis, & clericis veluti mancipiis uterentur; quod itidem sanctas Ecclesias, & sacra hospitalia, omnesque religiosas domos sub tributo redigeret, diras ab eis exactiones extorquens: hoc enim suo Imperii primo anno facere aggressus est, ut ex Theophane senties; postremo autem (quod cæteris omnibus evidentius ejus impietatem ostendit) quod adversatus

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

cipi Insulam, in Monasterium ab ipsa adificatum, Caroli Legatis adhuc in Urbe agentibus, & qua gerebantur spectantibus eam relegavit, &c. mense Novembri, frigore asperrimo jam terris insumbente, inclemens ac nulla in eam pietate motus, in Insulam Lesbium deportari, & sub stricissima teneri custodia, & a nemine penitus conspici mandavit, &c. Fuscus ibidem Theophanes de Nicephori avaritia & crudelitate verba facit. Legati Caroli, acceptis a Nicephoro novo Augusto litteris pacis rediere in Franciam cum aliis Legatis ipsius Nicephori, de quorum adventu in Germaniam anno sequenti agemus.

III. Joannes Patriarcha Græcæ Græcus, Olivolensis Episcopus, Joanne Duce Venetiæ contendente, constitutus est. Quod cum iniquo animo ferrent Tribuni, Joannem Patriarcham Gradensem rogarunt, ne Christophorum consecraret; quibus cum hic obsecutus esset; Joannes Dux adeo exarsit ira, ut,

est Romani Pontificis communionem, adeo ut nec passus sit Nicephorum Catholicum Patriarcham recens creatum, postquam Tarasius obiit, mittere ex more pro communione Catholica litteras ad Romanum Pontificem: id enim non nisi post Nicephori obitum præstare Patriarchæ licuit sub Michaelæ Imperatore, ut idem Theophanes in eodem Michaelæ testatur. Omittimus autem modo dicere, ejus impietatem de his, quæ ad politicum statum pertinent: Quæ omnia ex Theophane rerum inspectore cognosces.

Quod ad res Occidentales attinet, hoc anno celebrata reperitur Synodus Altinensis ab Episcopis ejus provinciæ, præside ipso Paulino Patriarcha Foro-Julienensi, sive Aquilejensi, a quo scripta extat epistola Synodalis ad Carolum Magnum. Causa autem hujus celebrandæ Synodi fuisse videtur immane scelus a Duce Venetorum hoc tempore perpetratum, cum in Gradensem furens Episcopum, eundem e turri præcipitem dedit. Porro Paulini studium Carolum Magnum implorantis illud fuisse videtur, ut eum adversus Venetos in ultionem tanti sceleris provocaret, ut ejus ostendit epistola, quæ sic se habet:

*Catholico, semperque inclyto triumphatori domno Carolo, divina coronante clementia * Imperatori, Paulinus minimus omnium servorum servus concordie parili- que devotione, cum fratribus, & cum consacerdotibus nostris roseo in Christo Jesu cruore æternas multipliciter supplicè concinnamus stylifona voce salutes.*

(Et sacris Paternorum canonum valenter incitantibus documentis, & vestris (ut verum resonat) mellitis salubribus irrorantibus syllabis in hac, cui Deo auctore, licet indignus, indignoque famulatu deservio, sede, Concilium habitum Altini

B b b 2 fu-

VII. Concilium Altinense.

* Regi, alii textus habent.

Mauritio filio Duce assumto, Classem Gradum adduxerit, & Civitate primo adventu capta Joannem Patriarcham excelsissima turri præcipitarit, ut narrat Sigonius lib. 4. de Regno Italiæ, ad hunc Christi annum. Olivola Insula est, quæ partem hodiernarum Venetiarum constituit, illam videlicet, in qua Sedes primum Episcopalis fuit, deinde Patriarchalis ad hodiernam usque diem perseverat.

Audito hoc immani scelere Paulinus Foro-Julienensis seu Aquileiensis Patriarcha Concilium Altini mox celebravit, ut constat ex Synodali- bus literis, quarum fragmentum Baronius publicavit, per quas Carolum Imperatorem Paulinus visus est ad ultionem provocare. Porro Altinum Urbs olim Episcopalis, ab Hunnis sæculo quinto excisa est, indeque Sedes Episcopalis ob Longobardorum metum translata Torcellam anno DCXXXV. atque ab hinc dictus Episcopus Torcellanus sub Gradensi primum Patriarcha, deinde sub Veneto, cui etiamnum subditur. Ex eo vero quod Paulinus Altini Concilium celebravit, liquet illud Oppidum non

IV. Concilium Altinense.

CHRISTI
802.LEONIS PAP. III.
7.CAROLI MAGNI 2. IMPER.
NICEPHORI I.Conc. Al-
tinenfis
Synodalis
epist.

fuisse, sub nomine Regis tranquillissimis
vestræ serenitatis auribus operæpretium
duximus humillimis horum, quamvis cul-
torum apicum, suppliciter notulis inti-
mare. Et inferius:

VIII.

De sacerdotibus autem plagis imposi-
tis semique vivis relictis, vel certe dia-
bolico fervescente furore, per ejus satel-
lites interemptis, non meum, sed vestræ
definitionis erit iudicium: in vestræ ita-
que potestatis altitudine, in quodam ju-
diciali libello a sanctis olim Patribus
salubriter prelibato legisse me recolo re-
servatum. Ob quam igitur causam hæc
fecerint, vestris certius scio omnino non
latuisse, neque latere sacris memoriis.
Neminem namque alium arbitrati sunt san-
ctam Ecclesiam de illatis injuriis, tam
potentissime, quam regali animadversione
ulcisci, vicariam ab eo vicissitudinis ex-
petens curam, ut quemadmodum illa eum
& in presenti seculo, & inter bella spi-
ritalibus non cessat coronare triumphis,
& cælesti Regno, divinam implorando cle-
mentiam, participem fieri imprecatur; ita
& ille principalem adeptus potentiam,
& ab inimicis ejus valenter eam defen-
dere, & de hostibus ejus ultrici invectio-
nis sententia non desinat vindicare.

IX.
Carolus
excitatur
in ultio-
nem necis
sacerdo-
tum.

Non igitur dedignetur benignitatis ve-
stræ excellentia, sollicitudinis erga eam
pro hoc negotio vigilanter gerere curam,
rememorantes per omnia sacri fontis ute-
ro, de quo multo longe feliciter estis re-
nati, fideique lactis dulcedine enutriti,
quam prius materna bene, quamvis vul-
va generati, carnalibus est uberibus abla-
ctati. Egre diatur quapropter (si placet)
una de hac re, per universam Regni ve-
stri late diffusam monarchiam decretalis
sententiæ ultio, quæ nulla unquam possit
inimica veritatis, & adversatrix justi-
tiæ, quælibet urgente refragationis in-
stincto oblivio abolere. Valde enim hujus
sceleris truculenta præstigia, ob incuriam
discipline, per cunctas mundi Ecclesias

prævaluere partes. Unde vestri est censu-
ra magisterii ressecanda hæc noxialis mor-
bi modis omnibus pestis, & potentissima,
docilique funditus manu extirpanda;
quatenus sit sancta Ecclesia, vestris adju-
ta præsidis, libera ab humano sanguine
impolluta, quæ Christi est pretioso san-
guine purpurata; quocirca ejusdem reten-
ti feliciter gremio, & in hac vita incol-
lumes, & gloriosi, & aterna beatitudi-
ne gaudebundi, semper potiamini, & feli-
ces; per Jesum Christum Dominum nostrum,
qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit,
& regnat Deus in Trinitate perfecta per
omnia secula seculorum. Amen. Hæc sunt,
quæ vix elicere potuimus ex Vaticano
mendosissimo codice.

Cæterum quod spectat ad sacerdotes
interemptos, produnt Annales Veneti,
Joannem Ducem adversus Joannem Gra-
densem Patriarcham ira commotum, clas-
se comparata, ingentem patrasse cædem,
ipsumque Patriarcham e celsa turri præ-
cipitem dedisse. Adversus ista adeo nefan-
da, ejus regionis Episcopi in unum coac-
ti litteris scriptis auxilium postulavere
Francorum. Porro sequenti anno in lo-
cum necati Patriarchæ substitutus est For-
tunatus, cui Leo Papa pallium concessis-
se reperitur eodem anno Indictione un-
decima duodecimo Kalend. Aprilis. Sed
quæ causa præcesserit, ut Joannes Epi-
scopus Gradenfis tam immaniter trucidar-
retur, sic accipe:

Christophorus homo Græcus Ulivolen-
fis Episcopus, Joanne Duce concedente,
ac gratiæ Nicephori Imperatoris ea in-
re serviente, fuerat constitutus. Quam-
rem cum iniquo animo ferrent Venetiarum
Tribuni, Joannem Gradensem Pa-
triarcham ne illum consecraret, orarunt.
Itaque Joannes obsequutus, Christopho-
rum non solum non consecravit, sed et-
iam a piorum communionem semovit. Quo
facto Joannes Dux usque adeo exarsit
ira, ut Mauritio filio Duce assumpto clas-
sem

X.
Dux Ve-
net. Joan-
quid in
Graden-
sem Pa-
triarcham.Joanni
Gradenfi
Episc. ne-
cato For-
tunatus
substitu-
tus.

PAGIUS

non ad Episcopatum Torcellanum, qui Pa-
triarchæ Gradenfi subiacbat, sed ad Con-
cordiensem tum pertinuisse, qui Patriarchæ sub-
erat Aquileiensi. Interim Tribunalis Vene-
torum studio Joanni Patriarchæ Gradenfi sus-
fectus est Fortunatus ejus propinquus, cui Pal-
lium Leo Papa concessit, ut liquet ex ejus Epi-
stola Fortunato Patriarchæ Gradenfi data, quam
Cointius anno sequenti num. XI. ex Ugello
Tom. V. Italiæ Sacræ recitat. In ejusdem Epi-
stolæ fine legitur: Scriptum per manum Bene-
dicti Notarii & Scriptorii S. R. E. in mense
Martio, Indict. XI. bene valete. Datum XII.
Kal. Aprilis per manum Eustachii Primicerii San-
ctæ Sedis Apostolicæ, Imperante nostro Domino Ca-
rolo piissimo Augusto, a Deo coronato, magno,
& pacifico Imperatore anno tertio, Indict. XI.
ideoque sequenti Christi anno. Fortunatus cum
a Joanne & Mauritio Venetorum Ducibus plu-
rimum sibi timeret, consilium Franciam adven-

di cepit, ut Carolum adversus Duces incenderet,
res Nicephori majore, quam par erat, studio
complectentes. Quo excepto consilio, Duces subito
Classem Gradum iterum promoverunt, ac Fortu-
natum & Obelerium inde excedere coegerunt. Ii
cum se Tarvisium contulissent Obelerius a Vene-
tis exulibus Dux est declaratus. Fortunatus in
Franciam, ut constituerat, properavit, inquit
Sigonius laudatus.

Porro Concilium Altinense, quod Cointius
in annum sequentem differt, ab hoc anno, quo
illud Baronius collocavit, removeri non po-
test; cum Paulinus, ut statim ostensus sum,
hoc anno ad Deum migravit, & Leo III. Jo-
annis Patriarchæ Gradenfis Successori Pallium mi-
serit mense Martio sequentis Christi anni. Paulinus
in Literis Synodalibus ad Carolum datis,
postulat, ut iudicet de Sacerdotibus plagis im-
positis, semique vivis relictis, vel certe diaboli-
co fervescente furore, per ejus (nempe Ducis Ve-

V.
Ejus epo-
cha.

ne-

CHRISTI
802.

LEONIS PAP. III.
7.

CAROLI MAGNI 2.
NICEPHORI I. IMPP.

fem Gradum adduxerit, atque oppido primo adventu capto, Patriarcham arreptum excelssima turri præcipitarit. Joanne inde mortuo suffectus est studio Tribunorum Fortunatus, sanguinis illi conjunctione propinquus. Hic autem ob turbas inter Venetos civili bello mutuo inter se concertantes abire jussus, ad Carolum Magnum in Gallia se contulit, in quo securitatis suæ diploma ejusmodi retulit:

XI. *Concedit Carolus Imperator Augustus Fortunato Patriarchæ Gradi, ut ipse, sacerdotes servi, & coloni ejus in terra sua, in Istria, Romaniola, & Longobardia, & ubicumque quiete degant: jubetque, ut in possessionibus, quibus rite investitus est, nullus Judex publicus injuste ad causas audiendas, præda exigenda, * mansiones, aut paratas faciendas in justas redhibitiones inquirendas exarctare audeat. Datum Idibus Augusti.*

* mansos

Sed & hoc anno defunctum esse ipsum Paulinum Patriarcham Aquilejensem, ha-

bent veteres Annales Franciæ ex Pithæi bibliotheca proditi. Porro idem (ut dictum est) Foroiuliensis Patriarcha idcirco appellatus reperitur, quod sedes Aquilejensis Forumjulium esset translata, de quo nomine Forojuliensi in nuper citato loco hæc leguntur: *Hoc anno Paulinus Patriarcha Forojuliensis obiit.* Sed de eo superius pluribus dictum est.

Quod rursus ad eundem Paulinum spectat, in monumentis Aquilejensis Ecclesiæ ipsum, dum vixit, & post mortem miraculis claruisse, æque legitur. Sed ex iisdem Francorum Annalibus corrigas, quæ habentur in ejus vita, ipsum diem obiisse anno Domini octingentesimo quarto, & quod legitur in diplomate illo nomine Caroli Imperatoris, datum ipsum anno tertio Imperii ipsius, Indictione prima: non enim ista sibi cohærent de annis Imperatoris, & Indictionis. Porro meminit (a) ejusdem Paulini Vvalfridus Strabo, cum de hymnis Ecclesiasticis agit his verbis: *Traditur*

Paulinus Patriarcha Forojuliensis obiit diem.

(a) Vvalfr. Strab. de reb. Eccl. c. 25.

PAGIUS netiarum) *satellites interemptis.* Baluzius in Præfatione ad lib. I. Miscell. pollicetur se integram Sancti Paulini Epistolam ad Carolum M. scriptam de rebus gestis in Concilio Altinensi in lucem emissuram. [1]

VI. Super anno, quo Paulinus ad Deum migravit, non est una omnino sententia. Cointius cum Ferrario, qui hujus Sancti Vitam concinnavit ex Monumentis Foro-Julienfibus, eum anno DCCCIV. mortuum existimat, ut videtur est eo anno num. I. & seqq. Bollandus ad diem XI. Januarii in Elogio Historico Paulini num.

XXVI. suspicatur Paulinum diem obiisse anno DCCCIII. quo Fortunatus Joannis Successor Pallium a Leone III. impetravit. Verum cum Annalista Fuldensis scribat: *An. DCCCII. Paulinus Patriarcha Forojuliensis obiit,* totidemque verbis idem habeant Annalista Hildesheimensis & Annalista Cæsareus a Lambecio editus, ac etiam Hermannus Contractus juxta editionem Canissi indubitatum videtur, Baronium accurate mortem ejus cum hoc Christi anno copulasse. Jam alibi diximus, Aquileienses Patriarchas, quod Forojulii domicilium fixissent, Forojulienfes etiam non

NOTÆ [1] **D** Atam fidem liberavit Baluzius, nam Paulini Epistolam integram vulgavit in tomo VII. Miscellaneorum edito anno 1715. pag. 6. Ibi vero nonnisi summa exhibetur eorum, quæ in concilio Altinensi decreta fuerunt; actum enim in eo dicit Paulinus *de causa orthodoxa fidei, de statu ac formosa ecclesiastici culminis dignitate, de rerum quarumcumque dispendiosa jactura; de quibuscumque necessariis susurrantium quamquam petitionem, de quibus juste recteque conqueri potest; quarumque querula disputationis exhibitio, nodosa litium allegatione contrita, sacerdotali nihilominus desiderabat enodatim diremptione resolvi.* Hæc epistola inscribitur *Carolo &c. Regii* unde deducit P. Rubeus in Dissert. de schismate Aquilejensi cap. XXI. datam fuisse ante assumptionem Caroli ad Imperium, anno 800. Verum id parum probat; cum eodem anno 802. extet privilegium Caroli ad Episcopum Concordiensem, in quo se regem non Imperatorem Carolus appellat. Vide Ughellium tom. V. p. 326. novæ edit. Insuper in codice Vaticano, in quo exordium & finis epistolæ hujus multo correctius, quam in editione Baluziana exhibentur, non *Rex*, sed *Imperator* legitur, ut ex Baronio idem exordium referente intelligimus; quam lectionem etiam Pagijs probare videtur hic num. IV.

Concilium hoc Altinense multo probabilius ad sequentem annum 803. differremus facem nobis præferente P. Madrisio in dissert. VI. ad opera S. Paulini Aquilejensis nuper anno 1737. Venetijs edita. Notat ille Nicephorum Imperatorem anno 802. die XXXI. octobris imperialem sedem occupasse; hujus autem Nicephori gratiam ut iniret Joannes Gradenfis Patriarcha, Christophorum Episcopum Olivolensem electum consecrare renuit, qua de causa invidiam incurrit Tribunorum Venetorum, quorum molitione idem Patriarcha interemptus fuit. Nefandum hoc scelus ad Paulini aures delatum in causa fuit, cur Altinense concilium indiceret. Quis autem credat intra duos omnino menses, quot excurrerunt ad exitum anni 802. hæc omnia præmitti potuisse, ac deinde eodem anno Concilium celebrari? Hinc discimus obitum S. Paulini serius aliquanto consignandum esse, quam a Pagio hic constituatur. Idem P. Madrisius illum revocat ad annum 804. hoc potissimum argumento innixus. Concilium Altinense anno 803. nec sane, quantum videtur, exoriente S. Præsul celebravit. Cum autem depositio ejus die XI. januarii in vetustis omnibus Calendariis exhibeatur, nec ex dictis satis cedere potuerit januarii anni 803. ad eundem mensem sequentis anni retrahenda est. Hæc si non evidenti, saltem probabili argumento ab illo asserpta, retinenda sunt, quoadusque lux veritati major affulgeat. MANSI

CHRISTI
802.LEONIS PAP. III.
7.CAROLI MAGNI 2. IMPP.
NICEPHORI I.

ditur quidem Paulinum Forojuliensem Patriarcham sæpius, & maxime in privatis Missis, circa immolationem sacramentorum hymnos vel ab aliis, vel a se compositos celebrasse. Ego vero crediderim tantum, tantæque scientiæ virum hoc nec sine auctoritate, nec sine rationis ponderatione fecisse. Hæc Strabo. Laudatissimus plane vir, cui cum Albino Flacco hujus sæculi face summa familiaritas intercedebat: quod testantur plures quæ adhuc extant ejusdem Albini ad eum epistolæ, in quarum ultima hæc ad finem (a): Contende meritis esse, quod nomine vocaris: clama, ne cesses, exalta quasi tuba vocem tuam. Sit guttur tuum tuba Dei, prædica importune. Tu gallus in prædicatione, succinctus in castitate. Tu aries in veritate fortissimus, cui nullus Regum resistere poterit. Tu lucerna super candelabrum in domo Dei. Tua lingua calum claudit & aperit, aperit primam per prædicationis devotionem. Hæc & alia ad ejus Apistolatum congruentia. Coluit eum Luitgardes, sive Liutgardes uxor Caroli Magni, de cujus ad eum munusculis hæc idem Albinus (b): Tertium pro filia mea Luitgarde femina religiosa, Deo devota. Nam illa sanctitati tuæ duas direxit armillas auri obryzi pensantes XXIV. denarius minus de nova moneta Regis quam libram plenam, ut orares pro ea cum sacerdotibus tuis, quatenus divina clementia dies suos disposuisset in salutem animæ suæ, & sanctæ suæ exaltationem Ecclesiæ.

(a) Albin.
ep. 59.60.
61.62.63.
t. I. Antiq.
leff.

(b) Albin.
ep. 62.

XII.

Hujus si primordia repetas, invenies, antequam ad Patriarchatum vocaretur, fuisse artis Grammaticæ professorem: quod ejusdem Caroli diploma significat. Docuisse Grammaticam hoc sæculo etiam homines Ecclesiasticos tradit Eginhardus in vita Caroli Magni, dum de Caroli eruditione scribens, hæc inter alia

habet: Artes liberales studiosissime coluit, eorumque doctores plurimum veneratus magnis afficiebat honoribus. In discenda Grammatica Petrum Pisanum diaconum senem audivit. Testatur Lupus (c) Abbas monasterii Ferrariensis hujus temporis auctor, se didicisse Grammaticam ab Aldrico Archiepiscopo Senonensi. Afirmat id ipse in epistola prima ad Einar-dum, quem alii nominant Eginhardum: ait enim de ipso: Doctorem Grammaticæ fortitus sum, præcepta ab eo artis accepi sic: Quoniam a Grammatica ad Rhetoricam, & deinceps ordine ad cæteras liberales disciplinas transire, hoc tempore fabula tantum est, &c. Ita plane, quod qui sciret tantum Grammaticam isto sæculo rudi, doctissimus haberetur. Sed ad Paulinum redeamus. Quantum autem coluerit Carolus ipsum, antequam fieret Patriarcha, adhuc Grammaticis facultatibus operam dantem, ejusdem Caroli tunc de donatione ipsi facta de nobili villa Laberiana, diploma declarat, quod in ejus vita descriptum hic reddere, haud fuerit ociosum. Sic enim se habet:

Carolus Dei gratia Rex Francorum, & Longobardorum, & Patricius Romanorum omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Castaldis, vel omnibus fidelibus nostris præsentibus, & futuris. Merito quidem a nobis sublevantur muneribus, qui nostris fideliter obsequiis famulantur. Et ideo si petitiones eorum, pro quibus nostras pulsaverint aures, ad effectum perducimus, regiam consuetudinem exercemus, atque illorum animum nobis deseruendo provocamus. Igitur notum sit omnium vestrum magnitudini, qualiter cedimus, & donamus a nobis viro valde venerabili Paulino artis Grammaticæ magistro, hoc est, res quondam, & facultates, quæ fuerunt Vvaldandi filii quondam Mimoni de Laberia-

Episcopi
docentes
Grammat.(c) Lupus
ep. I.XIII.
Donatio
Caroli facta
Paulino.

PAGIUS

non raro appellatos reperiri. Magna fuit Paulini cum Carolo Rege familiaritas; is eum rebus non in Italia solum; verum etiam in Gallia & Germania componendis præfecit, ipseque variis Synodalibus Conventibus sub eodem Rege coactis plurimum interfuisse se, proficitur in Concilio Forojulienfi, non sine querela, qui suæ interim Provinciæ, quam optabat, adhibere curam non potuerit. Fuit etiam magna illi cum Alcuino ipsius Caroli Magistro animorum conjunctio, forsan ex utriusque in literas politiores affectu ac studio, ut inquit Bollandus laudatus num. XI. & seqq. ubi Alcuini literas omnes memorat, in quibus Paulini meminit, ejusque Poema recitat, in quo Alcuinus se ejus precibus & lachrymis commendat. Scripsit Paulinus libellum de Sanctissima Trinitate adversus Elipandum Toletanum & Felicem Urgelitanum Antifistes, & libros tres contra eundem Felicem, ac prætera Opusculum De Salutaribus Documentis, quod inter Opera Divi

Augustini ante ultimam eorum editionem a Patribus Benedictinis curatam circumferrebat, quod illi ex fide Codicum MSS. eidem restituerunt. Dies mortis ejus incertus, cum nonnisi in Martyrologiis & in recentioribus Auctoribus memoretur.

Carolus anno DCCLXXVI. cum in Italia esset, insignem donationem bonorum cujusdam hominis privati fisco suo addictorum Paulino tunc Grammaticæ Professore fecit, quam Baronius hoc anno & Bollandus loco citato referunt, sed insigni errore cum anno DCCLXXIII. conjungunt. Nam hæc hujus donationis subscriptio est: Data XV. Kal. Julii, anno octavo Regni nostri e Loreia Civitate. Caroli autem Regis annus VIII. per mensem Junium, quo hoc Diploma exaratum, cum anno Christi DCCLXXVI. convenit; cum Carolus mense Septembri anno DCCLXVIII. Pippino patri successerit. Loreiam Cointius anno DCCLXXVI. num. VIII. interpretatur hodiernum Loretum, vulgo Loredò, ad Althefim flu-

VII.
Carolus
munificus
erga S.
Paulinum.

no, quæ ad nostrum devenerunt palatium pro eo quod in Campo cum Foticauso inimico nostro a nostris fidelibus fuerit interfectus, casa videlicet in Laberiano cum omni integritate, & soliditate sua, id est, cum terris, domibus, ædificiis, ac * colabiis, mancipiis, casis, massaritiis, cum servis & aldionibus, vineis, silvis, campis pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, mobilibus, & immobilibus, omnia & ex omnibus quantumcumque prædictus Vvaldandus ibi, aut alicubi habere visus fuit tam ex domo Regum, aut Judicum, seu de comparato, aut de quolibet adtracto, prædicto Paulino a die præsentis tradimus, atque cedimus perpetualiter ad possidendum, ita ut ab hac die prædictus Paulinus superscriptis de rebus quieto ordine teneat, & possideat, & quicquid exinde facere voluerit, liberum in omnibus perferatur arbitrium. Præcipientes ergo jubemus, ut nullus quamlibet de fidelibus, aut successoribus nostris prædicto Paulino de jam dictis rebus ullo umquam tempore inquietare, aut calumniam generare præsumat: sed omni tempore ex dono largitatis nostræ ipsas

res jure proprietario valeat possidere firmissimo. Et ut hæc præceptio firmior habeatur, vel nostris, vel futuris temporibus melius conservetur, manu propria in æternum decrevimus roborare, ac de annulo nostro jussimus sigillari. Dat. XV. Kal. Julii anno octavo regni nostri e Loreja civitate in Dei nomine feliciter. Hactenus diploma datum anno Domini septingentesimo septuagesimo tertio, quo ipse Carolus adversus Desiderium in Italiam venit: quo numerari contigit octavus annus ejusdem Regni. Hæc de his, quæ ad Paulinum spectant.

Ut autem dicere pergamus de Carolo, hoc nomine etiam plurimum illi debet hoc sæculum, quod bonas litteras penitus collapsas restituit. Eo namque profundi merse erant, ut si quis nobilioris ingenii vellet addiscere, magistrum non inveniret, qui doceret: Carolus Magnus autem effecit, ut scientiæ obrutæ ignorantia surgerent. Sed audi Lupum ista scribentem (a) in epistola ad Eginhardum, si ve Einardum, qui erat eidem Carolo a secretis: Nisi, inquit, intercessisset inopia Præceptorum, & longo situ collapsa prio-

XIV.
Bonæ literæ a Carolo Magno restitutæ.

(a) Lup.
ep. r.

PAGIUS fluvium in Ducatu Veneto, sed quo situ fuerit Urbs in Carolo Diplomate expressa, plane incertum; ejus certe Cluverius in Italia Antiqua non meminit.

VIII. Ad num. XIV. & seq. ostendit Baronius existorum temporum Auctoribus, qui Caroli studium in literis restituendis certatim commendant, quantum huic Principi res literaria debeat. Ea in re usus est incentore simul & adjutore imprimis Alcuino, qui eas non solum libris editis docuit; sed etiam in publicis Scholis, illis maxime quas in Turonensi Sancti Martini Cœnobio, cujus Abbas erat, ipse aperuit; Ego Flaccus vester, inquit Alcuinus in Epistola I. ad Carolum secundum exhortationem & bonam voluntatem vestram, aliis per testa Sancti Martini Sanctarum mella Scripturarum ministrare satago: alios veterem antiquarum disciplinarum mero inebriare studeo: alios Grammatica subtilitatis enutrire pomis incipiam: quosdam stellarum ordine, seu pistorio cujuslibet magna domus culmine, inluminare gestio, plurima plurimis factus, ut plurimos ad profectum Sancta Dei Ecclesia, & ad decorem Imperialis Regni vestri erudiam. Ne sit vacua Omnipotentis Dei in me gratia, nec vestra bonitatis largitio inanis. Sed ex parte desunt mihi eruditionis scholastica libelli; quos habui in patria, per bonam & devotissimam Magistrum mei industriam, vel etiam mei ipsius qualemcumque sudorem. Imo hæc Vestra Excellentia dico, ne forte vestro placeat totius sapientiæ desiderantissimo Consilio, ut aliquos ex pueris nostris remittam, qui excipiant inde nobis necessaria quaque, & redeant in Franciam flores Britannia, ut non sit tantummodo in Euborica hortus conclusus, sed in Turonica, emissiones paradisi, cum ponomum fructibus, &c.

IX. Alcuinus duobus in locis docuit, in Palatio liquet, deinde Turonis, ut ex ejus Epistolis liquet. Queritur Epistola nona, se despectum a novissimis Palatinorum studiorum Magistris, qui spreta Latinorum opinione, quam in Palatio

cum applausu, docuit, Ægyptiorum calculos anteponunt. Eos irridet ob temeritatem, pueros per contemptum vocat, seque comparat Entello, qui Daretæ fidentem viribus & animis exultantem apud Virgilium lib. 5. Æneid. prostermit: Ego, inquit, tardus, ego mei ipsius immemor, vestrorum forsitan digne puerorum sustinui flagellum. Emellus senior effato corpore dudum castus deposuit suos, æstate florentibus cedit illos indui, ideo aliquis illorum senioreni ingenti pugno percussit, ita ut exiligo obversaretur oculos senioris. Et vix resumptis viribus frigidus circa præcordia recaluit sanguis. Et, ut ad rem veniam, ac ignorantia fomentis caput percussit medicari incipiam, ego imperitus, ego ignarus, nesciens Ægyptiacam scholam in Palatio Davidica versari Gloria, (id est in Palatio Caroli, quem Davidem nuncupabat). Ego abiens (scilicet e Palatio seu Comitatu Regio) Latinos ibi dimisi. Nescio quis subintroduxit Ægyptios. Nec tam indoctus fuit Memphisica supputationis, quam benivolus Romana consuetudinis. Annum cum nato Christo & crescente luce initiare secundum Latinos volens, non cum Ægyptiis, qui tenebra interpretantur, & supervenientibus tenebris ordiri: quia scio me olim cum Moyse tenebras Ægyptiorum relinquere, & modo in terra repromissionis, lucis & latitiæ, cum Jesu Duce nostro libertate honoratum stare, & nullatenus secundum quod Dux meus, imo & Dominus noster dixit, iterum ad Ægyptiacas redire tenebras. Unde miror, cur pueri vestri annum legitimum a mense Septembrio incipere velint, & partem transfacti decennovialis sequenti connectere circulo, caudam vertentes in caput, & non magis omnibus Luna & Syderum augmentis vel detrimentis explosis ad novum annum, & ad caput supervenientis circuli omnino libere intrare.

Id contigit in prima Alcuini mora apud Gallias, post annum scilicet, Christi DCCLXXXI. quo tempore Angilbertum cui cognomen indidit Homero, aliosque Viros illustres literis in-

X.

buit

priorum studia pene interiissent: largiente Domino, meæ aviditati satisfacere forsân potuissim. Siquidem vestra memoria per famosissimum Imperatorem Carolum (cui litteræ eousque deferre debent, ut æternitati parent memoriam) ceptæ revocari; aliquantulum quidem extulere caput, satisque constitit, veritate subnixum præclarum dictum, Honos alit artes, & accenduntur omnes ad studia gloriæ. Hæc de Carolo adeo de bonis litteris bene merente Lupus. Testatur id ipsum Jonas Aurelianensis Episcopus, qui, quantum profecerint Germaniæ, & Galliæ Ecclesiæ bonarum studio litterarum opera ejusdem Caroli Magni, docet his verbis:

PAGIUS
Quando
primum in
Galliis
moratus
est.

buit. Cum vero computum Ecclesiasticum secundum Romanæ Ecclesiæ ritum Scholaribus Palatinis tradidisset, postea calculatores Ægyptiaci, ii scilicet qui calculum Alexandrinum sequebantur, admissi sunt in Scholam Palatinam, de quibus queritur Alcuinus. Mabillonius in Præfatione ad Sæc. IV. Benedict. num. CLXXVIII. & seqq. suspicatur, Ægyptiacos illos Præceptores Scotos esse ex Hibernia ortos, qui olim sequebantur Paschalem circulum Alexandrinorum, qui Pascha Lunæ quarta decima die, si quando in Dominicam incidisset, celebrabant. Theodulphus enim Aurelianensis Episcopus in Carmine ad Angilbertum, Scotum quemdam in aula degentem ac docentem falsis amarulentisque dictionibus impetit. Et forsân iserat Clemens Scotus, quem in Gallia ad docendum fuisse relictum a Carolo, tradit Monachus San-Gallensis in initio libri primi. Ex laudatis porro verbis Epistolæ IX. annum cum nato Christo & crescente luce initiare secundum Latinos volens, patet, Alcuinum annos Christi ab ejus Nativitate, non a vero Kalendis Januarii exorsum esse, uti in more positum erat apud Anglos, idemque faciendi Scholares suos in Gallia docuisse. Cum vero Alcuinus in prima sua mora apud Gallos assidue in Palatio versaretur, ut Carolum variis disciplinis imbueret, factum est, ut conditor Universitatis Parisiensis creditus fuerit; quod tamen nullo Veterum testimonio probari potest. Porro Cointius anno DCCXCIII. num. XVII. & seq. qui duplicem Alcuini in Francia moram in ejus Vita diserte memoratam non animadvertit, quique eum anno illo in eam adventasse credidit, perperam etiam arbitratus est, Alcuinum Scholis Palatinis tunc præfectum fuisse, & aliquot post annos Carolum Magnum docuisse, quod utrumque ex dictis plane corrumpit.

XI.
Universitas Parisiensis a Carolo M. non fundata.

Institutio Universitatis Parisiensis a plerisque adscribitur Carolo M. ab ipso etiam Bulæo, qui ejusdem Academiæ Historiam nostra ætate conscripsit. Verum Stephanus Pasquierus in *Dissquisit. Rerum Francicarum*, lib. 3. cap. 23. Petrus Bonfonsius in *Antiquit. Parisiensibus* cap. 13. & post utrumque Lambecius lib. II. Biblioth. Cæs. cap. 2. ubi agit de Universitate Viennensi in Austria, in cujus statutis identidem inculcatur, eam quasi filiam ad exemplum Academiæ Parisinæ tanquam matris ordinatam esse, demonstrarunt, fundationem Parisiensis Academiæ (si, ut hic fit, nomine Academiæ intelligatur, non quodcumque Collegium literarium, sed tale duntaxat, in quo per specialem Principalis Privilegii prærogativam omnes quatuor facultates Theo-

Non solum apud Germaniam studium litterarum, & amor sanctarum scripturarum, verum etiam apud eandem Galliam ejus memorabilis viri solertissimo studio, & ferventissimo desiderio actum est, ut Domino opem ferente in sibi commissa Ecclesiæ filiis, & liberalium artium apprime disciplina, & divinarum scripturarum perfecta polleret intelligentia. Hæc Jonas in exordio commentarii sui adversus Claudium Taurinensem, de quo inferius suo loco dicturi sumus. Ansegisus insuper hæc in eandem sententiam (a): Carolus siquidem constituit, in singulis monasteriis, & episcopis scholas esse, ubi ingenuorum, & servorum filii Grammaticam, Musicam, & A-

(a) Anseg.
l. 1.

logia videlicet, & Jurisprudentia, & Medicina, & Philosophia publice traduntur, & secundum eruditionis profectum Tituli quoque ac Dignitates Graduum Scholasticorum publica auctoritate conferuntur;) perperam attribui Carolo Magno, ac revera attribuendam esse Ludovico VII. qui regnare cœpit in Gallia anno MCXXXVII. & filio ejus Philippo II. qui patri in Regno successit anno MCLXXX. Certe in Codice Constitutionum Regum Gallia, qui sub Rege Henrico IV. in lucem editus est, & in quo Privilegia & Statuta Academiæ Parisiensis continentur, nullum refertur Privilegium Regium quod sit anno millesimo ducentesimo antiquius. Hinc Claudius Jolyus Cantor & Canonicus Ecclesiæ Metropolitanæ Parisiensis in Tractatu Historico lingua vulgari scripto de Scholis Episcopalibus & Ecclesiasticis, exordium Universitatis Parisiensis cum eo Christi anno illigat; quæ sententia omnium probabilior.

Nulla itaque Caroli Magni ætate, imo & sæculis proxime consequentibus Parisiis Universitas fuit, sed tantum Schola Ecclesiæ Cathedralis Parisiensis, in qua non solum Grammatica; sed etiam Theologia, Jus Civile & Canonicum ac Medicina docebantur, ut refert Claudius Hemeræus in libro de Academiæ Parisiensis, ab annis circiter sexaginta edito. Sæculo undecimo Abaelardus extra Civitatem in monte Sanctæ Genovefæ Scholarum suarum castra posuit, ut ipsemet scribit in Historia calamitatum suarum lib. 1. cap. 2. Invenisse denique inquit Hemeræus laudatus, locum sibi etiam in ejusdem Scholæ (nempe Ecclesiæ Parisiensis) pulpitis, Philosophicas, Mathematicasque disciplinas, unus Abailardus exemplo erit indubitato: qui etsi Sacras Litteras in claustris (scilicet Ecclesiæ Parisiensis) aliquando docuerit, quia tamen hac imprimis laude excelleret, ut in exponendis præceptis Dialecticæ Mazister egregius haberetur, ex quo Dialectici nomen tulit, Minerva obsecutus velificatusque sua, Philosophica se & Mathematica in Schola Parisiensis tradidisse, non uno loco testatus est. Subdit statim Hemeræus: Alia porro artes humanitatis, per claustrales domos; perque Scholas minores Paræchiarum late fusa abierunt; ne Sacrarum Litterarum majestati minorum artium vicinia officeret, & profundas meditationes supremorum Magistrorum Grammaticalis auditorii murmur inturbaret. Denique Loiseius in Tractatu de Universitate Parisiensis, ejus institutionem Carolo M. adscriptam inter fabulas recenset. Quod si, inquit, Academia Parisiensis ab hoc Imperatore condita, ubinam ea fuit

XII.
Nulla ibi
diu alia
Schola
fuit, quam
Schola Ec-
clesiæ Pa-
risiensis.

CHRISTI
802.

LEONIS III. PAP.
7.

CAROLI MAGNI 2. IMP.
NICEPHORI I.

(a) Conc. Cabil. c. 3. & Arithmetica doceantur. Et in Concilio (a) Cabilonensi, de quo inferius suo loco, de hujusmodi Caroli Constitutione mentio habetur his verbis: Oportet etiam, sicut dominus Imperator Carolus vir singularis mansuetudinis, fortitudinis, prudentiæ, justitiæ, & temperantiæ præcepit, scholas constituant, in quibus litteraria solertia disciplina, & sacre scriptura documenta discantur, & tales ibi erudiantur, quibus merito dicatur a Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS regnantibus Stirpis Carolinæ Regibus, & qui ibi tunc Professores literas docuere? Ubinam ea fuit regnante Hugone capeto, qui non Parisiis, (cujus Civitatis tam ipse, quam pater & avus Comites & Domini erant), sed Remis sub Gerberti postea Silvestri II. nomine Pontificis Romani disciplina Robertum filium ac Successorem erudiri voluit? Ubinam ea fuit Henrico & Philippo, primis eorum nominum Regibus in Gallia dominantibus, quo tempore aliæ Galliæ Urbes, non minus aut forte plus quam Lutetia literis & eruditione inclarescebant? Legendus Jolyus laudatus, qui fuse probat, Carolum M. non solum Academiam Parisiensem non fundasse; sed nequidem Scholam ullam Parisiis instituisse, ac ibi usque ad sæculi XII. finem tantum viguisse Scholam Ecclesiæ Cathedralis ejusdem Civitatis; quæ enim in medium adducit, rem mihi evincere videntur.

XIII. In Annalista Lambeciano hoc anno legitur: Eo anno demoravit Dominus Casar Carolus apud Aquisgravenis. Synodus Aquisgravenis. Eo anno demoravit Dominus Casar Carolus apud Aquisgravenis quietus cum Francis sine hoste; sed recordatus misericordia sua de pauperibus, qui in Regno suo erant, & justitias suas pleniter habere non poterant, noluit de infra Palatio pauperiores vassos suos transmittere ad justitias faciendum propter munera, sed elegit in Regno suo Archiepiscopos & reliquos Episcopos & Abbates cum Ducibus & Comitibus, qui jam opus non habebant super innocentes munera accipere, & ipsos misit per universum Regnum suum, ut Ecclesiis, viduis & orphanis, & pauperibus & cuncto populo justitiam facerent. Et mense Octimbrio congregavit Universalem Synodum in jam nominato loco, & ibi fecit Episcopos cum Presbyteris seu Diaconibus relegi universos Canones, quos Sancta Synodus recepit, & Decreta Pontificum, & pleniter iussit ea tradi coram omnibus Episcopis, Presbyteris & diaconibus. Similiter in ipsa Synodo congregavit universos Abbates & Monachos, qui ibi aderant, & ipsi inter se Conventum faciebant, & legerunt Regulam Sancti Patris Benedicti, & eam tradiderunt sapientes in conspectu Abbatum & Monachorum, & tunc iussio ejus generaliter super omnes Episcopos, Abbates, Presbyteros, Diacones, seu universo Clero facta est, ut unusquisque in loco suo juxta Constitutionem Sanctorum Patrum sive in Episcopatibus, seu in Monasteriis, aut per universas Sanctas Ecclesias, ut Canonici juxta Canones viverent, & quidquid in Clero aut in populo, de culpis aut de negligentis apparuerit, juxta Canonum auctoritatem emendassent, & quidquid in Monasteriis seu Monachis contra Regulam Sancti Benedicti factum fuisset, hoc ipsum juxta ipsam Regulam Sancti Benedicti emendare fecissent. Sed & ipse Imperator, interim quod ipsa Synodus facta est, congregavit Duces, Comites, & reliquo Christiano populo (loco reliquam Christianum populum) cum Legislatoribus,

Domino (b): Vos estis sal terræ, &c. (b) Mat. 5. His addunt alii Parisiis tunc scholas erigi cœptas, atque studio successorum Regum præ cæteris in dies magis majori claritate fulsisse; sed & constitutas esse scholas litterarum Latinarum, & Græcarum in Ecclesia Osnaburgensi in Saxonia, ut ad usum legationum in Orientem mittendarum pueri erudirentur, constat ex privilegio ab ipso Carolo eidem Ecclesiæ concessio, quod inferius suo loco ponetur. C c c Cæ-

& fecit omnes leges in Regno suo legi, & tradi unicuique hominum legem suam, & emendare ubicumque necesse fuit, & emendatam legem scribere, & ut judices per scriptum judicassent & munera non accepissent, sed omnes homines, pauperes & divites in Regno suo justitiam habuissent (pro judicarent, acciperent & haberent,) Et eo anno pervenit elephas in Francia. Hæc omnia Chronographus Moissiacensis ex hoc Annalista exscripsit.

Porto ex his verbis patet, in Ditionibus Caroli Magni nullos hoc tempore fuisse Monachos, qui Ordinem Sancti Benedicti non profiterentur, & unam eandemque Regulam observarent. Imo longe ante hæc tempora omnes in Gallia Monachos Regulam Sancti Benedicti complexos esse, insinuat Capiulare Interrogationis, quod anno Imperii sui XI. edidit, in quo inter plures quæstiones, quas Episcopis & Viris doctis sui Imperii solvendas proponit, duodecima his verbis exhibetur: De conversatione Monachorum, & utrum aliqui Monachi esse possint, præter eos, qui Regulam Sancti Benedicti observant. Inquirendum etiam, si in Gallia Monachi fuissent, priusquam traditio Regula Sancti Benedicti in has Parochias pervenisset. Quare aliæ Monachorum Congregationes a tot annis in Ordinem Sancti Benedicti transferant, ut ne memoria quidem earum superesset. Eodem spectat sequens quæstio in cap. 12. qua Regula Monachi vixissent in Gallia, priusquam Regula Sancti Benedicti in ea tradita fuisset; Cum legamus, S. Martinum & Monachum fuisse, & sub se Monachos habuisse, qui multo ante Sanctum Benedictum fuit. Quod si Caroli ætate, aut præcepto, Regula Benedictina in Cœnobia Galliarum inventa fuisset, id ille non ignorasset; alioquin absurda fuisset interrogatio. Hujus Concilii Aquisgranensis nullo alio in loco mentio præterquam in Chronico Moissiacensi apud Lambecium Tom. II. Bibl. Cæf.

Cointius hoc anno num. IX. & seq. varia profert de Missis Dominicis, quibus confirmantur quæ Annalista Lambecianus de Caroli zelo erga justitiam, memoriæ prodidit. Missi Domini dicebantur, qui missi a Rege erant. Provincia, seu Regio, quæ Missis Dominicis assignabantur, Missaticus appellabatur & Missaticum. Regnum pro Regis arbitrio in plura vel pauciora Missatica dividebatur. E Regni Proceribus alii Clerici erant, alii Laici, & ex utroque illo ordine, qui Missi fierent Domini fumebantur Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Duces, Comites, alique nobilitates Viri. Ad unumquemque Missaticum duo, ut plurimum, Missi destinabantur; unus Clericus, alter Laicus; raro plures. Missi Domini, postquam suis Missaticis a Rege designati fuerant, ab eo quoque priusquam illuc proficiscerentur, acci-

(b) Mat. 5.

XIV. Floret Ordo S. Benedicti.

XV. Missorum Dominicorum Potestas & Officium.

CHRISTI
802.LEONIS PAP. III.
7.CAROLI MAGNI 2. IMPF.
NICEPHORI I.

XV. Cæterum ejusmodi in docendis, & ad-
discendis litteris fervor viguit, usque
dum Carolus vixit: post obitum vero ip-
sius, ipsum studium litterarium refri-
guisse nonnihil, idem qui supra vetus
assertor rerum suorum temporum Lupus
affirmat, probro nimirum tunc adscribi
consuevisse, si quis rei litterariæ operam
daret: nam in dicta (a) ad Eginhardum
epistola sic ait: *Amor litterarum ab ipso*

(1) Lup.
Ferrar.
epist. 1.

PAGIUS piebant *Capitula*, quæ passim admonitiones,
commonitoria, instructiones, ordinationes di-
cuntur. *Episcopi* Missos Dominicis honoris gra-
du præcedebant in suis Diocæsis, potestatem
tamen ac auctoritatem eorum in multis rebus
agnoscere tenebantur. Præcipuum officium eo-
rum erat in justitia faciendâ. Mittebantur in
Provincias, ut & justitiam facerent, & ab aliis
faciendam curarent. Denique cum ad Pala-
tium redierant, Rex eos interrogabat, quid
dignum relatu ex Provinciis adferrent. *Si quid*
vero fuerit, inquit Carolus lib. 3. cap. 12. *unde*
dubitetur, ad proximum *Placitum nostrum*,
quod cum ipsis *Missis habituri sumus*, interro-
gatur. Ad eas interrogationes ac responsiones
nova fiebant *Capitula*, quæ postea ferebantur
in *Missatica*. Quæ Cointius loco citato con-
firmat probationibus ab eisdem Caroli ævo pe-
titis, & patent ex iis, quæ ex Annalista Lam-
beciano mox in medium adduximus.

XVI. Ludovicus Pius lib. 2. Capit. cap. 2. in Ad-
monitione generali ad utriusque Ordinis homi-
nes, id est, Episcopos & Comites, docet Reges
a Deo constitutos, ut Ecclesiæ & Regni curam
gerant; Summam autem ministerii hujus ita in
persona Regum consistere, ut Divina auctori-
tate & humana ordinatione per partes divi-
sum sit, Episcopis nempe & Comitibus, &
unusquisque in suo loco & ordine partem mi-
nisterii Regii habeat: Unde apparet, inquit Lu-
dovicus, quod ego omnium vestrum admonitor
esse debco, & omnes vos nostri adjutores esse de-
betis. Nec enim ignoramus quid unicuique ves-
trum in sibi commissa portione conveniat: & ideo
prætermittere non possumus, quin unumquemque
juxta suum Ordinem admoneamus. Statim vero
monet Episcopos, ut in ministerio suo accu-
rate versentur, & subiungit, ut quantum ad
vestrum ministerium pertinet, nobis veri adjuto-
res in administratione ministerii nobis commissi
existatis, ut in judicio non condemnari pro no-
stra, & vestra negligentia, sed potius pro utro-
rumque bono studio remunerari mereamur. Dein-
de cap. 4. & 6. Comites admonet, ut vicissim
partem ministerii sibi commissi fideliter pera-
gant; hoc inter Episcopos & Comites discrimi-
ne constituto, quod illis a Divino Numine
commissa sit ministerii sui cura, Comitibus ve-
ro ex Regio mandato: Sed quamquam Summa
hujus ministerii in nostra persona consistere vi-
deatur, tamen & divina auctoritate, & huma-
na ordinatione, ita per partes divisum esse co-
gnoscitur, ut unusquisque vestrum in suo loco
& ordine partem ministerii nostri habere cogno-
scatur. Quare mirum videri non debet, si Car-
olus, ejusque Successores adeo diligenter re-
bus Ecclesiasticis se se impenderent; cum eas
ad ministerium suum pertinere existimarent;
scilicet ut admonitores se præstarent, quo E-
piscopi ministerium suum juxta Canones pera-
gerent, & in eo capite ministerii Regii adju-

fere initio pueritiæ mihi est innatus; nec
earum, ut nunc a plerisque vocantur su-
perstitiosa ocia, fastidio sunt. Et paulo
inferius de suo tempore, nempe sub
Ludovico filio Caroli Imperatoris: *Nunc*
inquit, oneri sunt, qui aliquid discere
affectant, & velut in edito sitos loco stu-
diosos quosque imperiti vulgo aspectantes,
si quid in eis culpæ deprehenderit, id
non humano vitio, sed qualitati discipli-
na

tores essent. Quæ ad Missorum Legationem
pertinerent, passim in libris Capitularium oc-
currunt; qui a *Missis discurrentibus* distinguen-
di sunt, quorum munus erat mandata Principis
deferre per Provincias. De illis non raro
mentio in Regum Francorum Capitularibus.

Sanctus Ludgerus Saxonum Apostolus, hoc
anno, vel sub exitum superioris, Mimigarde-
fordensis in Westphalia creatus est Episcopus,
qui locus postea a Monasterio ibi a Sancto Vi-
ro constructo appellatus est Monasterium, vul-
go *Munster*. Alfridus quidem tertius Episco-
pus Monasteriensis, qui ejus Vitam diligenter
conscriptit, annum ejectionis ejus ad Episco-
patum non exprimit, sed Bollandus, qui primi-
m eam publicavit ad diem XXVI. mensis
Martii, recte colligit ex variis donationibus
Monasterio Werthinenfi, cujus Ludgerus Ab-
bas erat, anno præcedenti, mensibus Maio &
Augusto illius anni factis, eum nondum Epi-
scopum fuisse. Hæc Alfridi lib. 1. cap. 4. de
ejus in Episcopatum, ejectione verba: *Interea*
per dispositionem misericordis Dei Saxones conversi
sunt ad Dominum, & Rex Carolus eundem Vi-
rum Dei Liudgerum Pastorem in parte Occiden-
tali Saxonum constituit: cujus Parochia Sedes est
principalis in pago Sudergoe, in loco cujus vo-
cabulum est Mimigernesford, ubi Domino ipse ho-
nestum construxit Monasterium, sub Regula Ca-
nonica Christo famulantium. Itaque more solito
cum omni aviditate & sollicitudine rudibus Sa-
xonum populis studebat in doctrina prodesse: eru-
tisque idololatria spinis, Verbum Dei diligenter
per loca singula serere, Ecclesias construere &
per eas singulos ordinare Presbyteros, quos Ver-
bi Dei cooperatores venerabiles, sibi ipse nutri-
verat. Cupiebat igitur in cæpto evangelizandi
opere multis subvenire gentibus, sed tamen Pon-
tificalem gradum humiliter declinare: idcirco suos
frequenter petiit alumnos, ut aliquis ex eis pro
eo Episcopalem susciperet Ordinem. Cui cum Hil-
dibaldus Archiepiscopus persuaderet, ut Episco-
pus ordinari debuisset, illud Apostolicum ei re-
spondit, dicens: Oportet Episcopum irreprehensibi-
lem esse. At ille ut erat humilis, & Viro Dei
amicissimus, cum gemitu dixit: hoc in se mini-
me fuisse completum. Tandem consensu omnium
superatus & magis Dei dispositione coactus ad-
quievit; ne plurimorum consilio, imo Dei vo-
luntati pertinaciter inobediens esse videretur.
Ludgerus Monasteriensis Episcopus primus tria
construxit Monasteria, unum Clericorum sub
regula Canonica Christo famulantium, ut mox
diximus, illudque situm erat Mimigardevordæ,
ab ipso Monasterio Monasterium sæculo XI. dic-
tæ. Alterum *Vverthina* ad Ruram fluvium apud
Westphalos, quod adhuc subsistit. Tertium de-
nique *Helmentadiense* in Ducatu Brunsvicensi
positum, in quo identidem ex prædicationis
labore fatigatus se se recreabat. Illud etiam
adhuc superest.

XVII.
S. Liud-
gerus sit
primus E-
pisc. Mo-
nasterien-
sis.

JESU CHRISTI
ANNUS
803.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
8.

CAROLI MAGNI 3.
NICEPHORI 2. IMPP.

I. **R** Edemptoris annus octingentesimus tertius Indictione undecima inchoatur, quo mense Augusto moritur in exilio Irene Augusta ærumnis confecta Nicephori Tyranni sævitia. Sed & Bardanes in Oriente frustra suscepit Imperium: extincti sunt alii complures nobiles ejusdem Imperatoris sævitia, de quibus scribit Theophanes, qui res gestas Nicephori hujus anni ita recenset: *Pridie Kalendas Maii mortuus est Niceta Tripbilus (ut ajunt) a Nicephoro veneno extinctus. Et nonis Maii feria quinta, cum Nicephorus ad suburbana Chalcedonis exisset, equumque mansuetissimum ascendisset, hic ipsum ex Dei providentia eiiciens, pedem ejus contrivit. At vero decimoquarto Kalendas Augusti, feria quarta, hora prima, Bardanes Patricius, & Prætor Orientalium, qui cognominatus est Turcus, appellatus est Imperator ultero ab omnibus suis thematibus. Qui multum renitens, ut evaderet illos, minime valuit, & descendens usque Chrysolim, & cum circumisset diebus octo, & minime receptus fuisset, rediit usque Malagma. Qui metuens Deum, & recogitans, ne forte pro se mactatio Christianorum efficeretur, misit ad Nicephorum, & accepto in scriptis propria manus ejus, in quo & sanctissimus Tarasius Patriarcha, & omnes Patricii subscripserunt, quod illæsus, & indemnus cum omnibus, qui cum ipso erant, fo-*

Bardanes
acclamatur
Imperator.

ret reservandus, sexto Idus Septembris clam fugiens, descendit in civitatem Bithynia, in monasterium Heraclii, & invento chelandio, quod ab Imperatore fuerat ad hoc missum, tonsus est, & indutus stola monastica, & ingressus illud, abiit in insulam, quæ dicebatur Prima, in qua ædificaverat monasterium, opinatus, quod foret verituro terribile verbum, quod dederat sibi contemptibilis Nicephorus, & in nullo esset lædendus. At ille primum quidem denudat eum substantia ejus, & accepta occasione, omnes thematum principes, & habitatores quosdam de regia urbe captivavit, exercitum autem privatum toga deseruit. Addit inferius de eodem misero Bardane ab eodem Nicephoro luminibus privato.

De obitu autem Augustæ hæc habet: *Verum quis sermo enarrare sufficiet dignè cetera, quæ diebus illis ab eo gesta sunt propter indulgentiam Dei pro commissis nostris? Nonæ vero die, mense Augusto undecima Indictionis defuncta est Imperatrix Irene Augusta in exilio, in insula Lesbo, & translata est corpus ejus in insulam Principis, in monasterium, quod ipsa construxerat.*

Eodem anno secundo Imperii sui Nicephorus coronavit filium suum Stauratium per Tarasium sanctissimum Patriarcham in ambone majoris Ecclesiæ in Imperatorem, cum esset inutilis modis omni-

II.
Irenes Augustæ obitus.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6296.

SÆC. IX.
ANNUS E-
RÆ Hisp.
DCCC-
XLI.
ANNO He-
gira
CLXXX-
VIII.
inchoato
die 19.
Decemb.
fer. 3.
A. C. 803.

☉ 28. A. ☽ 6. P. 16. April. Indiæ. 11.

JESU CHRISTI 803.

LEONIS III. PAPÆ 9.

CAROLI IMP. 4.

NICEPHORI IMP. 2.

I.
Moritur
Irene Imp.

AD numer. I. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexan. DCCXCV. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, ait: *Mensis Augusti die nono, Indictione undecima Imperatrix Irene in Lesbum Insulam relegata diem obit, ideoque currenti anno, ut recte Baronius. Colitur a Græcis Sancta Irene die XIII. Augusti, cujus Opera Deus cuncta, qua prior discordia, inslar serpentis lubricissima Ecclesia irrepens, distraxerat in recta fidei unam confessionem clementissima benignitate adduxit; inquit Ignatius Diaconus, & vasorum Custos Magna Ecclesiæ Constantinopolitana in Vita Sancti Nicephori Patriarchæ Constantinop. loquens de Septima Synodo Irenes opera congregata. Ignatius autem hoc ipso tempore floruit, & Sancto Tarasio Nicephori Decessori morienti adlitit.*

Deinde Theophanes anno Incarnat. DCCXCVI. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, scribit: *Hoc anno mense Decembri Indictione duodecima Nicephorus filium suum Stauracium Tarasii Sanctissimi Patriarcha manibus in ambone magna Ecclesiæ Imperatorem coronavit, hominem si-ve vultus speciem, si-ve corporis robur, si-ve demique mentis captum species, ad eam dignitatem plane ineptum. Addit Theophanes: Ceterum mense Augusto adversus Arabes profectio suscepta ad Crasum Phrygia obviam illis factus, certamine inito superatus est: pluribusque suorum prostratis parum adfuit, quin hostium in manus incideret, nisi Procerum nonnulli animo & robore prallantes eum non sine difficultate periculo eripuissent. Sed hæc pugna, quam Baronius cum hoc anno conjungit, ad sequentem pertinet; cum habita fuerit mense Augusto. Elmacinus lib. 2. Hist. Strac. hæc accuratius refert: Anno CLXXXVII. (Arabico scilicet, die XXX. Decemb. superioris Christi anni inchoato) profectus est Rasiidus (ita vocabatur Haron Saracenorū Calipha,) cum copiis suis, donec imminuit portis Heracleæ, diripiens omnia, incendens, atque vastans. Petiit autem Nicephorus ab eo pacem, certa summa tributum annuum ei pollicens: quod Rasiidus non recusavit; eoque negotio transacto, reversus est Racam. Sed magno oborto frigore, pacem fregit Nicephorus, sciens Multimos (ita vocantur Saraceni tanquam recte credentes) reverti ad eum non posse, praenavis copia, & frigoris vehementia. Quod audiens*

II.
Nicephorū
Imp. in-
fausta ad-
ministra-
tio.

CHRISTI
803.LEONIS PAP. III.
8.CAROLI MAGNI 3.
NICEPHORI 2. IMPP.

mnibus ad tantam dignitatem, tam aspectu, quam robore, & sensu. Hæc Theophanes, additque mense Augusti in prælio adversus Arabes Nicephorum posteriores tulisse, in discrimenque vitæ inductum a suis vix ereptum. Sed ad res Occidentales.

Hoc anno Legati Caroli Magni, qui cum pace a Nicephoro Imperatore dimissi fuerunt, una cum Legatis ipsius ad Carolum in Germaniam pervenere, de quibus hæc in vita ejusdem Imperatoris hoc anno: Missi domni Imperatoris de Constantinopoli reversi sunt, & vene-

III.
Legati
Nicephori
Imp. redeunt
cum pace
Constantinopoli.

PAGIUS

diens Rastidus, difficillimo tempore ad eum reversus est, eumque arte pressit, cervici ejus imminens. Unde Nicephorus pacem probavit; attulitque pecuniam a se promissam. Et tunc ab eo discessit. Anno CLXXXVIII. die XIX. Decemb. hujus Christi anni inchoato) misit Rastidus exercitum bellum illatum Romanis: qui Regionem Romanorum ingressus est per portam Safsafa. At prodiit Nicephorus cum magno exercitu, eis in occursum, cessitque victoria Muslimis, qui eos vicerunt. Et vulneratus fuit Nicephorus tribus vulneribus, ac Romanorum XL. millia sunt caesa. Muslimi autem, multis acceptis spoliis, salvi reversi sunt. Quibus ex verbis intelligimus, Safsafam in Phrygia fuisse, aut saltem non longe ab ea sitam.

III.
Carolo
fuisse omnia pro-
cedunt.

Ad num. III. Annalista Lambecianus hoc anno habet: DCCCIII. Ipso anno Imperator Carolus celebravit apud Aquis Palatium Pascha, & Conventum habuit ad Moguntiam, & ipse sine hoste fecit (pro fuit) eodem anno, excepto quod scaras suas (idest, cohortes militares) transmisit in circuitu, ubi necesse fuit, quibus verbis Annales suos decem annorum narrationem complectentes absolvit. Ea descripsit Cosmographus Moissiacensis, sicuti jam aliis annis ab eodem factum. Carolus Moguntia varia Capitula publicavit, quæ Tom. I. Capitularium Reg. Franc. & Tom. VII. Concil. legenda. Annalista Metensis, hoc anno scribit: Missi Imperatoris a Constantinopoli regressi sunt, & venerunt cum eis Legati Nicephori Imperatoris, qui tunc Rem publicam regebat, quorum hæc sunt nomina, Michael Episcopus, Petrus Abbas, Callistus & Candidatus (sed legendum, Callistus Candidatus, quem in duos perperam distinguit, ut liquet ex aliis Annalisticis.) Qui venerunt ad Imperatorem in Germania super fluvium Sala, in loco, qui dicitur Saltz, & pactum faciendi pacis in Christo susceperunt. Inde dimissi cum Epistola Imperatoris Romam venerunt: inde Constantinopolim regressi sunt. Venit quoque Fortunatus Patriarcha de Græcis, afferens secum inter cetera dona duas portas eburneas, mirifico opere sculptas. Imperator autem Bajoariam profectus, venationem bubalorum, cazerarumque ferarum, per salium Hirsacum exercebat. Inde vero ad Regenesburg veniens, dispostis his, quæ utilia videbantur esse, adventum exercitus de Pannonia redeuntis præstolabatur. Quibus reversi obviam illi ad Regenesburg venit. Ibi etiam cum illis Zodan Princeps Pannonia veniens, Imperatori se tradidit. Multi quoque Sclavi & Huni in eodem Conventu fuerunt, & se cum omnibus quæ possidebant Imperatoris Dominio subdiderunt. Constitutisque omnibus utilitatibus, quæ in illis partibus necessaria erant, per Alemanniam & per Vvarmatiam hyemis tempore ad Aquis Palatium venit, ibique Natalem Domini celebravit. Idem habent varii alii Annalisticæ, nisi quod de Fortunato non loquantur.

IV.

Erat Fortunatus Patriarcha Gradenfis, qui in Annalibus Metensibus dicitur Patriarcha de Græcis indicans eum Venetiis venisse juxta modum

loquendi Leonis Papæ III. in Epistola ordine XI. ad Carolum Magnum, in qua ait: Repetimus in eis (nempe literis Caroli), quatenus a Gradenfis insula, ubi Fortunatus Archiepiscopus suam propriam Sedem habere videbatur, propter persecutionem Græcorum seu Veneticorum exul esse dignoscitur. Ubi Venetici, apud quos Grados, Græci appellantur. Richerius tamen in Chronico Senoniensi lib. 2. cap. 6. Fortunatum Gradensem Patriarcham Hierosolymitanum fecit; tradit enim: Tempore Caroli Magni, Vir quidam Venerabilis Fortunatus nomine, Patriarcha Hierosolymitanus, corpus Sancti Joseph Sepulchris Domini, Paganos qui tunc Terram Sanctam vastabant, fugiens apportavit. Fortunatus quippe Gradenfis Patriarcha ex Oriente in Franciam fugit, ut prodiit Eginhardus in Annal. ad annum DCCCXIV. & multas Reliquias in Europam attulit, ut docent Dandulus in Chronico & Ughellus Tom. V. Italiae Sacrae in Patriarchis Gradenfisibus. Quare non dubito, quin Richerius, qui post medium sæculum decimum tertium Chronicon suum exaravit, Fortunatum Gradensem, Hierosolymitanum Patriarcham crediderit; cum aliunde complura scribat a veritate dissentanea, & quin Papebrocius in Historia Chronolog. Patriarcharum Hierosolymitanorum innixus Libello de Successoribus Sancti Hildulfi, ex Archiepiscopo Trevirensi Abbatibus Mediolanensis in Vosago Fortunatum Gradensem inter Hierosolymitanos Patriarchas perperam numerarit. Certe ipsemet animadvertit. Annales Francorum ab anno DCCVIII. ad DCCCVIII. deductos, & a Duchesnio Tom. II. ex Joannis Tillii MS. editos, post Georgium Patriarcham Hierosolymitanum memorare Thomam, qui anno DCCCVII. Ecclesiam Hierosolymitanam regebat, ut eo anno videbimus. Denique Fortunatus Patriarcha Gradenfis hoc tempore in Franciam venit, uti anno superiori diximus, & Idibus Augusti hujus anni cum in Regio comitatu ad Salam esset, Diploma a Carolo obtinuit. Dat Id. Aug. anno tertio Imperii nostri, ut videtur est apud Ughellum, qui illud integrum recitat loco laudato.

Carolus e Palatio, quod Salæ fluvio adfidebat, in Bajoariam profectus est, ut mox diximus ex Annalista Metensi, ibique vastitati Pannoniarum consuluit, ut scribit Brunnerus in Historia Bojorum lib. 6. num. 4. In Boicam rediit, ut quando nuperis bellis Hunnorum res attrita magnaue Pannonia pars cultore nudata fuerat, pulcherrima fertilissimaue Provincia caveretur, ne in solitudinem abiret; quo tempore in agrum vacuum colonias ductas vicinarum gentium, Bojorum maxime, credere non abnuerim.

Mense Octobri Carolus adiit Salisburgum, & Arnoni Salisburgiensi Archiepiscopo concessionem a Pippino filio quondam factam confirmavit, idest erudiendorum Hunnorum curam, quam anno DCCCXVI. Pippinus post debellatam illam gentem eidem Arnoni commiserat, usque ad presentiam genitoris sui Caroli, ut videtur est apud Anonymum editum a Canisio Tom. VI. Antiq. Lect. ubi Caroli confirmatio-

Fortunatus Patriarcha Gradenfis in Franciam venit.

V.
Carolo
Pannonia
consuluit.

VI.
Hunno-
rum in-
structionem Arnoni Archiep. Salisburgensi committit, nem

runt cum eis Legati Nicéphori Imperatoris, qui tunc Rempublicam gerebat (nam Irenam post adventum legationis Franciæ depofuerunt) quorum nomina sunt, Michael Episcopus, Petrus Abbas,

Callistus Abbas, Candidatus Abbas, qui venerunt in Germaniam super fluvium Sala in loco, qui dicitur Sales; & pactum faciendæ pacis in scripto susceperunt: & dimissi cum epistola Imperatoris

PAGIUS

nem Vitæ Sancti Rutuperti subiicit, aitque: Anno Domini octingentesimo tertio Carolus Imperator Bojoariam intravit, & in mense Octobri in Saltzburg venit, & præfatam concessionem filii sui iterans potestativè multis adstantibus fidelibus suis affirmavit, & in ævum in convulsum fieri concessit. Deinde Arnonis Archiepiscopi zelum in promovenda per Karithiam & Pannoniam religione sic laudat, Simili modo etiam Arno Episcopus, Successor Virgiliti, Sedis Juvavensis deinceps curam gessit Pastoralem, undique ordinans Presbyteros, & mittens in Sclaviniam, in partes videlicet Karintianas atque Inferioris Pannonia illis Ducibus atque Comitibus sicut pridem Virgilius fecit, quorum unus Ingo vocabatur, multum charus populis & amabilis, propter suam prudentiam. Cui tam obediens fuit omnis populus, ut si cuique vel charta sine litteris ab illo directæ fuit, nullus ausus est suum negligere præceptum. Quod etiam mirabiliter fecit. Vere servos credentes secum vocavit ad mensam, & eos qui eis dominabantur infideles, foris quasi canes sedere fecit, ponendo ante illos panem & carnem, & fusca vasa cum vino, ut sic sumerent victus. Servis autem stauris deauratis propinare iussit. Tunc interrogantes primi de foris dixerunt. Cur facis nobis sic? At ille, non estis digni, non ablutis corporibus cum sacro fonte renatis communicare, sed foris domum ut canes sumere victus. Hoc facto fide Sancta instructi, certatim cucurrerunt baptizari & sic deinceps Religio Christiana succrescit.

VII.
Synodus
Ratisponensis ad-
versus
Chorepi-
scopos.

Labbeus Tom. VII. Concil. pag. 1152. Concilium Ratisponense, cujus mentio lib. 7. Capitularium cap. 187. ad annum circiter DCCXCIX. refert. Verum, ut observat Cointius hoc anno num. LXIV. & seqq. Carolus anno illo a Bojoaria procul abfuit, semelque deinceps illuc profectus legitur, hoc scilicet anno. Testatur Carolus loco citato tam Presbyteros, quam laicos questos esse de Chorepiscopis, & affirmasse laicos, quod talium Ministrorum vel Sacerdotum, id est, qui a Chorepiscopis erant quasi ordinati, officia audire nollent, nec eorum infantes maiores, vel minores, aut familiam eorum per ma-

nus impositionem consignari vel confirmari usquam vellent, ne magis vulnus, quam benedictionem acciperent, &c. Quapropter Arnonem Archiepiscopum ad Leonem Apostolicum misimus, ut inter cetera qua ferebat, etiam eum & hoc interrogaret, ut quidquid super iis definiendum esset Apostolica auctoritate, a nostris Episcopis regulariter sapiretur. Pergit Carolus: Cum eodem Arnone, permittente præfato Apostolico, mitius tractantes, jam dictos villa nos Episcopos inter Presbyteros statuerunt, ita ut nihil amplius de Episcopali Ministerio præsumerent, nec ipsi deinceps a quoquam fierent, qui gradus sui periculum vitare vellet. Decretum namque est in illa Synodo, quam Reginistruc pro eadem vel pro aliis causis Apostolica auctoritate præfato prætextu habuimus, nihil ex prædictis a quoquam eorum agere; nec facere volentibus consentire, &c. In Synodo itaque Reginoburgensi tres Sanctiones adversus Chorepiscopos editæ, prima, ut Chorepiscopi de Ministerio Episcopali nihil præsumerent; altera ut in posterum Chorepiscopi non fierent; tertia, ut quæ gesta fuerant a Chorepiscopis haberentur irrita. Chorepiscopi tamen mulo tardius extincti sunt, ut ex infra dicendis liquebit. [1]

Monachus Anonymus Nonantulanus, qui scripsit Vitam Sancti Anselmi Abbatis Nonantulani in Italia primi, recitatam a Mabillonio Sæc. IV. Benedic. part. 1. refert, Sanctum Abbatem mortis suæ diem Monachis suis prædixisse, eamque accidisse regnante Domino & Maximo Carolo Imperatore hic in Italia anno trigésimo Regni sui, ipsiusque magnifici Anselmi Abbatis quinquagesimo. Subdit idem Anonymus: Benedixit eos, & inter manus fratrum Monachorum ex hoc saculo migravit ad Cælos, quinto Nonas Martii sexta feria die, in qua Mundi Redemptor hominem fecerat, ipsumque redemerat. Quare Sanctus Anselmus hoc anno, in quem notæ illæ Chronologicæ conveniunt, animam Deo reddidit, ut recte Mabillonius ibidem, & Bollandus ad diem III. Martii, qui partem Vitæ S. Anselmi ante Mabillonium retulerat. Sancti Viri corpus in monasterii Nonantulani summo Altari honori-

VIII.
Mortur S.
Anselmus
Abbas pri-
mus No-
nantula.

NOTÆ

[1] IN libello de gestis Episcoporum Cenomanensium a Mabillonio Analectorum pag. 288. vulgato, quadam occurrunt, ex quibus certiora quoad chronologiam Concilii Ratisponensis erui posse arbitror. Narratur ibi cap. XVII. Gauziolenus quidam Cenomanorum Episcopus, cum munia Episcopalia exercere præ cæcitate impediretur, initiari a tribus Episcopis in Chorepiscopum curasse Merolum quendam, eo quod per illa tempora Carolus Pippini filius, una cum Legatis Apostolicis, & omnibus Episcopis in frequenti concilio sanxisset, ut nullus Chorepiscopus crimina conficeret, virgines sacraret, Spiritum Paraclitum traderet, neque ecclesias dedicaret, vel altaria erigeret, aut sacraret, etiam oleum ad infirmos unguendos benediceret, nisi a tribus esset ordinatus. Sermonem hic esse de concilio Ratisponensi, in quo sancitum fuit ne chorepiscopi a tribus non ordinati munera Episcopalia exercerent, facile cuivis suaderetur. Merolus iste annis 30. fedit, incompletis tamen; nam Carolo jam rerum potente cœpit, ejusdemque Regis anno regni 29. mense decembri, id est Christi 796. vacuam ejus morte cathedram Franco occupabat ut liquet ex diplomate ejusdem Caroli dato anno & mense eodem in eo libello recitato. Hinc fit Concilium Ratisponense tempore ordinationis Meroli habitum, ad annum 768. circiter pertinere. Neque Carolus in capitularibus, in loco a Pagio hic allato, contrarius est; non enim ait, ut Pagius explicat concilium Ratisponense celebratum fuisse occasione legatorum, quos miserat ad Leonem III. ad causam chorepiscoporum tractandam, sed cum narrasset legatorum illorum missionem, tunc apte subdit mentionem de concilio Ratisponensi a se pro eadem causa non vero eodem tempore, sed ante aliquot forte annos celebrato. MANSI

CHRISTI
803.LEONIS PAP. III.
8.CAROLI MAGNI 3. IMPP.
NICEPHORI 2.

(a) Apud ris Romam regressi, & in Constantino-
 Sigon. de polim reversi sunt. Hæc ibi.
 Reg. Ital. Hoc (a) anno Indictione undecima,
 l. 4. hoc an. decimo Kalendas Aprilis, Leo papa pal-
 & seq.

PAGIUS rifice locatum conspicitur, hæcenusque subsi-
 stit Monasterium Nonantulanum, quod in Op-
 pidum accrevit, translatum a Monachis Nigris
 ad Cistercienses ab anno MDXIV. Mabillonius
 existimat, Anonymum illum Monachum Non-
 antulanum paulo post Anselmum vixisse, tum
 quia eam ætatem sapit stylus orationis, tum
 quia is qui seriem Abbatum Nonantulensium
 anno MXXXVII. ordinare desit Monachus A-
 nonymus, hanc Vitam Sancti Anselmi lau-
 dat.

IX. *Ethelardus* Magnæ Britannæ Primas Provin-
 ciales Episcopos, eos nimirum quos olim Gre-
 gorius Magnus ejus Sedi subiecerat, in unum
 convocavit. Romani Pontificis mandatum ex-
 posuit, & cavit imprimis ne ullus imposterum
 Metropolitanæ suæ Sedis prærogativam aut mi-
 nuere aut delibare præsumeret, Refert hanc
 Synodum Spelmannus, & ex eo Alfordus hoc
 anno ac Labbeus Tom. VII. Concil. In ejus
 fine legitur: *Actum est in celebri loco, qui vo-
 catur Cloveshoas, anno ab Incarnatione Christi
 octingentesimo tertio, Indictione undecima, die
 quarta Id. Octob. Angli Indictionem a die
 XXV. mensis Septemb. exordiebantur, ut ali-*

lium concessit Fortunato Gradensi Pa-
 triarchæ in locum Joannis suffecto, qui
 occisus fuerat a Joanne Duce Venetia-
 rum.

Octin-

bi ostendimus. Verum, ut ex hoc Concilio va-
 riisque Diplomatis Regum Anglorum constat,
 circa sæculi noni initium *Indictiones* cum annis
 Incarnationis a die natali Christi auspiciari cœ-
 pere, alioquin hoc anno mense Octobri, non
 Indictio XI, sed Indictio XII, numeranda fuis-
 set. Porro *Ethelardus* seu *Adelardus* hoc anno
 mortuus est, teste Vigornienti, cui suffragan-
 tur Huntindoniensis pag. 344. & Hovedenus pag.
 411. qui postquam asseruere Egbertum anno
 Christi octingentesimo Regnum Westsaxonum
 iniisse, subdunt: *Quarto post hunc anno dece-
 sit Edetred Archiep. Kentensis, & VVilfredus suc-
 cessit; inde vero post biennium Cudredus Rex
 Kentensis obiit, anno scilicet DCCCXV, ut infra
 ostendam. Alfordus Adelhardi mortem in an-
 num sequentem differt illo testimonio Huntin-
 doniensis & Hovedeni iisdem verbis scripto in-
 nixus. At cum ipsemet Alfordus mortem Cu-
 thredi Regis cum anno Christi DCCCXV, recte
 copulet, Huntindoniensis & Hovedenus de an-
 nis IV. incompletis pariter intelligendi. Mal-
 mesburiensis pag. 199. Gervasius in Actis Pon-
 tif. Cantuar. aliique annos XIII. Sedis Ade-
 lhardo assignant, cumque plurimum laudant.*

JESU CHRISTI
ANNUS
804.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
9.

CAROLI MAGNI 4.
NICEPHORI 3. IMPP.

I.
Leo Pap.
iterum
venit in
Germaniam ad
Carolum
Magnum.

O Ringentesimus quartus annus Redemptoris duodecima Indictione signatur, in cuius fine Leo Romanus Pontifex rursus in Germaniam se contulit ad Carolum Magnum, de cuius adventu, & ejus ratione hæc habent Annales Francorum in vita Caroli Magni per singulos annos digesta: Medio Novembrio allatum est Carolo, Leonem Papam Natalem Domini cum eo celebrare velle ubicumque hoc contingere potuisset. Quem statim, misso ad S. Mauritium Carolo filio suo honorifice suscipere jussit. Ipse obviam illi ad Rbemororum civitatem profectus est, ibique suscepit eum. Primo Carisiacum villam, ubi Natale Domini celebravit, deinde Aquisgranum perduxit, & donatum magnis muneribus per Bajoriam ire volentem reduci fecit usque Ravennam. Causa adventus ejus hæc

erat. Perlatum est ad Imperatorem, astate præterita, Christi sanguinem in Mantua civitate fuisse repertum. Propter hoc misit ad Papam, petens ut hujus famæ veritatem inquireret. Qui accepta occasione exeundi, primo in Longobardiam, quasi pro inquisitione ista profectus est, idem ad Imperatorem veniens, mansit cum eo dies octo, reversusque est Romam. Hæc ibi, & quidem summam collecta.

Cæterum quod ad sanguinem Christi pertinet, re multum examinata, inventus est & comprobatus ille fuisse, qui ex Christi corpore fluxit, tempore Passionis ejus, non autem ille, qui Beryti (ut vidimus) ex sacra Crucifixi imagine fluxerat. De qua veritate extare dicuntur sacra diplomata Romanorum Pontificum, ut de his non sit amplius dubitandum. Sed ego non vidi.

Quod

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno Era
ræ Hisp.
DCCC.
XLII.
Anno He
gira
CLXXXIX
inchoato
die 8.
Decemb.
fer. 1.

A. C. 804.
I.
Adventus
Leonis
III. in
Franciam.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6297.

⊙ 1. GE. ☽ 7. P. 31. Mart. Indict. 12.

JESU CHRISTI 804.

LEONIS III. PAPÆ 10.

CAROLI IMP. 5.

NICEPHORI IMP. 3.

AD num. I. Annalista Metensis de adventu Leonis III. in Franciam hæc habet: Medio Novembrio nunciatum est, ei Leonem Papam Natalem Domini cum eo celebrare velle ubicumque illi placuisset. Quod Rex gratanter suscepit, & statim misso filio suo Carolo ad Sanctum Mauricium, eum suscipere honorifice præcepit. Ipse vero obviam illi apud Rbemororum Civitatem in Basilica Beati Remigii Episcopi & Confessoris profectus est: ibique susceptum ad Carisiacum usque perductum, cum eo Natalem Domini celebravit. Inde pariter proficiscentes pervenerunt ad Sueffionis Civitatem, in qua dimisso Papa, ad colloquium Germana sua Gista qua in his diebus agrotabat, ad Calam Monasterium pervenit. Fruiusque ejus colloquio, ad Carisiacum villam Leonem Papam, quem apud Sanctum Medardum dereliquerat, sibi obviam venire fecit. Deinde Aquis perduxit, & honoratum magnis muneribus per Bajoriam ire volentem a suis duci fecit usque Ravennam. Causa adventus ejus hæc fuit. Nunciatum est Imperatori, Jesu Christi Domini nostri Sanguinem in Mantua Civitate fuisse repertum: & Imperator ad Papam direxit, rogans ut veritatem rei perquireret. Qui accepta occasione a Roma exeundi, primo in Longobardiam quasi pro inquisitione prædicta profectus est: Deinde arrepto itinere, subito ad Imperatorem usque pervenit. Mansitque apud illum dies octo, & sicut dictum est Romam repedavit. Eadem narrant alii Annalistas, Regino, Monachus Egolesinensis, & Incertus Auctor in Vita Caroli.

II. Etsi autem hi Auctores scribant, Christi Sanguinem in Mantua Civitate repertum fuisse, certum tamen illis temporibus Mantuam titulo Civitatis & Episcopali Sede caruisse. Urbs hæc post persecutionem Diocletianeam jussa est ad arbitrium Mediolanensis Antistitis respicere; qui, eidem spiritualibus attributis administris, per plures annos Mantuanam Ecclesiam sua Jurisdictionis agnovit. Paruit deinde Archiepiscopo Ravennati, Pelagio Primo Summo Pontifice ita censente, adnitenteque Smaragdo Ravennate Exarcho Mantuaque Governatore, qui per id tempus Constantinopolitano Casari Vicariam operam præstabat anno DLXXXV. Anno vero DCCXXIX. Gregorius II. Pontifex a Luitprando Longobardorum Rege exoratus, divulsam a Ravennate Jurisdictionem, Patriarchatui Aquileiensi, majoris honoris ergo illius Sedis, illam adiecit. Sed cum postea Leo III. ex fama reperta spongia anno DCCCIV. Sanguine Christi imbuta, a Longino olim discessa Mantuam venisset, hausissetque oculis admirabilis Reliquiæ veritatem, tum primum Mantua Episcopalem dignitatem attribuit, ejusque Prasulem Aquileiensi Patriarchatui voluit suffragari, inquit Ughellus Tom. I. Ital. Sac. in Episc. Mantuan. Pontifex & Imperator Remis Sueffionem simul profecti sunt, sed accepto nuncio de morbo, quo Gista Caroli soror Abbatis Calensis in Agro Parisiensi laborabat, relicto apud Sueffionem Papa, statim Imperator iter Calam versus arripuit, indeque recta Carisiacum perrexit; quo se quoque Pontifex Sueffione mox contulit. Illic ambo Natalem Domini celebrarunt, simulque manserunt dies octo, deinde Aquisgranum contenderunt. Eginhardus in Vita Caroli M. de eo ait: Erat ei unica soror, nomine Gista, a puellaribus annis religiosa conversationi mancipata, quam similiter ut matrem magna coluit pietate; qua etiam paucis ante obitum illius annis in eo quo conversata est Monasterio decessit.

III. Leo Papa & Carolus Imp. dum Aquisgrani essent, egerunt de Episcopis Istriæ, qui Patriarchæ Forojuliensi tunc submittebantur, & statuerunt, ut ad Gradensem redirent Provinciam, e qua fuerant ab annis tantum aliquot avul-

Leo III.
Romam
redit.

II. Quod vero spectat ad res gestas a Leone in Germania: prolixior de cunctis narratio habetur in epistola S. Ludgeri his verbis (a): Idem S. Leo Papa, anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo * tertio cum magna solemnitate suorum Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Prælatorum, & Præmunitum ad Imperatorem Carolum in Germaniam veniens, & ab eodem Imperatore Imperialiter cum suis susceptus, inter multa pietatis suæ opera, instantia ejusdem serenissimi Imperatoris, & Regis, Aquisgrani in Palatio dedicavit Ecclesiam perpetuæ Virginis Mariæ, donans eandem Ecclesiam multis indulgentiis. Deinde humili petitione, & instantia venerabilis patris Gerbaldi Episcopi Leodiensis consecravit Ecclesias gloriosæ Virginis Mariæ tam in Fungris, quam in Viseto. Et in Colonia Agrippina, tam ad sanctum Martinum, quam in Capitolio altaria consecravit, & multa alia monasteria, & altaria, & capellas per Alemanniam, & Galliam consecravit, ubique multas indulgentias conferendo. Tandem devota instantia gloriosissimi Imperatoris Caroli, & venerabilis viri Hildebaldis Archiepiscopis Colonienfis, venit a Colonia idem sanctus Papa Leo navigio in Vverdam stipatus Imperatoria majestate, ac sacro choro sanctorum Cardinalium, & Archiepiscoporum, & multorum procerum. Cui occurrunt usque ad Rbenum devoti fratres conventus sancti Suviberti processionaliter cum incolis ejusdem oppidi de Vverda, introducetes eum cum Imperatore, & cæteris in Ecclesiam sancti Suviberti, multum devote, ac honeste. Et die illo, quo intravit, jejunaverunt incolæ de Vverda cum toto conventu auctoritate Apostolica.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

(a) Epist. S. Ludg. cap. 9. apud Sur. in Suviber. die 1. Mart. rom. 2. * quarto.

Res gestæ a S. Leone Pap. in Germania.

Indulgentiæ concessæ a Leone Papa.

PAGIUS avulsi postquam Istris dominari cœperant Franci. Pontifex enim in Epistola sua ad Carolum, ordine XI. ait: Reservatur in ipsis vestris Imperialibus apicibus, quomodo in Aquis Palatio nobiscum providistis de Aquileiensi Ecclesia, velut una qua suam Sedem haberet. Cum vero Annalistæ affirmant, Papam apud Imperatorem mansisse tantum dies octo, & Natalem Domini simul celebrasse, apparet, illum anni sequentis initio Romam accessisse.

IV. A num. II. ad VIII. Refert Baronius ex Epistola Sancti Ludgeri Monasteriensis Episcopi, quæ Leo III. positus in Francia egerit. Rixfridus Trajectensis Episcopus Luidgerum per literas rogasse, dicitur, ut Elevationem & Canonizationem Sancti Suviberti cum Miraculis in scripta dirigeret; quæ libro de illius Vita conscripto addi possent. Luidgerus, ut hisce Rixfridi literis plenissime satisfaceret, responsum edidisse perhibetur, in quo multa commemoravit miracula, quæ a Sancto Suviberto dicuntur facta. Verum totam illam narrationem Vitamque Suvibertinam posteriorum commenta esse, supra sæpe insinuavimus, & Morinus in Commenta-

IV. Canonizatio S. Suviberti commentitia.

Altera vero die, qui fuit pridie Nonas Septembris, tam Papa sanctus Leo, quam Carolus Imper. & alii convenientes in Ecclesia, & conventu S. Suviberti, ibi oratione finita omnium convenientium in Ecclesia statim celebrante solemniter summam Missam Felice Hildebaldo Colonienfi Archiepiscopo, & sanctissima Vita ipsius Suviberti cum innumeris miraculis conscripta per venerabilem presbyterum Marcellinum socium, & conterraneum ipsius Sancti ibidem lecta, Papa sanctus Leo, de assensu pariter, & consensu suorum Cardinalium, cæterorumque prælatorum illic coram assistantium solemniter catalogo sanctorum Confessorum ipsum adscripsit. Quo facto, pulsata campana, conventus per aliquot horas ad honorem Dei, & gloriam ipsius Sancti, cum per dulcia modulamina laudum fratres devotissime Deo rependissent gratias, cantando humiliter hymnum, Te Deum laudamus; & reliquiæ, sive ossa ipsius ex monumento, in presentia sanctissimi Apostolici Leonis, & Caroli Imperatoris, cæterorumque per præfatum Archiepiscopum Coloniensem tollerentur devote, maxima dulcissimi odoris in eodem loco calitus effusa est fragrantia, cujus suavitas omnium ora, & corda assistantium reficiebat, ita ut nullus ambigeret, ibidem adesse Angelorum choros.

Facta sunt hæc pridie Nonas Septembris, presentibus ibidem victoriosissimo Carolo semper Augusto, Romanorum Imperatore, & Francorum Rege, venerabilibusque Patribus, Cardinalibus, Archiepiscopis, Bernardo Ostiensi, & Fortunato Treverorum, Theodoro Sabinensium, Nicolao tituli S. Crucis in Hierusalem, Eustochio S. Praxedis, Bonifacio tituli sanctorum Marcellini, & Petri

D d d pres-

III. Relatus inter sanctos S. Suvibertus.

IV

rio de Administratione Sacramenti Pœnitentiæ lib. 10. cap. 20. solide refutavit Epistolam illam Ludgeri de multarum Ecclesiarum, Capellarum & Altarium consecratione per Leonem III. de S. Suviberti relatione in Catalogum Sanctorum; de concessione specialium Indulgentiarum in Dedicationibus prædictarum Ecclesiarum, Capellarum & Altarium, atque in Festo Sancti Suviberti. Consilata est, inquit Morinus, Epistola ante forsan trecentos annos, aut ut maxime ante quadringentos, nomine Sancti Ludgeri, ab aliquo Vverdensi Monacho in sui Monasterii commodum & gloriam. Quæ scribit de tempore itineris Leonis III. ad Carolum, de variis cum eo itineribus susceptis, omnia aversipetros ficta sunt, & cum iis, quæ referunt illius temporis Auctores, constare non possunt, ut unicuique ista comparanti evidens erit. Deinde Sancti Suviberti in Sanctorum Catalogum relationem eo modo & ordine enarrat, quo nunc, & ab annis quadringentis celebrari solet. Certum est autem hanc celebrationem cœpisse trecentis post Leonem III. annis & amplius, Primus, quem perhibent antiqua docu-

presbyteris Cardinalibus, Gerbaldo Leodicensi, Volquino Normensium Episcopis, & præsertim Felice Hildebaldo Colonienfi Archiepiscopo, cujus industria, & pia instantia sanctus Leo Vverdam navigavit, & S. Suuibertum in * duos retulit, cum multis aliis prælati, & proceribus.

* sanctos.

Indulgentiæ concessæ Ecclesiæ S. Suuiberti.

Statuit insuper sanctissimus Papa Leo illum diem canonizationis, & exaltationis S. Suuiberti egregii Episcopi, perpetuis temporibus per totum oppidum a cunctis incolis Vverdæ celebrandum ob honorem sancti Suuiberti Apostolici Episcopi. Obtulit autem idem sanctus Papa eidem Ecclesiæ speciales indulgentias cunctis fidelibus celebrantibus festum S. Suuiberti Episcopi, & ad divina confluentibus. Item idem Papa obtulit parvulam auream Crucem refertam particula S. Crucis Domini nostri Jesu Christi.

Imperator vero Carolus obtulit duos aureos calices ex auro puro, & totidem ampullas ejusdem auri cum multis aliis Ecclesiarum * Clenodiis pretiosis, ut dum divinum mysterium in Vverdensi conventu perageretur cum eisdem, ipsius Imperatoris jugis fieret memoria. Obtulerunt pariter omnes a majori usque ad minorem, juxta devotionem, & inspirationem spiritus, & pro facultate, ut fieret solemnis capsula, & pretiosum feretrum, in quo collocarentur sacrosancta ossa sancti Suuiberti Episcopi, ad laudem, & gloriam Domini nostri Jesu Christi, qui vivit, & regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti per infinita secula seculorum. Amen. Quid præterea mirandum acciderit, cum adhuc esset ibidem S. Pontifex Leo, in eadem S. Ludgeri Episcopi epistola ita narratur:

* Oblationes factæ S. Suuiberto.

PAGIUS

mentia solemniter a Pontificibus canonizatum fuisse est Hugo Carthusianus & Gratiopolitanus Episcopus; secundus est Sanctus Bernardus. Sed considera qua Epistola, sive Bulla Pontificum de Illorum Sanctorum Canonizatione referunt, & ea compara cum iis qua Auctor ille de Sancti Suuiberti Canonizatione scribit, deprehendesque ceremonias hodiernas a Leone III. multo diligentius & copiosius quam ab Innocentio II. aut Alexandro III. fuisse observatas; quod argumentum certum est istius Epistola Auctorem post annum MCC. scripsisse. Ante Innocentium II. & Alexandrum III. simplex admodum erat Canonizationis ritus, ut ex Petro Damiano constat in fine Vita Sancti Romualdi, testaturque Cardinalis Baronius ad annum Christi MXXVII. Obtinebatur ab iis, quibus erat cura illa Canonizatio a Sede Apostolica facultas altare supra defuncti corpus erigendi. Eo erecto peracta erat Canonizationis solemnitas. Post illud tempus ceremonia sancta illius actionis paulatim facta sunt augustiores. Tertio sæpius recitat Episcopos, Archiepiscopos, Cardinales, & Proceres Pontifici assidentes, sed semper primo loco Cardinales collocat contra morem illius temporis & seculorum sequentium. Innocentius II. trecentis & aliquot post verum

Igitur cum rumor adventus sancti Leonis Papæ, & Caroli serenissimi Imper. cæterorumque prælatorum, & Principum in Vverdam ad canonizandum sanctum Suuibertum, ubique per vicinam provinciam pervolasset, confluebant multi populi utriusque sexus cum filiis, & filiabus suis Vverdam, ad percipiendum a sancto Papa remissionem suorum peccatorum, & Apostolicam benedictionem, & ad intuentum tantæ celebritatis actum. Inter quos erat quadam nobilis domina Irmgardis mulier honesta, & proba, germana venerabilis patris Hildebaldi Colonienfis Archiepiscopi, uxor strenui Bartoldi domicelli de Genbergem habitans, & residens illo tempore in Troja, sive Xantis. Que domicella cum duabus solummodo pedisequis, & primogenito suo Gocellino * semiocto annorum puero, & cum multis aliis honestis personis ex Xantis Vverdam navigans eidem celebritati consensu mariti sui interesse voluit, & decrevit. Et appropinquantes Vverdæ, cum nauta propter multas alias naves ibidem congregatas subito amplustre mutaret, ut convenientius litori navim applicaret: Gocellinus stans prope matrem in prora navis ex collisione navium cespitans pedibus corruit extra navium in Rhenum, & submersus est. Quod mater ejus videns (quæ etiam cecidit ex collisione navium in navim) & puerum suum juvare non valens, seipsam in Rhenum præcipitare conabatur, sed tenta, & impedita per pedisequas, & alios probos homines, scisso velamine capitis sui, præ nimio dolore inconsolabiliter flens magno ejulatu, & lamentis implevit litora Rheni. Erat autem ora fere quinta vespertina. Archiepiscopus vero frater ejus illa audiens ingemuit, & mul-

V.

* octo cum dimidio.

De puero in Rhenum mersus.

Ludgerum annis ad Carthusa Priorem de Sancti Hugonis Canonizatione scribens Cardinales tertio loco ponit. Quarto commemorat cap. 12. Severinum quemdam patrem-familias adolescentem filium propter morbum a Studio Bononiensi revocasse. Quasi vero regnante Carolo Magno Bononia literarum studia florent, & eo ex variis Provinciis confluerent adolescentes. Ita quidem vivente Gregorio IX. qui Decretalium compilationem ad Doctores, Scholaresque Bononienses direxit. Quinto cap. 2. bis vocat Hernaldum Comitem de Angiers; nominis Provincia formatio vernacula recens, qua vix ante annos quadringentos usurpari cepit. Deinde Francos vocat Francigenas, nomen Historiis Francorum sub tertio stemmate scribentium frequens, sed antea inusitatum. Multa sunt alia ejusdem criminis argumenta, que longum esset persequi. Undique enim rimosa est Historia ista, & sabellis veritati assutis fatiscit.

Scriptis hæc Morinus anno MDCLI. annoque MDCLIX. postquam anno præcedenti Sanctus Thomas de Villanova in Album Sanctorum ab Alexandro VII. relatus fuisset; Josephus Maria San-Felicis ad Inferioris Rheni tractum Nunciatus Apostolicus, peculiari Epistola ab Henschenio

V.

Ab omnibus nunc explosa.

CHRISTI
804.

LEONIS PAP. III.
9.

CAROLI MAGNI 4. IMPP.
NICEPHORI 3.

multum tristabatur. *Pedissequa quoque concita denunciavit Bartoldo discrimen submersi pueri sui.*

VI. *Domicella itaque complofis manibus, tamquam mulier vesana, intrans Ecclesiam S. Suviberti, cum magno ululatu, & gemitu Dei exoravit pietatem, ut meritis S. Suviberti filium suum sibi restituere dignaretur. Consolata denique a multis honestissimis matronis, & precipue ab Archiepiscopo fratre suo ducente eam in hospitium suum, ut eam refocillando consolaretur. Sed ipsa quiescere nullatenus valens, noctem illam totam insomnem ducens, imploravit assidue devoto, & contribulato corde sanctum Suvibertum, petens ut qui dudum multis in tribulationibus subveniebat, sibi etiam desolatæ solita pietate subvenire non dedignaretur, vovensque si ipsum suis suffragantibus meritis vivum recipere posset, perpetuis temporibus suo ministerio assignaret.*

*Altera die cum aurora eminentibus radiis illucesceret, quidam honesti viri amore Dei, & petitione Archiepiscopi amotis navibus ceperunt submersum domicellum Gocellinum querere sagenis, & uncis, & aliis opportunis instrumentis. Tandem hora fere octava ante Missarum solemnia, quidam dictus Lambertus Dobel de Embrica unco sentiens, & tangens ipsum veste, vocatis aliis sociis, sagaciter ex profundo Rheni per vestem sursum trabens, & elevans defunctum matri præsentavit. Quæ ipsum defunctum videns, exanguis effecta, & in extasi posita, stupuit. Sed ad se reversa, puerum ulnis amplectens, sequentibus eam multis honestis utriusque sexus personis flentibus, & ei condolentibus, deposuit illum ante sepulcrum S. Suviberti, factaque ab omnibus devote oratione, spiritus in illum rediit, oculos aperuit, & revixit, sur-
Ann. Eccl. Tom. XIII.*

gensque stetit supra pedes suos, admirans multitudinem, & frequentiam populorum ipsum intuentium, loquebatur matri suæ dulciter. Statimque exuentes eum madidis vestibus propter compressionem hominum, de consilio quorundam, posuerunt in eminentiori loco, ut ab omnibus posset videri. Quo viso, factus est clamor omnium, Deum in sancto Suviberto collaudantium, de tanta, tamque manifesta gratia ibidem meritis sancti Suviberti palam omnibus ostensa.

Eadem vero hora venit festinanter equester pater ejus Bartoldus cum decem tantum vernaculis, multum nimirum tristis, & dolens de perditione dilecti filii sui: erat enim Præfectus Imperatoris Caroli in illis oris. Intrans vero Ecclesiam cum audisset, & vidisset eum a morte resuscitatum, glorificavit Deum in sancto suo Suviberto. Igitur sanctissimus Apostolicus, & Imperator Carolus ista percipientes ab Archiepiscopo Coloniensi avunculo Gocellini resuscitati, eundem puerum ad se accersiri, & adduci præceperunt. Quem vivum videntes, qui per quindecim fere horas sub aquis in profundo Rheni jacuerat, laudaverunt pietatem Dei, qui semper diversis signis dilectos suos magnificat, & bonorat. Archiepiscopus vero consensu parentum, deposita argentea torque, quam circa collum gessit idem Gocellinus resuscitatus, ipsum clericum ordinavit, mutansque nomen ejus, ipsum Suvibertum nominavit: qui intra monasterium S. Suviberti intrans, eidem Sancto semper humiliter servivit. Assignavitque domicellus Bartoldus eidem monasterio, amore S. Suviberti, & filii sui, certa prædia perpetuis temporibus possidenda. Hucusque auctor.

Hæc autem de tempore commorationis Leonis Papæ cum Carolo Imperato-
D d d 2 re

Puer
mortuus
revixit.

VII.

VIII.

PAGIUS *nio ad diem XXVI. Martii in Commentario prævio ad Vitam Sancti Liudgeri paragrapho 8. recitata, futilem quoque & commentitiam Liudgeri Epistolam rejecit ob easdem rationes, ipseque Henschenius ibidem & Cointius anno DCCCV. num. VII. & seq. adversus eam non pauca alia notarunt. Quo tempore solemnes Sanctorum Canonizationes usurpari ceperint, discutimus anno DCCCCXIII. occasione Canonizationis Sancti Udalrici Augustani Episcopi, quæ facta fuit eo anno.*

VI. *Ad num. VIII. & seq. Annalista Metensis de ultima Caroli Imp. in Saxones expeditione hæc refert: Anno Dominica Incarnat. DCCCIV. Imperator Aquis hyemavit, & ab Aquis proficiscens venit ad Palatium quod dicitur Niumazum. Ibi que veris tempore manens, Pascha etiam ibidem celebravit. Incipientemque aestatis tempore ad Aquis Palatium revertens, exercitum in Saxoniam misit. Transitoque Rheno, Generalem Conventum Francorum habuit juxta Lippia fontem. Sumtoque inde itinere, per Saxoniam profectus, castra metatus est in loco, qui dicitur Boldonstat. In*

quibus castris etiam Slavorum Principes adfuerunt. Quorum causis discussis, & secundum arbitrium dispositis Regem illis Trasiconem constituit. Missisque inde exercitibus suis per diversas partes Saxonie, tam perfidos illos, quos ultra Albiam transierat, quam illos, qui in Wigmoti manebant, & frequentibus maleficiis populum Saxonum a via veritatis averterant, cum mulieribus & infantibus Deo auxiliante sapientissima dispositione de Saxonie per diversas vias dirigens funditus exterminavit, & per Gallias ceterasque Regiones Regni sui sine ulla lesione exercitus sui dispersit. Auctor Vitæ Ludovici Pii refert, Carolum mandasse Ludovico, ut & ipse se subsequeretur, sed postea postquam Rhenum transit, ei a patre mandatum, ut se redeuntem ibidem opperiretur: Tota enim gente subacta Saxonum victor Carolus Imperator jam redibat, inquit, idem Auctor, qui subdit: Finito tandem diutino atque cruentissimo Saxonico bello, quod ut ferunt triginta trium annorum tempus occupavit, Ludovicus Rex a patre dimissus, in Regnum proprium ad hyberna se se cum suis collegit.

Pia-

CHRISTI
804.LEONIS PAP. III.
9.CAROLI MAGNI 4.
NICEPHORI 3. IMPP.

re in Germania, cum in Annalibus Francorum asseratur, nonnisi octo dies apud Carolum mansisse Leonem: fortasse ad primum adventum Leonis in Germaniam referenda commodius essent: tu considera.

Saxonum
coloniz
divisæ.

Hoc eodem anno (ut iidem Annales Francorum habent) idem Carolus Imp. ob rebellantes annis ferme singulis Saxones, consilium iniit, ut qui positi erant trans Albim fluvium, eisdem inde deduceret, & in Franciam colonos duceret: sicque factum est, ut Saxonicum bellum triginta annorum spacio agitatum tandem quiesceret. De his autem Eginhardus in Caroli Magni vita hæc habet: *Omnibus, qui resistere solebant, profligatis, & in suam potestatem redactis, decem hominum millia ex iis, qui trans ripam Albis fluminis incolebant, cum uxoribus, & liberis sublatis transtulit, & huc atque illuc per Galliam, & Germaniam multimoda divisione distribuit, eaque conditione a Rege proposita, & ab illis suscepta, tractum per tot annos bellum constat esse finitum, ut abjecto demonum cultu, & relictis patriis ceremoniis, Christianæ Fidei, atque religionis sacramenta susciperent, & Francis adunati unus cum eis populus efficeretur. Hæc ipse, qui numerat spacium belli hujus annos trigintatres.*

PAGIUS
VII.
Nullum
Carolo M.
gloriosius
fuit.

Piculum esset hic prætermittere quod Eginhardus in Vita Caroli M. de bello Saxonico literis mandavit: post ejus (nempe belli Italici) finem, Saxonicum, quod quasi intermissum videbatur, repetitum est, quo nullum neque prolixius, neque atrocius, Francorumque populo laboriosius susceptum est. Quia Saxones (sicut omnes fere Germaniam incolentes nationes) & natura feroces, & cultui demonum dediti, nostraque religioni contrarii, neque Divina neque humana jura vel polluere, vel transgredi inhonestum arbitrantur. Suberant & cause, quæ quotidie pacem conturbare poterant: termini videlicet nostri & illorum pene ubique in plano contigui, præter pauca loca, in quibus vel silva majores, vel montium juga interiecta, utrorumque agros certo limite discernunt: in quibus cades, & rapina, & incendia vicissim fieri non cessabant. Quibus adeo Franci sunt irritati, ut jam non vices reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignum judicarent. Susceptum est igitur contra eos bellum, quod magna utrimque animositate, æmen majore Saxonum quam Francorum damno PER CONTINUOS TRIGINTA TRES ANNOS gerebatur. Poterat siquidem citius finire, si Saxonum hoc perfidia pateretur. Difficile dictu est, quoties superati, ac supplices Regi se dederint, imperata facturos polliciti sunt obsequia qui imperabantur absque dilatione dederint, Legatos, qui mittebantur susceperint: aliquoties comiti & enolliti, ut & cultum demonum dimittere, & Christiana religioni se subdere velle promitterent. Sed sicut ad hæc facienda aliquoties proni, sic ad eandem pervertenda semper fuerunt præcipites: nec sic satis æstimare, ad curum horum faciliores verius dici possint: quip-

Porro ex eisdem Saxonibus Romam quoque directam esse coloniam, apud Anastasium leges: datus illis locus prope basilicam S. Petri Apostoli ad incolendum, qui ob id nominatus est Vicus Saxonum, de quo inferius suo loco dicendum erit, hodie vero Saxia pro Saxoniam idem locus appellatus, ubi nunc est celebre Hospitale, dictum S. Spiritus in Saxia. Consule Notas in Martyrologium Romanum, ubi agitur de SS. Martyribus Tryphone, Respicio, & Nympha, qui ponuntur in Saxoniam, hoc est, in Vico Saxonum, qui nunc (ut dictum est) Saxia pro Saxoniam nuncupatur.

IX.
Vicus
Saxonum
in Urbe.

Quid insuper? constat quidem certa fide, ipsum Carolum Magnum Imperatorem subiectam sibi Saxoniam (ut profitebatur) auxilio sancti Petri Apostolorum principis, eidem sancto Petro Apostolo obtulisse. Est de his assertio Gregorii Papæ septimi in epistola, quam scripsit ad P. Albanensem Episcopum, & G. Principem Salernitanum, quos Legatos misit in Gallias: qua etiam innotescit ejusdem Imperatoris pietas, qui collectam annuam indixit suis provinciis Ecclesiæ Romanæ exhibendam: est perbrevis ipsa epistola, quam hic tibi reddendam putamus. Sic se habet (a):

(a) Gregor.
VII. l. 8.
ep. ult.

Gre-

pe cum post inchoatum cum eis bellum, vix annus ullus exactus sit, quo non ab eis hujusmodi facta sit permutatio. Sed magnanimitas Regis, ac perpetua tam in adversis quam prosperis mentis constantia, nulla eorum mutabilitate vel vini poterat, vel ab iis qua agere ceperat, defatigari. Nam nunquam eos hujusmodi aliquid perpetrantes, impune ferre passus est, quin aut ipse per se ducto, aut per Comites suos misso exercitu, perfidiam ulcisceretur, & dignam ab eis penam exigeret: donec omnibus qui resistere solebant profligatis, & in suam potestatem redactis, decem hominum millia ex iis, qui utraque ripas Albis fluminis incolebant, cum uxoribus & parvulis sublatis transtulit, & huc atque illuc per Galliam & Germaniam multimoda divisione distribuit. Eaque conditione a Rege proposita, & ab illis suscepta, tractum tot per annos bellum constat esse finitum, ut abjecto demonum cultu, & relictis patriis ceremoniis, Christiana fidei atque religionis sacramenta perciperent: & Francis adunati una cum eis populus efficerentur. Hoc bello, licet per multum temporis spacium traheretur, ipse non amplius cura hoste quam bis acie conflixit: semel juxta montem qui Osneggi dicitur, in loco Theotmelli nominato: & iterum apud Hasam fluvium, & hoc uno mense paucis quoque interpositis diebus. His duobus præliis hostes adeo profligati ac devicti sunt, ut ulterius Regem neque provocare, neque venienti resistere, nisi aliqua loci munitione defensi, audent. Plures tamen eo bello tam ex nobilitate Francorum, quam Saxonum & funtissimi summi honoribus Viri, consumpti sunt: tandemque ANNO TRICESIMO TERTIO finitum est. Cum interim tot ac tanta in diversis

107

CHRISTI
804.

LEONIS PAP. III.
9.

CAROLI MAGNI^{4.} IMPER.
NICEPHORI 3.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis nostris P. Albanensi Episcopo, & G. Principi Salernitano Legatis nostræ Apostolicæ Sedis in Gallias salutem & Apostolicam benedictionem.

Vobis commissa negotia non latent, etiam vos ita, ac si nostrâ, immo quia nostrâ ibi in vobis præsentia est, cuncta digne peragite. Dicendum est autem omnibus Gallis, & per veram obedientiam præcipiendum, ut unaquaque domus saltem unum denarium annuatim solvant beato Petro, si eum recognoscunt patrem, & pastorem suum, more antiquo. Nam Carolus Imperator, sicut legitur in tomo ejus, qui in Archivo Ecclesiæ beati Petri habetur, in tribus locis annuatim colligebat mille & ducentas libras ad servitium Apostolicæ Sedis, id est, Aquisgrani, apud Podium S. Mariæ, & apud S. Ægidium, excepto hoc, quod unusquisque propria devotione offerebat. Idem vero Magnus Imperator Saxoniam obtulit beato Petro, eujus eam devicit adiutorio, & posuit signum devotionis, & libertatis, sicuti ipsi Saxones habent scriptum, & prudentes illorum satis sciunt. Hucusque epistola Gregorii Papæ, qua religiosissimi Principis pietatem magis magisque commendat.

Sed quod privilegium hoc anno quarto sui Imperii idem Carolus dedit Ecclesiæ Osnaburgensi in Saxonia videamus; integrum enim conservatum extat (a), quod sic se habet:

In nomine sanctæ, & individue Trinitatis Carolus Imp. Augustus Romanum gubernans Imperium, dominus, & Rex Francorum, & Longobardorum, necnon dominator & Saxonum.

Notum sit omnibus sanctæ Ecclesiæ fidelibus, nostrisque præsentibus, & futuris quod nos ob nostræ mercedis augmentum, Wifoni Episcopo Osnaburgensi suæ Ecclesiæ, quam nos primam in omnè Saxonia, in honorem S. Petri principis

Apostolorum, & sanctorum Martyrum Crispini, & Crispiniani construximus, quoddam nemus, vel forestum intra hæc loca Farneavinchel, Rustenstheim, Angara, Osningssethe, Dershoffet, Egerfeldt, innumera collaudatione illius regionis potentum, cum omni integritate in porcis silvestribus, cervis, avibus, & piscibus, omnique venatione, quæ sub banno usuali ad forestum deputatur ad similitudinem foresti nostri Aquisgrani in Silveto Osnungi, in perpetuum pietatis usum donavimus, ea videlicet ratione, quod si quispiam hoc idem nemus nostro banno munitum sine prædictæ sedis Episcopi licentia studio venandi, vel aliud agendi unquam introierit, sciat se tam divinæ, quam regie ultionis vindictam incursum, necnon pro delicto sexaginta solidos nostri ponderis, quos nobis pro banno violato debere statuimus, rediditum.

Insuper vero eidem Episcopo, ejusque successoribus perpetuam concedimus licentiam, libertatem, & ab omni regali Imperio absolutionem, nisi forte contingat, ut Imperator Romanorum, & Rex Græcorum conjugalia fœdera inter filios eorum contrahere disponant: tunc Ecclesiæ illius Episcopus cum sumptu a Rege, vel ab Imperatore adhibito, laborem simul, & honorem illius legationis assumet. Et ea de causa statuimus, quod in eodem loco Græcas, & Latinas scholas in perpetuum manere ordinavimus, nec unquam clericos utriusque linguæ gnaros deesse confidimus. Et ut hæc auctoritas firmior habeatur, & diuturnis temporibus melius conservetur, manu propria subter ea roborare decrevimus, & anulo nostro sigillare jussimus: Dat. tertio Kalendas Januarii, anno quarto, Christo propitio Imperii nostri, trigesimosextimo Regni nostri in Francia, atque trigesimoprimum in Italia. Actum Aquisgrani in Palatio, in nomine Domini feliciter. Amen.

Sic

X.
Collecta
annua a
Carol.
Magno in-
dicta Eccl.
Rom.
præstan-
da.

Saxonia a
Carolo
oblata S.
Petri.

(a) Apud
Crant.
Hist. Eccl.
Sax. l. 1.
c. 20

XI.
Privile-
gium
Eccl. Of-
naburg.

PAGIUS

terrarum partibus bella contra Francos & exorta sint, & solertia Regis administrata, ut merito inuentibus in dubium venire possit, utrum in eo aut laborum patientiam, aut felicitatem potius mirari conveniat.

VIII.
Littera
Gregorii
VII. de
Denario
singulis in
Francia
domibus
imposito.

Ad num. X. Gregorius VII. in Epistola octavi libri ultima, quam ad Petrum Albanensem in Gallia Legatum scripsit, jubet ut e domibus singulis denarium unum exigat, dicens moris fuisse sub Carolo M. ut Franci singuli, qui familiarum Principes essent, singulos denarios B. Petro quotannis solverent. Addit, id pluribus in Tomo ejus, hoc est Caroli M. qui in Archivo Ecclesiæ B. Petri habetur, explicari; deinde eam pecuniam colligi solitam tribus in locis, Aquisgrani, apud Podium S. Mariæ, & apud S. Ægidium. Verum nulla hujus rei apud antiquos Scriptores mentio. Quare ea pecunia nec tributum, nec vestigialis, sed elemosinæ nomine Romanæ Sedi pietatis ergo pro Caroli

arbitrio data est. Certe is, ut an. DCCXCIX. num. VIII. diximus, in Syriam, Ægyptum & Africam pauperum illarum regionum compatiens, pecuniam mittere solebat, qui ideo erga Ecclesiam Romanam minus munificus non fuit. Legendus Cantelius in Hist. Metropolitanarum Urbium part. 2. Dissert. 3. cap. 2. ubi de Provinciis Sedi Romanæ olim vestigalibus verba facit.

Ad num. XI. & seq. Præceptum Caroli Imp. de Scholis Græcis & Latinis in Ecclesia Osnaburgensi instituendis, quod dicitur dat. XIII. Caroli pro Kal. Januarii anno IV. Christo propitio Imperii nostri, & XXXVII. Regni nostri in Francia atque XXXI. in Italia. Actum Aquisgrani Palatio in Dei nomine feliciter. Amen, exhibet Baluzius Tom. I. Capit. Reg. Franc. pag. 418. descriptum ex secunda editione Monumentorum Paderbornensium eruditissimi Præfulis Ferdinandi Furstenbergii Episcopi Paderbornensis &

IX.
Præceptum
Caroli pro
Ecclesia
Osnabur-
gensis.

XII.

Co-

CHRISTI
804.LEONIS PAP. III.
9.CAROLI MAGNI 4. IMP.
NICEPHORI 3.

Sic igitur Carolus Magnus hac donatione non solum Ecclesiæ illi consuluit, sed & regis legationibus, ut illic erudirentur homines tum Græcis, tum Latinis litteris, ut utraque præditi facultate, digne idem munus obire possent.

XIII. Hoc eodem anno Alcuinus, qui & Albinus Flaccus cognomento, de quo plura superius, idemque Abbas sancti Martini ex hac vita migravit, ut Oderannus est auctor. Meminit de ipsius scriptis Sigebertus anno Redemptoris septingentesimo nonagesimo, pariterque Honorius Augustodunensis, sed copiosius Helinandus. Præter Abbatiam S. Martini nihil invenimus Alcuino collatum, nisi cellam S. Judoci ad hospitium præstandum peregrinis eidem commendatam; est de his testimonium Lupi Ferrariensis in epistola (a) ad Lotharium Regem: cum eandem ipse cellam accepisset a Caroli Magni filio Ludovico Imp. ait enim: *Cellam S. Judoci, quam Carolus Magnus quondam Alcuino ad eleemosynam exhibendam peregrinis commiserat, beatæ memoriæ pater vester nobis ea ratione concessit (sicut edictum illius attestatur) ut quod eleemosynæ superesset, in nostrum usum cederet.* Hæc Lupus Abbas. Cæterum quod ad tempus ejus obitus spectat, ipsum Albinum adhuc post hæc tempora fuisse superstitem, quæ de eo inferius asseruntur, affirmare nos cogunt contra ipsum Oderannum. Verum de ipsius Albini ætate maximæ insurgunt difficultates, quandoquidem si ipse idem est, de quo Beda meminit, plane centenariam ætatem longe excessisse, dicendum esset. Quamobrem illud potius as-

(a) Lup.
ep. 11.Tempus
obitus
Albini.

PAGIUS Coadjutoris Monasteriensis, ubi adnotatum est illud editum esse ex ipso Autographo Caroli M. propria manu subscripto. Attamen Papebrocius in Propyleo ad Tom. II. April. 6. 28. & Cointius anno DCCCIII. num. LXXXII. contendunt præceptum esse falsum & suppositivum, sed eorum rationes aliis discutendas relinquo, contentus monere inter Eruditos non convenire, an illud genuinum & sincerum sit.

X.
Moritur
Alcuinus.

Ad num. XIII. Anonymus Alcuini fere æqualis, qui ejus vitam a Duchesnio editioni Operum ejusdem Alcuini præfixam scripsit, de ejus morte locutus ait: *Die Pentecostes, peracto Matutinali Officio, eadem hora qua ingredi consueverat ad Missas aurora patente, Sancta Albi anima carne solvitur.* Paulo post: *discessit igitur dierum plenus num. XIII. Kal. Junii, anno ab Incarnatione Domini DCCCIV. Eadem vero nocte super Ecclesiam Sancti Martini inestimabilis visa est splendoris claritas, intantum ut putaretur a longe positus tota igne cremari.* Hoc anno, quo ultima die Martii Pascha celebratum, Festum Pentecostes in diem XIX. mensis Maii incidit, ideoque mors ejus recte collocata ab eodem Anonymo, quod & confirmant varii Annalistsæ Francorum. In fine Annalium Masciacensium in anno DCCXCVI. de-

seruerim, aut illum Albinum, cujus meminit Beda, alium omnino diversum esse ab eo, qui vixit sub Carolo Magno, ejusque hunc posteriorem fortasse fuisse discipulum; aut certe fatendum, non omnia, quæ tribuuntur Albino, ejus esse: nos autem bona fide quæ accepimus, causa illa damus. Quod post hæc editum reperimus ejus epitaphium, hic describendum non prætermisimus. Sic se habet (b):

(b) Antiq.
lect. 106.
pag. 409.

*Hic rogo paucillum veniens subsiste viator,
Et mea scrutare pectore dicta tuo.
Ut tua deque meis cognoscas fata figuris,
Vertitur en species ut mea sicque tua.
Quod nunc es, fueram, formosus in Orbe viator:
Et quod nunc ego sum, tuque futurus eris.
Delitias mundi casto sectabar amore,
Nunc cinis, & pulvis, vermibus atque cibus.
Quapropter potius animam curare memento
Quam carnem; quoniam hæc manet, illa perit.
Cur tibi rura paras? quam parvo cernis in antro
Me tenet hic requies, sic tua parva fiet.
Cur Tyrio corpus in bias vestirier ostro.
Quod mox esuriens pulvere vermibus edet?
Ut flores pereunt vento veniente minaci:
Sic tua namque caro gloria tota perit.*

Tu

sinentium leguntur duo egregia additamenta, quorum alterum habet: *Obiit Alcuinus XIV. Kalendas Junii, feria I. Pentecostes, inlucescente die, Luna VI. anno Incarnationis Domini DCCCIV. Indict. XII. anno XXXVI. regnante Domino Carolo: accidente paralysis VIII. idus Maii, feria V. ad vesperum, post Solis occasum Luna XXV.* Sed loco, Luna VI. legendum, Luna V. quia numerus aureus VII. in antiquo Calendario cum die XV. mensis Maii copulatus, in cursu erat. Præterea loco, VIII. Idus Maii, legendum VII. Idus Maii, qui dies hoc anno in feriam V. conveniebat. Mabillonius, qui Sæc. IV. Benedict. part. I. vitam Alcuini recitat, ejus mortem in annum DCCCXV. distulerat, præteritum quod Milo Elnonensis Monachus scripserit, secundam Elevationem Corporis Sancti Amandi Episcopi Trajectensis factam fuisse in Monasterio Elnonensi anno Incarnationis octingentesimo nono, & Alcuinus carmen 54. de hac Elevatione conderit, qui ideo adhuc superstes erat. Imo Baronius anno DCCCXXV. num. XLV. autumat Alcuinum eo anno adhuc vixisse. Sed idem Mabillonius in Addendis & Corrigendis ad Partem illam priorem Sæc. IV. opinionem mutavit, & Annalistsæ tam Francicis quam Germanicis hac in re standum esse recte censuit. Baronius post cujus mortem Duch-

che.

CHRISTI
804.

LEONIS PAP. III.
9.

CAROLI MAGNI 4. IMPP.
NICEPHORI 3.

*Tu mihi redde vicem, Lector, rogo car-
minis hujus,*

*Et dic, da veniam Chryste tuo famulo.
Obsecro nulla manus violet pia jura se-
pulcri,*

*Personet Angelica donec ab arce tuba.
Qui jaces in tumulo, terræ de pulve-
re surge,*

*Magnus adest Judex, millibus innume-
ris.*

*Alcuine nomen erat Sophiam mihi sem-
per amanti.*

*Pro quo funde preces mente legens
titulum.*

Post hæc ista.

*Hic requiescit beatæ memoriæ dominus
Alcuinus Abba, qui obiit in pace deci-
mo-quarto Kal. Junias.*

*Quando legeritis o vos omnes, orate
pro eo, & dicite: Requiem æternam do-
net ei Dominus. Hastenus tanti viri re-
diviva memoria.*

Chri-

PAGIUS chesnius Alcuini Vitam publicavit, dicit se non invenisse præter Abbatiam Sancti Martini aliquid Alcuino collatum, nisi Cellam Sancti Jodoci ad hospitium præstandum peregrinis eidem commendatam. Verum Auctor ejus Vitæ loquens de priori ejus accessu in Franciam ait: Dedit illi (scilicet Carolus) duo Monasteria, Beblehem scilicet, quod altero nomine Ferrarias vocatur; & Sancti Lupi apud Treccas. Post secundum Alcuini adventum in Franciam Carolus Abbatiam Sancti Martini Turonensis, ut colligitur ex Epistola Alcuini XXIII. & incerto tempore Cellam Sancti Jodoci ei tribuit. In illa Monasteria ejus discipuli Viri insignes successere. Quanto studio Alcuinus in Rem Christianam affectus fuerit, & quantum debeant ei literæ, ostendunt quæ de eo variis locis in medium adduximus, sicuti & ejus literæ tum ad Episcopos, tum ad Monachos scriptæ, omniaque ejus Opera, quæ in altera editione augeri poterunt variis Epistolis & Opusculis post Andreæ Duchesnii obitum a Viris Eruditis in lucem emissis. Rabanus ejus discipulus Alcuini nomen suo Martyrologio inseruit, quod & in vulgato Bedæ legitur.

XI. Quoad Translationem Sancti Amandi, eam descripsit Milo Monachus in Libello Vitæ ejusdem Sancti, in quo cap. 7. & 8. ostendit, se vixisse anno Christi DCCCLV. & Translationem illam Lothario Ecclesiæ Sancti Amandi ædituo curante peractam esse, die vigesimo men-

sis Septembris, a transitu Beatissimi Amandi anno CL anno vero Christi octingentesimo nono. Sed Milo manifeste hallucinatus est; cum ex iis quæ diximus dum de morte Sancti Amandi locuti sumus, mortem hujus Sancti Præfulis longe post annum Christi DCLX. contigisse necesse sit, & in nostra sententia ea in annum Christi DCLXXIX. conveniat. Cointius anno DCCCXXVIII. num. XXVII. & seqq. Elevationem Sancti Amandi cum anno DCCXCIII. alligat. Verum eo anno dies XX^{to} Septembris cum die Dominica non concurrebat, ideoque ea vel ad annum DCCLXXXIX. vel ad annum DCCXCV. quibus dies XX. Septembris in Dominicam incidit, & Alcuinus in Francia erat, referenda. Incertum autem, an Arno, qui Abbas Elnonensis fuit, Abbatiam deposuerit, cum anno DCCLXXXV. dictus est Episcopus Salisburgensis, an vero per aliquot annos Abbatiam illam retinuerit.

XII. Holstenius in Collectione Veterum Ecclesiæ Romanæ Monumentorum publicavit Caroli Magni Capitulationem, quæ de Partibus Saxoniarum inscribitur cum hoc titulo, Hæc de partibus Saxoniarum constituta sunt, quæ in XXXIII. Capitula dividitur, in qua cum nulla extet temporaria nota videtur referenda ad hoc tempus, quo Saxones abjecto dæmonum cultu, adunati sunt Francis, & cum eis in unum populum coaluerunt.

JESU CHRISTI
ANNUS
805.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
10.

CAROLI MAGNI 5.
NICEPHORI 4.
IMPP.

I.
Nicephorus tributum spondet Principi Saraceno-
rum.

Christi annus octingentesimus quintus, decimatertia Indictione inchoatur, quo Princeps Saracenorum Aaron adversus Nicephorum Imperatorem duxit exercitum trecentorum millium armatorum: cum Nicephorus videns se illi resistere minime posse, legationem pacis ad eum misit, nimirum Metropolitanum Synnadorum, & Petrum Egumenum Gylei, & Gregorium Oeconomum, qui nomine Imperatoris pacti sunt dare illi tributum annum tricentorum millium numismatum, & tria millia numismata in tributum capitis Imperatoris, & tria filii ejus. Acquiescens itaque conditionibus his Princeps Saracenorum: ubi ab Imperatore Romanorum tributum exegit, rediit ad suos. Hæc ex Theophane.

II.
Carolus Caganum Regem suscipit, & Ducem Sclavorum perimit.

De rebus Occidentalis Imperii anni hujus hæc reddunt Annales Francorum: Non multo post Caganus Princeps Hunnorum: sive Avarum propter calamitatem populi sui Imperatorem Carolum adiit, postulans sibi locum dari ad habitandum Sabariam, & Caruantum, quia propter infestationem Sclavorum, qui Behemanni vocantur, in pristinis sedibus esse non poterant (illi enim omnem terram Hun-

norum depopulantes Licbonem tunc Ducem habuerunt) hunc Imperator benigne (erat enim Caganus Christianus, nomine Theodorus) suscepit, & precibus ejus annuens, muneribus donatum redire permisit, qui rediens ad populum suum, parvo tempore transacto, diem suum obiit. Et misit Caganus successor ejus unum de Optimatibus suis, petens sibi honorem antiquum, quem Caganus apud Hunnos habere solebat, cujus precibus Imperator assensum præbuit, & summam totius Regni juxta priscum eorum ritum habere præcepit. Eodem anno misit exercitum suum cum filio suo Carolo in terram Sclavorum, qui Behemanni vocantur, qui omnem illorum patriam depopulatus, Ducem eorum nomine Licbonem occidit. Ita plane Christianissimo Principi de Ecclesia jugiter benemerenti omnia dextere contigisse videmus, ut dum ipse de Ecclesia laborat, Deus pro ipso pugnet.

Subiiciunt his iidem Annales de venatione Caroli Imperatoris in loco, qui dicitur Kamp. Sed quæ acciderint eidem Imperatori, venationi operam danti, habentur in rebus mirifice gestis S. Guldæ his verbis enarrata (a): Ut Ecclesia-

III.

(a) Apud Sur. die 8. Jan. tom. I.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno Era
ræ Hisp.
DCCC-
XLIII.
Anno He-
giræ CXC.
inchoato
die 27.
Novemb.
fer. 5.

A.C. 805.

I.
Haron Calipha Imperium Orientale affligit.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6298.

⊙ 2. E. ☽ 8. P. 20. April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 805.

LEONIS III. PAPÆ 11.

CAROLI IMP. 6.

NICEPHORI IMP. 4.

AD num. I. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCVIII. qui Kalend. Septemb. currentis Christi anni inchoatur, refert Haronem Rasidum Saracenorum Calipham cum trecentis millibus militum in Romanam Ditionem impressionem fecisse, Tyanam profectum blasphemiam suam ædem consecrasset, & aliqua Oppida obsidione cepisse. Addit Theophanes pacem ea conditione firmatam, ut in singulos annos triginta Nummorum Capitatorum millia, ipsius nimirum Imperatoris effigie exsculpta, aliaque pariter filii charactere notata Saracenis penderentur. Sed vix Arabes discesserant, cum Nicephorus castra reedificavit contra pacta conventa. Qua re comperta Haron Classe in Cyprum destinata, Ecclesias evertit, Cyprios in alias Provincias transportavit, & multis captivis abductis, pacis inita fœdera violavit. Hæc Theophanes, quæ Baronius ex Auctore Miscellæ breviter hoc anno refert. Verum hoc bellum anno sequenti gestum. Elmacinus enim lib. 2. Hist. Sarac. illud narrat anno Hegiræ CXC. die XXVII. Novembris hujus Chri-

sti anni inchoato, sed paulo aliter ac Theophanes. Hæc Elmacini verba: Anno CXC. bellum movit Rasidus Romanis, cum centum & triginta quinque millibus, præter spontaneos, atque eos qui libellum non habebant, & distribuit copias suas atque cohortem per Romanorum Regionem cepitque Heracleam, & incendio eam delevit. Cepit quoque arces Sacaribam, Risiam, & Saffasam itemque Coloniam. Aiunt autem eum ex Heraclea Civibus captivos abduxisse sedecim millia. Misitque Nicephorus tributum ad Rasidum, & pacem cum eo fecit: qui passus est cum illo, ne Heracleam restauraret. Deinde misit Rasidus exercitum in Cyprum, per mare, eamque oppugnavit, & vastavit, multos ex incolis ejus captivos abducens. Hinc pax facta est, promisso tributo. Elmacinus vero in Rerum Saracenicarum narratione Theophane longe accuratior.

Ad num. II. Auctor Vitæ Ludovici Pii de rebus hoc anno gestis hæc habet: Carolus Imperator tempus opportunum nactus, utpote ab externis quiescens bellis, cepit circumire loca sui Regni, mari contigua. Quod cum Ludovicus Rex comperisset, Rothomagum misso Legato Haronem, petiit eum in Aquitaniam divertere, & Regnum quod sibi dederat, invisere & ad locum qui Cassinogilus vocatur, venire. Cujus petitionem pater honorabiliter suscepit, & filio gratias egit, petita tamen negavit, & ut sibi Turonum occurreret, mandavit. Quo filius veniens, gratulabunde nimis ab eo susceptus & in Franciam redeuntem Verunum usque profectus est. A quo digrediens, in Aquitaniam regressus est. Imperator Aquisgranum citissime rediit; illic enim morabatur cum Theodoro Caganus Hunorum ad eum venit; Hunos Prin-

II.
Carolus Aug. lustrat Regnum suum.

CHRISTI
805.

LEONIS PAP. III.
IO.

CAROLI MAGNI 5. IMPP.
NICEPHORI 4.

De urso in venatione Caroli ad Ecclesiam confugiente.

farum amator semper extitit, defensorque strenuus in cunctis devotissimus eandem Villam Morsellensem sacræ virginis testamentis donavit legalibus & prædictum prædiolum Kamp, unde arbor advenerat, sub pluribus, & idoneis tradidit testibus, ut ei loco tota Villa deinceps subiecta maneret. Et post alia hæc de venatione ejusdem subiicit auctor: Post hæc memoratus Imperator, & Rex Carolus venationi, pro more, deditus, locis vicinis venationi aptis exturbabat rabidas feras a suis saltibus, inter quas miræ magnitudinis ursum insequitur, qui jam multo spacio victus, cum nullum esset effugium, undique campis late patentibus, ac mortem imminuentem, jam jamque capiendus, crebris differret flexibus: prope cursu recto tendit Morsellam, & in sancti Salvatoris irrupit Ecclesiam: ubi tum res contigit, quam facilius sit admirari, quam eloqui. Nam Deus, qui (ut scriptum est a) homines salvat, & jumenta, bestialem quodammodo ursi sensum permutavit, rationemque quamdam intelligendi in eo formavit. Erat namque cernere prope lipsana sacræ virginis eum se inferre, & sub tanta protectione a strepitu insequentium eum securum procumbere; deinde oblitum feritatis suæ, flexa cervice, submissoque humiliter capite, sanctimonialium advenientium vestigia lambere, Ann. Eccl. Tom. XIII.

(a) Ps. 35.

PAGIUS cipes suos appellasse Caganos vel Cakanos, idque jam a pluribus sæculis variis exemplis liquet.

III. Theodorum Caganum Hunorum hoc anno ad Imperatorem venisse his verbis narrat Annalista Metensis: Capcanus Princeps Hunorum propter necessitatem populi sui Imperatorem adiit, postulans sibi locum dari ad habitandum inter Sabariam (positam ad cognominem fluvium, qui in Arabonem influit) & Carnuntum (sita erat hæc Urbs in ripa Danubii Viennam inter & Pofonium) quia propter infestationem Sclavorum in pristinis sedibus esse non poterat. Quem Imperator benigne suscepit, ejusque precibus favit. Erat enim Capcanus Christianus nomine Theodorus: & precibus ejus annuens, muneribus donatum redire permisit. Qui rediens ad populum suum, paucis tempore transacto diem obiit. Et misit alter Caganus unum de Optimatibus suis, petens sibi honorem antiquum dari, quem Caganus apud Hunos habere solebat. Cujus precibus Imperator assensum præbuit, & Summam totius Regni juxta priscum eorum ritum Caganum habere præcepit. Eodem anno, cum esset Imperator in Palatio, quod situm est Aquis, misit exercitum suum cum filio suo Carolo in terram Sclavorum, qui vocantur Behemi (qui hodie Bohemi vocantur, quique tunc adhuc idololatræ erant, & Hunis Christianis injurias inferebant,) & per tres vias in eandem Regionem exercitum penetrare præcepit. Partem autem exercitus cum Carolo Regis filio suo per Orientalem partem Francia seu Germania ire præcepit, ut Hircano saltu transsecto, jam dictos Sclavos invaderet. Aliam vero partem per Saxoniam dirigens, ut ex altera parte cum Saxonibus & innumerabilibus Sclavis trans-

ac more lascivientium catulorum omnibus blandiri, & hoc ipso satis indicare, se fuisse defensum patrocinio famulæ Dei, ejusque deinceps paratum esse servire obsequiis. Quod ubi nuntiatum est Regi cum suis, rem, quæ in bestia divinitus agebatur, intellexit, Deique magnalia in virgine venerans recessit sine ejusdem quidem ursi læsione, sed non sine rei, quam viderat in urso, admiratione. Jam vero ursus e silvestri cepit esse domesticus, & in reliquum apud ejusdem loci sanctimonialia non aliter vixit, quam ab illis jusus esset. Hactenus de his ibi.

Hoc anno depresso valde fuisse Regnum Merciorum in Britannia, qui prosequuti sunt res Anglorum fidem faciunt, istis præmissis (b): Bulredus accepta Ethelspida filia Regis Artulsi filii Egberti, affinitate illius & vectigalium pensionem, & hostium deprædationem consolatus est, sed postea, vigesimo secundo anno, ab eisdem patria deturbatus, Romam diffugit, ibique apud scholam Anglorum, in Ecclesia S. Mariæ tumultus est. Uxor ejus tunc quidem in patria residens, postea virum secuta, apud Papiam extremam sortem incurrit. Tunc Regnum a Danis cuidam Celulpho * Burreddi ministro traditum, & ne ultra placitum teneret, juramento firmatum: post paucos annos Elfridus nepos Egberti obtinuit. Ita Prin-

IV:

(b) De reb. gest. Angl. continuat. l. 1. c. 17.

Regnum Merciorum depresso.

* Bulredi.

E e e c i-

ito ab Aquilone jam dicto saltu in Sclavos prorumpet. Tertia quoque ex parte expeditionem totius Bajoaria in eandem Regionem intrare jussit. Venientes autem undique in planitiem Behemi universi Principes diversarum gentium in conspectu Regis Caroli pervenerunt (erat autem Carolus junior Rex Neustriæ secundum Chronicon San-Dionysianum). Castra metati sunt autem haud procul a se illi innumerabiles exercitus distantes. Caroli autem Regis & Principum, qui cum eo erant imperio usus totus illi exercitus, ipsam Regionem invasit. Sed Sclavi in vias & saltus penetrantes, se minime ad pugnam præparaverunt. Vastata autem & incensa per XL. dies eadem Regione, Ducem eorum nomine Lechonem occidit. Et dum nec jam pabula aquis, aut cibaria exercitui superessent, vastata & ad nihilum redacta jam dicta Regione ad propria reversus est. Addit Annalista Metensis Imperatorem Julio mense Aquisgrano relicta, ad Theodonis villam pervenisse, ibi ad eum ambos filios suos Pippinum & Ludovicum venisse, & in eadem villa Natalem Domini celebrasse. Idem habent Eginhardus in Annal. cujus verba refert Baronius, Annalista Bertinianus, Loifelianus, alique.

Ad num. IV. Narrat Baronius ex Malmesburiensi lib. 1. de Gest. Reg. Angl. cap. 4. de depressione Principatus Merciorum, dum in eo regnaret Burbedus. Verum longe post hæc tempora Regnum Merciorum inquit Burhedus, ut anno DCCCLII. num. IX. videbimus. Interim corrigendus error Librarii, qui irrepit in loco cum Malmesburiensis in editione Baronii, & loco, anno Dominica Incarnat. DCCCLXXXV. legendum, anno Dominica Incarnat. DCCCLXXXV.

IV.

Burbedus diu post hunc annum regnavit in Mercia.

Vi-

CHRISTI
805.LEONIS PAP. III.
IO.CAROLI MAGNI 5. IMPP.
NICEPHORI 4.

cipatus Merciorum, qui per tumidam gentilis viri insaniam subito effloruit, tunc per miseram femiviri Regis ignaviam o-

mino emarcuit anno Dominicæ Incarnationis quingentesimo octogesimo quinto. Hæc auctor.

Se-

PAGIUS Vigorniensis mortem Cuthredi Cantii Regis hoc anno consignat, & de eo Malmesburienſis Cantii Regum in lib. 1. de Gestis Reg. pag. 11. postquam de ejus Decessore locutus est, ait: deinde ejusdem factiones & calamitatis hæres Cuthredus solo no-

mine VIII. annis regnavit. Hinc Regia dignitatis abortivum Baldredus postquam Cantiam XVIII. annis obsederat potius, quam rexerat, ab Egberto Rege West-Saxonum pralio pulsus in exilium concessit. Sed hac de re postea.

JESU CHRISTI
ANNUS
806.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
II.

CAROLI MAGNI 6.
NICEPHORI 5. IMPP.

I.
Tarasii
Episcop.
Constantinop.
obitus.

Sequitur Christi annus octingentesimus sextus Indictionis decimæ quartæ, quo mensis Februarii vigesima quinta Tarasius Constantinopolitanus Episcopus moritur sanctitate clarus. Scripsit res ab eo præclare gestas Ignatius monachus, qui morienti præsens fuit, & de ejus ad Deum transitu ista scripsit memoria digna:

Post plurima certamina, & profundum doctrinæ infinitum, & vitæ honestæ puritatem, & veræ Fidei confessionem, & ratione præditi gregis ad ea, quæ sunt præstantiora, & divina ejus monitis deductionem, & in alendis pauperibus copiosam suppeditationem, & assiduam sanctis rebus datam operam, & in pastoralis munere diuturnam moram (viginti enim & duos annos Pontificalem decoravit cathedram) ingruens morbus, & valde gravem ei dolorem afferens, non persuasit, ut oblivisceretur perpetui, & divini officii. Nam & morbo, & senio laborans, nequam satiatur sacrosancti mysterii celebratione, sed intenso amore ad Deum ardens, & morbi nullam ducens rationem, pectore innitens mensæ lignæ, quæ ponebatur ante aram divinam, sancta peragebat infirmus videlicet! o fidem, & sapientem in rebus divinis diligentiam! o interminatum in Deum amorem! Non enim curam gerebat corporis, ut cum rerum divinarum eum cæpisset satietas, mysteria divina interrumperet, sed laboribus corroboratus, & cum Paulo clamans: (a) Cum infirmor, tunc potens sum, acriter vacabat divino cultui.

(a) 2. Cor. 12.

II.

Invaluit ergo morbus, & eum de cætero cessare faciens a divinarum operatione, ei paravit lectum infirmitatis: quod utinam non fecisset, ante oculos eorum, qui eum numquam in lecto conspexerant. Tunc fit miraculum novum, & terribile, quod nos, qui aderamus, admiratione

Ann. Eccl. Tom. XIII.

implevit, & timore, videntes eum velut in extasi, & luctantem cum adversariis, qui non cadunt sub aspectum. Non enim adversus (b) carnem, & sanguinem erat certamen, sed adversus principatus, adversus potestates, adversus spiritualia, nequitiæ. Tamquam enim verba faciens cum aliquibus, qui eum examinabant, & actæ vitæ rationem ab eo exigebant, ita causam suam agebat. Quamobrem multis videbatur esse reus debendi, & rationem reddere exactiois. Erat vero justum judicium superni auxilii, omnem vitæ maculam eluere, & nullum illinc ferre delictum; appellari autem lucis participem, & simul obire cælestibus materiæ expertibus potestatibus. Nam quamdiu quidem habuit linguam iis, quæ audiebat sensa aperta explicantem, verbis resistebat, & prompta dabat responsa ad ea, quæ obiciebantur, dicens, se nullius eorum esse sibi conscium, quorum eum accusare voluerant. O nulli culpæ affinem cum Deo conjunctionem! Non potuerunt maligni inimici eum vel parva in re deprehendere obnoxium, vel abominandis suis sceleribus ei aliquid affingere, sed eos rededit ad omnem consilii inopiam per generalem, & terribilem infirmitatem, ut nec in eum quidem possent ullam causam in speciem dicere probabilem. Quando autem linguæ obtorpuit instrumentum, nec se verbis poterat defendere, labro in manu, & nutu eos evertibat, & non cessabat eos expellere. Videbatur enim nobis tamquam in inimicos ferociter fremere, & eos cum ira repellere, donec sensus cæderunt connivere: tunc enim tranquillissimo habitu, vespertinas laudes celebrante Ecclesia, & clamante, Inclina Domine, & exaudi me: ipse pellicum hunc exuit amictum, & relictis vinculis carnis, venit ad luminosa atria cælestium, & habitat in ineffabili letitia,

(b) Ephes. 6.

Tarasii morientis pugna adversus dæmones. * locus obscurus.

Ecc 2 que

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno Eræ Hisp.
DCCCXLIV.
Anno Hegiræ
CXCI.
inchoato die 16.
Novemb.
fer. 2.
A. C. 806.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6199.

⊙ 3. D. 9. P. 12. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 806.

LEONIS III. PAPÆ. 12.

CAROLI IMP. 7.

NICEPHORI IMP. 5.

A Num I. ad XVII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCVIII. qui Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoatur, hæc habet. Hoc anno mensis Februarii die vigesimo quinto, Indictione decima quar-

ta Tarasius Sanctissimus Constantinop. Archiepiscopus gloriosam mortem obiit. Paulo post: Mensis vero Aprilis die duodecima magna Paschatis Dominica Nicephorus Sanctissimus Patriarcha, natus a Secretis, populi totius, Sacerdotum, atque etiam Imp. suffragio electus est. Plato autem & Theodorus studiorum Monasterii superiores, Nicephori ordinationi non assenserunt, quin imo dissidium a cæteris meditati firmiter obstiterunt, probabili videlicet argumento ducti: Non oportere aliquem ab imo Laicorum statu ad supremum Episcopatus fastigium proxime evolare: quos Imperator Nicephorus Urbe eiicere consiliatus, adversa nonnullorum sententiâ cohibitus est, qui odiosam fore Patriarchæ ordinationem exposuerunt, si Monachi ad septingentos usque sub Theodoro militantes, ejusque Monasterium adeo celebre, illa asserta dissiparentur, & a fundamentis ruerent. Porro id neque novum in Ecclesia, neque

Obitus S. Tarasii Constantinop. Patriarchæ.

re-

CHRISTI
806.LEONIS PAP. III.
II.CAROLI MAGNI 6. IMPP.
NICEPHORI 5.

quæ percipitur intelligentia, ex ea, quæ hic est, improbitate in anima nullum signum inferens. Nam cum hic ageret, virtutibus morse affecerat mortale hoc tabernaculum, &c. Subiicit dicere de luctu populi totius, & Imperatoris, atque frequenti concursu omnium ad corpus ejus, deque sepulcro ipsius in monasterio, quod ædificaverat in templo omnium Martyrum in Bosphoro: narratque miracula ab eodem post obitum divinitus edita diversi generis, quæ qui cupit, legere poterit.

III.
De successore
deligendo
a Nicephoro
Imp. consulitur
Theodorus.

Defuncto Tarasio, imperator cogitare cepit de ejus successore deligendo, in quo ut speciem saltem ostenderet pietatis, consuluit Theodorum Studitam virum quidem pietate insignem, ut proferret in medium, quem sciret tanto sacerdotio dignum. Arte enim regnandi sceleratissimus Imperator, præferebat pium, religiosum in omnibus, induens lupum pastoris habitu, Tyranni diluens nomen justis quibusdam rationibus, quod videlicet non liceret uni feminæ Romani Imperii moderari habenas, nec quidem expedire in tanto orbis discrimine, imminentibus undique Sarracenis, uni feminæ creditum periclitari imperium. Hæc & alia ipse populo ingerens, & viris religiosiis monachis servis Dei, non solum Tyranni nomen abolevit, sed bonum quoque nomen fuit consecutus, ut de eo, quæ essent optimi Principis, prædicarent non adulantes aulici tantum, sed viri quoque sanctissimi, ut Theodorus inter alios, quem ipse de futuro eligendo in locum Tarasii Episcopo successore consulisset: ad quem ipse respondens, ad eum litteras dedit (a):

(a) Cod.
Column.
bibl. epist.
16.

IV.
Epistola
Theodori
Studitæ ad
Nicephorum
Imp.

Omnino sic faturumerat, ut bonus Deus noster Ecclesiæ suæ curam gereus, pietatem vestram, hac ætate, Imperio præficeret Christianorum, ut non secularis solum dominatio male constituta rectius componeretur, sed Ecclesiasticus etiam principatus, si quid desideraretur, asurgeret, & nova quædam conspersio fieret in utroque. Quod quidem in altero membro præclare ipsius gratia jam præstitum est a Christi amante Imperio vestro: atque adeo præsta-

re pergeret cælesti numine corroboratum. Reliquum modo est ut alterum pari cura fruatur, parique prudentia. Id vero post Deum, & cum Deo a vobis tribueretur per approbationem legitimæ electionis futuri Archiepiscopi.

De quo quando ex nobis etiam peccatoribus sciscitari voluisti, coram Deo, qui nos judicaturus est, de eo, quod dicturi sumus in die Judicii, hic est sensus noster. Non novimus, nec scimus ullum. (non quod defecerint viri vita, & sermone illustres, sunt enim & Deo perspecti, & hominibus, impari licet ratione, atque in primis præclaramenti tuæ) sed quia talem ratio deposcit, & desiderium Imperii vestri, qui possit corde perfecto Dei justificationes exquirere; qui gradu, atque ordine ab inferiore sensim ad superiorem ascenderit, qui tentatus fuerit per omnia, qui ex eis, quæ passus est, tentatis possit opem ferre. Et quid multis apud te verbis opus est, qui omnia nosti, & ex tui ipsius statu, ac dignitate tantum virum tibi repræsentas? Præluce- re cæteris oportet non secus ac solem inter sidera.

Cum igitur talem non videamus, nec suffragium ferre audemus. Hoc vero memoriæ causa non sine metu, & reverentia suggerimus, quod ipsum plane non fugit peritissimam, & divinam prudentiam tuam, ut ex Episcopis etiam, & ex præpositis, & ex stylitis, & ex inclusis: tum deinde ex clero delectum habens, ex illis ipsis perfectis desumas, prudentia, sensu, ac vita cæteris præstantiorem. Descendat enim Stylita, exeat Inclusus; quandoquidem publicum est commodum, quod quæritur. Discerne, & confer & cum ipsis deprehendas digniorem. Et beati estis, & vere ter beati, si hæc omnia exequamini Christi imitatores Domini nostri.

Hinc magis, magisque confirmabitur Imperium vestrum, magnificabitur nomen vestrum in generationes, augebuntur denique anni Principatus vestri. Duo siquidem hæc Christianis munera tribuit Deus, sacerdotium, & Imperium, per quæ colitur; per quæ ornantur, & gubernantur cælestium exemplo terrena. Utrumvis

V.

Sacerdotium & Imperium bene disponendum.

PAGIUS

recens excogitatum fuit factum; cum multi etiam alii de Laicis Episcopi creati, Deo convenienter in Sacerdotali dignitate se gesserint. Ignatius Diaconus Magnæ Ecclesiæ Constantinop. & dein Nicææ Metropolitanus in ejus Vita cap. XI. dicit etiam Tarasium die XXV. Februarii animam Deo reddidisse, postquam scripsit: Viginti & duos annos Pontificalem decoravit Cathedram, narravitque varia miracula ad sepulcrum ejus patrata.

II.

Nicephorum, qui Tarasio successit, Patrem suum appellat Ignatius; qui scripsit ejus Vitam a Bollando ad diem XIII. mensis Martii primum publicatam, quod aliquando in hæreseos

errorem ipsemet attractus fuerit, deplorat, ac ejus patrocinio & exemplo se ad viam veritatis reductum indicat. Certe tanta Leonis Isauri & Theophyli Imp. exagitandis Orthodoxis, qui Sacras Imagines damnare nollent, violentia fuit, ut pauci fuerint per Orientem, quos immanis illa ruina non involverit. Nicephorus Patriarcha a pueritia ingenuis studiis deditus fuit, Grammaticis scilicet, Poeticis, Rhetoricis, Mathematicis, aliisque Philosophicis disciplinis, cum quibus ipsam Rerum Theologicarum scientiam copulavit. Ad ætatem virilem provectus, Constantini cum Irene matre Constantinopoli imperantium Secretarius fuit, & in

Virtutes S. Nicephori Successoris.

CHRISTI
806.

LEONIS PAP. III.
II.

CAROLI MAGNI 6. IMPP.
NICEPHORI 5.

ergo præter dignitatem se habuerit, totum una periclitari neceſſe eſt. Quare ſi optima Imperio veſtro decernere vultis, & per Imperium veſtrum omnibus Chriſtianiſ, æqualem, quoad fieri poteſt, Imperatoriæ virtuti veſtræ ſortietur Eccleſia Præſulem ſuum, ut exultent cœleſtia, latenturque terrena. Dux vobis ſit Dei manus, in qua & cor veſtrum eſt, oſtendatque meliora, & ab ea recipietis obſeptos pro opere hoc labores, curas, & ſolicitudines Regnum ſempiternum. Haſtenuſ Theodoruſ ad Imperatoreſ.

VI. Quæſivit idem Imperator & S. Platonis de futuro eligendo Patriarcha ſententiam: quænam autem ipſe reſcripſerit ad Imperatoreſ accipe ab ipſo etiam Theodoro Studita, ubi reſ geſtas ejuſdem ſcriptis proſequutus, hæc ait: Cum vero e vita exceſſiſſet divinuſ ille vir, qui tunc Episcopatuſ præſidebat: quiſnam Patriarcha futuruſ eſſet, ſuffragiis quærebatur: quæ quidem de multis ferebantur, cum plerique aliuſ aliuſ cooptaret, prout benevolentia, aut veritate ducebatur. Quæſitum eſt & patris noſtri ſuffragium non ſolum ab iis, qui ſacerdotio inſignes erant, ſed ab ipſo etiam Imperatore. Quid igitur (vos quæſo) faciendum illi erat? An non decebat eum, qui bonarum rerum cauſa certaverat, & accurata vitæ legem omnibus ſe propoſuerat, libere, ac vere ſententiam ſuam proferre, id quod ad communem vitæ utilitatem ſpectaret, conſiderantem? Minime inſiquunt, irriſores, & obrectatores, ſed vel ignorantiam ſimulare, vel abiectiuſ ſuffragium illud concedere oportebat; quorum alterum mendacium habet, alterum ſimulationem, utrumque reſpuendum. Ille igitur ſuffragium ſuum miſit. Cui autem illud detulerit, omitto dicere. Miſit autem, Deo ipſo teſte. Quod & illi libenter acceperunt, neſcio quomodo, quod ſcriptum fuerat, conſirmantes. Qui enim ſuffragium ipſum accepit, revolvit calculoſ ipſoſ, ac pervertit.

Platonis
de eligendo
Patriarcha
ſententia.

VII. Et Plato quidem ipſe, quoniam neceſſe erat, ut pro capite proponendo, ſingula membra ſuo fungerentur officio, ad quemdam eorum, qui eodem habitu induiti erant, Cæſariſ ipſiuſ propinquum, communis utilitatis cauſa egredi ex eo loco, in quo erat, nequaquam veritus,

nocte adiit: cui cum ea dixiſſet, quæ decebant, in cellam celeriter rediit. Ille vero cum hæc audiſſet, in furorem verſuſ eſt, ac paululum moratuſ quantum ad id, quod conſultaverat, perficiendum ſatis eſſet, ſanctum virum cum illo, & nos una comprehendit, & quatuor & viginti dieſ munito quodam in carcere detentor, domum poſtea redire permiſit. At iſta quidem, quæ ingerit Theodoruſ de carcere Platonis, ſuique, & aliorum, poſt electionem Patriarchæ acciderunt, cum Plato, atque Theodoruſ ipſe, redarguiſſent Imperatoreſ, quod Joſephum illum damnatum ante novem annor a Tarasio, quod coronafſet ſubintroductam feminam Conſtantini, in ſtatuſ priſtinum revocaſſet. Sed de hiſ dicturi poſtea ſumus, de electione modo novi Patriarchæ agendum eſt.

In carcere
trufi
Plato &
Theodoruſ.

Cum autem diverſa ſuffragia (ut dictum eſt) in diverſoſ pro affectione cujuſque ferrentur, placuit tandem eligere Nicephorum laicum adhuc hominem, ſed quem virtuteſ ornabant: nobiliſ hic civiſ erat, diuque in curia apud Imperatoreſ militaverat, miniſterio illo, quod a ſecretiſ appellari conſuevit, de quo iſta habet Ignatiuſ monachuſ hujus temporis ſcriptor in Tarasio, ubi agit de hiſ, qui interfuerunt Nicæno Concilio poſteriori: Inter quor ſuit Nicephoruſ, qui erat a ſecretiſ Imperatoriſ, qui cum vixiſſet in ſanctitate, & eſſet ornatuſ diviniſ virtuteſ, & doctrina, ac dicendi ſcientia, Byzantii ſedem Patriarchalem ſuſcepit poſt Tarasiſ ſanctam conſummationem. Hic ipſe mundi rerum inquietuſ, ac mobileſ ſtatuſ, animæque periculoſuſ admodum eſſe intelligens, ut animæ ſuæ ſaluti conſuleret jam ante iſta, nuntiuſ remiſerat ſæculo, & in ſolitudinem ſe contulerat, non ut ſtatim monachuſ fieret, ſed ut experiretur, & aſſueſceret vitæ monaſticæ, quam meditabatur. Cum ergo placuiſſet Imperatori, illum deligere virum: eum accituſ, immo vi abſtractuſ perducere curat Conſtantinopolim: ſed reclamans licet, & renuens, cogitur tamen impoſituſ onuſ Episcopatuſ ſubire, qui ut uni animæ ſuæ vacaret, abdicata honorifica functione, jam (ut dictum eſt) aufugerat in ſolitudinem. Teſtatur hæc ipſe pluribus

VIII.
Nicephoruſ
eligitur
Patriarcha
Conſtantinop.

PAGIUS & in ſeptima Synodo adhuc Impp. a Secretiſ præviſ parentum ſuorum veſtigiſ inſiſtentiſ, velut e ſublimi ſpecula venerabilium Imaginum antiquam Religionem ac adorationem inolamantiſ atque dilucide explicantiſ, Confefſor ſacro conſeſſui etiam ante ſacraſ infulaſ effectuſ eſt. Vitam Aulicam multiſ & moleſtiarum, & vanitatum generibuſ obnoxiam expertuſ, depoſito Secretarii munere, ſolitariam auſpicatur, ad ſpecum contra Boſphoruſ Thracium ſitam Monafterium

conſtituit, & ipſe Monachorum junctuſ collegio, diu noctuque precibuſ, ac ſacriſ cantibuſ vacantiſ, optimiſque abſtinentiaſ modo ſe ſe oblectantiſ, Diviniſ Lectionibuſ ac Diſciplinariſ animuſ adhibebat. Hæc omnia Ignatiuſ in ejuſ Vita, & Nicephoruſ in literiſ ad Leonem III. Romanuſ Episcopuſ de ſe ipſo ſcribit: Ad hanc Episcopalem ſedem invitatuſ multuſque reclamantiſ (teſtiſ eſt mihi Deuſ) proveltuſ & tyranniſe potuſ quam conſulto, aut ulla omanino perſuaſione

bus in epistola ad Leonem Pontificem, quam suo loco inferius reddidit sumus. Scripsit enim eam (ut ipse tradit) mortuo Nicephoro Imperatore, cum Michael imperare cœpisset, testatus id faciendi, sibi ob duritiam Nicephori Imperatoris, liberum non fuisse. At quanta mala passi sint servi Dei Plato, & Theodorus, & qui cum ipsis erant monachi Constanti-nopoli, occasione restitutionis nefarii Jo-sephi, idem Theodorus sic pergit in Pla-tone narrare:

IX. *Quid (inquit) opus est dicere, quot injuriis virum illum, vel potius virtutem ipsam affecerit Imperator videlicet, fratrum societatem furiose oppugnans, atque conturbans, & alios quidem in carcere servans, alios ad judicia tamquam reos trahens, quamvis in aliis omnibus rebus imbellis, & ridiculus existeret? Quæ omnia erant apparatus quidam malitiæ, quam ille meditabatur, & velut iniquitatis cujusdam exordium, necnon ejus nominis nugarum, & aperta petulantia significatio. Propediem vexatio ista illata est, ejusque causa fuit Joseph ille, qui adulteros, quos diximus, conjugaverat: clandestinum namque malum illud, & Ecclesiæ ipsius perturbatio. Cujus quoniam tamquam serpentis cujusdam venenum, canonicè communionem effugimus, a Cesare ipso minè nobis proponebantur; quique instabant parati erant. Sed qui possum paucis verbis comprehendere quam multos terrores, quot certamina, & tentationes nobis attulerit, quam sæpe nos abducendo vexarit? scit hæc tam qui ea passus fuit, quam qui prope illum, qui hæc patiebatur, tunc erat. Profecto militaris phalanx locum, in quo manebamus, ita cinxit, ut neque aliquem hiscere, aut omnino caput efferre permitteret, intus timores, foris terror & minæ proponebantur. A quibus autem hæc proposita fuerint, non dicam, eorum, qui hæc fecerunt, personam reveritus. Heu quanta fuit temporis illius calamitas? Nemo fere impetum illum ferre potuit. Nemo fuit, qui recta consuleret, & divinas partes sustineret. Quinimmo optabile erat, ne quis iracundiam Principum magis excitaret. Hæc & miserabiliora faciebant, qui ejusdem ordinis erant participes. Hæc de his summatim Theodorus. Quæ autem de Synodo sive potius conventu*

Josephi
causa Ec-
clesia per-
turbatur.

PAGIUS

ne aliis gubernandis prefestus sum. In eadem Epistola a Baronio anno DCCCXI. num. XX. & seqq. recitata multa refert Nicephorus ex iis quæ ante Episcopatum a se gesta sunt.

III.

Hoc porro anno Nicephorus Patriarcha Synodum celebravit, quam Theodorus Studita in Epistola ad Leonem III. appellat Synodum hæreticorum & adulterantium, quia Episcopi in ea congregati adulterium Constantini Imp. cum

fatánico, post hæc facta subdit, suo loco dicemus, quo fieri contigit.

Porro laudum suarum parcissimus Theodorus, qui in his præclare gestis rebus principem locum tenuit, ista jejune admodum percurrere visus est, ne videri posset sua facta laudare; verum in datis tunc ab eo pluribus eodem argumento epistolis, quantum in his laboris insumpserit, aperte satis significat. Sed & qui vitam ipsius Theodori perpetuitati sacrauit Michael monachus ejus discipulus, paulo fufius ista est prosequutus, dum ita Nicephoro inchoat historiam:

Sed ferre non poterat inimicus, nec tenere se, quin Theodorum iterum aggredetur, tamquam invidens ipsi perpetuo, ejusque recte factis succensens. Eum enim, qui sceptris per id tempus potiebatur, Nicephorum dico improbum illum, qui piam Irenem Imperio spoliavit, & Imperium ipse per vim, atque injuriam invasit; hunc inquam, ad oppugnandum sanctum virum Theodorum impudens excitavit. Quonam autem pacto, deinceps exponam. Hic ergo Nicephorus specie quidem Christianus, eandemque nobiscum communionem habens, revera autem, factisque ipsis, Christi hostis (quod omnium pessimum erat) conquirere nequibat, tamquam ad malum natus, nisi omnia miscere conaretur, & quicquid in animum venisset, nihil intentatum relinqueret. Cui inter cætera nulla cura, nulla sollicitudo fuit, res Ecclesiæ perturbare, ut ad majora, & qualia ipsum decebant, ejus malitia progredetur,

Hac enim pace, quam paulo ante adpta vix fuerat, frui non ferens, multis nuper agitatam tumultibus, alia rursus ratione conatus est in novos motus, seditionesque conicere. Josephum siquidem illum, communi Ecclesiæ calculo a Tarasio jure olim ejectum ob manifestum ab eo commissum crimen, quod nemini obscurum est: non dubitavit iterum tyrannice, & contra canones in Ecclesiam revocare, atque ademptum illi sacerdotium restituere. Quid novus hic dogmatum auctor non erat dicens, quid non agens, quod denique sceleris genus prætermittens, ut cogitata, & inchoata perficeret? adeo ut quod omnium absurdissimum erat, hæc jam discere non puderet: Ni-

hil

*Theodote comprobare visi sunt, Josephum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Oeconomum, Constanti-
adulterii copulatorem, ut eum appellat idem nopolita-
Theodorus in Epistola XXV. in Sacerdotium na.
restituente. Verum actum id a Sancto Nicephoro necessaria indulgentia, qui Imperatori resistendum non esse arbitratus est, ne Religionem Catholicam in discrimen adduceret, ut liquet ex dictis anno DCCXCV. num. VI. &*

ex

XI
Nicephorus Imp.
perturbator pacis
Ecclesiæ.

XI.

CHRISTI
806.

LEONIS PAP. III.
II.

CAROLI MAGNI 6.
NICEPHORI 5. IMPP.

bil novi, inquit, aut temerarii alioqui fecerimus, si ab alio pulsum ipsi recipiamus, quinimmo charitatis legem observabimus; in quo quidem & obsequentes universos habebimus, & suffragatores, atque socios. Et legem hoc loco charitatis (o legum æquitas, & sacri sermones!) impudens commemorabat, cui nec quid lex, quid charitas sit, exploratum unquam fuit. Quem si nihil aliud, hoc certe cogitare oportebat, quamvis amens, & vecors in cæteris esset. Tametsi hunc Patriarcha Tarasius deposuerit, qui a nobis nunc abiit, & ad superas sedes emigravit; tametsi suis alii eum sententiis damnaverint: at nobis non solum, quæ ab illis statuta sunt, transire nefas est, sed eadem confirmare, vel maxime convenire cum eadem nobis atque illis sit gratia, ne Patrum nostrorum leges mutare videamur, & studio impii esse.

XII.
Nicephorus coactus ab Imp. Josephum restituit.

Quorum ille nihil prorsus recogitans, Patriarcham vi aggreditur (Nicephorus is erat Tarasii successor) omnibus eum machinis oppugnans, ut vel invitatus voluntati ejus obsequeretur, & sacerdotium redderet Josepho. Quod ille sane vi tandem ægre adductus præstitit, veritus, opinor, vir Dei, ne atrocius quippiam insanus ille moliretur, Ecclesiamque vehementius exagitaret, si quod tantopere concupierat, non obtineret. Verum hoc non sponte, neque solus fecit Nicephorus, sed adhibito Episcoporum concilio, de quo modo dicturi sumus: at certe quidem perfacile fuit laicum hominem in palatio tantum versatum, & ad regimen tantæ molis recens assumptum pertrahi in sententiam aliorum seniorum, & qui peritiam canonum quam maxime profitebantur Episcoporum.

XIII. Hoc itaque anno Synodus jussu Imperatoris congregata est paucorum Episcoporum, qui tunc erant Constantinopo-

PAGIUS

ex iis, quæ anno DCCCVIII. num. II. & seqq. in medium adducemus. [1] Hujus Synodi mentio in Libello Synodico post Baronii mortem edito his verbis: Beatissimus Nicephorus, qui Sancto Tarasio successerat, divinam & sanctam particularem Synodum de consensu Imperatoris Byzantii congregavit: & per dispensationem, Josephum, quem defunctus Tarasius, propter conciliatas incestas nuptias Constantini Imp. filii Irenes deposuerat, in Presbyterum recepit: unde quidam, qui a Christi Ecclesia per simplicitatem ab-

li, in qua ipse, qui antea fuerat damnatus Josephus, fuit restitutus in pristinum sacerdotii gradum, de quo ista habet Theodorus Studita ad Nicephorum Patriarcham post biennium scribens (a): Cum enim (inquit) factus est conventus ille parvus, & nescio quo nomine appellem, ex carcere per id tempus redieram, Cumque viderem eos esse congregatos, qui adulterium ante susceperant, qui scilicet conniverant, ut Theodotem duceret Constantinus, Episcopi, & adulterii copulatorem amplexi fuerant; venit mihi in mentem illius dicti Prophetici (b): Sapiens in illo tempore silebit, quoniam tempus malum est. Sed jam dicat idem (c): Tacui, numquid semper tacebo? propterea tempore congruenti calumnia pressus, hæc tandem protuli, quia quantum in me fuit omni ratione cavi duobus his annis, ne res in apertum prodiret, illud mecum volvens, quandoquidem Episcopi dignitate præditus non essem, ut arguendi habeam potestatem, sufficere si me ipse custodiam, & non participem illius communionis, eorumque qui scientes cum illo sacra faciunt, quoad scandalum de medio tollatur. Ista quidem Theodorus, ubi vidit hominem in Synodo male absolutum, tradit; quæ & aliis epistolis sæpe refricat, & inculcat.

(a) Theod. Stud. ep. 25. Cod. Column.

Synodus Const. in qua absolutus Josephus.

(b) Eccl. 20.

(c) Isai. 42.

Cæterum ne quis errore labatur, dum apud Theophanem, immo & apud Theodorum ipsum Studitam, necnon Michaellem in Theodoro nonnisi unius Synodi mentionem habitam esse videt, qua ipsis sanctis exilium decretum est: constat ejusdem Theodori assertione in epistola ad Leonem Romanum Pontificem, duplicem ab illis esse Synodum congregatam, quarum priori receptus est Joseph, altera, qua anathematizati sunt, qui cum illo non communicarent, quam & secuta sunt exilia sanctorum: Dicemus nos de ea suo loco.

XIV.

Synodus adulterrantium.

rupti fuerant, rursus sunt uniti. Accuratus hæc de re loquitur Michael discipulus Sancti Theodori Studitæ in hujus Vita, qui de Imperatore scribit: Patriarcham vi aggreditur (Nicephorus is erat Tarasii successor) omnibus eum machinis oppugnans, ut vel invitatus voluntati ejus obsequeretur, & sacerdotium redderet Josepho. Quod ille sane, vi tandem & ægre adductus, præstitit; veritus, opinor, ne atrocius quidpiam insanus ille moliretur. Plura hæc de re Baronius. Ubique in Ecclesia ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας & ὁμονομενίας in-

NOTÆ

[1] IN Constantinopolitana hac Synodo, cujus canones ignorantur, constitutos fuisse ritus, quibus Monasteriorum Archimandritæ consecrarentur, discimus ex vita S. Hilarionis junioris, quam ex manuscripto Synaxario Divionensi exhibent PP. Bollandistæ ad diem 6. junii pag. 759. Ita explicamus verba illa Synaxarii: Tum vero factus est Hegumenus & Archimandrita, secundum ritum ibidem a Synodo ordinatos. Porro vir Sanctus octavum Præfulatus sui annum agebat cum Leo Armenus imperium cepisset; quare ipso anno quo Synodus Constantinopolitana habita fuit, regimen assumpsit. MANSI

CHRISTI
806.LEONIS PAP. III.
II.CAROLI MAGNI 6. IMPP.
NICEPHORI 5.

loco. Porro quod ad præsens pertinet conventiculum: nominat id Theodorus in epistola ad Leonem, Synodum hæreticorum, vel Synodum adulterantium, eorum scilicet, qui adulterium comprobassent Imperatoris.

(a) Theodor. Studit. l. 1. ep. 30. Cod. Constant.

XV. Theodori Studit. epistol. ad Nicephorum Episcopum Constant.

Sequenti autem die a Synodo congregata, ipse ad Nicephorum Patriarcham Theodorus (a) scripsit epistolam, studens, avocare eum ab iis, quæ statuta essent, de receptione damnati, se excusans pariter, si illius communicationi minime admisceri velit: Epistola sic se habet:

Neceffe non erat litteris indicare Angelo beatitudinis tuæ, quæ ore ipso jam significata sunt, quamvis per humiles nos ambos non fuissent. Attamen ne qui beatorum die jussu tuo conventus habitus est Episcoporum, diversum aliquid docens ab iis, quæ cum illo dicta a nobis sunt, sacras aures vestras conturbet: consentaneum duximus, summam referre totam Apologiæ nostræ rationem. Nos igitur, beatissime, Orthodoxi sumus in omnibus, omnem hæresim reiicientes, omnemque Oecumenicam, & Localem Synodum approbatam recipientes, necnon editas ab eis sacras & canonicas constitutiones arte complectimur. Neque enim veritatem prorsus tenet is, qui rectam fidem habere se existimans, divinis canonibus non regatur. Ad hæc, legitimas a Sanctis pro tempore usurpatis dispensationes admittimus, quando & nos humiles sanctitatem tuam per Oeconomi ejectionem amplecti, non exactum jus sectantium est, sed admodum dispensantium, & conspirantium. Et prædecessorem sanctitatis tuæ Patriarcham eadem ratione suscepimus in hoc ipso negotio, quando reversi ab exilio sumus, disrupto adulterino conjugio, & Oeconomo sacerdotii munere dejecto. Non enim (a) jebamus) nobis pars tecum neque hic, neque in futuro sæculo, propterea quod adulter promiscue a sanctitate tua participavit. Illo vero contra, dicente: Dispensatione usus sum, ut etiam impartirem ad tempus. Deinde hæc subiiciente, manus meæ abscissæ fuerunt in adulterina coronatione. Numquid ego ulla ratione coronavi? Post hæc communicavimus usque ad obitum ipsius, & sanctitatem tuam rursus suscepimus ad dignitatem Archiepiscopatus; quemadmodum & mentionem ejus quotidie facimus in sacrificio: nec alia re discrepamus, quam propter Oeconomum per sacros canones depositum multis modis, ac præcipue quod post novem annorum excommunicationem iterum

Cur publice non communicet.

PAGIUS invenias Viros Sanctissimos, inquit Combentisius in Apparatu ad Biblioth. Concionat. pag. 24. dum loquitur de Josepho Archiepiscopo Thessa-

sacris operetur, neque id in abdito (ferendum enim id esset nobis ejus rei minime consciis) sed in ipso fonte sacerdotii nostri, hoc est, cum sincera conversatione tua assidue pergens ad sacrificandum. Æquum igitur, & sanctum, ac sine scandalo populo Dei fuerat, in primisque ordini nostro, eiici, & privari sacerdotio, qui indigne profiliit: nobis sanctitatis tuæ memoriam servantibus, & ab omni Episcopo, & sacerdote, qui manifesto reprobus non sit, communicantibus juxta Theologum. Quid si hoc nulla ratione factum propter peccata nostra: num ut aliquid (non ex metu sermo, sed commiseratione communi) in humilitatem nostram a sanctitate tua illicitum fiat, & contra canones, quoniam perferemus nos quidem, Dei virtute, atque utinam id nobis contingat ejus concessu.

Verum testor sanctitati tuæ coram Christo, & sanctis Angelis audientibus, magnum a te schisma conflare in Ecclesia nostra. Quod si potestati subiicimur ut homines, atque sub sacrorum & divinatorum canonum potestate, velimus, nolimus, regimur, & obsequemur. Cæterum oramus sanctitatem tuam: flecte aurem tuam, & audi vocem nostram, ut peritus medicus, ut pastor bonus ovem unam prohibe a sacrificio, & omnes a scandalo redime, ne unius scabie tota Ecclesia nostra inficiatur, quam acquisivit Dominus, & Deus noster sanguine suo. De nugis enim nugentur, qui volant, & calumniantur scycophantæ, parati sumus ad omnem defensionem, refutationemque accusatoris objectionis. Amici, & laudatores tui sumus: in primisque piissimorum, & triumphatorum dominorum nostrorum. Cumque tales simus, quamobrem turbatio? Qua de causa evenient quæ eventura sunt, siquidem contraria Dei præceptis? Tribue nobis sacras preces tuas. Hactenus ad Patriarcham Theodorus.

Quid ad hæc Patriarcha rescripserit, non habemus, sed potius non rescripsisse eum, verus dici potest, secundum ea, quæ idem Theodorus ad Simeonem præpositum (b) scribens ait: De Patriarcha enim quid attinet loqui? Qui nec responsa dare vult, nec admittere qui verba faciat: Qui in omnibus Cæsari inservit. At sic licet subduxerit se Theodorus cum suis a communicatione Josephi Oeconomi, secrete id quidem, & sub silentio per biennium fecit, quo tempore & cum ipso Patriarcha communicare non destitit, ut idem ipse testatur; ita tamen, quod licet in publicis precibus ipse ejus me-

XVI. Remedium ut communicet.

(b) Theodor. epistol. 20. in Cod. Constant.

memoriam faceret in sua monasterii Ecclesia, accedere tamen ad sacra ejus, quibus interesse soleret perditus ille Josephus, penitus detrectaret: nam audi quid ad Basilium scribat (a):

(a) *Teod. ep. 28. in Cod. Colum.*

XVII. Quomodo cum Patriarcha communicasse Theodorus dicatur.

Nos ergo & sanctissimi Patriarchæ mentionem facimus (ut convenit) in Mystagogia, sicut & piorum Imperatorum nostrorum: & cum omni sacerdote inculpato communicare non detrectamus. Scripsimusque ad ipsum Patriarcham: quod & pii Imperatores nostri sciunt, nos in nulla re discrepare præterquam de Josepho. Et simul ac depulsus fuerit sacerdotio, cum ipso statim communicaturos: etenim desiderabilem nobis virum esse, non solum quod caput sit Ecclesiæ nostræ, sed quia jam olim reverendus nobis erat, & singula ipsius bona laudare non cessamus. Hæc Theodorus. Sed jam quæ sunt anni hujus reliqua prosequamur, nonnisi post sequentem annum eum iterum conventuri, quando rursus adversus eum tempestas est excitata.

Quod igitur pertinet ad res Occidentales: produnt Annales Francorum hoc anno habitum esse conventum ab Imperatore Carolo in Villa Theodonis, atque ex testamento tribus filiis tripartitum esse ipsum Regnum, singulas singulis partes esse divisas, si contingeret eos post patris obitum esse superstites. Extat ipsum quidem ejusmodi testamentum, sive divisionis decretum ab eodem Carolo Magno constitutum hoc anno, appositum parergon ad vitam ipsius, atque ex Pithæi bibliotheca in lucem editum verbis istis:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Imperator Cæsar Carolus Rex Francorum invictissimus, & Romani rector Imperii, pius felix, ac triumphator semper Augustus omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, & cuncto populo Catholico præsentis, & futuro gentium, ac nationum, quæ sub ejus Imperio, ac regimine constitutæ sunt.

XVIII. Sicut omnibus vobis notum esse, & neminem vestrum latere credimus, quomodo nos divina clementia, cujus nutu ad Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS IV. Carolus Aug. Regnum suum inter filios partitur. A num. XVII. ad XXVII. Conventum habuit Imperator cum Primoribus & Optimatibus Francorum de pace constituenda & conservanda inter filios suos, & divisione Regni facienda in tres partes: ut sciret unusquisque illorum quam partem iuri & regere debuisset, si superstes illi eveniret. De hac partitione & testamentum factum, & jurejurando ab Optimatibus Francorum confirmatum: & constitutiones causa conservanda pacis facta: atque hæc omnia literis mandata sunt, & Leoni Papa, ut his sua manu subscriberet, per Einhardum missa. Quibus Pontifex lætis, & assensum præbuit, & propria manu subscripsit, inquit Eginhardus in Annal. ubi Eginhardus, ut passim alibi, appellatur. Idem

occasum tendentia sæcula per successiones generationum reparantur, tres nobis dando filios, magno miserationis, ac benedictionis suæ ditavit munere, quia per eos, secundum vota nostra & spem nostram de Regno confirmavit, & curam oblivioni obnoxie posteritatis leviolem fecit. Ita & hoc vobis notum fieri volumus, quod easdem per Dei gratiam filios nostros Regni a Deo nobis concessi, donec in corpore sumus, & post nostrum ab hac mortalitate discessum hujus a Deo conservandi Regni, vel Imperii nostri hæredes relinquere, sic divina Majestas annuerit, optamus. Non ut confuse atque inordinate, aut sub totius Regni dominatione jurgii controversiam eis relinquamus; sed trina partitione totum Regni corpus dividentes, quam quisquis illorum tueri, vel regere debeat, portionem distribuere, & designare volumus, eo videlicet modo, ut sua quisque portione contentus, juxta ordinationem nostram & fines Regni sui, quæ ad alienigenas extenduntur, cum Dei adiutorio nitatur defendere, & pacem, atque charitatem cum fratre custodire.

Testamentum Caroli M. quo Regnum partitur inter filios.

Divisiones vero a Deo consecrati, & conservandi Imperii, vel Regni nostræ tales facere placuit, ut Aquitaniam totam, & Vasconiam (excepto pago Turonico) & quicquid inde ad Occidentem, atque Hispaniam respicit, & de civitate Nivernis, quæ sita est super fluvium Ligerim cum ipso pago Nivernense, pagum Avalensem, atque Alensem, Cabilionensem, Matisconensem, Lugdunensem. Sabotiam, Moriennam, Tarentasium, Montem Cinisium, Vallem Segusianam usque ad Clusas, & inter terminos Italicorum montium usque ad mare, vel usque ad Hispanias continetur, hoc est, illam portionem Burgundiæ, & Provinciam, ac Septimaniam, vel Gothiam, Ludovico dilecto filio nostro consignavimus.

XIX.

Italiam vero, quæ & Longobardia dicitur, & Baiariam, sicut Tassilo tenuit exceptis duabus villis, quarum nomina sunt Ingoldestat, & Lutrabahof, quas vos quondam Tassiloni beneficiavimus, & per-

Fff

per-

habent Annalistæ Bertinianus, Metensis, alique. Illud Caroli Imp. testamentum seu divisionis chartam recitat Baronius. In ea Carolus agit tantum de Regni divisione inter filios, & ubi Imperium nominatur, Regnum suum intelligit. Concedit Ludovico Aquitaniam totam & Vasconiam excepto pago Turonico, & quicquid inde ad Occidentem atque Hispaniam respicit, pagos Nivernensem, Avalensem, Alensem, Cabilionensem, Matisconensem, Lugdunensem, Sabotiam, Moriennam Tarantasiam, Montem Cinisium, Vallem Segusianam usque ad clusas, & inde per terminos Italicorum montium usque ad mare, & quicquid ab eis contra Meridiem & Occidentem usque ad mare, vel usque ad

Hi-

pertinet ad pagum, qui dicitur Norchgovve, & de Alemannia partem, quæ in Australi Ripa Danubii fluminis est, & de ipso flumine Danubii currente limite usque ad Rhenum fluvium sursum versus usque ad Alpes, quicquid intra hos terminos fuerit, & ad Meridiem, vel Orientem respicit, una cum Ducatu Curiensi, & pago Burgovve, Pipino dilecto filio nostro.

XX. Quicquid autem de Regno nostro extra hos terminos fuerit, id est, Franciam, & Burgundiam, excepta illa parte, quam Ludovico dedimus, atque Alemanniam (excepta portione, quam Pipino adscriptimus) Austriam, Neustriam, Thuringiam, Saxoniam, Frisiam, & partem Bajoriarum, quæ dicitur Northgovu, dilecto filio nostro Carolo concessimus, ita ut Carolus, & Ludovicus viam habere possint in Italiam ad auxilium faciendum fratri suo, si ita necessitas extiterit, Carolus per vallem Augustanam, quæ ad Regnum ejus pertinet, & Ludovicus per vallem Segusanam. Pipinus vero & exitum, & ingressum per Alpes Noricas, atque Curiam.

Hæc autem tali ordine disposuimus, ut si Carolus, qui major est natu, priusquam ceteri fratres diem obierit, pars Regni, quam habebat, dividatur inter Pipinum, & Ludovicum, sicut quondam divisum est inter nos, & fratrem nostrum Carolomannum, eo modo ut Pipinus illam portionem habeat, quam frater noster Carolomannus habuit, Ludovicus vero illam partem, quam nos in illi partitione suscepimus. Si vero Carolo, & Ludovico viventibus, Pipinus debitum humane naturæ compleverit, Carolus, & Ludovicus dividant inter se Regnum, quod ille habuit. Et hæc divisio tali modo fiat, ut ab ingressu Italiæ per Augustam civitatem accipiat Carolus Eboricam, Vercellas, Papiam, & inde per Padum fluvium termino currente usque ad fines Regium, & ipsam Regium, & civitatem novam, atque Mutinam usque ad terminos S. Petri. Has civitates cum suburbanis, & territoris suis, atque Comi-

tatibus, quæ ad ipsas pertinent, & quicquid inde Romam pergenti ad levam respicit de Regno, quod Pipinus habuit, una cum Ducatu Spoletano hanc portionem, sicut prædiximus, accipiat Carolus.

Quicquid autem a prædictis civitatibus, vel Comitatus Romam eunti ad dexteram jacet, de prædicto Regno, id est, portionem, quæ remansit de regione Transpadana una cum Ducatu Tuscano usque ad mare Australe, & usque ad Provinciam Ludovicus ad augmentum sui Regni sortiatur. Quod si ceteris superstitis Ludovicus fuerit defunctus, eam partem Burgundiæ, quam Regno ejus adjunximus cum Provincia, & Septimania, sive Gothia usque ad Hispaniam Pipinus accipiat, Carolus vero Aquitaniam, atque Vasconiam.

XXI. Quod si talis filius cujuslibet istorum trium fratrum natus fuerit, quem populus eligere velit, ut patri suo succedat in Regni hereditate, volumus, ut in hoc consentiant patrui ipsius pueri, & regnare permittant filium fratris sui in portione Regni, quam pater ejus, eorum frater habuit.

Post hanc nostræ auctoritatis dispositionem placuit inter prædictos filios nostros statuere, atque præcipere propter pacem, quam inter eos perpetuo permanere desideramus, ut nullus eorum fratris sui terminos, vel Regni limites invadere præsumat, neque fraudulenter ingredi ad conturbandum Regnum ejus, vel marcas minuendas, sed adjuvet unusquisque illorum fratrem suum, & auxilium ei ferat contra inimicos ejus juxta rationem, & possibilitatem sive intra patriam, sive contra exterarum nationes.

Neque aliquis illorum hominem fratris sui pro quibuslibet causis, sive culpis ad se confugientem suscipiat, ad intercessionem pro eo faciendam: quia volumus, ut quilibet homo peccans, & intercessione indigens intra Regnum domini sui, vel ad loca sancta, vel ad honoratos homines confugiat, & inde justam intercessionem mereatur.

Si-

PAGIUS Hispanias continetur, hoc est illam portionem Burgundiæ, & Provinciam ac Septimaniam vel Gothiam. Donat Italiam Pippino, quæ & Longobardia dicitur, & Bajoriam, exceptis duabus villis ibidem memoratis, & Alamanniæ partem, quæ in australi ripa Danubii fluminis sita est, & de ipso flumine Danubii usque ad Rhenum fluvium, & quicquid inter hos terminos fuerit, una cum Ducatu Curiensi & pago Durgovve. Quidquid autem de Regno ejus extra hos terminos erat, id est, Franciam & Burgundiam, excepta illa parte quam Ludovico dedit, atque Alananniam, excepta portione quam Pippino adscripsit, Austriam, Neustriam, Thuringiam, Saxoniam, Frisiam, & partem Bajoriarum Carolo concedit.

V. Super omnia autem jubemus, inquit piissimus Imperator, ut ipsi tres fratres curam & defensionem Ecclesie Sancti Petri simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Carolo, & beata memoria genitore Pippino Rege, & a nobis postea suscepta est; ut eam cum Dei adjutorio ab hostibus defendere nitantur, & justitiam suam, quantum ad ipsos pertinet, & ratio postulaverit, habere faciant. De filiabus hæc statuit: De filiabus autem nostris, sororibus scilicet prædictorum filiorum nostrorum, jubemus, ut post nostrum ab hoc corpore discessum licentiam habeat unaquaque eligendi sub cuius fratris tutela & defensione se conferre velit, & qualiscumque ex illis Monasticam vitam elegerit, liceat ei honorifice

CHRISTI
806.

LEONIS PAP. III.
II.

CAROLI MAGNI 6. IMPP.
NICEPHORI 5.

XXII.

Similiter præcipimus, ut quemlibet liberum hominem, qui dominum suum contra ejus voluntatem dimiserit, & de uno Regno in aliud profectus fuerit: neque ipse Rex suscipiat, neque hominibus suis consentiat, ut talem hominem recipiant, vel juste retinere præsumant: hoc non solum de liberis, sed etiam de servis fugitivis statuimus ordinandum, ut nulla discordiis relinquatur occasio.

Quapropter præcipiendum nobis videtur, ut post ab hac mortalitate discessum, homines unusquisque eorum accipiant beneficia unusquisque in Regno domini sui, & non in altero, ne forte per hoc, si aliter fecerit, scandalum aliquod accidere possit. Hæreditatem autem suam habeat unusquisque illorum hominum absque contradictione in unoquoque Regno, quod eum legitime habere contigerit.

Ut unusquisque liber homo post mortem domini sui licentiam habeat se commendandi inter hæc tria Regna ad quodcumque voluerit, similiter & ille, qui nondum alicui est commendatus.

De traditionibus autem, & venditionibus quæ inter partes fieri solent: præcipimus, ut nullus ex his tribus fratribus, suscipiat de Regno alterius a quolibet homine traditionem, vel venditionem rerum immobilium, hoc est, terrarum, vinearum, atque libertatem servorumque qui non casatii sunt, sive terrenorum, quæ hæreditatis nomine censentur, auro, argento, & gemmis, armis, ac vestibus, necnon & mancipiis non casatis, & his speciebus, quæ proprie ad negotiatores pertinere noscuntur. Cæteris vero liberis hominibus hoc nomine interdicens judicavimus.

XXIII.

Si quæ autem femina, sicut fieri solet, inter partes, & Regna fuerint ad conjugia postulata, non denegentur juste poscentibus, sed liceat eas vicissim dare, & accipere, & affinitatibus populos inter se sociari. Ipsæ vero femina potestatem habeant rerum suarum in Regno, unde exierant, quando in alio propter mariti societatem habitant.

De obsidibus autem, qui propter credentias dati sunt, & a nobis per d. ver. Ann. Eccl. Tom. XIII.

sa loca ad custodiendum destinati sunt, volumus, ut ille Rex, in cujus Regno sunt absque voluntate fratris sui, de cujus Regno sublatis sunt, in patriam eos redire non permittat, sed potius in futurum in suscipiendis obsidibus alter alteri mutuum ferat auxilium, si frater fratrem hoc facere, rationabiliter postulaverit. Idem jubemus & de his, qui pro suis facinoribus in exilium missi, vel mittendi sunt.

Si causa, vel intentio controversiæ talis inter partes propter terminos, & confinia Regnorum ortæ fuerint, quæ hominum testimonio declarari, vel definiti non possint: tunc volumus, ut ad declarationem rei dubiæ, judicio Crucis, Dei voluntas, & rerum veritas exquiratur, nec umquam pro tali causa cujuslibet generis pugna, vel campus ad examinationem judicetur. Si vero quilibet homo de uno Regno hominem de altero regno de infidelitate contra dominum suum accusaverit, mittat eum dominus suus ad fratrem suum, ut ibi comprobet, quod de homine illius dixit.

Sed antequam ulterius progrediamur, hic considerandum est, quod sicut hic probatur judicium Crucis, ita alibi ab eodem prohibitum reperitur examen Crucis; & sicut illud licite fieri posse demonstrat, ita hoc certum est fuisse vetitum ejusdem Caroli Imperatoris sancito decreto; siquidem libro primo Capitularium, capitulo centesimo octavo ista leguntur: Sancitum est, ut nullus deinceps quamlibet examinationem Crucis facere præsumat, ne Christi passio, quæ est gloriificatio cujuslibet temeritate contemptus habeatur. Quodnam autem fuerit istud examen, vel judicium Crucis nobis hactenus est incompertum. Pergit vero dignum tanto Principe Christianissimo præceptum iisdem tribus filiis ejusmodi publica, solemnique testificatione insinuare, sic dicens:

Super omnia autem jubemus, UT IPSI FRES FRATRES, CURAM ET DEFENSIONEM S. PETRI SIMUL SUSCIPIANT, sicut quondam ab avo nostro Carolo, & beatæ memoriæ gen-

XXIV.
Judicium
& examen
Crucis.

Reges
Franco-
rum con-
stituit de-
fensores
Romanæ
Eccles.

F ff 2

PAGIUS

ce vivere sub defensione fratris sui, in cujus Regno degere voluerit. Quæ autem juste ac rationabiliter a condigno Viro ad conjugium quaesita fuit, & ei conjugalitatis vita placuerit, non ei denegetur a fratribus suis, si & viri postulantis & femina consentientis honesta & rationabilis fuerit voluntas.

VI.
Hujus di-
visionis
Charta
germana
ac legiti-
ma.

„ Hanc portionem Regnorum Caroli Imp. inquit Baluzius Tom. II. Capitulum. Reg. Franc. pag. 1068. dubiæ fidei esse ac merito numerari posse inter tot singularis orti commenta quæ sequiora nobis sæcula ingeniaque pepererunt scribit Petrus Pithæus in Præfatione ad XII. Scriptores cœtaneos Historiæ Francorum, hinc persuasus quod in chartaceo

„ exemplari Thegani operi recentiore manu subjuncta fuit. Sed ego vetustissimum illius exemplar reperi in Bibliotheca Thuana, licet non integrum; eademque a Joanne Nauclero edita pridem fuerat, & Aventinus eam memorat in Annalibus Bojorum. Immo Eginhardus dissertam illius mentionem facit, seque eam jussu Imperatoris ad Leonem Papam detulisse, ut ejus subscriptione firmaretur. Illi præterea fidem & auctoritatem conciliat Charta divisionis Imperii facta a Ludovico Pio anno DCCCXXXVII. cujus omnia ferme capita descripta sunt ad verbum ex illa Caroli; & tamen ista falsi accusata non fuit a Pithæo, qui primus eam vulgavit in eodem Vo-

„ lu-

nitore Pipino Rege, & a nobis postea suscepta est, ut eum cum omni adiutorio ab hostibus defendere nitantur, & iustitiam suam, quantum ad ipsos pertinet, & ratio postulat, habere faciant. Similiter & de cæteris Ecclesiis, quæ sub illorum fuerint potestate, præcipimus, ut iustitiam suam, & honorem habeant, & pastores, & rectores venerabilium locorum habeant potestatem rerum, quæ ad ipsa pia loca pertinent, in quocumque de his tribus Regnis illarum Ecclesiarum possessiones fuerint.

Quod si de his statutis, atque convenientiis aliquid casu quolibet, vel ignorantia (quod non optamus) fuerit irruptum: præcipimus, ut quam citissime secundum iustitiam emendare studeant, ne forte propter dilationem majus damnum possit accidere.

XXV. De filiabus autem nostris, sororibus scilicet prædictorum filiorum nostrorum jubemus, ut post nostrum ab hoc corpore discessum, licentiam habeat unaquæque eligendi sub cuius fratris tutela, & defensione se conferre velit. Et qualiscumque ex illis monasticam vitam elegerit, liceat ei honorifice vivere sub defensione fratris sui, in cuius Regno degere voluerit. Quæ autem iuste, & rationabiliter a condigno viro ad coniugium quaesita fuerit, & ei coniugalis vita placuerit, non ei denegetur a fratribus suis, si & viri postulantis, & feminae consentientis honesta, & rationabilis fuerit voluntas.

De nepotibus vero nostris, scilicet filiis prædictorum filiorum nostrorum, qui eis vel jam nati sunt, vel adhuc nascituri sunt; placuit nobis præcipere, ut nullus eorum per quaslibet occasiones quemlibet ex illis apud se accusatum sine iusta discussione, atque examinatione aut occidere, aut membris mancare, aut excæcare, aut invitum tondere faciat; sed volumus, ut honorati sint apud patres, vel patruos suos, & obediens sint cum omni subiectione, quam decet in tali consanguinitate esse.

XXVI. Hoc postremo statuendum nobis videtur, ut quicquid adhuc de rebus, & constitutionibus, quæ ad profectum, & utilitatem eorum pertinent, his nostris decretis, atque præceptis addere voluerimus,

PAGIUS „ lumine Scriptorum coætanorum. Denique „ hujus divisionis a Carolo factæ clara & manifesta mentio est in capite tertio Capitulorum „ apud Niumaga statim post Imperii divisionem „ nem editorum. Ita Vir doctissimus cui suffragantur Cointius alique passim Eruditi. Imo Mabillonius Tom. IV. Analect. pag. 34. Itineris Germanici refert se in fine quorundam Operum MSS. Alcuini in Bibliotheca Monasterii Sancti Galli asservatorum hæc verba legisse: Anno

sic a prædictis dilectis filiis nostris observetur, atque custodiatur, sicut ea, quæ de his jam statuta, & descripta sunt, custodire, & observare præcipimus.

Hæc autem omnia ita disposuimus, atque ex ordine firmare decrevimus, ut quamdiu divinæ Majestati placuerit nos hanc corporalem agere vitam, potestas nostra sit super a Deo conservatum Regnum, atque Imperium istud, sicut hactenus fuit in regimine, atque ordinatione, & omni dominatu regali, atque Imperiali, ut obediens habeamus prædictos dilectos filios nostros, atque Deo amabilem populum nostrum cum omni subiectione, quæ patri a filiis, & Imperatori, ac Regi a suis populis exhibetur. Hucusque Caroli de divisione decretum, sive testamentum factum in Villa Theodoni, subscriptum ab Optimatibus Francorum, & Romam missum per Eginhardum a secretis ad Leonem pontificem, confirmandum, atque subscriptione muniendum. Sub cuius dispositione de Imperio discernendum reliquisse visus est, ut cui vellet, Pontifex daret, cum nullam de eo in testamento mentionem habere voluerit, de quo ante omnia fuisset ipsi testandum, si hæreditarium existimasset, & non potius Romani Pontificis arbitrio electivum. Porro iis omnibus, quæ statuta fuerunt a Carolo, Leo Pontifex & assensum præbuit, & propria manu subscripsit. Hæc veteres Annales Francorum.

Verum etsi dum viveret, totius Imperii, & Francorum Regni Carolus apud se retinuit plenum dominium, tamen administrationem illis concessit, Consiliarios illis tribuens viros prudentes, ac religiosos. Pipini siquidem lateribus junxit Hadelhartum virum sanctissimum, cuius vitæ admirandæ monumenta extant (a). Quod vero ad reliqua ejusdem bona pertinet, idem Imperator triennio ante obitum de rebus mobilibus condidit testamentum, sive donationem causa mortis, quæ ad finem vitæ ejus apud Eginhardum posita legitur, nosque suo loco redituri sumus.

Urgentibus autem diversorum sacerdotum accusationibus, factum est ut ex Synodo per Carolum Magnum missa fuerit consultatio ad Leonem Romanum Pontifi-

Cur de Imperio nihil disposuit Carolus Magnus.

XXVII.

(a) Sur. die 2. Jan. 10. 2.

XXVIII.

DCCCVI. ab Incarnatione Domini, Indictione XIV. anno XXXVIII. Regnante Karolo Imperatore, VIII. Idus Februarii, die Veneris divisum est Regnum illius inter filios suos, quantum unusquisque post illum habet: & ego alio die hoc opus (perfece). Ex quo & intelligimus hoc tempore in Germania Incarnationis Epocham a die Natali Christi, aut saltem a Kalendis Januarii fuisse deductam.

A num. XXVII. ad XXXII. Baluzius Tom. I. Ca-

VII.

tificem rogatum de ipsis sacerdotibus criminosis quid agendum, cum probatio certa deficeret. Est de ea mentio in Capitularibus ipsius Caroli his verbis (a): *Et hoc vobiscum magno studio pertractandum est, quid de illis presbyteris criminosis, unde approbatio non est, & semper negant, faciendum sit: Nam hoc sæpissime a nobis, & progenitoribus, atque antecessoribus nostris ventilatum est, sed non ad liquidum hæcenus definitum. Unde ad consultandum Patrem nostrum Leonem Papam sacerdotes nostros mittimus: & quicquid ab eo, vel a suis perceperimus, vobis una cum illis, quos mittimus, renuntiare non tardabimus. Vos interdum vicissim tractate attentius, quid ex his vobiscum constituamus una cum prædicti sancti Patris institutionibus, ut murmur cesset populi; & nos his satisfacientes, illasi, Domino auxiliante, ab utrisque maneamus. Quid autem de his statutum fuerit, sequens declarat Constitutio istis verbis (b):*

Omnibus vobis visu, aut auditu notum esse non dubitamus, quod sæpissime, suadente antiquo hoste, sacerdotibus crimina diversa obiiciantur; sed quoniam qualiter ex eis ab his rationabilis examinatio, & satisfactio fiat, licet tempore bonæ memoriæ domni genitoris nostri Pipini, sive prædictis temporibus a sanctis Patribus, & reliquis bonæ devotionis hominibus sæpissime ventilatum fuerit: nos tamen pleniter, & ad liquidum definitum reperire minime quivimus. Nostris quippe temporibus, ad ipsum a sanctis Episcopis, & reliquis sacerdotibus, & cæteris Ecclesiasticæ dignitatis ministris nostris in Regnis, seu in aliis Deo degentibus, nobisque una cum eis agentibus sæpissime propter multas, & nimias reclamaciones; quæ ex hoc ad nos ex diversis partibus venerunt, ventilatum est. Sed qualiter consultu domini, & Patris nostri Leonis Apostolici, cæterorumque Romanæ Ecclesiæ Episcoporum, & reliquorum sacerdotum seu Orientalium, & Græcorum Patriarcharum, & multorum sanctorum Episcoporum, & sacerdotum, necnon & nostrorum Episcoporum, omniumque cæterorum sacerdotum, ac levitarum auctoritate, & consensu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum consiliariorum nostrorum consultu definitum est: vobis omnibus utriusque ordinis ministris scire volumus.

Statutum est namque ratione, & necessitate, & auctoritate prædicta, consultu omnium: ut quotiescumque cuiquam sacerdoti crimen imponitur: si ipse accusator talis fuerit, ut recipi debeat (quia quales ad accusationem sacerdotum admitti debeant, in canonibus pleniter expressum est.) Si autem, ut dictum est, ille accusator, qui canonice est recipiendus, eum cum legitimo numero virorum, & bonorum testium approbare in conspectu Episcoporum poterit: tunc canonice diiudicetur; & si culpabilis inventus fuerit, canonice damnetur,

Si vero eum supradicto prætextu approbare ipse accusator minime poterit: & hoc canonice definiatur. Ipse ergo sacerdos si suspiciosus, aut incredibilis suo Episcopo aut reliquis suis consacerdotibus, sive bonis, & justis de suo populo, vel de sua plebe hominibus fuerit: ne in crimine, aut in prædicta suspitione remaneat, tunc tribus, aut quinque, vel septem bonis, ac vicinis sacerdotibus exemplo Leonis Papæ, vel eo amplius, si suo Episcopo visum fuerit, aut necesse propter tumultum populi id esse prospexerit; & cum aliis bonis, & justis hominibus se sacramento coram populo super quatuor Evangelia data, purgatum Ecclesiæ reddat. Si quis autem scire desiderat, quales testes ad accusationem sacerdotum recipi debeant, & quicquid de accusatore faciendum sit: pleniter in canonibus reperire poterit. Hucusque Caroli Constitutio in Episcoporum Concilio comprobata, ex sententia Leonis Romani Pontificis confirmata: spectant ad idem Concilium, quæ in sexto Capitularium libro ita leguntur:

Capitularium Dominicum datum anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi DCCCVI. ad Theodoni villam anno Imperii domni Caroli VI.

- I. *Ut lectiones in Ecclesia distincte legantur.*
- II. *De cantu: ut secundum ordinem, & morem Romanæ Ecclesiæ fiat Cantatus.*
- III. *De Notariis: Ut unusquisque Episcopus, & Abba, & singuli Comites suum Notarium habeant.*
- IV. *De cæteris disciplinis Ecclesiæ, ut secundum canones, & regulam fiant.*
- V. *De medicinali arte, ut infantes hanc discere mittantur.*

VI. *De*

& viginti Capitula excerpta de Canone. De priori Capitulari mox egimus. Secundum, III. & IV. referuntur a Cointio ad annum Christi DCCXCII. & quintum ad hunc annum. Sextum denique, quod excerptum est de Canone, descripsit ad annum DCCCII. uti ante eum Sirmondus.

Ad

(a) Capitularium l. 5. c. 33.

(b) Eod. l. 3. c. 34. XXIX.

PAGIUS *Varia Capitularia Caroli Aug.* Capitulum Reg. Franc. sex Capitularia ad præsentem annum refert. Primum complectitur divisionem Regni Francorum inter Carolum, Pipinum & Ludovicum Caroli Magni filios. Tria sequentia constant duobus ac viginti Capitulis, quibus Carolus M. legem Bojariorum adauxit. Quintum est Noviomagense. Sextum habet tria

XXX.

XXXI.

VI. De Ecclesiis sine honore manentibus absque officiis, & luminariis, & de his, qui decimas assument, & de Ecclesiis non curant, ut hoc omnimodis emendetur.

VII. De altaribus: Ut non superflua sint in Ecclesiis.

VIII. De computo: Ut veraciter discant omnes. Hactenus de his, quæ spectant ad Concilium præsentis anni in Theodonis Villa habitum.

PAGIUS
VIII.
Carolus
Aug. Venetorum
& Dalmatarum
Legatos
suscepit.

Ad num. XXXII. Eginhardus in Annal. narrat Carolum Aug. Venetos & Dalmatas in suam amicitiam recepisse. Hæc ejus verba: *Statim post Natalem Domini venerunt Wvillerus & Beatus Dux Venetia, nec non & Paulus Dux Jadera, atque Donatus ejusdem Civitatis Episcopus Legati Dalmatarum ad præsentiam Imperatoris cum magnis donis: & facta est ibi ordinatio ab Imperatore de Ducibus & populis tam Venetia quam Dalmatia.* Idem habent varii alii Annalistarum ad hunc annum. Addit Eginhardus: *Classis a Nicephoro Imperatore, cui Nicetas Patricius præerat, ad recuperandam Dalmatiam mittitur.* Ab aliquot annis Veneti domestico laborabant bello, uti jam an. DCCCIII. indicavimus. Illo anno Fortunatus Patriarcha Gradenfis & Wvillerus, quem Sigonius Obelerius vocat, Metamaucensis Tribunus, solum vertere coacti, Tarvisum se contulerunt, quod Ditionis Franciæ Oppidum erat. Fortunatus, ut constituerat ad Carolum Augustum propeperavit; Obelerius vero seu Willerius Dux a Venetis exulibus est declaratus. Hoc anno Obelerius, Tarvisum cum valida armatorum manu egressus, Metamaucum repente repetiit, ac Joanne Mauricioque Ducibus exactis, Ducalem ipse coronam accepit, & consensu populi Beatum ac Valentinum fratres honoris sibi confortes adscivit. Deinde comparato cum Tribunis exercitu, Heracliam, unde Joannes & Mauricius originem trahebant, in eorum contemptum invasit, ac funditus evertit. Heracliani, quæ major erat nobilitatis Venetæ pars, quia Heraclia per aliquot annos sedes Imperii fuerat, alii Metamaucum, alii Tercellum, sed plerique Rivoaltum petierunt. Fortunatus etiam Patriarcha reversus e Francia Gradum sub idem tempus rediit. Porro Joannes & Mauricius Metamauco pulsus, Nicephorum Imp. Constantinopolitanum de tota gestarum rerum serie, deque exilio, quod patiebantur, certiore mox fecerunt, nec omiserunt id sibi dedecoris atque injuriarum illatum, quod propensiore erga eum animo ac studio essent. Rumor paulo post increbuit, Nicephorum Classem ad eos reducendos missurum. Eo nuncio territi Obelerius & Beatus, Valentino fratre domo relicto, una cum Paulo Duce & Donato Episcopo Jaderinis, Carolum Augustum in Theodonis villa cum filiis hybernantem adierunt, ut mox diximus ex Eginhardo.

IX.
Cum utriusque fœdus inis.

Interim post solemne Natalicium, ut Sigonius, qui præcedentia narrat, subiicit, Obelerius & Beatus Venetæ Duces cum Dalmatarum Legatis Carolum in Theodonis villa magnificis donis cultum regarunt, ut Venetos ac Dalmatas in amicitiam reciperet, ac Duces, populosque suos conservaret. Quibus auditis, Carolus baud grave

Hoc insuper anno Carolum Imperatorem audisse legationem Venetorum, & Dalmatarum, iidem habent Annales. Diversas insuper expeditiones hoc eodem anno a filiis ejusdem Imperatoris feliciter gestas, summatim referunt: numerantque, ac describunt munera missa ab Aaron Rege Saracenorum in Oriente ad Carolum Magnum, & inter alia horologium admirando opificio elaboratum. Rursum ista ab Adone hoc eodem anno facta narrantur: *Tunc temporis, inquit, delata sunt ossa beati Cypriani Caribagi-*

XXXII.

Corpus S.
Cypriani
delatum
in Gal-
lias;

gi-

vate assensit, ac fœdere concesso dimisit. Fœdus illud initium fuit contra Joannem, Mauricum, aliosque quoscumque Venetos, qui vel profugerant ad Græcos vel erga Nicephorum propensiore, quam par erat, animo ferebantur. Quoad Classem a Nicephoro missam, de qua Eginhardus citatus loquitur, hæc habet idem Sigonius, *Nicetas Patricius cum Classe in Adriaticum sinum venit, a Nicephoro ad comprimendas intestinas Dalmatarum Venetorumque discordias.* Utrumque tentavit Nicephorus irritum pene conatu. Nam Nicetas, ut recte Cointius hoc anno num. LXV. in Dalmatia, quidquid scribat Sigonius, parum profecit; in Venetia, ut veteres Annales anno proximo citandi tradunt, hyemem egit. Pippinus Rex Italiæ hoc anno nihil aggressus est, variis tantum pollicitationibus & artibus videtur usus, ut socios Venetos in fide pro Regia dignitate retineret.

Fortunatus Patriarcha Gradenfis audito Niceta adventu rursus in Franciam navigavit, & Joannes Diaconus Patriarcham se dixit, ut videre est apud Ughellum Tom. V. Ital. Sacr. in Patriarch. Grad. Tunc Ecclesia Polana Interpontificio laborabat. Carolus a Leone Papa petiit, ut Fortunatus, donec Ecclesiæ Gradenfis restitueretur, Polanam regeret, quæ priusquam Istriæ Civitates in potestatem Francorum devenirent, ad Diocesim seu Provinciam Gradensem pertinebat. Annuit Leo; sed ea lege, ut Ecclesiæ Polanæ nihil jurium, facultatumque subtraheretur. Extat illa de re Leonis ad Carolum Epistola, Tom. VII. Concil. ordine XI. in cujus embolo de prædicto Fortunato addit Leo: *Et hoc Vestra Serenitati intimare curavimus de præfato Fortunato, ut sicut semper pro illius honore temporali laboratis; ita & de anima ejus curam ponatis, ut per vestrum pavorem suum ministerium melius expleat; quia non audivimus de eo sicut decet de Archiepiscopo, neque de partibus Francia, ubi cum beneficiis. Tamen gratias agimus Deo, quia omnia vobis incognita non erunt. Interrogate quidem fideles vestros, & omnia vobis nota fient, eo quod illi, qui vobis eum collaudant, hoc per munera & calciaria faciunt. Quid nobis plus amabile est, quam vestra dulcissima anima? &c.*

X.

Ecclesia
Polana
committitur
Fortunato
Patriarcha
Gradenfi.

Carolus Aug. hoc anno per filios bellum gessit. Carolus natus maximus tumultum Soraborum ad Albim compescuit: Inde (nempe Noviomago), post non multos dies (a Paschali videlicet Solemnitate) Aquasgrani veniens Carolum filium suum in terram Sclavorum, qui dicuntur Sorabi, & sedent super Albim fluvium, eum exercitu misit. In qua expeditione Miliduoch Sclavorum Dux interfectus est, duoque Castella ab exercitu edificata, unum super ripam fluminis Sala, alterum juxta fluvium Albim. Sclavis.

XI.

Carolus
Aug. per
Carolum
& Pippinum
filios
bellum
gessit.

gine cum reliquiis beatorum Scillitano-
rum Martyrum Sperati, sociorumque ejus,
& posita sunt in Ecclesia beati Joannis
Baptistæ in civitate Lugdunensi. Hæc Ado
sui sæculi res gestas scribens. Extat
carmen Agobardi Episcopi Lugdunensis
de translatione Sancti Cypriani, & quo-
rundam aliorum Martyrum Sacrorum
pignorum, hac inscriptione notatum (a):

Agobardi carmen post obitum Caroli,
& Leidradi Lugdunensis Episcopi.

Rektor magnificus, piusque Princeps
Augusto Carolus decore fultus,
Sceptrum nobile Francicum regebat,
Subiectos populos pie gubernans;
Lectos aquora iusserat secare.
Ac jam propitio sibi Tonante,
Post multos nimie viæ labores,

(a) Edi-
tum cum
aliis ejus-
dem au-
ctoris ope-
ribus Pa-
riis cufis
anno
1605.

PAGIUS vsque pacatis Carolus cum exercitu regressus, in
loco qui dicitur Sili, super ripam Mosa fluminis,
ac Imperatorem venit, inquit Eginhardus in
Annal. cui alii Annalistæ consentiunt. Addit
Eginhardus: Missa est & manus de Bajoaria &
Alemania atque Burgundia, sicut anno superio-
re in terram Ehemannorum (idest, Bohemorum)
vastataque terra non minima portione absque ullo
gravi incommodo regressa est. Eginhardus in Vi-
ta Caroli M. testatur duo bella, quæ post Sa-
xoniam anno DCCCIV. profligatum, exorta
sunt, Bohemicum videlicet & Hilinonicum a
Carolo Caroli Imp. filio confecta esse. Bohe-
micum hæc anno terminatum, de Hilinonico,
infra agemus. Denique Pippinus in Italiam re-
versus Classem in Corsicam insulam, quam Sa-
raceni ex Hispania invaserant, statim direxit:
Eodem anno, inquit Eginhardus in Annal. in
Corsicam insulam contra Mauros, qui eam va-
stabant, Classis de Italia a Pippino missa est.
Cujus adventum Mauri non expectantes abscesse-
runt. Unus tamen nostrorum Hadumarus Comes
Civitatis Genuæ, imprudenter contra eos dimi-
cans, occisus est.

XII.
Carolus
Aug. Dal-
matas in
amicitiam
suscepit.

Supra diximus, Dalmatas, Legatos misisse ad
Carolus Imp. nam Nicephori jugum excusserunt
Dalmatæ, qui, ut notat Joannes Lucius in Hi-
storia de Regno Dalmatiæ lib. 1. cap. 15. Græ-
corum viribus maritimis in Adriatico in dies
decrepantibus, splendore potentie Caroli invi-
tati Croatorumque freti vicinitate, ac Vene-
torum amicitia, ad Francorum protectionem con-
fugerunt; sed adveniente Classe Nicephori, sub
Græcorum Dominium iterum redire coacti sunt.
Hoc anno Carolus, ut Venetos, sic & Dalma-
tas in amicitiam recepit. Is teste Eginhardo in
ejus Vita, sub sua potestate tenuit Histriam &
Liburniam, atque Dalmatiam, exceptis mariti-
mis Civitatibus, quas, ob amicitiam & jun-
ctum cum eo fœdus, Constantinopolitanum Impe-
ratorem habere permisit. Ab anno DCCLXXXIX.
præter Histriam Francis parebat Liburnia, quæ
pars Veteris erat Dalmatiæ. Reliquam Dalma-
tiam Carolus in amicitiam hoc anno recepit
rexitque, donec aliter cum Græcis convenit.

XIII.
Carolus
Aug. Le-
gatos ad
Leonem
III. mit-
tit.

Carolus Imp. per Helmengaudum & Hunfri-
dum Comites, quos Romam direxit, Ecclesiam
Beati Petri novis ditavit muneribus, significa-
vitque, Pippinum ad Apostolorum limina sub
mediam Quadragesimam perolverunt, ut erui-
tur ex Epistola VIII. Leonis III. ad Carolum

Ingressu reduci salum petentes
Intrarunt Libyco repente fines:
Qua Chærtago gravi jacens ruina
Deflet præteritæ decus juventæ.
Hic dum basilicas Deo dicatas
Et Christi subeunt veneranda templa,
Cernunt ut tua Cypriane Martyr
Servaret locus neglectus ossa:
Tum vero nimio dolore moti
Et magno gemitu polum intuentes,
Pescunt auxilium Dei perennis,
Pro quo sancte tibi caput rescissum est.
Et mox poplitibus precando flexis,
Pandunt sarcophagum, studentque sacros:
Artus stringere linteis paratis,
Committuntque sacro corpus locello
Sperati quoque Martyris beati
Nec non Pantaleonis ossa raptim
Tollunt cuncta simul, ligantque *pennis, *pannis,
Con-

Augustum scripta, & Tom. VII. Concil. re-
citata. In ea refert Pontifex se Imperatoris
litteras Octavo Kal. April. recepisse, & ejus Mis-
sos ad se pervenisse, seque nihil prætermis-
surum, ut quod Imperator optet, veniat ad per-
fectionem, idest ut pax & concordia inter nos
firma & stabilis Deo mediante constituatur, in-
quit Leo, subditque: De vero Ecclesie Dei, ut
suas habeant justitias, atque littoraria nostra &
vestra ab infestatione Paganorum & inimicorum
nostrorum tuta reddantur atque defensi, nos,
quantum Dominus virtutem donaverit, cum ipso
prædicto filio nostro (nempe Pippino) studium pon-
nimus, sed vestrum consilium & vestrum sola-
tium & nobis & illi necesse est. De autem In-
sula Corsica, unde & in scriptis & per Missos
vestros nobis emisistis, in vestrum arbitrium &
dispositum committimus, atque in ore posuimus
Helmengaudi Comitis, ut vestra Donatio sem-
per firma & stabilis permaneat, & insidiis ini-
micorum tuta persistat. Leo de justitiis non fac-
tis iterum queretur, & Carolus incursions Sa-
racenorum a Beati Petri patrimoniis in Cor-
fica sitis arcebit.

Hoc anno Navarri in Ludovici Aquitanie Re-
gis amicitiam suscepti sunt. Eginhardus enim
in Annal. scribit: In Hispania Navarri & Pam-
pilonenses, qui superioribus annis ad Saracenos
defecerant, in fidem recepti sunt. Ad Saracenos
autem Navarri defecerant, postquam insidias Ca-
rolo Magno in Franciam redeunti in Pyrenæi
jugo struxissent, regnante in Navarra Inigo Ar-
ristha Deceffore & patre Eximini Eneconis, cui
hoc tempore Navarræ Regnum parebat.

Auctor Vitæ Ludovici Pii priorem expedi-
tionem ejus in Hispaniam, ut Tortosam sibi
subiiceret, his verbis narrat: Succedente æstate,
cum quanto visum est ei, bellico apparatu in Hi-
spaniam proficiscitur, profectusque per Excino-
nam, & veniens Tarraconam, quos ibidem re-
perit, cepit, alios fugavit, universaque loca,
Castella, municipia usque Tortosam vis milita-
ris excidit, & flamma vorax consumpsit. Plu-
ribus postea refert quæ ibidem ab eodem Ludo-
vico adversus Saracenos gesta, concluditque:
Quos apprehenderunt (Duces nempe ab eo ad-
versus Saracenos missi) necaverunt, & lati ad
pradam quam reliquerant, redierunt: ac tandem
post dies viginti sua digressionis ad Regem ala-
ces, paucissimis suorum amissis, redierunt. Rex
autem Ludovicus suos latanter recepit, & terra
bo-

XIV.
Navarri
cum Ludo-
vico Rege
Aquitania
reconcili-
antur.

XV.
Prima ex-
peditio
Ludovici
Regis ad-
versus
Dertosam.

Conscendunt celeres ratem paratam,
Nec sevi metuunt pericla Ponti,
Egressis Arelas optima portu
Occurrit placido, sinuque lato
Fessos excipit, ac fovet benigne.
Hæc mox cum audit optimus sacerdos
Lugduni placidam tenens cathedram,
Sanctorum eximio calore flagrans,
Intendensque sacris ubique rebus
Ledradus specimen, decusque Cleri,
Orat, postulat, imperatque raptim,

Ut sanctissima Martyrum piorum
Nostris mœnibus ossa conderentur
Lugduni ad placidam Joannis aram
Qui Christum vitrea rigavit unda.
Illic cum sociis honore claro
Florens inclyte Cypriane dormis.

Locupletatæ sunt tunc & Venetiæ eo-
dem thesauro sancti Cypriani reliquiis,
quas Legati redeuntes a Carolo dono ac-
ceptas in patriam detulerunt, quibus a
Ve-

PAGIUS *hostili usquequaque vastata domum rediit. Der-*
tosam itaque seu Tortosam Ludovicus non
cepit, sed armorum ejus terror in causa suis-
se videtur, cur Navarrei a Saracenorum fœde-
re recesserint, se seque Francis adjunxerint,
ut mox ex Eginhardo in Annal. diximus.

XVI. *Reliquia SS. Cy-*
priani & aliorum
in Fran-
ciam dese-
runtur.
Eginhardus in Annal. ad hunc annum etiam
scribit: Legati, qui ante fere quatuor annos ad
Regem Persarum missi sunt, per ipsas Græcarum
navium stationes transvæsi, Tarvisani portus
receptaculum, nullo adversariorum sentiente, re-
gressi sunt. Jam ad annum DCCCII. dixerat,
venisse ad Carolum Isaac cum elephanto & cæ-
teris muneribus a Rege Persarum missis. Qua-
re Legatos Caroli Aug. Isaacum comitatos esse
oportet. Hos Caroli Legatos Sancti Cypriani
Carthaginiensis Episcopi, aliorumque Marty-
rum Reliquias detulisse testatur Ado in suo
Chronico, postquam munera Regis Persarum
ad Carolum Imp. delata commemoravit: Tunc
delata sunt ossa Beati Cypriani a Carthagine cum
Reliquiis Beatorum Scillitanorum Martyrum, Spe-
rati, Sociorumque ejus, & posita sunt in Ec-
clesia Beati Joannis Baptista in Civitate Lugdu-
nensi. Scillitani Martyres anno Christi CCII.
capti, XIV. Kal. Augustas intra quatrimum con-
sumpti sunt, juxta eorum Acta a Baronio re-
citata, ubi & numero duodecim fuisse legi-
tur, uti etiam habetur in Martyrologio Ufu-
ardi ad XVI. Kal. Sextiles, & inter eos nume-
ratur Sperateus. Mabillonius Tom. III. Analect.
pag. 398. exhibet antiquissimum Kalendarium
Ecclesiæ Carthaginiensis in quo ad XV... Kal.
Augustas habetur, Sanctorum Scillitanorum. Sed
redeo ad Adonem, qui in suo Martyrologio
ad diem XIV. Septemb. narrato Sancti Cypriani
Martyrio, subdit: Post multa curricula an-
norum gloriosissimo Carolo Francis imperante, con-
tingit Legationem Francorum ferentibus, illustres
ac sapientia circumspectos Legatos transitum per
Africam fecisse. Hi cum Carthagine dirutam,
& loca venerabilia Sanctorum Martyrum, rever-
tentes a Rege Persarum Aaron, qui excepta In-
dia totum pene tenebat Orientem, vidissent, fa-
cile sibi conciliato Principe, ac favorem in re
tali præstante, pro magno munere rogaverunt,
ut ossa Beati Cypriani eis ferenda permitteret.
Quod ille non magni ducens, continuo postulata
concessit, utque pio Imperatori, cujus gratiam o-
mnium, qui in toto terrarum Orbe erant, Re-
gum ac Principum amicitia præponeret, ipsæ fer-
rent, libenter assensit. Asserit postea Ado Le-
gatos attulisse in Franciam membra Beati Spe-
rati Martyris, caput Sancti Pantaleonis Mar-
tyris & ossa Beati Cypriani, & Leidradum
Lugdunensem Episcopum obtinuisse ab Impera-
re, ut ad Civitatem suam beata ossa Marty-
rum deferre liceret. Horum Martyrum transla-
tionem Versibus enarravit Agobardus, quorum
partem recitat Baronius in Appendice ad hunc
Christi annum.

Africa usque ad hunc circiter annum Cali-
phis Abbasidibus Bagdadi residentibus paruit; cum
vero hoc tempore Africani adversus Haronem
Rasidum Caliphum rebellassent, misit is Ebra-
himum Aglabi filium cum ingentibus copiis, qui
cum eos domuisset, Principatu Africæ & Mau-
ritaniæ a Calipha donatus fuit. Duravit hic
Aglabitarum Principatus ab anno Christo octin-
gentesimo usque ad nongentesimum octavum,
quo, ut habet Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. in
fine cap. 18. Prodiit in Occidente quidam dictus
Abu- Abdallâ Muhtasibus fugavitque exercitus filii
Aglabi, & milites ejus occidit, ac dominatus
est in Occidente, nempe in Africa & Maurita-
nia, ex quibus fundatus biennio post Principa-
tus Fatimidarum, qui Cairavani in Africa re-
gnarunt, ut anno CMX. dicemus: Calipha Fa-
timida Ægyptum postea in suam potestatem re-
degere annoque Christi nongentesimo septua-
gesimo primo Muazzus Lidinilla Africæ & Æ-
gypti Calipha Josephum Bolquinum e familia
Zeiri, Africæ & Mauritaniæ Principem seu Re-
gem renunciavit, hujusque posteri per annos
fere ducentos in Minori Africa Saracenis domi-
nati sunt. Porro Mauritania a Bugia Canarias
usque extenditur, Africa vero Minor a Bugia
usque ad Barcam. Josephi Bolquini posteri an-
no Christi millesimo quinquagesimo octavo Mau-
ritaniam amisere, fundatusque novus Principa-
tus ab Abubekro, cujus Successores Marachiorum
Regnum condiderunt; sed cum Mauritania O-
rientalis ab Occidentali divisa fuisset, ex ea
paulo post constitutus alius Principatus nempe
Mauritania Sitifensis. Hæc summarie ex No-
weirio, aliisque Arabibus, quæ variis Anna-
lium Ecclesiasticorum locis lumen affudent,
& suis locis magis explicabuntur.

Agobardus superstitie Leidrado Lugdunensis
Ecclesiæ Chorepiscopus fuit, deinde eidem Lei-
drado in Archiepiscopatum Lugdunensem suc-
cessit, obiitque anno DCCCXL. Pontificatus sui
tempore Leidradus res perfecit valde mirabi-
les, complures, quæ pertinent ad cultum Di-
vinum & ad ornatum Ecclesiarum, perstrin-
xit in literis ad Carolum Imp. quas Baluzius
post Agobardi Opera, Cointius sequenti anno
num. X. & seqq. alique retulerunt. Destita-
tæ sunt ex Notis Chronologicis; sed ex iis di-
scimus, inter alia singularem Leidradi zelum
fuisse in restaurandis Ecclesiis, quas Saraceni
everterant, & in reparando Barbarenfi Mona-
sterio diligentem operam posuisse. Vulgati
textus hoc est initium: Monasterium Regale Insula
Barbara situm in medio Araris fluvii, quod an-
tiquitus est dedicatum in honorem Sancti Andrea
Apostoli & omnium Apostolorum, nunc autem in
honorem Sancti Martini recens videtur esse fun-
datum jussu Domini Caroli Imperatoris, qui ibi-
dem præfecit Dominum Benedictum Abbatem cum
quo simul direxit suos Codices, ita restauravi,
ut,

XVII.
Initium
Principa-
tus Africa
& Mauri-
tania.

XVIII.
Laidradus
Episc.
Lugdun-
ensis eas
a Carolo
M. obti-
net.

CHRISTI
806.

LEONIS PAP. III.
II.

CAROLI MAGNI 6. IMPP.
NICEPHORI 5.

Venetis erecta est in Murano nobilis sancti Cypriani memoria, quæ hætenus perseverat. Ex Adone autem corrigitur Sigebertus, qui translationem corporis sancti
Ann. Eccl. Tom. XIII.

sti Cypriani, necnon Primi, & Spirati Scillitanorum factam dicit anno octingentesimo secundo.

G g g

De-

PAGIUS *ut, &c. Baluzius, Claudius Laborator in Ruderibus Barbarensibus, & Cointius citatus censent, eum locum interpolatum esse, & quilibet eum restituere conatur. Idem Cointius ita legendum esse existimat: Monasterium Regale Insula Barbara situm in medio Araris fluvii, ita restauravit, ut tecta de novo fuerint, & aliquo de maceris a fundamentis erecta, ubi nunc Monachi secundum regularem disciplinam numero nonaginta habitare videntur. Plura de eodem Monasterio Cointius.*

XIX. *Sanctus Vvillhelmus gestorum magnitudine & præliorum copia clarissimus hoc anno Monachum induit in Monasterio Gellonensi, sito in Septimania ac in Urbe Lutevensi, quod ipse a paucis annis ædificaverat, eoque Monachos induxerat. In ejus enim Vita numer. XXIII. legitur: Anno ab Incarnatione Domini octingentesimo sexto, Imperii vero Caroli quinto, die Natalis Apostolorum Petri & Pauli, Vvillhelmus Comes auro textis depositis vestibus, per Dei gratiam solemniter benedicitur, totus ille in eo sacer ordo perficitur, &c. Nondum Monasterium ad perfectum ex toto perduxerat; sed postea in habitu Sanctæ Religionis, adjuvantibus eum filiis suis Bernardo scilicet & Gaucelino, quos Comitibus præfecerat suis, Comitibusque vicinis, per-*

fecit sicut cæperat. Sed loco, Imperii vero Caroli quinto, legendum Imperii vero Caroli sexto a Natali Christi præcedentis Christi anni inchoato. Antequam sæculum desereret, duabus fororibus suis Albana & Bertana sub habitu Sanctæ Religionis militare cupientibus construxit Monasterium, easque sacrificium Deo in odorem suavitatis obtulit. In suo testamento, quod adhuc extat, memorat utramque sororem, uxores itidem duas, Chunegundem & Guidburgam; liberos, Bernardum, Vvitcharium, Gotcelmum & Linbruch. Perstat etiamnum Gellonense Monasterium, vigetque sub Benedictina Sancti Mauri Congregatione, sed Monasterium Sanctimonialium in eodem loco degentium, nunc est Ecclesia Parœcialis, sub nomine Sancti Bartholomæi. De Guillelmi virtutibus in morte ejus sermo fiet.

Annalista Cæsareus a Lambecio publicatus ad annum Regni Caroli XXXIX. scribit: *Grimoaldus Dux Beneventanus moritur. Et Peregrinius docet ante ejus Epitaphium hæc verba legi: Tumulus Grimoaldi Principis in Beneventani, filii Principis Arichis, qui obiit anno DCCCCVI. Post illum constitutus est alter Grimoaldus Dux Beneventi cognomento Storefatz.*

XX. *Moritur Grimoaldus Dux Beneventanus.*

CHRISTI
807.

LEONIS PAP. III.
12.

CAROLI MAGNI 7.
NICEPHORI 6. IMPP.

Sarraceni
male mul-
tati ob
captos
monachos.

Duce Burchardo classe immissa in Sardinia atque Corsica adversus eos pugnavit, atque iterum profligavit, qui iidem Sarraceni & aliis in locis pugnando tulerunt posteriores: quæ infortunia ea ex causa sibi contigisse noverunt, atque confessi sunt, quod anno superiori pyriticam exercentes in Patellaria insula sexaginta monachos captivos duxerunt in Hispaniam, ac vendiderunt, quorum aliquos postea Carolus Magnus sua liberalitate redemit, qui in pristinum locum sunt reversi. Hæc auctor, sui temporis scribens Annales, a quibus Regino & alii.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

nica mirificæ compositum: in quo XII. horarum cursus ad clepsidram vertebatur, cum totidem aereis pilulis quæ ad completionem horarum decidebant, & casu suo subjectum sibi cymbalum tinere faciebant: additis in eodem ejusdem numeri equitibus, qui per XII. fenestras completis horis exhibant, & impulsu egressionis suæ, totidem fenestras, quæ prius aperta erant, claudebant: nec non & alia multa erant in ipso horologio, quæ nunc enumerare longum est. Euerunt præterea inter predicta munera, candelabra duo ex curichaleo mira magnitudinis & proceritatis: quæ in Aquensi Palatio ad Imperatorem delata sunt. Imperator Legatum & Monachos, per aliquantum tempus secum retinens, in Italiam direxit, atque eos tempus navigationis expectare iussit. Idem habent alii Annalistsæ, qui Regis Persarum nomine intelligunt Haronem seu Aaronem Saracenorum Calipham in Perside morantem. Thomas proximus Successor fuit Georgii in Patriarchatu Hierosolymitanum, ut supra diximus adversus Papebrocium, qui Fortunatum Patriarcham Gradensem Georgium excepisse putavit.

V.
Saraceni
in Corsica
& in Sardinia
viti.

Subdit Eginhardus: Eodemque anno Burchardum Comitem stabuli sui, cum Classe misti in Corsicam: ut eam a Mauris, qui superioribus annis illuc pradatum venire consueverant, defenderet. Qui juxta consuetudinem suam de Hispania egressi, primo ad Sardiniam impulsus sunt: ibique cum Sardis pralio commisso, & multis suorum amissis (nam tria millia ibi cecidisse perhibentur) in Corsicam recto cursu pervenerunt. Ibi iterum in quodam portu ejusdem insula, cum Classe cui Burchardus præerat, pralio decertaverunt: vixique ac fugati sunt, amissi XIII. navibus, & plurimis suorum interfectis. Adeo illo anno in omnibus locis adversa fortuna fatigati sunt, ut ipsi sibi hoc accidisse testati sint, eo quod anno superiore, contra omnem justitiam de Patellaria Insula LX. Monachos asportatos in Hispania vendiderunt. Quorum aliqui per liberalitatem Imperatoris, iterum ad sua loca reversi sunt.

VI.
Pax Fran-
cos inter
& Vene-
tos sanc-
ta.

Nicetas Patricius, qui cum Classe Constantinopolitana sedebat in Venetia, pace facta cum Pippino Rege, & induciis usque ad mensem Augusti constitutis, statione soluta, Constantinopolim regressus est. Hoc anno Imperator Pascha Aquiligrani celebravit, nec non & Natalem Domini. Juxta hæc ultima verba videtur Eginhardus annum auspiciari a Kalend. Januarii; cum Natalem Domini in hujus anni fine memoret. Sed quia mortem Hadriani Papæ & coronationem Caroli Magni, quæ utraque contigit die Nativitatis Christi, alligat cum annis DCCXCVI. & DCCCL. non dubito, quin a Natali Domini annum incipiat, non vero a Paschate, ut Co-

Porro idem Carolus Magnus sicut armis ita & in religione pollens, hoc anne (ut auctor est Sigebertus) ex Patribus colligi fecit lectiones suis quasque temporibus recitandas: ait enim: Carolus Imperator per manum Pauli diaconi decerpens optima quæque de scriptis Catholicorum Patrum, lectiones unicuique festivitati convenientes per circulum anni in Ecclesia legendas compilari fecit. Hæc ipse. Sed etiam ad hæc ipsa spectat quod Eginhardus, qui fuit illi a secretis, in vita ipsius Caroli hæc ait: Legendi, atque psallendi disciplinam dili-

G g 2 gen-

Lectiones
colligi ex
patribus
jubet Ca-
rolus Ma-
gnus.

gentius contendit, quam opinionem plane evertit, quod antea Eginhardus habet: Hoc anno pridie Kal. Febr. fuit Luna XVII. quando stella Jovis, quasi per eam transire visa est: & III. Idus Febr. Eclipsis Solis stante utroque sydere in XXV. parte Aquarii. Iterum IV. Kal. Martii fuit Eclipsis Luna: & apparuerunt acies eadem nocte mira magnitudinis; & Sol stetit in XI. parte Piscium: & Luna in XI. parte Virginis. Nam & stella Mercurii XVI. Kalend. April. visa est in Sole, quasi parva macula nigra paululum superius medio centro ejusdem syderis, quæ a nobis octo dies conspicitur: sed quando primum intravit, vel exiit, nubibus impediens minime notare potuimus. Eisdem Eclipsis cum præfenti anno, quo eas accidisse calculus mathematicus demonstrat, copulant Regino in Chronico, ac Annalistsæ Metensis & Bertinianus, quos ideo certum videtur, annum a Paschate non exordiri, ut aliqui Viri doctissimi autumarunt. At quomodo dici potest Eginhardum annum a Paschate incipere; cum mortem Caroli M. quæ mense Januario anni DCCCXIV. contigit; cum eodem etiam Christi anno alliget.

Superfunt Caroli Magni literæ, in quibus præter utriusque Testamenti recognitionem, Paulus commendatur etiam Homiliarium, quod ejus jussu Paulus Diaconus Monachus tum Casinensis collegit, ut per totius anni circulum congruenter cuique festivitati distincte & absque vitiis lectiones essent. Baronius anno DCCCLXXVIII. num. XXII. & seq. Epigrammata de recognitione ac emendatione totius Divinæ Scripturæ ab Alcuino elaborata valde laudat, nec desunt, qui Homiliarii etiam Alcuinum Auctorem faciant. Verum recte illud Baronius Sigebertum in lib. de Script. Ecclesiast. cap. 81. secutus adjudicat Paulo Diacono; perperam tamen id ad hæc tempora refert; Alcuinus enim qui ante triennium obiit, Paulo Diacono superstes fuit. In laudatis Caroli Magni literis anno MCCCCLXXXII. Spiræ typis datis, & postea a Mabillonio Tom. I. Analect. a Cointio anno DCCXCVII. num. XXXVIII. aliique Carolus dicit: Id opus Paulo Diacono familiari nostro elimandum injunximus, scilicet ut studiose Catholicorum Patrum dicta percurrens, veluti florentissimis eorum prætis certos quosque flosculos legeret, & in unum quaque essent utilia, quasi sertum aptaret. Qui nostra Celsitudini devotè parere desiderans, tractatus, atque sermones & homilias diversorum Catholicorum Patrum perlegens, & optima quæque decerpens, in duobus Voluminibus per totius anni circulum congruenter cuique festivitati distincte & absque vitiis nobis obtulit lectiones. Jam scripserat Carolus se reperisse lectiones ad nocturnale officium

VII.
Paulus
Diaconus
colligit
Homilia-
rium.

CHRISTI
807.LEONIS PAP. III.
12.CAROLI MAGNI 7. IMPP.
NICEPHORI 6.

gentissime emendavit; erat enim utriusque admodum eruditus, quamquam ipse nec publice legeret, nec nisi submisit, & in commune cantaret. Fecit & aliam iisdem ferme temporibus collectionem idem Carolus ad componendos bonos mores regularium personarum, de qua est mentio in Capitularibus ejusdem Caroli Imperatoris verbis istis (a):

(a) Capitular. l. 1. c. 85.

IV. Mos Caroli in faciendis legibus ad Ecclesiam spectantibus.

Quia vero canonica professio a multis partim ignorantia, partim desidia deonestabatur; operapretium duximus, Deo annuente, apud sacrum conventum ex dictis sanctorum Patrum, velut ex diversis pratis quosdam vernantes fosculos carpendo, in unam regulam canonicorum, & canonicarum congerere, & canonicis vel san-

ctimonialibus servandam contradere, ut per eam canonicus ordo absque ambiguitate possit servari. Et quoniam illam sacer conventus ita etiam laudibus extulit, ut usque ad unum jota observandam percereret; statuimus, ut ab omnibus in eadem professione degentibus indubitanter teneatur, & modis omnibus sive a canonicis, sive a sanctimonialibus canonicis degentibus deinceps observetur. Hæc Carolus. Quibus & intelligis quomodo gerere se soleret in promulgandis legibus Ecclesie profuturis: nimirum ut nihil ageret Episcopis inconsultis, eisdemque in Conciliis congregatis, quibus & porrigere soleret, quæ cuperet observari, ut antequam in publicum ederentur, ab ipsis

PAGIUS cium compilatas esse sine Auctorum suorum nominibus, & solacismos in eis perstreperere. Præterea eas literas ante annum Christi DCCC. ad quem Paulus non videtur pervenisse a se scriptas esse his verbis ostendit: *Karlus Dei fretus auxilio Rex Francorum & Longobardorum ac Patricius Romanorum, religiosus lectoribus nostra Ditioni subiectis, ubi se Regem Francorum, non vero Imperatorem dicit. Mabillonius loco laudato notat insertas fuisse in illud Homiliarum homilias quasdam a posteris, nempe Herici Monachi Autisiodorensis, quem mortuo Paulo floruisse constat, regnante Carolo Calvo; imo additæ sunt etiam Homilia Haymonis Episcopi Alsbertadiensis, qui post Pauli Diaconi mortem floruit, ex quibus colligere est, Pauli Collectioni variis temporibus additiones factas esse. Denique cum Auctor Vitæ Alcuini fere æqualis tradat: *Collegit multis de Patrum Operibus Homiliarum duo Volumina, Cointius laudatus recte suspicatur, Alcuinum Paulo superstitem, Opus Pauli post ejus mortem recognovisse ac auxisse. [1]**

VIII. Capitulare hoc anno datum.

Baluzius Tom. I. Capitular. Reg. Franc. edidit Capitulare hoc anno emissum, quod eruit ex veteri Codice MS. Sancti Vincentii Metensis, cujus titulus est: *Iste capitulus fuit datus in anno septimo ad Aquis Palatium. Tum: Memoratorium qualiter ordinavimus, propter famis inopiam, ut de ultra Sequana omnes exercitare debeant. Continet illud Capitula septem ibidem legenda.*

IX. Leo Papa apud Carolum queritur.

Hoc anno Leo III. apud Carolum questus est, quod ab ejus Missis, qui justitiam facere credebantur, damnum potius accepisset, ut videre est in Epistola ejus ad Carolum data, quæ ordine XII. est Tom. VII. Concil. In ea dicit Pontifex se ad eum misisse Oratores suos, Joannem Reverendissimum Episcopum & Basilium religiosum Hegumenum, subiungitque: *Misit pia Serenitas Vestra Missos suos, ut justitiam nobis, facere debuissent, sed magis da-*

mmum quam profectum nobis fecerunt. Verumtamen Missos vestros, qui ad nos venerunt, interrogare dignemini, & ipsi viva voce insinuare possunt ea, quæ in nostris hominibus audierunt vel viderunt peracta. Sed & presens Joannes Episcopus Missus noster per singula vestra potest innotescere Imperiali potentia, quia omnia, quidquid per vestrum pium ac legale iudicium de causa videlicet Palatii Ravennatis recollectamus, unde & iussistis, ut nullus quilibet homo imperum conquassare aut in iudicio promovere presumeret, tam de vulgaria, quam etiam de mansis, quos per vestrum dispositum Herminus fidelis vester nobis reconsignavit, omnia cum casis, vineis, seu laboribus atque pecuniis abstulerunt, & nihil exinde nobis remansit. Quamobrem quasumus vestram Imperialem clementiam, ut sic de vestra a Deo accepta Donatione, quæ prædicto Dei Apostolo obtulistis peragere debeatis quatenus in nulla minuiatur parte, &c.

Aliam, quæ in eodem Tom. VII. Concil. ordine III. est, Epistolam ad Carolum dedit Leo post prædictorum Legatorum reditum, ex quibus intelligimus non defuisse malignos homines, qui semina rixarum inter utrumque spargere conarentur. Ait Pontifex Legatos suos sibi ejus literas reddidisse, additque: *Continebatur in sexto Capitulo, quod Missos invenire non valedis, qui nobis placeant: de qua re valde tristatur vestra Serenitas, & nullus de ipsis, qui jam ad nos fuit directus, per suam voluntatem amplius missus erit, excepto quod obedientiam vestram voluntarie unusquisque adimplere cupit, & non solum Missi vestri timent vestram portare Legationem ad nostram pusillitatem, verum etiam alii jam non sunt ausi querere a vobis auxilium, quia nullus est, qui vestram quasi-vit clementiam, ut dicunt, qui postmodum ad plenam potuisset pervenire gratiam nostram, & quia plures directos habuistis Missos fideles, ex quibus jam alii mortui sunt, & ipsi blasphemati fuere, & de ipsis qui vivunt nullus jam sine*

X. Iterum apud eundem queritur.

NOTÆ [1] Hoc anno Carolus M. in Aquisgranensi palatio, mense Aprili confidebat, ut ex ejus diplomate pro monasterio Prumiensi, a Martenio in Collectione amplissima Anecdotorum tom. 1. pag. 61. edito, patet. Hujus diplomatis initium est: *In nomine Patris &c. Karolus Serenissimus Augustus a Deo coronatus, magnus, pacificus Imperator Romanorum gubernans Imperium, qui & per misericordiam Dei rex Francorum & Langobardorum. In fine: Data III. Kal. Maii anno VII. Christo propitio imperii nostri, atque anno XXXIX. regni nostri in Francia, & XXXVIII. in Italia, Indictione XV. Actum Aquis palatio nostro publico in Dei nomine, feliciter. Amen. Vid. Eccardum rer. Francic. lib. XXVII. n. XLVIII. GEORGIUS*

CHRISTI
807.

LEONIS PAP. III.
12.

CAROLI MAGNI 7. IMPP.
NICEPHORI 6.

ipsis Episcopis probarentur : sed & si res gravior esset, ipsum consulerent Romanum Pontificem, cujus auctoritatem tanti faciebat, ut etiam partitionem Regni in filios factam, confirmari, atque subscribi voluerit ejusdem manu Pontificis, ut suo loco superius dictum est.

V. Ludovicus restituit Christianam disciplinam collapsam in Aquitania. (a) *Alimo in. l. 5. e. 8.*

Interea Ludovicus Caroli filius, cui a patre anno superiori Aquitaniam Regnum est traditum, illuc profectus collapsam Christianam disciplinam restituere laboravit; erectisque in ea provincia pluribus monasteriis, reddidit eam spirituum aquarum irriguo, tamquam alterum Dei paradysum. De his enim hæc hujus sæculi scriptor accuratissimus ista habet (a) : Et Regis quidem ab ineunte ætate, sed tunc quam maxime circa divinum cultum, & sanctæ Ecclesiæ exaltationem piissimus incitabatur animus; ita ut non mo-

do Regem, sed ipsius opera potius eum vociferarentur sacerdotem.

Nam totius Aquitaniam qui videbatur, clerus, antequam ei crederetur (utpote sub tyrannis agens) magis equitationi, bellicæ exercitationi, missilium librationi, quam divino cultui operam dare noverat : Regis autem studio, undecumque adductis magistris tam legendi, quam cantandi studium necnon divinarum, & mundanarum intelligentia litterarum citius quam credi poterat coaluit. Præcipue tamen affectu illorum ducebatur, qui sua pro Domini amore cuncta relinquentes, contemplativæ curabant fieri participes vitæ. Nam antequam Aquitania sub eo regnaret, collapsus erat in ea hujuscemodi ordo. At sub eo adeo coaluit, ut etiam ipse avi fratrum Carolomanni imitari gestiens memorabile exemplum, ipse quo-

PAGIUS

sine blasphemia esse videtur. Unde nobis, fili dulcissime, quid agendum est, nisi preces pro his qui talia verba mentiti sunt, ad Dominum fundamus? Sicut scriptum est, Orate pro inimicis vestris. Credat enim nobis vestra Serenitas, quia ea, qua ad anima vestra salutem cognoverimus, nullo modo tacemus; & si ante tacuimus, nunc autem non cesamus, sive de bonis, sive de malis, vestra intimare potentia. Nam qui per mendacium & malas machinationes vult filium separare a matre, judicium habebit cum ipso Clavigero Regni Cælorum Beato Petro Apostolo. Paulo post : De autem accuratioribus Missorum vestrorum, de quibus nobis emisistis, ut aut in nostram, aut in vestram presentiam ad discutendum veniant, si placet pietati vestra, Missum vestrum dirigite absque illis, qui omnia liquidius inquirat, & vestra Imperiali potentia fideliter nunciet, quid & quomodo istis in partibus egerint, qualem profectum exinde Sancta Dei Ecclesia Mater vestra habeat. Verum tamen omnia in vestro committimus sagacissimo arbitrio, &c.

XI. Synodus Salisburgiensis.

Hoc anno celebratum est Salisburgiense Concilium, in quo de ratione Decimarum potissimum disputatum, decretumque factum, de illis quadrisariam, more institutoque Majorum, dividendis. Actorum summam Brunnerus lib. 6. *Ret. Boicarum* n. 4. sic descripsit : Cum se congregasset Synodus Episcoporum, Abbatum, ceterorumque Clericorum Bojovaria Provincia ad Metropolim Saltzburgensem, & ibidem non pauca utilitatis sua pertractassent, moverunt iidem Episcopi, Arno Archiepiscopus, Atto, Adalwinus, Emricus, Hatto, questionem de Decima fidelium populorum, qua affertur ad Ecclesias; lectis inde capitulis ex Canonum auctoritate, quid inde agi debuisset, invenerunt quatuor portiones fieri, unam Episcopo, alteram Clericis, tertiam pauperibus, quartam fabricis Ecclesia. Tum consenserunt ibi cuncti Abbates, qui presentes aderant huic decreto, secundum Canones, & reddiderunt portiones Episcoporum Episcopis, qua illos contigissent, idest Meginhart, Uroff, Joannes, Vvolfdrege, Vvolfganbart, Kerich, Hepsido, & ceteri, unusquisque suo Episcopo, ea ratione, ut ulterius exinde nulla inter illos discordia deinceps semper maneret. *Act. VII. Kal. Febr. an. VII. imperante Carulo Glorioso Augusto, post Consulatum ejus.* Ubi annus VII. refertur ad Consulatum ejus, alioqui dicendum fuisset anno VII. Imperii e-

jus post Consulatum ejus septimo. Arno primus Salisburgensis Archiepiscopus fuit, Arto quintus Episcopus Frisingensis, Adalwinus quintus Episcopus Ratisonensis, Emricus sive Einricus Sabionensis Episcopus quintus, qui Alimo successit anno incerto, ideoque Poeta incertus qui Versus composuit de Ordine Comprovincialium Pontificum Episcopos omnes, qui quando Opusculum suum composuit in vivis erant, non nominavit. Catalogum enim Episcoporum Sabionensium duobus his Versibus claudit :

Præsul alimus erat meritis, qui & dogmate quartus.

Quintus honore sedet ill. fultus eodem.

Catalogum etiam Episcoporum Patavienfium sic terminat,

Nuper VValdricus felix Vir in ordine sextus. Nunc sedet ANTISTES magnus ill. Sedis honorem.

Et tamen liquet ex hoc Concilio Salisburgiensi Emricum seu Einricum hoc tempore Alimo successisse, & ex infra dicendis patebit, Reginarium, seu Reginerium Episcopum Patavienfem anno DCCCXXIX. litem movisse Adelframo Archiepiscopo Salisburgiensi ob regiones quasdam quas ad suum Episcopatum pertinere contendebat. Porro hæc litteræ ill. alias ponebantur loco nominis proprii, uti hodie littera N. Hatto Episcopus erat Laureacensis, ut interpretatur Aventinus lib. 4. *Annal. Bojorum* pag. 210. ubi hujus Concilii summarium recitat. Cointius quidem hoc anno num. XXVI. scribit, Hattorem ad Patavienfem Episcopatum promotum esse anno DCCXCVIII. quo existimat Metropolitanam dignitatem Salisburgiensem Ecclesiam recuperasse. Verum versus laudati, quo tempore Cointius scribebat, e tenebris nondum emerferant, ipseque Rudbertum anno DCXXIII. e vivis excessisse existimabat; cum tamen Rudberti mors in annum DCCXVIII. incidit, & Salisburgiense Ecclesia ante ann. DCCXCVIII. Metropolitana non fuerit. Eo itaque anno Vvaldrico sexto Episcopo Patavienfi & Laureacensi Archiepiscopo demortuo, Archiepiscopatus ad Ecclesiam Salisburgiensem transatus fuit, in-

CHRISTI
807.LEONIS PAP. III.
12.CAROLI MAGNI 7. IMPER.
NICEPHORI 6.

quoque Theoricæ comprehendere niteretur culmina vitæ. Sed hujus voti ne compos fieret, obicem se præbuit refragatio patris, vel potius divinæ nutus voluntatis, quæ tantæ pietatis virum noluit sub suâ cura solius salutis delitescere, sed potius per eum, & sub eo multorum salutem adolere.

VI. Et quidem multa, ut dictum est, ab eo sunt in ejus ditone reparata, immo ædificata monasteria, sed præcipue hæc, monasterium sancti Philiberti, monasterium sancti Florentii, monasterium Karoffi, monasterium Concas, monasterium sancti Maxentii, monasterium Menatæ, monasterium S. Magniloci, monasterium Musciacum, monasterium S. Sabini, monasterium Masciacum, monasterium Nobiliacum, monasterium S. Theotfridi, monasterium S. Pascentii, monasterium Dosoræ, monasterium Solemniacum, monasterium Puellare S. Mariæ, monasterium Puellare S. Radegundis, monasterium de Verâ, monasterium de Utera in pago Tolosano, monasterium Vadala in Septimania, monasterium Anianæ, monasterium Galinæ, monasterium S. Laurentii, monasterium S. Mariæ, quod dicitur Nirubide, monasterium Caunas, & cætera plurima, quibus veluti quibusdam lychnis totum

PAGIUS certumque, an Pataviensis a Laureacensi tunc divisus fuerit.

XII. Bollandus ad diem XXX. mensis Martii loquens de Sancto Patrone Episcopo Verdensi in Saxonia Inferiori hæc verba refert ex Chronico Verdensi, quod servabatur in Archivo loci illius: Anno Incarnat. Domini DCCLXXXVI. fundata est & instituta Sedes Cathedralis hujus Ecclesie Verdensis a glorioso D. Carolo Magno, anno Regni sui XIX. Prasidente Sancta Romana Ecclesia Hadriano Papa I. Moguntina Ecclesia Lullone, & subdita est Civitas & commissa Beato Viri Suiberto hujus loci primo Episcopo...

decoratur Aquitanie Regnum. Hoc ejus exemplum, non modo Episcoporum multi, sed & laicorum quamplurimi æmulati collapsa restaurabant, & nova certabant monasteria instituere, quod cernere oculis est. In tantam denique Respublica felicitatem Aquitanici profecerat Regni, ut proficiscente quolibet Rege, vel in palatio residente, vix aliquis reperiretur se conquerens aliquid injuste perpeffum. Tribus enim diebus Rex per singulas hebdomadas rei judicariæ intererat, &c.

Sed & Italia sub Pipino Rege optime per sanctum Adelhardum Abbatem disposita est, quam anno superiori Pipinus a Carolo Magno in partem acceperat: ita quidem testatur Paschasius (a) Rabbertus hujus & ipse temporis scriptor, qui & de Leone Papa cum Romæ excipiente ista testatur: Adelhardus ubi a domino Leone tunc temporis Apostolico tanto familiaritatis officio est susceptus, ut neminem constiterit Francorum antea suscepisse. Unde nostrorum quidam narant, sibi jocosè dixisse animo: France, inquit, sciendo scias, quia si te aliud invencro, quam te credo, non ultra necesse est Francorum aliquem huc venire, cui credere debeam. Hæc ipse.

Re-

profuit Sedi Verdensi viginti & uno annis: Cælitum auxit numerum anno DCCCVII. Hæc sunt prima verba illius Chronici quod cujus antiquitatis sit non dicit Bollandus. Porro non confundendus Sanctus Suibertus primus Episcopus Verdæ ad fluvium Aleram positæ cum Sancto Suiberto Frisonum Apostolo, qui vivere desit anno DCCXIII. & apud Cafaris-Verdam ad Rhenum in Episcopatu Coloniensi sepultus est, ut suo loco ostendimus. Pace Monasteriesi nostra ætate sancita Episcopatus Verdensis suppressus, & Civitate Suecis tradita Sanctorum Reliquiæ alio translata.

VII. De Italici Regni Pipini administratione per S. Adelhardum. (a) Apud Sur die 2. Jan. tom. 1.

JESU CHRISTI
ANNUS
808.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
13.

CAROLI MAGNI 8.
NICEPHORI 7. IMPP.

I.
Theodor-
us, & alii
palam
profiten-
tur nolle
cum Nice-
phoro
commu-
nicare.

Redemptoris agitur annus octingen-
tesimus octavus prima inchoata In-
dictione, quo Joseph Archiepisc. Theſ-
salonicenſis, & Theodorus Studita ejus
frater, atque S. Plato cum ſuis monachis
detecti non communicare cum Patriarcha,
aſſerentes, ſe non communicaturos fore
cum eo, niſi ejeſto Joſepho Oecono-
mo, qui coronaverat Theodotem pellicem,
quam ſuperinduxerat Conſtantineſis: ma-
gnam ſuſtinuere perſecutionem, qua de
cauſa magnæ ſunt excitatæ turbæ in Ec-
cleſia Conſtantineſi.

De his dicturi, primum omnium, per
quem res detecta, & in lucem prodita
ſit, dicendum: mox vero de cauſa ipſa
erit agendum, num juſta fuerit,
propter quam ſanctiſſimi viri iſti ſe a
communicatione ſeparaverint Patriarchæ
& aliorum, qui Joſephum Oeconomum
recepſerunt. De quibus ſingulis, & aliis
dicendum cum ſit, recitandæ erunt ip-
ſius Theodori, quæ ad rem pertinent,
tunc ſcriptæ ad diverſos epiſtolæ, quas
nunquam hætenus Latinitas novit, ſed
nunc primum ex codice Columnenſis bi-
bliothecæ acceptæ, atque Latinitate do-
natæ ſunt opera, & diligentia Sirmun-
di Pariſienſis Societatis Jeſu profeſſoris,
cui tu Lector, ſicut & ego, ob tantum
elargitum munus, bene preceris.

II.
Res quo-
modo in
apertum
deducta.

Qui primus rem occultam in apertum
deduxit, atque tumultuari cœpit, fuit
Logotheta Dromi, nobilis magiſtratus,
qui conſiderans Epiſcopum Theſſalonicen-
ſem morantem Conſtantineſi, plurimis
diebus feſtis abſtinuiſſe ab Eccleſia, in
quam conveniebat Patriarcha cum reliquo
clero, & populo, cauſam rogans, in-
venit, ſe a Patriarchæ abhorreſcere commu-
nionem, propterea quod ipſe cum Joſe-
pho illo communicaret in ſacris, qui co-
ronarat Conſtantineſi adulteram. Sic igitur
re jam in apertum deducta, quod non

eſſet amplius tempus diſſimulandi, Theo-
dorus ipſe monuit monachos ſuos mona-
ſterii Saccundionis, hanc ad eos ſcribens
epiſtolam, qua rei geſtæ ſeriem texuit.
Sic enim ſe habet (a):

Fratribus, qui ſunt in Saccundione.
Quandiu tempus fuit diſſimulandi, &
occultandi conſilium non communicandi cum
Joſepho Oecono- mo, fecimus id ſtudioſe,
filii, ac fratres, non metu correpti, quam-
vis peccatores ſimus, ſed diſpenſatorie
*condeſcendentes, imitantesque quodam-
modo ſanctos Patres noſtros, quatenus &*
illi opportuno tempore & id obſervantes,
ſubdlexerunt ſeipſos tentationibus; par-
tim quidem, ut infirmioribus & vexan-
tibus parcerent, partim ut aliquantulum
remittentes, gubernatorum more, ſcopum
ſuum poſtmodum attingerent. Poſtquam
vero nunc Deo ſic viſum eſt, ut in aper-
tum res prodiret: ſcribimus & ipſi. Quo-
modo autem? per Logothetæ Dromi in-
terrogationem, & Archiepiſcopi Theſſa-
lonicæ reſponſionem.

Sic enim ille: Cur hætenus (inquit)
nobiſcum non communicas, nec cum Pa-
triarcha, cum tot dies feſti præterierint?
Dic cauſam confidenter: Et confeſſus eſt,
& non negavit. Neque adverſus pios Im-
peratores noſtros quicquam habeo, neque
adverſus Patriarcham, ſed adverſus Oe-
conomum, qui adulterum coronavit, ideo-
que depositus eſt ſacris canonibus. Ad hæc
Logotheta: Pii Imperatores noſtri te opus
non habent, nec Theſſalonicæ, nec alibi.
Poſt hæc verba nec reſponſum amplius da-
tum eſt, nec interrogatio alia propoſita,
cum elapſi ſint dies tredecim, niſi quod
litteras miſimus ad dominum Simeonem,
quas iſtis inſeruimus, ut totius rei na-
turam cognoscatis. Pervenit autem res ad
Patriarchæ aures, & totius ferme civi-
tatis. Et ſunt ſane multi, qui nobiſcum
affigantur, & conſentiant, ſed nocturni
Dei

(a) Theo-
dor. ep. 31.
Cod. Co-
lumn.

Theodori
Studit.
epiſtol.
ad ſuos
de commu-
nionem
denegata
Oecono-
mo.

III:

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6301.

SÆC. IX.
Anno E-
ræ Hiſp.
DCCC-
XLVI.
Anno He-
gira
CXCIII.
inchoato
die 25.
Octob.

⊙ 5. BA. ☽ 11. P. 16. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 808.

LEONIS III. PAPÆ 14.

CAROLI IMP. 9.

NICEPHORI IMP. 7.

Num. I. ad XXXIII. Theophanes anno
Incarnat. ſecundum Alex. DCCCL. Kalen-
dis Septemb. hujus Chriſti anni inchoato, ait:
Theodorus Studii Præpoſitus, & ejus frater Jo-

ſepb Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, una cum SS. Theo-
 Platone Incluſo, & reliquis Monachis a Nice-
phori Sanctiſſimi Patriarcha communionem, ob Jo-
ſepb Oeconomum corollas nuptiales Conſtantineſi &
Theodota illegitima pridem imponentem, ſe i-
pſum ſegregavit. Imperator autem Nicephorus com-
modam occaſionem nactus, variis Epiſcopis &
Monafteriorum Præpoſitis in unum collectis, Syno-
dum agi mandavit: cujus decreto Monafterio &
Urbe deieſti, menſe Januario Indictionis, ſecunda
in exilio pulſi ſunt. De illa Synodo ac San-
ctorum Theodori & Platonis exilio anno ſequen-
ti cum Baronio agemus, hic vero de diviſio-
ne Theodori & Platonis a Patriarcha Nicepho-
ro, quod cum Joſepho illo communicaret in
ſacris, qui anno DCCXCV. illegitimam con-
jugem Conſtantineſi Imp. coronarat, ut eo an-
no expoſuimus. In hoc verſabatur diſſidium,
ut

Dei cultores, qui in sole libertatem ostendere non possint. Nos vero, filii, & fratres, fiducia in Deum nixi, & veritatis fundamento, ipsoque adeo præterito, & palam agnito, justitiæ eventu, in iis, quæ mundus vidit circa adulterum, ejusque adjuutores, immobiles in mandato, paternisque canonibus insistamus, nec prodamus pietatem, neque adeo destruamus, quæ per exilii constantiam recte edificavimus, ne legis prævaricatores videamur. Divinæ autem legi innixi vincamus, ut ante vicimus, omnia optantes, omnia sustinentes, si permiserit Deus, potius quam ut illius eorumque qui cum eo sacrificant, communionem attingamus, quoad prioretur, depositus ministerio.

IV.

Multa igitur blaterabunt homines, illudentque, & irridebunt; quodque gravius est, ex iis, qui ejusdem sunt habitus, ordinis ejusdem, & qui amici esse videntur, non pauci. Sed novum nihil. Scriptum est (a): Inimici hominis domestici ejus. Et si lenocinati sunt, servieruntque adulterinis nuptiis, una ederunt, una biberunt, & calamum tinxerunt in exilium nostrum. Sed Dominus, qui tum exurrexit in ultionem legis suæ, & adulteri quidem Regnum cæcitate perfregit, socios autem ignominia perfudit, sicut sacerdotes Baal; nos denique humiles præter spem ad monasterium nostrum reduxit: Ipse idem nunc adest: Ipse quamvis ad breve spacium permiserit iterum nefariam conjunctionem; attamen rursus improbare dignatus est lætitiâ adulteros copulantium, & amantium Nazareorum, per æquissimum judicium piorum Imperatorum nostrorum, qui reddiderunt post mortem adulterum legitimæ conjugii suæ, adulteram appellantes eam, quæ mœcata fuerat, & prolem ejus adulterinam exheredem relinquentes, tamquam illegitimam, & injustam, ut ipsimet affirmarunt, me audiente, juxta leges Romanas.

V.

Et tamen, qui scelus patraverunt, non se abdunt, nec latebras quærit, qui in sacris precibus in conjugum coronatione usitatis adversus sanctum Spiritum blasphemavit, sed insidit felis inlar in Ecclesiam Dei: rursus incipit sacra polluere,

PAGIUS

ut inquit Baronius num. IX. quod nulla prævia pœnitentia Josephus Oeconomus tanquam nullius transgressionis reus fuerat in Ecclesiam admissus & Sacerdotio restitutus, eo prætextu, quod etsi factum illud ab eo perpetratum illicitum esset, tamen per dispensationem licite absque culpa dicerent fieri potuisse; sicque, uti nullius criminis reus Joseph innocens iudicatus in communionem admissus fuerit, & restitutus in Sacerdotium: quod quidem grande piaculum fuit, & satis dignum, ut ob eam causam ipse cum suis Theodorus ab eorum communione, qui ista fecerunt, se subtraxerit, quod & fecit. Ita Baronius, qui tamen ali-

& iniquitatem justitiâ esse probare nititur, & quod dici solet, ipsum ostendere Præcursores ac Baptista sanctiorem. Cum tamen reprehenderit ille Herodis adulterium, & pro veritate mortem optaverit; hic secundum Herodem adulterio patefactum & coronavit, & amplexus est usque ad mortem, non quidem verbis, sed factis ipsis loquens, & dicens, errasse Joannem Præcursores, qui injuste, & inepte arguerit, mortuusque sit. Quid autem Joannem dico maximum omnium Sanctorum? Christo ipsi (quod temerarium est dictum) contradixit, repugnavitque impio ore suo. Nam cum adulterum vocet Christus eum, qui legitimam uxorem dimittit; adulteriumque peccatum sic gravissimum homicidæ par, masculorumque, & brutorum concubitori, venefico & idololatræ, ut docet canon divini Basilii: hic illum ad altare ducens, in totius populæ corona impias illas contra Spiritum sanctum voces edere ausus est: considerate quam horrendas, & absurdas, videlicet ex Rituali libro in hunc modum:

Tu Domine, mitte manum tuam ex sancto habitaculo tuo, & conjunge famulo tuo famulam tuam, connecte illos in mutuam concordiam: uni eos in carnem unam, quos tibi placuit inter se copulari: honorabiles nuptias redde, immaculatum eorum thorum custodi, sine macula ipsorum contubernium permanere concede in puro corde.

Non exhorruisti hæc audientes? Quantam censetis Spiritus sancti indignationem fuisse ob hujusmodi blasphemiam? quam graviter una succensuisse Angelos sanctos? Aut quomodo non statim velut Daiban, & Abiron assumpsit debiscens terra mendacii promulgatorem? qui tenebras lucem dicit, & Christum in contrarias sententias pertrahere conatur. Prorsus enim quæcumque enuntiat sacerdos, eadem Deus confirmare, ac rata habere se profitetur, juxta magnum Dionysium. Attamen qui flagitium hoc commisit, exemplum subditis ad improbitatis imitationem præbuit, ut res ipsa docet; quin etiam procul positus Principibus, & Ducibus, sicut imitando jam factum est in Lon-

ter sentire visus est anno DCCXCV. num. XLVI. ut ibidem vidimus.

Sed præstat audire Ignatium, quem Baronius non viderat, in Narratione de Theodoro S. Tarasof Studita, quam Combefisius habuit ab Allatio. Episc. Constantinop. Necessariis quibusdam temperamentis, & in necessitatibus administrandis perpetua memoria dignos vivente S. Patriarchas Tarasium & Nicephorum usos fama Theodorus est, prout alibi jam manifestavimus (in Vita rus illegitima scilicet utriusque Patriarchæ.) Et hæc sunt quæ timas nunnarratione nostra illustranda aggredimur. Compertus Constantinus Imperator Irenes Christum amantis Constantini Patrarchæ filius, vita conjugiique consortio expulsa, & in vitam reluctantem in Monasterio detentat. sa,

VI.

Sacer ritus benedicendi matrimonium contra-hentes.

CHRISTI
808.

LEONIS PAP. III.
13.

CAROLI MAGNI 8.
NICEPHORI 7. IMPP.

Longobardia, & Gotbia ejus confinitibus : neque enim apud Gentiles tale quid perpetratur. Et non erubescit miser, sed sacrificat (sicut dictum est) profanus : & eos, qui ipsum merito adversantur, relegare conatur. Dominus autem adjutor eorum, qui pro ejus mandato decertant ; qui inflectet corda piorum Imperatorum nostrorum, ut vindices se præbeant Ecclesie suæ, quemadmodum in adultero : eiicique hunc placeat sacro ministerio, prout expedit sanctissimo Patriarchæ, totique Ecclesie Catholice.

VII. *Quamobrem, confidite filii, ac fratres, ut ne terreamini, nec succumbite : tempus confessionis, tempus resistentiæ, tempus certaminum fortasse aliarumque afflictionum, sed & coronarum, & gloriæ cœlestis ; ait enim (a) : Glorificantes me glorificabo, & qui contemnit me, erit ignobilis. Et : Beati, qui non declinant a mandatis ejus. Ideo gaudete, & exultate, quoniam merces vobis cum sustinueritis, multa est in cœlis : operibus vestris intenti estote. Pro Imperatoribus vestris orate : pro Patriarcha, ut eiiciatur Joseph : pro pace Ecclesie, ambulantes in via immaculata, in mandatis ejus volentes nimis ; in omni honesta, & canonica conversatione ; quoad aliquid amplius audiatis, aut a nobis significetur. Christus sit vobiscum : Deipara protegens vos : Præcursor, & Theologus custodientes vos. Sancti omnes, precibus patris mei, ac patris vestri. Omnes saluto nominatim : Gratia Domini nostri Jesu Christi sit cum omnibus vobis, filiis dilecti.* Hactenus ad suos monachos monasterii S. Platonis Theodorus.

VIII.
De causa
Theodori
adver-
sus Pa-
triar-
cham.

Jam vero antequam his alligatas literas (ut testatur) ad Simeonem inspiciamus, nobis præstandum, quod polliciti sumus, inspicere scilicet an in Theodoro, atque suis causa justa fuerit, ut se subducerent, vitarentque communicare cum Patriarcha in sacris solemnibus coram populo in magna Ecclesia : nam privatim in monasterio se ejus retinuisse communicationem, ut in Missis ejus nomen recitare numquam prætermiserit, sæpe ipse suis litteris professus est. *Ma-
Ann. Eccl. Tom. XIII.*

PAGIUS *sa, uxorem aliam ejus loco substituerat (nempe Theodotem :) ac Tarasius quidem Sanctus Vir, is enim tunc Ecclesia Constantinopolitana clavum regebat, tali facinori nusquam præbuerat assensum ; Presbyter tantum fuit ejus Ecclesia nomine Joseph, qui celeratas hujusmodi nuptias contrahentes connubialibus corollis ausus fuerat redimere. Re cognita magnus Theodorus Imperatorem Ecclesia divortio damnavit, & Virum ferore illo cœlesti motum Principem illegitimis facinoribus sacras leges ladentem corripere aggressum ; plures alii ejus consilio zeloque ducti secuti sunt. Theodorus ipse Ecclesia ingressu & Patriarcha congressu semet continuit : quod quam-*

gna sane de his concertatio fuit, usque adeo, ut complures, atque potissimum ipse Patriarcha jactaret tam Theodorum, quam reliquos ipsum sequentes esse schismaticos, quod absque digna causa sese a communione ipsorum subduxissent, sicque Ecclesiam scidissent : cum tamen non destiterit ipse Theodorus suam ornare defensionem apud omnes id expectantes. Ita ut tu intelligas primum omnium illud accipe, non in eo quæstionem, atque controversiam versatam esse, num delinquenti, in gravissimum quemvis errorem lapsu, ab Ecclesia juste dejecto, digne pœnitenti aperienda esset Ecclesia, & in sacerdotii gradum, ex quo ejectus fuerat, esset ipse recipiendus. Ita quidem in dubitationem minime deduci potuerunt, num lapsus ab Ecclesia ejectus, possit per pœnitentiam in Ecclesiam revocari. Non enim adeo vecors Theodorus vir doctissimus fuit, ut id fieri posse negaret, ut hujus rei gratia se a Patriarchæ communionem subduceret, licet de restitutione illius in pristinum sacerdotii gradum, a quo exciderat juste privatus, dubitari aliquo modo potuisset.

Sed res erat hujusmodi : quod nulla prævia pœnitentia, scelerisque admitti detestatione, & deploratione idem Josephus Oeconomus, tamquam innocens, nulliusque transgressionis reus fuerat in Ecclesiam admittus, & sacerdotio restitutus, eo nimirum prætextu, quod etsi factum illud ab eo perpetratum illicitum esset, tamen per dispensationem licite absque culpa dicerent fieri potuisse ; sicque uti nullius criminis reus Joseph innocens judicatus in communionem admittus fuerit, & restitutus in sacerdotium : quod quidem grande piaculum fuit, & fatis dignum, ut obeam causam ipse cum suis Theodorus ab eorum communionem, qui ista fecerant, se subtraxerit, quod & fecit. Rem plane ita se habuisse, ex ejusdem Theodori epistola intelliges, quam ad Theodotistum scripsit his verbis (b) : *Theodotisto Magistro.*

*Quod de nobis pro eximia sua pietate sollicita sit excellentia tua : declarant sa-
H h h ne*

vis nefandum conjugium hæud verbis probasset Patriarcha, severiore tamen pœna non perstrinxerat, nec in eum, qui tam exoso sceleri præstiterat opem, læsa majestatis divina penas exercuerat. His accessit, quod cœlesti consilio & permissu irrogata Constantino oculorum multæ, & Imperii potestate eidem ablata, & Irene ejus matre solio dignitateque pulsæ, Nicephorus, qui ex insidiis eam exautoravit, Imperii sceptrique compos, præter alia quæ adorsus est nefaria scelera, Joseph memoratum superius Presbyterum depositione damnatum ad pristinos honores in Ecclesia revocandum studuerit.

IX.
Justissima
causa
Theodori.

(b) Theod.
Stud. lib.
I. ep. 24.
Cod. Co-
lumn.

X.

ne qua per reverendissimum præpositum significasti; at non minus illa, quæ nunc per fratrem nostrum circa missas relationes, & responsa. Et pro hac quidem tanta propensione tua mercedem ille omnino, etiam tacentibus nobis, retribuet, qui omnia in pondere, & mensura dividit Deus. Quamnam vero dispensationem, domine, fieri pro parte nostra convenit, majorem ea, qua usi sumus? qui subduximus nos hactenus, silentium servantes, ego & Archiepiscopus, Thessalonicensis videlicet, quoniam tempus est tacendi, & tempus loquendi, omnem operam adhibentes, ne in apertum res veniret. Sed judicans judicavit, nec mentitus est qui dixit (a): Nihil occultum quod non reveletur: ut nobis etiam nolentibus, cum eo statu res essent, non diu aliquid quam erant, esse viderentur. Nunc autem dispensatione quoque utentes, duo hæc dicimus. Aut absteineat depositus a munere sacerdotis, & confestim communicamus cum sanctissimo Patriarcha, quod quidem expedit in commune. Aut si ferendum id non est, manemus & nos in eadem, qua prius, subtractione, huius rei vindictam Domino relinquentes. Amplius his si quid est: non est, ignosce, dispensationis modus, sed iniquitatis, & divinorum canonum transgressionis crimen.

(a) Matth.
xv.

XI.

Obiecta
diluït ad-
versario-
rum.

Dispensationis enim terminus est, ut nosti, neque eorum, quæ constituta sunt, violare quicquam; neque cum parum aliquid remittere liceat pro tempore, ac ratione, ut inde quod re ipsa quaeritur, consequare; ad duriora provehi, & jacturam facere potiorum. Atque hoc ipsum didicimus inter Apostolos quidem ex Paulo sanctificante, & circumcidente Timotheum: inter Patres, ex Magno Basilio Valentis munus acceptante, Deique nudam vocem ad tempus reticente in mentionem Spiritus sancti. Cæterum nec Paulus sanctificare perstitit, nec Basilius Valentis dona capere, Deumque Spiritum sanctum non prædicare; quin ambo contra, pro utrisque mortem præoptasse videntur. Ad hunc modum quicumque umquam usus est dispensatione, a recto non aberravit, quin citius affectus est, quod parumper

PAGIUS
III.

Sese a
commu-
nionem Ni-
cephori
Successoris
Tarasii
segregat.

Nicephorus alter Sanctitate conspicuus defuncti Tarasii loco successus Imperatoris Nicephori consiliis obsecundavit, & in Ecclesia collegium Joseph prius rescisum admisit: ex quo rursum magnus Theodorus ejus se communionem segregavit. Is enim vere Sanctus Theodorus repudium prorsus illegitimum jam ab antiquo proscripserat, ac licet Constantinus Imperator propositis muneribus allicere, & artibus variis Virum ad se pertrahere conaretur, & cum proprio Marte, tum aliorum subsidio, tum ipsius sibi præter legum fas conjuncta mulieris patris adgnata steteret nequiret, exiliis, custodia, compedibus, plagis tergo inflictis, probatis etiam generis a-

intermisit, sicut accidere solet gubernatori, clavum nonnihil remittenti propter adversam venti tempestatem. Qui vero aliter progressus est, aberravit a scopo, prævaricationem inducens pro dispensatione. Et exempla omnino multa sunt, quæ scribere supervacaneum est propter nimiam prolixitatem.

Quod vero a dominatione tua dictum est, in canone Apostolorum de his, qui per pecunias ordinant, vel ordinantur, remissione quadam usum videri Chrysostomum erga sex Episcopos, quos deposuit: nihil id discrepare videtur, cum privans illos omni prorsus sacerdotio, solam illis ad altare participationem permisit. Demus autem discrepare, & remissionem inesse; imitentur hanc, qui volent, nullus prohibebit: os enim est ipse Dei, & Apostolorum contubernalis, cujus multa memorantur in hanc diem, & nemo de hac re dissentit. At longe dispar hic ratio. Qui enim mæchum coronavit, quasi absurdi nihil egerit, sacris iterum operatur, neque id in abdito quopiam loco sed in ipsa Ecclesia Catholica, tamquam egregium exemplum sacerdotibus propositus. Ita quidem ad significandam illius impoenitentiam. Pergit vero reliquis objectionibus Theodorus occurrere, ista subiiciens:

XII.

Quænam vobis Valentiniani Ethnica bigamia? & quis propterea quod illum coronavit, sanctus prædicatur, & non injustus? si tamen coronatus ille fuit, & quis e sanctis, qui tum vivebant, Patribus, sancte fecisse Valentinianum prodidit cum duas uxores duxit; atque ita fieri deinceps oportere? Multi ergo, & alii, quandoquidem velle ipsis lex est, non divina, sed humana, & reprehendenda, id fecerunt, facientque fortasse, quam diu res stabunt. Sed Dei Ecclesia illæsa permanet, tametsi multis impetita telis, & portæ inferi prævalere adversus eam non poterunt: nec præter statutos canones agere, aut dicere quicquam sustinet, quamvis multi, persæpe pastores insanierint. Quippe qui etiam Synodos magnas, ac frequentissimas coegerunt, & Ecclesiam Dei seipsos nuncuparunt, & pro canonibus in specie solliciti fuerunt, cum ad-

versiorum tormentis, Virum cuncta patienter ferentem de Divino Zelo quicquam remittere, nullatenus adegit, aut instantium necessitatum vi inferiorem se reddere. Viro quippe tanta Sanctitudine præstanti, leve vel modicum Constantini delictum non apparebat. Ab ipso siquidem Imperatore ducens originem, ad insanitarum animarum ruinam jam fecerat progressum. Hominum namque plurimi, maxime voluptatis sectanda faciliores, occasione arrepta, & exemplo dato, nefarium Imperatoris factum fas rati admittendo veneræ cupiditatis ardori per ejus vestigia gradiebantur: & uxoribus quondam legitime conjunctis domo expulsis, alias quas deperi-

versus canones revera concitati fuerunt. Accidit hoc quidem, cum post sextam Synodum iterum convenientes Orientales Episcopi centenos, & amplius sanxerunt canones adversus antiquos, & usu receptos in Ecclesia canones, ut suo loco diximus. Pergit vero auctor: Quid ergo mirum si nunc quoque quindecim forsitan congregati, hominem per canones duplici ex causa depositum, innocentem declararunt, absolveruntque, ut sacerdotio fungatur? Synodum ergo facit, domine, non simpliciter congregari Episcopos, & sacerdotes, quamvis multi sint: Melior enim unus (ait a) faciens voluntatem Domini, quam mille prævaricatores, sed in nomine Domini ad disceptationem, & observationem canonum, & ad ligandum, solvendumque, non quando libet, sed ut veritati congruit, & canoni, regulæque exactæ discussionis. Aut probabunt, se hoc fecisse, qui convenerunt, & nos cum eis adheremus; aut si non probabunt, eiiciant indignum, ne vitio ipsis vertatur, imputeturque etiam apud posteros. Verbum enim Dei tale non est, ut alligari queat: & potestas Episcopis nullatenus data est, ut canonem nullum transgrediantur, sed tantum, ut decreta sequantur, hæreantque cum prioribus. Nescio, an aliquid sit, de quo canon nullus editus sit, quodque neglectum fuerit. Extat S. Basilii canon de presbytero, qui juravit, se propria Ecclesia contentum fore, neque in alia munus oblatum: & Synodi Carthaginensis de iis, qui ordinant eos, qui deserunt monasteria, nec debere tales sacrificare in alia Ecclesia, præterquam in ea, in qua habent singuli præfecturam: deponi autem eos, qui ordinarunt. Si ergo in his parvis, & quæ vulgo nibili æstimantur, qui peccarunt, non inulti abibant divino iudicio: quanto minus in re præsentis?

XIII. Non licet, domine, non licet nec Ecclesiæ nostræ, nec alteri ulli quicquam præter statutas leges, & canones committere: quoniam si hoc detur, inane est Evangelium, incassum canones. Unusquisque Episcopatus sui tempore, quando ipsi integrum est cum suis quod lubet, facere, novus erit Evangelista, alius Apostolus, alius legislator, sed absit. Mandatum enim habemus ab ipso Apostolo (b), (b) Gal. I. præter id, quod accepimus, præter id, quod canones sanciant Synodorum universalium, & Localium, quæ diversis temporibus fuerint, si quis dogmatizet, aut facere aliquid jubeat, recipiendum non esse, nec censendum illum in sorte Sanctorum, ut omittam male ominosum illud, quod Apostolus imprecatur. A vobis igitur, qui extra mundum estis, aliud nihil debetur, quam in ea investigare, & facere, ex quibus nos etiam simul extollamur, & ad æmulationem provocemur. Et siquidem in his vita ducetur, recte habebit; sin minus, expedire exules, & extorres totum orbem circumire cum omnī afflictione, & angustia. Adjuvet ergo nos quoad potest Deo cara anima tua, divinorum æmulatrix. Hactenus ad Theodorum Theodorus.

Sed videamus eas ad Simeonem scriptas litteras a Theodoro quidem, ut ipse testatur, sed nomine S. Platonis inclusi, ut in earum contextu significatur. Sic enim primo loco positæ se habent (c):

Simeoni Monacho.

Et antea perspeximus, pater, quis, qualisve fueris erga humilitatem nostram in omnibus adversis, quæ nobis acciderunt, cum lenire ea studeres, & dirigere in nostram utilitatem. Et nunc vehementer sollicitum te esse scimus ob fratris in re præsentis professionem. Verum quid faciamus, cum extet Dei mandatum, & Patrum canones arcuentes nos a tali communione? Huc adsit velox propensio tua, sincerusque erga Deum & nos peccatores affectus, ut tanquam decumanum quemdam fluctum removeas tentationem, tranquilleque agitationem piorum dominorum nostrorum. Non enim adversus illos nobis sermo est vitæ communionis, nec causa controversiæ: quin potius honor, veneratio, amor, & congressus, prout res exigit; sed adversus illum, qui præter jus, fasque omne, manifestum ex Domini sententia, adulterum coronavit, qui ausus est tantæ sceleris adjutor, & assertor fieri coram universo mundo, quem Christus ipse de-

(c) Theod. l. I. ep. II. Cod. Colum. XIV. Epist. Platonis reclusi ad Simeonem.

H h h 2 po-

PAGIUS rent, ad sponsa prioris thalamos inducebant. Luem hujusmodi in multas jam provincias grassantem videre magnus Theodorus non sustinuit: quare in Imperatorem ipsum Divinum zelum, ut præmissimus exacuit, & in eo tenendo ad finem usque perseveravit.

IV. Uterque Patriarcha usus est dispensatione ac economia. Et is quidem hoc pacto se habuit. Patriarcharum vero, de quibus institutus sermo, hic quidem nimirum Tarasius idcirco consentire visus est, & attentatum a Constantino scelus nulla animadversione perstringere, quod nisi placitis acquiesceret Patriarcha, Principum proxime prætorum hæreses renovaturum, & Sanctarum Imaginum cultum præscripturum se Imperator Con-

stantinus minaretur. Hujus gratia rigoris nonnihil laxare decrevit, ne in majoris momenti res summum induceret discrimen. Sanctus autem Nicephorus, in alterius Nicephori, qui postmodum Imperium tenuit, sententiam obniscus, tum vero pravos ejus mores & animi perversitatem expertus, & ne ordinem Ecclesiæ perturbaret, & sus deque verteret metuens, assensum quoque præstitit, & Joseph quem depositum diximus, in priorem gradum restituit. At sive magnus Theodorus sacras leges vindicaturus, ac libertate sua usus ad extremum usque discrimen obstans præclarior se gesserit, sive Patriarcha ob allatas in medium rationes res difficiles prudenter at-

tre-

CHRISTI
808.LEONIS PAP. III.
13.CAROLI MAGNI 8. IMPP.
NICEPHORI 7.

posuit duorum canonum reum, ut alios omittam. Unius quidem, qui nec epulari presbyterum in bigami muptiis permittit (adulteri enim scribere non est ausus canon) quanto minus coronare? Alterius vero quoniam qui in crimen aliquod lapsus sit, ac propterea excommunicatus, nisi intra annum pro reconciliatione sua pugnet, amplius admitti ejus vocem non licet. Hic vero, qui novem annos excesserat, insiliit in Ecclesiam. Si igitur hic innocens: multo magis adulter ipse; si vero reus iste peccati, quis de eo ambigat, qui conjunxit, & in Spiritum sanctum blasphemavit, quia impurior sit, & detestabilior?

XV.

Hæc sunt, pater, quæ cor nostrum contrahunt, & timorem incutiunt. Hanc ob causam quod cum isto non communicarem, nec cum præcedente Patriarcha, qui adultero communionem dabat: exclusus ego quidem fui in quo resides loco; Præpositus autem, & reliqui Thesalonicam relegati. Sed congregavit nos Deus precibus tuis. At nec sic quidem temere nos adjunximus Patriarchæ, nisi postquam fassus est recte nos fecisse. Si ergo cum regnaret adulterium, & canonum transgressio, metu minime dissimulavimus Dei virtute freti: quo modo nunc pio dominante Imperio, unius presbyteri causa timidiores erimus, prodemusque cum aperto animæ periculo veritatem? Nequaquam. Sed ferenda nobis potius omnia usque ad mortem, quam ut cum eo communicemus, vel cum iis, qui cum illo sacrificant, quoad privetur, quemadmodum sub priore Patriarcha, sacerdotio. Esto Oeconomus. Cur etiam indigne sacris operatur? Desiit esse presbyter. Quod si hæc illis non placent, qui cum eo sacrificant, videbunt quo modo se gerent: parcant humilitati nostræ, qui non provocamus, nihilque ad hunc usque diem locuti sumus, sed biennio nos toto continuimus, ex quo ingressi sunt, ut pacatius hoc modo viveremus, domini nostri optimi sequestres, & arbitri æquitatis, eorum fautores, qui veritatem libere defendunt, & præstantiore suo sepe denuntiant. Ferant sacerdotes more sacro; aut persuadebitur

PAGIUS

rectare maluerint, & appposito temperamento emollire, aliis quibus lucidius mentis acumen, & ad res hujusmodi discernendas animi sensus vegetiores discutiendum relinquimus. Sane Epiphanium Cypri Episcopum inter Sanctos celebrem patrem Theodoro nostro ardorem, & invictum animi robur adversus Imperatricem Eudoxiam demonstrasse novimus. Ipsi namque, vi Divinus Chrysostomus in exilium eieceretur, idolorum templa quam primum aperturam se minitanti nullatenus manus dedit, aut obsequendum Sanctus Vir duxit: quinimmo, Innocens ego sum ab hujusmodi judicio, exclamans, & cam in minas & furorem converfam relinquens, generose excessit.

illis, aut ipsi persuadebunt; sin horum nihil; sed ne mutire quidem nos ferendum putant; Deus intuetur, quo major est nemo, cujus solius terror est formidabilis, & tribunal illud, cui sistemur omnes de omnibus judicandi.

Cæterum oramus bonitatem tuam, & tamquam sacris vestigiis tuis advoluti obsecramus obtestamurque, ut misericordiam nobis impertias, & commune emolumentum tam piis Imperatoribus nostris, quam Patriarchæ sanctissimo, & Ecclesiæ universæ, non huic solum, quæ apud nos est, sed quæ per totum orbem, ut desinat unus, ad gloriam Dei, & non perurbetur ejus Ecclesia. Sin minus; at saltem hoc secundum, ut maneamus nos in eodem statu, quo per decem hos annos. Nam de cæteris, quamvis innumerabiles sint Episcopi sacerdotes, & præpositi, qui cum eo communicant: nihil mirandum, quandoquidem iidem ipsi cum adultero consenserunt, & nemo quicquam locutus est. Hæc Deus per nos (licet) audax sit dictum) & hortatur, & denuntiat, & sicut jubet. Hactenus Theodorus Platonis nomine, ut apparet, qui cum suis inventus est solus, qui contra improbitatem surgeret ex adverso: tanta boni, rectique penuria tunc inerat Ecclesiæ Orientali.

Extat ejusdem alia epistola (a) eodem quoque argumento conscripta, qua fufius adversus canonum perversorem Josephum differit, æque sancti Platonis titulo. Visum est namque Theodoro senioris nomine, viri sanctitatis fama etiam hostibus reverendi, ista peragere, quo majoris ponderis eadem apud adversarios haberentur. Est ejus epistolæ hoc exordium: Et iterum hortari sanctitatem tuam, optimum factu visum est. Platonis namque utramque esse epistolam ex verbis illis intellige, quæ in utraque leguntur in hunc modum: Inclusus ego quidem fui in quo præsidet loco: Præpositus autem (hic erat Theodorus) & reliqui Thesalonicam relegati sub Constantino videlicet. Habet autem inter alia hanc ad eundem Simeonem obtestationem post alia multa: Propterea pietatem vestram obtestamur, accuratamque juxta sacrum ha-

bi-

Aliam quoque dissensus Patriarchas inter & Theodorum causam extitisse ferunt: quod nimirum e Laicorum ordine ad Patriarchale solium confestim evekti, nec in eis ordinandis posita ab Ecclesia leges fuerint observata. Ad quæ objecta, qui gesta eorum conscripsit, respondet, Sacros Canones promotiones hujusmodi non omnino damnare: sed ne consecrandus rerum gradus congruarum peritia privatus in periculum Ecclesiam adducat, tantum cavere. Iidem vero, magnus inquam Tarasius, & sacer Nicephorus in magnos accessus Ecclesiam progredi studuerunt, & in cunctis æquo bonoque consultum esse voluerunt. Qua de causa Canonem eos carpere nulla ratio

ne

XVI.

XVII.
(a) Theod.
ep. 22.
Cod. Colum.De alia
ejusdem
Platonis
epistola.

V.

Altera
causa dis-
fidii inter
Patriar-
chas &
Theodo-
rum exor-
ti.

bitum nostrum curam disciplinæ, uti verba hæc ad piorum dominorum aures perferatis. Confidimus enim, si hunc, approbante sanctissimo Patriarcha nostro, represserint, applausuros esse Angelos, laudaturos esse Sanctos omnes, exultaturam Ecclesiam universam, accessurum denique ipsorum Imperio cælestis auxilii magnum incrementum; tum hostium, inimicorumque compressionem, tum pacatæ, diurnæque vitæ felicitatem. Hæc, & alia multa per Simeonis internuntium agens ipse, quod Imperator, & Patriarcha nollet quemquam ipsorum ad auditum admittere. Sed & Theodori frater Josephus Archiepiscopus Theffalonicæ ejus sententiæ defensor, & propugnator, nec audiri potuit, immo calumniam passus, quod malis artibus Archiepiscopatum esset adeptus. Quod cum scisset ipse, istas ad eundem Simeonem monachum litteras reddidit (a) tunc, cum Imperator egredi coactus est adversus Bulgaros, qui Sardicam civitatem excidissent:

(a) Theodor. l. 1. epist. 23. Cod. Colum.

XVIII. In his, quæ nobis, pater sancte, significasti, nihil molestius fuit, quam quod nolint pii domini nostri nos de more accedere, dignaque veneranda ipsorum adoratione, & propempticas, ac votivas, ut cateri faciunt, in eorum discessu voces reddere. Sed non semper ad humiliationem nostram sic facite placabile, & injuriarum immemor, Christique æmulum eorum, quippe quod hostibus ipsis reconciliari novit, nedum ut nos reiiciat, qui sincero corde illos colimus, & amamus. Belle autem sanctitas tua responsa nostra sacris illorum auribus subjecit, quibus quod annuerunt, tribuendum est magnanimæ, & divinæ eorum prudentiæ; optime enim de divinis judicant, ut sapientia pleni, & Dei scientia referti. Jubeat autem interrogare, quamobrem ingesserimus nos in Episcopatum, cum manifestum sit vitium. Ad hoc quoque nos cum reverentia respondemus: quod quantum in nobis erat, volebamus, partim quidem propter anceps periculum dignitatis, partim etiam propter id, quod de Oeconomo jam dicebatur. Postquam vero advenierunt Theffalonicenses supplicantes tamquam

Ironia.

De Episcopatu Apologia.

nomine totius civitatis, & domini nostri ad decretum acceperunt: veriti sumus, non obedire & reluctari Deo, ipsisque dominis nostris, cogitantes, quod possit, cum a propriis Episcopis fit ordinatio, prædictum periculum declinari.

Quod vero ad alterum caput, occurrebat quod procul hinc semotus sit, fierique possit, ut peregre agens, devitetur multis modis, deinde quod mortes contingant, & de medio tollatur scandalum, quemadmodum & nobis humilibus contigit, qui hic residentes, hucusque conservati sumus dispensatione utendo. Oportet enim, quoad licet, tentationes subterfugere, illos præsertim, qui episcoporum dignitatem non gerunt. His de causis, Deo teste, nos ingessimus, existimantes (ut hoc etiam dicamus) haudquaquam profusus ignotum fuisse piis dominis nostris, qui longe proculque posita prospiciunt summa cum solertia; sed neque ipsi Patriarchæ sanctissimo, quoniam ad ipsum etiam tunc scripsimus de ea re, quod nos propterea communicare nollemus cum eo, qui adulterum coronaverat, nec cum antecedente Patriarcha, cum ei tantummodo impertiret: diversis modis exilium pertulerimus, præterquam quod venerandum ipsum os eorum sæpe discussit, & comperit hoc ita se habere: hoc est responsum nostrum. Idque ut innuis, perfer ad ipsorum audientiam. Hactenus Episcopus Theffalonicæ ad Simeonem monachum, qui licet sequestrem pacis se gereret, tamen haud sincere per ipsum negotium geri, conquestus est ipse Theodorus, scribens his diebus ad alium Simeonem præpositum epistolam: in qua post alia, quibus eum laudat, ut bonarum partium studiosum, ista habet (b):

XIX.

Reddit rationem de separatione sua.

Scire aves quid novi acciderit in præfenti negotio, & nos dicere non possumus, eo quod Imperatores in castris nunc versantur. De Patriarcha enim quid attinet loqui? qui nec responsa dare vult, nec admittere, qui verba faciat, qui in omnibus Cæsari inservit. At dominus Simeon bilinguis nunc quidem sic, nunc aliter varians: nisi quod iterum contulimus sermonem, & veritatem minime dissimulavimus, & pa-

(b) Theod. ep. 26. ex Cod. Colum.

XX. De Patriarcha & Simeone querela.

PAGIUS ne affirmandum. Quinimo omni mentis attentione observandum, Patriarchis æterna memoria dignis, & Dei motu semper actis, magnum Theodorum crimen impingere voluisse, & ab Ecclesia Cætu eorum causa se segregasse, & ipsius Theodori non leve delictum a Patribus fuisse judicatum: illi siquidem accurato rigore remisso, majus damnus evitatum censuerunt.

VI. Erratum sane Theodorus emendavit, ut alibi Theodorus narratum est: & scripta de iisdem & Theodori gestis Historia fidem hujus facit: & magnus insuper Methodius sermone ad Studitas, de quo superius, misso, testatum reliquit. Sententiam enim quam animo præcepit hauserat, ipsum repre-

brasse, & ad Ecclesiam demum se adjuunxisse, ac vita termino propinquum cum felicis memoria Nicephoro concordiam, dilectionem, & indivisam animorum unionem servasse manifesto confirmat. In eo igitur, quod enunciant Psalmi de Viro justo adimpletum est. Si ceciderit, non confringetur, quia Dominus supponit manum suam. Obvio namque, & e grege Sacerdotum cuilibet noxam, si hæresis labe vacet, inferre si magni periculi est, quali multa facinus dignum, quod ejusmodi Pontifices & Pontificum Principes, magis vero Apostolos ipsos, ut Magni Dionysii verbis utar, aggreditur & recenset. Hoc certè dictum divinus Methodius Studitis Sancti discipulo-

& parum quidem emollitur. Ceterum idem manet, illa quærens, & sentiens, quæ omnino grata sint rerum potentibus. Cum autem egredere pius dominus noster; iterum scripsimus, ipso sic volente, nec tamen in conspectu venire nos voluit. Manemus autem nos peccatores, si vigilant preces vestræ, eodem in statu, nolentes proderè veritatem, nec attingere illorum communionem, etiam si impendat exilium, & fulgeat gladius, & ignis accendatur, &c. Addit preces, & salutationes Archiepiscopi, Calogeri, & Abbatibus Leontii.

XXI.
Nicephori expeditionis adversus Bulgaros.

Quod autem pertinet ad Nicephorum Imperatorem, cum filio in castris existentem, quæ ipsos occasio progredi fecerit, Theophanes ita narrat: Eodem anno ante solemnitatem Paschæ Crunnus Bulgarorum Dux acie contra Sardiniam directa, dolo hanc cepit. Ex militibus autem Romanicis interfecit sex millia, absque multitudine privatorum. Nicephorus autem adversus eum tertia feria hebdomadæ salutaris Passionis egressus, dignum quidem sermone nihil gessit. Hos autem Principes, qui de cæde Bulgarica salvati verbum salutis deposcunt, cum dare dedignatus fuisset, amisit, inter quos erat & Cumatius Spatarius, mechanicæ artis expertus. At Nicephorus multo dedecore juratoris sacris regiæ urbi persuadere satagebat, ut crederent, quod festivitatem Paschæ in aula Crunni celebraverit. Hæc de expeditione hoc anno ab eo Paschali tempore inutiliter auspicata. Subdit auctor de cædibus, & exiliis ab eodem hoc anno mandatis: cum tumultuantem populum repressit, quod pati nollet recens impositum vestigal, ob restorationem Sardinicæ civitatis.

XXII.

Cum autem interea magis magisque perseveraret aversio Nicephori Patriarchæ adversus Theodorum, Platonem, atque Josephum Archiepiscopum Thessalonicæ, & alios ejusdem sententiæ viros, eosdemque aperte schismaticos appellaret: ad tantam diluendam calumniam ipse Theodorus istam ad ipsum Patriarcham epistolam scripsit, Apologiam instituens, ut se, suosque tanta calumnia liberaret. Sic enim se habet (a):

(a) Theodor. l. 1.
epist. 25.
ex Cod.
Column.

Tamquam velo quodam utentes tenui epistola nostra, Angeli beatitudinis tuæ reverentia, sistimus nos ipsos sacratissimo ejus culmini, necessitate cogente. Jam enim renuntiatum nobis est a Leone confervo, & discipulo nostro, quemadmodum

ad venerandam tui adorationem admissus, alieno quædam, nobisque abominanda ex ea audierit, Aposchitæ, inquit, schismatici scilicet vos estis ab Ecclesia. Quæ ergo poterat, beatissime, animam nostram ob hanc causam non contristari? quomodo non respondere sanctitati tuæ, nec silentio accusationem confirmare? Ego vero ante responsonem, cum reverentia hoc repræsentem: Non oportere cuilibet aures temere dare, qui aliquid velit contra quempiam loqui. Num enim lex vestra (inquit) hominem judicat, priusquam illum audierit, & cognoscat quid faciat? Sic & beatitudo tua, cum triste istud, & acerbum de nobis audisset. Quodnam enim malum gravius esse queat, quam ut ab Ecclesia separeris, & Archipastorem ovium amittat, sive compastorem? Est enim etiam nobis peccatoribus quamvis immerito; & unctio a Deo, & nomen pastoris. Debut, dicere audeo, discutere, arguere, qua privatim, qua publice, juxta traditam a Domino (b), inter te, & ipsum solum, aut inter duos, disciplinam: atque ita si peristeres, sicut ipse ait, sit tibi tamquam Ethnicus, & Publicanus. Nos vero hactenus, neque per internuntium, neque coram tale quicquam a sancta anima tua, vel audivimus, vel moniti fuimus, ut sic inferretur condemnatio. Consideret perfectio tua, num jure molestum id filiis tuis acciderit.

(b) Matth. 18.

Nunc autem pergimus ad purgationem coram Deo, qui omnia cernit, & coram Archipræsulatu tuo verba facturi. Non sumus Aposchitæ, id est, segregati, nempe schismatici, o sanctum caput, ab Ecclesiæ Dei, absit, ut id unquam nobis eveniat. Sed quamlibet aliis peccatis obnoxii teneamur, sumus attamen Orthodoxi, & Ecclesiæ Catholicæ alumni, hæresim omnem repudiantes, omnemque Universalium, aut Localem Synodum approbatam recipientes, necnon editas ab illis canonicas constitutiones. Neque enim perfectum esse Orthodoxum, sed dimidiatum, qui fidem quidem rectam habere videatur, divinis vero canonibus non regatur. Beatitudinem tuam, quando promotam fuit, suscepimus, quemadmodum palam ei testati sumus. Et ex eo tempore in hunc usque diem, in Mystagogia, ipso Missæ sacrificio commemoramus. Et sicut testis est Deus, si illo die communicare nos voluisset, communicassemus plane cum ipsa, nihil discernentes; cum desideranda nobis fuerit ab initio.

XXIII.

De

PAGIUS

pulus perpendendum jure merito obiicit, his verbis utens: Tu Monachus es, in Sacerdotes inquirere non tuum est, ipsis subiici te decet ipsos, tibi subiicere, vel eorum vitam perferutari a te omnino sit alienum. Temperamentum, quo usus est Tarasius, laudavit etiam Michael disci-

pulus Sancti Theodori in ejus Vita, cujus verba recitat Baronius anno DCCXCV. n. LIV. immo & ipsemet Baronius eo anno n. XLVI. cujus verba retuli anno DCCXCV. num. VI. Tarasii consilium commendat.

De Oecono auto, cujus causa hæc jactantur, quem veritas ipsa deposuit, multis canonibus obnoxium, cum vel ante apertum adulterium, cum mœcharetur in variis personis præcedens Imperator non solum sacrificavit ipse, & communionem impertivit, & una epulatus sit, sed partem etiam cum eo posuerit, unde & promptus extitit ad publicam incontinentiam, Deum contemnens, & divina judicium. Atque ut manifestius fiat, quod dicimus, non docendi studio, absit, sed renovandæ memoriæ gratia, ipsam si placet quæ dum coronatur sponsi, usurpatur, Mystagogiam sacram resumat, & perspiciet, quantam hic conicere liceat Spiritus sancti indignationem in tantis contradictionibus. Omnino enim quæcumque sacerdos pronuntiat, ea impleturum se promittit Deus, juxta magnum Dionysium. Propterea ergo rogamus profectioem tuam, ut depositum a canonibus, & a prædecessore sanctitatis tuæ prohibitum totis novem annis, præter rationem ingressum, cessare jubeas a sacerdotio.

XXIV.

Nunc si quidem humile os nostrum aperuimus, quando vocati fuimus. Cum enim factus est conventus ille parvus (& nescio quo nomine appellem) ex carcere per idem tempus redieram: cumque viderem eos esse congregatos, qui adulterium ante susceperant, & adulterii copulationem complexi fuerant: venit mihi in mentem illius dicti Prophetici: (a) Sapiens in illo tempore silebit, quando tempus malum est. Sed cum dicat idem (b): Tacui, num semper tacebo? propterea tempore congruenti calumnia pressus hæc tandem protuli: quin quantum in me fuit, omni ratione cavi duobus his annis, ne res in apertum prodiret, illud mecum volvens; quandoquidem Episcopi dignitate præditus non essem, ut arguendi habeam potestatem, sufficere si me ipse custodiam & non participem illius communioni, eorumque, qui scientes cum eo sacra faciunt, quoad scandalum de medio tollatur.

(a) Eccl.
20.
(b) Isai.
42.

Hoc igitur oramus, & obtestamur, ut persuadere sibi sinat sancta anima tua, istum hominem coerceri, ne vituperetur inculpabilis sanctitas tua, ne polluat divinum altare depositi hominis ministerio, ne denique oriatur iusta schismatum occasiones. Vere enim, & sincere hoc sciat beatitudo tua, quod nisi hæc ita fiant, Deum amanti animæ tuæ nutu, & piissimorum, ac triumphatorum Imperatorum nostrorum (zelo siquidem pleni sunt, de nobis quidem pro mandato pugnantibus quid futurum sit, Deus novit) schisma quidem, Deo teste, electisque Angelis, magnum fiet in Ecclesia nostra. Sed miserere, pastor bone, sed adjuva perite medice gregem tuum, oves tuas, Eccle-

sias tuas sapientiæ tuæ modis, prudentiæ tuæ verbis, remediis artis tuæ. Ovem unam exclude a solo sacrificio, & universas lucrare. Et ne unius scabiæ Ecclesiam infice, quam acquisivit Christus & Deus noster sanguine suo. Hæc ad Patriarcham Theodorus.

XXV.

Accidit autem, ut cum hæc de Theodoro, ac sociis extra Constantinopolim progressa, Romam usque perlata audita essent, nempe Theodorum cum suis, facto schismate, seorsum agere, nec cum Patriarcha communicare: ipsius namque Patriarchæ litteris id innotuisse Pontifici, par est credere: a quo cum in deteriore partem accepta ista fuerint, factum est, ut Romæ iis divulgatis, Theodorus tam ab ipso, quam ab aliis schismaticus haberetur: cujus rei causa Basilii Abbas monasterii S. Sabæ Romæ existentis, licet intima esset cum eo germanitate conjunctus, tamen sese ab ipsius Theodori communicatione subduxerit, significans se in ipsum schismaticum ab Ecclesia separatam (ut par erat) dicere anathema. Verum cupiens amicum ad unitatem Ecclesiæ revocare, non deseruit eum extra Ecclesiam esse (ut putabat) in schismate, sed scribens ad eum litteras, & munera quoque addidit, quo eum a schismate, quo putabat revera teneri, penitus liberaret. Quas ubi Theodorus accepit, ingenti dolore perculsus rescribens, tum de ipso, tum etiam de Leone Papa conqueritur. Ista quidem ipse tunc vehementi animi angore turbatus paulo licentius. Postea vero æquanimior redditus longe diversas ad ipsum Leonem litteras scripsit, quas suo loco reddituri sumus: nunc autem ista audi, quæ ad ipsum Basilium Theodorus amaro animo tunc rescripsit (c):

Accepimus litteras tuæ fraternæ charitatis, miratique sumus ejus repentinam mutationem. Prioribus siquidem verbis (ut cætera sileam) quæ ad rem minus necessaria, Josephum Oeconomum accusabas, ut qui perperam sit ingressus in Ecclesiam: posterioribus innocentem plane ostendebas: & qui eundem in eadem re nunc laudas, nunc vituperas. Quod a quodam Sanctorum dictum est: scire debuisti. Sed pro nihilo id habeatur, quamvis aperta sit contradictio. Quale vero illud est, quod adeo inconsiderate proVectus es, ut, priusquam examinares, & exacte cognosceres, adversus humilitatem nostram pronuntiaveris discessionem ab Ecclesia nostra, ac proinde anathematismum? Attende tibi ipsi, ait (d) scriptura, & priusquam interroges ne vituperes: & primum cognosce, tum corripe. Tu vero nihil horum observans, nec cogitans, posse & nos ex ratione agere, ac loqui: sic tamquam imperitos,

(c) Theod.
l. I. ep. 28.
ex Cod.
Column.

XXXVI.
Epistola
Theodori
ad Basilium
Abbatem
Romæ
existentem.

(d) Eccl.
11.

ac rationis expertes, tamquam vitæ monasticae tyrones, ac discipulos increpasti: nec hoc solum, sed durius objurgasti. Atque utinam hoc solum egisses, quin etiam anathemati devovisti. O res humanas! & quomodo major tibi cura non fuit amicitiae jura conservandi? Hæc enim si sancte coleret reverentia tua: numquam sic ex abrupto tenuitatem nostram proscidisset. Verum his nos digni sumus: nec mirandum, si ab amicitia etiam tua laceessimur. Cæterum qui sumus, Deo quidem innotuimus: æquum autem & prudentiæ tuæ, quandoquidem offenditur & scandalizatur, aperire.

XXVII.

Non sumus Apostolica, o mirande, ab Ecclesia Dei. Absit, ut nobis hoc eveniat. Sed quamvis aliis peccatis plurimis obstricti simus, attamen unius cum illa corporis sumus, ejusque alumni & divinorum documentorum; & canones ejus & constitutiones servare cupimus. Turbare autem, & ab illa se jungi, quæ maculam revera nullam habet, neque rugam, tum in fidei ratione, tum in canonum sanctione ab omni ævo usque ad nostram memoriam, eorum est, quorum fides transversum agitur, & vita exlex, & sine regula, quorum ex numero Joseph ille, qui adulterum coronavit, & qui cum eo tamquam innoxio offerre non dubitant, quique adeo illum defendunt, ut sine culpa sacrificantem. Quomodo enim si canonicè ad nos scribit pietas tua, canones ignorat, & quod juxta illos depositus vir fuerit? Nam si in bigami nuptiis epulari presbyterum vetant: quod jus in eum, qui bigamum coronat? Et quidem in adulterinis nuptiis triginta totos dies convivari? Quid, quod perniciosus est, etiam coronare eum, qui ex Domini sententia sit adulter? sacras in conjugio preces recitare adulterii copulatore, & divinam gratiam impie pro impio invocare? Execrandus profecto, juxta magnum Dionysium, Deo est, profanusque qui hæc facit. Supervacaneum fuerit alios in eum canones proferre. Quod vero ex quo depositus ab altero Patriarcha fuit, novem annorum spacium exegerit, & canon nisi intra annum absolvatur, absolvi postea quemquam vetat, quo loco reponemus? At obiicitur prorsus, absolutum fuisse. Verum si solutus fuerat, cur non sacrificabat? & si solutus erat, cur absolvi a Synodo petiit? planum enim est, solutionem ab eo peti, qui vinculus sit, non qui solutus. Quare hic etiam in seipsum impiegit, contra veritatem erigi volens. Sacrorum enim profanatio est, frater, istum sacris operari, canonumque magna perturbatio talia negligere. Quid enim est, quod ait Chrysostomus, periculo non vacare, si in sacerdotem non inquiratur, non de fide (ut

male censes) sed de vitæ integritate? Interrogare quidem, & excutere unumquemque, quomodo se habeat, nihil est opus: gratia enim etiam super indignum per eos, qui accedunt, descendit. In iis autem, qui manifesto rei sunt, qualis est Joseph, & quidem magni sceleris, quod in oculis omnium commisit, veritas a Domino nuptias copulans, ipsoque adultero manifestior, dum eum conjunxit, quandoquidem hæc non discrepant, juxta Theologum, dissimulare perspicua est proditio veritatis, & canonum corruptela.

An nescit benevolentia tua, Deum ipsum vindicem fuisse, quando non insurrexit, qui Ecclesiam tum gubernabat, ut Samueli quondam accidit erga insanum Saulem? juniorisque Herodis, quod ad modum adulterii spectat, Regnum evertisse: idem enim Herodis illius flagitium fuit, qui a populo suo pulsus est, & occisus, quippe qui Aretæ Regis filiam, legitimam conjugem dimisit, injuste sibi copulans Philippi fratris Herodiadem. Quod si hæc vindicare non convenit: erravit charitatis tuæ judicio Joannes (quod temerarium est affirmare) cum Herodem reprehendit, mortemque oppetit ob reprehensionem. Erravit & Chrysostomus, cum pro viduæ agro validum certamen instituit. Pro bono enim (a) inquit audeat quispiam mori, ut non commemorem similes alias Sanctorum pro similibus contentiones. An rursus ignorat reverentia tua, cum duabus ex rebus constet Christianismus, fide, & operibus, si alterum desit, alterum non prodesse? Æmuletur itaque, rogamus, divina. Primum quidem ut communis patris filius excitetur pariter ad honesta; deinde ut a beato Saba eruditus, accuratam non solum fidei, sed etiam canonum rationem amplectatur: deinde germanus cum sit, fraternam, eandemque nobiscum sententiam teneat: hortamurque propriam sedem servet, ne quo pacto inde claudicemus circa præcipua. Ignosce fraterne monentibus, sicut & nos tibi: neque oportet nos monitos indignari. Ne igitur succenseat reverentia tua, sed ad charitatem potius accendatur, & talia scribat quotiescumque volet. Nullum enim damnum aliud capiemus, quam ut securius vivamus.

XXIX.

His igitur a Theodoro cum ingenti animi amaritudine scriptis, eodem impetu in Pontificem ipsum, de quo falsa audierat, movet stylum, quo non ratio, sed dolor impellit. Passi sunt interdum instar solis & Sancti deliquium: sed sicut ille paulo post pristino radiorum fulgore mundo resplendet, sic accidit Theodoro. Nam quem atræ bilis nube ad momentum passum eclipsim intelligis, paulo post clarioribus intueberis radiis corrumpate, ex epistola quam scripsit ad ipsum

Leo-

Leonem Romanum Pontificem, quam suo loco reddituri sumus inferius. Sed audi modo, quæ obiter suggestit ingens, quam diximus, animi qua tenebatur amaritudo.

De Papa autem, inquit, quid ad nos, hoc agat, an illud? qui propriis (ignosce) captus est alis, ut dicitur. Cum enim de manifestis sacerdotii delictis nihil curare dixit, non qualemcumque sacerdotem, sed caput Ecclesiæ ita derisit, & aspernatus est, ut vel audire nos pudeat. Quod si id verum est, o Hierarchiam? Cæterum prudenter, & sobrie, quæso, moveamus linguam adversus capita, & non adeo acriter pronuntiemus.

XXX.

Si vero dicturi sunt homines, ut scribis, nos cum ab hoc Patriarchatu excidissimus, ad aliud argumentum versos fuisse: ne curet reverentia tua; novit Deus motionem primam, & secundam; sed & tertiam ipse probabit, ipse redarguet, ipse representabit formidando tribunali, reddens, ipse prout tractaverimus, & egerimus. Illud enim (a): Si hominibus place-rem, Christi servus non essem; non a nobis peccatoribus dictum est. Nos ergo & sanctissimi Patriarchæ mentionem facimus (ut convenit) in Mystagogia, sicut & piorum Imperatorum nostrorum, & cum omni sacerdote inculpato communicare non detrectamus. Scripsimus & ad ipsum Patriarcham, quod & pii Imperatores nostri sciunt, nos in nulla re discrepare, præterquam de Josepho: & simul ac depulsus fuerit sacerdotio, cum ipso statim communicaturos. Etenim desiderabilem nobis virum esse, non solum quod caput sit Ecclesiæ nostræ, sed quia jam olim reverendus nobis erat, & singula vitæ ipsius bona laudare non cessamus. Si vero contingat, quod & ipse quoque zelum accipiat.

XXXI.

Misto enim de sanctis Episcopis dicere, de Præpositis, & monachis, deque laicorum multitudo: quid tum dicet reverentia tua? Quare scito Ecclesiæ schisma nullum esse, sed veritatis defensionem, divinatorumque canonum victoriam. Alterum vero illud, quod asseruit charitas tua, veritatis infractionem, & canonum eversionem esse: ac tibi illud dici recte posse:

(b) Ezech. 22.

(b) Sacerdotes legem meam spernebant, & profanabant sanctuaria mea, propterea & sancta non distinguebant, sed erant illis communia omnia. Nullam enim maculam habere, aut rugam (ut iterum dicam) sic intelligendum, quod non recipiat impia dogmata, nec ausus illicitos, & ca-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

nonibus contrarios, neque adeo consentiat iis, qui vetita ipsi committunt, ut quodam loco ait divinus Basilius, de quibus & (c) Paulus, nec edere cum (c) i. Cor. talibus permittens. Etenim ab Aposto- 5. lis & deinceps multæ persæpe in eam hæreses irruerunt, & flagitia illicita, canonibus adversa fuerunt, sicut nunc sunt: illa tamen (quemadmodum dictum est) sine schismate, & macula mansit, & permanet in æternum, subtractis, & ejectis ab ea male sentientibus, maleque agentibus, tamquam fluctibus ab inconcusso maximo saxo repulsis.

Ad nos igitur redeamus, frater, & ve- XXXII. ritatis lucem, sacrorumque canonum aspiciamus, quemadmodum dogmata tenere videmur, nos potissimum, qui monachos agimus, & aliquid esse existimamus. Si enim (d) lumen quod in nobis tenebræ sunt: tenebræ quantæ erunt? Et si sal (e) infatuatum fuerit, in quo salientur (e) Matth. laici? Arbitramur te (idque precamur) 5. eorum, quæ ibi sunt, servatorem fore, & lumen, & lucernam perfectionis, ac pietatis, non omnia te omnibus exhibendo, sed virtutis excellentia, vita ex canonum lege acta, sanctaque conversatione, & æquo animo per fratris tui admonitionem ex charitate profectam, studioque veritatis, & divino iudicio. Plura dicere animus desiderabat, sed epistolæ prolixitas finem facere coegit. Accepimus eulogiam tuam prædivitem, & curam, quam geris de humili monasterio: argumentum quod parcas, & labores pro eo. Labor tuus magnus, sed Dominus tibi retribuatur quæ desideras, virtutum incrementum, & perennium ipsius bonorum fruitionem. Hactenus ad Basilium Theodorus. Quæ autem post hæc gesta fuerint anno sequenti, suo loco dicentur. In qua epistola dum legisti Theodorum in Romanum Pontificem oblocutum: plane intellexisti, quam verum sit, quod dicebat Theologus perdifficile esse modum tenere in litigando, ac differendo; dum quis se iustitiæ defensorem exhibens, quemque obvium adversarium putans, impetu, quo fertur ferit, impellit, & urget: ut hic vidimus factum a viro magni nominis Theodoro in Leonem Papam plus æquo commotum. Sed quiesce modo: auditorus eris inferius illum longe aliter de eo sentientem, atque loquentem.

Quod rursus ad Orientales res pertinet: hoc eodem anno mortuo Rege Saracenorum Aaron, de quo superius men- XXXIII. tio

PAGIUS VII.

Ad num. XXXIII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCI. qui Kalendis Septemb. hujus Christi anni auspiciatur, scribit: Hoc anno, mense Martio, Indictione secunda Arabum Dux (nempe Calipha) Aaron in interiore Persia, Chorasana agnominata mortuus est:

Muamed ejus filius ad omnia prorsus in- Moritur eptus Imperium suscepit: adversus quem Abdelas Haron Sa- ejus frater seditione mota, ex Provincia Chora- raceno- san cum paternis viribus erumpens, civilis bel- rum Cali- li per nationem illam auctor fuit. Subinde qui pha. Syriam, Egyptum, & Libyam incolunt in va- rias

CHRISTI
808.LEONIS PAP. III.
13.CAROLI MAGNI 8. IMP.
NICEPHORI 7.

Mortuo
Aaron
Rege Sar-
rarrace-
norum,
duo filii
bello ci-
vili pu-
gnant.

Rex
Norda-
nhumbro-
rum pul-
sus Re-
gno resti-
tutus per
Leonem
Pap. &
Carolus
Imp.

tio facta est, ejus filii Mahumat, & Habdalla de primatu Regni certantes, non inter se solum cuncta cæde miscentes, sed Christianos cædibus, incendiis, rapinis infestantes, magnorum malorum causa fuere: *Ac per hoc ecclesiæ (inquit Theophanes) quæ in sancta Dei nostri erant civitate, desertæ factæ sunt, & monasteria duarum magnarum Laurarum, sanctæ videlicet memoriæ Charitonis, & Cyriaci, atque Sabæ, necnon & reliqua sanctorum cænobia Euthymii, & Theodosii, quæ erant in desertis Palæstinæ, pariter monachis destituta fuere. Hæc ipse.*

Quod vero ad res pertinet Occidentales anni hujus, illud accidit memoria dignum quod in Annalibus quibuslibet Francorum præsertim veteribus scriptum fideliter reperitur, Regem nimirum Nordanhumborum a suis e Regno pulsum,

PAGIUS rias factiones divisi, Remp. & privatos quosque pessumderunt, cadibus, rapinis, aliisque flagitiis, cum in se invicem, tum in subditos Christianos confuse deservientes. Istinc sane per Sanctam Christi & Dei nostri Civitatem Ecclesias desolatæ & vastitas occupavit: istinc in duarum magnarum Laurarum Monasteria, Sancti dico Charitonis & Cyriaci, atque Sancti Sabæ, & in reliquis Sanctorum Euthymii & Theodosii Cænobis maxima elades erupit. Invaluit Arabici Imperium confusio hujusmodi, & deservit mutua inter se, & nobis illata annos deest numerus, nec suppletur ab Anastasio in sua Versione, qua Baronius usus est, in qua cum nec mensis Martii, nec Indictio secunda memoretur, ea omissio illum induxit, ut Haronis seu Aaronis mortem cum hoc Christi anno alligaret, quæ tamen ad sequentem referenda est. Elmacinus enim lib. 2. Hist. Sarac. scribit, Aaronem Rasidum mortuum esse die sabbati, tertio Giunada posterioris, & dies III. posterioris Giunadi, anni Hegiræ CXCIII. concurrat cum die XXIV. mensis Martii anni Christi DCCCIX. qui in diem Sabbati incidit. Præterea Elmacinus citat Chronologum, qui tradit primum diem & ultimum ejus Imperii fuisse Sabbatum, & Haronem mortuum esse elapsis annis Hegiræ centum & nonaginta duobus, & diebus centum & quinquaginta duobus. Quare Regnare cœperat anno Christi DCCCLXXXVI. die decima quarta mensis Octobris, quæ cum die Sabati concurrat, & e vivis excessit die XXIV. mensis Martii anni Christi sequentis, in quem Sabbatum cadebat.

VIII.
Succedit
et Alami-
nus seu
Mubam-
med.

Memorable est quod de Harone prodit Elmacinus: *Summa, inquit, inter Caliphas fuit humanitatis & liberalitatis: (maxime in Poetas, vehementer enim delectabatur bonis versibus, eorumque auditu & imitatione) fortis, & magnanimus, multi certaminis & peregrinationis, &c. cumque peregrinaretur, peregrinari cum eo solebant centum docti, &c. neque in Aula ullius Caliphæ tot convenerunt Consiliarii, Judices, Docti, Eruditi & Poeta, atque in Aula Rasidi, Haroni successit ejus filius Abu-Abdalla Alaminus, qui & Muhammed Abu-Musa vocatus fuit, Calipha vigesimus septimus. Creatus fuit Calipha tempore matutino ejusdem diei, quo pater ejus vita excessit, qui Sabbati fuit tertius Giu-*

per Legatum Apostolicæ Sedis, & Caroli Imperator. in Regnum fuisse restitutum. In Annalibus enim Francorum sub Ludovico Caroli Magni filio scriptis hæc leguntur: *Interea Rex * Nordhumborum de Britannia insula veniens nomine Arduif, Regno, & patria pulsus, ad Imperatorem, dum adhuc Noviomagi moraretur, venit. Et patefacto adventus sui negatio, Romam proficiscitur; Romaque rediens, per Legatos Romani Pontificis, & domini Imperatoris in Regnum suum reducit. Præerat eo tempore Romanæ Ecclesiæ Leo tertius, cujus Legatus in Britanniam directus est * Adolfus diaconus, de ipsa Britannia Saxo, & cum ipso missi ab Imperatore duo Abbates Rathfridus Notarius, & Nazarius Abbas de sancto * Othmano. Hæc ibi.*

Sequuta est absque obstaculo ejus in Regnum restitutio, nefas omnes ducentes,

mada posterioris, anni Hegiræ CXCIII. ut subjungit Elmacinus, qui his verbis confirmat quod jam scripserat, & Haronis initium, cum die XIV. mensis Octobris anni Christi DCCCLXXXVI. copulandum esse ostendit. Pluribus narrat Elmacinus prælia inter Alaminum Calipham & Almanonem ejus fratrem circa successionem habita, sed hæc ad rem nostram non faciunt.

Ad numer. XXXIV. Eginhardus in Annal. Gesta hoc anno a Carolo Aug. his verbis narrat: *vere inchoante Imperator Noviomagum profectus, transactoque ibi Quadragesimali jejunio, celebrato & Sancto Pascha iterum Aquasgrani regressus est: & quia nunciabatur Godefridum Regem Danorum in Abroditis cum exercitu trajecisse, Carolus filium suum ad Albiam (seu Albi fluvium) cum valida Francorum & Saxonum manu misit: jubens vesano Regi resistere, si Saxonis terminos aggredi tentaret. Sed ille statim per aliquot dies in litore habitis, expugnatis etiam & manu captis aliquot Sclavorum Castellis cum magno copiarum suarum detrimento reversus est. Nam licet Draconem Ducem Abroditorum, popularium fidei diffidentem, loco pepulisset, Godelabum, alium Ducem, dolo captum patibulo suspendisset, Aboditorum duas partes sibi vestigales fecisset; optimos tamen militum suorum, & manu promptissimos amisit: & cum eis filium fratris sui, nomine Reginoldum, qui in oppugnatione cujusdam Oppidi, cum pluribus Danorum Primoribus interfectus est. Filius autem. Imperatoris Carolus Albiam ponte junxit, & exercitum cui præerat in Livones & Smeldingos (qui & ipsi ad Godefridum Regem defecerant) quanta potuit celeritate transposuit, populatisque circumquaque eorum agris, transitu iterum flumine cum incolumi exercitu in Saxoniam se recepit. Erant cum Godefrido in expeditione prædicta Sclavi qui dicuntur Vultzi: qui propter antiquas inimicitias quas cum Abodritis habere solebant, sponte se copiis ejus junxerunt. Ipsoque in Regnum suum convertente cum prada quam ab Abodritis capere poterunt, & ipsi domum regressi sunt. Godefridus vero priusquam reverteretur, destructo emporio (quod in Oceani litore constitutum lingua Danorum Reric dicebatur, & magnum Regno illius commotitatem, vestigalium perfolatione, præ-*

* Nord-
danhum-
brorum.

* Aldul-
fus.

* Atto-
maro.

XXXIV.

IX.
Carolus
Imp. Ca-
rolus fi-
lium ad-
versus
Danorum
Regem
mittit.

CHRISTI
808.

LEONIS PAP. III.
13.

CAROLI MAGNI 8.
NICEPHORI 7. IMPF.

tes, non parere Romano Pontifici, atque tanto Imperatori resistere. Porro cœpta sunt ista hoc anno, sequenti perfecta, cum & reversurus Romam Adulfus Apostolicæ Sedis Legatus a piratis est captus, sed redemptus a Cœnulpho Rege, ut iidem Annales testantur.

Vidisti in his Romani Pontificis aucto-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

ritatem factis expressam? Quod enim non satis sibi suppetere juris intelligeret Imperator, Regem ejectum in Regnum pristinum restituere: ab ipso Pontifice Romano id præstari posse sciens, dimittit ipsum Regem privato Romano ad Leonem Pontificem, cujus auctoritate restituatur in Regnum. Vidisti pari-
I i 2 ter

PAGIUS *stabat) translatisque inde negotiatoribus, soluta classe, ad portum, qui Liekthor dicitur, cum universo exercitu venit. Ibi per aliquot dies moratus, limitem Regni sui qui Saxoniam respicit, vallo munire constituit, eo modo ut ab Orientalis maris sinu (quem illi Ostfarsalz dicunt) usque ad Occidentalem Oceanum, totam Egidora fluminis Aquilonaris ripam munimentum valli pratexeret, una tantum porta dimissa, per quam carra & equites emitti & recipi possent. Diviso itaque opere inter Duces copiarum, domum reversus est. Hæc de bello Danico & Livonico. Porro Obotriti seu Abodriti Sedes habebant, ubi nunc est Ducatus Mecleburgensis seu Megalopolitanus, Adamo Bremensi Krantzio, Helmodo, aliisque testibus.*

X. *Pergit Eginhardus: Interea Rex Nordanhumberorum de Britannia insula, nomine Eardulfus; Regno & patria pulsus, ad Imperatorem dum adhuc Noviomagi moraretur, venit: & post factum adventu sui negotio, Romam proficiscitur: Romaque rediens, per Legatos Romani Pontificis, & Domini Imperatoris, in Regnum suum reducit. Praerat tunc temporis Ecclesia Romana Leo III. cujus Legatus ad Britanniam directus est Adulfus Diaconus de ipsa Britannia, natione Saxo: & cum eo ab Imperatore missi duo Abbates, Rotfridus Notarius & Nantharius Abbas de Sancto Aldomaro. Imperator vero adificatis per Legatos super Albim fluvium duobus castellis, praesidioque in eis contra Sclavorum incursiones disposito, Aquis hyemavit: Natalemque Domini & Sanctum ibidem Pascha celebravit, ubi loquitur de Paschate sequentis Christi anni, cum jam dixerit, Imperatorem Noviomagi hoc anno Pascha celebrasse, & Annalista Loifelianus, Bertinianus, aliique in tota hac narratione Eginhardo consentiant. Nantharius Abbas erat Sancti Audomari, seu Cœnobii Sancti Bertini, de quo rursus anno sequenti. Porro Northumbri, Eardulfum Regem, qui ab an. DCCXCVI. Ethelredo successerat, pertæsi, Alfwoldum Regem elegerunt, ut liquet ex his Vestimoniales verbis ad præsentem annum: Eardulfo Northumberorum Rege a Regno fugato; Alfwoldus ei duobus annis successit. Fugaverat autem illum idem Alfwoldus, & Regnum ejus occupavit. Eardulfus ad Carolum Imp. in Germaniam trajecit, indeque Romam profectus causam suam Leoni Papæ permisit; qui intellecto populi suffragio, qui eum quondam Regem elegerat, & cognito quod ab Eanbaldo Archiepiscopo & tribus aliis consecratus in Regem fuisset, cum Regno restituit, missis hanc in rem in Britanniam a suo latere Nunciis.*

XI. *Leo Pontifex Romanus in Epistola ad Carolum Aug. data; quæ ordine X. legitur Tom. VII. Concil. habet aliqua singularia hic non prætermittenda. Audit Northumbria tumultu, statim Adulphus Diaconus illuc a Leone III. directus est, iter habuit per Gallias, a Carolo benigne susceptus est, præparatisque navigiis in Britanniam dimissus; interpositus Leonis & Caroli nominibus, ut auctores seditionis Ear-*

dulfum in Franciam sanum abire sinerent, feliciter obtinuit. At cum Romam rediret, atque in Gallias jam esset, seque profecturum ad Imperatorem palam diceret, Caroli Nuncio a quo perducendus ad Comitatum erat, non expectato, repente contendit in Italiam. Illuc quoque Legatus Eambaldi Eboracensis Archiepiscopi pervenit Carolo insalutato, ad quem factis esse duxit commendatitias ipsius Eambaldi literas misisse. De utroque Legato gravissime questus est apud Pontificem Imperator, ratus eos fraudulenta fungi Legatione, quam nollet sibi notam facere, tantaque festinatione proficisci Romam, ut Eardulfi Regis iter prævenire possent. Legatos tanquam rudes & expertes urbanitatis aulicæ, quibus potuit verbis excusavit Leo, remisitque ad eumdem Carolum cum Epistola citata, ex qua hæc eruta sunt. Addit Leo: Sicut per eorum stultitiam cognovimus in aliquod vestrum furorem, ita per infusionem Sancti Spiritus velocius a vobis vestram sententiam misericordiam. Datæ sunt eæ literæ prid. Kalend. Januar.

Alia Epistola ordine VII. ad Carolum scripta istam præcesserat, in qua Pontifex iterum questus est de Missis Caroli, qui Ravennam ad justitiam faciendam directi dum Ravennam fecerant; deinde multa de Eardulfi Regis adventu in Galliam, de Cœnulpho Rege Merciorum, & Eanbaldo Eboracensi Archiepiscopo commemorat, aitque: Nescimus si vestra fuit demandatio, quod missi vestri, qui venerant ad justitiam faciendam detulerunt secum homines plures & per singulas Civitates constituerunt; quia omnia secundum quod solebat Dux, qui a nobis erat constitutus, per distractionem causarum tollere, & nobis more solito annue tribuere, ipsi eorum homines peregerunt, & multam collectionem fecerant de ipso populo, unde ipsi Duces minime possunt suffragium nobis plenissime præsentare. Sed valde nobis gravis esse videtur, si vobis fastidium facimus, &c. de autem omnibus bonis & prosperis, quæ circa Missum nostrum, quem in partibus Britannia ad Anglorum gentem direximus, omnia pro amore Beati Petri Apostoli Fautoris vestri operati estis, sicut solita est vestra clementia, magnas gratias vestra Pietati exinde agimus, &c. de vero epistolis, quibus vobis Eanbaldo Archiepiscopo & Cœnulphus Rex atque Wado emiserunt, relegendes reperimus eorum dolositatem, quam inter se habent. Unde valde contristamur, quia ipse prædictus Cœnulphus Rex nec suum Archiepiscopum pacificum habet (Archiepiscopum nempe Cantuariensem) nec istum Eanbaldum item Archiepiscopum, &c. Missis nobis, ut nostra Apostolica auctoritatis adhortatoriam Epistolam sæpe fato Eanbaldo Archiepiscopo per idoneum Missum nostrum mitteremus, ut ad hanc Sanctam Apostolicam Sedem cum suis consentaneis venire debuisset, aut in vestra presentia rationes deducendum. Nos vero statim ipsam Epistolam dictavimus, & vobis emisimus. Sed si placet Serenitati vestra, quod ipsam nostram Epistolam per idoneum Missum ipsi par-

XII. *Angli dolose agunt cum Leone III.*

CHRISTI
808.LEONIS PAP. III.
13.CAROLI MAGNI 8. IMPP.
NICEPHORI 7.

ter quantum Papæ detulerint Angli, licet furore perciti, & regnandi cupidine inflammati, ut expulsam a se Regem

eum restitutum auctoritate Pontificis recipere non detrectarint, sed statim pauperint? Sed de his satis.

Se-

PAGIUS *partitus ad Missum, quem itidem direximus, misisset, ut una cum predicto Misso nostro ipsum Archiepiscopum adhortasset, quatenus aut hic in nostra presentia, aut ibidem in vestra una cum sociis suis conjunxisset, valde nobis recte visum fuisset, quia Missum nostrum nondum suscepimus, & ipsi homines dolosi sunt, ut ne Missos super Missos suscipientes in dolositate eveniant.*

XIII. *Secunda adversus Dertosam expeditio hoc anno a Ludovico Aquitania Rege suscepta; Sequenti tempore inquit Astroronus in eius Vita, iterum Rex Ludovicus expeditionem in Hispaniam*

paravit. Sed pater ne per semetipsum illuc pergeret, eum impedivit. Præceperat namque tunc temporis fabricari naves contra Nordomannicas incursiones, in omnibus fluminibus qua mari in-fluebant, Quam curam etiam filio injunxit super Rhodanum & Garunnam & Silidam. At tamen misit ei Missum suum Ingobertum, qui filii presentiam præferret, & vice amborum contra hostes exercitum duceret. Tum narratis iis, quæ Ingobertus & alii Christiani gessere, subdit: His gestis, Christo favente, ad suos se se magno cum gaudio & opibus collegerunt. Diu etiam simul obsessa Urbe domum repedarunt.

Dertosa
iterum a
Christia-
nis obsessa.

JESU CHRISTI
ANNUS
809.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
14.

CAROLI MAGNI 9.
NICEPHORI 8. IMPP.

I.
Qui obices pacis immissi.

Sequitur annus Redemptoris octingentesimus nonus secundæ inchoatæ Indictionis, idemque tertius numeratus, ex quo restituto Josepho Oecono Constantino-politanae Ecclesiae, Theodorus Studita cum suis a communione Nicephori Patriarchae abstinuit: cum & ab eodem Patriarcha Synodus ea de causa celebrata est, & ipse Theodorus, aliique ipsi Inhaerentes, in exilium missi sunt. De his singulis narrationem ex rerum ordine instituturi, primo loco ejusdem Theodori hoc anno tertio a receptione Oeconomi datae epistolam ad Nicolaum Chartularium describemus; deinde agemus de Synodo adversus eosdem habita, deque sanctorum exilio postremo loco dicturi sumus.

Quod enim magis magisque increbuisent perturbationes ex separatione Theodori, & aliorum a communicatione Nicephori, & alii alia dicerent, jactarentque alii, neque Theodorum quieturum fore, etiamsi receptus profanus Josephus eiciatur, sed contra Nicephorum Patriarcham denuo proelium conversum, immo & contra defunctum praedecessorem Tarasium aequè bellum institutum: cum ista rescisset Theodorus, ipse ad amovendam omnem hanc inani studio concitatam suspicionem, ad Nicolaum Chartularium reddit epistolam, qua in primis significat, quam maxime optet pacem Ecclesiae, quamque sit erga Nicephorum Patriarcham bene affectus. Ipsa autem epistola sic se habet (a):

Nicolao Chartulario.

Suspiciabar quodammodo magnam pietatem tuam; domine desideratissime, alieniore animo esse ab humilitate nostra ob causam alicujus interventum. Sed revera hoc tempore ostendisti, vacuam omni odio esse venerandam animam tuam, plenamque a deo omni pietate; quando te promptum, ac paratum docuisti, ut pacis Ecclesiae Dei

studio statim ac primum hortati sumus, applicares te ad conjunctionem sanctissimi Patriarchae nostri. Hoc indicium sinceræ amicitiae: hoc proprium hominis Deum timentis: hæc aperta fides zeli veritatis. Itaque retribuet tibi Dominus, tametsi nihil fiat, integram justitiæ mercedem. Non enim ex rerum exitu, sed ab earum intentione, seu laudabili, seu secus, solet Deus præmia decernere facientibus. Lucratus ergo es temporis puncto non aurum, & argentum, sed juges thesauros cælestis retributionis. Oramus autem, & hortamur amplius, ut pergas in cæpto, ut tu quidem thesaurum prædivitem acquiras, & nos humiles Patriarchae conspectu fruamur, aut potius ut Ecclesia Dei tua opera pacem adeptam, multas tibi laudum coronas nectas. Et quorsum plura?

Quoniam autem jussisti significare nos, quid sentiat humilitas nostra: jam sine furore excellentiæ tuæ coram Christo, qui occulta novit, significamus. Nulla nobis est cum Patriarcha de communione dubitatio præterquam Oeconomi causa, eo quod depositus sit per sacros canones. Et quando prohibebitur a sacro ministerio, sicut ante Dei beneplacito, & sanctissimi Patriarchae, piorumque dominorum nostrorum; nimirum quia Oeconomus est, & honorem gerit, tum protinus & simul sacrificabimus, & communicabimus, & manum porrigemus, nihil inquirentes de triennio hoc, quo cum eo sacris operatus est, pacis studio; neque id metu aliquo sed communis utilitatis, & salutis gratia. Sileant enim linguæ mendaces adversus Dei pacem incitata, ut dicant, nos postquam dejectus sacerdotio fuerit Oeconomus, accusationem aggressuros Patriarchae nostri, ut qui cum deposito jam sacrificavit: deinde etiam decessoris sanctissimi Patriarchae. Labia dolosa, quæ hæc loquuntur, calumniatorum, invidiorum-

III.

(a) Theod. Stud. lib. 1. ep. 32. Cod. Colum.

II.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno Erae Hisp.
DCCCXLVII.
Anno Hegiræ
CXCIV.
inchoatio die 15. Octob.
fer. 7.
A.C. 809.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6302.

⊙ 6. G. ☽ 12. P. 8. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 809.

LEONIS III. PAPÆ. 15.

CAROLI IMP. 10.

NICEPHORI IMP. 8.

Num. I. ad XLIX. Sanctus Nicephorus Patriarcha Constantinop. postquam Sancto Tarasio successit Synodum Byzantii congregavit: Et per dispensationem, Josephum Presby-

terum & Oeconomum Magna Ecclesia Constantinopolitana, quem defunctus Tarasius propter conciliatas incestas nuptias Constantini Imp. filii Irene deposuerat, in Presbyterum recepit, ut legitur in Libello Synodico Synodum Constantinop. anno DCCXCV. indictam exhibente. Alia Synodus in eadem Urbe hoc anno celebrata adversus Sanctos Theodorum, Platonem, aliosque, qui ob restitutum Josephum a communione Nicephori Patriarchae se se segregarant. De qua pluribus agit Baronius, & quæ crudelia atque deformia adversus Sanctos Monachos gesta sint, fusc ac solide enarrat. Theodorus porro, aliique Sancti Monachi ab Imperatore in exilium missi, mense Januario, Indictione secunda, ut anno superiori ex Theophane diximus, quo ideo mense Synodus ista habita.

Synodus Constantino-politana ad-versus S. Monachos habita.

rumque inventum, & qui sanari nolint infestum vulnus Ecclesiæ. Nullo modo Absit: Et Patriarcham, qui præcessit, suscepimus, & suscipimus, ideoque ad mortem usque cum eo communicabimus: & sanctissimum, qui nunc est, Patriarcham suscepimus, & suscipimus: pro eo etiam offerimus quotidie.

IV. Arceatur a sacris Oeconomus, qui adulterum coronavit, & nos (ut ante diximus) cum eo communicabimus, si juberet, in Ecclesia Catholica, juxta gradum nostrum unusquisque. Quod quidem si fiat, gaudium in cælo fuerit, pax in Ecclesia Dei, quæ apud nos est. Cedet schisma, & concordia palam enitescet, adeo ut ad posteros transeat ejus encomium: potentissimi Imperatores una cum pretiosis infulis suis Angelica etiam laude coronabuntur. Sacerdotes (a) induent justitiam, multoque magis sancti (monachicum ordinem loquor) cum exultatione exultabunt. Dominus noster quod & quale bravium accipiet? Quid jucundi non accedat? Dicamus & hoc: Oeconomus ipse celebrabitur, & laudibus efferetur; magnamque hoc pacto misericordiam consequetur tum in hoc, tum in futuro seculo. Et nos peccatores substrati, & adorantes, & gratias agentes re, ac verbo, congruentia Archiepiscopo præ omnibus (ut debemus) deferemus. Ad horum autem faciendam fidem, scriptam declarationem prolixam offerimus, ut nisi postquam a sacrificio cessarit, sicut antea confestim accedamus, & communicemus: Sit in manu vestra sententia, si quid vultis; & nobis loqui amplius non liceat de hoc negotio. Et ecce non Angelus, non homo, sed Dominus ipse, qui ad te per nos transit, & impellit, & hortatur. Hæc filius pacis, & pacem querens, pacem petens, & nidificans in pace columba.

Synodus
Constant.
contra
Theodo-
rum &
ejus so-
cios dicta
Mæcho-
synodus.

V. Verum cum ista Theodorus scripserit, nullum de his responsum accepit, sed congregatum est ab Imperatore conciliabulum, in quo una cum Episcopis considerent magistratus; omnia in gratiam Imperatoris facientes: ut plane non fuerit dicendum Concilium in Spiritu sancto legitime congregatum, sed proditorum carnificina, quam quidem & alio infami nomine idem Theodorus in epistola ad Euprepianum appellat mæchosynodum. Sed jam accipe quid de eo idem dicat Theodorus in historia, quam texuit de sancto Platone: *Postremo (ut summatim rem perstringam) fratrum societas noctu abrepta est, & in carcere conclusa. Quo facto, Synodi constitutus est dies, in quo vir ille sanctissimus Plato a militari manu una cum tribus aliis, velut maleficus quispiam, ad i-*

psam Synodum ductus fuit. Miserabile certe spectaculum, senem videre propter imbecillitatem ingredi non valentem, sublatum portari catena vinctum, qua ipsius pedes circumdabantur, & ab aliis humeris in alios, velut piaculum quoddam indecora trajectione transmitti. Hæc mihi: hæcne fuit ordinationis Synodo congruentis ratio? Hæcne Imperii existimatio? Quæso qua in re sunt hæc illis inferiora, quæ latrocinantium insidiis, & tyrannice imperantium violentia olim patrata sunt? Hæc de Synodi ordinatione Theodorus, qui & in epistola ad Anastasium (b) numerosam hanc Synodum appellat: in qua inquit, tres maxime dignitates confidebant. In eadem vero epistola plura intexit, quæ in hac etiam Synodo facta sunt, quæ audies, cum inferius hoc itidem anno reddituri sumus. Intelligis quam procul a fastu Theodorus abhorruerit, cum aliena, nempe S. Platoni certamina describens, & coronas retexens, de se ipso verbum nullum inseruit, licet esset omnium coryphæus, & Confessorum antesignanus.

Quod autem ad Synodi tempus spectat (ut hoc non prætereatur) hoc anno mense Januarii, Indictione secunda habitam esse Theophanes tradit, cum de ipsa hæc ait: *Tunc Nicephorus Imper. occasione percepta, cum Episcopos, & Eguменов congregasset, Synodum adversus illos celebrari præcepit, per quam a monasterio, & urbe dejecti, exilio sunt destinati, mense Januario, Indictione secunda. Hæc Theophanes.*

Sed quæ in hac pseudosynodo statuta fuerint, videamus, & qui potuerint esse canones talis conventus. Recenset eos ipse Theodorus epistola, quam ab exilio scripsit ad Leonem Romanum Pontificem, quam suo loco reddituri sumus, necnon in epistola ad Euprepianum. Porro ejusdem conventiculi decreta ista fuerunt. Primumque illud, quo anathemati subicerent omnes, qui ipsorum errori non adhærescerent, quo (inquit Theodorus) canone universam Catholicam Ecclesiam condemnarunt.

Decretumque insuper fuit ut conjugium Constantini cum Theodote, vivente adhuc legitima conjugem, quam destruxerat, in monasterium, ex dispensatione dici deberet legitimum. Ad hæc etiam addiderunt decretum illud nefarium plane & pudendum, nempe leges divinas adversus Reges nihil posse. Haud dubium fuisse liquet istam Imperatoris sententiam. Adhæc illud adiecerunt: Ne qui pro veritate, ac justitia usque ad sanguinem restitissent, eos Præcursores, vel Chrysostrum imitatos dicerent. Præter hæc etiam turpe illud: Episcoporum unumquemque in sacros canones præter

(b) Theod.
ep. 48.

VI.
Tempus
Synodi.

Decreta
Pseudosy-
nodi.

VII.

ea, quæ in illis statuta sunt dispensando potestatem habere, pronuntiarunt. Hæc recitat Theodorus ab Imperatoria ista Synodo fuisse decreta Novatoribus congruentia, qui tanto legislatore, Nicephoro scelestissimo gloriantur, ut volent. Sed quæ tam foeda, & enormia ista decreta sint sequuta tristitia, atque crudelia illata in servos Dei ab Imperatore audiamus, atque primum quæ de sanctissimo senne Platone ipse referat Theodorus, qui ait:

VIII.
Persecutio adversus Sanctos monachos.

Sed ut quæ in medio sunt, ea velut ludicra quædam præmittam (illa enim historiae modum implere possunt) exilium jam decretum fuit: & pater ipse circumscriptus est in una quadam insula ex his, quæ ante urbem sunt, quemadmodum & frater noster, Josephus Archiepiscopus Thessalonice in alia quadam valde aspera, & munito quodam carcere ad exilium accedente. O rerum mutationem? Monachis ipsis humaniores extiterunt hi, qui communi vita utuntur, & privati homines veriti non sunt justum ferre iudicium, quod iudices debuissent. Manifestum enim erat iniquum illud facinus. Missum facio balneum illud, in quo Imperator ipse militari acie omnium fratrum societatem invadens, cum ex monasterio illo singulos suæ voluntati subiicere conatus esset, spe deceptus, suo enim Imperio fortiores illos esse cognovit, qui divina lege nitentur. Missos facio carceres in monasteriis constitutos, & monasteriorum præfectos carceris duces factos, hisque, quos clausos tenebant, plura quam iusti fuerant, tormenta inferentes. Prætereò quæ postea consecuta sunt: quo tempore multi abducti, & in alium locum translati, persecutiones, inquisitiones, disjunctiones, atque exterminationes pertulerunt. Quo tempore multæ, & ingentes minæ, iræ, interrogationes, & responsa, multaque per omnes urbes investigatio facta est, nec ubi aliquis fratrum lateret, adeo ut nonnulli præ timore persecutorum, in terræ foraminibus sese abiderint, ut servari possent.

Hæc autem omnia ejus rei causa facta sunt (rursus enim præ admiratione eadem tractare cogor) ut qui adulteros illos contra Evangelium, & Præcursores Joannem coronaverat, quasi salutarem aliquam dispensationem Ecclesie attulisset, impune rebus sacris præesse posset: quique illum Evangelicis præceptis obtemperantes non admitterent, exleges, & a Deo alieni haberentur. O divinas leges contemptas! o persecutorem acerbissimum, Christiani nominis appellationem habentem, & Christi leges conculcare gestientem! Quid ita insanus factus es, stolidus, atque immitis una cum Leone Isaurico scilicet tibi compare? An non vides, contra invictas Dei leges te armari, quas

nemo ex his Imperatoribus, qui unquam fuerunt, superare potuit? quinimmo quicumque se, ut nunc tu, his ipsis legibus adversarium ostendit, jure optimo perit.

Sed quonam modo Dei servus abductus est? Ad illum enim ipsum redeo. Rursus translatus, rursus distractus, & a duobus hominibus huc, & illuc protrusus, eo quod non amplius progredi posset, traheretur, & ita distractus vexabatur, ut iniquum illud facinus vel ipsis lapidibus sensus expertibus lacrymas movere posset. Hujus rei testis est celebris illius Martyris Mammatis regio, testis est & abrupta illa insula, quæ post primam fratris jam dicti custodiam, pietatis hunc custodem detinuit. O immites, & doloris sensu carentes illorum animos? Sed nescio certe, quo nomine ipsis congruente eos appellem, qui eadem opera monachi, & milites, & carceris erant custodes; qui justum illum virum omnino desertum, tamquam in lacu profundissimo, in cella quadam concluserunt, hominemque jam senio confectum, & morbo vexatum, sub unius cujusdam servi potestate, quem illi rerum terrenarum & Cesaris servi reliquerunt, ut sanctus vir semel in die, vel bis a ministro viseretur. Quo tempore senex eum rogabat, ut ad necessarium usum corporis duceretur: & iniquus ille servus id ei exprobrabat. Petebat aliquid imbecillitati suæ consentaneum: & perversus ille fores clauderat. Cumque hæc pateretur, nihilominus tamen stabilis permansit; quodque coram Deo, & hominibus confessus fuerat, numquam denegavit. Postea vero quam ejus carceris causa eum in lethalem morbum incidisse, Cesar audivit, animi duritiem leniorem faciens, in urbem Byzantium ipsum transtulit. Cumque illum eo ipsum transtulisset, parabat se ad id, quod male factum fuerat, corrigendum. Sed quoniam non recto proposito, ac sententia movebatur: quod proposuerat ad finem non perduxit. Siquidem, Deo vindice, a barbaris est interemptus. Sed de his suo loco.

IX.
S. Plato quæ passus ab Imp.

Prosequamur modo Theodori ipsius ista scribentis diram, quam una cum suis passus est, persecutionem, a Michaelæ monacho descriptam, uno ex iis, qui ejus lateri inhærebant. Ita quidem divina dispensatione factum, ut qui ejusmodi scribens certamina Theodorus nihil de se magnificum dixerit, licet pars magna immo potissima esset: alius post ejus obitum ejus præclaras victorias non siluerit, ita narrationem instituens: Ut enim (inquit) vidit impius Imperator, nulla in re Theodorum virum sanctum flecti, nec cedere sibi, nec factis suis assentiri: monasterio illum suo, atque urbe pariter extrudit, relegatque in insulam quamdam ex iis, quæ proximæ sunt By-

X.
Quæ passus Theodorus ab Imp.

Byzantio, eadem pœna in Josephum fratrem, Platonemque sapientem decreta, haudquaquam una utrosque custodia includens, sed singulos seorsum, ita ut mutuis eis conspectus negaretur, quod unicuique est in carcere solatium. Reliquam vero discipulorum turbam, ut patre suo orbatam vidit, importunis minis aggressus, obscuros etiam in carceres coniecit, addita militum custodia, qui eos custodirent, quoad ipse de illis quæstionem exercebat.

XI.
Certamen
discipulo-
rum
Theodori
cum Imp.

Statuta igitur die, adduci omnes, & coram sibi iubet. Tum ipse prior gravi supercilio considens, oculisque ac vultu, totoque corporis habitu latentem animi asperitatem ostentans, separari ante omnes illos iubet, atque in duas partes distribui: Miores & iudicio præstantes a reliquis secernens, quo faciliorem sibi concertationem efficiat. Atque hos quidem prius aggreditur: ita enim expedire sibi existimabat; quoniam ceteros, ut mentis acie inferiores, secuturos esse non dubitabat. Hos igitur omnibus micinis adoritur, partim rationibus minisque interjectis, partim blanditiis ad durissimum quemque emolliendum idoneis, partim supplicis, cruciatibusque propositis, si qua tandem via possit a patris partibus abductos, in suas pertrahere. Quos ubi nulla ratione manus dare sensit, sed generosis animis omnes ipsius inanes technas eludere: tum secundos conatus admovet, faciles se adversarios nactum ratus, at nullo negotio expugnabiles. Sic igitur eos alloquitur: Quicumque, inquit, Imperatori parere vultis, & cum Patriarcha, cleroque sentire: transite ad partem dexteram. Quotquot vero animis, & sententiis obsequi recusatis: ite in sinistram, ut hinc appareat, quinam nobiscum sentiant, & quinam in nos sint contumaces. Malitiose, & vafre id agens fraudulentus cavillator, ut qui hac ratione consideret, illos loca commutando, ipsas quoque mentes, & consilia mutantos.

XII.

Verum invicti illi nihil his ejus verbis permoti, nec de animi sententia tantillum dimoti, uno ore omnes rerum patientem affati sunt: Nos, Imperator, & animos, & corpora, & omnia demum in patris, ac magistri nostri manu, & arbitrioponentes, nihil minimum, aut maximum quod illi non probetur, non modo facere, sed ne animo quidem versare statuimus. Numquam vobis talia intentantibus obsequemur, nec gestis vestris suffragabimur; nec quicquam prorsus eorum, quæ per vos innovata sunt, amplectemur, præcipue cum magistrum ipsum a nobis sejunctum viderimus, qui & præsens exilium subire maluit, quam causam prodere, & partes vestras sequi. Nobis vero quid accidere

gravius possit, quam si canones sacros, quos tanto studio servari convenit, aspernemur, & tam noxiis, & periculosis rebus nos dedamus? non per sancta virtutis certamina, patrisque præcepta, in quibus educati sumus, non cedemus, veritatem non deseremus, vobis non adharebimus. Specimen nostri, quo animo, ac sensu simus, hæc postulat occasio, quam nos sane minime reiiciemus, nec ignavum prorsus aliquid, aut puerile ostendemus, cum germani eorum simus, quorum periculum paulo ante fecisti, germana cum ipsis & facere, & sentire omnia parati.

Hæc cum illi dixissent, obstupescere animo Imperator, illorumque constantiam atque in adversis insuperabiles animos mirari (admiranda siquidem etiam hostibus ipsis virtus est) præsertim cum imbecilles se nactum arbitratus, primoque impetu prosternendos: fortes contra experiretur, & invictos prorsus ac cedere nescientes. Sed quoniam hos omnes palam modo multare, præter quod inutile foret stolidi admodum consilii sciebat esse: satis tum habuit, arctæ custodiæ illos addicere, male omnino postea tractaturus, & per otium, non simul omnes, sed seorsum singulos quibus vellet pœnis excruciaturus: quamquam illum conatus suus fefellerit, vindicta inquam (quæ Dei sunt iudicia?) illico persequente. Cum a barbaris (ut dicitur) occisus est. Sed de his rursus inferius, quando & agemus de iterato congressu Imperatoris cum Theodoro.

Cum autem Theodorus detineretur in exilio, nihil antiquius habuit, quam ad sacram Apostolicam Sedem confugere, eamque in primis de omnibus, quæ gesta essent, reddere certiolem. Legationem itaque ad ipsum Leonem Romanum Pontificem misit, & litteras per Epiphanium Archimandritam: quæ cur sicut cæteræ cum aliis epistolis non reperiantur, in posteriore epistola ad eundem conscripta ipse declarat; nimirum timore ne reperirentur, eas delevisse penitus. Ipse tamen Theodorus post Epiphanium legavit ad eundem Pontificem Eustathium pariter monachum, cui has litteras dedit (a):

Sanctissimo, & summo Patri Patrum Leoni domino meo Papæ Apostolico Theodorus minimus presbyter, & præpositus Studiensis.

Quandoquidem Petro magno Christus Deus post claves Regni cælorum pastoralis etiam principatus contulit dignitatem: ad Petrum utique, vel ejus successorem, quicquid in Ecclesia Catholica per eos innovatur, qui aberrant a veritate, necesse est referri. Quod nos quoque humiles, & minimi a sanctis olim Patribus nostris

XIII.
Imp. vincitur a discipulis Theodori.

(a) Theod. l. i. ep. 33. Cod. Column.

XIV.

Epistola Theodori ad Leonem Papam.

edo-

edocti, postquam in Ecclesia nostra novitas quaedam nuper exorta est, & prius quidem per religiosissimum Archimandritam fratrem, & conservum nostrum Epiphanium, & nunc per simplices litteras nostras ad supremam beatitudinis tuae Angelum de ea re referre nos debere, arbitrati sumus. Factus est, o divinissimum omnium capitum caput, juxta (a) Jeremiam Prophetam, coetus revera praevaricatorum, & concilium adulterantium: quod enim ibi propter idolorum fornicationem dictum est, hic per adulterinae copulae confirmationem patefactum est. Utrique eundem Dominum spreverunt, illi per leges, hi per Evangelii transgressionem.

(a) Jerem.
9.

XV.
De duabus Synodis ab haereticis factis.

Nec vero satis illi fuit, quod per priorem conventum in ejus, qui mœchos copularat, receptione, sacrorumque cum eo communioni Parafsynagogi (ut divinus loquitur Basilii) facti sunt: sed ut haereticis absoluta nomen adipiscerentur, in altera publica Synodo eos, qui pravo ipsorum errori non adhaeserant, aut universam potius Ecclesiam Catholicam anathemati subiecerunt. Et quotquot hactenus in conspectum venerunt, partim loginquis exiliis multantes, partim carceribus includentes, pristinam usitato hic more persecutionem renovarunt. Causam vero suam improba defensione praetexunt; & justificatio ipsis nefarii sermonis usurpatio. Adulterini siquidem conjugii conjunctionem dispensationem esse decernunt: In Regibus nihil posse divinas leges deserviunt: Eos, qui pro veritate, ac justitia usque ad sanguinem resisterunt, ut Praecursorem, & Chryseostomum, imitari vetant. Episcopum unumquemque in sacros canones, praeter ea, quae in illis statuta sint, potestatem habere pronuntiant. Quare si quem forte sacris initiatum contingant, clam, palamve canonum, per quos depositio irrogatur, reum teneri, hunc sola volentis auctoritate, depositionis exortem manere. Quorum omnium testis est is qui variis canonibus aliis obstrictus tenetur, adulterii copulator, una cum ipsis publice ministrans. Testes ii, qui dum iniquitates tamquam dispensationes faciunt in eo ipso tum alios, tum seipsos sanctos vocant, & eos, qui illas non admittunt, velut a Deo alienos anathemate feriunt, Testis aemum hic nata persecutio.

XVI.
(b) Joan. 2.
Petit enim a Leone Pap. auxilium.

Quid igitur ad haec, o beate dicendum est, nisi Apostolicum illud (b): Nunc Antichristi multi facti sunt, si divinis legibus & canonibus omnes homines subditi non sumus? His ergo a simplicitate nostra sine fuco expositis, vocem nunc illam, quam coryphaeus cum reliquis Apostolis Christo emisit, cum maris fluctus excitarentur, apud Christi imitatricem beatitudinem tuam adbibemus (c): Salvatos, Archipastor Ecclesiae, quae sub co-

(c) Matt.
8.

Anx. Eccl. Tom. XIII.

lo est, perimus. Imitare magistrum Christum, manumque Ecclesiae nostrae porrige, sicut ille Petro; nisi quod ille incipienti in mare mergi, tu autem jam merse in haereticis profundo. Aemulare, precamur, cognominem tibi Papam, atque ut ille, pullulante tum haerese Eutyrbiana, leoninum in morem spiritu experrectus est, ut omnes norunt, dogmaticis suis epistolis: sic & tu (dicere audeo) juxta nomen, quod geris, irrugi divinitus, vel potius intona contra praesentem hanc haereticam, ut decet.

Si enim isti, arrogata sibi auctoritate, haereticam Synodum cogere veriti non sunt, qui ne Orthodoxam quidem absque cognitione vestra (ut antiquitus mos obtinet) cogere potuerunt; quanto aequius usque a deo necessarium fuerit (cum timore suggerimus) a divino tuo principatu legitimam Synodum convocari, ut Orthodoxum Ecclesiae dogma haereticum excluderet: & neque suprema dignitas tua cum Orthodoxis omnibus anathemate notetur a novis nugatoribus; neque iniquitatis porro classicum adulterinam hanc Synodum nacti, quibus id placet, in peccatum facile prolabantur.

Abfque Rom. Pont. non cogenda Synod.

Haec sicut parvitati nostrae conveniebat, ut minima Ecclesiae membra representantes, & divino pastorali vestro principatu parentes: obsecramus de caetero sanctam animam vestram, ut nos ceu proprias oves reputet, & sacris precibus suis eminus illustret, atque confirmet: quod si etiam documentis, tuae id fuerit divina benignitatis, quemadmodum & Christus ad Abgarum scripsit, & multi etiam de subditis digni habiti sunt, qui ab Apostolis, Sanctisque acciperent litteras. A me autem solo peccatore, & in carcere detento mittitur haec epistola, propterea quod pater, Plato scilicet, & conservus meus inclusus, & Thessalonica Archiepiscopus germanus noster in aliis insulis pariter custodiuntur. Ipsi nihilominus per me, & mecum eadem dicunt, & sacris beatitudinis tuae vestigiis advolvuntur. Hucusque Theodorus ad Leonem Romanum Pontificem.

XVII.
Optat litteras a Pontifice.

Qui quidem primum superioribus illis ab eodem Theodoro per Epiphanium datis Leo Pontifex acceptis, ad eundem Theodorum litteras reddidit Apostolicas, paterno amore plenas, licet non extent ille quidem, sed eas ejusmodi fuisse, reddita litterae ad ipsum a Theodoro (d) declarant, quibus adversus errorem, novumque dogma fortissime disputat. Datae vero istae habentur in primis sancti Platonis nomine & Theodori, quantumlibet illi (ut ipse testatur) essent in carcere ab invicem separati; quod fortasse id accidit, eo quod ad ambos inscriptas ipse Leo eas, quas diximus, litteras de-

(d) Theod. l. 1. ep. 34. ex Cod. Colump.

K k k

dis-

differ. Magni momenti rem agunt: siquidem patefaciunt nefandam obortam hæresim eorundem, qui errorem mordicus adeo tenentes, defenderent dispensationem (ut agebant) legitime factam super adulterio: hancque Mæchianorum appellant hæresim: itemque se ipsos purgant apud eundem Leonem Pontificem, de his, quæ accepisset ille, ipsos cum quibusdam hæreticis admisceri. Epistola autem sic se habet (a):

(a) Ep. 34.
ex Cod.
Column.
XVIII.
Epist. posterior ad Leonem a Theodoro Stud. data.

Æquali Angelis beatissimo, & Apostolico Patri Leoni Papæ Romæ, Plato inclusus, & Theodorus presbyter, ac præpositus Studiensis.

Magnum revera nobis humilibus & summi voti opus fuit, quod digni habiti sumus, qui ab Apostolica beatitudine vestra salutationis allocutionem, & sacrorum ejus, qui a spiritu moventur, sermonum significationem acciperemus per conservum, ac filium nostrum Epiphinium; & hæc inclusit teneamur ab hæreticis, atque ita ut tabellarium ipsum oculis conspexerimus. Quamobrem lætitia exultavimus, gavisi sumus, Domino gratias egimus, qui divinis illius precibus ea, quæ spem nostram superabant, nobis indignis miro modo largitus est, ita ut propemodum sacram ejus formam per interjectas voces videre nobis videremur. Verum illa quidem ad Christi exemplum nos humiles affata est, & mentes nostras recreavit, imbecillitate corroboravit, languentesque confirmavit, suis nos quasi perungens caput nostrum excedentibus consolatoriis, monitoriisque sermonibus, in Fide Orthodoxa constanter ad finem usque manere persuadens, quod utinam propitiis ejus precibus ita nobis contingat. Nos vero nihili homunciones recte haberi existimavimus, sicuti antea per hunc fidissimum tabellarium nostrum, & postea per Eustathium alterum filium nostrum, ita etiam ad eundem consentanea referre.

XIX.
De Pseudosynodo Mæchianorum.

Synodus, o beatissime, apud nos publica celebrata est, iis etiam, qui magistratus gerunt, una confidentibus, & Synodus ad condemnationem Evangelii Christi, cujus tu claves ab ipso accepisti per intermedium principem Apostolorum, & successores usque ad eum, qui sanctissimum caput tuum antecessit. Et quomodo hæc sustineat Dei imitatrix æquitas tua? Incipiamus enim a lege, & Prophetis, & quidem (b): Non mæchaberis, inquit, Non loqueris falsum testimonium, Non assumes nomen Dei in vanum. Et * Jeremias (c). Stultus, ait, & insipiens, qui tenet adulteram. Malachias vero (d): Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est. Transeamus ad Evangelium (e): Quicumque (inquit) dimiserit uxorem, & aliam duxerit, mæcha-

(b) Exod. 20.
* Proverbia.
(c) Prov. 18.
(d) Mal. 2.
(e) Matth. 19.

tur. Et (f). Quos Deus conjunxit, homo non separet. Quanta vero sit differentia legis, & gratiæ, ex ipsis Domini verbis discimus qui ait: Et ecce plusquam templum hic. Deinde ex verbis Apostoli, dicentis. Irritam quis faciens legem Moysi sine ulla miseratione, duobus, vel tribus testibus, moritur: quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcarit, & sanguinem Testamenti pollutum duxerit, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit?

Hæc igitur cum ita se habeant, isti nefaria lingua Domino reluctantes, legis, atque Evangelii solutionem, id est, hujus nuper Imperatoris adulterium, qui legitima ejecta, mæcham induxit, & hæc ipsa majorem iniquitatem, adulterorum scilicet conjunctionem, propter falsum testimonium, quod adversus Deum locuti sunt, ejus nomen in illicita actione inter sacra mysteria usurpantes, victricesque de Christo coronas adulteris imponentes, in ipsa divinorum munerum participatione, quibus quidem veluti communibus, & pollutis contumeliam fecit adulteri copulator, Angelum se non Dei omnipotentis, sed principis mundi satanæ re ipsa declarans, omnesque una, qui huic transgressioni cooperando, eamque approbando, partem suam cum adultero, & adulteri copulatore posuerunt, salutarem Ecclesiæ Dei dispensationem appellarunt; adeo firmam illam, & apud Deum ratam, ut eos, qui ipsis non cesserunt, Synodice anathematizarint, additis carceribus, aliisque suppliciis, propterea quod fateri nolint, sanctum opus fuisse istiusmodi dispensationem. Audi calum, ait Isaias (g), (g) Isai. 1. & auribus percipe terra, quæ satanas molitus est. Si enim ex Dei voluntate, ac nutu catus ille, & anathematis pronuntiatio: Dei profecto lex non est, nec Prophetæ, cum quibus & Præcursor, qui adulterum reprehendit, nec Evangelium, contra quod isti suam illam tantopere adamatam dispensationem fecerunt. Nam si ejusdem esse, ajunt, alterum duorum necesse est, aut mendacem Christum statuent, qui olim quidem in Prophetis locutus est, & legem dedit, nunc vero per seipsum in Evangelio: aut veracem, uti certe est ipsa veritas, ipsos vero mentiri, & Dei criminatores consequenter ostendi, atque ideo anathematis, quod contra Christum, Sanctosque protulerunt, reos esse, ut qui adulterium, adulterorumque copulationem, & adulterorum communionem, Dei, ejusque Sanctorum dispensationem esse confirmant. Nec est profecto, quod aliter diceat.

Non enim est personarum acceptio apud Deum, sicut indicant Mæchiani, qui ejus leges omnibus ex æquo positas negant, sed in Regibus cessare eas, comminiscuntur.

Et

(f) Matt. 11.

XX.

Urget Mæchianos Theodorus.

XXI.

Quid Mæchiani hæretici delirabant. (a) Gal. 2. Et ubinam est Regum Evangelium. Sed impie illi valde prorsus egerunt, non intelligentes quod Deus personam hominis non accipit, quemadmodum testatur (a) Apostolus, neque quod idem per unum e Prophetis ipsos increpans ait (b): Vos non servastis vias meas, sed accepistis faciem in lege. Numquid non Deus unus creavit vos? numquid non Pater unus omnium vestrum Salomon autem his verbis: (c) Audite Reges, & intelligite. Et post alia: Quoniam cum esetis ministri Regni altissimi, non recte iudicastis, nec custodistis legem, neque secundum voluntatem Dei ambulastis, horrende & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum in his, qui præsumunt, fiet: non enim subtrahet personam cuiusquam omnium Dominus. Jam vero, quod & totum Evangelium suis illis nefariis ausibus violarint, o sacrum, & divinum caput, manifestum est: siquidem peccatum unum sufficit ad evertendam totam legem. Omnia enim mandata mutuo connexa sunt, & sibi coherent (sicut ait magnus Basilius) ita ut uno soluto, reliqua etiam solvi necesse sit. Quod quidem ille non ex seipso, sed a Christo dixit in ipso loquente (d): Qui enim solverit unum de mandatis istis minimis, hic minimus vocabitur in Regno celorum. Et beatus Jacobus (e): Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Solverunt itaque vetus, & novum Testamentum, o beate, solutis non minimis, sed maximis quibusque Domini mandatis, legem adversus Evangelicam legem promulgantes miseri, Regum voluntatem Deo anteferre cum voluerint. Volunt autem alii aliud, & alias aliter, ac proinde everso fit omnium usque ad Antichristum. Unde merito quæ apud illos a satana dispensatio dicitur, Antichristi præcurso vocabitur.

XXII. De canonum enim prævaricatione quid attinet loqui? Cum enim ab Evangelio ipso aversi discesserint: ociosum est de illis curare. Ac Deus quidem per Prophetam sic ait (f): Dabo clavem domus David super humerum ejus; & aperiet, & non erit qui claudat; & claudet, & non erit qui aperiat. Inimici autem Dei quæ ille aperuit, clausurunt, dum in noxios deposuerunt, ut ipsis quidem visum est, sed non Deo; quæ vero clausit, aperuerunt, eos, qui depositionis pœnam divino iudicio meruerunt, honoribus restituentes: atque ut semel dicam, sacris canonibus ad omnia, quæ arrident & placent, tamquam ministris, & famulis pro arbitrio semper abusi sunt.

Hi sunt Mæchianæ hæreseos impii, & injusti conatus, hæc opera; quæ nos, ut minimi filii Ecclesiæ tibi, primo omnium Apostolico capiti nostro nuntiare, necesse est. Ann. Eccl. Tom. XIII.

sario optavimus. Ejus est de cætero, quæ Deo sunt placita, excogitare, & facere, Spiritus sancti ductu, a quo ut in aliis, sic enim in hoc quoque regitur, & gubernatur. Quin etiam Sanctorum, quibus idem zelus fuit, exemplo, eo adduci, ut a se dictatas, & divinitus exaratas litteras ad nos mittere dignetur, sicut nunc opulenta & meritis nostris majora ejus munera, eulogiasque accepimus.

Retulit porro nobis idem frater noster Epiphanius, o divinissime vertex, se expostulationem ejus suscepisse propter Barsanuphium, Esaiam, & Dorotheum hæreticos; quod eos scilicet pro Catholicis recipiamus. Et valde mirati sumus, si nos humiles, qui pro recta fide patimur, hæreticis adhæreamus. Obturetur os omne contra nos loquens, & calumnias submitteus. Orthodoxi sumus, quamvis alioqui peccatores. Neque in hoc ab Apostolica fide ullatenus discrepamus. Omnem Synodum Oecumenicam, & Localem approbatam, veritatique congruentem cum sanctis eorum canonibus amplectimur, omnem hæresim & hæreticum detestantes atque anathematizantes. Anathema Barsanuphio, Esaiæ, Dorotheo, & Dositheo, quos S. Sophronius anathematizavit. Sed & si quis alios eorum cognominis pariter hæreticus, eorum hæresim, vel aliam quamlibet sequens, sive Episcopus, sive monachus, vel quicumque demum sit: Anathema esto. Si quis item opportune (ut convenit) omnem hæreticum non anathematizat: ejusdem sortis esto. Nos enim puri sumus ab omni hæretica opinione, sanctissimis precibus tuis, religiosissime. Denique hoc etiam significamus, tametsi in epistola, quam per Eustathium fratrem misimus, non significatum sit: nos sacro vertici scripsisse per Epiphanium: nequaquam mentitur fuisse Epiphanium: res enim in hunc modum gesta est. Dederamus illi revera epistolam. Postea vero Imperantium metu eam expunximus. Ipse nihilominus, cum ejus notas teneat, attulit ad sacra illius vestigia, benevole id agens, postquam in exilium acti fueramus. Est enim os humilitatis nostræ. Quare sancta anima tua scandalum ne suspicetur in conserto nostro per omnia fidelissimo. Frater vester Archiepiscopus Thessalonica supplicibus cordis manibus beatitudinis tuæ salutationem suscepit, & per nos sanctissimum verticem tuum adorabundus salutatur. Hactenus ad Leonem Romanum Pontificem Theodori cum Platone litteræ, quas dedit Epiphanio remittens eundem iterum Romanam, cui & dedit epistolam ad Basilium S. Sabæ Abbatem, illum nempe, qui ignorans, zelo tamen pietatis, in eundem Theodorum (ut vidimus) dixerat anathema. Verum rei veritate com-

K k k 2 per-

XXIII.
Se purgat
de calumnia S.
Theodorus.

XXIV.
Excusat
Epiphanium
tabellarium.

(a) Theod.
l. i. ep. 35.
in Cod.
Column.

XXV.
Theodor.
epistola ad
Basilium
Abbatem
S. Sabæ.

perta, erga eundem redditus est propensissimus, ut ad eum datæ litteræ istæ tum suo, tum in primis Platonis nomine indicat, quæ sic se habent (a):

Basilio religiosissimo præposito, & Archimandritæ Romæ, Plato humilis Inclusus, & Theodorus minimus presbyter, & præpositus Studiensis.

Litteras paternæ sanctitatis tuæ non aliter expectabamus, quam terra sitiens imbrem suum. Et postquam spe nostra frustrati sumus, doluimus, ut par erat vehementer. Attamen cum ex Epiphanio dilectissimo, & fidelissimo filio nostro causam cognovissemus, quod nimirum coactus id fecisses non contemptu aliquo nostrum (qui simplices licet, virtutem tuam nihilominus summopere observamus) animi dolorem absterisimus, summamque lætitiã percipimus. Renuntiavit enim nobis, te eundem esse, qui erga nos semper fuisses affectu, & charitate, quin etiam adiecisse potius non parum bonitatis tuæ variis modis. Zeli vero, quem pro pietate geris, quanta vis & constantia sit sanctæ animæ tuæ commemorans, ambas nobis aures implevit. Et benedictus sit Dominus virtutum, qui te in prima omnium civitate collocavit lumen divinitus accensum, verbum vitæ præferentem bonorum operum abundantia: qui linguam tibi dedit divina Fidei Orthodoxæ documenta libere, celsoque animo eloquentem. In quo & te obtestamur, opem ferre Ecclesiæ nostræ, tum tuopte robore, tum apud sanctissimum Apostolicum intercedendo. Et enim virilis vestra pro veritate concertatio, universæ, quæ sub cælo est, Ecclesiæ, est firmamentum, & qui a vobis oritur zelus, semper totum orbem solet ad ferventem in spiritu sancto fidei nostræ confessionem accendere. Quare concitiat religio tua, quanta vobis occasio fidei retinendæ, & quanta laus a Deo cum debitis præmiis vos maneat, illam conservando, & profitendo: quam semper conservetis & annuntiare non cessetis, divinis, & admirandi Patres nostri.

XXVI.

Præterea autem iterum misimus fratrem, & vestigiorum tuorum veneratorem Epiphanium, ut renuntiet ipse de rebus nostris, quemadmodum sanctis precibus vestris recte habeant omnia, gaudentibus nobis peccatoribus, & exultantibus in persecutione, & carceribus, ita ut dicere audeamus: (b) Nobis datum est non solum credere in Christum, verum etiam pro ipso pati, ut excitet vos ad enixius orandum, & pro imbecillitatis nostræ fortitudine, & pro communi utilitate, pro qua nobis sermo est, & ad vos tertio jam repetita deprecatio, non ut e custodia liberemur, quia hanc non ducimus infamiam, sed maximam, & supra merita nostra gloriam: sed ut in-

(b) Philip.
1.

commune redundet utilitas, tamen si ex infimis simus; semper enim (ut ait Theologus) privatum commodum spernendum est pro utilitate multorum.

Utile autem fuerit (quod unum est consilium nostrum, & desiderium) per supremum Apostolicum, sicut ab initio semper factum est, Synodice damnari eos, qui contra Evangelium Christi cœtum inierunt, & anathemate illius defensores appetierunt; quod adulterium, & adulteri conjugium, & adulterii patrocinium mox receperint tamquam dispensationem Sanctorum, sicut Mœchiani statuerunt, Sanctorum nomen dantes injustis; quoniam nullus Sanctorum partem posuit cum adultero, nedum, & adulteros coronarit, & divina eis dona tradiderit, quando nec igni, tectove, quamvis Reges essent, impertiendos docuerunt. Quid autem quod Deum ipsum contumelia affecerunt coronariis illis mysteriis, & anathema in eum dixerunt, eos, qui legem eius propugnabant, anathematizantes? Quod si hæc non fiant, petimus de cætero precum vestrarum robur, charitatis vinculi confirmationem, rescriptorum auctoritatem: quod omnino præstare dignemini, consolando pusillanimes, imbecilles corroborando, sanctissimi, & desiderabiles, & semper venerandi patres nostri. Hæc Theodorus una cum Platone ad Basilium, atque hætenus de legatione Romani missa per Epiphanium.

Cæterum etsi vincus in Domino Theodorus in carcere positus esset, litterarum tamen internuntio ubique præsens erat, hos hortans, illos consolans, & roborans, vel docens: tunc enim scripsit inter alias epistolam (c) ad Euprepianum, & eos qui cum eo erant, in fide stare monens; & aperiens eorundem hæreticorum errores, eos confutat; sed quod eosdem refellit in dicta posteriori epistola ad Leonem Papam, hic eam præmittimus recitare. Scripsit & tunc pariter ad Arsenium (d) epistolam, qua diluit argumentationes adversariorum, quibus per dispensationem crimen licitum factum affirmarent.

Sed & ad Theophilum præfectum eodem itidem argumento alias (e) litteras dedit, quibus eum cum in unitate persistere cohortatur, objectioni illi respondit, cur ipse Theodorus vocet hos hæreticos, quibuscum haud pridem secreto, saltem, communicasset; ista subiiciens: Quod si querat sanctitas tua, quid causæ sit, cur hæc ipsi ante dispersionem non dixerimus, sed & commemorationem ipsi fecerimus in Byzantina civitate? Hoc habeto. Synodum eo tempore nondum fuisse, nec promulgatum adhuc erat pravum dogma, & anathema. Et ante hæc tutum non erat rus se ex-discedere penitus a prævaricantibus, sed cusat.

aper-

XXVII.
Per Rom.
Pont. ex
more da-
mnandi
hæretici.

XXVIII.
Studium
Theodori
in mon-
endis
singulis.
(c) Theod.
l. i. ep. 36.
Cod. Co-
lumn.

(d) Theod.
l. i. ep. 36.
eod. Cod.

(e) Theod.
ep. 39. eod.
Cod.

CHRISTI
809.

LEONIS PAP. III.
14.

CAROLI MAGNI 9. IMPP.
NICEPHORI 8.

apertam illorum solum communionem refugere, & congruenti dispensatione ad tempus commemorare Patriarchæ, & Imperatoris nomine scilicet. At postquam in apertum nunc erupit impietas hæretica per Synodum: oportet religionem tuam una cum cæteris Orthodoxis libere agere, nec communicando cum hæreticis, nec ullius nomen commemorando ex iis, qui Mœchobynodo adfuerunt, aut qui cum ea sentiunt. Ad finem autem ejusmodi colophonem apponens, hortatur eum his verbis:

XXIX.

Quamobrem suggero ut minimus frater, & filius: Nequaquam sileamus, ne clamor Sodomorum simus. Nequaquam terrenis parcamus, ne cœlestia amittamus: Nequaquam scandalum demus Ecclesiæ, Dei, quæ vel tribus Orthodoxis definitur, ea Sanctorum sententia, ne Domini sententia condemnetur, qua dixit (a): Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum ego sum. Neque mea causa infelix hæc dico: Mibi enim (si dicere fas est) vel pro veritate mori, lucrum, gaudium, & vita, si modo sacris precibus vestris confirmer, sed propter veterem inter nos spiritualem dilectionem, & pro communi utilitate. Etenim si Dei Filius, ac Dominus noster se ipsum obtulit pro omnibus Deo: & Patri hostiam: quid debemus nos? Et quantum pro eo pati, ac perferre nos æquum est, monachos præsertim & renuntiatione ipsa crucifixos? si modo revera & non incassum renuntiavimus: quandoquidem non ab externa solum specie diiudicari res debet, cum multi personas sumant, & non sint id quod esse videntur, sed ab operibus ipsis species externa. Si ergo monachi sunt ulli, his temporibus: factis ostendant, Monachi autem munus est, ut nec tantillum sinat in Evangelio innovari; nec exemplum laicis præbentes hæreseos, atque hæreticæ communionis rationem reddant illorum perditionis. Hæc ipse.

(a) Matth. 18. Theodori vehemens exhortatio.

XXX. Impugnatur sententia Theodori.

Verum cum ejusmodi Theodori epistolæ circumferrentur, quibus Synodi illius errorem jam esse conversum in hæresim, constantissime affirmaret: non ab adversariis tantum, sed ab aliquibus ex iis, qui prius ipsi adhærescere visi erant, contradicendum est, inter quos unus Athanasius fuit, ad quem idem Theodorusea ex causa epistolam scripsit, hic necessario recitandam, quo omnibus innotescat, quibus niterentur adversarii rationibus ad purgandum perpetratum facinus, quibusve Theodorus, & factum vere hæreticum, & eos, qui fecerunt, hæreticos esse demonstrat. Aurea quidem ipsa, ut quæ plurimorum Confessorum coronas recenseat, & docta disputatione hæresim palam ostendat. Sic enim se habet (b):

(b) Theod. l. 1. ep. 48. ex Cod. Columnn. * filio.

Athanasio * fratri:
Magna cum patientia legi litteras tuas

frater carissime, & ostupui ad repentinam mutationem tuam. Mitto priora illa, quod coram cum mecum esses, hæresim esse confessus es Mœchianicam falsam opinionem: postea etiam cum Pentalogum legisses, quintuplicem eum lucem esse, pronuntiasti: Nunc vero (ut apparet) impugnamdam tibi illam sumis: totam orationem tuam pristinae illius ignorantie tuæ similem, ac multo etiam magis infestam humilitatis meæ dictis effutens. Et quidem si verba mea essent, quia obscurus sum, nihil mirum esset: cum vero ex Domini voce, Apostolorumque, & Prophetarum, a Patribus etiam Deo plenis demonstratum sit, hæresim esse gravissimam: videat prudentia tua, & quisquis alius est, qui tecum sentiat, quo redigendi sitis. Argumenta enim illa, quibus hæreses non esse contenditis, ignoscite, non ex Domini verbis, neque ex ore sancto deprompta sunt, sed (ut cum Propheta loquar c) ex terra clamantium, & ex legibus alienis multitudineque omnia humano metu loqui permissa.

Theodori epist. ad Athanasium monachum.

Atis enim, amicos omnes, ac pios, doctos juxta, & indoctos insanire, cum hæresim esse audiunt, hæc contra opponentes: Cum adversetur nemo, dicarve mœchari, & sacrilegos absolvere: quomodo hæreticos illos appellabimus? Transgressores enim mandatorum Domini, & conculcatores canonum divinorum, & sacrilegos, æquum est appellare eos scilicet, non autem hæreticos. Hæc ille, ad quæ Theodorus: Qui ergo possimus, non obstupescere primum diligentiam vestram, quæ eadem atque illi identidem producit in medium, & vera inde responsa refert, quæ pueris ipsis persuadere possint? Deinde rursus eadem velut oblita, quæ prius audit, profert cum acriore controversia, & reprehensione nostra, qui hæresim esse immerito affirmemus? Hoc inquam est, in quo demirari nos cogitis. Quod vero ad ipsos adversarios attinet, hoc dico: Quo pacto, quod Synodice promulgarunt, quod confirmarunt sub eorum anathemate, ipsorum, qui dogmati se opponunt, hoc est, ipsorum dispensationi, quod etiamnum quotidie factis ipsis docent, id prædicare, & docere se negant? Quam igitur ob causam ego humilis inclusus hicteneor? Cur inclusus pater meus Plato ærumnis affectus est, ab aliis segregatus primum, deinde in eum detrusus locum, ubi nunc est?

(c) Isai. 29.

XXXI. Probatur esse hæresis Mœchianorum sententia.

Cur Archiepiscopus Thessalonica, Josephus scilicet ipsorum judicio depositus, & in eas angustias redactus, ut cibum certa mensura caperet, ministris imperio adstrictis, tum in palatio inclusus, ac nuper etiam in exilium ejectus? Cur reverentia tua cum fratribus custodia tradita Thessalonica, & Theosostus præpositus

XXXII.

ex

ex eadem civitate pulsus cum discipulis, & alter ibidem præpositus immodice verberatus? Cur Naucratius, & Arsenius fratres arcta custodia hucusque detinentur, parique modo Basilus, & Gregorius? Cur Stephanus ille virtutis amans præpositus cum discipulis quinquaginta sex exactus monasterio, cum una cum centum & decem & cum eo, qui Episcopus ante fuerat, Mæchosynodum tamquam Evangelii infractricem anathemate damnasset, sicut missæ ab eo, litteræ testantur? Cur Antonius religiosissimus præpositus in custodiam apud Amorium datus, cum eodem quo superior modo Mæchosynodum una cum fratribus suis anathematizasset? Cur Æmilianus frater a Nicomediensi in Thyniam vinculus ductus est, verberibusque, & ludibriis affectus, direpto ab iis, qui irruerant monasterio, proinde ac si hostium spolia fuissent? Cur in Chersonese persecutionem passus Leo piissimus Episcopus, Vulclades cognomento & Antonius reverendus præpositus cum aliis duobus custodia septus? Cur in Lipara insula ultra Siciliam posita fratres nostri in custodia detenti? Cur Latojus in Chersonese retentus, indeque sub custodia ad Imperatorem missus, tum Byzantii iterum in carcerem missus, & alii pariter in monasterio detenti?

XXXIII.

Dicam rursus de nobis tribus. Cur ad Agathi nobis illa per Spatbarium ab Imperatore denunciata? Vos anathematizati estis, & a Synodo depositi. Cur illa ad S. Mamantem custodia, nobis tribus segregatis? Cur eodem advenerunt iidem Spatbarius cum tribus, qui ab adversario depositionis, & excommunicationis nostræ tabulas iterum afferebant, ut audiremus, tametsi aures occludebamus? Cur nos alii alio relegati, & conclusi, tum Oeconomus, tum Arsenius fratres: alii ad duodecim ab urbe Constantinopoli milia passuum pulsus, adeo ut quidam in spelunca delitescant, quo nobis ministrant, laica veste induti: alii toto die in speluncis lateant, & quia interdum comparere non audent, noctu inter se concurrunt? Cur quotquot a militibus inveniri poterant, rapti, & in carceres coniecti, deinde ab urbe projecti fuerunt? Atque ut initia ipsa perstringam: Cur Studianum monasterium a militum manu subito immissa occupatum, ita ut respirare nobis vix liceret, & Nicææ, & Chrysopolis Episcopi eo adventantes, ut adulteri copulatorem susciperemus, velut qui a præcedente Patriarcha iussus, adulteri copulationem peregisset? Et quoniam, agebant, Sanctus qui iussit sicut Chrysostomus, Sancti est dispensatio: Quare illam recipite. Cur noctu nos quatuor inde sublatis per ducem ac milites, atque ad Simeonem, nescio quo nomine appellan-

dum, abducti, & quæ per illum nobis ab Imperatore significata, ut mutata sententia, ab instituto desisteremus, & dispensationem factam agnosceremus? Cur ad sanctum Sergium iterum inclusi, & Simeon eodem iterum profectus eandem ob causam?

Cur per duces representati nos Synodo numerosa, in qua & tres maxime dignitates considerabant? Cur ego humilis contumeliose ibi tractatus, undique obvalatus, illud subinde audiens: Nescit quid nugeris, quid dicas: Cum ego inclamerem: Concidit præcursor, solvitur Evangelium, non est dispensatio. Et ille sæpius iteraret, dispensatio est, atque ita Sancti dispensarunt, & præcedens sanctus Patriarcha. En testes quod ille adulteri copulationem præceperit, quamquam illi non sic eam appellabant: quin fremebant, & dentibus stridebant, cum adulteri copulatorem audirent. Cur anathema iis, qui sanctorum dispensationes non admittunt, clara voce denuntiatum, & ego cum Patre meo & Calogero a ducali manu e medio exterminati? Archiepiscopus autem derelictus, atque ob eam solum causam, quod a me rogatus cum Studianis celebrasset, velut communis presbyter, ipsorum sententia depositus: Etenim a Christo & ipso, & sacris canonibus depositum adulterii copulatorem absolventur, innoxium per omnia pronunciantes, qui & cum ipsis antea sacrificabat. Eum vero, qui deponi per canones non poterat, depositioni addixerunt, suum illud dictum factis confirmantes, posse Episcopos, prout eis visum fuerit, uti canonibus: quod illi quidem perpetuo ita faciunt; nec hoc saltem considerare volentes, si ita res se habeat, posse Episcopos, qui deponunt ab eo, quem deponant, ipsosmet deponi, ut impleatur Apostolorum oraculum. Hæc nos vobis Episcopis constitimus. Vos vero in eis perseverantes salvi eritis, & pacem habebitis; non obaudientes autem puniemini, & perpetuum inter vos bellum geritis, abjectæ obedientiæ pœnas congruas luentes.

XXXIV.

Cur quæ post Synodum gesta sunt? Fratrum per Imperatorem discussio, cum diceret, nos quidem depositos, Synodum vero sanctam esse, & a se obsignatam: quandoquidem sanctorum dispensatio esset adulterina copulatio, & indemnatus qui eam peregerat, eorumdemque cum admitteret illum nemo, aut singulorum seorsum, aut binorum, ternorumve simul, atque etiam plurium per monasteria, & castra inclusio, nonnullorum etiam flagella, & cruciatus, cum hæc jam ubique terrarum terra marique nota sint, vulgoque iactata? Quam igitur ob causam hæc omnia, ut paucis complectar? Nonne quod adduci non possent ut dicerent, aut assentirent, dispensationem fuisse Evangelii transf-

XXXV.

transgressionem, quam velut salutarem, & Sanctis parem adversarii vociferabantur, factis, & verbis etiamnum in eo consistunt, id loquentes, id agentes ista persecutione? Quoniam igitur pacto dicunt, quod nemine adversante, aut docente, ipsos vocemus hæreticos? Phantasia sunt ista, quæ diximus, & somnia: an vera? Et quoniam vera sunt, quo modo non ubique docent, & prædicant verbis, factisque? Aut quo modo vos illis credentes, propemodum cum ipsis, qui hoc dicunt, statis? Sed & si tacuerimus nos, orbis ipse veritatem testatur, horrendum silentii iudicium in vos ipsos attrahentes:

Quamobrem ego humilis cogor, non filere, sive scripto, sive sine scripto, quoad vires ferunt: cum timore, ac tremore, cum vitæ discrimine: Et si quispiam vestrum fortasse non necessario, ditam, & supervacaneæ me facere existimet. Verum ad rem tandem veniat oratio.

XXXVI. *Ais*, nemine adversante, aut docente Mœchari, sacrilegosque absolvere: quo iure illos appellemus hæreticos? Mœchari ergo, & sacrilegos absolvere, verbo illi revera non docent: nam nec Gentes quæ leges non habent, mœchari docent. Neque nos nude hoc ab illis dici, posuimus, sed quod adulterinam conjunctionem approbantes, & quæ illi annexa sunt, & per eam alias Evangelii transgressiones cum canonum infractionibus, salutarem esse dispensationem interjecto anathemate, sancientes; atque hoc ipsum in dies per exilia, carceresque quos dixi vindicantes, Evangelium solverint ex Sanctorum sententia, & virtute, dispensationem in omni prævaricatione fieri adstruunt, immutabilia Dei mandata variantes, & mutabilia statuentes. Et qui possint mobilia, ac mutabilia non esse, si dispensationem esse, quando violantur, re ac verbo Synodice docent? Non enim tam impudenter mentientur, ut Synodum a se coactam negent, si adulterinam copulationem fateri nolint, dispensationem Sanctis parem appellasse, nec eos, qui illam non recipiunt, excommunicasse. Quod si excommunicasse negant, quorsum illud exclamarunt: *Iis*, qui Sanctorum dispensationes non recipiunt, anathema sit. Perspicuum est enim, cum recipere illas aliqui nollent, inde natam esse sanctionem, nisi ebrii simus. Quenam vero de re alia quæstio erat, præterquam de adulteri conjunctione? propter illam ergo excommunicatio, ut quæ juxta Sanctorum dispensationes facta esset: & quidem si earum similis sit, injusta fuerunt Sanctorum dispensationes: at si Sancti iniusti non sunt (uti verum est) excommunicati illi fuerunt, quod adulterinam

copulationem non recipiant: quantumvis artificiose id agant, ut quæ perspicua sunt, obscura reddant, sed occultari nequit, quod factum est.

Jam vero quam immutabilia sint mandata Dei, audi Basilium magnum: Fortasse intendere animam meam, vigilantiorumque in posterum reddere dominus voluit, ut homines non attendat, sed per Evangelica mandata perficiatur, quæ nec temporibus, nec humanarum rerum circumstantiis commutantur, sed eadem permanent, sicut ex beato & minime fallaci ore prodierunt, sic in ævo perseverantia. Contra vero, qui adulterinam conjunctionem, salutarem dispensationem esse dixerunt: quid aliud dicunt, quam mutabilia esse Dei mandata, quæ nunc quidem mutantur, nunc minime mutantur? Sed immutabiles agant, & nonnullis temporibus, atque humanis circumstantiis, sicut ipsi de Imperatoribus dixerunt, mutantur, & ad iniquitatem non imputentur. Rursum autem tantam vim habeant, ut qui ea non suscipiunt, hoc est, transgressiones, quæ ut ipsi ajunt, dispensationes sunt Sanctorum, anathemate damnentur ab Ecclesia. Ex his ergo conficitur nihil aliud, quam mutabilem, & variabilem Deum esse, ut dicto suo similis sit, qui dixit: Et Evangelium indifferens esse ad salutem & perditionem. Num enim in omnibus hominibus, & in omni mandati transgressione dispensatio est an in quibusdam, & in aliqua? Et quanam fors ista est, ut in quibusdam sit, & in aliqua, in aliquibus, & in aliquo nequaquam? A quibusdam ergo, & a quam multis hæc dispensatio? ab Episcopis solis, an etiam a sacerdotibus? Synodice, an privatim utrumque? Et si in Regibus tantum? An in adulterio solo, an in qualibet iniquitate? & quo modo a Regibus cessent Dei mandata? An omnino quasi finem habeat. ejus imperium, quandoquidem nec Imperatoris cessat lex, nisi Imperator alter succedat?

Sed & hoc quoque indagandum est, cum dicit Apostolus (a): *Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo, ut exhiberet sibi ipse gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam, aut quid hujusmodi, sed ut sit sancta, & immaculata.* Quomodo, quæ nunc quidem adulterium, & adulterii conjunctionem admittat, aliis autem mox temporibus similes alias, sine macula, & sine ruga persistat, ac non lutulenta potius, & sordibus obsita, quod dicere perhorresco? Decidant hæc nobis novi Evangelistæ. Se ipsos enim, qui talia recipiunt, Ecclesiam Dei vocant, & eos, qui eadem pro-

XXXVII.

(a) *Isai. 32.* probant, Ecclesie adversarios decernunt. Sed revera, juxta Prophetam (a): Stultus fatua loquetur, & cor ejus vana cogitabit, ut perficiat iniquitatem, & loquatur ad Deum fraudulenter. Pessima ista heresis hæc est. Atque illud beatissimi Apostoli usurpare est hoc loco (b): Miror quod sic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratia Christi in aliud Evangelium, quod non est aliud; nisi sunt aliqui qui vos conturbant, & volunt convertere Evangelium Christi; sed licet nos, aut Angelus de cælo evangelizet vobis aliud, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Præterquam autem evangelizavit nobis non Apostolus, sed Christus ipse, evangelizavit nobis Mæchosynodus adulteri conjunctionem, ex qua adulterium, & multimodam ad mæchandam inductionem, salutarem esse dispensationem, & hoc illa ubique evangelizat verbis, factisque quamvis callide dissimulet; ut postquam plurimos deceperit, & illaqueaverit, tum corybanta suum iterum exaltet, a qua miser ego utinam procul fugiam, & fugere vos, ut peccator, oro, licet auscultare mihi nolitis.

XXXIX. En igitur, frater, ex Evangelio, & Prophetis, necnon ex Patribus ostendi tibi, si modo fidem habere vis verbis veritatis, Mæchosynodum omnis heresis numero sine controversia explese, tametsi paululum quiddam in medio subtraxit, eo quod adulterinam tantum conjunctionem nominavit, vel potius prædicavit, dispensationem esse in Ecclesia Dei. Nec vero mirere, si vox una heresim pariat, cum Dominum dicentem audias (c): Jota unum, aut unus apex non præteribit a lege, donec omnia fiant. Et cave dicas, quid opus est, nimis annixe laborare, & per unam dictionem doctas speculationes revocare, atque hoc illudve concludere? ne forte impingas in heresim Gnosimachorum, de qua hæc auctor:

(d) *Damas. de heres.* (d) Gnosimachi sunt, qui omni Christianorum agnitioni, ac scientie ita adversantur, ut vanum, & minus necessarium laborem esse dicant eorum, qui in divinis scriptis aliquam exquirunt sententiam; neque enim Deum aliud a Christianis postulare, nisi præclaras, & bonas actiones. Itaque aliquem simplici, rudique animo institutum suum persequi melius est, ut ajunt, quam omnem curam in cognoscendis decretis, atque scientiis ponere. Ad hunc ergo modum Gnosimachi. Doce vero tu si potes, ex divinis litteris heresim non esse: & ne mihi multitudinem obicias, nec nocturnos Dei cultores jactes, doctosque quos ais, & amicos. Nam si Deum colunt, ubi libertas? Etsi docti (neque ego inficior tales esse: multos enim confiteor me im-

perito doctiores) sed si veritatem tenent, scienter ostendant ex ipsa veritate, atque adeo ab exemplis, aptis dico, & non alienis, contrariisque veritatis: & Apostolicis, paternisque canonibus. Et si amici secundum Deum, quomodo hereticorum communioni participant? neque enim sunt tales amici veri, & fideles.

Attende itaque frater, quid sanctus Basilius dicat in eos, qui veritatem mentiuntur ex multitudine. Qui deposita quaestione rationem reddere non potest, cui non suppetit demonstratio, ideoque perfugium habet in multitudine: is victum se fatetur, ut qui nullum habeat fiducia adjumentum. Et post alia: Ostendat mihi vel unus pulchritudinem veritatis, & prompta mox erit persuasio. Multitudo autem sine demonstratione auctoritatem sibi vendicans, terrere quidem potest, persuadere non potest. Aut quot hominum myriades mihi persuadeant, ut diem noctem putem, vel ut arcum nummum pro aureo habeam, & accipiam? vel certum venenum hauriam pro cibo congruenti? Ergo terrenarum quidem rerum causa multitudinem nihil verebor, si mentiat; in cælestibus autem decretis ad nutum sine ulla ratione sequar, ab iis recedens, quæ jam olim magno consensu ex divinatorum scriptorum testimonio tradita fuerunt? Non audivimus Dominum dicentem (e): Multi vocati, pauci vero electi? Et iterum (f) Angusta & arcta est via, quæ ducit ad vitam, & pauci inveniunt eam.

XL. Quis ergo sanae mentis non mavult ex paucis esse, qui per angustam introeant in salutem, quam ex multis, qui per latam ferantur ad perditionem? aut quis non magis optasset, si tempore illo vixisset, quo beatus Stephanus certamen obiit, in illius parte censeretur, qui solus lapidibus petebatur, qui omnium ludibrio expositus erat, quam inter multos illos, qui propter injustam auctoritatem verisimilem causam obtinere videbantur? Pluris est unus Deo placens, quam myriades sese arroganter jactantium, quemadmodum ex veteri Testamento discimus, cum millia multa e populo cælesti plaga caderent, & (g) Phinees solus fuerit, Deumque placavit, & cessavit percussio. Quod si dixisset ille: Qui ausim ergo adversus ea, quæ tam multi tanto contemptu faciunt? Qui refrager iis, qui sic vivere decreverunt? nec egregium facinus edidisset ipse, nec cessasset malum, nec servati ceteri fuissent. Optimum ergo, optimum vel unum jure audere, & injustorum concordiam dissolvere. Tu vero, si videtur, servato Noe summersam multitudinem antepone: mihi vero permitte, ut cum paucis ad arcam convolem. Et rursus si placet, adjuuge te multitudi-

XLI

(e) *Matth.*
20.(f) *Matth.*
7.

XLI.

(g) *Num.*
25.

dini Sodomorum, ego vero cum Lot abibo, quamvis solus turba viriliter se subducat. Enimvero mihi etiam reverenda multitudo non inquisitionem fugiens, sed demonstrationem præbens; non amare ulciscens, sed paterne castigans; non novitate gaudens, sed paternam retinens hæreditatem. Quamnam vero multitudinem mihi prædicas blanditiis, & muneribus conductam? imperitia, & ignorantia captam? metu, & terrore prostratam? quæ brevem peccati usuram æternæ vitæ prætulit? quod multi aperte confessi sunt. Multitudine mendacium defendis? hinc mali vim declarasti: quo enim plures malum tangit, tanto major est calamitas. De his ergo in hunc modum. Cæteras autem propositiones tuas persequi supervacaneum foret, carissime, tum quia epistolæ modum excedunt, tum quia recto sensu dicta accipientibus obviam erunt quæ dicuntur. Hucusque ad Athanasium Theodorus.

XLII. At non hic finis certaminis: quoniam hæresim stabilire conantes, rursus alii argumentis eundem Theodorum appetivere, iidemque ex divina scriptura petitis. Siquidem cum, ut dictum est, plurimos Theodorus haberet contradictores etiam extra numerum eorum, qui Mœchosynodo interfuerunt, iidem potissimum innitebantur argumento ab exemplis petito, ostendentes nimirum sanctissimos Patres, ab Apostolo Paulo incipientes, qui ex dispensatione Timotheum circumcidit, dispensatione aliquando usos esse. Ad horum vero destruenda omnia argumenta, idem ipse Theodorus volumen de Dispensatione universalis conscripsit, cujus meminit in epist. ad Naucratiæ, in qua & plura disseruit de iidem. Aggressus est autem Theodorus eundem librum scribere hortatu fratris sui Josephi Archiepiscopi Thessalonicæ adversus Mœchianos, qui scuto illo dispensationis divina humanaque jura violarent, vel ab aliis violari eo falso prætextu paterentur. Nam audi quæ ipse ad eundem Archiepiscopum germanum suum scripserit in ejus ferme exordio, ubi meminit de quaternionibus suavis sancti Platonis cognoscendis ad eum missis (a): Belle autem (inquit) accidit, quod quaterniones inspicisti: occasionem enim præbuit commonitio, seu potius jussio tua, ut hujusce propositionis refutationem aggrederer: quam hortatu patris nostri in quaternionibus illis nisi sanctitati tuæ, nullam meam propriam in toto opere sententiam texens, quoniam nec lege justius, nec canone rectius quicquam esse potest. Sed divinorum tantummodo Patrum, quamvis inepte documenta, & præcepta proferens, atque connectens, prout oppositæ propositionis ratio postulabat. Ac nisi lectionem laboris

metu refugias, erit, ni fallor, operæ pretium. Hæc ipse.

Porro Theodorus, hoc tempore cæteris eminentior doctrina in Oriente fulgebat, ut Orthodoxi omnes ejus Ecclesiæ cum quid dubitationis in facultatibus Theologicis habere contingeret, ad eum tamquam ad oraculum solerent recurrere. Ipse tamen summa animi demissione præditus nihil sibi tribuens, sed cuncta patri sancto Platoni accepta ferens, intra septa sanctæ humilitatis procul ab omni arrogantia, atque fastu se liberum custodivit. Nam accipe quæ de his scribat ad Stephanum Lectorem, qui eum doctrinæ nomine plurimum suis litteris celebrasset. Sic enim exorditur (b): Accepi literas Deum æmulantis charitatis tuæ inscriptione quidem tamquam ab uno, sententia vero tamquam a diversis missas. Seu igitur ab uno, seu a pluribus de Deo interrogatus, quoad imperitia mea potest, congruentissimum responsum dabo. Primum ergo quibus me celeberrima lingua tua exornavit: ab his ego laudibus longe remotus sum, cum peccator sim, & vitam agam minime laudabilem. Si quid vero in me est, Dei donum est, ejus, qui spiritu me genuit, patris precibus tributum, &c.

Quam bene consuluit Deus sua providentia, his temporibus perditissimis, Ecclesiæ Orientali, cum malorum Episcoporum, & pessimorum Imperatorum conatu, universum ferme Evangelium, & reliqua divina scriptura in maximum discrimen adducerentur; dum quod divina esset lege prohibitum, id per dispensationem posse fieri asserbatur: quod & carnalis populus avidè amplecteretur, qui jam exemplo Constantini contra canones, & Ecclesiæ morem veterem inconcessa tentaret, ut idem Theodorus testatur in epistola ad (c) Naucratiæ: sicque populus sponte etiam ad deteriora diffunderet, quovis prætextu, ipsi aditu a malis sacerdotibus patefacto. Quamobrem, nisi tuba Theodori intonisset tanto illato vulnere Evangelio, totus pene Oriens corruisset. Sed ejus clangore factum, ut quamplurimi ad resistendum novæ hæresi sese pararint ad prælium.

Sed non prætereamus dicere de aliis Confessoribus, hoc persecutionis tempore eadem ex causa coronatis, de quibus idem Theodorus in aliis duabus sequentibus ad Naucratiæ datis epistolis scribit: in prioris enim exordio, tamquam panegyri quadam laudibus ornat Philippum, atque Philonem, qui in persecutione obierant, inter sanctos Confessores ob eam rem merito connumerandos. Rursum vero in alia ad eundem Naucratiæ scripta ista leguntur (d), cum agit in primis de pseudoarchiepiscopo Thessalo-

XLIII.
Theodorus omnium doctissimus.

(b) Theod. ep. 53. ex Cod. Columnn.

Theodorus subvenit periclitanti Ecclesiæ.

(c) Theod. ep. 50. ex Cod. Columnn.

XLIV.

(d) Theod. l. 1. ep. 51. Cod. Columnn.

Theodori scriptio adversus Mœchianos.

(a) Theod. l. 1. ep. 43. ex Cod. Columnn.

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9. IMP.
NICEPHORI 8.

nicensi, qui Josephi fratris Theodori sedem invaserat:

Theodori
epist. alia
ad Nau-
cratium
de confes-
sionibus.

Tria hæc in me effecerunt litteræ tuæ, fili desiderate: simul enim obstupui, admiratus sum, & cantavi. Primum propter impios, alterum propter pios, tertium propter Deum, qui corroborat eos, qui in ejus lege innituntur. At de sacro quidem Athanasio, qui antea visus est lapsus pedibus, ejusque sociis desideratissimis, ac de fortissimo item meo Theodosio, & de septemdecim ejus strenuis comitibus, cum satis dictum sit in meis ad illos epistolis, omittendum est hoc loco, quamvis longiore digni sint oratione, ac laudibus, qui divinitus, ac fortiter decertarunt. Venio ad colophonem.

XLV.

Quis unquam adeo iniqua, & absurda Christianus audivit, ut gesta sunt a nefariis Mœchianis, nomine Episcopis, re autem sacrilegis ex Apostolico, & Patrum testimonio, etiamsi hæresim excipias? Hominem verberans quis unquam sic cecidit? non Christianam dico manum, sed etiam barbaricam. Bis centum sexaginta sex verberum, ac non multo post, bis ducentis bojarum ictibus in humeros inflictis, uti generosus Archiepiscopus, seu potius Allotri Episcopus, id est, alienæ sedis inessor Episc. Thessalonicæ, neque gregarium quemquam, sed monachum, eumque Præpositum, & quidem religiosissimum Euthymium, securi rectique animi revera nomini respondentem. Expavit cælum hoc spectaculo, & ego miser audiens inhorruui, & mecum opinor omnes, quibus aliquis sensus est humanitatis, & misericordiæ. Quem ad Christi exemplum componi oportebat, & percussus non repercutere; is immanior feris extitit, nullum Christiani vestigium retinens, nedum Episcopi. Et quamobrem hæc dilaniatio? Ut Christi athletam eo impellat, ut ipsum commemoret tamquam Episcopum. Sed o fortem, atque invictum animum beati! sic enim loqui æquum est, quia post tot plagas, tantamque profusi sacri sanguinis copiam, ut tingerentur astantium vestigia, & in limum quodammodo concreveret purpureus ille pulvis, ad ædificationem Ecclesiæ Dei, cum sic jaceret pene examinibus & elinguis, instarentque tortores, ut commemoraret Tyrannum dixerim, non Archiepiscopum: Minime, ait beatus. Eo modo ad mortem propemodum perseverans, immobili animo, fixoque in iis, quæ recte semel decreverat.

XLVI.
Quomodo
Euthym.
liberatus.

Pene omiseram quod in primis observandum. Templum ipsum Dei Prætorium factum fuisse Pilaticum. Ibi enim, hoc est, in sacra, quam vocant Archangeli, æde verberatum Martyrem fuisse ais, quem implacabiles quidem carnifices semimortuum reliquerunt. Christi vero imitator quidam in domum suam eum recepit, impostaque

ad defluentis cruoris, laceræque carnis plagas recens jugulati agni pellicula, virum refocillavit, viribusque paulatim confirmatis, clam emisit, evocante mandato. Ita evasit qui jam mortuus erat, & mirabiliter revixit ad Oribodoxæ Fidei decus, triumphumque de hæreticis. Quid his impium magis esse possit? Quis Oribodoxus in hæreticum talia unquam exercuit? Et paulo post de ipso, ad quem scribit, Naucratio, ista subiicit:

Tu vero, fili carissime, tametsi alibi custodiris, ut indicas, gaude, quia plures tibi coronæ texuntur. Et quamquam Leontius, discipulus olim, nunc negator, illis præsit locis, in quibus inclusus teneris, nihil mirere: hoc enim tempus est longanimitatis Dei, ut cognoscantur electi, & (a) regnet filius Tabeel in B-

De Nau-
cratio.

(a) Isai. 7.

Cum in hunc modum pseudoepiscopus Thessalonicensis, dirissimus persecutor, tam crudelia, atque deformia ageret adversus sanctissimos monachos, qui ejus comunione averfarentur, illanique Ecclesiam, ceu lupo gregem ovium vastans, mirum in modum pessumdaret: qui vere pastor erat, & pater, legitimusque Archiepiscopus Thessalonicæ Josephus ab hæreticis Mœchianis in Synodo Mœchiana depositus, his auditis magnopere cruciabatur, de hisque iterum scripsit ad ipsum germanum suum S. Theodorum: quibus ille acceptis consolatorias reddidit ad eum litteras, quæ sic se habent (b):

Et prior epistola fraternæ, ac paternæ tuæ sanctitatis, tametsi brevis numero syllabarum, abundabat tamen allegorici sensus copia, & posterior omni scientia, atque humilitate, unicum habens reprehendendum, indignas infelices laudes meas. Ego vero non per antiphrasim, absit, sed vere prorsus, elucere te his temporibus nostris in Archiepiscopali dignitate, sanctorum Patrum exemplo dixi. Nec aberrem, si columnam, & firmamentum Ecclesiæ te vocem, mi frater optime. Quisquis enim pro veritate decertat, & patitur, columen ejus est & fastigium. Et post multa, cum agit de quaternionibus, scriptis adversus emergentem hæresim jussu S. Platonis, missis ad ipsum, aliaque de pace adiicit, subiicit ista: De civitate autem tua, columnam accendisti pietatis, quam obscurare nullus unquam possit. Neque est, quod ægre feras; quin lætare potius, uti & nos in dissipatione humilis monasterii mei; quia propter Christum hæc dissolutio. Neque ob eam causam, quod tamen multi steterint, qui genua non curvaverunt, magna laus est; sed & quamvis unicus esset: melior siquidem unus Domini faciens voluntatem, quem decem milia prævaricantium. Nec vero ipse causa

(b) Theod.
l. 1. ep. 43.
Cod. Co-
lumn.

XLVII.
Theodori
ad Jose-
phum e-
pistola.

CHRISTI
809.

LEONIS PAP. III.
14.

CAROLI MAGNI 9. IMPER.
NICEPHORI 8.

es illorum dispersionis, licet id garriant nonnulli, sed ego infelix. Erit autem nobis, si perferas, utriusque rei communio, tantamque ipse mercedem capies in divina fratrum dispersione, quantam ego nanciscar in reliquiis legis divinae apud Theffalonicam. Et paulo post: Scito accusatum fuisse Theofostum, quod ab eo non participaret qui sedem tuam sacrilege invasit, eundemque strenue monasterio suo pulsam fuisse, &c. Extat vero & ad eundem Josephum germanum suum alia ejusdem Theodori (a) epistola de eadem per Moechianos persecutione excitata. Omittimus eam brevitatis causa. Sed quid ipse Theodorus? Furore illo primo persecutionis effervescentis non nihil sedato, factum est, ut iidem ipsi, qui eum fuerant persecuti, in honore haberent, & veneratione etiam prosequerentur, ipseque Nicephorus Patriarcha eum mitteret salutatum; & alii rursus aliis officiis ipsum demerere satagerent. Est de his ejusdem Theodori significatio in dicta epistola ad Josephum Theffalonicensem Archiepiscopum, in qua haec leguntur ad finem (b): Carceris mei auctor cum exiisset, attulit mihi Patriarchae salutationem. Ignoscet tibi Deus, inquit, hic habere te volebamus ad auxilium nostrum: Abiisti, & isthic confestim. Invideo tibi. Quod cum audissem, risi. Neque enim opus erat respondere mihi usque ad illa verba. Tum ego: Si invidet, inquam exeat & ipse. Relaxavit porro custodiam invitans ad refocillationem. Attulit enim & Simeonis salutationem, & quod Imperatori dicere velit, me in carcere laborare. Et a Leontio humilem salutationem: Passus sum, ait, necessitatem: non separet me Deus a sermone tuo. Et ego: Hac ego, inquam, ab illo non requiro. Haec Theodorus de iis, qui persecutionem moverunt, quique cum adversariis communicantes poenitentia ducti, atque Theodori virtute convicti sunt. Ista tamen Theodorus usque ad biennium passus, ad obitum scilicet Nicephori Imperatoris. At satis jam quae ex eius epistolis ad rerum gestarum notitiam usque ad necem ipsius Imperatoris, historia epistolari quam fidelissime sunt collecta, numquam haecenus Latinis visa, quibus praesens Annalium tomus magnopere decoretur.

XLIX. Quae praeterea spectant ad ejusdem Ni-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

cephori Imperatoris adversus universum populum tyrannidem, Theophanes ista habet:

Anno octavo Imperii sui Nicephorus post multas impias animadversiones, militias prorsus humiliare tractans; Christianos exules ex omni themate in Sclavinias ferri jussit, horum autem substantias venundari. Erat autem haec res captivitate non minor, multis ex amentia blasphemantibus, & inimicorum cursus poscentibus, aliis nihilominus circa sepulcra parentalia lamentantibus, & defunctos beatos asseverantibus. Fuerunt autem & qui suspendio usi sunt. Et paulo inferius, numerans reliquas illatas ab eodem calamitates, sic pergit: Haec quidem inchoata sunt a septembri mense, porro circa Pascha finita sunt.

Secundam vero hanc afflictionem commovens, militare praecipit egenos, & armari adversus compatriotas, conferre nihilominus etiam decem & octo, ac dimidium numisma per singulos Fisco, una cum omni proximitate ad tributa publica.

Tertiam malignitatem inferens, pendere jussit, & augeri horum tributa, & praestare * Cariacitorum causas siliquas binas.

Et ad quartam nequitiam, reliquos redditus omnes augmentari praecipit.

Quinta vero afflictione illata venerabilibus domorum inquilinis, orphanotrophii scilicet, ac Hospitalium, Gerocomiorum, Ecclesiarum quoque, ac monasteriorum regularium per singulos focos census exigi a primo tyrannidis ejus anno praecipit. Et quae meliora erant in rebus, in regiam Curatoriam deferri jubebat.

Sextam commovens afflictionem, a Praetoribus inspicere jubet eos, qui ex paupertate repente ditati essent, & ab his pecunias exigi, quasi ab inventoribus thesaurorum.

Septimam quoque adinveniens, eos quos ante viginti annos, & usque ad hunc invenerant dolium, aut vas quodcumque, omnibus propriis jussit privari pecuniis.

Octavam, eos, qui ex avis, vel patribus haereditaverunt, & divisa substantia pauperes facti fuerunt: ex iisdem annis viginti siclos Aerarum publico jubebat praebere. Et eos, qui emerant extra Abydum corpora servilia, bina numismata in tributum dare praecipit, maxime eos, qui in Dodecaniso erant.

LII 2

No.

ferere, & facultatibus divenditis in Sclaviniam transmigrare Edicto promulgare sanxit, &c. Et haec quidem a Septembri sumserunt initium, & ad Sanctum Pascha ad finem perducta sunt. Enumerat postea Theophanes tyrannicas Nicephori Imp. exactiones, quas summatim ex eo indicat Baronius hoc anno.

A num.

Nicephori tyrannis in subiectos.

Numerantur Nicephori tyrannicae exactiones.

* Cariacitorum.

L.

(a) Theod. l. i. ep. 33. Cod. Columpn. XLVIII. Persecutores Theodori ipsum venerati.

(b) Theod. l. i. ep. 43. Cod. Columpn.

PAGIUS II. Nicephorus Imp. cum suis subditis tyrannice agit.

Ad num. XLIX. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCII. qui Kalendis Septemb. currentis Christi anni inchoatur scribit: Hoc anno Nicephorus, datis in publicum veteratoria & a Deo penitus aliena sua mentis, per calliditates & astutias tot indicia, militares copias affligere ac deprimere meditatus, milites Christianos ex unoquoque Themate patriam de-

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9. IMPP.
NICEPHORI 8.

Nonam, naucleros, qui maritima inhabitabant, & maxime eos terreno labore minoris Asiae viventes, emere de rebus, quae ab illo rapiiebantur, cogebat, utcumque appetiarentur ab ipso.

Decimam, insignibus Constantinopoleos naucleris collectis, dedit in usuram quatuor siliquarum numismata, cum auri duodecim librarum persolverent, simul & consueta commercia.

LI. Haec ex multis summatim pauca descripta sunt, significantia multimodum ad omnem speciem ejus molimen. Quae enim in regia urbe primoribus, mediocribus, & exiguis ostensa sunt mala, nequeunt scribi. Alios quidem, eo investigante, qualiter domi viverent, ac summittente quosdam malignorum servorum derogandi dominis; in primordiisque quasi dubitante super his, quae dicebantur, deinde vero affirmante calumnias. Id ipsum & super ignobilibus gerebat, * dignos eos honoribus judicans. Praeterea domorum multas habitatorum a prima in tertiam generationem subvertebat, spe fretus, ut quanto celerius ruerent, tanto has ipse hereditate citius possessurus esset. Dignum autem est, ut & hoc causa voluptatis, & paradigmatis memoriae commendemus. Ceterularius quidam erat in foro, ex laboribus suis locuples, & nihil agens; quo accersito, omnium vorax Imperator ait: Pone manum tuam in vertice meo, & jura quantum tibi sit auri. Qui parum, tamquam indignus, recusans, coactus est ab eo hoc facere: & centum se libras dixit habere: quas eadem hora auferri praecipit, dicens: Tu quid opus habes sollicitari? prande mecum, & tolle libras decem, & his valde contentus. Hucusque Theophanes de iniquissimi Imperatoris rebus gestis.

* indignos.

LII. Quod ad res pertinet Occidentales, produnt Annales veteres Francorum, ce-

PAGIUS
III.
Concilium
Aquisgranense de
Processione
Spiritus
Sancti.

A num. LIII. ad LXIV. Eginhardus in Annal. de Concilio Aquisgranensi hoc anno celebrato haec habet: Imperator de Arduenna Aquisgrani reversus, mense Novembrio Concilium habuit de Processione Spiritus Sancti: quam quaestionem Joannes quidam Monachus Hierosolymis primo commovit. Cujus definienda causa Bernharius Episcopus Vormacensis & Alahardus Abbas Monasterii Corbeia, Romam ad Leonem Papam missi sunt. Agitatum est etiam in eodem Concilio de statu Ecclesiarum & conversatione eorum, qui in eis Deo servire dicuntur: nec aliquid tamen definitum est, propter rerum (ut videbatur) magnitudinem. Idem habent reliqui Annalistarum ac Ado in Chronico, qui tamen loco Bernharii Episcopi Wormacensis mendose habet, Episcopi Cormaricensis. Certum enim hoc tempore Bernarium Episcopatum Wormacensem gessisse; ut hoc anno num. VIII. & seq. demonstrat Cointius, ubi & refert Sirmondum, qui Tom. II. Concil. Gall. duobus illis Legatis adnumerandum censet Jessen Ambianensem Epi-

lebratum fuisse hoc anno Concilium Aquisgranense occasione motae quaestionis de processione Spiritus sancti, de quo Annales sub Caroli filio Ludovico conscripti haec habent: His ita gestis, Imperator de Arduena Aquisgranum reversus, mense Novembrio Concilium habuit de processione Spiritus sancti. Quam quaestionem Joannes quidam monachus Hierosolymis primo concitavit. Cujus definienda causa * Bernarius Episcopus * Vormacensis, atque Jesse * Episcopus, & Alahardus Abbas monasterii Corbejae Romam ad Leonem Papam missi sunt. Agitatum est etiam in eodem Concilio de statu Ecclesiarum, & conversatione eorum, qui in eis Deo servire dicuntur: nec aliquid tamen in eis definitum est, propter rerum, ut videbatur, magnitudinem. Haec Annales, eadem & alii omnes.

Concilium
Aquisgranense.* Bernarius.
* Vvan-
giomi.
* Jesse E-
piscop.
Vvormacensis.

Hic monendum esse putamus Lectorem, non de his dubitatum, vel tractatum, num Spiritus sanctus a Patre, Filioque procederet; sed quod tum apud Hispanos (ut vidimus, & suo loco pluribus diximus) tum apud Gallos additae fuerunt Symbolo quatuor illae syllabae, FILIOQUE: num id bene factum esset, ut & ita auctum Symbolum in Ecclesia caneretur. Acceperunt enim licentiam a Leone ipso Romano Pontifice Franci, ut liceret eis Nicenum Symbolum, sive dixerimus Constantinopolitanum, in Ecclesia canere. Sed cum ipsi illud canerent cum eo additamento: inde oborta est controversia, num licite illis appositis syllabis, legitime in Ecclesia cani posset; cum alioqui de ipsa processione Spiritus sancti, disputari minime debuit, neque in controversiam adduci, cum sancti Leonis Magni auctoritate constaret (ut a nobis suo loco dictum est) recte dici Spiritum sanctum a Patre, Filioque procedere. Quid autem

LIII.
De processione
Spiritus
Sancti.

scopum, quod Sirmondus ait constare ex Actis ipsius Legationis, hoc est ex Collatione cum Papa Romae a Legatis habita & ex Vita Caroli Magni, in qua tamen fatetur, ibi depravatum nomen illius Ambianensis Episcopi legi, & intelligit Vitam Caroli M. a Monacho Egolesmensi scriptam, quae etiam Baronio num. LII. imposuit. Nam a quo alio id acceperit Baronius, non reperio. Verum in illis nulla fit mentio Ambianensis Episcopi, sed in sola duntaxat inscriptione, qua Jesse Episcopus cum Bernario Episcopo & Adelardo Abbate memoratur, ut videre est apud Baronium qui illam recitat. Haec verba inscriptionis: Ratio qua habitae est de Symbolo fidei, in Secretario B. Petri Apostoli, inter D. Leonem Sanctissimum & Coenangelicum Papam Urbis Roma, & Bernarium atque Jesse Episcopos, seu Adelardum Abbatem Misos D. Caroli Imperatoris per Indictionem secundam. Nomen enim Jesse in ea inscriptione ab imperito quopiam positum esse, ut saepe fit, patet primo ex initio Pontificalium literarum ad

CHRISTI
809.

LEONIS PAP. III.
14.

CAROLI MAGNI 9. IMPF.
NICEPHORI 8.

tem actum sit Romæ a Legatis a Synodo missis, vetera nos docent Ecclesiastica monumenta ex Zmaragdi ad Carolum epistola, in qua ipsa acta (a) inseruntur hac inscriptione notata:

(a) *Acceptimus a Du-
eao Fron-
tone Societ.
Jesu, habu-
imus etiam
ex
script.
Cod. An-
tonii Au-
gustini.*

Ratio, quæ habita est de Symbolo Fidei in Secretario B. Petri Apostoli inter D. Leonem sanctissimum, & coevangelicum Papam Urbis Romæ, & Bernarium, atque Jesse Episcopos, seu Adelbardum abbatem missos D. Caroli Imperatoris per Indictionem secundam.

LIV.
Epist. Car-
oli no-
mine ad
Leonem
III. scri-
pta a
Zmarag-
do.

Lectionis a prædictis Missis per ordinem testimoniis, atque a domno Apostolico diligentissime auditis, ait, ita sentio, ita teneo, ita cum his auctoribus, & sacre scripturæ auctoritatibus. Si quis aliter de hac re sentire, vel docere voluerit, defendo: & nisi conversus fuerit, & secundum hunc sensum tenere voluerit, contraria sententiam funditus abiicio. His dictis, novi quod nonnulla colloquendo potius, quam disputando præcesserunt. Quorum series sensuum, seu verborum nisi tantum quod inde fuit, non satis memorie occurrit. Cumque eadem collatio ad hoc usque procederet, ut jam magis certa disputatio, quam ut supra collocutio habenda esset: & si non eadem fuit proprietas sermonum, in quantum recordari valeo, iste tamen fuit cursus sensuum, & summa conclusio novissimarum definitionum.

LV.
Processio
Spiritus
sancti a
Filio asse-
ritur a
Pontifice.

Missi: Quia vero, ut dicitis, ita certissimum credendum est, credendo immutabiliter tenendum, tenendo vero sicubi necesse fuerit, constantissime defendendum est: numquid non id nescientes docendum, scientibus autem, ut id attentius teneamus, confirmandum est? Papa: Ita est. Missi: Si ita est, si quis hoc nescierit, vel ita non crediderit: num saluus esse poterit? Papa: Quisquis ad hoc sensu subtiliori pertingere potest, & id scire, audita scient credere noluerit, saluus esse non poterit. Sunt enim multa, e quibus istud unum est, sacre fidei altiora, mysteria, subtilioraque sacramenta, ad

quorum indagacionem pertingere multi valent: multi vero aut ætatis quantitate, aut intelligentiæ qualitate præpediti, non valent: & ideo (ut prædiximus) qui potuerit, & noluerit, saluus esse non poterit.

Missi: Si ergo ita est, immo quia ita est, quod non credere, non licet, & non tacendo, docere licet: Cur non licet cantare, vel cantando docere? Papa. Licet, inquam, licet docendo cantare, & cantando docere. Sed illicite in prohibitis, nec scribendo, nec cantando licet inferere. Missi: Quia ergo utrisque notum est, quod ideo a vobis, ut id Symbolum cantando, vel scribendo inferatur, illicitum ducatur, vel dicatur: quia illi qui idem Symbolum condiderunt, non indiderunt, ut cæteræ sequentes principales Synodi, Chalcedonensis, scilicet quarta, Constantinopolitana quoque quinta, & sexta, & novum ultra Symbolum a quoquam qualibet necessitate, seu salvandi homines, devotione condere, & in veteribus tollendo, addendo, mutandove, quicquam inferere prohibuerunt, non est ibi diutius immorandum. Sed hoc quero. Hoc ut dicatur, rogo: quia id credere bonum est: bonum hodie sicut ad credendum, ita ad cantandum esse, si tunc ab eis insertum fuisset. Papa: Bonum, certe, & valde bonum, utpote tam fidei sacramentum magnum, quod non licet non credere, quisquis ad hoc valet pertinere.

Petunt
Legati,
ut canta-
re liceat
quod cre-
ditur.

Missi: Numquid non bene idem tum auctores fecissent, si quatuor tantum addendo syllabas, tam pernecessarium fidei sacramentum cunctis deinceps sæculis perspicuum redderetur? Papa: Sicut non audeo dicere, non bene fecisse, si fecissent, quia proculdubio sicut cætera, quæ vel omiserunt scientes utique, & non tam humana, quam divina illuminati sapientia fecerunt: ita quoque non audeo dicere, istud eos nobis minus intellexisse, perpensis, cur dimiserunt, vel cur dimissum, ne ultra mitteretur, sicut & cætera

LVI.

PAGIUS ad Riculfum Archiepiscopum Moguntiacensem, quas Sirmondus prædictis Legationis Actis subjecit. Hoc earumdem literarum exordium: Leo Episcopus servus servorum Dei Reverentissimo & Sanctissimo Richulfo Episcopo. Cum ad limina Beatorum Principum Apostolorum Bernharius Venerabilis Episcopus una cum Adalbaro religioso Abbate Missi filii nostri Domni Caroli Serenissimi Imperatoris conjunxissent. Patet secundo, inscriptionem illam additamentum esse cuiuspiam scioli, quia Indictio secunda cum mense Augusto hoc anno absoluta est, & Annalistarum omnes testantur, Aquisgranensem Synodum mense Novembri congregatam fuisse, ideoque currente Indictione tertia.

IV. Per Bernarium Wormaciensem Episcopum & Adelhardum Abbatem Corbeiensem Synodi

Aquisgranensis Legatos, Carolus Imp. Leoni E Synodo Papæ literas dedit ab Holstenio primum publicatus, quibus hic præfixus est titulus: Epistola ad Leonem Caroli Imp. ad Leonem III. Papam Urbem Romæ directæ, a Zmaragdo edita. In supplemento vero Conciliorum a Lalando collecto huic Epistolæ hæc inscriptio præfigitur: Epistola Caroli Magni Imp. ad Leonem III. Papam Urbis Romæ directæ a Zmaragdo Abbate Sancti Michaelis in Diocesi Viridunensi edita de Processione Spiritus Sancti, quam inscriptionem probat Mabillonius Tom. II. Vet. Analect. in Notis ad Chronicon Monasterii Sancti Michaelis in Pago Viridunensi. Et literæ ita exordiuntur: Quæstio quæ de Spiritu Sancti Processione est nuper exorta, jam dudum est diligentissime a Sanctis Patribus ventilata. Sed quia jamdiu a quærentibus neglecta

ja

vera prohibere. Tu & tui videte quid sentiat de vobis. Nam ut ego me illis non dico præferam, sed etiam illud absit mihi, ut coæquare præsumam. Missi: Absit etiam Pater Deo nostro protegente, illud a nobis, ut nos quicquam horum cogitemus, vel dicamus, vel superbia inflati vel in divinis rebus humanæ laudis cupidine provocati, ac si nosmet illis non tantum præferre, verum etiam coæquare præsumamus: sed tantum secundum huius temporis qualitatem, imbecillitatem fratrum nostrorum charitate compatiens, illud quærimus, in eo laboramus, ut quia finis mundi appropinquat, in quo, sicut prædicta sunt, tempora periculosa: etiam ideo inter cætera maxime fratribus nostris prodesse valeamus. Quo ergo fideles in Domino in sacramento fidei reddere studeamus; & idcirco quia præfatum Symbolum a quibusdam ita cantari reperimus, & quod id Ecclesiasticæ congruere fidei, sicut sentimus, utique cognovimus, atque per hoc & nunc jam plurimos doctos & sine fine usque in finem sæculi de tanto mysterio, si ita teneatur, instruendos esse cognovimus, qui nequaquam instruerentur, nisi cantaretur: melius nobis visum fuit, cantando tantos instruere, quam tacendo indoctos relinquere. Si enim sciret Paternitas tua, quanta sunt hodie millia id scientium, quia cantatur, qui numquam scituri essent, nisi cantaretur: fortasse nobiscum teneres, & id tuo etiam consensu, ut cantaretur, acquiesceres.

LVII.

Papa: Interim assentio: Verumtamen, quæso; responde mihi: Num universa huiusmodi fidei mystica sacramenta, quæ Symbolo non continentur; sine quibus quisque, qui ad hoc pertingere potest, Catholicus esse non potest, Symbolis inferenda & propter compendium minus intelligentium, ut cuique libuerit, addenda sunt? Missi: Nequaquam, quia non æque omnia necessaria sunt. Papa: Et si non omnia,

PAGIUS

jacebat; non quævit quasi antiquitus ventilata, sed quasi quadam his temporibus nobis subito emerfit occulta; quod divinitus spiratum fideliter credens non dubito. Crebris etenim quæstionum ictibus præsens Ecclesia tunditur, ut doctrinis Catholicis erudita, sanaque fidei confessionibus eliminata, in æternum quandoque hereditate filiorum percepta vivere cum Domino valeat feliciter regnatura. Sed quia, ut præfatus sum, hæc quæstio diu a quærentibus indiscussa jacebat, voluit Omnipotens Deus in eandem suscitare corda Pastorum, ut negligentia torpore sublato exercitationis Sanctæ trachio cælestem valeant perfodere thesaurum. Sermonis etenim Dominici sarculo sapius Divinarum Scripturarum Pastores debent proscindere campum, ne zizania satoris iniqui semenque malignum formosi tritici valeat opprimere fructum: aut volans passim volucris hæretica semen Catholicum a cordibus rapiat parvulorum: horridaque spinarum emerfit Domini nitidam possit suffocare segetem. Lætionis etenim Sacra eo-

certe plurima sunt his similia, quæ nisi a capientibus credantur, Catholici esse non possunt. Missi: Dabisne aliquid, non dico sublimius, sed saltem huic simile Symbolo deesse? Papa: Nempe dabo, & abundanter dabo. Missi: Di primo unum, & si necesse fuerit, adde alterum.

Papa: Quia amica agitur contentione, quod agitur, & pro utrarumque partium quæritur salute, quod quæritur (atque utinam quoties aliquid huiusmodi in majoribus, seu in minoribus Ecclesiasticis, vel Catholicis utilitatibus quæritur, ita per omnia pacifice sine perversa * intentione quæreretur) ne quid forte de tam reverendis mysteriis temere loquamur, detur considerandi locus: & dabimus quicquid de his dederit Dominus.

Non omnia quæ creduntur cantantur in Symbolo.

* contentione.

Et nocturna dilatione congrua data, ait Papa: Numquid magis salutare est credere, periculosumve non credere, Spiritum sanctum a Filio sicut a Patre procedere, quam Filium sapientiam, Deum a sapientia Deo, veritatem Deum a veritate Deo genitum esse; & tamen utrumque unam sapientiam, unam veritatem, essentialiter Deum esse; cum tamen constet, id a sanctis Patribus eidem Symbolo inditum non esse? Si ergo hæc duo, sicuti sapientes decet, in tam familiari disputatione ad hoc valent, ut nobiscum sentiat, & cognoscatis, tot priores Catholicos Patres, qui hoc unde agitur, vel Symbolis non inseruerunt; vel inserere, quemadmodum cætera (ut supra dictum est) prohibere: non præsentia ignorantia, non futura negligentia providentia prætermisisse: & prætermisum ne mitteretur prohibuisse; a coacervandis testimoniis libentissime quiescimus. Sciendum vero, non solum secundum essentiam divinitatis, verum etiam secundum mysterium Dominicæ incarnationis tanta, Deo auctore, & ex eorumdem Patrum auctoritate, dumus & talia, quanta non solum sapientibus satisfacere; sed etiam stul-

LVIII.

gnitio imbecillis baculum, nervosis arma ministrat, hostium subdolos fortiter premit insidias, & victoribus æternas feliciter promittit coronas. Ergo procul a Pastoribus negligentia torpor abscedat; procul a mentis acumine inertia damnosa recedat, mollisque lascivia corporis membra relinquat, & altus sopor mollisque somnus in rigidas lucrosasque lætionis emergat excubias, ut Ecclesia ager optimus, Doctorumque semine satus, valeat centenos Omnipotenti reddere fructus. Jam nunc adgrediar de Spiritus Sancti Processione; quam pluribus postea Scripturæ Sacræ locis egregie probat.

Baronius existimat non dubitatum vel tractatum in Aquisgranensi Concilio, num Spiritus Sanctus a Patre Filique procederet, sed quod sum apud Hispanos, tum apud Gallos addite fuerunt Symbolo quatuor illa syllaba, FILIOQUE; num id bene factum esset, ut & ita auctum Symbolum in Ecclesia caneretur. Verum Coitius laudatus recte arbitratur, motam esse quæstionem de

V. In ea Synodo actum non est de additamento ad Symbolum.

stultos valent opprimere. Missi: Non inquam necesse est in eo laborare, an nesciamus quod scimus, quia quicquid exinde ceteri sciunt, nos Deo auctore scimus, aut scire possumus, si non scimus.

LIX.
Reprimit
Papa im-
portuni-
tatem pe-
nitentium.

Papa: Hoc est, inquit, quod miramur, qui sine profectuoso labore potestis quiescere, laboratis ne quiescatis. Missi: Non ideo laboramus, ne quiescamus; sed ne propter inertiam pii laboris primum amittamus, & salva diligentiore inquisitione, declinataque pertinaci contentione, adhuc majus aestimamus lucrum, quod per hoc in corde quarentium acquiritur, quam detrimentum in eo fieri, illorum qui addiderunt, ac si per contumaciam contemptores paternarum constitutionum existerent. Aliud est enim per arrogantiam transiliendo bona contemnere, aliud bona per benevolentiam meliora efficere. Papa: Istud quoque etsi in quibusdam ut agatur, bonum est: non tamen ideo ubique agendum est. Qua de re multa id ita esse probantia addi poterant testimonia; sed res per se admodum patet, quanto melius sit, ut quisque quodlibet bonum ita ut est, utile reddere studeat; aut si forte id ipsum bonum melius efficere nititur; hoc primo caveat, hos magnopere perpendat, nec se ultra, quam debuit, temerarium presumendo, & illud, quod per se salubre erat, reddat noxium corrumpendo. Nisi quis forte asserere velit, de presenti unde agitur, vel similibus capitulis, quæ sine periculo loco suo docere licet, & discere, ut ordo docendi licitus dimittatur, & ibi deserantur, ubi numquam deinceps docens, aut discens innocens, sed semper sane in transgressionis crimine merito culpabilis uterque judicetur. Quod te fortasse, si non dedigneris audire, non immerito tangit; qui hic quod hætenus in Ecclesia

Dei, & sibi quisque sapiens scire, & sine cogitatione delicti insipienter potuit docere, jam deinceps non dico, stultus discere: sed nec ipse sapiens sine pravariatione possit cantare, cantandove, ut vultis, quemquam docere; & dum multis alio, quam debetis, tramite prodesse eligitis, nullum in hac dumtaxat parte dimittitis, cui si vos sequutus fuerit, non noceatis. Nam de eo, quod supra docuistis, non æque judicandus, vel habendus sit ille, qui tale aliquid devote fructum quærendo ageret; illo qui hoc contumaciter jussione præsumeret. Hæc defensio, vel si dici liceat, tergiversatio, non hæc respicit, non istud intendit: quia non idem Patres discernendo vel decreverunt, nec sanxerunt: ut ipsum benevolus præsumeret, non malevolus, sed tantummodo nullus.

Missi: Numquid non a te id ipsum Symbolum est data in Ecclesia cantandi licentia? Numquid a nobis hic usus ille cantandi processit? Hinc etenim illuc, mos idem cantandi non a nobis hic advenit: & quomodo illum usque hodie cantamus? Papa: Ego licentiam dedi cantandi, non autem cantando quippiam addendi, minuendi, seu mutandi, & ut expressius aliquid, quia vos cogitis, loquar: quoad vobis in hoc satis fuit, quomodo in hujusmodi cantando, vel celebrando sacrosanctis mysteriis, sancta Romana tenet Ecclesia: nequaquam aut nobis in talibus laborare, aut aliis laborandi occasionem necesse fuit ingerere; Quod vero asseritis, ideo vos ita cantare, quoniam alios in istis partibus, vobis priores audistis cantasse: quid ad nos? Nos enim id ipsum non cantamus, sed legimus, & legendo docere, nec tamen legendo, aut docendo addere quippiam

LX:
Licentia
cantandi
Symbolum
data
a Leone
Papa.

PAGIUS

de ipsa Spiritus Sancti Processione, utrum scilicet Spiritus Sanctus a Patre tantum, an Patre Filioque procedat. Quotquot enim Scriptores antiqui Aquisgranensis Concilii mentionem faciunt, id manifestissime asserunt. Ado, qui uberiori sermonem, quam ceteri de hac Synodo fecit, ait: De Processione Spiritus Sancti quæstio agitur, utrum sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio. Monachus Egolesimensis in Vita Caroli M. Concilium scribit habitum de Spiritu Sancto procedente a Patre & Filio. Annalistæ Loiselianus, Fuldenis Bertinianus, ac Metensis, Eginhardus, in Annal. nec non Incertus Auctor in Vita Caroli Concilium testantur, celebratum de Processione Spiritus Sancti: nec ullus ex illis verbum facit de prædicto Symboli additamento in Ecclesia, vel canendo vel non canendo. Secundo, quæstionem Joannes quidam Monachus Hierosolymis primo commovit, ut scribunt Annalistæ, Loiselianus, Fuldenis, Bertinianus, ac Metensis, nec non incertus Auctor & Monachus Egolesimensis in Vita Caroli; nec ab his dissentiant Eginhardus in Annal. & Ado. Ille enim ait: Quæstionem Joannes qui-

dam Monachus Hierosolymis primo concitavit; hic vero: Hanc quæstionem Joannes Monachus Hierosolymis moverat. Quare quæstio, de qua in Aquisgranensi Concilio tractatum primum Hierosolymis exorta. Quis autem sibi persuadeat, a Græcis disputatum, an in Symbolo cantandum esset illud additamentum. FILIOQUE, quod ipsi non recipiebant. Tertio Carolus Imp. in suis post Aquisgranensem Synodum ad Leonem Papam literis, licet bene prolixis, quarum mox initium retulimus, nullum verbum habet de Symbolo vel canendo vel non canendo, sed totus est in conglobandis auctoritatibus ex utroque Testamento, & ex authenticis Patrum Scriptis, ut quamplurimis testimoniis ostendat de Spiritu Sancto, quod non a Patre tantum, sed a Patre & Filio procedit. Ergo in Aquisgranensi Concilio, ut ait Ado citatus, agitata quæstio de Processione Spiritus Sancti, utrum sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio.

Denique Theodulphus Aurelianensis Episcopus hæc temporibus, cum quæstio de Processione Spiritus Sancti cœpit agitari, libellum de ea materia jussu Caroli conscripsit. In suo Opu-

VI.

scu-

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9. IMPP.
NICEPHORI 8.

piam eidem Symbolo inferendo præsumimus. Quæ vero prædictis Symbolis fidei tantum non congruentia deesse cognoscimus, non (ut sæpe dictum est) inferere præsumimus: sed locis, temporibusve opportunis, quibus competit, ministrare curavimus. Missi: Ergo, ut video, illud a vestra Paternitate decernitur, ut primo illud, de quo quæstio agitur, de sæpe fato Symbolo tollatur, & tunc demum a quolibet licite, ac libere sive cantando, sive tradendo discatur, & doceatur. Papa: Ita proculdubio a nostra parte decernitur: ita quoque ut a vestra assentiatur, a nobis omnimodis suadetur. Missi: Quamquam ergo (ut supra ipse dixisti) pro ambarum partium quæritur salute, quod quæritur: sublatis his, quæ vultis, bonum est, ut idem Symbolum cantetur. Papa: Bonum sane. Quod tamen, non imperando, sed ut prius permittendo dicimus. Quia illud, sicut tunc, ita & nunc, si sincere agatur, utile indigentibus esse posse, non ignoramus.

Quid decernat
Leo Pap.

LXI.

Suadet
Papa non
cantandum
Symbolum.

Missi: Quia vero (ut dicitis, & verum dicitis) bonum est cantare id ipsum Symbolum; numquid enim, si sermo plenus recta fide e medio tollatur, idem sermo ab omnibus, ac si contra fidem sit, condemnabitur? Quale ergo dabis consilium, ne id ipsum ad aliquod transeat exitium? Papa: Si prius quam ita cantaretur, interrogatus essem: ne infereretur, utique respondiissem. At nunc (quod tamen non affirmando, sed vobiscum pariter tractando dico) quantum menti occurrit, ita mihi videtur posse utrumque fieri: ut paulatim in palatio (quia in nostra sancta Ecclesia non cantatur) cantandi consuetudo ejusdem Symboli inter-

PAGIUS
Quod probatur
ex Theodulpho
Episc. Avelinensi.

sculo collegit sententias Antiquorum Patrum, qui Spiritum Sanctum a Patre Filioque procedere scripserunt. Horum indiculus ita texitur. Athanasius, Cyrillus, Hilarius, Ambrosius, Didymus, Augustinus Fulgentius, Hormisda, Leo, Gregorius, Isidorus Prosper, Virgilius Afer, Proclus, Agnellus, Cassiodorus, Prudentius. Opusculum ipsum consule cum Notis Sirmondi, qui Vigilium Thapsensem in Africa Agnellum Ravennatem in Italia, Episcopos agnoscit, & adjudicat Athanasio libros XI. de Trinitate, qui citantur a Theodulpho, & Latino tantum sermone inter Athanasii Opera circumferuntur. Theodulpho in sua lucubratione mens eadem ac Carolo in literis ad Leonem Papam jam memoratis. Uterque varia profert testimonia, quibus asserit Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere. Theodulphus enim quid intendat in Metrica Operis ad eundem Carolum Præfatione sic exponit:

Imperii vestri, Rex inclyte, jussa secutus,
Defero Theodulphus hac documenta libens.
Quis Patre seu Nato procedere Spiritus almus
Adstruntur, legis hoc reboante tuba.
Hoc Evangelium, hoc promit Apostolus Auctor,
Hoc canit unanimis vox pia sacra Patrum.

mittatur: sicque fiat, ut quod id ipsum ut cantaretur non qualibet imperantis auctoritas, sed potius audiendi id fecerat novitas. Si dimittatur a vobis, dimittetur ab omnibus: & ita fortasse quantum esse potest, non incongrue utrumque fieri possit, ut quod jam nunc a quibusque prius nescientibus recte creditur, creditur; & tamen illicita cantandi consuetudo, sine cujusque fidei læsione tollatur. Hactenus habent Acta.

Post hæc autem Leo Papa custos antiquitatis, ab eis præsumptæ absque consensu Apostolicæ Sedis licentia vindex assurgens, non solum verbis differendo, & præcipiendo quid vellet fieri patefecit; sed indelebile monumentum erigendum putavit, quo posteris innotesceret, in sacro Symbolo esse nihil addendum. Siquidem in basilica sancti Petri (non autem Pauli, ut aliquis asseruit a) duas tabulas argenteas, ad Confessionem ejusdem S. Petri affigendas curavit, in quarum altera Symbolum Latine scriptum legeretur, in altera vero Græce exaratum absque aliquo quatuor illarum syllabarum additamento FILIOQUE; sed illud in suo pristino candore voluit integrum permanere. Est mentio harum tabularum a quo Anastasium in ipso Leone, dum agens de basilicæ S. Petri collatis donis, hæc ait, postquam de ornamentis oblatis eidem Ecclesiæ nonnulla præmisit: Hic vero, inquit, pro amore, & cautela Orthodoxæ Fidei fecit ubi supra scutos argenteos duos, scriptos utroque Symbolo, unum quidem literis Græcis, & alium Latinis, sedentes dextera, lævaque super ingressum Corporis, pensantes argenti libras nonaginta quatuor, & uncias sex. Hæc ibi.

LXII.

(1) Magn.
sentent.
lib. I.
dist. II.Symbolum
duplex in
scutis ar-
genteis.

Et paulo post quoniam tempore hæc quæstio moveri cœperit, ita declarat:

Incluta Sanctorum mecum est sententia Vatum,
Quos bene spiramen Flaminis hujus agit.
Tuque manum iniicias, vegetat quem Spiritus ille
Causa tuo cujus tempore cœpit agi.

Agitata igitur in Aquisgranensi Concilio hæc quæstio; utrum Spiritus Sanctus sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio, illiusque quæstionis definiendæ causa directi Romam Bernarius Vormaciensis Episcopus & Adalhardus Corbejensis Abbas, quorum collocutio cum Romano Pontifice, quam integram Baronius num. LIV. & seqq. recitat in annum sequentem rejici debet; cum Concilium Aquisgranense mense Novembri coactum fuerit. Finis disputationis hic fuit. Symbolum cum additamento, Filioque, quod ei Romana Ecclesia nondum inferuerat, a Francis decantari moleste ferebat Leo; tamen id deinceps fieri non prohibuit absolute, sed rogavit hanc in Palatio sive in Regia Capella consuetudinem intermitteri, ratus fore, ut morem Palatii lubenter omnis postea sequeretur Francia. Ipse autem, ut Antiquitatis tenacissimum se præberet, & ne Græcos alie-

VII.
Additamentum
ad Symbolum
Leonis III. non
probatum.

LXIII. Quando autem, & qua occasione illa verba FILIOQUE itidem auctoritate Romani Pontificis, in Symbolum in Romana Ecclesia sint recepta, alia poscente causa, suo loco dicturi sumus, ac quando pariter coeptum sit idem Symbolum in eadem Ecclesia cani, par erit suo loco tractatio. Vvalfridus Strabo (a) temporis hujus scriptor tradit, usum hunc cantandi Symbolum a tempore damnatae Felicianae hæresis in Gallia, atque Germania frequentatum; atque ea ratione factum, ut Constantinopolitanum potius, quam Nicænum in Ecclesia caneretur, quod scilicet Constantinopolitanum aptius videretur modulis musicis. Sed cur non potius, quod hoc plenius sit, utpote quod de Spiritus sancti divinitate habeat magis expressam sententiam? Sed de Symbolo satis.

(a) Vvalfrid.
Strab. de reb. Eccl.
s. 22.

Moritur hoc eodem anno septimo Kal. Apr. S. Ludgerus Monasteriensis Episcopus egregia sanctitate conspicuus. Cujus
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS alienaret in Basilica Sancti Petri duas Tabulas argenteas ad Confessionem ejusdem Sancti Petri affigendas prudenter curavit, in quarum altera Symbolum Græce scriptum, in altera Latine exaratum legeretur, utrobique sine hoc additamento, *Filioque*. [1] Meminit illarum Tabularum Anastasius, cujus verba Baronius num. LXII. refert. Perperam tamen scribit Cointius citatus indicare Patres Concilii Arelatensis, post quinquennium celebrati Additamentum illud, *Filioque*, constanter a Francis in Symbolo retentum fuisse, quia hanc de Spiritus Sancti Processione confessionem ediderunt: *Spiritum vero Sanctum nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex Patre & Filio profitemur*; ait præterea illud eis a Clodovei M. temporibus traditum. At si hoc ultimum verum esset in Actis Collationis tacitum non fuisset, & primum ad rem non facit, cum quæstio tantum esset, an illud Additamentum in Missa cantandum.

VIII. Ad num. LXIII. & seq. Alfridus Sedis Mimagardfordensis, seu, ut hodie loquimur, Monasteriensis tertius Episcopus in Vita Sancti Ludgeri Episcopi ejusdem Sedis primi, quam Bollandus ad diem XXVI. Martii & dein Mabillonius Sæc. IV. Benedict. part. I. recitarunt, hujus Sancti Antistitis mortem his verbis narrat: *Defunctus est anno Dominica Incarnationis octingentesimo nono, septimo Kalendas Aprilis: & tricesimo secundo die sancti sui obitus, hoc est VII. Kalendas Maii, mirisæ fragrans in loco profecto sepultus est, id est, ut antea dixerat Alfridus, in loco ubi vivus ipse decreverat. Ejus Vitam post Alfridum, quem Baronius non vidit retractavit Monachus Anonymus Werthi-*

VIII.
Moritur S.
Ludgerus
Episc. Mo-
nasterien-
sis.

res gestas, & miracula post obitum descripserunt monachi Verdenses omni sinceritate, extant ipsa jam cusa. Porro dies natalis ejus in Ecclesiastica monumenta relatus anniversarie in Ecclesia Catholica recolitur, atque colitur. Tradunt iidem scripta ab eo opuscula quædam, & inter alia res gestas a S. Bonifacio Episcopo Moguntino, & Martyre, necnon vitam SS. Gregorii & Alberici.

Quæ autem intercesserunt inter ipsum, & Carolum Magnum Imperatorem ultimo loco, ante obitum, ab eisdem ita memoria digna narrantur: *Carolus Imperator eum ad se pro quadam Reipublicæ utilitate evocari fecit. Qui cum secundum præceptum ejus venisset, & juxta palatium mansionem accepisset: primo statim mane, misso ad eum Rex cubiculario, ipsum ad se venire præcepit. Ea ipse hora persolvendis ex more cursibus, consuetis scilicet recitandis precibus, cum*
M m m suis

LXIV.

nenis, quædam subinde admiscens nonnihil ab Alfridi narratione discrepantia. Tertiam Vitam ex eodem Monacho Werthinensi typis vulgavit Surius in prima sui Operis editione, cujus loco tertii editores Collectionis Surianæ substituerunt Vitam ab eodem Monacho Werthinensi scriptam. *Erat Sanctus Ludgerus in Scripturis Sacris non mediocriter eruditus, sicut in libro ab eo composito de Vita Venerabilium ejus Doctorum, Gregorii scilicet & Albrici, aperte testatur, sed & primordia Sancti Bonifacii adventus atque ordinationis, qua fuerunt in alio Opusculo prætermissa, pulchro sermone ipse conscripsit, inquit Alfridus. Libellum illum publicavit Mabillonius loco laudato, In eo Ludgerus plura de Sancti Gregorii Presbyteri & Ultrajectinæ Ecclesiæ Rectoris Vita scripsit, & non pauca de Sanctis Albrico & Bonifacio commemoravit. Eisdem Ludgero perperam adscribitur Epistola de Canonizatione Sancti Suiberti, passim recitata a Baronio, qui non animadvertenter eam esse spuriam ac supposititiam, quod suis locis offendimus.*

Eginhardus in Annal. hoc anno scribit: *Classis Constantinopoli missa, primo ad Dalmatiam, Classis deinde Venetiam appulsa est. Cumque ibi hyemaret, pars ejus Comaculum insulam accessit: comissoque prælio contra præsidium, quod in ea dispositum erat, victa atque fugata in Venetiam recessit. Dux autem, qui Classi præerat, nomine Paulus cum de pace inter Francos & Græcos constituenda, quasi sibi hoc esset iniunctum, apud Pippinum Italia Regem agere moliretur, Vvilharenus & Beatus Venetia Ducibus, omnes conatus ejus impredientibus, atque ipsi etiam insidias parantibus, cognita illorum fraude discessit.*
Quæ

IX.
Constantinopolita-
na a
Francis in
fugam
versa.

NOTÆ [1] AN Leo Papa additamentum illud *Filioque* Symbolo factum improbaverit, non disputo; illud tamen constat, Leonem ipsum confessionem fidei ordinasse, quam ad omnes Orientales Ecclesias transmisit, in qua legitur: *Spiritus Sanctus plenus Deus a Patre & Filio procedens*, Vide Baluzium Miscellan. VII. qui & Epistolam monachorum Jerosolymitanorum ad eundem Pontificem recitat, in qua Monachi illi certiore ipsam reddunt de lite hac Hierosolymis primo mota a Joanne Monacho monasterii S. Sabbæ. MANSI

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9. IMPP.
NICEPHORI 8.Sanctus
ante vult
preces ab-
solvere
quam pa-
rere vo-
canti Imp.

suis insistebat. Cumque his expletis, se venturum nuntio respondisset, & hoc Regi ille retulisset: secunda quoque vice, & tertia ad eum accersendum misit. Sed ille divinum servitium cunctis aliis rebus ante ponendum esse non ignorans: omnino venire distulit, donec cœptam psalmodiam consummaret. Qua finita, in conspectum Regis cum venisset: cur ad imperium suum venire contempsisset, interrogavit. Ad hæc ille vultu intrepido, mente constantiori: Ego Imperator, inquit, tuum semper præceptum ita in omnibus exequendum putavi, ut tamen Deum tibi ubique præferendum non dubitarem, quem omnibus anteponendum esse, omnes norunt, omnes fatentur. Hoc & ipse mihi præcepisti, quando pastoralis curæ sollicitudinem mihi commendabas, ut Deo primum serviendum scirem, post hæc tuis consequenter imperiis cognoscerem esse obtem-

perandum. Hanc tui mandati auctoritatem, hanc iustissimæ discretionis regulam secutus, Deum, tibi, & cunctis in terra mortalibus præponendum non ambigo: nec tutum esse credidi, quod huic jussioni, & perspicacissimæ rationi contrarium esset. Ideo non Regiæ potestatis inhonorationem & contemptum, ut malevoli criminantur, sed potius propter tuam salutem, qua Deo debitum exolvere curavi, & ita consequenter ad tuum expeditior servitium veni. Hanc ejus responsonem Rex optimus amplexus: Gratias, inquit, habeo Episcopo, quia qualem te esse credidi semper, talem nunc te esse expertus sum. Nam aliqui quidem fuerunt, qui hoc tuum factum aliter interpretandum, & ad meam injuriam retorquendum putarunt, sed utpote sanctitatis tuæ invidos, minus deinceps gratos habebō, & nullius de cætero contra te accusationem auditurum me, Deo

VO-

PAGIUS Quæ verba exscripsere Regino in Chronico, & Annalista Bertinianus ac Metensis. Loise-lianus tamen eadem verba ad annum superiorem recitat, & Scriptores Veneti decus victoriæ ad Paulum trahere conantur, reclamantibus licet Veteribus Auctoribus.

X. Pergit Eginhardus: At in Occiduis partibus, Dominus Ludovicus Rex cum exercitu Hispaniam ingressus, Dertosam Civitatem in Ripa Iberi fluminis sitam, obsedit: consumptoque in oppugnatione illius aliquanto tempore, postquam eam tam cito capi non posse vidit, dimissa obsidione, cum incolumi exercitu in Aquitaniam se recepit. Quid autem hoc anno acciderit in ea Marcæ Hispanicæ parte, quæ Oscæ & Cæsaraugustæ appositæ est, idest, in Subrarbii & Aragoniæ tractu, postea ibidem explicat Eginhardus: Aureolus Comes, qui in confinio Hispaniæ atque Gallia trans Pyrenæum contra Oscam & Cæsaraugustam residebat, defunctus est; & Amaroz Prefectus Cæsaraugusta locum ejus invasit, & in Castellis illius præsidia disposuit; missaque ad Imperatorem Legatione, se cum omnibus ejus obsequio traditurum promisit. Eadem habet Monachus Egolesimensis in Vita Caroli, qui addit Aureolum illum ortum fuisse e genere Felicis Auteoli Comitis Petragoricensis, sed pro confinio commercium habet, quæ dictio illa ætate idem erat ac confinium ac limes, ut ostendit Ducangius in voce commercium. Moliebatur Amaroz defectionem a Rege Cordubensi, & exemplo Ibnalarabi Ditionem Cæsaraugustanam & Oscensem sub fide Francorum retinere cupiebat. Quid autem is propterea egerit, anno sequenti dicemus. Ex his corruunt quæ habet Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 18. tam de anno captæ Dertosa quam de aliis ad præcedentes expeditiones Hispanicas pertinentibus.

Subdit Eginhardus: In Tuscia Populonium, XI. Civitas maritima, a Græcis qui Orobita vocantur, depradata est. [1] Mauri quoque de Hispania Mauris Corsicam ingressi, in ipso Sancto Paschali Sabbato direpta & Civitatem quandam diripuerunt & præter Episcopo-Germania pum, & paucos senes atque infirmos, nihil in bello agita-ta. Interea Godefridus Rex Danorum per negotiatores quosdam mandavit, se audisse quod Imperator ei fuisset iratus, eo quod in Abodritos anno superiore duxit exercitum, & suas ultus est injurias: addens, velle se purgare ab eo quod obiiciebatur: fœderis ruptionem ab illis fuisse inchoatam prius; quam a se bellum. Petebat etiam, ut Conventus Comitum Imperatoris, atque suorum juxta terminos Regni sui ad Albim fieret: in quo res invicem gestæ proferri, & emendatione digna inter partes enumerari (vel emendari) possent. Non abnuat Imperator, colloquiumque trans Albim habitum cum primoribus Danorum in loco qui dicitur Badenriot, multisque hinc inde prolatis, atque enumeratis rebus, negotio penitus infecto discessum est. Trasco vero Dux Abodritorum, postquam filium suum postulanti Godefrido oblidem dederat, collecta popularium manu, & auxilio a Saxonibus accepto, vicinos suos VVlixos aggressus, agros eorum ferro & igni vastat: regressusque domum cum ingenti præda, accepto iterum a Saxonibus validiori auxilio Smel-dingorum maximam Civitatem expugnat: atque his successibus, omnes qui ab eo defecerant, ad suam societatem redire coegit. Imperator autem cum ei multa de jactantia & superbia Regis Danorum nunciarentur, statuit trans Albim fluvium Civitatem edificare, Francorumque in ea ponere præsidium. Cumque ad hoc per Galliam, atque Germaniam homines congregasset, armisque ac

NOTÆ [1] I N Tuscia Populonium, civitas maritima a Græcis &c. depradata est &c. An hæc veritati cohæreant, ambigo; nam Andreas tertius Abbas Montis Viridis in Etruria coevus scriptor, in ea, quam scripsit, Vita S. Walefridi, ejusdem monasterii conditoris, disertè asserit, Mauros (ita eos appellat) qui Populonium maritimam Etruriæ urbem direpturi veperant, numero hominum sexcentos septuaginta ab incolis eorum locorum, numero hominum non ultra quadraginta caesos fugatosque fuisse, patrocinium pugnantibus præbente Viro Sancto, cujus monasterium ibidem extitum erat. Vitam hanc S. Walefridi vulgavit Bollandus ad diem XV. Februarii. MANSI

CHRISTI
809.

LEONIS PAP. III.
14.

CAROLI MAGNI 9.
NICEPHORI 8. IMPP.

volente, promitto. Tu, ut haftenus fecisti, Dei semper operare voluntatem, & simul nobis devotus, & fidelis pro nostri
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Imperii statu orare memento, &c. At de his fatis.

M m m 2 Se-

PAGIUS *ac ceteris ad usum necessariis rebus instructos, per Frisiam ad locum destinatum pergere jussisset, Trasco Dux Abodritorum in emporio Reric, ab hominibus Godefridi per dolum interfectus est. Sed Imperator postquam locum Civitati construenda fuerat exploratus, Egbertum Comitem huic negotio exequendo proficiens, Albim traicere, & locum jussit occupare. Est autem locus super ri-*

pam Sturia fluminis vocabulo Eselsfelth: & occupatus est ab Egberto & Comitibus Saxonis, circa Idus Martias (anni scilicet sequentis) & muniri captus. Populonium civitas erat Pontificiae Dittonis ex donatione Carolina. Civitas a Mauris capta alia non potest esse quam Mariana vel Nebium, quæ temporibus Caroli Magni solæ erant Episcopales in Corsica.

JESU CHRISTI
ANNUS
810.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
15.

CAROLI MAGNI 10.
NICEPHORI 9. IMPP.

I.
Niceph.
Imp. in
omnibus
impis &
scelestus.

S Equitur Redemptoris annus octingen-
tesimus decimus, Indictione tertia in-
choata, quo Nicephorus Imp. persecu-
tionem in monachos damnantes hæresim
Mœchianorum prosequens, in alios etiam
convertit tyrannidem, de qua Theophanes,
qui præsens ista spectabat, postquam
diras, & recens adinventas exactiones
recensuit, hæc ait: *Denique militares
principes more servorum uti Episcopis, &
inferioris ordinis clericis jussit. Aditu-
ris Episcopia, & monasteria tributum im-
posuit persolvendum. Aurea & argentea
Ecclesie vasa improbabat, eademque li-
cet sacrata pro communibus habebat, illud
Judæ de unguento exhibitio Domino usur-
pans (a): Ut quid perditio ista? Ait idem
Theophanes, ipsum deridere con-
suevisse omnem Christianum proximum
diligentem.*

(a) Matth.
26.

II.
Niceph.
Manichæ-
is admo-
dum fa-
vet.

Sed unde (quis dicet) tanta impietas
homini, in quo nec vestigium quidem
Christianæ pietatis inesset? Postumus id
quidem satis intelligere ex iis, quæ idem
Theophanes hoc pariter anno tradit: Ip-
sum fuisse nimirum studiosissimum Mani-
chæorum, de quibus hæc idem ait: *Ma-
nichæorum, de qui nunc Pauliciani, &
Atingani dicuntur, quique in Phrygia,
& Lycaonia constituti, confines ejus ha-
bebantur, amicus ferventissimus erat, res-
ponsis eorum semper, & immolationibus con-
gratulus. In quibus & cum Bardanus
Patricius contra eum insurrexit, his ad-
vocatis, hunc molitionibus eorum subegit.
Taurum quippe in loco quodam, ferreo pa-
lo cornibus alligans, ad terram incurva-
tum, sic dum mugiret, & volutaretur oc-
cidi fecit, hujusque * vestem in mola ver-
sa vice molens, & incantationibus usus,
victoriam tulit, permittente Deo propter
multitudinem peccatorum nostrorum. Isti
locum sub Imperio ejus adepti sunt in-
trepide conversandi; unde multi seniorum
nefandis eorum corrupti sunt sectis. Hæc*

* vestem
al. restem.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XLVIII.
Anno He-
giæ
CXCIV.
inchoato
die 4.
Odob.
ser. 6.
A. C. 810.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6303.

⊙ 7. F. ☽ 13. P. 31. Mart. Indict. 3.

JESU CHRISTI 810.

LEONIS III. PAPÆ 16.

CAROLI IMP. 11.

NICEPHORI IMP. 9.

A Num. I. ad XVIII. Theophanes anno In-
carnat. secundum Alex. DCCCIII.
qui Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoa-

Theophanes. Quod igitur occulte Ma-
nichæus, faveret Manichæis non potuit
non odisse magnopere Christianos, & e-
leemosynas facientes secundum ipsorum
impietatem, suo loco superius enarra-
tam.

Quam autem fuerit impius iste sævis-
simus hostis Christianorum, vel ex hoc
disce, quod hoc ipso anno nono ejus Im-
perii diro supplicio complures necavit
Christianos, quos uti martyrio corona-
tos, ipsorum sanguine, & victricibus lau-
reis ditata illa Ecclesia, anniversaria die
celebrat, hocque elogio ipsi Græci in
Menologio eorum agunt natalem diem vi-
gesimatertia mensis Julii: *Commemoratio
eorum, qui sunt in Bulgaria interfecti
sub Nicephoro, & Stauratio Imperatori-
bus, anno nono Imperii Nicephori, quo-
rum alii lethalibus plagis acceptis, cum
Christum negare non paterentur, multi-
plicibus, & acerbissimis tormentis subie-
cti, e vita discesserunt; aliique ense ob-
truncati, alii funibus victi & suffoca-
ti, alii sagittis confossi, alii denique car-
ceribus, & fame consumpti expirarunt,
& corona martyrii donati sunt. Hæc Græ-
ci. De his etiam eadem omnes Latini
agunt in Martyrologio, ubi hos a Ni-
cephoro cæsos tradunt, licet Bulgaris alii
tribuunt. Fuisse quidem ipsum additum
sectæ Manichæorum, Theodorus Studita
hujus temporis scriptor testatur in Pla-
tone, sed & favisse Iconomachis, idem
qui supra Theophanes habet: Tot habuit
capita cornuta monstrum unum, quorum
singulis dire infestavit Ecclesiam.*

At quoniam innovatam hæresim Ma-
nichæorum rursus in Oriente sub Con-
stantino Heraclii nepote superius pro ra-
tione temporum sumus prosequuti ex Lu-
ca Siculo, qui floruit sub Basilio, & fi-
liis Imperatoribus, qui de his scripsit hi-
storiam ad Archiepiscopum Bulgarorum:
hic apposite reliqua prosequamur, quæ
non

III.
Martyres
sub Nice-
phoro.

IV.

tur, hæc habet: *Hoc anno Nicephorus, qui lege Nicepho-
sancita favora exereenda prohibuit, solitas sibi rus Imp.
at Deo invisas Christianorum inspectiones, bono publico
rum omnium & animalium, pabulorum & fru-
ctuum iniquas proscriptiones, usuras de navigiis odio
captatas, aliaque mala infinita prorogavit in pe-
jus: in quorum narratio ex parte instituta mole-
sta iis sit futura, qui res gestas compendio co-
gnoscere student. Mensis autem Octobris die pri-
mo, hebdomadis feria tertia (ideoque hoc Chri-
sti anno littera Dominicali F. insignito), qui-
dam incognitus monastico habitu testus, educto e
eujuspiam militis latere gladio in Palatium ir-
ruit, Nicephoro mortem inferre meditatus. Astan-
tium autem duos eum insequentes, ac retinere
contententes graviter vulneravit. Comprehensus
itaque & tormentis examinatus, nullo crimine
su-*

CHRISTI
810.

LEONIS PAP. III.
15.

CAROLI MAGNI IO. IMPF.
NICEPHORI 9.

Sergius
instaura-
tor Hære-
sis Mani-
chæorum.

non hoc tempore solum ab iisdem nefariis fieri contigerunt, sed ab Irenes Imperio usque Michaellem, & ejus successorem Leonem annis tredecim. Sic enim ait, de Sergio instituens narrationem, qui eandem hæresim Paulicianorum collapsam restituit: *Nec longum (inquit) tempus abiit, cum exortus est alter veritatis inimicus ex locis Tiliæ civitati vicinis. Est enim in illo tractu Arnia dictus, in eoque vico Drynus quidam tunc erat, cujus filius fuit Sergius, ille diaboli maximus propugnator: Sergius qui multos ex ovibus lupos fecit, & per eos Christi ovilia dissipavit: Sergius acer ipse sub ovina pelle lupo, virtutum fraudulentus simulator, quique hac arte plurimis fucum faciebat: Sergius Crucis Christi hostis, os impietatis in Christa matrem, sanctosque contumeliosus: Sergius Christi Apostolorum adversarius, qui & Prophetas odio habuit, & a divinis litteris versus ad fabulas, & mendacia se convertit: Sergius Christi osor Ecclesiæ perduellis, qui Dei Filium conculcavit, & sanguinem Testamenti pollutum duxit, & Spiritui gratiæ contumeliam fecit: Sergius, qui Paraclitum se esse mentiens, lucidam stellam se esse jactabat. Et quid diutius immoror, nec paucis concludo? Ait enim opinor, nec ætas omnis ejus nequitias commemoranti sufficeret.*

V.
Primordia
Sergii
Manichæi.

Hic itaque Sergius juvenilibus adhuc annis, Manichææ cuidam femine adhærens, in fraudem ab illa, erroremque perductus, præcursor factus est Antichristi. Ita nimirum conveniebat, turpissima sectæ ministros, vel ex Sarracenis genus ducere, vel ex servis, alios ex scortis nasci, alios ex feminis fædo errore seduci. At ne cui forte videar immerito illum accusare, res ejus exequar sigillatim, primumque exponam, qua ratione miser in hanc hæresim lapsus sit: deinde ex ipsiusmet verbis ostendam, qualis sit: aut potius qualis fuerit infelicissimus. Hic igitur cum juvenis adhuc esset, ut dixi, in feminam quamdam casu incidit moribus infamem, secta Manichæam. Illa vero diaboli sectatrix, ut callida erat, & subdola, sic juvenem allocuta.

PAGIUS

auctore vel conscio accusato, a demonio torqueri se sinxit. Imperator Virum pedicis ligæis, una cum iis, qui a damone exagitantur, arctari jussit: quod gravis mali tam imperantibus quam subdito cuique impendentis portentum dari, quale impii Nestorii temporibus visum, augurati sunt.

II.
Manichæorum
& Athinganorum
superstitionibus
ad-

Porro Manichæorum, quos nunc Paulicianos dicimus, & Athinganorum ex Phrygia & Lycania juxta patriam suam erumpentium amicus totus eorum cupidine flagrans extitit, ac eorum vaticiniis & superstitionibus omnino deditus: iis enim accitus, cum Bardanius Patricius seditionem movit, eorum præstigiis usus hominem in se rebellantem prostravit. Taurum siquidem in fo-

Audio, domine Sergi, te litterarum scientia, & eruditione præstantem esse, ac bonum præterea virum usquequaque. Dic ergo mihi, cur sacra Evangelia non legis? Quibus ille verbis illectus, nec occultum potius intuens nequitie venenum, quod latebat, ita respondit: Nobis ista legere non licet, sed sacerdotibus dumtaxat. At illa: Non ita est, inquit, ut putas; nec enim personarum est acceptio apud Deum (a): Omnes si quidem homines vult salvos fieri Dominus, & ad agnitionem veritatis venire. At sacerdotes vestri, quoniam Dei verbum adulterant, & mysteria occulant, quæ in Evangeliiis continentur, idcirco vobis audientibus omnia non legunt, quæ scripta sunt, sed quædam legunt, quædam omittunt, ne possitis pervenire ad agnitionem veritatis. Scriptum enim in illis est, quod in illa die quidam dicent (b): Domine, Domine, nonne in nomine tuo demonia ejecimus, & virtutes multas fecimus? & respondens Rex, dicet illis, Amen dico vobis, non novi vos. Scrutare, & vide, num ita scriptum sit. Quosnam ergo istos esse putas, quibus Dominus dicet: Non novi vos?

Manichæa
quomodo
seducit
Sergium.

(a) 1. Tim.

2.

(b) Matt.

7.

VI.

Ad hæc stupidissimus homo, cum imperitus, & rudis esset, hæsitans tacebat: Et nobis quidem, inquit, Evangelici dicti sententiam in promptu fuerit in hunc modum exponere: Quidam sunt, hodieque qui Christianam vitam colunt, & pie vivere videntur; cæterum incantamentis quibusdam, & demones expellere, & morbos curare consueverunt, sicut olim (c) Scævæ filii, & qui dicebantur Exorcistæ, qui quidem (ut in Actis est Apostolorum) a demonibus obsessos adjurabant his verbis: Adjuramus vos per Christum, quem Paulus prædicat: Exite ab hominibus his. Demones autem Christi nomine audito, trepidi fugabantur. Hoc ipsum nunc pluri mi faciunt, non animadvertentes, se hujusmodi artibus salutis suæ jacturam facere. Clamabunt igitur in illa die (d): Domine, Domine, nonne in nomine tuo demonia ejecimus, & virtutes multas fecimus? Et respondebit Dominus: Amen, Amen dico vobis, Non novi vos. Sunt

Falsæ do-
ctrinæ
Cateche-
sis.

(d) Matth.

7.

& a-

veam demissum, & in terram capite proclivem cornibus ad palum ferreum alligatis, eo pacto mugientem & in luto volutantem se occidi paravit: ejusdemque Bardanii veste sub mola in retroactum gyrum contorta conteri præcipiens, ac simul incantamenta effutens, Deo ita permittente, ob innumerum peccatorum nostrorum numerum, victoriam revulit. Quamobrem sub ejus Imperium Manichæis istis libere cum aliis vivendi & Civitatis jure citra metum utendi facultas data: ex quo multos levioris ingenii homines nefariis eorum opinionibus depravari contigit. Goarus in Notis ad hunc locum dicit, Athinganos, seu eorum reliquias ac successores, Italiam Tzyngari

& alii porro, qui monasticam vitam, & inculpatam vitæ formam susceperunt, sed ignavia, & imperitia sua in errores prolapsi sunt; ideoque calorum Regnum minime consequentur. His ne quid in illa die ab iusto Iudice ipsis debeatur, conceduntur hic dona curationum, ut quando vociferabuntur: Domine, Domine nonne in nomine tuo virtutes multas fecimus? audient pariter: Amice non facio tibi injuriam accepisti quæ tua erant in vita tua, nunc tolle quod tuum est & vade.

VII.

Enimvero hæc, aut similia ignorans Sergius, Evangelii codicem evoluit, & verba nactus, quæ infelix illa pronuntiarat: Dic, quæso, ait, de quibus hæc Dominus dicit? Illa autem tum quidem nihil respondit, sed pergens ipsa percontari: Tu vero, inquit, de quibusnam illud a Domino dictum esse censes (a): Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in Regno caelorum; filii autem Regni eiicientur in tenebras exteriores? Quinam hi sunt filii Regni? Ille vero cum dicere nesciret, hos Israelitas esse, quorum adoptio propria fuerat, & cultus, & promissio, quos Christus ipse filios vocat, cum Chananæ dicit: (b) Non est bonum sumere panem filiorum, quique propterea ejeti sunt, quia ipsum Cruci affixerunt. Hæc, inquam, respondere nesciens infelix Sergius, & manadem illam salutis suæ ducem se nactum ratus, solite cœpit de his omnibus interrogare. Tum vero præclara exitii magistra, cuius os sepulcri patentis instar erat, aperte ausa est adversus Sanctos debacebari; Filii Regni, ait, Sancti tui sunt, qui & dæmones pellunt, & hominum sanant infirmitates, quos tu tamquam deos colis, relicto Domino vivente immortalis, quibus utique die illa iustus Iudex dicet: Numquam novi vos.

Ad Novatores admonitio.

Videant Novatores, & recognoscant suum ipsorum catechistam diabolum, qui eadem, quæ ipsos, docuit Sergium per Manichæam, & erubescant suam ipsorum intuentes originem, & auctorem, a quo didicerint impiam Hagiomachiam, quam eodem ferme ordine,

PAGIUS

nobis vero Bohemos vel Ægyptios esse; quod ex Oriente profecti in illas partes, & inde verus nos penetrarint. Verum Constantinus Porphyrogenetus in Chronographia lib. 2. num. 3. loquens de Michæle Amoriensi Imperatore; qui ex Athinganorum secta erat, ait quidem frequentem semper multitudinem Athinganorum in Phrygia confedisse, sed eorum sectam his verbis describit: Secta hæc, divinum quidem lavacrum ut salutare & a suis explore agnitum probatumque, eos, qui inveniuntur, percipere sinit: in reliquo autem omnia, præter unam Circumcisionem ex legis Mosaicæ ritu servat. Iisdem ferè verbis hæc hæresim Cedrenus in Vita ejus-

& verborum serie, & magisterio alios ipsi docent. Sed & intellige quæ pariat monstra, credere quibuscumque absque delectu personis etiam laicis divinam scripturam: & quam procul absit a Catholicæ Ecclesiæ moribus, ut aliis quam sacris Theologis divina scriptura committeretur legenda. Sed cœpta prosequamur. Pergit auctor:

Eodemque filo singula percurrens Evangelii verba, & cuiusque vocis sensum, prout capere illum videbat, mirifice depravans, brevi aptum reddidit diaboli instrumentum, dirumque, & ipsa contra humanum genus telum exacuit, quale ante illud tempus nullum fuerat. Qui enim hæc præcesserunt, tametsi propter grave intemperantiæ cœnum, sædæque facinorum inquinamenta, & impias in Deum voces, malitia præcipui, & insignes erant: at tamen fugiendi hominibus & abominandi passim judicabantur, quo fiebat, ut paucissimi ab eis in fraudem pertraherentur. Hic vero rejectis omnibus illorum flagitiis, ac libidinibus, blasphemias velut salubria dogmata complexus, virtutes nonnullas callide simulabat, pietatisque specie velut ovina pelle lupum tegens, pietatis autem abnegans virtutem, iis, qui ipsum non norant, certissimus salutis ductor videbatur. Æmulabatur enim virtutem improbitas, non secus ac lolium pro tritico conseri, & haberi vult. Atque bis illi artibus, ac fuco fallunt, & percellunt instabiles: quod utinam a tam perniciose fraude, fucoque eruamur omnes precibus, ac patrocinio immaculatæ sanctissimæ dominæ nostræ propriæ veræque Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, Sanctiorumque omnium. Illi enim, quoad extremam ad perniciem miseris homines pertraxerint, numquam eis illud magnum mysterium suum offerunt, quod est Dei abnegatio.

Edoctus ergo ab exitiosa femina diaboli propugnator Sergius, cum hæresim alius imbibisset, crederetque omnes homines, qui sinceram, & illibatam Christianorum Fidem nostram, ac pietatem colunt, in pernicie versari: zelo satanico insurgit; & novus præco fit erroris;

co-

dem Michaelis depingit. Quare Goaris interpretatio reiicienda.

Pergit Theophanes: Fuit tum in Exocionio Nictolaus quidam, Eremita nomen falso sibi arrogans, & quidam ejusdem vita particeps, adversus rectam fidem & Venerandas Imagines blasphemias evomere assueti. Istos sibi devincere, Pontificem vero Nicephorum, reliquosque vitam suam ad Dei placitum conformantes affligere studebat. Sapius enim his illos incusantibus succensuit: cum ex adverso mutuas ad invicem foventes ininicitias amplecteretur; & diligentes invicem convitiis morderet, usque erat Divinorum Mandatorum acerrimus oppugnator, in id toto studio raptus,

VIII.

Fraudulenti doctores impietatis.

IX.

Sergius Tychicus dici vult Pauli discipulus.

III.

Subditos suos crudeliter vexat.

(a) Ephes. 6. Coloss. 4. 1. Tim. 4. Tit. 3. cognomentumque assumens (a) Tychici, cujus nomen est celebre in epistolis Pauli, Pauli discipulum se vulgo iactavit, & ab eo missum ad prædicandum, non Dei verbum, sed hæresim perniciosam. Itaque civitates singulas, regionesque in quibus Apostolus veritatis verbum ante octingentos plus minus annos promulgavit, impigre circumcursans, multos ab Orthodoxa Fide avertit, & diabolo adiunxit. Quod ipsemet in quadam epistola gloriatur his verbis: Ab Oriente (inquit) usque ad Occasum, a Borea ad Austrum cucurri, nuntians Evangelium Christi, genibus meis laborans. Tringenta enim, & quatuor annorum spatio, ab Irenæ Augustæ Imperio, usque ad Theophilum Imperatorem persistens, conflavit illam, quæ etiamnum obtinet, defectiorem, quam Paulus Apostolus (b) Thesalonicensibus prædixerat; quaque iste magnam Christi Ecclesiæ partem graviter afflixit.

(b) 2. Thess. 2.

X.
Nefanda
opera
Sergii
Manichæi.

Alios siquidem huiusce vitæ commodis, & facultatibus privavit, sive illos spolians bonis, & ante diem perimens, alios etiam æterna spe, ac jure dejecit, dum nefarii ejus ritibus obsequuntur: multos ille conjuges diffocians, eorum thoros discipulis suis inquinandos objecit: multos infantes ab uberibus matris rapiens per discipulos suos partim occidit, partim a genitoribus, Deoque vivente, qui suo eos sanguine redemit: abducens vendidit Agarenis, formosos adolescentes, adolescentulas unigenitas a parentibus sejungens, barbarorum addixit servituti; multos fratres, & sorores, consanguineosque & amicos separans, propriisque sedibus exturbans, in remotas oras ablegavit; quorum gemitus & lamenta cæli ad usque fornices penetrarunt: monachos complures, ac moniales, quæ virginitatem suam Christo devoverant, per discipulos suos corruptit, & a monastica vita revocans, a Deo simul alienavit. Multos denique sacerdotes, & levitas ab Orthodoxa religione avellens, & ex ovibus lupos faciens, hominivoros esse docuit. Multos in vinculis, & custodiis mori coegit: alios inopes reddidit ex opulentis. Et nunc tantorum malorum auctor, & artifex, adorandus sci-

licet erit ut Paracletus; ejus namque discipuli, cum in ejus nomine vota concipiunt, precari sic solent... Spiritus sancti miserebitur nostri.

Verumtamen tantorum iste malorum causam se esse negabat: Sape, inquit, eos monui, & hortatus sum, ut a capiendis Romanis desisterent. Ipsi vero mihi non obtemperaverunt. At qui, obsecro, infontem te esse probas. Si enim tibi illi non obtemperabant, cur cum pervicaci populo tibi esse collibuerit, quem regere non posses? cur ad ultimum vitæ tempus cum eis versatus es? Quod si Christi vestigia sequi eos docebas: cur & hoc quoque non docebas, quod Dominus ait (c): Cum persequerentur vos in civitate ista, fugite in aliam? Enimvero coarguam te verbis tuis, atque convincam. In ea enim epistola, quam ad Colossenses dedit, hæc ejus sunt verba: Probationem fidei vestræ præscientes, apud vos commemoramus, quod quemadmodum præcedentes Ecclesiæ pastores, magistrosque susceperunt (Constantinum intelligit & reliquos) ita & vos, splendidam facem, & lucidam stellam, salutisque ducem excepistis, juxta id, quod scriptum est (d): Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.

XI.
Excusatio
fraudulenta
Sergii.

(c) Matth. 5.

(d) Matth. 6.

O ter infelix, omnique scatens impietate! Si Pauli discipulus es, cur magistrum non æmularis? ille seipsum omnium peripsema dixit, abortivum, & minimum Apostolorum. Tu vero, qui tot mala perpetrasti, nihil unquam recti aut boni egisti, ultra Phariseum gloriaris. Non legisti quod in sacris litteris prohibitum est (e): Qui seipsum commendat, nihil est, etiam si vera dicat? At tu porro cum animo tenebricosus sis totus; quare temere lucidam stellam remetipsum, & splendidam facem, & salutis ducem appellabas? qui tot animas ad interitum adegeras, atque ipsum corporis Ecclesiæ Dei oculum occæcaras. Amens & attonite, qui cæcus eras, quomodo aliis miser dux salutis extitisti? Non illud legisti (f): Si cæcus cæco ducatum præstat, ambo in foveam cadunt? Quoniam vero illi virtutem tuam æmulabuntur, ut dicere possis (g): Imitatores mei estote, & tenete traditiones, quas a me accepistis? En ni-

XII.

(e) 2. Cor. 10.
Redarguitur
impius
Sergius.

(f) Matth. 15.

(g) 1. Cor. 11.

mi-

PAGIUS ptus, ut, litibus per fas aut nefas cuilibet Christiano in Magnaure carnificina intentatis, neminem impietatis suis dignoscendis attendere permitteret. Militares Proceres Episcopis & Clericis herili jure Episcopatus & Monasterii abductis, in servorum modum uti, eorumque bonis abuti, jussit. Eos insuper, qui ab antiquo aurea vel argentea quaque vasa Deo devota consecrassent, ipse vituperiis incessabat: & qua nunc possideret Ecclesia communibus usibus deputanda, prout Judas Dominicum unguentum deblaterabat. Adhuc qui præcesserunt Imperatores, ceterum rerum gerendarum

imperitos, moderantia in universum sublata, acceusabat, affirmans neminem Principe potentiorum esse, modo caute atque strenue is Imperium gerat: sed homo Divina justitia victima, in hisce suis vanis commentis deceptus est. Ariani Exocionitæ dicti, quod Constantinopoli in loco Exocionio appellato conventus suos agerent, ut alibi diximus. Narrat Baronius ex Historia Lucæ Siculi, quæ Manichæi ab Irenes Imperio usque ad Leonem Armenum annis XIII. gesserint.

CHRISTI
810.LEONIS PAP. III.
15.CAROLI MAGNI IO. IMPP.
NICEPHORI 9.

mirum fidei, doctrinaeque tuae fructibus magnam peperisti impietatem.

XIII.
Impudens
jactatio
Sergii Ma-
nichæi.

Discipuli tui priusquam te nosset, oves erant; nunc postquam te norunt, aut a te potius cogniti sunt, in voraces hominum feras conversi sunt. Et post alia pauca: Nemo vos seducat ullo modo. Has vero promissiones habentes a Deo, confidite: Nos enim fiduciam habentes in cordibus nostris, scribimus vobis, quoniam imitator, & pastor bonus, ut dux corporis Christi, & lucerna domus Dei ego sum, & vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi: etsi enim corpore absum, at spiritu sum vobiscum. O veritatis hostis, fili diaboli, omnique nequitiae architecte: qui talia effari ausus es, æqualem te faciens Deo (a)! Qui enim se exaltat, humiliabitur: & ejus se ipsum glorificat, gloria nihil est. Et qui blasphemat (b) in Spiritum sanctum: ei non remittetur, neque in hoc sæculo, neque in futuro.

(a) Matt.
18.

(b) Matt.
12.

XIV.
Mentitor,
& muta-
tor no-
minum
Sergius.

Rursus prosequitur: Sed hæc dico, Ecclesiam quidem, quæ Corinthi est, condidit Paulus, eam vero, quæ est in Macedonia, Silvanus, & Titus, quibus verbis Macedoniam appellat cæcum illum, qui Cibossæ erat. Constantinum autem, & Simeonem, Silvanum intelligit, & Titum: Achajam vero inquit, lustravit Timotheus, Achajæ nomine Manalim designans & Timothei nomine Genesium, qui revera Thymotheus. Philippensem Ecclesiam administravit Epaphroditus, ille nimirum ex scorto natus Joseph Caprarius, qui re ipsa potius Aphronetes, Philippenses vero appellat ejusdem discipulos: Laodicensem Ecclesiam ac præterea Colossensium docuit Tychicus. Hic vero Colossenses quidem vocat Argautas; Ephesios autem eos, qui Mopsuestiam, Laodicenses, qui Cynas incolunt, seu Caris regionem; hos autem tres unum esse ait, & ab uno Tychico eruditos. Vides quemadmodum sese in Antichristi cathedra magistrum constituat: atque ut plurimos decipiat, juxta cujusque Ecclesiarum Christi, quæ in Apostoli epistolis celebrantur, appellationem, nomina insulse, ac stulte locis imponat, quæ multis ante sæculis proprias nuncupationes sortita sunt?

XV.
(c) Rom.
5.
Redar-
guitur
multimo-
de Ser-
gius.

Age vero dic, sycophanta, veritatis impugnator (c), Paulus Apostolus, qui ab Hierosolymis per circuitum usque in Illyricum docuit, quomodo solam condidit Ecclesiam Corinthiorum? Quod si Pauli discipuli fuerint, quos commemoras: quandonam ab eo, & quo in loco edocti fuerunt, qui octingentis post annis nati sunt? Cur veritatem oppugnas? nec pudet tot gentes fucatis verbis, fictisque nominibus decepisse? Cur hominum gloriam dilexisti, & non Dei? Quin etiam ab omnibus recipi postulas, tamquam Apostolus

Christi, & Leoni Montano sic scribis: Tu vero cave tibi, ne fidem dividas inflexibilem. Quam enim habes contra nos accusationem? Num aliquem circumveni? aut superbe egi? non potes dicere; & si dicas, testimonium tuum verum non est. Mibi vero absit, ut odio te habeam. Solum oro te, ut quemadmodum Apostolos suscepisti, & Prophetas, qui quidem numero sunt quatuor, ita pastores, & magistros suscipias, ne feris belluis præda sis. Et alibi rursus ais: Prima fornicatio, quam ex Adamo ducimus, beneficium est. Secunda vero major est fornicatio, de qua dicitur (d): Qui fornicatur in proprium corpus, peccat. Et pergens: Nos sumus, inquit, Christi corpus. Quod si quis desciscat a traditionibus corporis Christi, hoc est a meis, peccat, quoniam alia docentes sectatur, & sanis sermonibus non credit.

(d) 1. Cor.
6.

Dic ergo mibi, impietatis defensor: Quomodo beneficium est fornicatio, quæ & ab ipso, qui mæchatur, post factum damnatur, & ab universa divinitus inspirata scriptura pro nibilo ducitur, & penitus profligatur? Qui ausus es & propter intemperantem tuam stupiditatem Domini verba infringere, qui fornicationem ipsam etiam ad spectu definiat, cum ait (e): Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mæchatus est eam. Tu vero stabilire, ut inanem hominum gloriam aucuperis, & vilia mancipia, incontinentesque homines tibi devincias, nullam aliam fornicationem esse confirmans, quam quis a te doctrinaeque tua desciverit. Quibus ergo habenda est fides? iis ne, qui a veritate ducuntur, an iis, qui a te plano, & fallaci veritatis inimico? Hæc itaque pauca de multis ejus impie dictis collecta hoc loco protulimus ad ejus reprehensionem, ac discipulorum ejus, ut pravus cordis ipsius thesaurus, patefuit omnibus, & innotescat. Ex abundantia quippe cordis os loquitur.

XVI.
Redar-
guitur
commen-
dator for-
nicatio-
nis.

(e) Matt.
5.

Cæterum nemo sibi persuadeat aliam hæresim fuisse, quam Sergius docuit ab ea, quam Munes invexit: una enim, eademque fuit. Quo vero tempore docere cepit hic Sergius, cum multos sibi discipulos cooptare studeret, & ab Ecclesia Christi, quosque passim abducere: bis terque in faciem restitit Baanæ spurio discipulo suo, & symmystæ, fictaque pietatis imagine reprehendere illum coram universis auditoribus aggressus est, non fidei nomine, sed propter immania & nefanda ipsius facinora. At Baanes contra, Sergio resistens: Tu nuper, agebat, exortus, & neminem doctorum nostrorum vidisti, cum nullo versatus es: Ego autem domini Epaphroditus sum discipulus: & sicut ab initio tradidit mibi, sic doceo. Verum enim vero Sergius sædam hominis colluquem,

XVII.
Sergius
revera
Manichæ-
us.

quam

Baanitæ & Sergio-
tæ. quam docebat, detestans, palamque illam incessens, hæresim in duas partes discidit; eosque, qui Baanæ studebant, Baanitas appellavit, ut ille contra Sergio-
tas, Sergii hujus sectatores. Post obitum deinde Sergii non ferentes ejus discipuli suam ipsorum ignominiam, & probra, quibus passim ab omnibus onerabantur, Baanitis violentas manus intulerunt, ut eorum ab se convicia abstergerent, ac dele-
rent. Tum ex Sergii comperegrinorum numero, Theodotus quidam spectaculo indignatus: Nihil vobis ait, & homini-
bus istis: omnes enim quoad prodiit magister noster, unam fidem colebamus, at-
que ita a cæde facienda destiterunt. Hæc auctor usque ad tempus Michaelis, qui successit post annum sequentem Nicephoro. Quæ autem statuerit idem Michael adversus hujusmodi nebulones, tradens omnes cædi: suo loco dicturi sumus.

Vidisti quos audire solitus, quibus au-
scultare, & quorum consilia capessere con-
sueverit perditissimus Nicephorus Impe-
rator, ut mirum non sit, si talis fue-
rit, quales numquam fuerunt omnium
scelestissimi Principes; etsi expers ipse
fuit communicationis Ecclesiæ Romanæ,
qui Manichæis inhærens erat. Sed quas
ex tali semine fruges tandem messuerit,
suo loca jam proxime dicturi sumus, an-
no nimirum sequenti.

XVIII. Quod ad res Occidentales attinet:
Hoc anno (habent veteres Annales Fran-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS Ad num. XVIII. & seq. Eginhardus in An-
IV. nal. hoc anno scribit: Pippinus Rex, perfidia
Franci su- Ducum Veneticorum incitatus, Venetiam bello
bigunt Ve- terra marique jussit appeti. Subjectaque Venetia,
netos, sed ac Ducibus ejus in deditioem acceptis, eandem
a Dalma- Classem ad Delmatia littora vastanda misit. Sed
tis repel- cum Paulus Cephallenia Præfectus cum Orientali
luntur. Classe ad auxilium Delmatis ferendum adven-
taret, Regia Classis ad propria regreditur. Pau-
lo post de Carolo Imp. loquens, subdit: Pa-
cem cum Nicephoro Imperatore fecit. Nam Ni-
cephoro Venetiam reddidit. Eginhardo reliqui
Annalistsæ & Regino in Chronico consentiunt.
At non ita censent Rerum Venetarum Scri-
ptores; nulla enim Constantinopolitanæ Clas-
sis ac Pauli Præfecti mentione facta, Francos
cum Olivola & Rivoaltum invadere statuis-
sent æstu decedente casos omnes ac captos volunt.
Sigonius lib. 4. de Regno Ital. de Nomine &
Origine Veneticorum ait: Urbs tota Rivoaltum
& Olivolam continens, post uno Veneticorum no-
mine appellata. Hac ejus Urbis & Reipublica, qua
ad hunc usque diem opulentissima atque amplissima
fuit principia fuisse feruntur. Cointius hoc anno
n. XXXVI. & seqq. Venetis & Francis Scripto-
ribus simul collatis, hæc certa esse existimat.
Pippinus Rex Venetiam ingressus, illius Pro-
vinciæ complures occupavit Urbes, cum ipsa
Ducum Sede Metamauco in Venetorum æstua-
riis posita. Nonnulli conjugibus & liberis in
lembos impositis ad Olivolam & Rivoaltum
confugerunt, rati eas Insulas ab hostili Impres-
sione ob intercedentem magnum canalem secu-
riores fore. Nec eos hæc fefellit opinio. Nam

corum a Pithæo editi) veniente Lega-
to Constantinopoli, Carolus Magnus Ni-
cephoro Imper. Venetiam reddidit. Hæc
autem ibi summam perstricta, ut fa-
cilis percipiantur: altius est repetenda
narratio ex iis, quæ in vita ejusdem Caro-
li magni Imp. ab auctore ejus sæculi
per annos singulos digesta leguntur, at-
que in primis quæ habentur anno Re-
demptoris octingentesimo sexto, quod
cum Carolus subegisset suo Imperio Dal-
matiam, & alias circumpositas regiones,
a Nicephoro Imperatore Constantinopoli
classis missa est ad recuperandam ipsam
Dalmatiam. Sed frustra: nam nihil per-
fecit: quæ cum contineret se Venetiis,
sequenti anno pace facta cum Pipino I-
taliæ Rege, Constantinopolim rediit. Post
biennium vero, anno nimirum Redem-
ptoris octingentesimo nono, cum iterum
Constantinopoli classis in Dalmatiam mis-
sa tentasset expugnationem Comacii in-
sulæ, a prædialibus militibus male ha-
bita, Venetias redire compulsæ est. Cum
vero ejusdem classis dux Paulus interim
pacem tentaret cum Pipino Italiæ Re-
ge: adversos sentit Venetorum duces
Guillarum, & Beatum ejus conatus im-
pedientes, eidenique insidiantes: quam-
obrem inde discessit. Cujus sceleris ul-
tor surrexit Pippinus, qui & eorumdem
ducum Venetorum defectione incitatus,
Venetiam ipsam bello terra, marique
statuit appetere. Factusque voti compos
N n n est,

De rebus
Venetis
sub Caro-
lo M.

Franci, quia propter navium gravitatem adi-
tu illorum locorum prohibebantur, iter alio
converterunt, ad littoralem videlicet Dalma-
tiam, cujus pars Nicephoro Græcorum Impe-
ratori parebat, & amicitiam societatemque
cum Venetis inierat. Paulus autem Cephallenia,
quæ insula est maris Jonii, Samos olim dicta
Præfectus auxilio Dalmatis fuit cum Orientali
Classe. Franci Pauli adventu reversi sunt ad
propria. Pippinus Rex in morbum incidit, &
mense Julio Mediolani obiit, ut mox dicetur.

Quæ excidium Metamauci secuta sunt Sigo-
nius laudatus ex quorundam Venetorum rela-
tione sic enarrat. Beatus Dux cum Metamauco publica
excisum videret, animum ad Sedem in Rivoal-
tum & Olivolam, traducendum adiecit, eas pro-
pter magnitudinem suam satis amplas ad vici-
norum populorum magnitudinem, & Reipublica
quam sibi pollicebatur, dignitatem recipiendam
fore arbitratus; atque Tribunis & Primoribus
Insularum in consilium advocatis, ex eorum au-
thoritate Regiam eo traduxit. Beato vero, an-
tequam res ad exitum perduceretur, vita fun-
cto, Angelus Particiacus Dux substitutus incepta
persolvere institit. Veteres Rerum Francicarum
Scriptores, nec non Ado, Regino, Monachus
Egolismensis, & incertus Auctor in Vita Ca-
roli, non tantum subactam a Francis Venetiam,
sed etiam Duces ejus in deditioem receptos
testantur. Et Petrus Justinianus in Historia Ve-
neta, lib. 1. varias opiniones, quæ de Beato
Duce circumferuntur, breviter complexus ad
Angelum Particiacum sic transt: Defuncto au-
tem Beato, seu relegato, subsecutus est Angeli
P. 3-

V.
Initia Rei-
publice
Veneta.

CHRISTI
810.LEONIS PAP. III.
15.CAROLI MAGNI IO. IMPP.
NICEPHORI 9.

est, ut ex insperato Venetiam subigeret, eosdemque duces in deditorem acciperet. Post hæc autem contigit quod dictum est; nempe ut legationibus intercurrentibus firmata pace inter Nicephorum, & Carolum Magnum Imperatores, idem Carolus Venetiam ipsi reddiderit: quod quidem hoc anno coeptum, sequenti vero impletum, iidem Annales docent, cum alioqui non deserint iidem Imp. legationum internuntio inter se mutuo stabilire concordiam.

XIX.
Carolus Magnus
quas subactas regiones
Græcis dedit.

Hæc sunt, quæ usque ad annum sequentem octingentesimum undecimum inter Carolum Magnum, Nicephorum Imp. atque Venetos transacta sunt, eademque ex scriptoribus (ut dictum est) ejus temporis in lucem prodita, ex quibus invenias, in quo de rebus Venetis recentiores historicos erroris arguas, & emendes. His addimus ea, quæ Eginhardus hujus etiam temporis auctor, qui fuit Carolo Magno a secretis, in eandem sententiam habet; nimirum Carolum Magnum redegeisse sub tributo Istriam, Liburniam, atque Dalmatiam, exceptis maritimis civitatibus; quas, inquit, ob amicitiam & junctum cum eo fœdus, Constantinopolitanum Imperatorem habere permisit. Et inferius de concordia inita cum Nicephoro, & successoribus Imp. firmiter conservata habet ista: Imperatores etiam Constantinopolitani, Nicephorus, Michael, & Leo, ultro amicitiam, & societatem ejus expetentes,

PAGIUS

Participatii Principatus. Qui primus in Rivoalto Ducalem sedem tenuit. Qui itaque superfuerunt e Venetorum clade, cum ad Rivoaltum & Olivolam insulas se recepissent, Ducem elegerunt Angelum Participatium, seu Particiacum, quod Rivoaltum Duci, Olivolam Episcopo destinavit, ac prima Ducalis Prætorii, quo loco nunc est, fundamenta jecerit. Venetiæ hodie in Regiones sex distinctæ, & ex duplici nomine, quod quintæ Regioni tribuitur, in qua Sedes Episcopi semper fuit, duplex quoque nomen accepit Episcopus loci illius; dictus est enim primum Episcopus Olivolenis, deinde Episcopus Castellanus. Post aliquot annos Olivolenis titulus suppressus, & Episcopus Castellanus appellatus usque ad Sanctum Laurentium Justinianum, qui post Dominici Patriarchæ Gradenis obitum a Nicolao V. Papa constitutus est primus Venetiarum Patriarcha, nec deinceps auditum Patriarchæ Gradenis aut Episcopi Castellani nomen, Gradenis Patriarchatus dignitate Venetias translata, & Episcopo Castellano ad Patriarchalem titulum evecto.

VI.
Venetiarum pars
a Francis occupata.

In Venetia, cum Pippinus Rex Provinciam illam pene integram subegit, præter Gradensem Patriarcham sex erant Episcopi, Caprulenensis, Heraclienensis, Metamaucensis, Equilienensis, Olivolenensis, & Torcellanus. In Francorum potestatem venerunt, Gradus, Heraclia, Metamaucus & Equilium. In Venetorum Ditione manserunt, Olivola, Torcellum & Caprulæ. Certe Fortunatus Patriarcha ante quadriennium

complures ad eum misere Legatos, cum quibus tamen propter susceptum a se Imperatoris nomen, & ob hoc quasi qui Imperium eis eripere vellet, valde suspectum, firmissimum fœdus statuit, ut nulla inter partes cuiuscumque scandali remaneret occasio. Hactenus Eginhardus.

Pro pace confirmanda tunc misit Nicephorus Imperator Arfacium ad Pippinum Italiæ Regem, sed eo jam proxime ex hac vita sublato, Carolus ipse Imperator eandem legationem suscepit, pacemque rogatam concessit, hæcque literas ad Nicephorum Augustum conscripsit, quæ inter literas Alcuini, utpote ab ipso Caroli nomine conscriptæ, habentur hoc titulo prænotatæ. *Epistola nona nomine Caroli Magni ad Nicephorum Imp. Constantinopolitanum (a).*

Caroli M.
ad Nicephorum
litteræ.

Cum in omni humanae actionis initio, Domini sit auxilium invocandum: maxime in hoc quod modo inter nos, Deo mediante, agitur negotio, Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi omnimodo sunt imploranda suffragia, ut qui nomine illius signati sumus, & in dispensatione Passionis ejus ab æterno mortis periculo nos redemptos esse confidimus, ea quæ ipso inspirante inchoamus, ad honestum & utilem perfectionis terminum perducere mereamur, in cujus nomine atque honore Legatum fraternitatis tuæ, quem ad bonæ recordationis filium nostrum Pippinum Regem misisti, Arfacium scilicet gloriosum Spatharium ad nos cum verbis, & lit-

(a) Alcuini. ep. 9.
tom. 1.
Antiq. lect.

in Franciam profugus, a Francis postea Ecclesiæ suæ restitutus est. Sigonius Republicæ Venetæ fines ait, angustissimos a Grado ad Caput aggeris hoc anno fuisse, quæ tum terminis a Grado ad Caput aggeris angustissimis clauderetur. Sed Venetorum Ditione post tot locorum amissionem multo magis coarctata fuit, cum in ipsis æstuariis nihil eis reliquum præter Rivum-altum, Olivolam, Torcellum, Caprulæ, ac paucas minoris nominis Insulas superesset, & quidquid erat in continenti, Francis cessisset. Erat Venetia Provincia liberi juris, cum subacta est a Pippino Italiæ Rege. Hoc porro anno quo Francos inter ac Græcos ab armis cessatum est, Venetiam, seu Venetiæ partem, quam Pippinus antequam moreretur subegerat, a Carolo Imperatori reddidit, veteres Annalistæ, aliique testantur. Quod sic accipiendum putat Cointius anno DCCCXII. num. VI. ut hoc anno, quo a Francis, Græcis, ac Venetis agi de pace coeptum, Carolus Venetiam se Venetis reddidit promiserit, servataque Metropoli Grado, cæteras quas in eadem Venetia Civitates occuparat, Heracliam, Metamaucum & Equilium anno DCCCXII. reddiderit, quando Michael Nicephori Imp. Successor pacem a Deo cessore inceptam perfecit, confirmavitque.

Eginhardus in Annal. scribit, Pippinum Italiæ Regem VIII. Idus Julias de corpore migrasse. De anno & die ejus emortuali Auctores conveniunt; Theganus in Gestis Ludovici Pii cap. 5. hæc de ejus morte habet: Anno Regni

VII.
Moritur
Pippinus
Italia Rex.

& litteris tuæ benigne atque honorifice suscepimus. Et quamvis ad nos missus non fuisset, veluti ad nos missum, adhibita diligenti cura & audivimus, & cum eo de his, quæ detulit, quia prudentem animadvertimus, collocationem habuimus: nec immerito, cum tanta esset non solum in litteris, quas attulit, sed etiam in verbis, quæ ex ore illius nostris auribus insonuerunt, optatæ atque semper optandæ pacis copia, ut valde nobis & quibuscumque Deum amantibus hujuscemodi legatio placere potuisset. Quæ utique tanto fuit charitatis ac pacis favo respersa, ut in palato cordis cujusque fidelis veram possent sapere dulcedinem: possetque judicari penitus inspiens, cui talia videntur insipida.

Propter quod, postquam illum in fines Regni nostri pervenisse comperimus, veluti præscii optimæ & Deo complacitæ legationis ejus, temperare nequivimus; opportune eum ad nostram præsentiam venire fecimus, maxime tamen, quod is, ad quem illum missum constabat, dilectus filius noster Pipinus Rex divino judicio jam rebus humanis exceperat; neque nos illum
Ann. Eccl. Tom. XIII.

cum infecto negotio tanto, ad quod perficiendum directus erat, vacuum reverti, pati potuimus. Et non solum propter hoc, sed etiam, quod ex tempore, quo primo Imperii tui anno, Michaelem Metropolitanum & populum, Assiduum Abbatem, Callistumque gloriosum Candidatum ad constituendam nobiscum pacem, & fœderanda atque adunanda hæc duo in Christi charitate longæva tua misit dilectio: veluti in specula positi, longa fuimus expectatione suspensi præstolantes, sive per Legatum, sive per epistolam, quando meritum scriptis nostris amabilia fraternitatis tuæ responsa susciperem. Jamque ut se habent humanæ mentis infirmitas prope desperatio cordi nostro incipiebat oboriri: Sed fidentes sperabamus in eo qui nunquam deserit sperantes in se, quod secundum Apostolum labor noster in ipso vacuus & inanis esse non deberet, ac desiderium nostram, quod, ut confidimus, ipse inspiratione concipimus, secundum divitias misericordiæ suæ complere, & quandocumque ad effectum perducere deberet. Idcirco audito adventu memorati Legati dilectionis tuæ, Arfacii gloriosi Spaharii, magnopere gavisi sumus, confidentes
N n n 2 tes

PAGIUS

gni ejus (nempe Caroli Imper.) quadragesimo secundo obiit Pippinus filius ejus, anno ætatis suæ XXXIII. sed annum unum minus dicit; natus enim erat anno DCCLXXVI. idque ante Pascha, ut suo loco offendimus. Nec mirum Theganum in eum errorem incidisse; cum una aut altera postea linea tradat, Hildegardam seu Hildegardem Caroli Magni uxorem sequenti anno obiisse; & tamen certum est mortem ejus anno DCCLXXXIII. contigisse. Eginhardus in Vita Caroli M. de liberis Pippini Regis ait: Pippinus unum filium suum Bernardum, filias autem quinque Adelhaidem, Atalam, Gundradam, Bertraidem ac Tbedradam, superstites reliquit. In quibus Rex (nempe Carolus) pietatis suæ præcipuum documentum ostendit, cum filio defuncto nepotem patri succedere, & neptes inter filias suas educari fecisset. Anno DCCCXIII. Bernardus Regnum Italiæ, quod pater annos fere XXX. tenuerat, a Carolo avo obtinuit.

VIII.
Obitus
Rotrudis
Caroli M.
filia.

Addit Eginhardus in Annal. Rotrudis filia Imperatoris, qua natu major erat, VIII. Idus Januariar. diem obiit, [1] quod alii Annalists confirmant. Nata erat anno DCCLXXIII. & Viro non nupsit, etsi Constantino Græcorum Imperatori aliquando desponsata fuerit. Ex illicita copula peperit Ludovicum, qui nepos Caroli Imperatoris ex filia majore natu Rotrude nuncupatur in Annalibus Bertinianis ad annum DCCCLXVII.

IX.

Idem Eginhardus in Annal. hæc prodit: Amoroz Casaraugusta Prefectus, postquam Imperatoris Legati ad eum pervenerunt, petiit ut colloquium fieret inter ipsum & Hispanici limitis

custodes & promittens se in eo colloquio, cum suis Asta in omnibus, in Imperatoris Ditionem esse venturum. Hispania Quibus licet Imperator, ut fierent, annuisset, Christianis multis intervenientibus causis remansit infectum. nos inter & Sara- Mauri de tota Hispania maxima Classe comparatos. & Saracenos. & Saracenos. nullo in ea invento præsidio, Insulam pene totam subegerunt. Paulo post: Duas Legationes de diversis terrarum partibus, unam de Constantinopoli, alteram de Cortuba, pacis faciendæ causæ, adventare narratur. Imperator Aquasgrani veniens, mense Octobrio memoratas Legationes audivit: pacemque cum Nicephoro Imperatore, & cum Abalaze Rege Hispania fecit. Nam Nicephoro Venetiam reddidit: & Henricum Comitem, olim a Sarracenis captum Abuzale remittente recepit. Corsica Insula a Mauris vastata est. Amoroz ab Adirama filio Abuzalis, de Casaraugusta expulsus, & Oscam intrare compulsus est. Præcipua rei infectæ causa fuit, quod Albacan Rex Cordubensis, cum Amoroz rebellionem accepisset, misso illico filio suo Abdiramane de Casaraugusta Amorozonem expulit, & Oscam se se recipere coegit, Interim Albacan ex Urbe Cordubensi Legationem ad Carolum Imp. misit, & pax Aquasgrani inter utrumque Regem sancita est. Marca in lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 18. num. I. tradit, hæc pace Francis quæsitam nuper Pampelonem, & reliqua Navarræ Oppida cessisse. Verum Regnum Navarræ, in quo Vascones ultra Pyrenæum habitantes continebantur, jamdiu ante hunc Christi annum surrexerat, Vas-

NOTÆ

[1] P Agii textus quoad mensem emortualem Rotrudis corruptus est. Pro eo enim quod ibi legatur VIII. Idus Junii, uti legunt Annalista Saxo ab Eccardo vulgatus, Albericus in Chronico a Lebnitio editus in accession. Histor. habet, VIII. Idus Januarii. MANSI

tes nos de rebus incertis ad optatam certitudinem perventuros, & de his, quæ prædictis Missis tuis ad te perferenda dedimus, responsuri esse recepturos: & revera ita factum est. Sensimus enim ex parte mea, quod desiderabamus, ad completionem votorum nostrorum divini favore auxilii, & in verbis ac litteris, quæ per legationem memorati Legati perlata sunt, quamvis ad filium nostrum scripta & directa essent, non minimam nos

desideratæ responsionis accepisse portionem. Proinde omnipotenti Deo, non qualis debuimus, sed quales potuimus, gratias agimus, quod cordi dilectionis tuæ quam quaesivimus ac desiderabilem pacis voluntatem inspirare dignatus est, orantes secundum Apostolum, ut Deus, qui vobis in hac pace velle tribuit, ipse perficere tribuisset. Propter quod nihil morantes, sed omni cunctatione ac dubitatione penitus abjecta, Legatos nostros præparavimus ad tuam amabilem

PAGIUS Vasconesque ac Navarri has rerum conversiones cernentes Ludovico Regi rursus negotium facessere. Contigit itaque hoc anno quod narrat Auctor Vitæ Ludovici Pii: Succedente astate (currentis nempe Christi anni) accito populi sui generali Conventu, retulit eis sibi delatum rumorem, quod quadam Vasconum pars jam pridem in deditionem suscepta, nunc defectionem meditata, in rebellionem assurgeret: ad quorum reprimeandam pervicaciam ire publica utilitas postularet. Moto igitur & disposito prout oportuit exercitu Aquas (nempe Tarbellorum) villam pervenit, & ut ad se venirent, qui infidelitatis insimulabantur, iussit. Sed illis venire detestantibus, ad eorum vicinia devenit, cunctaque eorum depopulari manu militari permisit. Ad ultimum cunctis, qua ad eos pertinere videbantur, consumptis, ipsi supplices venerunt, & tandem veniam perditis omnibus magno pro munere meruerunt. Superato autem pene difficili Pyrenæarum Alpium transitu (ad transitum nempe Roncevallensem) Pampelonam descendit: & in illis quoadvisum est moratus locis, ea qua utilitati tam publica, quam privata conducere, ordinavit. Addit Auctor Vitæ Ludovici Pii Ludovicum Regem, cum per Pyrenæi montis angustias remeandum fuit; obfides a Vasconibus accepisse, quo fraus illorum nullam Regi vel exercitui posset inferre iacturam. Urbs itaque Pampelonensis, quæ mœnibus nuper exuta fuerat, remansit, ut antea, in potestate Regis Navarræ, quem Scriptores Francorum per contemptum non nominant.

X.
Pax inter
Francos &
Regem
Cordubensem sancita.

Cæterum Amoroz anno præterito rebus suis male consuluit, occupatis enim Francorum Castellis iram eorum in se concitavit, directaque postea ad Carolum Legatione venit apud Albanam, sive Abulaz Saracenorum Regem in Hispania in suspicionem prodicionis. Is Classem instruxit adversus Francos & Abderramanum filium suum copiis adversus Amorozum præfecit, qui Corsicam Insulam vastavit & Amorozum Oscam intrare compulit, ut ex Eginhardo in Annal. diximus. Albaca, ne Francos magis irritaret pacem cum Carolo Imperatore constituit, ex cuius conditionibus ab eo remissus est Henricus Comes, seu Adimirius, ut eum vocat Monachus Egolesmensis, qui olim a Saracenis captus fuerat. Verum hæc pax haud firma fuit, ut quæ suis locis dicemus, ostendent.

XI.
Pax inter
Carolum
& Nicephorum
Imp. statuta.

Carolum Imp. non tantum cum Rege Saracenorum Hispanias incolentium; sed etiam cum Nicephoro Græcorum Imperatore Aquisgrani pacem sancivit. Hujus pacis meminit Porphyrogenneta in lib. de Administ. Imp. cap. 28. testaturque ea Francorum Principi, qui Italiæ Regnum obtineret, annuo vestigali pensitando se se Venetos obligasse. Inter Epistolas Alcuini, quæ numero est CXI. a Carolo Imperatore Romanorum missa est Nicephoro Græcorum Im-

peratori, & recitatur a Baronio in Appendice ad hunc Christi annum. In ea Carolus duplicis Legationis a Nicephoro missæ meminit; prioris verba fecimus anno DCCCIII. num. III. posterior vero obita est hoc anno ab Arsatio Spatario, qui cum literis ad Pippinum Italiæ Regem venit, auditaque morte ejus perrexit Aquisgranum, quo vocabatur a Carolo. Utrumque docet Carolus in suis ad Nicephorum litteris: Et quamvis, inquit, ad nos missus non fuisset, veluti ad nos missus, adhibita diligenti cura, & audivimus & cum eo de his quæ detulit, quia prudentem animadvertimus, colloquutionem habuimus. Nec immerito, cum tanta esset, non solum in literis quas attulit; sed etiam in verbis, quæ ex ore illius nostris auribus infonuerunt, optata ac semper optanda pacis copia, ut valde nobis & quibuscumque Deum amanti-bus hujuscemodi Legatio placere potuisset, qua utique tanto fuit charitatis ac pacis fidei respectu, ut in palato cordis cujuscumque fidelis veram possent sapere dulcedinem, possetque judicari penitus insipiens, cui talia videantur insipida. Sub finem vero Epistolæ ait: propter quod nihil morantes, sed omni cunctatione ac dubitatione penitus abjecta Legatos nostros præparavimus ad tuam amabilem fraternitatem dirigendos. In iis literis Carolus Nicephorum fratrem suum non semel appellavit, qua arte vicit invidiam Orientalium Imperatorum valde indignantium, quod Imperatoris & Augusti nomen accepisset: Vicit autem eorum invidiam magnanimitate, qua eis procul dubio longe præstantior erat; mittendo ad eos crebras Legationes, & in Epistolis fratres eos appellando, inquit Eginhardus in Vita Caroli M. De Legatis Caroli anno sequenti, quo in Orientem profecti sunt, verba faciemus.

Eginhardus in Annal. hæc etiam hoc anno narrat: Imperator Aquisgrani adhuc agens, & contra Godefridum Regem expeditionem medians, nuncium accepit Classem ducentarum navium de Nortmannia in Frisiam appulsam: totasque Frisiam littori adjacentes insulas esse vastatas: jamque exercitum illum, in continenti esse: ternaque prælia eum Frisonibus commisisse; Danosque victores tributum victis imposuisse; & vestigalis nomine centum libras argenti a Frisonibus jam esse solutas: Regem vero Godefridum domi esse: & revera ita erat. Qui Nuncius Imperatorem adeo concitavit, ut missi in omnes circumquaque Regiones, ad congregandum exercitum, Nunciis, ipse sine mora Palatio exiens, primum quidem Classi occurrere, deinde transmissa Rheno flumine, in loco qui Lippia vocatur, copias qua nondum convenerant, statuit opperiri. Ubi dum aliquot dies moraretur, elephas ille, quem ei Aaron Rex Saracenorum miserat, subita morte perit. Congregatis tandem copiis, quanta potuit celeritate ad Alaram fluvium contendit: castrisque juxta confluentem ejus, qua Vvisura flumini conjungitur, positis

XII.

Godefridus
Danorum
Rex occiditur.

CHRISTI
810.

LEONIS PAP. III.
15.

CAROLI MAGNI IO. IMPP.
NICEPHORI 9.

lem fraternitatem dirigendos. Hucusque epistola Caroli ad Nicephorum, & ut puto sine carens.

Porro foedus pactum cum Carolo etiam post Carolum a Ludovico Caroli filio

confirmatum perseverasse, qui ejus res gestas, per annos singulos prosequutus est, domesticus ejus Annalium scriptor affirmat.

An-

PAGIUS

in vanum Godefridi Regis praeolatur adventum. Nam Rex ille vanissima spe victoria instatus, acies se cum Imperatore congregari velle jactabat. Sed dum Imperator in memorato loco stativa haberet, diversarum rerum Nuntii ad eum deferuntur. Nam & Classem qua Frisiam vastabat, domum regressam: & Godefridum Regem a quodam suo satellite interfectum. Castellum vocabulo Hohbuoki, Albia flumini appositum, in quo Odo Legatus Imperatoris & Orientalium Saxonum erat, a Vultzis captum, &c. Quibus ille acceptis, disposita pro temporis conditione Saxonia; domum revertitur. Godefrido Danorum Rege mortuo, Hemmingus filius fratris ejus, in Regnum successit, & pacem cum Imperatore fecit. Idem habent Regino, Monachus Egolismensis, & plerique Annalistas; legendus etiam Eginhardus in Vita Caroli M.

XIII.
Egbertus
Rex Bri-
tannos
tributa-
rios red-
dit.

Malmesburienfis lib. 2. de Gest. Reg. cap. 2. postquam narravit, Egbertum Occidentalium Saxonum Regnum iniisse, scribit: Interea Egbertus cum clementia & mansuetudine subditorum amorem redemisset, prima virium documenta in Britannos, qui eam Insula partem inhabitant; qua Cornubria dicitur, dedit: quibus subjugatis, Aquilonares Britannos, qui a praedictis brachio maris dividuntur, tributarios fecit. Cerdii

cus Occidentalium Saxonum Rex Provinciam illam, quae Cornubia, & a Malmesburienfi Cornubria dicitur, Britannis permiserat, & Christi legem impune colere, ut ostendit Alfordus anno DXIX. num. XVII. Quare Britanni habuerunt Principes & Reges, qui nunc forte res novas moliti, dum viderent omnem Septentrionem, vario impetu, Austrum quoque & Orientem; Cantii etiam Regnum infirmiter stare, surrexerunt & ipsi, in spem aliquam recuperandae Provinciae, quam nullo juris titulo, Saxones tenebant, Sed Egbertus, qui paulatim Monarchiae Anglicae fundamenta posuit, anno superiori, ex calculo Westmonasterienfis Cornubiam suo adjecit Regno, & currenti Aquilonares Britannos subjugavit, & tributarios fecit, inquit idem Westmonasterienfis. Quotquot autem trans Sabrinam fluvium sedem fixerant, ut a posteris Valli, sic a primis Scriptoribus Britanni Aquilonares appellati. Eardulfus, quem nuper Leo Pontifex Romanus Northumbriae Regno restituit, circa haec tempora mortuus videtur; sed horum Regum successionem Malmesburienfis exemplo praetermittimus, quia ut ait idem Malmesburienfis lib. 1. cap. 3. Rex Northumbriae ad Regis Vest. Saxonum spectabat arbitrium.

JESU CHRISTI
ANNUS
811.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
16.

CAROLI MAGNI II.
NICEPHORI
10. IMPP.

I.

Annus sequens octingentesimus undecimus Indictione quarta qui incipit, ultionis annus Domini fuit Nicephoro Imperatori, cum a Bulgaris occisus est, sese ipsum dans impellente numine, eorum gladiis trucidandum. Ita quo modo se habuerunt, a nullo fidelius, quam a Theophane, qui is temporibus Constantinopoli degebat, accipere possumus; qui res gestas ab anni hujus exordio sic aspiciatur: Interea mense Februario ejusdem quartæ Indictionis, primo sabbato jejuniorum obviam facti Sarraceni penes * Euchaidam. Leoni Prætori Armeniacorum deferenti thematis rogam, donativum militare scilicet, hanc abstulerunt cum multitudine populi copiosa. Talenta ergo erant sexdecim, libræ mille trecentæ. In his nec sic redargutus Nicephorus, ab avaritia sua cessavit. Igitur novus Achab signis non eruditus, quin e contra Phalaride, ac Mida ambitiosior factus, contra Bulgaros prælium præparat una cum Stauratio filio suo. Et Julio mense a regia urbe digressus, jussit Nicetæ Patricio, & generali Logoibetæ publicos Ecclesiarum, & monasteriorum census imponere, & octo annorum præteritorum redbitiones a Principum domibus exigere. Et erat lamentum magnum. Cum autem querimoniam audiret a quodam proprio famulo, Theodosio videlicet Salibara Patricio dicente sibi: Omnes o domine, contra nos clamant; & in tentationis casui nostro congratulabuntur, sic ait ad eum: Si Deus obdurans obduravit cor meum, ut Pharaonis, quid boni erit his, qui sub manu mea sunt a Nicephoro? Theodosi, noli expectare præter quæ a te conspiciuntur. Hæc (Dominus novit), ego ipse conscriptor horum viva voce audiui a Theodosio.

II.

Collectis itaque militiis non solum ex Thracia, verum etiam ex ulterioribus thematibus, cum bis etiam egenos pedites

cum propriis stipendiis contra Bulgaros fundis, & virgis armatos, & blasphemantes minavit. Crunus autem Rex Bulgarorum multitudines timens cum esset Marcellis, pacem petebat. At ille nequam, consiliis, & conscientia, consiliariorum suorum persuasionibus prohibitus est: & post multos anfractus per avia loca precipitanter temerarius simul, & pavidus ingreditur Bulgariam, decimotertio Kalendarum Augusti. Cum Syrius appareret cuncta consumens, frequenter ita fatus (a)? Quis ibit, inquiens, & decipiet Acab. Quis sive Deus, sive adversarius trahit me nolentem? Porro priusquam ingressus fuisset Bulgariam, Byzantius dilectus ejus famulus ad Crunnum confugit Marcellis, secum subrepta veste Imperiali, & auri libris centum. Multi autem hujus fugam in malum Nicephori auspiciati sunt.

Tribus itaque diebus post primos conflictus, se prosperari opinatus, non prosperam facienti Deo adscribebat victoriam, sed Stauratii solius bonam fortunam, bonumque consilium prædicat; & Principibus, qui introitum inbibuerant, minabatur, & irrationabilia quoque animantia, & infantes, & omnem ætatem immisericorditer occidi præcepit, & mortua comprovincialium corpora insepulta dimisit, solius spoliiorum collectionis curam faciens: claves autem, & signacula penetrabilibus Crunni superimponebat, ea ut propria de cætero communiens; aures autem, & cætera Christianorum membra, si quis saltem tetigisset ex spoliis quicquam, abstinerebat, & aulam incendit, quæ dicitur Chortis Crunni, cum ipse Crunus vehementer esset humiliatus, & significasset, dicens: Ecce vicisti. Tolle ergo quicquid tibi placuerit: egredere in pace.

Tunc sæviens Crunus, regionis introitus & exitus, lignea munimina mit-

Nicephorus adversus Bulgaros pugnans obtinet victoriam.

(a) 3. Reg. 22.

Crudelis ingressus Nicephori.

III.

tur, narrat, mense Februario Indictionis quartæ, primo Quadragesima Sabbato, Saracenos Leoni Armeniacorum Duci talenta tredecim libras mille & trecentas conscientia abstulisse, & Nicephorum Imp. in Bulgaria insigni Romanæ rei ludibrio occubuisse. Contigerunt ista, inquit Theophanes, mensis Julii die XXV. Indictione IV. Crunus autem (erat is Bulgarorum Rex) amputatum Nicephori caput, adventantibus ad se variis nationibus ostentandum per dies multos in Romanorum dedecus & vituperium in ligno suspendit. In eo prælio omnis fere Græcorum nobilitas periit. Menæa ad diem XXIV. Julii celebrant memoriam eorum qui occisi sunt a Bulgario, Nicephoro imperante. Imperavit autem annos octo, menses totidem, & dies XXVI. Michael Rbanganbe ejus Successor Procopius

Nicephorus Imperator occiditur.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XLIX.
Anno He-
gira
CXCVI.
inchoato
die 23.
Septemb.
fer. 3.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6304.

© 8. E. D 14. P. 13. April. Indict. 4.

JESU CHRISTI 811.

LEONIS III. PAPÆ 17.

CAROLI IMP. 12.

MICHAELIS CUROP. 1.

A Num. I. ad XVIII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCIII. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoa-

I.

CHRISTI
811.

LEONIS PAP. III.
16.

CAROLI MAGNI II.
NICEPHORI IO. IMPER.

Crannus
Niceph.
victorem
circum-
vallat.

tens, maceria circumdedit, atque tuta-
vit. Nicephorus autem hoc comperto, mox
attonitus quidnam ageret circumiens igno-
ravit, & iis, quibus aderant, futuram
perditionem pronuntiabat asseverans: E-
tiam si pennati fuerimus, nemo speret ex-
itium se evasurum. Hæc autem molimi-
na erant per dies duos, quintam vide-
licet, & sextam feriam. Et nocte sab-
bati turbationes barbararum armatarum cir-
ca Nicephorum, & eos, qui cum ipso e-
rant, audite, omnes enervaverunt. Ante
diei vero principium supervenientes bar-
bari contra tabernaculum Nicephori, &
magnates, qui cum ipso erant, hunc mi-
serabiliter interficiunt; inter quos erant
Ætius, Petrus & Sifinnius, Thripbiles
Patricii, atque Theodosius Salibaras Pa-
tricius, qui contristavit, & multa mala
beate ostendit Irenæ, necnon Eparchus
Patricius, & Prætor Orientalium, mul-
tisque Protospatharii, & excubitus Do-
mesticus, & ordinum principes, seu Drun-
garius Imperialis Vigiliæ simul & Thra-
ciæ Prætor, & multi Principes them-
atum cum infinitis populis; omnisque Chri-
stianorum corrupta est species: arma quo-
que perierunt, & Imperii vasa. Porro
talis diei deformia verba absit, ut Chri-
stiani ulterius audiant, utpote omne la-
mentum excedentia.

Qui nobi-
les cum
Imp. pe-
riere.

IV.
Nicephori
caput per-
petuæ i-
gnominie
reserva-
tum.

Caput Nicephori Crannus recisum su-
spendit diebus multis in ligno, in osten-
tationem ad se venientium nationum, &
confusionem omnium nostrum. Post hæc
autem accipiens illud, & denudans, ar-
gentoque forinsecus induens, bibere in
illo Sclavinorum Principes fecit gloria-
tus.

Verum licet multæ viduæ, & orphani
fuerint facti uno die, & lamentatio in-
tolerabilis haberetur: hujus tamen occi-
sio multorum facta est consolatio. Mo-
dum vero hujus occisionis nullus eorum,
qui salvati fuerunt, liquidius enarra-
vit. Ferunt etiam quidam, quod Chri-
stiani hunc cadentem lapidibus impetie-
runt. At effeminatorum virorum, ser-
porum scilicet ejus, cum quibus & con-
cumbebat, alii quidem igne, vallis, alii
vero gladiis perierunt cum ipso. Hujus
Principatu Christiani graviolem nullo tem-
pore sunt consecuti. Omnes enim, qui
ante se imperaverunt, ambitione, & lu-
xuriis, atque barbaricis crudelitatibus
superavit, de quibus per singula per-

Quale Ni-
cephori
Impe-
rium.

PAGIUS *piam illius filiam in conjugem ante Imperium
acceperat. Stauracius Procopiæ frater in Mo-
nasterium relegatur.*

II. Nam Theophanes anno Incarnat. secundum A-
lex. DCCCIV. ait: Hoc anno mensis Octobr. die
Michael secundo, Indictione quinta, feria hebdomadis
ter ei suc- quinta, hora prima Michael piissimus Curopala-
cedit. tes a Senatu & militaribus Ordinibus in Hyp-

sequi, & posteris invidibile, & nobis e-
rit laboriosum. Hactenus de miserando,
sed digno, meritoque casu hominis, qui
non posuit (a) Deum adiutorem suum,
sed speravit in multitudine divitiarum,
suarum, & prævaluit in vanitate sua,
cui & secundum illud divinum oracu-
lum accidit (b): Cor durum mala ha-
bebit in extremo.

(a) Psal.
51.

(b) Eccl. 3.
3.

Hic vero non prætereunda sunt, quæ
Michael Studita in vita Theodori Stu-
ditæ de præviso, & prænuntiato Ni-
cephori interitu narrat his verbis: Nec
vero prætermittendum, quod sanguinario
illi eventurum pater prædixit. Hoc i-
psum quippe illi prædixit, & imminens
periculum denuntiavit: tametsi nec sic
quidem amens intellexit. Cum enim jam
contra Scythas moveret, tumidosque, &
latos spiritus fremens gereret, probrum
sibi ducens, se a sancto vinci; nec cœ-
ptum iter insistere audens, nisi sibi prius
adjungeret: misit ex iis, qui cum ma-
gistratu erant, aliquot, qui vel minis,
vel blanditiis, viro persuadeant, & quæ
ab Imperatore acta fuerant, probare com-
pellant. At divinus ille tum ardentio-
re quodam zelo succensus, & tanquam
Spiritus numine afflatus ea recordi præ-
dixit, quæ timore illum ac metu concu-
tere poterant, nisi amens prorsus, & ra-
tionis expertus fuisset. Æquum erat, Im-
perator, te actorum tuorum poenitentia
duci, & medicinam malo facere, ne tem-
poris progressu difficile ad sanandum,
aut penitus etiam insanabile redderetur.
Sed quoniam haud ullum morbi tui sen-
sum habes, ut non solum ipse ultro te in
laqueum inducas, sed alios etiam in eum-
dem impellere conaris, & ruinam nolen-
tibus ac perniciem pares: hæc tibi omnium
vindex & spectator oculus meis verbis
prænuntiat: Scito, te quam viam nunc
ingrederis, ex ea numquam reversurum.

V.
Interitus
Nicepho-
ri Imp.
prænun-
tius a
Theodoro
Studita.

Itaque secundum justæ vaticinationem
barbaricis manibus captus, non solum vi-
tam turpiter amisit, sed caput ipsum am-
putatum Bulgarorum genti ad ludibrium
reliquit, in quo illi inter potandum pro-
pinarent, & cladem suam, & ignominiam
in omnibus convivis misero exprobrarent.
De quo quidem apte prophetatum illud
dici queat (c): Domus Regis erubesci-
te, quoniam in gladio Principes vestri
cadent, eo quod legem meam prævarica-
ti sunt, & populum meum vexaverunt.

VI.
Rursum
de casu
Nicepho-
ri.

(c) Ose. 7.

Post-

podromo Imperator salutatur. Stauracius autem
Imperatoris alterius audita designatione, detonsis
illo capillis, monasticum habitum induit, &c.
Quarta vero diei hora in ambone magna Ecclesia
a Nicephoro Patriarcha Michael coronatus est, cum
maximo Civitatis totius tripudio, &c. Mensis
subinde ejusdem die XII. Procopia Augusta no-
men cum corona accepit in Augustæi Triclinio, &c.
ad

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II. IMPP.
NICEPHORI IO.

Postquam igitur fædo in hunc modum exitu sublatus est, & Stauratius ejus filius cum plagis, quas in eodem prælio acceperat, ægre in regiam urbem delatus, duobus, ut ferunt, mensibus supervixit, Michael, qui Curopalata dignitatem habebat, tum scepra suscepit, vir Imperio plane dignus, & in eo administrando æquissimus. Hucusque Michael Studita de interitu Nicephori, atque Stauratii.

De Petro Patricio in monachum converso.

Eo in prælio militans Petrus Patricius, mira Dei benignitate a periculo liberatus, haud ingratus extitit benefactori: siquidem remisso sæculo, seipsum Deo totum obtulit, dum quod reliquum ejus supererat vitæ tempus, in monastica observatione insumendum, tradidit: quod adeo naviter prosequutus implevit, ut egregia floruerit sanctitate, atque post obitum inter Sanctos in tabulis Ecclesiasticis adscribi meruerit, hoc elogio die prima mensis Julii.

VII.

Petrus sanctus Pater noster ex Constantinopoli quidem sub piissimo fuit Irenæ Imperio Patricii filius Constantini, a quo etiam omnem scripturam didicit Gentilem, & Christianam. Postmodum & uxori copulatus factus est Patricius. Et propter fortitudinem electus familiaris miles a Nicephoro Principe Stauratii genitore. Et cum Imperatore profectus in expeditionem adversus Bulgaros, post ipsius cædem, & filii Stauratii fugam fuit interceptus cum aliis quinquaginta, & a vinculis per orationem, & apparitionem S. Joannis liberatus, mundo relicto, monasticam vitam assumpsit, & in Olympo monte cum sancto se exercuit Joannicio. Post ejus vero transitum urbem regiam petens, & in templo a se in Evandri loco extructo residens, & omnem obiens virtutem, multaque patrans miracula, consummatus est. Hæc in Menologio. In quo pariter extat memoria eorum, qui tunc capti sunt a Rege Bulgarorum; ab eo cum compellerentur a fide Christiana deficere, nec acquiescerent, ab eodem necari jussi, martyrii coronam sunt consequuti. De his enim in eodem Menologio Basilii Imp. die vigesimatertia Julii agitur istis verbis:

VIII.

Sanctorum Martyrum in Bulgaria necatorum commemoratio. Sub Nicephoro Stauratii patre Imperatore gestum est bel-

PAGIUS

ad innumeras autem ejus (nempe Michaelis) virtutes & probos mores accessit, quod cum pietate & recta in Deum fide excelleret, eorum qui se quocumque prætextu, sive legitimo, sive perverso, Ecclesia cætu sejunxerant, arumna graviter offenderetur. Quapropter Sanctissimum Patriarcham, ceterosque omnes, qui pacis commune bonum promovere poterant, assiduis precibus & hortatibus

lum a Romanis cum Bulgaris. Et cum Imperator magnam consecutus esset victoriam: delitius, & potubus populus vacabat exultans victoria. Sed reliquæ barbarorum a diabolo concitatae, in Romanos in castris degentes irruentes, ceperunt Imperatorem, & occiderunt, reliquorum autem alios obruncarunt, alios duxere captivos. Hos autem Christum negare cogebant; & quia non acquieverunt, multis tormentis excruciatos, alios gladio obruncarunt, alios suspendio suffocarunt, sagittis alios transfixerunt, reliqui consumpti in carcere cursum consummarunt. Hæc ibi. De iisdem agitur in Latino Martyrologio, sed mendose fortasse per Nicephorum, quod sub Nicephoro factum est, dicitur. Sed ad Michaellem novum Imperatorem designatum redeamus.

Martyres a Bulgaris necati.

Quæ autem præcesserunt, antequam idem Michael Imperium sit adeptus, ex Theophane sic accipe: Postquam Nicephorus e medio sublatus est, Stephanus Patricius, & Scholarum Domesticus, cum adesset quoque Theoctistus Magister, pronuntiavit Stauratium Imperatorem, licet vivente adhuc patre eodem fuisset ab ipso insignitus honore: displicuit populo, qui salvatus fuerat, qui & patris ejus interitu delectatus est. Michael sane Curopalates illæsus evadens admodum ab amicis rogatus est, ut Imperator appellaretur. Et non admisit propter juramenta Nicephoro præstita, atque Stauratio. Huic Stephanus Domesticus resistebat spe vitæ Stauratii.

Consilio de Imperio Michaelis non omnes assentiuntur.

Porro Stauratius per urinam sanguine immenso prorumpente, arefactus est femoribus, & tibiis adeo, ut Phorio veniret Byzantium. Hunc Nicephorus Patriarcha validiore amans affectu, consilium dabat ei, ut Deum placaret, & eos, qui in avaritia prægravati erunt a patre suo, consolaretur. Ad quem paterni sensus hæres germanus dicebat, non posse plus tribus reddere talentis. Hæc autem erat exilis pars injustitiæ illius: verum tamen & circa hæc pigritabatur, non vivere fidens.

IX.

Cum autem fædus illibatum, more paternæ mentis, circa neminem servaret, frequentius debonestationibus summittebat Theoctistum Magistrum, & Stephanum Domesticum, & Michaellem Curopalatem avertens animo, & Procopiam sororem suam Michaelis uxorem, ut insidiantem sibi

interpellare non desistebat. Præ cæteris vero Theodorum Studii Præpositum, & Platonem & Josephum Thessalonica Archiepiscopum Theodori fratrem arctiori custodia mancipatos, una cum Studitarum Monasterii Primoribus, ad concordiam & unitatem revocare studebat: quæ res ei feliciter successit. Hæc summarie ex Theophane, quæ fuse & accurate ex Anastasii Versione refert Baronius

CHRISTI
811.

LEONIS PAP. III.
16.

CAROLI MAGNI II. IMPP.
NICEPHORI IO.

Stauratii
studia
contra
Michae-
lem.

sibi Theophania Augusta submissioibus. Mox quippe misera per beatæ imitationem Irenæ obtinere sperabat Imperium, cum sine liberis esset. Ast vero Stauratius videns se insanabiliter infirmari, habitum Imperii uxori acquirere festinabat, & Bulgaros in Christianos excitare supra præcedentia mala. Super quo paventes Nicephorus Patriarcha, Theoctistus Magister, & Stephanus Domesticus ex multa inimicitia in alteram amicitiam cum Michaele Curopalate venerunt.

X. Circa finem Septembris quinta Indictione, Kalendis Octobris vespere, Stauratius advocatum Stephanum Domesticum percontabatur, quoniam modo sororis suæ maritum ex propria domo posset ducere ad oculos eruendos. Quo perbibente, hoc impossibile fore hac hora propter virtutem nempe custodiam, quæ circa illum esset, & ob munitionem domus loci ejus; rogat veniri fieri nota quæ dicta sunt. At ille cum verbis persuasibilibus inflexisset eum, ne sollicitus esset: per totam noctem militias ordinum, quæ remanserant, collegit in Hippodromo una cum Principibus propriis ad pronuntiandum Michaelem Imperatorem, quemadmodum in subsequenti indicabitur.

XI. Porro Nicephorus Patriarcha scriptum a Michaele propriæ manus exegit de re-
cta fide, & ut sine sanguine manus a Christianis servaret, ac de sacris hominibus, seu monachis de toto Ecclesiastico catalogo, ne percuteretur ab illo.

Anno ab Incarnatione Domini DCCC. IV. secundum Græcorum supputationem, Indictione quinta, tertio Nonas Octobris, Michael Curopalata mitissimus appellatus est Imperator Romanus in Hippodromo a toto Senatu, atque ordinibus, qui imperavit annos duos. Stauratius autem acclamatione hujus audita, statim comam totondit, & monachicis indutus est vestimentis, & per Simeonem monachum cognatum suum valde Patriarcham implorans. Qui veniens in Palatium una cum Imperatore Michaele, Stauratium rogabant, ne tristaretur super hoc, quod factum est: non enim
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS nius. Porro Michael ab avo dictus fuit Rhanga-
gabs.

III. Ab hujus Michaelis Imperio Joannes Curopalata suam est auspicatus Historiam, ut Baronius num. XI. notavit. Fuit Joannes ille Scylitza natione Thracensis; Thracensium autem est pars Asiæ Minoris ad mare Ægeum, teste Imp. Constantino Porphyrogenito lib. 1. de Thematibus Priusquam Joannes Scylitza ad dignitatem Curopalatae perveniret, variis aliis officiis gradatim functus est; inter quæ fuerunt Protovestiarius, id est, Præfectura Vestiarum Imperialium, & magnus Drungarius Vigilæ, sive Præfectura Excubiarum. Cum Protovestiarius adhuc esset, scripsit Epitomen Historiarum ab obitu Imp. Nicephori, hoc est ab hoc anno, usque ad ini-

per insidias, sed desperatione vitæ ipsius id gestum asseverans. At ille nequitia paternæ rabie furens, non acquievit, dicens ad eum: Amicum meliorem me non habebis. Hora vero quarta coronatus est Michael a Nicephoro Patriarcha in ambone magnæ Ecclesiæ, in quo magna exultatio facta est. Hæc Theophanes.

Porro ab ejusdem Michaelis Imperio Joannes Curopalata suam est auspicatus historiam. Sed & Leo Grammaticus Leonis sapientis mandato historiam sex sequentium Imperatorum totidem ferme verbis scripsit, ac Curopalata, sed hic habetur præ manibus; ille vero adhuc latet in bibliothecis, Vaticana scilicet, & Medicæa Reginæ Francorum, sed nobis plus satis Curopalata. In his vero quæ sunt temporis hujus, præstat audire Theophanem hujus temporis auctorem qui de eodem Michaele Imperatore hæc dicere pergit: Donavit Patriarchæ auri libras quinquaginta, & clero viginti-quinque. Vir enim magnanimus, & non avarus omnes consolatus est, qui Nicephori nequitia sunt læsi, donisque Senatium, & militam recreavit.

Porro quarto Idus Octobris coronata est Procopia in Triclinio * Augustali: multisque donis liberalibus auxit Senatium; mulieribus vero thematicorum militum, qui fuerant in Bulgaria perempti, auri quinque talenta dedit. Theophaniam autem uxorem Stauratii, monasticam vitam amplexam, & cognatos illius, qui miserabiliter sub Nicephoro vixerant, ditavit. Interque alia insignem domum, & monasterium Thebraica dictum, ubi Stauratius est sepultus, illi concessit. Omnes etiam Patricios, & Senatores, sacerdotes, & summos sacerdotes & militantes, monachos, & pauperes tam in regia urbe, quam in thematibus degentes, locupletavit, adeo ut immensurabilis avaritia Nicephori, propter quam & male periit, paucis diebus disparuisse probaretur.

Super multos præterea optimos mores suos, cum piissimus, & Orthodoxus esset, tristabatur super his, qui a sancta scin-
O o o de-

tium Imperii Isaaci Comneni, qui Michaeli Stratiotico anno MLVII. successit. Hunc primam, Scylitza editionem in suam Historiarum Synopsis Georgius Cedrenus verbatim transcripsit. Fatetur hoc ipsemet Cedrenus in sua Præfatione, ubi refert, se primam Synopses suæ partem usque ad Imp. Maximianum & Maximinum deducta ex Georgio Syncello transcripsisse, secundam usque ad Nicephorum Imp. ex Theophane, tertiam denique usque ad Isaacium Comnenum ex Joanne Protovestiario cognomine Thracensio, qui, ut Allatius in Diatriba de Georgiis, Vossius lib. 2. de Historicis Græcis cap. 26. Lambecius lib. 2. Biblioth. Cæs. cap. 7. alique Viri doctissimi affirmant, idem est ac Joannes Scylitza. Quare Fabrotus in Editionis Parisinæ
Ce,

Michael
Curop.
coronatur
a Patriar-
cha.

XII.
* Augu-
steos.

Liberali-
tas Mi-
chaelis
Imp.

Nicephorus Patriarcha patris studiosus.

debantur Ecclesia, quacumque occasione, sive ratione, multumque sanctissimum Patriarcham, ac eos, qui poterant pro communi pace concurrere, rogans, non acquiescebat, inter quos & Theodorum Egumenum Studii, & Platonem, atque Joseph Archiepiscopum Thessalonicensem fratrem Theodori in studiis detentos amaris una cum principibus monasterii satagebat unire, quod & fecit. Hæc Theophanes, qui cuncta præfens, intuebatur.

XIII.

De reddita autem pace Ecclesiæ, præcipue vero de restitutione S. Platonis, hæc habet ipse Theodorus Studita in vita ipsius, quam fidelissime scripsit: Illum (inquit) Nicephorum scilicet diutius arrogantem, & temeritate suspensum cum fortis Dei manus ad Scythas exterminasset, illic cum toto exercitu perdidit, ut posteris narratio quædam terribilis, & dictu horrenda, Deique iudiciorum, quæ comprehendendi non possunt, eiusdemque sapientissimæ providentiæ exemplum, relinqueretur. Eum vero, Platonem videlicet, qui antea nobiscum una clausus tenebatur, cum eorum, qui tunc Imperio potiebantur Michael & Procopia & pie se gerebant, gratia proprio gregi restituisset, Confessorem illum seipsum esse probavit, idque quomodo factum sit dicemus, neque enim hoc præterire consentaneum est.

Pax Ecclesiæ restituta.

Eorum cura, qui res nostras benevolo potius, quam inimico animo disponebant, de medio sublatum fuit scandalum: quo remoto, & dissidium, quod illi cum Episcopo intercesserat, sublatum fuit, cum principes ipsi hoc eis persuasisent. Itaque sanctissimus Patriarcha se purgavit, quod quæcumque acciderant, Imperatoris violentia facta fuissent. Tunc igitur una convenerunt, & vicissim sibi satisfecerunt (quandoquidem ipsi Deo nihil ita charum est ut pax & concordia, modo concordia non sit fidei dissensio, atque divini præcepti violatio, non denique canonis alicujus reprobatio, quemadmodum præsens conjunctio se habuit) quantum ad nos pertinebat; ea quæ interea facta fuerunt, præmittentes ut illis similia, quæ divinorum Patrum memoria facta, & similiter dispensatione quadam neglecta fuerant, immo vero perfecta earum rerum examinatione in futuro illo sæculo illi justo, atque incorrupto Judici reservata. Hæc de restituta concordia Theodorus.

PAGIUS

Cedreni Præfatione Joannem Scylitzam Cedreni Simiam magno errore nuncupavit, & quousque Cedreni Sinopsis Historica nunc pertingit, eousque perducta fuit prima editio Compendii Historici Joannis Scylitzæ. Cæterum cum Joannes ex Protovestiario & Magno Drungario evasisset Curpalatæ, publicavit secundam Compendii sui Historici editionem, historia-

Facta autem cuncta hæc consensu Leonis Romani Pontificis, Michael Studita in vita ipsius Theodori testatur, cum de restitutis Patribus, & inita concordia ista ait:

Michael, qui Curpalatæ dignitatem gerebat, sceptrum suscepit, vir Imperio plane dignus, & in ea administratione æquissimus. Cui ante omnia res patris curæ fuerant, ut ab exilio eum revocaret, & honore omni reducem cumularet. Quin etiam dissidentia membra aptissime copulavit, pulchrum Ecclesiæ corpus in unum iterum connectens, & pristinam sacerdotibus ac monachis concordiam reddens, Josepho nimirum, qui ejectus ab Ecclesia antea fuerat, ab eadem nunc tamquam inutili membro apertius reciso, & excluso, qui in locum ejus fuerat intrusus.

Placuit hoc in primis Romano Antistiti, qui per litteras, nuntiosque suos sententiam confirmavit: nam & illum sequestrem pacis & conciliatorem ad devincendum Patrum animos, pius Imperator adhibuerat. Exinde vero sanctus & Patriarcha crescente inter illos amore mutuo, perstiterunt de cætero non tam corporibus, quam animis invicem artissime colligari, ita ut alter alterius, & uterque utriusque consuetudine vehementer caperetur. Ista Michael.

Pax Ecclesiæ Const. a Leone Pap. confirmata.

Porro ad hæc ineundam concordiam eo usus est consilio Michael Imperator, ne quid dissidii semen alicubi reliquum esset: noluit Confessores e carcere liberare, nisi prius pollicerentur Patriarchæ Nicephoro amplectenti quæ sunt secundum sanam doctrinam, & destruenti quæ fuerant male constructa, communicarent. Qua libenter accepta conditione a sanctis Platone, Theodoro, atque Josepho, ut alii eidem consentirent, sequestres ipsi fuerunt, ut declarat (a) epistola hoc argumento conscripta, tunc ab ipso Theodoro ad Antoninum Abbatem, qui una cum suis ea de causa in carcerem conjectus fuerat, & adhuc eo detinebatur multa passus.

Antonino præposito S. Petri, & eis qui cum illo, &c.

Cum epistolas vestras magno cum animi angore, & afflictione ad nos scriptas a paterna sanctitate vestra accepissemus: quantopere ingemuerimus, quid dicere attinet, fraternis visceribus commoti, tametsi indignissimus, & ex parili mœrore do-

XIV.

XV. Cur adhuc Confessores aliqui detinerentur in carcere.

(a) Theod. l. i. epist. 55. in Cod. Col.

suorum temporum auctam ab initio Imperii Isaaci Comneni usque ad initium Imperii Alexis Comneni, hoc est, ab anno MLVII. usque ad annum MLXXXI. quo Alexis Comnenus abdicato Nicephoro Botoniata in Imperio successit. Hujus secundæ, & a Cedreno non interpolatæ editionis MS. exemplar antiquissimum extare in Bibliotheca Casarea testatur Lambecius lo.

Deplora-
tio perfe-
ctionis.

dolorem vestrum aestimantes, atque una sustinentes? Nec enim aliis licet molestias aestimare, quam iis, qui consimili affectu iisdem molestiis anguntur. Enimvero peccata nostra usque adeo in hoc seculo iniquitatem exaggerarunt, refrigerante, juxta Domini verba, cbaritate, ut qui offendicula, & scandala omnia removere debeant, eos videre sit paria, ac fortasse graviora externis magistratibus facere. Carceres dicitis, probra, exilia, persecutiones, & ærumnas sustinuisse vos, ac etiamnum sustinere ab iis, qui Ecclesias Dei moderantur, quos non solum pro Dei mandato pugnantes, sed ne siquidem humanis criminibus rei essetis, talia umquam a Dei pastoribus perpetuas esset, nedum pro veritate certantes, quibus laus debetur & beatitudo, atque hæc insuper monastica professione ornati.

XVI.
(a) Mast.
7.

Ex operibus eorum cognoscetis eos, ait (a) Dominus. Haud sane talia in sanctis spectata sunt; quin ipsi contra potius visi sunt Apostolica voce edocti, quæ de Domino sic ait (b): Quicum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur: præbebat autem placide percutienti divinam maxillam. Hinc Christi pastores noti: illinc alieni Episcopi. Sed quis sensus vester esse possit de ingruente hac atate nostra hominum improbitate, & illi gloriam ducentes ostentant; quod iniquum est, æquum aestimantes, auctoritatemque & imperium suum ad oppugnanda Dei præcepta exercentes. Verum illi, quæ gesserunt, quæque gerunt, aliquando inveniant, aut veniam potius consequantur a Judice incorrupto, qui nihil inexploratum, inultumque relicturus est in die judicii. Vos vero fratres carissimi, ac Patres reverendissimi gaudete, & exultate, quoniam divine beatitudinis gloriam reportastis, & Christi opprobria gloriose suscepistis, exiguis laboribus & ærumnis maxima, & sempiterna præmia consequentes.

XVII.
De pace
Ecclesiæ
ad quam
invitat.

Et quoniam, ut jam ante scripsimus, optimi Dei beneficio, e medio sublatus est cujus causa dissidium in Ecclesia nostra extitit: victrix pax obtinuit nutu & auctoritate, & benignitate, addam & hortatu Triumphatorum, Christique amanti Imperatorum nostrorum, necnon opera, & defensione sanctissimi Patriarchæ nostri (sic enim deinceps appellare oportet) suscipiat & sanctitas vestra, quæ
Ann. Eccl. Tom. XIII.

a nobis humilibus multa cum speculatione, & investigatione, paternarumque affectionum contemplatione, ac scandalorum quoque, quæ in Ecclesia interdum contigerunt, diiudicata, & approbata fuerunt ut sic etiam in Ecclesia vestra pax Dei regnet in cordibus omnium. Nec enim, nisi hoc facimus, sanctum a Deo reputabitur, nec victoria nobis erit, quin amitemus forsitan, rectum curiosius inquirentes, & quod hætenus præteritis laboribus bonum exegimus. Accipite ergo, vos obtestamur, & suscipite sanctissimum Patriarcham nostrum, & communicate, in quibus manifesta non est iniquitas, etiam Episcopo vestro: ea, quæ intercesserunt, Domino permittentes censori, & remuneratori factorum, dictorumque. Ad hoc enim ipsum, precibus interpositis, & sanctissimum Patriarcham appellemus, ut liberemini vos quoque a custodia. Pacisque tesseram inter vos statuentes, si quid controversiæ subsit, illico decidatur; aut si tale sit, ut vestro isthæc & reverendissimi Episcopi congressu curari nequeant, coram ipso œcumenico Patriarcha morbi omnes sanentur, concurrantque universa ad pacis letitiam, concordiaque unitatem. Hucusque ad Antoninum Theodorus Studita de pace suscipienda, atque concordia ineunda.

Sed quæ sunt reliqua anni hujus ipsius novi Imperatoris ex Theophane recitemus, qui dictis superius ista subiicit: Misit ad Carolum Regem Francorum pro pace, atque contractu nuptiarum in Theophylactum filium suum. Agitur de hac legatione in Annalibus Francorum anno sequenti, quando videlicet pervenit in Gallias. Subdit vero Theophanes:

Porro octavo Kalendas Januarii quinta Indictionis, Michael tranquillissimus imperator coronari voluit Theophylactum filium suum Imperatorem a Nicephoro Patriarcha in ambone majoris Ecclesiæ, feria quinta; & obtulit pretiosissimum stemma in sancto altario in vasis aureis, & lapidibus vetustis, & quadrangulis velis antiquitus ex auro, & purpura clare contextis, atque admirabilibus sanctis imaginibus variatum. Donavit autem & Patriarchæ auri libras viginti quinque, & venerabili clero libras centum, splendidam reddens sanctam festivitatem, & filii pronuntiationem.

Insuper hujus quoque Michaelis Imperii

O o o z rii

XVIII.
Theophylactus coronatur Imper.

PAGIUS

loco laudato. Quoad Leonem Grammaticum Theophanis Continuatore, qui Baronii tempore ineditus erat, extat nunc inter Scriptores Historiæ Byzantinæ a Jacobo Goaro e Græco in Latinum versus. De eo legendus Hankius part. II. cap. VII. de Byzantarum Rerum Scriptoribus Græcis.

annum DCCCIV. Incarnat secundum Alex. refert, Michael Imp. Legatos ad Carolum Francorum Regem destinasse qui de pace atque matrimonio cum Theophylacto ejus filio ineundo tractarent; Nicephorum Patriarcham Constantinop. Synodicas literas ad Leonem III. transmisit, & mensis Decembris die XXV. feria hebdomadis quinta, a Nicephoro Patriarcha eundem

Nicephorus Episcopus Constantinop. ad Leonem PP. scribit

IV. A num. XVIII. ad XLIV. Theophanes ad

rii exordio, de Nicephoro Patriarcha subiicit, ista Theophanes: Nicephorus quoque sanctissimus Patriarcha transmisit Synodicas litteras ad Leonem sanctum Papam Romanum: antea quippe hoc faciendi prohibebatur a Nicephoro Imperatore. Simulac igitur liberum fuit eidem Patriarchæ, quod facere tenebatur ipso suæ creationis exordio, officiosissime præstitit, quod ante hæc implere non licuit, prohibente id impio Imperatore. Ut primum vero licuit, litteras scripsit ad Leonem Romanum Pontificem, quibus de sua rationem redderet electione, simulque fidei suæ Catholicæ professionem eisdem litteris eidem faceret manifestam: adjecit & munera, quibus venerari placuit ipsum Romanum Pontificem, Legatumque misit, cui ea omnia perferenda dedit. Fuit is Michael Episcopus Sinnaculorum. Extat ipsa epistola ex Græco reddita Latinitati, cuiusque post Ephesinum Concilium studio Peltani viri doctissimi. Accepimus nos nuper & aliud ejusdem exemplar Latino idiomate scriptum ex codice Conciliorum bibliothecæ Ecclesiæ Viridunensis e Lotharingia, nobis imperitum ab insignis doctrinæ viro Frontone Ducæo Societatis Jesu professore, quod magis emendatum Græco exemplari se reperisse testatur. Sed expedire putavimus, ut quæ in ea idem Fronto præfatus est, hic ante eandem epistolam, describamus: sic se habent:

XIX.

Hæc epistola Nicephori Constantinopolitani exscripta fuit ex magno Codice Conciliorum manuscripto bibliothecæ Canoniorum Ecclesiæ Viridunensis in Lotharingia, anno millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, Latino idiomate cum Græco, ut apparet reddita a veteri interprete, qui nimium ad verbum transtulit, ut mos erat veterum illorum interpretum, ut illius, qui libros Irenæi Latinitate donavit. Et quemadmodum hujus ipsius Irenæi interpretatio Latina, licet minus elegans, in quibusdam tamen locis correctior reperta est ipso exemplari Græco Epiphani, quo loco multa capita Irenæi recitat; sic & ipsius epistolæ interpretatio, inculta licet, & multis in locis ita ob-

scura, ut nullus sensus appareret, emendatior tamen fuit quam exemplar illud Græcum excusum apud Hieronymum Commelinum, anno millesimo quingentesimo nonagesimo primo in Germania una cum Synodo Ephesina ex bibliotheca Reuchliniana. Quamobrem collatione facta utriusque libri, hanc interpretationem, ubi manifeste a Græci contextus sententia aberrabat, sarcivimus, & interpolavimus, illis alioquin intactis relictis, quæ in Græco ambigua erant, & utcumque ferri poterant, studio nimirum antiquitatis, & ut ejus auctoritas major esset: quamobrem & Græcas voces aliquando margini atteximus, ut ex iis posset Lector, si vellet alium sensum elicere. Certe idem fecerunt eos, qui editioni Conciliorum Græcolatinæ Romæ præfunt, accepi, ut quantum fieri poterat, interpretationem veterem novæ præferrent. Ista Fronto, qui hæc ad me misit una cum epistola antiquitus Latinitate donata, & ut puto, ab Anastasio, qui in his hoc rudi sæculo magna cum laude versatus reperitur; ipse enim (ut dictum est) Theophanes, qua usi sumus, historiam in Latinum transtulit. Porro epistolæ sic se habet titulus & inscriptio:

Epistola Nicephori Constantinopolitani Archiepiscopi ad Leonem Papam, temporibus Caroli.

In omnibus sanctissimo, & beatissimo fratri, & consacrificanti domino Leoni Papæ antiquæ Urbis Romæ, Nicephorus misericordia Dei Episcopus Constantinopoleos in Domino salutem. XX.

Magnus quidem vere, & memorabilis, & omni favore dignus est, quicumque est fidelis ille, ac prudens servus, qualis in parabolis, (a) sacris, & Evangelicis describitur prædicationibus, a Domino constitutus in domo ejus, & dispensans in judicio mandatorum sermonem, & impendens non supervacue: sed ad commodum creditis bene utens, dans opportune conservis tritici mensuram, & suppeditans unicuique & largiens proportionaliter quod ei competit, & propterea omnem domini gratiam & propitiationem in se * confrens, & beatitudinem ab eo accipiens, & fo-

(a) Matt. 24. Boni Præfatis præscribitur forma.

* ὑπὸ πᾶσι
μεινός
alliciens.

PAGIUS

dem Theophylactum coronatum esse Imperatorem, ut recte Baronius habet, qui & refert eandem Literas Synodicas, in quibus Nicephorus docet, quod vitæ genus, antequam Episcopus crearetur, sectatus fuerit, tum qua ratione & occasione ad Patriarchatum Constantinop. evectus sit. His subnectit suam, suæque Ecclesiæ Confessionem, qua declarat, se ab omnibus erroribus alienum esse, quæ vel Constantinopoli vel alibi aliquando extiterunt; atque ita in omnibus & per omnia se se complecti Romanæ Ecclesiæ, ut quæ reliquarum mater sit, fidem. Denique se se excusat, quod justo tardius ad Romanum Pontificem scripserit, suæque fidei rationem reddiderit. De Le-

gatis Michaelis Imperat. anno sequenti sermo fiet. Cæterum Sanctus Nicephorus munera ad Leonem III. misit inter quæ fuit *encolpium*, de quo Anastasius ad Actionem V. Synodi VIII. Crucem cum pretioso ligno, vel cum Reliquiis Sanctorum ante pectus portare suspensam ad colulum, hoc est quod vocant *encolpium*. De hujusmodi *encolpiis* legendus Ducangius ad Alexiadem Annæ Comnenæ pag. 247. & seq. Denique Michael Stauracium alterum ejus filium eodem quo Theophylactum tempore coronavit, sed ille patre adhuc imperante mortuus est, teste Niceta in Vita S. Ignatii Patriarchæ Constantinop.

& fore, ut super omnia, in quibuscumque eum procurare ordinavit, constituitur, promissionem obtinens. Dexter enim cum esset prope nimium, & optimus, fidem simul, & prudentiam accommodatissimam miscuit, & exhibuit; illic quidem benevolentiam, & fidelitatem erga Dominum suum ostendens, & minime eorum quitquam, quæ sunt credita, subtrahens; hic autem cogitatione officiosa, & mentis sobrietate, & attentione, & sinceritate liberaliter quibus convenit transmittens, quæ expenduntur. Pro quibus jam præfutura tamquam dominica * dignus (a): Euge serve bone & fidelis; audiet: quia supra pauca fuisti fidelis, super multa te constitutam; & in gaudium Domini sui intrare juste ei præcipietur. Talia sunt illius servi & præmia, & opera.

XXI. Ego autem non eorum, qui possunt villicare, & regere hæc sed dispositione, & regimine indigentium particeps sum, quoniam quidem pusillus nimis, & omnium minimus, & tanta parte prorsus, & bona sorte destitutus sum, & ideo neque credi Ecclesiam, quæ est secundum Apostolum (b) domus Dei, volui infirmo, & invalido natura, & divinorum initiatione indigenti, prout dicere convenientius est, quia qui neque mea bene dispono, neque humilia, & terrena superemineo; nec animarum regimen & curam gerere unquam elegi. Quibus enim in propriis studium non succedit ad utilitatem, multo minus hi ad ea, quæ sunt aliorum, disponenda idonei erunt. Nam simul dono illo & gratia indignum me ipsum judicans, & reputans, vellem sicuti non beatitudine illa dignus sum, nec miser esse, & poena dignus, neque particeps oppositarum partium, & adversariæ prudentiæ illius maligni (c), & male operantis servi, qui propter multam segnitiam, & desidiam Domini adventum procrastinat, & gravis conservis fit, & communicat ebriis in mensa. Quæ dum fiunt, superveniens Dominus * separat, & dividens, cum hypocritis annumerat: neque talentum accipientis, & sub terra ponentis, & abscondentis, & idcirco amare pigritiæ accusati, & a quo non tantum usura, & multiplicatio exacta est, sed in sorte quoque detrimentum passi, & tenebris traditi exterioribus. Utinam non in istis deprehensus exemplar vulgo proponar & subsannatio, & irrisio his, qui in circuitu nostro sunt, ostendar, & in motionem capitis videntibus existimer; judicatus quoque, & damnatus ab eo, qui omnia videt, & scrutatur quæ nostra sunt, & ductus in flagella actionum injustarum poenas sufficienter exolvam, ut qui in similibus rei deprehensi sunt videntes quæ patiatur, coerceantur, & correctionem suscipiant. Quoniam igitur permissione, & omissione

* habitus.
(a) Matt.
25.

(b) Coloss.
4.

Eur refu-
gerit Epi-
scopatium.

(c) Matt.
24.

* qui ex-
pectaba-
tur.

* Dei sub jugum ejus subjunctus sum, & hoc ministerium nolens suscipi * tantum coactus, & non voluntarie, qua conditione antea fuerim, & ad quem statum provectus, ut omnes ferme qui hic sunt, norunt, dicturus advenio.

Aliis quidem ars alia, & studium est aut majus, aut minus, sicut unusquisque libero arbitrio ductus, & rerum gerendarum electionem in sua potestate habens, elegit. Enimvero sicut multiformes hominum cogitationes sunt & consilia, diversi etiam mores, & vivendi ratio diversa, sic & vitæ humanæ conditiones discernuntur multis modis, & dividuntur, & in infinitas varietates, & multiplicationes producuntur. Nonnulli enim hanc miseram & conculcandam eligere decreverunt mechanicarum artium conditionem, & alii agriculturæ laborem exhibentes ostenduntur, quidam negotiationis sortiuntur cupiditatem, lucri & divitiarum amorem, aut naviculariæ artis amorem peregrinationis ac periculorum, alii per alias manuum artis operationes, ne singillatim omnes prosequamur, incedunt. Cæteri autem qui & pauci sunt, & potiores, monasticam & philosophicam amplectentes conversationem, animas simul, & corpora purificaverunt, & in hac Deo appropinquare digni efficiuntur, & ad supernam, beatamque vitæ conditionem perducuntur, aut eloquentia ex rationalibus disciplinis & artibus insigniti, & bonis moribus exornati proprias animas decorarunt: Et sicut unicuique denique dulce, & gratum videbatur, & pro inclinatione naturæ contingebat. Mibi autem sic præsentis vitæ negotia evenerunt. Cum igitur ætatem virilem attigissem, & juvenilem præterissem in regalibus versatus atriis, militiam quamdam exercebam, & ipsam non absque opera ac remissam, sed quæ per manus, & calamos exhibetur. Etenim Imperialibus intereram scriptoribus. A secretis autem eos vocare solita, Latine linguæ scimus esse dictionem. In hac hærens quibusdam temporibus, & humanis rebus impeditus in cognitionem rerum caducarum in hac vita & non consistentium veniens, consiliaolvebam, & cogitationes animo versabam, quam nimirum difficile fuit & laboriosum ibi occupatis superna capessere, præcipue vero ut qui spem aliquam meliorem concepit, ab ea non excidat: nam illa quidem ludentium, hæc vero seria tractantium esse arbitrabar, illaque valere jubebam, & istis quantum in me fitum esset adherere, meque in iis potius excellentem cernere studebam, quam illis deinceps condecoratum videri.

Me sane legislatorum, ac Prophetarum (d) optimus attendere mibi ipse edocuit & (e) omnia vanitatem esse, & quæ sit abun-

* παρορ-
σοι conni-
ventia.
* ὅτι τὰ
πρὸ
πῶ
quodam-
modo.
XXII.

Diverfa
hominum
studia.

XXIII.

(d) Deut. 5.
(e) Eccl. 1.

(a) 1. Cor.
7.
abundantia homini in omni labore suo, quo laborat sub sole, alius sapiens insinuavit. Pertransire autem figuram hujus seculi (a), Vas Dei electum denuntiabat & alias scripturas sacras bis similia predicantes audiens, & simul in mente habens: quod apud quemdam eorum, qui sapientia nomine celebres sunt, novimus decantatum, melius esse plebejum vivere, quam magnam habere potestatem eum, qui nihil ea dignum sit praestiturus: quemadmodum scenam praesentem deflorescentem gloriam contempsi, meque ad considerationem mei extemplo converti. Idcirco re bene succedente mihi opitulante Deo, cum dignitatis contemptor sum factus, tum ab Imperialibus atriiis, & urbano tumultu procul abductus, vasa collegi. Solitudinem igitur quamdam occupo & jugum montis, quod erat asperum, & inaccessible, stadiis non paucis circa Proponticam regionem, regia distans ab urbe; & illic stationes facere studebam, ut etiam si possem, monachicam conversationem attingerem.

Ad hoc enim ex multo jam tempore impellebar, & amor quispiam eremi, ac tranquillitatis vehementissimus me tenebat, nec alibi uspiam nisi illic, extremum vitae diem obeundi. Sed quoniam quidem non omnibus omnia, quae secundum voluntatem sunt, evenire possunt, & sunt quaedam in quibus * fatum imperat, & sicut vult Deus, finem incceptis ponit: contigit utique hoc etiam mihi, & ab iis, quae in animo statueram, excidi, & nescio quibus judiciis, quae novit, qui haec permisit, & omisit Deus, ab amabili eremo sum abstractus, & in Regiam iterum ductus sum, tamquam sub Deo teste, decreto, & judicio eorum, qui in his sedibus collocati erant, & totius Ecclesiae coetu sacro ac consilio Senatus, suffragantibus absque ulla tergiversatione, & excusatione quandoquidem jam regia urbis Praesul vitam cum morte commutavit, ut homo humanam, me licet admodum cunctantem & non praesumentem ad hanc sacerdotalem sedem deduxerunt quod violentia potius, quam persuasione confectum est.

XXIV. Quia ergo nolens hoc jugum subii, & vim sollicitudinis suscepi non digne, neque uti gratia conveniebat: timeo quidem primum varias, & multiplices machinationes inventoris nequitiae, ac malorum, & invisibilium spirituum insurrectionem, ne cum me nudum, & inermem ab iis, quae sunt ex virtute, deprehenderint, nondum enim me spiritualibus, & divinis eruditum cognoverunt, aut adversus eos exercitatum, aut concertantem luctatione perspexerunt, peccati vulnerantes sagittis, Ecclesiae a Deo electam ceteram feriant, & bene ordinatam ejus

phalangem exterminent, inconsulti, & indocti ducis ruinae caccinnis insultantes. Deinde vero cum me alienum a principatu, & obiectum invidiae viderem, dolositatem, & malignitatem invidorum verebar, qui omnia observare student, quae nostra sunt, sive bene, sive aliter se habeant, nec trabes suis impositas oculis vident, neque glumam ab oculis purgare appetunt, & alienas festucas scrutantur, & propter pusilla nimium & vilissima, & quae nullius sunt pretii, linguas suas adversus praeminentes injuste armant, & utrimque amare, ac injustissime vulnerant. Sed hoc suscipiens certamen, quo in hoc adjutore, & opitulatore indigeo, nisi ista permittente Deo, a quo postulo incrementum, & adjutorium, ut miseranti, & propitio oculo in meam respiciat parvitatem, teneatque manu dextera, & ad suam deducat voluntatem, & eorum, quae nobis commissa sunt, gubernationem ad salutem: qui quidem differt punire hos difficiles, & affligentes nos, aut propter nostram malitiam, ut ad meliora nos reducat, aut ad illorum detegendam malitiam, & perversitatem in nos, ne lateat amaritudo subdole in anima, & astute nidificet, sed in lucem prodeat, & manifestetur, quod occultum est.

Si autem frater, qui adjuvatur a fratre, sicut civitas firma, & recte firmata est Regia, quemadmodum Salomonicus (b) sermo nos admonuit, aliorum etiam plurium precibus indigeo ad opem ferendam, praeter omnibus autem vestrae maxime in spiritu desideratissima, & sacrae fraternitatis sacris orationibus, & ad Deum intercessionibus utar, tamquam nobis auxilium ferentibus ac juvamen, ut quae Deo appropinquant, & ad supernum & intelligibile feruntur altare, mundo munditer loquentibus vobis, & audientibus, tacentibus, & clamantibus, sicut audiebantur Moyses, & Samuel, & si quis alius eis similis in spiritu. Idcirco suffragamini mihi in infirmitate, & manus sanctas in superna levate. Certi enim sumus habere ex confidentia virtutem desuper nobis misericordiam impetrantes, & propitium Deum reddentes ad confortandum, & roborandum, quod infirmum, & lassum est (c), ut lorica induti fidei, & galea salutis cooperti, stare possimus adversus principatus, & potestates, & mundi rectores tenebrarum seculi hujus, adversus principalia nequitiae, contra quae nobis luctatio est: ad conservandam item stabilitam, & inconcussam animae fortitudinem, & ut adversus obedire recusantes & refragantes, decenter & dextere me geram, & ad eos adoptandos in filios Ecclesiae, & oves rationales electi Christi gregis efficientes, & ut in divino Ecclesiae ovili commorentur curantes, ne a lu-

* Dei voluntatem fatum appellat, utrumque simul jungens, quam quod evitare non possit homo, fatum nominat.

XXV.

(b) Prov. 18.

Petit instanter preces Pontificis,

(c) Ephe. 6.

CHRISTI
811.

LEONIS PAP. III.
16.

CAROLI MAGNI II. IMPP.
NICEPHORI IO.

lupis crudeliter lacerantibus devorentur, concordie, & consensionis signaculis signatae, ut insidiis non appetita & illaesa permaneant, utque omnium nostrum capiti Christo, & Principi pastorum subiiciantur, ac freno ductiles cervices illi subjungant.

XXVI. Ad mundandos autem nos & clarificandos, & ut firmus perfecta perfecta lucis germina, sic ut possimus & aliis impertire illuminationem, & mundationem (a): datur etiam sermo nobis in aperiitione oris ad implendos eos, qui audiunt, spiritu, & ad praedicandum sine pigritia, & defectu virtutem mysteriorum nostrorum, ejus gratia, qui linguam mutorum explicat, & rectos facere potest claudicantes, & ad bene currendum in praeparationem Evangelii, firmat, & corroborat: ad multiplicandum item commissum talentum, & in tempore reddendum cum usura Domino debitum: ad operandum etiam in vinea bona, & operis approbationem reportandam cum sustinuerimus quidem magnanimitate laborum gravitatem & difficillimum pondus & generose pertulerimus diei aestum, ut

Quae per preces Pontificis a Deo consequi rogat.

(b) Matt. 10. * ἀστυροῦ *

(c) Zach. 13.

(d) Genes. 19.

XXVII. De Romana Ecclesia praeconia.

(e) Rom. 1.

his, qui circa (b) undecimam introjerunt, * absque conductione, in distributione auctoramenti connumeremur. Ad illuminandum autem nostrae mentis introitum, & ut per spiritum διππραῦ dispiciamus, ita ut Prophetarum vocum auditores reddamur, & divinorum mandatorum alacres ministri, & ejus suscepto dono, id, quod oculum mentis conturbat, & mentem nostram obumbrat, purgetur, atque mundeatur: ut undiquaque se ipsos custodiant, & observent, & ab adversariorum ictibus maneant illesi. Ad providendam autem frageam, (c) cum super peccatores a Deo immissa advenerit, ut si quidem possibile sit, & dederit Deus, & qui annuntiat adventum Deum placans, & ipse, & ii, quibus annuntiat, iram effugiant. Siminus, propriam saltem animam salvam faciam, juxta Lot (d) illum justum, qui salvans animam suam, incendium evasit. Et quae vestrae quidem sint orationis, & spiritualis auxilii, haecenus dicta sint.

Tempus autem jam adest, magnam veritatis tubam, magniloquum Evangelii praecone Paulum spectare memorabilem, propter antiquos Romanos admodum consolatam, & velut exultantem spiritu, & ob eorum fidei studium & fervorem confidentem, atque gloriantem, & testificantem, in omnibusque mundi finibus divulgantem, pronuntiantem in iis, quae ad illos scripsisse eum constat (e). Gratias ago Deo meo, quia fides vestra annuntiat in universo mundo: Et quia nostra Evangelica munda, & immaculata fides est, & extra quam non est alia, neque Romanis finibus arctata circumscribitur, neque terminis mundanis finitur: in tan-

tum autem effunditur potius, & diffunditur, & sicut Prophetica & Apostolica voces incitant fari (f), in omnem terram divinae praedicationis sonus exivit, & in fines orbis terrae verba praedicantium. Si autem oportet & his dicere altiora, haec & in caelis in supernis, & intelligibilibus virtutibus fiducialiter agit. Si enim una est Ecclesia in caelo, & in terra, & primogenitorum Ecclesiam in caelis exinde audimus descriptam, & est civitas (g) ex fide justificatorum, quae sursum est Hierusalem, cujus artifex & conditor Deus, qui & pacificavit, quae in caelis, & quae in terra sunt (h), medium maceriae solvens parietem, perditamque ovem in humeris attollens per inenarrabilem dispensationem salvos & manentibus adjunxit: hac ratione juste admodum unionem, & conjunctionem retinemus, quum ad nutum unum, & consensionem creaturae fidei suffragetur: non enim in Judaea tantum notus est Deus, sed in omnibus, quaecumque mens, & ratio contemplantur.

(f) Ps. 18. Rom. 10.

(g) Hebr. 12.

(h) Ephes. 12.

Nos vero, qui novum Romanorum nomen sortiti sumus, utpote super uno, & eodem fundamento fidei superaedificati, Apostolorum inquam, & Prophetarum sapientium * artificiorum, posito angulari lapide omnium nostrum Salvatore Christo & Deo, nulla in re, quod ad finem attinet, antiquioribus sumus inferiores. In Ecclesia enim Dei non est praenumeratum, & subnumeratum, sicut non Judaeus, non Graecus, non Scythae, non barbarus, non servus, non liber, sed omnes in Christo unum sumus. Igitur & in nobis divinus Paulus superbiat, & gloriatur, ac se jactet copulans veteribus nova, & comparans in dogmatibus, & praedicationibus, cujus & nos doctrinas, & admonitiones sequentes, in quibus radicati & firmati sumus confessione fidei nostrae, in qua stamus, & gloriamur, nostrasque sententias quaecumque sunt sane de nobilissima, & immaculata nostra religione, revelata facie clarissime praedicamus, cum qua Deo servimus, & quam spirare potius, quam aere indefinenter debemus. Cum qua & abire de praesenti vita contendimus, superna gratia confortati, & muniti, sicuti alia non licet incedere, & ambulare, aut quae praesentis sunt vitae bene disponere, aut quae in futuro sunt reposta dignis bona impetrare.

XXVIII. * Τὸ θεοματῶν, vel τὸ θεοματῶν, artificum.

Fideles omnes unum sunt in Christo.

CONFITEOR igitur me credere in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium factorem & dominatorem ac Dominum, & in Filium ejus unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum, & ante saecula Verbum sine principio, & ineffabiliter ex Deo natum, incomprehensibili ratione, & quam intelligibilis ac sensibilis ulla creatura complecti mente non potest. Et in Spiritum veritatis vi-

XXIX. Nicephori Episc. Constantinop. fidei professio.

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II. IMPP.
NICEPHORI 10.

vificantem, ac sanctissimam Trinitatem unius substantiæ, supersubstantialem, invisibilem, incomprehensibilem, inseparabilem, immutabilem, simplicem, indivisam, & incompositam, & sine intervallo incorpoream, sempiternam sine qualitate, sine quantitate, unius honoris, unius gloriæ, unius sedis, unius deitatis, intractabilem, & impalpabilem sine figura, sine sine bonam, perpetue splendentem lucem, tripliciter fulgentem, lumen omne excellentem, semper itidem, & secundum eadem se habentem, omnia speculantem, & perficientem virtutem, omnibus rationabilibus, & intelligibilibus repente & non partim effusione divini luminis splendentem, proportionaliter, pro facultate recipiendi quæ in iis est qui illuminantur, & ad esse, & ad bene esse conservantem in subsistentibus rebus & non nudis nominibus cognitam, una deitate, & potestate, & Regno glorificandam, & adorandam ab omni visibili, & invisibili creatura.

XXX. Ex iis, quæ in Trinitate considerantur, Pater quidem sine initio est, & sine causa: non enim ex aliquo, sed a se ipso esse habet. Filius autem, non sine principio est, ex Patre enim est. Principium autem filii Pater sicuti causa est; si autem, quod ex tempore est, accipias initium, & sine initio est: creator enim temporum non est sub tempore * genitus quidem, sed sempiternæ, & indistincte consplendens Patri (a) sicut splendor gloriæ, & Paternæ figura substantiæ. Spiritus autem sanctus ex Patre substantiam habens, * non genitus, sed procedens, sempiternæ cum Patre, & Filio consideratur; non sine principio quidem propter processionem ex Patre. Principium enim & ipsius est Pater secundum causæ rationem: sine initio autem & ipse est secundum tempus.

* γεννητός
per generationem.
(a) Hebr.
י.
* γεννητός
ἐλλένιστος
γεννητός
non per generationem
sed per processionem.

Unus ergo Deus Pater ex quo omnia, & unus Dominus Jesus Christus per quem omnia, & unus Spiritus sanctus in quo omnia, ex tribus perfectis unum perfectum & perfectissimum, quod est divinitas, segregatis quidem & personalibus proprietatibus ad invicem differentia. Unumquodque enim horum quæ natura indivisa sunt propter continuitatem substantiæ cum mentis contemplatione dividitur, Deus a nobis agnoscitur, & creditur omnium plenissimum existens divinitatis proprietatum. Et hæc tria invicem copulata unus Deus a nobis adoratur, ternaliter quidem secundum personas, singulariter autem secundum substantiam. Et monarchia est, quod a nobis honoratur, non polyarchia, non anarchia propter inordinatam, & seditiosam stultitiæ, ac confusiois conditionem. Monarchia autem non quam circumscribit persona, propter

imperfectionem & litteram Judaica inopia & puerilitatis, sed quam natura unius honor, & sententiæ conspiratio, & identitas motus ostendit, & eorum quæ ex eodem sunt in unum consensus, quod in creata natura impossibile est, velut ait magnus inter Theologos Gregorius, & neque id quod copulatum, & connaturale est in Trinitate contemplandæ divinitatis dividitur. Alienetur enim a nobis, & abscindatur insani Arii non recta opinio & rabies. Individua enim ipsa Trinitas & gloria & sempiternitate & Regno non divisa, neque alienata, neque Dei principalibus personis transmutatis, neque * concapescentibus invicem, sed in unaquaque earum immutabili servata, & inconflata proprietate. Procul enim refutetur, & abigatur male prudentis Sabelii fraudulenta confusio.

* ἐν τρι-
χάρων
ἐν ἀλλή-
λων
neque com-
meantibus
inter se.

Veneror autem, & adoro quod erat ante secula destinatum, mysterium, novissimis autem temporibus revelatum in salutem omnis generis nostri, & peractum per magnam condescensionem, & ineffabilem dispensationem unius sanctæ, & vivificantis Trinitatis Christi veri Dei nostri, ut unde esse nobis fuit per inenarrabilem ipsius bonitatem, inde & bene nobis esse daretur. Confiteor igitur, & credo ipsum unum de vivificatrice, & beata Trinitate Dei Filium, & Verbum cum Patre, & Spiritu sancto sempiternæ simul adorandum, & conglorificandum, sicuti consubstantialem & * confessorem, infinita clementia motum ad miserandam propriam plasmationem bona voluntate Paterna & misericordia, gratia autem & cooperatione sancti Spiritus descendentem de celo, & inter homines conversatum, ut damnatos nos dudum peccato, & a delectatione expulsos paradisi, & corruptioni subiectos gratia reconciliaret, & divinæ socios perficeret naturæ. Inhabitans enim in utero sanctissimæ incontaminatæ Dei genitricis Virginis, & in anima & in carne præmundata Spiritu, & totum in seipso suscipiens ex ipsa quod nostrum est, quemadmodum in principio plasmans, & vivificans hominem, processit Deus incarnatus, manens quod erat, Deus: Virginem post partum supernaturaliter & ineffabiliter Genitricem conservans: nequaquam mutata secundum naturam virginitate ad ostensionem veram, secundum processionem nativitatis ejus, inconnexæ, & immutabilis sempiternitatis. Qui enim Patri connaturalis est, consubstantialis nobis per omnia absque peccato factus, semen Abrahamæ apprehendit, similiter nobis particeps factus carnis & sanguinis.

XXXI.
De incarnatione
verbi con-
fessio.

* ἐν ἑαυτοῖς
107

Carnem enim animatam suscepit anima XXXII.
intelligibili & rationali, quæ nullo modo substitit ante ultimam unionem, sed
si-

simul caro animata rationalis in Christi connaturalitate creditur, non per gratiam habitans in nobis, sed totus totam naturam complectens inconfuse, & indivise, & supernaturaliter coadunditionem operatus: ut convenientes substantiæ divinitatis, & humanitatis in proprietate, quæ secundum naturam est, permanerent, & nullatenus in invicem transferrentur: licet vocabula ratione connaturalitatis commutare pie intelligamus propter nominum connexionem. Contemplatione enim sola, & non re ipsa separari existimamus propter supernaturalem convenientium unitiōnem, singularitatem autem, & unionem personæ servari credimus inseparatam, & indivisam permanentem. Abiiciatur enim phantastica impostoris Eutychis, & Dioscori confusio, & commixtio. Inde ipsum creatum & increatum confitemur, ante sæcula autem & sub tempore cælestem & terrestrem; circumscriptum, & incircumscriptum; passibilem & impassibilem, sine matre, & sine patre; illud quidem inenarrabilem, & sine initio, & ante sæcula ex Patre nativitatem, hoc autem propter eam, quæ secundum nos est, occultam & intelligibilem coadunditionem, & duas ejus nativitates prædicamus, quæ sunt incomprehensibiles, & omnem sermonem excedunt. Cum enim in forma Dei esset unigenitus Dei Filius, qui est in sinu Patris, hoc est, in substantia Patris ante sæcula, ex eo fulgens, in consummatione sæculorum semetipsum exinanivit, & servi formam assumpsit, hoc est nostram substantiam.

XXXIII.

Ergo in Christo secundum personam coadundatio aliud quidem & aliud, ex quibus Salvator est, introducit, ut putativum & visibile, passibile & impassibile, non alium autem & alium, absit: Deum eundem perfectum vere & hominem perfectum confitemur: differentiam naturarum attribuentes, unum & eundem cognoscentes. Et post incarnationem, non in dualitatem filiorum dividentes propter diversitatem concurrentium in coadunditionem secundum personam naturarum, ut expellatur a divino atrio insipiens Nestorius; omnis autem divinitatis & humanitatis ejus operationes perscientem. Sicut Deus enim operatus est divina, per ipsa Dei signa & mirabilia operans; sicut homo autem ipse passiones & opprobria voluntarie suscepit. Præterea cum duabus naturis consequenter & necessarie numero æquales etiam naturales operationes ejus, prædico, tamquam demonstrantes, & constituentes ipsas substantias vel naturas, secundum pias & Deo convenientes divina sapientia prædictorum Patrum nostrorum traditiones. Similiter autem & duas voluntates naturales ipsius Domini & Dei nostri Jesu Christi confiteor.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Voluntarium enim eum cognosco in utraque natura, ex quibus & in quibus est & intelligitur, sicut operantem, ita & volentem, ad passionem autem voluntarie venisse.

Credo eum crucifixum esse non in qua XXXIV. splendet cum Patre substantia, etsi Dominum (a) gloriæ crucifixum fuisse, dicitur (a) 1. Cor. in * sermone retributionis, sed in terrena 2. nostra natura, in qua terrestrem nostram * τῆς ἀν- massam suscepit, & maledictum pro nobis τιδος εὐ- factus est, ut benedictionis, quæ ab eo est, socios nos efficeret, & malefactorum secundum carnem sustinuit mortem pati, ut mortis aculeum peccatum sustinendo condemnaret in carne sua, & destrueret hunc, qui habebat mortis imperium, hoc est, diabolus. Sepulturæ autem traditum corpus suum conservasse incorruptum, nequaquam ab arcana, & inenarrabili divisum unitiōne, quamvis a rationabili & intelligibili ejus anima separatam in spacio triduo. Cum qua ipse & ad infernum descendit, & his, qui in carcere erant, spiritibus (sicut princeps & divinus dixit (b) Petrus, veniens prædica- (b) 1. Petr. vit) resurrectionem, & libertatem, & re- 3. demptionem dedit. Incorruptionis autem nobis principium factus est, in eo quod primogenitus ex mortuis resurrexit. Surrexit enim sicut Deus calcans mortem, dux itineris factus omni carni in Resurrectione, & simul excitavit nos, qui peccati casu cecideramus.

Assitisse autem post Resurrectionem mu- XXXV. lieribus, & gaudium eis annuntiasse, & eam, quæ ex femineo nos nuntio incesserat, tristitiam dissipasse. Visum autem & sanctis discipulis suis Resurrectionis suæ mysterium confirmantem, & ostendentem se, sicut ipse fuerat & ante Resurrectionem, per escam, & sapientis Thomæ circa divinum latus palpationem. Ascendisse quoque in cælum, & ad dexteram Dei Patris sedisse cum assumpta carne, cum qua iterum veniet in gloria Dei & potestate, quæ est super omnem creaturam, & Judex sedebit, unicuique secundum opera sua reddens (c). Omnes enim nos (c) 2. Cor. exhiberi oportet ante tribunal Christi. 5. Cum his credo & carnis resurrectionem, cum mundi transmutatio fuerit, ut (d) (d) 2. Cor. mortale nostrum induat immortalitatem, 15. & corruptibile incorruptione operiatur. Confiteor etiam unum baptisma in remissionem peccatorum, quod in Patre, & Filio, & Spiritu sancto perficitur, secundum Evangelicam & divinam traditionem.

Hæc sunt autem Orthodoxæ Fidei, & sacræ nostræ religionis venerandæ dogmata & mysteria, secundum traditam nobis a divinis initiatoribus altissimam & purissimam Theologiam, & salutarem circa nos Dei verbi dispensationem, & quæ-

P p p

cum-

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II. IMPF.
NICEPHORI IO.

cumque his conveniunt similia dogmata, cum omni susceptione & fide conseruo, & amplector.

XXXVI.
Interces-
siones pe-
tir San-
ctorum.

* θεοφρων

(a) Sap. 3.

Suscipio autem & peto intercessionem & apud Deum interpellationem, primum quidem & præcipue incontaminatam & immaculatam, & semper Virginis dominæ nostræ Dei Genitricis, deinde divinarum, & caelestium virtutum, sanctorum & beatissimorum Apostolorum, & sanctorum Prophetarum, & gloriosorum ac triumphatorum Martyrum, & * Deiferorum Patrum & omnium Sanctorum a sæculo placentium Domino, qui vivunt semper cum eo (anima enim iustorum, inquit (a), in manu Domini) sicut magnam salutem inde animæ, & corporis recepturus.

Adoro autem, & amplector venerandas eorum reliquias, tamquam in sanitatem animarum, & corporalium passionum constitutas. Laudo eorum venerandam in Deum conversationem, & memoranda eorum certamina, & dimicationes. Glorifico teccas, & honoribus supernis coronos eos, quoniam propter gloriam omnium nostrum Salvatoris Dei sanguinem fuderunt, & præsentem vitam propter ejus dilectionem contempserunt, imitatores vivificæ & salutaris passionis ejus facti, salutans simul omnium nostrum Salvatoris Christi colendam imaginem, & venerandos & sanctos eorum vultus, attribuens eis * secundum honorem adorationem.

* τὴν κατὰ
τύπην προ-
σχύνησιν.

XXXVII.

Præterea venerabiliter approbo, & honoro sanctas & universales septem Synodos, & quæ in eis decreta, & divulgata, divina, & supernaturalia, salutariaque dogmata, a sanctis, & Deiferentibus Patribus nostris, quos secundum tempus posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam, & moderari.

Primam quidem in Nicæa convenientem trecentorum decem, & octo sanctorum Patrum Synodum adversus impium, & furiosum Arium, quem de Ecclesia expellens, Fidem nobis veram, & rectissimam, per sacrum, & divinum Symbolum expressit, Deum Verbum & Dei Filium, non creaturam secundum se, consubstantialem autem Patri; & * coæternum, * velut Deum verum, & creatorem omnium Orthodoxæ definiuit.

* συνάρ-
χον
sine prin-
cipio in
tempore.
* vere.

Deinde post eam in hac regia urbe congregatam centum quinquaginta a Deo inspiratorum Patrum, quæ nefarium & oppugnatorem Spiritus sancti Macedonium deposuit, & sacri Symboli sententiam explicavit, & sancti Spiritus Theologiam expressit Deum verum, & consubstantialem Patri & Filio, & non creaturam, cum confirmans, & cum ipso Apollinarianum Laodicensem plane despicientem, & sine intellectu, ab Ecclesia abdicavit.

Post hanc & in Epheso primam congregatam ducentorum sanctorum Patrum, san-

ctam Synodum adversus Nestorium * vana-
nastutum & ejus blasphemias, quem de-
ponens unam Christi & Dei nostri, secun-
dum adunationem personarum, & duas na-
turas inconfuse & indivise sapienter de-
cernens ipsum Deum & hominem pronun-
tiavit, sanctamque Mariam proprie ac ve-
raciter Dei Genitricem confessa est.

* μετα-
φρα

Post hæc in Chalcedonia concurrentium DCXXX. sanctorum Patrum divorum & Deiferentium, quæ impios Eutychium & Dioscorum, & caliginosam & tenebrosam eorum confusionem damnat, & hos anathematizans, perfectum Deum & perfectum hominem ipsum Christum & Deum nostrum in duabus naturis inconfuse & indivise pie prædicavit.

XXXVIII.

Necnon & iterum in hac a Deo conservata civitate convenientem sanctam Synodum CLXX. sanctorum Patrum, quæ * O-
rigenis & Didymi & Evagrii, & cum
ipsis male sentientium impia dogmata diu
quidem a multis abscondita, tunc autem
amare reuascens & germinans abscidit:
in quibus ipsi erant delirantes fabulis,
Judaicam & Gentilem magis, quam
Christianam Fidem sequentes.

* Theo-
dori &
Nestorii.

Deinde sextam CLXX. sanctorum virorum universalem Synodum, & ipsam in hac regia urbe congregatam, & in Christi naturis proprias & naturales operationes prædicantem & voluntates, & anathematizantem, & ab Ecclesia expellentem Theodorum Pbaran Episcopum, & Honorium, Cyrum & Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum, qui permissu Dei in Ecclesia sacerdotium ad corruptionem nacti sunt, & Macarium Antiochiæ appellatum Præsulem, & Stephanum discipulum ejus, atque Polychronium senem insipientem, qui unam operationem, & unam voluntatem in Salvatore nostro Christo & Deo opinabantur.

Præter has autem & cum istis in Nicæa secundo convenientem nostris temporibus CCCL. Patrum septimam sacram Synodum, quæ omnes præcedentes sanctas sex synodos confirmavit, & earum dogmata, & venerandarum & sacrarum imaginum ab exordio Ecclesiæ traditam adorationem recepit, statuens eas non aliter ac vivificam Crucem adorari: abigens de Ecclesia in injuriam & excidium earum vane loquentes, & Christianos accusantes, quia sicut deos eas adorassent, hoc est, Theodosium, Basilium, & Sifinnium, qui in Deum conniventia sacerdotalem sedem adepti erant.

Cum his supradictis sanctis & universa-
libus Synodis suscipio, & omnium sa-
pientium & beatorum Patrum dogmata,
& præcepta amplector, sicut doctrinam
& salutis fundamentum,
& quos Catholica & Apostolica Ecclesia
admittit, suscipio, & quos abhorret, ab
hor-

XXXIX.

* πονη-
μα-
τα
opera.

borreo. Abiicio autem & abhorreo omnino a Simone mago, & hactenus prorsus omnes, qui a pietate recesserunt, & pravorum & pestiferorum dogmatum opinionibus inquinati fuerunt, Sanctorumque traditionem reprobaverunt, & amarum zizaniorum semen commiscere Orthodoxæ Fidei agro ausi sunt: Eos autem anathematizo, & omnes, qui eos sequuntur, & sicut pestem in Ecclesia Christi refuto, & anathemati submitto. Nos quidem sententiam nostram beatissimis vobis, & a Deo edoctis in his manifestatam nuncupavimus, ab initio observatam Ecclesiasticam legem sequentes, veluti quodam animato præcone utentes hac nostra epistola dilectionis in Christo, & ad invicem confessionis, concordiaque vadimonium inferente. Vestra autem amabilis in Deo fraternitas vicem nobis reddat, primum quidem orationes, quæ ad Deum sunt, deinde sermones convenientes, & res confirmantes, atque intellectum dantes, ut vestris exhortationibus & documentis stemus confirmati in hac fide integre indefinenter & solidi, omnia, quæ in ea sunt, mysteria ab initio tradita inviolata conservantes, & intra terminos atrii Ecclesiæ stantes divina fistula Apostolicæ & paternæ doctrinæ insigni sibilo, & a Deo inspiratis sonis omnes rationales sacri gregis oves congregare, & servare valeamus ab insidiantibus bestiis illasas signatas principis pastorum Christi unctione & nomine.

* *spiritua-*
lis.

XL. Et quæ in nobis desunt, per vos adimplete, sicut estis fratrum amatores, & ad diligendum proximum proclives, ut abundantia vestra nostræ inopiæ sit supplementum, & quod in verbis, & rebus nobis minus est, conversationis vestræ sacra, atque veneranda fiducia ædificetur, & augeatur, cum tamen nibilo minore fruamini gratia vobis data. Non enim minorationem affert iis, qui sine livore dant, sed in multiplicationem in tempore opportuno nobilissimos fructus optantibus reddit, iisque qui corroborant nos sicut infirmiores sibi a Deo data virtute, & perficientibus pedes nostros in Evangelii semita. Et consulere quæ sunt emolumenti & salutis ne desinite. Ut sicut in confessione unitatem & parilitatem servamus, sic & in conjunctione dilectionis coarctati & connexi, indivulsum pacis donum in credito nobis ministerio in nobis ipsis retineamus, & consensus concordiaque in Ecclesia custodiatur: ut inde intelligibilis civitas Regis magni munita & custodita, indirutata & invastata permansat ab omni malignantate & impetu visibilium inimicorum circumventum, & quærentium devorare aliquem eorum, qui in ea descripti & signati sunt in spiritu. Adversus quos opponimus non arma carnalia, Ann. Eccl. Tom. XIII.

sed spiritualia, scutum fidei & gladium verbi, quod est verbum Dei, ad destruendas peccati molitiones, funda spiritus procul audaciam eorum abigentes, & persequentes, & triumphalia adversus eos jubilantes, sicut divina custodia & providentia digni, quæ & tranquillam & pacificam nostram reddit conversationem, ut & in regeneratione in novissima tuba digni efficiamur Principi vitæ impune obviare cum gloria Paterna, venienti cum sanctis Angelis suis, & ad nuptias cum prudentibus introeamus virginibus, & spiritualibus & Angelicis fruamur epulis, hæredes facti repositorum dignis honorum in ipso Christo vero Deo nostro intercessionibus incontaminatæ & immaculatæ ejus Matris, & omnium Sanctorum. Amen.

XLII. Licet autem adeo sero in ejusmodi jam memoratis vadimonium obierimus, mirari tamen debet nemo, neque nostram sententiam accusare, sed cognoscat quidem Dei amans fraternitas vestra, quia potestatis sententia dura & rigida gubernabat, quæ impedire poterat, ne, quod sentiremus, exponeremus, non sacerdotalis consuetudo neglecta est & excidit, neque ex desidia quadam quæ opportuna erant, & ad Ecclesiasticos viros pertinebant, omisimus. Ignoscat igitur sacra anima vestra, si quid mihi tarditatis objectura sit, cum experientia compererit & ipsa, quam non sit pronum ac facile potestatibus obsistere iis, quorum voluntates sunt subditæ, & omnia implere student, quæ cæteris collibuerint. Visum est enim ei, qui prohibebat, occasionem speciosam obicere pro nobis, ea, quæ propter unctionem Regis sunt facta, & quod vosmetipsos ab Ecclesia expulistis, exterrebatur, & turbabat. Propterea & vos ob ea, quæ in istis vi coacti, passi estis veniam tribuere iis, qui non sponte in similia inciderint, & idcirco non opus est, ut pluribus verbis apud te nos excusemus, sed hic opportune tibi conscribentur. Sane testificantur satis quæ nunc aguntur & perficiuntur, quoniam clavis collisa est, & porta aperta est, & lapides offensionis de via ablati sunt, & omnis via plana & constrata & explanata est, & recedunt jam quæ sunt tristitia, & amota sunt scandala, vana sunt reddita, quæ injuriam inferebant, quæ pauca erant, inde dissoluta sunt, & lux libera Ecclesiæ illuxit. Ideo locus datus est dilectioni & exequendis, atque peragendis iis, quæ consuetudo sacerdotalis ferebat. Sed illi quidem, quibus quæ sunt divina, non curæ sunt, propriæ autem gloriæ causæ studuerunt, videbunt, qualia eis ex divino obviabant iudicio. Sicut enim gratum eis fuit, ad præsentem vitam gloriam & nobilitatem ea, quæ ad invi-

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II. IMP.
NICEPHORI IO.De Mi-
chaele
Imp. Ni-
cephorus.

cemerant, disposuerunt. Nos autem propter gloriae Dei, & honoris Ecclesiae, & concordiae, & sacrarum legum conservationem studium ponentes, ea, quae nostra sunt, exequimur, & pro eo, qui nunc creatus est pius potentissimus Rex, & filius sincerus Ecclesiae, & moribus Deo placitis, & institutis honorum operum splendidus, orationes & deprecationes intentas Deo, qui eum coronavit, & cum eo regnat, offerimus, ut ei pacificam largiatur vitam & Regnum, & in tempora longa custodiat; reportatis de barbaris trophaeis eum ornans, Christianam Rempublicam prospere gubernantem, ad zelum eum rectae fidei promovens & divinorum mandatorum observationem, ut filiis una cum perenni Imperio celebre nomen acquirat.

XLII.
De Mi-
chaele Le-
gato com-
mendatio.

Micbaeli autem sanctissimo Metropolitaë Sinnaculorum Christo amabilis civitatis praesentes nostras Synodicas litteras ferendas ad vestram dilectissimam, & amabilem fraternitatem commendavimus, & certi sumus de jamdudum accepta ejus apud vos appellatione & locutione, quod benigne a vobis videbitur, & suscipietur. Rogamus autem & propter nostram parvitatem, ut majori cum benevolentia & familiaritate quae susceptionis sunt & honoris * ei deferantur. Etenim erga vestram dilectionem valde ardenti, & sincero amore afficitur, & in Ecclesiasticis rebus studiosum & alacrem se praebet, sicut & in sermone & conversatione, ac virtute ceteris antecellit, qui & debet Deo bene juvante, & vos in hoc movente dilectionis & concordiae symbola, hoc est, honorandos vestros apices & syllabarum quae in manibus sunt, rescripta ad nos ferre ad majorem laetitiam nostram spiritalem, & perfectionem nostrae in Domino amabilis affectionis. Omnem vobiscum in Christo fraternitatem plurimum salutamus. Valens in Domino ora pro nobis sanctissime, & beatissime Pater, intercessorem & * apud Deum com-

* requiei.

* auxilia-
torem.PAGIUS
V.
Testamen-
tum Caro-
li M.

A numer. XLIV. ad XLVIII. Refert Baronius Testamentum Caroli Imp. factum anno ab Incarnatione Domini Nolri J. C. DCCCXI. anno vero Regni ejus in Francia XLIII. & in Italia XXXVI. (legendum XXXVII. licet MSS. quae consuluit Baluzius, & omnia exemplaria edita habeant XXXVI. Imperii autem XI. Indictione IV. Partem thesaurorum suorum Ecclesiis Regni sui largitur, decernitque, ut quia in Regno illius Metropolitana Civitates viginti & una esse noscuntur, unaquaque illarum partium ad unamquamque Metropolim per manus baredum & amicorum suorum elemosina nomine perveniat. Paulo post: Nomina vero Metropoleorum ad quas eadem elemosina sive largitio facienda est, haec sunt: Roma, Ravenna, Mediolanum, Forum-Julii, Gradus, Colonia, Moguntiacus, Juvavum, qua & Salzburgus, Treveris, Senonas, Vefontion, Lugdunum, Rotomagus, Rbemis, Arelas, Vienna, Tarantasia, E-

munem patronum, ac defensorem nostrum * obtinens. magnum, ac principem Apostolorum, cui pro nobis indignis servis ipsius preces offerre non graveris.

In signum autem mediatrix inter nos XLIII. in Domino dilectionis, missus vestrae fraternae beatitudini encolpion aureum, cujus una facies crystallum inclusum, altera picta * nigello est, & intus habet alterum * δι' ἑγκαύσεως εν-καυτο. encolpion, in quo sunt partes honorandi ligni in figura Crucis positi, tunicam candidam, & penulam castaneam inconjunctilem, stolam & * simichenium auro variata; & haec suscipiens, Deo prosperante, & salvante, hanc miseram renovanda memoriae causa missionem benigne excipies. Haec in linteamine ingeniose involuta praecipimus plumbeo signaculo obfignari. Hucusque Nicephori epistola, in qua de his, quae pertinent ad munera ab ipso ad Leonem Romanum Pontificem, missa, quod primo loco sit adnumeratum encolpion: significari videtur eo nomine crux pectoralis ad collum appendi solita: quod in octava Oecumenica Synodo, Actione v. illis verbis ostenditur: *Imposuit super colla nostra encolpium.* Quibus pariter declaratur fuisse insigne Episcoporum, per cujus appensionem sacerdotii dignitas ablata antea redderetur, in ea vero lignum sanctissimae Crucis, sive Sanctorum reliquiae (ut & nunc fit) includi solebant.

* ἑγγεισιον

Munera
missa a
Nicepho-
ro ad
Leonem
Papam.

XLIV. Quod ad res pertinet Occidentales, memorabile est testamentum Caroli Magni de rebus mobilibus, quod hoc anno fecisse, auctor est Eginhardus in vita ipsius, ait enim: *Divisionem tamen thesaurorum pecuniae ac vestium, aliaque suppellectilis coram amicis & ministris suis, annis tribus antequam decederet, fecit, contestatus eos, ut post obitum suum a se facta distributio per illorum suffragium rata permaneret: quidque ex eis, quae dividerat, fieri vellet, breviario comprehendit, cujus ratio, ac textus talis est.*

In

brodunum, Burdegala, Turones, Bituricas. Hujus testamenti testes sunt Archiepiscopi septem, Episcopi quatuor; Hildebaldu Archiepiscopus Colonienfis; Riculphus Archiepiscopus Moguntinus, Arno Archiepiscopus Salisburgienfis; Vulfarius Archiepiscopus Remensis, Bernuinus Archiepiscopus Vefontionensis, Laidradus Archiepiscopus Lugdunenfis; Joannes Archiepiscopus Arelatenfis; Theodulphus Episcopus Aurelianensis; Jesse Eoisc. Ambianensis; Hetto Episc. Basileensis Waldgaudus seu Waldcandus Episc. Leodiensis. Testes sunt & Abbates IV. Fridugifus Abbas San-Martinianus, Adulungus Abbas Laureshamensis, Engilbertus Abbas Centulenfis, & Hirmino Abbas Sancti Germani prope muros Parisienses.

, Mirum est, inquit Baluzius in Notis ad ,, Capitularia Regum Franc. Tom. II. pag. 1071. ,, cur hic XXI. tantum Metropoles Regni Fran- ,, cici esse dicantur, cum XXIV. fuisse con- ,, stet:

VI;

Testa-
mentum
Caroli M.
de rebus
mobili-
bus.

In nomine Dei omnipotentis Patris, Filii, & Spiritus sancti. Incipit descriptio, atque divisio, quæ facta est a gloriosissimo, & piissimo domino Carolo Imperatore Augusto, anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi octingentesimo undecimo, anno vero ejus Regni in Francia quadragesimo tertio, & in Italia trigesimo sexto, Imperii autem undecimo, Indictione quarta? quam pia consideratione facere decrevit, & Domino annuente perfecit de thesauris suis atque pecunia, quæ in illo die in camera ejus inventa est. In qua illud præcipue præcavere voluit, ut non solum eleemosynarum largitio, quæ solemniter apud Christianos de possessionibus eorum agitur, pro se quoque de sua pecunia ordine atque ratione perficeretur, sed etiam ut hæredes sui, omni ambiguitate remota, quid ad se pertinere deberet, liquido cognoscerent, & sine lite atque contentione sua inter se competenti partitione dividere possent.

XLV.
Trina
divisio
mobili-
um
generalis.

Hac igitur intentione, atque proposito omnem supellestem atque substantiam suam tam in auro, quam in argento, gemmisque, & ornatu regio, quæ (ut dictum est) illa die in camera ejus inveniri poterat, primo quidem trina divisione partitus est; deinde easdem partes subdividendo, de duabus partibus viginti unas partes fecit, & tertiam integram reservavit. Et duarum quidem partium in XXI. partes facta divisio tali ratione consistit. Ut quia in Regno illius Metropolitanæ civitates XXI. esse noscuntur, unaquaque illarum partium ad unamquamque Metropolitim per manus hæredum & amicorum suorum eleemosynæ nomine perveniat. Et Archiepiscopus, qui tunc illius Ecclesiæ rector extiterit, partem, quæ ad suam Ecclesiam data est, suscipiens, cum suis suffraganeis partiatur, eo scilicet modo, ut pars tertia suæ Ecclesiæ sit, duæ vero partes inter suffraganeos dividantur.

Harum divisionum, quæ ex duabus primis partibus factæ sunt, & juxta Metropolitanarum civitatum numerum XXI. esse noscuntur, unaquæque ab altera seque-

strata semotim in suo repositorio cum superscriptione civitatis, ad quam referenda erat, condita jacet. Nomina vero Metropolitanarum civitatum, ad quas eadem eleemosyna vel largitio data est, hæc sunt: Roma, Ravenna, Mediolanum, Forumjulii, Gradus, Colonia, Maguntiacum, Vivannum, quæ & Saltzburgum, Rotomagus, Treveri, Senones, Vesuntium, Lugdunum, Rhemi, Arelatum, Vienna, Tarantasia, Ebrodunum, Burdigala, Turones, Bituriges. Hic advertite Lector, Aquilejam non poni, quod ejus sedes (ut dictum est) translata fuerit Forumjulii, hinc est, ut sæpe reperiat scriptus Patriarcha Forijulii loco Patriarchæ Aquilejensis: hinc legas apud Sigebertum, cum eadem Metropoles recensentur, cum nominat Forumjulium, sic ait: Forumjulii quæ & Aquileja. Sed pergit:

Unius autem partis, quam integram reservari voluit, talis est ratio, ut illis duabus in supradictas divisiones distributis, & sub sigillo reconditis, hæc tertia in usu quotidiano versaretur, velut res, quam nulla voti obligatione a Dominio possidentis alienatam esse constaret, & hoc tamdiu quoad usque vel ipse superstes esset, vel usum ejus sibi necessarium judicaret; post obitum vero suum, aut voluntariam secularium rerum abdicationem, eadem pars quatuor subdi visionibus secaretur, & una quidem earum supradictis XXI. partibus adderetur; altera a filiis & filiabus, nepotibusque atque nepotibus suis assumpta, & juxta ac rationabili inter eos partitione divideretur: Tertia vero consueto Christianitatis more, in usum pauperum erogaretur: Quarta simili modo nomine eleemosynæ in servorum, & ancillarum usus palatii famularum sustentationem distributa veniret. Ad hanc tertiam totius summæ portionem, quæ similiter ut cætera ex auro & argento constat, adjungi voluit omnia ex ære & ferro, aliisque metallis, vasa atque utensilia, cum armis & vestibus, aliaque pretiosa, aut vili ad varios usus facta supellestem, ut sunt cortinæ & stragula, * tapetes, fulcra, coria, sagmata, & quicquid

XLVI.

* tapetia.

PAGIUS ,, flet: nam diu ante Caroli tempora, Narbo,
Metropoles ,, Elusa, & Aquæ Sextiæ, quarum nulla istie
Galliarum ,, mentio, inter Galliarum Metropoles nume-
res in eo ,, rabantur. Elusa tamen cur prætermissa sit,
non memo- ,, facile intelligi potest. Nam quia excisa fue-
rata a Vandalis, ut faciunt veteres membra-
næ Lascurrenses, ac nondum, ut opinor,
dignitas primæ Sedis ad Aufciensem Eccle-
siam translata fuerat, Novempopulaniæ Me-
tropolis inter cæteras Regni Francorum no-
minata non est, quia nulla erat, & Epi-
scopi illius Provinciæ proprium ea tempe-
state Metropolitanum non habebant, sed Bur-
degalensi Metropoli subiecti erant, quam ca-
put Regionis Novempopulana propterea vocat

,, Auctor Chronici Fontanellensis a Duchesnio
,, editus. Idem dici potest de Ecclesia Aquen-
,, si Narbonensis Secundæ Metropoli; quam abs-
,, que Episcopo fuisse ab anno circiter DXCVI.
,, usque ad annum DCCCLXXXVI. docent vul-
,, gati Aquensium Antistitum Catalogi; quæ
,, vero suam dignitatem recuperare donata est
,, in Synodo Francofordiensi, irrito, ut vide-
,, tur, conatu. Attamen ex Epistola Ludovi-
,, ci Pii de congregandis quatuor Conciliis an-
,, no DCCCXXIX. manifestum est Archie-
,, piscopum Aquensem, Benedictum videlicet
,, aut Agericum, inter Metropolitanos recense-
,, ri, qui ad Concilium Lugdunense conven-
,, turi erant. At illustrissima Narbonensis Ec-
,, cle-

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II. IMPER.
NICEPHORI IO.

XLVII.

quid in camera atque vestiario ejus eo die fuisset inventum, ut ex hoc majoris illius partis divisiones fierent, & erogatio eleemosynæ ad plures pervenire possent. Capellam, id est, Ecclesiasticum ministerium, tam id, quod ipse fecit, & congregavit, quam quod ei ex paterna hereditate provenit, ut integrum esset, neque ulla divisione scinderetur, ordinavit. Si qua autem invenirentur aut vasa, aut libri, aut alia ornamenta, quæ liquido constaret eidem capellæ ab eo collocata, non fuisse: hæc qui habere vellet, dato justæ æstimationis pretio, emeret, & haberet. Similiter & de libris, quorum magnam in bibliotheca sua copiam congregavit, statuit, ut ab eis, qui eos habere vellent, justo pretio redimerentur, pretium in pauperes erogaretur. Inter quos thesauros atque pecuniam tres mensas argenteas, & unam auream præcipuæ magnitudinis, & ponderis esse constat; de quibus statuit atque decrevit, ut una ex his, quæ forma quadrangula descriptionem urbis Constantinopolitanæ continet, inter cætera donaria, quæ ad hoc deputata sunt, Romam ad basilicam beati Petri Apostoli deferatur; & altera, quæ forma rotunda Romanæ Urbis effigie insignita est, Episcopo Ravennatis Ecclesiæ conferatur. Tertiam, quæ cæteris & operis pulchritudine, & ponderis gravitate multum excellit, quæ ex tribus orbibus connexa totius mundi descriptionem subtili ac minuta figuratone complectitur, & auream illam, quæ quarta esse dicta est, intertæ illius, & inter hæredes suos, atque in eleemosynam dividendæ partis augmentum esse constituit. Hanc constitutionem atque ordinationem coram Episcopis, Abbatibus, Comitibusque, qui tunc præsentibus esse potuerunt, quorum hic nomina scripta sunt, fecit atque constituit.

Episcopi.

Hilteboldus, Richolphus, Arn, Vvolfarius, Bernoinus, Laidradus, Joannes, Theodulphus, Jesse, Hatto, Vvaltgaudus.

PAGIUS

„ clesia, quæ tum duodecim Ecclesias suffraganeas habebat, Ecclesias nimirum in Prima Narbonensi, & in Hispania Tarraconensi constitutas, omiſſa magnam omnino difficultatem habet. Subdit Vir doctissimus se eam aliis excutiendam relinquere. Cointius, qui post edita a Baluzio Capitularia Regum Francorum, VII. Annalium suorum Tomum publicavit, conatur deprehendere cur in ea Gallicanarum Metropoleon recensione omiſſa sit, qui ideo ad præsentem annum num. VIII. consulendus.

VII. Moritur Carolus filius Caroli Imp.

Ad num. XLVIII. Carolus filius Domini Imperatoris, qui major natus erat, pridie Nonas Decemb. diem obiit: & Imperator Aquisgranibyemavit, inquit Eginhardus in Annal. cui reliqui Annalistæ consentiunt. Nullos liberos re-

Quarumnam autem civitatum hifuerint Episcopi, haud facile est invenire. Quem autem vides nominatum, Laidradum, eundem putamus cum Ladrado, sive Leidrado Episc. Lugdunensi, cujus extant superius impressæ duæ epistolæ, altera ad Carolum Magnum de functione sui Episcopatus, altera ad sororem, dignæ lectione. De eodem & Theodulphus Aurelianensis Episcopus his versibus in Parœnesi ad Judices:

Hæserat * hac nobis Laidradus sorte so- * Lucdu-
dalis, dalis, ni.
Cederet ut magnus hac relevante
labor,
Noricus hunc genuit: hunc tu Lucdu,
ne futurum
Pontificem speras religionis ope.
Arte cluit, sensuque viget, virtute re-
dundat
Qui vitam ad superam transitus iste
manet.

Qui præterea eidem testamento subscripti fuerint, sic ubi supra.

Abbares.

Fridogisus, Adalungus, Engilbertus, Irmino.

Comites.

Vvalach, Meginber, Orbulfus, Stephanus, Unruchus, Burchartus, Meginbartus, Hatto, Richuvinus, Eddo, Erchangarius, Getholtus, Bero, Hildegem, Rochulfus.

Hæc omnia filius ejus Ludovicus, qui divina ei jussione successit, inspecto eodem breviario, quam celerrime poterat, post ejus obitum summa devotione adimplere curavit. Hucusque apud Eginhardum.

Hoc anno pridie nonas Decembris Carolus filius major natus Caroli Imperatoris ex hac vita migravit. Id veteres Annales Francorum, & reliqui omnes auctores.

Sed & præter duos filios Carolum & Pipinum Reges ex testamento relictos hæ-

liquit, incertumque an uxorem duxerit.

Idem Eginhardus in Annal. scribit: Absoluto VIII. Inter u-
atque dimisso Arsatio Spathario (hoc erat nomen Legato Nicephori Imperatoris) ejusdem pacis con- trumque
firmata gratia, Legati Constantinopolim ab Im- Imperium
peratore mittuntur, Hatto Episcopus Basileensis, pax confir-
& Hugo Comes Turonicus, & Aio Langobardus de Foro-Julii, & cum eis Leo quidam Spatharius natione Siculus & Vvillbarius Dux Venetorum. Quorum alter ante annos decem Romam ad Imperatorem (nempe Carolum) cum ibi esset, de Sicilia profugit, alter propter perfidiam honore spoliatus, Constantinopolim ad Dominum suum duci jubetur. Pervenerunt Oratores Constantinopolim Michaelis Curopalate jam imperante, qui eis in Franciam redeuntibus suos addidit, qui de pace atque matrimonio cum filio ejus Theophylasto tractarent. Per-

Laidradus
Episc. Lu-
gdunen-
sis.* Lucdu-
ni.XLVIII.
Caroli
primoge-
niti Caro-
li Magni
obitus.

CHRISTI
811.

LEONIS PAP. III.
16.

CAROLI MAGNI II. IMPP.
NICEPHORI IO.

hæredes; obiit etiam anno superiori Primogenita filiarum ejus, quam mirifice diligebat, Rothrudis, olim Constantino Imperatori desponsata. De his agens Eginhardus ait: Pipinus unum filium suum Bernhartum, filias autem quinque, Adelhaidem, Atalam, Cundradam, Berthaidem, & Thedradam superstites reliquit. In quibus Rex pietatis suæ præcipuum documentum ostendit, cum filio defuncto, nepotem patri succedere, & neptes inter filias suas educari fecisset. Mortes filiorum ac filiarum pro magnanimitate, qua excellebat, minus patienter tulit, pietate videlicet, qua non minus insignis erat, compulsus ad lacrymas. Hæc Eginhardus.

Porro Carolo Magno (ut Eginhardus est auctor) tribus his annis ultimis vitæ ipsius cælo terraque visa sunt signa atque portenta, quæ recitat, cognita & ab ipso esse ejus obitus indices, nimirum crebra lunæ solisque deliquia, creber Aqueus Palatii, ubi degebat, tremor, fulmina, ruina Regiæ, incendia, & alia plura hujusmodi. Quod autem Adelaidis sive Adeleidis Pipini filiarum supra mentio facta est, hic reddamus ejus sepulcri epitaphium in monasterio S. Arnulphi Metis existentis:

Adelaidis
Pipini filiarum
epitaphium.

*Perpetualis amor capiendæ & causa salutis
Pectore quem vigili huc properare facit.
Nosse cupis cur busta sacer numerosa
retentet*

PAGIUS
IX.
Pace cum
Danis firmata
Carolus prospere
bellum gerit.

Pergit Eginhardus: *Conditæ inter Imperatorem & Hemmingum Danorum Regem pax, propter hyemis asperitatem, qua inter partes commearandi viam claudebat in armis tantum jurata servatur, donec redeunte veris temperie, & apertis viis, qua immanitate frigoris clausa fuerunt, congregientibus est utraque parte utriusque gentis, Francorum scilicet & Danorum XII. Primoribus super Fluvium Egidoram. Datis utrimque secundum ritum, ac morem suum sacramentis pax firmatur, &c. Imperator vero cum Immingo pace firmata, & Placito generali secundum consuetudinem Aquis habito in tres partes Regni totidem exercitus misit: unum trans Albim in Hilinones, qui & ipsos vastavit, & Castellum Hobbuochi superiori anno a Wiltz destructum in ripa Albis fluminis restauravit; alterum in Pannonias ad controversias Hunorum & Sclavorum finiendas; tertium in Britones ad eorum perfidiam puniendam. Qui omnes, rebus prospere gestis incolumes regressi sunt. Qui dicuntur Hilinones in vulgatis Editionibus Annalium Eginhardi, Linones appellantur in Fuldensibus, aliisque, & Lanai vel Linai in Chronico Moissiacensi. Elmoldus in Chronico Sclavorum lib. 1. cap. 2. & cap. 39. docet, Linones Transalbianos populos fuisse, quos ab ortu Wiltzi claudebant, ab occasu Warnavi, mare Balticum a Septentrione. Lambecius in Originibus Hamburgensibus existimat, Hubbuochi Castellum si-*

Hic locus; astrigeri qua patet aula poli?

Iste sacer domini qui post servavit ovile

*Legitimi fuerat germinis ante pater.
Cujus posteritas abavo confisa patrono
Hoc cupit in sancto ponere membra loco.*

Pipini hic proles Adeleid pia virgo quiescit,

Quam simul & reliquas S. tuere pater.

Ibidem & secundi Pipini hujus avii filia Rothaidis sepulta hoc claret epitaphio, quo & genus textitur majorum ejus: sic se habet:

Hic ego quæ jaceo Rothaidis nomine dicor,

Quæ genus excelso nimium de germine duco.

Nam mihi germanus gentes qui subdidit armis.

Ausonias, fretus Karolus virtute Tonantis.

Pipinus est pater Carolo de Principe cretus,

Aggarenum stravit magna qui clade tyrannum.

Pippinus proavus, quamquam audactior ullus.

Ast abavus Anchise potens, qui ducis ab illo

Trojano Anchise longo post tempore nomen.

Hunc genuit pater iste sacer Præsulque beatus Ar-

Rothaidis
Pipini II.
filiarum
epitaphium.

tum fuisse, ubi hodiernum Hamburgum, quod tunc primum & nomen & formam Urbis acceperit.

Carolus novam hanc Civitatem Ecclesia statim decorandam curavit. Septimus tunc annus agebatur, ex quo bellum confecerat Saxonum, & plerisque Saxonum Transalbianorum per Gallias disperferat. Laxata jam post septennium captivitate liberum eis in patriam reditum permisit, & curam erudiendarum gentium Transalbianarum, quam penes vicinos Episcopos Bremensem ac Werdenssem esse quondam voluerat, uni commisit Amalario Gallicano Episcopo, quem illa de causa trans Albim direxit. Demonstrat hæc Cointius hoc anno n. XLVI. ex Diplomate Ludovici Pii anno DCCCXXXIV. dato: Genitor noster Gloriosa memoria Carolus, omnem Saxoniam Ecclesiastica Religioni subdidit, jugumque Christi ad usque terminos Danorum, atque Slavorum corda ferocia ferro perdomans docuit, ubi inter has utrasque gentes Danorum sive Vandalarum ultimam Saxoniam partem sitam & diversis periculis temporalibus videlicet & spiritalibus interjacentem perspiciens, Pontificalem ibi Sedem fieri decrevit trans Albim. Unde postquam terram Nordalbingorum, laxata captivitate, quam ob multam perfidiam in ipsis Christianitatis initiis patratam, per septennium passunt, ne locus ille a Barbaris invaderetur, Eberto Comiti restituere præceperat, non jam

X.
Opera Caroli Saxo-
nes Transalbiani
ad fidem Christi
conversi.

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II. IMPP.
NICEPHORI 10.

*Arnulphus, miris gestis qui fulget ubique,
Hic me spe cuius freti posuere parentes.*

Porro S. Arnulphi causa facta est ejus Ecclesia sepultura ejus generis Regum Francorum, eorumque filiorum. Re-

PAGIUS *vicinis Episcopis locum illum committere voluit. Sed ne quisquam eorum hanc sibi deinceps Parochiam vendicaret, ex remotis Gallia partibus quendam Episcopum Amalarium nomine direxit, qui primitivam Ecclesiam ibidem consecraret. Sed & eidem Ecclesia sacras Reliquias ac plura Ecclesiastica munera pia largitate specialiter destinare curavit. Quis sit ille Amalarium, in controversia ponitur, sed eum esse Amalarium*

Archiepiscopum Trevirensis, certum est; Is enim assumptus ex partibus Gallia remotis a Saxonia Transalbiana, non vero ex partibus Gallia remotis ab Aquisgrano, ut præceptum illud interpretatur Bollandus in Vita Sancti Ansharii ad diem III. Februarii, unde postea perperam deducit, Amalarium, de quo loquitur Ludovicus, diversum esse a Trevirensi.

JESU CHRISTI
ANNUS
812.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
17.

CAROLI MAGNI 12.
MICHAEL. CUROP. I. IMPP.

I. **R** Edemptoris annus octingentesimus duodecimus, Indictione quinta incipit, quo Michael Imp. reddita Ecclesie pace, Manichæos (qui & Pauliciani sive Atingani sunt dicti) regiones Orientis eorum hæresi magnopere infestantes, lege adversus eos sancita, e medio auferre conatus est. Habet de his in primis ista Theophanes : Multo sane divino zelo Imperator piissimus motus contra Manichæos, qui nunc Pauliciani dicuntur & Atinganos in Phrygia & Licaonia degentes capitalem animadversionem, Nicephori sanctissimi Patriarchæ & aliorum priorum prædicamentis, promulgavit, ipsis scilicet suadentibus & hortantibus. Aversus est autem per alios nequam morum consiliarios, obtentu penitentiae cum esset impossibile illos penitentiam agere, qui eorum errore decepti fuissent. Dogmatizabant autem indocte, non licere sacerdotibus promulgare contra impios mortem; per omnia divinis super hoc adversantes scripturis. Si enim Petrus (a) vertex Apostolorum Ananiam & Saphiram ab unico mendacio tantum mortificavit : (b) Rom. 1. & Paulus clamat (b) : Qui talia (in-
quiens) agunt, digni sunt morte, & hæc de solo corporali peccato : quomodo non horum contrarii erunt, qui omni spiritali & corporali spurcitia dæmonibus serviunt? Ast hic novi schismatis occasio suborta est; etenim majores nostri, ut inter alios S. Ambrosius averfatus est communionem illorum Episcoporum, qui auctores fuerunt, ut Priscillianus cum suis Maximi Imperatoris gladio feriretur. Est & de his Augustini epistola ad Possidium, & aliæ ejusdem adversus dictam sententiam assertiones. At de his superius dictum est.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6305.
SÆC. IX. Anno Era Hisp. DCCCL. Anno He- giræ CXCVII. inchoato die 12. Septemb. fer. 1. A. C. 812.

⊙ 9. DC. 215. P. 4. April. Indiēt. 5.

JESU CHRISTI 812.

LEONIS III. PAPÆ 18.

CAROLI IMP. 13.

MICHAELIS CUROP. IMP. 2.

I. **A** Num. I. ad V. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCIV. qui Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Zelo quoque divino pientissimus Imperator motus in Manichæos, qui nunc Pauliciani, & Atinganos e Phrygia & Licaonia, capitis pæna, Nicephori Sanctissimi Patriarchæ, & aliorum Orthodoxorum hortatibus pronuntia-
ta, aliorum male fertatorum consiliis, peniten-

Sed quæ per Michaellem Imperatorem adversus Paulicianos gladio feriendos lege sancita facta sint, videamus: ea Lucas Siculus hujus temporis scriptor, in libello, quo ejusdem hæresis impietatem & hæreticorum res gestas est prosecutus, tradit his verbis: *Videns ergo Michael pater piissimus Imperator, & qui post eum Regnum tenuit Leo, variis & indignis modis infestari ab hæresi Christianos, missis in omnes Romani orbis partes litteris: omnes nefariae sectæ participes necari jusserunt. Quare ut in Armeniam perlatum est regium edictum ad Thomam Episcopum Neocæsariæ, & Paracordacem Præfectum, occidebantur regio jussu quotquot morte digni exitii duces reperiebantur.*

Post hæc quidam e Sergii discipulis, ii nimirum, qui Astati seu instabiles appellantur, Præfectum per dolum & proditionem jugularunt, & Cynachorita pariter Thomam Metropolitanum; arreptaque protinus fuga, in Melitenem fugerunt. Eratum per illam oram Sarracenorum, qui Sarden incolebant, Amiras Monocherates. Ab hoc accepto ad habitandum Argeo, sedem inibi figunt Astati, & agmine facto, in omnibus circum locis populari, & prædas agere per Romanam ditionem incipiunt. Sergius porro cum in Argeo annis aliquot cum discipulis hæsisset, justo tandem Dei judicio, securi dissectus, ut qui Ecclesiam Dei disseverat, in ignem missus est sempiternum. Nam Tzamio quidam e Nicopoli Castello hominem nactus in monte, qui Argeo superimminet, faciendis asseribus intentum, ascia ex ejus manibus extorta, & in eum impacta, ipsum interfecit. Atque in hunc modum erepta est vita novissima & omnium teterrimæ bel-

Q q q lue,

tiæque ab istis ineunda obtentu, ne sententiam exequeretur, impeditus est: cum tamen fieri nequeat omnino, ut ii, qui in hoc errore versati sunt, usquam sincera penitentia ducantur. Porro isti dogmatum novatores palam asserabant, Sacerdotibus haud licere capitalem sententiam adversus impios ferre, sed in eo Divinis Scripturis adversos simul se proferebant. Etenim si Petrus Apostolorum Coriphæus Ananiam & Sapphiram unius mendacii reos morti addixit; nec non Paulus liquido testatur, qui talia perpetrans morte dignos esse, idque tantummodo pro corporeo delicto, nonne Apostolorum adversarii atque dimiles erunt, qui homines, tam anima, quam corporis impuritate scatentes, & demonum obsequio mancipatos, gladio divinam ultionem peragenti eripient? Eorum tamen haud paucos pius Imperator Michael capitis abscissione damnavit.

Huc referenda quæ habet Ignatius Diaconus cap. 4. Vitæ Sancti Nicephori, ubi loquitur de iis, quæ ab eo gesta sunt, postquam in summa Ecclesie dignitate constitutus est: Hanc adeptus ac digne Evangelio edificare incipiens, fidei cre-

II.

De nece Manichæorum.

De nece Sergii Manichæorum Principis.

II.

CHRISTI
812.LEONIS PAP. III.
17.CAROLI MAGNI 12. IMP.
MICHAEL. CUROP. I.

lue, anno post orbem conditum sexies millesimo trecentesimo tertio.

III. Hujus discipuli præcipui, & arcanorum omnium participes fuerunt Michael & Canocaris, & Joannes cognomento Aoratus, tres hi sacerdotes, & Theodorus ille, de quo dictum est, & Basilius & Zosimus, alique complures. Hi omnes ejus discipuli, quos & comperegrinos appellabat, tamquam consacerdotes, populum universum, qui ad Argeum convenerat, post Sergii magistri necem, ejusdem & aliorum, qui præcesserant, pravis institutis & placitis corrumpentes, pari omnes inter se in honore fuerunt: nec unum amplius (ut solebant) cæterorum magistrum designarunt, sed equali omnes gradu constituti, alios sub se sacerdotes habuerunt, qui ab eis Notariis dicebantur.

Carbeas
caput Ma-
nichæo-
rum.

Per id vero tempus eminebat gentis princeps Carbeas, qui pestiferam plebem illam regens, usque adeo ejus numerum adauxit, ut cum capi omnes Argeo non possent, mutatis sedibus Tibricam exadificavit, domiciliumque in ea collocavit, una opera & Melitensium Agarenorum tyrannidem devitans, & illa sua ab aliorum hominum consortio separatione ad demonum similitudinem propius se componens, studens etiam Armeniæ vicinior esse, Romanorumque Imperio, nimirum ut eos, qui ipsius nutibus obsequi vellent, hoc sibi magis redderet obnoxios, haberetque ad prædas agendas socios & participes: eos vero, qui parere nollent, venundaret Sarracenis. Romanorum itaque arcibus, quæ ad Pontum sitæ sunt, assidue populabatur, tutum illic ex loci opportunitate profugium & asyllum iis statuens, qui per Romanum Imperium ad mortem propter hæresim istam petebantur. Neque hoc solum, sed delicatioribus insuper & intemperantibus arcibus illarum quibus vicina erat Tibrica, incolas proposita talium morum libertate atque impunitate ad se provocabat & allecabat. Illo igitur adhuc superstite, nonnulli ex memoratis sacerdotibus vita migrarunt, alii penitus relicti ac destituti manserunt. Post ejus vero mortem, excepit rursus pestiferæ

PAGIUS pidinem tutam asseruit. Tranquillo namque statu nactus Ecclesiam, quod jam ante Synodali Patrum diligentia deleta essent ac expurgata hæresis scandala, quæta & ipse deinceps serenitate Ecclesia pelagus tolerabat, nullum adversus eam hæresis statum contrarium timens. Quapropter etiam zelo impulsus, aliam in viam adversus incredulorum absque hæreses, quorum tum recens suscitata dementia omni digna execratione mystèria impudenter præsumebat celebrare; adversus Judæos, Phrygæque videlicet (Montani sectatores, quia Montanus in Phrygia natus est) & eos, qui Manetis idest Manichæorum) deliria sectantes turbidum incredulitatis calicem insipientibus propinabant. Fusori itaque stylo librum conscribens, absque eorum religionem ac superstitionem

gentis tyrannidem Chrysoctenis consobrinus, ac gener ejus. Quo regnante Tibricam ipsi pervenimus, regalis obsequii causa, &c. At ista sub Basilio, de quo sub eodem auctore suo loco dicendum. Porro sub Nicephoro Imp. mala ista serpsent etiam Constantinopolim.

Turpem vero faciem Constantinopolitanæ Ecclesiæ hujus temporis describens Theophanes, ostendit, jacta zizaniorum femina sub Nicephoro Imp. eadem excrescisse diversarum hæresum non Manichæorum tantum, sed & Iconoclastarum & aliorum hæreticorum, ut eorum expurgatio perdifficilis videretur: ad quas succidendas improbas segetes pii Michaelis Imperatoris studium vigilans non defuit: in eos enim animadvertens, eorundem compescere audaciam laboravit: inter quos (inquit Theophanes) unum ex supradictis seductoribus falsum eremitam, qui icona sanctissimæ Dei genitricis deposuerat, lingua recisa multavit, qui & mortuus est corpore & anima. Collegam vero suum Nicolaum, promittentem se pœnitentiam acturum, omnibus publicavit, & contentem sua ipsius mala, tradidit illum in monasterio custodiendum, ne libera conversatione habitu proprio abuteretur. Sed præter hæreses, pravis quoque moribus imbutum populum sub Nicephoro ita fuisse liquet, atque boni odium adeo insitum in Christianorum animis, ut adversus Michaellem probitatem restituere satagentem, tumultuati fuerint; cum e contra gratias plurimas Deo rependere debuissent, quod sublato Tyranno omnium vitiorum satore & nutritore, misisset ad ea purganda Michaellem Angelum suum, quem ingratus populus diu habere non meruit: nam auferens illum Deus, deteriorem Nicephoro Leonem Tyrannum in eorum ultionem immisit. Sed hæc anno sequenti.

Contigit hoc anno e vita migrare magnum illum miræ sanctitatis virum Platonem Confessorem multiplicibus ex plurimis certaminibus coronis insignem, a nobis superius ordine temporum recensitis, cujus cum profecuti sumus prælia, æquum

IV.
Laborat
Imperator in
expurgandis
hæresibus
atque vitiis.

V.
S. Platonis
obitus.

Imperatori declaravit, & qua universum Republica corpus gangrena insar ladere atque inficere posset, arrepta semel agendi quod luberet licentia: eoque libello suppliciter ablato, Deicidæ Judæos, & Phrygum prædens nugas, Manichæorumque somnia ita percussit, ut nec labiis nefanda proferre audent; sed in abdita atque angulis erroris mussarent deliria. Ablata est enim Regio Edicto atque censura palam loquendi agendique fiducia, eoque impii adducti sunt, ut ne occulte equidem quidpiam agerent. His Sectis Ecclesiæ Constantinopolitana assigebatur, quibus adde Iconomachos, de quibus infra.

A num. V. ad IX. Sanctus Theodorus Studita in oratione funebri, quam habuit in morte Sancti Platonis Hegumeni Sacudionis, ac dein

III.

in-

CHRISTI
812.

LEONIS PAP. III.
17.

CAROLI MAGNI 12. IMPF.
MICHAEL. CUROP. I.

æquum est recitare triumphum, ipsius inquam ex hac vita ad Deum transitum, ab illo, qui aderat, Theodoro Studita æque Confessore descriptum, his verbis:

Sed quidnam (inquit) consecutum postea fuit? ubi scilicet imperante Michael e carcere S. Plato deductus suo redditus est monasterio. Non amplius pater ipse clausum se detinebat; quoniam propter infirmitatem non amplius corporis necessarium usum per seipsum explere poterat: sed modo in lectulo recubans superioris exercitationis & certaminis atque laboris relaxatione, modo in humili aliqua sede requiescens, Davidis psalmos pronuntiabat, & mente Deum ipsum precabatur: quæque ad fratrum societatem adjuvandam pertinebant, omnia conferebat salutaria consilia, admonitiones, correctiones, adhortationes, pro veteri & paterna benevolentia, qua uti in eos consueverat. Non tamen valebat opus facere, neque genu flectere, neque lectionibus vacare, nisi quantum ministri alicujus prope se legentis opera utebatur. Nihilominus his rebus dolebat & tristis erat, quasi animam perdidisset, eo quod divina & sacra ministeria non obiret, sed a corporeis laboribus vacaret. Ac si quem cibum sumebat morbo congruentem, vel lavacro, ut iussis pareret, utebatur, Deo quidem ipse gratias agebat, sed ægre ferebat tamen, quod remissius viveret. Itaque vere stadium ipsum celeberrimus ille vir & divinum cursum exegit, quod dicitur, cum obedientia exorians, & in obedientia desinens: duodecimo enim ac diurno horarum ambitui, cum parem annorum circulum in singulis certaminibus perfecisset, Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS
Mortuus
est S. Pla-
to anno
DCCCXIV.

inclusi Monasterii Studii Constantinopoli, locuturus de ejus morte num. XL. ait: Post hac non amplius inclusus vixit Pater, neque enim vires erant vel ad hoc ut corporeis necessitatibus faceret per se satis: sed partim lectulo recubans, solabatur sese retributionem asceticorum & atheleticorum laborum; partim in sedili requiescens, aut psalmos Davidicos vocaliter recitabat, aut mentaliter precabatur Deum, aut aliquid conferebat ad utilitatem fraternitatis, &c. dignissimus sane laude, qui pulchrum suum stadium ac vere Solarem cursum absolvit, ab obedientia videlicet incipiens, & in obedientia desinens; cum enim diurno horarum duodecim circulo parem annorum periodum in unoquoque certamine explevisset, ad aeternam vitam perpetuo lumine fruiturus, emigravit. Numerata certamina, & invenies annos quadraginta octo. Tum annos bis duodecim (non vero duodecim, ut habet versio Sirleti, quam Baronius secutus est) ante abrenunciationem sæculi actos, junge alii quatuor annis, quos in persecutionibus, & tribus, quos in infirmitate traduxit Sanctus (non vero decem item & novem annos, ut legitur apud Baronium): & invenies Vstrum venerabilem obiisse anno atatis unde octogesimo. In Sancti Theodori Vita etiam legitur: Ex hac vita excessit Sanctissimus Plato, octogesium atatis annum uno minus agens. Papebrocius ad diem IV. Aprilis,

ad vitam illam sempiternam, & perenne lumen habitaturus hinc migravit. Numerata certamina ipsa, & invenies annos octo & quadraginta, adde duodecim illos annos, antequam terrenis rebus renuntiasset, ad illa quatuor certamina, quæ in persecutionibus, decem item & novem annos, quos in infirmitate corporis transiegit, & celebrem virum unde octogesimo anno hinc migrasse invenies.

Sed quomodo sine lacrymis ejus viri finem enarrabo? Jacebat senex ille senio admodum honorato, ad migrationem ipsam animam habens paratissimam. Illic & fratrum societas circumfusa sanctorum ejus orationum donum postulabat. Cum igitur singulis benedixisset, eosdem amplexatus, ad sepulcrum abiit admodum lætus, quod jam pridem videre concupierat, quamvis voti compos antea factus non fuisset, cum non pridem affectus esset quod volebat. Cum igitur valde hilaris sepulcrum suum vidisset, Deo gratias agens (a): Hæc, inquit, requies mea in sæculum sæculi. Eamque vocem adjunxit (b): Voluntatem timentium ipsum faciet Dominus. Movit & eorum, qui foris erant, non paucos, qui nullam temporis rationem habentes (erat enim sanctorum jejuniorum periodus) concursu ad eum venerunt tam monachi, quam in communi vita versantes. Quibus cum ille benedixisset, reversi sunt, sanctam illius commendationem velut bonum aliquod vitæ accipientes.

Quin etiam sanctissimus ille Patriarcha cum ad eum venisset, ejus orationum se participem fieri postulavit: quarum compos factus, amplexus illum fuit. Itaque

Q q q 2

omnis

S. Platonis ætas.

VI.
Quæ obitum præcesserunt.

(a) Psal. 131.
(b) Psal. 144.

VII.
Nicephorus Patriarcha visitat S. Platonem.

quo Sanctus Plato colitur, videns Sirleti versionem multis defectibus laborare, aliam apparavit, & non miratur, quod præscriptum LXXIX. annorum calculum non inveniens Sirletus, judicaverit, vitium obrepisse in annis infirmitatis, ideoque numerum immutaverit, pro tribus ponens novemdecim: sed hoc jure merito miratur, quod postquam præcedentia capita Latine reddiderat, laudaveratque Platonem, quia in pueritia orbatus parentibus, ita nihilominus profecerit sapientia, ut & publicam rem laudabiliter gerere, & privatam vehementer augere potuerit (quæ sane puerili imbecillitati non conveniunt) adeo oblitus sit ante scriptorum, ut hic duodennem faciunt renunciare sæculo. Deinde, cum quidquid in hac Vita passus legitur, Sanctus, comprehendatur intra annum DCCXCV. quo Constantinus Irenes filius legitimæ conjugii repudiata Theodoten superinduxit, & annum DCCCXI. quo mortuus est Nicephorus Imp. qui Platonem in exilio ægrotae intelligens, eum ad suum Monasterium referri præcepit: quomodo potuit illa quatuor certamina, quibus annos quadraginta octo dabat, in persecutionibus acta credere? Nunc ostendo mortem ejus anno tantum DCCCXIV. contigisse.

Hanc Chronologiam Vitæ Sancti Platonis sic recte statuit Papebrocius. Cum ita ferret vitæ a Pla-

IV.

omnis discordiæ suspicio remota est, cum olim tristitia illa, quæ inter eos acciderant, impedimento fuissent, quo minus id credi posset. Omnes igitur admonuit: pro omnibus Deum oravit: universis veniam dedit, qui inimice se in illum gesserant, qui eum persecuti fuerant, & molestis affecerant. Hæc fecit divinus ille vir, qui Christum ipsum etiam moriens imitatus est.

Quoniam vero & testamentum disponi oportebat, dicam quodnam illud fuerit, Orthodoxa inquam Fides, & legitima vitæ institutio: hæc enim & vivens, & moriens servavit. Hoc autem vel illud distribuere, ad eum minime pertinebat: quoniam neque de amictu ipso quicquam disponere, in potestate habebat. Tunc a me miserabili homine rogatus, an aliquid haberet quod diceret: manu vestem meam apprehendit, eamque concussit, symbolum quoddam hoc est, obedientiæ omnino liberæ ac promptæ indicium relinquens, vocemque valde summissam emittens, dixit, se nihil habere. Quo dicto, ad humilitatem meam omnia referebat. Minime autem illud præmittam, quod prædictionis apertam habet significationem. Ipse funebre canticum sibi ante mortem modulatus est. Cum enim thoracis morbo teneretur, & assiduo anhelitu laboraret, labia ipsa ex consueta divinorum eloquiorum meditatione movebat, summissaque voce illam præcipue cantici partem canebat: Resurgent mortui, & exurgent qui sunt in monumentis, & latibuntur que sunt in terra: quem versum hortabatur, ut secum una canerent qui præsto erant, quoad

loqui potuit, & vocem tenuissimam emittere. Canticum autem illud ejus obitus consecutus est, qui justus Lazari, ejusque diei festi memoriam adventantem antecessit; ad quem Lazarum canticum illud referebatur, quo cum partem habiturus erat, pater hic, cujus vitam scribimus. Postremo cum insurrexisset, & Deum precatus esset, ut salvus fieret, decoro habitu jacens, caputque ad dexteram inclinans, ita leniter tacito corporis motu, tamquam in proprium locum migrandum sibi proponeret; cum oculos ea hora clausisset, qua sol occidit, sanctam animam Angelis tradidit, qui eam ad justitiæ solem perducerent. Porro diem hanc natalem ejus coluerunt Græci pariter & Latini, quæ fuit quarta mensis Aprilis.

At non prætereamus, quæ ad sepulturam ejus pertinent a Nicephoro Patriarcha eidem sancto extrema perfoluta, narrata vero a Michaelæ Studita monacho in Theodoro, paucis istis: Cum autem per id tempus ex hac vita excederet sanctissimus Plato, octogesimum ætatis uno minus agens, vir plurimis defunctus laboribus, egregiis virtutum editis, documentis in eo etiam abundantem Patriarcha charitatis suæ vim, animique recte compositi specimen exhibuit. Accurrens ipsemet una cum clero ad monasterium, & moribundo sancto asstitit, totus in illum defixus, membra ejus omnia complectens, suaviterque singula deosculans. Cui quidem tamquam patri Patrum, cum innumeris luminibus, & thuris suffitu justa persolvisset, ægre tandem corpus sepulturæ condidit, multis

VIII.
Patriarcha extrema perfolvit S. Platoni.

PAGIUS
Ejus Vita
Chronologia.

Platone actæ periodus, ut apte in sex duodenarius annorum dividi posset, usque ad illud tempus quo sub Nicephoro ductus est in exilium, usus est Theodorus aptissima similitudine Solis juxta Dei præscriptum Orientis Occidentisque, quod & in Platone factum apparebat: qui primam ultimamque Vitæ religiosæ partem, alterius imperio subjectus transfegerat: & cum sic haberet Auctor, in eo quem laudabat Sancto, ætatis annos LXXII. reliquos septem adjungens prioribus, ad LXXIX. numerando pervenit. Cum vero certissimus sit ultimus Nicephori Imp. annus, idemque Christi DCCCXI. cum Platone revocatione ab exilio concurrentis; ad hunc sic ascendendum, ut tunc vere annos LXXVI. ætatis expleverit Sanctus, post quos solum superstit morbi triennium. Si ergo Sanctus Plato natus sit anno Christi DCCXXXV. annum ætatis XII. egit, quando utrumque parentem amisit pestilentia, uti in eadem Orat. numer. 4. dicitur. Pestis autem anno DCCXLVI. grassari cepit, & per triennium duravit; ut eo anno ostendimus. Alterum duodennium in avunculi sui domo explevit, usque ad annum DCCLVIII. inclusive, discendæ primum arti Notariali, deinde officio patris sui fructuose exercendo intentus. Tum religiosæ vitæ auspiciatus certamina primum duodennium transiit sub obedientia Theodisti Heguneni; alterum eidem Theodisto sub annum DCCLXX. morienti succedens, in Præfectura Monasterii Symbolorum. Hegu-

menus electus est anno DCCLXXXI. quod tertium duodennium, tertius Platonis agon censetur. Post hæc sequitur quartum certamen, quod abdicata anno DCCXCIV. Prælatura, & in nepotem Theodorum translata exorsus est rursus, ut ab initio subjectus Imperio alieno ad annum DCCCVII. nisi quod in exilium idem Plato actus est, sed non diuturnum deposito intra biennium Constantino, & Patriarcha fatigante unionem cum Monachis redintegrare. Hi sunt quatuor diversi Platonis in religione status ante persecutionem, quatuor duodenariis comprehensi. Duravit persecutio illa per quadriennium, usque ad ultimos fere menses Vitæ Nicephori Imp. quare cum Plato nonnisi triennio restitutioni suæ superstes fuerit, obieritque, quando instabat memoria justus Lazari, ut refert Theodorus in laudata Oratione, num. XLIII. idest, Sabbatum ante Dominicam Palmarum, mors ejus contigit anno octingentesimo decimo quarto, non vero decimo tertio, ut arbitratur Papebrocius; alioquin triennio restitutioni suæ non supervixisset Plato, cum hæc pertineat ad annum DCCCXI. quo Nicephorus Aug. periit. Præterea Sabbatum ante Dominicam Palmarum anno DCCCXIV. incidit in diem VIII. mensis Aprilis, & Sanctus Plato in Menais die IV. ejusdem mensis colitur. Quare si eo quo celebratur die spiritum Deo reddidit, revera instabat memoria Lazari; contra vero si mortuus sit anno DCCCXIII. quo Domini-

vis undecumque confluentibus, ejusque depositionem pro virili prohibentibus, ut qui ne mortuo quidem sancto privari velent. Hæc Michael, qui cum cæteris discipulis præfens potuit esse: his vero subicit studium Theodori in restituendis monasticis institutis, jam diu ob illatam persecutionem collapsis, & monasterii studii reparationem usque ad Leonem Armenum, cujuscumque iterum eos omnes contigit pro defensione Fidei Catholicæ exulare.

IX.
Inter Episc. & magistratus quaestio ventilata de reddendis fugiivis.

Eodem anno Kal. Novembris habitus est conventus Episcoporum, & magistratum Constantinopoli, occasione solvendæ quaestionis inter Episcopos & magistratus obortæ ex hujusmodi causa. Cum pax inter Imperat. & Crunnum Bulgarorum Regem tractaretur, inter alias conditiones à Rege Barbaro illa est apposita, ut fugitivi redderentur. Arbitrati sunt alii ejusmodi conditionem non reiiciendam, sed bono pacis accipiendam, adversantibus aliis atque dicentibus, penitus reiiciendam, utpote contrariam Evangelio, dicente Domino (a): *Qui venit ad me, non eiiciam eum foras.* Qui has partes tuebantur principes consilarii ducem habebant Theodorum Studitam; adversam vero partem defendebant Episcopi, quibus & assentiebatur ipse Theophanes Abbas monasterii Agrii, auctor historiæ, qui rem gestam sic describit: *Kalendas Novembris advocavit Imperator Patriarcham, cum angustiaretur, & de pace consilium sumpsit: aderant & Metropolitanus, Nicanus scilicet & Cyzicenus, præsentibus quoque pravis consiliariis (ita appellat eos Theophanes, qui pacem ea conditione dissuadebant) cum Theodoro Eugumeno Studii. Etiam Patriarcha, & Metropolitanus Antistites pacem cum Imperatore amplectebantur. Mali vero consilarii cum Theodoro Eugumeno Studii hanc subvertebant, fatentes, in subversione divini mandati nemo pacem amplectitur.*

(a) Joann. 6.

PAGIUS

ea Palmarum cum die XX. mensis Martii concurrat, dies ejus obitus a die ejus cultus nimis distabit; cum tamen, licet Sancti aliis plerumque diebus, quam quibus mortui sint in Ecclesia recolantur. Festum Platonis cum ejus Vita collatum indicare videatur, eum e vita migrasse die quarta mensis Aprilis, imminente memoria Sancti Lazari. Sirletus loco, quando instabat memoria iusti Lazari, vertit, iusti Lazari ejusque diei festi memoriam. At, ut recte Papebrocius scribit, Græci nullum tale Festum habent, sed simpliciter memoriam, occasione Evangelii pridie Dominicæ Palmarum legitur.

V.

A num. IX. ad XII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCV. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, prodit Crumnum seu Crunnum Bulgarorum Principem Legatum ad Michaellem Imp. misisse, ac petiisse conditiones alias concessas adimpleri, quarum hæc una erat, ex utraque parte fugitivos utrius-

Eum quippe qui venit ad me, non eiiciam, foras, ait (b) Dominus. His, inquam, (b) Joann. 6. adversatus est Theophanes multiplici ratione; usus illa vero potissima, quod pluris faciendâ sit multorum salus, quam paucorum, cum raro accideret, ut ex Bulgaris aliqui ad Romanos confugerent.

De ista controversia his diebus Constantinopoli ventilata, ubi Cedrenus agit, nullam de Theodoro Studita mentionem habet, rem gestam sic narrans: *Alii eam sententiam, qua decernebatur, fugitivos esse reddendos, improbaverant, quorum princeps Nicephorus Patriarcha, & Theostistus magister, sua ætate virtute & prudentia præstantissimus, aliique non pauci: Nam hi Deo committendam suam salutem judicabant, neque perfugarum deditioem barbarorum placandam superbiâ, omnipotentis Dei auxilio posthabito. Hæc ipse.*

Porro defensores adversæ partis tradit fuisse magni nominis monachos, inter quos liquet adnumeratum ipsum Theophanem Abbatem monasterii Agri. Cæterum obtinuit pars negantium ea conditione pacem esse accipiendam, ex quo, inquit ipse Theophanes, maxima sunt parata Imperio mala, quæ anno sequenti dicentur. Quæ enim subsequuta sunt mala ob pacem repulsam, effecerunt, ut tum in Theodorum, tum in alios fuerit ab omnibus declamatum tamquam in Republicæ eversores, præsertim vero ab ipso Theophane, qui damna, quæ sunt hæc consequuta, describit per prodigia e cælo & cometam inusitatum apparentem significata.

Quæ insuper in Palestina hoc item anno evenerint mala, idem mox subdit his verbis: Eodem anno multi Christianorum ex Palestina a Syria in Cyprum venere, fugientes immensam Arabum afflictionem. Cum enim sine generali principatu Syria esset & Ægyptus & Africa; & in omni

X.

XI.

Hierosolymitanæ ecclesiæ profanata & monasteria Palestinae deserta.

Bulgaria Rex in pacem cum Græcis non sensit nisi transfuga utrimque reddantur. Principi mutuo restituendos, licet in Remp. perduelles forent. His acceptis, subjungit Theophanes Imperator improborum consilii ductus pacem admittere detrectavit. Falsa quippe pietatis obsequio, dicam melius ignorantia, quæ rem communem perderet, ductu, consultores isti sinistri suggerebant, fugitivos minime restituendos: ac in data sententia argumentum Evangelicæ Domini auctoritate prolata, ad me accedentem, aiebant, non eiiciam foras. Medio vero mensis Octobris decursu aciem instruxit Crummus adversus Mesembriam, qua intra mensis finem potitus est. Imperator in mentis angustiam conjectus, mensis Novemb. Kalendis, Patriarcha ad colloquium advocato, de componendâ cum hostibus pace consilium quarebat. Aderant Conventui Nicanus & Cyzicenus Metropolitæ, & ex pravis Consiliariis manus haud contemnenda. Ac Patriarcha quidem & Metropolitæ Imperatoris sensum secuti pacem amplectebantur: sed improbi Consilarii una cum Theodoro Studii Præposito, ever-

omni principatu, qui sub ipsis est, homicidia, rapina, adulteria, & omnes Deo odibiles actiones in civitatibus ac villis a divinitus peritura gente perpetrabantur, inque alma Dei nostri civitate colenda loca sanctæ Dei Genitricis, & Resurrectionis ac Calvaria, seu reliqua profanata sunt. Similiter & Lauræ eremiopinatissimæ S. Charitonis & S. Sabæ, & reliqua monasteria, & Ecclesiæ desertæ factæ sunt. Alii autem percepto martyrio, interempti sunt: alii vero Cyprum, & ex hac Byzantium properarunt; quos Michael pius Imperator & Nicephorus sanctissimus Patriarcha benigna munificentia receperunt. Nam his, qui venerunt ad urbem, monasterium insigne donavit: his vero, qui in Cypro remanserant, monachis & laicis talentum auri transmisit, & hos diversis consolatus est modis. Erat quippe Michael circa omnes suavis, & clemens, circa negotiorum vero dispositionem iners, servitute subactus Theotisto Magistro, & cæteris Principibus. Hucusque Theophanes.

XII. Hoc eodem anno, initio sui Imperii Michael Imperator Legatos suos misit in Occidentem ad Carolum Magnum Imperatorem, & ad Leonem Papam, jun-

PAGIUS

everfis contraria sententia dictis, eam rejiciebant, confirmantes pacem, quæ Dei mandata rescindat, non esse admittendam: Istud enim, Venientem ad me non emittam foras, Dominus decrevit, aiebant: qua proferrent; & in cujus argumenta hac producenda vere nescii. Primo quidem, quoniam nemine ex eis ad nos transfugiente, eos qui intra Aulam erant, cum ipsos pace composita servare possemus, prodidimus. Secundo, quia licet quidam ex eis pauci transfugerint, plurimum certe potius, ejusdemque nobiscum nationis & sanguinis consortium satagere, quam incertis nobis quibusdam propositis ficto questu dutescere decebat. Plures enim quam paucos servare Deo magis gratum est, &c.

VI. Imperator tamen Constantinus Porphyrogenetus, qui Theophanis Chronographiam continuavit, ejusdem sententiæ est cum Consiliariis, quos Theophanes reprehendit, & cum Sancto Theodoro Studita. Lib. 1. num. 5. hæc scribit: cum jam Bulgarorum Dux Crumnus, concordiam & pacis fœdera, amicitiasque ambire se simularet, ac animum pacis cupidum præferret, dummodo annua, qua pendi solita erant, pro eo ac majoribus visum erat, Romani tributa præstarent; ea demum adjecta condicione, ut & Bulgarorum vicissimque Romanorum impostum transfuga, sua quique genti redderentur. Transfugarum casus illud absurdum Senatui visum est, quamquam Michael Imperator totus in Principis Bulgarorum sententiam ibat, quod ineunda pacis occasionem illam sibi nolebat aufugere. Obtinuit tamen Senatus sententia, quam Theotistus Magister sequeretur, ac cui vim ac pondus auctoritate sua adiiiceret. Iterum ergo relictis colloquiis; ad belli alcam revocatum negotium: idque magis decere merito judicatum est. Quomodo enim, non enim humanitatis sentum exuisse ar, birancus est, qui heminem casu aliquo, aut vici similitudine in errorem prolapsus; patria-

xitque eos Legatis illis redeuntibus quos idem Carolus Imperator anno superiori miserat ad Nicephorum Imperatorem confirmandæ pacis causa: missi enim fuerant hi, Hatto Episcopus Basileensis, Hugo Comes Turonensis, & Ajo Longobardus Forojulienis, & cum his Leo Spatharius natione Siculus, atque Wilharius Dux Venetorum. Hi igitur cum pervenissent Constantinopolim, occiso Nicephoro Imperatore, cum Michael rem agentes, eum ad pacem capeffendam promptum invenerunt. Qui (ut dictum est) cum eisdem suos Legatos ad Carolum misit, qui hoc anno ad eundem Aquisgranum pervenerunt, atque Græca oratione laudem ejusdem Caroli Imperatoris dixerunt, & Augusti titulo celebrarunt. Hæc habent veteres Annales Francorum.

Nomina autem eorum, qui fuerunt hæc functi Legatione Imperatoris, sunt Michael Episcopus Arsaphius, & Theognostus Protospatharii. Qui revertentes, Romam (ut habuerunt in mandatis) venerunt ad Leonem Romanum Pontificem, atque in basilica sancti Petri ejusdem fœderis libellum, nempe communicatorias litteras ab eodem Pontifice acceperunt. Hæc Annales Francorum.

De legatione Michaelis Imp. ad Carolum Magnum.

que (qua nihil dulcius esse aiunt) contempta, adhæc uxore & liberis, ceu ad aras inviolabiles, ad Romanæ Ditionis loca confugiendum, Scythicæ gentis immanitati, cujus a feris nihil indoles differat, dedendos putaverit? Cum enim terribiles, trucesque ac feri sint, multos suorum id non ferentes, ad lenitatem & mansuetudinem nostram sæpenumero transire animadvertunt. Ne igitur universa istorum gens in nostram paulatim se se effundat, veriti eorum Principes, sapius & ad nostram usque atatem, multos de hac re sermones moverunt. In vanum tamen (quod communi fertur adagio) cecinerunt; viros nakti firmi propositi, & qui a sententia non facile dimoverentur. Brevi itaque cessatum mora: ambaque mox gentes ad arma concurrere: Hæc Constantinus.

Ad num. XII. & seq. Eginhardus in Annal. ait: Michael factus Imperator, Legatos Domini Imperatoris Caroli, qui ad Nicephorum missi fuerunt (ut anno superiori vidimus) & Constantinopoli suscepit, & absolvit: cum quibus & Legatos suos direxit Michaellem scilicet Episcopum & Arsaphium atque Theognostum Protospatharios, & per eos pacem a Nicephoro inceptam confirmavit. Nam Aquisgrani: ubi ad Imperatorem venerunt, scriptum pacti ab eo in Ecclesia suscipientes; more suo, idest Græca lingua, laudes ei dixerunt, Imperatorem eum & Βασιλέα appellantes; & inde revertendo Romam venientes in Basilica S. Petri eundem pacti seu fœderis libellum a Leone Papa denuo susceperunt. Idem habent alii Annalistsæ, Monachus Egolismensis, Incertus Auctor in Vita Caroli & Regino in Chron. Verum Michael Imp. gesta a Legatis, quoad titulum illum grata & rata non habuit, cum certum sit, nec eum, nec ejus Successores Basilei seu Imperatoris & Augusti nomen Carolo M. aliisque Imperatoribus

VII. Pax inter utrumque Imp. confirmatur.

XIII. Miserat enim ex more Catholicus Imperator ad Romanum Pontificem Catholicæ fidei professionem, ut Catholicæ Ecclesiæ communionem consequi mereretur, a qua divulsi fuerant prædecessores Orientis Imperatores: quam consecutus est, datis ab eodem Pontifice, ut dictum est, in basilica S. Petri, ad eundem Imperatorem litteris communicatoriis. De Legatione autem quam sequenti anno Carolus ad Michaelem milit, dicemus suo loco.

XIV. Ad hæc ultima tempora Caroli Imperatoris, qui profecuti sunt res Hispanas, referunt decantatam Francorum cladem illam acceptam in saltibus Pyrenæis, ad Rocidam vallem, vulgo dictam Roncisvalle, in qua præter multos alios cæcos desiderati sunt illi nominatissimi Duces Rotlandus Britannæ Comes, Anselmus & Eginhardus, ajuntque, & Carolum ipsum fractum viribus in Gallias rediisse, & paulo post defunctum esse, totumque id factum per Alfonso Regem Gallæciæ cognomento Castum. Hi autem quam longe in primis in his, quæ sunt temporis, aberrent a veritate: o-

PAGIUS Occidentis, Francis vel Germanis nunquam dedisse. Non dissimulavit Eginhardus Carolum Constantinopolitanis Imperatoribus, Nicephoro, Michaeli & Leoni valde odiosum fuisse, propter susceptum a se Imperatoris nomen, quasi qui Imperium eis praripere vellet. Sed hac de re plura anno DCCCXXIV. num. X. & seq. VIII. Non dubitandum, quin in hac pace Venetiæ & Dalmatia comprehensæ fuerint, uti jam anno DCCCX. num. IV. & VI. de Venetiâ diximus. Quoad Dalmatiam, magna ejus pars cum Istria & Liburnia mansit sub potestate Caroli, qui teste Eginhardo in ejus Vita, Istriam quoque & Liburniam atque Dalmatiam, exceptis maritimis Civitatibus, quas ob amicitiam & junctum cum eo fœdus Constantinopolitano Imperatori habere permisit. Joannes Lucius Lib. I. de Regno Dalmatiæ cap. 15. de Dalmatia, inquit, sicut eam partem, quam Croatia cum Liburnia occupaverant, simul cum reliqua Croatia Carolum subegisse censendum est; ita illa exceptio Civitatum maritimarum de Civitatibus continentis Dalmatiæ, scilicet Jadra, Tragurio & Spalato, Croatis conterminis, quæ cum Insulis Dalmatiæ, nomen retinebant, intelligenda est. Quæ genuina verborum Eginhardi interpretatio.

IX. Legatis dimissis, Imperator generali Conventu Aquisgrani solemniter habito, Bernardum filium Pippini nepotem suum in Italiam misit: Cordubensi & Beneventanis propter famam Classis, qua de Africa & de Hispania, ad vastandam Italiam, ventura dicebatur, Vvalanem filium Bernardi patruelis sui, cum illo esse jussit, quoad usque rerum eventus securitatem nostris afferret. Hac Classis partim in Corsicam, partim in Sardiniam venit. Classis etiam Nordmannorum Hiberniam Scotorum Insulam aggressa, commissaque cum Scotis pralio, parte non modica Nordmannorum interfecta, turpiter fugiendo domum reversa est. Pax cum Abulaz Rege Saracenorum facta. Item cum Duce Beneventanorum Grimoaldo: & tributum nomine XXV. millia so-

ludum contigisse anno Redemptoris septingentesimo septuagesimo octavo, Chronographi omnes, qui per singulos annos res Caroli Magni digesserunt, iidemque ejusdemque sæculi scriptores, absque dubitatione pari consensu testantur. Porro hanc non aliam fuisse ab illa, quam ipsi scriptores rerum Hispanicarum hoc tempore ponunt, illa necessaria demonstratio ex eorum petita officina declarat. Siquidem æque omnes affirmant, in hac clade desideratos esse dictos viros insignes Rotlandum, Anselmum & Eginhardum. Verum cum isti omnes reperiantur occisi in dicto prælio ante annos trigintaquatuor, nihil dubii penitus remanet. Non enim puto, hos esse dicturos, eosdem præstantes viros iterum occisos, iterum esse mortuos. Est de his (ut alios omittam) ejus temporis scriptor, qui fuit eidem Carolo a secretis Eginhardus, qui ipsius Caroli vitam scribens, ejus ferme scriptionis exordio, ista de his, quæ tunc contigerunt, sic habet:

Cum enim assiduo pene & pene continuo cum Saxonibus bello certaretur, dispo-

lidorum auri a Beneventanis soluta. Expeditio facta ad Vultzos, & ab eis obsides accepti. Harioldus & Ragenfridus, Reges Danorum, missi ad Imperatorem Legatione pacem petunt, & fratrem suum Hemmingum sibi remitti rogant, inquit Eginhardus in Annal. qui jam scripserat, Harioldum & Ragenfridum mortuo hoc anno Hemmingo Danorum Rege, a Danis Reges esse constitutos. De pace facta cum Abulaz seu Alhaca Cordubensi Rege, fusius loquitur Chronographus Moissiacensis: Eodem anno Abulaz Rex Saracenorum ex Spania audiens famam & opinionem virtutum Domini Caroli Imperatoris, missos suos direxit postulans pacem facere cum eo, quam ipse piissimus Imperator denegare noluit, sed fecerunt pacem cum eo per tres annos. Walaanes seu Wala, quem Carolus Aug. in Italiam ire præcepit, ut consilio Bernardum juvaret, Adelhardi Corbeiensis tunc Abbaris frater germanus erat, & sicut Adelhardus Pippino, sic Walaanes Bernardo Pippini Regis filio præcipuus fuit Consiliarius, & uterque in Italiam a Carolo directus.

X. Amalbarius seu Amalarius Archiepisc. Trevirensis hoc anno e Transalbiana Saxonia reversus est, ut colligitur ex Ludovici Pii Diplomate, in quo gesta hac in Provincia tam superiori, quam currenti anno uno tenore narrat Ludovicus, qui postquam locutus est de iis quæ ad annum præcedentem pertinent, quæque ibi recitavimus, statim subiicit: Postmodum veni incumero (nempe hoc anno) captivis optatam ad patriam undique confluentibus, eandem Parochiam cuidam Presbytero Heridac nomine, specialiter commendavit, quem universa Nordalbingorum Ecclesia, videlicet ne ad ritum relaberentur Gentium, vel quia locus ille lucrandis adhuc Gentibus videbatur aptissimus, disposuerat consecrari Episcopum, ut ipsa occasione vel auctoritate, summa in ipsis terminis Gentium sedulitate prædicandi Sancta multiplicaretur Ecclesia, dum vicinorum ipsius novitatis Episcoporum multa latitudinis cu-

Convincitur multi-
pliciter
error.

spofitis per congrua confinium loca præfidiis, Hispaniam quam maximo poterat belli apparatu aggreditur, fultuque Pyrenæi superato, omnibus, quæ adierat, oppidis atque castellis in deditioem acceptis, salvo atque incolumi exercitu revertitur, præter quod in ipso Pyrenæi jugo Vasconicam perfidiam parumper in redeundo contigit experiri. Nam cum in agmine longo, ut loci & angustiæ situs permittebat, porrectus iret exercitus, Vascones in summi montis vertice positis infidiis (est enim locus ex opacitate silvarum, quarum maxima est ibi copia, infidiis ponendis opportunus) extremam impedimentorum partem, & eos qui novissimo agmine incedentes, subsidio præcedentes tuebantur, desuper incurstantes, & in subjectam vallem deiiciunt; confertioque cum eis prælio, usque ad unum omnes interficiunt, ac direptis impedimentis, noctis beneficio, quæ jam instabat, protecti, summa cum celeritate in diversa disperguntur. Adjuvabat in hoc facto Vascones & levitas armorum, & loci, in quo res gerebatur, situs. E contra Francos & armorum gravitas, & loci iniquitas per omnia Vasconibus reddidit impares.

XVI. In hoc prælio Eghartus, alias Eginhardus Regiæ mensæ præpositus, Anselmus Comes Palatii, & Rotlandus Britannici litoris Præfectus, cum aliis compluribus interficiuntur. Neque hoc factum ad præsens vendicari poterat, quia hostis, re per-

PAGIUS

cura non sufficiebat discurrere per omnia. Delegavit etiam eidem Presbytero quandam Cellam Hrodnae vocatam, quatenus eidem loco periculis undique circumdato fieret supplementum. Idem Ludovicus postea quæ ipsemet mortuo patre in ea Provincia egerit enarrat: Sed quia consecrationem jam dicti Viri velox ex hac vita transitus pii genitoris nostri in diebus ejus fieri prohibuit, ego autem quem Divina Clementia in Sedem Regni ejus assererat, cum in multis Regni disponendis negotiis insisterem, hoc quoque prædicti patris mei studium velut Regni in finibus peractum, minus caute ostenderem, suadentibus quibusdam jam dictam Cellam ad Indam Monasterium contuli, vicinam vero Parochiam vicinis Episcopis interim commendavi. Breniensi videlicet ac Verdensi, utque ad an. DCCCXXXIV. quo illuc S. Ancharium Hammaburgensem Archiepiscopum misit.

XI. Apud Nicolaum Schatenum Episcopatus in Saxonia fundati ita enumerantur: Antiquissimus Osnabrugensis. Inde Paderbornensis, Halberstadiensis, Bremensis, Verdensis, Mindensis, Mimi-gardevordensis seu Monasteriensis, Hildesensis, fundati. His accessere Hamburgensis & Schildrens, cepti inchoatique a Carolo Magno; alterum Ludovicus Pius, alterum eateri Imperatores, dum postremo Magdenburgum transferretur, Otto Magnus absolvit. Anno DCCCX. Hildegrimus Catalaunensis Episcopus & frater Sancti Luidgeri Episcopi Monasteriensis primi relicto Episcopatu Catalaunensi renunciatus est a Carolo Magno Episcopus Seligenstadii, quod Oppidum est

petrata, ita dispersus est, ut ne fama quidem remaneret ubinam gentium queri potuisset. Hastenus de his Eginhardus. Qui cum dicat id eo tempore factum, quo iuge urgebat Saxonicum bellum, plane declarat, nequaquam fieri potuisse his ultimis Caroli temporibus, quibus jam diu ante (ut dictum est) a bello Saxonico cessatum esset, superato penitus illis, & ad Christianam religionem perductis. Sed & longe ante hæc ultima Caroli tempora eam cladem contigisse: ex eo etiam demonstrat idem Eginhardus ibidem, dum eo ordine, quo sunt gesta, bella a Carolo numerans, post hujusmodi bellum Hispanicum, recenset Britones ab eodem domitos, Beneventanos sub tributum redactos, inde Bavaricum cœptum bellum, & postea Avaricum; de quibus singulis dum agunt auctores veteres, qui per singulos annos eadem sunt profecuti, æque post Hispanicum istud bellum ea omnia contigisse demonstrant. His accedunt quæ de propagato ab eo Imperio idem, qui supra, præsens rerum inspector fidelissimus testatur Eginhardus, dum ait: Ipse Carolus per bella memorata Aquitaniam & Vasconiam, totumque Pyrenæi montis jugum, & usque ad Iberum amnem, quæ apud Navarros ortus, & fertilissimos Hispaniæ agros secans sub Dortose civitatis mœnia Balearico mari miscetur, subegit scilicet, deinde Italiam totam, &c. Plane significans ea de bello Vasconico antea contigisse, quam Carolus in Italiam inferret arma.

Rur-

Germaniæ, aliis Ostrovicum dictum, in Saxonia Inferiori, & in Halberstadiensi Principatu ad amnem Olfam; sed cum locus ille minus placeret, translata est postea Sedes Episcopalis Halberstadium. Carolus etiam instituit Episcopatum Aulicensem. Aulicam, inquit Krantzius lib. 1. Metrop. cap. 10. Aulici locum dixere, quod crebrius ibi Rex gloriosissimus (Carolus) cum esset in Provincia resideret. Circumspiciens autem opus esse & his populis proprio Sacerdote, quod longius abesset Salingsledensis (nunc Halberstadiensis) Episcopus, igitur Ecclesia sua ibi exadificata Pontificem iussit consecrari Venerabilem Sacerdotem Guntherum. Sedes Episcopalis dein Aulica Hildesiam translata est. Aulica & Hildesiam duobus ab invicem milliaribus distident; illa sita est in loco, ubi Sala rivulus in sinistram Leynæ ripam influit; Hildesiam vero fluvio adfidet. Ex his Episcopatibus, qui trans Visurgim fluvium Moguntiacensi, qui cis eundem amnem, Coloniensi Metropolitæ subiecti fuere, ut ostendit Cointius hoc anno num. LXVI.

Hoc circiter anno Carolus encyclicas litteras Archiepiscopis Regni sui direxit, ut eorum scriptis certior efficeretur, qualiter & ipsi & illos Suffraganei Presbyteros Dei, plebemque sibi commissam instruerent de Baptismo; quibus literis sollicitati Magno Senonenis Archiepisc. & Joannes Archiepisc. Arelatenis Theodulphum Aurelianensem Episcopum impulerunt ad scribendum librum de Ordine Baptismi ad Magnum seu Magnonem, Senonensem Archiepiscopum, quem in capitula XVIII. partitus est; editus est

XII.

Encyclica
littera Ca-
roli M. de
ceremoniis
Baptismi.

XVII.
Necessitu-
do inter
Adelfon-
sum &
Carolus.

Rursum vero procul abest, ut per Al-
fonsum Castum ea adversus Carolum fue-
rint perpetrata; siquidem magna amicitia
necessitudine inter se conjunctos fuisse
se Carolum Magnum Imperatorem, &
Alfonsum cognomento Castum, nec quic-
quam discordiarum inter eos intercessisse,
idem Eginhardus in ejusdem Caroli vita
demonstrat, ubi ait de Carolo: *Auxit etiam
gloriam Regni sui, quibusdam Regibus ac
Gentibus per amicitiam conciliatis: Adeo
namque Adelfonsum Gallaciae atque Asturiae
Regem sibi societate devinxit, ut is cum ad
eum litteras vel Legatos mitteret, non aliter
se apud illum, quam proprium suum appellari
juberet.* Hæc Eginhardus. Frequentatum namque
ab eodem Adelfonso muneribus atque lega-
tionibus ipsum Carolum Imperatorem,
pariter Francorum Annales edocent. Si-
quidem aliquando per Frojam Legatum
papilionem miræ pulchritudinis ad Caro-
lum Adelfonsum misit; postea vero alia
legatione exhibita per eundem Frojam
Ann. Eccl. Tom. XIII.

ac Basiliscum, manubias de expugnata U-
lyssipona & a Sarracenis vindicata ad
eundem Carolum misit captivos Mauros
loricas atque mulos: idque anno Redem-
ptoris septingentesimo nonagesimo octavo.

Sed unde adeo disertis viris, res Hi-
spaniarum historia prosequutis, tam gra-
viter errandi provenit origo? dicam:
Quod enim Turpini nomine (quisquis
ille fuerit) somniorum ac fabularum va-
nus contextor, post venerandi corporis
S. Jacobi Apostoli inventionem (quam
etiam per ipsum Carolum factam esse men-
titur) ponit bellum illud contigisse, in
quo Rotlandus, sive Rolandus inter alios
viros insignes occubuit: nulla hic habita
exacta temporis ratione, revera tunc bel-
lum illud contigisse sunt arbitrati, quo
a fabuloso auctore ponitur: qui hoc er-
rore ducti sunt, antiquiores adnumeran-
tur Tudenfis & Rudericus Toletanus E-
piscopus; recentiores vero omnes, ne
singulos nominem, tamquam ex cælo al-
lato oraculo firmiter eidem inhæserunt,

XVIII.

Fabulæ
Turpini
explodun-
tur.

R r r uno

MAGIUS

est liber ille a Sirmondo inter Theodulphi O-
puscula. Eo etiam tempore Amalarius Trevi-
rensis Archiepiscopus elucubravimus librum de Sa-
cro Baptismo ad Carolum Magnum Imperatorem
qui falso hætenus suppositus fuerat Alcuino, in-
ter cujus opera reperitur sub Epistolæ nomine
libellus de Ceremoniis Baptismi, inscriptus Glo-
riofissimo & Excellentissimo Augusto a Deo corona-
to Carolo Serenissimo. Hunc vulgarem errorem
detexit Sirmondus in Notis ad librum laudatum
Theodulphi, Adhæc Odilbertus Mediolanensis
Archiepiscopus acceptis literis Caroli Magni a
Mabillonio Tom. I. Vet. Analect. pag. 21. pu-
blicatis ad eum rescripsit literas ab eodem Ma-
billonio Tom. IV. Vet. Analect. pag. 317. pro-
mulgatas cum prioribus verbis singulorum ca-
pitum libelli ejus de Baptismo. Continet Opus
illud capita XXII. Adhæc Mabillonius Tom. III.
Vet. Analect. pag. 1. e tenebris eruit librum
Laidradi Episcopi Lugdunensis de Sacramento
Baptismi cum præfixa Epistola ad Carolum M.
Imperatorem, in qua dicit Laidradus, antequam
ad ejus quaesita respondeat, sibi visum esse de
ipso Baptismo in genere verba facere: Huic
opusculo subnectitur alia Epistola Laidradi ad
Carolus Imperatorem cum responsis ad quaesita
ejus. Denique Joannes Cordeus Lemovi-
censis Canonicus Hincmari Opusculis subtexit
Epistolam Jesse Ambianensis Episcopi cum hac
inscriptione: *Sacris Sacerdotibus & in Christo
omnibus Diocesi nostra digne militantibus Jesse
humilis Episcopus in Domino salutem.* Initio
suxæ descriptionis testatur se se a Diocesi abesse
gravibus negotiis implicatum: *Breviter, inquit,
vobis in quantum temporum adfuit spatium, qua-
liter a sacri Baptismatis unda pervenire debea-
tur, scribendo perstrinximus.*

XIII.
Quid hu-
jusmodi
literæ en-
cyclicæ
contine-
rent.

Quid a singulis Archiepiscopis postularit Ca-
rolus, liquet ex Epistola quam ad Odilbertum,
quæ sola superest, dedit. Postquam igitur Ca-
rolus ostendit quantum exoptet, ut multipli-
cetur numerus populi Christiani, scribit: *nosse
itaque per tua scripta aut per te ipsum volu-
mus, qualiter & tu, & Suffraganei tui doceas
& instruas Sacerdotes Dei & plebem vobis
commisam de Baptismi sacramento; idest, cur*

*primo infans Catechumenus efficitur, vel quid
sit Catechumenus, deinde per ordinem omnia, quæ
aguntur. De Scrutinio, quid sit scrutinium. De
Symbolo, quæ sit ejus interpretatio secundum La-
tinos. De credulitate quomodo credendum sit in
Dominum Patrem Omnipotentem, & in Jesum
Christum filium ejus, & in Spiritum Sanctum,
Sanctam Ecclesiam Catholicam, & omnia quæ
sequuntur in eodem Symbolo. De abrenunciatione
Satanae & omnibus operibus ejus & pompis. Quid
sit abrenunciatio, & quæ opera ejus diaboli &
pompe. Cur insufflatur & cur exorcizatur. Cur
Catechumenus accipit salem. Quare tangantur
nares, pectus unguatur oleo; cur scapula si-
gnantur, & quare pectus & scapula lavantur.
Cur albis induitur vestimentis; cur sacro chris-
mate caput perungitur & mystico tegitur velami-
ne; & cur corpore & sanguine Dominico con-
firmatur. Hæc omnia subtili indagine per scripta
nobis, sicut diximus, nunciare satage; & si ita
teneas & prædices, aut si in hoc quod prædicat,
te ipsum custodias. Ex his verbis intelligimus,
Carolus ad Archiepiscopos tantum, non vero
ad eorum Suffraganeos literas dedisse, & cum
hæc Epistola generalis fuerit, similia exempla-
ria missa esse ad Magnum Archiepiscopum Seno-
nensem, quod testatur Theodulphus in Præ-
fatione libri de Ordine Baptismi, & ad alios
Regni Francici Archiepiscopos; licet ea exem-
plaria ad nos non pervenerint. Intelligimus et-
iam, cur Jesse Ambianensis & Theodulphus Au-
relanensis Episcopi, non ad Carolus Magnum,
sed is ad Magnum Archiepiscopum Senonensem;
ille vero ad Clerum suum scripserit, quia nempe
Episcopus Carolus M. non interrogat. Sir-
mondus dicit, se vidisse quatuor diversa exem-
plaria libri Theodulphi, in quorum tribus li-
ber inscriptus est Magno; in quarto vero Jo-
anni, mendose tamen, ut ipse opinatur, cu-
jus sententia probatur Baluzio in Notis ad Ca-
pitularia Reg. Franc. pag. 1071. ad nullum quip-
pe inquit Vir clarissimus, alium de hoc argu-
mento scribere potuit eo tempore Theodulphus,
quam ad Magnum Metropolitanum suum. Ac
cum Theodulphus tam a Joanne Archiepiscopo
Arelatensi, quam a Magno suo Metropolitanæ
pul-*

CHRISTI
812.LEONIS PAP. III.
17.CAROLI MAGNI 12. IMPP.
MICHAEL. CUR. I.

uno dumtaxat excepto, præ cunctis Hispanarum rerum scriptoribus hoc nomine mihi laudando Ambrosio (a) Morale, qui hæc odoratus, haud imprudens est errantes sequutus, sed hærens substitit, ut rem accuratius consideraret. Sed eos admirati fumus magis, qui difficultatem hanc sentientes, ut solverent, duas clades exercitus Caroli in Pyrenæis montibus sibi fixerunt, & hanc, de qua est sermo, posteriorem dixerunt, Sed hos oportet suis divinationibus adiiciant, ut pariter affirmant, Rotlandum & cæte-

(a) Ambrosio. l. 3. c. 48.

PAGIUS pulsatus fuerit, ut librum laudatum de Ordine Baptismi scriberet, nullum mihi videtur dubium, quin etiam utrique Opusculum illud inscripserit. Denique libellus de Ceremoniis Baptismi Alcuino adscriptus, ejus esse non potest; cum in eo illius Auctor dicat; *dixistis, Serenissime Imperator, velle vos scire, qualiter nos & Suffraganei nostri doceremus populum Dei de Baptismi Sacramento; ideoque recte illum Amalario tribuit Sirmundus, MS. Petaviano in-nixus.* [1]

XIV. Privilegium a Carolo M. concessum Hispanis Gallias incolentibus.

Baluzius Tom. I. Capitul. Reg. Franc. pag. 399. refert ex Archivo Archiepiscopatus Narbonensis Præceptum a Carolo Imp. in gratiam Hispanorum, qui in ejus Regnum confugerant, emissum, in quo plures Hispani ibidem memorati queruntur, quod multas oppressiones sustineant, ipseque Imperator asserit, se jussisse Joanni Archiepiscopo Misso suo, uti se ad Ludovicum Regem conferret, & quomodo ipsi Hispani vivere debeant statueret. Interim Berana, & aliis octo Comitibus mandat, ut eosdem Hispanos, qui ad se de Hispania venerant, & terras excolendas a se acceperant, nullo censu gravare præsumant, sed quoad usque, inquit, illi fideles nobis, aut filiis nostris fuerint, quod per triginta annos habuerunt per aprisionem quieti possideant, & illi & posteritas eorum, dat. IV. Nanas Aprilis anno Christo propitio, Imperii nostri XII. Regni vero in Francia XLIV. atque XXXVIII. in Italia Indictione quinta, ideoque hoc Christi anno. Joannes ille erat Archiepiscopus Arelatensis, & his verbis per aprisionem, Imperator intelligit eam partem terræ incultæ, quam Hispani ex concessione Regum vel Comitum excolendam sumserant, ut interpretatur Baluzius in Notis ad Capitularia pag. 1080. quod pluribus exemplis confirmat Ducangius in suo Lexico in voce *Appriso*, Hæc Hispanorum in Regno Francorum Privilegia, idest, in ea parte Hispaniæ Citerioris, quæ citra Rubricatum est commorantium, confirmarunt Ludovicus Pius

ros nominatos socios bis mortuos esse, cum hos ipsos in posteriori clade dicunt esse necatos, quos in eo jam diu antea firmissima auctoritate ostendimus fuisse peremptos. Sed facebant hæc cum suo auctore mentito Turpino fabellæ, poetis dumtaxat dignæ figmentis, ab historico stylo longe longius femovendæ. At sæpe suorum gentilium nimium ardens amor plures fallere coegit historicos, ut absque delectu perciperent quæcumque scripta, quibus ipsi quolibet modo gloriam suis compararent. At de his satis. Se-

& Carolus Calvus, quorum Præcepta suis locis memorabimus.

Non prætermittendum hic quod Annalista Cæsareus a Lambecio editus ad annum Caroli Regis XLIV. qui juxta eum in hunc Christi annum convenit, de Monasterio Fuldensi, Sancti Bonifacii Monasterio vulgo appellato, scribit; *facta est conturbatio non minima in Monasterio Sancti Bonifacii, & fratres XII. ex ipsa familia perrexerunt simul cum Abbate Ratgario (tertio Abbate Fuldensi) ad judicium Imperatoris Karli, nec tamen ita commotio illa quievit, sed post Richalsus Archiepiscopus Mogunciensis, & Bernbarius Episcopus Civitatis Vvangionum, & Hantio Episcopus Augustensis, & VVolgarius Episcopus Ecclesia VVirzaburg, cum cæteris fidelibus, qui simul ad illud Placitum convenerunt, jussu Imperatoris sanaverunt commotionem illam in Monasterio Sancti Bonifacii. Eo anno dedicata est Ecclesia Sancti Joannis Baptista in australi parte Monasterii juxta flumen Giralbha. Loquitur de hoc dissidio Abbatem inter & Monachos Fuldenses orto Brouverus lib. 1. de Antiquit. Fuldens. cap. 21. asseritque Monachos obtulisse supplicem libellum Carolo Magno multarum querelarum plenum, quem ipsemet postea lib. 3. capit. 12. recitat, & post eum Coitius anno DCCCXIII. num. CCCCI. & seqq. Monachi recentis instituti zelo flagrantem perire sibi veteris disciplinæ rigorem nolebant, & Ratgarius summo jure nusquam cessit, & omnium a se voluntates alienavit. Quare anno DCCCXVII. ut in Annalibus Fuldensibus legitur, Ratgarius Abbas Fuldens Monasterii accusatus a fratribus & convictus, deponitur. Hinc in Carminum libro Modestus eumdem Ratgarium hoc Schemmate expinxit; posuit enim juxta eum imaginem monocerotis in ovium gregem incurrentis infesto cornu. Anno DCCCXVIII. Sanctus Eigil Vitæ Sancti Sturmii Monasterii Fuldensis Conditoris Scriptor, in locum Ratgarii subrogatur.*

XV. Dissensio in monasterio Fuldensi exorta.

NOTÆ

[1] Encyclicas hæc epistolas non ad Metropolitanos tantummodo, sed & ad nonnullos etiam Episcopos misisse Carolum apud me certo constat, quamvis Pagius id negat. Nam in collectione Martenii to. VII. exiat Caroli epistola ad Garibaldum Leodiensem Episcopum ea de re scripta, qua illum monet ut neminem permittat e baptismo infantes suscipere, quin prius percuntetur de symbolo & oratione dominica. Si vero epistola hæc eodem ipso tempore quo encyclicæ ad Metropolitanos missa censeatur, de quo vix dubito, earundem encyclicarum missio aliquot annis quam hic fiat a Pagio anticipanda est; nam Garibaldus seu Gerbaldus Walcandus præcessit, ut ex veteri auctore de gestis Episcoporum Leodiensium in collect. Martenii to. IV. Walcandus autem, ex eodem Scriptore cæpit anno 810. & quidem sequenti anno 811. Caroli Magni testamento subscripsit, ut etiam Pagius ad eundem annum 811. V. notavit. Igitur encyclicæ de baptismo literæ non serius quam anno 809. dari potuerunt. In ejusdem autem Martenii Anecdotis to. I. col. 16. vulgata est epistola cujusdam incerti, sed episcopi utique vel archiepiscopi, qua ab Imperatore per literas requisitus doctrinam, quam subiectos sibi populos docebat quoad ritus baptismi, exponit, MANSI

JESU CHRISTI
ANNUS
813.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
18.

CAROLI MAGNI 13.
MICHAEL. CUR. 2. IMPP.

I. **S** Equitur Christi annus octingentesimus decimus tertius, sexta Indictione, quo Michael Imperator a Leone Armeno præventus deponit Imperium quinto Idus Julii. Quo modo autem ista se habuerint, & quæ hæc præcesserint, ex Theophane qui præsens aderat, audiamus: *Cum enim pax penitus irrita reddita esset, nec ulla amplius de ea concilianda spes esset, utrimque parantur copiæ, progressusque primus Michael: cum se hostis mœnibus contineret, rediit prorsus inefficax, quando descendens (inquit) ad monasterium Tarasii Patriarchæ, celebratis ejus memoriis una cum Procopia Augusta, petalo argenteo librarum nonaginta quinque sacrum ejus sepulcrum vestivit. Jam enim Tarasius colebatur ut sanctus, atque ejusdem reliquiarum celebri cultu frequentabantur.*

II. Egressus iterum mense Majo Michael Imp. nihil hostibus detrimenti, suis vero plurimum intulit damni deprædantibus militibus ipsos Romano Imperio subditos; cujus rei causa suorum in se convertit odium, arguentium ejus in rebus militariibus imperitiam.

Cum autem ob egressum Regis Bulgarorum mense Junii ingens pavor Constanti-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

nopolim occuparet, visum est Nicephoro Patriarchæ more majorum publicis litanis implorare divinam clementiam: cum e contra hæretici Iconoclastæ sepulcrum adeuntes Constantini Copronymi, ipsum invocare cœperunt. Quod autem hi nebulones confinxerint, audi ex Theophane rem gestam ita per singula enarrantem: *Cum autem urbs litanias celebraret cum summo sacerdote in templo sanctorum Apostolorum: quidam impiorum Deo perosi, Constantini hæreseos, obserata porta Imperialium sepulcrorum, nemine attendente propter turbæ frequentiam, qui subito cum quodam sonitu, & aperiretur, egerunt, quasi ex quadam operatione facti prodigii, & intro insilientes procidebant seductoris monumento, hunc invocantes & non Deum: Surge, dicentes, & auxiliare perditæ Republicæ. Diffamaveruntque quia surrexit super equum sedens, & vadit Bulgaros debellaturus, qui e contrario tartarum habitat cum dæmonibus. Qui ab urbis Præfecto comprehensi, primo quidem mentiebantur, divinitus ultro fuisse apertas sepulcrorum portas: præsentati vero tribunali Præfecti, & circa testimonium claudicantes, reserationis fraudem ante omnem pœnam confessi sunt: quos*

Hæretici
Iconocla-
stæ falso
prætextu
infur-
gunt.

R x r 2 me-

Memo-
riam Ta-
rasii cele-
brat Imp.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6306.

SÆC. IX. Anno E-
ræ Hisp. 10. C. D 16. P. 27. Mart. Indict. 6.

DCCCCLI. JESU CHRISTI 813.

Anno He-
gira LEONIS III. PAPÆ 19.

CXCVIII. CAROLI IMP. 14.

inchoato LEONIS ARMENI IMP. 1.

die 1. A. C. 813.

Septemb. I. **A** Num. I. ad XI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexan. DCCCV. qui Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoatur, refert, cum pacis tractatio irrita esset, Michael Imp. exercitum in Thraciam traieci jussisse, sed neque Mesembriam aggredi, neque profligandis copiis necessarium quidpiam moliri ausum esse: *Mensis vero Julii die vigesimo secundo Christianis simul & Bulgaris ad pugnam in invicem committendam ex æquo instructis, Christianos in prælio pessime se gessisse, ac velocissima fuga pugna se subduxisse; adeo ut Crummus ipse spectaculi novitate deterritus, insidiarum in suos structarum, quod oculis probabat, apparatus existimaret. Ubi vero præcipitis ejusdem fugæ veritatem animadvertit, stragem Romanorum maximam edidit. Imperator pariter fuga elapsus Leoni Patricio regendorum Thematum potestate relicta, Junii die XXIV. imperantem Urbem repetiit. Interea militares copiarum omnes de Imperatoris fuga certiores factæ Leonem, ut Christianam Remp. erigeret, rogaverunt. Leo aliquo tempore substitit; at tunc hostem magnis itineribus ad Urbem contendere animadvertit, a Patriarcha Nicephoro*

quem de rella sua in Deum fide certiore fecit, ut ex ipsius nutu & ejus prece comite projectum colligat Imperium per literas expetiit, Tum vero legitimus Romanorum Imperator salutat in Regiam se confert. Postera luce, quæ Julii mensis fuit undecima, Indictione sexta, feria hebdomadis secunda, in Magna Ecclesia ambone a Nicephoro Patriarcha coronatus est. Crummus proprio fratre ad obsidendam Adrianopolim relicto, post dies sex a demandato Leoni Imperio ad Urbem proprius accessit, & ad pacis ineunda scœdera conversus est; sed cum a novo Imperatore repulsus esset, retro pedem tulit; & obsidione ad Adrianopolim posita, eam demum armorum vi subjugavit. Quibus verbis Theophanes Chronographiam suam a primo Diocletiani Imp. anno inchoatam absolvit. Porro loco mensis Julii die vigesimo secundo, quod in ejus Versione Latina habetur, legendum cum textu Græco, mensis Junii die vigesimo secundo.

Baronius anno DCCXIX. num. XX. Theophanem citans ait, qui Græce scripsit Historiam illam, quæ inscribitur Miscella, & sub titulo Pauli Diaconi errore circumfertur. Verum nunc inter omnes convenit, Paulum Diaconum scripsisse quidem Appendicem ad Eutropii Historiam, quæ adhuc extat VIII. libris comprehensa, sed Historiam Miscellæ, partim ex Theophane, partim ex Eutropio, maximeque ex Versione Theophanis ab Anastasio Bibliothecario curata, confarcatam esse, sive a Joanne Diacono, sive a Landulfo Sagace, seu a quopiam alio. Qua de re legendus Labbeus in Dissert. de Script. Eccles. Præterea Baronius hoc anno num. VIII. inquit: *Si Cedreno credimus, qui ait Theophanem usque ad exitum tantum Nicephori suam Historiam produxisse, affirmare necesse est, cuncta quæ ab eo tempore in hunc diem ponuntur, alterius esse Auctoris additamentum, quod*

II.
Theopha-
nes Chro-
nographi-
am suam
usque ad
hunc an-
num per-
duxit.

& exi-

* *vestibus merito* * *vestibus pompæ submisit vociferantes causam pœnæ. Sic enim nequitie inventor diabolus suos milites erudit, ut non peccata sua accusent, sed Orthodoxam a Patribus traditam Fidem, sacrumque habitum monachorum, quod divina est philosophiæ gymnasium. Multi autem, qui in his blasphemabant, habitu tantum Christiani erant, veritate vero Pauliciani, nempe Manichæi, qui non valentes destabilia opera sua manifestare, hujuscemodi occasione indoctos adulerant, Constantinum, qui Judaici erat sensus, beatum dicentes, ut Prophetam & victorem, hæresimque ipsius in subversionem incarnata dispensationis Domini nostri amplectentes. Ita perfidi istam viam patefacere conati sunt hujuscemodi inventionibus ejusdem hæresis consorti Leoni: resque accidit ex sententia, ob novam ipsis accomodatam obortam occasionem, quam Theophanes ita describit:*

III. *Decimo Kalend. Junii prælium ineuntibus haud procul ab Hadrianopoli Christianis & Bulgaris, delinquunt quidem Christiani valde dire circa bellum; obtinent autem inimici pugnam, adeo ut plures congressionem nec intuentes, summa fuga uterentur, ita ut Crunus Rex Bulgarorum consternatus æstimaret infi-*

PAGIUS *& exillimo esse verum, factumque, ut aliquis ejusdem Imperatoris (nempe Leonis Armeni) illa de Leonis probitate commentus sit. Verum tamen Cedrenus, quam Joannes Scylitza Curopalates, a quo illud Cedrenus accepit, hac in re decepti sunt. Ipse enim Theophanes in sua Præfatione ait: Multis Voluminibus diligentius exquisitis, & quantum nobis licuit examinatis, præsentem Chronographiam a Diocletiani temporibus ad Michaelis & Theophilacti ejus filii Imperium, & Reges & Patriarchas, & eorum gesta cum atilibus, quantum potuimus, descripsimus. Quare Curopalates in mutilum Codicem Theophanis incidit. Quod si Theophanes Leonem Armenum in fine sua Chronographiæ laudet, factum id quia hominem non noverat, & quia quæ hoc anno de eo habet, ipso ejus Imperii initio scripsit. De Theophanis virtutibus ac morte infra fermo erit.*

III. *Chronographiam Theophanis continuarunt Leo Grammaticus quem Combessius in Nolis ad ejus Historiam ostendit, supparem illis suis se quorum res gestas persecutus est. Præterea Auctor incertus, coævus, qui narrat quæ tempore Leonis Armeni contigere; Constantinus Porphyrogeneta, qui sæculo sequenti Constantinopoli imperavit, quem Auctor alius incertus continuavit; Symeon Magister & Logotheta, vulgo *Metaphraste* appellatus; & Georgius Monachus, qui in Constantino iterum imperante definit. Hos omnes Historicos præter Leonem Grammaticum & priorem Auctorem incertum Combessius e Græco in Latinum vertit, horumque Opera Annales Ecclesiastici & supplementi & illustrari poterunt; omnes enim post Baronii mortem publici juris facti.*

IV. *Prælium, in quo Romani a Bulgaris victi sunt, Constantinus Porphyrogenetus his ver-*

diarum argumentum esse quod factum est, & modicum retineret suos ab infecutione. Quia vero vidit sine ulla retentione fugere, persecutus cæcidit multitudines copiosas, & veniens nihilominus ad sarcinas, has cum exuviis abstulit. At Imperator fugiens, repedabat in urbem cum multitudinibus; harumque principibus sumptis, insuper pollicebatur Imperii depositionem dejurans, inter quos & Leonem Patricium tamquam pium & fortissimum, & per omnia strenuum, in tenendo Imperium adsciscere socium voluit. Qui nullatenus acquiescens, dimisit eum thematibus præesse. Ista Theophanes. Verum hæc diverse admodum ab aliis enarrantur, nimirum factam culpa Leonis Armeni fugam, proditione captantis, ut victoria e Romanorum manibus laberetur. Ista Cedrenus & alii. Pergit vero Theophanes:

Octavo Kalendas Junii deponere volens Imperium, & alium promovere, tamen ab uxore & filiis permissus non est, & ab his, qui nequiter prævaluerunt. Verum in hoc Nicephorus sanctissimus Patriarcha consentiebat; Et ipse, inquit, filii & ejus salvandi erunt, si taliter quis promoveatur. At vero Prætores descendentes cum multitudinibus in urbem, Imperatorem fugisse audientes, desperati quod ab eo de-

Fuga Imperatoris, & consilium ejus de Imperio deponendo.

IV.

bis narrat: Cum ex verborum illa jactantia ac Romanis intentatis minis; quibus se Crunus hominum stragem facturum, &c. affirmabat, ac omnes sub jugo missurum; animatus Imperator suscepta jam expeditione modum omnem excedentes Barbari minas compressisset, vixque non suis se finibus continere, nec inde prorumpere, agrosque Romanos vastare coegisset; sæpiusque provocante Michael, instructa in eum acie, pugna is aleam, compressa audacia detrectasset; quin imo vires suas agnosceret, nec adversus Imperatorem manus conserere auderet; sufficere Michaeli videbatur, quod Barbaricam illam ferociam, ac temeritatem suis velut terminis, sine pugna (cujus incertus exitus est) conclusisset. Quando enim, aiebat, quibus freti copiis sumus ad pugnam committendam. excire non possumus, sed eam detrectare suisque se finibus continere cogamus, quid etiam necesse, ut ad experiendum Martem cogamus? cum itaque sensim pedem referre, paulatimque Romanum solum repetere Michael cogitaret; visa res indigna Leoni (Armeno nempe Orientalium Thematum Duci) nec ex Imperatoris Romani Majestate, terga hostibus vertere; hoc enim Leo optimum illud Imperatoris consilium dicebat; quod nimirum non recte ac sincere sentiret; sed patri dolique pleno consilio, unum hoc moliretur, ut in se rerum Summam transferret. Sane, aiebat, Imperator, movenda nobis in eos signa sunt; videbimus, que me palam hodie robur & vires in hostes exercere, tuoque ad fiduciam nutu prece, cibisque fretum, in primis ordinibus strenue dimicantem, præclare victorem fore. His Michael verbis, a sua in diversum actus sententia, pugnam conseri jussit, moxque prima ipsa congressione, Leo terga vertens, fugam capessit; quippe tyrannidem continue meditans, etsi bacc-

CHRISTI
813.

LEONIS PAP. III.
18.

CAROLI MAGNI 13.
MICHAEL. CUROP. 2. IMPF.

De Leone
diversæ
sententiæ.

Cedit
sponte
Michael
Leoni.

V.

cetero imperandi forent, consiliati sunt apud semetipsos, & implorabant Leonem, quo auxiliaretur communi Reipublicæ, & Christianorum religioni optularetur. At ille aliquamdiu quidem vehementer differabat, temporis considerans difficultatem, & barbarorum incursionem intolerabilem, & semetipsum erga Imperatores conservans rectum absque insidiis. Quia vero ad urbem properare inimicum videt, scribit Nicephoro de fide sua recta, affirmans; petens etiam, ut cum oratione & nutu ejus Imperium sumeret. Et veniens ad tribunal ante urbem positum una cum Prætoribus & exercitibus, valde legitimus Romanorum Imperator ostenditur. Et die media Constantinopolim per Carsi portam ingreditur, & ad regalia pervenit. Porro audita hujus acclamatione Michael, ad Orationem Phari accurrens una cum Procopia & natis suis, detonsis capillis, monastica induit vestimenta, quinto Idus Julii, sexta Indictione, feria secunda. Ista Theophanes de abdicatione Michaelis Imperatoris. Pergit vero dicere de coronatione Leonis, atque ejus in defendenda a barbaris urbe solertia.

At Cedrenus longe aliter rem se habuisse declarat, nimirum omnia tyrannice per Leonem facta fuisse, quod scilicet (ut dictum est) dedita opera in ejusmodi discrimen Imperium adduxisset, atque etiam in Michaellem ut segnem & inertem publice declamasset, milites ad defectio-

nem sollicitasse, adegisse vero, ut Imperator ipse ab omnibus acclamaretur, licet simulate reluctaretur. Quid vero Michael egerit depositurus Imperium, a Cedreno sic accipe: Michael ut erat ingenio pacis studiosus, conicere se in discrimen tantæ rei nolens, acriter eos reprehendit, a quibus ad civiles cædes committendas instigaretur; & suorum quemdam intimorum ad Leonem cum diademate, purpura, & calceis coccineis (hæc Imperii sunt insignia) misit, Imperio se ei cedere indicans, quod vel vitam amittere potius censeret, quam guttam unam Christiani sanguinis fusam cernere, jubensque eum sine ullo metu aut dubitatione venire, & Regiam occupare. Fecit hoc Leo ingressusque Constantinopolim per Auream portam cum exercitu Regiam tenuit. Quid autem sequenti die a Michaelis abdicatione factum sit, Theophanes ita dicere pergit, nimirum Leonem publice a Nicephoro Patriarcha coronatum. De quo ista Cedrenus: Multo ante, inquit, Nicephorus Patriarcha Leonis perverstatem præferat, ab eo res Ecclesiæ agitatam, turbatumque iri. Nam quo tempore diadema capiti ejus imposuit, visum sibi fuerat, spinis ac tribulis manum compungi, idque omen malorum, quæ postea essent eventura, interpretatus fuerat.

Postera vero die, Leo coronatus a Nicephoro Patriarcha in ambonem majoris Ecclesiæ urbis præcepit custodiri portas; & mu-

Coronatio
Leonis
Imp.

VI.

PAGIUS

nus ejus hoc consilium, tum Michaellem, tum hostes latuerat; quod enim nihil hæcenus illiusmodi contigerat, qualia prælii vis afferre solet, nullumque belli facinus utraque acies gesserat, sed primus ipse conflictus vertebatur, vixque dum capisse conflictum partes advertabant; tum ipsi Bulgari, tum reliquis omnibus res dolus videbatur, qualis hostium esse solet; nempe a sua illas distrabentem acie, conversa demum in eos ex fuga, fronte, velle irruere. Ubi autem amba acies nihil belli arte fieri, sed veram Romanorum fugam, quod ita agebatur, esse advertere, hostes, verso impetu, fugientium stragem multam dedere. Ipse Michael salutem expedire, non tum paucis sibi relictis, hostibus conatur obfistere. Sicque adeo pugnatum, sunt qui literarum Monumentis ad nos transmiserunt.

V.
Leo Armenus Imperator ab exercitu acclamatur.

Non desunt tamen, qui Leoni potius tribuant copias conservasse, ac strenue pugnasse, cum Aulici ac Palatina cohortes ignavia acti ultro fugam iniissent, atque aciem suam prodidissent; non quæ ex Leonis partibus essent. Enim vero Bulgari inopinato, ac cum nihil ejusmodi expectaretur, superiores evadunt; gravi autem tremendaque clade attriti Romani, Imperatorem de salute sua anxium e prælio reducant. Verum is quidem Aulam repetit, ac ceu quoddam propugnaculum, Leonem foris excubantem ne quam hostes ultra prædam abigant, ac liberius agras populentur, relinquit. At Leo commodum nactus tempus, militares irritat alas, & maledicta quadam in Imperatorem jactare eos cogit. Haud e re, atque, ut quod fabula est, Leonum agmen, cervus ducat; qui videlicet modo arrepta

„ fuga, in uxoris sinum concesserit, nobis in „ castris relicta, quos hostes vastitate consu- „ mant. Vix dum in eum modum socios affa- „ tus, peroraverat, cum res eventu succedit, sparsit in omnem castrorum ambitum garrulis assentatorum vocibus ac concursu, quos ille ejusdem fere tenoris sermones habuerat. Postremo actutum secuta acclamatio: ejusdemque diei pars modicissima, eundem privatam simul & Imperatorem aspexit, dies nempe X. mensis Julii, ut ex Theophane diximus. Michaellem a Leone in hac pugna proditum fuisse, asserit etiam Cedrenus ex Curopalare, & Nicetas in Vita S. Ignatii Patriarchæ CP.

Paulo post pergit Constantinus: Eo rumore „ nuncioque attonita Civitas, ac fere mente mo- „ ta, vix se continebat, belli civilis formidine, „ Imp. fit „ cujus mole haud raro Urbes integra concidant. „ Verum Imperator obstupuit quidem animo, haud „ tamen mente turbatus est; sed viri tantum in- „ gratos mores detestatus, leni quasi susurro, bo- „ num, ajens, obsequi Divinæ Voluntati; pavore ac turbatione Urbem liberavit, cunctos hortatus, ut tyranno venienti occurrant, quo nimirum nullo Civium pollutam cruore incolumem Civitatem custodiret. Porro nonnullis hortantibus, ut forti animo malis obfisteret, pugnaque cum tyranno decerneret, ac cum ii firmos se ac constantes tuendis clementissimi fideque præstantis Imperatoris partibus fore pollicerentur, &c. Futurum rei eventum præholabatur. Jam enim percrebuerat rumor, ingressum tyrannum per Auream portam, omnemque Senatam ad sacras Præcursoris ades, Studii opera a fundamentis extru-

VI.
Michael
Imp. fit
Monarchus.

has

CHRISTI
812.LEONIS PAP. III.
18.CAROLI MAGNI 12. IMPP.
MICHAEL. CUROP. 2.

& muros die ac nocte circumiens, & exercitans cunctos, ac bonam spei fiduciam habere commonens, eo quod Deus celeriter foret inopinate facturum per intercessionem intemeratæ Dei Genitricis & omnium Sanctorum: nec omnino confundi nos esset passurus ob multitudinem culpæ nostrarum. Interea novus Sennacherib, Crunus videlicet, derelicto proprio fratre cum virtute sua ad oppugnandam Hadrianopolim, post sex dies Imperii Leoni superveniens in viribus suis & equis, regiam urbem circumivit juxta muros a Blachernis usque ad Auream portam, ostendens virtutem suam, & celebrato polluto dæmoniaco sacrificio in præto penes mare sito: postulavit ab Imperatore, ut figeret contum suum in eandem portam Auream, quo id fieri non permittente, reversus est ad tabernaculum suum. Cum autem admiratus fuisset muros urbis, & bene ordinatam Imperatoris aciem, & super obsidionem, quam sperabat, desperatus esset, ad conventiones convertitur, & ante pacem tentatoria verba faciebat. At Imperator accepta occasione, conatus est huic insidiari, sed a multitudine peccatorum nostrorum hoc ad finem perducere prohibitus est, administrantium hujuscemodi rusticitate, vulnerantium quidem hunc, mortalem tamen non inferentium plagam. Super hoc ergo insaniens nequissimus, missa cursu ad S. Mamantem, palatium illic habitum.

Rex Bulgarorum
obsidet
urbem
Constant.

incendit, & æreo leone Hippodromi unæ cum urso, & dracunculo, lateribus, & marmoribus electis in plastro impositis, reversus est; & obsessam Hadrianopolim cepit.

Tunc contigit & ejus civitatis Episcopum Manuelem martyrio coronari, quem & alii postea secuti sunt ad triumphum. In Menologio siquidem Basilii Imp. ista notata reperiuntur vigesima die Januarii:

Sanctorum Martyrum Manuelis, Georgii, Leonis & sociorum a Bulgaris peremptorum.

Sub Leonis Armeni principatu Crunus Bulgarorum Princeps magno cum populo Hadrianopolim Thraciæ petens, lege belli expugnavit eam, & cum urbe sanctam quoque cepit Manuelem Episcopum, quem * manibus prius ab humeris amputatis, mox per medium gladio dissectum feris ad devorandum projecit. Crunus vero propter peccatum excæcatus est, propitque populi incurrens odium, funibus ab eo suffocatus fuit. Bulgarorum vero suscipiens Imperium Zocus impiissimus, omnes captivos congregavit Christianos, duces, presbyteros, diaconos, & laicos, & cum Christi Fidem negare eos cogeret, & illi non acquiescissent, eosdem diversis affectis tormentis crudeliter obtruncavit. Hactenus ibi.

Porro ad hunc usque diem captæ civitatis Hadrianopolis Theophanes perducens

VII.

Manuel
Episc. Hadrianop.
cum sociis
Martyr.
* bra-
chiis.

VIII.

PAGIUS Hæc, obviam processisse, ac supinis manibus plausu faustisque ominibus in Urbem excipere ac deducere, &c. Tunc Michael Leone ingresso, una cum liberis atque uxore, detonsa coma ad Dei delubrum secedunt, quod Pharum vocant, &c. Leonis illic exoraturus clementiam. Ille porro haud ex honesti ratione ratus religionem loci violare, aut in eo supplicibus necem inferre, illum quidem in insulam Platen (legendum Proten) relegans, privatam illic agere jussit, auri samnam quotannis in ejus sumptus subministrans; ubi & Monachi assumto habitu, atque Athanasii indito nomine, ad annos duos supra triginta vixisse fertur. Erat cum eo & Eustratius ejus filius, qui ipse Leonis jussu detonsus, ac virilibus oratus est, ætatis annum XX. agens. Nicetas quoque, qui prius adolescens Icanatorum Præfecturam gesserat (quippe qui hoc ageret ut militum, inque subdialibus stativa habentium, gratiam iniret, multaque rerum peritia polleret) ipse quoque tunc coma posita, Ignatii nomen accepit, versansque cum patre, Monachi vitam una instituit. Uxorem vero ab illo abjunctam, atque avulsam in Monasterium quod Procopia vocant, transtulit: quamquam Michaele hoc enixe emoliente ac deprecante. Ignatius postea Constantinopolitanæ Ecclesiæ Præsul effectus est, ut suo loco dicitur. Porro Porphyrogenneta Theophilactum appellat Eustratium, quia in Monachum attonsus, Eustratius appellatus est, inquit Nicetas in Vita S. Ignatii Eustratii fratris.

VII. Ignatius Diaconus in Vita S. Nicephori Patriarchæ Constantinop. Michaelis Imperatoris exi-

lio narrato, num. XXXII. ait? Hanc itaque calamitatem divinus Nicephorus sentiens, virique versatilem animum ac levem intelligens at- trahere cogitabat, ut ex more fidem scripto profiteretur. Itaque prolato Codice, inculcata fidei nostra scriptum Symbolum continente, illum per Episcopos quosdam obtulit Imperatori, hortans, ut sua ipse manu subscriberet. Simulabat ille omnibus qua dicerentur se propensissime annuere; præstare tamen indicabat, dum diadematis honorem consecutus esset, rem eam differre. Eo facto se omnino paratum Ecclesiastico jugo collum submittere. Interim vero conscientia, quo pungebatur aculeo, & mentem obscurante caligine, cæu calamo & atramento perperam usus; ante etiam quam diadema solemnemque susciperet inaugurationem, hæresis libello suscipiit: totum nempe se demonibus trabentibus dedens; atque iis quam Patribus ad salutem ducere studentibus magis obediens. Ad magnum igitur, quod a Sapientia nomen habet, templum solemnem ritu inaugurandum venit: & continuo Deus, cui futura prospicere insoporabilis oculus tribuit, magno Antistiti, Viro utique iusto, coronandi ritum peracturo concessit, ut quod ille futurus erat, certo coniceret. Videbatur enim sibi Vir Sanctus, dum post fusas solemnem invocationem preces, sumptamque in manus coronam ejus, qui initiabatur, caput tacturus esset, quasi in spinas & tribulos manum iniicere, sique manum imponere; ideoque palam profitebatur ingenti se doloris sensu affectum esse. Nempe erupturam mox in Ecclesia damnatum nequissimam ejus asperitatem præfagebat Viro Sancto, illud spinarum more hispidum pungensque caput attingen-

Præfagia
impietatis
Leonis in
ejus corona-
tione.

CHRISTI
813.

LEONIS PAP. III.
18.

CAROLI MAGNI 13. IMPP.
MICHAEL. CUROP. 2.

De Theophanis historia.

cens historiam, eidem finem imposuit: Nec est ut dici possit historiam intercisam esse, quod auctor perorationem nullam (ut moris est) apposuerit. Siquidem Anastasius, qui in Latinum eam transtulit, testatur usque ad Leonem hunc, qui successit Michaeli, ipsum eam scripturam perduxisse. Cur autem reliqua Leonis Imperii non sint profecutus: persecutio ab eo excitata, qua & vexatus est ipse Theophanes, in causa fuisse videtur: pœnituisse eum oportuit (si ejus illa sunt, & non ab alio addita) Leonem antea laudasse ut plurimum, & commendasse ut justum, excusasseque ab invasione Michaelis Imperii. Fraudulentus siquidem homo ita comparatus erat, ut virtutum mentito pallio facillime quemque deciperet, ut optimus ab omnibus haberetur, qui revera omnium nequissimus esset, nec qualis vir esset prodiderit, quousque stabilisse sibi videretur Imperium: ut non mireris, si Theophanes virum sanctissimum eundem audisti laudantem. Cæterum si Cedreno credimus, qui ait Theophanem usque ad exitum tantum Nicephori suam historiam produxisse: affirmare necesse est, cuncta, quæ ab eo tempore in hunc diem ponuntur, alterius esse auctoris additamentum, quod & existimo esse verum, factumque ut aliquis ejusdem Imperatoris studiosus, illa de Leonis probitate commentus sit.

Quod autem ad ipsum scriptorem Theophanem spectat, Anastasius Bibliothecarius, qui in Latinum vertit eam historiam, ipsum illum fuisse Theophanem magni nominis monachum sanctitate celebrem, & miraculis clarum asserit, cum de ipso pauca ista perstringit:

De altero, nempe de Theophane quid dicam? cum & ejus conscripta vita, qualiter videlicet amplis patrimoniis venditis, crucem suam tulerit, qualiterve secutus Christum, Abbatem in monasterio Agri functus officio, virtutibus fulserit, miraculis coruscarit, & circum quasque regiones his qui prope & his qui longe sunt, clament: sed studia ejus ad nos usque perlata, quis vel quantus vir iste fuerit, solertibus manifestant. Hæc Anastasius in præfatione a se editæ versionis, quæ falso nomine Pauli diaconi notatur inscriptione, qui longe ante hæc tempora dictus est ex hac vita migrasse. Porro & alium Theophanem æque monachum & Confessorem constat hoc eodem tempore claruisse, & sub eodem Leone Armeno coronatum fuisse, qui Sabæ Abbatem monasterii in Palæstina monachus fuit Theodori frater, de quibus simul suo loco dicturi sumus.

Sed de ipso Anastasio interprete non silendum, sic Theophanem Latinitati donasse, ut tamen (quod ipse testatur) aliqua omiserit, perstrinxeritque aliqua brevitate, addiderit vero ipse nihil. Nam

IX.

Theophanes historicus quis fuerit.

X.

ac-

PAGIUS

ti. Cæterum abiit ille Regio diademate redimitus caput, in quo supremam jure plagam, qui jus omne fasque sprevisset, accepit altero autem ab assumpta purpura die, iterum Vir divinus, recens creatum inauguratumque Imperatorem, ut recta fidei subscriberet, urgebat. Is se facturum fortiter pernegat: mendacio namque purpuram inficiens, & primo experimento proteum exhibens, alium se atque alium aduentibus præbent. Idem narrat Constantinus Porphyrogennitus num. XVI. & seq. qui ait, cum Nicephorus, ut Symbolum profiteretur ab eo flagitaret, respondiisse, Non se tunc facturum, atque interim dilaturum, dum ejus in Imperatorem acclamatio, perfecte rata firmaque esset. Sic nimirum cunctando ea se bæreseos labe olim, exque indole laborare ostendens. Porro Leo postera luce, qua Julii mensis fuit undecima, Indictione sexta, feria hebdomadis secunda, in Magna Ecclesia Ambone a Nicephoro Patriarcha coronatus est, inquit Theophanes, ideoque anno DCCCXIII. De Theodosia ejus uxore agemus an. DCCCXXIII, num. XIII.

VIII.

Constantinopolis a Bulgaris afflicta.

Mala, quibus Constantinopolis & vicinæ Civitates afflictæ fuere, postquam Leo Imperium suscepit, narrat Continuator Anonymus Theophanis, iisdemque verbis Symeon Logotheta in Annal. ac in Vita Leonis Armeni num. VIII. & seq. *Venerunt Bulgari, nullo ipsis occurrente vel aditum prohibente usque ad Civitatis portam, & Crummus sacra pro more, faciens ad Chrysen portam homines & animalia plurima mavit, &c. Urbem obsidione cinxit & undequa-*

que circumvallavit, diesque plurimos moratus, & Urbis loca vicina depradatus, auri pensum annuum, vestimentorumque numerum non contemnendum, & electarum Virginum gregem non modicum expetiit, &c. postoque incendio cunctas Ecclesias trans Civitatis portam præclaras quasvis, & ab Irene, Nicephoro & Michaeli reparatas, nec non Monasteria, Palatia, domos, suburbana combusserunt. Ad Sanctum Mamantem pariter progressi Palatii ibidem constituti, geminisque cubiculis subjecerunt ignem, columnas confrugerunt, & plumbum repertum rapuerunt, animantiumque statuas in Circo positas tulerunt secum, captivos omnes dederunt neci, nec jumentis ipsis, & animalibus pepercere. Hinc portus, cui Steni nomen, littore, tractuque superiore peragrato navalia succenderunt, sublatisque secum spoliis pluribus discesserunt. Tum occupata dextra Civitatis parte ad Orientem a porta Chryse ad Regium usque miserunt. Atbyra deinde profecti Castrum ibi erectum demoliti sunt, & præclarum illum pontem quamvis fortem deiecerunt.

Enumerat postea Continuator Civitates & Castra a Crummo, vel incensas, vel solo evertas, vel direptas, tandemque subdit: *Adrianopolim porro munitam reperientes obsederunt; quam cum expugnare non possent, protrahis obsidionis diebus, machinis instruxerunt, & Castrum oppugnaverunt: Cives malis coarctati, ope destituti, & fame pereuntes hostibus fecere deditorem. Bulgari captivos ad numerum immensum abductis, ablata quoque eorum supelle-*

IX.

Adrianopolis a Bulgaris expugnata.

cti-

Anastasi
ratio in
trans-
ferendo
in Lati-
num
Theopha-
ne.

accipe ipsius verba: *Operæpretium duxi ex Gregorii summam quædam, & Theophanis chronographia plura sed succincte carpenda. Et post multa: Accipe itaque hoc, carissime, incompositum opus, & nihil meum in hoc prorsus insertum pernosce. Et inferius: Porro sic ego ex his duobus illustribus viris quædam deflorare proposui, ut pene omnia, quæ a nominatis historiographis commemorata sunt, a me commemoranda non duxerim. Ex cujuslibet autem gestis quædam summam excerpti: quamvis a Justiniano Principe ac deinceps pauca omiserim eorum quæ ab his Chronographis relata sunt. Hæc ipse ad Joannem diaconum. Anastasius cum meditaretur hoc ipsum, quod nos Deo adjuvante præstamus, historiam Ecclesiasticam, texere. Cui idem Anastasius omnem suam operam spondet, tum in reddendis Græcorum monumentis Latinitati, tum etiam*

ex Latinis, qui inveniri possent, libentissime exhibere. Cæterum ipsum integrum absque compendiosa breviatione, Theophanem reperiri Parisiis in bibliotheca Reginæ matris accepi. Nos autem eundem Græce scriptum dono missum, consecuti sumus a viro doctissimo Aloysio Lolino Veneto Episcopo Belunensi, de promptum ex sua Græcorum librorum referta bibliotheca, cui perpetua gratiarum actio hic cusa permaneat.

Sed ad Leonem redeamus, qui nactus Imperium haud quievit, Michael cum conjugem Procopia & filiis degere Constantinopoli, privatim inter monachos profitentem, sed relegavit eosdem in insulam Protam, sive Principem dixeris: adjecit ad crudelitatem, ut filios ejus Theophylactum natu majorem, necnon Ignatium, qui sedem Constantinopolitanam postea gubernavit, castrari jufferit. Quod

Relegatur
Michael
cum filiis,
& uxore.

PAGIUS

Stile in Bulgariam trans Istrum flumen deportaverunt. Hac dum gererentur, Urbe non egressus est Leo, sed Imperium tyrannice tenebat. Celebratis autem Festis (vel cum jam Festa venissent Natalitiorum Solennis, ut rectius vertit locum illum Combefilius in Annal. Symeonis Logothetæ) filium adhuc pusillum Symbatem nomine, Constantinumque vocari mentitus stemmate redimivit: residuique populi multitudine ex variis Urbibus congregata collegit exercitum, stipendioque dato Leonem & Constantinum faustis acclamationibus prosequi jussit Imperatores sceptris pridem consecutos, Leonem & Constantinum Isaurorum imitatus, quorum hæresim renovavit, sibi que multos annos eorum instar, & ut laude conspicuus foret, comprecatus: cujus Deus imminutus ejus filii que annis, consilium consuavit. Hac currenti anno peracta, ad quæ referenda hæc Ignatii Diaconi in Vita S. Nicephori Patriarchæ Constantinop. num. XXXIV. Non adversus Reipublica hostes, qui sub id tempus Civitatem bello cinxerant, primum desudat certamen; sed adversus eum ipsum, qui (quibus novit judicis) potestatis habenas concediderat, aciem instruit (nempe Leo). Hostes enim, uti modo dicebam, nihil parumve curans, quippe qui signa conferre ac ne contueri quidem, ob accepta ab eis superioris cladis artificiosum commentum, idoneus esset, adversus universorum Regem bellaturus processit, nullumque non movit lapidem, quo ejus ab Ecclesia simulacrum proferberet. Commentum artificiosum nomine intelligit Ignatius Stratagema, quo usus est Leo anni sequentis initio ad Mesembriam recuperandam, de quo loquitur Constantinus Porphyrogenetus lib. I. num. XIII. ubi & meminit cladum & Constantinopolitanis hoc anno illatarum, quod hic indicare sufficiat.

X.

Capitulum
Adrianopoli
S. Manuel
Archiep.
in Bulgariam
abducitur.

Curpalates, quem exscripsit Cedrenus, dum de Basilio Imperatore sermonem habet refert quæ gesta sunt capta Adrianopoli a Bulgaris anno DCCCXIV. aitque: *Postquam Crumus Bulgarorum Princeps victoribus contra Romanos instans, Adrianopolim obsedit, ita ut nulla ei manus resistere auderet, quod ob felicitatem quam diximus, intollerandus esset, diutinaque obsidione eo Civitatem redegisset, ut necessarium inopia rerum deditiois conditiones acciperet, omnes qui in ipsa Urbe erant, in quibus etiam Manuel*

Archiepiscopus in Bulgariam transtulit. Eo igitur tempore cum aliis parentes quoque Imperatoris (Basilius nempe Macedonis) lac adhuc iugentem secum ipsum deferentes, in Bulgarorum Regionem abducti sunt: ubi & ipse inclytus Archiepiscopus & Imperatoris parentes incorruptans in Christum fidem servantes, Bulgarorum plebrosque ad Orthodoxam fidem traduxere, eum nondum gens illa ad verum Dei cultum adducta esset, & in plurimis Bulgaria locis Christiana doctrina semina fecere, quod brevi tempore fieri non potuit. Sed Crumum mors occupavit, anno sequenti circa Festum Paschatis, ut ibi ostendam.

Pergit Curpalates: *Curpalates vero illius Successor longe vincens immanitate superiorem, neque factum ignorans ac paulatim Bulgarorum genus ad Christianorum cultum transferri sentiens, cum Sociis magna exarxit iracundia, sacrumque Archiepiscopum Manuelem, cum eximiiis illis viris, qui cum ipso erant, sibi præsto esse imperavit, non sine magna ira; quos primum blandis ac mitibus verbis ab Orthodoxa & inculpata Christianorum fide deducere conabatur. Verum ubi præstantiores eos, quam qui pollicitationibus aut minis expugnari possent, comperit, multis primum verberibus casus Martyrii necesse interficiendos curat. Et Manuel inclytus Archiepiscopus, cum illustribus illis viris qui secum erant, præclaro Martyrio vitam finivit; & multi item illius sanguinei Martyrii gloria dignati sunt. Cumque oporteret, jam reliquos captivos in patriam redire, siquidem divinitus ipsis reditus parabatur, Bulgarorum Princeps saepe fractus, eum amplius Romanis copiis resistere nequiret, conciliata pace captivos liberat. Quibus nuper congregatis, jamque in patriam sedes reversuris, Princeps captivorum spectator erat: & forte Basilium puerum conspicatus, qui cum jam e pueritia excessisset, pubescere incipiebat, ad se vocavit, &c. Cedrenus habet, tunc ex pueritiam adolescentiam ingressum videt, eleganti vultu præditum, &c. pomumque rara magnitudinis donat, quod adolescentulus simplici audacia genibus Principis innitens accepit. Adhæc Zonaras in Michael filio Theophili, de Basili natalibus agit, aitque, hunc infantem & lactantem adhuc in Bulgariam abductum esse.*

Denique Constantinus Porphyrogenetus, qui

Ba.

XI.

Post ali-
quot annos
cum Sociis
Martyrio
coronatur.

XII.

CHRISTI
813.

LEONIS PAP. III.
18.

CAROLI MAGNI 13. IMPER.
MICHAEL. CUROP. 2.

XI.
Legatio
Amalharii
Constantinopolim.

Quod autem pertinet ad res Occidentales hoc anno, veris initio, Carolus Magnus dum esset Aquisgrani ad confirmandam rursus pacem cum Michaelē Imperatore, ad ipsum legationem decernit. Delecti sunt Legati insignes doctrina Amalharius Episcopus Treverensis, atque Petrus Abbas monasterii Nonantulae in Italia. Verum cum hi Constantinopolim pervenissent, non Michaelē (cesserat enim ille) sed Leonem Imperatorem invenerant, a quo sunt auditi, atque dimissi anno sequenti cum Legatis ejus ad Carolum Imperatorem, ut suo loco dicitur.

XII.
Ludovicus coronatur
Imp. a Patre.

Eodem anno idem Carolus Imperator habito generali conventu Aquisgrani, filium suum Ludovicum coronavit Imperatorem, & Bernhartum nepotem suum Pippini filium Italiae praefecit, atque Regem appellari jussit. Haec veteres Annales Francorum. De Ludovico vero in Imperium a patre promotō hęc Eginhardus habet: *Extremo vitæ tempore, cum jam & morbo & senectute premeretur, evocatum ad se Ludovicum Aquitaniae Regem, qui solus filiorum Hildegardis supererat, congregatis solemniter de toto Regno Francorum primoribus, cunctorum concilio consortem sibi totius Regni, & imperialis nominis heredem constituit, impositoque capiti ejus diademate Imperatorem & Augustum jussit appellari. Susceptumque est hoc ejus consilium ab omnibus, qui ad-*
Ann. Eccl. Tom. XIII.

rant, magno cum favore: nam divinitus ei propter Regni utilitatem videbatur inspiratum. Auxitque majestatem ejus hoc factum, & exteris nationibus non minimum terroris incussit. Haftenus Eginhardus.

Ludovicus provehitur in Imp.

Sed quæ de coronatione Ludovici Theganus habeat scriptor hujus temporis (fuit iste Chorepiscopus Treverensis, qui de gestis Ludovici commentarium scripsit, cujus & meminit Walfridus Strabo) adducamus in medium.

Supradictus vero Imperator cum jam intellexisset appropinquare sibi diem obitus sui (senuebat enim valde) vocavit filium suum Ludovicum ad se cum omni exercitu, Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus loco positus: habuit grande colloquium cum eis Aquisgrani Palatio, pacifice & honeste admonens, ut fidem erga filium suum ostenderent, interrogans omnes a maximo usque ad minimum, si eis placuisset, ut nomen suum, id est, Imperatoris filio suo Ludovico tradidisset. Illi omnes responderunt, Dei esse admonitionem illius rei. Quo facto, in prima die Dominica ornavit se cultu Regis, & coronam capiti suo imposuit, incedebatque clare vestitus, & ornatus, sicut eum decuerat. Perrexit ad Ecclesiam, quam ipse a fundamentis construxerat, pervenitque ante altare in eminentiori loco constructum cæteris altaribus, & consecratum in honorem Domini nostri Jesu Christi, super quod coronam

XIII.

Ludovici coronatio.

S s s au-

PAGIUS
Basilius
Macedo
adhuc puer
libertati
restituitur.

Basilius nepos fuit, in Vita ejusdem Basilius num. 4. eandem ac Curopalates & Cedrenus historiam narrat, atque Basilius eo tempore adhuc in fasciis egisse. Et postquam de ejus Adrianopolim reditu verba facit, refert aliqua prodigia futuræ ejus fortunæ, dum adhuc puer esset. Dein num. VII. scribit: *Jam vero emensa illi pueritia, ad adolescentiam annos provecta atate, &c. Quare Martyrium Sancti Manuelis & Sociorum, quod Baronius hoc anno num. VII. recitat, contigit aliquo ex sequentibus annis Leonis Imp. post interitum Crumni anno sequenti extincti, & tam Curopalates, quam Cedrenus hallucinati sunt in eo quod scripsere, Basilius dum adhuc in Bulgaria versaretur, ex pueritia adolescentiam ingressum esse; cum uterque fateatur eum adhuc lactentem in eam Regionem translatum; narretque quæ pueri, non vero quæ e pueritia egresso conveniunt. Denique Constantinus Porphyrogenetus utroque illo Historico antiquior, & hac in re fide dignior, disertè asserit, Basilius adhuc puerulum fuisse, quando patriæ restitutus est, ut liquet ex verbis citatis. Bollandus ad diem XXII. mensis Januarii refert Elogium Sancti Manuelis Archiepiscopi Adrianopoleos & Sociorum, ex Menæis Græcorum. Adrianopoli itaque sub hujus anni fine a Bulgaris capta, Basilius adhuc lactens, alique captivi in Bulgariam abducti, post aliquot annos S. Manuel & Socii occisi, tandemque dum Basilius adhuc puerulus esset, pax Romanos inter & Bulgaros facta.*

XIII.

Ad num. XI. & seqq. Eginhardus in Annal. hoc anno habet: *Imperator Aquisgrani hyema-*

vit, & incipiente verna temperie Amalbarium Treverensem Episcopum, & Petrum Abbatem Monasterii Nonantular, propter pacem cum Michaelē Imperatore confirmandam Constantinopolim misit. Ac deinde habito generali conventu evocatum ad se apud Aquisgrani filium suum, Ludovicum Aquitania Regem coronam illi imposuit, & Imperialis nominis consortem fecit; Bernardumque nepotem suum, Pippini sui filium, Italia praefecit, & Regem appellari jussit. Concilia quoque ejus jussu super statu Ecclesiarum corrigendo, per totam Galliam ab Episcopis celebrata sunt. Quorum unum Maguntiae, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabillonis, quintum Arelati congregatum est: & Constitutionum qua in singulis facta sunt, Collatio coram Imperatore in illo conventu habita. Quas qui nosse voluerit, in supradictis quinque Civitatibus invenire poterit: quamquam & in Archivo Palatii exemplaria illarum habeantur. Idem habent Annalists Bertinianus & Metensis. Ludovici & Bernardi inauguratio mense Novembri peracta, ut ex dicendis de morte Bernardi anno DCCCXVII. num. XV. patebit.

Gesta in Francia a Carolo M.

Concilia illa per ætatem celebrata; Arelatense sub die VI. Idus Majas, Remense mediantē mense Majo, Moguntinum V. Idus Junii, Turonense, & Cabilonense habita sunt eadem tempestate, licet nec diem nec mensem præferant. Synodus Arelatensis tam apud Baron. num. XXI. quam apud Labbeum Tom. VII. Concil. notatur etiam Era DCCCLI. sed iste temporis character in illam Synodum sine dubio progressu temporis intrusus, cum in Synodis in Francia per hæc tempora habitis hæc tem-

XIV.
Synodi e-
jus jussu
coacta.

auream aliam, quam ipse gestabat in capite suo, jussit poni.

Monitio
Caroli facta ad
Ludovicum.

Postquam diu oraverunt ipse, & filius ejus, locutus est ad filium suum coram omni multitudine Pontificum, & Optimatum suorum, admonens eum in primis, omnipotentem Deum diligere & timere, ejus precepta servare in omnibus, Ecclesias Dei gubernare, & defendere a pravis hominibus, sororibus suis & fratribus, qui erant natu juniores, & nepotibus, & omnibus propinquis suis indeficientem misericordiam semper ostendere precepit: deinde sacerdotes honorare ut patres, populum diligere ut filios, superbos & nequissimos homines in viam salutis coactos dirigere, cœnobiorum consolator & pauperum esse. Fideles ministros & Deum timentes constitueret, qui munera injusta odio haberent. Nullum ab honore suo sine causa discretionis deiiceret; semetipsum omni tempore coram Deo & omni populo irreprehensibilem demonstraret.

XIV.
Quando coronari
voluit Carolus
filium.

Postquam hæc verba & alia multa coram multitudine filio suo ostenderat, interrogavit, si obediens voluisset esse preceptis suis. At ille respondit, libenter obedire, & cum Dei adjutorio omnia precepta, quæ mandaverat ei pater, custodire. Tunc jussit eum pater, ut propriis manibus coronam, quæ erat super altare

PAGIUS

temporaria nota nusquam usurpata fuerit. Natalis Alexander sæculo X. part. I. cap. 4. explicat omnes Synodos Provinciales & Nationales, quibus hoc sæculo sancita & restaurata est Disciplina Ecclesiastica & Art. VI. loquens de Concilio Turonensi, cujus Canone IX. Presbyteri admonentur, ut cum Missam celebraverint, & communicaverint, pueris aut quibuslibet personis adstantibus Corpus Domini indiscrete non tribuant. Qui si forte majoribus peccatis fuerint irretiti, magis sibi damnationem quam remedium comparant. Natalis inquam, observat, sacrificii reliquias olim pueris ministrari solitas in Ecclesia Gallicana, constare ex Concilio Matisconensi II. anno DLXXXVIII. celebrato; & Turonense hoc anno habitum morem illum tollere, sed in quibusdam locis adhuc in usu fuisse Communionem puerorum in Gallia sæculo XII. testari Guibertum Abbatem lib. I. de Pignoribus Sanctorum cap. 2. parag. I. Illud confirmat Gilbertus Porretanus in Epistola ad Abbatem S. Florentii, a Dacherio in Notis ad Guibertum recitata. Odo Parisiensis, qui vivebat anno MCLXXV. in Statutis Synodalibus Communium Preceptorum cap. 39. Presbyteris precepit, ne pueris Hostias, licet non consecratas distribuerent: qui abusus in Ecclesiam Parisiensem irreperat, more Communionis puerorum antiquato. Legendus Bona Card. lib. 2. rer. Liturgic. cap. 19. num. II.

XV.
Ludovicus
Imp. Ber-
nardus ve-
ro Rex Ita-
liae di-
ctus.

Celebratis prædictis quinque Synodis Imperator mense Septembri Conventum Aquisgranum habuit, in quo Canones prædictarum Synodorum coram se legi precepit, & ex iisdem Conciliis Capitulare in XLVI. Capitula distinctum decerpit, & deinde Ludovicum filium confortem Imperii fecit, ut refert Chronographus

elevaret, & capiti suo imponeret, ob recordationem omnium preceptorum, quæ mandaverat ei pater. At ille jussionem patris implevit. Quo facto, audientes Missarum solemnias, ibant ad Palatium. Sustinuit enim filius patrem eundo & redeundo, quamdiu cum eo fuerat filius. Non post multos dies magnificis donis honoravit eum pater suus, & dimisit eum ire in Aquitaniam. Antequam divisi essent, amplexantes se, & osculantes, propter gaudium amoris flere cœperunt. Hactenus de coronatione. His vero hæc addit:

Postquam divisi fuerant, dominus Imperator nihil aliud cœpit agere, nisi in orationibus & eleemosynis vacare, & libros corrigere: nam quatuor Evangelia Christi, quæ intitulantur nomine Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis, in ultimo ante obitus sui diem cum Græcis & Syris optime correxerat. Hucusque Theganus.

Præter hæc autem, addunt Annales Francorum, fuisse consilium Caroli, non solum ut ita bene consulere rebus imperii, sed & statum Ecclesiæ relinqueret bene dispositum. Cujus rei perficiendæ causa, voluit diversis in locis Concilia celebrari. Nam hoc eodem anno (tradunt Annales) quinque Concilia quoque jussu ejus super statu Ecclesiarum corrigendo per

XV.
De quinque
Conciliis in
Gallia celebra-
tis.

Moissiacensis: Mandavit, inquit, ut quidquid in unamquamque Synodum definissent, ad Placitum consilii Imperatoris renunciassent, quod ita factum est, & in ipso anno mense Septembri jam dictus Carolus fecit Conventum magnum populi apud Aquis Palatium de omni Regno vel Imperio suo: & convenerunt Episcopi, Abbates, & Comites, & Senatus Francorum ad Imperatorem in Aquis, & ibidem constituit Capitula numero XLVI. de causis, quæ erant necessarie Ecclesiæ Dei & Christiano populo. Post hæc habuit consilium cum præfatis Episcopis, & Abbatibus, & Comitibus, & Majoribus natu Francorum, ut constituerent filium suum Ludovicum Regem & Imperatorem. Qui omnes pariter consenserunt, &c. Commendavitque ei filios suos Drocone, Theuderico, & Hugone, qui erant filii ejus naturales. Verum loco, numero XLVI. legendum, numero XXVI. ut mox videbitur.

Annalista tamen Casareus a Lambecio editus Conventum Aquisgranensem mense Augusto factum esse tradit. Hæc ejus verba ad annum Caroli Regis XLV. Riculfus Archiepiscopus Maguntiacensis Ecclesiæ defunctus est V. Idus Augusti, & Placitum magnum in mense Augusto ad Aquis factum est, & Karlus Imperator constituit Hlodoveum (hic locus notabilis, cum ex eo probetur nomen Ludovici & Clodovei unum & idem esse) filium suum simul imperare cum eo, imponens diadema capiti ejus; postmodum in Majo mense habitum apud Maguntiam, in quo præfederunt Riulfus (legendum Richulfus) Archiepiscopus & Hiltibaldus Archiepiscopus Colonienensis. Sed locus mutilus est a voce postmodum, quæ supponit alia relata, & deinde deest verbum Concilium, denique nomen Arnonis Archiepiscopi Salisburgenfis, qui Concilio Moguntiaci in-

XVI.
Conventus
Aquisgranensis.

per totam Galliam ab Episcopis celebrata esse. Quorum unum Moguntiacy, alterum Rhemis, tertium Turonis, quartum Cabiloni, quintum Arelati congregatum est. Et constitutiones, quæ in singulis factæ sunt, collatione coram Imperatore in illo conventu habita, qui nosse voluerit, in supradictis civitatibus invenire poterit, quamquam & in Archivo Palatii exemplaria illarum habeantur. Extant hodie singulorum omnium canones editi in recentiori editione Conciliorum. Et quod pertinet ad Moguntinum Concilium quinquaginta sex canones extant, de quo ea, quæ ibi leguntur de certa temporis nota, quo exploratiora cuncta fiant, hic reddamus :

XVI.
De Con-
cil. Mo-
gunt.

Facta est autem hæc Synodus in civitate Moguntia, in claustris basilicæ sancti Albani Martyris anno Domini octingentesimo decimotertio, & Imperii domini Caroli Imperatoris anno decimotertio, Indictione quinta, quinto Idus Junii, ubi sederunt Episcopi triginta, Abbates vero viginti quinque. Complura sane in eo statuta sunt ad disciplinam Ecclesiasticam spectantia, quæ quisque magno emo-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

lumento si velit, inspiciat. Est & in eo illud observatione dignum, de armorum usu, cui ob bellorum frequentiam jam Ecclesiastici assueverant, quos prohibet sancta Synodus arma gestare, ejus autem familiam secus, cui armorum usus jam esset antiquitate præscriptus. Sunt ista verba canonis (a) : Nos autem, qui re-

(a) Concil.
Moguntin.
sub Ca-
rol. c. 17.

linquimus seculum, id modis omnibus observare volumus, ut arma spiritualia habeamus, secularia dimittamus. Laicis vero, qui apud nos sunt, arma portare non præjudicemus, quia antiquitus mos est, & ad nos usque pervenit. Hæc ibi, consideratione digna adversus eos, qui ista de laicis impugnare consueverunt. Eodem quoque anno (ut dictum est)

De Rhe-
menfi Sy-
nodo .

S s s 2 te

PAGIUS

terfuit, ut ex ejus Actis liquet. Serarius lib. 4. Rer. Mogunt. mortem Richolphi Archiepiscopi Moguntini in annum sequentem differt, & cum eo Cointius; verum Lambertus Schafnaburgensis jam eam recte cum hoc Christi anno alligat, & liquet etiam ex MS. Codice a Serario laudato, in quo Richolpho anni Sedis XXVII. attribuitur, ab anno nempe DCCLXXXVII. quo ordinatus fuit, deducti. Attulit Richolphus ex Hispania Juris Canonici Corpus ab Isidoro Mercatore collectum, ut suo loco diximus.

XVII.
Inaugura-
tio Ludo-
vici &
Bernardi
magis ex-
plicata .

Theganus, qui hoc tempore vivebat, cap. 6. pluribus agit de inauguratione Ludovici in Conventu Aquisgrani peracta, atque, Carolum interrogasse omnes a maximo usque ad minimum, si eis placuisset, ut nomen suum, idest, Imperatoris, filio suo Ludovico tradidisset, & omnes respondisse, Dei esse admonitionem illius rei. Locum integrum recitat Baronius n. XIII. Certe hoc illi solum supererat, cum jam ab anno DCCCVI. omnes suas Ditiones inter filios partitus esset. Ludovicus in Diplomatis plerumque quidem annos ab obitu patris, sed quandoque etiam ab eo die, quo consors Imperialis nominis distus est, deducit, ideoque hæc duæ Epochæ non confundendæ. Sanctus Adalhardus Abbas Corbeienfis, qui Langobardiam ab obitu Pippini Regis administrabat, ubi intellexit, Bernardum hujus filium Regno Italiæ a Carolo præfectum esse, accepit ei uxorem, & constituit secundum jussionem Principis (nempe Caroli) super omne Regnum, ut in veteri Libello de Constructione Novæ Corbeix legitur. Auctor Vitæ Ludovici Pii refert, tota ætate in patris comitatu fuisse, deinde Imperi diademate coronatum ac mense tandem Novembri in Aquitaniam reversum esse.

XVIII.

Denique ex Conciliis hoc anno in quinque locis, idest apud Arelatensem Urbem, Moguntiacensem, Rhemensem, Turonensem, & Cabilonensem celebratis confirmantur quæ superius cum Marca diximus de ordine in Conventibus

ævo Caroli Magni servari solito. Episcopi enim Caroli jussu congregati Canones quosdam condiderunt postquam causam summa diligentia examinarant. Concilium Moguntinum docet eos Viros, qui in eo aderant, in tres turmas fuisse divisos; quarum primam constituebant Episcopi malorum remedia in Sacris Scripturis & Canonibus quærentes; in alia turma confedere Abbates, Regulam Sancti Benedicti legentes, atque tractantes diligenter qualiter Monachorum vitam in meliorem statum atque augmentum cum Dei gratia perducere potuissent; in tertia Comites, qui in eam curam sedulo incumbant, ut leges seculares examinent, & jus cuique suum tribuerent, vulgi justitiam perquirentes, omniunque advenientium causas diligenter examinantes, modis quibus poterant justitiam terminantes. Denique Concilia ista Canones Ecclesiasticos a se editos tradunt Principi, ut eos emendet, si ei ita visum fuerit; si vero eos æquitate niti existimaverit, confirmet.

Partes E-
piscopo-
rum, Ab-
batum ac
Comitum
in Con-
ventibus
sub Carolo
M. coactis.

Obsequio illo verbis conceptis defunguntur, ad cæcæ Canonum, velut Concilium Arelatense & Turonense; aut in Præfatione, velut Moguntinum & Cabilonense. Hæc verba Concilii Arelatensis: Hæc igitur sub brevitate, quæ emendatione digna perspeximus, quæ brevissime adnotavimus & Domino Imperatori præsentanda decrevimus poscentes ejus clementiam, ut si quid hic minus est, ejus prudentia suppleatur; si quid secus quam se ratio habet, ejus Judicio emendetur; si quid rationabiliter taxatum est, ejus adjutorio Divina opitulante Clementia perficiatur. Præfatio autem Concilii Moguntini sic habet: quatenus ea quæ paucis perstrinximus Capitulis a vestra auctoritate firmantur, si tamen vestra pietas ita dignum esse judicaverit; & quidquid in eis emendatione dignum reperitur, vestra in eis Imperialis dignitas jubeat emendare. Postquam Canones illorum Conciliorum ad Carolum delati fuere, eos præsentem se examinare jussit. In Conventu Generali Aquisgranensi, ubi,

XIX.
Carolus
Canones
examinari
jubebat
confirma-
batque .

(a) Concil.
Rhem. sub
Carol. c.
17.

Tempus
concilii
habiti ad
villam
Theodo-
nis.

XVII.
De Con-
cil. Turo-
nensi &
Cabilo-
nensi.

PAGIUS

te Volfario ejusdem sanctæ sedis Archiepiscopo, mense Majo, &c. Inter alia autem plura tali confessu digna, ista habet digna memoria de mensa Episcoporum atque Abbatum (a): *Pauperes & indigentes secum ad mensam habeant, & lectio divina ibi personet, & sumant cibum cum benedictione & laude Dei.*

Quod autem errore factum est in priori editione, ut positum fuerit Concilium habitum ad Villam Theodonis, ante duo ista Concilia Moguntinum & Rhemense: hic corrigendum est, atque dicendum, primum quidem oportuisse celebrata esse dicta duo Concilia, deinde vero illud ad Villam Theodonis, eo quod Archiepiscopi Moguntinus & Rhemensis Aistulphus & Ebbo, qui interfuerunt Concilio celebrato in Villa Theodonis, post Hildebaldum Moguntinum & Walferium Rhemensem, qui interfuerunt dictis duobus Conciliis, sedisse legantur. Quod ex eo redditur exploratum, quod ambo hi, Aistulphus, & Ebbo, nominati reperiuntur in quadam constitutione Ludovici Caroli Magni filii, quæ suo loco inferius recitatur, quam editam esse post duo illa dicta Concilia, nullum est dubium.

Turonense quoque hoc eodem anno eadem ex causa est celebratum Concilium, canones quinquaginta & unum continens, ubi & de mensa pariter Episcoporum ista itidem: *Peregrini & pauperes convivæ sint Episcoporum, cum quibus non solum corporali, sed spiritali reficiantur alimento.* In Cabilonenfi ve-

ubi eos confirmavit, ut vim legum obtinere possent. Ita enim docent Annales Eginhardi & Chronographus Moissiacensis, quorum verba supra recitavimus. Carolus ex iisdem Conciliis excerptit Capitulare, quod in XXVI. distinctum Capitula Sirmondus publicavit. In Annalibus quidem Moissiacensibus legitur, & *ibidem constituit Capitula numero XLVI.* & reliqua verba supra recitata; sed Coitinius hoc anno num. CCLXXXVIII. recte observat, errorem in eum locum irrepsisse, & caractere X. in L. mutato numerum XXVI. in XLVI. perperam abisse. Exiit quidem Capitulare quod Capitulis XLVI. constat, sed illud concinnatum non est Canonibus Synodorum novissime celebratarum, ut est Capitulare, quod Capitulis XXVI. absolvitur; hoc enim totum est de causis Ecclesiæ Dei & Christiano populo necessariis, illud ve-

ro Synodo hoc item anno celebrata in provincia Lugdunensi, canones sexaginta septem statuti reperiuntur, in quorum tertio canone mentio habetur de præcepto Caroli Magni, *quo voluit omnes Episcopos scholas erigere, in quibus bonæ litteræ atque in primis Theologicæ docerentur. Ad sugillandum vero curandumque simul in sacerdotibus avaritiæ morbum ejusmodi antidotum parat. Oportet etiam, ut si quando sacerdotes fruges, vel quosdam redditus terræ congregant, ac protelant, non ideo hoc faciant, ut carius vendant, & thesauros congregent, sed ut pauperibus tempore necessitatis subveniant.*

Sed illa in eodem Concilio statuta consideratione digna videntur, in quibus agitur de peregrinatione ad loca sancta suscipi solita a fidelibus; & quando probanda illa, quando vero improbanda sint decernit. Quod autem essent hoc tempore illæ inter alias celeberrimæ in Occidente peregrinationes, Romam ad Limina Apostolorum, peccatorum remissionis gratia consequendæ, atque Turonum ad S. Martinum, & iis complures diversis ex causis abuti solerent, hæc de his sancta Synodus statuit:

A quibusdam, qui Romam Turonumve, & alia quædam loca sub prætextu orationis inconsulte peragrunt, plurimum errantur. Sunt presbyteri & diacones & cæteri in clero constituti, qui negligenter viventes, in eo se purgari a peccatis putant, & ministerio suo fungi debere, si præfata loca attingant. Sunt nihilominus lai-

XVIII.
De peregrinationibus ad loca sancta abusus tollendi.

ro versatur potissimum in pœnis, quas Judex sæcularis ex Edicto Regio constituit, ac præterea Francis omnibus commune non est, uti Capitulare XXVI. Capitulis constans. Sola utriusque Capitularis lectio hanc emendationem certam esse ostendit. [1]

Eginhardus in Annalibus hæc narrat: *Mauris de Corsica ad Hispaniam cum multa praeda redeuntibus Irmingarius Comes Emporitani in Majorica insidias posuit, & octo naves eorum cepit: in quibus quingentos & eo amplius Corsos captivos invenit. Hoc Mauri vindicare volentes, Centum cellas Thuscæ Civitatem, & Nicaam Provincia Narbonensis vastaverunt. Sardiniam quoque aggressi, commissoque cum Sardis prælio, pulsi ac viliti & multis suorum amissis recesserunt. Idem narrat Annalista Loiselianus, qui hoc anno Annales suos absolvit. Abulaz igitur seu*

XX.
Saraceni Franco-rum insulas devastant.

NOTÆ

[1] V IX credo mendum aliquod irrepsisse in numeros Capitulorum, quæ in conventu Aquigranensi digesta fuisse author Annalium Moissiacensium iradit. Nam in additamento ad veteres Annales Francorum vulgato a Martenio Veter. monum. to. V. ex quo vel author Moissiacensis opus suum expressit, vel forte ex Moissiacensibus Annalista suffuratus fuit; Author inquam iste eundem numerum Capitulorum *quadraginta sex* literis descriptum exhibet; sed in eo variat ab authore Moissiacensi, quod conventum hunc Aquigranensem, in quo capita illa profusa fuerunt, non septembri, sed februario mense habitum statuit. Facile igitur sex & quadraginta hæc capita nondum vulgata sunt, nam plura adhuc superesse Caroli Magni Capitularia nondum publici juris facta, inde discimus, quod ejusmodi plura ad hanc usque diem latentia vulgavit Martenius in sua collectione to. VII. MANST

laici, qui putant se impune peccare aut peccasse, qui hæc loca oraturi frequentent. Sunt quidam potentes, qui acquirendi census gratia sub prætextu Romani seu Turonici itineris multa acquirunt multos pauperum opprimunt; & quod sola cupiditate faciunt, orationum sive sanctorum locorum visitationis causa se facere videri affectant; sunt pauperes qui vel ideo id faciunt ut majorem habeant materiam mendicandi; de quorum numero sunt illi, qui circumquaque vagantes, illo se pergere mentiuntur; vel quia tantum sunt vecordes, ut putent se sanctorum locorum sola visitatione a peccatis purgari, non attendentes quod ait beatus Hieronymus, non Hierosolimam vidisse, sed Hierosolymis bene vixisse, laudandum est. De quibus omnibus domini Imperatoris, qualiter sint emendanda, sententia expectetur.

XIX.

Quænam vero, quorumve sit peregrinatio proficua Patres ibi ita definiunt: Qui vero peccata sua sacerdotibus, in quorum sunt parochiis, confessi sunt, & ab his agenda pœnitentiæ consilium acceperunt, si orationibus insistendo, elemosynas largiendo, vitam emendando, mores componendo, Apostolorum Limina vel quorumlibet Sanctorum invisere desiderant, horum est devotio modis omnibus collaudanda. Abstinerunt tamen Episcopi de peregrinis illis quicquam decernere absque Caroli ipsius scientia, eo quod sci-

rent in colligendis hujusmodi peregrinis eundem Carolum fuisse studiosissimum, de cujus in his propensissimo studio ista habet Eginhardus: Amabat peregrinos, & eorum suscipiendorum magnam habebat curam, adeo ut eorum multitudo non solum palatio, verum etiam Regno non immerito videretur onerosa: ipse autem pro magnitudine animi hujuscemodi pondere minime gravabatur, cum etiam ingentia incommoda laude liberalitatis, ac bonæ famæ mercede compensaret. Hæc Eginhardus.

Carolus M. studiosus peregrinorum.

XX.

At non desit ipse Carolus ejusmodi errores lucri causa peregrinantes cohibere. Nam audi quid in ejus Capitularibus (a) habeatur de Mangonibus, qui novis adinventis etiam dispendio sanguinis pecuniam corradabant.

(a) Capit. lib. 1. c. 79.

Item ut isti Mangones & Cogciones, qui sine omni lege vagabundi vadunt: per istam terram non sinantur vagari, & deceptiones hominibus agere. Nec isti nudi cum ferro, qui dicunt se data sibi pœnitentia ire vagantes. Melius videtur, ut si aliquod inconsumetum & capitale crimen commiserint, in uno loco permaneant laborantes, & fervientes, & pœnitentiam agentes, secundum quod sibi canonice impostum sit. Itemque de pauperibus ita vagantibus (b):

(b) Capit. l. 1. c. 124.

De mendicis, qui per patrias discurrunt, volumus, ut unusquisque fidelium nostrarum suum pauperem de beneficio, aut de

PAGIUS

Alhacan Cordubensis Rex pacem, quam anno superiori cum Francis pepigerat, fregit. Cumque Comitum Emporitani Eginhardus disertam mentionem faciat, & hoc tempore Rostagnus Comes esset Gerundæ, & Bera Barcinonæ, recte hinc deducit Marea lib. 3. Marc. Hisp. cap. 18. certum esse limitem Hispanicum in varios Comitatus a Carolo M. distributum fuisse.

XXI.

Minores etiam Græcorum insulas depradantur.

Leo Papa in Epistola V. ad Carolum August. quæ egerint hoc anno Mauri adversus Græcos, his verbis narrat: Vestra a Deo data sapientia incognitum non est, quod illa nefandissima Agarenorum gens partibus Sicilia anno præsentis venire consiliaverat, nunc autem, sicut audivimus in quibusdam Græcorum insulis conjunxerunt. Pro quibus vero misit Michael Imp. Patricium & Spadarios cum stolo, ut contra eos Christo adjuvante dimicare debuissent. Cumque ipse Patricius in Siciliam conjunxisset, direxit Misos suos per Beneventum ad Anthimum Neapolitanum Ducem, ut cum toto ipso Neapolitano Ducatu, qui illi obedire voluissent, navale auxilium ei præbere studuissent. Qui vero Dux occasione proponens in adiutorio ejus ire contempsit. Cajetani tamen & Amalphytani aliquanta congregantes navigia in auxilio illius abierunt. Postmodum vero, ut audivimus, ingressi sunt ipsi nefandissimi Mauri, tredecim sc. navigia in Insulam, qua dicitur Lampadusa, partibus Sicilia constituta, & pradavere eam. Cumque de prædicto Græcorum stolo septem navigia itidem explorando perrexissent, ut se veritatem cognoscere potuissent, comprehedentes eos Deo odibiles Mauri occiderunt illos: & dum expectassent eos Gra-

ei, qui miserunt illos ad explorandum, & minime essent reversi, abierunt generaliter super eos, & Christo miserante totos illos iniquos Mauros occiderunt, ita ut nec unum ex iis vivum reliquerint. Porro & hoc relatum est nobis: quadraginta naves de ipsis Mauris venerunt in Insulam, qua Pontias vocatur, ubi Monachi residebant & praeaverunt eam. Postmodum vero egredientes ex ea ingressi sunt in Insulam quandam, qua dicitur Isola Maggiore, non longe a Neapolitana Urbe milliaria XXX. in quo familia & pecunia Neapolitanorum non parva invenerunt: & fuerunt inibi a XV. usque ad XII. Kal. Septemb. & nunquam ibi Neapolitani super eos exierunt. Cumque totam ipsam insulam depradassent, implentes navigia sua de hominibus, & ejus necessariis reversi sunt post se. Cajetani autem qui post desolationem jam dicta insula ibidem fuerunt, dixerunt, quod invenissent homines occisos jacere, & granum & scirpha, qua ipsi Mauri portare secum non potuerunt, sed & caballos Mauriscos, quos in suis ducebant navigiis occisos ibidem dimiserunt. In fine legitur: Absol. VII. Id. Septemb.

Scripsit & idem Leo ad eundem Carolum Epistolam ordine IV. qua docet eum Siculos cum Saracenis pacem fecisse: Tertio Idus Novemb. suscepimus Epistolam Gregorii Patricii Siciliensis: responsum scilicet Serenitatis Vestra Epistola, quam illi per hominem nostrum emisimus. Vobis siquidem, pro qua causa ignoramus, Epistolam nomini vestro titulatam non emisit, illam tamen quam nobis direxit Epistolam, de qua vobis exemplar, aut postquam eam legeremus, a nostro

XXII. Agitur de pace Saracenos inter & Siculos.

de propria familia nutriat, & non permit-
tat alicubi ire mendicando. Et ubi tales
inveni fuerint, qui sibi manibus laborent,
nullus eis quicquam tribuere præsumat.
Et quod rursus ad hospitalitatem spe-
ctat, dicta ab eodem Carolo ad clerum,

(a) Capit.

l. i. c.

221.

Ut de hospitalitate, & cura pauperum
memores sitis, & propter quod res Eccle-
siastica a fidelibus oblata, & ab Eccle-
sia recepta sint; & eo modo illas distri-
buatis, ut ab illo, cui de his rationem
reddaturi estis, non damnationem, sed æ-
terni gaudii mercedem accipere mereami-
ni. De his item alibi (b) hortans omnes
ad hospitalitatem, agit. Hæc de his,
quæ spectant ad Concilium Cabilonense
quarto ordine numeratum.

(b) Capiti-

ul. l. i. c.

75.

XXI.

In quinto vero Concilio hoc anno A-
relati celebrato canones sunt sanciti vi-
gintifex, quibus nota temporis ita præfi-
xa est: Dum anno quadragesimosexto in-
clyti & Orthodoxi domini & Principis no-
stri Caroli Imperatoris, sub die sexta Idus
Majas, Æra octingentesima quinquagesima
prima unanimitatis nostræ conventus in A-
relatensium urbe in basilica S. Stephani
Martyris primi aggregatus confisteret, &c.

(c) Conc.

Arelat.

sub Carol.

813.

Res Ec-
clesiæ per
Carolus
bene di-
positæ.

In quo (c) sicut & in Moguntino Conci-
lio præcipitur, ut Episcopo obediant Co-
mites, & Judices sæculares: Demum il-
lud sic habeto: nihil pene prætermisum,
in quinque Conciliis istis, quod ad opti-
mam Ecclesiæ institutionem spectare pos-
se videretur. Sic igitur Christianissimus

PAGIUS

pro sigillo vestra Imperiali potentia dirigere pe-
tavit: nos pro vestra satisfactione, neque eam
ad legendum aperuimus, neque quod in ea con-
tinetur, cognovimus, nisi quod per illum Mis-
sum nostrum nobis in verbis direxit. Id est, de
illis Saracenenorum Missis, cum quibus pactum
confirmavit ipse Patricius in annos decem: di-
cebat enim ad prædictos Missos Saracenenorum: qua-
le nobiscum pactum facere vultis, cum ecce jam
anni sunt LXXXV. quod pactum nobiscum feci-
stis & firmum non fuit? Imo & Constantinus Pa-
tricius, qui ante me præfuit, in decem annos
vobiscum pactum firmavit usque ad futuram VIII.
Indictionem; sed neque ipsum pactum firmum te-
nuistis. Nunc autem quale vobiscum pactum fa-
ciamus, nobis incognitum est.

XXIII.

Et in an-
nos decem
sancita.

Ad hæc respondebant ipsi Saracenenorum Missi,
dicentes: pater ipse Amiramuni, qui nunc a-
pud nos regnare videtur, defunctus est; & iste
relictus est parvulus, & qui fuit servus factus
est liber; & qui liber fuit, effectus est Dominus;
& nullum se Regem habere putabant, sed ecce
nunc postquam omnia, qua pater suus habuit,
sibi subiecit, vult firma stabilitate hoc quod pa-
ramus pactum servare: de Spanis vobiscum non
spondemus, quia non sunt sub Ditione Regni
nostri: sed inquantum valemus eos superare, sic-
ut vos, ita & nos contra illos in mare dimi-
care permittimus & si sibi nos non valemus,
nos a parte nostra & vos a vestra Christiano-
rum finibus eos abiciemus. Post hæc vero conve-
nit illis & confirmare in scripto inter se pa-
ctum in annos decem: & dedit eis Missum no-

Princeps proxime ex hac vita discessurus,
Ecclesiæ bene consuluit, de qua dum vi-
xit, semper optime meritus fuit.

Sed & in eo potissimum idem Carolus
Magnus intentum animum habuit, ut ip-
sam Dei Ecclesiam omni ex parte libe-
ram relinqueret, cujus rei gratia, Epi-
scoporum electionem usurpatam a præde-
cessoribus, in pristinam libertatem resti-
tuit, ejusmodi legem una cum Ludovi-
co sancitam relinquens (d): Sacrorum
canonum non ignari, ut in Dei nomine
sancta Ecclesia suo liberius potiretur ho-
nore, assensum ordini Ecclesiastico præ-
buimus, ut scilicet per electionem cleri &
populi, secundum statuta canonum, de
propria diœcesi, remota personarum & nu-
merum acceptione, ob vitæ meritum & sa-
pientia donum eligantur, ut exemplo &
verbis sibi subjectis usquequaque prodesse
valeant.

Electiones
Episcopo-
rum red-
ditæ libe-
ræ.(d) Capiti-
ul. l. i. c.
84. &
dist. 63. c.
34.

Quomodo autem reliquerit Carolus M.
dispositionem sedium Episcopaliū va-
cantium, secundum quod (ut vidimus) in
suis Capitularib. testatus est, ut secun-
dum canones essent electiones, ex epi-
stola Hincmari ad Carolum postea scri-
pta, possumus intelligere, quæ sic se ha-
bet: Venerunt tres clerici, & duo laici
Silvanectensis Ecclesiæ ad indignitatem
meam, innotescentes, eandem Ecclesiam,
fratre & confacerdotè nostro defuncto,
viduatam esse pastore, ferentes etiam ip-
sius Ecclesiæ tam cleri, quam plebis pe-
titionem, ut secundum sacras regulas pa-
stor

XXII.

Praxis de
Episcopo-
rum elect.

mine Theopistum Notarium, & reddidit illis
quos habuit comprehensos de ipsis Saracenis,
ut illos Christianos, quos de suis partibus prada-
verant, reddidissent. Et postquam jam dictum
pactum inter se firmaverunt, & Missus ab ipso
Patricio absolutus est, invenit in Catena unum
hominem sub nimia velocitate ad Patricium nun-
ciare festinans, quod septem navigia Maurorum
pradaverunt unum vicum in Regio, & dua na-
ves ex eis post eos ad littus exierunt vacua.
Nam & hoc nunciavit nobis ipse Missus noster,
quod audisset ab hominibus Saracenenorum missis,
quod isto Junio mense transacta sexta Indictio-
nis, voluissent cum aliis centum navibus ad Sar-
diniam peragrarè, & dum venissent prope Sar-
diniam subito aperta maris vorago & subgluti-
vit illa centum navigia, & postmodum sic cum
magno timore reversi sunt ipsi Saraceni, qui hoc
dicebant, in Africam, & nunciaverunt ad fa-
miliam de illis qui submersi sunt.

Cumque ipse Missus noster alia audisset, in-
terrogavit illum Notarium, qui eum custodie-
bat, si veritas esset quæ ab illis Saracenis au-
dierat: & dixit ipse Notarius, quod ita esset,
& ipse ore proprio legisset ad Patricium il-
lam Epistolam, quam ei unus Christianus ami-
cus suus ab Africa direxerat, in qua de submer-
sione de prædictis centum navigiis continebatur.
Et hoc factum est mense Junio, quando illud si-
gnum igneum tamquam lampadem in celo multi
viderunt. Ipsi vero Missi Saracenenorum in navi-
giis Veneticorum venerunt, & sic veniendo com-
bussurrunt igne navigia, qua de Spania veniebant.

XXIV.
Naves Sa-
racenenorum
submersa.

Pau-

flor tribuatur. Quos interrogavi, si verbum erat de pace cleri ac plebis ipsius Ecclesie, & aliqua designata persona? Qui responderunt, se non aliam petitionem ex parte sociorum afferre, nisi ut apud solitam misericordiam vestram illis liberam ac regularem electionem obtinere satagerent: quatenus secundum sacras regulas illuc canonico Visitatore directo, ab omnibus Ecclesie ipsius alumnis valeat eligi, cui debet ab omnibus obediri.

Ego autem, licet sacerdotem vestrum Hesperinum per fratrem Hildeboldum compresbyterum nostrum VIII. Idus Junii defunctum audirem: non tamen statui antea dominationi vestrae quicquam inde suggerere, aut pro eadem Ecclesia postulare, priusquam secundum regularem modum ab eo Legatos acciperem. Et paulo post: Dignetur mihi dominatio vestra * sive litteris significare, quem vultis de Episcopis nostris, ut ei ex more litteras canonicas dirigam, ut Visitatoris officio fungens, in eadem Ecclesia electionem canonicam faciat. Et aut per se, aut per litteras suas Vicario suo differente, eandem electionem canonicam faciat. Et aut per se, aut per litteras ad me referat, & per me ipsa electio ad dominationis vestrae discretionem perveniat. Haftenus de his ad Carolum Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus.

* suis.

PAGIUS

Paulo post his verbis Epistola clauditur: Absoluta III. Id. Novemb. dixit Gregorius Patricius ad Missum nostrum, quod Michael Imperator Monachus effectus est cum uxore & filiis suis. Aliam Epistolam Pontifex ad eundem Carolum Imp. scripsit de tumultu Constantinopoli excitato, & de novo Imperatore, sed ea quae ibidem narrat, utpote incerto rumore accepta, magna ex parte falsa sunt. Potro quod Saracenum Missi retulerunt, sibi scilicet nihil commune cum Hispanis esse; verum est, Caliphæ enim quorum Regia Bagdadi erat, abhorrebant a Rege Saraceno, qui Hispaniis præerat, seque hujus tanquam perduellis hostes profitebantur. Verum pariter erat, quod prædicti Missi dixere, patrem Principis qui apud eos regnaret, mortuum esse. Hæc vox Arabica Amir, vel Emir significat tantum Præfectum aut Regulum, sed ubi additur, Elmumeni, Amir Almumenin denotat Principem fidelium ac Calipham, & hic titulus Principi Bagdadeni solum attribuebatur, antequam duo alii in Africa & in Hispania eundem titulum usurparent; qua de re loco suo sermo erit.

XXV.

Occiditur Alaminus Saracenum Calipha.

Post Haronis Caliphæ mortem magni tumultus inter Saracenos Orientis enati sunt, utroque fratre Imperium sibi debere contendente. Illud quidem tunc Alaminus obtinuit, sed eo res tandem processit, ut Damascum unus ex tyrannis consecutus sit: & alii duo Ægyptum & Africam inter se partiti sint: & Palaestinam demum alter praeconis in morem depopulatus sit, uti scribit Theophanes ad annum primum Michaelis Imp. His addit Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. Inchoato autem anno CXCVIII. (Arabico nempe) fortuna adversata admodum est Muham-

Ex quibus intelligis, Lector, nonnisi ex præscripto canonum voluisse electiones esse liberas. Sed Visitatorem a Rege mitti, nec ante licere quicquam agi, eo quod magnæ rixæ in his accidere solerent ob diversa diversorum studia in istiusmodi electionibus, quæ omnino cessarent, si præsentia Legati Regis adesset. Cæterum in omnibus servata integra jura, clero, populoque in electione Archiepiscopi, cujus muneris erat de electo reddere Imperatorem certiore voluisse liquet. Ex quibus omnibus multo magis erroris redarguas eos, qui Carolo asserunt datam facultatem ab Hadriano omnes sui Regni Episcopos eligendi, de quibus abunde superius actum est, cum tantum mendacium patetecimus.

XXIII.

Florebat his temporibus Florus, cujus est mentio apud Usuardum in præfatione ad Martyrologium, & summa laus apud Walfridum Strabonem in Carmine ad Agobardum Lugdunensem Episcopum. Hujus extat fragmentum apud Agobardum, cum haud pridem a Papiro Massono, quod pertinet ad præsentem tractationem de Episcoporum electione, his verbis:

XXIV.

Collecta a Domino Floro ex sententiis antiquorum Patrum.

Manifestum est omnibus, qui in Ecclesia

medi Alaminus: ita quidem ut major militum ejus pars ipsum deseruerit. Subjungit Elmacinus, Alaminum captum & occisum esse, cum advenisset dies Solis, vigesimus quintus Muharrami, id est, dies XXV. mensis Septembris nostri, qui hoc Christi anno in Dominicam incidebat. Elmacinus pag. 131. citat Chronologum, qui tradit primum ejus Imperii diem & ultimum fuisse Solis, eumque interfectum elapsis annis Hegira CXCVII. & diebus XXV. Alaminus vespere diei XXV. Septembris nostri interfectus fuit, ideoque illa enumeratio accurata. Subdit idem Chronologus trucidatum esse elapsis annis Solaribus Mundi 6305. & diebus XXVIII. Eræ nempe mundanæ Alexandrinæ, quod etiam recte quadrat; indeque patet, eum necatum anno Mundi secundum Alexandrinos 6306. vespere diei XXVIII. mensis Toth, qui concurret eum die XXV. Septembris nostri. Abulabas Almamon inauguratus est inauguratione secunda, tempore matutino ejus diei, quo frater ejus Alaminus occisus fuit, & omnes se ei adjunxerunt, XXV. scilicet Muharrami anni CXCVIII. inquit idem Elmacinus. Almamon numeratur inter Caliphas vigesimus octavus. Denique in literis Leonis Papæ memoratis mentio fit mortis Haronis, non vero mortis Alaminus, ut earum series ostendit, & Almamon iterum inauguratus est, quia regnante fratre, a quo dissidebat, Caliphatus insignia sumserat.

Baronius in Appendice ad hunc annum dicit Florum Ecclesie Lugdunensis Subdiaconum hoc tempore floruisse, & edidisse Collectionem de Electionibus Episcoporum. Baluzius initio Operum Agobardieus Elogia ex variis Auctoribus collegit, observavitque fragmentum de Electio-

XXVI.

sta Dei Sacerdotale officium administrant, quæ sunt illa, quæ in ordinatione Episcopali, & sacrorum canonum auctoritas, & consuetudo ecclesiastica, juxta dispositionem divinæ legis, & traditionem Apostolicam jubeat observari: videlicet, ut pastore defuncto, & sede vacante, unus de Clero ecclesiæ, quem communis & concors ejusdem Cleri, & totius plebis consensus elegerit, & publico decreto celebriter ac solemniter designavit, legitimo Episcoporum numero consecratus, locum decedentis Antistitis rite valeat obtinere: nec dubitetur divino judicio & dispositione firmatum, quod ab Ecclesia Dei tam sancto ordine, & legitima observatione fuerit celebratum. Hæc sunt, quæ in Conciliis Patrum, & in decretis Apostolicæ Sedis Pontificum statuta reperiuntur, & ab Ecclesia Christi & initio comprobata reperiuntur, & comprobantur. Unde & beatus martyr Cyprianus de sancto Cornelio Urbis Romæ Pontifice, cum Episcopatum ejus adversus quosdam superbos & invidios calumniatores defenderet, hæc ipsa in testimonium sanctæ & legitimæ ordinationis ejus prosecutus est, dicens: Factus est Cornelius Episcopus de Dei & Christi ejus judicio, de clericorum omnium testimonio, de plebejo suffragio, de sacerdotum antiquorum, & honorum virorum consensu, cum nemo Episcopus inibi factus esset, cum gradus cathedra sacerdotali sua careret. Quo occupato, & omnium nostrorum consensione firmato, quisquis jam episcopus fieri voluerit, omnimodis necesse est, ut ecclesiasticam non habeat ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet per consensum unitatem. Post primum secundus esse non potest, quisquis enim post unum qui per electionem consecratus est, esse voluerit, jam non secundus ille, sed nullus est. Juxta hæc verba beati Cypriani, ordinatos fuisse constat, & legitime præfuisse uni-

verso populo deinceps omnes ecclesiarum Dei Antistites, absque ullo consultu mundanæ potestatis, a temporibus Apostolorum: & postea per annos fere quadringentos. Ex quo autem Christiani Principes esse cœperunt, eandem Episcoporum ordinationibus ecclesiasticam libertatem ex parte maxima permansisse, manifesta ratio declarat. Neque enim fieri potuit, cum unus Imperator orbis terræ Monarchiam obtineret, ut * & omnibus latissimis mundi partibus, Asiæ videlicet, Europæ, & Africæ, omnes qui ordinandi erant Episcopi, ad ejus cognitionem deducerentur. Sed fuit semper integra, & rata ordinatio, quam sancta Ecclesia juxta traditionem Apostolicam, & religiosæ observationis formam celebravit. Quod vero in quibusdam regnis postea consuetudo obtinuit, ut * consulta Principis ordinatio fieret Episcopalis: valet utique ad cumulum fraternitatis propter pacem, & concordiam mundanæ potestatis, non tamen ad compleendam veritatem vel auctoritatem sacræ ordinationis, quæ nequaquam regio potentatu, sed solo Dei nutu, & Ecclesiæ Fidei consensu cuique conferri potest. Quoniam Episcopatus non est munus humanum, sed Sancti Spiritus donum, sicut ostendit Apostolus, ubi ad Episcopos loquitur, dicens: Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Unde in Epistola ad Hebræos ait; Nec quisque sibi sumit honorem, sed qui vocatur a Deo sicut Aaron. Sic & Christus non semetipsum glorificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te, & iterum: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. In quibus Apostoli verbis evidentissime demonstratur, ad hoc munus adipiscendum atque sumendum sufficere unicuique gratiam Dei, cooperante fide & devotio-

* ex

* f. consultu.

ne

PAGIUS *nibus circa annum DCCCXX. scriptum fuisse. Compositum etiam Florus Commentarium in Canonem Missæ, cujus MSS. exemplaria in variis Bibliothecis supersunt, ex quibus suppleri possunt, quæ in editis defunt, ut ait Bona Cardinalis lib. 2. Liturgic. Rerum cap. 14. §. 1. Edidit & Martyrologium, quod sub nomine Bedæ inter ejus Opera legebatur, antequam Bollandus initio Tomi II. Sanctorum mensis Martii, quæ Flori sunt, distinxisset ab iis, quæ ad Bedæ Martyrologium pertinent. Collegerat Florus magnam Codicum MSS. multitudinem, ut notavit Wandelbertus, qui anno DCCCXLII. metricum Kalendarium scripturus, de eo in Præfatione sua dicit: Ope & præsidio præcipue usus tum Sancti & nominatissimi Flori, Lugdunensis Ecclesiæ Subdiaconi; qui ut nostro tempore revera singulari studio & assiduitate, in Divina Scriptura scientia pollere, ita librorum authenticorum non mediocri copia & veritate cognoscitur abundare. De ejus Operibus plura Oudi-*

nus in Supplemento de Script. Ecclesiast.

Hoc circiter anno obiit Sanctus Willelmus Dux ac postea Monachus Monasterii Gellonensis in Septimania a se fundati, certe ante Carolum Magnum, anno sequenti demortuum vivere desit, ut liquet tam ex Auctore Anonymo ejus Vitæ, quam ex Ardone discipulo Sancti Benedicti Anianensis, qui in hujus Sancti Abbatis Vita de Willelmo scribit: Vidimus sæpe eum cadentem asinum suum, fuscconem vini in stratorio deferre, eumque super insedentem, calicem in terga humeris vehementem, nostri Monasterii fratribus tempore messis ad refocillandum sitim eorum occurrere. In vigiliis quoque ita pervigil erat, ut vinceret cunctos. In pistrino, nisi occupatio aliqua præpediret, aut agritudo tardaret, propriis operabatur manibus. Coquinam vice sua complebat; in habitu summa humilitatis assumerat formam; jejunii amator extitit, orationibus instans compunctioni continuus: Vixque Corpus Christi poterat percipere, prius-

XXVII.
Moritur
S. Willel-
mus Dux
& Mona-
chus Gello-
nensis.

CHRISTI
813.

LEONIS PAP. III.
18.

CAROLI MAGNI 13. IMPP.
MICHAEL. CUROP. 2.

ne gratiæ ejus ; absque his autem humano arbitrio nemini posse concedi . Unde graviter quilibet Princeps delinquit , si , ut hoc suo beneficio largiri possit , existimat , quod sola divina gratia dispensat , cum ministerium suæ potestatis in hujusmodi negotium peragendo adjungere debeat , non præferre . Denique ut istius rei nonnulla proferantur exempla , puto quod de ordinatione beati Martini , quando ex monasterio sub alia occasione eductus , & a populo comprehensus , atque ad ecclesiam productus est , & continuo ab Episcopis , qui ad hoc invitati fuerant , consecratur , nemo Principum hujus sæculi fuerit interrogatus . In ecclesia quoque Lugdunensi sic religiosa olim , & venerabilis consuetudo fuit , sicut antiqua narrat historia , scilicet ut defuncto Pontifice , omnis in unum conveniret ecclesia , & triduanò jejuniò , communi * vero ac supplicatione celebrato , quemcumque eis Dominus per revelationem , sive * & eorum Clero , seu aliunde ostenderet , ipsum sine dubio Antistitem constituerent ; quod de beato Eucherio præfate urbis Episcopo , & doctore egregio , sanctissimæ vitæ ejus liber manifeste testatur impletum . Qui cum esset ex nobilissimo Senatorum genere oriundus , & huic sæculo abrenuntians , omnique facultate sua in pauperes ob amorem Christi distributa , partibus Provinciæ in quodam specu retrusus , atque ibi soli Deo * jejuniis , & orationibus vacans latitaret , tali revelatione ostensus , atque inventus ,
Ann. Eccl. Tom. XIII.

in pontificali regimine locatus est : ex quo certissime constat , quod omni illo tempore , quo tantam bonitatem sive gratiam omnipotens Deus in illa voluit ecclesia demonstrare ; valebat , ac sufficiebat ad consecrationem rectorum , sola ejus gratia , & fides ecclesiæ devota . Sed & in Romana Ecclesia usque in præsentem diem sernimus absque interrogatione Principis , solo dispositionis judicio , & Fidelium suffragio legitime Pontifices consecrari , qui etiam omnium regionum & civitatum quæ illi subjectæ sunt , juxta antiquum morem eadem libertate ordinant atque constituunt sacerdotes . Nec adeo quisquam absurdus est , ut putet minorem illic sanctificationis divinæ esse gratiam , eo quod nulla mundanæ potestatis comitetur auctoritas . Quæ omnia non ideo dicimus , quasi potestatem Principum in aliquo minuendam putemus ; vel contra religiosum morem regni aliquid sentiendum persuadeamus ; sed ut clarissime demonstretur , in re hujusmodi divinam gratiam sufficere , humanam vero potentiam , nisi illi consonet , nihil valere . Quapropter in sacris canonibus Patrum , ubi plurimæ causæ commemorantur , sine quibus Episcopalis ordinatio irrita habenda est , de hac re nihil invenitur insertum . Hactenus Flori tractatio de antiqua Episcoporum electione , qua præter illa , quæ superius dicta sunt de libera in Romana Ecclesia Papæ electione , redarguitur itidem mendacissimus Sigebertus .

T t t Chri-

PAGIUS priusquam lacrymarum ejus in terram decurrerent gutta . Læstuli quoque duritiem avidè expetebat ; sed propter ejus invaletudinem Benedictus Pater culcitram , eo nolente licet , subserni fecit . Ajunt nonnulli , qui se sæpe pro Christi amore flagellis cadi , nullo alio præter eum qui aderat conscio , jussit mediis fere noctibus , glacialibus profusus rigoribus , uno perraro tectus regimine , sæpe in oratorio , quod in honorem Sancti Michaelis construxerat , soli Deo notus , vacans orationibus stabat . His aliisque virtutum fructibus intra exiguos stipatus annos , imminere sibi diem mortis cognoscens , cumctis Monasteriis in

Regno Domini Caroli pene sitis per Scripturam notum fieri jussit , se ab hoc jam sæculo migrasse ; sicque deinceps copias virtutum reportans , Christo vocante migravit e mundo , idque quinto Kalendarum Junii , ut asserit ; Auctor Anonymus ejus Vitæ , qui jam dixerat , Willelmum ante mortem nuncium Regi Carolo delegasse , ut ei indicaret , quando ejus animæ de corpore exiret . Ejus Vita ad diem XXVIII. mensis Maii in Actis SS. Bollandianis & in Sæc. IV. Benedictino part. I. legenda . Bernardus filius ei in Ducatu Septimaniæ & Arausionis Comitatu successit .

JESU CHRISTI
ANNUS
814.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
19.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPP.

L.

Christi Redemptoris annus sequitur octingentesimus decimusquartus septimæ inchoatæ Indictionis, quo ab ipso Leone Imperatore dira excitatur persecutio adversus cultores sacrarum ima-

ginum. De his acturi, quod primum ad temporis rationem spectat, cum constet Græcorum historicorum assertione, ipsum Leonem imperasse annos septem & menses quinque: cumque testificatione Mi-

De tempore persecutionis Leonis Armeni.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6307.

SÆC. IX.

Anno Eræ

Hispan.

DCCC-

LII.

Anno

Hegiræ

CXCIX.

inchoato

die 21.

Aug. fer.

2.

A. C. 814.

I.

Antonius

Metropoli-

ta Sylæi a

S. Nice-

phoro ana-

themate

percellit-

ur.

☉ 11. A. ☽ 17. P. 16. April. Indict. 7.

JESU CHRISTI 814.

LEONIS PAPÆ 20.

LUDOVICI IMP. 1. & 2.

LEONIS ARMENI IMP. 2.

AD num. I. Hoc anno Concilium Constantinopoli habitum a Sancto Nicephoro Patriarcha & Episcopis CCLXX. adversus Antonium Sylæi Pamphiliæ Civitatis Metropolitanam, ut liquet ex Oratione sive Epistola Synodica Orientalium aliquot Episcoporum ad Theophilum Imperatorem, publicata a Combesio in Manipulo Rerum Constantinopolitanarum. Dicitur in ea Leonem Armenum Imp. falsum quemdam vatem nomine Sabbatium consuluisse, qui ei & filio Constantino annos duos supra triginta promisit, si omnem Imaginum memoriam aboleret. Imperator, accersito Joanne Lectore, ad eum, quæ a vate acceperat, refert, & Joannes loca librorum idola prohibentium Imaginibus Christi applicat. Nicephorus ab Imperatore vocatus cuncta ejus ratiocinia tanquam araneorum tela nullo negotio evertit, & Joannes a Patriarcha pœnitentiam petit & accipit. Accersit Leo Aug. Antonium Metropolitanam Sylæi Civitatis, eique Patriarchalem Sedem promittit, si suscepti consilii adjutor esse velit; pollicetur ille propensissime se jussa facturum, qui tamen postea coram Patriarcha negavit se id unquam promississe; sed cum interim tam Antonius, quam Joannes Venerandas Imagines idola esse obganirent, Sanctus Nicephorus CCLXX. Patrum collecta Synodo, una quoque congregata Sacerdotum ac Monachorum Urbis Augustæ multitudine, Hæresiarcham anathemate ferit, & Christi hostem declarat. De eodem colloquio Antonii Sylæi Metropolitanæ cum Imperatore loquitur Auctor incertus, qui Theophanem continuavit, sed Synodi mentionem non facit, & Joannem Julio mense socium impietatis Antonium sibi adjunxisse asserit; ex quo eo circiter tempore Synodum illam habitam intelligimus. Circa Decembrem vero mensem, inquit Continuator Anonymus, Leo Patriarcha significat. Imaginum causa populus offenditur, dicentes: Perverse adoramus illas, & propterea Gentiles nostri dominantur; sicque Imperator paulatim quod mente gerebat aperuit, sed ante annum sequentem Cultores Sacrarum Imaginum persecutus non est.

II.

Causa I.

maginum

anno se-

quenti

percellit-

ur.

Baronius quidem hujus anni initio persecutionem decretam esse arbitratus est. Verum Georgius Monachus in Vita Leonis Armeni hæc scribit: Post alterum annum ad impietatem deficiens, ac, quam recta fides professionem scripto ediderat,

irritam faciens, haud secus ac Saul delapsus est: Nam & ille cum duos annos legitime Regnum administrasset, a resto deinde aversus tramite, divinaque denudatus Gratia, ac nequissimo spiritui traditus, adversus Davidem, cujus cumulat beneficiis erat, armis instructus est, ac Sacerdotum patravit cades. Haud aliter etiam infelicissimus hic Deoque insensus, post annum alterum, furore accensus, atque rabie adversus pietatem, Divinum Nicephorum, a quo coronæ donatus erat, exilio multavit. Præterea Leo Aug. circa Decembrem, anno Imperii sui secundo sententiam suam de non colendis Imaginibus Sancto Nicephoro patefecit, ut mox diximus ex Continuatore Anonymo Theophanis, qui addit de Nicephoro: Imminentibus porro Festis (nempe Christi Natalitiorum) variis monitis ac sermonibus Imperatori significat, & precibus simul sollicitat Patriarcha, ne de gradationibus exponatur Ecclesia. Tum de Imperatore scribit: Solemni deinde pompa in Christi Natalitiis procedens, Ecclesiam ingressus est, & coram Altari ex Imperatorum consuetudine stetit: & Corporale, Sacra Domini Nostri Jesu Christi Nativitate in eo depicta insigne adoravit, & osculatus est. Tali spectaculo cunctis dolorem & versutiam ejus ignorantibus factum satis. Deinde Imperatorem ipso Epiphaniarum die, anni scilicet DCCCXV. se se ab Imaginibus colendis alienum publice prodidisse, his verbis idem Continuator docet: Insequente pariter Luminum Festo aequali modo (Leo) processit, & ingressus (nempe Ecclesiam), non adoravit (scilicet Corporale pictum) primamque: illud simulanter haud vere exhibitum cognoverunt, scilicet Patriarcha & Episcopi.

Post hæc demum Leo anno Imperii secundo, Christianique DCCCXV. cultores Imaginum, quos flectere non potuerat, cum alios, tum præsertim Nicephorum persequi coepit: peractisque proinde, inquit Continuator, Festorum (Natalitiorum & Luminum) solemnibus, cepit aggredi, velut Pharaon Israel, & Episcoporum quosdam blanditiis promissisque suffurabatur: & qui ipsi morem gesserunt ex eo, quem habebant ad præfens seculum affectu, quippe prius juramento interposito, & Crucibus oppositis, pro veritate mortuos se affirmabant, singuli ferme conversi sunt in partem adversam: eam ob rem per desertores Episcopos Patriarcha significat: Condescende modicum nobis, & futilia quæque refecabimus: si nolueris, in throno te residere non permitturos scito. His spretis, tanquam perjuri & cruculicis, Patriarcha Imperatori denunciavit: quod lubet, exequere: dogmatibus quippe a Patribus pie definitis nunquam nuncium remittam, neque contrarium sentientibus adhibulabor. Hæc cum generentur in infirmitatem decidit Patriarcha, &c. Caterum Dei manu miraculorum effetrice nonnihil sublevatus est Patriarcha, quod cum rescisset Chamelcon (id est Leo Imp.), quorundam ope milites in Patriarchium clam penetrare disposuit, & silenter eum abducere. Erat porro juniorum initium. Græci anno DCCCXV. die XI,

III. Persecutionem sequenti tantum anno contigisse iterum probatur.

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI I. IMPER.
LEONIS ARMENII.

chaelis hujus temporis scriptoris, ubi res gestas magistri sui Theodori Studitæ profequitur, pariter liqueat, hoc anno ipsum Theodorum a Leone in exilium missum: utique dicendum erit, hoc ipso primo Leo-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

nis Armeni anno cœptam persecutionem fuisse: numerat enim ipse septem annos exilii ipsius Theodori, quo solutus est, cum occiso Leone, Michael Balbus accepit Imperium moderandum. Quod ve-

T t t 2 10

PAGIUS XI. mensis Februarii Jejunium auspiciati sunt, ideoque ante illum Christi annum Leo Imp. in cultores Imaginum non sæviit.

IV. Denique Ignatius Diaconus in Vita S. Nicephori ait: *Nono igitur, uno mense dempto, anno, post Sanctum ipsius & inculpatum Patriarchatum in supremam incidens aggritudinem, vita sua finem nequaquam ignoravit.* Nicetas vero in Sancti Ignatii Patriarchæ Constantinop. Vita asserit, *Nicephorum in Monasterium quoddam ejectum fuisse, cum Ecclesiam Apostolicæ per novennium curasset.* In Tabulis Theophanis & in ipso etiam Nicephori Additamento anni novem Nicephoro attribuuntur. Quare cum die XII. mensis Aprilis anni DCCCVI. ordinatus fuerit, anno octingentesimo decimo quinto die XI. mensis Februarii in exilium missus est. Theophanes quidem Presbyter in Oratione de Translatione ejus Reliquiarum, affirmat, eas Constantinopolim translatas, *tertio Idus Martii, quo quidem die in exilium ejectus fuerat.* Sed dies qui a XI. Februarii, quibusve Nicephorus moratus est in Monasterio Boni Constantinopoli vicino, de quo mox, a Theophane pro exilio non habentur. Cæterum Nicephorum die XI. Februarii Constantinopoli abductum esse, præter citatum Continuatore docent etiam alii. Ignatius enim in Vita Nicephori num. LXIX. scribit: *Patricio illius carceris, quo Divinus Pater tenebatur præfecto, contradata militari manu, media nocte Dominica lucis præcepit (nempe Imperator), ut Virum Sanctum in exilium deportaret.* Ignatio suffragatur Continuator Anonymus Theophanis, qui hunc patricium Thomam vocat, atque hunc Imperatori dixisse: *Tantum homines duos mitte, aliosque, qui efferant: non enim ingravescente valetudine, a se potest procedere: atque ita discede.* Id ita fecit submissis nocte, qui Patriarcham eicerent Ecclesia, die scilicet XI. Februarii, in quam Dominica Sexagesimæ incidebat, post quam Græci inchoarunt Jejunium anni DCCCXV. cum e contra dies XIII. mensis Martii eo anno in feriam tertiam inciderit, Neuter itaque Historicus errat, licet Bollandus ad eorum verba hæserit. Ignatius, quem admodum Theophanes Presbyter, Nicephori exilium a die XIII. Martii repetit, proditque eum relegatum, *nono uno mense dempto, anno.* Quare cum anno DCCCVI. die XII. mensis Aprilis Episcopus consecratus fuerit, anno DCCCXV. die XIII. Martii dignitate motus est, & Ecclesiam Constantinopolitanam rexit annos novem, mense uno dempto. Ex quibus tandem omnibus necessario consequens est, persecutionem adversus Sacras Imagines ad annum sequentem pertinere.

V. Quoad locum, in quem Nicephorus relegatus, tam Curopalates, quam Cedrenus in Vita Leonis Armeni Imp. affirmant, eum fuisse Proconnesum seu Praconnesum, quæ parva insula est in Propontide sita, inter Cyzicum ad Ortum & Hellepontum ad Occasum. Utrumque alii secuti sunt; verum eos hallucinatos esse non dubito. Nicetas enim in Vita S. Ignatii Patriarchæ Constantinop. Nicephori exilium his verbis memorat: *πρὸς δὲ τοῖς δεξιῶν τῶν ἑσπέρων μὲν*

*πρὸς κατὰ τι σεμνέϊον αὐτὸν ὁ ἀπηνής ὑπερορίζει, quem locum sic vertit Interpres, ad dexteriores Steni, id est, angusti freti regionem, in Monasterium quoddam importunus eiecit, nempe Leo Armenus Nicephorum, ubi suam interpretationem cum textu Græco miscet; cum vertere debuisset, ad dexteriores Steni regionem, & postea, vel saltem per parenthesis, indicare Græcos Steni nomine angustum fretum, quod Constantinopolim inter & Chalcedonem situm est intelligere. Angustum illud fretum Stenum appellari, colligitur ex Suida in voce Ἡ ῥάκλειος idque variis certisque exemplis probat Ducangius in Constantinopoli Christiana lib. 4. cap. 10. num. I. Præterea Porphyrogennetus in Vita Basilii Imp. ἐν δὲ τῶν καλεμένων τῶν Στενῶν, τὸν ἀύχλινα τῶν Εὐξείνων Φῆμι τῶ ἀγίῳ Φωκᾷ πᾶνσεπτον δίκων. Quæ verba sic vertit Combefisus: *In Steno etiam quod vocant (Euxini in cervice) Sancti Phoca adem extruxit.* Verum vertendum, *Euxini sc. faucibus vel angustiis.* Nam vox Græca ἀύχλινα, a Porphyrogenneta eo in loco non in propria, sed in Metaphorica significatione usurpatur. Bosphorum itaque Thracicum Stenum absolute vocabatur, & litus tam a dextris seu in Asia, quam a sinistris seu in Europa, totusque tractus ille maritimus in quo variæ ædes & Ecclesiæ erant, eo etiam nomine vocabatur. Raderus laudatus Nicetæ Interpres, perperam etiam Theophanem Sigriani seu Agriani Cœnobii conditorem in eadem Vita vocat, licet in Græco dicatur tantum Sigriani Cœnobii conditor, & in controversia versetur, an Monasterium Sigrianum idem sit ac Agrianum, quam controversiam locus ille Nicetæ dirimeret, si in eo utrumque nomen legeretur. Sed de ea num. XII. verba faciam, contentus hic obiter monere Auctores Græcos de verbo ad verbum cum fieri potest, in linguam Latinam vertendos esse.*

Porro si fretum Constantinopolitanum Steni nomine a Niceta designetur, ut nullus jure in dubium revocaverit, apparet Nicephorum non in Praconnesum, ut eam insulam Porphyrogenneta, aliique Auctores Græci rectius appellant, quam Cedrenus Proconnesum, sed in Monasterium trans fretum Constantinopolitanum positum relegatum fuisse. Ipsemet Nicephorus in Epistola ad Leonem III. Papam a se data, & a Baronio anno DCCCXI. num. XXIII. quo ea scripta fuit, recitata ait; *solitudinem quandam occupo, & jugum montis quod erat asperum & innaccessum, stadiis non paucis circa Proponticam Regionem, Regia distans ab Urbe.* In illud autem Monasterium Nicephorus deportatus fuit, & usque ad mortem vixit. De eodem loquitur Ignatius Diaconus in Vita hujus Sancti Præfulis, a Bollando ad diem XIII. Martii primum publicata, & n. LXXII. scribit: *Marcodorsa explicans in lintre excepit justum (nempe Nicephorum) ad Monasterium, quod ipse extruxerat, Bovi nomine ablegatum, sed loco, Bovi, legendum, Boni, ut postea monuit Bollandus, & certum reddit textus Græcus, in quo dicitur Monasterium τῶ Ἀγάρῳ quod a Ducangio in Constantinopoli Christiana lib. 4. cap. 15. num. I. inter monasteria suburbana Constantinopoleos numeratur.) Illic breves notas permixtus*

VI.
In locum
circa
Chalcedo-
nem situm.

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI I. IMP.
LEONIS ARMENI I.

ro tradunt omnes, non ita primum ac imperare cœpit, ipsum perturbare ac persequi cœpisse Catholicos, sed ubi omnium conciliasset sibi animos: plane id esse intelligendum oportet, quinque

in his mensibus perseverasse, nempe totum quod excurrit, a quarto Idus mensis Julii, quo die coronatus est, usque ad finem anni superioris.

Cæ-

PAGIUS agere, ab illius violentia auctoribus, in Monasterium longius distitum, & ipsius quoque extructum opera, magni Martyris Theodori transportari iubetur. Haud enim ferendum putabant, ut vicina ipsorum dementia loca iustus habitare conspiceretur. In hoc ultimo Monasterio exul per annos quatuordecim vixit, a die sc. XIII. mensis Martii sequentis Christi anni usque ad mortem, in eoque sepultus est, ut tradit Theophanes Presbyter.

VII. Ignatius Diaconus num. XII. & seq. pluribus illud describit, atque fuisse e regione Bosphori Thracii, quo etiam nomine Stenum appellabatur. Ex quo evidens est, Præconnesum locum exilii Nicephori non fuisse; hæc enim non e regione Bosphori Thracii; sed ad ejus Meridiem sita. Denique Auctor Anonymus Vitæ S. Nicolai Studitæ dissidium omne tollit; ait enim, Leone Armeno mortuo, & Ecclesiæ pace a Michaele Balbo ejus successore reddita, exules domum rediisse: Tunc sane, inquit, magna quoque ille pietatis columnæ Theodorus ac Nicolaus Smyrna (quo relegati fuerant) decedentes, solo utique nixi baculo, locum ex loco pedibus iter capendo mutantes, ad Prusæ partes devenerunt; atque hinc tandem petentes Chalcedonem, deincepsque a tropæo appellati Patriarcha (nempe Nicephori) adspecta recreati, iusto satis tempore lati admodum cum eo commorantur. Quare Nicephorus per annos XIV. non in Præconneso, sed in tractu Chalcedonenſi exulavit.

VIII. Leo Ecclesiam depopulari non cœpit, nisi post mortem Crumni Bulgarorum Principis, ut testatur Continuator Anonymus Theophanis pag. 435. qui diserte asserit persecutionem motam anno Imperii secundo, postquam narravit, interitum Crumni, quem & eidem verbis refert Symeon Logotheta in Annal. num. X. & seq. Uterque Historicus relata inauguratione Symbatis Imperatoris filii, die natali Christi anni superioris peracta, ut ibidem diximus, statim subjungunt: Caterum sudo hyemis tempestate aere, inque adeo fluvialibus aquis subsidentibus, facta Bulgarorum ad triginta millia cataphractorum excursio; veniensque Archadiopolim, ac superato Rigio (hoc nimirum fluvii nomen) inventam ingentem hominum multitudinem sub jugum miserunt. Necdum vero transmisſis captivis, ingenti imbrium vi in dies octo, sic fluminis aqua intumuerunt, ut maris prope vastitatem equare viderentur. Cumque inde permeari non posset, dies quindecim in stativis captivos tenuerunt: rogata illis frustra a Leone auxilia; nam nec animum attendit, nec Urbe ipse prodiit, nec qui suppetias irent, ullos alios misit. Jamque adeo factis sereno, atque flumine intra alveum compresso, ipsosmet captivos ligna cadere ac pontem extruere coegerunt: inque hunc modum cum iisdem, ad quinquaginta circiter millia Virorum, mulierum ac puerorum, amnem transmiserunt: omnemque eorum substantiam, Armeniacas vestes stragulas, grandæque acu pictos tapetes ac vestimentorum multam suppellectilem, vasaque aenea, cuncta curribus imposita; omnes denique greges & armenta, bovesque & oves convexerunt; hacque ditati præda, in Bulgariam intrarunt, nec qui

Dei indulgentia, inique sceptra moderabatur, aut ipse opem laturus captivis egressus est, aut qui ferrent alios ullos destinavit.

Jam igitur perlatus ad Leonem rumor, Ingentem Crumnum conflare exercitum, Avareque & Scabinorum copias omnes adlegisse, ad hæc instrumenta atque machinas tormenta que pugnandis Urbibus comparata omnis generis, struere ingentia sane illa, &c. quidquid denique machinarum quatiendis eruditique turribus ac propugnaculis, ad Urbis excidium adhiberi queat. (ad Urbis occidentem, murosque Blachernarum visum illi adhibere omnia, ubi & telo petitus fuerat, (anno nempe superiori) boum decem millia cunctis his convehendis stabulari, currus ferro vinciti iusti fieri, ad quinque millia. Leo hostis apparatu auditu missisque exploratoribus, ac veritate comperita, ingentibus conductis copiis ac artificum turba extra Blachernarum murum, murum alium adificare capit, vallumque latum excisum opposuit. Jamque cœpto solummodo opere, ac necdum peracto, Deus, qui dissipat consilia gentium, & reprobat cogitationes populorum; reprobaturque consilia Principum; ut ostenderet nihil quemquam juvare ad aliquid præstandum, industriam propriam ac potentiam, necdum vere exorto, ut quorundam a Bulgarica captivitate receptorum relatu compertum est; magna scilicet feria quinta Paschatis, Bulgaria Princeps, clarissimus Crumus, qui captivam Urbem animo destinaverat, invisibili Dei Potentia mactatus, fasis concessit; sanguinis rivos ore, naribus auribusque profundens; atque in eum modum animam in malis abruptis. Funi-bus a subditis strangulatum fuisse legitur in Menæis Basilii Imperat. ad diem XII. Januarii.

IX. Eo successu animo elatus Leo, ac si ipse non Deus hostem prostigasset, destinatis in omnes Urbes ac Provincias divalibus literis in hæc verba scribit, Bulgaros offendi jam Urbi imminentes, meaque solertia & robore; facta denique impressione, eo telis confosso, qui inter eos Primus ac Princeps erat, omnes internecione delevi: eoque vulnere, hostis noster occumbit. Atque hæc hæstenu. Ajunt vocem cœlitus missam mox erupisse, impii Regis mortis nunciam, ipsamque non paucis navigantibus auditam; signatoque tempore & hora (cum hora noctis decima ageretur) qui observarunt, sic tandem se rem habuisse invenerunt. Hæc Symeon Logotheta, & iisdem pene verbis Continuator Anonymus Theophanis, nisi quod hic illius vocis cœlitus missa non meminit, & flumen quod Simeon Regio, ipse Reginam appellat; & revera in Notitia Imperii Regina Urbs est Mæsiæ Primæ, quæ nomen a fluvio accipere potuit. Cum porro Leo se se iactaret, quod Bulgaros Urbi imminentes offendisset ac superasset, apparet, Crumno demortuo Leonem in Bulgariam perrexisse, & Mesembriam Bulgaris stratagemate eripuisse, quod Continuator & Symeon tacent, sed quod pluribus exponit Constantinus Porphyrogenetus lib. r. num. 13. qui tamen memoratas Bulgarorum devastaciones prætermittit. Ait enim Constantinus cum Leo audisset, Bulgarorum Principem vicinam vastare Regionem,

IX.
Crumnus
Rex Bul-
garia ex-
tinguitur.X.
Leonis i-
nanis de
ea morte
iactatio

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPP.

II.

Cæterum cum multi velint hæreseos veneno ante imbutum Leonem illud ipsum occultasse ad tempus, usquequo Imperium stabilisset; aliorum diversa de his est sententia, nempe ex Orthodoxo deceptum fraude hæreticorum, hæreticum evasisse, remque gestam sic narrant (a): Quo tempore, cum videlicet Bulgaros prælio superasset, recordatus Leo Imp. monachi Philomeliensis, qui eo tempore, quo sub Barbadanio Duce Orientis militabat prædixerat ipsi Imperium, decrevit muneribus ac donariis compensare. Mittit ergo suorum quemdam fidelissimum, qui ad eum deferret donaria, supellectilem, vasa argentea & aurea, ac species odoratas, quales ad nos ex India afferuntur. Verum his monachus jam tum vitam cum morte commutat, successeratque et Sabbatius quidam, totus impiæ Iconoclastiæ hæresi immersus. Ad eum cum venisset Legatus Imperatoris, hortatus est, ut munera præceptori suo missa perciperet, litterisque ac precibus Imperatorem remuneraretur. At Sabbatius munera respicere, ipsum retro abire jubere, adeoque Imperatorem dignatione ista indignum dicere, simulacrorum cultui deditum, & Irenæ Imperatricis, Tarasique Patriarchæ statutis obtemperantem. Irenam impurissimus homo Pardalim, & Baccham, Tarasium vero nobilem in Patriarcharum numero, Taraxium, quasi perturbatorem denominabat. Celerem quoque Imperii, & vitæ amissionem Leoni minari, nisi quamprimum sibi parens, sacras deiceret Imagines.

(a) Cedren. in Leon. & alii.

Sabbatius monachus hæreticus quomodo decipit Imp.

III.

Theodoti Melisseni fraus ad seducendum Imp.

Imperator iis litteris acceptis, cum ex Legato intellexisset quæ ex monacho audivisset, animo majorem in modum perturbato, Theodotum Melissenum ad se vocat, cumque eo quid agendum sit, deliberat. At vero Theodotus jam pridem hæresi ista infectus, occasionemque palam impietatem profitendi præstolatus, hoc consilii dat Imperatori. In Degistenfensi monasterio degere monachum quemdam, mirabilia edere facinora. Cum hoc rem communicandam, ejusque sententiæ obtemperandum. Hæc cum Leone locutus, statim ab hoc ad monachum eum se contulit indicatque Imperatorem vili habitu ad ipsum proxima nocte venturum, & de religione consulturum, aliisque gravissimis negotiis. Proinde meminisset, ei præsentem Imperii, vitæque amissionem denuntiare, nisi ultro Leonis Isauri Imperatoris decretum amplectens, idola (sic sa-

cras imagines appellabat) divinis edibus exturbaret. Sin hoc fecisset, fore dominationem, vitamque ejus diuturnam, atque felicem. Hoc modo subornato monacho, & quæ cum Imperatore loqui deberet instructo, abiit.

Paulo post noctu Imperatorem vili habitu velatum ad monachum adducit. Ibi jam inito colloquio, monachus proxime ad Imperatorem adstans, veluti qui divino instinctu Imperatoriam majestatem adesse sentiret: Non recte, inquit, abs te factum est, Imperator, quod nos privato habitu decepisti, intus occultans, tuam personam. Sed quamquam tu hoc agis, nos tamen gratia divini Spiritus non diutius est passa a te falli. Hoc ut audivit Imperator, seque frustra conatum vili habitu Imperatoriam dignitatem celare putavit, animo perculsus est, ut par erat, istius machinationis ignarus: monachumque divinum hominem esse passus, imperata ab eo obedienter & sine mora se facturum promittit, atque ita venerabilium imaginum ab eo mandatam dejectionem suo suffragio probat. Principio deinde cogitavit, quo pacto promissa occulte impleret, ne quam ea res in Ecclesia excitaret seditionem. Sed post publice quoque decretum ea de re proposuit proceribus & Ecclesiasticis partim ultro, partim contra animorum suorum sententiam obtemperantibus. Hæc auctor. Verum singulos ea in re progressus audiamus a Michaelæ rerum inspectore in vita Theodori Studitiæ locupletius ista tractante, qui ita exorditur indictam ab Imperatore Orthodoxis persecutionem:

IV.

Leo Imp. seducitur ab hæretico monacho.

Sumpto (inquit) Imperio, haud omnem subito proferendam censuit immanitatem, verum conciliatis prius sibi atque inter se iis qui dissidebant, quorum multos sentiebat infesto & alieno a se animo esse ob usurpatam tyrannidem, ut qui erga Imperatorem suum benevoli ac fidi essent, cum proceres ac magistratus clam ac callide sensim seduxisset, omnesque ut sibi videbatur, in suas partes pertraxisset: tum demum latens animi vitium prodere, in lucro posuit. Omnemque protinus impietatem ostentans, in hanc vocem detestandam, quam cognominis sui Leo usurparat, sceleratus erupit: Non decet, o fidi mihi comites, colere, aut venerari, vel recipere prorsus, aut retinere imaginum effigies: sed tollere illas atque humo allidere, ut quæ manifesta sint idolorum simulacra. Atque hæc vesana lingua effu-

V.

Leo Imp. palam detestatur cultum Sanctorum Imaginum.

PAGIUS

nem, domosque incendere, ad eum Legationem misisse, ubi autem nihil Barbari iras inflexit, diruta mœnium, opera sua studioque instaurans, Urbis res brevi in tuto posuit, & Metembriam venit, ubi Bulgari ab eo superati, quod Constantinus fufe enarrat.

A num. II. ad XLII. Cedrenus & Zonaras a Baronio laudati tradunt, Leonem Imp. cum Bulgaros prælio superasset, adversus Sacras Imagines excitatum fuisse, tam a Sabbatio Monacho quam a Theodoto Melisseno jam pridem hæresi I-

XI.

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMP.

effutiebatur imprudens non domesticis tantum, sed omnibus, si posset propinare cupiens impietatem suam.

Quare quos videbat sententiae suae mordicus esse, atque ab eo omnino pendere (quos quidem non immerito vasa irae ac nequitiae principes, dicere liceat, Paulum (a) imitando) hos ille consilii sui socios, malorumque omnium praesides constituendos existimavit. Quorum omnium coryphaeus atque ductor Joannes ille fuit, cui Lecanomantis cognomentum a suis inditum, quod vaticinis (ut ego arbitror) aliisque turpissimis rebus deditus erat, cui jam lingua esset prompta & exercitata, multaque & varia sophisticarum artium, externarumque disciplinarum cognitio, ob eam causam in pretio erat apud Imperatorem, cujus ille velut os vulgo habebatur, omnibusque negotiis rebusque gerendis adhibebatur.

(a) Row.
9.Joannes
Dux Iconoclastarum.VI.
Imp. frustra tentat Nicephorum Patriarcham.

Quae cum illi praecclare, atque ex animi sententia fluere viderentur; ipsum etiam Ecclesiae Archipastorem aggredendum sibi putavit, non asperere quidem initio, nec arroganter, sed blande potius, atque adulantis in morem. Quo cum solo solus congressus, postquam omnes machinas illiberales simulatione admoventes, re ipsa perspexit, non modo expugnari non posse verissimum rectae fidei praeconeum; sed ipsum etiam ut numini adversum convitiis non levibus appetens, stigmatumque ejus audaciam proscindens: tum a divino viro penitus abscessit, majore mox apparatu & illum, & adversantes simul omnes oppugnaturus. Subdit his Michael, alia plura de congressu, quem postea idem Imperator habuit cum Orthodoxis Episcopis & monasteriorum Praepositis: sed quod ipse res dumtaxat Theodori sit prosequutus, audiamus primo de eo congressu quae scripserit Theosterictus (b) in Niceta, auctor & ipse temporis hujus. Atque primum unde ipse exorditur dicere, de praecipuis Imperatoris ministris, quibus est usus ad haeresim propagandam. Ait enim:

(b) Apud Sur. exstat 10.2. die 3. April.

VII.

Coepit igitur Leo Imperat. sancta sanctorum persequi, quemadmodum & Leo Isaauricus fuerat persecutus. Deinde suorum mysteriorum duces, pravaramque rerum magistros quaerebat. Invenit paucos quosdam e Senatu, Joannem scilicet cognomento *Spectam, & Eutybianum. Ad haec & ex sacerdotum numero aliquos invenire cupiebat. Diabolus igitur, qui haec in ejus mentem conjecerat, Byzantium

*

PAGIUS
Decernitur persecutio adversus cultores Iconoclastarum.

conomachorum infecto, ut pluribus refert Baronius num. II. & seqq. Postea Leo socios & Magistros impietatis invenit, Joannem nominatum Spectam & Eutybianum, & ex ordine Sacerdotali Joannem cognomine Grammaticum, ut docet Theosterictus in Vita Sancti Nicetae He-

lustrans, invenit Joannem quemdam, cognomento Grammaticum, novum Tertullum, quem manu apprehensum ad Imperatorem duxit, & ait: Habeas hunc hominem tibi in eo, quod cupis utilem futurum: Vas enim electionis est mihi iste, ut portet nomen meum contra Orthodoxos. Quemadmodum igitur Paulus Christi vas, ita & hic diaboli os factum est: & sicut torrens ex diversis imbribus constans maleolentes & perturbatas aquas defert; ita & iste ex fado cordis sui thesauro graveolentia & caenosa dogmata produxit, eos, quos prope se habebat, turbido quodam potu evertens. Habebat autem adjuutores ex iis, qui infra solium regale erant, Antonium Syleum, e monachis vero Leontium quemdam & Zosimum, quem illis ipsis diebus in adulterio deprehensus, truncis manibus, mortuus est. Haec de adinventis ad scelus praecipuis ministris Imperatoris auctor, qui & de congressu cum Orthodoxis subiicit ista:

Post haec omnem monachorum multitudinem cum Episcopis & Metropolitibus ad sanctissimum Nicephorum Patriarcham coegit. Qui per totam noctem in magna Ecclesia pernoctarunt. Mane vero ipsos ad se Imperator accersivit. Habebat autem secum intra palatium occultos quosdam fallaces homines & malorum magistrum, quos veluti gallina quaedam in regia domo fovens, & animans, eisque dona promittens, jubebat nihil metuere. Jussit autem & Patriarcham solum in primis ad se introire, ignorans quanam inter ipsos seorsum dicta fuerant. Deinde omnes accersivit. Itaque ante illum stetit Patrum caterva lectissimorum hominum ac sanctorum, qui Angelis similes erant ac divini. Aderant & Imperatoris Optimates & totus Senatus. Sanctissimus igitur Nicephorus eos, qui gradus dignitate praestantes erant, affatus: Agite, inquit, dicite mihi: Potestne cadere quod non est? casui expositum scilicet. At illi cum ad ejus interrogationis obscuritatem ambigerent, & nihil responderent, sed se vicissim intuerentur: rursus Patriarcha ab eis quaesivit: Num Leonis & Constantini Imperatorum tempore sanctae imagines cecidissent? Illi vero cum capita deorsum inclinassent, & nutu verum esse quod Patriarcha quaesierat, significassent, quod satis erat ad eorum quae private inter se dixerant propositum confirmandum: cum Patriarcha: Quomodo, inquit, quod non stat, potest cadere? Ad haec nihil respondit Imperator.

Quos sui erroris fautores Imp. natus sit.

VIII.
Imperator congressum habet cum Orthodoxis.

gumeni Mediciensis in Bithynia, qui addit ex iis, qui sub throno erant, adiutorem ei fuisse Antonium Sylaei, Metropolitam nempe, ex Monachorum autem numero Leontium quemdam & Zosimum. Continuator citatus Theophanis Joannem Grammaticum Hylilam cognominatum &

ad.

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPP.

IX.

perator, sed ad Patres conversus ait: Scitote Patres, me idem sentire quod vos, simulque effigiem quamdam, quam in sinu gestabat, extulit, & per simulationem illam adorans; sentio, inquit, quod vos, ut videtis, neque a vobis dissideo. Verum quidam surrexere, qui aliter docentes, eam viam rectam esse dicunt, quam ipsi tenent. Prodeant igitur coram vobis, & materia hæc inter vos inquiratur. Esiquidem vobis persuaserint, quod ipsi recte dicant, neque vos quod bonum est, impediatis. Si vero ipsi a vobis persuasi fuerint, quod res novas doceant: desistant a prava doctrina, & recti dogmatis sententia vigeat, ut antea. Nam si de alia aliqua re minoris momenti ad me relatum esset, neque ita deceret me eam rem tacitam præterire: Quomodo de Ecclesiastica questione tacuerim?

Vult Imp. Orthodoxos & hæreticos simul congregari.

Quando hæretici non audiendi, sed docendi.

Videri posset rerum Ecclesiasticarum, rudibus petitio ista Imperatoris æquissima, ut de dogmatis veritate inter se conferrent coram Imperatore ad veritatem conquirendam Orthodoxi atque hæretici. At longe aliter res se habet: Ubi enim aliquid per Synodum Oecumenicam semel definitum est, amplius ad differendum & contradicendum hæretici non sunt admitendi, sed docendi velint. Quod pluribus docuit S. Ambrosius suis scriptis Valentinianum Augustum. Deinde quod sacerdotum est & non Imperatoris, & in Ecclesia & non in palatio de Fide agere, ut in Constantium Imperatorem Mediolani a Patribus dictum est: iuste quidem ac probe (licet non deessent inter eos, qui & scientia & dicendi facultate præstarent, & inter alios magnus ille Theodorus Studita) noluerunt Patres id concedere Imperatori illicita præsumenti. Quid autem tunc ad hanc Imperatoris rogationem responderint, idem dicere pergit Theosterictus:

X. Æmiliani Episc. sententia.

Illi vero (inquit) nempe Orthodoxi, cum neque passi essent eos homines, de quibus Imperator dixerat, coram se prodire, neque dicendi facultatem dandam esse dicerent, sed velut execrabiles quosdam eos haberent: ad hæc cum certo sci-rent Imperatoris voluntatem ad malum proclivem esse, neque umquam se illi persuasuros fore, quamvis totam scripturam testem ei afferrent: Æmilianus Cyzici Episcopus: Si questio, inquit, Ecclesiastica, Imperator, hæc est, ut dixisti: in Ecclesia inquiratur, ut mos est. Altius enim & a principio ipso, Ecclesiastica

questiones in Ecclesiis, non in palatiis regis inquiruntur. Respondit Imperator: Sed & ego filius sum Ecclesiæ; & ut vos conciliem, utrosque vestrum audiam, & utraque vicissim diiudicans, vera cognoscam.

Ad hæc Michael Sinnaculorum Episcopus: Si nos, inquit, conciliare vis: quare non id facis, quod conciliantem decet facere? Quippe qui alius quidem in palatio occultos detines, & ad te congregas, quibus excitatis, impiorum dogmatum docendorum facultatem præbes: Alii vero neque in angulis aliquid loqui audent, ubique edictis tuis perterrefacti. Non est hoc conciliantis, sed tyrannidem inferentis indicium. Non est ita (inquit Imperator) sed ut prædixi, ita ego sum, ut vos estis. Sed quoniam ad me de eare provocatum est, non decet silentio me illa præterire. Quenam causa est, quare cum his hominibus nolitis loqui? An ipsi dubitatis, & testimonium non habetis, quibus vestra dicta confirmentur?

Michaelis Episc. sententia.

Ad hæc Theophylactus Episcopus Nicomediæ dixit: Testis Christus est, cujus effigiem vides ante oculos in primis descriptam, infinitis testimoniis nos abundare, quibus id confirmare possimus, neque dubitamus, ut tu suspicaris; sed non habent isti aures audiendi, ob idque nihil illos iuraremus; potentia enim & Imperio nos oppugnamur.

XI. Theophylacti Episcop. sententia.

Post hunc & Petrus Nicææ Episcopus: Quomodo, inquit, cum illis nos loqui vis, quibus tu auxilium affers? An illud ignoras, eos, qui Manichæi dicuntur, sibi hoc ducas, & eorum propugnator sis a te adjutos, potentiores quam nos futuros? Non temere sanctissimus Petrus hoc dixit; ubi enim impietas ipsa cum potestate conjuncta est, illic veritas superari videtur, & iustitia tyrannide oppressa calcatur.

Petri Episc. sententia.

Post hæc sacer Euthymius Sardenfis Episcopus liberiori usus oratione, sic Imperatorem affatus est: Audias Imperator. Ex quo tempore Christus in terram descendit, usque ad hunc diem per octingentos annos & amplius in Ecclesiis, quæ ubique gentium sunt, Christus ipse depingitur, & in imaginibus adoratur. Et quisnam tam arrogans est, qui audeat rotam vocum traditionem a sanctis Apostolis, Martyribus, ac piis Patribus profectam dissolvere, vel paululum movere? Apostolo ipso dicente (a): State igitur (a) 2. Tes. 2. fratres, & tenete traditiones, quas edoc-

Euthymii Episcop. sententia.

PAGIUS

antesignanum conspirantium contra Sacras Imagines fuisse prodit. Tum anno sequenti Leo Monachorum multitudinem cum Episcopis & Metropolitibus apud se vocavit, primumque iussit solum Nicephorum Patriarcham introire, ignorans quamquam inter ipsos secreto convenerant; deinde

omnes advocavit. Stetit igitur coram eo cetera electorum Patrum, Sanctorum aequalium Angelis, & divinam speciem præferentium: adstantibus vero & Imperatoris Magnates, & universus Senatus, inquit Theosterictus citatus num. XXXVII. Nicephorus egregie pro Sacris Imagi-

(a) Gal. 1.

Et i estis sive per sermonem, sive per epistolam nostram. Et alio loco (a): Quamvis Angelus de celo evangelizet vobis præter id quod accepistis: esto anathema. Quamobrem adversus eos, qui ante nos hæresim banc excogitarunt, Synodus apud Nicæam urbem iterum collecta est sub Irene & Constantino piis Imperatoribus. Hanc Synodum ipse Dei Filius proprio digito signavit: Quicumque audebit ex ipsa movere, vel expungere, anathema esto. Cum hæc audisset Imperator, & simulata mentis esset, facile se hæc pati simulavit.

XII.

Respondit autem & Theodorus vehemens Ecclesiæ magister, dux Studitarum: Ne tentes nunc, o Imperator, Ecclesiasticum statum dissolvere. Ait enim Apostolus (b): Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, deinde Prophetas, tertio pastores, & doctores ad perfectionem Sanctorum; non dixit, Reges. Tibi quidem, o Imperator, civilis status, & exercitus commissus est. Hæc igitur cura. Ecclesiam autem pastoribus & doctoribus (ut ait Apostolus) derelinque. At si non vis hæc facere: Si quis pervertendæ Fidei nostræ causâ de celo nobis aliquid annuntiaverit: ipsum non audiemus, tantum abest, ut te auditurissimus. Tunc Imperator furore admodum exardescens, & quod recte dictum fuerat, velut injuriosum quiddam accipiens, omnes eiecit, sanctum vero Theodorum in exilium misit. Ita Theosterictus postrema ista summatis perstringens: siquidem multa alia intercesserunt, antequam Theodoro decerneretur exilium, plura præteriens, quæ adversus eundem Imperatorem in hoc eodem congressu sunt dicta, cum ille exuens quam superinduxerat personam Catholici hominis, aperte coram illis cœpit hæresim propugnare. Michael enim, qui Theodori Studitæ prolixius res gestas est profecutus, sigillatim cuncta recenset, quæ hic tibi labori non parcentes reddituri sumus: narrans ipse quæ tantum sunt Theodori, sic rem cum ipso gestam ab exordio incipit:

(b) 2. Cor. 12.
Theodori Studitæ aurea sententia.XIII
Differit palam Leo adversus Imagines.

Cum igitur die quadam cum incredibili fastu confedisset, nequissimorum hominum corona cinctus, qui impietatis tutelam ac patrocinium susceperant; convocantur una omnes eodem sacerdotes pariter & monachi, atque ipse adeo sanctissimus Patriarcha, magnusque Theodorus Studitarum præfectus. Quibus audienti-

PAGIUS

ginibus peroravit, noluitque coram Judice seculari in colloquium venire, uti narrat Baronius. num. VIII. & seqq. Tum num. XXVIII. refert Baronius exilium Sancti Nicephori, aliorumque qui idem sentiebant. Nicephorum tamen non nisi anno sequenti, die XI. mensis Februa-

bus, irridere demens cœpit atque intemperanti ore subsannare sacrarum imaginum adorationem, vecordes, sensusque expertes eos vocans, qui illas erexerant: Lex enim (inquit) quam magnus Moyses Dei digito scriptam olim accepit, discrete ac perspicue prorsus vetat, ne manufactum quicquam colatur; neve imago ulla, ejusve similitudo statuatur, diris eos devovens, qui tale aliquid facere præsumpserint, cum idolici cultus & stolidæ illud amentia inventum sit, imagines fingere, divinumque nomen illis imponere, quod non modo indecorum, sed absurdum etiam est, & plane pugnant, incircumscriptionem circumscribi putare, ut cubiti unius tabulis eum, quem locus nullus capiat, includere. Hæc enim qui ante nos regnarunt, Imperatores, perperam fieri cum cernerent, Leonem dico & Constantinum, & qui ex iisdem natus ei successit, imagines deiici, earumque cultum explodi jusserunt. Hæc impius atque bis absurdiora delirans evomebat, & quasi præclarum quiddam diceret, turpissimis dictis gloriabatur, pessimis illis, quorum consuetudine utebatur usquequaque fretus, illorumque ante omnes præside ac magistro, cujus maxime verbis (ut dictum est) imbutus fuerat.

At divinus Patrum cœtus nihil ad hæc commotus, multiplicemque Tyranni manum ac potentiam nihili faciens, ejus orationis vanitatem redarguebat, ineptamque, & insanam doctrinam multis sacrarum litterarum testimoniis confutabat: Oribodoxi dogmatis everfionem, & Domini ad nos adventus negationem hanc ejus fallacem, & perniciosam doctrinam vocans, ut quæ infinitam absurditatem, erroremque & improbitatem contineret. Etenim si sanctarum, ajebant, imaginum venerationem ejuramus, inanis utique fides nostra, inanis prædicatio. Frustra nobis divina olim Patres tradiderunt. Evanescet nobis omnis actio & virtus, Deique cognitio, ac denique simul omnia concident, & pessum ibunt. Dominicæ siquidem imaginis abrogatio non solum Dei mandatorum abrogationem affert, sed ipsius etiam anteimagines, Filii Dei, qui communionem carnis nobiscum conversatus, & homo nostri similis factus, & divina suæ formæ characterem nobis ostendit: quem tu, nescio, quam ob causam abnegans, non tibi tantum pessime consulisti, sed simpliciorum quoque animas, ut improbitas tua notior esset, in parem frau-

XIV.
Redarguunt patres dicta ab Imp.

rii, in exilium missum esse, supra ostendimus.

Baronius num. XXXI. videns Theophanem a Cedreno Monasterii Magni Agri, & a quibusdam aliis Monasterii Sigriani Præfectum appellari, anno DCCCVI. num. I. ex uno Theophane duos fecit. Cum tamen idem Monasterium.

XII.

fraudem & exitium induxisti. Nos vero vel assidere vobis solummodo, cum tales sitis, aut in unum coire, longe abest ut decere arbitremur. Suffragatur enim (a) Ps. 25, nobis divinus David (a) non sedere docens in concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introire, & in Ecclesiam malignantium non ire, nec cum illis congregari. Atque in hunc modum Patres uno simul ore talia loquentes, apostata sententiam prima velut acie impugnabant, summam ejus fraudem & nequitiam ostendentes. Puto quidem eum qui hæc scripsit, Michaellem Studitam & ipsum una cum Patribus istis interfuisse: nam quæ fidelissime narrat, æque ex epistolis ipsius Theodori Studitæ certam sibi conciliant fidem. Pergit vero de eodem Theodoro dicere:

XV. At parens noster Theodorus tenere se non potuit, quin majorem & apertio-rem dicendi fiduciam demonstraret, totumque insani hominis consilium & occultam ejus cogitationem penitus patefaceret. Quare ut primas inter eos, qui convenerant, & eloquentia & virtute facile tenebat, hæc animo constantissimo, summaque verborum libertate dicere aggressus est:

Oratio
Theodori
contra
Imp.

O Imperator, quo consilio pacatam nunc & tranquillam Dei Ecclesiam turbare, ac pervertere ausus es? Nec tibi illa, quæ iis acciderunt, qui illam ante te persecuti sunt, quorum tu modo nomina commemorasti, in mentem venerunt; nec impetuum retardarunt? Qui cum paria tibi facerent, sacrasque imagines contumeliose tractarent, dici non potest, quam graves pœnas dederint, ut testata litteris eorum improbitas ad posteros transmitteretur. Nec te diuturna, ac longis temporibus confirmata divinarum imaginum veneratio, Deiferorumque Patrum constans de ea consensus & conspirans sententia movet, novorum dogmatum propugnator, ut a pervertis istis & exitiosis rebus abstineas, & meliora secleris, sententiam mutes, & veritatem agnoscas? Numquam audisti, quid B. Paulus (b) dicat, Timotheo scribens? Nam & hoc aliquando te tractasse arbitror, quamvis nunc illa ex animo ejeceris: Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus, & ei, quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones, & pugnas verborum ad subversionem audientium. Et rursus idem (c): Denuntia illis, ne aliter doceant, neque intendant fabulis intermi-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

(b) 2. Tim.
6.

(c) Ibid.

PAGIUS

Theophanes Nicephorum in exilium ductum e longinquo salutavit.

rium situm in Sigriana Regione & in Asia Minori prope Cyzicum; cui præerat S. Theophanes, modo Sigrianum, modo Monasterium Magni Agri appelletur, ut ostendit Bollandus in Vita S. Theophanis ad diem XII. Martii, & demonstrat hic locus Symeonis Logothetæ in

natis, & quæstionibus vanis, quæ a recta via aberrare eos faciunt, & ædificationem Dei, quæ est in Fide, destruant.

Quod & tibi prorsus accidit, qui futilibus sermonibus animum adiciens, & sacras imagines idola vocare non erubescens, tamquam in arcem quamdam, ad legem veterem te convertis, utque inde argumenta tibi desumas, quod nihil creatum, nihil manufactum, nihil denique aliud ex his, quæ similitudine effiguntur, amplectendum, aut ullo penitus honore colendum sit. In quo illud primum te cogitare oportebat, Imperator adveniente, gratia, legem cessasse, quam observasse nunc summæ dementiæ foret; alioqui circumcidi nos convenit, & sabbata colere, & alia quæ sunt scripta, facere, ne legem videamur dimidiatam tantum observare. Deinde hoc etiam cogitandum erat, legem hominibus datam fuisse qui ex Ægypto nuper egressi, ad Ægyptiorum ænulationem propenso studio ferebantur. Ægyptii autem omnium, qui idola finxerunt infelicissimi fuerunt, ut qui vilissimis rebus, & aliarum gentium sensu turpissimis divinos honores tribuerunt. Unde Propheta cum leges daret, qui apud illos educati fuerant, omnis formæ similitudinem interdixit, tamquam hominibus ad deceptionem paratissimis, & manufactorum cultui inbiantibus. Neque tamen id semper observasse visus est, cum in tabernaculo Cherubim fabricatus sit, eademque in Propitiatorio collocarit. Et illis quidem magna cum honore hæc erant & admiratione.

Nos vero superveniens gratia ab omnibus illis abduxit, & ad meliora, multoque præstantiora traduxit. Quid enim majus, illustriusque esse possit, quam in carne apparuisse nobis æternum & incomprehensum Deum & gloriosæ formæ suæ speciem omnibus representasse? Quinimmo, ut tibi rem altius explanem, postquam conditor & Deus noster, qui hominem bonis omnibus ornatum creavit, vidit ipsum peccato abreptum similitudinem suam amisisse, libuit illi inenarrabili dispensatione carnem nostram assumere, ut lapsum erigeret, immaculatamque imaginis pulchritudinem repararet. Idcirco naturam nostram totam sibi uniens in substantia, inconfusus utriusque naturæ divinæ scilicet & humanæ retinuit proprietates, orationem omnem excedente admirabili earum concursu & conjunctione.

V V V

Hinc

Vita Leonis Armeni, qui Bollandi tempore non extabat. Ille enim num. VI. ait: Nicephorum Patriarcham, & Theodorum (nempe Studitam) exilio relegavit: quando etiam ferunt. Nicephorum Patriarcham in exilium proficiscentem Theophanem Sigrianum nuntupatum Magni Agri (sic dicti

XVI.
Refellit ex lege veteri sumptum contra imagines argumentum.

Deus factus homo juste pingitur.

Hinc & sacrae carnis suae figuram nobis honorandam & colendam & adorandam dedit, ut in imagine stupendum Incarnationis mysterium ipsis oculis cernamus, & a Christi descriptione, quae in imagine cernitur ad intellectualem & omnis figurae expertem Dei formam mentis oculos convertamus, in eum adspirantes perpetuo, nullique caducæ rei animum obstringentes.

XVII.
Nascens
cum E-
vangelio
cultus sa-
crarum
imagi-
num.

Quo autem divini characteris fides nobis certior fieret: idem ipse, qui eam gerit, Salvator noster suae ipsius faciei oris formam admoto ad faciem linteo expressit atque effinxit, petentique Abgaro (vir erat fidelis, & inter Edessenos primarius) misit. Qui divinam illam effigiem complexus, incredibilem ejus vim mox sensit, omnibusque patefecit, diuturno atque incurabili morbo, quo tenebatur, liberatus, nec magis corpore, quam animo corroboratus. Lucas vero, qui sacrum composuit Evangelium, cum Domini pinxisset imaginem, pulcherrimum & plurimi faciendum opus posteris reliquit: alique deinceps quamplurimi imagines sacras affatim effingendo, publice consignatum earum cultum conservarunt. Nec locus ullus est, non Regia, non domus in qua divinae imagines eorum affixæ non sint. Quippe omnibus veneranda, minimeque pudenda res est, cui temporis lapsus & auctoritas honorem conciliarunt. Annis igitur octingentis & eo amplius promulgatam, & ab omnibus receptam atque confirmatam imaginum venerationem, jamque una cum Christianismo auctam & propagatam (uno siquidem, parique gressu inceserunt Christianismus & imaginum efformatio) tu nunc, temporis momento, solaque pro animi tui libidine tollendam e medio censuisti, & cum dedecore explodenda, quæ laudem, bonoremque merebantur?

XVIII.
Impie vo-
cari idola
sacras
imagines.

Neque ipsum salutare nomen reveritus es, ut idola (o verborum perversitatem! sacras imagines appellares? unde, & a quo doctus? aut quisnam est, qui te docuit, imaginis atque idoli unam esse vocem? Hoc enim nec Patrum ullus umquam sensit, nec vero res ipsa ferunt, ut dicatur. Qui enim? cum infinito spacio inter se dissideant, non nominis solum appellatione, sed multo magis archetypi substantia. Idolium enim est & appellatur quod demonis aut alterius cujuscumque ex iis, quæ Gentiles turpiter pro diis co-

luerunt, specimen representat, fædi fœdus & mali deterius. Qualis enim causa, tale prorsu est causatum; & cujus abominandum est prototypum, nihilominus abominanda est imitatio. Imaginis autem & honorandum est archetypum; Sancti enim alicujus, aut Sanctorum Domini figuram depingit, & quæ in tabula depicta est effigies, digna item animadversione. Hæc siquidem sincerum veritatis simulacrum, illud vero mendacii, fallacisque doli similitudo. Sic enim harum rerum peritis visum est hæc nomina distinguere, qui idolum falsi imitationem esse dixerunt, imaginem veri expressam similitudinem.

Sed quoniam a vobis, Imperator, imaginis quidem honor odio est, Crux vero veneratione digna censetur; primum illud capere non possum, cum jam utriusque honor conjunctus sit (simul enim imago, & simul Crux; quandoquidem Domini adventus gloriam utrique attulit) nunc a vobis alterum ab altero secernitur, ita ut alteri fors melior obtigerit, alterum repudietur & contemnatur. Deinde quæram, o veteris scripturæ interpret, quomodo cum lex execratione dignam Crucem vocet: Maledictus enim, ait (a), qui pendet in ea: tu, qui Crucem colis, legem vilipendere non videare? immo vero devotus inter se contrariis obnoxius teneris, qui nec legi usquequaque consentias, cujus tu custos perpetuus, & in hoc nobiscum media ex parte sentias, quos omnibus modis insectari decreveras; cum oporteret te, quando impius esse statuisti, nec Crucem, nec imaginem confiteri, ut sic posses & consentanea tibi facere, & congruentia legi quam observas. At enim ratiocinari nescit improbitas, ipsa secum pugnans, & quos imperio suo submisserit, ab omni honestate procul avocans. Cui tu quoque semel mancipatus, nullam postea officii nec decori rationem habuisti, ab iis solis, qui tua observant, inductus adulatoribus, scurris, uni voluptati, ventrisque commodis servientibus.

Mibi vero mirari venit in mentem, quomodo eos ad iudicium vocaveritis, qui sic animo & consilio comparati est. Ecquis enim erit, qui inter utrosque diiudicet? Quis de victoria sententiam ferat, cum occupati a vobis omnes, potentiaque percussifuerint suppliciorum metu? minæ siquidem & tormenta iis proponuntur, qui par-

XIX.
Frustra
impugnat
imagines
qui colit
Crucem.

(a) Deut.
21.

Perstrin-
git Theo-
dorus hæ-
reticum
Imp.

PAGIUS

disti Monasterii) Præpositum, prospiciendi vim habentibus oculis procul aspexisse, suffususque accendi se; atque precibus votisque, sublatis in cælum manibus, eum persecutum esse, Deo nimirum commendando, amplexusque atque salutes, dirigendo. Ac quodam quærente causam, dixisse Theophanem: Idcirco hac saltitare, quod magnus Confessor Nicephorus Patriarchæ, pro Sanctis Im-

ginibus agonem desudans viam transiens in exilium proficere. Cedrenus, cujus verba refert Baronius, dicit id contigisse, cum Nicephorus in Præconnesum abduceretur. Verum, ut mox vidimus, Præconnesus locus exilii Nicephori non fuit. Symeon Logotheta loci, ubi miraculum accidit, mentionem non facit, & neque in vita Nicephori, neque in Vita Theophanis de

partibus vestris non favent. Recte sane quidam e majoribus nostris, primum hoc bonum esse dixit, a vobis longissime recedere, humana specie feras, hæreticos vocans, eorumque sermones atque instituta perniciosam esse docens, ac penitus exitiosa: quos devitare omni ope oporteat, ac ne occurrere quidem illis, si fieri potest. Ex quo sequitur, cum eis colloqui quoquo modo non solum supervacaneum, sed damnosum plane, valdeque noxium esse.

XX.
Imp. ira fremens quid in Præpositos monasteriorum.

Hæc illo dicente, ira simul & timor Imperatoris animum agitabat, viri sancti vim facultatemque considerantis: iram accendebant verba, quibus perstringi se sentiebat; metum creabat dicendi vis, quam in eo insuperabilem esse cernebat. Sed ira potius cedens, qua vehementius impellebatur, indecoris illum contumeliosisque verbis asperius excepit, ad terrorem maxime vocem suam & verba componens. Scio quidem, heus tu, inquit, nomine appellans, te præfractæ adeo amentie esse, ut nobis quicquid dicamus, aut sentiamus, maximopere semper adverseris, injustos nos & stolidos vocans, omniaque in nos convitia ingerens, ut qui colloqui nobiscum, supervacaneum esse dicas atque damnosum; quasi non cum Imperatore tibi, sed cum infimo quopiam, e vulgo res esset. Martyrem te (ut video? celebrari cupiens, ut nos ad mortem in te decernendam provoces, hæc contra nos loqui, nobisque ausus es reluctari. At non facile ideo tibi gloriam hanc venanti concedemus. Quin nec exilium, nec pœnam aliam prius decernemus, quam iterum vos audiamus, singulorumque fidem exploremus, ut rectius ac verius dogma sine controversia cognoscatur, & vobis devictis nullus supersit fugæ, aut defensionis locus.

Præpositi Monasteriorum silent.

Hæc autem eo dicebat impius, quod potentie amplitudine fretus, in promptu haberet omnes, vel seorsum singulos, vel simul universos multare. Deinde ut ea ratione probabilis facti sui consilium redderet, quasi in iudicium prius perducti, atque ita damnati jam fuissent. Cum vero Patrum chorus nihil amplius Tyranno respondere statueret: inutile quippe, agebant, nobis jam condemnatis loqui, ad eos præsertim, qui occæcatis animis meliora capere nequeant, & insanabiles prorsus facti sunt. Nec vero decet nos ab humano (a) die, vel a secularibus inter-

(a) i. Cor. 4.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

de illo miraculo sermo est; præterea Nicephorus dum in exilium duceretur, procul ab Urbe Cyzicensi, ubi tunc erat Theophanes, sexaginta & amplius millibus transivit. Sed cum Theophanes de Nicephori transitu divinitus monitus fuerit, eumque non nisi acie spiritus, ut inquit Cedrenus, viderit, locorum distantie ratio non habenda, quemadmodum nec silentii

rogatos, rationem Fidei reddere.

Magnus iterum Theodorus pari fiducia ac libertate sic exorsus est: Haud sane oportebat, Imperator, tibi a rectis omnibus, sanisque averso aut dicere quicquam amplius, aut respondere: Sed quoniam ad interrogaciones etiamnum ac responsiones nos provocas: hoc tibi ante omnia respondemus: Res Ecclesiasticas ad sacerdotes, doctoresque pertinere; Imperatoris vero exterarum rerum administrationem propriam esse. Hoc enim sanctus Apostolus: (b) Posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, deinde Prophetas, tertio doctores, & nusquam Imperatorum meminit. Hi de dogmatibus & de Fide statuere debent: Si vero, illis obsequi oportet, & nullo modo munus usurpare. At illi Imperator, nomine rursus compellans: Num igitur hodie me ex Ecclesia eicies? Non ego, inquit Sanctus, sed illius paranympus, divinus Apostolus. Quin tu illum antevertens, te teipse factis tuis eiecisti. Quod si redire ad illum, iterumque ingredi, est animus: persta nobiscum, quæ veritatem prædicamus, Christique imaginem veneramur, sanctissimum sequens & communem omnium Patrem, Patriarcham, cujus, ut vides, oratio æque ac mores utilitatem plane spirant, atque gratiam.

XXI.
Rursum Theodorus redarguit Imp. immiscentem se sacris.

(b) Ephes. 4.

Ad hæc Tyrannus quod diceret, non habens, cum clamore, animique perturbatione a conspectu suo depulit, ne propius accederent, neve amplius loquerentur, magna voce, minisque interdicens: quod unum recte, diroque animo suo congruenter facere norat. Egressi ergo beati omnes una cum Patriarcha, magnum ambiunt Theodorum, hominem labris simul atque animis deosculantes, ejusque in dicendo libertatem pariter & gratiam collaudantes, quod Tyrannum tam fortiter tanto, que pudore affecisset.

XXII.
Præcepit Imperator silentium Orthodoxis.

Cæterum vix domum quisque redierat, cum afferuntur ad singulos Præfecti urbis edicta, quibus continere se jubet unumquemque, nihilque prorsus cum aliis tractare, nec inter se conferre, aut docere, aut de Fide prorsus loqui. Ita enim, inquit, ab Imperatore decretum est.

Edictum ad confessores missum.

Ut vero ad Sanctum venerunt qui missi fuerant: Æquumne, illis ait, sit vobis, an Deo parere: vos ipsi rem ratione æstimantes, dicite: Nobis vero, scitote, certum esse, linguis potius amputatis carere, quam ut fidei nostro testi-

V v v 2 mo-

Auctorum citatorum; cum Symeon Logotheta & Cedrenus id memorent.

Græci in Menæis ad diem VIII. mensis Martii de Episcopis, qui coram Imperatore anno sequenti convenere, hæc habent: Sanctus Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus lectissimus quemque Episcopum ad se evocavit, Emilianum Cyzicensem: Euthymium Sardinum, Josephum

XIII.
Plures SS. Episcopi in exilium missi.

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI I. IMPP.
LEONIS ARMENI I.Negat
Theodo-
rus tacen-
dam do-
gmatum
verita-
tem.

monio desimus, nec illam qua possumus
verborum ope propugnemus. Quæ enim
ratio est, vos deteriora defendere conari;
& nos in multo meliore causa silen-
tio uti? Quare non commitemus, ut vel
ad horam sermonem abditum teneamus,
& populum præsentis ejus utilitate frau-
demus.

XXIII.

Unde congruentia omnibus incunctanter
suggerebat, hos vocans, illos adiens, a-
lios litteris confirmans, abjectosque & pro-
stratos animos erigens, verbisque excitans
pro virili. Hactenus Michael Studita, qui
modestix causa puto, tacuit referre ea,
quæ ab aliis monasteriorum Præpositis
(quod adhuc illi fortasse viverent, & con-
versi essent ab errore) gesta probrose
tunc essent. Si quidem illi miseri acquie-
verunt jussioni Imperatoris, atque etiam
scripto polliciti sunt, se de sacro cultu
imaginem amplius non loquuturos, alio-
ve docturos secundum præceptum Impe-
ratoris. Ista autem sic se habuisse, ex i-
psius Theodori Studitæ epistolis satis ex-
pressum habetur. Extant ipsæ quidem:
magno namque Dei beneficio factum est,
ut ipsæ, aliæque eodem argumento, hac
urgente persecutione, conscriptæ ad no-
stra tempora integræ servatæ sint. Habet
eas idem qui supra sæpe citatus est ve-
tus Codex bibliothecæ Columnensis quæ
Cardinalis Sirleti doctissimi viri cum es-
set, ab Ascanio Columna diacono Car-
dinali, de antiquitatibus Ecclesiasticis
adeo bene merente, ut Romæ consisteret,
nec alio transferretur, empta ab e-
jus hæredibus fuit. Redditi sumus sic
eas suis locis concinne accomodatas,
Latinitati redditas (ut superius dixi-
mus) a viro valde disertio Jacobo Sir-
mundo Parisiensi Societatis Jesu profes-
sore.

XXIV.

Theodorus igitur sic videns monacho-
rum Præfectos silentio victos, lingua vin-
ctos, atque edicto illo prostratos; sciens
ejusmodi factum haud mediocrem ceteris
monachis, immo & Orthodoxis omnibus
afferre ruinam: mox ex adverso consur-
gens, ad tanta Ecclesiæ illata damna
reparanda festinans, exacuit stylum ad
pugnam, litteras in facti detestationem
conscribens. Extant ipsæ quidem, quæ his
ipsis diebus scriptæ cognoscuntur: sic e-
nim se habet earum inscriptio generalis,
utpote quod generalis esset atque patens
epistola:

PAGIUS

phum Thessalonicensem, Michaelem Synodensem,
Eudoxium Amoricensem, & Theophylactum Nico-
mediensem, aliosque multos, qui omnes Impera-
torem convenerunt, & multa illi ex oraculis Sa-
crarum Literarum salutaria propinarunt. Verum
hi omnes ab eo Regia expulsi, & in exilium
relegati. Eorum memoria in Menæis Græco-
rum ad dies, quibus spiritum Deo reddidere,

Monasticam vitam agentibus (a):

In hoc temporis articulo, cum perse-
cutionem in imagine sua Christus patere-
tur: non solum qui dignitate & scientia
præcellit, certare is debet, rectæ fidei
doctrinam proferens, & ceteris tradens;
sed & discipulus quoque ipse fiduciam
sumere, & veritatem intrepida ac libera
voce profiteri. Non mea sunt hæc ver-
ba qui peccator sum, sed divini Chryso-
stomi, quinimmo & aliorum Patrum. Quod
vero domini Præpositi ab Imperatore de-
tenti hoc minime præstiterunt, quamvis
dignitatis gradu & doctrina omnibus hu-
jus oræ præpositis anteirent, at contra
potius conticuerunt; neque id solum, quod
re ipsa grave est; sed Chirographo etiam
suo, se neque congressuros mutuo, neque
docturos confirmarunt: id vero est prode-
re veritatem, & præfecturam abnegare,
& subditos sibi, atque adeo æquales, &
socios subvertere. Apostoli enim, cum a
Judæis denuntiatum illis esset, ne doce-
rent in nomine Christi, sic verbis respon-
derunt (b): *Judicate, si justum est in*

(a) Theod.
l. 2. ep. 2.
ex Cod.
Column.Theodori
studitæ
epist. de
Præposi-
tis, qui
scripto si-
lentium
sunt pol-
liciti.

(b) Act. 45.

Sed quid, quod pluris facimus mona-
stera quam Deum? pluris commoda, quæ
inde capimus, quam mala, quæ boni cau-
sa sustinemus? Ubinam est illud (c): *Lo-*
quebar in conspectu Regum, & non con-
fundebar; & illud (d): Labia mea non
prohibebo, Domine tu scisti. Ubi gloria
& fortitudo ordinis nostri? Quoniam pa-
cto Sabas Theodosius, cum impiam hæ-
resim tunc temporis Imperator Anastasius
amplecteretur, insurrexerunt, pro Fide
acriter pugnantibus tum eos, qui perpe-
ram in Ecclesia sentiebant, excommuni-
cando, tum ad Imperatorem ipsum scri-
bendo, se mortem potius oppetere para-
tos, quam ut de constitutis aliquid im-
mutarent? Et dicunt (ut fama est) do-
mini Præpositi: Quinam sumus nos? Pri-
imum Christiani, qui nunc prorsus loqui
debeant. Deinde monachi, quos re nulla
abduci, nec abripi par sit, tamquam
mundo minime adstrictos, minimeque ob-
noxios: denique Præpositi, qui & alio-
rum scandala tollunt, & in nullo dare
offen-

XXV.

(c) Ps. 118.

(d) Ps. 39.

celeberrima. Baronius anno DCCXXXIII. num.
II. exilium Sancti Theophylacti Nicomediæ in
Bithynia positæ Metropolitæ exponit; sed is
non a Leone Isauro, sed a Leone Armeno ve-
xatus fuit, ut ibidem ostendimus.

Post Nicephorum in exilium deportatum intru-
ditur pseudo-Patriarcha in Sedem Constantino-
politana, uti habet Ignatius in Vita Sancti
Ni-

XIV.

(a) 1. Cor. 6. offendiculum debent, ne vituperetur) inquit (a) ministerium nostrum.

XXVI. Cujusmodi vero scandalum & vituperationem, seu potius condescensum chirographo suo præbuerint, quid attinet loqui? Nam si consensui par est silentium: illum ipsum scripto in totius Ecclesiæ oculis firmare, quantum est nefas? At occulte dicitis) sacrificans Nicephorus, clam offert, & Patricii omnes (ut cæteros omittam) sunt Orthodoxi. Verum quid ait Christus? (b) Si quis confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est: & e contra de negatione. Quamquam enim hoc solum chirographo suo pacti sint se mutuo non congressuros, idem plane est. Quomodo enim observabunt quod Christus ait (b): Eum qui venit ad me, non eiiciam foras? Veniat quispiam percontans & discere cupiens veritatem seu Præpositus ille sit, seu quis alius: quid respondebit ei Præpositus? Mandatum nempe, dicit, accepi, ne loquar: atque utinam id solum, sed ut te nec monasterio ipso excipiam, nec tecum vescar. Christus dicit: Suscipe, & doce. Quod si subtraxerit se, inquit (c), non placebit animæ meæ. At hi scripto fidem obstrinxerunt, ut Imperatoris decreto contra Christum obedirent. Hæc sunt fratres ac patres, quæ ab eis gesta, pro certo comperi. Quæ quoniam dicere me, quod scirem, voluisti coram Deo teste, nuntiavi. Hucusque epistola Theodori, cætera defunt in Codice cum epistola sequenti.

(b) Joan. 6. Quod autem, ut ex litteris Theodori accepisti, Nicephorus Patriarcha, & ipse quasi parens Imperatoris edicto contineret se domi, & ipsa etiam sacram, in multorum scandalum faceret: non destitit Theodorus ipsum ita labantem statuere, & ad publicam confessionem erigere, probe sciens, quantum esset damni allaturum Fidei Orthodoxæ Patriarchæ silentium, & e contra quantum afferret emolumenti ejus manifesta confessio. Quid autem hac in re Theodorus ipse præstiterit ex eodem qui supra Michaele sic accipe: Patriarcham in primis maxime frequentabat, consiliarium se illi ad omnia præbens. Cumque illum afflictum admodum, & præ doloris magnitudine sui pene oblitum videret, saluberrimis monitis recreabat, & ad Dei optimi benignitatem recolendam hortaba-

XXVII. tur: Non enim sine, aiebat, misericors & clemens Deus tentari nos supra id quod possumus, neque hæreditatem suam inimicis potiundam relinquet. Nec diutius qui adversus nos machinabantur, impie agent, sed velocem ac repentinum finem accipient, quamvis nunc sine sensu hebetes, fortisque suæ ignari vivant. Hæc de rebus Patriarchæ Michael, deque Theodoro illi hoc tempore accedente fortissimo adiutore: etenim egit, ut idem palam egregius Confessor progredere, atque ejus rei causa primus omnium pœnas dare iussus, eiectus throno, in exilium mitteretur. Pergit enim auctor:

PAGIUS Nicephori num. LXXIII. isque alius non fuit quam Theodotus Castiter, ut eum Leo Grammaticus appellat. Celebrata est ordinatio ejus Paschatis Feslo, hominis inquam, qui nihil spirituale calleret, nulla Scriptura parte foret eruditus, nisi forte levissima: qui nullam erga Deum pietatem ostentaret, tantum quod mansuetudine præstaret, & bonus hominibus appareret, commen-

Hæc multo post eiicitur e sede sua ab impiis Patriarcha, pulsus itidem ab urbe ob veritatis defensionem: damnantur pariter exilio quotquot erant in presbyteris Orthodoxi, quibus unicum crimen, pietas fuit. Sed quomodo pulsus sit ipse Nicephorus Patriarcha, audi ex hujus temporis scriptore Theostericto in Niceta, qui ait: Leo Tyrannus sanctissimo viro Nicephoro Patriarchæ scribens: Descende, inquit, tu de sede ista, quoniam Ecclesia te non indiget. At ille honestissimis suis litterulis ad eum rescripsit: Non ita, o Imperator, ego temere descendam: non enim causa aliqua in me est, cur deponi debeam. At si rectæ Fidei gratia, & propter pietatem tyrannidem patior, sive per te ipsum, sive per aliquem regium tuum hominem, mihi significes, & descendam. Tunc Imperator misit unum ex Optimatibus suis, qui tyrannico more ipsum deposuit. Ille vero cum in magnam descendisset Ecclesiam, & cereas faces accendisset, thuraque & preces adhibuisset, cum populus ipse illius peregrinationem lamentaretur, hanc habuit orationem: Filii, Christianos vos inveni, Christianos vos relinquo. Cumque ad Scropolim descendisset, navigium conscendit, & venit in eum locum, in quem exul ducebatur. Illic autem in jejuniis ac precibus, silentio, tolerantia, & multa patientia usque ad eum diem permansit, quo ad Dominum suum migravit. Hæc Theosterictus.

XXVIII. Sed quæ Patriarchæ exilium Constantinopoli secuta sint, a Michaele res Theodori prosequente sic accipe: Videres tum impios ea patrantés, quæ sola ipsorum excogitaret & carperet improbitas. Sacras enim, prob dolor, & sanctas imagines impuris manibus rapientes (quam suis

XXIX. dabatur, &c. inquit Anonymus Continuator Theophanis. Anno vero sequenti Pascha in diem primum mensis Aprilis incidit. Subdit Ignatius, Imperatorem tumultuarium Conventum in Ecclesia adversus Ecclesiam coegisse, & prima die Synodum a Constantino Copronymo habitam confirmatam, sequenti falsa dogmata adversus cultum Imaginum publicata esse, & non mal-

XXVIII. Niceph. Patriarcha eiicitur in exilium cum suis.

XXIX.

fuisse dicam tuam, *Christe mi, tum temporis longanimitatem?*) solo impudenter allidebant & frangebant, alias flammis dabant, alias luto & sordibus obli-
niebant, nihil denique omittebant, quod ipsorum similes facere conveniret. Hæc auditor, paucis licet plurima male perstringens.

Porro exultantem ipsum, & gloria confessionis clariorem redditum Patriarcham magis quam mille thronis, ipse Theodorus, qui eum ad certamen erexerat, & in hostes immiserat, ejusmodi ad eum scriptis litteris laudibus est prosecutus (a):

(a) Theod. l. 2. epist. 18. Cod. Colum. Theodori epistola ad Nicephorum Patriarch. Confessionem.

Nicephoro sanctissimo Patriarchæ. Cum sæpenumero ad sacrum beatitudinis tuæ verticem scribere instituissem, destiti ab incæpto, partim indignitatis meæ consideratione, partim etiam ex infirmitate ex ærumnis nata præpeditus. Nunc vero utrumque parvipendens, & Trinitate fretus, miser hæc dico: Gaude, vere victor impietatis, qui virtutum quadrigis Fidei cursum consummas. Salve magne sol doctrinæ Orthodoxæ, cujus confessionis radiis universus orbis illustratur. Salve propugnator veritatis, veterum Sanctorum instar, virtutis pulchritudine collucens. Reliquisti excelsum Thronum ejus causa, qui semetipsum humiliavit usque ad mortem, mortem autem Crucis. Reliquisti ministeria & oblectamenta Archiepiscopalia, & variis incommodis, Confessorum more, exerceri maluisti, quam temporariis frui deliciis peccati. Ac certe, quoniam non ex illis, etsi in illis vivebas, membra per vitam in Christo actam mortificans, sanctæ matris privationem pertulisti, charis fratribus omnibus simul in omnibus spoliatus. Necdum opprobria tua Christi opprobriis similia commemoro immixtas ab Imperatoribus oppugnationes, vexationes, angustias, ac veluti suffocationes. Noctu cum Christo abductus es. Etenim proditus etiam ipse relegatus, in collis confinium redactus es, Martyr Christi.

XXX.

Sed euge quam in bonum tibi omnia.

PAGIUS

multo post erasas in Ecclesiis Imagines, Sacraque violata: qua autem exinde (post pseu-
do-Synodum nemoe celebratam) nostris atræ caligo incubuit Ecclesiis (inquit Ignatius) nonne eam magis convenit silentii profundo occultare? Etenim omnem ex picta Evangelii Historia, Martyrumque certaminibus abolentes decorem, eum calce subacta oblinere haud sunt veriti. Quo autem modo eos affectos fuisse dicam, qui hæreseos invento succumbentes sanam nihilominus rationem in conscientia judicio convulneratam servantes, rem absurdam inaligne jubentibus addixerunt operam? Hi sane non raro aqua mixtam calcem perfuderunt lachrymis, quia præ sceleris immanitate dolorem non poterant dissimulare. Cuique enim quidvis audendi in Sacras I-

Attolle in orbem oculos ex specula mentis, & aspice filios tuos, seu mavis, oves, pastor bone, quamvis corpore dispersus, animo tamen conjunctas, totam pene Ecclesiam tuam variis locis occupantes, & confessionis tuæ fulgore, stellarum instar, iis, qui in nocturnis hæreseos tenebris versantur, Orthodoxæ Fidei lumen ostendentes: alias quidem Deo immolatas per athleticam consummationem, alias decertantes sine ullo præsentium rerum metu, sed Deum flectentibus precibus tuis corroboratas. Hæc est gloria Ecclesiæ tuæ: Hoc insigne ac symbolum martyrii: quod sequens ætas excipiens, Deum in te, uti nunc, glorificabit. Multa tibi pro Christi imagine pugnanti encomia dicentur. Sed ignosce mihi, Dei imitator, quia hæc ex amore ausus sum quæ dixi, sacras preces tuas impertiens, ut minimus filius tuus esse non desinam, qui omnium maxime inutilis sum propter peccata. Hucusque ad Nicephorum Patriarcham Theodorus Studita.

Sed quid de eo ad locum exilii pergente Cedrenus habeat, accipe: Magnum quoque & inter Patriarchas celebrem Nicephorum eogere voluit, ut edicto ei subscriberet: nulloque modo obtemperantem Proconnesum relegavit. Et Paulo post: Cum autem Proconnesum abduceretur Nicephorus, Theophanes Confessor monasterii magni Agri Præfectus eum navigio prætervehi divino instinctu sentiens, cum in parte prædii quadam ipse ageret, suffitu, & cereis profectus est. Sed & Nicephorus intensis manibus, vicissim Theophanem salutavit, flexisque genibus, tum eum veneratus, benedixit, cum quidem neuter alterum videret, sed acie spiritus se mutuo cernentes, dignum invicem honorem exhibuerunt. Et cum quidam una navigantium quæreret, quemnam ita manibus in sublime elevatis salutaret: Sanctissimum Theophanem Confessorem (respondit) Agri Præpositum, qui nos facibus & suffitu excepit. Neque multo post exitus veram Nicephori prædictionem ostendit: nam mox cum multis aliis Theophanes quoque ab Ecclesia

XXXI.

Theophanes, & Nicephorus neuter alterum videns se salutant.

magines libera erat potestas; cum alii pretiosa ac veneranda cimelia confringerent, alii sacras magni pretii vestes imminutas lacivias pannosque dissecarent, & humi proicerent; alii pictas tabellas securibus excidentes medio in foro crudelissime incenderent; alii stercore, uncturisque ac tetræ odoribus priorum suffituum loco oblinirent, ac fæde deturparent.

Vidisses velut in captivitate hostili sacrarum adium conculcari donaria, & qua vulgo intacta fuerant, atque inaspecta profanis trahi manibus, ac promiscue plebis exponi spectaculo: ab Ecclesiis expelli Pastores & lupos gregibus præfici: cultores fugari per rectam doctrinam profitebantur, quibus vero execrationi illa erat, eos in domesticos & necessarios recipi. Viros innoxios seu reos tri-

XV.

Eo celebrato Imaginum dire habiti.

bu-

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI I. IMPP.
LEONIS ARMENI I.

fia ejectus, iufinitisque vexatus modis, Confessoris coronam deportavit: Neque ei datum est, Patriarcham posse videre, ne ejus vel hac in parte falleret vaticinium.

Theodotus Pseudepiscopus Constantinop.

Relegato Nicephoro, solum Archiepiscopale indigne conscendit ipso Resurrectionis Dominice die Theodotus Melissenus, quem & Cassiteram dictam, supra monuimus. Fuit hic ille, quem idem auctor per fraudem in hæresim perduxisse Imperatorem testatur, qui & subdit: *Is vero euectus, & Imperatoris potentiam sibi habens adjumento, non jam in tenebris, & angulis, sed palam & pleno ore Iconoclastarum promulgavit hæresim. Hactenus ipse.*

XXXII.

At qualis iste fuerit, qui tunc fuit Patriarchæ suffectus audi Theosterium in Nicetæ qui ait: *Fecerunt & Patriarcham Theodotum quemdam ex eorum numero, qui Spatharii dicuntur, adolescentium ludibrium eligentes scilicet hominem ita rudem ac levem, ut & theatri rem ludicram eum appellare soliti sint, qui aliquid ridiculum & falsum in eum dicere volebant. Hunc ajunt, & servam quamdam secum habuisse eo nomine, quod renibus laboraret, re autem vera, ut voluptatem expleret. Hæc de novo & hæretico Patriarcha Theosterius.*

Niceta Patricius, & alii confessorum exulat.

Tunc & Niceta Patricius eadem ex causa eiicitur in exilium: nam in Menologio die sexta Octobris hæc de ipso: *Sancti Patris nostri Nicetæ Confessoris consanguineus, quem non modo per consanguinitatem suscepit, verum propter ipsius virtutem. Tantum enim laboravit & virtute perfecit, ut ad sacram Nicænam Synodum secundam fuerit ab Imperatricis facie missus, & secundum Dei placitum ibi se gesserit. Multa vero polens gravitate Patricius honoratus, Sicilia Dux fuit electus, ubi cum se bene gessisset erga viduas & orphanos, reversus reperit Imperium occupasse Leonem Armenum Iconomachum: quamobrem relicta dignitate, factus est monachus. Quo audito Imperator, volens eum cruciare, Salvatoris imaginem, ut eam combureret, vel ad se mitteret, significavit. Sed id ille facere negans, ab ipso relegatus est. Qui multas in exilio passus tentationes, consummationem accepit. Hæc ibi in Me-*

nologio Basilii Imp. Jussus pariter est exulare tunc Æmilianus Episcopus Cyzici de quo Græci agunt diem natalem octava mensis Augusti. Sed pariter in exilium actus est Michael Episcopus * Synnadorum, cujus certamen pariter recolunt Græci vigesimatertia Maii.

* Sinna-
colorum

Sed ad res gestas Theodori Studitæ revertamur. Quidnam ab eo factum sit, ubi demotus est Catholicus Patriarcha, & jam imagines sacre ubique conculcarentur, sic narrat, qui ejus res gestas prosequutus est Michael Studita: *Noster itaque Theodorus acerbe plangens, animumque despondens in tanta rerum atrocitate, debiscere sibi terram optabat, ne vel audire talia vel cernere cogeretur. Veruntamen ne dolorem solus silentio ferre ac lugere videretur, nullumque mali remedium invenire: rem excogitavit, quæ & hostes sintul ulcisci posset, & nos magis magisque confirmare. Monachos omnes, qui in ejus monasterio erant, imagines accipere jubet, easque manibus sublimes gestare, totumque cœnobii ambitum circumire, hymnum illum dicendo: IMMACULATAM IMAGINEM TUAM ADORAMUS O BONE, & quæ sequuntur hymni sacri, atque alios pariter victori Christo triumphales hymnos. Agebatur enim tum dies festus Palmarum, quem ante Passionem, Resurrectionemque Domini fideles omnes celebrare consuevimus.*

XXXIII.
Processionibus celebrat Theod. sacras Imagines.

Quamobrem indignatus Tyrannus (neque enim illum res latuit) fama jam ad omnes pervagante, injurias statim minasque, & qui eas inferret, ad Sanctum mittit; aut desinere illum prorsus talia comminisci aut ni pareat, animumque mutet, pœnas dare, mortemque referre pro præmio. At ille non modo nihil remisit, sed majorem etiam fiduciam sumpsit, Fidem Orthodoxam omnibus qualis esset, exponens & imaginum venerationem verbis, factisque declarans: quid contumeliosi conviciatores sui dicerent, parum ducens. Multi e monachis ad illum eo tempore confluebant, sua quisque tamquam apud communem patrem deponentes, & quid in re præsentem facere debeant, interrogantes: Quave ratione ad Patriarchium vocati, vocationem defugere ac vitare possint. Vocabant enim illos impietatis duces, ut in erroris sui societatem pertraherent. Si quidem indixerant hæresis propugnatores

XXXIV.

PAGIUS

bunialibus sisti, vicissimque flagriones præsidere judiciis. Clericos ludibria atque verbera expertos, firmissimis undequaque ergastulis detineri; Nazaraos nostros verberibus, fame, siti, diuturnis carceribus ac laboribus maceratos, ad extrema usque pericula inter cruciatum perseverare: & horum quidem alios gladio vitam amittere; alios euleis inclusos, vinclosque saxorum more alto pelago demergi. Feminas vero Viris spectantibus de-

nudari, ac velut reas equuleo distendi ac cadi, omnia virili sensu Christi causa perferentes. Similia narrat Continuator Theophanis, in quo sequentia desunt non parvo Historiæ detrimento; cum varia ab aliis Historicis prætermissa retulerit. Porro Conciliabulum, ideoque & quæ post illud habitum gesta, ad annum sequentem pertinent, licet Tom. VII. Concil. ad hunc annum referatur.

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPER.Pseudo-
synodus
cogitur
ab Icono-
clastis .XXXV.
Vitandus
conven-
tus hære-
ticorum .Responso
scriptis
reddita .

res una cum novo Patriarcha concilium ad quod vocaverant Orthodoxos, qui ejusmodi conventum malignantium vitare quavis arte studebant. Quodnam autem fuerit Theodori consilium, ita Michael edocet :

His ille omnibus utilia pariter & congruentia persuadebat, optimum ducens penitus abstinere, neque eo ire, ac ne sermonem quidem conferre cum hæreticis, unde nulla esse posset utilitas; litterisque excusationem proferre, cujus rei gratia vocatis adire non liceat. Rogabant autem illum, ut litteras ipse dictaret, & quod vellet, suis verbis exprimeret. Itaque præscribit ipsorum nomine epistolam, duobusque monachis deferendam tradit bis verbis.

Nos legibus divinis, Ecclesiasticisque canonibus obsequentes, qui manifeste sic sanciant nihil præter Episcopi sui sententiam dicere aut agere oportere, aut de his, quæ ad Fidei dogma, vel ad aliam quampiam divinam controversiam spectent, vestigare aut penitus inquirere: nec venire, absente Patriarcha possumus, nec vocantibus vobis parere; ne reos nos ipsi faciamus, violatæque legis culpam sustineamus. Est enim talium vindex Deus, minime inultos sinens eos, qui ejus mandata despiciunt. Quare ignoscite nobis, quod adventum refugimus, quem noxium nobis fore scimus. Quid enim respondere vobis, aut omnino loqui possimus, proprio capite destituti, cui tamquam membra copulati omnes sumus, & sine quo reliquum corpus operari non potest? Parvus enim pariter & magnus, in univèrsam omnes ac singuli privatim Patriarchæ nostro colligati sumus, ab eoque pendemus, & pendebimus perpetuo. Hucusque Theodori epistola apud Michaellem ad pseudosynodum data nomine monachorum, qui id ab eo expetierant. Cæterum prolixior ipsam habemus ejus ad eandem hæreticorum Synodum congregatam nomine Præpositorum epistolam, quam hic tibi integram recitandam putamus. Sic enim se habet (a), eodem inchoata principio. Est iste titulus:

Iconomachicæ Synodo tamquam ex persona omnium Præpositorum.

Divinis legibus, canonicisque decretis obsequentes, quæ præter Episcopi sui sententiam in iis, quæ ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent, nedum quæ ad dogmaticas quæstiones deducunt, nihil agi, vel dici oportere definiunt. Cumque ab auctoritate vestra semel atque iterum ad talia evocaremur: ausi non fuimus præter ea, quæ statuta sunt agentes, accedere, ut qui sub sacra manu Nicephori sanctissimi Patriarchæ divino spiritu constituti sumus. Postquam autem quidam ex ordine nostro Præpositi, quasi periculum ali-

quod facturi, accedendum sibi, & oppositis sermonibus respondendum censuerunt: quid aliud audire nobis liceat, quam quæ humile cor nostrum obstupefaciant? Ferunt siquidem conventum istum ad everisionem secundæ Synodi Nicænæ, id est, ad tollendam venerandam Domini nostri Jesu Christi & Deiparæ, Sanctorumque omnium imaginis adorationem constitui.

Et quisnam hæc audiens, ex imo pectore non ingemiscat, tamquam eversa. Jam per hæc œconomia Domini nostri Jesu Christi (b)? Audi cælum, & auribus percipe terra, & quæ sequuntur, nobiscum exclamat clarissimus Isaias (c), aut potius, & proprie magis exclamemus: Audi Oriens, Occidens, Aquilo & plaga, quæ ad mare est, quo nunc redactæ sint res nostræ, & qua de re conventum isti agere non reformidant. Nos itaque omnium minimi, qui præsentés quique absentes, utrisque enim idem est sermo, tamquam unanimis in uno eodemque divino sensu, consonam universæ sub cælo Ecclesiæ Fidem tenentes, divinam Salvatoris nostri Jesu Christi, & sanctissimæ Matris ejus, aut cujuscumque Sanctorum imaginem erigere & adorare, non solum ex sancta Nicæna secunda Synodo, alterave, quæ ante illam divinissime docuit, securum & tutum esse affirmamus, sed ab ipsomet adventu Domini nostri ac Dei tam scripto quam sine scripto fundati, secure supra sedem illam consistimus, de qua Christus ait: (d) Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Ista ipse alludens ad Romanam Ecclesiam, cui communionem omnes illi Orthodoxi conjuncti erant. Pergit vero.

Quænam enim reperiri possit oratio, si quis tantum veritatis robur impugnandum sibi proponat? Nam si communi omnium consensu Dominus Jesus Christus in humana forma nostra visus est: congruenter profecto circumscribitur, & imagine exprimitur more nostro, quamvis incircumscribitus ipse maneat secundum formam divinam: quippe qui mediator est Dei & hominum, utriusque naturæ, qua constat, proprietates integras conservans. Quod si non circumscribitur, homo esse desineret, ac multo magis mediator, sublatis una cum circumscriptionis privatione, omnibus ejusdem ordinis proprietatibus. Etenim si circumscriptus non est, nec tangi utique potest: sicut tangi potest, utique & circumscribi: quibus sane contradicere, stultum esset: corporis enim hæc propria sunt, quod sub tactum, coloremque cadit. Quomodo non circumscriptus, quando & passibilis? Quod si circumscriptus & passibilis, omnino etiam adorandus, secundum eam nimirum formam, qua circumscribitur, cum prototypi gloria (si-

XXXVII.

(b) Deut. 32.

(c) Isai. 1. Justa declamatio Theodori Studitæ.

(d) Matt. 16.

XXXVIII.

(a) Theod. l. 2. epist. 1. Cod. Colum.

XXXVI. Theodori nomine omnium epistola ad pseudosynodum hæretic.

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI I.
I. IMPP.

cut Magnus Basilius docet) in similitudinis expressione minime dividatur: honor siquidem imaginis ad prototypum transit, quæcumque haud dubie illa sit, sive naturalis, sive arte facta; quandoquidem & venerandæ Crucis typo eadem speculatio locum habet. Cum typi enim adoratione vivificum simul lignum adoratur, & viceversa, ea sublata, simul tolli necesse est. Nonne typi confessio, confessio est vivifici ligni? eodemque modo negatio juxta conversionis similitudinem. Par igitur analogia in imagine Christi & Christo ipso sumenda est omni recte ratiocinanti.

Sed nondum est tempus dogmaticæ explanationis, quæ vel obscuræ admodum mentis homini facile persuadeat attollere oculos, & suspicere ad splendorem veritatis. Hæc peccatorum Evangelica Fides nostra: hæc humilium Apostolica confessio nostra: hæc minimorum a Patribus tradita religio nostra. Præter hanc non solum si qui, aut si quæ ex his, qui, nunc sunt, vel olim fuerunt; sed neque si Petrus, & Paulus (dicemus enim, quæ evenire nequeunt quasi evenire possint) neque si ex cælis ipsis veniat, quispiam aliud docens & evangelizans, illum in communionem recipere possumus, qui sanam Fidei doctrinam non sequatur. Demum quicquid libet auctoritati vestræ, paratâ est humilitas nostra usque ad mortem perpezi potius, quam ut negatores simus hujusce nostræ confessionis. Hactenus Theodorus nomine omnium Præpositorum. Cæterum & si neque Theodorus, neque qui ad eum diverterant Archimandritæ pseudosynodo interesse voluerunt, sed se ipsos scriptis excusaverunt, & defensionem pro Fide Catholica scripto pariter paraverunt: non defuerunt tamen Orthodoxi Episcopi qui adierunt, itemque aliqui ex Præpositis monasteriorum, ut coram ipsis hæreticos redarguerent, pro ut quæ dicentur, ostendent. Quæ vero hæc consequuta sint audi a Michaele ex eis uno, qui his præsto erant, qui ait:

XL.

His ad tumultuarium turbam perlatis, effrenatus omnes furor invasit, adeo ut in latrones ipsos iram effunderent, gravissimas illis plagas infligentes. Verum illi quidem redierunt a conspectu impiorum gaudentes, eo quod digni habitis sint pro nomine Domini hæc pati. At rectæ Fidei propugnator Theodorus haud destitit ab instituto, lingua simul, manaque opportuna docens, veritatisque dogma liquido declarans. Interea vero quæ concilium malignantium statuerit, sunt intelligenda; paucis enim ea significat (a) ipse Theodorus in epistola ad Patriarcham Antiochenum verbis istis: Synodus facta est, veterem illam impiam confirmans, & Orthodoxam Nicænam scilicet anathemate damnans. De eadem quoque

Ann. Escl. Tom. XIII.

Synodo satanica hæc & Theosterictus in Niceta habet: Postea ubi scilicet pseudoevangelicus Constantopolitanus in locum Nicephori Confessoris creatus est, Judæicum quoddam Concilium iidem in magna Ecclesia coegerunt, & sub anathemate sanctos Patres ejecerunt. Heu quæ insania hæc fuit? Sed revertetur dolor ipsorum in capita eorum, & in verticem illorum anathema ipsum descendet. Episcopos vero, qui ab ipso dissentiebant, partim in terram dejectos pedibus conculcabant, partim per posticum eiciendos e confesû curarunt. Quo factò, jussi sunt introire insignium monasteriorum duces. Itaque omnes introierunt, e quorum numero unus fuit, & divinus pater noster Niceta, de quo nobis sermo est. Deinde illos primum assentationibus, versuto quodam modo decipere; postea vero & minis eosdem perterrefacere conabantur. Cum vero illos omnia contemnentes vidissent, in diversos carceres coniecerunt, cogitantes quidnam de ipsis fieret.

Tunc & sanctus pater noster Niceta in carcere maleolente & sordido clausus fuit, idque per multos dies ita ut etsi non alia pœna ei accessisset, satis condemnatio hæc ad supplicium valeret. Erat enim vir ille, ut quivis alius, ad nauseam propensus. Ad hæc omnia veniebant ad ipsum, per singulos dies insani, & imperfecti quidam homunculi, abiecti, & pro nibilo faciendi & plane indigni, qui virum appellarent. Ejusmodi tamen homines nugaces, maledicta & insana quædam verba in eum jactabant, ut molestiam viro sancto afferrent. Præter ceteros autem homo quidam Nicolaus nomine, inani & temerario sermone illum sæpius affligebat quod ejus pater, qui mortuus fuerat, in somnis filio Nicolao apparuit, eique minatus: Abstine, inquit, a servis Dei. Ex illo tempore vir ille immodestus respuit, neque amplius viro justo molestus fuit. Cum igitur sanctus ille pater multos dies vexatus fuisset; tunc Imperator in Orientis partibus illum exulem esse, jussit, & in castello quodam servari, quod Masaleon dicebatur. Porro carceris tempus ad finem anni hujus perdurasse, indeque in exilium abire jussum, idem auctor his quæ subiicit docet, cum ait: Erat autem medium hiemis tempus: itaque licebat videre sanctum illud corpusculum frigore ac nivibus e superiore parte affligi, ex inferiore vero, cum terra ipsa humorem emitteret, & multam difficultatem afferret, multo magis affligebatur. Ad hæc cum is qui virum sanctum ad exilium ducere jussus fuerat, natura esset immitis, divinum illum patrem ita urgebat, ut per septem dies, qui eo tempore brevissimi erant, totam viæ illius longitudinem transfegerit. Hæc de rebus

Quæ acta in pseudosynodo hæreticorum.

XXI. Nicetæ Confessoris carcer, & exilium.

X x x

bus

XXXIX. Firma fidei Catholicæ professio.

(a) Theod. l. 2. epist. 15. Cod. Colum.

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPER.

bus gestis anni hujus, ex quibus quæ reliqui Confessores passi sunt possumus, intelligere. De quibus pauca hæc tantum idem auctor superius:

XLII.
Theodori
Studit.
exilium &
carcer.

Omnes Imperator ejecit, sanctum vero Theodorum, Studitam videlicet, in exilium misit, ac jussit, quamdiu Imperator ipse viveret, in urbem Byzantinam non reverti. Monasteriorum vero præsidēs cum præcepisset eos nusquam progredi, neque Orthodoxæ Fidei veritatem docere, expulit eos ex urbe, magnarumque Ecclesiarum præfectos partim ad Orientis, partim ad Occidentis insulas relegavit. Hæc ipse.

Sed de exilio Theodori Michael paulo fufius istis verbis: *Quamobrem nesciens quo se verteret Tyrannus, cum hominis libertatem ac fiduciam ferre amplius non posset, Byzantio expelli atque in exilium duci, carcerique tradi jussit. Hanc enim unam quasi vitalem scintillam superesse videns, illam ipsam Orthodoxis eripere properabat, ne quem postea sententiæ suæ repugnantem haberet. Accepto igitur vir sanctus hoc decreto, discipulos ad se omnes vocat. Quibus cum Vale dixisset, & apta cuique sigillatim monita præbisset: hoc ante omnia universis injunxit, ne quis post discessum suum in monasterio remaneret, sed abirent omnes, quo via cuique salutem ostenderet: dies enim malos esse, pedesque iniquorum veloces. Ad extremum Deo ac præcipuis fratribus omnes commendans, monasterio digreditur, flens flentes & tristis tristis relinquens. Quem mox vicinus Apolloniæ locus in castro, quod e paludis regione, Mesopa nuncupatur, custodiæ traditum excepit.*

PAGIUS
XVI.
In hac
persecutione
Studitarum
virtus
constituit.

A num. XLII. ad LVI. Baronius plura, eaque egregia exhibet de exilio Sancti Theodori Studitarum Præpositi, sed ea magis illustrari possunt ex Vita Sancti Nicolai Studitiæ, qui cum Theodoro Confessor, ac ejus tandem Successor, ad Ignatii usque ac Phoiï tempora, præclarus meritis ac fide, Ignatiique communionē ac patrocinio, insignis pervenit. Totam enim successio rerum Ecclesiæ in Græcia usque ad Photianum schisma summam inde lucem accipit. Eam Combesius Tom. I. Supplem. Biblioth. Græco-Latinæ ex Codice Regio descriptam exhibet, ab Auctore Anonymo scriptam. Erat, inquit Auctor de Monasterio Studii, ubi sub Theodoro Nicolaus vivebat, *revera virtutis Schola, novus quidam paradysus multiplici borum genere vernans. Etenim ad istos accedebant, Joseph quoque sapientissimi Patris nostri (sc. Theodori) frater, ac postmodum celebris Thessalonicensium Civitatis factus Archiepiscopus: quin & Timotheus, Athanasius quoque & Naukratius) proximus Theodori successor) ac alii plures, quos brevitatis causa omitto, in terrestri illo cælo agebant. Narrat postea Leonem Aug. congregatos Sacerdotes ac Monachos Orthodoxos in suam hæresim impellere conatum esse. Cum, inquit, in sacra quadam Palatii a-*

An vero qui liber cum esset, liberumque indefessum docendi studium ostendebat, inclusus nunc carcere pristinam curam intermisit, statimque obmutuit, tamquam si angustiis loci oppressus, linguam idcirco compefceret, velut una cum corpore vincitam & præpeditam? minime gentium. Quin perinde ac si novi nihil accidisset, ita totus in docendo erat, partim hos coram allocutus & erudiens, partim ad illos atramento, manuque stylum exerens, & tamquam ex mentis tabulis dicta promens; aliis demum aliter, prout temporis ratio dabat, omnibus autem suum fructum, utilitatemque tribuens: ita ut ex ipso carcere omnes usitata ejus colloquia, doctrinamque perciperent. Hæc ipse de scriptis ab eo multiplicibus in carcere litteris, quæ ferme omnes quod integræ ad hæc tempora fuerint divinitus custoditæ, & in his & aliis Orientalis Ecclesiæ naufragiis fuerint illæ sæ servatæ: Deo ipsi optimo maximo iterum atque iterum plurimas agimus gratias.

XLIII.
Theodorus
in
carcere
ore
scrip-
tis
docebat
omnes.

Ut autem hæc, Lector, & tu ipse divitiis potiarius, ex eis aliquas hic tibi pro temporis ratione describere, operæpretium judicavimus; utpote quæ tamquam monilibus quibusdam, auro gemmisque progrediantur decoratæ, nempe catenis, plagis, vibicibus, sacrisque Christi stigmatibus gloriosæ; quæ & Apostolico spiritu scriptæ, repræsentant etiam Apostolicam dictionem.

XLIV.

Primum omnium patentem, circulemque epistolam dogmaticam, sive catechetica dixerim (sic enim ipse eam appellat) scripsit ad eos, qui causa sacrum imaginum cultus, vel in carcere essent, vel in exilio longe, extorresse facti,

de, Sacerdotum ac Patrum nostrorum, circumquaque ipsum stipante milite, turbam congregasset (anno scilicet sequenti) medius ipse præsidens, arroganti ac fremebundo sensu, adversus magnum Pontificem (nempe Nicephorum), sociosque quod per errorem in Venerabilium Imaginum restitutionem consensissent, velut pro concione orabat. Tumque deinde videns, ut ii spiritus gladio, nugarum ejus garrulitatem varie mediam fecerent: quamquam nullius perinde atque Herois ac magni Patris nostri Theodori audaciam superet, ea re miser in furorem actus, omnes ad unum, multa ira exastuans, Regia expellit, ac quamprimum singulis locum exilii sancit. Multa tamen gesta post eam collationem, ante Confessorum ejectionem, quæ Auctor omittit, sed narrat Baronius ex ejusdem Theodori Epistolis, ejusque gestis a Michaelē Studita conscriptis, quibus ista illustrantur, ut & illa vicissim istis, ut recte observat Combesius.

Pergit Anonymus: *quamobrem deportatur Pontifex (nempe Nicephorus), cui a victoria nomen: sed & omnes relegantur, quotquot Christi Imaginem quadam ad exemplar habitudine, laus & venerantur. Ante omnes autem relegantur, ut Theodorus pleraque omittam, commune illud luculentissimum Studita. nomen: Dei inquam, munere datum, oblecta-*

XVII.
Relegan-
tur Nico-
stus
Theodorus
Studita.

man-

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPER.
I.

eti, alii alio, fugientes persecutorem, migrassent, qua omnes perstare in Fide Catholica hortaretur, roboraretque pusillanimes, & titubantes erigeret. Hic est ejus titulus:

Theodori
ad Con-
fessores
epist. ca-
thecheti-
ca .

(a) Theod.
. 2. epist.
8. ex Cod.
Col.

Theodorus omnibus ubique propter Christum dispersis fratribus, & iis, qui in carceribus & exiliis, detinentur, in Domino salutem. Potuisset utique jure & illud Apostolicum usurpare: Ego vincus in Domino. Verum ex pluribus summam animi demissionem in viro sanctissimo haud minus admiror quam eruditionem, & in afflictionibus tolerantiam. Epistola vero sic se habet (a):

XLV.

Gratia vobis, & pax (ut Apostoli verbis utar) a Deo patre nostro, & Domino Jesu Christo, qui est spes nostra, pro quo & propter quem persecutio, tribulatio, angustia, solitudo, exilium, carceres, & quotquot alia in dies ad cumulum calamitatis incidunt, & occurrant. Hujus rei gratia, fratres charissimi, absentiae humilis faciei nostrae solatium aliquod excogitantes, hanc ad vos epistolam mittimus, notum facientes, quod sine intermissione memoriam vestri faciamus semper in orationibus nostris unumquemque animo recolentes, ac privatim commemorantes, cum lacrymis ac gemitibus levantes manus ad Deum: ut sicut certamen pro veritate suscepimus, & in uno spiritu & anima una, tamquam ex nido, ex sacris asceteriis nostris processimus; ita usque ad finem Domini virtute perseveremus, eandem fidem habentes, eandem charitatem, unanimes, idem sentientes, & veritatis dogma retinentes, quod annuntiatum est, & inscriptum oculis & auribus in omni creatura, quae sub caelo est: Adorare quidem Patrem & Filium & Spiritum sanctum, venerandam & beatam Trinitatem, sicut Theologiae ratio docet. Confitri autem unum e Trinitate Filium ac Verbum Dei & Dominum nostrum Jesum Christum, seipsum exinavisse, ser-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

mentum (nempe Theodorus); una eum discipulo strenuoque fidei propugnatore ac Confessore Patre Nicolao. Vix enim ille, hic illic errantem sermonem ab imbecillitate, commiseratione manum pratendens, sibi adjunxit: quamquam is, haud peculiare aliquod argumentum completens, communes potius ambobus Magistris agones, hujus Historia texenda exequitur. Ne quis vero ea nos parte vituperet. Non enim ex arte compositi suasionibus; quin potius veritate, eaque una, ejus res exornare providimus, &c. quia igitur impotenti ira, ac contra indemnatos beatosque viros, pradamnatus Imperator sententiam tulerat, extorresque in castrum quodam Apolloniadis lacui vicino cognomento Metopa, annum integrum carcere detenti egerant, eorum ubique pervagante fama, discipulisque, ac multis aliis clanculum ad eos ingredientibus, cum omnes fere resumptis animis ad integrandum Orthodoxum fidei certamen animarentur; re, nescio qua ratione, com-

vique formam accepisse, & in similitudinem hominum factum, in forma nostra effingi, efformarique corporis figura, quatenus idem perfectus Deus simul & homo est: sic intra circumscriptionem secundum nos, quorum formam assumpsit consistens, quemadmodum ab ea per divinae naturae incomprehensibilitatem remotus est. Non enim utique (ait scriptura) Angelos apprehendit (quamquam & illis effingi convenit, ut viderunt quibus videre a spiritu concessum est) sed semen Abrahae apprehendit. Versatur in his Theodorus, quod (ut vidimus) Leo Imperator cum suis Hagiomachis diceret effingi non debere Deum incomprehensibilem tabula unius cubiti. Pergit vero Theodorus adversus haec differens:

XLVI.

Dicant ergo Christomachi, quomodo potest semen Abrahae non effingi? Aut quomodo per omnia similis nobis erit, quorum frater vocatur, si circumscriptionis proprietatem, prout in nobis est, qui ejus fratres sumus, non sumpsisse demonstratur? Non igitur frater, nec similis nobis est, ac proinde nec homo. Ita concluditur ex eo quod negant Christum per imaginem exprimi more nostro. Ita illi salutarem aconomiam destruunt, perinde ac Manichaei, Valentiniani, & Marcionista, quorum communionem fugiamus, fratres, tamquam serpentis venenum, non corpus infuscans (ut quodam loco ait Theologus) sed intima mentis praecordia.

Qualis
Ecclesia
Constantinop.

Nos Apostolica & universali Ecclesiae consentientes (haec enim Byzantina segmentum est haereticorum, cui solemne est, & ab aliis frequenter abscindi) Dominum nostrum Jesum Christum corporali figura depingimus, serie sursum ab ipso ejus adventu & Apostolico facto deducta, imaginem ex imagine derivantes, quemadmodum & vivifica Crucis; non autem ut hanc quidem exprimamus, quae Christi armatura est adversus diabolum, ipsum autem non exprimamus, qui armiger est,
X x x 2

sa-

perta, mittit statim novus Amalecites, indignusque purpura Imperator, eosque ad castrum aliud in Orientali themate nomina Bonita transfert jubens ut ne quem omnino viderent, ullamve sermonem de fide miscerent.

Us ne autem extra propositum ferri videamur plus justo sermonem protrahentes; age, fluctus plurimos a puppi pulsantes, immanis procella violentiam edicamus. Cum enim magnus Theodorus nedum vicinos, verum etiam multo locorum intervallo distitos, qui post impiam haesim abduci consensissent, ad pietatis iter per Epistolas postliminio traheret: una quadam ex illis, incerto casu ac improvise in feri ac leonino pectore hominis manus incidente, quam is ad Christi Confessores, Sanctarum Imaginum adorationem a principio describens, ejusque dogmatis plenam contentionis ac novitatis insaniam traducens scripsisset; furore accensus, ac pro nominis ratione Leonis inflat, scelestus rugiens, quam celerrime

XVIII.
Uterque
dire va-
pulat .

sa-

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI I. IMPP.
LEONIS ARMENI I.

satanae interfeutor. Qui enim depingi queat armatura victrix ac vera, quae armatum quoque ipsum oculis non subiiciat? Adoramus deinde sanctam ejus imaginem, tamquam expressum in ea Christum adorantes. Expressus enim & efformatus ex utero prodit Deiparae Matris suae; si minus abortivum quiddam & non formatus homo fuit, o Theomachi. Quod (a) si conformatus infans prodit, & verum est, de quo dixit Propheta (b): Omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Deo, vocabitur: necesse prorsus, ut exprimi natura sua possit & effingi.

(a) Luc. 2.

(b) Exod. 13.

XLVII.

Audite surdi, & caeci aspiciate. Una in re dumtaxat novitatem in Christo agnoscimus, quod sine semine in Virginis utero conceptus sit, & sine corruptione prognatus: quippe qui peccatum (c) non fecit, & in ore ejus non est inventus dolus. Cetera autem omnia more nostro, edit, bibit, spiritum duxit, venit, ambulavit, sudavit, laboravit, crucifixus est, mortuus est, etsi ut Deus tertio die resurrexit, habens etiam post Resurrectionem expressam formam nostram jam Deificatam & immortalem in ipsa factam. Secundum quam, ut visus est ab Apostolis, & cum illis edit & bibit redivivus, & a Thoma contrectatus est, omnibus, qui eum spiritum suspicabantur, dicens:

(c) Isai. 53.

(d) Luc. 24.

(e) 1. Thef. 2.

XLVIII.

Haec est, fratres, Evangelica praedictio, haec sunt Apostolica documenta. Qui vero contra sentiunt, ad aliud Evangelium (quod quidem non est aliud) Dei populum traducere conantur, adulterina scripta proferentes, ex ventre loquentes, & non ex ore Domini. Solent semper cum

PAGIUS

satellitem verbera illaturum mittit. Veniens ille fremens, ac minabundus, Sanctos e custodia e-ducit, ac inique, iniquo ac scelerato Imperator iniquior, insano furore actus, taureis centum in oculis Theodori Magnum Nicolaum cedit (sunt taureae flagella ex boum seu taurorum coriis) illumque rursus totidem verberat, tumque pene voce defectos pari certamine Beatos Viros in custodia ponit, ac ostium obstruens, jubensque fame enecari, relinquit. Alia sanctorum Confessorum flagella his propria ponit Michael in Vita Theodori, qui nec ista omisit. Recitat illa Baronius anno DCCCXIX. num XIII. & seqq. videtur tamen hic Auctor nonnihil diverse a Michaelae narrare, cum quo ideo conferendus, ad Historiae illustrationem.

triticum zizania seminari, & veritati mendacium adspergi. Quomodo enim veritas elucescat, si contradictionem nullam habeat? Sed licet nos, inquit Apostolus, (f) aut Angelus de caelo annuntiet vobis, praeter quam quod evangelizavi vobis, anathema sit, sicut praediximus, & nunc iterum dico. Si quis vobis evangelizet praeter quod accepistis, anathema sit.

(f) Gal. x

De Deipara autem & unoquoque Sanctorum, quod eorum efformantur imagines, supervacaneum mihi est scribere vobis. Stultum quippe dixerim, quemcumque hominem non effigiari. At qui Christum circumscribi negant, qui est caput corporis Ecclesiae, inferre una voluerunt, membra iidem Christi non effingi (g). Corpus enim Christi nos omnes sumus, & membra de membro. Ipsorum autem confutatio est, Matrem quidem Dei effingi, nec tamen eum, qui ex ea natus est, qui ejus uberibus adhæsit, & quaecumque alia illius in corpore adventum secuta sunt. Aut rursus. Oculatos testes ac famulos statuis exprimi, ipsum vero cui serviebant, & quo cum versabantur, non exprimi. Et Judæis plane deteriores se ostendunt, quia nec Moyses, nec alterius cujuscumque Prophetis imaginem recipiunt, admittentibus illis eos, qui ante gratiam fuerant seu legis cultores, & non Christianos. Isti vero adeo vocordes sunt, ut secum ipsi & cum Judæis pugnent, ut neque Judæi sint leges custodes, neque Christiani, qui Christi effigiem exprimi nolint, quem hominem factum agnoscunt.

(g) 1. Cor. 12.

*Petri Apostoli vox est in historia S. Pancratii: † Filii Joseph, adfer imaginem Domini nostri Jesu Christi, & imprime illam in Pyrgisco, ut videat Populus qualem formam sumpsit Filius Dei, ut videntes, amplius credant, forme ty-
pum intuentes, & reminiscantur eorum, quæ per nos eis annuntiata sunt. Vox Pauli est (b): O insensati Galatae, quis vos fascinavit non obedire veritati, ante quorum oculos Jesus Christus proscriptus est, & in vobis crucifixus? Vox Basilii Magni est (i): Exprimatur etiam in tabula certaminis Praeses Christus. Et*

XLIX.
† Caremus nos Actis his martyrii S. Pancratii.

(b) Gal. 3.

(i) Basil. in Barlaam.

ite-

Prosequitur Anonymus: quis vero tantos illos agones, illatam ea re Sanctis vim enarrans satis assequi queat? quis insidias, quas sunt passi a custodibus, feralemque furorem ac penuriam necessitatem delineaverit? nec enim impiis hominibus veneranda erat ad miserationem senectus; uti neque juventutis sobrietas animi reputabatur: quin potius odio in eos diu noctuque instar canum misereri latrantes, necessaria quoque esca, execrandi homines, privabant, alternis, quaternisque diebus quantumque per hebdomadam totam vix modici panis frustum aliquod proticientes; quin & ipsam aquam, scelesti homines, eis denegabant. Ac sane major est quam ut sermone exprimi possit, immensa illa illata vis, Num ergo ob eam

XIX.
Nihil admittunt dicendi libertatis.

ve.

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPP.

(a) Basil. iterum (a): Imagini habitus honor ad
ad Am- exemplar transit. Vox multarum palmarum
philac. Athanasi (b): Non tamquam deos, ima-
(b) Athan. gines adoramus nos Christiani, quod Græ-
ad Antioch. ci faciunt, absit: sed affectum tantum-
modo, & charitatis nostræ studium erga
figuram personæ per imaginem expressæ
(c) Chrys. declaramus. Vox Chrysostomi est (c):
qui utrius- Ego ex cera fusam amo picturam, pieta-
sque Test. tis ergo factam. Vidi enim Angelum in
idem auct. imagine barbarorum copias in fugam ver-
psal. 72. tentem: Vidi prostratas barbaras gentes,
& Davidem vera voce concinentem; Do-
mine in civitate tua imaginem ipsorum ad
nihilum rediges. Quid in Christum hoc
tempore, & in Deiparam ac Sanctos fa-
ciunt Iconomachi? O rem auditu horren-
dam! sanctas illorum imagines abolendo.

L. Atque ut cæteras aliorum auctoritates
prætermittam, multæ enim suppetunt, si
unam adjecero, ad alia orationem con-
vertam. Vox est divinorum Patrum, qui
sextæ Synodo affuerunt: In quibusdam san-
ctarum imaginum picturis agnus exprimi-
tur, quem Præcursor digito demonstrat.
Refert enim nobis verum illum Agnum,
quem lex significabat, nempe Christum Do-
minum nostrum. Nos igitur veteres figu-
ras atque umbras, ut veritatis notas &
signa Ecclesiæ tradita complectentes, gra-
tiam & veritatem anteponimus, quam ut
plenitudine legis accepimus. Itaque ut id,
quod perfectum est, in picturis etiam om-
nium oculis subiiciamus, Agnum illum,
qui mundi peccatum tollit, Christum Deum
nostrum, loco veteris agni humana forma
posthac exprimendum decrevimus, ut per
humilitatem Dei Verbi celsitudinem cogi-
temus, & in memoriam conversationis e-
jus in carne, & cruciatuum ac salutife-
ræ mortis ejus, ex quo mundo redemptio
parta est, reducamur.

LI. His ergo instructi testimoniis, charis-
fimi, cum illa nostra, & ab ipsa veri-
tate minime dubia demonstratione, ut su-
pra demonstratum est, vigilate obsecro,
& stete in fide, viriliter agite confor-

tamini, ne in ullo deterreamini ab adver-
sariis, neque a falsis fratribus, qui se-
ducti fuerunt, & in fraudem inducti.
Quæ est illis quidem ostensio perditionis,
nobis autem salutis, & hoc a Deo, sicut
scriptum est (d): Quoniam vobis donatum (d) Philip.
est pro Christo, non solum ut in eum cre-
datis, sed ut etiam pro illo patiamini,
idem certamen habentes, quale vidistis
in me peccatore, & nunc auditis; idem
sentientes, unanimes, collaborantes Fi-
dei Evangelii, cum timore & tremore
salutem vestram operantes: ut ipse gau-
deam, cum audio de vobis.

Videte satanam, videte audaciam, vi-
dete ne quis in ullo Deum irriter. Dra-
co enim magnus, ut vaser & callidus in
varias partes se versat. Ubi enim perfi-
dem perimere non potest, illic per la-
psum eandem perniciem adferre studet per-
legem peccati repugnantem legi mentis no-
stræ. Rugit, quærit sicut leo quem rap-
piat, titillat, ignem accendit, inflam-
mare cupit animæ domum. Nusquam
invidia habitet, nec contentio, nec ina-
nis gloria, nec quicquam de operibus te-
nebrarum. Dum adhuc emergunt & ori-
untur perturbationes, arceantur; ne post-
quam admittæ fuerint, animamque infe-
cerint, difficilius expellantur. Qui ma-
gone contendit, ab omnibus se abstinere:

(e) Sic currite, ut comprehendatis: ce-
dite novissimi primis. (f) Non enim dis-
sensionis Deus sed pacis. Diligite sicut,
Deus, præpositi subditos, & non ex aucto-
ritate sed ex virtute & bonitate subie-
ctionem exigatis & obedientiam. Ne se-
paremini ab invicem, loca multa mutan-
tes, & nusquam proficientes. Marcum E-
vangelistam secum assumere noluit Paulus
(sicut (g) scriptum est) eo quod non is-
set cum eis, sed domi prius remansisset.
Quanto magis nos acquiescere debemus?
Unusquisque in quo vocatus est, charis-
fimi, in hoc permaneat (h): Mundemus (h) 2. Cor.
nos ab omni inquinamento corporis & spi-
ritus, perficientes sanctificationem in ti-
more Dei. Te-

Monet
eosdem,
quid ca-
vere, &
quid age-
re debe-
ant.

(e) 1. Cor.
9.
(f) 1. Cor.
14.

(g) Act. 15.
(h) 2. Cor.
7.

PAGIUS vexationem haud quidem pugnacem Dogmatum
constantiam amiserunt; visi tamen sunt certami-
nibus impares, minuere aliquid dicendi libertatis?
Haudquaquam. Vide enim ampliorem hinc
fortitudinem ac sonum prædicationis majorem.
Subnotat illos Præpositos eo tandem a Leone
abductos, ut fidem ipsi retinerent, sed non
prædicarent, aut ejus pravum dogma coargue-
rent, de quibus Baronius hoc anno n. XXIV.
& seqq. Illis vero magno semper animo resti-
tit Theodorus, omnes modis omnibus provocans
ad liberam fidei confessionem, ac hæresim pa-
lam arguendam.

XX. Cum enim necdum eorum corpora bene sanas
a prioribus plagis cicatrices haberent, en tibi ma-
lus alius impii Imperatoris impius magis nunci-
us, cades spirans, ac furoris æstro quodam agita-
tus advenit, una secum librum inferens, aper-
toque carceris ostio, Divinos Viros incondito cla-
more inde educit, ac monstrans Epistolam, quam

manibus teneret, ab eis adversus Imperatorem
scriptam, cogebat edicere, quando, ac quomodo,
& ad quos missent. Vide ergo fortium pugilum
pugnam aliam, ac certamen. Ut enim ab se
compositam, missamque ac cujus causa factum
sit, confessi fuissent, in furorem conversus exe-
crandus homo, fortem illum Ecclesiæ adamantem,
Magnum imprimis Nicolaum confessum nudari ju-
bet. Viris autem sublinem ab utraque manuten-
tibus, alii dire taureis cadebant. Porro deflue-
bat in terram sanguis Martyris: vidensque sce-
lestus ad longum satis tempus vapulantem sine
voce, animo exasperatus miserabilis, jubet sic
nudum ac sanguine commaculatum sub die fri-
gore necandum relinqui. Erat siquidem tunc hy-
bernum tempus, tertia nimirum Februarii men-
sis, cum hoc accidit Sanctis. Mox vero ira fu-
rens, Ecclesiæ columnam Theodorum adit, eum-
que rursus multis verberibus cadens, redit vi-
cissim ad magnum Nicolaum, multaque instat
hye-

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPP.

LII. *Tenete (a) traditiones quas didicistis: (a) 1. Thes. instruite invicem: mortem semper cogitate. Orate obsecro pro omnibus. (b) 2. Rom. Benedicite persequentes vos, benedicite, & nolite maledicere. Circumeuntes de loco in locum, egentes, angustiati, afflicti & speluncas forsan & cavernas terræ intrantes, gloriamini, quia propter Christum: quia vobis dignus non est mundus. (c) Hebr. (c) Sustinete filioli mei: Filioli sustinete modicum, & veniet Dominus coronator, & mercedis retributor: cujus nos cohæredes fore, nobis promissum est! si tamen compatimur, ut & glorificemur (d). 1. In omnibus orantes pro me etiam misero ut confirmetur cor meum ad perseverandum usque ad mortem ea, quæ nobis instiguntur: ut non repellat me Christus propter indignitatem meam, ut liberer a malo per omnia usquequaque. Nunc vivo, dilectissimi, dum statis in Domino. Quæ est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriæ? nonne vos estis tum in hoc cum futuro sæculo? Vos enim & solatium charitatis, & consolatio mea estis. Ipse enim Deus pacis sanctificet vos per omnia ut integer spiritus vester & anima & corpus sine querela servetur: (e) 1. Thes. 5. Deus noster, fratres, qui faciet ut salutetis invicem in osculo sancto. Salutatio mea humilis Theodori, ad omnia membra mea ex labiis cordis mei. Salutant vos qui mecum sunt, fratres. Gratia cum spiritu vestro. Amen. Quæ autem idem Theodorus passus sit, cum prima ista catechesis ad manus venerit Imperatoris, quando & verberari crudeliter jussus est, & arctiori stringi custodia, suo loco, eo anno, quo hæc contigerunt, dicturi sumus ex epistola, quam idem tunc scripsit (f) ad eosdem fratres.*

(f) Theod. l. 2. ep. 38. Cod. Colum.

LIII. Bardas sævavit in monachos Theodori.

PAGIUS *hyemalium nimborum sermonum jaculis mittens carmina, conabatur abstrahere a pietate in patrem. Is autem eum observans fovensque, pessimum hominem ab officio vetantem, in se provocabat.*

XXI. Plagas vicissim curans.

Enim vero ille quidem instar aspidis ira præsens venenum labiis repositum ferens, jubet ejus cum brachia, tum ulnas iterum flagellis, quæ rbecas dicunt (est flagelli genus hæc-nus parum cognitum) cadi, sed & ab utraque manu carnivoros canis funes alligans, atque per horas plures tendens, Virum Sanctum torquebat. Tum vero blanditiis quoque minas nequissimus temperans, persuadere nitentur, ut fidem negaret. Ut autem copatum omnem, velut si marini fluctus petra

eruit, quem in aliorum exemplum adeo sæve verberari jussit, ut inter impacta fortiter verbera, emiserit spiritum. Est de his ejusdem Theodori ad Naucraticum data epistola in hunc modum:

Naucraticio filio (g).

(g) Theod. l. 2. epist. 5. Cod. Colum. De marty. Thadæi epistola Theodori.

Nuntius supra nuntium, & sermo supra sermonem. Quid dicam? aut quid loquar? Quem sensum miser capiam in tuis, quæ acciderunt? Gaudium mihi, & dolor: Jubilatio, & luctus. In affectuum duorum medio positus, nec statuere possum, ad utrum me convertam. Verumtamen vincit qui satanam dicit, & principes & tortores sæculi hujus. Morti pro Christo datus est, Christi agnus flagellis concisus Thadæus, ramus meus, viscera mea, filius obedientiæ, surculus pietatis, Apostoli cognominis: Gaudium immensum, insuperabilis lætitia non mihi tantum pusillo, sed Angelis pariter & hominibus. Quam magnificata sunt opera tua Domine, quod nunc etiam in humili generatione ista incorruptum veritatis tuæ testem produxisti: & hunc non ex sapientibus aut vobilibus mundi hujus, sed e plane diversis, ut Apostoli sermo completeretur: (h) 1. Cor. 1. Ignobilia mundi & contempnibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt, destrueret.

Et quonam mihi abiisti, beate fili? Ubi tam cito exaltatus es in Martyrum Album adscriptus? O sortem tuam! o generositatem tuam! o prudens consilium tuum! uno die sæcula infinita promeruisti. Per cruciatuum tormenta inexpergnabilem lætitiâ adeptus es. Centum & triginta verberum suffragio plenam laboris mercedem a sancta Trinitate cum Martyribus accepisti, nimirum ille perfectionis, sic Trinitatis spectem numerus repræsentat; ut vel ex ipso supplicio magnificentiam tuam Deus ostendat. Sanguis tuus, unguentum. Reliquiæ tuæ sanctificationis tangentibus largitricem. Oro te, sancte Thadæe, intercede pro me indigno famulo tuo: neque enim audeo te filium appellare. Videtis, fratres, quid acciderit, qualem thesaurum, & quale membrum possideamus? Sufficit unus ad Dei glo-

LIV.

allidantur, in spumam dissolvi vidit, omnino jam animum tyrannus despondens, eum miser una cum patre intra carcerem claudens ac ostium obstruens, tandem & ipse confusus abscessit. Sane vero videre erat ex verberum illa carnificina, Martyris Nicolai brachia, nihil minus torribus exporrecta. Verberum siquidem excoriatione, ac funium tensione dissentis nervis, vique tanta a naturali interius motu prohibitis defectisque, jacebat seu grave aliquod onus portatu difficile, spectaculum miserabile adspèctantibus in crucis modum rigentibus læertis, palam omnibus factus. Plane vero mansurus erat ea corporis dispositione nisi tandem custodes parum aliquid feritatem animi mitigantes, cum natura vim superantem vio-

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI I. IMPP.
LEONIS ARMENI I.

gloriam, ad ostentationem nostram, ad Ecclesie totius exultationem Dei Martyr Thadaeus.

(a) Matt. 20. De lapsis dolor Theodori.

Quid cetera? Erunt (inquit (a) primi novissimi, & novissimi primi. Hoc de Jacobo dixerim & Luciano. Quorum alter quidem decertavit, & utinam usque ad finem decertasset, cum Dorotheo & Bessarione. Alter propter peccata mea naufragium fecit cum sui similibus. O quomodo ceciderunt in medio luminum infelices? Ohliti sunt illius, qui dixit: (b) Nolite timere eos, qui occidunt corpus: An non enim vires & facultatem dimensus est, qui solus potens est, & infirmos confortans? At testes adsunt de propinquo. An non eos eripit de tribulatione, qui vires nondum habet, natura non voluntate? at testis Thadaeus in caelo fidelis.

(b) Matt. 10.

LV. Exhortatio Theodori ad suos.

Ne igitur terreamur, fratres, neque animo consternemur ob cladem eorum, qui lapsi sunt, quasi plagas & ipsi perferre non possumus. Perferemus Dei virtute, & transiliemus, quamvis per ignem, quamvis per gladium. Deus est, qui nos ducit, & invitat, ut promissum nobis Regnum intremus, sicut Israel terram promissionis. Nescitis quid iis contigerit, qui populum tunc subvertebant, dicentes: (c) Non poterimus penetrare, quoniam illic urbes usque in caelum muratas vidimus, & gigantes, inter quos Enac? Quid deinde sequutum est? Nonne ob eam causam igne succensi sunt? & murmurator populus universus interiit, & membra eorum ceciderunt in solitudine? Nullus sit hujusmodi perturbator: nullus morosus: nullus desperabundus. Transgrediemur omnino fratres, transgrediemur, sicut Caleb, inquam, & Jesu Nave promissionis heredes. Corruent ante nos spirituales muri, sicut tum Hierichuntini (d) ad gratiarum actionis buccinam, qua cecidit beatus Thadaeus, ex ipsa laborum meta personans. Hac dies quam fecit Dominus. Sic oro, sic obtestor. Pro (e) Christo enim legatione fungimur, tamquam Deo exhortantem per nos, obsecramus, ne reformidatis mortem ipsam, si opus sit pro illo, & cum illo sustinere.

(c) Num. 13. 14.

(d) Jos. 6.

(e) 2. Cor. 3.

Ad omnes haec epistola, tametsi ad te inscribitur, fili optime. Propterea omnes saluto, & omnibus gratulor in arumnis:

(f) Et quis dignus erit adimplere ea, quae desunt passionum Christi in carne sua? Et vae neganti, aut succumbenti, licet mors impendat: quia mors (g) aeterna depascet eum: & dominabuntur ejus recti in matutino. Pax vobis Christi, robur, fortitudo, consolatio, pro fratribus universis & pro me orantibus, ut ad quae hortor, ipse impleam Dei misericordia. Salutant vos fratres, qui mecum sunt. Ista Theodorus hoc anno, cum licet in carcere nondum adeo arctaretur arctiori custodia. Quando autem loco mutatus fuerit, & duriori in custodia & diris fuerit vinculis mancipatus dicemus anno sequenti.

(f) Coloss. 2.
(g) Psal. 48.

Quod autem rursus ad eundem Leonem Imperatorem spectat, qui res Venetorum sunt prosequuti, & inter alios Sabellicus, tradunt ab eodem Imperatore missas ad Ducem Venetiarum (hic erat Angelus Patriciacus) sacras reliquias. Quod mirum videri debet, ut quas ipse non coleret, aliis colendas mitteret; nisi dixerimus hisce muneribus devincire sibi conatum animum externorum, quae ipse contemneret, & ab illis plurimi fieri certo sciret. Sunt haec verba auctoris, *Misit* (inquit) *Leo publice Venetias Zachariae corpus cum parte sacratissima Crucis, ac Dominicae vestis, & alterius quae Deiparae fuit Virginis: Quae Patriciacus Princeps novo intulit templo, quod Zachariae nomine statuendum curavit.* Par est credere Venetos, qui erant Constantinopoli, hoc procurasse apud Imperatorem, significasseque nullo ampliori munere, quam ejuscemodi sacris pignoribus conciliare sibi ac devincire se posse animos Venetorum: hocque facile persuasum Principi, de Venetis bene mereri ob invidiam partam adversus Occidentis Imperatores Francorum Reges cupienti.

LVI.

S. Zachariae corpus missum Venetias.

Sed res ipsorum Francorum adeamus. Hoc anno, mense Januario, moritur Carolus Magnus Imperator de cujus ad Deum transitu habet ita Eginhardus: *Cum Aquisgrani hiemaret, mense Januario, febre valida correptus decubuit.* *Qui sta-*

LVII. Caroli Magni obitus.

PAGIUS lentiam perspicere, cum aqua tepida, adipem quoque petenti sapius Patri Theodoro ob inopiam, prabuissent. Is, adjunctis precibus, spongia leniter demulcens, ac quotidie plagas oblinens, paucis diebus, insanabilem illum manum dolorem dissolvit, ac perfecta discipulum sanitate domavit. Sed & ipse nihilominus magnus Nicolaus, id ipsum pia curationis officii patri exhibebat, emortuas tormentorum vi carnis, ac instar mandilis pendentes a corpore, perite abscindens, ac omni parte Patris curam gerens. Cetera remittimus ad annum DCCCXVI.

XXII. Ad num. LVII. & seqq. Eginhardus in Vita Caroli M. refert, *Carolus, cum Aquisgrani*

hiemaret, mense Januario valida febre correptum esse, & accedente ad febrem lateris dolore decessisse, anno aetatis suae LXXII. & ex quo regnare coeperat XLVII. V. Kalend. Febr. hora diei tertia. Ubi Eginhardus anno Regni ejus Julianos, utrimque incompletos, numerat, aetatis vero ultimum etiam incompletum in summam confert; cum Carolus an. DCCXLII. in lucem prodierit, aliqui ei annos LXXI. alii annos LXXII. alii annos LXX. attribuant; quod scilicet ultimi numero rotundo utantur, alii annos completos numerent, sicque cum annos LXXI. vixisse scribant; alii denique annos etiam incompletos recensent, indeque

Moritur Carolus

123

ad

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI I. IMP.
LEONIS ARMENI I.

tim (ut in febribus solebat) cibi sibi ab-
stinentiam indixit, arbitratus hac con-
tinentia morbum posse depelli, vel certe
mitigari. Sed accedente ad febrem late-
ris dolore, quam Græci pleurism vocant
illoque adhuc inedia retinente neque
aliter corpus quam rarissimo potu susten-
tante, septimo postquam decubuit die,
sacra communione percepta, decessit anno
sue ætatis septuagesimo secundo, ex quo
regnare cœperat quadragesimo, septimo,
quinto Kalend. Februarii hora diei ter-
tia. Sed quibus præviis ad salutem re-
mediis curarit animam, accipe ab au-
ctore ejus temporis monacho monasterii
Engolismensis, qui ejus vitam æque per
annos singulos scripsit, de quo sæpe su-
perius, qui ait: Oleo autem sancto inun-
ctus ab Episcopis, & viatico sumpto, &
omnibus suis dispositis, commendans Do-
mino spiritum suum, obiit in pace, anno
octingentesimo quartodecimo ab Incarna-
tione Domini nostri Jesu Christi. Hæc
ipse.

LVIII.

Sed & quæ de ejus ad Deum transitu
Theganus ejus temporis testis adducit
in medium, recitemus: ait enim: Sep-
timo die postquam laborare cœpit, ius-
sit familiarissimum Pontificem suum Hil-
tiboldum venire ad se, ut ei sacramenta
Dominici corporis & sanguinis tribue-
ret, ut exitum suum confirmaret. Quo
facto, laboravit in infirmitate diem il-
lum & noctem sequentem. In crastinum
vero luce adveniente, sciens quod factu-
rus erat, extensa manu dextera, virtu-
te qua poterat signum sanctæ Crucis fron-

ti imprimens, & super pectus, & omne
corpus consignavit. Novissime autem col-
ligens pedes suos, extendens brachia &
manus super corpus, clausit oculos, psal-
lens hunc versum leniter: In manus tuas
commendo spiritum meum. Statim post hæc
in senectute bona plenus dierum perrexit
in pace &c. ut alii de die & ætate ip-
sius. His addenda essent quæ de obitu
eiusdem Imperatoris auctor, Turpinus
falso inscriptus narrat, sed fabularum
contextori nec si verum dicat, fides adeo
tuta adhiberi potest.

De ejus vero sepultura idem qui su-
pra auctor Theganus habet ista: Corpus
ejus aromatizatum est, & in sede aurea
sedens positum est in curvatura sepulcræ
ense aureo accinctus, Evangelium aureum
tenens in manibus, & genibus reclinatis
humeris in cathedra & capite honeste e-
recto ligato aurea catena ad diadema,
& in diademate signum sanctæ Crucis po-
situm est. Et repleverunt sepulcrum ejus
aromatibus, pigmentis, & balsamo, &
musco, & thesauris multis in auro. Ves-
tium est corpus ejus vestimentis Imperia-
libus, pera peregrinalis aurea posita est
quam Romam portare solitus erat. Sce-
pirum autem & scutum aureum, quod Leo
Papa consecraverat, ante eum posita sunt
dependentia. Et clausum & sigillatum
est sepulcrum ejus. Nemo autem referre
potest, quantus planctus & luctus pro eo
fuerit per universam terram; etiam in-
ter Paganos plangebatur quasi pater or-
bis. Hactenus ipse. His addamus quæ de
sepultura & inscriptione habet Eginhar-
dus:

LIX.

Du-

PAGIUS

annos LXXII. eidem tribuant. Sepultus est, in-
quit Eginhardus laudatus, eadem, qua defun-
ctus die: arcusque super tumulum deauratus cum
imagine & titulo extructus: & titulus ille hoc
modo descriptus est: SUB HOC CONDITORIO
SITUM EST CORPUS KAROLI, MAGNI
ATQUE ORTHODOXI IMPERATORIS, QUI
REGNUM FRANCORUM NOBILITER AM-
PLIAVIT, ET PER ANNOS XLVII. FELI-
CITER TENUIT. DECESSIT SEPTUAGENA-
RIUS, ANNO DOMINI DCCCXIV. INDI-
CTIONE VII. V. KALEND. FEBRUARII.
Notabile est quod scribit Eginhardus, Carolum
eadem die & mortuum & sepultum; inde e-
nim discimus, quo tempore exequiæ primis oc-
tavo Ecclesiæ sæculis de more fierent. Certe
Pontifices Romanos, de quibus hactenus locuti
sumus vel eadem qua decesserant die, vel uno

aut altero post mortem die tumulatos fuisse,
ex iis, quæ suis locis dixi, certum esse debet. [1]

Notabile etiam est, quod Carolus in suo E-
pitaphio Magnus non cognominetur, quia nempe
titulus ille eidem non nisi post mortem datus,
ut patet ex ejus Diplomatis, in quibus dicitur
quidem Magnus Imperator Græcorum Impera-
torum exemplo, sed nunquam Carolus Magnus.
Indeque liquet, quæcumque Diplomata, in
quibus Magnus nuncupatur, mere supposititia
esse, eique affecta; quod de quibusdam, suis
locis ostendimus, extera, quæ Viris doctissimis
imposuere, brevitatis causa negligentes; cum
ex uno omnia disci possint. Hoc etiam demon-
strat Commentarius in Donatum a Smaragdo
Monasterii Sancti Michaelis in pago Viridunensi
Abbate compositus. Floruit is Carolo & Ludo-
vico filio imperantibus, & Præceptoris munus
ali-

XXIII.
Agnomen
Magni ei
post mor-
tem attri-
butum.

NOTÆ

[1] AD Caroli M. obitum quod attinet, ad oram vetustissimi martyrologii Regine Suec-
Cod. nunc 435. olim monasterii Senonensis S. Columbæ, partim ab Holstenio in A-
nimadversis ad Romanum martyrologium editi, ex integro vero a Bollandianis sociis luce do-
nati mense Junii tom. VII. pag. 37. ad V. Kal. Februarii, hæc adnotantur, alio quidem chara-
ctere, sed ejusdem fere ætatis, qua ipse Codex: Obiit Carolus Imperator. A Bollandianis sociis
Necrologium ad oram hujus martyrologii omisum est. Vide, si lubet, Necrologium Lauresha-
mensis, Hagiologion Franco-Gallicum Labbei Biblioth. MSS. tom. II. pag. 697. & Mabillon. An-
nal. Benedict. Lib. XXVIII. §. XIV. & Coñtium ad an. 814. n. I. & II. His adde Eccardum rer.
Franc. Lib. XXVIII. n. XLVI. GEORGIUS

CHRISTI
814.

LEONIS PAP. III.
19.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPP.

LX. Dubitatum est, inquit, primo ubi poni deberet, eo quod ipse vivus nihil de hoc præcepisset: tandem omnium animis sedit, nusquam eum honestius tumulari posse, quam in ea basilica, quam ipse propter amorem Dei & Domini nostri Jesu Christi, & ob amorem sanctæ & æter-

næ Virginis Dei Genitricis, ejus proprio sumptu in eodem vico construxit, in hac sepultus est eadem qua defunctus est die; arcusque super tumulum deauratus cum imagine & titulo extractus, cujus hæc fere sunt verba:

SVB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS CAROLI MAGNI ATQVE ORTHODOXI IMPERATORIS QVI REGNVM FRANCORVM NOBILITER AMPLIAVIT ET PER ANNOS XLVII. FOELICITER * TENVIT. DECESSIT SEPTVAGENARIVS ANNO DOMINI DCCCXIV. INDICTIONE VII. QVINTO KAL. FEBRVARII.

* rexit

✎ Scripsit & carmine ejus epitaphium Agobardus Episcopus Lugdunensis, qui eodem tempore claruit: cui hic inest titulus inscriptus:

(a) Ad finem aliorum operum ejus Parisiis editorum. Caroli M. Epitaph.

(a) Agobardi in Carolum Magnum defunctum

Epigramma.

Aurea coelorum postquam de Virgine,
prolis,
Sumpsera apta tibi mundi pro crimine
membra,
Jim decimus quartus, post centies octo
volabat
Annus, multivagi meruit quo fervida
sæcli
Æthærei, Carolus Francorum gloria
gentis
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Æquora transire, & placidum comprehendere portum,
Qui deciesque quater per sex feliciter annos
Sceptra tenens regni, & regno rex regna rejuvens
Febru migravit, quinto (arii) ex orbe Kalendas,
Septuaginta senex vitæ qui terminat annos.
Quapropter flagito, precibus si flecteris ullis,
Quique hujus relegis versus epigrammata Lector,
Astriferam Caroli teneat, dic, spiritus arcem.

Qualis autem ejus fuerit forma corporis (si & hoc cupis) idem Eginhardus
Y y y ita

LXI.

PAGIUS aliquando gessit. Commentarius ille, haecenus ineditus; sed Mabillonius Tom. II. Vel. Analect. pag. 420. testatur hujus Operis duo exemplaria MSS. extare in Codice Corbeiensis, quorum alterum Carolo, alterum Ludovico imperante exaratum fuit. In priori Auctor plura exempla profert de Carolo, & inter illa istud: Ergo si placet, sic ista quatuor propriorum nominum species jam hodie apud nos teneantur, ut dicamus prænomen IMPERATOR, & sit illi proprium dignitatis, quod nulli alio in suo convenit Regno; dicamus KAROLUS, & sit illi proprium quod accepit in Baptismo; dicamus FRANCUS, & sit illi appellativum in genere suo; dicamus PRUDENS, & sit illi agnomen appellativum accidens ei extrinsecus. In altero quidem Codice quod hic Carolo, Chlouwico attribuitur, sed fictum id, quia post obitum Caroli, cum dignitas Imperatoria penes Ludovicum erat, Librarius, qui Codicem istum exaravit, exemplum a Karolo ad Chlouwicum seu Ludovicum traduxit; de quo cum scribat; dicamus FRANCUS. &c. dicamus PRUDENS, &c. recte inde colligit Mabillonius, neque Carolo superstiti agnomen tribui solitum fuisse Magno, neque Ludovico, cognomen Pio.

XXIV. Ex atate Caroli M. ejus patria oritur.

Ex eodem Epitaphio etiam liquet, Cointium anno DCCXLVII. num. XIV. & currenti n. I. & seqq. valde deceptum esse, quando scripsit, Carolum anno DCCXLVII. natum, currentique, cum a nativitate sua LXVII. numeraret, vita functum. Eginhardus enim hac in re falli non potuit; cum Epitaphium Caroli ab eo recitatum conditum esset antequam Caroli vitam in litteras mitteret. Secundo, Theganus,

qui hoc tempore vivebat, cap. 7. scribit: In senectute bona plenus dierum perrexit in pace, ipsoque die humatum est corpus ejus in Ecclesia quam ipse construxerat Aquisgran Palatio, anno atatis sue LXXII. Indict. VII. Respondet Cointius hoc anno, in textu Eginhardi & Thegani mendum corrigendum esse, & loco characteris X. restituendum characterem V. Sed præterquam quod hujus correctionis suæ nullam rationem profert, & Caroli Epitaphium dissimulat, in quo Carolus septuagenarius dicitur, a nostra computatione non recedunt Eginhardus in Annals Theodulfus Aurelianensis Episcopus, Agobardus Episcopus Lugdunensis cujus Epigramma in laudem Caroli Maghi recitat Baronius in Appendice ad hunc annum, incertus Auctor & Monachus Egolesimensis, cum Annalisticis Moissiacensi, Fuldensi, Bertiniano, aliisque antiquis Scriptoribus. Ex quo & sequitur, Carolum annum DCCXLII. natum esse in Majoratu Pippini, deceptosque Scriptores Germanos, qui superiori sæculo & præfenti tradidere, Carolum natum esse in Germania, & in Majoratu Carolomanni; cum is illum tenuerit usque ad annum DCCXLVII. quo illum Pippino fratri resignavit.

Quanta pietate & justitia exornatus fuerit Carolus, ostendunt quæ suis locis de eo retulimus, & quæ scribit Abbo Floriacensis Abbas, qui ante annum DCCCXCVII. Hugoni Capeto atque Roberto ejus filio cum patre in Francia regnanti librum Canonum a se editum, & a Mabillonio loco laudato publicatum, obtulit. Illius enim libri cap. 3. quod est de Ministerio Regis, ait Abbo: quale Ministerium Regis,

XXV. Virtutes Caroli M.

fit

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPER.Caroli
forma
corporis.* figu-
ram

ita tibi describit. Corpore fuit amplo & robusto, statura eminenti, quæ tamen justam non excederet: nam septem suorum pedum proceritatem ejus constat habuisse * mensuram. Apice capitis rotundo, oculis prægrandibus ac vegetis, naso paululum mediocritatem excedente, canicie pulchra, facie læta & hilari, unde formæ auctoritas & dignitas tam stanti, quam sedenti plurimè inerat; quamquam cervix obesa & brevior, venterque projectior videretur: tamen hæc caterorum membrorum celabat equalitas, incessu firmo, totaque corporis habitudine virili, voce clara quidem, sed quæ minus corporis formæ conveniret; valetudine prospera, præterquam antequam decederet, per quatuor annos crebro febribus corripiebatur, ad extremum uno etiam pede claudicaret. Hæc Eginhardus, qui ei (ut sæpe dictum est) fuit a secretis, vitamque ejus scripsit, sed brevius mea sententia, quam par erat.

LXII.

Meminit ejusmodi Eginhardi lucubrationis de vita Caroli, Lupus Abbas Ferrariensis magna cum laude in epistola ad ipsum scripta, ubi post alia hæc ait: Cum deinde in auctorum voluminibus spaciari aliquantum cœpisssem; & dictatus nostra ætate confecti displicerent propterea quod ab illa Tulliana, caterorumque gravitate, quam insignes quoque Christianæ religionis viri æmulati sunt, aberrarent: venit in manus meas opus vestrum, quo memorati Imperatoris clarissima gesta (liceat mihi absque suspicio-

ne adulationis dicere) clarissime litteris allegastis. Ibi elegantiam sensuum, ibi raritatem conjunctionum, quam in auctoribus notaveram, ibidemque non longissimis periodis impeditas & implicitas, at modicis absolutas spaciis sententias inveniens, amplexus sum. Quare cum & ante propter opinionem vestram, quam sapiente viro dignam imbiberam, tum præcipue propter expertam mihi illius libræ facundiam, desideravi deinceps aliquam nancisci opportunitatem, ut vos præsentibus alloqui possem, &c. Hæc de libro, quo res gestæ Caroli Magni scriptæ leguntur, Lupus; ex quo pariter non alterius auctoris, nempe Albini (ut aliquis existimavit) sed revera Eginhardi opus illud esse satis certum ostenditur.

LXIII.

Sed revertamur ad Carolum, cujus si animæ, sicut & corporis spectes formam, plane ex his, quæ de ipso scripta sunt ab eo, tum ab aliis ejus temporis scriptoribus, dignum virtutum exemplar intueberis; religionis vero omnibus absolutum numeris simulacrum, cui nec, mea sententia, qui præcesserunt, vel postea successerunt Imperatores, penitus æquari valeant; sed nec in moribus etiam haberet æqualem, nisi ipse conjugalem castitatem concubinarum introductione fœdasset. Sed posterior maculas istas poenitentia jugis absterfit, dum carnem suam, senilem licet, cilicino super nudum corpus inhærente jugiter indumento attrivit.

Porro egregiarum ipsius virtutum merito Ecclesia Gallicana ejus diem natalem ce-

le-

PAGIUS

fit, & ipse sui officii nomine prodit, & totius Regni suscepta cura innotescit: nec magis ulla sententia animum Regis ad bene agendum subrigit, quam diversorum Principum clementia proposita sub exemplis; quia & CONSTANTINI Imperatoris mansuetudo laudatur inter dissidentes Episcopos, & MARCIANI pura fides inter hereticos & Orthodoxos. Sed de externis quid loquor & loquendo immoror? cum ad dispensationem Reipublicæ & utilitatem Ecclesiarum tanta fuerit pietas ac prudentia CAROLI, & filii ejus Hludovici. Certe utrique pro tempore ac ratione noverant parcere subjectis, & debellare superbos. Unde ex libris, qui ex Conciliis sui temporis effecti sunt cum subjectione Episcoporum, quanta facile est reperiri expressum lib. 2. cap. 1. post aliqua. Justitia Regis est, neminem injuste per potentiam opprimere; sine acceptione personarum inter virum & proximum suum judicare; advenis & pupillis & viduis defensores esse, &c. ibidem legenda. Denique præter ea quæ Baronius hoc anno de ejus Sanctitate habet, Bollandus ad diem XXVIII. mensis Januarii, cum agit de publica Sancti Caroli Magni veneratione, Breviaria complurium Ecclesiarum a se visa testatur, in quibus V. Kal. Februarii Carolus Imp. officio novem vel trium Legionum colitur. Citat & Wandelbertum, aliosque Martyrologos, apud quos eodem die nomen Caroli legitur, refertque ex Breviariis Mindenæ & Rotomagensis publicas preces eo quoque die recitari solitas.

Annalista Cæsareus a Lambecio editus ad annum. I. Ludovici Augusti, narrata Caroli morte ait: Eo anno Placitum suum cum Francis Imperator Hludovicus habuit Kalendis Augusti mensis, & Legati Græcorum auxilium petebant ab eo contra Bulgares & cæteras barbaras gentes. Eo tempore Hierosolyma vastata est a Persis, & persecutionem magnam in Orientalibus partibus Christiani habebant. Hraban ordinatur ad Presbyterum X. Kal. Januarii ab Heisolfso Archiepiscopo Maguntiacensi. Quæ quatuor hic nobis exponenda. Quoad primum, Eginhardus in Annal. hoc anno habet; Habito Aquisgrani Generali populi sui Conventu, ad justitias faciendas, & oppressiones populorum sublevandas, Legatos ad omnes Regni sui partes dimisit. Theganus vero cap. 13. Eodem tempore supradictus Princeps misit Legatos suos supra omnia Regna sua inquirere & investigare, si alicui aliqua injuria perpetrata esset, etsi aliquem invenissent, qui hoc dicere vellet, & cum verissimis testibus hoc probare potuisset, statim cum eis in Provinciam ejus venire præcepit. Qui ingressi invenerunt innumeram multitudinem oppressorum aut ablatione patrimonii, aut expoliatione libertatis, quod iniqui ministri, Comites, & Loco-posti per malum ingenium exercebant. Omnia supradictus Princeps destruere jussit acta, quæ impie in diebus patris sui per iniquorum Ministrorum ingenia facta fuerant. Patrimonia oppressis reddidit, injuste ad servitium inclinatos absolvit, & omni-

XXVI.

Ludovicus
Pius Con-
ventum A-
quisgrani
celebrat.

lebrat, habentque inter Sanctos recensitum Aquisgranensis Ecclesiæ tabulæ. Sub Federico Imperatore post annos centum sexaginta sex, Paschalis, Papa dictus, in numerum Sanctorum adscripsit, cujus rei gestæ affervari diploma in Aquisgranensi Ecclesia tradunt. Verum quod Paschalis ille haud legitimus Pontifex fuit, sed schismaticus, ejusmodi canonizatio haud recepta est ab Ecclesia Romana, ob quam causam nec nomen ejus illatum est in Ecclesiæ Romanæ Martyrologium. Verum quod non reperiantur legitimi Pontifices illud diploma abolevisse, aut impugnasse, aut prohibuisse, res sic tacita permissione sive tolerantia perseverat, ut scilicet in propria Ecclesia, ubi sepultus fuit in Galliis coleretur. Ita quidem canonum præcipui interpretes declarant. *Ann. Eccl. Tom. XIII.*

PAGIUS *manibus præcepta jussis facere, & manu propria cum subscriptione confirmavit.*

XXVII. Quoad Legatos, idem Eginhardus antea scripserat: *Ad suscepti Regni administrationem cura conversa, primo Legationes gentium, quæ ad partem venerant, auditas absolvit. Alias simili modo ad patrem ante quidem missas, ad se vero venientes suscepit. Inter quas præcipua fuit Legatio de Constantinopoli missa. Nam Leo Imperator, qui Michaeli successerat, dimisso Amalharo Episcopo (nempe Trevirensi) & Petro Abbate (scilicet Nonantulano), qui ad Michaelem quidem missi ad se venerant, Legatos suos Christophorum Spatharium & Gregorium Diaconum eum eis ad Dominum Carolum, & per eos descriptionem ac confirmationem pacti ac fœderis misit. Quibus susceptis atque dimissis, Dominus Ludovicus Legatos suos Norbertum Rhegiensem Episcopum (in Insubria scilicet) & Richviniem Pictaviensem Comitem ad Leonem Imperatorem ad renovandam secum amicitiam & prædictum pactum confirmandum misit. Non dubium autem, quin Legati Græcorum auxilium a Ludovico Aug. adversus Bulgares Imperium Orientis hoc & superiori anno devastantes, ut supra ostendimus, postulaverint, licet hoc Eginhardus silentio prætermittat. Quod spectat ad tertium, Annalista Cæsareus Persarum nomine Saracenos intelligit, quorum Calipha Bagdadi Regiam sedem habebat. Anno autem superioris Saraceni factionibus inter se divisi Palæstinam depopulati sunt, ut ibidem numer. XXV. diximus.*

XXVIII. Quoad Rabanum, idem Annalista ad annum XXXIII. Caroli Regis, seu ad annum Christi DCCCL. jam dixerat: *Hraban Diaconus factus. Quare perperam Cointius Rabani ordinationem in Presbyterum in annum sequentem differt. Neque dubitandum eam ad præsentem pertinere; cum dies XXIII. Decembris, quo ordinatus dicitur ab Annalista Cæsareo, hoc anno in Sabbatum Quatuor Temporum Adventus incidit, ut dies Paschatis a nobis memoratus ostendit. Rudolphus Scholasticus, Rabani discipulus in ejus Vita a Mabillonio Sæc. IV. Bened. part. II. recitata de Rabani patria, quæ in magna controversia versatur, mentionem non facit, sed Rabanus ipse in Alcuini persona libros suos de Cruce Papæ offerens, sic de se loquitur:*

runt (a). Cæterum propagatus postea noscitur ejus cultus in alias Ecclesias Belgii, atque Germaniæ, in quibus idem Carolus sanctitatis titulo celebratur ac colitur. Quibus favent scripta plurimum rerum Francorum historicorum. Sed de his hætenus. Jam vero ad ejus successorem Ludovicum filium se oratio conferat, de quo ista Theganus rerum ipsius scriptor illius temporis:

Post obitum gloriosissimi Imperatoris Caroli perrexit Ludovicus de partibus Aquitaniæ, & venit in Aquisgrani palatium. Suscepit omnia regna, quæ Deus tradidit patri suo sine ulla contradictione (qui est annus Incarnationis Domini octingentesimus decimusquartus, qui est primus annus Regni ejus) post patrem sedit in supradicto palatio. Et in primis cum magna festinatione

(a) *Card. Ostiensis, & Joann. Andr. in c. 1. de reliquiis, & venerand. Sanctis.*

XXIV.

Y y 2 ne

Ipse quidem Francus genere est; atque incola silvæ Bochoxia, &c.

Rabanus quippe Monachus Fuldæ erat, quod Oppidum est in Bochoxia situm; sed non ibi, verum in Urbe Moguntia, ut ipse canit in suo Epitaphio, natus est:

Urbe quidem hæc genitus sum, ac sacro fonte renatus; In Fulda post hæc Dogma sacrum didici.

Nec audiendi sunt, qui interpunctionem quæ præcedere debet hoc vocabulum in Fulda, post illud locant, ut inde eum Fuldæ natum esse inferant. Rabanus enim sepulturam suam designaverat Moguntia, ac proinde verba illa, *Urbe quidem hæc genitus sum* de Moguntia recte explicavit Baronius anno DCCCLVI. num. XXVI. & confirmat Mabillonius loco laudato in Elogio Historico Rabani num. XXXIX. ex Anonymo inedito ante annos quadringentos descripto. Rabanum adolescentem & literis utcumque imbutum Radgarius Fuldensis Abbas ab anno DCCCII. ad Alcuinum, ut artes liberales disceret, misit, ipseque postea Fuldensis Scholæ regimen suscepit, ubi discipulos habuit per multos, & in his Walafridum Strabum, Servatum Lupum, Otfridum Monachum Wissenburgensem, & Rudolfum ejus Vitæ Scriptorem de quibus omnibus infra sermo erit, sicuti & rursus de Rabano, Viro inter Ecclesiasticos Scriptores valde celebri.

Rerum hoc anno in Galliis gestarum narrationem Eginhardus in Annal. sic prosequitur; *Bernardum Regem Italia, nepotem suum, ad se evocatum, muneribus donatum in Regnum dimisit (Ludovicus Aug.) Cum Grimoaldo Beneventanorum Duce pactum fecit atque firmavit, eo modo quo & pater, scilicet ut Beneventani tributum, annis singulis, septem millia solidum darent. Tunc duos ex filiis suis Hlotarium in Bojoariam, Pippinum in Aquitaniam misit. Ludovicus Pius filios tres ex Hildegarde uxore habebat, Lotharium, Pippinum, ac Ludovicum. Lotharius hoc anno Bojoariæ, & Pippinus Aquitaniæ Reges renunciavit, tertium vero Ludovicum adhuc puerilibus consistentem in annis secum tenuit, inquit Auctor Vitæ Ludovici Pii. Porro Lotharium & Pippinum hoc anno regnare cœpisse, ex utriusque Diplomatis suis locis ostendemus.*

XXIX. *Lotharius fit Rex Bavarie, & Pippinus Aquitania.*

ne iussit ostendi sibi omnes thesauros patris in auro, in argento, in gemmis pretiosissimis, & in omni suppellectili. Dedit sororibus suis partem earum legalem, & quicquid remanserat dedit pro anima patris. Maximam partem thesauri misit Romanam temporibus beati Leonis Papæ. Et quicquid super hoc remanserat, sacerdotibus & pauperibus, advenis & viduis, orphanisque omnia distribuit, nihil sibi reservans, præter unam mensam argenteam, quæ triformis est in medio, quasi tres clypei in unum conjuncti: ipsam sibi retinuit ob amorem patris, & tamen eam dato pretio redemit, quod pro patre tradidit.

Maxima pars thesauri Romanam misit.

XLV.

Hoc facto Legati venerunt ad eum ex omnibus Regnis & provinciis & ex cæteris nationibus, & omnes, qui sub ditione erant patris sui, nuntiantes pacem & fi-

dem erga eum observare, & spontaneum obsequium non coacti obtulerunt. Inter eos venerunt Legati Græcorum cum Amalario Trevirensi Episcopo, qui erat Legatus piæ memoriæ Caroli ad Principem Constantinopolitanum, cujus nomen modo non occurrit (Leo iste erat) illi venientes in folio patris collocatum dominum Ludovicum invenerunt, quia sic Deus ordinavit. Ille benigne eos suspiciens, & dona eorum cum gratiarum actione accipiens, & colloquium familiare, interim quousque cum eis erat, habebat. Non post multos autem dies magnis honoribus decoravit eos, & dimisit ire ad propria, & ante eos misit Missos suos præparare eis quicquid desiderabant ad opus eorum, quousque forent in Regno. Eodem anno iussit supradictus Princeps renovari omnia præ-

Legationes ex diversis locis ad Ludovicum Imp.

XXX. „ Viginti duobus diebus elapsis. post mortem
Moritur S. „ dicti Caroli Magni, anno DCCCXIV., XII.
Angilbertus „ Kal. Martii S. Angilbertus migravit a sæculo
Abbas „ & illis XXII. diebus durantibus, die ac nocte
Centulensis „ semper & continue existens in orationibus
„ de nece & morte Domini sui, plorans &
„ jejunans humiliter Sacramenta Ecclesiastica,
„ & necessaria requirens & suscipiens, omni-
„ bus suis fratribus in signum humilitatis & pau-
„ pertatis sepulturam Ecclesiasticam ante por-
„ tam Magnæ Ecclesiæ requisivit, ut per om-
„ nes intrantes pedibus conculcarentur. Et ibi-
„ dem requievit ejus sanctissimum corpus XXVIII.
„ annis, & super ejus tumulum discipuli e-
„ jus inscripserunt & in Epitaphium compo-
„ fuerunt Versus sequentes, inquit Joannes de
„ Capella Monachus Centulensis, qui Chroni-
„ con Abbatum Centulensium anno Christi
MCCCCXCII. elucubravit, quique postea Ver-
sus illos recitat. Hariulfus, qui sæculo XI.
Vitam Sancti Angilberti concinnavit, mortem
ejus cum eodem anno ac die alligat. An Mona-
sterium Centulense plus debeat Richario Condi-
tori, quam Angilberto Instauratori & Amplifi-
catori suo, vix statui potest, inquit Mabillonius
in Elogio Historico Sancti Angilberti Sæc.
IV. Benedict. part. I. Quantum decoris & or-
namenti is loco addiderit, argumento sunt tres
Centulæ erectæ Basilicæ, ad quas per triangulare
claustrum seu dormitorium iter continuum
erat: in quibus Acœmetarum more perpetua
jugisque Psalmodia celebrabatur. In his aræ
multæ, Reliquiarum sacrarum & ornamentorum
immensa suppellex, quæ omnia vel contulit
Angilbertus, vel Carolo M. donante promeruit.
Et ne quid suæ in Sanctum Richarium devotioni
deesset, ejus Vitam per Alcuinum elegantiori
stilo expoliri curavit, præcipiente Carolo M.

XXXI.
Moritur
Amalbarius
Archiep. Tre-
virensis.

Amalbarius Trevirensis Archiepiscopus hoc anno obiisse videtur; Joannes enim Masenius in Annotat. XVI. ad Annales Trevirenses Broweri hoc anno mortem ejus consignat, laudatque probatissimos Annales Trevirorum, quos ante annos trecentos Balduinus Archiepiscopus ex Archivo principali magna cura colligi iussit. De Amalario multa commentitia circumferuntur, sed hæc tria certo de eo possunt asseri, quod Auctor sit libelli Alcuino suppositi de Ceremoniis Baptismi, quodque Transalbianam Saxoniam erudierit, quodque Legatus in Oriente

a Carolo Aug. pro pace confirmanda directus fuerit. Ejus nomine cusi sunt sæpe quatuor libri de Ecclesiastico officio, nec non liber de Ordine Antiphonarii. Sed Auctor utriusque Operis calamo manum admovit, Amalario Trevirorum Archiepiscopo jam mortuo. Hæc enim ejus in Episcopatum Trevirensium Successorem anno DCCCXVII. aut saltem insequenti eam Ecclesiam rexisset, certo demonstrat ejus Epistola ad Frotharium Tullensem Episcopum data, in qua de Ludovico Aug. loquens, ait: *Insidiante Satana Bernardus Rex disponit rebellare illi, eam autem adversus Ludovicum Aug. conjurationem anno DCCCXVII. coeptam, annoque sequenti ipsius Bernardi supplicio compressam, inter omnes convenit. Quare cum tam Libri de Officiis Ecclesiasticis, quam Liber de Ordine Antiphonarii ante annum octingentesimum vigesimum septimum scripti non sint, ut infra videbimus, hinc invictè deduxit Sirmondus distinguendos esse duos Amalarios, quorum alter Archiepiscopus Treverensis, & alter Diaconus Metensis, ac eorundem Librorum Scriptor extitit. Qua de re legenda quæ anno DCCCXXX. dicemus.*

Sanctus Adhelhardus Abbas Corbeienfis, relicta Bernardi Italiæ Regis Aula perrexit Romanam, inquit Auctor Libelli de Constructione Novæ Corbeix, non solum orationis causa, sed etiam ut cum Venerabili Viro Leone Papa conferret de necessitate Regiæ & plebis. Ibi cum moraretur, atque simul de profectu adolescentis gauderent (Bernardi nempe Italiæ Regis) subito venit nuncius pennigero volatu, asserens Epistolam luctuosam nimis de morte Caroli Imp. qua perlecta mæstus nimis Venerabilis Pater illo de loco abscessit, statimque ad proprium Monasterium perrexit. At paulo post anno Ludovici Augusti primo pulsus est in exilium; cum, teste Paschasi Ratberto in ejus Vita, per septennium exularit, suoque Monasterio anno DCCCXXI. restitutus fuerit, ut legitur in Annal. Eginhardi. Bernhardo Caroli Magni patruo quinque liberi suere, tres mares Adhelhardus, Wala, Bernarius; foeminae duæ, Gundrada & Theodrada, quos omnes apud Carolum in magna existimatione fuisse asserit Ratbertus citatus. Adhelhardus Abbas erat Corbeienfis, Wala clarissimus inter laicos, Bernarius Corbeienfis Monachus. Gundrada vitam agebat in Aula Regiæ, Theodrada Suesionensis Abbatissa

XXXII.
S. Adhelhardus cum fratribus in exilium missus.

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPP.

præcepta, quæ sub temporibus fratrum suorum gesta erant in Ecclesiis Dei, & ipse manu propria ea cum subscriptione roboravit, &c. Agit auctor de aliis legationibus e diversis locis ad novum Impe-

ratores hoc eodem anno missis, aliisque quas ipse ad diversos Principes misit; quæ cum ad institutum minime spectare videantur, dicere prætermittimus.

Se-

PAGIUS *tissa erat. Factum est autem, cum Imperator Carolus diem vita fecisset extremum, & Ludovicus proles ejus Augustus successisset in Regnum, ut diaboli agente invidia, in eo (ideest in Adelhardo Abbate) veritas pravorum rursus solitis ageretur insidiis. Nihil timendum erat a piissima familia; Ludovico tamen absentem suspectam Walæ potentiam quidam malevoli redderunt post Caroli patris obitum, ut insinuat Auctor Vitæ Ludovici Pii. Adelhardus sapientia probus mittitur, quasi unus ex ignobilibus ad Heri Insulam. Missus vero illuc omni humano privato honore, sed cælesti interim undique vallo fulcitur, inquit Ratbertus, qui de Wala scribit: Quem tanta laus sequebatur in omni vita ne-*

gotio, ut longe plus censeretur amore posse, quam omnium fastus, & tyrannis reliquorum. Erat enim justitia custos, & deus honestatis, oppressorum quoque justus oppressor. His virtutibus cæterorum invidiam Procerum in se suamque familiam concitavit. Ex Aula pulsus Monachum Corbeie induit, ac toti Congregationi, quæ desolebat absentiam Abbatis Adelhardi, non exiguo solatio fuit. Bernarius Monachus etiam factus, qui e Corbeienſi Monasterio ad Lerinense relegatus est. De Gundradæ & Theodradæ egregiis virtutibus legendus idem Ratbertus, qui refert, solam Theodradam in suo Monasterio remansisse.

JESU CHRISTI
ANNUS
815.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
20.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 2. IMPP.

In Leonem Romanum Pontificem conjuratio.

I. SEquitur Christi annus octingentesimus decimus quintus, Indictione octava. Quo rursus sancta Dei Ecclesia Romana sceleratorum hominum factione pressuram passa est. Siquidem Carolo Magno Imperatore sublato de medio, qui ejus Ecclesie protectionem susceperat, semperque liberaverat a pravorum hominum in Leonem Romanum Pontificem insurgentium audacia: quasi ejus morte destitutus omnino remansisset auxilio, rursus facinorosi in eum insurrexerunt, molientes insidias. Quod sciens ipse Pontifex, in eos lege agi præcepit, cujus rei gratia magnæ sunt turbæ Romæ concitatæ, sequutæque sunt plurimæ strages, deprædationes, incendia, aliaque mala, adeo ut opus fuerit Ludovico Imperatori mittere in Urbem qui loco Pipini fratris successerat in Regnum Italiae Bernhartum. At hæc & alia narrantur ab Annalium scriptore hujus temporis domestico Ludovici, dum ait: Priusquam autem Ludovicus illuc veniret, sed domi adhuc esset, allatum est ei, quosdam de primoribus Romanorum ad interficiendum Leonem Papam in ipsa Urbe Roma conspirasse, ac deinde cum hujus causæ * iudicium ad Pontificem esset delatum, omnes illius factionis auctores ipsius jussu fuisse trucidatos. Quod cum moleste ferret, ordinatis tunc Sclavorum & Hariboldi rebus, ipsoque in Saxonia dimisso, cum ad Francofurt palatium venisset, Bernhartum Regem Italiae nepotem suum, qui & ipse secum in Saxonia fuerat, ad cognoscendum quod nuntiabatur, Romam mittit.

* iudicium

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno Erz
Hisp.
DCCC-
LIII. An-
no Hegi-
ræ CC. in-
choato die
11. Aug.
fer. 7.
A. C. 815.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6308.

☉ 12. G. ☽ 18. P. 1. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 815.

LEONIS III. PAPÆ 21.

LUDOVICI IMP. 2.

LEONIS ARMENI IMP. 3.

I.
Romani
contra Leonem III.
tumultuantur.

AD num. I. & seq. Auctor Vitæ Ludovici Pii, Astronomus vulgo dictus, hæc de Leone III. Papa scribit: Eadem tempestate Romani, cum Leo Apostolicus graveretur adverso incommodo, prædæ omnia quæ illi domocultas appellant, & noviter ab eodem Apostolico instituta erant, sed & ea quæ sibi contra jus querebantur directæ, nullo Iudice expectato, diripere, & sibi conati sunt restituere. Quorum captis restitit Bernardus Rex per Vvinigisum Ducem Spoletani, certumque rerum Nuncium de his omnibus direxit ad Imperatorem. Consentanea habet E-

II. Is cum eo venisset, ægritudine decubuit: res autem, quas compererat, per Gerboltum Comitem, qui ad hoc ei Legatus erat datus, Imperatori nuntiavit. Quem Legati Pontificis Joannes Episcopus Silvæ candidæ Theodorus Nomenclator, & Sergius Dux subsequuti, de iis, quæ domino suo obiciebantur, per omnia Imperatori satisfecerunt. Et post nonnulla: Cum autem Romani Leonem Papam ægritudine decubuisse viderent, collecta manu, omnia prædæ, quæ in singularum civitatum ditionibus sive territoriis noviter extruxerat, primum diripiunt, deinde immisso igne cremant, tum Romam ire statuunt, & quæ sibi erepta querebantur, violenter auferre. Quo comperto, Bernhartus Rex missa manu, per Vvinigisum Ducem Spoletanum seditionem illam sedavit, & eos a cepto dissistere fecit. Quæque erant gesta per Legatos Imperatori nuntiavit. Hucusque auctor.

Sic & omnes hujus temporis scriptores, qui res gestas Ludovici sunt prosequuti, sicut auctor qui ejus vitam conscripsit Adhemarus, & apud Aimoinum apposuit appendicem, res pariter gestas sui temporis prosequutus, æque testantur Legatos Apostolicos purgatum reddidisse Leonem Pontificem in omnibus ipsi objectis apud Ludovicum Imperatorem.

Quod vero pertinet ad res Orientales, hoc eodem anno impius Leo Imperator majori odio in Orthodoxos ceptam anno superiori persecutionem adaugens: ut ad lapsum cogeret, quos re-

II. Augetur Leonis persecutio in Orthodoxos.

ginhardus in Annal. cujus verba recitat Baronius. Domusculta, vel unica voce Domoculta, significat prædium domo ad commanendum colonis apta instructum, quod Gallice ferme vocamus, ut variis exemplis ostendit Ducangius in Glossario suo. Iste vero Vvinigisus Spoletanorum Dux diversus est ab alio ejusdem nominis, cujus superius meminimus. In Indice enim Ducum Spoletanorum, ex chartaceis libris Monasterii Farsensis a Mabillonio Tom. I. Musæi Italici part. II. publicato, ad annum DCCCXIV. legitur: Guinichus Dux, idest, Vvinigisus; Guinichi enim nomine eo in Indice alter Vvinigisus etiam appellatur. Duces Spoletani a Carolo Magno post eversum Longobardorum Regnum, & ab ejus Successoribus renunciari soliti, ut exempla a Cantelio in Historia Urbium Metropolitanarum Italiae part. 2. cap. 7. collecta ostendunt.

II. A num. III. ad XI. Iconomachiam a Leone Armeno hoc tantum anno refuscitatam fuisse, superiori num. II. & seqq. certis argumentis demonstravimus; ideoque quæ ibi de Persecutione Orthodoxorum & Sacrarum Imaginum Cultorum in medium adduximus, huc transferenda. Acerbi persecutores veritatis, accepta quidlibet captæ.

CHRISTI
815.

LEONIS PAP. III.
20.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 2. IMPP.

garat Episcopos & Abbates, eosdem Constantinopolim revocat, præsensque adhibet ad ruinam ipsorum omnem sollicitudinem. Quod & ex sententia ipsi accidit; ut nonnulli metu poenæ in laqueum apostasiæ abducti fuerint magno scandalo & ruina fidelium. Acta ista quidem fuisse hoc anno secundo Leonis, Theosterictus in Niceta demonstrat; cum sequenti hieme a persecutione excitata id accidisse testetur, qui de Niceta Confessore id memoria dignum enarrat:

IV.
Revocantur in Urbem exules Archimandritæ.

Cum Imperator considerasset, exilio ipso nihil aliud perfectum iri, nisi Patres illos alacriores reddi, quippe qui animos omnibus angustis majores haberent: versutus ille consilium mutavit. Cum enim nondum quinque dies illi viri in exilio mansissent, rursus majore quodam studio eosdem Byzantium reverti iussit, eadem itineris difficultate & molestia; eosque tandem liberos esse, quoad ipse cogitaret, qua ratione ad suam voluntatem illos pertrahere posset. Cumque hiemis tempus, & sanctorum jejuniorum dies transissent, post sanctum Pascha malorum inventori Joanni eos tradidit ut quæ vellet ratione ipsos affligeret. Cum igitur eos apprehendisset, in diversos carceres misit, & talibus tormentis subiecit atque compressit, qualibus neque Gentiles olim Martyres ipsos affligerant. Cum enim in tristes & obscuros carceres eos coniecisset, neque stratum aliquod infra se, neque tegumenta super se habentes, eo modo quo singuli erant induti, sic humi prostrati sunt, testis quibusdam pro pulvinari utentes. Quibus singulis per foramen quoddam angustissimum panis ejusque putidi unciam velut canibus proiciebant, tantum videlicet, quantum satis esse videbatur, ne fame perirent. Iisdem & parum aquæ maleolentis dabatur. Erat enim Imperatori propositum, vel sanctos viros ad suam sententiam ad-

ducere, vel vita eos privare. Quin etiam ut plus molestiæ & ærumnarum celeberrimo Patri nostro Nicetæ afferret, cum qui illi ministrabat, fratrem nostrum Theostictum nomine qui Christi gratia ei successor fuit, adhuc juvenem in custodia conclusit, & eadem ratione afflixit.

Cum autem adversarii illos vidissent male mori, quam veritatem prodere: dederunt operam ut ipsos eo nomine deciperent, quod nihil aliud ab eis quærerent, nisi ut semel cum Theodoro Patriarcha communicarent, neque quidpiam aliud facerent; deinde singuli ad sua monasteria regredi possent, cum ea fide & sententia, quam haberent. Hac conditione exierunt Patres illi, si decet eos Patres appellare, qui velut in palæstra quadam supplantati sunt, quamvis eam rem inardentem quemdam fervorem posterius converterint, ob idque carcere detenti fuerint. Venerunt ad sanctum Nicetam, eum hortantes, ut exiret de carcere. Cum autem ille remoraretur, & nullo pacto iis quæ ab ipso dicerentur, parere vellet: pergebant ipsum excitare, quod dicerent, fieri non posse, ut illic ipse remaneret, atque exeuntibus. Nihil inquietabant, est quod illi a nobis quærunt. Paululum quidpiam prudenter eis concedamus, ne ipsi totum perdamus.

V.
Lapsus multorum Archimandritarum.

Ita cum diutius vim inferrent, contra voluntatem suam Pater cessit, non ærumnas fugiens, neque quod calamitates pati recusaret (numquam enim hoc dixerrim) sed Patrum exhortatione impulsus se subiecit, non animo & proposito, sed senes reveritus. Nam si pro Fidei ratione vita & mors proposita illi fuisset: certo scio mortem illi futuram fuisse optabiliorem, neque omnino de recta Fide ac doctrina aliquid eum remissurum fuisse, etiam si pericula infinita proposita ei fuissent. Velabatur deceptio sub dispensationis prætextu ab illo Josepho scelesto.

VI.
Nicetæ dat manus.

PAGIUS.

libet agendi impunitate, exierunt libere propagare atque docere impia dogmata: constitueruntque Patriarcham Theodotum quemdam ex Spathario assumtum, inquit Theosterictus discipulus Sancti Nicetæ Hegumeni Medicinensis in ejus Vita, num. 38. Subdit idem Auctor: postea Judaicum Synedrium convocant, & Sanctos Patres anathemati subiiciunt, &c. His ita peractis, iussit Imperator introduci illustrium Monasteriorum Hegumenos: qui simul omnes sunt ingressi, & cum his Venerabilis Pater noster Nicetas Theodotus die prima Aprilis, in quam Pascha hoc anno incidit, ordinatus est, & sequentibus diebus Conciliabulum adversus Sacras Imagines celebratum, ut anno superiori num. XIV. & seqq. ostendimus. Cum Hegumeni in fide constanter essent, diversis carceribus inclusi sunt; sed cum Imperator videret, se nihil per exilia lucrari, iussit eos reverti Byzantium, præcepitque quietos relinqui, usque dum statueret, qua via illos posset ad suam voluntatem per-

trahere. Transacto hiemis tempore & sacris jejunii diebus, tradidit illos post Sanctum Pascha malorum inventori Joanni (cognomento Hylilæ, quem Grammaticum dicebant, ut anno superiori vidimus) qua vellet ratione affligendos: qui eos suscipiens in diversas coniecit custodias, tantisque subiecit tormentis, quanta nec Martyres ab Ethnicis pertulere. Tandem dolo impetrat, ut saltem communicent cum Theodoto, quod multis, ipsi etiam Sancto Nicetæ persuasit. Verum Vir Sanctus consilii poenitens rediit Constantinopolim, se seque Imperatori generose sistit, qui eum in insulam Sanctæ Glyceriæ dictam relegavit, quæ omnia narrat Theosterictus citatus, & ex eo Baronius hoc anno, quo revera contigere. Is quidem an. DCCCXIV. num. XLI. ubi refert Sancti Nicetæ exilium, postquam e carcere ductus est, ait, carceris tempus ad finem anni perdurasse, indeque in exilium abire iussum, Theosterictum indicare, cum ait Sanctum abductum in exilium hyeme.

CHRISTI
815.LEONIS PAP. III.
20.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 2. IMPF.

sto Joannis in impietate collega: nam & eodem nomine probarat & benedixerat nuptias mœchi Constantini Imperatoris, ut superius dictum est. Hoc itaque velamento simpliciores decepti sunt, ut sua reciperent monasteria. Pergit vero Theosterictus:

VII.
Archi-
mandrita
communi-
cant cum
Theodo-
ro hære-
tico.

Quamobrem omnes ad ea quæ oratoria dicuntur, quæque ut antea picturis ex-culta erant, ascenderunt, communicaruntque cum Theodoto, manum illi dantes. Tunc illis Theodotus: Qui non adorant, inquit, imaginem Christi, anathemati subiciantur. Ita astutissimus homo adorare se Christi imaginem professus est, ut monachos Confessores faceret desertores, eorumque communionem fraude subriperet. Itaque perguit auctor: Reliqui patres in suum quisque monasterium, quod regebat, abierunt. Ille vero beatus pater Niceta, cum secum animo cogitasset, multæ ruinæ causam esse cum quis ab institutionis norma deflexerit, decrevit aufugere, & in aliam regionem proficisci, & illic errorem, in quem lapsus fuerat, emendare. Cum igitur omnia sua in navigium coniecisset, navigavit usque Proconnesum. Sed illic sententiam mutans secumque dicens: Ubi erratum commissum fuit, illic opus esse & emendationem fieri: redit rursus Byzantium, & in priore sua confessione ac fide permanebat, nihil omnino metuens.

VIII.
Niceta la-
pus ite-
rum con-
fessus.

Quem cum Imperator ad se vocasset: Quid est, inquit, quod cum alii Patres in sua monasteria profecti sint, tu solus hic relictus es, propriam voluntatem sequutus, non edicto meo parens? sed ut audiui, cogitasti imperium nostrum aufu-

PAGIUS

media. Verum Theosterictus loquitur de duplici exilio Nicetæ. Primum ei irrogatum media hieme, postquam scilicet vocatus cum aliis Hegumenis omnes minas contempsit. Secundum passus est Nicetas postquam se pœnituit, quod cum Theodoto communicasset, inquit Theosterictus, qui ait hoc contigisse transacto hie-

gere, & nos decipere. Quamobrem nostrò edicto cedens, in monasterium tuum redè sin minus ærumnas tibi offeram, quas perferre non poteris. Ad hæc sanctus ille vir leni voce respondens: Ego inquit, Imperator, neque in monasterium meum redibo, te jubente, neque a fide mea desiscam, sed in eadem confessione mea sum & ero, in qua Patres mei servati sunt, & propter quam olim periclitati sunt optimi Ecclesiæ propugnatores. In qua Ecclesia nos stamus, & gloriamur in spe gloriæ Dei. Bene illud scito, Imperator, quod neque mortem extimescens (ad tempus enim hæc est) neque vitam hanc appetens (Deus testis est) feci quod non decebat, sed senum illorum reverentia bis me subjecti, quibus non debui. Certo igitur scias, nullam me vobiscum habere communionem, sed in traditione permanere, quam ab initio accepi. Fac igitur quicquid libet: nihil amplius a me te auditorum speres.

Cum igitur Imperator ea sententia illum esse vidisset, quæ mutari non posset, eum Zachariæ cuidam tradidit regalium, ædium curatori, quæ Magnaura dicuntur, illicque interea iussit ab illo viro custodiendum, quoad quid de ipso agendum esset, decerneret. Cum autem Zacharias ille pietatis esset studiosus, nihil mali sancto homini fecit; sed omnino aliter se gerens, beneficiis maximis eum afficiebat; neque in ejus vultum præreverentia intueri audebat. Eum postea Imperator exulem misit in unam quamdam insulam ex iis, quæ sunt in sinu ipso positæ, Glyceria vocata. Eam vero insulam detinebat Anthemius quidam præstigiis deditus, sacrilegus, versutus, obliquus, dolosus, arrogans, & cru-

IX.
Niceta
iterum
confessor
coniicitur
in carce-
rem relegatus in
insulam.

mis tempore & post Sanctum Pascha. At ibi de unica hieme loquitur, & de iis quæ hoc anno gesta sunt, non vero de gestis anno superiori. Iis tamen Theostericti verbis nixus Baronius persecutionem Leonis Aug. anno præterito inchoatam perperam existimavit. [1]

A num.

NOTÆ [1] **R** Em chronologicam persecutionis Iconoclasticæ, quam hic Pagius nonnihil turbat & obvolvitur, sic explicandam censeo. Leo Armenus anno 814. mentem suam sacris Imaginibus averfam Nicephoro prodidit die Christi natalitii solemni (Gregorius in vita Leonis) Succedenti anno 815. hæresi erumpente, Nicephoro exauctorato, Theodotus die sancta Paschæ assumptus fuit ut ex Ignatio in vita S. Nicephori apud Pagium ad A. 814. 14. discimus. Tum eodem anno: His peractis ait Theosterictus in vita S. Nicetæ cap. 6. dies dicta est Hegumeniis, inter quos S. Nicetas acquiescere sententiæ Imperatoris recusans carceri mancipatus fuit. Porro diebus multis in custodia exactis, subdit Theosterictus, Imperator trahi sanctum monachum in exilium iussit, idque hieme media; idest decembris ejusdem anni 815. vel januario aut februario succedentis 816. Vix autem quinque diebus in exilio actis, revocatus fuit Vir Sanctus Constantinopolim ab Imperatore; qui transacto hiemis tempore & sacri jejunii diebus, (idest Quadragesimæ) post sanctum Pascha illum & socios Joanni Hydæ vexandos tentandosque commisit. Ab eo decepti cum Theodoto communicarunt. Sed non diu post S. Nicetas facti pœnitens, sese coram Imperatore sistit, a quo exilio damnatus fuit. Ex hac narratione ex Theosterictis summa fide expressa intelligimus S. Nicetæ exilium secundum, & quæ illud præcesserunt, non anno 815. sed anno 816. contigisse. MANSI

& crudelis. Hunc propter nimiam ipsius malitiam, monasteriorum, quæ illic erant, præsidem impij homines fecerunt. Talibus enim viris tunc imperia in manus tradebantur, ut eorum potentia totum perverteretur. Illum propter multam ejus insaniam, arrogantiam, & temeritatem, ejus loci homines Caipham nominabant.

XI Hic cum sanctum virum accepisset, & potestatem contra eum haberet, crudeliter eum affligebat. Cum enim in angusto & arcto carcere ipsam conclusisset, perpetuo vexabat, neque paululum e carcere illum prospicere sinebat, ipse carceris clavem secum ferens, & per foramen quoddam paululum cibi ei dari jubens. Quippe homines impij ei promiserant, si Nicetæ persuasisset, ut cum ipsis conveniret, majore honore donandum. Quocirca nefarius homo Nicetam affligebat, sperans viro sancto persuasurum quod volebat. Sed fefellit eum spes sua: siquidem usque ad Leonis obitum constans in eo jugi martyrio perseveravit. Cum enim dicat Theosterictus sex annos illic degisse usque ad necem Imperatoris, utique hoc anno illum eum amandatum, affirmare necesse est, ut intelligas omnia temporis rationi congrua reddi. Multa vero alia digna viro sancto a Niceta illic gesta esse, idem auctor commemorat, quæ brevitatis causa nos præterimus, ad Theodorum Studitam orationem convertentes.

Theodorus non vocatur cum alijs Constantinop.

Non enim ipse Theodorus, ut alij Archimandritæ, vocatus est Imperatoris edicto Constantinopolim, quod sciret ipsum ejus pravo consilio obfuturum: quippe quod non solum spes nulla esset ipsum a proposito diuellendi, sed fore, si venisset, ut alios ab Imperatoris sententia, ne illi parerent, impediret. Ita igitur probe sciens Imperator, absentem potius esse maluit, quam præsentem libere ipsius vocis istibus verberari. Porro cum scisset Theodorus tot Præpositorum monasteriorum naufragium, summo fuit dolore affectus, prout ejus hoc tempore scriptæ litteræ ad germanum suum Josephum Archiepiscopum Theffalonicensem indicant quæ sic se habent: (a)

(a) Theod. l. 2. ep. 9. ex Cod. Colum. XI.

Joseph fratri & Episcopo Theodorus. Semper mihi optabile scribere sanctitati tuæ, ac tanto magis, quanto exiliis no-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

stri longiora sunt intervalla: facit enim, ut proprius quodammodo veniam in conspectum tuum, & levamen affert ipsa tui allocatione. Quod & nunc quoque accidit graviter mœrenti ob proditam a quibusdam Præpositis veritatem. Ut enim jam novit sanctitas tua, vetus illa custodia, Joseph inquam adulteri copulator, Photinodites, Heracleotes, Mediciores, Mylianus, Hypolichniotes, Gulæotes, & (o peccatum meum) etiam Pblubutenus stulta simplicitate captus, unanimi consensu, dispensationem scilicet instituentes abrepti ab eo, qui talia patrare solet, Josepho, post satanam abjerunt, semel atque iterum cum impijs communicantes. Qua de causa benevole dimissi, in errorem suum instabiles impellunt. Quin etiam, ut apparet, Nicæanus quoque in ruinam positus est Episcoporum. Revocantur enim ab exiliis, ut talia faciant. Et nisi nos fulciens præveniat manus Dei, perimus, & nos, qui residui sumus. Quid ergo est, quod iterum in nos humiles cum paucis alijs incumbere fabula videretur?

Theodori Epist. ad Josephum Archiep. Theffal. j

XII. Exurge itaque, vir Dei, tamquam Pontifex Christi veri principis pastorum, tantoque impensius, quanto cæteris omnibus supereminens culmine sacerdotii, uno dempto, quod in abdito detinetur: (b) ^(h) 1. Cor. 6. Glorifica Deum in corpore tuo & in spiritu tuo. Non penitus in insula relinqueris: exerceri forsitan & probari te, sicut antea, oportet, ut coronam inde referas illustriorem. Heu, heu frater, in quæ tempora reservati sumus? sed gratia tamen ei, qui reservavit. Et hoc a Deo quoniam nobis donatum est a Christo (c), (c) Philip. 1. non solum ut in eum credamus, sed etiam ut pro illo patiamur. Non despexit Dominus humilitatem nostram in iis, quæ antecesserunt; sed neque nunc, spero, despiciet reverentiam tuam; sed sicut tunc, ita & nunc magnificabitur Christus in corpore tuo, faciens supra modum misericordiam suam ad ostensionem virtutis suæ. Propterea & mihi quoque porrige manum intercessionis, ut cosrmer, & eruar ab ingruente hieme amara. Sta, & propitium fac, ut procella in auram spiritus convertatur. Utinam! Fratribus salutem plurimam dico, vos obsecrans, ut orent pro humilitate mea. Qui mecum sunt,

Z z z pe-

PAGIUS III. A num. XI. ad XXIII. Scribit Baronius numer. XI. Theodorum Studitarum Monasterii Præpositum vocatum non esse Constantinopolim Imperatoris Edicto, ut alij Archimandritæ, quod sciret, ipsum ejus pravo consilio obfuturum. Verum memoriæ lapsu Cardinalis doctissimus hoc dicit. Anno enim superiori numer. XLII, contrarium ipsemet ostendit. Neque dubitari potest, quin Theodorus Studita coram Imperatore rectam fidem defenderit; cum tot Auctores id memoriæ prodiderint. Lege quæ an-

no superiori numer. XVI. & seqq. de Theodori & Nicolai Studitarum exilio & laboribus in medium adduximus. Porro ideo hic Baronius scribit, Theodorum Constantinopoli non fuisse, quando alij Sancti Monachi in exilium missi sunt, quod viderit eum literas ad Orthodoxos in exilio viventes dedisse, eosque consolatos esse. Sed ex his literis id minime inferri potest, præsertim cum aliunde contrarium certo constat.

pedibus tuis advolvuntur. Hactenus ad Josephum Theodorus, qui eodem argumento epistolam scripsit ad Naucraticum, unum ex suis discipulis Confessorem valde charum, qua etiam exposulat de lapsu Præpositorum, plurimum detestans Josephum illum inversorem canonum, omnium peccatorum licentiam prædicans ex dispensationis indulgentia. Ipsa autem epistola digna memoria sic se habet (a):

Naucraticio filio Theodorus.

Pessimus nuntius litterarum tuarum, o fili, qui simul animam meam attigit, revera contristavit, & cordis lacrymas elicit, tantum non insomnem mihi reddens noctem illam, qua litteras accepi. Atque hoc quidem omnium causa, qui una lapsi sunt, maxime autem ob Phlubutæ Præpositum: nam quod ad alios attinet, consentanea præteritis egerunt; hic vero ex his erat, qui secure stare videbantur. Mirabar itaque priusquam ruerent illi, quod pristinam suam circa adulterium, & adulteri nuptias ignaviam minime agnoscentes, in re præsentii aliquid auderent: cogitabamque illos privatim forsitan & apud se pœnitentia tactos fuisse. Ideo gaudebam miser, quasi recte ambularent. Sed in marcidis (ut apparet) domum suam edificantes, ingruente hæreseos turbine, ruina pessima corruerunt, dispensationem iterum appellantes, ipsam veritatis condemnationem. Illi ipsi, qui scandalo Ecclesie Dei ante fuerant, eodem nunc relabuntur, & facti sui exemplo ad interitum provocant universos. Et quidem parati plurimi ad criminis societatem, prætextum quempiam in necessitatibus reperire gestientes; quo ærumnarum, & calamitatum experti ipsi pietatis certamen reddatur, in negatione Christi, Desparæ, Sanctorum omnium communionem inierunt. Hoc siquidem est cujuslibet imaginis negatio. O perniciem! o fallaciam! & quomodo cum recte cœpissent, retro conversi sunt? Hei mihi quam multis fraudi erunt & subversioni, equalibus, majoribus, laicis, clericis, monachis!

At enim antiquum vulnus, intestinum malum Joseph olim Mæchozeutes; id est, adulteri copulator jure appellatus, nunc Christempactes, id est, Christi illusor ipse dux fuit veteris custodiæ Præpositus. Quid vero ad hæc? Languidiores ne erimus? frangemur? concidemus animis ad confessionem, defensionemque Christi? minime gentium, fratres, minime. Etenim si corruentibus impiis, justi metu percelluntur, & vicini lapsus maxima est stantis securitas: stemus igitur in Christo constantiores, amplius obtestor, nec in ullo conseriti ab adversariis. Numquid propter eos, qui subversi sunt, confessio nostra? aut illorum stabilitate nixi, consistebamus, ut eorum quoque lapsu concussa-

mur? Absit; neque horum, neque aliorum. Fundamentum nostrum Christus est, in quo stamus, in quo gloriamur, cum Paulo dicentes (b): Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an persecutio, an periculum, an gladius? Sed enim in his amplius speramus propter eum, qui dilexit nos. Itaque qui accintus pro Christo non certaverit, Christianus esse non potest.

An vero incassum Martyrum agones? certamina? tormenta? an tandem nobiscum carnem non gesserunt? aut tantis supplicis subjecti laborem nullum senserunt? An non eos vivere tædebat, ut ait Apostolus (c)! sed perennium pœnarum metu, cœlestiumque præmiorum desiderio, carnis mortem, ut prudentes, quam æternam subire maluerunt. Nihil expavescebant, minime omnino consternabantur, & futura tamquam præsentia meditantes, læti & alacres ad tormenta pergebant; muneris loco habebant, plurima pati. Nobis (d) enim donatum est pro Christo non solum ut in eum credamus, sed ut etiam pro illo patiamur: & alibi rursus (e): In multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum fuit. Ita gaudebant, ita lætabantur, cum pro Christo paterentur, Sancti omnes. Delibemus & nos, charissimi, charitatem Christi, incedamus per Sanctorum vestigia, seculi hujus affectus omnes abiciamus (f). Non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus. Superna Hierusalem patria & civitas nostra est, o viri potentes in spiritu, o filii Dei, non enim mei, qui peccator sum. Ne procumbamus, quamvis omnes subvertantur, quod absit. Ipsi enim, ut olim, a Deo corroborati, vel soli etiam non depugnabimus.

Stat a nobis Deus, Sanctique omnes, qui unquam fuerunt. Nobiscum Oriens, nobiscum Occidens. Exigua pars est, quæ ab Ecclesia universa sese abruptit, & sejunxit. Idque metu, & propter hæc temporaria, propter carnem: quam postmodum, nisi veritatem defendimus, sempiternis ignibus una cum anima ipsa trademus. Exerceamur, esto, & flagellemur, neque id semel, sed sapius, denique moriamur. Num post hæc gaudium erit immensum, nos cælorum Regnum consequi, & gloriam inde referre immortalem? non contra iis, quæ dixi, vitatis, propterea irrideri perpetuo, & ignominiam interminam sustinere. Utique vos oro, filii, quos genui in Domino, quibus incrementum dedit Christus per ærumnas, & labores non solum asceticos, verumetiam atheleticos (g), explete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, id ipsum sentientes: nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed

(a) Theod. l. 2. epist. 10. Cod. Colum.

XIII. De lapsis ad Naucraticum epistola.

(b) Rom. 8.

XV.

(c) 2. Cor. 1.

(d) Phil. 1.

(e) Cor. 8.

(f) Hebr. 13.

XVI.

XIV. De Josepho Mæchozeutes conjunctore litterarum lapso.

(g) Phil. 2.

sed in humilitate, superiores sibi invicem arbitantes. Apostolica hæc monita, licet a me misero in memoriam reducantur.

XVII. *Orate & pro me, obsecro, ut detur mihi fortitudo, robur & sermo propter vos, quamvis divina gratia indignus sim: ut unanimiter in uno spiritu glorificetur Deus in corpore & in spiritu nostro. Mittere ad Archiepiscopum egregium Dionysium. Saluta Petrum Abbatem, Ignatium Abbatem, & Titoben Abbatem, & ostende illis hanc epistolam. Porro accingere & paratus esto cum cæteris, & cum iis maxime quos scripsi, quoniam cum lapsi sint qui vicini erant, fieri nequit, ut relinquamur, ab illis ipsis delati. Det autem Dominus vires, robur, intellectum, oculum, prudentiam, omnia recte agere, vobis in honorem & gloriam Christi, ad laudem meam & gloriationem vestram sempiternam. Salutant qui mecum sunt utrosque. Dominus vobiscum. Amen.* Hucusque epistola ad Naucratiū, & alios suos discipulos per eum. Haud frustra quidem eos roboravit ad pugnam: evenit enim quod prædixit, ut & ipsi tentarentur ab adversariis, subiicerentur pœnis. Siquidem factum est, ut ipse Naucratius cum septem aliis sociis ejusdem Theodori discipulis, eodem modo quo cæteri detruderentur in carcerem, & negantes ipsorum hæreticorum acquiescere petitionibus, ob idque verberibus quoque diris subiicerentur. De quibus anno sequenti agendum est, quo ista fieri contigerunt.

XVIII. *Sed quid inter hæc accidit? Delatae sunt res Theodori per exploratores ad Imperatorem, nimirum ipsum quantumlibet exulem, in insulam deportatum, carcereque detentum, atque vinculis alligatum, esse nihilominus per litteras ubique præsentem. Haud enim fieri potuit, ut qui litteras circulares ad monachos ubique degentes daret, easdemque patentes, ut eadem personas ad quas scriberet non excederent, in aliorumque manus devenirent; vel etiam ab illis ipsis Præpositis monasteriorum, ad quos scripserat, cum fidei proditores communicationem cum Patriarcha hæretico iniissent, & ob eam causam ab ipso Theodoro damnati essent, ab illis ipsis inquam deferretur ad Imperatorem; vel ab illo omnium nequissimo Josepho mœchiæ defensore, qui conatui suo præ cæteris expertus esset adversarium Theodorum, apud Imperatorem accusaretur, quod imperatum ab eo silentium non servaret, quodque a communicatione cum Patriarcha suarum litterarum monitu quosque retraheret, & eos: qui communicassent cum ipso æque damna- ret; quod insuper suis litteris monachos omnes, ceu bellica turba hortaretur ad præ-*
Ann. Eccl. Tom. XIII.

lium adversus ipsum Leonem Imperatorem subeundum; quod eundem Imper. ejusque sectatores nominaret hæreticos, Dei adversarios, atque persecutores omnium Orthodoxorum; quod e contra ei resistentes, nec obedientes nominaret & coheret Confessores, & ab eo preemptos, Martyres nuncuparet; quod ad hujusmodi martyrium subeundum suis litteris omnes quam potentissime hortaretur, illecebrisque coronæ martyrii simplices quosque deciperet, alliceretque ad resistendum, atque contradicendum edictis Imperatorum. Adiciebant (quod & ex ejus litteris ostendebant) ipsum de civitate obloqui Constantinopolitana, ut quæ Fidem Catholicam prodidisset, præconiis vero tolleret Romanam Ecclesiam qui se gloriaretur esse communionem conjunctam.

Hæc & alia Leoni impio suggerentes, & exaggerantes valde: ad ultimum rem omnem in eo statu collocatam esse dixere, ut nisi Theodorus de medio tolleretur, omnem conatum Imperatoris incassum iri atque penitus evanescere, calamo ipsius contra nitente, & litteris ubique loquentibus eidem adversantibus. His persuasus rationibus Imperator, cum in ipsum jam ante plus satis commotus esset: urgentibus modo ejusmodi stimulis cruentatus, impetu iracundiæ fertur in eum; ita tamen ut invidia retraheretur a nece ne quod ipsum sciret optare, inferendo supplicium, insigniret coronam martyrii. Non occidit, ne proficiat; sed non quiescit, ne parcat qui exæstuabat ardore vindictæ. Verumtamen ad ultionem laxans habenas, deligit ad hoc fidum hominem qui eum e loco, ubi degebat in carcere alio longius amandaret, duriorque carcere coarctaret, artius vinculis stringeret, ne alicujus commercio frui posset; sed & verberibus cæderetur quam acerbissime, atque tandem ciborum inopia mori cogeretur. Hæc omnia in Theodorum a truculento Leone exhibita esse, quæ modo dicturi sumus significabunt, petita a Michaele ejus discipulo, nec non ex ejusdem Theodori epistolis ad diversos accepta. Sed audiamus primo loco ipsum Michaelem (a) res gestas ita narrantem:

Fieri ergo, inquit, prorsus non potuit quin ultro citroque commeantes in hunc modum litteræ ac sermones, ad ipsam quoque Aulam pervenirent, atque ipsi Imperatori innotescerent. Quibus ille (ut credi par est,) incensus, quippe minima omnia quæ gerebantur perdidicerat, Nicetam mittit, illum Alexii filium, cui fidere omnia solebat, ut Sanctum longius abducat ad Bonita (id loco nomen) ibique clausum ita coerceat, ut neminem videre, neminem alloqui possit, non pau-

XIX.

(a) Mich.
in vita
Theod.
Studia
XX.
Niceta ab
Imp. ad
Theodo-
rum ut a-
lio abdu-
cat.

CHRISTI
815.LEONIS PAP. III.
20.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 2. IMPP.

cis, non pluribus; nec quidquam demum aliud libere prestare. Quæ ille Theodoro cum detulisset; locum, inquit, mutabo haud gravate; nulli enim addictus sum: meamque scio esse terram, quocumque debebar; atque in lucro mihi fore ipsam migrationem. Cæterum silere, linguamque inbibere, mihi sat scio, non expedit: nec vero inbibebam umquam, nec adducar, ut suadentibus id vobis, consilio vestro obtemperem. Qui enim qui propterea sortem hanc malui, ne deserere viderer quæ adamaram, præclarumque ac laudabile institutum abdicasse?

XXI.
Rursum
Niceta ad
Theodoro-
rum mis-
sus.

Audivit hanc viri justæ libertatem, erectamque in omnibus atque excelsam mentem Imperator. Quare ipsum rursus Nicetam, ut erat in procinctu ad Sanctum ablegat, diras plagas illi inferre jubens, & carnem verberibus minutatim concidere, ac totum vibicibus opplere. Qui cum ad Sanctum pervenisset, adventusque sui causam aperuisset: e vestigio ille tunicam alacriter exiit corpusque ad accipienda verbera composuit. Hoc enim agebat optatum sibi atque expectatum fuisse jam pridem. At compatiens vir ille ac repente misericors, ut venerandas illas carnes nudas vidit, quas atas & jejunia ad summam maciem perduxerant, intimis sensibus indoluit. Itaque commotus est, ut nec attingere, nec propius de cætero, accedere auderet, ne dum manibus, flagrisque dilaniare. Unde & secum callidum quiddam comminiscens, quo & Imperatoris jussa explese & Sanctum verberasse, astantibus videretur: ovis pellem recens detractam accipit, virique humeris imponit, atque in ea sic verbera distringit, cum hoc ante providisset, ut solus cum solo relinqueretur, propter viri, ut agebat, reverentiam ejusque corporis extenuationem & maciem. Quin ut guttas etiam ex plagarum cruore profusas ostendere liceret: ipse sibi (o animi benignitatem) sanguinem ex brachio lanceolæ iclu elicuit, eoque manante flagrum imbuit, forasque progressus carne simul ac cruore tinctum ostendit. Ipse porro anbelitu citato fatigationem simulabat. Ita pius ille benedictionem a Sancto referens, ejusque precibus comitatus rediit, maxima pulcherrimi operis mercede honestatus.

Nicetæ
egregium
valde fa-
cinus.

XXII.

Nec vero divinus Pater mollior deinceps, aut verbis remissior propterea fuit,

PAGIUS
IV.
Præcepta
duo Ludo-
vici Imp.
pro Hispa-
niis.

Ad num. XXIII. & seqq. Ludovicus Pius singularem pietatem testatus est erga Christianos Hispaniarum, qui acerbissimo Saracenorum jugo pressi se in Franciam receperant. Diploma enim in eorum favorem emisit illi simile quod Carolus pater anno DCCCXII. dederat, quodque eo anno num. XIV. exposuimus, Diploma Ludovici primum edidit Pithæus, &

quod iis fortasse accideret, quos supplicii metus deterreret. Quia ille quo graviora se oculis obiciebant, tanto animatior erat atque constantior, tum aliis plurimis, ut res ferebat, profutura documenta impertiens, tum maxime discipulis per quascumque terrarum oras dispersis, quibus ille potissimum salutaria suggererebat, atque hoc in primis, ne ullo præsentium malorum sensu flecti animos suos permetterent, sed intrepidus pectoribus confessionem unius rectæque Fidei conservarent. Etsi enim gravis, agebat, hæc tentatio: at tanto major quæ illam excipiet remuneratio, ineffabilis illa & abditæ, Deoque largitore digna, ut quamvis quotidie moreremur, longe minimam eorum partem inferre nobis liceat, quæ accepturi sumus. Et quoniam nonnullos illorum acceperat, inflecti nonnihil cœpisse animo, & manus dare, quos nimirum carceris diuturnitas, visque illata perturbabat, hos congruentibus verbis adhortans, ad futuros casus iterum confirmavit, eorumque pusillanimitatem penitus absterfit, adeo ut ipsimet veniam suis responsis eo nomine postularent, quod cessisse aliquantum, animi statum exiguo tempore immutasse viderentur. Hic Patris erga omnes animi sensus erat: hæc in mediis periculis atque adversis de omnibus cura atque sollicitudo, &c. Pergit enim dicere de aliis ad diversos ab ipso eodem argumento scriptis epistolis, de quibus inferius pro ratione temporis sermo erit. Quomodo etiam idem ipse Theodorus jussu Imperatoris iterum revocatus ad verbera acerrime jussus sit cædi: idem quoque auctor narrat inferius, quæ sequenti anno, quo acciderunt, dicturi sumus. Hic status rerum Orientalis Ecclesiæ.

Theodoro-
rus laborat
pro Ortho-
doxis epi-
stolas scriben-
do.

XXIII.

Eodem tempore in Occidente, cum Hispaniæ durissimo Saracenorum jugo premerentur, complures populi diræ servitutis impatientes, magis diligentes servire Christianis, quam Christi hostibus Mahometanis: inde migrarunt, bonis suis relictis, in Gallias. At Imperator maxime pius Ludovicus tantum abest, ut suscipere voluerit eos in servos, ut æqua conditione, qua Francos, illos omnino voluerit esse liberos, concedens eisdem quoque agros, quos colerent, unde viverent. Sed & quod majus est, a tributorum exhibitione voluit immunes esse. Extant de his diplomata duo ejusdem Impe-

Hispani
confu-
gientes
ad Fran-
cos bene
habiti.

hoc anno ex eo recitat Baronius. Hæc ejus subscriptio est: Datum Kalend. Januariæ, anno, Christo propitio, primo Imperii Domini Ludovici piissimi Augusti, Indiæ. VIII. Adum Aquisgranii Palatio Regio. In editione Pithæi desideratur annus Imperii Ludovici; Baronius in margine posuit annum secundum, & Duchesnius annum illum a margine in textum transtu-

CHRISTI
815.LEONIS PAP. III.
20.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 2. IMPP.

peratoris nuper a Pithœo edita in Anna-
lium Francorum tomo, quæ hic tibi re-
rum antiquarum avido reddemus, sic enim
se habet primum eorum hoc anno Kalend.
Januariis datum, hacque inscriptione no-
tatum.

Ex Archivis Metropolitanæ
Narbonensis Ecclesiæ.

Hoc est præceptum remissionis, sive con-
cessionis, quod fecit Ludovicus Imperator
Hispanis, qui ad se confugerant.

In nomine Domini Dei & Salvatoris
nostri Jesu Christi, Ludovicus divina or-
dinante providentia Imperator Augustus
omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, ac
nostris presentibus scilicet, & futuris in
partibus Aquitanie, Septimanie, Pro-
vincie, & Hispanie consistentibus. In lo-
cis scilicet illis, quæ diximus a Francis
fuisse Sarracenis ablata.

XXIV. Sicut nullius vestram notitiam effugisse
putamus, qualiter aliqui homines propter
iniquam oppressionem, & crudelissimum ju-
gum, quod eorum cervicibus inimicissima
Christianitati gens Sarracenorum impo-
suit, relictis propriis habitationibus &
facultatibus, quæ ad eos hæreditario ju-
re pertinebant, de partibus Hispanie ad
nos confugerunt, & in Septimania, & in ea

portione Hispania, quæ a nostris Mar-
chionibus in solitudinem redacta fuit,
sefe ad habitandum contulerunt, & a Sar-
racenorum potestate se subtrahentes, no-
stro dominio libera & prompta voluntate
se subdiderunt. Ita ad omnium hominum
notitiam pervenire volumus, quod eosdem
homines sub protectione & defensione no-
stra receptos in libertate conservare de-
crevimus; eo videlicet modo, ut sicut cæ-
teri liberi homines cum Comite suo in exer-
citu pergant, & in marcha nostra juxta
rationabilem ejusdem Comitis ordinatio-
nem atque admonitionem, explorationes
& excubias (quod usitato vocabulo vva-
ctas dicunt) facere non negligent, & Mis-
sis nostris, aut filii nostri, quos pro re-
rum opportunitate illas in partes miserimus,
aut Legatis, qui de partibus Hispanie
ad nos transmissi fuerint, paratas fa-
ciant, & ad subvectiones eorum vere-
das donent. Alius vero census ab eis, ne-
que a Comite, neque a junioribus, & mi-
nisterialibus ejus exigatur. Ipse vero pro
majoribus causis, sicut sunt, homicidia,
raptus, incendia, deprædationes, mem-
brorum amputationes, furta, latrocinia,
alienarum rerum invasiones, & undecum-
que a vicino suo aut criminaliter, aut ci-
vili-

PAGIUS Aulit. Sed Baluzius Tom. I. Capitul. Reg. Franc.
annum primum recte restituit. Anno sequenti
idem Ludovicus Aug. aliud Præceptum pro Hi-
spanis Christianis in Franciam confugientibus de-
dit, cujus subscriptio est: *Data IV. Id. Februa-
rii, anno, Christo propitio, tertio Imperii Dom-
ni Hludovici Piiissimi Augusti, Indictione IX.
Actum Aquisgrani Palatio Regio.* Recitatur hæc
secunda Constitutio a Baronio num. XXVIII.
& seqq. & utraque pluribus exponitur a Marca
lib. 3. Marc. Hisp. cap. 19. & seq.

V. Saraceni postquam Pippini & Caroli victo-
riis partim pulsi, partim domiti, & ad Fran-
corum obsequium redacti fuere, in Marca Hi-
spanica, quamplurimi ex Hispanis qui in finiti-
mis vel etiam interioribus Hispaniarum Provin-
ciis gemebant sub jugo Maurorum, relictis pa-
trimoniis suis, a tyrannorum illorum servitu-
te recedentes, in Gothiam se & in Septi-
maniam contulerunt, Caroli Magni primum,
deinde vero Ludovici Patrocinium implorantes,
& eremas terras postulantes, in quibus a se
excultis lares figere possent, & vitam suam to-
lerare. Itaque licet origine non essent subditi
Regi, laribus tamen & domicilio Dominium
Regis Francorum sortiebantur; in cujus arbitrio
erat illis leges dare, non solum ratione con-
tractus emphyteutici; sed etiam ratione Impe-
rii, quod in se ipsi larium mutatione proro-
gabant. Clementia Caroli ejusque filii Ludovici
homines oppressos, & ob fidei Christianæ cau-

sam exules indulgentissime fovit, concessio illis
Privilegio, quo donati sunt jure Francico.
In eo exponit Princeps negotii speciem prout
illam posuimus. Docet autem ex Hispanis illis
profugis aliquos in Septimaniam se contulisse,
alios vero in illam Hispanie portionem quæ a
Marchionibus vastata erat, ea scilicet quæ con-
tinebatur intra limites Comitatum Barcinonæ,
Gerundæ, & Emporiarum. Comites hujus li-
mitis vocat *Marchiones*, quoniam Lingua Teu-
tonica Marca significat limitem Provincie: un-
de deductum *Marchionis* vocabulum, non au-
tem a mari, ut visum est ineptis feudistis, qui
solum oræ maritimæ Comitem dici Marchionem
putant. Hæc Marca, qui pluribus hæc primam
Constitutionem illustrat.

Exposuerunt postea Ludovico Pio miseri Hi-
spani se una cum aliis secessisse a Mauris & Ca-
roli M. pietatem exorasse agros sibi ab eo as-
signatos excoluisse, nunc vero iis per summam
injuriam privari a potentioribus; qui cum ad
Aulam accessissent, præcepta inde Regalia re-
tulerant, sibi quidem profutura, miseris illis
exitiosa, ita ut aut illos agris cedere, aut ob-
sequia potentioribus pro arbitrio solvere co-
gerentur. Alterum caput querelarum eos His-
panos profugos respiciebat, qui se Comitibus
aut Vassis Regiis seu Vassis Comitum commen-
daverant, idest, se in Vassaticum commiserant,
dominiique sponsonem fecerant, & ad habi-
tandum atque excolendum deferta loca acce-
pe-

VI.
Quid con-
tineatur in
secundo,
explicatur.

NOTÆ [1] V Aria quoque pro nonnullis ecclesiis & monasteriis hoc anno Ludovicus Imperator di-
plomata dedit, quæ a Mabillonio in Annalibus Benedictinis Lib. XXVIII. §. XXXVI.
recensentur. His adde aliud ejusdem Ludovici diploma pro monasterio *Fontanellensi* a Martenio in
Collectione amplissima Anecdotorum tom. I. pag. 62. vulgato, quod datum est VII. Kal. Novem-
bris, anno Christo propitio secundo imperii Domni Hludovici piiissimi Augusti, Indictione nona (a
Kal. Septembris inchoata). *Actum Nismaga palatio regio in Dei nomine feliciter. Amen.* GEORGIUS

* idem
quod ma-
jus judi-
cium .
habet
Glo. in
fine lib.
Capitul.
Regum
Franc.

viliter fuerit accusatus, & ad placitum venire jussus: ad Comitum sui * mallum omnimodis venire non recuset. Cæteras vero minores causas, more, sicut hæcenus fecisse noscuntur, inter se mutuo definire non prohibeantur. Et si quispiam eorum in partem, quam ille ad habitandum sibi occupaverat, alios homines undecumque venientes attraxerit, & secum in portione sua, quam, Ad portionem vocant, habitare fecerit, utatur illorum servitio absque alicujus contradictione vel impedimento; & liceat illi eos distringere ad justitias faciendas, quales ipsi inter se definire possunt: cætera vero judicia, id est, criminales actiones ad examen Comitum referentur.

XXV.

Et si aliquis ex his hominibus, qui ab eorum aliquo attractus est, & in sua portione collocatus locum reliquerit; locus tamen, qui relictus est, a domino illius, qui eum prius tenebat, non recedat. Quod si illi propter lenitatem & mansuetudinem Comitum sui, eidem Comiti honoris & obsequii gratia quippiam de rebus suis exhibuerint: non hoc eis pro tributo vel censu aliquo computetur, aut Comes ille, vel successores ejus hoc in consuetudinem præsumant, neque eos sibi vel hominibus suis aut mansionaticos parare, aut veredas dare, aut ullum censum vel tributum aut obsequium, præter id, quod jam superius com prebendum est, præstare cogat.

PAGIUS

perant; quæ nunc exulta eis auferebant ii, qui dederant, seu ut sibi retinerent, seu etiam ut aliis darent. Beneficii jus illud erat, ut ad hæredes non transfret invito Domino. Sed quia beneficio adjectus erat contractus emphyteuscos perpetuæ, vel saltem non restrictæ ad tempus, recte decrevit Ludovicus hoc quoque beneficium pertinere ad posteros, & miseros illos ab agris a se exultis & melioratis non esse pellendos. Hæc ad plenioris intelligentiam secundi præcepti Ludovici Pii pro Hispanis a Baronio relati.

VII.
Ludovicus Imp.
bellum indicit
Saracenis.

Idem Ludovicus perfidia Maurorum per biennium dissimulata bellum illis hoc anno indixit teste Eginhardo in Annal. Pax qua cum Abulaz Rege Saracenorum facta est, & per triennium servata, velut inutilis rupta & contra eum iterum susceptum est bellum. Abulaz, qui & Alhaca, Cordubensis Rex pacem triennem cum Carolo M. pepigit anno DCCCXII. sed anno postero fracta fide Corsicam, Sardiniam, Provinciam, atque Italiam aggressus est. Quare Ludovicus Pius elapso illo triennio foedus ad proximos iterum annos renovari noluit. Scribit etiam ibidem Eginhardus: Legati Sardonum de Caroli Civitate, dona ferentes, venerunt. Sardinia, cujus primaria Civitas etiamnum est Caralis seu Calaris in Saracenorum potestatem cum Africa venit. Sed Sardi missa hoc anno Legatione ad Ludovicum Aug. auxilium ab eo postularunt adversus Saracenos, & incolarum Balearum Insularum exemplum imitati ei ultro se se summiserunt. Quænam tunc in Sardinia Sedes Episcopales fuerint, pluribus investigat Cointius hoc anno num. XI.

Sed liceat tam istis Hispanis, qui præfenti tempore in prædictis locis resident, quam his, qui adhuc ad nostram fidem de iniquorum potestate fugiendo, confluerint; & in desertis atque in incultis locis per nostram vel Comitum nostri licentiam confidentes, ædificia fecerint, & agros incoluerint; juxta supradictam modum sub nostra defensione atque protectione in libertate residere, & nobis ea, quæ superius diximus, tam cum Comite suo, quam cum Missis ejus pro temporum opportunitate alacriter atque fideliter exhibere.

Noverint tamen iidem Hispani, sibi licentiam a nobis esse concessam, ut se in Vassaticum Comitibus nostris, more solito commendent; & si beneficium aliquod quispiam eorum ab eo, cui se commendavit, fuerit consequutus: sciat se de illo tale obsequium seniori suo exhibere debere quale nostrates homines de simili beneficio senioribus suis exhibere solent. Idcirco has nostræ auctoritatis litteras eis dare decrevimus, per quas decernimus, atque jubemus, ut hæc nostræ liberalitatis ac mansuetudinis Constitutio erga illas tenore perpetuo ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris inviolabiliter conservetur. Cujus Constitutionis in unaquaque civitate, ubi prædicti Hispani habitare noscuntur, tres descriptiones esse volumus, unam, quam Episcopus ipsius civitatis habeat, & alteram, quam

XXVI.

Claudius Presbyter, cujus meminit Baronius num. XXXI. quique Taurinensem Episcopatum postea consecutus est, versabatur hoc tempore in Ludovici Augusti comitatu, ut Jonas Aurelianensis Episcopus initio libri primi de Cultu Imaginum insinuat: Is (nempe Claudius) de quo agitur, exortus ex eadem Hispania non vero ex Hibernia, ut fert communis error, quem secutus est Usserius ejusdemque Felicis (Urgellensis quondam Episcopi) discipulatus ab ineunte ætate inhærens, per aliquod tempus in Palatio memorati Gloriosissimi ac Serenissimi, Deoque amabilis Augusti (sc. Ludovici) in officio Presbyteratus militavit. Sed ut aliorum utilitati, doctrina Predicationis Evangelicæ, que illi admodum inesse videbatur, consuleret, ipsius Piiissimi clementia Prasul Taurinensis subrogatus est Ecclesiæ. Notus fuit Ludovico nondum Imperatori; sic enim scribit in literis ad Drufteramnum Abbatem: Tres, ni fallor, & eo amplius jam pertranseunt tempore anni, quod me adhuc in Alvenni cespitis arvo, in Palatio Pii Principis Domini Ludovici tunc regis, vado Imperatoris, detentum socordia sensus mei, tua fervida dilectione adorsus es excitare, ut, &c. Tres Abbati Theodemiro Libros in Genesim hoc anno transmisit; in Præfatione enim in Leviticum testatur, Leviticum anno DCCCXXIII. a se explanatum, cum octo jam effluxissent anni, ex quo Libros tres in Genesim exararat. Mabilonius Tom. I. Analect. Præfationem illam Claudii Episcopi Taurinensis in libros informationum litera & spiritus super Leviticum e tenebris eruit, observatque multa scripsisse Claudium, præcipue vero Commentaria in Sacros Libros,

VIII.

Floret
Claudius
Presbyter
postea
Episc.
Tauri-
nens.

nem-

quam Comes, & tertiam ipsi Hispani, qui in eodem loco conversantur. Exemplar vero harum in Archivo Palatii nostri censuimus reponendum, ut ex illius inspectione, si quando (ut fieri solet) aut ipsi se reclamaverint, aut Comes, vel quislibet alter contra eos causam habuerit: definitio litis fieri possit. Hanc quippe Constitutionem, ut per diuturna tempora a fidelibus sanctæ Ecclesiæ Dei, & nostris, & verius credatur, & diligentius conservetur, manu propria subscripsimus, & anuli nostri impressione signari iussimus. Signum domini Ludovici serenissimi Imper. Durandus diaconus ad vicem Helisachar recognovit. Datum Kalend. Januariæ, anno, Christo propitio, Imperii domini Ludovici piissimi Augusti * Indictione octava. Actum Aquisgrani Palatio regio in Dei nomine feliciter: Amen.

* II.

XXVII.

Sed quid post hæc accidit? plane quod mireris: Qui enim e sua patria extores, a Ludovico Imp. sunt tantam misericordiam consecuti: iidem a suis met hominibus, qui inter eos potentiores erant, Hispanis pati coeperunt diram tyrannidem, cum ab eis cultis privarentur agris, & redigerentur in servitutem. Ita male suasit cæca dominanda libido, ut Comites Hispani, qui nuper sub iugo premebantur Sarracenorum, eo liberi, jam illo ipso suorum colla gentilium, qui in libertatem fuerant vendicati a Ludovico, prægravare tentarent, eisdemque constituere dira tyrannide sibi servos. Quamobrem miseri illi ut eriperentur de manu potentum, cum de his questi essent apud eundem Ludovicum: ab eo.

dem rursus ejusmodi adversus eos rescriptum sunt consecuti, anno sequenti:

In nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, Ludovicus divina ordinante providentia, Imperator Augustus.

Notum sit omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris, tam præsentibus, quam & futuris, seu etiam successoribus nostris; quia postquam Hispani, qui de potestate Sarracenorum se subtraxerunt, & ad nostram seu genitoris nostri fidem se contulerunt, & præceptum auctoritatis nostræ, qualiter in Regno nostro cum suis Comitibus conversari, & nostrum servitium peragere deberent, scribere, & eis dare iussimus: querimoniam aliqui ex his Hispanis nostris auribus retulerunt, duocapita continentem; quorum unum est, quod quando iidem Hispani in nostrum Regnum venerunt, & locum desertum, quem ad habitandum occupaverunt, per præceptum Domini & genitoris nostri ac nostrum sibi ac successoribus suis ad possidendum adepti sunt: hi qui inter eos majores, & potentiores erant, ad Palatium venientes, ipsi præcepta regalia susceperunt; quibus susceptis, eos qui inter illos minores & infirmiores erant, loca tamen sua bene excoluisse videbantur; per illorum præceptorum auctoritatem aut penitus ab iisdem locis depellere, aut sibi ad serviendum subicere conati sunt.

XXVIII.
Secunda constitutio Ludovici pro Hispanis colonis.

Alterum est, quod simili modo de Hispania venientes, & ad Comites sive Vassos nostros, vel etiam ad Vassos Comitum commendaverunt, & ad habitandum atque ad excolendum deserta loca acceperunt: quæ ubi ab eis exculta sunt ex quibuslibet occasionibus eos inde expel-

XXIX.

PAGIUS. nempe in Genesim hoc anno; in Exodum anno DCCCXXI. & in Leviticum an. DCCCXXIII. ut patet ex laudata Præfatione. Præterea commentatus est Evangelium Matthæi hoc anno, cujus expositionem Mabillonius asserit, se reperisse in Bibliotheca Cathedralis Ecclesiæ Laudunensis. Differit ibidem Vir doctissimus de aliis ejus Operibus, ex quibus sola Expositio in Epistolam ad Galatas typis vulgata est in Biblioth. Patrum. Scripsit denique quædam in cultum Sacrarum Imaginum piæque peregrinationes, sed in iis non recte sensit.

IX.
In Præfatione quædam meminuit belli Danici.

Baronius in Appendice ad hunc annum refert, Claudii Opus in Mattheum extare Romæ in Bibliotheca Vallicellana, sed perperam Claudium istum a Claudio Taurinensi distinguit. Præterea refert partem Epistolæ nuncupatoris ad Justum Abbatem, quæ præfixa est eidem Expositioni in Mattheum, quæ his verbis inchoatur: Anno DCCCXV. Incarnat. Salvatoris J.C. postquam pius ac mitissimus Princeps, S. Ecclesiæ Catholica filius Ludovicus, anno secundo Imperii sui, cælesti fultus auxilio adversus barbaras nationes movisset exercitum, injunxisti mihi, &c. Quæ verba Baronius in Annal. num. XXXI. interpretatur de exercitu adversus Nortmannos missio, qui absque pugna acceptis obsidibus rediit. Quam in rem ci-

tat veteres Annales Francorum, Annales scilicet Faldenses & Pithæanos, ubi legitur exercitum Francorum missum fuisse ad auxilium Heriardi Danorum Regis contra filios Godefridi in Nortmanniam; ubi Nortmanniæ nomine Daniam intelligit ubi Principes inter se de successione certabant. Ex quo intelligimus Nortmannos, qui postea Franciam afflixere, diversos non fuisse a Danis.

Ad hunc vel superiorem annum pertinent quæ Ado. de Leidrado & Agobardo Lugdunensibus Archiepiscopis. proxime post obitum Caroli M. commemorat: Imperator Carolus, Vir in omni dispositione Imperii strenuus, Aquisgrani moritur & sepelitur. Bernardus Viennensis Episcopus erat, & Leidradus Lugdunensis, qui initio Imperii Ludovici Imp. Sueffonis Monasterii locum petiit, & in loco ejus Agobardus eiusdem Ecclesiæ Chorepiscopus, consentiente Imperatore & universa Gallorum Episcoporum Synodo, Episcopus substitutus est. Quod quidam defendere volentes, dixerunt eundem Venerabilem Agobardum a tribus Episcopis in Sede Lugdunensi, jubente Leidrado, fuisse ordinatum. Sed Canonica auctoritas est, in una Civitate duos Episcopos non esse, nec vivente Episcopo Successorem sibi debere eligere. Ac idcirco ulla quacumque causa regula Ecclesiæ præteriri in tanto ordine fixa non de-

X.
Agobardus fit Archiep. Lugdunensis.

pellere, & ad opus proprium retinere, aut aliis propter præmium dare voluerunt. Quorum neutrum justum aut rationabile nobis esse videtur. Et ideo per hanc nostræ præceptionis auctoritatem decernimus atque jubemus, ut his qui vel nostrum vel genitoris nostri præceptum accipere meruerunt, hoc quod ipsi cum suis hominibus de deserto excoluerunt, per nostram concessionem habeant. Cateri vero, qui simul cum eis venerunt, & loca deserta occupaverunt, quicquid de incerto excoluerunt, absque ullius inquietudine possideant tam ipsi quam illorum posteritas; ita dumtaxat, ut servitium nostrum cum illo qui ipsum præceptum accepit, pro modo possessionis, quam tenet, facere debeat. Hi vero qui postea venerunt, & si aut Comitibus, aut Vassis nostris aut Patribus suis se commendaverunt, & ab eis terras ad habitandum acceperunt, sub tali forma eas in futurum & ipsi possideant, ut suæ posteritati derelinquant.

XXX. Hoc nostræ auctoritatis decretum non solum erga præteritos & præsentis, verum etiam erga futuros, qui adhuc ex illis partibus ad nostram fidem venturi sunt, conservandum statuimus. Ac de Constitutione nostra septem præcepta uno tenore conscribere jussimus. Quorum unum in Narbona, alterum in Carcaçona, tertium in Rosciliona, quartum in Empuriis, quintum in Barchinona, sextum in Gerunda, septimum in Biterris haberi præcepimus; & exemplar eorum in Archivo Palatii nostri, ut prædicti Hi-

PAGIUS

non debent. Quare Leidradus hoc anno Lugdunensi Archiepiscopatu abdicato, Sueffione Monasticam vitam in Sancti Medardi Monasterio profiteri cæpit, & Agobardus ex Chorepiscopo factus est Archiepiscopus. Porro cum Flodoardus lib. 2. cap. 18. Adalmatum, quem alii Chorepiscopus & Suffraganeum vocant, Coepiscopum Trevirensis appellat, inde intelligimus, duo genera fuisse Chorepiscoporum, quorum alii vere erant Episcopi, alii vero Presbyteri. Primi generis extiterunt Adalmatus & Agobardus, ambo eodem tempore Chorepiscopi, ille Ama'barii Archiepiscopi Trevirensis; hic Leidradi Lugdunensis Archiepiscopi. Multi duas in Agobardo res improbabant, quod ordinatus fuisset Chorepiscopus, & ex Lugdunensis Ecclesiæ Chorepiscopo fieret Archiepiscopus ejusdem Ecclesiæ, Leidrado tum superflite; sive enim Chorepiscopi Titulum gereret sub Archiepiscopo Leidrado, sive post ipsius Leidradi secessum Archiepiscopus diceretur, agebant Sacris prohibitum Canonibus, ne duos simul in una Civitate sederent Episcopi.

XI. Chorepiscopum, qualis erat Agobardus, verum agnoscebant Episcopum, utpote ordinatum a tribus Episcopis. Ideoque Ado non dissimulat repertos esse quosdam, qui volentes Agobardum defendere, palam assererent, eum a tribus Episcopis in Sede Lugdunensi, jubente Leidrado, fuisse ordinatum. Quod addit Ado de

spani ab illis septem exemplaria accipere & habere possint: & per exemplar quod in Palatio retinemus, si rursus querela nobis delata fuerit, facilius possit definiri. Et ut hæc nostræ auctoritatis Constitutio firmiorem obtineat vigorem, & a fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ plenius per tempora conservetur: manu propria subter firmavimus, & anuli nostri impressione signari jussimus. Data quarto Idus Februarii, anno, Christo propitio, tertio Imperii domini Ludovici piissimi Augusti Indictione nona. Actum Aquisgran Palatio regio in Dei nomine feliciter. Amen. Arnaldus ad vicem Helisachar recognovit. Post multos vero annos ea provincia, Septimania dicta, olim a septimanorum colonia, quæ eam colendam accepit, ab eodem Ludovico Imperatore data est Bernardo Barchinonensi Duci sive Comiti (utroque modo nominatum ipsum invenimus (quem & ab Hispania accersitum, suo præfecit cubiculo, ut suo loco dicturi sumus: sicque voluit per Hispanum hominem, regi colonos Hispanos. Etenim idem Bernardus appellatus est Dux Septimaniæ, provinciæ sitæ in Gallia Narbonensi.

Habes ex his, in quo plurimum commendas Ludovici Imperatoris erga externos, & profugos Hispanos e manibus Sarracenorum se liberantes pietatem illud implentis, quod divinis scripturis traditum reperitur (a): Occurrite cum pa- (a) Isai. nibus fugienti. Cum optimas regiones eiusdem dederit incolendas, & liberaverit

duobus Episcopis in una Civitate non constituendis, & de Successore non eligendo, censetur extra causam prolatum, quia Leidradus Agobardum, nec in Sede Lugdunensi jussit ordinari, nec sibi Successorem elegit. Agobardus a tribus Episcopis ordinatus est, non ut simul in Lugdunensi Cathedra cum Leidrado sederet, sed ut ejusdem Leidradi Lugdunensis Archiepiscopi sive absentis sive morbo, vel negotiis impediti vices ageret. Nec quandiu Leidradus Archiepiscopatum gessit, duo fuerunt Archiepiscopi Lugdunenses, sed Leidradus extitit Lugdunensis Archiepiscopus, & Agobardus ejusdem Leidradi Lugdunensis Archiepiscopi Chorepiscopus, seu Vicarius fuit. Quoad Archiepiscopalem dignitatem attinet, Leidradus Lugdunensis Archiepiscopus Agobardum sibi Successorem nec elegit, nec eligere potuit; quia tunc absque jussione vel consensu Regis in Francia nullus fiebat Episcopus, nec illud Ado diffitetur; scribit enim Agobardum antea Chorepiscopum Leidrado substitutum fuisse Archiepiscopum, consentiente Imperatore, scilicet Ludovico. Frustra igitur adversus Agobardum hæc ab Adone subjunguntur, Canonica auctoritas est, in una Civitate duos Episcopos non esse, &c.

Morinus part. 3. de Sacris Ecclesiæ Ordinationibus Exercit. 4. cap. 5. Chorepiscopos primi generis, quales Adalmatum & Agobardum dicimus in Germania complures hodie reperiri

CHRISTI
815.

LEONIS PAP. III.
20.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 2. IMPP.

rit eos de manu potentium, suorum gentilium: qui probrose valde tanta clementia Principis abusi eam adversus suos in tyrannidem convertissent. Ipse autem Ludovicus hoc anno adversus Nortmannos misit exercitum, qui absque pugna acceptis obsidibus rediit. Ita veteres Annales Francorum, cujus etiam expeditionis meminit Claudius Scotus hujus temporis scriptor, in præfatione suæ interpretationis in Matthæum.

Est enim nuncupatoria epistola ad Justum Abbatem, quæ sic incipit: *Anno octingentesimo decimoquinto Incarnationis Salvatoris Jesu Christi postquam pius ac mitissimus Princeps, sanctæ Ecclesiæ Catholicæ filius Ludovicus, anno secundo Imperii sui, cœlesti fulvis auxilio adversus barbaras nationes movisset exercitum; atque abeunte, & discedente tua paternitate ex palatio jam dicti Principis ad charum dilectumque tibi semper tui Monasterii portum: injunxisti mihi, ut aliquod dignum memoriæ opusculum in expositione Evangelii ad legendum dirigerem Fratris Monasterii vestri, &c.* Porro ejusdem Claudii clara est mentio apud Joannem Trithemium istis verbis: *Claudius monachus Ordinis S. Benedicti, discipulus quondam (ut ferunt) Bedæ in Angliis, & collega Albini Le-Ann. Escl. Tom. XIII.*

*vita & Abbatis natione. Scotus, vir in divinis Scripturis valde studiosus & eruditus, & secularis doctrinæ non ignarus, carmine exercitatus & prosa, multa in sacris voluminibus composuit opuscula, de quibus feruntur, in quinque libros Moysi libri tres, in Judicum quoque liber unus, in librum Ruth liber unus, in Evangelium Matthæi, & alia multa. Claruit sub Carolo Magno, & ejus filio Ludovico. Plane & ipse Claudius in dicta sua ad Justum Abbatem nuncupatoria tradit a se plura esse opuscula scripta cum ait: Ad quoscumque sive per hoc, sive per aliud quodcumque opusculum notitia nominis mei pervenerit: intercessionem peccatorum meorum supplex ab omnibus exquiro, subnixâ prece deposcens, ut ita a misericordissimo Domino nostro flagitetis: ut in omnibus delictis meis atque peccatis, omnibus opitulantis vobis, consuetudinaria clementia, & copiosa bonitate deletis, etsi non ad idem præmium, saltem ad eundem vos portum quietis * videat pervenire, &c.* Porro Claudii opus in Matthæum extat in bibliotheca Valticellana in Urbe posita. Hæc de Claudio paulo prolixius oportuit insinuasæ, ut distinguas eum ab illo, qui Abbas Classensis, & discipulus fuit S. Gregorii, sive a Claudio Taurinensi.

A a a a

An-

Claudii
Scoti laus.

PAGIUS
Discrimen modernorum & antiquorum Chorepiscoporum.

observat, Episcopos videlicet illos, qui pro partibus Infidelium ordinantur, & Germanicorum Episcoporum vicibus hæc nostra ætate funguntur. Inter modernos tamen Chorepiscopos seu Suffraganeos, & antiquos Chorepiscopos insignis occurrit differentia; moderni Chorepiscopi Titulos gerunt Ecclesiarum in partibus Infidelium positarum; veteres autem Chorepiscopi dicebantur ipsarummet Ecclesiarum, quibus serviebant, Chorepiscopi; Trevirensis Chorepiscopus *Adalmatus* sub Amalharo. Trevirensi Archiepiscopo, Lugdunensis Chorepiscopus *Agobardus* sub Leidrado Archiepiscopo Lugdunensi. Flodoardus jam citatus *Trevericæ Urbis Archiepiscopum Amalharium cum Adalmato ipsius Coepiscopo* laudat. Ab Adone jam quoque allegato commendantur *Leidradus Episcopus Lugdunensis, & Agobardus ejusdem Ecclesiæ Chorepiscopus*. Quos autem Antiqui Chorepiscopos primi generis appellarunt, Suffraganeos hodie nuncupamus. *Adalmatum*, quem Trevirensis Chorepiscopum fuisse diximus, Amalharii Trevirensis Archiepiscopi Suffraganeum vocat Browerus in *Annal. Trevirens. lib. 8. numer. 23.* & Agobardus, qui fuit Adoni *Lugdunensis Ecclesiæ Chorepiscopus*, Severtio Tom. I. de Metropolitibus Lugdunens. *Suffraganeus est Lugdunensis* in ult. paragrapho Rerum a Leidrado Decessore gestarum.

XIII.
Duplex
genus
Suffraganeorum.

Atque inde ut Chorepiscoporum, sic & Suffraganeorum duplex obiter acceptio observanda. Sunt enim in altera significatione Suffraganei, quotquot Archiepiscopo subsunt Episcopi. Sic Archiepiscopum Lugdunensem Suffraganei quatuor Episcopi hodie venerantur; Trevirensis vero tres Episcopi Suffraganei. Ætate Caroli M. Suffraganeus in hac significatione

jam sumebatur; in Synodo enim apud Arelatum anno DCCCXII. habita Patres Canone tertio sanciant, ut unusquisque Archiepiscopus suos Suffraganeos diligenter studioseque admoneat, quatenus, &c. Chorepiscopi secundi generis, licet Episcopi villani reperiantur dicti, non fuerunt Episcopi, sed tantum Presbyteri & Episcoporum Vicarii, licet postea nimia ambitione tumidi res haud paucas, quæ solis comperebant Episcopis, agendas susceperint, indeque de iis aut in officio continendis, aut abolendis diutissime laborarunt Episcopi. Quæ omnia recte Cointio anno DCCCXIII. num. CCCXLV. & seqq. notata. Porro *Leidradus* scripsit libellum de Sacramento & ritibus Baptismi, ut supra diximus, & duas Epistolas, quæ leguntur Tom. II. Operum Agobardi juxta editionem a Baluzio curatam. Mortis ejus annus incomper-

Annalista Cæsareus a Lambecio editus ad annum. II. Ludovici Aug. scribit: *Hludovicus Imperator suum Placitum cum Francis in Saxonia ad Phaderobrunnen habuit; & illuc venit filius ejus Hludharius Rex Bajarorum, & alius filius, idest, Pippinus Rex Equitanorum, (loco, Aquitanorum), Bernhartus quoque filius Pippini Rex Langobardorum, & erat illud Placitum Kalend. Julii mensis.* Hujus Conventus mentionem facit Eginhardus in *Annal.* aitque: *Ibi ad eum Orientalium Sclavorum Primores & Legati venerunt. Sed antequam illuc veniret, & cum adhuc domi esset, allatum est ei quoddam de Primoribus Romanorum, ad interficiendum Leonem Papam in ipsa Urbe conspisse, & cætera a Baronio numer. I. recitata. Quare feditio illa contigit ante Kalendas Julias, quod die Ludovicus Augustus Paderbornæ erat.*

XIV.
Conventus Paderbornensis.

JESU CHRISTI
ANNUS
816.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.
3.

I.
Theophanis
Confessoris
corona.

Annus Redemptoris octingentesimus decimus sextus Indictione nona incipit, quo urgente magis persecutione Leonis Imperatoris, Theophanes præfatus monasterii Sigriani post dirum per biennium toleratum carcerem, deportatus in insulam Samothraciam, illic cito reddidit Deo spiritum confessionis gloria insignis. De quo antequam aliquid dicamus, admonendum putamus Lectorem, hunc diversum ab illo Theophane de quo primo Leonis anno dictum est: ille enim Agri Abbas, & anno primo quando Nicephorus Patriarcha in exilium missus est persecutionem passus; hic non nisi hoc anno post biennii carcerem. Porro hic qui Theophanes, idem & Isaacius dictus est, cujus res gestæ Græce scriptæ extant. Ex quibus ea quæ ad confessionem ipsius spectant hæc dicenda erunt: *Tunc* (inquit incertus sed ejusdem temporis auctor) *ad certamen vocatur etiam Theophanes admirandus, non tamen manu tyrannica aut violenta, sed blanditiis ac dolis. Adversus hostes (dicebat impostor ille) mihi pugnandum est; sed antequam manum cum illis conferam, precibus tuis armari me oportet. Theophanes autem cognita hominis malitia, quamvis renum & urinæ difficultate laboraret (instrumentis enim per naturalem cuniculum in vesicam admissis, quæ lapides infitos constringerent, humidis excrementis exitum præbebat) maximisque molestiis vexaretur, & in lectulo ægrotus assidue decumberet; navis tamen ad urbem regiam se contulit.*

Quod cum scelestissimus ille intellexisset, sancti viri conspectum (ut arbitror) veritus, per nuntium hæc illi significat: Si venisti, ut mihi morem geras (adventus enim celeritas bonam mihi spem attulit) scito tam multis te bonis fruiturum, quam multis eos frui par est, qui propriae voluntati Imperatoris voluntatem, & consilium anteponunt, & monasterium tuum, variis muneribus ornatum iri, & propinquos tuos maximis dignitatibus decorandos, teque primas apud me amicitiae atque auctoritatis partes habiturum. Sin (quod vix cogitare fas est) studio tuo preces meas posthabueris, & consilium meum neglexeris, & quæ tibi proponuntur præmia fueris aspernatus: invitus facies, quæ volens recusas, & maximi tibi ipse dederis, atque calamitatis auctor existes.

Ad hæc divinus vir, perspecta dictorum stultitia, ita nuntio respondit: Ego nec pecunias, nec possessiones, nec reliqua hujus vitæ bona ullo modo curo. Quæ enim adolescens, cum his frui possem, amore Christi inflammatus repudiavi, ea jam senex quomodo complectar, ab institutoque recedam: præsertim cum corpus morbis confectum sit, ut vitæ finis procul abesse non possit, & hæc inania esse constet? Quod autem ad monasterium propinquosque pertinet, id Deo curæ erit, cui a me commendantur, & quibus ipse Deus melius, quam Imperatores & Principes potest consulere. Quod si, quemadmodum pueros parum generosos magistri scutica perterre faciunt: ita tu me morbo & senectute confectum minis territum iri spe-

II.
Theophanis
confessio.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno E-
rz Hisp.
DCCC-
LIV. An-
no Hegj-
rz CCI.
inchoato
die 30.
Julii fer.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6309.

○ 13. FE. ☽ 19. P. 20. April. Indiç. 9.

JESU CHRISTI 816.

STEPHANI IV. PAPÆ 1.

LEONIS IMP. 3.

LEONIS ARMENI IMP. 4.

4.
A. C. 816.
I.
Vita S.
Theophanis
tenebris
obs-
ta.

A Num. I. ad V. Sancti Theophanis Abbatis Monasterii Magni Agri seu Sigriani, quod unum & idem est, ut supra ostendimus, Chronographiam e Græco in Latinum vertit post Baronii mortem Jacobus Goarus, Notisque illustravit. Harum autem initio varia habet de aliis ejusdem nominis, qua Sanctis, qua Scriptoribus, ac de rebus, quæ ad Theophanem nostrum speciatim pertinent. Post eum Bollandus ad diem XII. Martii; quo Sanctus Theophanes colitur, eadem pluribus retractavit; sed in huius Sancti Vita a Sancto Theodoro Studita, aut

ab alio Monacho forte coævo conscripta, pauci temporis characteres reperiuntur, & aliunde ea mutila est. Exhibet & aliam Theophanis Vitam ibidem Bollandus, a Metaphraste aut ab alio concinnatam, sed major lux ex ista non affulget ad Vitæ Theophanis Chronotaxim statuendam. Quare tam annus matrimonii ejus & Monachatus, quam annus ejus mortis ac exilii certo e tenebris erui non possunt. Senectute gravem fuisse, cum Leoni Armeno sistendus auferretur ex Monasterio, Acta insinuant; sed controversum hoc faciunt Menæa, cum asserunt, vigesimum primum ætatis egisse Theophanem; cum Leo Imp. Copronymi filius mortuus est, anno scilicet Christi DCCLXXIX. Non apparet tamen, quomodo tantilla ætas tempore morientis Leonis consistere possit, cum eo quod ex Menæis affertur Elogio, aut cum Vitæ Actis; ideoque existimat Bollandus, mendum irrepsisse in Menæa, & loco XXI. legendum esse XXXI. seu $\alpha\alpha$ pro $\lambda\alpha$; sic enim natus fuerit anno DCCXLVIII. & uxorem duxerit primo Leonis anno, qui Christi est DCCLXXVI. viginti octo annos natus. Cætera autem, quæ postea contingere, justum obtinebunt temporis spatium. Verum cum hoc divinare sit, iis hic non

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.
3.

speras : rogas accendatur , parentur tormenta , & omnia cruciatuum genera : ut scias planissime Christi virtutem in meis infirmitatibus perfici . Ego , qui per humum iter facere nequeo , valetudinis infirmitate superata , in ignem insiliam .

III. His auditis , impurissimus ille constantiam quidem animi fortis admiratus est , de victoria tamen non desperavit , hominis facinorosissimi , quem apud se habebat , freius astutia , qui soppistarum prestigiis & Gentium auspiciis , & jecinoris inspectionibus instructior erat quam disciplinis , & ad impietatis baratrum infelices homines trabens , apud ipsum valebat plurimum . Huic beatum Theophanem tradit , sperans prestigiis ipsius omnino deceptum iri : sed tanquam asinus ad lyram deprehensus est . Invicem enim viri sancti libertatem admiratus , antequam congrederetur , se victum esse confessus est , Imperatorique annuntiavit , eum esse præstantiorem , quam ut oratione , aut minis , superari posset ; quin etiam se ibi diutius moraretur , fore ad aliorum animos , quos in sententiam suam adduxerat , abalienaret . Et paulo post : Cæterum ab impugnatio-
ne non desit homo tyrannica plenus crudelitate . Sed virum sanctum in Eleutherii palatio includi jubet , adhibitis custodibus , ne quis humanitate ductus ei propter Christum patienti consolationem ultimam afferret . Itaque corpus ipsius diuturna fame confectum , paulatim tabescebat ,
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Efrustra
tentatus
Theophanes .

& ad acerbam mortem appropinquabat . Morbi enim medicorum auxilio destituti gravius sæviebant , & vitam reddebant morte ipsa longe acerbiorē . At ipse optatissimam Dei pulchritudinem mente contemplan , ea , quæ ne auditu quidem tolerabilia sunt , patienti & æquo animo perferēbat . Et paulo post :

Duos igitur annos cum acerbissimum carcerem pertulisset , in Samothraciam insulam deportatur : quod ipse divino animo prospiciens , ei , qui sibi ministrabat , pronuntiaverat . Cumque tribus & viginti diebus in insula dixisset , tamquam suavis hostia communi Domino oblatus est , & ejus manibus sacrum atque sanctum spiritum tradidit , ut ad diu optatam hæreditatem admitteretur . Neque vero corpus ejus , quod victoriæ particeps fuerat , & animæ semper in omnibus bonis inservierat , meritis muneribus caruit . Nam piorum virorum manibus in lignea arca compositum , & convenientibus cantibus (ut tempus ferebat) elatum , admirandis gratiis a Deo fuit illustratum . Cum enim lues in pecora illius insulæ deseviret , adeo ut mortua de repente conciderent , aquam illius arcae admoventes (neque enim corpus audebant attingere) pecora peste laborantia aspergebant , & periculo liberabantur . At de obitu S. Theophanis hætenus , qui contigit duodecimo die mensis Martii , quo anniversaria memoria in Ecclesia celebratur .

IV.
Theophanis
Confessoris
obitus &
miracula .

A a a a 2 Tuns

PAGIUS non immorabor , sed tantum quæ certiora sunt paucis explicabo .

II. Cum ceterum sit , Leonem Armenum anno superiori Hegumenos seu Monasteriorum Constantinopoli positum Præpositum hyberno tempore congregasse , ut eos ad suam sententiam pertraheret , & cum id ab eis extorquere non posset , in varia loca relegasse , non dubium , quin vicinorum Urbi locorum celebriores Abbates , qualis erat Theophanes , ad se evocarit , ut eos in suam partem minis vel blanditiis traducere conaretur . Quare anno superiori vel saltem præfenti contigit quod Baronius de Theophane narrat ex Auctore prioris ejus Vitæ , quod nempe Constantinopolim venire coactus fuerit , ubi cum nullis cederet machinis veritatem oppugnantibus conjectus est in carcerem . Addit Auctor Vitæ cap. 3. Duos annos acerbissimo defunctus carcere , in Samothracem insulam deportatur : Quod ipse mentis oculo prospiciens ei qui sibi ministrabat , pronuntiaverat : ubi cum tres supra viginti dies egressus , tanquam suavis hostia communi Domino oblatus est , die & anno incertis , ante tamen annum DCCCXX. quo Leo Armenus extinctus est ; ei enim Imperatorem supervixisse , docet idem Auctor . Est porro Samos , seu Samothracia , insula Thraciæ in Mari Egæo , contra ostia Hebri . Baronius num. I. putat , Theophanem Abbatem Agri diversum esse a Theophane Sigriani Abbate . Verum idem Monasterium modo Magni Agri , modo Sigriani dicitur , quod positum esset in Sigriana prope Cyzicum Regione . Præterea scribit Baronius , Theophanem nostrum

Isacium etiam appellatum fuisse . Sed deceptus fuit , a Theophanis Interprete , qui hæc verba Θεοφανής, τῷ Ἰσαακῷ Βίος , ita reddidit ; Theophanis , qui & Isacius dictus est Vita ; cum vertere debuisset , Theophanis Isaacii filii Vita , phrasi Græcis usitata , quibus insolens est patris nomen in recto cognomenti vice adungere filio , ut observat Goarus loco laudato . In versione tamen Anastasii post Analecta ex Georgio Syncello descripta , ad annum primum Diocletiani Imp. seu ad annum Mundi 5777. legitur : Ab hinc Isaurius (alia in margine lectio , Hysaucius) qui & Theophanes ; unde , inquit Bollandus , vel Anastasio ita intellectus est textus Græcus , ut Isacium quoque vocari Theophanem putarit , pro quo transcribentium vitio irrepsit Hysaucius , vel idem Theophanes cognominatus fuit , Isaurius . Sed quidquid de hac conjectura sit , Theophanes in Menæis Isaacii , filius dicitur .

Meminit Baronius num IV. Stephani Hegumeni , & Cosma Chalcedonenis Episcopi , qui ob defensionem Sacrarum Imaginum inter Sanctos Confessores in Menologiis memorantur , ille ad diem XXVII. mensis Martii , hic ad diem XXVIII. mensis Aprilis . De priori tamen agit Bollandus ad diem XXVI. Martii , quod in plerisque Græcorum Fastis eo die memoraretur , licet in Menologio Basilii Imp. quo utebatur Baronius , inscriptus sit ad diem XXVII. ejusdem mensis . Ubique autem dicitur Triglientis Monasterii Hegumenus , qui cum advocatus cogeretur , Sacrarum Imaginum adorationem ejurare , & adversam Orthodoxæ fidei manu sua

III.
Exilium
SS. Ste.
phani He-
gumeni &
Cosma E-
pisc. Chal-
cedon.

CHRISTE
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.
3.

Tunc temporis & Stephanus (alter hic a priori) idem subiens certamen, eandem promeruit coronam; de quo Græci agunt in Menologio vigesima septima Martii: affectus enim multis suppliciis, relegatus, ibi Deo spiritum reddidit. Exulavit pariter & Cosmas Chalcedonensis Episcopus, qui & ipse inter sanctos Confessores receptus celebratur: de ipso enim agitur in Menologio decima octava Aprilis.

V.
Theodorus Studita revocatur ad verbera.

Hoc eodem anno, crescente in dies magis persecutione, Theodorus Studitarum Præfectus actus in exilium, rursus revocatur ad verbera in eodem carcere, ubi tenebatur inclusus, nova emergente causa ob clericum Asiaticum ex hæretico ab eo conversum ad Fidem Catholicam, cuius rei causa ab Episcopo loci illius delatus est Theodorus ad Imperatorem, cuius iussu quam dirissime est laceratus verberibus, ac postea arctiori carcere pressus. De his acturi in primis quod ad rationem temporis spectat, ista omnia hoc eodem anno esse peracta, ex Michaelis Studitæ scriptis certum illud deducimus argumentum. Cum enim numeret ejusdem durioris carceris tempus annos tres, & annum cum dimidio commorationis Smyrnæ ejusdem Theodori usque ad obitum Leonis Imperatoris, quem cum & imperasse tradat annos septem cum dimidio: utique ad ejusdem Imperatoris annum hunc tertium referas necesse est ejusdem Theodori flagella. His de tempore elucidatis, jam videamus quæ de his ab eodem Michaeli omni fide veritati consentientia scripta sunt: sic enim ait:

VI.
De Cle-
rico Asia-
no a
Theodoro instru-
to.

Cum autem multi ad eum obiter ventitare solerent, utpote sparsa jam passim ejus fama & nominis celebritate, custodibus vel propter viri reverentiam aditum non prohibentibus, vel pecuniæ præmio custodiae curam relaxantibus: accidit ut clericus quidam ex Asia illac iter faciens, in Patris congressum veniret. Ejus enim virtute captus jam antea fuerat. Ut igitur illum vidit, ejusque colloquio fruens, tum alia, quæ usui erant, inde hausit, & adversus hæreticos summum odium, aversionemque suscepit. Demum lætus rediit, in alios etiam utilitatis commoda derivaturus. Qui primum omnium amico ac familiari suo, eundemque ordinis gradum obtinenti omnia de Sancto fideliter exposuit, quemadmodum

PAGIUS

sua signare sententiam, nullis cruciatibus ad id adduci potuit, ideoque carceribus primum mancipatus, ac demum ejectus in exilium est, ubi animam Deo reddidit. In Menologio Basilii Imp. ad diem XVIII. Aprilis de Cosma Chalcedonensi Episcopo legitur, quod iussus abnegare venerationem Sacrarum Imaginum, cum id recusasset, in exilium relegatus est. At denuo ab

in vinculis clausum viderit, ab eoque accuratius de veritate institutus atque edoctus sit, præclaramque & eximiam venerationum imaginum adorationem perdidicerit. Quem cum in sententiam suam mox perduxisset, nullam cunctationem, nec moram interponentes, ambo inter se constituunt, nec adire amplius Episcopum suum, nec commune cum illo quicquam habere, quem scirent cum Iconoclastis consensire.

Quod cum subolfecisset Episcopus, ad Asiæ Præfectum clericos desert e vestigio, & quænam illis causa fuerit discessionis. At ille confestim, ne horæ quidem spacio differens, omnia per expeditos nuntios refert Imperatori, conviciis Sanctorum onerans, aliaque addens perverſi ingenii sui moribus consentanea. Simul autem Magistro militum Orientis edicit, ut jure suo agat: hunc enim unum clericorum exilii causam & auctorem. Qui quidem veritus, ne quid mali hoc nomine pateretur, e suis unum mittit, qui Sanctum cædat, & quinquagenis flagris pœnas reposcat. Quo adventante, & adventus sui causam exponente, Theodorus zonam ipse solvit illico, famuli operam minime præstolans, positaque veste, nudum corpus offert ad verbera: voluptati enim, inquit, mihi est, corpusculi hujus flagellatio, atque ista demum ejus suprema depositio, quo citius nuda anima evolem ad eum, quem desidero.

Iterum
ad flagella suscipienda
Theodorus paratus.

Verum ille qui missus ad verberandum venerat pio ac miti animo, & priori similis, justi protinus miseretur, ejusque confecta corporis membra, adeo ut ne contueri quidem oculis, nedum manus admovere auderet, aut alia facere imperata. Quin potius veniam (o bonam mentem) ab illo petit, ejusque pedibus advolutus, lachrymisque profusus, quod semel horum jûdex futurus advenisset. Cujus Pater egregiam fidem complectens, precibusque vicem reddens, atque votis illuc, unde venerat, placide remisit. Nondum ille ad magistrum pervenerat, cum ab Imperatore nuntius alius alia via venit, nomen impio, Anastasius, qui convitiis non levibus, vinisque hominem incessit, quod negligentius, remissiusque officio fungeretur, qui apertum Imperatoris hostem nondum dignis suppliciis affecisset. Cumque ille misisse se affirmaret, & flagris cecidisse, quasi sanguinis sitiens

eo

VII.
Percussor
Theodoro.

exilio revocatus & vehementer compulsus, ut cum ipsorum hæresi conveniret, cum ipsos audire constanter respicisset, multiplicibus arumnis subiectus fuit, &c. Ac tandem victor evadens emigravit ad Dominum. De utroque legendus Bollandus citatus.

A num. V. ad XXIII. Sanctus Theodorus cum Sancto Nicolao Socio, postquam annum integrum

IV.

car-

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.
3.

Theodorius dire
verberatur.

eo ubi Sanctus custodiebatur, approperat
suis oculis plagas conspecturus. Detra-
ctisque ei vestibus, rogabat: Ubinam re-
centia essent stigmata & vibices? Et cum
nusquam apparerent quæ videre optabat
profuse cachinans eumque subsannans, qui
flagellatum fuisse dixerat, ipsemet suis
manibus sanctum virum crudeliter flagel-
lat, centum illi verberum ictus incutiens,
semianimum humi jacentem destituens.
Tum obscuro retroque carcere inclusit,
unaque ejus discipulam Nicolaum, qui
magistro assiduus comes erat, & numquam
ab ejus latere discedebat, custodibus præ-
cipiens, ut fame ambos aliisque incom-
modis vexarent, ut si quid vitæ illi ad-
huc superesset, hoc ipsum brevi absume-
retur.

Nicolaus
cum
Theodoro inclu-
sus.

VIII.

Hoc ipsum illud est tempus cum idem
Theodorus in carcerem diriolem trusus,
auditis Naucrati discipuli sui & aliorum
sustigationibus, ad ipsum scripsit episto-
lam ipsis in primis congaudens, simulque
jungens quæ ipse passus sit verbera, non
ostentans, sed summa animi demissione,
narrans. Epistola vero digna sanctissi-
mo Martyre sic se habet:

Naucrati filio Theodorus (a).

(a) Theod.
l. 2. ep.
34. ex
Cod. Col.
Naucrati
cum
septem a-
liis ver-
beribus
affecti.

Quia jucundius audire poteram, quam
te dilectum filium meum cum aliis septem
fratribus tuis, quorum nomina in libro
vitæ, pro Christo Domino nostro flagris
cæsum fuisse? Laus ei, qui vos vocavit
ad confessionem veritatis suæ: laudes ei,
qui honorandas animas vestras corrobora-
vit, ut ante alios certamen subirent.
Ut non reformidarent, nec refugerent a
conspectu impii, sed pulchram confes-
sionem obirent, & propter eam dorsum ver-
beribus cum Christo præberent. Vos cho-
rus alius confessionis Ecclesiæ Dei adjecti
estis. Vos fraternitatis in Christo gloriam
auxistis. Beati omnino dilecti mei, &
ter beati: quin beati & ventres, qui in
lucem vos ediderunt. Quod si de me ali-
quid etiam dicendum est: Beatus ergo
quoque infelix ac miser, qui tantorum
audio pater filiorum, Dei filiorum & hæ-
redum Christi. Quodnam hoc gaudium?
An non omni gaudio delectabilius? Quæ-
nam gloria hæc? An non diadema gestan-
tium gloria mirabilior, stigmata ferre
Christi, vivificas ejus passiones, ceu co-
ronas? Sic igitur vestra se habent, quæ
& cælum laudavit, & terra audivit.
Nostra vero nullius sunt momenti, &

PAGIUS
Trienna-
lis carcer
SS. Theo-
dori &
Nicolaï
Studita-
rum.

carcere detenti egerant, translati sunt ad quod-
dam Castrum Bonitam appellatum, ubi ob E-
pistolam Theodori ad Confessores datam, uter-
que dire in carcere vapulavit, ut ex Audore
Vitæ Sancti Nicolai anno DCCCXIV. num. XVI.
& seqq. ostendimus; quibus narratis idem Au-
dor scribit: Quas vero ac quantas necessitates,
toto illo triennii spatio pertulerint, angusto illo

plena peccatis, qualia nimirum Hadria-
nus frater nuntiavit: omnino enim salvus
evasit.

Quod si quid adiici oporteat: hæc quo-
que indicabimus. Post verberum dilania-
tionem, incluserunt nos ambos in sublimi
loco, januam obstruentes, & scalis re-
motis: additi circumquaque custodes, ne
quis propius accedat, contingatque domi-
cilium. Quin & castrum ingredienti singulos
obvii custodes observant, nec alio
divertere sinunt quam ad proprias domos
quoad illi rursus egrediantur. Interdi-
ctum est severe, ne quid nobis detur præ-
ter aquam solum & lignum: ita nos pla-
ne tamquam in sepulcro locarunt, ut e-
necent nos. At Deus benignitatis suæ
misericordia, per ea quæ intulimus ne-
cessaria; & quod insuper ab eo, qui
admotis stata hora scalis redit, nobis tri-
buitur imperatum, nos sustentat. Dicere
non audemus, quod Daniel (a) dixit, (a) Dan. 4.
cum prandium ab Habacuc accepisset:
Recordatus enim est mei Dominus: Ve-
runtamen recordatus est & nostri pecca-
torum, & miseretur, & regit, & prote-
git. Quamdiu igitur ali possumus, vel
iis quæ intus sunt, vel uno e janitoribus
domo clam interdum largiente, qui & heb-
domadarius est, alit nos, & Deum glo-
rificamus. Deficientibus autem necessariis
Dei permissu, vitam una ponemus ipsi at-
que in hoc gaudemus; idque ipsum est Dei
munificentia. Et quis ego sum miser,
qui pro ejus nomine in hunc modum deti-
near, ut abundantiore post gloria, sicut
jubet, inbonoratum cum fratre remunere-
ret?

IX.

Obsecro ergo, vos fratres, juvate me
precibus vestris ad Deum, ut semper a
malo liberer omnibus modis. Et qui con-
fessionis suæ opus in nobis exipit, per vi-
scera misericordiæ suæ, non ex operibus
meis ullis (neque enim bonum aliquod in
terra egi, sed contrarium) ipse perficiat
in ambobus. Hoc etiam nos humiles pro
vobis, qui eadem patimini, cum lacry-
mis oramus. Non octo tantum in Domi-
no electos, sed Abbatem quoque Petrum,
& egregium Lætojum, ut si quis alius,
in Domino salutamus. Ita egregius Chri-
sti Confessor Theodorus asperfas dixerim
suo sanguine ex arcto & duro carcere
litteras dedit. Quæ autem ista secuta sint,
a Michaelæ sic accipe:

X.

His

ac tenebricofo detenti carceris angulo, ne dici
quidem facile queat. Nam quis rogo etiam pau-
lo plenius, eam corporis inflationem describat,
quæ ex tormentis, vere gravis illa ac incurio-
sa Sanctis accidit? Nedum enim contra solum
iniquum Imperatorem, impiosque Præfectos decer-
tabant; verum etiam, ipsi quoque legi natura
vim inferebant, depugnantes adversus famem
& si-

Verberatur qui non verberatur Theodorum.

His ex animi sententia peractis, sceleratus duos alios Sancti discipulos abducens, inde abiit, alios alibi in carcerem pariter conjecturus. Ut ergo ad Magistrum militum venit, & jurejurando exprobat, quod Theodorum ante non verberasset. Metuens ille, ne infensum sibi redderet Imperatorem, bonum illum virum, quem ante miserat, in medium producit, atque in oculis nefarii flagris cedit duplo quam fuerat imperatum. Ita insatiabilis voto satisfaciens, eum abs se dimisit muneribus & blanditiis delinitum. Prorsus autem tametsi egregii facinoris, usurpatae in justum misericordiae poenas auctor suo corpore luerit: at majorem revera mercedem nactus est, & ab iis, quae passus est, dissimillimam. Huc usque Michael, qui & quam asper fuerit carcer ille, sic subiicit:

XI.
Quanta in carcere passus Theodorus.

Sed transeat (inquit) oratio ad Patris nostri in eo carcere calamitates. Quas enim arumnas, quas molestias in tenebrioso illo & angustissimo ergastulo pertulerit, sola dicere possi experientia, nec ulla ad declarandum satis esse queat oratio. Quis enim tum frigus describat, quo tenuissimum, & aranei instar corpusculum illud hieme vexabatur? Quis flagrantem aestus, quibus per aestatem suffocabatur? ardentem ducens spiritum, & cum aliis incommodis colluctans? Quis pediculorum, pulicumque examina, & pusilla id genus animalia, quae caliginosus hic recessus pulvere ac sordibus obsitus parturiebat & alebat? Quis (ut quod acerbissimum omnium erat commemorem) plagarum inflammationes, omniumque membrorum intumescens dolores & cruciatus explicet, & pro rei gravitate representet? Mito custodum ludibria & subsannationes, famemque ab illis irrogatam, omnia denique acerba adhibita, quibus naturam penitus prosternerent: sic enim illum siti atque fame cruciarunt, ut vix frustulum panis non quotidie, sed alternis diebus iniicerent per angustum foramen, quod unicum apertum reliquerant.

XII. Quo tempore fama est, Patrem summa illa inedia pressum discipulo haec dixisse: Conantur (ut video) filii, homines isti ad ceteras acerbitates, quas in nos exercent, etiam fame nos extinguere, quam omnium miserrimam mortem esse no-

PAGIUS

& sitim, frigusque ac nuditatem. Ac sane, cum non modicum perfluxisset temporis spatium, iterum crudelis Imperator ab eo loco ad Smyrna Metropolim traducit, quos exceperunt custodia atque verbera, amboque utriusque pedibus ligno revincti erant. Cum autem viginti denuo menses in eo carcere morati essent, corporisque affectionibus superiores facti, virtutem, uti probante tormentorum igne insuperabilem, ita & adversus mortem audere ostendissent, Imperator miserabiliter cecidit, occisus nempe post diem

runt. Sed collocemus etiamnum spem nostram in Deo, qui non in solo pane vivere potest, sed alio longe praestantiori cibo; quandoquidem spiritus omnis ejus solius nutu sustentatur. Et quoniam mihi praeter ceteris Dominici corporis participatio, corporis simul, & animi alimentum esse solet (habebat enim ubique Pater secum partes aliquas vivifici corporis, peragebatque divina mysteria, quandocumque celebrandi facultas erat) hunc ego solum cibum capiam, alium penitus nullum degustans: tibi vero uni ad victum cedant, quae duobus praebere solent: quamquam id aegre tibi suffecturum sit, utpote perexiguum. Sed sic fortasse corpusculum sustentabis hoc levi solatio, & vitam produces; excessumque meum Oeonomo & fratribus nuntiabis, si quidem ita statuet Dominus. Ferre secum solitos sanctos viros Eucharistiam in itinere, moris fuisse olim tam in Occidentali, quam in Orientali Ecclesia, suis locis saepe superius dictum est. Pergit auctor:

Verum qui implet omne animal benedictione, baudquaquam famulum suum despexit, aut intolerabili fame illum diutius exercuit, sed providentia sua illum dignatus est, vincitumque praeter expectationem transmisit. Ex illustribus enim primasque apud Imperatorem obtinentibus quidam via illa iter faciens, cum de S. cognovisset, quem in statum redactus esset, quemadmodum fame, aliisque gravioribus torqueretur: ejus vicem dolens, Deo scilicet ad misericordiam illum commovente, fiduciam praebente potentia, victum affatim illi ac discipulis praebere jussit, aliaque omnia subministrari, nec contemptos in posterum neglectosque sine cura destitui: atque ita Dei benignitate, viribus confirmatis, mortem illam effugit. Ista Michael Theodori discipulus rerum conficius.

Porro magna Dei providentia factum, ut ante haec ipse Theodorus & Nicolaus concaptivus a sancta virgine anu jam facta de supernis domus ejus, qua detinebantur, in carcere alerentur, ut indicat ejusdem Theodori epistola ad ipsam data, quae adhuc extat sine principio, quae sic se habet:

Eudocini virgini (a). Caret exordio; (x) Theod. l. 2. ep.

In 94.

natalem Christi anni DCCCXX. Ex his patet, Theodorum & Nicolaum mense circiter Majoris anni DCCCXIX. Smyrnam translato esse, & triennem custodiam, quae eam translationem praecessit, hoc anno coepisse. Quas Epistolas ad Sanctos Confessores in exilio positos illo triennio scripserit Theodorus, recitat Baronius. Huc referenda, quae loco laudato de utriusque flagellatione diximus, de qua hoc anno Baronius agit.

Sacra Eucharistia tantum vivit Theodorus.

XIII.

Theodoro ac socio ministrantur necessaria.

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.

XIV. De Eudocine virgine laudatio Theodori. *In carcere illic detinebamur ego fraterque Nicolaus, cum ante custodiae foramen positi custodes neminem, ex impiorum interdicto, propius contingere sinebant. Tum tu (ut superiora quamvis memorabilia præteream) Dei fiducia freta mittebas, quodammodo lactabas, alabas, potum dabas, consolabaris, hortabaris, te ipsa in apertum mortis periculum conciciens. Quam quidem nisi te Dei manus prævertens eripuisset, re ipsa pertulisses. Nosti vicinorum accusationes, exactiones magistratuum: Quia a reo munera accepisti; quia aurem mandatis præbuisi, hoc & illud. Attamen, o fidei magnitudinem! Nec sic quidem commotis illis, ullo modo destitisti. Sed quasi novi nihil accidisset, ministerio iterum insistebas, custodes muneribus concilians, & quod dici solet, Deo per nos peccatores deserviens, a quo & periculatorum liberatio, & præter spem salus. Qua in re cedunt hæc Priscilla, & Phebe illi, aut earum in ministerio equalibus, cujus causa celebrantur a divino Apostolo? Nullo modo, mea quidem sententia, nisi quod erga indignos. Sed hoc tanto laudabilius. Ibi enim personæ amplitudo, vel sensu carentia saxa ad beneficentiam promovisset: hic vero contra etiam sensu præditas languere cogeret despicibilis & spernenda conditio. Cum ergo hæc ita essent, & tu nihilominus secus agere visa fueris: considera encomium.*

XV. *Suscipimus itaque, egregia virgo, misericordiam, & jure te laudamus, amplectentes simul & collaudantes. alia tua ornamenta, temperantiam, obstiam comam, neglectam vestem, in alios quoque beneficentiam, amorem castimoniam, & quod de ea numquam taxata fueris ab ullo mortalium. O præclaras actiones tuas! O Deo cbarum & senile caput! Effloruisti in medio spinarum, sicut rosa: odorem dedisti in medio nationis pravæ atque perversæ, tamquam rectum lilium. Quid reliquum est? Ut permaneat in posterum etiam absque offensione salva, servanque cætera omnia Domini mandata. Ut nec prorsus jures Domini nomen, nec ullum aliud contemnas ex mandatis. Hoc vero dico, non quasi accusari te sentiens, sed in omnibus perfectam esse te cupiens, & promissa inde bona consequi. Salutat te frater Nicolaus, & ego dominum ac consobrinum tuum. Hæc ad ipsam religiosissimam virginem.*

XVI. *Cum igitur sic magnus Theodorus in carcere detineretur, de lapsis ad ipsum Naucratus scribit, iis videlicet, qui hoc anno (ut vidimus) per hæreticos in transversum acti, admissi mox sceleris poenitentes, ad suos rediere, ab eis in Ecclesiam recipi postulantes. Quid autem de iis esset agendum, idem Naucratus*

confuluit magistrum, Theodorum ipsum, qui ad eum de omnibus quæ rogasset scripsit epistolam, in qua hæc de his, quæ ad eam rem pertinent, scripta leguntur (a): De illis autem quos scribis, erroris sui poenitentia duci: erga eos, qui e corpore nostro sunt, nostris scilicet monachis, medici sumus, quamvis indigni. Quam igitur poenam Orestis, qui ad nos huc venit, per fratres indiximus (neque enim convenire multas ob causas visum est, ut in conspectum nostrum admitteretur) hanc eandem & cæteri suscipiant una cum aliis observationibus. Quousque tandem rogas? Quoad Orthodoxæ fidei redeat tranquillitas. Si mors interveniat, communicent: remissum illis peccatum arbitramur. Quod vero significasti, vos de hac & illa re inter vos dissidere: tollite quæstiones istas, & mutuam pacem habetote.

Non sicut qui ab hæresi convertuntur, recipiendi sunt isti, quamquam & illic quoque non leve discrimen sit, hujus ad illam; sed tamquam qui Dei nomen abnegarint, vel ad ejus abnegationem Christomachis communicarint, seu metu adacti, seu aliam ob causam. Ad hujus enim abnegationem manifesto communicarunt sacram ejus imaginem negantibus: quia imaginis negatio ad prototypum transit, ut clamans clamat sanctus Basilius, nec aliter res se habet, tametsi negationem elevare quidam velint. Si ergo non prius recte sentientes, nec veritatem edocti, sed divina quadam providentia veritatis lumine illustrati ad nos convolassent, alia ratio esset: nec illos temere admitti oporteret, nisi ex plurimorum Orthodoxorum consensu, ut divinus Basilius docet ad eos scribens, qui in Mesopotamiam fuerunt relegati ex Ægypto. An nescis quid idem Pater dicat in alia epistola? Non agnosco Episcopum, nec inter Christi discipulos illum adnumerarim, qui a profanis est manibus ad Fidei destructionem Præsul electus.

Quales nunc sunt, qui non per ignorantiam, sed dominandi studio in sedes insiliunt, veritatem sponte sua prodentes, & præmiis loco principatum accipientes. Si secundum hominem (inquit Paulus. (b) 1. Cor. ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi prodest? Ajo. & ego, si post negationem vel communionem cum Christomachis, tales statim, sententia vestra, sine poena recipiendi sunt: cur incassum periclitor in dies, ac non potius ad adversarios ultro occurrens, Orthodoxis iterum, mox ut facti poenituerit, sine poena ulla me aggrego? Nolite seduci. Corruptunt bonos mores colloquia prava (c). Evigilate in Domino. Quæ autem societas luci ad tenebras? ut ad Christomachorum instar res nostræ dirigantur? quoniam ipsi eos qui

De lapsis recipiendis consultatur Theodorus. (a) Theod. l. 2. ep. 11. Cod. Colum.

XVII.

Negatio imaginis ad imaginatum refertur.

XVIII.

15.

(c) Ibid.

qui ab Orthodoxa parte ad illos transeunt cum gaudio, nulla pœna irrogata, suscipiunt. Væ. Ergo & coronandi nobis sunt negatores Christi, & solemniter bonore afficiendi, ut ab illis quidam eorum affecti sunt (a). Fratres oro vos, nolite pueri effici sensibus, sed per veram scientiam perficimini.

(a) 1. Cor.
14.

De his autem, qui extra fraternitatem nostram sunt: quis ego sum, ut verba faciam? si cogat tamen quispiam, quoniam quæ plenitudo legis est dilectio suam quoque suadellam habet: hoc ipsum dico, quod de nostris: nam & nostri sunt etiam illi. Presbyter, seu subscripserit, seu metu communicarit, afflictionem non ferens, a communione arceatur. Qui enim adversus Christum communionem iniit: qui potest cum Christo communicare? Privationis enim sacrificii relaxatio Synodica est consultationis.

XIX.

Qui post lapsum ad certamen iterum revertitur: absteineat ab eo loco, quem prius obtinuit: alioqui quomodo innotescat tum ipsemet negatio quam passus est, tum aliis? Non possum permittere, quando præsertim iterata eorum pugna insigni quopiam opere non cernitur, quemadmodum in Episcopo Laodiceæ. Neque enim illi ego auctor fuerim sacrificandi, sed communicandi tantum propter celebritatem: sic in monacho unoquoque, sic in laico. Arcendus est a communione, cum aliis dignis fructibus pœnitentiæ, expectandumque tempus Fidei orthodoxæ. Cæterum quoniam & remitti, & intendi ab eo fas est, qui pœnam imponit (de communione loquor) si occultis justæ Dei iræ iudiciis hæreses tempora prorogentur: licebit etiam ante Synodum in domino relaxare prout persona gravius, leviusque lapsa est, & pro ea rursus pœnitentiæ, quam præsertim tum erga nostros, tum erga externos. Prohibendum non est quin una epulentur, non tamen ut benedicant ante relaxationem. Hæc sunt, filii, quæ de his habeo in timore Dei & veritate. Si quid novi vel a vobis vel ab aliis proferatur, discam. Fateor enim me in multis peccare, & multa nescire, non abnuo. Saluta &c. Sed de his lapsis scilicet recipiendis, aliæ plures extant ejusdem Theodori epistolæ eodem tempore carceris (b) scriptæ.

(b) Theod.
1. 2. ep. 6.
19. 20. 32.
40. 45. 50.
68. 95.
101. 119.
139. 154.
201. 211.

XX.

Quicumque enim suæ salutis cupidi essent, ad ipsum, uti virum sanctissimum quem & sciebant esse doctissimum, confluebant. Ipsæ vero regulam disciplinæ adhibens, ex sacrorum canonum præscripto cuncta moderari solitus erat; diversi enim casus diversas ingerebant consultationes, & ab eo responsa diversa manabant. Sicut cum ad (c) Tabalæum discipulum inter alia scribit; Contra voluntatem est, inquit, si quis Orthodoxi

(c) Theod.
1. 2. ep.
32.

os violenter aperiens, hæreticam communionem infundat. Quod fecerunt olim hæretici, & faciunt (ut accepi hujus temporis Christomachi. Ex quibus intelligi potest, quanta fuerint rabie Iconomachi in Orthodoxos, ut cogent eos ad communicandum cum ipsis.

Sed quid accidit admiratione dignum? Quo tempore tot Præpositi monachorum & alii qui videbantur esse columnæ, corruerunt: erigunt vexillum Confessionis feminæ sexu fragiles: Moniales siquidem triginta unius monasterii ea de causa & carcerem & verbera pertulerunt. Ad quas extat (d) ejusdem Theodori epistola, qua ipsas commendat atque hortatur ad perseverantiam.

Feminæ
fortes in
confessione.

(d) Theod.
1. 2. ep.
59.

Monialibus.

Debeo si quid aliud, humilis ego vos, Domini revera sorores, matresque, ut veritas ipsa dixit, verbis hortari, & monitis accendere quæ propter Christum & spiritualis matris privationem, & mutuam a vobis separationem, & sancti cœnobii ademptionem, & carceris custodiam sustinetis, verbera jam ante pro veritatis confessione perpeffæ. Sed quid satis magnum dicam, præclarum encomium vestrum extollens? unius monasterii congregationem universam, sororum numero triginta hoc tempore, cum una deflexerunt Principes & subditi, & verbum Domini mortis metu reiicientes, monachi etiam ipsi & moniales, licet, pauci quidam sint reliqui, sic animis conspirasse, certamenque pro Christo suscepisse, hoc vero cum priscis est temporibus comparandum. Sanctorum quadraginta hæc similitudo, aliorumve quorumpiam e beatissimis viris expressa imitatio.

XXI.

Quam beatæ vos estis, alia aliam ardenti zelo superans, & omnes pariter ad confessionis studium se invicem acuentes? Dignum angelicis choris, Martyrumque cœtu spectaculum, Deo in primis gratum, cujus causa ipsæ afflictiones. Adeste igitur, filiæ celestis Hierusalem, veræ vitis palmites, Verbi haud dubiæ discipulæ, divinum in morem exultemus, Christo confiteamur, qui vos ad hæc toleranda confirmavit. Deinde ad futura quoque accingamur. Quidnam hoc rei est? Etsi rursus verbera, etsi vincula, etsi ignis, etsi gladius: nulli modo refugere, sed lætis animis perferre omnia cupere cum Christo. Enimvero poterimus. Quandoquidem dixit (e): Omnia possibilis credenti. Cernitis qualia sint encomia? Quid demum futuræ retributiones, Regnum cælorum, gaudium ineffabile?

XXII.
Moniales
laudantur
ex confessione
fidei.

(e) Marc.
9.

Nulla ergo satanæ succumbens, nulla vitæ amans, sicut illi quadraginta, in his triginta reperiatur. Illi abstinentiæ symbolum, vos sanctæ Trinitatis simulacrum tripliciter decumatum. Talis est

in-

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.
3.

infima & nihil exhortatio nostra. Vos vero preces mihi, o matres ter beatæ, ad salutis compendium rependite. Hactenus ad moniales Theodorus, qui & alias (a) ejusdem argumenti antea dederat, laudans eas, quod hæreticis non communicent: deinde petentibus tradidit præcepta vitæ perfectæ.

(a) Theod.
l. 2. ep. 19.
Maciæ
Imp. conf.
fessio.

Enituit & tunc Imperatricis Mariæ confessio. Ista illa quidem, quæ nupta Constantino Irenæ filio, cum ipse præter jus fasque mœcham sibi in conjugem conjunxisset, in monasterium detrusa, ea occasione bene usa, adeo profecit, ut hoc persecutionis tempore victricem sibi texerit in confessione coronam, exilium passa, prout ipsius Theodori ad eam epistola scripta significat, quæ sic se habet (b):

(b) Theod.
l. 2. ep.
182. ex
Cod. Col.
XXIII.
Maria ex-
ilium pas-
sa ob cul-
tum SS.
imagi-
num.

Maria Regina.

Quales nos, & quinam abjecti sumus, quos in occurrentibus molestiis defendere, & laudibus supra modum efferre, & consecrare dignata sit præcellens dominatio tua? Attamen quod istam pietatis tuæ dignationem susceperimus, res ipsæ fidem facient. Quando etiam necessarium est, multos falsa suspitione liberari, quæ hujusmodi occasionibus obrepere solet, nimirum effusus enim sermo in multos dispergitur; verum in singulis haudquaquam obtinens usquequaque. Nos vero quibus verbis utemur, afflictissimi cordis tui dolorem abstergere conantes? Aut quonam molliore contactu asperrimum animi sensum lenire possimus. Pertulisti ergo (ut ab initio provebatur oratio) injustum conjugis divortium, ab Imperio simul: itidem avulsa, cujus rei causa concussus est mundus. Miserandum spectaculum! Adultera purpuram gerens, & Regina pullo amictu tecta: Famula imperans, & domina serviens: atque ut cætera omittam quæ tibi, quæ passa es, notiora sunt, quam nobis ignorantibus: exilium pro veritate pertulisti a propriis visceribus separata. Ex quo & dolor tibi summus, & laus præcipua erga Deum, pioque omnes. Tertia plaga hæc, de qua, quid deceat, proferre jussi sumus. Et alia quidem alii pronuntiant. Filiam matri adesse, eamque sequi oportere. Hoc enim ajunt, videre est in belluis natura fixum instinctum. At nos tenues, illud Domini (c): Quæ est mater mea, qui sunt fratres mei? atque iterum: Si quis venit ad me & non odit Ann. Eccl. Tom. XIII.

(c) Matt.
11.

PAGIUS
V
S. Theod.
dor scri-
bit ad Ma-
riam Im-
perat.

Ad num. XXIII. Epistola a Theodoro ad Mariam Reginam data, & hoc anno a Baronio relata, pertinet ad annum DCCCXXIV. aut insequentem, nihilque commune habet cum persecutione a Leone Armeno adversus Sacram Imaginum cultores excitata. Fuerat Maria uxor Constantini Imp. Irenes filii ab eo repudiata, ut Theodotam sibi copularet. Ex ea

filiam, non est me dignus: religiosam pietatem tuam domi manere, Augusta palatium obtinente, in quo cernitur Evangelicus gladius sectionem inducere. Hæc, ignosce domina, cum multa cordis attentione & sollicitudine ausi sumus, tamquam in aurem loquentes, scribere pro ambabus orantes meliora, & saluti propiora & nunc & in futurum. Hæc Theodorus ad Mariam cum ejus filia Augusta tunc regnans, matrem Mariam ad se studeret, ut secum degeret, evocare; quod fieri non debere, ex Evangelica lege admonuit, ne cum hæreticis communicaret aliquo modo, vel communicantibus cum hæreticis communicatione ullatenus jungeretur.

Vides ex his, Lector, Orthodoxos omnes in unum Theodorum ad consulendum eum respexisse, & de rebus dubiis habuisse confugium, relictum ipsum in Ecclesia illa, cui incubabat hæreticus Patriarcha tamquam divinum oraculum vocale omnibus eum interrogantibus, jam & voce sanguinis vehementius clamans. Ut plane vel in Theodoro Apostolica sententia appareat experimento probata, qua Paulus Apostolus (d) de se ipso dicit: Pro Evangelio laboro usque ad vincula, quasi male operans, sed verbum Dei non est alligatum. Etenim neque carcere, neque vinculis, neque custodibus valuit impediri, vel præpediri, neque comminationibus, vel pœnis potuit prohiberi, terroribusque vetari, neque verberibus iteratis contineri, vel inedia arctari, atque constringi, vel quid minimum detineri, quo minus liber animo perseveraret, & libere curreret, longe lateque per universum Orientalium orbem excurreret Spiritus (e) pennis verbum Dei instar columbæ deargentatæ quocumque velit pro voluntate volantis.

XXIV.

(d) 2. Tim.
2.

(e) Psal.
67.

Credi vix potest, quot hoc tempore litteras scripserit, hortatorias ad martyrium, catecheticas ad instructionem, dogmaticas adversus hæreticorum objectiones, consolatorias ad conceptivos, lucuosas ad lapsos, canonicas ad respicientes, remedia ex præscripto canonum continentes: ut plane in summo ocio & maxima libertate eum constitutum fuisse quis dixerit, qui cuncta ab eo hoc tempore scripta consideret, & plures illi inservisse notarios, famulos astitisse tabu-

XXV.

De Theo-
dori ep.
in carce-
re scri-
ptis.

Constantinus Euphrosynam susceperat, quæ tonsa inter Monachas in insula Principis, a primo capillo vitam agebat, inquit Zonaras in Michael Balbo, qui eam ex eodem Monasterio extractam uxorem duxit. Theodorus itaque in Epistola ad Mariam data dicit, eam tribus persecutionibus afflictam fuisse: Pertulisti, inquit, injustum conjugis divortium. Paulo post: Exi-
lium

B b b b

bu-

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI 3. IMPP.
LEONIS ARMENI 3.

bulas ex confertis armariis ministrantes, & ad scriptionem ceram parantes, tabellariosque crediderit etiam plurimos singulis diebus ad iter accinctos, expeditos in diversas orbis partes mittendos pro foribus semper astitisse paratos. Summa hæc est potentia verbi Dei, qui omnia (a) quæcumque voluit fecit in cælo & in terra; & (b) vocat ea, quæ non sunt, tamquam ea, quæ sunt; & voluisse tantum, perfecisse est.

(a) Pſal.
134.
(b) Rom.
4.

Numerum excedit ducentarum epistolarum summa, quas Theodorus persecutionis tempore exul, & in carcere constitutus conscripsit: extant ipsæ singulæ: ex quibus paucas, quæ magis ad contextum historiæ spectare noscuntur, hic tibi annis singulis, quibus sunt scriptæ, curavimus describendas, Apostolici quidem spiritus odore flagrant, eorumdemque gloriosa stigmata referentes, dum quot apices, tot vibices gloriæ confessionis legentibus repræsentent, & in charta versus fluentes ex ejus corpore rivos sanguinis manifestent. Sed jam reliqua, quæ sunt ejusdem Theodori anni hujus rerum gestarum & scriptionum monumenta reddamus.

Hostis humani generis cum plurimum cruciaretur ipse cruciamentis Sanctorum: ad fraudes ex more confugit, si quomodo posset robustos Christi athletas reddere debiles, atque a certamine revocare. Quid agit? Ore negantium loquitur, & hæreticorum lingua viperea sibilans illud asserit & evulgat: frustra gloriari in confessione fideles, & exultare de corona martyrii Orthodoxos, longe procul abesse significans, ut pro Christo pati, dicantur, qui pro imaginibus subeant illata supplicia: sed sicut pro imaginibus fuisset susceptum certamen, ita imaginaria spes esset de præmio consequendo. Ista audiens Theodorus: mox occurrens ad omnes Christi Confessores ubique degentes: hanc scribit epistolam, (c) qua primum eos laudat, qui talia paterentur.

XXVI.
Diaboli
nova fra-
sus adver-
sus Con-
fessores.

(c) Theod.
l. 2. ep.
21. ex
Cod. Col.
XXVII.

Theodorus iis, qui propter Dominum in diversis carceribus detinentur dilectis fratribus salutem. Quidnam hæc rei sunt, quæ videmus? Gaudium & exultatio, quoniam martyria pro Christo inire dignati fuimus, quia carceribus & tormentis pro Dei verbo traditi sumus: quia plagis & contumeliis propter Christum, qui pro no-

bis verbera, opprobria, mortem denique passus est subditi sumus. Quis non laudet? Quis non gloriæ ducat? Oriens lætatur, gaudet Occidens; universæ per quatuor mundi cardines exultant Ecclesiæ. Et quid terrenum orbem loquor? cælum ipsum gaudio repletum est. Quod non solum supremus Antistitem nostrorum, Episcopi ac sacerdotes, præsides cœnobiorum, & discipuli, sed monachæ etiam ipsæ cum moderatricibus suis martyrii scammata ingressæ sunt: mitto illos dicere, qui in desertis & montibus, in speluncis & cavernis terræ exules affliguntur, & dura pro Christo persecutione vexantur. Merito itaque, fratres mei dilecti ac desiderandi gaudium & corona mea, gaudeo & congratulor vobis. Id ipsum autem & vos gaudete & congratulamini mihi: B. Pauli (d) sunt hæc verba, sed tempori congruentia: omnia siquidem ad doctrinam nostram scripta sunt, & imitatores sui nos esse obtestatur.

Theodorus ex carcere scribit ad Confessores in carcere positos.

(d) Philip.
2.

Primum ergo illud vere dixit, non quantum volunt, cupiuntque ii, qui nos vexant, & ærumnis & afflictionibus nos premi: sic enim intolerabilis foret tentatio, qualis quæ a demonibus occulte nobis infertur, sed quantum permittit certaminis præses & particeps nobiscum Christus, qui pro cujusque virium modulo ac mensura justo judicio agones immittit, vel ad delictorum vindictam, si modo sponte ad id patiendum accedimus, vel ad victoriarum coronarum retributionem, e gloria in gloriam progredientibus. Non enim iisdem nos, quibus Petrus & Paulus cum æqualibus, aut Georgius aut Demetrius cum similibus, aut Thecla cum Febronia cum paribus affecti tormentis fuimus, quibus, cum multum diligerent, abundarunt & Christi concessæ passiones. At quibus exigua est charitas, iis minora etiam pati conceditur; ut dolere, atque ægre ferre, quod multa non patimur, non turbare nos deceat, neque frangi ob mediocria hæc supplicia, quæ sustinemus.

XXVIII.

Quod si ceciderimus (quod absit vel cogitare) non ad divini judicii permissionem, sed ad ejus, qui emollitus est, remissionem, ignaviam, impietatemque referendum. Deus enim vires dedit adversus demonis potentiam, victorem volens athletam suum fieri: hic vero negligentia sua patientiæ arma proiciens periit. Testis

XXIX.

PAGIUS

lium pro veritate pertulisti a propriis visceribus separata, a filia nempe Euphrosyna tunc Augusta. Tertiam plagam addidit Theodorus, quod nempe ea premeretur, ut ad filiam Imperatricem veniret, & cum ea commoraretur, quod sine periculo fieri non poterat ob hæreticos in Aula dominantes qui, ut eam a recta fide averterent, omnes machinas adhibuissent.

Theodorus, quem illa hac de re consuluerat, auctor ei est, ut domi maneat Augusta Palatium obtinente: Baronius existimans filiam Mariæ fuisse Theodosiam Leonis Armeni uxorem, hanc Epistolam cum præsentis anno copulavit. Verum Leonis Armeni uxor, Theodosia appellata Arsaberis filia erat, ut prodit Cedrenus pag. 492. & Arsaberus fuit Quæstor ac Paticus,

(a) 1. Cor. 10. *stis horum qui clamat (a): Fidelis Deus, qui non patitur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet cum tentatione etiam proventum, ut possitis sustinere. Ne igitur exubescamus testimonium Domini nostri Jesu Christi: Nec vinci nos patiamur a Thadæo Martyre novo, iisque qui una confessi post eum abierunt, quorum ipsi nomina tenetis. Martyrum sanguine irrigata est etiamnum Ecclesia Dei, atque adeo irrigatur per eos, qui decertant, & variis ærumnis afficiantur. Sanguinem fundit qui inclusus tenetur, qui ab aliis se junctus est, qui in angustiis coactus, qui ab omni conspectu remotus, qui rebus necessariis destitutus, qui esurit, qui sitit, qui solis radium non videt, quotidie (b) moriens, ut loquitur Paulus: & tota die mortificatus, ut canit (c) David. Sed si commortui erimus, convivemus, & si sustinuerimus, & conregnabimus cum eo. Superioribus sæculis elegit gratia quos elegit ad Christi testimonium: exoriantur per ætates singulas Martyres. Neesse enim esse, ut veniant scandala, dixit Christus, (d) ut solis ritu resplendeant electi, & zizania nocturna sua obscuritate manifesta fiant.*

XXX. *Sivus, fratres, in natione hac prava & perversa, tamquam stella lucentes in tenebris hæreseos: sicut elegit nos Christus in gloriam suam, ad laudem Fidei orthodoxæ. Quemadmodum nobis ii, qui olim fuerunt, ita & nos posteris stabilimento atque exemplo simus, ut in die Domini exultantes reperiamur. Et vero clarius atque manifestius, quam majores nostri, testimonium habemus. Non enim de Christi naturis, aut voluntatibus, & cæteris, quæ in quæstionem vocata fuerant, quorum altercatio quoniam in notionibus ipsis posita erat, nullam sub sensu demonstrationem dabat, sed de iis, quæ cogitationes simul atque oculos feriunt, dubitatio est, seu potius impia negatio. Christum siquidem adversarii non solum effingi posse negant, eodemque modo Deiparam atque Sanctos, verum expressos etiam abolent, errorem ac perniciem animarum sacras imagines esse affirmantes. O Judaicam pariter & Ethnicam impietatem!*

XXXI. *Nulla igitur universe, aut quod ad substantiæ differentiam, varietas in eo, de quo sermo est. Ait Judæus aut Ethnicus Christiano: Nega Christum, nega Mariam. Hoc ipsum ait & Iconomachus. Imago.*
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS *cus, & Nicephoro imperante Imperator appellatus, & ab eo tonsis capillis in Bithyniam relegatus ut discimus ex Theophane in sua Chronographia pag. 409. Cum itaque Maria Imperatrix Euphrosynam pepererit, hæcque occisum Thomam tyrannum a Michaele Balbo e Monasterio educta fuerit, & ab eo in uxorem ac-*

go enim Christi & Deiparæ eodem nomine Christus & Deipara nuncupatur. Quare qui imaginem negari jubet: eum cujus imago est, negari haud dubie jubet. Non mea hæc sententia, audi quid Moysi dicat universorum Deus (e): Fac Cherubim; & tamen Cherubim imagines fieri jussit. Nec enim Cherubim naturam designasse, mentis compos ullus dicet. Rursum (f): Fac serpentem æneum: & hic quoque serpentis imaginem exprimi jubet. Verum hæc est natura prototypi & exempli ab eo ducti, ut exemplum archetypi nomen sumat, & uno sublato alterum tollatur, tamquam qui simul sint. Erat Angelus, ideo & Angeli imago: erat serpens, ideo & imago serpentis, atque ita rei cujusque: & vocantur interdum quidem imagines, quorum re ipsa sunt, interdum vero propter habitudinem, tamquam archetypa ipsa nuncupantur, & non imagines eorum. Hoc modo divinus Apostolus (g): Super eamque (inquit) Cherubim gloriæ obumbrantia Propitiatorium: prototypi nomen tribuens imaginibus.

Audi & Basilium Magnum: Exprimatur etiam in tabula certaminis præses Christus: non enim, ait, exprimatæ imago præfidei certaminum Christi. Audi & Nissenum Gregorium: Præsto est Isaac, Isaac imaginem Isaac appellantem. Audi Chrysostrum: Vidi Angelum in imagine; non enim imaginem Angeli a se visam dixit, sed Angelum. In imagine quippe prototypum repræsentatur, sicut a typo Crucis, Crux ipsa vivifica. Quatenus inseparabile est unum ab altero in adoratione, propterea & archetypi nomen obtinet imago. Crux enim Crucis typus appellatur. Sic de Rege, omnique homine, & de omni alia re vere dicere liceat, Regem dici etiam Regis imaginem, ait divinus Basilus, & Petrum Petri imaginem, & Paulum Pauli imaginem (dicam aliquid sublimius) & Deum quoque hominem dici, tamquam Dei imaginem. Ergo juxta ea, quæ Basilus docuit, etiam Christus imago Christi. Dixit enim (iterum dico) Exprimatur in tabula non imago Christi, sed Christus.

Quod si hæc non fuerunt contentiosi, primum divinas voces improbant, deinde Christum hominem non esse, si non verbo, re ipsa docent. Si enim est homo, depingitur utique; hominis enim proprietas prima est depingi: si vero non depingitur, homo non est, sed carnis expertus;
B b b b 2 & non.

cepta, manifestum est, eam Theodori ad Mariam Augustam Epistolam pertinere ad annum DCCCXXIV. aut insequentem; cum nuptiæ illæ circa initio anni DCCCXXIV. celebratæ fuerint, quemadmodum anno DCCCXXVI. numer. XIX. ostensuri sumus.

Imago
semper
prototy-
pum red-
dit ex di-
vina scri-
ptura.
(e) Exod.
15.

(f) Num.
21.

(g) Hebr.
9.

XXXII.
Ex pa-
trib. idem
probatur.

XXXIII.

Vere
martyres
qui pa-
tiantur
propter
Christum.

& nondum venit Christus, sicut Judæi nugantur. Hanc ob causam & Deiparam quoque depictam delent, & Sanctos omnes, quasi non Mater Christi, nec famuli Christi essent. Exclamat vox aurea: Verbis tuis opera mihi credibilia sunt. Consequitur ergo Judæizare revera Iconomachos. Et qui ab eis patitur propter Christum, & pro Christo patientem, propter Deiparam & pro Deipara, propter Sanctos & pro Sanctis quibuscumque, Martyrem irrefragabilem & Confessorem Christi esse qui decertat, & resistit. Nec opponi contra quicquam potest.

Macchabæi Martyres facti, quod suillas carnes edere abnuerent, Præcursor Christi propter judicium veritatis, alius, qui obolum offerre nollet ad structuram idoli: alius aliud ob mandatum. Quid enim attinet multa loqui? Et hic, qui manifeste decertat, Martyr non erit, ut miseri quidam affirmant? Martyr plane verus, nulla re discrepans ab illis, quos Eibnici vel Judæi Martyres fecerant: Et Martyr ac testis in cælo fidelis. Omnino ergo, si quis Crucis typum spernit, in Christum ipsum contemptum hunc torquet: multo magis qui imaginem Christi negat, negationem in Christum refert. Sic qui martyrium pro alterutro suffert, Martyr verissimus, ac magis etiam in imagine, quia typus signum, imago forma est Christi.

XXXIV. Obsecro, fratres mei sancti cælestis vocationis participes, primum quidem memoriam mei faciatis orantes, ut quæ dico, re præstem, nullis cedens nec apertis, nec occultis insultibus. Deinde vobis ipsis attendatis & præsentis certamini. Nec vero cogitationibus uramini ex inopia scientiæ in harum rerum contemplatione, quæ a providentia alto consilio gubernantur, quod assequi nequit humana intelligentia, nec vobis id contingat,

(a) Psal. 72. quod canitis (a): Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei, quia zelavi super iniquos, hoc & illud videns. Sed audite potius dicentem Domi-

num (b)? Expecta in die resurrectionis meæ: Et (c): Qui sustinuerit usque ad finem, hic & salvus erit. Hæc Theodorus, qui & eodem etiam argumento

(d) Theod. 1. 2. ep. 23. ex Cod. Col. aliam ipso quoque tempore scripsit (d) epistolam ad Abbatem quemdam in carcere constitutum, ostendens imaginem ad prototypum relationem habere, ita omnibus ubique in omnibus consulens, invigilans cujuscumque saluti.

XXXV. Quod autem ita, ut vidisti Theodorus in carcere constitutus, confectus ærumnis haud diu vivere se posse putaret: & hoc providit, ut quasi proxime moriturus vice testamenti epistolam scriberet, qua veniam peteret, si quem ex fratribus offendisset, significans & ipsum pariter

ignoscere illis, a quibus esset offensus, monens tamen lapsos de perpetrato delicto debere peragere pœnitentiam. Epistolam sic se habet:

Fratribus absentibus (e).

Semper quidem ad mortem omnia disponere Christianum oportet: sed tum maxime cum ærumnis mortis minas intentantibus urgetur. Quando igitur hoc in statu sunt res nostræ, sæviente persecutorum rabie, ob Christi charitatem, præsens scilicet testimonium confessionis ejus; nec scire possum, quid subito eventurum sit mihi ab aliis sejuncto, proculque a vobis fratribus ac Patribus meis circumcluso: recte facturum me existimavi, si supremam veluti vocem hanc epistolam vobis commendarem, & per vos universæ fraternitati. Melius enim est sæpe testari & expectare, quam vitæ longioris expectatione subito abripi, & intestatum inconsulto relinqui.

Quid ergo nunc restat quandoquidem XXXVI. sæpe, quæcumque dicere conveniebat, vel gravi quopiam morbo decumbens, vel instante persecutione recensui, memoriaque suggesti; neque nunc opus est, quæ dicta sunt, iterum repetere? Hoc primum, fratres mei, ut veniam mihi deis omnium, quæ præter rationem in gubernatione adversum vos dixi, vel egi tum verbo tum factis (f). Delicta enim quis intelliget? & (g): Offendimus omnes, egoque præsertim omnium hominum nequissimus. Unde & preces vestras imploro ad consequendam salutem ærumnosæ animæ meæ. Deinde pro iis, qui propter peccata mea segregati, avulsique a nostra in Spiritu sancto congregatione sunt fratres. Est quidem, est plane omnibus patefactum, quod eis impendet justum Dei judicium. Verumtamen quia filii sunt, & membra condolendum illis est, & amplius contestandum. Dico autem fratri Leontio, Maximo, Clementi, aliis omnibus, qui se ipsos quacumque inanis prætextus specie segregarunt. Et quæ in me quidem admiserunt, & olim dixi, & nunc dico, ignoscendum illis est. Sed quoniam quæ in Deum commissa sunt hominis non est, si absque pœnitentia maneat, solvere; illi autem nondum pœnitentia tacti videntur, quin alia insuper hæc & illa egisse, quæ ipsi norunt: obsecro, ut per vos sive nunc, sive post mortem meam hoc illis denuntietur. Videtis fratres terribile, & inevitabile, judicium nisi digna Deum pœnitentia placaveritis, quantum enim ad me peccatorem, ignoscendum vobis est. Hoc erat, quod nonnihil me contristat, & menti occurrit, quod ut erga omnes perficiatis vos oro. Valete in Domino.

Qui ergo modo pressus angustiis ejus- XXXVII. modi breve admodum per literas testa-

(e) Theod. 1. 2. ep. 22. ex Cod. Col. Testamentum Theodori in carcere constituti.

(f) Psal. 18.

(g) Jac. 1.

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.
3.

mentum conscripsit, majori postea pro-
xime moriturus, aliud longe prolixius
confecit quod suo loco inferius ponetur.

Quod ad hoc ipsum quoque tempus
spectat, post elapsam scilicet persecu-
tionis biennium, idem Theodorus litte-
ris veneratos est Theophylactum Episco-
pum Nicomediensem egregium Confesso-
rem. Etsi enim maxima Episcoporum
pars temporis inserviens perfidiam sequuta
est Imperatoris, vel saltem nefariæ ejus
(ut vidisti) communionis particeps fa-
cta est: non defuerunt tamen, licet pau-
cissimi numero ex Episcopis, qui carce-
re sedibus, in exilium deportari, aliaque
grandia quamtumlibet pati delegerint po-
tius, quam misceri scelestis: inter quos
iste (ut diximus) Theophylactus enituit
Episcopus Nicomediæ, quem vocibus tri-
umphalibus jure meritoque; Theodorus
est prosequutus, hanc ad eum e vinculis
epistolam scribens (a):

Theophylacto Episcopo Nicomediæ.

Biennium est, cum in hac cura & co-
gitatione versor, ut scribam ad sacrum
verticem tuum: & vix nunc tandem im-
pleo desiderium humilitatis meæ. Sed re-
cte, quod dignus habeor, qui per litte-
ras salutem patrem meum, columnam ve-
ritatis, rectæ Fidei fundamentum, cu-
stodem pietatis, Ecclesiæ firmamentum,
victorem virum, Christiferum Pontificem,
confessionis Dei Martyrem. An non enim
martyrii corona tibi præsto est, qui pro-
pter Christum exul & peregrinus graves
ærumnas sustines, idque in corpore tum
natura sua imbecillo, tum pristinis sat
scio asceticæ vitæ laboribus attrito? Glo-
riatur in te Orthodoxorum chorus, læ-
tatur Nicomediensium civitas, & trium-
phat orbi terrarum te ostentans, & ve-
tera olim decantata præfulum suorum pro-
bra depellens. Ac si propriis magis lo-
quendum est: Exultat animo S. Tarasius,
ex causa, manuque sua prius ovem, tum
pastorem inclytum videns, depugnantem
modo, & discrimen omne petentem pro Fi-
de orthodoxa, cui quod in se erat, per
Synodum Dei gratia contulit temporibus
Augustæ, quæ pacis cognomen gessit &
pacem dedit, ita ut res ipsæ nominibus
apte congruerent. Verum illa quidem sic
fuerunt; præsentia vero amara & luctuo-
sa. Qui enim aliter? altaribus extermin-
natis, everfis Ecclesiis, sursum, deorsum,
omnia miscente heresi, & Christum
cum Matre & servis suis persequentem.

XXXIX.

An vero persecutionem passi non sunt,
dejectis & prostratis ipsorum imaginibus?
Num ergo si vivifici ligni typus abolea-
tur, sublatam e medio Crucem quis ne-
get? Quod si in typo dici hoc nullo mo-
do potest: cur non idem etiam in imagi-
ne fatendum sit? Imago siquidem & ty-
pus ipse est, ac vice versa recurrit ora-

tio. At quis, nam ego sum miser, &
sacrorum imperitus, qui hæc divino Pa-
tri & magistro edisseram? Tu ipse nos,
sanctissime, perfectiora doce, ut divinis
imbutus. Tu factis instrue ad fortiter fe-
rendam præsentem seu castigationem seu
probationem, quorum illud prius in nos
quadrat propter peccata, posterius in te
propter divinam Cbaritatem Christi,
quem tu orare ne cesses, ut impietatis
umbram discutiat, & sereno tranquillæ
Fidei diluculo permutet. Ita modo, sed
ad eundem rursus eodem argumento (b)

(b) Theod.
l. 2. ep.
26. Cod.
Col.

scribens, statum deformem Ecclesiæ tem-
poris præsentis deplorat.
Jamdudum optabam beatitudini tuæ scri-
bere, sed defuit mihi copia tabellarii:
nunc Dei voluntate nactus, expleo deside-
rium, quod in te jure suscepi, non solum
ob tuam in Domino confessionem, sed pec-
uliariter etiam ob egregios præ multis
mores tuos & suavitatem, candorem, gra-
tiam, & mellitam conversationem, affabi-
litem in congressibus, & supra omnia be-
nescentiam, ex quibus sacræ animæ tuæ
character, & si non inspectus, ornatus
visus est virtutum varietate. Sed de hac
re satis: nec enim tempus est encomio-
rum. Quid vero tibi, o beate, visa sunt
hæc, quæ geruntur? An non prope Judai-
smus aut paganismus? Detractus est orna-
tus Ecclesiæ, sacrarum ædium facies,
igni tradita sunt sancta. Alia quædam
forma cernitur in Christianismo, si Chri-
stianismum dicere fas est & non potius Ju-
daisnum.

Rursus ad
eundem
Theodor.
deplorans
statum
Ecclesiæ.

Nunc opportunum est, ut dicatur (c):
Domine Prophetas tuos occiderunt, & al-
taria tua destruxerunt. Et quidem occi-
derunt, & quidem destruxerunt. Erade-
re enim & effodere faciem eorum, quid
aliud est quam aperte destruere? Aufer
hominis faciem, non jam homo erit, sed
abortivum quiddam, si tamen vivere pos-
sit (d). Incenderunt igni sanctuarium
tuum; & hoc vere item. Omnem divinam
imaginem quacumque materia expressam
concremantem. Apertum est os blasphemum,
Christum idolum appellans, & Deiparam
& Sanctos: archetypi siquidem nomen re-
tinet etiam exemplum, quando & adora-
tionem quoque; idcirco typum omnem Cru-
cis Crucem appellamus, & vivificam Cru-
cem adorantes amplectimur. Verum hæc
ego humilis deploravi, non quasi erroris
perniciem ignoret exacta sapientia tua
(ne stultus videar) sed ut cordis mei do-
lorem ipse leniam commemorando. Solent
siquidem narrationes cum efferuntur, oc-
cultas levare molestias. Atque ut illam una
excitem ad Deum enixius deprecandum, ut
celerem vindictam pravæ huic heresi red-
dat ad populi sui salutem. Ora etiam pro
me minimo filio tuo, Pater sanctissime.
Hæc ad Episcopum Nicomediæ.

XL.
(c) 3. Reg.
19.

(d) Psal.
73.

Quod

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI 3. IMPR.
LEONIS ARMENI 3.

XLI.

Quod vero ad reliquos Confessores Episcopos pertinet: Enituit hoc quoque tempore, & Theophili Episcopi Ephesi decorata sanguine clara confessio, quo nomine ab eodem Theodoro plurimum commendatur, cum ab exilio scriptam ab eo accepisset epistolam cum eulogia dignam quidem, ut hic perenne ejus gloria monumentum intexatur in tanti memoriam Confessoris. Sic enim se habet:

(a) Theod.
l. 2. ep.
41. ex
Cod. Col.
Theophi-
lus episc.
Ephesin.
confessor
ad quem
Theodo-
rus.

Theophilo Episcopo Ephesi (a).

Et sacram epistolam tuam accepi tamquam divinitus scriptum libellum, & eulogiam simul suscepi, veluti amoris igniculum. Et quis ego sum miser, qui a sancto ore tuo sic lauder, qui nec corrigiam calceamenti tui solvere dignus sum? En humilitatis Deum æmulantis proprietates! Tu beatissime Pater, qui magnus & diceris, & extolleris, & prædicaris Orienti atque Occidenti, maximi Apostoli Evangelistæ ac Theologi thronum digne condecorans per ea quæ passus es, & pateris etiam nunc, carnis tuæ sanguine vitam illustrans, & pingi Christum confitens ut corporeum, non sicut impii faciunt, negans quando depingi eum non admittunt. Quod enim non exprimitur imagine, nec corporeum quid est. Mitto dicere quod Angelus incorporeus cum sit, per sensibiles imagines exprimi a Theologis traditum est. Hi vero etiam corporeum Dominum, & incorporeum famulum, Deique Matrem cum omnibus Domini ministris depingi negarunt, per imagines videlicet prototypa ipsa simul negantes. Neque hoc intelligentes, ea propriæ figuræ ac characteris susceptione vim suam & statum obtinere, quo sublato, vel dedecore affecto, tollitur proculdubio, & dedecore afficitur eorum vis omnis, & dignitas. Attamen intelligere nolunt, ut benefaciant, & meliores fiant. Illis vero adversus stimulum calcitrare licet. Te vero potens manus custodiat ad gloriam Ecclesiæ suæ, ut columen, ut fundamentum, ut propugnaculum, videamusque te humiles, aut inde in Asiaticam terram redeuntem; sicut illi olim ex Patbmi custodia solem Evangelii; aut in cælis (b) supra decem civitates pontificaliter glorificatum. Hæc ad Theophilum, ad quem hæc breviter rursus:

(b) Luc.
19.

(c) Theod.
l. 2. ep.
70. ex Cod.
Col.

Theophilo Episcopo Ephesi (c).

XLII.

Cum epistolam sænori dedissem, expectabam ut debitum charitatis reciperem; sed quia non accepi, cupio iterum sænerari: dulce mihi valde hoc sænus, hoc est, cum sacro capite tuo colloqui pro Christo patiente, vel potius Confessoris instar coronato & exornato. Non enim quibus oculis videt mundus, iisdem mens cernit, Deum ac divina conspiciens. Ille siquidem corruptibilia & pereuntia bo-

norum nomen obtinere censet, male judicans, & perverse: hæc vero illud ac solum beatum ducit, quod non his regionibus desinit voluptatem, sed futuro sæculo repositum est ad interminum gaudium animi jucunditatis. Hoc modo sanctitatis tuæ res intuens, gaudeo & gratulor, desideratissime. Contempsisti gloriam terrenam, elegisti cum Christo humilia & contemptibilia, immo vero tribulationem & angustias, verbera & exilia. Quam beata sunt quæ egisti? quam laudanda quæ passus es, Orienti, Occidentique celebrata, in cælis descripta, Angelos exhilarantia, Confessores ac Martyres oblectantia, dæmones & his sensu ac moribus similes Iconomachos pungentia. Merito igitur tibi congaudeo, princeps Patrum, utpote Archiepiscopo. Sed peccato, ut pro me etiam ores misero undequaque, ut non excidam a vestigiis constantiæ vestræ. Ista ad Theophilum Ephesi Archiepiscopum. Sed recenseamus cæterorum coronas Episcoporum.

Inter alios Episcopos Confessores nobilitatus est valde Josephus ipsius Theodori germanus Archiepiscopus Theffalonicensis, de quo etiam sæpe superius, qui tum verbis, tum scriptis Fidem Catholicam adversus Iconomachos fortissime propugnavit, ut indicant ejusdem ad eum redditæ Theodori litteræ; describebimus hic eas, quod plura habeant, quæ ad præsentis temporis statum, & ingruentis persecutionis tragœdiam spectent. Sunt plane piis Lectoris auribus dignæ, his verbis conscriptæ (d):

Josepho fratri Archiepiscopo.

Quantum quidem ex litteris, de valetudine tua nihil cognovi. Sed heu peccatis meis, quod hæc ita evenerunt. Indicatam enim mihi est a fratribus de aliorum atque aliorum interitu: & hæc quidem diaboli vis. Sed laus Deo, qui hæc eos celavit, qui rerum potiuntur: multis enim impendebat periculum. Quin etiam periisse simul Jambos, quos contra Iconomachos scripseras: omnino autem sine exemplo & nota eos mittere non debueras. Hæc sane contristaverunt nos, ut par erat: ego vero iterum alloquor sanctitatem tuam, faciem videre desiderans: cujus enim potius? aut non semper? neque id ex natura tantum, sed ex actionum conspirante societate, non humi nata, sed cælitus profecta, a primis fere carceribus in hanc diem, ut sciunt omnes; ac formaverunt parentes corporaliter dicam ac spiritaliter. Utinam autem sic maneamus etiam in posterum, ut a te non divellar peccatorum meorum multitudine. Ex divina providentia consentientes, & ex eorum consuetudine, qui genuerunt: ac vota quidem nostra talia sunt.

XLIII.

Josep.
Archiep.
Theffalo-
nicæ con-
fessor e-
gregius.

XLIV.

(d) Theod.
l. 2. ep.
31. Cod.
Col.

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.

Cætera autem qualia & quid multa in Ecclesia Dei gemitu ac lacrymis digna, jam prorsus audisti. Quæ enim ne prisca quidem contra Christum egerant hæretici, ea nunc majora rabie patrata sunt. Et dormit Christus, & falsum incredulitatis mare intumescit, extremam perniciem asserens. Sed adsunt tecum germani discipuli, qui Christum ad incarnationem, periculique depulsionem excuscent. Abiit & meus in habitu susceptor ac sponsor, vir bonus, confessionis præmium reportans in molestissima (adeo ut in lectulo se ipse versare non posset) infirmitate. Quo modo? Resistens, abductus est & custoditus, deinde etiam relegatus, atque ita martyrium consummans. Itaque non despexit Dominus subjectionis ejus labores, quantos nosti; tamen propter peccata mea inter Mæchianos deprehensus fuerit, corpori parcens, non animo item abreptus, ut res ipsa declaravit. Propterea cæui a Deo subductus, in alteram partem victoriam vertit, quemadmodum & Mediciones, atque adeo Nicæus quoque, ut litteris ipsis edoctus sum. Et quid hunc aut illum dico? Mihi enim persuadeo, sic affectos esse omnes, qui resistunt. Quin & ipse verus Patriarcha noster veritatem proficitur, ut ex ejus ore didici, qui illum audierat, ejusque defensionem laudabat. Hæc omnia dixi, tum ut defunctum merito laudarem, tum ut sanctitati tuæ vota facerem, quæ debebam.

XLV.
De Leon-
tio ex
monacho
perfecu-
tore.

Sed non ignoras intestinum malum, Leon-
tium illum quondam nostrum, qui &
antea Mæchianis adhæsit, & nunc prin-
ceps est Iconomachorum, eam ob causam &
Studianum obtinuit, & Saccundioni inju-
ste dominatur. Monasteria hæc erant ad
Theodorum spectantia, quorum alteri ipse,
alteri sanctus Plato præfuerat. Sed
pergit: Ex impuro nihil purum: qualis
genitor carnalis, talis & filius: quem
Deus convertat sanctis precibus tuis, &
me peccatorem in timore suo confirmet.
Saluto eos, qui reverentiæ tuæ famulantur.
Qui mecum est, Nicolaus videlicet,
ut famulus supplex veneratur.

Quod autem hic tantum attigit de Nicæno; etsi antea visus sit, in naufragio illo una cum monasteriorum præfectis ad horam communicasse, resipiscens statim pro Orthodoxis stetit in defensionem Catholicæ Fidei. Cujus rei causa Episcopatus sui jacturam passus fuit, dato illo Iconomacho cuidam lusco. Hinc pleno (ut dicitur ore) ab eodem Theodoro laudatus epistola reperitur, qua omnis illa prior ex ea contagione infamia prorsus abstergitur, atque ob eam causam hic merito recitanda. Sic enim se habet (a):

Petro Nicææ Episcopo.

Sciens tibi cordi esse, ut tecum nihil homo loquar cum sacro capite, amoris er-

go non necessitatis causa ea loquar. Et quidem jam ante loquutus per alteram epistolam videor, quam utrum acceperis, nescio. In utraque autem eadem vox mihi, ut corpore valeas, mi pater, firmum veritatis fundamentum ob multorum stabilitatem, ad Fidei signaculum, ad laudem Christi ad gloriam universæ Ecclesiæ. Quoniam conspicuus tu vobis præ cæteris Orienti & Occidenti notus, habens una cum vobis sancta orationem quoque multiplicem. Unde & Imperatoribus charus factus es, & Principibus amabilis, & monachis laudabilis, propria vero Ecclesiæ quid dicere opus est? cum beatum te prædicet, te expectat, ametque ob plurima quæ patristi egregia facinora, ut infantes ubera materna, ut pulli nutricem, ut agni verum pastorem. Quidni autem? cum aurbas insonantia habeant, vivifica verba tua præ localis erecta per te Dei templa; necdum dico elemosinæ copias & reliqua opera sancta. Nec vero arbitrere amicitia me gratificari. Nam etsi oculis non usurpavi, audiivi nihilominus ex iis, qui viderant. Quod si nunc hæc occupat præculum, vere luscus ille & internus & externis oculis: ne contristeris beate, neque adeo mireris. Apostoli in cœnaculo erant, & celeberrimum templum Deicide occupabant. Eadem nunc Iconomachorum ratio & Judaica sentientium: quos convertat Dominus, & te custodiat orantem pro me filio tuo.

Quod vero perdifficile esset, quot reperirentur Episcopi exules, totidem ad singulos scribere litteras; unas communes omnibus dedit, consolatus eos & hortatus pariter, ut sua auctoritate alios confirmarent; sunt dignæ plane, quæ sicut reliquæ eodem argumento conscriptæ inserantur Annalibus; sic enim se habent (b):

Episcopis propter Christum exulibus.
Cum de beatitudinis vestra rebus nuper audivissem, Patres desideratissimi, gavisus sum magnopere, Deumque collaudavi. Quod vero non etiam videre vos, nec gratiæ donis, quæ in vobis sunt, frui licuit tui permolesto. Visurus siquidem eram homines Dei Episcopos Domini, beatos viros, mundi lumina, Fidei fulcimenta, & si quid aliud est honesti ejus rem ac nomen obtinentes. O jacturam, o calamitatem! Sed multa nimirum peccata nostra hujus nobis casus causa fuerunt. Nec jam miramur infortunium, sed offerimus supplicationem. Quidnam tandem? Ut defectum litteris solemini, instrumentes, illuminantes, confirmantes, ostendentes quæcumque vera sunt, quæ honesta, quæ justa, quæ ad Fidei defensionem & certamen idonea. Si qua virtus, si qua est laus confessionis, hanc præscribite, & quomodo adorandus sit imagine expressus Christus,

Petrus
Nicæus
episc. a
Theodoro
laudatur.

XLVII.

(b) Theod.
l. 2. ep.
87. Cod.
Col.
Ad exules
episc.
scribit
Theod.

(a) Theod.
l. 2. ep.
24. Cod.
Col.

XLVI.

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPF.
3.

stus, homonyme, an synonyme: quoniam quidem hoc Orthodoxæ, illud vero contrariæ est sententiæ: & quomodo intelligatur adoratio erga Christum, ejusque imaginem: una ne, an duæ quandoquidem hoc nostrum, illud vero Iconomachorum: quorum enim una est & hypostatica similitudo, horum una & eadem est adoratio, præterquam quod imaginis substantia nequaquam adoratur. Hic tenuis est sermo noster comminatorius, non ad docendum comparatus: vestra autem tanto prorsus perfectiora, quanto supereminet dignitas unctionis, in qua præsentem cursum viriliter peragite, sanctissimi, tamquam justitiæ coronam percepturi. Hucusque ad Episcopos exules Theodorus. At de rebus Orientalibus anni hujus jam hætenus.

XLVIII. Quod vero ad res Occidentales pertinet, hoc eodem anno pridie Idus Jun. Leo Papa, cum sedisset annos viginti, menses quinque & dies decem & septem; ut Anastasius habet, ex hac vita migravit.

Leonis
Papæ ob-
itus & res
collatæ
in orna-
mentum
Ecclesia-
rum.

Quod vero sint nonnullæ ejusdem Pontificis res gestæ quæ ignorantur, quo potissimum anno ejus Pontificatus fieri contigerint: hic ad finem ejus sedis de singulis ex more agendum erit. Scriptores omnes, qui res Hispaniarum sunt prosequuti (haud singulos recensere morabor) æque testantur, hujus auctoritate Pontificis factum, ut sedes Episcopalis Hirienfis Ecclesiæ transferretur Compostellam, id exposcente Alfonso Rege, cognomento Casto, per Carolum Magnum ab eodem Leone Romano Pontifice. Rerum autem novandarum illam omnes pariter causam astruunt, quod reperto Compostellæ venerando corpore sancti Jacobi Apostoli fratris Joannis atque miraculis insigniter illustrato, Apostolici culminis reverentia dignum visum ut locus ille Episcopalis sedis insigniri deberet honore: quod per eundem Leonem tertium Romanum Pontificem feliciter impletum affirmant, hisque initiis

jecta esse Compostellanæ Ecclesiæ fundamenta, nempe ex reperto illic sanctissimi Apostoli corpore. Sed longe post ista tempora aliquando accidit, ut Præsul ejusdem Ecclesiæ Compostellanæ sibi fumeret majora concessis, erigens se adversus Archiepiscopum Toletanum.

Quæ res tanta declamata est ab ipso Compostellano Episcopo in plena Synodo (a) in magno illo Concilio Lateranensi, quadringentorum octoginta trium Episcoporum, vendicante sibi jus non parendi Archiepiscopo Toletano, eo quod Compostellana Ecclesia esset super omnes Hispaniarum Ecclesias, duplici ratione, ut ajebat: tum quod sanctus Jacobus ibi quiescat corpore; tum etiam quod in Hispania prædicaverit Evangelium. Sed adversantem sibi acerrime expertus est Rudericum Ximenium Archiepiscopum Toletanum, in plena Synodo, coram ipso præidente Romano Pontifice Innocentio tertio ista locutum post alia de corpore Apostoli ibidem collocato:

Si, inquit, inducat etiam, Compostellanus Antistes scilicet, primam divini verbi promulgationem, & plurimorum conversionem ad Fidem Christi in Hispania per Jacobum Apostolum factam: qui divinam paginam noverunt, testimonium perhibeant. Ego tantum legi datam ei fuisse potestatem prædicandi in Hispania. Sed interim, cum per Judæam & Samariam divinam legem seminaret, sub Herode Hierosolymis truncato capite exhalavit animam, & Domino reddidit. Quomodo ergo ibi prædicavit, quo nondum ingressus est? Aut sine prædicatione quos, obsecro, convertit ad Dominum? Hæc ipse. Qui subdit, de ejusdem Apostoli prædicatione in Hispaniis id tantum se accepisse, cum junior esset a religiosis quibusdam feminis; indignumque putans, ut in re tanta iisdem fides adhiberetur, nullam de his mentionem haberi voluit in historia, quam conscripsit rerum Hispaniarum. Hic enim ille fuit insignis Rudericus Archiepiscopus Toletanus rerum

XLIX.

(a) Recitata Garf. Loaisa in Collect. Conc. Hisp. in dec. Gundemari, pag. 291.

PAGIUS
VI.
Mortitur
Leo III.
Papa.

A num. XLVIII. ad XCVI. Anastasius, postquam ædificia publica Romæ a Leone III. Papa constructa, donaque Ecclesiis ejusdem Urbis facta enarravit, quæ omnia ex eodem sigillatim Baronius recenset, ait: *qui Beatissimus Pontifex, postquam Sedem Romanam & Apostolicam, annos viginti, menses quinque, & dies sedecim gloriosissime rexit, ex hac luce substractus, ad æternam migravit requiem. Paulo post: Sepultus vero est in Basilica Beati Petri Apostoli pridie Idus Jun. Indiæ. nona, & cessavit Episcopatus dies decem. Quare cum Leo ordinatus fuerit die XXVII. mensis Decemb. anni DCCXCV. ejus mors in diem undecimum mensis Junii currentis anni incidit. Anastasius diem sepulcræ, non vero mortis, & Sedis durationem accurate notavit, & ab hac diem emor-*

tualem exclusit. Anastasio in omnibus consentit Luitprandus. Erravit itaque Auctor Viæ Ludovici Pii, qui de eodem Imperatore Aquisgrani existente scribit: *Imperatori Domini Leonis Romani Antistitis dormitio nunciatur, qua evenit octavo Kalendas Junii, anno vicesimo primo Episcopatus sui; Stephaniq; Diaconi in locum ejus subrogatio. Erravit & Eginhardus in Annal. qui ait: Dominus Leo Papa anno Pontificatus sui circiter XXI. V. Kalend. Junii de corpore migravit. Alemannus in Parietinis Lateranensibus cap. 10. de Leone III. ait: „Virum Deo „gratum Majores adeo venerati sunt, ut ad „ejus monumentum aram Deo (quem cultum „antiquitus iis tantum, qui in Sanctorum nu- „merum adscriberentur, adhibere fas fuit) „in Sacra Vaticana Petri Basilica extruxerint, „ & cum*

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENTI 3. IMPF.
3.

Hispanarum historię scriptor ore omnium prædicatus: cujus, fateor, perculsus auctoritate subditerim aliquantisper, & revocarim in dubium quæ in Notis ad Romanum Martyrologium de adventu Jacobi in Hispanias dixisse meminerim, atque omnia altiori indagine, graviorique expendenda esse lance putarim, ob ea, quæ a tanto viro, in tanto Concilio sine tanti adversarii redargutione reperiuntur asserta.

I. Hic rursus meam mentem exagitavit illa inde etiam manans suggestio. Si vera Callisti Papæ est illa, quæ de eadem re prædicatur, assertio: cur Compostellanus Archiepiscopus eam in sacro illo celeberrimoque Patrum conventu ad redarguendum Toletanum non produxit in medium? cum præsertim contra ex eodem Callisto Papa rem propositam potius refelleret Toletanus istis verbis ipsum Compostellanum compellans: *Si, inquit, antiquitatem Compostellanae Ecclesie pro te facere existimas; antiquitas ista centum * & novem annorum spacio continetur, quod sic persuadeo: Dominus Callistus Papa ad instantiam Principis, & populorum Hispania Metropolitanicum jus antiquæ & celeberrimæ civitatis Emeritensis Compostellam transtulit, anno Domini millesimo centesimo vigesimo quarto: tum quia civitas Emeritensis erat sub dominio Sarracenorum constituta; tum quia peregrinantium devotio ob reverentiam beati Jacobi, cujus corpus ibidem creditur esse sepultum, in melius semper cresceret: nam usque ad hæc tempora Oratorium quoddam admodum parum erat locus ille, in quo nunc sita est Compostellana Ecclesia.* Hæc tunc ipse in plena Synodo. Quod si tum extitissent ea, quæ nunc ea de re produntur, Callisti Papæ nomine monumenta: certe erubisset tantus vir propositis a Compostellano rationibus adeo libere adversari; sed adversus Toletanum idem Compostellanus tanti auctoritate Pontificis, ea in medium prodens scripta Callisti, *Ann. Eccl. Tom. XIII.*

* minus
novem

vehementiori impetu, ut potenti armatus telo in adversarium insiliisset: ardenti enim animo (ut ipsa Acta recitata declarant) rem Compostellanus agebat. Verum succubuit, cum nedum Callistum, sed nec aliquem alium haberet, quem de prædicatione sancti Jacobi in Hispania in medium afferret auctorem, quantumlibet bene venisset instructus, ut in tanta Synodo adversus tantum adversarium causam suæ Ecclesie ageret: quem etiam & sponte puto abstinuisse a citatione fabulosi Turpini (si tamen illo tempore commentitius liber ille scriptus erat) vel a Pseudo Isidori sententia, vel quod falso assertur nomine Bedæ, vel aliis, quos assertores ejus sententiæ postea prodidere.

Ceterum si consulatur antiquitas, unde omnino provenerit Evangelii prædicatio in Hispaniam: duo id sanctissimi atque doctissimi Romani Pontifices, Innocentius primus & Gregorius septimus conscripserunt. Habet ista quidem Innocentius in epistola ad Decentium Eugubinum Episcopum: *Legant (inquit) si in his provinciis nempe Italia, Gallia, Hispania & Africa, alius Apostolorum invenitur, aut legitur docuisse. Quod si non legunt, quia nusquam invenitur: oportet eos hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit, a quo eos principium accepisse, non dubium est.* Hæc ipse. Quibus & illud luce clarius demonstratur, ante ipsius Innocentii tempora nec quicquam de S. Jacobi accessu in Hispaniam esse conscriptum, dicam amplius, neque cognitum, vel si cognitum, certe non creditum, neque post multa temporum sæcula; Si quidem Gregorius (a) hujus nominis Papa septimus in epistola data ad Hispaniarum Reges Alfonso & Sancium, quæ scripta reperitur quarto Kalendas Aprilis, Indictione XII. qui numeratur annus Redemptoris millesimus septuagesimus quartus, hæc ipso sui exordio habet: *Cum beatus Apostolus Paulus Hispaniam se * adisse significet, ac postea septem Cccc Epi-*

II.

(a) Greg.
VII. lib.
1. ep. 64.

* adite
voluisse

PAGIUS „ & cum Sanctitate paribus Leone I. II. &
„ & IV. uno in loco eum condi, colique vo-
„ luerint; quod a Paschale II. inscriptus la-
„ pidi Titulus hic docet: SUB HOC ALTARE
„ SUNT CORPORA SS. LEONUM, I. II. III.
„ & IV. PONTIFICUM ET CONFESSORUM.
„ In Martyrologio tamen Romano nulla fit
„ Leonis Tertii memoria, licet alii tres eidem
„ inscribantur.

VII. At Henschenius ad diem XI. mensis Aprilis,
quo Sanctus Leo Magnus colitur, recitat Hi-
storiam elevati & transfati Corporis ejus ex
MS. Catalogo Ecclesie Sancti Petri, in quo
legitur: *Capsa rubro serico tecta, continet Re-
liquias SS. Leonum Primi, Secundi, Tertii, &
Quarti Summorum Pontificum, quorum sacra
corpora in Vaticana Basilica requiescunt: Quæ*

quidem Reliquia in magno involucro serico albo
asserantur. Ex libro Rerum Memorabilium Va-
ticana Basilica ab anno MDLXXV. habetur in-
stauratio Altaris seu Oratorii dictorum Sancto-
rum, apertio sepulchri; & inspectio corporum eo-
rumdem die prima Augusti anno MDLXXX. Gre-
gorio XIII. Summo Pontifice, &c. multisque Pra-
latis presentibus. Tum de Translatione Leonis
Primi hæc habentur: *Sacrum ipsum corpus, una
cum ossibus aliorum Leonum, Secundi, Tertii,
& Quarti, solemniter ritu in novum Templum
translatum fuit, memorata die XXVII. Maii,
Dominica infra Octavam Ascensionis MDCVII. post
cantatas Vesperas. Huic Translationi presentes
fuerunt, &c. Sanctissimus Dominus noster Paulus
Papa V. voluit videre corpora eorumdem San-
ctorum, viditque illa multo animi sui solatio, &c.*

Episcopus ab urbe Roma ad instruendæ Hispaniæ populos a Petro & Paulo Apostolis directos fuisse, qui destructa idololatria, Christianitatem fundaverunt, religionem plantaverunt, & officium in divinis cultibus agendis ostenderunt, & sanctas Ecclesias suo sanguine dedicaverunt: vestra diligentia non ignoret, &c. Inferius vero, ne quid temere effutiisse videri potuisset, testimonium adducit prædecessorum Romanorum Pontificum, & sacrorum Conciliorum Hispanorum, sic dicens: Unde enim non dubitatis suscepisse vos religionis exordium: restat etiam, ut inde recipiatis in Ecclesiastico ordine divinum officium. Quod Innocentii Papæ ad Eugubinum directa Episcopum vos docet epistola: Quod Hormisdæ ad Hispanensem missa decreta insinuant: Quod Toletanum & Bracarense demonstrant Concilia &c. Quis igitur non intelligat ex his, ignoratum hætenus, septem illos (quod recentiores tradiderunt) Jacobi Apostoli fuisse discipulos? quos non unius Jacobi, sed principum Apostolorum Petri & Pauli fuisse, ex antiquitatis promptuariis Gregorius prodit: unde magis magisque Hispaniarum Ecclesia illustretur, ut quæ ab ipsis Apostolorum principibus sacrum accepit Evangelium. Hæc nos docent Patres, & Acta magni Concilii affirmare suadent.

LII.
De transf.
latione
corporis
S. Jacobi,
& inven-
tione.

Quod autem spectat ad translationem ejus venerandi corporis Hierosolymis in Hispaniam, citatur ejusdem Leonis tertii Papæ epistola, qua asseritur, translationem eodem anno fieri contigisse, quo idem sanctus Apostolus truncatus est capite; tunc & fuisse sublatum corpus, quod canibus atque volucris expositum fuit, navigioque impostum Iriam Flaviam delatum ad octavam Kal. Augusti, inde vero Compostellam. Factum vero ut urgentibus in Christianos persecutionibus, mortuisque illis, qui tantum thesaurum detulerunt, & occuluerunt, ut locus penitus remanserit incognitus, omnisque ejus rei memoria omnino perierit. Fuisse autem id quidem penitus ignoratum, in argumentum deduci potest, quod Venantius Fortunatus in carmine de Bodegisilo Duce, cum relegit cujusque provinciæ vel civitatis celebriores in illis positos, & cultui expositos Sanctos, primum de Joanne atque Jacobo, sanctis fratribus, nesciens Hierosolymis hunc translatum, hos habet versus:

*Præcipuum meritis Ephesus veneranda
Joannem
Dirigit, & Jacobum terra beata suum.*

Cum vero ad Hispaniam idem auctor pervenit, qui in ea celebrior haberetur, Vincentium nominat isto versu:

Vincenti Hispana surgit ab arce decus,

quod illo nullus clarior in ea provincia Sanctus aliquis esse sciretur; ut plane appareat, adhuc occultum jacuisse, qui delitescerat magnus sub terra thesaurus.

Quid tandem? Magno Dei beneficio factum, ut quod post tot sæcula tantè latuisset corpus Apostoli, hoc ipso tempore sub Alfonso Casto Principe maxime pio in lucem emerferit lucis signis super vepres in loco, ubi erat abditum pluribus noctibus visus non uni, sed multis, præcipue vero Theodomiro Episcopo Iriensi. Cujus cum rem investigandi divinam præcipua cura esset, summa religione, ut alter Moyses, ad ardentem rubum reverenter accedens non voce repulsus, ut ille, sed impulsu spiritus etiam invitatus est. Nec ut Nehemias (a) quærens sacratum ignem in alto & sicco puteo, aquam crassam tantum invenit, sed accensum virtute potentem fulmineum ignem nactus est ipsum dico Filium (b) tonitru, ita a Domino nominatum Jacobum, opportuno tempore revelatum, ad faciendam (c) vindictam in nationibus & increpationes in populis: ad vindicandam scilicet Hispaniam e manibus impiorum, & liberandos fideles a dira infidelium servitute, prout abunde satis felicia declararunt eventa. Porro ex hoc tempore ille totius orbis concursu sacer locus, quod ingentibus coruscaret, miraculis; cœptus est frequentari; adeo ut qui ipsum venerandum sepulcrum universo patens orbi miraculorum promptuarium nominarit, puto veritatis scopum attinget; ut plane nimirum sit probare scriptis, quæ tot gratiarum acceptarum jugiter voces insonant. Sed de his hætenus.

Ut autem ad res gestas ejusdem Leonis Pontificis redeamus, Tudensis sicut & Rudericus est auctor, obtinuisse eundem, qui supra, Alfonso Regem ab eodem Leone Pontifice, ut Ovetensis Ecclesia quam ipse tot religionis monumentis illustravit, Archiepiscopatu insigniretur.

Quod insuper ad ejusdem Leonis Papæ res gestas pertinet: ad hunc spectare potius, quam ad alium aliquem ejusdem nominis Pontificem Romanum, certum est; quæ Vvalfridus Strabo scribit in libro de rebus Ecclesiasticis his verbis: (d) *Fidelium relatione virorum ad nostram usque pervenit notitiam, Leonem Papam (sicut ipse fatebatur) undecim die septies vel novies Missarum solemniam sæpius celebrasse, Bonifacium vero Archiepiscopum & Martyrem semel tantum per diem Missas fecisse: qui & non longe ante nostra fuerunt tempora, & ambo tam scientia, quam gradu præcipui. At*

LIII.

(a) 2. Machab. 1.

(b) Marc. 3.
(c) Psal. 149.(d) Vvalf. Strab. de reb. Eccl. c. 21.
Missæ plures uno die.

quæ

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPF.
3.

quæ de his ipse sentiat ista adiicit: Ita-
que unusquisque in suo sensu abundet,
dum fides concordet, ut nec sæpius offe-
rentes æstiment Deum aliter petitiones
non posse discernere: nec semel hostias
per diem immolantes putent suæ fidei sub-
tilitatem potius, quam superiorum devo-
tionem divinis acceptam conspectibus.
Hæc Strabo quæ admiranda cuique vi-
deri possunt. Sed de pluralitate Missarum
una die agendarum tractatio pro-
lixiorum requirit disputationem, hæc au-
tem modo tantum occasione rerum ges-
tarum S. Leonis Papæ, qui cum esset
gravissimis afflictionibus vexatus, fre-
quentiorem adhibuit ad implorandum
divinum auxilium celebrationem Missarum.

IV. Sed jam ad ea, quæ de ejusdem Pon-
tificis munificentia apud Anastasium le-
guntur, veniamus. Quod enim tot an-
nis, quibus in Pontificatu vixit, multi-
plicibus oblationibus Caroli Magni, &
aliorum Regum Romana locupletata Ec-
clesia admodum fuerit; necnon ex pere-
grinantium jugiter frequentissimo cœtu
ad sacra limina ex remotissimis regioni-
bus populorum muneribus totius Occi-
dentalis orbis Christiani divitiæ in unum
velut ærarium, in ipsam Romanam Ec-
clesiam congestæ essent: idem Pontifex
Leo quicquid superesset cleri, atque
pauperum alimoniis, accresci voluit or-
namentis Ecclesiarum, de quibus scripta
hæc reperiuntur apud ipsum quem dixi-
mus Anastasium, eodem ordine, quo di-
versis temporibus diversis in locis ab eo
oblata sunt: ut non mireris, si sæpius
& interpolatis vicibus de iisdem Eccle-
siis contingat fieri mentio. Præter illa
igitur, quæ recensuimus superius, tum
quæ sedis suæ exordio, tum etiam quæ
post reditum ex Germania ante terræ-
motum basilicæ sancti Pauli ab eo sunt
donata: hic quæ per diversa post hæc
tempora ab eodem Pontifice sunt tra-
dita in diversis Ecclesiis ornamenta, ex
eodem auctore describamus, quæ sic se
habent:

LVI.
In Basil.
Constantiniana.

Fecit præfatus Pontifex in basilica Sal-
vatoris, quæ appellatur Constantiniana,
vestes duas, ex quibus unam cum chry-
soclavo & gemmis habentem historiam Sal-
vatoris introeuntem in sanctam civitatem,
& aliam chrysoclavam cum gemmis præ-
tiosissimis, habentem historiam Resurre-
ctionis Dominicæ. Et in circuitu altaris
vela rubra serica quatuor, & alba qua-
tuor cum chrysoclavo, & tres ante Im-
gines cum lista, & alias albas sericas
numero trigintaseptem, & in altare Bea-
ti Venantii fecit vestem de fundato & ve-
la duo, & in Oratoriis S. Joannis Bap-
tistæ, & Joannis Evangelistæ fecit vestes
duas de stauraci cum chrysoclavo, & ve-
la duo. Ann. Eccl. Tem. XIII.

Idem vero beatus Pontifex super altare
beati Petri Apostoli fecit vestem cum vite
ex auro purissimo & gemmis pretiosissimis
& margaritis, habentem in medio vultum
Salvatoris & sanctæ Dei Genitricis Mariæ
& duodecim Apostolorum, ubi & misit au-
ri libras viginti quinque. Fecit & aliam
vestem chrysoclavam habentem historiam
Litaniæ majoris. Et aliam vestem haben-
tem tabulas chrysoclavas tres, & in eis hi-
storiam Dominicæ Passionis, legentem
HOC EST CORPVS MEVM QVOD
PRO VOBIS TR ADET VR, &c.
Similiter etiam & cortinam majorem de
fundato. Verum & per arcus argenteos
fecit vela Paschalia cum periclysi de stau-
raci, & quinque cum chrysoclavo, & per
arcus majores vela alba quadraginta &
octo, necnon gabathas fecit ex auro pu-
rissimo quindecim cum gemmis pendentes
in pergula ante altare, pensantes libras
sexaginta quinque & semis. Sed & tabu-
lam ante Confessionem fecit ex auro pu-
rissimo pensantem libras vigintinovem:
verumetiam & imagines argenteas deau-
ratas duas super rugas majores posuit,
pensantes libras nonaginta, immo & chan-
tara argentea duo in presbyterio fecit,
pensantia libras quinquaginta. Necnon
& fenestras ipsius Ecclesiæ ex metallo
Cyprino decoravit, & alias fenestras de
vitro diversis coloribus decoratas.

In Basil.
S. Perri.

Super altare beati Andreæ Apostoli fe-
cit vestem chrysoclavam cum margaritis.
Sed & presbyterium ex marmoribus scul-
ptis ornavit.

LVII.
S. Andr.

Et in altare beatæ Petronillæ fecit
vestem albam holosericam cum tabulis de
chrysoclavo & Cruce; & ibidem presby-
terium ex marmoribus scultis ornavit. Fe-
cit & columnas argenteas sex, & regula-
res duos ex argento purissimo, pensantes
simul libras octoginta.

S. Petro-
nillæ.

Super Corpus B. Gregorii Confessoris
atque Pontificis fecit vestem albam holo-
sericam cum tabulis de chrysoclavo &
Cruce.

S. Grego-
rii.

Itemque fecit in basilica S. Dei Geni-
tricis Ad præsepe cortinam Alexandri-
nam cum periclysi de stauraci, & alia
alba cum periclysi de blatthi, necnon in-
tra Regias majores atque ante secreta-
rium numero duodecim, & intus Præsepe
fecit vestem de alytbino cum chryso-
clavo.

S. Mariæ
ad Præ-
sepe.

Itidem & in basilica B. Laurentii Mar-
tyris foris muros, fecit cortinam regiam
cum periclysi de stauraci.

S. Lau-
rentii.

Item in basilica S. Pancratii fecit ci-
borium argenteum pensans libras trecentas
sexaginta septem.

S. Pan-
cratii.

In titulo Callisti ad honorem Dei Ge-
nitricis semperque Virginis Mariæ fecit
ciborium argenteum pensans libras quin-
gentas quatuor & semis.

LVIII.
Tit. Cal-
listi.

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI 3. IMPP.
LEONIS ARMENI 3.

- Tit. Eudoxiæ .
S. Cæciliæ .
S. Eusebii .
S. Vitalis .
S. Pudencianæ .
S. Anastasiæ .
S. Praxedis .
S. Laurentii .
S. Anastasii .
- In titulo Eudoxiæ fecit vestem albam cum periclysi de chrysoclavo.
In titulo S. Cæciliæ fecit vestem de stauraci .
In titulo S. Eusebii fecit vestem de fundato .
In titulo S. Vitalis fecit vestem de stauraci .
In titulo S. Pudencianæ fecit vestem ut supra .
In titulo S. Anastasiæ fecit vestem de fundato .
In titulo S. Praxedis fecit vestem de stauraci cum periclysi de blattbi .
In titulo B. Laurentii in Formoso fecit vestem de quadraplo .
In monasterio S. Anastasii fecit vestem de chrysoclavo cum ejusdem Martyris passione depicta , & pharum de argento cum canistro de octogoni, pensantia libras vigintiquinque .
- LIX.
S. Silvestri .
S. Luciæ in Renatis .
S. Angel .
S. Luciæ in Septem Viis .
SS. Sergii & Bacc .
S. Eustachii .
S. Luciæ in Orph. Basilica .
S. Petri Basilica Lateranensis .
- In monasterio S. Silvestri fecit vestes duas , unam in basilica majori Byzantæa cum chrysoclavo , & aliam de fundato in Oratorio .
In monasterio S. Luciæ in Rhenatis, fecit vestem de fundato cum chrysoclavo .
In S. Angelo in Fabiano fecit vestem de fundato .
In diaconia S. Luciæ in Septem viis fecit vestem de fundato .
In diaconia SS. Sergii & Baccii fecit vestem de stauraci .
In diaconia S. Eustachii fecit vestem de fundato .
In diaconia S. Luciæ in Orphea fecit vestem de fundato .
Ipse item a Deo protectus venerabilis & almiscus Pontifex fecit in basilica B. Petri Apostoli nutritoris sui in medio ejus Crucifixum ex argento purissimo pensantem libras septuagintaduas .
Item fecit in Triclinio Lateranensi miræ magnitudinis alias decem absides dextera lævaque diversis historiis depictas habentes Apostolos Gentibus prædicantes, cohærentes basilicæ Constantinianæ, in quo loco & accubita collocavit, & in medio concham porphyreticam aquam fundentem. Necnon & pavementum ipsius marmoribus diversis stravavit .
Fecit & in titulo S. Quiriaci vestem de stauraci cum periclysi de blattbi, & in gyro chrysoclavum, & in medio Crucem de margaritis .
- S. Quiriaci .
Cœmet. S. Sixti .
- In cœmeterio S. Sixti via Appia fecit vestem de stauraci habentem in medio Crucem de chrysoclavo .
- LX.
S. Callisti .
SS. quatuor coronat .
- In titulo S. Callisti super altare post absidem fecit vestem de stauraci, & in medio Crucem de chrysoclavo, ibidem & similiter vela fecit de stauraci .
Fecit & in titulo SS. quatuor Coronatorum vestem de stauraci habentem in medio Crucem de chrysoclavo .
- Similiter in Ecclesia S. Martyris Sabinæ fecit vestem de fundato cum periclysi de blattbi habentem in medio Crucem de chrysoclavo, necnon in basilica sancti Laurentii in Formoso fecit vestem de fundato .
Ecclesiam vero B. Pauli Apostoli, quæ appellatur Conventus, sitam in territorio * Urbevetano inter fines Suanenses, & Clusinos seu Tuscianenses, atque Castritana, quæ nimia vetustate marcuerat, atque in ea pecudes refugium faciebant, ex qua & reliquiæ ablatae fuerant, idem sanctissimus Pontifex mundari fecit, & omnia facta tecta ipsius cum porticibus noviter restauravit, atque in altare ejus vestem de stauraci posuit, & reliquias recondi præcepit .
- LXI.
S. Petri in Albano .
S. Hippolyti .
S. Sabin .
- Pari modo & basilicam S. Petri sitam in Albano, quæ præ nimia vetustate jam ruitura erat, omnia facta tecta restituens restauravit .
Et in basilica B. Hippolyti Martyris in civitate Portuense fecit vestes de stauraci duas, unam super caput ejus, aliam in altare majore .
In titulo S. Sabinæ tetravila de stauraci pulcherrima .
Fecit in titulo SS. quatuor Coronatorum vestem de stauraci habentem in medio Crucem de chrysoclavo .
In basilica S. Agapiti Martyris in civitate Prænestina fecit vestem de stauraci cum periclysi de fundato, & in medio Crucem de chrysoclavo .
In Ecclesia S. Clementis posita Velitris, fecit vestem de stauraci .
In Ecclesia S. Chrysoconi fecit vestem de stauraci cum periclysi de blattbi .
In tit. S. Laurentii in Lucina fecit vestem de stauraci cum periclysi de blattbi .
In tit. S. Marci vestem de stauraci cum periclysi .
In tit. B. Laurentii in Damaso fecit vestem similiter .
In tit. B. Sixti vestem de stauraci cum periclysi de blattbi .
In diaconia beati Hadriani & in Ecclesia beatae Martine, & in diaconia antiqua fecit vestes de stauraci cum periclysi .
In diaconia beati Archangeli fecit vestes tres, ex quibus unam de stauraci cum periclysi de blattbi, & alias duas de Tyrio cum periclysi de fundato cum historia de
- S. Sabinæ .
S. Pauli Eccles. * Orbevetano .
S. Hippolyti .
S. Sabin .
SS. quatuor coronat .
S. Agapiti .
S. Clementis .
S. Chrysoconi .
S. Laur. in Lucina .
S. Marci .
S. Laurentii .
S. Sixti .
S. Hadriani .
LXII.
S. Archangeli .
S. Sergii .
S. Agathe .
S. Archangeli .
- In basilica B. Archangeli, quæ ponitur in septimo, fecit vestem de stauraci cum periclysi de blattbi .
In

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.

S. Agapiti . In monasterio S. Agapiti, quod ponitur, Ad vincula, fecit vestem de stauraci.

S. Agnetis . In Ecclesia B. Agnetis Martyris, ubi ejus corpus requiescit, fecit vestem de fundato cum periclysi de blattbi.

S. Apollinaris . Item fecit in Ecclesia sancti Apollinaris.

LXIII. SS. Martini & Silvestri . In titulo SS. Martini & Silvestri fecit vestes duas de stauraci, e quibus unam cum periclysi de fundato, aliam vero de blattbi.

S. Viti . In diaconia S. Viti fecit vestem de stauraci & periclysi de fundato.

S. Eugenia . In Ecclesia B. Eugenia, in qua sanctum corpus ejus requiescit, fecit vestem de stauraci cum periclysi

S. Stephani . Item fecit in Ecclesia S. Stephani in Caelio monte vestes de stauraci duas, unam super altare majus, alteram super corpora SS. Primi & Feliciani.

S. Euphemie . In basilica B. Euphemie fecit vestem de stauraci.

S. Archangeli . In basilica B. Archangeli in Vico Patricii fecit vestem de stauraci.

S. Sebastiana . Item fecit super sepulcrum B. Sebastiani Martyris, via Appia, ad Catacumbas vestes majores duas unam de stauraci, & aliam de fundato, & inibi super tumbas Apostolorum Petri & Pauli fecit vestes duas de stauraci, & de fundato cum blattbi.

S. Laurentii . In basilica S. Laurentii Martyris sita infra civitatem Tiburtinam vestem de stauraci.

Basilica S. Petri . In Oratorio S. Stephani in sancto Petro, qui appellatur Major, fecit vestem de stauraci.

In basilica beati Hyacinthi sita in Sabinis, ubi & corpus ejus requiescit, fecit vestem de stauraci pulcherrimam.

Item fecit super altare beati Petri fautoris sui vestem chrysoclavam mirae magnitudinis habentem historiam Dominicae Nativitatis cum gemmis pretiosissimis & margaritis ornatam.

LXIV. Fecit & in supradicta Ecclesia vela de stauraci atque fundato pendentia intus inter columnas majores dextra laevaue numero sexagintaquinque, & alia vela alba holoserica majora, quae pendent ante Regias in introitu. Atque ibidem fecit Crucifixum ex argento purissimo juxta altare majus, pensantem libras quinquagintaduas: cui desuper fecit gabathas sex, cunctas ex argento purissimo, quae pendent ante arcum majorem dextra laevaue, pensantes simul libras duodecim & semis. Ibidem fecit vela de stauraci, quae pendent inter arcus argenteos in circuitu altaris numero decem, in quibus duo habentia in medio Cruces de chrysoclavo cum orbiculis, & alia octo cum periclysi de chrysoclavo; arcus vero cum columnis suis ex argento purissimo pensantes libras du-

centas quinquaginta unam & semis. Ibidem super Crucem fecit anaglyphum intersutilem ex auro mundissimo, pendentem in pergula ante altare cum candelis duodecim pensantem libras tredecim.

In basilica sanctae Dei Genitricis, Ad praesepe, fecit gabathas quinque ex auro purissimo pensantes libras octo & semis, atque Crucem ex auro purissimo pensantem libras decem, atque coronam majorem ex argento purissimo pensantem libras triginta sex. Fecit & ibi vela alba holoserica inter columnas majores dextra laevaue numero quadraginta duo, ex eisue undecim rosata. Fecit etiam in introitu altaris alia vela holoserica rosata, quae pendent inter arcus ciborii numero quatuor, ex quibus unum de chrysoclavo & margaritis, atque aliud velum majus album, quod pendet ante Regias majores in introitu facta tecta.

Item sanctissimus Pontifex facta tecta Ecclesiae S. Auae sitae ad ostia Tiberina noviter reparavit.

Ecclesiam beati Marcelli, sitam in quartodecimo, quae ab igne fuerat exusta, idem almus Pontifex in omnibus noviter restauravit.

Fecit & in basilica Salvatoris, quae appellatur Constantiniana, tetravila in circuitu altaris alba holoserica, ex quibus unum habet in medio tabulam cum Cruce, de chrysoclavo. Sed & renovavit altare majus mirae magnitudinis decoratum ex argento purissimo pensante libras sexaginta octo.

Fecit & in basilica S. Dei Genitricis Mariae, Ad praesepe, vestem chrysoclavam cum margaritis ornatam, habentem historiam Dominicae Nativitatis, similiter & arcus duos ex argento in presbyterio cum columnis quatuor, & alios arcus quinque pensantes libras centum triginta. Idem vero praecipuus Praesul fecit ibidem vestem rubram alythinam, habentem in medio tabulam cum chrysoclavo cum historia Domini nostri Jesu Christi, & S. Simeonis, quando in templo est presentatus, & in circuitu listam de chrysoclavo. Nec non aliam vestem de chrysoclavo, habentem historiam S. Dei Genitricis Mariae mirae magnitudinis & pulchritudinis, decoratam gemmis pretiosis & margaritis ornatam, periclysi de chrysoclavo, & in circuitu lista de chrysoclavo.

Sed & in diaconia S. Mariae Dei Genitricis dominae nostrae, quae appellatur Dominica, fecit vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia ejusdem sanctae Dei Genitricis ex margaritis ornatam, & periclysin de chrysoclavo.

Fecit autem & in diaconia sanctae Dei Genitricis, quae appellatur Antiqua, super altare majus ciborium ex argento puris-

LXV. S. Mariae ad Praesepe.

S. Auae.

S. Marcelli.

Basilica Constantiniana.

LXVI. S. Mariae ad Praesepe.

S. Mariae Dominicae.

S. Mariae Antiquae.

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPER.

rissimo, pensans libras ducentas duodecim.

LXVII.
Basilica
S. Petri.

Fecit & in basilica S. Petri nutritoris sui gabatham ex auro purissimo anaglypham cum gemmis pretiosis ornatam, quæ pendes ante imaginem ipsius Apostoli in ingressu vestibuli, pensantem libras septem & semis. Faciem autem Salvatoris, & ipsius Apostolorum principis ab imo usque ad summum cum luminaribus inferius & superius honoravit; necnon & intra Confessionem Salvatorem stantem dextera, lævaque ejus B. Apostoli Petri & Pauli imagines, habentes pariter coronas ex gemmis pretiosis. Atque pavementum ipsius Confessionis vestitum ex auro fulvo pensante simul libras quadringentas quinquagintares, & uncias sex. Verumetiam super ipsum sacrum altare fecit vestem chrysoclavam habentem historiam Dominicæ Ascensionis & Pentecosten, cum periclysi de chrysoclavo. Pari modo ubi supra fecit imaginem ipsius Apostolorum principis in porta virorum ex auro purissimo, pensantem libras decem & octo & uncias tres. Idem vero beatissimus Pontifex ubi supra fecit cancellos fusiles in ingressu presbyterii, a dextera, lævaque, necnon & in ingressu vestibuli ex argento mundissimo, pensantes simul libras mille quingentas septuagintatres. Simulque & columnas * versatiles in ingressu corporis dextera lævaque ex parte virorum ac mulierum octo, simul pensantes libras centum nonaginta tres. Necnon & arcus argenteos octo, pensantes simul libras centum quadraginta.

* tornatiles.

S. Andr.

Fecit idem beatissimus Pontifex in basilica S. Andreae ubi supra, regnum ex auro purissimo cum gemmis pretiosis, pensans libras duas & uncias quinque.

S. Petronillæ.

Necnon super altare beatæ Petronillæ, ubi supra, fecit regnum aureum cum gemmis pretiosissimis, pensans libras duas & uncias tres.

LXVIII.
S. Mariæ
Mediana.

Simili modo super altare Sanctæ Dei Genitricis ubi supra, quæ appellatur Mediana, fecit vestem de fundato cum periclysi de chrysoclavo, habentem historiam Annunciationis Dominicæ.

S. Agathæ in
Subutra.

In monasterio sanctæ Agathæ super Suburræ, fecit vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum periclysi de chrysoclavo.

S. Pancratii.

Necnon in monasterio sancti Pancratii sito post basilicam Salvatoris, quæ Constantiniana dicta est, fecit vestem de fundato.

S. Petri.

Hic fecit beato Petro nutritori suo Evangelia aurea cum gemmis prasinis, ac hyacinthinis, & albis miræ magnitudinis in circuitu ornata pensantia libras decem & septem & uncias quatuor. Hic fecit calicem aureum præcipuum diversis ornatum lapidibus pretiosis, pensantem libras viginti & octo, similiter & patenam auream

pensantem libras viginti octo & uncias novem. Pari modo in eadem basilica ipsius Apostoli fecit Cherubim de argento purissimo deauratos quatuor, qui stant super capita columnarum argentearum sub ciborio, pensantes libras nonaginta tres. Fecit quoque imaginem Salvatoris, ubi supra auream, quæ stat in trabe super ingressum vestibuli, pensantem libras septuaginta novem.

Idem præfatus Pontifex fecit super altare beatæ Petronillæ ciborium cum columnis porphyreticis, ex argento purissimo miræ magnitudinis, pensans libras trecentas quadraginta octo, & imaginem argenteam stantem sub arcu ipsius ciborii, pensantem libras decem & semis.

Ita fecit in basilica sanctæ Dei Genitricis, Ad præsepe, super altare vestem chrysoclavam habentem historiam Dominicæ Resurrectionis miræ magnitudinis & pulcritudinis, decoratam cum periclysi de chrysoclavo, & undique margaritis ornatam.

In titulo S. Dei Genitricis, quæ appellatur Callisti, fecit regnum ex auro purissimo pendens super altare majus ex gemmis pretiosis ornatum.

In diaconia S. Dei Genitricis, quæ appellatur, Dominica, fecit regnum ex auro mundissimo pendens super altare majus cum gemmis pretiosis ornatum, pensans libras duas.

Fecit & in basilica sanctæ Dei Genitricis, Ad præsepe, in ingressu præsepis regias * vestes ex auro purissimo pensantes simul libras centum viginti septem, & super ipsas Regias modicum fundatum, habens in circuitu listam de chrysoclavo; necnon alia vela majora Tyria super regias majores tria in ingressu basilicæ cum periclysi de fundato.

Idem egregius Præsul in Ecclesia beati Petri Apostoli fecit calices majores ex argento purissimo, qui ponuntur super trabes argenteos numero decem & octo, pensantes simul libras centum octoginta duo; necnon fecit cestrostrata majora fusilia ex argento purissimo, quæ stant ante Confessionem, pensantia libras centum nonaginta octo. Investivit vero ipsam Crucem ex argento mundissimo, quæ est super imaginem auream in ingressu vestibuli, pensantem libras centum vigintisex & semis. Verum etiam ibi fecit lucernas fusiles duas ex argento purissimo pensantes simul libras viginti septem, & constituit ut diebus Dominicis & in sanctis solemnitatibus hinc inde juxta Lectorium consisterent, & ad legendas sacras lectiones luminis splendore refulgerent.

Hic fecit ad beatum Andreæ ciborium ex argento purissimo super altare majus pensans libras trecentas quinque. Idem Pontifex divinitus baptisterium ejusdem

S. Petronillæ.

LXIX.
S. Mariæ
ad Præsepe.

S. Mariæ
Tit. Callisti.

S. Mariæ
in Dominica.

S. Mariæ
ad præsepe.

*

S. Petri
Basilica.

LXX.
S. Andr.

Ec.

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.

Ecclesia jam præ nimia vetustate ruina proximum (quia angustior locus existerat populo, qui veniebat ad baptismum) a fundamentis ipsum amplum & rotundum in meliorem erexit statum, atque sacrum fontem in medio largiori spacio fundavit, cumque in circuitu columnis porphyreticis decoravit & in medio fontis columnam posuit, & super columnam agnum ex argento fundentem aquam, pensantem libras viginti octo & uncias decem: necnon altare majus super abside constituit, cujus faciem atque Confessionem, seu rugas ad decorem ipsius sacri altaris investivit ex argento mundissimo pensante simul libras quadraginta octo. Verum etiam & vestem de stauraci super ipsum posuit, atque regularem ubi supra investitum ex argento purissimo fecit, & super ipsum regularem posuit arcum & gammadias ex argento pensantes simul libras octoginta, necnon imagines tres ubi supra posuit ex argento, pensantes libras triginta septem & uncias decem; ipsum vero baptisterium diversis in circuitu decoravit picturis.

LXXI.
Oratorium S.
Crucis.

Oratorium vero sanctæ Crucis præ nimia vetustate ruiturum a fundamento simul cum abside novo edificio erexit, & ad perfectum usque perduxit, atque ipsum absidem ex musivo diversis decoravit picturis atque marmoribus miro splendore, ubi obtulit hæc, ciborium super altare cum columnis..... atque faciem altaris investivit ex argento purissimo pensante libras centum viginti unam & uncias duas, regnum epanoclistum ex auro purissimo cum Cruce in medio pendente super ipsum altare pensans libram unam & uncias undecim: necnon alias columnas argenteas quatuor, & super ipsius regularem investitum ex argento purissimo pensantem libras sexaginta quatuor & uncias tres, arcus argenteos tres pensantes libras quadraginta tres & uncias octo: imagines argenteas deauratas tres pensantes libras triginta: canistra argentea duodecim pensantia libras septuaginta octo, gabaithas argenteas intersatiles fundatas viginti unam, & Crucem unam pensantes simul libras quinquaginta: vestem vero super altare fundatam unam & aliam de blatibi cum chrysoclavo, necnon aliam vestem rosatam cum chrysoclavo, velum modicum chrysoclavatum cum Crucifixo & margaritis ornatum, vela modica, quæ pendent in regulare ante imagines. Tyria sex, vela alba rosata serica ornata in circuitu de fundato duodecim. Velum majus album rosatum ornatum desuper de quadruplo unum, & aliud velum rubeum cum tabula, quod pendet ante Regias majores, vela modica de stauraci quatuor, quæ pendent in regulari ante imagines, sed & alia vela promiscua serica numero unde-

cim. Fecit ubi supra ad fontes vela Tyria tria, quæ pendent in regulari ante imagines, & alia vela serica numero viginti unum.

Hic fecit beato Petro Apostolo nutriori suo calicem aureum præcipuum epinoclistum diversis ornatum lapidibus pretiosis, pensantem libras vigintiquinque: fecit vero super ciborium cantbara majora quatuor ex argento purissimo habentia in medio cereos ex argento diademata, pensantia libras centum quadraginta. Fecit & thuribulum Apostolicum ex auro purissimo pensans libras duas & uncias quinque. Fecit vero vestem super altare majus chrysoclavam diversis ornatam picturis, quam constituit quatuor temporibus per annum in duodecim locis ibidem ponere. Fecit ubi supra coronas majores ex argento purissimo quatuor pensantes simul libras centum quinquaginta & semis. Fecit & Lectorium ex argento purissimo miræ magnitudinis pensans libras quadraginta tres, necnon cerostrata ex argento purissimo manentia juxta Lectorium, pensantia simul libras quadraginta octo, verum etiam * super scripta cerostrata fecit lucernas fusiles bimixas duas ex argento puro pensantes libras viginti septem, & constituit, ut Dominicis diebus vel sanctis solemnitatibus hæc inde juxta Lectorium consisterent, & ad legendas sacras lectiones luminis splendore fulgerent. Phara cantbara fecit in presbyterio quatuordecim ex argento mundissimo pensantia simul libras quatuor centum triginta tres, necnon columnas octo & arcus quatuor ex argento pensante libras centum septuaginta tres. Fecit ibidem calices fundatos ex argento, qui pendent inter columnas majores dextra lavaque basilicæ numero septuaginta quatuor ex argento, pensantes libras, *centum sexaginta unam.

LXXII.
S. Petri
Basilica.

Item beatus Antistes ad beatum Andreæ Apostolum vestivit altare majus ex argento purissimo deaurato pensante libras centum triginta quinque, cantbara ex argento purissimo duodecim pensantia libras quinquaginta duas, canistra duodecim ex argento purissimo pensantia libras septuaginta octo.

* 46r.
LXXIII.
S. Andr.

Vestivit altare S. Petronilla ex argento purissimo deaurato diversis ornatum picturis undique pensans libras centum sexaginta duas.

S. Petronilla.

Necnon vestivit altare B. Gregorii Confessoris atque Pontificis ex argento deaurato undique pensante libras centum viginti octo.

S. Gregorii Papæ.

Fecit insuper in gremio basilicæ B. Petri Apostoli cortinam majorem Alexandrinam holosericam habentem in medio ad junctum fundatum, & in circuitu ornamenta de fundato. Verum etiam idem præ-

S. Petri.

cipuus Præsul fecit iburibula Apostolica duo ex auro purissimo, ex quibus unum misit intus super corpus ejus, pensans libras quinquaginta duas, alterum pensans libras duas & uncias octo, quod præcedit per stationes.

S. Mariæ
ad Præsepe.

Idem Pontifex investivit faciem altaris sanctæ Dei Genitricis Ad præsepe ex argento mundissimo deaurato pensante libras octoginta sex. Fecit ibi coronas duas ex argento purissimo pensantes libras quinquaginta quatuor. Cortinam majorem Alexandrinam holofericam ornatam de fundato unam.

LXXIV.
Basil.
Constantiniana.

Hicidem vero præcipuus Præsul ex largitate omnipotentis Dei & B. Petri Apostoli clavigeri Regni cælorum obtulit per universas Sanctorum Ecclesias hujus almæ Urbis Romæ coronas, vel etiam canistros ex argento purissimo ob veniam peccatorum suorum, videlicet, in Ecclesia Domini nostri Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, fecit coronam ex argento purissimo pensantem libras viginti tres.

S. Mariæ
ad Præsepe.

In basilica sanctæ Dei Genitricis ad præsepe similiter fecit coronam ex argento purissimo pensantem libras tredecim.

S. Mariæ
ad Martyres.

In Ecclesia S. Dei Genitricis ad Martyres fecit coronam pensantem libras duodecim & uncias tres.

S. Mariæ
tit. Callisti.

In Ecclesia S. Dei Genitricis tituli Callisti fecit coronam argenteam pensantem libras tredecim & uncias tres.

S. Mariæ
Antiquæ.

In Ecclesia S. Dei Genitricis, quæ appellatur Antiqua fecit coronam ex argento pensantem libras tredecim.

S. Mariæ
Cosmed.

In diaconia ipsius Dei Genitricis, quæ appellatur Cosmedin eodem modo fecit coronam ex argento pensantem libras duodecim.

S. Mariæ
Domicæ.

Necnon in diaconia sanctæ Dei Genitricis, quæ appellatur Dominica, similiter fecit coronam de argento pensantem libras novem.

LXXV.
S. Mariæ
in Via
lata.

In diaconia S. Dei Genitricis, quæ appellatur Via lata, fecit coronam ex argento pensantem libras novem.

S. Mariæ
in Cyro.

Item in diaconia sanctæ Mariæ in Cyro fecit coronam ex argento pensantem libras octo.

S. Mariæ
Forisportam.

In diaconia sanctæ Dei Genitricis, quæ appellatur foris portam, fecit coronam pensantem libras quatuor & uncias duas.

Similiter fecit in monasterio S. Silvestri coronam ex argento pensantem libras sex & uncias tres.

* Pallacini

In monasterio S. Laurentii dicti * Pallaciani, fecit canistrum de argento pensans libras duas, & uncias septem.

In monasterio S. Pancratii, quod ponitur juxta basilicam Salvatoris, fecit canistrum de argenteo pensans libras quinque & semis.

Fecit etiam in monasterio SS. Andreae & Bartholomæi, quod appellatur Honorii, canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Stephani, quod ponitur juxta Lateranas, fecit canistrum de argento pensans libras duas.

In monasterio primi Martyris Stephani quod ponitur ad B. Petrum Apostolum, fecit canistrum ex argento pensans libras tres & semis.

In monasterio SS. Joannis & Pauli, LXXVI. quod positum est juxta B. Petrum Apostolum fecit canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Martini fecit canistrum ex argento pensans libras quatuor & uncias duas.

In monasterio S. Stephani, quod appellatur Cara galla patricia, fecit canistrum pensans libras duas & semis.

In monasterio S. Casarii, quod positum ad B. Paulum Apostolum fecit canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Stephani apud S. Paulum fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio SS. Cosmæ & Damiani juxta Præsepe fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias duas.

In monasterio S. Andreae, quod appellatur Massa Juliana, fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio S. Hadriani, quod ponitur juxta Præsepe, fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio S. * Cassini, quod ponitur juxta B. Laurentium foris muros, fecit canistrum ex argento pensans libras duas. * Cassii

In monasterio Sancti Stephani fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio S. Victoris ad S. Pancratium fecit canistrum pensans libras duas & uncias septem.

In monasterio S. Chrysogoni fecit canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Mariæ, quæ appellatur Ambrosii, fecit canistrum ex argento pensans libras duas. LXXVII.

In monasterio S. Mariæ, quæ appellatur Juliæ, fecit similiter.

In monasterio S. Andreae, quod positum est juxta basilicam Apostolorum, fecit similiter.

In Oratorio S. Stephani, quod positum est in monasterio Dulcitii, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias quinque.

In Oratorio SS. Sergii & Bacchi, quod positum est in Callinio, fecit similiter.

In monasterio S. Agapitii, quod positum est juxta titulum Eudoxiæ fecit similiter.

In Oratorio sanctæ Agnetis, quod positum est in monasterio, quod appellatur duo

duo furna, fecit canistrum pensans libras duas & uncias octo.

Necnon in Oratorio S. Viti, quod positum est in monasterio, quod appellatur ad Surdas, fecit canistrum pensans libras duas & uncias novem.

In monasterio S. Bibianæ fecit similiter canistrum de argento pensans libras duas & uncias novem.

* Renati

Fecit in Oratorio S. Lucie, quod positum est in monasterio * Recanati canistrum pensans libras duas.

Fecit in Oratorio S. Mariæ, quod positum est in monasterio S. Michaelis canistrum pensans libras duas, uncias duas.

In monasterio sancti Sergii fecit canistrum similiter ex argento pensans libras tres.

In Oratorio S. Agathæ, quod ponitur in monasterio ad caput Africi, canistrum ex argento pensans libras tres.

LXXVIII.

In monasterio S. Euphemie & Archangelii, quod positum est juxta titulum Pudens, fecit canistrum ex argento pensans libras quinque.

In monasterio S. Seridonis fecit similiter.

In Oratorio sanctæ Agathæ, quod positum in monasterio Tempuli, fecit similiter.

In Oratorio S. Casarii ad monasterium de Corsas, similiter fecit canistrum pensans libras duas & uncias tres.

In monasterio S. Semitrii fecit similiter.

In monasterio S. Mariæ ad Aquas Salvias fecit similiter.

In monasterio S. Donati, quod positum est juxta titulum S. Priscæ, fecit canistrum argenteum pensans libras duas & uncias quinque.

In monasterio S. Joannis, quod positum est in Aventino, fecit similiter.

In Oratorio sanctæ Mariæ, quod positum est in monasterio de Lutara, fecit canistrum argenteum pensans libras duas & semis.

In monasterio Hierusalem, quod positum est ad S. Petrum Apostolum, fecit similiter.

In monasterio S. Agnetis foris portam Numentanam, fecit canistra ex argento pensantia libras quinque.

In monasterio S. Eugeniæ foris portam Latinam pari modo fecit canistra ex argento pensantia libras quinque.

LXXIX.

In Oratorio S. Gregorii, quod positum in Campo Martis, fecit canistrum pensans libras tres. Hactenus de donis in monasteria collatis, quæ numerata hic habes quadraginta quatuor, ut non te pigeat prolixæ lectionis, cum representatam in his habeas veterem Romam hujus temporis in numero & cultu diversorum nominum Ecclesiarum. Sed dolendum sit,

Ann. Eccl. Tom. XIII.

earum quamplurimas excidisse; gaudendum tamen, vel earum saltem nomina superesse. Pergit vero de aliis donis ad alia loca sacra missis Anastasius cœptam semel orationem:

Fecit in titulo beatæ Sabinae coronam ex argento purissimo pensantem libras octo.

In diaconia SS. Silvestri & Martini posita juxta Orpheam, coronam ex argento pensantem libras sex & uncias duas.

In Oratorio S. Lucie, quod est positum in xenodochio, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias quatuor.

In Oratorio S. Abbachyri, quod est in xenodochio, fecit similiter canistrum pensans libras duas.

In Oratorio SS. Cosmæ & Damiani positum in xenodochio, quod appellatur Tuccium, fecit canistrum pensans libras duas & unciam unam.

In Oratorio S. Peregrini posito in hospitale Dominico ad Naumachiam fecit canistra pensantia libras quinque & unciam unam.

Fecit idem Pontifex in basilica Domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, super altare majus vestes chrysoclavas duas, ex quibus unam habentem historiam Dominicæ Resurrectionis, aliam habentem historiam vivificæ & venerandæ Dominicæ Crucis. Cantharos ex argento mundissimo octo pensantes simul libras vigintiseptem & uncias sex. Investivit super rugas ante ingressum altaris ex argento purissimo pensante libras quadraginta octo & uncias octo. Fecit coronam ex argento purissimo pensantem libras duodecim. Fecit ubi supra ad Fontes vela alba holoferica ornata in circuitu de fundato atque quadruplo numero decem. Sarta tecta ipsius Ecclesiæ cum quadriporticu simul ad fontem omnia, & in omnibus noviter restauravit. Quæ enim intacta & inconcussa reliquerat terræmotus? simul & fenestras in apside ex vitro ex diversis coloribus conclusit, atque decoravit: & alias fenestras basilicæ ex metallo gypfino reparavit. Et in medio basilicæ fecit cortinas duas, ex quibus unam majorem fundatam albam, & aliam minorem albam rosatam.

LXXX.
Basilicæ
Constantinianæ.

Fecit idem Pontifex in basilica sanctæ Dei Genitricis, quæ appellatur, Ad præsepe, cortinam rosatam cum periclysi de fundato: canthara de argento purissimo duo pensantia libras vigintitres, columnas duas pensantes libras viginti unam, uncias quinque: Crucem cum gabatha ex argento mundo pensantem libras quinque.

S. Mariæ
ad Præsepe.

In diaconia ipsius Dei Genitricis, quæ appellatur Antiqua, fecit tetravila alybina ornata in circuitu de quadruplo.

In Oratorio S. Andreae vela holoferica ornata, ut supra.

LXXXI.

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.S. Maria
in Calli-
sto.

In titulo ipsius Dei Genitricis, quæ appellatur Callisti, fecit vestem albam holofericam rosatam, habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia de Præsentatione Domini nostri Jesu Christi & sancti Simeonis, cum periclysi de Tyrio: tetravila rubea alythina quatuor, habentia Crucem cum gammadiis, & in circuitu periclysin de Tyrio. Velum Tyrium majus, quod pendet ante imaginem cum periclysi de blatthi unum. Vela modica rubea alythina cum stauraci in medio numero tria, quæ pendet ante imagines argenteas cum periclysi de blatthi. Cortinam majorem holofericam in gremio basilicæ unam. Fecit & imagines argenteas, deauratas quibus unam cum gemmis: arcum argenteum unum cum gammadiis. Supra cerostrata, pbarum unum, thuribula duo, pensantia simul libras nonagintaquinque, & uncias septem.

Basilica S.
Petri.

Fecit vero idem præfatus Antistes B. Petro Apostolo calicem aureum diversis ornatum lapidibus pretiosis, qui procedit per stationes pensantem libras tredecim & semis.

Hic fecit in basilica ipsius Apostoli velum chrysoclavum, quod pendet super ingressum vestibuli, item aliud velum majus chrysoclavum, quod pendet in trabe argentea ante imaginem Salvatoris super ingressum vestibuli. Coronam majorem ex argento purissimo pensantem libras quinquagintatres & uncias octo, pbarum argenteum pendens infra ipsam coronam, pensans libras vigintiquatuor. Item coronas argenteas quatuor pensantes libras quinquagintaseptem: Canistra octo pensantia simul libras quadraginta.

LXXXII.
Symbo-
lum Fidei
Scriptum
in Scutis
Argen-
teis.
* pen-
dentia

Hic vero pro amore & cautela Orthodoxæ Fidei, fecit ubi supra scuta argentea duo scripta utraque Symbolo, unum quidem litteris Græcis & aliud Latinis, * sedentia dextra lævaque super ingressum corporis, pensantia libras nonagintaquatuor & uncias sex. Hujus autem faciendi operis tam in basilica S. Petri, quam in basilica S. Pauli quæ præcesserit occasio, superius dictum est suo loco. Pergit idem auctor:

Fecit ubi supra in gremio basilicæ cortinam majorem holofericam fundatam unam. Velum album holofericum rosatum majus unum, quod pendet in trabe majore super imagines aureas ornatum in circuitu de fundato. Super fontes fecit vela serica alba numero novem ornata in circuitu de fundato.

Altare S.
Leonis.

Hic vero investivit altare beati Leonis Confessoris atque Pontificis ex argento mundissimo deaurato pensante libras centum & novem.

Altare S.
Gregorii.

Item investivit altare B. Gregorii Confessoris atque Pontificis ex argento mundissimo deaurato pensante libras centum

vigintiseptem. Et post illa de cultu basilicæ S. Pauli, quæ dicta sunt superius, dum de terræmotu, quo illa basilica concussa est, actum est, ista addit.

Hic fecit in basilica B. Sabine Martiris in gremio basilicæ cortinam majorem holofericam de quadraplo & fundatam pulcherrimam.

LXXXIII.
S. Sabine

Præfatus vero venerabilis & præclarus Pontifex fecit in basilica beati Petri nutritoris sui super altare majus ciborium unum cum columnis quatuor ex argento purissimo deaurato cum diversis historiis miræ magnitudinis mirifice decoratum, quod pensat undique libras septingentasquatuor & uncias tres. Ciborium vero, quod inde abstulit, posuit super altare majus in basilica Dei Genitricis, quæ appellatur, Ad præsepe, & Crucem argenteam fecit inibi, pensantem libras duodecim & uncias tres.

SS. Apo-
stolorum.

Quadriporticum basilicæ sanctorum Apostolorum in Via lata intus & foris restauravit.

Sarsa tecta S. Agatæ Martyris sita in Suburra noviter restauravit.

S. Aga-
thæ.

Hic vero sanctissimus Præsul fecit in Patriarchio Lateranensi Oratorium a fundamentis in honore beati Archangeli, quod etiam musivo diversis picturis ornavit undique; & omnia cimelia tam aurea, quam argentea, atque etiam vela obtulit. Mancronam vero ipsius Lateranensis Patriarchii, quæ extenditur a campo & ultra imagines Apostolorum, quæ præ nimia vetustate ruttura erant, a fundamentis restituit, & solaria restituit, marmoribus stravit, & cameram ipsius Mancronæ noviter fecit, & diversis historiis pictura mirifica decoravit.

In Patri-
archio
Lateran-
ensi.

Idem a Deo protectus venerabilis & præclarus Pontifex, fecit in circuitu altaris B. Petri Apostoli nutritoris sui tetravila rubea holoferica alythina, habentia tabulas, seu orbiculos de chrysoclavo diversis historiis depictos cum stellis de chrysoclavo ex margaritis ornata miræ magnitudinis & pulchritudinis decorata, quæ in diebus festis ibidem ad decorem emittuntur. Pari modo & desuper & alia tetravila alba holoferica rosata Paschalia, habentia tabulas & orbiculos de chrysoclavo & margaritis, cum periclysi de chrysoclavo. Item etiam alia vela modica quatuor ubi supra in singulis columnis ciborii fecit, habentia tygres de chrysoclavo, & in circuitu ornata de blatthi. Item & alia vela modica quatuor eandem habentia similitudinem, eorum, quæ in basilica Doctoris mundi Pauli Apostoli in columnis ciborii fecit.

LXXXIV.
Basilica S.
Petri.

Idem Pontifex sarsa tecta restauravit sancti Agapiti Martyris, quæ sita est in Præstino: necnon tecta alterius basilicæ,

S. Agapi-
ti.

- posita juxta eandem restauravit .
- S. Stephani . Pari modo facta tecta basilica beati Stephani primi Martyris posita via Latina milliario tertio, quae erat ruina proxima, reparavit .
- S. Basilidis . Item basilicam B. Basilidis Martyris sitam in Merulana noviter restauravit .
- Basilica Lateran . Item in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quae appellatur Constantiniana, de proprio argento ipsius basilicae coronas cum delphinis quinque, canistra numero trigintaquinque, gabathas numero octo de argento purissimo pensantes simul libras ducentas septuagintasex .
- LXXXV . S. Mariae ad Praesepe . Fecit enim in basilica sanctae Dei Genitricis, quae vocatur, Ad praesepe, cortinam de fundato, & in circuitu ornata de blattbi, quae pendet in pertica super sedem mirifice decoratam . Vela promiscua tam de fundato quam de stauraci & quadraplo, ornata in circuitu de blattbi numero quadraginta . Fecit vero ubi supra ante ingressum Praesepe pharum in modum retis ex argento purissimo cum canistris quinque de argento purissimo, pensans simul libras trigintasetem & semis .
- Basilica S. Petri . Idem vero sanctissimus Pontifex fecit rursus beato Petro Apostolo nutritori suo calicem aureum praecipuum tetragonum epanoclistum diversis ornatum pretiosis lapidibus, pensantem libras trigintaduas: nec non patenam auream spanoclistam mirae magnitudinis decoratam, pensantem libras viginti quinque & uncias novem . Fecit & pharum in modum retis cum canistro & Cruces de argento purissimo, quae pendet sub arcu principali: necnon & alium pharum majorem cum canistris pendentem sub trabe majore argentea, ad ornatum S. Dei Ecclesiae pensantem libras mille centum quatuor, & uncias septem .
- LXXXVI . S. Mariae ad Praesepe . Idem fecit sanctissimus Pontifex in basilica sanctae Dei Genitricis Mariae Ad praesepe tetravila alba holoserica rosata, ornata in circuitu de chrysoclavo, & intra praesepe idem fecit vestes albas rosatas numero quatuor, ornatas in circuitu de Tyrio .
- S. Mariae in Domnica . In diaconia vero ejusdem Dei Genitricis, quae appellatur Dominica, fecit vestem albam holosericam rosatam habentem in medio tabulas de Tyrio cum historia Crucifixi: necnon & rotam de chrysoclavo ornata in circuitu de quadraplo . Fecit ubi supra cortinam fundatam ornata in circuitu de blattbi .
- S. Mariae in Cosmedin . In diaconia ejusdem Dei Genitricis, quae appellatur Cosmedin, fecit vestem albam holosericam cum tabula de chrysoclavo, habentem historiam Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu listam de Chrysoclavo .
- S. Mariae ad Martyres . Fecit ad S. Mariam Ad Martyres vestem albam holosericam rosatam cum tabula de Tyrio, habentem historiam Crucifixi, & rotam de chrysoclavo ornata in circuitu de Tyrio .
- In diaconia antedictae Dei Genitricis, posita foris portam B. Petri, fecit vestem de Tyrio mirifice decoratam .
- Idem praeclarus & venerabilis Pontifex fecit in basilica B. Petri Apostoli nutritoris sui canistra intersatilia ex argento purissimo, tam in quadriporticu, quam in gremio basilicae numero vigintiduo, pensantia, simul libras centum viginti quinque . Gabathas signatas signo Crucis, quae pendunt tam in grandi porticu, quam in pharo areas in medio basilicae numero quadraginta octo, pensantes libras centum unam & semis . Phara argentea tria, quae stant super trabes argenteas pensantia libras nonagintatres . Arcus argenteos duos pensantes libras quadraginta unam, & uncias novem . Vela de blattbi majora, quae pendunt in trabibus argenteis dextra, laevaue presbyterii, necnon & in circuitu Sedis numero triginta, ornata de quadraplo . Vela modica de fundato quadraginta septem ornata in circuitu de blattbi Byzanteo, & investivit de blattbi Neapolitano: necnon & in gremio Ecclesiae fecit cortinam Alexandrinam in circuitu de Tyrio . Vela alba modica holoserica rosata numero viginti quinque ornata in circuitu de blattbi, ex quibus unum ornatum de stauraci .
- Super altare vero B. Andreae fecit vestem albam holosericam rosatam cum tabula de chrysoclavo, habentem historiam Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu ejus listam de chrysoclavo .
- In altare B. Petronilla fecit vestem albam holosericam com tabula de chrysoclavo, habentem pariter historiam Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu ejus listam de chrysoclavo .
- In Oratorio S. Dei Genitricis in Mediana fecit vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio Crucem de chrysoclavo, & in circuitu ornata de Tyrio .
- In Oratorio ipsius sanctae Dei Genitricis, quae dicitur Domini Pauli Papae, fecit vestem albam holosericam in circuitu de * suizilo .
- In monasterio S. Martini fecit vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio Crucem de chrysoclavo, cum periclysi de Tyrio .
- Fecit in basilica Apostolorum in Via lata super altare majus vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio tabulam cum historia Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu vestem de chrysoclavo, necnon, & orbiculos de chrysoclavo cum periclysi de Tyrio, tetravila media in circuitu de fundato, ex quibus una cum chrysoclavo . Vela modica Alexandrina

S. Mariae
foris
Portam .

LXXXVII .
S. Petri .

S. An-
dreae .

S. Petro-
nilla .

LXXXVIII
S. Mariae
in Media-
na .

S. Mariae
Pauli Pa-
pae .

*
Monaste-
rium S.
Martini

Basilica
SS. Apo-
stolorum .

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMFP.
3.

- duo ornata in circuitu de stauraci, & in medio basilicæ fecit cortinam majorem de fundato mirifice decoratam, ornatam in circuitu de Tyrio, & in medio Cruces de Tyrio.
- S. Sabina. Fecit in titulo S. Sabinae Martyris super altare majus vestem albam holosericam rosatam habentem in medio tabulam de stauraci, & in medio historiam Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu listam de chrysoclavo.
- S. Susanna. Pari modo in titulo S. Susannæ Martyris super altare majus vestem albam fecit de holoserico rosatam, habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu listam de chrysoclavo.
- LXXXIX. S. Stephani in Cœlio Monte. Fecit in basilica S. Stephani primi Martyris in Cœlio monte vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio tabulam de stauraci cum historia Dominicæ Resurrectionis, & Crucem de Chrysoclavo.
- S. Georgii. In diaconia B. Georgii Martyris super altare majus fecit vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio tabulam de stauraci cum historia Crucifixi, ornatam de Tyrio, & rosas de chrysoclavo.
- S. Mariæ ad Præseppe. Idem vero protectus a Deo venerabilis & præclarus Pontifex in basilica sanctæ Dei Genitricis, quæ appellatur Ad præsepe, ob nimium amorem ipsius Domine nostræ fecit pharum ex argento purissimo cum lucerna & cerapto suo, pensante simul libras quadraginta & semis: & constituit ejus beatitudo, ut in Dominicis diebus, vel in sacris solemnitatibus juxta Lectorium consisteret, & ad legendum sacras lectiones luminis splendore fulgeret.
- S. Petri basilica. In Ecclesia B. Petri pari modo fecit pharum ex argento purissimo cum lucerna & cerapto suo, pensantem libras nonaginta & semis; & sub imagine Salvatoris Crucifixi in modum, fecit coronam ex argento purissimo pro luminarium splendore, pensantem libras. . . .
- XC. S. Apollinaris Ravenn. In basilica S. Apollinaris Martyris atque Pontificis, quæ fundata est juxta civitatem Ravennam, jam præ nimia vetustate ruinæ proximam restauravit, & in meliorem deduxit statum. Super altare vero ipsius sacra basilicæ in honorem omnipotentis Dei & B. Petri Apostoli de ejus donis, ac datis fecit vestem sericam rosatam albam, habentem in medio Crucem de chrysoclavo cum orbiculis, & rosas sericas, habentes historias Annuntiationis & Natalis Domini, atque Passionem, & Resurrectionem; necnon in cœlos Ascensionem, & Pentecostem, ornatas in circuitu simili modo de chrysoclavo: sed & canistrum ex argento purissimo inibi fecit cum catenulis supra, pensans libras quindecim.
- Episcopium Albanense simul cum Ecclesia, quæ nomine B. Pancrati fundata est, per quamdam negligentiam vel injuriam, per immissionem diabolicam post matutinas laudes exustam a fundamentis usque ad tectum, clementissimus & solertissimus Pontifex, Deo inspirante, firmum jaciens fundamentum, mirum in modum noviter restituit, & sarta tecta in meliorem statum deduxit, & fecit super altare majus vestes duas, e quibus unam cum rosis majoribus habentem gryphes, ornatam in circuitu de fundato, & aliam vestem de fundato, sed & tetravila serica alysbina ornata de Tyrio optimo in circuitu ejusdem altaris fecit numero quatuor.
- Verumetiam in Ecclesia B. Petri Apostoli fecit vestem rosatam habentem historiam Domini nostri Jesu Christi, quando extendit manus, & apprehendit Petrum Apostolum de fluctibus maris.
- Idem beatissimus & præclarus Pontifex fecit in basilica S. Cyriaci vestem albam holosericam, habentem in gyro periclysin de fundato, & in medio historiam Resurrectionis, & in circuitu altaris tetravila alba, habentia periclysin de Tyrio.
- Fecit autem & in titulo sancti Vitalis vestem albam holosericam, habentem periclysin de fundato, & in medio historiam Resurrectionis.
- Necnon & in diaconia sancti Archangeli posuit vestem albam holosericam, habentem periclysin de Tyrio, & in medio historiam Resurrectionis.
- Item super altare S. Abbachyri fecit vestem similem.
- Porro in diaconia S. Agathæ Martyris fecit idem Pontifex vestem albam holosericam, habentem in gyro periclysin de Tyrio, & in medio historiam Resurrectionis.
- Verum & in titulo S. Pammachii super altare SS. Joannis & Pauli fecit vestem albam holosericam, habentem in gyro periclysin de fundato, historiam Crucifixi, Ascensionis, & Pentecostes.
- Pariter in Ecclesia beati Clementis Martyris atque Pontificis fecit vestem albam cum Chrysoclavo, habentem historiam Resurrectionis, & Ascensionis & Pentecostes.
- In Ecclesia S. Cyriaci posita via Ostiensi fecit vela e quadruplo numero quinque, habentia historiam Salvatoris vocantis discipulos de nave, & super altare ipsius Martyris posuit vestem de fundato.
- In basilica sanctæ Dei Genitricis semper Virginis Mariæ dominæ nostræ, quæ est Ad præsepe, fecit coronas argenteas cum delphinis duodecim, pensantes libras centum & duas, & uncias quatuor: & phara canthara argentea cum delphinis numero pensantia libras octoginta & semis.
- Idem

XCI.
Albanensis Ecclesia exusta restaurata.

S. Petri Basilica.

XCII.
S. Cyriaci.

S. Vitalis

S. Archangeli.

S. Abbachyri.

S. Agathæ.

S. Pammachii.

S. Clementis

S. Cyriaci.

XCIII.
S. Mariæ ad Præseppe.

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.
3.

Basilica S. Petri. Idem beatissimus Pontifex fecit in basilica B. Petri Apostoli nutritoris sui ante presbyterium pharum volubilem ex argento purissimo cum coronis & Crucibus, pensantem libras centum trigintaquinque & uncias sex. Verum & idem ipse & deorsum ubi sacratissimum corpus ipsius principis Apostolorum requiescit renovavit imaginem auream habentem vultum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, ac sanctæ Dei Genitricis Domine nostræ & beatorum Apostolorum Petri & Pauli atque Andrea, necnon & B. Petronillæ virginis, ubi & addidit auri obrizi libras viginti unam & uncias tres & semis.

S. Martini. Vestivit altare sancti Martini Confessoris Christi ex argento purissimo deaurato * ex terra quondam Fridigissi Abbatibus, pensante libras decem & septem & semis.

SS. Martyrum Nerei & Achillei. Idem præclarissimus Pontifex conspiciens Ecclesiam beatorum Martyrum Nerei & Achillei præ nimia jam vetustate desicere, atque aquarum inundatione repleti, juxta eandem Ecclesiam noviter a fundamentis in loco superiore Ecclesiam construxit mira magnitudinis, & pulchritudinis decoratam. In quo etiam loco hæc obtulit dona, ciborium ex argento purissimo pensans libras ducentas quindecim, canistra ex argento numero sex pensantia simul libras quindecim. Calicem & patenam ex argento purissimo deauratos pensantes libras duodecim & uncias decem. Regnum super altare, ex auro purissimo, pensans libras duas & uncias sex, vestes duas, ex quibus unam albam holosericam, habentem historias Dominicæ Nativitatis, Resurrectionis, Ascensionis, atque Pentecostes, ornatam in circuitu de chrysoclavo, & aliam de Tyrio. In restauratione autem ejusdem Ecclesiæ recens factæ reperimus ejusdem instaurationis a Leone facta aliqua monumenta: Sixtus enim Papa quartus, qui restauravit, & ipse breviori ambitu ipsam con-

traxit, & obtexit, quod labefactatum vidit vetus pavementum.

Item fecit in basilica beatæ Dei Genitricis Ad præsepe regnum ex auro purissimo spanoclisto, diversis in circuitu de chrysoclavo ornatum lapidibus pretiosis, pensans libras quatuor & uncias septem.

Fecit vero communicales ex argento purissimo per singulas urbis regiones, quæ præcederent stationes per manus acholytorum numero viginti quatuor, pensantes simul libras

Pari modo in basilica B. Petri fautoris sui fecit regnum ex auro purissimo diversis pretiosis ornatum lapidibus, pensans libras septem.

Fecit etiam in diaconia SS. Martyrum Nerei & Achillei vela promiscua holoserica numero Quæ autem hoc tempore diaconia erat, postea transit in titulum.

Itemque fecit sarta recta B. Agapiti Martyris sita juxta Ecclesiam Beati Laurentii foris murum; & quæ præ nimia vetustate emarcuerant noviter restauravit.

Immo & in titulo B. Pudentiæ fecit vestem albam holosericam ornatam in circuitu de Tyrio. Hactenus Anastasius de Ecclesiarum ornamentis. Sic igitur in chartis saltem fulgeant, quæ temporis injuria, ut de omnibus rebus mundi hujus accidit, sunt consumpta.

Ad postremum autem ista habet de ordinationibus ab eo habitis. Fecit autem ordinationes tres per mensem Martii, in quibus creavit presbyteros triginta, diaconos undecim, Episcopos per diversa loca vigintisex. Sepultus autem est in basilica B. Petri Apostoli pridie Idus Junii, Indictione nona, & cessavit Episcopatus dies decem. Ita Anastasius, licet alii habeant dies viginti Sedem vacasse, sed Anastasio magis creditur.

Sic igitur vigesima secunda ejusdem mensis Junii creatus est in locum ipsius Ste-

S. Mariæ ad Præsepe.

XCIV. Basilica S. Petri.

SS. Nerei & Achillei.

S. Agapiti.

XCVI. Ste-

PAGIUS VIII. Stephanus IV. Papa in Franciam venit.

A num. XCVI. ad CI. Cum post mortem Leonis III. Sedes dies decem vacaverit, ut mox diximus ex Anastasio, Stephanus hujus nominis IV. die vicecima secunda mensis Junii, in quam Dominica cadebat, consecratus est, ut recte asserit Baronius, qui tamen eum Stephanum V. perperam appellat, ut ex iis, quæ anno DCCLII. num. XIII. diximus, certo constat Theganus de Stephano IV. scribit: Stephanus statim, postquam Pontificatum suscepit, fuit omnem populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico: & dirigens Legatos suos ad supradictum Principem, nunciavit ei, ut libenter eum videre voluisset in loco ubi eumque sibi placuisset. Quam etiam in rem Eginhardus in Annal. ait: Nondum duobus post consecrationem suam exactis mensibus, quam maximis poterat itineribus ad Imperatorem venire

contendit: missis interim duobus Legatis, qui quasi pro sua consecratione Imperatori suggererent. Quod ubi Imperator audivit, Remis ei statuit occurrere. Missisque obviam his qui eum illo deducerent, adventum ejus præveniens, cum magno eum ibidem honore suscepit. Qui statim Imperatori adventus sui causam insinuans, celebratis ex more Missarum Solemnibus eum diadematis impositione coronavit. Multis deinde inter eos muneribus & datis ac acceptis, convivisque opipare celebratis, & amicitia vicissim firmissimo robore constitata, aliisque utilitatibus Sanctæ Dei Ecclesiæ pro temporis opportunitate dispositis, Pontifex Romanus, Imperator Compendii Palatium petiit. Theganus congressionem Pontificis & Imperatoris fuse describit, additque: In proxima die Dominica in Ecclesia ante Missarum solemniam coram Clero & omni populo consecravit eum, &

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI 3. IMPP.
LEONIS ARMENI 3.Stephan.
Pap.
quintus
dictus
quartus.

Stephanus Papa ejus nominis quintus, dictus quartus. Qui autem Sedem Leonis dies viginti vacasse ponunt, creationem Stephani ad quintum Nonas Julii collocant. De Stephano autem ista apud Anastasium: Stephanus natione Romanus ex patre Marino a primæva ætate in Patriarchio Lateranensi sub sanctæ memoriæ domino Hadriano nutritus atque educatus, nobili prosapia atque præclarissimo genere ortus, adhuc in parva ætate ad discendam sacræ disciplinæ scientiam studiosus invigilabat. Defuncto vero sanctæ memoriæ præfato domino Hadriano Papa, qui in ejus locum successit dominus Leo Stephanum conspiciens bonæ conversationis & humilitatis, eum ad subdiaconatus ordinem promovit, & cum magis spiritualibus studiis vacare conspiceret, ad diaconatum ipsum promovit. Et spiritualibus pollens studiis, maxime vero Evangelica prædicatione, & in omnibus bonis operibus efficax probatus esset, factum est, ut cum migraret e vita præfatus dominus Papa Leo, illico ferventissimo affectu a Populo Romano deligeretur ipse præcipuus & sanctissimus vir Stephanus ad sacri

Pontificatus culmen. Qui omnes uno affectu, parique amore eum ad Ecclesiam Petri Apostoli perducentes, Dei ordinante providentia Papa Urbis est consecratus.

Hic sanctissimus vir in Pontificatu jam positus, pro confirmanda pace & unitate sanctæ Dei Ecclesiæ, Franciæ arripuit iter ad piissimum & serenissimum dominum Ludovicum Imperatorem. Qui cum in Franciam pervenisset, tanto honore atque exultatione a prædicto piissimo Principe atque Francorum populo susceptus est, quantum vix lingua narrare potest. Et tantam gratiam largitus est ei Dominus, ut omnia, quæ ab eo poposcisse dignoscitur, in omnibus impetravit: in tantum ut idem serenissimus Princeps pro illius amore in finibus Franciæ super omnia dona, quæ ei largitus est, curiam de suo proprio Fisco beato Petro Apostolo perpetuali usu perceptionis paginam concessit. Idem vero sacer Antistes exemplum sumens Redemptoris nostri, qui pro nobis de cælis dignatus est descendere, & de captivitate diaboli nos eripere, omnes exules, qui illic captivitate tenebantur propter scelera,

XCVII.
Stephan.
Papa proficiscitur in Gallias ad Ludov.

PAGIUS unxit ad Imperatorem, &c. Et Irmingardam Reginam appellavit Augustam.

IX. Auctor Vitæ Ludovici Pii peculiaria scribit de Bernardo Italiæ Rege, qui Stephanum Papam comitatus est; de Hildebaldo Archiepiscopo Colonienſi, de Joanne Arelatenſi Metropolitano, & Theodulpho Aurelianenſi Episcopo, quos Imperator obviam Papæ direxit: Stephanus post sui consecrationem ad Dominum Imperatorem venire non distulit. Vix enim duobus exactis mensibus summa cum festinatione ei occurrere festinavit. Præmisit tamen Legationem, qua super ordinatione ejus Imperatori satisfaceret. Imperator autem ejus adventu præcognito, Bernardo quidem nepoti eum comitari jussit. Sed & appropinquanti alios Missos, qui eum debito honore perducerent, direxit. Ipse autem adventum ejus Remis sustinere statuit. Cui etiam obviam Hildebaldum Archicapellanus sacri Palatii, Theodulfum Episcopum Aurelianensem, Joannem Arelatenſem (non vero Attrebatensem, ut habet Baronius num. XCVIII. errore vel Librarii vel exemplaris corrupti) aliorumque ministrorum Ecclesiæ copiam procedere jussit, & cætera a Baronio ibidem recitata. Tunc Archiepiscopus Remensis erat Ebo, de quo Flodoardus lib. 2. cap. 19. Hic Ebo Præsul supra memoratum Papam Stephanum cum Ludovico Rege Remis suscepit, postquam Rex idem Sclavos in Oriente positos directo devicit, & oppressit exercitu.

X. Stephanus Papa priusquam Remis digrederetur, Pallium Theodulpho Aurelianenſi Episcopo tribuit, unde illud distichon ejusdem Theodulphi in Carmine ad Modoinum Episcopum Augustodunensem, quod quintum est lib. 4.

Solius illud opus Romani Præsulis extat,
Cujus ego accepi Pallia sancta manu.

Pallium Archiepiscopis tribui proprie solet, non desunt tamen exempla, quæ ostendunt;

illud ante & post Theodulphi tempora Episcopi concessum esse, qui non erant Metropolitanæ. Accepto Pallio deinceps Theodulphus Archiepiscopus Aurelianenſis dictus est, ut patet ex Diplomate Ludovici Pii, hoc anno num. XX. a Cointio recitatis.

Annalista Cæsareus a Lambecio editus hoc anno habet: Anno III. Hludovichi factum est Concilium Magnum in Aquasgrani in mense Augusto, & præceptum est, ut Monachi omnes cursum Sancti Benedicti cantarent ordine regulari, & duo Codices scripti sunt, unus de Vita Clericorum, & alter de Vita Nonnarum (idest Sanctimonialium). Eo anno Leo Papa obiit, & ordinatus est Stephanus pro eo in Episcopatum Romanæ Ecclesiæ; qui in mense Octobri venit ad Hludovichum Imperatorem Civitatem Remis, & reversus est in pace. Piccopinus de amicis Regis, qui & filiam Imperatoris duxit uxorem, defunctus est. Transcripsit hæc verba Annalista Hildensheimensis, ut in more positum habet, nisi quod loco, Piccopinus, in eo legitur Biego, & loco, filiam Imperatoris duxit uxorem, habetur, filiam Imperatoris nomine Elpheid duxerat uxorem. Verum quisquis Annalium illorum primarius Auctor fuerit, mensem Augustum cum Conventu Aquisgranensi & mensem Octobrem cum Stephani Papæ adventu per errorem copulavit; cum mensem Augustum ad Pontificis adventum, Octobrem vero ad Conventum Aquisgranensem referre debuisset. Certe in Necrologio Remensis Ecclesiæ de Vulfario Archiepiscopo Remensis legitur: Animam Deo virtutibus plenam reddidit XV. Kalend. Septemb. ut videre est apud Marlotum lib. 3. cap. 28. & Carolus Calvus in suis ad Nicolaum Papam literis Tom. III. Concil. Gall. memorans adventum Stephani Papæ ad Urbem Remensem ait: Eo tempore Vulfarius præfata Urbis Venerabilis Archiepiscopus valida vexabatur infirmitate, quæ & mortuus est.

XI.
Conventus Aquisgranensis.

CHRISTI
816.

STEPHANI PAP.
I.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.
3.

ra, & propter iniquitates suas, quas in sanctam Romanam Ecclesiam, & in dominum Leonem Papam gessere, pro pietate Romam reduxit. Hæc de eo apud Anastasium. Sed quæ ab eodem sunt prætermissa, quæ habent ejusdem temporis scriptores hic reddamus.

XCVIII.

Auctor incertus, sed qui sui temporis res gestas inscripserit cognoscitur domesticus Ludovici, per annos singulos vitam ipsius Ludovici Imperatoris conscribens hæc de his habet (a): *Imperator Stephani Papæ adventu præcognito, Bernhartum quidem nepotem, Regem Italiae, Pipini filium eum comitari jussit. Sed eo appropinquante, alios Missos, qui eum cum debito honore perducerent, direxit: ipse autem adventum ejus Rhemis sustinere statuit. Cui etiam obviam Hildebaldum, Archicapellanum sacri Palatii, Theodulphum Episcopum Aurelianensem, Joannem Atribatensem, aliorumque ministrorum Ecclesiæ copiam procedere jussit, infulis indutos sacerdotalibus. Ad ultimum Imperator milliarium, equo excepit, & Ecclesiam intrantem manu propria sustentavit, præcipientem pro tanta exultatione variis Ecclesiæ ordinibus: Te Deum laudamus & reliqua. Quo hymno finito, laudes Imperatori debitas clerus Romanus conclamavit, quarum finem dominus Apostolicus oratione complevit. His expletis intra do-*

(a) Vita Lud. c. 38. 39. Quomodo exceptus Stephanus Papa a Ludovico.

mus penetralia concessum est, expositisque causis sui adventus, & benedictione panis & vini simul participata, Imperator ad civitatem rediit, dominus Apostolicus ibidem remansit. Hæc ille de prima die. Habet de his plura alia ejusdem temporis, rerumque a Ludovico gestarum scriptor certus auctor Theganus Trevirensis Chorepiscopus, de cujus fide ne quid dubites, habes Walfridi Strabonis qui eidem operi præfationem præposuit testimonium, cum hæc ait: *Hoc opusculum in morem Annalium Thegam natione Francus, qui eidem operi præfationem Ecclesiæ Chorepiscopus quidem & breviter potius, quam lepide composuit, &c. Idem igitur auctor Theganus rem gestam sic aggreditur (b).*

(b) Theg. de gestis Lud. c. 16. 17. 18. XCIX.

Stephanus statim postquam Pontificatum suscepit, jussit omnem populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico. Id ea de causa, ut tumultuari soliti Romani in Romanum Pontificem (ut vidimus in Leone) eo saltem modo coerceri possent. Sed pergit auctor: *Et dirigens Legatos suos ad supradictum Principem, nuntians ei, ut libenter eum videre voluisset in loco ubicumque sibi placuisset. Quod audiens, magno tripudio repletus coepit gaudere. Et confestim jussit Missos suos obviam ire sancto Pontifici cum salutationibus maximis & servitiis præ-*

PAGIUS XII. Diversus ab eo qui anno sequenti celebratus est.

Stephanus Romam, Imperator Compendium profectus est, ut supra diximus, completisque ibi XX. vel eo amplius diebus *Aquisgrani* ad hyemandum profectus est, ut totidem verbis Annalista Bertinianus & Eginhardus in Annal. afferunt. Quare *Conventus Aquisgranensis*, de quo loquitur Annalista Cæsareus citatus, ultimis hujus anni mensibus congregatus. Referuntur Tom. VII. Conciliorum pag. 1307. & seqq. duo libri *Conventus Aquisgranensis*, quorum alter de *Institutione Canonicorum*, alter de *Institutione Sanctimonialium* inscribitur, & prioris Præfatio his verbis inchoatur: *Cum in nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Christianissimus ac Gloriosissimus Hludovicus superno munere Victor Augustus, anno Incarnationis D. N. J. C. DCCCXVI. Indictione X. anno siquidem Imperii sui tertio, Aquisgrani Palatio generalem sanctumque convocasset Conventum, &c. Dicitur postea in eadem Præfatione, Imperatorem jussisse aliquam ex Sacris Canonibus & Sanctorum Patrum Dicitis Institutionis formam excerpti, tam pro Canonicis, quam pro Sanctimonialibus. Libellus pro Canonicis compositus constat capitibus CXLV. Libellus vero pro Sanctimonialibus capitulis XXVIII. & in Præfatione huic secundo Libello præfixa iidem temporum characteres, ac in Præfatione ad primum exprimuntur. Falsus est itaque Cointius, qui hunc Conventum Aquisgranensem, cum altero, anno sequenti in eadem Urbe habito, confundit, eisdemque libellos in eo editos arbitratur, eo innixus fundamento, quod apud antiquos Auctores ad annum DCCCXVI. nulla sit mentio Conventus Aquisgranensis, sit autem ad annum DCCCXVII. Nam licet Annalistas Cæ-*

sareum non legerit, nec Tomum secundum Biblioth. Cæsareæ a Lambecio editum, id tamen videre potuit in Annalista Hildensheimensi Tom. III. Duchesnii recitato, qui de verbo ad verbum exscripsit quidquid fere in Annalista Cæsareo continetur. Præterea deceptus est Cointius ab Auctore Vitæ Ludovici Pii, qui non solum *Conventus Aquisgranensis* hoc anno indicti nullam mentionem facit, sed etiam duos præfatos Libellos editos tradit in eo Conventu Aquisgranensi, in quo uniformis vivendi norma statuta est pro cunctis Monasteriis Ordinis Sancti Benedicti. Qua tamen in re Auctor Vitæ Ludovici Pii valde hallucinatus est, ut ex dicendis liquebit; jamque observavimus, eum in ratione temporum sæpe parum accuratum esse. Hujus etiam *Conventus Aquisgranensis* non meminit Baronius, ab eodem Auctore Vitæ Ludovici Pii in errorem inductus, ut anno sequenti videbimus. Horum igitur Libellorum Epochæ certa & indubitata.

Ademarus in suo Chronico ad currentem annum de Ludovico Augusto scribit: *Jussit fieri Regulam Canonicis, excerptam de diversis Patrum Scripturis, decrevitque eam observandam a Canonicis, ut sicut Monachi respiciunt ad librum Regula Sancti Benedicti; sic perlegant Canonici inter se librum Vita Clericorum; quem librum Amalarius Diaconus ab Imperatore jussus collegit ex diversis Doctorum sententiis. Dedit ei Imperator copiam librorum de Palatio suo, ut ex ipsis ea qua viderentur congrua excerptet, & ita cum decretis Episcoporum, qui ibi fuerunt, Vita Clericorum roborata est. Hic textus, ut recte observat Cointius anno DCCCXVII. num. LXXXVII. & seqq. ubi utramque Regulam seu*

XIII. Regula in eo pro Canonicis & pro Monialibus condita.

In-

CHRISTI
816.STEPHANI PAP.
I.LUDOVICI 3. IMPP.
LEONIS ARMENI 3.Quomodo
Ludovic.
Imp. pro-
stravit se
coram
Pontifice.

preparare. Perrexit post Missum dominus Ludovicus obviam supradicto Pontifici, obvians ei in campo magno Rhemensium. Descendit uterque de equo suo. Et princeps se prosternens omni corpore in terram tribus vicibus ante pedes tanti Pontificis, & tertia vice erectus salutavit Pontificem istis verbis dicens: Benedictus, qui venit in nomine Domini, Deus Dominus & illuxit nobis. Et respondit Pontifex: Benedictus sit Dominus Deus noster: qui tribuit oculis nostris secundum David Regem videre. Amplexantes enim se & osculantes pacifice perrexerunt ad Ecclesiam, qui cum diu oraverunt, erexit se Pontifex, & excelsa voce cum clero suo fecit ei laudes regales.

C.

Postea Pontifex honoravit eum magnis honoribus & multis & Reginam Irmingardam, & omnes Optimates & ministros ejus. Et in proxima die Dominica in Ec-

clesia ante Missarum solemniam coram clero & omni populo consecravit eum, & unxit ad Imperatorem, & coronam auream miræ pulchritudinis & pretiosissimis gemmis ornatam, quam secum apportaverat, posuit supra caput ejus: & Irmingardam Reginam appellavit Augustam, & posuit coronam auream super caput ejus. Quamdiu ibi erat beatissimus Papa, quotidie colloquium habebat de utilitate sanctæ Dei Ecclesiæ. Post quod dominus Imperator eum honoravit magnis & innumeris donis tripliciter & amplius quam suscepisset ab eo, sicut semper solebat agere, magis dare, quam accipere. Dimisit eum ire Romam cum Legatis suis, quibus præcepit ubique in itinere suo honestum exhibere servitium. Postquam Romam venit non post multos dies claruit Dei manifestatione in nonnullis miraculis, quod ipse verus erat vivens Dei cultor. Hæc ipse,

Stephan.
Papa coronat Ludovicum & Irmingardam.

PAGIUS Institutionem explicat, Institutionem seu Regulam Canonicorum duas in partes distinguit, unam ex Scriptis Patrum collegit Amalerius Diaconus, alteram Episcopi condiderunt, adjectis aliis decretis. Quis ille Diaconus fuerit, proximo periodo sic idem Ademarum docet: *Scriptis eidem Imperatori supradictus Amalerius librum de Officiis Divinis, & de Varietatibus eorum, & de Ordine Psalmorum juxta Clericorum usum antiquum. Ademarum per librum de Divinis Officiis intelligit libros quatuor, qui de Ecclesiastico Officio inscribi solent, & per librum de Ordine Psalmorum designat librum de Ordine Antiphonarum; quod utrumque Opus Amalario Archiepiscopo Trevirensi perperam adscribitur, ut annis DCCCXXX. & DCCCXXXI. ostendemus.*

XIV.
Regula
Canonicorum
partim ab Amalario
partim a
Synodo
composita.

Hic tantum observandum, quomodo duæ distinguuntur partes, in quas Regula Canonicorum distribuitur. Prima capitibus constat CXIII. altera XXXII. Prior est Amalerii seu Amalarii Diaconi, qui capita CXIII. ad vitam morisque Clericorum spectantia partim ex Scriptis Patrum, partim ex Codice Canonum ad usum Ecclesiarum Occidentalium tunc recepto; idest, ex Sancti Hieronymi Commentariis in Epistolam ad Titum, & ex Epistolis ad Oceanum, ad Nepotianum, & ad Heliodorum, & ad Paulinum Presbyterum, ex duobus Sancti Augustini sermonibus XLIX. & L. de diversis, ex Sancti Gregorii Libro de Cura Pastoralis, ex libris V. & XIX. Moralium, ex Homiliis in Evangelia, & ex Homilia XII. libri primi super Ezechielem; ex variis Sancti Isidori libris, ex secundo Officiorum Ecclesiasticorum, ex tertio Sententiarum, & ex septimo Ethymologiarum, ex libris primo & secundo Juliani Pomerii de Vita Contemplativa; ex Conciliis Nicæno, Ancyrano, Neocæsariensi, Gangrensi, Antiocheno, Laodicensi, Chalcedonensi, Sardicensi, Carthaginiensi & Africano; ex Decretis Leonis Magni & Gelasii Romanorum Pontificum diligenter collegit. Posterior pars Opus est Patrum Aquiligranensium, qui priorem partem seu collectionem Amalarii Diaconi lectam Synodaliter approbarunt, auxeruntque capitibus duobus ac triginta.

XV.

Institutio seu Regula Sanctimonialium canonicæ viventium, quam primus Sirmundus pu-

blicavit, constat articulis XXVIII. duasque in partes dividi potest, quarum prior ex Scriptis Patrum, Posterior ex Decretis Conventus Aquiligranensis sumitur. Sex prima capita primam Institutionis partem constituunt, transcriptaque sunt ex Epistolis Sancti Hieronymi ad Eustochium, ad Demetriadem, ad Furiam; ex Epistola Sancti Cypriani de Habitu Virginum; ex Sermone Sancti Casarii Sanctimonialibus directo: & ex Sermone Sancti Athanasii ad Sponsas Christi. Post sex illos articulos fit transitus ad Aquiligranenses his verbis: *diligenter itaque eorumdem Sanctorum Patrum sententiis prælibatis, dignum & necessarium judicavimus per singula capita distinguere, quid Prælati, quidve subditis observandum sit. Et quoniam subditarum vita Prælatum est exemplis informanda, primum quales debeant Abbatissa constitui, qualiter eis vivendum, qualiter subditas gubernandum, qualiterve in Monasteriis residendum, & instanter Domino tota mentis & corporis devotione servendum, dein quid subjunctis specialiter observandum sit; ponendum censuimus. Et postea sequuntur capita VII. VIII. & reliqua. Canonice illas voto paupertatis adstrictas non fuisse, docet cap. IX. & caput XXI. eas ancillas habuisse.*

Regula
Canonicorum
ex
Partibus
& Decretis
Synodis
constata.

Ludovicus Imperator utramque Regulam in singulas Provincias ad Metropolitas, seu Concilio interfuisent, seu non adfuisent, perferri iussit. Earum Epistolarum tria supersunt exemplaria. Primum inscribitur Sicario Archiepiscopo, nempe Burdigalensi; secundum Magno Senonica Urbis Archiepiscopo; tertium Arnoni Saitzburgensi Archiepiscopo. Tam laudabile Ludovici Pii consilium, quod Auctores illorum temporum summopere celebrarunt, alii re minus considerata reprobarunt posterioribus sæculis, & ut opinioni suæ potiorem fidem conciliarent, quidam finxerunt vocem insigni prodigio cœlitus eidem exprobrasse Ludovico, quod Ecclesiæ venenum addidisset; quapropter Cointius citatus num. CXL. & seqq. examinat, quid Petrus Damiani, (qui scripsit Opusculum XXIV. contra Canonicos, qui licet in commune fructibus Ecclesiarum alerentur, pecuniam, aliaque bona seorsum possidebant), quid Joannes Mauburnus, (qui Liuracensi Monasterio Diocesis Parisiensis præerat anno MD.) in Regulam

XVI.
Regula
Canonicorum
immerito a
quibusdam
reprobata.

CHRISTI
816.

STEPHANI PAP.
I.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.

ipse, agens de ejus obitu post reditum ad Urbem, nos vero dicemus de eo suo loco, sequenti anno.

Hoc anno tertio Ludovici, ab eo celebratum constat conventum provincialem Aquisgrani, in eoque sanctum Meinulphum accepisse licentiam ædificandi monasterium virginibus canonicis regularibus, habent vitæ ejus Acta a Gobelino conscripta. Fuit hic diaconus Ecclesiæ Paderbonensis, qui egregia claruit sanctitate, ut ejus vitæ Acta significant.

Quod vero ad rerum gestarum tempus spectat hic dicemus, quæ desiderantur in aliis, atque ex auctore sui temporis res scribente: nam ita apud Aimoinum ista narrantur: *Stephanus non duobus post consecrationem suam exactis mensibus, quam maximis itineribus ad Imperatorem venire contendit.* Et inferius de reditu tempore: *Tertio, postquam Romam venerat, mense nondum exacto circiter octavum Kalendas Februarii diem obiit.* Ex quibus patet ipsum hoc anno ex Gallis Romam rediisse, mense Octobris.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

CI.
De tempore reditus Stephani Papæ in Urbem.

PAGIUS

Iam Aquisgranensem, & in ipsum Ludovicum scripsit, eosque hac in re deceptos esse ostendit, ut ibidem legere est.

XVII.
Vindicatur a calumniis.

Ignoravit Petrus Damiani, inquit Nicolaus Desnosius in lib. 2. de *Canonicis Sacularibus* cap. 15. Regulam, qua se Canonici tuebantur, ipsummet Aquisgranensis Concilii textum esse, atque ex eodem Concilio de verbo ad verbum decerptas fuisse Periochas, quæ Canonicis proprietatem permittunt, ut ex capite CXX. liquet. Illud certe si novisset, Canonicos, quibus tot Patres indulgentiam proprietatis concesserant, haud adeo severe carpisset, abstinissetque a conviciis in ipsam Regulam, ratus in ea nec absurdum quidquam, aut ineptum ac frivolum inveniri, nec esse reptantium perverta verborum, & ignominiosa atque confusa locutionis opprobrium; ipsas quoque sententias, quæ passim in prædicto sparsæ Concilio reperiantur, ineptias nusquam appellasset. Interpolatam putavit illam Regulam, quæ Canonicis plus indulgebat, quam textus Prosperi seu Juliani Pomerii ferret. At hæc indulgentia prius concessa legitur in Regula Canonicis Metensibus a *Santo Chrodegango* præscripta, imo in Regula Romana quam idem Sanctus Romæ consuluit, ut probat Cointius anno DCCLVII. num. XV. & seqq. & anno DCCCXVII. num. CXLVI. Liber Mauburni, qui *Venatorium Canonicorum* inscribitur, extat Parisiis MS. in Bibliotheca Victorina.

XVIII.
S. Meinulphus Monasterium Budica construit.

Baronius num. C. per quambreviter Conventum Aquisgranensem attingit, aitque, in eo S. Meinulphum accepisse licentiam ædificandi Monasterium Virginibus Canonicis Regularibus. Verum Gobelini Persona in Vita hujus Sancti, quæ extat apud Surium ad diem V. mensis Octob. asserit quidem anno III. Ludovici Imp. Conventum illum habitum, sed non dicit, Monasterium Budica eo anno conditum fuisse. Hæc Gobelini verba: *Ea tempestate Ludovicus filius Caroli M. Imperii habenas moderabatur, & in Concilio Provinciali apud Aquisgranum anno tertio Imperii ejus habito, Ordo*

Stephani autem ipsius Papæ apud (a) Gratianum de Romani Pontificis electione in hæc verba decretum extat:

Quia sancta Romana Ecclesia, cui auctore Deo præsidemus a pluribus patitur violentias, Pontifice obeunte: quæ ob hoc inferuntur, quia absque Imperiali notitia Pontificis fit consecratio: nec canonico ritu, & consuetudine, ab Imperatore directi intersunt nuntii, qui scandala fieri vetent: volumus, ut cum instituendus est Pontifex, convenientibus Episcopis, & universo clero, eligatur presente Senatu & populo qui ordinandus est. Et sic ab omnibus electus, presentibus Legatis Imperialibus consecretur. Nullusque sine periculo sui juramenta, vel promissiones aliquas nova adinventione, audeat extorquere, nisi quæ antiqua exigit consuetudo, ne Ecclesia scandalizetur, & imperialis honorificentia minuat. Hac tenus Stephani Papæ decretum assertum. An enim revera ejusdem Stephani sit, aliæ plures recitatæ & confutatæ superioris schismaticorum imposturæ, ut de

E e e hoc

Canonicarum, quas Saculares vocant, tum recens constitutus erat. Canonice itaque illæ tunc Saculares erant, non vero Regulares, licet Krantius recte observet, collapsa Virginum disciplina, avorum suorum memoria Pontificis Maximi auctoritate Monasterium illud, quod *Meinulphus* ex propriis bonis condiderat, traditum fuisse Canonicis Regularibus, qui & hodie locum incolunt. Præterea illud adverbium *recens* magnam habet latitudinem, & ad plures annos extendi potest, nec aliud annuit Gobelinus, quam *Meinulphum* anno quo ille Conventus congregatus, vel potius quo Ludovicus Caroli M. filius imperabat, & Ordo Canonicarum in eo Conventu institutus jam florere cœperat, consilium cepisse de Monasterio in Episcopatu Paderbornensi, quod nomen traxit a villa propinqua, ædificando. Quare ejus conditum recte Cointius revocat ad annum DCCCXXII. quo ideo de illo agemus.

Ad num. CI. Decretum Stephani Papæ, quo statuitur, ut Romani Pontificis ordinatio nisi coram Legatis Imperialibus fiat, tam a Catholicis quam a Protestantibus Stephano IV. vulgo V. hætenus attributum fuit; immo Baronius, Papebrocius in Conatu Chronico-Historico, Natalis Alexander Sæc. IX. & X. part. I. alique plures illud figmentum esse Schismaticorum arbitrati sunt. Verum Stephanum Papam hujus nominis Sextum, vulgo Septimum illud condidisse, & paulo post Concilium Romanum a Joanne IX. indictum illud totidem verbis confirmasse, anno DCCCXVI. demonstrabo, & errorem, qui tot aliorum causa fuit, eliminare conabor. Videantur itaque ea, quæ eo anno de eo Decreto dixi, & quæ anno DCCCXXV. de primo hujus consuetudinis Auctore in medium protuli.

Hoc anno domestici tumultus in disjunctissimis Franciæ locis cito compressi sunt. Rem narrat Auctor Vitæ Ludovici Pii his verbis: *Postquam Imperator hyemis inclementiam serena valetudine, & tranquillo successu transigit, succedente æstivi temporis gratissima blanditie, mis-*

(a) Dist. 33. c. 28. Quia sancta. Decretum Stephani Papæ de electione Rom. Pont.

XIX. Stephanus VI. statuit ut Pontifex electus coram Legatis consecretur.

XX.

CHRISTI
816.STEPHANI PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3. IMPP.

hoc etiam dubitari possit, efficiunt. Cum præsertim Ludovicus Imperator anno sequenti, ut suo loco apparebit, in Constitutione a se edita de donatione facta Romanæ Ecclesiæ, liberam esse velle declarat electionem & coronationem Romani Pontificis; nec ad aliud teneri, qui creatus est Pontifex, nisi ubi est consecratus, legationem mittere ad ipsum Imperatorem, qua eum de sua promotione faciat certiores prout, & successor Stephani hujus Paschalis Papa fecit-

se conspicitur. Adeo ut non sancitum ejusmodi decretum, vel ab ipso Ludovico non acceptatum opus sit affirmare, cum (ut dictum est) anno sequenti his contraria ab eo constituta noscantur. Recitat illam ipsam Ludovici Constitutionem etiam (a) Gratianus, simulque ea, (b) quæ contigerunt in electione Hadriani Papæ secundi, cum nec qui aderant tunc Romæ Legati ejusdem Imperatoris vocati sunt.

(a) Dist.
63. c. 30.
Ego Lud.
(b) Dist.
63. c. 29.
Cum Hadrianus.

Sequi-

PAGIUS
Tumultus
Soraborum &
Vasconum.

si sunt ab eo, qui dicuntur Orientales Franci, sed & Saxonici generis Comites, contra Sorabos Slavos, qui ab ejus Imperio dicebantur defecisse. Quorum conatus quam brevissime ac facillime, Christo donante, compressus est. Sed & Vasconum citimi, qui Pyrenæi jugi propinqua loca incolunt, eodem tempore juxta genuinam consuetudinem levitatis, a nobis omnino deseruerunt. Causa autem rebellionis fuit, eo quod Sigvvinum eorum Comitem propter morum pravorum castigationem, quibus pene erat importabilis, ab eorum removit Prælatione Imperator. Qui tamen adeo sunt duobus expeditionibus edomiti, ut sero penituerit eos incepti sui, deditionemque magno expeterent voto. Quæ hoc anno contigisse testantur Annalista Bertinianus & Eginhardus in Annal.

XXI.

Volfredus Dorovernensis Archiepiscopus Ethe-

hardi Successor, Anglo-Saxonum Ecclesias componere, & Monasteriorum quieti, commodisque prospicere studens, Synodum in Merciorum Provincia, hoc est, ipsius Dioceseos meditullio, in loco quem *Celebyth* vocant, congregavit, quo Kenulphus Merciorum Rex & Proceres plurimi cum Episcopis, Abbatibus, & Monasteriorum Præfatis convenere; fidem Orthodoxam retinere, ac Præcepta Canonica; & novos aliquot Canones edidere, ad res & mores Ecclesiasticorum spectantes, ut videre est apud Spelmannum pag. 327. & apud Alfordum in Annal. Ecclesiæ Anglicanæ hoc anno. Synodus dicitur in Actis habita anno Domini incarnationis octingentesimo decimo sexto, Indictione nona, die sexto Kal. Augusti Kenulfi Regis Merciorum, anno vigesimo. Decreta in ea statuta fuisse ab Alfordo exponuntur.

Synodus
Anglicana.

JESU CHRISTI
ANNUS
817.

PASCHALIS PAP.
ANNUS
I.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP.

I.
De obitu
Stephani
Papæ &
tempore
Sedis e-
jus.

Sequitur annus Redemptoris octingen-
tesimus decimus septimus, Indictio-
ne decima, quo Stephanus Papa cum
sedisset menses septem & dies tres, octa-
vo Kal. Februarii (sive nono, ut habent
alii) ex hac vita solvitur, sepeliturque
in basilica S. Petri, cum mense Decem-
bri ordinationem habuisset, in qua crea-
vit presbyteros octo & diaconos quatuor;
Episcopos vero per diversa loca quinque.
Hæc Anastasius, apud quem error irre-
psit: nam cum septem menses ipse se-
disset dicatur errore librari factum, ut
suo loco septem mensium, septem posi-
ti habeantur anni: sed & irrepsit er-
ror pejor priore, dum apud eundem
aliquis, qui postea exscripsit, utrumque
reddidit numerum, nempe septem annos
& septem menses; sed redarguitur quam
apertissime error ex hujus temporis re-
rum Francorum scriptoribus, cum omnes
æque testentur post reditum ex Galliis
Stephanum tribus mensibus tantum fuisse
superstitem. Ipsum insuper Stephanum
fuisse illustratum miraculis, ex The-
gano hujus temporis fidelissimo scriptore
dictum est anno superiori. Sunt multa
in Anastasii codice, quo utimur, de or-
namentis a Stephano Papa in diversas
Ecclesias collatis, & restauratione earum
& ædificiorum structuris, sed ad Leonem
esse referenda, paginæ ipsæ transpositæ
docent; cum alioqui nec temporis angu-
stiæ talia tantaque adscribi Stephano pa-
tiantur, cum plurium annorum ad ea
consummanda oportuisset spacia inter-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

cessisse. His igitur prætermisissis, ad suc-
cessorem Stephani convertamus oratio-
nem.

Cum vix biduo (ut habet Anastasius)
Sedes vacasset, Paschalis miro totius
populi & cleri consensu Papa creatur,
quinto Kal. Februarii. De cujus natali-
bus & vita bene a pueritia instituta ista
apud eundem Anastasium leguntur:
Paschalis natione Romanus ex patre Bo-
noso a primævo ætatis suæ divino cultui
mancipatus atque sacrosanctæ Ecclesiæ
Patriarchio studiis divinæ salutifera-
que scripturæ imbutus, tam in psalte-
rio, quam in sacris paginis novi &
veteris Testamenti spiritualiter erudi-
tus, elegans & in omni bonitate per-
fectus, subdiaconus quidem factus, &
postmodum diaconus, atque presbyter con-
secratus est.

II.
Paschalis
Papa
creatur.

Erat autem vir sanctus, castus, pius
& innocens, magnanimus, loquela devo-
tus, pudicitia plenus. Sed & nimis hi-
lariter, jucundeque in elemosynis paupe-
rum cuncta, quæ habebat, opportune di-
stribuens. In colloquiis divinis frequen-
tius cum religiosis ac sanctis monachis se-
dula observatione, diu nocturne insiste-
bat in orationibus ac vigiliis, quoti-
dianisque jejuniis humiliter & honeste
vigeat. Quem dum prædecessor ejus do-
minus Leo ter beatissimus Papa tantis stu-
diis pervigilem, & religionis devotum
conspexisset: tunc ei monasterium B. Ste-
phani primi Martyris juxta Ecclesiam B.
Petri Principis Apostolorum ad regendum
E e e 2 com-

Virtutes
Paschalis.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno Eræ
Hispan.
DCCCLV.
Anno He-
giræ CCII.
inchoato
die 20. Ju-
lii fer. 2.
A. C. 817.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6310.
⊙ 14. D. ☽ 1. P. 12. April. Indict. 10.
JESU CHRISTI 817.
PASCHALIS PAPÆ I.
LUDOVICI IMP. 4.
LEONIS ARMENI IMP. 3.

I.
Moritur
Stephanus
IV. PP.

A Num. I. ad V. Stephanus Papa, tertio
postquam Romam venerat mense, sed non-
dum exacto eireiter VIII. Kalend. Februarii diem
obiit, cui Paschalis Successor electus, post com-
pletam solemniter ordinationem suam, & munera
& excusatoriam Imperatori misit Epistolam; in
qua sibi non solum nolenti; sed etiam plurimum
renitenti Pontificatus honorem velut impactum
assererat. Missa tamen alia Legatione, pactum
quod cum Prædecessoribus suis factum fuerat,
& secum fieri & firmari rogavit. Hanc Lega-
tionem Theodorus Nomenclator & detulit, & ea
qua petierat, impetravit, inquit Eginhardus
in Annal. & iisdem verbis Annalista Bertinia-

nus. Auctor Vitæ Ludovici Pii tradit etiam
Stephanum tertio mense, postquam e Francia Ro-
mam rediit, ultimum diem clausisse. Quare
cum Stephanus IV. die XXI. mensis Januarii
supremum diem obierit, circa initium mensis
Octobris anni elapsi e Francia digressus est, &
circa initium mensis Novembris ejusdem anni
Romam pervenit.

In Anastasio editionis Parisiensis dies emor-
tualis Stephani non memoratur. Eginhardus in
Annal. & Annalista Bertinianus tradunt eum
obiisse circa VIII. Kalend. Februarii, Auctor
Chronici Fontanellensis cap. 16. ait eum dece-
sisse VIII. Kalend. Febr. Verum cum Anastasius
dicat: cessavit Episcopatus dies duos, asseratque
eum sedisse annos septem, menses septem, ma-
nifestum est, Librarium annos illos septem,
magno errore Stephano IV. attribuisse, cum ex
eodem constet eum die XXII. mensis Junii ani-
ni elapsi ordinatum esse, & ex antiquis Fran-
corum Annalibus, illum hoc anno vivere desisse.
Quare cum menses septem sederit, ut ha-
bent Codex MS. Colbertinus num. 417. Orde-
ricus lib. 2. Hermannus Contractus, Martinus
Polonus, Luitprandus & Catalogi Colbertini II.
& VI. & tam Annalista Fuldensis, quam Her-
mannus Contractus juxta editionem Canisianam,
diserte asserunt, eum IX. Kalendas Februarii,
se

II.
Succedit
ei Pascha-
lis.

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4.
4. IMPER.

(a) Matt. 5. commisit, quia scriptum est (a): Nemo Lucernam accendit & ponit in abscondito neque sub medio, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen videant. Unde qui suimet vitæ hujus temporalis lucra pro æterna sobrie atque utiliter moderando correxit, ad exemplum bene vivendi subditis & . . . ctione pietatis religiosus exornavit.

III. Paschalis qualis electio. Qui etiam gratiam hospitalitatis peregrinis, qui ob amorem beati Petri Apostoli de longinquis regionibus ad ejus Limina accurrebant, utiliter præparans necessaria, ministrabat, & occulte quibus egebant hilariter erogabat. Et semper quotidie in Dei operatione crescebat, usquequo prædecessor ejus dominus Stephanus Papa de hac luce ad æternam beatitudinem migrasset. Dum ergo per tanta bonæ operationis exempla præcipua longe lateque fama discurreret: & omnipotens Deus in regimen Ecclesiæ suæ sub piæ gubernationis cura annueret apte, moderateque, disponere; una concordia, eademque voluntate, divino interveniente consultu, a cunctis sacerdotibus & proceribus, atque omni clero, necnon & Optimatibus atque cuncto Populo Romano consentientibus, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei in

Sedem Apostolicam Pontifex elevatus est. Erat enim Patrum præceptorum, & Pontificum institutorum atque canonum, legum & sanctionum diligentissimus observator. Et cuique justitiæ normæ a tempore ordinationis suæ nobilissimus promulgator, tardus ad irascendum, velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, sed semper misericors omnibus civibus, & a Deo sibi commissi Populi Romani amator & gubernator existebat. Hæc apud Anastasium, & alia, quæ opportunius suo loco dicentur inferius.

Cum igitur Paschalis ad Pontificatum esset assumptus ex monasterio, licet invitatus ac renitens: placuit de sui electione certiorum reddere Ludovicum Imperatorem, ad eumque legationem mittere, qua significaret, se invitum ac reluctantem, fuisse coactum subire munus tanti Apostolatus. Hujus legationis ac litterarum Paschalis Papæ mentio est in vita Ludovici Pii Imperatoris his verbis: Post expletam consecrationem solemnem Legatos cum epistola Apologetica, & maximis muneribus Imperatori Paschalis misit, insinuans non se ambitione ac voluntate, sed electione & populi acclamatione, huic succubuisse potius, quam insulisse dignitati. Hu-

IV. Legatio Paschalis Papæ ad Ludovicum Imp.

PAGIUS se die XXIV. mensis Januarii defunctum, manifestum est, Eginhardum & Annalistam Bertinianum de die sepulturæ Stephani interpretandos, quem passim Auctores cum die obitus confundunt. Papebrocius quidem in Conatu Chronico-Historico ejus mortem cum die XI. Kalend. Februarii seu cum die XXII. mensis Januarii connectit; verum eum diem insequenti adhuc in vivis fuisse demonstrat subscriptio Rescripti ab eo dati, quæ extat in Excerptis Chronici Monasterii Farfensis apud Duchesium Tom. III. pag. 655. in qua legitur: *Scriptum per manus Christophori Serinarii, in mense Januarii, Indictione X. bene valete. Datum X. Kal. Februarii, per manus Theodori . . . Sancta Sedis Apostolica, imperante Domino Hlydovico*

Piissimo Augusto a Deo coronato, magno, pacifico Imperatore, anno III. & patr. ejus (legendum P. C. ejus, seu, post Consulatum ejus) anno III. Indictione X. Indeque intelligimus, Stephanum subita morte sublatum esse, & Ludovicum Pium ipso, quo Imperium inivit, die Consulatum perpetuum capessisse, uti in more positum erat. Obiit itaque Stephanus Papa die XXIV. mensis Januarii, sequentique sepultus, & Paschalis ejus Successor, eadem die, quæ in Dominicam cadebat, consecratus fuit. Paschalis Legatum statim ad Ludovicum Imp. misit, qui negotio peracto, & petitis impetratis, super confirmatione scilicet pacti & amicitia more Prædecessorum suorum reversus est, inquit Auctor Vitæ Ludovici Pii.

A num.

NOTÆ [1] UT aliquid epochæ Pontificatus Paschalis I. ex veteribus monumentis addatur, in Regesto Sublacensi, scilicet monasterii SS. Benedicti & Scholasticæ apud Sublacum asseratur adhuc etiam veterum documentorum magna collectio in unum volumen compacta; quod quidem volumen ante medium Christi sæculum XII. scriptum est. Multa quidem oscitanter a librario ex autographis descripta sunt, nonnulli quoque spuria, & schismatica in eo deprehendi arbitramur. Hæc de eo Regesto præmonita esse volumus, quoniam ex eo deinceps multa, cum suis mendis & nævis a nobis ex eodem Regesto descripta dabimus. In eo igitur pag. 91. recensetur locatio quedam, cujus initium est: *Anno Deo propitio Pontificatus Domni Paschali summi Pontifici & universali PP. (super geminatam PP. aliena manu scriptum est primi) in sacratissima sede B. Petri Apostoli SEXTO, Indictione XV. mense Septembrio die IIII. Palumbus presbyter ibi est, & Abbas monasterii S. Erasmi in calio monte locat ad tertiam generationem Trasmundo Secundicerio sancta Sedis Apostolica, seu Philippa illustrissima femina jugalibus personis fundum, qui appellatur ad septem arbores, positum via Tiburtina, milliario ab urbe Roma plus minus quinto. Infra: De qua re, & de quibus omnibus superscriptis juratus dico per Deum &c. Sancta Sedis Apostolici Principi a Deo coronato Domino LAUBDOVICO, & LOTHARIUS magnis Imperatoribus, seu salutem viri beatissimi, & Apostolici Domni Paschali summi Pontifici & universali PP.*

Signum man. Palumbi Secundocereu hanc cartam facta mihi Trasmundo & Philippa jugalibus subscripsi, & testes &c. Sequuntur duo testes. In fine: *Ego Zacharia cartularius & magister censi urbis Roma complevi & absolvi. Annus sextus Pontificatus Paschalis, & Indictio XV. conveniunt in annum Christi 822. GEORGIUS*

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP.

Hujus bajulus fuit Theodorus Nomenclator, qui peracto negotio, & petitis impetratis super confirmatione scilicet pacti & amicitiae more praedecessorum suorum, reversus est. Hæc auctor ejusdem temporis. Eadem alii ejusdem quoque sæculi historiam prosequuti veteres ejusæquales scriptores habent.

V.
Ludovicus in vitæ discrimen adductus.

Quæ autem post hæc acciderint ipsi Ludovico Imperatori, idem vitæ ejus auctor, & rerum inspector sic ait: Sub eodem anno, Quadragesimæ pene exacto tempore, ultimæ hebdomadis, quinta feria, qua Dominica Cœnæ celebratur memoria, dum peractis omnibus, quæ tantæ diei solemnitas exigebat, Imperator ab Ecclesia in Regiam se recipere vellet, porticus lignea, per quam redeundum erat, carie, senioque confecta, & humectatione continua putrefacta, fatiscens inferioribus, sub Imperatoris pedibus, Comitumque illius collapsa magnum fragore sui omni palatio incussit metum, verentibus singulis, ne ruina illius eventus Imperatorem oppressisset, sed a Deo, cui erat dilectus, a præsentis discrimine est protectus. Nam cum viginti, vel eo amplius Comites cum eo ad terram usque deciderint, variasque incurrerint calamitates: ille nihil tristioris incurrit jacturæ, præter imi pectoris locum, cui illis est capulus ensis, ultimæque auris cutis paululum expoliata, sed & crus illius juxta inguinam cuidam ligno impactum, cui tamen citissime est subventum. Adhibito enim medicorum studio, quam brevi pristinae salutis est restitutus. Viginti namque peractis diebus, Noviomagum venatum petit.

Quo peracto negotio, Imperator generalem habuit conventum Aquisgranensem, in quo quantum fervoris circa divinum cultum in arca pectoris gestaret, tanto adnisi declaravit. Congregatis enim Episcopis, nobilissimoque sanctæ Ecclesiæ clero, fecit componi, ordinarique librum canonicæ vitæ normam gestantem, in quo totius illius ordinis perfectio continetur, sicut reclusus ipse fatetur. In quo etiam inseri jussit cibi potusque, atque omnium necessariorum summam, ut omnes tam viri, quam sanctimonialibus, sub hoc ordine Christo servientes nullis præpediti necessitatibus, libera servitute Domino omnium militare meminissent. Quem librum per omnes civitates & monasteria canonici ordinis sui Imperii misit per manus Misforum prudentium, qui illum in omnibus supradictis locis transcribi facerent, debitaque atque conscripta exigerent stipendia ministrari. Quæ res magnum Ecclesiæ contulit exultationis tripudium, & piissimo Imperatori debita cum laude immortalis monumentum. Itidemque constituit idem Deo amabilis Imperator Benedictum Abbatem, & cum eo monachos strenuæ vitæ per omnia, qui per omnia monasteria monachorum euntes, redeuntesque uniformem traderent cunctis monasteriis tam viris, quam sanctimonialibus feminis vivendi secundum regulam S. Benedicti incommutabilem morem. Habes ista omnia, prout a Ludovico constituta leguntur, capitibus octoginta distincta in additione prima post septimum librum Capitularium Francorum, hac inscriptione notata litteris grandiusculis.

VI.
Aquisgranensis Conventus.

Anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.

VII.

PAGIUS III. A numer. V. ad XIX. Annalista Cæsareus a Lambecio editus his verbis Opus suum claudit: Anno quarto (scilicet Ludovici Aug.) conventum suum habuit Hludwichus Imperator cum Francis in Aquisgrani mense Junio, & indicto) adde jejunio ex Chronographo Hildensheimensi) ordinatus est filius ejus Hludarius in Imperatorem, ut consors Regni fieret cum patre. Eo anno Stephanus Papa decessit, cui successit Paschalis in Pontificatu. Bernardus quoque Rex Italia seditionem levavit contra Imperatorem, & Hludovichus Augustus Italiam cum exercitu perrexit. Eodem anno Ratgarius Abbas (scilicet Fuldenensis) depositus est. Quæ verba ex eo exscripsit usque ad depositionem Ratgarii Annalista Hildensheimensis, qui suos Annales ab anno DCCXIV, quemadmodum Cæsareus, auspiciatur, huncque modo integrum describit, modo mutilat, & quandoque amplificat. Quod si Lambecius ad id animum advertisset, ex Annalista Cæsareo Hildensheimensem tantum supplevisset ac emendasset. Is postea vel quispiam alius eosdem Annales Cæsareus usque ad annum Christi CMXCV. perduxit, ut notavit Duchesnius Tom. III. ubi Chronicon Hildensheimense exhibet; alius Anonymus eosdem usque ad annum circiter MXL. aliosque usque ad annum MCXXXVII. continuavit, ut suis locis indicabo.

Ludovico Pio imperante Regula Sancti Benedicti adeo propagata erat, ut is cunctorum Monachorum Pater appelleretur ab Ardono Monacho in Vita Sancti Benedicti Anianensis Abbatis, quod ante eum Alcuinus ad ipsum iidem fere verbis tradiderat in Epigrammate CXII. sed cum in eo celeberrimo ordine disciplina jam collapsa esset, gloriosissimus Ludovicus, tum Rex Aquitanorum, eum omnibus in Regno suo Monasterio præfecit, ut normam salutiferam cunctis ostenderet, inquit idem Ardo de Sancto Benedicto Anianensi Abbate, qui etiam loquens de iis quæ hoc anno idem Ludovicus Pius in Conventu Aquisgranensi egit, hæc scribit: Multa Monasteria erant, quæ quondam regulariter fuerant instituta, sed paulatim tepescente rigore regularis pene deperierat Ordo. Ut autem sicut unum omnium erat professio, fieret quoque omnium Monasteriorum salubris una consuetudo, jubente Imperatore aggregatis Cœnobiorum Patribus una cum quampluribus Monachis per plures refedit dies. Omnibus ergo simul positis Regulam ab integro discutens, cunctis obscura dilucidans, dubia patefecit, priscos errores abtulit, utiles consuetudines affectusque confirmavit. Judicia igitur Regula cunctaque dubia ad proficuum deducta effectum, quas minus Regula pandit consuetudines, assentientibus cunctis protulit, de quibus etiam Cæ-

IV.
Ordo S. Benedicti ad unitatem redactus.

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP. 4.De capitibus
lxxx. ad
regulares
spectantibus ab
ipsis Abbatibus
constitutis.

Christi octingentesimo decimosextimo, Imperii vero gloriosissimi Principis Ludovici quarto, sexto Idus Julii. Cum in domo Aquisgrani palatii, quæ Lateranis dicitur, Abbates cum quampluribus una suis resedissent monachis, quæ subsequuntur Capitula communi consilio ac pari voluntate inviolabiliter a regularibus conservari decreverunt. Ita inscriptio. Sequuntur post hæc dicta Capitula de regularibus statuta etiam ut dictum est, in his quæ ad cibum & potum spectare viderentur, secundum ea, quæ in Ludovici edicto esse sancita, ex auctore vitæ ejus narratum est. At vero ita ista tribuuntur Ludovico, ut quia interfuit, & harum scribendarum legum fuisset auctor & promulgator: tamen non ab ipso Ludovico constituta fuisse, sed ab ipsis Abbatibus una simul confidentibus, recitata nuper inscriptio manifestat. Tu vero ipsa octoginta capita, quæ extant, pro arbitrio conclusas.

VIII.
Reformatio
Ecclesie ex
Ludovici
edicto &
Concilio
Aquisgran.

De aliis etiam, quæ in eodem conventu per Ludovicum constituta idem auctor affirmat, sic dicere pergit: Considerans etiam iidem piissimus Imperator non debere Christi ministros obnoxios esse humane servituti; sed multorum avaritiam abuti ministerio Ecclesiastico ad proprium questum: statuit, ut quicumque ex servili conditione, conciliante scientia, & morum probitate, ad ministerium altaris adscisceretur, primum manumitteretur a propriis dominis, vel privatis, vel Ecclesiasticis, & tunc demum gradibus altaris induatur. Volens etiam unamquamque Ecclesiam habere proprios sumptus, ne per ejuscemodi inopiam divini cultus ne-

PAGIUS

pitulare institutum Imperatori confirmandum præbuit, ut omnibus in Regno suo positis Monasteriis observare præciperet: cui protinus Imperator assensum præbuit.

V.
Capitula
eam in
rem con-
dita.

Et Capitula numerari consuevere octoginta; sed LXXII. tantum habet Leo Ostiensis in Chronico Casinensi lib. 1. cap. 16. LXXII. Ludovicus Imperator, qui cognominatus est Almus vel Sanctus hujus Karoli filius, quarto Imperii anno Aquisgrani in Palatio cum plurimis totius Francie Abbatibus religiosisque Monachis conventum faciens, utilissima nostri Ordinis observationi septuaginta & duo generalia Capitula constituit; quæ ita fere omnia apud nos, ac si Beati Benedicti Regula observantur. Huic Capitulari Aquisgranensi hæc præfigitur inscriptio: Anno Incarnationis Domini Nostri J. C. DCCCXVII. Imperii vero gloriosissimi Principis Ludovici quarto, VI. Idus Julias, cum in domo Aquisgrani Palatii, & cætera a Baronio num. VII. recitata, ubi asserit, ea legi in Additione prima post septimum librum Capitularium Francorum. Quæ tamen in editione Baluziana extant inter Capitula Ludovici Pii Tom. I. Capitul. Reg. Franc. pag. 580. variis Notis illustrata.

VI.

Non desunt, qui Sanctum Benedictum Anianensem Abbatem propagationis Ordinis Sancti Benedicti Auctorem faciunt, quos refellit Ma-

glierentur: inseruit prædicto edicto, ut per singulas Ecclesias mansus tribueretur unus cum pensatione legitima & servo & ancilla. Hæc erat sancti Imperatoris exercitatio, hic quotidianus ludus, hæc palæstrica agonia, spectante Deo, quo ejus vita in sancta doctrina & operatione clarius eniteret, qui in pomparum sublimitate constitutus, imitando Christum humilitate altius eminebat. Denique tunc cœperunt deponi ab Episcopis & clericis cingula balthæis aureis, & gemmis cultris onerata, exquisitæque vestes, sed & calcæria talos onerantia relinqui. Monstro enim simile ducebatur, si Ecclesiasticæ familiæ deputatus, conaretur aspirare ad secularis gloriæ ornamenta.

In hoc eodem conventu Aquisgranensi (ne prætereamus rem magni momenti) quod Apostolicæ Sedis legatione petebatur, Ludovicus Imperator confirmavit quæcumque a prædecessoribus suis donata, vel restituta fuissent Romanæ Ecclesiæ, de his scribens publicam Constitutionem, quam tum sua, tum suorum subscriptione firmavit, atque sigillo munivit. Meminit hujus Leo Ostiensis in Chronico Cassinate cum ait (a): Ultimo hujus Abbatis, Theodomari scilicet, anno Ludovicus Imperator, qui cognominatus est Almus, vel Sanctus, hujus Caroli filius, quarto Imperii sui anno Aquisgrani in palatio cum pluribus totius Francie * Abbatibus religiosisque monachis Concilium faciens, utilissima nostri ordinis observationi * LXXX. generalia Capitula constituit, quæ omnia apud nos perinde fere, ac si regula S. Benedicti, observantur. Hic pactum Constitutionis & Confirmationis fecit B. Petro Apo-

IX.
De Ludovici
rebus gestis in
conventu
Aquisgranensi.(a) Leo
Ostiensis l.
1. c. 18.* Episcopis
* LXXII.

billonius in Præfatione ad Sæc. IV. Benedicti part. I. num. LXXIII. & seqq. Ardo enim laudatus, qui Ludovico Pio æqualis fuit, prodit condita esse Capitula Synodi Aquisgranensis, non ut Regula Sancti Benedicti primitus inveniatur; sed ut consuetudines, quas ipsa satis non explicat, assentientibus cunctis, rata haberentur, & susciperentur: Judicia igitur Regula, inquit Ardo, cunctaque dubia ad proficuum deducta effectum, quas minus Regula pandit consuetudines, assentientibus cunctis protulit (nempe Synodus Aquisgranensis): de quibus etiam Capitularium institutum Imperatori confirmandum præbuit, ut omnibus in Regno suo positis Monasteriis observare præciperet, ad quem scire cupientem dirigimus. Post hæc totius negotii summam ita concludit Ardo: Perfectum itaque propagatumque est Opus, Divina opitulante misericordia; & una cunctis generaliter posita observatur Regula: cunctaque Monasteria ita ad formam unitatis reducta sunt, ac si ab uno Magistro, & in uno imbuerentur loco, nempe uniformis mensura in potu, in cibo, in vigiliis, in modulationibus cunctis observanda est tradita. Quæ fusius in consequentibus explicat Argo. His consonat quod in Vita Ludovici Pii de hac Synodo memoriæ proditum est, nempe Ludovicum constituisse Benedictum Abbatem, & cum

Quæ uniformitatem
Vite respiciunt.

Apostolo, ejusque Vicario domino Paschali, parentes suos Pipinum & Carolum imitatus, manusque suæ ac filiorum subscriptione corroborans, decem Episcopos, octo Abbates, & Comites quindecim, Bibliothecarium, Mansionarium, & Ostiarium unum subscribere fecit, & per Legatum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Theodorum Nomenclatorem domno Paschali Papæ transmissit. Hæc Leo. Eamdẽm Constitutionem ex parte tantum, quæ scilicet inseruirent argumento, de quo ageret, nempe principium & finem (a) Gratianus posuit in suo, quem collegit, libro Decretorum: nos autem hic reddimus integram ex monumentis Vaticanis his verbis:

In nomine Domini Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

(a) Ego Ludovic. dist. 63.

X. Constitutio Ludovici Imp. de S. Petro donatis, & restitutis.

Ego Ludovicus Imperator Augustus statuo & concedo per hoc pactum confirmationis nostræ tibi B. Petro principi Apostolorum, & pro te, Vicario tuo domno Paschali summo Pontifici & universali Papæ, & successoribus ejus in perpetuum, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate & ditione tenuistis, ac disposuistis civitatem Romanam cum Ducatu suo & suburbanis atque viculis omnibus & territoriis ejus, montanis & maritimis littoribus, & portibus seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis ac viculis in Tusciæ partibus; idest, Portum, Centumcellas, Cære, Bledam, Marturanum, Sutrium, Nepe, Castellum Gallesii, Hortam, Polimartium, Ameriam, Tudertum, Perusum cum aliis tribus insulis suis, id est, Majorem & Minorem, Pulvensem & Lacum, Narniam, * Otriculo

* Otriculo

PAGIUS

& cum eo Monachos strenua vita, qui per omnia Monasteria eunter, redeuntesque uniformem traderent cunctis Monasteriis, tam Viris, quam Sanctimonialibus, vivendi secundum Regulam Sancti Benedicti incommutabilem morem. Jam itaque cunctis Monasteriis imposita fuerat Regula Sancti Benedicti; sed cum eam secundum varios ritus Monachi observarent, a Ludovico Augusto provisum est, ut missi per omnia Monasteria Monachi uniformem traderent, tam Viris, quam Sanctimonialibus incommutabilem vivendi morem secundum Regulam Sancti Benedicti: ideoque in Synodo Aquisgranensi, non de novæ Regulæ susceptione, sed de uniformi ratione vivendi secundum Regulam Sancti Benedicti actum est, ut aliis argumentis, & quidem invictis, demonstrat Mabillonius loco citato. In Conventu Aquisgranensi anno superiori congregato, Regulæ pro Canonice & Sanctimonialibus Canonice viventibus conditæ sunt, sed in Conventu Abbatum ac Monachorum in eadem Urbe hoc anno habito præscripta sunt Abatibus ac Monachis laudata Capitula LXXX. vel LXXII. perperamque Cointius hoc anno num. CLV. & seqq. hæc omnia ad unam eandemque Synodum Aquisgranensem refert, secutus Auctorem Vitæ Ludovici Pii; cujus verba recitat Baronius, num. VI. quæ hunc etiam impuglere, ut anno superiori prioris Conventus

culum cum omnibus finibus ac territoriis ad suprascriptas civitates pertinentibus. Simili modo & in partibus Campaniæ, Signiam, Agnagniam, Ferentinum, Alatrium, Patricum, Frusinnem, cum aliis partibus Campaniæ; necnon & Tybur cum omnibus finibus & territoriis ad easdem civitates pertinentibus.

Necnon & Exarchatum Ravennatensem sub integritate cum * urbibus, civitatibus, oppidis & castellis, quæ piæ recordationis domnus Pipinus Rex, ac bonæ memoriæ genitor noster Carolus Imperator B. Petro Apostolo & prædecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam restituerunt: hoc est, civitatem Ravennam, & Æmiliam, * Bobium, Casenam, Forum Pompilii, Forum Livii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, * Comiacum, & Adriam, & Gabelum cum omnibus finibus, territoriis atque insulis, in terra, marique ad prædictas civitates pertinentibus. Simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Humanam, Aesium, Forum Sempronii, Montem Feretri, Urbinum, & territorium * Valvensem, Calles, Luceolos, Eugubium cum omnibus finibus ac terris ad easdem civitates pertinentibus.

XI. * suburbani

* Robium

* Comiacum

* Balnense

Eodem modo territorium Sabinense, sicut a genitore nostro Carolo Imperatore B. Petro Apostolo per donationis scriptum concessum est sub integritate, quemadmodum ab Itherio & Macenario Abbatibus, Missis illius inter idem territorium Sabinense & Reatinum definitum est. Item in partibus Tusciæ Longobardorum

ca-

Aquisgranensis in quo libelli pro Institutione Canonicorum & Canonicarum editi, nullam mentionem fecerit. At duas Synodos Aquisgranenses distinguendas esse, Auctoremque Vitæ Ludovici Pii eas in unam eandemque male confudisse, argumenta a nobis prolata certo ostendunt.

Donatio quæ a Gratiano dicitur facta Ecclesiæ Romanæ a Ludovico Pio non minus commentitia, quam quæ Constantino Magno assignatur, ut jam aliqui Viri eruditi viderunt, qui hoc tamen omnibus persuadere non potuerunt. Ex tot enim Pontificibus Romanis, qui dona a Pippino & Carolo M. facta memorarunt, nullus est qui donationis Ludovici Pii meminerit, quia nempe justissimum habentes titulum rerum ab Ecclesia possessarum, fidenter contempserunt. Præterea Otto Primus, & Henricus Primus Imperatores singillatim enumerant, quæ Pippinus & Carolus M. Ecclesiæ Romanæ donarunt, eaque Diplomatis suis confirmant, sed donationis Ludovicianæ mentionem non fecerunt, ut videre est apud Baronium an. CMLXII. n. III. & seqq. & anno MXIV. n. VII. & seqq. Tertio, Ludovicus ea donatione concedit Apostolicæ Sedi insulas Corseam & Sardiniam & Siciliam subintegritate cum omnibus adjacentibus territoriis; & tamen Sicilia nunquam in potestate Caroli M. nec Successorum fuit. Denique, in

VII.

Donatio Ludovici Pii supposititia.

ca

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP.

castellum Felicitatis, Urbetum, Balneum Regis, Ferenti castrum, Viterbium, Martam, Tuscaniam, Populoniam, Soanam, Rosellas. Et insulas Corsicam & Sardiniam & Siciliam sub integritate cum omnibus adjacentibus & territoriis maritimis, litoribus, portibus ad supradictas civitates & insulas pertinentibus. Item in partibus Campaniæ, Soram, Arces, Aquinum, Arpinum, Thebanum, Capuam, & patrimonia ad potestatem & ditionem nostram pertinentia, sicut est patrimonium Beneventanum, & Salernitanum, & patrimonium Calabriae inferioris & superioris, & patrimonium Neapolitanum, & ubicumque in partibus Regni atque Imperii a Deo nobis commissi patrimonia * nostra esse noscuntur.

* vestra
l. XII.

Has omnes supradictas provincias, urbes civitates, oppida, & castella, viculos & territoria, simulque & patrimonia jam dictæ Ecclesiæ tuæ, beate Petre Apostole, & per te, Vicario tuo spirituali Patri nostro domno Paschali summo Pontifici & universali Papæ, ejusque successoribus usque ad finem sæculi eo modo confirmamus, ut in suo detineant jure principatu, ac ditione. Simili modo per hoc nostrum confirmationis decretum, firmamus donationes, quas piæ recordationis domnus Pipinus Rex, avus noster, & postea domnus & genitor noster Carolus Imperator B. Petro Apostolo spontanea-

voluntate contulerunt. Necnon & censum & pensiones, seu ceteras donationes quæ annuatim in palatium Regis Longobardorum inferri solebant, sive de Tuscia Longobardorum, sive de Ducatu Spoletano, sicut in supradictis donationibus continetur, & inter sanctæ memoriæ Hadrianum Papam, & domnum & genitorem nostrum Carolum Imperatorem convenit, quando eidem Pontifici idem de suprascriptis Ducatibus, id est, Tuscano & Spoletano, suæ auctoritatis præceptum confirmavit, eo scilicet modo, ut annis singulis supradictus census Ecclesiæ beati Petri Apostoli persolvatur, salva super eisdem Ducatus nostra in omnibus dominatione, & illorum ad nostram * partem subiectione.

Cæterum, sicut diximus, omnia superius nominata, ita ad nostram * partem per hoc nostræ confirmationis decretum roboramus ut in * vestro vestrorumque successorum permaneant jure, principatu, atque ditione, ut neque a nobis, neque a filiis & successoribus nostris per quolibet argumentum sive machinationem in quacumque parte minuatur * vestra potestas, aut nobis de suprascriptis omnibus vel successoribus vestris inde aliquid subtrahatur de suprascriptis videlicet urbibus, provinciis civitatibus, oppidis, castris, * viculis, insulis, territoriis, atque patrimoniis, necnon & pensionibus atque censibus, ita ut neque nos ea subtraha-

* ditionem.
* potestatem
* nostrorumque

* nostra

* villis

PAGIUS

ea donatione Ludovicus statuit, ut mortuo Pontifice Romano, quem omnes Romani elegerint sine aliqua ambiguitate & contradictione more canonico consecraretur. Et cum consecratus fuerit, inquit, Legati ad nos, vel ad Successores nostros Reges Francorum dirigantur, &c. quod merum commentum est; cum ipso Ludovico Pio vivente Eugenius II. Papa ad postulationem Lotharii Imperii paterni Collegæ statuerit, ut Pontifex Romanus non consecraretur, nisi in præsentia Legatorum Imperialium, quod toto hoc sæculo & ultra in usu positum fuit, absque eo quod Clerus Romanus illam donationem in medium attulerit, licet se se ab ea lege abhorere non semel ostenderit; imo & Hadrianus III. Papa illam resciderit, cujus tamen decretum executioni mandatum non fuit. Nullum itaque de ejus falsitate dubium super esse potest. Leo Osthensis sæculi duodecimi initio demortuus, primus fuit, qui ejus meminerit, ideoque non multo antea excogitata fuerat.

Ad hunc Aquisgranensem conventum pertinet etiam Constitutum, quo Ludovicus Augustus Monasteria Regni sui tres in classes ita distribuit, ut Regi nonnulla militiam & dona, quædam non militiam, sed dona tantum, alia nec militiam, nec dona, sed solas orationes debeant, juxta Notitiam quam Sirmondus Tom. II. Concil. Gall. publicavit, ex exemplari, quod mendis scætet, in quo legitur: Anno Incarnationis Domini Nostri Jesu Christi DCCCXVII. Ludovicus Serenissimus Augustus Divina ordinante providentia conventum sicut, quæ Monasteria, in Regno vel Imperio suo dona & militiam facere possunt, &c. Quæ dona & militiam facere

debent, sunt num. XIV. quæ ibidem memorantur. Quæ tantum dona dare debent sine militia, sunt numero XVI. ibidem etiam commemorata. Quæ nec dona nec militiam dare debeant, sed solas orationes pro salute Imperatoris, vel filiorum ejus & stabilitate Imperii, sunt num. XVIII. quorum nomina ibidem etiam expressa sunt. Agunt de omnibus illis Monasteriis Baluzius in Notis ad Capitul. Reg. Franc. pag. 1002. & seqq. & Cointius hoc anno num. CCXXXVIII. & seqq. Cum porro Notitia Monasteriorum a Sirmondo edita valde corrupta sit, ut ipsemet fateatur, nullumque hactenus aliud exemplar ejusdem Notitiæ inventum sit, existimo Sirmondianum non esse antiquum; cum in eo bis hæc verba legantur, in Bavaria. Hoc enim nomen recens, & Bavaria apud Antiquos Bagoaria, vel Bagoaria semper appellata; nisi quod hoc sæculo Bagarria sæpe nuncupata reperitur, ut alibi ostendimus. Post omnia illa Monasteria sequuntur in eadem Notitia Monasteria XXXVI. in Aquitania nempe XIII. in Septimania XIV. in Tolosano IV. in Vasconia V. sed incertum, cur hæc ponantur extra tres præfatas classes, quæ Regi vel militiam & dona, vel dona tantum, vel solas orationes debent. Dicit Cointius num. CCXC. non defuisse rationes, cur ab istis Monasteriis orationes tantum postulerentur, quod scilicet a Saracenis diruta fuissent. Sed hæc conjectura non satisfacit; cum ea Monasteria XXXVI. non collocentur inter ea a quibus orationes tantum Imperator petebat.

Præterea in eadem Aquisgranensi Synodo filium suum primogenitum Lotharium coronavit, Lotharius & nominis atque Imperii sui Socium sibi constituit. fit Consortes Imperii.

VIII.
Ludovicus
Aug. Mo-
nasteria in
tres classes
dividit.

IX.

hamus, neque quibuslibet subtrahere volentibus consentiamus; sed potius omnia, quæ superius leguntur, id est, provincias, civitates, urbes, oppida, castella, territoria, patrimonia atque insulas, census ac pensiones, Ecclesiæ B. Petri Apostoli & Pontificibus in sacratissima illius Sede in perpetuum residentibus, in quantum possumus, defendere nos promittimus ad hoc ut omnia ea in illius ditione ad utendum & fruendum atque disponendum firmiter valeat obtinere: nullamque in eis nobis partem aut potestatem disponendi aut judicandi, subtrahendive aut minorandi vendicamus: nisi quando ab illo, qui eo tempore hujus sanctæ Ecclesiæ regimen tenuerit, rogati fuerimus. Etsi quilibet homo de suprascriptis civitatibus ad vestram Ecclesiam pertinentibus ad nos venerit, subtrahere se volens de vestra jurisdictione vel potestate, vel quamlibet aliam iniquam machinationem metuens, aut culpam commissam fugiens, nullo modo eum aliter recipiemus, nisi ad justam pro eo faciendam intercessionem, ita dumtaxat si culpa, quam commisit venialis fuerit inventa; sin aliter, comprehensum vestræ potestati eum trademus exceptis his, qui violentiam vel oppressionem potentium passi, ideo ad nos * veniant, ut per nostram intercessionem justitiam accipere mereantur, quorum altera conditio est, & a superioribus valde disjuncta.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

* venerint

PAGIUS Cateros Reges appellatos, unum Aquitania, alterum Bojovaria præfecit, nempe Imperator, inquit Eginhardus in Annal. Quare Ludovicus Pius, qui anno DCCCXIV. filios suos Lotharium & Pippinum Reges appellarat, illum Bojovariæ, hunc vero Aquitaniam, in hoc Conventu consilium illud mutavit; Pippino enim Aquitaniam Rege confirmato Ludovicum Bojovariæ Regem instituit, & Lotharium Bojovaria exauctoratum Imperatoris dignitatem Confortem fecit. Quam maturo tamen consilio usus sit Ludovicus in Lothario Imperatore renunciano, docet Annalista Moissiacensis hoc anno: Ludovicus Imp. apud Aquis Palatium celebravit Pascha. Et in ipsa estate jussit esse ibi Conventum populi de omni Regno vel Imperio suo apud Aquis Sedem Regiam, id est, Episcopos, Abbates, sive Comites, & Majores natu Francorum. Et manifestavit eis mysterium consilii sui, quod cogitaverat, ut constitueret unum de filiis suis Imperatorem. Habebat enim tres filios ex uxore Hermengarda Regina. Nomen uni Clotarius, nomen secundi Pippinus, & nomen tertii Ludovicus. Tunc omni populo placuit, ut ipse, se vivente, constitueret unum ex filiis suis imperare, sicut Karolus pater ejus fecerat ipsum. Tunc tribus diebus jejunatum est ab omni populo, ac Letania facta. Post hoc jam dictus Imperator Clotarium, qui erat major natu, Imperatorem elezit, ac per coronam auream tradidit ei Imperium, populis acclamantibus & dicentibus, VIVAT IMPERATOR CLOTARIUS. Facta est autem letitia magna in populo die illo. Et ipse Imperator benedixit Dominum dicens, (Benedictus es Dominus Deus na-

Et quando divina vocatione hujus sacratissimæ Sedis Pontifex de hoc mundo migraverit, nullus ex Regno nostro aut Francus, aut Longobardus, aut de quolibet gente homo sub nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publice, aut private veniendi, aut electionem faciendi; nullusque in civitatibus vel territoriis ad Ecclesiam B. Petri pertinentibus, aliquod malum propter hoc facere præsumat, sed liceat Romanis cum omni veneratione, & sine aliqua perturbatione honorificam Pontifici suo exhibere sepulturam, & eum, quem divina inspiratione, & B. Petri intercessione omnes Romani uno consilio & una concordia sine aliqua promissione ad Pontificatus ordinem elegerint; sine aliqua ambiguitate & contradictione more canonico consecrari. Et cum consecratus fuerit, Legati ad nos, vel ad successores nostros Reges Francorum dirigantur, qui inter nos & inter illum amicitiam, & charitatem & pacem socient, sicut temporibus piæ recordationis domni Caroli atavi nostri, sive domni Pipini avi nostri, vel & Caroli Imperatoris genitoris consuetudo erat faciendi. Hoc autem, ut ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris firmum esse credatur, firmissimæque per futuras generationes & sæcula ventura custodiatur, propriæ manus signaculo & venerabilium Episcoporum, atque Abbatum, vel Optimatum nostrorum

XIV.

Ut electio & coronatio Patris sit libera.

F f f f rum

stex, qui dedisti hodie ex semine meo consedentem in folio meo, videntibus oculis meis.) Audiens autem Bernardus filius Pippini Regis Italia quod factum erat, cogitavit consilium pessimum, voluitque in Imperatorem & in filios suos insurgere, & per tyrannidem Imperium usurpare.

Hanc inaugurationem paucis verbis narrat Baronius num. XV. ex Auctore Vitæ Ludovici Pii, quam Bernardo Italia Regi causam novandarum rerum fuisse, recte scribit Annalista Moissiacensis. Baluzius in Notis ad Agobardum Lotharium III. Kal. Augusti dictum Imperatorem, testari Auctorem ineditum Annalium Anianensium affirmat. Verum cum hoc anno feria quinta in diem illum inciderit, si eo die Lotharius Imperator nuncupatus sit, eodem tamen coronatus non est; cum hujusmodi ceremoniæ per hæc tempora non nisi Dominicis diebus aut Festis solemnibus fieri solitæ essent.

Venio nunc ad ea quæ post celebratum Conventum Aquisgranensem peracta sunt. Imperator anno superiori post discessum Stephani Papæ e Francia Compendii Palatium petiit, ibi commoratus Legatos Abodritorum, & de Hispania Legatos Abdirhamam, filii Abulaz Regis, ad semissos suscepit, inquit Eginhardus in Annal. anno DCCCXVI. Tum hoc anno: Legati Abdirhamam filii Abulaz Regis Saracenorum de Casaravogusta, missi pacis petenda gratia venerunt: & Compendii, ab Imperatore auditi Aquisgranum eum precedere sunt jussi. Quo cum Imperator pervenisset, Legatum Leonis Imperatoris de Constantinopoli pro Delmaticorum causa missum, Nicephorum nomine suscepit. Quem etiam, quia Ca-

X. Quod offendit Bernardum Italia Regem.

XI. Ludovicus Aug. Legatos Graecorum & Saracenorum suscepit.

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP.

rum sub iurejurando & subscriptionibus patrum istud nostræ confirmationis roboravimus, & per Legatum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Theodorum Nomenclatorem domno Paschali Papæ direximus.

Ego Ludovicus misericordia Dei Imperator subscripsi. Et subscripserunt tres filii ejus & Episcopi decem, & Abbates octo, & Comites quindecim, & Bibliothecarius unus, & Mansionarius unus & Ostiarius unus. Hæc ex parte tantum apud (a) Gratianum, atque ex codicibus Vaticanis quatuor exemplarium facta simul mutua collatione consignatis litteris Alphabeti A. B. C. D.

(a) Dist.
63. c. Ego
Ludovicus.

XV.

Quæ post hæc fuerint ejusdem Ludovici res gestæ anni hujus, idem qui supra auctor pergit his verbis: At vero non tulit banc sanctam Deoque dignam Imperatoris devotionem humani generis inimicus, undique se impetentem, & ab omnibus Ecclesiæ ordinibus sibimet bella indicentem; sed cœpit totis virium copiis se expugnantem oppugnare, & per membra sua Christi fortissimum bellatorem vi & astu, quo potuit, laceessere. Nam his rite ordinatis, postquam Imperator in eodem placito filium primogenitum Lotharium Imperatorem appellari & esse voluit, & duorum filiorum suorum alterum Pipinum in Aquitaniam, Ludovicum in Bajoariam misit: ut scilicet sciret populus, cujus deberet potestati parere: statim ei Abroditorum defectio nuntiatur

PAGIUS

dolac, ad quem illorum consinium cura pertinebat, non aderat, & tamen brevi venturus putabatur, adventum illius iussit operiri. Quo veniente, ratio inter eum & Legatum Imperatoris de quæstionibus, quas idem detulit, habita est. Et quia res ad plurimos & Romanos & Sclavos pertinebat, neque sine illorum presentia finire posse videbatur, illo decernenda differtur. Missisque ad hoc eum Cadolach & prædicto Legato in Dalmatiam Albigarius Unroehi nepos. Legati etiam Abdirhamam, cum tribus mensibus detenti essent, & jam de reditu desperare cœpissent, remissi sunt. Baronius num. XIX. de hac Legatione Græcorum & controversia, quæ de finibus Dalmatarum erat, paucis sermonem habet cum Auctore Vitæ Ludovici Pii, quæ ideo ex Eginhardo in Annal. distinctius narranda fuit.

XII.
Pacem
cum utri-
sque san-
sit.

Joannes Lucius meus, dum viveret, amicus, lib. 1. Hist. Dalmatiæ cap. 15. Slavos seu Sclavos in Orientales & Septentrionales separat; hosque ad mare Balticum, illos in Orientalibus Francorum Ditionibus sitos fuisse docet. Deinde Dalmatiam duas in partes dividit, quarum una Francis, alteraque Græcis parebat. Ideoque duplex tunc habebatur Dalmatia. Dalmatæ alii vocantur Sclavi seu Franci, quia Sclavis sub Francorum potestate constitutis annumerantur; alii cognominantur Romani seu Græci, quia subsunt Imperatori Græcorum, qui se Romano Imperatorem dicit. Controversia igitur erat de finibus Dalmatarum Romanorum & Sclavorum, ut ait Auctor Vitæ Ludovici Pii, idest, de finibus inter Dalmatas Romanos, qui morem Leoni Armeno gerunt, Imperatori Romanorum

qui cum filiis Godefridi amicitias jungentes Saxoniam Transulbianam vexabant, contra quos Imperator sufficientes copias dirigens, eorum motus Deo favente compressit.

Ipse autem Vosagi lustra sectaturus venatum petiit. Interea venatione ibidem juxta morem Francorum expleta, cum hiemem exacturus Aquisgranum reverteretur nuntiatum est ei, * Bernhardum nepotem suum Italia Regem, cui ipse maxime ut Rex fieret, apud patrem causa fuerat, consiliis quorundam pravorum hominum ad eo dementatum, ut ab eo desciverit omnes civitates Regni, & Principes Italiæ in hæc verba conjuraverint; sed & omnes aditus quibus in Italiam intratur positis obicibus & custodiis obserarint. Quod cum certis nuntiis referentibus, maxime vero Rathaldo Episcopo, & Sappone certissime cognovisset: contractis undique copiis tam ex Galliis quam ex Germania, cum maximo exercitus robore Cabillonum usque pervenit. At Bernhardus cum se cereret viribus imparem, & ad cœpta inefficacem, utpote a quo plurimi suorum quotidie deficerent, desperatis rebus, ad Imperatorem venit, armisque depositis, pedibus se ejus prostravit confessus perperam se egisse. Cujus exemplum primores ejus sunt sequuti, & armis depositis, se jus potestati & iudicio subdiderunt.

XVI.

Bernhardum
Bernhardi
Regis
Italiæ
conjunctio
in Ludovicum
Imp.

Sed

nuncupato, & Dalmatas Sclavos, qui pertinebant ad Regnum Francorum & attributi erant Ducatui seu Præfecturæ Frojulienfi, cui præerat Cadolachus. Tota itaque quæstio quæ tum vertebatur, ex mutuo partium consensu pacifice composita est, terminis inter utrosque Dalmatas constitutis. Quoad Legationem Saracenorum Hispaniensium, eis præerat Abulax Calipha, cujus filius erat Abderamen, qui ei postea in Regnum successit. Cum his itaque pax, quæ anno DCCCXV. rupta fuerat, redintegrata, & Christiani Franciæ a Saracenorum metu respirarunt.

Execunte anno, dum Imperator venatione peracta, de Vosago Aquisgrani reverteretur, nuntiatum est ei Bernhardum nepotem suum Italia Regem quorundam pravorum hominum consilio tyrannidem meditatum, jam omnes aditus, idest, Clusas, quibus in Italiam intratur, impositis firmasse præsidii, atque omnes Italia Civitates in illius verba jurasse, quod ex parte verum ex parte falsum erat. Ad quos motus comprimendos eum ex tota Gallia atque Germania congregato cum summa celeritate magno exercitu Imperator Italiam intrare festinasset, Bernhardus rebus suis diffidens, maxime quod se a suis quotidie deserere videbat, armis depositis apud Cabillonem Imperatori se tradidit, inquit Eginhardus in Annal. Conformia narrat Baronius num. XVI. ex Auctore Vitæ Ludovici Pii, sed quæ subdit numeris sequentibus, pertinent ad annum Christi sequentem, quæ hic tamen explicabimus.

XIII.

Bernhardus
Italia
Rex ad-
versus
Ludovicum
Aug.
tumultuatur.

Subdit itaque Eginhardus hoc anno: quem (scilicet Bernardum) ceteri secuti, non solum

XIV.

ar-

CHRISTI
817.

PASCHALIS PAP.
I.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP.
4.

Patefacta
in omni-
bus con-
juratio.

Sed & concinnationes, quomodo cœptam rebellionem, & quare inchoaverint, & ad quem finem inchoatam perducere voluerint, quosve complices sibi allegerint, ad primam prodiderunt interrogationem. Fuere sane hujus conspirationis auctores Egiddeo regalium amicorum primus, Reginerius olim Comes palatii Imperatoris, & filius Reginerii Comitis, sed & Reginardus prepositus cameræ regalis. Erant autem hujus sceleris conscii quamplures clerici, seu laici, inter quos aliquos Episcopos hujus tempestatis procella involvit, Anselmum scilicet Mediolanensem, Vvolfoldum Cremonensem, sed & Theodulphum Aurelianensem.

XVII.

Postquam vero defectionis prolati sunt principes, & custodiae mancipati, sicut decreverat, hiematum regreditur, ibique usque dum sacram Paschæ solemnitate celebraret, remoratur. Post cujus festivitatis transactam celebritatem, Bernardum hætenus Regem, ejusque fautores in supradicto scelere, cum lege, judicioque

Francorum deberent capitali invectione feriri, suppressa tristiori sententia, luminibus orbari consensit, licet multis obnitentibus, & animadverti in eos tota severitate legali cupientibus. At vero licet Imperator indulgentius ageret, ultio tamen eliminata ad effectum in aliquos est perducta. At enim Bernardus & Reginerius dum impatientius oculorum amissionem, & ablationem tulerunt: mortis acerbitatem sibi consciverunt. Episcopos porro hac immanitate constrictos ab Episcopis reliquis depositos monasteriis mancipavit, cæterorum autem nullum vel vita privari jussit, vel membrorum amputatione multari, sed secundum quod exigente culpa visum est, alios * exiliari, alios jussit * attondi. Hætenus de his auctor, quæ cœpta hoc anno in sequentem sunt propagata.

Synodus
Episco-
porum in
qua depo-
siti Epi-
scopi con-
jurati.

* exulare
* atton-
deri.

Porro Bernardi corpus delatum fuisse Mediolanum, sepultumque in Ecclesia sancti Ambrosii, inscriptio illic posita docet, quæ sic se habet:

XVIII.

BERNHARDUS CIVILITATE MIRABILIS CAETERISQUE PIIS VIRTUTIBUS
REX HIC REQUIESCIT. REGNAVIT ANNOS QUATUOR MENSES QUINQ.
OBIIT. XV. KAL. MAII INDICTIONE XI. FILIUS PIAE MEMORIAE PIPINI.

Factum autem opera Anselmi Mediolanensis Episcopi ejus studiosissimi, ut transferretur ejus corpus Mediolanum, existimare possumus.

At Ludovicus ubi ejus obitum accepit, molestissime tulit, doluit permisisse iudicibus eam in ipsum animadversionem, & perinde ac si reus ejus obitus esset, potuit, peccatumque sanctis operibus expiare curavit; ait enim Theganus ejus temporis auctor: Tertio die post amissionem luminum Bernardus obiit. Quod audiens Imperator, magno cum dolore flevit multo tempore, & confessionem dedit
Ann. Eccl. Tom. XIII.

coram omnibus Episcopis suis, & iudicio eorum poenitentiam suscepit, propter hoc tantum, quia non prohibuit consiliarios banc crudelitatem agere: ob hanc causam multa dedit pauperibus propter purgationem animæ suæ. Hæc ipse.

Poeniten-
tia Ludovici Imp.
de morte Bernhar-
di.

Detrusos pariter narrant in monasterium filios Caroli Magni naturales in ejusdem criminis suspicionem adductos Drogonem, Theodoricum, & Hugonem, inter quos Drogo laudatissimus habebatur, quod & liberalibus disciplinis imbutus esset, de quo Angelomi in epistola nuncupatoria ad Lotharium est insigne testi-

XIX.

F f f f 2 mo-

PAGIUS
Bernardus &
conjurati
varie
puniu-
ntur.

armis depositis se dederunt, verum ultro & ad primam interrogationem omnia uti gesta erant, aperuerunt. Hujus conjugationis Principes fuere Egiddeo inter amicos Regis primus, & Reginaldus Camerarius ejus & Reginbarius Meginbarii Comitis filius. Cujus materus avus, Hardradus, olim in Germania, cum multis ex ea Provincia nobilibus, contra Carolum Imperatorem conjuravit. Erant præterea & alii multi præclari & nobiles Viri, qui in eodem scelere deprehensi sunt: inter quos & aliqui Episcopi, Anselmus Mediolanensis, & Vvolfoldus Cremonensis, & Theodulfus Aurelianensis. Tum anno DCCCXVIII. detecta fraude & conjugatione patefacta, ac seditiosis omnibus in potestatem suam redactis, Imperator Aquasgrani revertitur. Transactoque Quadragesimali jejunio, paucis post Sanctum Pascha diebus conjugationis auctores (qui superius nominati sunt) simul & Regem iudicio Francorum capitali sententia condemnatos, luminibus tantum jussit orbari: Episcopos Synodali decreto depositos, Monasteriis mancipari. Cæteros (prout quisque vel nocentior, vel innocentior apparebat) vel

exilio deportari, vel detondi atque in Monasteriis conversari. Similia narrat Baronius ex Auctore Vitæ Ludovici Pii; qui addit, Bernardum luminibus amisisse vitam quoque præ tristitia paulo post amisisse. Idem habet Theganus, qui de Bernardi morte, & de Ludovici fratribus, Drogone, Hugone, & Theodorico aliqua ab aliis omissa narrat, atque: Tertio die post amissionem luminum Bernardus obiit. Quod audiens Imperator magno cum dolore deflevit. Eodem tempore jussit fratres suos tonsurari, Drogonem, Hugonem, & Theodoricum, ad discordia mitigandam, & liberalibus disciplinis jussit instrui. Baronius num. XIX. dicit, Adhalarum quoque consobrinum Caroli Magni jussum esse exulare, Verum Sanctus Adhalarus anno DCCCXIV. in exilium missus fuerat, ut eo anno ostendimus.

Bernardus sepultus fuit Mediolani in Ecclesia Sancti Ambrosii, ubi extat Inscripção a Baronio num. XVIII. recitata, in qua legitur, REGNAVIT ANNOS QUATUOR, MENSES QUINQUE, OBIIT XV. KALEND. MAII

XVI

IN-

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP.

monium. Sed & Adelhardus quoque confobrinus Caroli Magni iustus est exulare: nescitur causa, cum tamen vir esset sanctitate conspicuus, de quo inferius dicendum.

Misit hoc anno Paschalis Papa pallium ad Viennensem Archiepiscopum, presentesque litteras ad eum dedit, quibus præter alia, notas temporis exploratas ostendit: Sic enim se habent (a):
Paschalis Episcopus servus servorum Dei Reverendissimo, & Sanctissimo fratri Bernardo, Sanctæ Viennensis Ecclesiæ Archiepiscopo.
*Quia sanctitatem tuam in Ecclesia Viennensi gubernationem suscepisse cognovimus, in Domino Deo nostro plurimum inde gaudemus. Unde Apostolica vice monemus, ut in custodia gregis Dei studium tuæ dilectionis prudenter invigilet. Pallii usum, quem ad sacerdotalis officii honorem, & ad ostendam unanimitatem, quam cum beato Petro Apostolo universus grex Dominicarum ovium, quæ ei commissa sunt, vim habere non dubium est: ab Apostolica, sicut decuit, sede poposcisti. Ipsum igitur tibi, Viennensique tuæ Ecclesiæ, utpote ab eisdem Apostolis fundatæ majorum more libenter indulsumus, ad ostendendam in te, tuamque Ecclesiam ejusdem sedis Apostolicæ charitatem: utque secundum morem Ecclesiæ eo utaris benigne designamus: fraternitatem tuam necessario commomentes, ut credita tibi Ecclesiæ opus ita Deo favente, exequi studeas, ut adepta, cujus ornaris studio, dignitate, & probitate morum, & vivacitate sollicitudinis, & custodita integritate Fidei amplius studeas adornari. Omnia etiam privilegia, quæ tuæ pridem concessa sunt a prædecessoribus nostris Ecclesiæ, volumus * inconversa tibi, & successoribus tuis permanere. Scriptum per manum Theophilacti Notarii & scriniarii in mense Decembris, Indictione decima. Bene valete. Data per manum Georgii Bibliothecarii Sanctæ Sedis Apostolicæ, Nonis Decembrii, imperante Domino piissimo Augusto Ludovico a Deo coronato, magno pacifico Imperatore, ejus Imperii anno IV. & Patriciatu ejus III. Jam ad res Orientales convertamus orationem.*

Hoc eodem anno legatio missa est a Leone Imperatore ad Ludovicum Augustum. Quisnam autem hoc functus sit munere, & quid nuntiandum Ludovico in mandatis Legatus acceperit, Theganus in rebus gestis Ludovici sic narrat:
In

* f. inconcussa

De Legatione missa a Leone Imp.

(a) Bibl. Flor. edit. a Joan. a Bosco Caest. par. ult. pag. 49.

Paschalis Pap. ad Bernardum Viennensem Archiep. epist.

PAGIUS INDICTIO XI. ideoque sequenti Christi anno, & Regnum inierat mense Novembri anni DCCCXIII. ut hæc verba demonstrant. [1] *Habuit iste Bernardus filium nomine Pippinum, qui tres liberos genuit, &c. inquit Regino ad annum DCCCXVIII. Hunc Pippinum Ludovicus Aug. in Galliam adduci jussit. Propter eandem conjurationem tres in judicium vocati sunt Antistites, ex quibus Theodulphus Episcopus Aurelianensis, cum patria Italus esset, in proditionis suspicionem facile venit. Is tamen con-*

stanter innocentem se dixit, ut constat ex ejus Carminibus ad *Ajusum* Bituricensem Archiepiscopum & ad *Modoinum* Episcopum Augustodunensem. Quin & extat *Modoini* Carmen, in quo frustra spes veniæ sit eidem Theodulpho, si se reum objecti criminis fateri velit. Ludovicus Imp. Bernardi Regis Ditionem bello partam retinuit, & ut novandarum rerum occasionem præscinderet, Drogonem, Hugonem & Theodoricum fratres in Monasteria Clericorum misit. Sed hæc anno sequenti peracta, ut jam monuimus.
 Ad

NOTÆ

[1] **B**ernardi regis epitaphium legere Indictionem X. non vero XI. testatur Muratorius rerum Italic. to. 2. part. 1. pag. 220. Ex hoc autem sequeretur regni Bernardi exordium anticipandum fuisse ad annum 812. & obitum ad annum 817. Nec sane abs re existimaretur Bernardus jam inde ab obitu patris sui Pipini destinatus a Carolo avo rex Italiæ fuisse, ut innuere videtur Eginhardus verbis illis a Pagio recitatis ad annum 810. 7. Cum autem destinatus ille rex Italiæ eo missus fuerit a Carolo anno 812. ut Historici omnes admittunt; ab eo forte tempore regni sui Italici epocham capeffivit. Quod si Carolus anno 813. in conventu Aquisgranensi regem Italiæ illum renunciavit; hæc forte renunciatio, non nisi confirmatio rei antea factæ existimanda est. Hoc ego probabilis censeo, quam sive lapsum sculptoris comminisci, sive suspicari indictionum signandarum morem alium tunc Mediolani obtinuisse, quod Muratorio visum est. Confirmari nostra hæc conjectura utcumque potest ex Alberico Monacho trium fontium, cujus Chronicon ex antiquis fere totum contextum, & ad annum 1241. perductum vulgavit Cl. Lebinitius in Accession. Histor. tom. 2. ille enim ad annum 812. scribit: *Carolus Imperator Bernardum filium Pipini regis, regem Italia facit.* Insuper Muratorius in opere cujus prior tomus nuper prodiit Mediolani inscripto *de antiquit. Italia*, in dissertatione X. Diplomata sat multa producit, quæ Bernardi regnum ante octobrem anni 812. exordiuntur, idemque vero octobri ejusdem anni jam cœptum fuisse demonstrant. Hæc si statuerimus sepulchralis Bernardi inscriptio ferens obiisse illum die XVII. Aprilis, indictione X. post regni annos IV. & menses V. explicanda est de quinque mensibus integris neglecto priori & posteriori incompletis. Denique anno 812. Bernardi exordium illigandum esse colligo ex chronico Andreæ presbyteri a Menkenio prius in voluminibus rer. Germanicarum vulgato, dein a Muratorio in antiquit. Ital. to. 1. col. 42. recuso; ait enim de Bernardo: *Quinque regnaverat annos, duos sub Carolo, tres sub Hludovico.* Profecto si Bernardi regnum a Novembri anni 813. ducendum esset ne integrum quidem annum sub Carolo egisset, cum Carolus anno sequenti 814. januario mense obierit. Andreas autem iste circa medium sæculi hujus vivebat, ut ex eodem Chronico liquet. MANSI

CHRISTI
817.

PASCHALIS PAP.
I.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP. 4.

In eodem commorans palatio ad se venientem Missum suscepit Leonis Constantinopolitani Imperatoris nomine Nicephorum: legatio autem excepta amicitia & societate, erat de finibus Dalmatarum, Romanorum & Sclavorum. At quia nec hi praesentes erant, nec Chadalo finium praefectus, neque sine illis haec dirimi poterant, missus est in Dalmatiam ad haec pacificanda & componenda Abigarius eum Chadalone eorumdem finium Principe. Haec de legatione Leonis Imperatoris.

XX.
Theodorus scribit ad Patriarchas.

Quod ad religionis statum pertinet, ubi innotuisset in Oriente Paschalem Pontificem in Apostolicum esse thronum eVectum: Theodorus Studita clarissimus Confessor ad eum litteras scripsit, nec non ad alios Patriarchas: ita quidem testatur Michael ejus discipulus in ipsius vita, cum ait: Misit etiam vir egregius quatuor Patriarchis epistolas, prudenter admodum atque opportune, antiquioris dico Romae, & Hierosolymorum, Antiochia, & Alexandria. Quae singulae commemorabant, quemadmodum Christi imago contumeliose a persecutoribus tractata esset, & Orthodoxi omnes in carcerem, & exilium missi: tum deinde unumquemque excitabat ad defensionem, opemque ferendam periclitanti Fidei ac veritati, quam falsitas sic opprimeret. Extant ipsae epistolae magno Dei beneficio haecenus conservatae, dignae quidem quae singulae audiantur. Ac primum quod spectat ad datam ad Paschalem Romanum Pontificem: missus est ad eum cum ipsa a Theodoro Dionysius ejus discipulus una cum aliis sociis, non suo tantum nomine, sed quinque aliorum Praesidium monasteriorum Fidei gratia expulsi, quae sic se habet (a):

(a) Theod. l. 2. ep. Cod. Col.

PASCHALI PAPAE ROMAE.

XXI.
Theodori & aliorum Confess. ep. ad Paschalem Pap.

In omnibus summa virtute praedito, lumini magno, principi sacerdotum primo domino nostro Apostolico Papae Paschali, Joannes, Theodosius, Athanasius, Joannes, Theodorus minimi presbyteri & Praesides eorum qui Catharae, Pieridii, Paulopetrii, Eucariae & Studiani. Jam fere audita sunt omnino supremam vestrae beatitudini ea quae propter peccata nostra in nostram Ecclesiam invasere. Etenim facti sumus in parabolam & proverbium omnibus Gentibus, ut secundum scripturam (b) loquar: non tamen par

(b) Num. 24.

est renuntiatio, quae fit exiliter, & per epistolas. Quare nos minimi, etsi membrum corporis Christi, ultimum sumus, tamen capite nostro comprehenso, atque his qui in fraternitate excellunt, huc atque illuc dissipatis, potuimus quodammodo ex eo quod prope simus, & per mutua significationem in unum fieri & spiritum & verbum, scribentes haec, tametsi confidenter. Audi, Apostolicum caput a Deo praeposite Pastor ovium Christi, janitor Regni caelorum, Petra fidei, super quam aedificata est Catholica Ecclesia. Petrus enim tu Petri Sedem exornans & gubernans.

Præconia Romani Pontificis.

Lupi graves irruerunt in caulam Domini, portae inferi, ut oliu, ruptae sunt in ipsam. Quid hoc? persecutionem patitur Christus cum Matre & ministris. Si quidem contra imaginem incursum, prototypi est persecutio. Hinc detentio patriarchalis capitis, & exilia, & relegationes Archiepiscoporum, & sacerdotum, & monachorum, monacharumque; & compedes & vincula ferrea, tormentaque, & ad extremum mors. O horribilem auditionem! veneranda imago Salvatoris nostri Dei, quam & daemones perborrescunt, contumeliis affecta, & ludibrio habita est, non solum in regia urbe, verum etiam in omni regione & oppido. Altaria deleta sunt, templa destructa, sacra prophanata, effusus est sanguis, & effunditur eorum, qui retinent Evangelium. Persecutiones & exilia eorum, qui adhuc reliqui sunt. Conticuit omne pium os metu mortis: aperta est adversaria & blasphema lingua: commota est omnis caro in ambiguitate versans.

XXII.
Quae patitur Orientalis Ecclesia.

Hei mihi, inquit, Propheta (c), quia facti sumus, ut qui colligit calamum in messe, & racemum in vindemia, cum non sit borrus. In nos, o beate, haec omnia facta sunt. Quae quis non ægre tulerit in seipso, proximi damna considerans? Quis autem non ratiocinatus fuerit, esse adventus Antichristi praeludia, tantum differentia, quantum ab exemplari imago, in quam etiam insanitur? Huc igitur ab Occidente, o Christi imitator, resurge, & ne repellas in finem. Tibi dixit Christus (d) Deus nosler: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Ecce tempus, ecce locus: opitulare nobis, qui es a Deo ad hoc ordinatus: porrige manum, quantum fieri potest. Habes potestatem a Deo, eo quod omnium princeps es, in quo positus es,

(c) Mich. 7.
Implorat a Paschali Papa auxilium.

(d) Luc. 21.

PAGIUS XVI.
Cultores Sacrarum Imaginum male habentur.

Ad num. XX. & seqq. Refert Baronius litteras Sancti Theodori Studitae datas ad Paschalem Pontificem Romanum, ad Patriarcham Alexandrinum, & ad Patriarcham Hierosolymitanum, quibus eis significat quanta patiantur in Oriente Sacrarum Imaginum Cultores. Ex quibus intelligimus, omnes Patriarchas Orientis

hoc tempore Catholicos extitisse; cum alias ad Antiochenum eodem argumento scripserit, in quibus omnibus eorum nomine praetermissio dignitatem tantum exprimit. Certum tamen Thomam Ecclesiam Hierosolymitanam rexisse, ut ex iis, quae suis locis diximus, liquet.

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP.

es, Terreto, supplicamus, hereticas fer-
ras calamo divini verbi tui. Pastor
bone, pone animam pro ovibus suppli-
camus.

XXIII. *Audiat Ecclesia quæ sub celo est, quod a vobis anathematizantur per Synodum qui hæc ausi. Et jam sanctos Patres nostros anathematizant. Hoc fuerit Deo acceptum Angelis & Sanctis gaudium, concussis firmamentum, fundatis stabilimen, lapsis resurrectio, omni Orthodoxorum Ecclesie exultatio, & tuæ certe celsitudini secundum eos, qui antiquitus præcesserunt, æternum monumentum. Qui similibus temporibus cum fecerint ea, quæ a nobis peccatoribus nunc petuntur, Spiritu sancto afflati, & commemorantur, & beati habitus sunt. Prorsus autem credimus, & confidimus, quod misericordia miserationum flexus, nostram tenuem scripturam accipies, Christum imitatus, qui Deus omnium non recusavit ab * Agbaro epistolam accipere, & acceptata rescribere. Hæc Theodori & aliorum ejus collegarum ad Paschalem Pap. epistola per Dionysium dictum est) missa, ut indicant aliæ ejusdem Theodori litteræ (a) ad Epiphanium datæ, de quibus suo loco inferius dicitur.*

* Abgaro

(a) Theod.
l. 2. ep.
35. Cod.
Col.(b) Gen-
expos. pro
Conc.
Flor. c. 5.
sect. 16.

Citat Gennadius (b) Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus in expositione pro Concilio Florentino hanc Theodori Studitæ ad Paschalem Romanum Pontificem epistolam, recitatque totidem verbis, quæ habentur in laudem Apostolicæ Sedis: quibus jungit, quæ leguntur in alia epistola ab eodem Theodoro ad ipsum Paschalem scripta. Sed de his anno sequenti.

XXIV.
Apocry-
farii hæ-
retici re-
jecti a
Paschale
Papa.

Accidit vero, ut & creato Romæ eodem Paschali Pontifice, ex veteri consuetudine, ipse etiam Theodotus pseudopatriarcha Constantinopolitanus ad eum mitteret Apocryfarios pro responsis Ecclesiasticis, communionem hac via conatus subripere ab ipso Romano Pontifice. Quos cum audisset Paschalis in Urbem adventare, eisdem ne propius accederent, eos execratus valde, prohibuit. Contra vero missum nuntium a Theodoro, & aliis Archimandritis quam benignissimo animo excepit; litterasque datas cum legisset, magno animi dolore ex compassione affectus est, & quibus potuit, studuit periclitantibus præsto esse, reddens ad eos affectus paterni plenissimas Apostolicas litteras, quibus tum Theodorus, tum reliqui eas accipientes, magna sunt consolatione affecti, & fortitudine roborati. Caremus tamen litteris illis a Paschali Pontifice ad Archimandritas redditis. Cæterum hæc ita, ut narrata sunt, se habuisse, fidem faciunt aliæ litteræ ab iisdem monasteriorum Præpositis ad eundem Paschalem Pontificem scriptæ, mis-

sa alia rursus legatione anno sequenti per Epiphanium, ut suo loco dicturi sumus. Sed videamus quæ hoc eodem tempore ab eodem Theodoro litteræ sunt scriptæ ad Patriarcham Alexandrinum. Extant ipsæ, atque plura habent de sævitia persecutorum, quæ desiderantur in aliis ab eo datis epistolis. Quamobrem ut hic eam describamus, historię ratio a nobis id exigit: sic enim se habet (c):

Per omnia sanctissimo Patri patrum, luminum, domino meo beatissimo Papæ Alexandriae Theodorus minimus presbyter, & Præpositus Studiani. Quod autem æque ac Romanus Pontifex Alexandrinus Episcopus Papa dicatur, a Cælestino Pontifice Cyrillo concessum est, cum illi legationem a latere credidit tempore Concilii Ephesini, ut suo loco superius dictum est. Sed attende differentiam: Romanus Pontifex supremum lumen in Ecclesia prædicatur, alii vero Patriarchæ non supremum lumen, sed lumen luminum, utpote qui secundum a Dionysio descriptam Ecclesiasticam Hierarchiam tali sit nomine dignus, ut lumen luminum dicatur, qui eos illustrat, qui sunt in Ecclesia positi & ipsi lumina, minores Episcopi. Habet autem amplius in superius posita inscriptione, Romanus Pontifex, ut dicatur Princeps sacerdotum primus, quod alicui alteri Patriarcharum minime concessum est. Sed ad epistolam, quæ sic se habet (d):

Maximum humilitatis meæ munus, & summi voti opus erat, ut dignus fierem, qui per litteras colloquerer cum Apostolico vertice tuo, non solum ob tenuitatem parvitas meæ, quæ impar est, ut ad æquales scribat, nedum ad tam magnum, & divinum caput: verum etiam ob difficilem in tanto intervallo accessum, quem Ethnica præcipue inibet obstructio, mediis positis Sarracenis regnantibus etiam in Ægypto: attamen Dei bonitate mihi obtigit, & nunc scribo duabus de causis: altera ut quo jamdudum teneor desiderio, id explicem intellectuali contactu sacrorum pedum tuorum, quandoquidem aliter votum explere non liceat; altera, quæ magis urget, ut notiora fiant, quæ hic dire acciderunt divinissimo vertici tuo, ut qui totius corporis Ecclesie membris condoleat: quæ quidem vel in ultimis terræ sinibus audita existimo.

Invasit nos persecutio, beatissime, & persecutio gravissima. Olim quidem (e) Achab Eliam quærens Prophetam, loca omnia incendiisse dicitur, incendio illo impii iram & furorem demonstrante. Nunc vero & dignitate & corde Achabites, non Eliam solum depictum, sed bujus quoque Dominum, Dominum Jesum Christum & Deum nostrum, Deiparam, & Sanctum unumquemque quærens quærit, inventumque

(c) Theod.
Stud. l. 2.
epist. 14.
XXV.
Tituli
Romani
Pontificis
diversi ab
aliis Pa-
triarchis.(d) Theod.
l. 2. ep.
14. Cod.
Col.XXVI.
Theodori
epist. ad
Patriar-
cham A-
lexandr.(e) Reg.
18. secun-
dum 70.

magna ira delet ex omni civitate & regione ditionis suæ: hinc eversa altaria, templa Domini vastata, & privata & publica, quæ in virorum, & feminarum habitaculis, tam vetera, & recens extructa. Miserabilem spectaculum: tamquam facie deformatos homines, & ostenta quædam sic Dei Ecclesias ornatu suo destitutas & informes relictas contemplari. Quis talia audivit, aut vidit unquam in prisca improbitatis exemplis? Ille ipse, qui cervicibus vestris incumbit Arabs, mitius forsitan hac in parte erga Christum se gerit: at non sic (a) Tabael noster. Parce Domine, ne des hereditatem tuam in opprobrium.

(a) Jo el. 2.

XXVII.

Cum ergo pictas in tabulis imagines e sacris donariis sublatas, & libros qui mentionem earum continent, proscindit, irridet, subsannat tamquam abominanda & Deo invisæ piacula, quæ Deo accepta sunt & mundo salutaria. Heu quis lachrymas teneat? quis gemitus ex imo pectore non edat? Viæ Sion (b) lugent, eo quod non sint qui pie ambulent in eis. (c) Et vere omnes declinaverunt (c), simul inutiles facti sunt.

(b) Thren.

1.

(c) Psal.

52.

Qui Episcopi videbantur & sacerdotes, monachi & seculares, omnis sexus, & omnis ætas; alii quidem circa fidem naufragium passi sunt, alii si minus mente & cogitatione demersi, & heretica saltem communionem, mortis metu contracta, eadem ex parte periculo involuti. Relicti tamen sunt qui non curvaverunt genua ante Baal; siquidem tot numero, quot numerati sunt a Deo.

XXVIII.
Quæ passi
sint Orthodoxi.

Ante omnes, qui primus est inter nos, sacrum caput nostrum, & ejusdem tecum dignitatis Episcopi, & sacerdotes Domini, monachi, & monachæ, quorum ludibriis & verberibus tentati fuerunt, illi vinculis & carceribus pane modico & aqua vitam trahentes, alii exiliis relegati, alii in desertis & montibus, in speluncis, & cavernis terræ versantes: quidam insuper flagellis cæsi, Martyres ad Dominum emigrarunt. Sunt qui sacco inclusi in mare demersi nocte fuerunt, ut ab iis, qui viderunt, relatum est. Quid cætera? Anathemate feriuntur sancti Patres nostri. Prædicantur qui impii fuerunt. Infantes impietatis dogmata, tradito magistris tomo, docentur. Non est usquam salutis profugium inter mortales. Pium verbum proferre non licet. Mox instanti insidiæ, ita ut vir a conjuge sua caveat. Judices & pittaciorum oblatores ad hoc ipsum ab Imperatore mercedem capiunt, ut observent, ubi quisque quid dicat a Cæsare discrepans, aut impietati non communicet, aut librum habeat de imagine tractantem, vel imaginem ipsam, aut exulem recipiat, aut captivis pro Christo ministret. Quod si deprehendatur, illico

rapitur, cæditur, relegatur, unde & dominos videas servis supplicantes iudicii metu.

Nobis illud dicere fas est? d): Non est in tempore hoc Princeps, & Dux, & Propheta, neque locus primitiarum coram Domino, ut possinus invenire misericordiam. Propterea hæc apud sanctam animam tuam indigni lamentamur, ejus patrocinium & miserationem implorantes. Scimus enim: Si juvare aliter non possit, precum saltem subsidio magnum nobis, cum propitium Deum habeat, emolumentum allaturum. Quo autem ex parte cognoscat, qualia sint impiorum dogmata, his ea litteris adjunxi in quaternionibus: quæ & piorum rogatu, refutanda imperitus suscepi. Oro autem sapientiam tuam, ut omnia videat, & veniam mihi tribuat erratorum, meique & inutilis filii in Deum flectentibus precibus suis recordetur. Hactenus epistola, quæ missa est etiam ad Patriarcham Antiochiæ, ut in eodem codice expressum habetur, diversam vero ab his, licet eodem argumento scripsit (e) ad Patriarcham Hierosolymorum, his verbis:

XXIX.
(d) Dan. 2.

(e) Theod.
l. 2. ep. 15.
Cod. Col.

XXX.

Ad Patriarcham Hierosolymorum epist.

Theod.

(f) Genes.

24. secundum 70.

De locis sanctis Hierosolymorum.

De locis sanctis Hierosolymorum.

Hierosolymorum.

Hierosolymorum.

Hierosolymorum.

Hierosolymorum.

Quis annuntiabit (f) Abraham, quod lactat puerum Sarra? aut usquam sermo divinus: & indigno mihi quis nuntiet humilem epistolam meam ad sacras Apostolici culminis vestri manus pervenisse? At tamen perveniet, ut spero. Non enim vesana cupiditate, sed necessaria causa impulsus & epistolam mittere ausus sum, & latorem una fratrem charissimum Dionysium destinare, fidelem prorsus, & qui supplere per se omnia queat, quæ epistolæ defunt. Itaque velut absens corpore, præsens autem spiritu, primum quidem ejus pedes secundum Deum ambulantes amplector. Hinc enim mihi benedictio & sanctificatio: deinde tamquam ab ea iussus, ad sancta loca proficiscor, advenor sacrum solum, quod divina vestigia calcarunt, vivificum monumentum, in quo sanctissimum Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi corpus depositum fuit, sacrum Calvariæ locum, ubi Dominus gloriæ crucifixus. Alio pergo: Sanctam Berlebem quasi Ædem conspicio, divinum adoro præsepe supra urnam auream, in qua non manna, sed panis vitæ conditus est. Video etiam sacrum montem, in quo divinissima transfiguratio: olivarum montem, unde ad cælos omnium Dominus evolavit: sacram Getsemanem, ubi sepulcrum omni honore colendæ Deiparæ dominæ nostræ. Hoc atque illud, ne longam texam orationem. O quanta vel ex ipsa commemoratione manat satisfactio! O quot & quantis culturis præest beatitudinis tuæ vertex! Tu primus Patriarchabarum, quod scilicet prima Ecclesia esse cœperit Hierosolymis, licet quintus numereris. Ubi enim
Epi

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPER.

Episcopus animarum, & Pontifex omnium natus est, & divina omnia operatus, & passus, & sepultus, ubi resurrexit, & vixit, & assumptus est: illic suprema omnium dignitas proculdubio. Sed de his hactenus, desiderio obsequens, loqui ausus sum. Nunc ad alteram narrationem me converto.

XXXI.
De per-
secutione
ab Ico-
nomachis
excitata.

Invasit nos persecutio, beatissime, & persecutionum omnium Etbnica simillima. Postquam enim sensit satanas, in januis esset beatam spem, & adventum gloriae magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, majores haereseos facies accendit, praeludia adventus Antichristi. Quid hoc rei est? Exortam olim sub Leone & Constantino impietatem, diuque debacchatam, sed divina vindicta compressam, nunc iterum cognominis, & aequae impius Imperator renovavit tanto conatu, ut illorum rabiem obscuraret. Expressum pictura Christum insectatur cum Matre & ministris. Ubi cumque nactus eas est, delet, exurit. Hinc eversa altaria; aedes sacrae deformatae, sacra vasa concremata. Quin si repertus quis fuerit imaginem occultasse, aut librum, qui de ea re tractet, rapitur & vestigio, & dirra alia omnia perpetitur. Hinc terrores ac trepidationes, stuporesque omnium hominum: adeo ut frater fratri, Vale dicat, & amicus amicum aversetur.

XXXII.

Synodus facta est veterem impiam illam confirmans, & Orthodoxam anathemate condemnans. Sacerdotes non intellexerunt, Deum non requisierunt: sed quod Achab placuit, comprobarunt. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, paucis admodum exceptis; quibusnam illis? Episcopis, & Praepositis, monachis, & monialibus, & ipso, Dei Gratia, supremo Archiepiscopo nostro. Quorum quidem alii flagellis affecti sunt, alii relegati, atque in carcerem detrusi, alii per haec poenas ad Dominum migraverunt, athleticam coronam reportantes. Quid de blasphemia loquar? Irridetur veneranda & tremenda imago Christi tamquam abominatio desolationis, idolumque erroris; eodem modo quaelibet alia Dominae nostrae & Sanctorum: Nunc, inquit, sincera & inculpata fides: Nunc dominus (a) loquitur est pacem iis qui convertuntur ad eor: quasi sublata pax esset, ex quo Christus dixit: Pacem meam do vobis, ad hoc usque tempus, & ejus Ecclesia contaminata, quam beatus (b) Paulus non habentem maculam praedicat, aut rugam aut aliquid hujusmodi, sed sanctam & immaculatam. Et alii quidem ultimum circa Fidem naufragium fecerunt. Alii quamvis mente & cogitatione submersi non sint, ipsa tamen haereseos communi-
one una perierunt. Enimvero etiam ii, qui recta sentiunt, persecutionis diutur-

(a) Joan.
24.(b) Ephes.
3.

nitare titubant circa veritatem; quemadmodum iis contigit, qui ad decumanos maris fluctus navigationis rudes caligant. Miseranda nobis omnia, fluctuque digna.

Subtrahuntur cantica ab antiquis ac-
cepta, in quibus imaginum sit mentio. Canuntur pro eis impia nova dogmata palam exposita, quae & pueris ipsis traduntur a magistris. Omnium rerum impia est conversio. Facti sumus sicut Sodoma & Gomorrha propter peccata nostra: & procella haereseos altius in dies assurgens nos operit: nec inventus est, qui Christum Deum nostrum expergeficiat, ut increpet turbulentum hoc mare. At tu esto nobis unus e duodecim Apostolis, beatissime: Excita e somno infonnem oculum dispensative dormitantem, quia perimus omnino. Si quod est aliud auxilii pharmacum, ad sanandos infirmos, ut peritus, exurge, deprecamur, sanctissime, obtestamur: membra tua sumus quandoquidem fideles omnes corpus sunt Christi & membra de membro. Praecepta & aliis sanctis Patribus vestris intercessoriam manum porrigant, ut multorum interpositu, suam nobis Deus misericordiam impertiat. Hunc in finem epistola, & tabellarius ab omnibus animo destinatus, etsi a nobis solis illorum vicem agentibus missus.

XXXIII.

Ut autem ex parte cognoscat celsitudo vestra, cujusmodi sint dogmata impiorum, ea in quaternionibus descripta epistolae adjeci, quae & aliorum rogatu refutanda imperitus suscepi. Oro autem, ut ea inspiciat divina tua sapientia: quod deest suppleat, & veniam tribuat erratis. Atque adeo conservum fratrem nostrum, & litteras aliis, quas accepit, reddere, & huc postea, Deo volente, redire permittat. Haec ad patriarcham Hierosolymitanum Theodorus, qui his addidit (c) alias ad Abbatem Laurae S. Sabae hac inscriptione notatas:

XXXIV.

A Deo honorato, dilecto, & spirituali Patri, meo moderatori celebri Laurae beatissimi Patris nostri Sabae, & iis, qui sub eo sunt, sanctis Patribus Theodorus minimus presbyter, & Praepositus Studiani. Alias quoque his adjunxit ad moderatorem Laurae sancti Charitonis, ejusdem pariter argumenti.

(c) Theod.
l. 2. ep.
16. 17.
Cod. Col.

At quid profecerit his litteris datis ad Patriarchas, nulla est affirmatio Theodori; immo querela in epistola postea, occiso Leone, tempore Michaelis Imper. scripta ad eundem Hierosolymitanum Patriarcham Thomam, in qua hac ex parte tantummodo laudat navatam operam a Romano Pontifice. Scribit enim haec his verbis (d): Quid hoc rei est? quod fervente haereseos persecutione, conveniebat sublimium sedium Antistites, tamquam spiritus adiutores, & Apostolici consilii ple-

XXXV.

(d) Theod.
l. 2. ep.
121.

(*) 1. Cor.
12.

Proficua
litteræ
Rom.
Pont.

nos, fraterno animo commoveri, manumque pro veritate certantibus compatiendo porrigere: & si quid patitur, inquit, (a) unum membrum, compatiantur alia membra: sive gloriatur unum membrum, congaudeant omnia membra; quia nimirum caput est totius Ecclesiastici corporis Christus verus Dominus ac Deus noster. Quod sane Occidentis Apostolicus cum præstitisset quantum profuerit, quid opus est loqui? partim quidem resistentium mentes summopere confirmans (vel exiguum quippe momentum vim ac robur fessis ac laborantibus addere solet) partim impiorum insolentiam a spiritu profecta reprehensione profigans. Quo quid esse potuit salutaris? At vero qui idem facere cum possent, minime præstiterunt, sed contrarium: dicere miser nequeo, beatitudinis vestræ Angeli reverentia, quanta illis debeat reprehensio. Hæc Theodorus. Sed hæc ex aliis ejusdem ad Paschalem reditis litteris, manifestiora fient.

XXXVI.
Patriarcha Hierosol. mittit Theodorum, & Theophanem Constantinop.

Cæterum querela ista Theodori de Patriarchis, magis pertinet ad Alexandrinum & Antiochenum, quam ad ipsum Hierosolymitanum. Siquidem non defuit Patriarcha Hierosolymorum succurrere, ut potuit, periclitanti sub impio Leone Ecclesiæ Constantinopolitanæ: etenim selegit ex S. Sabæ Laura a Sarracenis tunc temporis afflictata duos egregios monachos, sanctitate claros, doctrina conspicuos, Christiana constantia firmos, revera duo belli fulmina adversus grassantem impietatem, & sagittas acutas in Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS
XVII.
SS. Theodorus Graptus & Theophanes relegantur.

Tum num. XXXVI. & seqq. agit Baronius de exilio Sancti Theodori Grapti, & Sancti Theophanis Cantoris ejus fratris, qui missi a Patriarcha Hierosolymorum ad Leonem Aug. coram eo Cultum Sacrarum Imaginum egregie tuiti sunt. Extat S. Theodori Grapti Vita apud Surium ad diem XVI. Decemb. Sed cum Surius eam tantum Latine retulisset, Combesius in Manipulo Originum Constantinopolitanarum eandem ex Codice Regio Græce edidit, & meliori versione donavit. Theodoro Palæstina patria fuit, cujus frater Theophanes ætate quidem junior fuit, sed virtute minime secundus. Arabes inquit Auctor Anonymus Vitæ Theodori Grapti, desertum, quod est ad Orientem colentes, e ducto adversus Romanos exercitu, multas eorum populati sunt Provincias, multaque etiam præstidia diripuerunt, Monasteriis quoque in Palæstina ingruiebant ac incurfabant; quorum primum maximumque divini sc. Saba erat, in quo magnus Sic Theodorus exercebatur. Hæc videns divinus ille Hierosolymorum Antistes & Pastor; esseque hoc peccatorum penam & furoris poculum intelligens, idcirco nimirum quod Divinarum cultus Imaginum aboleretur, ad Zelum protinus excitatur, mittitque Theodorum ad Imperatorem cum Theophane fratre, qui illum monuit, ut relicta profana illa ac mala opinione, ejus locopietatem condisceret. Verum Imperator in iram furoremque erupit, & ambos diu flagris casos ad Ponti ostia exilio relegandos decernit. De utroque infra rursus sermo erit.

manu Dei omnipotentis. Hi Constantinopolim missi, non sub Leone Armeno, sed sub Michaelē quam strenuissime certaverunt, ac demum sub Theophilo Imperatore Iconomacho gloriosa claruerunt confessione. Sed de eorum modo professione Constantinopolim, & confessione coram Leone hic agendum. Auctor ejus temporis, qui amborum certamina est prosequutus quam sincerissime, ubi de grassatione Sarracenorum tunc facta mentionem habuit, ista mox subdit:

Hæc videns divinus ille Antistes & pastor Hierosolymitanæ Ecclesiæ, & sciens hæc esse penam peccati & iræ populum, propterea quod despiciatui habetur, & aboletur divinarum adoratio imaginum: excitatur protinus ad zelum, & quærit modum, quo poterit tantum extinguere incendium, & ostendere eos male facere, qui sunt parati nova introducere, & prompti ad transmovendos limites. Sic revocabuntur captivi, & consequentur misericordiam fauciatæ animæ. Ad hoc ergo admodum aptum sanctum invenit Theodorum, ut qui & virtute esset celebratus, & in dicendo exercitatus, & zelum spiraret acrem & juvenilem. Ille autem: Ecce me, dicit Pontifici: mitte me, & proficiscar, & tuis adiutus precibus, pudore afficiam impietatem. Ipsum ergo mittit Patriarcha, cum precibus eum undique munisset, & spe in Christum totum corroborasset.

Ut autem prætermittamus ea, quæ intercesserunt cum venisset in Regiam se-
G g g g cum

XXXVII

Eadem persecutione sæviens, quibus Christi XVIII. Josephus, quam Cesaris gratia fuit anti-Josephus quior, toto Orbe dispersi ac fusi vagabantur: ac Hymnononnulli in Bosphorum, pars in Siciliam migraverunt, alii in summa montium egredientes, efferatam rabiem truculentissime bellua fugiebant, cultoribus Sacrarum Imaginum missus. inquit Joannes Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus in Vita S. Josephi Hymnographi in Actis SS. Bollandianis ad diem III. mensis Aprilis. Tunc S. Gregorius Decapolitanus, qui relicta Thessalonica Constantinopolim cum Josepho propter quædam negotia venerat, rogatus est ab infinita prope Monachorum multitudine Constantinopoli simul congregata, ut Romam mittat Josephum, qui Papa, Romanisque omnibus nuntiet, quanto malorum turbine ea Civitas vexetur, simul aliquid opis afferant Dei Ecclesia graviter laboranti. Jam enim vides, dicebant, Pater, quæ malorum tragedia hic agatur; vides quanto in discrimine versetur Christi ovile, cum non sit, qui illatam nobis injuriam ulciscatur. Mittitur statim Romam Josephus a Gregorio, sed captus nonnullis navigiis cum eo quo S. Josephus vehebatur, ipse captivus in Cretam abducitur, ibique gravissimis catenis vinculus in carcerem conicitur. Eo in carcere concaptivos ad constantiam excitavit, Episcopum carceris tædio vacillantem corroboravit, aliumque ad defectionem promptum alexit ad mortem pro Christo gloriose appetendam, quod postmodum præstitit. Post Leonis Ar-

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP.

eum fratrem habens Theopbanem, qui eum sequeretur, & quæ erant fraterna, sentiebat, & in zelo pro pietate cum eo conspirabat: primum quidem sic intrepide sistit in conspectu ejus, qui Ecclesiam more prædonis invaserat, Theodotum pseudopatriarcham intelligit. Ubinam enim ille se gessit more sacerdotali, & libere arguit quod eos pervertat, quos pascit, & hæresim ei acerbè exprobrat? Deinde ipsi quoque Imperatori ex adverso occurrit tamquam acutus quidam gladius; & non solum eum criminatur, quod suam perdat animam, sed etiam quod Dei populum impie per fraudem evertat. Deinde etiam adhortatur, ut relicta hac profana & impia opinione, ejus loco ediscat pietatem. Fortasse enim (inquit) tibi Deus placabitur, & non omnem iram Domini tamquam facem aliquam ipse bibes.

Redar-
guit Imp.
Theodo-
rus Palæ-
stinus.

XXXVIII.

Quamobrem Imperator, cum & viri esset libertatem admiratus, & præterea verborum opportunitatem, & morum moderationem, & quæ ex animo ad vultum emanabat illius, ut poterat, animadvertisset alacritatem, eum est reveritus, & moderate tulit, ejus reprehensiones. Deinde etiam eum accersit, & familiariter eum est allocutus, rogans quisnam esset, & unde veniret: & quid sibi vellet illa mira & incauta dicendi libertas. Ille autem & significat patriam, & suum esse ex Palestina adventum renuntiat: & quod statuebat non oportere vel apud Imperatorem se a dicendo reprimere, quando vide-

Confutat
Imp.
Theodo-
rus Palæ-
stinus.

PAGIUS

Armeni mortem exilio revocatus manum ad Versus scribendos admovit, & universam fere Ecclesiam suis illustravit hymnis & Canonibus, quorum aliqui adhuc supersunt. Josephus a sua captivitate reversus cognoscit Gregorium, hominem plane divinum, commune omnium solatium, Ecclesiarum solidissimam gloriam, actuosum ac spirans virtutum omnium simulaerum, infinitis prope laboribus ac periculis defunctum, ex hac vita ad optatos Dei sui excessisse complexus, inquit Joannes Diaconus in Josephi Vita, qui addit hunc postea adhæsisse Joanni Magni Gregorii æmulo atque sectatori, nec Thessalonica discessisse, donec Joannes ad Deum migravit. Tunc enim sumtis utriusque Reliquiis venit in locum vastum, desertumque, in quo Monasterium ædificavit, & Sacras D. Gregorii ejusque Socii Joannis Reliquias collocavit. Colitur Gregorius in Menais die XX. Novemb. Vide quæ de eo dixi anno DCCXXXI. num. I. Infra videbimus Josephum rursus sub Theophilo Imperatore propter Sacras Imagines exulasse.

XIX.

Pax Græ-
cor inter
& Bulgares
sancti-
ta.

Hoc circiter anno Græcos inter & Bulgares pax constituta, de qua Constantinus Porphyrogenetus in sua Chronographia lib. I. num. 20. hæc habet: Cum tricennales eum Hunnis (quos Bulgares vocant) ineunda illi (nempe Leoni Armeno) essent inducia, pacisque fœdera jurejurando firmanda; non quibus Christiani solent sacramentis usus est: ad nimirum Deum cælestesque Virtutes, sive quæ Christi Dei que Parent carne fuit, aucturum gesturumque inspectores, cælestesque adhi-

ret Regem, qui est in cælis, affectum injuria. Deinde aperis dogmata, docet honorem divinarum imaginum; & cum alia dixisset, & adiecisset, hoc esse iudicium nostri in Christum desiderii, & confessionem ab eo susceptæ carnis. Deinde destruit propositas ab illo quæstiones Fide Christi, & virtute sermonis & spiritus. Postquam autem, post multa, quæ inter eos dicta sunt, Theodori oratio victoriam est adeptæ, primum miratur Imperator, deinde etiam ei incipit blandiri, toto animo contendens, talem virum in suam redigere potestatem, per quem multos esset superaturus.

Postquam vero vidit eum a se capi non posse: nam tale quid etiam apud eum adiecerat, dicens: Oblitus es eorum, quæ Deo promisisti, o Imperator quorum intercessor fui magnus Pontifex, quando tuo capiti Imperatoriam imposuit coronam, cum videlicet promisisset Fidem servare Catholicam. Parce animæ tuæ, & prius ornamentum restitue Ecclesiæ, & noli pugnare cum Deo justo Judice & forti, etiam si non quotidie iram inferat propter summam benignitatem. Hæc ille sic ad eum libere est locutus: Imperator vero soluto prætextu lenitatis, in iram & furorem erupit; & rogavit, an esset aliquis ejusdem animi & sententiæ in pietate, cujus erat Theodorus. Postquam vero intellexit de fratre ejus Theophane, & quod non minus quam naturam conservat in dogmatibus cognationem, & fra-

XXXIX.

Theod. &
Theopha-
nes cæsi,
damnan-
tur exilio.

beret; sed velut Barbarus quidam, omnisque Religionis expertus, canes, ac quibus gens improba immolat, iis gestorum testibus utens & dissecabat; nec quibus illi libenter ingurgitantur, hæc ipse ad firmandam fidem ore gustare exhorrebat; quod vero Christianam fidem eis concedidit, ad quam a nobis aliquando, ut videbatur, essent traducendi; ne sic quidem impietati litare eum pudit. Tum enim in eo, quod fidei margaritas, juxta Domini sententiam, mittebat ante porcos, hincque illos, vir impius vere execrandus, ore tenus uti compellebat; tumque in eo rursus, quod ipse Romani Moderator Imperii, in publico Conventu, in teatro promiscua infidelium, fideliumque multitudine referto initiari non erubuit ac consecrari, non alio plane premio, quam æterno verme & igne dignus fuit.

Rem eandem clarius narrat Ignatius Diaconus in Vita Sancti Nicephori Patriarchæ Constantinopoli numer. LXXX. Quis amicitias atque fœdera turpiter ac indecore eum vicinis Hunnis ab illo inita fervidissimis lachrymis non deploret? Nempe illorum superstitiones Leo ipsi illi nostra usurpantes legitima, mutuo firmaverunt pacta: & videre erat Imperatorem Romanum libare aquam e calice in terram, e quorumque clitellas versare manibus, dein ternalora tangere, fanumque in altum attollere, & se omni hac ceremonia ritumque devovere. Gentes vero Divina nostra Symbola scelestis contrectare manibus, ac per illorum virtutem sacrilego se obstringere sacramento. Nonne hac crudelitatis fue-

XX.

Impietas
Leonis
Aug. in
illo fœdere
restituendo.

re

CHRISTI
817.PASCHALIS PAP.
I.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 4. IMPP. 4.

fraternitatem: ambos diu flagellis cæsos
condemnat, ut relegentur ad ostium Pon-
ti. Jubens neminem eis impertire nec ci-
bum, nec potum, nec vestimentum, ut ma-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

li (inquit) sic male atterantur. Hæste-
nus de certamine sub Leone, Quod au-
tem exantlavit sub Michaelē, suo loco
dicturi sumus.

G g g g 2 Qui

PAGIUS re germina? Nonne apertus in Christum furor
& execratio? Nonne hujusmodi ut Dei ultionem
inducant, fidem sane abunde faciunt ejus tem-
poris portentosa eventa, videlicet concussiones ac
terra motus, cor secundum Prophetam confrin-
gentes, Urbesque populosas exitio obrutas: Adhuc
an non penuria famem super faciem terra semi-
nans, dum agricola spicas non falcibus, sed ma-
nibus & sacculis colligunt. Adde aerem similes
virgis igniculos emittentem & terrorem viden-
tibus inferentem. Adde infacundum mare, sa-
lumque ac fluctus absoniorum more visum effun-
dere. Adde cognationis ac necessitudinis oblivio-
nem apud omnes pervagatam, tumultusque ac
bella intestina in omnibus Provinciis atque Ur-

bibus progignentem. Exinde enim hætenusque
contigit, ut civilium armorum morbus ubique
obtineret. Obiter observabis Ignatium, quem
admodum & Auctorem Anonymum Vitæ San-
cti Nicolai Studitæ apud Combessium Tom. I
Supplementi Biblioth. PP. Græco-Latinæ pag.
903. Bulgaros Hunnorum vocabulo designare,
qui loquendi modus Viros doctos irretitos te-
nuit. Christiani, qui a Bulgaris captivi detine-
bantur, & qui nondum Martyrium passi erant,
tunc in libertatem asserti, inter quos fuit Ba-
silius Macedo adhuc puer, qui postea imperavit.
Vide quæ de eo & de Cutragone Bulgarorum
Rege, qui tunc regnabat, diximus an. DCCCXII,
num. X. & seqq.

JESU CHRISTI
ANNUS
818.

PASCHALIS PAP.
ANNUS
2.

LUODVICI
LEONIS ARMENI 5. IMPP.

I.

Qui sequitur annus octingentesimus decimus octavus, Indictione undecima inchoata quintus idem numeratur persecutionis Leonis Imperatoris, quo acceptis jam antea litteris per Dionysium a Paschale Romano Pontifice Theodorus Studitarum Præpositus in carcere consistens, rursus legat ad Occidentem Epiphanium discipulum suum ad eundem Romanum Pontificem, cui & litteras dedit, quæ sic se habent (a):

(a) Theod.
l. 2. ep. 13.
Cod. Col.

Per omnia religiosissimo Patri, supremo lumini, Universali, domino nostro, Apostolico Papæ, Joannes, Theodosius, Athanasius, Theodorus, minimi presbyteri & Præpositi Catharorum, Pieridii, Paulopetrii, & Studiani. Unus autem, qui hic deest e numero in præcedentis ad Paschalem epistolæ inscriptione, nempe Joannes Eucæriæ Præpositus lapsus est, ac propterea nequaquam cum cæteris recensitus. Testatur id quidem ipse Theodorus in epistola ad ipsum Epiphanium Romam Legatum. Porro epistola ad Paschalem Papam sic se habet (b):

(b) Theod.
l. 2. ep.
35. ex Cod.
Col.

II.
Legatio
missa per
Epiphanium
ad
Paschalem
Papam.

Respexit nos Oriens ex alto Christus Deus noster, tuam in Occidente beatitudinem, tamquam facem quamdam divinitus lucentem ad Ecclesiæ, quæ sub cælo est, illuminationem, in Apostolica prima Sede constituens. Etenim spirituale lumen percepimus, qui in tenebris & in umbra mortis improba hæreseos tenebamur, & tristitiæ nebulam deposuimus, atque in spem optimam emerimus, cum didicissemus ex fratribus & conservis nostris, quos misimus, qualia & quanta egerit, & dixerit sancta celsitudo vestra. Quando hæreticos quidem Apocryfarios velut fures, ne in sacrum quidem conspectum admitti; sed cum procul adhuc essent merito rejecit: nostris vero calamitatibus ex litterarum auditione & Misforum relatione compatiens, indoluit atque ingemuit. Dei exemplo tamquam propriis membris. Ac re ipsa cognovimus,

manifestum Apostolorum principis successorem Romanæ Ecclesiæ præsidere; certeque nobis persuasimus, Dominum Ecclesiam nostram minime deseruisse, cui unum, solumque a vobis auxilium hætenus, atque ab ipso exordio in occurrentibus molestiis Dei providentia concessum est.

Vos igitur illimis ac sincerus ab initio Romanæ Ecclesiæ præconia. Vos adversus omnem hæreticam procellam tranquillus sepositus portus Ecclesiæ universæ. Vos a Deo electa civitas refugium salutis. Sed quoniam temerarium est a nobis miseris ac indignis encomia congreri divino nomini vestro, quod divinæ olim linguæ beatum prædicarunt, præstat ut ad æram nostras veniamus.

Impii ergo consueta sibi omni conatu ac vesania facere non cessant omnes, qui mortis metu franguntur in hæresis barbarum trabentes & abripientes. Necessè siquidem est, eum, qui cedere nolit, verberum, aliorumque suppliciorum pœnis subiici; ita ut diffluant sensum aliqui (quod est miserrimum,) etiam ex iis qui certamen antea sustinuerunt. Nos vero iterum humiles, & in membris postremi, tam pro sacro proprio capite, quam pro reliquis presentibus partibus & fratribus audentes legatione fungimur & obsecramus, ut consoletur nos sancta & Apostolica anima tua. Primum quidem (quod & facere illam credimus) ne suas pro stabilitate & salute omnium Deum flectentes preces intermittat. Ita obtestamur sacratissima viscera: deinde, ut quæ Spiritus sancti instinctu pro humilitatis nostræ utilitate ac perpetua virtutis tuæ laude deliberavit & statuit, ad exitum, Deo adjuvante, perducatur. Hætenus posterior ad Paschalem epistola, ex qua a Gennadio in defensione pro Concilio Florentino præconia digna illa Ecclesiæ Romanæ citantur: Vos illimis & sincerus ab initio fons Orthodoxæ veritatis, &c. Quod autem exigit his litte-

III.
Status
Ecclesiæ
Constantinop.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC.
LVI.
Anno He-
gira
CCLII.
inchoato
die 9. Ju-
lii fer. 6.
A. C. 818.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6311.

© 15. C. 2. P. 28. Mart. Indict. 11.

JESU CHRISTI 818.

PASCHALIS PAPÆ 2.

LUDOVICI IMP. 5.

LEONIS ARMENI IMP. 6.

A Num. I. ad XXVIII. Baronius varias Sancti Theodori Studitæ Epistolas repræsentat, ex quibus intelligimus, quam male haberentur

Sacrarum Imaginum Cultores in Imperio Orientali. Sed quod ait num. I. annum hunc quartum esse persecutionis, ex dictis subsistere non potest; cum constet, eam anno tantum DCCCXV. & quidem mense Februario, inchoatum esse. Præterea Baronius aliquos Confessores, qui sub Leone Armeno claruere, sub Leone Isauro vixisse existimavit; quod in Menologiis & Menais dicantur a Leone, vel a Leone Iconomacho afflicti, aut in exilium missi, quod tam de Leone Isauro, quam de Leone Armeno interpretari potest, nisi tempus quo Sancti, in illis, passi dicuntur, ex aliqua circumstantia nobis innotescat. Hinc an. DCCXXXV. Baronius aliquos memoravit, quos eo anno ad Leonis Armeni tempora revocandos esse monuimus.

Cultores
Sacrarum
Imagi-
num ve-
xantur.

CHRISTI
818.PASCHALIS PAP.
2.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 5. IMPF.

teris Theodorus a Papa, illud fuit, ut præstaret quod promiserat legationem, remissurum Constantinopolim: quod & præstitit, ut suo loco patebit.

His scriptis litteris Theodorus, Epiphanium, quem mittat cum eis in Occidentem, delegit, ad quem has, quæ sequuntur, litteras dedit, onus eidem legationis hujus injungens, his verbis:

Epiphanio filio (a).

En dilecte mi, sicut alacri animo instituisi, solve in Occidentem, litteras istas laturus, quas dictavi. Misi epistolas duas ad Apostolicum, & dominium Methodium. Frater enim Dionysius Dei nutu, & incolumis eoque pervasit, & spem optimam reportavit. Ad quam iteratas litteras addere, operæpretium duxi. Scripsi autem, non tamquam a me solum, sed sicut antea, ex persona utrorumque Præpositorum quos indicat epistola, præterquam Euceria. Is enim, ut accepi secundum peccata mea lapsus est. Ex communi ergo sententia & scientia, tum per occultam significationem tum per epistolæ ipsius lectionem, tunc scripsimus, ut epistola missa declarabat. Nunc vero etsi propter arctam custodiam id facere non potui; attamen veluti jam consentientibus utrisque eorum etiam hæc est epistola. Fortasse autem postea conringet, ut & ipsi certiores fiant.

Vade igitur egregie Epiphani, ἐπιφάνιον, id est, appare Occidenti nuntius fidelis prudens jam olim probatus, redde epistolam, & juxta ea, quæ divino instinctu impressa sunt in sancto Apostolico, suggestionem, verbisque S. Methodii, & S. Monabasiæ Episcopi, simul intercede & ipse, & ora, ut ad finem hæc perducantur Dei voluntate, qui potest & salvum te servare, & sistere sacro ac beato vertici. Ne formides, multa tibi merces, & magnum certamen. Dominus tecum. Saluta Sanctos omnes, & maxime eos, qui notissimi sunt, præcipue sanctum Patrem meum Archimandritam, ac dominum etiam meum Carthophylacem, cujus charitas est in humili corde meo. Hucusque ad Epiphanium Theodorus.

v. Quod autem ad Methodium spectat, ad quem se scripsisse Theodorus testatur, erat iste illic Apocryfarius Nicephori Patriarchæ ad Romanum Pontificem missus, cui quid tunc acciderit admiratione dignum Romæ moranti, sic accipe ex Curopalata atque Cedreno in Michaeli Theophili filio, dum narrat quæ acciderunt eidem Methodio jam Constantinopolitano Patriarchæ, cum adulterii accusatus, ob sui defensionem coactus fuerit virilia penitus consumpta & exiccata monstrare, sic dicens: *Quidam de notioribus placide ingressus, ex eo quaesivit, quomodo virilia ejus ita emarcuissent?*

Cui rem totam a principio enarravit. Se cum Romæ degeret missus eo ad Papam ob intentata Nicephoro sanctissimo Patriarchæ crimina, vexatum fuisse a carnis studioso malo genio, sine intermissione dies noctesque ipsum titillante, & rei veneræ appetitum excitante. Itaque se ardentem ea cupiditate, ac tantum non eis succumbentem, Petro Apostolorum principi se dedere statuisse, multisque ab eo precibus contendisse, uti se libidine illa liberaret. Hunc noctu asitisse, ac virilia sua manu dextera tangente, combussisse, simulque dixisse: Nihil esse quod in posterum sibi ab ista metueret voluptatis concupiscentia: se ob vehementem dolorem somno excussum, talem repertum fuisse, qualem ipsi vidissent. Hæc ipsa quidem Methodius cum jam esset Patriarcha confusus libere ea, quæ his ipsis diebus, Romæ cum esset, divinitus contigissent. Quod autem ait, eum Romæ tunc fuisse pro Nicephoro Patriarcha ob intentata illi crimina defensorem: accidisse putamus, quod Theodotus, quo se in throno stabiliret, depositionem Nicephori falsis objectis criminibus colorare studuisset. Cæterum epistola illa, quam se eodem tempore ad Methodium Romam scripsisse Theodorus ipse testatur, non est reperta in dicto codice, quo usi sumus, Columnensi, ut hic simul eam tibi scribere potuissem.

Sed ad legationem a Theodoro missam revertamur. Profectus est igitur Epiphanius Romam, exceptusque est benigne a Paschali Pontifice: qui & quibus valuit remediis studuit tot malis occurrere. Sed quid faceret, cum regnaret Imperator apostata, federet Patriarcha hæreticus, & cum eo clerus ejusdem communionis, & monachi desertores? quomodo ipsi audituri essent, quæ ab eo pro eorum salute admonerentur? Non destitit tamen ad Constantinopolitanam, averfaticem licet, Ecclesiam scribere, & quidem gravissimas litteras. Testatur (b) id quidem Theodorus ipse litteris suis suo loco reddendis.

Interea vero Theodorus non quiescit, qui & hoc pariter anno scripsit Catechetica epistolam ad ubique dispersos fratres. Cum enim in ea numeret ipse annos quinque persecutionis, hoc plane anno fuisse scriptam, qui numeratur quintus persecutionis, affirmare necesse est. Loco plane miraculi habendum (quod sæpe inculcandum est) ut in arctissimo carcere constitutus, tot custodibus vallatus, facultas ei scribendi fuerit suppeditata. Hujus autem scribendæ epistolæ ipsi ea cogitatio fuit, quod cum sciret suos monachos, & alios diversorum monasteriorum Confessores vagari a monasteriis expulsos, extorres, ac a perfe-

VI.

(b) Theod.
l. 2. ep.
62. 63. 66.
Cod. Col.

cu-

(a) Theod.
l. 2. ep.
35. Cod.
Col.

IV.
Epiphanius creditur legatio ad Paschalem Papam.

CHRISTI
818.PASCHALIS PAP.
2.LUDOVICI 5. IMPER.
LEONIS ARMENI 5.

cutore Imperatore abripi: timens iis, ne quos terror non subegisset, mundana voluptas vinceret, occasione versandi cum feminis: ut cauti esse debeant, datis his ad eos litteris, monuit vehementer. Sic spiritualis agonis dux, sapientissimus, ne adversarialæ potestates suos lædere possent milites, quaquaversum providit. Epistola autem ipsa sic se habet (a):

(a) Theod.
l. 2. ep.
37.

Theodorus omnibus ubique dispersis
fraternitatibus.

VII.
Epist.
Theodori
Catechetica
ad
fratres
disper-
sos.

(b) 2. Pet.
1.

Gratia vobis & pax multiplicetur. Æquum enim est Apostolicis verbis affari eos, qui pro Christo persecutionem patiuntur (b): Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui humilitati nostræ januam aperuit, quamvis arte custodiamur, ut vobiscum charissimis nostris epistolarum colloquio congregari possimus. Vere Dei verbum non est alligatum, etsi alligare se putent, qui dominantur. Vere latari plurimum debemus, cum divinarum prædictionum eventa in nobis conspicimus. Age cum; Apostolo (c) dicamus, fratres: Quis nos separabit a charitate Dei? tribulatio, an angustia, an fames, an persecutio, an nuditas, an periculum, an gladius? Num enim de seipso tantum hæc dixit, ac non etiam de nobis? & ut nos erga Deum sic affecti simus, ut afflictionibus istis, quas sustinemus, minime frangamur, sed ea, quæ desunt, passionum perferre gestiamus. Gaudium enim est inenarrabile pro Christo, & cum Christo pati, quemadmodum ostenderunt Sancti omnes usque ad Thadæum Martyrem nostrum, & Confessores alios egregia animi constantia, & persecutioni convenientibus factis sive ex carcere, sive ex alio exilii quovis loco post illum abierunt. Simus & nos, fratres mei, Martyres ad hunc modum, ut parati nimirum semper simus, comprehendi, confiteri, flagris cædi, mori; hoc est enim quotidie Martyrem esse: hoc quotidie mori.

VIII.
Ne illece-
bris car-
nis capi-
antur
admonet
suos.

Ex hoc quidem purgari mentem contingit, & perturbationibus abscedere, Deo appropinquare, mundum odisse, cælum meditari, perpetuo adamata bona, at certe tristiora. Nec enim locum menti relinquit hæc hujusmodi præparatio, ut voluptates confectetur, ut hoc illudve carnali desiderio amplectatur, sed vires cordi & nervos addit, oculos in lacrymas solvi compellit: desiderium iniicit ex corpore, tamquam ex gravi quodam carcere emigrandi. Considerantes itaque quales simus: Et siquidem sic affecti, recte sane; sin aliter, redeamus in viam, & emundemur. Fugiamus immitem draconem diabolum, & ignea tela amaræ & letiferæ cupiditatis. Non est voluptas, sed dolor; non dulcedo, sed fel; non benevolentia, sed odium, servitus, corruptela, dæmoniaca vexatio ejus, qui se-

cundum naturam est status immutatio. Etenim si bona est & dulcis, quomodo quos arripuit, eos fatuos statim reddit, jumentis similes, probrosos, serviles desperabundos enervatos, aternæ mortis reos? itaque fascinat, a mente alienans & pervertens, non id revera existens, quod præfert præstigiatrix, tamquam energumenos a dæmone correptos, qui id quod patiuntur priusquam ad se redeant, non agnoscunt.

Videamus ergo, Christiani, quanam sint diversoria nostra, & ubi & quibuscum habitatio & consuetudo. Quod si quid ibi noxium est, migrandum; si cum eo, qui scandalum affert, abscindendum; si cum nemine, adsciscendum: quia execrabile solum esse quandiu necessitas non cogit. Observanda sunt, & alia cibus, potus, somnus opus, ut mensura fiant omnia, quæ corpori vires præbeant, ut pareat, & jussa faciat, non efferatum reddant, ut insurgat, & animæ repugnet. Equuleus est si affatim alatur, lascivit, sessoremque animum prosternit. Ex rebus nostris de vestris etiam enuntiamus: Omnes siquidem homines liberi arbitrii habenas a Deo pari jure acceperunt cum summa potestate, licet anima & corpore inter se pugnantibus, perpetuum bellum sit. De hoc igitur hæc tenus hæc dicta sint. Quid cætera deinde? Fides firma, immutabilis, sicut tradidi vobis & a Sanctis accepi, vel potius ab uno utique & eodem spiritu, &c. Adicit de cultu sacrarum imaginum superiori consimilem doctrinam, quam brevitatis causa hic describere præterimus. Ac de persecutione hæc rursus inferius ingerit, hortans eos, ac roborans in fidei confessione persistere.

Minime vos conturbet duratio persecutionis. Haud multos annos pertulimus, ut antiqui olim Confessores. Nondum examinati fuimus legitimo igne probatissimæ tentationis: adhuc admixtum est plumbum, adhuc rugæ peccatrix. Tu quis es qui comprehensorum judiciorum profunda scruteris? Quæ tibi præstita sunt hæc cogita. Abrabæ semen illud, cui promissa Dei benedictione terræ sanctæ hæreditas fuerat, quadringentis triginta annis Pharaonis manu servitutem servire Deus permisit. Christi Ecclesia ab Apostolorum prædicatione usque ad Constantinum primum Christianorum Regem supra annos trecentos ferventem persecutionem passa est. Qui secuti sunt, remisse quidem, attamen longius tempus duxerunt, præterquam sub Juliano Apostata. Paulus magnus annis quinque & triginta persecutionem pertulit, quotidie moriens. Et tu quinque annorum spacio langues? Clemens multorum certaminum vir viginti octo annis in perpetuo marty-

IX.

X.
Exhorta-
tio ad pa-
tientiam.

rio fuit. Et tu intra paucos deficis? Et quod mihi tempus satis sit ad alios Martyres commemorandos? Non audisti sufferentiam Job? Nonne annis quindecim & amplius ulcere gravi vexatus est, præter alios, qui adiecti fuerunt, lugubres casus? atque hoc cum nullius sibi mali facinoris conscius esset, quin potius laudabilium quam plurimorum. Quid autem ei respondet oraculum? Ut Justus inquit, appareas. Ita & nunc cribrat quodammodo providentia hujus temporis homines, ut quæ insunt zizania eiciat, & frumentum purum maneat.

XI. Non audis quid Hieremiæ dicat (a)?

(a) Jerem. 6. Mitte eos in conflatorium, & vide si est probatio, sicut & ego probatus sum pro eis. Feramus adhuc, o strenui milites Christi. Dies sicut umbra transeunt, quamvis persecutores permanere existiment (b): Si me persecuti sunt, inquit, & vos persequentur: Si sermonem meum servaverunt, & vestrum servabunt. Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum, quia nesciunt eum, qui misit me. Vere enim ignorant quod Deus &

(b) Jo. 15. Pater misit (c) Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, & Patri suo acquireret. Nisi enim ignorarent illum pingi non negarent: nemo quippe, qui ex muliere natus sit talis est, ut exprimi non possit, alioqui abortivum quiddam esset. Sic itaque fratres perficimus nos ipsos, sic consolationem habemus in verbis Salvatoris nostri Jesu Christi, expectantes remunerationem.

(c) Gal. 4. His præmissis ad postremum monet de Leontio persecutore. Fuerat hic monachus & discipulus Theodori, & sanctorum imaginum cultus assertor: Verum infelix in veritate non stetit, sed factus apostata cæteris ardentius persequetur Orthodoxos; de eo enim monet his verbis:

XII. Sed vestris qualis sit Leontius, eunuchorum genus non solum inglorium, ut quidam Sanctorum dixit, sed & Christum negans; neque adeo bis finibus se continens, verum acerbè & crudeliter fratres nostros excrucians: Qui ante discipulus, nunc nugator Judæizans: qui inter fratres eminentiores, nunc contra fratres supra quam Judices omnes: Qui non simpliciter imaginem dicebat, sed sanctam imaginem sive Christi sive Deiparæ & cujuscumque Sanctorum: nunc eas incendit, & abolet, insanientis instar fera blasphemans. Unde & Imperatori charus factus est, & monasteriis nostris potitur, & omnia miser facit in contumeliam Christi. Sed heu me? mea enim hæc ejus ludibria. Attamen similis illi est, qui genuit secundum carnem: nam & ille olim primitiæ fuerat impietatis; sicut

& Hermiæ: ambo enim furentes aguntur: nec miscet Deus cornicem columbæ, sed similia similibus. Ergo illi non hunc modum. Det illis Dominus agnoscere veritatem, quos captos tenet diabolus pro sua voluntate. Vos vero Christus cum iis quos vexat apostata, confirmet, viresque ac robur tribuat, ut sustinere adhuc possitis, esurientes, sitientes, nudi, colaphis cæsi, instabiles, laborantes maledicta & persecutionem patientes, blasphemati, tamquam purgamenta hujus mundi facti, omnium peripsema, ut Paulus (d) (d) 1. Cor. 4. magnus, quo cum pars vestra sit. Fratres, orate pro nobis peccatoribus, ut salvemur digni habitum omnium, qui restiterunt, infimo gradu. Salutat vos, qui mecum est frater Nicolaus. Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

Post hæc autem venerunt Constantinopolim Legati, qui missi sunt a Paschali Romano Pontifice cum litteris adversus Iconomachos, quibus erroris arguerentur. Est mentio de hac legatione in epistola catechetica ejusdem Theodori contra eosdem Iconomachos (e) data, in qua hæc scribuntur verba: Non igitur effugerunt, quin a Supremo Ecclesiæ throno arguerentur, sicut factum est, & ipsi scitis. Et nobis quidem tuta & sincera erant omnia etiam ante Occidentaliū adventum. Plurimum vero etiam inde accessit, ut cognoscamus consentaneè sæculis superioribus nostrum hoc Deo curæ esse, & ob oculos statuisse testimonium, quod ab eo alieni sunt, qui imaginem negant. Si enim a Coryphæo abrupti sunt, & ab aliis tribus Patriarchis, utique & a Christo, qui caput est prædictorum; & lugere illorum causa & mæerere convenit, nostri vero lætari supra modum, &c. Apparet ex his quidem litteras Apostolicas Paschalis Papæ ejus fuisse argumenti, ut ab eo erroris argueretur hæresis Iconoclastarum, ipsi vero ostenderentur separati esse ab Ecclesiæ Romanæ communionem. Ejusmodi igitur legatio, & declaratio veritatis, qua innotuit scissos esse ab Ecclesia omnes Iconomachos, plurimum attulit adjumenti civibus Constantinopolitanis, cum ab Ecclesia Catholica se esse separatos audirent. Quamobrem quamplurimi detestati errorem, sunt veritatem professi ex omni hominum genere utriusque sexus, adeo ut & plures ex iis, qui latebant, prodeuntes in lucem martyrio se obicerent; ita ut de civitate Constantinopolitana illud diceretur, quod ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia. Ita quidem testatur idem ipse Theodorus Studita sua epistola ad Naucratiū (f), data suo loco inferius recitanda.

XIII. Legati a Paschali missi venerunt Constant.

(e) Theod. 1. 2. ep. 66. Cod. Col.

A Christo deficit qui ab Ecclesia Romana recedit.

(f) Theod. 1. 2. ep. 71. Cod. Col.

CHRISTI
818.PASCHALIS PAP.
2.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 5. IMPER.
5.

XIV.

Quando autem pervenerit Constanti-
nopolim legatio Paschalis Romani Pon-
tificis, in fine anni hujus, vel sequen-
tis initio: haud satis exploratum ha-
beri potest. Enituit quidem maxime u-
bique locorum Orientalis Ecclesiae ingens
ejusdem Paschalis Papae studium in ju-
vandis Graecis Orthodoxis laborantibus,
quod & ex aliis ab eo rebus gestis est
declarandum. Siquidem idem sanctissimus
Pontifex interea nihil antiquius habens,
quam de Fide Catholica bene mereri;
Orthodoxos omnes extorres, Constanti-
nopoly vel aliis partibus Orientis Romam
confugientes quam benignissime excepit;
quin & Graecis monachis egregium con-
struxit monasterium apud sanctam Praxe-
dem, quem presbyteralem titulum mi-
rifice exornavit, donisque quampluribus
auxit. Ne igitur confugientes ad Ro-
manae Ecclesiae gremium monachi Ori-
entales incertis sedibus per Urbem vaga-
rentur: ipsis dictum monasterium ere-
xit, de quo Anastasius meminit, dum
agit de eodem S. Praxedis titulo ab eo-

Monaste-
rium
Graeco-
rum a
Paschali
Pap. Rom.
extru-
ctum.

dem Paschali sanctorum Martyrum cor-
poribus locupletato; his enim verbis rem
aggreditur enarrare:

*Ecclesiam beatissimae Christi virginis
Praxedis, quae quondam priscis aedifica-
ta temporibus, nimio jam laxata senio ita,
ut a fundamentis casura ruinam sui mina-
retur, idem venerabilis Pontifex illius
ruinam ante praevidens, ejusdemque Ec-
clesiae curam adhibens, illic pervigil sae-
pius existens, in alio non longe demutans
loco, in meliorem eam quam dudum fue-
rat, erexit statum. Apsidem vero ejus-
dem Ecclesiae musivo opere exornatam va-
riis decenter coloribus decoravit. Simili
modo & arcum principalem ejusdem me-
tallis mirum in modum proficiens com-
psit. Extat adhuc ipsa apsis sacris imagi-
nibus ex musivo elaboratis decora &
integra, in cujus fronte ejusdem Pa-
schalis nomen eadem arte exscriptum le-
gitur his inter se complexis elemen-
tis. P S atque versus isti in abside eodem
ope CAL. re exarati leguntur.*

XV.
De Eccle-
sia S. Pra-
xedis re-
stituta.

FMICAT AVLA PIA E VARIIS DECORATA METALLIS
PRAXEDIS DOMINO SVPER ETHRA PLACENTIS HONORE
PONTIFICIS SVMMI STUDIO PASCHALIS ALUMNI
SEDIS APOSTOLICAE. PASSIM QVI CORPORA CONDENS
PLVRIMA SANCTORVM SVPTER HAEC MOENIA PONIT
FRETVS VT HIS LIMEN MEREATVR ADIRE POLORVM

Ibidem in sacro cubiculo, ubi nunc sti, super limen ista leguntur:
colitur columna flagellationis Jesu Chri-

PASCHALIS PRAESVLIS OPVS, DECORA FVLGET IN AVLA
QVAE PIA OBTVLIT VOTA STVDVIT REDDERE DEO.

Pergit de eadem haec Anastasius.

XVI.

*Hic enim beatus & praclarus Pontifex
multa corpora sanctorum dirutis in ceme-
teriis jacentia, pia sollicitudine, ne re-
manerent neglecta, quaerens atque inventa
colligens, magno venerationis affectu in
jam dictae Christi Martyris Praxedis
Ecclesia quam mirabiliter renovans con-
struxerat, cum omnium admiratione Roma-
norum, Episcopis, presbyteris, Diaconi-
bus, clericis laudem Deo psallentibus,
deportans recondidit. Quae dum sanctis-
simi atque coangelici praesidis haec inti-
ma cordis vigilantia gererentur, ut re-
conditorum ibidem sanctorum corporum,
Domino, indefinenter super astra placentium
precibus apud omnipotentem Domi-
num juvaretur: construxit in eodem lo-
co a fundamentis caenobium, quod & no-
mine sanctae Praxedis virginis titulavit,
in quo & sanctam Graecorum congrega-
tionem aggregans, quae diu noctuque Grae-
cae modulationis psalmodia laudes omni-
potenti Deo, sanctisque illis ibidem qui-
escentibus sedulo persolveret, introduxit.
Siquidem in eodem monasterio plurima*

Corpora
SS. Mar-
tyrum
delata in
Ecclesiam
S. Praxe-
dis.

*conferens praedia, & possessionum loca ur-
bana & rustica, affluenter atque abundan-
ter ditavit.*

*Quin etiam in eadem Ecclesia fecit Ora-
torum beati Zenonis Christi Martyris,
ibi & sanctissimum ejus corpus ponens, mu-
sivo amplianter ornavit. Fecit etiam in
eadem Ecclesia ciborium ex argento pensans
libras octingentas & decem. Item & Propi-
tatorium sacri altaris ex argenteis laminis
mirifice exornavit. Confessionem denique e-
jus cum *regalis suis interius exteriusque
vallans, pulcherrime compsit atque deauravit,
quae simul pensant libras trecentas. Su-
pra ejusdem venerabili altare fecit regnum
spanoclistum ex auro fulvo, ex diversis lapi-
dibus exornatum, pensans libras quinque
& uncias duas & semis. In eodem sacro
altari fecit vestem de chrysoclavo cum di-
versis historiis mirae magnitudinis atque
pulchritudinis exornatam. Item ubi supra
obtulit aliam vestem chrysoclavam ex au-
ro gemmisque confectam, habentem histo-
riam virginum cum accensis facibus miri-
fice comptam atque decoratam. Ad sacrum
denique ejusdem virginis corpus obtulit ima-*

XVII.
Orna-
menta
Ecclesiae
S. Praxe-
dis.

* regulis

CHRISTI
818.

PASCHALIS PAP.
2.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 5. IMPP.
5.

imaginem ex laminis argenteis præfiguratis, pensantem libras nonaginta octo.

Hic benignissimus Præsul fecit in jam dicto monasterio Græcorum Oratorium sanctæ Agnetis Christi virginis miræ pulchritudinis exornatum. Hactenus Anastasius de titulo S. Prædixedis, & de Græcorum monasterio a Paschali Papa constructo, ut Græcis monachis Romam fugientibus digne prospiceret. Erat enim extorrium haud exiguus numerus monachorum, ut non sufficerent alia, quæ in Urbe erant Græcorum monasteria.

XVIII.
Persecutio recrudescit.

In eos autem, qui remanserant diram fuisse renovatam persecutionem, ex litteris magni Theodori cognovimus: occasionem autem recrudescens persecutionis eam diximus præcessisse, quod ejusdem Pontificis legatione missa hoc anno Constantinopolim, complurium concaluerunt animi civium ad hæresim respiciendam, & veritatem profitendam, excitæque pariter ad errorem publice detestandum, palamque cultum sacrarum imaginum confitendum. Factum est enim, ut ob excitatum in cives spiritum confessionis, sæviret magis ac recrudesceret persecutio, & complures ex iis, qui lapsi erant, rursus confessionis ingrederentur agonem adversus Iconomachos certaturi: dum & qui detinebantur in carcere, arctioribus vinculis stringerentur; atque ipsi regii impietatis ministri in eos acrius sævirent. Extant autem pleræque e carcere tum datæ ab ipso Theodoro Studita litteræ ad hos consolandos & roborandos. Tunc temporis enim ab eodem Theodoro scripta est Catechesis ad Simeonem (a) & alios novem de his, qui se ipsos ultro objecerunt martyrio. Tunc & data videtur epistola ad Leonem Patricium (b) & Sacellarium, qua deplorat acerbiter persecutionis, quam & ille dolebat, necnon illa ad Irenam (c) Patriciam post lapsum confessam & flagella atque exilium passam, hortans eam, ut forti animo ærumnas perferat, nec frangatur. Extat pariter ad Gregoram laicum hominem, qui primus tunc ex Imperatoris aula ad stadium persecutionis progressus est, quæ sic se habet breviter fatis (d):

Gregoræ laico.

Salve Confessor Christi. Merito Dei hominem te olim appellavi. En non mentitus est humilis sermo meus, qui sublimis in te apparuit. Quomodo carcer? Ferrea etiam vincula sustines, ut audio, corpore constrictus res laboriosa. Verumtamen confortare in Domino, sancte, & Martyrum more depugnans. Belle belle frater Qualis eluxisti? Quantum exaltatus es? anas ex omnibus laicus (de iis loquor, qui sub hoc Imperio) tu solus Deo Confessor ostensus es & Angelis & homini-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

bus. Cernis ubinam te detineant persecutores? In palatio, ceu Margaritarum, ceu Regem effectum, quamvis ita non sentiant. Ne timeas, amice, ne terrearis ob imminenti verbera. Sustine, Christus una sublevans, simul adjuvans, ut simul pugnans, & simul percussus. Si ergo a quopiam e subditis detentus, Imperatorem haberes defensorem, & inter verbera tecum & animo & affectu verberatum: nonne pati gauderes, ornamentum amplectens, quasi patiendo perciperes quas desiderabas opes, gloriam, principatum? Quanto vero magis hoc in re præsentis sentiendum? quod & amplectendum nobis necessario, ut non somni similia hæc inania, sed sempiterna & vera & ineffabilia bona consequamur, aeterna supplicia declinantes: quæ qui pungi Christum negant, sustinebunt, a quibus liberemur, frater, pro nobis invicem orantes. Ita Theodorus, qui tunc etiam & hortatus est suos; cum in eos crudelius Leontius persecutor ille exmonachus sæviret. Sic se habet (e):

Fratribus Studianis.

Salvete in Domino, fratres ac Patres: salvete milites Christi: salve fratrum ternarius sanctæ Trinitatis gratia dives, vere digni talibus salutationibus, quia propter Christum generose durissimum carcerem patimini a Leontio nefario vexati. O Judaicam apostasiam! si agrestis fera esset, satiari utique jam posset, sanguinem vestrum tamdiu pœnis fundens & hauriens; at nunc insatiabilis manet sanguinis potor demoniacus; nullum sensum misericordiæ, nullam humanitatis commiserationem erga vos suscipiens agnos Christi; sed affligens, omni modo devorans vos, cum Satana moliens, ut gloriatur draco, ut per vos nos etiam perterrefaciat: sed frustra: (f) Fidelis enim Deus, qui non sinit vos tentari supra quam potestis, sed facit cum tentatione etiam proventum, ut possitis sustinere. Recordamini Sanctorum, qui a sæculo fuerunt, quia nemo tentationum & tribulationum expers, placuit: (g): hic quidem sectus est, ille lapidatus, alius igne consumptus, alii distenti sunt. Et quod tempus sufficiat recensendæ nobis circumpositæ nubis Martyrum? quorum vos cum participes sitis & certaminum socii, gaudete fratres mei gaudio ineffabili contra hæresim, contra affectus regnum obtinentes.

Tu nomine congruenter ἀποθνήσκων id est, animo fortis, Carterius, tu in patientia dives ἀπρηλοϋχος id est, abundantissimus Aphthonius. Tu divina ἀγάπη id est, charitate corroboratus verissimus Agapius. Carceris obscuritas æternæ vobis & inaccessibilis lucis est conciliatrix. Fames paradisi delitiæ: nuditas pallii immortalitatis: solitudo conversationis cum Deo &

H h h h coma

(e) Theod.
l. 2. ep.
58. Cod.
Col.

XX.
Studianos
monachos
confesso-
res con-
solatur
Theod.

(f) 1. Cor.
10.

(g) Hebr.
11.

XXI.

(a) Theod.
l. 2. ep. 44.

(b) Idem
ep. 56.

(c) Idem
ep. 68.

(d) Idem
l. 2. ep.
55. ex
Cod. Col.

XIX.
Gregoram
confessorum
roborat
Theod.

coma intonsa decora venustatis, ut revelata facie Dei gloriam conspiciatis. Num gaudium sunt ista? Num exultatio omni exultatione major? Ægre forsitan laturi sumus, quod non inditus per ligno, non imposta catena. Quo enim magis abundant erumna, tanto abundantior consolatio gloriæ Dei. Hæc paucis, sciens vos a vobis ipsis habere patientiam, vos hortatus sum, charissimi. Vos vero rependite mihi cum Nicolao, qui mecum est, fratre nostro, qui vos salutatur, sacras preces vestras, ut salvi simus.

Laborant persecutores, ut absque corona Martyrii fideles affigerentur.

Quod vero persecutores ipsi (ut sæpe dictum est) Orthodoxis martyrium inviderent: haud mortem violentam palam intulerunt, sed fatigationibus eos frangi, & ærumnis confici voluerunt, ut longiore ita ducto martyrio, ipsorum constantiam emollirent. Verum cum in carcere constitutos cernerent, haud illis permoveri posse suppliciiis: illud excogitarunt, ut eos per diversa longinquaque itinera & aspera fatigarent: quod vidimus in ipso Theodoro Studitarum omnium Patre; sed & de aliis monachis Confessoribus id factum, ipsius ad Simeonem monachum datæ litteræ docent, cum alias ab eo de his omnibus certum nuntium accepisset: sic enim se habent (a):

(a) Theod. l. 2. ep. 30. Cod. Col.

XXII. Epistola Theodori ad Simeonem.

Reddita mihi epistola sanctitatis tuæ. Ubi eam legi, & singula didici, quæ cæteris, qui cum ea sunt, sanctis Patribus nostris, quorum nomina in libro vitæ acciderant, sacram omnium expulsionem, longinquam deportationem, molestam illam & gravem, propter variam hinc inde abductionem, & duram impiorum custodiam: ingemui simul, in cujusmodi tentationes Dei Ecclesiam tempus perduxerit, animo considerans. Simul etiam beatam duxi persecutionem pro Christo ferentium certamina. Teque pariter, qui gestorum omnium nuntius nobis fuisti; nec remisisti erga me nihil hominem, & manum movere ad scribendum, & totam afflictionis seriem, singulatim percensere. Quo nomine benedicat tibi Dominus, ac magis, magisque confirmet, & corroboret in acerba ista testimonii Christi dimicatione. Enimvero cognovi quemadmodum post dimicationem istam, cum Joanne impiorum duce congressus, haudquam me tu cesseris, nec inferior sermonis conflictu exlitteris, sed fortiter obstitens ipsum eviceris, & elinguem juvenili vigore reddideris, veritatis verbo subnixus, quam tibi Spiritus sancti operatio suggererat. Nulla videlicet in iis, qui decepti sunt, residet vis sermonis; quoniam nec lumen, nec veritatis siccimen, nec rectum aliquid, aut sanctum, in tenebris ambulantibus stulto corde & evanida sapientia, seu ut verius dicam, insipientia, imperitia, cæcitate. Unum autem inest, & pri-

mum & postremum, potestas tenebrarum, hæc illis & sermo, & definitio, & fides, & gloria, & arma (b). Ex operibus eorum cognoscetis eos, dicit Dominus. (b) Mat. 7.

Quid enim impium, aut Judaicum non egerunt? Christum contumelia affecerunt Desparam & Sanctos: quorum enim corporeæ figuræ ignominia afficiuntur, in prototypa ipsa transmittitur contumelia. Ideoque Antichristi merito dici possunt Iconomachi: quandoquidem uti a Theologo & Evangelista scriptum est (c), nunc multi sunt Antichristi. Hæc parva quidem ad prudentiam tuam, sed charitatis, quæ nobis a Deo in uno sensu & anima una donata est, Symbola sunt. Tu vero frater egregie pro me ora, ut pari tecum pugna decertem. Et indicare porro non graveris, quomodo & ipse agas, & quomodo se habent & habituri sunt sacri comites tui. Hæc ad Simeonem Confessorem.

XXIII.

(c) Joan. 2.

Ipse vero Theodorus de fratribus Confessoribus ista & alia audiens per litteras diversorum ad eum scribentium; eadem ut pretiosa monilia custodiens, auro ea vestienda & ornanda suscepit, cum videlicet ocio carceris bene usus, eorumdem tum verba tum facta versibus conscripsit, a posteris canticis profecunda; testatur id ipse quidem in sua epistola, iisdem ferme diebus ad Naucratium data, (d) ubi post alia:

XXIV.

Vita Confessorum ac Martyrum a Theodoro scripta in carcere.

(d) Theod. l. 2. ep. 6. Cod. Col.

Misi ad te libellum, & quaterniones quatuordecim, in quibus sunt sermones, & vita fratrum, metricis versibus. Quæ legens tu, & aliqui e fratribus fidis, diligenter abscondito. Et quidem nihil facio, frater, quod ullius momenti sint. Sed quandoquidem ocium suppetit, & extimulor quodammodo a sancto Patre meo, rursusque audiens beatum Paulum dicentem: noli negligere gratiam, quæ in te est, tamquam indignus cum timore & tremore facio quæ facio. Hæc de his Theodorus, qui & soluta oratione scriptis epistolis eorum encomia profecutus, id ipsum præstitisse cognoscitur, ut vidimus de Thadæo, & nunc dicendum de Jacobo, cujus præconia celebravit litteris ad Hypatium datis his verbis (e):

(e) Theod. l. 1. ep. 100. Cod. Col.

Nec nos sine dolore, fili, accepimus dormitationem Jacobi Confessoris Christi & amabilis fratris nostri, nec porro sine lætitia. Illud quidem ex spirituali affectu (quid enim ille nisi filius, & talis filius, cujus ego propter peccata ne filius quidem dici merebar) hoc vero spei causa, nec nostræ dumtaxat, quorum ille velut membrum sacer ornatus futurus erat, verum etiam totius Dei Ecclesiæ. Quid enim? qualem virum tenses? an non Confessorem? non Martyrem? non Sanctum? A primis annis in asceticæ vitæ laboribus de-

XXV. De Jacobo monacho præconia.

CHRISTI
818.

PASCHALIS PAP.
2.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 5. IMPP.

desudavit, legitime subditus, obediens, adversus animi motus viriliter pugnans, incorruptum corpus afflictationibus custodiens, quibus illud continebat, & in servitute redigebat, sine apparatu comedens, sic dormiens cum adhuc sanus esset, ut in admirationem raperet intuentes, secessum colens, ut plurimum quoad poterat, & ad se ipsum reflectens, atque ad divinum amorem inde assurgens. Ac ne quis fugi a me hoc existimet animi gratia propter audientes: testis est Deus & qui ejus pædagogus fuit Joannes, a quo mihi eorum quæ nesciebam explicatio. Atque hæc velut rude quoddam specimen ascetica disciplina.

XXVI.

In confessione autem quot & quanta? Spectaculum factus est Angelis & hominibus. O forte, Deoque carum cor! Ingressus est stadium, tamquam Dei miles impavidus intrepidus, hinc inde tenebrarum ministri terga verberibus laniarunt, pectora, brachia, sanguinem hauserunt, carnes considerunt, humi stratum Sanctum reliquerunt, sævam vocem nullam prorsus mittentem; sed martyrium Deo perfectum explentem, & hoc pro Christo Filio Dei ac Deo nostro. Nam pro sacra ejus imagine decertare pro eo ipso est martyrium pati. Audiant mansueti & lætentur: exultent Martyrum amatores & tripudiant. Confundatur diabolus: concidat Iconomachorum caterva. Ex utrorumque operibus, juxta divinum (a) mandatum, utrosque agnoscite. Hi enim non hunc solum, sed multos e nostris, & non nostris, immo & nostris (siquidem omnes unum corpus sumus in Christo Jesu, qui est caput omnium) pariter divexarunt, occiderunt, inedia peremerunt; & quæ alia his consentanea sunt. Ille vero ex into- Ann. Eccl. Tom. XIII.

(a) Matt.
20.

PAGIUS
II.
Apollina-
ris fit
Abbas Ca-
siniensis.

Ad num. XXVIII. In controversia versatur, an Apollinaris Abbas Casinensis XIV. cujus initium refert Baronius, hoc vel superiori anno Gifulfo in regimen ejusdem Monasterii successerit; qua de re legendus Mabillonius Sæc. IV. Benedic. part. II. pag. 463. Ubi existimat, Apollinaris institutionem ad præcedentem annum referendum esse. Eum tamen hoc anno Præfecturam iniisse demonstrant quæ num. VII. in medium adducimus. Leo Ostiensis in lib. I. cap. 19. narrat, cum ei Liris fluvius transvadandus esset, & navis deesset, ad ulteriorem ripam Apostoli Petri exemplo siccis pedibus advectum esse. Hujus miraculi meminit Victor Papa III. in lib. I. Dialogorum, ubi Apollinaris Abbatis sanctitatem, benignitatem, largitatem omnibus pene in hac Provincia commorantibus latissime patuisse testatur. Addit idem Auctor, eum jam vita functum Bassatio Casinensi Abbati ostento prænucciassse, Agarenos, qui tum temporis Italiam late vastabant, Casinensique Monasterio inhiabant, ab ejus clade temperaturos ob merita & virtutem Sanctissimi Patris Benedicti. Idem Leo tradit, eum obiisse V. Kalend. Decemb. post regiminis annos XI.

lerandis illis vulneribus, membris omnibus solutus, & exanimatus, & corpus acerbissimis doloribus chirurgicæ curationi subjecit, & fractus inde ad finem usque tamquam quotidie moriens vitam traxit, & quidem cum gratiarum actione, & quidem cum humilitate.

Quod si (ut scribis) suum etiam obitum prædixit, hoc ipsum consequens erat ex certaminibus. Quia vero adiecisti, maximum ad funus concursum fuisse etiam illustrium in utroque genere: id quoque facit ad orationis testimonium. Neque enim ad hominem obscurum secundum carnem, nisi Dei nutu talis factus concursus esset, ille igitur in cælum abiit, & appositus est ad commilitones, auctusque est chorus Confessorum ac Martyrum piorum, ex quo gaudium est in cælo, & animi lætitia, cujus precibus salvemur, fratres, ipse autem condignam obsequii sui sui mercedem nanciscatur. Beati autem & qui convenerunt, revera pii, revera Martyrum amatores, quorum pars cum eo sit, quem extulerunt. De venerandis ejus reliquiis, sicut scripsi de canone, si Deo placet, faciam. Salutate invicem in osculo sancto. Etenim omnibus fratribus legi debet. Salutat vos dominus Archiepiscopus, protopresbyter, œconomus, & reliqui fratres. Dominus sit vobiscum. Amen. Hactenus ipse. Sed ex multis paucos recenset, cum tamen Græcorum Menologia suis quibusque diebus, quibus ex carne soluti sunt, contineant plures sanctos Martyres in hac persecutione passos in Ecclesia celebrandos.

Ut autem de rebus Occidentalibus aliquid attingamus, dicenda sunt aliqua de cœnobio Cassinate, ubi vigeat his temporibus monastica observantia, ex
H h h h 2 quo

XXVII.
Plures
Martyres
sub Leo-
nis Ar-
meni per-
secutione.

XXVIII.

In Annalibus Hepidamni Monachi apud Duchesnium Tom. III editis legitur: DCCCXXIII. Floret Sedulius Scottus clarus habetur. Quinto sæculo de Sedulio Seniore egimus, & de Juniore differit Labbeus in Dissert. de Script. Eccl. cum de Seniore sermonem habet. Scripsit ille Collectaneum sive Explanationem in omnes Epistolas Sancti Pauli; ex Origene, Hieronymo, aliisque Patribus excerptam, cui etiam Collectaneum in Mattheum eodem filo contextum attribuendum censet Labbeus, apud quem plura de Sedulio Juniore.

Hoc circiter anno Urolphus Laureacensis Archiepiscopus creatus perrexit in Avariam & Moraviam, ut illarum Provinciarum populos fide Christiana imbueret, sicut anno DCCCXXIV. ex literis Eugenii II. Papæ constabit. Laureacum antiqua Noricorum Civitas ad Anasi confluentem in dexteram Danubii ripam Episcopos habuit, imo & Metropolitica fuit prioribus Ecclesiæ sæculis. Civitate excisa, extincta quoque fuit Sedes Metropolitana, nec ea huic Civitati restituta ante hæc tempora. Summo opere enim falsi sunt Hundius in Metropoli Salisburgensi, Cointius in Annal. Ecclesiast. Francorum, alique Viri doctissimi, qui Laureacum duobus sæ-
cu-

III.
Floret Se-
dulius
Scottus.

IV.
Laurea-
cum rur-
sus in
Metropo-
lim erigi-
tur.

CHRISTI
818.PASCHALIS PAP.
2.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 5. IMPP.Cœno-
bium S.
Benedicti
Cassin.
sanctitate
floret.(a) Leo
Ostiensis. l.
1. c. 21.(b) Apud
Sur. die
2. Jan.
in Adel-
bardo.

quo tamquam ex fonte fluente regularis disciplina manabant, cum floreret viris sanctissimis, & inter alios, qui creatus fuit hoc anno ejusdem cœnobii Abbas nomine Apollinaris, qui ea miraculorum gratia est sublimatus, ut Lirim amnem sicco vestigio pertransiret, ut (a) Leo Ostiensis est auctor. Porro dictum cœnobium haud pridem sanctus Adelhardus consobrinus Caroli Magni petiit disciplina monastica imbuendus, ut Paschasius in rebus ab eo præclare gestis (b) enarrat. Sed & sub eodem quoque Imperatore Carolo Magno etiam ille sanctitatis nomine insignis primus Monasterien-

PAGIUS

culis elapsis Metropolitam Ecclesiasticam fuisse existimarunt. Sanctus enim Bonifacius in Literis ad Zachariam Papam anno DCCXLII. datis testatur Francos, Orientales nempe, nec Archiepiscopum habuisse, nec Synodum fecisse plusquam per tempus octoginta annorum, ideoque ab anno circiter DCLX. ad tempus, quo eas literas scribebat, ut ostendimus an. DCLX. num. XIV. & seq. quomodo igitur Viri doctissimi persuasum habere potuerit, Ecclesiam Laureacensem tunc temporis Metropolitanico jure potitam esse?

V.
Hæc Me-
tropolis
anno cir-
citer
DLXVIII.
extincta
fuerat.

Ad hæc Agapitus Papa hujus nominis II. qui Pontificatum Romanum suscepit anno CMXLVI. in literis ad Geraldum Laureacensem Archiepiscopum datis, scribit: Laureacensem Urbem antiquitus Metropolitanam fore & Archiepiscopii (ut habet Codex Cæsareus apud Lambecium Tom. II. Bibliot. Cæs. pag. 651. non vero, Archiepiscopi, ut habet Labbeus Tom. IX. Concil. pag. 629.) Sedem, cui Sanctitas tua præesse dignoscitur, sicut in Privilegiis, ad nos usque a te directis legimus (nempe in Epistola Symmachi Papæ hujus nominis Primi); ita quoque inventis quibusdam exemplaribus chartæ vetustate admodum attritis, in Archivo Sancti Petri reperimus. Hanc etiam in exordio nascentis Ecclesie, & immanissimæ Christianorum persecutione a Doctoribus istius Sedis Catholica fidei novimus rudimenta percepisse, & exinde a succedentibus Predicatoribus in Superioris atque Inferioris Pannonia Provincias ejusdem fidei emanasse gratiam. Quibus etiam duabus Provinciis, illarumque Pontificibus, usque ad tempora Hunnorum, non alius, quam Sancta Lauriacensis præfuit Archiepiscopus; quorum barbarica feritas non solum prædictam Lauriacensem Civitatem; verum etiam in circuitu adjacentes Regiones depopulavit, atque funditus desolavit. Inde quidem contigit, ut Episcopi hac necessitate compulsi, Sede illa deserta, atque alio translata, simul etiam Archiepiscopalem ipsius Sedis desererent honorem. Modernis autem nec multum retro lapsis temporibus, vacante ab Apostolico Vicario Bavariorum Regno, Arno primus Sancta Saltzburgeris Ecclesia subrogatur Archiepiscopus. Hac testatur annoſa memorialis Sacri Scrinii Historia. Ita Agapitus Papa, qui his verbis usque ad tempora Hunnorum, intelligit annum Christi circiter quingentesimum sexagesimum octavum, quo Hunni seu Avars cœpere occupare loca in Pannonia a Langobardis relicta, quando in Italiam, ubi sedes fixere, profecti sunt, uti anno DIV. num. VI. jam ostendimus. Ab eo enim tempore Laureacum ab Hunnis excisum, & Episcopatus cum Pataviensi sæculo octavo

sis Episcopus, Ludgerus nomine in idem sancti Benedicti monasterium peregrinatus, illic annis duobus & sex mensibus excolendus monasticis institutis permansit, quæ postea propagavit in Frisios atque Saxones: nam Frisiorum est delegatus Apostolus. Testantur hæc Acta ipsius, a monachis Werdensibus quam fidelissime scripta (c). Licet autem de remotis orbis partibus ad dictum cœnobium frequens esset accessus: illorum tamen, qui ex diversis regionibus Italiæ tamquam ad civitatem refugii, atque ad asylum Christianæ libertatis illuc confluere solerent, seque illic cum suis divitiis

(c) Extant
apud Sur.
die 26.
Martii.

conjunctus, eique Vivulus primus Episcopus 2 Sancto Bonifacio præfectus, ut suo loco dixi.

Annalista Moissiacensis his verbis Opus suum absolvit: Anno DCCCXVIII. Ludovicus Imperator apud Aquis celebravit Pascha. Et astivo tempore introivit cum exercitu magno in Britannia. Et occiso Rege terra illius, venerunt Majores natu Britannorum, tradiderunt se illi. Et acceptis obsidibus, reversus est prospere cum triumpho victoria ad propria. In ipso itinere Ermengarda Regina obiit. Nam & exercitus ejus, quem miserat in partibus Orientis, cum triumpho reversus est & ipse ad Imperatorem. Similiter & ejus exercitus, quem miserat super Vastones rebelles, cum triumpho victoria reversi sunt, occisis tyrannibus: & terra quievit. Eandem Britannorum defectionem narrant Eginhardus in Annal. & Auctor Vitæ Ludovici Pii. Civitates Venetum, Coriosopitum, Ossismorum & Diablintum, Regnum Britannicum in Armorica constituerant, antequam Clodoveus Magnus illud penitus extinxisset, & Britannis præter Venetum cæteras Civitates concessisset, modo Regio nomine abstinerent, seque Regum Franciæ beneficiarios dicerent, ut docet Turonensis lib. 4. cap. 4. Verum non desuere e Britannis qui Regium nomen postea affectarint, uti hoc tempore Murmannus, ut eum vocant Eginhardus & Auctor Vitæ Ludovici Pii citati, qui & asserunt, eum in hoc bello periisse, & post ejus mortem Britannos Ludovico Pio paruisse. Dum autem hic Aquisgranum rediret, Hermengardis vel Emmergarda Regina V. Non. Octob. decessit, ut habent etiam idem Eginhardus, & Auctor Vitæ Ludovici Pii. Quoad Vasconum rebellionem, ea in annum sequentem ab aliis dilata, ut ibi videbimus.

Imperator Aquisgrani ad hybernandum reversus, cum Heristallium venisset, obvior habuit, Legatos Sigonis Ducis Beneventanorum, dona ferentes, eumque de neco Grimoaldi Ducis, Antecessoris sui, excusantes, inquit Eginhardus in Annal. Occisus est Grimoaldus Beneventanorum Dux insidiis Radechis Comitum Confini seu Compansi in Hirpinis, qui Siconem loco illius in Principem subrogavit, hicque suscepto Principatu foedus cum Francis innovavit, inquit Erchempertus, qui tamen Duces Beneventanos male fingit supremos Dynastas Beneventi; cum ex quo Carolus M. Longobardiam subegit, cujus pars erat Ducatus Beneventanus, fuerint Duces Franciæ beneficiarii. Ludovicus cæde Grimoaldi prudenter dissimulata, ipsum Siconem seu Sigonem Ducem Beneventanum constituit. In Chronico Beneventano an. XII. mens. 10. X. Grimoaldo attribuantur, & quidem accurate; anno enim

VI.
Ludovicus
Imp. re-
belles do-
mat &
amittit
conjugemVII.
Sico Dux
Beneventi
constituitur.

DCCCVI.

CHRISTI
818.PASCHALIS PAP.
2.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 5. IMPP.

tiis Deo offerrent, frequentior erat ad-
ventus, ut ex Leone Ostiense res ejus-

dem monasterii describente quisque po-
terit intelligere.

An-

PAGIUS DCCCVI. Ducatum illum susceperat [1]. Eo
anno quo hæc contingere, *Gisulfus* Casinensis
Abbas obiit, eique successit *Apollinaris*, ut his
verbis Leo Ostien. lib. cap. 18. prodit: *Apolli-*
linaris, Abbas quartodecimo loco in Abbatiam
prælatus sedit annis XI. Fuit autem temporibus
Romanorum Pontificum Paschalis & Eugenii, &
Siconis qui eodem anno Beneventi Princeps affe-
ctus est.

VIII. Annalista Fuldenfis ad hunc *Christi* annum ait:
Eigil fit Monasterio Fuldenfi *Eigil* Abbas electus & ordi-
quartus natus est. Celebris hujus Abbatis Vitam Can-
Abbas dido ejus discipulo profa & metro scriptam re-
Fuldenfis citat Mabillonius Sæc. IV. Benedict. part. I. An-
no DCCCXII. diximus magna exorta esse diffi-
dia in Monasterio Fuldenfi inter *Ratgarium* Ab-
batem & Monachos, & anno superiori Ludovi-
cum Augustum iteratis Fuldensium querelis mo-
tum *Ratgarium* relegari jussisse, & alium in-
ejus locum subrogari. Quare *Eigil* Abbas Ful-
denfis hoc anno electus est, qui Monasterium
illud nobilissime rexit. Erat patria Noricus, &
& adhuc puerulus, a parentibus oblatum San-
cto Sturmioni consanguineo suo & primo Ab-
bati Fuldenfi in discipulatu illius plusquam XX.
annos vixit, & eruditus est ut ipsemet *Eigil*
asserit. Factus Abbas Ludovicum Imp. rogavit,
ut *Ratgarium* ab exilio revocaret; quod man-
suetudinis Christianæ documentum Candidus in
ejus Vita commendat. *Ratgarius* ab exilio re-
versus Cœnobium Beatissimæ Virginis inchoa-

vit in monte Sancti Bonifacii, & hoc ædificio
administrationis male gestæ invidiam abolevit.
In libello enim supplici adversus eum a Mo-
nachis Fuldensibus Carolo Aug. oblato cap. 12.
dicitur: *Ut ædificia immensa atque superflua,*
& cætera inutilia opera omittantur, quibus fra-
tres ultra modum fatigantur, & familia foris
dispereunt, sed omnia juxta mensuram & discre-
tionem fiant. A *Ratgario* Abbate Cellæ plures
erectæ fuerant, æque magnificentius adorna-
tæ, quam facultates Monasterii ferebant, in-
deque datus querelis locus, quod hospitalitas
& inopum peregrinorumque cura multum re-
mitteretur, ut ibidem legitur. *Cellæ* rei rusti-
cæ ac familiaris erant officinæ, & Monachis ibi
degentibus qui præerant, *Præpositi* vocabantur.
Horum munus erat servos in officio continere,
colonos rite gubernare, Monasterio ministrare
sumptum, præbere ad victum cultumque neces-
saria, reficere domesticos altro citroque com-
meantes, hospitio peregrinos excipere. Recte
autem in celebri Abbatum Collatione anno su-
periori habita, usus Cellarum commendatur ca-
pitulo XLII. his verbis: *Abbatibus liceat ha-*
bere Cellas, in quibus aut Monachi sint, aut Ca-
nonici & Abbas provideat, ne minus de Monachis
ibi habitare permittat, quam sex. Si enim pau-
ciores essent, in illis studium Regularis disci-
plinæ tepefcere, aut etiam penitus extingui
facile potuisset.

NOTÆ 1] **E** Pocha Principatus *Siconis* eruitur ex veteribus monumentis monasterii Casinensis, vul-
gatis ab Erasmo Gattula in Historia ejusdem monasterii in Accessionibus P. 1. pag. 30.
ubi habetur donatio *Trafamundi* data TERTIO ANNO Principatus *Siconis*, quinto die intrante men-
se *Majo*, TERTIA DECIMA INDICTIONE. Actum Benevento. Est hic A. D. 820. quo mense *Ma-*
jo in cursu erat annus tertius *Siconis*; quare annus ejus primus figendus est ante mensem *Ma-*
jum A. D. 818. ac item ante mensem *Martium*; nam pag. 31. habetur donatio *Dachoperti* data
ANNO OCTAVO Principatus Domini *Siconi* magni Principis, mense *Martio*, Indictione TERTIA.
Actum Capua. Item pag. 27. charta *Arniperti* facta *Apollinari* Abbati Casinensi, data: Anno
SEXTO Principatus provincia Beneventana præcellentissimi *Siconi*, mense *Martio* prima Indictione.
Est autem A. D. 823. **GEORGIUS**

JESU CHRISTI
ANNUS
819.

PASCHALIS PAP.
ANNUS
3.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 6. IMPP.

I.

Annus Redemptoris octingentesimus undevigesimus sequitur Indictionis duodecimæ, quo Ludovicus Imperator (ut veteres Annales Francorum prædunt) hieme conventum habuit Aquisgrani, in quo multa de statu Ecclesiarum & monasteriorum tractata atque ordinata sunt, legibus etiam Capitula quædam pernecessaria, quia deerant, addita sunt.

Conven-
tus Aquis-
gran.

Porro ejusdem conventus habendi occasionem eam præcessisse, auctor ejus temporis in vita ipsius, narrat his verbis: Qua hieme Imperator in eodem palatio conventum publicum populi sui celebravit: & renuntiantes sibi Missos de omni Regno suo, quos pro statu sanctæ Ecclesiæ restaurando dejecto vel confirmando miserat audivit: quicquid utile judicavit, sanctæ impellente devotione superaddidit, nihilque intactum reliquit, quicquid ad honorem sanctæ Dei Ecclesiæ perficere posse visum fuit. Interea Capitula quædam legibus superaddidit, in quibus causæ forenses claudicare videbantur, quæ hætenus veluti pernecessaria servantur. Hætenus de his ibi.

Imperator siquidem maxime pius Apostolicæ Sedis auctoritate (ut dicitur inferius) quibus valuit, ope, & consiliis consulere laborans Ecclesiis Gallicanis, per singulas provincias legationes instituit singulas, mittens Episcopum & cum eo Comitum, una cum legum Ecclesiasticarum capitibus, quæ singulis darent describenda Ecclesiis, quæ observare deberent: in hoc laborans, ut vigeret ubique in Gallicanis Ecclesiis cultus pietatis & sacrorum canonum observantia.

II. Extant ipsa Capitula Ludovici, immo (a) Lib. 2. & ipsa missio Legatorum per diversas provincias, quæ sic se habent (a): Vo-
Capit. Franc. c. 24.

lumus etiam ut Capitula, quæ nunc & alio tempore consultu fidelium nostrorum a nobis constituta sunt, a Cancellario nostro Archiepiscopi & Comites eorum de propriis civitatibus modo aut perse aut persuos Missos accipiant, & unusquisque per suam diocesim cæteris Episcopis, Abbatibus, Comitibus, aliis fidelibus nostris ea transcribi faciant, & in suis Comitibus coram omnibus relegant, ut cunctis nostra ordinatio & voluntas nota fieri possit. Cancellarius autem noster nomina Episcoporum & Comitum, qui ea accipere curaverit, notet, & ad nostram notitiam perferat, ut nullus hoc prætermittere præsumat. His habet addita nomina Episcoporum & Comitum. Porro hi appellari consueverunt Legati Dominici: nam (b) subditur: In Vefontio, quæ est diocesis Bernoini Archiepiscopi Hemoinus & Monogoldus Comes. In Moguntia quæ est diocesis Heistulphi Archiepiscopi, idem Heistulphus Episcopus & Douthbertus Comes. In Treviris Hetti Archiepiscopus & Adalbertus Comes. In Colonia Hadboldus Archiepiscopus & Aemundus Comes. In Rhemis Ebo Archiepiscopus quando potuerit, & quando non licuerit Rbouthardus Episcopus ejus vice & Rbuofridus Comes, sint super sex videlicet Comitatus, idest, Rhemos, Catalanem, Suesionem, Silvanestem, Belluacum, & Laudunum. Super quatuor vero Episcopatus qui ad eam diocesim pertinent, id est, Noviomacensem, Ambianensem, Tervanensem & Cameracensem, Rangarius Episcopus & Berengarius Comes. Senones Hieremias Archiepiscopus & Donatus Comes. Rothomagum Vvillebertus Archiepiscopus & Jagibertus Comes. Turonem Landranus Archiepiscopus, Rbouthbertus Comes Lugdunum, Tarantasia, & Vienna

Capitula-
res Ludovi-
ci Imp.
constitu-
tiones.

(b) Eod. l.
2. c. 25.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC.
LVII.
Anno He-
gira
CCIV.
inchoato
die 28.
Junii fer.
3.
A. C. 819.
1.
Capitula-
re Aquis-
granense.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6312.

⊙ 16. B. ☽ 3. P. 17. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 819.

PASCHALIS PAPÆ 3.

LUDOVICI IMP. 6.

LEONIS ARMENI IMP. 7.

Num. I. ad XII. Cointius an. DCCCXXV. num. VI. & seqq. refert ad Conventum Aquisgranensem eo anno habitum Capitulare Ludovici Pii, quod in Capitula XXVIII. distribuitur; in Ansegisi Collectione dat initium libro secundo Capitularium, & revocatur ad hunc annum a Baronio num. II. & seqq. Ratio-

nem, qua ad id motus est Cointius, in medium adducit anno DCCCXXII. num. XII. ubi legi poterit. Continet illud Capitulare generale admonitionem ad homines utriusque ordinis cum instructione Missorum Dominicorum, quos Imperator in diversas Regni Provincias destinat. In Capitulo XXV. quod apud Baronium n. II. legitur, Ludovicus undecim Provincias in quibus Missi Dominici Legatione funguntur sunt, enumerat, utramque videlicet Germanicam, utramque Belgicam & quinque Lugdunenens, quarum primæ Viennensem ac Darrantasiensem conjungit, insinuatque Vernuinum fuisse tunc Vefontionensem Archiepiscopum, Haisulphum Moguntinum, Hettium Trevirensensem, Hadoboldum sive Hadebaldum Coloniensem, Ebonem Remensem, Jeremiam Senonensem, Vvillebertum Rotomagensem & Landrannum Turonensem. Porro Ansegisum, non Lebiensem, ut eum Baronius num. V. appellat, sed Fontanelensem Abbatem fuisse, anno DCCCXLV. ostendat.

(a) Lib. 2. Capit. Franc. c. 26. *na Albericus Episcopus, & Richardus Comes. Quæ vero hi, qui missi sunt, agere deberent, ista quæ subiiciuntur, declarant his verbis: (a)*

III. *Commemoratio. Quid ad prædictorum Missorum legationem pertineat. Primum ut conventum in duobus aut tribus locis congregent, ubi omnes ad eorum legationem pertinentes venire possint; & omnibus generaliter notum faciant, qualis sit eorum legatio scilicet ad hoc esse se a nobis Missos constitutos; ut si quilibet Episcopus, aut Comes ministerium suum propter quodlibet impedimentum implere non possit, ad eos recurrat, & cum eorum adiutorio ministerium suum adimpleat. Et si talis causa fuerit, quæ per eorum admonitionem emendari non possit: per eos ad nostram notitiam deferatur. Et si forte Episcopus aut Comes aliquid negligentius in ministerio egerit, per istorum admonitionem corrigatur; & omnis populus sciat ad hoc esse constitutos, ut quicumque per negligentiam aut incuriam, vel impossibilitatem Comitum justitiam suam acquirere non potuerit, ad eos primum querelam suam possit deferre, & per eorum auxilium justitiam acquirere. Et quando aliquis ad nos necessitatis causa reclamaverit, ad eos possimus reatorum querelas ad definiendum remittere. Ipsi vero Missi non sine certissima causa vel necessitate huc illucque discurrant, nisi forte quando tale aliquid in eorum ministerio ad legationem suam pertinente ortum esse cognoverit, quod eorum presentia indigeat, & sine eorum consilio vel adiutorio emendari non possit. Inde tamen debent esse solliciti, ut propter illorum negligentiam nihil in sua legatione incorrectum remaneat: sed ubi certam & veram necessitatem cognoverint, nostram iussionem implere non negligant.*

IV. *Volumus (b) etiam, ut omnibus notum sit, quia ad hoc constituti sunt, ut ea, quæ per Capitula nostra generaliter de quibuscumque causis statuimus, per illos nota fiant omnibus, & in eorum procuratore consistant, ut ab omnibus impleantur. Et ubi forte aliquo tali impedimento, quod per eos emendari non possit, aliquid de his, quæ constituimus ac iussimus, remanserit imperfectum, eorum relatu nobis ad tempus indicetur, ut per nos corrigatur, quod per eos corrigi non potuit, &c. Dat enim in mandatis, ut quique Legatorum in sua provincia medio mensis Maii conventus agant, in quibus quæ sunt Ecclesiastica primum perquirantur, ne quis desit officio suo; inde reliqua, quæ ad optimum populi totius regimen spectant, investigent atque componant. Recitantur ibi singula capita, quæ in publico conventu tractata*

cum Episcopis idem Imperator sua Constitutione promulganda per eisdem Legatos ubique sancivit: primoque loco illud positum, ne loca sacra, vel ad ea spectantia aliquo modo alienari possint, idque ex præscripta Constitutione Leonis Papæ ea de re edita (c).

Principibus vero illud tantum esse concessum, ut permutatione liceat, dando immobilia, recipere pariter Ecclesiæ immobilia. Sunt alia plurima, quæ Ansegisus Abbas Lobienis (ut ipse testatur in (d) præfatione, in secundum Capitularium librum) collegit: ait enim: *Ea vero Ecclesiastica, quæ dominus ac piissimus Ludovicus Imp. & Lotharius Cæsar filius ipsius ediderunt, in secundo descripsi libello. Et paulo post: Ipsa vero quæ dominus Ludovicus præclarus Imp. & Lotharius Cæ... filius illius fecerunt ad augmentum mundanæ pertinentiæ legis, in quarto congeffi. In quo hanc affixam habes inscriptionem seu titulum: Capitula, quæ constituit dominus Ludovicus Imperator Salicis legibus addenda: (e) quæ & Missi & Comites habere, & cæteris nota facere debent.*

In qua quidem functione cum ipse testetur Ludovicus Imperator, se genitoris sui in his exemplum sectari, quo studuerat rebus Ecclesiasticis bene consulere; constatque Carolum Magnum (quod ipse præfando priori libro testatur (in eo invigilasse, omneque studium adhibuisse; ut Conciliorum decreta ab omnibus servarentur, simulque Romanorum Pontificum Constitutiones, ut etiam in ipsis Capitularibus sæpe invenitur expressum, dum Romanorum Pontificum decreta citat Leonis, Innocentii, Gelasii Hadriani & aliorum: plane apparet non novas in Ecclesia eundem Ludovicum Imperatorem sancivisse leges, sed sanctas esse servandas suis legibus statuisse, & si quæ novæ additæ esse reperiuntur, easdem illas omnes, Episcoporum conspirante sententia, conscripsisse, atque per dictos Legatos servandas mandasse: atque auctoritate Pontificia roborasse.

Ne tu igitur existimes, Lector, dum annis singulis ferme annis collectas per eisdem Imperatores Synodos, & sanctas leges Ecclesiasticas, id absque Romani Pontificis auctoritate ab eis esse præsumptum: plura hic volumus congeffisse loca, quibus ostendatur, nihil ab ipsis absque Sedis Apostolicæ auctoritate esse tentatum. Qui Ludovici leges collegit Benedictus Levita, in præfatione ipsis præposita, hæc habet: *Agnoscant omnia hæc prædictorum Principum Capitula maxime Apostolica auctoritate fore firmata: post ista quoque quæ sequuntur, eadem auctoritate, maxima (ut diximus) ex parte, & omnium Francorum utriusque ordi-*

(c) Eod. l. 2. c. 29.

30. V.

(d) Præfat. in l. 2. Capit.

(e) Capit. l. 4. c. 13.

VI.

Imitatur Ludovicus Carolus Imp.

VII.

Decretorum Rom. Pont. observantia

ordinis virorum assensu sunt roborata. Recitat idem ejusdem Ludovici Imperatoris decretum de custodia Pontificiorum decretorum his verbis (a) : Ita unanimes divinis & Apostolicis Constitutionibus servatis, ut in nullo patiamini pia canonum decreta violari. Ut nulli fas sit, sine status sui periculo vel divinas Constitutiones, vel Apostolicæ Sedis decreta temerare.

VIII. Sed & consuevisse Ludovicum Imperatoris auctoritate in primis Pontificia ejusmodi una cum clericis & laicis conventus cogere, idem collector Benedictus Levita in (b) secundo a se addito Capitularium libro testatur, nempe hoc ipsum de auctoritate Apostolica in his agendis a Ludovico Imperatore impetrari, solita, affirmat his verbis in titulo subsequentium Capitularium: *Ex capitulis domni Ludovici in Ingelheim Apostolica auctoritate, & synodali sanctione omnium videlicet clericorum & laicorum generaliter consensu, atque hortatu decretis.* Hæc ibi.

Porro non auctoritate solum id eisdem Francorum Reges agere consuevisse, sed & hortatu etiam Apostolicæ Sedis, testatur ejusmodi Caroli Magni ad legem, quam de militari expeditione sanxit prælocutio verbis istis (c) : *Carolus Dei gratia Rex, Regniq[ue] Francorum rector, & devotus Ecclesiæ defensor atque adiutor in omnibus, Apostolicæ Sedis hortatu omniumque fidelium nostrorum, & maxime Episcoporum ac reliquorum sacerdotum consultu, servus Dei &c.* Sed hæc ipsa idem Imperator affirmat, cum de iisdem agens hæc ait (d) : *In quantum valemus & possumus, adjuncto Leonis Papæ & omnium Episcoporum, quorum consilio usi hoc egimus &c.* Itemque rursus (e) : *Omnibus vobis tam presentibus, quam futuris scire cupientibus, quia ideo consultu Sedis Apostolicæ, & omnium nostrorum Episcoporum, & reliquorum sacerdotum atque maxime cunctorum fidelium nostrorum &c.*

IX. Quin etiam & illud noscitur esse factum, ut licet auctoritate Romanorum Pontificum iidem ab Imperatoribus celebrati fuerint conventus: cum vero in rerum consultationibus aliquid quod videri posset arduum, vel quid magni momenti consulendum esset: id nequaquam nisi consulta rursus Apostolica Sede definire præsumperint. Est de iis certum exemplum in eorum conventu, cum de auctoritate Chorepiscoporum est dubitatum. Ubi post (f) alia hæc Imperator: *Quod jurgium cum enucleatius discutere voluissemus: placuit nobis ex hoc Apostolicam Sedem consulere, jubente canonica auctoritate, atque docente: Si majores causæ in medio fuerint devolutæ, ad Sedem A-*

postolicam, ut sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit, incunctanter referatur. Quapropter Arnonem Archiepiscopum misimus ad Leonem Apostolicum ut inter cætera, quæ ferebat, etiam eum & hoc interrogaret, ut quicquid super his definiendum esset, Apostolica auctoritate a nostris Episcopis regulariter sopiretur. Et inferius de eadem Apostolica auctoritate in cogendis Synodis Gallicanis: Decretum numque est in illa Synodo, quam Reginisbure pro eadem, vel pro aliis causis Apostolica auctoritate præfato prætextu habuimus &c.

Et quid amplius? Nullius prorsus esse auctoritatis, quod contra Apostolica decreta sanciretur, idem ipse Imperator constituit eo Capitulo, ubi ait (g) : *Constitutiones contra canones & decreta Præsulum Romanorum, seu reliquorum Pontificum, vel bonos mores nullius esse momenti. Quin etiam statutas ab eis Synodos per ipsos Romanos Pontifices atque ejus Vicarios irritas posse reddi, idem sancita lege decrevit, quæ sic se habet: (b) Ut Comprovincialis Synodus retractetur per Vicarios Urbis Romæ Episcopi, si ipse decreverit. Noverunt quippe iidem Imperatores nullius esse momenti Synodum, quæ absque auctoritate Apostolicæ Sedis quibuscumque ex causis cogeretur: quod & his ingenue sunt verbis professi (i) : Nullus Episcopus nisi canonice provocatus, & in legitima Synodo suo tempore Apostolica auctoritate convocata (cujus jussione Domini, & meritis beati Petri Apostoli singularis Conciliorum congregandorum auctoritas, & sanctorum canonum ac venerandorum Patrum decretis multipliciter tradita est potestas) super quibuslibet criminibus pulsetur, id est, judicetur, audiatur vel impetretur, &c.*

At non satis visum Christianissimis Imperatoribus, nihil inconsulta Apostolica Sede tentare decernere, vel definire; sed quæ ejus auctoritate cœpta atque perfecta essent, adhuc tamen ipsis visa sunt indigere Romanorum Pontificum confirmatione, antequam in publicum ederentur. Testatur hæc quidem ipse Benedictus Levita, qui in fine libri septimi Capitularium a se collectorum hæc habet: *Maxime trium ultimorum Capitula istorum librorum Apostolica sunt cuncta auctoritate roborata: quia his cuedendis maxime Apostolica interfuit legatio. Nam eorum nomina præter trium, id est, Leonis, Sergii, & Gregorii, hic non inseruimus, licet ea per singulos conventus inserta invenissemus, vitantes legentium atque scribentium fastidia. Si quis autem plentius ea nosse voluerit, illorum legat authentica, quibus illa inserta reperiet. Hæc Benedictus collector ipsorum Capitula-*

In dubiis
semper
consulenda
Apostolica
Sedes.

X.

(g) Capit.
7. c. 265.
Nihil usurpandum
contra decreta
Rom. Pont.

(b) Eod. l.
7. c. 267.

(i) Addit.
4. ad l. 7.
c. 12.

XI.

Capitulares
constitutiones
Caroli, & Ludovici
Imp. sæpe confirmatae
ab Apostolica Sede.

(a) Capit.
l. 6. c.
267.

(b) Eod. l.
c. 96.
Auctoritate
Apostolicæ
Sedis sanctæ
Ludovici leges.

(c) Capit.
l. 7. c.
104.

(d) Eod. l.
c. 91.

(e) Eod. l.
c. 104.
& c. 205.

(f) Eod. l.
7. c. 187.

CHRISTI
819.

PASCHALIS PAP.
3.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 6. IMPER.

Novato-
res ar-
guuntur.

tulorum Caroli Magni & Ludovici Imperatorum. Ista quidem tam exacte & copiose notata de Capitularibus sanctionibus Francorum Principum dicta sunt ad confutandam Novatorum perfidiam, qui exemplo Caroli, Ludovici & aliorum Christianorum Principum, jus condendarum legum Ecclesiasticarum tribuunt Regibus & Imperatoribus. Tantum enim abfuit Ludovicus a condendis legibus ad Ecclesiæ personas, & res spectantibus, ut etiam nec putaret licere sibi, suisque Episcopis absque auctoritate Romani Pontificis de his, quæ spectant ad Ecclesiasticas controversias, vel tantum pertractare atque differere, nisi primum de his licentiam accepisset ab ipso Romanæ sedis Episcopo, ut tum ex ipsius Ludovici, tum etiam ex Episcoporum litteris inferius suo loco recitandis apparebit. Sed de his jam satis.

XII.

Hoc eodem anno Ludovicus Imperator duxit uxorem Judith filiam Huelphi Comititis, quam creavit Augustam, cum jam anno superiori quinto Nonas Octobris mortua fuisset Irmingardis conjux Imperatrix. Hæc veteres Francorum Annales. De nobilissima stirpe Bavarorum fuisse Judith, Theganus affirmat. Quanta hinc mala in ipsum Ludovicum emerferint, vix dici potest.

Conventus in villa Engelheim habitus.

Eodem anno alium habitum esse a Ludovico conventum ætatis tempore in villa dicta Engelheim iidem Annales habent, in quo præter illa, quæ ad res bellicas spectantia, tractata sunt; actum est de his, qui res sive personas Ecclesiasticas infestant: de quibus agens Benedictus (a) Levita in collectione Capitularium hæc habet sub hoc titulo: *De his qui rapinas intra Regnum faciunt.*

(a) Capit. l. 6. c. 96.

Ex Capitulis domni Ludovici in Engelheim Apostolica auctoritate & Synodali sanctione omnium videlicet clericorum ac laicorum generaliter consensu atque hortatu decretis. Ubi mox in fine decreti adversus eos, qui res furantur Ecclesiæ, hæc habentur: *Qui de rebus Ecclesiasticis aliquid abstulerit, gravius inde judicetur, quia sacrarum rerum ablatio sacrilegium est, & sacrilegus vocatur qui ex his aliquid abstulerit aut ratur.* Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

II. Ludovicus Aug. Juditham uxorem ducit.

Ad num. XII. Proceres Francorum veriti, ne Ludovicus Regno se penitus abdicaret, assiduis apud eum precibus hortationibusque contenderunt, ut uxorem duceret. Tandem, inquit Auctor Vitæ ejus, eorum voluntati satisfaciens, & undequaque adductas Procerum filias inspiciens, Judith filiam Vvelfonis nobilissimi Comititis in matrimonium junxit. Quod hoc anno peractum esse docent Eginhardus in Annal. & Annalista Fuldenfis: Theganus cap. 26. Judithæ genus sic declarat: *Accepit filiam Vvelfi Ducis, qui erat de nobilissima stirpe Bavarorum, & nomen Virginis Judith, qua erat ex parte ma-*

puerit. Infames quoque tales personæ usque ad satisfactionem Ecclesiæ, quam læserint, sit habendæ. Pergit dicere subsequentibus Capitibus de his, qui appetunt armis personas Ecclesiasticas, ac de aliis, quæ tu ociose consulas.

Hoc eodem anno, mense Julio Paschalis Papa de confirmatione privilegiorum Ravennatis Ecclesiæ, Apostolicas litteras dedit ad Petronacem Archiepiscopum eiusdem Ecclesiæ, quas corrolas nonnihil vindicatas a tineis cufas habes apud Rubeum (b).

XIII.

Jam vero ad res Orientis recurrat oratio, in his, quæ spectant ad Constantinopolitanæ Ecclesiæ statum persecutione Leonis Imperatoris vehementissime perturbatum. Absolvitur hoc anno diri carceris Theodori Studitæ, de quo multa superius, annus tertius, quo mense Februarii idem rursus ad acriora revocatur tormenta: qua autem occasione, tum ex Michaelis ejus discipuli scriptis, tum ex ipsius Theodori epistola palam fiet. Michael enim hæc ait: *Triennio autem integro post idem tempus in eo carcere perseverans, permultis incommodis confictatus est, præcipue ob stomachi intumescentis dolores, qui ei morbus assuetus, ac velut collactaneus erat. Necdum vero ab his malis respirabat, cum acrioribus rursum aliis, o Dei judicium! ex insucco ac solis assibus hærente corpusculo exercetur. Inciderant in manus Imperatoris, nescio unde, litteræ, quas Sanctus dictarat, & immanem illum immenso furore accenderant, ut quæ illius amentia, stuporisque notam, indiciumque continerent. Has ergo mittit e vestigio ad eum, quem diximus, Magistrum militum Orientis, addito mandato, ut ad Sanctum ipsemet proficiscatur, litteras ostendat, eumque ad extremum usque spiritum acerrime diverberet, ut tandem, inquit, desistat a contumacia.*

(b) Rub. hist. Riv. l. 5. sub hoc an.

Litteræ Theodori allatæ ad Imper.

Qui simulac advenit, primum illud interrogat: ejus ne litteræ vel alterius essent, quas manibus gerebat? Patre autem suas esse nec alterius affirmante, nullum aliud verbum addens, Nicolaum prius ejus discipulum, tamquam epistolæ notarium, in oculis magistri nudum extendi,

XIV.

Iterum Theod. flagellatur.

III

cæ-

tris nobilissimi generis Saxonici, eamque Regnam constituit. Erat enim pulchra valde.

Imperator celebravit Conventum apud Hingelheimium mense Julii, & bellum per Legatos gessit adversus Liudevivum Pannoniæ Ducem rebellem, ut pluribus narrat idem Eginhardus in Annal. ubi & sermonem habet de motibus in Vasconia excitatis, de quibus tamen Annalista Moissiacensis mentionem facit anno superiori.

III.

Ludovicus Aug. recem bellis doct.

Ad num. XIII. & seqq. Absolvitur hoc anno mense Majo vel Aprili triennalis carcer Sanctorum Theodori & Nicolai Studitarum propter

IV.

cedique imperat. Deindeque Sanctum ipsam exuens, centum illi verberum plagas imponit, omnia propemodum membra dissicans, ossumque ipsorum nexus, & colligationes destruens, quæ sola illi supererant. Transit inde rursus ad Nicolaum, ratus illum propter verbera molliorem factum; verbisque asperrimis ad sacrarum imaginum, magistrisque ejurationem instigat. Ut vero fortiorem illum quam antea esse sensit: cum loris intextis, viminibusque recens excisis, manus ac pedes, reliquumque corpus dilanians, iteratis plagis exulcerans, sub dio sic affectum reliquit, duplici tormento vexandum frigoris ac verberum doloris: tum enim Februarius mensis agebatur.

Diabolus
in arre-
ptitia
quid de
Theod.

Quo autem tempore hæc Sanctus illic cum discipulo patiebatur: mulier in Bithynia, quam demon obsederat, vehementius ab infesto spiritu agitari cœpit, oculos indecore torquens, spumasque ore despuens, atque hujusmodi verba intercisiva voce proferens: Leo meus verbera iterum misit ad Theodorum, ejusque carnes laceravit. Ite, inquit, & afferte mihi responsum. Verumtamen nolite ad eum propius accedere, ne vos flamma exurat, quam ore gerit. Deinde interposito brevi silentio, iterum vociferebatur: Quid hoc rei est? Nihil eorum factum est, quod volebamus. Sciebam illum propter plagas minime flectendum, ut qui auxilio habet præsentem, & humeris suis insidentem virtutem. Et hæc quidem mulier energumena, procul licet posita, longè ab illo distans, enuntiabat; indicans, opinor, eximiam, quæ Sancto inerat, virtutem atque gratiam, eumque in omnibus tormentis insuperabilem fore, ipsos adeo infestos spiritus frustra infrementes, cladem suam cognoscere, & ministros socios adversus invictum atque armatam armare.

XV.

Ita quidem divina sapientia factum, quis neget? nimirum ut omnibus præsentis sæculi & sequentium etiam pariter innotesceret, in hac dogmatum pugna, a qua parte adstaret diabolus, a qua vero contra Deus summa virtute suis assisteret: ut in tanto certamine, veluti ex quadam tessera militari qui veritatem defenderent, qui vero mendacium, tum illis, qui tunc vivebant, tum posteris, cum idem rursus certamen exoriretur, omnibus palam fieret: sicque vel ex hoc

PAGIUS
Ultimus
carcer SS.
Theodori
& Nico-
lai.

pter Sacrarum Imaginum cultum immaniter vexatorum. In Vita enim Sancti Nicolai, ut anno DCCCXVI. num. IV. ostendimus, dicitur utrumque in Metropoli Smyrnæ viginti denuo menses in carcere moratos esse. Michael quidem Studita Theodori discipulus in ejus Vita de eo ait: Christi vero famulus annum integrum ac dimidium Smyrnæ degens in carcere,

sciant infelicissimi Iconomachi, sub cuius Principis vexillis militent; gaudeant vero Orthodoxi, se una cum Deo pro veritate tuenda adversus dæmones præliari: pergit vero Michael:

Manife-
stum si-
gnum
dogmatis
veritatis.

At divinus ille Pater intolerabiles dolores ex acerbissimis illis verberibus sustinens, humi jacebat exanimis prorsus, omnisque sensus expers, nisi quatenus dolores ipsos sentiebat, non cibum, non potum, nec brevissimum somnum accipere poterat, nec aliud demum ex iis, quæ moribundis ac deficientibus dari solent. Quem sic affectum cernens discipulus, sui ipsius curam omittens, quamquam & ipse pessime habebat, totus in illius curam convertitur, ac pitisanæ aliquantulum deposcens, rigare arentem Patris linguam cœpit, modicoque in os infuso potu, nonnihil eum refocillavit, ac veluti mortuum vitæ restituit. Ut vero vitalem ei vim rediisse sensit, ad marcida jam membra medicanda se convertit, pleraque enim carne penitus corrupta & graveolente tabo ac sanie confecta putruerant, & cernere erat partes alias ab aliis pendentes, omnes ad usum jam factas inutiles: quam ob causam cultello eas detruncat, & a sanioribus avellit: si hoc forte pacto reliquæ coherere possint, cicatricemque obducere.

Nicolai
erga
Theodo-
rum cari-
tas.

Nonaginta totos dies intolerabili dolore perfunctus Pater, nulla prorsus vel temporis puncto percepta requie, in mediis adhuc laboribus labores alios, & duriores carceres, & longiora itinera ipse, qui ostii limen egredi vix poterat, nanciscitur, sævissimo Tyranno novos ei cruciatus affatim suppeditante. Mox enim ab illo citatis itineribus adsuit barbarus homuncio, ferox atque intractabilis, pecunie mancipium, pecuniamque animo & voto sibi præsagens. Tales enim esse oportebat, qui impii jussa exequerentur. Qui simulac ad locum pervenit, hoc sibi primum proposuit, rimas, & angulos omnes carceris perscrutari, parietes effodere, terram egerere, sicubi aurum reperiret, manibus explorans. Existimabat enim scelestus adventantes doctrinam pecunia redimere, Patremque magnam auri vim repositam habere, animoque insatiabili esse, quamvis cæteris rebus indigeret. Ut vero sensit se frustra laborare, ac stulte sibi persuasisse (ubi enim illic auri quod dicitur umbra?) Tum malam mentem in aliis explet: injuriis enim pla-

XVI.
Smyr-
nam
transfer-
tur Theo-
dor.

&c. ut legere est apud Baronium an. DCCCXX. num. VIII. Verum ea in re ab Auctore Anonymo Vitæ Sancti Nicolai non discrepat; cum quod ille signanter, ipse rotundo numero exprimat. Inter utrumque enim in eo egregie convenit, quod mense Majo præsentis anni Theodorus & Nicolaus in carcerem Smyrnensem translati sunt, ubi usque ad mortem Leonis Arc

plagisque affectum cum discipulo Sanctum e carcere eiiciens, ambos, a sectantibus famulis, tradidit Smyrnam (illuc enim destinarat) omni festinatione ducendos. Qui igitur mense Februarii verberibus est affectus, & nonaginta diebus in eodem carcere ægritudine post verbera confectus jacuit, mense Maii inde translatus Smyrnam perducendum ad arctiorem custodiam, & graviores pœnas subeundas, possumus intelligere.

ÆVII. Est de his omnibus, quæ in eo loco novissime passus est, egregia ejusdem Theodori epistola ad dispersos fratres; quos ipse ad continendum in officio, & perseverandum in confessione plurimum laboravit, cum plerique ex illis fracto jam inciperent esse animo, & diffuerent a pristino illo mentis proposito atque constantia. Videre est ex ea quam celso esset in cruciatibus perferendis mentis proposito Theodorus, quamque ex iteratis sepe tormentis vegetior factus spiritu, surgeret ad consulendum aliorum saluti, quorum infirmitas ipsi majorem cruciatum afferret quibusvis plagis impositis. Qui igitur propter scriptas superius a se litteras tanta nuper passus est, alias rursus scribere litteras non detrectat. Epistola autem ipsa plurima commendatione digna, utpote quæ vere Apostolicum in omnibus spiritum spiret, & antiquos Martyres in tormentis exultantes, & humilitate se custodientes in omnibus repræsentet: sic se habet (a).

Theodorus ubique dispersis fraternitatibus.

Gaudete fratres mei ac Patres desiderandi, quoniam gaudii adsunt nuntia. Digni rursus habiti fuimus indigni, qui pulchram confessionem confiteremur. Rursum plagis affecti ambo fuimus pro nomine Domini. Etenim & frater Nicolaus pulcherrime, & fidelissime decertavit. Vidimus ex carnibus nostris fluentem in terram sanguinem: conspeximus vibices, sanem, & quæ his adjuncta. An non hæc gaudii sunt? Sed quis ego sum infelix, qui vobiscum dignis Christi Confessoribus adu-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

merer omnium hominum inutilissimus? Causa autem, cujus gratia hæc contigerunt, pristina fuit Catechesis, quæ cum in manus venisset Imperatoris, ad Magistrum militum eam misit, comitem cohortis ad nos venire jubens. Qui cum ducibus ac militibus intempesta nocte adveniens, & domunculam, in qua eramus, repente obsidens cum clamore, veluti feram nactus: objectum septum per fossos celerrime perfrugit, deinde protulit, excussit, ostendit Catechesim. Confessi sumus, nos eam fecisse, sicut Deus voluit.

Et ille unum hoc petebat solum, ut ad Imperatoris voluntatem descenderemus. Respondimus, quod veritas postulabat: Absit. Deum nostrum non reitimus, & alia, quæ consentanea erant, respondere. Dum acriter ab eo verberati sumus. Et frater quidem nihil hujusmodi post primam comprehensionem & inscriptionem in arumnis passus est: Ego vero humilis febribus immensis correptus & intolerandis doloribus parum adfuit, quin vita privarer. At tamen bonus Deus sensim misertus est mei, adjuvante fratre in quibus decuit, etsi adhuc maneat plagæ ad integram sanitatem nondum perductæ. Hæc igitur sic se habent: vim mali vobis exposui (id cupere vos sciens) ad condolendum.

Quid autem post hæc? minæ graviores, custodia arctior; nam & verbera custodiis & custodia præfecto proposita. Ut nec mutire nobis, nedum alicui scribere liceat. Deterrebimur ergo, & silebimus, obediens præ timore hominibus & non Deo? nequaquam sane. Sed quamdiu januam nobis aperit Deus, non desistemus, quod in nobis est, officium præstare, reformidantes ac timentes impendens silentii iudicium. Quod si subtraxerit se, inquit (b), non placebit animæ meæ: & rursus Apostolus: Nos vero non sumus subtractionis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ. Hanc ob causam hæc epistola mea ad omnes quidem dispersos fratres, qui persecutionis tribulationem sustinent, præcipue autem ad

Iiii 2 vos

XIX.

(b) Hebr. 10.

Suis passionibus. Theodorus roborat titubantes.

(a) Theod. l. 2. ep. 38. Cod. Col.

XVIII. Theodori epistola ad dispersos fratres.

PAGIUS Armeni passi sunt persecutionem hæreseos atrocitati congruentem.

V. Hoc anno die Kal. Novembris, quod est omnium Sanctorum Festivitas, anno VI. regnante Serenissimo Augusto Ludovico Imperatore, Sisebutus Episcopus Urgellensis consecravit suam Cathedralis Ecclesiam in loco, qui dicitur Vicus: qua antiquitus a fidelibus constructa, & ab infidelibus destructa, atque a parentibus nostris, inquit Sisebutus in instrumento Donationis suæ, in Appendice ad Marcam Hispanicam pag. 762. temporibus Domni & Piissimi Imperatoris Karoli Augusti restaurata esse videtur. Adfuit huic solemnitati ingens cœtus Virorum Principum aliorumque ex pagis Urgellensi, Cerdanienſi, Bergitanensi, Palliarenſi, & Riparcucienſi, qui

ad eam Diœcesim pertinent. Et quoniam, ut in Conventu disseruit Sisebutus, nemo ut in libro Canonum & in Decretis Pontificum sancitum est, debet construere ac dedicare Ecclesiam, quin prius dotem ei constituat, ille ei ante omnia contribuit omnem Episcopatum Urgellensem atque Cerdanienſem vel Bergitanenſem, sive Palliarenſem atque Riparcucienſem, eiq; præterea tribuit quædam loca quæ comorantur in instrumento mox memorato. Plura hæc de re Baluzius lib. 4. Marcæ Hispanicæ ad hunc Christi annum. Recte itaque in Urgellensium Episcoporum Catalogo proxime post Felicem ob hæresim depositum collocatur Sisebutus, qui Diœcesim illam in integrum restituere conatus est.

Di-

CHRISTI
819.PASCHALIS PAP.
3.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 6. IMPP.

vos Confessores Christi. Sustineamus fratres mei charissimi, magis ac magis corroborati, & non conterriti in afflictionibus. Carnes sunt, ne parcamus. Pro Christo tormentis subjecti, exultemus. Cui abundant labores, amplius gaudeat, tamquam præmiis abundans. Qui verberum pœnas reformidat, metum excutiat, sempiternos cruciatus recogitans. Illorum enim plagæ, si cum his conferantur, somnium sunt, & sagittæ parvulorum. Ne quæso, obtestor. In ærumnis pro Christo delectemur, quantumvis secundum carnem sint amara.

XX. Contemplemur futura & permanentia, non præsentia & prætereuntia. Expetamus sanguinem nostrum Martyrum sanguini admiscere, partem nostram Confessorum parti, ut cum eis exultemus in æternum. Quis prudens? Quis sapiens? Quis bonus negotiator, ut det sanguinem, & spiritum accipiat; carnem aspernetur, & Regnum Dei consequatur? Qui amat animam suam, perdet eam (ait a) Dominus) & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodiet eam.

(a) Joan. 12.

Audiamus verba illius, & sequamur eum. Ubi ego sum, inquit, illic erit & minister meus. Ubinam ille? in Cruce. Et nos ergo humiles tamquam ejus discipuli ibidem. Obsecro vos, fratres, ut sufferatis verbum exhortationis: etenim perpaucis scripsi vobis. Scitote nos gaudere, & animum non despondere, quamdiu statis in Domino. Salutatur vos Nicolaus concaptivus meus & laboris socius & commilito meus, vester autem frater verissimus. Salutate invicem in osculo sancto; persecutionem passi, eos, qui persecutionem passi sunt; universi omnes, qui vos amant in fide. Si quis non confitetur Dominum nostrum Jesum Christum, corpore depictum, anathema sit a Trinitate. Gratia Domini nostri Jesu Christi, vobiscum. Amen. Hæc Theodorus in carcere antequam Smyrnam transferretur, quo post tres menses acriori custodiæ mancipandus adductus est.

XXI. Reliquum est igitur, ut hic tibi pauca de ejus itinere, & de Smyrnenfi car-

cere, quæ habet idem qui supra auctor hujus temporis Michael Studita reddamus: Divinus ergo Pater, inquit ille, cui vires jam penitus exhaustæ, illo nihilominus fretus, qui spiritum dat mortuis, immites illos sequebatur, qui eum interdum quidem & humaniter impellebant, noctu vero tamquam fugitivum cippo alligabant. Postquam vero maximis cum laboribus vix tandem Smyrnam attingit, ejus urbis Antisliti una cum discipulo traditur, viro inter hæresis patronos principi, impietatisque magistro, a quo in obscurum sub terra carcerem retrusus, in eo mansit, uni omnium inspectori Domino intendens; quem unum in ærumnis consolatorem habebat & custodem: quando & propter ipsum solum tot supplicis affectus fuerat. Brevi post hæc tempore supervenit iterum ipse Anastasius, ira fervens Martyrisque sanguinis sitibundus, qui verbera prioribus acriora Sancto infligit, lætusque rediit ad Imperatorem, cum tertio jam Theodorum cecidisset, ita ut centenos per vices ictus pertulerit, discipulo ejus pari pœna decertante; gratiasque pro his omnibus etiam agens vir patientissimus, Apostoli verba læto animo secum occinebat (b): Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelatur in nobis: & si compatimur, & conglorificabimur proculdubio: & patientia nobis necessaria est, propter eam, quam speramus, beatitudinem, cujus adeptio exuperat omnem sermonem & sensum. Ista Michael. Quid insuper?

Carcer Smyrnen-
sis.

(b) Rom. 8.

Rursum vero magna Dei largitate concessa eidem Theodoro ibi degenti fur-
tim scribendi ad suos monachos facultate, ea bene usus, ipsos rursus litteris monere non prætermisit, scribens post verbera ad eos epistolam Catechetica, quæ sic se habet (c):

(c) Theod. 1. 2. ep. 62. Cod.

Nuper a vobis lectus ex Orientalibus, nunc ex Thracensibus advenio. Smyrnam enim nos transtulerunt Principes sæculi hujus; & arctius quam in priori carcere, severiusque custodiunt. Sed verbum Dei non est alligatum, nec quiescit amor, nec

Col. Epistol. Theodori ad dispersos fratres.

PAGIUS VI. S. Benedictus Anianensis incumbit reformationi Ordinibus sui.

Divus Benedictus Anianensis Abbas incerto tempore composuit Codicem Regularum, earumque cum Regula Sancti Benedicti Concordiam. De utroque Opere hæc Ardo in ejus Vita scribit: Fecit librum ex Regulis diversorum Patrum collectum; ita ut prior B. Benedicti Regula cunctis esset; quem omni tempore ad Collectam Matutinam legere jussit. Ex quo rursus, ut ostenderet contentiosus nulla frivola castaque a B. Benedicto edita fore, sed suam ex aliorum sultam esse Regulam, alium collectis Regularum sententis composuit librum, cui nomen Concordia Regularum, dedit. Ita dumtaxat ut B. Benedicti præcederet sententia, ei vero rationabiliter convenientes jungerentur deinceps. Priorem

librum Holstenius anno MDCLXI. ex veteri Colonienfi MS. a Fabio Chigio tum in Germania Nuncio Apostolico, & postea Romano Pontifice sub nomine Alexandri VII. descriptum publicavit Tres in partes liber distinguitur: in priori sunt Patrum Orientalium Regulæ ad Monachos; in secunda Patrum Occidentalium Regulæ ad Monachos; & in tertia Patrum Regulæ ad Virgines. Concordiam Regularum Hugo Menardus jam antea anno MDCXXXVIII. e Bibliotheca Floriacensi eruerat; extantque in eo Opere Regulæ omnino sex ac viginti. Sunt qui existiment, Concordiam illam a Sancto Benedicto Anianensi conditam, ut ad suscipiendam Sancti Benedicti Regulam, omnium a-

ni-

nec flet mandatum: propterea humilis iterum loquor. Gaudete in Domino fratres & Patres, gaudete qui persecutionem propter justitiam patimini. Gaudete qui in montibus & speluncis versamini, sed & qui in urbibus, & desertioribus locis abditati latetis. Si enim semper gaudere nos oportere, monuit Apostolus (a): Quanto nunc magis cum pro Christo patimini, qui in tabula depictus est, qui in imagine sua cernitur, qui per eam honoratur? Non mea sunt infelicis hæc verba, Dionysii sunt sanctissimi & Basilii Magni. Nec jam tempus est, aliorum Sanctorum sententias his litteris apponere. His præmissis rursus invehitur in Constantinopolitanam civitatem, in cives inquam illos, qui sprevisent monita Romani Pontificis, sic dicens:

(a) Phil. 4.

XXIII.
Adversus
Constant.
Eccles.

Audi cælum, & auribus percipe terra, Moab sprevit, Byzantina videlicet, Angelicum jugum excussit, velut vitula insanians, imperium detrectavit. Vias tuas scire nolo, factis, verbisque pronuntiavit, Corybantum more agitur, furit, sanguinem bibit ut leæna, ut aspis aures obturat, reprehensa reluctatur. Venit ad eam vox commonitoria velut e cælo missa a supremo, a Romano throno: Quid fecisti, clamans, Christum negasti, Christi abrogans imaginem & Deiparæ, & Sanctorum omnium? Aperi obedientem aurem, audi Evangelica, Apostolica, Prophetica, paterna verba: & non admisit, & non suscepit, sed avellens seipsam a primi verticis corpore Ecclesiæ (vivit siquidem etiamnum Nicephorus sacer) adversus Deum omnipotentem cervicem erigit, Christo insultans, sancta proculcans. Talia sunt ejus facinora, desideratissimi. Et nobiscum Deus, Oriens, Occidens, Aquilo, Mare: In his gaudium. Sin luctus etiam propter eos, qui pereunt. Age ergo, stete fortes, gratis animis has pro Christo ærumnas, quasi thesauros abripietes. Tempus opportunum certantibus sua-

PAGIUS

nimi magis benevoli redderentur. Verum, ut Mabillonius Sæc. IV. Benedicti in Præfatione prioris partis num. LXXVI. ostendit alias ob causas Opus illud editum. Erant quippe tunc temporis duo Monachorum genera, alii prorsus dissoluti, Instituta Canonica servantes, ut scribit Ardo laudatus, Regulæ præcepta fere ignorabant; vixque ad Monasticas leges, Regularesque mores a Benedicto Anianensi reduci poterant. Alii tepidi ac segnes, cum Regulæ Benedictinæ usus & officia utcumque exequerentur, ad sublimiora quædam aliarum Regularum capita provehi se non ferebant, allegantes promissionem ab se factam unius Regulæ servandæ, nempe Benedictinæ. In utrorumque gratiam Benedictus scripsit Concordiam Regularum ut dissoluti, quanti sint facienda S. Benedicti instituta, discerent ex aliarum comparatione Regularum: tepidi vero non reiicerent alias Patrum Regular, ex quibus Sanctus Bene-

viter spirans, unguentis flagrans tribulationum supra omnia aromata. Fluit Martyrum sanguis in Ecclesiam, irrigans eam ultra quam Ædem quadruplicis fluminis fonte perfusam. Accedunt Martyrum chori, qui omni ætate fuerunt & Confessorum. Quæ beata olim prædicabantur, ea nunc oculis cernuntur. An igitur non festines ad certamen hæc audiens, fastidians montanam aut deserti, aut qualemcumque occultationem? Attamen mane ubi es: habes & tu beatitudinem ingentem: ora & lauda beatiores; percute mihi inaspectabilem draconem: debella intestinum carnis bellum: vincat spiritus: serviat corpus, ut libertate fruatur anima tamquam hera ac domina, pacem habens cum Deo. Hoc si fiat quotidianum martyrium. A Deo textæ corollæ.

De nobis peccatoribus ne torqueamini, licet audieritis nos flagellis iterum cæsos fuisse. Tulimus precibus vestris cum gratiarum actione hilariter, etsi ad modicum acrimonia. Tantum ne sanctas manus vestras extendere cessate. Speramus enim, quamvis imbecilles, de Abimelech isto spolia relaturos. Salutatur vos plurimum Nicolaus frater vester. Salutate invicem in osculo sancto, socii socios, parvi magnos, atque in primis vicinos Patres. Cumque a vobis lecta fuerit epistola, ne pigeat & apud illos legi, si modo digna fuerit: quandoquidem unanimes omnes, & unum corpus, quamvis diversa membra. Dominus Jesus Christus vobiscum & nobiscum peccatoribus. Amen. Ita quidem Theodorus, ut apparet, post Smyrnesem verberationem.

XXIV.

Sed quid accidit? Cum neque verberibus, neque alis afflictionibus flecti posse videretur magnus iste Theodorus Confessor: Præfatus blandimentis studuit eum allicere, visitans eum, ac potum dans, educensque de carcere, atque honorans eum. Sed hæc omnia frustra, peritans semper ipse eadem animi fortitudine, ut

ex

ditus suam fere deflorasset. Priorem istius libri scribendi causam aperit Ardo his verbis, nulla frivola cassaque a B. Benedicto edita fore, & cætera mox recitata.

Præmiserat Ardo Benedictum antea composuisse alium librum ex Regulis diversorum Patrum collectum, qui Codex Regularum appellatur: in quo præcederet Sancti Benedicti Regula, cæteræ subsequerentur; tametsi alius ordo extet in editis. Hunc librum ad Collectam Matutinam, idest, ad communem lectionem, inane fieri solitam, legi jussit. Cum vero Monachi nonnulli aliam sibi prælegi, quam S. Benedicti Regulam indigne ferrent; alterum composuit librum de Concordia aliarum Regularum cum Benedictina, ut earum etiam lectionem, (quæ altera hujus Operis occasio est) Monachis suis approbaret. Eam porro fuisse Viri Sancti mentem in hoc posteriori Opere, docet ipse in Prologo, quem Abbatibus & Monachis omni-

VII.
Eam in
rem edit
Codicem
& Con-
cordiam
regularum.

bus

CHRISTI
819.PASCHALIS PAP.
3.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 6. IMPP.

ex his quæ ipse in epistola hoc tempore ad Naucraticum data, declarat cum aliam ipse accepisset ab eo epistol. Sic igitur litteras scribebat ad Confessores e carcere a Confessoribus & ipse in carcere accipiebat e carcere pariter Deo id largiente, ut mutuo se Sancti per litteras consolarentur alloquio. Acceperat, inquam his ferme diebus litteras a Naucraticum discipulo suo, qui detinebatur Constantinopoli vincetus in carcere, quibus certior redderetur de rebus gestis Constantinopoli, & inter alia de litteris illuc missis a Paschali Rom. Pont. atque de aliis. Respondens igitur, & ipse pariter de his, quæ nuper accidissent, litteras dedit, de congressu videlicet, quem habuisset cum Magistro militum, quocum ea dispensatione usus est, ut salutat ab eo, ipsum eodem modo refalutarit, & poculum acceperit. Sed qui tunc inter eos sermones intercesserint, ex ipsa epistola ad Naucraticum redita, intelligemus, nobis hic integre recitanda, cum rerum gestarum tunc temporis narrationem contineat.

Naucraticum filio (a).

Non satiatur auris mea vocum tuarum auditu. *Necessaria enim loqueris & opportuna: qualia & nunc audiens, o fili egregie, charisteria decantavi, quoniam non dereliquit in finem Dominus Ecclesiam suam, sed illam vires suas adhuc habere docuit, fratres nostros excitans ab Occasu ad reprehensionem temulentiae nostratium & illuminationem in hæresis caligine dimicantium. Quamquam reiecerunt præfracti, & cordis oculos non aperuerunt. Loquimur ista dicens de Paschalis Papæ litteris Constantinopolim pro Fide Orthodoxa adversus Iconomachos nuper allatis, quibus optime congruunt, quæ mox subdit: Testor nunc coram Deo & hominibus. Se ipsos avulserunt a corpore Christi, & supremo verticali throno, in quo Christus Fidei claves posuit, adversus quem non prævaluerunt umquam, nec prævalebant usque ad consummationem portæ inferi, ora scilicet hæreticorum, sicut pollicitus est qui non mentitur. Gaudeat*

igitur beatissimus & Apostolicus & nomine suo dignus Paschalis, quoniam Petri opus implevit. Exultet omnis Orthodoxorum chorus, quia ob oculos vidit Episcopatum Christi, secundum S. olim Patres nostros.

Citatur locus iste Theodori epistolæ ad Naucraticum totidem verbis a Gennadio Patriarcha Constantinopolitano, quibus ipse subiicit ista compellans adversarium: (b) *Audis quo pacto ea, nempe Romana Ecclesia, caput est Ecclesiæ Christi, cujus Petrus est primus Præses; & quod numquam prævaluerunt, neque prævalerunt usque ad consummationem sæculi hæreticorum effrænata ora, secundum promissionem veracis Salvatoris? Si numquam prævaluerunt hæretici adversus Christi Ecclesiam: quomodo audetis dicere, eam errare? &c.* Sed & idem ex eodem capite (c) superius elegantem citat ejusdem Theodori locum, cum in eodem argumento versatur, sic dicens de eadem Romana Ecclesia: *Ergo ibi Ecclesiam confitebimur, ubi non est hæresis, nec iniquitas, neque infidelitas, immo vero firma fides & inconcussa. At non ita apud Orientem, ubi abundat iniquitas & infidelitas. Nec meus sermo hic est, sed Theodorus Studites prodeat, & dicat testimonium, quod nemo poterit inficiari. In decimaquinta Catechisi, quam legitis quidem, at non intelligitis, quia non vultis. Videtur enim doctor hic adversus impugnatores imaginum pugnare, quando dicit: Audio autem quod Romæ principis Apostolorum claves proponuntur ad adorandum, atque in honore haberi, quamquam non claves sensibiles Dominus eî tradidit, sed intellectuales ad ligandum atque solvendum. At illi argenteas populo proponunt ad adorandum. Tanta igitur apud eos est fides, & ibi solida petra Fidei secundum Dei verbum fundata. Hic vero, ut videtur, abundat infidelitas ac improbitas. Vides quod & beatus hic, ibi confitetur solidam esse Fidem, nec in Petro tantum, sed & in ejus successoribus? Hæc ibi tunc Gennadius ex Theodori scriptis, quæ sunt præ manibus*

XXVI.

(b) Genn. in expos. pro Conc. Florent. c. 5. Sect. 17.

(c) Ibid. sect. 2.

Romana Ecclesia numquam erravit, nec errare potest.

Theod. accipit liter. a Naucraticum.

(a) Theod. l. 2. ep. 63. Cod. Col. XXV. Ad Naucraticum Confessorum ep. Theod.

Ecclesiæ Rom. præconia.

PAGIUS

bus nuncupavit: Dum communi, inquit, utilitati consulens, attentius quærerem, quomodo utilius possem cunctis prodesse; cepi Sanctorum Vitas, Regulasque legere Patrum: quas dum sagaci intentione percurrerem, & eadem pene, quæ a Sancto Benedicto prodita sunt, verba in quibusdam locis, in quibusdam vero sensum eundem cognoscerem; occurrerunt animo ea, quæ a segnibus, tepidisque Monachis dici assolent: Quid cetera huic conferunt Regule? Quid ad me quas non promisi, pertinet legere? Ergo ab aliarum lectione Regularum tepidi illi Monachi ideo avertentur, propterea quod de eis servandis non fecissent promissionem, sed de una Sancti Benedicti Regula, quam proinde unam sibi prælegi & imponi patiebantur. Et hæc qui-

dem dicunt, subdit Concordiæ Auctor Benedictus, ignorantes B. Benedictum suam a ceteris assumisse Regulam, & veluti ex manipulis unum strenue contraxisse manipulum. Hac ergo ratione Concordiæ Scriptor aliarum lectionem Regularum, tametsi eis non se se addixissent Monachi, nequaquam insuper habendam dicit, quod Sancti Benedicti Regula ex illis Regulis sit conflata. Non itaque ad hoc condita Concordia Regularum, ut Monachorum animi ad Regulam Benedictinam suscipiendam magis benevoli redderentur; cum quotquot Gallicano Imperio subjacebant Monachi, eidem Regulæ nomen jam dedissent: sed, ut ad ipsius praxim & usum dissoluti postliminio revocarentur, & tepidi ad lectionem aliarum Regula-

CHRISTI
819.PASCHALIS PAP.
3.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 6. IMPP.

bus. Pergit vero idem Theodorus in dicta epistola ad Naucraticum in eosdem Constantinopolitanos:

XXVII. *Cætera enim, ut Deo visum fuerit, ferantur. Irriget Martyrum sanguis Ecclesiam, augeat Confessorum chorus: hoc Deo gratum: hoc gaudium & exultatio, quamvis propter eos, qui pereunt, miserimum. Quid dicere possint adversarii? Orientem non habent, Occidente privati sunt, a quini verticis Ecclesiastico corpore (vivit enim etiamnum Nicephorus sacer) avulsi sunt, sic intelligens illos a quatuor Patriarchis atque Romano Pontifice esse divisos: igitur a Christo alienati sunt: igitur mortui: igitur in tenebris ambulant. Quod si hæresis principatum tenet in solitudine: hoc faciunt & latrones, quippe qui occidunt etiam, ut isti, sanguinem, ut uno verbo dicam, fundentes. De his autem in hunc modum:*

*Quantum vero concinam in Leontii mutatione? O maxima Dei prodigia! Tu quidem amice, ad hoc & istud Christi hostem transformasti. Ego vero Cyprianizare illum in negotio arbitratus sum extrusum ab Imperatore, ad certantes & in agone versantes accurere, juxta celebrem Justinam. Det Dominus, ut in utrisque tandem utraque conspiciantur. Alludit ad Cyprianum atque Justinam celebres Martyres. Verum hunc iterum lapsum, ex ejusdem Theodori scriptis colligitur. Pergit: Custodia tua quod interius reducta est, grave mihi est propter infirmitatem tuam. Cæterum confortare, & sustine Confessor Christi * ut ante significavimus. Ut autem clarius adhuc cognoscas, hæc addo. Clausos etiam nunc tenet nos carceris præfectus. Quare, & quomodo? quoniam oportet dispensatione uti in rebus necessariis.*

XXVIII. *Quæ dispensatio ista, qua ad modicum temporis spatium, impulsore spiritu, usus est Theodorus? ut lucrari Præfectum posset, a quo ad congressum vocaretur, & sermonibus tentaretur, ut aliquis in eo esset locus auditus Fidei, ne austeritate disciplinæ penitus abstereretur, venientem salutavit, & bibit cum eo, ita ex Pauli (a) exemplo & doctrina, absque Fidei præjudicio, & cessante scandalo, factus omnibus omnia, ut omnes lucrificeret. Sed audi ipsum res gestas prosequentem:*

Quando in conspectum venimus Chonalarum, ut mentem Sancti Benedicti Anianensis Mabillonius recte exposuit,

PAGIUS VIII. *Moritur Hildeboldus Archiepiscopus & Archicapellanus Palatii Ludovici Augusti, hoc anno ad Deum migravit. In Brevis enim Annalibus Ratisponensibus a Mabillonio Tom. IV. Annalect. pag. 476. publicatis legitur: Hiltibaldus Episcopus obiit. Scripto-*

rum hæresiarcho; sic appellat Præfectum illius provinciæ (illuc quippe deducti primum fuimus ab iis, qui nos ex Orientalibus abduxerant) & genufleximus, genuflectente pariter illo, & amplexi eum fuimus: & postquam permisit, ut unum in locum conveniremus, ego & dominus Athanasius, bibimus una cum eo semel atque iterum, nequaquam tamen comedimus, obtestante serpente, & insufurrante fraudulentæ. Hac moderatione usi sumus, cum abducti inde fuisset ad draconem, quocum hic versamur. Qui cum seriem ante didicisset, nihil amplius urfit, ut quod persuadere non posset. Injecit tamen, ut vidit nos, de argumento sermonem, quia nihil est, inquit, aut perexiguum id, de quo est quæstio. Ad quæ respondimus: Vel ex longe maximis esse. Quod si jubes, inquam, dic, vicissim & audi. Sed omitamus in præsentia quod & factum est. Alia quidem dicere longum sit. Ad finem tendit oratio, cujus gratia exorsus sum.

Putabat calidus se nos sensim pellecturum, non sermone de imaginibus confereundo, sed benefaciendo fortasse, & amice colloquendo, & præfecturæ mentionem inferendo (thematibus enim quinque præfectus est) quin & Imperatorem divinis laudibus extollendo. Venit, hujusmodi colloquia movet; & quod ne semel quidem fecerat in carcere, potum præbuit. Anxius accepi, ebibi, ter obsignans, factum extimui: paulo post clam abducit: Inieci sermonem de veritate: incitabatur & ille: sententiis ultro citroque depugnâvimus, illo quidem pleno ore ridicule effutiente, me vero remisse in quibusdam procedente, eo quod ad Imperatorem tenderet sermo, & ne cum tumultu sejungeremur. Postquam sane propositionem meam & ipse objeci: non habuit quod responderet: & dixit: quænam est hæc blasphemia? Pater & spiritus sanctus communicarunt in nos, quæ Christus humanitus gessit, an non? & ille annuit, & affirmavit, ita rem habere. Propter hæc remissa contentio, & quasi a pugna discessum est. At ille discedens: Ita putabam, inquit, hunc penitus nihil scire, sed & elinguem eum reddidi. Ego vero novam quidem illum ratione carentem, & fatuum quam maxime cum impietate. Unum autem quæsi, ut actionem deponerem, & aliam personam agerem, qualem decet adversus ducem impietatis; quia nefas est, ante

Dux Orientis agit de nece Theodori.

por-

res quidem qui res Ecclesiæ Colonienfis literis mandarunt, ejus mortem in annum præcedentem conferunt, sed sine teste. Gelenius in Fastis Agrippinensibus eam inscribit ad diem III. Nonas Septemb. Hildebodo in Archiepiscopatum Hildeboldus seu Hageboldus successit, Archicapellanus vero Palatii constitutus est Hilduinus, ut liquet ex Hincmaro, qui in Opusculo ad

Pro-

CHRISTI
819.PASCHALIS PAP.
3.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 6. IMPP.

porcos mittere margaritas . Hinc magna custodia curi, & interdictum, ne hominem ullum videamus, tamen aliter dispenset Deus . Hæc licet per digressionem, necessario tamen dicta sunt, quod enixe postules, ut ab impii insidiis liberemur . Frater tuus salutem dicit . Hactenus de his Theodorus . At quid post hæc ?

Idem ipse Orientalium copiarum præfectus, ubi omne suum studium in dimovendo Theodoro, a confessione Fidei Or-

thodoxæ evanescere didicit: desperatione victus, Constantinopolim se contulit, acturus apud Leonem Imperatorem de inferenda nece ipsi Theodoro: qui ista sciens, lætus mortem quotidie erat expectans . Sed Deus consilium adversariorum irritum reddidit . Est de his ipsius Theodori epistola ad eundem Naucratiæ, quæ suo loco sicut tempore, anni sequentis exordio reddenda pariter erit .

PAGIUS Proceres Regni pro Institutione Carolomanni Regis, Archicapellanorum seriem sub Pippino, sub Carolo M. & sub Ludovico Pio cap. 15. his verbis exhibet: *Tempore Pippini & Caroli hoc ministerium consensu Episcoporum per Fulradum Presbyterum, tempore etiam Caroli per En-*

gelramnum & Hildeboldum Episcopos, tempore denique Hludowici per Hilduinum Presbyterum, demum per Drogonem Episcopum extitit hoc ministerium executum . De Hilduino infra sermo erit .

DOMINICI GEORGII MONITUM.

UI sæculo Christi XVI. Novatores Ecclesiam Catholicam & Apostolicam Romanam scriptis proscindere, suisque deque pessumdare conati sunt, ea etiam quæ pie, æque ac munifice olim a Francorum regibus, iisdemque Imperatoribus, ac subsecutis inde Augustis de donatis in perpetuum Apostolo Petro, Romanis Pontificibus, & Ecclesiæ Romanæ multis Provinciis, ditionibus, ac latifundiis, iisdemque donationibus identidem rite amplissimis diplomatibus confirmatis, gesta sunt, veluti spuria, & commenticia damnare, ac in primis *Ludovici Pii* ea de re Sanctionem impetere sunt ausi. His (heus pudor!) malis auspiciis, succenturiatus est Pagius, cui nimirum præclaræ dudum Gallorum quorundam pro eadem Sanctione lucubrationes ante oculos obversabantur. Quid? quod ipsemet Pagius ad an. 787. n. VII. & VIII. ut genuinam agnoscat *Ludovici Pii* donationem; ac paullo post sui oblitus, eam veluti confictam traducit. Pagii vestigiis nonnulli in S. R. E. male feriatii homines adhæserunt, quorum commenta alii justis vindiciis diluerunt. Nos in Pagii allucinationibus confutandis non immoramur, satis erit indicasse, huiusmodi *Ludovici Pii* donationem, *factum* a veteribus fuisse appellatam, de quo *facto* meminere Ludovico Pio suppreses scriptores, nimirum Astronomus in ejusdem Ludovici vita apud Duchesnium tom. II. pag. 297. Annales Bertiniani apud eundem Duchesnium tom. III. pag. 174. & Chronicon S. Vincentii ad Vulturum, ibidem pag. 681. ut subsequentes prætereamus. At Chronici Vulturensis verba pertransire non possumus, cujus chronographus ex vita Josue Abbatis, qui conventui Aquisgranensi A. D. 817. in quo conventu a Ludovico Pio donatio facta est, interfuit, de hac ipsa donatione, hæc habet: *Tunc quoque beatissimo sæpe Paschali factum Constitutionis & confirmationis faciens, etiam propria manus, & trium filiorum suorum signaculo illud corroborans, per Legatum S. R. E. Theodorum, Nomenclatorem prædicto Papa transmisit, in quo decem Episcopos, octo Abbates, Comites quindecim, Bibliothecarium, Mansionarium, & Ostiarium subscribere fecit.* Hæc apprime conveniunt cum his, quæ in fine constitutionis Ludovici Pii leguntur.

Exemplar donationum *Ludovici Pii*, *Ottonis I.* & *S. Henrici* Romanorum Imperatorum in summam contractarum nos nacti sumus in Codice Vaticano n. 1984. ætate *Gelasii* & *Callisti II.* exarato, in quo multa a schismaticis, & pro schismaticis sæculi XI. scripta sunt. Hinc nulla suspicio erit Apostolicæ Sedis hostibus, eas ab impostore aliquo fuisse confictas. Huiusmodi exemplar habetur etiam apud Cencium Camerarium in libro Censuum S. R. E. sed quum Cencii apographum non sit tantæ vetustatis, nos easdem donationes ex Vaticano codice, sic in summam redactas, cum suis navis Orthographicis, barbaris, ac solæcismis, ut mos illius ætatis ferebat, hic subiicere maluimus. Ad Orthographiæ ac barbarismi rationem, quod attinet, Baronii monitum ad an. 1019. n. V. secuti sumus, qui docet solæcismos & barbarismos in veteribus monumentis edendis retinendos esse; *nam sciendi curiositas, inquit, quæque aspera condiens, suavia reddit.* Adde, quod ex barbaro, ac mendoso scribendi genere, barbara quoque tempora dignoscuntur. Discrepat autem hoc nostrum exemplar in plurimis ab editis apud Baronium; nonnulla etiam, prætermittuntur, quæ in editis habentur. De his ratio præsertim de *Ludovici Pii* diplomate, si quærat eam partim amanuensium oscitantia, partim iniuriæ temporum adscribenda est. *Ludovici Pii* autographum periit;

hinc illius exemplaria sæpe mendosa. Baronius ad exemplar a Gratiano in Decretum relatum, utpote vetustius confugit, atque cum quatuor aliis apographis collatum edidit. Exemplar vero nostrum ante Gratiani tempora exaratum est, ideo Gratiano ipso antiquius. Epitomator noster præterea, instar omnium *Ludovici Pii* Constitutionem habet, idcirco eam aliis præmisit, ut exemplum cæterarum, integramque edidit. Hinc exordia Constitutionum *Ottonis I. & S. Henrici*, ac alia multa, quæ in Ludoviciana continentur, omisit; ac ea tantummodo, quæ posterioribus addita sunt, litteris mandat; non aliam ob causam, nisi quia Ludovici Constitutio aliarum prototypon, ac fundamentum fuerit. De his te monitum esse volumus, Lector, antequam ad Epitomen harum donationum, quam ex memorato Codice Vaticano damus, legendam accederes. In Codice autem pag. 196. sic habetur.

PACTUM CONSTITUTIONIS IMPERATORUM
PRIMI HLUDOVICI ET PRIMI OTTONIS
ET PRIMI HENRICI CUM ROMANIS PONTIFICIBUS.

EGO Ludovicus Imperator Augustus statuo & concedo per hoc pactum confirmationis tibi B. Petro Principi Apostolorum & pro te Vicario tuo Dompno Paschali summo Pontifici & universali Papæ & Successoribus ejus in perpetuum sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate & ditione tenuistis & disposuistis civitatem Romanam cum ducatu suo & suburbanis atque viculis omnibus & territoriis ejus montanis ac maritimis. littoribus ac portibus seu cunctis civitatibus. castellis. oppidis ac viculis. In Tuscia partibus idest Portum. Centumcellas. Chere. Bledanz. Marturanum. Sutrium. Nepe. Castellum. Gallisem. Hortem. Polimartium. Armeriam. Tode Perusiam cum tribus insulis suis idest majorem & minorem. Pulvensim. Narniam. Utriculum cum omnibus finibus ad supradictas civitates pertinentibus. Simili modo in partibus Campania Signam.

sic

Anagniam. Ferentinum. Alatrum. Patricum. Frisilimam cum omnibus finibus Campania. Necnon Exarchatum Ravennatem sub integritate cum urbibus. civitatibus. Oppidis & castellis qua pia recordationis Dompnus Pipinus rex ac bonæ memoriæ genitor noster Karolus Imperator Beato Petro Apostolo & prædecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam restituerunt. hoc est civitatem Ravennam & Emiliam. Bobium. Cæse-

i

nam. Forum pp. Forum Livii. Faventiam. Immolam. Bononiam. Ferrariam. Comiacclum: adrianisque & gabelum cum omnibus finibus territoriis atque insulis in terra marique ad supradictas civitates pertinentibus. Simulque & Pentapolim videlicet Ariminum. Pisaurum. Fanum. Senegalliam. Anconam. Hausimum. Humanam. Hefim. Forum Sempronii. Montem Feretri. Ulbinum, & territorium Valvense. Kallem Luciolis. Eguibium cum omnibus finibus ac terris ad easdem civitates pertinentibus. Eodem modo territoriam Sabinensem sicut a genitore nostro Karolo Imperatore per donationis scriptum concessum est sub integritate quemadmodum ab Ytherio & Magenariorum Abbatibus missis illius inter idem territorium Sabienense atque reatinum diffinitum est. Item in partibus Tuscia Longobardorum Kastellum felicitatis. Urbiveturum. balneum regis. ferenti. Castrum bitervum. Orclas. Martam. Tuscanam. Suanam. Populonium. Rossellas. Et insulas Corsicam. Sardiniam. & Siciliam sub integritate cum omnibus adjacentibus & territoriis maritimis littoribus portibus ad superscriptas insulas & civitates pertinentibus. Item in partibus Campania Soram. Arces. Aquinum. Arpinum. Theanum & Capuam. & patrimonia ad potestatem vestram & ditionem pertinentibus. Sicut est patrimonium Beneventanum & Salernitanum & patrimonium Calabriae inferioris & superioris & patrimonium Neapolitanum & ubicumque in partibus regni atque imperii a Deo nobis commissi patrimonia vestra esse noscuntur. Has omnes superscriptas provincias urbes & civitates, oppida & castella viculos & territoria simulque & patrimonia jam dicta Ecclesie tue Beate Petre Apostole & per te Vicario tuo Spirituali Patri nostro Dompno Paschali Summo Pontifici & universali Papæ ejusque Successoribus usque in finem sæculi. Eodem modo confirmamus ut in suo detineant jure principatu ac ditione. Eodem modo per hoc nostrum confirmationis decretum firmamus donationes quas pia recordationis Dompnus Pipinus rex avus noster & postea Dompnus & genitor noster Karolus Imperator Beato Petro Apostolo spontanea voluntate contulerunt. Necnon & censum & pensiones seu ceteras donationes que annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant

sive de Tuscia Longobardorum sive de Ducatu Spoletino sicut in suprascriptis donationibus continetur & inter sancta memoria Adrianum Papam & Dompnum ac genitorem nostrum Karolum Imperatorem convenit quando idem Pontifex eidem de suprascriptis Ducatibus idest Tuscano & Spoletino sua auctoritatis praeceptum confirmavit. Eo scilicet modo ut singulis annis praedictum censum Ecclesiae Beati Petri Apostoli persolvatur salva semper super eosdem Ducatus nostra in omnibus dominatione & illorum ad nostram partem subiectione. Ceterum ut diximus omnia superius nominata ita ad vestram partem per hoc nostrae confirmationis decretum roboramus ut in vestro vestrorumque successorum permaneant jure principatu atque ditone ut neque a nobis neque a filiis vel successoribus nostris per quodlibet argumentum sive machinationem in quacumque parte minuatur vestra potestas, aut vobis de suprascriptis omnibus vel successoribus vestris in aliquid subtrahatur de suprascriptis videlicet provinciis, Urbibus, civitatibus oppidis castris viculis insulis territoriis atque patrimoniis necnon & pensionibus ac censibus, ita ut nequa nos ea subtrahamus, neque quibuslibet subtrahere volentibus consentiamus sed potius omnia quae superius leguntur, idest provincias, Civitates, urbes & oppida Castella, territoria & patrimonia atque insulas censusque & pensiones Ecclesiae B. Petri Apostoli & Pontificibus in sacratissima illius sede in perpetuum residentibus in quantum possumus nos defendere promittimus, ad hoc ut omnia ea in illius ditone ad tenendum & fruendum atque disponendum firmiter valeant optineri nullamque in eis nobis partem aut potestatem disponendi aut dijudicandi subtrahendi-ve aut minorandi vendicamus nisi quando ab illo qui eo tempore hujus Sanctae Ecclesiae regimen tenuerit rogati fuerimus. Et si quilibet homo de supradictis civitatibus ad vestram Ecclesiam pertinentibus ad nos venerit subtrahere se volens de vestra ditone vel potestate vel aliam quamlibet iniquam machinationem, metuens aut culpam commissam fugiens nullo modo eum recipiemus nisi ad justam pro eo faciendam intercessionem ita duntaxat si culpa quam commisit venialis fuerit inventa. Sin aliter comprehensum vestrae potestati eum remittamus. Exceptis his qui violentiam vel oppressionem potentiorum passi, ideo ad nos venerint, ut per nostram intercessionem, justitiam accipere mereantur, quorum altera conditio non est a superioribus valde disjuncta.

Et quando divina vocatione hujus Sacratissimae Sedis Pontifex de hoc mundo migraverit. Nullus ex regno nostro, aut Francus, aut Longobardus aut de qualibet gente homo sub nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publice aut private veniendi aut electionem faciendi nullusque in civitatibus vel territoriis ad Ecclesiae Beati Petri Apostoli potestatem pertinentibus aliquod malum propter hominem facere praesumat, sed liceat Romanis cum omni veneratione & sine aliqua perturbatione honorificam Pontifici suo exhibere sepulturam. Et eum quem divina inspiratione, Et B. Petri intercessione omnes Romani uno consilio atque concordia sine aliqua promissione ad Pontificatus ordinem elegerint sine qualibet ambiguitate vel contradictione, more canonico consecrari. Et dum consecratus fuerit legati ad nos vel ad successores nostros reges Francorum dirigantur, qui inter nos & inter illos amicitiam & caritatem & pacem socient sicut temporibus pia recordationis Domni Karoli Atavi nostri sive Dompni Pipini Avi nostri vel etiam Dompni Karoli Imperatoris genitoris consuetudo erat faciendi. Hoc autem ut ab omnibus fidelibus Sanctae Dei Ecclesiae & nostris firmum esse credatur, firmissime per futuras generationes & sacula ventura custodiatur propriae manus signaculo & venerabilium Episcoporum atque Abbatum, vel Optimatum nostrorum sub jure jurando & subscriptionibus pactum istud nostrae confirmationis roboravimus & per Legatum S. R. E. Theodorum Nomenclatorem Domno Paschali Papa primo direximus.

Ego Ludovicus misericordia Dei Imp. subscripsi. Et subscripserunt III. filii

filiis ejus & Episcopi X. & Abbates VIII. & Comites XV. & Bibliothecarius unus & Mansionarius unus & Ostiarius unus.

Ex pacto Constitutionis Imperatorum primi Ottonis & primi Henrici cum Romanis Pontificibus. Cetera ut supra.

Item in partibus Tuscia Langobardorum Castellum Felicitatis. Urbem veterem. Balneum regis. Ferentum. Viterbum. Ortem. Martam. Tuscanam. Suanam. Populonium. Rosellas. cum suburbanis atque viculis omnibus & territoriis ac maritimis oppidis ac viculis seu finibus omnibus. Itemque a Lunis cum insula Corsica. Deinde in Suriario. deinde in monte Bardonis. deinde in Berceto. exinde in Parma. deinde in Regia. exinde in Mantua atque in monte Silicis. atque provincia Venetiaram Heistria. nec non & Ducatum Spoletinum. seu Beneventanum una cum Ecclesia Sancta Cristina posita prope Papiam juxta Padum quarto milliario. Et infra.

De civitate autem Neapolitana cum castellis & territoriis & finibus & insulis suis sibi pertinentibus sicut ad easdem aspici videtur. nec non patrimonium Sicilia. Similiter modo civitatem Gajetam & Fundum cum omnibus earum pertinentiis.

Insuper offerimus tibi B. Petre Apostole, vicarioque tuo Domno Johanni XII. Papae & successoribus ejus pro nostra animae remedio. nostraeque filii & nostrorum parentum de proprio nostro regno civitates: oppida cum piscariis suis. idest Reate. Amiternum. Forconem. Nursiam. Balviam. & Marsim. & alibi civitatem Interamnem cum pertinentiis suis.

Has omnes superscriptas civitates. urbes. & provincias. oppida & castella viculos & territoria simul & patrimonia pro remedio animae nostrae & filii nostri sive parentum ac successorum nostrorum pro cuncto Francorum populo jam dicta Ecclesia tua B. Petre Apostole & per te Vicario tuo spirituali Patri nostro Domno Johanni Summo Pontifici & universali Papae ejusque successoribus usque ad finem saeculi. eo modo confirmamus. ut in suo detineat jure. principatu. atque ditione. Et infra.

In electione vero Romani Pontificis neque liber neque servus ad hoc venire praesumat. ut illis Romanis quos ad hanc electionem per Constitutionem Sanctorum patrum antiqua admisit consuetudo. aliquod faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram Constitutionem praesumpserit. exilio tradatur. Insuper etiam ut nullus missorum nostrorum cujuscumque impeditiois auctoritatem componere in praefata electione audeat. omnibus modis prohibemus. Nam & hoc omnimodis instituere placuit. ut quod semel sub speciali defensione Domini Apostolici. Sive nostra fuerint suscepti. impetrata juste utantur defensione. Quod si quis in quemquam illorum qui hoc promeruerunt. violare praesumpserint. sciat se periculum vitae suae incursum. Et subscripsit Imperator Otto. & Episcopi X. Abbates II. Comites V. Optimates IX. Anno Dominicae Incarnationis DCCCCLXII. Indic. V.

Super hoc confirmamus tibi B. Petre Apostole. & per te Vicario tuo Domno Benedicto Summo Pontifici & universali Papae Fuldensem Monasterium. & Abbatem ejus consecrationem atque omnia monasteria curtes & Villas quas in ultramontanis partibus Sanctus Petrus habere dinoscitur absque antehesna. . . guinneringa. Sive Wvlinbach. qua a Sancti Petri Ecclesia per Commutationis paginam Episcopo nostro Babemburgensi collata sunt. pro quibus saepe dicta Ecclesia B. Petri concedimus & confirmamus omnem illam terram qua inter Narniam Teramnem vel Spoletum abuimus. Sub tuitionem B. Petri & vestra vestrorumque successorum praetaxatum Episcopum Babemburgensem offerimus. unde sub pensione equum unum album faleratum ex ejusdem loci Episcopo vos annualiter suscepturos sancimus. In codice sequitur: In electione vero Pontificis &c. ut supra in donatione Ottonis. usque, incursum. Deinde Codex:

Et subscripsit Henricus Imperator. & Episcopi XIII. & Abbates IV. & Duces III. Comites IX. Optimates IX.

VARIANTES LECTIO NE

A N A S T A S I I.

B Aronius A. C. 767. pag. 35. lin. 36. col. 2. *in via sacra, &c.*
Eod. ann. & pag. lin. 44. col. 2. *in quodam firmissimo scilicet &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 50. col. 2. *construxit.*

Eod. ann. pag. 36. lin. 8. col. 1. *pro valido caloribus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 10. col. 1. *vitam finivit &c. postmodum &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 17. col. 1. & *in præfata, ab eo &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 1. col. 2. *presbyteros duodecim.*

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 2. *Episcopos &c. numero...*

A. C. 768. pag. 47. lin. 17. col. 1. *Hoc vero cernens Christophorus &c.*

Cod. Reg. Suec. 545. *in via sua sacra in honorem Beatorum Petri & Pauli in loco, in quo ipsi sua propria genua flexerunt, tempore, quo &c.*

Cod. Reg. Suec. 545. *in quodam firmissimo marmore, scilicet esse noscuntur designata.*

Cod. Reg. Suec. 545. & Vat. IV. *sibi construxit.*

Vat. IV. *pro valido calore.*

Cod. Reg. Suec. 545. *vitam finivit, ubi & sepultum fere trium mensium spatia ejus humatum funus permansit. Postea vero &c.*

Cod. Reg. Suec. 545. & *in præfato Oraculo in monumento ab eo constructo &c.*

Cod. Reg. Suec. 545. *presbyteros II.*

Cod. Reg. Suec. 545. *Episcopos XXII. qui sepultus est &c. diebus XXII. Cod. Reg. Suec. 1964. Episcopos numero XX.*

Cod. Reg. Suec. 545. *post verba languens vitam finivit, hæc habet: Hoc vero cernens Christophorus primicerius & consiliarius cum suo filio Sergio tunc zelo fidei mori magis maluerunt, quam talem impiam novitatem, & iniquam præsumptionem in Sedem Apostolicam perpetratam conspiceret: & quotidie in fletu & lacrymis perdurantes perrexerunt regem Langobardorum, deprecantes ejus auxilium, ut talis novitatis error ab Ecclesia Dei amputaretur. Dum vero ipsi apud regem morarentur, prædictus Constantinus Apostolicæ Sedis invasor, ordinavit presbyteros VIII. diaconos III. episcopos VIII. Dum vero hæc agerentur prædictus Christophorus cum suo filio venerunt ad portam Beati Petri, & inde pergentes ad propria, crepusculo noctis pervenerunt ad portam Sancti Pancratii, & protinus sui amici qui custodiebant ipsam illis aperuerunt, & multi Langobardorum ingressi sunt, & ipsum Constantinum illico irati zelo Ecclesiasticæ traditionis universi sacerdotes alapis ejus cervicem cedentes, ejecerunt, & scruptionem confirmationis ejus igne combusserunt. Et alia die præfatus Christophorus primicerius omnesque Sacerdotes & clerici & optimates militiæ atque universus exercitus omnesque populi Romani a magno usque ad parvum concordaverunt, omnes una mente unoque consensu beatissimum Stephanum Pontificem elegerunt: clamantes cum ingenti fletu, peccasse se omnes professi sunt, pro eo quod de manibus ipsius Constantini communionem susceperunt, sicque ex hoc omnibus indicta*
Eod.

Eod. ann. pag. 48. lin. 8. col. 2. non fuisse expulsus Patriarchio. Tunc properans antedictus Gratiolus &c.

Eod. ann. & pag. lin. 12. col. 2. qui & per scalam &c.

Eod. ann. & pag. lin. 18. col. 2. Cleri, optimates militiae &c.

Eod. ann. & pag. lin. 25. col. 2. presbytero existens, spiritalem &c.

Eod. ann. & pag. lin. 40. col. 2. a Siciliensi insula in hanc &c.

Eod. ann. & pag. lin. 49. col. 2. presbyterum tit. S. Cæcilie

Eod. ann. pag. 49. lin. 33. col. 1. dum deductus &c.

Eod. ann. & pag. lin. 35. col. 1. in sella muliebri

Eod. ann. & pag. lin. 36. col. 1. in monasterium, Cellas novas, coram omnibus deportatus est.

Eod. ann. & pag. lin. 45. col. 1. Maurianus Subdiaconus.

Eod. ann. & pag. lin. 57. col. 1. in ambone beati

Eod. ann. & pag. lin. 61. col. 1. Romanæ civitatis, & Tusciæ

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 2. constringentesque fortiter eandem civitatem &c.

Eod. ann. & pag. lin. 16. col. 2. Tuscani & Campani

A. C. 769. pag. 53. lin. 6. col. 2. Indictione septima

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 2. juxta Lateranense palatium

Eod. ann. pag. 54. lin. 53. col. 1. neque ex alio ordine

Eod. ann. & pag. lin. 6. col. 2. Ut qui episcopi &c. in pristinum

Eod. ann. & pag. lin. 52. col. 2. præter sacrum baptismum, ac sanctum christum

est pœnitentia. Reliqua ut in editis. Vat. VIII. expulsus fuisse Patriarchio. Tunc Granus properans cum &c.

Vat. IV. qui descendens cum magna reverentia &c.

Vat. IV. cleri, optimates militiae universi exercitus, & honestos cives Romanos, omnemque populum a magno &c.

Vat. I. IV. & VIII. presbyter existens, spiritalem degebat vitam, eum Pontificem elegerunt, quem cum vocibus acclamantium laudes in Lateranensi palatio deportaverunt; & rite omnibus in ejus electione peractis &c.

Vat. VIII. & Cod. Reg. Suec. 545. a Siciliensi insula parvulus in hanc.

Cod. Reg. Suec. 545. presbyterum in sancta Cæcilia.

In nonnullis Codicibus deest dum. Vat. I. deductus ad medium est, & jesses magno pondere &c.

Vat. I. & VIII. in sella muliebri

Vat. I. ad medium assertus est. Vat. IV. deductus ad medium, coram omnibus deportatus in monasterio Cellanovas.

Vat. VIII. Maurinus Subdiaconus.

Vat. VIII. in ambone basilicæ beati

Vat. I. & VIII. Romanæ urbis, seu Tusciæ

Vat. VIII. constringentesque fortiter ab eadem civitate &c.

Vat. I. Tuscani & Campani Vat. VIII. Tusci & Campani

Vat. I. Indict. VIII.

Vat. IV. & VIII. juxta Lateranum. Sequitur in Vat. IV. In quo damnatus est Constantinus invasor Apostolicæ Sedis, & omnis populus accepit pœnitentiam. Cætera quæ de Concilio in editis habentur, a Vat. IV. absunt. Schedæ Vaticanæ Lucæ Holstenii ad ea verba: Concilium peractum est: „ De eo, „ inquit, Anselmus Lucensis lib. II. pag. „ 218. Duodecim Episcopos ex eisdem „ Francorum regionibus &c. Hic inserta „ fuere nomina Episcoporum Gallicano- „ rum, quæ Jacobus Sirmondus resti- „ tuit ex Schedis Panvini tom. II. Con- „ cil. Gall. pag. 66. In MS. Reginæ hic „ locus vacuus relictus est. Hæc Hol- „ stenius.

Holstenii schedæ: nempe ex alio ordine &c. Sic, inquit, Anselmus ex Deusdedit. Vide eundem Deusdedit lib. I. cap. CCVI.

Vat. IV. ii qui eorum presbyteri aut diaconi fuerint, in pristinos.

Vat. VIII. post verbum *Christum*, hæc habet: De imaginibus vero in eodem Concilio statutum est, sicut & sui antecessores statuerunt. Expleto itaque Concilio &c.

Eod.

Eod. ann. pag. 56. lin. 37. col. 1. *nudis pedibus incedentes*

A. C. 770. pagin. 61. lin. 9. col. 1. *Christophorus in monasterium S. Agathæ*

A. C. 772. pag. 75. lin. 29. col. 2. *studiose a patre Theodulo dudum consule &c. post sanctæ dictæ &c.*

Eod. ann. pag. 77. lin. 34. col. 2. *Ducem Eburæ Regiæ, & Prandulum Vestiarium suum*

Eod. ann. & pag. lin. 36. col. 2. *sese quasi*

Eod. ann. pag. 78. lin. 14. col. 1. & *cætera super ista.*

Eod. ann. & pag. lin. 20. col. 1. & *Comachium de &c. quem sanctæ*

Eod. ann. & pag. lin. 31. col. 1. *Omnia præsidia Ravennatium.*

Eod. ann. & pag. lin. 33. col. 1. *in ipsis præidiis*

Eod. ann. & pag. lin. 48. col. 1. *præ-nominati missi essent Romæ, per Stephanum &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 2. *In ipsis vero diebus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 34. col. 2. *Ita firmus &c. Hadrianus*

Eod. ann. & pag. lin. 36. col. 2. *Paulus super ista.*

Eod. ann. pag. 79. lin. 16. col. 1. *Calventius.*

Eod. ann. & pag. lin. 19. col. 1. *Campanis.*

Eod. ann. & pag. lin. 21. col. 1. *Sed & a Gregorio*

Eod. ann. & pag. lin. 25. col. 1. *præceptum tradi iisdem Campanis*

Eod. ann. & pag. lin. 28. col. 1. *Lunissonem*

Eod. ann. & pag. lin. 30. col. 2. *per ordinem relegerentur*

Eod. ann. & pag. lin. 59. col. 2. *sive aliunde &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 65. col. 2. *inexpedibile omnino esse.*

Vat. IV. *omnes nudis pedibus ad Ecclesiam B. Petri processerunt, & in ambonem ascendentes, omnia quæ in Concilio statuta sunt, coram omni populo legerunt, atque confirmaverunt. Hæc vero omnia mala immisione jam dicti Desiderii Langobardorum regis provenerunt.*

Vat. I. *Christophorus Romam in monasterium S. Agathæ clibi Scauri.*

Cod. Reg. Suec. 1964. *Studiose a proprio thio Theodoto, dudum consule & duce postmodum vero &c. post tantæ dictæ suæ &c. Vide notas infra.*

Vat. IV. *Ducem Eburgeias, & Pandulum Vestararium suum.*

Vat. IV. *Sese cum eo quasi.*

Vat. IV. *Cubicularium, & tunc Super ista.*

Vat. I. & IV. *Comiaculum ab &c. quæ sanctæ.*

Vat. I. *omnia prædia Ravennatium.*
Vat. IV. *ac omnia prædia Ravennanorum, ita & Urbinas.*

Vat. IV. *in ipsis prædiis.*

Vat. I. & IV. *ejus missi Stephanus Sacellarius, & Paulus Superista ad præ-nominatum pergerent &c.*

Vat. IV. *Eodem itaque tempore contigit, ut Carolomannus rex Francorum ad eundem regem Langobardorum fugam arripuisset cum Autcario; & ob hoc conabatur deducere Præsulem ad se, ut eum in regem inungeret, cupiens divisionem mittere in regno Francorum. Librarii oscitantia omisum est aliquid: rectius legitur in editis, uxorem & filios quondam Carolomanni in Italiam ad Langobardorum regem venisse, ut discordias in regno Francorum sererent: Carolomannus obierat initio mensis Decembris an. 771. antequam Hadrianus in Romanum Pontificem eligeretur; quocirca ad Carolomanni filios hæc pertinent.*

Urbinas, ita firmus ac fortissimus in suo corde antefatus beatissimus Hadrianus.

Vat. I. *Paulus Superista.*

Urbinas. *Calvenzulus.*

Vat. I. *Campanis, & ita semper.*

Vat. I. *seu Gregorio.*

Vat. I. & Urbinas: *præceptum tradi coram eisdem Campanis.*

Vat. I. & Urbinas: *Lunissonem; & ita semper.*

Vat. I. *per ordinem redigerentur. Urbinas: per ordinem redicerentur.*

Urbinas: *sive per alium, qualiter potuisset, locum dirigeret. Vat. I. sine per Venetias, sive ad eundem &c.*

Vat. I. & Urbinas: *Expeditibile minime esse.* Eod.

Eod. ann. pag. 80. lin. 4. col. 1. *nam ipse Mauritius*

Eod. ann. & pag. lin. 28. col. 1. *Cartulario, ibi existente, Cive Romano*

Eod. ann. & pag. lin. 36. col. 1. *protestans, Archiepiscopum*

Eod. ann. & pag. lin. 42. col. 1. *Ravennamque conjungeret*

Eod. ann. & pag. lin. 22. col. 2. *Synogalliensis &c.*

Eod. ann. pag. 81. lin. 28. col. 1. *Sciat pro certo &c. Unde ecce*

Eod. ann. & pag. lin. 47. col. 1. *ad ejus pedes corruentes &c. deprecantes*

A. C. 773. pag. 88. lin. 30. col. 2. *Petri & Pauli fecit exornare*

Eod. ann. & pag. lin. 35. col. 2. *& deintus ferris Supponi*

Eod. ann. pag. 89. lin. 13. col. 1. *a civitate Viterbiense confusus*

Eod. ann. & pag. lin. 19. col. 2. *eum deprecantes*

Eod. ann. & pag. lin. 21. col. 2. *extitit*

Eod. ann. & pag. lin. 26. col. 2. *Accepto itaque responso hoc &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 35. col. 2. *Desiderio suos missos, idest deprecans &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 49. col. 2. *ad occupandas Clausas &c. montem Cinisium*

A. C. 774. pag. 94. lin. 3. col. 2. *Et dum appropinquaret uno &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 8. col. 2. *laudesque omnes canentes*

Eod. ann. & pag. lin. 17. col. 2. *descendens de equo, in quo sedebat &c.*

Eod. ann. pag. 96. lin. 37. col. 1. *per designationem confinium*

Eod. ann. & pag. lin. 8. col. 2. *Ducatum Spoletinum & Beneventanum*

Eod. ann. & pag. lin. 10. col. 2. *donatione, eam propria sua manu ipse &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 22. col. 2. *apparem ipsius &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 30. col. 2. *hujus sanctæ nostræ &c. ejus excellentia &c.*

Eod. ann. pag. 101. lin. 32. col. 2. *Hic egregius sacerdos &c.*

Vat. I. *Nec ipse Mauritius.*

Vat. I. *Cartularii, tunc existens civium Romanæ civitatis, qui asserens &c.*

Vat. I. *protestans, eundem Archiepiscopum.*

Urbinas: *a Ticino, Ravennamque conjungeret.*

Vat. I. *Synogalliensis, Esis, Monteferetro, Orbino, Egubio &c.* Vat. IV. *Synogalliensis, Esis, Montisferetri, Orbino, Egubii &c.*

Vat. IV. *sciat pro certo quod meam nunquam faciem videbit. Direxit itaque ejus ter beatitudo &c.* Vat. I. *Unde & sesquis pedes.*

Vat. IV. *pedibus ejus convoluti &c. deprecati sunt.*

Vat. IV. *Petri & Pauli, exornare fecit, idest ornamenta abstulit.*

Vat. IV. *& deintus ferris supponi.*

Vat. I. *Civitate Biterbense.* Vat. IV. *a Civitate Interamneni.* Vat. VIII. *a civitate Viterbinense confusus.*

Vat. IV. *eum deprecati sunt, & adhortati sunt.*

Urbinas: *extiterat.*

Vat. IV. *Accepto hoc responso reversi &c. in regiam suam properantes. Simul & Apostolicæ Sedis nuntii subtilius cuncta &c.* Vat. VIII. *Accepto vero hoc responso &c.*

Vat. IV. *Desiderio suos nuntios, deprecans &c.* Holstenius notat, in editis hic aliquid omisum, nempe nomina missorum.

Vat. I. & Urbinas: *ad occupandas cunctas clusas. Ita & Vat. VIII. Vat. I. montem Cinisem. Ita Vat. IV. & VIII. Urbinas: Senisem.*

Vat. IV. *& cum appropinquasset uno fere miliaris spatio ab urbe Roma, direxit universæ scholæ militiam &c.*

Vat. IV. & I. *Laudesque illi omnes Canentes.*

Vat. IV. *descendens de equo, quo sedebat, & eum beatissimis stratoribus tribuens, ita &c.* Vat. VIII. *descendens de eo, quo sedebat equo, ita &c.*

Vat. I. IV. & VIII. *per designatum confinium.*

Vat. I. IV. & VIII. *Ducatum Spoletinum, seu Beneventanum.*

Vat. IV. *Donatione propria eam ipse &c. rex corroborans.*

Vat. IV. & VIII. *Apparem vero ipsius donationis &c.* Holstenius: *Apparem, exemplar, puto dictum ab Apari, ut in Antiquis Epistolis Pontificum legitur, pro eodem tenore.*

Vat. IV. & VIII. *hujus nostræ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ adscripta excellentissimus Karolus secum deportavit. Vide notas in Pagium ad an. 774. n. 1.*

Vat. IV. & VIII. *Erat saepesatus &c. Ecclesiarum Dei, magnam indefinenter*

A. C. 795. pag. 294. lin. 1. col. 2. Idem beatissimus Pontifex in Ecclesia &c.

Eod. ann. pag. 295. lin. 6. col. 2. revocavit, & restauravit, atque confestim ex eadem Forma &c.

Eod. ann. pag. 297. lin. 55. col. 1. Et in Ecclesia Sancti Martini fecit arcus argenteos tres &c.

Eod. ann. pag. 296. lin. 54. col. 1. Ecclesia S. Mariae, quae ad martyres vocatur, renovavit &c.

Eod. ann. & pag. lin. 33. col. 2. B. Susannae martyris inter duas domos.

Eod. ann. & pag. lin. 37. col. 2. titulum B. Quiriaci Martyris & Ecclesiam S. Laurentii ad Formosam.

Eod. ann. & pag. lin. 43. col. 2. quod in Palatinis desertis reperit.

gerens curam pro ornatu & restauratione procuranda omnium earundem Ecclesiarum. Hic enim &c.

Vat. IV. per angelum creptus est. Inde sequitur: & alia quamplurima & innumerabilia contulit dona. Idem ipse beatissimus Pontifex corpus B. Pauli Apostoli doctoris gentium investivit laminis argenteis, quoniam argentum, quod ibidem primitus erat, confractum existebat: & alia quamplura ibi contulit in auro & argento, pallisque dona. Atrium vero ipsius Pauli Apostoli Ecclesiae, quod antea nimis dissolutum &c.

Vat. VIII. renovavit, atque restauravit. Inde sequitur: & aquam in atrio B. Petri, ut mos erat, deduxit. Formam similiter quae Jobia vocabatur, a fundamentis refecit, atque Formam, quae Claudia vocatur, unde aqua in balneum atque baptisterium Ecclesiae Salvatoris decurrere solebat, a fundamentis refecit. Similiter & Formam, quae virginis nuncupatur, renovavit. Idem beatissimus Pontifex fecit in basilica &c.

Vat. VIII. Et in Ecclesia S. Martine arcora de argento tria pensantia lib. XXX. Inde sequitur: Renovavit & Ecclesiam S. Mariae, quae ad Martyres nuncupatur: & ibi quam plura in auro & argento obtulit dona. Nam ipse sollertissimus Praesul per diversos titulos, seu alias Ecclesias, atque cunctas Diaconias, & monasteria quantacumque infra muros hujus Romanae urbis existunt, divina inspiratione ignitus, ex palleis, idest stauracin, seu tireis vestes fecit, atque contulit. Et sic ut bonus pastor omnes Dei Ecclesias tam etiam extra muros Romanae urbis, quamque infra muros ad laudem Dei restauravit, atque decoravit. Verum & muros atque turres hujus Romanae urbis, quae diruta erant & usque ad fundamenta destructae renovavit, atque utiliter omnia in circuitu restauravit, ubi & multa impendia tribuit tam in mercedes eorum, qui ipsum murum fabricaverunt, quamque in ipsorum alimentis, simulque & in calce, atque diversis utilitatibus atque ad centum auri libras expendit. Hic beatissimus & praeclarus Pontifex omnia utiliter noviterque tam in eleemosynis pauperum quamque in ornamentis Sanctarum Ecclesiarum perficiens; verum & cursum consumans, atque fidem orthodoxam sollertissime &c.

Cod. Reg. Suec. 1964. B. Susannae martyris, quod appellatur inter duas laurus.

Cod. Reg. Suec. 1964. titulum B. Cyriaci Martyris, seu Ecclesiam S. Laurentii, qui appellatur ad Formosam. Vat. I. tit. &c. seu Ecclesiam S. Laurentii, quam ad Formosum, pariter eas restauravit.

Cod. Reg. Suec. 1964. quod appellatur in Palatinis, in desertis reperiens. Eod.

Eod. ann. & pag. lin. 45. col. 2. *Conjunctum cum alio.*

Eod. ann. & pag. lin. 47. col. 2. *Baganda.*

Eod. ann. & pag. lin. 54. col. 2. *Virginis Mariæ Scholæ Græcæ.*

Eod. ann. pag. 298. lin. 18. col. 1. *quæ in Sessoriano sita est.*

Eod. ann. & pag. lin. 51. col. 1. *reparavit, sed & in basilicam S. Theodori &c.*

Eod. ann. pag. lin. 55. col. 1. *in Massa Merulana.*

Eod. ann. & pag. lin. 26. col. 2. *Basilicam cæmeterii Sanctorum martyrum Hermetis &c.*

Eod. ann. pag. 300. lin. 32. col. 1. *Ipsè vero a Deo protectus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 2. *Septimo Kalend. Januarii.*

Eod. ann. & pag. lin. 3. col. 2. *Fuit autem &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 21. col. 2. *Leo tertius.*

Eod. ann. & pag. lin. 22. col. 2. *Asupio.*

A. C. 796. pag. 328. lin. 18. col. 1. *Fecit etiam in basilica &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 22. col. 1. *Immo & in confessione &c.*

A. C. 799. pag. 344. lin. 17. col. 2. *in ejus natali, ipsa Litania prædicata fuisse.*

Eod. ann. & pag. lin. 19. col. 2. *quamque femina &c. ubi collecta prædicata erat, occurrerunt. Et dum.*

Eod. ann. pag. 345. lin. 24. col. 1. *Judaico more &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 32. col. 1. *dimiserunt. Verum &c.*

A. C. 818. pag. 608. lin. 13. col. 2. *erexit statum. Absidum &c.*

Vat. I. *coniungens ei aliud monasterium juxta ipsum positum.*

Vat. I. *Vagauda.* Cod. Reg. Suec. 1964. *Bagauda.*

Deest: *Scholæ Græcæ* in Cod. Reg. Suec. 1964.

Vat. I. *quæ in Suxorio sita est.*

Vat. I. *restauravit. Sed & basilicam S. Theodori sitam in Savellum juxta domum cultam Sulsciano.*

Vat. I. *in massa Marulis.*

Vat. I. *seu basilicam cymiterii Sanctorum martyrum Hermes, Proti & Jacinthi, atque Basilæ &c.*

Vide supra ad n. XXX.

Cod. Reg. Suec. 1964. VI. *Cal. Januarii*, & ita Cod. Vat. III.

Hæc desunt in Cod. Reg. Suec. 1964. Vat. III. & VIII. Habentur in Vat. I. Deest *tertius* in Vat. VIII.

Cod. Vat. VIII. *Azzupio.*

Vat. VIII. *Fecit in basilica B. Petri Apostoli nutritoris sui.*

Vat. VIII. *Imo & confessionem ejusdem Apostoli mirifice auro gemmisque ornavit. Fecit similiter in basilica Doctoris mundi &c. ut infra apud Baronium num. XXVII.*

Vat. VIII. *natali tempore Latanie prædicatæ &c.*

Vat. VIII. *quam femina.* Vat. I. & collecta prædicata inerat, occurrerunt. *Qui dum &c.* Vat. VIII. *ubi collecta prædicata erat occurrerunt: dum.*

Vat. VIII. *Judaico more sanctissimum Papam in terram proiecerunt, & absque ulla &c.*

Vat. VIII. *dimiserunt una cum ipsis malignis Paschale & Campulo. Postmodum vero sicut veri pagani &c.*

Vat. IV. *erexit statum. Multa etiam corpora sanctorum, quæ in dirutis cæmeteriis jacebant, ibi deduxit, atque honorifice collocavit. Ibidem & oratorium B. Zenonis Christi martyris fecit, ubi & sanctissimum ejus corpus posuit, atque ex musivo locum decoravit. Ibi- que & oratorium B. Agnetis Christi martyris miræ pulchritudinis exornavit.*

Mutata vel adjecta a BARONIO hoc Tomo his
signis ✎ ✎ notantur: rejecta hic vides.

A Nno Chr. 770. §. Interea, *ubi nunc legitur*, anno septingentesimo, *legebatur*, octingentesimo.

Ann. Chr. 775. in principio, pro his verbis, decem ipse amplius annis quam, *legebatur*, totidem ferme. Et *inferius ubi legitur*, nonnisi viginti quatuor, *legebatur*, trigintaquatuor.

Eodem anno §. Defunctus, pro his verbis, ut asseritur a Gregorio in Menologio, *legebatur*, ut suo loco dicitur.

Anno Chr. 780. §. Eadem, *ubi legitur*, minus diebus sex, *legebatur*, diebus sex.

Anno Chr. 783. §. Hoc item anno, *post ea verba*, pendendi illis, *hac parenthesis inclusa erat*, (quod dictum est).

Anno Chr. 785. *in principio, ubi nunc legitur*, extant litteræ tantum Imperatorum, sed ut apparet, datæ anno superiori, & ante creationem Tarasii, *legebatur*, extant litteræ tum Imperatorum, tum Tarasii.

Anno Chr. 806. *inter §. Verum & §. Urgentibus autem, hac posita legebantur*, Quod rursus spectat ad conventum hunc habitum in Villa Theodonis, huius occasione hic mentio habenda est de Concilio trigintaduorum Episcoporum in eodem loco occasione necis Joannis Episcopi celebrato, in quo adversus percutientes Ecclesiasticos omnes in sacro ordine constitutos antiquæ sunt renovatæ censuræ, atque aliæ superadditæ: Præsertim vero adversus insidiantes Episcopis viguit Ecclesiasticæ censuræ severitas. Sed quod ad tempus Synodi spectat, sunt qui collocant hanc anno octingentesimo duodecimo Salvatoris, sed considerent quod alii Episcopi huic Synodo scripti reperiuntur, nempe Aistulphus Maguntia, Ebbo Rhemensis diversi ab illis, qui Maguntiaco Concilio habito anno octingentesimo decimo tertio subscripti habentur, nempe ejus Civitatis Archiepiscopus Hildebaldu, sed & in Concilio Rhemensi eodem anno celebrato, non Ebbo, sed Vulfarius nominatus habetur Rhemensis Episcopus.

Eodem anno §. Super omnia, ubi nunc legitur, S. Petri, legebatur, S. Papæ.

Anno Chr. 812. §. Miserat, *ab his verbis*, dicemus suo loco, *usque ad §. Ad hæc, ista interjecta legebantur*. Ponitur hoc eodem anno perperam in Conciliorum voluminibus Concilium apud Theodonis Villam a Carolo M. celebratum, de quo a nobis dictum est superius: quod & suadetur ex Actis Conciliorum Moguntini atque Rhemensis, quæ sunt anno sequenti celebrata, in quibus alii diversi recensentur Episcopi Moguntinus & Rhemensis, ab his qui in Theodonis Villam convenisse leguntur. Sed & quod eidem subiicitur Constitutio ibidem facta a Carolo Magno & Ludovico filio adversus percussores sacrorum ministrorum, longe abest, ut Caroli esse possit & Ludovici: siquidem in ea mentio habetur Concilii Triburiensis viginti duorum Episcoporum, quod celebratum constat longe post Carolum & Ludovicum, sub Arnulpho Imperatore, anno Redemptoris octingentesimo nonagesimo quinto. Hæc sint dicta ad confutandos errores, qui incuria exactioris temporum pervestigationis emerferant. Porro hoc anno ab eodem Carolo Magno habitum esse generalem conventum Aquis, veteres Francorum Annales testantur.

Anno Chr. 817. §. Cæterum, *ubi nunc legitur*, non sub Leone, *legebatur*, non solum sub Leone.

Eodem anno & §. pro his verbis, gloriosa claruerunt confessione, *legebatur*, egregie martyrium consummarunt.

I N D E X

IN TOMUM DECIMUMTERTIUM ANNALIUM ECCLESIASTICORUM BARONII.

*Nota numeralis communis Annum Christi : Romana vera
Numerum Marginalem significat.*

A

- A**ron filius Madi Principis Saracenorum Rom. Imperium reddit Tributarium, 781. IV. Rex Saracenorum constituitur, 784. XVI. Quamdiu regnaverit, *ibid.* Maximus hostis Christianorum, *ibid.* In Carolum M. fuit propensissimus, *ibid.* Legationem ad eundem cum muneribus mittit, 784. XVI. 801. XX. Locum Dominici sepulcri ei donat, 784. XVI. & seq. 800. XXIII. In Christianos saviens Bacchum Juniolem martyrio afficit, 784. XVI. XVII. Item Theophilum Imperatoris classis Praefectum, 789. VI. Bellum Nicephoro Imp. movet, 805. I. Nicephorum Imp. tributarium facit, *ibid.* Rhodum pessumdat, 807. I. Myram Lyciae civitatem invadit, *ibid.* Arcam S. Nicolai dirigit & conterit, *ibid.* Poenas dat impietatis, *ibid.* Moritur, 808. XXXIII.
- Aaronis filii bello civili inter se pro regno certant, *ibid.*
- Abbas Diensis sub Copronymo accusatur, & carceri mancipatur, 767. XXI.
- Abbatess juxta monasteriorum regulas vivere tenentur, 772. XXIII.
- Abbatess octoginta Capitula ad regulares spectantia constituunt sub Ludovico Imp. 817. VII.
- Abbatum nomina qui Synodo Dingolovinganae interfuerunt, 772. XXIV.
- Abbatum nomina qui Caroli M. testamento interfuerunt, 811. XLVII.
- Abbatum cura in regulis pro omnibus suis constituendis, 817. VII.
- Abderrhaman Maurorum Rex, 770. XXII.
- Abdicatio Michaelis Curopalatae Imperatoris, 813. IV.
- Abgarus Edessae Rex Christi imaginem linteae expressam habuit, 814. XVII. Fit ejus mentio in Concilio Romano sub Stephano Papa IV. 769. IX. Ad Christum scribit, 817. XXIII. A Christo litteras accipit, 809. XVII.
- Abodriti a Ludovico Imp. deficient, 817. XV. Ipsorum motus a Ludovico Imp. comprimuntur, *ibid.*
- Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.
- Acclamatio in Leonis Armeni ad Imperium. *Ann. Eccl. Tom. XIII,*
- electione, 813. IV.
- Acclamatio populi dum Carolus M. coronatur Imp. 800. VI.
- Acclamations Synodi Nicenae secundae, 787. XLV & seqq.
- Acclamations dum Nicephorus Tyrannus Imperium invaderet, 801. I.
- Acclamations ad Michaellem Curopal. Imperatorem, 811. I.
- Accusati pii liberantur, 767. XXI.
- Accusatio de Theophane Ifacio apud Leonem Imp. 777. II.
- Accusatio Josephi in Theodorum Studitam, 815. XVIII.
- Accusator elusus punitur, 767. XXI.
- Acta S. Stephani Martyris monachi, 763. I. Quis illa persecutus, 765. I.
- Acta S. Pauli Martyris, 766. XVII.
- Acta Concilii Romani sub Stephano IV. interierunt, 769. I.
- Acta Synodi sub Stephano Papa IV. ex Anastasio, 769. III.
- Acta Constantini pseudopapae omnia comburuntur, *ibid.*
- Acta S. Anthusae filiae Copronymi Imp. 775. VI. Alterius Anthusae senioris, *ibid.*
- Acta S. Platonis monachi, 775. VII.
- Acta a Carolo M. in Synodis quis collegerit, 775. IX.
- Acta Sancti Gumhari a quo descripta, 775. XI.
- Acta Sancti Ludgeri Frisiorum Apostoli, 778. XI.
- Acta Nicenae Synodi sub Tarasio celebratae, 787. X. usque ad XXXVIII.
- Acta Leonis Papae in Germania, 804. II.
- Acta Tarasii Patriarchae Constantinop. a quo descripta, 806. I.
- Acta in pseudosynodo haereticorum sub Leone Armeno, 814. XL.
- Acta Concilii Aquisgranensis, 817. IX.
- Adalbertus Comes, 819. II.
- Adalprecht Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
- Adalungus Caroli M. testamenti institutioni interfuit, 811. XLVII.
- Adeleidis filiae Caroli M. Epitaphium, 786. VII.
- Adeleisa filia Arichisi Ducis Beneventani, 787. LXV.
- Adhelaidis Pipini Caroli M. filii filia, 811. XLVIII. Ejus Epitaphium, *ibid.*
- Adelhardus familiarissime a Leone Papa exceptus, LIII

- ptus, 807. VII. Et quid per jecum Papam in ipsum direxit, *ibid.* Romam mittitur a Carolo M. & quare, 809. LII. Abbas Corbeiz, *ibid.* Caroli M. consobrinus, 817. XIX. Cœnobium ingreditur, 819. XXVIII.
- Adelperga Desiderii Longob. regis filia, 774. XIX. Arichisi Ducis Beneventani, uxor, *ibid.* Paulum Diaconum ad historiam Romanam supplendam inducit, *ibid.* Quot liberos genuerit, 787. LXV.
- Adelrhodus Caroli M. consobrinus, 771. II. *vide* Adelhardus. Cur monasticam vitam susceperit, *ibid.* Sanctitate conspicuus, 771. III.
- Adhemarus Ludovici Imp. vitam scripsit, 815. III.
- Admonitio Stephani monachi ad socios in carcere detentos, 767. IX.
- Admonitio Theodori Studitæ vehemens, 809. XXIX. Eiusdem ad fratres, 814. LI. LV.
- Admonitio Auctoris salubris ad Principes de reverentia erga Ecclesiam servanda exemplo Caroli M. 801. XIV. Eiusdem ad Novatores, 810. VI.
- Admonitio saluberrima Caroli M. ad hæreticos, 794. XXII. Alia eiusdem ad Episcopos, 801. XVI. Altera ad Ludovicum filium, 813. XIII.
- Ado Episcopus Viennensis in annis Regni Pipini correctus, 768. XII.
- Adolfus diaconus Legatus Leonis Papæ III. in Angliam, 808. XXXIII. Nordanhumborum Regem in Regnum restituit, *ibid.* A piratis in reditu capitur, 808. XXXIV. A Cænulpho Rege redimitur, *ibid.*
- Adoratio & cultus SS. Imaginum ex S. Gregorio probatur, 794. XLIV.
- Adoratio Imaginum a Nicæna Synodo secunda recepta, 811. XXXVIII.
- Adosindæ Reginae laudata prudentia, 783. V. Detegit errorem Elipandi Archiepiscopi Tolosani, *ibid.*
- Adversarii septimæ Synodi fraudibus agunt, 794. XXXVI. Male utuntur auctoritate S. Gregorii, 794. XLIV. Quid eidem S. Gregorio affingere conentur, 794. LIII. Reprehensione digni, 794. LVI.
- Adulterantium Synodus, 806. XIV.
- Ægyptii omnium, qui idola finxerunt, in felicissimi, 814. XVI.
- Æmilianus monachus multa ob veritatis Confessionem passus, 809. XXXII.
- Æmondus Comes, 819. II.
- Ætas S. Platonis, 812. VIII. Item Theodori Studitæ, 812. IX.
- Ætius cum Nicephoro Imp. a Bulgaris occiditur, 811. III.
- Agebardus prodigiosi pulveris in Gallia sparsum meminit, 800. XXIII. Carmenejus de translatione S. Cyriani & quorundam aliorum Martyrum, 806. XXXI.
- Agnus qua ratione in Ecclesia pingatur, 814. L.
- Agobertus, *vide* Agebardus.
- Agrippina Neronis mater detestabilem in filium amorem habuit, 796. VIII.
- Aio Longobardus Foro-Julienfis Caroli M. ad Nicephorum Imp. Legatus, 812. XII.
- S. Albani Martyris inventio, 795. XXXIX.
- Albericus Viennensis Episcopus, 819. II.
- Albinus Cubicularius Leonis III. Papæ, 799. IV. Eundem Papam e carcere liberat, *ibid.*
- Albini Flacci Angli ad Hadrianum Papam epistola, 772. V. Discipulus S. Ludegari fuit, 778. XII. Eundem salutatur, *ibid.* Eboraci in Anglia docuit, *ibid.* Discipulus Bedæ fuit, 778. XIII. Liberalium artium armarium vocatus, *ibid.* C. M. magister, & in quibus scientiis, 778. XV. Eius epistola ad Carolum Magnum, 778. XVI. Carolum Magnum de certis quæstionibus consulit, 778. XVII. Eius epigrammata sacris Bibliis a se correctis subjuncta, 778. XXIII. Vetus ejus Biblia, ubi existit, *ibid.* Epistola ejus ad Scotos de facienda Sacerdoti confessione, 778. XXIII. Alia ejusdem de rebus gestis Caroli Magni, 790. II. Alia ejusdem ad Paulinum Episcopum Aquileiensem, 791. VI. Sanctitatem & doctrinam ejusdem Episcopi mire commendat, *ibid.* & *seqq.* Ad eundem Paulin. scribit de Hunnis devictis, 795. LXV. Eiusdem Epistola ad Leonem III. Papam, 796. XVII. Literas a Carolo Magno accipit de nefando scelere in Leonem III. Papam commissio, & eidem rescribit, 799. VI. Cum eodem Romam proficisci recusat, 801. I. Romam eidem petenti occurrit, *ibid.* Scribit Vitas Sanctorum, 800. II. Eius cum Paulino Aquileiensi Episcopo familiaritas, 802. XI. Moritur, 804. XIII. Abbas fuit S. Martini, *ibid.* De ejus ætate quid sentiat Auctor, *ibid.* Eius Epitaphium, *ibid.*
- Albion Princeps Saxonum baptizatur, 785. XLIX.
- Albune Abbas Concilio apud Dingoltingam interfuit, 772. XXIV.
- Aldegisus filius Desiderii Longobardorum Regis, 773. II. Veronam a Francis fugatur, 773. VIII. Constantinopolim fugit, 774. VIII. Benigne ab Imp. excipitur, 775. VIII. Quorum malorum fuerit auctor, 788. IV. Iterum ad pristinum Regnum adspirat, *ibid.* In bello captus necatur, *ibid.*
- Aldricus Archiepiscopus Senonensis Grammaticam docuit, 802. XII.
- Alfonso Castus solus regnare incipit, 783. V. A Maurogato patruo Regno pellitur, *ibid.* A Veremundo diacono Regno restituitur, 790. II. 791. IX. Cujus filius fuerit, 791. IX. Oveti quæ templa, & quibus extruxerit, *ibid.* Arcam quamdam reliquiis plenam Ovetum transfert, 791. X. Crucem quamdam auream parere cogitat, 791. XI. Quid illi de hac cogitanti acciderit, *ibid.* Adversus Mauros colligit exercitum, & quare, 793. I. Quot Sarracenorum millia eo bello occiderit, *ibid.* Alias sæpius cum iisdem pugnans semper victor extitit, *ibid.* Amicitiam ejus Carolus Magnus ambit, *ibid.* Cur Oveti tam insignem Ecclesiam extruxerit, 793. I. Inscriptio de Ecclesia illa a se erecta, *ibid.* Eiusdem pia obtestatio, *ibid.* Carolum Magnum summe colit, 798. VIII. Munera ad ad eundem mittit, 812. XVII. Maximam cladem Francis intulisse in saltibus Pyrenæis falso creditur ex temporum supputatione, 812. XIV. Sedem Hirientem Compostellam transferri petit a Leone Papa III. 816. XLVIII. Hoc regnante S. Jacobi corpus inventum, 816. LIII. Ovetensem Ecclesiam Archiepiscopalem fieri petit a Leone Papa, III. *ibid.*
- Alienanda non sunt ad loca sacra spectantia, 819. V.
- Alm Episcopus Concilio apud Dingoltingam interfuit, 772. XXIV.
- Allocutio Leonis IV. Imperatoris ad populum, 776. II.
- Aloysius Lolinus Venetus Episcopus Belunensis, 813. X.
- Alphabeti litteræ quem singulæ numerum designant, 770. XVI.
- Altare Paderburnensis Ecclesiæ a Leone Papa dedicatur, 799. X. Reliquiis S. Stephani Protomartyris ornatur, *ibid.* Ab injuria hætenus sæpe illi illata posthæc immune fore prædicatur, *ibid.*
- Altercatio inter Gallos & Romanos de Cantu Ecclesiæ, 787. LXVIII. A Carolo Magno pulchra similitudine sedatur, 787. LXIX.

- Altinensis Synodus, 802. VII. Eiusdem Synodalis Epistola, *ibid.*
- Amalarius Fortunatus quando Romam iverit, 784. XV. Quæ ibi scripta Hadriani Papæ legerit, *ibid.* Quando vixerit, *ibid.* Episcopus Trevirensis, 813. XI. Legatus Caroli Magni ad Michaelæm Imperatorem, *ibid.*
- Ambrosius Morales Hispaniarum rerum scriptor, 812. XVIII.
- Amicitia maxima inter Alfonso Regem & Carolum Magnum, 798. VIII.
- Anastasi Bibliothecarii ratio in transferendo Theophane e Græco in Latinum, 813. X. Historiam Ecclesiasticam scribere cogitavit, *ibid.* Ab errore purgatur, 817. I.
- Anastasius Defensor ad Desiderium a Stephano Papa Legatus, 770. VII.
- Anastasius Comes possidet S. Euphemie reliquias, 796. XII.
- Anathematismi Basilii Ancyrani Episcopi ex hæresi ad fidem Catholicam redeuntis, 787. XIII. Item Theodosii Amorii Episcopi, 787. XVII.
- Anathematismi Synodi secundæ Nicænæ, 787. XLV.
- Anathematismi S. Sophronii & Theodori Studitæ, 809. XXIII.
- Anconitani se Hadriano Papæ tradunt, 773. X.
- Andegarius Comes, 767. II.
- Andreas monachus martyr sub Copronymo, 767. XXVIII.
- Andreas Chalcedonensis Episcopus, 796. XIV.
- Angeli Sancti sub forma peregrinorum aurificum Alfonso Casto insignem auream Crucem faciunt, 791. XI.
- Angelus Patriciacus Venetiarum Dux, 814. LVI.
- Anglus quidam surdus, & mutus a S. Benedicto curatur, 787. LXVIII. De Anna vidua ingens calumnia, 762. VIII. Monasticam amplectitur vitam, *ibid.* Rem familiarem pauperibus erogat, *ibid.* Ad Constantinum adducitur, 763. IV. Capta cum Theophana abducitur, *ibid.* Examinatur, *ibid.* Animi ejus fortitudo, 763. V. De S. Stephano testimonium, 763. VI. Incarceratur, *ibid.* Nuda populo sistitur, 763. VII. Acerbissime flagris caditur, *ibid.* Constantia ejus in tormentis, *ibid.* Ubi mortua credatur, 763. VIII.
- Annæ ancillæ audacia, 763. VII. Juste a Deo punitur, & quomodo, 763. VIII.
- S. Annæ Christi aviæ templum ubi inventum, 763. XVIII.
- Ansar Aragonensium Princeps, 778. II. A Saracenenorum jugo suos vendicat, *ibid.*
- Ansegisus Abbas Lobienfis, 819. V.
- Anselmus Comes Palatii in saltibus Pyrenæis cæsus, 812. XIV.
- Anselmus Episcopus Mediolanensis conjurationis in Ludovicum Imp. confcius, 817. XVI. Bernharti Regis corpus Mediolanum transfert, 817. XVIII.
- Ansigisus Abbas Lobienfis a Carolo Magno in Synodis ab ipso habitis statuta concessit, 775. IX.
- Antemius affligit Nicetam Confessorem, 815. X. Propter insaniam & arrogantiam Caiphas vocatur, *ibid.*
- Antherus Constantini Imp. vicarius, 763. II.
- Anthimus Leonis III. Imp. frater, 776. II. Lingua privatur, 791. I.
- Anthusa Constantini Copronymi filia sanctitate conspicua, 775. IV. In monasterio vitam finit, 775. V.
- Anthusa senior anachoreticam vitam duxit, 775. VI. Miraculis clara, *ibid.* Nomen Anthusæ Copronymi filix dedit, *ibid.* De ea historia, *ibid.*
- Antichristi præcurso vocatur hæreticorum dispensatio, 809. XXI.
- Antichristi præcursor Sergius Manichæus, 810. V.
- Antichristi vere Iconomachi dici possunt, 818. XXIII.
- Antiochus Logotheta Dromi a Copronymo Imperatore interficitur, 766. II.
- Antiphonarium Hadriani Papæ, 787. LXX. In duas partes dividitur, *ibid.* Petitione Caroli Magni rite dispositum, 778. XXII. Eiusdem rogatu ab Hadriano Papa cum cantoribus in Franciam mittitur, 787. LXIX.
- Antistes Gradenfis Legatus a Venetis ad Hadrianum Papam, 772. V.
- Antonii Cretenfis narratio in carcere, 766. XVII.
- Antonius Abbas S. Petri, 801. XV.
- Antonius Patricius Constantino Copronymo consentaneus in sævitia 767. XXVI.
- Antonius Præpositus ob veritatis confessionem in carcerem coniectus, 809. XXXII.
- Antonius Sylæus Leoni Armeno Imp. in hæresim fautor, 814. VII.
- Apocrifarii ad Paschalem Papam mittuntur, 817. XXIV. Quia hæretici, rejehti, *ibid.*
- Apollinaris Abbas cœnobii S. Benedicti Cassinatis, 819. XXVIII. Miraculis clarus, *ibid.* Lirim amnem sicco pede pertransivit, *ibid.*
- Apollinarius Laodicensis in Concilio Constantinopolitano damnatus, 811. XXXVII.
- Apologetica Theodori Studitæ adversus Nicephorum Patriarcham Constantinop. 808. XXII.
- Apologia Josephi Archiepiscopi Thessalonicensis, de Episcopatu suo, 808. XVII.
- Apostolica Sedes a nemine judicatur, 800. IV. In dubiis semper consulenda, 819. IX.
- Apostolus Frisiorum Ludgerus, 819. XXVIII.
- Apparitio S. Glyceriæ, 766. II.
- Aqua viva ebulliens Caroli Magni exercitum pascit, 772. XX.
- Aqua Claudia revocata, 795. XXIV.
- Aquileiensis Patriarchæ sedes translata Forum Julii, 811. XLV.
- Aquisgranensis conventus provincialis a Ludovico celebratur, 816. C.
- Aquisgranensis conventus generalis sub Ludovico Imp. 817. VI. Alius, 819. I.
- Aquisgranense Concilium, 809. LII.
- Aquitania Christianam religionem amissam per Ludovicum Imp. recipit, 807. IV.
- Arabes Romanum Imperium invadentes Irene & Constantino vincuntur, 795. XLII. Nicephorum bello infestant & vincunt, 803. II. Christianos affigunt, 812. II.
- Aragonenses in libertatem vindicati, eandem magno studio tuentur, 778. II.
- Arca lapidea eruta e Thraciæ muris & miranda in ea inscriptio reperta, 780. VIII.
- Arca quædam reliquiis plena ab Alfonso Casto in Ovetensi Ecclesia honorifice collocatur, 791. X. Unde eam acceperit, *ibid.*
- Arcarius Episcopus ab Elipando Archiep. laudatur, & quare, 783. VIII.
- Archimandritæ exules edicto Leonis Armeni Constantinopolim revocantur, 815. IV. X. Multorum lapsi, 815. V. Communicant cum Theodoro hæretico, 815. VII.
- Ardulphus Nordanhumborum Rex a suis e Regno pellitur, 808. XXXIII. A Leone Papa & Caroli Magni Legato in Regnum restituitur, *ibid.*
- Arelate Concilium sub Carolo Magno ibi habitum, 813. XXI.
- Argumenta epistolarum Pauli Papæ, 767. II.
- Argumenta epistolarum a Stephano quarto scriptarum, 772. II. Alia epistolarum ab Hadriano Papa scriptarum, 795. II.
- Arichis qui & Arichisus sive Heregisus Adelpergæ Desiderii filix maritus, 774. XIX. Paulum diaconum in Palatio suo enutrit, *ibid.*

- Dux Beneventanus, 787. LXIV. Pacem a Carolo Magno petit, *ibid.* Eidem Carolo munera mittit, *ibid.* Salernum fugit, *ibid.* Quot obsides Carolo dederit, *ibid.* Quando obierit, *ibid.* Ejus epitaphium, *ibid.* Quandiu vixerit, *ibid.* Quot filios susceperit ex Adelperga, *ibid.*
- Arius in Concilio damnatus, 811. XXXVII.
- Armenia a Turcis invaditur, 763. XIX.
- Arn Episcopus Caroli Magni interfuit ordinationi testamenti, 811. XLVII.
- Arno Archiepiscopus, 819. IX. Legatus Caroli Magni Romam missus, & quare, 799. VIII.
- Arrepius curatur, 765. III.
- Arsacius Spatharius Nicephori Imp. ad Pipinum Legatus, 810. XIX.
- Arsacius Quæstor in Nicephorum Imperatorem conspirat, 807. I.
- Arfenius & Naucratus fratres ob veritatem in vincula conjecti, 809. XXXII.
- Arcanum Columna diaconus Card. de Antiquitatibus Ecclesiasticis optime meritus, 814. XXIII.
- Ascharius Comes a Carolo Magno Leoni Papæ III. obviam mittitur, 799. VI.
- Asiæ præfectus in monasterium impetum facit, 766. XVIII. Ejusdem crudelitas, *ibid.* Monasteria comburit, 766. XIX. XXXVIII. XXXVIII. monachos fornice balnei inclusos necat, *ibid.*
- Asiaticus clericus a Theodoro Studita conversus, 816. V.
- Astati hæretici qui, & unde dicti sunt, 812. V. Romanam ditionem prædantur, *ibid.*
- Atala Pipini Caroli Magni filii filia, 811. XLVIII.
- Athanasius monachus sententiam Theodori Studitæ de Mœchianorum hæresi impugnat, 809. XXX. Litteras ab eodem accipit, *ibid.* Confessor in persecutione Mœchianorum mortuus, 809. XLIV. & seq.
- Athelardus Archiepiscopus Dorovernensis, 796. XXII. Romam ad Leonem Papam proficiscitur, *ibid.* Benigne a Leone Papa suscipitur, *ibid.* Ab eodem laudatur, & antiqua privilegia ab ipso obtinet, 796. XXIII.
- Atungani hæretici qui fuerint, 810. II.
- Ato Abbas Concilio apud Dingoltingam interfuit, 772. XXV.
- Atto Episcopus Legatus a Carolo Magno Romam missus, & quare, 799. VIII.
- Avares Hunni appellati, 790. III. Duobus exercitiis Carolum Magnum aggrediuntur, 788. V. Ubique vincuntur & caduntur, *ibid.* & seq. Iterum a Francis vincuntur, 791. II. Cum Rege suo ad Catholicam fidem convertuntur, 795. LXV. A Sclavis infestantur, 805. II.
- Auctor Glycam erroris arguit, 775. III. Ejus de Epistola Tarasii ad Hadrianum Papam qua eum Simonie insimulat iudicium, 787. LX. & seq. Centuriones, & Matthiam Illyricum sugillat, 800. XIX. Exhortatio ejus salubris ad infringentes jura Ecclesiastica, 801. XIV. De Theophanis historia opinio, 813. IX. In dubium vocat quæ in Martyrologio de S. Jacobo Hispaniæ Apostolo dixit, & quare, 816. XLIX.
- Auctores qui asseruerunt damnatum Concilium Nicænum II. in Synodo Francofordiensi, 794. XXXIV.
- Auctoritas Pontificis Romani in Imperium, 800. XIV.
- Augustinus Dorovernensis Metropolitanus, 796. XX. A S. Gregorio in Angliam ad verbum Dei prædicandum missus, *ibid.* Ubi mortuus & sepultus, *ibid.*
- Aulicalamus quis fuerit, 762. VII.
- Aurea Crux a Leone Papa Ecclesiæ S. Suviberti data, 804. IV.
- Aurelius Froilæ patruus eum occidit, 770. XXII. Regnum Hispaniæ invadit, *ibid.* Iniqua plurima decernit, *ibid.* Quo anno sit mortuus, 775. XI.
- Autcharius cum uxore & filiis Carolomanni ad Desiderium Regem Longobardorum fugit, 772. IX. Carolo Magno se tradit, 773. XI.
- Auxentiani monachi in Proconneso ædificant monasterium, 763. XVIII.

B

Baanæ Sergii Manichæi discipulus, 810. XVII.

Baanitæ & Sergiotæ, *ibid.*

Bacchus Junior ante conversionem dictus Gelasius, 784. XVII. Quinque fratres suos baptizavit, *ibid.* Ab alio fratre non baptizato defertur, *ibid.* Martyrio afficitur, *ibid.*

Barda Leonis Armeni propinquus sævit in Catholicos, 814. LIII.

Bardanes Prætor thematum Orientalium, 803. I. Appellatur Imperator, *ibid.* Imperii dignitatem renuit, *ibid.* Monasticam vitam suscipit, *ibid.* Monasterium sibi ædificat, *ibid.* Oculis privatur a Nicephoro, *ibid.*

Bardanus Patricius, Constantinopolitanus, 795. XLII. Nicephoro Imp. adversatur, 810. II. Ab Imper. male mulctatur, *ibid.*

Bardas Prætor Armeniorum unus ex conjuratis adversus Irenem & Constantinum Imp. 780. V.

Barinburg castrum, 774. XIII.

Barfanaphius hæreticus, 809. XXIII.

Bartholdus dominus de Geinbergem, 804. V. De filio vitæ restituito a S. Suviberto, gratias Deo agit, 804. VII. S. Suviberti monasterio prædia possidenda assignat, *ibid.*

Basilica S. Pelagii Martyris a Constantino Copronymo diruitur, 767. XVIII.

Basilica S. Pauli terræmotu concutitur, 801. I. A Leone III. Papa restauratur, & variis donis ornatur, 801. II. & seqq.

Basilica S. Praxedis a Paschale Papa restituta, 818. XV.

Basilicæ variæ ab Hadriano Papa reparantur & ornantur, 795. XIII. & seqq. Item a Leone III. 796. XXV. & seqq.

Basilus monachus martyr sub Copronymo, 767. XXVIII.

Basilus Ancyra Episcopus Iconoclastarum hæresim abnegans ad Catholicam fidem revertitur, 787. XII. Ejus fidei professio, *ibid.*

Basilus Abbas S. Sabæ, 808. XXV. Theodoro Studitæ conjunctissimus, *ibid.* Theodorum Studitam tamquam Schismaticum hortatur ad conversionem, *ibid.* Ab eodem accipit litteras, 808. XXVI. Item alias ab eodem, *ibid.* Cum Gregorio ob veritatis confessionem in carcerem conjectus, 809. XXXI.

Bavariæ historia a M. Velfero Patricio Augustano in lucem vindicata, 772. XXII.

Bavorum antiqua quædam vocabula, 772. XXVI. & seq.

Beatus Presbyter insurgit contra hæresim ab Elipando Archiep. Toletano suscitatum, 783. VII. Ut Sanctus in Hispania colitur, 783. X. Quid scripserit, *ibid.*

Beatus Venetorum Dux, 810. XVIII. Quomodo Pipinum Italiæ Regem sibi reddiderit infensum, *ibid.*

Behemanni Hunnos infestant, 805. II. A Carolo Magno expugnantur, *ibid.*

Bellum Bulgaricum quando acciderit, 763. II.

Bellum fervile in Hispania, 770. XXII.

Bellum Caroli Magni adversus Saxones, 772. XX. Quot annis duraverit, 782. IV.

Bellum civile Siculum, 781. IV. Confectum, *ibidem.*

Bel-

- Bellum Britannicum feliciter a Carolo Magno confectum, 789. VII.
- Bellum Hunnicum feliciter a Carolo Magno consummatum, 788. V. Quot annis duraverit, *ibid.* Mire Francos ditavit, 788. VII.
- Bellum domesticum inter Irenem & Constantinum Imp. 789. I.
- Bellum Constantini Copronymi adversus Arabes, 795. XLII.
- Bellum Henrici Ducis Forojulienfis adversus Hunnos, 795. LXV.
- Bellum civile inter Venetos & Gradenses, 802. X.
- Bellum Nicephori Imp. adversus Arabes, 803. II.
- Bellum Saxonicum xxx annorum spatio finitum, 804. VIII.
- Bellum Sarracenorum adversus Nicephorum Imp. 805. I.
- Bellum civile inter Aaronis Regis Persarum filios, 808. XXXIII.
- Bellum Nicephori Imp. cum Bulgaris, 811. I.
- Bellum Hispanicum cum Carolo Magno, 812. XIV.
- Bellum Christianorum adversus Bulgaros, 813. III.
- S. Benedictus surdum & mutum sanat, 787. LXVIII.
- Benedictus Levita Collector Capitulorum Caroli Magni & Ludovici Imp. 819. XI.
- Benedictus Romanæ Ecclesiæ Cantor insignis ab Hadriano Papa in Franciam mittitur & quare, 787. LXIX.
- Beneventani in Ecclesiam Romanam infesti, 800. II. A Carolo Magno tributarii facti, 812. XVI.
- Berhardus Episcopus Legatus Romam missus a Carolo Magno, & quare, 799. VIII.
- Bernarius Episcopus Wangioni, 809. LII. Romam definiendæ quæstionis gratia de professione Spiritus Sancti missus, *ibid.*
- Berengarius Comes, 819. II.
- Berheta filia Caroli Magni, 792. IV. Cui nupsit, & quos filios genuerit, *ibid.*
- Bernardus Dux Septimaniæ, 815. XXX.
- Bernardus Ostiensis Archiepiscopus canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.
- Bernhartus Caroli Magni nepos Rex Italiae fit, 815. I. Ludovici Imp. Legatos ad Leonem. Papam III, *ibid.* Ejus in Ludovicum Imperatorem conjuratio, 817. XVI. Pœnitet coram Ludovico de conjuratione, *ibid.* Oculis ob conjurationem privatur, *ibid.* Mortem sibi infert, *ibid.* Ubi sepultus sit, 815. XVIII. Sepulchralis ejus inscriptio, *ibid.*
- Bernoinus Episcopus Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
- Bero Comes Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
- Beroardus avunculus Caroli Magni cum exercitu per montem Jovem proficiscitur contra Desiderium, 773. XII.
- Berta filia Desiderii Regis Longobardorum, 770. VIII. Carolo Magno matrimonio juncta, *ibid.* A Carolo Magno repudiatur, 771. II. Et quare, *ibid.*
- Bertericus Archiepiscopus Viennensis, 787. LXXI. Litteras ab Hadriano Papa accipit, *ibid.*
- Berthaidis Pipini Caroli Magni filia, 811. XLVIII.
- Bertruda mater Caroli & Carolomanni, 770. VIII.
- Berytus civitas ubi sita, 787. XXIV. Imago Christi ibi a Judæis crucifixa, *ibid.* & seqq.
- Bibliorum emendatio Carolo Magno debetur, 778. XXII.
- Blerani a Longobardis occiduntur, 772. XV.
- Bona Ecclesiastica ex Decreto Caroli Magni laicis non danda, 789. VI.
- Bona Monachorum cur laicis negarit Carolus Magnus, 789. VII.
- Bona monastica a Constantino Copronymo vendi curata, 771. I.
- Boni præsulis præscribitur forma, 811. XX.
- Bonifacius TT. SS. Marcellini & Petri Card. canonizationi S. Suviberti adfuit, 804. IV.
- Bonosus Paschalis Papæ pater, 817. II.
- Brandeam, quid sit, 766. VII.
- Bremenfis sedes in Saxonia erecta ab Hadriano Papa, 788. VII. A Carolo Magno Diploma assequitur, *ibid.* Ab eodem redditibus locupletatur, *ibid.* Quousque se extendat, *ibid.* Primus ejus Episcopus, *ibid.*
- Britones a Carolo Magno domiti, 812. XVI.
- Brumalia a Copronymo celebrantur, 767. XI.
- Bruno miles Westphalus cultor insignis S. Suviberti, 783. I. Miraculose ab eodem curatur, 783. II. Captivos liber dimittitur, 783. IV. Votum S. Suviberto solvit, *ibid.*
- Bulgarorum belli cum Scythis tempus, 763. I. A Constantino Copronymo vincuntur, *ibid.* Quæ fuerint eorum primitiæ ad religionem Christianam, 777. I. Constantinum Imp. bello vincunt, 791. I. Sardicam civitatem dolo capiunt, 808. XXI. Romanos cædunt, *ibid.* Bellum cum Nicephoro Imp. gerunt, 811. I. Nicephorum Imp. interficiunt, 811. III. Nicephori Imp. caput quali ludibrio referant, 811. IV. Multis vulneribus conficiunt Stauratium Nicephori Imp. filium, 811. VI. Iphis bellum inferitur a Christianis, 813. III. Michaellem Imperat. in fugam vertunt, *ibid.* Ad Hadrianopolim oppugnandam properant, 813. VI. Constantinopolim obsident, *ibid.* Hadrianopolim expugnant, 813. VII. Regum successio, 813. VIII.
- Bulredus Rex Merciorum patria pellitur, 805. IV. Romam aufugit, *ibid.* Ibi moritur, *ibid.* Ubi sepultus sit, *ibid.*
- Burchardus Dux, Carolum Magnum adversus Mauros adjuvat, 807. III.
- Burchartus Comes Caroli Magni testamenti ordinationi præsens, 811. XLVII.
- Byrne presbyter Anglus, 796. XXI.
- Byzantina Ecclesia segmentum hæreticorum vocatur, 814. XLVI.
- Byzantium reliquiæ S. Euphemie repertæ deferuntur, 796. XV.
- Byzantius Nicephori Imp. famulus, 811. II. Imperiali veste & auro ad Bulgaros fugit, *ibid.*

C

- Caballinus vocatus Constantinus Copronymus & quare, 775. III.
- Cabilonense Concilium sub Carolo Magno, 813. XVII.
- Cædes Sergii Secundicerii, 772. I.
- Cæsar Augusta a Carolo Magno capta, 778. I.
- Caganus Hunnorum Princeps, 805. II. A Sclavis infestatur, *ibid.* Locum ad habitandum a Carolo Magno petit, *ibid.* Benigne ab eo excipitur, *ibid.* Alias Theodorus vocatus, *ibid.* A Carolo Magno muneribus ditatus, *ibid.* Obitus ejus, *ibid.* Item successio, *ibid.*
- Calentius Cubicularius Sergium Secundicerium e custodia extrahit, 772. X. Sergii occisor in carcerem publicum ducitur, 772. XII. In carcere moritur, *ibid.*
- Calumnia ingens de Anna vidua, 762. VII.
- Calumnia in S. Ildefonso, 794. VII. Diluitur, 794. VIII. Alia patens in Hadrianum Papam, 794. XLIII.
- Calumnie Callisti Patricii in S. Stephanum, 762. V.
- Calumnie accusatus Theodorus Studita se purgat, 809. XXIII.
- Calumniarum libellus adversus S. Stephanum compositus, 763. II.

- Callistrati monasterium a fundamentis a Copronymo destructum, 767. XXIX.
- Callistus Senator ad S. Stephanum monachum a Constantino Copronymo iterum mittitur, 762. II. S. Stephanum calumniis oppugnat, 762. V. Fraude agit adversus Sanctum Stephanum, 762. VI.
- Callistus Abbas Nicephori Imp. ad Carolum Magnum Legatus, 803. III.
- Callistus Papa jus sedis Emeritensis Composellam transfudit, 816. L.
- Camplus Sacellarius quid in Leonem Papam, III. tentarit, 799. II. III. Eidem alia crimina affingit, 799. VI. Comprehenditur & capitis damnatur, 799. IX. Leonis precibus sanatur, *ibid.* In exilium mittitur, *ibid.* 800. XXII.
- Candidatus Abbas Legatus Nicephori ad Carolum Magnum, 803. III.
- Canon Concilii sub Pipino celebrati, quo statuitur ut bis in anno Synodus convocetur, 776. VI. & *seq.*
- Canone, ne quis ad Pontificatum nisi Cardinalis sit promoveatur, statuitur, 760. IV.
- Canones Concilii Moguntini sub Carolo Magno, 813. XVI.
- Canones Concilii Cabilonensis, 813. XVII.
- Canonizatio S. Suiberti a Leone Papa facta, 804. III. Coram quibus sit peracta, *ibid.*
- Cantari in Symbolo non omnia debere quæ creduntur, 809. LVII.
- Cantores missi in Franciam ab Hadriano Papa ad correctionem cantus Gallicani, 787. LXVIII. & *seq.*
- Cantus Ecclesiæ Gallicanæ restituitur per Hadrianum Papam, *ibid.*
- Cantus disciplinam Carolus Magnus emendavit, 807. III.
- Canticum S. Stephani in carcere, 762. V.
- Capellæ dedicatio in Eresburgo a Leone Papa, 799. XI.
- Capitula legibus a Carolo M. addita, 801. X.
- Capitulare adversariorum Nicænæ Synodi missum a Carolo Magno ad Hadrianum Papam, 794. XXXI.
- de Capitulis LXXX. ab Abbatibus ad regulares spectantibus constitutis sub Ludovico Imp. 817. VII.
- Capitulum Synodi secundæ Wormatiensis, 772. XXI.
- Caput S. Huberti qualiter constitutum fuerit, cum inventum esset, 771. IV.
- Caput Nicephori Imp. perpetuæ ignominie reservatum, & quali, 811. IV.
- Carbas Manichæorum caput, 812. III. Romanorum arces populatur, *ibid.*
- Carboniacum villa, 771. VI.
- Carcer conversus in monasterium, 766. XV.
- Carcer Nicetæ Confessoris, 814. XLI.
- Carcer Theodori Studitæ, *ibid.* Smyrnæ item, 819. XXI.
- Cardinales Episcopos hebdomadarios ubi & quando Missam dicere debere statutum, 769. XII.
- Cardinalis columna de Antiquitatibus Ecclesiasticis optime meritis, 814. XXIII.
- Cardinalium solo ex ordine ad Pontificatum posse promoveri statuitur, 769. IV.
- Cardinalium nomina qui canonizationi S. Suiberti interfuerint, 804. IV.
- Carissimus Locus in Francia, 774. VI.
- Carolomannus Pipini filius cum uxore ad videndum corpus S. Huberti e folio exiit, 771. V. Ejus insignis pietas, *ibid.* Munera S. Huberto offert, *ibid.* Obitus ejus & sepultura, *ibid.* Uxor ejus cum filiis ad Desiderium Longobardorum Regem fugit, 772. IX.
- Carolus Magnus Pipini filius in Regem inungitur, 768. XII. Cum fratre Carolomanno benignè Legatos Stephani IV. suscipit, 768. XI.
- XII. Episcopus ipse & frater Romam mittunt ad Synodum, *ibid.* Hunaldum rebellantem capit, 769. XV. Bertam filiam Regis Longobardorum repudiat, 771. II. Et quare, *ibid.* Hildegardem de gente Suevorum in uxorem ducit, *ibid.* Synodum pro fratris Regni parte suscipienda congregat, 771. VI. Ad Hadrianum Papam legationem mittit, 772. V. Wormatiæ secundam Synodum habet, 772. XX. & *seq.*
- item Carolus M. Saxones debellat, *ibid.* Eresburgum capit, *ibid.* Idoli fanum demolitur, *ibid.* Exercitus ejus siti prope extinctus aqua viva miraculose potatur, *ibid.* Ad Viforani colloquium habet cum Saxonibus, *ibid.* XII. Saxones obsides recipit, 771. XX. Se a Desiderio delusum cognoscit, 773. VI. Precibus & pretio civitates S. Petri a Desiderio expostulat, *ibid.* Desiderio bellum infert, *ibid.* Cyro comparatur, 773. VII. Iterum Legatos ad Desiderium mittit, 773. VIII. Sibi tres obsides Longobardos a Desiderio postulat, *ibid.*
- item Carolus M. Papiam obsidet, 773. XI. Veronam cingit, *ibid.* Potitur civitatibus Transpadanis, *ibid.* Res ibi ab eo gestæ summam commrehensæ, *ibid.* Legato Apostolico contra Longobardos subsidium promittit, 773. XII. Clausis apertis Italiam intrat, 773. XII. Desiderium Papiæ includit, *ibid.*
- item Carolus M. Romam venit, 774. II. Pedestris ad S. Petrum ambulat, *ibid.* Gradus S. Petri deosculatur sigillatim, 774. III. Ab Hadriano Papa manus ejus apprehenditur, *ibid.* Pietas ejus insignis, *ibid.* Cum Hadriano Papa totoque populo Deo pro victoria gratias agit, *ibid.* Ecclesias visitare a Pontifice veniam petit, *ibid.* Res ab eo Romæ gestæ, 774. V. Quæ Hadriano Pontifici donarit, 774. VI. Patris & fratris donationem Romanæ Ecclesiæ confirmat, & novam auget, *ibid.* Propria manu donationem Ecclesiæ corroborat, *ibid.* Ticinum cum suis revertitur, 774. VII. Ticinum expugnat, *ibid.* Desiderium captivum ducit, 774. VII. In Franciam redit, 774. VIII. Saxones rebellantes vincit, *ibid.* Quo tempore Romam venit & quoties, 774. XI. Ubi Sigebertus mendacii arguitur, *ibid.* Liberas esse voluit electiones Episcoporum, 774. XIV. Ejus tempore nomen Investitura, nusquam repertum, 774. XV. Falso ipsi Pontificis electio dicitur concessa, *ibid.*
- item Carolus Magnus Paulum diaconum capit, 774. XVIII. Jubet ei manum præscindi, *ibid.* Mutat sententiam, *ibid.* In exilium ejus amandat, *ibid.* Fragmentum litterarum ejus ad eundem, 775. XX. Synodum in Duria celebrat, 775. IX. Statuta ab eo in Synodis a se celebratis quis in unum congefferit, *ibid.* Iterum contra Longobardos præliatur, 776. III. Forojulium & Tarvisium capit, *ibid.* Rotgandum rebellem vincit & occidit, *ibid.* Synodum Warmatiæ tenet, 776. V. Eresburgum castrum destructum a Saxonibus reedificat, *ibid.* Custos tenacissimus sacrorum canonum, 776. VI. Quales fuerint Synodi, & quo instituto, *ibid.* Paderburnæ Synodum celebrat, 778. V. Expeditio ejus in Hispaniam, 778. I. Navarram subigit, *ibid.* Casaraugusta potitur, & Pampilona, *ibid.* Saxones rebellantes fugat, & magna ex parte occidit, 778. IV. & *seq.* Quo usus præceptore, & in quibus, 778. XIII. XV. Scientia sacrarum rerum præstans, *ibid.* Excellens ejus scientia, 778. XIX. Ejus epistola ad Albinum, *ibid.* Jure ter maximus appellandus, *ibid.* Legendi & canendi peritissimus, *ibid.* In ampliando Martyrologio operam collocavit, 778. XX.

Nascitur ipse Ludovicus filius, 778. XXIII. Item Carolus M. in Duria alteram Synodum habet, 778. I. Expeditio ejus in Saxones, *ibid.* Patris sui donationem monasterio SS. Vincentii & Germani confirmat, *ibid.* Saxones & Westphalos debellat, 779. IV. De bellis ejus cum Saxonibus Epistolæ Petri Damiani fragmentum, *ibid.* Primus fundator Ecclesiæ Osnaburgensis, 780. IX. Episcopatum Salingestadensem erigit, *ibid.* Cum filiis Romam veniens honorifice a Papa excipitur, 781. I. & seq. Legatos ad Tassilonem ducem Baioariæ mittit, 781. II. Studiosus erga S. Suibertum, 783. IV. Eiusdem Ecclesiam restaurat & variis donis ornat, *ibid.* Mindensæ Ecclesiæ recens erectæ Episcopum assignat, 785. LI. Diversas Cathedralis Ecclesias in Saxonia erigit, *ibid.* Ejus in Italiam adventus, 785. VII. Ducatum Beneventanum expugnare cogitat, *ibid.* Britones rebellantes domat, *ibid.* Uxor ejus Hildegardis moritur, *ibid.* Aliam ducit Luitgardem nomine, *ibid.* Etiam concubinas habuit, *ibid.* Iterum Romam venit, 787. LXIV. Auctore Pontifice Beneventum contra Arichisium pergit, *ibid.* Munera & obsides ab Arichisio accipit, *ibid.* Post expeditionem Beneventanam ad corpus Sancti Benedicti Cassinum devotionis ergo venit, 787. LXVII. Monasterio S. Benedicti diversa assignat eademque privilegia confirmat, *ibid.* E monasterio Cassinensi sibi Religiosos aliquot mitti in Franciam postulat, *ibid.* Altercationem inter Gallos & Romanos de Cantu Ecclesiastico ortam sedat, 787. LXVIII. Cantores ab Hadriano Papa qui cantum Eccles. in Francia corrigerent petit, & impetrat, *ibid.* A Romanis Cantoribus omnes Franciæ Antiphonarios corrigi vult, *ibid.* Quid de cantu Romano statuerit, 787. LXIX. Grammaticæ & Computatoriæ artis magistros secum Roma in Franciam adducit, *ibid.* Quando Romæ Patriciatus dignitatem sit consecutus, 787. LXXI. Quid de Ecclesia Viennensi apud Papam egerit, *ibid.* Romæ loca sancta veneratur, 787. LXXII. In Franciam revertitur, 787. LXXIII. Warmatiæ coniugem suam Fastardam convenit, *ibid.* Illic Synodum congregat, *ibid.* Adversus Ducem Baioariæ expeditionem parat, *ibid.* Acceptis a Tassilone obsidibus ei Ducatum Baioariæ concedit, *ibid.* Dominium ejus in Italia quam late se extendat, 788. II. Bellum sibi in Italia ab Irene illatum per legatum suum & alios Duces feliciter conficit, 788. III. Tassilonem cum filio Theodone in monasterium detrudit, & quare, 788. V. Bellum Hunnicum tum per se, tum per alios Duces feliciter absolvit, *ibid.* Quot annos huic bello insumperit, *ibid.* Sedem Bremensem recens erectam Diplomate munit, 788. VII. Eadem redditibus locupletat, 788. VIII. Decretum ejusdem de bonis Ecclesiasticis laicis non dandis, 789. VI. Bona Monachorum Laicis negat, & quare, 789. VII. Ingens ejus magnanimitas & fortitudo, 790. III. De rebus ejus gestis Epistolæ Albinii fragmentum, *ibid.* Quantum Christianitati profuerit, 790. IV. Victoria ejus adversus Avares, 791. II. Sarracenos ab Imperii sui terminis quomodo arceat, 793. III. Arelate civitate capta Ecclesiam S. Crucis extruit, & monasterium S. Pétri collapsum reficit, *ibid.* & seq. Ab Elipando hæretico literas accipit, 794. III. Super quibus Hadrianum Papam consulit, 794. XI. Generalem Synodum convocat, *ibid.* Quid in Synodo convocata egerit, 794. XII. Ad Elipandum & alios Hispaniæ Episcopos scribit, 794. XIV. Ejus ad Elipandum epistola, 794. XV. Patribus inhærendum docet, 794. XVII. Quid

de unitate & churitate servanda scribat, 794. XVIII. Cur Synodum prædictam convocaverit, *ibid.* Quæ congefferit ad reducendos ad Fidem hæretic. 794. XIX. Vera fides ubi sit inquirenda docet, 794. XX. Ejus saluberrima ad hæreticos admonitio, 794. XXII. Ejus exemplum conservandæ Catholicæ fidei, *ibid.* Hæreticos ad Fidem Catholicam redire hortatur, 794. XXIV. In hæresi permanentibus omne negat auxilium, 794. XXV. Romani Pontificis sententiæ inhæret, 794. XXVIII. Romanam Ecclesiam de omnibus ad eam spectantibus semper consuluit, 794. XXIX. Librum ad Hadrianum Papam adversus septimam Synodum missum non esse ejus probatur, 794. XXX. Ejus sententia de sacris Imaginibus, 794. XLVI. Francofordiensi Concilio absoluto Saxones iterum rebellantes coercet, 794. LVII. Ejus epistola ad Offam Regem Merciorum, 795. XI. Hadrianum Papam ut patrem coluit, 795. X. Ejus obitum doluit, *ibid.* Animam ejus religionis officiis est persecutus, *ibid.* Item eleemosynas pro eo erogat, 795. XI. Scribit eidem epitaphium, 795. XII. Eleemosynas per totum orbem distribuit, 795. XI. Munificentia ejus erga Romanam Ecclesiam, 795. XIII. Saxones iterum rebelles coercet, 795. LXV. Ecclesiam S. Petri donis cumulat ab Hunnis ablatis, 795. LXVI. Legationem & munera ad Leonem Papam III. mittit, 796. XVII. Habdallam Sarracenorum Principem ad se confugientem in Hispaniam mittit, 797. IX. A Constantino Imp. legationem accipit, *ibid.* Munera ipsi ab Alphonso Casto missa & quænam, 798. VIII. Maxima inter eos amicitia, *ibid.* Leoni Papæ III. in Gallias venienti suos obviam mittit, 799. VI. Leonem Papam venerabiliter excipit, *ibid.* Claves accipit S. Sepulcri a Patriarcha Jerosolymorum, 799. XII. 800. XXIII. Dona Jerosolymam mittit, 799. XII. Ad Urbem venit, 800. I. Albinum Flaccum secum ducere tentat, *ibid.* Describitur iter ejus Romam versus, 800. II. Moguntia conventum generalem habet, *ibid.* Quomodo a Leone Papa exceptus sit, 800. III. Pipinum filium adversus Beneventanos cum exercitu mittit, 800. II. A Leone III. Papa coronatur Imp. 800. VI. Defensorem Rom. Ecclesiæ se fore spondet, 800. VII. Cum Impp. Constantinop. pacem init, 800. XIII. Digne Imperium ipsi collatum, *ibid.* Eiusdem oblationes datæ Ecclesiis, 800. XXI. Expeditionem in Grimoaldum & Beneventanos parat, 800. XXIII. Quas leges sanciverit, 801. IX. Reverentia ejus erga Sedem Apostolicam, 801. XI. Quantum detulerit foro Ecclesiastico, 801. XIII. Abstinet a novis condendis legibus, 801. XV. Collectio legum Ecclesiasticarum jussu ejus facta, 801. XIV. Admonitio ejus ad Episcopos, 801. XVI. Modeste se excusat, 801. XVII. Ad Pipinum filium Regem pro immunitate Ecclesiastica scribit, 801. XVIII. Ex Italia in Franciam redit, 801. XX. Legationem & munera accipit ab Aaron Rege Sarracenorum, *ibid.* Suos ad classem parandam mittit in Liguriam, & qua de causa, *ibid.* S. Salvium, divinitus admonitus, invenit, & honorifice sepelit, *ibid.* S. Salvii interfectores graviter mulctat, *ibid.* Ejus ad Irenem Augustam Legatio, 801. I. Conjugium ejus expetit, *ibid.* Fortunato Gradensi Patriarchæ dat Diploma, 802. X. Grammaticam sub Petro Pisano audivit, 802. XII. Ejus donatio facta Paulino, 802. XIII. Bonas literas restituit, 802. XIV. Filium suum ad excipiendum Leonem Papam mittit, 804. I. Ipse Leoni Papæ obviam proficiscitur, *ibid.* Item Carolus Magnus canouizationi S. Suibertii interest, 804. III. Munera eidem offert, 804.

804. IV. Saxones in Franciam transfert, 804. VIII. Sax oniam S. Petro obtulit, 804. XI. Gallis annuam collectam indicit præstandam Romanæ Ecclesiæ, 804. X. Et ubi potissimum, *ibid.* Ecclesiæ Osnaburgensi privilegium concedit, 804. XI. Caganum Principem Hunnorum suscipit, 805. II. A Cagano de alio loco ad habitandum rogatur, *ibid.* Sclavos expugnat, *ibid.* Lichonem Sclavorum Ducem perimit, *ibid.* Quid ipsi in venatione miri acciderit, *ibid.* Morsellam & Kamp. S. Gudilæ offert, *ibid.* In villa Theodonis conventum habet, in quo de Regno tribus filiiis partiendo agitur, 806. XVII. Testamentum ejus quo Regnum in filios partitur, 806. XVI. ad XXVII. Reges Fran in eo constituit defensores Romanæ Ecclesiæ, 806. XXIV. Leoni III. ut subscriberet mittit, 806. XXVI. Cur in eo de Imperio nihil disposuerit, *ibid.* Leonem III. de criminosis sacerdotibus consulit, 806. XXVIII. Constitutio ejus super iisdem, 806. XXIX. Venetis reliquias S. Cypriani donat, 806. XXXI. Classe Mauros invadit, & vincit, 807. III. Saracenos iterum profligat, *ibid.* Lektionen colligi ex Patribus jubet, *ibid.* Canendi disciplinam emendat, *ibid.* Mos ejus in faciendis legibus ad Ecclesiam spectantibus, 807. IV. Cum Leone III. Papa Regem Nordanhumborum Regno pulsus restituit, 808. XXXIII. De processione Spiritus Sancti Concilium Aquisgranense celebrat, 809. V. Epistola ejus nomine ad Leonem III. Papam scripta, 809. LIV. Legati ejus petunt a Pontifice, ut captare liceat quod creditur, 809. LV. Nicephoro Imperatori Venetias reddit, 810. XVIII. Dalmatiam subigit, *ibid.* Subactas regiones Græcis dedit & quas, 810. XIX. Ejus ad Nicephorum Imp. litteræ, *ibid.*
- item Caroli Magni testamentum de rebus mobilibus, 811. XLIV. Res suas mobiles tripliciter dividit, & quomodo, *ibid.* XXI. civitatibus metropolitanis largitiones legati, 811. XLV. In quorum præsentia testamentum ordinaverit, 811. XLVII. Moritur filius ejus primogenitus, & filia, 811. XLVIII. Vitæ exitum portenta quænam præcesserint, *ibid.* Britones domat, 812. XVI. Beneventanos tributarios facit, *ibid.* Ludovicum filium Imperatorem creat, 813. XII. Admonitio ejus ad Ludovicum filium, 813. XIII. Quando filium suum coronari voluerit, 813. XIV. Totus est in libris sacris corrigendis, *ibid.* Studiosus peregrinorum, 813. XIX. Res Ecclesiæ bene disponit, 813. XXI. Quo morbo ante mortem oppressus sit, 814. LVII. Moritur, *ibid.* Ubi mortuus, *ibid.* Ubi & quomodo sepultus, 814. LIX. Ætas ejus, 814. LX. Epitaphium, *ibid.* Forma corporis, qualis, *ibid.* Laudes ejus, 814. LXII. & seq. Inter Sanctos relatus, *ibid.* A quo, *ibid.* A quibus celebretur, *ibid.*
- Carolus Junior filius Caroli Magni, 783. I. Vincit Westphalos, *ibid.* A Patre cum exercitu in Sclavos mittitur, 805. II. Hæreditas ipsi legata a patre quæ sit, 806. XX. Cassinense monasterium sanctitate floret, 819. XXVIII.
- Castra Prætoria a Constantino Copronymo ex monasteriis conficiuntur, 767. XXVIII.
- Castratio filiorum Michaelis Curopal. Imp. 813. XI.
- Catechesis falsæ doctrinæ, 810. VI.
- Catechetica epistola Theodori Studitæ ad Confessores, 814. XLIV. Alia ejusdem ad fratres dispersos, 818. VII.
- Catholici Imp. liberam esse voluerunt Papæ electionem, 774. XIV.
- Catholicis indicit silentium Leo Armenus, 814. XXI.
- Caupo quidam Stephano monacho caput titione comminuit, 767. XVIII.
- Celulphus Bulredi minister Regnum accipit, 806. IV.
- Censuræ Pontificis subditi Reges, 800. XVI. Centuriatores sugillantur ab Auctore 800. XIX.
- Cerebrum Stephani monachi & Martyris colligitur, 707. XVIII.
- Certamen Theophanis Isacii cum Leone Imp. 777. II S. Platonis adversus Constantinum Imp. 795. LXIII. Theodori Studitæ adversus Constantinum Imp. 795. LV. Discipulorum Theodori Studitæ cum Nicephoro Imperatore, 809. XI.
- Chadalo finium Dalmatarum, Romanorum & Sclavorum Præfectus, 817. XIX.
- Chalcedonense Concilium Eutychium cum Dioscoro damnavit, 811. XXXVIII.
- Christum Deum nominandum negavit Constantinus Copronymus, 767. XXIII. Ejus sanguis qui de latere fluxit Mantuæ reperitur, 804. I. Ad Abagarum scripsit, 809. XVII. Ejus resurrectio probatur, 811. XXXV.
- Christi nomine qui patiuntur vere Martyres sunt, 816. XXXII. Ejus ministri non debent obnoxii esse humanæ servituti, 817. VIII.
- Christiana religio in Aquitania a Ludovico Imp. restituta, 807. V.
- Christianæ virgines loco tributi Mauris persolvuntur, 770. II.
- Christiani complures ad Romanorum regiones sese conferunt & quare, 773. XXX. In Syria martyria subeunt, 779. I. Male a Nicephoro Imp. tractantur, 809. XLIX.
- Christiani Martyres sub Nicephoro Imp. 810. III. Arabum afflictionem fugiunt, 812. XI. Fugientes a Michaeli Curopal. & Nicephoro Patriarcha benigne suscepti, *ibid.* Crudeliter a Zoco Rege Bulgarorum tractantur, 813. VII. A Leone Armeno Imp. persecutionem patiuntur, 814. I. Patiuntur a Barda Leonis Armeni propinquo, 814. LIII. Duo a Deo eis tribuuntur, 806. V.
- Christianismus duobus constat, & quibus, 808. XXVIII.
- Christianorum gravissima sub Nicephoro Imp. persecutio, 811. IV.
- Christianorum bellum adversus Bulgaros, 813. III. Et persecutio recrudescit, 818. XVII. & seq. Ea omnium acerbissima, 819. I.
- Christianus habitu Constantinus Copronymus, at mente Judæus, 767. XXVII. A Christo deficit qui ab Ecclesia Romana deficit, 818. XIII.
- Christophorus Primicerius quomodo pseudopapam Constantinum deponere studuerit, 769. I. Quando & ubi obierit, 770. VI.
- Christophorus & Sergius Romanæ Ecclesiæ vindices, 769. II. 770. I. A Longobardis comprehenduntur, 770. V. Excæcantur, 770. VI.
- Christophorus & Nicephorus filii Cæsares a Constantino Copronymo creantur, 768. XIV. Hic oculis, ille lingua privatur, 791. II.
- Christophorus Ulivolensis designatus Episcopus, 802. X. Reicitur a Joanne Gradensi Episcopo & simul excommunicatur, *ibid.*
- Cingula Baltheis aureis & cultris onerata quando a clero deponi cœpta, 817. VIII.
- Cissada spelunca Stephani in exilio, ubi sit, 763. XVII.
- Citomalus Portuensis Episcopus, 767. VI. Constantinum Papam consecrare cogitur, *ibid.*
- Civilianus a quo Constantinus Copronymus dictus sit, 762. VII.
- Cives Werdani quomodo Leonem Papam exceperint, 804. II.
- Clades alia Francorum in saltibus Pyrenæis quo anno contigerit, 812. XIV.
- Classis Constantini Copronymi Imp. male perit, 765. I.

Claudius Scotus cujus temporis scriptor, 816. XXXI. Ejus laus, *ibid.* Fuit Bedæ discipulus, *ibid.*

Clavium S. Petri vetus in Ecclesia consuetudo 796. XVI. S. Sepulcri a Patriarcha Jerosolymorum ad Carolum M. mittuntur 799. XII. Eadem etiam ad eundem ab Aaron Rege Sarracenorum, 784. XVI. 800. XXIII.

Clementia Michaelis Imp. 812. XI.

Clerici cum magno damno militant, 770. XVII. Sæcularia ornamenta gestare non debent, 817. VIII.

Clericus Asiaticus a Theodoro Studita conversus, 816. VI.

Cœmeteria a Leone Papa III. renovata, 766. XVIII.

Cœnobium S. Maximini sanctitate floret, 819. XXVIII.

Collecta annua indicta a Carolo M. pro restauratione Ecclesiarum Jerosol. 799. XII. Item annua indicta ab eodem Ecclesiæ Rom. præstantia, 804. X. Et ubi potissimum, *ibid.*

Collectio Canonum Hadriani Papæ, 786. VI.

Collectio legum Ecclesiasticarum Caroli M. jussu facta, 801. XV.

Coloniæ Sancti Severini corpus requiescit, 799. X.

Coloniæ Saxonum divisæ, 804. VIII.

Comites Episcopis obedire debere ubi sanctum, 813. XXI.

Comitum nomina qui Caroli M. testamento interfuerunt, 811. XLVII.

Commendatio Luigardis Caroli M. uxoris, 800. II.

Comparatio Pipini cum Davide, 767. II. Constantini Copronymi cum Nerone, 767. XXVI. Dei Genitricis a Constantino Copronymo cum marsupio auro pleno, 767. XXVII.

Compostellæ corpus S. Jacobi Apostoli reperi- tum, 816. XLVIII.

Compostellam Hiriensis sedes a Leone III. trans- lata, *ibid.* Et quare, *ibid.*

Compostellam translatum jus Emeritensis Eccle- siæ, 816. L.

Compostellanæ Ecclesiæ fundamenta, 816. XLVIII. Ejus antiquitas, 816. L.

Conjuratio in Irenem & Constantinum Imp. 780. V. Ejus auctores, *ibid.*

Coniuratio Constantini adversus matrem suam Irenem, 789. I. Conspirantium nomina, *ibid.* A quo detecta, *ibid.*

Coniuratio in Leonem Papam III. 814. I.

Coniuratio in Nicephorum Imperatorem, 806. I. Quam male coniuratores mulctati, 807. II.

Coniuratio Bernharti Italiæ Regis in Ludovi- cum Imp. 817. XVI. Ejus auctores & conscii *ibid.* Patefacta & quomodo, *ibid.*

Conciliorum Constantinopolitanorum pictura de- let Constantinus Copronymus, 767. XII.

Concilia sub Francorum Regibus consensu Ro- mani Pontificis habita, 770. XXI. Quinque eodem anno in Gallia celebrata, 813. XV.

Sub Carolomanno Caroli Martelli filio.

Concilium aliud sub Pipino habitum in villa Gentiliaco de cultu Imaginum, 766. XXI.

Sub Carolo Magno.

Concilium Wormatiense, 770. XVI. Secundum, 772. XXI. Aliud, 776. V.

Concilium in Carboniaco villa congregandum, 771. VI.

Concilium in Duria, 775. IX. Aliud, *ibid.* 779. I.

Concilium Paderburnense, 785. XLIX.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Concilium Ratisponense, 792. I. Quid in eo actum, *ibid.* & seqq.

Concilium Francofordiense quando celebratum, 794. I. Cur dictum Plenarium, *ibid.* Quot Episcopi ad illud convenerint, *ibid.* Quid in eo actum, *ibid.* & seqq.

In eo Elipandi error detegitur, 794. V. Elipando nimium credens una cum ipso sanctos ejus præde- cessores anathematizat, 794. VI. & seqq.

Quid in eo Carolus egerit, 794. XII. Pre- ces pro eodem Carolo fundit, 794. XIV.

Synodalem epistolam ad hæreticos mittit, *ibid.* Quid in eo actum adversus secundam Syno- dum Nicænam, 794. XXVI. Nihil contra eam factum asseritur, 794. XXVIII. Quid in eo de imaginibus, 794. XXXIII.

Concilium Altinense, 802. VII. Ejus Synoda- lis epistola, *ibid.*

Concilium in villa Theodonis, ubi regnum a. Carolo M. tribus filiis partitum, 806. XVII.

Et quo tempore, 813. XVI.

Concilium Aquisgranense, 809. LII. Cur fue- rit convocatum, *ibid.*

Concilium Mogontinum, 813. XVI. De cano- nibus ejus, *ibid.*

Concilium Remense, *ibid.*

Concilium Cabilonenense, 813. XVII.

Concilium Turonense, *ibid.*

Concilium Arelatense, 813. XXI.

Sub Ludovico Pio Imperatore.

Concilium Aquisgranense, 817. VI.

Sub Ludovico & Carolo filiis Ludovici Imp.

Concilium Romanum sub Stephano IV. 769. I. Ejus acta interierunt, *ibid.* Publicatio ejusdem Concilii facta, 769. XI.

Concilium Foro-Julienense sub Paulino Episcopo Aquilejensi, 701. III. Quid in eo actum de processione Spiritus sancti, 791. V. Quid de filio Dei Incarnato, *ibid.* Quot canones ad Ecclesiasticam disciplinam spectantes in eo fu- erint sanciti, *ibid.*

Concil. Lateranense sub Leone III. DCXXXIII. Episcoporum, 816. XLIX. Lis de Com- postellana & Toletana Ecclesia in eo tractata, *ibid.*

Concilium Constantinopolitanum damnavit Ma- cedonium, 811. XXXVII. Et Apollinarium Laodicensem, *ibid.*

ad Concilium Nicænum CCCXVIII. Patres con- venerunt, *ibid.* Arium damnavit, *ibid.*

Concilium Chalcedonense Eutychem cum Dio- scoro damnavit, 811. XXXVIII.

Concilium Oecumenicum quod dicatur, 787. XXXIV.

Concilium II. Nicænum ab Imp. & Patriarcha convocatum ab Iconoclastis exturbatur, 786.

I. Iterum convocatur, 787. I. Ubi celebra- tum, *ibid.* Qui Sancti eidem interfuerint, *ibid.* Quot Episcopi eo convenerint, 787. III.

Qui canones in eo citati, 787. IV. & seqq. Tripliciter e Græco in Latinum versum, 787.

IX. Prima versio exploditur, 787. X. Ubi & quando Concilium inchoatum, 787. XI.

Ejus Acta, *ibid.* & seq. Litteras exhortato- rias ab Imp. accipit, 787. XII. Agitur in eo de lapsorum in hæresim poenitentia, 787.

XIII. Episcopi vere poenitentes in suas sedes restituuntur, 787. XVIII. In eo dignum com- miserationis exemplum Episcopi cujusdam Or- thodoxi, 787. XIX. Quid in eo narraverit Athanasius de imagine Christi crucifixa Be- rythi, 787. XXIII. Quid in eo de Spiritu Sancto actum, 787. XXXVIII. Quem cul- tum Patres imaginibus in eo tribuerint, 787.

XL. Joannes Damascenus & Scholastici idem

M m m m de

- de eo sentiunt, 787. XLI. Ex ignorata definitione Concilii in una sententia orta est diversitas loquendi, *ibid.* & *segg.* Ab adversariis calumniam patitur, 787. XLIV. Ejusdem Concilii Acclamations & Anathematismi, 787. XLV. & *segg.* Episcopi quales ordinandi & a quibus eligendi statuitur, 787. XLVIII. De vestitu clericorum quid actum, 787. XLIX. Ad quos miserit Synodales Epistolas, *ibid.* De eo extat factum elogium in Menologio Græcorum, 787. LIV. Ejusdem assertor Theodorus Studita, 787. LXIII. Quid de eo actum in Synodo Francofordiensi, 794. XXVI. Quos habuerit adversarios, 794. XL. & *segg.*
- Concilium quod a Sigeberto ponitur, impossibile esse probatur, 774. XI.
- Concilium Nicææ celebratum a Tarasio, 795. XLVI.
- Confessio publica Populi Romani, 768. VIII.
- Confessio omnium publica & pœnitentia, 770. V.
- Confessio Pauli Episc. Constantinop. in obitu, 784. I.
- Confessio gloriosa Euthymii Abbatis, 809. XLV.
- Confessio Nicephori Episc. Constantinop. de Incarnatione Verbi, 811. XXXI.
- Confessio Typi confessio est vivifici ligni, 814. XXXVIII.
- Confessio Theophanis præfecti monasterii Sigriani, 816. II.
- Confessio Mariæ Imperatricis, 816. XXII.
- Confessio peccatorum faciendâ Sacerdoti, 778. XXIII. & *segg.*
- Confessores multa patiuntur, 809. XXX. In persecutione moriuntur, 809. XLIV. Plerique Nicephoro Imp. mortuo ab exilio revocati, & cur aliqui detentii, 811. XIV. A Leone Armeno in exilium ablegantur, 814. XXXII. Omnes Constantinopoli eiiciuntur, 814. XLII. A Theodoro Studita docentur quæ credere debeant, 814. XLVI. Flagris excipiuntur a Leone Armeno, 816. VIII. Nova fraude diaboli impetuntur, 816. XXVI. In carcere positi a Theodoro Studita roborantur 816. XXVII.
- Confessores monachos Theodorus Studita consolatur, 818. XX.
- Confessorum vitæ a Theodoro Studita in carcere scriptæ, 818. XXIV.
- Confessoribus revocatis Ecclesiæ gaudium, 797. IV.
- Conon Leo Isauricus nominatus, 816. III.
- Consilium Desiderii Regis de invadenda Francia, 772. IX.
- Consilium Hadriani Papæ de servando Paulo Cubiculario, 772. XIV.
- Consilium Michaelis Imp. de deponendo Imperio, 813. III.
- Constantinopoli prodigia accidunt tempore martyrii S. Stephani monachi, 767. XIX.
- item Constantinopoli Confessores eiiciuntur, 809. XXXII. 814. XLI. Variæ hæreses grassantur, 812. III. Turpiter tractantur imagines sacræ, 814. XXIX. Naucratiis captivus detinetur, 819. XXIV.
- Constantinopolim reliquiæ S. Euphemie delatæ, 796. XV.
- Constantinopolim exules Archimandritæ revocantur, 815. IV.
- Constantinopolis incendio vexatur, 750. II. A Crunno Rege Bulgarorum circumvallatur, 813. VI.
- Constantinopolitana Synodus in qua Josephus condemnatus absolvitur, 806. XIII. Alia contra Theodorum Studitam & socios, 809. VII.
- Constantinopolitana Ecclesia qualis, 814. XLVI.
- Constantinopolitanam Sedem quo anno S. Germanus acceperit, 767. XIX.
- Constantinopolitani Tarasium ut Sanctum colunt, 812. I.
- Constantinopolitan. Concilium Evagriuni & Didymum hæreticos damnavit, 811. XXXVIII. Et quos alios, *ibid.*
- Constantinus pseudopapa ordinatus, 767. VI. Quomodo se confirmare quæsierit, 767. VII. Pipino sese indignum sede significat, *ibid.* Quot ex singulis Ordinibus ordinaverit, 768. I. Ejus fuga, 768. IV. Degradatur, 768. VIII. Oculi illi eruuntur, *ibid.* Siftitur in iudicio coram Synodo, 769. II. A Synodo peccati veniam petit, *ibid.* In Synodo gravissime se peccasse fatetur, *ibid.* Omnia ejus gesta comburuntur, 769. III. Cur ita severè censuram a Synodo passus sit, *ibid.*
- Constantinus Tribunus Legatos Venetorum ad Hadrianum Papam, 772. V.
- Constantinus Patricius a Constantino Copronymo Imperatore interfectus, & quare, 766. II.
- Constantinus Magnus quomodo ad fidem conversus, 785. XVI. A Silvestro Papa instruitur & baptizatur, 785. XVII.
- Constantinus Patriarcha hæreticus solemnè ritu exautoratur, 767. XXIV. Ejus ultimum supplicium, 767. XXV. Corpus per plateas tractum, *ibid.*
- Constantinus Copronymus Stephanum ntitur donis ad se allicere, 762. II. Callistum ad S. Stephanum mittit, *ibid.* Laborat ut S. Stephanus pseudoconcilio suo subscribat, *ibid.* S. Stephanum persequi aggreditur, 762. IV. Sicarios ad eum mittit, *ibid.* Quare Syrus appellatus, 762. VII. Vitellius appellatur, *ibid.* Civilianus, a quo dictus sit, *ibid.* Monachos fieri vetat, 762. X. Bulgaros vincit, 763. II. De iis triumphat, *ibid.* Libellum calumniarum de S. Stephano accipit, *ibid.* item Anthero urbis præfecto Annam e monte Auxentiano adducere jubet, *ibid.* Quæstionem de Anna habet, 763. IV. Eam incarcerationi jubet, 763. Annam flagris cædi præcipit, 763. VII. Nudam populo sisti jubet, *ibid.* In monasterio recludi mandat, 763. VIII. Novam fraudem in Stephanum præparat, 763. IX. Georgium aulicum suum ad decipiendum Stephanum inducit, *ibid.* Barbam abradi suis edixit, & quare, *ibid.* Querela de Georgio facta monacho, 763. XII. Mira ejus simulatio, *ibid.* Pius ac propheta vult videri, 763. X. Monachum falsum in theatrum inducit, 763. XI. Georgium Hippocomum creat, 763. XV. Episcopos ad Stephanum mittit ad eum convincendum, 763. XVII. Stephano exilium decernit, *ibid.* Nestorianus est, 763. XXI. S. Stephanum Constantinopolim revocat, 765. VI. Militem SS. imagines ejurantem Centurionem creat, 765. V. Cum Stephano congregitur, 765. VI. Lenitatem simulat, 765. XI. Principes pro facris imaginibus verberibus afficit, 765. XII. Cum Patriarcha adversus imagines jurare cogit, *ibid.* S. Pelagie Martyris templum demolitur, *ibid.* Ex templo S. Pelagie sepulcrum damnatorum facit, *ibid.* Infamat monasticum statum, 766. I. Alter Achab, 766. III. Quid in S. Euphemiam, 766. XIV. Templum S. Euphemie armamentarium facit, *ibid.* Ossa S. Euphemie ex loculo suo aufert, 766. VIII. Loco ossum S. Euphemie alia ossa reponit, 766. IX. Sorores ejus ac filia ossa S. Euphemie clanculum adorant, *ibid.* Organum musicum ad Pipinum mittit, 766. XXI. Orientis Ecclesiam persequitur, 767. VIII. Colit Brumalia, 767. XI. Picuram sex Oecumenicorum Conciliorum delet, 767. XII. Herodi comparatur, *ibid.* Furiis agitatatus insanit, 767. XV. Rursus Stephani constantiam tentat, *ibid.* S. Pelagii martyris templum

- plum evertit, 767. XVIII. Christum Deum ejusque matrem Deiparam nominandam negavit, 767. XXIII.
- item Const. Copron. per quos sævitiam suam exercuerit, 767. XXVI. Neroni comparatur *ibid.* Dei Genitricem implorantes quomodo vocari voluerit, 767. XXVII. Dei genitricis nomen ab Ecclesia pellere nititur, *ibid.* Quomodo Dei genitricem marsupio auro pleno compararit, *ibid.* Consilio suo parere nolentes quomodo tractet, 767. XXVIII. Ex monasteriis castra Prætoria facit, 767. XXIX. Multa monasteria funditus evertit, 767. XXIX. Libidine nefanda turpissimus, *ibid.* Libidinis suæ conscios necat, *ibid.* Uxorem Eudoxiam Imp. & filios Cæsares creat, 768. XIV. Omnia monastica bona vendi curat, 771. I. Quotannis imperarit, 775. I. & *seq.* Morbus ejus qualis fuerit, *ibid.* Moriens B. Virginem laudari exposcit, *ibid.* Ultima ejus voluntas, 775. II. Varia ejus nomina, 775. III. Caballinus cur dictus, *ibid.* Sordidis rebus delectatus, *ibid.* Monumenta quæ reliquerit, 775. IV. Theologum agebat. *ibid.* Sepultura ejus & effossio, *ibid.* Ab hæreticis pro Deo invocatur, 813. II.
- Constantinus Leonis Imp. filius coronatur Imp. 775. I. & *seqq.* Sponsalia inter eum & Caroli filiam per legatos contrahuntur, 781. III. Novus Constantinus a Concilio Nicæno acclamatur, 787. XXI. XLVI. Matris suafu filiam Caroli Magni sibi desponsatam repudiatur, & Mariam Armenam ducit, 788. I. Regnandi cupidus adversus matrem insurgit, 788. I. Matrem relegare cogitat, *ibid.* Quid contra sibi suisque fautoribus acciderit, 789. II. Pulsa matre solus imperat, 790. I. In matris fautores sævit, *ibid.* Matrem iterum Imperatricem pronuntiat, 791. I. Astronomis fidens a Bulgaris vincitur, *ibid.* Crudelitas ejus in patruos, 791. II. Item in Alexium Patricium, *ibid.* Arabes bello vincit, 795. XLII. Priore conjugæ relicta cubiculariam ducit, *ibid.* Platonem sibi resistentem in carcerem coniecit, *ibid.* Monachos S. Platonis in exilium relegat, *ibid.* In S. Platonem & monachos ejus sævit, *ibid.* Herodis exemplo mœchus factus, 795. XLIII. Repudio ejus omnes consentiunt præter S. Platonem & monachos ejus, *ibid.* Coram a S. Platone reprehenditur, 795. XLIV. Falsi prætextus faciendi divortii cum uxore, 795. XLVII. Tarasium accersit, 795. XLVIII. Querela ejus adversus Augustam, 795. XLIX. Divortium a Tarasio improbat. & arguitur, 795. XLVIII. Tarasium de uxoris Mariæ dolo sibi intentato docet, 795. L. Admonetur coram a Tarasio, 795. LI. Tarasium multis tentationibus persequitur, 795. LIII. Aliis ducibus pessimo exemplo fuit, 795. LVI. Dolo ad se attrahere Theodorum Studitam comatur, 795. LVIII. Adversus monachos ejus persecutio, 796. I. Nascitur ipsi Leo filius, 796. IX. Excæcatur, 796. VIII. Et qua astutia, 797. I. Moritur, 797. II.
- Constantinus Constantiæ Episcopus Cypri, 794. XXXVI. Calumniam ab adversariis septimæ Synodi patitur, *ibid.* Purgatur, *ibid.* Ejus de cultu imaginum sententia, 794. XXXVII.
- Constitutiones Caroli M. & Ludovici Imp. ab Apostolica sede sæpe firmatæ, 819. VII.
- Constitutio prima Ludovici Imp. pro inmunitate Hispanorum in Franciam fugientium, 815. XXIV. Secunda pro Hispanis colonis, 815. XXVIII. Alia de rebus S. Petro donatis & restitutis, 817. X. Ab ipso & filiis ejus, ab Episcopis, Abbatibus, & Comitibus subscripta, 817. IX.
- Consuetudo de numismatibus spargendis in Imperatorum electione, 769. XIV.
- Ann. Eccl. Tom. XIII,
- Consuetudo damnandi hæreticos a Romano Pontifice, 809. XXVII.
- Consuetudo Ecclesiæ Lugdunensis de eligendo Episcopo, 813. XXIII.
- Consuetudo Caroli M. in legibus condendis, 819. VIII.
- Consultatio Caroli M. apud Leonem Papam de criminosis presbyteris, 806. XXVIII.
- Convēntus Moguntia, 800. II.
- Convēntus generalis, Aquis sub Carolo M. 812. XIII.
- Convēntus hæreticorum vitandus, 814. XXXV.
- Convēntus provincialis celebratur a Ludovico Imperatore Aquisgrani, 816. C. Alius generalis, *ibid.* Sub eodem, 817. VI. Alius ibidem sub eodem, 819. I.
- Conversio VVidichindi & Albionis Principum Saxonum, 785. XLIX.
- Conversio Judæorum ex imagine Christi crucifixa Beryti, 787. XXVII. Et baptismus, 787. XXVIII.
- Conversio Hunnorum quando contigerit, 795. LXV.
- Conversio Thuduini Avarum Regis ad fidem Catholicam, *ibid.*
- Conversio clerici Asiatici per Theodorum Studitam, 816. VI.
- Corona Theophanis Confessoris, 816. I.
- Coronatio Caroli & Carolomanni in Reges Francorum, 768. XI.
- Coronatio Stauratii filii Nicephori Imperat. 803. II.
- Coronatio Procopiæ Augustæ, 811. XII.
- Coronatio Theophilacti filii Michaelis Imp. 811. XVIII.
- Coronatio Leonis Imperatoris, 813. V.
- Coronatio Ludovici Caroli M. filii in Imperatorem, 813. XII. & *seq.*
- Coronatio Irmingardæ uxoris ejus a Stephano Papa, 816. C.
- Corpora Sanctorum delata in Eccl. S. Prædix a Paschale Papa, 818. XVI.
- Corpus S. Cypriani delatum in Gallias, 806. XXXII.
- Corpus S. Zachariæ missum Venetias, 814. LVI.
- Corfica insula a Pippino Ecclesiæ Rom. data, 774. VI.
- Cosmas Patriarcha Alexandrinus subscribit Synodicæ de cultu Imaginum, 769. X.
- Cosmas Episcopus Epiphaniæ transfuga ad hæreticos, 763. XIX. A tribus Patriarchis anathematizatus, *ibid.*
- Cosmas Chalcedonenis Episcopus a Leone Armeno exul Confessor mortuus, 816. IV.
- Crodogangus Metensis Episcopus, 763. I. Ad transferenda SS. corpora Romam missus, *ibid.*
- Cruce signat ter poculum Theodorus Studita, bibiturus, 819. XXIX.
- Crucem qui colit, imagines frustra impugnat, 814. XIX.
- S. Crucis cultor S. Gregorius, 794. LVII.
- Crucis judicium & examen, 806. XXIV.
- Crucis Christi & imagines coniunctus honor est, 814. XIX.
- Crux aurea pretiosis lapidibus ornata Alfonso Casto ab Angelis facta, 791. XI. Ejus inscriptio, *ibid.* Alia aurea Ecclesia S. Suvberti a Leone Papa data, 804. IV.
- Crudelitas Constantini Copronymi in Stephanum mortuum, 767. XVII. Eiusdem in alios, 767. XXVI.
- Crudelitas Præfecti Asiæ, 766. XVIII.
- Crudelitas Lachanodraconis Præfecti in monachos, 770. XXIII. 771. I.
- Crudelitas Constantini Imp. in patruos suos, 791. II.

Crudelitas Zoci Regis Bulgarorum in Christianos, 813. VII.
 Crinnus Bulgarorum Rex, 808. XXI. Sardiniam civitatem dolo capit, *ibid.* Nicephorum Imp. circumvallat, 811. III. Ejus adversus Niceph. Imp. victoria, *ibid.* Constantinopolim obsidet, 813. VI. Adrianopolim expugnat, *ibid.* S. Manuelem Episc. capit, *ibid.* Ejus in sanctum virum crudelitas, *ibid.* Excæcatur, 813. VII. Funibus a populo suffocatur, *ibid.*
 Cultores SS. Imaginum, a Leone Imp. persecutionem patiuntur, 780. III.
 Cultus Imaginum rursus probatur, 769. VII. Qualis fuerit in Oriente, 769. IX. In Ecclesia Gallicana viguit, 769. XI. Ex S. Gregorio probatur, 794. XLIV. & *seqq.* Eum palam detestatur Leo Arimenus, 814. V. Quails a Synodo Nicæna iis tribuatur, 787. XL. Item a Damasceno & Scholasticis, 787. XLI. & *seq.* Eum patres defendunt, 814. XIII.
 Cunipertus Episc. Legatus Romam a Carolo Missus & quare, 799. VIII.
 Custodes S. Marci agunt cum Venetis de ejus translatione, 817. XXX. & *seq.* Venetias proficiscuntur, 817. XXIX. XXXII.
 S. Cyprianus in Gallias delatus, 806. XXXII. Post Venetias, 806. XXXI. In ejus memoriam ibi Ecclesia erecta, *ibid.*
 Cyrum & Sergium Concilium Constantinop. III. damnavit, 811. XXXVIII.

D

D Amianus Patricius cum Constantino adversus Irenem matrem conjurat, 789. I. Quomodo Imperatrix in eum adverterit, 789. II.
 Dani Merciorum Regnum occupant, 806. IV.
 Dalmatia a Carolo Magno subacta, 810. XVIII.
 Dalmatii cœnobium Constantinopoli habitaculum militibus fecit Copronymus, 765. XXIX.
 Danasti & Danapri glacie vexantur, 763. XX.
 David alter Ludovicus vocatur a Stephano Papa, 816. XCIX.
 Decentius Eugubinus Episcopus, 816. LI.
 Declamatio Theodori Studitæ justa, 814. XXXVI.
 Decreta Synodi in Dingoltingen constituta, 772. XXIII. ad 773. XXX.
 Decreta pseudosynodi Constantinop. 809. VI.
 Decretis Romanorum Pontificum nihil derogandum, 809. X.
 Decretorum Rom. Pontificum observantia, 809. VII.
 Decretum Caroli M. de bonis Ecclesiasticis laicis non dandis, 789. VI.
 Decretum Stephani papæ de electione Roman. Pontificis, 816. CI.
 Dedicatio altaris Ecclesiæ Paderburnensis a Leone Papa III. facta, 799. X.
 Definitio Nicæni secundi Concilii ignorata, in una sententia, diversitatem loquendi peperit, 787. XLIII.
 Dei Genitricem non debere nominari Constantinus Copronymus asseruit, 767. XXIII. Implorantes eam quomodo haberi voluerit, 767. XXVII. Nomen ejus expellere ab Ecclesia studuit, *ibid.* In eam blasphemia horrenda, *ibid.*
 Demetrius Secundicerius Totonem interficit, 768. III.
 Depositiō Josephi Thessalonicensis Archiepiscopi, 809. XLVI.
 Desiderius dolose Romam infestat, 770. I. Christophorum & Sergium & persequitur, 770. III.

Romam properat, *ibid.* Juramentum præstat se fidem & jura Ecclesiæ Romanæ servaturum, 770. VI. Christophoro & Sergio insidiatur, *ibid.* Eisdem excæcat, *ibid.* Legatos ad Hadrianum Papam mittit, 770. VII. Invadit civitates Exarchatus, 772. VIII. Quo consilio Regnum Franciæ invadere nitatur, 772. IX. Maurinii Venetorum Ducis filium captivum detinet, 772. XIII.

item Desiderius quanta mala in Rom. Ecclesiam parat, 672. XV. De reddendis rebus Ecclesiæ, neminem audit, 772. XVI. XVIII. Utriculum castrum occupari facit, 772. XV. Legationem mittit ad Hadrianum Papam, 772. XVII. Se ad Romam evertendum venturum Hadriano Papæ comminatur, 772. XVIII. Carolo Magno legationem mittit, 773. I. Carolo Magno civitates se reddidisse Romano Pontifici persuadet, *ibid.* Conatus ejus in Hadrianum Papam, *ibid.* Ad colloquium Hadriani non admittitur, nisi civitates Rom. Ecclesiæ restituant, 773. II. Excommunicatione ne Romam veniat, absterretur, 773. IV. Durus & obstinatus, 773. VI. Nec precibus nec pretio movetur, *ibid.* Se ad tuendum contra Carolum Magnum parat, *ibid.* Cum suis nemine prosequente fugit, 773. VIII. Ticinum se recipit, *ibid.* Cum suis Carolo Magno obviam procedit, 773. XII. A Carolo Magno Papæ includitur, *ibid.* Captivus cum conjugē in Franciam a Carolo Magno ducitur, 774. VII. XVIII.

Dei natura pingi non potest nec debet, 765. VIII. Jussit incorporea sculpi & pingi, *ibid.* Jussu ejus Angeli debere pingi probatur, 765. IX. Gratia ei in persecutione agenda, 766. XIX. Res Ecclesiæ ipsi sacrata, 770. XVIII. Carolo Magno sicut Cyro præfatus fuit, 773. VII. Aquam sitientibus largitur, 777. IV. Nocentes persequitur, 795. L. Gratia ipsi pro erepto Leone Papa reddita, 799. V. Dat Reges & Imperatores, 800. IX. Christianis duo tribuit, & quæ, 806. V. Factus homo juste pingitur, 814. XVI. Circumscriptus non est, & ideo tangi non potest, 814. XX XVIII. Christus Deus verus homo fuisse probatur, 814. XLVII. Accendit Confessores ad ostensionem veritatis, 819. XXVIII.

Diaboli nova fraus adversus Confessores, 816. XXVI. In arreptitia muliere quid de Theodoro Studita, 819. XIV.

Diaconi a schismatico Papa ordinati quomodo reconciliandi, 769. V.

Diaconia restituta ab Hadriano Papa, 795. XXXVI.

Didymus & Evagrius in Concilio Constantinopolitano damnati, 811. XXXVIII.

Dies qua absolutum fuit Concilium Nicænum II. anniversaria memoria colitur, 787. LIV.

S. Dii monasterium funditus Copronymus subvertit, 768. XXIX.

Dingoltingæ Synodus Episcoporum, 772. XXII.

Dionysius Theodori Studitæ discipulus, 817. XX. Missus cum aliis nomine quinque Præsidentum monasteriorum fidei gratia expulso- rum, ad Paschalem Papam, *ibid.*

Dioscorus cum Eutychio in Concilio Chalcedonensi damnati, 811. XXVIII.

Diploma Caroli Magni datum Ecclesiæ Bremensi recens erecta, 788. VII. Aliud ejusdem datum Fortunato Episcopo Gradensi, 802. XI. Aliud ejusdem de donatione quadam Paulino Grammaticam adhuc profitenti facta, 802. XIII.

Diplomata Ludovici Imp. pro immunitate Hispanorum ad se confugientium, 815. XXIII. XXVIII.

Disciplina canendi a Carolo Magno emendata. 807. IV.

Dispensatio hæreticorum præcursorio Antichristi vocatur, 809. XXI. Di-

- Dispositio rectissima gerendarum rerum, 819. III.
 Disputandi licentia contra hæresim Iconoclastarum quando concessa, 784. II.
 Disputatio S. Platonis adversus Constantinum Imperatorem, 795. XLIII.
 Dissensio Ruderici Ximenii cum Compostellano Archiepiscopo, 816. XLIX.
 Diversitas sacrorum officiorum in Gallicana Ecclesia unde orta, 787. LXXI.
 Divisio Regnorum quam Carolus Magnus inter filios suos fecit, 806. XIX.
 Divortium Constantini Imp. arguitur, 795. XLIV. A Tarasio improbat & reprehenditur, 795. XLIX. Pessimo exemplo aliis Ducibus fuit, 795. LVI.
 S. Dias, 767. XX.
 Dodo Francorum Præfectus, 772. II. Infidias Stephano Papæ struit, *ibid.*
 Dogma Manichæorum, 811. I.
 Domus culta S. Edistii, 795. XX.
 Donatio Pipini Regis B. Petro facta a Carolo Magno confirmatur, 774. VI. Eiusdem monasterio SS. Vincentii & Germani ab eodem confirmata, 779. I.
 Donatio Caroli Magni Ecclesiæ Bremensi collata, 788. VIII. Eiusdem Paulino facta, 802. XIII. Eiusdem Ecclesiæ Osnaburgensi facta, 804. XI.
 Donatus Comes, 819. III.
 Dorotheus hæreticus, 809. XXIII.
 Dorovernensi Ecclesiæ jus pallii a Leone Papa redditum, 796. XXV.
 Douibertus Comes, 819. II.
 Dracontius Senator, 763. XV. Eius ludibrium de monasticis vestibus, *ibid.*
 Drogo Caroli Magni filius naturalis, 817. XIX. In monasterium detruditur ob coniurationis suspicionem, *ibid.*
 Drynus Sergii Manichæi pater, 810. IV.
 in Duria Synodus a Carolo Magno habetur, 775. IX.
 Dux Venetorum Gradensem Episcopum e turri præcipitat, 802. VII.
- E**
- E** Adaldus Eboracensis Archiepiscopus, 778. XIII.
 Ebbo Remensis Episcopus Concilio in villa Theodonis habito interfuit, 806. XXVII.
 Ecclesia quomodo Patrem & Spiritum Sanctum per imagines repræsentet, 765. VIII.
 Ecclesia eicere studet Constantinus Copronymus nomen Dei Genitricis, 767. XXVII.
 Ecclesia a S. Bonifacio consecrata incendi nequit, 773. XIII.
 Ecclesia S. Suviberti a Saxonibus incenditur, 768. IV.
 Ecclesia Dorovernensis a Leone Papa jus pallii recepit, 796. XXIV.
 Ecclesia S. Pauli terræmotu concutitur, 801. I. A Leone III. Papa restauratur, & variis ornamentis dotatur, 801. II.
 Ecclesia prima ab Hunnis, quando erecta, 795. LXVI.
 Ecclesia Osnaburgensis studio utriusque linguæ claret, 802. V.
 Ecclesia Constantinopolitana a Josepho presbytero perturbata, 806. IX.
 Ecclesia Byzantina segmentum hæreticorum vocatur, 814. XLVI.
 Ecclesia qua ratione Agnum pingi permittat, 814. L.
 Ecclesia Ovetensis ab Alphonso Casto erigitur, 791. X. Angelico miraculo decoratur, *ibid.* A Leone Papa III. Archiepiscopatu insignita, 816. LIII.
 Ecclesia Orientalis quæ patitur, 817. XXII.
 Ecclesia Romana duabus de causis dicitur Universalis, 787. VIII. Numquam erravit, nec errare potest, 819. XXVI.
 Ecclesia Bremensis in Saxoniam erecta, 788. VII. Diploma a Carolo Magno assequitur, *ibid.* Ab eodem redditibus locupletatur, *ibid.* Termini eiusdem quo se extendant, *ibid.*
 Ecclesia martyrum sanguine irrigatur, 819. XXVI.
 Ecclesiæ in Oriente & Occidente persecutio, 767. VIII.
 Ecclesiæ contumeliam vindicant Christophorus & Sergius, 768. II.
 Ecclesiæ res Deo sunt sacratæ, 770. XVIII. Non sunt a Regibus accipiendæ, *ibid.*
 Ecclesiæ Christianorum a Sarracenis in Syria dirutæ, 780. II.
 Ecclesiæ Mindensis in Saxoniam origo, 785. XLIX. Diversorum Sanctorum reliquiis ornatur, 785. LI.
 Ecclesiæ per provincias divisæ, 782. VIII.
 Ecclesiæ variæ a Leone Papa ornata, 796. XXIV. & seq.
 Ecclesiæ S. Suviberti indulgentiæ a Leone Papa concessæ, 804. IV.
 Ecclesiæ Osnaburgensi privilegium a Carolo Magno concessum, 804. XI. & seq.
 Ecclesiæ turbatio Josephi presbyteri causa, 806. IX.
 Ecclesiæ periclitanti succurrit Theodorus studita, 809. XLIII.
 Ecclesiæ columna vocatur Josephus Archiepiscopus Theffalonicensis, 809. XLVI.
 Ecclesiæ pax restituta a Nicephoro Imp. mortuo, 811. XIII.
 Ecclesiæ Romanæ primatus, 785. XXXVIII. Eius præconia, 811. XXVII. 818. II. Eam contemnens Christum contemnit, 818. XIII.
 Ecclesiæ Dei unitas, 811. XXVIII.
 Ecclesiæ Jerosolymorum profanata, 812. XI.
 Ecclesiæ res per Carolum Magnum bene dispositæ, 813. XXI.
 Ecclesiæ Constantinopolitanæ status, 814. XLVI. 818. III.
 Ecclesiæ miserandus status, 816. XXXIX. Eius antiquitas, 816. L.
 Ecclesiæ Compostellanæ fundamenta, 816. XLVIII. Eius antiquitas, *ibid.*
 Ecclesiæ Hiriensis translatio Leonis Papæ III. auctoritate facta, *ibid.*
 Ecclesiæ Emeritensis jus Compostellam a Calisto Papa translatum, 816. L.
 Ecclesiæ reformatio ex Ludovici Imperat. edito & Concilio Aquisgranensi, 817. VIII.
 Ecclesiæ Ravennatensis turbatus status, 769. XIII. & seq. Privilegia a Paschale Papa confirmantur, 819. XIII.
 Ecclesiam fraudare sacrilegium est, 770. XIX.
 Ecclesiam prædonis instar Theodotus pseudopatriarcha invadit, 817. XXXVII.
 Ecclesiastica bona laicis non conferenda ex decreto Caroli Magni, pro Ecclesiastica immunitate Caroli Magni ad Pippinum Regem Epistola, 801. XVIII.
 Ecclesiasticæ leges a Carolo Magno colliguntur, 801. XV.
 Ecclesiasticæ quæstiones ubi inquirendæ, 814. X.
 Ecclesiasticas res recuperare studet Hadrianus Papa, 772. VI.
 Ecclesiastico foro quantum Carolus Magnus detulerit, 801. XIII.
 Ecclesiasticos pauperes in mensam adhiberi debere ubi statutum, 813. XVI.
 Ecclesiis quæ Carolus Magnus concesserit, 770. XXI.
 Ecclesiis Galliæ & Germaniæ indulgentiæ concessæ a Leone Papa, 804. II.
 Ecclesiis quæ ornamenta contulerit Leo Papa III. 816. XLVIII.

- Ecgbertus copiosissimam bibliothecam Eboraci reliquit, 778. XIV.
 Eclipsis Solis in excacatione Constantini Imp. 797. II.
 Eddo Comes Caroli Magni testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
 Edicto cogitur tacere Theodorus Studita, 814. XXII.
 Edictum Michaelis Imperat. contra Manichæos, 812. II.
 Edictum Leonis Armeni Imper. ad Confessores missum, 814. XXII. Aliud quo Archimandritæ Constantinopolim vocantur, 815. X.
 Edictum Ludovici Imp. Ecclesiæ secuta reformatio, 817. VIII.
 S. Edistii Domus culta extructa, 795. XX.
 Eggobardus Caroli Magni mensæ præpositus a Vasconibus cæditur, 778. I.
 Egiddeo conjurationis in Ludovicum Imp. auditor, 817. XVI.
 Eginhardus in saltibus Pyrenæis ab Hispanis cæsus, 812. XIV.
 Electio Stephani Papæ IV. 768. I. V.
 Electio Pontificis falso Carolo Magno tribuitur, 774. XV.
 Electio Nicephori Constantinop. Patriarchæ, 806. VIII.
 Electio Leonis Armeni in Imperatorem, 813. IV.
 Electio Paschalis Papæ qualis, 817. III. in Electione Imperatorum numismata spargi solita, 769. XIV.
 Electionem Pontificis Imp. Catholici liberam esse voluerunt, 774. XVII.
 Electiones Episcoporum redditæ liberæ, 813. XXII.
 Elingaudius Comes Legatus Caroli Magni ad Irenem Augustam, 802. V.
 Elipandus Archiepiscopus Toletanus, 783. V. Nestorianam hæresim instaurare conatur, *ibid.* & seqq. De hæresi admonitus impoenitens perseverat, 794. II. Hæresim propagare satagit, 794. III. Ejus subdolæ artes ad hoc perficiendum, 794. IV. In Concilio Francofordiensi detegitur Nestorianus, 794. V. Præter Nestorium omnes hæreticos execratur, *ibid.* Quid a Mahometanis didicisse credatur *ibid.* Prædecessores suos secum idem sensisse perfide affirmat, *ibid.* Carolum Magnum in suam sententiam pertrahere conatur, 794. III. Galliarum Episcopis litteras mittit, 794. IV.
 Emeritensis Ecclesiæ jus Compostellam a Callisto Papa translatum, 816. L.
 Emesæ Christianorum Ecclesiæ a Sarracenis diruuntur, 780. II.
 Encolpion, quid significet, 811. XLIII.
 Encomia Irenes Imperatricis, 801. XXV.
 Engelpertus discipulus Alcuini, 772. V. Caroli Magni ad Hadrianum Papam Legatus, *ibid.* in Engelheim conventus habetur a Ludovico Imp. 819. XII.
 Engilbertus Abbas Felicem Urgelitanum hæresis damnatum Romam ducit, 792. I. Fuit Caroli gener, 792. IV. Nomen uxoris & filiorum ejus, *ibid.* XXVIII. annis post mortem incorruptus inventus, *ibid.* Monasterium in Centulo mirifico opere decoravit, *ibid.* Quando obierit & ubi, *ibid.* A Carolo M. Romam cum Capitulari adversariorum Nicænæ Synodi secunda mittitur, 794. XXXII. Legatus Caroli Magni ad Leonem Papam III. 796. XVII. Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
 Ephesi crudele turpitudinis in monachos exemplum, 770. XXIII.
 Epigrammata in munera Caroli S. Petro oblata, 774. VI. Alia Albinus sive Alcuini Bilis suis adiecta, 778. XXIII.
 Epiphania quæ civitas, 763. XIX.
 Epiphano creditur legatio ad Paschalem Papam, 818. IV.
 Epiphanius Archimandrita ad Leonem Papam a Theodoro Studita legatus, 809. XIII. Apud eundem ab eodem excusatur & quare, 809. XXIV.
 Epiphanius Legatus benigne a Paschale Papa excipitur, 818. VI.
 Episcopatus non munus humanum, sed Spiritus sancti donum, 813. XXIII.
 Episcopi missi a Constantino Copronymo Imp. convincere Stephanum monachum, 763. XVI. Redeunt ad Imperatorem victi a Stephano monacho, 763. XVII.
 Episcopi Galliæ sacras imagines defendunt, 766. XXII.
 Episcopi Constantinum laicum Papam consecrare coguntur, 767. V.
 Episcopi XII. Romam ad Synodum a Carolo & Carolomanno mittuntur, 768. XI.
 Episcopi a schismatico Papa ordinati quomodo consecrandi, 760. V.
 Episcopi secundum Canones vivere debent, 772. XXIII.
 Episcopi quot interfuerint Nicænæ Synodo, 787. III.
 Episcopi vere pœnitentes in suas sedes restituuntur in Concilio Nicæno sub Tarasio, 787. XVIII.
 Episcopi Illyrici in Concilio Nicæno aliis Episcopis lapsis veniam impetrant, 787. XIX.
 Episcopi a Principibus non eligendi, 787. XLVIII.
 Episcopi Italiæ quam sententiam adversus hæreticos in Concilio Francofordiensi tulerint, 794. XIII.
 Episcopi docent Grammaticam, 802. XII.
 Episcopi & laici Ludovici exemplo loca sancta reparant, 807. VI.
 Episcopi contra Leonem Imp. sentientes ab ipso eiciuntur, 814. XII. In exilium mittuntur, 814. XXXII. Et qui, *ibid.* Plurimi ejus perfidiam secuti, 816. XXXVII.
 Episcopi CCCCLXXXIII. Concilio Lateranensi interfuerunt, 816. XLIX.
 Episcopi coniurati in Synodo depositi, 817. XVII.
 Episcopis Comites obedire debere ubi statutum, 813. XXI.
 Episcoporum a pseudopontifice ordinatorum electio iterata, 769. VI.
 Episcoporum Dingolvingæ Synodus, 772. XXII.
 Episcoporum nomina qui Concilio apud Dingolvingam interfuerunt, 772. XXIV.
 Episcoporum sententiis negotium decisum ulterius tractari non licere sancitur, 801. XIII.
 Episcoporum nomina qui canonizationi S. Suibertii interfuerunt, 804. IV.
 Episcoporum nomina qui Caroli Magni testamento interfuerunt, 811. XLVII.
 Episcoporum lectiones liberæ redditæ, 813. XXI.
 Episcoporum contra Leonem Armenum Imp. sententiæ, 814. X.
 Episcoporum Synodus in qua depositi Episcopi conjurati, 817. XVII.
 Episcopatus Ravennatensium per vim invaditur, 769. XIII.
 Episcopatum recusat S. Plato, 775. VI.
 Episcopos & Clerum proeliari oratione quam armis melius esse, 770. XVII.
 Episcopus quidam Orthodoxus dignum commiserationis exemplum edit in Conc. Nicæno, 787. XIX.
 Epistolæ aliæ ad Pipinum Regem interierunt, 766. I.
 Epistola Stephani Papæ IV. ad Reges Franciæ, 770. IX. ad XVI. Argumenta epistolarum ejus, 772. II.

- Epistola Albini sive Alcuini ad Hadrianum Papam, 772. V. Alia ad Scotos de facienda Sacerdoti confessione, *ibid.* Alia ejusdem ad Leonem III. Papam, 796. XVII.
- Epistola S. Ludgeri ad Xifridum, 778. III.
- Epistola Elipandi Episcopi Toletani ad Fidelem, 783. VIII.
- Epistola Constantini & Irenes Imp. ad Hadrianum Papam de creatione & consecratione Tarasii, 785. II. Eorundem exhortatoria ad Synodum II. Nicenam, 787. XI.
- Epistola Hadriani Papæ ad eosdem Imp. 785. XVI. Ejusdem ad Tarasium Patriarcham Constantinop. 785. XXXIV. Ejusdem ad Berterium Archiepiscopum Viennen. 787. LXXI.
- Epistola Tarasii Patriarchæ Constantinop. ad alios Patriarchas, 785. V. Patriarcharum ad Tarasium, 785. XLII. Alia Tarasii ad Hadrianum Papam, 787. L.
- Epistola Gregorii Papæ VII. ad Legatos Apostolicos in Gallis, 782. VI. 804. X.
- Epistola Leonis Papæ III. ad Regem Merciorum, 796. XXII.
- Epistola Kemulphi Regis ad Leonem Papam, III. 796. XVIII.
- Epistola alia Albini Flacci ad Carolum Magnum, 778. XVI.
- Epistola Caroli Magni ad Hadrianum Papam, 772. V. Ad Albinum, 778. XIX. Ad Elipandum, 794. XV. Ad Pipinum Regem filium pro Ecclesiastica immunitate, 801. XVIII. Alia ad Leonem Papam III. a Smaragdo scripta, 809. LIV.
- Epistola Josephi Theffalonicensis Archiepiscopi ad Simeonem, 808. XVIII.
- Epistola Synodalis trium Patriarcharum de recto imaginum cultu, 769. IX.
- Epistola Nicephori Constantinopolitani Archiepiscopi ad Leonem Papam, 811. XX.
- Epistola Theodori Studitæ ad Stephanum Constantinop. Imp. a secretis, 795. VI. Alia ad Nicephorum confobrinum suum, *ibid.* & *seq.* Alia ad S. Platonem, 796. IV. Libri epistolarum eius quinque sunt, 798. VI. Alia ad Irenem Augustam, 801. XXII. Alia ad Nicephorum Imperat. de successore Episcopo eligendo, 806. IV. Alia ad Nicephorum Episcopum Constantinop. 806. XV. Alia ad suos de communione Josepho œconomo denegata, 808. II. Alia ad Theodistum, 808. X. Alia ad Simeonem monachum nomine S. Platonis inclusi, 808. XIV. Alia ad Basilium Abbatem Romæ existentem, 808. XXVI. Alia ad Nicolaum Chartularium, 809. II. Alia ad Leonem Papam, 809. XIV. Alia ad eundem, 809. XVIII. Alia ad Basilium Abbatem S. Sabæ, 809. XXV. Alia ad Athanasium monachum, 809. XXX. Alia ad Naucratiæ de Confessoribus, 809. XLIV. Alia ad Josephum Archiepiscopum Theffalonicensem, 809. XLVII. Alia ad Antoninum Abbatem, 811. XV. Alia ad Præpositos qui Leoni Imp. paruerant, 814. XXIV. Alia ad Nicephorum Patriarcham exulantem, 814. XXIV. Alia nomine Orthodoxorum ad pseudosynodum hæreticorum, 814. XXXVIII. Alia ad Confessores Catechetica, 814. XLV. Alia de martyrio Thadæi, 814. LIII. Alia ad Josephum Archiepiscopum Theffalonicensem, 815. XI. Alia de lapsis ad Naucratiæ, 815. XIII. Alia ad eundem, 816. VIII. Alia ad Eudocinem virginem, 816. XIV. Alia ad sanctimoniales, 816. XXI. Alia ad Mariam Imperatricem, 816. XXIII. Binæ alie ad Theophilactum Nicomedie Episc. 816. XXXVIII. Binæ alie ad Theophilum Ephesinum Episc. 816. XLI. & *seq.* Alia ad Josephum fratrem suum Archiepiscopum Theffalonicensem, 816. XLIII. Alia ad Petrum Nicææ Episcopum, 816. XLVI. Alia ad Episcopos exules, 816. XLVII.
- item alia epistola Theodori Studitæ & aliorum Confessorum ad Paschalem Papam, 817. XXI. Alia ad Patriarcham Alexandrinum, 817. XXVI. Alia ad Patriarcham Jerosolymorum, 817. XXX. Alia ad Paschalem Papam, 818. II. Alia Catechetica ad Fratres dispersos, 818. VII. Alia ad Gregorium laicum, 818. XIX. Alia ad Simeonem, 818. XXII. Alie ejusdem ad Imperatorem allatæ, 819. XIII. Alie ad dispersos fratres, 819. XVIII. Alia ad Naucratiæ Confessorem, 819. XXV.
- Epistola Paschalis Papæ ad Bernardum Viennensem Archiepiscopum, 817. XIX.
- Epistola Synodalis Concilii Altinensis ad Carolum Magnum, 802. VII.
- Epistolæ Albini fragmentum de rebus Caroli Magni, 790. II.
- Epitaphium Pipini Regis, 768. XIII.
- Epitaphium Joannis Nepefina Episcopi, 770. XVI.
- Epitaphium Archidiaconi Ticinensis, 774. VII.
- Epitaphium Hildegardis uxoris Caroli Magni, 786. VII.
- Epitaphium Adeleidis filie Caroli Magni, *ibid.*
- Epitaphium Arichisii Ducis Beneventani, 787. LXV.
- Epitaphium Hadriani Papæ, 795. XII.
- Epitaphium Albini Flacci, 804. XIII.
- Epitaphium Adelaidis Pipini filie, 811. XLVIII.
- Epitaphium Rothaidis Pipini II. filie, *ibid.*
- Epitaphium Caroli M. 814. LX.
- Ercebaldus Notarius a Carolo Magno in Liguriam ad classem parandam mittitur, 701. XX.
- Erchangarius Comes Caroli M. testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
- Eresburgum castrum a Carolo M. capitur, 772. XX. A Saxonibus destruitur, 766. IV. A Carolo M. reedificatur, 774. VII. Ibi capella a Leone Papa dedicatur, 799. XI. Idem eadem privilegio munit, *ibid.*
- Ericus Dux Forojulienensis occiditur, 778. VI. Ubi & quomodo, *ibid.*
- Ernest Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
- Error alius Concilii Romani emendatus, 765. I. Alius in vulgata editione Concilii Nicæni, 787. XXII. Alius de nomine Athanasii, 787. XXX.
- Error elipandi Episc. Toletani, 783. VI. Confutatur, *ibid.* Item Felicis Episc. Urgelitani, 792. I.
- Error de clade Francorum in saltibus Pyrænaeis convincitur, 812. XV.
- Error Tudenfis scriptoris, 812. XVIII.
- Esaïas hæreticus, 809. XXIII.
- Ethelspida filia Regis Arthulphi, 806. IV. Maritum fugientem Romam sequitur, *ibid.* Apud Papiam moritur, *ibid.*
- Etherius Caroli M. Capellanus, & Notarius, 774. VI.
- Etherius Episcopus Uxamensis, 783. V. Contra hæresim ab Elipando Episc. Toletano suscitatum insurgit, 783. VII.
- Evagrius cum Didymo in Concilio Constantinopolitano damnati, 811. XXXVIII.
- Evangelii prædicationem unde Hispania accepit, 816. LI.
- Evangelio nascente simul natus imaginum cultus, 814. XVII.
- Eucharistia vere est corpus Christi, non imago, 787. XXXVI.
- S. Eucherus alius Lugdunensium Episcopus, 813. XXIII. Ex nobilissimo Senatorum genere ortus, *ibid.*
- Eucratiæ mater Tarasii Episc. Constantinop. 784. XI.

Eudocinæ Virgo Theodorum Studitam in carcere cibis alit, 816. XIII.
 Eudoxia quæ & Eudocia tertia Copronymi Imp. uxor 767. II. Imperatrix creatur, 768. XIV.
 Eudoxius Leonis IV. Imp. frater, 776. II. Creatur nobilissimus, *ibid.* Lingua privatur 791. II.
 S. Euphemix reliquix in mare cum loculo a Copronymo proiciuntur, 766. III. Illarum conservantur, *ibid.* In templum a Copronymo destructum ab Irenæ repurgatum referuntur, 766. IV. Translatæ fuerunt quo & quando, 766. V. Comburi non potuerunt, 766. VI. Quale unguentum ex se dederint, 766. VII. & seq. A sororibus & filiabus Copronymi clanculum, adorantur, *ibid.* Projectæ in mare reperiuntur, 766. X. 796. XIII. Cognoscuntur esse reliquix, *ibid.* Visiones iuxta ejus reliquias inventores vident, *ibid.* Revelatur cuius sint reliquix, 766. XII. & seq. Nomina eorum qui reliquias invenerunt, *ibid.* In Lemno cur non manserint, 766. XIV. Lemni Episcopo apparent, 766. XII. Ab Hagiomacho sperantur, 796. XI. Domuncula in qua jacebat locus ab impio quodam diruitur, *ibid.* Manus a Niceta Patricio sublata in templo ejusdem Martyris in Sicilia reponitur, 796. XV. Reliquix Constantinopolim referuntur, *ibid.*
 Eustathius monachus ad Leonem Papam cum litteris a Theodoro Studita mittitur, 809. XIV.
 Eustochius S. Praxedis Card. Canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.
 Eustrasius Albani Episcopus observationem Concilii sub Stephano IV. populo recitat, 769. II.
 Eustrasius Constantinum Papam consecrare cogitur, 767. VI.
 Euthymius a Theodoro studita admonetur, 796. VI. Gloriosa ejus confessio, 809. XLV. Quomodo liberatus, 809. XLVI.
 Euthymius Sardenfis Episcopus Concilio Oecumenico Nicææ interfuit, 787. III. Contra Leonem Armenum agit, 814. XI.
 Eutropius historiam Romanam scripsit, 774. XIX. Quousque historiam suam produxerit, *ibid.*
 Eutychanus senator fautor Leoni Armeno Imp. in hæresi, 787. XV.
 Eutychnus & Dioscorus in Concilio Chalcedonensi damnati, 811. XXXVIII.
 Exactiones tyrannicæ Nicephori Imp. 809. L. Examen & judicium Crucis, 806. XXIV.
 Excommunicationis ingens vis, 773. IV.
 Excusatio Caroli Magni modesta apud Episcopos congregatos, 801. XVII. Fraudulenta Sergii Manichæi, 810. XI.
 Exemplum Caroli Magni conservandæ Catholicæ fidei, 794. XXII.
 Exercitus Caroli Magni aqua viva ebullientia pascitur, 772. XX.
 Exhortatio Imp. ad Nicænam Synodum, 787. XI. Caroli Magni ad rectam fidem, 794. XXIV.
 Exhortatio Theodori Studitæ ad patientiam, 818. X. Ejusdem ad fratres, ne consternentur ob cladem lapsorum, 814. LV.
 Exilium S. Stephani monachi, 763. XVII. Constantini Patriarchæ Constant. 766. III. Theodori cum uxore & liberis, 767. II. Pauli diaconi, 774. XVIII. Theodori Studitæ cum suis, 795. LIX. Locus in quem missus, *ibid.* 809. X. 814. XLII. Paschalis & Campuli, 800. XXII. Irenes Imperatricis, 802. IV. Michaelis Curopalatæ Imperat. cum uxore & liberis, 813. II. Nicephori Patriarchæ cum suis, 814. XXVII. Nicetæ Patricii, 814. XXXII. Æmiliani Episcopi, *ibid.* Mi-

chaelis Episcopi, *ibid.* Mariæ Imperatricis, 816. XXIII. Adelhardi Caroli Magni confobrini ob conjurationis suspicionem, 812. XV.

Expeditio Caroli Magni in Hispaniam, 678. I. Alia in Saxones, 779. I.

Expeditio Irenes & Constantini adversus Sclavos, 782. I.

Expeditio Nicephori Imp. in Bulgaros, 808. XXI.

Exules Confessores mortuo Constantino Imp. redeunt Constantinopolim, 797. III.

Exules Archimandritæ Constantinopolim revocantur, 815. IV.

Exules ob scelera liberati a Stephano Papa, 816. CI.

F

Fabula de Leone Papa III. manum sibi abscindente reicitur, 795. XLI.

Fabulæ Turpini exploduntur, 812. XVIII.

Faciem Christi linteo expressam habuit Abgarus, 814. VI.

Fastarda uxor Caroli Magni, 787. LXXIII.

Fautores Leonis Armeni Imp. in hæresi, 814. VII.

Felix Hildebaldus Coloniensis Archiepiscopus canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.

Felix Urgelitanus Episcopus, 792. I. Hæreticus convictus in Concilio Ratisponensi damnatur, *ibid.* Romam mittitur, ibique hæresim detestatur, *ibid.* Pseudo Apostolus Antichristi Septimaniam inficit, 792. III. Galliam Germaniamque infelici successu tentat, *ibid.*

Feminae fortes in confessione, 816. XX. XXVII.

Ferrata, terribilis carcer Romæ, & quo loco, 768. X.

Fevardentius Theologus Parisiensis, 794. VIII.

Quos S. Ildefonsi libros in lucem ediderit, *ibid.* Ejus elogium, 794. X.

Fidelis Abbas in Asturia, 783. VII. Quid ad eum Elipandus Archiepiscopus Toletanus scripserit, *ibid.*

Fideles omnes unum sunt in Christo, 811. XXVII.

Fidei professio Tarasii Episcopi Constantinopolitani, 785. VI. Alia Basilii Ancyranii Episcopi, 787. XII. Item Theodori Myrensis Episcopi, 787. XVIII. Alia Theodosii Amorii Episcopi, 787. XV.

Fides vera ubi sit inquirenda ex sententia Caroli Magni, 796. XV.

Fili & Filia Caroli Magni, 811. XLVIII.

Fines Bremensis Diocesis quousque sese extendant, 788. IX.

Firmanus Ducatus habitatores Romano Pontifici se tradunt, 773. C.

Flaccus Episcopus a Carolo Magno Romam missus, & quare, 799. VIII.

Fons divinitus Theophanis aperitur, 777. IV.

Fons post aquam datam sitientibus evanuit, *ibid.*

Foramen in sepulcris Martyrum, 766. VII. Quidque sibi velit, *ibid.*

Forma boni Præsulis præscribitur, 811. XX.

Forma corporis Caroli M. 814. LXI.

Forma Sabbatina, 795. XIX. Restaurata ab Hadriano Papa, *ibid.* Item aquæ Claudix, 795. XXIV. Item aquæ Virginis, *ibid.*

Fornicationis commendator Sergius Manichæus, 810. XV.

Forojulium a Carolo Magno capitur, 776. III.

Fortunatus Treverorum Archiepiscopus canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.

Fortunatus Gradenfis Episc. Joanni succedit, 802. X. Pallium a Leone III. Papa accipit, 803. III.

Fragmentum litterarum Caroli M. ad Paulum diaconum, 775. XX.
 Fragmentum Flori de Episcoporum electione, 813. XXIII.
 Franci Sanctorum cultus studiosissimi, 764. I. Multos Longobardorum fugientium occidunt, 773. VIII. Vincunt Saxones, 776. IV. Item Græcos, 788. III. Bello contra Hunnos & Avars mire ditantur, 788. VI. Vincunt Avars, 791. II. Septimam Synodum non recipientes sugillantur, ab Anastasio Bibliothecario, 794. XLII. Leges diversas habent, 801. IX. Hispanos ad se fugientes bene excipiunt, 815. XXIII.
 Franciæ Concilia consensu Romani Pontificis habita sunt, 770. XXI.
 Franci omnes gentes antecellunt, 770. X. Protector eorum S. Suuibertus, 768. VI. Reges a Carolo M. defensores Pontificum constituuntur, 806. XXIV. Clades illorum in saltibus Pyrenæis quo anno contigerit, 812. XIV.
 Fraus Theodoti Iconoclastæ adversus Leonem Armenum, 814. III.
 Fraus nova diaboli adversus Confessores, 816. XXVI.
 Frldogifus Abbas Caroli M. institutioni testamenti præfens, 811. XLVII.
 Frisi monachismum a Ludgero Episcopo Monasteriensi docentur, 819. XXVIII.
 Froila a patruo aut fratre occisus, 779. XXII. Quot annis regnarit, *ibid.*
 Fuga Constantini pseudopapæ, 768. IV. Carolomanni uxoris & filiorum ad Desiderium Regem, 772. IX. Longobardorum miraculosa, 773. VIII. Alia Saxonum, 776. IV. Regis Merciorum Romam, 805. IV. Christianorum ob Arabum afflictionem, 812. II. Michaelis Curopalatæ Imp. victi a Bulgaris 813. III Hispanorum ad Francos, 815. XXIII. Fures sacrarum rerum gravius puniendi, 819. XII.

G

Galli cum Romanis de cantu Ecclesiastico altercantur, 787. LXVIII. Ab Hadriano Papa interventu Caroli M. Cantores insignes Roma accipiunt ad correctionem cantus Gallicani, *ibid.* & *seq.*
 Gallicani Episc. defendunt sacras imagines, 766. XXII.
 Gallicanum Concilium de cultu imaginum, 766. XVIII. Ecclesiis Indulgentiæ a Leone Papa datæ, 804. II.
 Gallias petit Stephanus Papa ad Ludovicum Imp. 816. XCVII.
 Gaudium est impiis de morte iusti, 767. XIX.
 Gemulus subdiaconus ad Desiderium a Stephano Papa IIII. Legatus, 770. VII.
 Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus, 817. XXIII.
 Georgii Ordinatoris Constantini pseudopapæ infelix exitus, 767. VI.
 Georgius Syncretus a Constantino Copronymo ad decipiendum Stephanum monachum inducitur, 763. IX. Se confert ad Stephanum, 763. X. Artes ejus ad fallendum compositæ, 765. XI. Factus monachus, 763. XII. Vestibus monasticis exuitur, 763. XV. Militari veste induitur, *ibid.*
 Georgius Episcopus Prænestinus, 767. VI. Constantinum in Pontificem consecrare cogitur, *ibid.*
 Georgius Pater Tarasii Episcop. Constantinop. 784. XI.
 Gerbaldus Episcopus Leodiensis, 604. II. Canonizationi S. Suuiberti interfuit, 804. IV.
Ann. Eccl. Tom. III.

Gerholtus Comes Legatus Leonis Papæ III. ad Ludovicum Imp. 815. II.
 S. Germanus quo anno Constantinopolitanam Sedem acceperit, 757. XIX.
 Germanus Comes a Carolo Magno Romam missus & quare, 799. VIII.
 Gerollus Baioariæ Præfectus interficitur, 788. VI. A quo, nescitur, *ibid.*
 Getholtus Comes Caroli magni testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
 Ghyfila soror Caroli & Carolomanni, 770. XII.
 Gildeprandus Dux Spoletinus ab Hadriano Papa constituitur, 773. X.
 Gildivaldus Archiepiscopus Leoni Papæ obviam a Carolo Magno mittitur, 799. VI.
 Glacies prodigiola, 763. XX.
 Gloria maior Ecclesiæ quam Synagogæ, 800. X.
 Glycas leviter notatus, 775. III.
 Glyceriæ reliquiæ ubi sint, 768. XI. Sociæ martyrii S. Euphemie, 768. XII. Ejus apparitio, *ibid.*
 Gobelinus rerum gestarum Paderburnæ scriptor, 778. V.
 Gocellinus filius Bartoldi domini de Geinbergem, 804. V. Submergitur in Rheno, *ibid.* Rheno extrahitur, 804. VI. Precibus S. Suuiberti vitæ restituitur, *ibid.* Clerici tonsuram accipit, 804. VII. Nomen S. Suuiberti assumit, *ibid.*
 Gorgonii Martyris corpus ubi sit, 764. I.
 Gracilis tribunus quæ passus, 768. VIII.
 Græci quomodo ab usum tituli Oecumenici excusaverint, 787. III. Errorem emendant, *ibid.* Nomen Oecumenici detestantur etiam in Romano Pontifice, 787. VIII. In antiquum errorem relapsi, *ibid.* S. Philaxeti Misericordis memoriam annuere colunt, & quando, 788. I. A Longobardis & Francis fugantur & caduntur, 788. III.
 Græcorum schisma de processione Spiritus sancti unde ortum, 766. XXIII. Eorum monasterium Romæ a Paschali Papa extructum, 818. XIV.
 Gratianus Decretorum collector reprehensus, & in quo, 774. XIII.
 Gratiæ Deo in persecutione agendæ, 766. XIX.
 Gratius Chartularius, 768. III. Totonem interficit, *ibid.* Philippum presbyterum male electum expellit, 768. V.
 Gregoras laicus Confessor, 818. XVIII.
 Gregorius Episcopus Silvæ Candidæ observationem Concilii sub Stephano Papa IV. populo recitavit, 769. XII.
 Gregorius senex quidam quæ prædicat Theophani Isacio, 777. III.
 Gregorius Logotheta Dromi in Irenem & Constantinum conjurat, 780. V.
 Gregorius Pisdie & Gregorius Pessinuntis Episcopi in Concilio Nicæno examinantur, & quare, 787. XVIII.
 Gregorius Neocæsariensis Episcopus ab Iconoclastia ad Fidem Catholicam revertitur, 787. XIX. Causa ejus excutitur, 787. XXI. In sedem suam restituitur, *ibid.*
 Gregorius Magnus comminatur Regni privationem, 800. XVIII.
 Gregorius Oeconomus, Nicephori Imp. ad Regem Sarracenorum Legatus, 805. I.
 Gregorius cum Basilio incarceratus, & quare, 809. XXXII.
 Grimoaldus sive Grimaldus filius Arichisii Ducis Beneventani, 787. LXIV. Obses apud Carolum Magnum, *ibid.* Patre mortuo Beneventum revertitur, 787. LXVI. Quæ S. Benedicto donaverit, *ibid.* Pro Carolo Magno adversus Græcos pugnans victor evadit, 788. III. Carolo Magno refragatur, 800. XXIII. Ab ipso pulverem in Gallias sparsum fuisse, creditum, *ibid.*

- Guillarius Venetorum Dux, 810. XVIII. Quomodo Pipinum Regem sibi reddiderit infensum, *ibid.*
 Gulæotes Leonis Armeni in hæresi affecta, 815. XI.
 S. Gummarus Confessor, 775. XI. Ejus res gestæ a quo descriptæ *ibidem.*
 Gundrada Pipini, Caroli Magni filii, filia, 811. XLVIII.

H

- H** Abdallas Sarracenorum Rex Christianos persequitur, 766. XX. Cruces Ecclesiarum aufert, *ibid.* Nocturnas vigilias, & litteras discere prohibet, *ibid.* Quo anno mortuus sit, *ibid.* Christianos manibus inscribi promulgavit edicto, & quare, 772. XXX. Jerosolymam venit religionis ergo, *ibid.*
 Habdallas alius Dux Sarracenorum a fratre pulsus ad Carolum Magnum confugit, 797. IX.
 Haddimelech Dux Sarracenorum Romanis infestissimus, 798. I.
 Hadaboldus Coloniensis Archiep. 819. II.
 Hadelhartus Pipini curam a Carolo Magno gerere commendatur, 806. XXVI.
 Hadriani Papæ testimonia de Synodo sub Stephano IV. 769. VIII.
 Hadrianus Papa creatur, 772. III. Vita ejus juvenilis quam præclara fuerit, *ibid.* Virtutes ejus, 772. IV. Joannem Aquilejensem Episcopum censuris Ecclesiasticis deterret, 772. V. Judices Romanos in exilium missos revocat, 772. VI. Legatos ad Desiderium mittit pro fide sibi præstanda, 772. VII. Pro recuperandis civitatibus Exarchatus agit, 772. VIII. Paulum Cubicularium in custodia detineri jubet, & quare, 772. X. De cæde Sergii sedulo inquirat, *ibid.* Sergii corpus honorifice sepeliri jubet, 772. XII. Exilium Paulo Sergii cædis reo decernit, 772. XIII. De eo salvando ejus consilium, 772. XIV. Studium ejus pro recuperandis rebus Ecclesiasticis, 772. XVI. Abbatem Sabinensem cum XX. monachis ad Desiderium mittit, *ibid.* Colloquium Desiderio, nisi civitatibus suis redditis, negat, 772. XVII. Muro Romam claudi fecit, 772. XIX.
 item Legationem ad Carolum Francorum Regem mittit, 773. I. Auxilium a Carolo M. adversus Desiderium petit, *ibid.* Romam militibus munit contra Desiderium Regem, 773. III. S. Petri templum ferro munit, & quare, *ibid.* Desiderium ne Romam veniat excommunicatione deterret, *ibid.* Aliam Legationem mittit ad Carolum Francorum Regem, 773. V. Ducatum Spoletinum sub jure B. Petri subjugavit, 773. X. Carolo Magno ad XXX. milliaria suos obviam mittit, 774. II. Carolum Magnum ingredientem aulam amplectitur, 774. III. Cum Carolo Magno omnibusque suis Deo pro victoria contra Longobardos gratias agit, 774. IV. Pro donatione Pipini confirmanda Carolum Magnum deprecatur, 774. V. S. Petri nb victorias Caroli Magni, Confessionem ornat, & quomodo, 774. IX.
 item honorifice Carolum Magnum Romam venientem suscipit, 781. II. Ungit Pipinum & Ludovicum in Reges, *ibid.* Filium ejus Pipinum baptizat, *ibid.* Legatos mittit ad Bavaricæ Ducem, *ibid.* Ei professio Fidei Catholicæ a Tarasio Patriarcha Constantinopolitano missa, 784. IX. Sacrorum rituum studiosissimus, 784. XV. Librum de eis scribit, *ibid.* Liber ejus desideratur, *ibid.* Libri istius quis nomenit, *ibid.* Ei Legatio & Epistola a Constantino & Irena, de creatione & consecratione Tarasii mittitur, 785. II. De gestis Constantinopoli certior redditur, *ibid.* Constantinopolim venire ab Imp. rogatur, 785. III. Legatos saltem mittere petitur, *ibid.* Litteræ responsoriæ ad Constantinum & Irenem exciderunt, 785. IV. Epistola a Tarasio ordinato missa, *ibid.*
 item exhorrescit ordinationem Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani, 785. XII. Quare, *ibid.* Quomodo Tarasium suscipiat, *ibid.* Ejus ad Imperatores Constantinum & Irenem epistola, 785. XIV. De Constantini Magni conversione laus differit, 785. XVI. Visionem ipsi Apostolorum demonstratam refert, *ibid.* Probat a temporibus Apostolorum imaginum fuisse usum, 785. XVII. In Iconomachos invehitur, 785. XXII. Testimoniis Patrum cultum SS. imaginum adstruit, 785. XXIII. Pseudo-syllogum Iconomachorum damnari ab Imp. petit, 785. XXVIII. Petit ab Imperatoribus restitui Romanæ Ecclesiæ, quæ hæretici abstulerunt, 785. XXIX. Nomen Universalis, impugnat, 785. XXX. Scribit ad Tarasium, 785. XXXV. & seqq. Pastoralem functionem explicat, 785. XXXVI. item collectionem canonum IXXX. a se elaboratam dat Ingilramno Episcopo Mediomatricis, 786. VI. Litteras a Tarasio accipit, 787. L. Cantores dat petenti Carolo Magno qui Gallicanum cantum corrigant, 787. LXIX. Nomina eorum quos dedit, *ibid.* Antiphonarium ordinavit, 787. LXX. Ejus ad Bertericum Archiepiscopum Viennensem litteræ, 787. LXXX. Tassiloni Bajoaricæ Duci excommunicationem minatur, & quare, 787. LXXII. S. Willehadum sedi Bremensi Episcopum præficit, 788. VIII. Præcipit eandem Ecclesiam Willehado dari, 788. VIII. XX. Ejus anno diluvium Urbis Romæ, 791. VIII. Pastoralis ejus cura in diluvio quanta fuerit, *ibid.*
 item Elipandi errorem, publicis litteris ad Episcopos Galliciæ & Hispaniarum demonstrat, 794. XI. Optionem hæreticis qualem det, *ibid.* Sententia ejus in hæreticos, *ibid.* Jubet pro hæreticis orari, 794. XII. Scribit ad Carolum Magnum, 794. XXXII.
 item cultum SS. Imaginum promovit, 794. XLI. De ejus sententia contra imagines quid garrierint adversarii, 794. XLIII. In eum manifesta calumnia, *ibid.* Adversariis respondet defendens S. Gregorium, 794. XLIV. S. Gregorii sententias expendit, 794. XLVI. Ex S. Gregorii sententia docet, & recipit cultum imaginum, 794. XLVIII. Instat pro restitutione turium & bonorum Rom. Ecclesiæ, 794. L. Aliqua pro temporis ratione dissimulat, 794. LII. Adversariorum singula confutat, *ibid.* Ejus obitus, 795. I. Quamdiu federit, *ibid.* Ejus felicitas, *ibid.* Varia ab eo feliciter confecta, *ibid.* Ejus epistolæ XLIII. in Vaticana bibliotheca perditæ, *ibid.* Earum summaria, 795. IX. Alia ejus scripta, 795. X. Obitum ejus Carolus Magnus, qui eum ut patrem coluit, doluit, 795. XI. Animam ejus religionis officiis persecutus est, *ibid.*
 item elemosynas pro eo erogat, *ibid.* Ubi sepultus, 795. XII. Epitaphium ei Carolus Magnus scripsit, *ibid.* Ejus res gestæ in basilica S. Petri, 795. XIV. In basilica S. Pauli, *ibid.* In S. Joanne Lateranensi, 795. XXIII. Alia in variis Ecclesiis, *ibid.* ad XXXVI. De diaconiis restauratis, *ibid.* De pauperum elemosynis ab eo collatis basilicæ S. Petri, 795. XXXVII. Urbis muros collapsos renovavit, 795. XXXIX. Quot Ordinationes habuerit, *ibid.*

- Hadrianopolim, Thraciæ cepit Crunus Bulgarorum princeps, 813. VII.
- Hæresiarcha Leo Isaurus quomodo primum hæreticus sit factus, 814. II.
- Hæresis Manichæorum a Nicephoro tyranno probata, 802. V. Eam Sergius instaurat, 810. IV.
- Hæresis Moschianorum, quæ fuerit, 809. XXI. Refellitur, *ibid.* Ab Anastasio monacho probatur, 899. XXXI.
- Hæreses extirpare laborat Michael Curop. 812. IV.
- Hæresibus variis inficitur Constantinopolis, 812. IV.
- Hæretici miracula edere non possunt, 765. I.
- Hæretici qui a S. Sophronio anathematizati, 809. XXIII.
- Hæretici damnandi ex more per Romanum Pontificem, 809. XXVII.
- Hæretici varii ubi damnati, 811. XXXVIII.
- Hæretici Astarti qui & unde dicti, 812. II.
- Hæretici Iconoclastæ falso prætextu insurgunt, 813. II. Constantinum Copronymum pro Deo invocant, *ibid.*
- Hæretici quando non audiendi sed docendi, 814. IX. Humana specie feræ vocantur, 814. XIX.
- Hæretici Apocritarii a Paschali Papa reiecti, 817. XXIV.
- Hæreticorum felicitas qualis, 768. XV.
- Hæreticorum nostri temporis delira suspicio de clavibus a Romanis Pontificibus ad Carolum Magnum missis, 796. XVI.
- Hæreticorum dispensatio præcurso Antichristi vocatur, 809. XI. Eorum conventus vitandus, 814. XXXV.
- Hæreticorum segmentum vocatur Ecclesia Constantinopolitana, 814. XLVI.
- Hæreticus dicendus qui monitus non restituit bona Ecclesiæ, 794. L.
- Hagiomachus spernit reliquias S. Euphemie, 796. XI.
- Harnidus filius Angilberti & Berhetæ, 792. IV. Frater Nithardi, *ibid.*
- Hathumarus sive Harimarus primus Episcopus Paderburnensis, 795. LXVI. Discipulus S. Burchardi, *ibid.*
- Hatto Comes Caroli Magni testamenti institutioni præfens, 811. XLVII.
- Hatto Episcopus Basileensis, 812. XII. Caroli Magni Legatus, *ibid.*
- Heistulphus Maguntinensis Archiepiscopus, 819. II.
- Helpidius Siciliæ Prætor deficit a Romanis, 781. IV. Fugatus quo se contulerit, *ibid.*
- Hemoinus Comes, 819. II.
- Henricus Dux Foroiulienensis Hunnos debellat, 795. LXVI. Avitis thesauris spoliatur, *ibid.* Thesauros eorum Carolo Magno mittit, *ibid.*
- Henricus Canisus de antiquitate Ecclesiastica bene meritus, 778. XXII. Quot Albinus Flaccii Epistolæ in lucem ediderit, *ibid.*
- Heracleotes Leonis Armeni in hæresi affecta, 815. XI.
- Herbipolensium Episcopus Megingaudus a S. Burchardo electus, 817. XVI.
- Herbipolensis Ecclesiæ laus, 791. VII.
- Heres Episcopus Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
- Hereditas Ludovici Caroli Magni filii, 806. XVIII.
- Hereditas Pipini filii Caroli Magni, *ibid.*
- Hereditas Caroli filii Caroli Magni, 806. XX.
- Hereditate neminem privari debere, nisi ob tres causas, ubi statutum, 772. XXIII.
- Heregismus. *Vide*, Arichismus,
- Herepempertus quando & quid scripserit, 787. LXV. Quomodo fuerit appellatus, *ibid.*
- Herialdus Rex Danorum, *Vide*, Arialdus, *Ann. Eccl. Tom. XIII.*
- Herimbertus primus Episcopus Mindensis Ecclesiæ, 786. XLIX.
- Herulphus Episcopus Galliarum provinciæ, 769. VII.
- Hetti Archiepiscopus Trevirensis, 819. II.
- Hetto Episcopus institutioni testamenti Caroli M. præfens, 811. XLVII.
- S. Hieronymi Martyrologium in quo peccet, 778. XXI.
- Hildebaldus Archiepiscopus Colonienfis, 804. II. Diploma Caroli M. Ecclesiæ Bremensi datum subsignat, 778. X.
- Hildebaldus Archicapellanus sacri Palatii, 816. XCVIII. Stephano Papæ a Ludovico Imp. obviam mittitur, *ibid.*
- Hildeboldus Episcopus præfens in Caroli M. testamenti ordinatione, 811. XLVII.
- Hildegardis nobilissima matrona Suevorum, 771. II. A Carolo M. in uxorem ducitur, *ibid.* Moritur, 786. VII. Quot annis cum Carolo vixerit, *ibid.* Ejus Epitaphium, *ibid.*
- Hildegardis filie Caroli Magni Epitaphium, *ibid.*
- Hildegardis Abbatisa, 789. VII. S. Desibodi res gestas conscripsit, *ibid.*
- Hildegem Comes Caroli M. testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
- Hildeprandus Dux Spoletanus, 788. III. Adversus Græcos bellum gerit, *ibid.* Eoque vincit, *ibid.*
- Hiltibaldus Episcopus Carolo M. in extremis præfens, 814. LVIII.
- Hincmarus Rhemensis Episcopus quando scripserit, 794. XXXI. Adversarius Septimæ Synodi, 794. XLII.
- Hirienfis Ecclesiæ translatio auctoritate Leonis III. facta, 816. XLVIII. Et quare, *ibid.*
- Hispanas mulieres cum Sarracenis matrimonio coniungi, debere quis decreverit, 770. XXII.
- Hispani ad Francos confugiunt a Mahometanis, 815. XXV. A Francis liberaliter excipiuntur, *ibid.* Immunitatem a Ludovico Imp. accipiunt, *ibid.*
- Hispania ab Aurelio invaditur, 870. XXII. Servili bello flagrat, *ibid.* Unde Evangelii prædicationem acceperit, 816. LI.
- Hispanicarum rerum scriptores, 812. XVIII.
- Historia Joannis Curopalatae a quo incepta sit, 811. XI.
- Historia Theophanis quousque producta sit, 813. VIII.
- Historiam scribit Leo grammaticus, 811. XI.
- Hispanicam scripsit Rudericus Toletanus Episcopus, 812. XVIII. Ecclesiasticam scribere cogitavit Anastasius, 813. X.
- Hominum diversa studia, 811. XXII.
- Horologium mirandæ artis ab Aarone Rege ad Carolum M. missum, 806. XXXII.
- Hortatio efficax Theodori Studitæ ad S. Platonem, 796. V. Eiusdem ad Euthymium, 796. VI.
- Hospitale S. Spiritus Romæ, vicus fuit Saxonum, 804. IX.
- Hofes etiam hominum virtutem reverentur, 801. XXIV.
- S. Huberti caput qualiter constitutum, 771. IV. Elevatio ejus atque translatio, *ibid.* Corpus illæsum inventum, *ibid.*
- Hugo Comes Turonensis Caroli M. ad Nicephorum Imp. Legatus, 812. XII.
- Hugo Caroli Magni naturalis filius, 817. XIX. In Monasterium detrusus ob conjurationis suspensionem, *ibid.*
- Humilitas Theodori Studitæ, 809. XLIII.
- Hunaldus Aquitanie Dux, 769. XV. Rebellans capitur, *ibid.* A Longobardis lapidibus obruitur, *ibid.*
- Hunni sive Avars duplici exercitu Carolum Magnum aggrediuntur, 788. V. Sed infelici

exitu, *ibid.* Ad Catholicam fidem sub Carolo M. convertuntur, 795. LXV. Ab Henrico Duce Forojulienſi debellantur, 795. LXVI. A Sclavis inſtantur, 805. II.
 Hypatius Episcopus Nicænus in Iconoclaſtiam lapſus, 787. XVIII. Pœnitens in Concilio Nicæno ſiſtitur, *ibid.*
 Hypolychniotes Leonem Armenum in hæreſi imitatur, 815. XI.

I

- S. Jacobi** Apoſtoli corpus Compoſtellæ re-
 pertum, 816. XLVIII. Translatio & in-
 ventio, *ibid.* LII. A Theodomiro Episcopo
 inventum, 816. LIII. Sub Alphonſo Caſto Re-
 ge inventum, *ibid.* Sepulcrum ejus promp-
 tuarium miraculorum dici poteſt, *ibid.*
Jacobi monachi Confeſſoris præconia, 818. XXV.
Jacobus Protoſpatharius a Leone Imp. capitur
 & quare, 780. III.
Jacobus Sirmundus Theologus & profeſſor So-
 cietatis Jeſu epistoliarum Theodori Studitæ
 tranſlator in Latinum, 814. XXIII.
Jagibertus Comes, 819. II.
Ibinalarabi Saracenorum Princeps, 777. V. Cum
 ſuis ex Hispania veniens Carolo Magno ſe &
 civitates ſuas dedit, *ibid.*
Iconoclaſtarum hæreſis unde orta, 787. XXXII.
 A Baſilio Ancyrano Episcopo anathematizati,
 787. XII. Item a tota Synodo Nicæna, 787.
 XXXII. Quam ſe imaginem profeſſi ſint vene-
 rari, 787. XXXIV. Eucharistiæ dicunt
 imaginem eſſe corporis Chriſti, *ibid.* Conſu-
 tantur, *ibid.* Concilium Oecumenicum extur-
 bant, 786. I. Ipſis Nicephorus Tyrannus fa-
 vet, 802. VI. Falſo prætextu inſurgunt,
 813. II. Eorum dux & coryphæus Joannes
 Lecanomantis, 814. V. Pſeudofynodum co-
 gunt, 814. XXXIV. Judæis peiores ſunt,
 814. XLVIII. Perſecutionem in Chriſtianos
 excitant, 817. XXXI. Vere Antichriſti dici
 poſſunt, 818. XXIII. Miſere Theodorum Stu-
 ditam laniant, 819. XV.
Idola in Saxonia a Carolo Magno deiiciuntur,
 772. XX.
Idola impie ſacras imagines vocari, 814. XVIII.
Jeremias Senonum Archiepiſcopus, 819. III.
Jerofolymæ ad Joannem Damascenum dona a
 Carolo Magno mituntur, 799. XIII.
Jerofolymitanæ Eccleſiæ profanata, & mona-
 ſteria Palæſtinæ deſerta, 812. XI.
Jerofolymitanus Patriarcha claves S. Sepulcri ad
 Carolum Magnum mittit, 799. XII.
Jesse Episcopus Legatus a Carolo Magno Ro-
 mam miſſus & quare, 799. VIII. Legatus Ca-
 roli Magni ad Irenem Auguſtam, 802. V.
Episcopus Wormatienſis, 809. LII. Caroli
 Magni teſtamenti inſtitutioni interfuit, 811.
 XLVII.
Jetro Moſem admonuit, 795. LXI.
Ignatius monachus res geſtas Tarſi ſcripſit,
 806. II.
Ignatius Abbas, 815. XVII.
Ignatius Michaelis Imp. filius, 813. XI. A
 Leone Armeno Imper. caſtratus, & quare,
ibid.
S. Hedefonſus injuſte a Concilio Francofordienſi
 proſcinditur, 794. VII. A Calumnia vindicatur,
 794. VIII. Ejus teſtimonia contra E-
 lipandi errores, 794. IX.
Imagines Sanctorum a S. Stephano defenduntur,
 765. VII. A Niceta Pſeudopatriarcha deſtru-
 untur, 767. XXIX.
 item Imagines duæ in pulvinari Irenes Impe-
 ratricis inventæ, 780. III. Quo modo hono-
 randæ ex ſententia Concilii Nicæni, 787.
 XL. 794. XXXVIII. Similiter ex ſententia
 Joannis Damasceni & Scholaſticorum, 787.
 XLII. Item ex ſententia Conſtantini Cypri
 Episcopi, 794. XXXVII. Fruſtra eas impu-
 gnatur, qui colit Crucem, 814. XIX. Turpi-
 ter Conſtantinopoli habentur, *ibid.* Diverſo
 modo res ipſas referunt, 816. XXXI.
Imagines ſunt libri idiotarum, 785. XVIII.
Imaginis honoris negotio ad prototypum tranſ-
 it, 814. XXXVIII.
Imagines cultæ fuerunt a principio naſcentis
 Eccleſiæ, 785. XV. Cultius earum iterum
 probatus, 769. VII. Quomodo in Oriente
 cultæ, 769. IX. Cultus earum in Eccleſia
 Gallicana viguit, 769. XI. A Ludovico Ca-
 roli Magni filio frequentatur, 794. XLI. A-
 dorationem Nicæna ſecunda Synodus rece-
 pit, 811. XXXVIII. Cultum Leo Armenus
 palam deſteſtatur, 814. V. Patres defendunt,
 814. XII. A Leone Armeno Imp. impugna-
 tur, *ibid.* Honos illarum naſcens cum Evan-
 gelio, 814. XVII. Variè a Theodoro Studitæ
 probatur, 814. XLIX.
Imago Chriſti crucifixæ Beryti, 787. XXIV. Ex
 Imag. Crucifixi latere lancea percuffo ſanguis &
 aqua profluit, 787. XXVII. Diverſa ex mira-
 culoso illo ſanguine miracula, *ibid.* Quando
 miraculum illud acciderit, 787. XXX.
Imago Dei ſemper prototypum reddere ex di-
 vina Scriptura probatur, 816. XXXI. Et ex
 Patribus; 816. XXXII. & ſeqq.
Immemorandi, monachi dicuntur a Conſtanti-
 no Copronymo Imp. 762. II. Item & San-
 ctos honorantes aut invocantes, 767. XXVII.
Immunitatis Regiæ falſæ deſenſor conſutatur ab
 Auctore, 800. XIX.
Imperator ſacris ſe immiſcens verè arguendus,
 814. XXI.
Imperatores Eccleſiæ dogmata tradere non de-
 bent, 819. I. Dum coronatur, numiſmata
 ſpargi ſolita, 769. XIV.
Imperatores Catholici liberam eſſe voluerunt Pon-
 tificis electionem, 774. XIV.
Imperii Occidentalis ſecuritas, 800. XVI.
Imperii inſignia quæ ſunt, 813. V.
Imperium a Nicephoro Tyranno invaſum, 802.
 I. Quale ſub eo fuerit, 811. IV.
Imperium divina diſpoſitione ex Oriente in Oc-
 cidentem tranſlatum, 800. IX. Ejuſdem con-
 veniens & neceſſaria tranſlatio, *ibid.*
Impietas poteſtati conjuncta veritatem ſuperat,
 814. XI.
Impii de morte juſti exultant, 765. XIX. Eo-
 rum vitæ longævitas, copioſior eorum ma-
 ledictio, 775. I.
Impoſtura Sigeberti de electione Pontificis Ca-
 rolo Magno ab Hadriano Papa collata,
 774. X.
Impoſtura Elipandi ad hæreſim ſuam ſtabilien-
 dam, 794. IV. Variè deſegitur, 704. V.
Incorporea etiam pingi poſſe, & juſſa a Deo
 ſculpi, 765. VIII.
Incurſio Arabum in Conſtantinopolim, 798. I.
Indulgentiæ conceſſæ Eccleſiis Germaniæ & Gal-
 liæ a Leone Papa III. 804. II. Data Eccle-
 ſiæ S. Suviberti a Leone Papa III. 804.
 IV.
Induſtria Ludovici Imp. in rebus gerendis,
 819. III.
Ingenium Leonis Armeni callidum, 814. I.
Ingilramnus Episcopus Mediomatricis Colle-
 ctionem Canonum ab Hadriano Papa accipit,
 & quare, 786. VI.
Ingreſſus Leonis Papæ III. in Werdam, 804. II.
Inſcriptio ſepulcri Pipini Regis, 768. XIII.
 Caroli Magni, 814. LX. Bernhardi Regis
 Italiæ, 817. XVIII.
Inſcriptio mirabilis eruta e muris Thraciæ,
 780. VIII.
Inſcriptio Crucis aureæ ab Angelis Alphonſo

- Casto miraculose fabricatae, 701. XI. Alia de templo ab eodem Alfonso erecto, 793. II. Alia in eodem templo obtestationem ejus continens, *ibid.*
- Inscriptio templi S. Crucis a Carolo Magno erecti prope Arelatem, 793. IV. Alia vetustissimi templi S. Petri in diocesi Avinionensi, *ibid.*
- Inscriptio marmoris appositi reliquiis S. Euphemiae, 796. XII.
- Insidiae Sergii S. Stephani discipuli in S. Stephanum, 762. VI. In Waldipertum presbyterum, 768. X. Dodonis in Stephanum Papam, 772. II. Leonis Archiepiscopi Ravenatum in Paulum cubicularium, 772. XIII. Constantini Imp. in Theodorum Studitam, 795. LVIII. Irenes Imp. in Constantinum filium, 796. IX. Paschalis Primmerii in Leonem Papam III. 799. XXIII.
- Invasores Sedis Apostolicae quae passi sint, 768. VII.
- Inventio reliquiarum S. Euphemiae quomodo facta, 796. XI. Corporum SS. Salvii & Superii, 801. XXI. S. Jacobi, 816. LII.
- Investiturae nomen Caroli Magni tempore non invenitur, 774. XV.
- Inundatio Tiberis monstruosa, 791. VIII.
- Joannis Damasceni sententia de cultu SS. Imaginum, 787. XLI.
- S. Joannis Chrysofomi scripta in S. Scripturam incendium Constantinop. absumpsit, 790. II.
- Joannes alius Episcopus Jerosolymitanus creatur, 795. LXV. Claves Dominici Sepulcri & vexillum Carolo Magno mittit, 800. XXII.
- Joannes Nepefinus Episcopus moritur, 770. XVI. Ejus Epitaphium, *ibid.*
- Joannes Abbas Monagriae praefectus Martyr, 766. XX.
- Joannes subdiaconus Legatus Pauli Papae ad Pipinum, 767. II.
- Joannes Episcopus Aquilejensis Gradensem Ecclesiam vexat, 772. V. Episcopos Istriae a Gradeni Ecclesia alienare studet, *ibid.*
- Joannes Aventinus haereticus historiam Bavariae suppressit, 772. XX.
- Joannes monachus cum Tarasio Patriarcha Nicaeam ad Synodum proficiscitur, 787. II.
- Joannes Gradenensis Patriarcha a Duce Venetorum necatur, 802. X.
- Joannes Protospatrius Constantini ab Irene matre ejusdem in exilium relegatur, 789. II. Confugit ad Ecclesiam, 789. III. A Tarasio Patriarcha alitur & necessitate urgente educitur & reducitur, 789. IV. Insidiosae iterum extra Ecclesiam a militibus rapitur, & vi ad Regiam ducitur, *ibid.* Quo modo fuerit dimissus, *ibid.*
- Joannes senex Constantini Imperatoris divortio cum Tarasio non consensit, 795. LII.
- Joannes Jerosolymitanus monachus questionem de processione Spiritus sancti movet, 809. LII.
- Joannes cognomento Lecanomantis Dux Iconoclastarum, 785. XII.
- Joannes Curopalata a quo historiam suam orsus sit, 811. XI.
- Joannes Episcopus Caroli Magni testamento interfuit, 811. XLVII.
- Joannes Episcopus Silvae Candidae Leonis Papae III. Legatus, 815. II.
- Joannes Atrebatensis Episcopus obviam Stephano Papae a Ludovico Imp. mittitur, 816. XCVIII.
- Joannes Dux Venetorum Patriarcham Gradensem necat, 802. X.
- Joseph presbyter Oeconomus nefarias nuptias Constantini benedicit, 795. LVI. Ejus causa Ecclesia perturbatur, 806. IX. Sacerdotio privatur, 816. XI. A Nicephoro Imp. recipitur, *ibid.* Cur ipsi Theodorus Studita non communicet, 816. XVII. Multos ad se allicit, 815. XI. Moechozeuxes appellatur, *ibid.* Item Christempectes, *ibid.* Temeritatis poenam experitur, 795. LVI.
- Joseph Archiepiscopus Thessalonicensis Theodori Studitae frater, 808. I. Palam negat se cum Nicephoro Imp. communicaturum, *ibid.* Epistola illius ad Simeonem, 808. XIX. Ejus Apologia de suo Episcopatu, *ibid.* Rationem reddit de separatione sua, 808. XIX. Queritur de Constantinopolitano Patriarcha & Simeone, 808. XX. In exilium mittitur, 809. VIII. & seqq. A Moechianis deponitur, 809. XLVI. Ecclesiae columna appellatur, *ibid.* Confessor egregius, 816. XLIII. Jambos contra Iconomachos scripsit, *ibid.*
- Josias quomodo Regnum suum ad cultum Dei studuerit revocare, 801. XVII.
- Irene Augusta monachismum restituit, 762. X. Propter sacras imagines redarguitur, 780. VII. Ipsa & Constantinus filius Imperium accipiunt, 780. V. Mox a suscepto Imperio conjugationem patitur, *ibid.* In Conjuratos animadvertit, *ibid.* Viri fratres ad sacerdotium cogit, *ibid.* Coronam a marito ablatam Ecclesiae reddit, *ibid.* Libertatem monasticae professionis concedit, *ibid.* Legationem ad Carolum M. mittit, 780. X. In milites Synodi Oecumenicae perturbatores quomodo agat, 786. III. Nova Helena a Concilio Niceno acclamatur, 787. XXI. 807. XLVI. Ejus impulsu repudiat filium sibi desponsatam Caroli M. filiam, 788. I. Causa cur illud egerit, *ibid.* Imprudenter Carolo bellum movet in Italia, 788. II. Vincitur, 788. III. Instigatur adversus filium, 789. I. Quomodo in filium ejusque fautores advertat, 789. II. Quale sacramentum, ab omnibus exegit, *ibid.* A Filio Regno pellitur, 790. I. Iterum Imperatrix pronuntiatur, 791. I. Constantinum filium Imp. excecat, & quid de hoc credendum, 796. VIII. Filio molitur insidias, 796. IX. S. Euphemiae templum restituit, 796. X. Cum Tarasio Patriarcha obviam procedit reliquiis S. Euphemiae, 796. XV. Legatos ad Carolum M. mittit, 798. VII. Ejus munificentia, 801. XXI. Epistolam a Theodoro Studita accipit, *ibid.* Vindex Dei & veritatis propugnatrix vocatur, 801. XXV. Deponitur, ab Imperio, 802. I. Custodiae mancipatur, 802. II. A Nicephoro convenitur, 802. III. Quae in Nicephorum tyrannum dixerit, 802. IV. Imperii privationem suis peccatis adscribit, *ibid.* Deportatur in exilium, *ibid.* Ejus obitus, 803. II.
- Irmingardis germana soror Hildebaldi Archiep. Colonienensis, 804. V. Filii submerfionem deplorat, & S. Suvibertum implorat, 804. VI.
- Irmingarda Ludovici Imperatoris uxor a Stephano Papa valde honoratur, 816. C. A Stephano Papa coronatur, *ibid.* Augusta a Stephano Papa appellatur, *ibid.* Ejus obitus, 819. XI.
- Irmino Abbas Caroli M. testamenti institutioni praesens, 811. XLVII.
- Irruptio Saxonum in Werdam, 778. V.
- Isaac Judaeus ad Regem Persarum Caroli M. legatus, 801. XX.
- Istriae provincia Carolo M. tributaria, 810. XVIII.
- Italiae regnum Notgardus sibi vendicare tentat, 775. IX.
- Iter Theodori Studitae relegitur, 796. II. Caroli M. Romam versus, 800. II.
- Itherius Abbas, 817. XI.
- Judaei imaginem Christi Beryti crucifigunt, 787. XXIV. Latus imaginis lancea percutientes sanguinem & aquam inde profluentem colligunt, 787. XXVII. Hoc miraculoso sanguine

guine diversa patrant miracula, *ibid.* Eorum ex hoc miraculo conversio, *ibid.* Bapuzantur, 787. XXVIII.
 Judæis peiores Iconoclastæ, 814. XLVIII.
 Judæos manibus inscribi edicto voluit Habdallas Rex Sarracenorum, 772. XXX.
 Judæus habitus Const. Copron. 767. XXVII.
 Judices Romani in exilium missi, ab Hadriano Papa revocantur, 772. VI.
 Judicium & examen Crucis, 806. XXIV.
 Judith filia Huelphi Comitis Ludovici Imp. uxor, 810. XII.
 Julianus a Ravennatibus ad Hadrianum Papam Legatus, 772. VIII.
 Juramento se publice purgat Leo Papa, 800. IV.
 Juramentum adversus sacras Imagines exigitur, 765. XII.
 Juvenalis Episcopi dignum commiserationis exemplum in Concilio Nicæno, 787. XIX.

K

K Aroffi monasterium a Ludovico Rege in Aquitania erectum, 807. VI.
 Kelmgoth Legatus a Carolo Magno Romam mittitur, & quare, 799. VIII.
 Kemulphus Rex Merciorum in Anglia Offæ successor, 796. XVII. Legationem ad Leonem Papam III. mittit, *ibid.* Ad eundem scribit, *ibid.* Se Leoni Papæ & S. Ecclesiæ subiicit, 796. XVIII. & seq. Leonem Papam de Metropolitana Dorovernensi Ecclesia consulit, 796. XX. Ad eundem munera mittit, 796. XXI.
 Krodo, idolorum Saxonum, 780. X. Ejus figura, *ibid.* Facti Christiani, execrantur, *ibid.*

L

L Achano draco promovetur a Copronymo ad prætoriam dignitatem, 766. XIII. Ejus crudelitas, 766. XVIII. Res monasticas comburit, & reliquias Sanctorum, 777. I. Ejus in monachos crudelitas, *ibid.*
 Læticia publica ex pace & unitate Ecclesiæ, 800. II.
 Latojus ob veritatem custodiæ mandatus, 809. XXXII.
 Laicus nullum ad Pontificatus ordinem posse promoveri ubi sancitum, 769. IV. Et quare, 785. XXXII.
 Lairadus Episcopus Lugdunensis Caroli M. testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
 Lambertus Dohel Embricensis submersum Gocellinum fluvio extrahit, 804. VI.
 Landranus Turonensis Episcopus, 819. II.
 Lantfrid Abbas Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
 Lantfridus Caroli Magni ad Regem Persarum Legatus, 801. XX. In itinere moritur, *ibid.*
 Lateranense triclinium a Leone Papa III. Factum, 796. XXX.
 Lateranense Concilium CCCCLXXXIII. Episcoporum fuit, 816. XLIX.
 Laudatio Theodori Studitæ de Eudocine virgine, 816. XIII. & seq.
 Laudes Irenæ Imperatricis de relaxatis tributis, 801. XXII.
 Lavisso & Leonatus Sergium e carcere abducunt & interficiunt, 772. XI. Scelus perpetratum, fatentur, 772. XII.
 Labuinus Daventriæ Evangelium prædicavit, 778. XI.
 Lectiones colligi ex Patribus Carolus Magnus iubet, 807. III.
 Legati Caroli Magni a Desiderio civitates Ecclesiæ Romanæ reddi petunt, 773. V.

Legati Constantini Copron. ad regem Pipinum, 766. XXI.
 Legati alii Ludovici Imp. non admissi in electione Romani Pontificis, 774. XV.
 Legati Tarasii Patriarchæ Constantinopol. ad tres alios Orientales Patriarchas missi cur legationem suam non impleverint, 785. XL.
 Legati Irenes Imp. ad Carolum Magnum, 798. VII.
 Legati Caroli Magni Romam missi, 799. VIII. Alii ejusdem ad Irenem Augustam, 802. I. Redeunt cum pace, 802. V.
 Legati Nicephori Imp. redeunt cum pace Constantinopolim, 803. III.
 Legati Dominici qui appellantur, 819. II.
 Legatio Stephani Papæ IV. pro Synodo agenda ad Reges Franciæ, 768. XI. Alia ejusdem ad Desiderium Regem Longobardorum, 770. VII. Alia ad Carolum Francorum Regem, 770. XV. Venetorum ad Hadrianum Papam, 772. V. Caroli Magni ad eundem, *ibid.* Desiderii Regis ad Hadrianum Papam, 772. VI. Alia ejusdem ad eundem, 772. XVII. Alia Hadriani pro recipiendis civitatibus Ecclesiæ Romanæ, 772. XVIII. Alia ejusdem ad Carolum Francorum Regem, 772. XIX. 773. I. Secunda ejusdem ad eundem pro subsidio adversus Desiderium, 773. V.
 Legatio a Constantino & Irene Imp. ad Hadrianum Papam de creatione & consecratione Tarasii, 785. I.
 Legatio monachorum Palæstinae ad Tarasium Patriarcham Constantinop. & Imperatores, 785. XLI. Alia Tassilonis Ducis Bajoariæ ad Carolum Magnum Romam missa, 787. LXXI.
 Legatio Theodoni Regis Avarum ad Carolum Magnum, 795. LXV.
 Legatio & munera a Leone Papa ad Carolum Magnum, 796. XVI. Et qualia illa fuerint, *ibid.* Caroli Magni ad Leonem Papam III, 796. XVII.
 Legatio Kemulphi Regis Merciorum ad Leonem Papam III. *ibid.* Regis Sarracenorum ad Carolum Magnum, 801. XXV. Nicephori Imp. ad Sarracenorum Regem, 805. I. Alia ejusdem pro pace confirmanda ad Pipinum, 810. XIX. Theodori Studitæ ad Leonem Papam III. 809. XIII. Ejusdem ad Paschalem Papam, 818. II. Michaelis Curopalatæ Imp. ad Carolum Magnum, 812. XII. Caroli M. ad Michaelem Imp. 813. IX. Diversorum, ad Ludovicum Imp. 814. LXV. Leonis Papæ III. ad Ludovicum Imp. 815. VIII. Paschalis Papæ ad Ludovicum Imp. 817. III. Leonis Imp. ad Ludovicum Augustum, 817. XIX. Paschalis Papæ Constantinopolim, 818. XIII.
 Legationes aliæ ex diversis locis ad Ludovicum Imp. 814. LXV.
 Legatorum nomina Stephani Papæ IV. ad Desiderium Regem Longobardorum, 770. VII. Venetorum ad Hadrianum Papam, 772. V. Ravennatum ad Hadrianum Papam, 772. VIII. Hadriani Papæ & Caroli Magni ad Tassilonem ducem Bajoariæ, 781. II. Cum Tarasio Patriarcha Nicæam ad Synodum proficiscentium, 787. II. Tassilonis Ducis Bajoariæ ad Carolum Magnum, 787. LXXII. Caroli Magni Romam missorum, 799. VIII. Eorum in itinere obitus, 801. XX.
 Legatorum Caroli Magni cum Leone Papa disputatio, 809. LVII. & seqq. Michaelis Imp. ad Carolum Magnum, 812. XII. Caroli M. ad Michaelem Imp. 813. XI. Eorum quos Leo Papa ad Ludovicum Imp. miserat, 815. II.
 Leges a Carolo Magno Imperatore sancitæ, 801. IX & seq.
 Leges Francorum inter se diversæ, *ibid.*
 Leges novas Carolus Magnus non condit, 801. XV. Quomodo sancire consueverit, 819. VIII. de

de Legibus popularibus Bavaria, 872. XXVI. Legum Ecclesiasticarum collectio Caroli Magni jussu facta, 801. XV.

Leo IV. Imp. patri Constantino Copronymo succedit, 775. VI. Pius apparuit, *ibid.* Concilium ejus in administrando Imperio, 775. VIII. Constantinum filium coronat Imperatorem, 776. I. Telericum Regem benigne suscipit, 777. I. Eundem Patricium creat, *ibid.* Telerico uxoris suæ consobrinam matrimonio jungit, *ibid.* Ejus cum Theophane Isacio certamen, 777. III. Persequitur cultores SS. Imaginum, 780. III. In Irenem uxorem suam ob cultum SS. Imaginum invehitur, 780. III. Moritur, & quo morbo, 780. IV.

Leo filius Constantini nascitur, 796. IX. Moritur, 797. I.

Leo Papa III. creatur, 795. XI. Qualis fuerit ante Pontificatum, *ibid.* Ejus insignes virtutes, *ibid.* Fabella de manu sibi præcedente reicitur, 795. XII. Legationem & munera ad Carolum Magnum mittit, 796. XVI. Et qualia fuerint, *ibid.* Ejus epistola ad Regem Mercuriorum, 796. XXII. Ejus liberalitas, 796. XXV. Quæ ornamenta S. Petro fieri curavit, 796. XXVIII. Quæ S. Pauli & Salvatoris basilicæ, *ibid.* Quæ in titulo S. Anastasiæ fecerit, & S. Sabinæ, *ibid.* Quæ in basilica SS. Felicis & Adæucti, S. Mennæ, S. Vitalis, S. Sixti, S. Cornelii, S. Zotici, S. Mariæ, quæ in Basilica S. Pauli, 796. XXVII. Quæ in S. Andree in Constantiniana, *ibid.* In titulo S. Eudoxiæ, in sancti Clementis, 796. XXVIII. In titulo S. Sufannæ, *ibid.* In Lateranensi Patriarchio, 796. XXX. Quæ in Ecclesia S. Priscæ, *ibid.*

item Leo Papa III. quæ passus a suis persecutoribus, 799. I. & *seqq.* Oculi ejus eruuntur, & lingua præcinditur, *ibid.* Processio ejus in Litaniam Majori, *ibid.* Semivivus a persecutoribus dimittitur, *ibid.* Totus saucius in custodiam detruditur, 799. IV. Eripitur, & perducitur in basilicam S. Petri, *ibid.* Visum a Deo recipit, & linguam ad loquendum, *ibid.* Spoletum ducitur, 799. V. Ereptus proficiscitur ad Carolum Magnum, *ibid.* A Carolo Magno & suis honorifice excipitur, 799. VI. Adversus eum falsa crimina ab adversariis confinguntur, *ibid.* Romam revertitur, 799. VII. Causa persecutorum ejus cognoscitur, 799. VIII. Pro persecutoribus orat, 799. IX. Dedicat altare Ecclesiæ Paderburnensis, 799. X. Invisit corpus S. Severini, *ibid.* Capellam in Eresburg dedicat, 799. XI. Capellæ in Eresburg privilegium concedit, *ibid.* Carolo Magno obviam procedit Romam venienti, 800. III. Ejus causa in Synodo proponitur & cognoscitur, 800. IV. Publice se juramento purgat, *ibid.* Formula purgationis ejus, 800. V. Carolum Magnum Imperatorem coronat, 800. VI. Filium ejus Regem ungit, *ibid.* Imperium ex Oriente in Occidentem transfert, 800. IX. Quæ in Ecclesiam beati Pauli contulerit, 801. I. & *seqq.*

item Leo Papa III. quid in Ecclesia S. Petri fecerit, 801. V. Quid in S. Pauli ante lapsum testum ejus, 801. VI. Quid in S. Mariæ ad præsepe, *ibid.* Quid in S. Laurentii extra muros, 801. VII. in S. Callisti, in S. Mariæ ad Martyres, in S. Bonifacii, & S. Mariæ in Cosmedin, in SS. Cosmæ & Damiani, in S. Valentini, *ibid.* In SS. Nerei & Achillei, in S. Mariæ in Dominica, in S. Sabæ, in S. Gerasimi, in S. Gregorii, in titulo S. Pammachii, in S. Andree Apostoli in Silice, 796. VIII. Pallium dat Fortunato Gradeni Patriarchæ, 804. III. Iterum venit in Germaniam ad Carolum Magnum, & quare, 804. IV. Honorifice a Carolo Magno excipi-

tur, *ibid.* Quid in Germania egerit, *ibid.* Indulgentias concedit Ecclesiis a se consecratis in Germania & Gallia, *ibid.* In Vverdam ingreditur, *ibid.* S. Suiberti vita ipsi prælegitur, *ibid.* S. Suibertum inter Sanctos adscribit, *ibid.* Ecclesiæ S. Suiberti Indulgentias & auream crucem donat, *ibid.* Testamento Caroli Magni sua manu subscripsit, 806. XXVI. Adalhardum Abbatem familiarissime excipit, 807. VII. Quid ipsi per locum dixerit, *ibid.* Regem Nordanhumbroborum Regno restituit, 808. XXXIII. Litteras a Theodoro Studita accipit, 809. XIV. Alias ab eodem, 809. XVII. Disputatio ejus cum Legatis Caroli Magni, 809. LVII. ad LXVI. Reprimit Legatos importune petentes, 809. LIX. Licentiam dedit cantandi Symbolum, 809. LX. Suadet Symbolum non cantandum, 809. LXI. Duplex Symbolum in scutis argenteis in S. Petro poni curavit, 809. LXII. In Symbolo verbum Filioque omisit, *ibid.* Conjunctio in ipsum, 815. I. Obitus ejus, & res collata in ornamentum Ecclesiarum, 816. XLVIII. ad XCVI. Hiriensem sedem Compostellam, transtulit, 816. XLVIII. Pluries in die Missas celebravit, 816. LIV. Ovetensem Ecclesiam Archiepiscopatu insignivit, *ibid.* Quæ ornamenta Ecclesiis contulerit, & quas struxerit aut repararit, *ibid.* ad XCVI. Ubi sepultus sit, 816. XCV. Quamdiu ejus sedes vacaverit, *ibid.* Quot ordinationes fecerit, *ibidem.*

Leo Archidiaconus legitime Episcopus Ravennæ ordinator, 769. XIII. 772. XIII. Paulo Cubiculario insidiatur, *ibid.* Eundem occidi præcipit, 772. XIV. Ob occisum litteras deprecatorias ad Pontificem mittit, *ibid.*

Leo Rhodiensis Episcopus in Iconoclastarum hæresim lapsus, 787. XVIII. Pœnitens in Concilio Nicæno examinatur, *ibid.*

Leo Episcopus Iconii Iconoclastiam abnegans Concilio Nicæno examinandus sistitur, *ibid.*

Leo Episcopus Carpathi pœnitens a Concilio Nicæno examinatur, *ibid.*

Leo Patricius Nicephoro ad occupandum Imperium adjutor, 801. I.

Leo Episcopus in Chersone ob veritatis confessionem persecutionem patitur, 809. XXXII.

Leo Grammaticus historiam scribit, 811. XI.

Leo Spatharius Siculus Legatus Caroli Magni ad Nicephorum Imp. 812. XII.

Leo Armeniacorum Prætor, 811. I. Imperator eligitur, in locum Michaelis Curopalata, 813. IV. Cedit ipsi sponte Michael, *ibid.*

Ejus in Christianos persecutio, 814. I. Cum Orthodoxis congregatur, 814. VIII. Vult Orthodoxos & hæreticos simul congregari, 814. IX. Differit palam adversus imagines, 814. XIII. Argumentum ejus ex veteri Testamento contra imagines refellitur, 814. XVI.

Ira fremens quid in Præpositos monasteriorum, 814. XXX. Silentium indicit Orthodoxis, 814. XXII. Edictum ejus ad Confessores missum, *ibid.* Nicetan Patricium in exilium mittit, 814. XXXII. Omnes Confessores Constantinopoli eiicit, 814. XLII.

Deum incomprehensibilem in tabula unius cubiti effingi non vult, 814. XLV. S. Zachariæ corpus Venetias mittit, 814. LVI.

Ejus in Orthodoxos persecutio augetur, 815. III. Eiusdem edictum quo Archimandritæ Constantinopoli vocantur, 815. IV. X. In sanctimonialia sævit, 816. XX. XXVII. Ad Ludovicum Imp. Legatos mittit, 817. XIX.

A Theodoro Palæstino redarguitur, 817. XXXVII. Theodorum Palæstinum cum Theophane cæsum in exilium mittit, 817. XXXIX.

Persecutio ejus pluribus Martyribus illustris, 818. XXVII.

Leoninus Consul & Dux postea monachus, 795. XX. Moritur, *ibid.* Quid ob peccatorum suorum veniam reliquerit, 795. XXI.
 Leontius Scribaniarius, 768. VIII. Concilii Acta sub Stephano IV. copulo legit, 769. XI.
 Leontius apostata, 809. XLVI. Leoni Armeno in hæresi fautor, 814. VII. Crudelis persecutor factus Orthodoxorum, 816. XLIV. Christianos crudeliter excruciat, 818. XII.
 Libellus calumniarum adversus S. Stephanum. Martirem compositus, 763. III.
 Liber adversus Nicanam Synodum secundam missus ad Hadrianum Papam a Carolo Magno cõjus fuerit, 794. XXX.
 Liber vitæ canonicæ normam gestans compositus in generali conventu Aquisgranensi, 817. VI. Missus per omnes civitates & monasteria Canonici ordinis Imperii Ludovici Imp. *ibid.*
 Liberalitas Leonis Papæ III. in clerum, 796. XXV. Michaelis Imp. 812. XII. Procopiæ Augustæ in Senatum, & mulieres militum interemptorum, *ibid.*
 Libidine nefanda turpissimus Constantinus Copronymus, 767. XXIX.
 Libido Nicephori Imp. & crudelitas, 807. I.
 Liburnia Carolo Magno tributaria, 810. XIX.
 Licentia cantandi Symbolum data a Leone Papa III. 809. LX.
 Licentia disputandi adversus hæresim quando concessa, 784. II.
 Licho Sclavorum Dux, 805. II. A Carolo Magno perimitur, *ibid.*
 Lippia fluvius, 776. IV.
 Lirm amnem sicco pede Apollinaris Abbas pertransivit, 818. XXVIII.
 Litaniam Majorem Leo Papa celebrat, 799. II.
 Litteræ singulæ totius Alphabeti certum aliquem numerum denotant, 770. XVI.
 Locus sacrus profanatur, 766. IX.
 de Longobardorum crudelitate conqueritur Paulus Papa, 767. II. Ravenna Episcopum potentia intrudunt, 769. XIII. Hunaldum lapidibus obrunt, *ibid.* Christophorum & Sergium comprehendunt, 770. V. Eisdem excæcant, 770. VI. Eleranos interficiunt, 772. XV. Utriculum castrum occupant, *ibid.* Fuga ipsorum miraculosa, 773. VIII. Crines solutos habere vetus ipsorum mos est, 773. IX. Defectionis eorum ad Romanos quod signum dare solerent, *ibid.* Regnum eorum a Carolo Magno subiugatur, 774. VII. Græcos in bello fugant & cædunt, 788. III.
 Lotharius Ludovici Imp. primogenitus, 817. XV. A patre Imperator creatur, *ibid.*
 Lucas Siculus quando vixerit, 810. IV.
 Lucubrationes Pauli diaconi, 774. XIX.
 S. Ludgerus primus Episcopus Monast. 778. III. 809. LXIII. 818. XXVIII. Aliam epist. ad Xixfridum de rebellione & vastatione Saxonum scripsit, 778. III. Ex Frisia oriundus Frisiorum Apostolus, 778. XI. Sancti Gregorii Sancti Bonifacii discipuli discipulus, 778. XII. In Angliam missus Albinum docentem audit, *ibid.* Daventriam a S. Lebuino per visum vocatur, *ibid.* Idolorum sana in Frisia destruit, *ibid.* Obitus ejus, 809. LXIII. Lucubrationes ejus, 809. LXIV. Prius preces absolvere cupit, quam Imperatori parere, *ibid.* Episcopus monasticis institutis se erudiri curat, 818. XXVIII. Monachismum in Frisia & Saxonia propagavit, *ibid.*
 Ludovicus Hadrianum sine suorum Legatorum presentia electum Rom. PP. laudavit, 774. XVI. Nascitur, 778. XXXII. Imaginum cultum plusquam pater commendat, 794. XLI. Hæreditas a patre ipsi legata, 806. XIX. Restituit Christianam religionem in

Aquitania, 807. VI. Et quæ *ibid.* Coronatur Imperator a patre, 815. XII. Carolo Magno patri in Imperio succedit, 814. LXIV. Laborat ut Leonem Papam defendat, 815. I. Ejus in Hispanis excipiendis humanitas, 815. XXIII. Eius diplomata pro immunitate Hispanorum fugientium in Franciam, 815. XXVIII. Nortmannos domat, 815. XXXI. Quomodo Stephanum Papam in Galliis exceperit, 816. XCVIII. Ter ante Pontificem in terram procidit, 816. XCX. Stephanum Papam intrantem Ecclesiam manu sustentat, *ibid.* Ter Stephanum Papam quibus verbis salutarit, *ibid.* Secundus David a Stephano Papa vocatur, *ibid.* A Stephano Papa Imperator coronatur cum uxore, 816. C. Magis dare quam accipere solitus, *ibid.* Aquisgrani conventum provinciam celebrat, *ibid.* In vitæ discrimen adductus, 817. V. Aquisgrani conventum generalem habet, 817. VI. Edicto ejus Ecclesiæ reformatio facta, 817. VIII. Item constitutio ejus de rebus S. Petro donatis & restitutis, 817. X. Abodritos a se deficientes comprimit, 817. XV. Coniuratur in ipsum, *ibid.* De conjuratis indulgenter supplicium sumit, 817. XVII. Ejus de Bernharri Italiæ Regis morte dolor, 817. XIX. Aquisgrani conventum habet, 819. I. Capitulares in eo Constitutiones, 819. II. Ejus industria in rebus gerendis, 819. III. Carolum Magnum Imp. imitatur, 819. VI. Ejus Constitutiones auctoritate Sedis Apostolicæ firmata, 819. VII. Matrimonium cum Judith, 819. XII. Conventum in Engelheim habet, *ibid.*
 Luitgardis Caroli Magni uxor ubi sepulta, 800. II. Ejus commendatio, *ibid.* Ubi & quando obierit, *ibid.* Cultrix S. Liobæ virginis insignis, *ibid.* Paulinum Patriarcham Foro-Juliensem coluit, 802. XI. Ejus ad eundem munera, *ibid.*
 Lullus presbyter S. Burchardo & successori ejus Mengingando supervixit, 791. VII.
 Lupus Abbas Ferrariensis, 814. LXI. Quando claruerit, 802. XII.
 Lutetia alias Parisi vocata, 779. I.
 Luxus vestium in Clericis corrigitur a Tarasio, 784. XIV.

M

M Acarius Antiochiæ Præsul, 811. XXXVIII. In Concilio Constantinopolitano III. damnatus, *ibid.*
 Macedonius a Concil. Constantinop. damnatus, 811. XXXVII.
 Macenarius Abbas, 817. II.
 Machliniæ in Belgio prædicat Evangelium S. Rumoldus, 775. XI.
 Madi Princeps Sarracenorum Christianos persequitur, 780. I. Romanum Imperium sibi vestigale reddit, 781. IV.
 Magnus presbyter Legatus a Venetis ad Hadrianum Papam, 772. V.
 Maguntia conventus generalis a Carolo M. habetur, 800. II. Alius, 813. XVI.
 Mainardus Episc. Urbinas a Petro Daniiano litteras accipit, 779. IV.
 Mallum quid significet, 815. XXIV.
 Manichæa quomodo Sergium seducat, 810. V. Suo arbitrio Scripturam sacram interpretatur, 810. VI.
 Manichæorum hæresis a Nicephoro Imp. probatur, 802. VI. Eorumdem dogma quale, 812. I. A Michæle Curopal. gladio necantur, 812. II.
 Manno Nuvenpurgensis Episcopus, 772. XXIV. Con-

- Concilio apud Dingolwingam interfuit, *ibid.*
 Mantuæ Sanguis Christi qui de latere ejus fluxit, reperitur, 811. XXVIII.
- Manuel Episc. Hadrianopolitanus, 813. VII. Cum sociis a Bulgaris in Hadrianopolis invasione martyrium passus, *ibid.*
- Maranatha vox ex Syriaca voce deducta, 775. XI. Ejusque significatio, *ibid.*
- Marcellinus presbyter S. Suuiberti socius, 804. III.
- Marcus Velferus Augustanus doctrina & nobilitate illustris, 772. XXII. Bavarix historiam in lucem vendicavit, *ibid.*
- Maria Armena nubit Constantino Irenæ filio, 788. I. Neptis S. Philareti Misericordis, *ibid.* Humili loco nata quomodo ad Imperium pervenit, *ibid.* A Constantino repudiatur, *ibid.* Monacha fieri cogitur, *ibid.* Veneni dati ab eodem falso accusata, 795. XLVII. In exilium mittitur, 816. XXIV. Ejus confessio, *ibid.* In monasterio vitam degit, *ibid.*
- Marianus Scotus correctus, 769. III.
- Marinus Annæ viduæ in peregrinatione socius, 762. IX.
- Marinus presbyter Episc. a Paulo Papa creatur & quare, 767. II.
- Martyres sub Copronymo, 767. XXVIII. Alii sub Nicephoro Imp. 810. III. Alii a Bulgaris necati, 811. VIII. Alii ab iisdem in Hadrianopolis invasione, 813. VII. Vere qui patiuntur propter Christum, 816. XXXIII. Frequentes sub Leonis Armeni persecutione, 818. XXXVII.
- Martyrum aliorum corpora per plateas trahuntur, 767. XXV. Vitas eorum in carcere scribit S. Theodorus Studita, 818. XXIV. Eorum sanguis irrigat Ecclesiam, 819. XXVII.
- Martyria in Syria a Sarracenis illata, 780. I.
- Martyrium S. Pauli monachi, 766. XVII. Stephani monachi, 767. XVI. S. Salvii, 801. XXI. Thadæi monachi, 814. LIII.
- Martyrologia S. Hieronymi, aut Bedæ, a quo reddita sint locupletiora, 778. XX.
- Martyrologium S. Hieronymi in quo peccet, 778. XXI.
- Martyrologium Bedæ Kalendarum præteritione peccat, *ibid.*
- Matrimonium contrahentes benedicendi sacri ritus, 808. VI.
- Matthias Flaccus Illyricus fugillatur ab Auctore, 800. XIX.
- Mauhmat & Habdalla fratres pro Regno inter se certant, 778. I.
- Maura martyr, 767. XI.
- Mauri Carolum M. classe erumpunt, 807. III. A Carolo M. profligantur, *ibid.* Ipsi solvuntur virgines loco tributis, 770. XXII.
- Maurianus subdiaconus interest degradationi Constantini Pseudodapæ, 768. VIII.
- Mauritius Dux Ariminenfis, 769. XIII. Leonem Archidiaconum carceri includit, *ibid.*
- Mauritius Dux Venetiarum, 772. XIII. Ejus filius a Desiderio captivus detinetur, *ibid.*
- Maurogatus patruus Alphonfi Casti, 783. V. Hunc regno pellit, *ibid.* Virgines tributis loco Mauris pendere spondet, *ibid.* Quando obierit, 790. II.
- Mediolanum transfertur corpus Bernharti Regis Italix, 817. XVIII.
- Meginhartus Comes Caroli M. testamenti institutioni interfuit, 811. XLVII.
- S. Meinulphus Ecclesix Paderbornensis diaconus, 816. C.
- Megingandus S. Burchardo in Episcopatum Heribipolensem substituitur, 791. VII.
- Merciorum Regnum depressum, 805. IV.
- Mesopa locus Apolloniæ in quo Theodorus Studita a Leone Imp. exulare jubetur, 814. XLII.
- Ann. Escl. Tom. XIII.*
- Methodius Apocrisarius Nicephori Patriarchæ ad Rom. Pontificem Legatus, 818. V. Quid ipsi Romæ acciderit, *ibid.*
- Michael Ravennatis Ecclesix Scriniarius Longobardorum potentia in Sedem Ravennatem intruditur, 769. XIII. Difficulter ex Sede amoveri potest, *ibid.* Quamdiu Sedem Ravennatum occupavit, *ibid.* Eiicitur e sede a Ravennatibus, & Romam mittitur, 769. XIV.
- Michael monachus sui temporis scriptor, 795. LIV. Reditum Theodori Studitæ ab exilio describit, 797. VI. Tarasium contra obloquentes excusat, 797. VII.
- Michael Episcopus Legatus Nicephori ad Carolum M. 803. III.
- Michael Episcopus Sinnaculorum munera Nicephori Patriarchæ Constantinop. ad Leonem Papam defert, 811. XVIII. In exilium a Leone Armeno eiicitur, 814. XXXII.
- Michael Episcopus Michaelis Imp. ad Carolum Magnum Legatus, 812. XII.
- Michael Episcopus contra Leonem Imperatorem agit, 812. X.
- Michael Curopal. in Imperatorem ab Orientalibus assumitur, 811. VI. Ejus consilio de Imperio non omnes assentiuntur, 811. VIII. Imperator coronatur, 811. XI. Ejus libertas, 811. XII. XVIII. Contra Manichæos gladio agit, 812. I. Edictum ejus contra eosdem, 812. II. In extirpandis hæresibus laborat, 812. IV. Ejus clementia, *ibid.* Ad Carolum Magnum Legatos dirigit, 812. III. Profugos Christianos benigne suscipit, 812. XI. Fidei Catholicæ professionem ad Leonem Papam mittit, 812. XII. Tarasii memoriam colit, 813. I. Contra Bulgaros pugnat, 813. III. Vincitur, & fugit, *ibid.* Ejus de deponendo Imperio consilium, 813. IV. Sponte cedit Leoni Armeno, *ibid.* Monasticam vitam profitetur, *ibid.* Cum uxore & filiis in insulam deportatur, 813. XI.
- Miles gibbosus curatur, 765. V. Ejurans cultum SS. Imaginum divinitus punitur, *ibid.*
- Milites hæretici Tarasio Episcopo Constant. infesti, 784. XII. Concilium Oecumenicum exturbant, 786. I. Quomodo ab Imp. multati, 786. IV.
- Mindensis Ecclesix in Saxonia origo, 785. XLIX. Unde nomen sortita, 785. LI. Divertorum Sanctorum reliquiis ornatur, *ibid.*
- Miracula ab hæreticis fieri non possunt, 765. I. Alia S. Stephani virtute SS. Imaginum *ibid.* Alia Theophanis Confessoris, 816. IV.
- Miraculis claret item Paulinus Patriarcha Aquilejensis, 802. XI. Item Stephanus Papa, 816. C. 817. I. Item Apollinaris Abbas, 818. XXVIII.
- Miraculorum promptuarium S. Jacobi sepulcrum dici potest, 816. LIII.
- Miraculum aliud ingens de fuga & nece Saxonum, 776. IV. Aliud in cœmeterio S. Suuiberti, 778. VIII. Aliud in Brunone milite Westphalo, 783. II. Aliud de imaginis oculum eruente, 785. XLVIII. De imagine Christi crucifixa Beryti, 787. XXVI. Aliud de Anglo quodam surdo & muto, 787. LXVIII. Aliud in Leone Papa excæcato & linguam amputato, 799. IV. Aliud de puero in Rhe-no merfo, 804. V.
- Modestia Caroli Magni in vestitu, 800. VIII.
- Mœchianorum Synodus, 809. XIX. Eos urget Theodorus Studita, 809. XX. Hæretici in quo delirabant, *ibid.* Eorum hæresis refutatur, *ibid.* Ab Anastasio monacho probatur, 809. XXXI. Sententia eorum a Theodoro Studita probatur esse hæresis, *ibid.* Josephum Episcopum Theffalonicensem deponunt, 809. XLI.
- Mœchosynodus Constantinopoli contra Theodorum

rum Studitam habetur, 809. V. Ejus Acta, 809. VI.
 Monachi Palæstinae legationem mittunt ad Tarasium Patriarcham Constantinop. & Imp. 785. XLI.
 Monachi a Constantino persecutionem patiuntur, 762. I. Quamdiu non fuerint Constantinopoli, 762. X. Præclari fidei defensores, *ibid.* Disperguntur, 763. XVI. Auxentiani in Proconneso adificat monasterium, 763. XVIII. CCCXLII. in carcere detinentur, 767. VIII. Ingentem persecutionem patiuntur, 770. XXIII. Tamquam lumina quædam conspiciuntur, 775. VII. Discipuli S. Platonis persecutionem patiuntur, 795. XLIV. Item Theodori Studitæ 795. LIX. Alii Theodori Studitæ Imp. Constantini colloquium vitant, *ibid.* Alii & sacerdotes imitantur Theodorum Studitam, *ibid.* Iterum a Constantino Imp. persecutionem patiuntur, 796. I. Dispersi a Theodoro Studita colliguntur, 797. VIII. Captivi a Saracenis venduntur, 807. III. Extrema a Nicephoro Imp. patiuntur, 809. VIII. LVI. monasterio suo eiciuntur, 809. XXXII.
 Monachismum Frisii a Ludgero docentur, 818. XXVIII.
 Monachismus a Constantino Copronymo prohibitus, 762. X.
 Monasteria ab Asia Præfecto exuruntur, 766. IX. Prætorja castra a Copronymo efficiuntur, 767. XXVIII. Plurima ab eodem destruantur, *ibid.* Omnibus patrimoniis suis privantur, 771. I. A Carolo M. diversa S. Benedicto offeruntur, 787. LXVII. A Ludovico in Aquitania erecta, 807. VI. Civili bello Mahomat & Habdalla fratrum, monachis deseruntur, 808. XXXV. In Palæstina destruntur, 812. XI.
 Monasterium aliud monialium a satellitibus Imp. invaditur, 763. III. Aliud S. Stephani incenditur, 763. XVI. Aliud Philippi ubi sit *ibid.* Aliud ex Pratorio a Stephano monacho & Martyre factum, 767. XI. Aliud Studii restitutum & auctum, 798. III. Aliud sibi extruit Bardanes, 808. VIII. Aliud Græcorum Romæ a Paschali Papa extractum 818. XIV.
 Monastica vita Adelrhadi Caroli M. confobrinii, 771. III. Bardanis Prætoris, 803. I. Michaelis Curopalatæ, 813. IV.
 Monastica bona vendi curat Constantinus Copronymus Imp. 771. I.
 Monastica bona laicis dare negat Carolus M. & quare, 789. VII.
 Monastica vestes ludibrio exponuntur, 763. XV. Proteruntur, *ibid.*
 Monasticus status a Constantino Copronymo infamatur, 766. I.
 Moniales laudantur ex Confessione Fidei, 816. XXII.
 Monocherates Sarracenorum Aniras, 812. II.
 Mengoldus Comes. 819. II.
 Mos Caroli M. in faciendis legibus ad Ecclesiam spectantibus, 807. IV.
 Moyfes a Jetro admonitus, 795. LXI.
 Moyfes Rex Sarracenorum moritur, 784. XVI.
 Mulier S. Stephani Martyris pietate convertitur, 766. XV. Se prodit Catholicam, 766. XVI.
 Mulieres Hispanæ cum Sarracenis copulantur, 770. XXII.
 Munera alia Constantini Copronymi ad S. Stephanum monachum, ut eum ad id quod vellet induceret, 762. II. Alia a Carolomanno Rege S. Huberto oblata, 771. VI. Alia a Leone Papa ad Carolum M. 796. XVI. Et qualia fuerint, *ibid.* Alia a Carolo M. ad Leonem Papam, III. missa, 796. XVII. Alia Kemulphi ad eundem, 796. XXI. Alia

Alfonfi Regis ad Carolum Magnum, 798. VII. Alia Aaronis Regis ad Carolum Magnum, 800. XXIII. Alia ejusdem ad eundem, 806. XXXII. Alia Luitgardis uxoris Caroli M. ad Paulinum Patriarcham Foro-Juliensem, 802. XI. Alia Nicephori Patriarchæ Constantinop. ad Leonem Papam, 811. XVIII. Alia Nicephori Archiepiscopi Constantinop. ad Leonem Papam, 811. XLII. Alia Alfonfi Regis ad Carolum M. 812. XVII.
 Munificentia Caroli M. erga Romanam Ecclesiam, 795. XIII.
 Munificentia Irenes Imperatricis 801. XXI.
 Munificentia Leonis III. Rom. Pont. in restauratione Ecclesiarum, 816. LV. Usque ad XCVI.
 Mutus & surdus a S. Benedicto curatur, 787. LXVIII.
 Mylianus Leonis Armeni in hæresi affecta, 815. XI.

N

Naboris Mart. ossa ubi reposita sint, 764. I.
 Navarra a Carolo Magno subacta, 778. I.
 Naucratus cum Arsenio fratre incarceratus, & quare, 809. XXXII. Cum septem aliis verberibus affectus, 816. VIII. Theodorum Studitam consulit de lapsis recipiendis, 816. XVI. Constantinopoli in carcere detinetur, 819. XXIV.
 Navigatio Theodori Studitæ exulantis, 796. III.
 Nazarius Martyr ubi sit repositus, 764. I.
 Nazarius Abbas S. Audomari, 808. XXXIII.
 Leonis Pap. III. in Britanniam Legatus, *ibid.*
 Necessitudo inter Carolum Magnum & Alfonso Regem Gallæciæ, 812. XVII.
 Necropelam glacies ingens invadit, 763. XX.
 Neroni comparatur Constantinus Copronymus, 767. XXVI.
 Nestoriana hæresis suscitatur ab Elipando Archiep. Toletano, 783. VI.
 Nestorius in Concilio Ephesino damnatus, 812. XXXVIII.
 Nicænum Concilium Arium damnavit, 812. XXXVII. Imaginum adorationem recepit, *ibid.*
 Nicephorus cum Christophoro fratre Cæsar a Copronymo creatur, 768. XIV. Reus accusatur majestatis, 776. III. In exilium deportatur, *ibid.* Oculis privatur, 779. II.
 Nicephorus Theodori Studitæ confobrinus 795. LXIII. Adversus Theodorum commoveitur, & quare, 795. LXIV.
 Nicephorus tyrannus Imperium invadit, 802. I. Et quomodo, 802. II. Simulat se invitum ad Imperium intrusum, 802. III. Irenem fiste solatur & fidelitatem cum reque spondet, 802. IV. Thesauris ejus inhiat, *ibid.* Quis consecutus eam perfide in exilium re- legat, *ibid.* Legatos suos ad Carolum Magnum mittit, 802. V. Manichæorum hæresim probat, *ibid.* Iconoclastis favet, *ibid.* Maxime impius, *ibid.* Ex equo divinitus eicitur, 803. I. Adversus Arabes prælium init, *ibid.* Ab Arabibus vincitur, *ibid.* Filium Imperatorem creat, *ibid.* Quid in Bardanem egerit, *ibid.* Legatos ad Carolum Magnum mittit, 803. II. A Sarracenis invaditur, 805. I. Ejus ad eosdem legatio, *ibid.* Tributum Sarracenis spondet, *ibid.* Theodorum Studitam de Constantinop. Episcopo eligendo consulit, 806. III. Ejus mira simulatio, *ibid.* De eodem consulit Platonem, 806. VI. Platonem & Theodorum Studitam in-
 car.

- carcerem detrudit, 806. VII. Et quare, *ibid.* Ejus secretarius eligitur Patriarcha Constantinopolitanus, 806. VIII. Perturbator pacis Ecclesiæ, 806. XI.
- Item cogit Nicephorum Patriarcham, ut Josephum presbyterum restituat, *ibid.* Prava ejus libido & crudelitas, 807. I. Conspiratores male mulctat, 807. II. Ejus in Bulgaros expeditio, 808. XXI. Quæ in S. Platonem fecerit, 809. IX. S. Platonem ab exilio revocat, *ibid.* Qualis in Theodorum Studitam, 809. X. Ejus cum discipulis Theodori Studitæ certamen, 809. XI. Ab iisdem vincitur, 809. XIII. Victus quomodo in eisdem sæviat, *ibid.* Ejus in subjectos tyrannus, 809. XLIX. Ejus in omnibus impietas, 810. I. Manichæis favet, 810. II. Et Iconomachis, *ibid.* Diversos martyrio afficit, *ibid.* Quos imitari confueverit, 810. XVII. Cum Pippino pacem facit, 810. XVIII. A Carolo Magno Venetiam recipit, *ibid.* Dalmatiam classe recuperare studet, *ibid.* Legationem pro pace confirmanda ad Pipinum Italiae Regem mittit, *ibid.* Quam Carolus Magnus suscepit & quare, *ibid.* Abeodem Carolo litteras accipit, *ibid.* Novus Achab vocatus, 811. I. Exigit ab Ecclesiis tributa, *ibid.* Ejus crudelitas inaudita, *ibid.* Cum Bulgaris congreditur, *ibid.* Eos vincit, *ibid.* A Crunno circumvallatur, 811. III. A Bulgaris interficitur, *ibid.* Caput ejus perpetuæ ignominie servatum, 811. IV. Quale fuerit ejus Imperium *ibid.* Ejus interitus prædictus a Theodoro Studita, 811. V. Eo mortuo pax Ecclesiæ reddita, 811. XIII.
- Nicephorus Constantino Imperatori a secretis cum Tarasio Patriarcha Nicæam ad Synodum proficiscitur, 787. I. Tarasio in sede Constantinopolitana invitatus substituitur, 806. VIII. Ab imperatore cogitur Josepho reddere sacerdotium, 806. X. Litteras a Theodoro accipit quibus monetur privare Josephum Oeconomum sacerdotio, 806. XV. Pacis studiosus 811. XII. Coronat Theophilactum filium Michaelis Imperatorem, 811. XVII. Ejus ad Leonem III. Papam epistola, 811. XX. Cur refugerit Episcopatum, 811. XXI. Ejus vita, 811. XXII. Petit Pontificis preces, 811. XXV. Eius professio Fidei, 811. XXIX. Intercessionem petit Sanctorum, 811. XXXVI. Michaellem Imp. commendat, 811. XLI. Munera ad Leonem Papam mittit, 811. XLIII. Visitat S. Platonem, 812. VII. Extrema solvit S. Platoni, 812. VIII. Christianos fugientes suscipit, 812. XI. Leonem Armenum Imperatorem coronat, 813. V. Se continens cedendo scandalum infert, 814. XXVI. Efficitur cum suis, 814. XXVII. Theophanem non videns salutat, 812. XXXI.
- Niceta pseudopatriarcha Constantinopolitanus promovetur, 766. XIII. Imagines omnes destruit, 767. XXIX. Leonem Constantini Copronymi filium coronat, 769. XV. Ei mortuo substituitur Paulus, 780. II.
- Niceta filius Constantini Copronymi, 791. II. Lingua privatur, *ibid.*
- Niceta Patricius Monomachus manum S. Euphemie sustulit, 796. XV. Templum eidem extruit & ibi eam reponit, *ibid.* Idem cum Niceta Triphilo Nicephoro ad invadendum Imperium auxiliator, 802. II. A Leone Armeno in exilium elicitur, 814. XXXII. Et alii Confessores, *ibid.* Monachus fit, *ibid.* Ad hæreticos accedit, 815. VI. Lapsus iterum confitetur, 815. IX. Iterum conicitur in carcerem & in insulam relegatur, *ibid.*
- Niceta Triphilus Nicephoro ad invadendum Imperium auxiliator, 802. II. A Nicephoro *Ann. Eccl. Tom. XIII.*
- Imp. veneno sublatus, 803. I.
- Niceta Alexii filius ad Theodorum mittitur ab Imperatore ut alio abducat, 815. XX. & seq. Ejus callidum consilium & facinus, *ibid.*
- Nicolai erga Theodorum Studitam charitas, 819. XV.
- S. Nicolaus Myrensis Episcopus, 769. XII.
- Nicolaus Hierapolis Episcopus fislitur Concilio Nicæno, & quare, 787. XVIII.
- Nicolaus S. Crucis Card. canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.
- Nicolaus quidam Nicetam Confessorem in carcere verbis affligit, 814. XII.
- Nicolaus discipulus Theodori Studitæ cum eo carceri inclusus, 816. VII. Flagellatur & quare, 819. XIV.
- Nithardus quibus parentibus ortus, 792. IV.
- Nomen Dei genitricis ab Ecclesia pellere studet Constantinus Copronymus, 767. XXVII. Universalis, impugnat Hadrianus Papa, 785. XXX. Paschalis Papæ artificiose expressum, 818. XV.
- Nomina Legatorum Stephani Papæ ad Desiderium Regem Longobardorum, 770. VII. Legatorum Venetorum ad Hadrianum Papam, 772. V. Legati Caroli Magni ad eundem, 772. V. Legatorum Desiderii Regis ad Hadrianum Papam, 772. VI.
- item Legatorum Ravennatum ad Hadrianum Papam, 772. VIII. Episcoporum & Abbatum qui Synodo Dingolviinganae interfuerunt, 772. XXIV. Legatorum Constantini & Irenes Imp. ad Hadrianum Papam, 785. IV. Monasteriorum a Carolo Magno S. Benedicto oblatorum, 787. LXVII. Auctorum qui afferuerunt damnatum Nicænum secundum Concilium in Synodo Francofordiensi, 794. XXXIV. Adversariorum Septimæ Synodi, 794. XL. & seq. Legatorum Kenulphi ad Leonem III. Papam, 796. XXI. Legatorum Caroli Magni ad Persas, 801. XX. Legatorum Caroli Magni ad Irenem Augustam, 802. V. Legatorum Nicephori Imp. ad Carolum Magnum, 803. III. Cardinalium qui canonizationi S. Suviberti interfuerunt, 804. IV. Legatorum Nicephori Imp. ad Sarracenorum Regem, 805. I. Episcoporum, Abbatum & Comitum qui Caroli Magni testamento interfuerunt, 811. XLVII. Legatorum Michaelis Imp. ad Carolum Magnum, 812. XII. Legatorum Caroli Magni ad Michaellem Imp. 813. XI. Legatorum Leonis Papæ III. ad Ludovicum Imp. 815. I.
- Nordanhumborum Rex Ceoluulphus a suis Regno pulsus, 808. XXXIII. A Leone Papa & Caroli Magni Legato in Regnum restituitur, *ibidem.*
- Normandi a Ludovico Imp. sine pugna domantur, 815. XXXI.
- Notgardus Foro-Julienfis Dux, 775. IX. Regnum Italiae sibi vendicare tentat, *ibid.*
- Nothelinus Saxonum Satrapa, 778. IX. S. Suviberto blasphemias dicit, *ibid.* Divinitus excæcatur, *ibid.* Sanatur, 778. X.
- Novatores quos Patriarchas habeant, 763. XXI. Ex quo fonte prodierint, 787. XIV. Priscis Iconoclastis deteriores, 787. XXXIV. Delira eorum suspicio de clavibus a Pontificibus, ad Carolum Magnum missis, 796. XVI. Arguuntur, 819. XI.
- Nallus exteræ gentis assumpta conjuge, innoxius perseveravit, 770. XI.
- Numerus quis singulis Alphabeti litteris signetur, 770. XVI.
- Numismata in coronatione Imperatorum spargi solita, 768. XIV.
- Nuntia cælestia necis Leonis Armeni, 797. XII.
- Nuptiæ nefariæ Constantini Imp. 795. LVI. Ludovici Imp. cum Judith, 819. IX.
- Nuptiis antea obligati, alias inire jure prohibentur, 770. XI. O o o o 2 Obs-

Obeliatus primus Venetorum fuit Episcopus, 772. V.
 Obitus Pauli Papæ, 767. I. Pipini Regis, 768. XI. Sergii Ravennatis Episcopi, 769. XIII. Joannis Nepesini Episcopi, 770. XVI. Carolomanni, 771. VI. Stephani Papæ III. 772. I. Constantini Copronymi miserandus, 775. II. Habdallæ Sarracenorum Regis, 775. VIII. Leonis IV. Imperatoris, 780. IV. Matris Caroli Magni, 783. I. Silonis Regis Gallæciæ, 783. V. Pauli Episcopi Constantinopolitani, 784. I. Arichisii Ducis Beneventani, 787. LXV. Burchardi Episcopi Wirceburgensis sive Herbiolenfis, 791. VII. Constantini Imp. 797. II. Paulini Patriarchæ Aquilejensis, 802. XI. Legatorum Caroli Magni in itinere, 801. XX. Irenes Augustæ, 803. III. Alcuini sive Albini, 804. XIII. Chagani Regis Hunnorum, 805. II. Bulredi Regis Merciorum, & uxoris, 805. IV. Tarasii Episcopi Constantinop. 806. I. Aaronis Regis Sarracenorum, 808. XXXII. S. Ludgeri Monasteriensis Episcopi, 809. LXIII. Nicephori Imperatoris a Theodoro Studita prænuñtius, 811. III. Caroli, Caroli Magni primogeniti, 811. XLVIII. Rothrudis Caroli Magni primogenitæ, *ibid.* S. Platonis, 812. V. Quæ eum signa præcæferint, *ibid.* Caroli Magni, 814. LVII. Theophanis Confessoris, 816. IV. Et miracula, *ibid.* Leonis Papæ III. & res collatæ in ornamentum Ecclesiæ, 816. XLVIII. Stephani Papæ V. disti IV. 817. I. Irmingardis Ludovici Imp. conjugis, 819. XII.
 Oblatio Saxonix a Carolo Magno S. Petro facta, 804. IX.
 Oblationes aliæ S. Suuiberto factæ, 804. IX.
 Oblationum sacrarum ritus, 779. IX.
 Observantia decretorum Rom. Pontificum, 819. VII.
 Obsidio alia urbis Constantinopolitanæ a Bulgaris, 813. VI.
 Obiectatio Alfonsi Casti valde pia ad Dei ministros, ut pro se orent, excisa in templo a se Ovetti exstructo, 793. II.
 Occo Saxonum Satrapa, 778. IX. De S. Suuiberti Ecclesia incensa gloriatur, *ibid.* Ultionem Dei experitur, *ibid.* Divinitus sanatur, 778. X. In Werda apud S. Suuibertum confenuit, *ibid.*
 Oecumenica septem Concilia, 811. XXXVI.
 Oecumenici nominis abusus quomodo Græci exules, 787. VI. Errorem emendant, 787. VII. Plane detestantur etiam in Rom. Pontifice, 787. VIII.
 Oecumenicorum Conciliorum picturam Constantinus Copronymus delet, 767. XII.
 Offa Merciorum Rex suum Regnum Rom. Ecclesiæ vestigale fecit, 775. X. Orientalium Saxonum Rex, *ibid.* Quare & quando Rom. venerit, 795. XXXIX.
 Officia pietatis S. Platonis, 775. VII.
 Officia Ecclesiastica ab Hadriano Papa Caroli Magni monitione melius disposita, 775. XI.
 Officiorum Ecclesiasticorum diversitas unde orta, 787. LXXI. Ogellus miles S. Suuiberti Ecclesiam incendit, 778. VI. & *seq.* Divinitus percussus interiit, 778. VII. Sepultura ei miraculose negatur, 778. VIII. In Rhenum proicitur, 778. IX.
 Olivus pater Stephani Papæ, IV. 768. VI.
 Olympus mons, 775. VI. Ubi degit sanctus Plato monachus, *ibid.*
 Opera nefanda Sergii Manichæi, 810. X.
 Oportunus Abbas Concilio apud Dingolvin-gam interfuit, 772. XXIV.

Oratio Theodori Studitæ contra Leonem Armenum, 814. XV.
 Ordinatio summi Pontificis quomodo faciendæ, 816. CI.
 Ordinatio una a Stephano V. facta, 817. I.
 Ordinationes Constantini Pseudopapæ, 768. II. Stephani Papæ IV. 773. II. Duæ ab Hadriano Papa, 795. XXXIX. A Leone Papa III. factæ, 816. XCV.
 de Ordinatis a Schismatico Papa quid statutum a Synodo, 769. V.
 Organum Musicum ab Imp. Copronymo ad Pipinum Regem missum, 766. XXI.
 Oriens persecutione Imp. Copronymi laborat, 767. VIII.
 Orientalis Ecclesia quæ patitur, 817. XXII.
 Orientis Præfectus agit de nece Theodori, 819. XXIX.
 Ornamenta a Leone Papa Ecclesiæ S. Petri data, 796. XXIV. & *seq.* Ab eodem Basilicæ S. Pauli collata, 801. I. & *seqq.* A Paschale Papa basilicæ S. Praxedis collata, 817. XVII.
 Orthodoxi cum Leone Armeno congregiuntur, 814. VIII. Eorum nomine scribit Theodorus Studita ad pseudo-synodum, 814. XXVI.
 Orthodoxus perfectus quis sit, 808. XXIII.
 Osnaburgensis Ecclesiæ origo, 780. IX. Privilegium ei a Carolo Magno concessum, 804. XI. & *seq.*
 Othulphus Comes Caroli Magni testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
 Ovetum civitas ibi diversa templa extructa ab Alphonso Casto, 791. IX. Miraculum Angelicum quod ibidem accidit, 791. X. & *seq.* A Leone III. sede Archiepiscopali insignita, 816. LIII.

P

Pax quomodo inter Constantinum Irenæ filium & Carolum Magnum sit dissoluta, 788. II. Eam cupiunt Imp. Constantinopolitani cum Carolo Magno, 800. VIII. Ejus turbator Nicephorus Imp. 806. XI. Ecclesiæ Constantinopolitanæ a Leone Papa confirmata, 811. XIV.
 Pactum inter Carolum Magnum & Nicephorum Imp. 810. XVIII.
 Paderburnensis Synodus sub Carolo Magno, 777. V. Alia sub eodem, 785. XLIX. Ejus civitatis quis primus Episcopus fuerit, 795. LXVI. Ibi altare a Leone Papa dedicatur 799. X.
 in Palæstina monasteria deserta, 812. XII.
 Pallium datur Fortunato Patriarchæ Gradensi, & cujus intercessione, 803. III.
 Pamphilus Abbas Legatus Pauli Papæ ad Pipinum, 767. II.
 Pampilona a Carolo Magno capta, & nuda relicta, 778. I.
 S. Pancratii Martyris memoria, 814. XLIX.
 Pancratius Astronomus, 791. I. Constantino adversus Bulgaros pugnaturo victoriam falso prædicit, *ibid.* In eodem conflictu occiditur, *ibidem.*
 Papiæ a Carolo Magno obsidetur, 773. XI. Expugnatur, 774. VII.
 Papias a Leone Imp. capitur, & quare, 780. III.
 Paracordax Præfectus, 812. II.
 Pardus Eugumenus Legatus ad Desiderium pro recipiendis Ecclesiæ Rom. civitatibus, 772. XVIII.
 Paschalis frater Ducis Nepesinæ urbis, 767. V.
 Paschalis Primicerius quæ in Leonem Papam III. tentavit, 799. II. & *seq.* Eidem alia crimina affingit, 799. VI. Comprehenditur & capitis damnatur, 799. IX. Leonis precibus ser-

- servatur, *ibid.* In exilium mittitur, *ibid.* 800. XXII.
- Paschalis Papa Carolum Magnum in numerum Sanctorum adscripsit, 814. LXIII. Papa creatur, 817. II. Ejus pueritia qualis, *ibid.* Qualis ejus electio, 817. III. Ejus legatio ad Ludovicum Imp. 817. IV. Mittit pallium ad Bernardum Archiepiscopum Viennensem, 817. XIX. Apocrifarios hæreticos reiecit, 817. XXIV. Epiphanium Legatum benigne excipit, 818. VI. Græcis monasterium Romæ extruxit, 818. XIV. Ecclesiam S. Praxedis restituit, 818. XV. Nomen ejus artificiose scriptum, *ibid.* Corpora SS. Martyrum in Ecclesiam S. Praxedis detulit, *ibid.* Quæ ornamenta eidem Ecclesiæ contulerit, 818. XVII. Ravennatis Ecclesiæ privilegia confirmat, 819. XIII.
- Paschasius Ratbertus quo tempore scripserit, 771. III. 807. VII.
- Passio S. Petri Martyris, 766. XIX.
- Passivus frater Totonis Ducis Nepesinæ urbis, 763. V. In monasterium S. Silvestri deducitur, 768. VII.
- Patientia Tarasii & constantia, 795. LIII.
- Patres a Concilio Nicæno secundo redeuntes Constantinopolim veniunt, 787. LV. Benevole ab Imp. excipiuntur, *ibid.*
- Patriarcha hæreticus digna patitur, 766. III.
- Patriarcha Jerosolymitanus mittit Theodorum & Theophanem Constantinopolim, 817. XXXVI.
- Patriarchæ alium quam Romanus Pontifex titulum habent, 817. XXV.
- S. Pauli Martyris Acta, 766. XVIII.
- S. Pauli Apostoli discipulus vult dici Sergius Manichæus, 810. IX.
- Pauliciani hæretici qui fuerint, 810. II.
- Paulinus Patriarcha Aquilejensis Foro-Julii Concilium celebrat, 791. III. Qualis fuerit, *ibid.* Concilii convocandi dilationem excusat, *ibid.* Cur potissimum Concilium hoc convocaverit, 791. IV. Quæ hæreses in eo damnatae, 791. & seqq. Ejus sanctitas & doctrina, *ibid.* Litteras Albini accipit de Hunnis a Carolo Magno devictis, 795. LXV. Albino fuit familiarissimus, 802. XI. Munera a Luigarde uxore Caroli Magni accipit, *ibid.* Item Diplomam a Carolo Magno de donatione sibi ab eodem facta, 802. XIII. Concilio Altinensi præfedit, 802. VII. Synodalem epistolam mittit Carolo Magno, *ibid.* Eundem excitat ad ultionem necis sacerdotum, *ibid.* Moritur, 802. XI. Cur Foro-Julienensis dicitur, *ibid.* Antea Grammaticam docuit, 802. XII.
- Paulus diaconus, quamdiu federit, 767. I. Epistolæ ejus ad Pipinum interierunt, *ibid.* Obitum Stephani fratris Pipino exponit, 767. II. Auxilium contra Longobardos a Pipino implorat, *ibid.* Pipino sex Patricios cum CCC. navibus Constantinopoli Romam venturos indicat, *ibid.* Pipini filium ex sacro fonte suscipere posse rogat, *ibid.* Suam fiduciam erga Pipinum exponit, *ibid.* Pipinum Davidi comparat, *ibid.* De Longobardorum crudelitate Pipino queritur, *ibid.* Ad Francorum exercitum gratias agentes epistolas mittit, *ibid.* Moritur, & ubi, 767. IV. Ubi sepultus, *ibid.*
- Paulus martyr item alius, 766. XVII.
- Paulus Afiarta Cubicularius Stephani Papæ IV. 770. II. Christophoro Primicerio a Sergio insidiatur, *ibid.* & seqq. Detinetur in custodia & quare, 772. X. Sergium necari curat, 772. I. Se cædis Sergii reum manifestat, 772. XIII. In exilium mittitur, *ibid.* Retinetur ne mittatur in Orientem, *ibid.* Longobardorum pro Mauritii filio vicarius datus, *ibid.* Occiditur opera Leonis Archiepiscopi, 772. XIV.
- Paulus Diaconus Aquilejensis Desiderii Regis studiosissimus, 774. XVIII. Ei a secretis, *ibid.* Captivus cum Desiderio in Gallias ductus, *ibid.* Carolo insidias parare accusatur, *ibid.* In exilium a Carolo Magno ablegatur, 774. XIX. Clam ex insula Beneventum asportatur, *ibid.* Ejus lucubrations, *ibid.* In Monasterio Cassinensi vitam degit, 774. XX. Regulam S. Benedicti exposuit, 774. XIX. 787. LXXII. Moritur, 774. XIX.
- Paulus Episcopus Constantinopolitanus consecratus, 780. II. Metu Iconoclastiam simulat, *ibid.* Monasticum suscipit habitum, 784. I. Moritur, *ibid.* Ejus confessio, *ibid.* Imp. commovet, 784. IV.
- Paulus Dux classis Constantinopolitanæ, 810. XVIII.
- Pauperes in mensam adhiberi ab Ecclesiasticis ubi statutum, 813. XVI. & seqq.
- S. Pelagiæ Martyris templum a Constant. Imp. demolitur, 765. XII.
- S. Pelagii Martyris templum a Constantino Copronymo eruitur, 767. XVIII.
- Peltanus epistolam Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani ad Leonem Papam Latinitate donavit, 811. XVIII.
- Peregrinantium Romam munerum abusus tollendus, 813. XVII. Et quæ bona peregrinatio sit, *ibid.* Eorum studiosus Carolus M. 813. XIX.
- Perfidia Vasconum contra Francos in saltibus Pyrenæis, 812. XV.
- Perhkoch Abbas Concilio apud Dingoltingam interfuit, 772. XXIV.
- Perse S. Euphemie reliquias comburere tentant, 766. VI.
- Persecutio Ecclesiæ Orientalis, 767. VIII. Ingens in monachos, 767. XXVIII. Recrudescit, 770. XXIII. Habdallæ in Christianos, 772. XXX. Sarracenorum in Christianos, 786. I. Constantini adversus S. Platonis monachos, 795. XLIV. Deploratur, 811. XV. Alia ejusdem adversus Theodori Studitæ monachos, 795. LIX. Adversus sanctos monachos, 809. VIII. In Christianos Leonis Armeni, 814. I. In Orthodoxos Leonis Armeni augetur, 815. III. Ab Iconomachis excitata, 817. XXXI. In Christianos recrudescit, 818. XVIII. Leonis Armeni pluribus Martyribus clara, 818. XXVII.
- Persecutores Leonis Papæ in exilium mittuntur, 799. IX.
- Persecutores Theodori Studitæ ipsum postea venerantur, 809. XLVIII.
- Persecutores laborant, ut absque corona martyrii Fideles affligerentur, 818. XXI.
- S. Petri Ecclesiæ ornatus ab Hadriano Papa donatus qualis, 774. IX. Ejusdem primatus 785. XVI. Ejus protectio proficua Regibus, 794. LI.
- Petri Damiani ad Mainardum Episc. Urbinate epistolæ pars in qua agit de præliis Caroli M. adversus Saxones, 779. IV.
- Petri Episcopi contra Leonem Armenum Imp. sententia, 814. XI.
- Petronax Archiepisc. Raven. 819. XIII.
- Petrus nobilis Siilites a Metra, 767. XXVI. Trahitur per plateas, *ibid.*
- Petrus Magister Copronymi in sævitia consentaneus, *ibid.*
- Petrus Monachus Martyr item alius, 767. XXII.
- Petrus Ravennatum Legatus ad Hadrianum Papam, 772. VIII.
- Petrus Presbyter & Petrus Monachus Legati Hadriani Papæ ad Irenem & Constantinum Imp. 785. XXXIII. Cum Tarasio Patriarcha Nicæam ad Synodum proficiscuntur, 787. I.

- Petrus Episc. Ticinensis, 774. VII. Ab exilio a Carolo M. revocatur, *ibid.* Ejus Epitaphium, *ibid.*
- Petrus Fullo hæresiarcha, 787. XVIII.
- Petrus magister Constantini eum adversus Irenem matrem instigat, 789. I. Quomodo Imperatrix in eum advertat, 789. II.
- Petrus Pisanus Carolam M. Grammaticam docuit, 802. XII.
- Petrus Patricius Nicephori ad Imperium invadendum adiutor, 802. III. Monasterium ingreditur, 811. VI. In numerum Sanctorum relatus, 811. VII.
- Petrus Abbas Legatus Nicephori Imp. ad Carolum M. 804. I.
- Petrus Egumenus Nicephori Imp. Legatus ad Regem Sarracenorum, 805. I.
- Petrus Lombardus Magister Sententiarum amendo purgatus, 809. LXII.
- Petrus Abbas monasterii Nonantulæ, 813. XI. Caroli M. ad Michaellem Imper. Legatus, *ibid.*
- Petrus Abbas, 815. XVII.
- Petrus Nicanus Episc. a Theodoro Studita laudatur, 816. XLVI.
- Phialæ carcer quis, 763. VI.
- S. Philaretus misericors patruus Mariæ quam duxit Constantinus Imperator filius Irenæ, 788. I. Qualis fuerit, *ibid.*
- Philippici monasterium, ubi sit, 763. XVI.
- Philippus Waldiperti studio in Pontificem elevatur, 768. V. Male electus eiicitur, *ibid.*
- Philippus Confessor in persecutione Mœchianorum mortuus, 809. XLIII.
- Philo Confessor in persecutione Mœchianorum obiit, 809. XLIV.
- Philommatius Stephanum monachum obtruncat, 767. XVI. Divina ultione punitur, *ibid.*
- Phlubutenus Leonis Armeni in Iconomachia imitator, 815. XI.
- Photinoides Josephi adulteri copulatoris affecla, *ibid.*
- Pictura Conciliorum Oecumenicorum a Constantino Copronymo deleta, 767. XII.
- Pietas Carolomanni in S. Hubertum, 771. VI. Hadriani Papæ, 772. III. Caroli M. 774. III. & seq.
- Pipinus novus Moyses, & David vocatur, 767. III. In auxilium contra Longobardos vocatur a Paulo Papa, *ibid.* Moritur, 768. XII. In Romanam Ecclesiam munificentissimus fuit, 768. XIII. Quot annis regnarit, *ibid.* Ubi sepultus sit, 768. XIV. Sepulcralis ejus inscriptio, *ibid.*
- Pipinus Caroli M. filius Leoni Papæ a patre obviam mittitur, 799. VI. In Beneventanos a patre dirigitur, 800. II. Hæreditas a patre ipsi legata quæ sit, 806. XIX. Italiam per S. Adelhardum administrat, 807. VII. Venetias subigit, 810. XVIII.
- S. Plato, 762. IX. Abbas Monachorum montis Olympi, 770. XXIII. Episcopatum recusat, 775. VI. Pietatis ejus officia, 775. VII. In Iconoclastas invehitur, 780. VII. Concilio Oecumenico Nicææ interfuit, 787. III. Theodorum Studitam monasterio suo præficit, & quo actu, 794. LVIII. Constantino Imp. se cum suis opponit, 795. XLIII. In claustrum ab eodem retruditur, 795. XLII. Ejus monachi a Constantino in exilium eiiciuntur, *ibid.* Ejus cum Constantino certamen, *ibid.* S. Joannis Baptistæ imitator, *ibid.* Constantinum Imp. coram de divortio arguit *ibid.* Gravia cum suis sustinet, 795. XLV. A communiione Tarasii abstinet & quare, 795. XLVI. E carcere liberatur, 797. III. Ab omnibus laudatur, *ibid.* Ejus post triumphum humilitas, 797. V. Quo pacto iterum cum Tarasio communicet, 797. IV. Ejus de
- Patriarcha Constantinopolitano eligendo sententia, 806. VI. Cum Theodoro Studita in carcerem detruditur a Nicephoro Imp. & quare, 806. VII. Palam profitetur se nolle cum Nicephoro Patriarcha communicare, 808. I. Ejus ad Simeonem monachum epistola, 808. XIV. In carcere detinetur, 809. V. Ad Mœchofynodum Constantinopolitanam ducitur, *ibid.* In exilium mittitur, 809. VIII. Quæ passus a Nicephoro Imp. 809. IX. Ab Imp. Constantinopolim revocatur, *ibid.* E carcere solvitur, 811. XIII. Ejus obitus, 812. V. & seq. Ejus obitum quæ præcesserint, 812. V. A Nicephoro Patriarcha visitatur, *ibid.* Ejus ætas, 812. VII. Ejus testamentum, *ibid.*
- Pœnitentia Basilii Ancyranii Episcopi, 787. XII. Theodori Myrensis Episcopi, 787. XIV. Theodosii Amorii Episcopi, *ibid.* Gregorii Neocæsariensis Episcopi, 787. XIX. Ludovici Imp. de morte Bernhardi Regis Italiae, 817. XVIII.
- Polychronius hæreseos damnatus, 811. XXXVIII.
- Pontificis Romani electio falso Carolo Magno tribuitur, 774. XV. Eam liberam esse voluerunt Catholici Imp. 774. XVII. Eiusdem auctoritas in Imperium, 800. XIV. Item in Reges & principes, 800. XV.
- Pontifex Romanus legitime consecratur absque interrogatione Principis, 813. XXIII.
- Pontificum Romanorum defensores Francorum Reges a Carolo Magno constituuntur, 806. XXIV.
- Pontus profundissime congelatus, 763. XX.
- Populi supplicatio in Concilio Wormatiensi, 770. XVII. ad XXI.
- Portenta varia in Caroli Magni ultimis annis visa, 811. XLVIII.
- Prandulus Legatus a Desiderio Rege ad Hadrianum Papam, 772. VI.
- S. Praxedis Ecclesia a Paschale Papa restituta, 818. XV.
- Praxis de electione Episcoporum, 813. XXII.
- Præconia Ecclesiæ Romanæ, 811. XXVII. 818. II. Romani Pontificis, 817. XXI. Jacobi monachi Confessoris, 818. XXV.
- Præfectura sacra probatur ex naturali ratione, 800. XVII. Ex Sacra Scriptura, *ibid.*
- Præfectus Orientis Theodori Studitæ mortem sollicitat, 819. XXIX.
- Preces publicæ pro Carolo M. in Concilio Francofordiensi, 794. XIV.
- Preces hæreticorum non merentur exaudiri, 794. XXI.
- Presbyterum in nuptiis bigami comedere quondam prohibitum fuit, 808. XXVII.
- Presbyteri a schismatico Papa ordinati, quomodo conciliandi, 769. V.
- Primatus S. Petri, 785. XVI.
- S. Primi Martyris in Gallias translatio, 806. XXXII.
- Primitiæ Bulgaricæ ad Christianam religionem quæ fuerint, 777. I.
- Primordia Sergii Manichæi, 810. V.
- Principes non debent eligere Episcopos ex Decreto Concilii II. Nicæni, 787. XLVIII.
- Principes omnes subditi S. Petro & Rom. Pontifici, 800. XV.
- Privilegia Ravennatensis Ecclesiæ Paschalis Papa confirmavit, 819. XIII.
- Privilegium a Carolo Magno concessum monasterio sanctorum Vincentii & Germani, 779. II. Aliud a Leone Papa Capellæ in Eresburg datum, 799. XI. Aliud Ecclesiæ Osnaburgensi a Carolo Magno datum, 804. XI. & seq.
- Processio Leonis Papæ in Litania Majori, 799. II. de Processione Spiritus sancti, 809. LIII.
- Procopia Michaelis Balbi Imp. uxor, 811. IX. Augusta coronatur, 811. XII. Ejus liberalitas, *ibid.*

Procopius Præfectus a Constantino Copronymo Imperatore cædi curatur, & quare, 766. II.
 Prodigia Constantinopoli accidunt tempore martyrii S. Stephani, 767. XIX.
 Prodigiosa glacies, 763. XX.
 Prodigiosum tempus arguit impietatem, 767. XX.
 Prodigium diabolicum sparsi pulveris in Gallia, 800. XXIII.
 Professio Fidei Tarasii Episcopi Constantinop. 785. VI. Alia Basilii Ancyranii Episcopi, 787. XII. Item Theodori Myrensis, 787. XIV. Et Theodosii Amorii Episcopi, *ibid.* Nicephori Episcopi Constantinopolitani, 811. XXIX.
 Protectio S. Petri proficua Regibus, 794. LI.
 Proverbium Græcorum de Francis, 788. II.
 Pfellus de singulis Synodis scripsit, 787. III. Ejus versus de Synodo Nicæna, *ibid.*
 de Pseudosynodo Mœchianorum, 809. XIX.
 Pseudosynodus alia cogitur ab Iconoclastis, 814. XXXIV.
 Publicatio Conc. Rom. sub Stephano Papa IV. 769. XI.
 Pugna Tarasii adversus dæmones, 806. II.
 Pulvis sparsus in Galliis quo boves moriebantur, 800. XXIII. De eo opinio vulgi, *ibid.* in Pyrenæis saltibus magna Francorum clades ab Hispanis facta, 811. XIV.

○ Uadraginta duo monachi sub Constantino Copronymo, 767. XXVIII.
 Quadringenti octoginta tres Episcopi Concilio Lateranensi interfuerunt, 816. XLIX.
 Quatuor Episcopatus sub Rhemorum diœcesi, 819. II.
 Quæstio alia de processione Spiritus Sancti inter Græcos & Latinos, 766. XXIII. Alia de nece Sergii Secundiceri, 772. Alia inter Episcopos & Magistratus de reddendis captivis, 812. IX.
 Querela Pauli de Desiderii injuriis, 767. II. Alia de crudelitate Longobardorum, *ibid.* Alia Constantini Imp. adversus uxorem, 795. XLIX. Alia Josephi Archiepiscopi Thessalonicensis de Patriarcha Constantinopolitano & Simeone, 808. XXII. Alia Theodori de Patriarchis, 817. XXXVI.
 Querelæ Constantini Copronymi de Georgio monacho facto, 763. XII.

R Acipertus a Totone interficitur, 768. III.
 Rangarius Episcopus, 819. II.
 Rathaldus Episcopus & Sabbo patefaciunt conjugationem Bernhærdi Regis Italiæ in Ludovicum Imp. 817. XVI.
 Rathfridus Abbas in Britanniam Leonis Papæ III. Legatus, 808. XXXIII.
 Ravennatenfes Michaelẽm sedis Archiepisc. invasorem expellunt, 769. XIV. A Desiderio infestantur, 772. VIII. Legatos ad Hadrianum Papam mittunt, *ibid.* Ecclesiæ illius privilegia a Paschale Papa confirmantur, 819. XLII.
 Reatini item se dedunt Hadriano Papæ, 773. IX.
 Reformatio Ecclesiæ ex Ludovici Imp. edicto & Concilio Aquisgranensi, 817. VIII.
 Reges a rebus Ecclesiæ abstinere debent, 770. XVIII.
 Reges Francorum a Carolo Magno defensore Romanæ Ecclesiæ constituuntur, 806. XXIV.
 Rex Saxonum captivus quid Carolo Magno objecerit, 779. IV.

Reginardus Præpositus cameræ regalis, socius conjugationis in Ludovicum Imp. 817. XVI.
 Reginerius cum Reginardo conjugationis in Ludovicum Imperatorem auctor, 817. XVI. Ob conjugationem pœnas luit, 817. VII. Sibi vitam finit, *ibid.*
 Reginprecht Abbas Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXV.
 Regna florent cum religio viget, 770. XVI. Ea transferre & auferre Synagoga solebat, 800. X. Eadem potestas penes Ecclesiam, *ibid.* & *seqq.* Unde potissimum propagentur, & stabiliantur, 801. XIV.
 Regnum suum quomodo Josias studuerit ad cultum Dei revocare, 801. XVII.
 Regnum Merciorum depressum, 805. IV. Dani occupant, *ibid.*
 Religio Republicæ incrementum, 770. XVI.
 Reliquiæ aliæ in Gallias transferuntur, 764. I. S. Euphemie in mare a Constantino Copronymo proiciuntur, 766. IV. Eas Persæ comburere tentant, 766. VI. Repertæ, 766. X. 796. X. Quomodo cognitæ, 766. IX. A quibus & quando inventæ, 766. XII. Produuntur, 766. XIII. Constantinopolim deferuntur, 766. XV. Ab Hagiomachis spernuntur, 766. XI. Aliæ S. Stephani monachi & Martyris colliguntur, 767. XVIII. Conservantur, 767. XXI. Ubi repositæ, *ibid.* Aliæ igni traduntur, 771. I.
 Remedius Episcopus 762. II.
 Remissio tributorum ab Irene Augusta facta, 801. XXI. Quanta bona operata sit, 801. XXII. & *seq.*
 Repudium Caroli Magni cum Berta filia Regis Longobardorum, 771. II. Ejus causa, *ibid.*
 Res gestæ Leonis Papæ in Germania, 804. II.
 Res gestæ Ludovici Imp. in generali conventu Aquisgranensi, 817. IX.
 Rescriptum Ludovici Imp. pro immunitate Hispanorum, 815. XXVIII.
 Resurrectio Christi probatur, 811. XXXV.
 Reticarius Comes a Carolo Magno Romam missus, & quare, 799. VIII.
 Rhemense Concilium sub Carolo Magno, 813. XVI.
 Rhemorum diœcesis quatuor sub se Episcopatus habet, & quos, 819. II.
 in Rhen o submergitur Gocellinus, 804. V. Inde extrahitur, 804. VI.
 Rhodus ab Aarone Sarracænorum Principe evertitur, 807. I.
 Rhoubertus Comes, 819. II.
 Rhuofridus Comes, *ibid.*
 Rhuothardus Episcopus, *ibid.*
 Richardus Comes, 819. II.
 S. Richarii vita ab Albino descripta, 800. II.
 Richolpus Episcopus Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
 Richuvinus Comes eidem ordinationi interfuit, *ibid.*
 Ritus antiquus de litteris Apostolicis, 770. XV. Sacrarum oblationum, 770. XIX.
 Ritus benedicendi contrahentes nuptias, 808. VI.
 Roberti Bellarmini Cardinalis laus, 800. XIX.
 Rochulphus Comes Caroli Magni testamenti ordinationi præsens, 811. XLVII.
 Roga, quid significet, 811. I.
 Roma a Waldiperto presbytero cum Reatinis & Furconinis occupatur, 768. II. A Desiderio Longobardorum Rege infestatur, 770. I. Muro clauditur ab Hadriano Papa, 772. XIX.
 Romæ Saxones coloniam consequuntur, 804. VIII. Ibi Theodorus Studita schismaticus creditus, 808. XXV. Ibidem Græcorum monasterium a Paschale Papa extructum, 818. XIV. Eo de cultu imaginum Synodicam mittit Theodorus Patriarcha, 767. VII. Illuc Epi-

- Episc. a Carolo & Carolomanno ad Synod. mittuntur. 768. XI. Eo venit Desiderius Rex Longobardorum, 770. I. Eandem evertere minuitur, 772. XIX. Eodem Leo Papa redit, 799. VII. Missa illuc maxima thesauri Caroli Magni pars, 814. LXIV. Eo redit Stephanus Papa, 816. CI.
- Romana Ecclesia numquam erravit nec errare potest, 819. XXVI.
- Romana Ecclesie defensores, Francorum Reges a Carolo Magno constituuntur, 806. XXIV.
- Romani Pontificis consensu Concilia sub Francorum Regibus habita sunt, 770. XXI. Illius electio an penes Imperatores fuerit, 774. XV. Ejus electionem liberam esse voluerunt Imperatores Catholici, 774. XVII. Ejus auctoritas in Imperium, 800. XIV. In Reges & Principes, 800. XVI. De litteris ejus falsis utentibus, 801. X. Sine eo Synodus cogenda non est, 809. XVI. Electio ejus libera est, 817. VI. Ejus praecordia, 817. XXI. Tituli diversi ab aliis Patriarchis, 817. XXV. Proficuae ejus litterae, 817. XXXV.
- Romani populi publica Confessio, 768. VIII.
- Romani judices in exilium missi ab Hadriano Papa revocantur, 772. VI.
- Romani & peregrini Leonem Papam e Gallia redeuntem excipiunt, 799. VII.
- Romanorum acclamationes in coronatione Caroli Magni, 800. VI. Ditio illorum ab Astartis haereticis degradationibus infestata, 812. III. Arces a Carbea Manichaeo spoliantur, 812. III. Aliquorum in Leonem Papam III. invasio 815. III.
- Romanum Concilium aliud sub Stephano Papa IV. 769. I. Quid statuerit, 769. III.
- Romanus Pontifex haereticos damnare consuevit, 809. XXVII. Legitime consecratur absque interrogatione Principis, 813. XXIII. Quomodo ordinandus, 816. CI. In dubiis semper consulendus, 819. IX.
- Romanus Populus juramento fidelitatem cum Ludovico Imperatore firmat, 819. XCIX.
- Rotbertus Abbas coenobii SS. Vincentii & Germani, 779. I. Privilegium a Carolo Magno obtinet, 779. II.
- Rothaidis Pipini II. filiae Epitaphium, 811. XLVII.
- Rothrudis primogenita Caroli Magni obitus, 811. XLVIII.
- Rotlandus Britanniae Comes in saltibus Pyrenaeis ab Hispanis caesus, 812. XIV.
- Rudericus Ximenius Archiepiscopus Toletanus, 812. XVIII. 816. XLIX. Cum Compostellano Archiepisc. de primatu sedis contendit, *ibid.* Ejusdem de praedicatione S. Jacobi in Hispania sententia, *ibid.*
- S. Rumoldus ubi praedicaverit, 775. XI. Martyrio afficitur, *ibid.*
- Ruotharnt Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
- Rutlandus praefectus Britannici litoris, 778. I. A Vasconibus caeditur, *ibid.*
- Sacrarum rerum fures gravius puniendi, 819. XII.
- Sacramenta a Constantino pseudo papa collata quae iteranda, & quae non, 769. VI.
- Sacrilegi infames sunt, & a Regno extorres, 776. XIX.
- Salingenstadenensis Episcopatus erigitur, 780. V. Salmuntiacum villa, 771. VI.
- S. Salvius Episcopus Engolismensis Martyr, 801. XXI. Sub quo & ubi martyrio coronatus sit, *ibid.* A Carolo Magno honorifice sepelitur, *ibid.* Ejus interfectores graviter puniuntur, *ibid.*
- Salutatio Albini discipuli ad S. Ludgerum, 778. XII. Ludovici Imp. ad S. Stephanum Papam, 816. XCIX.
- Sanctorum reliquiae comburuntur, 771. I. Interdum instar solis deliquium patiuntur, 808. XXIX.
- Sanctimoniales prohibentur nubere, 772. XXIII. Triginta in carcerem coniciuntur, 816. XXI.
- Sanguis miraculosus Beryti quanta miracula ediderit, 787. XXVII.
- Sanguis Christi qui de latere ejus fluxit Mantuae invenitur, 804. I.
- Sapientia semel dicta sufficiunt, 770. XVIII.
- Sappo & Rathaldus Episcopi patefaciunt conjurationem Bernhaldi Regis Italiae in Ludovicum Imp. 817. XVI.
- Sardica civitas a Bulgariis dolo capitur, 808. XXI.
- Sarraceni Valentiam delent, 763. XXV. Tres eorum Principes ad Carolum Magnum fugiunt 778. V. Christianos persequuntur, 780. II. Ecclesias Christianorum diruunt, *ibid.* Ab Alfonso Casto saepius superati, 793. I. Narbonensem provinciam inexpectato invadunt, 793. III. Eorum ad Carolum Magnum legatio, 801. XX. Bellum Nicephoro Imp. inferunt, 805. I. Ipsis tributum ab eodem solvitur, *ibid.* Suo damno in S. Nicolaum peccant, 807. I. Monachos captivos vendunt, 807. III. Male multati ob captos monachos, *ibid.* A Carolo Magno profligantur, *ibid.*
- Sarracenus quidam imaginis oculum effodiens divinitus punitur, 785. XLVIII.
- Satellites ab Imperatore missi invadunt monasterium monialium, 763. III.
- Saxonibus duodecim obsides Carolo Magno dantur, 772. XX. Frustra Ecclesiam incendere laborant, 773. XIII. Nemine persequente in fugam divinitus convertuntur, *ibid.* Rebellantes a Carolo Magno vincuntur, 774. II. A Carolo Magno duobus praeliis profligantur, 775. IX. Iterum rebelles, 776. III. Eresburgum castrum destruunt, *ibid.* Propriis machinis interimuntur, *ibid.* Miraculosa fuga eorumdem & mutuae caedes, 776. IV. Se se dedunt, & se Christianos fatentur, 776. XV. Baptismum suscipiunt, *ibid.* Fidem se Christianam conservatores juramento firmant, 777. V. Rebellantes cuncta caede & flamma miscunt, 778. III. Werdam civitatem solo tenus destruunt, 778. V. S. Suviberti Ecclesiam incendunt, *ibid.* Cum Westphalis se Carolo Magno subdunt, 778. X. A Carolo Magno debellantur, 779. IV. Iterum rebelles a Carolo Magno coercuntur, 795. LXV. Romae coloniam consequuntur, & ubi, 804. VIII. A Ludgero Episcopo monastica instituta docentur, 818. XXVIII.
- Saxonia a Carolo Magno S. Petro oblata, 804. IX.
- de Saxonum & Frisonum fuga & nece ingens miraculum, 766. IV. Irruptio in Werdam, 778. V. Eorum iniquitas in Werdense Monasterium, 778. III. Blasphemiae in S. Suvibertum, 778. IX. Eorum coloniae divisa

804. VIII. Eorum nomine vicus in Urbe est, 804. IX.
- Scientia excellens Caroli Magni, 778. XVII.
- Scillitanorum Martyrum ossa in Gallias deferuntur, 806. XXXII.
- Sclavi Irene & Constantino Imp. redduntur tributarii, 782. I.
- Sclavi Behemanni dicti Hunnos infestant, 805. I. A Carolo Magno expugnantur, 805. II.
- Scriptio Theodori Studitæ adversus Mœchias, 809. XLII.
- Securitas Imperii Occidentalis quæ sit, 800. XX.
- Sedem Apostolicam quomodo Carolus Magnus reveritus sit, 801. XI.
- Sedes Romana item annum & mensem vacat, 767. IV.
- Sedes Apostolica a nemine judicatur, 800. IV.
- Sedes Apostolica in dubiis semper consulenda, 819. IX.
- Sedes Hirenensis Ecclesiæ Compostellam translata, 816. XLVIII.
- Sedis Apostolicæ invasores quæ passi, 768. VII.
- Sedis tempus Leonis Papæ III. 816. XCV. Item Stephani Papæ, 817. I.
- Sententia Hadriani Papæ in hæreticos, 794. X. Alia Episc. Italiæ in eosdem hæreticos in Concilio Francofordiensi, 794. XIII. S. Platonis de Patriarcha Constantinop. eligendo, 800. VI. Theodori Studitæ de Mœchianorum hæresi impugnata, 809. XXX.
- Sententiæ diversorum Episcoporum contra Leonem Armenum, 814. X.
- Septimania unde dicta sit, 815. XXX.
- Septimum pseudoconcilium damnatur, 785. XLVI.
- Sepulcrum Caroli Magni, 814. LIX. S. Jacobi promptuarium miraculorum dici potest, 816. LIII. Bernharti Regis Italiæ, 817. XVIII.
- Sepultura Pauli Papæ ubi sit, 767. IV.
- Serenus Massiliensis Episcopus primus in Galliis Iconoclasta, 787. LVII.
- Sergiotæ hæretici quales, 810. XVII.
- Sergius Manichæus Dryni filius, 810. V. Prope filium natus, *ibid.* A Manichæa seducitur, *ibid.* Ejus primordia, *ibid.* Ejusdem fraudulenta impietas, 810. VIII. Tychicus Pauli discipulus vult dici, 810. IX. Quamdiu hæresim promulgarit, 810. X. Ejus nefanda opera, *ibid.* Ejusdem fraudulenta excusatio, 810. XI. Redarguitur, 810. XII. XV. & seq. Impudenter se jactat, 810. XIII. Mentitor & mutator nominum, 810. XIV. Fornicationis commendator, 810. XV. Verus Manichæus fuit, 810. XVII. Ejus sectatores dicti Sergiotæ, *ibid.* Quomodo interierit, 812. II.
- Sergius S. Stephani discipulus, in eum insidias parat, 762. VI. A. S. Stephano digreditur, *ibid.* A Stephani consortio monastico descevit, 763. XVIII.
- Sergius & Sergonas nautæ, 766. XI. Ossa S. Euphemie adorant, *ibid.* S. Euphemie ossa cum loculo e mari extraxerunt, *ibid.* 796. XI.
- Sergius laicus ad Episcopatum Ravennatensem profiliit, 769. III. Ejus causa, 869. XII. Ejus obitus, *ibid.* Insignis fuit cultor S. Nicolai, *ibidem.*
- Sergius Sacellarius monachum se velle feri quomodo simularit, 768. I. Cum Christophoro Primicerio in Pseudo-papam Constantinum insurgit, *ibid.* & seqq. Romam cum Reatinis & Furconinis occupat, *ibid.* Cum Christophoro a Longobardis comprehenditur, 770. V. In monasterium detruditur, 770. VI. Excæcatur, *ibid.* Occiditur, 772. I. Ejus corpus in qualem locum detrusum, 772. XII. Honorifice ab Hadriano Papa sepeliri jussum, *ibid.*
- Sergius dux Leonis Papæ III. ad Ludovicum
Ann. Eccl. Tom. XIII.
- Imp. Legatus, 815. II.
- Servus aut ancilla Christiana Judæo vendi non debet, 762. I.
- S. Severini corpus Colonie requiescit, 799. X. A Leone Papa invisitur, *ibid.*
- Severus hæresiarcha auctor Iconoclastarum, 787. XVIII.
- Sigeberti maxima impostura, 774. X. Quinquies Carolum Magnum Romam venisse falso scripsit, 774. XII. Ipsi stulte creditum, 774. XIII. Henrici Imp. gratiam in historia sua secutus, *ibid.* Leviter correctus, 801. XXX. Ex Adone correctus, 806. XXXII.
- Sigido Abbas Concilio apud Dingoltingam interfuit, 772. XXIV.
- Sigisburgum castrum, 776. IV. A Saxonibus obsidetur, *ibid.* Quid in ea obsidione acciderit, *ibid.*
- Sigismundus Caroli Magni ad Regem Persarum Legatus, 801. XX. In itinere moritur, *ibid.*
- Signum manifestum dogmatis veritatis, 819. XV.
- S. Silvester Constantinum Magnum instruit & baptizat, 785. XVIII.
- Silus sive Silo in Regnum Gallicie Aurelio succedit, 775. XI. Pacem habuit cum Sarracenis, 778. II. Moritur, 783. V. Quot annis regnarit, *ibid.*
- Simonie infimulatur Tarasius, 787. LVIII. Excusatur, 787. LIX.
- Simoniaci a Tarasio coercentur, *ibid.*
- Simulatio Nicephori tyranni, 802. III.
- Sintprecht Episcopus Concilio apud Dingoltingam interfuit, 772. XXIV.
- Sirmundus Parisiensis Theodori Studitæ litteras Latinitate donavit, 798. VII. 808. I.
- Sisinnius Tarasii frater captivus redditur, 798. VII.
- Sisinnius Patricius Nicephoro ad invadendum Imperium coadiutor, 802. I. Cum Nicephoro Imp. a Bulgaris occiditur, 811. III.
- Socii Constantini Copronymi in sævitia, 767. XXVI. Leonis Armeni in hæresi, 815. XI.
- Sol 17. diebus obscuratur continuus, 797. II.
- S. Sophronius quos hæreticos anathematizaverit, 809. XXIII.
- Sothenio a Copronymo in exilium mittitur, 767. XXII. Exul, Cazarorum Episcopus creator, *ibid.*
- S. Sperati sociorumque ossa in Gallia deferuntur, 806. XXXII.
- Spes bonorum nulla absque recta fide, 794. XXIII.
- Spiritus Sanctus quomodo per imagines ab Ecclesia repræsentetur, 765. VIII. Quid de eo actum in Synodo Nicæna sub Tarasio, 787. XXXVIII. Item in Concilio Forojuhensi, 791. V. Hospitale ejus Romæ vicus fuit Saxonum, 804. XII.
- Spoletini sese Romano Pontifici subdunt, 773. IX.
- Spoletum Leo Papa III. ducitur, 799. V.
- Stauratii studia contra Michaellem Imperat. 811. IX.
- Stauratius Sclavos Rom. Imperio subiicit, 782. I. Irenæ Imperatrici insidias Constantini filii detegit, 789. I.
- Stauratius filius Nicephori Imperator coronatur, 803. II. Theophaniam uxorem ducit, 807. I. Multis confectus vulneribus a Bulgaris, 811. VI.
- Stephanus Papa IV. creatur, 768. I. VI. Ejus patria, parentes, eruditio, *ibid.* Legationem ad Reg. Franc. pro Synodo cogenda mittit, 768. XI. Ad Reg. Franc. scribit, 770. XV. Dissuadet iisdem nuptias filie Regis Longobardorum, 770. X. Et quare, *ibid.* Legatos mittit ad Carolum Regem Franciæ,

770. XV. Ejus obitus, 772. I. Quamdiu sederit, *ibid.* Ejus ordinationes, 772. II. Quot dies Episcopatus ejus cessaverit, *ibid.* Epistoliarum ejus argumenta, *ibid.*
- Stephanus Papa V. dictus IV. creatur, 816. XCVI. Ab Hadriano Papa nutritus fuit, *ibid.* Ejus patria, *ibid.* In Gallias ad Ludovicum Imp. proficiscitur, 816. LXXIX. Et quare, *ibid.* Omnes ob scelera quædam exules liberat, *ibid.* Quomodo a Ludovico Imp. fit exceptus, 816. XCVIII. & *seqq.* Ludovicum Imp. secundum David vocat, *ibid.* Ludovicum & Irmingardam coronat, 816. C. Miraculis claret, *ibid.* 817. I. Romam redit, 816. CI. Decretum ejus de electione Romani Pontificis, *ibid.* Moritur, *ibid.* Quamdiu sederit, *ibid.* Ubi sepultus sit, *ibid.* Quot ordinationes fecerit, *ibid.* Defuncto eo quamdiu sedes vacaverit, 817. II.
- Stephanus Junior pietatis corona, 762. III. Quid Callisto responderit, *ibid.* Mortem optetere pro imaginibus paratus, *ibid.* Imperatoris minas contemnit, *ibid.* Captivus ducitur, 762. IV. Stare nec moveri potuit, *ibid.* Ejus in carcere canticum, 762. V. Sex dies in carcere a cibo abstinet, *ibid.* Cella suæ restituitur, *ibid.* Consuetudinis cum Anna monacha accusatur, 762. VIII. Exulare jubetur, 763. I. Ejus ætas, *ibid.* Nova ipsi fraus a Constantino paratur, 763. IX. Georgium aulicum proditorem benigne suscipit, 763. X. Eum examinat, 763. XI. Variis malis afficitur, 763. XVI. Ejus monasterium incenditur, monachi disperguntur, *ibid.* Ad Imp. ducitur, *ibid.* Disputando Episcopos vincit, 763. XVII. In Proconnesum deportatur, *ibid.* XVII. dies sine cibo transigit, *ibid.* Monasterii Præfectum sanat, *ibid.* Speluncam inventam inhabitat, *ibid.* Duo discipuli ejus desciscunt ab eo, 763. XVIII. Ejus discipuli eum inveniunt, *ibid.* Ejus mater & soror ad eum veniunt, *ibid.* Jussu Imperatoris Constantinopolim revocatur, 765. I. VI. Virtute SS. imaginum multa miracula edit, 765. V. Cæcum curat, 765. VI. Arreptitium sanat, *ibid.* Militem gibbosum curat, 765. V. Revocatus in carcerem detruditur, 765. VI. Ejus defensio pro imaginibus, 765. VII. Ad tacitas Constantini objectiones respondet, 765. IX. Exemplo Imperatorem urget, 765. X. Ligatus in publicum carcerem detruditur, 765. XI. Humilis ejus de semet opinio, 766. XVI. Ejus in carcere cibus quis & quantus, *ibid.* Carceris confocios ad martyrium confirmat, 766. XIX. Cum CCCXLII. monachis in carcere detinetur, 767. VIII. Tempus ejus martyrii, *ibid.* Sibi mortem imminere prævidet, 767. IX. & *seqq.* Quomodo se ad mortem parat, 767. IX. Socios carceris fideliter admonet, *ibid.* Gratias ac preces reddit suæ ultrici, *ibid.* Ex Prætorio monasterium fecit, 767. XI. Duo fratres ipsi parcunt, 767. XIII. Sacras exuit vestes ne sint ludibrio, 767. XIV. Per nobiles Imp. e carcere ad necem trahitur, 767. XVI. Martyrium consummat, *ibid.* Ejus reliquiæ colliguntur, 767. XVIII. Ejus cadaver in Ethnicorum reorum foveam projicitur, *ibid.* Quo anno ætatis suæ martyrium subjerit, 767. XIX. Ejus martyrii tempore prodigia quænam visa sint, 767. XX. Ejus reliquiæ conservatæ, 767. XXI. Ubi reconditæ, *ibid.* Ipse inter Sanctos relatus, 767. XXII.
- Stephanus laicus ad Episcopatum profiliit, 769. III.
- Stephanus Armenius miles a S. Stephano curatur, 765. V.
- Stephanus comes Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
- Stephanus Præpositus cum LVI. discipulis monasterio expulsus, 809. XXXII.
- Stomingi locus in Saxonia, 783. IV.
- Strategius cum fratre a Copronymo capite truncatus, 767. XXIII. XXIX.
- Strategius Cubicularius a Leone Imperatore capitur, & quare, 780. III.
- Studia hominum diversa, 811. XXII.
- Studianos monachos Confessores Theodorus Studita consolatur, 818. XX.
- Studii, monasterii nomen & origo, 798. II. Restitutum & auctum, 798. III.
- Studium Theodori Studitæ in monendis singulis, 809. XXVIII.
- Successio Regum Angliæ, 796. XVII. Episcoporum Gradensium, 802. X. Regum Hungarum, 805. II. Regum Bulgarorum, 813. VII.
- Superius S. Salvii prædicationis Evangelicæ in Galliis focus, 801. XXI. Una cum S. Salvio capite plestitur. *ibid.*
- Supplicatio populi in Concilio Wormatiensi, 770. XVII. ad XXI.
- Surdus & mutus a S. Benedicto curatus, 787. LXVIII.
- S. Suviberti Werdensis Episcopi corpus quomodo ab incendio servatum, 778. V. Ejus Ecclesia incenditur, 778. VI. Francorum prætor, 778. VII. Westphalum quemdam miraculose a morte servat, 783. II. Inter Sanctos refertur, 804. III. Ejus vita a Marcellino presbytero scripta, *ibid.* Leoni Papæ prælegitur, *ibid.* Ejus Ecclesiæ indulgentiæ a Leone Papa conceduntur, 804. IV. Puerum submersum vitæ restituit, 804. VI.
- Symbolo verbum, Filioque, a Leone Papa III. cur non sit additum, 809. LXII.
- Symbolum cantari licere Leo Papa III. concessit, 809. LX. Suadet tamen non cantandum, *ibid.* Duplex in scutis argenteis ab eodem factum, *ibid.*
- Synodus Romana alia ab eodem pro fratris sui Regni parte suscipienda congregata, 771. VI. Secunda Wormatiæ a Carolo Magno habetur, 772. XXI. Alia Episcoporum Dinguvingæ, 772. XXII. Alia a Carolo in Duria habita, 775. IX. Alia Paderburnæ sub Carolo Magno, 777. V. Alia ejusdem in Duria, 779. I. Alia Constantinopoli contra Theodorum Studitam, & ejus socios, 809. V. Ejus tempus, *ibid.* Ejus Acta, *ibid.* Alia Constant. in qua Josephus absolvitur, 806. XIII. Alia adulterantium, 806. XIV. Alia ibidem pro restitutione SS. Imaginum, *ibid.* Nulla cogi debet sine Romano Pontifice, 809. VI. Alia Episcoporum in qua depositi Episcopi conjurati, 817. XVII.
- Synodus Iconoclastarum damnatur, 769. VII.
- Synodus Oecumenica ab Iconoclastis exturbatur, 786. I.
- Synodus Oecumenica quæ dicatur, 787. XXXIV.
- Syrus Constantinus Copronymus appellatur ejusque ratio, 762. VII.

T

T Abalæus discipulus Theodori Studitæ, 816. XX.

Tarasius Constant. Episcopus, 795. XLVI. Quid de divortio a Constantini Imperatoris senserit, *ibid.* Pulchre admonet Imperatorem, 795. LI. Inviectus permanet contra Imperatorem, *ibid.* Imperatori excommunicationem minatur, 795. LII. Theodotem Augustani coronare recusat, 795. LIII. & *seqq.* Multis tentationibus a Constantino infestatur, 795. LII.

- LIII. Ejus in malis patientia, *ibid.* Resistit Constant. Imp. 795. LV. Moritur, 806. I. XXII. annis sedit Constantinopoli, *ibid.* Morientis pugna adversus daemones, 806. II. Ut sanctus Constantinopoli colitur, 813. I. Taurus locum sepulturæ SS. Salvii & Superii a brutis & immunditia immunem servavit, 801. XXI.
- Telericus Bulgarorum Rex Christianus factus, 777. I. A Leone Imp. Patricius creatur, *ibid.* Leonis Imp. uxoris consobrinam in coniugem accipit, *ibid.*
- Templum S. Pelagii Martyris a Constantino Copronymo dirutum, 767. XVIII.
- Templum aliud ibidem S. Euphemix restituitur, 796. X.
- Tempus Martyrii Stephani monachi, 767. XX.
- Tempus prodigiosum impietatem arguit, *ibid.*
- Tempus Concilii habiti in villa Theodonis, 813. XVI. Persecutionis Leonis Armeni, 814. I.
- Terra sacrilega sepulturam negat, 778. VIII.
- Terramotus alius tempore belli domestici inter Irenem & Constantium Imp. 789. II. Alius in Italia, 800. I.
- Testamentum Caroli M. quo Regnum tribus filiis dividit, 806. XVIII. ad XXVII. Ei Leo Papa propria manu subscripsit, 806. XXVI. Ejusdem de rebus nobilibus, 811. XLIV. Aliud S. Platonis, 812. VII.
- Thadæus monachus quomodo martyrio affectus, 814. LIII.
- Thédrada Pipini Caroli M. filii filia, 811. XLVIII.
- Theganus Chorepiscopus Treverensis, 813. XII. Cujus temporis scriptor sit, *ibid.*
- Theobaldus scriptor rerum gestarum S. Gumari, 775. XI.
- Theodistus Patricius Nicephoro ad invadendum Imperium adiutor, 802. I.
- Theodicius Dux Spoletinus, 768. I.
- Theodiscus quando vixerit, & qualis fuerit, 794. VII. Primus in Hispania falso asseruit, Christum esse filium Dei adoptivum, *ibid.*
- Theodo filius Tassilonis Ducis Bajoariæ, 787. LXXXIII. Carolo M. datus obses, *ibid.* In monasterium cum patre detruditur, & quare, 788. V.
- Theodomarius Abbas Cassinensis, 787. LXVII. Quid a Carolo M. consecutus, *ibid.* Rogatu Caroli aliquot Religiosos ad Franciam mittit, *ibid.*
- Theodomirus Episc. Iriensis, 816. LIII. Corpus S. Jacobi invenit, *ibid.*
- Theodonis villa, 812. XIII. Ibi celebratum Concilium, & quo anno, *ibid.*
- Theodoricus Caroli M. filius naturalis, 817. XIX. In monasterium detruditur ob conjurationis suspensionem, *ibid.*
- Theodorus Patricius cum classe adversus Helpidium mittitur, 781. IV. Eum fugat, *ibid.*
- Theodorus Jerosolymitanus Patriarcha, 763. XIX. 767. VII.
- Theodoro Episcopo oculi & lingua eruntur, 768. VII. Quomodo vitam finierit, *ibid.*
- Theodorus Pharan Episcopus, 811. XXXVIII. In Concilio Constantinopolitano tertio damnatus, *ibid.*
- Theodorus Nomenclator Leonis Papæ ad Ludovicum Imp. legatus, 815. II. Paschalis Papæ ad Ludovicum Imp. Legatus, 817. IV. IX.
- Theodorus Palæstinus Constantinopolim mittitur, & qua gratia, 817. XXXVI. & seq. Redarguit & confutat Leonem Armenum Imp. *ibid.*
- Theodorus Studita cujus temporis scriptor fuerit, 762. X. Ejus certamen adversus Imp. 795. LV. Constantinum excommunicatum pronuntiat, 895. LVII. Et quomodo, 795. LXIV. *Ann. Eccl. Tom. XIII.*
- Ab Imp. tentatur, *ibid.* Cum suis flagellatus exulat, *ibid.* Ad Rom. Pontificem de Constantini repudio epistolam scribit, 795. LX. Aliam ad Stephanum Secretarium Constantini Imp. 795. LXI. Probat licere Episcopo extra Fidei causam, suos admonere, *ibid.* Idque ex utroque Testamento, *ibid.* Aliam epistolam scripsit ad Nicephorum consobrinum suum, *ibid.* Quo anno in exilium missus sit, 796. I. & seq. Ejus iter relegitur *ibid.* Ejus navigatio, 796. III. Pervenit ad locum exilii, *ibid.* Scribit ad S. Platonem, 796. IV. & seq. Efficax ad eundem exhortatio, 796. V. Euthymium adhortatur, 796. VI. Ab exilio revertitur, 797. V. Honorifice excipitur, *ibid.* Ad monasterium suum rediens monachos dispersos colligit, *ibid.* Cum suis migrat Constantinopolim ob Sarracenorum incursiones, 798. I. Monastica instituta scripsit, 798. IV. Alia ejus scripta diversa, 798. V. Scripsit epistolarum libros quinque, 798. VI. Item librum dogmaticum, *ibid.* Ejus ad Irenem epistola, 801. XXII. Consultitur a Nicephoro Imp. de successore Episcopo deligendo, 806. III. Rescribit ad eundem, 806. IV. Cum S. Platone in carcerem a Nicephoro Imp. detruditur, 806. VII. Ejus ad Nicephorum Episc. Constantinop. epistola, 806. XV. Cur publice eidem non communicet, *ibid.* Quando cum eo communicasse dicatur, 806. XVII. Cum aliis palam profitetur se nolle cum Nicephoro Patriarcha communicare, 808. I. Scribit ad suos de communione Josepho Oeconomo negata, 808. II. Causa ejus adversus Patriarcham, 808. VIII. Justissima est, 808. IX. Ejus ad Theodistum epistola, 808. X. Obiecta diluit adversariorum, 808. XI. & seq. Scribit ad Simeonem monachum nomine S. Platonis inclusi, 808. XIV. Ejus contra Nicephorum Patriarcham Apologia, 808. XXV. Cum suis schismaticis Romæ creditur, 808. XXV. Ad Basilium Abbatem S. Sabæ Romæ commorantem scribit, 808. XXVI. In Papam invehitur, & quomodo, *ibid.* Item ad Nicolaum Chartularium scribit, 809. II. Parcus laudum suarum, 809. V. In exilium mittitur, 809. X. Quæ passus sit ab Imp. *ibid.* Discipulorum ejus cum Nicephoro Imp. certamen, 809. XI. Eundem constantia sua vincunt, 809. XIII.
- item Legatio ejus & litteræ ad Leonem Papam, 809. XIV. Ab eodem enixe auxilium rogat, 809. VI. Litteras ab eodem petit, 809. XVII. Alia ejusdem ad eundem epistola, 809. XVIII. Urget Mœchianos, 809. XX. Eisdem refutat, 809. XXII. De calumnia se purgat, 809. XXIII. Epiphanium tabellarium excusat, 809. XXIV. Scribit secundo ad Basilium Abbatem S. Sabæ, 809. XXV. Ejus in singulis monendis studium, 809. XXVIII. & seq. A plurimis contradictionem patitur, 809. XXX. Ad Athanasium monachum scribit, 809. XXX. ad XLIII. Sententiam suam tuetur, *ibid.* Adversus Mœchianos scribit, *ibid.* Librum de dispensatione universali conscripsit, *ibid.* Ob doctrinam commendatur, *ibid.* Subvenit Ecclesiæ periclitanti, 809. XLIII. Ejus ad Naucratiem de Confessoribus epistola, 809. XLIV. Scribit ad Josephum Archiepiscopum Thessalonicensem, 890. XLVII. Persecutores ipsum venerantur, 809. XLV. Nicephori Imp. interitum prænuntiat, 811. V. Ad Antoninum Abbatem scribit, 811. V. Ejus in Leonem Armenum aurea sententia, 814. XII. In eundem oratio, 814. XV. Refellit argumentum Leonis Armeni ex veteri Testamento, 814. XVI. Perstringit hæreticum Imp. 814. XIX. Rursus

- arguit Leonem Imp. immiscentem se sacris, 814. XXI. Edicto tacere cogitur, 814. XXII. Negat tacendam dogmatis veritatem, 814. XXIII. Ejus de Præpositis epistola, qui silentium scripto polliciti Imperatori, 814. XXV. Nicephoro Patriarchæ præsto est, 814. XXVII. Nicephoro Patriarchæ exulanti scribit, 814. XXIX. Processionibus celebrat sacras imagines, 814. XXXIII. Nomine Orthodoxorum ad pseudosynodum scribit, 814. XXXVI. Justa ejus declamatio, 814. XXXVII. Carcer ejus & exilium, 814. XLII. In exilium decedens fratres suos exhortatur ad salutem, 814. XLIII. In carcere ore & scriptis omnes docet, *ibid.* Catecheticam dirigit epistolam ad Confessores, 814. XLV. Docet Confessores quæ credere debeant, *ibid.* Varie probat cultum sacrarum imaginum, 814. L. Exhortatio ejus ad fratres, 814. LI. Monet fratres quid agere, & quid cavere debeant, *ibid.* De martyrio Thadæi monachi scribit, 814. V. De lapsis dolet, 814. LV. Non vocatur cum aliis Constantinopolim, 815. X. Secunda ejus ad Josephum Archiepiscopum Theffalonicensem epistola, 815. XI. Alia ad Naucratiū de lapsis, 815. XIII. A Josepho adulteri copulatore ad Imperatorem deferitur, 815. XVIII. Alio in carcerem relegatur, 815. XXVIII. Laborat pro Orthodoxis epistolas scribendo, 815. XXII. Revocatur ad verbera, 816. I. Et quare, *ibid.* Iterum ad flagella suscipienda paratus, 816. VI. Percussorem ab Imperatore missum commovet, *ibid.* Dire verberatur, 816. VII. Alia ad Naucratiū epistola, 816. VIII. Quanta in carcere passus fuerit, 816. XII. Tantum vivit sacra Eucharistia, *ibid.* Ipsi & sociis necessaria ministrantur, 816. XIII. In carcere ab Eudocine virgine cibatur, *ibid.* Ad eandem scribit, & eam laudat, 816. XIV. De lapsis recipiendis consulitur, 816. XVI. Scribit ad sanctimoniales, quæ pro fide in carcere tenebantur, 816. XXI. Ejus ad Mariam Imperatricem epistola, 816. XXIII. Plures ducentis epistolis in carcere scripsit, 816. XXV. E carcere scribit ad Confessores in carcere positos, 816. XXVII. Moriturus veniam petit a fratribus absentibus per epistolam, 816. XXXV. & seq. Testamentum facit in carcere, *ibid.* Duæ ejus ad Theophilactum Episcopum Nicomediæ, 816. XXXVIII. Eundem laudibus profecquitur, *ibid.* Ad Theophilum Ephesinum Episcopum scribit, 816. XLI. & seq.
- item ad Josephum fratrem suum Archiepiscopum Theffalonicensem, 816. XLIII. Item ad Petrum Nicææ Episcopum, 816. XLVI. Item ad Episcopos exules, 816. XLVII. Item ad Patriarchas, 817. XX. Item ad Paschalem Papam nomine suo & aliorum Confessorum, 817. XXI. Implorat a Paschali Papa auxilium, 817. XXII. Ad Patriarcham Alexandrinum scribit, 817. XXVI. Item ad Patriarcham Jerosolymorum, 817. XXX. Ejus de Patriarchis querela, 817. XXXIII. Alia nomine suo, & suorum ad Paschalem epistola, 818. II. Ad fratres dispersos Catecheticam scribit, 818. VII.
- item admonet suos ne illecebris carnis capiantur, 818. XVIII. Ad Gregoram Confessorem scribit, & eum roborat, 818. XIX. Fratres suos consolatur, 818. XX. Ad fratrum suorum nomina alludit, 818. XXI. Alia ejus ad Simeonem epistola, 818. XXII. Vitas Martyrum & Confessorum in carcere scribit, 818. XXIV. Ejus litteræ ad Imperatorem allatæ, 819. XIII. Iterum flagellatur, 819. XIV. Misere ab Iconomachis laniatur, *ibid.* Smyrnam deferitur, 819. XVI. Ibi in carcerem detruditur, 819. XXI. Suis passionibus robo-
- rat titubantes, 819. XXII. Ad dispersos fratres scribit, *ibid.* Accipit, litteras a Naucratiō, 819. XXIV. Eidem rescribit, 819. XXV.
- Theodorus Patriarcha Jerosolymitanus Synodicam de cultu Imaginum Romam misit, 767. VII.
- Theodorus quidam vir pius S. Stephani Junioris cerebrum dispersum colligit, 767. XVIII. In Siciliam cum uxore & liberis relegatur, 767. XXI. Quomodo ab exilio reductus sit, *ibid.* Accusatur de cultu ossium S. Stephani Junioris apud Imp. *ibid.*
- Theodorus Sabinensium Archiepiscopus canonizationi Sancti Suviberti præsens fuit, 804. IV.
- Theodorus & Theophanes fratres cæsi damnantur exilio, 817. XXXIX.
- Theodosius Salibaras Patricius, 811. I. Nicephorum Imperatorem ab exactione Ecclesiis auferenda abstinere hortatur, *ibid.* Cum Nicephoro Imp. a Bulgariis interficitur, 811. III.
- Theodote Theodoro Studitæ sanguine coniuncta, 795. LVIII.
- Theodotus Melissenus pseudoepiscopus Constantinopolitanus, 814. XXXI. Cassiteria dictus, *ibid.* Constantinopoli Apocrifarios ad Paschalem Papam mittit, 817. XXIV. Prædonis more Ecclesiam invadit, 817. XXXVII.
- Theodulphus Episc. Caroli M. testamenti ordinationi præsens, 811. XLVII.
- Theodulphus Aurelianensis Episc. 816. XCVIII. Stephano Papæ obviam ire a Ludovico Imp. missus, *ibid.* Coniurationis in Ludovicum Imp. conficius, 817. XVI.
- Theognostus Protospatharius Michaelis Imp. ad Carolum M. legatus, 812. XII.
- Theophana cum Anna moniali ad Imp. mittitur, 763. IV. Ab Imperatore renittitur domum, 763. V.
- Theophanes quousque historiam suam profecutus sit, 813. VIII. Quis fuerit, 813. IX. Ubi integer reperitur, *ibid.*
- Theophanes Cypri Præfectus, 766. XVII.
- Theophanes Isacius Gregorii senis consilio acquiescit, 773. III. A Deo potum sitiens accipit, 773. IV. Deo debitas gratias agit, *ibid.*
- Theophanes Cubicularius Confessor a Leone capitur, 780. III. Palmam martyrii consequitur, *ibid.*
- Theophanes Confessor Præfectus monasterii Agrii 814. XXXV. Ipse & Nicephorus neuter alterum videns se salutant, *ibid.*
- Theophanis nomine, diversi nuncupati, 816. I. Eorum distinctio, *ibid.*
- Theophania cognata Irenes Imperatricis, 807. I. Alteri desponsata Stauratio Nicephori, Imperatoris filio uxor esse cogitur, *ibid.*
- Theophilus Episc. Ephesinus Confessor, 816. XLI.
- Theophilactus Protospatharius ab Imp. interficitur, 762. II.
- Theophilactus Ramgabi Drungarius, unus ex coniuratis in Irenem & Constantinum Imp. 780. V.
- Theophilactus filius Michaelis Balbi Imp. 811. XVII. Coronatur Imp. *ibid.* A Leone Armeno Imp. castratur, & quare, 813. XI.
- Theophilactus Episc. a Theodoro Studita laudibus evchitur, 816. XXXVIII.
- Theofoctus cum discipulis, ob veritatis Confessionem urbe pulsus, 799. XXXII. In persecutione Mœchianorum mortuus, 799. XLIV.
- Theosterictus Confessor nares amputatus ab Asie Præfecto, 766. XIX.
- Theosterictus alius cujus temporis scriptor fuerit, 767. XXVII.

Thomas Episc. Neocæsareæ, 812. II.
 Thudoïn Avarum Rex, 795. LXV. Ad Christianam Fidem cum suis convertitur, & baptizatur, *ibid.*
 Tiberiis alia inundatio tempore Hadriani Papæ, 791. VIII.
 Tithohes Abbas, 815. XVII.
 Tituli Romani Pontificis diversi ab aliis Patriarchis, 817. XXV.
 Toto Dux Nepefinæ civitatis, 767. V. Fratrem Constantinum in Sedem Pontificiam intrudit, *ibid.* Raciptum interficit, *ibid.* Occiditur, *ibid.*
 Traditio Eccl. de cultu SS. Imaginum, 787. XL.
 Translatio Imperii in Occidentem divina dispositione, 800. IX. Cur fuerit necessaria, *ibid.*
 Corporum SS. Salvii & Superii, 801. XXI.
 Saxonum in Franciam a Carolo M. 804. VIII.
 S. Cypriani cum aliis Martyribus in Gallias, *ibid.* Alia S. Cypriani Venetias, *ibid.* Hirienfis Ecclesiæ Leonis Papæ III. auctoritate, 816. XLVIII. S. Jacobi Apostoli, 816. LII.
 Tributi loco virgines Christianæ Mauris dantur, 770. XXII.
 Tributorum remissio ab Irene Augusta facta, 801. XXI. Eam quanta bona consecuta sint, 801. XXIII. & *seqq.*
 Tributum Sarracenis spondet Nicephorus Imp. 805. I. Solvit Carolo M. Istria & aliæ regiones, 810. XIX. Eidem solvere coguntur, Beneventani, 812. XVI. Nicephorus Imp. ab Ecclesiis exigit, 811. I.
 Triclinium Patriarchii Lateranensis a Leone Papa III. factum, 796. XXX.
 Triphiles cum Nicephoro Imp. a Bulgaris interimitur, 811. III.
 Tudenfis scriptor in quo errarit, 812. XVIII.
 Turcarum egressio e portis Caspiis, 763. XIX. In Armeniam invadunt, *ibid.*
 Turonense Concilium sub Carolo Magno, 813. XVIII.
 Turpini cujusdam fabulæ exploduntur, 812. XVIII.
 Tyrannis Nicephori Imp. in subditos, 809. XLIX.
 Tzamio Sergium Manichæorum principem interficit, 812. II.

V

V Allicellana bibliotheca Albini Biblia servat, 778. XXIII.
 Variantes Lectiones in Anastasio pag. 630. Ad eosdem monitum prævium Dominici Georgii, pag. 625.
 Vascones Caroli Magni exercitus extrema cedunt, 778. I. Eorum in Pyrenæi jugo contra Francos perfidia, 812. XV.
 Vaticana basilica extra Urbis muros olim sita, 770. III.
 Vaticanium Vatis alicujus divinitus repertum, 780. VIII. Theodori Studitæ de interitu Nicephori Imp. 811. V.
 Venantius Fortunatus Pictaviensis Episcopus Sanctos celebriores versibus celebravit, 816. LII.
 Venenum Nicetæ Triphilo a Nicephoro Imp. datum, 803. I.
 Veneti legationem ad Hadrianum Papam mittunt, & quare, 772. V. Primus eorum Episcopus Obeliatius, *ibid.* Eorum Dux Gradensem Episcopam e turri præcipitat, 802. VII. Reliquias S. Cypriani unde acceperint, 806. XXXI. In honorem ejusdem templum erigunt, *ibid.* S. Zachariæ corpus a Leone Armeno accipiunt, 814. LVI. Eorum res gestas Sabellicus conscripsit, *ibid.*
 Venetia Nicephoro Imp. a Carolo Magno redita, 810. XVIII. A Pipino Italiæ Rege subigitur, *ibid.*

Veremundus diaconus Maurogato in Galliciæ Regno succedit, 790. II. Alfonso a Maurogato Regno pulsum restituit, *ibid.* & *seqq.*
 Veritatem superat impietas potestati conjuncta, 814. XI. Ejus signum manifestum, 819. XV.
 Verona Longobardorum civitatum fortissima, 773. VIII. A Carolo Magno obsidetur, 773. XI.
 Vestium luxum corripit in Clericis Tarasius, 784. XIV. Item Synodus Nicæna, 787. XLIX.
 Vexillum Rom. urbis a Pontificibus ad Principes mittendi consuetudo, 796. XVI.
 Victoria alia Constantini Copronymi contra Bulgaros, 817. XXXVI. Alia Nicephori Imp. adversus Bulgaros, 811. II. Alia Crunni Regis adversus Nicephorum Imp. 811. III.
 Vicus Saxonum in Urbe, 804. IX. Nunc vicus in Saxia, pro Saxonia, appellatur, *ibid.*
 Vigilius Episcopus Conc. apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
 Viodicta alia in Philommatium percussorem Stephani monachi, 767. XVII. Alia dira in Constantinum Imp. 797. II.
 Virgines Christianæ Mauris tributi loco persolvuntur, 770. XXII.
 Viri nobiles dira patiuntur a Constantino Copron. 766. II.
 Virtutes Paschalis Papæ, 817. II.
 Vis ad invadendam Sedem Apostolicam excusari non potest, 767. VI.
 Vita S. Suibertii a Marcellino ejus socio scripta, 804. III. Nicephori Constantinop. Archiepiscopi, 811. XXII. Ludovici Imp. ab Adhemaro descripta, 815. III.
 Vitæ Confessorum ac Martyrum a Theodoro Studita scriptæ in carcere, 818. XXIV.
 Vitalianus Tribunus Ravennatum Legatus ad Hadrianum Papam, 772. VIII.
 Unguentum mirificum ex corpore S. Euphemie stillat, 766. VIII.
 Unitas Ecclesiæ Dei, 811. XXVIII.
 Unitas Ecclesiæ Catholicæ insuperabilis, 794. XV.
 Universalis dicitur Ecclesia Romana dupliciter, 787. VIII.
 Unruhus Comes Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
 Volchanhart Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
 Volquinus Episcopus Normensium, Canonizationi S. Suibertii interfuit, 804. IV.
 Vox una hæresim parit, 809. XXXIX.
 Ursus in venatione Caroli Magni ad Ecclesiam fugit, 805. III.
 Uuardus Caroli Magni industria reddidit Martyrologium opulentius, 778. XX.
 Uto Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
 Utriculum castrum a Longobardis occupatur, 772. XV.
 Wada Abbas, 796. XXI.
 Walach Comes Caroli Magni testamenti institutioni interfuit, 811. XLVII.
 Waldandus cujus filius fuerit, 802. XIII. Ubi occisus, *ibid.* Omnia bona ejus fisco tradita, & quare, *ibid.*
 Waldipertus presbyter Romam cum Reatinis & Furconinis occupat, 778. II. Ejus studio Philippus presbyter in Pontificem elevatur, 768. IV. Excæcatus moritur, 768. X.
 Walfridus adversarius septimæ Synodi, 794. XLI.
 Waltgaudus Episcopus testamenti Caroli Magni institutioni interfuit, 811. XLVII.
 Werdenses cives Leonem Papam solemniter excipiunt, 804. II.
 Westphali item a Carolo Magno vincuntur, 779. IV. Et a Carolo Juniore, 788. I.
 Widichindus Saxonum Princeps, 777. V. Fugit

git in Normanniam, *ibid.* Saxones ad rebellionem cogit, *ibid.* Historia conversionis ejus, *ibid.*
Wilharius Dux Venetorum, 812. XII. Caroli Magni ad Nicephorum Imp. Legatus, *ibid.*
Willebertus Archiepisc. Rothomagensis, 819. II.
Willebroordi Episcopi vitam Albinus descripsit, 800. II.
S. Willehadus ab Hadriano Papa Bremensi Ecclesie præficitur, 788. VII. Quamdiu sederit, *ibid.* Anniversaria ejus memoria quo die celebretur, *ibid.*
Winigardus S. Salvium martyrio afficit, 801. XXI.
Winigifus Spoletanus Dux Hildeprando successit, 799. V. Bellum feliciter adversus Græcos confecit, *ibid.* Leonem Papam Spoletum ducit, 799. V.
Wiradus Abbas Caroli Magni Legatus, 799. V.
Wiserich Episc. Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
Wiso Episc. Osnaburgensis, 804. XI.
Wisora fluvius, 772. XX.
Wlfardus Pauli Papæ Legatus, 767. II.
Wlfarius Rhemensis Archiepisc. 813. XVI.
Wolfarius Episcopus præfens in Caroli Magni testamenti ordinatione, 811. XLVII.
Wolfoldus Cremonensis Episcop. 817. XVI.

Conjunctionis iu Ludovicum Imp. conscius, *ibid.*
Wolfprecht Abbas Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
Wormatiæ Concilium a Carolo Magno habetur, 770. XVI. Secunda Synodus ab eodem, 772. XXI. Aliud ibidem ab eodem, 776. V.

X

X Enaias Hierapolitanus hæresiarca, 787. XVII I. Iconoclastarum auctor, *ibid.*
X laifridus Traiectensis Episcopus, 788. III.

Z

Z Achariæ corpus missum Venetias, 814. LVII.
Z acharias regalium ædium curator, 815. IX.
Zatus Sarracenorum præfectus, 797. IX. Barcinonam Carolo Magno reddit, *ibid.*
Zocus Bulgarorum Regnum post Crunnum suscipit, 813. VII. Ejus in Christianos impietas, *ibid.*
Zosimus monachus Leoni Armeno in hæresifautor, 814. VII.

I N D E X

C R I T I C Æ

HISTORICO-CRONOLOGICÆ

P. ANTONII PAGII

QUÆ IN HOC TOMO CONTINETUR.

A

- A**ron Muhammedi seu Mahadis Caliphæ filius cum Irene Augusta pacem facit, 781. IV. Fit Calipha, 784. III. Legatos ad Carolum M. mittit, 800. XIV. Loca sacra Jerosolymorum eidem concedit, *ibid.* XV. Elephantem & alia munera ad eum mittit, *ibid.* XVI. Nicephorum Imp. vincit, 803. II. Imperium Orientale vastat, eique tributum imponit, 805. I. Ebrahimum Aglabi filium Africae & Mauritaniae principatu donat, 806. XVII. Ad Rhodi devastationem classẽ mittit, 807. I. Legatos cum muneribus ad Carolum M. mittit, *ibid.* IV. Moritur, 808. VII. Poetas & omnes Eruditos maxime adamavit, *ibid.*
- Abbulabas fit Calipha Sarracenorum, 813. XXV.
- Abdalla Abderaminis Sarracenorum Hispania quondam Regis filius Carolum M. convenit, & ejus auxilium implorat, 797. II. Ab Alhaca Rege vincitur, *ibid.* III.
- Abderramen Legatos cum muneribus ad Pippinum Regem Francorum mittit, 768. II. & *seq.* Moritur, 788. XII.
- Abugiasar Almanfor Bagdadum construit, 762. VII. Non fuit vocatus Abdelas, 775. II. Moritur, *ibid.* III.
- Adalberga Aragisi Beneventanorum Ducis vidua res novas in Italia molitur, 787. XIV. & *seqq.*
- Adalgisus Desiderii Longobardorum Regis filius Veronam contra Carolum M. tuendam suscipit, sed ex ea confugit, 773. II. Everso Longobardorum regno Constantinopolim se recipit, 774. VII. Cum Classe mittitur in Italiam a Constantino Imp. 787. XIV. & *seq.*
- S. Adalhardus Caroli M. frater patruelis improbat repndiam Desiderata Longobardorum Regis filia ejusdem Caroli uxoris, 771. II. Mortuo Carolomanno Rege ad Carolum transit & fit Monachus, *ibid.* V. & *seq.* Ejus consilio utitur Pippinus Italiae Rex, 796. XXIII. Primus inter Consiliarios Caroli M. habetur, *ibid.* XXIV. Utriusque Corbeia Abbas fuit, *ibid.* Corbeia Novæ in Saxonia fundandæ præcipuus auctor fuit, *ibid.* Romam ad Leonem Papam a Concilio Aquigranensi legatur, 809. III. IV. VII. Ad Heri insulam cum fratribus relegatur, 814. XXXII.
- Adalmatus Amalarii Trevirensis Archiepiscopi Chorepiscopus fuit, 815. X. XII.
- Adelhaidis Caroli Caroli M. filia ante Hildergardem matrem demortua, 783. III. Quo anno mortua & ubi nata, *ibid.*
- Adrianopolis a Bulgaris expugnatur, 813. IX.
- Aetherius Episcopus Uxamensis Felicianæ hæresi se opponit, 783. X.
- Agelfridus fit Episcopus Leodiensis, 762. IV.
- Aglabitarum in Africa & Mauritania principatus initium, 806. XVII.
- Agobardus ex Chorepiscopo fit Archiepiscopus Lugdunensis, 815. X. Ejus ordinatio a multis improbata, *ibid.*
- Alaminus dictus Muhammed Aaroni patri in Sarracenorum Caliphatum succedit, 808. VIII. Occiditur, 813. XXV.
- Albertus ab Hadriano Papa Pallium accepit & quo anno, 780. XII. Moritur, *ibid.* Ante mortem Episcopatum abdicat, *ibid.*
- Albinus diversus est ab Alcuino qui Caroli M. ætate vixit, *ibid.* 778. XII.
- Albricus seu Albericus succedit S. Gregorio Abbati & Rectori Ecclesie Traiectensis ad Rhenum, 776. XIII. & *seq.* In Urbe Coloniensi Traiectensis Episcopus ordinatur, 777. II. Moritur, 784. VI.
- Alcuinus in urbe Eboracensi Scripturas docet, 769. IV. Non fuit unus ex Legatis Caroli M. ad Hadrianum PP. ante initium belli Longobardici, 773. I. Ejus Epistola XXXVI. ad Hadrianum PP. quo anno scripta, *ibid.* Non fuit discipulus Bedæ, sed Egberti & Alberti Archiepiscoporum Eboracensium, 778. XI. Fuit condiscipulus Eanbaldi Senioris & Anbaldi Junioris Eboracensium Archiepp. *ibid.* XI. & *seqq.* Diversus est ab Albino Abbate monasterii Cantuariensis, 778. XII. Caroli M. præceptor extitit, 778. XIII. Ejus opera, *ibid.* XIV. Primum in Franciam venit, 782. VI. Artes liberales Carolum docet, *ibid.* VII. Scribit adversus hæresim Felicianam, 783. X. Scribit Ethelardo Archiepiscopo Cantuariensi, 791. XI. Ex Anglia quo reversus erat, in Galliam redit, 793. VII. Fit Abbas S. Martini Turonensis, *ibid.* 796. XXII. Consolatur Northumbros a Danis seu Normannis desolatos, 794. XV. Arnoni Salisburgenfi Episcopo scribit, 796. XIX. Non fuit ejus germanus frater, *ibid.* Sæculares occupationes deferere vult, sed repulsam patitur a Carolo M. *ibid.* XXII. Ejus opera captivi Hunni redimuntur, *ibid.* XXIII. Ethelardum Cantuariensem Episcopum Romam euntem Carolo M. commendat, *ibid.* XXVII.
- Alcuinus Carolo M. suadet ut Hunnos ad solutionem decimarum astringat, 798. IX. Ad monachos Lugdunenses scribit & Hispanos triplici-

- plicis erroris arguit, *ibid.* X. & *seq.* Nempe quod Christum filium Dei adoptivum dicerent, salem in sacrificium Christi mitterent, & unicum mersionem in baptismo adhiberent, *ibid.* Epistolam de unica mersione in baptismo dubitat esse Gregorii M. *ibid.* Paulino Aquilejensi Patriarchæ scribit; & reprehendit eos Hispanos qui triplicem in baptismo mersionem adhibentes, ad singulas mersiones tres personas Trinitatis nominabant, *ibid.* XIII. Septem libris Felicem Urgelitanum confutat, *ibid.* XIV. De Romanorum flagitio in Leonem Papam commisso scribit ad Carolum M. 799. III. Cum Felice Urgelitano in Concilio Aquisgranensi disputat, & eum convincit, *ibid.* XIV. Conversioni Elipandi Toletani Archiep. frustra infudat, *ibid.* XV.
- Alcuinus S. Richarii monasterii Centulensis fundatoris Vitam scripsit, 800. VI. Libros adversus Elipandum publicat, eumque convertit, *ibid.* XVIII. De negotiis sæcularibus deferendis cogitat, 801. VII. S. Paulino Paatriarchæ Aquilejensi summa necessitudine conjunctus fuit, 802. VI. In palatio Regio docuit post primum suum in Galliam adventum, *ibid.* VIII. & *seq.* Moritur, 804. X. Ejus nomen Rabanus suo Martyrologio inseruit, *ibid.* Homiliarium Pauli diaconi recognovit & auxit, 807. VII. Liber de cærimoniis Baptismi ejus non est, sed Amalarii Archiep. Trevirensis, 812. VII. & *seq.*
- S. Alexandri Martyris Reliquiæ transferunt urad monasterium S. Dionysii, 764. VII.
- Alfuvoldus fit Rex Northumbriæ, 778. XX. Occiditur, 789. XI.
- Alhaca seu Abulaz fit Rex Saracenorum Hispaniæ, 796. XXI. Cum Carolo M. pacem facit, 810. X. Amoroz Casaraugusta expellit, *ibid.* Legatos ad Ludovicum Aug. mittit & pacem cum eo facit, 817. XI. & *seqq.*
- Almamon, *Vide.* Abbulabas.
- Alphonsus Castus regum Hispaniæ administrat, 775. XIII. Fit Rex Hispaniæ, 783. VIII. In Cantabriæ partem se recipere compellitur, *ibid.* In regnum a Veremundo restituitur & cum eo regnat, 790. II. Solus regnat & in Regem ungitur, 791. X. Ad Ludovicum Aquitaniam Regem Tolosæ Conventum celebrantem Legatos mittit, 797. II. Duas Legationes ad Carolum M. mittit, 798. III.
- Alredus fit Rex Northumbriæ, 765. VII. Caroli Magni amicitiam ambit, 769. IV. Regnum relinquere compellitur, 874. XXI.
- Alricus moritur, 794. XIV.
- Altinense Concilium quo tempore celebratum, 802. IV. & *seq.*
- Altinum urbs olim Episcopalis excisa, *ibid.*
- Altinensis sedes Torcellum translata, *ibid.*
- Amalarius Trevirensis Archiepiscopus Saxonum Transalbanorum conversioni incumbit, 812. X. Scribit librum de Baptismo ad Carolum M. Imp. 812. XII. Liber ille Alcuino male adscribitur, *ibid.* XII. & *seq.* Constantinopolim ad pacem firmandam a Carolo M. mittitur, 813. XIII. Moritur, 814. XXXI. Non est auctor librorum de Ecclesiastico officio & de ordine Antiphonarii, *ibid.*
- Amalarius Diaconus Metensis Auctor est libri de Ecclesiasticis officiis & de ordine Antiphonarii, 814. XXXI. Regulam pro Canonicis jussu Ludovici Pii componit, 816. XIII. & *seq.*
- Amoroz Casaraugustæ præfectus defectionem a Rege Cordubensi meditantem ad Carolum M. scribit, 809. X. Casaraugusta a Rege Cordubensi expellitur, 810. IX.
- S. Angilbertus nubit Bertæ Caroli M. filiæ, 783. II. Ejus cum Berta copula non videtur fuisse illicita, 792. IV. & *seq.* Duos ex Berta suscepit filios, *ibid.* Felicem Urgelitanum Episcopum Romam ducit, 792. I. III. Secundam Legationem ad Hadrianum Papam suscipit post Concilium Francofordiense, 794. XII. Tertio Romam a Carolo M. Legatur ad Leonem III. Papam pro confirmatione foederum præcedentium, 796. III. & *seqq.* Centulensis monasterii Abbas non fundator fuit, 800. III.
- Archicapellanus Palatii non fuit, *ibid.* IV. Sed Summus Cancellarius, *ibid.* V. & *seq.* Centulense monasterium amplificavit, *ibid.* VI. S. Richarii ejusdem fundatoris vitam ab Alcuino scribi curavit, *ibid.* Moritur, 814. XXX.
- Angilramus Metensis Archiepiscopus dictus, 766. VIII. Ex expeditione Hunnica cum Carolo M. rediens moritur, 791. IV. & *seq.* Archicapellanus Palatii erat, *ibid.*
- Angliæ Orientalis regnum occiso S. Ethelberto Rege sub tyrannide usque ad adventum S. Edmundi Regis fuit, 793. V.
- Anglicanum Concilium pro disciplina Ecclesiastica restituenda, 787. XVIII. Canones viginti in eo conditi, *ibid.*
- Anglicana duo Concilia ab Ethelardo Cantuariensi Episcopo celebrata, 796. XXVII. 798. XV.
- Anglicanum Concilium sub Wilfredo Cantuariensi Archiepiscopo, 816. XXI.
- S. Ansberti corpus Normannorum metu in varia loca transportatur, 800. II.
- S. Anselmus Dux Foroiulienfis moritur, 803. VIII.
- Antonius Metropoliæ Sylæ civitatis in Pamphilia ob sacras Imagines a S. Nicephoro Patriarcha Cpolitano anathemate percellitur, 814. I.
- Apocrifarii quo primum tempore in Francia visi, 784. X.
- Apollinarius fit Abbas Casinensis, 818. II. VII. Lirim fluvium siccis pedibus transit, *ibid.* II. Moritur, *ibid.*
- Abpsimarum, *Vide.* Tiberius.
- Aquensis Metropolis in Testamento Caroli M. cur prætermissa, 811. VI.
- Aquileiensis Sedes Forojulium, & inde Utinum translata, 791. VII.
- Aquisgranensis Synodus in qua Felix Urgelitanus Episcopus iterum hæresim abiurat, 799. XIV.
- Aquisgranensis Synodus de processione Spiritus Sancti, 809. III. Legatos duos ad Leonem III. Papam mittit, *ibid.* IV. In ea actum non est de additamento ad Symbolum, sed de processione Spiritus Sancti, *ibid.* & *seq.*
- Aquisgranensis conventus in quo Carolus Magnus Ludovicum filium Imperii consortem facit, 813. XIII. XV. & *seq.*
- Aquisgranensis Conventus sub Ludovico Pio, in quo actum de Canonicis & sanctimonialibus, diversus ab eo in quo Lotharius factus est Imperator, 816. XI. & *seq.*
- Aquisgranensis alter Conventus in quo Lotharius dicitur Imperator, 817. III. In eo conduntur Capitula ut ordo S. Benedicti ad uniformitatem reducantur, *ibid.* IV. & *seqq.*
- Aquitanici belli finis, 768. II. & *seq.*
- Aquitania tota in Pippini Francorum Regis potestatem venit, 768. III.
- Aragus Dux Beneventanus Carolo M. fidelitatem jurat, 786. VI. Capua & aliis civitatibus a Carolo mulctatur, *ibid.* VII. Rebellionem meditans moritur, 787. XIV.
- Arausio oppidum provinciæ a Saracenis occupatur, 793. III. A S. Willelmo Comite eis eripitur, 794. XVI.
- Arausionis Principatus initium a S. Willelmo Tolosæ Comite repetendum, 794. XVI.
- Arcadiopolis a Bulgaris devastatur, 814. VIII.
- Archicapellani dignitas & munus explicantur, 784. IX.

Archicapellanus Apocrifarii Pontificis Romani munere sæpe fungebatur, *ibid.* X.
 Archicapellani dignitas perpetua, 800. IV. In duas divisa non fuit, *ibid.* IV. & *seqq.*
 Arelatenfis Synodus sub Carolo M. 813. XIV.
 Arno fit Episc. Salisburgenfis, 785. XI. Ei Hunnia subiicitur, 796. XVIII. Ad eum scribit Alcuinus, *ibid.* XIX. Non fuit frater germanus Alcuini, *ibid.* A Leone III. Papa fit Archiepiscopus, 798. V. Ei Hunnorum conversio committitur a Pippino Italiae Rege, 796. XVIII. Item a Carolo M. 803. VI. Synodum Salisburgi celebrat, 807. XI. Synodo Moguntinae interest, 813. XVI.
 Afcarius Bracarenfis Episcopus hæresim Felicianam amplectitur, 783. IX.
 Assuerus fit primus Abbas monasterii Prumiensis, 762. III. Cella S. Goaris ei permittitur, *ibid.* V. 765. VI.
 Assumptionis vocabulo utebatur Ecclesia regnante Carolo M. 778. XVII.
 Athanasius fit Patriarcha Alexandrinus, 780. XIII.
 Athinganorum secta in quo confisteret, 810. II.
 Athingani a Michaele Curopal. Imp. capite plesti iubentur, 812. I.
 Attiniacensis conventus primus, 762. IV. Numerus Abbatum & Episcoporum qui ei interfuerunt, *ibid.*
 Attiniacenses conventus duo distingui debent, *ibid.* V.
 Attiniacensis conventus secundus, 765. VI.
 Avars. *Vide*, Hunni.
 Aurelius Froilam Hispania Regem fratrem occidit & regnum occupat, 770. IX. Moritur, 775. XIII.
 S. Authpertus Abbas Monasterii S. Vincentii prope Wulturnum in Benevento moritur, 778. XVIII. Ejus opera, *ibid.* Sermonem edidit de Assumptione S. Mariz, *ibid.*

B

Bacanaldense Concilium in Anglia celebratur ab Ethelardo Archiepiscopo Cantuariz, 798. XV.
 Bagdadum ædificatur, 762. VII. Fit sedes Calipharum Babyloniorum, *ibid.* 775. III.
 Baleares insulae Carolo M. se dedunt, 790. XXI.
 Baptismus ex præcepto Gregorii M. cum unica mersione ab Hispanis collatus, 798. XII.
 Baptismus collatus cum triplici mersione tres personas Trinitatis in qualibet mersione nominando ab Alcuino merito reprehensus, *ibid.* XIII. De Baptismo Encyclicas literas mittit Carolus M. ad Archiepiscopos regni sui, 812. XII. & *seqq.*
 Barcinona a Saracenis Carolo M. traditur, 797. II. A Francis obsidetur, & capitur, 799. XXI. 801. X. & *seqq.* Cultus divinus ea in urbe restituitur, *ibid.*
 Bardongavenfes baptismum suscipiunt, 780. VII. Eorum situs, *ibid.*
 Beatus Abbas Hispanus Felicianæ hæresi se opponit, 783. X. & *seqq.* In eum invehiuntur Elipandus Toletanus Archiepiscopus, 799. XV.
 Beatus ab Obelerico fratre Venetiarum Duce associatur, 806. VIII. Cum eo in Franciam venit, *ibid.* Republicæ Venetorum initium dat, 810. V.
 S. Benedicti ordo floret in ditionibus Caroli M. 802. XIII. & *seqq.* A Ludovico Pio ad unitatem redigitur, 817. IV. Capitula eam ob rem conduntur uniformitatem vitæ respicientia, *ibid.* V. & *seqq.* Reformatur, 819. VI. & *seqq.*
 S. Benedictus Anianensis Abbas in Gallia Narbon. *Ann. Eccl. Tom. XIII.*

bonensi ordinis sui reformationi incumbit, 819. VI. Codicem & concordiam Regularum eam in rem edit, *ibid.* VII.
 Bernardus Pippini Italiae Regis filius fit Rex Italiae, 810. VII. 813. XIII. XVII. In Italiam a Carolo M. mittitur, 812. IX. Ludovicum Pium adit, 814. XXIX. Conventui Paderbornensi interest, 815. XIV. Stephanum IV. Papam in Franciam venientem Ludovici Imp. jussu comitatur, 816. IX. Offenditur quod Ludovicus Lotharium filium Imperatorem dixisset, 817. IX. & *seqq.* Rebellat adversus Ludovicum Imp. *ibid.* XIII. Excæcatur & moritur, *ibid.* XIV. & *seqq.*
 Bernarius S. Adalhardi Abbatis Corbeiensis frater a Corbeiensis monasterio ad Lirinense relegatur, 814. XXXII.
 Bernarius Wormaciensis Episcopus a Synodo Aquisgranensi ad Leonem III. Papam legatur, 809. III. IV. VII.
 Berta Caroli M. & Carolomanni Francorum Regum mater in Baioariam tendit, 770. III. Inde in Italiam, *ibid.* V. VII. Desiderii Longobardorum Regis filiam in Galliam adducit, *ibid.* V. Agit de matrimonio Gisela filiaz cum Adalgero ejusdem Desiderii filio, *ibid.* Moritur, 783. I.
 Berta Caroli M. filia Angilberto nubit, 783. III. Ejus nativitatibus annus in controversiam vocatus, *ibid.* IV. Ejus cum Angilberto copula non videtur fuisse illicita, 792. IV. & *seqq.* Duos ex eo filios peperit, *ibid.*
 Biurica a Pippino Francorum Rege expugnatur, 762. VI.
 Brema fit sedes Episcopalis, 788. VIII. Multas possessiones recipit a Carolo M. *ibid.* IX. & *seqq.*
 Bulgari a Constantino Copronymo vincuntur, 763. I. 774. XX.
 Bulgarorum Princeps Constantinum Copronymum fallit, 774. XX.
 Bulgarorum conversionis initium, 777. I.
 Bulgari Constantinum Imp. Irenes filium vincunt, 791. I.
 Bulgari Græcos vincunt, 811. I. De pace cum Græcis frustra agunt, 812. V. & *seqq.* Græcos iterum vincunt, 813. I. IV. Constantinopolim obsident, *ibid.* VIII. Adrianopolim expugnant, *ibid.* IX. Eam deprædantur, 814. VIII. Cum Græcis pacem faciunt, 817. XIX.
 Bulgari Hunni dicti, 817. XX.
 Buraburgensis Episcopatus post institutum Episcopatum Paderbornensem in illum coaluit, 795. X.
 Burchardus Wirtzburgensis Episcopus moritur, 792. IX.

C

Cablonensis Synodus sub Carolo M. 813. XIV.
 Cæsar Augusta a Carolo M. capitur, 778. I.
 Cangor Comes Laureshamense monasterium fundat, 763. V.
 Canonizationes solemnnes ante sæculum decimum non peractæ, 794. XIII.
 Cantores Romani cum Gallis Romæ dissident, 787. IX. In Galliam a Carolo M. adducuntur, *ibid.*
 Capitulare Haristallense Caroli M. explicatur, 776. XII. 779. I.
 Capitulare LXXXII. capitula continens a Carolo M. publicatur, 789. III. 801. VI.
 Capitulare continens capitula XI. res Saxonicas spectantia a Carolo M. editum, 797. VI.
 Capitulare de honoranda Sede Apostolica non est Caroli M. sed Synodi Triburiensis, 802. VI.

Capitulationes Saxonice Caroli M. ad quod tempus referenda, 804. XII.
 Capitularia varia Caroli Magni 806. VII. 807. VIII.
 Capitulare Caroli M. excerptum ex quinque Synodis Capitulis XXVI. non XLVI. constat, 813. XV. XIX.
 Capitulare Capitulis XLVI. constans a priori valde diversum, 813. XIX.
 Capitulare Ludovici Pii XXVII. capitulis constans quo anno editum, 819. I.
 Carolomannus Pippino patri in regnum succedit, 768. VI. Inter eum & Carolum fratrem gliscit discordia, 769. II. Sopitur, 770. III. Ad Stephanum Papam Legatos mittit, *ibid.* Desiderii Longobardorum Regis filiam non duxit uxorem, sed Gilbertam, *ibid.* VII. Moritur, 771. V.
 Carolomannus Caroli Magni filius. *Vide*, Pippinus.
 Carolus M. Auctor est Codicis Carolini, 767. II. Pippino Patri succedit, 768. VI. Hunalduem qui relicto monasterio se Aquitanie Ducem dixerat vincit & capit, 769. II. Caroli amicitiam ambit Alredus Rex Northumbrie, *ibid.* IV. Inter Carolum & Carolomannum fratrem discordia gliscit, 769. II. Sopitur, 770. III. Ad Stephanum Papam Legatos mittit, *ibid.* Bertæ matris hortatu Desiderii Longobardorum Regis filiam conjugem accipit, *ibid.* VI. Ante patris mortem uxorem duxerat, 771. I. & *seqq.* Desideratam Desiderii Longobardorum Regis filiam Episcoporum iudicio repudiat, *ibid.* Hildegardem uxorem accipit, *ibid.* Hildegarde mortua Fastradam sibi matrimonio copulat, *ibid.* Ex Hilmintrede concubina filium suscepit Pippinum nomine, *ibid.* Mortuo Carolomanno fratre, Franciæ monarchiam obtinet, 771. V. Saxonibus bellum infert, 772. III. Eorum Idolum *Ilminsur* dictum destruit & obsides ab iis recipit, *ibid.* IV. Legatos Romam mittit ut inquirant an Desiderius Longobardorum Rex ablata Ecclesiæ reddidisset, 773. I. Ad Desiderium Legatos mittit, ut ea restituat, *ibid.* II. Veronam capit & Papiam obsidet, *ibid.* Romam pergit, 773. II. 774. I. Donationi a Pippino patre Romanæ Ecclesiæ factæ addit Ducatum Spoletanum, 774. I. Cum laudibus Romæ suscipitur, *ibid.* II. Vexillum S. Petri quo anno ad Carolum missum, *ibid.* IV. Pro Carolo in Missa Pontificia oratum, *ibid.* V. Papiam cum Desiderio Rege uxore & filia capit & Longobardorum regnum sibi subiicit, *ibid.* VII. Ante captam Papiam Longobardorum Rex appellatus, ideoque dux ejus regni in Italia epochæ, *ibid.* VIII. & *seqq.* 791. VI. Jus eligendi Pontificem & investituras dandi ab Hadriano PP. non accepit, 774. XIII. & *seq.* Saxoniam rebellem devastat, *ibid.* XVII. S. Nazarii Martyris Reliquias in novam Ecclesiam Laureshamensem transferri curat, *ibid.* XVIII. In Saxones movet, & obsides ab iis accipit, 775. IV. Synodum in villa Duria celebrat, *ibid.* Et quidem extra legitimum tempus, *ibid.* V. Legatos ad Hadrianum PP. mittit, 775. VII. Iter Italicum suscipit, *ibid.* IX. 776. II. Ex Hildegarde Pippinum filium suscipit, 776. II. Rotgaudum Ducem Foroiulientem rebellem occidit, *ibid.* Marcarium ei substituit, *ibid.* III. Cur Romam, ut Hadriano PP. promiserat non venerit, *ibid.* IV. In Saxones rebelles movet, *ibid.* IV. & *seq.* Conventum Wormatiæ celebrat, *ibid.* V. Saxones baptizari curat, *ibid.* Juxta antiquos canones politiam Ecclesiasticam restauravit, 776. VIII. In conventibus capitula definienda proponebat, *ibid.* IX. Ejus auctoritas quoad constituta in conven-

tibus, *ibid.* X. 813. XVIII. & *seq.* Synodum Paderbonæ celebrat, 777. III. Saxonorum Hispaniæ Præfectos ad se confugientes recipit *ibid.* III. & *seq.* Romam proficisci statuit, idque Hadriano Papæ significat, *ibid.* V. Cæsaraugustam & Pampelonam capit, 778. I. Osca Carolo deditur, *ibid.* II. A Vasconibus insidiæ ei struuntur, *ibid.* III. Ejus exercitus ad Roscidam vallem magnam ab iis & Navarreis cladem accipit, *ibid.* IV. Comites a gente Francorum in Marca Hispanica instituit, *ibid.* VII. 785. XV. Saxones rebellantes domat, 778. VIII. Alcuinum præceptorem habuit, *ibid.* XIII. Lotharium & Ludovicum filios ex Hildegarde suscipit, *ibid.* XVI. Apud Hadrianum PP. queritur de venundatione mancipiorum Saracenis facta, *ibid.* XVII. Item de libidinosa vita quorundam Sacerdotum Romanorum, *ibid.* In Saxones denuo rebellantes & a fide deficientes movet, 779. I. III. Monasteriis S. Germani Parisiensis & Cabilonensi S. Marcelli privilegia dat, *ibid.* II. Saxones baptizari curat, 780. V. In Italiam proficiscitur & inde Romam, *ibid.* Hujus professionis causa, *ibid.* XI. Sclavos & Frisios ad Christi fidem adducit, *ibid.* VI. Episcopos & Abbates ad erudiendum populum in Saxonia relinquit, *ibid.* Loca pro sedibus, Episcopalibus designat, *ibid.* VII. S. Willehadum postea Bremensem Episcopum in Saxoniam Evangelii prædicandi causa mittit, *ibid.* IX. 785. X. Romam secundo venit, 781. I. Inde Mediolanum, *ibid.* Carolomannum filium mutato nomine Pippinum appellatum Italiæ Regem dicit, *ibid.* Item Ludovicum alterum filium Aquitanie Regem, creat, *ibid.* Sabinense territorium Ecclesiæ Romanæ concedit, *ibid.* Conventum regni generalem celebrat & Saxones rebelles domat, 782. II. Alcuinum in Franciam vocat, *ibid.* VI. Artes liberales ab eo discit, *ibid.* VII. Aliquid novi semper discere desiderat, *ibid.* VIII. Saxones rebellantes duplici prælio vincit, 783. I. Duabus vicibus cum *its* acie decertavit, *ibid.* Fastradam uxorem accipit, *ibid.* Artem poeticam calluit, *ibid.* VI. In Saxones iterum movet, 784. IV. Saxoniam in provinciam redigit, 785. VIII. Winichindum e sacro fonte suscipit & Westphaliam gubernandam ei tradit, *ibid.* IX. Gerundam suæ ditioni subiicit, *ibid.* XIII. Festo die a Gerundensibus colitur, *ibid.* XIV. Victoriæ de Britonibus reportat, 786. V. Romam tertio pergit, *ibid.* Wormatiæ Synodum celebrat & auctores conjurationis contra se excitatæ punit, *ibid.* I. & *seq.* Romam adventat, 787. VI. Arigisum Ducem Beneventanum rebellem acceptis obsidibus in fidem suscipit, *ibid.* Capua & aliis civitatibus eum mulctat, *ibid.* VII. Eas civitates Romanæ Ecclesiæ donat, *ibid.* Item Westciam Longob. *ibid.* VIII. Rotrudem filiam Constantino Imp. desponsat, *ibid.* VII. Cantores Romanorum in Galliam adducit, *ibid.* IX. Item Grammaticos & Computistas, *ibid.* X. Scholas publicas in universa Gallia instituit, *ibid.* XI. Gregorianum Officium loco Ambrosiani ubique recipi procurat, *ibid.* IX. Tassilonem Baiariæ Ducem vassallum reddit, *ibid.* XIII. Wormatiæ Synodum celebrat, *ibid.* Rebus Italicis intentus est, *ibid.* XV. Grimoldum Aragisi filium Beneventanis ducem proficit, 788. III. Tassiloni Baiariæ Duci ad mortem diiudicato parcit & vitam in monasterio finire permittit, *ibid.* VI. Ingelheimii Synodum celebrat, *ibid.* Hunnos seu Avares vincit, *ibid.* VII. S. Willehadum primum Bremensem Episcopum constituit, *ibid.*

ibid. VIII. Varias possessiones Bremenſi Eccleſiæ largitur, *ibid.* IX. Ejus donationis diploma aliquibus aſſumentis foedatum, *ibid.* X. Wilſos debellat, 789. IV. Ejus diſſidium cum Offa Merciorum Rege ad quem annum pertineat, 790. IV. 796. XXVI. Hunnos vincit, 791. II. Ratiſponæ Synodum celebrat, in qua Felix Urgelitanus damnatur & hæreſim abjurat, 792. I. Pippino ex Hilmentrude concubina filio qui contra ſe conjuraverat vitam donat, 792. VII. Caroli de Saracenis victoria, apud Arelatem fabuloſa, 793. IV. Carolus Ludovicum & Pipinum filios Reges cum exercitu contra Beneventanos mittit, *ibid.* IX. Danubium & Rhenum jungere fruſtra tentat, *ibid.* X. Francofordienſem Synodum celebrari curat contra Felicis Urgelitani hæreſim & in cauſa Imaginum, 794. I. Alcuinum Concilii Patribus commendat, *ibid.* VII. Saxopes ſine prælio vincit, *ibid.* XI. Faſtradam uxorem amittit, *ibid.* Ex ea duas filias ſuſcepit & unam de concubina, *ibid.* Hadriani Papæ epitaphium condidit, 795. I. Ab Hadriano collectionem Conciliorum & Epitomen canonum accepit, *ibid.* II. Iterum in Saxones movet, *ibid.* VIII. & ſeq. Hunnorum Regem ſuſcipit qui ſe Chriſti fidem ſuſcepturum ſpondit, *ibid.* Angilbertum ad Leonem. III. PP. mittit pro confirmatione foederum præcedentium, 796. III. Vexillum S. Petri a Leone PP. ad ſe miſſum recipit, *ibid.* IV. & ſeq. Dicitur Urbis dominus & quo titulo, *ibid.* VI. & ſeqq. Magnam partem theſauri Avarorum ſibi ab Henrico Duce Forojuſienſi tranſmiſſi ad Leonem PP. mittit, reliquum Clericis & Optimatibus largitur, 796. IV. XVI. Hunnos ditioni ſuæ ſubiicit, *ibid.* XV. & ſeqq. Saxoniam devaſtat, *ibid.* XV. XX. Saracenorum Hiſpaniæ terris vaſtatem per duces infert, *ibid.* XV. XX. Offam Merciorum Regem ad ſuffragia pro Hadriano Papa faciendâ ſolicitat, *ibid.* XXVI. Barcinonam a Saracenis recipit, 797. II. Legationem Conſtantini Imp. ſuſcipit, *ibid.* IV. Saxones rebelles domat, *ibid.* V. Conventum celebrat, in quo Capitularia XI. ad res Saxonicas ſpectantia condit, *ibid.* VI. Carolus M. Irenes Imperatricis Legationem de pace ſuſcipit, 798. II. Duplicem Alphonſi Hiſpaniarum Regis Legationem de pace ſuſcipit, *ibid.* III. In Saxones movet, *ibid.* IV. Carolus accepto Romanorum in Leonem Papam flagitio hunc in Franciam venire petit, 799. II. Leoni Papæ obviam procedit, *ibid.* IV. Pippinum filium Aquitaniæ Regem ei obviam mittit, *ibid.* In pauperes valde munificus, 799. VIII. Leidradum Lugdunenſem Archiepiſc. & alios Urgellum mittit ut Felicem ab hæreſi revocent, *ibid.* XI. Synodum Aquigrani celebrat in qua Felix iterum hæreſim abiarat, *ibid.* XIV. Legationem Græcorum ſuſcipit, *ibid.* XVII. Hunnico bello finem imponit, *ibid.* XIX. Britanniam Ciſmarinam per Duces domat, *ibid.* XX. Baleares iſulas recipit & per Duces cum Saracenis reſ proſpere gerit, *ibid.* XXI. Apud Wormatiam Conventum celebrat, *ibid.* III. Luidgardam uxorem amittit, & quatuor ſucceſſive concubinas habet, *ibid.* VII. Carolus Romam pergit, 800. VIII. A Leone III. Papa Auguſtus, & Imperator dicitur, *ibid.* IX. & ſeq. Provinciæ Carolo ſubditæ, *ibid.* Carolus Conſulem ſe dicit, *ibid.* 801. IV. Indictionis notam ſuis diplomatis addit, 800. XII. Nunquam Jerofolymis fuit, *ibid.* XIII. Aaronis Caliphæ legatos recipit, *ibid.* XIV. Carolo loca ſacra Jerofolymorum ab Aarone conceſſa, *ibid.* XV. Elephantem

& alia munera ab eodem recipit, *ibid.* XVI. In Tuſcia victoriam de inimicis inſigni miraculo reportat, 801. I. Ad Longobardicas leges alias addit, *ibid.* IV. Populi Carolo M. ſubditi, *ibid.* V. Caroli non eſt Capitulum de honoranda Sede Apoſtolica, *ibid.* VI. In Franciam redit, *ibid.* VII. Auctores Martyrii S. Salvii Egoſimienſis Epicoſpi gravi poena mulctat, *ibid.* VIII. Contra Beneventanos & Saracenos bellum gerit, *ibid.* IX. Legatos Conſtantinopolim mittit de ſuo cum Irene Aug. coniugio tractaturos, 802. I. S. Paulinum Gradenſem Patriarcham maxime coluit & beneficiis cumulavit, *ibid.* VI. & ſeq. Literas in Galliis reſtituit, *ibid.* VIII. Non eſt fundator Univerſitatis Pariſienſis, *ibid.* XI. & ſeq. Aquigrani Synodum celebrat, *ibid.* XIII. Miſſos in provincias dirigit ad juſtitias faciendas, *ibid.* Monachos jubet emendare quod contra S. Benedicte Regulam factum fuiſſet, *ibid.* Moguntia conventum celebrat & Nicephori Imp. legatos ſuſcipit ac abſolvit, 803. III. Pannoniæ conſulit, *ibid.* V. Hunnorum conversionem Arnoni Salisburgenſi Archiep. committit, *ibid.* VI. In Synodo Ratiſponenſi Chorepiſcopos fieri prohibet, *ibid.* VII. Leoni Papæ in Franciam venienti obviam procedit, 804. I. Giſlam ſorem monaſterii Kalenſis Abbatiffam viſitat, *ibid.* I. & ſeq. Saxonicum bellum terminat, *ibid.* VI. Nullum ei glorioſum fuit, *ibid.* VII. Caroli præceptum pro Eccleſia. Oſnaburgenſi an ſuppoſititium, *ibid.* IX. An denarium ſingulis annis B. Petro ſolvendum impoſuerit, *ibid.* XIII. Ejus capitulationes pro Saxonia, *ibid.* XII. Regnum ſuum luſtrat, 805. II. Hunnorum principem iucetur, *ibid.* III. Bohemos domat, *ibid.* Filiis Carolo, Ludovico & Pippino regnum ſuum partitur, 806. IV. Iis Eccleſiæ defenſionem iniungit, *ibid.* V. Hujus diviſionis charta legitima, *ibid.* VI. Venetorum & Dalmatarum Legatos ſuſcipit, *ibid.* VIII. Cum utriſque foedus init, *ibid.* IX. XII. Per Carolum filium contra Sclavos & per Pippinum contra Mauros bellum gerit, *ibid.* XI. Legatos ad Leonem PP. mittit, & Eccleſiam Romanam novis muneribus ditat, *ibid.* XIII. Sancti Cypriani & Scillitanorum Martyrum Reliquias ex Africa Lugdunum aſportari curat, *ibid.* XVI. Aaronis Caliphæ & Thomæ Patriarchæ Jerofolymorum Legatos munera deferentes ſuſcipit, 807. IV. Saracenos Hiſpaniæ in Corſica & Sardinia per duces vincit, *ibid.* V. Carolum filium advertus Danorum Regem mittit, 808. IX. Eardulfum Nortumbriæ Reg. in regnum reſtituit, *ibid.* X. Queritur de Legato Leonis PP. *ibid.* XI. Conc. Aquigrani de proceſſione Spiritus Sancti celebrat, 809. III. Scribit ad Leonem PP. & Spiritus ſancti proceſſionem ex Patre & Filio probat, *ibid.* IV. Venetiam Venetis reddit ſervata Grado Metropoli, 810. VI. IX. Cum Alhaca Saracenorum Hiſpaniæ Rege pacem facit, *ibid.* IX. & ſeq. 812. IX. Item cum Nicephoro Imp. 810. XI. Nicephorum fratrem appellat, *ibid.* Cum Danorum Rege pacem facit, *ibid.* XII. Teſtamentum condit, 811. V. & ſeq. In eo omnes Galliarum Metropoles tribus exceptis nominat, *ibid.* Legatos Conſtantinopolim mittit pacis confirmandæ gratia, 811. VIII. Pace cum Danis firmata bellum proſpere gerit, *ibid.* IX. Saxonum Tranſalbianorum conversioni incumbit, *ibid.* X. 812. X. Cum Michaelē Græcorum Imperatore pacem facit, 812. VII. A Græcorum Legatis appellatur Imperator, *ibid.* Id ratum non habet Michael Imp. *ibid.* Cum Beneventanis pacem facit, *ibid.* IX. Quot Epicoſpatu

- in Saxonia fundarit, *ibid.* XI. Encyclicas literas mittit ad Archiepiscopos regni sui de caeremoniis Baptismi inquirens, *ibid.* XII. & *seq.* Hifoaniis in Gallis habitantibus privilegium concedit, *ibid.* XIV. Legatos pro pace Constantinopolim mittit, 813. XIII. Ludovicum filium imperii consortem facit, *ibid.* XV. XVII. Bernardum nepotem Italiae Regem dicit, *ibid.* XIII. XVII. Quinque Synodos celebrari curat, *ibid.* XIV. Aquisgrani conventum habet, *ibid.* XIII. XV. & *seq.* In canonibus harum Synodorum examinari curat, ut ut vim legum obineant, *ibid.* XIX. Ex iis Canonibus Capitulare XXVI. capitulis constans excerptit, *ibid.* XV. XIX. Moritur, 814. XXII. Ejus epitaphium, *ibid.* Agnomen Magni ei post mortem attributum, *ibid.* XXIII. Quo anno aetatis mortuus sit, *ibid.* XXIV. Ejus virtutes, *ibid.* XXV. Publica ejus veneratio, *ibid.*
- Carolus Caroli M. filius primogenitus, 776. II. 780. V. 783. III. Ejus nativitatis annus in controversiam vocatur, 783. IV. Ex ejus victoria Saxonica eruendus, 784. IV. Saxones vincit, *ibid.* Bohemos domat, 805. III. 806. XI. Fuit Neustriæ Rex, 805. II. Adversus Danorum Regem expeditionem suscipit, 808. IX. Moritur, 811. VII.
- Chorepiscopi a Synodo Ratisponensi fieri prohibentur, 803. VII. Duplicis generis erant, 815. X. Quidam erant Episcopi, *ibid.*
- Chorepiscoporum antiquorum & modernorum discrimen, *ibid.* XI.
- Chremisanense monasterium a Tassilone II. Bajuvariarum Duce fundatur, 778. XIX.
- Christophorus a Constantino Copronymo patre Cæsar creatur, 768. VII. A Constantino Imp. nepote excæcatur, 791. I.
- S. Chrodigangus fit primus Abbas Laureshamensis monasterii, 763. V. SS. Martyrum Gorgonii, Naboris & Nazarii Reliquias Roma in varia monasteria transfert, 764. I. & *seq.* Moritur, 766. IV. A Stephano II. Papa in Francia existente Archiepiscopi titulo ornatus fuit, *ibid.* VI.
- Claudius Episcopus postea Taurinensis floret, 815. VIII. Libros scribit in Genesim, Exodum & in Leviticum, *ibid.* Item in Evangelium S. Matthæi, in Epistolam ad Galatas & de cultu sacrarum Imaginum, *ibid.* In libris de cultu Imaginum non recte sentit, *ibid.* Non est diversus a Claudio cuius Operis in Matthæum Romæ extat, *ibid.* IX.
- Clofvehoviæ Synodus tertia ab Ethelardo Cantuariensi Archiep. 803. IX.
- Codex dictus Carolinus a Carolo M. compositus, 767. II.
- Codex Regularum a S. Benedicto Anianensi Abbate componitur, 819. VI. & *seq.*
- Collectio Capitulorum LXXX. Hadriano PP. & Ingilramno Episcopo Metensi attributa, 786. III. Ex quibus descripta sit, *ibid.* IV. Ea usus est Isidorus Mercator in adornanda collectione Epistolarum apocrypharum, *ibid.* III.
- Collectio Isidori Mercatoris a quo, & quo tempore in Galliis accepta, 786. III.
- Colonia tempore Francofordiensis Concilii nondum erat civitas Metropolitana, 791. V. Quo tempore facta sit metropolis, 794. VI. 799. I. V.
- Coloniensis Synodus a Carolo Magno celebratur, 782. II.
- Communio puerorum a Concilio Turouensi sub Carolo M. sublata, adhuc sæculo XII. viguit in quibusdam Galliarum Ecclesiis, 813. XIV.
- Concordia Regularum a S. Benedicto Anianensi Abbate componitur, 819. VI. & *seq.*
- Constantinopolis Saracenorum incursionibus fatigatur, 798. I. A Bulgaris obsidetur, 813. VIII.
- Constantinopolitana Synodus in causa Imaginum a Nicæna II. diversa, commentitia, 794. X.
- Constantinopolitana Synodus in qua Josephus Constantini Imp. incæstarum nuptiarum copulator in Sacerdotium restituitur, 806. III.
- Constantinopolitana Synodus contra SS. Monachos qui ob restitutionem Josephi Constantinopolitano Patriarchæ communicare recusabant, 808. I. 809. I.
- Constantinopolitana Synodus Antonium Sylæi Metropolitam ob sacras Imagines anathemate percussit, 814. I.
- Constantinopolitana Pseudo-Synodus Iconomachorum, 814. XIV.
- Constantinopolitani Patriarchæ universalis titulum sibi male assumunt, 785. I. & *seq.*
- Constantinus Pseudo-Papa creatur, 767. III. Pippinum ad suas partes pertrahere tentat, *ibid.* IV. Theodori Jerosolymitani Patriarchæ literas recipit & ad Pippinum mittit, *ibid.* V. Pauli Papæ Legatos ab eodem dimitti petit, *ibid.* VI. Deponitur & in monasterium deportatur, 768. I.
- Constantinus Monachus Sylæi Episcopus a Constantino Imperatore in exilium mittitur, 766. I.
- Constantinus Copronymus Monachos Imaginum defensores persequitur, 762. I. Victis Bulgaris Constantinopolim triumphans ingreditur, 763. I. S. Stephanum Juniorem relegat, *ibid.* Ejus Legati coram Pippino de fide Orthodoxa disputant cum Legatis Apostolicis, 764. IV. Ejus Legati falso queruntur Imperatoris literas male fuisse interpretatas, *ibid.* VI.
- Constantinus in Proceres & sacrarum Imaginum defensores sævit, 766. I. S. Euphemie Martyris corpus in mare proiicit, 796. II. Pippino Regi persuadere conatur, ut filiam suam Gisilam Leoni filio conjugem det, 766. III. Monachos ob sacras Imagines vexat, 767. X. Eudociam conjugem Augustam & duos e filijs Cæsares creat, 768. VII. Bulgaros vincit, 774. XX. Ab eorum Principe circumvenitur, *ibid.* In Bulgaros movens moritur, 775. I.
- Constantinus postea Imp. Leonis IV. & Irene filius nascitur, 771. VIII. Fit consors Imperii, 766. I. Leoni patri succedit, 780. II. Rotrudem Caroli M. filiam sibi desponsat, 781. I. III. Hadriano PP. scribit pro convocatione Concilii generalis, 784. II. 785. I. III. & *seq.* Priores suos ad Hadrianum PP. Legatos revocat, & alios mittit, 785. V. Septimam Synodum Constantinopoli inceptam & dissolutam Nicææ celebrari curat, 786. I. Mariam uxorem invitus accipit, 788. V. De Irene matre releganda cogitat, 789. I. Eam Imperii administratione privat & solus imperat, 790. I. Eam Imperatricem iterum renunciat, 791. I. Patruos excæcat, *ibid.* Infeliciter adversus Bulgaros pugnat, *ibid.* Maria legitima uxore in monasterium detrusa Theodoten sibi copulat, 795. IV. S. Platonem carceri mancipat, *ibid.* S. Theodorum Studitam relegat, *ibid.* Ab Irene matre excæcatur, 797. I.
- Constantinus Leonis Armeni Imp. filius a patre coronatus, 813. IX.
- Conventus Francorum extra mensem Maium aliquando celebrabantur, 775. V. 776. V. Caroli Magni ævo duplex conventus quotannis agebatur generalis nempe & particularis, 776. VIII. In conventibus discutienda Carolus M. proponebat, *ibid.* IX. De constitutis in iis conventibus Caroli auctoritas, *ibid.* X. Modus deliberandi in iis, *ibid.* XI. Illi conventus a Scriptoribus & Regibus vocantur Synodi, *ibid.* XII. Eorum canones Carolus M. examinari jubebat & confirmabat, 813. XVIII. & *seq.*

- Cosmas Patriarcha Alexandrinus Episc. Epiphaniae Iconomachum anathematizat, 763. II. Moritur, 780. XIII.
- S. Cosmas Episcopus Chalcedonenſis ob ſacrarum Imaginum diſenſionem a Leone Armeno in exilium mittitur, 816. III.
- Crumnus Bulgarorum Rex inſignem de Nicephoro Imp. victoriam reportat, 811. I. Nicephori Imp. in ea occiſi caput in ligno ſuſpenderit, *ibid.* In pacem conſentit ea lege ut ex utraque parte tranſfugæ reddantur, 812. V. Ea conditio a Græcis rejeſta, *ibid.* VI. Michaellem Imp. vincit, 813. I. IV. Conſtantinopolim obſidet, *ibid.* VII. Adriano-polim expugnat, *ibid.* IX. Eam prædatur, 814. VIII. Moritur, *ibid.* IX.
- Crucis judicio lites quandoque deciſæ, 775. VI.
- Cuthredus ſit Rex Cantii, 798. XVII. Moritur, 805. V.
- Cutragon Crumni Bulgarorum Regis ſucceſſor Manuelem Adrianopolis Archiepiſcopum cum ſociis Martyrio afficit, 813. XI. & ſeqq. Cum Bulgaris pacem facit, 817. XIX. & ſeq.
- S. Cypriani Carthaginenſis Episcopi Reliquiæ in Franciam ex Africa tranſferuntur, 806. XVI. In Eccleſia S. Joannis Baptiſtæ Lugdunenſi reponuntur, *ibid.*

D

- Dalmatæ legatos ad Carolum M. mittunt, 806. VIII. Cum eo fœdus ineunt, *ibid.* IX. XII.
- Dalmatiæ pars Carolo paret, altera Græcis, *ibid.* XI. 813. XII.
- Dalmatæ in pace a Græcis cum Carolo M. facta comprehenduntur, 812. VIII.
- Dani ſeu Normanni quo primò tempore in Angliam viſi, 787. XIX. 788. XIII. Angliam devaſtare incipiunt, 793. VI. Contra Carolum Caroli M. filium proſpere bellum gerunt, 808. IX.
- Decimæ in quatuor partes diviſæ a Synodo Salisburgenſi, 807. XI.
- Denarios ſingulis annis Romanæ Eccleſiæ a Mercis ſolvi ſtatutum, 775. X. A quibus id ſtatutum, *ibid.* Denarii illi S. Petri denarii diſti, *ibid.*
- Denarium ſingulis annis a Francis ſolvendum an Carolum M. ſanxerit, 764. VIII.
- Dertosa a Ludovico Aquitaniæ Rege obſidetur, 806. XV. Iterum obſidetur, 808. XIII. 809. X.
- Deſiderata Deſiderii Longobardorum Regis filia nubit Carolo Magno, 770. VI. Ab eo repudiatur, 771. I. & ſeq.
- Deſiderius Tuſciæ Dux Pauli Papæ Legatos ad Pipinum pro reconciliatione Taſſilonis Bajoariæ Ducis ulterius progredi vetat, 764. IV. & ſeq. Pipino falſo ſignificat, ſe nihil contra Pontificem Rom. tentaffe, 765. IV. Senogalliam ditionis Pontificiæ ferro & igne vaſtavit, *ibid.* Quæ prius Eccleſiæ reddiderat iterum invadit, 766. V. Chriſtophorum & Sergium de amicitia Stephani PP. cum Regibus Francorum ſtudioſos e medio tollere conſtituit, 770. I. & ſeq. Erga Stephanum PP. fraudulentè ſe gerit, *ibid.* IV. Agit de matrimonio Adalgiſi filii cum Giſela Caroli M. ſorore, & de conjugio filiæ cum altero Regum Francorum, *ibid.* V. Carolomanni filios vult ab Hadriano PP. Francorum Reges conſecrari, 772. II. Exercitum in Exarchatum Ravennæ mittit, & Romam ſe obſeſſurum minatur, *ibid.* A Carolo M. intra Papiam obſidetur, 773. II. Capitur cum uxore ac filia, & in Franciam tranſportatur, 774. VII. Leodium & dein Corbeiam relegantur, *ibid.* XI.

- Donatio Ludovici Pii Eccleſiæ Rom. facta ſuppoſita, 817. VII.
- Durienſis Synodus a Carolo Magno celebratur, 775. IV. & ſeq.

E

- Eadburga Brithrici Occidentalium Saxonum Regis uxor, venenum parans ad extinguendum adoleſcentem marito valde charum, maritum ignoranter necat, 802. XIX. Cum theſauris in Franciam fugit, *ibid.* In monaſterio locatur, e quo ob ſtuprum deiicitur, *ibid.*
- Eanbaldus ſit Archiepiſcopus Eboracenſis, 780. XII. Ab Hadriano Papa pallium accipit, *ibid.* Moritur, 796. XXIX. Fuit diſcipulus Alcuini, *ibid.* 778. XI. & ſeq.
- Eanbaldus Junior ſit Episc. Eboracenſis, 796. XXIX. Alcuini diſcipulus fuit, *ibid.* 878. XI. & ſeq. Apud Pinchanal Synodum celebrat, 798. XVI.
- Eardulfus ſit Rex Northumbriæ, 796. XXV. E regno dejectus in illud a Leone PP. & a Carolo M. reſtituitur, 808. X. Moritur, 810. XIII.
- Ebo Archiepiſcopus Rhemenſis Stephanum IV. Papam Remis ſuſcipit, 816. IX.
- Ebraimus Aglabi filius Africae & Mauritaniæ Principatui initium dat, 806. XVII.
- Edelredus ſeu Ethelredus ſit Rex Northumbriæ, 774. XXI. E regno deiicitur & poſt decennium in illud reſtituitur, 778. XX. 790. V. Occiditur, 796. XXV. & ſeq.
- Edelvaldus ſeu Ethelvaldus Northumbriæ Rex moritur, 865. VII.
- S. Edilburga S. Erconvaldi ſoror floret in Anglia, 762. VI. Non fuit Annæ Orientalium Anglorum Regis filia, *ibid.* Moritur, *ibid.*
- Egbertus ſit Magiſter Alcuini, 778. XI.
- Egila Illiribetanorum Episcopus conſtans eſt in fide adverſus hæreticos, 782. V. Laudatur ab Hadriano Papa, *ibid.* In die Paſchatis errat, 783. IX. & ſeq.
- Eginhardi Annales ſunt incerti Auctoris, ideoque ſub ejus nomine citantur, 772. III.
- Eginhardus annum a Natali Chriſti, non vero a Paſchate incipit, 807. VI.
- S. Eigil ſit Abbas Fuldenſis, 812. XV. & 818. VIII.
- Elias Jeruſolymorum Patriarcha in exilium a Saracenis miſſus, 785. VI. & 786. IV. In Patriarchatum reſtituitur, 795. VII. Moritur, *ibid.*
- Elipandus Toletanæ Eccleſiæ Archiepiſcopus hæreſim Felicis Urgellitani Chriſtum ſecundum naturam aſſumptam Filium Dei adoptivum prædicantem amplectitur, 783. IX. Eam hæreſim diſſeminat, *ibid.* IX. & ſeq. & 792. II. Felicem ad hæreſim reducit, 794. I. Scribit ad Carolum M. & testimoniis Patrum depravatis aut truncatis hæreſim probat, *ibid.* Invehitur in Alcuinum converſionem ſuadentem, 799. XV. Felicis converſionis inſcius ad eum ſcribit, *ibid.* XVI. Contra Elipandum ſcribit Alcuinus, 800. XVIII. Elipandus ei cedit, & pie moritur, *ibid.*
- Eluſenſis Metropolis in Teſtamento Caroli M. prætermiſſa, 811. VI.
- Eneco vivebat adhuc tempore cladi Francorum ad fauces Pyrenæi, 778. VI. Moritur, 783. XIV.
- Epiphaniæ Episcopus Iconomachus a tribus Patriarchis anathematizatur, 763. II.
- Episcoporum poſt abdicationem viventium anni modo eis, modo ſucceſſoribus attributi, 786. XII. Episcoporum partes in Conciliis ſub Carolo M. celebratis 776. VIII. & ſeqq. & 813. XVIII. & ſeq.

- Era Dionysiana in Gallia paulo ferius usurpata, 783. II. & 788. X. *& seq.* Ante Caroli M. imperium a die Nativitatis Christi initium sumebat, 800. XII.
- Ethelardus fit Archiepiscopus Cantuariensis, 791. XI. Alcuini Epistolam recipit, *ibid.* Romam petit ut Ecclesie sue primatum restitui curet, 796. XXVII. *& seq.* Synodum celebrat, *ibid.* Carolo M. ab Alcuino commendatur, *ibid.* Aliam Synodum apud Bacanceld celebrat, 798. XV. Primatum Cantuariensi Ecclesie restitui a Leone III. PP. obtinet, 791. XI. & 802. XXI. Synodum Cloveshoensem celebrat & moritur, 803. IX.
- S. Ethelbertus Orientalium Anglorum Rex ab Offa Merciorum Rege occiditur & quo anno, & 775. X. 793. V. Martyr occubuit, *ibid.*
- Ethelbertus seu Edilbertus cognomento Pren, fit Rex Merciorum, 794. XIV.
- Eucharistia a Concilio Turonensi sub Carolo M. pueris sublata, 813. XIV.
- Eudocia Constantini Copronymi Imp. tertia uxor dicitur Augusta, 768. VII.
- S. Euphemie Martyris reliquie a Constantino Copronymo Imp. in mare projecte, 796. II. Illatae servantur, *ibid.* Sub Constantino & Irene Imp. inveniuntur & in proprium Templum referuntur *ibid.*
- Euphrosyna Constantini Imp. Irene filii & Mariae filia, 816. V.
- Eusebius fit Patriarcha Jerosolymorum, 767. VII.
- S. Euthymius Sardium in Lydia Metropolitanus interfuit Synodo septimae, 787. II. Sub Leone Armeno & Michaele Balbo sacras Imagines defendit, *ibid.*
- Eximius Eneconis fit Rex Navarrae, 783. XIV. Cum Ludovico Aquitaniae Rege reconciliatur, 806. XIV.

F

- F Ames valida Italiam & Galliae partem affigit, 793. IX.
- Fastradae Caroli M. uxoris crudelitas causa conurationum in Carolum 786. VI. & 792. VII. Moritur & duas filias relinquit, 794. XI.
- Felix Urgellitanus Episcopus Christum secundum naturam assumptam filium Dei tantum adoptivum praedicat, haeresisque suae initium dat, 783. IX. Ante Synodum Ratisponensem anno DCCXCII. celebratam haeresim non abiuravit, 788. XI. Damnatur in Synodo Ratisponensi & Romae ab Hadriano PP. haeresimque abiurat, 992. I. Elipandi Toletani Archiep. suafu ad vomitum redit, 794. I. Nulla Synodus adversus eum anno DCCXCIII. celebrata, *ibid.* II. In Synodo Francosfordiensi damnatur, *ibid.* III. & VIII. Libellum quo suam propugnabat haeresim ad Alcuinum mittit, 798. VII. *& seq.* Tribus libris a Paulino Aquileiensi, & septem ab Alcuino confutatur, *ibid.* XIV.
- Felix in Synodo Romana a Leone III. Papa damnatur, 799. IX. *& seq.* Damnatur & in Synodo Urgellitana, *ibid.* XI. In Synodo Aquisgranensi haeresim abiurat, *ibid.* XIV. De sua conversione Urgellitanos monet, *ibid.* XVI. Lugdunum relegatur, *ibid.* XIV. In suo errore moritur, 800. XIX. Vir doctus fuit, *ibid.*
- Fidelis Abbas Hispanus haeresim Felicis Urgellitani Episc. amplectitur, 783. IX.
- Florbertus Episc. Leodiensis quo anno mortuus fit, 762. IV.
- Florus dictus Magister Ecclesiae Lugdunensis Subdiaconus floret, 813. XXVI. Ejus Opera, *ibid.*

- Forojulienfis fedes Utinum postea translata, 791. VII.
- Forojulienfis Concilii epocha 791. VI. Locus in quo Concilium celebratum, *ibid.* VII. Ob bellum Hunnicum in ann. DCCXCVI. dilatatum, *ibid.* VIII. Quid in eo actum, *ibid.* Canones quatuordecim in eo sanciti, *ibid.* VIII.
- Fortunatus fit Patriarcha Gradenfis, 802. IV. Pallium a Leone III. PP. accipit, *ibid.* In Franciam pergat auxiliium Caroli M. imploraturus contra Joannem & Mauricium Venetiarum duces, *ibid.* & 803. III. *& seq.* Iterum in Franciam venit, 806. X. Ejus sedem occupat Joannes Diaconus, *ibid.* Ecclesia Polana ei a Leone PP. committitur, *ibid.* In Patriarchatum restituitur, 810. VI.
- Fortunius Navarrae Rex non successit Eneconi Garseano, 783. XIV.
- Franci ad Roscidam vallem magnam cladem accipiunt, 778. III. *& seq.* A Saracenis in Septimania vincuntur, 793. I. *& seq.* Venetos subigunt, sed a Dalmatis repelluntur, 810. IV. Venetiarum partem occupant, *ibid.* VI.
- Francosfordiense Concilium Felicis Urgellitani haeresim damnat, 794. I. *& seq.* Ei interfuit Legati Apostolici, *ibid.* V. Canones LVI. in eo editi, *ibid.* Canon octavus est de quinque sedibus Metropolitanis, *ibid.* VI. Concilii Francosfordiensis Patres decretum pro Imaginibus in secunda Synodo Nicæna conditum rejiciunt, *ibid.* IX. *& seq.*
- Frifii multi baptismum suscipiunt, 780. VI. Ad Idola redeunt, 784. VI.
- Fulcarius seu Folericus fit Episcopus Leodiensis & quo anno mortuus, 762. IV.
- ex Fuldense monasterio plures Sancti & viri illustres prodierunt, 779. IV. Dissensio in eo inter Monachos & Abbatem exorta sopitur, 812. XV.
- Fulradus moritur, 784. VIII.

G

- G Entiliacense Concilium de sacris Imaginibus & de processione Spiritus Sancti, 766. III.
- Georgius fit Patriarcha Jerosolymorum, 795. VII. Thomam successorem habet, 807. IV.
- Georgius Syncellus Chronographiam suam publicat, 792. VIII. Interfuit septimae Synodo, *ibid.*
- Georgius Monachus Theophanis Continuator, 813. III.
- Geroldus Bajoariae Praefectus ab Hunnis occiditur, 799. XVIII. *& seq.* Inter martyres annumeratur, *ibid.*
- Gerunda Caroli M. ditioni subiicitur, 785. XIII. Carolus M. Gerundae festo die etiamnum colitur, *ibid.* XIV.
- Gilberga Carolomanni Francorum Regis uxor marito mortuo cum duobus filiis fugit ad Desiderium Longobardorum Regem, 771. V.
- Gisela Pippini Francorum Regis filia inter Moniales vitam degit & moritur, 770. VI. & 804. I. *& seq.*
- Gisla Caroli M. filia Mediolani ab Archiepisc. Thoma e sacro fonte levatur, 781. I.
- Godefridus Danorum Rex contra Carolum Caroli M. filium prospere bellum gerit, 808. IX. Cum missis Caroli M. colloquium de pace habet, sed frustra, 809. XI. Occiditur, 810. XII.
- S. Gorgonii Martyris Reliquiae Roma in monasterium Gorziense transferuntur, 764. I. *& seq.*
- Gradenfis Patriarchatus Venetias transfertur, 810. V.

Græci de ditionibus Pontificiis invadendis cogitant, 788. II. In Calabria a Francis & Longobardis vincuntur, *ibid.* IV. Eorum clafsis a Francis in fugam vertitur, 809. IX. Græci a Bulgaris vincuntur, 811. I. De pace cum iis frustra agunt, 812. V. & *seq.* Græcorum Imperatoris Legati Carolum Imp. appellant, sed hoc ratum non habet Michael Imp. 812. VII. Gregorianum Officium Ambrosiani loco ubique recipi curat Carolus M. 787. IX. Gregorii VII. Papæ literæ de Denario singulis in Francia domibus impofito, 804. VIII. S. Gregorius Josephum Hymnographum Romam mittit pro causa Imaginum, 817. XVIII. Gregorius adolescens Addulæ Dagoberti fecundi Regis filia nepos moritur, 776. XIII. Albricum nepotem successorem relinquit, *ibid.* XIII. & *seq.* Ejus Vitæ Auctor S. Ludgero apparet, eumque de futura dignitate monet, 778. X. Grimoaldus Aragifi filius fit Dux Beneventi 788. I. & III. a Carolo M. bello impetitur, 793. IX. Item a Pippino Italiæ Rege, 800. VIII. Fabula de Grimoaldo conficta quod spargi curaverit in Francia pulverem ad boves interficiendos, *ibid.* XVII. Varia fortuna bellum gerit, 802. XXVIII. Winigifum Spoleti Ducem capit & reddit, *ibid.* Moritur, 806. XX. Grimoaldus dictus *Storefaiz* fit Dux Beneventi, 806. XX. Cum Carolo M. pacem facit, 812. IX. Eam cum Ludovico Pio confirmat, 814. XXIX. Occiditur, 818. VII. S. Gummarus Lyrenfium patronus moritur, 775. XII.

H

HAdfeldense Concilium, *Vide*, Anglicanum. Hadrianus consecratur Pontifex Romanus, 772. I. Carolomanni Regis filios Francorum Reges consecrare recusat, ob idque vexatur a Desiderio Longobardorum Rege, *ibid.* II. Carolus Magnus Romæ cum laudibus suscipit, 774. II. Vexillum S. Petri Carolo misit sui Pontificatus initio, *ibid.* IV. In Missa pro Carolo orat, *ibid.* V. Carolum monet ut Metropolitans Gallia sua jura reddantur, *ibid.* VI. Apud Carolum queritur de Leone Archiepiscopo Ravennæ qui ditionis Pontificiæ multas Urbes occupaverat, *ibid.* XII. Rom. Pontificem eligendi, & investituræ dandi jus Carolo M. non concessit, 774. XIII. & *seqq.* Carolum rogat ut Romam pergat, 775. VII. Contra hostes Romanæ Ecclesiæ ab eo auxilium postulat, *ibid.* VIII. Dignitatem Metropolitanam Ecclesiæ Remensis confirmat, 775. XIV. Petit a Carolo ut sibi a Longobardis ablata restitui curet, 776. II. De Leone Archiep. Ravennæ apud Carolum queritur, *ibid.* VI. & *seq.* A Carolo petit ut ejus & patris donatio fortiatu effectum, *ibid.* Carolum rogat ut Anastasium Nuncium Apostolicum quem apud se detinet Romam remittat, 777. V. Apud Carolum Romanos excusat de venundatione mancipiorum Saracenis facta, 778. XVII. Sacerdotes Romanos de libidinosa vita falso accusatos scribit, *ibid.* Adversus hostes suos Caroli auxilium implorat, 780. XI. Pippinum Caroli filium de sacro fonte levat & Italiæ Regem ungit, 781. I. Ludovicum alterum Caroli filium Aquitaniæ Regem ungit, *ibid.* Tassilonem Bajoariæ Ducem sollicitat ut Carolo renovet sacramenta, *ibid.* Sabinense territorium a Carolo Ecclesiæ Romanæ datum integrum sibi reddi postulat, 781. I. & 782. IV. Theodosium Juniorem Au-

gustum a calumnia vindicat, 782. IV. Egilam Illiribetanorum Episcopum de constanti fide laudat, *ibid.* V. Scribit ad Episcopos Hispaniæ contra Felicianam hæresim & contra Migentianos in die Paschatis aberrantes, 783. IX. Plures ad Carolum M. Epistolas scribit, *ibid.* XIII. S. Tharasium Episcopum Constantinopolitanum in communionem recipit, 784. II. Scribit ad Constantinum & Irenem Imp. de titulo *Universalis* Patriarchæ Constantinopolitano dato, 785. I.

Hadrianus Carolo M. gratulatur de victoria Saxonica, 786. VIII. Legatos in Britanniam mittit, *ibid.* IX. Ad Synod. Septimam Nicæ congregandam Legatos mittit, 787. I. Tassilonem Bajoariæ Ducem cum Carolo M. reconciliare frustra tentat, *ibid.* XII. Tassilonem nisi obediatur Carolo anathematizat, *ibid.* Petit a Carolo ut civitates Ducatus Beneventani sibi reddantur, *ibid.* XVI. Queritur de Legatis a Carolo missis, *ibid.* XVII. Hadriani ad Bertericum Viennensem Archiepiscopum Epistola supposititia, *ibid.* XX. De multis apud Carolum queritur, 789. VII. Patriciatum Ravenatensem sibi conservari a Carolo petit, *ibid.* VIII. Patricius nunquam appellatus fuit, *ibid.* IX. Queritur quod Episcopi & Monachæ in Longobardia contra Canones graviter peccarent, 790. VI. Felicem Urgellitanum damnat, 792. I. Legatos mittit ad Synodum Francofordiensem, 794. V. Moritur, 795. I. Ejus epitaphium a Carolo M. conditur, *ibid.* Conciliorum & Canonum epitomen Carolo M. Romæ existenti dedit, *ibid.* II.

Hadumarus fit primus Episcopus Paderbornensis, 795. X.

Hagebaldus seu Hadebaldus fit Archiepiscopus Coloniensis, 819. VIII.

Hakemus. *Vide*, Alhaca.

Hemmingus Godefrido patri succedit in regnum Danorum & pacem cum Carolo M. facit, 810. XII.

Henricus fit Abbas monasterii Manfæ in Saliburgensi diocesi, 785. XII.

Henricus Dux Forojulienfis fufus Hunnis eorum thesaurum capit, & ad Carolum M. mittit, 796. XVI. Occiditur, 799. XVII. & *seq.*

Hildegodus Coloniensis Episcopus fit Archicapellanus Palatii, 791. V. Fit Metropolitanus, 794. VI. & 799. IV. Moguntinæ Synodo præfidet, 813. XVI. Stephano IV. PP. in Franciam venienti Ludovici Pii jussu obviam procedit, 816. IX. Moritur, 819. VIII.

Hildegardis nubit Carolo Magno, 771. I. Carolomannum dictum postea Pippinum filium parit, 776. II. Item Lotharium & Ludovicum unico partu, 778. XVI. Novem liberos peperit, 783. III. Moritur, *ibid.* II. Quo ætatis anno, *ibid.* Miraculis claret, *ibid.* V. Campidonense Monasterium fundavit, *ibid.* Ejus epitaphium a quo compositum, *ibid.* II. Ejus psalterium, *ibid.* V.

Hilduinus Presbyter fit Archicapellanus Palatii sub Ludovico Pio, 819. VIII.

Himiltrudis, Caroli M. concubina, 771. I. & *seqq.*

S. Hippolyti Martyris Reliquiarum translatio in monasterium Sancti Dionysii, 764. VII.

Hispamus fit Rex Saracenorum Hispaniæ, 788. XII. Moritur, 796. XXI.

Hispanorum fabulæ de clade Francorum ad fauces Pyrenæi, 778. V. Hispani triplicis erroris arguuntur ab Alcuino, 798. X. & *seq.* Hispani unicum mersionem in baptismo adhibebant ex præcepto Gregorii M. *ibid.* XII. Hispani ab Alcuino merito reprehensi quod triplicem in Baptismo mersionem adhibentes tres personas Trinitatis ad singulas mersiones nominarent, *ibid.* XIII. Hispanis Gallias in-

- colentibus privilegium a Carolo M. concessum, 812. XIV. Item a Ludovico Pio Imp. ejus filio, 815. IV. & seqq.
- Hoclogium miræ artis ab Aarone Calipha ad Carolum Magnum mittitur, 807. IV.
- Hringe vocabulum Germanicum quid significet, 796. XVI.
- Huñaldus Waifarum filium Ducem facit, *ibid.*
- Post Waifarum filii mortem se Aquitaniæ Ducem iterum dicit, sed a Carolo M. capitur, 769. II.
- Hunni seu Avars a Carolo M. vincuntur, 788. VII. Hunnici belli origo, 790. III. Hunni a Carolo M. debellantur, 791. II. Hunnorum regni situs, *ibid.* III. Eorum pars cum suo duce Theodone ad Carolum veniunt & baptismum suscipiunt, 795. VIII. & seqq.
- Hunni diversis Regibus parebant, 796. XVII.
- A Pippino Rege Caroli M. filio & Henrico Forojulensi Duce vincuntur, *ibid.* XV. & seqq.
- Hunni a Salisburgensi Episcopo subiecta, *ibid.* XVIII. Hunnicum bellum a Carolo M. finitur, 799. XIX.
- Hyems asperissima tam in Oriente quam in Occidente fævit, 763. III.

I

- I** Binaralabi Saracenus Cæsaraugustæ Præses ad Carolum M. confugit, 777. III. & seqq.
- Iconomachorum seditione septima Synodus Constantinopoli inchoata dissolvitur, 786. I.
- Jerosolyma a Saracenis vastatur, 814. XXVI. & seqq.
- Jesse Ambianensis Episcopus a Concilio Aquigrætenensi ad Leonem PP. missus non est, 809. III. Scribit ad Clerum suum de Baptismo, 812. XII. & seqq.
- De Imaginibus Sanctorum actum in Concilio Gentiliacensi, 766. III.
- Imago Salvatoris a Judæis crucifixa sanguinem copiosum emittit, 780. XIII.
- Imaginibus honorariam adorationem, non autem veram Latrariam exhibendam decernit Septima Synodus, 787. VI. Hoc decretum a Patribus Concilii Francofordiensis reiicitur, 794. IX. & seqq.
- Imagens a Leone Armeno abolitæ, 814. XIV.
- Imaginum cultores vexantur, 817. XVI. & 818. I.
- Imma Eginhardi uxor non fuit filia Caroli M. 792. V.
- Indictio Constantiniana a die natali Christi cum annis Incarnationis postea incepta, 803. IX.
- Ingelheimii Synodus a Carolo M. celebratur contra Tassilonem Bajoariæ Ducem, 788. VI.
- Joannes Jerosolymitanus Patriarcha sub Carolo Magno seditus est, 800. XIII.
- Joannes Patriarcha Gradensis a Joanne Venetiarum Duce nefarie occiditur, 802. III.
- Joannes Diaconus Patriarcham Gradensem se dicit, absente Fortunato vero Patriarcha, 806. X.
- Joannes Archiepiscopus Arelatensis Theodulphum Aurelianensem Episcopum sollicitat ut scribat de Baptismo, 812. XII. Stephano IV. in Franciam venienti jussu Ludovici Pii obviam procedit, 816. IX.
- Joannes Curopalata dictus Scylitza & Thracensis Theophanem continuat, 811. III. Ejus dignitates, *ibid.*
- Joannes Venetiarum Dux Joannem Patriarcham Gradensem nefarie occidit, 802. III. Ab Obelerio dignitate deponitur, 806. VIII.
- S. Joannicus postea Abbas militat pro Græcis contra Sclavinos, 782. I. Iconomachorum hæresim abjurat, *ibid.*
- Josephus magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ œconomus a S. Tarasio ob incestas nuptias

Constantini Imp. Sacerdotio depositus in insulam restituitur a Nicephoro Patriarcha, 826. III.

- Josephus Hymnographus a S. Gregorio Decapolitano Romam missus captivus in Cretam abducitur, 817. XVIII. Sacras imagines defendit, *ibid.* Ecclesiam suis hymnis illustravit, *ibid.*
- Irene Athenis oriunda Leoni IV. Imp. nubit, 769. III. Constantinum filium postea Imperatorem parit, 771. VIII. Cum Constantino filio imperium suscipit, 780. II. Rotrudem Caroli M. filiam in conjugem Constantino filio postulat, 781. III. Cum Saracenis pacem facit, *ibid.* IV. Sclavinos tributum pendere cogit, 782. I. Hadriano PP. scribit pro convocacione Concilii generalis, 784. II. 785. I. III. & seqq. Priores Legatos ad Hadrianum PP. revocat & alios subrogat, *ibid.* V. Septimam Synodum Cpoli inceptam & dissolutam Nicææ celebrari curat, 786. I. 787. I. Causa est belli inter Francos & Græcos, 788. V. Constantinum filium ad Mariam uxorem accipiendam cogit, *ibid.* In Constantini Imp. filii domesticos fævit, 789. II. Imperii administratione privatur, 790. I.
- Irene a Constantino filio Imperatrix iterum renunciat, 791. I. Constantino suadet ut legitima conjuge repudiata aliam superinducat, 795. IV. Monachos his illegitimis nuptiis adversantes defendit, *ibid.* Constantinum Imp. filium excæcat, 797. I. Legationem de pace ad Carolum M. mittit, 798. II. De Irenes cum Carolo M. Conjugio agitur, 802. I. & seqq. Irene ex imperio deicitur & in Priacipis insulam, ac dein in insulam Lesbum relegatur, *ibid.* Moritur, 803. I. A Græcis colitur, *ibid.*
- Ilmunsur Saxonum Idolum a Carolo M. destruitur, 772. IV. Hujus Idoli explicatio, *ibid.*
- Isen Rex Saracenorum Hisp. Vide, Hishamus.
- Isidori Mercatoris Collectio a quo & quo tempore in Gallis accepta, 785. III.
- Istria Francis paret, 789. VI.
- Italia item fame affligitur, 793. IX. Terræ motu concutitur, 801. II.

K

- K** Arinthia per S. Virgilium Salisburgensem Episcopum Christi fide imbuitur, 780. X.
- Kenulfus Occidentalium Saxonum Rex, moritur, 785. XVI.
- Kenulphus fit Rex Merciorum, 796. XXV. XXVII. Legatos Romam mittit ut dignitas Metropolitana Cantuariensis Ecclesiæ restituantur, *ibid.* XXVII. & seqq. Bacaceldensi Concilio præsidet, 798. XV. Supremum sibi in Cantio imperium arrogat, *ibid.* XVI.
- Kinebertus Vintoniæ civitatis Episcopus cum Ethelardo Cantuariensi Episcopo Romam 2.
- Kenulpho Merciorum Rege legatur pro primatu Ecclesiæ Cantuariensis, 796. XXVIII.

L

- L** Ambertus Archiepiscopus Cantuariensis moritur, 791. XI.
- Laudem acclamationes in creatione Imperatorum, Patriciorum, & Pontificum Romanorum, 774. II. & seqq.
- Laureaci toto sæculo octavo nulli fuere Archiepiscopi, 798. V. Laureacensis Metropolis anno circiter DLXVIII. extincta fuerat, 818. V. Laureacensis Metropolis restituitur, *ibid.* IV.
- S. Laurentius fit primus Venetiarum Patriarcha, 810. V.

- Laureshamense monasterium in Episcopatu Wormaliensi a Willifvinda & Cangore Comite ejus filio fundatur, 763. V. & 774. XVIII. Ad illud monasterium S. Nazarii Martyris Reliquiæ transferuntur, 764. I. & seq. & 774. XVIII.
- S. Lebuinus Saxonum conversioni incumbit, 772. V. Moritur, 773. III. a Sancto Livino Martyre Gandavensium Apostolo diversus est, *ibid.*
- Leidradus Archiepiscopus Lugdunensis Urgellam a Carolo M. mittitur ut Felicem Episcopum ab hæresi revocet, 799. XI. Duas Urgelli Synodos celebrat, *ibid.* XI. & seqq. A Carolo M. obtinet ut S. Cypriani & Scilitanorum Martyrum corpora ex Africa allata in Ecclesia Lugdunensi reponantur, 806. XVI. Monasterium insulæ Barbaræ restaurat, *ibid.* XVII. Scribit librum de Sacramento Baptismi, 812. XII. Episcopatum abdicat, & Suesione in monasterio vitam ducit, 815. X.
- S. Leo Magnus a Paulo quinto PP. in novum Templum transfertur, 816. VII.
- S. Leonis II. corpus a Paulo quinto transfertur, 816. VII.
- Leo III. fit Pontifex Romanus, 795. III. Primum Cantuariensi Ecclesiæ ablatum restituit, 791. XI. Legatos ad Carolum M. & vexillum S. Petri mittit, 796. IV. & seq. Caroli Patriciatum confirmat, *ibid.* dicitur Urbis dominus, *ibid.* VI. & seqq. Triclinium in Lateranensi palatio ædificat, *ibid.* VII. Salisburgum in Metropoli erigit, 798. V. Leoni Romani linguam abscidunt & oculos eruere tentant, 799. I. & seq. Dei beneficio linguæ & oculorum usum Leo recipit, *ibid.* In Franciam venit, *ibid.* Leoni obviam procedit Pippinus Italiæ Rex & postea Carolus M. *ibid.* IV. Romam redit, *ibid.* V. Antea Paderbornensem Ecclesiam consecrat & in ea Reliquias S. Stephani protomartyris recondit, *ibid.* VI. Leonis privilegium in favorem Ecclesiæ Eresburg commentitium, *ibid.* VII. Leo Felicem Urgellitanum in Synodo Romana damnat, 799. IX. & seq. Carolum M. Augustum & Imperatorem dicit, 800. IX. & seq. Victoriæ de inimicis in Tuscia insigni miraculo reportat, 801. I. Litaniam Gallicanam seu minorem celebrandam constituit, *ibid.* II. Leonis opera publica ab Anastasio ordine recensita, *ibid.* III. Leo Legatos Constantinopolim mittit tractaturos de Irenes cum Carolo Imp. conjugio, 802. I. Fortunato Gradenfi Patriarchæ Pallium mittit, *ibid.* IV. & seq. Mantuam & inde in Franciam venit, 804. I. A Carolo Imp. honorifice suscipitur, *ibid.* Mantuam Episcopali sede exornat, *ibidem* II. Episcopos Istriæ Gradenfi Patriarchæ subdit, *ibid.* III. Romam redit, *ibid.* S. Suibertum non canonizavit, *ibid.* IV. & seq. Fortunato Patriarchæ Gradenfi Ecclesiam Polanam committit, 806. X. Queritur apud Carolum Imp. de Saracenorum incursionibus, *ibid.* XIII.
- Leo de Legatis Caroli Imp. queritur, 807. IX. & seq. Eardulfum Northumbriæ Regem in regnum restituit, 808. X. & seq. Cum Leone Angli dolose agunt, *ibid.* XII. Leo additamentum Symbolo factum non probat, 809. VII. Carolum Imp. rogat ut Synibolum cum additamento in capella Regia intermitteret, *ibid.* Duas tabulas in Basilica S. Petri affigit in quibus Symbolum Græce & Latine legebatur sine additamento, *ibid.* Adversum Leonem Romani tumultuantur, 815. I. Leo Papa moritur, 816. VI. Ejus nomen Martyrologio Romano non inscribitur, *ibid.* Inter Sanctos numeratur, *ibid.* VII. Ejus corpus cum Leonis I. II. & IV. ossibus transfertur, *ibid.* & 816. VII.
- Ann. Eccl. Tom. XIII.
- Leo Archiepiscopus Ravennæ urbes Pontificiæ ditionis occupat, 774. XII. Ravennæ & Gallipoli Principem se dicit, & Pentapolentes ad deditorem pellicere tentat, 775. VI. & seq.
- Leo IV. Constantini Copronymi filius cum Irene nubit, 769. III. Constantinum filium postea Imperatorem suscipit, 771. VIII. Constantino Copronymo Patri succedit, 775. I. Constantinum filium imperii consortem facit, 776. I. Nicephorum fratrem Cæsarem relegat, *ibid.* Telerum Bulgarorum Principem e sacro lavacro suscipit, 777. I. Eum Patricium creat, *ibid.* Irenes uxoris consobrinam ei dat in conjugem, *ibid.* Moritur, 780. II.
- Leo Armenus fit Imperator, 813. I. & V. Michaellem Imp. cum uxore & liberis in monasteria detrudit, *ibid.* VI. Ejus impietatis præfagia in coronatione, *ibid.* VII. Constantinum filium coronat, *ibid.* IX. Leoni duo supra triginta imperii anni promittuntur a Sabbatio quodam si omnem Imaginum memoriam aboleret, 814. I. Quo anno ob sacras Imagines persecutionem movit, *ibid.* II. & seqq. Quo anno S. Nicephorum Patriarcham in exilium mittit, *ibid.* De Crumni Bulgarorum Regis morte se jactat, *ibid.* X. Persecutionem movet in cultores Imaginum, *ibid.* XI. & 815. I. Plures Sanctos Episcopos in exilium mittit, 814. XIII. Thodotum Cassiteram in sedem Constantinopolitanam intrudit, *ibid.* XIV. Pseudo-Synodum Constantinopoli celebrat, *ibid.* Imagines abolet, *ibid.* Earum cultores vexat, *ibid.* XV.
- Leo dolo impetrat ut S. Niceta cum Pseudo-Patriarcha Theodoto communicet, 815. I. Eundem Nicetam in exilium pellit, *ibid.* II. SS. Theodorum & Nicolaum Studitas relegat & indignis modis vexat, 814. XVI. & seqq. & 815. III. S. Theophanem Siagrii monasterii Abbatem in exilium mittit, 816. I. & seq. Item S. Stephanum Hegumenum Triglientis monasterii & S. Cosmam Episcopum Chalcedonensem, *ibid.* III. SS. Theodorum & Nicolaum Studitas e loco prioris exilii Bonitam transfert, 814. XVII. Inde Smyrnam eos relegat, 816. IV. Leonis uxor Theodosia Arfaberi Patricii filia, *ibid.* V. Leo ad Ludovicum Pium Legatos mittit & cum eo pacem facit, 817. XI. & seq. Cum Bulgaris pacem facit, *ibid.* XIX. & seq. Ejus impietas in illo fœdere recidendo, *ibid.* Sacrum Imaginum cultores vexat, 817. XVI. & 818. I.
- Leo Grammaticus Theophanem continuat, 811. III. & 813. III.
- Liburnia Francis paret, 789. VI.
- Liudgarda Caroli M. uxor moritur, 800. VII.
- Lotharius Caroli M. & Hildegardis filius nascitur & moritur, 778. XVI.
- Lotharius Ludovici Pii Imp. filius a patre Rex Bajoariæ dicitur, 814. XXIX. Ad Paderbornensem Conventum pergit, 815. XIV. Bajoaria exauctoratur & fit consors imperii, 817. IX.
- S. Ludgerus postea Monasteriensis Episcopus, adhuc Diaconus in Angliam proficiscitur ut Alcuinum Magistrum audiat, 769. IV. In patriam redit, 773. IV. Fit presbyter, 777. II. In Frisia Evangelium prædicat, 778. X. S. Gregorius Abbas & Ecclesiæ Trajectensis ad Rhenum Rector nuper demortuus ei apparet & de futura dignitate eum monet, *ibid.* Ejusdem Sancti Gregorii Abbatis Vitam scripsit Ludgerus, 776. XIV. Saviente persecutione e Frisia recedit, 784. VI. & seq. Fit Episcopus Mimi-gardesfordensis seu Monasteriensis, 802. XVII. Tria monasteria construxit, *ibid.* Ad Deum migrat, 809. VIII. Ludgeri Epistola ad Rix-

- fridum Trajectensem Episcopum de miraculis & canonizatione S. Suidberti supposititia, 778. IX.
- Ludovicus Pius Caroli M. & Hildegardis filius nascitur, 778. XVI. Ab Hadriano PP. Aquitanix Rex ungitur, 781. I. A Carolo M. patre cum exercitu contra Beneventanos mittitur, 793. IX. Conventum regni Aquitanix generalem Tolosæ habet & Alphonfi Hisp. Regis Legatos suscipit, 797. II. Barcinonem expugnat & cultum Divinum in ea restituit, 801. X. & seqq. Navarræus in amicitiam suscipit, 806. XIV. Primam expeditionem in Dertofam suscipit, *ibid.* XV. Secundo eam obsidet, 808. XIII. & 809. X. Vascones rebellantes domat, 810. IX. A Carolo M. Patre fit consors imperii, 813. XIII. XV. & XVII. Aquisgrani Conventum celebrat, 814. XXVI. Leonis Armeni Imper. Legatos suscipit, *ibid.* XXVII. Ad eum Legationem dirigit, *ibid.* Cum Grimoaldo Beneventi Duce pacem firmat, *ibid.* XXIX. Lotharium filium Bajoariæ & Pippinum alterum filium Aquitanix Reges dicit, *ibid.* In favorem Hispanorum Gallias incolentium duas constitutiones edit, 815. IV. & seqq. Saracenis Hispaniæ bellum indicit, *ibid.* VII. Conventum Paderbornæ celebrat, *ibid.* XIV. Stephanum IV. PP. honorifice suscipit, 816. IX. Bernardo Italiæ Regi jubet ut eum comitetur, *ibid.* Legatos ei obviam mittit, *ibid.* Ab eo coronatur Imp. *ibid.* VIII. Aquisgrani Conventum celebrat, 816. XI. In eo Regulam pro Canonicis & Sanimonialibus canonicè viventibus fieri jubet, *ibid.* XII. Utramque Regulam ad omnes Metropolitas mittit, *ibid.* XVI. Soraborum & Vasconum tumultus comprimit, *ibid.* XX. Aquisgrani Conventum celebrat in quo Lotharium filium Imperatorem dicit, 817. III. & IX. Ordinem S. Benedicti ad uniformitatem redigit, *ibid.* IV. & seq. Ejus donatio Romanæ Ecclesiæ facta supposititia, *ibid.* VII. Monasteria in tres classes dividit, 817. VIII. Ludovicum filium Bajoariæ Regem dicit, *ibid.* IX. Græcorum & Saracenorum Hispaniæ Legatos suscipit, *ibid.* XI. Cum utrisque pacem facit, *ibid.* XII. Bernardum Italiæ Regem & alios conjuratos punit, ejusque fratres in monasteria mittit, *ibid.* XIII. & seqq. Britannos & alios rebelles domat, ac conjugem amittit, 818. VI. Siconem Beneventanum Ducem præficit, *ibid.* VII. Capitulare in XXVIII. Capitula distinctum edit, 819. I. Juditham uxorem ducit, *ibid.* XII. Pannoniæ Ducem rebellem domat, *ibid.* III. Hilduinum Archicapellanum Palatii constituit, *ibid.* VIII. Ejus Vitæ Auctor in nota temporum parum accuratus, 801. XII.
- Lullus S. Nazarii Martyris Reliquias in novam Ecclesiam Laureshamensem transfert, 774. XVIII. Moritur, 786. XI. & 791. IX.
- M**
- S. **M** Adelveus Episcopus Virodunensis moritur, 776. XV.
- Magdeburgensis Episcopatus initia Carolo Magno debentur, 812. XI.
- Magnus Archiepiscopus Senonensis Theodulphum Aurelianensem Episcopum sollicitat ut scribat de Baptismo, 812. XII. & seq.
- Mangana locus erat Constantinopoli, in quo asservabantur machinæ bellicæ, 798. I.
- Manichæi a Michaele Curopalate Imp. capite plecti jubentur, 812. I.
- Manfæ monasterium in diœcesi Salisburgensi ab Odilone Bajoariæ Duce fundatum, 785. XII.
- Manuel Adrianopolis Archiepiscopus in Bulgariam captivus abducitur, 813. X. Cum fociis martyrio coronatur, *ibid.* XI.
- Marchionis vocabulum unde deductum, 815. V.
- Maria Armeniaca nubit Constantino Imperat. Irenes filio, 788. V. A marito repudiatur, 795. IV. Mater fuit Euphrosynæ Michaelis Balbi Imp. uxoris, 816. V. Consulit S. Theodorum Studitam utrum ad filiam Imperatricem venire debeat, *ibid.*
- Martyrologium Usuardi quo tempore exaratum, 778. XIV. Eo usa est Romana Ecclesia ante recentius Romanum, *ibid.* In variis Galliarum Ecclesiis etiamnum legitur, *ibid.*
- Martyrologium Bedæ auctum a Floro Lugdunensi Diacono, 813. XXVI.
- Matrimonium ratum sed non consummatum a Romano Pontifice dissolvi potest, 771. II. & seq.
- Mauregatus Alphonsum Castum Hisp. Regem in partem Cantabriæ se recipere compellit, 783. VIII. Ignominiosum tributum Saracenis solvit, *ibid.* Moritur, 790. II.
- Mauricius Venetiarum Dux Joannem Patriarcham Gradensem nefarie occidit, 802. III. Fortunatum ejus in Patriarchatum successorum eicit, *ibid.* IV. Ab Obelerio gradu deicitur, 806. VIII.
- Mauritanix Principatus initium, 806. XVII.
- S. Meinulphus Diaconus Budicæ in Diœcesi Paderbornensi monasterium construit, 816. XVIII.
- Merciorum regnum Romanæ Ecclesiæ vestigale redditur, 775. X. & 794. XIII.
- Metenses quidam Episcopi dicti Archiepiscopi, 766. VII. & seq.
- Metropoles tres Galliarum nempe Narbo, Elusa & Aquæ Sextiæ in Testamento Caroli M. non nominatæ, 811. V. & seq.
- Michael Rhangabe fit Imperator, 811. II. Procopiam Nicephori Imp. filiam conjugem Augustam coronat, *ibid.* SS. Theodorum & Platonem & Josephum Archiep. Thessalonicensem ad concordiam cum Nicephoro Patriarcha revocare studet, *ibid.* Legatos ad Carolum M. mittit, *ibid.* IV. Theophylactum & Stauracium filios Impp. coronat, *ibid.* Manichæos & Athinganos capite plecti jubet, 812. I. Cum Bulgaris pacem irrito conatu tractat *ibid.* V. & seq. Pacem cum Carolo M. confirmat, 812. VII. Non firmat titulum Imperatoris a suis Legatis Caroli M. datum, *ibid.* A Crumno Bulgarorum Rege vincitur & imperio deponitur, 813. I. & IV. Fit Monachus, *ibid.* VI.
- Migentius in Hispania circa diem Paschatis aberrat, 783. IX. Ab Hadriano PP. reprimitur, *ibid.* Item ab Elipando Archiep. Tolitano, *ibid.* X.
- Mindensis Episcopatus fundatur, 785. IX.
- Missi Dominici qui dicerentur, 802. XV. Eorum potestas & officium, *ibid.* Provinciæ ad quas mittebantur, 819. I.
- Moguntina Synodus sub Carolo M., 813. XIV. Ei præsident Riculfus Moguntinus & Hildobodus Coloniensis Archiepiscopi, *ibid.* XVI.
- Monachi ob earumdem Imaginum defensionem a Constantino Copronymo persecutionem patiuntur, 762. I. Monachi XXXVIII. ob faceras Imagines martyrio afficiuntur, 767. X. & seq.
- Monachi sanctitate illustres intersunt Septimæ Synodo, 787. II. Monachi viginti Lauræ S. Sabæ a Saracenis martyrio coronantur, 796. XXX. & seq.
- Monachi monasterii Sacundionis illegitimis Constantini Imp. nuptiis adversantes in exilium pel-

pelluntur, sed ab Irene Imp. defenduntur, 795. IV.
 Monasteria in tres classes dividit Ludovicus Aug. 817. VIII.
 Monasterium vulgo Munster dictum a Monasterio fundato a S. Luidgero Mimigardesfordensi Episcopo, 802. XVII. Primus ejus Episcopus S. Luidgerus, *ibid.* Monastica vestis aliquando sine professione data, *ibid.* XXIV.
 Muhammed fit Calipha Saracenorum, 775. III. Bagdadum Caliphæ Babylonis sedem ab Almanfore patre inceptum absolvit, *ibid.* Moritur, 784. II.
 Musa Alhadis fit Calipha & moritur, 784. III.

N

S. **N**aboris Martyris Reliquiæ Roma ad sancti Hilarii Monasterium in Galliam transferuntur, 764. I. & seq.
 Narbonensis Metropolis in Testamento Caroli M. prætermissa, 811. VI. Narbonense Concilium contra Felicem Urgelitanum Episcopum de falsitate suspectum, 788. XI.
 Navarri cum Ludovico Aquitanicæ Rege reconciliantur, 806. XIV.
 S. Nazarii Martyris Reliquiæ Roma ad Laureshamense monasterium transferuntur, 764. I. & seq. In novam Ecclesiam transferuntur, 774. XVIII. Plures Episcopi huic Translationi interfuerunt, *ibid.* XIX.
 Nicæna Synodus. *Vide*, Septima Synodus.
 S. Nicephorus fit Patriarcha Cpolitanus, 806. I. Ejus ordinationi non assentiunt S. Plato & S. Theodoros Studita quod esset laicus, *ibid.* S. Nicephori virtutes, *ibid.* II. Nicephorus Synodum Constantinopoli celebrat, *ibid.* III. Josephum adulterini conjugii Constantini Imp. copulatorem in Sacerdotium a quo a S. Tarasio depositus fuerat, recipit, *ibid.* Dispensatione & œconomia in hoc usus est, 808. IV. Aliam Synodum Cpoli celebrat, 809. I. Theophylactum & Stauracium Michaelis Rhangabe Imperatoris filios Imperatores coronat, 811. IV. Literas suas Synodicas ad Leonem PP. cum muneribus mittit, *ibid.* Judæos & Hæreticos oppugnat, 812. II. Constantinopoli Concilium celebrat in quo Antonium Sylæi Metropolitam ob sacras Imagines anathemate percussit, 814. I. A Leone Armeno Imp. in exilium mittitur & quo tempore, *ibid.* II. & seq. Ultra Stenum relegatur circa Chalcedonem, *ibid.* V. & seq. Ejus exilii locus describitur, *ibid.* VII. Nicephorus in exilio mortuus est, *ibid.* VI. pro sacris Imaginibus egregie perorat, sed non vult in colloquium venire coram Juce sæculari, *ibid.* XI. In exilium pergens a S. Theophane e longinquo salutatur, *ibid.* XII.
 Nicephorus Logotheta dejecta Irene imperium arripit, 802. II. Irenem in Principis insulam relegat, *ibid.* Stauracium filium Imperatorem coronat, 803. II. Ab Aarone Calipha vincitur & vulneratur, *ibid.* Ei annuunt tributum pollicetur, *ibid.* Cum eo imp. devastante pacem facit & tributum solvit, 805. I. S. Nicephorum Patriarcham cogit ut Josephum ob incestas Constantini Imp. nuptias Sacerdotio depositum in gradum restituat, 806. III. Ad recuperandam Dalmatiam classem instruit, *ibid.* VIII. Stauracio filio infame conjugium procurat, 807. II. In eum multi Proceres conjurant, *ibid.* III. In conjuratos animadvertit, *ibid.* Synodum Cpoli cogi curat, ac SS. Theodorum & Platonem aliosque Monachos in exilium mittit, 808. I. & 809. I. Cum suis subditis tyrannice agit, *ibid.* II. Ejus classis Venetias appellit & a Francis fugatur, *ibid.* IX. Publico astat odio, 810. I. Manichæorum & Athinganorum superstitionibus addictus est, *ibid.* II. Subditos suos crudeliter vexat, *ibid.* III. Cum Carolo M. pacem facit, 810. XI. Occiditur in bello contra Bulgaros, 811. I.
 Nicephorus a Constantino Copronymo patre Cæsar dicitur, 768. VII. A Leone fratre Imp. nepote excæcatur, 791. I.
 Nicetas Hæreticus Eunuchus fit Patriarcha Cpolitanus, 766. I. Moritur, 780. I.
 S. Nicetas Hegumenus Medicienis in Bithynia cum Theodoro Pseudo-Patriarcha CP. communicat, 815. II.
 Nicetas a Constantino Copronymo patre Nobilissimus dicitur, 768. VII. a Constantino Imp. nepote excæcatur, 791. I.
 S. Nicolæ Myrensis miraculum, 807. I.
 S. Nicolaus Studita ob sacrarum Imaginum cultum a Leone Armeno cum S. Theodoro Studita in exilium ducitur, 814. XVI. & seq. & 815. III. Dire vapulat, 814. XVIII. Nihil amittit dicendi libertatis, *ibid.* XIX. Iterum dire vapulat, *ibid.* XX. Cum S. Theodoro plagas vicissim curant, *ibid.* XXI. E loco exilii ad quoddam castrum Bonitam dissum transfertur, 814. XVII. Eo in loco per tres annos affligitur, 816. IV. Inde Smyrnam transfertur, *ibid.* & 819. IV.
 Normanni seu Dini quo primum tempore in Anglia visi, 787. IX, & 788. XIII. Angliam devastare incipiunt, 793. VI.
 Normanni Oceani Gallici littora infestare incipiunt, 800. II. Normannorum classis Frisiam devastat, 810. XII. Normanni qui Gallias infestarent non erant diversi a Danis, 815. IX.
 Nunciorum Apostolicorum in comitatu Francorum Regum manentium initium, 784. X.

O

Obelius a Venetis exulibus dicitur Dux Venetiarum, 802. IV. Coronam Ducalem accipit, 806. VIII. Beatum & Valentinum fratres sibi associat, *ibid.* In Franciam venit cum Beato fratre, *ibid.*
 Obotriti Baptismum suscipiunt, 780. VI. Eorum situs, *ibid.* Cum Carolo M. amicitia junguntur, *ibid.*
 Odilbertus Archiepiscopus Mediolanensis scribit librum de Baptismo, 812. XII.
 Odilo Monasterium Mansæ in Diocesi Salisburgensi fundavit, 785. XII.
 Offa Ethelbertum Orientalium Anglorum Regem occidit, 775. X. Culpam fatetur & Romanam pergit, *ibid.* Regnum suum Romano Pontifici vestigale facit, *ibid.* & 794. XII. Ejus cum C. M. dissidium ad quem annum pertineat, 790. IV. & 796. XXVI. Romæ existens petit ab Hadriano PP. privilegia pro monasterio S. Albani non pro ejusdem Sancti canonizatione, 794. XIII. Moritur, 796. XXV.
 Olivolensis Episc. dictus etiam Castellanus usque ad S. Laurentium Justinianum primum Venetiarum Patriarcham, 810. V.
 Opportunus primus Abbas monasterii Mansæ in diocesi Salisburgensi moritur, 785. XI. & seq.
 Osca Carolo M. deditur, 778. II.
 Osnaturgensi Ecclesiæ privilegium a Carolo M. concessum an suppositum, 804. IX.
 Ofredus fit Rex Northumbriæ, 789. XI. Regno privatur, 790. V.
 Otfridus Monachus Wiffenburgensis Rabani discipulus fuit, 814. XXVIII.

P

- P** Aderbornense Concilium sub Carolo M. 777. III.
- Paderbornense alterum Concilium, 785. VIII.
- Paderbornensis Ecclesiæ initia, 780. VII. & seq.
- Paderbornensis Episcopatus instituitur, 795. X.
- Paderbornensis Ecclesia a Leone III. Papa consecratur & S. Stephani Proto-Martyris Reliquiæ Roma allatæ in ea reconduntur, 799. VI.
- Pamilo a Carolo M. expugnatur, 778. I.
- Paschalis II. fit Papa, 817. XI. Legationem ad Ludovicum Imp. mittit pro confirmatione pacti & amicitiae, *ibid.*
- Patriarchæ tres Orientis pro sacris Imaginibus stant, 763. II. 767. V. A S. Tarasio Patriarcha Constantinopolitano de septimæ Synodi indictione monentur, 785. VI. Leonis Armeni tempore Catholici erant, 817. XVI.
- S. Paulinus Aquileiensis Patriarcha libellum de SS. Trinitate scribit adversus Elipandum Toletanum Archiep. 794. I. & seq. Ad solos Hispaniarum Episc. Paulini libellus decreto Episcoporum Italiæ missus, *ibid.* III. & seq. Paulinus tribus libris Felicem Urgellitanum confutat, 798. XIV. Alini Concilium celebrat, 802. IV. & seq. Moritur, *ibid.* VI. Magna fuit ejus cum Carolo M. & Alcuino familiaritas, *ibid.* VI. & seq. Scripsit Opusculum de salutaribus documentis, *ibid.*
- Paulus Stephani II. frater Pontifex Romanus quædam monasteria Pippino Regi donat, 762. II. Pippino Regi gratulatur de suo in Apostolicam Sedem studio, 763. VI. Corpora SS. Martyrum Gorgonii Naboris & Nazarii Chrodeganga Metensi Episcopo tradit, 764. I. Ejus Legati coram Pippino de fide orthodoxa disputant cum Legatis Constantini Imp. *ibid.* IV. Paulum Papam rogat Tassilo Bajoriæ Dux ut pacem inter se & Pippinum Regem componat, *ibid.* IV. & seq.
- Paulus Legatos hac de re ad Pippinum mittit sed a Desiderio Longobardorum Rege pertransire non permittuntur, *ibid.* Pippino significat Græcos in Italiam classem mittere, 765. II. Scribit Desiderium sibi satisfacere noluisse, *ibid.* III. Sed ditiones suas vastasse, *ibid.* IV. Pippini opem implorat contra Longobardos qui ea quæ Ecclesiæ reddiderant, iterum invaserunt, 766. V. Ad Pippinum scribit Desiderium sibi plenarie non satisfecisse, 767. I. Moritur, *ibid.* III.
- Paulus V. Papa S. Leonis M. & trium sequentium Leonum Pontificum Rom. corpora transfert, 816. VII.
- Paulus natione Cyprius fit Episcopus Constantinopolitanus, 780. I. Fit Monachus & moritur, 784. I.
- Paulus Diaconus quo tempore libellum de Metensibus Episcopis composuerit, 774. XVI. In exilium a Carolo M. missus, *ibid.* Homiliarium & Gregorii M. Vitam composuit, *ibid.* 807. VII.
- Petrus vir Italicus Tarvisiam Carolo M. tradit 776. II. Fit Episcopus Virodunensis, *ibid.* XV. Ante annum DCCLXXXVIII. In Episcopatu receptus non est, *ibid.*
- Petrus Damiani Canonicorum Regulam ab Aquisgranensi Synodo compositam improbat, 816. XVI. Ignoravit illam Regulam esse ipsum Synodi Aquisgranensis textum, *ibid.* XVII.
- Pinchanhalensis Synodus ab Eanbaldo Juniore Archiep. Eboracensi celebratur, 798. XVI.
- Pippinus Bertradæ conjugis instinctu Pruniense monasterium fundat, 762. III. Bituricas

- expugnat, *ibid.* VI. Quartam in Waifarum Aquitaniæ Ducem expeditionem suscipit, 763. IV. Paulum PP. de sua in sedem Apostolicam tuendam constantia certiore facit, *ibid.* VI. Conventum generalem Wormatiæ celebrat de causis Waifarum Aquitaniæ, & Tassilonis Bajoriæ Ducum tractaturus, 764. III. Legatos Constantini Imp. suscipit & eorum disputationi cum legatis Apostolicis de fide orthodoxa interest, *ibid.* IV. Gesta in Francia & a se ad Imperatorem scripta Paulo PP. significat, *ibid.* V. Bellum in Aquitania per Duces gerit, 765. V. Attiniaci Conventum celebrat, *ibid.* V. & seq. Aquitaniam vastat, 766. IV. Duas expeditiones in Aquitaniam eodem anno suscipit, 767. VIII. & seq. Aquitanicum bellum absolvit, 768. II. Universam Aquitaniam sibi subiicit, *ibid.* III. Abderraminis Sarac. Hisp. Regis Legatos suscipit, *ibid.* Moritur, *ibid.* IV. Ejus elogium, *ibid.* V. Regnum inter filios dividit, *ibid.* IV.
- Pippinus in patrem coniurat, & in monasterium truditur, 792. VII.
- Pippinus antea Carolomannus dictus Caroli M. & Hildegardis filius nascitur, 776. II. & 783. III. Ab Hadriano PP. baptizatur & Italiæ Rex ungitur, 781. I. Nativitatis ejus annus in controversiam vocatus, 783. IV. Istriam & Liburniam Græcis eripit, 789. VI. Contra Beneventanos exercitum ducit, 793. IX. Avarorum thesaurum capit & ad Carolum patrem mittit, 796. XV. Hunnorum instructionem Arnoni Episcopo Salisburgensi committit, *ibid.* XVIII. Adelhardi Abbatis Corbeiensis consilio utitur in regimine regni Italiæ, *ibid.* XXIII. Uxorem duxit, *ibid.* Leoni PP. in Franciam pergenti obviam procedit, 799. IV. In Beneventanos movet ad retundendam Grimoaldi Ducis rebellionem, 800. VIII. Romam pergit & a Leone PP. in Regem Italiæ ungitur, *ibid.* XI. Mauros Corsicam insulam vastantes repellit, 806. XI. Cum Venetis pacem facit, 807. VI. Venetos subigit, sed a Dalmatis repellitur, 810. IV. Moritur, *ibid.* VII.
- Pippinus Ludovici Pii Imp. filius Aquitaniæ Rex a patre dicitur, 814. XXIX. Conventui Paderbornensi interest, 815. XIV.
- S. Plato Hegumennus Irene imperante ad præfecturam quam deposuerat redit & sacras Imag. defendit, 780. III. Interest Septimæ Synodo Cpoli inchoatæ, 786. II. A Tarasii Patriarchæ CP. communionem se segregat, quod cum Constantino Imp. post repudiatam uxorem communicaret, 795. IV. Præfecturam monasterii Sacundionis abdicat, *ibid.* V. Constantino Imp. ob illicitas nuptias resistit, *ibid.* In carcerem conicitur, *ibid.* IV. Cpolim se recipit & vitam reclusam agit, 798. I. S. Nicephori Patriarchæ CP. ordinationi non assentitur, quod esset laicus, 806. I. Se ab ejus communionem segregat, 808. I. In exilium mittitur, *ibid.* 809. I. Quo anno mortuus sit, 812. III. Vitæ ejus Chronotaxis, *ibid.* IV.
- Prodigia multa in coelo apparent, 785. XIII. Pulvis a Grimoaldo Beneventi Duce in Francia sparsus ad boves interficiendos fictitius, 800. XVII.

R

- R** Abanus fit Presbyter, 814. XXVI. & XXVIII. Moguntia natus erat, *ibid.* Monachus Fuldensis fuit, & Alcuini discipulus, *ibid.* Walafridum Strabonem, Servatum Lupum, Otsfridum Monachum Wissemburgensem & Rudolfum vitæ suæ Scriptorem discipulos habuit, *ibid.* Ra.

S

- Ratgarius Fuldenſis Abbas deponitur, 812. XV.
In exilium mittitur, 818. VIII. S. Eigilis
ſucceſſoris precibus ab exilio revocatur, *ibid.*
Alterum monaſterium conſtruit, *ibid.*
- Ratiſponenſis Synodus in qua Felix Urgellitanus
damnatur & hæreſim abjurat, 792. I.
- Ratiſponenſis altera Synodus tres ſanctiones ad-
verſus Chorepiſcopos edit, 803. VII. Sedes
Ratiſponenſis e Baſilica S. Emmerammi in ur-
bem transfertur a Sindberto Epifcopo, 781. II.
- Reges conſtituti ſunt ut Eccleſiæ & regni cur-
ram gerant, 802. XVI.
- Regula pro Canonicis & Canonicabus in Con-
ventu Aquisgranenſi ſub Ludovico Pio com-
ponitur, 816. XI. & ſeqq.
- Regularum Codex & Concordia a S. Benedic-
to Anianenſi Abbate componitur, 819. VI. & ſeq.
- Remenſis Eccleſiæ dignitas Metropolitana ab Ha-
driano PP. confirmatur, 775. XIV.
- Remenſis Synodus ſub Carolo M. 813. XIV.
- S. Remigius Pippini Regis frater moritur, 771.
VII. Corpus ejus Sueſſionas & inde Rotoma-
gum transfertur, *ibid.* S. Remigii in Roto-
magenſem Eccleſiam munificentia, *ibid.*
- Rhodus inſula a Saracenis devaſtatur, 807. I.
- Riculſus Collectionem Iſidori Mercatoris in Gal-
liis ſpargit, 785. III. Fit Archiepiſcopus Mo-
guntinus, 786. XI. Synodo Moguntinæ præ-
eſt, 813. XVI. Moritur, *ibid.*
- Romana Synodus ſub Stephano III. Conſtanti-
ni Pſeudo-Papæ facta corrigit, 769. I. Sacra-
rum Imaginum cultum probat, *ibid.* Ei duo-
decim Epifcopi e Gallia miſſi interſunt, *ibid.*
- Romana Synodus ſub Hadriano PP. in qua da-
tur Carolo M. jus eligendi Pontificem & E-
piſcopos ab eo inveſtituram ſuſcipere decer-
nit fictitia, 774. XIII. & ſeqq.
- Romani Leoni III. PP. linguam abſcindunt &
oculos eruere tentant, 799. I. & ſeq. Ite-
rum adverſus eum tumultuantur, 815. I.
- Romani Pontifices poſt Pippini donationem tam
Romæ quam in Exarchatu Ravenneniſi domi-
nati ſunt, 789. IX. Et quidem ſoli, 796. XI.
- Romanus Pontifex matrimonia rata, ſed non
conſummata poteſt diſſolvere, 799. III. Ro-
manum Pontificem eligendi jus Carolo Ma-
gno non eſt conſeſſum, 774. XIII. & ſeq.
- Romani Pontifices poſt ſuam ordinationem Le-
gatos mittebant ad Reges Francorum tan-
quam ad Romanorum Patricios, 796. IV.
- Romani Pontifices ante Nicolaum primum in
literarum ſubſcriptionibus nomen ſuum vel pri-
mo vel ultimo loco pro arbitrio ponebant,
799. VII.
- Romani Pontifices vel die mortis, vel altero
poſt die ſepeliebantur, 814. XXII.
- Romanum Pontificem electum coram Legatis Cæ-
ſareis conſecrari ſtatuit Stephanus ſextus, 816.
XIX.
- Romanum Xenodochium S. Spiritus ortum ſuum
& incrementa debet Inæ & Offæ Anglo-Sa-
xonum Regibus, 775. X.
- Rotrudis Caroli M. Filia ab Irene poſtulat in
conjugem pro Conſtantino Imp. Filio, 781.
III. Ei deſponſatur, *ibid.* I. Rotrudis nati-
vitas annus, 783. III. Moritur filium Ludo-
vicum ex illicita copula relinquens, 810.
VIII.
- S. Rudberti Reliquiæ ad Eccleſiam in ejus ho-
norem ædificatam a Virgilio Epifcopo tranſ-
feruntur, 773. V.
- Rudolfus Rabani diſcipulus Vitam ejus ſcripſit,
814. XXVIII.
- S. Rumoldus Dublinenſis quondam Epifcopus
martyrio coronatur, 775. XI. Eſt hodie Me-
chlinienſium patronus, *ibid.*
- Sabbatius quidam vates Leoni Armeno Imp.
duos ſupra triginta imperii annos promit-
tit, ſi Sacras Imagines abolere velit, 814. I.
- Sabinenſe monaſterium Eccleſiæ Romanæ a Ca-
rolo M. conceditur, 781. I. Illud ſibi in-
tegrum reddi poſtulat Hadrianus PP. 781.
IV.
- Salisburgenſis fedes e monaſterio S. Petri ad
Eccleſiam in honorem S. Rudberti ædificatam
a Virgilio Epifcopo transfertur, 773. V.
- Salisburgenſi Epifcopo Hunnia ſubiicitur, 796.
XXVIII. Salisburgenſis fedes erigitur in Ar-
chiepiſcopatum, 798. V. Ejus amplitudo, *ibid.*
VI. Salisburgenſis Synodus, 807. XI. In ea
potiſſimum de decimis actum, *ibid.*
- S. Salvius Engoliſmenſis Epifcopus martyrium
patitur, 801. VIII.
- Sandius Navarra Rex non ſucceſſit Eneconi
Garſeano, 783. XIV.
- Saracenorum quidam Hispaniæ Præfeſti ad Ca-
rolum M. confugiunt, 777. III. & ſeq. Sa-
raceni cum Irene Imperatrice pacem faciunt,
781. IV.
- Saraceni Hispaniæ Francos in Septimania vin-
cunt, 793. I. Nullam in ea urbem occupant,
ibid. II. Pacem cum Christianis ante trien-
nium fecerant, *ibid.* III. Caroli M. de Sara-
cenis victoria apud Arlatem fabuloſa, *ibid.*
IV. Saraceni Arauſionem in Provincia capiunt,
ibid. III. Saracenorum Hispaniæ terræ a
Carolo M. vaſtata, 796. XV. & XXI. Sara-
ceni Palæſtinam devaſtant & Monachos vi-
ginti Lauræ S. Sabæ occidunt, *ibid.* XXX.
& ſeq. Barcinonam Carolo M. tradunt, 797.
II. Eorum diſſidia Christianis favorabilia,
ibid. III. Saraceni Conſtantinopolim uſque
excurrunt, 798. I. Nicephorum Imp. vincunt,
803. II. Imperium vaſtant, 805. I. Item Rho-
dum, 807. I. In Corſica & Sardinia a Ca-
roli M. Ducibus vincuntur, *ibid.* V. Corſi-
cam diripiunt, 809. XI.
- Saraceni Francorum inſulas devaſtant, 813.
XX. Minores Græcorum inſulas prædantur,
ibid. XXI. Cum Siculis in annos decem pa-
cem faciunt, *ibid.* XXII. & ſeqq. Palæſti-
nam & Jeruſolymam vaſtant, 813. XXV. &
714. XXVI. & ſeq. Saraceni Hispaniæ Lega-
tos ad Ludovicum Primum mittunt & pacem
cum eo faciunt, 817. XI. & ſeq.
- Saxones a Carolo M. bello quod per triginta
tres annos duravit appetuntur, 772. III.
& ſeq. Saxonum Idolum *Irmisul* dictum de-
ſtruit Carolus M. *ibid.* Eorum converſioni SS.
Libuinus & Sturmio incumbunt, *ibid.* V. Sa-
xonia a Carolo M. vaſtatur, 774. XVII.
- Saxones Carolo obſides dant, 775. IV. Ite-
rum rebellant, 776. IV. Baptiſmum ſuſci-
piunt, *ibid.* V. & 777. III. Rebellant ite-
rum ſed comprimuntur, 778. VIII.
- Saxones denuo rebellant, 779. I. A Chriſti fide
deficiunt & monaſterium Fuldenſe invadunt,
ibid. III. Eorum multi baptizantur, 780.
V. & 781. V. Fidem Carolo M. datam ite-
rum violant & Christianos vexant, 782. II.
& ſeq. Saxonia a Carolo M. in provinciam
redigitur, 785. VIII. & ſeq. Saxones ad
idololatriam redeunt, 792. VI. Sine prælio
Carolo ſe dedunt, 794. XI. In eos movet
Carolus quod contra Hunnos auxilium præ-
ſtare noluiſſent, 795. VIII. & ſeq. Saxonia
a Carolo vaſtatur, 796. XV. & XX. 797.
V. & 798. IV. Saxonicæ belli a Carolo M.
geſti finis, 804. V. & ſeq.
- Scillitanorum Martyrum Reliquiæ in Franciam
trans-

- transferuntur & in Ecclesia Lugdunensi S. Joannis Baptistæ reponuntur, 806. XVI.
- Sclavini ab Irenes Imperatricis Duce Græcorum imperio subiiciuntur, 782. I.
- Scravi multi baptismum suscipiunt, 780. VI. & seq.
- Septima Synodus a Constantino & Irene Impop. Hadriano Papæ notificatur, 785. I. & III. De ea actum non est ante S. Tarasii Patriarchæ CP. ordinationem *ibid.* IV. Septima Synodus Cooli inchoatur & dissolvitur, 786. I. Ei interfuit S. Plato Hegumenus, *ibid.* II. Septima Synodus Nicææ inchoatur, 787. I. Trium Patriarcharum & Hadriani PP. Legati ei interfunt, *ibid.* Item plures Sancti Monachi, *ibid.* II.
- Prima Actio Synodi, *ibid.* III.
- Secunda & tertia Actio, *ibid.* IV.
- Quarta Actio, *ibid.* V.
- Quinta & sexta Actio, *ibid.* VI.
- Septima Actio imaginibus honorariam adorationem, non autem veram latrariam exhibendam decernit, *ibid.* Hoc decretum a Patribus Concilii Francofordiensis rejicitur, 794. IX. & seq. Octava Actio proprie non est Synodalis, 787. VI.
- Canones XXII. in hac Synodo conditi, *ibid.*
- Servatus Lupus Raabani discipulus fuit, 814. XXVIII.
- Sico Dux Beneventi constituitur, 818. VII.
- Sigrianum Monasterium in Asia minori prope Cyzicum situm, idem erat ac Monasterium Magni Agri, 814. XII. & 816. II.
- Silo fit Rex Hispaniarum, 775. XIII. Moritur, 783. VIII.
- Sindbertus Ratisponensis Episcopus sedem Episcopalem e Basilica S. Emmerammi in urbem transfert, 781. II. Moritur, 791. IV.
- Sisebutus proximus Felicis Urgellensis Episcopi successore Ecclesiam Urgellensem dedicat, 819. V.
- Spiritus Sancti processio in Concilio Gentiliacensi agitata, 766. III. Item in Synodo Aquisgranensi, 809. III. & seq.
- Stauracius Nicephori Imperatoris filius a Patre coronatur Imperator, 803. II. Infame ejus conjugium, 807. II. In Monasterium relegatur, 811. I. & seq.
- Stauracius Michaelis Rhangabe Imp. filius coronatur Imperator, 811. IV.
- Stauracius Patricius de Scлавinis devictis triumphat, 782. I. Cum Irene imperium moderatur, 789. I. Irenem Aug. in Constantinum Imp. filium concitat, *ibid.* II.
- Stephanus III. creatur Pontifex Romanus, 768. I. Romæ Synodum celebrat, 769. I. In vitæ discrimen adducitur, 770. I. & seq. Francorum Reges monet Desiderium Regem Longobardorum non restituisse civitates Ecclesiæ Rom. ablatas, *ibid.* III. Carolomanum Regem plurimum laudat, *ibid.* IV. Exhortationem ad Francorum Reges mittit ne Desiderii filiam in uxorem accipiant *ibid.* VI. Moritur, 772. I.
- Stephanus IV. fit Pontifex Romanus, 816. VIII. In Franciam venit, *ibid.* A Ludovico Imp. honorifice suscipitur *ibid.* IX. Theodulpho Aurelianensi Episcopo pallium dat, *ibid.* X. Ludovicum Imperatorem coronat, 816. VIII. Ermingardam Reginam Augustam dicit, *ibid.* Romam redit, *ibid.* Non statuit ut Pontifex Romanus coram Legatis Cæsareis consecratur, 816. XIX. Moritur, 817. I.
- Stephanus VI. Papa statuit ut Pontifex Romanus coram Legatis Cæsareis ordinetur, 816. XIX.
- S. Stephanus Junior in exilium mittitur, 763. I. Martyrio afficitur, 765. I. & 766. II.
- S. Stephanus Hegumenus monasterii Trigliensis a Leone Armeno ob sacratum Imaginum cultum in exilium mittitur, 816. III.
- Studitarum Monachorum virtus in persecutione Leonis Armeni enituit, 814. XVI.
- S. Sturmus Saxonum conversioni incumbit, 772. V. Moritur, 770. III.
- Suffraganei duolicis generis erant, 115. XII. & seq. Ludgeri Epistola de Miraculis & canonizatione S. Suidberti supposititia, 778. IX. S. Suidberti per Leonem III. PP. canonizatio commentitia, 804. IV. & seq.
- Suidbertus Junior fit primus Episcopus Werdenensis in Saxonia, 785. IX. Moritur, 807. XII.
- Symbolo facta additio filioque Leoni III. Papæ non probatur, 809. VII.
- Sympertus Ratisponensis Episcopus moritur, 791. IV.
- Synodus Orthodoxorum S. Platonis tempore habitata, 780. III. De pseudo-Synodo Iconomachorum perperam explicata, *ibid.* IV.

T

- S. Tarasius fit Patriarcha Cpolititanus, 784. II. Synodicam suam ad Hadrianum PP. mittit & ab eo in communionem recipitur, *ibid.* Universalis titulus illi ab Imperatoribus datur, 785. I. S. Tarasius tres Orientis Patriarchas de septima Synodi indisione monet, *ibid.* VI. Imperatori Constantino ob illegitimas nuptias resistit, 795. V. A Communionem ejus se non segregat, sed utitur temperamento, *ibid.* VI. & 808. IV. Ad Deum migrat, 806. I.
- Tassilo II. e placito Nivernensi in Bajoariam fugit sine Pippini licentia, 763. IV. Paulum PP. rogat ut se cum Pippino reconciliare velit, 764. IV. & seq. Monasterium Chremifanense fundat, 778. XIX. Theodonem filium collegam in dominatu assumit, *ibid.* Carolum M. adit & renovat sacramenta, 781. I. Carolum tanquam supremum Dominum agnoscere cogitur, 787. XIII. Theodonem filium & alios obsides dat, *ibid.* Exauctoratur & in Monachum attondetur, 788. VI. & 794. V.
- Telerus Bulgarorum princeps ad Leonem Imp. venit & baptismum suscipit, 777. I. Ab eo Patricius creatur *ibid.* Telerus Irenes Augustæ consobrinam uxorem accipit, *ibid.*
- Theodo III. a Tassilone II. patre in Dominatu Bajoariæ collega assumitur, 778. XIX. In Monachum tondetur, 788. VI. & 794. V.
- Theodoretus tempore Septimæ Synodi erat Patriarcha Antiochenus, 787. I. Legatum misit ad Septimam Synodum, *ibid.*
- Theodorus Episcopum Epiphaniæ Iconomachum anathemati subiicit, 763. II.
- Theodorus Epiphaniæ Episcopum Iconomachum anathematizat, 763. II. Scribit ad Paulum Papam, 767. V. Moritur, *ibid.* VII.
- S. Theodorus Studita Constantino Imp. ob illicitas nuptias resistit, 795. V. & 808. II. In exilium mittitur, 796. I. Cpolim se recipit & Monasterii Studitarum regimen suscipit, 798. I. S. Nicephori patriarchæ Cpolitani ordinationi non consentit, eo quod esset laicus, 806. I. Ab ejus se communionem segregat, 808. II. III. & V. Erratum ante mortem emendavit, *ibid.* VI. In exilium mittitur, *ibid.* II. & 809. I. Ad Patriarchæ communionem revocatur, 811. II. In exilium iterum pellitur cum S. Nicolao Studita a Leone Armeno ob sacratum Imaginum cultum, 814. XVII. & 815. III. Dire vapulat, 814. XVIII. Nihil amittit dicendi libertatis, *ibid.* XIX. Iterum dire vapulat, *ibid.* XX. Cum S. Nicolao plagas vicissim curant, *ibid.* XXI. E loco exilii ad

- castrum quoddam Bonitani dictum transfer-
tur, 814. XVII. Theodorus eo in loco per
tres menses affligitur, 816. IV. Inde Smyrnam
transfertur, *ibid.* & 810. IV. Mariæ Aug.
Constantini Imp. uxori scribit & auctor ei
est ut in aulam non veniat, 816. V. Scribit
ad Paschalem PP. & ad tres Patriarchas O-
rientis, 817. XVI.
- Theodorus Graptus sub Leone Armeno & Theo-
philo Impp. sacras Imagines defendit, 817.
XVII. In exilium mittitur a Leone Armeno,
817. XVII.
- Theodosia Leonis Armeni Imp. uxor non fuit
filii Mariæ Aug. sed. Arsaberi Patricii, 816. V.
- Theodulphus Aurelianensis Episcopus Carolo
Magno gratulatur de Hunnorum victoria &
eorum conversione, 796. XIX. Scribit libel-
lum de baptismo sollicitatus a Magno Seno-
nensi & Joanne Arelatenfi Archiep. 812. VII.
& *seq.* Ejus opus utrique Archiep. inscriptum,
ibid. Stephano IV. in Franciam venienti obviam
procedit Ludovici Imp. jussu, 816. IX. A Ste-
phano Pallium accipit, *ibid.* X. Accusatur con-
juratiōnis in Ludovicum Pium & relegatur,
817. XIV. & *seq.*
- S. Theophanes de rebus Arabum male edoctus
fuit, 775. II. Septimæ Synodo interfuit, 787.
II. Usque ad annum DCCCXIII. suam Chro-
nographiam perduxit, 813. II. Ejus Conti-
nuatores, *ibid.* III. S. Nicephorum Patriar-
cham Constantinop. dum in exilium ducitur e
longinquo salutatur, 814. XII. Uxoratus fuit
& postea Abbas monasterii Sigriani seu ma-
gni Agri, 814. XII. & 816. I. & *seq.* A Leo-
ne Armeno ob sacras Imagines relegatus in
exilio moritur, 816. I. & *seq.* Dicitur non est
Isacius, *ibid.* II.
- S. Theophanes S. Theodori Grapti frater *Can-*
tor dictus sacras Imagines defendit & in exi-
lium a Leone Armeno mittitur, 817. XVII.
- S. Theophylactus Nicomedie Episcopus ob sa-
crarum Imaginum defensionem a Leone Ar-
meno, non a Leone Isauro in exilium missus,
814. XIII.
- Theophylactus Michaelis Rhangabe Imp. filius
a S. Nicephoro Patriarcha Constantinop. coro-
natur Imperator, 811. IV. In monasterium
a Leone Isauro traditur, 813. VI.
- Theosterictus Monachus ob sacras Imagines ve-
xatur, 767. X. Diversus a Theostericto Vitæ
S. Nicetæ Auctore, *ibid.* XI.
- Theosterictus Auctor Vitæ S. Nicetæ diversus
a Theostericto qui a Constantino Coprony-
mo propter sacras Imagines vexatus est, 767.
XI.
- Thomas proximus successor Georgii in Patriar-
chatum Jerosolymorum, 807. IV. Legatos ad
Carolū M. mittit, *ibid.* Theodorum Graptum
& Theophanem ejus fratrem ad Leonem Ar-
menum pro causa Imaginum mittit, 817.
XVII.
- Thomas Archiepiscopus Mediolanensis Gislum
Caroli M. filiam e sacro fonte suscipit, 781. I.
- Tilpinus Archiep. Remensis ab Hadriano Papa
Pallio donatur, 775. XIV.
- Torcellum sit urbs Episcopalis Patriarchæ Gra-
densi subiecta, 802. IV.
- Triclinium a Leone III. PP. in Lateranensi Pa-
latio ædificatum explicatur, 796. VII. & *seqq.*
- Turonense Concilium sub Carolo M. 813. XIV.
Canone nono Presbyteros admonet ne pueris
corpus Domini indiscrete distribuant, *ibid.*
806. VIII. Legatos ad Carolū M. mittunt,
816. VIII. Cum eo fœdus ineunt, *ibid.* IX.
Cum Francis pacem ineunt, 807. VI. Vene-
tiarum Reipublicæ initium dat Beatus Dux,
V. Veneti se obligant ad solvendum tribu-
tum Principi Francorum Italiæ regnum ob-
tinenti, 810. XI. In pace a Græcis cum Car-
olo M. facta comprehenduntur, *ibid.* IV. &
VI. & 812. VIII.
- Veremundus Alphonso Casto Hispaniæ Regi re-
gnum restituit & cum eo corregnat, 790. II.
- Vernensis Canon quo præcipitur ut Syno-
dum bis in annuo fiat ad hanc Synodum
pertinet, 776. VIII.
- Vexillum S. Petri missum item ad Carolū
M. 774. IV. & 796. IV. & *seq.*
- Vilicarius Archiepiscopus quondam Viennensis
subscribit Conventui Attiniacensi, 762. IV.
- S. Virgilius Ecclesiam in honorem S. Rudberti
ædificat & ad eam ejusdem Sancti Reliquias
& sedem Episcopalem transfert, 773. V.
Karinthiæ ad Christi fidem. perducendæ ope-
ram navat, 780. X. Moritur, 785. X.
- S. Viti pueri & Martyris Lucani Reliquiarum
Translatio prope Parisios, 764. VII.
- Universitas Parisiensis non est fundata a Caro-
lo M. 802. XI. & *seq.* Ludovico VII. &
Philippo II. eius filio initia sua debet, *ibid.*
- Urgelli civitatis situs, 792. VI. Urgellensis Ec-
clesia a Sisebuto Episcopo dedicatur, 819. V.
- Urgellitana Synodus Felicem Episcopum da-
mnat, 799. XI. Alia Urgellitana Synodus
post conversionem Felicis, *ibid.* XII. & *seq.*
- Urolphus Laureacensis Archiepisc. in Moraviam
& Avariam pergit Evangelii prædicandi cau-
sa, 818. IV.
- Ufuardus Monachus S. Germani Parisiensis,
778. XIV. Floruit & Martyrologium compo-
suit, sub Carolo Calvo non sub Carolo M.
ibid.
- Ufuardi martyrologio aucto usa est Eccl. Ro-
mana & etiamnum quædam Galliarum Eccle-
siæ e) utuntur, *ibid.*
- Waifrius Pippino insidias parat & ab eo vin-
ciur, 762. VI. 753. IV. 765. V. 766. IV.
& 767. VIII. & *seq.* Occiditur, 768. III.
& *seq.* & VI.
- Waldericus Pataviensis Episcopus moritur, 798.
V. Non fuit Metropolita Laureacensis, *ibid.*
- Werda in Saxonia inferiori sita ad Aleram flu-
vium sit sedes Episcopalis a Carolo M. 785.
IX. Distingui debet a Werda ad Rhenum
vulgo Keifers-Wert, *ibid.*
- Wilfredus sit Archiepiscopus Cantuariensis, 803.
IX. Synodum celebrat, 816. XXI.
- S. Willehadus postea primus Bremensis Episco-
pus Evangelium in Frisia prædicat, 772. X.
E Frisia in Saxoniam jubente Carolo M. per-
git & fidem annunciat, 780. IX. Multos Saxo-
nes & Frisios convertit, 781. V. A Saxo-
nibus rebellantibus vexatus Romam pergit,
indeque Epternacum ubi ejus discipuli denuo
congregati, 782. III. & 784. VII. In Saxo-
niam redit & Evangelium annunciat, 785. X.
Primus Bremensis Episcopus ordinatur, 788.
VIII. moritur, 789. X.
- S. Willhelmus Tolosæ Comes seu Dux vincit
a Saracenis in Septimania, 793. I. & *seqq.*
Ei bellum cum Saracenis a Carolo M. com-
mittitur, 794. XVI. Willhelmus Arausionem
Saracenis eripit, *ibid.* Ab eo principatus Ara-
usionis originem sumit, *ibid.* Willhelmus
Monasterium Gellonense in Septimania fun-
dat & in eo Monachum induit, 806. XIX.
Mortem suam prænunciat & moritur, 813.
XXVII. Ejus virtutes, *ibid.*
- Willivinda cum Cangore Comite filio Laure-
shamense monasterium fundat, 763. V.

Witli a Carolo Magno demantur, 789. IV. Eorum situs, *ibid.* V.
 Winidi. *Vide*, Sclavi.
 Winigifus Spoleti Dux Leonem III. Papam a Romanis vexatum Spoletum deducit, 799. II.
 Witichindus Saxo Carolo M. rebellis fugit in Daniam, 777. III. Saxones contra Carolum rebellare facit, 778. VIII. & 782. II. In Daniam iterum fugit, 782. II. Erisones Christi fidem relinquere cogit, 784. VI. A Carolo M. e sacro fonte suscipitur, 785. VIII. & *seq.* Westphaliam solus gubernat, *ibid.* Locum pro fundando Episcopatu Mindensi tribuit, *ibid.*

Wormatiensis Synodus, 770. IV. Altera Wormatiensis Synodus sub Carolo M. 772. VI. Decretum de purgatione Sacerdotum ad illam non pertinet, *ibid.* Altera in qua qui in Carolum conjuraverant, puniuntur, 786. VII. Altera contra Taffilonem Bajoariæ Ducem, 787. XIII.

X

X Enodochium Romanum S. Spiritus ortum suum & incrementa debet Inæ & Offæ Anglo-Saxonum Regibus, 775. X.

I N D E X

ANIMADVERSIONUM

In quo paginarum numerus indicatur.

A

A Ragisus quo anno & ubi regnare cœperit, pag. 112.

B

B Ernardi Regni exordium, tempus & obitus, 596.

C

C Arolus Magnus quando regnum Italicum, cœperit, 100. Variæ de illo epochæ statuuntur, *ibid.* Ejus donatio Romanæ Ecclesiæ validis argumentis asseritur, 95. An in Palatio Aquisgranensi aliquando confederit, 420. A quibus retardatus ne Romam adiret, 118. Encyclicas misisse literas non solum ad Metropolitanos, verum etiam ad Episcopos certo constat, & quare, 498. Quo anno id contigerit, *ibid.* Quot illi fuerint sorores & quæ singularum studia, 95. Ejus obitus, 536. de Carolo & Carolomanno fratribus quid ex codice Casanaçtensi, 73.

Childeprandus Spoletanorum dux quo anno creatus, 232.

Concilium Altinense qua de causa indictum & quando celebratum, 381.

Concilium Foroiulienſe quare habitum, 248. Hæc in re Cointii coniectura tenenda, *ibid.*

Concilium Reginoburgense seu Ratisponense circa mensem augustum fuisse celebratum unde colligatur, 252.

Concilii Francofordiensis epocha ex præcepto Caroli M. demonstratur, 272.

Concilium Ratisponense ad quem annum pertineat, 390. Quid in eo sancitum fuerit, *ibid.*

Conventus Attiniaci non duo, sed unus tantum demonstratur, 5.

Conventus Aquisgranensis capitula cuncta recensentur ab Annalists, 508. Discrepant autem in constituendo mense Conventus habiti, *ibid.*

D

D Esiderius numquam vi literas a Stephano III. extorsit, 63. Qua de re si minus falsa, dubia certe probatur tum Pagii tum Cointii coniectura, *ibid.*

F

F Afradæ reginæ obitus ex annalista Nazariano, 279.

G

G Ræcorum duobus expulsis ex Urbe romanis pontificibus imperium asseritur, 318. In ea nunquam dominium obtinere Francorum reges, *ibid.* Cur aliquando dicti defensores Ecclesiæ, *ibid.*

Grimoaldi anno constituto quo dux Beneventanus electus fuit, Gattulæ deprehenditur error, 231.

H

H Ildeprandus Spoletinorum dux quando creatus, 155. Multa largitus Monasterio Casinensi, *ibid.*

I

I Conoclastica persecutio nonnihil a Pagio turbata loculentius explicatur, 544. Quæ inde obvenerint, *ibid.*

L

L Eo Papa confessionem fidei pro Ecclesia Orientali ordinavit, 457. Quid in ea additum legatur, *ibid.*

Ludovicus Imperator quæ diplomata pro Ecclesiis & monasteriis ediderit, & quo anno, 549.

M

M Adelveus ex cujus cognatione ortus, & quando Episcopus renunciatus, 121. Martello primo quidem invisus in gratiam postea rediit, *ibid.* Hierosolymitanam peregrinationem suscepit patriarcha Basilio, *ibid.* Post obitum ejus corpus quamdiu manserit incorruptum, *ibid.* Quem successorem habuit, *ibid.*

N

N Icephoro patriarcha, quæ Synodus habita fuerit Constantinopoli, 407. Illius canones ignorantur, *ibid.*

P

- P** Aderbornensis Episcopatus annus institutio-
nis definitur, 311.
Pagii textus quoad mensē mortualem Rotru-
dis corruptus, 468.
Paschalis I. pontificatus epochæ constituendæ
quid ex veteribus monumentis addatur, 588.
Pauli Papæ dies emortualis a Baronio & Pa-
gio recte stabilitus & quo anno, 36.
Pippini expeditio Italica quando cœperit, 258.
Item secunda illi & Ludovico commissa in
Beneventum, *ibid.*
Populonii deprædatio civitatis in Tuscia dubie
tantum asseritur, 458.

S

- S** Iconis principatus epocha ex veteribus edu-
cta monumentis firmatur, 613.
Synodus Romæ habita sub Stephano Pap. III.
quo anno ac tempore consignetur, 53.
Synodus Reipacensis quando celebrata, 344.

T

- T** Assilo quo anno ex Italia remeaverit, 126.
Quando mortuus & ubi, *ibid.*

F I N I S.

AL Folio
93-B
5274

